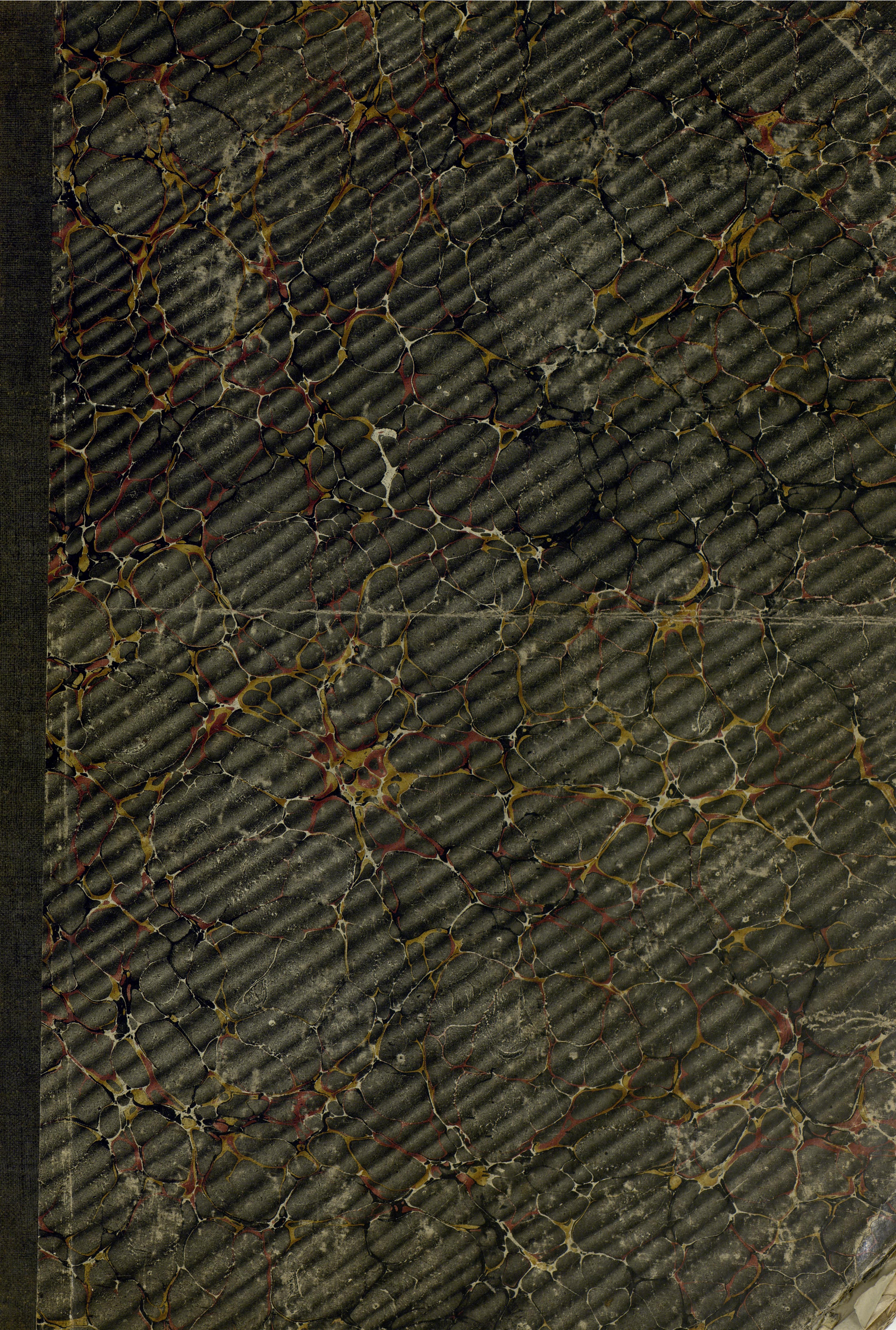

mangler № 16.17.18 af 1855. 222.
5206.

Illustreret Nyhedsblad
Ugentlige Efterretninger
om
Nutidens vigtigste Begivenheder og Personligheder,
samt
Dagens Nyheder, offentligt og selskabeligt Liv,
Videnskab og Kunst etc.
JAN. TIL DEC.
FJERDE BIND.
Christiania.
ET INTERESSENTSKABS FORLAG.
1855.

Indholdsfortegnelse til fjerde Bind af Illustreret Nyhedsblad.

Fra Januar til December 1855.

Alphabetisk Sagregister.

Literatur.

Blandinger.

Portrætfortegnelse.

Fortegnelse over de Forfattere, der i 1855 under Navn have leveret Bidrag til Bladet.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 1. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 6te Januar 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

1854.

Ifjor gjorde vi i vort Blads første Nummere en politisk Oversigtstour gjennem Europa og dvælede ved de for ethvert Land særlig vigtige Aarsbegivenheder. Nu er Opmærksomheden saa ganske henvendt paa et enkelt Punkt, paa den orientalske Krigsskueplads, at Læserens Deeltagelse vanskelig vilde kunne paaregnes for Enkeltheder i Landes Historie, der ikke have nogen europæisk Betydning. Skulde vi nu bringe nogen saadan Begivenhed i Minde, maatte det være den spanske Revolution i Juni og, paa Grund af Naboskabet, den danske Ministerforandring. Men naar der lægges til, at begge Begivenheder ere skete i Liberalismens Interesse, er med det Samme det Væsentligste, som derom kan siges, allerede sagt. Disse Forandringers Betydning og Resultater forøvrigt hvile i Fremtidens Skjød.

Hvad nu de orientalske Anliggender angaar, bliver det ved en Grupperen af de i Aarets Løb forefaldne Begivenheder noksom tydeligt, at disse i sine Følger ikke have fyldestgjort Forventningerne. Blodige Slag ere vundne af dem, der kjæmpe i Civilisationens og Fribedens Interesse, men med en Opofrelse af Menneskeliv og materielle Kræfter, der kan siges i samme Mon at have svækket de Seirende som den Beseirede. Det Felttog, som man, saasnart England og Frankrig aabnede det, troede vilde blive en uafbrudt Række af Seire og Triumpher, har bragt nye Træk til den historiske Erfaring, som blev vundet i 1812. Uveiret gjør som Allieret de barske Russer dobbelt farlige for Vestens forfinede Folkefærd. Foruden at man ikke tilbørlig har taget dette i Betragtning, har man hellerikke indsigtsfuldt beregnet Ruslands Modstandskraft, og har derhos, vel tildeels som en Følge af denne Feilregning forsømt at trække Fordelene af Ruslands svage Sider. Da vi for et Aar siden fremsatte vor Mening om Ruslands store Modstandskraft, vilde man af Platous og Geelmuydens Geographier overbevise os om, at vi gjorde os skyldige i Overdrivelser; og da vi sagde, at Krigen gjaldt en saa stærk Fiende, at denne kun med Europas forenede Kræfter kunde ødelægges og at enhver Neutralitet i denne Kamp vilde være en Forbrydelse mod Civilisationen, beskyldte den norske Korrespondent i Fædrelandet os for Fanatisme og fremhævede som en Besynderlighed at vi „prædikede Korstog mod Czaren." Nu tør man maaskee finde mindre Overdrivelse og Usands i vore Bemærkninger; ialfald er det vist, at selv de største fordums Tilhængere af den ubetingede Neutralitet ei alene Intet have imod dennes Opgivelse, naar det paakræves, men endog finde det den norske Nationalære uværdigt, om vor Armee under Kampen skulde forblive uvirksom i Sveriges Garnisoner.

Men vil da Krigen vedvare? spørger man. Giver ikke den under 2den Decbr. mellem Vestmagterue og Østerrig afsluttede Traktat grundet Haab om Fredens snare Gjenoprettelse? Vi hverken ville eller kunne indlade os paa at besvare dette Spørgsmaal. Saalænge Lord Aberdeen er Premierminister i England og Østerrig har Tilladelse til at blande sig i Spillet, kan man vente, at alt hvad der kan gjøres til Gunst for Freden vil blive forsøgt*). Saameget være det os dog tilladt at forudsige, at, kommer en Fred istand paa de Betingelser, som ere os bekjendte under Navn af „de fire Garantipunkter," og ikke først efter Ruslands fuldkomne Knækkelse, vil den blive af meget kort Varighed, og have langt stærkere Rystelser tilfølge, end de, som nu for enhver Priis ere Fredens Venner, i sin Kortsynethed forudsee.

Nærværende Krig mod Rusland er, man kan sige hvad man vil, en Princip-Krig og kan som saadan kun ende med en af Parternes fuldkomne Afkræftelse.

Vi ville her foruden Napoleons bekjendte Spaadom ogsaa minde om en berømt Historikers Udsagn: „Enhver, som engang er kommen i Klammeri med Russernes Czar, vil aldrig i denne Verden oprigtig forsones med ham, – han maa enten seire eller gaae under."

Napoleon den III besidder saa megen Skarpsindighed i Politiken, at han godt kan indsee, at naar han sluttede Freden paa de usle Betingelser, som Østerrig og Lord Aberdeen finde fyldestgjørende, vilde han løbe Fare for at miste sin Krone. Den stolte franske Nation tilgiver en Regent vanskeligere Noget, end Feighed. Napoleon kan mindst vise en saadan, han som blev valgt til Keiser netop fordi der knyttede sig store Kamp-Minder til hans Navn, hvilke han som den seirrige Keisers Brodersøn ikke aabent tør vise sig uværdig. Da den almindelige Mening i England ligeledes er for Krigens energiske Fortsættelse, saa maa man antage, at naar det kommer til alvorlige Underhandlinger, vil Freden strande paa den nærmere Bestemmelse af de bekjendte fire Punkter*), og at Sværdet saaledes kommer til at afgive en sikrere Basis for den endelige Fredsslutning. Det er Ruslands Svækkelse, saaledes som vi tidligere have antydet, der fører til Maalet. At dette maatte naaes allerede i det paabegyndte nye Aar, er mere at ønske end at haabe.

*) Man erindre sig en Tale, hvori Lord Aberdeen for en Tid siden i det engelske Parlament vovede at sige, men til Alles Misfornøielse: „at han vilde ansee det som et ønskeligt Resultat af denne Krig at opnaae en Fred, der ligesom Freden til Adrianopel sikrede os en 25aarig Vaabenhvile!" (En besynderlig Kortsynethed af en stor Nations Premierminister!) En fransk Publicist spurgte meget træffende efter denne Tale: „Har den ærede Lord Børn?"

*) Disse fire Punkter ere i deres oprindelige Simpelhed og saaledes som Rusland har erklæret sig villig til at antage dem, følgende: 1) Det udelukkende russiske Protektorat over Moldau og Wallachiet ophæves og overtages af alle Stormagterne i Fællesskab. 2) Fri Skibsfart paa Donau garanteres. 3) Russisk Protektorat over Sultanens græske Undersaatter skal ei mere omtales og Christne af alle Konfessioner skulle staae under samtlige Magters Beskyttelse. 4) Traktaten vedkommende Skibsfarten paa det sorte Hav skal revideres, og dette skal for Eftertiden være tilgjængeligt for samtlige europæiske Nationers Krigsskibe.

Mons Thorsen Bjørnsbæks Sølvbryllup.

(celebreret i Studentersamfundet den 30te Dec. 1854.)

Det er en vedtaget Skik blandt de akademiske Borgere at forlade Byen i Juletiden. De tage paa Landet til Slægt og Venner, enkeltviis eller i Flokke, og vende først tilbage ved Feriernes Ophør. Imidlertid er der mange, som enten ingensteds have at tage hen, eller som ere bundne til Byen ved Dagsforretningernes piinlige Krav. For disse er der da i Livets ydre Former ingen „glædelig Jnul." De hilses kun med dette Feltraab af en Kjending, naar de Kl. 3 vende tilbage fra Kontoret med sin Pakke Koncepter til Indstillinger om forbedret Livsstilling for reent ukjendte Medmennesker, syttenskillingsbesparende Antegnelser til et Foged-Regnskab, eller Forbedringsplaner angaaende Landets Finantser. Disse i Pligtopfyldelse, Menneskekjærlighed og Almeenvelsbefordring graanede Mennesker vilde være glædeløsere end Spurvene paa Landet, hvilke dog altid modtage en glædelig Underretning om Juletidens Særegenhed, idet de nemlig ingenlunde vilde vide, hvad Julen var, hvis ikke visse begavede Mennesker havde udfundet en Methode at rykke Folk ud af Livets Hverdagslighed er paa, og med et Trylleslag flytte dem hen til Steder, „hvor der er godt at være. Methoden, der er bragt og alene kan bringes i Anvendelse af Studenter, er bygget paa Imaginationen, hvilken da maa fastholdes med Sikkerhed, hvis man ikke som Peder skal plumpe ned i Virkelighedens kolde Bad. Hellerikke maa man glemme at afskjære dens Traad til reglementeret Tid; thi ellers kunde man Dagen efter Herlighedens Ophør paa Kontorkrakken komme til at holde altformeget Jeppe'sk Mas for at overbevise sig selv om, at man var sig selv, eller Gaarsaftenens chinesiske Keiserlighed eller Harro-Harringske Republikanisme kunde spøge saaledes i Hovedet, at man tog Kontorchefen for en tjenende Aand eller bad ham, som de monarchiske Formers Skjoldholder, at gaae Fanden i Vold. Dog, Methoden har til stor Fornøielse allerede i to Aar i Slag været benyttet i Studentersamfundet, uden at man har hørt nogen Ulempe af fastnede Storhedsideer, og derfor kan den siges at have staaet sin Prøve som en stor og vigtig Opfindelse.

Som Læseren vil erindre af dette Blads forrige Aargang No. 3 drog man i Julen 1853 til et tydskt Hof, hvor man stødte sammen med Verdens største Notabiliteter og ogsaa selv med det Samme hyldedes som en saadan. I 1854 fornyede man ikke dette forresten yderst behagelige Besøg, deels fordi Gjentagelser af selv det Bedste kun blive nye Stødere i det Dagligdagses store Pukværk, hvis bedøvende Skrald man jo netop vil undflye, deels ogsaa fordi Dobbeltspindingen af Fredsnoter og Of- og Defensiv-Allianćer optager saa ganske de tydske Potentater, at vi neutraliserede Nordmænd kun vilde blive lidet paaagtede blandt dem. Man foretrak derfor at aflægge et Besøg paa Gaarden Bjørnsbæk, hvis gjæstfrie Eier Mons Thorsen, saasnart han fik Nys om den ham tiltænkte Ære, lod opslaae i Studentersamfundet, at han ønskede at see hos sig alle Bygdens Honoratiores, Bestillingsmænd og Andre indtil et Antal af halvandethundrede Gjæster. Studenter og andre titelløse Personer vilde han imidlertid ikke vide noget af. Festen bestemtes til 30te December, der var hans og „velagte Hustru Birthe Gurine Gudbrandsdatter Bjørnsbæks Sølvbryllupsdag." Indbydelsen blev mødt med Velvillie; dog tegnede ikke saa mange høitstaaende Deeltagere sig som ifjor, hvilket naturligviis havde sin Grund deri, at en Proprietærs Herlighed ikke kunde udøve en saadan Naadessoltiltrækning, som en tydsk Fyrstes. Imidlertid fandtes der ikke saa faa Deeltagere, der selv under hverdagslige Tilstande vilde kunne godtgjøre Embedsskabet, og endnu flere, der for Aftenen førte dets ubestridelige Kjendemærker.

Klokken 8 samledes de Indbudne. Man gik ind igjennem den Port, der Dagen i Forveien havdeført op til Studentersamfundet. I den dunkle Gang tog man Ønskehat paa og med Et stod man i Bjørnsbæks Dagligstue, der er akkurat af Størrelse som Samfundets Avisværelse. I Høisædeshjørnet stod et langt, hvidt Bord, med Trækrakker af det gode hjemlige Slags, og paa Væggen hang Nürnbergerskilderier i gloende Farver, hvilket viser, at Sandsen for farvetrykte Kunstsager har trængt frem endog til Bygderne. Alt var inderlig lunt og saa landligt, at man ligesom kunde høre Spurvene kvidre i halv afplukkede Kornbaand udenfor Vinduet. Men hvor forbauset blev jeg ikke, da jeg saa Jarman, Inkarnationen af Studentersamfundets Uforanderlighed, ogsaa at staae her og godmodigen affordre de Indtrædende Billetter. Er han da ligesom Nissen uadskillelig knyttet til Studenterne i Egenskab af Familie, saa at han, naar de drage ud, staar paa Meiene og er inde paa Bestemmelsesstedet foran dem? Jeg tror det. Og det vilde derfor ikke forundre mig, hvorsomhelst i denne eller hiin Verden at finde Jarman i Baggrunden af en Studenterkreds som dens tro tjenende, alderdomstrodsende Aand.

Fra Dagligstuen kom man ind i et med Napoleonske Billeder prydet Værelse, i hvis Hjørne der stod en Halvkredssopha eller Brugde, der, som Samfundets, syntes at opfordre til at lægge Benene op paa det runde Bord foran den.

Til Venstre var et Sengeværelse, ligt Hatteforbytningens Hjem i Studentersamfundet. Her stod en af disse landlige Ombængssenge, der for Graven synes at forberede Folk i den besværlige Kunst, at leve uden at indaande Vorherres friske Luft. Paa Væggene hang Rafaels Skabelse i Kunstverlag-Lithographier og paa Gulvet ventede et Bostonbord.

Efter nogle Minutters Forløb bød Sønnen i Huset, der fungerede som Vært (Faderen var pludselig bleven syg), de forsamlede Gjæster ind i Storstuen, hvori der hvilede en festlig kold Atmosphære, men fra hvis Vægge disse Konge- og Patriot-Ansigter, som ere blevne Proprietærstuernes almindelige Prydelser, saae hjemligt og kjendte ned paa den brogede Gjæstehob.

Saasnart denne havde stillet sin efter Reisen grundige Appetit, maatte den igjen forlade Storstuen. Medens man nu opholdt sig i Forværelserne, var der god Anledning til at betragte Forsamlingens mere fremragende Figurer, hvilke især vare Bygdens Embedsmænd. Vi finde her Fogden (Greifenberg) og Skriveren (Sportulak) i Embedsdragt, med kontorbestøvet Haar, og Forretningslivets hele Linierethed i Mine og Gebærder. Ved deres Arm hang unge Koner med en saadan udarbeidet Kjælenhed, at den lettelig kan ansees for en programmæssig Gjendrivelse af den slemme Verdens Formodning om at disse Koner istedetfor elskede Mænd havde taget sig Zahlkasserere for deres Glimreudgifters Skyld. Præsten var en godmodig og from Mand og ældre end den hegelske Philosophi. Hans Kone saa ud til at være den tredie i Ordenen, og saaledes havde han vel imellem 16 og 24 Børn; men han havde dem ikke med. Klokkeren var endnu ældre end Præsten og en sand Typus for sin Stand. Han var iført Knæburer og hvide Strømper om de gaasepentykke Been; og hans Hat bar i sine daledybe Bukler tydelige Spor af at den havde gaaet igjennem alle Menighedens Trængsler. Personelkapellanen lod til at være en af disse Mænd, hvis Navn i Regjeringens Protokoller er blevet ulæseligt ved Glemselens Dryp. Kapitainen (Bom) var en af disse ærværdige Veteraner, som forat bøde paa dette evige Fredslivs Spoleren af det sande Krigerliv, føre en Tale, der forfærdelig lugter af Krudtrøg. Foruden Embedsmændene var der ogsaa mange Andre, der udmærkede sig fremfor den store Hob, saasom en engelsk Jægerherre, en tydsk Bursch, en dansk bjørneforfølgende Greve, Sognets Bygdevægter og Hallingdøler i Nationaldragt. Blandt Damerne tildroge nogle sig Beundring ved fuldendt kvindelig Skjønhed. Dette var især Tilfældet med Kapitainens slanke, majestætiske, sortlokkede, rosenkindede Datter. Jomfru X., ihvorvel mindre smuk, maa nævnes for sin kvindelige Blidhed, Zarthed og Elskværdighed, der i mine Øine gjorde hende saa indtagende, at da hun naadigen henvendte nogle Ord til mig, kom jeg i Befippelsen til paa min sædvanlige Maade at svare med en Dumhed. Erkjendtlighed fordrer ogsaa, at jeg erindrer Datteren i Huset. Hun var ingen Skjønhed og maa ansættes til den høist mulige Alder, som Sølvbrylluppet tillader; men hun lod til at være „snild," og da hun trakterede med en fortræffelig Flæskesylte,

vilde en Mand, der ikke boede længere fra Bjørnsbæk, end han ugentlig kunde gjæste Sylten, nok staae sig paa at forlove sig med denne Pige. Stedets Gjordemoder var et af disse kvindelige Korpusser, der ere beregnede paa Fløidøre.

Da Døren til Storstuen igjen aabnedes, stod man foran et kolossalt Juletræ. Uddelingen af Præsenter begyndte. De fleste vare ledsagede af Deviser, sigtende til Tidshistorien, vore politiske, boglige eller journalistiske Tilstande. Man fik de forskjelligste Ting, ligefra en Bikkemand, der fremstillede de Allieredes Fremskridt ved Sebastopol, indtil et sønderbrudt Brændeviinsapparat fra John Neergaards Officin.

Da denne Morskab var forbi, underrettedes man ved trykte Plakater om, at den fra vore Smaabyer velbekjendte „Skuespillerdirkektør C — med Selskab" var kommen til Gaarde og vilde „med velvillig Assistance" opføre „Den Forførtes Fald, Tragedie i fem Akter efter det Franske." Forestillingen skulde begynde Kl. 9 og ende Kl. 1. Foruden de navngivne Personer: Don Fernando, Don Filippo, Donna Falcidia osv. indeholdt Plakaten en Mængde navnløse, nemlig: „Forpagtere, Fattige, Fiskere, Familiefædre, Fribyttere, Forbundsfæller, Feltmarschaller, Falskmyntnere, Fæstningsarrestanter, Filistre, Fahnejunkere, Fiender, Fendrikker og Fruentimmer." Forestillingen skulde foregaa foran Federigo's Fædreneslot. „Foran Forestillingen Fantasi af Falbe i F." Da Teppet gik op, lød der strax fra Donna Falcidias og hendes rivaliserende Elskeres Læber en Strøm af f-begyndende Ord, saasom Fule, Forræder, Forfører, Forhadte. Saavel Don Filippo som Don Fernando saa i Falcidia en reen Helena, men mig forekom hun at have en forbausende Lighed med Skuespiller Hagen paa det nær, at dennes smækre Taille aldeles ikke var at gjenkjende, hvilket dog kunde tænkes at have sine visse Aarsager. Da Don Fernando begyndte at haandtere sin Rival paa Riddervíis, kom dette ogsaa for Dagen, og Donna'en resolverede at besvime. Teppet faldt, der raabtes paa en Doktor, som ogsaa heldigviis strax indfandt sig. Heldigst var det imidlertid, at — Gjordemoderen var ved Haanden. Teppet gik atter op, men ikke for nogen ny Akt. Don Fernando traadte frem og forkyndte, at Forestillingen paa Grund af de indtrufne Omstændigheder ikke kunde fortsættes. Den hele Tragedie blev saaledes et Fragment, hvilket var værst for os Theaterkritikere, der Intet kunne sige om dens „Idee" og „Charakterernes Gjennemførelse," udenforsaavidt vi kunne fremsætte den Formodning, at det var en „tydsk Komedie," saadan som man for meget over hundrede Aar siden i Brolæggerstrædet i Kjøbenhavn har beundret som et Mesterværk af gribende og høitidelig Stiil. Den Opinionsledelse, der anvendtes under Spillet, fortjener at lægges Mærke til. Husets Søn, der vel aldrig før havde seet en Komedie, faldt nemlig de Spillende lydelig ind i deres Deklamationer, naar Noget forekom ham „smukt sagt." Denne landlige Kritik, som Byfolk maaskee ville lee af, var aabenbar mindre umoden og vildledende end den, der ved Klapning udøves paa Christiania Theatre af tolvaarsgamle Drenge og ofte er afgjørende med Hensyn til Fremkaldelser.

Efter noget Mellemrum optraadte denne Søn for paa sin Faders Vegne at takke Gjæsterne for „den Ære og Glæde, de havde beviist ham." Han holdt en Tale, der noksom viste, at han stod paa By- og Bogkulturens Gebet med det ene Been, medens det andet endnu hvilede tungt i den simple landlige Opdragelse. Thi idelig deserterede ham ubevidst et eller andet Bondeord, som da Kapitainen ved et Stød i Ryggen paamindede ham om at indhente.

Dernæst kom Touren til at tale til Kapitainen selv. Han talte smukt og tappert om Landets Forsvar, om Muligheden af at vi komme til at sende en Skude til Sebastopol osv. Men han lagde sine Ord saa vartpenge-kapitainligt, at man kunde slutte hans Hjerte sagde: „Bliver der Udmarsch, saa tager jeg Afsked." Dette laa ogsaa i hans Undskyldning for at han begyndte at blive gammel, og i hans Beklagelse af at det ikke havde været ham muligt at erholde en Søn, som han kunde stille i sit Sted til Landets Forsvar. Han eiede kun en Datter. Imidlertid havde han nu gjort hvad der under disse Omstændigheder kunde gjøres for Tilveiebringelsen af nye Forsvarskræfter. Han havde nemlig trolovet hende med Mons Bjørnsbæks anden Søn, der hørte til Norges Søværtsforsvar. Denne Deklaration kastede lange Skuffelsens Skygger over de Manges Ansigter, som her i Selskabet havde gjort Kour til Jomfruen og fundet denne vel optagen. Da den lykkelige „Søværtsforsvarer" beseglede det knyttede Baand med et theatralskt Kys, fløi der en kvindelig Undseelsens Rødme over hendes Kinder, hvilken var en frygtelig Forbandelsesdom over dette Civilisationens Paalæg, der nøder en fintfølende Dame til at give Kjærligheden, det Helligste, det Ubeskueligste i Livet, en Kirkebakks-Publicitet.

Efterat dernæst Præsten i ærværdigt Ordelag havde udbragt Sølvbryllupsparrets Skaal, blev følgende af Sognets Skoleholder forfattede „leilighedspassende Vise" afsunget under Bondemusik-Akkompagnement:

Gaardbruger Thorsen med samt hans Madamme
haver indgaaet et Ægteskabs Baand,
som er beseglet med Kjærligheds Flamme,
og er fortsat i Eendrægtigheds Aand.
Altid de lever,
uden at Næver
afgjør et Ægteskabs mindre Disput.
Saadant et Ægteskab sikkerlig kræver
udi opbyggelig Sang en Tribut.

Tyve og fem Aar nu haver de skredet
gladelig om paa sin Ægteskabs Sti;
og just i Aften de kommer til Stedet,
hvor deres Sølvbryllup de kan høiti-
deligen holde;
Sligt kan En volde
topmaalet Glæde og Fryderaabs Lyd;
og ere Dagene udvortes kolde,
varmes de indvortes op af vor Fryd.

Ægteskabs Jord var dem frugtbar tillige;
de haver avlet samdrægtigen Smaa:
To smukke Drenge og dertil en Pige;
Sligt kan til Husets Bestaaen forslaae.
En dyrker Jorden,
den anden er vorden
sat udi Norriges søværts Forsvar;
Pigen hun staar udi Møernes Orden,
gid hendes Jomfrustands Ende var snar!

Lader os fylde et Glas, som sig sømmer;
deri vi drikker vort Brudepars Skaal; —
Øiet i frydfulde Taareflod svømmer;
Rørelsen optiner Hjerternes Staal.
Gid I maa vandre
saa med hverandre,
at end vi længe Jer Skaal tømmer ud!
Saa ønsker jeg og saa ønsker de Andre.

Skrevet af Hans Rasmus Halvorsen Rud.

Da det led længere ud i Laget, udtonede Gjordemoderen (hun steg op paa en Krak) sin ømme, længselsfulde, kjærlige Smægten i en Arie, og en af Fiolinspillerne traadte frem og gav ved Flageolettoner og abrubte, manierede Buestrøg de fuldstændigste Beviser paa at der stak en Ole Bull i ham. Endelig optraadte Bygdevægteren, just som han i Forveien havde grebet den engelske Jægerherre og den tydske Bursch i en Duel, og udbragte en Skaal for „Nike'laus," hvem han havde hørt skulde være slemt i Knibe, men som han ansaa for en fortræffelig Mand, da han saa godt forstod at holde Styr paa Folk. Denne Hyldest var fra et bygdevægterligt Standpunkt vistnok beføiet, ligesom den for et Par Aar siden vilde været en Gjenklang af saa mange bryst-, skuldre- og pandebepladede Mænds Følelser i hele Norges Land.

Augusta Schrumpf.

Tilslutnings begyndte Ballet. Smaa Mænd, styggе Mænd og gamle Mænd kappedes om at komme til at dandse med de største og vakreste og yngste Damer. Og disse Damer havde den salonmæssige Opdragelse, at de fulgte dem med Tilfredshedens og Henrykkelsens reglementerede Smiil, der gjorde disse stakkels Mænd hos dem selv til Andonis'er. Jomfru X. drev nu sit „smukke Blik og Rosensmiil" saaledes paa Rov, at det blev mig noksom klart:

„Denne Ømhed var Methode,
det var blot en Smilemode,
brugt i Flæng til Stort og Smaat."

Under en Dands fik hun den opmærksomhedsvækkende Nykke at sidde over. Og hun høstede alle en Skjønheds Oversiddelsesfrugter. Herrerne bestormede hende med de sødeste, de dummeste Ord; men hun var ubevægelig. De bønfaldt med et Blik, som om deres Hjerte vilde synke til hendes Barm, og hun mødte dem alle med Smilets Sigtvexel — — de lykkelige Herrer! kunde de faae Vexlen honoreret af hendes Sjæl!

Medens dette gik for sig i den ene Ende af Stuen, kastede Kapitain Boms Kone, iført sort Silkekjole, sig i en Sopha paa den modsatte Kant. Hun syntes ligegyldig med Ballet og lod til i Alt at være en af disse Kvinder, der ikke ere skabte for at glimre i Selskaber, men hvis Magt er desto vidunderligere i „Hjemmets snævre Kreds." Jeg udmalede for mig selv hendes Moderømhed, hendes Huuslighed, hendes Kjærlighed mod sin Mand og havde allerede færdigt Billedet af Kvindelighedens Genius, da hun tog en Cigar frem af Barmen og gav efter for den nutildags overhaandstagende Lyst til at lægge Benene op i Sophaen, mod hvis Ytringer selv et saa aandeligt Samfund som Athenæet har maattet udfærdige korpustrykte Forbud. Jeg gik bort bitterlig skuffet, som Enhver maa blive, der af Kvindens Selskabslivsfremtræden vil slutte sig til hendes Forhold i Hjemmet og ikke omvendt.

Idet jeg atter lod Øiet glide hen over de dandsende Rækker, blev det erindringsbehageligt fængslet af et Par rosenrøde Baand, der koket rullede ned over en jomfruelig Barms „bølgende Lilliehøie," og hvilke ligesom Vimpler fra en underkjøbt Fæstning syntes at indbyde Fienden til en udfaldsgunstig Storm.

En Pause indtraadte, og denne benyttede en gammel Overlods, der af Aviserne havde læst sig til adskillige skandinaviske Sympathier, til i Gjerningen at vise hvor ærligt han meente det med disse forresten lidet lodsagtige Følelsesfugle, idet han tilbød en dansk, i skandinaviske Farver hyllet Gouvernante, ved Navn Scandinavine Sørensen, sin Haand og sit Hjerte. Tilbudet blev modtaget og Forlovelsen deklareret; men det varede ikke længe, inden Lodsen gav et slaaende Beviis paa de skandinaviske Sympathiers Foranderlighed ved at hæve Forlovelsen, blot fordi Scandinavine befandtes at bære forlorent Haar.

Da Dandsen atter begyndte, opdagede jeg i en Krog af Stuen en Dame, der lod til at være bleven ganske ubemærket. Hun fængslede stærkt min Interesse. Der laa noget saa Trofast, saa Hengivent, saa Bramfrit, saa Følelsesfuldt og tillige saa Indesluttet i hendes Ansigt, at jeg i Hjertet sammenlignede hende med „en blye, duftende Vandlillie," og spurgte min Sidemand, hvem hun var. „Det er Student F.; han tager sig ganske godt ud som Dame; ellers seer han ud som en liden Pusling." Student F.? gjentog jeg, og Illusionen var svunden. Han tager sig godt ud som Dame? Altsaa skal det Mindre til for at tage sig ud som Dame end som Student. O bitre Skuffelse! Jeg, som havde betragtet dette yndefulde, dette smukke Udseende som en Deel af Kvindens inderste Væsen, som en Skjønhedens Form, hvori alene Kvindeligheden kunde inkarneres! Nu faldt Taagen for mit Blik. Disse Blidhedens Smiil og alle disse Kvindens Yndigheder, der lovprises i alle Romaner og af alle Poeter, ere alle etslags Programsfuldkommenheder, som kunne hænges ud efter Behag. De kunne erhverves ved Vane og i Kirkegadens Boutiker; de kunne aflægges naar intet Mere er at vinde ved deres Brug. Denne Erfaring har for evig berøvet mig min Tro paa Kvindens Skjønhed og Ynde, paa disse Tillokkelser, som egne for hende i Egenskab af et høiere og fuldkomnere Væsen, end vi øvrige grovhændede Jordborgere. O I, Studenternes hulde Søstre, der med Eders Kommoders Forraad pyntede Eders Brødre og sendte dem som forlokkende Pandora'er til Bjørnsbæk, I have røbet et Bedrageri, hvorfor vi alle ere blevne Ofre, idet I med Stads og Sminke have lavet Kvinder, der ganske vilde have overstraalet Eder selv, og hvilkesomhelst Andre paa Ballet. Men tør jeg spørge: Da I nu med ømme Hænder havde strøget Ynden hen over Eders voxne Dukker og de stode der i hele sin Glands, bleve I da ikke misundelige? bleve I ikke forelskede i Eders eget Værk? Havde I været Herrer, vilde I ialfald ikke undgaaet Billedhuggerens Skjæbne. O I have beredt en stor Skuffelse; men I skal dog have Tak for denne som for enhver Skuffelse, der er og bliver Erfaringens rigeste Kilde.

Ballet havde tabt sit Trylleri for mig. Jeg ilede ned over Trapperne. Ved Porten ventede Bredslæder med landlige Bjørneskindsfælde; men paa den anden Side af Veien skimtede jeg Dams Bogbinderskilt. Det var altsaa i Byen. Maanen stod lysende, høit oppe paa blaa Grund. Det var Midnat. Jeg skyndte mig hjem og faldt i Søvn. Og jeg drømte om kokette rosenrøde Baand, hvorved, kjære Læser, mine og maaskee ogsaa dine bedste Følelser forlængst ere blevne til Ironi.

P. B. H.

Augusta Schrumpf.

Dette Navn har en egen Betydning i vor Theaterhistorie og en egen Klang for Alle, som fra tidligere Dage have fulgt denne. Det gjenkalder i Erindringen de mest udprægede Dame-Charakterer, som hos os har været at see paa Scenen. Det er det Navn, som ikke alene en lang Virketid, men ogsaa, og i endnu høiere Grad, et afgjort Talent har gjort betydningsfuldt og hjemligt for Alle, der interessere sig for vor sceniske Kunst. Ja, man kan sige, at denne Kunst, forsaavidt den har vundet og bevaret Publikums Interesse, for en ikke ringe Deel har Madam Schrumpf at takke herfor. Ved den Følelsens Adel, hvormed hun har udpræget sit Spil, og ved den Agtelse for Kunsten, hvormed hun har arbeidet, har hun paa samme Tid tiltalt den letbevægelige Mængde og vundet stadigere og skjønsommere Beundrere.

Denne Skuespillerinde er født i Kjøbenhavn den 19de November 1813. Hendes Fader, nylig afdøde Konsumtionskasserer Halvor Smith, var en Nordmand (nemlig barnefødt i Odalen); hendes Moder var svensk af Fødsel. Allerede tidlig fattede hun Lyst til den sceniske Kunst, og denne Lyst drev hende som sextenaarsgammel Pige til at forlade Familie og Fædreland og drage hid til Norge, hvor hun blev antaget ved det daværende, senere afbrændte Christiania Theater. Her optraadte hun første Gang den 21de Sept. 1829 som Rosine i Baumarchais's „Barberen i Sevilla." Derpaa spillede hun i de to første Aar mindre Roller, indtil 1831, da hun som Fruen i „Seer Jer i Speil" og Trine i „Aprilsnarrene" først vandt Publikums Anerkjendelse og Yndest. Fra den Tid har hun givet, med stedse voxende Bifald, en Række af kvindelige Roller, der have været Repertoirets sværeste, og især har hun været ligesom selvskreven til alle høitragiske, alle sjælfulde, sværmeriske Roller.

At opregne alle disse Roller er her ufornødent. Kun maa, til en Opfriskelse af Erindringen, nævnes nogle af dem, hvori hun har gjort mest Lykke, nemlig Henriette i „Bruden," Marie i „Væringerne," Charlotte i „Guldkorset," Parthenia i „Ørkenens Søn," Zerline i „Fra Diavolo," Marie i „Herren seer dine Veie," „den Stumme i Portici," og Titelrollerne i „Charlotte Corday" og i „Marguerites Noveller." — Antallet af de Roller, hvori hun er optraadt, beløb sig den 21de September f. A., Femogtyveaarsdagen efter hendes Debuteren, til ikke mindre end 389, og hun havde da ialt optraadt 2258 Gange. I „Rataplan" har hun spillet 47 Gange, i „Fra Diavolo" 34, i „Hovmesteren i Knibe" og i „De Uadskillelige" 28 Gange i hvert.

Hvad der for Madame Schrumpf er ligesaa eget som hendes Talent og Kjærlighed til Kunsten, er denne Evne til i Spillet at vedligeholde Ungdommelighedens Friskhed, og hvilket gjør, at hun endnu, i sit toogfyrretyvende Aar, kan spille unge Elskerinder (som f. Ex. Beatrice i „Blind Allarm," hendes seneste Rolle). Men dette bliver kun muligt ved den Følelse, der gjennemtrænger hendes Spil, og som er uforanderlig ung og frisk. — At Publikum har paaskjønnet hendes Værd som Skuespillerinde, derpaa har hun modtaget tydelige Beviser, foruden ved andre Leiligheder, ogsaa da hendes femogtyveaars Jubilæum indtraf.

Hendes Mand er Musikdirektøren ved Christiania Theater August Schrumpf, med hvem hun indgik Ægteskab den 7de Juli 1832.

Industriudstillings-Bygningen i Paris.

Pariser-Udstillingen i 1855.

Den almindelige Udstilling i 1855 er, med Hensyn til de Forhold, under hvilke den indtræffer, en af de mærkeligste Begivenheder i Historien. Det er midt under den orientalske Krigs Forviklinger, Planen er fattet til dette store Stævnemøde mellem alle Nationer: under Kanontorden træffes Forberedelserne til denne Kunsternes, Industriens og Civilisationens Fest.

Ved at holde fast ved Fuldbringelsen af dette Storværk vil Frankrig vise Verden, at den stigende Oplysning ikke længer tillader nogen Stat at standse Andre i Opfyldelsen af deres Kald, og at Kanonen ikke længer er Herskernes sidste Argument.

Fremtiden tilhører fra nu af Industrien, Videnskaben og Kunsten: Industrien, hvis Vidundere berige Nationerne; Videnskab og Kunst, hvis Mesterværker gjør dem udødelige.

Denne Frankrigs store Tanke have alle Europos Nationer fattet og hilset med Begeistring; Alle have besvaret dets Indbydelse med ivrig Imødekommen.

For Nærværende ere sex og tredive Stater indskrevne paa Listen over Konkurrenterne til Udstillingen i 1855, nemlig: Frankrig, England, Toldforeningen, Østerrig, Belgien, de forenede Stater, Schweitz, Holland, Tyrkiet, Danmark, Ægypten, Spanien, Portugal, Rom, Sardinien, Sverige og Norge, Toskana, Tunis, de nordlige tydske Stater, China, begge Sicilierne, Grækenland, Persien, Brasilien, Mexiko, Central-Amerika, Venezuela, Ekuador, Uruguay, Paraguay, den argentinske Republik, Chili, Peru, Bolivia, den dominikanske Republik og Haiti.

Den franske Regjering har ikke noget Øieblik undladt at forberede sig til det almindelige Møde i 1855, ligesaaligt som den har afbrudt sine egne nationale Foretagender. Paa samme Tid som den fuldender sine Jernveie, sine Kanaler og Havne, forskjønner og lufter Hovedstaden, og de større Byer tilveiebringe Boliger for Arbeiderbefolkningen, gjør den Alt for

værdigen at kunne modtage de Folkeslag, som næste Aar, fra hver Egn af Kloden, komme for at besøge Paris.

Det keiserlige Dekret, som forordner Verdensudstillingen, er dateret 8de Marts 1854. Dette Dekret bestemmer:

1. En almindelig Udstilling af Jordbyrkningens og Industriens Frembringelser skal aabnes i Paris, i Palais de l'Industrie, ved carré Marigny, den 1ste Mai 1855, og sluttes 30te September s. A. (Slutningen er senere udsat til 31te Okt.)

2. Den femaarlige Udstilling, som, ifølge Ordonnantsen af 4de Okt. 1853, skulde aabnes 1ste Mai 1854, forenes med den almindelige Udstilling.

For at fuldstændiggjøre Keiserens Plan, blev den almindelige Kunstudstilling, ved et Dekret af 22de Juni, forenet med Udstillingen af Jordbyrkningens og Industriens Frembringelser.

Endelig blev ved et Dekret af 24de December nedsat en Kommission af sagkyndige Mænd, der under Prinds Napoleons Forsæde skulde affatte detailleret Reglement for Verdensudstillingen. Den 29de December sammenkaldte Prinds Napoleon første Gang Kommissionens Medlemmer, og forelagde dem Programmet for deres Arbeide.

„Keiseren har betroet os et høit og ærefuldt Hverv ved at kalde os til at organisere dette store Stævnemøde, i hvilket Frankrig vil komme til at indtage en hæderlig Plads, ved den Iver, med hvilken dets Industridrivende og Kunstnere ville besvare det Opraab, der er steet til dem."

„Vor Pligt mod de Fremmede er at modtage dem med høflighed og rundhaandet Gjæstfrihed.

„Alle statsøkonomiske Anskuelser ere repræsenterede i denne Forsamling, ikke for at undergives en gold og vidtsvævende Drøftning, men for, uden Hensyn til Meningsulighed, at kaste til Fuldbringelsen af det Storværk, som skal sprede sin Glands over Frankrig og det nittende Aarhundredes Europa. Om dette bør Alle være enige.

„Keiseren har vist sin ophøiede Upartiskhed ved her under Eet at sammenknytte de mest fremragende Personligheder i Politik, Videnskab, Kunst, Industri og Handel.

„En Verdensudstilling af de skjønne Kunsters Frembringelser vil nu, for første Gang, forenes med en almindelig Industriudstilling.

„Det er naturligt, at vort Fædreland, der er kaldet til at gaae i Spidsen for Nationerne, gjør den første Begyndelse til en saadan Forening.

„Jeg haaber, mine Herrer, at den bedste Forstaaelse skal herske under vore Forhandlinger og jeg beder Dem skjænke dets Præsident den Overbærelse, som han saa høilig tiltrænger.

„I Følelsen af mine Evners Utilstrækkelighed til at opfylde det ærefulde Hverv, som Keiseren har betroet mig, skal jeg idetmindste forsikre, at anvende den varmeste Iver og den bedste Villie, der er de første Betingelser for et heldigt Udfald.

„De Spørgsmaal, vi have at løse, ere talrige og forviklede; de berøre mangfoldige forskjelligartede Interesser. Jeg skal undergive dem Eders Drøftning eftersom de fremstille sig under vore Forretningers Fremadskriden.

„De kunne efter deres Natur deles i to Hovedpartier, de Dekreter, som vi have at foreslaae Keiseren, og de Spørgsmaal, som vi paa egen Haand skulle afgjøre."

Det almindelige Reglement, der publiceredes i Moniteur for 6te April f. A., indeholder de gunstigste Forskrifter for baade Franskmænd og Fremmede. Alle Produkter behandles efter fuldkommen eensartede Regler; de befordres gratis, de franske Produkter fra Produktionsstedet, de udenlandske fra Grændsen. Enhver mulig Lettelse skjænkes de udenlandske Udstillingsgjenstande; den størst mulige Beskyttelse sikres Malerier og Opfindelser; med eet Ord, der undlades Intet for at gjennemføre den storartede Plan i alle Detailler.

Kommissionen har stadigt udviklet den største Virksomhed: den har efterhaanden offentliggjort Instruxer, Cirkulærer og Reglementer for Klassifikationen af de udstillede Gjenstande og for Sammensætningen af den internationale Jury. Disse Instruxer etc. ere oversatte paa alle Jordens Tungemaal. Overalt baade i Frankrig og Udlandet ere Kommitteer organiserede, overalt bereder man sig med overordentlig Iver til den industrielle Vaddekamp i 1855. I England udvikler den private Industri, under Ledningen af talrige Kommitteer, en vidunderlig Virksomhed for at kappes med vore skjønneste Frembringelser: meetings holdes i Mængdeviis, og fra den ene Kant af Storbritannien til den anden er Pariserudstillingen en stadig Gjenstand for Folkets Anstrængelser og Ønsker.

I Østerrig, Preussen og alle de tydske Stater fordobler de Industridrivende, trods Krigsspændingen og endog uden Regjeringens Medvirkning, deres Iver for at tage Deel i denne hæderlige og loyale Kamp.

Udstillingerne i München, Köln og Brüssel kan betragtes som Forløbere for den store Udstilling i Paris. I Tydskland, Spanien og Italien er de nationale Udstillinger holdte et Aar tidligere. Der er med Undtagelse af Rusland ingen Stat i Europa, som ikke har besvaret det Opraab, som sigter til at sammenslutte Nationerne gjennem de fornemste Frembringelser af deres Intelligents.

Vi forbigaae de andre Folkeslag, der, som man kan see af den ovenstaaende Fortegnelse, have lovet at møde i Paris i 1855.

Fordringerne paa Adgang til at udstille beløber sig i Frankrig og Udlandet til over 25,000. Dette Tal taler bedre end alle Argumenter. Industripalladset har vist sig utilstrækkeligt til at rumme saamange Nationers Frembringelser. Man har tilføiet en betydelig Tilbygning, der har en Længde af 1200 Metres*).

Begge disse Bygninger indtage tilsammen 76920,08 Kvadratmetres, nemlig:

Bygningens hele Længde:		
Hovedbygningen:	252,20 M.	
Bredden:	108,20 —	
Gulvets Kvadratindhold:		27288,04 Metres.
Galeriets do.:		18072,04 —
Tilbygningens Længde:	1200,00 —	
— Bredde:	26,30 —	
— Kvadratindhold		31560,00 —
	Summa:	76920,08 Metres.

Dette uhyre Rum er dog endnu ikke tilstrækkeligt til at tilfredsstille de endnu daglig indløbende Rekvisitioner, og man tænker paa at oprette endnu en Tilbygning.

Til Ovenstaaende, der er taget af L'Illustration, kan føies, at der i en anden Artikel af samme Blad føres en skarp Klage saavel over Bygningens Beliggenhed, hvorved en af Champes d'Elysées herligste Promenader er bleven ødelagt, som over dens Indretning og for ringe Omfang,

*) En Metre er noget over 3 Fod.

Med Hensyn til Forsendelsen af Udstillingssager her fra Norge bemærkes, at saadanne i Christiania modtages indtil Midten af April d. A., men ikke senere, hvorhos bringes i Erindring, at enhver Anmeldelse maa være ledsaget af Oplysning om 1) Udstillerens fulde Navn eller Firma, Haandtering og Bopæl; 2) Beskaffenheden, Antallet eller Mængden af det, der ønskes udstillet; 3) Rummet, som er fornødent hertil i Høide, Bredde og Dybde. Den udstillede Gjenstands Priis eller Værdi bør derhos opgives, hvad enten den ønskes solgt eller ikke. Den i Norge dannede Kommittee i Anledning af Udstillingen bestaar af Harald Wedel-Jarlsberg, N. Bing, T. Binneballe, Ludv. Kr. Daa, Chr. Langberg, Peter A. J. Lundh, P. T. Malling, V. Morgenstierne og P. Steenstrup. Dens Specialagenter ere: Arendal: Konsul Isaac Kallevig; Bergen: Kjøbmand P. O. Vingaard; Christianssand: Premierlieutenant Rosenqvist; Drammen: Toldinspektør Fredrichsen; Frederikshald: Grosserer P. Anker; Laurvik: Jernværkseier Treschow; Molde: Foged Wetlesen; Skien: Bankbogholder Bødtker; Stavanger: Konsul Jens Kjelland; Throndhjem: Brigadeauditør Baron Wedel-Jarlsberg; Tromsø: Stiftamtmand Motzfeldt.

Literatur og Kunst.

Prospekter fra Øen Madeira af J. F. Eckersberg, udførte i Farvetryk i Arenz & Komp.'s lithograf. Institut i Düsseldorf. Første Hefte 5 Blader med Text. I Kommission hos Steensballe. — Dersom vore Kunstanmeldere ikke for længe siden havde udtømt Sprogforraadet over alskens efter norske Kunstneres Tegninger og Malerier i Tydskland og Danmark forfærdigede saakaldte Nationalværker og tillagt en Deel af disse Frembringelser, hvis lithographiske Udstyr hverken er mere eller mindre end ganske almindeligt, et Værd og en Virkning, som hverken sorte eller farvetrykte Lithographier kunne have eller frembringe, men som det alene er muligt at præstere gjennem det med fuldendt Dygtighed og kunstnerisk Technik udførte Oliebillede: saa skulde vi havt mere Ros og flere store Ord tilovers for Eckersbergs Billedværk fra Madeira. Dette er i Ordets egentlige Forstand et Pragtværk, udstyret med typographisk og lithographisk Elegance og Luxus. Disse farvetrykte Billeder give en fortræffelig Forestilling om Øens maleriske Fjeldbygning og yppige Vegetation; men de mangle aldeles den Friskhed, der i flere af Hr. Eckersbergs oliemalede Skizzer og Billeder fra Øen viser sig i denne rige saftige Vegetation. Hvorom alting er: Billederne ere smukke og tiltalende; de, der især udmærke sig er St. Vincents Dal og Vandfaldet ved St. Vincent; det sidste i Maaneskinsbelysning; disse Steder skulle ogsaa have Ord for at være de yndigste Pletter paa den for sine Naturskjønheder saa berømte Ø. Den oplysende temmelig nyktre Text er trykt paa Tydsk og Engelsk og angiver saaledes, at Værket fornemmelig er bestemt for Udlandet og de Syge og Reisende, der besøge Madeira; det skal ogsaa have nogle hundrede Subskribenter paa Madeira i Portugal, Brasilien og England. De smukke Billeder og deres nitide Udførelse gjør allerede dette Værk fortjent til almindelig Paaskjønnelse, og denne nye Retning mod en fremmed og sydligere Natur hos en af vore fædrelandske Kunstnere, der hidtil kun har malet norske Landskaber, gjør det ogsaa af denne Grund interessant og fortjent til Opmærksomhed hos os. Det hele Billedværk kommer til at udgjøre 11 Blader til en Priis af 10 Spd. —b—

Norge.

Christiania. Det akademiske Kollegium har under 23de d. M. uddelt de af sidstafholdte Storthing til Understøttelse for yngre Videnskabsmænd i Overeensstemmelse med Universitetsfundatsens § 48 bevilgede Stipendier (Adjunktsstipendier) for Aaret 1855 til Følgende: Kand. min. Th. Kjerulf 300 Spd. aarlig (i Geognosi og Mineralogi), Kand. theol. J. P. Broch 25 Spd. maanedlig fra 1ste Marts 1855 at regne (i de østerlandske Sprog), Kand. juris. F. P. Brandt 200 Spd. aarlig (i Lovhistorie), Konservator, Kand. med. F. C. Schübeler 16 Spd. 80 ß maanedlig indtil Videre (i Botanik), Observator, Kand. min. C. F. Fearnley 250 Spd. aarlig (i Astronomi), Kand. med. C. Hansen 300 Spd. aarlig (i physiologisk Chemi), Kand. min. C. A. Bjerknes 200 Spd. aarlig (i den rene Mathematik), og Exam. med. J. M. Norman 250 Spd. aarlig (i Botanik)

— I indeværende Semester have 53 Studerende absolveret Examen philosophicum, hvoraf 3 med Hovedcharakteren Laudabilis præ ceteris, nemlig F. C. Kjær, P. C. Nielsen og C. W. Piene, 26 med Hovedcharakteren Laudabilis og 3 med Non contemnendus.

— Understøttelsesselskabet for Huusarme har i forrige Aar havt en Indtægt af 1498 Spd. 118 ß og uddeelt til 136 Familier eller enkelte Personer 1244 Spd. 24 ß.

— I vor Frelsers Menighed er i Aarets Løb 240 Ægteskaber indgangne. Antallet af de Levendefødte er 696, nemlig 354 Drenge, hvoraf 37 uægte, og 349 Piger, hvoraf 42 uægte. De Dødes Antal er 562.

— Krydseren er nu begyndt at udkomme hver Søgnedag i betydelig udvidet Format og med Titelen „Aftenbladet."

— Den 3die Jan. valgtes følgende til Kommunerepræsentanter for Christiania: 1) Kjøbmand Thor Olsen; 2) Bødker Christensen; 3) Skifteforvalter Falkenberg; 4) Byfoged Thrap; 5) Professor Schweigaard 6) Kjøbmand J. H. Schwensen; 7) Kjøbm. P. A. J. Berg; 8) General Gaiben; 9) Kjøbm. O. M. Hauge; 10) Kjøbm. Peter Schreiner; 11) Snedker Bjørn; 12) Instrumentmager P. A. J. Lundh; 13) Snedker A. Andersen; 14) Skomager H. F. Hansen; 15) Professor F. Faye; 16) Grosserer Tostrup; 17) Kjøbmand Chr. Strøm; 18) Tømmermester Maurer.

Drammen. Formands- og Repræsentantskabet har den 28de Dec. f. A. besluttet for 550 Spd. at indkjøbe den saakaldte Ankerløkke til Tomt for Gasværket, samt at Kommunen skal tilskyde det Halve eller 16,000 Spd. til Anlægget af dette Værk. Desuden bevilgedes af Toldintraderne i 1855 2 pCt. som Tilskud til Havnekassens Indtægter.

Oversigt over norske Blades Indhold.

E. U. Sundt har i Christiania-Posten for 3die Jan. indrykket et Digt „til de norske Damer," hvis Hensigt fremgaar af følgende Redaktionslinier: „Det er i Anledning af Præstedatteren Jomfru Grøttings langvarige og næsten grændseløse Sjæls- og Legemslidelser Digtet er forfattet. Hun har den hele Tid (i 18 Aar) ligget syg paa Gaarden Moe i Hole i Ringerike, hvor Jomfru Olava Moe med den mest beundringsværdige Opofrelse af al Livets Ro, Hygge og Glæde pleier hende uafladelig Nat og Dag med tvende Tjenestepigers Hjælp. Den lidende Pige faar en aarlig frivillig Understøttelse af Akershuus Stifts Geistlighed, men som udentvivl er aldeles utilstrækkelig som Godtgjørelse for Vedkommendes Udgifter, Møie, Byrde, Uro og Plage og vist end mere til den ønskelige Lægehjælp. Bekræftelse paa Sandheden af denne korte Skildring og videre Oplysning om disse Forholde kan erholdes hos Stiftes Biskop. Christiania-Posten vil i sin Expedition modtage de velvillige Bidrag, der maatte indkomme, for at oversende den samlede Sum enten direkte til Proprietær Moe, eller til Sognepræsten i Hole, Svendsen, eller til Biskop Arup.

I Mgbl. Nr. 5 drøfter og belyser Hr. L. en Afhandling i det svenske Blad „Wäktaren" om Norges og Sveriges Handels- og Søfartsforholde, hvilket Emne Aftonbladet i en til den norske Presse stillet Opfordring om at indlade sig paa enkelte Punkter i de unionelle Forholde, ogsaa har bragt paa Bane, dog uden at man har seet Noget ytret derom fra norsk Side. Indsenderen har forudskikket sin Afhandling nogle Ord om „Wäktaren", hvilken han erklærer for det bedst redigerede Blad i Sverige og Norge. Redaktøren er en anseet Videnskabsmand.

I samme Blad Nr. 2, 4. 5 og 6 har Fr. Chr. Schübeler leveret en Afhandling „Om Sukker og Sukkerrør," ligesom i Nr. 359 for f. A „Om Kurvfletning som Gjenstand for Huusflid."

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Den berømte Billedhugger, Prof. Fogelberg, er i Triest paa sin Tilbagereise til Rom død af Slagflod den 22de December. Han var fød i Götheborg 1787.

— Der klages stærkt over den tiltagende Ødslen med Ordener, der gjør disse betydningsløse; og Hofretsassessor Fr. Järta har endog frabedet sig Nordstjerneordenen, som hidtil endnu Ingen skal have vægret sig ved at modtage.

Frankrig. Den bekjendte Statsøkonom Leon Faucher afgik ved Døden i f. M. og blev den 19de ledsaget til Graven af næsten alle de Mænd, der have spillet en politisk Rolle under Julimonarchiet og Republiken.

— Keiseren har i Anledning af Dyrtiden bestemt 5 Mill. til de offentlige Arbeider i Frankrig og ved Aabningen af den lovgivende Forsamling foreslaaet et nyt Statslaan af 500 Mill. og forlangt endnu 140,000 Mand til Krigstjenesten (den bestaaende Styrke er 581,000). Laanet skal eenstemmig være bevilget følgende Dag.

England. Kossuth skal have overtaget den ledende Artikel i Sunday Times.

Holland. Indførselstolden paa skaaren Trælast er nedsat 50 pCt. og Tolden paa Jern, Kobber, Beeg, Tjære, Staal og Tran hævet.

Spanien. Kortes har eenstemmig besluttet, at Øen Kuba ikke skal afhændes, samt nedsat et Udvalg af 7 Medlemmer til at udarbeide et Forfatningsforslag.

Rusland. I Petersburger-Kalenderen for 1855 findes en Angivelse af Ruslands Folkemængde ved den sidste Folketælling i 1851. Foruden det regulære Militære og Kirgiserhorderne beløb den sig til 66,713,589 Sjæle, hvoriblandt 52,383,713 i europæisk Rusland indtil Ural, og de transuralske Dele af Gouvernementerne Orenburg og Perm medregnede, 53,582,713; i Sibirien 2,914,322; i Transkaukasien med Landstrækningen mellem Stawropol og Derbent 2,173,584. I en anden Kilde angives den russiske Landmagt, iberegnet den finske Bataillon, den indre Vagts Korps og Bataillons-Garnisonerne, til meget over en Million Kjæmpere.

Krigsskuepladsen. Ved Sebastopol er intet Mærkeligt forefaldet. De Beleirende synes kun at vente at, Fienden skal blive udmattet eller at de ialfald efterhaanden skulle blive ham overlegne paa Grund af nye Forstærkninger. Det samme vente udentvivl de Beleirede altefterhaanden som de undsættes med Mandskab og Proviant. Overhovedet gaar dette Undsætningsvæsen saa ordentligen og samtidigen til paa begge Sider, at man skulde troe det foregik efter en venskabelig Overeenskomst, for at ingen af Parterne skal blive den anden overlegen, men forat man kan have en stadig Folkeødelæggelsesmaskine, der kun er i Virksomhed for dens egen Skyld. Vedbliver England og Frankrig i Aarviis at sende to og to Mænd i Fællesskab for hvert to og to Mænd Rusland sender, saa kommer man aabenbar til et Resultat; men det er, at Rusland vil have mange to Mænd igjen, længe efter at hine ere berøvede den sidste, og da maa jo dette være blevet Seierherre, om det end ikke har seiret. Times siger, at den smukkeste Armee, som England nogensinde har afsendt fra sine Kyster, er bleven et Offer for den groveste Malkonduite. „Udygtighed, Dorskhed, aristokratisk Fornemhed, officiel Ligegyldighed, Nepotisme, Slendrian, Dumhed og Keitethed hersker og gjør sig vigtig i Leiren udenfor Sebastopol, i Balaklavas Havn, i Skutaris Hospitaler og Gud veed paa hvor mange andre Steder, nærmere ved Hjemmet. — Ingen seer eller hører Noget til den overstkommanderende General. Officierer, som landede den 14de Sept., og som uafbrudt have deeltaget i alle Beleirings-Operationerne, kjende ikke engang deres Overstkommanderendes Ansigt."

— Ved Sinope indrettes en Station for de engelske Linieskibe og Indløbet dertil, ligesom til Kamieschbugten, hvor fire franske Linieskibe forblive, medens den øvrige franske Flaade afgaar til Konstantinopel, skal forsynes med Batterier. Fyrst Mentschikoff har trukket Størsteparten af sin Hær tilbage til Baktschiserai og Simferopol; dog har han efterladt et Observationskorps paa 8—10,000 Mand ved Tschernaja. Den 12te Dec. skulle Russerne have gjort et Udfald, der kostede dem 700 Mand. Ifølge Efterretninger fra Balaklava af 14de vare 5000 Tyrker landede ved Eupatoria. „Tamar" var ankommen med Tropper. — Fra Konstantinopel har et Blad (CZC) et vistnok saare tvivlsomt Rygte om at der skulde forestaae Omer Pascha en Afsættelse, fordi man bebreidede ham Beredvillighed til at understøtte de Allieredes Operationer paa Krim ved Diversioner mod Bessarabien og formedelst „slet Administrationsledelse af den ham betroede Armee" (?)

Grækenlands Kamre aabnedes den 23de Dec. Throntalen beklager Forholdet til Tyrkiet, men siger ogsaa, at Regjeringen er ivrig beskjæftiget med at udjævne det.

Amerika. Ifølge Præsident Pierces Aarsberetning have Fristaternes Indtægter i det forløbne Aar udgjort 73,549,705 Doll., og Udgifterne, Afbetalingen paa Statsgjælden fraregnet, 51,018,249. Af Statsgjælden er der i dette Tidsrum indløst 24,336,380 Doll. I Statskassen fandtes ved Aarets Slutning et Overskud af 20,137,967 Doll.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Toldkassererembedet i Sarpsborg med en Bruttoindtægt af omtr. 1,250 Spd.

En Assistentpost ved Fyrdirektør-Embedet med 400 Spd. i Gage.

Andenlærerposten ved Lister og Mandals høiere Almueskole med 150 Spd. i aarlig Løn.

Gjordemoderbestillingen i Vestby Pstg.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 2. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 13de Januar 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold:

Andreas Munch.

Ligesom Ingemann blandt de nulevende danske Digtere, er den, hvis Arbeider have den største Afsætning og Udbredelse, saaledes A. Munch blandt de norske. Begge Digtere indtage altsaa en lige Høidestand i Publikums Yndest, og forsaavidt ligger allerede heri et, skjønt tilfældigt Sammenligningspunkt. Hertil kan føies et andet, der paa en Maade forklarer hiin lige Høidestand, nemlig Overeensstemmelsen i deres Digtertalents Omfang, Anvendbarhed og Anvendelse, i deres Digtnings hele Charakteer, ja selv i deres Livsbetragtning. Begges egentlige Rige er Lyriken, og hvad der i almindelig Forstand ligger inden dens Grændser raade de over — kun ikke Humoret, der er deres Talents naturlige Begrændselse. Da de saaledes i Egenskab af Lyrikere raade over hvad der, som Jean Paul siger, udgjør Blodsystemet i enhver sand Digtning, nemlig Følelsen, er det let at indsee, at de inden alle Digtarter kunne frembringe belivede Produktioner, om end ikke disse blive det Slags Minervafigurer, der med Et springe fuldendte frem af den Skabendes Hjerne. Begge disse Digtere have ogsaa godt indseet denne deres lyriske Begavelses Magt over Poesiens forskjellige Enemærker, og have derfor betraadt disse, — man kan lægge til — med et Held, der endmere viser hvor stor deres Begavelse maa være inden deres egentlige Rige, siden hiin Følelsens Tryllestav forstaar at udøve en bærende, belivende Virkning selv paa Produktioner, der ikke ere dens hele Trylleri undergivne. De have begge ikke alene leveret episke Digtninger, der have vundet de Læsendes fulde Beundring, men ogsaa dramatiske Arbeider, der, prægede med Følelsens Adel, ere gangne over Scenen med Bifald.

Forfølger man Charakteren i begges Digtninger, vil man finde en analog blid, sværmerisk, oprindelig noget sentimental Tonart, der især maa tiltale det ungdommelige Gemyt. Jævnsides hermed gaar en ubestikkelig Kydskhed i Tanker og en varm Religiøsitet i Følelser. Derfor ere begge det barnlige Gemyts, Damernes Digtere; de ere Anelsens og Haabets Sangere, og den Sjæl, der endnu ikke er bleven forkjølet af Livsskuffelsernes Trækvind, lytter til deres Sang med den inderligste Fryd, fordi dens egen Grundakkord anslaaes derved. De oplukke en ideal, en romantisk Verden. Man anstrænger sine ungdommelige Evner for at naae den, og udrustet med vældig Phantasi er man ogsaa saa heldig at naae den. Man fastholder Illusionen med sin hele Styrke; men snart kjøle Livets kolde Vinde det varme Bryst, Ironiens skjærende Latter høres fra de stærke Sjæle, der holde sig oppe trods Haabets brustne Svømmeblærer; der lyde Klagesuk fra de Feige, der ikke have Greb paa at samle Vraget af sin første lykkelige Existents for deraf at bygge en anden. Under disse omgivende Billeder lader man i et ubevogtet Dieblik Illusionen falde. Og istedet for en Kandidat til den ideale Verden, behersket af Ens Hjertes udkaarede Prinds eller Prindsesse, gjenfinder man i sig selv en forulykket Elsker, en donquixotisk Ridder, en dumhedsstemplet Verdensreformator o. s. v. Grundig ulykkelig opgiver man denne fagre Verden, dette Ungdomsdrømmeriets Paradiis, og bliver grundig ironisk, grundig forstandig, grundig praktisk. Og nu haaner man baade denne Verden og Digteren, der var Cicerone til denne lettabelige Herlighed? vil man maaskee spørge. O nei! saa haard er man da ikke. Har Du hørt Nogen at haane den, der førte ham did, hvor han fattede sin første Kjærlighed? Den, som først lærte ham at elske? Brænder man afdøde Kjæres Portræter, for at udslette de sidste smertesmanende Spor af det Oplevede. Nei, det menneskelige Sind kan ikke antage nogen fragmentarisk Afslutning; det kan ikke afkaste Erindringens Bro bag sig. Denne bevarer det, for i høitidelige Stunde af snige sig tilbage til de ungdommelige Drømmeriers rigtstrømmende Kilde og her forynge og vederkvæge sig til en fortsat trættende Vandring. Og man elsker dobbelt Digteren, hvis Sang bringer denne Mindets rige Skat i Erindring og giver Mod og Dygtighed til at stjæle sig hen til den. Og selv naar Digteren under dette Livs Piinagtighed har maattet opgive sin drømte Verden, og hans Toner ere blevne Savnets og Smertens, selv endda elsker man ham, ikke blot paa Grund af denne gjensidige Tilnærmelse, som Fællesskab i Skjæbne medfører, men fordi Savnet og Smerten hos ham antager Skjønhedens Form, Beherskethedens Charakteer. Og hvo, der ikke som Digteren kan udsynge dette Savn, denne Sorg, fra det Hjerte, hvorved de ere nærede, han vil ialfald fatte den Omhu, den Dulgthed, hvormed disse Følelser bør næres, det Sindsforædlende, der ligger i denne Næren, det Ydmygende i at lade barnelatterblandet Graad lyde ud i en Verden, „hvor Enhver har Nok med sig selv," og hvor derfor Resignation er en Statspligt.

Den lyriske Digter giver disse smertelige Følelser en almeengyldig Form, hvori de tør existere uden for det Hjerte, hvor de høre hjemme, og hvori de virke opløftende og opvækkende for det indre Menneske. Han har derfor ved Udtalelsen af disse Følelser et stort Kald, en stor Betydning; Storheden ligger ikke i Omfang, men i Dybde, i Inderlighed. Den miskjendes derfor ofte, endog af Digterne selv, der paavirkede af de ydre Livsforholde sætte den i det yderlig Store. I Kunst som i Literatur ombyttes det aandelige Diemaal for det legemlige: saaledes bliver en ægyptisk Obelisk overordentlig større, end en græsk Marmorstatue, et Simonsensk Idstedslag et kjæmpemæssigt Kunstværk ligeover for et Tidemandsk Genrebillede og Klopstocks Messias et halvandettusinde Gange større Udødelighedsværk end Goethes „Mignon." Denne Hildethed i Alenmaal gjør ofte, at Lyrikere vilde bortbytte et lyriskt Digt, der i uberegnelige Tider vil kunne holde sig levende og friskt i Folkets Erindring, for et „Befriet Israel" eller en „Jonathan," der i et Bibliothek „kan staae paa egne Been" og vække Rumfyldningens Opmærksomhed. Derfor seer man saa ofte sande Digtere at skride ud over sit Ingeniums Enemærker for der at frembringe mere iøinefaldende, mere stortladende Værker. De medbringe sin forrige Haandterings anbefalende Borgerbrev, og Publikum beundrer i de nye Værker den gamle anerkjendte Mesters Haand, som man tror virksom, skjønt usynlig, og gjør Sit for at krone Misviisningen. Men dette Publikum dør, det tager sine Fordomme, sit Skrig, selv sin Dumhed med sig i Graven, og de, der byggede herpaa, staae overladte til sig selv, til hvad der i deres Virken bærer en indre Spire, der blandt kommende Slægter atter og atter kan udfolde sig i vaarlig Friskhed, uafhængig af tillavet Lys og Skygge. Da indsees der, at det ikke er det Storlemmede, det Korpulente, men det Friske, det Sundtproportionerede, der har Dødstrodselsesevnen i sig. Da bliver der Mening i, hvad Vilmar siger om Schiller, at han ikke i sine høittonende Tragedier, men i nogle Smaadigte vil leve udødelig, saalænge der existerer tydskt Sprog.

Dog, det er paa Tide, at jeg ender disse Bemærkninger, ved hvis Almindelighed og Fjerntliggenhed i nærværende Tilfælde jeg maaskee allerede er bleven Læseren trættende, og at jeg, siden nu engang Sammenligningen af vor Digter med hiin danske er indledet, fortsætter denne Sammenligning med et Par endnu manglende Træk. Religiøsiteten er i begge Digteres Arbeider lige oprigtig; den udfolder sig fra Digterens Sjæl og er saaledes ikke af det Slags Pennereligiøsitet, hvormed Forfattere nutildags udstyre sine Aandsværker som Sikkerhedsindretninger mod Kritikens Banbuller, og som et Lokkemiddel for det store verdslige, endog det gudsforladte Publikum, der ved denne Kjøben og Tagen i Forsvar af selv de sletteste religiøsitetsmærkede Sager paa en Maade besørger en Kanoniseren af sig selv. Vedbliver man Sammenligningen, vil man hos begge finde den samme sværmeriske Længsel efter Syden i Forening med den inderligste Kjærlighed til Hjemmet og Hjemve under hiins Tilfredsstillelse. Selv i begges Forhold til det læsende Publikum og til Kritiken vil man finde en betydelig Lighed. Ingen af dem har Kritiken synderlig at takke for sin Berømmelse, og kun i eet norskt Blad, „Krydseren," har A. Munch i den senere Tid havt en stadig og varm Lovtaler. Begge ere blevne Herskere i Digtningens Verden, nærmest paa samme Maade som Napoleon i Statsstyrelsens, nemlig ved Massernes Eenstemmighed. Vilde Kritiken forsøge et Anathema, da lader det sig lettelig forudsee, at det vilde blive lige saa afmægtigt, som Victor Hugo's fra Jersey. Derfor har den været klog nok til at tie, og for Munchs Vedkommende har den kun gjort et enkelt Forsøg (nemlig angaaende Salomon de Caus i Morgenbladet f. A.), der har gaaet i modsat Retning af de blot læsende Meningsbestemmere. Den skrivende Kritik maa man i dette Tilfælde ligesaalidt bebreide Mangel paa redelig Villie til at anerkjende disse Digteres Værd, som Mangel paa Mod til at sige sin Mening, forudsat at denne ikke skulde falde sammen med den almindelige. Kritiken er Anatomiker, Theoretiker; hvor Forstanden er det Overveiende, er den stærk; i Følelsens Rige begynder dens Svaghed. Med Hensyn til Ingemann og Munch har den været saa billig at indsee dette og opgive Meningsdannelsens Ret. Nedskriveren heraf har selv ved Udkomsten af „Sorg og Trøst" været i et saadant Tilfælde. Jeg indsaa min og andre smertesubevandrede Menneskers Udygtighed til efter Fortjeneste at vurdere en Bog som denne, der var en uforbeholden Udfoldning af et dybt Smertes- og Følelsesliv, og jeg tillod mig ikke at have nogen Mening. En Mand, der aabenbar var ligesaa føleudygtig som jeg, havde dog den Mening, at der skulde ydes Bogen Ros, uagtet han ikke af Hjertet kunde gjøre det, og saaledes lod han i Christiania-Posten hiin medynksfulde og for Digteren saarende Pligtmæssighedskritik vandre ud i Læseverdenen.

Selv med Hensyn til Gangen i begge de sammenlignede Digteres Virken og i deres Overgangsstadier vil man finde en mærkelig Overeensstemmelse. Begges første Digterperiode er lyriskromantisk og „charakteriserer sig fornemmelig ved Følelsens Overvægt og Phantasiens Hang til at anskueliggjøre det indre Liv, uden stort Hensyn til det ydre og ved en inderlig Tilslutelse til Ideelivet selv gjennem Romantikens Mystik." Derpaa følger en anden Periode „med en kraftigere og friskere Livsfarve og mere bestemt objektiv Retning, hvori der findes den samme romantisk-christelige Grundtone, skjønt forskjellig modificeret ved de forskjellige Livsalderes Udvikling og Modenhed." Naar man hos Munch med Undtagelse af den christelig-religiøse Retning savner noget ganske Tilsvarende til Ingemanns tredie Digterperiode, med dens national-historiske Retning, da kommer dette ikke af Munchs Mangel paa Anlæg til at forfølge denne Retning, hvilket han allerede i „Nord og Syd" har godtgjort, men vel mere fordi han, som toogtyve Aar yngre, endnu ikke har naaet saa langt. Medens Ingemanns Digtervirksomhed kan afsees som afsluttet, er Munchs i fuld Fremadskriden, og derfor vilde det være en historisk Foregribelse allerede nu at søge at bestemme hans virkelige Digterrang i vor Literatur. Dette har da heller ikke været Meningen med de foregaaende Linier og vil endnu mindre blive det med de efterfølgende, hvilke skulle indskrænke sig til biographiske og bibliographiske Antegnelser paa almindelig Kompilatorviis.

Andreas Munch er født i Christiania den 19de Okt. 1811. Faderen var den som Digter bekjendte og som Biskop over Christianssands Stift i 1832 afdøde Johan Storm Munch, en Broder af Stiftsprovst Edvard Munch, Historikerens Fader. Moderen er Petronelle, f. Hofgaard. Efterat have gaaet paa Christianssands lærde Skole, dimitteredes A. Munch i 1830 herfra til Universitetet, tog næste Aar Andenexamen og begyndte at studere Lovkyndighed. Dette Studium kunde imidlertid lidet stemme med hans Aandsretning, og derfor drev han det heller aldrig til nogen Embedsexamen. Omsider blev han Kopist i Finantsdepartementet, og opgav ganske hiint Studium.

Munch beherskedes af hiin for sande Digtertalenter eiendommelige Trang til at digte, hvilken havde ytret sig meget tidlig, idet han allerede under sin Skolegang skrev Vers, og den er ogsaa let at spore i hans hele følgende Digterliv. De første Frugter af hans Muse vare en liden Digtsamling, der under Titelen „Ephemerer" udkom paa Joh. Dahls Forlag i 1836; og trods sine Mærker paa Umodenhed bleve disse blide sværmeriske og melancholske Ungdomsdigte modtagne med Velvillie og Bifald. Derpaa fulgte næste Aar et længere lyriskepiskt Digt, „Sangerinden," og et treakters Drama, „Kong Sverres Ungdom," der var skrevet til Aabningen af det nye Theaters Forestillinger, men ved Opførelsen gjorde ringe Lykke. Nu udgav han intet særskilt Arbeide før i 1840, da der fulgte en liden tiltalende dramatisk Digtning med Titelen „Donna Clara, en Natscene," (der af H. Thaulow oversattes paa Tydsk.) Men imidlertid havde han (siden 1836) i Dagbladet „Den Constitutionelle" leveret mange Digte og Feuilletonsartikler; og under 11te September 1841 indtraadte han ogsaa i Redaktionen af dette Blad, sammen med Carl Motzfeldt, og besørgede den siden, som Bladets Eier, alene, men maatte udtræde af Departementet. — At en saadan Skribentvirksomhed var Munchs egentlige Kald aldeles imod og at han kun ved Omstændighedernes Magt bragtes til at indlade sig paa den, har han selv tilstaaet, paa samme Tid som han har erkjendt, at hans Udvikling derved fremmedes, forsaavidt han nødtes „ind i Tilstande, der gav ham et friere Blik paa Livet, end de blot lyriske Drømmerier til da havde kunnet bringe."

De „Omstændigheders Magt," hvoraf Munch beherskedes, vare de samme, som pleie at være Talentets almindelige Huuskors, og som fremtræde i Skikkelse af dagligt Udkomme, og undergrave dets indre Liv. Talenterne i Digtning og Kunst ere ikke „praktiske" og kunne derfor heller ikke fryde sig ved den „praktiske Virksomheds" Forrettigheder, et sorgfrit Udkomme. Opnaaes dette, saa man uforstyrret kan leve for sin Kunst, er det mest ved særegne Tilfælder, ved en lykkelig Skjæbne. Det hører til Undtagelserne. Imidlertid var Munch saa lykkelig omsider at kunne opofre sig ganske for sin kjæreste Syssel, for Digtekunsten. Da han i 1844 var bleven gift med Charlotte A. Juul, en Datter af en formuende Kjøbmand, behøvede han ikke at øde sine Evner til Journalistikens sporløse Virksomhed. Efterat han i 1846 havde udgivet „den Eensomme," en Sjælehistorie, drog han nogen Tid efter med sin unge Kone udenlands, besøgte Italien, og vendte derpaa tilbage for som Digter at udfolde en ny og rig Virksomhed. Denne begyndte med de i 1848 udkomne „Digte, gamle og nye," der indeholdt ikke faa Stykker fra den sidste Tid foruden tidligere bekjendte Digte fra Tidsrummet efter 1837. Samlingen udkom i den mest bevægede Tid af hiint Revolu-

tionsaar, og derfor var det vel, at den ikke vakte nogen stor Opmærksomhed. Den erholdt imidlertid i Langes Tidsskrift en gunstig Bedømmelse ved nu afdøde Prof. P. J. Collett. Da det kan være interessant at gjenkalde i Erindringen en saa smagfuld og skjønsom Kritikers Dom om Munchs Digtning paa et tidligere, skjønt allerede udviklet Stadium, ville vi hidsætte det mest Betegnende af hiin Kritik. Efterat have bemærket, at man i Samlingen har Anledning til at see Digterens Udvikling gjennem et heelt Decennium, siger han: „Og det er en glædelig Jagttagelse, at denne Udvikling bestaar i noget mere end i en større Færdighed i den Kunst at skrive Vers. Disse Digte staae kjendeligen over Mængden af de i „Ephemererne" indeholdte; ja de, der ere forfattede i Decenniets sidste Halvdeel, staae endog i det Hele over dem, der have deres Oprindelse fra dets første Halvdeel. Stoffet er sikrere opfattet, Stemningen dybere greben og Tanken stærkere fastholdt: Dilletantismens Periode er forlængst tilbagelagt, og en moderne Betragtning træder Læseren imøde." Dernæst vedbliver han, utvivlsomt for at imødegaae den af H. J. Thue fremsatte Formening om Munchs Efterligning af fremmede Digtere: „Det har oftere, om just ikke altid paa Prent, været ytret, at Munchs Originalitet er underordnet, og at fremmede Toner undertiden klinge gjennem hans Strenge. Efter min Formening er denne Bemærkning ganske uretfærdig. Det er kun de epochegjørende Aander, der formaae at angive nye Grundtoner for Tidsalderens Følelser eller at gjengive sine egne Stemninger gjennem en Opfatning af Phænomenerne, der skjønt individuel, dog griber Alle ved Dybde eller Skjønhed. Skulde man sætte sine Fordringer til Originaliteten saa høit, vilde den store Skare af Digtere reduceres til Efterlignere. Men til Lykke for Digterne ere de Synsvinkler, hvorunder et Phænomen kan betragtes, uendelig mange, og Phænomenet selv er ikke det samme i de verlende Tider. Ogsaa den fortjener at kaldes original, som, hvorvel han bevæger sig i en Sphære af Ideer og Synsmaader, der ligge os nærmere, dog gjennemkrydser det poetiske Stof i sine egne Linier, og opfatter Udenverdenen umiddelbart og oprindeligt nok, til at kunne gjengive Billederne uden at fortabe sig i Erindringen om andre Digteres Syner. Men det vilde være en Urimelighed at frakjende Munch en saadan selvstændig Opfatning. En ham eiendommelig Aand mangler ikke i noget af hans Digte, navnligen ikke i dem, hvori han skildrer Stemninger, det være nu i det sjælelige Liv eller i Naturen; og dette er ingen ringe Ros for en Forfatter, der er saa maneerfri som Munch. Der ligger tvertimod efter min Formening en større Magt i hans Eiendommelighed, end man ved første Diekast vil tro; jo længer man stirrer ind i hans poetiske Slot, jo tydeligere opdager man Trækkene i hans Musas Ansigt.

„Munch forstaar især at gribe de poetiske Stemninger i den Kreds af Forholde, som ligge det menneskelige Hjerte nærmest, og at give dem Mæle i et varmt, undertiden næsten ømt Sprog, som drager sig smukt og farverigt over Tanken, og som runder den, hvor den mangler noget i Fylde. Uden den sikre Reflexion, der betegner Welhaven, veed han dog ofte paa en naturlig Maade at afvinde Stoffet en skjøn, moralsk Betragtning, og at drage Symbolet ud af Tilsynneladelsen. En vis primitiv Friskhed, der f. Ex. i Christian Winthers Digte er saa tiltrækkende, savner man vistnok; men Læseren stødes dog aldrig ved noget Mat eller Trivielt; hvortil kommer, at han undertiden erstatter Mangelen paa Humor ved en original, bitteralvorlig, for ei at sige grætten Fortrydelse over Begivenhederne, der er af megen Effekt." Dernæst bemærker han, „at det er de egentlige Stemningsdigte, hvori Munchs Aand renest aabenbarer sig," og at Samlingens bedste Digte høre hid og udmærke sig ved en Inderlighed i Følelsen og Reenhed i Opfatningen, der virker mildt paa Læserens Gemyt.

Digtsamlingen efterfulgtes næste Aar af et endnu omfangsrigere og ikke mindre mærkeligt Arbeide, nemlig „Billeder fra Nord og Syd," otte Skizzer, hvortil Stoffet hvad de fire første angaar er hentet fra vort Fædrelands Natur og Historie, til de øvrige fra Syden. Thue erklærede (i Langes Tidsskrift) disse Skizzer, dengang de udkom, for det Modneste, der var flydt fra Munchs Pen. „Der er, sagde han videre, en Sandhed og Gemytlighed i Opfattelsen, en Elegants og afrundet Skjønhed i Fremstillingen, der gjør Læsningen af dem yderst tiltrækkende." Imidlertid klagede han over Forfatterens gamle „Hang til rhetorisk Deklamation," og hans „svævende Vidtløftighed og udglattede Zirlighed i Stilen, hvorved Tankens Kjærne let blev borte under et Lag af Blomster." Forresten erklærede han Stilen, ved dens Korrekthed og Smagfuldhed, for et Mønster paa norsk Prosa, en Dom, som sikkerlig Mængden af Læsere vil tiltræde. Blandt de øvrige Bemærkninger, som Thue gjør over Bogen, mærke vi os den, at der i Munchs „nordiske Skizzer ikke er nogen ret nordisk Tone," Stoffet er vel nordisk, „men ikke Opfatningen og Sproget." Det nordiske Element er, siger han, i det Hele stedmoderlig behandlet. Han har aabenbar ikke kunnet faae Fodfæste, ikke kunnet finde sig ganske tilrette i dette Element. Han elsker sit Fædreland, dets Natur og dets Historie, og han mener det alvorligt, naar han slaar paa de nordiske Strenge. Men disse ville ikke under hans Hænder give den rette Klang. Hans Naturel og Retningen af hans poetiske Udvikling har draget ham nærmere til „Sydens lette Alfedands i muntert Chor," end til Nordens strænge Alvor og dybe, men for kunstnerisk Fremstilling lidet skikkede Væsen." Hvor grundede disse Bemærkninger for endeel end ere med Hensyn til Digterens tidligere Arbeider, ville de dog ikke træffe flere af hans senere Produktioner, hvori Sproget har antaget en anden Klang og Styrke. Da de omtalte „Billeder" ogsaa fra Indholdets Side ere underholdende, trængte de frem selv til denne store Kreds af Morskabslæsere, der sluger Alt, kun ikke Digterværker, og for hvem altsaa de virkelige Digtere i Regelen forblive ubekjendte.

Kun i et Aar lod Munch vente paa sig, inden han udgav et nyt Digterværk. Det var „Nye Digte" (1850), hvis Kjærne er en episk-lyrisk Digtning, i en sammenhængende Romancecyklus, hvortil Stoffet er hentet fra Haakon Haakonsøns Saga. Denne Digtning, der fører Titelen „Kongedatterens Brudefærd," forbausede næsten ved en hos Munch tidligere ukjendt Friskhed og Fyldighed i Sproget og bidrog saare meget til at fremme Digterens Anseelse i Læseverdenen.

Men just som han saaledes med Alvor og Lyst og ubindret af ydre Forholde fulgte sit Digterkald, blev han rammet af et smerteligt Tab, der skulde blive af stor Indflydelse paa hans følgende Digtervirksomhed. I 1850 berøvedes han nemlig ved Døden sin elskede Hustrue, og Sorgen herover fremkaldte en mærkelig Cyklus lyriske Digte, der under Titelen „Sorg og Trøst" udkom i Slutningen af 1852 og nu har oplevet sit tredie Oplag. Allerede i denne Udbredelse ligger et Beviis for den Indest, disse Digte have fundet, selv om man ikke ogsaa ellers vidste, at de fandt flere og varmere Beundrere, end nogen af Digterens tidligere Produktioner.

Imidlertid havde han, samme Aar som han rammedes af hiint Tab, erholdt den ved Mart. Nissens pludselige Død ledigblevne Amanuensispost ved Universitetsbibliotheket. Denne Post modtog han vel snarere for derved at finde den Adspredelse og Modvægt mod grublende Sorger, der ligger i afmaalt og eensformigt Arbeide, end fordi den særdeles stemmede overens med hans Lyst og egentlige Kald.

I den sidste Tid, hvori Digteren selv siger, at den lyriske Kilde, for ham ikke flyder saa let og umiddelbart, som i yngre og varmere Dage, har han slaaet ind paa et nyt Felt, den christelige Tragedie. Saaledes betegner han selv en ifjor udkommen stor dramatisk Digtning, „Salamon de Caus," hvilken ved sine mange lyriske Skjønheder og ved en dyb religiøs Charakteer tiltalte det læsende Publikum, og ogsaa, skjønt mere paa Grund af disse Fortrin, end ved dramatisk Kompositionsstyrke og Afrundethed, gjorde megen Lykke paa Theatret, hvor den ifjor Høst opførtes trende Gange. Denne Digtning blev, ligesom i sin Tid „Sorg og Trøst," rosende anmeldt i det danske Blad „Fædrelandet," hvilket vel har havt til Følge, at Munch ogsaa er bleven bekjendt i Danmark, hvor tidligere ingen anden norsk Digter end Welhaven har havt noget Publikum.

Hvad man senest har modtaget fra Munchs Haand, er den i dette Blad nylig omtalte Samling af ældre og nyere „Digte og Fortællinger." Deri finder man Digterens tidligere end 1848 særskilt udgivne Arbeider, med Undtagelse af

Andreas Munch.

„Sangerinden." (Det er efter det lithographerede Portræt, der pryder denne Samling, at vi give hosstaaende Træsnit.)

Ved at tage for sig denne Samling ved Siden af Munchs seneste Digtninger kan man let forfølge hans stadige Fremadskriden i Sprogets og Formens Behandling, eller hvad Mange ville kalde hans Digterudvikling. Dette Slags Udvikling i egentlig Forstand har man imidlertid vanskeligere ved at fastholde, da Munch som Digter ikke har bevæget sig inden en oprindelig begrændset Kreds, men har betegnet sin Virksomhed ved Overgange eller Efterhaands-Erobringer af nyt Terrain.

Til de opregnede Arbeider kunde føies mange Bidrag i Blade og Nytaarsbøger; men dette er her overflødigt, da allerede det Anførte viser, at Munch med Ombu og Flid har anvendt sit i Sandhed ubestridelige Digtertalent.

Kaukasus.

(Efter Iwan Golowin.)

VIII.

Mithridats Efterfølgere bleve fordrevne fra sit Kongerige af russiske Fyrster. Den russiske Fyrste Swiatoslaw grundede Tmutorakan og Russerne satte sig fast i Vestkaukasien, indtil de i Begyndelsen af det 11te Aarhundrede bleve fordrevne derfra af Polovtzierne. Først i det 16de Aarhundrede see vi Russer igjen i Kaukasus, men da kom de fra den anden Side af Wolgamundingen. Kaukasierne fægtede under Iwan IVdes Faner for Astrachan og i Livonien. I Aaret 1568 grundede Russerne Staden Tjumen ved en Arm af Terek paa det Sted, hvor den løber ud i det kaspiske Hav. To Aar senere forlode Russerne imidlertid Staden paa Sultan Selims Forlangende. Henimod Slutningen af det 16de Aarhundrede oprettede Russerne Fortet Koiza. I Aaret 1604 bleve de af Tyrkerne fordrevne fra Daghestan og deres Anfører, Buturlin, blev myrdet. Dette skede under Woiwoden Golowin, som kjæmpede mod den falske Demetrius's Indflydelse i Provindsen Astrachan. En tydsk Ingeniør, Klausen, som var didsendt af Alexis Michaelowitsch, befæstede Terki, og en Skotlænder, Thomas Bayly, fuldendte dette Værk i Aaret 1760. Som man vil erindree nedsatte under Peter den Iste de fem første Stanitzaer af grebenske Kosakker sig ved Terek. Ved Freden 1792 aftraadte Persien Øst- og Sydkysten af det kaspiske Hav til Burbus, Russernes vigtigste eller ialfald bedste Akvisition i Kaukasus var Imerien under Czar Alexis Michaelowitsch. Alexander, Imeriernes Czar, der ligesom sine Forgjængere førte Titelen „Kongernes Konge", besluttede nemlig at følge Alexander II, Kongen af Kachiens Exempel og overgive sig med sit hele Land til Russerne. I Aaret 1650 aflagde han i Kirken Troskabseed til Moskowiterczaren, og alt Folket, som var tilstede, svor høit og lydeligt, at det vilde være hans Trælle. Men først under Alexander I Regjering blev Mingrelien og Imerien erklærede for russiske Provindser. Da i Aaret 1721 flere Kjøbmandsfamilier vare blevne myrdede af Lesgierne, marscherede Peter I i Aaret 1721 med en Armee paa 20,000 Mand og en tilsvarende Flaade paa det kaspiske Hav, mod dette Folk. Han slog Lesgierne, grundede ved Sulak Fortet Swiatoikrest („det hellige Kors"), indtog Derbend, lod gjøre et Indfald i Baku og betegnede de gunstigste Steder til Oprettelsen af Forter. Keiserinde Anna tabte sine samtlige Besiddelser i Kaukasus og grundede Kisliar ved en af Tereks Arme, der fører samme Navn og som nu blev Grændsen for de russiske Besiddelser i Kaukasus. Keiserinde Elisabeth sendte Missionærer til Ossierne, som byggede en Kirke, men gjorde faa Proselyter. Keiserinde Katharina II udvidede det russiske Herredømme over Kaukasus i en storartet Maalestok. Hun tog Kabardah i Besiddelse og grundede der Mosdok. Zaporogerne, som havde forbundet sig med Tyrkerne mod dem, underkastede sig Russerne og fik anvist Boliger ved Kuban og Terek. Stæderne Georgieffsch, Stawropol og Jekaterinegrad opstode under General Jakobys Ledelse. I Aaret 1780 trængte Potemkin ind i Pjatigorsk og 1784 bleve Konstantinogorch og Madikaukas byggede. General Lazareff slog 1785 Omer Iman saavelsom den georgiske Czarewitsch Alexander ved Floden Tora og Georgien blev nu definitivt taget i Besiddelse. Anapa og Suchum Kaleh vare dengang besatte af Tyrkerne. Disse Forter bleve erobrede af Russerne, men ved Freden blev det bestemt, at de skulde tilbagegives Sultanen. Ødelagt af Persere og Lesgiere forbandt Georgien sig med Rusland under Paul I ved en Traktat, som blev undertegnet den 8de Sptbr. 1800 af Georg III, Herakleus's Søn, en svagsindet Fyrste, mod hvem selv hans Broder var begyndt at vække Uroligheder. I Aaret 1802 erklærede Alexander Georgien for en russisk Provinds. Efter den ulykkelige Expedition af 1808 mod Eriwan, syntes Alexander at nære et fredeligere Sindelag og i Aaret 1813 oprettede Genueseren Hassi Handelsfaktorier i Gulendschik og Pschad. Men disse Faktorier bleve forstyrrede af Tscherkesserne og Fiendtlighederne begyndte paany. Fyrst Zizianoff, en født Georgier og General i russisk Tjeneste, beviste, at man kan udrette langt mere ved en viis og klog Politik end ved Magt. Han bragte Abchasien under russisk Herredømme og holdt sig der ved en viis Regjering. Desuden bemægtigede han sig Fæstningen Grejid, som fører Flunault Elisabethopol. Den 8de Februar 1806 blev han forræderisk myrdet af Perserne, netop som han traadte frem for at tage imod Nøglerne til Fæstningen Baku. Hans Lig hviler i Zionkathedralen i Tiflis under et Monument, som Marquis Paulucci, Overbefalingsmand i Georgien lod ham sætte 1812. Paa denne Tid overtog General Yermoloff Kommandoen i Kaukasus, hvor han ligetil nu gjælder for at have været den bedste af alle de Overgeneraler, som have kjæmpet der. Man maa dog tage i Betragtning, at Fiendtlighederne paa hans Tid ikke havde den Betydning, som de siden fik, da indre Krige spaltede de forskjellige Folkestammer i Kaukasus. Yermoloff viste sig høimodig mod de forbundne Stammer, men frygtelig og grum mod dem, som gjorde Modstand. De Fangne behandlede han umenneskeligt; blandt andet piinte han dem derved, at han lod en Ladestok bore igjennem deres Øren. Hiin Tids Schamyl var Amulad-Bey, som ophidsede Daghestan til Krig. Han blev tagen tilfange, man skaanede hans Liv, og det lykkedes ham at undfly. Yermoloff satte en Priis paa hans Hoved og dæmpede Opstanden, men om Amulad-Bey hørte man intet mere. I Aaret 1818 opførte Yermoloff i Tschetschemen Fortene Grosnaja og Usmachan-Yout; men Tschetschenzerne bemægtigede sig ved List Fæstningen Amir-Hadschi-Yurt og nedhuggede Besætningen. Nu viste Generalerne Grekof og Lisanewitsch sig for at beseire Folket. Tschetschenzerne forsvarede sig saalænge de havde Krudt, hvorpaa de med Sværdet i Haand banede sig en morderisk Vei imellem de russiske Tropper. Nu holdt man det for raadeligt at indlade sig paa Underhandlinger. En enkelt Mollah fik Adgang til Krigsraadet. General Grekof fornærmede ham, Mollahen stødte ham ned, dræbte General Lisanewitsch en Oberst og to russiske Officierer inden han faldt for sine ubehændige Fienders Kugler. Men Yermoloff hævnede sine Underbefalingsmænds Død ved at herje Aulene ved Argun og Sundschah. Da Nikolaus besteg Thronen, var det første, han gjorde, at tilbagekalde General Yermoloff; hertil bevægede gammelt personligt Fiendskab ham. I Yermoloffs Plads traadte Paskiewitsch, som strax derpaa maatte føre Krigen mod Persien, hvilken endte med, at Rusland tilegnede sig Provindserne Eriwan og Nachetschiwan, som endnu danne en Deel af Kaukasus. I Aaret 1828 ledede Paskiewitsch med Berømmelse Felttoget i det asiatiske Tyrki, men i Kaukasus var han ikke heldig. Den Expedition, han i 1831 foretog til Abchasien, var uden Nytte, men kostede mange Menneskeliv. Polakken blev for bestandig kaldt tilbage fra Kaukasus. Han blev ad interim erstattet ved General Pankratieff, som udmærkede sig ved forskjellige Tog. I 1831 leed den russiske General Palla et Hovednederlag i Passet ved Argun (Djævelspasset), Tschetscheniens Gibraltar. Han efterlod der 200 Døde og medtog 300 dræbte og 500 saarede Soldater. General Wiliaminof, som befalede den ciskaukasiske Armee, arvede en Deel af Yermoloffs Popularitet. Han vidste at gjøre sig frygtet blandt Tschetschenzerne og pleiede at sige i sine Dagsbefalinger: „Det fordømte Tschetschenien har igjen gjort Opstand." Dog hans Opraab til Tscherkesserne, hvori han opfordrer dem til Underkastelse, er et Mønster paa den størst tænkelige Frækhed. „Om Himlen faldt ned," sagde han til dem, „saa vilde den blive støttet af russiske Bajonetter." General Saß havde gjort sig saa frygtet ved sine pludselige Overfald, at de tscherkessiske Mødre pleiede at skræmme sine Børn med hans Navn. Yermoloff blev af Kaukasierne kaldt Schailan, den russiske Djævel. I 1832 overtog General Rosen i Paskiewitsch's Sted Overkommandoen i Kaukasus. Krigen havde betydelig udbredt sig siden Khasith Mollahs Fremtræden. Han bevægede Daghestan til at begynde Fiendtligheder, angreb de vigtigste russiske Fæstninger ved det kaspiske Hav — som f. Ex. Terka og Derbend — og plyndrede Kisliars Forstæder; desuden truede han med et Indfald i Tschetschemen; men General Rosen besluttede nu at levere et afgjørende Slag mod ham og ødelægge hans Stridskræfter i Himry. Til den Ende stillede han sig i September 1832 i Spidsen for Expeditionen mod Himry; men Æren for Seieren tilkommer væsentlig General Wiliaminof. Den 14de Oktober bleve Lesgierne slagne, Muriderne dræbte og Khasith Mollah selv faldt som den sidste Kjæmper. 25 Werster fra Himry hævede sig nu Fæstningen Timurfichan Schura, saa kaldet efter den

Aul, der gjenkalder Mindet om den store Timur. Man troede dengang, at Alt var ordnet i Henseende til Kaukasus. Men Hamsad Bey traadte i Khasith Mollahs Sted, og forat beskytte Awarien for hans Herredømme, marscherede General Zanskoi i Aaret 1834 mod Himry, hvis Indvaanere vare Tilhængere af den unge Mollah. Da de hørte om det russiske Detaschements Anmarsch, barrikaderede de Brohovedet ved Koissu for at vedligeholde sine Forbindelser med begge Flodbredder. Omtrent 20 Frivillige af det berømte kurske Regiment stillede sig i Spidsen for Kolonnen og stormede Barrikaderne. Fienden greb Flugten og Himry blev ganske ødelagt af Russerne. Men snart reiste denne Stad sig, ligesom ved Troldom, af sine Ruiner, og efter 2 Aars Forløb saa man intet Spor af Ødelæggelse mere. Oberst Kluge af Klugenan var den, hvem denne Seier fornemmelig skyldes. Han blev ogsaa senere udnævnt til Generallieutenant,

For at hindre Schamyl i at bemægtige sig Awaren, marscherede General Fezé i Aaret 1837 mod Aulen Telitla, hvor Beyen havde trukket sig tilbage med sin Onkel Kibet Magon. Dette Felttog kaldtes den awariske Expedition. Efterat Russerne havde forvandlet Chunsak til en Fæstning — til stor Misfornøielse for deres awariske Bundsforvante — rykkede de ind i Andien, og den 9de Juni viste de sig for Aschiltak, en Aul paa 300 Saklias (Bjerghytter), som staar paa et meget fast Punkt, hvor 5000 Kaukasiere i en heel Dag gjorde den mest haardnakkede Modstand. Aschiltak blev tagen, men ikke uden betydeligt Tab. Denne Byes Indvaanere, ligesom Tschirketas, havde skjult sine Eiendele i Akulchos Huler, hvorhen Schamyls Familie var flygtet. Disse Huler var en naturlig Fæstning, utilgjængelig fra alle Sider. Efterat Taarnene i Gammel-Akulcho vare blevne forstyrrede ved Ilden, bemægtigede en Bataillon af Abscherons Regiment sig en Deel af Fæstningen og bortslæbte 60 Arnenater, som Schamyl havde beholdt i sin Nærhed. Men Schamyl erholdt en betydelig Forstærkning og Russerne bleve den 16de Juni tvungne til Tilbagetog. Bjergboerne forfulgte dem med Triumphskrig ligetil Passet Achalta, som ligger 1 Werst fra Akulcho. Men det 6te Kompagni af det kurske Regiment reddede Detaschementet derved, at det forsvarede Passet saalænge, til man fik bragt Skyts op paa Høiderne og begyndt Kanonaden mod Fienden; en Bataillon, som kom ligefra Himry, drev Bjergboerne tilbage. Den 3die Juli angreb Detaschementet Telitla; den følgende Dag iværksattes en almindelig Storm og Fægtningen varede hele Dagen; den 5te og 6te benyttedes til Underhandlinger med Schamyl, der udleverede sin Slægtning Hamsad som Gidsel og lovede Troskab. Dette skede samme Aar, som Keiser Nikolaus besøgte Tiflis. Synet af den Urussiske (Kaukasierne kalde Russerne Urusser) gjorde ikke det Indtryk paa Bjergboerne, som man havde ventet; en Inflammation i Kinderne vanzirede hans Ansigt, og da han lod dem vide, at „han havde Krudt nok til at sprænge deres Bjerge i Luften," kunde de umulig fatte nogen høi Mening om hans Forstand. Keiseren var forbauset over de Misbrug, hvori man gjorde sig skyldig i Kaukasus, og fattede det Forsæt at straffe de Overbefalendes Underslæb. Saaledes fratog han ved en Revue sin Adjutant, Fyrst Dadianof, en Svigersøn af General en chef, hans Orden og gav den til en Søn af Rosen for ikke altformeget at støde Generalens Følelse. Et spændt Forhold blev alligevel Følgen af denne Fremgangsmaade. Rosen blev tilbagekaldt, og i Aaret 1839 sendte Keiseren i hans Sted Generallieutenant Golowin, forhenværende Minister for den offentlige Undervisning i Warschau. Den nye General en chef, hvis Armee blev bragt op til 75,000 Mand, besluttede at levere et afgjørende Slag og befalede General Grabbe at bemægtige sig Akulcho. Akulcho er et tartarisk Ord og betegner en Samlingsplads i Oprørstid. Russerne benævne saaledes et Kastel, fordi det er afspærret paa alle Sider, dannes af en tæt Fjeldmasse og falder i to Dele Gammel- og Ny-Akulcho, kun to Werster i Omkreds. Paa den ene Side hæver denne Fjeldmasse sig til en Høide af 600 Fod over Koissu, og paa den anden taber den sig i utilgjængelige Kløfter, gjennemskaarne af Bjergstrømme. Schamyl, hvem Nederlagene i Aaret 1837 havde lært Forsigtighed, havde endnu stærkere befæstet dette vigtige Punkt og derved taget sin Tilflugt til den moderne Befæstningskunst; ved Hjælp af fremmede Ingeniører havde han opført Fæstningsvolde og ladet gjøre underjordiske Miner paa de bekvemmeste og mest udsatte Steder. Ikke tilfreds med disse storartede Forberedelser, havde han opstillet to Detaschementer, som skulde spærre Veien for Russerne; det første forsøgte ogsaa virkelig ved Ruturnay at standse deres Fremadtrængen, men blev slaaet, det andet, 10,000 Mand stærkt, kjæmpede i Nærheden af Arguany den 30te og 31te Mai og tabte 1500 Mand. Grabbe beleirede Akulcho i hele to Maaneder med 8 Batailloner, hvilke

Tscherkesser, der paa Marschen sætte over en Flod.

endnu den 15de Juli bleve forøgede med 5 nye. Ved Mønstringen af de nyankomne Tropper ytrede Officiererne, idet tre prægtige Batailloner af Regimentet Grev Eriwan (Paskiewitsch) just marscherede forbi: „Imorgen blive to af dem ødelagte;" og virkelig skede der næste Dag et ulykkeligt Angreb, som kun en eneste Bataillon af hvert Regiment overlevede.

Den 17de August bleve de yderste Forter af Ny-Akulcho tagne, og herpaa fulgte et fem Dages morderisk Slag; den 22de i samme Maaned, Keiserkroningens Aarsdag, rykkede Russerne ind i Akulcho. General Grabbe lod General Golowins Søn overbringe Czaren denne lykkelige Efterretning, og Czaren lod til Minde om Akulchos Erobring præge Medailler, som bleve uddeelte blandt Soldaterne. Golowin, der kun havde en Generallieutenants Rang, blev udnævnt til General en chef. Felttogsplanerne bleve aarlig udkastede i Krigsministeriet i St. Petersburg, eller de maatte, naar General en chef gjorde Forslag, bifaldes af Keiseren. Dette System medførte mange Ulemper. Krigsministeriets Medlemmer havde kun ufuldstændige eller urigtige Forestillinger om Kaukasus, og deres Planer maatte nødvendigviis, naar de naaede Bestemmelsesstedet, efter Begivenhedernes Medfør undergaae Forandringer. Saaledes hvilede et tungt Ansvar paa de Overbefalende, der vare udsatte for Czarens Vrede, naar de dem meddeelte Planer ikke bleve udførte eller under Udførelsen nogen Forseelse blev begaaet. Af alle de Forter, som efter Krigsministeriets Udkast 1840 skulde anlægges, kunde kun et eneste, Gersel-Aul, blive anlagt. Tschetschenzerne havde faaet Løvte om Amnesti, men paa Grund af Schamyls Trudsler kunde det ikke opfyldes, og man saa sig nødt til at paaføre deres Land Krig. General Golofejeff ledede dette Tog, men led en Knæk ved Floden Walerik, som General Kluge imidlertid hævnede ved den 10de Juli at slaae Schamyl selv. Aaret 1840 udmærkede sig ved jævnlige Angreb, som Tscherkesserne foretog mod de russiske Forter paa Kubanlinien. De toge det vigtigste af dem alle, Nikolajewski, som behersker Gulendschiklinien; men Fæstningen Michailof forsvarede sig heltemodigt, og da Modstand ikke længer var mulig, stak Soldaterne Krudtmagazinet i Brand, og Erobrerne bleve tilligemed Besætningen sprængte i Luften. De russiske Besætninger svækkedes i Vinterens Løb betydeligt ved Sygdomme; Kaukasierne gjorde imidlertid i længere Tid intet nyt Angreb paa Forterne. General Anrep, der i General Rajewski's Sted overtog Kommandoen over høire Fløi, besluttede at tage Hævn for Tabet af Fortet. Han foretog et Krigstog mod Ubicherne og Dschigeterne, og understøttet af Kanonbaade bibragte han dem adskillige Tab. Ali Oku faldt, men hans Bedstefader Hadschi Dochum Oku, Ubichernes Veteran, fornyede Kampen og Russerne maatte trække sig tilbage. Om Foraaret 1841 stødt Golowin selv til Grabbe foran Tscherkey med en liden Troppeafdeling, hvoraf han lod en Deel tilbage paa Bredderne af Koissu under General Vogelsangs Kommando. Denne Fremgangsmaade er bleven heftig dadlet, og dog afgjordes derved Tscherkeys Skjæbne; thi medens Hovedkorpset med usigelig Møie under en Kugleregn klatrede opad Bjergene og maatte kaste Schamyl tilbage Skridt for Skridt, satte General Vogelsang over Floden og bemægtigede sig Tcherkey, men kjøbte Stadens Indtagelse med sit Liv. Tschetschenien blev atter hærjet; men Schamyl vidste at drage Nytte af Russeres Tilbagetog til deres Vinterkvarterer, samlede en Hær af 15,000 Tschetschenzer, trængte ind i Kumykkernes, Russernes Bundsforvandtes Gebet og truede Kisliar. Kommandanten i denne Stad gjorde et Udfald med 100 Mand og to Kanoner. Schamyl tilintetgjorde endeel af dem og tog Resten tilfange. Befalingsmændene i Grosnaja og Tscherwelennoi marscherede med sine Tropper mod Schamyl, men denne forhindrede deres Forening, slog dem hver for sig og gjorde en uhyre Mængde Slagtekvæg til Bytte. For at tugte Schamyl for hans Held førte Grabbe i det følgende Aar Krigen over til Gormulatiernes Land. Hovedhensigten med dette Tog var Erobringen af Dargo, en af Schamyls Residentser. Paa Efterretningen om Russernes Anmarsch begav Schamyl sig til Andalal. Naib Hadschi Jagwia blev slagen af den russiske Avantgarde, og et detascheret Korps under Fyrst Argutinski Dolgorukis Befaling, som havde sat sig i Besiddelse af Tschirak og Skumich, bragte de omkringboende Folkefærd under Russernes Herredømme. Grabbe var kun ti Werster fra Dargo, da han gav Befaling til Tilbagetog; han havde tabt meget Mandskab, hans Tropper havde idelig været udsatte for Fiendens Drillerier og vare aldeles udmattede af Strabadser og alleslags Møisommeligheder. Men paa Tilbagetoget blev den russiske Armee næsten ganske opreven i Itschkeriskovene, thi da Kaukasierne saae dem ifærd med Tilbagetoget, styrtede de sig over dem med rasende Heftighed, navnlig den 1ste Juni. En russisk Tambour, som de havde taget tilfange, tvang de til at tromme, og mange russiske Soldater lode sig lokke af Lyden og faldt i Snaren. Mere end Halvdelen af Officiererne bleve dræbte, især beklagede man Oberstlieutenant Trevskin's Død. Hertil kom, at al Disciplin var ophørt. Da imidlertid Russerne opdagede flere Kanoner, som Kaukasierne havde frataget dem, vendte deres Mod tilbage, og Kanonerne bleve tilbageerobrede fra Fienden. Da Kolonnen atter naaede Fortet, hvorfra den var rykket ud, havde den lidt et Tab af 8000 Mand. Krigsministeren, Fyrst Tschernischeff, som dengang befandt sig paa en Inspektionsreise i Kaukasus, var nærværende ved Troppernes Tilbagetog. General Grabbe blev tilbagekaldt, omendskjønt Keiseren erkjendte, at Elementerne mere end Generalen var Aarsag i Nederlaget. Den Høistkommanderende, der dog havde misbilliget Expeditionen, faldt ligeledes i Unaade. I hans Sted traadte General Neidhardt, der forhen havde været interimistisk Generalgouvernør i Moskau. General Saß blev ligeledes tvungen til at forlade Prochnojokop, hvorfra han hande ført etslags Guerillakrig med Bjergfolkene og paa denne Maade tilføiet dem store Tab. Med Tiden havde dog ogsaa Kaukasierne ved sine Spioner lært, hvorledes de skulde vogte sig for hans Razzias. General Golowin havde mod Slutningen af sin Forvaltning erklæret sig til Gunst for et Forsvarssystem, som Fyrst Woronzow efter det ulykkelige Tog mod Dargo godkjendte. At omgive Fienden med et Net af Fæstninger, at oppebie Begivenhedernes Gang og indskrænke sig til Razzias, — det var Planen. De hidtil begangne Feil havde man udledet fra den Skinsyge, som ikke alene herskede imellem de forskjellige Generaler, der kommanderede særskilte Troppekorps, men ogsaa mellem disse og Gereralgouvernøren. Først i Aaret 1845 tænkte Keiseren paa at fjerne disse Ulemper, idet han ved at overdrage Grev Woronzow uindskrænket Magt fritog ham for enhver Subordinationspligt mod Krigsministeren. Man har dog ogsaa paastaaet, at Generalgouvernøren i Tiflis er forlangt borte fra Krigsskuepladsen for at vide hvad der i ethvert Tilfælde bør gjøres. Uheldet ved Itschkeri gjendriver denne Grabbes Anskuelse. Saß handlede kun altformeget efter eget Tykke, og selv nu have Befalingsmændene i de forskejllige Provindser en vis Frihed. Fyrst Bariatinsky har foretaget flere Krigstog paa eget Ansvar. General Neidhart viste sig stor i Smaating, men liden, hvor det kom an paa Feldtherredygtighed. I Aaret 1844 saa han Schamyl tage Fortet Unzorila i Besiddelse og Kluge, der tlede

til Undsætning, blev slagen af Mangel paa tilstrækkelige Stridskræfter. Schamyl hærjede Awarien. I det følgende Aar marscherede Neidhardt imod ham, men lod ham undslippe. Derpaa blev han tilbagekaldt, men kunde ikke bære Keiserens Unaade og døde af Græmmelse. Samtidig med Grev Woronzows Udnævnelse blev Armeen forøget til 150,000 Mand. Keiseren havde forbeholdt sig Ret til at udstæde Befalinger, og den første, han gav, var en høist uheldig. Han befalede at ofre Alt for at tage Dargo. Forat udføre denne Keiserens udtrykkelige Ordre, foretog Woronzow sin beklagelsesværdige Expedition. Ude af Stand til at forsvare hiin Rede uden nogensomhelst strategisk Betydning, lod Schamyl den i Stikken; men medens Armeen iværksatte sit Tilbagetog, angreb han den med saadant Eftertryk i Itschkeriskoven, der allerede engang havde bragt Russerne saamegen Ødelæggelse, at Woronzow blev saagodtsom ganske tilintetgjort. Selv var han ganske vist ikke sluppen derfra med Livet, havde ikke to kaukasiske Sendebud efter hinanden bragt General Freitag Befaling til i største Hast at ile Overgeneralen til Hjælp. Russerne tabte ved dette Nederlag 4000 Mand, og tre Generaler, Passek, Foke og Woinof, vare blandt de Faldne. Dienvidner have fortalt, at Soldaterne græd af Glæde, da de saae den Freitagske Division komme, som reddede dem af en Stilling, hvor de saae den visse Undergang imøde. Grev Woronzow fik Fyrstetitelen til Løn for Nederlaget. Passeks Tab var uerstatteligt; han var elsket af Soldaterne, og han havde under sin korte, men glimrende Bane givet Prøver paa store Aandsevner. Kaukasierne afskare hans Hoved, satte det paa et Spyd og bare det flere Dage omkring i Triumph. Generalerne Steptzoff og Krukowsky faldt i en senere Træfning, og Fyrst Woronzow's Underhandlinger havde ingen anden Virkning end den, at de bragte Russerne Naib Chadji Murad paa Halsen, som efter i den russiske Leir at have erfaret Alt, hvad han vilde vide, flygtede til Schamyl. Han blev angreben af 140 Soldater af den ossiske Milits, og 55 af hans Folk bleve dræbte og ligesaamange saarede. I Aaret 1847 blev Fortet Golowin i Ubichernes Land angrebet af Omegnens Bjergboere, men de bleve saa kraftigt slagne tilbage, og deres Tab var saa betydeligt, at de dræbte den polske Overløber, der havde raadet dem til Toget. Officielle Beretninger paastaae, at den Expedition, som Schamyl i Aaret 1848 foretog i Kabardah, intet andet Resultat havde, end at svække den næsten magiske Indflydelse, som denne Prophet udøvede; men de omtale ikke med et Ord de Ødelæggelser, han anrettede. Efter disse officielle Beretninger var Schamyl med 20,000 Mand og flere Stykker Skyts gaaen over Sunja for at overrumple det russiske Centrum. Paa Efterretningen herom trak General Freitag sex Batailloner Infanteri og 1000 Mand Kavaleri sammen i Fortet Grosnaja og forsøgte i Forening med Generalerne Nestoroff og Zawadowsky at indeslutte Propheten i et trangt Pas. Schamyl kunde kun redde sig derved, at han adspredte sit Fodfolk og flygtede i en Time fire Werster gjennem Skovene. Nestoroff passerede Passet Zontschia, lod Skovene ombugge og ødelagde elleve Landsbyer imellem Assa og Fortanga. Af denne Beretning lader sig dog slutte, at Russerne ikke have kunnet forhindre Schamyl fra at gaae over Terek og naae Veien til Gorien; vi tro derfor, at en kabardisk Høvding, Mahomed Omosazof, betydelig har forsinket Russernes Tilbagetog imellem Assa og Putta. Schamyl vendte tilbage, gik atter over Sunja og truede den russiske Linie ved Terek. Oberstlieutenant Steptzoff kastede ham tilbage og udbredte ved Brugen af Congrevske Raketter Skræk i Kaukasiernes Rækker. General Schwarz slog Daniel Bey ved Katael; Schamyl forsøgte at afskjære Russerne Tilbagetoget, efterat de havde bemægtiget sig Aulen Guergebil. Fyrst Argutinsky Dolgoruki angreb ham trods sine Stridskræfters Uforholdsmæssighed, og at Russerne ikke tilkjæmpede sig nogen betydelig Fordeel, var ene og alene en Følge af Koleraen, Sneen, som bedækkede Veiene, og den Svingning, Schamyl gjorde henimod den lesgiske Linie. Det er saaledes, som man seer, altid den samme Historie, som overalt gjentager sig. Oberst Steptzoff foretog et heldigt Krigstog ved Walerik. Ved Indtagelsen af Aulen Salty blev dog ingenlunde, som man havde ventet, Roligheden gjenoprettet i Daghestan. — I Aaret 1850 kom Storfyrst-Thronarvingen til Kaukasien, forat deeltage i Krigen mod Tscherkesserne. Han overfaldt en Bande Bjergboere, der havde angrebet hans Eskorte og fik derfor St. Georgskorset. Hans Tapperhed bidrog ikke lidet til paany at oplive den russiske Hærs Mod. Den 15de August 1852 foretog Fyrst Bariatinski, som kommanderede i Fæstningen Woswigenski, et heldigt Tog. Femtenhundrede Mand passerede Argun- d. e. Djævel-Passet, otte Werster fra Fæstningen. De marscherede mod Aulen Kaukate; Halvdelen af Soldaterne bleve tilbage for at bevogte Passet, der ligger 45 Fod dybt og ansees som uindtageligt. Derfor, hedder det, udbredte Efterretningen om, at Russerne havde passeret samme, Skræk blandt Tscherkesserne. Skrækken kunde dog ikke være meget stor. For det Første maatte jo Tscherkesserne være beredte paa, at Russerne marscherede igjennem Passet, naar det ikke var forsvaret, og dernæst ilede de snart efter hen til Passet forat kaste Fienden tilbage. Havde Russerne endnu dvælet et Par Minuter længer, vilde hele Detaschementet være blevet oprevet; da de havde udført sin Razzia og nedhugget eller taget tilfange Alt, hvad der gjorde Modstand, vendte de tilbage til Passet, hvor imidlertid Eftertroppen blev angrebet og i tyve Minutter mistede tolv Officierer og 70 Menige. Oberst Simeon Woronzow, som kommanderede det Jægerregiment, der førte hans Faders Navn, blev som Deeltager i dette Tog udnævnt til General.

Det nuværende Brud mellem Rusland og Tyrkiet har paany tændt Krigsflammen i Kaukasus. Vi hidsætte her den Beretning, Times har modtaget fra sin Korrespondent i Wien: „De kaukasiske Stammers seneste Angreb have i Vesten været rettede mod de Fæstninger og Redouter, som Russerne have anlagt paa Kysten af det sorte Hav, fra Sudschuk Kaleh indtil Fortet Naroginskoi, og i Osten mod de detascherede Poster og Militærkordoner, der dække Bredderne af Terek, og imod forskjellige Positioner i Daghestan. Fyrst Woronzow var i lang Tid ganske indesluttet af Tscherkesserne og formaaede ikke at slaae sig igjennem, forinden Tropperne ved den tyrkiske Grændse rykkede ham til Undsætning. De 20 til 25,000 Mand, som i al Hast rykkede ud af Sebastopol, staae nu paa Grændsen af Armenien. Schamyl har underrettet Omer Pascha, den tyrkiske Hærs Generallisimus, om at han er rede til i Forening med ham at operere i Spidsen for 20,000 Mand. I Konstantinopel gik det Rygte, at 20,000 Russer, som havde staaet i Daghestan, vare, eftersom de meente at have bestukket Schamyl ved en Gave af 60,000 Dukater, afmarscherede til den tyrkiske Grændse. Underveis vare de i Passene ved Jorkatala blevne angrebne af omtrent 30,000 Bjergboere og fuldstændig slagne." Talstørrelserne ere aabenbart paa begge Sider overdrevne. Fra en anden Kant berettes der, at Sefer Bey, en berømt kaukasisk Høvding, som i tyve Aar sad fangen i Adrianopel, er ilet til Kysten af det sorte Hav for at organisere en Opstand blandt sine Landsmænd. Sultanen, som indseer sine Forgjængeres Feil, at have afgjort Kaukasiernes Skjæbne ved uden deres Bifald at have afstaaet Russerne Sortehavskysten, har nylig sluttet et defensivt og offensivt Forbund med Schamyl. Fortet Nicolai er nylig bleven taget af Guyon, en engelsk Renegat, der fører Navnet Churschid Pascha, — men ikke uden betydelige Opofrelser, som dog opveiedes ved de store Krigsforraad, man forefandt i Fæstningen, hvoriblandt 4,000 Geværer. Fyrst Woronzow, fortælles der, er svag og forfængelig og Grevinde Choiseul, en polsk Dame af Fødsel, styrer hans Hof, der minder om Potemkins Hof. Yermoloff siger, at „Kaukasierne maae have formeret sig stærkt, da han aldrig i et heelt Aar har dræbt saamange Kaukasiere, som Woronzow paa et eneste Tog." Naar Woronzow vil give Nogen Anledning til at udmærke sig, overdrager han ham en Expedition, der just ikke hviler paa skarpsindige Beregninger, og hvorom Indberetningen er ganske vilkaarlig.

Literatur og Kunst.

Paa Joh. Dahls Forlag er under Titelen De prisca re monetaria Norvegiæ udkommet en ny smuk Udgave af Prof. C. A. Holmboe's Universitetsprogrammer for første Semester af Aarene 1835 og 1841, af hvilke det ene som bekjendt indeholder en Beskrivelse over det egerske Fund i 1834, og det andet en Afhandling om Norges gamle Myntvæsen samt om Fundet paa Dælie i 1840. Udgaven udgjør 70 Sider størst Oktav, er ledsaget af 7 smukt lithographerede Tavler og koster 80 ß. Universitetet har understøttet den ved at kjøbe endeel Exemplarer (til Anvendelse i Udlandet), og kun derved har Hr. Dahl kunnet overtage Forlaget af et Skrift som nærværende, hvoraf hertillands knapt et Snees Exemplarer ville finde Kjøbere, og hvis Afsætning i Udlandet, skjønt større, dog heller aldrig vil kunne dække Trykningsomkostningerne. En ny Udgave af allerede trykte Sager, der, som disse Myntafhandlinger, læses af saa yderst Faa, vilde synes en Besynderlighed, naar man ikke vidste, at Exemplarerne af de ældre Universitetsprogrammer ere forsvundne af Bogverdenen næsten ligesom Aviser, hvis Skjæbne de paa Grund af sit ubekvemme Format og et til nogle Blade indskrænket Omfang, have maattet dele. Nye bekvemme Udgaver af de vigtigste i videnskabelig Henseende ere derfor at ønske; navnligen vilde en Samling af Prof. Auberts mange Programmer ang. den latinske Philologi for vore og vistnok ogsaa for Udlandets Sprogmænd være kjærkommen.

I Slutningen af forrige Aar udkom paa Chr. Tønsbergs Forlag andet Hefte (25 Ark, Priis 1 Spd. 30 ß.) af de allerede tidligere omtalte **Norske Stiftelser.** Ved denne Leilighed ville vi atter henlede Opmærksomheden paa Værkets historiske Vigtighed, der gjør det værdigt til en større Udbredelse, end den, der, efter den yderst ringe Subskription at domme, synes at skulle blive det tildeel.

Samme Forlægger bekjendtgjør, at P. A. Munchs **Maanedsskrift** som rimeligt kan være, skal udkomme hver Maaned og ikke anden hver Maaned, som det i Subskriptionsindbydelsen feilagtigen hed.

Som Tillægshefte til 3die Aargang af Folkevennen er netop udkommet: **Sange og Rim for det norske Folk.** Samlet og med Anmærkninger ledsaget af O. Vig. (Med Melodier samlede af L. M. Lindeman.) 35 Ark. Udgiveren siger, at Hensigten med Samlingen er, at skaffe den store Deel af Folket et rigere Forraad af poetisk Læsning, end den i Almindelighed har Adgang til, samt i det Hele at give Folket et fuldstændigere Begreb om Nordens nyere Skaldskab, end det man faar ved at læse de sædvanlige Udvalg af National- og Frihedssange. Da han finder vore egne historiske Kvæder forstaaeligst og kjærest for Folket, og da disse tilige have været mindre udbredte, har han indrømmet den historiske Afdeling størst Plads i Samlingen (nemlig over det halve Rum), saaledes at han haaber, at den for Norge vil blive et Sidestykke til hvad Fabricius's, Brandts og Barfods Samlinger af „fædrelandshistoriske Digte" ere for Danmark. Den er et Udvalg af Mindekvad, „der knytte sig til vigtige Personer og Optrin i Norges Fortid." Om Kvadene forresten ere digtede i Norge, Sverige eller Danmark, er ikke kommet i synderlig Betragtning, naar de blot syntes Udg. at være gode. Med Hensyn til de besungne Begivenheder, hvilke Læseren maa kjende, for at Kvadene skulle gjøre sin fulde Nytte, henviser han indtil Videre (da Selskabet selv faar en fædrelandshistorisk Bog istand) til Snorre, Munchs Norges Historie og Ove Malling, idet han nemlig selv anseer de „oplysende Anmærkninger" for utilstrækkelige til at bøde paa Læserens Savn af historiske Forkundskaber. Efter det historiske Afsnit følger „Fædrelands- og Frihedssange," gudelige Kvad og „Digte af blandet Indhold," alle tagne af norske og danske Digtere om hinanden. Blandt vore nyeste Forfattere har B. Kokk, W. Schive, H. Brun og A. O. Vinje afgivet Stof til Bogen. Udgiveren har nemlig taget saa mange som muligt ind, da han gjerne vilde have „en Prøve af alle dem, der heroppe have forsøgt sig i Digterveien;" men han beklager dog, „at der savnes 3—4, hvoriblandt et Par af de mest begavede af vore yngre Sangere." I sidste Afsnit findes nogle Viser i Folkesproget, deriblandt Storms Reise til Sæteren og Hjemreisen. Ved at see paa Ordforklaringerne til den første finde vi Ordet „Kjuke" (Osteemnet) ligesom i „Norske Viser og Stev" oversat med — Kage, og i den anden savne vi det Vers, hvori det hedder: „nær Stakallom hjaa meg laag," hvilket Udgiveren, udentvivl af Hensyn til Folks Kydskhedssands, har tilladt sig at forbigaae. Andre Stykker have ogsaa „paa Grund af forskjellige Omstændigheder" undergaaet en „Tillæmpning." Hvorvidt denne strækker sig, og med hvilken Grund og Skjønsomhed denne er foretaget, kunne vi ikke sige, da vi endnu ikke have vundet med at gjennemgaa Bogen neiagtigen. Vi kunne forsaavidt ingen bestemt Dom fælde over Udgiverens Arbeide. En Side derved er strax ioinefaldende, nemlig dets Righoldighed, der er større end den, man finder i alle lignende hertillands udkomne Samlinger. Ogsaa Valget af Stykker sees let at være gjort med Forstand og Smag. De vedføiede Melodier give Bogen forøget Brugbarhed og Værd. Medlemmerne af „Selskabet til Folkeoplysningens Fremme," der for forrige Aars Kontingent (1 Spd.) erholde denne tykke Bog foruden „Folkevennen," ville ikke kunne klage over at de for sine Penge erholde for Lidet med Hensyn til Omfang.

Norge.

Christiania. Under 5te Jan. er Hs. kgl. Høihed, Arveprinds Nikolaus August, udnævnt til Kapitain ved det norske gevorbne Jægerkorps af 2den akershusiske Infanteribrigade med Anciennitet fra 1ste December 1854.

— Under s. D. er Amtmand C. R. Møinichen udnævnt til Statsraad og tillagt Befaling indtil Videre at overtage Bestyrelsen af Revisions-Departementet.

— Under s. D. have følgende Udnævnelser fundet Sted, nemlig: Sognepræst til Ulfstens Pstg. H. R. Wraamann til Sognepræst til Voldens Pstg.; Sognepræst til Hosangers Pstg. J. L. Kobro til Sognepræst til Mangers Pstg.; Adjunkt ved Lillehammers lærde og Realskole Carl. C. N. Nilsen til Overlærer ved samme Skole; Fuldmægtig i Justits- og Politi-Departementet H. M. Nerdrum til Sorenskriver i Senjens Sorenskriveri; Fuldmægtig i Revisions-Departementet C. F. Schanke til Sorenskriver i Tromsø Sorenskriveri; Underretssagfører i Buskeruds Amt F. W. W. Norgreen til Foged og Sorenskriver i Tanens Fogderi og Sorenskriveri; Undertoldbetjent i Christiania Tolddistrikt Søren Lund til Overtoldbetjent i Risørs Tolddistrikt; Foged i Moss Fogderi Tollef L. Ravn til Foged i Buskeruds Fogderi; Distriktslæge i ytre Nordhordlands Distrikt Chr. And. Skjelderup til Distriktslæge i Senjens Distrikt.

— Under s. D. ere Efternævnte meddelte Afsked i Naade, nemlig: Statsraad N. J. L. Krog, med en aarlig Pension af 2000 Spd. og med Bevidnelse af Hans Majestæts naadigste Tilfredshed med hans mangeaarige og hæderlige Embedstjeneste; 1ste Assessor i Throndhjems Stiftsoverret Chr. H. Hornemann med en aarlig Pension af 432 Spd., samt Kapitainlieutenant i Marinen J. W. Klüwer.

— Kandidatus juris N. Rovem Eilertsen er den 11te Jan. autoriseret som Sagfører ved Underretterne (søndre Bergenhuus Amt).

— Ved kgl. Resol. af 18de Novber. f. A. er der tilstaaet Lods Morter Olsen Gjeldberg, Herman Halvardsen Skildberg, Johannes Pedersen Klakken og Nils Olsen Sæterbø af Edø Præstegjæld en Belønning af Statskassen for den 18de Februar f. A. med egen Livsfare at have reddet 2 Personer fra at drukne, nemlig den Førstnævnte et Sølvbæger til Værdi 15 Spd. og de Øvrige 15 Spd. til lige Deling.

— Ifølge kgl. Resol. af 6te Dec. f. A. skal nedsættes en Kommission med Expeditionschef K. Motzfeldt som Formand for at afgive Forslag til Lov angaaende Fiskerierne i Lofoten og nærliggende Distrikter.

— Ritmester Klouman skal afgaae til Stockholm som Chef for Kommandoexpeditionen der, istedetfor Lundh, Krigsskolens nye Chef,

— Som reisende Agronomer har Indredepartementet antaget Johan Lindqvist, G. Åhlstrøm og T. J. Wiel.

— Formandskabet har for indeværende Aar valgt Høiesteretsassessor Motzfeldt til Ordfører og Høiesteretsadvokat Kildal til Viceordfører.

— Høiesteret har indstillet Høiesteretsadvokat Andresen til den ledige Assessorpost.

— Ved den i forrige og indeværende Maaned afholdte juridiske Examen erholdt B. Meidell, J. C. S. Heffermehl, N. A. Nicolaysen, C. A. Albrechtsen, S. A. Solberg, C. L. Hausmann, P. J. Gløersen, N. A. M. Rolsted, J. Simers, A. M. Borchgrevink, N. Schøien og O. Fave Hansen Charakteren Laudabilis, C. M. Sørensen, J. F. Hansen, B. O. N. Lynum, H. Ørn Blom, H. Timme, Th. J. J. O. Raabe, A. Mathiesen, J. C. Schytter, A. C. F. Bärnholdt, C. H. S. Heftye, C. J. Kintling og W. N. Werenskiold Haud illaud., og C. E. Bratlie, T. O. Waldrop og J. A. C. Johnsen Charakteren Bekvem.

— Upsala er nu ogsaa tiltraadt Udgivelsen af „Nordisk Universitetstidsskrift;" Prof. Fries er valgt til Bestyrelsens Formand, Docent Uppström til Redaktør.

— Natten til 12te Jan. nedbrændte Tobiesens Sag ved Akerselven.

— Træskjæreren Ole Glosimodt har, som Elev af Kunstakademiet i Kjøbenhavn, i December vundet Akademiets lille Sølvmedaille for et Basrelief.

— Mormonerne skulle ifølge „Fædrelandets Ven" ufortrødent virke her i Byen, og forleden skulle 6 Personer være blevne døbte i Akerselven.

— Den af Hr. Tønsberg til Indtægt for Stiftamtmand Christies Monument foranstaltede Malerindstilling indbragte kun et Overskud af omtr. 20 Spd. To af de bedste Malerier solgtes til Nationalgalleriet, to mindre Billeder til Kunstforeningen og 8 til Private. Resten af Samlingen skal bortloddes.

Ekersund. Stampehuset ved Krudtmøllen er sprunget i Luften, hvorved Fabrikens Bestyrer Anckersen omkom.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Musikdirektøren Hultqvist fra Eksjø skal have opfundet en Indretning, ved hvilken man kan overflytte fra Pianoforte et derpaa udført Stykke i skrevne Noter i samme Øieblik det spilles. Med Hensyn til Mechanismen anføres, at ved Indretningens Forbindelse med Instrumentets Tangenter optegnes Tonerne af sig selv, uden Medvirkning af den Spillende. Opfindelsen skal derhos udmærke sig ved sin store Simpelhed, hvorved den kan tilveiebringes for temmelig billig Priis.

Danmark. Grev Plessen har afslaaet den ham tilbudte Ministerpost. Grev Svonneck er bleven Generaltolddirektør.

Frankrig. Gortschakoff forlanger, siger Monit., i Wien at underhandle paa de fire Garantipunkter som Basis, men de 3 forbundne Hoffer have meddeelt ham en Erklæring, der konstaterer en fuldkommen Solidaritet af deres Interesser og en fuldkommen Overeensstemmelse i deres Anskuelser. — Den østerrigske Keiser har faaet Æreslegionens store Baand. Prinds Napoleon er kaldt tilbage til Frankrig.

— Antegningen til det ny Laan har god Fremgang.

England. Der tales om en Modifikation i Ministeriet. Palmerston, Russell, Clarendon og Landsdowne ere, siger Advertiser, høist bekymrede over den Maade, hvorpaa Hertugen af Newkastle og Herbert lede eller rettere sagt ikke lede Krigen. De sidste have Aberdeen paa sin Side. Russell skal endog have forlangt baade Hertugens og hans Sekretærs Afgang.

Østerrig. Den 28de Dec. undertegnedes i Wien af Grev Buol og Englands og Frankrigs Gesandter en Traktat, der kan ansees som en Fuldstændiggjørelse af den af 2den Dec., hvorved Forbundet skal, fra defensivt være forvandlet til offensivt. Det var derefter, at Gortschakoff forlangte at underhandle paa de 4 Garantipunkter som Basis. Ifølge Efterretninger fra Wien den 8de skal han uden Forbehold have antaget disse Punkter saaledes som de ere fortolkede af de forenede Magter, og dette Tilbud skulde blive Gjenstand for Diskussion paa en samme Dag afholdt Konferrents.

I Tydskland begyndte det ny Aar med en frygtelig Storm, der i Wien, Kassel og Hamburg rev Huustage bort, og i sidste By og tillige i Rotterdam og Amsterdam voldte Oversvømmelse.

Krigsskuepladsen. Man seer, at nogle af Russerne i den sidste Tid foretagne Udfald have været forgjæves og uheldige for dem. Beleirernes Tilstand synes at have forbedret sig noget. De havde tildeels atter aabnet sin Ild den 23de. Veiret var bedre, og Skibe indtrufne, tildeels med Forstærkninger. Canrobert melder, at Løbegravene vare fuldendte og Fæstningen indesluttet. Kun paa den venstre Bred af Tschernaja stode faa russiske Forposter. Uveiret rammer nu Russerne selv og sinker dem i Marscher til Krim. To Kompagnier Soldater og en Mængde Syge ere ihjelfrosne paa Veien.

Amerika. Amerikanerne skulle have kjøbt Gallopagos-Øerne for 3 Mill. Dollars af Republiken Equador. De ere saagodtsom ubeboede, men skulle indeholde Guano.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 3. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 20de Januar 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhald:

Jacob Grimm.

(Ved Jak. Løkke).

Det er i høi Grad glædeligt at iagttage det store Opsving, som den nationale Videnskabelighed i det sidste Tidsrum har taget i vort Fædreland. Det ene betydningsfulde Værk har afløst det andet, alle Retninger ere bearbeidede med den samme Grundighed og med det samme Held, og hvad der er det bedste af Alt, denne Stræben er ikke indskrænket blot til Videnskabsmanden ex professo, men den følges af det hele Folk med en Iver og Enthusiasme, der ikke noksom kan paaskjønnes. Denne Omstændighed vidner allerbedst om, hvorledes denne Videnskabelighed netop har sin Rod og rette Jordbund i Folket selv og derfra henter sin Styrke og bedste Næring. Med Opofrelse baade af Lærdom og Penge gjordes i Danmark store Anløb i den samme Retning, men Erfaring har vist, at den store Masse af Folket har staaet uberørt. Dette er simpelthen begrundet i Forholdenes Natur. Det gamle Hedenskab med sine stolte Traditioner og den gamle Sagatid med sine rige Minder har liden Forbindelse med de danske Sletter og Øer; de ere for dem en tabula rasa. Hos os ere Forbindelsesledene bedre bevarede, skjønt Adskilligt ogsaa her var paa gode Veie til at gaae af Led. Gammel Overtro, gamle Sagn, gammelt Sprog, gammel Odel, Alt forener sig her for at knytte Oldtid til Nutid. Men naar vi betragte disse glædelige Resultater, da tro vi det ikke er mere end ret og billigt at ihukomme den Nestor, hvem saameget af alt dette skyldes, vi mene Jacob Grimm, den ligesaa overordentlige og geniale Videnskabsmand, som jævne og elskværdige Eventyrfortæller, der vel fortjener at være noget nøiere kjendt af vore Landsmænd, end det turde være Tilfældet. Thi Norge og hele Norden er ligesaameget i denne Mands Gjæld, som hans eget Fædreland. Grimm blev nemlig snart opmærksom paa Sagens rette Sammenhæng i dette Stykke. I det adsplittede og for alskens fremmed Paavirkning baade tidligere og mere systematisk udsatte Tydskland deels tabtes, deels forvanskedes snart de ægte urgermaniske Elementer, medens de i Norden holdt sig baade længer og ofte i en langt ægtere Form. Da han derfor skred til sit kolossale Arbeide, at give en fuldstændig historisk Belysning af sit Lands Skjæbner og Tilstande, af dets Sprog og Literatur, dets Rets- og Religionsforfatning, kort af dets hele aandelige Liv, saa han sig ganske naturlig nødt til at tage Hensyn til Forholdene i Norden. Herved bleve ogsaa disse den grundige Behandling tildeel, som i saa høi Grad maatte lette Arbeidet for den indenlandske Forsker. Og er det end ikke vanskeligt i et Tilfælde, som dette, hvor baade Feldtet var saa udstrakt, Hjælpemidlerne ofte tarvelige og mangelfulde, og Forskeren selv stod i Afstand, at paavise Urigtigheder, saa skal man dog tillige erkjende, ja høilig beundre det sikre Blik og den fine Takt, der formaaede saaledes at gribe Sagens Kjerne, at et System kunde bygges, hvis Sandhed senere Forskninger, hvad de saa end kunde korrigere i Enkelthederne, saa langt fra at omstyrte, paa det evidenteste have godtgjort. Til dette Punkt, som fornemmelig angaar hans Sprogarbeider, skulle vi nedenfor komme tilbage. Men inden vi indlade os paa en mere detailleret Fremstilling af Grimms Skribentvirksomhed, ville vi først i Korthed berøre hans ydre Livsforhold, for derpaa i Sammenhæng at kunne behandle hans Virksomhed som Forfatter.

Jacob Ludvig Grimm er født den 4de Januar 1785 i Hanau i Kurhessen. Den første Underviisning modtog han af Præceptor Zinkhan i Steinau an der Straße, hvorpaa han med sin Broder Wilhem besøgte Lyceet i Kassel. I Aaret 1802 kom han til Marburg for at studere Retsvidenskaben. Her lærte han at kjende Savigny, som kom til at udøve en gjennemgribende Indflydelse paa hans hele Fremtid. Først ved at høre Savigny, siger Grimm selv i sin Dedikation af sin Deutsche Grammatik til denne, lærte han, hvad det var at studere, hvad enten det nu var Retsvidenskaben eller en anden Videnskab. Derfor fulgte han i Aaret 1805 Savignys Indbydelse til Paris, hvor han var denne behjælpelig ved literære Arbeider. Efter sin Tilbagekomst til Hessen blev han i 1806 Krigssekretær. Ved Oprettelsen af Kongeriget Westphalen fik han paa Johannes von Müllers Anbefaling Opsynet over det i Wilhelmshöhe anlagte Bibliothek og blev siden tillige Statsraadsauditor. Ved Kurfyrsten af Hessens Tilbagevenden fulgte han 1814 som Sekretær den hessiske Gesandt til de Allieredes Hovedkvarteer, derfra til Paris og til Kongressen i Wien, hvor han forblev indtil Juni 1815. En Maaned efter blev han af den preussiske Regjering endnu engang beordret til Paris forat udrede og tilbagefordre de der sammenbragte Haandskrifter. Efterat have udført dette Hværv blev Grimm, nu fast besluttet paa at forlade den offentlige Løbebane, i 1816 ansat som anden Bibliothekar i Kassel. Her i denne rolige Virksomhed kunde han nu atter tage frem og pleie de Studier, hans foregaaende Livsforhold saa ofte havde afbrudt. I en Række af Aar arbeidede nu han og hans Broder Wilhelm i ufortrødent Fællesskab, og saa de skjønne Frugter nærme sig sin Modenhed, om hvilke Grimm med største Ret kunde sige, at om de end voxede i smale Beed, spirede de dog paa en Grund, som i egentligste Forstand var deres egen. Da ved Førstebibliothekar Völkels Død i 1829 den kurhessiske Historiograph Rommel indtog hans Plads, følte Grimm sig krænket ved denne Tilsidesættelse og fulgte i 1830, i Forening med sin Broder Wilhelm en Kaldelse til Gøttingen som Professor og Bibliothekar. I otte Aar holdt han her Forelæsninger over tydsk Sprog, Retsantikviteter og Literaturhistorie. Da blev han atter oprevet af sine Forhold. Kong Ernst August ophævede ved sin Thronbestigelse 1837 Kongeriget Hannovers Forfatning af 1833, idet han erklærede sig for ikke at være bunden ved sin Forgjængers Bestemmelser. Universitetet i Gøttingen var for feigt til samlet at opponere mod denne Uretfærdighed, og kun syv, deriblandt Jacob Grimm, havde Mod til at protestere. Til Løn bleve de alle afsatte fra deres Embeder, og Grimm i Forening med Dahlmann og Gervinus tillige forviste fra Landet med en Tidsfrist af tre Dage. Wilhelm Grimm, som ogsaa havde været med blandt de Protesterende, blev afsat, men fik Lov til at blive i Landet.*) Jacob Grimm levede nu nogle Aar i stille Indgetogenhed i Kassel, indtil han i 1841 blev kaldet til Berlin, hvor han siden har været, og hvor han som Medlem af Akademiet er berettiget til at holde Forelæsninger. — To Gange er Grimm bleven valgt til Præsident ved Germanistforsamlingerne, i Frankfurt 1846 og i Lübeck 1847. Da Februarrevolutionen i 1848 brød ud og som en elektrisk Udladning virkede paa hele Europa, bleve ogsaa de stille, spekulative Tydskere vækkede op, og Ideen om et stort samlet Fædreland vaagnede med fornyet Styrke. Grimm, der netop havde ofret denne Idee sine bedste Kræfter, fulgte, som rimeligt, Dagens Begivenheder med Liv og Sjæl og deeltog endog i nogle af de vigtigste. Han var saaledes Medlem af Frankfurterparlamentet i 1848 og af Forsamlingen i Gotha 1849. Han var netop bleven færdig med sin germaniske eller tydske Sproghistorie (1848). Dette Værk er tilegnet hans Ven og Landsmand, den ramtydske Gervinus (fra Hessen), og Dedikationen, der er skrevet midt under Indtrykket af Dagens Thema — den slesvig-holstenske Differents — er betegnende for Forfatterens Anskuelse af disse politiske Forhold. Efter med Glæde at have hilset den atter opvaagnende Eenhedsstræben, og i Phantasien udmalet sig, hvor herligt et samlet tydsk Rige vil tage sig ud, samt antydet Muligheden af en Gjenforening baade af Lothringen og Elsaß, Belgien og Holland med Tydskland — lader han følgende mærkelige Ytringer falde om Danmark og dette Lands Forhold til det store tydske Fædreland: „Hvorfor skulde ikke da, naar den store Forening (nemlig af Tydskere) sætter sig Grændseskjæl, ogsaa den omstridte Halvø heel og holden slaaes til Fastlandet, noget, som baade Natur, Historie og Beliggenhed fordrer, hvorfor skulde ikke Jyderne vende tilbage til den gamle Tilslutning til Anglerne og Sachserne, Danerne til Goterne? Saasnart Tydskland har omdannet sig, kan Danmark umulig bestaae som hidtil." Dette er i kort Begreb Summen af hine tydske Doktrinæres Anskuelser, som paa den Omstændighed, at Slesvig i de ældste Tider var beboet af angliske eller med Anglerne nær beslægtede Folkeslag, á la Louis XIV grunde Reunionspaastande om dette Landskabs Gjenforening med Tydskland. Grimm gaar nu endog et Skridt videre, han tager hele den jydske Halvø, den nordlige med den sydlige Deel, hele Grisen, som Amerikanerne sige. Men medens han saaledes vil æde hele Danmark, klinger det tilvisse meget ilde, naar han paa samme Tid taler om Slavernes Overgreb og Overmod, thi med samme, ja om man vil, med større Ret kunde Slaverne reklamere det store Territorium mellem Elben og Oderen, hvorfra de i den historiske Tid ere fortrængte af Tydskerne. Iøvrigt er denne Politik, med dens hele Substrat af ubeviste og ubevifelige og i alle Fald for de nu bestaaende Forhold intet releverende Paastande saa eftertrykkelig bleven blottet og afvæbnet af Prof. Munchs i den Anledning fremkomne Afhandling i Undersøgelser angaaende Danmarks ethnographiske Forhold i de ældste Tider ꝛc., i Annaler for nordisk Oldkyndighed 1848. At iøvrigt en Mand som Grimm, der ret levende maa have følt sit Lands Usselhed og Vanære, politisk betragtet, men ikke mindre levende følt ogsaa dets mange og rige Elementer til en stor og glimrende Udvikling, og som med Opofrelse af sine bedste Kræfter har arbeidet mod dette Maal, at en saadan Mand kan falde paa en saadan Idee om en Reunion af alle Skud af den fælles germaniske Stamme, indeholder lidet Besynderligt eller før Uhørt, og en saadan Tale synes os ikke at kunne forarge i den Grad i en saadan Mands Mund, som naar man hører den af en Legio af Skrigere og Frasemagere, der i Sammenligning med ham ere fast kun for Pygmæer at ansee. Det er en Kraftytring af en stærk Aand hos en Mand, der deler sine Landsmænds Svaghed: Upraktiskhed i Livet, det politiske nemlig. Følte f. Ex. Danmark sig stærkt nok til at reunere Norge, vi tvivle meget paa, at dets Samvittighed holdt det tilbage; ja vi selv deeltoge maaskee med Glæde i en Reunion af Island. Men vi holde os rolige, idet vi gjøre en Dyd af Nødvendigheden, maaskee og, fordi vi ere en Smule mere praktiske end Tydskerne. Men skulde nogensinde Tydskland virkelig faae omdannet sig, det er, blive et heelt og samlet Rige, da turde det hænde, at ingen Magt, end ikke Norge og Sverige, om de marscherede op, skulde kunne hindre det „store Fædreland" fra at æde Danmark. Og skulde fremdeles det indtræffe, hvad Grimm sammesteds lidt ovenfor spaar om, at inden mange Menneskealdre ere hengangne, kun tre Nationer ville dele Herredømmet mellem sig, Romaner, Germaner og Slaver, da turde det være en Vinding for Danmark, ja for os med, om vi bleve germaniserede, hellere end slaviserede eller russificerede. Og efter dette, som vi haabe ikke vil blive mistydet eller udlagt som fremgaaet af nogen furor biographicus, gaae vi over til lidt nøiere at betragte Grimms literære Virksomhed, hvor Enhver, hvad han end dømmer om ham som Politikus, med Glæde vil være med og modtage Belærelse og Kundskab.

(Fortsættes.)

*) Se herom Jacob Grimm über seine Entlassung. Basel 1838.

New-York.

Af alle de forenede nordamerikanske Stater er New-York nu den folkerigeste og mest indflydelsesrige, hvorfor den ogsaa kaldes Empire-State (Herskerstaten). Den ligger imellem 40° 30′ og 45° n. Br., samt imellem 71° 56′ og 79° 56′ L. v. Gr. og er inddelt i 59 Counties. Countiet New-York indtages ganske af Byens Distrikt omendskjønt den nuopbyggede Stad kun udfylder en liden Deel af samme, hvorhos der i det for fremtidige Gader udlagte Gebet ogsaa ligge nogle Smaabyer (Villages). Dette Gebet omfatter den forhenværende Manhattan Ø, der er adskilt fra Fastlandet ved den saakaldte Harlemflod. Dens hele Fladeindhold udgjør omtrent 14,000 Acres. I Øst adskiller det Stræde, som kaldes East-River, Manhattan-Øen fra Long-Island. I S. for samme ligger New-York Bugt og i V. adskilles den ved Hudsonsfloden fra Staten New-Jersey. Den nuværende Stad ligger paa Sydenden af denne Ø, under 40° 42′ 46″ n. Br. og 74° 1′ 8″ L. v. Gr. eller 3° 0′ 22″ L. ø. Wassington (City Hall). Den er hurtigt bleven til hele denne nye Verdens første Stad; thi i Aaret 1790 udgjorde dens Folkemængde kun 33,131 Personer, men i 1850 var den stegen til 515,507. — Den gamle oprindeligt af Hollænderne anlagte Deel af Staden, nærmest Battery er uregelmæssigt og tildeels meget snævert bygget, hvorimod de nyere Deele ere ganske regelmæssigt anlagte. Stadens Hovedgade er Broadway (Bredgaden), som løber fra Battery i næsten lige Linie til Union Square næsten 3 engl. M. mod N. (eller rettere mod NNØ., i samme Retning som Manhattan-Øen) i næsten ligelang Afstand fra Hudson og East-River og paa den høieste Deel imellem disse to Floder. Battery ligger ved Hudsons Forening med East-River og har Formen af en Halvmaane. Denne omtrent 11 Acres store Plads, der er beplantet med Alleer og Buskadser og skjænker en meget smuk Udsigt til Bugten, er af denne Aarsag, men dog især paa Grund af den der næsten stedse herskende forfriskende Søluft en meget yndet Promenade for New-Yorkerne. En Bro forbinder denne Plads med den paa sammes Sydende paa en Mole byggede Castle-Garden, der oprindelig blev anlagt af de foren. nordam. Stater til et Batteri, men blev i Aaret 1823 som ikke mere nødvendigt til dette Øiemed, overladt til Citys Korporation. Paa den modsatte Side af Battery, foran Broadways Sydende, ligger den saakaldte Bowling Green, en liden af et Jerngitter indesluttet 220 Fod lang og 141 Fod bred Plads med en af Croton-Vandværkerne dreven Fontaine. Den anlagdes allerede før Revolutionen og indeholdt forhen en Bly-Statue af Georg III, men som i Revolutionen omstøbtes til Kugler. Fra det Gitter, som omgiver denne Plads, træder man ind i Broadway, der er 80 Fod bred og fra hvilken Gaderne paa begge Sider falde sagte ned mod de to Floder, hvorved New-York har den for en stor Stad saa vigtige Fordeel at kunne let blive kvit Vandet og renses. Denne Gade indeholder mange skjønne Huse og offentlige Bygninger, men er om end meget belivet og indeholdende en Mængde af de smukkeste Butikker, dog snarere en stor Promenade for Byen, end en egentlig

New-York i

erspektiv.

Forretningsgade. De egentlige Forretningskvarterer i New-York i hvilke der, Søndagene undtagen, hersker en Færdsel, der ligner den, som findes i Londons livligste Gader, befinder sig paa begge Sider af den sydlige Deel af Broadway, især paa Østsiden i den snævrere og uregelmæssige Deel af Staden, Hollændernes oprindelige Ny-Amsterdam. Her er især Pearl-Street (Perlegaden) en krum, tildeels meget snæver, over 1 eng. Miil lang Gade, Hovedsædet for den store Varehandel, og Water et Front Street imellem Pearl-Street og East-River for Detailhandelen, Haandværkerne og for de Næringsveie, der staae i Forbindelse dermed, medens det nærliggende Wall Street, som løber fra Broadway til East-River, næsten ganske er indtaget af Banker og Assurance-Kompagniers Kontorer, Mæglere, Avis-Bureauer, Toldboden (Custom House), og den nye Børs (Merchant's Exchange). De fornemste Indspektørers Hovedmagasiner og Kontorer befinde sig ved South-Street, der fra Battery af drager sig næsten langs hele East-River. Med den længere Afstand fra Battery erholder den omtrent 1/2 Miil lange sagte opstigende Broadway mere og mere Charakteren af en fornem Gade, da de elegante Privathuse ved samme tiltage, tilligemed Theater og storartede Herbergsteder. Den første offentlige Plads nærmest Battery ved Broadway er Parken, paa hvis Side af samme, i Form af en Trekant, ved hvis Vestside Broadway, adskilt derfra ved et Jerngitter, løber uden at forandre sin Retning. Den er næsten 11 Acres stor og indeholder City-Halle og tæt ved dens Sydspidse et Springvand, hvis Vandstraale stiger 70 Fod høit. I Nærheden ligger ved Broadway det berømteste af alle amerikanske Hoteller, Abtor House, en gigantisk, palladsagtig Bygning, opført af Quincy-Granit, i første Etage indeholdende en Række elegante Butikker, men forøvrigt indrettet som Hotel med 390 Værelser, og i Aaret 1852 igjen forstørret med en i Gaarden ganske af Glas og Jern opført Bygning af 85 og 51 Fods Gjennemsnit i elliptisk Skikkelse, (kaldet Abtor House Exchange), der ved kunstig Ventilation holdes kjølig om Sommeren og varm om Vinteren og hvori der foruden andre Bekvemmeligheder ogsaa findes et Telegrafbureau, som staar i Forbindelse med alle Landets Telegraflinier. Paa den anden Side af Parken, ligeoverfor Abtor House ligger Ny-Yorks første Theater, Park-Theater. Fra Parken af, hvor Broadway har sin største Høide, bøier den sig paa en Strækning atter nedover, hvorpaa den igjen stiger sagte opad, indtil den naaer den nuværende Stads nordlige Grændser, omtr. 3 1/2 engl. Miil fra Battery. Hiinside Parken optræde strax herefter hele Rækker af prægtige Privathuse, som herfra ogsaa drage sig ind i Sidegaderne. Paa det laveste Sted hiinside Parken løber tilhøire en Gade til det under Navnet Five Points berygtede Distrikt af Staden, hvor forhen paa et lavt, sumpet Terrain den fattigere Befolkning foranlediges til at bygge, paa Grund af Tomternes Billighed, men som for Nærværende befinder sig i Stadens Hjerte. Det er nu det sædvanlige Opholdssted for Irlændere og Neger-Befolkningen og finder, med Hensyn til Smuds og Ureenlighed, neppe sin Lige i de sletteste Kvarterer af de paa Proletariat rige større Stæder i Europa, hvilket allerede fremlyser deraf, at det endog i New-Yorks fornemste Gader ikke er noget Usædvanligt at see Sviin løbe frit omkring eller at fortære Frugterne af deres Feiestarns-Undersøgelser paa Marmortrapper. Længere hen gaar tilvenstre for Broadway University Street til den nærliggende Washington Square, en af de største offentlige Pladse i New-York, men som ikke ligger umiddelbart ved Broadway. Herfra gjør denne en sagte Bøining tilvenstre indtil Union Square, der ligger ved Nordgrændsen af den nuværende Stad. Hiinsides denne Plads fortsætter Broadway igjen sin tidligere nordostlige Retning, men i et endnu ubebygget Terrain, hvilket dog ligetil Harlemfloden allerede er inddeelt i regelmæssigt formede Bygningskvarterer med lutter Gader, som retvinklede overskjære hverandre, hvilke i den ene Retning løbe parallelt med Broadway og kaldes Avenues (Alleer) og i den anden under Navn af Gader parallelt med hverandre gjennemskjære Den imellem East-River og Hudson. Alle disse Gader og Avenues ere, ligesom forhenbeel allerede de nyere Gader i S. for Union Square, ikke betegnede paa sædvanlig Maade med Navne, men nummererede, hvilket er i høieste Grad prosaisk, men maa meget billiges paa Grund af at den angelsachsiske Race tilstrækkelig har beviist sin Uduelighed i at opfinde velklingende og betegnende Navne. Naar denne Deel af Stadens Distrikt bliver bebygget, vil Broadway faae en Længde af 13 engelske (over 1/4 norsk Miil). Foruden de allerede foreløbigt omtalte offentlige Pladse, har New-York endvidere følgende, som ere beplantede med Buskader og Træer: St. Johns Park, 4 Acres stor, prydet med et Springvand; Hudsons-Gaden, som i V. for Broadway løber parallelt mod Hudsonfloden; Tompkins Square i Stadens nordostlige Deel og Grammercy Park imellem den 3die og 4de Avenue. Den Sidste ligger i N. allerede udenfor den nuværende Stads Grændser, hvor endnu flere end mere udstrakte Flader ere forbeholdte til Gadeanlæg. Staden har et betydeligt Antal smukke offentlige Bygninger. Den pragtfuldeste af disse er den nye Børs (Merchant's Exchange), opbygget efter den store Ildebrand i 1834, hvorved ogsaa den forrige Børs og Toldbod opbrændte. Den bedækker hele Nummeret imellem 4 Gader, er bygget af Quincy-Granit 200' l. samt 171 og 144' br. og dens Front har en meget smuk tilbagetrædende Porticus af 18 joniske Søiler, 38' h., 4' 4" i Gjennemsnit, enhver bestaaende af en eneste Steen. En lav Dom stiger op over Bygningen, som dog paa Grund af dens snævre Omgivelser kun deelviis kan oversees. Hovedrummet i Bygningens Midte er cirkelformet af 80' Gjennemsnit med 4 Nischer, hvorved den hele Længde og Bredde bliver 100', 80' høi og dækket af en Dom, som tildeels bæres af otte 41' høie korinthiske Søiler af italiensk Marmor og oplyses af et Tagvindue af 85' Gjennemsnit. Bygningen, som tilhører en Handelskorporation har med Grunden, hvorpaa den staar, kostet 1,800,000 Dollars.

(Fortsættes).

Literatur og Kunst.

I Onsdags opførtes paa det norske Theater, for fuldpakket Huus, Holbergs „Jeppe paa Bjerget." Mad. Hundevadt gav Nilles Rolle i Sognedialekt, med Raskhed og Sikkerhed. Bucher var Jeppe, klædt som en norsk Bonde, og talte en Dialekt, der ogsaa nærmede sig den sognske, men hvilken nok egentlig var en Blanding efter eget Tykke. Af Sproget og Klædedragt kunde der saaledes sluttes, at Stykket skulde tænkes at foregaae i Norge, f. Ex. nær ved Bergen, og altsaa være lokalt. Men en Lokalisering vilde være et saadant Misgreb, at man vanskelig kan tiltroe Vedkommende den, og derfor er det rimeligst at antage, at Dialekten kun anvendtes, fordi man fandt det upassende at lade Bondefolk tale Bogsproget, og at man derhos har ladet de Spillende fri Raadighed til at vælge den Dialekt, de bedst kunde. Enhver, som har det mindste historiske eller personlige Kjendskab til den norske Bonde, vil nemlig indsee, at denne, der ikke har været undergivet hiin Forfælse, som den danske, hverken har havt, har eller vil faae sin Typus i Holbergs Jeppe. Enhver, som kjender den sjællandske Bonde, saaledes som Junge har skildret ham, og som af Werlauffs Antegnelser til Stykket har seet, hvorledes Jeppe i Et og Alt, med Hud og Haar, svarer til hiin Typus, han vil indsee Umuligheden af at flytte en saadan Charakteer andetsteds hen og indvine ham i andre Forholde, end de, hvori Forfatteren har sat ham, ikke at tale om de omgivende Figurers Hindren af en Overflytning til Norge, hvor man jo ikke er vant til Baroner, Ridefogder osv. At rykke dette Stykke, der ligetil de mindste Enkeltheder er indkilet i de sjællandske Forholde, ud af disse, at omnationalisere dets Hovedcharakterer, vilde saaledes være en Uforstandighed, der nærmest maatte sættes i Klasse med Joachim Paulli's Omstøbning af „den politiske Kandestøber;" og hvo, som gjorde sig skyldig deri, fortjente, at Holberg skulde reise sig af Graven og takke ham med den samme godmodig-bitre Ironi, hvormed han bragte Paulli til at lade Mestringen af hans Stykker fare. Ja man kan sige, at en Jeppe, der er revet ud af de oprindelige Forholde, ikke længere er Holbergs, men det er simpelthen hiin beskjænkede Mand i Almindelighed, der i Beruselsen sover sig til saa stor Herlighed, at han tror at være i Paradiis, bliver tyrannisk osv. og sover sig derpaa ind i sin gamle Elendighed; det er en Jeppe, saaledes som vi først finde ham i „Tusinde og een Nat" (276—294de Nat), siden i nyere Eventyrsamlinger og saaledes som Holberg selv forefandt ham, i Bidermanns Utopia og andre dramatiske Forfattere have benyttet ham. — Hvad forøvrigt Opførelsen angaar, stod denne (til første Gang at være) ikke under hvad dette Theater pleier at præstere, og det var saaledes ubeføiet, at en Pibe lod sig høre. Thi mod de Spillende maatte denne antages rettet, da det ikke er rimeligt, at Nogen af Snerpethed eller særlig Kunstforstand brød Staven over selve Stykket, og hellerikke at man paa denne Maade vilde protestere mod et muligt Lokaliseringsforsøg. Af Hensyn til Personalets Faatallighed foregik flere Omklædninger, end de, der i det Passendes og Komiskes Interesse have fundet Sted ved Opførelsen paa Kjøbenhavns Theater, idet her tre Spillende optraadte i tilsammen 9 Roller.

Norge.

Christiania. Ved kgl. Resol. af 5te Jan. er oprettet et 4de Bureauchefsembede i Justitsdepartementet samt et Politimesterembede paa Kongsberg (med 600 Spd. i Gage).

— Ifølge høieste Resol. af 10de Jan. skal der fra de søndenfjeldske Distrikter udskrives 1000 søværnspligtige Mandskaber.

— Exam. pharm. K. A. Knudsen er under 6te Jan. meddeelt Bevilling som Apotheker i Porsgrund.

— Under 16de Jan. er Cand. jur. J. P. B. Grimsgaard autoriseret som Sagfører (søndre Bergenhuus).

— Bestyrelsen af Akershuus Amtmandsembede er ved høieste Resol. af 13de Jan. overdraget Amtmand Birch-Reichenwald saalænge han opholder sig her som Medlem af Kommissionen angaaende Sessions- og Udskrivningsvæsenet.

— Universitetets Forelæsningskatalog for første Semester d. A. er udkommet og skal siden blive ledsaget af et af Dr. Strecker og Stipendiat Th. Kjerulf forfattet Program betræffende Christiania-Territoriets geognostiske Beskaffenhed. Blandt de Forelæsninger, der skulle holdes ved det philosophiske Fakultet, ville vi anføre følgende: Prof. Keyser vil fortsætte sine Forelæsninger over den norske Kirkes Historie og fortolke Fagrskinna. Prof. Munch vil fremdeles gjennemgaae Ruslands Historie og fortsætte sin etymologisk-historiske Forklaring af germaniske, især nordiske Egennavne. Prof. Welhaven vil foredrage en Indledning til Philosophiens Historie og en Udsigt over dens Hovedepocher samt (2 Timer ugentlig) læse over vort Sprogs poetiske Literatur i Tidsrummet fra 1770 til Slutningen af Aarhundredet. Prof. Monrad vil foredrage Psychologi og (2 Timer ugentlig) læse over den specielle Kunstlære. Lektor Unger vil læse over Oldnorsk samt gjennemgaae udvalgte Sange af Tasso's befriede Jerusalem. Den nye Lektor i Zool., Esmark, vil læse over Entomologien, Dr. Sars over de lavere Dyrs Forplantning og Udvikling og Th. Kjerulf vil blandt Andet give en Udsigt over Mineralogiens og Geologiens Historie.

— Efter forudgaaet Opfordring samledes i Søndags et anseeligt Antal Borgere i den techniske Forenings Lokale og opnævnte en Deputation til at overbringe Statsraad Krog en skriftlig Adresse, som Udtryk af Medborgeres Taknemmelighedsfølelse og Agtelse. I Forveien havde Revisionsdepartementets Personale i samme Øiemed været hos deres Chef.

— Studentersamfundet feirede den 13de Jan. den oldnordiske Fest til Fædrenes Minde, hvorved Overlærer Daa holdt Talen. Blandt de i Aarets Løb Afdøde erindredes Statsraaderne Motzfeldt og Aall, Sorenskriver Koren, Professor Fogelberg og Biskop Mynster.

— Foged Meinich i Land afgik ved Døden den 12te Januar.

— I Garnisonsmenigheden ægteviedes i forr. A. 43 Par; 139 Børn fødtes, 84 Personer døde. I Akers og Oslo Menigheder indgikkes 290 Ægteskaber, fødtes 810 Børn og døde 473 Personer.

— I „Hamb. Corresp." berettes, at Ole Bull fremdeles giver Koncerter i Amerika; han reiser nu med Strakosch i Staten Ohio. I Louisville ere Koncertgiverne blevne arresterede og dømte til en betydelig Pengebod, fordi de havde givet sine Koncerter uden „Øvrighedens Tilladelse."

Udenlandske Efterretninger.

Danmark. Biskop Steph. Tetens, der i Literaturen er bekjendt som Oversætter af Plutach, er afgaaet ved Døden i en Alder af 85 Aar.

— Et nyt Drama i 3 Akter af C. Hauch, betitlet „Et Eventyr i Ørkenen," er nylig med Bifaldsjubel opført paa det kongl. Theater. Fædrel. sætter imidlertid ikke Stykket høit.

Frankrig. Subskriptionen til Statslaanet beløber sig til meget over 1000 Mill., men skal nu indstilles. — I den lovgivende Forsamling er forelagt et Lovudkast, der fastsætter Kontingenten for 1855 til 140,000 Mand. — Den orientalske Armee skal deles i tvende Korpser, det ene under General Pelissier's, det andet under Bosquets Kommando. Canrobert beholder imidlertid Overanførselen. — Lord John Russell er kommen til Paris i Regjeringsanliggender. Ogsaa den preussiske Gesandt Usedom er ankommen did fra London, hvor han har gjort et mislykket Forsøg paa at bevæge Regjeringen til at slutte en særskilt Traktat med det i Ruslands Interesse ivrigt arbeidende Preussen.

England. Det synes nu, som om man paa de fleste Steder har tabt den ubetingede Tro paa Fredens Gjenoprettelse, som Efterretningerne fra Wien fremkaldte, og de engelske Blades bestemte Forsikring om, at Krigen vil blive fortsat med endnu større Kraft end nogensinde tidligere, har vist væsentlig bidraget hertil. Times udtaler endogsaa ligefrem, at den engelske Regjering indleder Underhandlinger i Haab om, at Sebastopol vil falde, medens Konferencen afholdes i Wien, og derved bidrager til at give Vestmagternes Fordringer forøget Vægt. Felttoget paa Krim skal altsaa under alle Omstændigheder føres tilende, og denne Omstændighed gjør det i høieste Grad usandsynligt, at de nu indledede Underhandlinger ville føre til noget Resultat, idet et Nederlag paa en af Siderne let vil kunne forandre Stillingen i den Grad, at det foreløbig vedtagne Fredsgrundlag ikke længere vil kunne fastholdes. Hertil kommer desuden, at England, som det fremgaar af Pressens Ytringer, aldeles ikke tror, at det er Ruslands Alvor at ville antage de fire Punkter, og den franske Regjering deler aabenbart denne Anskuelse, da Monitøren endnu stedse iagttager den fuldstændigste Taushed om, at der i den sidste Tid skulde være passeret Noget, som gav Haab om at opnaae en fredelig Overeenskomst med Rusland. (Dagbl.)

— Ifjor afgik fra Liverpool 210,742 Udvandrere, til hvis Befordring anvendtes 957 Skibe. De flestelldvandrere gik til Nordamerika. 41,642 Personer til Australien.

— Morning Post stiller i Udsigt, at der i Februar vil blive afholdt en Kongres i Wien med nye Befuldmægtigede. — Times meddeler, at Sardinien har tiltraadt Traktaten af 2den Dec. imellem de tre Magter.

— Fra London skrives, at Blokaden af Havnene i det sorte og azowske Hav skal indtræde med 1ste Febr.

— Krigsskuepladsen. Fra Wien berettes, at et russiskt Korps har besat Tultscha og Babadag i Dobrudscha og at som Følge deraf de i Varna og Dobrudscha gjenværende tyrkiske Troppeafdelingers Indskibning til Krim var standset. Den russiske Avantgarde af Kosakker var i en Fægtning bleven kastet tilbage. Fra Hamburg berettes derimod, at Tyrkerne vare tilbagedrevne. — Den 8de indberettede Mentschikoff, at dyb Snee var faldet paa Krim, og at der samme Dag var gjort tvende Udfald til betydeligt Tab for Fienden. Fra Odessa meldes den 7de, at 50 russiske Bataillоner fra Ukraine og Bessarabien vare paa Veien til Krim.

I Spanien har Kortes ophævet Konsumtionen eller Akcisen ved Varers Indførsel fra Landet til Byerne. Bønderne have misforstaaet Sagen og gjort Optøier.

Ledige Embeder og Bestillinger.

En Kompagnichirurgpost i den christiansandske og to i den bergenske Infanteribrigade, hver samt 96 Spd. i aarlig Løn.

Ytre Nordhordlands Distrikslægeembede med 240 Spd. i aarlig Gage.

Indre-Romsdals Distriktslægeembede med 240 Spd. i Gage.

Østre-Søndmørs do. med lige Gage.

Kinns Sognekald (Søndfjord) med omtrent 970 Spd. i Indtægter.

Amanuensisposten ved Universitetets physiske Kabinet med 80 Spd. i aarlig Løn.

Underlægeposten ved Throndhjems kommunale Sygehuus.

En Lærerpost ved Moss Realskole med 200 Spd. i Løn.

Kirkesangerbestillingen med Fastskolelærerposten i Sande Pstg. med omtr. 220 Spd. i Indtægter foruden Klokkergaard.

Skibsførerposten og Restauratørposten paa Dampskibet Dalegudbrand.

Bekjendtgjørelse.

Den med Subskription paa „Illustreret Kalender for 1855" forbundne Præmiefordeling er nu tilendebragt i Andersens Auktionslokale i flere Vidners Nærværelse og under Politiets Kontrol med følgende Udfald:

Liste-Nr.	Løbe-Nr.		Værdi.		
2	47	D. Martens, Bergen . . .	50	Sp.	= ß
1	42	O. Lund, Christiania . . .	30	=	=
43	2	A. Sukkestad, Hamar . . .	20	=	=
1	544	Maren Christine	18	=	=
218	634	H. M. Christiania . . .	15	=	=
211	358	Harbitz do.	14	=	=
218	746	H. M. do.	12	= 60	=
209	31	Iver Arntzen, Guldalen . .	12	= 60	=
209	51	Eli Nielsdatter, Guld. . .	10	=	=
1	543 b	Paul Hansen Chr. . . .	6	=	=
218	60	H. M. Christiania	6	=	=
218	484	H. M. Christiania	5	=	=
211	299	C. B. Schou, Christiania .	5	=	=
1	491	Otto G. Lund, Christiania .	5	=	=
65	81	H. Jøndal, Christiania . .	3	= 18	=
110	148	Ove Olsen, Throndhjem . .	3	=	=
30	24	Johan Ryg, Drammen . .	2	= 104	=
206	265	Lars Larsen	2	= 96	=
218	445	H. M. Christiania . . .	2	= 72	=
1	61	D. Chr. Frich	2	= 60	=
212	187	Thorvald Øverberg . . .	2	= 8	=
44	25	P. Aaphuus, Røraas . .	1	= 100	=
212	121	Mad. Knoph	1	= 96	=
218	179	H. M. Christiania	1	= 60	=
218	643	H. M. Christiania	1	= 60	=
1	236	Pastor Balcken, Stod . .	1	= 24	=
205	375	Olaus Svendsen	1	= =	=
1	158	H. Kjelset, Chra.	1	= =	=
130	12	Skomager Didriksen . . .	1	= =	=
210	298	S. Neergaard	1	= =	=
210	1048	E. Mortensen	1	= =	=
218	1037	H. M. Chra.	1	= =	=

Christiania den 17de Januar 1855.

A. Dzwonkowski.

De i Subskriptionsplanen paa Illustreret Kalender for 1855 udlovede 10 Præmier til Subskribentsamlere blive at fordele som følger:

I Byerne:

H. M., Christiania, Liste Nr. 218, for 1100 Subskr. 6 Spd.
Ole Hansen, Christiania, Liste Nr. 67, for 251 Subskr. 5 =
Ross, Mandal, Liste Nr. 26, for 199 Subskr. 4 =
Bogb. Bjørn, Chra., Liste Nr. 65, for 197 Subskr. 3 =
Bogb. Moe, Throndhjem, Liste Nr. 110, for 193 Subskr. 2 =

I Landdistrikterne:

Kontorist Struwe i Guldalen, Liste Nr. 209, for 178 Subskribenter 6 =
Jørstad i Ihlen pr. Throndhjem, Liste Nr. 108, for 150 Subskribenter 5 =
Nils Christiansen i Eidsberg, Liste Nr. 199, for 122 Subskribenter 4 =
Johannes Lunde, Hadeland, Liste Nr. 210, for 119 Subskribenter 3 =
Chr. Johannesen i Froen pr. Drøbak, Liste Nr. 210, for 100 Subskribenter 2 =

Christiania den 17de Januar 1855.

A. Dzwonkowski.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 4. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 27de Januar 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Jacob Grimm.

(Ved Jak. Løkke).

(Slutning fra forr. Nr.)

I den lingvistiske Retning er Grimm at betragte som Grunderen af den historiske Skole i den germaniske Sprogforskning, og han var fra første Færd betænkt paa alvorlig at bringe til Gjennembrud den Erkjendelse, at ogsaa i Grammatiken Historiens Ukrænkelighed og Nødvendighed maa anerkjendes. Derfor er han i Grammatiken en Fiende af almeenlogiske Begreber; „thi," siger han, „de føre med sig tilsyneladende Strenghed i Bestemmelserne, men hemme Jagttagelsen, hvilken jeg betragter som Sprogforskningens Sjæl. Den, som intet bryder sig om Jagttagelserne, der med deres faktiske Vished i Begyndelsen spotte al Theori, vil aldrig træde den uudgrundelige Sprogaand nærmere." Hans Studeren af Sproget er Sproget for dets egen Skyld, Sproget som umiddelbart Øiemed, i Modsætning til hiin gamle Skok af klassiske Philologer, der gjorde Sproget til et blot Middel for det Øiemed at kunne tilegne sig og nyde dets Frembringelser. Medens disse mere drive ovenpaa i en behagelig Anskuen, førtes han til at trænge ind i Sprogets Indre, hvorved hans Virksomhed blev anatomisk. Men ligesom al Anatomi beror paa Sammenligning, saaledes blev ogsaa denne komparativ. Men her satte Grimm sig ikke paa hint høie komparative Stade, hvori saa Mange nuomstunder behage sig, hvilke forat belyse den største Ubetydelighed med et sært Velbehag strax rode sig bort i Sanskrit, Gælisk o. desl. Uden at miskjende de store Resultater for Sprogvidenskaben, som flyde af en saadan Jævnførelse med de mere fjærne, men derfor ofte ogsaa mere primitive Stammebeslægtede, holdt Grimm sig væsentlig indenfor den germaniske Sprogfamilie. Men her maatte ogsaa tages Hensyn til hvert enkelt Lem af Familien. Og dette har han gjort i sin „Deutsche Grammatik," som udkom første Gang 1819 med eet Bind, indeholdende Lydlæren og Bøiningslæren, siden i en anden, forbedret og forøget Udgave, hvoraf 4 Bind ere udkomne (Gøttingen 1822—1837). Det 1ste Bind heraf (1822) omhandler Lyd- og Bøiningslæren, det 2det (1826), Orddannelse ved Afledning og Sammensætning, det 3die (1831), Pronominal- og Partikeldannelsen, Kjønnet, Komparationen og Diminutionen, Negation, Spørgsmaal og Svar. Hermed er Formlæren afsluttet. Med det 4de Bind (1837) begynder Syntaxens første Afsnit, Læren om den enkelte Sætning. Værket er saaledes ufuldendt. Et Parti af Lydlæren, Vokalismen, er desuden udkommen i et 3die Oplag (Gøttingen 1840), i en forøget og fuldstændigere Skikkelse. Ved dette Værk, som maa kaldes næsten mageløst i sit Slags, har Grimm nu lagt en fast og sikker Grundvold for den germaniske Sprogforskning. Man er i Uvished, om hvad man her mest skal beundre, Stoffets uhyre Masse, ofte paa den møisommeligste Maade opstøvet fra gamle, utrykte Pergamenter, eller den uhyre Lærdom og den disse uhyre Masser betvingende og gjennemtrægende Skarpsindighed. I denne Deutsche Grammatik, hvor Grimm under Tydsk indordner alle med dette beslægtede Dialekter, ikke blot de egentlige saakaldte tydske, men Hollandsk, Engelsk, Dansk og Svensk, behandles postviis alle Mundarter og Afarter af den germaniske Tunge ligefra Gotisk, som danner Grundlaget, og ned til Svensk og Dansk, ja til det norske Folkesprog (Hallagers Ordsamling). At give blot et nogenlunde tilfredsstillende Begreb, om hvad Grimm her har nedlagt, er ikke gjørligt, medmindre man gaar til selve Værket, men vi kunne dog ikke lade nogle fundamentale Stykker uberørte, idet vi først og fremst hentyde paa Lydlæren. Den Tøilesløshed og Regelløshed, som her havde havt det frieste Spillerum, gjorde Grimm en Ende paa. Han viste, ved fint at udgrunde og skarpt begrændse de to store Love for Vokalernes Bevægelse i det germaniske Sproglegeme, vi meene Omlyden og Aflyden, at denne tilsyneladende Vilkaarlighed ikke er andet end den største Regelbundenhed, og at Analogierne fremstaae saa bestemt, at man med mathematisk Nøiagtighed kan beregne ethvert enkelt Tilfælde. Ved disse to Love fik den hele Formlære et forandret Udseende, men tillige en Simpelhed og en Anskuelighed, saaat man ikke alene med Lethed fatter Systemet, men tillige, at det og kun det kan være det ene rette. Den bedste Prøvesteen paa Rigtigheden af det, som Grimm formedelst Kildernes Ufuldstændighed ofte maatte opstille blot som Hypothes, ere de nye Fund, som siden ere gjorte, og som paa det evidenteste have godtgjort hans System. Saaledes for kun at nævne Eet, sammenligne man hans Fremstilling af den oldnorske Grammatiks Lydlære, hvor han havde bygget deels paa Rasks Arbeider, deels paa de da existerende faa og mangelfuldt redigerede Oldskrifter, med Gislasons velbekjendte Skrift: um frumparta islenzkrar tungu ꝛc. og her har man den skjønneste Bekræftelse fra Skindbøgerne selv paa hvad Grimm havde udtalt og fremsat, kun ledet af sit sikre Instinkt og sin fine Sprogtakt. En anden Fundamentallov betræffende Konsonanterne, som han opstillede, baade for Sammenligning af de beslægtede Dialekter indbyrdes og for Sammenligningen med de fjærnere Frænder, Latin, Græsk og Sanskrit, er den bekjendte „Lautverschiebung," Lydfremskydning, eller, som den af Grimm selv er oversat, Lydnedsættelse.*)

Det er artigt her at iagttage det Forhold, som fandt Sted mellem sin Tids to største Sprogforskere paa dette Gebet, J. Grimm og R. Rask. Rask anmeldte Grimms Grammatik (2den Udgaves to første Bind) paa en høist egen Maade anonymt i Foreign Review 1830 (optrykt i hans samlede Afhandlinger, 2 B. p. 442 fgg.). Han tildeler dette Arbeide den karrige og tvivlsomme Ros af „a laborious work" (et møisommeligt Værk), og den hele Anmeldelse aander fra først til sidst den største Animositet og Eensidighed, og er dertil skrevet med en Overfladiskhed, der høilig maa forundre hos en Mand, som Rask. Næst den psychologiske Kjendsgjerning, at to Store ikke godt kunne rummes i een Sæk, er Grunden til denne Rasks besynderlige Adfærd ikke vanskelig at efterspore. Grimm havde anmeldt Rasks Frisiske Sproglære i Götting. gelehrt. Anz. Nr. 9—12 (1 B. p. 81—107). Da dette er et Punkt, som for flere turde være mindre bekjendt, men kan antages at have adskillig Interesse, og da denne Grimms Recension paa en simpel og anskuelig Maade fremstiller flere Hovedstykker af hans System og Methode, ville vi gjøre et kort Uddrag af den, hvorved ogsaa Læseren selv kan sættes istand til at dømme mellem begge Parter. I Indledningen lader Recensenten (Grimm) Forf. vederfares velfortjent Ros og omtaler hans store Fortjenester af Sprogvidenskaben. Han fortæller, med hvilken spændt Forventning han havde imødeseet Resultatet af Forf.s indiske Reise, om Bekjendtskabet med det Indiske, Persiske og Kaukasiske vilde frembringe nogen Omvæltning i det System, som af ham var opstillet for det fædrelandske Sprogstudium. Dette er ikke Tilfældet. Thi Forf.s Frisiske Sproglære adskiller sig i ingen Henseende væsentlig fra hans forrige grammatiske Arbeider og kunde været ligedan udarbeidet saavel før, som efter den indiske Reise. Derpaa gaar Rec. over til at underkaste dette af Rask nu som færdigt og afsluttet erklærede grammatiske System en nøiagtig Prøvelse. Han vil vel ikke afhandle alle de Punkter af den tydske Grammatik, som maa kaldes fundamentale, men dog nogle af de vigtigste. Først anker Rec. over, at Forf. har sat Neutrum foran de to andre Kjøn. Rec. bemærker her for det første, at det ene Genus ikke kan udledes af det andet, da meget mere alle tre fremspringe uafhængige af hinanden. Desuden har Neutrum meget ofte kun tilsyneladende den enkleste Form, da dets Endelser ere afslebne (gr. ἄλλο for ἄλλοδ). Andre Sprog lære os desuden, at Neutrum ganske kan undværes, som i det Hebraiske, Litthauiske og Keltiske, der alle kun have et mandligt og et kvindeligt Genus. Genus neutrum er saaledes den undværligste og mest ufuldendte Form, og burde snarere have sidste Plads. Dernæst finder Rec. det ufornødent at forandre Kasusordenen (Akk. efter Nom.), uagtet han indrømmer det nære Forhold mellem Nom. og Akk. (en Ordning, som allerede Dobrowski havde opstillet i sine Institutioner). Fremdeles anker Rec. over, at Forf. ikke har ladet den stærke Deklination gaae foran den svage. Den samme Anke gjentages med mere Eftertryk ved Konjugationen. Rec. gjør her opmærksom paa Forf.s Inkonsekvents, idet han forlader Ordningen af Kasus i Latin, derimod beholder den gamle Surdeig i Deklination og Konjugation, i Analogi med den latinske Grammatiks Anordning, som her har stuvet sine stærke Former ind mellem de svage, baade i Nominal- og Verbalbøiningen. Ogsaa ivrer Rec. mod Forf.s Neologisme i Terminologien. Efter disse almindelige Bemærkninger gaar Rec. over til den Frisiske Grammatik. Blandt Andet gjør han opmærksom paa en vis Uvillie hos Forf. mod alt hvad der hedder Høitydsk, og paaviser, hvorledes det uden Kjendskab til Gotisk og gammel Høitydsk er umuligt tilfulde at trænge ind i de indbyrdes beslægtede Dialekter. Forf. sætter sig formeget paa et isoleret Synspunkt og feiler netop ved denne sin snævre Synskreds, medens Kjendskaben til Gotisk og Høitydsk let havde sikret ham derimod. Orddannelseslæren, som Forf. afhandler i 3die Afsnit, er efter Rec. det mindst Tilfredsstillende. Han paaviser, hvor slet det i alle grammatiske Lærebøger staar med dette Kap. Efter streng Logik, siger Rec., hører Flexionslæren hjemme efter Kapitlet om Orddannelsen, da et Ord, først naar det er dannet, kan konjugeres og deklineres. En historisk Grammatik vil ialfald kunne have mange Fordele af en saadan Anordning. Rec. savner i Forf.s Behandling af Orddannelsen især skarp Søndring mellem Afledning og Sammensætning. Han ender med at citere Forf.s Ytring i Fortalen: „Jeg har ikke lukket Sjælen for bedre Overbeviisning," og føier hertil: Hvo vil ikke af ganske Hjerte bifalde denne rosværdige Tænkemaade?

Over denne Anmeldelse, som saavidt muligt er gjengivet med Grimms egne Ord, følte Rask sig stødt, som man kan see af hans Ytringer i hans Literaturblad Nr. 19 (p. 150: „stiklende Tone og Modsigelsesaand"), og hans Replik i Hermod Nr. 5 fgg. Af denne Stemning synes at være fremgaaet hiin anonyme Kritik, som gjør Rask liden Ære. Den stiklende Tone og Modsigelsesaand, hvorover han beklager sig, kunde Grimm med største Føie retorkvere. I den nævnte Revy anmeldte Rask under Eet med Grimms Grammatik N. M. Petersens Sproghistorie, og her maa Grimms Arbeide blot tjene som Folie for det sidstnævnte Værks Fortrinlighed. Enhver indseer let, hvor forfeilet det er at ville anlægge samme Maalestok paa to baade i Plan og i virkelig Betydning saa forskjellige Produktioner, og hvor uefterrettelig en herpaa støttet Dom maatte blive. Hovedsummen af Kritiken er, at han efterat have begyndt med at kalde Grimms Grammatik et møisommeligt Værk og anbragt en Mængde overfladiske og for største Delen ubeføiede Udfald mod Forf. og hans Værk, ender med at sige; we regret to say, that much erudition, sagacity and diligence have been wasted in this volume to little or no purpose*), og han giver Grimm med paa Veien den samme Formaning, som Hr. Peder Hjorth fra Sorø senere gav Prof. Madvig, at han i en ny Udgave omstøber sit Værk i en Form, der stemmer overeens med hans (Rasks) Theori. Et værdigt Modstykke til denne Kritik er Prof. Fr. Bopps i Berliner Jahrb. für wisenschaftl. Kritik 1827. Paa denne med ualmindelig Aandrighed og omfattende Sprogkundskab skrevne Kritik har Grimm, som det forekommer os, fyldestgjørende svaret i den 3die Udgave af sin Grammatik.

Imidlertid havde Grimm paa samme Tid med rastløs Iver bearbeidet de andre Retninger af det tydske Folks aandelige Liv. I 1828 udkom hans „Deutsche Rechtsalterthümer." I Lighed med den i Grammatiken anvendte Fremgangsmaade, behandler Forf. ogsaa her de retslige Institutioner i sin Sammenhæng hos de forskjellige Grene af Folkestammen. Værket blev blandt Andet ogsaa strax, efter at det var udkommet, meget rosende anmeldt af Finn Magnusen i Rasks Literaturblad. I 1835 udkom et nyt Hovedværk, „Deutsche Mythologie" (ny Udgave 1844, uforandret optrykt 1854), et Værk, hvorom Prof. Munch har sagt, at det er skrevet med en hartad uopnaaelig Lærdom og Skarpsindighed. I denne Mythologi danne de egentlig tydske Traditioner Rendingen, men den til Væven nødvendige Islæt er tagen af de i de oldnorske Sprogmindesmærker opbevarede righoldigere Beretninger. Eller for at bruge et andet Udtryk, Bindingsværket er opført, rigtignok efter den nordiske Mythologies Grundrids, af de tydske, itubrudte Stykker og Stumper, og dette er udfyldt med de nordiske Sagn. Thi de egentlig tydske Overleveringer ere altfor faa og mangelfulde, til at der af dem kunde skabes nogen fuldstændig Mythologi. Derfor maatte Grimm idelig trække det reent Nordiske ind, men derover have vi ingen Grund til at beklage os, thi derved kom han til ogsaa at behandle paa sin grundige Maade vore egne Forfædres Gudelære. En omvendt Fremgangsmaade er nylig indslaaet af Karl Simrock i Bonn, en af de yngre Germanister; han tager den nordiske Mythologi til Udgangspunkt og supplerer og oplyser ved de tydske Beretninger og Sagn.

Efter i Mellemtiden at have udgivet sin Samling af „Deutsche Weisthümer" (3 B. Gøtting 1840—42), fremkom Grimm med sin „Geschichte der deutschen Sprache", 2 Bind Leipz. 1848 (uforandret optrykt 1852), et af de betydeligste Skrifter paa den tydske Sprog- og Historieforsknings Gebet. I dette Værk har Grimm videre udviklet og nedlagt Hovedresultaterne af sine Anskuelser om de tydske Sprog- og Folkeforhold. Værket er ikke blot af reen lingvistisk, men og for en meget stor Deel af ethnographisk Charakteer. Efter en almindelig Indtroduktion om de vigtigste af Folkestammens Eiendommeligheder, Sproget, Religionen, Forfatningen, Beskjæftigelserne behandler han de enkelte, af Stammen mest fremtrædende Afdelinger for sig. Dertil afhandles de fælles organiske Love i den samlede Sprogklasse, og de enkelte Dialekter sammenlignes saavel indbyrdes, som med hine fjærnere Frænder, de klassiske Sprog, de slaviske, det keltiske og det indiske. Værket gaar ud paa at vise den inderlige Forening mellem alle disse spredte Dele, ikke uden den Bihensigt i Baggrunden, at bidrage til, som ogsaa Bogens Dedikation anty-

*) I hans Afhandling: „Om oldnordiske Egennavne i Reichenauer-Nekrologen," foredraget af Forf. selv i det nordiske Oldskriftselskab 1844, s. Antikvar. Tidsskr. 1843—45.

*) „Det gjør os ondt at maatte sige, at megen Lærdom, Skarpsindighed og Flid er bleven spildt i dette Bind (2det Bind, om Orddannelsen) til liden eller ingen Nytte."

der, at opføre af alt dette som endnu kun kaldes Brokker og Stykværk, en stor og herlig, i alle sine Deele harmonisk Bygning.

Foruden disse Hovedværker har Grimm nedlagt en stor Skat af Lærdom i Haupts „Zeitschrift für deutsches Alterthum," i Berliner Akademiets Afhandlinger og i flere andre Tidsskrifter. Af hans Afhandlinger i Berliner Akademiet ere flere særskilt aftrykte. Blandt disse er især at mærke hans geniale Afhandling: „Über den Ürsprung der Sprache" egentlig en Besvarelse af en af Prof. Schelling i Akademiets Navn udsat Priisopgave, hvori Forf. i det Væsentlige, skjønt ledet af andre Grunde, kommer til det samme Resultat, hvortil allerede Herder i sin Priisbesvarelse for over et halvt Aarhundrede tilbage var kommen (Aar 1770). I Fortalen til Merkels „Lex Salica" (Berlin 1850) behandlede han udførlig den Malbergiske Glosse. Af hans ældre Sprog- og Literaturmindesmærker ere foruden „Silva de romances viejos" især at fremhæve: en gammel høitydsk Interlinearversion af latinske Kirkehymner („Hymnorum veteris ecclesiæ XXVI interpretatio Theotisca, Gøtting. 1830"), de angelsachsiske Digtninger „Andreas og Elene" (Kassel 1840); i Forening med Schmeller „Lateinische Gedichte des 10 und 11 Jahrhunderts (Gøtting. 1838); „Gedichte des Mittelalters auf König Friedrich I den Staufer und aus seiner sowie der nächstfolgenden Zeit" (Berlin. 1844). I „Reinhart Fuchs" (Berlin 1834) udgav Grimm den middelhøitydske Reinhart, den nederlandske Reinaert, og andre tydske og latinske Digte af Middelalderens Dyrefabel med en vigtig Indledning om Udviklingen af dennes Væsen.

I Forening med sin Broder Wilhelm samlede han de tydske „Kinder- und Hausmährchen," der have oplevet mangfoldige Oplag, og ogsaa hos os ere blevne almindelig Læsning i Lindencrones Oversættelse: Folke-Eventyr af Brødrene Grimm.

Saaledes see vi Grimm i henved en Menneskealder beskjæftiget med at belyse og oplyse det tydske Folks aandelige Liv fra dets forskjellige Sider. Hans Videnskabelighed er ægte tydsk og fædrelandsk i sin inderste Rod. Til Fædrelandet, siger han i Dedikationen af sin Grammatik til Savigny, ere vi henviste af Naturen, og intet Andet formaae vi med vore medfødte Evner at fatte i den Grad og med den Sikkerhed. Netop fordi det var ham om at gjøre at bringe til klar Bevidsthed det eiendommelig Nationale, netop derved blev han en Hader af sine Landsmænds Vielwisserei og denne deres Manie for at fortydske eller i tydsk Form omdestillere alt Fremmed, ikke betænkende, at denne Fortydskning saa ofte blev en Forfuskning af dens egen Eiendommelighed. Og netop derved, at han har skyet at gjøre sig bred, have hans Forskninger erholdt denne Gedigenhed og denne intense Kraft, der næsten kan kaldes overvældende. Det Lige assimilerer sig let med det Lige. Dette viste sig klart af den store Sympathi, hvormed disse Grimms Forskninger omfattedes. Tiden var rigtignok ogsaa beleilig. Befrielseskrigen havde lært Tydskerne at kjende sig selv som en Nation. Befrielsen fra det franske Aag var dem ligesom en politisk Gjenfødelse efter Aarhundreders Trældom. I et saadant Dieblik maatte Trangen være stor til at blive sig selv bevidst. Forholdet er ikke uligt det, som vi gjenfinde hos os selv i Tidsrummet efter 1814. De samme Aarsager have frembragt de samme Virkninger, ihvorvel meget ifølge Forholdenes Natur, hos os først kunde indtræde senere. Det er forbausende at see de store Resultater, som i denne ikke meget lange Tid ere vundne. Men idet vi skue tilbage paa det Forbigangne, maae vi ikke glemme, hvad der er forbeholdt Fremtiden, og med denne Betragtning for Die have vi, idet vi tage Afsked med den Mand, af hvem vi her have forsøgt at give et, om end ufuldkomment, Billede, intet varmere Ønske at udtale, end at han maa forundes usvækket Kraft og Levedage nok til at fuldbringe det store Værk, det største og betydningsfuldeste af Alt han har givet os, vi mene hans „Deutsches Wörterbuch," hvis Redaktion han i Forening med sin trofaste Broder Wilhelm mod sit Livs Aften har begyndt.

Kaukasus.

(Efter Iwan Golowin.)

IX. Maaden at føre Krig paa i Kaukasus.

Den russiske Soldats Uniform i Krigen er en anden end den, han bærer ved Parader. Istedetfor Tschako og Hjelm bærer han i Felten en Hue, der kun yder et slet Værn mod den frygtelige kaukasiske Schaschka (Sabel). De kaukasiske Adelsmænd bære undertiden en Pantserskjorte, som er kuglefast og endog modstaar Bajonetten, medens Kaukasiernes smaae Kugler med Lethed trænge igjennem den russiske Uniform. Saaledes situeret ligger den russiske Soldat under for sin Modstanders Hug, hvis han ikke behændig styrter ind paa ham griber ham om Livet, kaster ham til Jorden og dræber ham. Forholdene gjøre den russiske Soldats lette Mondur aldeles nødvendig. Hvorledes skulde han kunne bære en tung Rustning paa de udmattende Marscher? Forat lette Byrden har man givet Infanteristen istedetfor Tornisteret en Lærredstaske med Læderremme, hvori hans Pibe, Børste og den lille Kjedel hænge, hvori han koger sin Suppe. Den russiske Soldat elsker hverken stærk eller kold Mad, og naar intet bedre er forhaanden, varmer han Vand for deri at dyppe sit Brød. Hans Brødtaske indeholder Mundforraad for sex Dage, Linned og et et Par Tommer stort Speil, hvori Stakkelen engang imellem kan betragte sig selv. Hertil kommer undertiden ogsaa en Bønnebog, og lykkelig den, der eier en saadan; han bliver i Hvilestundene Kompagniets Forelæser. Men naar Dagen er tilende, da maa Forelæseren ganske vige Pladsen for den muntre Historiefortæller, der beliver Marschen ved sine Foredrag og ved sin humoristiske Spads ryster sine Kammeraters Lunger. Soldaterne kunne paa Marschen bære Geværet paa Skulderen eller paa Ryggen efter Behag. Deres Musketter ere tunge og af slet Kaliber. Adelsmandens Karabin er en Gjenstand for Misundelse, især naar den er dobbeltløbet. Den russiske Soldat lægger ikke meget Vind paa sit Ydre. Hans klodsede Støvler, den paa Skulderen sammenpakkede Kappe, kort hans hele Antræk er ikke skikket til at give ham noget smukt Udseende. Den Ration Viin eller Brændeviin, han faar i Felten, bidrager til at opretholde Modet. Hvad Officieren angaar, haaber denne paa Udmærkelse, Avancement og Rang. Bagagen bliver læsset paa Arbas (etslags Vogn med to meget store Hjul), og saasnart Musiken har slaaet Generalmarsch, sætter Kolonnen sig i Bevægelse. Russernes Musik vækker stor Opmærksomhed blandt Bjergboerne. Naar der bliver spillet i en ikke fiendtlig Aul, strømme de sammen til Stedet spændt nysgjerrige efter at opdage, hvorfra de ubekjendte Toner komme. Mange gaae nær hen til Instrumenterne og lægge Dret til Klafferne, ja Nogle gaae endog saa vidt, at de lytte til Regimentstambourens Stok. Fru Ida Pfeiffer gjør sig i sin „Reise omkring Jorden" lystig over den russiske Musik, hun hørte i Tiflis. Uden Tvivl er denne ikke saa god som den piemontesiske Militærmusik, men dog bedre end Musiken i de engelske Regimenter. — Som sagt, Kolonnen sætter sig i Bevægelse; den er meget udstrakt, næsten uendelig, thi ofte marscherer Mand bag Mand istedetfor at gaae ved Siden af hinanden. Bajonetternes Blinken i Solen gjør Kolonnen kjendelig i lang Afstand. De donske Kosakker slutte Bagtroppen. og Liniekosakkerne ere bestemte til at rekognoscere Veien. Enkelte Kanoner blive med stor Anstrængelse slæbte frem, og gaar en Lavet itu paa Fjeldet, er man nødt til at gjøre Holdt indtil den bliver sat istand igjen. Lignende Hindringer af enhver Art forsinke ofte Hærens Marsch. Naar man har til Hensigt at overrumple Fienden, marschere Soldaterne saa stille, at man kan høre en Fugl flyve; men da fiendtlige Spioner snige sig omkring overalt, holde Anførerne ialmindelighed Expeditionsplanen hemmelig.

Vi ville slutte os til Kolonnen, naar den under almindelige Omstændigheder har klatret opad Bjergryggen og næsten synes at være i Skyerne, og vi ville belure Soldaternes Samtale, der giver os et Indblik i deres Anskuelser. „Man paastaar," siger Een, „at Skyerne ere Iis, men de ere kun Taage." „Seer Du," siger en Anden, „Regnbuen paa Klippen der? Man fortæller, at den suger Vandet op, og dog er der ikke en Draabe Vand paa Fjeldet, hvor den staar. Den maa da blot være Gjenskinnet af Solen." „Ak," siger en Tredie, „blive vi saaledes ved at stige op, maa vi snart naae Himmelen! Hvor Guds Almagt er stor!" Man svimler, naar man skuer ned fra disse Bjerge i Afgrunden, der nedenunder bringer selv den Uforfærdede til at gyse, og gabende Svælg staae rede at sluge den, hvis Fod maatte glide. „Se," siger en Soldat til en anden, „de næsten runde Stene dernede i Dybet. Falde de ned fra Himlen, eller voxe de op af Jorden? Det er ingen god Aand, som leger med saadanne Kugler!" Lader os betragte en anden Scene. Der er kommanderet Holdt, Geværerne blive stillede sammen hobeviis og Teltene opslaaede, om der er Rum nok. Hvor tilstrækkelig Plads mangler, hyller Officieren sig ind i sin Kappe og benytter den som Leie, Baal blive antændte, og man varmer sig efter Tour.

Jacob Grimm.

Den Trætte og Udmattede falder i Søvn, og det hænder da ikke sjelden, at Ilden tager fat i hans Kappe. Isaafald vækman Soldaten med de Ord: Du har fanget en Ræv. — Hvor velgjørende er ikke Theen paa saadanne Marscher! Den opliver og opvarmer og spreder en velgjørende Balsom gjennem alle Aarer. Theen, som, hvor den nydes regelmæssig og daglig, kun er en almindelig Drik, bliver her en velkommen Luxus. De rige Officierer føre med sig i Bagagen Viin, Vildt og Porter, de fattige have kun Havremeel og tørret eller stegt Faarekjød. Ved stærk Regn trænger Vandet ind i Teltene og gjennembløder Klæder og Alt hvad, der er derinde. Intet er ubehageligere, naar undtages den udmattende Sommerhede, der medfører en brændende Tørst. Naar Kolonnen kommer til en ikke fiendtlig Aul, komme Indvaanerne til Leiren forat handle med Soldaterne og bringe Frugter, Mælk, Æg og Smør, som betales med russisk Mynt. De foretrække Sølv for Kobber og ombytte Kobbermynt mod den halve Værdi i Sølv. Saasnart Solen sender sin første Straale, begynder Kolonnen igjen sin Marsch, der er saa besværlig, at Hæren ofte ikke tilbagelægger mere end femten Verster paa en Dag. Ofte maa Kanonerne af Mennesker bæres over Klipperne. En Kanon er en Skræk for Kaukasierne; de kalde den med Overdrivelse af dens Virkning „en Tusind'mand," eller give den Navnet „Keiserens Pistol."

Sjelden bliver en Aul, der har gjort Opstand og skal tugtes, tagen ved Overrumpling. Indvaanerne forlade sine Boliger før Russernes Ankomst, tage al sin Eiendom med sig og lade kun de tomme Vægge tilbage. De trække sig tilbage til Bjergene og træffe der Anstalter til at afskjære den russiske Hærafdeling Tilbagetoget eller sende den en Hagl af Kugler, naar den vender tilbage. Isaafald blive de Indfødtes Marker hærjede, og deres Saklis brændte. Undertiden blive dog Indvaanerne tilbage og forskandse sig i sine underjordiske Hytter, som kun kunne tages med Storm og med stort Mennesketab. De russiske Soldater maa bryde sig gjennem Væggene og trænge frem fra den ene Sakli til den anden. Kampen udbreder sig og bliver en fortvivlet Kamp paa Liv og Død, Mand mod Mand, idet Bajonetten og Kaarden kjæmpe mod den kaukasiske Dolk og Sabel. Tschetschenzerne føre ialmindelighed Krigen paa førstnævnte Maade, medens Lesgierne forsvare sine Boliger til det Yderste. — Kaukasierne betragte sine Vaaben som sin høieste Rigdom. De bevare og gjemme dem som en hellig Arv. Derfor finder man hos dem de sjeldneste Sabler, de kostbareste Dolke, Landser fra gamle Korsfarere, italienske Pistoler med heel mærkværdige latinske Inskriptioner, der give Oplysning om Pistolernes Oprindelse og deres første Eiers Navn. Som Beviis for de kaukasiske Vaabens Fortrinlighed kan anføres, at Løbene paa de russiske Geværer ere blevne huggede midt over med et eneste Hug af Schaschka'en. De russiske Officierer kunde ikke gjøre noget bedre end at indføre Brugen af hiine Sabler. Det turde være tvivlsomt, om Stødfægtningen vilde svare bedre til Hensigten; denne Maade at fægte paa er endnu ubekjendt hos de slavoniske Folkeslag, og de have ialmindelighed liden Lyst til at anvende Stødet. „Man stikker Sviin," sige de, „men ikke Mennesker." Kaukasierne have lært at værge sig for Bajonetten, medens de russiske Officierer ikke vide, hvorledes de skulle afparere Schaschka'en. De russiske Soldater fyre uden at sigte; denne Maneer kan være paa sin Plads ligeoverfor sluttede Rækker, men den duer ikke i Fægtning med spredte Kaukasier. Man har endelig ogsaa sendt dygtige finlandske Skarpskytter til Kaukasus og forøget de russiske Skarpskytter; dog staae de russiske Soldater i Skydekunsten meget tilbage for de franske og engelske.

Naar nu en Aul tages ved Overrumpling, blive alle Krigere dræbte og Kvinder og Børn bortførte i Fangenskab. Under Kampen gives ingen Pardon. Det er ikke let at afgjøre, hvo af de to krigførende Partier behandler sine Fanger med mindst Haardhed. Hos Kaukasierne blive de Slaver og maae arbeide paa Marken, eller de kastes i Fængsel, hvor der ofte tildeles dem Slag, indtil der sendes Løsepenge. Det kommer dog her meget an paa den Herres Sindelag, hvem de ere givne i Vold; enkelte lægge deres Fanger i Lænker om Natten. Hvad den barbariske Skik angaar, ved Indsnit at sætte smaa Hestehaar ind i Hælene paa den Fangne for paa denne Maade at hindre ham i at flygte, saa anvendes dette Middel meget sjelden, og kun mod den, der flere Gange har forsøgt at undflye. Betragte vi Russerne som Herrer, da finde vi Sibirien og Fængslerne i det sydlige Rusland opfyldte med Kaukasier, som her kaldes Røvere, medens deres hele Forbrydelse ialmindelighed bestaar deri, at de heltemodigen have kjæmpet til sit Fødelands Forsvar. Kaukasierne skjelne vel imellem Desertøren og Krigsfangen. Den, som frivillig gaar over til Kaukasierne, bliver gjæstfrit modtaget, og der gives mange russiske Desertører, som boe i god Ro i lesgiske og tscherkessiske Auler. Tscherkesserne ere mistænkelige imod Renegater, dog ikke i den Grad som tidligere Algiererne, der altid tvang Desertørerne til at kjæmpe i første Række. — Da de Soldater, som gjøre Tjeneste i Kaukasus, blive ganske godt behandlede, og Bjergboernes Levemaade kun har lidet Tillokkende for dem, fristes de ikke let til at desertere og dermed udsætte sig for at blive grebne og dømte til Spidsrod. Selv blandt Polakkerne ere Desertørernes Tal ikke saa stort, som man ialmindelighed antager. De talrige Degraderede, der tjene som Soldater i Kaukasus, blive, naar de ikke have begaaet nogen egentlig Forbrydelse, behandlede med Agtelse baade af Officierer og Menige; dog iagttage Officiererne i dette Stykke en vis Forsigtighed. Disse Degraderede forsøge undertiden at flygte til Persien eller Tyrkiet, men gaae ikke over til Kaukasierne for ikke at komme til at kjæmpe mod sine Landsmænd. Blandt de russiske Desertører maa vi nævne Kuznetzoff, en Fyrværker ved det russiske Artilleri, der efterat være bleven irettesat af sin General, begav sig til Schamyl. Dreven af uforsonligt Had mod de russiske Adelsmænd og Officierer anmodede han idelig Schamyl om at give ham Raadighed over enhver fangen russisk Officiers Liv uden dog at kunne bevæge den kaukasiske Høvding til at opfylde hans Ønske. Men en Dag, da Schamyl havde taget toogtyve russiske Officierer tilfange, svor Kuznetzoff paa, at de skulde dræbes. Han lod den dem fra den russiske Leir sendte Proviant anholde og fandt i en Kasse et Brev til en Oberstlieutenant iblandt de Fangne, hvori anvistes Midler til at undflye. Kuznetzoff viste Schamyl Brevet, fik fri Raadighed over de Fangne og lod dem allesammen hænge.

Kaukasierne lade aldrig sine faldne Vaabenbrødre blive tilbage paa Slagmarken eller i Fiendens Hænder. De opgive før Seiren, end de lade sine Døde blive liggende. Russerne tage ogsaa de Faldne med sig, hvor det er muligt. Især ere Kosakkerne omhyggelige i at vise de Faldne den sidsteÆre. Russerne lide det største Tab paa Tilbagetoget. Da lurer Fienden i Skove og Huulveie, og her lide Russerne større Menneskeab end under den hele øvrige Expedition; ofte bliver deres hele Bytte frataget dem tilligemed en Deel af deres egen Bagage. Ialmindelighed lider den russiske Hær mere under Marschen end i selve Slagene. Aarlig bortrives 20,000 Mand af Feber og Dysenteri.

Naar vil denne Krig faae Ende? Neppe ere Russerne borte, saa gjøre de nysundertvungne Auler atter Opstand. Freden, sige de russiske Militære, kan kun da naaes, naar samtlige Indfødte tilintetgjøres. Den russiske Regjering har stadig forkastet en saadan Forholdsregel og roſt sig selv af sin Humanitet, men derhos taget meget ringe Hensyn til den regelmæssige Blodsudgydelse, som denne endeløse Krig foraarsager. Man kunde vistnok endnu forsøge en Kolonisation; men den russiske Befolkning er ikke talrig nok til at kolonisere Kaukasus, og Slettebeboerne synes ikke om at forlade de frugtbare Marker forat bebygge Fjeldene. De russiske Forter opfylde ikke sin Hensigt, da de ligge for adspredte til i rette Tid at bringe de truede Punkter Hjælp. I Afrika kunde General Bugeaud opgive Fortsystemet og med Fordeel ombytte det med bevægelige Kolonner. I Kaukasus vilde saadanne Bevægelser vistnok være vanskeligere at udføre end i Afrika, og i Krigskunsten kunne Russerne endnu lære Meget af Franskmændene.

Den franske Soldat er mere duelig til en Bjergkrig end den russiske; udenfor Række og Geled er den sidste ubehjælpelig og forstaar ikke at bruge sine Kræfter, naar han ikke har sin Sidemand. De russiske Soldater maa holdes sammen i Masse og staae under stræng Militærkontrol. Razzias have Russerne ikke lært af Franskmændene. Kosakkerne have aldrig ført Krig paa nogen anden Maade og allerede Yermoloff anvendte den.

Pariser-Vintermoder.

Vintersaisonen har ikke meldt sig med sit glimrende Følge af Selskaber og Baller. Nedsjunkne i Sorg over grusomme Tab i Armeen i Orienten eller bekymrede over den langsomme Gang af Operationerne for Sebastorol, have en stor Mængde Familier forlænget sit Ophold paa Landet, hvorved Dørene til deres Saloner i Paris, ialmindelighed aabne paa denne Tid af Aaret, ere forblevne lukkede. Soirekjoler, Baltoiletter og Hofdragter ere enten fremdeles under Tilbliven i Atelierets Forborgenhed eller vente blot paa Efterretninger om en heldig Begivenhed paa Krigsskuepladsen for at udfolde sin Glands ved de Fester, hvortil en lykkelig Løsning vil give Signalet. For at være sand maa altsaa Modeberetningen i dette

Øiemed indskrænke sig til Udendørs-Toiletterne, der er det eneste synlige Livstegn paa vore Mode- og Sy-Kunstneres sindrige Virksomhed.

Lyoner-Industrien beriger daglig sin Silke-Fabrikation med nye Stoffer. Til de gammeldags Moires, Damasker og Chineer har man nylig føiet Stoffer af Uld og Silke, de saakaldte Brokader og Pekins, med en plydsagtig Tilsætning, der paa det mest skuffende efterligner Struds- og Fasanfjædre. Disse svære brusende Stoffer udfordre en Moderation i Skjørtets Prydelser, der spaar Falbladernes forestaaende Endeligt, uden at udelukke Rigdom i andre Arter af Garnering.

Kaaben med Krave og den i Modesproget saakaldede Pardessus, uden hvilke ingen Dame viser sig ude, retfærdiggjøre fuldkommen den Yndest, hvori de staae. Kaaben passer bedst for de unge Piger, hvis fine Former den draperer paa den eleganteste Maade; Pardessus'en, der slutter sig til Figuren, følger med samvittighedsfuld Troskab den „Slangelinie", som Hogarth har gjort berømt og som fornemmelig udmærker den unge gifte Dame. Plydsartede Stoffer, Klæde, lige paa begge Sider og som kan bruges uden Underfoer, ere under de forskjellige Benævnelser: Ouatine, Odder- eller Lammeskind, de mest yndede til Forfærdigelsen af disse Kaaber og Pardessus. Den graa Farve egner sig fortrinlig til at modtage alle Arter Prydelser af Baand, Fløiel Agramaner &c. i Graat eller andre Farver. Kaaberne fæstes sammen som før; for Pardessus'en har man begyndt at anvende Knaphul- og Knappesystemet, ligesom for Herrernes Paletots.

Hvor yndet end den brogede Besætning kan være, maa den dog vige Pladsen for Peltsværket, der ligesom er den virkelig elegante Dames Stempel. Garneret med Maar eller Blaaræv, vil Kaaben, Pardessus'en og selv den fremmedartede Witchoura, hvortil man begynder at vende tilbage i Forening med en tilsvarende Muffe, altid blive Idealet af det rige Vintertoilette.

Hattene begynde at bæres langt mindre tilbage paa Hovedet, og da Skyggen ligeledes forlænger sig, lader det til, at Hatten skal faae Tilladelse til at sidde fastere paa Hovedet og fritage Damerne for det ubekvemme Brug af de lange Naale, som den overdrevne Skyden tilbage i Nakken gjorde uundværlige. Denne heldige Forandring bemærkes fornemmelig i de Udstillings-Sale, der forestaaes af Madame Tamburine, som har vidst at bevare den rene Smag og Distinktion, der var eiendommelig for Baudrant's Skole, hvorfra hun er udgaaet.

I Herrernes Toilette, er der kun foregaaet ringe Forandringer. Kjolen er en Smule længer, Beenklæderne lidt mindre snævre. Den plumpe, brune eller graa Overkjole, indsprængt med Hvidt, er ikke mere at see, hvor den elegante Verden træder frem. Humann har aldeles fornægtet den og har nu proklameret den folderige Paletot, et Klædningsstykke, hvis Elegance umulig kunde undgaae den Mands kunstneriske Blik, der anvender sin Fritid til en plastisk Gjengivelse af Frankrigs og Englands kronede Hoveder. (Illustration.)

Harpespilleren i Ormegaarden.

Om Regner Lodbrok meldes der
i Sagn fra Gammeltide,
at fangen i en Ormegaard
han maatte Døden lide.

Mod Kjæmper førte han til Meen
sit Sværd, det tunge og skarpe.
Til Værn mod Ormegaardens Kryb
han havde kun sin Harpe.

Paa Hænder bundet, med Foden han
saa lifligt monne dog spille,
at Ormeflokken ham urørt lod
og lytted paa ham stille.

Der kom en Fred over alt det Kryb,
de lagde sig til at blunde.
Kun en der var — saa fuld af Gift,
at ikke hvile den kunde.

Den Ene nærmed sig trædsk i Sind
hen til den fangne Sanger.
Den krøb i Stilhed, den krøb i Støv,
som det er Skik blandt Slanger.

Den slynged sig om den Bundnes Fod,
der røre Harpen kunde.
Den suged hans Blod, og lod sin Gift
tilbage i hans Bunde.

Og Harpen lød med fagrest Klang,
lig sidste Blus af en Kjerte,
da Øglen med sin Æddertand
fandt Vei til Kjæmpens Hjerte.

*

Vel mangen Skald i Livet har
de samme Kaar at friste:
at værge sig mod en Ormeflok,
til Harpens Strenge briste.

Thi Alt, hvad Jorden har af Gift,
sig samle maa om den Kaarne,
at Buggegaven kan finde ret
sin lige Vægt af Torne.

Og kan han end med Harpens Magt
mangt giftigt Vaaben binde,
der er dog tidt den Orm tilsidst,
som veed hans Hjerte at finde.

J. Th. Nørdam.

New-York.

(Slutning fra f. Nr.)

Ikke mindre pragtfuld, men i en meget forskjellig Stiil og efter det almindelige Indtryk heller ikke saa imposant som Børsen er den de forenede Stater tilhørende Toldbod (Custom House), som staar paa den gamle Cityhalles Sted, i hvis aabne Galleri Washington blev indviet til de forenede Staters første Præsident. Den er bygget af hvid Marmor, 200' l. 90' br., 80' h. opført i Form af et græsk Tempel i dorisk Stiil og har to Fronter, hver med en Porticus, baaren af 8 massive 32' høie Søiler og med en hele Bygningens Bredde indtagende Marmortrappe. Saavel denne Bygning som Grunden har kostet 1,175,000 Dollars og er ligesom Børsen bygget ildfast. Raadhuset (City-Hall), som indtil Børsens og Toldbodens Opførelse ansaaes for Stadens smukkeste offentlige Bygning, ligger fremfor alle smukkest i Midten af Parken, hvor det viser sig meget fordeelagtigt. Det overgaar baade Børsen og Toldboden i Rigdom paa Ornamenter, men staar tilbage for dem begge i architektonisk Skjønhed, uagtet det maa ansees som een af de forenede Staters smukkeste offentlige Bygninger. Det er 216' l., 105' br. og har en fra Midten af Taget opstigende Kuppel, der bærer en kolossal Statue af Themis. Fronten, som er opført af hvid Marmor, er prydet med Søiler og Pilastre af jonisk, korinthisk og blandet Orden og hvilke stige op over hverandre i regelmæssige Affatser. Blandt de 28 Forretnings og andre offentlige Rum, som Bygningen indeholder, er Gouvernørs Værelserne og Kollegi-Salene de betydeligste og tillige udstyrede med flere historiske Mærkværdigheder. Af de øvrige offentlige Bygninger maa endnu nævnes: Rets- eller Domhuset (Hall of Justice) opført af Granit i ægyptisk Bygningsstiil; New-Yorks Universitetshalle i gothisk Stiil, 180 Fod l. 100' br. og beliggende meget fordeelagtigt ved Washington Square, samt Columbia-College. Staden har 230 Kirker, blandt hvilke findes flere smukke. Den mest udmærkede af alle og udentvivl den smukkeste Kirke i de forenede Stater overhovedet er den for nogle Aar siden opførte Trefoldighedskirke (Church of the Holy Trinity) ved Broadway. Den er opført i nyeste gothisk Stiil, af det skjønneste Arbeide og udmærker sig især ved sit meget smukke 264' høie Taarn. Omkostningerne for denne prægtige, ligetil Taarnets Spidse af Sandsteen opførte Bygning ere især udredede af Renterne af opsamlede Fonds, som for lang Tid siden ere blevne testamenterede til Episcopal-Kirken, der er meget rigt udstyret i New-York. Episcopalernes St. Pauls Kirke, ligeledes ved Broadway, tæt ved Astor House, gjør med sin mørke alvorlige Porticus og det 234' høie smukke Taarn et meget godt Indtryk. Den nye Grace Church, ligeledes Episcopal, ved Broadway, er bygget af hvid Marmor i gothisk Stiil, taaler i det Ydre ei Sammenligning med Trinity-Kirken, men skal overgaae den i Elegants og Smag i det Indre. Gudstjenesten i samme skal nærme sig meget den katholske Ritus, hvorhos bemærkes, at Puseyiterne i New-York skulle gaae langt videre end i England. Den nederlandske Kirke (Dutsch Reformed Church) ved Washington Square er ogsaa en meget smuk gothisk Kirke. Blandt Stadens øvrige storartede Bygninger kunne især nævnes: flere kolossale Hoteller, saasom Franklin House og Howard House ved Broadway, som dog, hvilket ogsaa er Tilfældet med Astor-House, ikke alene benyttes af Reisende, men ogsaa mere og mere af de i New-York boende Familier, især unge Ægtefolk, som der give sig i Kost og Logis, fordi det, Washington undtagen, i alle amerikanske Stæder er meget vanskeligt at faae Boliger tilleie og endnu vanskeligere at faae Tjenestetyende; fremdeles City Hospital ved Broadway; Barnum's, forhen Scudder's amerikanske Museum; det amerikanske Bibel- og Traktatselskabs Bygninger; det naturhistoriske Lyceum; New-Yorks Society-Bibliothek, det nye Astor-Bibliothek og forskjellige Sygehuse. — New-York har ogsaa et betydeligt Antal videnskabelige og literære Institutter. De betydeligste af disse ere: Kolumbia College (oprettet 1754) i 1851 med en Præsident, 7 Professorer, 110 Studenter og et Bibliothek paa 14,000 Bind; New-Yorks Universitet (opr. 1831) i 1851 med en Kantsler, 11 Prof. 151 Studenter og et Bibl. af 4000 Bd.; Episcopalkirkens alm. theol. Semin. (opr. 1817) i 1851 med 5 Prof., 64 Stud. og et Bibl. af 10,000 Bd.; Presbyt. Union theol. Seminarium (opr. 1836)

Pariser-Vintermoder.

i 1851 med 5 Prof. 106 Stud. og et Bibl. paa 18,000 Bd. Lægernes og Chirurgernes Collegium (opr. 1807) i 1851 med 6 Prof., 219 Stud.; New-Yorks Universitets medicinske Fakultet (opr. i 1837) i 1851 med 6 Prof., 421 Stud.; fremdeles en høiere kvindelig Opdragelses-Anstalt, Haandværkerskolen, et Bibl. paa 40,000 Bd. og et do. paa 12,000 Bd. m. m. flere religiøse og philanthropiske Anstalter.

Ligesom New-Yorks geographiske Beliggenhed i Almindelighed er overordentlig gunstig for sammes Søhandel, saaledes er dette ogsaa Tilfældet med Stadens lokale Forholde. Saavel ved East-River, som ved Hudson, frembyder Manhattan-Øen en flere Mile lang af roligt, dybt Vand beskyllet Strandbred, som let kan indrettes til sikre Landingspladse for de største Søskibe, og som, saavidt Staden nu udstrækker sig, allerede danner Kvaier med utallige Anlægspladse (Wharves) til Fartøiernes Losning og Laden. Ikke mindre end 6—800 Søskibe af alle Størrelser og Flag pleie at ligge her; men ved Kvaien langs Hudsonsfloden findes især de for Flodskibsfarten bestemte Fartøier og de til de nærmere Søstæder farende Dampbaade.

New-York staar i direkte Forbindelse med alle de betydeligste Søhavne i Verden og med mange ved regelmæssige Paket- eller Dampskibe.

Denne Stad udgjør ogsaa et Centralpunkt for en Mængde vigtige Jernbanelinier i alle Retninger; dog begynder ingen af dem umiddelbart ved Staden, med Undtagelse af Harlembanen, der gaar fra selve Stadens Midtpunkt, City-Hall, til det 8 Miil i N. beliggende Harlem ved Floden af samme Navn. Hiinside Harlem slutter denne Bane sig til to andre.

Men det mest Storartede af hvad Staden har overtaget af Bygværker ere Croton-Vandværkerne, ved hvilke Staden forsynes med en Overflødighed af Vand. Aqvadukten begynder ved Croton-River, 5 M. fra Hudson i Westchester-Counti, 42 M. fra New-York, hvor Vandet opdæmmes ved en 270' l. og 40' h. af Steen og Cement opmuret Dæmning, saaledes at den derved opstaaede Vandmasse bedækker 400 Akres og indeholder 500 Millioner Gallons Vand foruden det daglige Tilløb. Fra denne Dæmning løber den hvælvetmurede og bedækkede 7' 5" høie og $8' 5\frac{1}{2}''$ brede Kanal deels underjordisk igjennem Tunnel i fast Bjerg, deels paa Dæmninger og Broer over Dale og Bække $38\frac{1}{2}$ eng. M. langt til Ansamlings-Reservoiret (Receiving-Reservoir) 5 M. i N. for City-Hall, med et Fald af 13,3" paa Milen, udgydende 16 Mill. Gallons (2 Mill. Kubikfod) Vand i 24 Timer. Den mærkværdigste af disse Broer er den, som er bygget over Harlemfloden og bestaar af 15 murede Buer, af hvilke de 8, som staae i Vand, have 80' Vidde henved 100' Høide over Høivande. Receiving-Reservoir ligger imellem den 6te og 7de Avenu samt den 86 og 79 Gade og bedækker et Areal af næsten 37 Akres. Det er deelt i to, men med hinanden ved en Kran forbundne Afdelinger, saaat ethvert af dem kan benyttes som særeget Reservoir, medens det andet undersøges eller istandsættes. Begge Afdelinger kunne tilsammen optage 150 Mill. Galloner. Fra dette Reservoir gaae 14 Jern-Ledningsrør af 36' Diameter, af hvilke 3 gaae direkte til Fordelings-Reservoiret (Distributing-R.), medens det 4de tjener til at forsyne det nærliggende Bydistrikt. Fordelings-Reservoiret (paa Murray-Hill) ligger med sin høieste Deel 49' over Gaden og er, ligesom Ansamlings-R., deelt i 2 Dele og holder i Lyset 386 □ Fods Overflade, samt 42' Dybde. Fyldt til 38' Høide indeholder det 21 Mill. Gallons Vand. Bassinet er omgivet af Mure, hvortil en Steentrappe fører op, ved hvilken man naaer til en med et Jerngitter omringet Platform, der ligger 119' over Havets Niveau og skjænker et prægtigt Overblik over Staden og Havnen. Fra dette Reservoir gaae 3 Rør, der føre resp. til det mellemste, det østlige og det vestlige Bydistrikt, og ere lagte saa dybt, at de ei kunne naaes af Frosten. Omkostningerne for Akvaduktens Bygning udgjorde 8,575,000 Doll., for Fordelingsrørene 1,800,000 Doll. og i det Hele 10,375,000 Doll. Disse Vandværker levere ikke alene for New-Yorks nuværende Befolkning reent og sundt Vand i rigelig Mængde; men de ere istand til rigeligt at forsyne en Folkemængde af $1\frac{1}{2}$ Mill. Indvaanere.

Staden og Havnen forsvares især af de Forter og Batterier, som befinde sig paa Governors-Island, en liden Ø, der har 70 Akres Overflade og er 3200' bortfjernet fra Staden ved det saakaldte Battery. Paa denne Øes Vestside ligger Castle Williams, et rundt Taarn af 600' Omkreds og 60'

høit, med tre Rækker Kanoner; paa Dens høieste Sted ligger Fortet Columbus (under 40° 42′ n. Br. 74° 2′ L. v. Gr.) og paa Østsiden findes et Batteri til Forsvar for den saakaldte Kjærnemelks-Kanal, Indløbet imellem Governors- og Long-Island. I dette Fort findes bestandig en stærk Besætning af de forenede Staters Tropper. Indløbet til Havnen, de saakaldte Narrows, imellem Long-Island i Ø. og Staten Island i V. er forsvaret af stærke Befæstninger og ligeledes findes Batterier paa de to smaae Øer i det Indre af Havnen ved Hudson- eller North-Rivers Munding. — Staden bestyres af en Borgermester (Mayor) og et Raad (Common Council) bestaaende af 2 Kollegier. Mayoren vælges hvert Aar af Folket.

Staden blev først grundlagt i Aaret 1612 af Hollændere, som i 1623 opbyggede et Fort paa Øens Sydspidse og i 1642 den derværende første hollandske Kirke. I 1664 blev Staden overgivet til Englænderne, der forandrede dens Navn (Ny-Amsterdam) til New-York. I Revolutionskrigen forblev Staden i Britternes Besiddelse indtil de i Novb. 1783 forlode den. I 1785 kom den første Kongres sammen her og den 30te Apr. 1789 indviedes Washington her, som de forenede Staters Præsident under den nye Konstitution.

I 1795 og 1805 herskede den gule Feber i New-York og i 1835 (Natten mellem den 16de og 17de Dec.) afbrændte ved en frygtelig Ildebrand en 40 Akres stor Deel af Stadens egentlige Forretningskvarteer, hvorved der paa Bygninger og Varer anrettedes en Skade af 18 Mill. Doll.; men nu er dette Bydistrikt igjen opbygget langt smukkere og hensigtsmæssigere. I f. A. herskede Cholera morbus voldsomt i New-York.

Ligeoverfor New-York ved East-River ligger Brooklyn, Hovedstaden i Countiet King, der omfatter Vestenden af Long-Island. Denne Hovedstad danner i mange Henseender een By med New-York, er regelmæssigt bygget, men med et noget ujevnt Terrain. Gaderne ere aldeles lige med Undtagelse af Fultongaden (Hoved-Handelsgaden ved Floden), 60′ brede, overskjærende hverandre i rette Vinkler, saaat Brooklyn maa ansees for en af de smukkest byggede Stæder i de forenede Stater. Dens skjønne og sunde Beliggenhed har gjort Staden til et yndet Opholdssted for saare mange Personer, der have sine Forretninger i New-York, da Brooklyn ligger New-Yorks Forretningskvarteer nærmere end Boligerne i den sidste Stads øvre Deel. Derved er Brooklyns Folkemængde i den senere Tid stegen overordentlig hurtigt. I 1830 havde Staden 15,396 Indvaanere; men i 1850 96,850. Med New-York er Brooklyn forbundet ved 4 forskjellige Linier af Dampbaade, som seile Nat og Dag hvert 5te Minut. — Brooklyn bestyres ogsaa af en Mayor og en Common Council og har ikke Noget af Betydenhed at fremvise af offentlige Bygninger, og af dens 50 Kirker findes ingen udmærket. Staden har en temmelig betydelig Handelsrørelse, da den er Stapelplads for hele Long-Island, og da Long-Island-Banen, et Led af den store Jernbanekjæde imellem New-York og Boston ender her. I S. for Staden findes en smuk, høitliggende Viingaard, hvorfra man har en prægtig Udsigt til Stæderne New-York og Brooklyn, Bugten, the Narrows og Atlanterhavet.

I N. for Staden ligge ved Wallabout-Bai udstrakte Skibsværfter, tilhørende de forenede Stater, indtagende et 40 Akres stort Rum, der fra Landsiden er indsluttet af en Muur, og paa hvilket der befinder sig to store bedækkede Værfter, 1 Dry-Dok, 7 store massive Trælast-Magaziner, betydelige Værksteder, Forraadshuse og vidtløftige Boliger for Officiererne.

Et ypperligt Grønfoder.

I det svenske Aftonblad for 10de Januar findes følgende indsendte Artikel:

En Jordbruger, som paa visse Gaarde staldfodrer sine Kreaturer hele Aaret om, har ofte havt Grund til at beklage, at de af os almindeligt benyttede Grønfodervækster give en saa seen og ikke stedse sikker Høst, hvorefter han med større eller mindre Fremgang har forsøgt adskillige nye.

Blandt disse maa allerførst nævnes en af den bekjendte Dr. Sprengel i Regenswalde først anbefalet Fodervæxt, nemlig den store hvide, eller rettere gule, engelske Senep (Sinapis alba).

Med denne lod Indsenderen afvigte Vaar paa forskjellige Jordsmon besaae meget betydelige Strækninger og da Resultatet virkelig overtraf hans Forventning, har han troet derpaa at burde fæste andre Jordbrugeres Opmærksomhed.

Paa let og vel tilberedt Jord, som bestod af humusrig Sandmuld, voxede Senepen hastigt og havde paa det 40de Døgn efter Udsæden naaet en Høide af 3 Fod og derover; allerede en Uge forud havde man med Fordeel kunnet skjære den til Grønfoder. Paa fastere Jord gik den under de første Uger langsommere, men naaede derefter den tidligere og blomstrede omtrent samtidigt.

Den Deel, som blev staaende til den var moden, gav ligesaa store og smukke Frø, som den valgte engelske Udsæd, og saaledes bedre end det Frø, som i Handelen forekommer under Navn af hollandsk eller engelsk Senep.

Enhver af os veed vel sagtens, hvilken Fodermangel der trykkede de fleste Provindser sidstafvigte Vaar og endnu frem paa Sommeren. Da var denne tidlige Vaarhjælp, som Grønfoderet afgav, af stort Værd for Eieren; dette satte ham istand til ikke alene godt at føde sine egne Kreaturer, men ogsaa til at modtage et betydeligt Antal til Slagt bestemte Oxer, som paa usle Græsgange paa det nærmeste vare blevne udsultede og neppe istand til at gaae. Disse Kreaturer sattes paa grønskaaren Senep, de første Dage blandet med Halm og skaaret til Hakkelse, hvorefter lidt efter lidt Forholdet af den grønne Senep forøgedes, indtil den gaves alene.

Inden fjorten Dage mærkede han, hvorledes Dyrenes Fordøielsesorganer vare blevne styrkede af dette Foder, medens de kjendeligt tiltoge i Huld. De bleve derpaa udsluppne paa en god Timotheivold, som var tidlig høstet, og erholdt ogsaa da engang om Dagen Foder af grøn Senep; en Maaned efter den første Fodring afhentedes allerede en Deel af de yngre Oxer, hvilke Eieren da antog kunde anvendes til Slagt.

Sammenlignet med Vikker og Kløver har Senepsgrønfoderet følgende Fortrin:

1) Koster Udsæden (ikke fuldt 4 Skaalpund pr. Maal) kun en Trediedeel.

2) Behøver Senepen paa kraftig Jord ingen ny Gjødning.

3) Er den haardføre Senep ikke særdeles ømfindtlig for Vaarkulden og kan saaledes saaes meget tidlig; dens lige til 18 Tommer lange Rødder hente Næring og Fugtighed fra Dybet og udholde bedre Vaartørken.

4) Er Udbyttet af Senep større end det sædvanligt kan paaregnes af Vikker eller Kløver, medens det tillige er sikrere.

5) Kan Senepen saaes fra Slutningen af April til August og saaledes skaffe Grønfoder lige til Oktober.

Ved Saaningen er det nødvendigt at iagttage, at Senepskornene ikke blive nedmuldede for dybt. Paa veltilberedt Jord er det tilstrækkeligt at anvende Tromle dertil.

Literatur og Kunst.

Paa Jac. Dybwads Forlag er udkommet „De forskjellige kristelige Bekjendelsers indbyrdes afvigende Læresætninger“ af K. Graul, oversat fra den tydske Originals 3die Oplag af K. M. Breien, Kand. theol. 8¾ Ark. l. 8. Priis 36 ß. Lektor Caspari har ledsaget Bogen med et Forord, der vil tjene til dens bedste Anbefaling, og hvoraf vi hidsætte Følgende: „Bogens Forfatter, Direktør for den evang.-luth. Mission i Tydskland, er paa een Gang en ægte luthersk og høitbegavet Theolog, og hans Skrift udmærker sig som i Almindelighed ved Korthed og Simpelhed, Skarphed og Klarhed, saaledes ogsaa med Hensyn til Fremstillingen af de forskjellige Kirkers og Sekters Lærdomme ved Rigtighed og Nøiagtighed og, hvad disse Lærdommes og de forskjellige falske religiøse Retningers Bedømmelse angaar, ved en sund, fyndig og træffende Dom efter Guds Ord, saaledes som den evang.-luth. Kirke, hvis Kirkefædre og Bekjendelsesskrifter Forfatteren ofte indfører talende, altid har troet at burde opfatte samme.“ Bogen har i Originalen været benyttet af vore yngre Theologer; men, da den nu vil kunne læses og forstaaes ogsaa af Lægfolk, bliver den vistnok en kjær Veiledning for mange Andre.

I **Journalpressen** er med Nytaar som sædvanligt foregaaet enkelte Forandringer. De „Bergenske Blade“ ere ophørte, „Throndhjems Adressekontors-Efterretninger“ ere blevne betydelig udvidede og et nyt Morskabsblad „Skjærsliberen“, der skal udkomme ugentlig og koste 1 Spd., har vist sig her i Byen.

Den nordiske Kunstnerkoloni i Düsseldorf tæller for Øieblikket omtrent 50 Personer, naar man regner alle Svenske, Norske, Danske og Finner med deres Familier. Blandt Norske nævnes i et svenskt Blad: Tidemand, Gude (der nu er Professor ved Akademiets Landskabsklasse), Bodom, Morten Müller, N. Møller, Isaaksen, Campbell, Ytterborgh, Eckersberg, Printz, Arbo, Schilling, Anker og Lorch,

I en af „Fædrelandets“ Feuilletonsartikler med Overskriften „Smaa Varer fra det store Marked“ forekommer følgende: „Der viser sig i denne Tid paa „Cirque Napoléon“ i Paris en Kunstberider, der gjør den mageløseste Furore. Det er en — Nordmand! Hans Navn: Gunnerius. „Monsieur Gunnerius.“ Hvem er Monsieur Gunnerius, og hvilken af det gamle Norges Dale kan være stolt af denne Søn?“ Hertil kan svares, at han skriver sig fra Christiania og er en Søn af Skomager Halvorsen.

Norge.

Christiania. Exam. jur. K. C. Knudsen er under 23de Jan. meddelt Autorisation som Sagfører ved Underretterne (søndre Bergenhuus Amt).

— Ved kgl. Resol. af 5te Jan. er tilladt anvendt 150 Spd. til Omkostninger ved Forsendelsen af de frie Kunsters Frembringelse herfra til Pariserudstillingen, samt tilstaaet Kand. jur. C. Tidemand 600 Spd. som „norsk Specialagent ved bemeldte Udstilling for den nævnte Green af samme.“

— Der skal være givet Ordre til at lade en Mand af hvert Kompagni, Eskadron og Batteri i en Tid af 2de Maaneder oplære i Sygepleie.

— Direktionen for Selskabet for Norges Vel bekjendtgjør, at den agter at antage to i Kreaturrøgt, Melkebehandling og Ystning kyndige Schweitzere i sin Tjeneste, hvilke den ønsker anbragt hos større Eiendomsbesiddere her i Landet mod at disse for de to første Aar udrede den ene Halvdeel af den aarlige Løn (80 Spd.) og Selskabet den anden Halvdeel deraf samt Reiseomkostningerne.

— Hr. Konsul Tønsberg indbyder til Deeltagelse i Udlodning af den i forrige Maaned af ham udstillede Samling af Kunstværker. Gevindsterne ere 400, hver til en Værdi mellem 3 til 200 Spd. Hele Samlingens Værdi er 4053 Spd. og hvert Nr. betales med 1 Spd.

— Ifølge en af Mormonerpræsten Christensen (en dansk Malersvend) paa Politikammeret afgiven Forklaring er der nu her i Byen en fuldstændig organiseret Menighed paa omtrent 60—70 Personer, med Forstander og Ældste, en Christianienser, der bor paa Ruseløkbakken, hvor ogsaa de fleste Mormonere boe, og tælle flere Gaardeiere i sin Midte.

— Det franske Videnskabsakademi har deelt sin høieste Priisbelønning mellem Overlæge Danielssen og Prof. W. Boeck for deres Afhandling om Spedalskheden

— Ifølge Bekjendtgjørelse fra Telegraphdirektøren havde der meldt sig ikke mindre end 120 Ansøgere til at oplæres i Telegraphi og erholde Ansættelse som Telegraphister. Af disse ere antagne som Telegraphister af første Klasse med en aarlig Løn af 240 Spd. følgende 14: Kand. jur. Bøckmann, Kand. jur. Otto Lie, Studenterne A. C. Mejer, Christen Collett, Crasselt, Holst. Chr. Petersen, Farmaceuterne Sissener, T. Lieungh, Nielsen, Polytechniker W. Jakobsen, Agronom Monsen, Skolelærer C. Holme, Handelsbetjent L. C. Ring — og som Telegraphister af 2den Klasse med en aarlig Løn af 144 Spd. følgende 9: Mekanikus Frelsen, Skolelærer N. A. Christensen, Student J. Petersen, Kontorist A. Amundsen, Sergeant J. Haslum, Vicekorporal N. Hagen, J. Meinich, B. Olsen og L. N. Jakobsen.

Drammen. Den 23de nedbrændte paa Bragernæs Kjøbmændene Bülows og Ellingsens Huse med de nedenfor samme ved Elven liggende Søboder.

Laurvigs Kommune har besluttet at søge et Laan paa 20,000 Spd. af Oplysningsvæsenets Fond til Anlægget af en Mole foran Havnen, samt for 1855 bevilget et Tillæg af 1 pCt. paa Byens Told i Anledning af Renter og Afdrag af dette Laan.

I **Frederikshald** er i Løbet af et Aar ikke mindre end 448 Personer indsatte i Politiarresterne, 52 tiltalte for Forbrydelse mod den offentlige Myndighed og 39 for Konkubinat.

Til **Frederiksværns** Værft er kommen Ordre, at sætte den derværende Roflotille paa Krigsfod. 60 Tømmermænd ere antagne ved Værftet.

Bergen. Kanalen over Kulleseid og Saxeid paa Bømmeløen er allerede benyttelig for mindre Skibe.

— Den 8de Jan. indviedes den tankske Skoles ny Bygning.

Udenlandske Efterretninger.

Danmark. Folkethinget har med 90 mod 3 Stemmer vedtaget den hvilende Grundlovsbestemmelses Overgang til 2den Behandling.

— En Rigsretsanklage mod de i Dec. afskedigede Statsministre er bleven bragt i Forslag. Da Premierministeren paa Statsraadets Vegne havde erklæret for Folkethinget, „at Anlæggelsen af den i Forslag bragte Rigsretsaktion vilde vanskeliggjøre Fællesforfatningens Gjenindførelse overeensstemmende med Ministeriets Program,“ gik Forsamlingen paa Grund heraf den 19de over til Dagsordenen.

— Scheel-Pessen og Justitsminister Scheel ere under 15de Jan. meddeelte Afsked, Simony udnævnt til Justitsminister, L. N. Scheel til Udenrigsminister ad interim, Michelsen til Marineminister og Bang til Premierminister.

England. Af en Bekjendtgjørelse i Illustr. Lond. News angaaende Forhøielsen af Avertissementsbetalingen til 2 Sh. pr. Petitlinie sees, at Bladets ugentlige Oplag er 150,000 Exemplarer.

— Den 10de ds. havde man i London over New-York modtaget Efterretning om, at Repræsentanthusets Kommittee for de udenrigske Anliggender havde vedtaget en Resolution, hvori Præsidenten opfordres til at tilbyde de krigførende Magter sin Mægling. Forøvrigt hedder det, at det engelske Ministerium foreløbig skal være kommen til Enighed og under alle Omstændigheder vil holde sammen, indtil Parlamentets Møder atter begynde.

Frankrig. Der agtes dannet et Selskab, som under Regjeringens Tilsyn vil organisere et Lotteri i Anledning af den store Udstilling. De Gjenstande, der af Juryerne kjendes værdige til Belønning, ville blive indkjøbte til denne Udlodning, hvortil skal udstædes 10—15 Mill. Lodsedler a 1 Frank.

— Subskriptionen til Statslaanet har havt en saa forbausende Fremgang, at der den 14de, da den sluttedes, var tegnet 2175 Mill., medens Regjeringen kun havde forlangt 500 Millioner.

Preussen. Regjeringen er meget ilde tilmode over at den ikke kan faae tage Deel i de forestaaende Underhandlinger angaaende Europas fremtidige Skjæbne.

Østerrig. Gortschakoff har fra Petersburg modtaget Bemyndigelse til at underhandle paa Grundlag af de fire Garantipunkter. Man frygter dog for, at Rusland indleder Underhandlinger blot for at vinde Tid til at lade sin Armee foretage nødvendige strategiske Bevægelser. Ogsaa Lord Westmoreland og Baron Burqueney har modtaget Bemyndigelse til Underhandling. — Baumgartner er aftraadt som Finantsminister, den østerrigske Gesandt i Konstantinopel v. Bruck er kaldet til hans Post og Baron v. Prokesch udnævnt til Brucks Efterfølger. Inden sin Afreise gav Bruck et Festmaaltid, hvorved de tyrkiske Ministre vare tilstede, og hvorved han, efterat have berømt Tyrkernes Tapperhed, sagde: Østerrig vil, ligesom de øvrige Magter i Okcidenten, kjæmpe for Ret og Retfærdighed, hvorledes Krigens Udfald end bliver; man behøvede ikke mere at nære nogen Frygt for Rusland, da det utvivlsomt vilde ligge under i Kampen.

I Polen er Udførsel af Hvede og andre Levnetsmidler bleven forbudt.

Italen. Paven har forlangt at 3500 Mand franske Tropper skulle forblive i Rom.

Sardinien skal ikke have tiltraadt Traktaten af 2den Dec., men den specielle Alliance mellem England og Frankrig; det skal under Raglans Kommando stille et Hjælpekorps paa 15,000 Mand, hvortil Vestmagterne skulle understøtte det ved Reisningen af et Laan paa 6 Mill. Franks.

— Den 11te Jan. døde Enkedronningen og den 20de næstefter Dronningen af Sardinien.

Spanien. Kortes har antaget et af Ministeriet fremsat Forslag om Udskrivning af 25,000 Mand.

Krigsskuepladsen. Ifølge Times bliver den engelske Hærs Tilstand paa Krim mere og mere skrækkelig. I Begyndelsen af Januar var den smeltet sammen til 14,000 Mand, hvoraf blot 9000 vare friske. Den led alskens Mangler, medens derimod Franskmændene havde Alt til sit Behov og kunde ogsaa hjælpe Engelskmændene med at faae deres Proviant fragtet fra Balaklava og deres Syge bragt derhen for at overskibes til Tyrkiet. Den 9de gjorde Garnisonen i Fæstningen (ifølge Monit.) et Udfald, men blev slagen tilbagen. Den 12te meldte Mentschikoff, at Fiendens Ild endda vedblev, men gjorde Staden ringe Skade.

Tyrkiet. Russerne ere, efterat have gjort et Par Dages Indfald i Dobrudscha og der tilføiet Tyrkerne en ubetydelig Skade, allerede den 10de Jan. vendte tilbage til Ismail. Derpaa er Tyrkernes Indskibning i Varna begyndt paany. Deres Styrke paa Krim agtes bragt op til 65,000 Mand.

Amerika. Den for sine Kunstgreb berygtede Phineas Tayler Barnum har nylig skrevet sin Biographi og solgt den til en Boghandler i New-York for 74,000 Dollars.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Andet Assessorembede i Throndhjems Stiftsoverret med 780 Spd. i aarlig Gage.

Reservelægeposten ved Rigshospitalets Afdeling for midicinske Syge med 200 Spd. i aarlig Gage.

Skoleholder- og Organistposten i Aas med 56 Spd. i Løn

Anden- og Tredielærerposten ved en i Porsgrund oprettendes Pigeskole, den ene med 200, den anden med 130 Spd. i aarlig Løn.

En Pigeinstitut-Lærerpost i Drammen med 230 Spd. i aarlig Løn.

En Hjælpelærerpost ved Skiens lærde og Realskole med 250 Spd. i aarlig Løn.

☞ **Med dette Nr. følger Titelblad og Register til forrige Aargang.**

☞ **I alle Landets Boglader, Postkontorer og Postaabnerier modtages Subskription paa nærværende Blad, der udkommer i Christiania hver Løverdags Aften med et Nummer paa 12 Spalter. Subskriptionsprisen er fra forrige Aars Begyndelse (1854) nedsat til 60 ß. Kvart. for indenbyes og 66 ß (Postporto indbefattet) for udenbyes Abonnenter. Et Bind eller en Aargang bestaar i Regelen af 52 Nr., indeholdende henimod 300 Afbildninger. Ved Aarets Udgang leveres Subskribenterne et smukt Titelblad og Register til hele Bindet. — Med Udgivelsen er forbunden en Præmiefordeling af 250 Spd., fordeelte i 17 Gevinster: en paa 80 Spd., en paa 40 Spd., en paa 20 Spd., to paa 15 Spd., fire paa 10 Spd. og otte paa 5 Spd. Disse 17 Præmier ville i Aarets Løb ved Lodtrækning blive fordeelte blandt Abonnenterne, uden Hensyn til deres Antal; kun fordres som eneste Betingelse, at Betalingen bliver ordentlig erlagt for hvert Kvartal. — Skulde Abonnenternes Antal stige til 2000, fordobles Præmiernes Antal, saaledes at der bliver 34 Præmier at fordele til en Værdi af tilsammen 500 Spd. Hvad Bladets Indhold angaar, behøver man kun at henvise til de til Dato udkomne Nr., og gjøre Publikum opmærksom paa, at der leveres Bidrag til samme af mange almindelig yndede og fordeelagtig bekjendte Forfattere, hvis Navne byde tilstrækkelig Garanti for Artiklernes Grundighed og Interesse.**

Expeditionen (Østregade Nr. 17.)

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 5. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 3die Februar 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold:

Om Granen og dens Værtforhold.

(Af P. Chr. Asbjørnsen).

Medens Granen i den østlige Deel af Christianssands Stift paa enkelte Steder findes i Mængde, forekommer den sjelden i den vestlige Deel af Stiftet. Det maa i det Hele betragtes som en mærkelig Eiendommelighed, at Granen ingensteds findes ud imod Havet fra det sydligste Norge til den 62°. Paa Vestkysten bliver den nemlig først almindelig paa Nordmøre og høiere op. I Bergens Stift findes den i det Hele kun sparsomt i de indre Dele af Landet, f. Ex. paa Voss, hvor man vil have bemærket, at den er begyndt at udbrede sig. Paa Høifjeldenes Østside er Granen som bekjendt en af de almindeligste Træarter og danner, især i Christiania Stift, betydelige Skove. I de øverste Trakter i Østerdalen og i Nordre Gudbrandsdalen forsvinder den, formedelst Bjergenes Høide, men den viser sig igjen i Opdal og Guldalen, danner i Throndhjems- som i Christiania Stift betydelige Skove, og synes overalt i denne Deel af Landet at være mindre tilbøielig til at trække sig tilbage fra Havkysterne. I Nordre Nummedalen findes Granen tilligemed Furen, ikke alene i de indre Fjorde, men ogsaa paa Øerne ud imod Havet. Nordenfor Nummedalen forekommer den dog sparsommere ved Havkysterne, og trækker sig her mere ind i Fjordene, hvor den trives lige til Forbjerget Kunnen. I Valders og Thelemarken gaar Granen op paa Fjeldene til en Høide af 2,700—2,900 Fod, i Nordre Gudbrandsdalen 2,500—2,700, i Østerdalen til 2,400; i det Throndhjemske gaar den op til 1,600 og overstiger sjelden 2000, medens den paa Åreskutan i Jämteland gaar op til 2,200 Fod over Havet. I Nordlandene synker Granens Grændse ned til 800 Fod. Grangrændsen, der almindelig følger Byggets Vestgrændse, gaar 2,900—2,700 Fod nedenfor Sneelinien.

Granen trives i lavere, fugtige Egne og i en Jordbund, der ikke er altfor mager; bedst vil den til paa Leerbund i Dale og Nordlider, og det er egent for den, at den holder ligesaameget af Skyggesiden som Furen af Solsiden. Sandjord er ikke noget heldigt Jordsmon for Granen, dog voxer den ogsaa i dette, hvis det er dækket med nogle Tommer Muld, men da topper den stærkt og skyder mere ud i Kvist og Førlighed, end den voxer i Høide. Paa sidlændt Mark voxer Granen seent, men da bliver Tømmeret seigt. Staar Granen i et Jordsmon, som er altfor fedt, muldrigt eller kalkblandet, voxer den frodigt en Tid, men angribes altfor tidligt af Indrøte. Paa tørre Sandmoer og i stenede Solbakker kan Granen ikke trives.

Granen skyder Rødder, der løbe grundt under Jordskorpen og forgrene sig vidt og bredt i mager Jord, hvor den ogsaa fæster Hjerterod; af Bartræerne er Granen derfor den, der lettest fældes af Vindene.

Stammen er rak, regelmæssig og topper jævnt eller tager jævnt af i Tykkelse mod Toppen, men den er dog langt mindre fyldig end Furens. Kronen er som bekjendt kegleformig og bestaar af mangfoldige Kviste eller Smaagrene, af hvilke de nederste i Trangskov eller tæt Skov visne, tørkes og falde af, imedens Træet er ungt; over Saarene efter denne Fældning voxer der Ved og Bark saaledes, at den gamle Stamme bliver glat og kvistfri.

I fri Stand holde Grenene sig derimod friske, fra Stammens nedre Deel til Toppen; de blive ogsaa saameget sværere og tykkere, at Grenenes Masse i sidste Fald bliver dobbelt saa stor som af Graner i tæt Stand. Baret fældes almindelig i Løbet af 2—3 Aar saaledes, at omtrent en Trediedeel fældes aarlig. Saalænge Granen er frisk, er den saaledes altid grøn, men angribes Sævjen af Mark, saa faar Baret først en mattere Farve og falder, inden Aaret er ude, aldeles af, hvis Marken har angrebet Træet rundtomkring Stammen. Selve Baret angribes derimod sjelden af Insekter, saaledes som Tilfældet er med Furen; dog er det ogsaa undertiden hændt.

Han- og Hunblomsterne sidde ligesom hos Furen paa det samme Træ, men paa forskjellige Kviste. Hunblomsterne sidde paa Kronens øvre Deel i Spidsen af Aarsskuddene og ligne store, mørkerøde Multebær. Hanblomsterne, der ere af samme Form, men af en mørkere Farve, sidde paa den nedre Deel af Kronen og længer ind paa Kvistene. De give fra sig guult Blomsterstøv, som optages mellem de smaa Hunkonglers opbrættede Skjæl, hvorpaa disse lukke sig, og Hankonglerne, der før stode opad, vende sig nu og hænge ned, saaat Regnet ei kan trænge ind imellem Skjællene. Under hvert Skjæl sees to vingede Frø, der ligge ligesom i en Skaal paa Vingens smale Ende og falde af, naar Vingen bliver vaad. I de større Kongler findes der lige til 200 Frø. Blomstringen foregaar i Mai, og Frøet modnes i Oktober eller November samme Aar, men det bliver almindelig siddende til Februar Maaned. Grenen sætter ikke Kongler hvert Aar og gjør det heller ikke inden Løbet af nogen vis Aarrække. I vore Skove kan man ikke oftere end i 8—10 Aar gjøre Regning paa en god Høst af Granfrø. Det kan derfor ofte gaae flere Aar hen, inden snauhugne Trakter atter dækkes med Granplanter, hvis man ikke har forsynet sig med Frø i et foregaaende Frøaar. For den, der vil saae Skovfrø, eller drage Omsorg for, at Skoven bliver tilsaaet, er det magtpaaliggende at vide, naar et Frøaar vil indtræffe, for at han i Forveien kan lægge en Plan for sin Udsæd eller Skovdyrkning. For at komme efter dette, bør man seenhøstes eller om Vinteren see efter, om der under Træerne ligge nedfaldne Spidser af Grankviste; er dette Tilfældet, slaar det neppe feil, at Granerne, hvor disse Kvistespidser findes, ikke bære Kongler det følgende Aar.

Granfrøet vil have megen Fugtighed og Væde, for at groe og rodfæste sig; af denne Aarsag have Konglerne faaet meget tynde Skjæl, som aabne sig ved Vaarsolens første Skin og lade Frøet falde ud paa Sneen; naar denne smelter, blødes det op og synker til Jorden, hvorpaa det groer om 4—6 Uger. Naar Planten kommer frem, skyder den Frøet op af Jorden; den viser sig som en fiin Stilk, der i Toppen har nogle ret opstaaende Naale, som bedækkes og holdes sammen af Frøskallen. Denne falder af om en 5—6 Dage, hvorpaa Barnaalene udbrede sig stjerneformigt; der udskyder da en ny Barklase fra deres Middelpunkt, hvis Planten kommer sig, dog kan det undertiden hænde, at den ikke kommer frem før ved Midsommerstid; men sprætter denne Barklase ikke ud, og Planten skyder op i en høi Stilk, visner den almindelig bort. Det første Aar bliver Planten en til to Tommer høi og skyder mod Høsten en liden Knop midt i Barstjernen. I den første Tid er Planten temmelig kjælen for Sol og Vind samt trives bedst under maadelig Skygge fra Modertræet; den voxer i de første 8—10 Aar, efter Markens forskjellige Beskaffenhed, temmelig smaat, men efter den Tid bliver Tilvæxten baade rask og kraftig. Nu taaler den heller ikke længer at overskygges, men vil for at voxe fort have frit Sollys i Toppen; dog finder den sig i en tætsluttet Stand, og skyder under saadanne Omstændigheder i Høiden baade fort og med rak Stamme. I Braatelænde og efter Lyngsvidning voxer den fortere, men, hvis Veiret ikke er fugtigt, lykkes det sjelden, at man saaer der det første Aar efter Brændingen; thi de grundtudskydende Rødder skulle let tørke i den løse Aske, men, naar Planternes underste Kviste ere saavidt udvoxne, at de skjule Rødderne, er der ikke længer nogen Fare for dens Trivsel. I fri Stand sætter Granen spiredygtigt Frø ved en Alder af 20—25 Aar, men i tæt eller sluttet Stand først ved en Alder af 70—80.

I Mark, som har dyb og fed Muldjord, eller som gjødsles stærkt ved Beitning af et altfor stort Antal Kreaturer faar Granen ofte alt Indrøte ved en Alder af 30 Aar, men da er Jordbunden ikke passende for den, og den bør vige Pladsen for bedre Træarter. I mager Jord kan den holde sig frisk ligetil 200, ja i Finland, og formodentlig ogsaa hos os, endog til 300—400 Aars Alder; men Saftringene ere da saa fine, at man alt i mange Aar har tabt i Træmasse. Jo fortere Granen voxer, desto løsere bliver Træet og desto større Værtringene eller Aarvæxterne; almindelig kaldes den da Sopgran, Gargran. Finere Aarringe ere Mærke paa fastere Træ; derfor modstaae ogsaa de underkuede Træer, som udtages ved Tyndingshugsterne, og som have fine Aarringe, længer Røte, og ere seigere end de herskende Stammer, eller de, der ere opvoxne i friere Stand. Der, hvor det forresten kan skee, har man saaledes en Fordeel mere ved at tynde ud de underkuede Træer, end af at snauhugge Gransnarene, eller, hvad der endnu er langt værre, at plukke ud de største Træer og lade Smaaskoven og de undertrykte Stammer, der ville vedblive at være Vantrivninger, staae igjen. Hvor der kommer Aabninger i Fureskoven, sniger gjerne Granen sig ind, om der bare findes lidt Muld i Jordskorpen, thi den elsker Skygge og Trængsel. Faar den Lov at voxe frit, udbreder den sig i Grene og giver en større Kubikmasse for hvert Træ, men Tømmeret bliver mere kvistet. Skovbrugeren maa altsaa beflitte sig paa at give Træerne en for Markens Frugtbarhed passende Afstand fra hverandre, saaledes at han faar godt, kvistfrit og ret Tømmer, I de forste 50 Aar voxer Granen svagere og mere sagte, end senere hen, da den i passende og fordeelagtigt Jordsmon har havt en aarlig Tilvæxt af 14 til 16 Kubikfod paa Maalet. Denne raske Væxt vedvarer i nordligere og koldere Egne til 150 Aar, da Træet er fuldmodent og begynder at aftage. Dette Tidsrum skulde saaledes udgjøre Granskovens naturlige Omdrevstid (Omløbstid eller Turnus). Men dette er naturligviis underkastet mangfoldige Afændringer, efter Jordbundens Beskaffenhed, efter Lændet, efter den sydligere eller nordligere Breddegrad, efter Høiden paa Fjeldene o. s. v. Man har saaledes paastaaet, at Granen i nogle Skovtrakter ved Christianiafjorden opnaaede sin Modenhed („reproducerede sig") mellem 20—30 Aar. Dette er umuligt og kan neppe være sagt af nogen anden Grund, end den, at man i en saa tidlig Alder med stor Fordeel for Kjøbmanden, men til Skovens Ødelæggelse, hvor det man behøver ikke alene tages ved Tyndingshugst, kan udskibe alskens Smaalast. Det er af indsigtsfulde Mænd bleven anført, at Granen i de nærmeste Skovegne om Christiania opnaar sin Modenhed ved en Alder af 50—60 Aar. Under de gunstigste Forhold er dette maaskee ikke umuligt, men Skovens Omløbstid bør her desuagtet neppe sættes lavere end 70—80 Aar, og maaskee endda sikrere til 90. En af de kyndigste og dygtigste svenske videnskabeligt dannede Skovmænd, Hofjægermester Strøm, siger, at Granskovens Modning eller Hugningstid i Sverige almindelig indtræffer mellem 100 og 120 Aar. Medens dette for de indre og høiere Dele af Landet ogsaa i Gjennemsnit vil blive det Tidsrum, hvori Granens Modenhed og Frugtbarhed indtræffer hos os, er der ingen Tvivl om, at de store Forandringer i Beliggenhed, Lande og andre ydre Forhold i Norge ville gjøre, at Granen ude ved Havet paa frugtbarere Jordsmon og i Bunden af de drivende Fjelddale vil opnaae en langt tidligere Modenhed, end til Fjelds og høiere mod Nord, hvor den vist neppe kommer saavidt før ved 140—150 Aars Alder.

Det er af en nyere Forfatter om Skovvæsenet bleven sagt, at, medens Granen, efter tydske Skovmænd, afsætter større Træmasse, end nogen anden Art Træ, som dyrkes i vore Skove, nemlig aarlig lige indtil 150 Kubikfod pr. Td. Land, saa viser Forholdet sig langtfra ikke saa fordeelagtigt i Sverige, hvor Granskovenes aarlige Tilvæxt i de fleste Tilfælde kun er bleven anslaaet til 30—80 Kubikfod pr. Td. Land, — og det anføres, „at denne Tilvæxt ei overstiger Furens, som under ligesaa gunstige Omstændigheder af Jordsmon og Lænde atter har vist sig jævngod med Granen i Tilvæxt." Men dette forholder sig ikke rigtigt; thi Erfaring viser, at, naar begge disse Træarter voxe i Jordsmon, der er lige passeligt for dem, da er Furens Tilvæxt i en tidligere Alder større, end Granens, — og dette kan man ogsaa see i Skoven, hvor begge disse Træarter voxe i Selskab med hinanden; men i en senere Alder voxer Granen fortere, saaat begge — som enkelte Træer betragtede — ved Modningstiden eller Hugbarheden omtrent have lige stort Kubikindhold. Det indtræffer ogsaa meget ofte, at Furen i en senere Alder har Overvægten; men dette kommer dog fornemmelig af særegne Stedforhold og er en Følge af, at Jordsmonnet gjennem Aarhundreder er bleven saaledes vanbrugt, at dets øvre Flo, hvortil Granrødderne, i Overeensstemmelse med Træets Natur, ere indskrænkede, er aldeles udmagret; men dette har en mindre skadelig Indflydelse paa Furen; thi dennes Rødder trænge ned i Dybet, hvorhen Virkningen af Vanbruget, enten aldeles ikke, eller dog i langt mindre Grad have naaet. Derfor findes der, hvor den tørre Mark er overveiende i vore Skove, kun sjelden passende Voxesteder for Granen, og Granen er derfor almindelig paa saadanne Steder mindre væxterlig, end den burde være. I Jordsmon, der er lige gunstig for begge Træarter, giver Granen derimod, naar den har naaet sin Modenhed, i tæt eller sluttet Stand paa det samme Fladerum af Jord, mere Træ, end Furen, fordi den opnaar en større Høide og taaler at staae tættere, end denne; thi i den sidste Halvdeel af Omløbstiden taaler Furen i ublandet Stand ikke at staae tæt, men stiller sig tyndt eller glissent. Dette bekræftes fuldkommen ved Erfaringer saavel fra Sverige som Tydskland*). Dette Forhold stemmer nemlig med Beskaffenheden af begge disse Træarter. Aarsagen, hvorfor det desuagtet forholder sig anderledes i Skovene, er ovenfor nævnt, men, naar der er bleven indført et forbedret Skovbrug, og Jordsmonnet paa Grund

*) Tydske Forfatteres Erfaringstabeller vise det Samme. Cottas 5te Klasse angiver i Kubikfod paa en sachsisk Morgen Land

Udi en Alder af Aar:	For Granen Kubikfod:	For Furen Kubikfod:	Meer for Granen, Kubikfod:	Meer for Furen Kubikfod:
20	904	1558	—	564
50	3920	4849	—	929
80	7742	8187	—	445
100	10201	10248	—	47
120	12398	11828	570	—
140	14177	13120	1057	—

af dette har forbedret sig og har faaet en mere naturlig Beskaffenhed, saa vil ubentvivl det rette Forhold igjen tilveiebringes mellem begge disse Træarter; thi en Ulighed i Veirliget kan visstnok frembringe en Forandring i Tilvæxternes Masse eller Beløb, men ikke i de naturlige Egenskaber og den Skala for Tilvæxten, der er eiendommelig for hver forskjellig Art af Træ.

Granens Brug og Nytte er mangfoldig. Tømmeret raadner imidlertid let og er ikke synderlig varigt i fri Luft. Men det er seigt og let og i høi Grad skikket til Rær og Stænger paa Fartøier m. m. Dets Anvendelse til alle Slags Snedker- og Bygningsarbeider, saasom Gulve, Panelinger o. s. v., er hver Mand bekjendt. Rødderne af store Graner bruges, naar en Deel af Stammen følger med, til Knæer i Skibe; af de finere Rødder eller Tæger fletter man paa Landet fine, smukke og næsten uopslidelige Kurvbinderarbeider. De unge Træer, der kunne tages ved den første Tyndingshugst, ere langt bedre og varige til Gjærdestør, end Rundstør og Fure. Barken anvendes til Tagtækning og Garvning. Til Brændsel skulle især Grenene af Granen være ypperlige; i Sverige siger man, at de hede næsten ligesaa stærkt som Birkeved og sprage ikke saameget som Træet af Stammen. De give ogsaa en meget ludholdig Aske. Veden af Stammen brænder hastigt, giver en livlig-blussende Flamme, men mindre stærk Glød, og dens Hedekraft staar, som bekjendt, under Furens. Kullet er let og pibet (porøst).

Baade Ved og Kul sprage stærkt under Forbrændingen, hvorhos de sidste under Spragningen springe ud og give mere Støv end Furekul. Vindfælder, der ere omblæste, medens Safterne vare i Omløb, og Træer, der ere tørkede paa Roden, give slettere Kul og svagere Varme, end de, der ere huggede friske i Vintertiden.

Konglerne brænde ogsaa godt og skulle især være ypperlige til at ophede Bagerovne med; af Kvaden laves Terpentin, Harpix (Kolofonium) og Kjønrøg. Ved at gjøre Skaar gjennem Barken ind til Veden flyder der en Mængde Kvade ud, som kan renses til Harpix. Dette skader dog Træerne og burde aldrig bruges, uden paa saadanne Steder, hvor der er Overflødighed af Skov, eller ogsaa i Skov, som skal fældes om et Par Aars Tid. — Granskovens farligste Fiende er en Barkbille eller Træborer, der fortære Sævjen og Basten, hvoraf ofte store Skovstrækninger visne og døe ud. For det Meste faar man høre, at det er stærk Tørke, som har ødelagt Granskoven, men i de fleste Tilfælde foraarsages Ødelæggelsen af Barkbiller eller Borere. Disse ere egentlig af Naturen bestemte til at holde Orden og Ryddighed i Skoven, det er: til i alle Retninger at gjennembore og opfylde det tørre Affald, Kvist, Grene, forkuede og visnende Smaatræer, Top, Vindfald, Kraker m. m., med sine Gange, som altid findes mellem Bark og Træ, forat disse Levninger desto hurtigere kunne opsmuldres, forraadne og gaae over til frugtbart Muld. For desto bedre at opfylde denne Hensigt formere disse Insekter sig saa utroligt, at der af et eneste Par inden faa Uger frembringes mangfoldige Millioner. Naar nu Granskoven enten formedelst Ufuldkommenheder ved Driftsmaaden, overdreven Hugst el. a. dsl. opfyldes med altformeget Top, Kvas og Tørtræ, eller der ved Storme og Orkaner ophobes store Masser af Vindfald, saaledes som f. Ex. i det Søndenfjeldske ved Maistormen 1833, eller i det Throndhjemske ved Sydvestorkanen 1834, saa samles og formere disse Insekter sig inden kort Tid i en saa utrolig stor Mængde, at de ogsaa begynde at angribe den friske Skov, som inden Kort begynder at gulne, blive tør i Toppen og gaae ud. Løsner man Barken paa et saadant Træ, der endnu ikke er fuldkommen udgaaet, saa finder man mangfoldige Tusinder af disse Insekter eller deres Larver i Barken, især op mod Toppen af Træet. Dette er imidlertid ikke den eneste Grund til at Granskoven visner og tørker. Naar den ved overdreven Hugst eller Vindfald pludselig udsættes for Sol og Lys, for Vind og Veir, døer Granskoven ofte ud paa store Strækninger; thi, som vi allerede i det Foregaaende have omtalt, trives Granen ikke vel uden i Skygge, og, da den ikke har nogen Pælerod, har den ikke Kraft nok til at modstaae den uvante Vinds Magt især i Tæleløsningen, da de hæftige Vaarstorme indtræffe (i det Søndenfjeldske), og, da Jorden om Rødderne allerede er optinet, medens den, som er under dem, er frossen. Følgen heraf er den, at Granerne ved Foraarsstormene rystes og skakes saaledes, at de fine Sugerødder afslides; men Granen er et meget ømfindtligt Træ, som aldrig taaler Stød og Bevægelse, og endnu mindre i Vaartiden, naar Safterne begynde at stige op; derfor sygne Træerne og døe ud, naar de ved overdreven Hugst eller formedelst andre Aarsager stilles blot og udsættes for stærkt Lys og Veir samt for Vaarvindens og Stormenes rystende Indflydelse.

Repræsentanter af 14de ordentlige Storthing.

Ulrik Anton Motzfeldt.

Nuværende Høiesteretsassessor Ulrik Anton Motzfeldt er født den 27de Januar 1807 paa St. Thomas i Vestindien, hvor Faderen, den i April f. A. afdøde Statsraad Peder Motzfeldt, dengang var Artillerikapitain. Hans i 1848 afdøde Moder, Erneste Birgithe Margrethe Stenersen, Datter af Byfoged Bent Chr. Stenersen paa St. Thomas, hørte til den vidtforgrenede stenersenske Familie fra Gudbrandsdalen, hvis Navnkundighed for en Deel knytter sig til Digteren Peder Chr. Stenersen. Motzfeldt kom i 1817 ind paa Christiania Skole og blev i 1823 derfra dimitteret til Universitetet, hvor han tog Examen artium med Laudabilis, Andenexamen 1824 med præ ceteris og i December 1826, endnu inden han havde fyldt sit tyvende Aar, juridisk Embedsexamen med bedste Charakteer.

Allerede i 1829 ansattes han som Lektor i Lovkyndighed. Tvende af de Prøveforelæsninger, han holdt for Lektoratet, findes trykte i „Juridiske Samlinger." Medens han var Lektor, udgav han Bemærkninger ved Lovkommissionens Forslag til en Lov for Kongeriget Norge angaaende Forbrydelser (1ste Afsn. Chra. 1833), samt deeltog i Redaktionen af det af Studenterforbundet udgivne Blad, „Vidar," 2den til 4de Halvaargang (1833—34), hvortil han under Mærket 11 leverede flere Anmeldelser (deriblandt over Aalls „Nutid og Fortid" 2det Hefte og G. P. Bloms Skrift om Bjergværkernes Forhold til Staten, Nr. 38—41) og andre Opsatser, — saasom om Grundlovens § 92 b og Appellationsfristen i kriminelle Sager (Nr. 47 og 50). I 1834 blev han konstitueret, i Februar 1839 virkelig Professor i Lovkyndighed, og var fra nu af tillige extraordinær Assessor i Høiesteret indtil 1842, da han forlod Universitetet og blev virkelig Høiesteretsassessor.

Imidlertid havde han været Medredaktør af det i 1836 stiftede nye Dagblad „Den Constitutionelle" (ligefra dets Begyndelse indtil Udgangen af 1840), og som Universitetslærer udgivet et latinskt Program om Straffelovgivningen (Chra. 1840). I 1842 udgav han derhos en „Veiledning til den juridisk-praktiske Prøve" og i 1844 „Den norske Kirkeret, tilligemed den øvrige Geistligheden især vedkommende Lovgivning," hvorpaa i 1846 fulgte „Lovgivningen om Odels- og Aasædesretten," hvilket Skrift endog i Danmark blev paaagtet, idet det rosende anmeldtes i den i Kjøbenhavn i 1846 udkomne Nordiske Literaturtidende (Nr. 37).

I 1847 forflyttedes han som Sorenskriver til Rakkestads Sorenskriveri, men blev i September 1852 atter Høiesteretsassessor. Imidlertid var han i August 1849 bleven hædret med St. Olafs-Ordenen.

Saasnart han igjen havde taget Bopæl i Christiania,

Ulrik Anton Motzfeldt.

valgtes han til Medlem af Formandskabet, hvis Ordfører han for Tiden er.

Motzfeldt har været beordret til at deeltage i flere af de til Forberedelsen af Lovforslag i den senere Tid nedsatte Kommissioner, hvortil han paa Grund af sine vidtstrakte juridiske Kundskaber da ogsaa har været ligesom selvskreven. Han blev saaleledes i 1834 i Forening med Prof. med. Holst og nu afdøde Generalchirurg Thulstrup beordret til Medlem af en Kommission til at udarbeide en Medicinallovgivning for Norge, hvilken Kommission havde under Behandling adskillige specielle Medicinalvæsenet vedkommende Love og fremkom endelig i 1847 med et fuldstændigt Lovforslag med Motiver, udarbeidet af Prof. Holst. I 1843 blev han beordret til at sammentræde med Pastorerne Wexels og A. Stenersen som Formand i en Kommission for at gjøre Udkast til Lovbestemmelser angaaende christelige Dissentere her i Riget. Resultatet heraf blev Loven om Dissentere af 16de Juli 1845. Samme Aar blev han udnævnt til Formand i en Kommission, der afgav Betænkning ang. Høiesteretsassessor Hjelms og Justitiarius Arntzens Udkast til en Lov om Kreditvæsenet. I 1846 beskikkedes han som Medlem af en Kommission til at udarbeide et nyt Udkast til Lov om Kreditvæsenet, hvilken Kommissions forskjellige Lovudkast endnu ikke ere blevne forelagte den lovgivende Magt. I 1850 beskikkedes han til Formand i en Kommission angaaende Huusmandslovgivningen. Resultatet af dens Arbeider var Lov om Huusmandsvæsenet af 24de September 1851. Endelig valgte sidste Storthing ham med stor Pluralitet til Medlem af den af det nedsatte Kommission til at forfatte Udkast til en Rettergangslov i Straffsager, grundet paa Anvendelse af Jury.

Motzfeldt har to Gange været Storthingsmand, nemlig i 1851 for Smaalenenes Amt (første Repræsentant) og i 1854 for Christiania. Paa begge disse Thing har han været Medlem af Protokolkommitteen. Blandt de Lovforslag, han har fremsat, fortjener at mærkes et Forslag (i 1851) sigtende til at afskaffe endeel efter den gjældende Lovgivning bestaaende Ægteskabsforbud, fra hvilke der stadigen dispenseres (naturligviis med Udgift for Vedkommende), men hvilket Forslag Thinget forkastede, da Sagen nærmest skulde henhøre under en Synode. Paa sidste Thing fremsatte han et med Hensyn til den personlige Næringsfrihed ikke uvigtigt Forslag, nemlig at Ingen kan behandles eller straffes som Løsgjænger, naar han ernærer sig uden at betle eller falde det Offentlige til Byrde, hvilket Forslag, trods den Fordeel Bønderne maatte have af det bestaaende Paabud om at tage fast Tjeneste, blev antaget og siden sanktioneret som Lov. Et andet af ham paa samme Storthing fremsat Forslag, der har en ganske anden Betydning, nemlig om Statholderpostens Ophævelse, blev vel ogsaa antaget af Storthinget efter først at have fristet den særegne Skjæbne at blive angrebet saavel af Oppositionelle som af Ministerielle; men det blev nægtet kongelig Sanktion og foreligger nu igjen til Afgjørelse af næste Storthing.

Med Anførselen af disse Lovforslag er imidlertid den mindste Deel af Motzfeldts Storthingsmandsvirksomhed betegnet. Motzfeldt har deeltaget i Diskussionen af en Mængde Lovforslag og ved sine grundige Kundskaber og praktiske Erfaringer havt en synlig Indflydelse paa deres Indhold og Redaktion. At han derved ofte er kommet til at forfølge Analogier og Bestemmelsernes Anvendelse i Praxis saaledes i Detaillen, at han ikke ved sine Foredrag altid har kunnet regne paa at interessere Mængden af Tilhørere, er let begribeligt. Men der er vel ingen Kyndig, som derfor vilde finde denne lærde, i det Dybe og Specielle gaaende Drøften af Gjenstandene mindre nødvendig eller endog betydningsløs i en Forsamling som Storthinget, der jo ikke er lagt an paa at være nogen egentlig Morskabsindretning. Trods Mangelen paa oratorisk Indsmigrelse forfeile Motzfeldts Foredrag ikke sin overbevisende og belærende Virkning, og de høres med saameget større Opmærksomhed, som Taleren altid behandler Meningsforskjellige med Agtelse og Humanitet og overalt lægger for Dagen, at han er besjælet af en Rets- og Billighedsfølelse, der ikke lader sig opofre i Partiernes Interesse.

Sebastopols Beleiring.

Over fire Maaneder ere henløbne, siden de Allierede begyndte denne Beleiring, uden at den ikke-militære Menneskeforstand kan indsee, at de ere komne sit Maal nærmere end i det Dieblik, Historien om Sebastopols Fald kunde finde Tiltro. De have vel indrettet en Leir og skudt frem sine Værker nær mod Fæstningen, men saa er ogsaa denne imidlertid bleven styrket med saamange nye Forsvarsværker, at man endog har sagt, den er bleven tregange saa vanskelig at indtage, som den var før Beleiringen. De have ogsaa urokkelige som Jernmure udholdt Angreb paa deres Stilling (som ved Inkerman) og trods sin Underlegenhed i Antal slaaet Fienden tilbage med et for ham næsten utroligt stort Tab. Men hvilken Nytte have de Seirende havt heraf? Er Fæstningens Forsvarsstyrke svækket i Forhold til det ulige Mandsfald og de Allierede i lige Mon rykkede sit Maal nærmere? Ingenlunde! Medens de Allieredes Anførere under Betragtningen af det ved de vundne Seire lidte Tab maaskee have udbrudt med hiin Oldtidens Helt: „Endnu en saadan Seir, og vi ere forlorne!" have de Beleirede ved nye Troppeindladninger udslettet Sporene af sit langt større Tab, saa det kunde synes som om deres Faldne reiste sig igjen om Natten. Imidlertid have de Seirende maattet trøste sig med Haabet om, at nogle Tusinde af deres hjemmeværende Landsmænd snart vilde naae frem og udfylde de Faldnes Plads. Men naar nu hine Tusinder, under Benævnelsen Forstærkninger ankom, da havde det engelske Ministerium medgivet dem en Forskrivning til Døden, ved nemlig omhyggeligen at sørge for, at de vare blottede for de første Livsfornødenheder og Alt, hvad en Soldat forresten trænger til. Og deres tidligere til Krim ankomne Landsmænd, der selv allerede lede alleslags Mangler, have derfor neppe kunnet betragte disse Forstærkninger for andet, end Folk, der vare sendte for at gjøre dem Selskab i at døe.

Man har talt om den Overlegenhed, de Beleirende ved Troppernes moralske Mod havde fremfor Russerne, der maae styrkes til Kampen med „Brændeviin og Bønner." Man har talt om den Udholdenhed, den Kraft, som Overbeviisningen om, at det gjaldt Civilisationens Redning, maatte give de allierede Soldater. Men man kan have meget moralskt Mod og stor Kjærlighed til Civilisationen, og dog blive modløs og sløv, naar man kun seer den visse Død for Dinene, naar man, mellem Kolera- og Blodsothensygnende, vader i Vand, med Halmviske paa Benene, omsuset af Kugler, gjennemvaad og forhungret; og man kan let komme til at bande den Civilisation, der sænker Mennesket i en Elendighed, der er større end den vildeste Naturtilstands, og ligesom et uundgaaeligt Fatum kræver det Dyrebareste for os alle, Livet, uden noget andet synligt Maal end Forøgelsen af de Forsørgerløses Antal og Opfyldelsen af Kossuths rystende Spaadom om at ikke femte hver uddragende Engelskmand vilde vende tilbage til Hjemmet. Man kan saa meget mindre fortænke den simple Soldat, om han under disse Tilstande lader Modet synke, naar selv de Overordnede, som dertil have Dannelsens almeenmenneskelige Støttepunkter, gjøre Alt for at slippe bort af Kampen og de engelske Officierer under alskens Paaskud søge at blive kvit sine kjøbte Hæderspolster. Og hiin Undergang maa saameget mindre regne paa at kunne bæres af moralskt Mod, som den ikke er foreskrevet af Nødvendighedens Love, men Planen for den udkastet af det engelske Krigsministerium, denne vidunderlige Krigsindretning, der er saa gjennemtænkt fredelig, at den af bare Fredelighed vilde kunne opofre Englands sidste Soldat, naar det blot kunde skee uden at knuse en Fiende, — denne ubegribelige Figur, der ved hver Troppeforsendelse sidder med Hjertet i Halsen af bare Frygt for, at den ikke har sørget omhyggeligt nok for dens Mangler, til at forebygge at den slaar Russerne! Anførerne begribe dette Ministeriums Mening og handle, ifølge mange Beviser i Times, med den mest udviklede Udygtighed. Ja denne samvirkende Udygtighed gaar saavidt, at uden de krigsvante Franskmænds Bistand, vilde hele den engelske Hær for lang Tid siden været oprevet, om man end ikke med Times vil sige, at den allerede er det. Thi dette Blad har jo fortalt, at der paa Krim kun er 14,000 Engelskmænd tilbage, hvoraf flere tusinde Syge*). Hvad kan Meningen være med en saadan Krigsførelse fra Englands Side? Har man Lov til at antage, at den engelske Regjering af Hensyn til den politiske Ligevægt, dette Skjold for Historiens mest himmelraabende Uretfærdigheder, afholder sig fra ethvert Skridt, der føleligen kunde skade Rusland? Vil den ikke afkappe hiin østlige Ordenspille af Frygt for, at Frihedens Sol skal komme til at skinne altfor blankt, ikke bortjage noget af den overtroiske Skræk, som knytter sig dertil, for ikke at berøve sig selv en Skræmsel at pege paa, naar det offentlige Liv antager en altfor fri Tone i Vesten? Man skulde troe det og man kan tro det. Det er nemlig ikke det fri engelske Folk, som fører Krigen: det dør blot i dens Tjeneste.

*) Journal de Constantinopel angav nylig den engelske Expeditionsarmee paa Krim til 50,000 Mand, hvoriblandt vel ogsaa de Døde vare medregnede! Samme Blad ansætter den franske Armee til 150,000, den tyrkiske til 60,000 og Russernes hele Styrke til 170,000 Mand, Alt lutter høitdrevne Angivelser. Til et i Skutari oprettet Lazaret var ialt (ifølge en anden Beretning) bragt henimod 12,000 syge Engelskmænd.

Kap Chersones. — De Frankes Leir, Telte og Skandser imod Fæstningen. — Kamysh Bugt (fransk Flaadestation.) — Strandkanten bestaaende af bratte Kridtklinter. — Balaklavas Havn (Stationen for den engelske Flaade) og Stad. — Engelskmændenes Leir, Telte og henimod Fæstningen Skandser.

Sebastopols Beleiring i Fugleperspektiv.

Aberdeens Ministerium fører den, og dette er aabenbarlig ligesaa forskjelligt fra det engelske Folk, som det orthodoxe var fra det danske. I Ministerier hersker Politiken, og da gjælder ikke længere Aabenhed, Ærlighed og Billighed, som i det private Liv, men da er Færdighed til at føre bag Lyset, Slubhed, Snyderi og Forurettelse saa langtifra nogen ærerørig og kjæltringsagtig Haandtering, at de snarere ere fornemme og hædrende Egenskaber for Nationernes rigtbegavede Mænd. Da er Helten i „Statsmand og Borger“ en beklappelig og beundringsvækkende Figur, medens han i det hverdagslige Liv er en simpel Raabstuekandidat.

Lægger man Mærke til Expeditionen mod Sebastopol, vil man imidlertid finde, at den franske Regjering har lagt mere Alvor for Dagen og ikke ladet nogen aabenbar Frygt for at skade Rusland stikke igjennem. Den har ikke alene sendt en større og ordnet Troppestyrke, men den har, hvad der er det Vigtigste, tillige sørget for dennes Fornødenheder med en Forudseenhed, der lader den engelske Regjerings Forsømmelighed desto lettere falde i Dinene. Derfor have ogsaa Franskmændene holdt sig ret godt, saa de endnu kunne siges at udgjøre en Armee. Naar de alligevel ingen Vei ere komne, er dette vel mest at tilskrive det Forfeilede i hele Expeditionen, i Angrebet paa en saa stærk Fæstning som Sebastopol, hvilket da ogsaa Kossuth har paavist i den af ham tidligere i vort Blad optagne Tale. Han har paatalt dette Misgreb, at beleire et fiendtligt Lands Fæstninger, istedetfor at slaae dets Hære — og Historien giver ham Medhold. — Havde de Allierede først slaaet den russiske Hær ved Donau og besat Odessa og Perekop, kunde der været Tid til at tænke paa en Beleiring af Sebastopol. Efter Ophævelsen af Silistrias Beleiring var den russiske Hær desuden saa demoraliseret, at den ikke længe vilde have holdt Stand. Havde man paa samme Tid, istedetfor den i forrige Sommer med saa uendelige Bekostninger foretagne Beseiling af Kronstadt, landsat en Armee ved Riga eller paa et andet Punkt af Østersøens Kyster og ladet den rykke ind i Polen, da vilde et Par hundredetusinde Polakker snart have organiseret sig som Armee og opereret i Forening med Vestmagterne. Men herimod stillede Politiken sig naturligvis. Paa den ene Side kunde konservative Regjeringer for Exemplets Skyld ikke være bekjendte af at hjælpe noget Folk til at gjøre Opstand mod dets traktatmæssige Herre. Det var en Forgribelse paa Alliancerne, som de Afsluttende i Overbevisningen om hver at have meleт sin Kage, endog have tillagt Benævnelsen „hellig,“ i samme Forstand, som en Mand kalder en Hestehandel god, naar han er sig bevidst deri at have snydt sin Nabo dygtigt. Paa den anden Side forbød Politiken at indlade sig med Polen, fordi man derved vilde gaae glip af Preussens og Østerrigs Venskab. Men dette har ikke saa stort at betyde, da man ialfald kan vide, at om disse Regjeringer end med Munden erklære sig for Vestmagternes og Civilisationens Venner, saa ere de dog i Hjertet Rusland og Despotismen hengivne. Disse Magters Fiendskab vilde heller ikke skadet Vestmagterne i den Grad som Polakkernes Bistand vilde gavnet dem. Navnligen vilde Østerrig, denne af alskens Nationaliteter sammenplyndrede Stat, Intet kunnet udrette, da det første Angreb mod Civilisationens Forsvarere vilde været Signalet til Opstand blandt Italienerne og Ungarerne, og derved vilde det faaet mere end fuldt op med sig selv at gjøre. Kun Forudseelsen heraf og den Omstændighed, at det skyldtes Rusland Taknemmelighed for Bistanden i 1849, har bevæget Østerrig til at slutte sig til hiint Riges Fiender. Det sidste Moment maatte nemlig være fordeles bestemmende for en Stat som Østerrig, der ligesom er en Personifikation af en politisk Dyd, der i Livet og hos Knigge gaar under Navnet "Utaknemmelighed." Mærkværdigst er det, at nuværende Keiser Napoleon, der veed, hvorledes Østerrig praktiserte hiin Dyd paa hans store Onkel, som efter Slaget ved Austerlitz kunde udslettet det af Staternes Række, ikke bedre har taget sig iagt for det. Man skulde næsten troe, at Skjæbnen har givet Napoleoniderne en vis Affinitet til Habsburgerne (Napoleon I maatte endog have en Kone blandt dem) for ad denne Vei at berede deres Undergang.

Traktaten af 2den December, som er afsluttet af denne Tilnærmelse, har ikke alene behagelig vugget de Styrendes Forhaabninger, men ogsaa fremkaldt Glæde og Tillid blandt Folkene. Men desværre vil vel den hele Herlighed opløse sig i en skrækkelig Skuffelse — ligemeget om Krigen fortsættes eller der nu sluttes Fred. Fortsættes Krigen, vil denne nu være berøvet Nationernes Sympathier, fordi den ikke længere kan ansees befordrende for Frihedens Interesser, men langt snarere for fiendtlig mod disse. Thi Nationerne ville kunne beregne, at jo mere Østerrig hjælper Vestmagterne og knytter sine Interesser sammen med deres, desto strængere forpligter det disse til at modsætte sig en Reisning af de af Østerrig underkuede Nationaliteter og enhver, om end nok saa liberal Bevægelse, saasnart den til Uleilighed for Østerrig kunde forrykke status quo. Og sluttes der nu Fred, selv med de fire Garantipunkter som Basis, vil den ikke være noget Værn mod Ruslands fremtidige Overgreb, men den vil være et historiskt, om Ruslands Storhed og Magt mindende Monument. En Fred med Rusland, endnu inden det er tilføiet nogetsomhelst Nederlag, men efterat dets Fiender forgjæves have udtømt sig i Anstrængelser, maa kun betragtes som en Gave, Nikolaus skjænker Europa i Menneskelighedens Interesse, for derved at bygge paa sin Formands Hellighedsbygning. Men for Bevidstheden vil Rusland staae dobbelt saa stærk som før og efter Behag kunne bestemme Europas Skjæbne. Har det vel overstaaet tvende af de frygteligste Angreb, som Krigens Annaler have at opvise, — kan det i sit diplomatiske Sprog hente Exempler fra „den store Armees“ og den krimske Expeditions varslende Skjæbne, da existerer der i Politiken ingen mægtig Villie undtagen Czarens, og hans Stat vil da staae der som Rigernes Nollimetangere.

Dette er tungt at sige, men det kan ikke hjælpe at skjule Ulykken for sig selv. Ogsaa nødes man uvilkaarlig til at stille sig for Dinene Virkningerne af Ruslands Usvækkethed i Kampen, saaledes som de ville fremtræde blandt Europas Folkefærd. Civilisationen vil mindst gaae en Menneskealder tilbage, om ikke af andre Grunde, saa blot formedelst den aandelige Slappelse, den Modløshed, den Forknythedens Stemning, som maa bemægtige sig Gemytterne og lig en mørk Melancholi tære paa deres inderste Livsspire. Ligesom enhver stor Skuffelse vil dette Kampens Udfald kaste en Lammelse over al Foretagelsesaand og medføre en politisk Livslede, der vil arbeide Despotismen og Trællesindet i Hænderne.

Det Fugleperspektiv, som vi medgive af Beleiringen, vil forstaaes uden videre Forklaring, naar man sammenligner det med det i vort Blads Nr. 44 for f. A. givne Prospekt af Sebastopol.

Literatur og Kunst.

Polyteknisk Tidsskrift, udgivet af den polytekniske Forening i Christiania, redigeret af Th. Broch, J. Jensen, Anton Rosing, Fr. Chr. Schübeler, V. Steenstrup. Første Aargang 1854. Christiania. Stor 8vo. I Kommission ved P. T. Mallings Forlags-Boghandel. 2 Nummer om Maaneden. Priis 1 Spd. 72 ß. pr. Aargang. — At dette Tidsskrift har kunnet udkomme og holde sig er et glædeligt Tegn paa den vaagnende Sands for Naturvidenskaberne samt for de tekniske og industrielle Interesser her i Landet. Som man hører, skal det vinde mere og mere Indgang hos Publikum, og det er saaledes ikke alene at haabe, at det vil kunne bestaae, men at det vil trække endnu flere dygtige Kræfter ind i sin Virksomhedskreds. Hidtil har Skriftet foruden en Deel almindelige orienterende Afhandlinger, fornemmelig af naturvidenskabeligt Indhold, meddeelt ikke faa nyere Opdagelser og Erfaringer inden Teknikens og Industriens Omraade, samt en Mængde tildeels fortræffelige og velvalgte Smaanotitser og Recepter; de første af disse eller de orienterede Afhandlinger tjene i mange Tilfælde til at oplyse Indholdet af de mere specielle tekniske Meddelelser. Foruden Redaktionens Medlemmer have følgende Forfattere leveret originale Bidrag til Tidsskriftet: Apotheker Thaulow, Kand. mineral. Kjerulf, Kapitain Berg, Bergmester Sexe, Distriktslæge Hansen, Kand. philos. P. Chr. Asbjørnsen, Kapit. Klingenberg, Herman Strecker og Lieutenant Grüner. — Redaktionen har sikkerlig fundet et af de ypperligste Midler til at vedligeholde Interessen for Tidsskriftet, og til at gjøre det nyttigt, gavnligt og dygtigt til at gribe lige ind i Folkets Virksomhed og industrielle Interesser ved den Korrespondence den i et Par Nummere har begyndt. Kan denne udvikles saaledes, at Redaktionen virkelig kommer i „en livlig Vexelvirkning med sit Publikum,“ er der udrettet store Ting. Kunsten bestaar imidlertid i at overvinde vore Nationallyder, Trægheden og Inertien og indgive Publikum Lyst til at spørge og Fremfærd til at fremkomme med sine Spørgsmaal. Et Middel, der udentvivl maa hjælpe noget i denne Henseende, vil det vistnok være, at Redaktionen baade giver prompte og gode praktisk brugelige Svar, og Svar, der ere, forsaavidt Stoffet tillader det, saa populært og klart affattede, at den ofte læge Spørger forstaar dem. — Heri ligger ingen Miskjendelse af Redaktionens Bestræbelse for en populær Fremstilling. Man indrømmer, at her er faa Afhandlinger, uden at de temmelig let kunne læses og forstaaes af Enhver, der har almindelig Skoledannelse og lidt naturvidenskabelig Forkundskab, og andre Læsere eller Læsere blandt Menigmand kan man neppe vel tænke sig; thi foruden de almindelige tekniske Ord og Benævnelser findes ligesom i alle lignende Tidsskrifter i mange af Afhandlinger en saadan Mængde af fremmede Ord, der gjør det til et uforstaaeligt Sprog for Folket. Dog, dette ville vi ligesaa lidet gaae i Rette med Redaktionen om, som angaaende den undertiden noget knudrede Stiil i en Deel af Stykkerne. Hovedsagen ved saadanne Skrifter som dette er, at Indholdet er godt, velvalgt og passende, og nogle Stykker ere saa velskrevne, at det er en Fornøielse at læse dem. Vi anbefale derfor Tidsskriftet paa det Bedste til Publikums Opmærksomhed og Understøttelse. — * —

Norge.

Christiania. Kapitain P. Munch Petersen er udnævnt til Ridder af Sværdordenen.

— Under 24de Jan. er res. Kapellan til Os Pstg. Rolf A. Olsen udnævnt til Sognepræst til Fuse Pstg.

— Ifølge kg. Resol. af 24de Jan. skal Os Præstegjæld deles i tvende, saaledes at Os Hovedsogn med Semmanger Annex kommer til at udgjøre det ene og Fuse, Haalandsdalen og Strandvig Sogne det andet Pstg.

— Armeekommandoen har nylig nedsat tvende Kommissioner: den ene med Generalmajor Garben som Formand skal afgive Betænkning om hvilken Betydning Akershuus Fæstning som befæstet Punkt og militært Etablissement bør tillægges for Rigets Forsvarsvæsen og om den bør optages som Hoveddepot eller alene bibeholdes som militært Etablissement; den anden med Oberstlieutenant Wergeland som Formand skal afgive Betænkning om hvilke Forandringer der kunne være at foretage med Hensyn til Armeens Beklædning, Bepakning og Bevæbning.

— Her i Byen har der nylig dannet sig en Forening for den indre Mission, hvis Bestyrelse bestaar af Lektor Johnsen, Pastor Halling, Lektor Caspari, Hjulmager Christensen, Pastorerne Hald og Grimelund, H. Hansen, Skomager Svanholm, Kvæstor Aars, Boghandler Gram, Mursvend Hansen, Bødker N. Olsen, Raadmand Ebbell og Fuldmægtig Weiser.

— Den katholske Menighed her i Byen talte ved Udgangen af f. A. 108 Medlemmer.

Skien. Dampskibet „Satsraad Stang“ paa Nordsjø har i 1854 havt en Bruttoindtægt af 7119 Spd. 21 ß, der giver et Overskud af ikke mindre end 2489 Spd. 46 ß. Passageerantallet har været 22,992, Godstransporten 15,960 Tdr.

I Frederikshald er afbrændt nogle Bygninger, hvoriblandt Stadens Raadhuus.

Bergen. Kun fem Personer have her anmeldt Sager til Pariserudstillingen.

— Haandværkerforeningen talte ved Udgangen af 1854 327 kontribuerende Medlemmer. Understøttelseskassens Fond var steget til 9209 Spd. 78 ß. Pastor Jensen var høit skattet som Direktør, og da han afreiste fra Bergen, modtog han fra endeel af Foreningens Medlemmer en Sølvpokal m. m. til en Værdi af 82 Spd.

Throndhjem. Ligesom ifjor have de akademiske Borgere her feiret en Fest (tilsvarende Universiteternes 13de Januarfest), hvilken aabnedes med en original Farce, hvorefter Kand. Ferd. Roll ved en Tale udbragte Dagens Skaal.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Adjunkt ved Lunds Universitet, overordentlig Professor Abr. Cronholm, er fratraadt sin Stilling ved Universitetet og har faaet en Pension af 780 Rdlr. for udelukkende at opofre sig til Fædrelandets Historie. — Sekretær A. M. Strinnholm er tilstaaet 1500 Rdlr. aarlig i Budgetterminen til fortsat Udarbeidelse og Udgivelse af „Svenska Folkets historia från äldsta til närvarande tider.“

England. Parlamentet aabnedes den 23de Januar. Lord Russell afgav en Beretning om Forhandlingerne i Wien, hvori han omtalte særskilt det første Garantipunkt, der gik ud paa at tilintetgjøre Ruslands Overlegenhed i det sorte Hav. Underhandlingerne vare endda ikke begyndte, fordi Gesandterne manglede de fornødne Fuldmagter. I Underhuset har Hr. Roebuck vakt Motion om Nedsættelse af en særskilt Kommittee til at undersøge Misbrugene paa Krim. Lord John Russell er udtraadt af Ministeriet af Harme over den Maade, hvorpaa Krigen føres. For Parlamentet forklarede han sig den 26de over dette Skridt. Allerede i Nov. og paany forleden Løverdag havde han opfordret Lord Aberdeen til at indføre Eenhed i Ledelsen af de enkelte Departementer og gjøre Palmerston til Krigsminister. Lorden vilde ikke optræde mod Nedsættelsen af hiin Kommittee, da det ei kunde nægtes, at Misgreb havde fundet Sted (hvilket ogsaa Krigssekretæren indrømmede). Han omtalte som et Rygte, at Palmerston var udnævnt til Krigsminister, hvorpaa denne imidlertid ikke svarede, ihvorvel han udtalte sin Beklagelse over Russells Udtræden af Kabinettet.

Tydskland. Østerrig har forlangt, at Forbundsdagen skal mobilisere den halve Forbundskontingent samt udnævne en Forbundsfeldtherre. Da nogle Stater antages at ville gaae ind herpaa, medens andre ville nægte det og slutte sig til Preussen, vil Sagen udentvivl fremkalde en stor Splittelse mellem Tydskerne.

Belgien. Den 21de Januar nedbrændte Brüssels store prægtige Operahuus, der var opført i Aarene 1817—19.

Sardinien. Times omtaler Sardiniens Beslutning om at ville deeltage i Krigen mod Rusland som hædrende for en Stat, der ifølge sin geographiske Beliggenhed kunde forblive neutral, og som et mærkeligt Beviis paa den konstitutionelle Regjerings Kraft i Sardinien, der nu ovenikjøbet ligger i en frygtelig Kamp imod hele Geistligheden (der forhandles netop om Klostrenes Inddragelse) og imod det absolutistiske Parti. Imidlertid finder Bladet ogsaa politiske Grunde til hiin Beslutning og anfører blandt Andet, at naar Hofferne i Paris og Wien, ligesom nu ere enige, udøve de et uimodstaaeligt Tryk paa Regjeringen i Turin og kunne efter Godtbefindende gjøre deres fælles Politik gjældende i Italien. En Krig vil desuden give Italiens Brushoveder Andet at bestille, end at spekulere paa Revolutioner. I Indep. Belg. antages Alliancen mellem Sardinien og Vestmagterne at ville bringe Uenighed mellem de politiske Partier i hele Italien og umuliggjøre deres Sammensmeltning, hvorpaa man var i Begreb at arbeide. Naar Italien deeltager i den orientalske Krig, kan det ikke paaføre Østerrig Krig, men paa denne Krig vare netop Eenhedsplanerne grundede.

Madrid, den 18de Januar. Kortes har med stor Majoritet voteret Regjeringens Udkast, hvorved der i Aar udskrives 25,000 Soldater. Ved dette Votum og ved den Iver, hvormed Madrids Handelsstand har suppleret et frivilligt Laan paa 40 Mill., have Kortes og Landet paany tilkjendegivet deres Tillid til det af Seierhertugen præsiderede Kabinet, medens derimod i selve Hovedstaden mere og mere Utilfredshed spores.

Rusland. Regjeringen har i Podolien og Lithauen udskrevet meget trykkende Leverancer. Man anslaar Værdien til 4 Mill. Sølvrubler; desuden nogle tusinde Kjøretøier med Bespænding og Kuske. De, som i September rekvireredes til Transport af Militærsager og Levnetsmidler, vare desuden ikke komne tilbage. Paa flere Grændsepunkter af Podoloien, navnlig ved Kaminiek, holdes nogle hundrede Vogne rede til, paa første Vink, at bringe alle Vaaben, Archiver og Embedsmænd bort til det Indre af Landet. I Polen klages mindre over Naturleverance end over Pengeudpresningerne. Afgifterne stige hvert Aar, og have i de sidste været høist trykkende. Soldatudskrivningen er ogsaa større og strængere i Polen end i det egentlige Rusland. I forrige Aar bleve næsten 60,000 Mand udskrevne i Polen, og Fjerdeparten omkom i Lazaretterne, førend de naaede sine Regimenter.

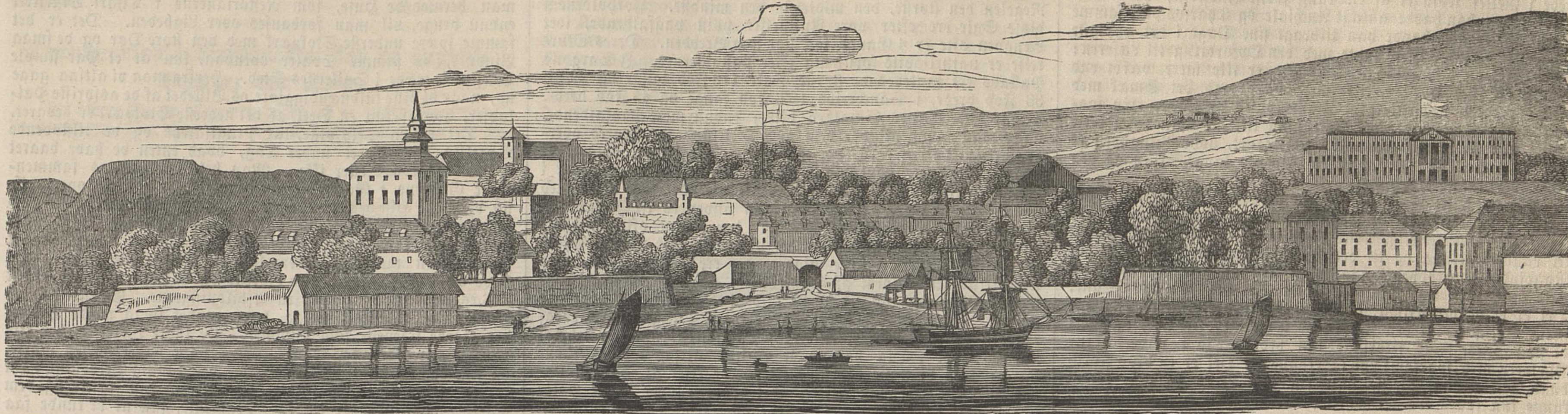
Krigsskuepladsen. Omer Pascha har raadslaaet med de franske og engelske Generaler ved Sebastopol og overtaget Befalingen over den tyrkiske Hær paa Krim, der agtes bragt op til 60,000 Mand. Dog synes Overskibningen at gaae noget i Langdrag. Ifølge Indep. B. har Canrobert tilstillet Keiseren etslags Retfærdiggjørelsesskrivelse i Anledning af Hærens Uvirksomhed ved Sebastopol, hvori han anfører Mangelen paa Kavaleri og Trænheste som en Hindring mod at levere Fyrst Mentschikoff Slag, og ogsaa skyder nogen Skyld paa Engelskmændene, hvis Mod er beundringsværdigt, men hvis Administration lader meget tilbage at ønske, hvortil kommer, at de ikke bevogte sine Stillinger med tilstrækkelig Aarvaagenhed, at de manøvrere med stor Langsomhed og ikke udføre de forskjellige Krigsarbeider med den fornødne Duelighed. — Den Tilstand, hvori Tyrkerne ved Sebastopol befinde sig, har man ikke seet omtalt, uagtet den utvivlsomt er det Elendigste af Alt. Nu berettes imidlertid, at de Allierede skulle anvende dem til at bære Ammunition og Levnetsmidler fra Balaklava til Leiren, hvilket da formodentlig maa være til Engelskmændene, der lide den største Mangel paa Befordringsmidler, da deres Heste ere saa forsultede, at de Intet kunne orke. Da Arbeidet paa Jernbanen til Balaklava imidlertid skrider raskt fremad, bliver vel denne Nød snart afhjulpen. Samtidig med Banen vil man erholde Telegraph fra Balaklava over det sorte Hav til Varna. Traaden hertil er netop indskibet i England.

— Mentschikoff indberettede den 17de Januar, at Beleiringsarbeiderne ikke skrede fremad. Den 13de og 15de var der gjort natlige Udfald, hvori de Allierede vare tilføiede Tab og nogle Fanger gjorte. — Odessa skal være bleven omgivet med stærke Forskandsninger.

☞ I alle Landets Boglader, Postkontorer og Postaabnerier modtages Subskription paa nærværende Blad, der udkommer i Christiania hver Løverdags Aften med et Nummer paa 12 Spalter. Subskriptionsprisen er fra forrige Aars Begyndelse (1854) nedsat til 60 ß. Kvart. for indenbyes og 66 ß (Postporto indbefattet) for udenbyes Abonnenter. Et Bind eller en Aargang bestaar i Regelen af 52 Nr., indeholdende henimod 300 Afbildninger. Ved Aarets Udgang leveres Subskribenterne et smukt Titelblad og Register til hele Bindet. — Med Udgivelsen er forbunden en Præmiefordeling af 250 Spd., fordeelte i 17 Gevinster: en paa 80 Spd., en paa 40 Spd., en paa 20 Spd., to paa 15 Spd., fire paa 10 Spd. og otte paa 5 Spd. Disse 17 Præmier ville i Aarets Løb ved Lodtrækning blive fordeelte blandt Abonnenterne, uden Hensyn til deres Antal; kun fordres som eneste Betingelse, at Betalingen bliver ordentlig erlagt for hvert Kvartal. — Skulde Abonnenternes Antal stige til 2000, fordobles Præmiernes Antal, saaledes at der bliver 34 Præmier at fordele til en Værdi af tilsammen 500 Spd. Hvad Bladets Indhold angaar, behøver man kun at henvise til de til Dato udkomne Nr., og gjøre Publikum opmærksom paa, at der leveres Bidrag til samme af mange almindelig yndede og fordeelagtig bekjendte Forfattere, hvis Navne byde tilstrækkelig Garanti for Artiklernes Grundighed og Interesse.
Expeditionen (Østregade Nr. 17.)

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 6. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 10de Februar 1855. | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | IV. Bind.

Indhold:

Ninive*).

(Af Prof. J. L. Ussing).

Sjelden har en Opdagelse havt mere indgribende Vigtighed for Historien, end Opdagelsen af det gamle Ninive. For 12 Aar siden var vor historiske Kundskab om det gamle Assyrien næsten indskrænket til de sparsomme Efterretninger om denne Stormagts Angreb paa det jødiske Folk, som findes i det gamle Testamente; thi det deilige Sagn om Profeten Jonas, og de fabelagtige Fortællinger hos Justinus kunde neppe regnes til Historien. Man vidste, at Ninive havde ligget ved Tigris, og været den største Stad, Jorden havde seet; men den syntes at være forsvunden med det Rige, hvis Hovedstad den var. To hundrede Aar efter dens Fald drog Xenophon med sin Hellener-Hær igjennem de samme Egne. Han omtaler to forladte stærkt befæstede Stæder. Man sagde ham, det var mediske Stæder, og fortalte forskjellige Historier om deres Uindtagelighed; men han havde ingen Ahnelse om, at det kunde være Levninger af det berømte Ninive. Og dog synes Traditionen ikke ganske at være ophørt. Paa en Høi lige over for Mosul ligger en Moskee, fordum en christelig Kirke, som bærer Profeten Jonas's Navn (Nebbi Junus), og angives at være opreist over hans Grav. Dette Sted viste man den fremmede Reisende som det gamle Ninive; men ingen Ruiner vidnede om den svundne Pragt. Det var en sparsomt befolket Slette, hvis Eensformighed hist og her afbrødes af enkeltstaaende, men temmelig udstrakte Høie. Hvem skulde tro, at disse Høie ikke vare Naturens Værker, men Gravhøie over Asyriens Kongsgaarde? Først i Begyndelsen af 1843 lykkedes det Franskmanden Botta i en saadan Høi under Landsbyen Khorsabad 2½ Miil N. O. f. Mosul, at opdage et stort asyrisk Pallads. Et Par Aar senere begyndte Englænderen Layard at undersøge Høien ved Nimrud, 4½ Miil S. O. f. Mosul ved Floden Zabs Udløb i Tigris. Han havde ikke taget Feil; den gjemte store assyriske Palladser. Han gravede i Høien ved Kujundjik, ligeover for Mosul; den gav et lige saa rigt Udbytte. Høiene ved Karamles længere mod O., ved Kalah Sjergah S. f. Nimrud, ved Nebbi Junus og andre Steder gave samme Resultat. En stor Deel af de fundne Skatte bleve bragte til Paris og London. Franske og engelske Pragtværker gjorde de nye Opdagelser bekjendte over hele Verden. Udgravningerne fortsattes baade af Englændere og Franskmænd, ja selv Tyrkerne, der i Begyndelsen havde betragtet Europæernes Efterforskninger med Mistro og Misnøie, begyndte at grave om Kap med dem. Snart vil Sardanapals Stad være ligesaa bekjendt som Perikles's eller Augusts. Nu undres vi ikke mere over den store Udstrækning, de gamle Forfattere tillægge Ninive; det er endog for lidt, hvis vi ville regne alle de her fundne assyriske Palladser dertil. Nu er Assyriens Historie ikke mere tabt. Paa Palladsernes Vægge have hine stolte Konger ladet deres Bedrifter afbilde saa fuldstændigt og anskueligt som muligt, og vidtløftige Indskrifter give Forklaringen dertil. Vel ere disse forfattede i et fremmed Tungemaal, og skrevne med fremmed Skrift (Kileskriften); men det er dog lykkedes de Lærdes Anstrengelser at komme paa Spor efter Læsningen, skjønt de i mange Punkter endnu ikke have opnaaet den tilbørlige Sikkerhed.

Men Opdagelsen af de ninivitiske Palladser var ikke alene af Vigtighed for Assyriens Historie; den har ogsaa kastet et mærkeligt Lys over Nabofolkenes, navnlig over Jødernes Historie og Oldsager. Mangen Beskrivelse, mangt et Udtryk i det gamle Testamente var uklart, fordi vi kun havde Ordet at holde os til, og vor egen Gisning ikke var i Stand til at fremkalde Billedet af Gjenstande, vi aldrig havde seet. Nu er Anskuelsen kommen til, og Jerusalem og dets Folk synes at leve op for os igjen.

Ja i langt videre Kredse spores Virkningen af denne Opdagelse. Den udfylder et stort Hul i Kulturhistorien, og bringer Sammenhæng tilveie imellem Ting, der tidligere syntes at ligge uendelig langt fra hinanden. Sligt var at vente af Landets Beliggenhed. Assyrien ligger midt imellem Ægypten, Grækenland og Persien, og er saaledes den naturlige Midler imellem Oldtidens fornemste Kulturfolk. Assyrerne vare ikke blot et erobrende, men ogsaa et kunst- og pragtelskende Folk, og fra Asiens Hovedstad udbredte Kunst og Smag sig til Vest og Øst. Kunsten uddannede sig forskjelligt hos Grækere og hos Persere; den gik ligesom i to modsatte Retninger; men nu, efterat Ninive er gjenfundet, er det klart, at det er to Grene paa samme Træ. Det har fra Winckelmanns Tid været en almindelig Antagelse, at den græske Kunst havde sin Rod i Grækenland selv, og først i en seen Tid pludselig ved Geniets Magt havde hævet sig til den Høide, vi Alle beundre. Winkelmann kjendte kun græsk og ægyptisk Konst, og det var med fuld Ret, at han paastod, at hiin ikke var en Affødning af denne; paa Asien tænkte han ikke. En og anden talentfuld Forsker havde siden vendt Blikket mod Østen; men Beviset manglede. Nu er det fundet. Nu tvivler Ingen mere om, at det er i Asien, at den græske Kulturs og Kunsts første Spirer ere at søge, og at Grækenlands Kultur er langt ældre end man tidligere har været tilbøielig til at troe.

Det tør forudsættes, at disse Opdagelser i Almindelighed ikke ere det læsende Publikum ubekjendte. Layards større og mindre Værker ere udbredte over hele Verden, og ogsaa i vor Literatur har Etatsraad Molbech i Videnskabernes Selskabs Forhandlinger for 1851 givet en Beretning om Ninives Opdagelse, og nylig har Pastor Marckmann i Folkeskriftselskabets Blandinger fortalt et større Publikum „om Staden Ninive, som blev begravet og staar op igjen." Men det turde maaskee alligevel neppe være overflødigt at meddele en Oversigt over Hoved-Udbyttet af disse Opdagelser, forsaavidt som de bidtil ere fremrykkede og offentliggjorte.

Efter Diodor dannede Ninive en aflang Fiirkant, hvis 2 lange Sider vare 150 Stadier, d. e. 3¾ Miil, medens de korte vare 90. d. e. 2¼ Miil, saa at hele Omkredsen blev 12 geographiske Mile. Muren, der omgav den, skulde være 100 Fod høi og saa bred, at 3 Vogne kunne kjøre jevnsides paa den; den skulde være forsynet med 1500 Taarne, hvert 200 Fod høit. Man har bemærket, at naar Khorsabad betragtes som det nordligste Punkt, Kujundjik som det vestlige, Nimrud som det sydligste og Karamles som det østlige Punkt, fremkommer der en aflang, noget uregelmæssig Fiirkant, hvis Størrelse kun lidet overskrider den af Diodor angivne. Det vilde imidlertid være altfor dristigt, deraf at slutte, at vi havde fundet Grændserne for Ninive, og at vi ogsaa for Resten kunde holde os til den ellers saa upaalidelige sicilianske Forfatter. Han havde selv aldrig været i Assyrien, og han begaar strax den øiensynlige Feil at lægge Ninive ved Eufrat i Stedet for ved Tigris. Af den uhyre Ringmuur, som han omtaler, har hverken Xenophon, eller Nutidens Forskere fundet mindste Spor; og det er dog mere end paafaldende, at denne skulde være saa aldeles jevnet med Jorden, medens ellers langt mindre betydelige assyriske Bygninger strax give sig tilkjende ved Forhøininger af Jorden, og medens Murene om de enkelte Kongsgaarde endnu kunne forfølges i deres hele Udstrækning, som anselige Bakker. Det kan ikke undre os, at Xenophon antog disse for særegne Stæder; men det vare de dog neppe. Palladserne ligge nemlig ikke indenfor disse Ringmure, men ved den ene Side af dem. Disse Mure skulde altsaa ikke beskytte Palladset, men indhegne det tilhørende Rum, som ofte har en betydelig Størrelse. Muren ved Khorsabad danner en regelmæssig Fiirkant, hvor hver Side er omtrent en Fjerdingvei lang. Den Muur, der omgiver Kujundjik og Nebbi Junus, er 1¾ Miil lang. Indenfor disse Mure findes der kun saare faa Spor af Bebyggelse. De have vel indesluttet de kongelige Lysthaver, Dyrehaver og Marker, og maaskee i Krigstilfælde ogsaa tjent som Tilflugtssted for Beboerne af den omliggende Stad. Det synes altsaa, som om Ninive i det Mindste tildeels har været en aaben By, men indesluttende flere befæstede Kongsgaarde. Det er dem, der ere tilbage, og som kunne underkastes en nærmere Forklaring.

Regne vi Ninive fra Khorsabad ved Foden af Høideryggen Gebel Maklub til Zab-Flodens Udløb i Tigris, synes den sydligste Deel, den Trekant, der dannes imellem de to nysnævnte Floder, at være den først bebyggede. Her ligger den Tunnel (Negub), som de gamle Assyrere havde hugget igjennem Klippen for at lede Zab-Flodens Vande igjennem Kanaler ind over Ninives Haver og Marker. Her laa Xenophons Larissa. Her ligger den store Høi med de mange Palladser, hvor en lille Landsby endnu bevarer den vældige Jæger, Nimruds Navn. I de Indskrifter, man har fundet der, mener man at finde assyriske Konger nævnte, som maa have levet i det 12te, ja endog i det 13de Aarhundrede f. Chr. Men den ældste Konge, vi gjøre nærmere Bekjendtskab med, levede henimod Aar 900. Man læser hans Navn Assurakhbal eller Assardanbal (Sardanapal). Det var ham, der byggede det nordvestlige Pallads i denne Borg, hvorfra British Museum gjemmer saa mange interessante Levninger, der fortælle os om hans Felttog, hans Erobringer og hans Privatliv. Han opførte ogsaa de to smaa Templer N. for Palladset; og den høie Jordkegle paa det nordvestlige Hjørne gjemte hans Grav, som det synes, en Trinpyramide, ligesom Babelstaarnet og ligesom de mexikanske Pyramider. Denne Konges Søn, Divanubar, opførte et nyt Pallads i det Indre af Borgen. Dette er rigtignok saa godt som aldeles forsvundet; senere assyriske Konger, f. Ex. Assarhaddon, have benyttet Materialierne deraf til deres Bygninger; men iblandt de faa tilbageblevne Levninger fandtes dog eet Stykke af overordentlig historisk Vigtighed. Det er den Mindesteen af sort Marmor, der i Almindelighed gaar under Navnet Obelisken fra Nimrud, en mindre nøiagtig Benævnelse, da den ikke ender i en Spids, men i en Trinpyramide for oven. Den opbevares nu i British Museum, og Antik-Kabinettet i Kjøbenhavn besidder en Afstøbning deraf. Den er 6½ Fod høi. Paa hver af dens 4 Sider ere der 5 Rader Relieffer, der forestille Kongen, hvem overvundne Folkeslag bøie sig for og bringe Skat og Gaver. En vidtløftig Indskrift fortæller hans Bedrifter og Seire Aar for Aar. Iblandt de overvundne Konger nævnes Jehu, Israels Konge, hvis Thronbestigelse man sætter til 885 f. Chr.

Over 100 Aar senere finde vi atter en Konge opføre et Pallads i det Indre af denne Borg. Det maa vel enten være Phul eller Tiglath Pileser, siden Israels Konge Menahem nævnes iblandt de af ham overvundne Konger. Ogsaa dette Pallads er blevet forstyrret, og Materialierne bortførte af senere Konger. Men Salmanassar, som omstyrtede Israels Rige 722 — hvor var hans Pallads, og hvor see vi hans Historie afbildet og nedskrevet? Navnet Salmanassar har man ikke kunnet opdage; derimod spiller Sargon, som nævnes hos Jesaia (20), en stor Rolle. Det var ham, der opførte den pragtfulde Borg, som Botta opdagede (Khorsabad), og hvis Prydelser man nu beundrer i Louvre. Ruinerne ved Karamles bære det samme Navn; ja selv i Syrien og paa Cypern havde denne stolte Erobrer efterladt sig Mindetavler. Paa en af hans Indskrifter læser man, at han førte 27,280 Israeliter bort i Trældom fra Samaria og de dertil hørende Stæder. Man har derfor formodet, at Salamanassar vel havde begyndt Krigen imod Israels Konge Hosea (2den Kongernes Bog, 17), men at det var hans Efterfølger Sargon, som endte den. Endnu mere bekjendt er hans Søn og Efterfølger Sancherib. Han opførte det store og pragtfulde Pallads, som ligger lige over for Mosul (Kujundjik). De derværende Indskrifter fortælle hans Historie i al Udførlighed. Man læser, at han i sit første Regjeringsaar overvandt Merodach Baladan, med hvem vi vide, at Judæ Konge Hiskia stod i venskabelig Forbindelse, at han i sit tredie Regjeringsaar oversvømmede hele Syrien med sine Hære, slog den ægyptiske Hær, der skulde hjælpe Syrerne, fratog Kong Hiskia 46 af hans fornemste Stæder, og havde taget Jerusalem selv, hvis Judæ Konge ikke havde forsonet ham med en stor Skat af 30 Talenter i Guld og 800 i Sølv (efter 2 Kong. 18 var det 30 i Guld og 300 i Sølv). Paa et Relief i Palladset see vi albildet Fangerne fra Lakisch, den Stad, som Sancherib beleirede, medens han underhandlede med Hiskia om Skatten, og erobrede, før Underhandlingerne vare endte. Fangernes Ansigtstræk ere umiskjendelig jødiske. I et affides Kammer i Palladset har man fundet Geheimearchivet. Dokumenterne ere fortærede; men Seiglene ere endnu tilbage i de Leerklump r med Seiglaftryk, som have hængt ved Dokumenterne. Paa en af disse Leer- eller Lakklumper staar den ægyptiske Konge Sethons (Sos) Seigl ved Siden af den assyriske Konges. Det er denne Konge, som efter Herodots, saavelsom efter det gamle Testamentes Beretning kjæmpede med Sancherib. Deres forenede Seigl antyde en Fredslutning imellem dem, unægtelig en sandsynligere Ende paa Krigen, end det Eventyr, de ægyptiske Præster fortalte Herodot om Musene, der overgnavede Assyrernes Buestrenge. Det gamle Testamentes Beretning om Morderengelen, der gik igjennem Assyrernes Hær, eller om en frygtelig Pest, der nødte dem til at vende tilbage, har i sig selv intet Usandsynligt, men vi kunne naturligviis ikke vente, at den assyriske Konge skulde omtale dette, idet han vilde forevige Mindet om sine Seire. Sancherib regjerede endnu i flere Aar efter det syriske Felttog, og Indskriften viser, hvorledes han hvert Aar drog i Krig imod forskjellige Folk. Ved hans Mord kom hans Søn Assarhaddon paa Thronen. Han opførte det sydvestlige Pallads ved Nimrud, og det Pallads, over hvis Ruiner Jonas-Moskeen staar. Indskriften skildrer ham som en stor Hersker, der endog havde erobret Ægypten og Æthiopien. Hans Søn havde samme Navn, som den ældste her omtalte Konge, Assardanbal eller Assurakhbal. Han har boet i sin Farfaders, Sancheribs Pallads, hvoraf et Par Værelser tilligemed den sydlige Indgang skrive sig fra denne Konge, og tale om hans Seir over Elamiterne. Denne Konges Søn byggede det sydøstlige Pallads ved Nimrud. Hans Navn er ikke læst endnu, og hans Bolig er næsten aldeles forstyrret af Ild. Det var maaskee Ninives sidste Konge, der faldt for Kyaxares's og Nabopalassars forenede Kræfter. Vi kunne ikke afgjøre, om det er til ham, eller

*) De til denne Artikel føiede Afbildninger ere laante af et for nogen Tid siden udkommet historisk Værk „Ninive og Persepolis," hvis Forfatter W. S. W. Vaux er Assistent ved det britiske Museums Afdeling for Oldsager. Red.

til en ældre Konge, at vi skulle henføre Fortællingen om den assyriske Konge, der stak Ild paa sin Borg, og brændte sig selv, sine Koner og sine Skatte, da han ikke var i Stand til at forsvare sig mere. Navnet Sardanapal (Assardanbal) har formodentlig tilkommet flere assyriske Konger. Det er i Grækernes Mund blevet Betegnelse for en østerlandsk Vellystning, hvis hele Stræben gaar ud paa at nyde Dieblikket. Grækerne fortalte, at hans Grav fandtes i Cilicien nærved Staden Anchiale. Der saa man Kongens Billede i Relief ledsaget af en lang syrisk Indskrift, hvori han fortalte, at han havde anlagt Anchiale og Tharsos paa samme Dag; for Resten havde han tilbragt sine Dage i det yppigste Vellevnet. Indskriften endte med den Opfordring til Læseren: „Æd, drik og vær lystig; alt Andet er ikke mere værdt end som saa;" det vil sige, ikke mere værdt end det Smæk med Fingrene, som den afbildede Figur syntes at slaae. En saadan Forestilling har givet Anledning til, at man satte dette Navn pas Dionysos-Statuen i Vaticanet, hvor Viinguden er fremstillet i al sin Blødagtighed med det lange Skjæg og den vide østerlandske Klædning.

De assyriske Bygninger synes os ved første Diekast i høi Grad forunderlige og gaadefulde; men de fleste af deres Særheder forklares lettelig, naar man tager det tilbørlige Hensyn til Landets Klima og til det Stof, Bygmesteren havde til sin Raadighed, overhovedet naar man ikke sammenligner dem med vore Huse, men med dem, der endnu idag bruges i disse Egne. Det er et varmt Klima, hvor den første Fordring til en hyggelig Bolig er, at den skal holde Sommersolen ude, og hvor de velhavende Folk tilbringe den hedeste Tid i underjordiske Kjældere med sparsomt Lys (Serdabs). Det er en blød Jordbund, fattig paa Steen, men rig paa Leer. Hugne Steen kunne kun faaes fra Armeniens Bjerge. De kunne føres ned ad Floden paa Tømmerflaader; men blive dog saa kostbare, at man ikke benytter dem, uden hvor Nødvendigheden kræver det, d. e. hvor Billedhuggeren skal øve sin Kunst, og hvor man skal modstaae voldsomme Naturvirkninger, som Flodens Oversvømmelser. Ellers bygges Alt af Leersteen. Leer findes her allevegne af fortrinlig Beskaffenhed. Naar det blot i 3

Bevinget og hornet Menneskefigur (fra Khorsabad), 7 Alen høi og huggen af tvende Steenstykker.

eller 4 Dage udsættes for den brændende Sommersol, afgiver det gode Muursteen, og ved Brænding i Ovnen opnaaer det en saadan Haardhed, at det kan modstaae selv dette Klimas voldsomme Regnskyl.

En af de første Fordringer til en Kongsgaard var, at den maatte hæve sig noget over det omliggende Land. Hvor der ikke tilbød sig passende naturlige Forhøininger, blev det nødvendigt at opføre saadanne, og man skyede ikke det uhyre Arbeide at opmure dem med Menneskehænder. De assyriske Palladser staae paa regelmæssige Forhøininger, 30, 40, 50 Fod høie, opmurede af tørrede Steen med en ydre Beklædning af hugne Steen, og ovenpaa brolagte med brede Flader af brændt Leer, for saa vidt som ikke Bygninger med Tag over indtage Pladsen. Palladserne ved Nimrud staae saaledes paa en rektangulær Forhøining, hvis lange Sider er henimod 2000, og hvis korte er henimod 1000 Fod lange. Endnu større er Høien ved Kujundjik, i hvis ene Ende Sancheribs Pallads er opdaget. Forhøiningen ved Khorsabad bestaar af 2 Rektangeler, der ere lagte over hinanden i Form af et T; hver af dem er omtrent 900 Fod lang og 360 Fod bred. Disse Forhøininger eller Grundvolde ere ganske af samme Slags som Terrasserne ved Passargada og Persepolis, kun at de hist ligge ved Foden af et Bjerg, og derfor kun tildeels ere opførte af Muurværk. Opgangene have derfor været pragtfulde Trapper, ligesom i Persepolis, eller skraatliggende Veie (Voldbakker); man synes at have fundet Spor af begge Dele.

Til disse opmurede Grundvolde sluttede sig de ovenfor omtalte Ringmure med deres Taarne og Porte. Den franske Konsul Place har ved Sargons Pallads (Khorsabad) opdaget en saadan Port, 31 Fod høi, dækket med en Rundbue af brændte Steen, som konvergere imod Centrum efter Kilesnitslæren, og udvendig omgives af en dobbelt Række vandret liggende Muursteen. Murens Tykkelse er omtrent 45 Fod, og den kunde altsaa vel rumme tre Stridsvogne ved Siden af hinanden. At Murene have været forsynede med takkede Tinder, er utvivlsomt efter de Afbildninger, vi finde paa assyriske Relieffer.

Et assyrisk Pallads frembyder altid en udstrakt Plan. Det ligger som et sammenhængende Net, deels omgivende, deels omgivet af store Gaarde, der enten danne ligesidede Firkanter, eller dog nærme sig til denne Form. De imellem Gaardene liggende Bygninger have omtrent samme Bredde som de. Disse indeholde for det Meste tre aflange Sale, der ligge ligeløbende med Gaardene, den ene indenfor den anden, og hvortil en Deel mindre Værelser støde op. Den forreste Sal er i Regelen den største, den midterste den mindste. Forholdene i disse Sale ere efter vore Anskuelser høist paafaldende, idet Længden ofte er 4 Gange saa stor som Bredden. Deres Størrelse er naturligviis forskjellig efter Palladsernes. I Sargons Pallads ere saaledes de største Sale 118 Fod lange og 29 til 33 Fod brede, i Sancheribs 185 Fod lange og 45 Fod brede. Denne Værelsernes Smalhed bliver endnu mere paafaldende, naar man sammenligner dem med de tilstødende Mures overordentlige Tykkelse, 16, 21, 34 Fod. Murene ere opførte af tørrede Leersteen, udvendig beklædte med hugne Steen, eller i ganske enkelte Tilfælde med brændte Tegl, eller med Kalk med paamalede Figurer. Den Steen, der anvendes til Beklædning af Væggene, er et Slags Alabast, der endnu ofte bruges i Mosul, og derfor ogsaa omtales under Navnet Mosul-Gibs. Stenen er skaaren i store Plader, der ere sammenføiede med Metalkramper i Form af Svalehaler, og rigt smykkede med malede Relieffer, for det Meste i to Rækker, den ene over den anden. Disse Plader have paa de indre Vægge en Høide af 10, 12, 14 Fod, paa Forsiden af Palladserne naae de til 18, 20, 24 Fod. Saa høie have Salene altsaa i det Mindste været; men vi skulle nedenfor see, at de efter al Sandsynlighed have været endnu høiere, idet der ovenover denne Høide har ligget et Stykke Muur med Vinduer i. Imellem Alabastpladerne og Loftet have Væggene været beklædte med malede og emaillerede Tegl, hvor forskjellige Ornamenter og Dyrefigurer prangede i brogede Farver. Det er den samme Vægbeklædning, som vi finde i Babylon, og endnu idag i de lige saa smagfulde som pyntelige persiske Mosteer og Palladser. Assyreren følger saaledes i Udsmykningen af sine Bygninger et Princip, som er den græske og hele den nyere Architekturs aldeles modsat. Vi bruge malede Vægge, som vi foroven forsyne med en Frise af Billedhuggerarbeide; Assyreren sætter Reliefferne ved Foden og de malede Ornamenter for oven. Man seer let, at dette har sin Grund i Murenes Konstruktion. Disse Leermure vare ikke i Stand til at bære en Frise af svære Steenplader; Stenene maae staae forneden, for at støtte og styrke Murene.

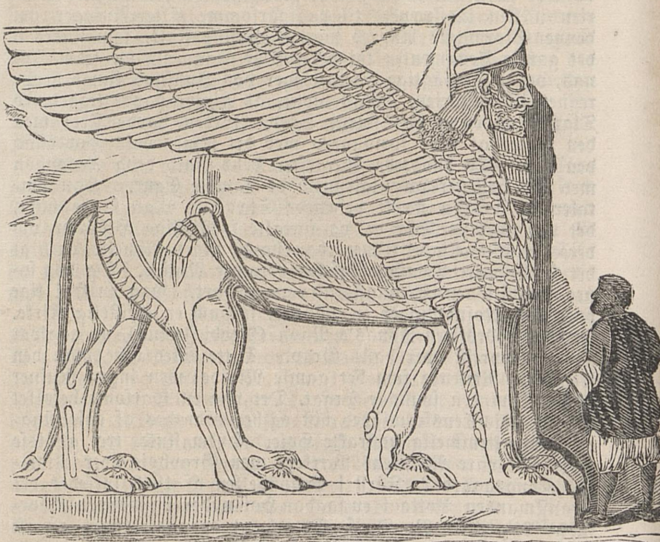
Saavidt kunne vi forfølge den assyriske Bygning med fuld Sikkerhed; men nu opstaae der en Mængde Spørgsmaal, hvis Besvarelse er vanskeligere. Hvorfor have Murene denne overordentlige Tykkelse? Hvorledes have disse Værelser været oplyste, og hvorledes var Loftet over dem? Have disse Palladser havt flere Stokværk, og hvordan vare Tagene? Allerede strax efter at Bottas og Layards første Opdagelser vare bekjendtgjorte i deres Pragtværker, prøvede Englænderen Fergusson paa at løse disse Spørgsmaal, især ved Hjælp af persiske og indiske Monumenter. Hans grundige og sindrige Undersøgelser have ikke blot Værd, fordi han har banet Veien for Andre, men de ville altid læses med stor Interesse, om man end maa finde hans Slutninger altfor dristige, og ikke kan tilbageholde den Tanke, at, hvis han først havde foretaget sit Arbeide efter Layards anden Opdagelsesreise og de endnu senere af Franskmændene foretagne Udgravninger, var han vist kommet til andre Resultater. Det har altid forekommet mig, som om de Tilsætninger, hvormed Fergusson søger at fuldstændiggjøre de forefundne Levninger, ere udførte efter et Princip, som er de assyriske Bygmesteres stik modsat. Jeg kan ikke troe, at disse svære Mure kun have tjent til Underlag for lette Pavilloner med Træsøiler, imellem hvilke Sommerens hede Luftninge og Vinterens Uveirsstorme neppe vilde være at udholde; og Fergussons assyriske Palladser synes mere at egne sig til Boliger for Feer, end for Mennesker.

Hvad vi kunne slutte af Bygningerne selv, er kun saare Lidet. Røvere have plyndret dem, og Ildebrand ødelagt dem. De øvre Dele ere nedstyrtede og have begravet de lavere Dele under deres Gruus og Aske, ligesom i Pompeii, medens Aarhundreders Øde har gjort Graven stedse dybere og dybere. Men Reliefferne paa Væggene give os undertiden Afbildninger af Huse, Palladser og Stæder, vistnok i en lille Maalestok, og ikke tegnede efter Kunstens Regler, men udførte med den Naturlighed og Tydelighed, som saa ofte betegner de første barnlige Forsøg. Vi forstaae, hvad Tegneren har villet give, og vi gjenfinde de mest charakteristiske Træk deraf i Boliger, som endnu bruges i disse Egne.

Flade Tage ere en af Klimaets Fordringer. De afgive et behageligt Opholdssted om Vinteren, naar det ikke regner eller stormer, og om Sommeren efter Solens Nedgang, da de ogsaa ofte brnyttes til Natteleie. Det er til et saadant Diemed, at man ofte kan finde Telte eller Løvhytter opreiste paa dem. De assyriske Huse, vi see paa Afbildningerne, have ogsaa havt flade Tage; men det samme Tag har for det Meste ikke gaaet jevnt over hele Bygningen. Den ene Deel af Huset er høiere end den anden, eller, med andre Ord, over den ene Deel af Huset har der været et 2det Stokværk. Derimod findes der aldrig Spor af mere end to Stokværk. Det øverste Stokværk er ikke blot mindre i Udstrækning, men ogsaa meget lavere end det nederste. Efter Afbildningerne i Sancheribs Pallads bestaar det af Loggier eller Svaler, ikke lange Gange, men mindre Rum, adskilte fra hinanden ved brede Muurpiller, og hvert forsynet med to smaa Søiler. Som Afbildningerne vise, indtog det øverste Stokværk ikke altid den ene Halvdeel af Huset, men undertiden de to yderste Trediedele, medens den midterste Deel er lavere. Der har altsaa været en Gaard, saaledes som vi see i Grundplanerne af Palladserne, og til denne have Svalerne vendt ud. I dette Tilfælde er undertiden Taget over Svalerne afrundet udadtil, saa at det næsten faar Formen af en Halvkuppel. Det nederste Stokværk har en stor Dør, der ikke dækkes af en Bue, som Stadportene, men af et vandret liggende Dørtræ. Øverst paa Muren sees nogle smaa firkantede Aabninger, som vi i vort Klima maaskee neppe vilde kalde Vinduer; men i Mesopotamien er det en anden Sag. Der bruger man endnu idag lignende smaa Vinduer. Det stærke Sollys udenfor behøver kun en lille Aabning for at oplyse et Værelse tilstrækkeligt. Sammenligner man hermed de Huse, som Nestorianerne i Tijari Distriktet endnu bruge, vil man forbauses over Ligheden. Det er det samme svære underste Stokværk med den store Dør og de smaa Vinduer, de samme Svaler ovenpaa, kun at et Par simple Træstøtter træde i Søilernes Sted. Herfra maa vi altsaa gaae ud, naar vi ville fuldstændiggjøre os Billedet af de assyriske Palladser, hvoraf kun en Deel af det nederste Stokværk er bevaret.

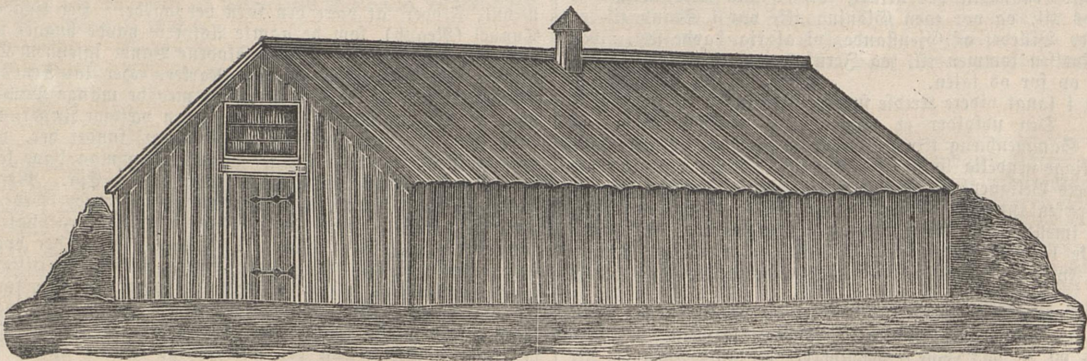
Det er en Selvfølge, at Pragtsalene og de tilstødende Værelser have været under Tag, hvad enten de have baaret et 2det Stokværk eller ikke. Man behøver blot at sammenligne Gulvene i Gaardene og Værelserne, for at overbevise sig derom. Hist bestaar det af brændte Steen, her kun af tørrede. Deraf følger ogsaa, at Salene ikke have faaet deres Lys igjennem en Aabning midt i Loftet, eller en Lyre; Gulvet under Lyren maatte da være lagt af et varigere Stof. De have været oplyste igjennem Dørene og de smaa Vinduer øverst i Væggen, som vi kjende fra Afbildningerne. Et enkelt Sted i Ruinerne vil man ogsaa have fundet smaa runde Huller, der gjorde Tjeneste som Vinduer. De indre Værelser, der ikke have nogen Ydervæg, maa saaledes have været næsten mørke, og kun kunnet oplyses tilstrækkeligt ved kunstig Belysning; thi de ere altfor smaa og smale, til at man kan tænke sig dem høiere end de udenfor liggende Pragtsale, saa at de kunde faa Lys fra Svalerne i 2det Stokværk.

Men hvilket Loft har dækket disse store Sale? Man har tænkt paa murede Hvælvinger, og vi have ovenfor seet, at Assyrerne brugte saadanne til deres Stadporte. Men en Hvælving, der skulde staae i nogen Tid, kunde ikke opføres af tørrede, men kun af brændte Steen, og de indstyrtede Hvælvinger maatte da have efterladt sig kjendelige Levninger. Da ingen saadanne findes, er denne Mening derfor almindelig forkastet. Vi nødes til at tænke paa flade Bjælkelofter. Ved første Diekast synes det og, som om Salenes ringe Bredde i Forhold til Længden lettest forklares af, at Loftsbjælkerne ikke taale nogen større Spænding. Men, betænker man, at disse Sale have en Bredde af 33, ja af 45 Fod, indseer man let, at, om man end lagde de stærkeste Cedertræes-Bjælker derover, vilde de ikke uden Understøttelse kunne bære noget Loft eller

Bevinget Løve (fra Nimrud) med Menneskeansigt, huggen i Alabast og omtr. 5 Alen høi. Opdaget af Layard og bragt til England.

Tag. Der synes derfor ikke at være nogen anden Udvei, end den, som Fergusson foreslaar, at lade en eller to Rækker Søiler løbe langs igjennem Salene. Der er vel ikke Spor tilbage, hverken af Søilerne, eller af Stederne, hvorpaa de have staaet; men dette forklares let, naar man antager, at de vare af Cedertræ, ligesom Søilerne i Kong Salomos Pallads. Naar derimod Fergusson giver dem persepolitanske Kapitæler, er dette ligefrem stridende imod hvad de assyriske Monumenter selv frembyde. I et Relief fra Sargons Pallads er der forestillet et Lysthuus ved en Flod. Taget bæres af Søiler, hvis Kapitæler ligne de ioniske, kun at der findes nogle plumpe Ringe under Snirkelparret, og at der ovenover dette findes endnu et mindre Par Snirkler. Billederne fra Sancheribs Bolig vise os noget Lignende. Der er det, vi finde de store Palladser med Svalerne i 2det Stokværk. De to Søiler, der bære Taget over dem, have Snirkel-Kapitæler, der ligne de ioniske omtrent saa meget, som man kunde vente af en saa lille og saa flygtig Afbildning. Her have vi altsaa den Spire, hvoraf det pragtfulde ioniske Kapitæl hos Grækerne siden udviklede sig. De paa de nysanførte Monumenter afbildede Søiler ere korte og tykke. Det er klart, at de ikke ere af Træ. Det vilde imidlertid ogsaa være altfor dristigt, at tænke sig dem af Marmor eller anden Steen, da ikke en eneste saadan Søile er funden i Ruinerne. Nu er det endelig ved Places Udgravninger afgjort, at de vare af presset eller stampet Leer med et Overtræk af Kalk. Hvad Under alt-

Engelsk Træbarak paa Krim.

saa, at Tiden har forvandlet dem til Støv? Dog beretter Place, at han i Sargons Pallads har fundet en stor Mængde saadanne Søiler. Foran en Muur, som var beklædt med brogede emaillerede Tegl, stode der to Rækker Søiler af sammenpresset Leer med et sort Kalkovertræk, formodentlig for at efterligne den haarde sorte Marmorart, Assyrerne undertiden anvendte til Billedhuggerarbeide. Afstanden imellem Søilerne i samme Række var ikke mere end et halvt Kvarteer. Ligesom de i Svalerne paa Billederne staae to og to, stode de her syv og syv, og efter hver syvende Søile fulgte en massiv firkantet Pille. (Fortsættes).

Transportable Træbarakker for de engelske Tropper paa Krim.

Vi levere her en Tegning af en af de 1000 Barakker eller Træhytter, som efter den engelske Regierings Ordre ere opførte for Armeen paa Krim; Halvdelen af disse bleve opførte efter Overeenskomst med DHrr. Price & Co., Tømmerhandlere fra Gloucester, og det Øvrige blev overdraget til et Firma i Portsmouth.

Enhver Hytte rummer 20 a 30 Mand, og de vil uden Tvivl befindes at være meget hensigtsmæssige for Soldaterne og beskytte dem mod Vinterens Haardhed.

Disse Hytter ere 28 Fod lange og 16 Fod brede. Mandskaberne ligge jevnsides, og i Midten er et Rum af 4 Fods Bredde, hvori er anbragt en Ovn, der tjener saavel til Hytternes Opvarmning som til at koge i.

Enhver af disse Barakker er kun forsynet med een Dør og et Vindu i den ene Ende, og 2de Luger ere for Luftigheds Skyld anbragte i den anden Ende. Tag og Vægge ere vandtætte, idet Trælister bedække Brædbernes Sammenføininger. Man har ogsaa foreslaaet at beklæde Tagene med Huder. To Rader Hylder ere opslaaede langs Væggene for Mandskabets Klæder etc.

En norsk Bondefamilies Liv.*)

V.

Johannes Berg gjentog snart sit Besøg paa Myre hos sin Søn og glemte omsider ganske det Had, der paa Grund af Giftermaalet tidligere havde skilt dem ad. Han fik da altid en Dram. Den tog han gjerne, dog hjemme kunde han ingen faae, da Konen for at indøve ham i Nykterhed altid gik med Skabnøglen i Lommen. Og i Skabet stod Brændeviinskaraflen. Men naar han saa havde faaet sig et Glas eller to, blev han ligesom et nyt Menneske. Han talte da med denne Friskhed og spøgende Djærvhed, der er saa eiendommelig for vore Bønder, men som han ligesom havde nedgravet i et mageligt Liv og en stadig Tilvænnelse til at lade Alt gaae efter Konens Hoved. Forresten drak han sig aldrig fuld. Dette kom just ikke deraf, at han holdt inde ved det første Glas, men fordi han

*) Se forrige Aargang Nr. 11, 19, 28 og 41.

Familiesorg. (Efter Tidemands Maleri).

var en af disse Bondenaturer, der, uden at være arbeidsslidte, taale, hvormeget det skal være.

En Aften, han sad her hos Ole og Marit og spøgede med „Vetljehans," blev han saa oprømt, at han besluttede saasnart han kom hjem, at tale med Fynd og Klem for Ragnhild, om at hun skulde lade sin Trodsighed fare og see til Sønnen. Idet han gik, bad han Ole om nok en Dram, for at han rigtigt kunde være ved friskt Mod, naar han skulde „læse Konen Texten."

Men Johannes var temmelig fed, og derfor blev han som alle magelige Folk udmattet ved at gaae endog et ganske lidet Stykke Vei. Da han kom hjem, var han saaledes ikke oplagt til at tale Konen tilrette. Derimod greb hun Ordet saasnart hun saa ham.

„Du gaar aa rangler her huusmellem, Du Mann, og Ingun ændser det; men Du maa inkje tru det, at inkje eg veit kor Du gaar — for eg heve naa mine Roner ute lel eg. Du er naa den største Godfjotting, som finns i sju Præstgjæld, Jehans, som gaar burt paa dette Myre. Ja, Mann, eg veit det nok, gamle Berit sat i Eldhuset der og saag Deg, da Du i Skymmingen pilta inn der."

„Aa bruk deg inkje saa Kjæring; kom Du berre tel Myre og saag, kor gjildt Alt er der naa, kor dei heve fuldt op baade Vaadt og Turt, baade til aa bite og til aa brænde, saa skulde vel — —"

„Aa Mann, eg høyre inkje paa det Dira, eg — — naa blir Olosten kall au."

Dermed løb hun hen til Kjøkkenskorstenen, og Johannes maatte ganske slukøret opgive sit Forsøg.

Nogle Aar vare forløbne. Det var Juul, og Andendag skulde der være Barsøl paa Myre. Det var det fjerde Barn og det skulde bære Navn efter Oles Moder.

Kulden var knitrende, men den afholdt ikke Bønderne fra at drage til Kirke. Over de iisbelagte Elve, og under brændende Sno, jog man sine Travere afsted i den mest hensynsløse Kapkjørsel. Men da man var fremme og havde spændt Hestene fra, og var kommen ind til gamle Kari Kirkestuen, saa blev man snart opvarmet; for hun bar ind paa Skorstenen tørre Løvriisfanger, der frasede og brændte saaledes, at Flammen slog opigjennem Skorsteenspiben og dannede ligesom en sommerlig Aftenrødsstribe i den kolde blaa Luft.

Her tog Kirkegjængerne frem sine Lommeflasker, trak Venner og Venners Venner tilside, og trakterede dem — og bleve saa af disse trakterede igjen. Saaledes forberedte man sig til at holde Kulden borte, naar man kom til Kirken.

Ogsaa Oles Fader og Moder toge ind her før Gudstjenesten, men da den var endt, vilde Konen ikke tillade ham at gaae ind, for saa vidste hun der blev en evig Venten, medens den og den trakterede. Ogsaa gjættede hun, at Ole og hans Barsølsfolk vare derinde, for hun havde i Kirken været Vidne til Barnedaaben. Men da Johannes havde faaet Konen vel under Slædefælden, smuttede han ind, og nu blev han med Et omringet af saadant et Batteri af Flasker, at da han vendte tilbage til den utaalmodige Venterske, var han allerede bleven meget oprømt, og lod Hesten steile og kjørte Kringer og Kroger i Gaarden og bad hvem som vilde at kapkjøre med ham. Han tumlede og sumlede saa længe omkring, trods Konens idelige Paabud om at han skulde kjøre, at Barsølsfolkene allerede vare komne ud og droge iforveien. Nu lod han Hesten sætte efter Færden — og med Et fik han det dristige Indfald at kjøre Konen lige ind i Barsølsgaarden. Da han kom til Grindsledet ved Myre søgte han saaledes at dreie derind; men Hesten standsede midt i Ledet, ligesom om den mærkede dette var et galt Tilløb, og strax greb Konen i Tøilerne, saa den vendte om. Idet hun saa tilbage paa Manden, der stod paa Meiderne, sagde hun med et harmfuldt Smiil: „Nei me let oss inkje kjøyre, kor ein samlingslaus Mann vil. Sjaa berre, Hesten veit meir enn Du; men saa va'n inkje inne i Kyrkjestugo hell."

„Aa det vilde inkje væra di Ære for nær, Ragnhild, um Du saag inn paa Myre idag. Helg er det, og Lag atpaa, aa saa skul' Du sjaa, der er Folk, som sitt varmt innom Væggen, der au."

„Aa seig inkje Sligt, Mann! Eg heve harmast nok før idag ved aa sitja i den kalle Kyrkja aa høire dei lægg mit Navn paa Ongen sin."

Dermed maatte Johannes give tabt og lade det gaae hjemad til Berg.

Paa Myre finde vi samlede Marits Forældre og Søskende og andre af hendes Skyldfolk og desuden Brit og Mikkel, der nu er bleven temmelig stille. Ole gaar omkring blandt sine Gjæster, snart med Ølkanden, snart med Støbet, og efter Bygdens Skik nøder han dem til at drikke over Evne. Marit følger ham med sin Smaabrødskurv, hvoraf hun uddeler drøie Stabler paa hver, og naar Gjæsterne ville lægge Noget bort, skjænder hun venligen paa dem, fordi de ere saa „baavare," og bryder Smaabrødet over, saa at de, naar det alligevel er spoleret, syntes de ligesaagodt kunne fortære det. Imidlertid skriger den lille Ragnhild heel hensynsløst, fordi hun ikke synes om at fare fra den ene barneømme undseelsesklodsede Faddergjentes Arme til den andens. Hun tager endog deres rystende Husken for Mishandlingens Lidelser og vil slet ikke lade sig berolige med al den Smiger, der ødsles paa hendes store blaa Øine og hendes prægtige med Sølv- og Guldkniplinger besatte Daabshue.

Gamle Berit, som frivilligen har indfundet sig i Barsølet, for at kunne give Bergskjæringen Beretning derom, betragter Barnet med en hemmelighedsfuld Mine og hvisker til Marits Moder: „Stakkars Baadnet, det har Valken — men det er naa inkje Dauingsvalk; nei kors da, berre Kyrkjevalk, og Baadnet blir kvit den, naar det smøyges tre Gongo rangsøles gjennom Kyrkjesveipen — jakors da."

Da det vel var bleven mørkt, reiste alle hjemad, undtagen Marits Forældre og Berit. Den Sidste blev under Paaskud, at hun vilde passe Barnet, da Marit kunde have fuldt op at gjøre alligevel.

Snart fore Langslæder, fulde af hujende Menneskeskarer atter ind paa Gaarden. „Jammen heve me der Nokun, som kjøyre Julkute da!" udbrød Marit, og saa udigjennem Vinduet.

„Aaja, det er godt, det hæng ved Folk ein og anden gamall Skik endda," bemærkede Berit, idet hun trak et dybt Suk. „Men naa er det mest ymise onge Gapar, som slaar seg ihop og kjøyre Julkute. Men i min Oppvæxt, saa var det kvar vaxin Mann i Huset, som slog seg med, naar Nokun kom, og naar dei saa heve kjøyrt mellem nokre Garde, saa var Sloe (Rækken) saa lang, at ho gjek fra Kyrkjestugo like til Kyrkjebolken, Slæda i Slæda."

I det samme styrtede et halvt Snees unge Gutter ind, og blandt dem var ogsaa Oles Fader. Ole og Marit modtoge Alle med den Gjæstfrihed og Blidhed, som ethvert Julebesøg hos vore Bønder kan regne paa, og især glædede de sig over Johannes's uventede Ankomst og kunde ikke bare sig for at forlyde sig om hvorledes det gik til.

„Disse Fleiper (Spøgefugle) kom ind til meg," sagde Johannes," og sa' dei skulde hit til deg Ola. Og saa heve Ragnhild saa fuldt op med at stelle til for hennas langfremmandes Slægtninger, som skal komma imorgen, at eg tænkte som saa: ho sagtnar meg inkje, um eg smett ut ein liten Rid, aa saa vart eg med disse Karom."

Men da han vel havde sagt dette, fik han Øie paa gamle Berit og skjønte nok da, at hans Besøg her ikke kunde skjules for hans Kone.

Da der havde „vanket baade Vaadt og Tørt," saaledes at Juulkutkjørerne vare blevne endnu lystigere, end da de kom, droge de med Skraalen og Skrigen bort igjen. Ole skydsede sin Fader frem til Ildhuset paa Berg; men der satte han ham af og vendte om af Frygt for at blive seet af Moderen.

Tyvendehelgen kom og Julen var forbi. Spinderokkene bleve tagne indigjen fra Staburet som Ørkhedens Kjendemærke. Efter en haard Vinter fulgte et venligt Foraar; og hele Sommeren blev rigtigt et Kornveir, snart Solskin, snart Regn, og saaledes fik hele Bygden den glædeligste Høst.

Men da Avlingen vel var indbjerget, begyndte Børnekopperne, for hvilke man nu havde været forskaanet i hele ti Aar, at udbrede sig med Heftighed. Denne Sygdom var dengang saa meget frygteligere, som den paa sine Omgange angreb saagodtsom Enhver, der ikke tidligere havde havt den, og denne Erfaring havde ophævet enhver Forsigtighedsregel mod Smitten. Troen paa at Ingen, ialfald ikke i Længden, kunde undgaae den, var dengang saa grundfæstet, at det endog hændte man bragte friske Børn hen til Syge, for at de ligesaagodt først som sidst kunde komme til at overstaae Sygdommen. Derhos antog man, at de Smaa ikke lede saameget derved, og at de lettere ved Væxten vilde forvinde dens Vanziringer, forudsat at de levede; og „hvis Døden var dem tilskikket," saa var det altid bedre, meente man, at døe i den skyldfrie Alder, end naar man var bleven ældre og „syndig."

Ogsaa til Myre kom Sotten. De tre ældste Børn bleve først angrebne; de kom sig snart igjen. Men saa blev det yngste sygt. Forældrene vaagede Nat og Dag, angstfulde lyttende til det matte Aandedræt og bedende for den Lilles Frelse. Men forgjæves. Døden krævede sit Offer og kastede en tung Sorg ind i den hidtil saa lykkelige Familiekreds.

Literatur og Kunst.

Dansk Maanedsskrift, redigeret og udgivet af Dr. M. G. G. Steenstrup (Kand. theol.) Første Binds første Hefte. Kbhavn. 1852. Hvert Hefte omt. 4 Ark. 8 a 22 ß. Norsk eller 2 Spd. 24 ß. pr. Aargang (2 Bind.) Medens Professor Munchs Sygdom vel i nogen Tid vil forsinke Paabegyndelsen af det af ham bebudede „Norske Maanedsskrift," har Dr. Steenstrup i Kjøbenhavn under ovenanførte Titel begyndt et Tidsskrift, der stiller sig samme Forbillede som Munchs, nemlig Schouws Danske Ugeskrift og Tidsskrift, og ligesom dette saaledes stræber at blive „et Mellemled mellem Videnskaben og det dannede Publikum, idet det deels gjennem populære Afhandlinger vil gjøre dette bekjendt med Videnskabens Opdagelser og Fremskridt i forskjellige Retninger, deels alsidigere og grundigere belyse for vore egne (danske) og fremmede Samfundstilstande, end i Regelen kan skee i Dagbladene." Nærmere betegner Udgiveren Formaalet for Tidsskriftet saaledes: „Det vil ikke udelukke noget Æmne, naar Maaden, hvorpaa det er behandlet, gjør det skikket til at interessere den dannede Almeenhed. Det vil ligesaavel udbrede Kundskab til Naturen, som til Menneskelivet, og derfor ikke mindre levere Afhandlinger og Meddelelser om naturhistoriske og physiske Gjenstande samt geographiske Opdagelser, end om almeeninteressante historiske Begivenheder og Forhold fra ældre og nyere Tid." Ogsaa Afhandlinger angaaende Samfunds-Tilstandene og Bevægelserne saavelsom Kritiker ville blive optagne. En heel Deel anseede Mænd have lovet Udgiveren sin Understøttelse. — Det første Hefte begynder med en Afhandling „Ninive" af Professor J. L. Ussing angaaende de for Assyriens og Kulturhistorien saa vigtige Opdagelser, der i de sidste 12 Aar ere gjorte i Ruinerne af hiin gjennem Aarhundreder ligesom sporløst forsvundne Kjæmpestad. For dem, der have havt Anledning til at gjøre sig bekjendte med de større udkomne Værker ang. disse Opdagelser, vil vistnok Ussings Afhandling være temmelig overflødig, saamegetmere som den ikke ligesom hine er ledsaget af Afbildninger, hvilke ere uundgaaelig nødvendige for at give et sandt Begreb om de udgravne Gjenstande. For Andre derimod, og dette er Mængden af det læsende Publikum, vil en saadan Oversigt over Udgravningernes Hovedudbytte — som han i en tiltalende Fremstilling har givet — være særdeles kjærkommen. Dette vil endnu i høiere Grad være Tilfældet med norske Læsere, end med danske, da vore Journaler saagodtsom intet har beretttet om dette Æmne, medens dog baade Molbech og Marckmann har gjort danske Læsere bekjendt dermed. Derfor have vi fundet det hensigtsmæssigt at optage Afhandlingen foran i vort Blad, idet vi dertil føie nogle Afbildninger, der ville give Begreb om de assyriske Oldsager. Ved denne Optagelse opnaae vi ogsaa et andet Øiemed, nemlig at give en Prøve paa det paabegyndte Tidsskrifts Indhold. Efter Ussings Afhandling følger om „Mormon-Staten ved Saltsøen" (oversat efter Edinb. Review) og endelig et af Prof. Steenstrup i den naturhistoriske Forening holdt Foredrag „om den i Christian den III's Tid i Øresundet fangne Havmand (Sømunken, kaldet.)" Dette 4 Alen lange Havmonstrum, der ved dets Fangst eller Kasten op paa Stranden ikke alene gav den overtroiske Masse dygtigt Talestof, men endog vakte Opsigt over en stor Deel af det dengang dannede Europa, afbildedes og beskreves i anseede naturvidenskabelige Værker og omtaltes af troværdige historiske Forfattere, — dette Monstrum har Steenstrup temmelig fyldestgjørende beviist var intet Andet, end en Blæksprutte, men dog en saa usædvanlig, at maaskee Ingen har seet nogen saadan hverken før eller siden. At der ude i Atlanterhavets Dyb findes Blæksprutter af en Størrelse, som flere Gange overgaar den Størrelse, Naturforskerne i Almindelighed tillægge Skabninger af denne Dyreklasse, beviser han saavel ved Islænderes Optegnelser, som ved et opbevaret Hornnæb af en Blæksprutte, der i 1853 drev op paa Jyllands Vestkyst. — Som man vil see, indeholder dette første Hefte betydelige originale Bidrag. Fortsætter Tidsskriftet, som begyndt, vil det saaledes ogsaa fortjene Udbredelse hertillands. Men de originale Bidrag ville vel snart blive sjeldne; ialfald sees af Avertissementer i danske Aviser, at det andet ogsaa allerede udkomne Hefte blot bestaar af Oversættelser.

Medicinalkommitteen i Christiania har udgivet Aktstykker angaaende Koleraepidemien i Norge i 1853, i Lighed med de tidligere udkomne Aktstykker om Sygdommen i 1850.

Af „Folkevennen" er forrige Aargangs 6te (sidste) Hefte udkommet og indeholder „Kortfattet Fremstilling af den nyere tydske Barskovdyrkning" af P. Chr. Asbjørnsen. Denne populært skrevne Afhandling, der slutter sig til samme Forfatters Opsats om Lærketræet i det forudgaaende Dobbeltheste, giver et Omrids af de tvende nyeste tydske Skovdyrkningsmethoder: den Biermanske og den Buttlarske. Foruden det løbende Dagsmæssige indeholder desuden Heftet Slutning af Sexes „Noget om Geognosi og Geologi", en Opsats, der synes at høre blandt dem, der paa Grund af sin Beskaffenhed bedre passe for Tillægshefter end til Indførelse i Tidsskriftet, hvor den desuden er bleven splittet.

Norge.

Christiania. Under 1ste Febr. have følgende Udnævnelser fundet Sted, nemlig: Sognepræst til Hassels Pstg., E. Dietrichson, som valgt Provst i Vesteraalens Provsti i Tromsø Stift; Kand. theol. O. Domaas til pers. Kap. hos Stiftsprovst F. Rode ved vor Frelsers Menighed i Christiania; Byfoged i Drøbak, N. L. Vogt, til Byfoged i Kragerø; Bureauchef i Finants- og Tolddepartementet, N. H. G. Baumann, til Foged i Laurviks Fogderi; Fuldmægtig i Justits- og Politi-Departementet, T. L. Magelsen og Kand. juris A. Kjerulf til Bureauchefer samt Kand. juris P. G. L. Lundh og P. S. J. Daae til Fuldmægtige i bemeldte Departement; Undertoldbetjent i Bergens Tolddistrikt, N. Henrichsen til Overtoldbetjent i Christianssunds Tolddistrikt; forhenværende Distriktslæge J. G. Gløersen til Korpslæge ved laurvigske Musketeerkorps; Kompagnichirurg i den christianssandske Infanteribrigade, J. M. C. Blichfeldt, til Korpslæge ved Stavangerske Musketeerkorps, og Kapitain og Kompagnichef i den 2den akershusiske Infanteribrigade, F. O. Juell, til Brigadeintendant ved den throndhjemske Infanteribrigade.

— Under s. D. have endeel Avancements og Ansættelser i Armeen fundet Sted,

— Under s. D. er Høiesteretsadvokat C. W. Andresen meddeelt Tilladelse til at aflægge den lovbefalede Prøve for, efter at have bestaaet i samme, at udnævnes til Assessor i Høiesteret.

— Under s. D. er Handlende i Stavanger, J. Sømme, anerkjendt som nederlandsk Vicekonsul sammesteds.

— Under s. D. er Exam. medic. og pharm. C. G. H. Dietrichs meddeelt Bevilling til at drive et andet Apothek i Drammen.

— Under s. D. er Kand. theol. og juris H. N. Roosen meddeelt kgl. Konstitution som Lærer i Religion, Historie, Geographi og Norsk ved Søkadetinstitutet.

— Under s. D. ere Efternævnte meddelte Afsked i Naade, nemlig: Fuldmægtig i Revisions-Departementet, T. M. N. Meldahl, med 220 Spd. aarlig i Vartpenge; Eskadronschirurg i Kavalleribrigaden, P. W. K. Dietrichson, Korpslæge ved sognske Musketeerkorps, H. Lehman og Kapitain og Chef for frølandske Kompagni, J. M. Hals, sidstnævnte med en aarlig Pension af 288 Spd.

— Under 2den Febr. er P. C. Kraby beskikket til Lensmand i Næssets Thinglag, Romsdals Fogderi.

— Studentersamfundets Byggefond er nu voxet til 9005 Spd. 101 ß. Af den sidste Tilvæxt er 44 Spd. 18 ß. indkomne ved Salg af Beretningen om Studentermødet i 1851 og 36 Spd. 25 ß. for solgte Exemplarer af Frøken Fredrikke Egebergs til Byggefondet skjænkede Kompositioner.

— I Selskabet til Folkeoplysningens Fremme holdtes Generalforsamling den 5te Febr. Af den af Formanden oplæste Aarsberetning fremgik, at Selskabets Indtægt har i forrige Aar udgjort 3189 Spd. 80 ß. og at Kassebeholdnigen efter Udredelsen af alle Udgifter kan ansættes til 750 Spd. Da Beholdningen ved forrige Aars Udgang ansattes til 540 Spd., er den saaledes i Aarets Løb bleven forøget med mere end 200 Spd. For sin Kontingent have Selskabets Medlemmer erholdt omtr. 60 Ark („Folkevennen" med Tillægsheftet „Sange og Rim"). Af de til Salg bestemte 1000 Exemplarer af den i 1853 udgivne Naturlære er det største Antal optaget. Efter Forslag af Lektor Aschehoug fattedes følgende Beslutning: „Generalforsamlingen henstiller til Bestyrelsen at foranledige hyppigere Møder afholdt indenfor Selskabet til Drøftelse af Gjenstande, der vedrøre Selskabets Formaal." Det foretagne Valg paa Repræsentanter havde saadant Udfald: Friis 37 St., H. Nissen 36, Monrad 30, Knudsen, Rasch, Wexels, J. Aasen hver 29, Malling 28, Th. Broch 23, Daa 21, R. Keyser 21 og Sundt 20 efter Lodtrækning med Aschehoug, der ogsaa havde 20 St. Suppleanter: Aschehoug, P. A. Munch, Sexe, R. Nissen, Kyhn, Rosing, Schübeler, Steensrud, Arup, Fr. Brandt, Asbjørnsen og Ebbell. Til Revisorer valgtes: Ræder og Adjunkt Bødtker, til Suppleanter: Segelke og Sexe. Til Bestyrelse har Repræsentantskabet valgt de Forrige: H. Nissen, Prof.ne Monrad og Rasch og Overlærer Knudsen, samt istedetfor Lektor Friis, der er udtraadt af Bestyrelsen, Lektor Aschehoug.

— Christiania almindelige gjensidige Forsørgelsesanstalt havde den 31te Dec. f. A. ifølge derom offentliggjort Beretning et Overskud af 5942 Spd. 65 ß. 344 Personer vare interesserede i Anstalten, hvoraf 151 hvis Død vilde paaføre den Tab, 193 hvis Død vilde tilføre den Gevindst. I Aarets Løb var gjort Indskud paa 48 Policer og et Dødsfald indtruffet blandt Interessenterne.

— Den 9de Febr. underkastede Bergkandidat H. K. Christie sig Reallærer-Embedsexamen med Charakteren Laud. med Udmærkelse.

— Det i den forløbne Uge afholdte Christiania-Marked var besøgt af en stor Masse Mennesker, for hvis Morskab Gjøglere, Bjørnetrækkere o. s. v. som sædvanligt havde sørget. Hestene vare usædvanlig dyre. Der betaltes indtil 300 Spd. for Hingster og for almindelige Arbeidsheste forlangtes 100 Spd.

— I den første norske Assuranceforening var den 31te Okt. f. A. 964 Skibe forsikrede for 3,897,822⅔ Spd. 151 Skibe vare tilkomne siden Udgangen af 1853, og Overskuddet fra sidstnænte Aar sees at have været 35,641 Spd. 38 ß.

— Jomfru Sullustad har nu debutteret paa Christiania som Fiskerpigen i „Slægtningerne." Ogsaa Jomfru Parelius har opsagt sit Engagement ved det norske Theater, for at gaae over til hiint. Paa det norske Theater er opført et nyt femakters Stykke, „Hjertet og Pengene," paa Christiania Theater et fireakters, „Poiriers Svigersøn."

— Den 7de og 8de Febr. afholdt den geistlige Forening paa Universitetet sit sædvanlige Halvaarsmøde, hvori Spørgsmaalene: „Bør de apokryphiske Bøger udelukkes af vore Bibeludgaver," og „Om Nadverens rette Stilling i vor kirkelige Kultus," forelaa til Diskussion.

Lillehammer. I Gudbrandsdalens Provsties 7 Præstegjælde er der i de sidste 9 Aar (1846—1854) fødte 4997 flere end døde.

Paa Kongsvinger afholdtes den 3die Febr. et Møde angaaende Jernbanens Forlængelse til Kongsvinger (eller 1¾ Miil nordenfor samme), hvortil havde samlet sig Mænd fra alle de Præstegjælde, der ved det paatænkte Anlæg vilde komme i Forbindelse med Christiania. En Kommittee af fem Mænd (O. Bjørneby, Exam. jur. Omsted, Pastor Rynning, J. Bredesen og O. Valstad) valgtes og gaves det nødvendige Paadrag.

I Laurvig arbeides paa Stiftelsen af en Pensionsindretning for Enker og ugifte Fruentimmer.

Ved Skudesnæs, Espevær, Kinnsund og paa andre Steder er faldet ret godt Fiske.

Langesund. Den almindelige Pensionsindretning i Langesundsfjorden tæller nu 351 Medlemmer og har en Kapital af af 12,889 Spd. 52 ß.

— Dampskibet „Trafik" har i f. A. havt en Indtægt af 7,691 Spd. 57 ß., en Udgift af 6032 Spd. 59, altsaa et Overskud af 1658 Spd. 118 ß.

Bergen. Theatret skal have indgivet Andragende til Sparebanken om en aarlig Understøttelse af 1000 Spd.

— Paa Theatret opførtes i Begyndelsen af Januar et historiskt femakters Drama „Inger af Østeraad," og i Begyndelsen af Febr. „Dobbeltgjængeren" dramatisk Spøg af Isachsen. Bergensposten roser hiint Stykke, men kalder dette „fade, aandløse Gadeløier."

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. I Gøtheborg have Thomander, Prehn og Løvgreen udstædt en Indbydelse til Oprettelsen af en „Gustav-Adolfs-Forening," der skulde sættes i Forbindelse med de tydske Foreninger af samme Navn. Øiemedet med disse Stiftelser er, som bekjendt, en Forening af saadanne Medlemmer af den evangelisk-protestantiske Kirke, som have lagt sig paa Hjerte de Troesforvandtes Nød, der savne de nødvendige Midler for et kirkeligt Liv og derved ere udsatte for at gaae tabte for Kirken.

— Lund er erklæret fri for Kolera.

England. Ministeriet søgte ikke synderlig at forsvare sig mod Oppositionens Angreb i Anledning af Armeens sørgelige Tilstand paa Krim, men anførte kun til sin Undskyldning den slette engelske Armeeorganisation; selv Premierministeren betegnede Englændernes Tilstand foran Sebastopol som „skrækkelig og hjerteskjærende." Roebucks Forslag om Nedsættelsen af en Undersøgelseskommittee blev saaledes i Underhuset antaget med 305 mod 148 St., og som Følge af dette Nederlag aftraadte Ministeriet. Lord Derby (Toryernes Høvding) kaldtes til Dronningen; men hans Forsøg paa at danne et Koalitionsministerium strandede. Siden kaldtes Marquien af Landsdowne og Clarendon, saa Palmerston og Russell. Endnu den 5te Februar var intet nyt Ministerium dannet. Globe beretter imidlertid, at det skulde forblive uforandret med den Forskjel, at Palmerston blev Premierminister og at Krigsministerens, Indenrigsministerens og Geheimeraadspræsidentens Pladser vare ubesatte.

— I Overhuset har Aberdeen erklæret, at Østerrig strax deeltager i Krigen i det Tilfælde, at Rusland forkaster de fælles opstillede Fredsvilkaar. — De fleste engelske Blade dømme strængt om John Russell for hans Udtræden af Ministeriet og beskylde ham for Charakteersvaghed.

Frankrig. Prinds Napoleon er vendt tilbage til Frankrig. Efterat han i Konstantinopel var bleven helbredet, forudsagde Lægerne ham et Tilbagefald til Sygdommen, hvis han paany gik til Krim.

— Der er Tale om, at 100,000 Franskmænd snart skulle marschere mod Østen, enten gjennem Italien eller Preussen.

Tydskland. Østerrig har den 30te Januar hos Forbundsforsamlingen taget sin Fordring tilbage om Mobiliseringen af den halve Forbundskontingent, efterat Preussen havde gjort en Forestilling om at holde Kontingenterne saaledes i Beredskab, at de skulle kunne være marschfærdige inden 14 Dage, og dette Forslag er antaget.

Spanien. Tilstanden synes særdeles faretruende, og en Opstand af Karlisterne er allerede udbrudt i Pampelona, Guadalaxara og Morilla.

Rusland. Ifølge officielle Opgaver udgjør de Tab, som Ruslands aktive Hær i forrige Aar har lidt, 111,132 Mand.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Mos Fogedembede med omtr. 1242 Spd. i Indtægt.

En Landhandlerbestilling i Hiterdals Pstg.

En Lærerpost ved Aasgaardsstrands faste Almueskole med 100 Spd. i Løn.

En Sagførerpost ved Underretterne (Budskeruds Amt).

En Lægepost ved Jernbanen.

Skorsteensfeiertjenesten i Laurvig med 200 Spd. i faste og 230 Spd. i uvisse Indtægter.

Lødingens Distriktslægeembede med en aarlig Gage af 400 Spd.

Skjærstads do. Lurø do. Brønø do. Alle med lige Gage (400 Spd.)

Den norske og svenske Konsulatpost i Kalais.

En Gjordemoderbestilling i Eidsberg.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 7. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 17de Februar 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Kossuth til det engelske Folk.

Dersom den engelske Nation vil modtage hvilkensomhelst Fred, kan Østerrig diktere Vilkaarene for denne Fred. Europa vil sørge over den, Historien vil dadle den, det britiske Rige vil komme til at udsone den dyrt. Det staar England imidlertid frit for at handle saaledes, dersom det finder for godt. Kun maa det tilfulde blive sig bevidst, at Skylden er dets egen, om det blot opnaar en latterlig Løsning til Gjengjæld for saa uhyre Ofre af Penge, af Menneskeliv, af Ry for Liberalitet og af politisk Stilling.

Siger da: „Vi vide, at denne Krig ikke har ført til Noget, men det er saaledes vi have villet have det." Man vil kunne ynkes over Eder, men ingen Indvendinger gjøre: Du har villet det John Bull!

Men lad det faae en Ende med alle en hykkelsk Diplomatiks Mystifikationer og Talemaader; kom ikke mere til os og tal om den europæiske Sag, om Eders Kampe for Europas Frihed og Uafhængighed, thi dette er aldeles huult; det engelske Folk maa ikke mere overtroisk bilde sig ind, at det hengiver sit Blod og sine Skatte for en Sag, der er dets heroiske Selvfornægtelse værdig. Det er en Krænkelse af al sund Fornuft. Det er en Vanhelligelse af de høihjertede Følelser, der opfylde dets Soldater paa Sebastopols Kirkegaard, det engelske Folk ved dets Arner.

Jeg appellerer til Samvittigheden, denne strænge indre Dommer, hvis ubestikkelige Kjendelse sønderriver Hjertet tiltrods for Hykleriets fremtvungne Smiil.

Jeg appellerer til Samvittigheden med det samme Alvor, hvoraf min Sjæl vil være opfyldt, naar den møder frem for den Almægtige for at høre sin Dom.

Englændere, overveier, prøver, dømmer og udsiger Dommen høit! Lord John Russell er den engelske Regjerings officielle Organ. Hans Ord have Kjendsgjerningernes Autoritet. Folkets Bifald eller Daddel — Velsignelser eller Forbandelser — over Regjerings-Politiken knytte sig til hans Ord.

Jeg vil ikke indlade mig paa nogen Drøftelse, ingen Beviisførelse forsøge, jeg vil anføre Kjendsgjerninger.

For faa Maaneder siden erklærede Lord John Russell med Eftertryk, at efter saa store Anstrængelser og da Ruslands Planer laae saa klart for Dagen „vilde Ministeriet og de britiske Borgere være de uforsigtigste af alle Dødelige, dersom de undertegnede en Fred uden Garantier, en Fred, der vilde tillade Fienden at oppebie et for hans Planer gunstigere Dieblik, fremkaldt ved de andre Magters Tvedragt eller Svækkelse."

Hvergang Ministeriet senere kaldes til Regnskab angaaende sine Hensigter, erklærer Lord John Russell, „at Ruslands Magt og Ærgjerrighed ere farlige for Europas Frihed og Uafhængighed, uforenelige med dets Sikkerhed, at følgelig ingen Fred vil modtages uden Garantier. England vil ikke nedlægge Vaabenerne inden det har erholdt materielle Garantier, som ved at indskrænke den russiske Magt inden Forhold, uskadelige for de europæiske Friheder, vil give os fuld Sikkerhed for Fremtiden."

Disse Erklæringer have rystet Verden. Europa vaagnede op i en legitim Forventning, Europa gjennemtrængtes af Sympathi for Eder. Den engelske Nation kan frikjende sin Regjering for Ansvaret, der knytter sig til saadanne Erklæringer (den ministerielle Ansvarlighed er et blot Hjernespind i Eders konstitutionelle Land), men den engelske Regjering forbliver ansvarlig for Oprigtigheden af sine Løfter ligeover for Europa, for Menneskeheden, for Historien.

En slaaende Modsigelse indtraadte mellem Ord og Handlinger. Lord Lyndhorst krævede Regjeringen til Regnskab derfor. „Hvad betyder dette? I taler om Sikkerhed! I viser os Udsigten til „materielle Garantier" og I modtager Wiener-Protokollen af 5te December 1853, hvori stipuleres, at den nuværende Krig ikke i noget Tilfælde kan medføre Territorial-Indskrænkninger for det russiske Rige."

Herpaa svarer Lord Clarendon, Eders Minister for de udenrigske Anliggender: „Dette kan vel være Østerrigs og Preussens Hensigt, men ingenlunde Frankrigs og Englands Villie."

Den engelske Minister er ansvarlig for denne Erklæring, ligeoverfor Europa, ligeoverfor Historien.

Jeg har anført Kjendsgjerninger.

Jeg opfordrer nu Læseren til atter at tage for sig og grundig veie Lord John Russells sidste Erklæring af 22de December i Underhuset. Han siger: „Vi maae erholde nogen Sikkerhed for Fremtiden. De „fire Punkter" ere overordentlig moderate; vi modtage dem. Den engelske Regjering har intet Ønske, ingen Plan, der gaar ud paa at see Rusland sønderlemmet eller berøvet **nogen Deel af sit Territorium.**"

Dette er atter en Kjendsgjerning.

Vi see saaledes Beskyldningen for Uforsigtighed forvandle sig til Ros over Moderation; den fulde Sikkerhed indskrænket til nogen Sikkerhed; materielle Garantier repræsenterede af de erbarmelige „fire Punkter" og Indskrænkningen af den russiske Magt inden uskadelige Forhold" falde sammen til et Intet ligeover den knusende Erklæring, „at man ingenlunde har isinde at berøve Rusland nogen Deel af sit Territorium."

Dette er Kjendsgjerninger. En Dag skal jeg tage for mig og gjennemgaae disse „fire Punkter," dette forgjættede Land, der vises Europa, der tilbydes af Diplomatiken til Erstatning for engelsk Blod og engelske Skatte. Kan den engelske Nation lade sig nøie med denne jammerlige Ende paa alle dens Forhaabninger, have vi Intet at sige. Men først har den engelske Presse, den engelske Folkesamvittighed at besvare dette Spørgsmaal: „Kan man være tilfreds med denne Ende paa Diplomaternes og Kabinetternes Kunststykker?"

Det er ikke til Ministrenes Samvittighed jeg appellerer, de ere altfor diplomatiske. Det er ikke til Louis Bonaparte jeg appellerer; hans Fortid forudsiger kun altfor klart hans Fremtid; det er ikke til den franske Nation, jeg appellerer; dens Presse er lænket, dens Læber ere lukkede med Hængelaas; var det anderledes, vilde et eenstemmigt Raab besvare min Appel.

Det er til den engelske Armees Moralitet, til det engelske Folks Samvittighed, jeg appellerer, og jeg paastaar, at der i det forenede Kongerige ikke findes en Mand, der vover at skrive og sætte sit Navn under det Skrevne, som paa Ære og Samvittighed vil erklære, at han ikke ønskede Mere, da han udstødte Raabet om Nationalkrig, og at han er fuldelig tilfreds med denne Skadesløsholdelse for de Strømme af engelsk Blod, der allerede ere flydte, og som endnu ville flyde, og for de 500 Millioner Franks, der allerede ere ofrede af England alene, ikke at regne de Hundreder af Millioner, man endnu vil komme til at ofre.

Jeg tror ikke at der gives en eneste Mand, der i sin Samvittigheds Oprigtighed vil være rede til at begive sig til Kirken og takke Gud for saadanne Resultater.

Men, vil man endnu sige mig, det forholder sig saaledes, vi ville have foretrukket noget Bedre, men siden det ikke kan være anderledes, saa lad gaae, dette tilfredsstiller os.

Siden det ikke kan være anderledes! England og Frankrig gaar altsaa til Bekjendelse om, at de enten ikke kunne eller ikke ville opnaae en bedre Løsning.

Dersom I sige, at I ikke kunne det, tilstaae I, at I, selv allierede, ikke kunne maale Eder med Rusland: I tilstaae, at I, tiltrods for de engelske og franske Armeers heltemodige Bedrifter, dog, naar Alt kommer til Alt, ere overvundne, at Eders Foretagende idetmindste er mislykket.

Englands Folk! Frankrigs Folk! Ere I tilbøielige til at gjøre en saadan Tilstaaelse? Det franske Folk kan intet Svar give. Et nyt Laan paa en halv Milliard og en ny Reisning paa 140,000 Mand, det er den Andeel det tager i denne Sag; men dets seierrige Traditioner, dets Historie og dets Folkeaand svarer energisk: „Nei! Vi trodse endnu Rusland og dets foragtelige Drabanter, skulle vi end staae alene!"

Vil England tilstaae sig fornedret, overvundet? Det engelske Folk kan svare for sig selv. Verden venter Britannias Svar.

Det engelske Folk vil tilbagevise med Foragt enhver saadan Beskyldning og sige: „Det stod i vor Magt at diktere bedre Betingelser, det stod i vor Magt at fordre materielle Garantier og sikre vedvarende Fred i Fremtiden, men vi foretrække at være ædelmodige mod den stakkels Czar, der allerede er drillet nok; vi ville ikke gjøre ham noget virkelig Ondt."

I ville det ikke?

Men i den sunde Fornufts Navn, hvortil da denne Krig?

Sagen er, at I, England og Frankrig (jeg taler om Nationerne), I have baade Magten og Villien til for bestandig at befrie Europa fra Ruslands Despoti, men Eders Styrere have overladt Løsningen til Østerrig. I have Midler i Hænderne til Seier, det gjælder blot at ramme Rusland i Hjertet — Polen — men Eders Styrere vove ikke at benytte sig af et saadant Middel, de frygte Østerrig. Deri er Oprindelsen at søge til det hele Onde, Aarsagen til Eders Svaghed, Eders Vaklen.

Man kjender i Wien den Skræk, som i Paris og London næres for Østerrig, dette giver jeg Eder som en positiv Kjendsgjerning, hentet fra sikre Kilder. Man er stolt af at indgyde denne Frygt, man vil vide at benytte sig deraf.

Man har nu undertegnet en Traktat af 2den December med Østerrig. Den forpligter ikke Østerrig til at deeltage i Krigen, men den binder Frankrig og England til Østerrigs Forsvar. Intet fornuftigt Menneske skulde have forestillet sig, at Eders Styrere kunde have undertegnet en saadan Traktat. Der maa være, der er en hemmelig Artikel. Vi vide allerede, at den existerer; efterhaanden ville vi erfare dens Indhold og vi ville kunne faae et Ord at sige derom, et Ord, henvendt til Nationernes Moralitet.

Denne hemmelige Artikel lyde nu som den vil, den menneskelige Fornuft kan ikke indlade sig paa at troe, at det despotiske Østerrig vil drage Sværd mod Rusland. De Forhaabninger, som knyttede sig til den 2den Januar, ere allerede blevne til Latterlighed. Der forestaar mere end een saadan Dato!

Det er nu en given Sag, at saalænge Østerrig tager Deel i Underhandlingerne, vil det være en Umulighed at lægge nogen Plan, der tilsigter en Indskrænkning i Ruslands Magt. Østerrig vil aldrig samtykke deri. Lord John Russell hentydede derpaa i Debatterne om Adressen. Men jeg trænger ikke til at bruge hans Hentydninger som et Beviis; den sunde Fornuft er tilstrækkelig. Og dog have England og Frankrig hengivet sig til Østerrig med bundne Hænder og Fødder, bundet selve sin Villie ved at forpligte sig til ikke at underhandle uden Østerrigs Samtykke.

Verden har i dette Dieblik Czarens Ærgjærrighed og alt for store Tillid til sine Vaabens Almagt, og ingenlunde de engelske og franske Regjeringers Kraft og Viisdom at takke for, at der ikke allerede er sluttet en utilstrækkelig med Kjæder lukket Fred. Lad Czaren vinde en Seier, og vi ville høre ham sige: „Jeg kan ikke kaste Eder i Havet, I kunne ikke fordrive mig af Floden. Raaber altsaa: Czaren er stor!" Jeg svarer: „store ere Frankrig og England! Lader os række hinanden Haanden!" . . . . Hendes Majestæts Ministre ville meddele Parlamentet Traktaten samt bevidne deres „Tilfredshed," efter Ratifikationen vel at mærke, og naar det ikke mere staar i Nogens Magt at raade Bod paa Sagen; derpaa vil der falde en stormfuld Aftendebat i Parlamentet og til Slutning Rule Britannia, en Dags Festlighed og Jubilering og God save the Queen.

Imidlertid har man deelt den tyrkiske Hær. Halvparten er sendt til Krim for der at forgaae. O, der gives intet Middel saa virksomt som en Armees Deling for tilsidst slet ingen Armee at have. Efter Navarino har Tyrkiet været uden Marine. Efter Sebastopol vil Tyrkiet blive uden Armee og med udtømte Finantser og det vil intet mere have at frygte. Nei, Intet. Det Værste, der vil kunne hænde, er allerede skeet. Det har hverken Skatkammer eller Armee, men til Erstatning har det fem Beskyttere, tre fremmede Flaader paa sine Have, tre Sebastopoler paa sine Strande, forøvrigt „fuldkommen Integritet for sit Territorium og fuldstændig Uafhængighed" naturligviis. Og det orientalske Spørgsmaal vil være definitivt ordnet.

Er det for en saadan Løsning, at den engelske Nation har grebet til Vaaben? Er det derfor Helte have hengivet Livet, Landet ødslet Millioner? Er dette al den Trøst Eders Regjering har at byde Tusinder af engelske sørgende Familier, og Europa, og dets Forhaabninger?

Det er trist at sige, men dette er hvad 1855 bebuder os.

Velan! England handle som det vil. Europa mister sin Tro paa England. Men I, Kabinettets Statsmænd, I ville bære Ansvaret for Eders Handlinger, dersom det fortvivlede Europa blot spørger sin Fortvivlelse tilraads.

Jeg har talt. Foragter mine Ord, om det saa behager Eder.

Gives der da ingen Udveie? Jo, der gives een. D'Israeli har angivet Eder den: Ingen østerrigsk Alliance. Giver Slip paa de fire Punkter.

Saalænge jeg har en Tunge at tale med, en Pen at skrive med, vil jeg gjentage disse Ord som den gamle Cato sit delenda Carthago.

Jeg bekymrer mig lidet om, og vil ikke blande mig i Eders politiske Intriguer mellem Whigger og Torryer. Jeg taler i Principernes Navn. Og jeg siger Eder, at hver den, som handler efter disse Principer og anvender dem med Kraft og Mandemod, af Historien vil faae det Vidnesbyrd, at han i denne forfærdelige Krisis har tjent sit Fædreland tro, forskaanet Europa for blodige Katastropher og gjort sig fortjent af Menneskeheden.

Kossuth.

(Efter Sunday Times).

Egen og dens Værtforhold.

(Af P. Chr. Asbjørnsen).

Der findes to bestemt forskjellige Arter Egetræer i Norge, Stilkegen eller Sommeregen (Quercus pedunculata) og Drueegen eller Vinteregen (Qvercus sessiliflora). Mærkerne for disse forskjellige Arter ere følgende: Stilkegen har Blade, der ere aflange, glatte, udvidede eller bredere mod Enden, siddende eller forsynede med meget korte Bladstilke; de ere dybt fligede; Frugtstilkene ere temmelig lange, og Nødden, der kaldes Olden eller Agern (Akorn), er langagtig og afrundet ved begge Ender. — Figur 1 fremstiller et Blad af Stilkegen og Figur 2 Frugten med dens forlængede Stilke.

Drueegens Bladstilke ere forlængede; Bladene glatte og langagtige, deres Flige stumpe og Bugterne temmelig skarpe; Frugten er siddende og har en meget kort Stilk, og ofte sidder der 4—6 Olden i Stilkens yderste Ende; de ere ogsaa fordetmeste kortere og rundere. Se Fig. 3 og 4. De kjendeligste og mest iøinefaldende af disse Mærker er altsaa, at Stilkegen ikke har Bladstilke (Fig. 1), men at dens Frugtstilke ere temmelig lange (Fig. 2), og at Drueegen har temmelig lange Bladstilke (Fig. 3), men at Frugten eller Nødden er aldeles stilkløs (Fig. 4). Foruden disse Mærker er der endnu et, og det er, at Knopperne hos Stilkegen ere svagere udviklede end hos Drueegen; hos den sidste svulmer ogsaa Kvisten stærkere ved Knoppernes Rod end hos den foregaaende.

Hvad hele Træets Vært angaar, skal Stilkegen paa alle Udviklingstrin have et mere kuet og næsten sygeligt Udseende og ikke saadan en fri og kraftig Vært som Drueegen. Maaskee kommer det deraf, at Bladhanget eller Løvet i Kronen hos Drneegen er mere afbrudt og buskformet, medens Løvet hos Drueegen er mere ligeligt fordeelt over hele Kronen. Stilkegen giver derfor mindre Skygge og lader mere Lys falde igjennem end Drueegen; derimod er Løvet hos den sidste stærkere grønt.

Hvert af disse Træer har følgelig sin eiendommelige Charakteer eller Udseende, hvorpaa et øvet Øie med Lethed kjender dem selv i det Fjerne. Et saadant Kjendskab synes ogsaa at være nødvendigt i praktisk Henseende; thi der skal være stor Forskjel paa Træets Godhed og Varighed hos disse to Arter. Enkelte kyndige og erfarne engelske Skovforvaltere erklære sig ubetinget for Stilkegen, og en nyere engelsk Forfatter om Skovvæsenet, Brown, siger, at han ved Egeplantning kasserer og forkaster enhver Plante, som blot seer ud til at blive en Drueeg; og dertil føier han, at medens Træet hos denne sidste ofte er saa løst, at Sagen næsten gaar ligesaa let igjennem det, som gjennem Alm, er Stilkegens Tømmer fast og tungt og saa haardt og tæt, at Sagen øieblikkelig bliver hed, naar det opskjæres. Andre engelske Forfattere paastaae, at der ikke er nogen væsentlig Forskjel mellem Tømmeret af de to Egearter, men at det bliver bedre eller slettere efter den forskjellige Beskaffenhed af Grunden, som de voxe paa. Dette er ogsaa de paalideligste tydske Forstmænds Mening om Sagen, og den Omstændighed, at man uden Forskjel har brugt Tømmeret af begge Arter til Skibsbygning o. a. desl. synes at antyde det samme.

Stilkegen er den Art som har den største Udbredning; thi den forekommer fra Pyrenæerne, fra Frankrigs og de britiske Øers Vestkyster til Østkysten at Sibirien, og det er ogsaa denne Art, som baade er den almindeligste og den, som her i Landet gaar længst mod Nord, hvorfor man vel ogsaa maa antage, at den er den mest haardføre; thi medens Drueegen hidtil kun er bemærket i Christiansands Stift, gaar Stilkegen saa langt op mod Nord, at den paa Vestkanten først forsvinder mellem Molde og Christianssund; paa Østsiden gaar den derimod ikke længer, end til Næs paa Hedemarken og til Gulsvig i Hallingdal.

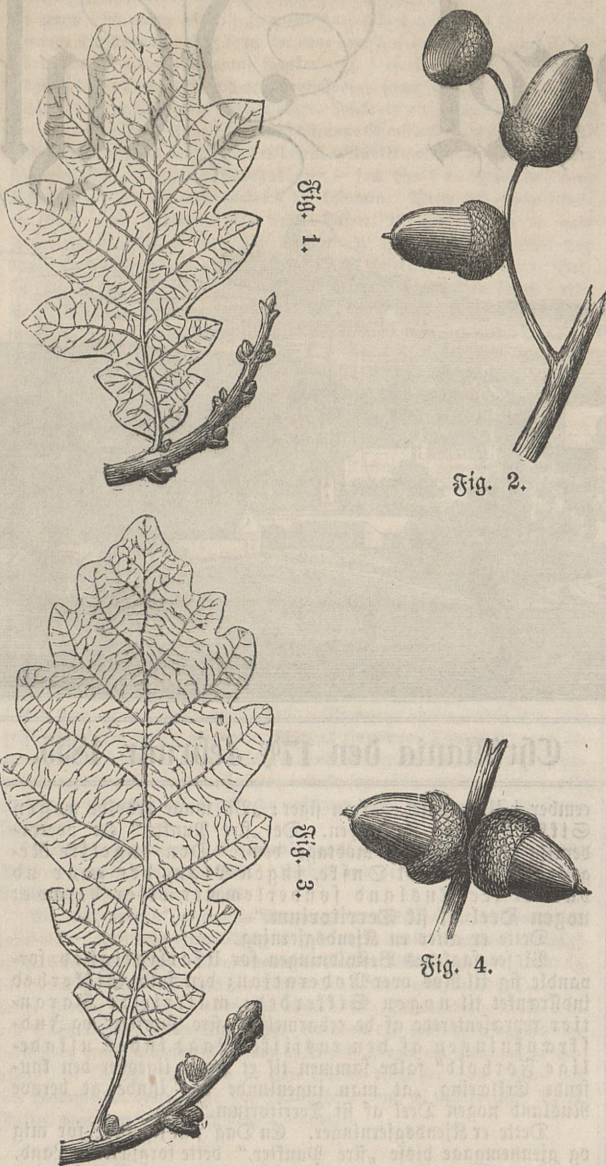
De Egestammer, som hyppig opgraves af Tørvemoserne paa Vestlandet og paa Øerne i Bergens Stift, vise, at Egeskovene i Oldtiden have været rigere og langt mere udbredte end nutildags.

Af Palle Rosenkrantz's og Steen Willumsen Rosenvinges „Besigtigelse af Egeskovene paa Agdesiden, foretagen i August 1632," fremgaar ogsaa, at der i disse vestlige Trakter dengang saavel fandtes en Mængde Egeskove med sværere Tømmer som yngre Skove i kraftig Tilvæxt; det hedder nemlig paa mange Steder, at der er godt Egetømmer til allehaande Skibsbygninger og paa flere, at der er skjøn grovvoxen Egeskov til stor Skibsbygning, — at der er grovt Egetømmer til Overløberbjælker paa halvanden Fod i Kanten o. s. v., hvorhos der paa enkelte Steder gjøres den Bemærkning, „at Bønderne bygge deres Huse af Eg og planter deres Kaalgaarde omkring med Egetømmer."

Der findes vistnok endnu en Mængde Egetræer i disse Trakter; men Egeskovene ere dog for største Delen ødelagte ved en, i Forhold til Egens Værd, lidet indbringende og yderst ufornuftig Barkflækning; thi istedetfor at drive Egebarkflækning som en gavnlig og lønnende Mellembenyttelse eller ved Stubbeskovdrift, har man paa de fleste Steder, uden Skjøn og Omtanke, fældet Stort og Smaat alene for Barkens Skyld. — Egeskoven voxer imidlertid i det Hele baade villig og hurtig langs den hele sydlige og en Deel af den vestlige Kyst og flere Miil op i Landet til en Høide af 1000 Fod op paa Fjeldene, og den skal især i Egnen af Kragerø og vestover derfra „udmærke sig med en Væxt, som man selv i sydligere Lande neppe vil finde Mage til."*)

Saadanne Kjæmpeege af 200—240 Fods Høide og et Omfang af 60—70 Fod, med et Indhold af flere tusinde Kubikfod Træ, som Englands og Tydsklands Skove have at opvise, findes intetsteds i Norge; men ved Horten er der Levninger af Egestammer, som endnu staae paa Roden, der have holdt over 20 Fod i Omfang; paa Gaarden Renneflots Grund paa Gjæløen ved Mosß staar der en usædvanlig stor, sund og kraftig Eg, der er vidt bekjendt som Sømærke. Stammen holder i Brysthøide henved tyve Fod i Omkreds, er rak og høi, uagtet Lynet eller Stormen har afbrudt dens Top, og har endnu et rigt og kraftigt Løvværk og et friere Udseende end det, der er eiendommeligt for de fleste af Egene paa Horten og i Christianiadalen, hvor de Egetræer, der f. Ex. staae ved Gaardene Hof, Smedstad og Montebello ogsaa have Stammer af et meget betydeligt Omfang. Paa Rommerige f. Ex. paa Gaarden Fjeldstad i Gjerdrum og Heyeberg i Sørum fandtes for henved 20 Aar siden (og formodentlig findes de der endnu) Ege af mellem 18—20 Fods Omfang samt med mægtige, vidt omskyggende Kroner. Den Eg, der staar i Præstegaardsjordet i Krydsherred, nærmer sig disse i Omfang, men har en rakere Væxt og anseeligere Høide.

Her trives den altsaa endnu godt, men ved Throndhjem er den langt udenfor sin Væxtgrændse; thi de plantede Egetræer, som findes der, voxe saa overordentlig langsomt, at de i Mands Minde kun have tiltaget ubetydelig. Dog er der

paa Ørlandet voxet Ege af meget betydelig Størrelse og rimeligviis findes nogle af disse endnu — men det formodes at de have været plantede.

I Sverrige tilraades der, at man ikke bør anlægge Egeplantninger i større Maalestok længer mod Nord end til den 60de Grad, da de ville være udsatte for at lide formeget af tidlig Høstkulde og seen Vaarfrost, og dette stemmer jo omtrent med vore østenfjeldske Forhold. Hos os maatte — vist 60—61° være Nordgrændsen for Egeplantninger paa Østlandet, medens Egen maaskee kunnde dyrkes til 62° n. Br. paa Vestkanten, da den der som anført gaar op til mellem 62 og 63 Grader. Af Egens Væxt seer man imidlertid, at de heldigste Betingelser for dens Trivsel ere tilstede fra de ydre Trakter om Christianiafjorden vestover gjennem Christianssands Stift.

Egen foretrækker i Almindelighed en fastere Jordbund, og trives endog ypperlig i et saa stivt Jordsmon, hvor de fleste øvrige Træarter ville sture og vantrives. Imidlertid lader den sig ogsaa nøie med en løsere Jordbund, og udvikler sig saaledes kraftigt paa leerblandet Sandjord; reen Sandbund kan derimod ikke frembringe kraftig Egeskov, med mindre den indeholder overordentlig meget Muld og tilstrækkelig Fugtighed. Dog skal Drueegen bedre end Stilkegen kunne komme sig paa Sandjord.

Egen voxer og trives imidlertid godt paa forskjellige Slags Jordbund og frembringer ofte ypperligt Tømmer paa saadanne Jordsmon, som synes at være af fuldkommen modsat Beskaffenhed; men den vil dog som anført i Almindelighed bedst til og frembringer det mest fuldkomne Tømmer, paa et dybt, muldblandet Leerlænde, der ikke er altfor løst, eller i steenblandet og sandblandet Jord, hvor Undergrunden er god, stiv Leer; thi Egen har en Pælerod, der trænger dybere ned i Jorden end hos noget andet Træ, hvorfor man ogsaa har antaget, at Egens Udvikling og Væxt mere beror paa den Næring, som dens Rødder hente op fra de dybere Jordlag end fra de overfladiske. Af denne Grund siger man i England og Skotland, at Beskaffenheden af de øvrige Jordlag ved Anlæg af Egeskove eller Egeplantninger er temmelig ligegyldig; thi det hænder ikke sjelden, at man der med megen Fordeel driver Egeskov paa store Vidder, hvor de øvre Jordlag ere meget skreine men dog vel skikkede til dette Brug, da de have en Undergrund af god og stiv Leer, som baade bedre fremmer Egetræets Væxt og bevirker, at den varer længere og tiltager til en langt høiere Alder. I disse Egne voxer Egen endog meget kraftigt paa kold Leerbund, naar Vandet afledes ved aabne Grøfter. Saavel Lændets som Jordbundens Beskaffenhed har saaledes megen Indflydelse paa Egetømmerets Godhed og Varighed. Paa de britiske Øer siger Brown, at Egetræer, der voxe paa løs Jordbund i Lavlænde, ikke give saa fast og varigt Tømmer som Træer, der voxe paa samme Jordbund under en høiere Beliggenhed; derimod frembringe Træer, der voxe paa stiv Leerbund i Lavlændet, bedre Tømmer end Eg, der voxer i samme Slags Jordbund paa Høilænde. Det er ogsaa rimeligt, at det forholder sig saaledes; thi paa et høiere, mere veirhaardt Lænde kunne Træerne naturligviis ikke trives godt, naar Jordbunden ogsaa er kold.

„Ved Erfaring, der har udviklet og bekræftet sig ved de mangfoldigste Undersøgelser af Egetømmer fra de mest forskjellige Slags Lænde og Jordbund," siger den samme Forfatter, „er jeg bleven overbeviist om, at Egen overalt, hvor der er Læ, giver det bedste Tømmer paa stiv Leerbund, og paa Høider eller Lænde, hvor den er mere udsat for Veiret, frembringer Egen det bedste Tømmer, hvor Jorden er noget løs og muldblandet eller endog let og tør. Egen har som anført en Pælrod; naar denne beskadiges eller ikke kunde trænge lige ned i Jorden, har man troet, at det skulde standse Toppens Væxt og bevirke, at Træet udbredte sig mere i Sidegrene og i det Hele lagde sig mere ud i Tykkelse end i Høide. Egens Rankhed og Høidevæxt beror dog ikke herpaa, men er mere afhængig af, om den i sin tidligere Alder er voxet op i Trængsel; thi da bliver dens Stamme høi og rak, medens den i en friere Stilling gjerne vil skyde ud i Grene.

Som anført skyder Egens Pælrod i den tidligere Alder dybt ned i Jorden og sikrer den mod de Uheld, der følge af Tørke i den øvre Jordflo. Lige til det 6te eller 8de Aar skyder Pælroden kun meget faa og fine Sugerødder, og først ved den Tid begynder der at udvikle sig nogle Siderødder, der dog i Væxt staae langt tilbage for Pælroden, til henimod Træets Middelalder. Men fra det 60de—70de Aar udvikle Siderødderne sig langt stærkere end Pælroden, hvilken dog ikke, som man har sagt, senere dør ud hos dette Træ, saaledes som Tilfældet skal være hos flere af Bartræerne. Naar den stærke Udvikling af Siderødderne begynder, kan man meget godt mærke det derpaa, at Stammen, i Forhold til dens Omfang i Brysthøide, tiltager usædvanlig stærkt i Tykkelse lige over Jorden. Paa fugtig og fast Jordbund indtræder dette langt tidligere, end i Jordsmon, der er løst og maadelig fugtigt. Det er imidlertid saavel i Tydskland som i England en gammel Erfaring, at Roddannelsen i høi Grad befordres og Træet faar en raskere og kraftigere Væxt, naar man ved Udplantning og Omplantning beskjærer Egerenningernes Rødder; thi dette har den Virkning, at der, istedetfor den bortskaarne Pælrod, udvikler sig flere nedadgaaende Rødder samt en Mængde Siderødder og Sugerødder. Men ved disse gjentagne Beskjæringer og Omplantninger, samt derved, at Planterne efter hver Beskjæring i længere Tid sture og staae i Stamp, voxe Omkostningerne ved ublandede Egeplantninger i et større Forhold, end de vel kunne bære, og man har derfor valgt, naar den endelige Udplantning i Skoven foregik, kun at sætte saa mange Egetræer som skulle blive staaende til de have naaet fuld Udvikling og Modenhed, medens man til Skygge og Læ beplantede Mellemrummene med andre Løvtræer eller med Lærketræ, eller Fure, eller med en Blanding af Løv- og Barskov.

Den bekjendte preussiske Skovdyrker Biermans har opfundet en langt simplere og hensigtsmæssigere Fremgangsmaade, hvorved man sparer sig de gjentagne og mere kuende Beskjæringer i Plantens høiere Alder. Han bortskjærer nemlig Pælroden i selve Plantespiren, og fremmer derved en overordentlig rig Udvikling af Sugerødder, paa samme Tid som ogsaa Planten faar en stærkere Bladudvikling og en kraftigere Væxt.

Egen blomstrer i Begyndelsen af Juni. Hanblomsterne, som ere lysgrønne, sidde knoppeviis paa lange Stilke, og naar Hanblomsterne ere udviklede, vise Hunblomsterne sig som et lidet Øie paa en kort Stilk og voxe siden ud til Olden eller Egenødder. Disse ere modne i Oktober og falde gjerne af efter den første Nattefrost, især hvis der indtræffer stærk Blæst. De affaldne Nødder groe sjelden før den følgende Vaar. Rodspiren skyder fra den spidse Ende af Nødden lige ned i Jorden til en Dybde af 12—15 Tommer det første Aar. Dens Sugerødder begynde strax men langsomt, at udvikle sig, og saasnart disse kunne indsuge Næring af Jorden, skyder Stamspiren ogsaa ud af Nøddens spidse Ende, og faa Dage efter begynde Bladene at udvikle sig. Dog beror Spirens Fremkomst meget paa, om Vaaren har været varm eller kold. Saaes Egenødder om Høsten, kommer Stamsprættingen op i Dagen paa samme Tid som de gamle Ege udvikle sine Blade; saaes de om Vaaren, varer det gjerne i 4—5 Uger, inden de komme op. Det første Aar bliver Planten almindelig efter Jordsmonnets mere eller mindre passende Beskaffenhed 4—12 Tommer høi. Bestyreren af Skovinstitutet i Dyrehaven ved Stockholm, Hofjægermester Strøm, anfører Følgende om Egeplantninger, som han har udført: „Om Vaaren 1823 saaede jeg Egenødder i en mager Sandbakke, som kun var bedækket med en Tomme Muld; de kom næsten alle op, men vare efter fem Aars Forløb ikke høiere end i det første Aar; en heel Deel af dem gik ud før det femte Aar. Derimod bleve Egeplanter, der kom op efter Olden af samme Godhed, men som bleve saaede i sex Tommer dyb Muld paa Undergrund af løst Leer, tolv Tommer høie det første Aar, og vare sex Aar senere fem Fod høie. Af Egeolden, som jeg plantede om Høsten 1804 i stivere Leer med et Muldlag af 6 Tommers Dybde, ere de fleste blevne udplantede, da de havde naaet en Høide af 4—6 Alen og 1—1½ Tommes Tværmaal ved Roden; de trives alle godt, og især de, som ere blevne omplantede med Jordklump om Roden."

Ved en Alder af 20—25 Aar bærer Egen Frugt, naar den staar frit; men de fleste blive ikke frugtbærende, før de have naaet en Alder af 40—50 Aar. Oldenhøsten slaar ikke til hvert Aar, og den har ikke heller bestemte Mellemtider; undertiden kan den hertillands indtræffe tre Aar i Rad og un-

*) Skovkommissionens Indberetning. Drammen 1850. S. 118.

Manden, som gaar paa Vandet.

dertiden kan den udeblive i 6—8 Aar. Fordetmeste bliver det Høst paa Egenødder, naar der har været Tørveir i Blomstringstiden, naar ikke Larver eller Mark har fortæret Egeløvet, og hverken Frost eller Tørke har hindret Frugtens Udvikling. Egen udfolder sine Blade seent ud paa Vaaren og holder længe paa dem; ofte sidde de, skjønt tørre og visne, paa unge Egetræer til den følgende Løvsprat.

I sin tidligere Alder trives Egen bedst i Skygge eller i det Halvlys, som fremkommer, naar den overskjærmes af Bartrær med en gjennemsigtigere Krone, som Furen og Lærken. Den plantes derfor i Almindelighed i Selskab med disse hurtigere voxende Trær, som hugges væk eller tyndes ud senere hen, naar Egen selv overskygger Jordbunden, og dens Krone vil have fuldt Lys. I sin tidligere Alder trives Egen imidlertid ogsaa godt i Lag med sine Lige; men Samlivet med disse bliver skadelig for den i en høiere Alder.

Sammenligner man Mængden af Veden eller af Træets over Jorden værende Træmasse med Bladenes samlede Flade, der, som i det Foregaaende omhandlet, maa staae i et bestemt Forhold til den Mængde Kulstof, der afsættes, og følgelig ogsaa til Træets Tilvært, saa faar man ud, at Bladfladen hos Egen, Furen og Lærketræet ikke ere saa meget forskjellige i Forhold til Træmassen. Den verler nemlig hos disse Træarter mellem 20—30 Kvadratfod for hver Kubikfod af Stammtræ eller af Træets Vedmasse. Bladfladen er mindst hos Lærketræet, nemlig 20 Kvadratfod for hver Kubikfod Træ, større hos Furen, nemlig 26 Kvadratfod, og størst hos Egen, nemlig 30 Kvadratfod.

Da disse ovennævnte Træarter med Hensyn til sin Tilvært staae i omvendt Forhold til Bladfladernes Størrelse, saa synes dette at være et Beviis imod Rigtigheden af den almindelig antagne Sætning, at Planterne indsuge de hovedsageligste Midler for sin Tilvært og fornemlig Kulstoffet af Luften igjennem Bladene, og at den aarlige Forøgelse af Skovenes Træmasse i den væsentligste Grad er afhængig af Størrelsen af deres Bladflade, men denne Strid eller Modsigelse er kun tilsyneladende og grunder sig mere paa Tilværtens Forhold til Massen, end paa Bladfladens Forhold til Tilværten; thi det er en bevist og godtgjort Sag, at den aarlige Masseproduktion i jævntvorne Skove staar i et lige Forhold til Bladfladens Størrelse. (Sluttes.)

Manden, som gaar paa Vandet.

I Paris har en vis Hr. Filleul nylig afslagt offentlige Prøver i den Kunst at gaae paa Vandet, og Illustration har givet følgende, af Tegning ledsagede Meddelelse derom:

„Vi overvare i Søndags en nautisk Forestilling: Manden, som gaar paa Vandet. Vi maa dog bekjende, at dette Forsøg ingenlunde ganske tilfredsstillede Publikum. Men det forekom os ogsaa, at Publikum medbragte en høi Grad af Naivitet til denne Forestilling. Det gjorde aabenbar Regning paa at see et af de Mirakler fornyede, som man blot finder i de hellige Legender.

Hvorom Alting er, har M. Filleul gjort Touren over Seinen — og udført alle de paa hans Program angivne Svingninger og Vendinger. Hans System er aldeles simpelt. Det bestaar i en flydende Indretning, dannet af to sammenhængende Kasser i Baadform, der have et Mellemrum mellem sig, hvilket er udfyldt af to smaa Flader, hvorpaa der er anbragt Skoiter til at sætte Fødderne i. Disse to Flader, der gaae paa Faltser, har en ruggende Bevægelse frem og tilbage, der gives dem ved Foddernes skiftende Bevægelser, som bevirke den kredsformige Dreining af de indvendige Sidehjul, der tjene til Befordringsmiddel. Som man seer, er det simpelthen Roning i en anden og yderst ubekvem Skikkelse."

Denne i Frankrig som en Nyhed omtalte Kunst, er allerede gammel hos os, idet vi for nogle Aar siden saavel i Christiania som i Throndhjem havde Anledning til at see noget Lignende. Der var kun en Forskjel paa vor Vandløber og den franske, som bestod deri, at hiin satte sig i Bevægelse med en toblader Aare medens denne anvendte et Slags Hjul dertil.

Hedals Kirke i Valders*).

I det Dalføre, som gaar op imod Vest fra den nordre Ende af Spirilen, havde den sorte Død raset saa voldsomt, at der paa fire Miles Strøg, fra Nes i Viker til Bang i Reinlid, ikke fandtes noget levende Menneske. Husene og Kirken stode allerede til Nedfalds og den sidste var dækket af frodige Birketræer. Da kom en Dag et Par Skyttere fra Nabobygden ind i Dalen, for at gaae paa Jagt. De opdagede en Fugl mellem Birkegrenene og den ene afskjød sin Pil, men uden at træffe Maalet stødte Pilen mod en Gjenstand, som gav en særegen Klang fra sig. Da Skytterne kom nærmere, saa de, at der stod en Kirke, og at Pilen havde stødt an imod dens Klokke. For at bære dette Troldskab, som de antoge det for, kastede den ene sit Ildstaal bag sig, og hvor det faldt ned, byggedes siden en Gaard, som endnu har Navnet Ildjarnsstad. Derved var Kirken igjen vunden. Dens Dør stod halvt aaben og ved Alteret havde en Bjørn sit Hi. Bjørnen blev skudt og til Erindring dens Hud ophængt i Kirken, hvor Levninger deraf endnu ere at see. Men da Skytterne kom til Hjembygden og fortalte om sin Opdagelse, trak Folk lidt efter lidt igjen til den øde Dal, toge sig Eiendomme der og istandsatte den forfaldne Kirke.

Saaledes fortæller Sagnet, som udentvivl er først optegnet i Nordre Aurdals Kirkebog i 1733, og den Kirke, det omtaler, var Hedals Kirke, som findes afbildet paa medfølgende Plade.

Det vil af Enkelthederne i dette Sagn lettelig sees, hvorledes det netop er fremkaldt af og har faaet sin Tilblivelse fra de tre Gjenstande, som danne Hovedpunkterne deri: fra den gamle Kirke, der ved sine Former og sit Snitværk pegede hen paa en fjernere Tid, end Begyndelsen for Bondens Tidsregning, den sorte Død; fra det usædvanlige Gaardsnavn, der dog sikkert er ligesaa gammelt, som Dalens første Bebyggelse; og fra Bjørnehuden, der vísselig ikke er andet end en af de sædvanlige fromme Gaver til Kirken. Men om end ingen virkelig Tildragelse ligger til Grund for Sagnet, saa udtaler det ikke desto mindre en vis Sandhed. Det fremstiller, om end med laante individuelle Træk, den store Ulykke, der rammede Landet og Folket ved den sorte Død, da vide Strækninger, som forlængst vare lysnede ved Nybyggerens Øxe og erobrede for en bedre Kultur, igjen faldt i det Frie, da Landet blev øde og folketomt, og Skovens vilde Dyr, tilforn avede af Menneskets Magt, ligesom igjen vovede sig ind paa mange af de Enemærker, hvor Civilisationen havde sat sine Arner og hellige Steder.

Ialfald taler Sagnet utvivlsomt Sandhed, naar det fortæller, at Kirken er ældre end den sorte Død. Derom vidner blandt Andet dens Snitværk, som idetmindste peger høiere op, end Midten af det fjortende Aarhundrede, ligesom ogsaa Indskriften paa den ene Klokke tilhøire i Støpullen synes at vise, at den ikke kan være fra en meget senere Tid. Den lyder saaledes: Nicholaus Angelus me fecit (Nicolai Engelskmand gjorde mig). Ikke alene Bogstavernes Form (nygotiske Majuskler), men ogsaa den Omstændighed, at en Engelskmand nævnes som Klokkestøber, synes at bestyrke denne Antagelse, medens vi paa Klokkerne fra den senere Tid, som Følge af den tydske Kulturpaavirkning, der afløste den tidligere engelske, hyppigst finde Tydskere nævnt som Støbere, tildeels i Forbindelse med plattydske Indskrifter.

Alderen af denne Bygning lader sig vanskelig bestemme, ihvorvel den neppe er fra en nyere Tid. Derimod maa dette antages at være Tilfældet med de Kors, som sees paa Gavlerne deraf og paa Kirken, baade hvad deres Materiale og Form angaar.

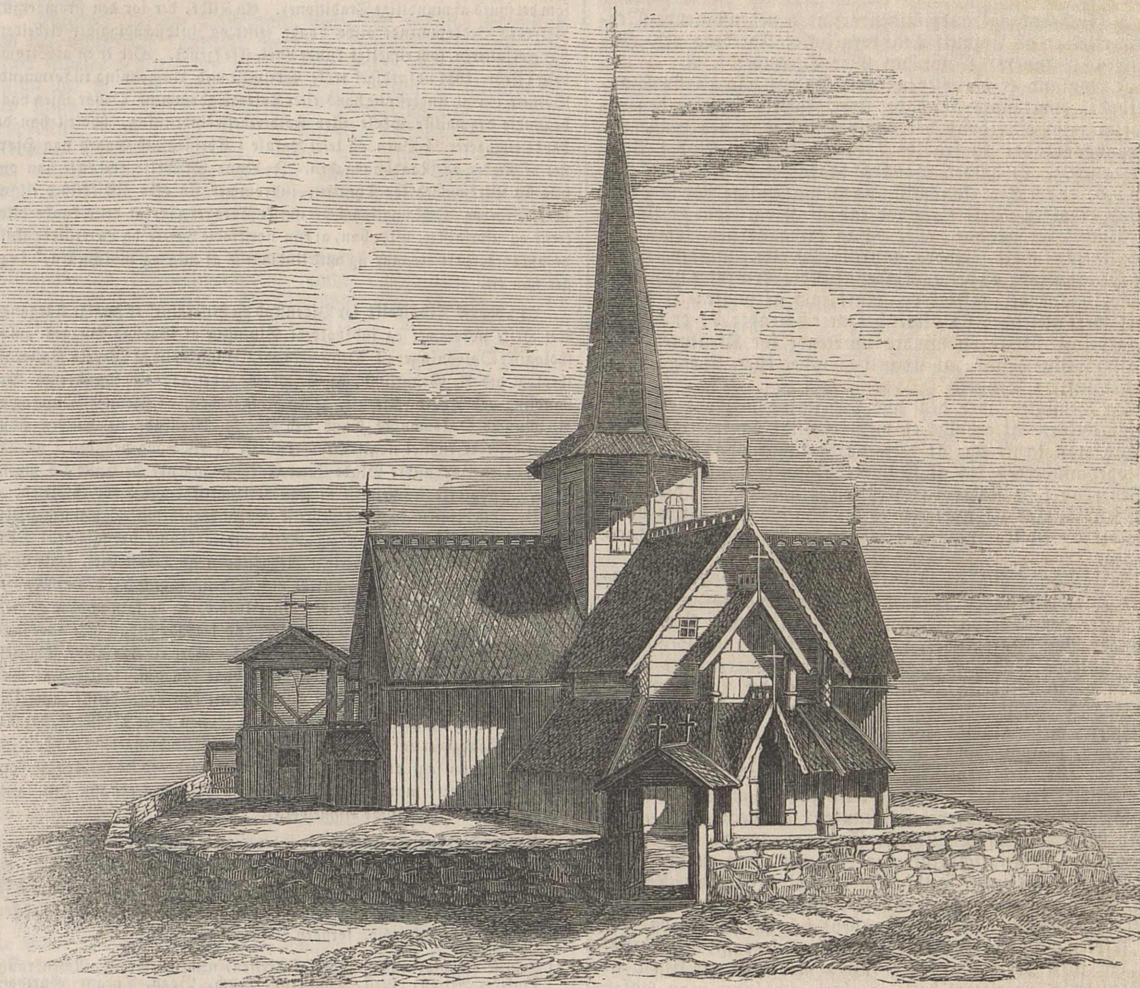
Forøvrigt vil man af Tegningerne faae en saa tydelig Forestilling om alle Enkeltheder, at en videre Beskrivelse deraf er overflødig.

Kun bemærkes den Særegenhed, som denne Kirke fremviser ved den faste Bænk, støttet af Pilastre og Rundbuer, som løber langs Skibets trende Vægge, ikkun afbrudt af Døraabningen. Ellers viser sig her det samme, som vi finde i vore øvrige Stavekirker: den samme heelt igjennem træmæssige Konstruktion baade af Væggene, Tagværket og Svalgangen, den samme Forbinding med Trænagler, næsten uden mindste Benyttelse af Jern, det samme paa Buer, og paa Sperrer og Knæer i Tagværket anbragte forzirende, retvinklede og flade Høvelspor, indlagt med sort Farve, og de samme runde Lysaabninger eller Luftbuller, hvori intet Glas har været indsat. Ligesom de øvrige Stavekirker, har ogsaa denne i sit Indre været yderst liden af Omfang, men meget høi og næsten ganske mørk. Dagslyset tiltrænges heller ikke under Katholicismen og blev i dens første Tider endog med Villie udestængt; Menigheden var alene ydre Tilskuer og uden Deeltagelse i Gudstjenesten, der udelukkende foregik i Koret under Belysning af Kjerter.

Vore Stavekirker ere nu de eneste i sit Slags, og saavidt sparsomme Beretninger og andre Omstændigheder lade formode, synes de heller ikke tidligere at have havt noget Sidestykke, med Undtagelse af maaskee i Storbritannien og Irland. At der i deres Sammensætning findes meget, som allerede i den hedenske Tid var i Brug, er høist sandsynligt, hvorimod det samme, hvad Enkelte have antaget, neppe gjælder med Hensyn til Rummets Fordeling og architektoniske Indretning, ligesaalidt som det er rimeligt, at dette er et Laan fra den byzantinske Kunst. I denne Henseende synes man fornemmelig at have lagt Vægt paa det rundhvælvede Loft, som nu findes i mange af disse Kirker, og paa Svalgangen, men det første er overalt en senere Tilsætning, og den sidste maa udentvivl med god Grund betragtes som et nødvendigt Led i den hele Konstruktion, deels for fra alle Sider at støtte imod Stavene og Væggene, og deels for at beskytte Bygningens vigtigste Dele, Svillerne i Fundamentet, mod Beskadigelse af Fugtighed.

Alt synes derimod at henpege paa at Forbilledet til vore Stavekirker ligesom til Steenkirkerne og overhovedet til hele den vesteuropæiske Architektur i Middelalderen er udgaaet fra den romerske Basilika med dens aflange søileinddeelte Fiirkant og halvrunde Udspring i Øst. Det vilde derfor være i sin Orden, om man ogsaa hos os optog Benævnelsen romansk, som den mest passende for denne Slags Architektur, medens det hidtil hyppig anvendte Navn byzantinsk kun er forvirrende, da det efter sit Begreb ikke har noget væsentligt Tilsvarende i Virkeligheden.

Det staar endnu tilbage at kaste et Blik paa Kirkens

Hedals Kirke i Valders.

Hovedportal med dets prægtige Snitværk. Det er nu en stor Sjeldenhed hos os at træffe en saa vel vedligeholdt Dør af det Slags, da den i alle sine Dele er ganske ubeskadiget, med Undtagelse af, at den til Venstre har faaet et mindre betydeligt Indhug, der skal hidrøre fra en eller anden fremmed Reisende, som tog det manglende Stykke med som Prøve. Ellers er næsten overalt i vore Stavekirker de oprindelige Døre borttagne og som oftest tillige Snitværket paa Dørstolperne mere eller mindre beskadiget. Dette er fornemmelig bevirket ved den bekjendte kongelige Resolution af 1823, som i Anledning af Grue Kirkes Brand bestemte, at alle Kirkedøre skulde vende udad, ihvorvel man med en smule Omtanke meget let kunde have opfyldt dette Bud uden at Snitværket derved led nogen Skade. Forøvrigt giver Tegningen et saa fuldstændigt og klart Billede af Gjenstanden, at enhver ledsagende Beskrivelse er overflødig. Kun hidsættes et Par Bemærkninger om, hvorfra Forbilledet til dette Snitværk sandsynligviis maa være hentet.

At disse Motiver allerede før Christendommens Indførelse vare optagne baade af Svenskerne, Danskerne og Nordmændene, er klart nok, da vi træffe dem paa ældre Runestene, Smykker og Vaaben. Naar det derimod har været paastaaet, at disse Ornamenter skulde have udviklet sig med og ud af den hedenske Mythologi, og være et Udtryk for dens Midgardsorm, Fenrisulv m. m. synes dette neppe at være vel grundet, ligesaalidt som det kan bringes til nogen Sandsynlighed, at Oprindelsen dertil skulde søges i den byzantinske eller romerske Kunst. Det er ovenfor anført, at den vest- og nordeuropæiske Architektur i Middelalderen, med Rom til Udgangspunkt, udbredte sig fra Syd til Nord; hvad Ornamentiken angaar, synes derimod en modsat Retning at have fundet Sted, da meget taler for, at dens Oprindelse maa være at søge i Irland.

Waagen i Berlin, Iren Petrie og Skotten Wilson have nemlig paavist, hvad der ogsaa blev tydeligt for enhver Besøger af Dublins Industriudstilling i 1853, at medens de ældre irske Ornamenter paa Smykker, Vaaben m. m. ere ganske simple, viser der sig strax fra Christendommens Indførelse efter Midten af det femte eller Begyndelsen af det sjette Aarhundrede et mærkeligt Omsving i Smagen, som blandt Andet sees af de skjønne Miniaturmalerier i Manuskripterne. Motiverne ere kunstige Slyngninger, alleslags phantastiske Skabninger, Slanger, vingede Drager og andre lignende Fabeldyr. Ligheden heri med vort Snitværk synes derfor at være saa umiskjendelig, at disse Motiver neppe kan have udviklet sig uafhængigt af hinanden paa begge Steder, og endnu mindre rimeligt synes det, at de skulde være bragt til Ireland ved Paavirkning fra vort Norden, især da denne Ornamentik fra først af synes at forudsætte Tegning, en Færdighed, som man neppe kan antage at vore Forfædre dengang vare i Besiddelse af.

Der staar saaledes kun den tredie Forklaring tilbage, at vore Forfædre have optaget disse Motiver ved Paavirkning af den irske Kultur, som paa den Tid havde udviklet sig i disse Retninger til en forbausende Rigdom og udsendte sine Straaler i vide Kredse endog lige ned til Schweitz.

Sætte vi nu dette i Forbindelse med at vore Forfædre, saaledes som R. Keyser først videnskabeligt har begrundet, P. A. Munch videre udviklet og tillige Englands store Ethnograph Prichard har anseet for rimeligst, indvandrede nordenom Botnhavet til det nordlige Norge, og derfra lidt efter lidt trængte mod Syd, saa synes de i den irske Kulturpaavirkning at have modtaget sine første kunstneriske Indtryk udenfra, efterat de vare komne til Ro i sine nye Boliger. Thi at nogensinde den romerske Kunst og Kultur i ældre Tid skulde have berørt vort Norden, er neppe rimeligt, hvorfor det ogsaa med langt større Sandsynlighed kan antages, at den romerske Ornamentik, som J. A. Worsaae har paavist paa Levninger af Danmarks ældste Jernperiode, hidrører fra Goterne, end fra det danske Folk.

*) Vi have allerede i vort Blads forrige Aargang anmeldt det hos Hr. Chr. Tønsberg udkomne 1ste Hefte af „Mindesmærker af Middelalderens Kunst i Norge" med Text af N. Nicolaysen. For i end yderligere Grad at henlede formuende Læseres Opmærksomhed paa Værket og for tillige at give de Mange, der ikke have Raad til at anskaffe samme, noget Begreb derom, hidsætte vi med Forlæggerens Tilladelse et Træsnit af det ydre Perspektiv af Kirken, samt Hr. Nicolaysens Text, med Udeladelse af Henviisningerne til de Specialtegninger, som Heftet indeholder, og trykt med den ellers i vort Blad brugelige Orthographi. Red.

Men ihvorvel der saaledes er Grund til at tro, at Nordmændene have modtaget disse Motiver ved ydre Paavirkning, synes de dog ikke ganske slavisk at have efterlignet dem uden selvstændig Behandling. Dette, og tillige at de med en vis Smag have gjengivet disse Forbilleder, viser sig i Snitværket paa vore Stavekirker, som paa den ene Side frembyder særegne Afvigelser fra den irske Ornamentik og paa den anden Side røber en ikke ringe Sands for Komposition, Anordning og Gruppering af de forskjellige Partier, ligesom selve Udførelsen vidner om stor Dygtighed i Træskjæring. Det viser sig deraf ogsaa, at en fremadskridende Bevægelse i Udviklingen af selve Motiverne har fundet Sted, om end maaskee tildeels under en fortsat ydre Paavirkning og efter den samme indre Lov, som den øvrige middelalderske Kunst fulgte.

Vi see nemlig, at medens det ældste Snitværk, som er os levnet af den Slags (udentvivl paa Urnes Kirke, der endog er halvt ophøiet, medens det senere bliver fladere og fladere) er uden Spor af Planteformer, træde disse lidt efter lidt mere frem og blive omsider ganske overveiende, paa verdslige Bygninger tildeels i Forbindelse med Scener af det daglige Liv mellem Slyngningerne, paa kirkelige derimod med lignende, hentede fra Bibelen. Derefter gjør Renaissancestilen sig mere og mere gjældende og indgaar en Forbindelse dermed, som man endnu kan see paa de udskaarne Sager, vore Bønder levere den Dag idag.

I det Følgende af Værket vil der blive god Anledning til at vise vort ældste Snitværk, ligesom det første Gang er fremstillet i Dahls Værk. Men det vilde ogsaa udentvivl være af Interesse, om man ligesom ved Folkeviserne og Melodierne engang kunde faae samlet de Ornamenter, som endnu ere i Brug blandt vore Bønder. Det vilde deraf tillige sees, at de have antaget visse Afændringer i vore forskjellige Bygdelag. Thi man kan hos os ikke blot tale om, at Sproget har sine Dialekter, men noget Lignende, om end i forskjellig Grad, træffes ogsaa i Ornamentiken.

Om en ny Maade at slagte Kreaturer paa.

I Götheborgs Handelstidende findes nedenstaaende Meddelelse efter et af Adjunkt Tranberg holdt Foredrog ved „Vetenskapens Vänners" Møde den 29de December f. A-

I England er der bleven taget Patent paa en ny Slagtemethode, som synes at have store Fortrin fremfor den almindelige; thi efter hvad der opgives skal man ved denne nye Fremgangsmaade: 1) erholde 7—10 pCt. mere Kjød i Vægt af Kreaturet; 2) holder saadant saakaldet „Patentkjød" sig længe; 3) er det mere økonomisk, da man af en lige Mængde Patentkjød erholder stærkere Suppe end af Kjød, som er slagtet paa almindelig Maade, eller ogsaa medgaar der, for at erholde ligesaa stærk Suppe, omtrent 20 pCt. mindre af det første Slags Kjød; 4) bliver Kjødet af ældre Kreaturer næsten ligesaa velsmagende, saftigt og mørt som af yngre; 5) bliver Kjødet mere nærende; 6) bliver det mere høirødt; 7) er Slagtningsarbeidet sikrere og mindre smertende for Kreaturet, end den almindelige Maade at slaae i Hovedet eller skjære i Halsen eller stikke i Brystet.

Da Hensigten med den nye Slagtningsmethode er, som ovenfor anført, at erholde et meget saftigt og kraftigt Kjød, saa har man tænkt sig, at dette burde kunne opnaaes derved, at Blodet hindredes fra at strømme ud af de mindste og mindre Vener ud i de større Aaregrene og Stammer, paa det at de fineste Kapillarkar og ligeledes de lymphatiske Kar kunne holde sig fyldte og Udstrømningen af Safterne fra disse Dele forekommes.

Forsøg have vist, at jo kraftigere og fuldstændigere Lungernes Udvidelse finder Sted under Respirationsprocessen, og jo længere denne vedvarer, desto mere udstrømmer Blodet fra de fineste Aareforgreninger i de store Grene og Stammer. Naar saaledes Døden indtræffer, medens Lungerne ere udvidede og af en betydelig Elasticitet, saa befinder sig næsten hele Blodmassen sammenhobet i Venesystemets store Grene og Stammer, medens dette Forhold finder Sted i betydelig ringere Grad, dersom Døden indtræffer, naar Lungerne ere sammenfaldne eller sammentrykte. Ved den nye patenterede Slagtningsmethode forskaffes den ydre Luft Adgang til Brysthuulheden, saa at Lungerne derved fuldstændigt sammentrykkes. Paa Grund heraf har man følgende Fremgangsmaade: Ved en lufttæt Pose af Kautschuktøi eller Lignende, som rummer omtrent 80 Potter Luft, fastbindes lufttæt et simpelt Rør af Been, Elfenbeen eller Træ, nogle Tommer langt og nogle Linier i Diameter. Røret er aabent i begge Ender og har paa Midten udenpaa en Udvidning, for at betegne, hvor langt man bør stikke det ind. Posen fyldes med Luft ved Hjælp af en Blæsebælg, og efterat dette er gjort, ombinder man Posen strax ovenfor Røret. Paa det fastbundne Kreatur gjør Slagteren med en liden Kniv eller Lancet en Indskjæring ikke over to Tommer lang, men som trænger ind i Lungesækken. Indskjæringen gjøres mellem det 5te og 6te Ribbeen paa Totrediedele af Afstanden mellem Rygraden og Brystbenet, regnet fra Rygraden.

Saasnart denne Operation er bleven udført paa begge Sider af Dyret, styrter det og Lungerne falde sammen. Da Aabningen kun er liden, saa kan Kommunikationen med den ydre Luft let blive afbrudt. For at forhindre dette, samt paaskynde Døden, indbringes Luftposens Rør i Hullet paa den ene Side og Tilknytningen ovenfor Røret opløses, hvorefter Luften, idet Posen trykkes sammen, bliver presset ind i Brysthuulheden. Følgen heraf bliver, at Lungen fuldkommen sammenpresses og Døden paafølger inden faa Minutter.

Literatur og Kunst.

Christiania Theaterforholde 1799—1837. 40 S. 16. Priis 12 ß. Denne Pjece er et særskilt Aftryk af en i Christiania-Posten nylig indført Artikel med ovenanførte Overskrift. Som Dagbladsartikel læstes dette Forsøg til en norsk Theaterhistorie vistnok af Mange med Interesse, idet de førtes tilbage til Forholde, hvori de selv havde medlevet, men som nu staae dunkle for Erindringen. Men inden Artikelen udgaves som særskilt Skrift, burde den være bragt til større Nøiagtighed og Udførlighed, navnligen hvad angaar Tidsrummet 1799—1827; thi herom er næsten intet Faktiskt leveret, skjønt første Afsnit fører hine Aarstal som Overskrift. Forfatteren siger rigtignok, at „det dramatiske Selskabs udførlige Historie ikke tilhører Offentligheden."*) Men der bliver jo i hiint Tidsrum ingen Theaterhistorie at skrive, hvis denne Sats skal gjælde, hvilket den forresten ingenlunde bør. Ialfald maa man kunne skrive dette og ethvert Selskabs Historie, naar man holder sig til dets Oprindelse, Organisation og de i samme foregaaende Forandringer, men forbigaar de deri deeltagende Personer. Hertil maa man saameget mere være berettiget for det dramatiske Selskabs Vedkommende, som dette selv i sine Love og Avertissementer har givet os vigtige trykte Aktstykker i Hænderne. Selskabets Love, antagne i Repræsentantmødet den 2den Nov. 1802, indeholde (§ 2) omstændelige Forskrivter for hvem, der kunde optages, som Medlemmer og (§ 3) hvem der ikke kunde optages, nemlig: Ukonfirmerede, Elever, Handels- og Kontordrenge, Haandværkssvende eller Drenge, Underofficierer samt de, der gjorde personlig Opvartning. Selskabet skulde bestaae af 250 Medlemmer af begge Kjøn og desuden skulde der være 30 Fripladse for Udenbyes, Fremmede og Reisende (§ 5). I Markedstiden kunde „hæderlige, anstændige og reenlig paaklædte Bonderfolk" indlades til Generalproven (§ 28). Selskabet skulde have en Direktrice og 7 Direktører, af hvilke sidste en skulde være Maskindirektør (§ 6). Desuden skulde det have et Repræsentantskab bestaaende af 16 Medlemmer**), hvilke vare „Selskabets Lovgivere efter Direktionens Andrag" og valgte Selskabets Medlemmer blandt dem, som havde meldt sig (§ 7). Lokalet eiedes af et Aktieselskab (§ 12). Hvert „Mandfolk" betalte i aarlig Kontingent 6 Rdr., hvert Fruentimmer 3 Rdr., foruden at Enhver maatte erlægge 10 Rdr. i Indtrædelsespenge (§§ 17 og 19). — I Selskabets Love, trykte 1816, findes mange forandrede Bestemmelser. De kontribuerende Medlemmers Antal skulde være 400. Direktionen var bleven talrigere og Vinterforestillingerne fastsatte til et bestemt Antal, nemlig 12. Ogsaa siden (f. Ex. 1826) gav Selskabet sig nye eller forandrede Love. Ved hvad Forfatteren af det omhandlede Skrift anfører i første Afsnit have vi et Par Bemærkninger at gjøre. S. 7 hedder, at i 1814 fandtes dramatiske Foreninger i Bergen, Christianssand og Drammen — muligens ogsaa andre Steder; men „ene Christianias dramatiske Selskab fristede en længere og uafbrudt Tilværelse." Det bergenske Selskab fristede dog en endda længere Tilværelse, ligesom det ogsaa var tidligere oprettet (1794) og hvad kunstneriske Kræfter angik nok maalte sig med Hovedstadens. I den S. 8—9 indflettede Beretning om C. Falsen, hedder, at F. „allerede i 1799 var fremtraadt som dramatisk Forfatter med en Bearbeidelse af Syngestykket „Naturens Røst". Falsen var allerede 1776 „fremtraadt" med „Salvini og Adelson," 1778 med „de snorrige Fættere," 1797 med „Dragedukken" og 1797—98 med fem oversatte Theaterstykker. — Om Tidsrummet 1827—1837 meddeler Forfatteren udførligere Efterretninger, hvilke han møisommeligen har sammensanket deels af Avisernes spredte Beretninger deels som det synes af mundtlige Traditioner. En Kilde, der for den strømgergske Periodes Vedkommende vilde baade lettet og fuldstændiggjort Arbeidet, har Forfatteren, som rimeligt kunde være, ikke kjendt. Det er en af Strømberg i Febr. 1834 udfærdiget trykt Skrivelse med Anmodning til formuende Borgere om at understøtte hans efter Kolerasygdommens Ophør igjen paabegyndte dramatiske Skole eller Forberedelsesindretning, hvortil han da havde engageret 24 Børn og leiet Lokale i Christensens Gaard paa Hjørnet af Kirke- og Raadhuusgaden. I denne Skrivelse fortæller han om hele sin Virksomhed for Theatret, indrømmer sin egen Uskikkethed til at lære Eleverne Deklamation i det norske Sprog, og for at dette kunde blive reent og uforfalsket, vilde han, at kun norskfødte Lærere og Lærerinder skulde antages, „det forstaar sig med Undtagelse af mig og min Hustru," lægger han til.

*) Bogens Forfatter har, efterat dette Stykke var sat, sagt Anmelderen, at det nu var hans Plan at samle særskilt til det dramatiske Selskabs Historie, for siden at udgive den i Trykken.

Af „**Norsk Tidsskrift** for Videnskab og Litteratur" er forrige Aargangs 2det Hefte udkommet og indeholder: Slutning af Sophus Bugges „mythologiske Oplysninger til Draumekvædi," Anmeldelse af Wexels Pastoraltheologi ved A. Grimelund, af G. Moes Ledetraad til Tændernes Behandling ved Thorv. Kjerulf, af En Nytaarsbog, af Kjerulfs Digte og af A. Munchs Salomon de Caus ved M. J. Monrad, til hvilken sidste Anmeldelse er knyttet nogle Bemærkninger af W. Lyng ved den i nærværende og et Par andre Blade førte Anke angaaende de Caus's Omvendelse. Endvidere Anmeldelse af Faves Almueskolen ved K. Gislesen, af Fr. Brandts Repertorium for praktisk Lovkyndighed ved H. Winter-Hjelm samt „literære Efterretninger" og „Norsk Bibliographi" ved samme. Dengang Monrad og Hjelm overtoge Redaktionen af Tidsskriftet, søgte de at bringe det til igjen at holde Skridt med Tiden. Dette har dog af Mangel paa fornøden literær Bistand ikke villet lykkes, og de komme mere og mere tilbage, saaledes at vi, skjønt et Stykke ind i 1855, endnu ikke have faaet mere end det Halve af Aargangen for 1854. Det er ikke alene Udgivelsen, men ogsaa Indholdet, som ligger tilbage i Tiden, saaledes at man først et Aars Tid efterat en Bog er udkommet kan vente denne anmeldt. Herved svækkes naturligviis Interessen og Nytten af et Tidsskrift, der skal være en Raadgiver med Hensyn til de literære Frembringelsers Anskaffelse. Noget har man søgt at bøde paa denne Mislighed ved de foreløbige korte Bogefterretninger; men disse kunne dog kun maadelig erstatte den lange Udeblivelse af de egentlige Anmeldelser.

Universitetsprogrammet for indeværende Semester er nu udkommet. Det er en chemisk-geologisk Undersøgelse af Christiania-Territoriets Bjergarter med Titel „Das Christiania-Silurbecken," forfattet af Stipendiat Kand. min. Th. Kjerulf og ledsaget med en Fortale af Dr. Strecker. Det udgjør 8½ Ark i 4to. foruden et farvetrykt Kart.

**) Lovene ere blot undertegnede af Tretten, nemlig: Arbin, Rosenkrantz, Bukier, Nilson, Juell, Thulstrup, Leuch, Bogh, Thrane, Harthausen, Mathiesen, Delphin og Rasmusen.

Norge.

Christiania. Under 7de Febr. have følgende Udnævnelser fundet Sted, nemlig: Hs. kgl. H. Prinds Oscar Frederik til Kommander i den norske Marine, saaledes, at Hs. kgl. H. placeres som Ældst i Kommandørklassen; Kand. theol Alex. Lange til pers. Kapellan hos Sognepræst til Asker Pstg. Provst Alex. Lange; Justitssekretær ved Bergens Stiftsoverret L. J. C. Manthey til Byfoged i Tromsø; Toldkasserer i Tromsø S. C. L. Salicath til Toldkasserer i Arendal; Korpslæge ved søndfjordske Musketerkorps J. P. S. Berg til Distriktslæge i nordre Fosens Distrikt; Korpslæge ved østerdalske nationale Jægerkorps J. C. Dahm til Distriktslæge i Guldalens Distrikt; Brigaderegnskabsfører ved Kavalleribrigaden E. Stenersen til Brigadeintendant ved bemeldte Brigade og Hovedregnskabsfører ved Ingeniørbrigaden C. Anker til Brigadeintendant ved samme Brigade.

— Ved kgl. Resol. af 1ste Fbr. er det bestemt, at Skogns Præstegjæld under søndre Indherreds Provsti skal deles i 2de, nemlig Skogns Pstg. bestaaende af Alstadhoug Hovedsogn og Ekne Annex, samt Levanger Pstg. bestaaende af Levanger Sogn med Kjøbstaden Levanger, og at hvert af disse Præstegjælde skal være et Thinglag, og ved indtræffende Ledighed i Skogns Lensmandsbestilling udgjøre et særskilt Lensmandsdistrikt.

— Ved kgl. Resol af s. D. er det bestemt, at den specielle Kontrol med det vordende Sindssygeasyl paa Gaustad i Overeensstemmelse med Loven af 17de August 1848 § 7 skal føres af en Kommission, bestaaende af Armeeintendant H. Aubert, Distriktslæge Chr. Wisbeck og forhenværende Batterichirurg, praktiserende Læge i Christiania C. Egeberg, hvilken Kommission tilstaaes en Godtgjørelse af indtil Videre 360 Spd. aarlig af Statskassen.

— Ved kgl. Resol af s. D. er det bestemt, at Hovedregnskabsførerposten ved Ingeniørbrigaden skal forandres til et Brigadeintendant Embede.

— Under s. D. er udkommet en kgl. Resol., ifølge hvilken sidste Storthings Beslutning om Nedsættelse af en Jurykommission „ikke bifaldes" og den af Byfoged Meldahl som Medlem af samme forlangte Permission nægtes. Denne Beslutning skal kun Løvenskiold og Vogt have tilraadet, medens de andre Statsraader have været af en anden Mening.

— Der expederes nu ialt Post paa 309 forskjellige Steder her i Landet, hvoraf 45 egentlige Postkontorer og Postexpeditioner og 264 Postaabnerier.

— Den 15de Febr. afsagde Høiesteret Dom i Sagen Generalmajor Glad mod Mursvend Bernhard Hansen. De af Sidstnævnte (der selv procederede sin Sag) fremførte fornærmelige Beskyldninger mortificeredes, hvorhos Hansen idømtes en Bod til Statskassen af 10 Spd. samt Udredelse af Processens Omkostninger.

— Den Deel af Præstemoen under Ullensaker Præstegjæld (omtrent 1000 Maal), som ligger paa den østre Side af Jernbanelinien, er efter Kirkedepartementets Foranstaltning solgt ved Auktion for 5510 Spd.

Drammen. Den 13de Februar aabnedes den tidligere bebudede Industriudstilling hersteds.

Throndhjems Sparebank havde ved Udgangen af f. A. under sin Bestyrelse 1,138,477 Spd. 69 ß., hvoraf 72,909 Spd. 26 ß. var Sparebankens Eiendom.

Ved Aalesund skulde der allerede indtil i Begyndelsen af Februar være fisket 10,000 Tdr. Sild.

— Den 25de Januar indviedes Stadens nyopførte Kirke af Provst Krabbe i Biskoppens Fraværelse.

Sandefjords ny Dampmølle, tilhørende Kjøbm. Lyhman, er nedbrændt.

Bergen. Den 31te Dec. 1854 udgjorde Indskydernes eiende Kapital i Sparebanken 1,093,370 Spd. 83 ß. og Bankens egne Midler 105,506 Spd. 45 ß. Foliohavernes Antal var 17,105, Fondet er i 1854 forøget med 10,981 Spd. 109 ß.

— Bergens ny Vandledning er nu overleveret til at tages i Brug og Kontrolkommissionen skal have udtrykt sig meget rosende om det hele Arbeide.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Munch af Rosenschjøld er idømt ½ Aars Fæstningsarbeide for en Avisartikel mod Keiseren af Østerrige. En anden Bladudgiver, forhenværende Politikonstabel Sahlin, er i en mod ham af en Gjørtler anlagt Trykkefrihedssag dømt til Ærens Fortabelse.

Danmark. Folkethinget har den 7de Febr. med 87 St. mod 7 vedtaget den hvilende Grundlovsbestemmelse uforandret ved 3die Behandling, efterat Grundtvig først havde forsøgt at afbryde Forhandlingen ved en hovedkuls Dagsorden, der uden Debat blev forkastet med 84 St. mod 8. Grundlovsbestemmelsen gaar altsaa nu til Landsthinget, og saafremt den ligeledes der passerer sine 3 Læsninger uforandret, vil den efter Ministeriets Løfte i dets Program blive indstillet til Kongens Stadfæstelse. Den hviler derpaa, til den af en nyvalgt Rigsdag vedtages 3die Gang og stadfæstes af Kongen, da er den Grundlov. Debatten, der begyndte temmelig livlig mod Slutningen af Mødet den 6te, vakte dog ikke den 7de noget større Røre, som Følge af, at Udfaldet var sikkert nok; den lille Minoritet fik Lov til at udtale sig, og blev imødegaaet af J. A. Hansen og Monrad.

England. Det er lykkets Palmerston at danne et nyt Ministerium, hvori Peeliterne have taget Sæde. Bladene indeholde følgende Ministerliste: Palmerston Premierminister; Cranworth Lordkansler; Granville Geheimeraadspræsident; Hertugen af Argyle Geheimeseglbevarer; Herbert Indenrigsminister; Clarendon Udenrigsminister; Grey Kolonialminister; Panmure (Fox Maule) Krigsminister; Gladstone Finantsminister; Graham 1ste Admiralitetslord; Molesworth Minister for de offentlige Arbeider; Marquien af Landsdowne Minister uden Portefeuille; Charles Wood Præsident for det ostindiske Bureau.

— Napier har ved en offentlig Middag ytret, at han ikke med Fremgang kunde angribe Kronstadt. Han havde handlet forsigtigt, endskjønt Regjeringen havde fordret Sveaborgs Ødelæggelse.

— Panmure har lovet, at energiske Forholdsregler skulle tages for Krigens Førelse, samt at alle de, som have vist sig uduelige til sine Bestillinger, skulle bortfjernes. Russell har forklaret, at Tidningernes Opgave om de lidte Tab ere overdrevne og at der endnu findes 28,000 Mand ved Sebastopol.

Tydskland. Forbundsdagen har antaget Forslaget om at de militære Kontingenter skulle holdes beredte, saa at de, om det behøves, kunne være færdige til Udrykning inden 14 Dage.

Italien. Over Wien berettes, at Hertugen af Genua, Kongen af Sardiniens Broder, er død den 10de.

Krigsskuepladsen. Fra Odessa berettes den 7de, at Russerne staae ved Pruthgrændsen med 60,000 Mand og sammentrække Forraad til en Overgang over Floden.

— Monitøren for 11te Febr. har Underretninger fra Kamieschbugten ved Krim af den 30te Januar, hvilke melde, at Canrobert af Admiral Bruat har forlangt 30 Kanoner samt dertil 15,000 Kugler. Han havde nylig forud faaet 32,000 Kugler.

Blandinger.

Engelske Statsmænds Alder.

Følgende Privat-Statistik gaar rundt alle Blade: Lord Lyndhorst 83 Aar gammel; Lord Brougham 76; Marquien af Lansdowne 75; Earlen af Aberdeen 71; Lord Hardinge 70; Lord Palmerston 70; Lord Raglan 67; Lord John Russel 62; Earlen af Derby 56; Earlen af Harrowby 57; Earlen af Clarendon 55; Earlen af Malmesburg 48; Earl Grey 52; Earl Granville 40; Earlen af Carlisle 53; Hertugen af Newcastle 44; Hertugen af Argyle 32; Lord Stanley 29; Lord Cranworth (Skatkammer-Lord) 64; Sir James Graham 62; W. E. Gladstone 45; Labauchere 57; E. Cardwell 44; D'Israeli 49; T. B. Macaulay 55; Molesworth 45; Herbert 44; George Grey 56; C. Wood 54; J Pakington 56; Richard Cobden 51 og John Brigth 44.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Ulfsteens Sognekald (søndre Bergenhuus Provsti) med omtr. 550 Spd. i Indtægter. Tvende Laan paa tilf. 365 Spd. forrentes og afbetales med 6 pCt. aarlig.

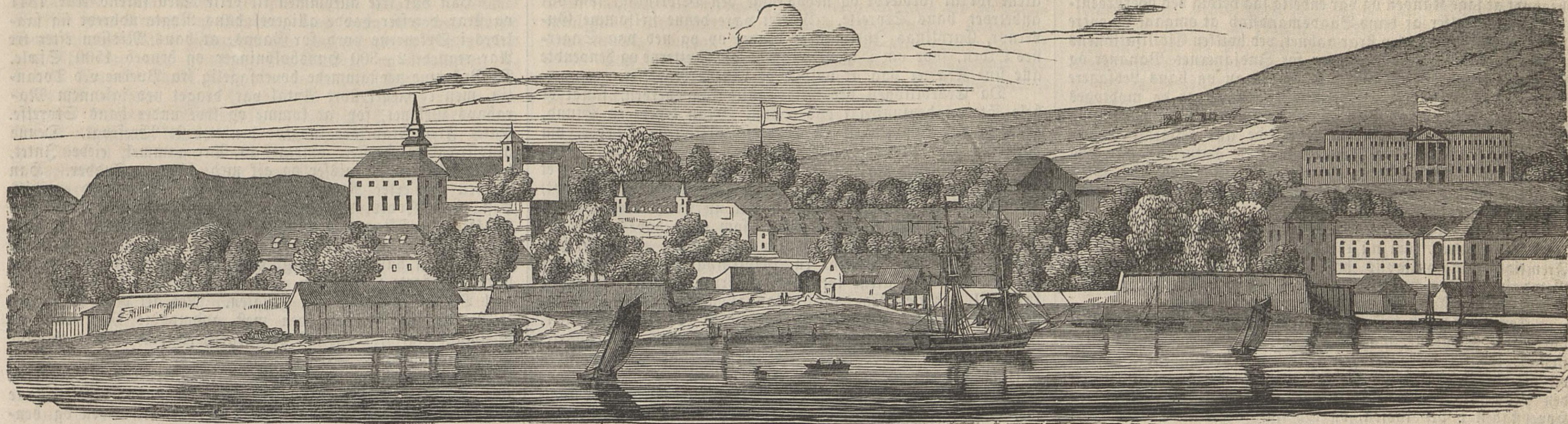
Follougs Distriktslægeembede med 240 Spd. i Gage.

Land, Hadeland og Valders Fogedembede med en Bruttoindtægt af omtr. 1550, Spd., hvoraf 456 Spd. fast Gage.

En Lærerpost ved Moss Realskole med en aarlig Løn af 200 Spd. for en theol. Kandidat eller 144 for en Seminarist.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 8. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 24de Februar 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold:

Castelnaus Reise i Sydamerika.

Det er kun fire Aar siden den franske Reisende de Castelnau, allerede tidligere bekjendt ved et berømt Værk over Nordamerika, meddelte Resultaterne af den store Opdagelsesreise, han foretog i Aaret 1843 til det Indre af Sydamerika. Planen for denne Reise var af en særdeles omfattende Art. Den gik ud paa intet mindre, end fra Rio Janeiro at gjennemreise hele det amerikanske Kontinent lige til Lima, og nok engang drage gjennem dette Kontinent paa Amazonfloden fra dens Udspring til dens Udløb i Havet, — en Plan, som han ogsaa udførte med en Ihærdighed, en Bestemthed og et Mod, der vil sikre ham en høi Plads blandt de mest uforfærdede Reisende og Opdagere af Lande.

Den Reiserute, han havde opgjort, førte ham gjennem den nye Verdens yppigste Naturundere, dens fornemste Stæder, dens mindst kjendte og vildeste Folkestammer, paa samme Tid som den gjorde ham bekjendt med den store amerikanske Flods sydlige Tilløb, Produkterne fra dens vidtstrakte Flodomraade samt de Veie, paa hvilke de kunne føres til Havet. Da han indskrænkede Feltet for sine Undersøgelser til Strækningen mellem Ækvator og den sydlige Vendekreds, udelukkede han vel Amazonflodens nordlige Tilløb, men ved Condamines, Humboldts og andre Reisendes Arbeider er denne Deel af Amerika langt mere kjendt end den, som strækker sig paa den anden Side af Ækvator.

Vi ville spare Læseren for Beretningen om alle de Vanskeligheder, som Castelnau havde at overvinde under Forberedelserne til sin Reise, al den Omhu, han maatte anvende derpaa, for at forsyne sig med Alt, hvad der var nødvendigt, for at sikre sig et heldigt Udfald. Vi ville derimod ile med at møde vor Reisende ved hans Ankomst til Brasilien, hvor hans lange Vandring skulde tage sin Begyndelse.

Historien om dette udstrakte Keiserdømmes Oprindelse er af det forunderligste Slags. Det har, som bekjendt, at takke for sin Tilværelse en Feiltagelse af de spanske og portugisiske Geographer under Opdagelsernes Aarhundrede, hvilken hos de Første havde sin Oprindelse fra Uvidenhed og hos de Sidste fra Bedrageri: Portugiserne havde nemlig givet de Kyster af Amerika, som Vespucci og Pinzon nylig havde befaret, en lige til 22 Grader østligere Beliggenhed end de i Virkeligheden havde, og derved trukket en Deel af dette Kystland indenfor den berømte Linie, som Alexander Borgia optrak for at gjøre Ende paa de modstridende Fordringer fra hans rettroende og hans katholske Majestæts Side. Da denne store Feiltagelse endelig blev opdaget, havde Portugisernes Besiddelsesret allerede gammel Hævd for sig og Overeenskomsten i Tordisillas af 1594 bekræftede dem deri. Denne Overeenskomst flyttede den pavelige Linie til henimod den 49de Længdegrad, hvorved Portugal fik sig tilkjendt hele Kysten fra Para til Santos og hele det Plateau, som strækker sig fra Havet i Øst til Tocantins Floddal i Vest, en Strækning, som i sig indesluttede alle Elementerne til en stor Stat. Det portugisiske Hof lod sig dog ikke nøie dermed, men gjorde, trods alle Reklamationer fra Styrelsens Side, uophørligt nye Indgreb paa sin Nabostats Omraade og det med en saadan Udholdenhed, at de elastiske Grændser for dets amerikanske Besiddelser inden to Aarhundreder vare henrundne omfattede de rigeste og herligste Dele af Sydamerika.

Ved den portugisiske Regjerings mistænksomme Politik forblev det Indre af Brasilien lukket fra Undersøgelser lige til Begyndelsen af indeværende Aarhundrede. Man kjendte det alene af Rygter, deels gjennem Beretninger af Hollænderne, som i Nord havde erobret en Deel af den brasilianske Kyststrækning, deels gjennem nogle sjeldne portugisiske Arbeider, deels ogsaa gjennem de Klager, som uophørligt reistes af Paraguays Missionærer mod deres djærve Naboer i Provindsen St. Paul. Disse, de Eneste, som midt under den lusitaniske Stammes almindelige Slappelse havde vedligeholdt den djærve Eventyraand, der havde udmærket deres agtede Forfædre, gjennemstreifede i alle Retninger det Indre af Sydamerika, kjæmpede med samme Mod imod de Vilde og Naturen, trængte frem gjennem Ørkener og Skove, over Floder uden Navn, for at opsøge Guld- og Diamantgruber og banede, uden at vige tilbage for nogen Fare, Vei i Ørkenen for Kolonisterne og Videnskabens Pilegrime.

Disse Sidste kunde dog ikke trænge ind i Brasilien, førend Hoffet i Lissabon, flygtende for de franske Vaaben, kom for at bosætte sig i Brasilien. Kystprovindserne bleve nu gjennemreiste og beskrevne. Nu udkom en Mængde underbare Beretninger om det herlige Lands uforlignelige Skjønhed. Man drømte kun om Brasilien og dets Naturs Pragt blev et Ordsprog.

Alligevel var før Castelnaus Reise den positive Kundskab om det vidtstrakte Land ikke særdeles fremadskreden; den ophørte aldeles i Nærheden af den lille Stad Gayas. Det er ogsaa her vi ville opsøge vor Reisende, uden at opholde os ved hans interessante Skildring af Brasiliens ofte beskrevne Hovedstad, dens i alle Farver skiftende Befolkning, dennes indolente Charakteer m. m. Alene ved hans Skildring af den almindelige Maade at reise paa i dette Land ville vi opholde os lidt, for at give Læseren et Begreb om de Møisommeligheder og Farer, som ere forbundne med en Reise i Brasilien.

De Begreber, man i Europa knytter til Ordene Kommunikations- og Transportmidler, finde i Brasilien en høist ufuldkommen Anvendelse. Al Transport skeer paa Ryggen af Mulæsler. En lang Række af disse Dyr, tilbagelæggende 2 til 3 Mile om Dagen, er hvad der i dette Land svarer til Europas hurtige Transportmidler. Hertil kommer, at Antallet af Mulæsler formindskes hver Nat, deels ved Drivernes Ukyndighed og Skjødesløshed, deels ved Fald ud for Afgrunde og ved Bid af giftige Slanger. — Den Reisendes Hvile er ikke ledsaget af mere gunstige Omstændigheder end hans Marsch. Nogle elendige Træskur, nær ved at falde sammen, og som alene forekomme paa lange Afstande fra hverandre, udgjøre de brasilianske Karavanseraier. Naar man fjerner sig fra Kystlandet, maa man til samme Tid sige Farvel til enhver europæisk Bekvemmelighed — intet Brød, ingen Viin mere. Den Reisende kan prise sig lykkelig, dersom han ved Ankomsten til Hvilestedet for Natten og efterat han har vederkvæget sig med et Maaltid af en væmmelig Iguame eller en mager Papegøie, kan komme til at lægge sig i en Hængekøie, beskyttet for de Myriader af Insekter og farlige Krybdyr, som under Mørket indbyrdes mellem sig dele Herreveldet over Luften og Marken.

Men det er ikke alene for Prisen af disse Møisommeligheder og Forsagelser, at Forskeren samler Trækkene i disse Egnes Geographi, han maa ogsaa daglig see sit Liv sat paa Spil ved de Vildes Efterstræbelse, Veivisernes Ukyndighed eller Forræderi, de forpestede Sumpdampe fra visse Floder og deres bratstyrtende Fald. Saadanne vare ogsaa de Prøvelser, som i Mængde sammenhobede sig paa vor uforfærdede Reisendes Vei.

Castelnau anvendte sex Maaneder paa Reisen fra Rio til Gayas, ved hvilken Stad, som vi ovenfor have nævnt, alle Spor af hans Forgjængere ophørte. Med en Befolkning af 7—8000 Indvaanere, 4—500 Huse, nogle smukke Kirker, smagfulde Vandspring og sin grønne Ramme af skovbeklædte Fjelde er Gayas en af Brasiliens smukkeste Stæder, en europæisk Oase, kastet 300 Mile fra Kysten midt ind i Ørkenen.

Det var i denne Stad, at vor Reisende første Gang fik Leilighed til at see en virkelig Indfødt. Det var Høvdingen for Cherenternes Stamme, en 80aarig Gubbe, uden et eneste graat Haar og endnu i sin fulde Mandskraft. Hans Ansigtstræk, som havde en særdeles Blidhed, aandede den største Godmodighed. Det er derfor bedroveligt at nødes til at tilføie, at hans Bryst bar Vidnesbyrd om det Modsatte. Det var overalt indristet med mere end 200 Ar, af hvilke ethvert udgjorde et Minde om en af ham dræbt og opspist Fiende.

Denne Hædersmand var bleven greben paa en Landeiendom, hvis Forsvarsmidler han vilde udspionere, i den Hensigt, den følgende Dag at komme igjen og sætte Ild paa den, myrde dens Indvaanere og paa denne Maade forøge Antallet af sine Ar. Da han forstod det portugisiske Sprog, kunde Castelnau forvisse sig om, at han ikke havde noget Begreb om Gud og Sjælen, og at hans Stammes Sprog ikke indeholdt noget til disse Begreber svarende Ord. Da Castelnau spurgte ham, hvad han troede at der var blevet af hans Sønner, som vare faldne i Kampene, forekom dette Spørgsmaal ham meget forunderligt. Han svarede da ogsaa: „De ere blevne opædte og dermed var Alt forbi."

Samtalen med denne Vilde bidrog uden Tvivl i ikke ringe Grad til at bestyrke den Reisende i sin Beslutning at udforske de nordlige Dele af Provindsen Gayas, hvor denne Vildes Stammefrænder i Frihed streifede omkring paa den uhyre Slette, som beskylles af Araguay, den store Pulsaare i dette Flodsystem. Han rustede sig saaledes til denne Udflugt. — Et Blik paa det Indre af Brasilien er tilstrækkeligt til at overtyde Betragteren om at det har været lettere for dette Riges Indbyggere at bryde de Lænker, som fængslede deres Ungdom ved Moderlandets fortørrede Stamme, end at afryste de skadelige Fordomme, som ere blevne indpodede hos dem af en Regjering, hvis høieste Statskunst var at udsaae Tvedragt mellem de forskjellige Dele af sin umaadelige Koloni.

Hvad dette uhyre Rige fremfor Alt savner er Kommunikationsmidler. Det er Mangelen paa Veie, som hindrer Agerbruget fra af dette Lands ungdommelig kraftige Jord at optage Skatte, som med langt større Grund kunne kaldes uudtømmelige, end de Guld- og Diamantgruber, som hidlokkede de første Europæere. Ved Exportmidler skulde Værdien af disse Rigdomme forøges ti Gange. Saaledes føder Provindsen Gayas, blandt andre, paa en Overflade, der er ligesaa stor som den italienske Halvø, med Møie 60,000 Kolonister, som holdes i bestandig Frygt af mindre end 20,000 Vilde. Forgjæves har Naturen af dette Land gjort det maaskee rigest begavede Mesopotamien, som findes paa Jordkloden, forgjæves tilbyder en af de vældige Floder, som omgive det, alle Fordelene af en af disse store vandrende Veie; paa den Tid, da Castelnau reiste i dette forjættede Land, vare saavel Jordbrug som Befolkning i Aftagende der, og den stolte Araguay, seilbar lige fra Egnen om Gayas, rullede sine eensomme Vover lige til Paras Havn, uden at bære andre Fartøier end Menneskeædernes Piroger, de eneste, som med Kaimanerne deelte Vældet over dens 500 Mile lange Løb. Frygten for de Vilde var saa stor blandt Gayas Befolkning, at de stedse, naar Forretninger nødte dem til nogen Gang at reise til Para, for Seiladsen paa den herlige Flod, hvis Bredder vare beboede af de frygtelige Vilde, foretrak Reisen ud for den vilde Tocatino, en virkelig Alpestrøm, opfyldt af Fosse og Katarakter og hvis første Indskibningssted ligger mere end 150 Mile fra Gayas.

Castelnaus Reise kunde saaledes ikke blot blive af Nytte for Videnskaben, men ogsaa blive en uvurderlig Velgjerning for Provindsen. Autoriteterne paa Stedet deelte ogsaa denne hans Anskuelse i den Grad, at de ilede med at stille til hans Disposition alle de Midler til Planens Udførelse, som det stod i deres Magt at skaffe. Han erholdt en Eskorte af christne Mestiser og Indianere tilligemed nogle Baade. Disse befandt sig i Salinas, en By beliggende ved en Biflod af den store Flod, nogle og sexti Mile fra Gayas. Til Salinas drog han nu afsted over et ubeboet og af utallige Vasdrag gjennemskaaret Land, for i denne af omvendte Vilde beboede By at gjøre de sidste Forberedelser til sin farlige Reise.

Den 9de Juni, efterat Baadene vare blevne døbte og Præsten havde læst en Messe, afgik Expeditionen under lydelige Jammerraab fra Byens kvindelige Befolkning, hvis Mænd, Sønner og Brødre den bortførte. Et lidet Tag af Palmeblade beskyttede de Seilende mod Solstraalerne og paa en af Masterne i hver Pirog hang den brasilianske Soldats sædvanlige Ledsagerske, en Guitar. Saaledes var den nautiske Udrustning, hvormed Expeditionen endelig fra Rio Criras seilede ind i den stolte Araguay, som danner Grændsen mellem Gayas og det saa lidet bekjendte Matto Grosso.

Nu udbreder Brasilien sig for dem i hele sin pragtfulde og gribende Storhed. Seilende mellem tvende af vilde Stammer befolkede Strandbredder, var det ikke Naturens Feil, om de Reisende ikke glemte denne første Fare, for alene at have Øine og Tanker henvendte paa de fortryllende Malerier, som den paa alle Sider oprufler. Majestætiske Vandmasser, som paa sin rolige Overflade afspeile utallige Øer, en Vegetation, der udaander den rigeste Vellugt, hele Strækninger bedækkede med Fugle i de smukkeste Farveskiftninger,— her en Flok af Jabirus, disse Fugleverdenens Kjæmper, hvis hvide Fjær stikke skarpt af mod den røde og sorte Hals, der en Skare af sneehvide Hejrer, længer borte den smukke Spatula rosa og alle disse skinnende Vinger svævende gjennem en Luft af Ild eller smykkende Strandenes Grønsvær med den rigeste Farvepragt, — og naar Blikket føres tilbage til Floden, uhyre Fiske furende denne med sine Rygfinner, eller Floddelfiner, som stige op til Overfladen, for at opkaste store Vandstraaler i Luften; saadanne ere de Scener, som oprulle sig for de Reisendes Blikke og hvis Indtryk ikke blive mindre varige ved Synet snart af en Slange, der svømmer omkring Pirogerne, snart af en Kaiman, der kommer for at søge sit Rov lige under deres Forstavn, snart af en pludseligt opjaget Jaguar, der fra Strandbredden stirrer paa de Forbifarende.

En Dag, da de havde leiret sig paa den ene Bred og en Deel af dem havde lagt sig til at hvile under nogle skyggefulde Træer, medens de Øvrige morede sig med at forfølge etslags smaae Aber, hvoraf Træerne vrimlede, hørtes pludselig paa Afstand et langttrukkent Skrig. Paa dette Skrig, der gjentoges af Ørkenens Ekko, gjenkjendte de Fleste af Mændene, som vare vante til at leve i disse Ørkener, Chambias, den mest frygtede Indianerstamme i disse Egne, og deres Udsagn blev snart bekræftet. De Reisende havde nemlig den følgende Morgen neppe fortsat deres Reise en Time, førend en Pirog, som søgte at holde sig skjult under Træerne, paa samme Tid som den ilede frem med Pilens Hurtighed, blev opdaget i nogen Afstand.

„Jeg forstod strax," siger Castelnau, „at det var Spioner,

som vare ifærd med at bevogte vore Bevægelser. Det var af yderste Vigtighed at naae dem, for at sende dem hjem til Sine med Foræringer, som kunde stemme dem til vor Fordeel. Jeg lod derfor styre lige paa dem under Opfordring til mine Folk om at roe af alle Kræfter. Da vi vare saa nær, at vi kunde høres, lod jeg en af mine Folk, som sagde, at han forstod nogle Ord af deres Sprog, anraabe dem, men forgjæves. De Forsikringer, vi gave dem om vore Hensigter, syntes alene at forøge deres Ønske om at slippe bort fra os. Imidlertid havde Doktor Widdal med en af de letteste Piroger begyndt at jage Kanoen og var endelig saa heldig ved overordentlige Anstrengelser af hans Baadsmandskab at omgaae og entre den. En Tuskhandel blev strax aabnet, ved hvilken Civilisationens Smaasager figurerede lige over for Indianernes Bananer og Maniok. Ved det Besøg, som Castelnau og hans Ledsagere siden gjorde i Chambias-Indianernes By, hvor de modtoges med den største Ærbødighed og Enthusiasme, fik de Anledning til at overtyde sig om, at de manglede alle religiøse Begreber, skjøndt de ikke vare Menneskeædere. Tatuering var dog almindelig blandt Mænd og Kvinder tilligemed den Skik, at udspænde Læberne ved Hjælp af Træstykker, hvilke de ogsaa som Prydelser hængte i Ørerne.

Araguays og Tocantins Sammenflydning er et af disse Jordens Punkter, som nu ere tabte i Ørkener, men til hvilke Fremtiden sandsynligviis har opbevaret en stor kommerciel Betydning. Den indtages i vore Dage af en Fæstning, San Joao, en fremskudt Forpost til Provindsen Para.

Kommandanten i Fæstningen San Joao var en gammel portugisisk Sergeant, som, under Straf af et vist Antal Pidskeslag, lod sig kalde Excellence af sine Underhavende, en raa og gjerrig Barbar, som for sin egen Fordeels Skyld skjulte den Proviant, der for Garnisonens Regning blev sendt fra Hovedstaden i Provindsen, og lod sine forsultne Soldater betale sig Værdien af det Vildt og den Fisk, til hvis Fangst de, under Straf af at døe af Hunger, bleve tvungne til at anvende hele deres Tid. Det var derfor uden Overraskelse, at Castelnau nogen Tid efter, da han drog ned over Amazonfloden, fik Underretning om denne forhadte og groteske Excellences tragiske Endeligt. Hans forbitrede Soldater havde en Dag bemægtiget sig ham og en anden Sergeant, som var hans blinde Redskab, og efterat have fastbundet dem begge ved et Træ, med største Rolighed sat sig til Doms over dem, ladet dem forsvare sig og efterat have dømt dem til Døden strax skudt dem

Expeditionen forlod med Glæde dette ugjæstfrie Sted og tog Veien opover Tocantin, for at vende tilbage til Gayas.

Paa denne sin Vei kunde den samle yderligere Beviser for den brasilianske Regjerings ynkelige Charakteer paa disse fjerne Punkter.

Ikke langt fra Verres, i et lidet befæstet Sted, som kaldes Carolina, fandt de en Kommandant af et andet Slags. Det var et Slags Don Juan, en bleg og smuk ung Mand paa omtrent 24 Aar, som benyttede sig af sin Magt ene og alene for at fordærve og nedværdige den Befolkning, som var anbetroet hans Styrelse. Takket være denne sælsomme Guvernør, Carolinas Indvaanere vendte op og ned paa Sagernes Orden, sove om Dagen, vaagede om Nætterne og henvendte alle sine Kræfter paa at opsøge de raaeste Nydelser.

Da Expeditionen ved Middagstid kom derhen, fandt de hele Staden hensunken i dyb Søvn. Man troede en Stund, at man var kommen til en af disse fortryllede Stæder, om hvilke de østerlandske Eventyr fortælle.

Om Aftenen deeltog Castelnau og hans Ledsagere i et Bal hos en af Stadens Magnater. Den unge Kommandant, med Sabel og Pistoler i Bæltet, var nærværende og Pidsken var færdig at straffe den Soldat, som vilde have vægret sig for at komplettere Orchestret eller som vilde have nægtet at tage Deel i Orgierne. Blandt en Befolkning af 800 Mennesker regnede Carolina alene tvende gifte Fruentimmer. Vi maae lægge til, at dette Sted, hvor al Aands- og Legemskraft gaar under i Udsvævelser, bestandig foruroliges af de vilde Chavanter, som midt i Byen havde dræbt nogle af dens Indbyggere. Fruentimmerne kunde ikke begive sig udenfor Murene uden militær Bedækning.

Disse Grændsezoner, hvor det civiliserede Menneske kommer i Berørelse med den Vilde, frembyde desuden for Betragteren mange andre Træk, som vel fortjene hans Opmærksomhed. Han træffer der paa de forunderligste Livsforholde. Castelnau beretter et saadant af det mærkværdigste Slags. Det er en Episode om en ung brasiliansk Kolonist, som har opslaaet sin Bopæl mellem tvende menneskeædende Stammer og som finder sin Tryghed ene og alene i det Fiendskab, som han veed hersker mellem hans frygtelige Naboer. „Dersom de skulde komme til indbyrdes Enighed," bemærkede han ganske roligt til de franske Reisende, „saa skulde vi ufeilbarlig blive nedhuggede, men der er liden Sandsynlighed for at det nogensinde kommer til Fred mellem dem." Og stærk ved denne Maade at see Sagen paa, morede han sig ved sin Kones og sine Børns Forfærdelse, naar de hørte Kanibalernes Hyl i de nærliggende Skove.

Vi følge ikke Expeditionen paa Tocantins Vande midt iblandt de Fosser og Farer, som Farten paa denne vilde Flod frembyder. Vi ville alene dvæle nogle Øieblikke med den i Missionen Boa Vista, hvor en fattig italiensk Munk Frey Francisco gav et af disse Skuespil, som Christendommen alene har formaaet at vise Verden.

Han var ikke ankommen til dette Sted førend Aar 1841 og strax derefter havde alligevel hans Rygte udbredt sig saaledes i Ørkenerne nord for Gayas, at hans Mission efter tre Aar regnede 2—300 Huusholdninger og henved 1500 Sjæle. De Nykomne nedstammede hovedsagelig fra Byerne ved Tocantin, men et meget stort Antal var draget ned igjennem Marahavs Ørkener, for at komme og leve under hans Styrelse. Pater Frey Francisco indgjød den dybeste Ærefrygt. Denne uindskrænkede Hersker, omrent 40 Aar gammel, eiede Intet, levede alene af Almisser og gik med blottede Fødder. Han var en udmærket Rytter og styrede med Færdighed en vild Hest; hans Hoved, der var bedækket med en liden Kalot, hans smukke sorte Skjæg, hans lange sorte Kjortel, opfæstet om Livet med et Toug, gav ham et imponerende Udseende, og en uhyre Musket, som han havde bragt med sig fra Italien og som han bestandig førte i Haanden, var tilstrækkelig til at drive en heel Byes Befolkning paa Flugten. Med alt dette besad han et Barns Enfoldighed, den mest godmodige Munterhed og et umaadeligt Forraad af Menneskekjærlighed. Midt iblandt den almindelige Sædernes Fordærvelse i det Indre af Brasilien udmærkede sig Boa Vistas Indvaanere ved Reenheden i sine Sæder. Et Fruentimmer, som ikke havde villet afstaae fra sit uordentlige Liv, var bleven udjaget fra Byen og hendes Huus opbrændt med Missionærens egen Haand.

Castelnau havde forud ladet tilkjendegive sin Ankomst til Boa Vista og neppe havde de Reisende nærmet sig Missionærens Bolig, der laa paa Skraaningen af en Bakke, ved Foden af en smuk Palmeskov, førend de mødtes af Piroger, som af alle Kræfter roede imod dem. De førte Missionæren i egen Person og Størsteparten af Stedets Notabiliteter. Frey Francisco modtog med Varme Castelnau og hans Ledsagere i sine Arme og overfyldte deres Fartøier med Madvarer og Viin.

Løvejagt. (Basrelief fra Nimrud, opdaget af Layard). Kongen vender sig paa sin afstedilende Vogn og afskyder en Piil mod det angribende Dyr.

Beleiring af en Stad. (Fra Nimrud.) Bag Stormbukken følger Kongen, ledsaget af tre Krigere og med sin Eunuch bag sig.

Kongen paa Thronen. (Opdaget i Nimrud af Layard og bragt til England). Kongen sidder med en Drikkeskaal i høire Haand. Foran ham og bag ham staae Eunucher med Fluevifter. Bag den forreste Eunuch staar en Assyrer med en Grankogle i den høire og en Kurv i den venstre Haand.

Frey Francisco ledsagede derpaa sine Gjæster paa deres Udflugter i Egnen. De besøgte med ham Apinagindianernes Aldeas. Disse Indianeres Boliger, Klædedragt, Sæder og Skikke samt Charakteer skulle kunne give Anledning til mange Skildringer af Interesse, ligesaa Chavamterne, hvis Ørkener Castelnau siden gjennemreiste; men alle disse Detailler vilde føre os for langt. Vi tilføie derfor alene, at Castelnau fra denne Udflugt mod Norden kom velbeholden tilbage til Gayas, hvorfra han efter nogle Dages Forløb tiltraadte sin Reise mod Vest.

Han behøvede sex Uger, for at tilbagelægge de 150 Lieus, som skille Gayas fra Cujaba, en Reise, som rigtignok Regjeringens Kurerer gjøre paa 30 Dage, men saa drives de ogsaa af en for dem aldeles egen Spore, nemlig Udsigten til 50 Pidskeslag for hver Dags Nølen. (Fortsættes.)

Ninive.

(Slutning fra Nr. 6).

Et af de Træk, der strax falde i Øinene, naar man betragter Planen af et assyrisk Pallads, er Murenes overordentlige Tykkelse. Har dette kun sin Grund i Oldtidens Ubehjælpelighed, der altid pleier at bruge større Masser end nødvendigt, og ikke sparer paa Arbeidskraften? Det er muligt, at man meente, at et saa skrøbeligt Stof, tørrede Leersteen, fordrede en betydelig Tykkelse for at holde en Bygning, især hvis der skulde være to Stokværk. Maaskee man ogsaa fandt det hensigtsmæssigt at gjøre Murene ret tykke, for desto bedre at holde Sommerens Hede og Vinterens Slud ude. Men det er ikke blot Ydermurene, man har gjort saa svære; Mellemvæggene imellem de indre Værelser staae ikke synderlig tilbage for hine. Og, vilde man mene, at det var Hensyn til 2det Stokværk, der ogsaa havde ladet disse svulme op til anselige Mure, var dog deres ulige Tykkelse endnu uforklaret. Murens Tykkelse synes nemlig altid at staae i et bestemt Forhold til det bagved liggende Værelses Bredde; den er næsten altid noget over Halvdelen af denne. Det er altsaa ikke blot et Konstruktions-Hensyn, men ogsaa et æsthetisk Hensyn, her har gjort sig gjældende. Den Indgang, som førte ind til en Sal, skulde ikke blot i Vidden, men ogsaa i Dybden svare til Salens Størrelse.

Kunne de assyriske Bygninger som Bygninger gjøre Fordring paa vor Opmærksomhed, er det sikkert endnu interessantere at gjennemgaae den rige Billedverden, der er femstillet paa deres Vægge. Her er et uudtømmeligt Stof for den skuelystne og videlystne Betragter. De gamle Assyrers Historie, ja tildeels deres religiøse Forestillinger og Privatlivets Beskjæftigelser ligge aabent for ham. En kort Afhandling, som denne, tør ikke indlade sig paa at gjennemgaae et saadant Stof. Det vilde desuden være spildt Umag; thi Ordet kunde dog ikke fremkalde Billedet. Vi maae henvise vore Læsere til de større og mindre Værker, hvor disse Monumenter ere afbildede. Billederne behøve for det Meste ingen Forklaring, og, hvor en saadan behøves, ere vi neppe i Stand til at give den. Det maa være nok, her i Almindelighed at antyde det Princip, man har fulgt i Palladsernes Udsmykning med Billeder, og at vise, af hvad Art de fremstillede Gjenstande ere.

I Assyriens, ligesom i Ægyptens Palladser er det ved Hoved-Indgangen, at man udfolder den største Pragt og Majestæt. Hvor Muren aabner sig for at modtage den Indtrædende, dannes denne Muuraabnings Sider af to kolossale Tyre med Vinger og Menneskehoveder. De ere hverken udførte som hele Figurer eller som almindeligt Relief, men en Mellemting imellem begge, idet de Steenblokke, der danne Indgangen, og som i Overeensstemmelse med Murens Tykkelse ere 16, 20, 24, Fod brede, og lige saa høie, ere udskaarne paa de to Sider, saa at Tyrene sees forfra og fra Siden. Der er lagt an paa, at Relieffet skal vise sig fuldstændigt fra begge Sider: man skal see to Been forfra, og fire fra Siden; da kun det ene Been kunde være fælles, kom Kunstneren saaledes til at give Dyret fem Been. Det mægtige Indtryk, disse Skikkelser fremkalde, bliver endnu mægtigere ved Gjentagelsen. Paa enhver anselig Façade ere der nemlig tre saadanne Indgange, den midterste for det Meste lidt større end de to andre. Alle bevogtes de af vingede Tyre. Undertiden mødes disse med andre saadanne, der langs med Forsiden bevæge sig henimod Dørene. Ved Siden af dem sees andre phantastiske Skikkelser, en uhyre Kæmpe, der knuger en Løve i sin Favn, og pidsker den med en Svøbe; Mænd med fire Vinger, bærende en Spand i den ene Haand og en Piniekogle i den anden, og paa Hovedet en Hue med to eller tre Par Horn; lignende Væsener, hvor et uhyre Ørnehoved træder i Menneskehovedets Sted, o. s. v. Ere disse Skikkelser vilkaarlige Phantasibilleder, eller have de havt deres Hjem i den assyriske Religion? Vi nødes til at antage det Sidste, saasom det er et begrændset Antal Figurer, der bestandig kommer igjen; men, hvad vi andetstedsfra vide om den assyriske Religion, er saa godt som Intet, og paa dette Omraade, hvor Phantasien spiller Mester, maa Forstanden erkjende, at dens Slutninger ere afmægtige. Man har sammenlignet de vingede Tyre med det gamle Testamentes Cheruber; i Skikkelsen med Ørnehovedet har man meent at gjenfinde Guden Nisroch, til hvem Sancherib, efter Jesaia, ofrede, dengang hans Sønner overfaldt og dræbte ham; i en Mand, hvis Hoved og Ryg dækkes af en Fiskeham, gjenkjender man den af Berosos omtalte Oannes, hvem Menneskeslægten skyldte sin Kultur; i Kile-Indskrifterne mener man at have fundet 13 assyriske Gudenavne; men alt dette giver os dog næsten ingen Bidrag til Fortolkningen af disse vidunderlig sammensatte Skikkelser.

Anderledes forholder det sig med Billederne lidt længere fra Indgangen, og med dem, der fylde Væggene i Salene og de mindre Værelser. Der er næsten Alt klart og forstaaeligt, selv for den, der ikke kan læse de ledsagende Kileskrifter. Alt dreier sig om den Konge, der har opført Palladset. Ham kjende vi strax paa den pragtfulde broderede Klædning, paa den høie Hue, paa Gildingen, der holder Solskjermen over ham o. s. v. De mindre Værelser, der kun vare bestemte til privat Brug, som til Spiseværelser og Sovekamre, vare ofte smykkede med Afbildninger af selskabelige Sammenkomster, Gjæstebud eller Tilberedelser dertil, Haver Jagter o. a. l. Men i de store Sale var det altid Kongens offentlige Liv, hans Historie, der var fremstillet. Vi see ham drage i Kamp, kjørende paa sin Stridsvogn, væbnet med Bue og Piil. Man sætter over Floder, deels i Skibe, deels svømmende paa oppustede Skind. Der leveres store Slag, til Lands og til Vands. Man angriber befæstede Steder. Muurbrækkere og andre Beleirings-Maskiner kjøres frem imod Murene; Soldaterne styrte derop ad Stormstiger. Men Kampens Blodbad er kun lidet at regne imod de Grusomheder, som Seirherren sidenefter udøver imod de Overvundne. Dem see vi hænge spiddede paa lange Stager, flaaes levende, trækkes afsted ved Ringe igjennem Underlæben o. s. v, Vi see Kongen vende tilbage som triumferende Seirherre; Heltene nedlægge de dræbte Fienders Hoveder for Skriveren, der optegner dem omhyggelig; Fangerne føres frem, Byttet bæres til Skue. Vi see de overvundne og skatskyldige Folk bringe deres Gaver, o. s. v.

I Sammenligning med senere Tiders historiske Billeder, f. Ex. med de romerske Relieffer paa Trajans eller Marc-Aurels Søilen, og endnu mere med de nyere Tiders historiske Malerier, maae disse oldasiatiske malede Relieffer naturligviis synes raae og ubehjælpelige; men vi kunne dog ikke nægte, at Begivenhederne her ere mere tydelig fortalte, end i mange, maaskee i de fleste af de senere historiske Fremstillinger. Man gjorde nemlig dengang andre Fordringer til Kunsten, end man gjør nutildags. Den første Fordring var, at Beskueren skulde faae et klart og muligst fuldstændigt Billede af Handlingen. Det er en Selvfølge, at Kunstneren ogsaa stræber at gjøre sit Værk saa skjønt og at komme Naturen saa nær, som muligt; men Begreberne om denne Mulighed ere forskjellige efter de forskjellige Trin af Dannelse. Var det ikke Skjønhed nok,

naar Mure og Vægge vare rigt udstyrede med brogede Figurer og let forstaaelige Historier? Det var dog dette, der allermest stak Israeliterne i Dinene, til deres Propheters store Forbitrelse. Er det ikke en tro Efterligning af Naturen, naar man adskiller den fede, uskjæggede Gilding fra den kraftige Mand med det store, ofte vistnok falske, Skjæg og Haar, som er saa omhyggelig friseret og krøllet; naar man giver de forskjellige Folkeslag deres eiendommelige Dragt, ja undertiden endog, som ved Jøderne, antyder et eget nationalt Physiognomi; naar de handlende Personers Bevægelser saa tydelig udtrykke deres Handlinger; naar man med stærke Træk angiver de svære Muskler paa Armene og Benene; naar man med den største Samvittighedsfulhed gjengiver alle Fryndserne og Broderierne paa Klæderne, alle Ziraterne paa Vaaben og Redskaber, o. s. v.? Saavidt kunde Assyreren gaae i sin Kunst; men han synes ikke at have nogen Ahnelse om at ogsaa de finere Bevægelser i Legemet, Muskelspil, individuelle Charakteertræk og Udtryk i Ansigtet, ligge indenfor Kunstens Omraade; ja ei engang om at Hænderne kunne faae en naturlig Form. Han er fornøiet, naar man fatter hans Mening, og tænker ikke paa en saadan Illusion, at man kunde tage Billedet for Virkeligheden. Han kjender om muligt endnu mindre til Perspektiv. Han gjør intet Forsøg paa at fremstille Egne og Steder saaledes, som de vise sig for Diet. Han forstaar at charakterisere Bjerge, Skove, Floder, Sumpe, Byer o. s. v.; man seer, hvad det skal være, men det er reent konventionelle Betegnelser. Landskab og Landkaart falde sammen; hvad der skulde ligge bagved, lægges ovenover, men uden at blive mindre i Forholdene. Gjenstandene faae ikke forskjellig Størrelse, efter som de ere nærmere eller fjernere fra Diet, men efter som Kunstneren anseer dem for mere eller mindre vigtige, og efter som Pladsen tillader det. Ogsaa i technisk Henseende vise Assyrerne ofte en paafaldende Ubehjælpelighed. Der maa have været et stort Antal Billedhuggere til at udføre denne uendelige Mængde Relieffer; men dog have de ikke bragt det til nogen synderlig technisk Færdighed. Det bløde Stof, hvori de arbeidede, opfordrede ikke til særlig Anstrængelse; man naaede snart en vis Færdighed i Bearbeidelsen af Alabasten, og derved blev det. Naar man en sjelden Gang skulde tage fat paa det haarde, sorte Marmor, befandt man sig i en kjendelig Forlegenhed. I Metalarbeidet udviklede Assyrerne derimod en langt større Dygtighed. Deres støbte Smaafigurer ere fulde af Liv, og de store udhamrede, med mangfoldige Ornamenter og Dyrefigurer smykkede Broncekar kunne ikke Andet end vække vor Beundring.

Man har sammenlignet den assyriske Kunst med den ægyptiske, og Mange have ikke betænkt sig paa at foretrække den første: en Mening, de dog maaskee neppe havde hyldet, hvis ikke Nyhedens Interesse, eller Kjærligheden til de Monumenter, de selv havde opdaget eller stadig beskjæftigede sig med, havde gjort dem partiske. Man har fundet større Liv og Bevægelse i den assyriske Kunst, Spirer, der vare modtagelige for en høiere Udvikling, medens i Ægypten Alt var stillestaaende og bundet til engang vedtagne Former; men man har altfor ofte overseet det virkelig kunstneriske Liv, der i Ægypten bevæger sig indenfor de bestemte Grændser; den overfladiske Betragter seer det ikke, ligesom den hvide Mand, der pludselig hensættes imellem en Mængde Negere, synes at den Ene ikke er til at skjelne fra den Anden. Er den assyriske Kunst fri, er den ogsaa raa og udannet. Er den ægyptiske Kunst bunden til bestemte Regler, er den ogsaa gjennemdannet og fuldendt indenfor sin Kreds. Det er ikke blot teknisk Mesterskab, en beundringsværdig Færdighed i Bearbeidelsen af de allerhaardeste Stoffer, men ogsaa Nøiagtighed i Forholdene og Rigtighed i Tegningen. Ægypteren forstaar at antyde de individuelle Forskjelligheder i Portræterne, og vover han sig end ikke til at fremstille alle de Enkeltheder, hvori det menneskelige og det dyriske Livs Spil ytrer sig, forstaar han dog med stor kunstnerisk Fiinhed at lade os føle det Liv, der rører sig i hele Naturen lige fra Planten til Mennesket.

At den assyriske Kunst ikke er en Affødning af den ægyptiske, viser sig ved det første Diekast; den hele Charakter er aldeles forskjellig. Men Assyreren betragtede i denne Henseende Ægypteren som sin Overmand, og, jo stærkere Samkvemmet imellem Landene blev, desto mere laante han fra dem, desto hyppigere efterlignede han ham. I den ældre Tid finde vi ingen Spor af en saadan Indflydelse; men allerede Sargon siger i en Indskrift i Khorsabad, at han har bygget sit Pallads efter ægyptisk Mønster. I nogle Værelser af Sardanapals Pallads har man fundet den samme Konges Navn skrevet ovenover den oprindelige Bygherres, saa at det er klart, at Sargon ogsaa har benyttet Dele af denne, i hans Tid maaskee allerede halvt ødelagte Bygning, om ikke til Residents, saa dog til Gjemmested for Kostbarheder. I disse Kamre har man fundet Elfenbeensplader og Broncekar, der ere fuldstændige Efterligninger af ægyptiske. Arbeidet er forskjelligt; en barbarisk og udannet Kunstner kunde ikke naae Originalens Korrekthed og Elegance; men Gjenstandene ere aldeles ægyptiske, saasom siddende Figurer i ægyptisk Dragt og Holdning med Navneskjolde ved Siden, Gudinden Athors Hoved med Koøren, Lotusornamenter o. s. v. Under Sargons Søn, Sancherib, fortsattes denne Indflydelse. Vi have ovenfor omtalt, at man har fundet hans og den ægyptiske Konges Seigl paa samme Leerklump. Et af Gulvene i hans store Pallads bestaar af Alabastplader med smagfuldt udskaarne Ornamenter. Den ægyptiske Lotusblomst viser os strax, fra hvilket Land Kunstneren har laant sit Motiv. I Assarhaddons Pallads har man fundet to Sphinxer, ganske som i Ægypten, liggende Løver med Kvindehoveder, kun at dertil kommer et Par store Vinger og den assyriske Hovedbedækning.

Disse enkelte Frøkorn fra det vidunderlige Nilland, som omplantedes til Asiens Hovedstad, mistede dog med det Samme en Deel af deres Eiendommelighed. Det er disse, lidt forandrede Former, som fra Ninive ikke blot udbredte sig til Medien og Persien, men ogsaa paa phøniciske Skibe vandrede Vester paa over Middelhavet. De bleve ikke, som Propheten Jonas kastede over Bord, for at vende tilbage til Ninive igjen; de bleve velvillig modtagne trindtom paa Middelhavets Kyster, navnlig i Grækenland og Etrurien, hvor vi endnu kunne opdage deres Spor.

Egen og dens Værtforhold.

(Af P. Chr. Asbjørnsen).

(Slutning fra forr. Nr.)

Egens Modningstid indtræffer almindelig ved en Alder af 200 Aar; dog mangler der ikke Exempler paa, at den er vedbleven at voxe og holde sig frisk til en Alder af 500 Aar og derover; den ophører nemlig ikke at sætte nye Aarsværter eller forøge sin Yte, førend den tørker fuldkommen og falder. Men efter 200-Aarsalderen begynder gjerne Indrøten, eller Træet tager til at morkne og blive løsere i Kjærneveden. Egetræet kan imidlertid med al mulig Fordeel bruges, før det har naaet denne Alder, naar Malmen er bleven svær nok. I Sverige har man saaledes Exempel paa en Jordbund og Forhold, der i hundrede Aar udvikler Egetræer af 36 Tommers Tykkelse (formeentlig Tværmaalet i Brysthøide). Ved Horten har man fundet Egetræer paa 36 Aar med en Høide af 20 Alen og 12 Tommers Tværmaal ved Roden. Da Egens stærkeste Tilvæxt først indtræder ved en meget senere Alder, nemlig ved 60—80 Aar, viser dette, at der paa det angivne Sted ogsaa maa være heldige Betingelser for dens raske og tidlige Udvikling, og dette fremgaar ogsaa iøinefaldende ved en Sammenligning med Egetræer i engelske Plantninger. Selby anfører nemlig, at han havde en Deel 28 Aar gamle Ege, af hvilke flere holdt 12 Tommer i Tværmaal 18 Tommer fra Jorden, et stort Antal, der holdt $9\frac{1}{3}$, og de øvrige med et Middeltal $5\frac{1}{3}$ til 6 Tommer i Tværmaal.

Egen voxer vistnok i sin tidlige Alder ikke saa fort som Lærketræet og Furen, men den voxer dog heller ikke saa langsomt, som man almindelig forestiller sig; thi, om der endog i Regelen medgaar 200 Aar før den har naaet sin Modenhed, saa indeholder dens Stamme og Grene da en Træmasse, der fuldkommen svarer til en Fures af samme Alder.

Til Skibsbygning har man sat Egen høiere end alle andre Træer formedelst dens Styrke, Fasthed og Evne til at modstaae Forraadnelse*).

*) Erfaring viser imidlertid, at Lærketræet i endnu høiere Grad har denne Egenskab; thi i England har man bygget en Fregat af Lærketræ, der tjente i 17 Aar som Krigsskib; derpaa gik den 17 Aar som Handelsskib, og man paastod, at den endda kunde holde sig i 30 Aar mod Forraadnelse. Følgende Forsøg, der ere blevne foretagne i Themsen ved London, bevise endnu tydeligere Lærketræets Kraft til at modstaae Forraadnelse: Egestokke og Lærketræstokke af lige Tykkelse bleve nedrammede paa et Sted, hvor de paa Grund af Ebbe og Flod snart vare udsatte for at staae under Vand, snart for at tørres, hvilket pleier at være det Forhold, som hurtigst bringer Træet til at raadne og ødelægges. Egestokkene raadnede ogsaa og bleve fornyede to Gange, medens Lærketræstokkene holdt sig uforandrede.

Som et Beviis herfor anføres, at man flere Steder i England har fundet Baade eller Kanoer, udhulede af hele Egetræer, i Jorden, der angives at være ældre end Romernes Indfald. I Themsen har man ogsaa fundet friske Egestokke af Bolværker, der skulle have været opførte for at hindre Julius Cæsars Landgang for henved et Par Tusinde Aar siden.

Alle Egetræer give dog ikke lige godt Tømmer, hvilket som ovenfor anført baade beror paa Egens Art og den mere eller mindre passende Jordbund, hvorpaa den er voxet. Jo tungere Egetræet er, desto stærkere er det ogsaa. Af godt Egetømmer veier Kubikfoden $37\frac{1}{2}$ til 41 Pd. norsk Vægt, naar det er vel tørret; af svagere og daarligere veier Kubikfoden kun $32\frac{1}{2}$ til 34 Pd. Det bedste Egetræ glindser og bliver blaat efter Øxehugget; har det desuden et svagt grønt Skjær, er det saameget seigere. Saadant Træ kalder man almindelig Jerneg. Egens Styrke og Seighed kommer man bedst efter ved at hugge et Stykke op til Paake af Tykkelse og Længde som Hjuleger og slaae disse med Kraft mod en hvas Ryg; er Træet godt og stærkt, holde Stykkerne, er det svagt, springe de tværs af. Træets Styrke og Seighed viser sig ogsaa ved Fældningen; thi paa den stærke Eg udtrækkes der i Bruddet lange Traade, der ere seige som „Rotting“ (Rattans eller Rattan canes) eller det saakaldte Spanskrør, og paa den skjøre briste Trætotterne eller Fibrerne tværs af. Den mindre gode Eg er lysebrun eller graabrun i Træet og har Poreringe eller Gaarer, som ere brede og ligge tæt sammen. Strøm anfører nemlig, at man har gjort den Erfaring, at den Eg, som voxer fort, og som en Følge deraf har brede Aarsværter, Sævjeringe, er stærkere end den, der voxer langsomt og har tynde Gaarer eller Aarsværter; thi Karrene eller Porerne danne den svage, og de mellemliggende træagtige Dele den stærkere Deel af Egen. Staar Egen paa sumpigt eller syrligt Lænde, mærker man det let paa den Vædske, der tyter ud for Øxehuggene, naar den fældes. Dette er ogsaa et Beviis paa, at Træet er skjørt, — og saadanne Egetræer ere fordetmeste toptørre eller moseløbne, hvilket ligeledes er Mærker paa, at Egen ikke er god, men skjør og af seen Vært. Den gode Eg udmærker sig derimod ved glindsende Bark paa de yngre Grene, og har liden eller ingen Mose paa Stammen og Grenene.

Gamle Ege paa Horten.
Den store Ege i Forgrunden holder paa det Smaleste $20\frac{1}{2}$ Fod i Omfang, paa det Tykkeste under Grenene 27 Fod.

De naturlige Bugter paa Træet, de Kroge, der findes ved de tykkere Grenes Udspring fra Stammen, samt de mindre Knæer, som findes paa Grenene, anvendes med den største Fordeel til Krumholdter, Knæer m. m. ved Skibsbygning og Baadbygning; thi Træet, der er voxet i disse Kroge og Bøininger, har naturligviis en mangedobbelt større Styrke, end om saadanne Stykker skulde tilhugges af retvoxent Træ. Rake Stammer bruges ogsaa til Skibsbygning, men betales ikke saa godt; forøvrigt anvendes Egetræ til Bro- og Vandbygningsarbeider, Møbler, forskjelligt Huusgeraad, Tøndestave, Hjuulmagerarbeide, Maskinbygning, Brændsel m. m. m. Næsten ethvert friskt Stykke af Egetræet er anvendeligt, thi selv de mindste Dele kunne bruges til Kiler, Nagler, Aaretolde o. s. v.; til Tøndestave og Hjuleger vælger man i Almindelighed yngre Træer. Barken anvendes til Garving og bør til den Ende flækkes i Juni eller i Begyndelsen af Juli Maaned, tørkes i Skyggen og hakkes til Spaaner der holde et Par Tommer i Fiirkant. Det er en bekjendt Sag, at Egen i en yngre Alder baade giver bedre Bark og forholdsviis mere Garvebark end gamle Egetræer. Da nu Egetræet ligesom flere Løvtræer har den Evne, at det fra 30aarige Stubber udslaar en Mængde Rodskud, og da disse yngre Træer lade sig nøie med en langt skreinere og grundere Jordbund, end Egetræer, der skulle opnaae sin fulde Udvikling, saa er det langt fordeelagtigere, der hvor man ønsker at frembringe Egebark, at lægge an paa den saakaldte Stubbeskovdrift, eller Buskeskovbrug. Egebarken er imidlertid i de senere Aaringer falden saaledes i Priis, at selv Stubbeskovdriften, efter en fornuftig Beregning, neppe længer kan svare Regning; thi lader man disse samme Træer eller Rodskud, som fældes ved 25 Aars Alder for Barkens Skyld, voxe en 40—50 Aar til, ville de have opnaaet en Værdi, der er tre, fire Gange saa stor, som den Eieren fik, naar han fældede dem for Barkens Skyld. Træer til Barkflækning burde saaledes kun tages af Tyndinger eller Mellembenyttelser. Men skal der endelig tilveiebringes større Mængder af Bark, er det under enhver Omstændighed bedre og hensigtsmæssigere at lægge an paa en ordnet Stubbeskovdrift med 25aarigt Omløb, end alene for Barkens Skyld at fælde Egeskoven for Fode saaledes, som man til Egeskovenes næsten fuldkomne Ødelæggelse har foret frem paa Vestlandet.

Sagspaanerne bruges til Farvning, Høvelflisen til Røgning af Kjød og Fisk; Nødderne ere en udmærket Føde for Sviin samt anvendes til medicinsk Brug i Form af Kaffe.

Paa Grund af denne mangfoldige Benyttelse og Tømmerets betydeligere Værdi*) og fornemmelig fordi Egetræet ansees for at give det bedste Materiale til Skibsbygning, er Egen et af de Træer, som burde fredes, plantes og dyrkes i de sydlige og vestlige Egne af Norge, hvor der er passende Jordbund og Lænde for den.

Betænker man hvorledes vor Handelsflaade aarlig tiltager, og hvorledes vi ere omgivne af søfarende Nationer, der aarligaars bygge en stor Mængde Handels- og Krigsskibe, hvortil der udfordres mangfoldige Millioner Kubikfod Egetræ, vil man snart indsee hvilket Behov og Marked, der er for Egetømmer baade her i Landet og i vort nærmeste Nabolag. For at give et Exempel paa hvilke Masser, der behøves til et eneste større Krigsskib, og hvilken Vidde og Tid der udkræves for at frembringe dette, anføres Følgende: Til et Linieskib paa 74 Kanoner regner man i England, at der mindst behøves 150,000 Kubikfod Egetræ. Antager man nu som et Middelforhold, at Træerne i Egeskoven staae 15 Alen fra hverandre, naar de ere komne til den Modenhed og Førlighed, at de kunne bruges til Skibstømmer, saa faar man ikke mere end 10 Træer

*) Som et Par Exempler paa, til hvilke Værdier Egetræet løber op i England, anføres, at Sir Georg Cornwale i Worcestershire solgte ti Egetræer for £ 1,100 eller 4,840 Speciedaler, samt, at en eneste Eg (den store Gelonos Eg), der i 1810 blev fældet i Monmouthshire, indbragte £ 675 eller 2,970 Spd.; alene Barken af den udgjorde en Værdi af £ 200.

paa et Maal Jord. Have disse Træer naaet den forlangte Førlighed ved en Alder af 100—150 Aar, vil sandsynligviis hvert Træ med et Middeltal omtrent indeholde 70 Kubikfod Tømmer. Af denne Beregning fremgaar det altsaa, at der til den forlangte Træmasse af 150,000 Kubikfod udkræves 2143 Egetræer, der optage en Mark af 214 Maals Udstrækning i 100—150 Aar.

Norge.

Christiania. Under 20de Febr. er Kand. jur. J. J. Holmboe meddeelt Autorisation som Sagfører ved Christianssands Stiftsoverret.

— Under 21de Febr. er ogsaa Sagfører ved Underretterne i Lister og Mandals Amt L. S. Dahl meddelt Autorisation som Sagfører ved ovennævnte Stiftsoverret.

— Ved kgl. Resol. af 1ste Febr. er Marine-Departementet naadigst bemyndiget til at lade en technisk Skole i Forbindelse med Hortens mechaniske Værksted sætte i Virksomhed væsentligen i Overeensstemmelse med den af Direktøren for bemeldte Værksted, Sørenssen, udarbeidede Plan.

— Ifølge Post-Tid. har Keiser Napoleon udnævnt Sekondlieutenanterne i den norske Marine N. Smith og Th. Lund, hvilke med Udmærkelse have tjent i den franske Marine, til Riddere af Æreslegionen.

— Den 20de Febr. holdtes i Pipervikens Skolehuus et talrigt Møde ang. de mormonske Lærdomme, hvori disse forsvaredes af den nylig omtalte Mormonerprædikant Christensen og af en „Præsident," der skal være en Thelemarksbonde af Fødsel, men gjendreves af O. Vig o. A.

— „Illustr. Zeitung" for 10de Febr. d. A. indeholder en kort Biographi af A, Tidemand tilligemed et Portræt efter samme Lithographi, som vi tidligere have gjengivet i vort Blad.

— Til Opførelse paa Christiania Theater skal være antaget et af Chr. Monsen efterladt dramatiskt Arbeide „Gudbrandsdølerne," hvortil Stoffet er hentet fra Skottetoget.

— Den af Storthinget valgte Jurykommission har eenstemmig besluttet at fortsætte sit Arbeide samt istedetfor Byfoged Meldahl at tilkalde første Suppleant Hoiesteretsadvokat Kildal.

Drammen. Paa Industriudstillingen var udstillet et af Guldsmed Olsen i Christiania forarbeidet, temmelig masivt og indvendigt forgyldt Kruus, der var anskaffet for de ifjor tegnede Bidrag til en Hædersgave for Ueland. Kruset har følgende Indskrift: „Til Olaf G. Gabrielsen Ueland fra taknemmelige Medborgere paa Østlandet." Paa Laaget hviler en Bjørn, og i Bunden omfatte trende Kløer Kugler som Fødder. Uelands Portræt, der er skaaret af Bergslien, er anbragt foran, ligeover den ovenanførte Inskription. Man læser paa den ene Side af Kruset følgende Ord:

For Frihed, Lighed og Folkets Sag
Din Tale klang i Salen;
Thi bor Dit Minde trygt til sidste Dag
Paa Sletten som i Dalen.

Og paa den modsatte Side finder man Fortsættelsen i følgende Stropher:

En ægte Nordmand i Ord og Gjærning,
For Folkets Frihed beredt til Værning,
En tro Forsvarer af Folkets Sag
Og lig sig selv fra den første Dag.

Frederiksstad. Den 14de Febr. afgik ved Døden Kammerherre, Baron Wilhelm Wedel-Jarlsberg paa Ellinggaard i Onsø, 69 Aar gammel.

Tønsberg. I Mandsminde har neppe Isen ligget saa langt udover Christianiafjorden og været saa tyk som ivinter. Man skal kjøre fra Lervig ved Frederikshald til Tønsberg.

Tromsø. Formands- og Repræsentantskabet er indgaaet til Departementet med Andragende om at en stadig Dampskibsfart maa ogsaa om Vinteren blive underholdt mellem Tromsø og Throndhjem.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Chr.-Posten for 19de Febr. har Prof. Hansteen indført en Artikel „om Noriges og Sveriges Maal-, Vægt- og Myntsystem," hvori han paaviser, hvilken Forvirring, Bryderier og Vidtløftigheder der vilde følge af Gjennemførelsen af „Aftonbladets" Ønske om Fællesskab mellem Norge og Sverige i denne Henseende. Han viser ogsaa, at vort Penge- og Maalsystem har Fortrinet for Sveriges, saaledes at det ialfald maatte være rimeligere at de Svenske antoge vort System, end at vi skulde gaae over til deres.

— I samme Blad findes en omstændelig Oversigt over den i vort Blad tidligere omtalte Strid: Var afdøde Biskop Mynster et Sandhedsvidne? Referenten giver til Indledning biographiske Efterretninger om Stridens Vækker, Søren Kierkegaard, hvori der fortælles, at han er en Præstesøn, hvilket dog er feilagtigt, thi han er Søn af en Kjøbenhavnsk Hosekræmmer, en Bondesøn fra Jylland, der, skjønt en ulærd Mand, dog skal have været saa stiv i Disputeerkunsten, at hans to klogtige Sønner, selv efterat de vare blevne voxne, knapt kunde staae sig imod ham.

— Samme Blad for 20de Febr. indeholder Regjeringens Indstilling i Anledning af Storthingets Beslutning om Jurykommissionens Nedsættelse. Deri gives først en Oversigt over de af Storthinget tidligere nedsatte Lovkommissioner eller trufne Anordninger til Lovudkast, hvoraf erfares, hedder det, „at nogen Ret for den lovgivende Magt til, udenfor Storthingets Samlingstid, at befatte sig med Lovarbeiders Udførelse hverken nogensinde fra Regjeringens Side har været indrømmet, eller fra Storthingets Side har været udøvet uden at derpaa er erholdt naadigst Approbation. Meget mere er, med Undtagelse af den tidligste, paa Rigsforsamlingen i 1814 tagne Beslutning om Valg af Lovkommitteer, hvilken Beslutning efter de davarende Forholde og den hos Rigsforsamlingen beroende Myndighed selvfølgelig ikke kunde være Gjenstand for Sanktion, enhver senere Beslutning fra Storthingets Side vedkommende Lovkommitteen, dens Medlemmer og deres Arbeide, gjort til Gjenstand for Kongelig Approbation, og i flere Tilfælde deels ikke, deels kun med Modifikationer og Forandringer naadigst approberet." Departementet (for Justits- og Politivæsenet nemlig, der har foredraget Sagen), har fundet, og finder fremdeles væsentlige Grunde for at det maa ansees for at være den udøvende Magts Sag at træffe forberedende Foranstaltninger til Loves Udgivelse. Det „kan følgelig intet Øieblik være i Tvivl om, at enhver Beslutning fra Storthingets Side i den angivne Retning mangler al Gyldighed, medmindre den naadigst sanktioneres." Med Hensyn til Storthingsbeslutningen om Jurykommissionen bemærkes derhos, at dens 2den Post gaar ud paa Bevilgning af Statskassen. „Spørgsmaalet bliver da, hvorvidt naadigst Bifald bør meddeles til den herombhandlede Storthingsbeslutning. Isaahenseende fremhyder sig vistnok en ikke uvæsentlig Betænkelighed fra Hensynet til det i Principet Urigtige og i sin Almindelighed Uhensigtsmæssige i at Storthinget befatter sig med Forføininger som den, hvorpaa Beslutningen gaar ud, og," hedder det videre, „det forekommer Departementet, at om man i denne med Føie kunde see en Aabenbarelse af nogen virkelig forhaandenværende Tendents fra Thingets Side til at beskjæftige sig med deslige under Administrationen henhørende Foranstaltninger, saa burde der end ikke være Spørgsmaal om sammes Approbation, idet en saadan Tendents vistnok strax og med Bestemthed maatte tilbagevises. Men ligesom den givne Fremstilling af Lovarbeidernes Historie og samtlige forøvrigt forhaandenværende Omstændigheder efter Departementets Formening, ingenlunde giver Anledning til at antage at Storthinget i den Grad skulde have misforstaaet eller herefter ville misforstaae sin Bestemmelse og sin Stilling lige overfor Administrationen, saaledes kan den omhandlede Tendents ialfald ikke præsumeres at ligge til Grund for nærværende Beslutning." Departementet formener, hedder det endvidere, "at Storthingets Beslutning ene og alene maa ansees grundet i Følelsen af de særegne Vanskeligheder, som ere forbundne med den Sag, hvorom her handles, og man antager, at det ved Afgjørelsen af Spørgsmaalet om hvorvidt den fortjener Bifald ene og alene bør gjøre Udslaget, om dens Iværksættelse for denne Sag vil være af nogen Nytte, eller ikke." Og Departementet antager, at Tilveiebringelsen af et Lovudkast i den omhandlede Retning er et til Spørgsmaalets endelige Løsning vigtigt Materiale, og om det blev antaget, at Storthinget ikke var slaaet ind paa den rette Vei til Erholdelsen deraf, kunde saadant derfor blot lede til, at Regjeringen valgte de rigtige Midler til Øiemedets Opnaaelse. Justits-Departementets Chef (Petersen) har tilligemed Statsraaderne Krog, Erichsen, Bretteville, Bloch og Lange indstillet Storthingets Beslutning til Approbation, dog med Modifikation som følger: 1) „At Storthingets Beslutning af 7de Juli 1854 betræffende Nedsættelse af en Kommission til at forfatte Udkast til en Rettergangslov i Straffsager, grundet paa Anvendelse af Jury, maa, saavelsom Storthingets derpaa under 13de Juli og 28de August næstefter foretagne Valg af denne Kommissions Medlemmer og af Suppleanter for disse, naadigst bifaldes, dog saaledes, at Hs. Maj., forsaavidt angaar Bestemmelsen i bemeldte Beslutnings 2den Post om, at Kommissionens Medlemmer for dens Arbeide tilstaaes et Honorar, der bestemmes af næste Storthing, forbeholder sig, naar næste Storthings Beslutning i denne Henseende er fattet, nærmere at afgjøre, hvorvidt denne skal tages tilfølge eller ikke. 2) At det forventede Lovudkast i sin Tid af Kommissionen bliver at oversende til Regjeringen og at Justitsdepartementet naadigst bemyndiges til derefter at tilstille Storthinget samme ledsaget af en Afskrift af nærværende underdanigste Foredrag. 3) At det naadigst maa tillades Byfoged i Throndhjem Gerhardt Meldahl at være fritagen for Bestyrelsen af sit Embede saa ofte og saalænge han som Medlem af ovennævnte Kommission finder det fornødent for at røgte dette sit Hverv, mod at Embedet imidlertid for hans egen Regning og paa hans eget Ansvar besørges bestyret af en Mand, som vedkommende Amtmand dertil finder duelig." Løvenskiold og Vogt holdt for, at Sagen hørte udelukkende under den exekutive Magts Ressort, og at der her var Spørgsmaal om Indgreb af Storthinget i en Virkekreds, der statsretligen er Kongens, og raadede derfor Hs. Maj. at tilkjendegive, „At Deres Majestæt, som ikke kan foretage noget Skridt til at sætte den amhandlede Storthingsbeslutning iværk, forbeholder Dem, fremdeles, ved de Midler, Deres Majestæt maatte vælge, og paa den Maade, Hoistsamme maatte finde tjenligt, at forberede de Forbedringer i Lovgivningen, der maatte findes hensigtsmæssige." Indholdet af den herpaa følgende kgl. Resolution af 1ste Febr., hvorved Storthingets Jury-Beslutninger nægtedes Approbation, have vi allerede i vort forr. Nr. gjengivet. Her hidsættes saaledes blot Resolutionens 2den Post: „Naar den ved Hs. Maj.'s naadigste Resolution af 11te Januar 1853 nedsatte Kommission til at afgive Betænkning om hvilke væsentlige Forandringer Proceslovgivningen bør undergaae, og hvorvidt Indførelse af Juryindretningen i videre eller snævrere Udstrækning kan ansees iværksættelig og tilraadelig, har tilendebragt sit Hverv, forventer Hs. Maj. den norske Regjerings Indstilling om hvad der i dette Anliggende videre bør foretages."

Chr.-Posten, der tidligere (ligesom ogsaa Aftenbl. og Bergensposten) med Ros har anmeldt „Amtmandens Døttre," indeholder i sit Onsdagsnummer nok en Anmeldelse, hvis Hensigt er at vise, at Fortællingen (hvoraf en tydsk Oversættelse er bebudet) „som Tendentsbog ikke kan betragtes som fortrinlig nok til at gjøre Lykke i Udlandet." Anm. tror, at Mange ville være enige i, „at den Idee at oversætte „Amtmandens Døttre" ikke er ganske heldig. Selv Theodor Reginalds Noveller — vedbliver han — ere ikke befordrede oversatte i noget fremmed Sprog, og det uagtet disse Værker paa en fortrinlig Maade give et tro Billede af vor Nationalitet, vor Natur og mange af de Forholde, hvorunder vi leve. Og Theodor Reginald er en Forfatter, der forlængst har erhvervet sig et Navn, hans Værker ere erkjendte for at henregnes til Kjernen af vor Skjøn-Literatur; hvorfor skal man da vel paa Forhaand gjøre mere Væsen af en ny, endnu ikke fuldstændigen udkommen, Bog?" Trods Thues Læsebog og trods hans vennehulde Anmeldelse af de theodor-reginaldske Præstationer vove vi dog at sige, at dette Ræsonnement vil lynslaae alle æsthetisk-kyndige Læsere, der ikke ere oplagte til at tage det for Ironi. Vi have endnu ikke udtalt vor ringe Formening om „Amtmandens Døttre," fordi blot Halvparten er udkommet. Men vi og Enhver maa, allerede efter at have læst et eneste Blad, fælde den Dom, at Bogen er skreven med Aandrighed og i et Sprog, der med Hensyn til Gjennemsigtighed og Krydrethed knapt finder sin Lige blandt hele den norsk-danske Novellistiks Frembringelser.

En af O. F. Ebbell i Mgbl. og Chr.-Posten given Underretning om et i Aarets Begyndelse oprettet Vedmagazin i Mangelsgaarden, hvor Byens Fattige kunne erholde kjøbt Brænde i smaa Partier til billig Priis, viser, at denne Indretning baade ved velvillige Gaver har fundet stor Understøttelse, og at den allerede har stiftet betydeligt Gavn, idet 47 Favne Ved ere solgte og udleverede i omtrent 500 Portioner i dens korte Virketid af 1½ Maaned.

I Anledning af Bladenes Klager over den ringe Lønning Staten betaler den udskrevne Krigsmand, og navnlig over Matrosernes altfor ringe Hyre, har Hr. N. W. i Mgbl. Nr. 44 indført en Artikel „om Forholdet mellem Staten og den menige Krigsmand." Forf. finder det ubestrideligt: „at Staten maa fordre Soldat- og Matrostjeneste ydet som Borgerpligt, og at den ikke med bedste Villie kan forpligte sig til at give andet Vederlag for denne Tjeneste, end fuldstændigt Underhold. Men hertil maa ogsaa Staten forpligte sig mod alle Krigsmænd."

I Anledning af den i vort Blad Nr. 4 efter det svenske Aftonblad optagne Artikel om Senep som Grønfoder har Hr. Korpslæge Schübeler i Mgbl. Nr. 50 erklæret, at Senep som Fodervæxt vistnok er al Opmærksomhed værd, og det vilde derfor, tilføier han, være ønskeligt om ret Mange til Sommeren vilde anstille Forsøg med denne Plante, især dersom disse kunne udføres i Sammenligning med det italienske Raigræs. For at lette Adgangen til at erholde Frø for dem, som ville anstille Forsøg, har han forskrevet en Kvantitet af den hvide eller gule engelske Senep.

I Mgbl. Nr. 52 beretter samme Forfatter om „en vigtig Opdagelse om Frugttræers Formering," hvilken bestaar deri, at man formerer Træerne ved Stiklinger, istedetfor som hidtil ved Frø, hvorved de erholdte Stammer give en slettere Frugt end det Træ, hvoraf Frøet er taget.

I samme Blad findes følgende Notits: „Efter Hr. Juveleer Tostrups Anmodning har Professor Langberg foreløbig undersøgt Lysstyrken af en af ham konstrueret Gasbrænder af den saakaldte Flagermuusvinge-Form; Hr. Tostrups Brænder er deri forskjellig fra de almindelige Brændere af samme Slags, at der over og i samme Plan som Spalten, hvorigjennem Gassen strømmer ud, er anbragt en tynd Platintraad, hvorimod Gassen strømmer, og som derfor paa en Maade deler Flammen i 2 Dele. Denne Brænder konsumerede ved et Gastryk af 9,2 Linier 4 Kubikfod Gas i Timen, og gav en Lysstyrke uden anbragt Platintraad lig 6,44 Normal-Lys, og med Platintraad en Lysstyrke lig 13,57 Normal-Lys, eller 2¹⁄₁₀ Gang saa meget." Chr.-Posten for 22de Febr. bemærker, „at der for omtrent en Maaned siden stod omtalt i Mgbl., at en Hr. Jackson havde gjort Forsøg paa at frembringe et stærkere Lys i Gasflammen ved Anbringelse af Platintraad i Brænderen og havde derved opnaaet omtr. 15 a 25 Pc. stærkere Lys. Det er kun saaledes Boilen over Brænderen, der er Hr. Tostrups Opfindelse." En komplet Traad koster hos Tostrup 20 Skilling.

Aftenbladet beretter, at der tænkes paa at udtappe Selsmyrene (i Gudbrandsdalen) og sænke Vaage- og Læssevandet, hvorved betydeligt dyrkbart Land vil vindes. Alene ved Selsmyrene erholdes 30,000 Maal Jord. Even Soot, der efter Lensmand Walles Foranstaltning har foretaget en Undersøgelsesreise derhen, har fundet, at Arbeidet kan udføres for 2 a 3000 Spd. Denne Sum synes dog noget lav, naar der betænkes, at der ikke alene maa foretages Udgravninger mellem Klevmellom og Ulmo og Ulen-Elv gives et andet Løb, for ikke i Flomtiden at opdæmme Lougen, men at vistnok ogsaa dennes Vasfar maa betydelig forandres, hvis man vil sikre sig mod Oversvømmelser. Thi som det nu er, grundt, stille og krogetløbende paa en halv Miils Strækning, vil Lougens store Vandmasse i Sneesmeltningstiden let stige over Voldbakkerne og saaledes sætte de store, lavere end disse liggende Strækninger under Vand igjen. Men selv om Arbeidet kostede det Tidobbelte, vilde det udentvivl inden kort Tid befindes lønnende.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Professor Hagberg i Lund, bekjendt af sin Oversættelse af Shakespeare, har faaet 2 Aars Tjenestefrihed for at kunne ofre sig til Udarbeidelsen af en Ordbog over det svenske Sprog. Arbeidet overtager han efter Opfordring af Svenska Akademien, hvoraf han er Medlem.

— Ifølge Tidningen Upsala er en Mængde Ålændinger kommet over til Sverige for der at søge et Tilflugtsted mod de Forfølgelser, hvormed de trues af de finske Embedsmænd, fordi de i Sommer have solgt Levnetsmidler til den engelsk-franske Krigsmagt.

— Den 14de Febr. døde Generalmajor Fr. Ulrik von Essen, 67 Aar gammel. Den 29de Jan. døde i Lund den af Skolevæsenet fortjente Provst M. Bruzelius i sit 69de Aar.

England. Ved Lordmayorens Gilde den 6te Febr. holdt Napier en længere Tale, hvori han væltede Skylden for Mislykkelsen af Østersøtogtet paa Admiralitetet, Officiererne og Mandskabet, og talte om Flaadens slette Bemandning og slette Disciplin. Herimod tog Berckley tilorde i Underhuset og paastod, at der næsten ikke fandtes et sandt Ord i hvad Napier havde sagt. Pressen har ogsaa hævet sin Stemme mod Admiralen, og ogsaa Flaadens Mandskab har gjort Indsigelse. Napier skal være afskediget og som hans Eftermand i Kommandoen over Østersøflaaden nævnes forvist Dundas.

— Fra London meldes under 16de dennes, at Lord Palmerston i Underhusets Møde samme Dag har lovet at indføre gjennemgribende Reformer i Hærvæsenet; endvidere meddeelte han, at Lord John Russell næste Tirsdag vilde reise over Paris og Berlin, hvor han skulde gjøre konfidentielle Meddelelser, til Wien for at tilbagebringe en ærefuld Fred eller Vished om, at Krigen energisk maatte fortsættes. Premierministeren udtalte sluttelig det Haab, at Huset vilde lade den af Roebuck foreslaaede Undersøgelse falde. Baade D'Israeli og Roebuck modsatte sig imidlertid at gaae ind herpaa. Sir James Graham lovede i samme Møde, at han vilde forøge Flaadens Mandskab med 6000 Matroser og 500 Skibsdrenge, og underrettede derpaa Medlemmerne om, at Østersøflaaden i det næste Felttog udelukkende vilde komme til at bestaae af Dampskibe, i det Hele omtr. 100, som blive stillede under Viceadmiral Dundas's Kommando. Tilsidst meddelte han, at Regjeringen havde henledet Lyons's Opmærksomhed paa Nødvendigheden af at ødelægge Odessa. — Over Hamburg berettes den 20de, at Roebuck har ladet sit Forslag falde, hvorimod Layard i Underhuset siden har gjort et Udfald mod Regjeringen. Palmerston har yderligere lovet, at Krigen skal føres med Kraft. Regjeringen fordrer 60,000 Rekrutter og 7000 Heste, Fremmedlegionen samt den ostindiske Hær ikke medregnet.

— Globe meddeler, at den engelske Armee skal bringes op til en Styrke af 193,595 Mand, altsaa forøges med 35,869 Mand. De aarlige Udgifter til den saaledes forøgede Landarmee anslaaes til 13,721,158 £.

Italien. Fra Neapel meldes under 5te ds., at Kongen har præsideret i et Ministerraad, hvori der skulde tages Beslutning om en Tilslutning til Vestmagterne. Den russiske Gesandt er tilligemed sit Kancelli taget til Caserta.

Preussen. Baron de Bourqueney og den preussiske Gesandt von Arnim have med Østerrigs Samtykke afsluttet en Separatovereenskomst, der i alt Væsentligt er af samme Indhold som Decembertraktaten. Som Følge heraf er det vel, at Preussen skal tilstædes Adgang til de Fredsunderhandlinger i Wien, som forestaae, og hvorpaa de tre Keisere skulle have erklæret at ville indlade sig.

Rusland. Den russiske Keiser erklærer i et nyt Manifest, at han er beredt til ogsaa uden Kamp at forsvare Christenhedens Interesser i hele Orienten og derfor har givet sit Samtykke til at træde i Underhandlinger om Fred; men Fiendens vedvarende Rustninger nødsagede ham til at forøge Ruslands Forsvarskræfter. Stolende paa Guds Naade og sine Undersaatters Kjærlighed paabyder han derfor at organisere en almindelig Væbning over hele Riget.

Fra Krigsskuepladsen berettes intet Mærkeligt uden forsaavidt betydelige russiske Forstærkninger skulle være ankomne til Krim. Mentschikoff rapporterer fremdeles, at Fæstningen holder sig godt.

Ledige Embeder og Bestillinger.

En Kompagnichirurgpost i den christianssandske Infanteribrigade med en aarlig Gage af 96 Spd.

En Korpslægepost ved sognske Musketeerkorps med 150 Spd. i Gage.

En national Eskadronschirurgpost i Kavaleribrigaden med 96 Spd. i Gage.

Skogns Sognekald (søndre Indherreds Provsti) med omtrent 800 Spd. i Indtægter,

Levangers Sognekald med omtrent 500 Spd. i Indtægter.

Gjerpens Sognekald med omtrent 1250 Spd. i Indtægter. Et Laan paa 752 Spd. forrentes og afdrages med 6 pCt. aarlig.

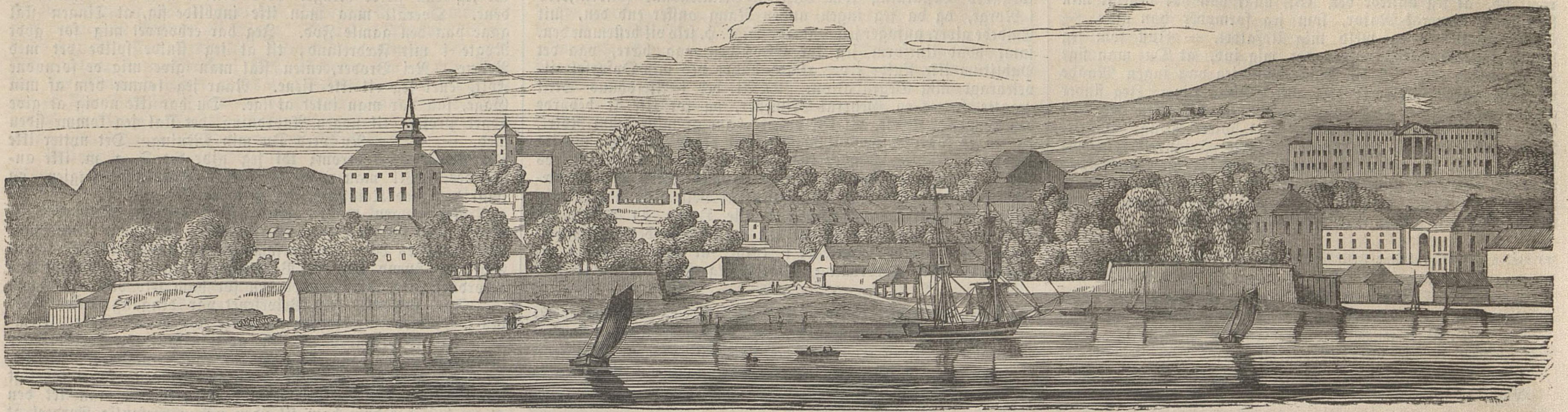
Hosangers Sognekald (Nordhordland) med omtr. 800 Spd. i Indtægter, hvoraf udredes en Pension stor 120 Spd.

Justitssekretærembedet ved Bergens Stiftsoverret med 318 Spd. i fast Gage.

En Sagførerpost ved Underretterne (Lister og Mandals Amt).

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 9. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 3die Marts 1855. | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | IV. Bind.

Indhold:

Peder Anker,

Norges første Statsminister.

I.

Hos Boghandler Johan Dahl udkom i Slutningen af forrige Aar et efter Sødermarks Maleri lithographeret Portræt af Peder Anker, hvilket saavel i Format som i Udstyrets Nitiditet slutter sig til den af samme Forlægger tidligere bekostede Række af udmærkede Nordmænd. Portræterne i denne Cyklus ere imidlertid ikke ledsagede af Biographier, og dette har udentvivl for de Afdødes Vedkommende til Følge, at kun Faa kjøbe dem, og ialfald langt Færre, end man skulde vente. Portræter af nulevende Personer, til hvis Handlinger Enhver saa at sige har været Dienvidne, kunne vistnok uden nogen Text=Paamindelse finde fortjent Indgang blandt Folk; men det er ikke saa med Portræter af Mænd, der forlængst ere udtraadte af de Handlendes Rækker. Deres Daad maa skrivtligen stilles Eftertiden for Die, hvis denne ikke skal forblive ganske uvidende derom eller ialfald kun dunkelt og slutningviis opfange den. Dette gjælder saamegetmere om Mænd som Peder Anker, der ikke have udmærket sig ved en enkelt glandsfuld Bedrift, som kan indregistreres i de almindelige historiske Kompendier, men hvilke derimod i hele sit Liv, i de forskjelligste Retninger, skjønt aldrig opsigtsvækkende, have virket til Fædrelandets Held. Nogle Efterretninger om denne Mand turde derfor ikke befindes overflødige. Vel har Bernt Moe i sit „Tidsskrift for den norske Personalhistorie" allerede givet nogle saadanne; men deels ere de kun en Sammenstilling af Materialerne, uden nogen egentlig Bearbeidelse af disse, deels er det Skrift, hvori de findes, saa lidet udbredt, at vistnok kun yderst Faa kjende dem; endelig kunne vi i enkelte Punkter give dem større Fuldstændighed, da vi have et Par Kilder at øse af, som B. Moe ikke har kjendt, nemlig „Mindetale over D. h. o. Br. H. E. Statsminister Peder Anker i L. St. O. t. d. h. L." (Logen St. Olaus til den hvide Leopard, den hærværende Frimurerloge, hvis Stormester han i lang Tid var), samt en heel Deel utrykte Breve fra Peder Anker til hans Fætter Konferentsraad, siden Statsraad Carsten Anker, hvilke fornemmelig angaae hiins General=Veiintendantskab.

Peder Anker, den næstyngste af fire Brødre, var født den 8de December 1749 i Christiania, hvor Faderen, Justitsraad Christian Anker (f. 1711, † 1765), der udledede sin Herkomst af svensk Adel, var en mægtig og driftig Handelsmand. Moderen, Karen Elieson (f. 1723, † 1806), var en Datter af Kjøbmand Iver Elieson i Christiania. Peder og hans Brødre, hvoraf især Bernt, det ankerske Fideikommis's Stifter, er bleven berømt, nøde først i Hjemmet en ombyggelig Privatunderviisning, hvorefter de studerede et Aar ved Kjøbenhavns Universitet og reiste saa, med deres forrige Lærer Christian Hee Hvas som Hofmester, udenlands i fem Aar, i hvilken Tid de opholdt sig i Sverige, Tydskland, Italien, Frankrig og England. Beriget med Kundskaber og praktiske Indsigter vendte Peder Anker tilbage til Fædrelandet og medbragte tillige en betydelig Samling af Malerier og Tegninger.

Efterat han i 1771 havde søgt om at blive Zahlkasserer i Christiania, men forgjæves, skjønt han allerede, efter den Tids Skik, havde truffet Overeenskomst med den daværende Zahlkasserer Peder Holter om Embedets Afstaaelse, kjøbte han i 1772 af Broderen Bernt Anker den en Miils Vei fra Christiania beliggende betydelige Eiendom Bogstad, der tidligere havde tilhørt Familien Leuch. Samme Aar (26de Okt.) indgik han i Ægteskab med Frøken Anna Elisabeth Cold, Datter af den bekjendte Jurist Isak Andreas Cold, der døde 1761 som Justitiarius i Christianias Overhofret. Hun skjænkede ham fire Børn, tre Sønner, hvilke alle døde kort efter Fødselen, og en Datter, Karen Christiane Andrea, der i Mai 1807 blev gift med Grev J. C. Herm. Wedel=Jarlsberg, Norges berømte Statholder, og døde i Aaret 1849.

Bogstad var kun en Ødegaard eller Fjerdeparten af en Fuldgaard, og da Anker kjøbte Eiendommen, bestod dens Værd ikke i dens Jorder, men i dens store Skovstrækninger og tilhørende Sagbrug. Der udsaaedes dengang kun omtrent 10 a 12 Tønder Havre og fødtes 2 Heste og 8 Kjøer. Men i 1814 var Jordbruget saaledes forbedret, at Udsæden beløb sig til 11 Tdr. Rug, 20 Tdr. Byg, 120 Tdr. Havre, 100 Tdr. Potetes „og Kreaturholdet var 40—50 Kjøer, 32 Heste og 100 Faar, og endda kunde Høavlingen afgive til Bord= og Kulkjørernes Brug mere end 100 Skpd. aarlig." Til Gjennemførelsen af dette forbedrede Jordbrug samt til Indførelsen af en hertillands usædvanlig storartet Havedyrkning havde Anker benyttet en tydsk Gartner, den af Agronomien fortjente Joh. Reinhold Grauer, hvem han havde medbragt fra en Tydsklands=Reise og siden paa sin Bekostning sendt til England, for der at gjøre sig bekjendt med Lystparkers Anlæg og det engelske Landbrug. Efter hans Fratrædelse fuldførte en svensk ogsaa saare duelig Gartner, ved Navn Norman, det af hiin paabegyndte Værk. Ved Uddigninger og Jordpaafyldninger bleve tidligere golde Strækninger frugtbringende. „Horats's utile dulci sporedes allevegne i Ankers Foretagender," siger den svenske Bergmester M. E. Sköldberg i en i Budstikken for 1833 indført Skildring af hans Virksomhed. „Medens han saaledes alvorlig vendte sin Hu til hvad der egentlig skulde give Bogstad Værd som Landeiendom, forsømte han ikke til samme Tid at forskjønne dens Omgivelser. I et forhen ødeliggende og for en Deel utilgjængeligt Terrain anlagde han saaledes, under Grauers Bestyrelse, en af de skjønneste Lystparker, mærkelig især deraf, at den pranger med sjeldne botaniske Fremviisninger, med Værter fra Syden, der aldrig før havde været plantede og vedligeholdte saa høit mod Nord, og med henved 400 nordamerikanske Træer og Planter, hvortil ogsaa kom betydelige Orangerier og Ferskten= og Ananas=Kister."

Ankers første Foretagender paa Bogstad havde imidlertid ikke været rettede paa Landbruget og Havevæsenet. Han anlagde først den snorrette halvmiillange Vei derhen fra Landeveien istedetfor den tidligere krogede Vei, der neppe var befærdelig med Vogn, og opførte „den smagfulde Hovedbygning med sine Fløie og tilhørende Sidebygninger i den Stand, hvori de nu findes," naar undtages de Forandringer og Udbedringer, som i det forløbne Aar ere foretagne under Architekt Holtermanns Ledelse.

Omsider kappedes Gaardens Bygværker og Haveanlæg med hinanden i Fortrinlighed og Pragt. Chr. Pram skildrede i nogle Reisebemærkninger (1805) Gaarden som „den i hele Norge formodentlig prægtigste, af Størrelse og Anseelse fyrstelig, omgiven i den mest fortryllende Beliggenhed paa større Terrasser i en jevnt stigende Helding, mellem en stor Flod og et anseeligt skovdækt Fjeld, med Hauger endnu prægtigere end Gaarden selv, hvor der forefindes i yppigste Overflod Alt hvad der udgjør Skjønheden i nogen fyrstelig Hauge i det nordligere Europa."

„Saaledes blev," som det hedder i den ovennævnte Lovtale, „Bogstad og de det underliggende Godser forvandlede fra Elendigheds og Udaads Opholdssteder til Boliger for en Mængde velhavende og lykkelige Familier. Saavidt Anker raadte, fandtes saadanne næsten overalt. Formedelst Ladheds og Usædeligheds Bortviisning blev det ham muligt at udvirke, at Tarvelighed og Vindskibelighed her ingensteds savnede det Fornødne: og den Mand, som altid var beredt til at forskaffe trængende, men værdige Personer, alt hvad de virkelig behøvede, mødtes af enhver Familie med Hengivenhed, af enhver Læbe med Velsignelser."

Hvilke Planer Anker allerede tidligen forresten havde med Bogstad, sees af et af de nævnte Breve fra Begyndelsen af 1789:

„Dit Brev til B. Anker med forrige Post læste jeg. Ideen med Stamme=Huset har jeg længe havt, og om jeg lever nogle Aar, skal det vist skee; men først maa jeg see at komme noget ud af min Gjæld, og om muligt faae Privilegier fra en anden adelig Sæde=Gaard kjøbt og transporteret til Bogstad. Dette lovede Reventlow skulde skee ved Kammeret, naar jeg kun kunde blive forenet med de Militære; med det sidste har det nu gode Veie. Oberst Sundt tror jeg overlader sine Privilegier; naar det kommer dertil, kan Du nok gjøre Ansøgningen færdig for mig. — Jus vocandi bliver heller ikke umuligt; man vil gjerne have en Kirke i Sørkedalen; denne bygger jeg, faar deelt noget af Asker og Akers Sogn, gjør dette til et Kald, kalder dette Bogstad Sogn. For denne min gudelige Gjerning er det mindste Kongen kan give mig jus voc. Dette har Biskopen selv sagt mig, at han med sand Glæde vil understøtte. Seer Du, Broder, alt saadant maa i Orden, forinden man tænker paa at forevige Eiendommen. Voilà mon cher ami en god Plan." *)

Om end ikke Anker i Alt gjennemførte disse sine Planer, saa hævede han dog Bogstad til etslags adeligt Herresæde, til Hovedgaard for et samlet, betydeligt Gods — og det var dog Hovedsagen.

Allerede den 14de Januar 1778 havde han ladet sig, ligesom hans to Brødre Grossererne Bernt og Jess Anker samt hans Fættere Peter og Carsten Anker, optage i den danske Adelsstand, hvilket egentlig betragtedes som en Fornyelse af de svenske Stamfædres Adelspatent.

*) I disse Aftryk af Ankers Breve følges ikke Originalernes Interpunktion, da deri sjelden bruges andre Skilletegn end Komma, — næsten aldrig Punktum.

Inden vi videre omtale Ankers Liv og Virken som Privatmand, maa vi dvæle ved et Par ham anbetroede offentlige Hværv, hvori han udrettede saare Meget til Fædrelandets Gavn.

Den 22de August 1788 udnævntes han til titulær Generalkrigskommissær og til Medlem af et da oprettet Feltkommissariat, i hvilken Egenskab han samme Aars Efterhøst fulgte med de norske Tropper paa det meningsløse Felttog ind i Bohuslehn „og bidrog meget til at afhjælpe de Mangler, som da fandt Sted ved den norske Armees Forpleining med Fornødenheder." Efter Hjemkomsten skaffede Feltkommissariatet ham ogsaa nok at bestille. I Januar 1789 skrev han: „Det djævelske Kommissariat bryder mig; vi have faaet Ordre at gagere Armeen for December Maaned, saa jeg maa hænge der hele Dagen." Hjertelig kjed deraf udbrød han i Mai s. A.: „Lad mig komme ud af Kommissariatet!" men blev dog vistnok alligevel siddende deri, indtil Kommissariatets Opløsning den 15de Sept. 1792.

Under 30te Januar 1789 blev Anker ansat som Generalveiintendant i Akershuus Stift istedet for den da afskedigede Generalveimester Overkrigskommissær Carl Wilhelm Classen, under hvem Veivæsenet var saare forfaldet. Man seer af Ankers Breve, at det var efter udtrykkelig Opfordring og af Gavnelyst at han overtog denne besværlige Post, der desuden maatte medføre betydelige Tab for en Mand som han, hvis Tid var optaget ved egne Anliggender *). Vi ville hidsætte et Uddrag af disse Breve, der baade vil vise Sammenhængen med Ansættelsen og stille Ankers uafhængige Charakter i det rette Lys. Den 10de Jan. 1789 skrev han til Carsten Anker:

„Lad mig vide nogen Tid førend Prindsen af Hessen kommer til Kjøbenhavn, jeg veed ikke om jeg har fortalt Dig, at han og Kronprindsen vilde med djævelsk Magt have mig til General=Veimester. Jeg svarede dem reent ud, at Embedet var nu saa foragtet, at det er aldeles upassende for mig, at modtage det, som det nu er, og forlanger ingen større Naade end den, at faae min Afsked. Kronprindsen svarede, at gaae ud af kongelig Tjeneste maa De aldrig tænke paa; forlang hvorledes De vil have Vei=Tjenesten saa skal de faae den. Jeg sagde Prindsen af Hessen, at man maatte gjøre mig til Intendant søndenfjelds og lade Veimesterne staae under mig. Ja gjør Deres Plan, sagde han mig. Mere blev ikke talt. Nu maa Du hjælpe mig i denne Plan; mine Tanker ere disse og paa ingen anden Maade gaar jeg ind: 1) Man skal gjøre mig til General=Intendant søndenfjelds med General=Majors Rang, samt Tilladelse at bære Generals=Uniformen. 2) Konfirmere alle de Anordninger, som den gamle Veimester udvirkede, saaledes at jeg i ingen Deel staar under nogen, uden Kollegierne i Kjøbenhavn. 3) At Veimesteren i Akershuus og Christiansands Stifter alene staar under mig og i Alt følger mine Befalinger. 4) Alle Lensmænd i disse Stifter skal af mig tilligemed Amtmændene nyde deres Udnævnelse, da disse ere ihenseende til Veiene meget vigtige Folk. 5) At hans Majestæt vil med særdeles Naade ansee til Forfremmelse (dem), som have bidraget til Veienes Forbedring, naar de have General=Intendantens Paategning."

Den 31te Januar skrev han:

„Tak for Dit udførlige Brev. Nu, da Tingen er gjort, kan man ingen Forandring gjøre, naar jeg bliver General=Intendant over Veiene søndenfjelds i Norge, saaledes at den christianssandske General=Veimester staar under mig, saa faar det Andet bie indtil nærmere. Saa Meget kunde Du gjøre, enten skriftlig eller mundtlig sige til Kronprindsen, at jeg ønskede han vilde bestemme en Rang for General=Veiintendanten, da Titler har aldrig været min Sag, uden de som Embedet giver. Ligeledes vilde han naadigst bestemme hvad Uniform jeg nu skulde bære; Bestalningen burde jeg have frit. Gaa nu strax til ham og sig ham dette, saa hører Du hans Tanker. Du kan gjerne lægge dette til, at siden Veimester=Tjenesten har været i uværdige Hænder, saa er det nødvendigt for Almuens Skyld, at Formen aldeles bliver forandret. Jeg overlader nu til Dig, at gjøre det af. — I Henseende til Aftalen, da skal jeg fortælle Dig hvorledes det gik til. Prinds Carl, som var paa Ballet hos Kronprindsen, sagde til mig, jeg maatte paatage mig Veivæsenet; jeg svarede ham, at Intet var mig kjærere end min Afsked. Derpaa kaldte han Kronprindsen til, og sagde: Peder Anker vil have sin Afsked. Den skal han aldrig faae, svarede Kronprindsen. Ja, sagde Prinds Carl, vi maa tage hans Løfte nu om Vei=Tjenesten, thi skriftlig undskylder han sig. Derpaa sagde Kronrindsen: Han maa være over Veiene, og jeg haaber De giver mig Deres Løfte herom. Siden Deres kgl. Høihed befaler, saa vil jeg adlyde, men paa visse Konditioner. Kronprindsen svarede:

*) Hans Lovtaler spørger: „Var det Lykke eller eget Valg, der først lagde Veivæsenet i hans Hænder? og svarer selv hertil: „Formodentlig har en af Indsigt opvakt Tilboielighed fornemmelig bevirket denne Tildragelse."

De kan faae det, som De vil. Med Prinds Carl blev jeg da enig, at (jeg) skulde indgive de Punkter, jeg ønskede, ved Leilighed; jeg nævnte just den om Gereral-Veintendanten, ikke et Ord mere, og siden er Intet talt og handlet i den Sag. — Heraf kan Du see, Broder, at jeg har endog Ret til at paastaae mine Forlangender opfyldte; men ligemeget, naar jeg kun kan faae ommeldte to Punkter opfyldte, er jeg fornøiet for det første. Kunde jeg faae General-Uniformen, var det herligt, eller han vilde tillade mig, at gjøre en efter egen Smag, og at jeg maatte bære hvide Fjærer. Du kan gjerne sige ham reent ud, at jeg ønskede det, NB., naar han har bestemt min Rang til General-Major, som jeg formoder han gjør. — Gjør Dit Bedste og meld mig Udfaldet. — Just som jeg lægger dette sammen, falder det mig ind, at Du maa sige Kronprindsen reent ud alle Ting, og at jeg paa ingen Maade vil have anden Titel end den, mit Embede giver. Jeg finder at have fuldkommen Ret ifølge hans Løvte, synes Du ikke det? Alle mine Meddeputerede have faaet høiere Rang, Wessel, Rang med Oberster, Harthausen ligeledes, Fritzner Oberstlieutenant;*) det er altsaa ikke urimeligt om jeg taler med, naar man vil give mig min Bestemmelse for Eftertiden, thi naar Feltkommissariatet er endt, faar jeg Intet, derom er jeg sikker. Du kan gjerne røre herom til Prindsen."

*) Ved Oprettelsen bestod Feltkommissariatet af Anker, Generalmajor Aug. Fr. v. Wackenitz, Major H. Fritzner og Generalauditør Ole Chr. Wessel, Digterens Broder. Daværende Generaladjutant (senere Statsraad) Frederik Gotschalch v. Harthausen blev formodentlig først Deputeret i Feltkommissariatet efterat Wackenitz af Prindsen af Hessen i Sept. 1788 var bleven udnævnt til Medlem af en Provideringskommission i Forening med Scheel og Bypræsident (Borgemester) Willumsen i Christiania.

I et Brev af 28de Febr. fortæller han blandt Andet, Familieanliggender vedkommende: „For 14 Dage siden skrev jeg til Kronprindsen ungefær saaledes: Rygter havde sagt mig, at han havde befalet min Bestalning udfærdiget i Kancelliet, som General-Veiintendant og tillagt mig 1600 Rdlr. Gage, 1000 Rdl. af Kongens Kasse og 600 Rdl. af Veikassen; men da han paalagde mig at modtage denne Charge, udbad jeg mig af Prinds Carl efter han var gaaet bort, at intet maatte skee førend mit Forslag kom ind paa hvad Maade jeg ønskede Embedet. Derpaa udbeder jeg følgende Poster: 1) At mig maatte forundes Bestalning som General-Veiintendant søndenfjelds i Norge, og da jeg ingen anden Rang ønsker end den, mit Embede giver, ansøger jeg underd. D. K. H. selv vil bestemme den, samt hvad Uniform jeg for Eftertiden maa bære, paa det Publikum ikke skulde troe, at jeg havde ved min Opførsel tilveiebragt mig Degradation. 2) At der i Akershuus Stift maatte sættes en General-Veimester, og for ikke at bebyrde den kongelige Kasse, vil jeg gagere ham af mine 1600 Rdlr., da jeg er fornøiet med 1000 Rdl.; til denne Post forslaar jeg Kapitain Ingier, som er General-Veimester i Christiansands Stift, udbeder et dueligt Subjekt i hans Sted fra Veivæsenet i Danmark.*) 3) Disse General-Veimestere maatte staae under General-Veiintendanten i alle Dele. 4) Bliver det fornødent for at tilintetgjøre den Lunkenhed, der i Almindelighed hersker ved Veivæsenet i Norge, at Hs. Majestæt vil approbere den Forordning, hvortil jeg skal indkomme med

*) Ogsaa Lars Ingier, der under 1ste Juni 1787 havde erholdt den nævnte Ansættelse i det Christianssandske, havde i Danmark erhvervet sin Kyndighed i Veivæsenet, nemlig ved Anlæg af sjællandske Chausseveie. Han døde i sit 68de Aar 1828 med Oberstlieutenants Charakteer og som Ridder af Sværdordenen.

Peder Anker.

Projekt, saasnart jeg i nogen Tid har ved mit Embedes Bestyrelse kunnet faae Oplysninger og Bekræftelse paa de fleste Mangler. Endelig fordrister jeg mig til underdanigst at igjentage det Løfte D. K. H. naadigst har givet mig, i alle billige Tilfælde, at være min Beskytter.

„Denne Memoire sendte jeg til Bulow med et kort Brev; jeg tror ikke der behøves mere for det første. Bernt Anker har i et Brev til Prinds Carl talt noget om Rangen, da alle mine Meddeputerede har faaet høiere Rang.

„Hvad Du skriver om Scheel,*) at koncertere med ham, da seer jeg ikke, jeg kan faae noget med ham at bestille. Sender Kancelliet noget af mit til ham, saa gjør jeg Larm, da jeg kjender ingen anden Øvrighed uden Kongen og Kollegiet. Disse Stiftamtmænd vil have sin Næse i Alt, og troe sig fornærmet, naar ikke Alt gaar til dem. Denne Embedsstolthed tror jeg Du havde, om Du var i mit Sted. — Forresten kan Du være forvisset om, jeg skal holde det bedste Venskab med disse Magnater. — Jeg burde begynde med Veiene strax, især den til Fillefjeld, om Kronprindsen reiser til Bergen isommer. Materialier veed Du kommer bedst frem paa Vinterføret. — General-Veimester maa jeg have, at flye omkring kan jeg umulig; mine private Forretninger tillade det ikke. Man skal ikke see mig uden engang imellem, og saa skal det være som Fanden kommer. Forresten skal jeg føre Korrrespondencen, og formaae de bedste Folk i Landet at være Inspektores. Jeg haaber det vil gaae godt. — Du skulde faae mere, men det forbandede Feltkommissariat, jeg maa hænge der daglig."

Men da Anker modtog sin Bestalling, erfarede han, at der intet Hensyn var taget til hans Forlangende om at erholde Ingier og Blix som Underordnede. Høiligen skuffet, og forbitret herover sendte han C. Anker følgende (udaterede) Brev, der i Alt, ligetil den skjødesløse Haand, hvormed det mod hans Sædvane er skrevet, røber hans oprørte Sindsstemning:

„Til min største Forundring fik jeg i dette Dieblik

*) Daværende Stiftamtmand over Akershuus Stift (siden dansk Statsminister) Jørg. E. Scheel, hvis Indblandinger i Veivæsenet bevægede Anker senere til at „tage Bladet fra Munden."

Brev fra Scheel, med min Bestalning som General-Veiintendant i Akershuus Stift, 600 Rdlr. af Vei-Kassen og 400 af Kongens Kasse i Gage. Jeg er da kommen i den forfyldte Classens Sted og har fra Deputeret af, faaet en Post, som gives Lieutenanter. Nei Broder, min Ære lider altfor meget herunder, og jeg bør ikke give Publikum Anledning til at troe min Opførsel skulde været saaledes, man vilde degraderet mig. Indsluttet følger et Brev til Kancelliet, som Du leverer, tilligemed min Bestalning, hvilken i Tilfælde man ikke vil bevilge den forlangte General-Veimester, afleveres da. Mine private Forretninger kan umulig taale saa lang Fraværelse som der udfordres — kort, jeg vil ud af Tjenesten, naar man ikke vil gjøre hvad jeg vil, dette kan Du sige til Kronprindsen, og Geheimeraad Brandt. Imidlertid befatter jeg mig med intet af Veivæsenet, førend jeg faar min Hjælper; vil man ikke give mig General-Veimester, saa Pikør, Adjutant, ligemeget, men Een vil jeg have og den maa man tillade mig at vælge, ifald Ingier ikke bliver det. Tal ud reent bedste Broder, og lad mig faae et bestemt Svar med næste Post. Du behøver ikke at krybe, jeg ønsker oprigtig heller min Afsked end at tjene, hvor man lover Et og gjør et Andet — Alt andet. Om Rangen er man saa naadig, at man vil lade mig beholde den jeg har og ligesaa Uniformen, men det er ligemeget."

I et senere Brev hedder det: „Jeg sagde Prindsen hos Kronprindsen, at jeg skulde komme med mit Forslag paa hvad Vilkaar jeg ønskede Vei-Tjenesten. Dette er en hellig Sandhed, men disse Folk glemme alle Ting og vil kun have Folk ind i Snaren." Han havde nu roligere overveiet Sagen og siger: „Jeg bliver General-Veiintendant med 200 Rdl. i Reise-Penge og ingen Gage," og, tilføier han, hvis man vilde tillægge ham en anseelig Rang og guldbroderet Uniform, „var det vel, da den gemene Mand vil have noget for Dinene;" hvis ikke, „saa faar det være ligemeget." Men som ufravigelig Betingelse for at han skulde „gaae ind i det Slaveri" opstillede han, at Kapitain Ingier ansattes under ham som General-Veimester i Akershuus Stift med 600 Rdl. i Gage, hvilket denne selv ønskede, og at Stud. jur. Svend Blix ansattes som Veiadjutant med 200 Rdl. i Gage. Som Grund hertil anførte Anker siden, „at hans private Forretninger ikke taalte saa lang Fraværelse (som der vilde udfordres af ham, uden en Veimesters Bistand) og „de vidtløftige Reiser umulig kunde bestrides af en enkelt Mand. Veiadjutanten maa jeg have, siger han videre, for den vidtløftige Korrespondence og til at holde Veiprotokollen, hvori skal indføres 1) Amternes, Fogderiernes, Inspektørernes og Rodemesternes Navne, hvor mange Broer der er i hver Rode, naar de blev bygget m. m. Ligeledes maa jeg ved alle mine Reiser holde Journal over Veienes Tilstand, paa det jeg kan skrive Klager over Lensmændene til Amtmændene. Overalt maa man ikke indbilde sig, at Tingen skal gaae paa den gamle Fod. Jeg har erhvervet mig for godt Rygte i mit Fædreland, til at jeg skulde spilde det med Veiene. Nei Broder, enten skal man give mig de fornødne Folk, eller jeg vil ikke tjene. Naar jeg lønner dem af min Gage, saa har man intet at sige. Du har ikke nødig at give noget Projekt til nogen Anordning, det skal jeg komme siden med. — — — Nu veed Du min Mening. Det nytter ikke Du skriver mere derom; thi jeg gjør det F. g. m. ikke anderledes. Vil man ikke, saa lever Bestalningen igjen, og smør den med Komplimenter forresten."

Regjeringen maatte efter denne bestemte Optræden af Anker gaae ind paa hans Forlangende, og under 10de Juni 1789 ansattes Lars Ingier som Generalveimester i Akershuus Stift og Svend Blix som Veiadjutant, begge som Ankers Underordnede, og lønnede med den for ham selv bestemte Gage.

Saa forsømt, som Veivesenet var dengang Anker stilledes i Spidsen for samme, maatte der baade Iver, Fremfærd og Udholdenhed til, for at iøinefaldende Forbedringer inden ikke altfor lang Tids Forløb kunde indføres. At Anker besad hine saa fornødne Egenskaber, viste sig snart tydeligt nok i Resultaterne. Ved siden heraf erkjender man let den Gavnelyst, der drev ham til uden nogen personlig Fordeel at overtage et Hværv, der var forbundet med saa mange Besværligheder. Endnu inden Forholdet med hans Ansættelse var ordnet, indløb der, siger han, ved hver eneste Post Breve angaaende Veiene. „Alle klage, saa Gud hjælpe mig." Han foretog strax Reiser for at sætte sig ind i sin nye Stilling og gjøre sig bekjendt med hvad der skulde udrettes. Allerede den 4de April skrev han: „Jeg har gjort en lang Tour i Landet for at gjøre Bekjendtskab med godt Folk, som jeg agter at bruge til Veiinspektører." Men ved de blotte Reiser ansaa han ikke sit Hværv fyldestgjort. „Man tror i Kjøbenhavn, skrev han, at det blot bestaar i at reise paa Veiene, saa er alting færdig. Ja, naar jeg vilde som Krohg*) (der vist har havt store Fortjenester) anlægge nye Veie gjennem Moradser og siden ikke bryde mig om dem, bygge Broer, som falde ned 3 Aar efter, lade hele Verden gjøre Udlæg, uden at betale, udvirke Kommissioner over Broer, som endnu ere usluttede. Der er en Mand ved Leersund, som nu i 10 Aar har havt en Indkomst af 600 Rdlr. aarlig af en Bro, hvoraf han ikke burde have mere end 200 Rdlr. aarlig**). Dette er dog Tab for Landet, Ingen bekymrer sig derom. Forrige Vinter — 2 Aar siden — faldt en Bro ned med Hest og Karl i Elven her ved Aker; endnu er denne Bro ikke opbygt. Øvrigheden tier, og det gaar saa vidt, at Lensmanden her i Akers Sogn sagde forleden, da Kapt. Elieson, som er Inspektør over et Stykke Vei, befalede Bønderne de skulde komme paa Veien, at de ingen Heste havde."

Ved Vandflommen i Juli 1789 bleve Gudbrandsdalens allerede før maadelige Veie ganske ødelagte. Peder Anker gav, efter selv i August s. A. at have gjennemreist Dalen, i et Brev til Carsten Anker følgende mørke Skildring af Tilstanden der: „Endelig er jeg kommen tilbage fra min Veibefaring næsten igjennem hele Stiftet. Du kan ikke forestille Dig den Elendighed jeg har seet i Gudbrandsdalen og Østerdalen. Hele Gaarde ere ved Fjeld-Skred udgaaet; det halve Gudbrandsdalens Agre ligge bedækkede med 2 Alens Gruus, og alt Enge-Land overskyllet af Elven. Disse Folk ere nu nødt til at sælge deres halve Besætning, og Fæ- og Heste-Avling er deres eneste Næringsvei. Dersom Regjeringen ikke understøtter dem med et Laan, blive disse Egne inden faa Aar aldeles ruinerede. Jeg har med denne Post sendt Kancelliet mine Tanker, som bestaar deri, at Kongen skulde laane disse Distrikter 50,000 Rdl. af Kredit-Kassen mod 2 pCt. Rente, og 4 pCt. Afdrag paa Kapitalen, paa det de kunde blive i Stand til at afkjøre den Gruus, som ligger paa deres Agre. Ved min Nærværelse der spurgte jeg Adskillige, hvad de troede et Maal vilde koste at bringe i sin forrige Stand. Man troede 2 á 3 Rdl.; for 3000 Rdl. faar jeg altsaa 1000 Maal, hvis Produkt man i det mindste kan regne til 2000 Tønder Byg (thi andet Korn bruges ikke her) altsaa en reen Gevindst for Landet; men uden Hjælp kan Intet gjøres. I Kancelliet kan Du see, hvad jeg har skrevet for disse elendige Mennesker, bedste Broder. — At eftergive Skatter, give dem Magazin-Korn er lutter Paliativer, der glemmes, naar det er fortæret. I Henseende til Veiene, da ere de i Gudbrandsdalen aldeles ruinerede i en Strækning af 10 Mile, og alle Broer i hele Oplandet ere borte. Vil man have Veie igjen, maa der tænkes paa andre Midler end Bondens Arbeids-Dage. — Om otte Dage reiser jeg til Fillefjeld, hvor Ødelæggelserne berettes af lige Art med hine. Hvor tungt ikke at kunne hjælpe. — Tal, værdigste Broder, tal varmt for dit Fædreland, bed C. Colbjørnsen***), læg Eders Hoveder sammen, og viis I ere Nordmænd. — Du kan ikke tro hvad jeg har et helvedes Skriveri. Alle Broer, Sund-Steder har henstaaet uden Bestemmelse i næsten 16 Aar, og nu skal det bringes i Orden. For at faae hastige Beslutninger maa jeg ned til Kjøbenhavn til Vinteren, men da skal I faae Eders Plage."

I September foretog han en lignende Besigtigelsesreise til Fillefjeld, paa hvilken Reise han udstod mere end paa nogensomhelst tidligere, siger han. I dette Distrikt fandt han ogsaa „Veiene elendige og aldeles i sin første Form, saa man maatte overalt gjøre nye Anlæg." Men Jordskred havde i Forhold til Gudbrandsdalen anrettet en ubetydelig Skade, da kun 14—15 Gaarde havde lidt derved. Han agtede, skrev han den 3die Okt., at andrage paa „Veitoldens Forhøielse

*) Den i 1797 afdøde Generalveimester nordenfjelds Georg Anton Krohg, der ifølge L. Ingiers Vidnesbyrd i Budstikken 1822 Nr. 99 fra 1767 til 1785 havde udført særdeles Meget „med Veienes Anlæg og Forbedring."

**) I hvilken slet Forfatning denne indbringende Bro alligevel var sees af følgende Sted i et andet Brev: „General von Krohg og Harthausen kom igaar hjem fra en Tour, de have gjort langs Grændsen, forbitrede over Veiene og alle Skydsanstalter. Ved Leersund havde nær de selv med deres Ekvipage bleven borte. Da de vare komne paa Floden, gik Broen itu og de stode i Vand til Underlivet. Jeg har bedet dem begge to melde det til Prindsen; faar Du Anledning, saa fortæl det til Prinds Carl."

***) Denne mindeværdige Nordmand var dengang (1789) Deputeret i det danske Kancelli, men blev s. A. Generalprokurør og døde i 1814 som Geheimekonferentsraad.

fra 6 ß til 24 ß pr. Gaard," hvilket gjorde omtr. 1100 Rdl., saa at der blev 4400 Rdl.; og herfor vilde han have „100 Mand gevorbne Trouper i 4 Maaneder paa Veiene." I en Lap, der fulgte med en Kasse Multer til Kronprindsen, hvilke hans Kone sendte, fordi „han havde rost dem saa paa Bogstad," berettede han paa samme Tid, at han med egen Opofrelse vilde omlægge den bergenske Kongevei om Bogstad igjennem sine Skove, 4 Mile. — Ved sin indtrængende Forestilling om Hjælp i Anledning af Vandflommenes Ødelæggelser, bevirkede Anker, at Kongen under 14de Mai 1790 skjænkede 10,000 Rdl. til Veienes Istandsættelse i Akershuus Stift og befalede, at 2de Officierer med 50 gevorbne Soldater skulde komme de mest trængende Almuer til Hjælp. Allerede i Aarene 1789 og 1790 begyndte flere betydelige Veiarbeider, nemlig den nye Vei gjennem Formoliderne i Sel, istedetfor den gamle Vei, som før Flommen havde gaaet over Selsvoldene; Omlægninger af flere Veilinier i Soløer og Elverum; den nye Vei under Angerskleven i Jarlsbergs Grevskab*) og Kongeveien fra Vangs Præstegaard til Nystuen paa Fillefjeld**).

Blandt de Vanskeligheder, som stillede sig mod Ankers Planer, vare Embeds- og Ombudsmændenes Egenraadighed og Uefterretteligbed ikke de ringeste. Han beklager sig saaledes snart over „de myndige Amtmænd," hvem han maatte betage den overdrevne Magt, de havde tiltaget sig i Veivæsenet, snart over Magistraten i Christiania, der ikke vilde tilstaae ham „Intendancen over Byens Veie," snart over Fogder, der ikke vilde udpante de paalagte Mulkter, men „modererede kgl. Anordninger efter eget Tykke; og naar man talte om at Anordningerne befalede, saa svarede de ja, men man havde ikke været vant at gjøre det." — „Du kan ikke tro, udbryder han, hvormange Historier enhver Betjent bruger for at soutinere sin Myndighed for desbedre at sue Almuen; men jeg skal være hos dem." — „Nei, jeg maa til Kiøbenhavn for at faae mine Sager paa en reen Fod, eller og Afsked; thi ellers bliver jeg en offentlig Nar, som befaler, uden at adlydes." Denne Kjøbenhavnsreise tiltraadte han, saavidt man kan see, i den besværligste Aarstid 1789, nemlig i Slutningen af December, da han maatte ile, for at træffe Kronprindsen, der i Januar skulde reise bort fra Staden.

Da Anker saaledes ved sin Rastløshed havde bragt Veivæsenet paa godt Glid, indgik han med Forestilling om at Akershuus Stift maatte deles i tvende Veidistrikter, saaledes at Ingier erholdt det søndre og Blix det nordre, hvilket ogsaa besluttedes ved kgl. Resol. af 8de Marts 1793. Anker blev derved fritaget for det specielle Tilsyn, men vedblev at føre det egentlige Overtilsyn og udkaste Planerne til nye Veiarbeider (saasom Veiene over Dovrefjeld, over Krogskoven, over Fillefjeld til Lerdalsøren m. fl.). Men Forretningerne tiltoge alligevel snart saaledes, at han baade af Hensyn til sine private Anliggender og Svækkelsen af sin Helbred, saa sig nødsaget til at søge sin Afsked. „Kancelliet vilde imidlertid kun ugjerne entledige ham fra en Post, paa hvilken han havde virket saameget til Gavn for sit Fædreland." Han maatte derfor anden Gang søge Afsked, inden han erholdt den (22de Aug. 1800.) Han modtog den med Bevidnelse af Kongens særdeles Tilfredshed og med Anmodning om at vedblive at meddele de kgl. Kollegier Betænkninger og Oplysninger om Veivæsenet i Akershuus Stift. Under 6te Nov. 1801 befalede Kongen ham igjen at overtage Bestyrelsen af den christianssandske og bergenske Kongevei, indtil disse Veie bleve færdige. I 1810, da han fandt at Veiene igjen begyndte at forfalde, bevirkede han nedsat en kgl. Kommission. i Christiania til at udkaste en Plan til Veivæsenets bedre Ordning, af hvilke han selv blev Medlem.

Imidlertid havde Anker (1805) ogsaa fattet Planen til paa anden Maade at lette Samfærdselen, nemlig ved Anlæg af en Kanal fra Strømmen til Christiania, i hvilken Anledning en Undersøgelseskommission nedsattes, dog uden at det ledede til noget Resultat.

Overskue vi saaledes Alt, hvad Anker i sin Tid utrætteli og uegennyttig udrettede for Kommunikationens Fremme, ville vi finde det saa usædvanligt og storartet, at det neppe længer forekommer os paafaldende, at samtidige anseede Digtere, som C. Falsen og J. N. Brun, have gjort denne Virksomhed til Gjenstand for Besyngelse, hvor ufrugtbart et poetiskt Stof Veivæsenet end forøvrigt monne være.

Vi ville ende dette Afsnit af Ankers Virksomhed med at hidsætte følgende Linier af Mindetalen: „Det er almindelig bekjendt, med hvor megen Indsigt og Iver vor Anker arbeidede for denne Sag (Veivæsenet), hvor meget han endog af egen Formue derpaa anvendte, hvor gjerne han til de ham underordnede Embedsmænd lod de Belønninger uddele, som egentlig tilkom ham selv, og hvor vel det endelig lykkedes ham, snart ved Blidhed i Omgang, snart ved mandig Kraft og Styrke, saavidt hans Virkekreds strakte sig, at nærme sig det foresatte Maal. At man, efterat han maatte trække sig tilbage, syntes, istedetfor at komme det stedse nærmere, meget mere stundom at fjerne sig derfra, var en af de bitre Forestillinger, han siden forgjæves søgte at undflye."

Skizzer fra Japan.

I.

Den britiske Eskadres Ankomst til Japan.

Den 7de September 1854 ankrede Hendes Majestæts Skibe „Winchester", „Encounter," „Barracouta" og „Styx" i Nagasakis ydre Havn. Under Seil fra Woosung ved Mundingen af Floden Jeangtsekiang havde Skibene gjort Overfarten i sex Dage. Under Damp kan den gjøres paa to til tre Dage. Flere Baade, hver roet af tolv Mand, mødte Eskadren langt udenfor Havnen. To eller tre Mænd, staaende paa et Træ-Ref i Baadenes Bov og viftende ivrigt med hele Knipper af hvide Flag, stukne paa Bambuskjæppe, syntes at være meget forhippede paa at skikke Skibene bort igjen. Der blev imidlertid ingen anden Notits tagen af deres vilde Bevægelser, end at der toges ombord to Noter, skrevne paa Japanesisk, Russisk, Hollandsk og Engelsk og hvori al Handel under Straf fra det Øieblik man var i Havnen forbødes. Ved Middagstid kastedes Ankeret paa femogtyve Favne. Havn-Kapitainen, Gouvernørens Adjutant og en Told-Inspektør kom ombord i Flagskibet, ledsagede af sytten Personer, hver førende to Sværd, af det fortrinligste Arbeide, skinnende og skarpe som en Ragekniv. (De syntes ikke om, at de bleve trukne ud af Skeden, seet paa eller berørte). Officiererne førtes ned i Kapitainens Kahyt, hvor en Samtale begyndte ved Hjælp af en Japaneser ved Navn Oto, som Admiralen havde bragt med sig fra Shanghae. Denne Mand havde forlist i en Handels-Junta for mere end tyve Aar siden. Efter mange Livets Omvexlinger, hvori maa indbefattes et Besøg i England samt en midlertidig Ansættelse hos den afdøde Doktor Gutzlaff, er han nu Magazinforvalter for Mr. Beale i Shanghae. Japaneserne vilde tage ham med sig i Land, men han sagde, at han havde Kone og Børn i Shanghae og foretrak at forblive under det engelske Flags Beskyttelse. En af Japaneserne sagde: „Sorgfuld Kone og grædende Børn." Oto vegede blot paa Flaget til Svar. De forhørte sig nøiagtig om Admiralens egentlige Rang; det var velgjort, meente de, at Skibene havde ankret overeensstemmende med Reglementet. De medtoge et komplimenterende Brev fra Admiralen til Keiseren, hvori han anholdt om en Plads til at landsætte sit Mandskab for at faae Motion. De sagde, at de vilde overbringe Keiseren det i Yeddo og at Svar kunde ventes om fyrgetyve Dage. Imidlertid kunde Englænderne benytte sig af Havnens Gjæstfrihed. Gouvernøren kunde hverken modtage Admiralens Visit eller aflægge ham Visit; det hollandske Krigs-Dampskib, (som laa tæt ved Staden, 2 Mile længer inde end „Winchester" og var kommen nogle Dage tidligere) blev afskaaret al Kommunikation med Englænderne, der ikke maatte gaae iland noget Sted og vare omgivne af ti Vagtbaade; heller ikke vilde Japaneserne tillade Admiralen at passere en Linie af Junker, der laa fortøiede ved Mundingen af den lange smale Vig, der fører ind til Staden. I hele tre Uger laa Skibene i denne ingenlunde behagelige Stilling underkastede alle disse ydmygende Indskrænkninger.

Egnen rundt Havnen er saare smuk. En Række Høie indfatte et Land, der skraaner mildt nedad mod Stranden. Paa disse Skraaninger ligge maleriske og nette Landsbyer yndigt spredte mellem grønnende Terrasser og rige Agre af alle Arter. Vandet er dybt, klart, blaat og stille. Flodens Stigen og Falden er omtrent ti Fod, men ingen mærkelig Strøm ledsager Ebbe og Flod.

Admiralen udtrykte Ønsket om at kjøbe Proviant for Eskadren, men Japaneserne sagde, at deres Love udtrykkelig forbøde Handel af ethvert Slags. De vilde imidlertid levere Vand og de friske Sager af Kjød og Grønt, som forlangtes, og den 9de September lagde tre Baade til, der bragte tre Sviin, toogtyve Fugle, otte Sække Pærer og søde Potetes, pakkede i Riis-Straa og veiende omtrent 1 Pikul eller 133 ℔. hver, nogle Bundter Rædiker og Løg samt en Kurv med Æg. Noget Sand var ogsaa bleven forlangt. Tre Baadsladninmed Kvarts-Gruus sendtes, men forkastedes som ubrugelig til at skure Skibsdæk med; inden et Par Dage kom tre andre Baade med reen, tør, bruunagtig Sand; hver Baad ledsagedes af en Vagtbaad, der havde Opsyn med Leverancen. Admiralen bad om Tilladelse til at kaste Fiskenettene i en eller anden afsides sandig Bugt paa Øernes Udside. Det tillodes ham ikke, men en Sendelse af Fisk lovedes. Den 22de modtoges sex eller syv Kurve god Fisk — Braser, Mulle og Tunger. En Undskyldning gjordes for den ringe Masse, hvilken heller ikke udgjorde mere end Forsyning for „Winchester" alene. Den 25de bragtes tre Kurve Sardiner, der sendtes til „Encounter"; nok en Baad fuld af Grønsager nogle Fugle og en Steenkrukke indeholdende fire til fem Pund fiin The kom som en Foræring til Admiralen. Japaneserne havde sørget for at erholde det nøiagtige Tal paa samtlige fire Skibes Personale og da dette gik op til henved tusinde, var Forsyningen ingenlunde rundelig. Man havde imidlertid sagt dem, at Skibene ikke behøvede at faae noget af dem uden Penge og at de ene og alene kom for at sige: „Hvorledes staar det til?" — „Hvad Nyt fra de russiske Skibe?„ — „Farvel," hvilket ogsaa syntes at skulle blive det i Korthed gjengivne Indhold af den første britiske Admirals Besøg paa Japans ugjæstfrie Strande. Det tillodes ham blot at lande i videnskabelige Hensigter paa en liden Klippe eller rettere en Dynge Muslingskaller, der ved Høivande blev ganske usynlige, og selv her turde blot gjøres Landgang ved et givet Signal, hvorpaa Klippen blev omringet med Vagtbaade. Han besøgte den een Gang i sin Chefs-Chaloupe, ledsaget af sin hele Stab.

Japanesiske Hofdragter.

Da en Sendelse af Fisk lovedes, blev et forunderligt Træ-Stillads af overordentlig Størrelse hurtig opført ved Siden af Flagskibet. Om Aftenen viste sig paa dette Stillads store Masser, tækkede med Straa. Den næste Dag havde disse Massers mystiske Natur udviklet sig til et uhyre Fiskegarn omgivet med svære Kork. Dette store Garn sattes i Bevægelse af en Skare Mennesker i militær Orden, hvilke havde Plads i en Art Pram, forsynet med et Træ-Stillads til at modtage det. Det er allerede sagt, hvor ringe Udbyttet var af et saa storartet Apparat.

En Aften, da Veiret var slet, søgte Vagtbaadene Ly. En Smugler-Baad lagde kort efter til. Efter at være anraabt, svarede den „Fisk." To Mand kom ombord og bukkede sig skyndsomt ned i Gangen, som om de frygtede at sees udenfra. De frembød til Salg Æsker og andre Kuriosa, sigende at de havde havt stor Afsætning til Russerne. Kapitainen sendte dem øieblikkelig bort igjen — Intet maatte kjøbes af dem. Det Samme gjentoges paa de andre Skibe, og den Tanke opstod, at de vare Spioner, udsendte for at prøve Oprigtigheden og Fastheden af Admiralens Løfter om uafvigelig at ville respektere alle Japans Love og Vedtægter; han havde endogsaa forhørt sig om Den Guelpart tilhørte Japan, paa det at de Orlogsmænd han kunde ville sende did, maatte medtage Befaling til at overholde de gjældende Love og Vedtægter.

Den 26de holdt Admiralen Mønstring over alle Eskadrens Baade, fuldt bemandede, men ikke armerede. Klokken ti vare toogtyve Baade, bemandede med 250 Mand og 21 Officierer, forsamlede omkring Flagskibet. Efter at have formet Linie, sattes alle Seil til. Og saa ned alle Master og Seil paa Kommandoordet, som om det skede ved et Trylleri. Soldækkene udspændtes. Baadene roede rundt Eskadren. Derpaa formedes Linie langs Stranden og saa kaproedes hjem til Flagskibet. Dette maa have været et smukt Syn fra en af de Høie, hvorfra man overskuer denne yndige Havn. Alle de japanesiske Vagtbaade vare paa et spændt qui vive. De fattede ikke hvad det Hele egentlig skulde betyde.

Den 27de gik Mr. May, Winchesters Chef, og Mr. Buhnell, Artilleri-Lieutenant, i en Baad for at seile rundt Øerne og undersøge Havnen. Resultatet var intet mindre end den Opdagelse, at der fandtes gode Kul i Overflod, hvilke paa Øens Yderside fandtes opgravede af to Gruber i Dynger paa 200 til 300 Tons. Den ene Grubes Aabning var tillukket med Muursteen og begge vare neppe 50 Yards fra Stranden, hvor Baade maatte kunne lade paa fire eller fem Fod Vand. Japaneserne bleve opfordrede til at sende et Parti af disse Kul ombord. De lode først, som om de vare aldeles uvidende om Tilværelsen af Gruberne. Da det blev dem sagt, at de vare seede af Øienvidner, bed det, at de tilhørte en fremmed

Sølvkrus, bekostet ved Subskription for Gabriel Ueland.

*) Den daværende Greve, F. A. Wedel-Jarlsberg, P. Ankers tilkommende Svigersøns Fader, havde først, fortæller Anker, nægtet ham Intendancen over sine forfaldne Veie, hvorover han havde maattet klage til Kancelliet. Forøvrigt vare Grevskabets Veie de bedste i hele Norge under Grevens Fader General C. F. O. Wedel-Jarlsberg.

**) Om de senere under Ankers Bestyrelse foretagne Veianlæg kan sees (Lars Ingiers) Oplysninger om ældre Veianlæg i Budstikken for 1822 Nr. 101 og flg.

Fyrste, i hvis Anliggender Gouvernøren af Nagasaki ikke kunde blande sig.

Den 28de havde Eskadren netop i tre Uger været holdt i et Slags Fangenskab, og nu lod Admiralen de japanesiske Autoriteter gjennem et Brev vide, at det var hans Hensigt at afseile lige til Yeddo. Han havde overholdt alle Formaliteter, forsøgt et ethvert Middel, men alt forgjæves Han havde været underkastet en Behandling, som en Nation af Englands store Magt ikke var vant til og han saa intet andet Alternativ end at gaae til Regjeringens fornemste Sæde. Denne Erklæring lod til at volde stor Skræk. Japaneserne paaberaabte sig at Gouvernøren havde gjort Alt, hvad hans Love berettigede ham til at gjøre og han vilde have forsynet Skibene rundeligere, hvis det var blevet forlangt; et Svar fra Yeddo maatte haves inden ti Dage, og Admiralen vilde, dersom han tog Veien derhen, have at gjennemgaae samtlige Formaliteter endnu engang. Man forundrede sig over, at Admiralen havde saadant Hastværk med at forlade en Havn, hvor han blev saa vel behandlet. — Man lod Japaneserne spørge, hvor det kunde forundre dem, at Mænd, der havde været i Havn eenogtyve Dage uden at have Tilladelse til at sætte Foden iland, kunde være andet end kjede af Opholdet og længselsfulde efter Afreisen. — De vilde adspørge Gouvernøren. Det blev dem forklaret, at Admiralen vilde opsætte sin Afreise i nogle Timer, dersom dette kunde bevæge Gouvernøren til at løse Vanskelighederne.

Klokken ni om Aftenen kom de samme Mænd ombord med den Meddelelse fra Gouvernøren, at Keiserens Svar vilde komme om tre Dage samt at Gouvernøren den næste Dag vilde see til at finde et lidet Sted, hvor Englænderne kunde gjøre Landgang, siden det at roe i en Baad ingen Motion var; dette vilde han gjøre paa sit eget Ansvar, skjønt det var mod Lovene, for at nemlig Mandskaberne ikke skulde paadrage sig Sygdom. De tilføiede, at de Forfriskninger, der hidtil vare sendte, blot vare en privat Opmærksomhed fra Gouvernøren, hvilken han ønskede at fortsætte; men skulde almindelig Forsyning for Eskadren finde Sted, maatte dertil haves Ordre og Befalingen skee til Overopsynsmanden over det hollandske Faktori i Desima.

Admiralen lod svare, at han endnu vilde opholde sig i ti Dage paa Gouvernørens Opfordring og paa de af ham givne Løfter, hvilke det vilde være hans egen vel forstaaede Interesse at holde, ligesom han ved at give dem havde viist Klogskab.

Den næste Dag landede Kapitainen og nogle Officierer for at tage det Sted i Diesyn, hvor Englænderne tillodes at gaae iland for at tage sig Motion. Det var en ynkelig Flæk Land, omtrent saa stor som Dækket paa en af Damperne. Den var beplantet med søde Potetes og var værre end det ynkeligste Lazaret. Det saa næsten ud som om man vilde drive Løier. Dette blev gjort dem begribeligt ved deres næste Besøg. En lille Ø, hvorpaa fandtes nogle Træer, afstodes; denne modtoges af Admiralen, der lod smaae Afdelinger af Gangen landsætte under Kommando af en Lieutenant. Gouvernøren lod nu sige, at han vilde være lykkelig ved at træffe de fornødne Foranstaltninger til Admiralens Landgang for at aflægge ham et Besøg i Palladset i Nagasaki, hvilket Besøg fandt Sted den 4de Oktober.

Hædersgaven for Gabriel Ueland.

Vi give foran et Træsnit af den hos Guldsmed Olsen her i Byen forarbeidede og meget omtalte Hædersgave for Ueland. Da vi allerede i vort forrige Nummer (under Norge) have aftrykt Indskrifterne, ville vi her blot bemærke, at den første Anledning til denne Gave var en under 4de April f. A. med en halv privat Charakteer udstædt Subskriptions-Indbydelse, hvilken Hr. G. N. Aasgaard efter Overlæg med Andre ved Indbydelse af 30te Juni gav en mere betydningsfuld Retning ved at betegne Gaven som et Udtryk for „de næringsdrivende Borgeres Anerkjendelse" af Uelands Virksomhed, men i hvilken Anledning der dog i Hovedstadens Aviser for August Maaned f. A. fremkom flere Indlæg og Indsigelser. — Krusets Vægt er $169\frac{1}{4}$ Lod og dets Kostende beløber sig til omtrent 250 Spd. Da Pengene ere tilveiebragte ved Bidrag af 12—60 ß., maa Antallet af dem, der have deeltaget i Gavens Anskaffelse, ikke være lidet.

Træbarakker for den franske Armee paa Krim.

To Sendelser af Træbarakker ere for nogen Tid siden afgaaede fra England til den franske Armee paa Krim. Den keiserlige Regjering har bestilt 1500 Barakker for Soldaterne og 350 for Officiererne. Begge Arter indeholde 29 Fod i Længde paa 16 Fods Bredde. Siderne paa Soldaterbarakkerne ere 6 Fod 6 Tommer i Høide, paa Officierernes „6 Fod; Tagene paa begge ere aldeles lige.

Soldaterhuset er forsynet med et ophøiet Gulv med Afdelinger til Senge og en fire Fods Gang i Midten. Seogtyve Mand have Plads i hvert.

Officiersbarakken har intet ophøiet Gulv, men bliver ved Forhæng afdeelt i fire Rum, hvert forsynet med et Vindu. Officierernes Senge blive om Natten stillede paa tværs gjennem Bygningen, og om Dagen bliver det hele Rum benyttet til Spiseværelse.

Det vil ikke være uden Interesse i Korthed at fremstille de Omstændigheder, der have foranlediget de to allierede Regjeringer til at forsyne Armeerne ved Sebastopol med disse Barakker. I Gloucester findes der, under Overbestyrelse af Mr. William Eassie, et stort Etablissement, hvori saadanne Træmaterialier beredes, som anvendes til Opførelsen af Jernbaner. Siden Opdagelsen af Australiens Guldminer ere uhyre Kvantiteter Træhuse, Døre, Vinduer, Gesimser o. s. v. blevne sammensatte der ved Maskinerni, indpakkede og udskibede til Melbournes, Geelongs og Sidneys Markeder.

Dette Etablissements hurtige Produktionsevne og deraf flydende Priisbillighed, den store Mængde Materialier, Maskinerier og Redskaber, der havdes ved Haanden, indgav Mr. Potter i Gloucester, Medlem af Firmaet Price & Comp., den Idee, at der fra dette Etablissement og i meget kort Tid maatte kunne leveres Barakker for Armeen paa Krim.

Forslaget gjordes den engelske Regjering, og efter et kort Ophold, hvorunder der diskuteredes om de bedste og billigste Barakformer, bestiltes 500 af disse Bygninger fra Gloucester og 500 fra en Kontraktor og Bygmester i Portsmouth, og hvilke deels udførtes i Portsmouth, deels i Southampton og London.

Nu henvendte Mr. Potter sig ligeledes til den franske Regjering med et lignende Tilbud om Huse for den franske Armee. Efter at Keiseren med den største Nøiagtighed havde studeret de leverede Tegninger og sammenlignet Tilbudet med andre, der vare den keiserlige Regjering gjorte, beærede han Potter med en lang Samtale, gav ham Ideen til flere Forandringer, formindskede Væggenes Høide for at gjøre Bygningen bedre egnet til at modstaae Krims Storme, anbragte to Døre, en ved hver Ende af Barakken, simplificerede Tagets Bygningsmaade for at spare Rum og Vægt ved Transporten og hævede Sengeforhøiningen længere over Gulvet. Hans Majestæt anvendte flere Timer paa at antyde disse Forandringer, sammenligne Tegningens Proportioner med et lille Vagthuus, der støder til Palladset St. Cloud og udmaale hver enkelt Deel af Barakken, samt tage en endelig Beslutning.

Keiseren bestilte nu et Huus efter hver Tegning, et efter den engelske Barakke og et efter sin egen, hvilke øieblikkelig skulde bygges og selv sendte han en Expres til Gloucester for at bringe de to Prøve-Huse tilbage. Efter nogle faa Dages Forløb vare de i Paris og opstillede i Tuillerihaven under Keiserens egen Inspektion og i Overværelse af Krigsministeren, Marschal Valliant, og flere Ingeniør-Officierer af den franske Armee. Franske Bygmesteres Formening indhentedes med Hensyn til flere Detailler. Begge Barakker underkastedes den nøiagtigste Besigtigelse og et Kompagni af sexogtyve Mand beordredes til at lægge sig ned paa Sengeforhøiningerne og fik Plads uden at noget Tryk sporedes.

Kontrakten opsattes og undertegnedes af Krigsministeren blot nogle faa Timer efterat Tegningerne vare approberede og det vilde vanskelig lade sig gjøre, at overdrive den overordentlige Omhyggelighed og forretningsmæssige Hurtighed, hvormed den hele Affære ordnedes af den franske Regjering samt de bestemte, simple og kloge Foranstaltninger, der bleve trufne med Hensyn til Overopsynet og til at lette Kontraktens Udførelse.

Kommandant Vapeur, Ingeniør-Chef i Boulogne, beæredes af Keiseren med Overtilsynet ved dette Arbeide og ledsagedes til Gloucester af en Afdeling Sappører og Minerere under Kommando af Mr. Zatrielle, Under-Ingeniørofficier. Hensigten med disse Mænds Sendelse var først Inspektion og Kontrol og dernæst at gjøre Mandskabet bekjendt med Arbeidsdetaillerne for senere at anvendes ved Opstillingen foran Sebastopol. De opholdt sig fjorten Dage i Gloucester og tilbragte fast den hele Tid paa den Grund, hvor Arbeidet udførtes. Det Nye og Usædvanlige ved Sagen i Forening med den Enthusiasme, der er vakt for vore tapre Allierede, bevægede Gloucesters Indvaanere til paa al optænkelig Viis at fraternisere med denne lille Part af den franske Armee og den ene Fest afløste den anden.

Barakkerne, nummererede og mærkede, transporteredes fra Gloucester paa den store Western-Jernbane i særegne Trains, 80—100 fuldstændige Huse paa hvert Train.

Med regelmæssige Mellemrum afgik disse Train til Basingstoke og derfra videre til Southamptons Dok-Kompagni, hvor Husene indlossedes paa Skibe, fragtede af den franske Regjering. Det første af disse Skibe, der ankom til Southampton seent paa Eftermiddagen Tirsdag den 19de December, ladedes med 300 Barakker og afseilede igjen Fredag. Siden blev Forsendelsen uafbrudt fortsat og den 19de eller 20de Januar skulde den hele Kontrakt eller Forpligtelse til at levere 1850 Barakker være opfyldt.

For at frembringe dette Resultat udfordredes der 5000 til 6000 Læs Tømmer, forarbeidet og pakket, og Tømmermændenes og de simple Arbeideres Antal gik op til 5000. Arbeidet fortsattes uden Ophør Dag og Nat. (Illustration.)

Literatur og Kunst.

Chr. Tønsberg indbyder til Subskription paa Mauritz Hansens Noveller og Fortællinger, samlede og ordnede af C. N. Schwach. Samlingen vil udkomme i 8 Bind almindelig Oktav, hvert paa omtrent 40 Ark og til en Priis af 5 ß Arket for dem, der subskribere inden 1ste Mai, og 6 ß for senere Kjøbere.

Brudekonen, en Fortælling for Folket. 132 S. l. 8. Priis 18 ß. (Hos W. Gram). Nærværende Fortælling, der tildeels er en fri Bearbeidelse af saavel et tydskt som svenskt Folkeskrift, tilsigter at vække „den hos Folket indslumrede Sædelighedsfølelse" og navnlig modarbeide det hertillands brugelige Natteløberi. Bogen har saaledes en strængt belærende Tendents og vil som Morskabslekture neppe gjøre stor Lykke. Dens Sprog er jævnt og simpelt, dens Priis billig. — Det forundrer os, at Udgiveren ikke har navngivet sig, da han dog — om vi ikke tage feil — netop er en Mand, hvis Navn vilde være den bedste Anbefaling til at skaffe Bogen Indgang i de Kredse, hvor den er bestemt til at virke.

I Romsdals Budstikke indbyder C. S. Friis til Subskription paa et af hans afdøde Ven J. Storm Wang efterladt æsthetisk Arbeide, „Skjæbnen og Menneskelivet, Familieforviklinger," hvilket vil udgjøre omtrent 80 Ark og udkomme til en Priis af 4 ß Arket.

Begge Byens Theatre ville nok i Saisonens Slutning indhente hvad de i nogen Tid have forsømt med Hensyn til Opførelsen af nye Stykker. Paa Christiania Theater skal man saaledes, foruden det tidligere nævnte Stykke af Chr. Monsen, kunne vente et Drama, hvortil Stoffet er hentet fra Sagatiden og hvis Forfatter er en af vore mest bekjendte Digtere. Paa det norske Theater indstuderes et Sangstykke i Landsmaalet, og desuden skal det have Udsigt til at kunne byde sit Publikum et nyt Arbeide af Forfatteren til „Prinds Arthur" og „En Morgen ved Eidsvold." — Jfr. Parelius optraadte i Onsdags for sidste Gang paa dette Theater. Det var i „En Huusjomfru," og Publikum fremkaldte hende til Afsked. Hendes Søster, Jfr. Sullustad, der tidligere er gaaet over til Christiania Theater, blev i forrige Søndags fremkaldt for sin Udførelse af Gaasepigens Rolle i „Talismanen."

Norge.

Christiania. Exam. jur. C. H. B. Brantzæg er den 23de Februar meddeelt Autorisation som Sagfører ved Underretterne (Bergen).

— Det i Begyndelsen af forrige Aar her i Byen stiftede Selskab til Omsorg for ældre ugifte Damer, (hvilket vil komme til at bære Kong Oscars Navn paa Grund af Overdragelsen til Selskabet af det i Anledning af Kongens Helbredelse samlede Legat) eiede ved Aarets Slutning en Formue af 7311 Spd. 56 ß.

— Prof. J. Rathke, der fra vort Universitets Oprettelse indtil 1845 ved samme var Lærer i Naturhistorie, er nylig afgaaet ved Døden i sit 86de Aar.

— Mandagen den 19de Febr. vil i Frimurerlogens Festivitetslokale blive afholdt et Karneval. Overskuddet af Indtægterne (1 Spd. pro Persona) vil tilfalde Byggefondet. Det bestemte Antal Deeltagere (800) er bleven tegnet i stor Hast. Samtidig sees danske Studenter at ville give et Karneval i Kassino til Fordeel for deres Byggefond.

Hamar. Falske, slet eftergjorte Censpeciedalersedler ere opdagede at være i Omløb her.

Drammen. Dampskibet „St. Halvard" har i forrige Aar havt en Indtægt af 9550 Spd. 74 ß, medens Udgifterne kun have beløbet sig til 6346 Spd. 82 ß. Dampskibet betaler derfor 10 pCt. Udbytte til Aktieeierne og har oplagt et Reservefond af 2000 Spd.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Fra Karlskrona omtales en ny Opfindelse, som er gjort af Premierlieutenant ved Flaaden V. Zethelius, og som synes at ville fortrænge baade Skruer, Hjul og Varmluftmaskiner, med et Ord Alt, hvad der hører til Nutidens Maade at skaffe sig frem paa ved Dampkraft. Den nyopfundne Maskine har til Maal, ved Vanddamp og ved Vandtryk at fremdrive Fartøier, baade uden Skrue og Sidehjul, hvilke ere til Hinder under Seilads og medføre andre Uleiligheder, medens den ny Methode antages at blive mindre kostbar baade i Udførelse og Vedligeholdelse. Opfinderen har gjort Forsøg i liden Maalestok, og tror at have fundet, at Maskinen lader sig udføre og vil blive af praktisk Nytte. Han agter at foretage Forsøg i større Maalestok.

— Gøtheborger-Avisen har ved Telegraph fra Stockholm erholdt den Underretning, at en Million af det saakaldte mindre Kreditiv skal hæves. Det mindre Kreditiv kan efter Regjeringsformens § 63 kun anvendes til Rigets Forsvar eller andre høist vigtige Anliggender, efterat Statsraadet derom er hørt.

— Ebbe Samuel Bring, prof. hist. ved Lunds Universitet og Senior ved dets philosophiske Fakultet, er død i Lund 70 Aar gammel.

Frankrig. Der tales meget om, at Keiser Napoleon skal afgaae til Krim. Alle hans Raadgivere finde dog dette betænkeligt, og Udsigter til Udbrud af Uroligheder i selve Frankrig under hans Fraværelse stille sig skræmmende derimod.

England. Finantsministeren Gladstone, Marineministeren Graham og Kolonialministeren Herbert, alle tre Peeliter, ere udtraadte af Ministeriet. Denne Udtræden er foranlediget ved Angreb af Oppositionen, der fandt den foretagne Kabinetsforandring altfor ringe i Forhold til de paaklagede Misbrug. Siden har ogsaa Handelsministeren Cardwell forlangt Afsked. Charles Wood er bleven Marineminister.

— Lord John Russell har været i Paris, hvor han den 23de Febr. havde Audients hos Keiseren, og er derpaa afreist til Berlin. Han skal overtage Kolonialministeriet i det engelske Kabinet.

— Lord Palmerston har i Underhuset den 16de givet en Udsigt over, hvad hans Ministerium agtede at foretage til Forbedring af Armeens Stilling. Han vil henlægge Krigssekretærens Forretninger under Krigsministeriet og derved opnaae større Eenhed i Bestyrelsen, fremdeles fratage Generalfelttøimesterdepartementet Bestyrelsen af Artilleriet og Ingeniørvæsenet og henlægge den under Generalkommandoen, samt oprette et Departement for Armeens Transportvæsen, For at hjælpe paa de militære Hospitalers Tilstand er der nedsat en Kommission bestaaende af tre ikke militære Medlemmer, der skulle sendes til Krim, forsynede med udstrakte Fuldmagter. Lord Raglan er bemyndiget til at hente Arbeidere fra Konstantinopel for at rense Leiren for Aadsler. I Smyrna skal oprettes et Hospital. Armeen har manglet en Generalstabschef, hvilket har medført, at den Høistkommanderende har maattet beskjæftige sig med alle Generaladjutanturets og Generalkvarteermesterstabens Detailler; nu er Generalmajor Simpson beordret til ufortøvet at afgaae til Krim som Generalstabschef og overtage Ledelsen af hine Forretninger og foreslaae General Lord Raglan de nødvendige Forandringer i Personalet, hvilke Forslag han vistnok vil give Gehør.

— Den til Chef for Østersøflaaden udnævnte Admiral Dundas er ikke den forhenværende Høistkommanderende i det sorte Hav, men en meget yngre (54 Aar gammel) Mand, Admiral Richard Dundas, der ikke er ældre Officier end fra 1821, og i Krigen med China kommanderede Linieskibet „Melville."

— Siden Palmerston nu er kommen i Spidsen for Ministeriet og et nærmere Kjendskab til denne Mands Liv maa interessere Mange, have flere Blade meddeelt en kort Udsigt derover. Men da vi allerede i 1ste Aarg. Nr. 16 have leveret Lordens Biographi og Portræt, kunne vi ved denne Leilighed blot henvise vore Læsere til det nævnte Nr.

— Det engelske Krigsbudget udgjør næsten 30 Millioner £. hvoraf noget over 15,900,000 til Flaaden og henved 14 Mill. til Armeen,

— I et talrigt Folkemøde, afholdt den 15de Februar i Bath, udfærdigedes der om Polens Oprettelse en Petition til Regjeringen.

— I London og Liverpool have Opløb fundet Sted i Anledning af Dyrtiden.

— Den 16de Februar afbrændte paa Havnen i Southampton Skrueskibet Mauritius af 1850 Tons og 300 Hestes Kraft; det havde kostet 70,000 £. og var fragtet af Regjeringen til at føre 1,200 Mand til Krim.

Østerrig. Prokesch v. Osten skal repræsentere Østerrig ved Fredsunderhandlingerne.

Spanien. Fra Madrid omtales en forestaaende Udstædelse af 500 Millioner nye Statsobligationer.

Rusland har erklæret Sardinien Krig.

Krigsskuepladsen. I en til Wien ankommen Skrivelse fra Lord Raglan, dateret Balaklava den 18de Februar, indberettes, at et russiskt Korps paa 40,000 Mand i Dagbrækningen den 17de, under General Liprandis Anførsel, ved Eupatoria havde anfaldet Tyrkerne, som anførtes af Omer Pascha. Kl. 10 Formiddag bleve Russerne tvunge til at trække sig tilbage med et Tab af 500 Døde. Tyrkerne tabte 150 Mand, hvoriblandt Soliman Pascha, som kommanderede de ægyptiske Tropper. — Ifølge en anden, men mindre rimelig Beretning over Hamburg, udgjorde Russernes Styrke kun 4000 Mand og deres Tab kun 200 Mand.

— 10,000 Mand tyrkiskt Kavaleri skal indskibes til Eupatoria. Russerne have med en Division besat Brohovedet ved Tschernaja; de sydlige Befæstningsværker ere underminerede.

— De Allieredes Stilling ved Sebastopol synes nu god, og Hæren venter utaalmodig paa et Hovedslag. Mineringsarbeiderne ere vidt fremadskredne, hvilket Russerne have mærket og gjort fortvivlede Udfald for at ødelægge dem. Jernbanen skrider fremad. Et Skib med Apparater til at sprænge de i Sebastopols Havn nedsænkede Skibe har passeret Konstantinopel; talrige Skibe med Tropper og Munition ere ankomne til Bosporus. Den forenede Flaade rustede sig til Angreb (12te Febr.) og Alt tydede paa at noget Afgjørende forestod. De Beleirede, som have faaet Forstærkninger og de to Storfyrster igjen i sin Nærhed, ville vel ogsaa gjerne slaae til.

— Den russiske General Nikolai har den 16de Januar med Storm indtaget Tschetschemernes stærkeste Fæstning.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 10. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 10de Marts 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Professor Jens Rathke.

Jens Rathke, der afgik ved Døden den 28de Februar d. A., var, tilligemed den som Oversætter af flere Skrifter (deriblandt Cornel) bekjendte Student Mathias Rathje († 1800) en Søn af Casper Elias Rathke, Kjøbmand og Boghandler i Christiania. I denne By blev Jens født den 14de Nov. 1769. Han dimitteredes 1787 fra Christiania lærde Skole til Kjøbenhavns Universitet, valgte Theologien til sit Brødstudium og tog Embedsexamen den 24de Okt. 1792 med Charakteren Laudabilis. Derpaa lagde han sig efter Naturhistorien, lod sig examinere ved det nylig (1789) oprettede Naturhistorieselskab i Kjøbenhavn og fik Understøttelse til at reise udenlands, efterat han først i Aarene 1795 og 1796 for Fiskeriernes Skyld havde bereist de norske Kyster. 1798 gik han med Fregatten Freia til Madeira, hvor han ankom i Oktober s. A. og forblev der indtil Mai 1799, da han begav sig til Portugal, hvor han i naturvidenskabelig Henseende undersøgte Lissabons Omegn. Han tog derfra Veien gjennem Gallicien, Biscaya og Frankrig til Paris. Her studerede han Naturhistorien og lærte at kjende Cuvier, men skal engang i Museet have paadraget sig en saa eftertrykkelig Irettesættelse af denne store Lærde, at han aldrig kunde glemme, den og dette skulde ogsaa være Grunden til den Uvillie mod Cuvier og hans System, som Rathke lagde for Dagen i hele sit følgende Liv. Opholdet i Paris var imidlertid ikke langvarigt; thi allerede i Mai 1800 kom han over Holland og Vestphalen tilbage til Kjøbenhavn. Under Fraværelsen var han (1799) bleven Overlærer i Naturhistorie ved Kathedralskolen i Christiania.*) I 1801 sendtes han paa offentlig Bekostning til det nordlige Norge for at undersøge Fiskerierne der. Han overvintrede i Finmarken, gik saa over Kola og Archangel gjennem Rusland til Petersburg og derfra tilbage til Kjøbenhavn, hvor han ankom 1802. Hans Plan havde været, at gaae gjennem Rusland til Kaukasus og om muligt trænge frem til Indien, men indtrufne Omstændigheder hindrede ham deri. — I Aaret 1810 udnævntes Rathke til Professor i Zoologi ved Kjøbenhavns Universitet og sendtes atter næste Aar af Regjeringen til Nordlandene i Anledning af disses Handelsforholde og den nordlandske Gjæld. Efter det norske Universitets Oprettelse (1811) var han en af de ved samme først ansatte Lærere, idet han i Januar 1813 blev udnævnt til Professor i Naturhistorien ved samme. Af den i 1814 paa Eidsvold nedsatte Kommittee for det Indre var han Medlem og forfattede egentlig denne Kommittees Indberetning og Forslag angaaende Havfiskerierne ved Norge. Ogsaa af Selskabet for Norges Vel var han et vistnok virksomt Medlem. 1820 udnævntes han til Ridder af Nordstjerneordenen. Han var Medlem af det physiographiske Selskab i Lund, af kgl. svenske Videnskabs Akademien i Stockholm, af et naturhistoriskt Selskab i Edinburgh samt af det danske Videnskabers Selskab, og af det norske Videnskabers Selskab i Throndhjem, i hvis Skrifter (1798) der ogsaa findes et Bidrag af ham (Beskrivelse over den knudrede Flodskildpadde). Ogsaa af det skandinaviske Literaturselskab var han Medlem og leverede til dets Skrifter for 1807 Jagttagelser over Norges ældre Landhuusholdning og Handel. I Naturhistorieselskabets Skrifter meddelte han flere Bidrag af zoologiskt Indhold. Han skrev ogsaa Fortalen til 6te Bind af Selskabets Skrifter og udviklede deri hvilke Fortjenester Thrønderen N. Tønder Lund (der blev borte under Overfarten til Norge i 1809, da han i C. Falsens Sted skulde indtræde i den interimistiske Regjeringskommission for Norge) havde af Ophjælpelsen af de nordlandske Fiskerier; men denne Fortale blev ved en vis fornem Mands (E. Viborgs) Indflydelse supprimeret endnu inden Bindet kom ud. Ogsaa i physisk Bibl., i Bibliothek for Læger, i de Lærde Efterretn., i Müllers Zoologia Danica og i Magaz. for Naturvidenskaberne leverede han Bidrag (i sidstnævnte om det kgl. n. Universitets botaniske Hauge B. II.) og skrev Fortalen til den paa Universitetets Bekostning i 1819 udgivne Reisedagbog i Afrika af Prof. C. Smith. I 1823 udgav han Enumeratio plantarum horti botanici Univ. Reg. Fred. Chr. og i 1829 Hortus Christianeus.

Rathke havde i sin Tid været en ret dygtig Videnskabsmand, hvorom hans Skrifter vidne, ligesom ogsaa hans Optagelse i de nævnte lærde Selskaber pege paa Samtidens Anerkjendelse deraf. Han besad ogsaa gode Kundskaber endog udenfor sit Fag, navnlig i Sprog, hvori han ved indtræffende Vakancer ogsaa examinerede til Examen Artium. Overhovedet havde han været en ganske anden Mand, end de fleste Nulevende antage ham for, idet de kun kjende ham fra Anekdoterne om den alderssvækkede Lærers Examinationer. Men selv disse Anekdoter vise, at han ved Siden af megen Godmodighed ogsaa besad etslags tørt Vid, der ofte forstod at lade de opløbne Examinanders grovt anlagte Harcellas gaae tilbage paa disse selv. Med alt dette svandt dog Ærbødigheden for den gamle Professor, og den Videnskab, han lærte, var derved kun ilde faren. Det havde derfor længe været et Ønske blandt hans Medlærere og de Studerende, at han skulde aftræde, da han i 1845 efter indtrængende Forestillinger om at hans Sundhed led under hans Professorforretninger, endelig bragtes til at søge Afsked. Grunden til at han saa nødig vilde indlade sig paa dette Skridt skal have været den, at Frederik VI ved hans Afreise til Norge havde taget det Løfte af ham, at han skulde tage sig af det norske Universitet, og derfor troede han, at maatte virke ved samme saa længe han paa nogen Maade var istand dertil.

Rathke var aldrig gift. Sin efterladte Formue, der anslaaes til 14—16,000 Spd., har han, ved et efter hans Død fundet Testamentet, skjænket til Universitetet, for at anvendes til naturvidenskabelige Reiser i Landet. Endeel har han bestemt for en gjenlevende Søster, et Par Slægtninger og sit Tjenerskab. Paa hiint Testament er imidlertid gjort en Tilføielse, der lader formode Tilværelsen af nyere Forandringer deri, dog uden at man har fundet noget hertil Sigtende, undtagen et Par løse Lapper.

*) I en længere Nekrolog i Aftenbladet Nr. 54 og 55 anføres, at Rathke, efterat have ladet sig examinere, strax reiste udenlands, opholdt sig længe i Frankrig og vendte først Hjem 1799, hvilket Forf. formodentlig slutter af at han i dette Aar blev udnævnt til Lærer ved Christiania (ikke Kongsbergs) Skole; men Udnævnelsen indtraf netop under Fraværelsen i Udlandet. Ligesom Forf. har overseet hans første norske Kystreise, saaledes er han ogsaa kommen i Tvivl om, hvorvidt han gjorde meer end een Nordlandsreise. — Rathkes Uvillie mod Cuvier søger Forf., vistnok med Hjemmel af en Mand, der nøie kjendte den Afdøde, i dennes „Respekt for det Givne" eller hans Vedhængen ved det Gamle. Hvad der er det Rette, maa vi lade staae derhen. Kun ville vi fremsætte den Formodning, at det var hiin med Eensidighed og Paastaaelighed bevarede „Respekt," der bragte den overlegne Cuvier til alvorligt at tage den unge Nordmand i Skole, og at Ærgrelsen herover forenede sig med dennes videnskabelige Konservatisme til en fuldstændig Uvillie mod Cuvier, „Videnskabsmanden." Ogsaa beretter han om en Samtale, Rathke havde med Napoleon, hvis Personlighed siden stod uforglemmelig for ham.

Eupatoria.

Redaktionen af Illustration har fra sin Korrespondent paa Krim, Durand Brager, modtaget hosstaaende Tegning af en Landsby ved Eupatoria, ledsaget af følgende Brev:

Som jeg meldte Dem, begav jeg mig paa Veien til Eupatoria strax efter Postens Afgang og idag skynder jeg mig at sende Dem den Tegning, der er Frugten af denne Udflugt, og som ikke er ganske let vunden, da en Kulde er indtraadt, der næsten gjør det umuligt at holde Blyanten. Jeg haaber den vil være Dem kjærkommen; thi, jeg gjentager det, Eupatoria er kaldet til snart at spille en stor Rolle i Felttoget paa Krim. Ubeldigviis tvinger Stillingen mig til at opsætte at gjøre Dem flere interessante Meddelelser, men disse skulle ikke udeblive, naar Tiden kommer.

Ligefra Sebastopol til Eupatoria er Kysten og Landet bedækket med russiske Tropper, og i dette Dieblik er Staden blokeret af en stor Skare Kosakker, nogle Regimenter regulært Kavaleri og et temmelig stærkt Land-Artilleri. Russiske Skildvagter staae blot to Fjerdedeelmile fra Pladsen.

Grunden, hvorpaa Staden er bygget, er næsten flad med Undtagelse af nogle smaa Sandbanker, fornemmelig paa Kvarantæne-Siden. Den har en overordentlig Udstrækning og naar man overskuer den fra Rheden, fristes man til at tillægge den langt større Vigtighed, end den i Virkeligheden besidder. Alle russiske Etablissementer ligge ved Søkanten, den tartariske Stad bagved. Der findes ingen Ladeplads, ingen Havn, blot en Rhed for fremmede Skibe, aaben for alle Vinde og i yderst slet Stand; naar den sagteste Brise hæver sig, bliver Landing strax saagodtsom umulig.

Staden, Gaderne og Husene fremvise en overordentlig Ureenlighed og overalt støder man paa Damme af Søle og Skarn. Befolkningen er ligesaalidt indbydende som Staden. Efter Russernes Afreise, have rigtignok Tartarer og Tyrker ødelagt saagodt som Alt, hvad Russerne havde istandbragt. Mange Bygninger, der nu vilde have kunnet være af stor Nytte, ere blevne plyndrede eller deelviis nedrevne for at man kunde benytte Træværket, blandt andre en prægtig Kavaleri- og Infanteri-Kaserne, beliggende paa Kvarantæne-Siden omtrent 900 Alen fra Staden.

Inden jeg gaar ind i Detailler, vil jeg give Dem nogle Oplysninger om vor Stilling. Takket være vort Ingeniørkorps og vort Marine-Infanteri, er Staden ikke alene beskyttet mod en Overrumpling, men ogsaa befæstet nok til at modstaae et regelmæssigt Angreb, om det saa var af den hele russiske Armee. Forskandsningernes Udstrækning er meget stor, men der vil ikke mangle Folk, thi inden kort Tid vil der findes 50,000 Tyrker og 18 Land-Batterier.

Hver Dag ankomme Transporter med Troppeafdelinger fra Donau-Armeen og Omer Pascha har i egen Person begivet sig til Balaklava, hvor han holder Raad med de allierede Generaler. En Deel af denne Armee skal henlægges i Staden, en anden i en forskandset ydre Leir, der staar i Forbindelse med Stadens Fortifikationer. Det hele Kavaleri skal ligge inde i Staden.

Allerede er mere end 50 Kanoner i Batteri paa Voldene, og hvad der gjør Pladsen endnu stærkere er, at den til tre Sider forsvares, først af Havet og saa af Krigsskibene, der ankre saaledes, at de med deres Artilleri med Lethed kunne bestryge den hele Strand samt Landet tilhøire og venstre for Staden, der er forsynet med Kornvarer og Kjød, skjønt en god Deel af Kvæget siden Armeens Ankomst til Sebastopol er afleveret til Forsyning for Beleirings-Armeen. Brænde mangler her som overalt. Imidlertid have de Fartøier, der lede Skibbrud under Stormen den 14de, hidtil været tilstrækkelige til det daglige Forbrug, men naar denne Hjælpekilde er udtømt, gjælder det at see sig om til andre Kanter.

Omtrent 2 til 300 Tartarer ere hvervede til Hjælpetropper. De danne Fortroppen for de tyrkiske Landsenerer, af hvilke endnu blot en Eskadron er ankommen. De lade til med Liv og Sjæl at være paa vort Parti, og jeg antager, at det vilde være en let Sag at sammenbringe et tilstrækkelig stort Antal til at danne en stærk Trop. De ere i Almindelighed tapre og udholdende hvor det gjælder Strabadser. Da Russerne blokerede Eupatoria fra Landsiden, søgte alt, hvad der fandtes af Tartarer i fire Miles Omkreds, Tilflugt i Eupatoria, hvis Befolkning paa den Viis næsten er bleven forøget til det Tredobbelte. En Deel af disse Ulykkelige falder os til Last, thi efter deres Sædvane have Russerne sønderbrudt og ødelagt Alt, hvad der forefandtes i Landdistrikterne, og naar Tartarerne bleve grebne, priste de sig mere end lykkelige ved at slippe derfra med en Regn af Knut- eller Pidskeslag.

Tilhøire er Staden ogsaa forsvaret med en stor Saltvandssøe, der blot er adskilt fra Havet ved en Landtunge, eller snarere af en Sandbanke, der neppe er 500 Alen bred paa en Længde af omtrent en Miil. Det er ved Enden af denne Landtunge den stakkels „Henri IV" ligger, forvandlet til Fæstning for at forsvare Adgangen til denne Kyst. Den sender daglig nogle Kanonskud efter Kosakker, der vove sig lige hen til Levningerne af det forliste tyrkiske Skib, der ligger noget længer ude, for at søge at opsamle nogle Brændestykker, thi ogsaa de lide Mangel paa denne Artikel og kunne intet Brændematerial opdrive i Landdistrikterne, hvis Herrer de ere.

Paa den anden Yderkant af denne Landtunge, det vil sige den Side, der vender mod Staden og ganske nær ved denne, findes en heel Landsby, bestaaende af Vindmøller. Der er mere end hundrede. Man kan intet Begreb danne sig om hvilket originalt Syn denne Samling af Møller frembyder, fornemmelig naar en frisk Brise sætter samtlige Møllers Vinger i en rask Bevægelse. Paa den nordlige Side mod Bjergkanten findes en Landsby, hvorfra 10,000 Mand russisk Kavalleri og Artilleri nylig forsøgte at angribe Eupatoria, opstillende 14 Kanoner i Batteri bag de nordligste Møller. Pladsen forsvaredes af vore Forposter, som vare posterede inde i Møllerne og laae i Baghold paa Kirkegaarden. Nødsaget til at standse foran neppe paabegyndte Fortifikationer, forsvarede af et halvt Snees Kanoner, maatte Russerne trække sig tilbage efter en Times Kanonade og netop i det Dieblik, da vore Artillerister ikke havde mere end nogle Skud igjen at affyre,

Hvad Monumenter angaar, besidder Staden for det første en smuk gammel Moskee, som ved sin Majestæt danner en sælsom Modsætning til de tartariske Hytter, den rager over, og til de tarvelige russiske Bygninger. Dens Indre er simpelt men elegant. Derpaa kommer Gouvernørens Pallads, med fire Søiler foran Façaden; dernæst en græsk Kirke, der saa temmelig har Lighed med en stor Lade og som ender med et yderst smagløst Klokketaarn. Nogle Minareter forefindes hist og her, men de ere hverken høie eller maleriske. Der findes en ganske vakker Synagoge, hvor Jøderne have reist et Monument af hvidt Marmor til Ære for Keiser Nikolaus. Lazarettet er etslags Menageri, hvis ydre Mure er det eneste, der kan passere. Med et Ord, denne Stad, som ved sin Handel og sin Beliggenhed har en vis Vigtighed, frembyder intet an-

det Mærkeligt end den Eiendommelighed, der udspringer af Blandingen af tyrkiske, tartariske, russiske og jødiske Elementer og af at ethvert af disse Folkeslag har reist sin Religion Monumenter mellem ureenlige faldefærdige Huse og enkelte jødiske Boliger, der have lagt an paa at stille stor Luxus tilskue.

Castelnaus Reise i Sydamerika.

(Fortsættelse fra Nr. 8.)

Cujaba er Hovedstaden i Provindsen Matto Grosso, paa engang den største, den rigeste og den mindst befolkede af Brasiliens Provindser. Gjennemskaaren i Nord og Syd af Amazonflodens største Bifloder, bedækket af Skove, der skulde forsyne alle Europas Flaader med Skibstømmer, frembringer dens Jord, som alene venter paa Menneskehaanden, for at bedækkes med alle tropiske Kulturarter, af sig selv kostbare medicinske Raamaterialier, saadanne som Sassaparille og Ipecacuanha, og skjuler Guld- og Diamantaarer af uberegnelig Rigdom. Af de 400 Millioner Diamanter, som Brasilien har givet siden sin Opdagelse, har Matto Grosso alene givet 60 Millioner. Det er dog forgjeves at nødes til at tilføie, at disse Rigdomme, i Lighed med alle saadanne, som kun have Menneskets Forfængelighed til Grund, alene have bidraget til at ødelægge sine Eiere. Idet de have Tilfældet mere end Arbeidet at takke for sin Forekomst, give de alene Næring for Spil og Orgier. I Cujaba ere Sæderne maaskee slettere end i nogen anden Deel af Brasilien. Tvertimod hvad man seer i Missionerne i Ørkenen gives det slette Exempel her af Præsterne, som ikke undsee sig for at benytte sin religiøse Indflydelse for at tilfredsstille sine Lidenskaber.

Blandt den sparsomme Befolkning i Matto Grosso er den indianske Race endnu den forherskende. En Dag bragte man til vor Reisende flere Apiakasindianere. En af dem havde megen Intelligents og talede et temmelig forstaaeligt Portugisisk. Han gav følgende Detailler om sine Landsmænd: Apiakas, som beboe Bredderne af Arinos og Juruena, ere ikke fremmede for et bosiddende Liv. De erkjende et høieste Væsen og opsende Bønner til dette. De troe paa Sjælens Udødelighed, hvilken ifølge deres Tanker efter Døden begiver sig til herlige Marker, hvor de smukkeste Frugter voxe uden Dyrkning. Desuagtet dræbe Apiakas alle sine Krigsfanger, med Undtagelse af Børnene, som de opdrage sammen med sine egne, indtil de have naaet sit 14de Aar, da de ogsaa dræbe dem. — Guld findes i Overflødighed i Apiakernes Land, men de bryde sig ikke derom, da de paastaae, at det er de Hvides Gud.

Det laa i Castelnaus Plan, at gjøre for Cujaba, hvad han allerede havde gjort for Gayas, nemlig at aabne dem en naturlig Vei for deres Produkter ved Seiladsen paa Paraguay. Efter nogle Udflugter, hvilke havde til Hensigt at opsøge denne Flods Kilder paa en Høidestrækning, som ogsaa sender sit Vand til Amazonfloden, seilede han udover Paraguay med det Forsæt, om muligt at trænge ind i den af Dokter Francia grundede Klosterrepublik.

Det første Sted, som man møder ved Paraguay, er Fæstningen Albuquerque, hvor i Skyggen af Banantræets store Blade og Palmernes yndige Kroner en Mængde indianske Aldeas ligge adspredte. Nogle af disse vare beboede af Guaycurus, som havde forladt sin Fødebyes Sletter i Grandchaio for at unddrage sig de bolivianske Kolonisters Hævn, for hvilke de havde opbrændt nogle Byer og dræbt deres Indvaanere. I sine Ørkener førte disse Indianere det Eventyrerliv, som alle Nomader føre, der ikke drive Kvægavl og hvis eneste Forsørgelsesmidler ere Mord og Plyndring. Denne Levemaade grunder Guaycurus forøvrigt paa en underlig Tradition. De berette nemlig:

„Ved Verdens Skabelse gav den store Aand hvert Folk sin særskilte Gave. De Hvide fik Geni for Handel, Andre erholdt Færdighed i at bruge Jorden, ikkun Guaycurus blev glemt. Han begiver sig da til den store Aand for at fremføre sin Klage. Han vandrede saaledes gjennem Grand-Chakos store Ørken, spørgende alle Dyr og alle Væxter, som han fandt paa sin Vei. Endelig sagde Caracava (disse Egnes Kjæmpeørn) til ham: Da Du ikke har faaet nogen Ting, bør Du tage fra de Andre, hvad de have faaet; man har glemt Dig, derfor bør Du dræbe alle dem, som Du møder. Guaycurus fattede strax Meningen af dens Lære, optog en Steen og dræbte derved Caracava, og roser sig af, siden stadigt at have været dens Lærdomme troe."

Ved sin Ankomst til Fæstningen Olympo, som paa denne Side afslutter Republiken Paraguays Distrikt, anholdt Castelnau om Tilladelse til at komme ind i Landet, men uagtet Dr. Francia var død for flere Aar siden, herskede endnu hans Aand i Paraguays Institutioner og Bestyrelse. Vor Reisende erholdt et Afslag, støttet paa den meget forunderlige Grund, at der herskede en meget stærk Tørke i Landet og at en slem Lungesyge gik blandt Kreaturerne. Han maatte saaledes afstaae fra sin Plan at trænge ind i dette lille amerikanske China, som er næsten ganske og aldeles ubekjendt for Udlændingerne. Castelnau skulde uden Tvivl have givet os interessante Oplysninger om den unge og kraftfulde Befolkning, som bebor det og som pædagogiske Love holde i etslags Barndom. Den Reise af 150 Mile, som han i dette Øiemed havde gjort mod Syd, var dog langtfra uden Nytte. Mærkværdige naturhistoriske og anthropologiske Iagttagelser samt en Beskrivelse over Paraguays øvre Løb ere Resultaterne deraf. Under denne Udflugt bestemte ogsaa Castelnau nærmere Beliggenheden af Xaraye's Sumpe, som alene havde været angivet efter løselige Slutninger. Til denne Deel af Reisen hører ogsaa Opdagelsen af den store Sø Uberava, hidtil ubekjendt for Geographerne og hvis Bredder beboes af Guatosstammen. Disse Indianere danne en aldeles egen Typus. De have stærkt Skjæg og en krum Ørnenæse; deres Ansigtstræk ere særdeles smukke og deres store aabne Øine have den kaukasiske Form. Deres Sprog er velklingende og Mildheden i deres Sæder samt deres barnagtige Nysgjerrighed minde om Karaiberne, saaledes som de første Opdagere have skildret dem for os. Ulige de Folk, som omgive dem og af hvilke de, som ere komne længst frem, ikke kunne tælle længere end til 10, have de et ordnet System, der meget ligner vort. Deres Forstand omfatter Begreberne Gud og Sjælen, hvis Udødelighed de erkjende for de Gode, men hvis Tilintetgjørelse de troe er bestemt for de Onde. De frembyde det egne Syn af et Folk, som aldrig trækker sig sammen i Byer. Kun tvende Gange om Aaret komme de sammen paa nogle forudbestemte Steder, hvilke de vise en religiøs Ærefrygt, saasom visse Fjeldtinder og Indløbet til Søen Uberava. Forøvrigt lever enhver Familie for sig i Hytter, opførte paa de mest utilgængelige Steder. Der, hvor midt i de store Moradser en smal Landtunge hæver sig, eller hvor der, midt i de oversvømmede Skove, aabner sig en liden Udhugning, opfører Guatoen sin eenslige Ajoupa, hvis eneste Huusgeraad bestaar af nogle Kalebasser og nogle Jaguarhuder. Næsten hele sit Liv tilbringer han i sin Pirog, som, naar Floderne begynde at stige, modtager ham og hans Familie og for hele Uger fører ham langt bort fra Hjemmet. Om disse Indianeres Styrke vidner Tyngden af deres Vaaben. Deres Pile holde over syv Fod i Længden og deres Spyd dobbelt saameget. Jaguarjagten udgjør deres Yndlingsfornøielse. De gaae dette forfærdelige Dyr lige paa Livet og hos dem kan Ingen gifte sig, som ikke kan byde sin Fæstemø Huden efter en af ham selv fældet Jaguar.

Den 22de Juni var en mærkværdig Dag for Expeditionen. Efterat have anvendt 27 Maaneder til Undersøgelsen af Brasilien, begav den sig ind i Bolivia. Lige fra de første Skridt kunde de Reisende overbevise sig om den Forskjel, som hersker mellem disse to Lande, saavel i physisk som i moralsk Henseende.

Om Bolivias Sletter, der under sex Maaneder af Aaret staae under Vand og de sex andre ere udsatte for en brændende Hede, ikke kunne sammenlignes med Brasiliens yppige Dale, saa danne de derimod, eftersom de trængte længere ind blandt de tidligere spanske Kolonier, vel vedligeholdte Veie, velstaaende Landeiendomme, hvor de hver Aften fandt en hjertelig Gjæstfrihed, og en arbeidsom Befolkning, der beskjæftigede sig med Landbrugsarbeide, en fordeelagtig Kontrast til den Dovenskab, den Ureenlighed og den Elendighed, som saa længe havde mødt deres Blikke i de store Strækninger, der forhørte under det portugisiske Herredømme. Det er dog ikke den spanske Regjering, hvem Æren for denne Forskjel tilkommer. Den er at tilskrive den Omstændighed, at næsten saa godt som hele Befolkningen nedstammer fra Chiquitos, hvem Jesuiterne, deres Opdragere, gave en Retning, som heldigviis har vedligeholdt sig. Denne berømte Orden har efterladt sig dybe Minder blandt alle de af Sydamerikas Stammer, til hvilke den har udbredt Evangeliet. Jesuiterne droge afsted for at opsøge de Indfødte i deres Skove, forbausede dem ved Høiden af deres Mod, kuede dem ved sine Martyrers Blod og lærte dem at grundlægge christne Samfund, der kunde tjene til Exempler for mere civiliserede Folk. Endnu i vore Tider, naar en Præst ved sine Dyder har forstaaet at tilvinde sig almindelig Ærefrygt, troe Indianerne ikke at kunne give ham større Roes, end naar de sige: „Han var en værdig Fader af Jesu Selskab."

En Landsby af Vindmøller paa Eupatorias Strand.

Men i Chiquito'ernes Land frembyde Hovedstadens Sæder den forunderligste Modsætning til Sæderne paa Landet. Denne Hovedstad er Santa Cruz de la Sierra, en af de forunderligste Steder, der kan frembyde sig til Studium for en Reisende. Magten er i Fruentimmernes Hænder. Deres Villie og deres Nykker have der Lovs Kraft. Deres Magt hidrører fra deres uhyre Overlegenhed i Antal. Paa Gaderne ere af tredive Personer, som man møder, niogtyve Fruentimmer. Husene ere opfyldte af unge Piger, og man nævner som Mærkeligheder Huse, hvor der findes en Fader eller Broder. Hvad de gifte Mænd angaar, saa er derom aldrig Spørgsmaal. Hvoraf kommer dette store Misforhold mellem begge Kjøn?

Det kan tilskrives to Aarsager. Først og fremst de gjensidige Blodbad, som finde Sted under de indbyrdes Krige, Royalister og Republikanere anstille paa hverandre, samt de unge Mænds Vane at gaae i Hovedstaden eller paa sine Landeiendomme for at søge sin Lykke. Fruentimmerne blive derfor Herrer paa Stedet. Begavelsen til at regjere bestaar der fremfor Alt i Kunsten at behage og more. Literaturen indskrænker sig til Modejournaler, uagtet deres Lys, saaledes som Tilfældet er med fjerne Stjerner, ikke formaar at trænge frem fra Paris til Santa Cruz, førend efter tre til fire Aars Forløb. Toiletterne, Ballerne, Intrigerne udgjøre der de Grundsætninger, hvorefter Bestyrelsen ledes. Bolivias Centralbestyrelse sender rigtignok en Gouvernør til denne Kvinderepublik; men under Fare for ellers fuldkommen at mislykkes og opvække en almindelig Forbitrelse mod sig, maa denne Funktionær fremfor Alt være en dygtig Dandser, umaadelig Romdrikker og som det hovedsagelige Maal for sin Sendelse opstille for sig den Grundsætning, at holde sine Medborgerinder i nøiagtigt Bekjendtskab med de nyeste Moder og Dandsetoure i Europa. Man begriber let, hvilken Opsigt en Fremmeds Ankomst til et saadant Sted maa vække. Øieblikkeligt istandbringes et almindeligt Korstog for hans Vedkommende. Stillet under Opsigt af et kvindeligt Politi, ved Siden af hvilket alle Verdens Inkvisitioner maa føle sig beseirede, flyver hans Signalement fra Mund til Mund; han omgives med en Kjede af indianske Prindsesser, som have Ordre til at stikke ham i Hænderne en Mængde smaa Foræringer, saasom Oranger, Konfekt, Tærter, undertiden endog nogle af Landets Peltsvarer. Disse ere ligesaa mange Baand paa hans Frihed og have alene til Hensigt at tvinge ham til Visiter, som han da ikke kan unddrage sig. Store sorte Øine skyde Ild og Luer; et Par smaa Hænder blive aldrig trætte af at stikke Cigaretter i hans Haand og byde ham en ny Kop Kaffe efter at den første er udbrukken.

Uden at være udmærkede Skjønheder ere Fruentimmerne i Santa Cruz i høi Grad tækkelige og henrivende Skabninger. Smidige og velskabte, begavede med den mest melodiske Stemme, ene og alene optagne af Bestræbelsen for at behage, ere de næsten stedse heldige heri. Flere end een Reisende, der har kommen ung til disse Egne, har en vakker Dag til sin Overraskelse fundet sig gammel, uden at kunne gjøre sig Rede for Aarenes Tal, hvis Løb disse Sirener med flammende Øine og lange ibenholtsorte Haar have bragt ham til at glemme.

Paa den anden Side af Santa Cruz, paa Veien til Bolivias Hovedstad, Chuquisaca, faar Landskabet et nyt Udseende. Naar man sætter Foden paa den første af Andesbjergenes Terrasser, indtræder man i Kaktusregionen, Hjemmet for disse bizarre Væxter, om hvilke de sammenkrympede Exemplarer i vore Drivhuse alene kunne give os en Forestilling, naar vi i Tankerne ti Gange forøge deres Størrelse, for at bringe den i en nogenlunde Sammenligning med de kjæmpestore Dimensioner, som de opnaae i deres Hjem. Man maa see dem i deres Fædrejord, snart hæve sig fra Dybet af Quebradra'en eller Huulveien som gigantiske Tidsler, ranke som Skibsmaster eller udskydende uhyre ledede Grene, snart som lange saftfulde Touge danne uopløselige Knuder eller krybe som uhyre Slanger paa de nøgne Klipper. Saaledes ere de forunderlige Skove, som bedække en Jord, der overalt er kløvet i Afgrunde, hvis Dyb Øiet ikke vover at maale og hvis skarpkantede Vægge ere ligesaa mange Beviser paa de Revolutioner, som Jordskorpen i disse Egne har gjennemgaaet. Ved Foden af disse umaadelige Klipper gaae de grønne Sukkerrørsmarker i Bølger, og svinge Kolibrierne sig i den med Vellugt opfyldte Luft; paa deres Tinder udbrede sig Punas's Iissteppér, over hvilke den bevingede Races Kjæmpe, Kondoren, kredser, færdig til at styrte ned paa enhver Skabning, Mennesker eller Dyr, som Kulde, Træthed eller Sygdom overgiver i dens Vold. Bagenfor disse over hverandre ophobede Masser hæve sig disse Tinder i Andernes Centralkjæde, som en berømt Naturforsker med fuldkommen Ret har benævnt Skabelsens inkommensurable Størrelser.

Befolkningen i denne Egn er i høi Grad forskjellig fra Slettelandets. Den nedstammer fra den gamle Quichuasstamme, som blev overvunden af Pizarro og hvis mest fremtrædende Træk er dens Had mod de Hvide af alle Nationer, enten de saa komme fra Europa eller ere fødte blandt dem. Disse Solens vanslægtede Sønner synes næsten med Harme at træde paa den Jord, hvis Rigdomme har paaført dem de Fremmedes Aag. Naar man seer dem tause og mørke, endog under et Runs, skulde man fristes til at troe, at Spaniernes Forjagelse ikke har været nok for deres længe nærede Forbitrelse og at de endnu stedse vente en Hævner.

Bolivia er som bekjendt en politisk Skabelse af den store Befrier Bolivar, hvis Navn det har bibeholdt. Dannet af de sydligste Dele, selve Kjernen af Inkaernes gamle Rige, har dette Land baade før og efter Castelnau, fra Englænderen Pertland til Franskmanden Weddel, været Gjenstand for særskilte Undersøgelser, som have erholdt en vidtstrakt Offentlighed. Dets kolossale Fjelde, de høieste i Anderne, dets fornemste Stæder, Chuquisaca og La Paz, som bibeholde vore Stæders Udseende paa en Høide, hvor i vore Egne af Jorden den evige Snee udbreder sig, dets store Sø Titicaca, som ruller sine vulkanske Bølger 1600 Fod over Havfladen og paa sin Overflade afspeiler de cyklopiske Ruiner, som endnu vidne om Aymaras og Inkaernes Storhed, — alle disse Underværker ere os for nærværende Tid ligesaa bekjendte som Cero de Potosi, der over to Aarhundreder var ligesaa navnkundigt for sin Rigdom paa ædle Metaller som nu for Tiden Australien og Kalifornien.

Blandt alle disse storartede Gjenstande synes ingen at have gjort et større Indtryk paa Castelnau end Monumenterne i Tianhuanako, Monumenter uden Tidsangivelse, som bære Præget af en mere fremskreden Civilisation end den, der faldt for de spanske Erobreres Sværd.

Castelnau er overtydet om, at disse Monumenter, ligesom en Mængde andre, der findes i Curumba, Cusco, Ollianturg, Tambo m. fl., tilhøre et langt ældre Tidspunkt af den amerikanske Civilisation i Peru, end det Slags Renaissancealder, som bærer Inkaernes Navn; — men man bør læse i selve Bogen den Sammenligning, som Forfatteren gjør mellem de gamle Ægyptere og Sydamerikas Indianere, en Sammenligning, som viser en saa forbausende Lighed mellem disse tvende Kulturfolk, at man næsten skulde føle sig fristet til at antage, at Folket ved Nilen var kommet for at kolonisere Høisletterne paa de peruanske Andesbjerge. Den lærde Reisende er alligevel langtfra deraf at drage en saa djærv Slutning, men enhver Tilhænger af Meningen om Menneskeslægtens Eenhed vil ikke kunne andet end billige den Hypothese, ved den Udbredelse, som den røde Menneskestamme længe før Historiens Begyndelse har erholdt over Jordens Overflade.

Fra Tianhuanoko steg Castelnau ned til Kysten af det Stille Hav over Puno, Arequipa og Islay, hvor han indskibede sig til Lima.

De samme Grunde, der hindrede os fra at opholde os ved Castelnaus Skildring af Rio Janeiro, gjør det unødvendigt for os, vidtløftigt at omtale hans Skildring af Lima. Perus Hovedstad er ligesaa godt kjendt, som Brasiliens. Ligefra Humboldt og til Castelnau har en stor Mængde Reisende og Turister sagt os, hvad Lima er, priset Byens herlige Klima, Regelmæssigheden af dens Bygninger, dens pragtfulde Kirker, dens herlige Promenader paa Remaks fortryllende Strandbredder, dens Indvaaneres Elskværdighed, og dens Fruentimmeres henrivende Yndigheder. Dette Sidste er ikke det, som har fundet mindst Antal Lovprisere, og om man end ikke kan meddele Læseren noget aldeles Nyt, saa bør man dog maaskee sige ham Noget derom. Hvad der mest falder den Reisende i Øinene i Lima er Kvindernes Dragt, Saya'en og Mano'en. Den moderne Saya er en Silkekjole, almindeligviis af mørk Farve, som i en Fjerdedeel af sin Længde slutter sig tæt til Legemet, for siden at falde ned i utallige Læg. Manto'en er etslags sort Fløielsslør, der bedækker Hovedet og fæstes ved Midjen. En Tapada (saaledes kaldes et Fruentimmer, der er klædt i dette Kostume) lader alene det høire

Oie og den venstre Arm ubedækkede. Hun bærer som oftest under Manto'en et mangefarvet Florsskjærf; hvide Silkesko og Silkestrømper gjøre Toilettet fuldstændigt. Damerne i Lima bære denne Dragt med usigelig Ynde; Mødrene vænne sine Døtre fra den spædeste Alder til at forestille sin Stemme ved at stikke Skjærfet ind i Munden, og noget senere lære de dem at studere sine Stillinger; at knæle i Kirken, at sidde paa Tepper ere Bevægelser, som ere Gjenstande for langvarige Studier. I Lima gaar Fruentimmernes eneste Bestræbelse ud paa at behage. Fruentimmere af alle Klasser, endog de fattigste, streife om Aftenen gjennem Gaderne med Haaret gjennemflettet af Jaminer. Men Tapada'en overstraaler dem dog alle. Intet kan give en Forestilling om hendes Magt. Hun udgjør en virkelig konstitueret Deel af Samfundet. Ulykkelig den, som i et Anfald af Skinsyge skulde vove at rive Sløret af hende; han vilde paa Dieblikket blive sønderslidt af Folkene. Det saaledes forklædte Fruentimmer nyder umaadelige Privilegier; hun siger hvad hun vil; hun gjør hvad hun behager; Ingen skulde vove at sætte sig imod hendes Nykker; enhver Dør maa aabnes for hende. „Ingen Limaneserinde," siger vor Reisende, „vil kjendes ved Saya'en, men alle bære de den dog."

Lima er et sydamerikansk Capua. Alt lokker der til Nydelse og Hvile. Det herlige Klima er lige saa langt fra Hede som fra Kulde; Regn kjender man ikke der uden gjennem Reisendes Beretninger, og dersom man en enkelt Gang hører Tordenen brumme paa Afstand, saa veed man, at Uveiret er indskrænket til Kordillerne og at Limas blaa Himmel ikke skal tabe det Ringeste af sin Klarhed.

Under den langvarige Fribedskrig indtraf det flere end een Gang, at Armeekorpser, baade af det ene og andet Parti, i hvis Hænder Seiren havde overgivet Lima, efterat de i nogle Dage havde været udsatte for dens svækkende Indflydelse, ganske opløste sig. Og endnu idag, hvad Betydning har vel for Limas Indvaaner hans Regjerings Uselhed og Svaghed og Republikens Fornedring til den laveste Rang blandt Sydamerikas Stater? Hvad Betydning har det vel for ham, at Landbefolkningens Antal aftager, at Agerbruget synker, at Gruberne nedlægges eller gaae over i Udlændigernes Hænder? Hans Liv bliver ikke derved forstyrret i ringeste Maade. Han faaer jo ikke destomindre see sine henrivende Tapada'er om Morgenen flagre om i Limas Butikker og om Aftenen paa Bredderne af Rimak spinde stadig nye Intriger; han kan jo under enhver Omstændighed være tilfreds med disse Tyrefægtninger, som udgjøre hans Lidenskab og som tilsidst aldeles ødelægge ham. Han faaer jo alligevel ved Boderne i Chorillos søge Adspredelse i de vildeste Slags Spil, som for hver Saison overflytte fra Haand til Haand de mest fabelagtige Summer; og alligevel kan Ingen bedre end han anvende de Ord, som man under de europæiske Omvexlinger saa ofte have hørt udtales: „Vi dandse paa en Vulkan." Under de 34 Aar fra 1811 til 1845 have ikke mindre end 931 Jordskjælv rystet Limas Jordbund og i samme Tidsrum har et maaskee ligesaa stort Antal Pronunciamentoer forvandlet dets Regjeringspersonale

Med eet Ord, i en større Skala, med en mere forfinet Civilisation og en mere tilsløret, men tillige dybere Fordærvelse, frembyder Lima de samme Sæder som Santa Cruz de la Sierra.

For atter at træde ind i Amazonflodens Bassin havde Castelnau flere Veie at vælge mellem. Tro mod sit System, at aabne nye Handelsveie for de Folk, hvis Lande han gjennemreiste, bestemte han sig til at tage Veien nedover den hidtil ikke befærdede Ucayala, en Flod, som ikke var mindre frygtet af Peruvianerne end Araguay havde været det af Brasilianerne, førend han endnu havde undersøgt den. Ucayala gav ham desuden Leilighed til at gjennemreise Pampa del Sacramento, en hidtil næsten ukjendt Egn, men berømt blandt Sydamerikas Folk ved sine Indvaaneres Vildhed og Mordene paa Størsteparten af de Missionærer, som havde gjort Forsøg paa at nedsætte sig i denne Egn.

Til dette Foretagende kunde Castelnau ikke undvære den peruanske Regjerings Understøttelse, som den ogsaa ilede med at yde ham. En Eskorte af 15 Soldater, anførte af en Fregatkapitain, stilledes til hans Raadighed. De Instruxer, som ved denne Leilighed bleve givne af Perus Præsident, vidnede paa samme Tid om hans fuldkomne Godtroenhed og hans oplyste Omtanke. Han vilde at Chefen for Eskorten skulde give alle mulige Garantier for Klogskab og Mod og at Soldaterne skulde være paalidelige, stærke og raske; men det er sørgeligt at nødes til at tilføie, at blandt alle de af Præsidenten Castello saaledes med Rette fordrede Egenskaber, Raskheden var den eneste, hvorpaa hans Soldater aflagde Prøve, og ulykkeligviis alene for at rømme. Hvad Fregatkapitainen angaar, saa blev han Reisens Plageaand og Andernes Afgrunde, Ucayalas Katarakter og Pampas vilde Beboere indgave Castelnau mindre Bekymring end Forskrækkelsen og Nykkerne hos denne høie Officier ved Perus imaginære Flaade.

Expeditionen, som havde erholdt sin Organisation i Cusco, forlod denne Stad den 21de Juli. I Begyndelsen var det ikke uden en vis Overraskelse, at Castelnau saa sin Eskorte fordoblet ved ligesaamange Fruentimmer, som den talte Soldater. Han fik da den Oplysning, at den peruanske Soldat aldrig drager alene afsted, ja at endog Regimenterne ledsages af langt flere Fruentimmer og Børn end de have stridbare Mænd at opvise. Den Reisendes Forbauselse blev forjaget, da han ved det første Hvilested mærkede, at den Tillid, man nærede til Soldaterne, var saadan, at de om Natten bleve hermetiskt indesluttede i et Skur, og at man rekvirerede et Antal af Stedets Nationalgarde, for at sikre sig deres Troskab mod Fanen.

Hvad Anføreren for disse tapre Folk betræffer, saa begyndte han for sin Regning at sælge hele den Deel af Expeditionens Udrustning, som tilhørte Europæerne, og nogle Dage senere efterlod han ganske simpelt den Baad, som indeholdt Castelnaus og hans Ledsageres Effekter, uden Tvivl i den Tanke, at alle Ting vare fuldkommen unødvendige, som ikke passede til Salg for hans egen private Fordeel.

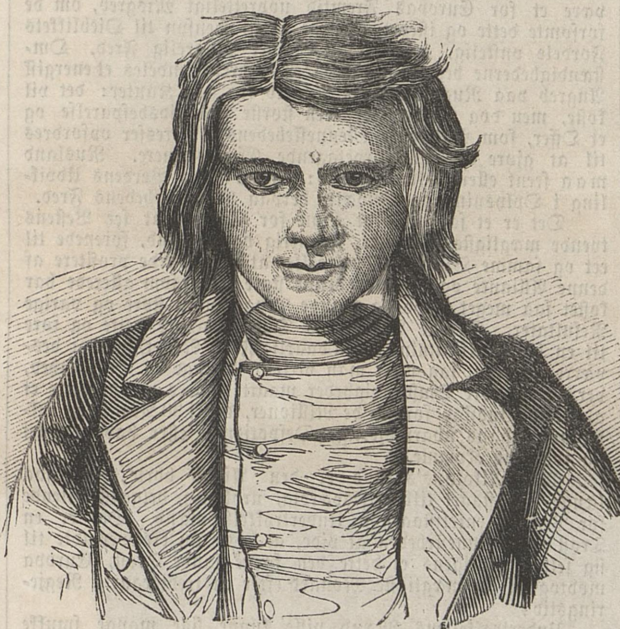
Efter den tredie Nat vare allerede alle Fruentimmerne forsvundne, hvilket var et ubedrageligt Tegn paa, at deres Mænd ikke længe vilde tøve med at følge dem. Samme Morgen kom man ogsaa ganske rigtigt og berettede den peruanske Chef, at hans Sergeant var rømt tilligemed Posten og at de havde taget med sig hans Uniform og hans Kapitainsepauletter. Den Scene, som nu fulgte, var en af de mest burleske, idet Kapitainen uafbrudt skreg: „Aldeles nye Epauletter! En Uniform, som ikke en eneste Draabe Saltvand har plettet!" Denne hans sidste Forsikring fandt heller ikke nogen Mistro. I sin Forbitrelse vilde han lade prygle alle de tilbageblevne Soldater, men nøiede sig med at lade dem ombyggelig indespærre i en Stald, som han satte Bønder til at bevogte, og disse lod han da igjen bevogte af de tvende Officierer, som ledsagede ham. Nogle Dage senere var Eskorten smeltet sammen til en eneste Mand, som Kapitainen en vakker Dag foretog sig at prygle paa den mest brutale Maade, uden Tvivl som Straf for at han ikke var rømt ligesaavel som de Øvrige. Han fattede da strax Meningen og skyndte sig at følge de Andres Exempel.

Det var forøvrigt tydeligt, at Fregatkapitainen selv ikke nærede nogen synderlig Længsel efter at gjøre Bekjendtskab med de Vilde i Pampas, og at han alene vedblev at gjøre Castelnau Selskab, fordi han nærede større Frygt for at vende tilbage.

Mod disse militære Charakterer, som vise, til hvilken Grad Ætlingerne af Amerikas Erobrere ere udartede, danne dog Evangeliets Forkyndere i de fleste Tilfælde en vakker Modsætning.

Ved Missionen Cocambabilla befandt sig en gammel Præst, Fray Ramon, som Erkebispen af Cusco havde beordret at følge den Reisende lige til Missionerne paa Pampas. Uagtet sine 80 Aar modtog han uden Betænkning dette farlige Hverv. Midt iblandt de Farer, Hindringer og Gjenvordigheder af ethvert Slags, som opdyngede sig paa Expeditionens Vei, saa man ham stedse rolig og ved godt Mod, og i en Stilling, hvori hans Landsmænds Modløshed var fuldkommen og Europæerne selv begyndte at overveie, om man ikke burde opgive Foretagendet, var det denne Olding, som hævede sin Stemme for at sige, at man burde fuldende det, fordi det var nyttigt, og at det i saadant Fald var forbryderskt at tvivle paa Guds Bistand.

I den Stilling, hvori Eskortens Flugt og Besværlighederne paa Veien satte dem, saae Castelnau sig tvungen til at sende tilbage al den Bagage, som han kunde undvære, ligesom sine Dagbøger og Tegninger tilligemed de Samlinger af alle Slags, som han havde gjort siden han afreiste fra Lima. Hr. D'Osery fik det Hverv at føre denne værdifulde Ladning tilbage til Perus Hovedstad. Han skulde siden søge at naae Expeditionen paa Amazonfloden. Expeditionen fortsatte sin Vei og kom ind i en Labyrinth af Fosse og Katarakter, som paa en Strækning af 60 Lieues danne Ucayales Løb. Vi skulle ikke forsøge paa at gjengive alle de Prøvelser, den havde at bestaae paa denne Reise. Det er nok at sige, at hvert Skridt var en Hindring og enhver Hindring en Dødsfare. Den ene Dag er det et af Fartøiernes Kantring, den følgende Dag Hungeren; en anden Gang er det en Komplot blandt de

Bengt Erland Fogelberg.

ved Expeditionen ansatte Indianere. De hørte til Antisstammen, hvis vilde Sæder Garcilasso de Vega har skildret, og man vil faae et Begreb om de Fremskridt, som de siden hans Tid have gjort i Moralitet, naar man hører, at den Bedste i Flokken var den Mand, som, nogle Dage før han havde taget Tjeneste hos Castelnau, havde med koldt Blod dræbt en heel Familie af ti Personer og deriblandt en ung Pige, som han elskede, og det ene og alene af den Grund, at Forældrene, efterat han for en Øre havde kjøbt Gjenstanden for sin Kjærlighed, siden havde villet beholde baade Datteren og Værktøiet, der var Prisen for hendes Afstaaelse.

Vi skulle ikke her forsøge paa at skildre de forfærdelige Scener, som de Reisende oplevede blandt Ucayales Katarakter. Man bør læse Beretningen derom hos Forfatteren selv. Den gamle Fray Ramon skulde der finde sin Grav. Han blev reven ned i Dybet af en Hvirvel.

Selv efterat Expeditionen var kommen ud af Katarakternes Region var den endnu ikke ved Maalet for sine Møisommeligheder og Farer. Allerede den første Nat, som tilbragtes i Skovene paa Pampas, rømte alle Indianerne og Fregatkapitainen blev næsten affindig af Rædsel. Paa Grund af de Hindringer og Ophold, han foraarsagede Expeditionen, anvendte den tre Uger paa Reisen nedover Ucayale til Missionen Sarayacu. Der traf den endnu paa en christen Helt; Pater Plaza, Forstander for denne Koloni, gav der et ophøiet Exempel paa hvad en kraftig Villie formaar at udrette i Forening med Mod og Selvopofrelse. Denne uforfærdede Præst havde tilbragt henved et halvt Aarhundrede med at streife gjennem Ørkenerne for at frikjøbe fra Fangenskab og Død Indianere af deres Overvindere og af alle disse Ulykkelige havde han dannet Kjernen til en arbeidsom og fredelig christen Befolkning, som maaskee alene behøver Ledere, saadanne som han, for i Fremtiden at blive en mægtig Nation. Ofte havde Pater Plaza optraadt alene midt iblandt de vildeste Stammer. Utallige Gange vare Øxer blevne løftede mod hans Hoved. Hans majestætiske Ro havde ladet dem falde til hans Fødder. Denne overordentlige Mand talte allerede sine 80 Aar. Hans Ansigtstræk mindede Castelnau om den store Cuvier. Uden Tvivl lever han for nærværende alene i de Folks Erindring, som han har revet bort fra Barbariet, men hans Minde skal leve blandt dem, ligesom de gamle Apostle Bochica og Quezalcoalt har vedligeholdt sig blandt Bogatos og Mexikos Folk.

Efterat Expeditionen i Sarayacu havde taget sig en to Maaneders nødvendig Hvile, forlod den med Savn den gode Pater Plaza. Som Erstatning havde den den Tilfredsstillelse at blive befriet fra Fregatkapitainen, som ilede med at vende tilbage til Lima paa den korteste Vei.

Nogle Dages Seilads førte Expeditionen til Nauta, en Stad, der ligger ved Foreningen af Maranhon med Ucayale og der hvor den store Flod først antager Navn af Amazonfloden."

Denne Trakt er en af de smukkeste i Verden, men Regjeringen i Lima udøver der alene en Magt af Navn og giver den indianske Befolkning til Rov for nogle Negre og Mulatter, som under Navn af Gouvernører, hvilket de have kjøbt af en eller anden underordnet Embedsmand i Fjeldtrakten, alene tænke paa at udsuge sine Provindser. „Det forunderligste Væsen, jeg nogensinde har seet," siger Castelnau, „er ikke en Abe eller noget andet sjeldent Dyr, men Gouvernøren i Nauta, Don Juan Gassendis, etslags Dverg, hvis overordentlig lille Hoved forekom endnu mindre ved Sammenligningen med den Kjæmpenæse, ved hvilken det var fæstet. Thi modsat det sædvanlige Forhold synes det alene at være et Tillæg til den sidste. Don Juan Gassendis forenede i sin Person de mest forskjelligartede Bestillinger. Med sin administrative Værdighed forbandt han Skolemesterens, Klokkerens, Kokkens og Tribunalpræsidentens forskjellige Funktioner og besørgede dem alle med et urokkeligt Alvor, som ikke havde noget Forbausende ved sig, naar man betænker, at han lige siden sin Barndom havde vant sig til at see sig i Speilet uden at lee. Han broutede af, at hans Jurisdiktion strakte sig over fem andre Byer. Den havde ligesaa gjerne kunnet strække sig over hele Peru, thi intet Menneske bryder sig om at lyde ham."

Noget længere nede ved Floden fandtes en anden Gouvernør, som aldrig havde hørt Tale om Frankrig. Paa Spørgsmaalet om Folkemængden i hans Provinds, svarede han, at han ikke kunde kjende den, da han kun havde været to Aar i Landet. Hans Døtre kjendte hverken sit Tilnavn eller sin Alder. Den Ældste, som syntes at være 20 Aar, fortalte vore Reisende, at hun var syv Aar, og da hun saa deres Forbauselse, tilføiede hun, at hendes Moder havde sagt hende det lige siden hun var Barn.

Castelnau vedblev at reise ned over Floden i Haab om, underveis at blive indhentet af Hr. d'Osery, men dette Haab skulde ikke gaae i Opfyldelse. Den uforfærdede Yngling var bleven myrdet af sin Eskorte paa Veien mellem Lima og Nauta.

Ingen Flod fører til Havet en Vandmasse, der kan sammenlignes med den, som føres derhen af dette Ferskvandshav, der under Navnene Ucayale, Maranhon, Solinoes, og Amazonfloden modtager Vandet fra alle Kilder i et Flodomraade af mere end 30 Breddegraders Udstrækning. En nøiagtig Undersøgelse af denne uhyre Aare har i alle Grene af Geographien, Statistiken, Naturhistorien og Nationalekonomien forsynet Castelnau med en Række af Iagttagelser og Oversigter af den høieste Interesse, men hvis Detailler overskride Omfanget af et flygtigt Overblik. Dersom de nye Stater, som ere blevne dannede af det gamle Vicekongerige Peru, dersom det brasilianske Keiserdømme, for Udviklingen af sit sociale og industrielle Liv, ikke drager Fordeel af de uforlignelige Handelsveie, som Maranhon og dens Bifloder tilbyde dem, saa skal det ikke være den franske Reisendes Feil.

Det var i Para at Castelnau sluttede den Peripheri af 3000 Lieues, som han havde trukket paa det amerikanske Kontinent og ved Hjælp af hvilken han, til Ære for Videnskaben og for sig selv, har knyttet sine Landsmænds St. Hilaires og D'Orbignys Arbeider til Humboldts, Spix's og Martius's.

Fra Para begav han sig over Guyana og Antillerne til Frankrig, hvorhen han kom tilbage i Slutningen af Aaret 1847.

De politiske Begivenheder lagde Hindringer iveien for Udgivelsen af hans Reise og under flere Aar var den eneste Tilfredsstillelse, som han nød deraf, at kunne i Mindet gjennemgaae alle de Farer, som han havde haft at bekjæmpe og som, medens de skaanede hans Liv, havde givet hans Helbred et stærkt Stød. (Aftonbladet.)

Bengt Erland Fogelberg,

svensk Billedhugger.

B. E. Fogelberg fødtes den 8de August 1786 i Gøtheborg, hvor hans Fader var Gjørtler. Uden at ane Sønnens store Anlæg bestemte Faderen ham for sin egen Haandtering, for at han engang kunde overtage hans Værksted, og det saamegetmere som Bengt da var hans eneste gjenlevende Søn. Den unge Fogelberg efterkom Faderens Ønske, begyndte som Gjørtlerlærling og fortsatte hermed nogle Aar under Faderens Veiledning. Men snart vaagnede Sandsen for noget Høiere hos ham. I sine ledige Timer tegnede han gjerne, deels efter frie Phantasier, deels kopierende laante Stykker, og for disse sine Kunstpræstationer tilbyttede han sig Bøger og deslige af sine jævnaldrende Kammerater. Oftere forsøgte han sig ogsaa i Modeltegning og i Støbningen af saadanne Gjenstande, der egentlig ikke hørte til Faget, og derved aabenbarede sig først Ynglingens Talent.

Disse første Tilløb til Kunstnerbanen besværliggjordes dengang langt mere, end det nu vilde være Tilfældet, da hans Fødeby savnede en Underviisningsanstalt, der kunde vække og udvikle de kunstneriske Anlæg, ligesom ogsaa de literære Hjælpemidler og øvrige Apparater, der kunde hjælpe Ynglingen i hans Selvstudier, vare saagodtsom uoverkommelige. At Fogelberg alligevel brød sig den Bane, hvortil Naturen havde henvist ham, er et af de mangfoldige Beviser paa, at Geniet forstaar at beseire eller omgaae alle sig modstillende Hindringer.

Fogelberg, hvem Faderens Værksted snart blev for trangt, fremsatte Ønsket om, at han i Hovedstaden maatte komme til at nyde en med hans Tilbøielighed mere stemmende Underviisning, og heri føiede Faderen ham ogsaa omsider, men dog først efter mange Betænkeligheder. Imidlertid havde Sønnen selv erhvervet sig Adskilligt af hvad der udfordredes til en saadan Reise.

Saaledes drog Fogelberg 1802 til Stockholm, hvor han studerede Billedhuggerkunsten under den geniale Sergel, der med Rette kan ansees for denne Kunsts Fader i Sverige. Allerede tidligt faldt Fogelbergs Opmærksomhed paa den nordiske Gudelære, der forekom ham at kunne afgive passende Emner for den bildende Kunst istedetfor den allerede saa fortærskede græske Mythologi. Og dertil bidrog udentvivl den dengang vaagnede Sands for nordisk Literatur og Kunst, for hvis Anerkjendelse det „göthiska Förbundet" saa mægtigen virkede.

I Juni 1817 udsattes Priisbelønning for Arbeider i Skulptur og Tegning, der behandlede nordiske Myther, hvilken Priis skulde tjene til Opmuntring for svenske og norske Kunstnere. Fogelberg, foruden en Mængde Andre, konkurrerede til Prisen. Derefter aabnedes i Stockholm en større Udstilling, der blev talrigt besøgt, og Hs. M. Kongen befalede, at de af Fo-

gelberg indleverede Modeller af Freir, Odin og Thor skulde udføres i Marmor for Hs. Majestæts egen Regning.

Ved disse med stor Berømmelse udførte Arbeider fremstod Fogelberg som Stifter af en ny Skole i Kunsten, og endog blot som saadan fortjener han en Plads i Mindets Tempel. Det var i Sandhed, bedder det i J. N. Söderlings „Minnesteckning," hvoraf vi have hentet disse Notitser, ingen let Opgave at vende sin bildende Sands og sine Tanker fra Grækenlands olympiske Skjønhed og dets yppige Farvepragt, samt de store Idealer af Phidias, Praxiteles o. A., til de taagede Gestalter af Nordens Sagaverden og give disse Form og Skjønhed. At dette lykkedes ham, derom vidner de herlige Billeder af Valhalls Guder, som han har skjænket sit Fædreland.

Fogelberg fik nu kgl. Understøttelse for at begive sig til Billedhuggerkunstens egentlige Hjem. 1820 ankom han til Rom, og siden har han kun to Gange besøgt sit Fædreland. Men skjønt fjernt fra Fædrelandet, hjemsendte han nu og da Minder om sin Virksomhed. Det første af disse var Merkur, udført for Hs. Exel. Grev Bonde paa Safstaholm. Samtidig med Merkur var Amor paa Havet, der i 1827 udstilledes i Paris og gjorde stor Lykke. Det næste Værk var Paris, der vakte stor Opsigt blandt Kunstnerne i Rom og skaffede Fogelberg en høi Plads blandt den romerske Kunstnerrepublik.

Men midt under denne Behandling af antike Emner glemte Fogelberg ikke sin Forkjærlighed for den nordiske Mythologi, og hans Odin, der udførtes efter Bestilling af Carl Johan, blev et af hans berømteste Værker. Kort efter fulgte Thor og Balder, der alle udførte i kolossal Maalestok, nu pryde Nationalmuseet i Stockholm. Af Odin har Kunstneren foræret sin Fødeby Gøtheborg et fortræffeligt Brystbillede i Marmor, hvilket er opstillet i dens Børssal.

Til hans nordiske Gudebilleder slutte sig nærmest hans monumentale Statuer af Birger Jarl, af Gustav Adolf og af Carl Johan, hvilke vi allerede tidligere i vort Blad have afbildet og beskrevet. Blandt disse tre Statuer have Nogle sat Birger Jarls høiest, paa Grund af dens rene Opfatning af den oldnordiske Kjæmpecharakteer.

Blandt hans øvrige Værker fan nævnes et Par, der henhøre til Klassiciteten og hvilke ogsaa findes i Nationalmuseet i Stockholm, nemlig en Apollo og en Venus.

Ved alle disse Værker havde Fogelberg erhvervet sig et udmærket Kunstnernavn ikke alene i Fædrelandet, men endog i hele Kunstverdenen, inden hvilken han efter Thorvaldsens Død kappedes med Samtidens Billedhuggere om den første Plads.

Under sidste Besøg i Gøtheborg (ved Afsløringen af Gustav-Adolfs-Statuen) tænkte Fogelberg paa at reise endnu en Statue i sin Fødeby, og havde dertil allerede gjort det første Udkast. Den Statue skulde fremstille den Helt, hvis Bedrifter endnu staar mest levende i det svenske Folks Erindring: Carl XII; men dette Forsæt blev Kunstneren ved Døden hindret fra at gjennemføre.

Fogelberg, som havde tilbragt sit halve Liv under Sydens milde Klima, bekandt sig ikke vel ved at komme tilbage til Nordens starpe Luft, og ved sit sidste Besøg i Sverige følte han dennes skadelige Indvirkning paa sin Helbred. Efterat have været tilstede ved sin Carl-Johan-Statues Afsløring i Stockholm og modtaget sine Landsmænds fulde Hyldest, begav han sig paa Tilbagereisen til Italien. Da han kom til Triest, led han af Ildebefindende; men han kom sig noget igjen. Om Aftenen den 21de December var han ret munter, spiste sin Aftensmad og lagde sig. Men om Morgenen den 22de December fandt man ham død i Sengen. Han var om Natten død af et Nerveslag, hvilket den foretagne Obduktionsforretning bekræftede.

Den følgende Dag bragtes han til sit sidste Hvilested, ledsaget af Byens fornemste Handlende samt mange andre anseede Personer. Hans Grav er paa den lutherske Kirkegaard.

Overgangen fra dette til hint Liv blev saaledes for Fogelberg kort og kvalfri, ligesom den havde været for hans Aandsforvandte og Ven Thorvaldsen, der jo medens han sad i Theatret blev rammet af Slag. Rygtet om Kunstnerens Død vakte Beklagelse rundt Europa, men naturligviis mest blandt hans Landsmænd, der paa forskjellige Maader have feiret hans Minde.

„Ved det adriatiske Havs Strand, som „et Isthmus mellem tvende Verdener," siger hans Mindestegner, ligger Gravhøien mellem Roma-Kunstens evige Stad og hans alfødte nordiske Fædreland: begge Polerne for hans Sjæls Tanker, hans Aands Virksomhed paa Jorden.

„Stor som Kunstner, fordringsløs og ydmyg som Menneske, skal den bedengangne altid staae for os; thi sand Sjælsadel og ydmygt Sind ere i Sandhed beslægtede med hinanden. — — Ligesom Purpursolen i sin Nedgang endnu længe purpurfarver den vestlige Horizonts Rand, saaledes skal ogsaa hans Minde leve, eller og freder. Paa dette Minde kan Nordstjerneordenens Indskrift nescit occasum („veed ei af Nedgang") i Sandhed tillæmpes; thi Tidsaldre skulle forgaae, nye Slægter opstaae og forsvinde, men i Mindets Tempel skulle kommende Generationer iblandt Stjernerne paa Kunstens Himmel med Beundring læse Navnet **Bengt Erland Fogelberg**."

Keiser Nikolaus er død.

Efterretningen herom har, som rimeligt, vakt stor Opsigt ogsaa hos os. Og da den kommer ligesaa uventet som beleiligt — ja ikke mindst beleiligt for Rusland selv —, saa spørger man, en russisk Statsmand har besørget Czarens Hedengang, saaledes som hans Broders, Faders, Bedstefaders og andre Medlemmers af det gottorpske Forstehuus, hvilken Besørgelse paa en Maade er hjemlet i en Forfatning, der af en Statsmand er betegnet som „le Despotisme moderé par l'assassinat" (Despotismen formildet ved Mord). Svaret bliver naturligviis her som ved hans Formænds Dødsfald ialfald for det Første vaklende; man kan gjætte, at Keiseren turde være gaaet heden af høiere Statshensyn. Og denne Gjætning bestyrkes af flere Omstændigheder. De russiske Statsmænd og den hoiere Adel indsaa visinok godt, at saafremt Krigen fra Vestmagternes Side fortsattes med Kraft, vilde det have havt alvorlige Følger for Ruslands Integritet. Man var allerede begyndt mere aabenbart at udtale sig om Nødvendigheden af Ruslands Svækkelse ved Polens Gjenoprettelse, ved Finlands Gjenafstaaelse til Sverige og Tilbagegivelsen til Tyrkiet og Persien af disse Staters gamle asiatiske Besiddelser. Hvad der for Ruslands Statsmænd var endnu mere nedslaaende, var — uden at tale om Sardiniens Tilslutning til Vestmagterne — den aabenbare Sandsynlighed for, at selve Østerrige efter en lang Vaklen vilde forene sig med Ruslands offensive Fiender, ja, at endog Kongen af Preussen, Nikolaus's Svoger og gamle Ven, stod i Begreb med at undertegne en Seperat-Traktat med dem i en for Rusland fiendtlig Retning. Hvad var da at gjøre? At antage i Eet og Alt de af Vestmagterne opstillede Fredsbetingelser. Men om end disse vare moderate, ja i langt høiere Grad end ønskeligt, saa var den stolte Selvhersker, efter hvis energiske Villie Alt havde maattet læmpe sig, dog altfor stolt til at give efter og antage dem. Han vilde og maatte saaledes for Honørens Skyld drive Krigen til det Yderste, selv om hele Landets Existents derved sattes paa Spil, hellere end han kunde underskrive sin egen Ydmygelse. Saaledes var det nødvendigt, at han maatte vandre heden, og det netop i dette Øieblik — tre Maaneder senere vilde det have været forsilde, da Ruslands Fiender inden den Tid vilde have gaaet det saa haardt paa Livet, at de havde indseet, Buen kunde spændes langt høiere mod den frygtelige Jismand, end de engang havde drømt om.

Alexander, Nikolaus ældste Søn, der nu har besteget Thronen, skal være mere fredelig end Faderen. Han skal have været imod Krigen — saa fortæller man idetmindste — og kan saaledes uden Skam antage ikke alene de bekjendte 4 Punkter, men endog 4 til, saafremt de ikke ere af sværere Kaliber, end hine. For dem, der til enhver Priis ønske Freden, uden Hensyn til dennes Varighed, og uden Hensyn til Fremtiden, for dem er naturligviis dette Regentskifte den glædeligste Begivenhed af Verden; thi de tænke kun som saa: Nu kunne vi da atter komme til at anvende vore Penge til vor „industrielle Udvikling!" Forresten lade de sin Tid have sin Plage. De russiske Statsmænd, som maatte have befordret Fader Nikolaus ud af Timelighedens Verden, stole ogsaa paa disse kortsynede Polici, hvormed alle Lande ere forsynede; ellers havde det ikke faldet dem ind at bebyrde Skatkammeret med den ene Despots Begravelsesomkostninger for at man kunde faae en ny istedet. Men de klartsynede Mænd vide meget vel, at om end Nikolaus er død, saa existerer dog gamle Rusland fuldkommen saa godt som før, og den russiske Politik vil som tidligere fortsætte sig, uden Hensyn til Regentens større eller mindre Duelighed. Kun maa først den, Lammelse overvindes, som Tabet af Statens Overhoved denne Politiks Bærer, for et Øieblik fremkalder. Naar dette er skeet, og Maskinen igjen kommen paa Glid, gaar den uforstyrret sin vante Gang.

Men netop denne Lammelse maatte Ruslands Fiender benytte sig af — de staae just rustede dertil. Det vilde være et for Europas Fremtid uopretteligt Misgreb, om de forsømte dette og istedet sluttede en af Hensyn til Øieblikkets Fordele ønskelig, men maaskee lidet bevarelig Fred. Omstændighederne begunstige og Tiden fordrer fremdeles et energisk Angreb paa Rusland — et Angreb fra alle Kanter: det vil koste, men dog vil det være den største Fremtidsbesparelse og et Offer, som Nutiden i Menneskehedens Interesser opfordres til at gjøre for sine arvetagende Efterkommere. Rusland maa seent eller tidligt svækkes: derpaa beror Verdens Udvikling i Oplysning og Velvære, derpaa Menneskehedens Fred.

Det er et saa sjeldent Syn for Europa at see Vestens tvende mægtigste Nationer, Frankrig og England, forenede til eet og samme Øiemeds Opnaaelse, at man burde profitere af denne Alliance og ikke ende denne store Krig, som allerede har kostet saa meget Blod og mange Penge, uden store og varige Resultater. Skulde Nikolaus's Død forhindre dette og føre til en hurtig Afslutning af en daarlig Fred, Noget, som vi desværre befrygte, saa maa man virkelig beklage en Begivenhed, der under andre Omstændigheder maatte ansees for at være et glædeligt Budskab for alle de Millioner, der i 30 Aar have sukket under hans ubarmhjertige Despotisme, eller have ængstet sig for dens Komme.

Med Nikolaus's Død er den Afgud borte, der saa længe har staaet tilbedelsesværdig, urokkelig, helgenstraalende for Vestens enkeltstaaende Undertrykkelsesmænd. Det er en Trøst for Menneskeheden at vide, at disse nu ere overladte til sig selv. Muligens er dette den første sande Trøst, Europa modtog af sin mægtigste Monark efter en trediveaarig Regjeringstid?

Undertrykkelsens Mænd ville kunne sige mange smukke Ting om Nikolaus's Fasthed, „Militæraand," Kraft og Herskertalenter. Og selv den upartiske Historieskriver vil dvæle ved enkelte af disse Egenskaber som mærkværdige i sit Slags, ja han vil endog kunne fremhæve lysere Træk af hans private Charakteer; men alt dette bliver dog blot en mat Guldsand paa en sortbeskreven Regjeringsaarbog, hvori hvert Blad røber hans Evners Anvendelse til hermetisk at tillukke sit Rige for Frihedens Lufttræk, og til Forsøg paa at barbarisere paany ikke alene hans eget halvciviliserede Folk, men endog Europas heelciviliserede Nationer. Og for Evner, anvendte i saadant Øiemed, giver vel hverken Himlen eller Historien stor Løn.

Norge.

Christiania. Under 28de Febr. have følgende Udnævnelser fundet Sted, nemlig: Sorenskriver i Aker P. C. Lasson til Justitiarius i Høiesteret; Kand. philos. og forhenværende konstitueret Postmester i Grimstad Fr. Dührendahl til Postmester i Kragerø; Distriktslæge i indre Nordmøre H. Fritzner til Distriktslæge i Strinde og Selbo Distrikt; Kand. philologiæ Jakob Løkke til Adjunkt ved Lillehammer lærde og Realskole; Sekondlieutenant G. Olsen til Premierlieutenant og A. Evensen til Sekondlieutenant, Begge ved Christiania borgerlige Infanterikorps.

— Under s. D. ere Efternævnte ifølge Ansøgninger meddeelte Afsked i Naade, nemlig: Sorenskriver i Moss U. F. Barth med en aarlig Pension af 600 Spd., der paahæftes Embedet; Underretsprokurator i Akershuus Amt John Larsen; Kapitain og Chef for 1ste Batteri af Artilleribrigaden C. H. Clauson og Premierlieutenant ved Christiania borgerlige Infanterikorps J. P. Heyerdahl.

— Under s. D. er Kjøbmand Poul C. Thode anerkjendt som mecklenburg-schwerinsk Konsul i Throndhjem.

— Under 10de Febr. er Forstanderen for det kgl. svenske gymnastiske Centralinstitut, Prof. G. Branting, og Overforstraad (i Tharand) Friherre v. Berg udnævnte til Riddere af St. Olafs Orden.

— Under 28de Febr er forst. Thun- og Taxisk-Overforstdirektør i Hamburg, Vogit, og Inspektør for den preussiske Døvstummeanstalt i Weisenfels M. Hill udnævnte til Riddere af samme Orden.

— Udligningen af Bynærings- og Fattigskatten i Christiania for indeværende Aar er tilendebragt. Det Beløb, der er udlignet som Bynæringsskat, udgjør 21,650 Spd. og som Fattigskat 31,400 Spd. Bynæringsskatten er fordeelt paa 2660 Skatteydere og den mindste Skatteudredsel er 28 ß i Byskat og 36 ß i Fattigskat.

— Hos Bogtrykker Halvorsen her i Byen er udkommet Prøvenummer af et paa Engelsk skrevet Ugeblad, The Englishman, der er beregnet paa at sætte de her i Landet boende Englændere istand til for en billig Penge at følge med Tidsbegivenhederne. Kvartalet skal koste 36 ß.

— De sidste Aviser bragte Bekræftelse paa en allerede med forrige Post modtagen Efterretning om Keiser Nikolaus's Død. Keiseren blev syg af Influenza den 28de Febr. Hans Tilstand forværredes den 1ste Marts; han fik et heftigt Feberanfald; den høire Lunge var angreben; Kl. 9½ om Aftenen forværredes Tilstanden betydelig, og man frygtede for et Slagtilfælde. Thronfølgeren bad da Keiseren at tage den hellige Nadvere; men han vægrede sig derfor; han vilde ikke see andre Personer end Thronfølgeren og Keiserinden, hvilken sidste befandt sig efter Omstændighederne vel. Den 2den Marts Kl. 6 om Morgenen modtog Keiseren med Rolighed Doktor Mundts Meddelelse om, at en Lammelse af Lungerne var mulig, og spurgte alene, hvor længe han vilde kunne beholde Sands og Samling. Han nød derpaa Nadveren, tog Afsked fra sin Kone og sine Børn og velsignede med kraftig Røst, fuld Bevidsthed og stor Sjælsro Enhver af dem især ligesom ogsaa sine Børneborn. Ogsaa Keiserinden viste stor Sjælsstyrke. Keiserens Død indtraf Kl. 12, 10' Middag efter en let Dødskamp. Hans ældste Søn har som Keiser Alexander den Anden samme Dag i en Proklamation forkyndt sin Thronbestigelse og modtaget Hylding af Rigets høiere Embedsmænd og Petersburgs Garnison. Han var for faa Dage siden kommen tilbage fra Witepsk.

— Imorgen opføres for første Gang paa det norske Theater „Et Fiskerhjem," originalt Skuespil i tre Akter. Det har to Forfattere, idet det til Theatrets Bestyrelse indleverede Arbeide senere har modtaget en ny Bearbeidelse fra en anden Haand. Det er udstyret med nogle nationale Sange og Chor, hvoraf enkelte ogsaa skulle være originale.

— Den 6te Marts gaves Statsraad Meinichen et Festmaaltid i Frimurerlogens Festivitetslokale i Anledning af hans Aftræden som Amtmand. De fleste af Amtets Embedsmænd og Ombudsmænd samt endeel Bønder deeltoge deri. En af Pastor V. A. Jensen forfattet Sang blev afsunget, hvorpaa Tonsager udbragte Statsraadens Skaal, ledsaget af Ønsker for hans fremtidige Held.

— De Franskes Keiser har tildeelt Kand. G. T. Gjertsen, der ihøst frivillig fulgte et fransk kolerasmittet Skib til Cherbourg, den store Hædersmedaille i Guld.

I Throndhjem er tegnet omtrent 600 Spd. til Understøttelse for den engelske Hærs Saarede og de Faldnes Efterladte.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Throndh.s Adr. omtales flere selvlærte flinke Træ- og Jernarbeidere i Størens og Budals Sogne, og et Par Brødre fra det sidstnævnte Sogn, Even og Christopher Solemsvold, have ladet sig overtale til at indsende Sager til Pariser-Udstillingen.

I Mgbl. Nr. 65 og 66 har Kand. theol. Eilert Sundt leveret en Artikel „om Mormonerne i Christiania," der fortjener at blive lagt Mærke til.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Otte af de dygtigste Sangere i Folksångsföreningen i Stockholm berede sig til i Forening med sin Lærer Magister Jahnke at gjøre en Kunstreise til Amerika til Sommeren. De ville der give Koncerter i svenske Nationaldragter.

— Til Gefle-Falun-Jernveien har Staden Gefle som Kommune tegnet sig for 300,000 Rdlr. Rgs.

— I Anledning af Keiser Nikolaus's Død har Hoffet anlagt 4 Ugers Sorg.

England. Morning Chronicle bekræfter, at et Oprør er udbrudt blandt Guldgraverne ved Ballarat i Australien. Kommisæren Reed er tagen til Fange. Der hersker stærk Gjæring. Uafhængighedens Fane er plantet. De høiere Klasser staae paa Regjeringens Side. Grunden skal være slet Finantsforvaltning og deraf følgende Paalæg paa Befolkningen.

— Clarendon har ytret i Overhuset, at den russiske Keisers Død mulig kan udøve betydelig Indflydelse paa Underhandlingerne. Han er siden reist til Boulogne til en Konferents med Keiser Napoleon.

Frankrig. Fregatten „Simillante" med 600 Mand og 200 Tons Barakker, bestemt til Krim, er gaaet under ved Korsika.

— Rygtet om Keiserens Afreise til Krim vedligeholder sig. Men naar Alt er forberedt dertil, gaar han muligens til en modsat Verdenskant og følger den store Expedition, som forberedes til Østersøen. Dette vilde ialfald bedst stemme med Napoleons tillukkede Charakteer, der altid har ladet formode Et, indtil et Andet pludselig var skeet.

Østerrig. En Artikel i det officielle Blad Østereichische Correspondenz taler med Haab og Tillid om de forestaaende Fredsunderhandlinger. Baron Prokesch ankom 28de Febr.; Baron Bruck ventedes 1ste Marts og Lord Russell fra Berlin den 2den. En tyrkisk Fuldmægtig skal ogsaa med det Første komme til Arif Effendis Bistand. Derimod tror man ikke, at Frankrig kommer til at sende nogen anden end Baron Bourqueney. Istedetfor Grev Rechberg, som i Egenskab af midlertidig Præsidialgesandt er afgaaet til Frankfurt, skal Grev von Thun, Minister i Berlin, reise til Italien.

Spanien. Kortes har antaget Finantsministerens Forslag til et Laan paa 500 Mill. Realer.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Nykirkens resid. Kapellani i Bergen med omtr. 960 Spd. i Indtægter (Huusleiegodtgjørelse iberegnet).

Vinger og Odalens Fogedembede med 444 Spd. i Gage eller omtr. 850—900 Spd. i Indtægter.

Et Overtoldbetjentembede i Bergens Tolddistrikt med omtr. 800 Spd. i Indtægter.

Byfogedembedet paa Moss med en Pension af 600 Spd.

Førstelærerposten ved Stavangers Almueskole med omtr. 400 Spd. i Indtægter.

Tvende Lærerposter ved Christiania Borgerskole, den ene i Norsk med 28 Spd. i maanedlig Løn, den anden i Historie og Norsk med 16 Spd.

Korpslægeembedet ved østerdalske nationale Jægerkorps og **do.** ved søndfjordske nationale Musketeerkorps, hvert med 150 Spd. i Gage.

Lensmandsbestillingen i Gran.

En Kopistpost i Christiania Bankafdelings Bogholderkontor med 16⅔ Spd. i maanedlig Løn.

Fyrforvalterposten ved Utsire 2de Fyre.

Rettelser.

Nr. 9 8de Spalte L. 7 f. o. Handels-Junta, l. Handels-Junke; under Literatur: Brudekonen, l. Brudekronen. Uelands fulde Fornavn er Ole Gabriel.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 11. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 17de Marts 1855. | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | IV. Bind.

Indhold:

Skizzer fra Japan.

II.

Sir James Stirlings og hans Følges Besøg hos Gouvernøren i Nagasaki.

Forberedelserne til det paatænkte Besøg vare blevne trufne. Admiralen var ærbødighedsfuldt bleven opfordret til at fastsætte Timen, nævne sit Følge samt bestemme, hvorvidt han ønskede at lande med eller uden Vagt. Etslags Program, der angav Ceremoniellet, forelagdes ham. Det blev ham kundgjort, at en Meddelelse fra Keiseren skulde forelæses ham, skjønt det endelige Svar paa hans Skrivelse endnu ikke var ankommet. Kl. 9½ den 4de Oktober forlode fem Baade Flagskibet Winchester, indeholdende Admiralen og omtrent femten af hans Officierer. Skjønt det var lidt sildigere end den fastsatte Tid, havde en Forsinkelse eller Misforstaaelse fundet Sted i Overbringelsen af den nødvendige Ordre til den Officier, der havde Bevogtningen af Indseilingen til Staden. En Baad sendtes derfor i flyvende Hast for at standse Toget. Den Officier, der kom i Baaden, forklarede for Tolken, at hans Chef saa sig i den ubehagelige Nødvendighed at maatte rive sine Indvolde ud, dersom de Fremmede bleve ved at nærme sig Staden. Baadene standsedes øieblikkelig. Inden faa Minutter var dog Vanskeligheden løst, da en stor Baad indfandt sig for at vise Vei. De sexten Vagt-Junker vege tilbage, otte til hver Side, saaledes, at der levnedes en aaben Plads i Midten. Femogtyve til tredive Baade med muntert vaiende sorte, hvide og røde Flag, eskorterede Admiralen til begge Sider, slaaende Tom-toms og holdende etslags Orden. Afstanden fra Punkt til Punkt, hvor Vagt-Junkerne laa, kunde vel omtrent være 300 Yards. Disse Punkter vare alle forsvarede med eenogtyve Kononer og udgjorde den imponerende Slutning paa en Linie Batterier og Kanoner, skjulte mellem Træer og Underkrat. Indenfor disse armerede Punkter møder Øiet de skjønneste Udsigter; militære Poster og Leire, prydede med Bannere i lysende Farver, laae malerisk spredte, og Indseilingen til Staden Nagasaki har en i Sandhed afvexlende storartet Skjønhed.

Det hollandske Faktori eller Fængsel i Desina passeres tilhøire. En lang, plump Muur er bygget omtrent en Fod over Vandet og paa denne et grønt Stakit, bag hvilket Hollændernes stive, kantede Boliger og Magaziner hæve sig, med Façaden mod Søen. Bag disse løber en smal melancholsk udseende Vig, over hvilken er kastet en Bro, som bevogtes med stor Strenghed og hvorover de hollandske Beboere sjelden tillades at passere. Fra Enden af denne Bro begyndte Draperierne, der gik lige ned til Landingspladsen. De hang paa Pæle og bestode af Flagdug med blaa og hvide horizontale Striber. Landingspladsen holdtes fri af Regjeringens Baade. Den bestod af lange plumpe Granit-Trin uden Cement. Officiererne landede først og dannede to Linier, mellem hvilke Sir James Stirling skred frem mod to fede japanesiske Embedsmænd, der ventede ham tyve Yards fra Landingstrappen. De komplimenterede ham høfligt og sagde de vare afsendte for at føre ham til Gouvernøren. Veien var til begge Sider indhegnet med kjedsommelige Draperier — hver tyve Fod høie. Langs denne Linie vare Soldater opstillede med et Mellemrum af tre Yards, bærende paa den venstre Skulder en Luntebøsse, indesluttet i et Hylster af rødt Klæde. Processionen skred fremad paa en Vei, der stadig gik opad ved Hjælp af smaae, hist og her anbragte lave Trappetrin. I en Afstand af 150 Yards fra Baadene bøiede denne Vei skarpt om tilhøire og udvidede sig snart i en aflang aaben Plads, omringet af Vagthuse, udenfor hvilke Vægtere stode eller rettere sade paa Hug, med deres lange Spyd ved Siden af sig, besatte deels med sorte Kvaster, deels med et stort Knippe sorte Fjædre. En stor umalet Port af Grantræ, der hang paa fem massive Kobber-Hængsler, førte ud af denne Plads. Paa hver Side af Porten stod et Vagthuus og paa den modsatte Side af den ligger Gouvernørens Pallads. Det er en lav Bygning af et skummelt Udseende, der paa flere Steder viser Mærker af nylig foretagne Reparationer. En liden Hal, ved hvis ene Ende er et Vagtværelse, førte ind i en Korridor af ni Fods Omfang, der løber rundt Bygningen og hvori Værelsernes Døre gaae ud. To af disse Værelser anvistes som bestemte for Admiralen og hans Følge. Han førtes derigjennem og lige ind i et andet Værelse, hvor Gouvernøren stod med Inspektøren ved sin Høire. Bag dem stode fire unge Officierer med Sværd i Hænderne, som de holdt i Odden (Skeden var paa) saaledes, at Haandgrebet ragede op over deres Hoveder. To smaa stadselige Embedsmænd laae paa Knæer og Albuer med Hovederne støttede mod det med Matter belagte Gulv og omtrent to Fod fra dem to store Mænd. Gouvernørens Navn er Mizuano Skugonokanu; det er en stille Mand med et behageligt, intelligent Ydre omtrent sexogtredive Aar gammel og snarere under end over Middelsstørrelse. Han henvendte nogle faa, lave, bløde Toner til det fornedrede Væsen ved sin Fod, der neppe vovede at kaste et Blik op paa sin Herre og som tilkjendegav, at han forstod hvad der sagdes ham ved et krampagtigt „Ich, ich,“ og da Gouvernøren ophørte at tale, kyssede han det mattebelagte Gulv flere Gange, inden han gjentog for Oto (Admiralens Tolk) Gouvernørens Ord. Oto forklarede Admiralen, at Gouvernøren lod ham paa det venligste hilse og var lykkelig ved at see Admiralen og hans Officierer; han haabede de befandt sige friske og vel i Nagasaki.

Admiralen: Sig Gouvernøren, at jeg takker ham for hans Høflighed, og at vi alle ere friske og vel, hvilket skyldes de Provisioner, han har havt den Godhed at sende.

Gouvernøren havde haabet at kunne meddele Svaret fra Yeddo paa Admiralens Brev. Det smertede ham, at det endnu ikke var kommet. Han ventede det inden faa Dage.

Admiralen: Sig Gouvernøren, at jeg vil vente nogle faa Dage i Haab om at modtage det.

Gouvernøren haabede, at Admiralen vilde gjentage sit Besøg.

Admiralen: Det vil være mig en Fornøielse.

Nu var Raden til Inspektøren, med hvem der vexledes netop de samme Spørgsmaal og Svar ved Hjælp af det ynkelige Mundstykke, der laa for hans Fod og Oto som Admiralens Tolk. Man begav sig derpaa bukkende ud igjen.

Admiralen og hans Stab bleve anviste Sæde i et Værelse, Sviten i et andet, — i begge stode netop det fornødne Antal Lænestole opstillede. Da det hele Selskab havde taget Sæde, præsenterede en bevæbnet Embedsmand knælende en Kop fiin The paa et cirkelrundt japanesisk Præsenteerbræt med et rundt Hul i Midten, til enhver af de engelske Officierer. En Bakke, indeholdende en Æske med Kage og Syltetøi i glimrende Farver, hensattes derpaa for Enhver. Æsken var ti Tommer i Fiirkant til en Dybde af fire Tommer og meget smuk. Nogle Ark Papiir laa ved hver og en kouløret Snor til at fastbinde den med. Hver Officier opfordredes til at skrive sit Navn paa Æsken, at den kunde blive sendt til hans Skib som en lille Erindring om Besøget. Mellem hveranden Stol var stillet aflange Præsenteerbrætter med fiin Tobak af en lysbruun Farve, et Porcelains-Fad med Ild og et mindre til at modtage Asken fra Piberne, som vare smaa Metal-Hoveder, omtrent saa store som en Barnekugle, faststukne paa Rørstammer af omtrent en Fods Længde. Piben maatte derfor paany fyldes efter nogle faa Drag. De japanesiske Officierer, der hørte til Huset, gik omkring eller sade udenfor Dørene i Korridoren. Værelserne vare lave og adskilte ved en Mellemvæg, der indtog de tre Fjerdeparter af Værelsets Høide, og omgivne af Skjærmbræt paa fem Fods Høide sammenføiede ved Hængsler — fem Fløie dannede et bevægeligt Skjærmbræt, som maatte kunne tjene til forskjellige Hensigter og til at danne forskjellige Værelser; de vare samtlige smukt malede og ypperligt fernisereде. Paa flere saaes Fugle: Ibis, Stork og Trane, andre havde herlige Grupper af Blomster. Efter en halv Times Forløb vendte Admiralen, hans Sekretær og den ældste Kapitain tilbage til Gouvernørens Værelse, hvor der blev talt og skrevet Meget i et Par Timer, ved hvis Forløb Admiralen atter indfandt sig i det ham anviste Værelse, hvor han sagde sine Officierer, at dersom han havde opholdt dem længe, havde han ogsaa den Fornøielse at fortælle dem, at Resultatet af Sammenkomsten havde været tilfredsstillende. The præsenteredes Selskabet paany, samt to runde, tykke Skiver af etslags Budding i en tynd Sauce. Disse Skiver serveredes i et rødt lakeret Bækken med Laag af et fortrinligt Arbeide; de lagdes paa det samme sorte Bræt, hvorpaa Æskerne med Syltetøiet før havde været stillede i Forening med en massiv Sølvskee og Gaffel. Ingen Viin eller stærke Drikke af noget Slags kom tilsyne, og hvorvel de diplomatiske Foranstaltninger vare ulastelige, Ordenen fuldkommen og Japanesernes høflige Værdighed høilig at prise, kan dog ikke meget siges til Ros for deres Kjøkken. Til Hollænderne saaes slet intet — al Forbindelse med dem var forbuden. Men en af Japaneserne talte Hollandsk og var her, forklarede han, i Egenskab af deres Tolk. Alle Gulve vare belagte med smukke Matter af tre Fods Bredde paa en Længde af tre Yards, net forenede og lagte over en eller anden elastisk Materie, der gjorde, at de vare særdeles bløde og behagelige at træde paa. Japaneserne efterlade sine Sko udenfor sine Huse og Baade. Da en engelsk Officier engang spyttede paa Gulvet, sagde en Japaneser paa Engelsk: „Om — De — behager — maa — ikke — spytte. Japaneser — sidde — her.“ — De ere høist reenlige i deres Dragt og i deres Boliger, hvilket kan sluttes af den Maade, hvorpaa de holde deres Baade. Klokken halv 2 vendte Selskabet tilbage til Baadene og vare inden tre Kvarteer ombord paa Flagskibet, hvorved et interessant Besøg endte, der ingen anden Skyggeside havde, end at Udsigten var aldeles spærret af to Linier Soldater og de forbistrede Draperier, bag hvilke intet kunde sees af Folket, dets Butikker, Handel og Vandel, Kunster, Manufakturer eller Boliger. En lang Periode af taalmodig Overbærelse vil blive nødvendig til at beseire dette Folks Modbydelighed for at pleie nogensomhelst selskabelig eller kommerciel Forbindelse med Fremmede.

Fire Dage efter Admiralens første Besøg til O'Bunyo eller Gouvernøren af Nagasaki, forkyndtes et andet til den 9de Oktober. Fem Baade og omtrent et Dusin Officierer dannede Processionen, som forlod Flagskibet Kl. 12 30 Minutter. Landgangen, Modtagelsen og Beværtningen var nøiagtig som første Gang. Gouvernøren og Inspektøren haabede, at Admiralen og hans Mandskab befandt sig vel. — De befandt sig vel og haabede, at O'Bunyo og alle Hans ligeledes befandt sig vel.

O'Bunyo havde modtaget Keiserens Svar fra Yeddo. Det var indpakket i en lang Rulle eller rettere en Svite af Ruller. Indholdet blev oplæst, hvorpaa Tilhørerne havde at trække sig tilbage, overveie Indholdet og handle derefter. Et tredie og sidste Besøg skulde ende den diplomatiske Underhandling. Svaret indeholdt i høflige Udtryk „Anerkjendelsen af det engelske Besøg samt af den gjorte Meddelelse, udtrykte den særdeles Høiagtelse, der i det keiserlige Bryst næredes for den store engelske Nation, for Dronningen, for Admiralen etc., beklagede, at Nødvendigheden havde tvunget til Krig og dens Rædsler og forklarede at Keiserens Pligter mod sine Undersaatter paabøde ham at iagttage stræng Neutralitet. Han kunde ikke tage noget Parti i denne alvorlige Strid, uden at udsætte sig selv for det andet Partis høieste Forbitrelse, og uden at nedkalde Elendighed over talrige Skarer af sit stakkels Folk“ og de Bemærkninger, der gjordes med Hensyn til disse Punkter, vare fine, kloge og værdige. Han havde overdraget Nagasakis to første Embedsmænd at opsætte i hans Navn en saadan Traktat, som Lovene og Keiserdømmets Interesser hjemlede, og han var villig til at gjøre Englænderne alle de Indrømmelser og sikre dem alle de Fordele, der vare tilstaaede de mest begunstigede Nationer med Undtagelse af de særegne Handels-Privilegier, der vare indskrænkede til de hollandske og chinesiske Nationer.

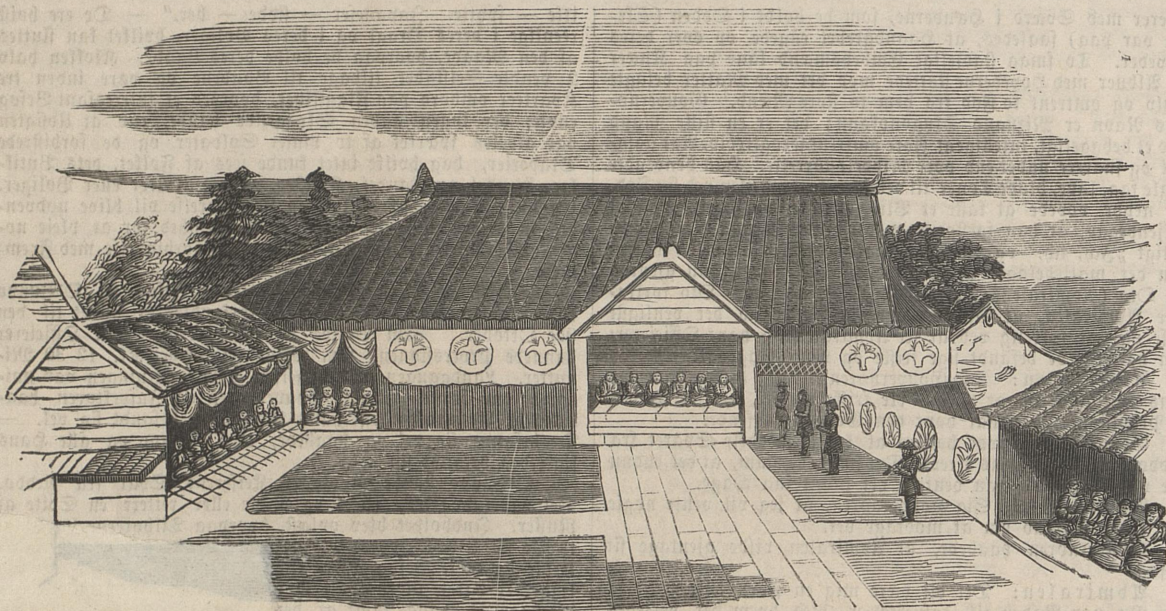
Keiserens Brev ansaaes for at være et mærkeligt Arbeide. Det var en klar, ligefrem, sindrig Fremstilling, som indgjød fuldkommen Tillid, indrømmede Alt hvad der kunde ventes, og angav de Principer, der skulde lede Fremtidens Handlinger. Der udfordredes lang Tid til at gjennemgaae og til Punkt og Prikke opfatte Meningen af alt dette. Medens man var beskjæftiget hermed, begyndte det at regne heftigt. Dette gav Anledning til megen Høflighed og venlig Opmærksomhed. Baadenes Mandskaber førtes i Ly i Palladset, Det var nu næsten bleven mørkt og Regnen strømmede ned. En Regnskjærm præsenteredes enhver af Selskabet og Admiralen og hans hele Følge vendte i japanesiske lukkede Regjerings-Baade tilbage til Flagskibet uden at have følt en Draabe Regn. Klokken halv syv vare Alle ombord.

Fire til fem Dage anvendtes nu til at opsætte Traktaten og japanesiske Embedsmænd kom flere Gange om Dagen ombord for at jevne visse mindre Punkter. De forbleve ofte til Klokken ni om Aftenen fordybede i Forhandlinger. Da Alt var færdigt den 14de begav Admiralen sig til Nagasaki, ledsaget som før. Traktaten forelæstes Gouvernøren. Henimod Kl. 2 undertegnedes den af Admiralen i Dupliker. Derpaa sendtes den etsteds ud, formodentlig til det hollandske Faktori og efter al Rimelighed for at erfare om hvorvidt Alt var i Rigtighed. Endelig undertegnede Gouvernøren og hans Kommissærer og Ratifikationen vil finde Sted om et Aar.

Herpaa fulgte en Middag nogenlunde paa europæisk Viis. Syltetøierne vare af finere Sort og frembares paa Porcelains-Fade. Fadene sendtes ombord til hver Officier ligesom Æskerne ved de foregaaende Leiligheder. Da Tiden kom til at vende tilbage til Baadene, var det næsten mørkt, men Gaden eller Veien var besat med en Linie af Mænd, der holdt smukt malede Laterner tveiret, hvilke alle bare Regjeringens Devise. Da Admiralen var i Baaden, dannede Laterne-Bærerne endnu til Slutning en Cirkel af mangefarvet Lys omkring Landingspladsen. Vandet var aldeles bedækket af Baade, af hvilke enhver førte flere af disse smagfulde og elegante Laterner, hvilket frembragte et aldeles nyt og glimrende Syn. Dette selsomme Folks høflige, intet mindre end paatrængende Gjæstfrihed, delikate Opmærksomhed, fortrinlige Orden og Disciplin og den pludselige Venlighed, der afløste Mistroen, forun-

drede og behagede deres Gjæster i lige Grad. Hvilken mærkelig Forandring spores ikke her i Sagernes Stilling! For faa Uger siden erholdt engelske Skibe kun med Vanskelighed Tilladelse til at nærme sig Havnen i fredelige Hensigter. Efterat de havde kastet Anker, omgaves de af Vagter og vare underkastede strængt Opsyn — ingen Landgang, ingen Handel kunde finde Sted, for at intet Forsøg skulde blive gjort paa at sætte sig i nogensomhelst Forbindelse med Befolkningen. Admiralen gav Ordre til Overholdelsen af alle disse Regler, og de respekteredes under Spøg og Munterhed. Den Traktat, der nu er afsluttet med Japan, indeholder vel Intet om Handel, men den aabner Veien og er Forberedelsen til fremtidige Underhandlinger om dette vigtige Punkt. Den er bleven vundet uden Voldsomhed eller Trudsler. Den har hverken voldt Bekostninger eller Uleiligheder, tvertimod, de fire Skibe fandt i Nagasakis smukke Havn en sikker og sund Ankerplads i den mindre blide Aarstid. De forsynedes med frisk Proviant og Vand, Mandskabernes Sundhedstilstand forbedredes og under sex Ugers Ophold fandt ikke et eneste Dødsfald Sted. De japanesiske Embedsmænd bemærkede og forstode at vurdere den store Reenlighed, Orden og Disciplin, der ikke alene iagttoges ombord paa Skibene, men i Baadene og iland paa Øen, og udtrykte ofte sin Beundring af disse Egenskaber, saavelsom af de overlegne videnskabelige og mechaniske Apparater, ikke uden Indrømmelse af hvormeget de havde at lære og vinde ved Samkvemmet med Europæerne. Den Agtelse, der var bleven lagt for Dagen mod deres Love, den Respekt, der var udvist for deres Rettigheder, havde aabenbar gjort et godt Indtryk paa dem. Det er en mærkelig fiint organiseret, kvik Menneskerace, som fast instinktmæssig føler den svageste Raahed. Hvad de love frit og med virkelig god Villie bliver holdt uden Indskrænkning; hvad der derimod aftvinges dem, vil maaskee nok kunne klinge som Løfter, men Resultatet vil blive lidet tilfredsstillende. Det er høist sandsynligt, at hvad Sir James Stirling i al Stilhed har opnaaet i Nagasaki, vil i Værd og Varighed overgaae hvad Amerikanerne have udført i Yeddo, hvorvel dette Sidste kostede en særegen Expedition og udbasuneredes over Verden med Trommer og Trompeter. Der er endnu et andet Synspunkt, fra hvilket den afsluttede Traktat er af Vigtighed. Japaneserne ere blevne bragte til at føle og forstaae, at, da de indtage en vigtig isoleret Beliggenhed — ved Dampen sat i Forbindelse med Oceanets store Landeveie — og ere i Besiddelse af fortrinlige Havne, hvori Nationernes Flaader kunne hvile og repareres, saa kunne og ville Begivenheder indtræde, der ville gjøre deres fremtidige Afsondring umulig. I det store Sammenstød af Verdens Interesser maae de bringes til at handle som andre Folkeslag og underkaste sig civiliseret Skik og Brug. Man har nu fortalt dem om Krigen mellem Rusland og Vestmagterne, om de Aarsager, der forene sig for at gjøre Krigen uundgaaelig, og de Allianceer, der antyde en hurtig Afgjørelse. De forstaae, hvorfor England, der ikke før har besværet dem synderlig, nu har en Pligt at opfylde mod sig selv, og maa sørge for, at ingen Fiende skal benytte sig af dets Forsømmelse til at skjule Orlogsmænd eller forræderske Kaperskibe i Japans afsondrede Havne.

Dagen efter det sidste Møde sendtes Foræringer ombord til alle Eskadrens Officierer. Til Admiralen en aflang Kasse afdeelt i fire Rum, hver indeholdende en Kop, Skaal og Laag, indpakket i Bomuld og af det skjønneste og fineste Porcelain; fire Stykker Silketøi af forskjellige Farver, en sort lakeret Æske, smukt indlagt og poleret, fyldt med Syltetøier, arrangerede paa den smagfuldeste Maade; et Par smaa smukke Hunde i Kasser, i hvis Bund de laa nok saa net paa Puder; Hundene ere raske og vel dresserede, hvide med nogle faa sorte Pletter og bære røde Silke-Peleriner om Halsen. Og til Slutning et Par uhyre Fugle i et Vidie-Buur. Kommandørerne fik Kopper, Æsker og Silketøier. Lieutenanterne fem Par Kopper hver, andre Embedsmænd ti Tallerkener, alle af blaat Porcelain. Dette gjaldt som en almindelig Præsent fra Keiseren til de Fremmede. En Dag eller to før Afseilingen sendte Sir James Stirling to Pistoler til O'Bunyo og O'Medsky eller Inspektøren, hvilke modtoges og gjengjældtes

Gouvernorens Residents i Nagasaki.

med en særegen Præsent til Sir James Stirling, bestaaende af et Par Porcelains-Vaser, to store Vandbækkener, to mindre Bækkener med Laag, et sort lakeret indlagt Skab paa Fod, en flad Æske af samme Material og Arbeide samt en Krukke saki. Disse Foræringer vare af ualmindelig Skjønhed.

Fredag den 20de Oktober netop sex Uger efter Ankomstdagen, forlode Skibene Nagasakis Havn. De eskorteredes ud til aaben Sø af en Æresgarde, der slog Tom-toms og gav alle Kjendetegn paa Agtelse og Hengivenhed. Den stærke Nordost-Passat gav Skibene Vinger og bragte den i sex Dage til Hong-Kong, hvor næsten tre Maaneders Breve og Aviser ventede de spændte Reisende.

Oberst Nils Erikson.

Af denne fortjente Mand findes i en i Stockholm paabegyndt „Illustrerad Tidning" et Portræt, tilligemed en Oversigt over hans Virksomhed, hvilke vi ile med at give vore Læsere, saamegetmere som Erikson for os Nordmænd ikke blot har Interesse som en af Broderrigets udmærkede Mænd, men som den, der har deeltaget ogsaa i vore Kommunikationsanliggender.

Nils Erikson er en ældre Broder af Kalorikmaskineopfinderen John Erikson, hvis Portræt og Biographi vi have givet i vort Blads forrige Aargang (No. 11 og 22) og er nu i en Alder af nogle og halvhundrede Aar. Faderen var Brugseier og boede, da hans to nu saa berømte Sønner fødtes ham, i Egnen ved Långbanssøen, men blev siden ansat ved Göthakanal-Arbeidet; hans Sønner fulgte ham og bleve allerede i 1815 af Grev Platen antagne som Elever ved Kanalbygningen. Saaledes begyndte de „sin Opdragelse med Loddet og Muurskeden." Men imidlertid forsømte de ikke sin videnskabelige Udvikling; de studerede med Iver Mathematik og Mechanik, og uddannede sig saaledes snart for en høiere Virksomhed. Medens den yngre Broder traadte ind i Jemtlands Regiment, gik den ældre ind i det topographiske Korps og erhvervede sig snart som Vandbygger et anseeligt Navn. Om de Arbeider, hvortil dette knytter sig, giver ovennævnte Blad et omtrentligt Begreb i følgende, rigtignok noget høitravende Skildring, som vi, i Mangel af noget Bedre, her gjengive.

„Allerede ved sin Deeltagelse i Göthakanal-Arbeidet, den største blandt de af Svenske hidtil udførte fredelige Bedrifter, havde Erikson erhvervet sig Anseelse som udmærket Vandbygger. Efterat dette Værk var fuldendt, opstod der mod Slutningen af de Fyrgetyve Spørgsmaal om at lægge Slutstenen paa det Foretagende, som der udfordredes en Carl XII's Djærvhed, en Svedenborgs, en Polhems Geni til at tænke sig, og hvis Udførelse havde taget i Beslag flere Generationers samlede Kraft og Anstrængelser samt givet Ekeblad, Thunberg og Nordevall Anledning til at indskrive sine Navne i sit Fædrelands Krønike. Det var Erikson, som fik det Hverv at fuldende hvad disse havde paabegyndt og at føie sit Navn til Rækken af dem, der forud knyttede sig til Trollhättakanalens Historie. Inden kortere Tid og for mindre Bekostning, end han havde betinget, eller fra Aar 1838 til 1844 udvidede Erikson den i Klippen sprængte Kanal og byggede ved Trollhätta disse nye Sluser, gjennem hvilke Skibe lunt og sikkert, Skridt for Skridt, stige 111 Fod op og ned paa Götha-Elvens tæmmede Bølge. Udlændingen beundrer dette Værk og Svensken er med Rette stolt deraf. Det trøster ham for meget af hvad han i andre Henseender har forsømt.

Men ikke blot ved Trollhätta var den gamle Tids Værk utilstrækkeligt for Nutidens Krav. Sveriges Hovedstad besluttede, at de tvende Vande, som beskylle dens Strande, skulde forenes saaledes, at de Drager, som paa Reisen fra fjerne Lande havde drukket Havets salte Skum, maatte kunne lædske sig i Indsøens friske Vover. Femhundrede Dukater udsattes for den bedste Plan til dette Værks Udførelse. Priisbelønningen tilfaldt Erikson. Paa fem Aar vilde han fuldføre denne nye Forbindelse mellem Havet og Sveriges indre Vasdrag. Arbeidet paabegyndtes i 1846; men allerede den 28de November 1850 — altsaa et Aar forend den fastsatte Tid — blandede Havet sine Bølger med Mälarens, i den pragtfulde Sal

Nils Erikson.

af Granit, som Mälarstaden har opført til Mødeplads for disse troe Tjenerinder, hvilke den skylder sin Glands og sine Rigdomme.

Det er efter Eriksons Plan og under hans Ledelse, at Carl-Johans-Torvet i Stockholm senere er bleven forvandlet til en af de herligste Pladse, man vil see for sine Øine, og det er ligeledes Erikson, som med en for hans Folk mageløs Hurtighed omslutter Hovedstadens Strande med en Granitkreds, ved hvilke Skibe ligge trygge medens de paa Stranden udbrede al den „Rigdom, som Rigdommen betinger." Men de Drager, for hvilke Erikson saaledes har betvunget de vilde Fosse og beredt en sikker og skjøn Hvileplads ved gjæstevenlig Strand, de komme ofte med forrevne Sider tilbage fra Kampen med Stormene. Der behøvedes et Sted, hvor den Sønderrevne kunde pleies og rustes til nye Reiser. Atter henvendte Stockholms Stad sig til Erikson; han paa sin Side vendte sig til Klippen, og denne, ligesaa underdanig mod ham som Bølgen, maatte aabne sit Skjød og skjænke Stockholm en af dets nyttigste Indretninger, Skibsdokkerne paa Beckholmen.

Det største af sine hidtil udførte Værker har Erikson imidlertid ikke skjænket sit Fædreland. Svenskernes Brødre paa hiin Side af den botniske Bugt saae i det Indre af sit Land store Strækninger ligge næsten værdiløse, skjønt begavede med rige Agre, Enge og Skove. De vare værdiløse saalænge de manglede en Vei til Havet; thi Havet — siger i denne Anledning en finsk Forfatter — er Alt, Havet er det rørlige Element paa Jorden, Havet er Rigdommen og Dannelsen, Magten og Storheden. Sverige havde ved sit „blaa Baand" vist, hvorledes det gaar til, at sprede Velsignerne af denne rigdoms- og lykkebringende Berørelse med Havet til et Lands Inderste. Udentvivl opmuntrede af dette Exempel besluttede Finnerne at vove et Foretagende ikke mindre storartet end det, Svenskerne havde udført ved Anlægget af Götha Kanal. Det gjaldt at føre Saimens uhyre Vandmasse udover en Skrænt af 257 Fod til Havet, et Foretagende, som man havde paatænkt og paabegyndt allerede for 250 Aar tilbage, men for hvis Storhed den Tids techniske Indsigter vare altfor indskrænkede, saa at Arbeidet maatte opgives

Nu, da man havde besluttet paany at vove Forsøget, overlod man den øverste Ledelse af Foretagendet til Erikson, hvis Ry havde banet sig Vei ogsaa til disse fjerne Trakter. Men selv med de store Hjælpemidler, som vor Tid stiller til Ingeniørens Raadighed, var Foretagendet i Sandhed et Kjæmpeværk. For at naae det store Maal, siger den nyspaaberaabte Forfatter, for med et Trylleslag at forvandle flere hundrede Mile af Finlands Indsøstrande til Havkyst, har man gjort det Utrolige og beseiret det Umulige. Jorden, Bjerget og Vandet ere blevne Menneskene underdanige; man har kuet dem alle med Krudtet, Dampen, Steenborret og Spaden. Her et gjennemsprængt Bjerg, hist en af sit Leie bortledet Flod; her en Sø, som er bleven sænket, hist en anden, som er bleven hævet, saa igjen en tredie, som er ganske forsvunden; uhyre Mure, byggede ligesaa smukt som varigt, bundløse Kjærn udtørrede, Skove bortryddede, Jernveie byggede i sammenhængende Strækninger af flere Mile. For at kunne begribe, hvilke utrolige Vanskeligheder der har været forbundet med Bekjæmpelsen af alle disse Hindringer, bør man vide, at Arbeidet udførtes i Trakter, gjennem hvilke Saimens Vandmasser i utallige underjordiske Aarer søge sig Vei til Havet, og imidlertid træde i Lyset, snart som en Sø, snart som en Aa og snart som et bundløst Kjærn. Hvilken Djervhed af den menneskelige Aand, gjennem dette undergravede, vandfyldte Terrain at grave en fast Kanal, hvor ikke en Steen maa vakle, ikke en Væg ramle ned! Blandt de mange Hindringer, som herved mødte, tillade vi os særskilt at anføre en, da Forholdet derved charakteriserer Erikson. Det gjaldt at sænke den lille sumpige Sø Pällijärvi og sprænge Afløb for den. Man kan forestille sig, siger den finske Forfatter, et Morads af løs Dynd, som paa sine Steder havde lige til halvhundrede Fods Dybde! Nogle Dage før Midtsommeren 1851 hændte sig, at en Arbeider faldt ned i dette Dynd. Karlen forsvandt øieblikkelig, saa man paa det Sted, hvor han var sunken, kun saa Dyndet boble noget. Lykkeligviis fandtes Kammerater i Nærheden, der stak en Stang ned til ham — „men havde jeg ei kunnet svømme," sagde Manden siden, „saa havde nok Fanden taget mig dengang." Det fortælles, at da Erikson overbeviste sig om Dybden af denne forfærdelige Sump, som han skulde gjennemvade og udtørre, faldt hans Mod for et Øieblik og han var betænkt paa at lægge Kanalen til Siden af denne saa frygtelige Hindring. Men Geniet finder Udveie for Alt; man vendte tilbage til den oprindelige Plan. Paa Pæler af de største Dimensioner udførtes der, for at Materialerne derpaa kunne skaffes frem, en Jernbane af to Versters Længde midt igjennem denne Sump, og Værket fuldførtes. „Døm selv Læser," slutter den finske Forfatter, „om jeg har havt Uret, da jeg sagde, at man har gjort det Umulige." Saadant er det Værk, som under Eriksons Overopsyn er bleven udført i Finland.

Betragter man disse Eriksons Arbeider, saa vil man ikke længer forundre sig over den Popularitet, han nyder. En ikke ringe Andeel i denne Popularitet har imidlertid selve Maaden, hvorpaa Arbeiderne ere udførte; thi Erikson er ikke blot en duelig Ingeniør, hvorom Fastheden og Skjønheden ved hans Arbeider vidne, han er ogsaa en udmærket Organisator, Noget, hvorom det fuldendte Arbeide ikke kan berette, men hvilket let falder i Øinene for Enhver, som følger Gangen i et under hans Ledelse staaende Arbeide. Han synes i høi Grad at besidde dette omfattende Blik, denne Forudseenhed, som egner sig for en Leder. Han forstaar at lave det saaledes, at Alt, som udfordres til en Bygning, til rette Tid findes for Haanden paa rette Plads. Inden f. Ex. en Muur er skreden saavidt, at en Vinkel skal anbringes, ligge altid de Stene færdigbugne, som skulle danne denne Vinkel. Frugten heraf er Besparelse af Tid, Besparelse af Penge. Ogsaa her er det indtruffet, at ved næsten alle de Anlæg, Erikson har gjort, har han fuldført dem paa kortere Tid og til billigere Priis, end forud beregnet. Han har derved givet et af Behovet høiligen paakaldt Omdømme, en sund Vækkelse, og sikkerlig er som Følge heraf mangtet nyttigt Foretagende iværksat, som ellers vilde have kommet til at beroe, naar den, som skulde bekoste samme, aldrig kunne vide hverken naar Arbeidet kunde blive færdigt eller hvormeget det vilde koste. Læg hertil, at han forstaar at skaffe sig duelige Hjælpere, saaat han paa samme Tid kan lede Foretagender i vidt adskilte Trakter, samt at han forstaar at lave det godt for Arbeiderne, saa at Arbeidet gaar med Rasthed og Glæde, og man skal finde, at de svenske Jernbaneanlæg, over hvilke Erikson nylig har faaet den øverste Ledelse, vanskeligen kunde falde i bedre Hænder, og at de Forhaabninger, som herved ere blevne knyttede til hans Person, ingenlunde ere byggede paa løs Sand."

Hvad Eriksons Fortjenester af Norges Kommunikationsvæsen angaar, bestaar disse ikke saameget i den direkte Indflydelse han har havt derpaa, som meget meget mere deri, at

han ved sine Undersøgelser og Overslag har vist, hvilke nyttige og dog ikke overvættes bekostelige Anlæg der i den Retning kunde og burde gjøres hertillands. Hans fortrinligt udarbeidede Forslag til Glommens Farbargjørelse kom vel ikke til Benyttelse, da Storthinget foretrak Jernbane; men det paaskyndede dog dette Anlæg ved at stille Sagen saaledes, at det blev fuldkommen klart, at Noget nu maatte gjøres for at aabne en Kommunikationsforbindelse med Norges Opland, og at man kun havde at vælge mellem tvende Alternativer, det Mere eller Mindre. Mossekanal-Anlægget fremskyndede han forsaavidt hans efter Foranledigelse af Amtmand Birch-Reichenwald foretagne Undersøgelser og gjorte Overslag autoritetsmæssigt afviste Tvivlen om dets Udførbarhed for en forholdsviis ringe Bekostning. Ved selve Arbeidet er imidlertid hans Plan ikke ganske bleven fulgt. Ogsaa med Hensyn til Anlægget af Skienskanalen er Erikson tagen paa Raad.

Han kan saaledes siges at have Fortjenester af vort Kommunikationsvæsen, der afgave en virkelig Grund til hans Udnævnelse som Ridder af St. Olafs Orden.

Den katholske Kirke i Christiania.

Efterat Katholikerne i over 300 Aar ei havde udøvet offentlig Gudsdyrkelse i Norge, ankom i Begyndelsen af 1843 en romersk-katholsk Præst til Christiania for at forrette Barnedaab over en her boende udenlandsk Konsuls Barn. Dette gav formeentlig Anledning til at 37 af Christianias Indvaanere, der bekjendte sig til den romersk-katholske Religion, ansøgte Hs. Maj. Kongen om naadigst Tilladelse til at forene sig til en katholsk Menighed med egen Præst, for under Lovens Beskyttelse at kunne udøve deres Religions-Kultus.

De anførte i denne Anledning i deres Ansøgning, at de længe havde maattet savne den Trøst at have en egen Sjælesørger og ved hans Bistand erholde den religiøse Veiledning og Opbyggelse, som deres Kirke meddeler sine Lemmer; men at de efter foreløbig at have henvendt sig til den apostoliske Vikarius i Stockholm, havde erholdt Tilsagn om, at en Geistlig af deres Tro vilde tage stadigt Ophold iblandt dem, forsaavidt naadigst Tilladelse for ham dertil, samt til at forestaa deres Forsamling som Sjælesørger maatte kunne erhverves. En Tilladelse, som den ansøgte, nærede de saameget mere Haab om at blive meddeelt, som det ogsaa i forrige Tider, førend Privatlovgivningens Strænghed var bleven modificeret ved Grundlovens Aand, og en med Nutidens tolerante Anskuelser stemmende mildere Fortolkning af de ældre Love havde gjort sig gjældende, har været tilladt Katholiker uforstyrret at udøve deres Religion i Christiania, i hvilken Henseende de vedlagde en af 2de i Christiania dalevende Mænds given Bevidnelse om, at der for omtrent 50 Aar siden har været forrettet Gudstjeneste i Christiania af 2de katholske Geistlige.

Efterat Christianias Stiftsprovst og Biskop, samt det theologiske Fakultet havde erklæret sig for Ansøgningens Indvilgelse, blev det ved kgl. Resol. 1843 naadigst tilladt de i Christiania værende Bekjendere af den romersk-katholske Religion indtil Videre at danne en særskilt Menighed med en egen Præst, som kan forrette Gudstjeneste for bemeldte Menighed og imellem dem indbyrdes udføre Vielser og andre ministerielle Forretninger efter den romersk-katholske Kirkes Ritus, uden at der dog offentlig maatte foretages Processioner med Sakramentet eller Helgenbilleder.

Den 13de Novb. samme Aar blev nedsat en kgl. Kommission, bestaaende af Høiesteretsassessor Motzfeldt samt Præsterne W. A. Wexels og A. Stenersen, for at revidere de gjældende Forskrifter om de fra Statskirken afvigende Religionsbekjendere m. V., hvilken Kommission i sin Betænkning og Indstilling blandt Andet ytrer, at Kommissionen intet Dieblik har kunnet miskjende Nødvendigheden af, at de gjældende, i høi Grad intolerante Bestemmelser angaaende de fra Statskirken afvigende christelige Religionsbekjendere blive ophævede, hvorhos den anseer det i vore Dage overflødigt at udvikle Grundene for, at Enhver bør kunne dyrke Gud paa den Maade, han anseer for den rigtige. I Tydskland finder ifølge Forbundsakten imellem de tre Hovedgrene af den okcidentale christelige Kirke, i Henseende til Nydelsen af borgerlige og politiske Rettigheder fuldkommen Lighed Sted, og i England er Religionsfriheden ligeledes meget udstrakt; dog det fuldkomneste Exempel i denne de civiliserede Nationers Fremadskriden, fremviser unægtelig Frankrig. Kommissionen antog det derhos ophøiet over al Tvivl, at Begrebet af en Statskirke eller navnligen den Bestemmelse, at en vis Religion skal være Statens offentlige Religion (Grundlovens § 2), ingenlunde udelukker afvigende Troesbekjendere fra Adgangen til at tilstedes fri offentlig Religionsøvelse. Saa ønskelig Troens eller Kirkens Eenhed i samme Stat end er, — siger Kommissionen fremdeles — saa ophører den dog at være et Gode, naar den alene hviler paa ydre Tvang, og Maalet forfeiles altid, naar Troen søges bekræftet og haandhævet ved Forfølgelse for afvigende religiøse Meninger, idet Forfølgelse og Martyrdom til alle Tider kun bidrog til at bestyrke og befæste Afvigelser, der i den aandelige Strid under kirkelig Frihed maaskee hastigt og sporløst vare forsvundne.

Endvidere antog Kommissionen, at den offentlige Religionsøvelse, som skulde tillægges ethvert christeligt Religionssamfund her i Riget, ei burde underkastes andre Indskrænkninger end de, som flyde af Statens Love, almindelig Sædelighed og den Skik og Orden, hvorefter Enhver i Staten har at rette sig. Med sand Agtelse for Andres Samvittighed og afvigende Tro vil man heller ikke for Exempel i vor Kirke kunne tage nogen religiøs Forargelse af den katholske Kirkes offentlige Processioner, og for saadanne mangesteds forekommende Forbud, som t. Ex. det imod Brugen af Klokker ved tolererede Religionssamfunds Gudstjeneste, hvilket ogsaa hos os forekommer i de Reformeertes Privilegier, kan neppe nogen fyldestgjørende Grund anføres.

Det af Kommissionen forfattede Udkast til Lov angaaende Christne, som ei ere Medlemmer af Statskirken, blev derefter af vedkommende Departement tilstillet saavel Rigets Biskopper, som det theologiske Fakultet for at give disse Autoriteter Adgang til at fremsætte de Bemærkninger ved samme, hvortil der maatte findes Anledning, hvilken Adgang dog ikke benyttedes af Throndhjems Biskop (Riddervold), ligesom Tromsø Biskop ved Sygdom forhindredes fra at ytre sig om Lovudkastet. De øvrige Biskopper vare i det Væsentlige enige med Kommissionen, medens det theologiske Fakultet, uagtet det var enigt med Kommissionen i det Princip, der laa til Grund for Lovudkastet, formeente, at man handlede rigtigst i for Nærværende ikke at tage Lovudkastet tilfølge, men heller indskrænke sig til at tilstaae Religionsfrihed i Almindelighed for alle christelige Religionspartier og forbeholde sig Adgang, efterhaanden som Dissentere nedsætte sig i vort Fædreland, til at ordne Forholdene saaledes, som man med Hensyn til hvert enkelt Parties Eiendommelighed finder det hensigtsmæssigst. Hvad der hovedsagelig begrundede denne Fakultetets Anskuelse var for det Første Overbeviisningen om, at det vilde være rigtigere at lade Tiden udvikle Forholdene, og efterhaanden som dette skeer, og man kan bygge paa Erfaring, at fatte sine Bestemmelser istedetfor allerede nu, da man dog i disse Sager for en stor Deel maa bygge a priori, at fastsætte disse. Man vilde udentvivl ved at have havt Dissentere en længere Tid hos sig, faae Die paa Meget, som man nu ikke er bleven opmærksom paa, og saaledes kunne ordne Forholdene langt bedre end det nu kan skee.

Efterat Kommissionen af Departementet havde erholdt Adgang til at gjøre sig bekjendt med de indkomne Erklæringer over dens Lovudkast, erklærede den, ikke at have kunnet overbevise sig om Hensigtsmæssigheden af den af det theologiske Fakultet foreslaaede Fremgangsmaade, da de borgerlige Forholde ere saaledes sammenflettede med de kirkelige og Lovgivningens almindelige Bestemmelser staae i saadan Forbindelse med Religionen og Kirken, at Betydningen af Religionsfrihed ingenlunde i og for sig er given, hvorfor en Lov, der indskrænkede sig til at tilstaae Religionsfrihed uden nogen nærmere Bestemmelse, vilde lede til uendelige Vanskeligheder i Anvendelsen.

Departementet var enig med Kommissionen i, at intet afgjørende Hensyn burde tages til Fakultetets Betænkeligheder og fandt derfor i den Henseende Intet at erindre mod Lovudkastet, hvorfor det troede, at de Principer, paa hvilket det var bygget vilde befindes at være stemmende saavel med vor Statsforfatnings Aand som med Tidsalderens Fordringer og Nationens aandelige Udvikling.

Med enkelte Forandringer blev derefter Lovudkastet fremsat for Norges 11te ordentlige Storthing, hvis Kirke-Kommitte med nogle nye Forandringer indstillede Forslaget til Antagelse.

Efterat have passeret Odelsthing og Lagthing, blev Storthingets Beslutning af 4de Juni 1845 om Lov angaaende dem, der bekjende sig til den christelige Religion, uden at være Medlemmer af Statskirken, under 16de Juli s. A. sanktioneret af Hs. Majestæt Kongen.

Paa denne i Korthed sammenfattede historiske Grundvold hviler altsaa Kirkebygningen for den katholske Menighed i vor Hovedstad, af hvis Ydre vi nedenfor have leveret en Skizze.

Den katholske Kirke i Christiania kan betragtes som et Monument, vistnok ikke af Bygningskunsten — den skulde jo nærmest kun tilfredsstille en ringe og kun lidet vorende Menigheds Behov — men vi mene et Monument af den Lov ang. fri Religionsøvelse, der ogsaa i vort oplyste og fremadskridende Fædreland har gjort sig gjældende: som saadant vidner det om Ret og Sandhed; thi dette, en elsket Konges Valgsprog udtaler sig i vort frie og ædelttænkende Folks Lovbestemmelse, under hvis Beskyttelse de katholske Christne nu paa sin Maade kunne dyrke Gud og for denne Velgjerning opsende sin Tak til Ham, for hvem alle sande Christne ere Eet.

Specielle Detailler over den nye katholske Kirkebygning forbeholde vi os at meddele senere, navnligen naar den vil blive indrettet for Gudstjenesten.

S.

Den katholske Kirke i Christiania.

Fra Krim.

Følgende mærkelige Brev, skrevet af en Officier i den engelske Armee ved Sebastopol, findes i „Sunday Times" for 18de Februar.

Da jeg for nogle Uger siden meddelte Dem mine Jagttagelser med Hensyn til de herværende franske og engelske Armeers komparative Fortjenester, sagde jeg, at der i den franske Armee ikke fandtes nogen saadan Ting som „Opinion", at Officiererne betragtede sin Stilling ene og alene som Profession og Soldaten ikke kjendte andet end Disciplin, men at der paa den anden Side i den franske Armee — og heri dannede den en paafaldende Modsætning til den engelske — fandt et socialt Lighedsforhold, jeg kunde fristes til at sige en Familiaritet, Sted mellem Officierer og Mandskab, der fremkaldte en vis munter esprit de corps, der har store Fordele i en saa vanskelig Stilling som den, hvori vi befinde os. Nu skylder jeg med samme Upartiskhed at berette, at siden den Tid en væsentlig Forandring er foregaaet heri, og at den franske Militærdisciplins Baand ere paafaldende løsnede, en Forandring, der er truende nok i sin nuværende Skikkelse og hvis Følger ere uberegnelige. Det er en uimodsigelig Kjendsgjerning, at physiske Lidelser altid have en mere eller mindre opløsende Indflydelse paa Armeer, hvor vel disciplinerede de end ere. (Tre Dages Regnveir i Felten har ofte virket skadeligere paa Armeers moralske Tilstand end tre tabte Slag). De veed af egen Erfaring, at denne sørgelige Indflydelse kan formindskes ved at holde Armeen i uafbrudt Bevægelse, i idelig Forandring af Plads og Virksomhed, men neppe vil De kunne forestille Dem hvorvidt denne sørgelige Indflydelse kan strække sig i en Armee, der i hele Maaneder er lænket til en og den samme forfærdelige Plet under uafbrudt Anstrængelse, Arbeide og Lidelse uden Nogetsomhelst, der kan give Sjælen dette elastiske Opsving, som alene formaar at gjøre Legemet ligegyldigt for Lidelser. Vedbliver Stillingen endnu i nogen Tid som den er (og jeg indseer ikke at den lettelig vil kunne forandres til det bedre) antager jeg det for Givet, at en Militæropstand vil finde Sted i den franske Armee.

Fra først af hørtes en Underhaands-Knurren: „Hvorfor lader man os ikke storme? Vi blive svagere Dag for Dag. Vi kom her for at slaaes. Vi bryde os ikke om hvem eller hvormange vi have at møde, men at krepere som Hunde, er for haardt, vi kan ikke bære det!" Efterhaanden steg denne Underhaands-Knurren til et høit: „Vi ville ikke bære det."

Denne ophidsede Stemning forøgedes i høi Grad, da det blev bekjendt i Leiren, at de otte eller ni tusinde Polakker i Sebastopols Garnison tilbød Frafald en masse paa den Betingelse, at det maatte tillades dem at danne et særskilt Korps med Magten til at rekrutere sine Rækker blandt deres egne Landsmænd, et Korps, der kunde anvendes i Østersøen som ved Pruth, og at dette Tilbud var bleven forkastet af de allierede Magters Overstbefalende.

Dette er en Kjendsgjerning, hvis Sandhed jeg indestaar Dem for, da jeg har den fra sikre Kilder og jeg kan ligeledes garantere Dem den Kjendsgjerning, at Polakkerne i de daglige Udfald fægte mod os med sand furia francica. Efterat dette Afslag til Polakkerne er bleven bekjendt i den franske Leir ved tilfældig Samtale med Krigsfanger (af Desertører have vi blot faa), har jeg med mine egne Øren hørt lidenskabelige Udbrud i følgende Aand: „Det er jo soleklart at vi ikke ere sendte hid for at gjøre Russerne Fortræd, hvorledes kunde man ellers have forkastet vore gamle Allierede, Polakkernes Tilbud? Vi ere solgte. Regjering og Aristokrati have dannet en Komplot for at berøve Frankrig sin eneste prøvede Armee af ubøielige Proletarier, for at lade Landet aabent for et Indfald af vore nedarvede Fiender." Under Indflydelsen af denne smittende Fordom høres der allerede Tale om Deputationer, der sendes til Generalerne med det Forlangende at føres „til Storm eller hjem." Dette bringer mig til at erindre, at Zouaverne i 1851 voterede en masse mod Napoleon

samt de Skrig „Leve Lamoriciere,“ jeg hørte ved Varna under St. Arnauds og Raglans lange fordærvelige Uvirksomhed.

Ruslands Regenter.

I det af Emil Girardin redigerede franske Blad „la Presse“ for 4de denne Maaned findes følgende interessante Notizer om Ruslands Regenter:

Rusland tæller tre officielle Dynastier:

1) Varegernes Dynasti, som begynder i 862 med Rurik, en Fyrste af skandinavisk Oprindelse.
2) Storfyrsterne af Volodimirs Dynasti, som begynder i 1157 med Andreas I Jurevitsch, som blev myrdet i sit Pallads.
3) Czarerne og Keiserne af Huset Romanoff, som begynder i 1613 med Michael, og hvortil hører Peter den Store, Grundlæggeren af det nuværende russiske Monarchis Storhed.

Peter den Store besteg Thronen i 1682. Han reformerer sit Rige med Øxen i Haanden. Hans Søn Alexis, forfærdet over hans Grusomheder, flygter først til Østerrige, siden til Neapel. Peter lokker ham ved Smigrerier tilbage og Alexis bliver dømt til Døden. Czaren forvandler hans Straf til livsvarigt Fængsel. Den følgende Dag dør Alexis af Gift. Hans Moder, som kort efter indespærres i et Kloster, dør pludseligt. Peter ægter Katharina Skowrusky. Czaren bliver gammel og hver Dag mere mistroisk og grusom. Han truer med at nedstyrte sin Yndling Mentschikoff fra hans høie Stilling.

I 1725 dør han pludseligt i sit Slot Petershoff. Katharina I følger ham paa Thronen og dør to Aar efter.

Mentschikoff ophøier Peter II, den ulykkelige Alexis's Søn, til den keiserlige Værdighed.

Peter II dømmer Mentschikoff og hans hele Familie til Landsforviisning til Sibirien.

Familien Dolgoruki regjerer Czaren og hans Rige.

De gamle Bojarer komme til Magt igjen. De indfødte og indvandrede af Peter og Katharina begunstigede Eventyrere forfølges. I 1730 dør Peter II pludseligt.

Det gammelrussiske Parti bemægtiger sig ved en kortvarig Reaktion Regjeringen. Det udraaber til Keiserinde Hertuginde Anna af Kurland, Peter den Stores Broderdatter, Datter af den paa hans Befaling myrdede Iwan. Familien Dolgoruki, som har givet hende Kronen, bliver sendt til Sibirien. Kurlænderen Biren, Annas Yndling, regjerer Rusland. Han lader, uden Lov og Dom, transportere 25,000 Mennesker til Sibirien.

Anna dør af Tæring i 1740.

Biren sætter et Barn paa Thronen, Iwan, Søn af Hertugen af Brunsvig-Lüneburg og af en Niece af Keiserinden Anna. Den nye Yndling, General Münnich, sender Biren til Siberien. Franskmanden Lestoq, en Barbeer af Stand, danner en Sammensværgelse med Elisabeth, en Datter af Peter den Store. Begge trænge ind i Hertugen af Brunsvigs Sovegemak, den lille Iwan bliver tagen ud af Vuggen og sendt til Fæstningen Schlüsselburg. Hans Forældre kastes i Taarnet ved Kolmogora, hvor de to dø efter 20 Aars Lidelser.

Saasnart Elisabeth er bleven Keiserinde, lader hun Hertugen af Holstein-Gottorp, en Søn af hendes Søster, komme til Rusland. Elisabeth dør af en ubekjendt Sygdom i 1762. Hertugen af Holstein-Gottorp bestiger, efter sin Tantes Død, Thronen under Navnet Peter III.

Katharina af Anhalt-Zerbst, hans Gemalinde lader ham endnu i samme Aar dræbe i hans Pallads Petershoff.

Nogle Dage derefter frister den unge Iwan i sit Fængsel i Schlüsselburg samme Skjæbne.

Med ham ender Romanoffernes legitime Dynasti.

Fra nu af have de russiske Czarer ikke længere en Draabe moskovitisk Blod i sine Aarer.

Katharina og hendes Yndling Potemkin styre Rusland. Hun forfølger med unaturligt Had sin Søn Paul, der ved sit Kalmukphysiognomi og sine røde Haar røber sin finske (?) Herkomst. Hun dør af et Slagtilfælde i 1796.

Paul I. gifter sig med en Prindsesse af Würtemberg og bestiger Thronen.

Han lader Peter III. opgrave og paany høitideligt begrave. Af en lunefuld og for sine Omgivelser farlig Charakteer, dør Paul, uagtet al sin Aarvaagenhed og Forsigtighed, kvalt ved sit eget Skjærf, Natten mellem 23de og 24de Marts 1801.

Alexander følger ham. Mod Slutningen af sit Liv hengiver han sig til Mysticisme. Hans Yndling, den grusomme Araktscheff regjerer i hans Navn. De russiske Orthodoxe mistænke Keiseren for Tilbøielighed til katholske Ideer. Den 1 December 1825 dør Alexander i Taganrog af en hemmelighedsfuld Sygdom.

Der vare tre Sønner af Keiser Paul tilbage. Kostantin frasiger sig Thronen til Gunst for sin Broder, erholder Statholderskabet over Kongeriget Polen og døer 1831, efter et Besøg af Grev Alexis Orloff.

Hans Gemalinde følger ham snart i Graven.

Nikolaus bestiger Thronen i 1825. Han begynder sin Regjering ved at kvæle Opstanden af 13de December i Blod. Efter 30 Aars Regjering dør han den 2den Marts 1855 i Petersburg, af en Lungesygdom ifølge „Monitøren“ og officielle Rapporter, af Apoplexi ifølge „Debats.“ Michael, Pauls fjerde Søn, døde pludseligt i Warschau i 1848 under Krigen i Ungarn. Storfyrst Michael havde været mod Ruslands Intervention i Ungarn; desuden forlangte han for sig Vicekonges Værdighed i Polen. Keiser Nikolaus I Paulovitsch er født den 6te Juli 1796. Hans gjenlevende Kone, Alexandra, Datter af Frederik Wilhelm, Konge af Preussen, er født 13de Juli 1798 og en Søster af den regjerende preussiske Konge. Den nuværende Keiser Alexander II, Nikolaus's ældste Søn, er født 29de April 1818, altsaa nu 37 Aar gammel. De øvrige Børn efter Keiser Nikolaus ere Storfyrstinde Maria, Enke efter Hertugen af Leuchtenberg; Storfyrstinde Olga, Kronprindsesse af Würtemberg; Storfyrst Konstantin, født 21de September 1827, Storadmiral; Storfyrst Nikolaus, født 8de August 1831; Storfyrst Michael, født 25de Oktober 1832.

Literatur og Kunst.

Det nye Treaktsstykke „Et Fiskerhjem,“ der i Søndags opførtes paa det norske Theater, er, om vi ikke tage mærkelig feil, oprindelig skrevet af Forfatteren til „Prinds Arthur“ og „en Morgen ved Eidsvold“ og siden omarbeidet af den af Theatrets Bestyrere, der har beriget Repertoiret med „Huusjomfruen.“ Omarbeideren maa da vel fornemmelig tilskrives Stykkets Alvor og Fjernelsen af alt Bombastiskt og Uvedkommende. Om end Knapheden og Simpelheden er drevet nær til jævn Prosaiskhed, saa er derved dog vistnok vundet i dramatisk Henseende. Hvorvidt forresten Stykkets Emne hører blandt dem, som nogen begavet dramatisk Forfatter gjærne vælger til Behandling, og hvoraf en moden Forfatter paa anden Haand kan faa en Bygning frem, der lønner Umagen, vil jeg overlade til Læseren at afgjøre, naar han har hørt Stykkets Intrige. Thormod en Fisker, har tvende Døtre, Gjertrud og Anne. Gjertrud elsker Fiskeren Bjørn, men Per, der er bleven rig ved at tænde falske Fyr og ved anden Udaad, nøder Thormod, af hvem han har Penge tilgode, til at give ham Løfte om hende. Nu indtræder Handlingen dermed, at Gjertrud Aftenen før Bryllupet sidder grædefærdig paa Klippen og seer udover Fjorden efter Bjørn. Han kommer og lader de Ord falde, at han vil dræbe sin Rival, der just er ude ved Søen, hvor et Skib er i Havsnød. Nødskud høres, og Bjørn, Thormod og Halvor (der elsker Anne) ile trods Uveiret til Redning. Det er Hjelm, Egnens nye Godseier, som er i Fare, men hvem de redde. Bjørn forlader ved Stranden sine Kammerater; Per forsvinder og der findes Blodspor efter ham paa en Klippe ved Søen; der ligger ogsaa Bjørns Tollekniv. Han er dræbt og Mistanken falder paa Bjørn, hvem dog Halvor forgjæves vil formaae til at flygte. Godseieren giver sig nu til at opspore Gjerningsmanden, idet han spiller Sorenskrivers og Lensmands Rolle paa engang. Bjørn forhøres og forvares. Imidlertid kommer Per tilbage med ombundet Hoved. Hans Ven Mons, der skulde arve ham og som har været ivrigst i at føre Beviser for Bjørns Skyldighed, har stødt ham udover Fjeldet, men denne har kravlet sig fast i en Klipperevne, indtil der kom Folk til Redning. Nu er Bjørns Uskyldighed godtgjort, Pers Forbrydelse kommer for Dagen, Thormod bekjender sin Medvidenhed i hans falske Fyrtænding og spørger Godseieren om han skal komme paa Slaveriet, men faar det Svar, at han slipper vel med kort Fængsel. Derpaa faar Gjertrud sin Bjørn, og endt er denne eensformige Kval, der har udgjort hendes Charakteer hele Stykket igjennem. Halvor faar Anne. Som man seer, bestaar Intrigen af en ordentlig Kriminalhistorie. Da der igjennem hele Stykket er Graad og Tændersgnidsel, indtil Pers pudseerlige Opstandelse fra de Døde, hvorved da Alt ender i Lystighed, kunde man kalde dette Produkt en Kriminal-Tragi-Komedie. Første Akt er den bedste; den har en vis Anskuelighed og charakteristisk Situation, og er belivet af det friske Sømandsliv, man ligesom øiner bag Scenen. Anden Akt nedstemmer Tilskuerens Forventning. Den er kummerlig, uhyggelig og piinlig. Tredie Akt er noget taaleligere, men den Dræbtes Tilbagekomst gjør et næsten parodiskt Indtryk.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Rigtigheden af vor Anmærkning, at Rathke først udnævntes til Overlærer ved Christiania (ikke Kongsbergs) Skole, afviser Aftenbladet uagtet det indrømmer, det staar i Kraft's og Nyerups Literaturlexikon. Inden Forf. gjorde sin Anmærkning, havde han raadført sig med en anden Kilde, nemlig den officielle danske „Hof- og Stats-Kalender for Aar 1801,“ i hvis 167de Kolonne „Jens Ratje“ anføres som den femte eller sidste blandt Overlærerne ved Christiania Skole. I Kalenderne for 1804, 6, 7 og 9, hvilke Forfatteren gjennemgik, søgte han forgjæves Rathke blandt Lærerpersonalet ved nogen af de ovennævnte Skoler, og 1810 (15de Aug.) blev han jo Professor. Om Rathke alligevel senere (end 1801) har været Lærer ved Kongsbergs Skole vil Forf. ikke afgjøre, ligesaalidt som han ved Anførelsen af hiin, som det dog maa synes, hjemlede Kjendsgjerning har udelukket Muligheden deraf.

Norge.

Christiania. Under 10de Marts er Exam. jur. J. N. Egeberg meddelt Autorisation som Sagfører ved Underretterne (søndre Bergenhuus).

— Under 16de Marts er Underretsprokurator J. A. Dahl konstitueret som Politimester paa Kongsberg.

— Kand. theol. Johnson har erholdt et ledigt Adjunktstipendium paa 200 Spd.

— En ung Landsmand, Hr. Birch, har debutteret paa Christiania Theater.

— Hospitalsforstander Heiberg er konstitueret som Sorenskriver i Aker.

— Under 10de Marts er Høiesteretsadvokat C. W. Andresen konstitueret som ordentlig Assessor i Høiesteret.

— Kongen har skjænket 200 Spd. til Christiania Trængende.

— Selskabet for Folkeoplysningens Fremme bekjendtgjør, at nye (fra 1855) indtrædende Medlemmer ville for 2 Spd. erholde samtlige af Selskabet i de tre henrundne Aar udgivne Skrifter.

Brevig. Den første norske Assuranceforening har i 1853 havt en Præmieindtægt af 122,509 Spd. Nettobeløbet af den indvundne Diskonto har udgjort 3,977 Spd. 34 ß. Medlemmerne have erholdt godtgjort ½ pCt. Overskud med 15,821 Spd. 41 ß.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Statsraad Reuterdal er udnævnt til Biskop i Lund, og theol. Prof. i Upsala L. A. Anjou er kommet i hans Sted.

England. Russell valgtes i City den 3die Marts til Parlamentsmedlem uden nogen Opposition; men Vælgerne erklærede, at de viste ham denne Tillid i Haabet om, at han saavelsom den øvrige Regjering „strax vilde tage kraftige Forholdsregler for at gjøre en Ende paa det slette Forvaltningssystem, som, baseret paa Slendrian og haandhævet af uduelige Mænd, havde ledet til denne Krigs uhældige Begivenheder.“

Frankrig. Den 1ste dennes blev den unge Fyrst Czartoryski og Dronning Christines ældste Datter med Hertugen af Rianzares viede i Malmaison af Kardinal Donnet.

Østerrig. Keiserinden nedkom den 5te med en Prindsesse.

— Den 4de ankom John Russell til Wien og havde strax Sammenkomst med Grev Buol og Lord Westmoreland.

I Holland have ødelæggende Oversvømmelser fundet Sted.

Rusland. Keiser Alexander den Anden har udstædt følgende Manifest: „Keiser Nikolaus er efter en hurtig udviklet svær Sygdom afgaaet ved Døden den 2den. Ligesom den Afdøde ofrede uafbrudt Møie og Omsorg for sine Undersaatters Vel, saaledes aflægge vi, idet vi bestige det russiske Riges samt det derfra uadskillelige Kongerige Polens og Storfyrstendømmet Finlands Throner, for Gud det Løfte, at betragte Fædrelandets Vel som vort eneste Maal. Maatte Forsynet, som har givet os et saa høit Kald, lede og bevare os, saa at vi opretholde Rusland paa det høieste Trin af Magt og Ære, og saa at gjennem os de Ønsker og Hensigter maatte opfyldes, som Peter, Katharina, Alexander og vor Fader have næret. Vore Undersaatters Omhu og Bønner give os sin Bistand! Vi befale Edens Aflæggelse til os og vor Thronfølger Nikolai Alexandrowitch.

— Den nye Keiser har foruden ovenstaaende Manifest udstædt følgende Dagsbefaling til Hæren: „Tapre Krigere, Krigens, Thronens og Fædrelandets tro Forsvarere! Det har behaget den almægtige Gud at hjemsøge os med det bitreste, tungeste Tab. Vor fælles Fader og Velgjører er tagen fra os. Midt under den utrætteligste Omhu for Ruslands Vel og de russiske Vaabens Ære er min høistelskelige Fader, Herre og Keiser Nikolaus Paulowitsch gaaet over til det evige Liv. Hans sidste Ord vare: „Jeg takker mine herlige tro Garder, som 1825 reddede Rusland; jeg takker den tapre og tro Hær og Flaade; jeg beder til Gud, at han altid vil bevare dem med samme Tapperhed, samme Aand, hvormed de under mig have udmærket sig. Saalænge denne Aand bevares, er Ruslands Ro sikret, saavel i det Indre som udad, og da Ve over dets Fiender! Jeg har elsket mine Tropper som mine Børn, har søgt saameget som muligt at forbedre deres Stilling; om ikke Alt er lykkets mig, kom dette ikke af Mangel paa god Villie, men deraf, at jeg enten ikke vidste bedre eller formaaede mere.“ Maatte I stedse i Eders tro Hjerter bevare disse uforglemmelige Ord som Beviis paa hans oprigtige Kjærlighed til Eder, hvilken jeg ogsaa i fuldt Maal nærer, og som et Underpant paa Eders Hengivenhed for mig og Rusland.

— De seneste Aviser bringe udførlige Efterretninger om Keiserens Sygdom. Keiseren befandt sig endnu ilde efter en overstaaet Influenza, da han trods Lægernes Raad begav sig til Ridehuset for at mønstre en Bataillon Soldater, der skulde bryde op. Om Natten efter fik han Feber med Slimsamlinger i Lungerne, og omsider lammedes disse. Inden sin Død tog han en øm Afsked med Keiserinden, idet han takkede hende for de 40 Aar af Lykke, hun havde beredt ham. Sine Børn og Børneborn formanede han til altid at blive enige og ære hende som Moder. Til Keiserinden, som, badet i Taarer, ytrede sit Haab og sin Overbeviisning om, at hun snart skulde følge den, hun elskede høiere end sit Liv, svarede Keiseren: „Nei, Du skal leve for at være et Foreningsbaand mellem vore elskede Børn.“ Keiseren tog ogsaa Afsked med Grev Orloff, Grev Adlerberg og Krigsministeren Fyrst Dolgoruki, samt gav med den største Rolighed Grev Adlerberg sine Befalinger om sin Begravelse; i 8 Dage, befalede Keiseren, skulde hans Lig ligge paa Paradeseng i Vinterpalladset og de derpaa følgende 8 Dage i Fæstningskirken (St. Pauls og Peters), hvor ogsaa Begravelsen skulde finde Sted. Keiserinden blev nu en halv Time ganske ene med Keiseren, hvorefter Hs. Maj. havde en lang Samtale med Thronfølgeren. Hs. Maj. lod derefter tilkalde alle sine private Tjenere, takkede dem for deres tro Tjeneste og tog Afsked fra dem med de Ord: „Beder Gud for mig, og anraaber hans Mildhed, paa det han maa forlade mig, hvad jeg har syndet mod ham og min Næste.“ Omtrent Kl. 11 Formid. (d. 2den) kunde Keiseren, kun med Vanskelighed længer udtrykke sig, og efterhaanden syntes Hs. Maj. at tabe Bevidstheden om, hvad der tildrog sig omkring ham. Nogle Øieblikke før sin Død sagde han dog med klar og rolig Stemme: „jeg føler, at min sidste Time er nær,“ og nogle Minutter efter eller Kl. 12¼ opgav Keiser Nikolaus I sin Aand. I det Øieblik Keiseren udaandede, holdt Keiserinden hans Haand i sin, og først da den var bleven kold, forlod hun Keiserens Seng, ved hvilken hun var forbleven uafbrudt i flere Timer. Saavel hele den sidste Nat som i selve Dødsstunden har Keiserindens forbausende Sjælsstyrke ikke forladt hende et Øieblik.

— Nikolaus havde før sin Død tilbagekaldt Mentschikoff fra Krim og givet Overkommandoen til Gortschakoff.

Krigsskuepladsen. Canrobert angiver Russernes Tab ved Eupatoria til 500 Døde og 2000 Saarede.

— Monitøren melder, at det den 22de lykkedes Russerne at anlægge betydelige Jordforskandsninger foran de Allieredes Værker ved Sebastopol; disse bleve Natten til den 25de indtagne af de Allierede. Franskmændenes Tab beløb sig til 100 Mand. Mentschikoff rapporterer, at de bleve slagne tilbage med et Tab af 600 Mand. Senere har han meldt, at Natten til 1ste Marts have Russerne igjen opkastet en Redoute.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Moss Sorenskriverembede med en aarlig Bruttoindtægt (1849—55) af 2132 Spd. 35 ß. Paa Embedet hviler en aarlig Pension af 600 Spd. (I f. Nr. stod ved Trykfeil Byfogedembede.)

Prosektor- og Konservatorposten ved det anatomiske Museum med 400 Spd. i Gage.

Kathketembedet med Førstelærerposten ved Borgerskolen i Farsund.

Fyrforvalterposten ved Færder Fyr med 550 Spd. i aarlig Løn.

En Sagførerpost ved Underretterne (Budskeruds Amt.)

En Omgangsskoleholderpost i Thuno Pstg. med 40 Spd. i Løn.

En Skorsteensfeierbestilling ved Frederiksværns Værft.

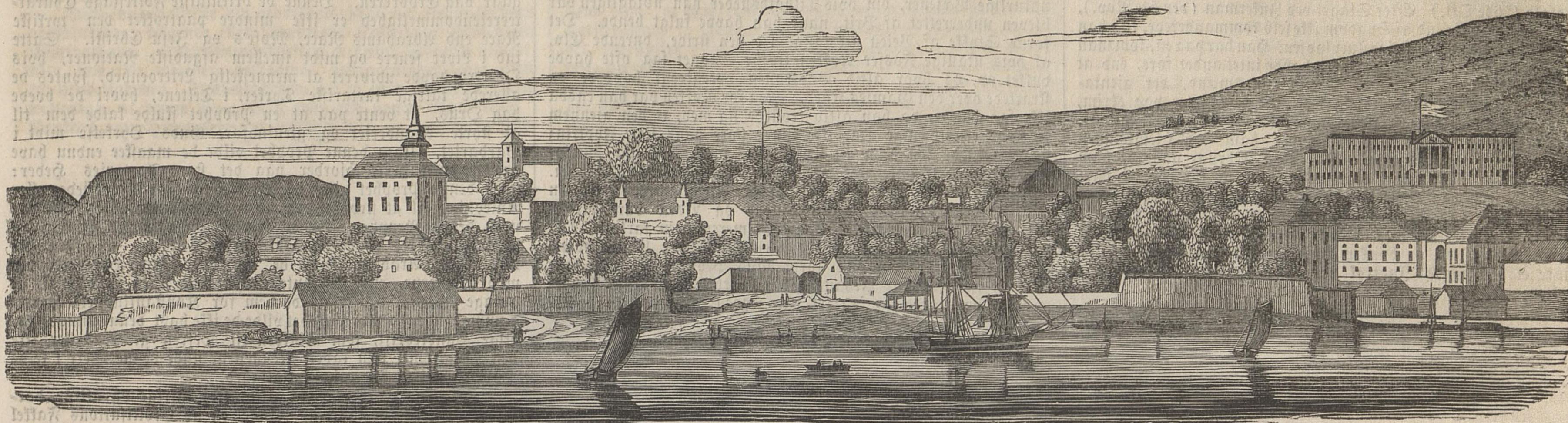
En Gjordemoderbestilling i Sando Sogn,

☞ I alle Landets Boglader, Postkontorer og Postaabnerier modtages Subskription paa nærværende Blad, der udkommer i Christiania hver Løverdags Aften med et Nummer paa 12 Spalter. Subskriptionsprisen er fra forrige Aars Begyndelse (1854) nedsat til 60 ß. Kvart. for indenbyes og 66 ß (Postporto indbefattet) for udenbyes Abonnenter. Et Bind eller en Aargang bestaar i Regelen af 52 Nr., indeholdende henimod 300 Afbildninger. Ved Aarets Udgang leveres Subskribenterne et smukt Titelblad og Register til hele Bindet. — Med Udgivelsen er forbunden en Præmiefordeling af 250 Spd., fordeelte i 17 Gevinster: en paa 80 Spd., en paa 40 Spd., en paa 20 Spd., to paa 15 Spd., fire paa 10 Spd. og otte paa 5 Spd. Disse 17 Præmier ville i Aarets Løb ved Lodtrækning blive fordeelte blandt Abonnenterne, uden Hensyn til deres Antal; kun fordres som eneste Betingelse, at Betalingen bliver ordentlig erlagt for hvert Kvartal. — Skulde Abonnenternes Antal stige til 2000, fordobles Præmiernes Antal, saaledes at der bliver 34 Præmier at fordele til en Værdi af tilsammen 500 Spd. Hvad Bladets Indhold angaar, behøver man kun at henvise til de til Dato udkomne Nr., og gjøre Publikum opmærksom paa, at der leveres Bidrag til samme af mange almindelig yndede og fordeelagtig bekjendte Forfattere, hvis Navne byde tilstrækkelig Garanti for Artiklernes Grundighed og Interesse.

Expeditionen (Østregade Nr. 17.)

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 12. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 24de Marts 1855. | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | IV. Bind.

Indhold:

De zoologiske Haver i Belgien.

I det lille Kongerige Belgien findes for nærværende Tid tre naturhistoriske Selskaber, af hvilke ethvert har anlagt en zoologisk Have.

Antwerpens zoologiske Have er beliggende udenfor Byen nær ved Jernbanegaarden. Indgangen til den har ikke noget Mærkværdigt ved sig: en med Gruus belagt, af Træer omgivet Vei fører til en Platform, fra hvilken man har en temmelig vakker Udsigt over Træer, Vasdrag og Landgaarde. De Bygninger, som fornemmelig tiltrække sig Opmærksomhed, ere: et naturhistoriskt Museum i en pedantisk, ikke smuk Stiil, et Kaffehuus i maurisk Smag og et smukt Schweitzerhuus, der tjener Direktøren til Bolig. Hovedbygningen indeholder en Samling af udstoppede Dyr, som for Størstedelen have levet i Antwerpens zoologiske Have. Man kunde kalde dette Sted Anlæggets Elyseum, thi de her opstillede, om og fortræffeligt præparerede Fugle og Pattedyr ere dog alene Skygge af hvad de have været i levende Live. En Afdeling af Museet indeholder Opbevaringsrummene for de levende kjødædende Dyr, blandt hvilke fortjene at nævnes: en Han- og en Huntiger, en Løve fra Senegal, en Panther og en Kaguar fra Paraguay. En anden Afdeling tjener til Bolig for Fugle fra Tropelandene. Her snadre, pibe og fryde sig, i den oplivende Varme fra Ovnen, Papegøier, Ara'er og en Mængde andre Fugle, som udmærke sig ved sin glimrende Fjærdragt. I et Hjørne af dette, Fuglene indrømmede Rum, seer man en Krokodille, som fra den 15de September til den 15de Mai ligger i etslags Dvale. Midt i Haven ligger en for Middagssolen aaben Bygning, hvori to Giraffer, to Elefanter og flere Antiloper fra Senegal befinde sig. De drøvtyggende Dyr vandre om i Parkanlæg, som kun ere omgivne med et fiint Gjærde; man bemærker blandt dem en Buk fra de azoriske Øer. I en Mængde Bure haves en meget rig Samling af Rovfugle; i atter andre, som ere særdeles smagfulde, finder man Høns fra Senegal, den hellige Ibis, den røde Ibis fra Brasilien, den chinesiske And, Kronduen, Demoisellen fra Numidien og flere andre udenlandske Fugle. Over disse Fuglebure er bygget et Vandreservoir, i hvilke alle Arter af Europas Svømmefugle snadre, svømme, dukke under og kjæmpe. Overalt, blandt Træer og Buske, seer man Boliger for Dyr, som danne høiere eller lavere Led i Skabningernes Kjede. I Abernes Huus er især et Exemplar af en særskilt Abeart fra Philippinerne mærkværdigt. Ydere kommer man til Opbevaringsrummet for Bjørnene. Om Søndagene, naar Veiret er vakkert, føre Fruentimmerne i Antwerpen sine Børn derhen for at lade dem made Bjørnene med Brød.

Det Selskabs Historie, som har anlagt denne zoologiske Have, er følgende. Aar 1843 grundlagdes Selskabet ved en af otte Medlemmer bestaaende Kommittee. Naturforskeren Kets blev for sin Levetid udnævnt til Direktør for den zoologiske Have, hvis Anlæg man paatænkte. Ved Hjælp af et Laan paa 100,000 Franks blev man istand til indkjøbe en passende Plads og opføre de nødvendige Bygninger. I Aaret 1847 blev Pladsen udvidet. Omkostningerne for Vedligeholdelsen af Anlægget stige nu til henved 100,000 Franks aarligt. Denne Sum erholder man deels ved Adgangsafgiften, som udgjør 1 Franks og som enhver Besøgende maa erlægge, deels ved Salg af udenlandske, for Størstedelen i den zoologiske Have opfødte Fugle og andre Dyr, og endelig ved de Afgifter, Selskabets Medlemmer erlægge, først ved deres Indtrædelse i Selskabet (20 Franks) og siden aarligt (24 Franks). Mængden af Besøgende er betydelig og Medlemmernes Antal gaar for nærværende Tid op til 2500.

Anskaffelsen af Dyrene lettes betydelig ved den Forbindelse, hvori forskjellige Medlemmer staae med Skibskapitainer. Da alle Selskabets Medlemmer betragte sig som Eiere af Anlægget, er det forøvrigt naturligt, at de kappes med hverandre om at befordre dets Bedste, ved at vedligeholde og forøge Samlingerne. Forvaltningen af den zoologiske Have bestrides af alle de Medlemmer, som interessere sig for den; under deres Opsyn ere de naturhistoriske Rigdomme stillede, og overalt i Forvaltningen af disse Rigdomme spører man den Aand af Omhyggelighed og Orden, som fremkaldes ved en fælles Interesse. Overopsynet med et Menageri fordrer en betydelig og til de mindste Ting sig strækkende Omhyggelighed. For at holde Dyr, som ere fødte i saa forskjellige Klimater, praktisk i Live, er Kundskab om deres Natur, deres Fornødenheder og Vaner uomgjængelig nødvendig. De Tab, som det zoologiske Selskab i Antwerpen har lidt, have været ubetydelige, og Resultaterne af dets Bestræbelser fortjene al Anerkjendelse, i Særdeleshed naar man betænker hvormeget det har udrettet i faa Aar.

Det af Antwerpens Indvaanere givne Exempel savnede ikke Efterfølgere. Mod Slutningen af Aaret 1851 stiftedes i Gent et Selskab for Anlægget af en zoologisk Have. Selskabets Kapital, som i Begyndelsen udgjorde 300,000 Fr., steg 1853 til 450,000 Franks. Pladsen, som efterhaanden blev udvidet, omfatter nu en Flade af mere end 5 Hektarer. Indvaanerne i Gent, som i Begyndelsen kun modstræbende lyttede til Opfordringen om at grundlægge en naturhistorisk Forening, kappes for nærværende Tid om Æren af at faae Adgang til Selskabet som Medlemmer. Disses Antal udgjør allerede 4000. Den zoologiske Have i Gent er nu i Besiddelse af en Samling af 700 levende Dyr, hvilken dog har lidt betydeligt Tab; saaledes ere f. Ex. for nylig en Krokodille og en Iisbjørn døde, den første af Længsel efter sin brændende Sol og den sidste af Længsel efter sine Iismarker.

Saadanne Tab ere uundgaaelige i Tidernes Løb. Forøvrigt befinder Gents zoologiske Have sig i den mest blomstrende Tilstand. Direktøren, en driftig og for sin Bestilling i høieste Grad interesseret Mand, har tilveiebragt Forbindelse med de Lande, fra hvilke man sædvanligviis henter sjeldne Dyr. Pengemidler findes i Overflod. I det henrundne Aar har Indretningen haft en Indtægt af 65,000 Franks, medens Udgifterne alene ere gaaede op til 40,000 Franks. Ligesom den zoologiske Have i Antwerpen, er Haven i Gent ogsaa helliget Studier og selskabelige Fornøielser. I den smukke Aarstid opføres mindst engang om Ugen Koncerter af Militairmusik, som lokke talrige Besøgende. Stadens Damer komme i hele sin Stads, deels for at see Dyrene og deels for selv at blive seede.

Hovedstaden i Belgien, Brüssel, er heller ikke bleven tilbage, skjønt dens zoologiske Have endnu befinder sig i sin Barndom. Pladsen er meget stor og Plantningerne smukke, ligesom man allerede har opført nogle smukke Bygninger. Dyrenes Opvartningsrum ere saaledes indrettede, at de ved passende Forskjønelser saameget som muligt fjerne fra Tilskuerne Tanken om Tvang og Fangenskab, som altid opvækker sørgelige Følelser. Samlingerne ere endnu tarvelige. De firføddede Dyr ere hidtil kun repræsenterede af Hundeslægten og Fuglene af Hønseslægten. Tabene have været meget store og bevise, at Kunsten at holde fremmede Dyr ilive er en Erfaringens og Praktikens Kunst. „I fyrgetyve Aar," sagde Direktøren, „har jeg bestyret min Funktion, og daglig faaer jeg lære noget Nyt." Sikkerlig skal ogsaa Brüssels naturhistoriske Selskab med Tiden overvinde de første Vanskeligheder. Det unge Anlæg bidlokker allerede mange Besøgende og idelig anskaffes nye Dyr.

Inretningen af de naturhistoriske Selskaber, saaledes som de ere opstaaede i Belgien, vil man finde høist simpel. En organiserende Kommittee danner sig. Denne Kommittee udnævner et Forvaltningsraad og en Direktør. En til Foretagendets Paabegyndelse tilstrækkelig Kapital indsamles ved Aktier. Derpaa skrider man til Indkjøb af en passende Plads. Det er Hovedsagen, at den er vel valgt. For Dyrene fra den varme Zone maa man have en for Middagssolen udsat Overflade og ligeledes en mod Nord aaben for de kolde Landes Dyr, samt tillige et sumpigt Sted for Vanddyrene. Er Indretningen engang kommen istand, saa underholder den sig siden selv. Indkjøbet af Dyrene er ialmindelighed overladt til Direktøren, som i denne Hensigt maa sætte sig i Forbindelse med Reisende, med Konsuler og Skibskapitainer. For Opbevaringen af de anskaffede Dyr udfordres en grundig Kundskab om deres Egenskaber og Fornødenheder. Man maa saameget som muligt ved Kunst skabe for dem deres egne Klimater og overhoved alle de Forholde, under hvilke de have levet i sit Hjem. En Kommittee for Grundlæggelsen af Indretningen tilligemed Subskribenter, som for en aarlig Sum af 20 til 25 Franks erholde Rettighed til naarsomhelst at besøge den zooligiske Have, danner det ydre Personale, paa hvilket Indretningen hviler, og en Bestyrelse, der staar under Opsigt af Grundlæggerne, udgjør den indre exekutive Magt.

De zoologiske Haver have, som man seer, Intet at takke Staten for, og finde i selve sin Udvikling Midlerne til sin Bestaaen. Der er Tale om, at naturhistoriske Bogsamlinger og offentlige Forelæsninger skulle sættes i Forbindelse med Foreviisningen af levende Dyr. Om ogsaa disse Indretninger, saaledes som de endnu ere, ikke direkte have Videnskaben til Øiemed, saa vække de idetmindste Kjærlighed til denne. For et halvt Aarhundrede siden var Giraffen og Kænguruhen ligesaa fabelagtige Dyr for Folket, som Fortidens Eenhjørninger og Fuglen Grif. Mindre bekjendte udenlandske Dyr fandt man i det Høieste kun i de naturhistoriske Kabinetter. Disse livløse Sale, i hvilke hele Naturen stod udstillet til Beskuelse, klassificeret, død, udstoppet og bedækket med Støv, vare mere skikkede til at give Afsmag for Zoologiens Studium end Lyst dertil. Nu see vi de samme Dyr leve, bevæge sig, gaae, springe og hoppe ligefor vore Øine. Dette er allerede et Skridt fremad. De zoologiske Haver gjøre Videnskaben vigtige Tjenester, idet de udbrede Kundskaben om Dyrene blandt Folket og give det Studium en muntrere Farve. De bidrage til at gjøre Stæderne hyggeligere og befordre den almindelige Opdragelse, Civilisationen og Moralen; „thi," siger en gammel Skribent, „Mennesket bliver bedre, naar det forsker i Guds Værk."

Men uagtet de ubestridelige Fortjenester, de zoologiske Haver besidde, saa maa man dog tilstaae, at disse Indretninger endnu ikke have naaet sin fulde Betydning. Vistnok udbrede de blandt det store Publikum Kundskab om Dyrene og gjør Videnskaben tiltrækkende og behagelig, idet de betage den dens mørke Alvor. Men de kunne blive noget endnu Høiere: de kunne stige til Rangen af nyttige Instituter i Videnskabens Tjeneste, og det er til dette Maal at deres Grundlæggere bør stræbe.*)

Sir de Lacy Evans.

Generallieutenant Sir de Lacy Evans, der for nogen Tid siden vendte tilbage fra Krim, hvor han havde udmærket sig under Beleiringen af Sebastopol, er Søn af en borgerlig Godseier John Evans i Miltowen i Irland og født i Aaret 1787. Hans Løbebane viser, hvor langsomt Den, der ikke hører til Aristokratiet, trods alle sine Fortjenester, i England svinger sig iveiret. Da han havde forladt Krigsskolen, traadte han først i Tjeneste i det ostindiske Kompagni, og udmærkede sig deri ved glimrende Tapperhed. Endnu inden han havde fyldt sit femogtyvende Aar, var han i London Gazette, Regjeringens Blad, fire Gange bleven hæderlig omtalt; men ikke destomindre blev han endnu mange Aar staaende som simpel Lieutenant, fordi han ingen Talsmand havde i den fornemme Verden. Han havde været med i ti Slag og Beleiringer, havde flere Gange anført Stormkolonner, var tre Gange bleven farlig saaret, havde mistet fem Heste under sig, og var alligevel ikke bleven forfremmet. Efter tre Aars besværlig Tjeneste i Indien, var han i Aaret 1810 med i Erobringen af Øen Mauritius. Kort efter kom han til Armeen paa den pyrenæiske Halvø, hvor han ved sin Duelighed tiltrak sig Hertugen af Wellingtons Opmærksomhed, saaredes ved Hermoza, og fægtede ved Vittoria, i Pyrenæerslagene 1813, saavelsom ved Toulouse, i hvilken sidste Træfning han erholdt tvende Saar. I Juni 1814 indskibede han sig med General Ross's lille Armee til de forenede Stater, hvor han udmærkede sig i Slaget ved Bladensburgh, bidrog til Washingtons Opbrændelse og blev i det for Englænderne saa uheldige Slag ved New-Orleans atter farligt saaret. Efter hans Hjemkomst i 1815 begyndte endelig hans Forfremmelse. Han blev Kapitain i et Regimente, som havde sit Standkvarteer i Vestindien, strax derpaa Major, og efter Slaget ved Waterloo, hvor en farefuld Post var anbetroet ham som General Ponsonby's Adjutant og to Heste vare blevne skudte under ham, steg han til Oberstlieutenant.

Evans hører til det liberale Parti og har endog en Snæv af Radikalisme. Dette var Grunden til at han under den paafølgende Fredstid blev sat ud af Aktivitet. Men for denne Overseelse paa det militære Felt tog han sin Mon igjen paa det politiske, idet han i 1831 fra Rye blev valgt som Parlamentmedlem. I denne Stilling udmærkede han sig i den Grad ved sin Frimodighed, at i 1833 faldt Valget for Westminster paa ham.

Men der var endnu andre Laurbær end Talerstolens forbeholdt ham. Da der i 1835 blev Tale om at stille en britisk Hjælpelegion til Støtte for den konstitutionelle Sag i Spanien, valgte Lord Palmerston ham til at danne og kommandere dette Korps. Han overtog dette Hverv og traadte som Generallieutenant for to Aar i Dronning Christines Tjeneste. Legionen blev hoiligen vanrøgtet af den spanske Regjering og sammensmeltede omsider til en Fjerdepart af sin oprindelige Styrke; men imidlertid ydede den Liberalismens Sag betydelig Hjælp. Evans havde Andeel i Kampen og Seieren ved San Sebastian, med Passages, paa Høiderne ved Amozagana, ved Oriamendi, ved Hernani og endte Felttoget i 1837 med Bestormelsen af Irun, hvorpaa han tog Afsked.

Da han var vendt tilbage til England, blev han af Westminster atter valgt til Repræsentant i Parlamentet, og derhos af Regjeringen forfremmet til Oberst og hædret med Bathordenen. I 1846, det samme Aar, hvori han blev Generallieutenant, talte og stemte han for Afskaffelsen af Korntolden. I samme Aar gjenvalgtes han af Westminster, og siden har han konsekvent virket for alle af det liberale Parti foreslaaede Forholdsregler.

*) Denne efter et fransk Tidsskrift oversatte Artikel have vi optaget i vort Blad for derved muligens at vække Lyst til Efterligning hos os.

Imod Ministeriet Derby optraadte han med stor Bestemthed og androg den 23de April 1852 paa Forkastelsen af Militærbillen, hvilket da vilde været et Mistillidsvotum mod Regjeringen, men det blev efter to Dages Debatter ved en betydelig Majoritet forhindret.

Under Begyndelsen af Felttoget paa Krim udviste Evans ligesaamegen Tapperhed som Krigskyndighed; men han var en Mand, der allerede nærmede sig de Halvfjerdsinstyve. Hans Kræfter vare svækkede, hans Heldbred nedbrudt. I Slaget ved Balaklava havde han den væsentligste Andeel i det endelige Udfald (26de Okt.) Efter Slaget ved Inkerman (den 5te Nov.), hvori han paa Grund af Sygdom ikke selv kommanderede, saa han sig nødt til at forlade Krigsskuepladsen. Han bar paa en, som man troede, uhelbredelig Sygdom, og havde intet andet fore, end at vende tilbage til Hjemmet. Hans Landsmænd, der gjentagende havde ytret sit Mishag med sine Generaler paa Krim, lode ikke sin billige Harme gaae ud over den Uskyldige. Retfærdige og erkjendtlige bragte de ham ved Hjemkomsten den Hyldest, han fortjente. Den 2den Februar gave de ham en høitidelig Fest, hvori de udtalte sin Tak for den af ham ydede Tjeneste paa Krim, og hvori Evans rørt takkede for den Anerkjendelse, der ydedes ham, men endnu mere for den hæderlige Omtale, der var bleven den af ham kommanderede Division til Deel, og hvilken Anerkjendelse han haabede vilde gjøre et opløftende Indtryk paa alle hans Vaabenbrødre i Felten.

En norsk Bondefamilies Liv.

VI.

Marit sad flere Sommere selv paa Sæteren og havde da med sig Børnene, undtagen Jehans, der var saa stor, at han hjemme kunde gaae Faderen tilhaande i Onarbeidet. Han fik blot hver Løverdags Eftermiddag Lov til at gaae op paa Sæteren til sin Moder og sine smaa Sødskende. Paa denne Dag ventede han hele Ugen. Og dog var han saa bange for Gangen. Hele Veien var ligesom besat med overnaturlige Væsener, om hvis Tilholdssteder han nøiagtigen var bleven underrettet af Brit, naar han havde fulgt hende. Det første Stykke af Veien gik langsmed den stride, durende Elv, af hvis utallige Fosser Nøkken ifølge Sagnet saa ofte havde dukket op, og hvor altid Vastrosten overgivent hoppede og skrattede over den Gamles Kneb. Men for Nøkken var han endda ikke saa bange, da han altid trøstede sig med, at den gjennem Fossens eensformige Dur ikke kunde høre hans lette Fodtrin; og bemærkede den ham alligevel, saa smat han saa hurtigt forbi, at den Gamle nok vanskelig vilde faae Tag i ham. Ængsteligere var han for de mange Fjeldhamre, som han maatte forbi, og hvor baade Voxne og Børn vare blevne indtagne. Især forekom Svarthammeren ham farlig. Der var for mange, mange Aar siden en liden Gut bleven borte, som løb hjem fra Sæteren, fordi hans Bedstemoder vilde lære ham at læse. Naar Jehans gik her forbi, holdt han Aandedrættet, og gjorde sig saa let paa Foden, at denne knapt berørte Hellerne i Veien. Det forekom ham da, som om han hørte et hulkende Barn, der begyndte at tale, men han turde ikke lytte efter hvad det sagde. Med et „Jøsøs Navn" skyndte han sig afsted, og Fossen rev i paany, og Vastrosten skrattede og Hulkenen var overdøvet.

Sir de Lacy Ewans.

Hvor Veien forlod Elven, førte den ind i den tykke Granskov, og her stode nye Skræmmebilleder. Fjernt foran sig saa han, snart under en Gran i Veikanten et hvidt Ansigt med sorte stirrende Oine, snart paa en Tue en graaskjægget Mand med Hovedet støttet paa Haanden. Men naar han saa modigen løb til — for frem maatte han — saa forvandlede disse fæle Syner sig til en blækket Granstamme med sorte Kvistear, eller en tør lavbevoxet Granstubbe. Og i Granens Top skallede et Ekorn en Kongel eller en Korsnæb sang, og fra Tuen, hvor den skrækkende Stubbe stod, stak et Par Lemenner fnysende vrede Hovederne frem og viste Tænder, og bed med Raseri i hans fremrakte Kjæp.

Men naar han nu kom op paa Sæteren, saa havde han i Moderens Omhed og i Søstrenes Beretninger om deres Oplevelser i den forløbne Uge fuldelig Erstatning for Veiens Ængstelser. Og naar han saa gik hen til Kreaturene, da saae de paa ham med et saa kjærligt og kjendsomt Blik, men vare dog ligesom ærefrygtsfuldere mod ham end Andre — for han kom iført i sine bedste Klæder for Søndagen. Og naar han saa havde hilset paa disse Kjendinger, saa kigede han ind i Svalederne, som hans Søstre ikke kunde naae, da de vare klistrede til Fjøstagets Aaser, og saa maatte han tage ud et af de fiinttegnede Æg, for at vise de Nedestaaende, og de ønskede da bare at kunne tage det. Men det turde de ikke; thi Moderen havde foreholdt dem, hvilken Sorg en slig Plyndring vilde volde de stakkels Fugle.

Og næste Morgen vare de tidlig oppe. Saa pyntede de sig og skyndte sig ud paa Kveen for at see paa dens mange Blomster. Men naar de kom ud i Selsgaarden, mødte de allerede Linerlen, skjær og peen, med Næbbet fuldt af Mad. Den havde allerede tidligere gjort en Udflugt i Morgenluften. Og naar de saa kom ned paa Kveen, hvor Græsset gik dem næsten over Hovedet og hvor de talløse Blommer af alleslags Farver kappedes om at overgaae hverandre i Pragt, da var der vel en Glæde, og en travl Indsamling og en lunefuld Forkasten af det Nærmeste, for at ile til hvad der lokkede længere borte! Saa gik de, og gik de, og skvat snart tilbage for en fra Reden opjaget Myrsneppe, snart for en af Kjørrerne i Gjerdet opskræmmet Rype.

Naar de saa havde udhvilet inde i Selet, saa gik det fort henover Stulen, hvor de forfulgte Steenskvætten, der smattende fløi fra den ene Steen til den anden, indtil de vare komne længere bort, end Moderen havde foreskrevet. Thi hun havde forbudt dem at gaae indenfor Haugen bag Sætershusene, hvorfra disse kunde sees, og havde som et skrækkende Exempel fortalt om en Gut paa en af Nabosætrene, der forvildede sig og som hele Almuen udstævntes til at søge efter. Og da han efter tre Dage, ligesom ved et Guds Under, gjenfandtes langt, langt inde i Fjeldet, da var han forreven af Enerkjørrene, forstukken af Myg og næsten død af Sult.

Men først naar Børnene vare komne saa langt bort, at de ikke kunde see Hjemmet, tænkte de paa Moderens Formaning, og saae nu grædende paa hverandre, og bade med foldede Hænder; thi Moderen havde tidligt lært dem at bede, hvor intet Menneske kunde hjælpe. Derpaa løb Jehans op paa Steder, hvorfra der maatte være Udsigt, og naar han igjen fik Oie paa Selet, raabte han til sine Søstre, der imidlertid havde staaet rolige, at de skulde komme efter ham, og saaledes fandt de hjemad til Moderen, der da kjærlig irettesatte dem for deres Ulydighed.

Tidlig Mandags Morgen maatte Jehans skynde sig hjemad til Faderen. Men naar han saa vel var sprungen nedover Kveen, saa stode hans smaa Søstre næsten grædefærdige og sagde, at de aldrig kunde begribe, hvorfor de saaledes holdt af ham, naar han forlod dem, da han dog ofte fortrædigede dem, naar de vare sammen.

Nu begyndte ogsaa Orken igjen for Vetlgjenterne. De maatte hjælpe Moderen, de maatte lære at strikke, og desuden læse sine Lektier. Dette sidste faldt tyngst. Sommeren er ikke skikket til at sidde og læse i, naar man har den frie, lokkende Natur rundt sig. Men gik det ikke fort med Læsningen i denne Tid, saa indhentede de Smaa det Forsømte, naar de kom hjem fra Sæteren. De lærte da mere end Moderen paalagde dem og kom af sig selv med Bogen for at blive hørte. Med Andagt og foldede Hænder sadde de da paa sin lille Krak foran Moderen og fremsagde det Lærte og hørte opmærksomt paa Moderens Forklaring derover.

Et saadant Oieblik fremstiller Træsnittet.

Af Lamartines „Tyrkiets Historie"*).

I.

Inden vi skride til at fortælle det Riges Historie, der et Oieblik indtog det romerske Riges Plads i Orienten, Folkeslagenes Vugge og Skuepladsen for de menneskelige Slægters mest vidunderlige Forvandlinger, er det nødvendigt at fortælle Islamismens Fødsel og Fremskridt eller Mahomeds Religion.

Religion er Folkeslagenes Bevægekraft fornemmelig i Orienten, denne gjennem og gjennem theokratiske Jordbund. Deres Nationalitet er i deres Læresætninger, deres Skjæbner i deres Tro. Den Udvandrings- og Erobrings-Aand, der reiser dem i deres hjemlige Stepper og adspreder dem over Verden, en Bog i den ene Haand, en Sabel i den anden er fornemmelig Proselytismens Aand. En Prophet, en Gjenføder gaar bag Erobreren. Denne de orientalske Folkeslags Charakteereiendommelighed er ikke mindre paatrykket den tyrkiske Race end Abrahams Race, Mose's og Jesu Christi. Satte ind i Livet senere og midt imellem afgudiske Nationer, hvis Overtro havde udtørret al menneskelig Lettroenhed, syntes de allerede talrige tartariske Tyrker, i Teltene, hvori de boede bag Oxus, at vente paa at en Prophet skulde kalde dem til at styrte Afguderiet og gjenindføre Guds Dyrkelse midt i Barbariet. Uden denne Prophet vilde de maaskee endnu have græsset med deres Hjorder paa det store Tartaries Heder: uden denne Prophet vilde de hverken havt en Drivefjeder eller Anledning til at strømme ud over deres oprindelige Bassin; uden denne Prophet vilde de hverken have fundet Persien — allerede erobret af de mahomedanske Arabere — aaben for dem, eller Arabien, hvor de modtoges som Hjælpetropper mod Romerne, eller Ægypten eller Lille-Asien færdige til at antage en Tro, der frigjorde dem for Konstantinopels Herredømme; uden denne Prophet vilde de ikke havt denne uimodstaaelige Handledrift, som Tilliden til Seiren giver, heller ikke den Fanatisme, som lader Menneskene finde denne Seir i selve Døden: Prisen for evig Lyksalighed.

Orkenens Arabere vare altfor lidt talrige og altfor barbariske til at formaae at svinge en ny Civilisations Fakkel over en viid Kreds; Persien, Ægypten, Lille-Asiens Folkeslag vare altfor gamle til at føre en ny Religion med sig under deres Gangeres Hovslag. Enhver spirende Religion forudsætter eller kalder i Almindelighed en ny Race frem paa Verdens Skueplads. Christendommen, skjønt født i Østen, erobrede først Vesten efter at omvendte Barbarer før og efter Karl den Store havde givet den ligesaamange Soldater som Troende. Islamismen udbredte sig ikke i Lille-Asien hiinsides Kilderne af Tigris og Euphrat nord for det sorte Hav, til Konstantinopel, det østlige Europa til Russernes Borysthen**) og til Donaufloden før efter at Tyrkerne, fremmanede af den fra Dybet af deres Orkener, havde laant den deres ungdommelige Begeistring, deres Heltemod og deres Arms Kraft. Tyrkerne skylde den arabiske Prophet deres hele Rige og Propheten skylder Tyrkerne sin Religions Befæstelse.

Islamismen og Tyrkiet er een og den samme Kjendsgjerning. Man vil ikke forstaae den østlige Verdens Erobring af Mahomedanerne, dersom man ikke i Mahomed stiger tilbage til Udspringet af og den første Springfjeder til den Magt, der endnu ryster de tre Fastlande.

Lader os da fremfor alt fortælle om Mahomed.

II.

Den første Betragtning, der fremstiller sig for Aanden for at forbause den, naar man udbreder foran sig et Kart over Jordkloden for derpaa at studere, — dersom det er tilladt at udtrykke sig saaledes — Religionernes Geographi, er at det lille Rum Jord mellem Bunden af Middelhavet og det røde Havs Strande, et Rum der næsten udelukkende er optaget af Bjerget Libanon, Judæas Høie, Arabiens Bjerge og Orkenen, har været Spirested, Vugge og Skueplads for de tre største Religioner, antagne af den menneskelige Slægt (med Undtagelse af Indien og China), den jødiske Religion, den christelige Religion og Mahomeds Religion. Naar man fæster sine Blikke paa et Kart over Verden, fristes man til at sige, at denne lille Zone af Klipper og Sand mellem to blanke Have og under tindrende Stjerner alene afspeiler mere af Guddommen end den hele øvrige Deel af Kloden.

Og hvorfor? Lade vi ud af Betragtning enhver direkte Medvirkning af Gud i Aabenbarelsen af de Dogmer og Dyrkelser, der ere mest overeensstemmende med hans Væsen og indskrænke os, hvilket her er vor Pligt, til de blot historiske Antydninger, viser det sig, at det er fordi disse Folkeslag aabenbar have modtaget af Naturen, som Hovedevne, den Evne, der lader Mennesket see det Usynlige: Indbildningskraft. Fornuften slutter sig til Guddommen: Indbildningskraften seer den, hører den, taler med den, bringer den til at tale, beskriver den, afslører den, tilbeder den og ved sin Opfatnings Magt meddelende sin Enthusiasme til Andre, skaber den mellem Himmel og Jord disse usynlige Verdener, der i Menneskeaanden optage mere Plads end den virkelige Verden. Det er Indbildningskraften, der idealiserer den menneskelige Slægt, det er Beskuelsen af Idealet, der hæver det til Opdagelsen af Gud, det er Opdagelsen af Gud, der lutrer og guddommeliggjør Mennesket. Lad os derfor vel vogte os for at foragte de med stor Indbildningskraft begavede Folkeslag. De ville altid blive Herrer som de ere den menneskelige Slægts ældre Broder. De have opdaget Himlene.

Spørger man os, hvorfor denne Indbildningskraftens Evne (Aandens anden Evne, siden Fornuften er den første) har været givet Araberne i et større Maal end os, ligesom en Førstefødselsret i den evige Patriarks Efterladenskab til sine Sønner, svare vi, at vi vide det ikke; at Gud er den fri og uindskrænkede Fordeler af sine forskjellige Gaver mellem sine Børn, at det Ene har han givet den kolde Fornuft, som analyserer, som opstiller Principer, som drager Slutninger, som undergraver Vildfarelser; det Andet den lovgivende Gave, der grunder og regjerer Samfundene; Nogle Ordets Gave, der henrykker og overbeviser Menneskene; Andre Modets Gave, der erobrer Land og afkaster Trældom; Alle en særegen og fremherskende Part i de forskjellige Evner, hvis Harmoni danner Menneskehedens Ligevægt og Storhed.

Hvad de reen materielle Grunde angaar, der have givet den patriarkalske Race en virksommere, frugtbarere og mere religiøs Indbildningskraft end Vestens Racer, ville vi blot angive tre: Klimat, Friheden fra overanstrængende Arbeide og Betragtning.

Den milde klare Himmel, der hvælver sig over denne Kant af Kloden, fritager den menneskelige Slægt fra den Mængde Fornødenheder, med hvilke vi kjæmpe ved et aldrig afbrudt Arbeide. Dette Arbeide bortvender vor Aand fra de usynlige Ting, det gjør vort Liv til en stadig Afvexling af Anstræn-

*) I forrige Aargang No. 18 og 20 gjengave vi den foreløbig trykte Indledning til dette historiske Værk. De første Bind af selve Værket ere nu udkomne. Blandt dets mest originale og interessante Partier hører Skildringerne af den orientalske Natur, Sæder og Religion. Disse Gjenstande har Forf. skildret med en Livlighed, Anskuelighed og utvivlsomt ogsaa en Sandhed, som kun den Historieskriver formaar, der som Lamartine selv er Digter af orientalskt Sving, og har indlevet sig i Orientens Forholde og sværmet under dens milde Himmel. Vi troe, at kunne byde vore Læsere en Oversættelse af hine Partier i Bogen.

**) Det gamle Navn paa Floden Dniepr.

gelse og Savn. Legemet tilvender sig saaledes Noget af hvad der hører Aanden til. Enten lide vi, eller nyde, til Betragtning have vi ingen Tid. Disse Folkeslag derimod have næsten ingen materielle Fornødenheder, som Naturen omkring dem jo ikke forud tilfredsstiller. Hjorderne finde af sig selv Næringen under sine Trin; i Kilden sprudler deres Drik; Daddeltræet trænger til ingen Dyrkning, men modner deres Brød; Kamelen fører dem frem; en Flig uldent Tøi, udspændt over tre Pæle af Træ, giver dem Ly: de tilbringe deres Dage i Eensomhed og under en sjelden afbrudt Taushed, denne Ideernes umærkelige Vært.

Dette patriarkalske Liv giver dem hvad der fattes Vestens agerdyrkende, krigende eller industrielle Folkeslag: Frihed for Arbeidstvang. Indbildningskraften er denne Friheds Datter. Den, som ikke arbeider, betragter. Betragtningen leder altid til Uendeligheden. Uendeligheden, det er Gud. Det er altsaa naturligt, at denne Race, som mere end nogen anden lever i Tankens egen Himmelegn, er begavet med en mægtigere Indbildningskraft, hvor det gjælder at granske den høiere Verdens metaphysiske Love, ligesom dens Firmaments Klarhed og dens Nætters dybe Gjennemsigtighed i Ørkenen have bragt den til først af alle at granske Astronomiens himmelske Love. Og er ikke den indre Betragtning i Grunden Sjælens Astronomi?

Langtfra at affektere over denne fromme mystiske Race den Overlegenhed, som vor Tids Mennesker tillægge Vestens beregnende, om Alt tvivlende Folkeslag, troe vi, at Gud heri har givet Arabiens Hyrdestamme den bedste Part, efter Evangeliets Udtryk. Vi troe, at den ædleste Anvendelse af hver Skabnings Evner er at opdage sin Skaber for at tilbede og tjene ham; at Gud er Skabningens eneste Maal; at den sande Hersker-Race i Menneskehedens forskjellige Familier er den, der indeslutter i sig mest af denne Følelse af Guds Nærværelse og Tilbedelse; at i Dens Øine, der er den øverste Bedømmer af al Storhed, ere de største Mennesker hverken de, der besidde den største Strækning Rum paa Jo den, elle de, der i Krig have nedlagt de fleste Mennesker, eller de største Grundere af Riger, de største Mennesker i denne Værdsætters Øine ere de helligste Mennesker. Men det er ikke efter Tingenes ydre og flygtige Skin man skal bedømme deres indre Værd, det er efter Tingene selv. Araberne have herom en Parabel, hvori de efter deres Skik have legemliggjort Gudsideen i en Fortælling. „Kong Nimbrod, heder det, lod en Dag sine tre Sønner komme for sig. Af sine Slaver lod han tre lukkede Vaser stille hen foran dem. Den ene af disse Vaser var af Guld, den anden af Ambra, den tredie af Leer. Kongen bad den ældste af sine Sønner at vælge mellem disse Vaser den, som syntes ham at indeholde den største Skat. Den ældste valgte Guldvasen, paa hvilken var skrevet: Herskermagt. Han aabnede den, og fandt den fuld af Blod. Den Næste valgte Ambraen, hvorpaa var skrevet: Navnkundighed, han aabnede den og fandt den fuld af de Mænds Aske, som havde gjort Opsigt i Verden. Den Tredie tog den Vase, der var tilbage Leervasen. Han aabnede den og fandt den tom, men paa Bunden havde Pottemageren skrevet et af Guds Navne." „Hvilken af disse

Moderens Underviisning.

Vaser er mest værd?" spurgte Kongen sit Hof. De Ærgjærrige svarede: Guldvasen. Digtere og Erobrere: Ambravasen; de Vise Leervasen, fordi et eneste Bogstav af Guds Navn er mere værd end hele Jordens Klode.

Vi ere af de Vises Mening; vi troe, at de største Ting kun ere store i Forhold til den Deel af Guddommen, de indeslutte, og at naar den evige Gjengjælder skal dømme over vore Gjerningers, vore Forfængeligheders og vore Storheders Støv, bliver det blot sit Navn han forherliger.

III.

Arabien stødte paa den ene Side til Romerne, dengang Herskere over Syrien, til Perserne, fra hvilke det kun mod Babylon var adskilt ved Euphrat, til Asbysinien, mod hvilken det var beskyttet af det røde Hav, og endelig til Ostindien i en næsten uoverskuelig Fjernhed, der udfyldtes af det indiske Ocean og den persiske Bugt. Dets Grændser i Ørkenen vare ligesaa ubestemte som Horizonten og ligesaa bevægelige som Sandet, udstrækkende sig undertiden til Ægypten ved Ørkenen Pharan paa den ene Side og paa den anden til Damask, Palmyra, Baalbeck ved Mesopotamiens Skovørkener.

De vigtigste Dele af dette uhyre Territorium var Hedjar, et ufrugtbart, bjergfuldt Parti, der strækker sig i en Parallellinie til det røde Hav og løber ned mod Yemen. Mekka og Medina vare dens Hovedstæder.

Yemen, den sydlige Yderkant, der mest nærmer sig Indien og hvis Strandbred paa den ene Side beskylles af Oceanet, paa den anden af det røde Hav. Saba, hvis Dronning bragte sine Røgelser til Salomon, var en af dens vigtigste Steder.

Nedjed, Centralpunkt, et høitliggende Fladland, der med en mild Skraaning nedad til to Kanter behersker Syrien paa den ene Side og Havet paa den anden.

Og endelig den egentlige Ørken, et andet Ocean af Stepper og Sand, gjennemskaaret af Oaser, der paa et Punkt støder til Persien, paa et andet til Palæstina og hvis Grændser det er ligesaa umuligt at forandre som Bølgerne og hvor Karavaner og Folkestammer drage frem og tilbage som Skibe paa Voven.

IV.

Enhver af de Racer, Folkestammer eller Familier, der danne den store fælles arabiske Race, har Stamtavler, der ere ligesaa talrige som disse Folkestammer selv, og ligesaa vidunderlige som deres Indbildningskraft. Digtere og Historieskrivere uden Tal have indregistreret dem i deres Sange eller Annaler for at godtgjøre deres Races Forrang. Enhver af disse Literaturer indeholder lærde Lokal-Optegnelser og Fortællinger, der i Interesse, Naivitet og Heroisme kunne sættes ved Siden af Homers eller Bibelens og som ere oversatte, kommenterede over, forklarede og anviste sin Tilblivelsestid af en stor Mænde af de moderne Nationers Lærde, fornemlig M. de Sacy og M. Caussine de Perceval. De, der i lange Drag ville øse af de dunkle Kilder, som deres taalmodige Granskning have gjort gjennemsigtige, have blot at følge disse fortjenstfulde, forunderlig tiltrækkende Skribenter.

V.

Abraham er Arabernes fælles Fader, hans egen Herkomst være nu hvilken den vil. Hebræerne vare de ægtefødte Sønner af denne Ørkenens Konge, skjænkede ham af Hustruen Sara. Ismaeliterne vare Slavinden Agars ikke anerkjendte, men høit elskede Sønner; alle vare de Arabere, men dømte af Forsynet, eller rettere af deres egen Charakteer, dette Racernes, Forsyn, til forskjellige Skjæbner. Bibelen er de Førstes Historie; Evangeliet udgik deraf ved Jesu Christ. De Annaler, vi fremlægge, ere de Sidstes Historie.

Ismaels Araber, de, hvorom vi her tale, kalde i deres

Bøger Abraham, deres Fader, Él-Khalil-Allah, det vil sige Guds Ven.

Hans Fader Azer, sige de, var en af de store Vasaller under Nimbrod, et Slags Fabel-Jupiter i det babylonske Olymp. Nimbrod, skrækslagen over en Propheti, der forkyndte et Barns Fødsel, som i Storhed skulde overgaae alle andre Mennesker, endogsaa ham selv, forbød al Forbindelse mellem de to Kjøn i sine Stater. Abraham var Frugten af en Overtrædelse af dette Bud. Hans Fader og Moder skjulte Barnets Fødsel for at undgaae Nimbrods Vrede. I en Hule udenfor Staden skjulte de den Spæde for der at opfødes. Denne Begivenhed og flere lignende, optegnede af de arabiske Historieskrivere, minde om Herodes's skinsyge Forsigtighedsregler i Judæa og Udryddelsen af Børn for at skuffe Propheternes Spaadom om Christi forestaaende Komme.

Abraham, næret af Englene, voxede i Kraft og Forstand i sin Hule. Den første Gang han traadte udenfor den var det Nat. Chaldeas Himmel, opfyldt af Lys-Skikkelser, der svømmede om i Ætheren, aabenbarede ham Gud. Intet havde midlertid endnu lært ham at adskille denne Gud fra hans Værker. En Stjerne, mere straalende end alle de andre, blændede først hans Øine. „Her er min Gud!" sagde han til sig selv. Snart dalede den og forsvandt under Horizonten. „Nei," sagde han, „det er ikke den Gud jeg vil tilbede." Det samme gjentog sig med flere Stjernebilleder. Endelig kom Maanen tilsyne. „Her er min Gud!" udbrød han. Og Maanen gik til Hvile. Endelig stod Solen, i al sin Pomp, op i Østen ved Ørkenens yderste Rand. „Denne er virkelig min Gud", sagde han, „den er større og mere blændende end alle de andre." Solen fuldbragte sin Bane og steg ned under Horizonten efterladende Jorden i Mørke. „Det er endnu ikke den Gud, jeg søger for at tilbede ham," sagde Barnet sørgmodigt. Det var forud bestemt til den usynlige, ubevægelige og evige Guddoms Tilbedelse. Det traadte atter ind i Hulen for at søge sin Gud i sin egen Sjæl.

VI.

Abraham, der endelig havde forladt sit Tilflugtssted og var bleven fremstillet for Nimbrod som en ung Mand, født lang Tid før Ægteskabs-Forbudet, begyndte at aabenbare for Babylonierne den ulegemlige Gud, at opfordre dem til en Dyrkelse i Aand og Sandhed og til at omstyrte Afgudsbillederne i Templerne. Man lægge Mærke til denne Omstændighed, der var Foranledningen og Kilden til den Prædiken, hvormed Mahomed optraadte, hvis eneste Tanke, siger han selv, var at gjenoprette Abrahams Religion.

VII.

Babylons Præster førte den fra Afguderne Frafaldne foran Kong Nimbrod for at lade ham lide Straf. „Hvem er da Din Gud?" sagde Kongen til den unge Prophet — „Min Gud", sagde Abraham, „er den som giver Livet og Døden" — „Den, som giver Livet og Døden," gjenmælede Nimbrod, „det er mig!" For at bevise dette, lod han bringe for sig to til Døden dømte Ugjerningsmænd, der ventede paa deres Aflivelse. Han huggede den Enes Hoved af, skjænkede den anden Naade og troede nu at have forvirret den, med hvem han førte Samtale. Men Abraham, der i Begyndelsen ikke vidste hvorledes han skulde kunne nægte denne legemliggjorte Sophisme, fattede sig snart og henvendte en Almagts-Udfordring til Kongen, hentet fra Himlen selv: „Nu vel", sagde han, „min Gud er den, som lader Solen gaae op i Øst, bring den til at staae op i Vest." Som Tyrannerne svare, der intet andet Svar have at give, lod Nimbrod Ilden svare. Han lod den unge Prophet kaste paa et Baal, men Ilden blev kold, siger Historien. Abraham trak sig tilbage til Mesopotamiens Ørken med sin Familie, sine Koner og sine Hjorder.

Der begyndte Hebræerne, Isaks Sønner, Bibelens og Jerusalems Arabere. Vi ville følge Ørkenens og Mekkas Arabere, Ismaels Sønner.

Paa den Grund, hvor Mekka senere opførtes, et Vildnits uden Beboere og uden Vandkilder, forlod Abraham, for at føie sin Hustru Saras Skinsyge, sin Slavinde Agar og det Barn hun havde skjænket ham, Ismael.

Da den ulykkelige Agar havde opbrugt det Forraad af Dadler og Vand, som Abraham havde efterladt for hende og for hendes Søn, og følte Tørstens Kvaler, irrede hun fortvivlet om mellem Safa's udtørrede Dale og Huulveie, forgjæves anraabende dem om en Draabe Vand eller et Dryp af Klippen for dermed at lædske sit Barn.

Under Moderens Fraværelse græd Ismael af Utaalmodighed og Tørst, og idet han i sin Vrede slog med sin Hæl i Sandet, udvældede en frisk og reen Kilde deraf. Agar ilede til ved sin Søns Skrig. Hun blev Vandet vaer, og da hun frygtede det vilde dunste bort i Solen og forsvinde i Sandet, rullede hun den vaade Jord i sine Hænder og dannede et Bassin deraf til Vandets Opbevaring. Dette Vand, af Araberne anseet som mirakkelmæssigt og som flyder den Dag idag, er Kilden til den berømte Brønd, Zemzem i Mekka, der bliver til Velsignelse for dem, som drikke deraf.

Var Keiser Nikolaus virkelig en stor Monark?

Den Mening, at Keiser Nikolaus var en stor og for Rusland udmærket Monark, er saa udbredt, at Enhver, som ikke deler den, ingenlunde kan regne paa den læsende Fleerheds Bifald. Dette skal dog ikke afskrække os fra at undersøge, hvorhvidt hiin Mening støtter sig til uomtvistelige Kjendsgjerninger, eller om den — som Saameget i Rusland — blot har Skinnet, Ubekjendtskab med Forholdene og en uklar Opinion for sig.

Naar jeg udtaler den Sætning, at Nikolaus har sat Rusland et Aarhundrede tilbage i Oplysning og Udvikling, da udtaler jeg blot hvad selv flere anseede Russere i Forveien have sagt.

At Ruslands Jordbund er særdeles frugtbar, er almindelig bekjendt. Kornavlen afgiver saa Meget, at Udlændere derved kunne afhjælpe sin Mangel, skjønt uhyre dyrkbare Strækninger ligge øde. Landet maa da være ligesaa modtageligt for Dyrkning, som for en større Befolkning, og en stigende Udvikling i alle Retninger. Men hvilke Fremskridt har vel Rusland i disse Henseender gjort under Nikolaus's 30aarige Regjering? Hvor umaadelig lidet er det ikke skredet fremad i Sammenligning med f. Ex. Nordamerika, et Land, hvormed det ifølge Beskaffenhed og Forholde nærmest maa sammenlignes! Hvorledes er ikke Rusland blevet tilbage i Kommunikationsanliggender for hiint og for de fleste europæiske Lande? Medens Amerika, England, Frankrig og Tydskland bedækkes af et Jernbanenet, har Rusland kun med Nød og Næppe, og ved Hjælp af et udenlandsk Laan faaet sig en Jernbane mellem St. Petersburg og Moskau; største Parten af Landets Landeveie ere endnu i den jammerligste Tilstand. Og dog gives der intet Land i Verden, hvor Arbeidslønnen er lavere, Terrainet gunstigere og Bygnings-Materialet billigere! Men hvorledes kunde vel Landet have Raad til at anlægge Jernbaner og til at gjøre Opofrelser for Kulturens Skyld, naar Keiser Nikolaus holdt henimod en Million Soldater paa Benene — naar Korruption, Underslæb og Tyveri herskede i alle Klasser og Vilkaarlighed joge Kapitalerne ud af Landet til tryggere Opbevaringssteder?

Det største Gode for et Statssamfunds Medlemmer er Samvittighedsfrihed. Hvor denne kvæles af Forfølgelser og Fanatisme, er ingen sand Fremadskriden mulig. Man gjør Tilsprang, men vinder aldrig Fæste. Spanien og tildeels Italien ere sørgelige Beviser for Sandheden heraf.

Denne Frihed tilstædede Nikolaus ikke sine Undersaatter. Han var ikke alene en Despot i politisk Henseende, men ogsaa i Tankens Verden. Han var Russernes legemlige og aandelige Svøbe, deres Keiser og deres Pave. Han kjendte ingen Skaansel i Religionssager, ingen Formildelse af Landets strenge Love, der ere skrevne med Blod, ligesom den hele russiske Statshistorie. Overgangen fra den græske Kirke til andre Religionsbekjendelser straffedes med Forviisning til Sibirien. Børn af blandede Ægteskaber, hvori den ene af Forældrene var græsk-russisk, maatte opdrages i den græske Religion.

Og ikke nok hermed — Keiser Nikolaus har (1839) med den mest oprørende Voldsomhed, ja med en Grusomhed, der var en Nero og en Caligula værdig, omvendt omtr. 4,000,000 af sine katholske (græsk-unierede) Undersaatter til den græsk-russiske Kirke. Den største Deel af de Scener, som ved denne Leilighed fandt Sted, er vistnok bleven ubekjendt udenfor det tillukkede Ruslands Grændser. Men allerede hvad der af Journal des Debats, Historieskriveren Michelets og andres Beretninger i sin Tid er bleven kundbart for den civiliserede Verden, er mere end nok til at indjage Rædsel og godtgjøre Faktum.

I det svenske Aftonblads Bedømmelse af Keiser Nikolaus's Regjering (ogsaa optaget i Chr.-Pst.), hedder det, at han straffede haardt Embedsmændenes Misbrug af Magten og deres Tyverier og løste en Deel af Livegenskabets Baand.

Denne Aftonbladets Artikel er dog desværre lutter Phraser, skreven i en Hast uden historiskt Indblik. Livegenskabet existerede faktisk i sin fulde Flor under hele Keiser Nikolaus's Regjering — maaskee i en endnu høiere Grad end under hans Forgjænger Alexander, og Nikolaus lod altid grusomt straffe enkelte Livegnes Opsætsighed mod deres Eiere.

Turgenef, Hertzen, Bakunin og flere Russer, som have forladt Fædrelandet paa Grund af Despotismens Tryk, give desangaaende gode Oplysninger, hvilke tildeels tidligere ere gjengivne i Nyhedsbladet. Aftonbladet taler om at Nikolaus straffede Misbrug og Tyveri blandt Embedsmændene. Ja det er sandt, at han maatte straffe nogle altfor skrigende Uredeligheder og Misbrug, men det var jo som en Draabe i Tyveriets og Immoralitetens uendelige Hav! Naar man vil afskaffe Misbrug eller udrydde det Onde, maa man ei for et Skins Skyld afklippe Træets øverste og fineste Skud, men ombugge det ved Roden. Herskede der i Rusland Ytrings- og Trykkefrihed, vare Embedsmændene bedre lønnede, var der gjort det Ringeste for Oplysningens Fremme, da vilde gjennemgribende Resultater ingenlunde udeblive. Men Keiser Nikolaus arbeidede ikke paa denne Grundvold, men i en ganske modsat Retning. Saaledes herskede den strængeste Censur i hele Riget, og enhver frisindet Ytring straffedes med Forviisning til Sibirien eller med en Tjeneste som simpel Soldat i flere Aar i Kaukasus. — Embedsmændene vare og ere fremdeles uhyre slet lønnede, især de militære. Officiererne ere, som almindelig bekjendt, næsten nødte til at bestjæle Statskassen og Soldaterne; disse paa sin Side plyndre Indvaanerne, saaat disse ved et Regiments Indkvartering skynde sig at gjemme alle sine Eiendele for „Fædrelandets Forsvarere." Hvad Civilisationen angaar, veed jo Enhver, at Keiser Nikolaus stængte Rusland for enhver Paavirkning udenfra. Skolevæsenets Tilstand er den allerusleste. Særskilte Skoler ere oprettede for Adelen og særskilte for Borgerne. Bønderne lære hverken at læse eller skrive. Rigtignok staae en heel Deel Almueskoler oprettede paa Papiret, og figurere i officielle Rapporter i Journal de St. Petersbourg. Men det er af disse mange Skinherligheder, som kun findes i Rusland og som passe til det Øvrige i et Land, hvor Alt er beregnet paa Skuffelse og Bedrag. Har noget Menneske, spørge vi, seet Almueskoler, fulde af Børn, hverken i Rusland eller Polen eller stødt paa Livegne eller polske Huusmænd, som kunde læse og skrive? Dette vilde ogsaa være en Absurditet. Slaveriet kan ikke bestaae ved Siden af Oplysningen. Enkelte Livegne have ganske undtagelsesviis nydt en god Opdragelse og ere af sine Herrer blevne sendte udenlands for at uddanne sig videre, men disse have ikke villet vende tilbage til det russiske Bur.

Det var Friheden, som Keiser Nikolaus var bange for, og han maatte derfor modarbeide Oplysningen, der netop bereder Veien for dens Ansigt. Polakkerne, den mest oplyste Deel af den russiske Befolkning, gjordes der Alt for at nedværdige og barbarisere. Forviisning til Sibirien, Konfiskation, umaadelig Udskrivning til Militærtjenesten, Omflytning af hele Landsbyer, især i Nærheden af Fæstninger — Alt blev forsøgt til Øiemedets Opnaaelse; medens saaledes den dannede Befolkning efterhaanden flygtede eller maatte befolke Sibiriens Ørkener, indtoge de raaeste Folkeslag fra det asiatiske Rusland deres Plads som den tilbageværende Befolknings Vogtere, og nedtrampede Civilisationens og Frihedens sidste Blomster. Kort før Keiserens Død, berettedes der, vare 3 Regimenter af Baskirer blevne mønstrede af Selvherskeren i egen Person paa St. Petersburgs Exerceerplads. Disse vilde Folkeslag have ogsaa under Keiser Nikolaus's Regjering gjort store Fremskridt i Civilisation; men disse Fremskridt bestaar udelukkende deri, at de have ombyttet sine Spyd og Buer, med Sabler og Geværer. I Sandhed charakteristisk! Alle de Fremskridt Rusland har gjort under Nikolaus's Regjering er desværre af samme Slags: de ere militære Fremskridt og Udvidelser af Krigsmagten. Rusland har saaledes faaet flere Soldater, et større Antal Krigsskibe og er bleven stærkt nok til at kjæmpe den store Kamp mod Vestens Civilisation, som Nikolaus har vakt, ikke for den krænkede Retfærdigheds Skyld eller for en hellig Idee, men fordi en Ottendepart af Verden var bleven for liden for hans Herskerdrømme.

Christiania den 18de Marts 1855. —l.

Norge.

Christiania. Under 15de Marts er Amtmand i Smaalenenes Amt Chr. Birch-Reichenwald udnævnt til Amtmand i Akershuus Amt og pers. Kapellan H. C. C. Seip til res. Kapellan til Gusdals Præstegjæld.

— Ved høieste Resol. af 27de Jan. er Kand. theol. Th. Krag meddeelt Bevilling som Translatør i det engelske Sprog.

— Under 10de Marts er Sproglærer A. Sharpe meddeelt Bevilling som Translatør i det engelske, franske, tydske, italienske og spanske Sprog.

— Oberst C. F. Ruge afgik ved Døden den 20de Marts.

— Den 19de Marts gaves i Frimurerlogens store Sal det bebudede Karneval, „Markedet i Krähwinkel," hvortil Alt var forberedt paa det Omhyggeligste og Smagfuldeste. Riften om at komme med var saa stor, at Billetter paa anden Haand solgtes for 5 Spd., ja mere. Igaar gaves i den til Festen dekorerede Sal en Koncert, der af Kommitteen efter Opfordring var foranstaltet for de Manges Skyld, som ikke fik deeltage i selve Festen, uagtet denne Imødekommen havde havt sine Vanskeligheder paa Grund af Logebestyrelsens Vrangvillighed.

— I Hallen under det norske Theater har en Elev af Møllarguten, Ole Bergsland, ladet sit Spil høre, hvorhos et Par Hallingdandsere (fra Thelemarken) ere optraadte.

— Den nye Arbeiderbolig, hvortil Aktier er tegnet, skal opføres paa Hjørnet af en ny Gade fra Christian IV's Gade til Smalgangen og førstnævnte. Den skal udgjøre tre Etager, indeholde 30 Familiebekvemmeligheder og antages at ville koste 11—12,000 Spd.

Hamar. Brændeviinsafgiften i Hedemarkens Fogderi for 1854 angives til 141,000 Spd.

I **Frederikshald** har der atter været Ildebrand, idet nogle Huse, assurerede til 4470 Spd., ere nedbrændte.

Fra Christianssund og Molde berettes, at Fiskeriet har slaaet godt til.

Bergen. Kapitain Chr. Fasting har ved sin Fraflyttelse fra Vik modtaget en Karaffelopsats af Sølv med Paaskrift: „Taknemmelig Erindring fra Viks Kommune."

Udenlandske Efterretninger.

England. Den i Anledning af Misbrugene paa Krim nedsatte Undersøgelseskommittee har begyndt sin Virksomhed. De mest anseede Personer afhøres og deres Erklæringer, der vidne om store Forsømmelser ved Krigsførelsen, indføres i Bladene.

Frankrig. Keiseren har ordnet Alt til sin Afreise til Krim. I den sidste Tid har han sendt 30,000 Mand Forstærkninger og Bygningsmateriale derhen, men selv er han ikke reist.

— Dupont de l'Eure, fordum Medlem af Konventet og den provisoriske Regjering, er død den 3die Marts i en Alder af 88 Aar.

— Ved den første Efterretning om Nikolaus's Død fremtragtes en næsten uhørt Stigen i Papirerne. Den bekjendte Bankier Mirès, som allerede den 2den Kl. $2\frac{1}{2}$ modtog Efterretningen om Dødsfaldet, realiserede i Løbet af 24 Timer en Gevindst af en halv Mill. Franks.

Østerrig. Konferentserne aabnedes den 15de af Grev Buol med en Fremstilling af deres Hensigt. De allierede Magters Fuldmægtige fremlagde ligeartede, om end ei fuldkommen ligelydende Fortolkninger af de fire Punkter. Man sysselsatte sig forøvrigt hovedsagelig med formelle Spørgsmaal, saasom hvorvidt en Diskussionsprotokol burde føres eller Anskuelserne alene mundtligen fremstilles. Den 17de holdtes det andet Møde. Man formodede, at det tredie Punkt (som bekjendt angaaende Indskrænkningen af Ruslands Magt ved det sorte Hav) da vilde komme under Behandling. Konferentserne aabnedes ved Tilstedeværelsen af 2 engelske, 2 østerrigske, 2 tyrkiske, 2 russiske og 1 fransk Gesandt.

Spanien. Infanten Don Carlos er den 10de Marts i Triest afgaaet ved Døden i en Alder af 67 Aar.

Rusland. Formodningen om, at Keiser Nikolaus ikke er død paa en naturlig Maade, bestyrkes ved de modsigende Efterretninger om hans Sygdom og sidste Øieblikke. Først den 2den Marts (hans Dødsdag) stod den første Bulletin om hans Sygdom i Journal de Petersbourg, og deri fortaltes, at han lige siden den 23de Febr. havde været betænkelig syg. Men siden er det oplyst, at han den 25de og 27de kjørte paa Gaden. Det hed, at han døde Kl. 12 (d. 2den), men fra Petersburg haves Efterretninger om, at han allerede var død Kl. 7 om Morgenen. Galig. Missenger søger Grunden til hans Død i Ærgrelsen over at det den 24de foretagne Angreb paa Eupatoria var slaaet tilbage. Endvidere berettedes i tydske Aviser først, at Keiserens Ansigt ved Balsameringen var bleven saaledes tilredt, at det ved Udstillingen skulde bedækkes med et Klæde, og derefter, at Liget (trods den i Petersburg herskende strenge Kulde) var gaaet i Forraadnelse, saaledes at det ikke kunde udstilles.

Krigsskuepladsen. General Canrobert har udstædt en Dagsbefaling, hvori han roser Tyrkernes Forsvar af Eupatoria. De understøttes meget af de tartariske Korpser, der ere oprettede af de 30,000 Krimtartarer, som have taget sin Tilflugt til de Allierede. Ogsaa Træfningen den 24de Febr., hvorved de Franske ødelagde nogle russiske Redouter ved Malakhow-Taarnet, skildres i sine Detailler som hæderlig for de Allierede. Den 11te Marts meldtes fra Paris, at der i Konstantinopel skal dannes en Reservehær af forskjellige Divisioner.

— Den 7de berettedes fra Krim, at Brandrakketter i flere Dage vare kastede ind i Fæstningen, hvilke havde foraarsaget flere Ildebrande. Beleiringsarbeiderne fortsattes med Iver.

— Den russiske General Osten-Sacken melder under 8de, at 8 Eskadroner tyrkisk Kavaleri ere blevne angrebne af Uhlaner og Kossakker og tilføiede et betydeligt Tab.

Tyrkiet. Ved et Jordskjælv i Brussa have 2000 Mennesker mistet Livet.

Amerika. Paa Kuba er opdaget en Sammensværgelse, som Gouvernøren General Concha har dæmpet, ved strax at kvæle Hovedmændene, efterat han havde faaet dem i Arrest. Han erklærede derhos hele Øen i Beleiringstilstand og kaldte alle Hvide mellem 18 og 20 Aar til Vaaben. Den spanske Regjering vil bringe Troppernes Antal der op til 30,000 Mand.

I Australien var Ordenen allerede den 6te December fuldkommen gjenoprettet.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Toldkassererembedet ved Tromsø Toldsted med omtrent 1250 Spd. i Indtægter.

En Lærerpost ved et nyt Skolelærerseminarium i Jarlsbergs og Laurvigs Amt med 275 Spd. i Gage.

En Lærerpost i søndre Gjeløens Skoledistrikt med $47\frac{1}{2}$ Spd. i aarlig Løn samt Kostholdd.

Kirkesangerbestillingen i Lørenskogens Annex til Skedsmo.

Lensmandsombudet i Førde.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 13. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 31te Marts 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold:

Markedet i Krähwinkel.

For en Maaneds Tid siden læstes i de norske Aviser etslags europæisk Bekjendtgjørelse, hvori femten gode Mænd, som Befuldmægtigede fra flere af de mindre tydske Stormagter, indbøde „Christiania akademiske og uakademiske Borgere med Damer til at deeltage i et Marked i Krähwinkel, som vilde blive afholdt Mandagen den 19de Marts" og hvortil Adgangen „paa Grund af den forløbne Vinters Strænghed" var af Magistraten bestemt til 1 Spd. Overskuddet havde de tydske Stormagter bestemt, ikke for de krimske Krigeres Efterladte eller de nylig oversvømmede Hollændere, men for „det norske Studentersamfunds Byggefond." Dette var i Sandhed veldædigere gjort af Tydskerne, end man skulde vente efter Skandinavisternes mange varmtmeente Skjældsord mod den tydske Fenrisulv, som de have bebudet vilde sluge Høi-Nordistheden en god Stund før Ragnaroks Komme. Men Tydskerne vare muligens her saa ædelmodige, fordi de forudsaa, at Magistraten, smigret ved den usædvanlige Tillid og Ære, vilde gjøre saa kostbare Forberedelser, at der i Virkeligheden Intet vilde blive tilbage for benævnte Fond.

Med Hensyn til Markedspladsen hedder det i Indbydelsen: „Krähwinkel har stedse udmærket sig som en Samlingsplads for alle Notabiliteter, ikke blot europæiske, men fra alle Verdensdele, ligesom ogsaa, navnlig i dets Markedstid, Tilstrømningen af berømte Kunstnere i alle Retninger er større end paa noget andet Sted i den bekjendte Verden. Vi troe derfor at burde anbefale det ærede Publikum Reisen til dette Marked, som en Forlystelsestour, der i enhver Henseende vil give det rigeste Udbytte. Det bemærkes, at i Krähwinkel er Sommeren indtraadt paa den Tid, da Markedet afholdes, saa at man Intet har at befrygte af den andensteds herskende Vinterkulde."

Slaar man efter i Hübners Geographi, for at gjøre sig bekjendt med dette navnkundige Sted, saa finder man det ikke. Spørgsmaalet er da: hvor ligger det. Sommerens Indtræden midt i Marts antyder et sydligt Klima. Men kyndige Folk have alligevel hvisket om, at Stedet ligger i det Land Norge, at vi staae i det lige til Ørerne, at vort Efteraberi af det Storeuropæiske og vor samtidige Fortabelse i Smaalighed og Selvgodhed netop udgjør Charakteren i Krähwinkels gamle og nye Tilstande. Vi behænge og besjære os med Blomster, der ere udvoxede af Sydens sensible Kulturliv, vi indskrue os i den sydlige Civilisations lette Former, men den nordiske Bjørnelab stikker dog altid frem. Man pomaderer og friserer den nordiske Børstethed, der er respektabel nok, saalænge den forbliver naturlig; man tager Drømme- og Smægtedraaber, for at blive kvit den klimatbegrundede Adstadighed og Sindighed; men den nordiske Natur er og bliver fremfor alle andre Naturer en Hex, der fordreven altid vender tilbage. Vi kunne derfor søge at være noksaa storbymæssige, nok saa karnevalsovergivne, som vi ville, saa give vi dog blot Udlændingerne Skuet af et glimrende Fiasko, gjort med en utilbørlig Klodsethed. — — Ja dette er ikke mine Ord, Læser. Det er hine saakaldte kyndige Folks. Have de Ret, saa steen dem. Jeg tilbyder da min Bistand og vil afvexlende kaste raadne Appelsiner og Kampestene, store som de, der af Fortidens Trolde kylledes mod nybygte Kirker.

Men hvordan det end forresten forholder sig med Krähwinkels Beliggenhed: saameget er vist, at ingen Ynder af at spise godt, dandse og høre Musik, et Dieblik tvivlede om Kwursen til dets Torv. Spørgsmaalet var da især, hvorledes man skulde hamse eller kostumere sig til en saadan Fart. „Kunz, Greve til Kräburg-Sondergeldhausen," gav betids en Pegepinde i den Henseende, idet han nemlig lod prente og omdele følgende „Udtog af en privat Skrivelse fra Krähwinkel," dateret den 5te Marts:

„— — — og dette vil kun lykkes, naar de høie og ærede Gjæster saameget som muligt selv bidrage til at forhøie og forædle denne Markedsaftens Forlystelser. Som tidligere meddeelt nære vi det Haab og Ønske, at Mænd og Kvinder fra alle Lande, og ikke blot fra vor Tid, men selv fra de længstforsvundne og tilkommende Tider, ville indfinde sig i deres Nationaldragter, og ved deres brogede og farverige Vrimmel gjøre det glimrende belyste Torv til en glimrende Vrimmel af Brogethed og Farverigdom. Paa naadigst Forespørgsel af hans Durchlauchtighed, Fyrst Heinrich den 393 af Gera-Kleinhausen, hvorvidt der burde mødes i Baldragter, har jeg, som fra dette Fyrstehuus har den Ære at nedstamme i 99de Led, allerunderdanigst svaret, at Baldragter ville være aldeles forkastelige, paa Grund af at Festen foregaar under aaben Himmel, og at Sommeraftenen i Krähwinkel ofte er noget kjølig, men at derimod almindelig Sommerdragt med Hovedbedækning vil være det mest passende og sanitesmæssige Kostume for Herrer og Damer, der ville vise sig aldeles ugeneerte. Af bekjendte og berømte Personligheder, ligesom ogsaa af Kunstnere og Kunstnerinder, har allerede Mange meldt sig, men man haaber, at Antallet endnu vil blive betydeligt forøget. Programmet til Festen vil Ravnekrogs Magistrat afsende saa betids, at det vil komme de ærede Gjæster ihænde, senest Fredagen den 16de Marts."

Magistraten udstædte ogsaa virkelig til nævnte Tid et saadant Program, trykt paa graaguult Papiir og meget veiledende med Hensyn til Etiketten.

Klokken 8 den 19de samledes da Markedsgjæsterne ifølge Programmets Forskrift i den mindre Sal i Hotellet „der silberne Raben" og begave sig parviis opad Trappen. Paa høire Haand ved Opgangen var et under Krähwinkel-Magistratens specielle Opsigt staaende Terpsichore-Tempel, over hvis Indgang stod skrevet: „Dandsebod, Moro for 4 ß," og i Døren stod Værten med hvid Nathue paa Hovedet og med en saa friseret Høflighed, at man godt kunde mærke, han var ingen plump og hverdagslig Snyder. Man dreiede om, og efter en kort Gadestump, med „private" Restaurationer paa begge Sider, kom man gjennem Stadsporten, „en Levning fra den første püniske Krig," ind paa Markedspladsen, hvorover Himelen hvælvede sig vidunderlig blaa og klar. I Torvets Forgrund eller dets sydvestlige Ende var opreist en Teltpavillon for theatralske Forestillinger; til Høire og Venstre Række af toetages Huse. Disse vare tildeels meget gamle. Paa det ene læstes Aarstallet 1001. Dette var altsaa en saa stor Oldtidskuriositet, at Eieren, hvis han havde besiddet den rette krähwinkelske pengeindsamlende Almeenaand, gjerne i Markedstiden kunde trukket Tæppe over det og ladet det vise frem for Penge, ligesaagodt som andre Kuriositeter paa dette Marked. Men saa havde rigtignok Blomsterhandlerskerne i nederste Etage kommet til at staae i Skyggen.

Da ingen Topographier haves over Byen, vil jeg anføre dens vigtigste Indretninger. Jeg maa da først nævne Blomsterudsalget, der indesluttede lige saa mange som fortrinlige Arter, og hvis Vedbender velbehagelig krøbe op af den aldersgraa Væg. Til Venstre var et Konditori, til Høire en „Dame-Industri-Handel." Skildtet indbød Publikum med følgende Vers til at ofre sine Penge:

„Kom hid, kom hid, hver Markedsgjæst,
hos mig man kjøber allerbedst."

At Dame-Industrien, dette Nytidsbarn, her holdt offentlig Bod, turde tjene til Beviis for, at den allerede anseer sig for en overalt optrædelsesberettiget og for Statssamfundet vigtig Framsyning. Den er opfostret til Troen herpaa under denne Opvæxtens Uantastethed, hvorved den, ligesom hellige Bøger, er gaaet fri for Kritiken. Og det gode Hjertelag har maattet bøde paa det slette Haandelag, som i enkelte Tilfælde er kommet tilsyne. Hvorvidt dette gjaldt om nærværende Dame-Industri-Handel, skal jeg imidlertid lade være usagt, da jeg kun i Frastand betragtede et Par røde Barnestrømper, hvis Bedømmelse ligger udenfor min Erfaringskreds.

Paa den modsatte Side af Torvet boede en ny Edition af den Mand, som under Christiania Marked forbausede Nordmændene med sine kjæmpemæssige Avertissementer. Han havde ladet male udenpaa sin Butik:

„Stort Assortement af udsøgte og nylig pr. Telegraph hjemkomne Varer. Prisen beregnet paa det Nøieste. I Partier gives betydelig Rabat.

☞ Den, som kan opdage mindste Feil ved Varerne, udloves 1000 Spd."

Paa venstre Haand var en Modehandel, paa høire „det store Universalmuseum," tilhørende Antonio Allegro da Cosmopolita, en ligesaa usædvanlig Mand, som de Kunstsager han fremviste. Længere nede boede „Scherz, Buchhandler," der assisteredes af en rivendes Hex af en Kone. Hans Skildt var en gnomisk Bebudelse: „Es geben die Lieder, das Geld kommt wieder." Men otte Viser var det hele Literaturforraad, som fandtes i hans Lager; flere af dem henhørte baade hvad Emnet og Poesien angik til det smagløse og maadelige Slags, ret som sig hør og bør for det Slags Literatur.

Til Glæde for Bibliographer vil jeg anføre Visernes Titel: „En ny og sørgelig Vise om Keiserne af Rusland og deres pludselige Død." 4 S. 8. — „En ny og saa passe fornøielig Vise om, hvorledes Franskmanden og Russen byttede Losement og Franskmanden paatog sig Flytningen." — „En ny og ualmindelig sørgmodig Vise om den jernspisende Hallændings Liv og Død, skrevet af en Sanitetsmusketeer." — „Sang ved Dronning Pomares høie Nærværelse i Krähwinkel-Klub." (Bibliographisk Notits: Dronning Pomare, den samme, som Henrik Heine i et zirligt Vers har givet et Diadem „vom Koth," kom heldigviis ikke til Markedet.) — „Medium tenuere beati." — „En Julevise." (NB vigtig for Krigshistorien.) — „En ny Vise om en Borger udi Krähwinkel, som ikke vilde have Marked." (Ikke uden Interesse med Hensyn til Krähwinkels kommunale Historie og yderst mærkelig forsaavidt der af den besungne Tildragelse sees, at Krähwinkel muligens kunde være den samme By som Hovedstaden i Norge.) „Ingen Resignation! Opraab fra Herrerne til Damerne" (om den Ting, at Damer „før burde gaae til Mormonismen end i Kloster").

Den sidste Halvpart af ovenanførte Viser var saa meget bedre end den første, at Hr. Scherz udentvivl aldrig vilde faaet afsat hiin, hvis han ikke havde været saa klog, ikke at sælge de maadelige Viser, medmindre man kjøbte de gode med under Et. Han tog da for Samlingen 32 ß.

Nedenfor Visehandelen var et Marionettheater og ved Siden deraf en Tombolabod med Skildtindskrift: „Großherzogliche Staat-Lotterei, erreichtet am 19ten Marz." I den af Magistraten udfærdigede Kundgjørelse hed det, at uagtet Hazardspil overhovedet var forbudt, var dog „Tombola-Privilegium meddeelt en enkelt værdig Borger, der gjentagende Gange i Dyrtiden havde falleret." Borgeren var ikke selv at see i Boden, men havde overgivet Entreprisen i sit kvindelige Huusgesindes Hænder, hvilket for Søgningens Skyld vistnok var meget fornuftigt gjort.

Efter Indtrædelsen paa Markedspladsen hilsedes man med Musik og Sang, hvilket jeg har erfaret af et specielt Ordens-Program (jeg kom nemlig forsilde til denne Ceremoni). „God save the King" spilledes tvende Gange, derpaa 9 Gange „Ur wägen — ur wägen:" Velkomstsangens Melodi, og denne blev afsungen tutti. Her er Sangen.

:,: Velkommen :,:
alt hid til Markedsgang :,:
Piger, Madamer, Komtesser, Løvinder,
Nonner, Matroner og Tyrolerinder
:,: Kling Klang :,:
ja stem nu op en Sang.

:,: Velkommen :,:
alt til vor Markedsfest :,:
Borgermænd, Embedsmænd, Burscher, Soldater,
Jøder, Matroser og selv Potentater
:,: Kling Klang :,:
syng nu som I kan bedst.

:,: Nu lyder :,:
vor Glædesklokke høit :,:
Livets bedagede, graalige Prosa
viger for Lystigheds Color di rosa
:,: Ja, Ja :,:
thi Alvor er kun Pøit.

:,: I Vinter :,:
var Kulden meget stræng :,:
Birkeved brændte med Steenkul i Flamme,
men af forkjølet vi blev med det Samme.
:,: Halsen :,:
den holdt os smukt i Seng.

:,: O Dyrtid :,:
ja du var meget stor. :,:
Kjødet var kostbart og Fisk saa man fast ei,
Brødet var smaat som en fiin, liden Pastei.
:,: Drikken :,:
var dyr og kaldtes „Bjor."

:,: See derfor :,:
i Vaarens lyse Stund :,:
løfted vor Længsel paa Vingen urolig
og drev os ud fra den lukkede Bolig.
:,: Ak ja :,:
slig Udfart er dog sund.

:,: Her lyder :,:
den deiligste Musik :,:
Her kan vi svæve med ham og med hende,
Polka-Mazurka og Varsovienne
:,: frister :,:
i hvert et Dieblik.

:,: Ak herligt :.:
paa Markedspladsen staar :,:
Boderne fyldt med de kostbarste Sager,
hist er der Tombola, her bor en Bager.
:,: Duften :,:
imøde strax os slaar.

:,: God Aften :,:
hver glade Markedsgjæst. :,:
Lad os nu rundt om i Krähwinkel vandre,
mødes vi, nikke vi smukt til hverandre.
:,: Leve :,:
vor muntre Markedsfest!

Nu begyndte Markedsgangen. Orchesteret spillede „Markedssangen af den Stumme," som det hed i hiint Program; Sangere droge om, og Dandseboden kom i Virksomhed.

Man trængtes ordentlig om at erlægge sine 4 Skilling for at komme ind i denne simpeltladende Bod, hvem en omvandrende Tiggermunk kaldte en Lastens og Vederstyggelighedens Bolig. Her sad et larmende Musikkorps, trakterende de forskjelligste Instrumenter ligetil Luur, og spillende Schweitzer-, Halling- og Striledandse med megen Universalgenialitet. Besøgerne tumlede sig om uden nogensomhelst unaturlig Knibskhed, eller naturlig Blyhed. „Fremmede Fanter," fæle og skumle, toge op, eller for at tale civiliseret, engagerede de smukke Hallinggjenter og Gudbrandsdalsgjenter, og disse fulgte godvilligen og med den freidigste Mine af Verden. Dette burde I mærke Eder, I nyudrugede Studenter, der, saasnart I have faaet akademiske Vinger, flyve paa Landet, sætte Eder paa en Fjeldknart, skue ned i Dalen paa Bondegjenterne med deres hvide Plagærmer, deres røde Snorliv og rødbordede Stak og under dette Fjernbeskuelsens Indtryk emballere i hiin Dragt al Verdens Skyhed, Blyhed og Uskyld, for siden at beskrive det Hele og sende det ud til erfarne Medmenneskers Opbyggelse, hvis nogen er verdensuerfaren nok til at tilstede Prentningen af Eders phantastiske Menneskebeskrivelser. I Blide og Naive, der betegne Eders Udflugt i Verden med Fuskningen paa en Menneskekundskab, som kun kan erhverves igjennem langvarige og alsidige Jagttagelser! opdagede I nu ikke, at I kun havde lagt Eders egen Barnenaivitet i vorne, forstandige, følende, lidenskabelige og, fremfor Alt, menneskelige Fjeldboeres Charakteer, og at I havde overseet den for alle Menneskebeskrivere vigtige Erfaringssætning: Godt og Ondt blandt alle Stænder?

Hvad der for de sydligere Europæere, der indfandt sig i denne Dandsebod, maatte være i høi Grad paafaldende, var den store Mangfoldighed af smukke Folkedandse, der udførtes af „det affidesliggende og lidet bekjendte Norges" Fjeld- og Kystbeboere. Blandt disse Dandse henrev især Striledandsen. Da den var tilende, kastede, saa fortalte en Landsmand mig, en hosstaaende Dame en Tidalerseddel i Strilens Hue, og ogsaa Andre udrykte sin Henrykkelse paa denne kontante Maade. Hiin fyrstelige Gavmildhed synes næsten at staae i Strid med Krähwinkelianismen, og vist er det, at om denne ikke kan bestaae ved Siden af Pengeudøsen, fik den flere voldsomme Knæk paa dette Marked. Jeg vil blot som et Exempel anføre, at en Mand betalte 20 Spd. for en Blomsterbuket. Det var naturligviis en Engelskmand, og de Nordmænd maatte korse sig derover.

Da Trængselen paa Torvet var bleven som størst, trængte et Tog af vordende Nonner sig frem igjennem Mængden. De vare fortslørede og saa ud som et langtrukket Ak over Livets Glæder. Men med mine skarpe Briller troede jeg bag Sløret at opdage „Roser og Lillier" og Dine, der sagde, at disse sørgeklædte Skikkelser i sit Hjerte endnu tilhørte Verden, skjønt denne ikke mere skulde tilhøre dem. Jeg tænkte, mon de havde seet Poeten —?—'s Vise, hvori han paa Herrernes Vegne beder dem saa smukt om at lade Klosteret fare.

„Hor kun vore ømme Sukke,
se kun paa os, — vi er smukke!
Embedsvei i Perspektivet
har vort Blik belivet.

Tænk paa Klostrets stille Celler,
fyldt med Kaffeduft,
hvor de rynkede Mamseller
gaber efter Luft.
Verdens Glands for Øiet spiller
gjennem grønne Næsebriller,
Tænk — o, maa Jert Blod ei bruse! —
tænk, I maa jo snuse."

Jeg tror denne Opfordring havde den tilsigtede Virkning; thi senere hen i Markedet opdagede jeg virkelig nogle af hine tilslørede Skikkelser i Samtale, Ansigt til Ansigt, med unge Herrer. Det var smukt gjort! Hvem veed hvormange Herrer de med det Samme reddede for Livsglæderne.

Klokken 9½ gik Tæppet op for Markedstheatret, og Berideren Hinné kom frem, i sin sædvanlige Dragt, paa sin sorte Ganger og med denne fra Klingenberg velbekjendte aristokratiske Nonchalance i Holdning. Kort efter kom ogsaa Søsteren, hiin Fortids-Skjønhed, ligeledes tilhest. Assisterede af nok en Beriderske udførte de nu Exercitier i den høiere Ridekunst, hvorved de høstede et umaadeligt Bifald og fremkaldtes flere Gange. Bajas var pligtskyldigen tilstæde ved Forestillingen.

Efterat Tæppet var faldet, underholdt Marionettheatrets og Universalmuseets Forevisere Publikum. Paa Marionettheatret gaves italienske Operaer, fulde af himlende Blikke, af Fortvivlelsens Krampetrækninger, af affekteret-smægtende Elskerømhed, og alle endte med Mord, Knald og Fald.

Antonio Allegro da Cosmopolita, hvis Museum utvivlsomt hørte til det Seeværdigste paa det hele Marked, var utrættelig i at sørge for Publikums Underholdning.

Museet havde, sagde han, været forevist ved alle Hoffer i og udenfor Europa, og sidst for hans Majestæt Kongen af Danmark, som spurgte hvad Landsmand Forevisteren var; og da han svarede „Kosmopolit, Deres Majestæt," sagde Kongen, at det glædede ham meget at høre at han var af den Nation; thi ellers havde han ikke kunnet have den Tillid til ham. Blandt de foreviste Gjenstande anføre vi de vigtigste tilligemed Foreviserens Forklaring derover.

Et Halvpotsmaal af Blik: Uelands Sølvkrus; en stor Sjeldenhed: der er vel mange, som gjør Krus for Bønderne, men ikke Mange, som faar Krus igjen.

Den Haand, som Lord Raglan tabte ved Waterloo; det er siden den Tid han har faaet den slemme Vane, aldrig at lade den ene Haand vide hvad den anden gjør.

Et Birkeriis: den Oliegreen, som den russiske Fredsengel sendte Vestmagterne paa det nye Aar. Bladene vare frosne bort i den strænge Vinter og Bærene havde Hs. Maj. Kongen af Preussen spist op.

En Flaske Cliqvot, omvunden med sort Flor: den smukke Maade, hvorpaa Hs. M. Kongen af P. udtrykker sin dybe Sorg.

En Bomulds-Nathue: Sir Charles Napiers Stormhue, fabrikeret af Skrydebomuld.

Den Næse, som Admiralitetet gav Sir Ch. Napier, eftersom han maatte have et Opbevaringssted for de mange Priser, han tog ifjor Sommer.

En Tegning, forestillende den russiske Matuska*), der viser frem den nye Arving til Norge, som man dog siger, gamle Nor, den Ravnefader, ikke vil kjendes ved.

En Tegning af den Støtte, som Regjeringen lod reise paa den Dag, da den vilde jage Jurykommissionen, der dog blev siddende. Med den simple Indskrift: Injuria.

En Blækkrukke: det bekjendte ægyptiske Mørke, som ved en chemisk Proces er gjort flydende. Anvendes meget af Diplomaterne i denne Tid.

En Plade Wat: det Stof, hvoraf man laver de indre Distinktioner for Armeen.

Fyrst Mentschikoffs Beenklæder. Man vil opservere, at der ikke findes Knapper i dem; dette er de engelske Damers Skyld, som endelig vil have Souvenirs af Fyrsten.

Et blommet Kattunslommetørklæde. Hans Majestæt Liholio eller, som han nu hedder, Kamehamea den IV's Baldragt. Den er, som man seer, ikke kostbar, men han forstaar at bære den paa en Maade, der gjør ham, ligesom hans Broder Kongen af Preussen, til den mest indtagende Mand i hans Kongerige.

Et Fiskersnøre, efterglemt i Hotel du Nord af et Par katholske Præster; formodentlig bestemt til at fiske rørte Finner og Lapper.

Keiser Alexanders Skaal, som nylig er bleven indbragt her i Staden istedetfor Keiser Nikolaus's, der blev udbragt i forrige Høst.

Et Par Flipper, efterladte af en af Hakon Jarls Trælle (nemlig ved en Forestilling paa Christiania Theater).

En Papiirhane: den i Historien berømte galliske Hane (le coc gaulois), der, som enhver Skolegut veed, kan antage alle Skikkelser. For Tiden skal den see ud som en vaad Høne.

Saasnart Hr. Antonio Allegro da Cosmopolita havde fremvist alle sine Sager, holdt han frem for Tilskuerne en Lærredspose, idet han bemærkede: „Dette er den bekjendte Præstesæk, som aldrig bliver fuld, men som for Tiden er overladt til Studentersamfundets Byggefond."

Derpaa begyndte han forfra igjen og gjentog sin hele Forklaring med denne Monotoni, der er egen for det Slags vandrende Professorer, hvortil han hørte.

Klokken halv elleve begyndte igjen en Forestilling i Teltpavillonen. Stykket hed, ifølge Plakaten, „De tre nærgaaende Planeter, eller Merkurius, Venus og Mars, romantisk-astronomisk Ballet-Komedie a la Varsauvienne, i en Akt. Musikken komponeret af Hr. Dobrepodolsky." Personerne: En Astronom, Hr. Copernicusj; Merkurius, Hr. Petitpas; Venus, Dlle. Lola Montez; Mars, Hr. Taglioni; En Mormon, Hr. Sørensen. „Indgangen (bemærkede Plakaten) aabnes ved Forestillingens Begyndelse og lukkes ved dens Slutning. Pengene gives ikke tilbage." Hvad Stykkets Indhold angaar, veed jeg Intet uden af Plakaten. Larmen paa Markedspladsen var umaadelig; og uagtet Hr. Mars talte med en saa fuldttonende Stemme som selve Jørgensen, forslog den dog ikke til at trænge frem over hele Torvet. Dertil vilde det vistnok været fornødent, at Krigsguden havde anstrængt sine Lunger som i den trojanske Krig.

Fransk Zouaver.

Senere gaves under Titelen „Pierrot som Mormon" en Pantomime af „den overalt i den vide Verden berømte" Signore Fresco Burlesco. Om denne tidsmæssige Forestillings Kunstværd kunne de, der tidligere have besøgt Lyststedet Klingenberg, gjøre sig noget Begreb.

Det er en hævdet Skik blandt Skandinaverne, at disse ved alle festlige Leiligheder erindre sine Beherskere: Konge og Damer. I Krähwinkel, etslags Noahs Ark af politiske Konfigurationer og Nationaliteter, var udentvivl ingen Konge at erindre, men desto flere Damer, og disse glemte man da ikke. Til deres Priis blev denne Sang afsungen:

Der var vel dem, som tvivled' paa
Vort Marked kunde Vaaren bringe,
Naar Frosten udenfor mon klinge
Og Havet selv af Iis maa staae. —
Nu Tvivler! her Du om Dig skue! —
Ei sandt? — Du finder her en Vaar
Med Blomsterflor, med Rosenlue
Som til dit Hjerte gaar?

See her den Vaarblomst, som formaar
At knoppes selv i Vintrens Dage,
Som Du for Livet kan medtage,
Hvis Du at vinde den forstaar.
Dens Kalk er Tro, dens Dug er Taare,
Dens Duft er Sjæl og Kjærlighed —
Og, om dens Torne tidt kan saare —
Dens Smil at læge veed.

*) Tegningen udgaves vel for at være af en stor Kunstner, men Matuska havde en umiskjendelig Lighed med Medianfiguren paa det norske Universitets Portal. Arvingen var en skjægget Bytting.

Og denne skjønne Vaarblomsts Navn —
Du veed det — er den fagre Kvinde!
Vor Ungdoms Haab, vor Alders Minde,
Vor Pryd i Lyst, hvor Trøst i Savn!
Af denne Blomst — de Kvinder hulde —
See paa vort Marked hvilken Krands!
Thi løfter høit de Bægre fulde
For denne Festens Glands!

Efter nogen Standsen udførtes Gaasegangen under Afsyngelse af nedenstaaende Sang. Tager jeg ikke feil, anførte Byens tykke Borgemester selv Toget. Dette viser, i hvilken politisk Uskyldighedstilstand Byen befandt sig. I Stockholm vækker jo en Gaasegangskjæde strax Formodningen om, at Oprørsslangen bugter sig deri.

:,: En liden Vaasesang :,:
er god i Gaasegang,
ja er god i Gaasegang.
:,: Vi er et pudsigt Folk, :,:
vi mukker ei, om Styrelsen trakterer os med Svolk.
Vor Styrelse den throner
paa sine egne Been;
af Jurykommissioner
vi eier neppe een.
Vi er loyale Gjæs,
og naar vi faar vort Græs,
da er vi vel tilfreds.

:,: Vor Lov er ligetil :,:
Alt, hvad vor Første vil,
ja Alt, hvad vor Første vil.
:,: Og Pligten er ei svær, :,:
den lyder: I maa ei betræde Eftermandens Tær.
Den Første fører Trainet
paa ægte Gaaseviis;
den Første rører Benet,
de Andre ligerviis.
Den Første skraaler væk,
de Følgende i Træk
gjentager: Gæk, Gæk, Gæk!

:,: Man siger vistnok, at :,:
vi driver Plagiat,
at vi driver Plagiat.
:,: Vi gjør vor Skyldighed :,:
og kopierer Føreren i al Uskyldighed.
Vi tilstaar aabenhjertig,
vi plagierer frækt,
men at skose er ei værdt, thi
vor Vinge blir ei stæk't.
Og hvis vi mister den,
som ærlig Gaasepen
plagierer den igjen.

:,: I seer, vi Gjæsser nok :,:
kan rykke frem en bloc,
ja kan rykke frem en bloc.
:,: Vort Maal er altid eens, :,:
og vi kan gjække Spotten, naar vi gækker overeens.
Til Overflod vi melder,
at Spotten ei gaar an;
vi dumme Gjæs i Nelder
jo aldrig værpe kan.
So gehen wir herum,
og skriger Andre stum.
O Gud, vi er saa dum!

Derefter begyndte man at dandse midt paa Torvet, rundt dets trende svære Lygtepæle. Den vilde Jubel steg op mod den rene blaa Nattehimmel, vækkede Fuglene i de friske, grønne Træer, der hvælvede sig over Markedstheatret, og bragte dem til i Distraktion at blande sine Triller derimellem. — Damerne vare uendelig romantisk-lykkelige — ak hvor dog en blaa Himmel er deilig, selv uden Maane! Hvem tænkte paa, hvor let Ballets Varmtfølenhed slaar over til Forkjølelse, og at disse Overgange have krævet flere Ofre, end det krimske Felttog? — Dog bør man vel tænke derpaa? Et eneste frydeligt Øieblik er mere værdt, end et heelt eensformigt Liv. . . .

Mellem og tildeels under de storartede Optrin, der paakaldte alle Markedsgjæsternes Opmærksomhed, søgte omvankende Kunstnere og Sangere paa sin Side at divertere Folk. Herved splittedes Interessen saaledes, at Tilskueren maatte været mangestedsnærværende paa engang, hvis han ikke skulde gaaet Glip af noget Seeværdigt. Men denne Underholdningernes Spredthed var paa den anden Side en Borgen mod, at den, der ikke befandt sig i den tilbørlige Nærhed af Hovedforestillingen, Intet havde at fæste Opmærksomheden ved.

Nogen enkelt af Markedsgjæsterne kan jeg ikke nærmere omtale, hvor fortræffeligt Stof end flere frembød for Menneskebrivelser, en Skriftart, som vi høiligen tiltrænge til Udfyldning af hiin ubegrebne Kategori i Thues norske Læsebog. Jeg maa indskrænke mig til et almindeligt Henblik paa den talrige Masse, der med Hensyn til Brogethed vistnok forgjæves søger sin Mage paa noget af Geographien bekjendt Marked, medmindre det skulde være i Tiflis.

Man saa om hinanden Christiania-Løver, Striler, Hallingdøler, Østerrigere, Heliophober, Grækere, Schweitzere og Italienere, af begge Kjøn, ja endog en Neger. Der fandtes Folk af alleslags Sandselighedsbekjendelser: Tyrkere, Sørflatianere og Mormoner. Der fandtes Folk af alle Temperamenter, lige fra dem, der røres til Taarer ved dramatiserede Retshistorier, indtil dem, der af Shakespeares Tragødier sættes i ustandselig Latter. Man saa Elskerpar af alskens Kombinationer, fra de mest pathetiske og troubadourske, indtil de simpleste norske Huusflidsprodukter og disse Skjæbnealliancer, der ere knyttede af den Sympathi, som ligger i fælles Forladthed. Jeg betragtede et saadant ældgammelt, men nyforlovet Par. Han var smægtende blid som en Adonis, og hun havde ved Anbringelsen af et heelt Blomsterbed under Hatten fremkaldt igjen den fløine Ungdomsvaar. Du maa endelig skrive mig til, Frithjof, sagde hun, da han gik fra hende over Torvet for at kjøbe Sukkertøi. Et Forglemmigeiblik var den Bortilendes megetsigende Svar. Folk loe og sagde, at Begge vare gamle Narre, der indbildte sig at være blottendes unge. . . . Men der er noget Veemodigt i Synet af en Blomst, der skyder frem gjennem Sneedækket, optøende dette ved sine varme Hjerteblade, selv om den som Plante betragtet er en bizar Vært.

Det var yderst almindeligt blandt Folk i Krähwinkel, at de havde et simpelt og dumt Udseende og gave sig Mine af at være uberørte den europæiske Civilisation. Men de havde alle den Tro, at de i Grunden vare saare kundskabsrige og forstandige, og at de tilhyllede dette ved en saa tynd Uvidenhedens

Kaabe, at den let kunde gjennemskues af ærede Medborgere. Uvidenheden var saaledes her etslags theatralsk Præstation, der lønnedes med almindelig Beundring, istedetfor som ellers i Verden med fede borgerlige Stillinger. Det var især en Hallingdøl, der vakte Opsigt ved den Natursandhed, hvormed han forstod at spille uvidende. Han gav undertiden fule, ja bitre Svar, retsom opvakte norske Bønder. Men han faldt aldrig ud af Rollen ved at røbe Uvidenhed i Uvidenhedens egentlige Væsen. Dette bragte Folk til i denne Mand at see et umaadeligt Geni. Nogle vilde sætte igang en almindelig Folkepetition om at han skulde lade Theatret nyde godt af sine Talenter; andre vilde gjøre ham til Borgemester i Krähwinkel. Herimod indvendte Flere, at om end Hallingdølen i natursand Uvidenhed stod over Byens gamle Borgemester, kunde han dog ingenlunde maale sig med denne i medfødt Dumhed*), og man burde derfor ikke indlade sig paa en Styrelsesforandring, hvorved Borgernes vante Ro vilde forstyrres, uden nogen egentlig Vinding. Der blev da ikke fattet nogen endelig Beslutning om hvorledes denne fortræffelige Mand skulde anvendes til størst Nytte for Staten. Det forblev derved, at de anseeligste Mænd tømte et Glas med ham, anbefalede sig til hans Bevaagenhed og mumlede ved sig selv, idet de stiltes fra ham: „Den Mand vil nok bryde sig sin egen Bane."

Men her maa jeg med Herodot tilføie: Følgende er nu min Mening om den Sag.

Den med Uvidenhed saa rigt begavede Mand lignede mærkværdig Musketeer No. * *, der ofte har bragt mig mine Aviser. Han er en Hallingdøl og var formodentlig forskreven til Dandsebodmusiken i Krähwinkel, for at denne kunde blive saa kosmopolitisk som muligt. Da han er en Mand med Fremfærd og Skik paa sig, forstod han nok at benytte Pauserne til hiin lykkegjørende Optræden.

„Jeg kan ikke her undlade at omtale" den i Krähwinkel herskende Almeenaand og de heri begrundede høie Varepriser. Det var en af alle Kunstnere, Handlende og Andre vedtagen Skik, at alle Penge, der kom ind, skulde tilfalde et særeget Fond, der i Historien er bekjendt under Navn af det norske Studentersamfunds Byggefond. Denne Vedtægt var saameget priseligere, som de, der gjorde Opofrelserne, ikke kunde vente at opleve den Dag, da Resultaterne deraf bleve synbare. Ligesom Bidragsyderne til St. Peders-Kirken i Rom og andre verdenshistoriske Bygværker, ofrede de glade Alt, i Overbeviisningen om, at i deres Børneborns eller Børnebørnsbørns Dage vilde der reise sig et Monument, talende aabent om de henfarne Tiders fromme Udholdenhed og Samlertalent. Og sandelig, deres Haab vil ikke blive skuffet. Den Bygning, der reises ved hiint Fond, vil blive Nordens St. Peders-Kirke, og over Indgangen vil man sætte det bekjendte: „Mange Bække smaa, gjør en stor Aa."

Hvad de høie Varepriser angaar, skreve de sig muligens fra en noget vidtdreven hellig Iver i Indsamlings-Embedet. Dette forestodes nemlig af Damer, og som bekjendt kjende disse ingen saadan Moderation i Lidenskaber, som Herrerne. De bør heller ikke kjende den. Kvinden ophører, hvor enhver Lidenskab er beseiret, hvor netop Mandens Storhed begynder. Men om end Krähwinkels Damer vare, som man fortalte, temmelig pengegridske og navnligen ikke vilde give mindre Penger igjen paa større, maa dette undskyldes ved den strenge Opfatten af deres Kald. Desuden maa man betænke, at Sælgerskerne vare smukkere end de, der ellers forekomme i Livet, og at saaledes selv den, der leverede en Daler istedetfor en Mark, uden at faae Noget igjen, egentlig ikke kan ansee sig for snydt, medmindre han er et saadant Træmenneske, at han ikke vil regne et skjelmskt udtællingsafslaaende Smiil for mindst fulde fire Mark værdt.

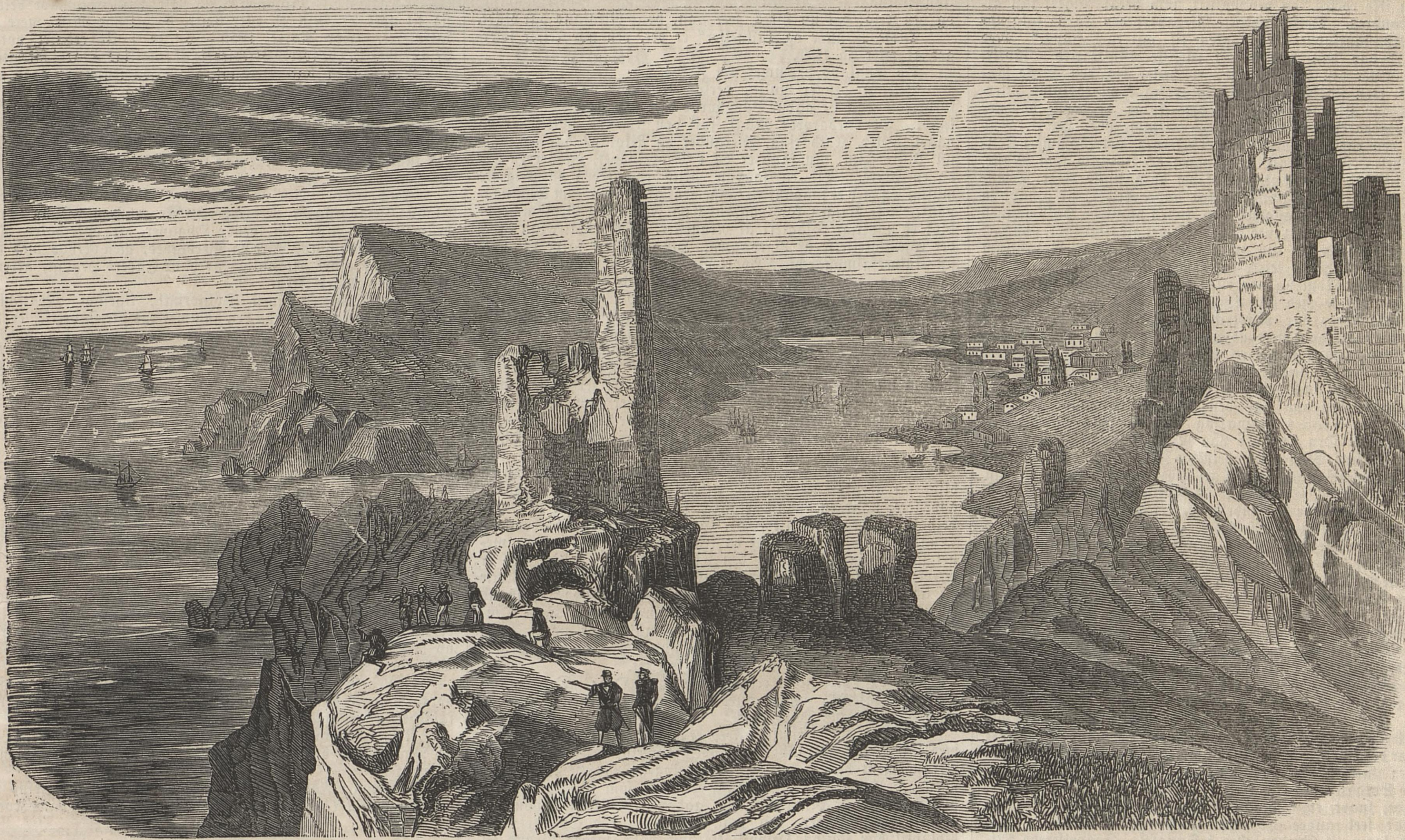
Da Klokken nærmede sig de To, forsvandt Damerne efterhaanden. En Skare Studenter med Borgemesteren i Spidsen drog da under lystig Sang flere Gange rundt Torvet. Mange i Skaren saa sig ængstelige om efter Vægterne, udentvivl af gammel Frygt for, at han skulde begynde en Disput med dem om deres Sangs Harmoniskhed, og søge Raadstuekjendelse heri; thi da kunde de nok vide, at denne vilde falde ud til Fordeel for de priviligerede Nattesangeres harmoniske Sands.

Men Vægterne sove denne Nat, og saaledes kom vistnok Enhver uantastet hjem.

Lamperne slukkedes. Man saa op imod Himlen, der nu blev sort; thi der var ingen Astronom i Krähwinkel, som for saadant Tilfælde havde besluttet Maane- eller Stjernelys. Da den forsaavidt ufuldkomne Himmel var forsvunden, tænkte jeg paa ham, som havde fremkaldt den. Jeg velsignede Wergeman, som saa mange Gange har malt blaae, venlig Himmel til de norske Studenters Festligheder. Og jeg velsigner ham fremdeles for hans gode Villie til at give os en Tegning af Torvet under denne Himmel, omendskjønt han formedelst Festkommitteens Indsigelse ikke har kunnet holde sit Løfte.

P. B. H.

*) Hvor lidet politiske Borgerne i Krähwinkel vare, indsaae de dog ligesaa godt som de i Politiken videstkomne Folkeslag Fordelene ved at overordnede Mænd i Staten ikke stikke dybt.

Prospekt af den indre Havn og Staden Balaklava, taget fra Høiden af et genuesisk Taarns Ruiner. (Efter Tegning af M. Th. Bossoli).

Zouaverne.

Disse udholdende og behændige Krigere, om hvis Udseende foranstaaende Tegning giver et Begreb, ere oftere blevne nævnte i Krigsefterretningerne fra Krim; men især tiltrak de sig Opmærksomheden ved sin Raskhed og Uforfærdethed i Slaget ved Alma, hvilket man vil erindre af vor udførlige Beskrivelse derover. Zouaverne høre ganske hjemme i Afrika og ere for Krigen der dannede til et Infanterikorps. Navnet Zouaver hidrører fra nogle uafhængige Kabylstammer i Provindsen Konstantine, hvis Beboere, ligesom Schweitzerne i Europa, lade sig hverve til Krigstjeneste hos de forskjellige Stater i Berberiet. Zouavernes Korps blev stiftet af General Clauzel i Aaret 1830. Oprindelig bestod det af afrikanske Indfødte, men efterhaanden forøgedes og suppleredes det med Franskmænd, saaledes at det nu for Tiden væsentligen bestaar af saadanne, især Parisere. Zouaverne ere republikanskſindede. Ved Præsidentvalget stemte de paa Cavaignac, og de skulle være lidet tilfredse med Napoleon. Der fortaltes for nogen Tid siden, at en Komplot blandt dem ved Sebastopol var bleven opdaget og flere Hundrede fængslede. Dette benægtedes dog kort bagefter. Imidlertid er det vist, at de ere misfornøiede med at Canrobert ikke har ladet løbe Storm og at enkelte af dem ere deserterede til Russerne.

Zouaverne ere Elskere af Dyr, især Katte, hvoraf de ogsaa til Krim have medbragt en heel Flok. Kattene opholde sig bestandig i deres Nærhed, og naar Zouaveren gaar i Kampen, sidder Katten, rolig og ligegyldig, paa hans Randsel, saaledes som Tegningen udviser.

Balaklava.

Som bekjendt er Balaklavas Havn for Tiden Station for den engelske Flaade i Sortehavet. Havnen er fuldkommen indesluttet af Landet og afgiver, uagtet sin Trangched, i stormende Veir et fortræffeligt Tilflugtssted for Skibe af alle Størrelser. Kun Indløbet er besværligt; men saasnart man er inde i selve Havnen, kan Søfareren roligen imødesee de frygteligste Storme. Da den rædsomme Orkan i forrige Høst anrettede saa stor Skade paa de engelske og franske Skibe, vilde, paastaaes der, megen Ulykke været forebygget, hvis ikke Havnebestyrelsen havde formeent alle Skibe, som Havnen kunde rumme, at søge Ly der itide.

Staden var i Oldtiden bekjendt under Navnet Cambalo eller Sybolon. Det nuværende russiske Navn Balaklava udledes af bella chiave (smuk Nøgel), hvormed Genueserne betegnede den yndigt beliggende Havneplads. Havnen var tidligere et Smuthul for Sørøvere; men Genueserne byggede ved Indløbet et Fort til dens Forsvar, og af dette Fort sees endnu Ruiner.

Englænderne have en stærk Besætning i Balaklava, der er lige vigtig som Havn for deres Flaade og som Landingsplads for Hærens Fornødenheder. Paa Grund af Besværligheden ved Transporten derfra nordover til Leiren ved Sebastopol (en halv Miils Vei) er et Jernbaneanlæg paabegyndt og antoges at ville være færdigt allerede den 15de Marts. Peto, Entreprenøren for den norske Jernbane, har overtaget Anlægget, uden af den engelske Regjering at betinge sig andet end Tilbagebetalingen af de dertil medgaaede Udgifter. Imidlertid er han bleven ophøiet til Baronet. — Balaklava og Varna forbindes med en Telegraphtraad over det sorte Hav, saaledes at Efterretningerne fra Krigsskuepladsen snart meget hurtigen ville naae Vesteuropa.

Nikolaus er død — hvad er den sandsynlige Følge?

Havde Nikolaus for et Aar siden betalt sin Gjæld til Naturen, vilde man have seet det engelske Hof og alle dem, der henhøre til Modens Verden, anlægge fyrgetyve Dages Sorg, trods alle blodige Misgjerninger, til Trods for Polens og Ungarns udgydte Blod. Nu derimod see vi ved Efterretningen om denne ene Mands Død utvungne Glædesytringer over det hele Statssamfund.

Dette kommer deraf, at man betragter den nuværende Krig med et altfor lidet omfattende Blik.

Et tusind Aars Historie giver tusinde Beviser for, at den nuværende Krig har Intet at gjøre med Nikolaus's Personlighed. Dog gives der Mange, i den Grad bedaarede, at de vælte al Skyld paa den afdøde Keisers personlige Ærgjærrighed. De troe, at naar han først er borte, er Aarsagen til Krigen bortfjernet, og saaledes Freden vis.

Lad os søge Oplysninger fra Historien. — Ruslands Historie kan sammenfattes i disse faa Ord: **"en vedvarende Kamp for Magt."** — Denne Kamp viser sig tydelig at være afdeelt i 2 Akter: den første, „Kamp for national Eenhed," den anden, som endnu ikke er udkjæmpet, „Kamp for Udvidelse af Herredømmet ligetil Havets Kyster."

Den første Akt forbereder den anden, den anden er Midlet, hvormed det Maal skal naaes, der, som en urokkelig Tanke, overalt er fremherskende i Ruslands Historie. Og Maalet er „Magten."

Deelt i Smaastater, indbyrdes fiendtlige eller i det Mindste rivaliserende, kunde Rusland aldrig have aspireret til nogensomhelst Stilling iblandt de Nationer, der nyde Frihed i sit Hjem, og Agtelse udenfor Hjemmet. — Derfor optræder i Ruslands Historie den nationale Tendents iført som Stræben efter national Eenhed. — Denne Stræben kunde gaae i een af følgende to Retninger: enten en føderativ Basis, d. e. municipal Selvstyrelse og republikanske Institutioner (kun ved republikanske Institutioner er en konføderativ Forening mulig), eller grunde sig paa Centralisation, og dermed Despotismen. — Disse to Principer, Menneskeslægtens Ormuzd og Abriman, førte Aarhundreder igjennem en Kamp om Seiren i Rusland. — Novgorod fremtraadte som Leder i republikansk Retning; Storfyrsterne af Kiew repræsenterede Despotismen og Centralisationen. — Kampen varede længe, var grusom og blodig. — Den i Europa nulevende Generations Skjæbne skulde afhænge af Udfaldet af denne Kamp, der for Sekler siden blev kjæmpet i disse fjerne ubekjendte Egne. — For en Tid syntes det, som, om Frihedens Aand, repræsenteret af det seirende Novgorod, skulde fælde sin egen og Menneskehedens Fiende. Kiews Magt begyndte alt at synke, da Despotismen indsaa, at Centralisationer tiltrænge et Centrum, og at dette Centrum aldrig kunde blive Kiew. — Kiew blev ombyttet med Moskau, de fik et Centrum og med det desværre Seiren. — Den russiske Friheds Genius tilslørede sit Ansigt, da Novgo-

rod faldt under den moskovitiske Centralisations Jernscepter, som Johan den Frygtelige svang med en skaaselløs Grusomhed. — Den første Akt i Ruslands Historie var nu færdig, og dens Slutningsscene blev Begyndelsen til anden Akt — „Kampen for Magt," hvilket for et Folk, der udgjør mange Millioner i Antal og er adspredt over et vidtstrakt Territorium, vil sige Kamp for Herredømme over Havet. Rusland har udbredt sig og udbreder sig fremdeles i enhver Retning mod Havet. Men Veien til det stille Ocean gik gjennem en Verden af ugjæstmilde Egne, og det stille Ocean fjernede Rusland fra Europa istedetfor at nærme det dertil. Erobringen af Polen, Kurland og Finland førte blot til Østersøen, en Indsø snarere end en virkelig Sø, med Nøglen til sin Indgang bevogtet af Jordens første Sømagter. Syden stod endnu tilbage — hvilket Syd? det sorte Hav? Nei, det sorte Hav er ligesom Østersøen kun en midlertidig Station, ingen permanent, dens Indgang er i en Fremmed Besiddelse, og er Dørvogterens Embede beklædt af en fremmed Mand, kan det sorte Hav, om end opfyldt af utallige Flaader, aldrig blive et Element af Magt over hele Europa. Et Rige af Ruslands Udstrækning har ikke andet Valg, end **enten indvortes Frihed, eller Verdensherredømmet**; hvilke af disse Alternativer har den moskovitiske Despotisme valgt? Ned! ned til Middelhavets solbestraalede Strande eller ned fra Thronen! Kun dette Alternativ er givet den russiske Despotisme. Dette er en urokkelige Lov — de Gamles Skjæbne-Gudinde — det er den, som styrer Czarernes Beslutninger, der for Dieblikket ene hersker i Rusland.

Et Geni, en Helt, en ryggesløs svensk Marketenterske, en Bagerdreng ophøiet til Prinds, et Exemplar af fyrstelig tydsk Frækhed, som Anna af Brunswig, en vanvittig Fanatiker, som Paul den Første, — det kommer ud paa det samme. Skjæbnen kan ikke rokkes, og den Politik, som deraf følger, kan aldrig forandres. Derfor udtalte Alexander den Første følgende Ord: „Konstantinopel er Nøglen til mit eget Huus." Med disse Ord har han fortalt det russiske Autokraties Historie, ikke fra Peter den Stores Tid, ei heller fra den første Romanoffs, men ligefra de ældste Tider fra Swiatoslaws Efterfølgeres Tid til vore Dage. Som Følge af denne bydende Nødvendighed er Tragten efter Herredømme over Havet i Syd ældre i den russiske Politik end Tyrkernes Herredømme i Konstantinopel. Først tjente Erobringen af Byzants som Maske, senere blev det Gjenoprettelsen af det byzantinske Rige. Denne Politik, der havde sit Udspring fra andre Kilder, fik vistnok en ny Drivfjæder, da Mahomed den Anden plantede Halvmaanen over St. Sophia. Byzants havde, før det gik tilgrunde, opnaaet at vinde Rusland for den orientalske Kirke, og da Byzantium faldt, overførte denne Kirke alle sine Forhaabninger og sit Fiendskab mod Rom paa de russiske Fyrster. Den orientalske Geistlighed bragte med sig til Moskau al den Forslagenhed, som til alle Tider har været charakteristisk for den. Denne Forslagenhed gik dog mere ud paa at tilegne sig Magten end at skabe den. Saa meget er vist, at alle de Krige, som ere gaaede forud for den nærværende, og have været førte i samme Retning, de havde sin Oprindelse fra religiøse Kilder, og at Erobringsaanden dengang var den mindst virksomme; dog, da ved Ivan den Tredies Formæling med Sophia Paleologow den byzantinske Ørn slog ned paa Moskaus Kremlin, førte den med sig paa sine Vinger den geistlige Indflydelse og det blødagtige Ceremoniel, som bidrog til Byzantiums Fald. Ivan den Fjerde, Boris Godounoff og Pseudo-Demetrius stræbte forgjæves at nedbryde de Hindringer, der hemmede deres Marsch mod Syden; da kom tilsidst Peter. Hans vidtomfattende Geni og hans Jernvillie styrkede Czarernes Herredømme og skaffede Midler tilveie til at realisere Ruslands nedarvede Politik, men denne Politik udgik ikke fra ham. Hans Testament, hvad enten det nu er authentisk eller forfattet efter hans Død, er intet Andet end en sandfærdig Beretning om Ruslands traditionelle Politik. Enhver, der betvivler, at denne Ruslands Politik, hvorfra den nuværende Krig har sin Oprindelse, er fuldstændig uafhængig af den regjerende Fyrstes Personlighed, behøver blot at see hen til Peter den Førstes Efterfølgeres Historie; blandt disse vare 4 Kvinder og kun een af dem var russisk. Der har været Regenter af Huset Bunsvig-Wolfenbüttel og af Holstein-Gottorp iførte Romanoffs Dragt; snart har det Tydske, snart det Gammelrussiske været det fremherskende; intriguante Hofmænd med en Haandfuld af prætorianske Soldater have baaret i Triumph snart et Barn, snart en Kvinde, snart en fremmed Prinds; medens man til andre Tider har seet andre Hofmænd med andre Soldater sende Triumphatoren til Graven eller i Fængsel. Favoriserede Ministre og Generaler have med saadan en Hurtighed ombyttet Palladset i St. Petersburg med en Hytte i Sibirien, at, da Byren, der ved Marschal Munichs Indflydelse var bleven forvist til Sibirien, underveis maatte gjøre et Par Dages Holdt ved Volga, fordi denne Flod ikke lod sig passere, naaede Munich selv ham igjen; ogsaa han var nu forvist. Dog, midt imellem alle disse hyppige Omskiftninger af Keisere, Ministre og Generaler — midt iblandt dette skrækkelige Anarchi — er der dog Eet, som aldrig er rokket, een Politik, der aldrig for et Dieblik har været uvirksom, og denne Politik er en stadig Fremadskriden mod det Maal, som før var Erobringen af Byzantium, og nu er **Tyrkiets Erobring.**

Dog tale Engelstmænd om Nikolaus's Ærgjærrighed og troe, at, fordi han har maattet gaae den Vei, som alle Dødelige engang maa vandre, er Alt nu paa det Rene. Det er som om man med en Skrædders Alen vilde maale Historiens Kjæmpeskridt. At tale om Nikolaus, om Nøglen til det hellige Skriin, om religiøse Tvistigheder, om indirekte Protektorater og Gud veed hvor meget andet Nonsens, som det der skulde have foranlediget Striden, er det samme som at indbilde sig, at dersom Lucretia i sin Husbonds Fraværelse havde stængt Dørene til sit Huus, vare Kongerne ikke blevne forjagede fra Rom; at dersom ikke Kjøbenhavns Aristokrater havde insulteret en vis Biskop paa Grund af de heraldiske Forziringer paa hans Vogn, saa vilde den anti-aristokratiske Revolution i Danmark ikke have fundet Sted.

Nationer og Regjeringer maae have Tilladelse til at tage feil, men de burde aldrig med Forsæt være blinde. De burde aldrig handle under den Forudsætning, at en Fiirkant er rund, at Sort er Hvidt, at Maanen er en grøn Ost.

Det russiske Autokrati maa stræbe efter at udvide sit Herredømme ligetil Middelhavet og saaledes skaffe Rusland en overveiende Magt og Indflydelse udenlands, ellers ville det ikke kunne holde Friheden bunden i sit eget Hjem. En Nation paa sex og tredsindstyve Millioner maa og vil have Noget, **enten Frihed eller Magt og Hæder,** der er ingen anden Udvei selv i St. Petersburg.

England og Frankrig maae stræbe at modsætte sig denne Udvidelse af Herredømme, hvis ikke maae de være forberedte paa **at see det moskovitiske Despoti bestemme Verdens Skjæbne.** Nogen Middelvei gives ikke.

Dette er Nøglen til den nuværende Krigs Mysterier. Den unge Keiser, Alexander den Anden, er hverken uvirksom eller tilbageholden i sine Ytringer. I sit første Manifest erklærer han, at han sværger høitidelig ved Gud, „at han vil opretholde Rusland paa Magtens og Ærens høieste Trin, at han i Eet og Alt vil rette sig efter de Ønsker og Anskuelser, som bleve nærede af Peter, Katharina, Alexander og Nikolaus. Er da ogsaa denne Mand stukken af den personlige Ærgjærrigheds giftige Braad? Nei, han er blot nødt til at følge det moskovitiske Despoties Anskuelser. Deri bestaar det.

De Ønsker og Anskuelser, som næredes af Peter, Katharina, Alexander og Nikolaus! hvad vil det sige? Peters kjender man fra hans Liv og fra hans Testament; man veed ligesaa, at han lod sin Søn myrde i Fængslet, fordi han ansaa ham for udygtig til at udføre hans Planer. Katharinas Anskuelser ere fortalte i disse Ord: „Dette er Veien til Konstantinopel." Alexander den Første udtalte følgende Ord: „Konstantinopel er Nøglen til mit eget Huus." Man erindre sig hans Tilsiter-Fredsunderhandlinger. Nikolaus's Planer kjender man fra hans Feldttog i 1828, fra hans gjentagne Okkupationer af Moldau og Wallachiet, fra hans Intervention i Ungarn. Af den hemmelige Seymour-Korrespondence og den Krig, der nu føres, seer man, hvad Nikolaus har villet.

Disse „Ønsker og Anskuelser" er det, den nye Keiser sværger at rette sig efter.

Og England drømmer om Fred!

Vel, Freden er mulig, dersom England og Frankrig ere forberedte paa at aabne Bosphorus og Dardanellerne for Rusland. Det nedarvede Maal for den russiske Politik er da naaet, Peter, Katharina, Alexander og Nikolaus har da faaet sin Villie frem, Rusland er da i Middelhavet, og Verden har da en Herre. Til en saadan Priis er Freden naturligviis mulig, og med et saadant Arrangement af Sagen som Udgangspunkt, var Krigen for Englands og Frankrigs Vedkommende blot et unyttigt Slagteri af Mennesker. Diplomater kan kalde det Gjenoprettelse af Ligevægten, Historien vil kalde det russisk Universalmonarchi. Hvorledes vil Lord Palmerston faae en saadan Fred til at stemme overeens med hans Depesche af 10de Mai 1841 (til Lord Beauvale), hvori han anerkjender som et „almindeligt og fundamentalt Princip for Folkeretten, at enhver Stat har territorial Jurisdiktion over Søer i en Strækning af 3 Mile fra Kysten," og saasom nu Sultanen besidder begge Kyster af Bosphorus og Dardanellerne og saasom nu Bredden af disse ikke er mere end sex Mile, maa Sultanen have territorial Jurisdiktion over dem og en ubestridelig Ret til derfra at udelukke fremmede Orlogsskibe, — en Ret som Storbritannien ved Traktaten af 1809 har anerkjendt og forpligtet sig at beskytte.

Skulde dette almindelige Grundprincip for Folkeretten blive sat udenfor Betagtning, til hvilken Lov vil da England appellere, naar en russisk Flaade, saaledes indbuden til Middelhavet, aflægger Visit i St. Geoges Kanal eller i Themsens Munding? — eller sæt, at en fransk Flaade gjør det og meget sandsynligt er det, at den Tid vil komme. Ligeledes er Freden mulig paa saadanne Betingelser, som (for at benytte sig af Lord John Russells egne Ord) vilde sætte Czaren istand til at gribe Leiligheden til at udføre sine Planer, naar Omstændighederne skulde stille sig mere gunstige for ham, enten paa Grund af Uenighed mellem de andre Magter eller derved at en af disse Magter skulde blive svækket.

Lad da Lord John erindre sine egne Ord: „Dersom den engelske Regjering undertegner en saadan Fred, er den den taabeligste af alle Dødelige."

Saadan en ufornuftig Fred er mulig. Men, lad det være med Nikolaus, Alexander eller hvemsomhelst, intet venskabeligt Arrangement bliver muligt, der i ringeste Maade krydser det nedarvede Maal for den russiske Politik, som jeg her kortelig har skildret efter Historien. En saadan Fred kan ikke opnaaes ved Underhandlinger, den maa tiltvinges ved Sværdet; og hidindtil har Østens Despoti ikke just havt megen Grund til at give efter for Vestens Sværd, endmindre Grund har det havt til at frygte for dennes Politik, som i Regelen har været meget beleilig for Hoffet i St. Petersburg.

Dette er min Mening. Det staar nu tilbage at see, hvorvidt Lord John Russell i Wien erindrer eller forglemmer sine egne Ord. Skulde imidlertid Lord John forglemme sig selv og sine Ord, om een Ting kan han da være overbevist. „Han vil da testamentere et grusomt Legat til Englands fremtidige Generation, med hvis Frihed Navnet Russell er bleven identisk."

Den Kamp, der skal afgjøre et saa vigtigt Spørgsmaal, maa blive fuldstændig og afgjørende udkjæmpet. En kort Tids Frist kan vel kjøbes med de Millioner, som ere udgivne, og de Menneskers Blod, som alt er udgydt, men for ethvert nyt Aar vil man blive nødt til at bringe det Alt slugende Uhyre nye Ofre, og ingen Frist kan betvinge den uundgaaelige Nødvendighed. Uhyret kan stilles til Ro for en Tid, men det vil atter træde frem, frygteligere end nogensinde før. Enden vil blive Ruin, Skjændsel, Trældom. Derfor mød det med Kraft, siden I ikke kan bortmane det, og er Kampen først begyndt, saa kjæmp den heelt ud, og kjøb ikke en kortvarig Fred for den Forbandelse af uendelige Krige, som derved vil testamenteres Eders egen Nation og hele Verden.

London, den 11te Marts 1855.

Ludvig Kossuth.

Norge.

Christiania. Ifølge Mgbl. skal der i Statsraadet hos Kongen den 15de Marts være besluttet at sætte 250,000 Spd. til Armeedepartementets Disposition til saadanne materielle Anskaffelser for Armeen, at denne kan sættes istand til efter kortere Varsel at blive marschfærdig.

— Forstanderskabet for Akers Sparebank har bevilget 50 Spd. til Enerhougens Asyl for indeværende Aar.

— Nylig blev paa Jernbanen i Nærheden af Grorud en Mand knust, der af Uforsigtighed var kommen mellem tvende Jernbanevogne.

— O. G. Ueland er af Fogden i Jæderen og Dalerne kaldt tilbage til sit Lensmandsombud, da Grunden til den meddelte Reisetilladelse (Deeltagelsen i Jurykommissionen) nu var bortfalden. Første Suppleant i Kommissionen, Advokat Kildal, er paa Grund af Sygdom, først den 22de Marts begyndt at deeltage i Forhandlingerne (i Byfoged Meldals Sted).

— Lieutenanterne J. C. Richter og K. Hagemann Brandt indbyde til Subskription paa et Ugeblad med Titel „Den militære Tilskuer," hvilket skal koste 1 Spd. 30 ß. halvaarlig.

Lillehammer. Pastor Holter er ved sin Forflyttelse fra Gusdal (til Eker) bleven overrakt en ved frivillige Sammenskud blandt Menigheden bekostet Sølvkaffekande.

Udenlandske Efterretninger.

Danmark. Rigsdagen har vedtaget og Kongen sanktioneret, at Generallieutenant H. C. G. J. Hedemann tillægges en extraordinær Pension af 3000 Rd. aarlig.

— Den 19de har Folkethinget ved første Læsning eenstemmig antaget et Forslag til Rigsretsaktion mod Medlemmerne af det forrige Ministerium (Ørsted, Tillisch, Hansen, Bluhme, Sponneck, Bille og Scheel).

England. Krigsudgifterne for 1854—55 have beløbet sig til over 27 Mill £. eller omtr. halvtiende Mill. mere end kalkuleret. For Aaret 1855—56, er i Underhuset voteret 37,427,003 £. (henved Totrediedele af samtlige Statsindtægter.)

— Regjeringen har forlangt af Parlamentet et Laan paa 2 Mill. £. for Sardinien.

Østerrig. Wienerkonferentserne holdes høihemmelige. Preussen er, da det kom til Stykket, bleven udelukket fra Deeltagelse deri. Det Samme gjælder Sardinien, der saaledes ingen Indflydelse faar paa Fredsunderhandlingerne, skjønt det har sendt en Armee i Felten.

Rusland. Den ny Keiser har udstædt en Rundskrivelse til alle Gesandtskaber, hvori det hedder, at han ved sin Thronbestigelse har stillet sig tvende Opgaver, at opretholde Ruslands Uafhængighed, Ære og Værdighed, men derhos med fuld Oprigtighed gjøre alt muligt for hans Faders Hensigt, atter at gjenskjænke Riget Fred.

— Krigsministeren Fyrst Dolgorucki, ligesom Mentschikoff en af de dygtigste Mænd i den gammel-russiske Styrelse, er bleven fjernet fra sin Post og Osten-Sacken kommen i hans Sted.

Holland. Jenny Lind-Goldschmidt, der nylig oftere har ladet sig høre i Hamburg, er nu optraadt i Amsterdam og høstede det mest stormende Bifald for sin Udførelse af en norsk Ekkosang. Vilde det være hendes Ære for nær, om hun engang glædede det Land, hvorfra en saadan Sang haves, med sin egen høie Nærværelse?

Tyrkiet. I Konstantinopel er nedbrændt et franskt Militærhospital, hvorved 100 Mennesker ere omkomne. Et Pallads for Keiser Napoleon istandsættes der.

Krigsskuepladsen. Fyrst Mentschikoff, der nylig tilbagekaldtes fra sin Kommandopost paa Krim og blev efterfulgt af Fyrst Gortschakoff, er ifølge Efterretning fra Odessa død af Typhus. (Hans Biographi og Portræt findes i vort Blad No. 13 for f. A.)

— Den 27de Febr. meldte Raglan fra Krim, at Russerne havde anlagt nye Jordforskandsninger. Osten-Sacken har indberettet, at Natten mellem den 10de og 11te Marts var en ny Redute opkastet af Sebastopols Garnison 300 Favne foran Bastionen Kornilow.

— Den 3die Marts forefaldt ved Eupatoria en Fægtning, hvorved nogle hundrede franske Zouaver og endeel Tyrker nedsabledes af et Baghold.

Nordamerika. I Repræsentanthuset har General Lane og Mr. Farley basket paa hinanden og derved fremkaldt stort Spektakel.

— Mormoner-Forstanderen Kinball lærer nu, at Jesus var en Polygamist (!) og at Martha og Maria vare hans Koner.

Blandinger.

Et nyt Instrument til at uddrage Kugler af Saar.

Den foruroligende lange Liste over de Saarede ved de blodige Slag ved Alma og Inkerman har bragt Mr. Izra paa den Idee at konstruere et Instrument til med relativ Lethed, Hurtighed og Sikkerhed at udtrække Kugler af Saar. Indretningen er meget simpel og bestaar af en lille Luftpumpe og en Cylinder, til hvilken en Tap er fastgjort. Til denne Tap er et nogenlunde langt, bøieligt Rør fæstet, omtrent Fjerdeparten af en Tomme i Diameter og indvendig belagt med Sølvtraad for at hindre Sammenfalden. Paa den anden Ende af dette Rør er der en lille Kugle, hvortil et Rør, tilstrækkelig fiint til at stikkes ind i et Kuglesaar, er fastgjort og som ender med en Gummielastikums-Krave. Øverst paa den lille Kugle er en Tap, der tillader Sanden at gaae igjennem Røret og give en Lyd, naar den i Saaret værende Kugle berøres. Operationen skeer saaledes: Et lufttomt Rum tilveiebringes i Cylinderen, det før omtalte Rør anbringes i Saaret og naar det er vist, at det berører Kuglen, aabnes Tappen paa Cylinderen, Kuglen bliver ved det fremkaldte lufttomme Rom siddende fast i Røret og den trækkes saaledes ud. Den store Fortjeneste ved denne Opfindelse er, at den forebygger Nødvendigheden af den smertefulde og farlige Udskjæren af Kuglen, og at en eneste Læge, understøttet af en Assistent til at dirigere Luftpumpen, er istand til at udføre den Operation, som ellers beskjæftiger flere Chirurger. Cylinderen kan uddrage flere Kugler, uden at det er nødvendigt, at Luftpumpen anvendes for hver Kugle. Læge-Kommitteen har bestilt Apparatet hos en udmærket Instrumentmager.

☞ I alle Landets Boglader, Postkontorer og Postaabnerier modtages Subskription paa nærværende Blad, der udkommer i Christiania hver Løverdags Aften med et Nummer paa 12 Spalter. Subskriptionsprisen er fra forrige Aars Begyndelse (1854) nedsat til 60 ß. Kvart. for indenbyes og 66 ß (Postporto indbefattet) for udenbyes Abonnenter. Et Bind eller en Aargang bestaar i Regelen af 52 Nr., indeholdende henimod 300 Afbildninger. Ved Aarets Udgang leveres Subskribenterne et smukt Titelblad og Register til hele Bindet. — Med Udgivelsen er forbunden en Præmiefordeling af 250 Spd., fordeelte i 17 Gevinster: en paa 80 Spd., en paa 40 Spd., en paa 20 Spd., to paa 15 Spd., fire paa 10 Spd. og otte paa 5 Spd. Disse 17 Præmier ville i Aarets Løb ved Lodtrækning blive fordeelte blandt Abonnenterne, uden Hensyn til deres Antal; kun fordres som eneste Betingelse, at Betalingen bliver ordentlig erlagt for hvert Kvartal. — Skulde Abonnenternes Antal stige til 2000, fordobles Præmiernes Antal, saaledes at der bliver 34 Præmier at fordele til en Værdi af tilsammen 500 Spd. Hvad Bladets Indhold angaar, behøver man kun at henvise til de til Dato udkomne Nr., og gjøre Publikum opmærksom paa, at der leveres Bidrag til samme af mange almindelig yndede og fordeelagtig bekjendte Forfattere, hvis Navne byde tilstrækkelig Garanti for Artiklernes Grundighed og Interesse.

Expeditionen (Østregade Nr. 17.)

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 14. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 7de April 1855. | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | IV. Bind.

Nicholson, Dommer og Jury.

Det er ofte bleven sagt, at England er Kontrasternes Land, at Respekten for Institutioner der forener sig med en Hensynløshed i at angribe dem, som vanskelig vil kunne forstaaes i Lande, der langt mindre lægge Vægt paa Formaliteter og mindre dyrke Fortiden. Storbritannien er saaledes med Rette stolt af at have optaget Juryen i sit store Charte lige fra Begyndelsen af det trettende Aarhundrede og den stedse stigende Anvendelse deraf i Civilsager beviser noksom den Vægt, Nationen tillægger dette vigtige Fortrin. Landet er ikke mindre stolt af sin Magistratur, som høit lønnet og i Besiddelse af umaadelig Magt er omgivet af en Nimbus og nyder en Anseelse, som de fleste af Frankrigs juridiske Korps kunde misunde den. Ikke destomindre morer Englands Hovedstad sig med hver Aften at lade sin Jury og sin Magistratur sidde i Gabestokken.

Lad hvem som kan forklare sig denne Anomali. Vi ville indskrænke os til at fortælle det Indtryk, vi have modtaget af et Optrin, som Englænderne vilde kalde en uværdig Profanation, dersom det gjentog sig paa et andet Punkt af Europa.

For nogle Aar siden var den engelske Skranke i Besiddelse af en ung Advokat ved Navn Nicholson. Med en Neophyts brændende Iver havde han fra først af kastet sig ind i den engelske Lovgivnings Labyrinth. Ulykkeligviis eller maaske lykkeligviis for ham havde han med sin satiriske Aand ikke formaaet at tage denne tørre Videnskab, overlæsset med barbariske Udtryk og hvilende paa en ligesaa lunefuld som forvirret Jurisprudents, for ramme Alvor. Han gjorde sig høit og lydeligt lystig over sine Kollegers pedantiske Vigtighed, skaanede hverken Love eller Dommere og saa blot den komiske Side ved Spørgsmaalene. Den alvorligste Sag antog paa hans lattermilde Læber Præget af en Vaudeville eller et Epigram. Intet fandt Naade for hans ubarmhjertige Kritik og hans Navn blev Synonymet paa Skandale inden Temple-bar's ærværdige Mure. Med eet Ord, han drev det saavidt, at han, hørt med et halvt Øre af Dommerne og afskyet af Advokaterne, i kort Tid saa sig aldeles forladt af sine samtlige Klienter, som aldeles ikke vare oplagte til at lee af hans Vittigheder, der ofte bevirkede at deres Processer tabtes. Træt af Kampen saa han sig endelig nødsaget til at opgive Kappen og den officielle Paryk.

Hvad nu? Nicholson var en lystig Broder, der holdt af at nyde Livet og øde Penge og Tid uden just at tælle, og denne Art Levemaade er ligesaa umulig i London som paa alle andre Stæder for Den, der ikke er uafhængig, hvilket paa den anden Side af Kanalen vil sige, ikke at have andre Midler til Livsophold end sit Arbeide.

Tilbagevist fra Skranken var det uundgaaeligt, at den unge Mand maatte møde den mægtige Dommerkorporation som Fiende paa alle de Veie, hvor der kunde aabne sig for ham en indbringende Sinekure. At træde ind i Handelen var for ham ikke at tænke paa. Passer det sig ikke for Skranken at have en raillerende, spøgefuld Aand, taales den endnu langt mindre i City's Handelskontoirer, hvor det paatagne Alvor hører til Uniformen ligesaavelsom den sorte Kjole, hvor man aldrig leer uden inde i sig selv og det blot ved høitidelige Leiligheder, naar man har havt den usigelige Lykke at gjøre en god Handel ved i al Uskyldighed at snyde en Medchristen.

Nu havde han jo sagtens Kolonierne, Asylet for alle ikke klassificerede Genier, men det var Nicholson om at gjøre ikke at forlade Londons Fortoug; det var i London han vilde løse det vanskelige Problem: at leve flot og at arbeide saa lidt som muligt.

Han havde allerede opspist Salgsummen for sit Bibliothek og var kommen saavidt, at han maatte tælle sine Cigarer og sine Glas Whisky, uden endnu at have fundet den bevidste Løsning, da et Geniets Lynglimt hjalp ham ud af Forlegenheden og sikrede ham den lette Tilværelse, der var hans Drømmes Maal.

I den glade Kreds, hvori han var Sjælen, betalte Nicholson ofte sit Bidrag til Gildet ved at indvie sine Staldbrødre i Dommeriets Mysterier. Snart begreb han, at han handlede som en Daare ved at sælge sig til slig Spotpriis, og han fik den Idee at anvende sit utømmelige Lune og sit Noviciat for Skranken til et betalende Publikums Morskab.

I nogle Dage var hans Plan moden, og Kjæmpe-Plakater, der bares om paa Menneskerygge, underrettede snart Staden London om at Hr. Nicholson hver Aften gav Forestillinger kaldede: Dommer og Jury. Og fra den Tid fortsætter Nicholson sin Virksomhed med stedse stigende Bifald og forsvinder blot fra Hovedstaden for ligesom andre store Kunstnere at høste Guineer i de tre Kongerigers fornemste Byer.

Første Gang vi overvare denne splitterny Art Skuespil, holdt Nicholson sin Assise-Ret i første Etage af en Kafé, beliggende tæt ved Covent-Garden, men senere har han forflyttet sit lystige Tribunal til Strand, denne lange Aare, der forener City med Westminster og West-Ends velhavende Kvartaler.

Adgangsprisen er en Shilling. Scenen er saa omtrent en almindelig Kafé i Paris. Borde og Stole af Træ udgjøre Tilskuernes Bekvemmeligheder; i Baggrunden, blot beskyttet med et simpelt Rækværk, er den Deel af Salen, der er bestemt de Rollehavende. For dem, der have seet Retssalene i England, har denne Simpelhed intet Uventet og Valget af et Værtshuus til at forestille Retfærdighedens Tempel er heller ingenlunde anstødeligt, efterdi Undersøgelses-Juryen, sammenkaldt af Coroner til Undersøgelser post mortem, altid holde deres Møder paa saadanne Steder.

Det er i Almindelighed Klokken ni at Lord Nicholson bestiger sit Sæde, men Salen er opfyldt længe forinden og inden Debatterne aabnes har Størsteparten af Tilhørerne allerede gjort hyppige Libationer for at jage den britiske Puritanisme paa Døren. Advokaterne, iførte deres Kostumer, ere allerede paa deres Pladse, Huissieren indfinder sig holdende i Haanden den lange hvide Stok, som vi blot kjende fra Figaro's Giftermaal. Han gaar forud for hans Herlighed, Lord Overdommer, der kommer opmarscherende med langsomme Skridt, udstafferet med den reglementerede Kappe og Paryk og med Cigaren i Munden, thi Cigaren er Nicholsons uadskillige Ledsager. Det er en Mand af Middelstørrelse, temmelig fiirskaaren og med en Mave fuld af Fremtid; det store, stærkt rødmossede Ansigt, der ikke er uden en vis fiffig Godmodighed, spiller af Lune, dog lader hans Alvor Intet tilbage at ønske midt under de mest lavkomiske Optrin og tiltrods for Tilhørernes vanvittige Lattersalver. Ingen leer saa larmende som Englænderen, naar han en Gang giver sig af dermed, hvilket jo sandt at sige aldrig hænder ham før efter Klokken otte om Aftenen og under Indflydelsen af vækkende Spirituosa.

Fra det Øieblik Hans Herlighed har taget Plads i sin Lænestol, der staar paa en Forhøining, indføres Anklagede og indtage det Sæde, som i England erstatter den franske Anklagedes Bænk.

Der mangler nu blot Juryen, der rekrutteres mellem velvillige Tilskuere. Undertiden disputerer man med hinanden om Æren at være Medlem deraf, naar der for Exempel i Salen findes Londonere, der ere indstævnede for en virkelig Assise-Ret til nogle Dage senere, og som følgelig ønske at holde en forberedende Prøve under Nicholsons Ledelse. Til andre Tider, fornemmelig naar Plakaten ikke lover en endnu ikke til Trykken befordret Skandale, lader de Tilstedeværende sig nøde. Da gjælder det at gribe til de store Midler og Nicholson, der kjender sine Folk, opnaar altid at faae sine Assessorer fuldtallige ved at tilbyde de Gjenstridige Cigarer og Grog som Opmuntrings-Præmie.

Er Juryen engang dannet, standser Intet mere Debatternes Gang. Huissieren, der har at opretholde Orden, undlader ikke hvert tiende Minut at udstøde med en bjæffende Røst Ordet: Silence, der ved den normanniske Erobring er bleven det saxiske Sprogs Eiendom, men som jo ved den engelske Udtale har mistet Klangen.

Anklagede og Vidnerne afhøres efter hverandre af Dommeren, Kronens Advokat og Defensor; derpaa kommer Proceduren, Gjensvarene og Dommens Udtog, tilsidst Juryens Kjendelse, der ledsages af en Tale af Hans Herlighed til Anklagede, Altsammen i de ved Domstolene almindelige Former.

Vi see os nødsagede til at bekjende, at fransk Delikatesse vanskelig vilde kunne finde sig i de Overdrivelser og Tvetydigheder, der forekomme i disse improviserede Dramaer. De Materier, der underkastes denne fingerede Jurys Drøftelse, ere fast uden Undtagelse af en Natur, der maa saare selv det mindst kydske Øre. Dommer, Anklagede, Vidner, Advokater overbyde hinanden i Cynisme og man maa prise sin Stjerne, dersom man ikke bliver Vidne til at en Eedsvoren, paa Jagt efter Vittigheder, opvarter med en Slibrighed af den mindst fordøielige Art. Det engelske Sprog, der ellers saa hykkelsk begunstiger Ordenes dobbelte Betydning, fremtræder her i en oprørende Nøgenhed og Petronius's Latin vilde rødme over de Sprogets Brutaliteter, der vexles mellem Heltene i dette Vrængebillede af Retfærdigheden.

Undertiden opstaar Skjænderier mellen Dommer og Anklagede. Hans ulykkelige Herlighed overdynges med Smædeord, man lægger dumdristig Haand paa den klassiske Paryk, hvilket dog ingenlunde forhindrer Nicholson i philosophisk at opsende i Taget Røgen af sin Cigar, en Forretning, han blot holder inde med for at væde sine Læber med et Glas Whisky. Det lader forøvrigt som det morer Nicholson at fremkalde Tvistigheder af dette Slags, som gjenkalder ham Hendes naadige Majestæt Viktorias Dommere og mere end eet kjedsommeligt Kvarteer, de fordum skaffede ham paa Halsen.

Og dog møder man her baade hos Advokater og Dommere en Ordets Lethed, der tyder paa en vis Overlegenhed. Det er sandelig ikke Skuespillere, der fremsige en møisommelig lært Rolle; de følge Øieblikkets Indskydelse, de ere sande Improvisatorer og træffe ofte Sømmen lige paa Hovedet. Man bemærker let, at om de ikke holde deres Sprog indenfor det Passendes Grændser, om de forlade det Vittiges Felt for det Tvetydige og ofte for det som er Værre, er det ingenlunde fordi Sprogets Elegance er dem ubekjendt, men de have at more halv berusede Englændere og for disse lidet delikate Ganer udfordres skarpt Salt. I London som overalt er det Publikum, der gjør Stykket.

Nicholson laaner sine fleste Materier af Dagens skandaløse Historier. Det er den gamle Kredsgang af Menneskehedens Laster. Ægteskabsbrud, Krænkelser af Blufærdigheden, Tvistigheder mellem Ægtefolk, som hans opfindsomme Aand søger at afvinde nye Sider. Men han indskrænker sig ikke til plumpe Farcer alene og naar alvorligere Spørgsmaal i den moralske eller politiske Verden optager Døgnets Interesser, tilegner han sig dem øieblikkelig. Du har da ikke længer for Dig den frække Harlekin, Du tror at høre et fjernt Ekko af Aristophanes.

Har en Minister, en offentlig Embedsmand forseet sig i Opinionen, slæber Nicholson ham uden Barmhjertighed frem for sin populære Domstol og lader sin Jury fælde hans Fordømmelsesdom uden at lægge Fingeren imellem. Optræder en religiøs Sekt eller et politisk Parti med særegne Pretentioner, knuser Nicholson dem under Vægten af det Latterlige. Gjælder det derimod at hævne en af Magtens virkelige Uretfærdigheder, finder den rammede Borger en Slags Trøst i at høre sin Uskyldighed proklameret af Nicholson. Ved disse Leiligheder, som desværre høre til de sjeldnere, bevarer Dialagen hele det britiske Humor, uden i mindste Maade at streife det Anstødelige, og Debatterne ere da gjennemaandede af de høisindede Følelser, der bevæge Dagens Publikum.

Da Marskalk Haynau blev pidsket i London af Ølbryggernes plumpe Hænder, til Straf for den uværdige Behandling, han havde tilladt sig mod mailandske Kvinder, tog Nicholson Sagen øieblikkelig til Indtægt og denne offentlige Exekution indankedes for hans Domstol. Langt fra at nægte Kjendsgjerningen, vare de Anklagede stolte deraf; og Nicholson morede sit Publikum med at lade hver enkelt Prygler fortælle den Afstraffedes ynkelige Miner samt de rørende Beviser paa Deeltagelse, hvormed han var bleven beæret. Marskalken paa sin Side opregnede alle de forskjellige Afsnit af sin Martyrdom, Kvindernes Raseri, som opfyldte af Ønsket om at hævne deres Kjøns Ære ikke vilde lade sig nøie med en ringe Tugtelse, samt Flugten paa Themsen midt under en Regn af Forbandelser fra hele Southwarks Befolkning. Til Sagens end yderligere Begrundelse afhørtes Extra-Vidner, der afgave Forklaring om de barbariske Optrin, hvis Skueplads Mailand havde været under den østerrigske Generals Regimente. Uden at ophøre at være upartisk, lod Lord Overdommeren i sit Udtog Defensors Spidsfindigheder komme til sin fulde Ret, ikke destomindre frikjendtes Anklagede med Enthusiasme under Bifaldssalver af det elektriserede Auditorium, et Bifald der kun taug for at give en Deel Knurren mod Marskalken Luft. Ved denne Leilighed havde den offentlige Mening saa afgjørende fældt Dommen, at den bestaltede Justits ligesom saa sig afvæbnet og ved sin Taushed stadfæstede Publikums og Nicholsons Kjendelse.

Naar Alt kommer til Alt — og vi tale af Erfaring efter anstillet Sammenligning — siges der flere Vittigheder paa en eneste af Nicholsons bedre Aftener end paa alle Londons Theatre tilsammen en heel Uge. Man kan ikke forestille sig det ny dramatiske Repertoires Fattigdom i England. De klassiske Stykker, der med saamegen Ret beundres af Europa, spilles kun paa Theatre af fjerde Rang og saa slet at det er en Marter at see dem tilende.

Lader os tilføie, at det engelske Aristokrati og Alt hvad der anstrænger sig for at ligne det blot besøger den italienske Opera, hvorved National-Theatrenes Publikum indskrænkes til den mindre formuende og oplyste Deel af Befolkningen.

Paa de mindre Theatre følge Nyhed paa Nyhed med en Hurtighed, der kun lader sig forklare af Stykkernes Slethed. De dramatiske Forfattere ere i Almindelighed fattige Djævle, der staae i Direktørens Sold og naar et Stykke oplever tyve

Forestillinger, ansees det for at have gjort overordentlig Lykke og Autor kan gjøre Regning paa et Par Snees Pund, omtrent tusinde Franks. Og Enhver, der har seet dette ynkelige Gods, maa tilstaae, at Stykkerne, selv til denne Priis, ere for dyrt betalte og at de i andre Lande ikke engang vilde opnaae den Ære at blive spillede gratis.

Der handles uforanderlig om Bortførelse, Ægteskaber, som hindres af Familien, Arvinger, som forurettes, Formuer, der pludselig falde ned fra Indien, og for at krydre disse eensformige Retter spare yndede Forfattere ikke paa Næveslag, Pistolskud, Dolkestød og andre sindrige Midler til at tiltvinge sig Bifald af et halvt slovende Publikum, mere beskjæftiget med at spise end med at følge Dramaets Forviklinger.

I den sidste Tid har den engelske Skueplads bemægtiget sig nogle Stykker, laante af det franske Repertoir. Tartuffe har blandt andre havt den uheldige Skjæbne at blive iklædt engelsk Form, men uden Avisernes Sladderagtighed vilde Moliere selv ikke have gjenkjendt et af sine Mesterværker i denne uformelige Parodi, broderet med engelske Vittigheder og forbedret med alle de Udeladelser, som vore elskværdige Naboers Blufærdighed have fundet nødvendige.

Behøve vi at sige, at Tartuffe ikke er bleven forstaaet? Tartuffe er næsten en redelig Mand ved Siden af de Menneskeprøver, som det handlende, religiøse og politiske England kunde afgive og af hundrede Englændere, forsamlede om Molieres Mesterværk, vilde de fire Femteparter tage Parti for Tartuffe mod Orgon, dersom Tartuffe i deres Øine ikke repræsenterede Papismen, det vil sige Fienden fra igaar og fra imorgen.

Disse Linier vilde maaske ansees for en Paradox af dem, der bedømme England efter sin Fortid. Vi ere imidlertid overtydede om at have truffet det Rette, naar vi erklære det britiske Theater i det sørgeligste Forfald.

Men for at komme tilbage til Nicholson. Hans Herlighed fortsætter sine Forestillinger i Strand og det blodige Drama, der opføres ved det sorte Havs Bredder, har ubentvivl mere end een Gang vakt hans Genius. Det var at ønske, at han maatte finde et Publikum, der kan lære ham Sprogets Ærbarhed og at Begivenhederne maatte give ham Leilighed til dramatiske Improvisationer, hvis høiere Moralitet er udlyst Folk værdig. Durand.

Keiser Alexander den Anden.

Vi give her Portræt af den ny Selvhersker over alle Russer. Men vi kunne ikke ledsage det med nogen Biographi, saamegetmindre som hans Levnet og Bedrifter indtil den Dag, han besteg sin Faders, Nikolaus's Throne, som rimeligt, dertil vilde afgive et magert Stof. — Man kjender forlidet til Alexanders Tænkemaade til deraf at kunne uddrage nogen Slutning med Hensyn til hans fremtidige Styrelsessystem. Vel gik tidligere det Ord, at han ikke besad sin Faders Kraft og Bestemthed, og var af en temmelig fredelig Natur, og herpaa byggede man da ved Faderens Død store Forhaabninger for Freden. Men ikke saasnart havde han besteget Thronen, førend han udstødte et Manifest, hvori han lovede at træde i sine mægtigste og mest erobringslystne Forgjængeres Fodspor. En saadan Erklæring kan dog neppe tillægges stor Vægt med Hensyn til hans fremtidige Udenrigspolitik, da den kan være gjort for et Syns Skyld, af Hensyn til de Russere, der have levet sig ind i og sammen med Nikolaus's Erobringsplaner. Men det er heller ikke usandsynligt, at han, selv med et fredeligt Sindelag, vil nødes til at følge den samme Politik som Faderen, eller med andre Ord, det i Rusland længe befulgte System, forsaavidt dette har antaget en bestemt Retning og en fast Form, der ikke af en ny Hersker kan opgives uden Fare for denne selv.

Keiser Alexander den Anden.

Alexander er født den 29de April 1818. Den 28de April 1841 formælede han sig med Prindsesse Marie af Hessen-Darmstadt (født 1824), en Søster af Hessen-Darmstadts nuregjerende Storhertug Ludvig III. De have fire Sønner, hvoraf Nikolaus, den ældste eller Thronfølgeren, er i sit 12te Aar.

En norsk Bondefamilies Liv.

VII.

Vi have allerede aflagt et Besøg paa Sæteren, og ville nu see ind til de samtidig Hjemmesiddende af Familien.

Paa Myre finde vi foruden Ole, og dennes ældste Søn Jehans, hans Faster Brit, der styrer Huusstellet under Konens Fraværelse. Ole har taget hende til sig som En af selve Familien med det Forsæt at sørge for hende i Fremtiden.

Hun er nu Enke. Det var gaaet mere og mere ud med hende og Mikkel. Den Hjælp, hun havde faaet fra Ole og sin øvrige Familie, havde ikke forslaaet til at afværge en endog i det Ydre synlig Fattigdom, hvilket havde gaaet hende meget nær til Hjerte, da hun i Grunden altid bevarede etslags Følelse af medfødt Fornemhed. Hun havde ikke sparet sine legemlige Kræfter for at holde Fattigdommen borte; men det havde Intet hjulpet. Thi Mikkel laa altid paa Ladsiden, og maatte, saa at sige, sultes ud af Hytten, til at søge Fortjeneste. Men naar han vel havde tjent et Par Marks Penger, forlod strax Stadigheden ham. Han vilde da opfriske Sindet efter det havte Slæb og gjorde en Tour gaardimellem, for at hilse paa alle de Godtfolk, der i hans Kautheds Dage havde gjort saamegen Krus for ham. Paa disse Farter følte han sig ofte ilde tilmode ved den Surhed og Tværhed, hvormed han blev modtagen. Men han saa dog heri intet Beviis for Uvelkommenhed, men kun et Tegn paa, at der var indtraadt et Omslag i Folks Munterhed efter hans Ungkarlsdages Ophør. Saalænge han paa slige Omfarter eiede en Skilling, tog han i en Pægl, hvorsomhelst han kom, og trakterede sine sture Kjendinger, og det var da ligesom hiin gamle muntre Tid vendte tilbage.

Jagten var fremdeles den eneste Syssel, som Mikkel drev med Lyst. Han var under den tilsyneladende ligesaa rask som i sin Ungdom og vedblev at være en ligesaa dristig Skiløber som udmærket Skytter. Han foer endnu som en Vind nedover Lier, der vare næsten saa bratte som en Væg. Men denne Dristighed kostede ham endelig Livet. Paa en Rypejagt inde i Fjeldet var han bleven borte flere Dage over den sædvanlige Tid. Brit anede, at det ikke maatte staae rigtigt til med Mikkel, og fik stævnet Folk ud til at lede efter ham. Man søgte inde ved Svarthøen, hvor Mikkel ofte havde gaaet ned paa Ski, hvilket forresten ingen i Mands Minde havde gjort. Af dette Vovestykke havde han altid skrydt og sagt, at Ingen, ikke engang Fanden selv, vilde kunne gjøre ham det efter. Hvemsomhelst taber Aanden, inden han er halvt nede, pleiede han at sige. Nederst i denne Hø fandt man ham liggende i Sneen, forslaaet og stivfrossen. Alderdomsstøl, som han allerede var, maatte han have tabt Ligevægten, og saa var der naturligviis ikke mere paa Liv at tænke.

Uagtet Brit ikke i sit Ægteskab havde dandset paa Roser, og Mikkel langtfra ikke havde været god imod hende, tog hun sig dog hans Død meget nær. Hun havde vænnet sig til at elske ham, oprindelig vel mere fordi hun ansaa Kjærligheden for en ægteskabelig Pligt, som en skikkelig Kvinde aldrig maatte forsømme at opfylde, end fordi hun ligesom ubevidst overvældedes af denne Følelse. Kun den Hygge, der beredes hende i Brodersønnens Huus, formaaede efterhaanden at udslætte det i hendes Livstilvænnelser opstaaede Savn.

Jehans havde i Begyndelsen stor Lyst til at spille Brit Streger, fordi han fandt hende saa „rar." Men da Moderen mærkede dette, foreholdt hun ham hvor stygt det var, og nu ændrede han sin Opførsel og søgte i Alt at gjøre Brit tillags. Baade han og hans Sødskende fik hende uendelig kjær, hvilket de ogsaa maatte; thi som Kvinder pleie, der ikke selv have Børn, bar hun for disse hiin overdrevne Omhed og Godhed, som ikke sjelden medfører Forvænnelse.

Ole sad selv aldrig ledig, og han vilde hellerikke, at hans Børn skulde vænnes dertil. Han lærte derfor allerede Jehans i de ledige Timer alskens Færdigheder, der kunde komme ham til Nytte i Livet. Han lærte ham at snedkre, at skjære ud i Træ og at binde Garn. Til Udskjæringen havde Drengen især Lyst og Anlæg. Og det varede ikke længe, inden han forsøgte at efterligne det rige Billedværk i Kirkens stærktforgyldte Altertavle. Men Forsøget tilfredsstillede ham ikke. Han kunde ikke ved Guld og Farver give sine egne Figurer den Glands, som Altertavlens besade. Disse stode der ærværdige som de Mænd, Bibelen fortalte om, og saae ned paa ham som om de vilde tale; og han kunde blive ganske forfærdet for nogle af dem, saa barsk var deres Mine. Men hans Efterligninger manglede i hans egne Øine saa ganske hiint Udtryk af Liv og Ærværdighed, at han gjærne, naar de vare færdige, kunde bryde dem itu uden mindste Rædsel,

En anden Beskjæftigelse, hvortil Drengen ogsaa havde særegen Lyst, var Fiskeri. De Sleer, som Faderen byggede i Strømningerne af den Aa, der løb forbi Gaarden, vækjade han utrætteligen, og han var allerede flink til at hjælpe ham at sætte Garn ud i den Løk, der skar ind i Gaardens Jorder fra det store Fiskevand, som indtog Størstedelen af Bygdens Dalbund. Til andre Tider fulgte den raske Gut Faderen i Fjeld og Mark, ved Næverflækning, Sveigbøining, Hafælling (Opførelse af Gjærder) og i Slaatten, og han gjorde saaledes allerede i Forhold til sin Alder en ikke ringe Nytte. Men Altsammen morede ham, og det gik derfor som en Leg.

Af Lamartines „Tyrkiets Historie".

VIII.

Arabiske Hyrder af en omflakkende Stamme vogtede deres Kameler, der græssede i Nærheden, paa Bjerget Ararats Sider. De saae Ørne dale ned over Stedet, hvor Underet var skuet. De fattede Mistanke om at Fuglene havde lugtet Fugtigheden af Vandsumper og ilede derhen. De fandt Kilden, den unge Moder og Barnet. „Hvem er Du og hvad er dette for et Barn?" sagde de til Agar. „Hvorfra kommer dette Vand? I alle de Aar, vi have streifet om i vore Vildnitser, have vi intet seet." Agar fortalte dem sin hjælpeløse Tilstand, de ynkedes over hende. Barnet, for hvilket Jorden havde aabnet sig ligesom et Moders Bryst, syntes dem at være et Væsen forud bestemt til himmelsk Velsignelse. De forkyndte Underet for deres Stamme, som derpaa nedsatte sig paa dette Sted. Ismael voxede op i dette Folks Midte; han ægtede en af dets Døtre kaldet Amara.

Abraham besøgte ham med Saras Minde to Gange. Sara, der endnu altid var skinsyg, havde som Betingelse fordret, at Abraham ikke skulde stige af sin Hest ved Agars Søns Opholdsted.

Den første Gang, da Abraham besøgte Mekka, standsede han udenfor Ismaels Dør og kaldte ham ved Navn. Amara, Ismaels Hustru, kom ud i Døren. „Hvor er Ismael?" sagde Patriarken uden at stige af Hesten. „Han er paa Jagten," svarede Amara. — „Har Du Intet at give mig at spise; thi jeg kan ikke stige af Hesten." — „Jeg har Intet," sagde Amara, „dette Land er en Ørken." — „Nu vel," svarede Abraham, „sig din Ægtefælle, at Du har seet en Fremmed, beskriv ham mit Aasyn og sig ham, at jeg giver ham det Raad at forandre Tærskelen til sin Dør."

Ved Ismaels Hjemkomst overbragte Amara sit Budskab. Krænket over at hun havde nægtet hans Fader Gjæstfrihed, forskød hendes Huusbond hende og ægtede en Pige af en anden Stamme kaldet Sayda.

Nogen Tid efter kom Abraham atter for at besøge sin Søn. En ung, rank, yndig Kvinde viste sig paa Dørtærskelen for at svare den Fremmede. „Har du nogen Næring at give mig?" sagde Abraham til sin Svigerdatter, uden at give sig tilkjende og uden at sætte Foden paa Jorden. — „Jo," sagde hun øieblikkelig. Hun traadte ind i sin Bolig, hvorfra hun snart kom ud igjen og bød den Reisende ungt kogt Gjedekjød, Melk og Dadler. Abraham smagte paa Levnetsmidlerne, derpaa velsignede han dem, sigende: „Gud formere i denne Egn disse tre Arter af Næring."

Efter Maaltidet sagde Sayda til Oldingen: „Stig af Hesten, at jeg kan tvætte Dit Hoved og Dit Skjæg."

„Jeg kan det ei," gjensvarede Patriarken, „jeg har gjort den Eed ikke at forlade Sadlen paa mit Dyr." Paa en Steen, der laa ved Siden af Huusdøren, satte han derpaa sin ene Fod, medens det andet Been fremdeles laa udstrakt paa Hestens Sadel, og rakte saaledes sit Hoved ned mod den unge Kvindes Hænder, som aftoede Støvet, hvormed hans Øine og Skjæg var besudlet.

„Naar Din Ægtefælle kommer tilbage," sagde Patriarken idet han atter drog bort, „da beskriv ham mit Aasyn og sig ham fra mig, at hans Dørs Tærskel er af ligesaa god Beskaffenhed som den er liflig at skue og at han vel maa vogte sig for at forandre den."

Da Ismael hørte denne Beretning og disse Ord, sagde han til Sayda: „Den, som Du har seet, er min Fader og han befaler mig paa denne Viis at beholde dig for alle Tider." Alle de Børn, hvis Slægter formerede Ismaels Stamme, undfangedes af Sayda.

I et tredie Besøg hos sin Søn opførte Abraham i Forening med denne et Tempel eller Gudshuus i Mekka kaldet Kaaba. Dette Tempel, der endnu den Dag idag er Templet i Mekka, var en lille ildedannet Bygning, uden Vindu, uden Dør og uden Tag, sammensat af slet tilhugne Klippeblokke. Abraham byggede og hans Søn Ismael hamrede Stene til. I en af Murens Vægge indsatte de den berømte sorte Steen, som antages at være bragt af en Engel for at hellige Guds Huus. De indstiftede da Pilegrimsvandringer, Kirkeskikke, og Processioner omkring denne Bygning, der senere hævede Mekka til Arabiens Hovedstad og som Mahomed saa sig nødsaget til at bibeholde efter Reformen, kun med forandret Aand.

Det forholde sig nu som det vil med disse mythologiske Traditioner, saameget er vist, at Mekka, paa Grund af Kaabas Besiddelse, blev Maalet for Pilegrimsvandringerne og Middelpunktet for alle de Araberes Overtro, der ikke tilbade Jehova. Et Afguderi, forvirret som et barnagtigt, sandseligt og uvidende Folks Drømme, traadte hos dem istedet for Abrahams rene Lære og fyldte Kaaba med Gudebilleder. Denne ubekjendte Gudelære modstod Parser, Parther, Phønikere, Jøder, Romere og vedblev lige til Mahomeds Tider at indvirke fordærveligt paa Arabernes Moralitet og slappe deres aandelige Evner. Deres Leveviis, der næsten nærmede sig Nomadelivet, og Beskaffenheden af deres Nationalitet, som ikke havde andre Eenheds-Betingelser end Herkomst, Beliggenhed, Sprog og Sæder, gjorde enhver Forandring i deres Tro og i deres Civilisation fast umulig. De lignede Landet, deres Ørken, som lister sig ud af de Hænder, der vilde fastholde det.

Lader os kaste et flygtigt Blik paa deres Historie og deres Civilisation for rigtig at opfatte Vanskelighederne af den Mission, som deres Prophet paatog sig.

IX.

Araberne var ikke et Folkeslag, det var en Samling af mere eller mindre talrige Kolonier. Stammer, Familier,

Horder, af hvilke nogle havde faste Hjemstavne, den store Mængde derimod stadig førte et Nomadeliv, som bedækkede den Side af det røde Hav, der ligger mellem Ægypten og det indiske Ocean, med enkelte smaa Landsbyer og en Hær af Telte og Hjorder. Det vilde være en ufornuftig og kjedsommelig Gjerning, her at opregne alle disse Stammer og Horder, der indbyrdes vare uafhængige af hinanden, undertiden Forbundne, undertiden Fiender, uden Overøvrighed til at holde dem under Lovens Aag, opretholde Fred og sikre dem Uafhængighed. Det vilde være enhver Teltgruppes Historie i Ørkenen. Enkelte Hovedstammer, talrige paa Jord og Horder, mere berømte i Krigen, herskede fra Tid til anden over nogle ringere Stammer, anviste dem Plads, beskyttede dem og reiste store Stridigheder, der hærjede Arabien. Disse tilfældige Overherredømmer havde ingen Varighed, ingen Lovmæssighed; erhvervede i een Kamp, tabtes de i en anden. Arabiens Statsforfatning var uafbrudt Borgerkrig mellem samtlige Medlemmer af denne Føderal-Republik af Stammer. Intet Præstedømme, intet Diktatur, ingen monarkisk, national Myndighed, intet fast bestaaende høieste Raad, satte sine Love igjennem mod den anarkiske Vilkaarlighed af Konføderationens forskjellige Medlemmer. Det var Republiken uden Repræsentation og uden fælles Middelpunkt, bestaaende af en Mængde smaa Monarkier, der ved Arv tilfaldt Stammernes Høvdinger, hvis Stamtavler var Regjerings-Adkomsten. Staten eksisterede ikke. Familien, mangfoldiggjort ved Stammen, eksisterede alene.

Den Magt, som savnedes for det Hele, var saameget stærkere udpræget i Familien. Men hvorvel denne Magt var absolut hos Stammens Høvding, fik den, i sin Anvendelse i den faderlige Regjering, dog Meget af den Mildhed og det fri Samtykke, der er eiendommelig for al huuslig Magt. Brødre, Sønner, Høvdinger, Frænder, Oldinger, Viismænd, Rige, Krigere, berømte ved deres Bedrifter, Digtere, navnkundige ved deres Sange, holdt stadig Raad foran Teltet eller i Huset, hos Stammens Høvding, hvor Alt forhandledes og afgjordes i Folkets Overværelse. Der havdes hverken Bog, Charte eller haandskrevne Love. Men de hellige Traditioner og de ukrænkelige Sæder øvede et Herredømme, der var saameget mere absolut, som det var skrevet i Alles Hukommelse, besad Alles Samtykke, Alles Ærbødighed. Ethvert Brud derpaa var en Vanhelligelse. Hver Stamme bar sin første Stamfaders Navn.

X.

Deres Religion var ligesaa fri som deres Politik. Nogle tilbade Englene eller himmelske Aander, Mellemled mellem Guddommen, som de antoge maatte være Kvinder og som de kaldte Guds Døtre; Andre Maanen og Stjernerne; hine troede at Mennesket begyndte ved sin Fødsel og endte med sit sidste Suk; disse troede at Menneskelivet blot var een af disse talløse Afsnit af en Tilværelse, der andetsteds skulde fornyes und r andre Former. Naar Araberen var død, blev hans smukkeste Kameel bundet til en Pæl ved hans Grav for at døe af

Faderens Undervisning.

Sult paa sin Herres Legeme, for at denne i den Verden, hvori Døden havde indført ham, kunde gjenfinde det Dyr, han sædvanlig reed. En Art Ørken-Ugle, som flagrer omkring Gravstederne udstødende Klageskrig, holdtes for den Dødes Sjæl, der forlangte af de Efterlevende en Drik til at slukke sin Tørst. Billederne af udmærkede Væsener fremstillede de i Steen og i Træ og tilbade disse døve Guddomme.

Deres oprindelige Religion var blandet med jødisk, romersk, græsk og persisk Overtro, eftersom de havde havt mest Forbindelse med det ene eller det andet af disse Folkeslag. Omskjærelsen, laant af Hebræerne, fandt Sted hos alle Stammer. Man adspurgte Oraklet ved at skrive et Ord paa Skaftet af tre Pile uden Spids og ved famlende i Mørke at trække en af disse Pile ud af en Pose, hvori de vare blevne blandede. Det Ord, den bar indskrevet paa sit Skaft, blev anseet for Skjæbnens Dom. Slaveri fandt Sted hos dem. Enhver kunde have saamange Hustruer, som hans Midler tillode ham at underholde. Arvingen modtog Enkerne ligesom Hjorderne i den Afdødes Efterladenskab. Blods-Forening mellem Svigersøn og Svigermoder var altsaa i nogle Tilfælde tilladt. Enhver Telthøvding havde uindskrænket Magt over Liv og Død i sin Familie og blandt sine Slaver. En barbarisk Skik forpligtede den nødlidende Fader og Moder til levende at begrave deres Døtre strax efter Fødselen for at forebygge enten den sørgelige Skjæbne, som Samfundet forbeholder Kvinderne, eller den Vanære og Skam, hvormed en Datter maaskee engang vilde bedække deres Navn. Deres eneste Beskjæftigelse var Omsorgen for Hjorderne og Krigen.

Krigen var saa at sige den Enkeltes blandt dem. En Voldsdaad førte til et Mord, Mordet maatte udsones enten med en Erstatning i Kameler, som tilfredsstillede den Fornærmede, eller ved et andet Mord. „Blod for Blod" var den hele Retfærdighed. Hævnen var saaledes en hellig Pligt. En bortført Kvinde, en stjaalen Slave, Ganger eller Kameel, en Blods-Opreisning, som den ene Stamme nægtede den anden, ledede til Krige paa ti, ja halvhundrede Aar mellem Araberne.

Denne Lovgivning, saa grum i mange Retninger, manglede imidlertid i andre hverken Menneskelighed, Dyd eller Viisdom, ikke engang en vis Forfinelse. Araberne dreve deres Ærbødighed for Gjæstfriheden ligetil Overtro. Deres uforsonligste Fiende fandt Tilflugtsted, Sikkerhed, ja selv Beskyttelse fra det Øieblik det lykkedes ham at berøre Rebet af deres Telt eller Fligen af deres Kvinders Klædebon. De vare tapre, høisindede, heltemodige. Alle Ridderskabets Dyder ja selv den Delikatesse i Følelsen, som Europa først har kjendt i sildigere Dage, var fra umindelige Tider optaget i deres Sæder. Med aaben Sands for Veltalenhed, for Poesi, for Musik hædrede de som Halvguder de Mænd, der vare udrustede med disse Gaver, som de ansaae for overnaturlige. Hvorvel deres Literatur ikke var forevigет i nogen Bog, var den det i deres Hukommelse. Stammerne havde mellem sig en Art olympiske Lege, hvori den ene Stammes Talere og Digtere kjæmpede om Forrangen med den andens. Det Digt, der efter Kjendelse af det største Antal Tilhørere vandt Prisen, blev opskrevet og for alle Tider ophængt i Kaaba i Mekka. Pilegrimene, der hvert Aar indfandt sig i store Skarer, beundrede dets Skjønhed og ved deres Hjemkomst blev Digterens Værk, hans Ry, hans Genie bekjendt over hele Arabien. Disse Poesier, som saaledes kronedes og gik over i Nationen, kaldtes Moallaca. Araberne havde Regler for Digtningen, der stemmede med et krigersk, forelsket Hyrdefolks Aand og fra hvilke det var forbuden at fjerne sig. De skulde begynde med en Art

lyrisk Klagedigt, hvori en sorgfuld Elsker udaander sin Smerte over, paa sin Vandring igjennem Ørkenen, at gjensee Ruinerne af den Bolig eller det Telt, hvori han fordum var lykkelig med sit Hjertes Beherskerinde, et Billede, der sandsynligviis for Araberen var det meest rørende af alle. Derpaa skulde det indeholde Beskrivelsen over Kamelen og Stridsgangeren, disse to Nomadernes Staldbrødre paa Reiser, i Krig og i Fred. Det skulde ende med en glimrende Naturskildring ligesom en Pragtdekoration ved Slutningen af et Drama. Dette Folk, der levede i et aldrig afbrudt Samfund med Jorden, fordrede altid at see den fremstillet for sin Indbildningskraft i Digternes Vers. Og Digterne, disse Arabernes profane Propheter, saae altid deres egen Historie blandet med Stammens og dens Heltes, og en Digter og en Helt var fast hver Araber selv.

Imroulcays, en af de forvovneste, meest heroiske og storartede af disse Barder, levede henimod det Tidspunkt, da Mahomed fødtes. Grækenland, Rom og de moderne Literaturer eie intet fuldkomnere end denne Barbars Vers, denne omflakkende Nomade, der paa een Gang kjæmpede, elskede og besang sin Elskov og sine Ulykker. Her er nogle Stropher af hans Moallaca, hans Digtning som paa Mahomeds Tid ophængtes i Templet i Mekka.

„Til min Elskedes Minde, lader os standse her, o mine Staldbrødre, ved Sporene af den kjære Bolig, der fordum havde sin Plads mellem disse to Sandhøie, paa det Sted hvor Nordenvinden og Søndenvinden modes og opsende deres Støvhvirvler, men have dog ikke kunnet udslette dens sidste Spor.

„Rørte over min Smerte, standsede mine Staldbrødre deres Gangere. Fat Mod, sige de til mig, fulde af Medynk.

„Den eneste Lægedom for min Vee er her at lade mine Taarer flyde. Og dog hvortil tjene disse Taarer, siden de ikke have Magt til paany at befolke denne Ørken og reise disse Ruiner?

„Her er Stedet, hvor jeg tabte de to unge Piger, jeg engang elskede. Naar de nærmede sig, forkyndte den vellugtsvangre Luft mig deres Nærhed, ligesom Morgenvinden bærer til min Aande Nellikens Duft. Adskilt fra dem have mine Taarer trillet, mit Bryst og mit Sværdgehæng have de vædet.

„Og dog, har jeg ikke kjendt Lykken ved deres Side? Den lykkeligste Dag var hiin, da jeg dræbte min egen Kameel for at tilbyde de to unge Piger et Maaltid. Hvilken barnagtig Idee havde de da ikke i deres Lege at ville dele mellem sig min Kameels Ladning og dens Prydelse?

„Den, som jeg elskede, viste mig en Dag paa denne Sandhøi tilbage med Haardhed og forpligtede sig ved en ubrødelig Eed til ikke mere at lytte til min Rost.

„O Fathme! sønderknus mig ikke med saamegen Strænghed. Har noget vakt dit Mishag mod mig, o saa løsriv mit Hjerte mildt fra dit og giv det sin Frihed tilbage."

Nu kommer Skildringen af hans Elskerindes Skjønhed, som i Ynde og Høihed ikke overgaaes af Salomos Høisang; derpaa skildrer han sin Lidenskabs Heftighed:

„For at prøve min Standhaftighed har en Nat, mere hylende end Havets oprørte Boliger, ofte indhyllet mig i sin Dunkelhed og sine Rædsler. Jeg har sagt til den: O Nat, saa langsom i Din Gang, vig dog omsider Pladsen for Morgenrøden! Hvilken Nat saa lang! De ubevægelige Stjerner synes med usynlige Nagler fæstede til Klipper!"

Ved en naturlig Overgang skrider Digteren nu til at levere det Portrait af Stridshesten, som aldrig tør mangle.

„Ved Dagens Anbrud, siger han, medens Fuglene endnu er i sin Rede, farer jeg afsted paa en Hest, høi af Skikkelse, hvis Hurtighed svarer til mine Tankers Utaalmodighed, der dog altid ere forud. Den har en Kraft som Klippeblokken, der ved sin egen Vægt styrter ned fra Toppen af et Bjerg og bliver tungere i Faldet. Paa dens fine Haar synes Guldet at spille. Sadlen kan neppe holde sig fast paa dens Ryg, der ligner Stenen, poleret af Bølgen, der uden Ophør tvætter den og løber selv hurtig sin Vei i Solen. Den er mager, dens Ild fortærer den. Naar den farer afsted i sit vilde Løb, lader den en Lyd høre lig Vandets, der syder i Kjedlen. Den har Gazellens korte Flanke, Strudsens Hase, tør og rig paa Nerver, dens Legeme er omfangsrigt; dens tykke Hale opfylder det hele Rum mellem dens Been. Blodet af de vilde Dyr eller af de fiendtlige Krigere, den hjælper mig at indhente, tørrer paa dens Hals, og ligner henne, den rosenfarvede Dug, der dølger Oldingens hvide Skjæg.

„Den tilbringer Natten altid ved min Side, med Sadel og Bidsel, uden at vende sine Næseboer mod Græsgangene."

Efter denne Beskrivelse af Hesten, som vi forkorte, og hvis enkelte Træk minde om Hjobs Hest, fortæller den arabiske Digter en af de Natur-Undere, der ere Hyrderne kjærest, en Uveirsregn i Ørkenen.

„Uveiret, siger han i sine tre sidste Stropher, har ved at udgyde Regnskyer over Chabiers Skraaninger, endelig ladet det friske Grønne spire frem igjen og Blomsterne springe ud, ligesom Yemens omflakkende Kjøbmand, naar han standser ved Teltet, aabner sine Baller, omviklede af et mørkt Lærred, og udbreder paa Sandet sit rige Forraad af Stoffer, manfoldige i Farver.

„Dalens Fugle kvidre af Glæde, som om de fra Morgengry havde beruset sig i en herlig, frydvækkende Viins Draaber.

„Høidernes Løve, overasket, bortført og druknet af Huulveienes Vandstrømme, ligger udstrakt i det Fjerne ligesom de svage Planter, som Ingen agter, oprykkede med Rode ligge omspredte paa Jorden."

Saaledes var dette Folks Literatur, som, overlegen i Naivitet og Vankundighed, kan sættes ved Siden af Grækenlands og Roms i Kraft og Høihed. Det var en oprindelig Menneskeheds snart vilde, snart yndige Stammer.

XI.

Disse inspirerede Mænd, afvexlende Hyrder, Digtere og Helte, førte et Liv ligesaa fuldt af Poesi som deres Digte. Vi ville blot anføre eet Exempel for at fuldende dette Maleri af Sæder og fortælle den unge Maurakkich's Liv, der døde ved Begyndelsen af Mahomeds Mission.

Maurakkich var Søn af en Stammehøvding kaldet Amr. Han elskede en af sine Frænker af samme Stamme ved Navn Esma, Aufs Datter. Han forlangte hende til Hustru af sin Farbroder. Auf svarede: „Du er endnu altfor ung, altfor fattig, altfor ringe af Ry, men jeg lover Dig min Datter, naar Du har erhvervet Dig et Navn og en Formue." Maurakkich drog ud for at vinde sin Brud. Han gjennemreiste Stammerne, gjorde sig berømt ved sit Mod og ved sit Genie, sluttede sig derpaa til en arabisk Konge, en mægtig Vasal af Persien, og erhvervede sig ved hans Hof Hjorder, Telte, Stoffer, Klenodier, værdige at tilbyde Farbroderen, som Prisen for Esma's Haand.

Men da Hungersnøden under hans Fraværelse havde hærjet Auf's Stamme, glemte denne sine Løfter til sin Broders Søn og gav en rig Araber fra Yemen sin Datter tilægte for hundrede Kameler belæssede med Kornvarer. Esma's Ægtefælle havde ført hende med sig til Nadjran, hans Fædrenehjem.

Ved Maurakkich's Hjemkomst til sin Stamme sagde man ham, for at formilde hans Smerte, at hans Frænke var død. Fortvivlelsen fortærede ham, han svandt hen og var sin Død nær. Tilfældet lod ham opdage Aufs Bedrageri, Esmas Giftermaal og Hjemstavn. Skjønt døende begav han sig paa Veien, for idetmindste at gjensee sin Elskede. Hans Kræfter tillode ham ikke længer at holde sig i Sadlen, han reiste nu liggende paa sin Ganger og støttet af to Slaver. Anstrængelsen forværrede hans Tilstand ikke langt fra Nadjran; hans to Slaver, der saa ham i Afmagt og troede ham død, lagde ham ned i Skyggen i en Hule mellem Bjergene.

Forladt af sine Slaver kom Maurakkich atter til Bevidsthed og blev funden i Hulen af en Hyrde, der vogtede Hjordene for Esma's Huusbond. — „Er det tilladt at nærme Dig Din Herres Hustru, sagde Maurakkich til ham, og kunde Du overbringe hende et hemmeligt Budskab?" — „Nei, svarede Hyrden, men hver Aften seer jeg en af hendes Slavinder, der kommer for at malke mine Gjeder, hvis Melk hun bringer sin Herskerinde." — „Nu vel, sagde Maurakkich, saa anraaber jeg Dig om en Tjeneste, som rigelig skal blive Dig betalt. Tag denne Ring og kast den i Melken, som Slavinden bringer til Esma."

Om Aftenen, til den Time da Slavinden bragte Skaalen, hvoraf hendes Herskerinde drak, lod Hyrden Ringen glide deri. Esma følte Ringen klinge mod sine Tænder, idet hun drak; hun tog den i sin Haand, betragtede den ved Ildens Skin og gjenkjendte den paa visse Tegn, som hun havde indgravet i den, da hun fordum gav den til sin Fætter. Hun forlangte Oplysninger af sin Slavinde, der var ligesaa forundret som hende selv. „Lad Hyrden kalde, der vogter Dine Gjeder, og erfar af ham, hvorfra denne Ring kommer."

Hyrden svarede sin Herre: „Jeg har modtaget denne Ring af en Mand, jeg fandt i Diebbans Hule. Han bad mig kaste Ringen i Melken, der var bestemt til Esma. Jeg gjorde hvad han befalede mig. Forøvrigt er jeg uvidende om hans Navn og om hans Stamme og da jeg forlod ham i Hulen var han nærved at drage sit sidste Suk."

— „Men hvem tilhører da denne Ring?" sagde Ægteherren til sin Viv. — „Det er Maurakkich's Ring, svarede Esma. Han er døende, lader os ile for at føre ham hjem med os."

Esmas Huusbonde lod strax sin Hest sadle og en anden for Esma, for at Synet af den, han havde elsket, kunde gjengive den Syge Kraften og Glæden. De begave sig afsted ledsagede af Slaver og med Bærestol, hængt over en Kameels Sider. Inden Nattens Anbrud naaede de Hulen. Maurakkich, nær ved at opgive Aanden, blev reist op og ført af dem til Nadjran. Deres Ømhed og Medynk kunde ikke helbrede de Saar, som Farbroderens glemte Løfter og hans Hjemkomsts Skuffelser havde bibragt hans Hjerte. Han nød i det mindste den høie Trøst at dø under Esmas Tag og for hendes Øine.

XII.

Saaledes vare Arabernes Sæder paa Mahomeds Tid. Hvorvel de indtoge et stort Landstrøg, vare de dog ikke talrige. Ørkenen, Kildernes Fjernhed, Klipperne, Sanden, Hyrdelivet, som udmagrer Jordbunden, Nomadelivet, som intet frugtbargjør hvor det farer hen, Mangel paa Dyrkelse af Jorden, som blot fandt Sted i Omegnen af Stæderne — smaae og i ringe Antal — endelig Polygamiet, som udtørrer Mennesket i selve sin Kilde, Slaveriet, som øver sit Hærværk i Familien, Krigen, som bortmeier Generationerne, tillade ikke disse Stammer at formere sig i Lighed med velordnede, fast bosatte Folkeslag. Det omtrentlige Antal af denne Nation, der drog for at vinde en Trediepart af Kloden for deres Tro, anslaaes ikke til mere end to eller tre Millioner. Christendommen, der udbredte sig fra Grande til Grande og som var blevet det romerske Riges Religion, talte sin Tilværelses sjette Aarhundrede. Det romerske Arabien, ligesaavelsom det syriske Arabien, var fuldt af falske Prophetier, de hebraiske Prophetiers Modstød. Blandt de omflakkende Stammer talte ubestemte Anelser om en Messias, hvis Fødsel skulde forvandle Arabien. Man forkyndte endogsaa, at han skulde have sit Udspring fra Coraiterne eller Coreschiterne, Mekkas Herrer og Vogterne af Abrahams Tempel Kaaba.

Norge.

Christiania. Under 28de f. M. have følgende Udnævnelser fundet Sted, nemlig: Høiesteretsadvokat Chr. W. Andresen til ordentlig Assessor i Høiesteret; Fuldmægtig i Finants-Departementet, H. H. Jæger, til Bureauchef, og Kand. jur., H. M. A. Glückstad, til Fuldmægtig, begge i bemeldte Departement; Kand. jur., A. M. Holst, til Fuldmægtig i Armee-Departementet; Kand. jur., E. Chr. Jensen, til Fuldmægtig i Revisions-Departementet; Exam. med., Fr. Chr. A. Hirsch, til Distriktslæge i Østlofotens Distrikt; Kand. theol., Chr. Kaurin, til Lærer ved Tromsø Skolelærerseminarium og Chr. Ludvigsen til Børskommissær ved Drammens Børs.

— Under s. D. ere Efternævnte meddeelte Afsked i Naade: Overtoldbetjent i Bergens Tolddistrikt, E. Møller, med aarlig Pension 550 Spd. og Kapitain og Chef for thingvoldske Kompagni Musketeerkorps, Fr. Chr. Lied, med aarlig Pension 320 Spd.

— Ved kgl. Resol. af 28de f. M. er det bestemt, at den nu ledigværende Bureauchefspost i Armee-Departementets Expeditionskontor inddrages, og at der i bemeldte Kontor oprettes en Fuldmægtigpost med en aarlig Gage af 330 Spd.

— Magistraten har henvendt sig til Kapitain Klingenberg om at overveie, hvilke Skridt der hensigtsmæssigst burde gjøres med Hensyn til Byens Vandforsyning, der nu ikke længere svarer til Behovet. Blandt de Punkter, som fremstilles til Overveielse, hører ogsaa, hvorvidt Vand burde opskaffes i Husenes øverste Etager mod Huuseiernes Afgift derfor.

— Ole Bull vil i New-York oprette et stort Operatheater og har udsat en Priis af 1000 Dollars for den bedste Opera-Partitur, komponeret af en Amerikaner og med et amerikansk historisk Emne som Sujet.

— Jernbanefarten er nu indskrænket til Strækningen mellem Christiania og Dahl, fordi Tæleopløsningen har viist skadelig Indflydelse paa Strøget mellem sidste Station og Eidsvold. Den 1ste April kom Toget der ud af Skinnerne, dog hændte ingen Ulykke.

Bergen. Theaterbestyrelsen opfordrer til en Aktietegning til et Beløb af 3,500 Spd., for hvilken Sum man vil iværksætte en Ombygning af Theatret, saaledes at det vil kunne rumme 1,200 Tilskuere.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Af Prof. Nilssons bekjendte Værk, Skandinaviens Fauna, er udkommet fjerde Deel, indeholdende Fiskene. — Ved Vetenskaps-Akademiens Aarsmøde den 31te Marts anmeldtes blandt Andet, at den Flormanske Belønning med Mindepengen over Stifteren i Guld var tildeelt Professor Christian Boeck i Christiania, for 2 Afhandlinger, han havde indsendt, den ene om Muskelfibrernes Kontraktion ved elektrisk Indvirkning, den anden om Væxternes Indsugning og Uddunstning af Vand.

Danmark. I det danske Geheimearchiv er der som Rygstykke til en Jordebog for Kronborg Slot for 1627—28 fundet et Folioblad af Saxo. Som bekjendt havde man før intet af nogen Kodex til hans Krønike.

Frankrig. Keiser Napoleons Krimreise slaar nu med Et om til en Tour til Wien, hvor han vil indtræffe i de første Dage af April. I Midten af April vil han med Gemalinde, ifølge Indbydelse fra Dronning Viktoria, reise til London. — Udenrigsministeren skal gaae til Wien for at bistaae Bourqueney.

— Digteren Ponsard har faaet Sæde i det franske Akademi.

England. I Underhuset har Phinn foreslaaet en Adresse til Dronningen om at give den engelske Gesandt ved Wienerkonferentserne Ordre til paa det Kraftigste at virke for Polens Gjenoprettelse. Palmerston har hertil svaret, at han havde Medfølelse for Polens Lidelser og erkjendte dets Rettigheder; dog vilde dets Gjenoprettelse ikke komme under Forhandling paa Konferentsen.

— Østersøflaadens Avantgarde, bestaaende af 9 Fartøier, er afseilet den 28de Marts. 5 engelske Dampfregatter og Korvetter krydsede i Sundet den 2den April. Man troede at de for Driviis ikke kunde slippe ind i Østersøen.

Tydskland. Den Perthceske Boghandling i Gotha bebuder Udgivelsen af endeel nyopdagede Brudstykker af Plinius's Naturhistorie (Bog 1, 11, 12, 13, 14, 15.)

Østerrig. Man nærede før godt Haab om Konferentsernes Udfald til Fordeel for Freden. Om de to første Garantipunkter skulde man foreløbigen være bleven enig. Men ifølge Morn. Post have de Befuldmægtige ved Konferentserne nu begjæret nye Instruktioner af sine Regjeringer, da Rusland har vægret sig ved at gaae ind paa det tredie Garantipunkt (om Tilintetgjørelsen af Ruslands Overmagt i det sorte Hav). Samme Blad for 31te Marts beretter, at den franske Udenrigsminister Drouyn de L'Huys den 2den April skulde afgaae til Wien med Vestmagternes Ultimatum. Afslaar Rusland dette Ultimatum, blive Konferentserne afbrudte.

Krigsskuepladsen. De Allierede have ifølge B. H. aabnet Ilden mod Sebastopol den 14de Marts, og Canrobert har bestemt den 25de Marts som den Termin, da Beskydningen paa ny vilde være begyndt fra alle Sider. Forresten berettes om idelige Sammenstød saavel paa høire som venstre Fløi, hvori Franskmændene dog ere gaaede af med Seieren. Fra Pera haves Beretning om, at de franske Tropper Natten mellem den 15de og 16de have taget et russiskt Baghold tilfange og samtidigt slaaet tilbage et Udfald, som Russerne foretoge mod deres venstre Fløi. Den 17de skulle Russerne have angrebet de Allieredes hele Linie, men bleve slaaede tilbage med stort Tab. Natten mellem den 22de og 23de Marts — skrives fra Petersburg — blev der af Garnisonen i Sebastopol med en betydelig Styrke gjort et Udfald for at afbryde Fiendens Arbeider mod Lunetten „Kamtschatka." Franskmændenes i de sidste Dage udførte Beleiringsarbeider bleve forstyrrede. Tabet var betydeligt paa begge Sider, men størst paa Fiendens. To franske Officierer, en engelsk Oberst og en Kapitain gjordes tilfange.

— Ogsaa ved Eupatoria er forefaldt Kamp. Den 14de blev, ifølge russisk Beretning, et Udfald af det tyrkiske Kavaleri slaaet tilbage. Den 17de angreb tre Batallioner Zouaver, understøttede af en stærk Reserve, de russiske Kontraapprocher, men bleve to Gange slaaede tilbage med stort Tab.

Amerika. I New-York ere 195,000 Mennesker uden Beskjæftigelse og Underholdning.

Ledige Embeder og Bestillinger.

En Lægepost ved Brugene i Tistedalen.
Konstitution i **militære Lægeposter.**
Nollag og Væglies Lensmandsombud.
Lærerposten ved Greagers faste Skole med 110 Spd. i aarlig Løn.
Konsulatembedet i Pernambuko,
Førstelærerposten ved Svelvigs høiere Almueskole med 250 i aarlig Løn.

☞ I alle Landets Boglader, Postkontorer og Postaabnerier modtages Subskription paa nærværende Blad, der udkommer i Christiania hver Løverdags Aften med et Nummer paa 12 Spalter. Subskriptionsprisen er fra forrige Aars Begyndelse (1854) nedsat til 60 ß. Kvart. for indenbyes og 66 ß (Postporto indbefattet) for udenbyes Abonnenter. Et Bind eller en Aargang bestaar i Regelen af 52 Nr., indeholdende henimod 300 Afbildninger. Ved Aarets Udgang leveres Subskribenterne et smukt Titelblad og Register til hele Bindet. — Med Udgivelsen er forbunden en Præmiefordeling af 250 Spd., fordeelte i 17 Gevinster: en paa 80 Spd., en paa 40 Spd., en paa 20 Spd., to paa 15 Spd., fire paa 10 Spd. og otte paa 5 Spd. Disse 17 Præmier ville i Aarets Løb ved Lodtrækning blive fordeelte blandt Abonnenterne, uden Hensyn til deres Antal; kun fordres som eneste Betingelse, at Betalingen bliver ordentlig erlagt for hvert Kvartal. — Skulde Abonnenternes Antal stige til 2000, fordobles Præmiernes Antal, saaledes at der bliver 34 Præmier at fordele til en Værdi af tilsammen 500 Spd. Hvad Bladets Indhold angaar, behøver man kun at henvise til de til Dato udkomne Nr., og gjøre Publikum opmærksom paa, at der leveres Bidrag til samme af mange almindelig yndede og fordeelagtig bekjendte Forfattere, hvis Navne byde tilstrækkelig Garanti for Artiklernes Grundighed og Interesse.
Expeditionen (Østregade Nr. 17.)

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 15. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 14de April 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

Generalmajor Schleppegrell.

I forrige Aargang meddeelte Nyhedsbladet et Portræt af General Olaf Rye, ledsaget af hans Biographie; efter tidligere Løfte følger her hans Landsmand og Vaabenbroder, General Schleppegrells Portræt, og en kortfattet Skizze af hans Levnet.

Frederik Adolf Schleppegrell stammede paa Sværdsiden fra en tydsk adelig Slægt. Hans Fader var Generalmajor i dansk-norsk Tjeneste og Chef for thelemarkske Infanteriregiment; hans Moder var Datter af den danske Admiral Zimmer. I sit Fædrehjem, Gaarden Brunlaug ved Laurvig, hvor han fødtes den 28de Juni 1792, nød han en fortræffelig Opdragelse, og gjerne omtalte han endnu i sine sidste Leveaar med Taknemmelighed den Indflydelse, denne havde havt paa Uddannelsen af hans Charakteer. Efter et toaarigt Kursus ved Krigsskolen i Christiania tog han allerede 14 Aar gammel Officiersexamen og ansattes med Fændriksgrad som Hjælpelærer ved de 3 yngste Klasser, hvorpaa han i 1807 udnævntes til Sekondlieutenant ved thelemarkske Regiment. Aaret efter deeltog han med en af det nævnte og af 2det agershusiske Regiment dannet Grenadeerbataillon i Svenskekrigen, navnlig i Affairen ved Killingsmo, hvor han udmærkede sig saaledes, at han 16 Aar gammel forfremmedes til Premierlieutenant, og hans kjække Forhold særskilt udhævedes i den Tids Krigsberetninger. Efter Freden gjorde han deels Tjeneste ved bambleske Kompagni og Jægerkompagniet, og var deels sysselsat med geometrisk Opmaaling af det kgl. Gods Laurvig. I Felttoget 1814 førte han en Division paa 200 Mand. Som General omtalte Schleppegrell gjerne sine Vaabenbrødre, „sine thelemarkske Jægere," men hans Beskedenhed tillod ham ikke at fortælle de Tapperhedsprøver, han havde lagt for Dagen i deres Spidse, og hvorom endnu Sagn leve i Armeen. Disse Ungdomsminder fremtraadte naturligviis ogsaa med saameget større Styrke, da man i 1848 i den danske Hær haabede Nordmændenes og Svenskernes Deeltagelse i Kampen, og ofte yttrede Schleppegrell i Samtaler med Landsmænd sit levende Ønske om atter at stride ved sine Nordmænds Side og ved de Svenskes, som han i gamle Dage havde mødt i Kampen for sit Fødeland, og hvoraf flere ældre Officierer nu besøgte ham som Venner. Skuffelsen af dette Haab smertede ham dybt, mest naturligviis fordi Udsigten til et nærmere nordiskt Forbund nu maatte tabe sig i en ubestemt Fremtid.

Efter Foreningen mellem Norge og Sverige toge, som i Ryes Levnetsbeskrivelse nærmere omtalt, de 3 Venner, Schleppegrell, Rye og Helgesen sin Afskeed, og reiste over Danmark til Belgien, hvor de under Blücher tjente imod Napoleon. Schleppegrell ansattes ved 5te westphalske Regiment, der var med ved Philippeville, Marienburg og Rocroi, og fulgte den allierede Hær til Paris. Her kaldtes Schleppegrell ved et Brev fra Prinds Christian Frederik tilbage til dansk Tjeneste med sin norske Embedsancienitet og reiste i April Maaned 1815 til sit nye Fædreland. — Fra 1816 til 1842 gjorde han Tjeneste ved 5te jydske Regiment, fra 1828 som Chef for sammes Jægerkompagni, fra 1839 som Major. Ved flere Leiligheder modtog han ærefulde Vidnesbyrd om sin Konges særlige Tilfredshed med hans strenge Pligtopfyldelse og militære Dygtighed, navnlig i 1819 ved hans Udnævnelse til Kapitainsgraden, og ved en Parolebefaling efter en stor Mønstring ved Aarhuus i 1830. Efter Regimentets Opløsning ved Armeereduktionen i 1842 blev Schleppegrell Chef for 8de Liniebataillon og senere for 2det Jægerkorps, der deels garnisonerede i Kjøbenhavn og deels i Helsingør. Han ægtede i 1828 Baronesse Johanne Jacobine Magrethe Juel, Datter af Major og Baron Juel, Eier af Lundbæk Gods i det nordlige Jylland. Da det danske Folk i 1848 reiste sig for at redde Nordens Uafhængighed lige over for Tydskland, finde vi det i lange Fredsaar afslidte norske „Triumvirat" atter samlet paa Valpladsen; 2 af Fostbrødrene beseglede med sit Blod Nordmænds og Danskes fælles gamle Krigerhæder; den 3die sluttede Treaarskrigen med en af de mest lysende Bedrifter i de nyere Tiders Krigshistorie.

Schleppegrell fik ved Krigens Udbrud Befaling over det nyoprettede „slesvigske vestre Flankekorps," hvis Kjærne udgjordes af 5te og 10de Bataillon*), det 1ste og 2det Jægerkorps med tilsvarende Kavalleri og Artilleri, og som til forskjellige Tider forstærkedes med andre Afdelinger. Som hans Stabschef ansattes nærværende Oberstlieutenant Caroc af Generalstaben, og i Sundeved, hvortil Flankekorpset var sat over fra Als, sluttede Helgesen sig som Frivillig til sin gamle Vaabenfælle, hvis virksomme Raadgiver og Medhjælper han blev i det første og en Deel af det andet Felttog, indtil han endelig fik én egen Kommando. Ved Bau forenede Flankekorpset sig med det „nørrejydske Armeekorps," der førtes af General Hedemann og hans Stabschef, den talentfulde Læssø, og ved raske Operationer lykkedes det i Løbet af mindre end et Par Uger at dæmpe Oprøret i næsten hele Slesvig, saa at denne Landsdeel rimeligviis uden synderlig større Blodsudgydelse vilde være bleven gjenforenet med Moderlandet, saafremt ikke det tydske Forbund havde blandet sig i Striden og til Trods for den mest eenstemmige Fordømmelse af alle Europas øvrige Folkeslag havde „i Frihedens og Nationalitetens Navn" overfaldt den svagere, fredelige Nabostat, for at fuldføre de tydske Keiseres saa tit forsøgte Yndlingsplan, at løsrive hele Danmark fra Norden og tvinge det ind under det hellige tydske Riges „Kultur und Sitte;" men det danske Folk mindedes dengang endnu Absalons djærve Svar til den romerske Keisers Fordring paa Lydighed af Kong Knud Valdemarssøn, et Svar, som Danmarks fremtidige Styrere altid maatte levende mindes, og ligesaa mandigt forfægte — som i den sidste Kamp.

Paaskedag den 23de om Formiddagen mellem Kl. 10 og 11 gjorde General Wrangel, hvis dengang samlede og længere hen betydeligt forøgede Styrke opgives til 27,000 Mand, det første Angreb paa den danske Hær, der stod med høist 11,000 Mand ved Dannevirke. Danerne forsvarede sig kjækt og trængte endog gjentagne Gange Fienden tilbage, men kunde naturligviis ikke i Længden holde denne Stilling i aabent Land mod mere end dobbelt Overmagt, og det saameget mindre, som Fienden ved denne Overmagt var sat i Stand til baade at sysselsætte den danske Front og over Husum og Flensborg at omgaae Danskehæren og afskjære dens Tilbagegangslinie. At dette Slag alligevel modtoges, havde derfor maaskee sin nærmeste Grund i politiske Hensyn, blandt Andet det at vise Danmarks Redebonhed til selv at bringe de nødvendige Offere for den Sag, til hvis Opretholdelse de garanterende Magter opfordredes til at medvirke. — Af Flankekorpset stod en Afdeling ved Midsunds Færgested, medens de øvrige Afdelinger havde faaet anviist en tilbagetrukken Stilling ved de saakaldte Hühnenhäuser. Kl. noget over 1 kaldtes Korpset til Valpladsen og deeltog med megen Hæder i de følgende 7 Timers haardnakkede Kamp. Kastelsjægerne, førte af den tapre Major, senere Brigadechef Scheplern, udmærkede sig ved 2de Angreb paa Høiderne syd for Skoven, som endelig toges af Jægerne under en levende Fægtning, hvori deres Chef blev saa haardt saaret, at han i begge de første Felttog var utjenstdygtig. I Skovens Udkant stormede en Trop Jægere et Huus, der bogstaveligt forsvaredes til sidste Mand af en Afdeling Preussere. Ogsaa ved Dyrehaven var Kampen meget heftig og Fienden led her betydeligt Tab. 10de Bataillons Chef, Nordmanden J. Ræder, blev i denne Træfning saaret og næsten Halvdelen af hans Officierer i kort Tid nedlagt. Herved og ved Jordsmonnets Vanskeligheder bragtes Bataillonen, der nu første Gang var umiddelbart i Ilden, i nogen Forvirring, men snart lykkedes det — navnligt ved Helgesens Raskhed — at gjenoprette Orden. Schleppegrell red selv op og holdt længere Tid paa en af Fienden bestudt Høi, et Beviis paa Dødsforagt, der virkede saaledes, at han siden i kritiske Dieblik aldrig forgjæves appellerede til sine Troppers krigerske Æresfølelse. (Vor Landsmand Leopold Løvenskjold kjæmpede her som Frivillig i 10de Bataillons Rækker og fik af Schleppegrell Kommandoen over 30 Mand). I Affæren den 28de Mai s. A. medvirkede Flankekorpset væsentligt til at forjage det 10de tydske Armee-Korps, der kommanderedes af den gamle Anglo-Hannoveraner General Halcket, fra Sundeved, og Schleppegrell viste ogsaa i denne Træfning et Heltemod og en Energie, der henrev hans Tropper, og kastede det afgjørende Lod i Vægtskaalen, idet han flere Gange, naar det gjaldt hurtig Handling, satte sig i Spidsen for dem og viste dem Veien gjennem den fiendtlige Ild. Den næste Træfning, der fandt Sted 5te Juni ved Dyppel, gav Schleppegrell Anledning til at vise sig som dygtig General i en større selvstændig Kommando, og det er vistnok med fuld Føie, naar det i „Fædrelandets" Beretning hed, at S. var disse vakre Dages egentlige Helt. Det var overdraget Schleppegrell med en Styrke af 6—7000 Mand, foruden Artilleri og en liden Trop Kavalleri, hvoriblandt Herregaardsskytterne, at holde den østre Deel af Sundeved tilligemed Halvøen Broager besat ligeover for de nu forenede tydske Rigstropper og Preusser, der med langt overlegen Styrke truede den lille danske Armee. For værdig at feire gamle Kong Ernst Augusts Fødselsdag, havde Wrangell besluttet med Forbundshæren at skaffe Halckets Korps en glimrende Opreisning, drive de Danske fra Dyppelbjerg og derpaa i en Haandevending tage det vigtige Als. Men General Schleppegrell mødte den saakaldte „Seiershær" med saadan Kraft og Alvor, at den ikke engang kunde vinde Dyppel-Høiden, idet Schleppegrell i 6 Timer forsvarede sig imod tredobbelt Overmagt, gjorde denne hvert Skridt stridigt, og efter, ifølge gjentagne Befalinger fra Hovedkvarteret, endeligt at have trukket sig tilbage til den forud bestemte Stilling paa Dyppelbjerg, holdt Kampen staaende, indtil Reserven fra Als, omtrent 6000 Mand under Overgeneralen og Læssø, indtraf, hvorpaa de Danske gik angrebsviis tilværks og kastede Tydskehæren, der efter en Officiers egen Tilstaaelse alene kunde takke Tilfældet for at den ikke kom til at lide et overmaade stort Tab, efterat Garden havde gjennembrudt dens Hoved-Stilling ved Dyppelby, idet flere Afdelinger paa det raske Tilbagetog vare stødte mod hinanden og ved mellemkommet Artilleri og Trods bragte i yderste Forvirring*).

Hvorom Alting er, saa havde den danske Hær seierrigt tilbageslaaet selve den stortydske Forbundsarmees Hovedstyrke, og naar Kong Frederik i det følgende Aar valgte at give Danmarks Grundlov samme Navnedag som hiin Seier, saa vil det ogsaa leve i Mindet, at denne væsentligt skyldtes General Schleppegrell. — Men den kostede ham et stort personligt Offer. Oberstlieutenant Morgenstjerne, med hvem han i en lang Række af Aar havde været forbundet ved det ædleste og mest trofaste Venskab, faldt i Begyndelsen af Træfningen i Spidsen for 12te Bataillon, som derpaa blev overtagen af Kapitain Cock. Da Morgenstjernes Død meldtes Generalen, forraadte denne ingen mærkelig Sindsbevægelse, men spurgte blot, hvo der havde taget Kommandoen, i det han sendte Bataillonen den Hilsen, at han ventede, at den værdigt vilde hævne sin Anførers Død. Men Schleppegrells varme Hjerte var dybt saaret ved dette Tab, og endnu lang Tid efter kom han ved Tanken derom i den mest levende Bevægelse. Han anbefalede strax den Faldnes unge Søn til Studenterforeningen, som ogsaa har adopteret ham.

I de følgende Maaneder af det første Felttog fulgte Schleppegrells Brigade Hovedhæren i Nordslesvig og senere tilbage til Jylland, indtil Stilstanden i Malmø, hvorefter han tog Vinterkvarteer i Fyen.

Næste Vaar finde vi ham atter paa den gamle Kampplads ved Sundeved, hvor det andet Felttog aabnedes med Træfningerne ved Gravensteen, Uldrup og Alssund. Strax efter den sidste gik den danske Hovedstyrke under den nye Over-General Bülow og hans Stabschef (senere Krigsminister) Flensborg, over Fyen til Jylland. Schleppegrell, der nu havde faaet Kapitain Neergaard til Stabschef, deeltog i Angrebet den 23de April paa det af Bonins Armeekorps besatte Kolding, som efter en heftig og blodig Gadekamp blev indtagen af de Danske**), men senere, da Fienden, der imidlertid var forstærket med Rigstropper, begyndte fra de sydlige Høie at beskyde Staden med gloende Kugler, hvorved den kom i Brand og udsattes for fuldstændig Ødelæggelse, samt da uventede Hindringer stillede sig i Veien for det ryeske Korps, der fra Vest skulde trænge frem og forene sig med Moltkes og Schleppegrells Brigader, befalede General Bülow disse at opgive Kolding og indtage en Stilling nogle Mile nord for Bramdrup. Paa hiin blodige Dag mistede General Schleppegrell en af sine kjæreste Krigskammerater, den brave Major Schindel, der faldt ved Indgangen til Byen i Spidsen for 5te Bataillon, over hvilken General Bülow strax gav Befalingen til Major Helgesen, som ogsaa efter en haard Strid og betydeligt Tab trængte ind i Kolding med Bataillonen, over hvilken han siden beholdt Kommandoen i hele dette Felttog.

Et Par Uger efter denne resultatløse Affære (hvis strategiske Nødvendighed har været meget omtvistet, da Kolding er en aaben By, der vanskelig kan holdes imod flerdobbelt Overmagt, og hvis kortvarige Besættelse fra dansk Side ikke syntes at kunne frembyde Fordeele, svarende til de med Indtagelsen og Forsvaret forbundne Offere), rykkede de preussiske

*) 10de Bataillon bestod af Nordslesvigere.

*) At dette Fiendens Uheld ikke blev tilstrækkelig benyttet, skriver sig efter en troværdig Fortælling fra den Omstændighed, at flere af Schleppegrells Kanoner, der i Hast skulde tilkaldes, for at bruges netop mod det Punkt, hvor Fienden var trykket sammen, vare paa Grund af en Misforstaaelse blevne disponerede til et andet Sted af en høi Officier, der ikke hørte til Schleppegrells Korps. Ligesom det nu fra den militære Hæders Side naturligviis vilde have givet Dagen og Schleppegrells Andeel i den større Betydning, om der var tilføiet Wrangell et klækkeligt Tab af en meget ringere Styrke, er det ikke usandsynligt, at en saadan Begivenhed vilde have udøvet nogen Indflydelse paa de dengang svævende diplomatiske Underhandlinger, og i ethvert Tilfælde vakt en stærkere Deeltagelse hos Danmarks Venner, der just ikke syntes, „at det gik blodigt nok til."

Ogsaa i den nærmest foregaaende Træfning undgik ved en uheldig Misforstaaelse af en underordnet Befalingsmand et Par Hundrede Mand af Rigstropperne at falde i de Danskes Hænder.

**) I denne Træfning faldt Nordmanden Lieutenant Mamen.

Generaler Prizwitz og Bonin, den Første med Forbundshærens Hovedstyrke og den Anden med den nydannede og indtil 15,000 Mand forstærkede Oprørshær, ind i Jylland i tvende Kolonner, hiin vestlig, denne østlig. De danske Forposter, hvis Linie paa Grund af sin store Udstrækning fra Eltangvig ved Koldingfjord over Gudsøkleven, Vilstrup igjennem Almindedalen til Dons Mølle var meget svag, opholdt imidlertid længe den overlegne Fiende; fra Kl. 8 om Morgenen til Kl. 5 om Eftermiddagen var Kampen opløst i en Række lokale Fægtninger, indtil Ryes Korps, haardt angrebet af 20,000 Preussere og Sydtydskere og truet i sin høire Flanke af Prizwitz's Kavallerimasser, tiltraadte sit navnkundige Tilbagetog, der under idelige Fægtninger gik til Aarhuus, medens General Bülow befalede Moltkes og Schleppegrells Brigader at gaae til Fredericia, hvor de efterlode 4 Kompagnier Garnisonstropper og 5 Batailloner, af hvilke een afløstes hver Aften. Hovedkvarteret flyttedes til Veilby i Nærheden af Middelfart og Schleppegrell tog sit Brigadekvarteer paa den historisk bekjendte og ved sin skjønne Udsigt over Lillebelt, endeel af Fyen, Slesvig og Jylland udmærkede Herregaard Hindsgavl noget syd for samme Stad.

Et Par Maaneder gjorde nu den danske Hær en trættende Vagttjeneste ved Fredericia, i Fyen, ved Aarhuus og paa Als, stundom afbrudt ved Udfald og Forpostfægtninger, men uden nogen større Vaabendaad, der kunde oprette de lidte Uheld og værdigt indvie den nye Forfatning, der var given den 5te Juni. Armeen krævede Kampen og det er vel en af General Bülows ringeste Fortjenester, at han ved sin bestemte Forestilling endelig bragte det dertil, at Tilladelsen til større Udfald blev given tidsnok forinden Afslutningen af den anden Vaabenstilstand, der, som man vil erindre, fandt Sted i Berlin den 11te Juli.

Dispositionen til Slaget var affattet under Krigsraadet i Veilby, hvor alle Brigadecheferne vare tilstede, og blandt disse General Rye, der, medens hans Korps i Jylland under Oberst Flindt repræsenteredes ligeoverfor Fienden ved en Forpoststyrke af 1 Jægerkorps og Oberst Læssøs Bataillon, 10 til 12 Eskadroner Kavalleri og endeel Artilleri, var i al Stilhed fra Helgenæs sat over til Bogense med Styrken af sit Infanteri, ligesom Oberst Ræder med 6te Brigade allerede nogen Tid forud var gaaet tilbage til Fyen fra Als, hvis Forsvar imod det i Sundeved opstillede fiendtlige Armeekorps af General Meza var overdraget Oberst Krabbe, da Meza selv den 1ste Juli ilede til Hovedkvarteret.

Det vilde naturligviis blive altfor vidtløftigt, her at meddele et Sammendrag af de vigtigste Begivenheder i Hovedslaget den 6te Juli, og man indskrænker sig derfor til, hvad der nærmest angaar vor Landsmand, som havde en saa hæderlig Deel i denne udødelige Seier. Schleppegrells Brigade, bestaaende af 4,300 Mand, nemlig 3die Bataillon under Oberst Paludan, 5te under Major Helgesen, 3die Jægerkorps (Major Cock), 1ste Forstærkningsbataillon under (Gudbrandsdølen) Major Stockfleth, 2de Kompagnier af 2den Forstærkningsbataillon og den tapre Major Jessens Batteri, samledes ved Midnat i Fæstningen i Venders, Danmarks, Goters og Prindsensgade og skulde ifølge Dispositionen, medens Avantgarden, der førtes af General Meza (under hvem vor Landsmand Oberst Philip Ræder kommanderede 6te Brigade), rykkede frem mod Igum og Stallerup og 5te Brigade under Rye mod Trelde og Igeskov, indtage en Stilling bag Oversvømmelsen, og saafremt Fienden maatte gjøre Mine til at forsvare sin Stilling bag denne til Igum, angribe ham i Forening med Avantgarden. Schleppegrell holdt endnu et Krigsraad med sine Chefer, af hvilke En fremhævede det Vovelige i det forestaaende Angreb paa de stærke fiendtlige Værker, der vare besatte med svært Skyts og forsvarede af et anseeligt Armeekorps. „Nu vel,“ svarede Schleppegrell, „i værste Fald faae vi Remis; men jeg haaber, at vi kunne vinde paa Fire.“ Enhver ilede til sin Post. Kl. 1¾ gaves Tegnet til Udrykning, og Schleppegrell tiltalte paa sin sædvanlige korte men fyndige Maade sine Krigere: „I have længe nok maattet kjæmpe imod Overmagt, men idag tror jeg, at vi ere de stærkere. Lad mig nu see, Folk, at I ere kjække, saa have vi en god Dag, og Vorherre er med os.“ Overgeneralen hilsede ham til Afsked ved Udenværket, trykkede hans Haand, og ønskede ham Guds Velsignelse. 3die Jægerkorps, 3die Bataillon og de 2 Kompagnier af 2den Forstærknings. dannede første Træfning. Soldaterne raabte: „Har vi det gamle Batteri med, med de graae Haar?“ „Javel,“ svarede Jessen.“ „Saa skal vi nok klemme paa Fienden,“ mente de, og fik snart Anledning til at prøve det, da Kolonnen blev angreben i Flanken af et større fiendtligt Korps og beskudt paa den anden Side af et 12 Punds Feltbatteri samt af det svære Skyts paa Skandserne vestfor Oversvømmelsen. Midt under denne heftige Kamp og i det skjæbnesvangre Dieblik, da Avantgardens og 5te Brigades gjentagne Storm paa Værkerne var afslaaet, sendte Schleppegrell sin første Træfning, Avantgardens venstre Fløi til Undsætning: Major Jessen var rede; han kjørte op paa aaben Mark med sine Kanoner, protsede af og begyndte Kampen. Kugler, Granater og Kardætscher haglede ned paa begge Sider, Gen. Schleppegrell opholdt sig som sædvanligt, hvor det var farligst. General Bülow var selv galloperet hen til dette udsatte Punkt. Det danske Artilleri gjorde fortræffelig Virkning, og fornøiet herover gned en høi Officier sig i Hænderne. „Nu har den lille Jessen,“ sagde han, „sandelig fortjent et godt Glas Toddy!“ Efter en halv Times Kamp hørte Kanonaden op, men da rungede de danske Hurraer.

„Samtidig med at det 6pundige Batteri Jessen tvang det fiendtlige 12pundige Batteri til at vige, (hedder det videre i den danske Beretning, vi her paa Grund af dens sammentrængte Fremstilling have troet at burde følge—) havde 1ste Træfning ved et kraftigt Angreb kastet det fiendtlige Infanteri og forfulgte Fienden i Retningen af Hvustrup, sluttende sig til Avantgardens venstre Fløi. Strax vest for Slugten erobrede en Jægerafdeling under Lieut. Torkelsen en Feltkanon, Fienden kastedes fra Hegn til Hegn. 1ste Batteri faldt uden Modstand i Jægernes Magt, men i det stærkt profilerede Værk nord for Koldingveien forsøgte Fienden en haardnakket Modstand. Imidlertid vare 2 Kompagnier af 6te Reserve under Oberstl. Kæsemodel (der havde udmærket sig Aaret forud navnlig ved Haderslev den 30te Juni og under Stilstanden været Militærkommandør i dansk Vestindien) af Fæstningskommandanten Ing.-Oberst Lunding udsendte for at angribe de fiendtlige Værker ved Stonstrup i Fronten. Efter at have kastet Fienden tilbage ved Teglværket og taget Forskandsningerne, stormede disse Kompagnier i Forening med 3die Jægerkompagni ovennævnte stærkt profilerede Værk, hvis høire Flanke samtidigt blev beskudt af 3die Liniebataillon. Endeel af Besætningen greb Flugten, Resten nedhuggedes eller fangedes.“ — Istedetfor Oberstl. Kæsemodel, der dødelig saaret havde taget Afsked med sine Folk, idet han bad dem alene tænke paa Fædrelandet og ikke bryde sig om at miste Livet, førte Kapt. Bech de 2 Kompagnier i Forening med to Komp. af 2den lette Bataillon under den bekjendte Kapt. Schøning til Trods for en levende Granatild fra det i Fuglsangskoven liggende Batteri frem imod dette, der indtoges og besattes, ligesom de om Møllebugten opførte Værker, som vare forsvarede med overordentlig Tapperhed af den slesvig-holstenske Artillerilieutenant Christiansen*). Denne gav de Stormende flere Salver af Kardætscher, men maatte endelig vige, efter først at have fornaglet nogle af sine Kanoner og dækket Tilbagetoget ved at lade sit Krudtmagasin springe i Luften. — Efterat Slesvigholstenerne, der overhovedet havde kjæmpet med et Mod, der var en retfærdigere Sag værdig, overalt vare kastede ud af sine Beleiringsværker, indtog Schleppegrells Brigade tillige med Reserveartilleriet en Stilling nordenfor Fuglsangskoven, og fremsendte Oberst Paludan med 3die Jægerkorps, ledsaget af en Afdeling Husarer, gjennem Skoven imod Heisero, hvor Fienden havde sin Reservepark og sit Ammunnitionsoplag, som forsvaredes med en levende Granatild; Husarerne gjorde Indhug, men kastedes tilbage; Kompagniet Magius tog endelig med Bajonetten Jordvoldene, der omgave Pladsen, om hvis Besiddelse Fienden endnu kjæmpede med fortvivlet Mod, indtil Helgesen med sin 5te Bataillon og Espingolbatteriet Meincke jog de tredie Gang fremtrængende fiendtlige Kolonner tilbage. Efterat Brigaden, fulgt af Gen. Moltkes Brigade som Reserve var naaet frem til denne Stilling, gik Helgesen med 2 Kanoner og en Husarafdeling i Filmarsch til Havreballegaard, hvor Fienden i et fordeelagtigt Pas havde stillet friske Tropper og et 12pundigt Batteri for at standse Forfølgerne; Schleppegrell tilkaldte da Kapt. Høling med 2 Kompagnier af 2den Forstærknings-B. Den fiendtlige Arriergarde blev trængt tilbage og imod Aftenen besattes Passet af en Afdeling danskt Rytteri, hvorpaa 3die og 5te Brigade droge hjem fra Valpladsen, medens 11te Brigade indtog Forpoststillingen.

*) Saavidt vides nu i tyrkisk Krigstjeneste.

I dette Slag førtes 3de Brigader, Schleppegrells, Ryes og Ræders — og 3de Batailloner, Helgesens, Stockfleths og Lemmicks — af fødte Nordmænd. Desuden deeltoge mange svenske og norske Frivillige i Kampen, af hvilke flere saaredes (Duse, Cederstrøm, Lagerbjelke og Holst dødeligt).

Hermed endtes andet Felttog. Blokaden, den tydske Hærs udstrakte Stilling i Jylland, hvor den desuden plagedes af indre Uenighed paa Grund af Borgerkrigen og de store brændende Spørgsmaal i Tydskland, og den Fare, disse medførte for Preussen selv, stemte denne Magt til at indgaae paa en Stilstand, ifølge hvilken Fienden gik til Tydskland, men efterlod en 6000 Mand i søndre Slesvig, der som bekjendt langtfra holdt Stilstanden som ærlige Fiender, men meget mere opflammede og understøttede Oprørsaanden blandt de tydske og fortydskede Sydslesvigere, og gjorde dem det muligt at trodse den indsatte midlertidige Landsstyrelse, hvori Preussen som bekjendt selv havde en Repræsentant ved Hr. Eulenburg.

I September holdt den danske Hærs Hovedstyrke det festlige Indtog i Kjøbenhavn, hvor den af Kongen og Folket modtog fortjent Tak for sin Trofasthed og det vundne Slag. Det var Schleppegrell, som efter Kongens Bestemmelse paa Grund af General Bülows Sygdom førte den danske Hær ved dette Seierstog ind i Hovedstaden, en Ære, der maatte glæde ham dobbelt som Helt og Nordmand.

(Fortsættes.)

Frederik Adolf Schleppegrell.

Tyrkiske Soldater og Tartarbørn i Eupatoria.

Vi have fra en Korrespondent i Eupatoria modtaget ovenstaaende Grupper af tyrkiske Soldater og indfødte Tartarer photographeret i Eupatoria i Januar Maaned d. A. — Manden tilhøire bærer en tartarisk Faareskindsklædning. Hvad det Charakteristiske hos Tartarerne paa Krim angaar, findes følgende meget interessante Skildring i Dr. Kocks „Journal over hans Reise i Krim og Odessa.“

„De noghaiske Tartarer have bibeholdt meget af det originale Præg i sin Physiognomi og Legemsbygning. Deres Figur er uden Undtagelse kort og stiv; de have runde og fyldige Ansigter, stride sorte Haar uden Glands, men kun lidet Skjæg. Deres Øine ere dybt indliggende og Øiestenene ere neppe til at skjelne fra den mørke Iris, hvilken Omstændighed er en ubehagelig Kontrast til det øvrige Guulhvide af Øiet. Den korte tykke Næse, de noget klodsede Læber og den neppe fremstaaende Hage bidrager ligesaalidt til at forskjønne deres Figur (deres Høide er i Gjennemsnit 5 Fod) som deres korte Hals og tykke Lemmer. Ikkedestomindre finde vi unge Piger mellem 17 og 20 Aar, som omendskjønt de i Almindelighed ere lidet forskjellige fra sine Landsmænd, dog ikke alene kunne gjøre Fordring paa Skjønhed, men ogsaa virkelig fortjene denne Benævnelse. Ligesom den sædvanlige gule Hudfarve, med et ringe Anstrøg af Rødt, giver dem en fiin Teint, have de ingenlunde et saa ubehageligt Udseende som de ældre Tartar-Kvinder; og naar man er vant til de dybt indliggende Øine, er det milde Udtryk i deres Ansigt tilstrækkeligt til at vinde de indo-europæiske Mænds Hjerter. Men naar en ung og munter Kvinde har havt et eller to Børn, saa taber hun ikke alene sin indtagende Ynde, men erholder snart en saadan Hæslighed, som man aldrig træffer blandt os, og Kvinder paa 30 Aar seer ud som Matroner, der have lidt de største Ulykker. Det er ogsaa en kuriøs Ting, at Tartarerne her ikke tale samme Dialekt, som deres Landsmænd i Kaukasus, men den samme, som i Konstantinopel. Tartarernes Liv er den største Kontrast til den simple Russers. De Penge, som de fortjene, blive opbrugte hjemme hos deres Familie, hvor de ogsaa tilbringe deres ledige Tid; ikke en Kopek bliver opbrugt udenfor Huset. De krimske Tartarers huslige Liv skal være en reen Undtagelse. Jeg har talt med flere Folk, som har tilbragt lang Tid i de tartariske Landsbyer, isærdeleshed paa Sydkysten, og som have havt Anledning til at blive bekjendt med dem, og de kunne ikke noksom rose den Enighed, der hersker imellem Familiens Medlemmer, Kvindernes Kjærlighed til Orden og Virksomhed og Mandens Flid. Hr. von Rubner forsikrede mig, at en Tartar i Gjennemsnit arbeidede ligesaameget som to Russere. En Tartar-Landsby paa Sydkysten indbyder os villig til at træde ind i den ved den Ziirlighed, der viser sig i Gaderne og Husene. Aldrig seer man nøgne eller pjaltede Børn løbe om, ligesom i Asien hos de Christne og Mahomedanerne. Kvinderne paa Kysten have ikke den samme Frygt for at blive beskuet af Fremmede. De blive bedre behandlede af Mændene, ikke som i Asien iblandt deres Landsmænd og Troesbrødre ligesom om de blot vare Gods. (Illustr. Lond. News).

Hvorledes de sætte afsted i det fjerne Vesten.

Den Tilslutten til de europæiske Affairer, som i de forenede Stater ønskes af Folket, snarere end af Regjeringen, har forøget den gamle Verdens Interesse for Fremskridtene i den nye. For lidet mere end sytti Aar siden hed det slet og ret de britiske nordamerikanske Kolonier eller stoltelig „vore Plantager“ med et Folkeantal af 3,500,000 Mennesker. I 1790 da den første Folketælling fandt Sted, levede under Føderal-Regjeringen 3,929,872 Mennesker; i 1850 har den sidste Folketælling viist et Antal af 23,191,104 og nu er Antallet sandsynligviis gaaet op til næsten 26,000,000. Folkeantallet er altsaa i mindre end fire og sexti Aar forøget sexfold. Det fordobler sig omtrent i fireogtyve Aar. I Perioden mellem 1790 og 1851 forøgedes Folkeantallet i Storbritannien fra omtrent 9,800,000 til 21,000,000 eller forøgedes to og eensyvendedeel Fold. De forenede Staters Folkemængde har følgelig forøget sig tre Gange saa hurtigt som Storbritanniens og forøger sig fremdeles i samme Forhold eller vel endogsaa stærkere. Og imidlertid har Folkemængden ikke i noget Land i Europa formeret sig blot halv saa hurtigt som i Storbritannien. I mange af Europas Lande er Folkemængden saagodtsom og i nogle Lande aldeles stillestaaende. De forenede Staters Folkemængde har altsaa forøget sig idetmindste sex Gange saa hurtigt som nogen Stats i Europa med Undtagelse af Storbritannien. Denne Forøgelse er ikke som i Rusland Følgen af Erobring. I 1803 forøgedes Folkemængden ved Erhvervelsen af Louisiania, ved omtrent femten til tyve tusinde Sjæle, men de andre Territorial-Erhvervelser, som

Texas, Kalifornien, samt en Deel af Syd-Mexiko, medførte blot et ganske ringe Tilskud af Mennesker med Undtagelse af dem, som, efter at disse Besiddelser vare blevne Staternes Eiendom, fristedes til at nedsætte sig der. Udvidelsen af Territorium har i Almindelighed blot fundet Sted over ubefolkede Strækninger og Staterne have ikke under det nævnte Tidsrum inkorporeret i sig store Folkeslag. Forøgelsen af Folkemængde skyldes hovedsagelig naturlig Frugtbarhed og — skjønt i langt ringere Grad — Emigration. Der gives i de nyere Tider intet lignende Exempel paa et Folks huuslige og stadige Tilvæxt og der haves god Grund til at antage, at intet lignende nogensinde har fundet Sted paa nogen Deel af Kloden. Aldrig tilforn havde en saadan Duelighed og Kundskab, som den Amerikaneren bragte med sig fra Europa, Andledning til saaledes at øve sig paa uhyre Strækninger frugtbart uopdyrket Land og vi kunne derfor antage som givet, at Folkemængden aldrig i nogen Tidsalder har formeret sig saa hurtigt som i de forenede Stater og i en saa lang Periode som sytti Aar. Nabolandet Mexikos Exempel, Indianernes Exempel, der endnu streife om i den frugtbare Amazondal og i forskjellige Dele af Amerika i omtrent den samme Tilstand, som da dette Land først opdagedes, beviser noksom, at Overflod af Plads eller af uoptaget Land og alle Velstandens materielle Elementer ikke ere tilstrækkelige i og for sig til at bevirke Folkemængdens Tilvæxt. Det er Arbeidet, der ernærer Mennesket og opretholder Livet. Og dette stadige, forstandige Arbeide og Anstrængelsen for at skaffe Livsophold og hvad der forøvrigt er fornødent til at vedligeholde Legemets Sundhed og Kraft, er den hele Forskjel mellem de angloamerikanske Beboere af Staterne, de spansk-amerikanske Beboere af Mexiko og Indianerne, spredte over det hele Kontinent. De forenede Staters Befolkning skylder forstandig Industri deres hele Storhed. I hvilken Grad Borgernes Anstrængelser ere blevne beskyttede og opmuntrede af deres Regjeringsform, er det ikke her Stedet til at undersøge; vi lade ude af Betragtning ethvert politisk Hensyn for, blot at standse ved den Kjendsgjerning, at Folkemængdens Forøgelse i Staterne, deres Magt og Fremskridt, skyldes fornuftig og vedholdende Industri.

Totalsummen af Slave-Befolkningen i Føderal-Unionen udgjør nu omtrent 3,300,000 Mennesker, spredte over sexten af de eenogtredive Stater og over to af de fem Territorier, der danne denne Union. Men i New-Jersey findes kun nogle faa Slaver, der ere paaveien til at erholde Friheden; i Delaware, Utah, Maryland og Missouri er Antallet sammenlignelsesviis kun lidet og Hovedmassen findes i Virginien, Carolina, Georgien, Alabama, Mississippi, Louisiana, Tennessee og Keutucky. Ondet er hovedsagelig indskrænket til ni Stater og disse ere ingenlunde de mest blomstrende. Hovedkilden til Nationalvelstand er ikke Slave-Industrien, men fri Mænds Industri. Selv i de Stater, hvor Slaveri findes, drives ogsaa en stor Deel frit Arbeide, og det er dette man skylder den almindelige Fremgang. Der har i mange Aar ingen Indførsel af Slaver fundet Sted og al Emigration har bestaaet af frie Mennesker. Ikkedestomindre har Slave-Befolkningen forøget sig fast ligesaa hurtigt som den fri Befolkning, et glædeligt Tegn paa at der idetmindste har været sørget for dens materielle Velvære. I 1790 fandtes der 697,897 og i 1850 3,204,067 Slaver — en Forøgelse af næsten fem Fold; i 1790 udgjorde den fri Befolkning 3,231,975 og i 1850 19,987,107 — en Forøgelse af mere end sex Fold. En fri Befolkning findes imidlertid i alle Stater, og medens den sammenlignelsesviis forøger sig langsomt i de ni vigtigste Slave-Stater, forøger Slaverne sig hurtigst i dem. Med Undtagelse af Staterne Missisippi, Louisiana, Texas og een eller to andre Slavestater, er Forøgelsen af Folkemængden forholdsviis ikke saa stor som Forøgelsen af Folkemængden i New-York, Pensylvanien, Ohio, Michigan og andre Stater, hvor ingen Slaver findes. I Slave-Staterne er det Slaverne, der forøge sig mest, i de andre Stater bestaar Forøgelsen af Frie, hvilket gjør Kontrasten desto mere slaaende. Selv om det forholdt sig anderledes, maa det hele Fremskridt i Staterne tilskrives den fri Befolkning, da Slaverne gaae lidet eller slet ikke fremad — den sørgeligste Side ved Slaveriet. Den fri Befolkning har ikke alene tilstrækkelig Plads, den er ikke alene i Besiddelse af al europæisk Kundskab, den har Frihed til at anvende denne sin Dygtighed i alle Betingelser og betragtet enkeltviis og som Masse er den utvivlsomt det meest energiske og stadigt virksomme Folk — os selv ikke fraregnet — der for Dieblikket findes paa Jorden. Herfra deres Skibsfart — hvilken vi skylde mange Forbedringer i vor egen — der næsten har naaet vor i Drægtighed og næst efter den engelske er den udentvivl den største Handelsmarine i Verden. Herfra deres Jernbaner, som, skjønt i Almindelighed lagte med blot et enkelt Par Skinner og berøvede al den Arkitektur-Fuldkommenhed, som nu er vundet i Europa, dog i Længde overgaae vort Lands, og herfra deres Telegrapher næsten mellem alle Byer og som fast er ligesaa almindelig brugte af Folket som Posterne hos os. Udgaaende fra denne almindelige Oversigt ville vi nu forelægge vore Læsere Værten af en eneste Stad som et Exempel paa det Hele.

Paa den vestlige Kyst af Floden Michigan, der har en Vand-Kommunikation mod Syden til Missisippi, Vestindien og den hele sydlige Halvkugle og mod Nordost til St. Lawrence, alle de britiske nordamerikanske Kolonier og alle Dele af Europa, grundedes henimod Aaret 1830 Staden Chicago. Den er ikke den eneste Stad i Naboskabet; der findes andre ved samme Flod og een af dem Milwankee, ikke mere end nitti Mile fra den, voxer maaskee ligesaa hurtigt som Chicago; vi

Tyrkiske Soldater og Tartarbørn i Eupatoria.

ville imidlertid indskrænke os til at tale om denne sidste. I 1840 havde den blot 4479 Indbyggere; i 1850 var Antallet steget til 29,963, skjønt ingen Guldminer vare fundne i Nærheden. Der udgaar fra den tolv Jernbaner, 2416 Mile i Længde, og den har desuden sexten Sidelinier i en Længde af 1130 Mile. Den er ved Jernbaner forenet med Mobile i Mexikos Havbugt og med Philadelphia, New-York og alle østlige Stater. Opførelsen af disse Jernbaner har forøget Befolkningen saaledes, at Antallet nu antages at gaae op til næsten 50,000. I 1851 udgjorde Værdien af Byens Indførsel 24,416,000 Dollars og af dens Udførsel 10,000,000 Dollars. I 1853 modtog den fra det omliggende Land og sendte videre til New-York og andre Pladse, for tildeels at forsendes til Europa, næsten 14,000,000 Bushels*) Kornvarer af alle Slags samt Meel; desforuden ubekjendte Kvantiteter af Oxekjød, Svinekjød, Flesk og Skinker; Kornvarerne alene udgjorde større Kvantiteter end hvad der i Gjennemsnit udgaar fra nogen udskibende Havn i den gamle Verden, Odessa iberegnet. Udskibningen fra Chicago forøges Aar for Aar. Og dog er denne Stad blot et, skjønt vistnok det vigtigste af flere Oplagssteder for den overflødige Produktion af henimod 1,000,000 Mennesker, der have nedsat sig i Løbet af tyve Aar eller have voxet op i de frugtbare Distrikter, der ligge i Vest for Floden Michigan og som nu i de forskjellige Stater Illinois, Jowa, Wisconsin, Arkanas, Missouri o. s. v. forøger sine Folkemasser efter et Forhold af flere Hundredetusind aarlig. Da Chicago er etslags Handels-Hovedstad for Byerne, eftersom de fylde de store Rum, som strække sig til det stille Hav, lover den at ville blive en af de største Landstæder i Verden uden andre Medbeilere end saadanne Kjæmpestæder som London og Paris og Chinas fabelagtige store Stæder. Den er allerede en stor Plads, dannet af arbeidende Hænder i Løbet af tyve Aar, i Besiddelse af alle en vigtig europæisk Stads Bekvemmeligheder, den har Masser af Aviser, taler med Telegraph og løber med Jernbaner til enhver Deel af Føderal-Unionen.

Lader os nu stige et Skridt lavere ned og standse ved den Industri hos Individet, som anvendt af Masserne er Midlet til at fuldbyrde alle disse Undere. Det er bleven bemærket for at trøste Menneskeheden for den underordnede Rang, den

*) Otte Galloner eller en Ottendedeel af et Kvarter, lidt over to Skjæpper.

indtager sammenlignet med de Gamle „at Pyramiderne vare byggede af Mennesker som vi selv.“ Paa samme Maade kunne vi finde ikke alene Trøst, men Opmuntring, ja selv Glæde ved at bemærke, at det fjerne Vestens Prairier ere dyrkede, at Jernbaner anlægges over det hele Nordamerika, at Ørkenen er opfyldt af Byer, forsynede med Livets Bekvemmelighed og Luxus, de blomstrende Hjemstavne for Handel, Kunst og Literatur, og Altsammen ved Hjælp af taalmodig energisk Industri, en Industri, der er Fælledseiendom for Masserne i Europa som i Amerika. De samme Mennesker, som i Europa forøde deres Kræfter, sløves og gaae under, tilskyndes i Amerika til Virksomhed og deres Arbeide — hist indskrænket, bundet og frugtesløst, forvandler her Vildnitset til blomstende Haver og Ørkenen til befolkede Stæder. Henimod Aaret 1806 fødtes i Somerset i Staden Pensylvanien en Mand kaldet Jacob Strown eller Stroham af sammenlignelsesviis fattige Forældre. Som alle amerikanske Børn modtog han en Skole-Opdragelse og følte Ønsket om at gjøre sin Lykke som alle unge Mennesker, naar de ere i Besiddelse af Friheden. Inden han forlod Hjemmet giftede han sig, og gav sig derpaa til at oprydde et Jordstykke, der laa under en Farm. Til langt paa Nat var han beskjæftiget med at rydde Træer ved Hjælp af Ild, som Konen tændte, og tidlig paa Dagen var han ved Arbeidet igjen, ikke tilladende sig mere end to Timers Søvn. Arbeidet skred raskt fremad; ikkedestomindre forlod han dette Sted og flyttede til det fjernere Vesten, hvor han nedsatte sig i Illinois. Der kjøbte han tre hundrede Acres Land. Lige fra sin spæde Barndom havde han havt en formelig Lidenskab for Kvæg og han gjorde det nu til sin Opgave at kjøbe, føde, opdrætte og sælge Dyr. Paa sine tre hundrede Acres byggede han et plumpt Huus og nu gik det hurtig fremad med at kjøbe, opdrætte og sælge; Acre føiedes til Acre, Hjord til Hjord, indtil hans tre hundrede Acres vare blevne forøgedes til to fuldstændige Farms med sexten tusinde tre hundrede Acres alle beliggende i Distrikterne Morgan og Sangamon i Staten Illinois. Han føder sexten hundrede Stykker Hornkvæg, syv til otte hundrede Sviin, femti Heste og fra femti til hundrede Muldyr. Hans første plumpe Skuur har veget Pladsen for et smukt Steenhuus, der efter denne Dag langt mere vil fortjene vor Agtelse end Middelalderens Røverkasteller, som vi beundre. Han dyrker Mais paa næsten tretusinde Acres, men Hovedmassen af hans Land henligger til Græs. Han sælger aarlig Kreaturer til en Værdi af 100,000 Dollars. Hans Land er fortrinlig dyrket og drives i Almindelighed ved Kontrakt, saaledes at visse Dele bortforpagtes til andre Landbrugere under hans Hovedtilsyn. I det halv befolkede Distrikt, hvor han først nedsatte sig, faldt det ham vanskeligt nok at forskaffe sig Kvæg. Han gjennemstreifede nu det hele Distrikt, ridende ved Dag og ridende ved Nat, paa Veie og uden Veie, gjennem Storm og gjennem Solskin. Han tilbragte hele Dage og Nætter paa Hesteryggen med at opspore Kvæg og drive det hjem med sig og fik ingen anden Søvn end den, han kunde tage i Sadlen. Han stiftede snart Bekjendtskaber over en stor Strækning Land og havde paa flere Pladse Agenter og Medhjælpere, der vare parate ved hans Kald. Intet Dyr var i hans yngre Dage saa vildt, at han jo ikke paatog sig at tæmme det, og det er bleven sagt — skjønt dette lugter jo stærkt af Kentucky — at han kunde gribe en Oxe ved Hornene og Næsen og kaste den overende. Han erhvervede sig et saa nøie Kjendskab til Kvæg, at han kunde ride gjennem en Drift, tælle Kreaturerne, beregne ethvert enkelt Stykkes Vægt paa nogle faae Pund nær samt Værdien og gjøre et Bud eller kjøbe paa Stedet inden en anden Mand var færdig med at tælle Dyrene. Han var en stor Handelsherre, inden han begyndte at holde Bog, men han begik dog aldrig nogen Feilregning. Han kjendte Kvæg igjen efter det blotte Syn bedre end han kjendte Mennesker og glemte aldrig det Dyr han engang havde stiftet Bekjendskab med. Ved andre Anstrængelser, der lignede hans, blev det store Forraadsmarked i Vesten forsynet med Oxekjød og Flesk, Meierier oprettedes og Statens Udførsel blev snart omtrent 100,000 Tønder Oxekjød, 200,000 Tønder Svinekjød, 60,000,000 ℔ Skinker 60,000,000 ℔ Flesk, 4,000,000 ℔ Ost og 14,000,000 ℔ Smør. Mr. Strown er endnu en rørig Mand med tre Sønner, der hjælpe ham med Forretningerne, men han beklager sig over at han begynder at blive doven og maa sove fire Timer, mens to var nok i gamle Dage. Han staar imidlertid op ved Dagry og arbeider i mange Timer. Han afskyer Alkohol og holder sig til Melk og Æblepay. Hans store Virksomhed og Fortjenester have forskaffet ham Tilnavnet „Kvægets Napoleon“ og i det fjerne Vesten anerkjendes han som et Exempel paa hvorledes Folk paa de Kanter sætte afsted.

Det er en Fornøielse at tilføie, at alle de nye Stæder i Vesten have Overflod af Aviser. I Chicago alene udkommer

fem daglige Aviser, sex ugentlige, en halvmaanedlig og tre maanedlige. „Prairie Farmer“ er en af de sidste og det er denne samt „Cichago Democratie Press“ vi skylde de fleste af de mærkelige Notitser, vi have meddeelt vore Læsere.

Af Lamartines „Tyrkiets Historie.“

XIII.

Den coraitiske Araberstamme, deels en Nomadestamme, deels fast bosiddende, talrig og mægtig, befalede over Mekka og over nogle smaa omliggende Pladse. Den regjeredes, som Størsteparten af de andre Stammer, af etslags republikansk Aristrokati, hvori Arveretten, Stamtræet, Sædvanen, Rigdommen gav og fordeelte Herredømmet mellem visse Familier. Disse første Familier beklædte ogsaa, som Tegn paa deres Myndighed, et Slags nationalt Ypperstepræstedom i Mekka, som paa Pilegrimsreisernes Tider udøvedes i Templet Kaaba, ved Brønden Zemzem og paa de andre Punkter, der gjaldt for hellige og besøgtes af Pilegrimene. Dette Præstedømme var for dem og for Mekkas Indvaanere en Rigdomskilde og en Ret til de andre Stammers Ærefrygt.

Aaret 500 efter Jesu Christ beklædte Abdelmotaleb, Mahomeds Stamfader, den høieste af disse Værdigheder, den at uddele Levnetsmidler til Mekkas Pilegrime og være deres Vært. Af ædel Herkomst, rig og mægtig, fattedes der i hans Lykke og i hans varige Herredømme i Mekka intet uden Børn, denne Patriarkernes Velsignelse. Han gjorde det Løfte, at dersom Himlen nogensinde skjænkede ham sex Børn af det mandlige Kjøn til at opretholde hans Værdighed og hans ved Traditionen forplantede Rettigheder over Mekkas hellige Brønde, vilde han med egen Haand, ligesom Abraham, ofre en af sine Sønner foran Kaaba til det hellige Tempels Guddom. Tolv Sønner og sex Døtre fødtes ham efter dette Løfte. Han følte med Smerte, at det var paa høie Tid at holde Guddommen sit Tilsagn. Han samlede sine ti ældste Sønner og bekjendte for dem Eden, han havde aflagt. Sønnerne underkastede sig Guddommens Villie og Faderens Valg. Men Faderen fandt det altfor grusomt selv at udvælge et Offer mellem saa lydige Sønner. Han raadspurgte Himlen ved Hjælp af Pilenes Orakel; paa hver Piil var en Søns Navn indskrevet. Døden tilfaldt Abdallah, Faderens Høitelskede. Coraiterne, som ligeledes elskede den unge Abdallah ømt, modsatte sig Ofringen. Man raadspurgte en Sibylle eller Spaakvinde og Forpligtelsen til at ofre Abdallah forvandledes til Forpligtelsen at ofre hundrede Kameler til Guddommen.

Efter saaledes at have omvexlet sit Barns Blod med Blodet af hundrede Kameler, dræbte af ham selv foran Mekkas Tempel, vendte Abdelmotaleb tilbage til sit Huus, førende ved Haanden sin Søn Abdallah, den skjønneste og den af Folket mest elskede af hans hele Slægt. Da Folket saa Abdallah bevaret ligesom ved et Mirakkel og gjengivet til sin Fader, drog det ikke i Tvivl, at han var forudbestemt af Himlen til en stor Fremtidens Gjerning. Den Tro udbredte sig, at Arabernes Prophet vilde udgaae fra ham. En ung Pige, høibaaren og skjøn, af Familien Harrith, studsede over den unge Mands Aasyn, som i dette Øieblik straalede i fast guddommelig Glands. Hun nærmede sig Abdallah medens han holdt sin Faders Haand og tilhviskede ham: „Jeg giver Dig ligesaamange Kameler som man nylig har ofret for Dig, dersom Du denne Aften samtykker i at vælge mig til Din Hustru.“ Hun tragtede efter at blive Moder til den store Mand eller Halvgud, som Arabien ventede. Men Abdallah svarede hende: „Jeg maa i dette Øieblik følge min Fader.“

Abdelmotaleb førte sin Søn lige til Wahle, en af Mekkas fornemste Høvdinge. Han forlangte hans Datter Amina til Hustru for Abdallah. Foreningen, helliget ved denne lykkevarslende Dags Fester, fuldbyrdedes samme Nat.

Efter at have forladt Wahle's Huus mødte Abdallah den næste Dag paa Pladsen foran Templet den Kvinde, som Dagen forud havde ønsket at blive hans Hustru. Hun syntes at see paa ham med Ligegyldighed. Abdallah nærmede sig hende og sagde: „Ønsker Du endnu idag hvad Du forlangte igaar?“ — „Nei, sagde den unge Coraiterinde, jeg ønsker intet mere af Dig; det Lys, der igaar straalte paa Dit Aasyn, er forsvundet.“

Mahomed var undfanget i Aminas Skjød. Glandsen var fra Ægtefællens Ansigt gaaet over paa Hustruens.

XIV.

Abdallah, der nogle Maaneder efter sin Forening med Amina af sin Fader var sendt til Yathreb, en fjern Stad, for at hente et Forraad af Dadler, døde paa denne Reise i en Alder af femogtyve Aar og blev jordet i Landet Nadjer under en af sine Farbrødres Palmetræer.

Hans Enke bar Mahomed under sit Hjerte. Hun drømte, at en Flod af Lys udgik fra hendes Barm og udbredte sig som en Morgenrøde over Jordens Overflade. Hun fødte ham til Verden den 1ste September Aar 570 efter Christus. De mægtige, i Stæderne fast bosiddende Arabere, havde dengang samme Skikke som den Dag idag. De lode deres Sønner opdrage i de nomadiske Araber-Familier, der levede under Telte. Denne Art Adoption havde en dobbelt Hensigt: for det første erhvervede Barnet sig ved Land- og Hyrdelivet et sundere Legeme og mandigere Sædvaner. Den Kjærlighed, der opstod mellem den adopterede Søn og Nomade-Familien, i hvilken han var bleven opammet og havde begyndt Livet, gav for det andet den mægtige Familie, Barnet skyldte Livet, et uopløseligt Patronat over den landlige Familie, der havde seet det opvoxe.

Dagen efter Sønnesønnens Fødsel gav Bedstefaderen Abdelmotaleb Mekkas fornemste Indvaanere et Gjæstebud, hvortil flere Kameler ofredes. „Hvad vil Du kalde Drengen, til hvis Ære Du har indbudet os?“ spurgte Araberne ved Maaltidets Ende. — „Mahomed,“ gjensvarede Stamfaderen. Dette Navn, fremmed i Mekka, satte Gjæsterne i Forundring. „Dette Navn, sagde Oldingen, betyder den Forherligede. Jeg giver ham det, fordi det er mit Haab, at det Barn, der nylig er født for at forplante min Stamme, skal i Himlen forherliges af Gud og af Menneskene paa Jorden.“

Ørkenens Ammer, der i Almindelighed indfandt sig ved de mægtige Familiers Døre for at gjøre hinanden de Nyfødte stridig, fremstillede sig ikke ved Aminas Dør, fordi hun var Enke og Enkerne, som oftest fattige, ikke belønnede deres Børns Ammer saa rigelig som Fædrene. Halima, en af disse Ørkenens Kvinder, der solgte sin Moderbarm, og som i Staden ikke havde fundet noget andet Fosterbarn, kom endelig med Dagens Ende tilbage til Amina og førte Barnet bort med sig. Arabernes Lettroenhed lod dem bemærke, at fra den Dag Drengen var dragen ind i Halima's Telt var al Nomadelivets Velfærd og Frugtbarhed dragne ind med ham. Hans Amme afslog at gjengive ham til Moderen, af Frygt for at tabe med Barnet sit Telts Velsignelse. Allerede i dets spæde Alder viste der sig nogle Tegn til den aandelige Exaltation, som senere udmærkede Barnet og som bestyrkede den Familie-Overtro, der fæstede sig til hans Vugge og som skulde omgive hans Grav med saamegen Glands. Hans Ammes Søn, der en Dag vogtede Hjordene i nogen Afstand fra Teltet med sin Fosterbroder, kom løbende alene og i Taarer til sin Moder: „Hvad er paafærde?“ spurgte Halima. — „Min lille Broder fra Mekka, svarede Barnet, ligger udstrakt paa Jorden og kan ikke reise sig op; han har seet to Mennesker i hvide Klæder, som kastede ham ned og aabnede hans Sider.“ Halima og hendes Huusbond ilede til Stedet, hvor Mahomed var bleven tilbage. De fandt ham opreist, men bleg og skjælvende. Han fortalte dem, at to himmelske Aander havde dysset ham i Søvn og havde derpaa taget Hjertet i hans Bryst og renset det fra al jordisk Besmittelse. De legemlige Tvætninger, Symbol paa Sjælens Reenhed, som Propheten senere foreskrev, vare udentvivl et Minde om denne første Barnets Drøm. Ammen saa deri Tegn paa at hendes Fosterbarn var besat af Djævelen, og da hun ikke vilde, at Drengen ved at døe under hendes Telt skulde gjøre hendes Omsorg og gode Pleie mistænkt, førte hun ham hurtig tilbage til Moderen. „Vær uden Frygt,“ sagde Amina til Ammen, der tilstod hende sin Bekymring. „Viid, den onde Aand har ingen Magt over min Søn. En stor Skjæbne venter ham.“ Drengen forblev sex Aar i Mekka. Hans Moder Amina døde paa samme Sted, hvor hans Fader var død, da hun som han besøgte sin Slægt i Yathreb. Den hele Arvepart, hun efterlod den Fader- og Moderløse, var tyve Kameler og en eneste gammel Slavinde ved Navn Oumm. Den Omhu, der blev vist Drengen af Slavinden Oumm, for hvem Mahomed altid bevarede en Søns Følelser selv efter sin Ophøielse, erstattede ham Moderens. Hans Bedstefader Abdelmotaleb, der endnu levede, modtog ham i sit Huus. Denne Olding havde, som andre Arabere af høi Fødsel i Mekka, den Sædvane at tilbringe en Deel af Dagen paa et Teppe i Skyggen af Kaabas Mure. De smaae Børn, der vare fødte i hans Alderdom, legede omkring ham med Aminas Barn. Dette, Gjenstanden for Bedstefaderens Forkjærlighed, indtog altid den Plads paa Teppet, der var Oldingen nærmest. Naar Tilskuerne undredes derover og af Ærbødighed vilde fjerne Barnet, sagde Abdelmotaleb: „Lad Drengen blive, han har Forudfølelsen af sin tilkommende Storhed.“

Abdelmotaleb døde i en Alder af firsindstyve Aar. Mahomed var ni Aar gammel. En af Sønnerne, Aboutaleb, Mahomeds Farbroder, tog Drengen til sig og opdrog ham som sin egen Søn. Aboutaleb havde arvet en Deel af Faderens Myndighed og Embede i Mekka. Det var en Mand med høi Forstand og trofast af Hjerte. Han havde Forsædet i Stadens Raad og vedligeholdt sine Rigdomme ved Handel med Syriens Stæder. De Reiser, han Tid efter anden selv gjorde i Spidsen for sine egne Karavaner, belæssede med Indiens og Arabiens Produkter, for at ombytte dem med Vestens Vaaben og Stoffer, bleve den første Foranledning til Brodersønnens religiøse Mission. En Dag, da han stod beredt til at afreise til Damask og Aleppo med et talrigt Følge af Tjenere og Kameler, kastede Mahomed, der dengang kun var tretten Aar gammel, men hvis Kraft og Forstand overgik hans Alder, sig i Taarer for Farbroderens Fødder og anraabte ham om at tage ham med sig. Beseiret af hans Bønner og af den Kjærlighed, han bar til denne adopterede Søn, gav Aboutaleb efter for Barnets Ønsker. Karavanen gjennemreiste lykkelig Ørkenen og Mesopotamiens Grændser. Den leirede sig en Dag under Murene af et christent Kloster, hvis Overhoved var en arabisk Munk kaldet Bahira, omvendt til den Herre Christi Tro af Araberne og af de Christne kaldet Djerdjis (Georg). Syrien var dengang opfyldt af disse Klostre, et Slags Oaser midt i Afguderiet, Fæstninger i Barbarernes Midte.

Norge.

Christiania. Ved kgl. Resol. af 28de Marts er der af den til videnskabelige Reiser i Norge paa Universitetets Budget for Terminen fra 1ste Juli 1854 til 1ste Juli 1857 opførte Sum 600 Spd. tilstaaet følgende Stipendier til Afbenyttelse i indeværende Aar, nemlig: 1. Professor i Mineralogi Keilhau 400 Spd., for i et Tidsrum af 2 Maaneder, ledsaget af Amanuensis Horby, at foretage en geognostisk Undersøgelse af Nordlandene. 2. Overordentlig Professor, Dr. Sars 100 Spd., for at anvende en Tid af 5 á 6 Uger af indeværende Aars Sommer paa Littoralfaunaens Undersøgelse i den ydre eller mindst granskede Deel af Christianiafjorden. 3. Universitetsstipendiat Kand. miner. Th. Kjerulf 100 Spd. for i Sommermaanederne at foretage en geognostisk Detailundersøgelse i Strækningen fra Mjøsen til Ronderne.

— Ved kgl. Resol. af s. D. er det bestemt, at der af det af sidste Storthing til Understøttelse for Sømandsskoler bevilgede Beløb af 2500 Spd., aarlig i indeværende Budgettermin efterhaanden udredes af Statskassen under den af Storthinget for Bidraget knyttede Betingelse følgende Beløb: a) til Frederikshalds Sømandsskole indtil 300 Spd. aarlig, b) til Christianssands do. indt. 300 Spd. aarl., c) til Kragerøs do. indt. 280 Spd. aarl., d) til Bergens do. indt. 300 Spd. aarl., e) Arendals do. indt. 200 Spd. aarl., f) til Mandals do. indt. 200 Spd. aarl., g) til Porsgrunds do. indt. 200 Spd. aarl., h) til Laurvigs do. indt. 250 Spd. aarl., hvorhos Hs. Maj. har approberet en Plan for en Sømandsskole i Laurvik.

— Sagfører Sverdrup har af Justitsdepartementet faaet Paalæg om at vende tilbage til sit Distrikt.

— Ohrr. Swell, T. Meyer og Th. Hefty skulle for 80,000 Spd. have afkjøbt Jokab Meyer Eiendommene Løsby og Vestmark med tilhørende fortrinlige Skove.

— Sognepræst Jørgen Bernhof i Ringebo afgik ved Døden den 8de Marts, 60 Aar gammel.

— Anden Paaskedag opførtes paa Christiania Theater Wergelands „Søkadetterne iland,“ bearbeidet for Scenen i een Akt af Rolf Olsen og med Musik komponeret af Halfdan Kjerulf.

Drammen. Blaafarveværkets Eier J. Reewis er afgaaet ved Døden. Bergmesteren Wilson er af Amtet beordret tiltalt for uagtsomt Drab (formodentlig paa de Arbeidere, der nylig omkom ved Nedfald) og alle Bergværksarbeiderne vare opsagte til den 14de April.

Holmestrand. Formandskabet er bemyndiget til at optage et Laan paa 1500 Spd. til en ny Vandledning.

Østerriisør. En for Hurtigseillads bygget Skonnert, der løb paa Vandet den 29de Marts, har faaet Navnet „Frederik Stang.“

Throndhjem. De angellske Stiftelser have i forrige Aar havt en samlet Indtægt af 27,697 Spd. 23 ß. Deraf ere 6000 Spd. udlaante, 6530 Spd. uddelte til Huusarme, 3754 Spd. 93 ß. anvendte til Waisenhuset, 3454 Spd. 10 ß. til Fattighuset, 1103 Spd. 74 ß. til Thomas Angells Huus og 1360 Spd. til Lønninger m. m,

I Christianssand er vakt Spørgsmaal, om Naturalisationsafgiften ifølge kgl. Resol. af 30te Nov. 1852 skal bortfalde ogsaa for Fartøier, der ere byggede i den britiske Stats Kolonier, ligesom for de Fartøier, der er byggede i „Kongerigerne Storbritannien og Irland.“

Fra Molde berettes, at Torskefiskeriet har slaaet godt til for alle Fiskevær.

I Lofoten har Fiskeriet i det Hele været ret godt, dog ikke særdeles rigt.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Christiania-Posten har en Indsender foreslaaet Oprettelsen af et Kapel paa Ruselokbakken, hvor Folk, der af usel Klædedragt holdes borte fra Byens Kirker, kunde høre Gudstjeneste. En anden Indsender har modsat sig Forslaget, der vilde medføre en betænkelig Kasteinddeling med Hensyn til Gudstjenesten.

I samme Blad for 11te April findes en Anmeldelse af H. Bloms franske Sproglære, hvori denne erklæres „ikke alene at staae langt over Abrahams's og følgelig over alle tidligere i Danmark og Norge udkomne Lærebøger formedelst sin rationelle og træffende Behandling af Stoffet, men at den uden Sammenligning med andre maa erkjendes for et fortrinligt Arbeide, der tilfredsstiller alle Skolens væsentlige Fordringer, bedømt fra Sprogvidenskabens nærværende Standpunkt.“

I samme Blad for 13de April foreslaar en Indsender, at Christiania Magistrat skal indgive Andragende til Kongen om, at Slotskapellet, for det Første indtil den nye Kirke bliver færdig, maa benyttes til Gudstjeneste. Han finder det forunderligt, at et til Gudstjeneste indviet Lokale skal staae ledigt, paa en Tid, da Byens tvende Kirker ikke kunne rumme de Kirkesøgende.

Af Skiens Korrespodent erfares, at Pastor Lammers paa Skjærthorsdag for sin Menighed har erklæret, at han for Tiden ikke kunde meddele nogen Alterens Sakramente uden forudgaaende privat Skriftemaal, naar man tillige fordrede Absolution, men vel hiint alene uden denne; allerede for et Par Maaneder siden skal Lammers til den geistlige Overøvrighed have indgivet en Forestilling om det Urigtige ved den nu brugelige Absolution.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Kongen har endelig sanktioneret den saakaldte Sakramentallov, hvorved den Sætning godkjendes, at Sakramenternes Uddeling og Modtagelse af andre end viede Hænder i og for sig er et Gjækkeri med samme, uden Hensyn til Uddelerens eller Modtagerens Sindsforfatning. Alle paaagtede svenske Blade have udtalt sig imod denne Lov.

England. Times, der efter Statskuppet i 1851 førte et mageløst raketfnasende Sprog mod Napoleon, har nu smukke Ord at sige i Anledning af hans Besøg i England, som den kalder en overordentlig Begivenhed i en overordentlig Mands Liv. Keiseren med Keiserinden skulde indtræffe i Windsor omtr. midt i April og store Forberedelser vare gjorte til deres Modtagelse. Reisen til Wien vil da først kunne foregaae siden.

— I Overhuset har Lord Ellenborough søgt at godtgjøre, at en større Flaade end paatænkt burde sendes til Østersøen, hvilket dog Ministeren Lord Granville fandt overflødigt. I Underhuset har Lacy Ewans derimod andraget paa Forstærkelse af Flaaden i det sorte Hav; hertil svarede Ministeren Grey, at dette var Regjeringens Hensigt. Den franske Udenrigsminister Drouyn de l'Huys har været i London og havt Samtaler med den franske Gesandt Walewski, med Lorderne Palmerston, Clarendon og Lansdown samt Audiens hos Dronningen. Efterat være vendt tilbage til Paris, skulde han derfra gaae til Wien, hvor man troede ogsaa Nesselrode vilde indfinde sig.

— General Canrobert skal have indberettet, at det var hans Hensigt den 3die April at angribe de russiske Stillinger i aaben Mark og derpaa gaae imod Sebastopol. Tillige hedder det, at Russerne med de tilstrømmende Forstærkninger snart ville have 300,000 (?) Mand i Slagmarken.

Frankrig. Journ. des Debats beretter, at der til Afgjørelsen af 3die Garantipunkt, hvis Forhandlinger begyndte den 26de, var forelagt Underhandlerne to Forslag, af hvilke det ene gik ud paa, at den russiske Søstyrke i det sorte Hav skulde betydelig formindskes, medens Vestmagterne ikke maatte holde nogen Flaade i samme Hav, der var større end den russiske; og det andet gik ud derpaa, at Vestmagterne med Tyrkiets Samtykke skulde anlægge Orlogshavne paa det sorte Havs sydlige Kyst, ved Sinope f. Ex. og Burgas, for at holde den russiske Magt i Skak. Traktaten af 13de Juli 1841 maatte altsaa ophæves, og de russiske Havne staae aabne for fremmede Orlogsskibe; Balaklava skulde erklæres for en Frihavn og alle Magter være berettigede til at have Konsuler i Sebastopol.

Krigsskuepladsen. Monitøren af 4de April indeholder General Canroberts Rapport om det af Russerne den 23de Marts foretagne Udfald mod Franskmændenes Arbeider ved Malakofftaarnet. Anfaldet blev tilbageslaaet, og Canrobert angiver Russernes Tab til 2000 og Franskmændenes til 600 Døde og Saarede. — Beretningerne om de besigtigede Faldnes utallige Bajonetstød vise noksom, hvor skarpt det er gaaet til i denne Kamp. — Den russiske Kontreadmiral Istumin er falden.

Nordamerika. Statholderen i Nova Scotia har anlagt et Kontor for Hvervning af Emigranter til den engelske Fremmedlegion. — De civiliserede og christne Indianere i Kanada have subskriberet 100 £ til de engelske Soldater.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 16. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 21de April 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

Victor Hugo's Tale ved Februarrevolutionens Aarsfest.

Medens de Revolutionære rundt hele Europa ligesom stiltiende ere komne overeens om, at indstille sine Bestræbelser indtil den store Kamp med Rusland er bragt tilende, og man overalt synes at have glemt Februarrevolutionen med dens skuffede Forhaabninger og Napoleons vilkaarlige Magttilvendelse, findes der undtagelsesviis paa Øen Jersey en liden Koloni af franske Flygtninger, der ved Republikens Skibbrud havde reddet Troen paa dens Flydenopigjen og Habet til dens troløse Skipper. Disse Flygtninge synes ikke at mærke Begivenhedernes idelige Fremskridt i Udslettelsen af Revolutionens Spor og dens aftagende Fornyelseshaab, men tvertimod med Blikket indadvendt og lukket for Omgivelserne, at leve sig dybere og dybere ind i det Forgangnes Fornyelse, det Sunknes Herlighed, og den Idee, hvorfor de alle ere blevne borgerlige Ofre. De have stiftet et eget Organ for sit Haab og sit Had og prædike deri Revolutionens Triumph med al den Varme og Veltalenhed, som man kan vente af Mænd, der ere gjennemtrængte af Martyrfølelsen og høre til de mest Begavede blandt sine Samtidige. Vi have allerede tidligere (efter Bladet L'Homme) givet en interessant Prøve paa denne Prædiken i Havets Orken, paa denne Veltalenhed, der ikke kan naae til de omvendelige Vantroendes Øren, men kun synes at udfolde sig for sin egen Skyld, uden Haab om Eftervirkning; men vi skulle desuagtet give nok en Prøve, hvilken er betegnende for disse Mænds Higen og Tragten og Drømmen overhovedet og for Forfatteren, den feirede Digter, i Særdeleshed. Det er Victor Hugo's Tale ved Festen paa Februarrevolutionens Aarsdag den 24de Februar 1855. Her er Digterens republikanske Utopiade:

Landsforviste!

„Dersom Revolutionen, som paa denne Dag for syv Aar siden indviedes i Hotel de Ville i Paris, havde fulgt sit naturlige Løb og ikke var bleven afledet fra sit Maal, saa at sige Dagen efter sin Ankomst; dersom Reaktionen først og siden Louis Bonaparte ikke havde tilintetgjort Republiken, Reaktionen ved List og langsom Forgiftelse, Louis Bonaparte ved natligt Indbrud, Baghold og Mord; dersom Republiken ligefra de glimrende Februardage havde vist sine Faner ved Alperne og ved Rhinen og i Frankrigs Navn udsendt til Europa det Skrig: Frihed!! der, I vide det Alle, paa hiin Tid vilde have været tilstrækkeligt til at fuldende samtlige Folkeslags Reisning paa det gamle Fastland og bringe alle Throner til at styrte sammen; dersom Frankrig, støttet til det store Sværd fra 92, havde ydet Italien, Ungarn, Polen, Preussen, Tydskland Bistand, som det burde have gjort — med eet Ord, dersom Folkeslagenes Europa i 1848 var traadt istedetfor Kongernes Europa, hvilken Stilling vilde Fastlandet ikke nu indtage efter syv Aars Frihed og Oplysning?

Man vilde see Følgende:

Det hele Fastland vilde være et eneste Folkeslag, Nationaliteterne vilde føre deres eget Liv midt i Almeen-Livet; Italien vilde tilhøre Italien, Polen vilde tilhøre Polen, Ungarn vilde tilhøre Ungarn, Frankrig vilde tilhøre Europa og Europa vilde tilhøre Menneskeheden.

Ingen Rhin, tydsk Flod; ingen Østersø, intet sort Hav, russiske Floder; intet Middelhav, fransk Flod; intet Atlanterhav, engelsk Flod; ingen Kanoner ved Sundet og ved Gibraltar, ingen Kammerlicks ved Dardanellerne. Frie Floder, frie Sunde, frie Oceaner.

Den europæiske Gruppe af Lande er blot en eneste Nation, Tydskland vilde altsaa være for Frankrig, Frankrig for Italien, hvad Normandiet nu er for Pikardiet, Pikardiet for Lorraine; ingen Krig og følgelig ingen Armee. Betragtet fra et financielt Synspunkt alene: reen aarlig Gevinst for Europa af fire Milliards. Ingen Grændser mere, intet Toldvæsen, ingen Skattebevilgning; gigantisk Ebbe og Flod af Mynt og Levnetsmidler, tyve Gange forøget Industri og Handel, aarlig Formerelse af Fastlandets Rigdom: ti Milliards idetmindste. Føi hertil de fire Milliards, vundne ved Armeernes Afskaffelse og endvidere to Milliards mindst, der vindes ved Afskaffelsen af det hele Fastlands samtlige Snylte-Embeder, saa har man aarlig en Løftestang af sexten Milliards til at hæve alle ekonomiske Spørgsmaals Vanskeligheder. Sexten Milliards aarlig, taget af Lediggangens og Salariernes Fonds, en Arbeidets Civilliste, en Elendighedens Amortissations-Kasse. Beregner dette uhyre forøgede Velvære. Jeg udvikler In et.

Een Mynt fælles for det hele Fastland med hele Europas Kapital til Støtte og med to hundrede Milliarder Menneskers fri Virksomhed til Befordring af Omløbet af en Mynt, som vilde træde istedetfor alle de nuværende latterlige Varieteter af Mynt, Billeder af Fyrster, Ulykkesaasyn, Varieteter, der ere ligesaamange Grunde til Forarmelse; thi at forøge Varieteter i Penge-Omløbet er det samme som at forøge Rivningen; at forøge Rivningen er at formindske Cirkulationen. Cirkulation er i Mynt som i alle andre Ting: Eenhed.

Broderskabet vilde føre det solidariske Ansvar; Alles Kredit er hver Enkelts Eiendom, hver Enkelts Arbeide Alles Garanti.

Frihed til at gaae og komme, Frihed til at slutte sig sammen, Lærefrihed, Underviisningsfrihed, Talefrihed, Skrivefrihed, Tænkefrihed, Troesfrihed, Kjærlighedsfrihed, alle Friheder vilde slaae Kreds om Borgeren, der, beskyttet af dem, er bleven ukrænkelig.

Ingen Magtanvendelse mod Nogensomhelst, selv ikke for at bevirke Godt. Hvortil behøves den vel? Ved Tingenes egen Magt, ved den blotte Forøgelse af Oplysningen, ved den eneste Kjendsgjerning, at den lysklare Dag er traadt istedetfor det monarkiske og præstelige Halvmørke, vil Luften være bleven umulig at indaande for Voldsmanden, Bedrageren, Løgneren, Røveren, for Manden, der beriger sig ved Andres Sved, for Snyltegjæsten, for den Trættekjære, for Aagerkarlen, for den Uvidende, for Alt som flyver i Dæmringen med Flaggermusvinger.

Det gamle Straffesystem vil falde som alt det Øvrige. Da Krigen ikke mere er til, vil Retterstedet, der har samme Rod, synke i Gruus og af sig selv forsvinde fra Jorden. Alle Sværdets Afarter vil ikke mere kjendes. I Louvres ethnographiske Galleri vil der findes en Mørser-Paixhans, en Kanon-Lankaster under Glas, en Guillotine under Glas, en Galge under Glas, og af Nysgjerrighed vil man gaae hen og besee et Museum af disse Menneskets vilde Dyr, ligesom man gaar hen og beseer et Menageri af Guds vilde Dyr.

Man vil sige: saaledes er det altsaa en Galge seer ud!

Overalt vilde man see Hjernen som tænker, Armen som arbeider, Materien som adlyder; Maskinen tjenende Mennesket; sociale Forsøg i alle Retninger og efter en stor Maalestok alle de vidunderlige Befrugtelser af Fremskridtene, som avles af andre Fremskridt; Videnskaben i Kamp med de skabte Ting, altid aabne Værksteder, hvis Dør Nøden blot behøver at støde op for at forvandles til Arbeide; altid aabne Skoler, hvis Dør Uvidenheden blot behøver at støde op for at forvandles til Oplysning; gratis Høiskoler, hvor blot Evnerne anvise Grændserne for Underviisningen, hvor det fattige Barn modtager samme Lærdom som det rige Barn; Afstemninger, hvori Kvinden vilde have Stemme ligesaafuldt som Manden. Fortidens gamle Verden har fundet Kvinden god nok til alt borgerligt, kommercielt og kriminelt Ansvar; den har fundet Kvinden god nok til Fængsel, til Clichy, til Galeierne, til Retterstedet; men vi finde hende god nok til Værdighed og Frihed; den har fundet Kvinden god nok til Slaveri og til Døden, vi finde hende god nok til Livet; den erkjender Kvinden som offentlig Person, hvor det gjælder Lidelse og Straf, vi erkjende hende som offentlig Person, hvor det gjælder Rettighed. Vi sige ikke: Sjæl af første Kvalitet Mandens, Sjæl af anden Kvalitet Kvindens. Vi erklære Kvinden for Lige med Ærbødigheden paa Kjøbet. O Hustru, Moder, Veninde, Søster, evige Umyndige, evige Slavinde, evige Opofrede, evige Martyrerske, vi ville hæve Dig! Den gamle Verden forhaaner os for dette, jeg veed det vel. Kvindens Rettigheder, proklamerede af os, er det Punkt, der fremkalder mest Munterhed. En Dag i Forsamlingen tilraabte en Afbryder mig: „Det er især med alt dette om Kvinderne I bringe os til at lee." — „Og I," svarede jeg, „det er især med alt dette om Kvinderne I bringe os til at græde."

Jeg griber atter Traaden for at ende denne Skizze.

I Spidsen for denne almindelige Herlighed vilde England og Frankrig straale, thi de ere den nuværende Civilisations ældste Børn, de ere i det nittende Aarhundrede de to Moder-Nationer; de oplyse for den vandrende Menneskeslægt de to Veie: det Virkeliges og det Muliges; de bære de to Fakler, den ene Gjerningens, den anden Ideens. De vilde rivalisere uden at skade hinanden, uden at lægge hinanden Hindringer iveien. I Grunden og naar Tingene betragtes fra Philosophiens Høider — tillader mig denne Parenthes — har der mellem de to Nationer aldrig fundet nogen anden Antipathi Sted, end dette Ønske at gaae længere, denne Utaalmodighed efter at faae Forspranget, denne Tørst efter en bestandig videre Horizont, denne Higen efter ubegrændsede Fremskridt, der gaar som en stor Livsaare gjennem det hele Frankrig og som ofte var en Torn i Øiet for Naboersken England, der ingenlunde har vraget de vundne Resultater, men rolig taget den givne Kjendsgjerning til Indtægt. Frankrig er Englands Modstander, som det Bedre er Fiende af det Gode.

Jeg bliver ved.

I den gamle Stad af 10de August og 22de September, der for Eftertiden skal erklæres for Europas Stad, urbs, finder en kjæmpemæssig Folkeforsamling Sted, Europas „Forenede Staters" Folkeforsamling, dannet ved samtlige Fastlands-Folkeslags almindelige Stemmeret, hvor alle Menneskehedens Spørgsmaal drøftes og ordnes af denne Civilisationens Overstdømmende, ved Hjælp af den almindelige frie Presse, og som vil gjøre af Paris, i Verdens Centrum, en Vulkan af Oplysning.

Borgere, jeg siger i Forbigaaende, at jeg ikke tror paa Evigheden af hvad man nutildags kalder Parlamenter, men Parlamenter, paa engang Frihedens og Eenhedens Befordrere, ere nødvendige indtil den Dag, den endnu fjerne Dag, der ligger Idealet nær, hvor alle politiske Forviklinger ere løste i det almindelige Arbeides Simpelhed, hvor Regelen: **Saalidt Regjering som muligt**, faar en mere og mere fuldstændig Anvendelse efter at alle kunstige Love ere forsvundne og blot de naturlige blevne tilbage, hiin Dag, da der ikke vil findes andre Folkeforsamlinger end Skabernes og Opfindernes, der opdager og udbreder Loven, men opfinder den ikke, Aandens, Kunstens, Videnskabens Forsamlinger. Det er Akademiet, forvandlet og straalende, sammensat efter en ganske ny Udnævnelsesmaade og som holder sine Forhandlinger offentligt. Ja, i Tidernes Perspektiv er Akademiet utvivlsomt den eneste Fremtidens Folkeforsamling. Det er en slaaende Ting — ogsaa i Forbigaaende sagt — at det var Konventet, der skabte Akademiet, Revolutionernes dunkle Ørn paa Frankrigs taknemmelige Jord, det mystiske Æg, der indeholder Fremtidens Vinger.

For altsaa at sammenfatte i faa Ord Omridsene af hvad jeg her har sagt — en Mængde Detailler undgaae mig, da jeg henkaster disse Ideer i Flugten og blot fremstiller et „Omtrent" — dersom Revolutionen af 1848 havde levet og baaret sine Frugter, dersom Republiken var bleven staaende, dersom den, fra at være en fransk Republik, som Logiken fordrer, var gaaet over til at være en europæisk Republik, en Forvandling, der dengang vilde være foregaaet i mindre end et Aar og saagodtsom uden Omvæltninger og Sønderrivelser, blot ved Luftningen af den store Februarbrise, Borgere, dersom Tingene vare gaaet saaledes til, hvad vilde Europa da været nu? Een Familie. Nationerne Søstre. Mennesket, Menneskets Broder. Man er hverken Franskmand eller Preusser eller Spanier, man er Europæer. Overalt Glæde, Virksomhed, Velvære, Liv. Ingen anden Kamp end det Godes, Skjønnes, Stores, Retfærdiges, Sandes og Nyttiges Kamp for at beseire Hindringer søgende Idealet. Overalt denne umaadelige Seier, man kalder Arbeide, i denne umaadelige Klarhed, man kalder Fred.

Her er i Korthed, Borgere, det Billede, Europas Folkeslag nu vilde fremstille for os, havde Revolutionen triumpheret.

Lord John Russell.

Denne Statsmand, der ved Siden af Palmerston indtager den betydeligste Plads i det nærværende engelske Ministerium, ligesom han ogsaa i de nærmest foregaaende Styrelser har været et Hovedmedlem, er født den 19de August 1792. Familien Russell er meget gammel, og skal med Wilhelm Erobrer være kommen fra Normandiet til England. Men det ældste bekjendte Medlem er dog en Ralph de Russell fra det 13de Aarhundrede. Sin Anseelse fik Familien først under Henrik VIII, da en John Russell svang sig op til Storadmiral, Baron og Geheimeseglbevarer, og fik store Eiendele af de indtrukne Klostergodser. Denne Russell var endelig ogsaa med i Regjeringsraadet under Edvard VI's Mindreaarighed og blev i Januar 1550 ophøiet til Greve af Bedford. Flere Medlemmer af denne Familie have udmærket sig i det offentlige Liv. Navnlig fortjener at nævnes den talentfulde og uforfærdede William Russell, Hovedet for Oppositionen under Karl II, der blev dømt til Døden og henrettet 1683, men hvilken Dom efter Revolutionen i 1688 blev tilbagekaldt, hvorhos den Henrettedes Fader tillagdes Værdighed af Hertug af Bedford.

John Russell er anden Søn af den i 1839 afdøde Hertug af Bedford og en Broder af den nærværende Hertug af Bedford (tidligere Marquis af Tavistock), der har erhvervet sig større Fortjenester at det rationelle Jordbrug, end som Politiker og ivrig Forfægter af Whiggernes Interesser. John Russell blev opdragen i Edinburg, studerede ved Universitetet i

Cambridge og traadte kun 22 Aar gammel ind i Underhuset, hvor han strax ligesom de øvrige Medlemmer af sin Familie sluttede sig til Whiggerne og forfægtede en liberal Politiks Grundsætninger og navnligen forsvarede Parlamentsreformen. Allerede i Aaret 1819 understøttede han Burdetts Andragende om en saadan Reform, og i December s. A. foreslog han selv Tilintetgjørelsen af de usle og forfaldne Flækkers Valgret, der medførte de skjændigste Misbrug ved et meget indbringende Salg af Parlamentspladsene. Da den senere Lord Durham 1821 havde andraget paa en Udvidelse af Valgretten og Ophævelse af Parlamentets syvaarige Varighed, optraadte Russell, med et mere maadeholdent Forslag, der dog blev forkastet, skjønt kun med ringe Majoritet. I April 1822 androg han atter paa en alvorlig Overveielse af Nationalrepræsentationens Tilstand og motiverede sit Andragende med en ypperlig Tale. Men Peel og Canning imødegik med megen Veltalenhed Andragendet, og dette faldt saaledes atter og det nu ganske igjennem. Dette afskrækkede imidlertid ikke Russell fra atter at bringe Reformspørgsmaalet paa Bane i Parlamentet saavel 1823 og 24 som i 1826. I sidstnævtne Aar gjentog han dog Andragendet under en anden Form, idet han fordrede en Stopper paa Valgkorruptionen. Spørgsmaalet om Katholikernes Emancipation havde dengang bemægtiget sig Gemytterne. Øinene vare aabnede for Uretfærdigheden i at 7 Millioner irske Katholiker skulde i alle Rettigheder staae tilbage for en halv Million Protestanter og under egne Mangler underholde disses talrige Geistlighed. Russell anerkjendte Katholikernes Rettigheder og erklærede sig i Parlamentet 1826 for deres Emancipation. Men herover forlod hans forrige Valgkreds, Grevskabet Huntingdon, ham ved næste Valg. Men en irlandsk Flække valgte ham istedet (1827). I dette Parlament talte han kraftigen Grækenlands Sag og i 1829 understøttede han Wellingtons og Peels Tory-Ministerium i dets saagodtsom nødtvungne Gjennemførelse af Katholikemancipationen. I 1830 gjorde han Forslag om at tilstaae de store Handels- og Manufakturstæder Valgret. Thi medens mange Fantehuller var i Besiddelse heraf, havde dog Stæder som Leeds, Manchester og Birmingham endnu ingen Valgret. Ved Afstemningen erholdt Forslaget 140 mod 180 Stemmer, hvilket Resultat maatte betragtes som et godt Forvarsel for Reformen og øvede en afgjort Indflydelse paa Toryministeriet. Dette maatte efter Kong Georg IV's Død vige for et moderatere Ministerium under Lord Greys Ledelse (15 Nov. 1830), og Russell fik derpaa snart Sæde i Kabinettet. Paa Ministeriets Vegne og som dets Medlem fremsatte han i Februar 1831 sin Parlamentsreformbill for Underhuset; i de langvarige og haarde Kampe, som Billen medførte, udfoldede han ligesaamegen Kraft som Talent, og han naaede sit Maal, hvorfor han under sin hele politiske Løbebane utrættelig havde kjæmpet. 60 Flækker mistede ved Reformen sin Valgret.

Ved Whiggernes pludselige Afskedigelse 1834 deelte Russell sine Kollegers Skjæbne. Da Parlamentet aabnedes igjen i Febr. 1835 overtog han Ledelsen af Oppositionen, der nu bestod af forenede Whigger og Radikale, og ved sin behændige Taktik bevirkede han, at Toryerne maatte tage Afsked. Melbourne dannede et nyt Kabinet, hvori Russell erholdt Sekretariatet for det Indre. Imidlertid blev han nogen Tid uden Sæde i Parlamentet, da det lykkedes hans politiske Modstandere at hindre hans Gjenvalg i Grevskabet Devon. Russell var dog Kabinettets Sjæl, og havde væsentlig Andeel i Reformen af Kommunalvæsenet, i den irlandske Tiendebill, den ny Fattiglov og Organisationen af den offentlige Underviisning og Reformen i Retspleien. Russells Udkast til et forbedret Kommunalvæsen hvilede ganske paa demokratiskt Grundlag og vakte de nu til mere Selvstændighed modnede lavere Klassers Glæde, paa samme Tid som Lorderne forkastede det. Men Uvillien herover var saa stor, at

Lord John Russell

Overhusets Bygning truedes med Ødelæggelse, ligesom Underhusets (i 1834) og andre offentlige Bygninger, der vare blevne antændte.

Men medens Russell paa den ene Side fremmede Reformer, forstod han paa den anden som Hovedet for den indre Forvaltning at holde Chartisterne og de Radikale i Ave.

I Aaret 1839 blev han kaldet til Medlem af Kolonialraadet og som saadan simplificerede han Forvaltningen, begunstigede Udvandringen og tog stor Deel i Anliggenderne i Kanada og Jamaika, hvis Plantører modsatte sig en fuldkommen Emancipation af Slaverne. Af Hensyn til Oppositionen vilde han gjøre Skridt til Moderation af de ubillige Kornlove, der egentlig kun kom 16,000 store Grundeiere tilgode; men de ydre og indre Forholde havde allerede gjort Kabinettets Bestaaen umulig, saa at han og hans Kolleger takkede af i August 1841 og maatte overlade Løsningen af hiint vigtige Spørgsmaal til det peelske Ministerium. Som Repræsentant for City traadte han nu ind i Parlamentet, hvor han understøttede det ny Ministerium i de Spørgsmaale, som angik Handelens Frihed, Forbedring i de arbeidende Klassers Kaar og Opretholdelsen af Roligheden i Irland. Derimod erklærede han sig i Februar 1844 mod Regjeringens Politik overhovedet med Hensyn til Irland.

Da Peel i November 1845 i Ministerraadet stødte paa Modstand i Gjennemførelsen af en friere Handelspolitik, fik Russell det Hverv at danne et nyt Kabinet, men hvorpaa han dog nu strandede. Først i Juli 1846, da Peel havde sat Frihandelssystemet igjennem, men som en Følge af sit tidligere Parties Opløsning saa sig nødsaget til at træde tilbage, lykkedes det Russell at bringe istand en Whigregjering, i hvilken han selv blev Premierminister og første Skatkammerlord.

Dette Ministerium er betegnet ved mange vigtige Reformer, foruden at det oplevede den europæiske Rystelse i 1848—50. Frihandelens videre Gjennemførelse, Afskaffelsen af Søfartsloven, ligesom dets indre Politik overhovedet udgjorde dets betydningsfulde og fortjenstlige Side. Hans Forsøg paa at tilkjæmpe Jøderne Adgang til Parlamentet strandede dog gjentagende paa Overhuset.

Russell blev nu ved Roret indtil i Februar 1851, da han benyttede et Nederlag, som Regjeringen led, til at søge sin Demission, hvorpaa Ministeriets tiltagende vanskelige Stilling havde forberedt ham. Dog da det ikke lykkedes Toryerne under Lord Stanley's (Grev Derby's) Ledelse at danne et nyt Kabinet, maatte Russell paa ny lede Sagerne. Men det varede ikke længe, inden han skilte sig ved sin Kollega Palmerston, i hvis udenlandske Politik han fandt Paaskud til dette Skridt, men rystede med det samme betænkeligen Ministeriets Stilling. Og da dette i Februar 1852 blev i Minoriteten ved et af Palmerston mod samme rettet Andragende, opløstes det ganske og blev erstattet af Grev Derby's Toryministerium.

Russell optraadte nu igjen i Overhuset i Spidsen for Oppositionen, men hans Forsøg paa ved Militærbillens Behandling at berede Toryerne et Nederlag løb ikke heldigt af. Men alligevel formaaede ikke Derby at holde sig længere end til Aarets Udgang. Efterat nye Valg vare foregaaede, blev han ved det første vigtige Spørgsmaal, Budgettets Fastsættelse, i Minoriteten og maatte afgaae.

Lord Aberdeen dannede nu et Koalitionsministerium, hvori Russell fik Sæde uden bestemt Portefeuille, men som ministeriel Leder af Underhuset. Da dette Ministerium ved sin sløve Krigsførelse tilsidst saa sig aldeles berøvet Folkets Tillid og Deeltagelse, og dets Fald var øiensynligt, udtraadte Russell af Kabinettet, og bidrog derved til maaskee endnu hurtigere at fremkalde dets Fald. I det Ministerium, som Palmerston efter mange Vanskeligheder derpaa endelig fik sammensat, tog Russell igjen Sæde.

Som Parlamentetstaler udmærker Russell sig mindre ved oratorisk Sving, end ved dialektisk Styrke, Tankerigdom og Klarhed i Fremstillingen.

Uagtet sit rastløse offentlige Liv har Russell dog fundet Tid til literære Beskjæftigelser. 1821 udgav han „Essay on the history of the English government and constitution." I Aaret 1823 udgav han et Sørgespil, Don Carlos, der dog ingen Lykke gjorde paa Scenen, og 1824 paabegyndte han et hidtil ufuldendt Værk, „Memoirs of the affairs of Europa, from the peace of Utrecht to the present time." Mindre betydelige ere hans Værker om „Tyrkernes Nedsættelse i Europa" og om „Aarsagerne til den franske Revolution." Nylig har han udgivet sin Ven Thomas Moores Breve og Dagbøger, hvilket han har gjort ifølge en i tidligere Dage mellem ham og Digteren indgaaet gjensidig Forpligtelse til at udgive den først Afdødes literære Efterladenskaber; men han skal dog, ifølge Kyndiges Dom, kun have tilfredsstillet tarvelige Fordringer til en Udgiver.

Svar til „Vennernes Samfund" i Storbritannien paa dets fra Christendommen hentede Indvendinger mod den nuværende Krig.

(Efter Sunday Times.)

Venner!

I have sendt mig Eders „Appel til Christendommen," i hvilken I fordre Fred til enhver Priis, ikke fordi I ansee den nuværende Krig for unødvendig, upolitisk eller rettet mod et urigtigt Maal, men fordi I ansee enhver Krig for ulovlig og stridende mod Evangeliets Bud.

Jeg har nøiagtig overveiet Eders Argumenter. Undskylder, at jeg med samvittighedsfuld Oprigtighed møder Eder paa Eders egen Grund med et offentligt Svar paa Eders offentlige Provokation:

Evangeliet er Eders Autoritet, og det er til Evangeliet, at jeg selv appellerer mod Eders urigtige Lære. Jeg opfordrer Eder til at adlyde Hans Ord, hvem I selv paakalde:

„Naar I høre Krig og Rygte om Krige, seer da til, at I ikke forskrækkes, thi dette maa altsammen skee, men Enden er ikke endda. Folk skulde reise sig mod Folk og Rige mod Rige."

Saaledes taler Herren. Bøier Eder under hans Villie. Og „tro ikke, at jeg er kommen for at bringe Fred over Jorden, men Krig."

Saaledes taler den Herre, hvem I kalde „Fredsfyrsten." Hans Ord ere Viisdom, Retfærdighed og Sandhed. — Frihed paa Jorden, Salighed i Evigheden, det Maal, hvortil Menneskeheden er kaldet. — Vi have en „Fader" i Himmelen. Dette er Ord af høi Betydning, fulde af Kjærlighed. En Fader kan umulig have fordømt sine Børn til Trældom, Undertrykkelse og Ødelæggelse. — At troe det Modsatte er Gudsbespottelse. — „Men Enden er ikke endda." Ligesom vi af Geologien see, at Skabelsens Værk endnu vedvarer uafbrudt Time efter Time, — see vi ogsaa en Aabenbarelse af hans Villie uafbrudt fremtræde i Historien. — Have I vel nogensinde hørt tale om et Folk, befriet fra Trældom paa nogen anden Maade end ved Sværdet? Der har aldrig været nogen anden Maade, og der gives ingen anden. — Derfor siger Herren: „Disse Ting maa først skee," — derfor siger Herren: „jeg kom ikke for at bringe Fred, men Krig."

Frygter Herrens Ord, værer ikke ulydige mod den himmelske Faders Bud.

At tillade Uretfærdigheden at gaae af med Seiren, naar Sværdet kunde have hindret det, ved Traktater at styrke Trældommens Lænker, naar Sværdet kunde have brudt dem, det er ikke Fredens Gjerning, men Uretfærdighedens.

At fordre Skaansel mod Tyrannen, der gjør Indbrud i Naboens Huus, der mishandler, underkuer og plyndrer Nationer, er det Samme som at fordre Skaansel mod Ulven, der sønderriver Lammet.

Indsee I da ikke tydelig, at det er Gudsbespottelse og Profanation af det Hellige, at benævne Uretfærdighed og Undertrykkelse med Fredens hellige Navn?

I prædike „Fred med Tyrannen og Undertrykkeren;" siger ikke Samvittigheden Eder, at med det Samme prædike I Krig mod Menneskets Rettigheder og Fiendskab med Menneskeheden?

Naar Tyven gjør Indbrud i Eders Huus og stjæler Eders Sølv, ville I da ovenikjøbet forære ham Guld, for ikke at bryde Freden? eller ville I kalde Politiet til, for at faa Tyven bragt for Domstolen, for at han kan faae sin Straf og I Eders Eiendom tilbage? Hvilket af dette ville I vel gjøre?

Til hvilken anden Domstol end Sværdets kan vel de undertrykte Nationer tye hen mod deres Freds og Lykkes kronede Røvere?

„Ethvert Træ, som ikke bærer god Frugt, skal omhugges og kastes i Ilden," siger Herren. — Er der vel noget værre Træ end Uretfærdighedens og Tyranniets? Dog forlange I, at dette onde Træ skal fredes, for at Mennesket skal blive nødt til at fortære dets giftige Frugt — Undertrykkelsen. Er det Kjærlighed?

For Eder, som (takket være Cromwells Sværd) ikke sukke under noget Aag, er det en let Sag at sige: Før ikke Krig, lad os have Fred, for at vi rolig kunne anvende vore Kræfter til Handelens og Industriens fredelige Sysler, og saaledes stadig gaae fremad i Velvære.

Men Europa er undertrykt. — Lever I kun rolige og lykkelige. Jeg vil ikke sige til Eder: „Samler ikke Skatte her paa Jorden, thi I kunne ikke tjene Gud og Mammon." Jeg vil ikke tale saaledes til Eder, thi I udmærke Eder ved privat Velgjørenhed og milde Samfundsdyder.

Jeg vil blot spørge: Tro I, at Religionen byder at vise Barmhjertighed mod det enkelte Individs forbigaaende Lidelser og derimod forbyder Eder at vise Barmhjertighed mod en heel Nations vedvarende Lidelser? — Er Eders Religion saadan, da unskyld, at jeg fortæller Eder, at den er lig Pharisæernes Bønner, „lydende Malm og klingende Bjælde."

Jeg er fuld af Mangler og Skrøbeligheder, det veed jeg, men jeg nærer en dyb Hengivenhed for mine Fædres Religion. — Der var en Periode i mit Liv, da jeg havde at vælge mellem Fare enten for mit eget Liv eller min christelige Tro, Jeg roser mig ikke, men jeg takker min himmelske Fader, fordi han skjænkede mig Kraft nok til at forblive Christus tro. Jeg beder inderlig til Gud, at I alle maa blive forskaanede for denne Fristelse. — Dog, Venner, jeg siger Eder, at skulde jeg blive overbevist om, at den christne Religion forbød mig at modsætte mig Uretfærdighed, at ofre mit Hjerte, min Arm, mit Liv for Nationernes Befrielse fra Trældom og Undertrykkelse, at den forbød mig at kjæmpe for deres Frihed, naar Friheden kun kan opnaaes gjennem Kamp, da vilde jeg offentlig afsværge Christi Lære, thi jeg vilde ansee den for et Værk af Hykleri.

Dog, lykkeligviis forholder det sig ikke saaledes. — Den christne Religion er i sit Væsen Barmhjertighedens Religion. Ve dem, der gjøre Forskjel paa privat og offentlig Barmhjertighed; som indskrænke sin Kjærlighed til sine nærmeste Naboer og forblive ligegyldige Tilskuere af de øvrige Nationers Lidelser.

I kunne vel maaskee sige, at I elske dem, at de have Eders bedste Ønsker og inderligste Bønner for sin Befrielse, kun ville I hverken selv kjæmpe for dem eller billige deres egen Kamp for samme. — I ønske snarere, at de skulle vedblive at være underkuede, og ere tilfredse, naar I af Eders egen Overflødighed kunne for en kort Tid mætte en Hungrig, klæde Een, der er nøgen, skjænke Trøst til Een, der er nedtrykt, men I opfordre dem til taalmodig at finde sig i den Undertrykkelse, der gjør Millioner hungrige, nøgne, ulykkelige og fremdeles vil bringe Hunger, Elendighed og Sorg over vordende Generationer.

Men jeg siger Eder, at dersom Eders Religion kun bestaar af Bønner og fromme Ønsker, saa er det ikke Hans Religion, som blev sendt for at husvale dem, som ere ulykkelige, prædike Frihed for de Fangne og befrie dem, som ere besværede, det er ikke Hans Religion, der lærer os, „at om jeg end har prophetisk Gave og veed alle Hemmeligheder og har al Kund-

skab og har Tro, saa at jeg kan flytte Bjerge, at om jeg end giver alt mit Gods bort til de Fattige, men ikke har Kjærlighed, da gavner det mig intet."

I sige, at der skrevet staar: „Ære være Gud i det Høieste, Fred over Jorden og venligt Sindelag mod Menneskene," men jeg siger Eder, at Eders Fortolkning af Evangeliet er urigtig. Saaledes lyder Texten: „Ære være Gud i det Høieste, Fred paa Jorden med velsindede Mennesker." (Gloria in excelsis deo, et pax in terra hominibus, bonæ voluntatis).

Eders Lære: „Fred, hvad den end maa koste, og paa ingen Maade Krig," er en Lære, der byder, „venligt Sindelag mod slette Mennesker og Fiendskab mod de Gode."

I ansee Eder for alle Menneskers Venner, sige I, men jeg siger Eder, at naar I see Ulvene opsluge Faarene det ene efter det andet, og I dog staae som rolige Tilskuere eller forskandse Eder bag Eders egen behagelige Sikkerhed eller bag Eders Venskab til Alle, bag Eders gode Ønsker og Bønner, mens I lade Ulvene handle som de selv ville og opfordre andre Ulve til at gjøre ligesaa, — da erklærer jeg, at Eders Fred er Uretfærdighed, Eder Religion er ikke de Christnes.

Jeg opfordrer Eder til, at lade Kjærlighed tage Rettens Parti mod Uretfærdighed, den Underkuedes mod Underkueren, Faarets mod Ulven, med et Ord, til at vise Kjærlighed til Menneskeheden og ikke til kronede Røvere og meenederske Mordere.

Jeg opfordrer Eder til at elske Eders Næste, Nationerne. Jeg opfordrer Eder til at elske Menneskenes moralske Værdighed, til at elske ikke Øieblikkets Tryghed og fredelige Sysler, men Eders egen og fremmede Nationers stadige Vel. — Kjærlighed til Fædrelandet er den ædleste Kilde til alle borgerlige Dyder. Kjærlighed til hele Menneskeheden er den ædleste Kilde til Samfundsdyder og Retfærdighed er Kilden til politiske Dyder. Christendommen forener alt dette, thi den er Kjærlighed. „I kunne give alt Eders Gods bort til Fattige og dog ikke have Kjærlighed," siger Herren.

Bring Despoten til at give efter for, hvad der er Ret og Retfærdighed, uden at tvinge ham dertil med Sværdet, og Menneskeheden skal velsigne Eder; men da I ikke ere istand til dette, burde I ikke prædike Skaansel mod Tyrannen, ved at dadle nødvendige Krige. — Men „disse Ting maa først skee," siger Herren. — Saalænge som der gives Undertrykkelse, maa der ogsaa gives Krige, thi ellers vilde Tyrannerne, befriede fra al Frygt for Modstand, med Sværdets Hjælp gjøre hele Menneskeheden til en Hjord af Kvæg, en Flok af Faar, for stedse, nei! — den vilde blive noget endnu værre, thi det er bedre at være et stumt Dyr, end at være et Menneske og ikke være fri. Er Undertrykkelse og Tyranni først borte fra Jorden, da ville vi see Enden paa „disse Ting, som først maa skee." — Frie Nationer kunne slutte et Forbund, hvor Tvistigheder afgjøres ved en høieste Domstol. — Tyrannen hverken kan eller vil, med Sværdet maa han regjere, med Sværdet maa han bekjæmpes, ellers vil Ordet „Fred" ikke blive fundet i Fremtidens Historie, men „evig Undertrykkelse" blive sat i dets Sted.

Krigen er et frygteligt Middel, men et Middel er den dog. — Ilden fortærer vistnok Nogle, men den varmer Alle. Orkanen oprykker Træerne med Roden, knuser Skibe og begraver Mennesker i Havets Dyb; men dog renser den Jorden, og holder Forraadnelsen borte fra Luften, fra Havet. I ville vel ikke slukke Ilden og udrydde Orkanen? „Disse Ting ere nødvendige." Saaledes forholder det sig med den retfærdige og nødvendige Krig. — Hjælp til, at Menneskeheden kan drage Fordeel af den, men skrig ikke paa „Fred," saalænge som der gives Undertrykkelse, hvis ikke, ere I ligesaa skyldige, som om Eders Løsen var „Tyranni."

Jeg har seet en Buste af William Penn, Grundlæggeren af „Vennernes By," der har følgende Motto: „Pax quaeritur bello." — „Ære være Gud i det Høieste og Fred paa Jorden med velsindede Mennesker." Kossuth.

21 Alpha-Road. London 15 Jan. 1855.

Skizzer fra Romsdals Amt.

(Af A. Arbo.)

Situationerne i Romsdals Amt adskille sig paafaldende fra de almindelige Situationer i Bergens Stift og de østlandske Fjeldbygder ved Fjeldenes alpelignende Udseende, et Forhold, der ofte har givet Anledning til Sammenligning mellem disse Egne og Schweizerlandskaber; navnlig gjælder dette især enkelte Partier af Romsdalsfjordens Omgivelser. Vistnok fremvise de mægtige Jotunfjelde en lignende Formation, men der er imellem Gudbrandsdalen og de tilstødende Partier af Sogn, hvor hine mægtige Fjelde findes, paa den ene Side og Landskaberne i Romsdals Amt paa den anden den store Forskjel, at i de førstnævnte Egne sees de alpeformige Høifjelde ikke fra Bunden af Dalene og bidrage altsaa Intet til at udhæve disse, saaledes som det ofte paa en saa høist malerisk Maade er Tilfældet i Romsdals Amt. Disse Egne, navnlig selve Romsdalen med nærmeste Omgivelser, fortjene derfor i høi Grad de Reisendes Opmærksomhed, og naar det paa Østlandet bliver mere almindelig bekjendt, at den bekvemmeste Anledning til at faae see vestlandske Landskaber af en fortrinlig Skjønhed tilbyder sig ved Routen over Mjøsen og Gudbrandsdalen, hvorifra man passerer umiddelbart over til Romsdalen uden at være udsat for de Ubehageligheder, som ofte ere forbundne med en Høifjeldsreise, ville vistnok de ovennævnte Landskaber komme mere i Mode end hidindtil har været Tilfældet, hvor kun den sydlige Deel af Bergens Stift har været Maalet for de Flestes Reiser, og fremfor Alt Hardanger har været Alles forjættede Land, der er blevet tildeelt al den Deilighed, som baade tilkommer denne Egn selv og Størstedelen af de øvrige.

1. Romsdalshorn og Troldtinderne.

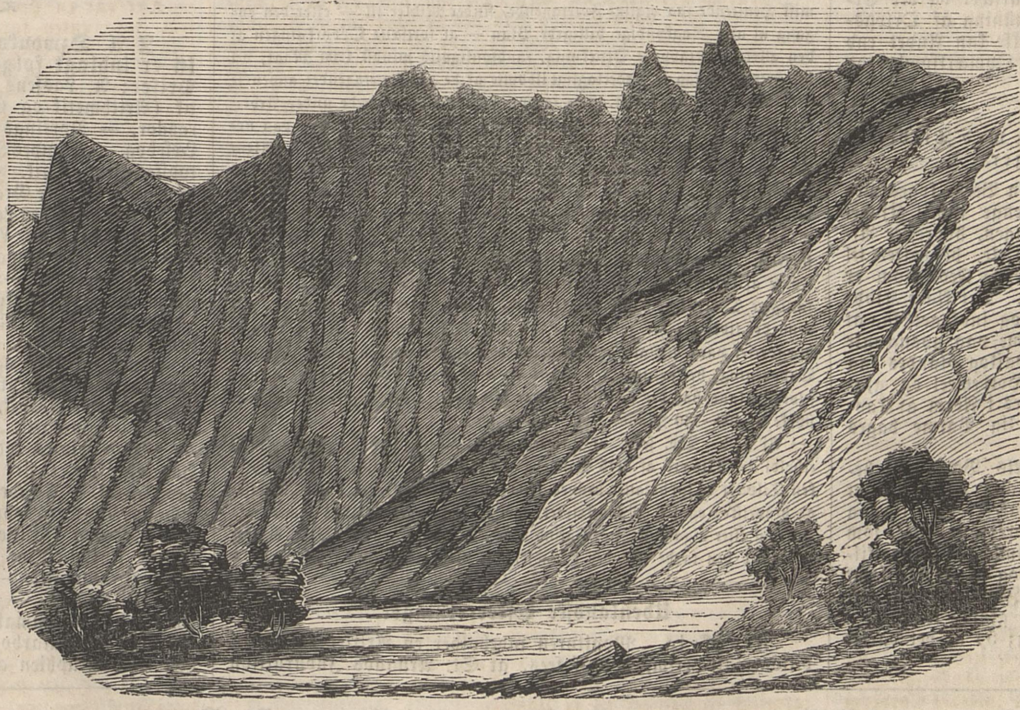
Disse velbekjendte forunderlige Fjelde danne det snevre Pas, der adskiller den øvre trangere Deel af den egentlige Romsdal fra den nærmere Søen beliggende, mere udvidede Deel. Den hele Romsdal fra Først til Sidst er et bestandigt verlende Sceneri med en Forening af det Yndige og Storar-

Romsdalshorn.

tede, der søger sin Lige hvorsomhelst. Professor Wittich, der har udgivet en Reisebeskrivelse over endeel af Norges vestlige Egne, veed ikke noksom at berømme Romsdalen, navnlig den nedre Deel, hvor man har Romsdalshorn og Troldtinderne i Baggrunden. Han siger, at dette Landskab langt overgaaer det berømte Sceneri i Lauterbrunnthal i Schweiz. Ihvorvel saadanne Udsagn vistnok ikke bør tillægges stor Vægt, da saa Meget kommer paa den øieblikkelige Enthusiasmes Regning, saa seer man dog heraf, at disse Situationer maa indtage en høi Rang blandt de maleriske Egne overhovedet, naar ligeoverfor dem de skjønneste Landskaber i Schweiz om end blot for et Øieblik kunne fordunkles i Erindringen.

Ovenstaaende Skizze viser Romsdalshorn seet fra den ydre Deel af Dalen. Dets kegleformige Top, det egentlige saakaldte Horn, rager majestætisk op over den overordentlig bratte Basis. Wittich siger, at man maa tænke sig den største af Ægyptens Pyramider stillet ovenpaa et Fodstykke af halvfjerdetusinde Fods Høide for at faae en Forestilling om Romsdalshorn. Ihvorvel dette vistnok i og for sig er sandt, er det dog atter af den Slags Sammenligninger, som kun vildlede de fleste Læsere, idet det uvilkaarlig vækker Forestillingen om noget saa uhyre Grandiost, at der altfor let indtræder en Skuffelse, naar man skal ombytte Phantasibilledet med Virkeligheden. Saameget er vist, at man aldrig vil drage forbi Romsdalshorn uden at maatte beundre hiin mærkelige Formation, der gjør det

Troldtinderne.

muligt saa at sige at træde hen under Fjeldene og see op paa dem, saaledes som man i en Gade seer op til et høit Huus. Det, der gjør et Fjeld imponerende, er ikke altid af samme Natur. Man kan i denne Henseende fremhæve to forskjellige Genre: de umiddelbart imponerende, der ikke behøve at have en særdeles betydelig Høide, men ved deres Nærhed faae Charakteren af det Truende og Overvældende, og de, der ved deres virkelige Høide gjøre Indtrykket af noget Sublimt, noget over den hele øvrige Natur Fremragende. Den Stemning, disse frembringe, er af en ganske anden Beskaffenhed og mangler hiint Element af det Uhyggelige, som man føler ved Beskuelsen af det andet Slags. Romsdalshorn hører nærmest til det første Genre, der idetheletaget er det almindelige hos os, medens at det sidste derimod hyppigere forekommer mellem Alperne, hvor Fjelde, der hæve sig i en virkelig Høide over Dalene af 10—11,000 Fod, ikke høre til nogen Sjeldenhed. Forskjellen mellem den norske Natur og Alpenaturen ligger fornemmelig deri, at hos os Fjeldene ere det Overveiende, og Dalene, ialfald i den charakteristiske Deel af Landet, nemlig den vestlige, kun smale Sprækker i samme, medens at i Schweiz Grændsen mellem Fjelde og Dale er langt mindre markeret, idet Siderne stige mere amphitheatralsk iveiret, hvorved de Fjeldtoppe, der begrændse Horizonten, komme til at sees paa en større Afstand og altsaa under en mindre Synsvinkel, medens at derimod den virkelige, synlige Høide over Dalbunden ofte bliver saameget større. Hvis man f. Ex. i Gudbrandsdalen og Sogn kunde see Jotunfjeldene fra Dalbunden eller Fjorden derved, at de nærmest samme liggende Fjeldsider havde en mindre Brathed, vilde man have et tilsvarende Forhold. Hvad der altsaa i Alpenaturen tabes i det umiddelbart imponerende Genre, vindes i fuldt Maal igjen i det andet. Det beroer nu paa Enhvers Individualitet, hvilket Genre der foretrækkes, og heraf kan man let forklare sig de forskjellige Meninger, om hvilken Natur der bør sættes høiest. Denne Vurdering af det Over- eller Underordnede er her saameget mindre paa rette Sted, som disse tvende Fjeldsystemer med Hensyn til det Maleriske netop supplere hinanden og hver i sit Genre næsten staae uovertrufne.

Det ligeoverfor Romsdalshorn liggende Fjeld, hvis forunderlige spidse Takker paa Grund af et af de ved lignende Formationer saa almindelige Sagn har faaet Navnet Troldtinderne, udmærker sig forøvrigt ikke i nogen Henseende fra den øvrige bratte Dalside, hvoraf det udgjør en integrerende Deel uden nogen bestemt Afgrændsning. Hosføiede Tegning viser, at Bøndernes Udsagn om Troldtinderne, at de see ud som Tænder paa en Saug, er ganske træffende, ihvorvel der just ikke skal stor Sammenligningsevne til for at udfinde samme. Troldtinderne ere ligesaa ubestigelige som Romsdalshorn uden særegne Hjelpemidler. Hvad det sidste Fjeld angaaer, da veed man, at det har været besteget af tvende Mænd fra Omegnen, men ikke uden den yderste Livsfare og ved Hjelp af skarpe Jern til at holde sig fast med, et Vovestykke, som Vedkommende forøvrigt for ingen Priis vil indlade sig paa at gjentage. De senere til forskjellige Tider foretagne Forsøg paa at bestige dette Fjeld have bestandig været forgjæves.

Gjennem det trange Pas mellem Romsdalshorn og Troldtinderne gaaer Veien opover til den øvre Deel af Romsdalen og videre til Gudbrandsdalen. Her passerer man tæt under Romsdalshorn, men kun dets Basis er i denne Nærhed synlig. Som en frygtelig steil, næsten plan Væg, kun adskilt fra Veien ved en Ur, rager den iveiret, og man føler sig vistnok lidt uhyggelig stemt ved dette skumle Nabolag, naar man passerer forbi; men forøvrigt har dog denne Situation endda ikke det Rædselsfulde ved sig som f. Ex. Nærøfjorden eller Vettis-Gjelen i Aardal. Det er netop det Charakteristiske ved Romsdalen, at det Imponerende, naar kun ganske enkelte Steder f. Ex. det sidstnævnte undtages, er saaledes formildet ved det Blide og Yndige, at den uhyggelige Stemning, det ellers let kunde frembringe, ikke kommer til at gjøre sig gjældende.

Kjødkavringer.

(Af Tidsskrift för Praktisk Byggnadskonst och Mekanick m. m.)

Med denne for os mindre kjendte Benævnelse (Meat biscuit) betegner man i de amerikanske forenede Stater en ny Tilberedningsmaade af et Fødemiddel, som synes skikket til at gjøre de største Tjenester ved en stor Mængde Leiligheder og fornemmelig under lange Reiser, for Søfarende, for Soldaten i Felt m. m. Kjødkavringer indeslutte saameget Fødeemne som en fem Gange større Vægt godt, ferskt Kjød, og bestaar af en inderlig Forening af Kjødets saftige Dele med Meel af Korn. Ifølge Forsøg anstillede i Amerika ere 10 Lod om Dagen af dette Fødemiddel tilstrækkelig til fuldkommen at opholde en Mand, uden at hans Styrke eller Helbred taber noget. En Trediedeel mere udfordres for en Mand, som er udsat for store Anstrængelser. Deraf følger, at en Person, som vandrer tilfods, f. Ex. en Soldat og som i sin Pakning medfører omtrent 10 Skaalpund Kjødkavringer (meat-biscuit), bærer med sig Føde for en Maaned. Med Tillæg af lidt Salt og Peber erholder Kjødkavringen en Grad af nærende Egenskab, der til et vist Punkt tjener til Erstatningsmiddel for The og Kaffe for saadanne Personer, der ere vante til dette Slags Fødemiddel.

Kjødkavringen har desuden den Fordeel, at den holder sig længe uden at bedærves. Hr. Wright, Overfeldtlæge ved den amerikanske Hær, bevidner, at de Kjødkavringer, som han har opbevaret, efter sex Maaneders Forløb befandt sig i samme Tilstand, som det Øieblik da de vare tilberedte. Man har, som der fortælles, anstillet Forsøg med at opbevare Kjødkavringer, hvilke have varet atten Maaneder. Man har overført Kjødkavringer til Kalifornien, baade om Kap Horn og Landeveien. Til China ere de blevne forsendte fra Amerika og ere komne ubeskadigede tilbage. Omverlingen af Varmegrad hindrer saaledes ikke fra at opbevare dem.

Der gives flere Maader, hvorpaa Kjødkavringen tilberedes. Den simpleste Maade er, at man deraf tillaver Suppe ved Opkogning i Vand, med Tilsætning af noget Salt og Peber

Efter ti Minutter er Suppen færdig til at nydes. Man kan ogsaa deraf lave Budding, blande dem med Erter, forskjellige Slags Bønner, Risengryn m. m.

Naar man tilvirker Kjødkavringen, saa tager man Kjød af Dyrets tykkeste Dele. Oxekjød er bedst. Ferskt Kjød, helst anvendt ikke længe efter at Dyret er slagtet, lader man koge i Vand, for at fraskille de trevlede Dele og Bruskene. Afkoget, der under Kogningen ved Afskumning befries fra Fedt, siles, hvorefter man lader den største Deel af Vandet afdampe, som indeholder de opløste Kjøddele, saa at det Tilbageblivende af Afkoget viser sig ganske tykt. Derefter blandes det saa omhyggeligt som muligt med det fineste sigtede Hvedemeel og gjøres til en Deig. Denne udmangles nu, afdeles i Form af Kavringer, tørkes og steges i en Ovn ved maadelig Varme. Deraf opkommer en Kavring, som i Udseende ligner den smukkeste Skibskavring og som er ligesaa ter og let at knuse som de med den største Omhyggelighed tilberedte amerikanske Kavringer, de saakaldte Crackers.

Allerede for lang Tid tilbage kjendte man Kunsten at udkoge Kjød og ved Vandets Fordampning bringe Afkoget til en Konsistents af tyk Sirup, eller udkoge det til Bouillonkager; men det er Hr. Bordens, som først er faldet paa den Tanke, at forbinde Afkog af Kjød med det fineste sigtede Hvedemeel og deraf danne Kavringer. Man tror, at det er derfor, at de uden Forandring opbevare alt Slags nyslagtet Kjød. Man formoder, at Anvendelsen af disse Kavringer under Søreiser skal forebygge Skjørbug. Obersten for det første Dragonregiment i de forenede Stater, som selv flere Dage efter hverandre og uden nogen anden Føde har benyttet Kjødkavringer, er overbevist om, at man i flere Maaneder uafbrudt kan leve deraf. Hans Yttring er følgende: „Det var en Sag at udfinde i dette Opdagelsernes Aarhundrede, paa denne Maade inden et meget lidet lidet Rum at samle en stor Mængde Næringsstof. Madforraadet for femhundrede Mand i Felten kunde da for en Tid af to Maaneder, og istedetfor al Bagage, indskrænke sig til 30 á 40 Muulæselbyrder. Efter 10 Lod pr. Mand vilde dette udgjøre omtrent 10,000 Skaalpund, en Byrde for 45 Muulæsler. Her i Norden, hvor Madforraad om Sommeren føres paa Vogne, skulde, naar man beregner omtrent 800 Pd. for hver Hest, dertil behøves 12—13 Heste.

Chefen for den chirurgiske Afdeling af den amerikanske Hærs Feltlægekorps har for sit Vedkommende erklæret, at han paa Sygehusene med udmærket Fordeel har benyttet Kjødkavringer. Andre Læger og Chirurger have derom afgivet samme Erklæring. Dr. John Tibbet, som under Vaaren og Sommeren 1850 har gjennemreist Sletterne i Kalifornien, skrev fra St. Francisco den 12te Febr. 1851: „Under mere end tre Maaneders Tid have vi, de sex af syv Dage, levet af Kjødkavringer. De have holdt sig fuldkommen gode og jeg tvivler aldeles ikke paa, at de kunne holde sig i flere Aar.“ — Mange Reisende have benyttet dem i Nordamerikas vidtstrakte Ørkener og ytret den samme Mening; blandt andre Dr. Knox fra Saint Louis og Dr. Haugthon, Inspektør for Akademiet i West-Point. Til disse Vidnesbyrd bør lægges det, der er afgivet af Hr. Texas i London og Paris, som flere Gange har benyttet Kiødkavringer og som forsikrer, „at et Forraad af disse Kavringer skulde gjøre stor Nytte for Tropper, der marschere i de Ørkener, som grændse til de Forenede Stater og ligge ved deres Grændser.“

Opfinderen af dette værdifulde Fødemiddel har i Galveston i Texas, et Landstrøg, som har vidtstrakte Græsgange, hvor der findes Kreature af bedste Slags i Overflod, indrettet en Fabrik for Tilvirkningen deraf i Stort. Det synes som om denne Fabrik der befinder sig under de mindst kostbare og mest gunstige Forholde, for at tilveiebringe Kjødkavringer til en Pris, som tillader at udbrede dem over hele Jorden.

Her i Sverrige (siger det Tidsskrift, hvoraf vi have taget denne Opsats) burde vi, i Henseende til den Mangel paa ferskt Kjød, som under visse Aarstider finder Sted i Landdistrikterne, være betænkte paa Tilberedningen af Kjødkavringer. Dersom man, i den almindelige Slagtningstid, til en saadan Anvendelse lagde tilside en vis Vægtmængde godt, saftigt, saakaldet Muskelkjød, og strax efterat Kreaturet var slagtet paa den forud beskrevne Maade kogte det med Vand, bortskaffede Fedtet, afsilede, lod Afkoget ved Fordampning af en Deel af Vandet erholde Konsistense som tyk Sirup og i Blanding med det fineste sigtede Hvedemeel efter hvad der er foreskrevet behandlede Deigen, tørrede og bagte Kavringerne, saa skulde man i Huusholdningen kunne have Forraad af et behageligt Fødemiddel, i Smagen lignende god Kjødsuppe med Hvedebrød, og under længere Reiser medføre et tilstrækkeligt Forraad deraf, saameget værdifuldere, som det er en bekjendt Sag, at en god varm Suppe paa Reiser under Vintertiden er hvad der mest tiltrænges, men som paa vore almindelige Forfriskningssteder, Gjæstgivergaardene, sjelden eller aldrig findes.

Som Proviant-Artikel for Krigshære, og især for Flaader, ere Kjødkavringer af saa stort Værd, at Anstillelse af Forsøg med Prøvebagning, deres Opbevaring under længere Tid i Magaziner, deres Medføren paa Marscher og ved Exercitssamlinger, samt fornemmelig ved Udrustning af Orlogs- og Handelsfartøier for længere Søreiser, ikke kan Andet end ogsaa hos os være en vigtig Gjenstand for Opmærksomhed og Iværksættelse.

Opskrift til Foretagelse af Forsøg med Tilberedningen af Kjødkavringer.

Nylig slagtet Oxekjød, saftigt men uden Been, koges med reent og klart Brønd- eller Flodvand saalænge indtil Kjødet er udkogt. Fedtet afskummes under Kogningen, hvorefter Afkoget siles fra Kjødfibrer og andre faste Dele, hensættes til Klaring og Afkjøling, indtil det tilbageblevne Fedt, som er stivnet til en overliggende Kage, kan fjernes. Det klare Kjødafkog afhældes fra Bundfaldet, opvarmes og indkoges saa at det bliver som tynd Sirup. Det endnu varme, paa nysnævnte Maade fra overflødigt Vand befriede, Kjødafkog blandes saa omhyggeligt som muligt med fineste sigtet Hvedemeel og gjøres til en Deig. Deigen udmangles, afdeles i Form af Kavringer, som tørkes og endelig under maadelig Varme bages i en Bagerovn.

Herved maa iagttages: 1) at Kjødets Vægt nøie bestemmes og optegnes; 2) at den Mængde Vand, ogsaa bestemt efter Vægt, som medgaar til Udkogningen af Kjødet, ligesaa nøie bestemmes*); 3) at Kjødfibre og andre faste Dele, som blive tilbage efter Udkogningen af Kjødet, omhyggeligt fraskilles ved Siling gjennem en fiin Haarsigte og at Fedtet samt Bundfaldet saavidt muligt fjernes; 4) at Indkogningen eller Vandets Afdampning, om det lader sig gjøre, foregaar i Vandbad, saa at man forhindrer Svidning; 5) at det varme Kjødafkog, heldet i et passende Trækar, i Stort i et Bagertrug, paa det omhyggeligste blandes med fineste sigtet Hvedemeel til en Deig, samt at Vægten af det Hvedemeel, som forbruges, bestemmes og optegnes; 6) at Deigen udmangles og paa almindelig Maade formes til Kavringer; samt 7) at den formede Kavringdeig tørres og endelig bages i en maadelig varm Bagerovn.

*) Til 1 Pd. Kjød fordres omtrent 1⅓ Pot Vand.

Efterat Kjødkavringerne, naar de ere udtagne af Ovnen, ere blevne kolde, ere de færdige.

Norge.

Christiania. Under 17de April ere Følgende meddelte Autorisation som Sagfører ved Underretterne: Lensmand, Kand. jur. J. Frisak, Bopæl i Budskerud; Kand. jur. N. Nielsen i søndre Bergenhuus og Exam. jur A. M. Wangberg i Finmarken.

— Under 13de April er Sognepræst til Herreds Pstg. Ulr. Bugge udnævnt til Sognepræst til Eids Pstg.; Byfoged, Foged og Sorenskriver i Hammerfest F. F. Schaaning til 2den Assessor i Throndhjems Stiftsoverret og Politiret og Fyrdirektør Oluf Arntzen til Toldkasserer i Sarpsborg.

— Under s. D. er Chefen for ringsakerske Kompagni, Kapitain J. H. Reichborn, og Chefen for leutenske Kompagni, Kapitain E. G. Frisak meddelte Afsked, hiin med 480 Spd. i Pension, denne med 432 Spd. i Pension under Navn af Vartpenge.

— Distriktslæge K. Hansen, der i Forening med Korpslæge Schübeler har faaet Patent paa at tilberede Fiskeaffald til Gjødningsstof under Navn af „Norsk Fiske-Guano,“ er afreist til Aalesund og har der paabegyndt Guano-Fabrikationen.

— Det første Lærekursus i Telegraphi er nu tilendebragt, og Eleverne ere efter aflagt Prøve blevne ansatte foreløbig ved de Stationer, som først blive aabnede, for at bistaae med Indretningen og oplæres ved Arbeidet paa Linien. De Ansatte ere: 1) N. T. Holme, Seminarist, ansat ved Moss Station som Telegraphist af 1ste Klasse; Charakteer 11. 5, (12 er bedste Charakteer). 2) Chr. Collett, Student, ansat ved Hortens Station som Telegraphist af 1ste Klasse (Charakteer 10. 3). 3) E. A. Meier, Student, ansat ved Frederikshalds Station som Telegraphist af 1ste Klasse (Charakt. 10.) 4) J. M. Meinich, ansat ved Holmestrands Station som Telegraphist af 2den Klasse (Charakt. 9. 3). 5) S. Jacobsen, ansat ved Christiania Station som Telegraphist af 2den Klasse (Charakt. 9. 2). 6) J. Th. Nielsen, Pharmaceut, ansat ved Tønsbergs Station som Telegraphist af 1ste Klasse (Charakt. 8. 3). 7) L. E. F. Ring, Handlende, ansat ved Drammens Station som Telegraphist af 2den Klasse (Charakt. 7. 6), Pharmaceut O. Lieungh erholdt ved Prøven Charakt. 7. 7, men blev paa Grund af anden Ansættelse fritaget for yderligere Forpligtelser til Telegraphvæsenet og istedetfor ham blev ansat 8) H. Wrangell, der som Volontør havde deeltaget i Kursusset, ved Sarpsborgs Station som Telegraphist af 2den Klasse (Charakt. 4. 2). Med Undtagelse af Sidstnævnte have alle Elever underkastet sig 1ste Klasses Prøve og foruden i de dertil udfordrede Disciplinet tillige aflagt Prøve i mindst to af de tre Sprog, Tydsk, Fransk og Engelsk.

— Indtægterne ved Telegraphlinien mellem Christiania og Drammen var i første Kvartal d. A. 165 Spd. 9 ß. Antallet af de befordrede Depescher i samme Tidsrum 1500.

— Repræsentantskabet har i Mødet den 13de April forhøiet den i forrige Aar til en Brandvagtsbygning bevilgede Sum fra 8000 Spd. til 10,660 Spd. I samme Møde antoges Formandskabets ved Statskonduktørens Forslag fremkaldte Indstilling om Udvidelse af Virkekredsen for Byens Bygningslov med Hensyn til Forpligtelsen at bygge af Muur. Videre vedtoges Udredelsen af 500 Spd. til Oprettelse af et af Carl Johan i 1821 skjænket, men senere forbrugt Legat.

— Kommitteen for Pariserudstillingen har modtaget Meddelelse fra Paris om, at der i selve Udstillingspalladset vil blive oprettet et Postkontor med den specielle Hensigt at tjene til Fordeling af Breve, som under Adresse til Kontoret sendes Udlændinger i Paris under Udstillingen.

Moss. Den 10de April gaves et Festmaaltid for den fraflyttede Amtmand Birch-Reichenwald.

I Frederikshald ere Huse til en Assurancesum af 2400 Spd. nylig nedbrændte.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Af Romsdals Budstikke hidsætte vi Følgende: „Nu skal Furland ved lovlig Taxtationsforretning være værdsat til omtrent 36,000 Spd. Ved en Deel af de til Arbeidet anvendte Kapitaler ere allerede 350—400 Maal bragte i saafærdig Stand, medens det øvrige Beløb planmæssigen er anvendt til de nødvendige, betydelige, forberedende Arbeider, der skulle lette det øvrige Areals Opdyrkning, samt til Indhegning, Bygninger, Redskaber og Besætning af Kreature m. m., ligesom der ogsaa er anlagt en Planteskole, hvori foruden flere hjemforskrevne Sorter Træer forefindes Frøsenge med mindst 1 Million smaa Løv- og Bartræer, der bebude en Skovplantning, der vil blive af Interesse i forstvidenskabelig Henseende. Det er saaledes ogsaa at haabe, at Konsul Jervell selv, hvis han, uagtet Storthingets uventede Nægtelse af Understøttelse til dette i statsøkonomisk Henseende saa vigtige Foretagende, finder Midler til — efter den engang af alle Sagkyndige billigede Plan — at fortsætte Opdyrkningen af den allerede udtappede Strækning, sandsynligviis mindst 1200 Maal, vil for Fremtiden faa et fordeelagtigt Udbytte af de paa Foretagendet anvendte Bestræbelser og Kapitaler. Og forøvrigt have disse allerede under Arbeidets Fremme udbredt en vedvarende Velsignelse, som man neppe paa nogensomhelst anden Maade kunde fremkaldt ved lignende Kapitaler. Alene Driften af den med Foretagendet forbundne Gjødselfabrik afgiver en Arbeidsfortjeneste, der er tilstrækkelig for 20—25 Familiers Underhold, og den derved foranledigede omhyggeligere Behandling af alt Gjødningsstof maa nødvendigviis i flere Henseender have den mest heldbringende Indflydelse. Alt Fiskeaffald er saaledes paa de nærmeste Fiskevær, som en Følge af det Exempel Hr. Jervell har givet — især til Fordeel for den fattigere Deel af den fiskende Almue — blevet en Afsætningsartikel, medens det tidligere her som langs den hele Kyst styrtedes i Havet. Kalkbrænderiet paa Ottestad, hvis Produkt hovedsagelig anvendes til Furlands Opdyrkning, beskjæftiger den største Deel af Aaret 10—12 Mand, og paa selve Furland har der i de seneste Aar ofte været arbeidet med en Arbeidsstyrke af 100—140 Mand.

— Af Dep. Tid. sees, at Universitetsbiblioheket har i Løbet af 1853 erholdt en Tilvæxt af 4115 Bind og 189 Nummere Manuskripter, i hvilken Tilvæxt er indbefattet henved 1700 Bind trykte Bøger (mest juridiske og historiske) og 186 Manuskripter, som i Slutningen af 1852 kjøbtes ved Auktion efter afgangne Justitiarius Berg og hvoraf en stor Deel er forsynet med den lærde Afdødes haandskrevne Bemærkninger og Citater.

Udenlandske Efterretninger.

Frankrig. Monitøren indeholder en Artikel om Expeditionen til Krim, hvoraf sees, at St. Arnauds Indstruktion gik ud paa at han skulde lande ved Kaffa, marschere mod Simferopol, levere Russerne et Slag og beleire Sebastopol, hvilken Instruktion dog ikke blev fulgt, da Overgeneralen forsøgte et Koup, men blev nødt til at vende sig mod Syd.

— Samme Blad for 16de April har en udførlig Artikel, hvori gjøres Rede for Vestmagternes Underhandlinger med Rusland. De nu foregaaende Underhandlinger ere blevne indledede af Hensyn til Forbundet med Østerrig. Da Ruslands Orlogs-Anlæg ved det sorte Havs Kyster truede Europa, skulde Ruslands Magt der indskrænkes. Sebastopol behøver ikke at indtages, men maa ikke længer være nogen Søstation. Den russiske Flaade er forstyrret, der ligger altsaa ikke mere nogen Vægt paa at fordre den russiske Sømagts Indskrænkning eller dens Neutralisering ved Udelukkelsen af alle Nationers Orlogsfartøier, thi dette vilde være mindre end som allerede er opnaaet. Rusland maatte tabe sin Overmagt; bevilges denne Fordring, følger Fred, afslaaes den, Krig. Et stort Resultat var allerede opnaaet derved, at Vestmagterne ved at nedsætte sine Fordringer i Østerrig havde vundet en vigtig og til Opofrelse beredt Allieret. Østerrig skal, om alle Bestræbelser for Fredens Gjenoprettelse strande, med Beslutsomhed deltage i Kampen.

— Fra Toulon afgik i den sidste Maaned 15,000 Franskmænd til Krim.

England. Østersøflaaden vil inden kort Tid bestaae af 102 Skibe fuldt bemandede og rigeligt forsynede med alle Fornødenheder.

— Admiral Dundas Flagskib, „Duke of Wellington,“ stødte samme Dag som det løb ud paa et amerikansk Udvandrerskib og blev betydelig ramponeret.

— Aviserne begynde at angribe Lord Palmerston som en Fortsætter af Lord Aberdeens vanærende Freds-Politik, og der ymtes allerede om at Lord John Russell skal indtage hans Plads som Ministeriets Chef.

Den bekjendte pseudonyme Romanforfatter Currer Bell (hvis virkelige Navn er Mrs. Nicol, tidligere Miss. Bronte) er nylig afgaaet ved Døden.

Tydskland. Man antog tidligere, at Dr. Barth var omkommen i det Indre af Afrika, men ved et Brev har han ladet Folk vide, at han fremdeles er i Live.

Belgien. Der er dannet et nyt Ministerium af Klerkepartiet.

Italien. General Alexander La Marmora er udnævnt til Overgeneral for Sardiniens Expeditionskorps i Orienten.

Østerrig. Underhandlingerne i Wien ere atter aabnede. Men paa samme Tid berettes, at Østerrige til 1ste Mai vil have en Leir paa 150,000 Mand ved Krakau.

Rusland. I Østersøprovindserne opstilles 120,000 Mand; 300 Kanonbaade udrustes, Flaaden er armeret og Steenbroerne over Nedre-Neva ere styrtede i Floden, for at gjøre den useilbar.

— „Czas“ meddeler, at Rusland til Østersøprovindsernes Forsvar har oprettet to befæstede Leire paa 30,000 Mand hver, nemlig imellem Riga og Mietau samt imellem Reval og Narva.

— I Polen er et nyt Konfiskationsdekret mod Oprørerne af 1830 kundgjort.

Tyrkiet. Russernes Ophold i Wallachiet har paadraget Fyrstendømmet en Nationalgjæld af 18 Mill. Pjastre.

Krigsskuepladsen. 10,000 Tyrker med 10 Kanoner have aldeles slaaet de oprørte Kurder ved Druneh.

— Bombardementet af Sebastopol er atter begyndt den 9de April og den Dag havde de Allierede Seiren paa sin Side.

I Grækenland drive Røverbander det mærkværdigste Uvæsen og plyndre endog hele Landsbyer. Militæret kommer altid først Dagen efter at de ere færdige med sin Gjerning.

Nordamerika. Mormonypperstepræsten Brigham Young skal have 50—60 Koner og 45—50 Børn; en Kone er løbet fra ham og skal agte at forraade Sektens Hemmeligheder.

China. Franskmændene deeltoge den 6te April med de Keiserlige i et Angreb paa Oprørerne i Sanghae, hvorved hine tabte af 250 Mand 53 Døde og Saarede. De Keiserlige løb sin Vei, og det hele Angreb mislykkedes.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Konstitution i et **Kompagnichirurg-Embede.**

Et Overtoldbetjentembede i Christianssunds Tolddistrikt med omtr. 700 Spd. i Indtægter.

Tanens Distriktslægeembede med 400 Spd. i Gage.

3 a 4 Skibslægeposter i Marinen med 26 Spd. i maanedlig Gage, Diætpenge og Reisegodtgjørelse samt 50 Spd. i Udredningspenge.

Reservelægeposten ved Fødselsstiftelsen og Børnehospitalet.

Kirkesanger- og Fastskolelærerbestillingen i Aasnæs Pstg. med 160 Spd. i aarlig Løn.

En Landhandlerbestilling i Stor-Elvedalen.

Bekjendtgjørelser.

I A. Dzwonkowskis Boglade Prindsens Gade Nr. 16 er indlagt følgende brugte Bøger til meget billige Priser: A. Lassens Verdenshistorie. — Holmboes Mathematik (Arithmetik og Geometri). — Authenrieth, The english reader. — Borrings franske Læsebog. — Hjorts store tydske Læsebog. — Campes Robinson den yngre paa Tydsk. — Hjorts tydske Grammatik. — Brochs Lærebog i Trigonometri. — Madvigs latinske Grammatik. — Holsts Juridiske Haandbog. — Fuldas deutsches Lesebuch. — Proschs Naturhistorie. — Krøyers naturhistoriske Lærebog. — Bergs Materialier. — Hansens norske Grammatik. — Tydsk dansk og dansk tydsk Ordbog (Stereotyp). — Holms Exempelsamling. — Peter Treschow Hansens Lexikon. — Et Glas Punsch, Lystspil i en Akt. — Den sande og falske Fred. — Weber, almindelig theoretisk, praktisk Indledning til Musiken. — Oversættelse af Tacitus. — Fayes norske Sagn. — Ludvig Schaff, den klassiske Alderdoms Kundskab Encyklopædie. — Kofods Historiens vigtigste Begivenheder. — Fransk, engelsk, tydsk, norsk Parleur. — Brøders latinske Grammatik. — Balles Lærebog i christelige Religion. — Smith Hjorts tydske Læsebog. — Fuldstændig geographisk Haandlexikon i fire Bind. — Florians Numa Pompilius paa Fransk. — Taschenbuch für Oeconomie-Vervalter von Justus Ludvig Gunther Leopold. — Kort græsk Grammatik. — Munthes Lærebog i Historien. — Materialier til at indøve den franske Formlære af C. F. Ingerslev. — Dr. Frederik Langes græske Grammatik. — Deutsche Sprachlehre. — Geddes Regler for Retskrivning. — Bohrs arithmetiske Ledetraad. — Autenriths tydske Grammatik. — Mechanik Physisk af Silfverberg. — Rolfsens Formularbog. — Autenriths tydske Læsebog. — Haandbog i Geographien af Platou.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 17. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 28de April 1855. | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | IV. Bind.

Peder Anker.

II.

Fra Ankers Vei-Intendantskab vende vi tilbage til hans private Virkekreds, hvori han ikke har gavnet mindre end i hiin.

I 1791 tilkjøbte Anker sig af Kammerjunker, senere dansk Statsminister F. J. Kaas det betydelige Bærums Jernværk for en Sum af 167,000 Rdlr. Dette Værks Skove stødte sammen med Bogstads, hvilket var af stor Vigtighed, da Anker saaledes af sine Eiendomsskove kunde hente Kul til Værkets Drift. I Ankers sidste Levetid angaves den Kulmængde, som hentedes fra Bogstads og Nordmarkens Skove, til omtrent 6000 Læster aarlig. Ved sine betydelige Skove, som Anker „fredede og omgikkes forstmæssigen," kunde han, som Chr. Pram siger, „gjøre sig uafhængig af Cirkumferencens Bønder, som bestandig forhøiede deres Kulpriser, saa det vilde blive umuligt at drive Jernværker."

Ankers Hovedbestræbelser gik mindre ud paa at udvide Værkets allerede store Produktionsevne*) end paa Fuldkommengjørelsen af de leverede Produkter.

Til den Ende maatte han, ligesom til sit Jordbrug, i Udlandet see sig om efter en Mand, der kunde indføre de Drifts-Forbedringer, som andre Landes Bergværksvæsen dengang allerede havde modtaget. Han erhvervede som Værksbestyrer den svenske Bergmester M. E. Sköldberg, der i en lang Række af Aar forblev i hans Tjeneste og efter hans Død leverede nogle Antegnelser til hans Charakteristik, hvori han omtaler Anker som Driftsherre. Af disse Antegnelser (offentliggjorte ved Biskop J. Neumann, Sköldbergs Svoger, i Budstikkens nyeste (ekonomiske) Række 3die Bind [1833] No. 39—40) hidsættes Følgende:

„Norge stod i Aaret 1794, da jeg ankom til Bærum, hvad Jernhaandteringen angaar, meget langt tilbage for Sverige; men Anker ønskede at faae sit Bærum bragt i saa fuldkommen Orden som muligt. De fleste af Værkets Maskiner bleve nu ombyggede. Ved Gruberne paa Østre-Langø, 3/4 Miil fra Byen Kragerø, foretoges en paa rigtige Principer ordnet Grubedrift. Et Stollarbeide var nys forhen begyndt; dette fortsattes efterhaanden i en betydelig Dybde under den dybeste Grubes Sole; Durchslager gjordes, og herved vandtes en betydelig Lettelse i Arbeidet, saa at Malmen kunde erholdes for ringere Priis. Ved Solbergs Gruber, 1/4 Miil fra Byen Arendal, hvor Lokalet ei tillod nogen Stolls Anlæg, opførtes i dens Sted en Vandkonst til Grubernes Rensning, den første i sit Slags ved nogen Jerngrube paa den Tid i Norge.

„Erfaringen viste snart, at ved en Marsovn, hvor mange Personer ere sysselsatte, forslaar intet Tilsyn, aldenstund Arbeiderne ikke af sig selv ville gjøre deres Pligter fyldest; og denne Bemærkning ledede til den Beslutning, at gjøre enhver Arbeider ved Marsovnene interesseret i disses bedre eller slettere Gang. Til den Ende forandredes Arbeidernes hidindtil bestemte Maanedsløn til Betaling for hvert Skippund Jern af Marsovnens Produktion, ulige beregnet for Rujern og Støbegods; og denne Indretning medførte snart den største Nytte. Enhver Arbeider, den Ene nu Kontrollør over den Anden, paasaa strengt, at ingen Forsømmelse og ingen Skjødesløshed fandt Sted. Man kunde saaledes være temmelig vis paa, at givne Forskrifter bleve efterfulgte. Marsovnfolkets aarlige Fortjeneste steg derfor ogsaa anseeligt, for Mange meer end 50 Procent.

„Bærums Jernværk bestod af selve Bærum med en Marsovn, 2 Stangjernshammere med 4 Hærder, 1 Knibhammer, 3 Spigerhammere og 1 Reverbererovn, nylig af Anker opført, samt Fossums Marsovn og 1 Stangjernshammer med 2 Hærder, beliggende i Nærheden af Bogstad. Denne sidstnævnte Marsovn byggede Anker, saasnart han havde taget Værket i Besiddelse, og den var, da jeg kom, for første Gang i Drift; men da den befandtes at trænge til Forbedringer baade i sin Struktur og i sit Maskineri, saa blev det Fornødne i denne Henseende foranstaltet. Ved Bærum anlagdes endnu flere Spigerhammere, saavelsom og en ny Knibhammer, samt et Skjærværk for Spigertener. Marsovnen gav, ved Ankers Tiltrædelse, høist 90 Skpd. om Ugen, men Produktionen steg siden efterhaanden ofte til mellem 130 og 140 Skpd., og begge Marsovners Afkastning udgjorde omtrent 10,000 Skpd. om Aaret, Halvten Støbegods og Halvten Rujern*). Da Rujernet saaledes forøgedes, og de førnævnte Stangjernshammere desformedelst bleve utilstrækkelige, saa byggede Anker en ny Stangjernshammer med 2 Hærder, 1 Miil fra Fossum, i den saakaldte Maridalen, og Kul dertil toges fra den betydelige Skovstrækning, Nordmarken, hvilken han nys forud havde tilforhandlet sig af sin Moder, tilligemed de dertil hørende Saugbrug.

„Mellem Fossum og Bærum fandtes ingen Kjørevei: man maatte fare 2 Mile omkring. Anker anlagde derfor en Vei, 3/4 Miil lang, imellem disse Steder, over sumpige Myrer og steile Præcipicer, og neppe vare 2 Aar forløbne, førend man færdedes paa denne Vei med hvilken Ekvipage som helst. Paa samme Maade anlagdes ogsaa en bred Vei fra Fossum til Maridalshammeren, i 1 Miils Strækning, gjennem et ligesaa ulændigt Terrain.

„Anker, hvis høieste Ønske var at gavne hvorsomhelst han kunde, saa gjerne, at andre Jernværkseiere i Norge gjorde sig bekjendt med de Forbedringer, som fandt Sted ved hans Bærum, og Enhver, som ønskede det, fik Lov til at betjene sig af duelige og indøvede Personer derifra.**) Denne Leilighed blev ogsaa af En og Anden benyttet.

„Bærums Jernværk ligger i en trang Dal mellem tvende høie Bjergaaser, under hvilke mange større og mindre Jordstrækninger fandtes tjenlige til Dyrkning. Anker lod heller ikke dette af Øie, og enhver Plet, som kunde bære Sæd og Græs, bragtes gjennem ordentligt Cirkulationsbrug til en høiere Kultur.

„De mange Bygninger, som Ankers nyere Indretninger allerede havde reist i Veiret, og de flere, som, formedelst Arbeidspersonalets Tilvæxt, syntes at ville udfordres, gave Anledning til et vist Hensyn paa hvad Formindskelse Skovene derover vilde efterhaanden lide, og derfor begyndte man nu ved Marsovnene at forme Slagget til Bygningssteen, hvoraf siden aarligen opførtes ikke alene Hjulhuse og Udhuse, men endogsaa pyntelige Vaaningshuse. Denne Tømmerbesparingsmethode udbredte sig snart til adskillige andre Jernværker i Norge, og det i den Grad, at paa Fossum Jernværk ved Skien findes nu af dette Material et meget stort Vaaningshuus, opført af Statsminister Løvenskjold i den skjønneste Stiil. Ved Eidsfoss Jernværk findes en gammel Kleinsmedie, hvis Alder Ingen kjender, opført af Slaggsteen; men, paa denne Undtagelse nær, var dette Byggematerial forhen ukjendt i Norge.

„Ankers Omsorg strakte sig ikke blot til hans Jords Opdyrkning og til hans Bjergværkers Forbedring; hans Underhavendes intellektuelle Dannelse og moralske Forædling laae ham ikke mindre varmt paa Hjerte. Til den Ende blev paa Bærums Jernværk i Aaret 1802 gjort en forbedret og udvidet Skoleindretning, hvortil Planen var lagt af Biskop Neumann, som den Tid var residerende Kapellan i Asker Præstegjeld. Med en Deeltagelse, som charakteriserer Menneskevennen, glædede Anker sig over de gode Frugter, som dette Foretagende lovede, og allerede tidlig bar; og han sørgede snart for, at lignende Skoler, med Anviisning af en anstændig Løn for de der ansatte Lærere, bleve oprettede saavel for Værksarbeiderne paa Fossum, som for Grubearbeiderne paa Langø. Med vanlig Liberalitet sendte han endog et ungt Menneske til Kjøbenhavn, for der, under Opsyn af den udmærkede Pædagog Strøm, at dannes paa Blaagaards Seminarium til duelig Skolelærer, og tildeels paa samme Tid at undervises i den Pestalozziske Læremethode***).

„Endnu staar tilbage at omtale et Værk, maaskee blandt de vigtigste og største som af nogen Privatmand inden Skandinaviens Grændser er bleven paabegyndt og fuldendt, nemlig Kehraterne ved Stubdal paa Ringerige. Anker havde tilkjøbt sig betydelige Skovstrækninger i Valders, fra hvilke der, efter Beregning, kunde aarligen udføres 4000 Tylter Saugtømmer. Dette Saugtømmer skulde flødes igjennem Randsfjorden ned til Ringerige, hvorfra det siden maatte transporteres over en høi Bjergaas ind i Bogstads Vasdrag. Denne Bjergaas holder 1200 Fods perpendikulære Høide fra Vandfladen af paa Ringerige, og 1/4 Miils Færdsel til Vasdraget. At faae et saadant Kvantum Tømmer bragt frem og opad saadan Høide med Hestemagt, var umuligt; dertil fandtes hverken Heste eller Folk nok. Ved Mekanikens Hjælp kunde derimod Hensigten opnaaes. Her fandtes nemlig en liden Bæk, som styrtede sig paa mange Steder ned i umaadelige Dyb mellem Bjergkløfter. Denne gjorde man Brug af. Tolv Kehrater udfordredes. Steenmure, hvis Dybde man fra Kehraternes Baner neppe kunde maale med Øiet, bleve Fæste for nogle af disses Hjul. Fra Kheratbjulene ligge Render i ulige Vinkelgrader efter Lokalets Beskaffenhed, og i disse optrækkes paa anbragte Ruller Tømmerstokkene, 4 og 4 jævnsides, ved Hjælp af Jernhager, som fastslaaes og ere fasthæftede paa en dobbelt, saakaldet eviggaaende, Jernlænke, der gaar om Hjulenes Axler. Saasnart Stokkene begynde at komme op over den første Kehrats Bane, løses de flux af, og heftes atter paa den anden Kehrats Lænke, hvilken da paa givet Tegn begynder at trække. Paa denne Maade fortfares der hele Veien opefter. Tilsidst bringes Tømmeret i en Kanal, og flødes gjennem en Sluse lige ind i Bogstads Vasdrag, hvori det siden løber gjennem 14 Steendamme, alle af Anker opførte, indtil det omsider standser ved Saugene. Det er ligesaa behageligt som vidunderligt Syn, at skue fra Stranden af disse Saugstokke, hvorledes de i en for Øiet umaalelig Strækning, som vare de levende, krybe op imod Skyerne; og høist interessant er det, i en for Morskabs Skyld dertil indrettet Slæde, at lade sig selv trække op igjennem Renderne. — Dette hele Storværk udførtes af nu afdøde Major og Ridder Bagge."

Da de ankerske Skove i Valders efter Grev Wedels Død solgtes af dennes Arvinger, ophørte saavidt vides Brugen af denne Kehratindretning, idet de nye Eiere begyndte at udskibe Produkterne over Drammen.

Ankers Tømmer saavel fra Valders- som Bogstadskovene skares paa hans Sauge i Lysaker-Elven og udførtes til Udlandet fra Vækkerø, en halv Miil fra Bogstad, ifølge dertil erhvervede Privilegier af 23de Sept. og 2den Nov. 1782.

For en Mand i Ankers Virksomhed maatte allerede et saadant krigersk Opbud, som det i 1789, medføre betydelige Tab. Han klager selv i et Brev til Carsten Anker (af 30te Mai nævnte Aar) derover. „Vore Folk skal møde til 1ste Juni. Dette er dog et stort Tab for Landet. To af mine Sauge maa staae tilligemed mit Teglværk for Mangel af Folk. Saadant tænker ikke Prindsen (af Hessen) paa. I Sverige er ingen Folk samlet, saa jeg begriber ikke, hvad det har at betyde."

Endnu større Hæmmelser i Ankers Virksomhed maatte de senere Fiendtligheder med Sverige medføre. Men disse, ialfald den sidste, var intet Liebhaberiværk, og Anker bragte nu saameget heller ethvert Offer, hvilket hans fædrelandske Sindelag gjorde ham og Samtiden langt lettere, end vi i vor for sig selv sørgende Tid kunne begribe. Han lod det ikke blive ved de indirekte Tab og Byrder, som daværende Omstændigheder krævede, men han gjorde frivilligen endnu større Ofre. I Mindetalen over ham heder det, at han ei stod tilbage for nogen af dem, der, drevne af ædel Iver, selv frembragte Ofre paa Fædrelandets Alter, og at han deeltog i Alt, hvad der sigtede til Landets Forsvar, til dets Kjæmperes Opmuntring og Vederkvægelse, og i de Selskaber, „som da bleve oprettede for hele Norges, for eenslige Stæders og Egnes Vel og som da især vare blevne yderst vigtige, imedens Regjeringens Kræfter af Fienden bestandig mere svækkedes."

Mange af de Ofre, som Anker, ligesom hans Medborgere, gjorde, ere allerede gaaede i Glemmebogen; men der er eet, som aldrig bør eller skal glemmes, saalænge der findes Erkjendtlighed blandt Norges Videnskabsdyrkere. Det er Ankers Gave til Universitetet. I Forening med sin Svigersøn Grev Wedel-Jarlsberg skjænkede han ved den aabnede Nationalsubskription til sammes Oprettelse 10,000 Rdlr. og et aarligt Kornbidrag af 320 Tdr.

Af Ankers Privatliv maa endnu anføres et Par Omstændigheder. „Han holdt meget af at bygge," siger Sköldberg, „og til alle sine Bygninger, de mechaniske undtagne, gjorde han altid selv Tegningerne og udførte efter disse ogsaa selv Arbeidet." Han yndede ogsaa meget Tegne- og Malerkunsten. Fra sin første Udenlandsreise hjembragte han en betydelig Samling af Malerier og Tegninger, og hans Billedgalleri paa Bogstad sees endog at have vakt Udlænderes Opmærksomhed. E. G. Fölsch (norsk-svensk Konsul i Marseille) om-

*) Allerede i Fortiden var Værkets Produktion omtr. 6000 Skpd. aarligen; i Ankers sidste Eiendomstid naaede det (i Sexaaret 1813—18) ikke over 7000 Skpd., medens det et enkelt Aar paa langt nær ikke gik saa høit op.

*) Dette maatte da være ved Aarhundredets Begyndelse, da Betingelserne for Jernværksdriften hertillands vare saa særdeles gunstige. (Se J. Aalls Erindringer I. S. 118 flg.)

**) Medens Carsten Anker (1794) stod i Underhandling om at kjøbe Eidsvolds Jernværk, hvortil Peder Anker meget opmuntrede ham, tilbød denne i et Brev, „at Obermarsmesteren i Sverige, som han havde bestilt ind til sig den Sommer, skulde komme til Eidsvold og give ham alle mulige Oplysninger."

***) Ogsaa Chr. Pram, der i 1805 besøgte Bærum, udtaler sig paa samme rosende Maade: „Kammerherre Anker sætter Ære i at sørge faderlig for alle sine Undergivne. Han har af Slaggsteen bygget meget nette og bekvemme Boliger for alle Værkets Folk. Hans Magaziner ere forsynede til de billigste Priser. Han sørger for de Gamle og de Skrøbelige. Han har oprettet en Skole for Børnene af begge Kjøn, hvor de som i vore bedste Hovedstadsskoler i bestemt Afvexling lære at læse og lære Sproget, desforuden Regning, Skrivning, Geographi, lidt Historie og Religionslæren. Ogsaa til Haandarbeide faae de Underviisning. (Reisebemærkninger i Kjøbenhavns Handels- og Industrie-Tid. for 1812 No. 5).

taler det saaledes i sin „Resa i Norrige år 1817" som en udsøgt Samling, og nævner særskilt, som en stor Sjeldenhed, 76 Gravurer af Hogarth.

Som et Træk af Ankers Gavnelyst maa det betragtes, at, uagtet ethvert ikke overvættes indbringende Hverv for ham ligefrem maatte medføre Tab, vedblev han i en lang Række af Aar at være Forligelseskommissær i Askers Præstegjeld, hvortil han strax ved Forligelseskommissionernes Oprettelse var bleven udvævnt. Ved sin „Anseelse, Sindighed og Godmodighed" var han vistnok den fortræffeligste Mand til at bringe Forsonlighed tilveie og forebygge unødige Trætter.

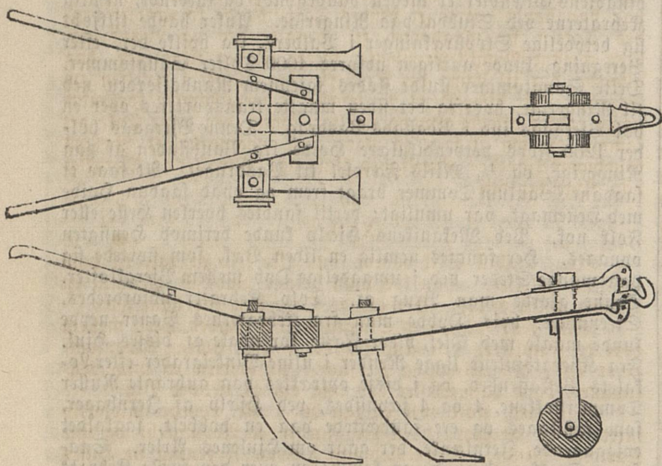
Vi have nu seet Anker i en Virken, hvorved flere hundrede Mennesker dagligen erholdt sit rigelige Underhold*). At disse Mennesker ikke for ham vare blotte Maskiner, skabte til hans Berigelse, men at hans Hovedbestræbelse gik ud paa, at de kunde erhverve forøget Dannelse og Indsigter samt have det saa sorgfrit og behageligt som muligt, er en stor Ros, som samtidige trykte Beretninger hjemle ham, og som ogsaa endnu bevarer sig i Folkemunde. Sköldberg siger kort og godt: „Han var en uendelig god Husbonde, saa at, hvis nogen af hans Tjenestefolk og Underhavende ei havde det godt under ham, saa var det visseligen deres egen Skyld."

*) Ved Folketællingen i Aarhundredets Begyndelse, der rigtignok som bemærket var de norske Jernværkers mest glimrende Periode, fandtes ved Bærums Jernværk og det samme tilhørende Fossums Hammerværk 129 Familier, bestaaende af 664 Mennesker.

Labbeharven.

(Af C. T. Christensen.)

Den hele Klasse af Redskaber, som gaar under forskjellige Navne af Exstirpatorer, Skarifikatorer og i England under

Fællesnavnet Grubbers, kunne vi hos os vistnok mest betegnende kalde Labbeharver. Eftersom Jordbrugerne mere og mere indsee Vigtigheden af Jordsmonnets tilstrækkelige og hensigtsmæssige Bearbeidning, saavel for at gjøre det skjørt i tilstrækkelig Dybde, som ved bestandig ny Lufts Tilstrømning at forberede og befordre Opløsningen af saavel anorganiske som organiske Stoffer i deres Overgang til tjenlig Plantenæring, i samme Forhold har ogsaa Indførelsen og Brugen af Redskaber, omtrent svarende til vore Labbeharver, overalt udbredt sig. At dette Slags Redskaber ere de tjenligste, ja under mange Forhold de eneste, der ret tilgavns kunne befrie Jordsmonnet fra Ugræs, gjør dem ogsaa saameget nødvendigere for ikke at sige uundværlige. Da imidlertid den Form, som Labbeharver paa de fleste Steder hertillands fortiden har, i flere Henseender ikke er den ønskeligste, saa kunde maaskee nogle Vink om disse Redskabers rette Afbenyttelse og bedre Konstruktion bidrage til, at de med Tiden mere udbredes og undergaae gavnlige Forandringer.

Det er med Rette anseet af Vigtighed ved Bearbeidningen af Jordsmonnet, at dette, i den Tid det er under Dyrkning, idetmindste en Gang aarlig vendes, og ligesom dette Arbeide rigtigst udføres om Høsten, saaledes iværksættes det fuldkomnest med Plogen. At man da altid paaseer, at Plogen stilles saa dybt som Jordsmonnets Natur og Underlaget gjør det muligt og tilraadeligt, er i sin Orden, for paa denne Maade at sørge for et dybt Jordsmon; men naar Plogen har forrettet dette vigtige Arbeide for os, saa ville vi, under de fleste Forholde, kunne lade den i Ro ved den øvrige Deel af Bearbeidningen og dertil betjene os af forskjelligdannede Labbeharver efter de forskjellige Diemed.

Den Evne, Vandet har til at udvide sig ved dets Overgang til Iis, er som man veed Aarsagen til den høist gavnlige Indflydelse, som Frosten har paa den vel afgrøftede og omhyggeligt høstpløiede Ager, en Virkning, som især indtræder tidligt om Vaaren, naar Jordsmonnet fryser om Natten og atter optiner næste Dag, hvorved altsaa Forvittringsprocessen og de deraf følgende Opløsninger i ualmindeligt Mon paaskyndes; men ingen tænksom Landmand nedpløier denne saaledes skjørnede Jord, uden, at han kan forudsee at faae Tid til atter at oppløie den førend Ageren tilsaaes, et Arbeide, der, med et Redskab som Plogen, tager betydelig Tid bort og dog gjøres ufuldkomment, naar derimod en Labbeharv, som til denne Hensigt er forsynet med temmelig store og stærkt konvexe Labber eller Skjærer, der netop er paa sin rette Plads til Besparelse af over det halve Arbeide og dette Arbeide bedre udført. — Paa samme Maade forholder det sig ogsaa med Bearbeidningen af Brakken til Vintersæd. At der kan gives Agre eller Forhold, hvor flere gjentagne Pløininger kan være den rigtigste Behandlingsmaade, kan ikke bestrides; men jeg holder mig forvisset om, hvad ogsaa egen mangeaarig Erfaring har bekræftet, at en gjentagen Brug af Labbeharven til forskjellig Dybde og i forskjellige Retninger i Almindelighed vil fuldende Bearbeidningen af Braklandet paa det Fuldkomneste og med betydelig Besparelse af Arbeide og Tid. — Et andet vigtigt Arbeide, som paa det bedste udføres med Labbeharven, er Gjødningens Indlemmelse i eller Blanding med Jordsmonnet. De gavnlige Virkninger af at faae den paaførte Gjødning blandet ret inderlig med Agerjorden i den Dybde, som efter Omstændighederne maa ansees for den passende, altsaa noget dybere paa de løse og sandige Agre og mindre dybt paa de lerholdige, disse gavnlige Virkninger ere af Erfaringen tilstrækkelig bekræftede, samt at Gjødningen virker saameget bedre og kan drøies saameget længere, i jo finere Tilstand den nedbringes. Naar man altsaa, efterat den paaførte Gjødning er ligelig fordeelt med Haandredskaberne, lader den en eller to Gange overkjøre med Rulleharven for at pulverisere den, saa kan man nedbringe den i Jorden med Labbeharven, stillet til den for Tilfældet attraaede Dybde. — Overfares derefter Ageren, med nogle Dages Mellemfrist, atter med Rulleharven og derefter Labbeharven, saa kan man ved et skjønsomt Brug, vexelviis med disse to ypperlige Redskaber, opnaae en Skjørning, Rensning for Ugræs og Blanding af Gjødningsstoffene, der Intet lader tilbage at ønske.

En Nuance i Bearbeidningen, som endnu hos de Allerfleste i vort Land er overseet, maa jeg berøre, da den netop her finder sin rette Plads. Denne bestaar deri, at Jorden stærkt sammentrykkes med tunge Tromler eller Ruller, hver Gang den er skjørnet ved Labbeharv eller lignende Redskaber. Denne Praktik, som altid iagttages af de bedre Landmænd i Skotland, har tvende væsentlige Fordele, nemlig først at holde paa Fugtigheden saameget som muligt og dernæst at bringe samtlige Jordbestanddele i nær Berørelse med hverandre, som er absolut nødvendigt, for at de chemiske Vexelvirkninger i fuldt Maal kunne fremkaldes og foregaae, — Virkninger, der ville blive en ligefrem Følge af den tilstrømmende friske Luft med sit uafbenyttede Surstof i Forbindelse med det forandrede Leie, hvori samtlige Bestanddele ere komne til hverandre, naar Processen understøttes af den fornødne Fugtighed. Men for at denne Sammenpresning af Jorden i tilstrækkelig Grad skal kunne opnaaes, maa den iværksættes med meget tunge Tromler, helst af støbt Jern. De Tromler, som fortiden ialmindelighed benyttes hos os, ere til dette Diemed altfor lette. I Skotland har man ved sammenlignende Forsøg overbevist sig om, at en Ager, som paa denne Maade bliver behandlet, viser en, som oftest, større Frugtbarhed end den Ager, hvorpaa den stærke Tromling undlades, og Praxis er derfor altid at lade deres svære Tromler, som oftest saa tunge, at der bruges to Heste for at trække dem, følge umiddelbart efter ethvert skjørnende Redskab.

Endnu maa anføres om Brugen af Labbeharven ved Bearbeidning af Bakker, hvor den kan anvendes med stor Fordeel istedetfor Plogen. Ere Bakkerne nemlig noget steile, saa at man nødes til at pløie dem paatvers, saa væltes altid Jorden nedad, og har man ikke en hensigtsmæssig Vendeplog, som, ved at anstilles ved Enden af Ageren, kan pløie til begge Sider, saa maa Plogen gaae ledig tilbage for at paabegynde en ny Fure, men hvorved megen Tid tabes. Istedet herfor kan man forrette dette Arbeide med en dertil indrettet Labbeharv, som i dette Tilfælde neppe bør have mere end 3 Labber, hvilke maa være store og stærkt ophøiede. Ved at kjøre en saadan Labbeharv paatværs i Bakken, væltes Jorden ikke synderlig nedad og da der tages mere end Bredden af to Plogfurer af Gangen, saa spares herved meget Arbeide.

I foranstaaende Tegning er Labbeharven fremstillet i dens simpleste Form med kuns tre Jern. Disse ere her givne den Dannelse, som anvendes til at udrive Ugræs af Jorden, idet Jernene nederst have en Flade omtrent som en Gaasefod. Skal Redskabet derimod bruges i den Hensigt at nedbringe Gjødning eller for at skjørne Jorden, da maa der bruges temmelig store og stærkt ophøiede Labber. Disse kunne enten være løse og indrettede til at paaskrues, eller de kunne være fastsmedede til egne Jernlægge, som indsættes i Træværket i de andres Sted. Man kan saaledes have forskjellige Slags Jern at indsætte i det samme Træværk efter de forskjellige Formaal man har for Redskabets Afbenyttelse. Det Hovedsagelige er imidlertid, at Jernene ere stærkt fremadbøiede, saaledes at alle Slags Rødder og Ugræs kan glide opad og komme til Overfladen for at samles og bortføres og dernæst, at de ere en 15 a 16 Tommer høie, saaledes at man, ved at stille Hjulet paa Aasen høiere op, kan faa Redskabet til at gaae dybere ned i Jorden, ligetil 10 a 12 Tommer, hvis Underlaget tillader det og saadant forresten ansees ønskeligt. Manglerne ved vore almindelige Labbeharver, som bestaa i, at Jernene ere for korte og staae ret op og ned, ere paa denne Maade rettede. For at Hjulet kan have Magt til at regulere Redskabets Gang, maa det have en Bredde af 4 til 8 Tommer, efter Jordsmonnets Beskaffenhed. Paa løsere Jordsmon bredere Hjul og omvendt. Afstanden mellem de to bagerste Jern er 20 til 24 Tommer. Der er somoftest anbragt Huller i forskjellig Afstand, hvori man efter Behag kan fastskrue dem. Ønsker man, at en saadan Labbeharv skal arbeide til en større Bredde, saa gjøres Træværket forholdsviis bredere og der indsættes da, altid i to Rækker, fem, syv eller ni Jern, saaledes ordnede, at ethvert af disse danner en egen Fure.

At gaae mere i det Enkelte med Redskabets samtlige Dimensioner, maa paa dette Sted ansees ufornødent, da vore Landmænd have Skjønsomhed nok til at give enhver Deel den Styrke, som den, efter Jordsmonnets og Forholdenes Natur, tiltrænger. (Polytekn. Tidsskr.)

Madame Berghi Mamo.

Denne Dame er for Dieblikket den fornemste Personlighed ved den italienske Opera i Paris, og uden Tvivl er hun Nutidens mest mærkværdige dramatiske Sangerinde. Der er Grund til at vente, at hun i næste Saison vil fremtræde paa den „kongelig-italienske Opera;" et Par Ord om hendes Karriere vil derfor vel kunne interessere vore musikalske Læsere.

Hendes Stemme er en Kontra-Alt, en Stemme, som sjelden findes udviklet til nogen Grad af Fuldkommenhed, og endnu sjeldnere findes forbunden med Talent og musikalsk Dannelse. — Paa den italienske Scene er den følgelig altid særdeles søgt.

Den sidste dramatiske Kontra-Alt-Stemme, der har ladet sig høre i London, var Albini; siden hun trak sig tilbage fra Scenen, ere mange Roller enten blevne udførte paa en mindre tilfredsstillende Maade eller ogsaa ere de aldeles lagte tilside. — Disse Roller har nu Madame Berghi Mamo gjenoplivet og det med en Eklat, som neppe overtræffes af hendes talentfulde Forgjængerindes Triumpher. Madame Berghi Mamo er omtrent 25 Aar. Hendes Biographi er ikke synderlig Andet, end en Række af stedse mere og mere glimrende Triumpher.

Adelaide Berghi er født i Bologna eller i Omegnen af denne By. — Hendes Familie var ikke musikalsk og heller ikke formuende, saaat hun voxede op uden at modtage nogensomhelst musikalsk Underviisning. Hun var af Naturen udstyret med disse skjønne Gaver, som Underviisning (endskjønt den vistnok kan uddanne dem) ikke formaar at meddele. — Da hun var omtrent 15 Aar, traf det sig, at hun kom med i et musikalsk Selskab i Bologna, hvor hun bidrog til Aftenunderholdningen ved at synge en Arie af Vaccais „Romeo e Giulietta" med saamegen Ynde og Følelse, at hun tildrog sig den berømte Kontra-Alt-Sangerinde Madam Futa's Opmærksomhed, der blev i den Grad henrykt over hendes ukunstlede Talent, at hun omfavnede hende, forudsagde hende, at hun engang i Tiden vilde blive en stor Kunstnerinde og overtog hendes Underviisning i Musik. — To Aar efter gjorde hun en saa heldig Debut i Urbino i „Giuramento" af Mercadante, at hun tiltrak sig Direktørernes Opmærksomhed. I Løbet af det følgende Aar modtog hun Engagementer til Modena, Rimini og andre Stæder i det nordlige Italien, hvor hun optraadte i forskjellige Kontra-Alt-Partier, fornemmelig „Orsinio i Donizettis Lucretia Borgia. Det var i denne, hertillands fra Albinis glimrende Udførelse saa velbekjendte Rolle, at hun feirede sin første Triumph. Hun reiste derfra til Malta, hvor hun opholdt sig i 3 Aar, i hvilken Tid hun udførte alle de til det moderne italienske Repertoire henhørende Roller, der egnede sig for hendes Stemme. Paa denne Tid var hendes Ry udbredt over hele Italien, og i Aaret 1851 blev hun engageret til Neapel, hvor hun optraadte i San Carlo i „Cerentola." Hun blev strax det neapolitanske Publikums Afgud, idet hun udførte „Zingaras" Parti i „Trovatore" af Verdi, ikke mindre end 74 Gange efter hinanden.

Da hun tog Afsked med Neapel i Januar forrige Aar, efter at have til Benefice for sig selv udført „Trovatore," nød hun en saadan Triumph, som man kun kan nyde i Italien. — I Triumph blev hun bragt fra Theatret til sin egen Bopæl, Theatrets Orchester og Kor gav hende en Serenade midt under Mængdens Applaus; Aviserne vare overfyldte med Sonnetter til hendes Ære, hvor der, af hvilken Beskaffenhed end Poesien muligens kan have været, i det Mindste ikke var Mangel paa Enthusiasme.

Det er intet Under, at disse Sydens Børn ere tilbøielige til at gyse over vore nordlige Breddegraders Kulde. Imidlertid forsone de sig snart med John Bulls Mangel paa Enthusiasme i Betragtning af hans vægtige Pung og den Beredvillighed, han viser til at aabne den.

Madame Berghi Mamo.

Sidste Vaar reiste Madame Berghi Mamo til Wien, hvor hun nød den mest smigrende Modtagelse. — I Sommerens Løb besøgte hun Livorno og Florentz, og det var mens hun sang i denne By, at hun modtog den Indbydelse, der bragte hende til Paris. Der har hun bragt „Trovatore" i høieste Mode ved den italienske Opera og Direktøren Hr. Ragari, forstaar saa vel at vurdere hendes Betydning for Theatret, at han har været klog nok til at fornye Engagementet for adskillige Saisoner endnu. Hr. Gyve, have vi hørt, skal søge at faa hende engageret for Coventgarden, hvor hun imidlertid kun vil kunne optræde et Par Maaneder i Løbet af næste Saison, saasom hun strax efter er engageret for det keiserlige Theater i Wien. Madame Berghi Mamo er smuk og tiltrækkende. Hun er ikke alene en fuldendt Sangerinde, men ogsaa som Skuespillerinde besidder hun stor Ynde og Talent. Hendes Stemme er en reen Kontra-Alt, riig og af usædvanligt Omfang, $2^1/_5$ Oktaver, og hun forstaar til en saa stor Fuldkommenhed at lade sin Brystetemme gaae over i Falsetto, at Overgangen neppe er bemærkbar.

Mens hun opholdt sig i Florentz, hørte Rosini hende synge i hans egen „Cerentola" og ødslede saaledes med Lovtaler paa hende, at hun tog Mod til sig, til at udbede sig et Par Linier af hans egen Haand, og rakte ham et Stykke Nodepapir. — Denne berømte Mester nedskrev da extempore en Melodi for Violin og Piano. (The Illustr. Lond. News.)

Af Lamartines „Tyrkiets Historie."

XV.

Munken Djerdjis, der høit oppe fra sit Klosters Terrasser beskuede Karavanens Leir i Dalen under dets Mure, blev opmærksom paa et Barns Skjønhed, der sad paa Jorden og hvem lette, svømmende Skyer, ligesom en Solskjærm paa en Himmel i Flammer, syntes af sig selv at beskygge mod Solens Brand. Hvad enten han nu følte sig tiltrukket af denne Barneskjønhed eller han ønskede at underholde sig om Fædrenelandet med Landsmænd, lod Munken i sit Navn Karavanens Anførere tilbyde Gjæstfrihed. De stege op i Klosteret, men paa Grund af hans unge Alder vovede de ikke at medtage Mahomed. Da de havde taget Plads foran Maaltidet, som man havde beredt for dem, mærkede Munken Djerdjis Barnets Fraværelse og forlangte at det skulde bringes op. Aboutaleb undskyldte sig paa Grund af hans Ungdom. „Hvilken end hans Alder er," udbrød en af Araberne af Følget, idet han reiste sig for at hente den Faderløse, „er Abdelmotalebs Sønnesøn den Ære værd Du vil vise ham."

Munken Djerdjis modtog ham med Omhed. Hans christne Tro havde ikke ganske udslettet i ham hans Stammes nationale Overtro. Han opdagede et Tegn under Halsen, mellem Mahomeds to Skuldre, et Tegn, som Araberne betragte

som Varslet om store Skjæbner. Han henvendte en Mængde Spørgsmaal til Barnet og forbausedes over Svarenes Fiinhed og Kløgt. Karavanen gjorde et langt Holdt under dette gjæstfrie Klosters Mure. Munken benyttede uden Tvivl de lange Underholdninger med Sønnen af en berømt Race til at nedlægge i denne modtagelige frugtbare Sjæl Spirerne til en aandigere og renere Lære end Mekkas plumpe Overtro. Han stolede paa Tiden og paa Barnets tidlige Udvikling, for at bringe dem til Modenhed. Da Aboutaleb paany begav sig paa Veien, sagde Djerdjis til ham i en Tone, der paa eengang var prophetisk og faderlig: „Reis! Før din Brodersøn efter endt Reise tilbage til hans Fædreland; vaag over ham med Omhu og fremfor alt hold ham fjern fra Jøderne! Skulde de opdage visse Tegn, som jeg selv har opdaget, ville de ikke undlade at gjøre Anslag mod hans Liv. Viid at Fremtiden har store Ting i Forbehold for din Broders Søn.

Alle arabiske Historieskrivere stemme overeens i Fortællingen om dette første Møde og om senere Møder mellem den unge Araber og den christne Munk i Syriens Kloster. Det blev Udgangspunktet for Arabiens Prophets Drømmerier som for hans fremtidige Mission. Koranen er øiensynlig Væxten i hans Aand af den Evangeliets Sæd, der af Orkenens Vind i Forbifarende kastedes i hans unge Sjæl.

XVI.

Denne Underholdning med Munken gav Aboutaleb en hemmelig Ærbødighed for sin Brodersøn. Han førte ham tilbage til Mekka. Den unge Mand vakte ikke mindre Beundring ved sin Aands tidlige Modenhed, sin Sjæls Adel, sit Levnets Reenhed end ved sit Aasyns Skjønhed og Majestæt. Han søgte Oldingernes og de Vises Samtale; han flygtede for de unge Coraiters letfærdige Sæder, for deres Beruselser, deres Udskeielser. Alene paa Høiene og i Mekkas Omegns steenrige Dale overveiede han disse Tanker, der blot komme til os i Eensomheden og som lade os finde bittert hvad Mængden finder sødt. Det er sandsynligt, at disse den vordende Prophets Tanker, som dengang ingen Fortrolig havde, alle dreiede sig om en Reform i hans Landsmænds plumpe, afgudiske Religion. Den Revolution han skulde bevirke var ikke, som man har troet, ganske uforberedt eller uanet mellem Araberne. Den gamle Læres lave Overtro begyndte at oprøre de mere tænksomme Coraiter. Skikkene stode endnu ved Magt, Troen vaklede. I modsat Fald vilde Mahomed have bukket under, hans Genie være hvilket det vilde. En Mand, bestemt til at seire, er blot det levende Indbegreb af en Inspiration, der gaar gjennem hele hans Tids Aand. Han er lidt forud for sin Tid, derfor forfølger man ham, men han giver alt hvad der bevæger sig i den Udtryk og derfor følger man ham. Derfor er ogsaa en Mands Hæder med Rette hans Samtids Hæder. Man opdager Sporene af denne Forlængsel efter en fornuftmæssigere og mere renset Religion i Coraiternes Lokal-Historier ligefra deres fremtidige Reformators første Levaar. Bespottelser mod deres forbrugte Guder hørte til Dagens Orden.

XVII.

En Dag da Mekkas fire første Vise Waraca, Othman, Obaydallah og Zayd med Foragt saae Folket høitideligholde en af deres Afguders Fester, gik de tilside og sagde mellem hverandre: „Coraiterne vandre paa en daarlig Vei; de have fjernet sig fra Abrahams rene Religion. Hvad er dette for en foregiven Guddom, til hvem de ofre, og omkring hvilken de anstille høitidelige Processioner? En magtesløs Blok af Steen, døv og stum, ude af Stand til at gjøre hverken Godt eller Ondt. Alt dette er kun Løgn. Lader os søge Abrahams, vor Faders, rene Religion, og lader os, for at gjenfinde den, forlade vort Fædreland, dersom det er nødvendigt, og gjennemreise fremmede Lande."

Waraca, der allerede var alderstegen, gjaldt for Meccas Lys. Han var Coraiternes Orakel, den lærdeste og mest belæste blandt Araberne; han havde pleiet Forbindelse med Jøderne, han havde læst deres hellige Bøger, han havde af dem laant Ideen og Forventningen om en Messias, en Aabenbarer, forudbestemt til at gjenføde Menneskeaanden; han kjendte ligeledes Evangeliet, talte med Ærbødighed om Christendommen og døde senere selv som Christen.

Othman, rugende over de samme Tvivl, de Religioners Dødskamp, der have tabt vor Tiltro, svævede længe i Uvished, antog en kort Tid Mahomeds Reform, for derpaa atter at fornægte den og hengive sig til Christendommen.

Zayd, der var mere utaalmodig efter at finde Sanheden end hans tre Venner, brød offentlig enhver Pagt med sit Lands Religion, bespottede med Djervhed Coraiternes Guder og havde isinde at reise til fremmede Lande for der at raadspørge de Vise. Hans Familie lod ham med Magt holde tilbage i Mekka, bevogtet af Hustruen Saphya. Han led og jamrede under den Tvang, man underkastede ham. Man hørte ham stundom med Ryggen lænet til Templets Muur sige med Bitterhed til den ukjendte Gud, som rystede hans Samvittighed: „Herre, dersom jeg vidste, paa hvilken Viis Du vil tjenes og tilbedes, vilde jeg adlyde Din Villie, men jeg er uvidende derom!" Han kastede sig derpaa ned med Ansigtet mod Jorden og vædede den med sine Taarer. Han forkyndte ikkedestomindre Skaberens Eenhed. Man spærrede ham inde i et Telt paa en ubeboet Høi i Stadens Omegn. Han slap ud, tog Flugten mod Tigris, naaede Syrien, saa Munken, der i Aboutalebs Brodersøn havde propheteret en vordende Messias for Araberne, vendte tilbage til Mekka for at slutte sig til hans Sag, men døde underveis, dræbt af de afgudiske Araber.

XVIII.

Paa samme Tid levede i Mekka i en Bod paa Høien Marwa, Metal-Haandværkernes Kvarteer, en Guldsmed ved Navn Djaber, Græker af Herkomst og Christen af Religion. Mahomed indfandt sig ofte i denne Guldsmeds Bod. Han havde hyppige og lange Underhandlinger med ham, hvis i Hemmelighed indhyllede Gjenstand ikke kunde være nogen anden end Christendommens Læresætninger og Moral, en Lære, mod hvilken den unge Philosoph heldede ligesom hans fire Venner. Hvorvel Underholdningen var møisommelig mellem den græske Haandværksmand, hvis Kundskab i det arabiske Sprog kun var ringe, og Coraiten, der ikke kunde Græsk, lod Mahomed sig dog ikke afskrække af denne Hindring og tilbragte Timer og Dage i denne Christens Selskab.

Denne hyppige Omgang, der senere blev bemærket, gav Anledning til den Anklage mod ham, at han intet havde undfanget selv, men havde ladet Koranens Forskrifter nedskrive af Guldsmedens Haand. Han besvarer denne mere eller mindre sandsynlige Formodning paa en indirekte Maade ved dette Vers af sin Bog:

„De sige, at en fremmed Mand belærer Mahomed, uden at betænke, at denne Fremmede blot taler et barbarisk Tungemaal og at Koranen er skrevet i det korekteste og reneste arabiske Sprog."

Men medens den unge Mand i fremmede Kilder øste Nabo-Nationernes religiøse Philosophi, Mager i Persien, Hebræer i Judæa, allerede Christne i Syrien og Abyssinien, hengav han sig paa samme Tid med sit Lands Digtere og Lærde til de Studier, der udfordredes for, naar Tiden kom, at give sine Tanker det nationale Ords Eiendommelighed, Styrke og Reenhed. Han vidste, at Sandheden, for at trænge gjennem til Alle, maa sees i et Speil, der gjengiver den paa engang klar, lysende og indtrængende som Straalen i Vandet. Det arabiske Sprog, saameget renere i Orkenen som det var mindst fordærvet ved Berørelsen af fremmede Tungemaal, frembød paa denne Tid for den ny Troes Prophet et beundringsværdigt Redskab til at gjøre sin Lære forstaaet og udbredt. Koranen er endnu dette Sprogs mest fuldendte Typus. Det har intet erhvervet, intet tabt siden hine Dage; det synes at have forstenet eller metalliseret sig under Koranens Forfatters Rør-Pen.

XIX.

Han synes paa denne Tid ikke at have arbeidet mindre paa sit Hjertes Udvikling end paa sin Aands. Hans Skjønhed, hans Beskedenhed, hans Udelukkelse fra den coraitiske Ungdoms profane Glæder, hans flittige Besøg i Templet for at holde Bøn, hans Ærbødighed for Alderdommen, hans Opmærksomhed for at opfange de Vises Ord, hans sønlige Kjærlighed for sin adopterede Fader Aboutaleb, hans agtelsesfulde Hengivenhed for denne Farbroders Sønner, hvis

Frugtvase, bestemt for Pariser-Udstillingen fra Juveleer Tostrup i Christiania.

Gjæst han var uden nogensinde at stille sig paa lige Trin med dem, hans Smag for Eensomheden, hans Drømmerier — Skyer, under hvilke han ligesom tilslørede sin Aands glimrende Storhed — og endelig en Veltalenhed, som aldrig overskred sin Grændse, som blot talte, naar den blev adspurgt, men som mere strømmede fra Sjælen end fra Læberne og som besad den Gave at overbevise Andre, fordi den allerede var en Overbevisning i ham selv, alle disse Fødselens, Legemets, Aandens, Charakterens Fortrin, der agtes overalt, selv hos Barbarerne, vendte Mekkas Dine mod Aminas Moderløse og vandt ham Agtelse og Hengivenhed. De tilvendte ham fremfor alt en rig og anseet Kvindes Hjerte i Mekka, kaldet Kadidje eller Khadidjah.

XX.

Kadidje, Datter af Khouwalid, Overhoved for en af de fornemste Huse blandt Coraiterne, var Enke. Hendes Fader og hendes første Huusbond havde efterladt hende Rigdomme, som hun efter deres Exempel gjorde frugtbringende i Handel med Syrien. Hendes Karavaner gjennemreiste Orkenen. Hun søgte en klog og tro Forvalter for at betroe ham Bestyrelsen af sine Forretninger og Anførselen af sine Karavaner. Hun vilde sikre sig hans Iver ved at tilstaae ham en Part i Gevinsten og saaledes gjøre ham interesseret i Forretningernes heldige Gang. Hun hørte overalt Aboutalebs Brodersøn rose; hun tilbød ham denne Tillidspost i sit Huus. Muligt at Aminas Søns høie Herkomst, Ungdom og Skjønhed, ikke mindre end hans Dyder, paa denne Tid lod Kadidje fatte det ubestemte Haab, engang i Tiden at knytte den unge Mand til sig med endnu fastere Baand. Selv var hun dydig, skjøn og endnu ung og kunde saaledes, efter at have prøvet Mahomeds Charakteer, tænke paa at hæve ham til sin anden Ægtefælle.

XXI.

Dette være nu som det vil. Mahomed, der brændte af Længsel efter at besøge ubekjendte Lande, hvorfra de hebraiske og christelige Troessætninger, saa rige paa Tillokkelser for hans Sjæl, henførtes til Orkenen, modtog med Taknemmelighed Kadidjes Tilbud. Hun stillede ham fra først af under Overopsyn af en af sine Tjenere, ældre i Aar og Erfaring, kaldet Maycara, og betydede den unge Mand, at han havde at følge dennes Raad. De førte lykkelig Kadidjes Karavaner til Damask, til Aleppo, til Antiochien, til Jerusalem, til Beryte, til Palmyra, til Baalbeck og til alle det arabiske eller romerske Syriens blomstrende Stæder. De solgte der til høie Priser Indiens fine Stoffer og Perler, hvormed Kadidje havde ladet sine Kameler. De ladede dem for Hjemreisen med de Gjenstande, der ere mest søgte af Araberne, som paa Pilegrimsvandringernes Tider kom til Mekka og indkjøbte Forraad for deres Telte. Denne Tuskhandel forskaffede Kadidje nye Skatte. Da hun udspurgte Maycara, sin høit betroede Tjener, om Mahomeds Færd, talte denne om sin unge Ledsager som om et Væsen velsignet af Gud, og som Englene undervejs beskyttede med deres Vinger mod Solens Brand. Han fortalte sin Herskerinde, at Mahomed havde gjort Holdt ved Foden af et christent Kloster, hvis Forstander (allerede fra tidligere Dage den unge Mands Ven) havde, ligesom han, Tjeneren, været Vidne til den særegne guddommelige Beskyttelse, han var Gjenstand for, saa at Skygge sendtes ham naar han attraaede den. Munken, tilføiede Maycara, forudsagde denne unge Mand store Skjæbner. Han vilde blive, sagde han, Arabiens Apostel.

Disse Ord af den christne Munk til Kadidjes Tjener godtgjøre tilfulde, at Djerdjis og Mahomed paany havde underholdt hinanden om hellige Ting, og at Munken, henrykt over sin Discipels Sindsretning, havde troet i ham at see Christendommens Udbreder i Orkenen og havde forkyndt ham for sine Landsmænd som saadan.

Hvad Mahomed selv angaar, var hans Sjæl mere opfyldt af de religiøse Sandheder, han havde samlet paa sine Reiser, end af sin Part af de Skatte, han bragte tilbage til sin Herskerinde. Kadidje fandt imidlertid ikke længer denne Part tilstrækkelig for sin Taknemmelighed. Hendes unge Tjeners tidligt udviklede Dyder, hans Fortjenester og den Maade, hvorpaa han havde varetaget hendes Tarv, havde forvandlet hendes Agtelse for Mahomed til Hengivenhed og Beundring. Den christne Munks Prophetier føiede til den Kjærliged, hun allerede bar til ham, det Trylleri, der ligger i Anelsen om Storhed. At blive Dens Ægtefælle, i hvem Himlen forkyndte noget endnu ukjendt Guddommeligt, syntes den unge Enke det samme som om at faae en Part i et overnaturligt Væsens Guddommelighed. Kjærlighed hjalp paa Miraklet og Miraklet paa Kjærligheden.

XXII.

Efter arabisk Skik vovede hun ikke selv at tale til ham om sine Følelser. Hun lod ham bringe Budskab gjennem en Olding af sit Huus. Her ere de Ord, hun lod ham sige:

„Min Fætter! Det Slægtskab, der finder Sted mellem vore to Familier, den Agtelse, der i din tidlige Alder omgiver Dig, din Kløgt og Troskab i Anførselen af mine Karavaner, have vakt Ønsket hos mig om at tilhøre Dig."

Mahomed, stolt over en saa høi Lykke, vovede imidlertid intet Svar at give, uden sin Farbroder Aboutalebs og sine Fætteres Minde. Aboutaleb saa i denne Forening sit Huses Hæder og sin Brodersøns Lykke. Han gik til Kadidjes Fader og forlangte hans Datters Haand. Han paatog sig selv at udbetale Prisen for Kadidjes Enkelod. Han forsamlede i et Gjæstebud alle Høvdinger for de fyrgetyve mægtigste Huse i Mekka og forkyndte dem, at Festen fandt Sted i Anledning af hans adopterede Søn Mahomeds Formæling med hans Fætters rige Datter. „Mahomed, min Brodersøn, sagde han til dem, idet han reiste sig op fra sit Teppe, er berøvet Lykkens Gaver, disse Gaver, der ere en Skygge, som farer os forbi og forsvinder, betroet Gods, som man tidlig eller silde maa give tilbage til Jorden; men I kjende Alle hans Dyder og hans høie Fødsel. I vide, at Ingen kan sammenlignes med ham i uplettet Dyd."

Den unge Mand, om hvem man talte saaledes, uden at nogen Indvending reistes i hans Landsmænds Raad, kunde dette være den ubekjendte Søn af en Kameeldriver, som man af Uvidenhed uden Ophør har kaldt ham? Paa denne Viis vare alle Araber, de ringeste som de mægtigste, Kameeldrivere, thi for Alle var Kamelen Tegnet paa Rigdom og relativ Magt. Det er som om man vilde kalde Sønnen af et adeligt Huus i Normandiet eller Storbritannien Sønnen af en Kohyrde, fordi hans Fædres Rigdomme bestaae i Hjorder og Græsgange.

Mahomed og Kadidje, forenede i Kjærlighed men adskilte i Formue, efter Orkenens Skik for det andet Ægteskab, levede i mynsterværdig Troskab. Mahomed vedblev at have for sin Hustru, ældre end han selv, en Søns agtelsesfulde Opmærksomhed i Forening med en Ægtefælles Omhed. Man finder hos den arabiske Historieskriver Abulfeda et naivt og rørende Vidnesbyrd om Ægtemandens samvittighedsfulde Agtelse for sin Hustrues Myndighed. Hans Amme Halima, der havde hørt tale om hans Ægteskab og om hans Rigdomme, kom til ham for at skildre ham sin egen Elendighed og anraabe hans Velgjørenhed for den, der havde rakt ham sit Moderbryst. Mahomed var rørt, men vovede dog ikke at understøtte sin egen Amme med sin Kones Guld. Han henvendte sig selv med ydmyg Bøn til Kadidje for at erholde den forlangte Understøttelse og det var blot med Kadidjes Samtykke han gav den fattige Halima en Hjord af fyrgetyve Faar.

Kadidje skjænkede ham snart en Søn, den Førstefødte, hvem hun gav Navnet Cacim, derpaa to andre Sønner, som kaldtes Tayeb og Tayr, og tilsidst fire Døtre, Rocaya, Zaynab, Oummcolthoum og Fatima. Sønnerne døde i Vuggen. Døtrene levede indtil Faderen optraadte med sin Prædiken og opdroges i hans Tro. Kalifen Othman ægtede de to Søstre, den Ene efter den Anden; den tredie Zaynab blev gift med About-As; Fatima, den Yngste, ægtede Ali, den Yngste af Aboutalebs Sønner og Mahomeds Fættere. Det er fra Fatima alle Muselmænd med grøn Turban nedstamme; de kalde sig nutildags Scherifer og paastaae at have i sine Aarer en Blodsdraabe af de Troendes Prophet.

Hans Ægteskabs ti første Aar udsendte ingen særegen Lysglands over Verden; han levede i Dunkelhed, Betragtning, og Taushed. Mahomed var femogtredive Aar gammel, da Mekkas Indvaanere raadsloge om at nedrive og atter gjenopbygge Kaaba eller Templet, der var nærved at styrte sammen af Ælde og hvis Forfald beklagedes af Pilegrimene. Frombeden drev dem til Værket, Ærefrygten drev dem tilbage. Et romersk Skib, der netop paa den Tid havde lidt Skibbrud ikke langt fra Mekka paa det røde Havs Klipper, kastede op paa Kysten Træ, Jern og en Tømmermand, der var bleven frelst fra Skibbrudet. Man saa i denne himmelske Sendelse af Materialier og en Haandværksmand et Varsel om, at de havde at skride til Værket. Men i det Dieblik Haanden skulde

loftes mod de faldefærdige Mure vovede Ingen at give det første Stød. Endelig tog Walid, frommere eller mere uforsagt end sine Landsmænd, en Hammer og raabte, idet han hævede den for at lade en Side af Muren falde: „Vredes ikke, o Abrahams Gud; hvad vi gjøre, gjøre vi af Gudsfrygt!" Muren styrtede sammen og Walid rammedes ikke af Døden. Imidlertid vilde Coraiterne lade Natten gaae hen, inden de fortsatte Tilintetgjørelsesværket, i den Hensigt at forvisse sig om at ingen guddommelig Hævn vilde straffe Walids formastelige Angreb paa Helligdommen. Om Morgenen traadte han uden Meen ud af sit Huus. Ved Synet af ham beroligedes Coraiterne og fuldendte Nedrivningen. Men da Abrahams sorte Steen atter skulde indsættes i en Side af Muren, gjorde Mekkas første Familier hinanden den Ære stridig at anbringe den. Man greb til Vaaben for at afgjøre Tvisten ved Krig. I det Dieblik Kampen skulde begynde, lagde de Vise sig derimellem og Mahomed, betragtet som den retfærdigste af Alle, blev Voldgiftsmand. Han udbreder sin Kappe paa Jorden, han lægger den hellige Steen paa Stoffet, han rækker de fire Partihøvdinger, hvis Medbeilerskab var nærved at bringe Blodet til at flyde i Templet, hver en Flig af Kappen, og lader dem samtidig hæve Stenen til den Høide, den skal indtage i Muren. Araberne beundrede denne Politik, denne Retviished og Klogt, skjult i en Parabel. Hans Ry forøgedes derved; Cosroes, Konge af Persien, spurgte, da man fortalte ham den Udvei Mekkanerne havde fundet: „Med hvilken Føde nære da disse Mennesker sig?" — „Med Brød af Hveden," svarede man ham. — „Det forklarer Sagen, gjenmælede Kongen. Melk og Dadler give ikke saameget Vid i Panden."

XXIII.

Det var paa denne Tid Mahomed af en Taknemmelighedsfølelse, der senere erhvervede ham af sine kjæreste Disciple, lettede sin Farbroder Aboutaleb Byrden af en altfor talrig Familie, til hvis Forsørgelse hans Midler vare utilstrækkelige. Mahomed samlede Aboutalebs Frænder: „Vor Farbroder er bleven fattig, sagde han til dem, lader Enhver af os tage en af hans fire Sønner." Selv tog han til sig den Yngste, kaldet Ali, og adopterede ham for at erstatte de tre mandlige Børn, som Døden havde berøvet ham. Han bad paa samme Tid Kadidje om at skjænke ham et Slavebarn kaldet Seyd eller Zeyd, hvormed man havde gjort Kadidje en Foræring og som lovede Mod og Forstand.

Mahomed adopterede ham med Kadidjes Minde. Barnet sluttede sig med Omhed til Mahomed. Faderen, hvem Drengen var bleven frastjaalen i Syrien, kom til Mekka for at løskjøbe ham. Mahomed afslog ikke at give ham tilbage. Han lod Seyd komme og sagde til Barnet: „Følg Den af os Du selv vælger!" Foretrækkende den Fader, Velgjerningen havde givet ham, for den Naturen havde givet, fulgte Seyd Mahomed.

XXIV.

Mahomed nærmede sig imidlertid sit etogfyrgetyvende Aar. Hidtil havde ingen Eiendommelighed fremstillet ham for hans Landsmænd som Manden, hvem en Mission er betroet. Men man bemærkede hos ham, hvad Hebræerne havde bemærket hos deres Lovgiver Moses: den stumme Underholdning med sin egen Aand i Ensomheden. Han syntes at flye Mængden og Verdens Larm, for bedre at lytte til Stemmerne i sit eget Hjerte. Under Sommerens Hede trak han sig med sin Familie tilbage til en kjølig Hule i Bjerget Hira tæt ved Mekka. Ofte forlod han om Natten Hulen og forvildede sig omkring paa Høiene og i Dalene omkring Grotten, for at beskue Guds Herlighed, bede og hengive sig til de Tanker, der ledede hans Skridt paa Lykke og Fromme.

Hans Fraværelse forlængede sig Dag for Dag. En sygelig Tungsindighed syntes at nedtrykke ham. Tiden gik, hans Værk var ikke paabegyndt, han følte disse indre Bebreidelser, der forfølge de Mænd, som troe at have en vanskelig Mission at fuldbyrde og hvis Samvittighed foreholder dem deres Tøven, deres Opsættelse. Hans Overbeviisnings Magt var saa stor, at den omtaagede hans Sandser og lod ham høre usynlige Væseners Røster. — „Hil Dig, o Guds Sendebud!" lød det paa Bjergene, ud fra Klipperne, naar han vandrede forbi. Han fortalte Kadidje om disse Røster, Fostrene af hans Extase. Dybt gjennemtrængt af sin Ægtefælles Dyd og Overlegenhed, antog Kadidje som han selv disse Indbildningskraftens Røster for virkelige Røster. Hendes Tro, for hvem hun hendes Hengivenhed for Ægtefællen, udelukkede enhver Tvivl. Hun fandt Aminas Søn dydig nok, hævet nok over andre Dødelige, til at fortjene disse himmelske Meddelser. Hun bestyrkede ham i hans Illusioner ved sin fromme Lettroenhed. Troen paa hans Missions Guddommelighed begyndte i hans Hustrues Hjerte.

Kadidje synes imidlertid stundom at have næret Frygt for, at disse Enthusiasmens Syner kunde hos hendes Ægtefælle være Anfald af en Sygdom, en ond Aands Lokkelser. Man seer Sporene af denne Bekymring efter en af de mærkeligere Syner, som afgjorde Mahomeds offentlige Optræden.

Frugtopsats, bestemt for Pariser-Udstillingen.

I flere Dage har der i Juveleer Tostrups Butik været udstillet en af Sølv forarbeidet Frugtopsats, der nu med det Første skal afsendes til Paris. Dette Arbeide, der er udført paa Tostrups Værksted og hvad det Besværligste derved angaar fornemmelig af ham selv, udmærker sig ligemeget ved sin smagfulde Komposition og de enkelte Deles elegante Udførelse og vil vistnok bidrage til at give Sydlændingerne et bedre Begreb om Nordmændenes Kunstfærdighed, end de før i Regelen besidde.

Opsatsen bestaar, foruden Foden, af tre Afsatser eller Frugtvaseskaaler, der mod Høiden aftage i Vidde og i Forening med en afsluttende Rosenbusk frembringe Udseendet af en Pyramide. Disse Skaale omslynges af Blade og Blomster, den nederste af Kalablade, den midterste af Stokroser og den øverste af Tulipaner, alle af mat Sølv. Skaalerne ere indvendig forgyldte og i deres polerede blanke Kanter afspeile de over og underhængende Blomster sig vidunderlig smukt og vække Forestillingen om en krystalklar Kilde, i hvis Dyb de omgivende Gjenstande synes at hvile. Ideen til dette Kunststykke er Tostrups egen, og selve Arbeidet er ikke udført ved Hjælp af Former, men paa Frihaand, hvilket betydelig har forøget dets Besværlighed, men fremkaldt en fuldkomnere Prøve paa Mesterens Kunstfærdighed.

Opsatsen veier 340 Lod og koster 400 Spd. forsaavidt den maatte blive solgt her i Landet, men vil for Udstillingen ansættes til en høiere Priis, hvilket de med Salget i Udlandet forbundne Udgifter gjøre nødvendigt. Bladene og Blomsterne ere forarbeidede af Mesteren selv og en af hans Lærlinger, medens en Mestersvend har været behjælpelig med det Øvrige. Regner man den hele paa Opsatsen anvendte Arbeidstid til en enkelt Mands Arbeide, saa beløber dette sig til noget over 5 Maaneder.

Foruden Frugtopsatsen sender Tostrup ogsaa til Udstillingen en Altardaase af Sølv, og, forsaavidt han itide maatte blive færdig dermed, en Sølvkaffekande. Altardaasen, der var færdigarbeidet endog før Londoner-Udstillingen, fremstiller paa Laaget Madonna efter Raphael i ciseleret Arbeide, og med en Skarphed og Reenhed i Konturerne, som aldrig vilde kunne opnaaes ved den langt hurtigere Forarbeidning ved Hjælp af Former.

Ogsaa agter han at sende tvende af hans Kone filerede Uhrkjeder, det ene af Guldtraad, det andet af Sølvtraad, hvilke ved sin Reenhed og Jævnhed ikke vække Formodningen om Filering, men om Maskinarbeide.

Norge.

Christiania. Ved kgl. Resol. af 13de April er der af det til Stipendier for i Udlandet at uddanne sig i Forstvidenskaben bevilgede Beløb tilstaaet Kand. philos. P. Chr. Asbjønsen 400 Spd. i to Aar, med Forpligtelse til efter Hjemkomsten, om forlanges, at træde i Statens Tjeneste saasom ved at overtage Bestyrelsen af offentlige Skove eller ved at give theoretisk eller praktisk Veiledning i Forstfaget.

— Ved kongelig Resolution af s. D. er det bestemt: 1) At Korvetten Ellida og Skonnerten Uller udrustes fra 1ste Juni d. A., førstnævnte til et Øvelsestogt paa 12 Uger for Søkadetterne, sidstnævnte i samme Tid til Øvelse for Lærlingerne af sømilitære Korps; 2) at Dampfartøiet Gler udrustes for at afgaae i den første Halvdeel af Mai Maaned som Observationsfartøi i de finmarkske Farvande; 3) at Dampkorvetten Nidaros klargjøres paa Hortens Værft for om paafordres at benyttes efter nærmere Ordre; 4) at en Bataillon Skjærgaardsfartøier, bestaaende af 2 Divisioner Kanonchalupper, 1 Division Bombekanonjoller, samt Bugserdampfartøiet Vidar, udrustes ved Hortens Værft fra Medio Mai Maaned til Exercitie i en Tid af en Maaned.

— Ved kgl. Resol. af s. D. er Strandsidder Johan Peter Johansen af Aafjords Pstg. meddeelt Medaillen for Borgerdaad i Sølv samt derhos af Statskassen en Pengebelønning, stor 15 Spd., for med egen Livsfare at have reddet flere Mennesker fra at drukne.

— Ved kgl. Resol. af 28de Marts sidstleden er det bestemt, at der af det af Storthinget til Understøttelse for duelige Haandværkere, der i Udlandet ville uddanne sig i deres Fag, bevilgede Beløb, naadigst tilstaaes følgende Haandværkere Reisestipendier, nemlig: 1) Rørlægger C. Blunch 100 Spd.; 2) Xylograph H. P. Nissen 100 Spd.; 3) Malersvend H. W. Olsen 50 Spd.; 4) Træskjærer O. O. Glosimodt 100 Spd.; 5) Træskjærer O. J. Laulo 100 Spd.; 6) Instrumentmagersvend A. Hansen 100 Spd.; 7) Maskinist P. Norbech 150 Spd.; 8) Tømmersvend H. J. Hellesen 100 Spd. 9) Malersvend J. Knudsen 100 Spd.; 10) Graver B. L. Bergslien 100 Spd.; 11) Sadelmagersvend P. O. M. Møller 100 Spd. Alle af Christiania; 12) Uhrmager C. O. Nordal af Fets Prstg. 150 Spd.; 13) Malersvend O. M. Knudsen af Christianssand 75 Spd.; 14) Farvermester N. H. Schjølberg af Throndhjem 100 Spd.; 15) Korpsbøssemager T. L. Døving af Kongsvinger 100 Spd.; 16) optisk og physisk Instrumentmager U. F. Krog af Bergen 200 Spd.; 17) Mekanikus J. Olsen af Vaale Pstg. i Jarlsbergs og Laurvigs Amt 75 Spd.; 18) Snedkersvend A. J. Stausland af Christianssand 100 Spd.; 19) Snedkersvend L. Elholm af Bergen 100 Spd.; 20) Snedkersvend N. O. Hagen af Throndhjem 100 Spd.; 21) Smedesvend H. J. Olsen af Christianssand 100 Spd.; 22) Forgylder og Modellør P. M. Cold af Bergen 100 Spd.; 23) Vaabensmed O. M. Hjelmeland af Ladviks Præstegjæld nordre Bergenhuus Amt 100 Spd.

— Korpslæge de Besch er antagen til Medicinalrevisor for den militære Lægestat.

— Finantsdepartementet har beskikket Protokolsekretær S. C. O. Bull til Stempletpapiirforvaltningskommissær (med 200 Spd. i aarlig Løn) istedetfor tidligere Fuldmægtig Schladermund.

— Byens Banker have forhøiet Vexeldiskontoen til 5 pCt.

— I de ti forløbne Uger, som endte med 11te Marts d. A., har Jernbanens Indtægter overskredet de tilsvarende Uger i f. A. med 1626 Spd. 2 ß. for (4062) Passagerer og med 2249 Spd. 88 ß for almindelig Varetransport, men derimod været 4196 Spd. 74 ß. mindre hvad Tømmertransporten angaar. — Passagerbefordringen ligetil Eidsvold er atter begyndt.

— OHrr. Carl Hansen og Fr. Chr. Schübeler bekjendtgjøre, at de agte om kort Tid i Forbindelse m. Fl. at forelægge Almeenheden en Plan til Aktietegning i den Bedrift at tilberede norsk Fiske-Guano, samt at de i Midten af Mai venter til Christiania et Parti af det nye Gjødningsstof, hvorpaa Bestillinger modtages fra Kjøbm. Frølich.

— Dampskibet Courier slog sig iforgaars gjennem den temmelig stærke Iis ind til Byens Brygger.

— I Thorsdag opførtes paa Christiania Theater det tidligere bebudede Stykke af A. Munch, hvilket fører Titelen „En Aften paa Giske," og til hvis Slutningssang Musikken er komponeret af J. G. Conradi. Imorgen gives det paany sammen med Molieres „Don Juan."

— Imorgen opføres ligeledes paa det norske Theater det forventede Stykke i Landsmaalet, hvilket benævnes „Ervingen." Det sees allerede at være udkommet i Trykken.

Tønsbergs Kommune agter at faae opført en ny Steenkirke paa den Plads, hvor St. Laurentii Kirke indtil 1810 stod, hvortil skal søges Bidrag af Frue Kirkes Midler og 9000 Spd. som Laan af Oplysningsvæsenets Fond.

Bergen. Formandskabet har indstillet at regulere til Bebyggelse Strøget mellem Engen, lille Lungegaardsvandet, Sydnæs og Nygaard, saaledes, at der anlægges 12 nye 20 Alen brede Gader og 60—70 Alen brede Pladse.

Haugesund (Ladested) har nu en Folkemængde af 927 Indbyggere, hvoraf 434 paa Fastlandet, 318 paa Hasseløen og 175 paa Riisøen. Vaaningshusenes Antal ere 151, Udhusenes 81 og 134 Huse ere indrettede til at salte Fisk i og til Pakhuse. — En ny Kirke skal bygges for Ladestedets og Skaare-Sogns Menigheder, hvortil Haugesunds Indvaanere have frivillig bidraget 2200 Spd.

Throndhjem. Der er begyndt at udkomme et nyt Blad, redigeret af Poeten Chr. Hanssen, hvilket fører Navnet „Throndhjems Nye Stiftstidende."

Udenlandske Efterretninger.

England. Napoleon tilligemed Gemalinde ankom den 16de April paa Skruekorvetten d'Assas til Dover, hvor storartede Forberedelser vare gjorte til Modtagelsen. Prinds Albert med et stort Følge af engelske Stormænd modtog Keiseren, og en Eskadre af 11 Krigsskibe samt en heel Deel Landmilitær gjorde Honnørs. Det keiserlige Par drog i aabne Vogne gjennem London, hvor Husene vare smykkede med trefarvede Faner, Musikkorpser spillede, Triumpfbuer vare opreiste, og Folket, forsamlet i Hundredetusindeviis, jublede uendelig. I City modtoges Keiseren med en Tale af Lord-Mayoren, hvorpaa han svarede: „Jeg har paa Thronen samme Agtelse og Sympathie for det engelske Folk, som under min Landflygtighed. Frankrig og England ere enige i alle Politikens og Civilisationens store Spørgsmaal. Min Nærværelse i England er et Beviis paa Krigens kraftfulde Fortsættelse, ifald ikke en ærefuld Fred kan tilveiebringes." Det keiserlige Par tog ind i Windsor, hvor Modtagelsen var saare glimrende.

— Den 21 April forlod Keiseren igjen London og gik over Kanalen, eskorteret af en engelsk Orlogseskadre.

— Flere engelske Blade udtale den Formodning, at Østerrige vil forlade Vestmagterne.

— I det af den engelske Finantsminister i Underhuset forelagte Budget for Finantsaaret 1855—56 anslaaes Indtægten til 63, Udgivten til 86 Mill. Deficit altsaa 23 Mill., som tænkes dækket væsentlig ved et Laan paa 16 Millioner, dernæst ved Indkomstskattens Forhøielse med 1 pCt., en forhøiet Afgift paa The, Kaffe, Spirituosa og Sukker samt en Forhøielse i Stempelskatten paa Bankanviisninger; eventuelt tilsigtes at udstede for 3 Mill. Skatkammerbeviser. Ministerens Forslag om dette afgjorte Krigsbudget er bleven gunstig modtaget af Huset. — Firmaet Rothschild har overtaget det nye Laan paa 16 Mill. til Betingelser, der svare til en Kours af 87 £ 13 sh 10 d pr 100 £.

Frankrig. Fra Den Aix ere 183 russiske Fanger, samtlige Polaker af Fødsel, med Regjeringens Understøttelse nylig afgaaede til Marseille, hvorfra de indskibe sig til Konstantinopel. De indtræde der som Frivillige i den tyrkiske Legion.

Østerrig. Efterat en simpel russisk Koureer — og ikke Fyrst Galitzin, der kom fra Athen — den 15de om Aftenen havde overbragt de russiske Befuldmægtigede deres nye Instruktioner, og efterat John Russell samt Bourqueney vare vendte tilbage fra deres Udflugt til Jernbanen ved Sømmering, holdtes den 17de et nyt Møde (det 10de) af Konferencen, hvori de russiske Underhandlere, efter Sigende uden selv at gjøre Modforslag om det tredie Punkt, opfordrede Vestmagterne til nøie at præcisere deres Fordringer. Dette skal være skeet i det 11te Møde, som holdtes Torsdagen den 19de, hvor de fransk-engelske Gesandter, til hvilke Østerrig havde sluttet sig, opgave Tanken om at aabne Dardanellerne, men fordrede, at Rusland skulde indskrænke sin Sømagt i det sorte Hav, altsaa forpligte sig til ikke at lade sin Flaade overskride et vist Antal. Hvad Rusland vil svare herpaa, veed man ikke, skjønt det forsikres, at de nye Instruktioner fra St. Petersburg indeholde et bestemt Afslag; men at man ikke venter noget gunstigt Resultat, synes at fremgaae deels af den engelske Finantsministers Udtalelser i Parlamentet den 20 April, deels deraf, at Russell antages allerede den 23de at ville forlade Wien. Det er uvist, om Vestmagterne betragtede denne sidst fremsatte Fordring som Ultimatum, og det er ligesaa uvist, om Østerrig, skjønt det siges at være enigt med Vestmagterne i dette Punkt, vil betragte et Afslag fra russisk Side som casus belli; det er vel nogen Grund til den Tro, at Østerrig ogsaa fremdeles vil holde sig svævende mellem Fred og Krig, men det er ialfald beredt ogsaa paa den sidste, og dets Armee er ikke sat paa Fredsfod. — Preussen synes derimod definitivt at have opgivet Forsøget paa at komme til Enighed med Vestmagterne og General Wedell, der længe som den evige Jøde unden Rast eller Ro er bleven jaget fra Berlin til Paris og tilbage fra Paris til Berlin, synes nu omsider at være forløst fra sin besværlige Mission.

— En Telegraph-Efterretning fra Wien den 23 April melder: Resultatet af Konferentsens 12te Møde lader vente, at intet saadant herefter kommer til at finde Sted.

Rusland. Det seer ud som om Europa atter kan komme til at opleve en Oversvømmelse af Østens Barbarer. Kaukasus's og Baschirernes Nomadestammer manes frem af sine Stepper i Vesten. Baschirer i halv antik Rustning, med Hjelm og Pantser og bevæbnede med lange Bøsser eller Landser, ere komne til den russiske Keiserstad, hvor de leire sig under aaben Himmel af Frygt for at de ved Jordskjælv kunde knuses af de nedstyrtende Tage, hvis de laae i Huus. — I et Privatbrev fra Rusland, hvori disse Krigerhorder omtales, hedder det ogsaa, at det hele vide hellige Rusland er forvandlet til en stor Leir. „Jorden drønner, thi et heelt Folk træder i Gevær. Alle Landeveie ere bedækkede af bevæbnet Landeværn, og overalt lyder Vaabenklir og Kommandoraab."

Krigsskuepladsen. 15,000 Tyrker ere landsatte i Kamiesch-Bugten og flere Forstærkninger skulle følge efter under Omer Paschas Anførsel; heraf slutter man, at et stort Slag i aaben Mark er igjære.

— Admiral Lyons Eskadre skal have forladt Kamieschbugten for at gaae imod Anapa og Kaffa.

— Bombardementet vedvarer, men Russerne istandsætte om Natten Skaden paa deres Fæstningsværker.

Nordamerika. Jærnbanen over Isthmus. Under 28 Januar aabnedes denne Jernbane, der foruden den Mærkværdighed, at 15 Mile deraf er udhugget i en Klippe, tillige er mærkværdig derved, at den danner det ny og længe forønskede Overgangspunkt fra det atlantiske til det stille Havs Vande. Banen er ikkun 50 eng. Mile lang, og har allerede overordentlig stor Søgning. Fragten er imidlertid ligesaa overordentlig høi, nemlig 25 Doll., eller 50 Cents pr. Miil. Passagergods koster 10 Cents pr. Pd. og Guld ¼ pCt. af Værdien, samt almindeligt Fragtgods 2 a 3 Cents pr. Pd. efter dets Beskaffenhed.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Akers Sorenskriver Embede, hvis Indtægter i 1852 og 53 udgjorde over 4000 Spd. aarlig.

En Dyrlægepost paa Røraas med 120 Spd. i aarlig Løn.

En Politiassistentpost i Drammen.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 18. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 5te Mai 1855. | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | IV. Bind.

Indhold.

Havet og Athmosphæren.

(Ved E. Schønberg.)

Det har først været en seen Tidsalder forbeholdt at give den meteorologiske Videnskab en Udvikling, som, hvad Undersøgelsen af Stoffet, dets Bearbeidelse og systematiske Ordning angaar, nogenlunde kan stille den i Række med de øvrige Grene af den store Naturvidenskab; medens dennes Udvikling forøvrigt i den forløbne Deel af Aarhundredet er gaaet fremad med Kjæmpeskridt. Enhver Naturvidenskab gaar jo ud fra Jagttagelse, fra Erfaring; fortsat Jagttagelse lærer at udfinde Phænomenernes Aarsager og Sammenhæng, Loven; Fremstillingen af disse Naturlove og af deres Aabenbarelse igjennem Materien konstituerer først en Naturvidenskab. Nu, Kundskaben om Atmosphærens Forholde og Phænomener, disses Aarsager og indbyrdes Sammenhæng maa begrundes paa Jagttagelser paa et saa stort Felt, de fremtrædende Phænomener ere saa mangfoldige, de her herskende Naturloves Virkekreds saa uhyre, at Vanskeligheden af, i al denne Mangfoldighed at udfinde en systematisk Eenhed, at bringe Lys i alt dette tilsyneladende Dunkle, Uforklarlige og Uberegnelige, lader indsee det Naturlige i at Meteorologien saa seent har formaaet at udvikle sig som selvstændig, og — forsaavidt man i det Hele her kan anvende dette Udtryk — afsluttet Videnskab, og dette uagtet fortsatte ombyggelige Jagttagelser og grundige Undersøgelser af udmærkede og begavede Mænd. Kundskaben om Havets Forholde, om det store Ocean, som indtager tre Fjerdedele af Jordens Overflade, slutter sig naturlig og nøie til den om Atmosphæren; Oceanet og Luften ere i stadig, verlende Sammenvirken til Jordbeboernes Velvære; blev nogen stor Forandring bragt ind i Eiendommelighederne eller Relationerne af nogen af disse Fluida, vilde en fuldkommen Forandring ogsaa finde Sted i hele vor Planets Økonomie. Desuden, hvad praktisk Nytte i det Hele angaar, vil vel denne Videnskab fuldkommen, naar den og hvis den bliver udviklet til sin fulde Høide, sættes ved Siden af sine Søstrevidenskaber, men mest maa dens Indflydelse til Velvære og Nytte vise sig for Beseilerne af det store Ocean, og Nationernes store sporløse Landvei for mere end krøsiske Skatte. Altsaa den Videnskabsgreen, som Humboldt passende har foreslaaet benævnt „Søens physiske Geographi", indtager en vigtig og væsentlig Deel af den meteorologiske Videnskab. Oceanet er Kilden, hvorfra de Floder opstaae, der fugte det faste Lands Grønsvær, ligesom det ogsaa er det Reservoir, hvori de alle flyde. Det er et Apparat, hvorved den brændende Zones Hede føres hen at formindske Polernes Kulde, hvorved og denne igjen bringes tilbage at dæmpe Tropernes Hede.

Videnskaben, som hidtil fornemmeligen beskjæftigede sig paa det tørre Land, udvider nu sine Undersøgelser til Luftens og Vandets Regioner, og samler her det rigeste Udbytte. Den fornemste Undersøger og Jagttager for dette Felt er for Tiden upaatvivlelig Maury, Lieutenant i de amerikanske Staters Marine. Hovedresultaterne af hans Forskninger og Arbeider ere nedlagte i de af ham udgivne „Vind-, Strøm- og Hvalkarter," og i det forrige Aar udkomne voluminøse Værk „Seiledirektioner," et uhyre Kvartbind paa omtrent tusinde Paginaer, som er bestemt til at ledsage hine Karter.

Intet kan være mere simpelt og tillige frugtbringende, end den Maade, paa hvilken de Fakta, hvorpaa hans Theorier og Spekulationer ere grundede, bleve samlede. Saamange Skibsjournaler og Reisedagbøger som muligt bleve samlede, og fra de i dem indeholdte Notitser bleve de forskjellige Ruter, som vare fulgte, anførte, tilligemed al den Underretning, de indeholdt med Hensyn til Vinde og Strømme og andre nautikale Phænomener. Men de af disse umethodiske Observationer erholdte Resultater tjente — om end i sig selv værdifulde — alene til at vise, hvad der kunde opnaaes, hvis en Række af kombinerede Bestræbelser bleve gjorte mod et bestemt Maal og i en tilstrækkelig stor Skala. Sømænd, seilende paa ethvert Hav, bleve anmodede om at holde en nøiagtig Journal over alle Fakta vedkommende Vinde og Strømme, Storm og Stille, paa bestemte Timer paa hver Dag af deres Reise. — Disse Jagttagelser skulde overleveres til Lieutenant Maury for at samles og ordnes, saaat den af hver Enkelt erholdte Underretning kunde gjøres nyttig til Alles Bedste.

Det varede nu ikke længe, førend Rapporter begyndte at strømme ind fra erhvert Hav, der beseiledes af amerikanske Skibe; de kom fra Polens Iisbjerge og det stille Oceans palmeskyggede Øer, fra de store Oceanveie imellem den gamle og den nye Verden, og fra de nyligen aabnede til Kaliforniens og Australiens Guldlande, Veie, nu næsten ligesaa nøie bestemte og afgrændsede, som Postveiene paa det tørre Land, fra de to stormige Forbjerge, som danne de sydlige Extremiteter af begge Kontinenter og fra de fjerntliggende, vidtstrakte Have, hvor de eventyrlige Sømænd jage Leviathan. Vel tusinde Skibsførere deeltoge i Foretagendet. Uddragene af disse Rapporter, opbevarede i Nationalobservatoriet i Washington, fylde allerede henved 400 store Manuskriptbind, som indeholde Observationer, gjorte paa nærved to Millioner Dage, altsaa ligesaamange som ere henrundne siden Mennesket først sattes paa denne Planet. Disse danne det raa Material, Muurstenen og Kalken, af hvilket er dannet og skal dannes Videnskaben om Havet og Atmosphæren,

Efter de saaledes samlede Materialer bleve Vind- og Strømkarterne konstruerede. Først blev paa saakaldte Lodskarter hele Oceanets Overflade afdeelt i Kvadrater paa 5 Grader i Længde og Bredde. I hver af disse Afdelinger blev indført Resultaterne af alle Observationer, gjorte af alle de Jagttagere, som havde seilet over dem i hver Maaned. Antallet af Dage, hvori Vinden havde blæst fra hver Kompasstreg, Luftens og Vandets Temperatur, Antallet af Dage med Storm og Stille og godt Veir, Strømmenes Styrke og Direktion, og i det Hele enhver Ting, som kunde blive af Nytte for Sømanden. Det er Lieutenant Maury's Hensigt, at samle idetmindste et hundrede Observationer for hver Maaned i enhver af disse fem Graders Kvadrater; dette alene vil gjøre en Totalsum af mere end halvanden Million Observationer. For de Kvadrater, som ligge langs med de store Havruter, er dette Antal allerede langt overskredet. — Kopier af disse Karter bleve, saasnart de vare færdige, tilstillede enhver Skibsfører, som vilde forpligte sig til at anstille og antegne de forlangte Observationer, og ved Enden af hver Reise oversende dem til Nationalobservatoriet i Washington. Saaledes bidrage de af hver Enkelt gjorte Observationer til Alles Gavn; enhver Skibsfører, han være paa hvilkensomhelst Deel af Oceanet, høster Nytte af Hundreders Erfaring, som have været der før ham; han kan nøiagtigen see, hvilke Vinde deres forenede Erfaringer give ham Grund til at vente paa hvilkensomhelst Aarstid, fra hvilken Kant han kan vente gunstige, og hvorfra han har ugunstige Vinde at befrygte; han mangfoldiggjør sin egen Erfaring med hundrede Andres, som have foretaget den samme Reise.

For de store kommercielle Seileruters Vedkommende ere de saaledes samlede Underretninger blevne endnu mere generaliserede. Kursen er nøiagtigen optrukken paa Karterne, ved at befølge hvilke det største Antal gunstige Omstændigheder kan sikres og det største Antal ugunstige undgaaes, og det er kommen til almindelig Erkjendelse, at i samme Forhold som man følger den paa Kartet optrukne Rute, i samme Forhold kan ialmindelighed en hurtig Reise formodes.

Før Udgivelsen af Maurys Vind- og Strømkarter var Middelvarigheden af en Reise fra de østlige nordamerikanske Havne til Kalifornien for et Seilskib hundrede og treogfirsindstyve Dage; Middelvarigheden af en Reise imellem de samme Havne, udførte af Skibe, ombord paa hvilke hine Karter bruges, har været hundredeogsexogtredive Dage, og i ikke meget sjeldne Tilfælde har Reisen været udført i mindre end hundrede — i et enkelt Tilfælde i otteogfirsindstyve Dage.

I de heldigste af disse Reiser — de, som ere udførte i mindre end det Halve af den forhen medgaaede Tid — har Skibets Kjøl næsten nøiagtig fulgt den paa Kartet til dets Ledelse optrukne Kurs. Maurys „Hvalkarter" ere konstruerede efter samme Princip, med saadanne Modifikationer i Detaillerne, som Gjenstandens Natur udfordrer. Det har længe været bekjendt, at Hvalerne vandre fra Aarstid til Aarstid. Disse Karters Hensigt er nu at lade see ved eet Blik, i hvilken Deel af Oceanet Hvalerne kunne ventes at findes til enhver Aarstid. Det hele Hav er i disse Karter ogsaa deelt i Kvadrater af flere Grader, i hvilke, ved et simpelt System af Linier, er antydet, hvormange Dage i hver Maaned alle de Skibe, som have sendt ind deres Rapporter, have havt Udkik for Hvalen i enhver Retning, og hvormange Dage Hvaler have været seede, distingverende desuden imellem egentlige Hvaler og Spermacethvaler.

Den store Række af Undersøgelser, som saaledes foretoges, tiltrak sig inden føie Tid Europas Opmærksomhed. De amerikanske Fristaters Regjering var allerede tidlig gaaet ind i Planen, idet den paalagde alle sin Marines Chefer at gjøre og antegne de forlangte Observationer, og i det Hele fremmede Sagen paa enhver ønskelig Maade. Forslag til lignende Sammenvirken bleve gjorte af Europas Sømagter og i August og September 1853 blev en Konference holdt i Brüssel, i det Øiemed at faae udkastet og istandbragt en fælles Operationsplan. Storbritannien, Frankrig, Rusland og idethele alle Europas Sømagter vare her repræsenterede ved kompetente Afsendinge, og de amerikanske Fristater ved Lieutenant Maury. En Plan til gjensidig Assistance blev antagen og Ledningen af Operationerne blev stillet under Folkerettens høitidelige Sanktion; ingen muligens opstaaende Krig skulde afbryde dem. Et med Sagen beskjæftiget russiskt Skib kunde tages og priisdømmes, men de ifølge hiin Plan gjorte Observationer ere hellige og skulle uskadt oversendes til Nationalobservatoriet i Washington. Saaledes vil, i Krig eller Fred, stedse gjøres nye Akkvisitioner, nye Erobringer, som ikke stænkes af Blod, som ikke vindes af nogen Nation paa en andens Bekostning: Erobringer fra Elementerne til Alles Gavn for stedse.

Værdifulde, som nu Resultaterne af denne store Observationsrække ere fra et praktisk, kommercielt Synspunkt, saa ere de i videnskabelig Henseende af endnu høiere og mere almindelig Interesse. Nyt Lys er bleven kastet over flere af de dunkleste Problemer i Naturens Økonomi; saaledes f. Ex. paa de store Strømninger i Havet og i Atmosphæren, ved Hjælp af hvilke en stadig Vexel vedligeholdes imellem de tropiske og Polarregionernes Temperatur. Det er maaskee ikke nu noget sangvinsk Haab, at, naar Oceanets hele Areal er fyldt med et Netværk af Observationer, ville Materialierne være samlede, hvoraf kan dannes en fuldstændig og tilfredsstillende Theori om Oceanets Strømninger, hint hidtil uopklarede Mysterium i Vandenes Verden.

Tilstrækkeligt er allerede nu samlet for at gjøre det indlysende, at der er en stadig Strømning af koldt Vand fra Jordens Poler mod Ækvator, og følgelig en Kontra-Strømning af ophedet Vand fra Ækvator til Polerne. Enhver af disse Strømninger er afvexlende en overfladisk eller dybtgaaende Strøm.

Som et Udgangspunk i Havstrømmenes Beskrivelse kan begyndes med den store Ækvatorialstrøm, som vi finde flydende paa det uhyre Vandbassin omkring Sydpolen; den fører en stadig Flod af koldt Vand i nord-østlig Retning fremad mod Sydamerikas vestlige Kyst. Mødende Amerikas Kyst deles den, idet en mindre Deel af Strømmen gaar rundt om Kap Horn, ofte i Dage og Uger gjækkende Sømandens Bestræbelse for at passere fra det atlantiske ind i det stille Ocean. Hovedstrømmen derimod gaar ret imod Nord langs Kysterne af Chili og Peru, hvorfra den igjen vender mod Vest ind i det stille Ocean, kjølende Havet, som omgiver Sydsøens Øgrupper, og passerer videre gjennem den sydlige Deel af det indiske Hav; mod Nord brydes den mod den chinesiske Kyst, Nyholland og Øerne i det indiske Archipel, gjennem hvilket ogsaa en stor Portion kommer ind i det indiske Ocean. Passerende derefter ned langs Afrikas østlige Kyst, gaar Strømmen omkring det gode Haabs Forbjerg, op igjen langs Guineas Kyst og træder ind i den beninske Havbugts store Bassin, i hvilket næsten lige under Ækvator den mystiske Nigerflod udgyder sine Vande.

Her tage Vandene, opvarmede til en høi Temperatur ved en vertikal Sols hede Straaler, sin Vei vesterud, igjennem Atlanterhavet dannende dette Havs Ækvatorialstrøm.

Brasiliens Kyst strækker sig ud i Atlanterhavet lig en Kile, hvis Spidse Cap St. Roque danner; mod denne Kile splitter Strømmen sig, med en Portion Vand imod Syd, givende Patagoniens Øst-Kyst og Falklandsøerne et europæiskt Klima. En anden Portion gaar mod Nord, idet en Deel udgyder sig i Atlanterhavet henimod den sydlige Deel af Europa, og Resten af Strømmen følger Nord-Kysten af Sydamerika igjennem det karaibiske Hav og træder ind i den mexikanske Havbugt, hvorfra den med forøget Vandmasse udtræder som Golfstrømmen. — Naar denne store Strøms Løb saaledes følges, er det alene dens almindelige Direktion, som er angivet; i alle Dele af dens Løb møder den Modstrømninger, som undertiden afbøie den fra dens Løb og undertiden trykke den ned, saaat den overfladiske Strømning ganske peger i en den ovenangivne lige modsat Retning.

Golfstrømmen er mere nøiagtigen kjendt end nogen anden af Oceanets Strømninger. Den udspringer fra den mexikanske Bugt, som en vel begrændset Strøm af varmt Vand, indesluttet imellem Bredder af koldt. I mangfoldige Miles Udstrækning er Linien mellem Strømmens blaae og det omgivende Havs grønagtige Vande ligesaa synlig for Øiet som Linien er mellem en Flod og dens Bredder. Saa skarp er Adskillelseslinien, at et Skib ikke sjelden tydelig kan sees med en Deel i blaat, en anden Deel i grønt Vand. Længe efter at Forskjellen i Farve er bleven umærkelig, siger Thermometret med aldrig feilende Sikkerhed, naar et Skib har passeret fra Atlanterhavets kolde Vande ind i Strømmens varme.

Naar Strømmen er kommen ud fra Biministrædet imellem Florida og Bahamaøerne, er den otte geographiske Mile bred, sandsynligen tolv eller femten hundrede Fod dyb, og løber med en Hurtighed af fire til fem Minuter — omtrent

en geographisk Mil — i Timen. Ombyggelige Beregninger vise, at den bringer fra den mexikanske Bugt en Vandmængde tre tusinde Gange større end den som Missisippi udgyder deri, og at den fører med sig mod Nord en Varmemængde, tilstrækkelig til at holde en Flod af smeltet Jern lige saa stor som hiin „Vandenes Fader" flydende. Den følger Kystlinien dog i en temmelig betydelig Distance, indtil den rakker Cap Hatteras i Nord Carolina, da den har udvidet sig til en Bredde af fireogfyrgetyve Mile. Fra nu af udvider den sig hurtigen, mindre imidlertid ved at blande sine Vande med Oceanets, end ved at flyde ovenover dette, ligesom Olie vilde flyde paa Overfladen af en Sø. — Direktionen bliver nu næsten ligemod Øst lige igjennem Atlanterhavet, bedækkende Oceanets Flade ligesom med en varm Beklædning, som beskytter en stor Deel af Europas Kyster mod den Kulde, der ellers vilde være en Følge af deres nordlige Beliggenhed. Naar Strømmen naaer henimod de britiske Øer, deles den, idet een Portion gaar opimod de nordlige Polaregne og giver Spitsbergen i en Bredde af 80° en Middeltemperatur ligesaa høi som Kysterne i Bunden af Hudsonsbugten ved omtrent 51° N. Bredde, Island — 72—73° faaer et lige saa varmt Klima som Nyfundland — 48—50°. Den sætter den laplandske Bonde istand til at dyrke sit Byg under en Bredde, hvor paa i det vestlige Kontinent intet Græsstraa trives; Irlands grønne Kyster ligge under samme Breddeparallel med Labradors iisbundne Kyst; Paris ligger nordenfor Kvebek; den nordlige Deel af England ligger ligesaalangt i Nord som hine blege Strækninger, hvor Eskimoerne bygge sine Sneehytter eller afvente Sælernes Opdukken fra deres Lufthuller i Isen. Hele denne Forskjel imellem de to Hemisphærers Klimater — en Forskjel i det østlige Kontinents Favør fuldt lig med 20 Breddegrader er en Virkning af Golfstrømmens nordlige Green, medens den anden Green er lige gavnlig for Sydeuropas Lande; den giver Frankrig og Spanien Viinranken og Olivenen. Saaledes har, længe før den tapre Genueser vendte sin Stavn mod den vestlige Verdensdeel, denne samme ydet Europas Beboere Fordelen af et jævnt Klima.

Men hvorfra kommer den uhyre Vandmasse, som stadigen drives ud fra den mexikanske Bugt? Hvor ere de skjulte Kilder til denne store Oceanets Flod, ved Siden af hvilke Landets mægtigste Floder kun ere Bække? Hviken Impuls driver dens varme Strømme lige igjennem de omgivende Vande og spreder den fjernt ud over Oceanets Flade? Det Vand, som farer ud fra den mexikanske Bugt finder paa et eller andet Viis, sin Vei tilbage igjen, thi hiint store Bassin viser aldrig Spor af at tømmes, medens de nordlige Have, i hvilke den mægtige Strøm gyder sig, aldrig flyde over sine Bredder.

Golfstrømmen blev engang betragtet som en simpel Forlængelse af Missisippi. Denne Hypothese blev endelig lagt tilside ved den simple Beregning, at der udfordredes 3000 saadanne Floder som „Vandenes Fader" for at bringe ind i den mexikanske Bugt den Vandmasse, som ved Golfstrømmen bringes ud derfra, om man endnu ganske lader ude af Betragtning den uhyre Fordampning, som stadigen finder Sted fra en saa stor Vandmasse beliggende under en saa varm Sols Straaler.

Det blev dernæst anført, at Oceanets Vande bleve drevne ind i Bugten ved Passatvindene og at de igjen søgte sin Vei udigjennem denne alene fremkommelige Kanal; Golfstrømmen antoges noget nær lig en Flod paa Landet, som stiger ned fra et høiere til et lavere Niveau, og at deraf kom den Impuls, som drev den nedad mod Nord. Men det blev snart udfundet, at ikke en saadan Forskjel i Niveau eristerer, at meget mere Strømmens Leie, istedetfor at stige nedad mod Nord, virkelig stiger opad under en Stigningsvinkel, større end Middelheldingen af Amazonfloden eller Ganges.

Fortsatte Observationer vise, at medens Golfstrømmen førte en Strøm af ophedet Vand imod Nord, var en Kontrastrømning af koldt Vand paa samme Tid flydende under og ved Siden af den lige ind i den mexikanske Bugt; begge Strømme kunde saaledes ikke, naar de begge flød i modsat Retning, rinde nedad Bakke. Skibe, som paa Grund af Golfstrømmens Paavirkning drive nordad mod Nyfundlands Banker, møde ikke sjelden flydende uhyre Iisbjerge, som bane sig Vei mod Syd, lige imod baade Vind og Golfstrøm. Disse Bjerge hæve sig ikke sjelden hundrede af Fod over Vandets Overflade; nu maa de for hver 100 Fod oven Vandet stikke 1000 Fod under dets Overflade; de trænge derfor igjennem Golfstrømmens overfladiske nordadflydende Strømning til den dybtgaaende sydlige Strøm, og det tilstrækkelig dybt for at den sidste kan vinde Seier over den første. Skibe, som kun stikke i det høieste et Snees Fod dybt, synke aldrig ned i denne nedre Strøm, ere altsaa alene udsatte for den overfladiske Strøms Paavirkning. Men nøiagtige Undersøgelser vise, at denne iisførende Strøm fra de arktiske Regioner møder Golfstrømmen nær Nyfoundlands Banker og at den der deles i 2 Portioner, hvoraf en flyder overfladisk mellem den amerikanske Kyst og Golfstrømmen, den anden trykkes ned og gaar under den varme overfladiske Strøm ind i hiin samme Bugt, hvorfra den anden Strøm flød ud.

Saaledes var nu den ene Deel af Golfstrømmens Problem løst: De Vande, som ophedede strømme mod Nord fra den mexikanske Bugts store Kjedel, flyde tilbage igjen, som en Understrøm fra de nordlige Regioner. Men den anden Deel af Problemet syntes ved denne samme Løsning at blive indhyllet i et endnu dybere Mørke. Hvor var den drivende Kraft, som satte disse to modsatte Strømme i Bevægelse, der flyde saaledes Side om Side og over og under hinanden? Til Besvarelsen af dette Spørgsmaal har Lieutenaut Maury leveret en Hypothese, i hvilken man sandsynligviis vil finde Spiren til den sande Theori, ved hvilken ikke alene Golfstrømmen, men alle de andre Oceanets Strømme ville forklares.

Lader os, for at oplyse denne Theori, forudsætte, at ved en eller anden Proces alt Vandet i en Deel af Oceanet — den mexikanske Bugt f. Ex. — pludselig blev af mindre specifik Vægt end det øvrige, eller, man tænke sig det pludselig forvandlet til Olie. Hvad vilde da blive Følgen? Jo, det omgivende Vand vilde presse paa det specifik lettere Fluidum og tvinge det ud i hvilkensomhelst Retning, hvor der ingen Hindring var, og sprede det ud over Overfladen, medens det tungere Fludium vilde strømme ind og danne en Understrøm til at udfylde den Plads, som det forrige indtog. Lader os endvidere forudsætte, at Olien, saasnart den nærmede sig Polen, blev til Vand igjen, medens det Vand, som flød ind i den mexikanske Bugt, stadigen blev forvandlet til Olie, og saa fremdeles i stadig Paafølgen, — saa vilde vi just faae Phænomenet med Golfstrømmen — en øvre Strøm af let Fludium stadigen rindende ud af Bugten og en undre af tungere Fludium ligesaa stadigen rindende ind.

Denne Supposition er analog med Faktum i alle væsentlige Punkter. Vandet udvider sig — med visse Grændser — ved Hede og bliver derved lettere, sammentrækker sig og bliver tungere ved Kulde. Hedens Virkning alene vil simpelthen frembringe en overfladisk Strømning af varmt Vand fra alle Ækvatorialegnene henimod Polerne, som da vilde ledsages af en ligesaa konstant og regelmæssig Understrøm fra Polerne mod Ækvator. Dette er netop hvad der finder Sted med det andet store flydende Legems Atmosphæren. Langs Ægvator, nogle Grader paa hver Side, er et Luftbælte, i hvilket der er ingen konstante Vinde. Her bliver den ved Solens vertikale Straaler ophedede Luft fortyndet og stiger i Veiret, fra hver Side af dette Ægvatorialbelte strømmer Luft af en lavere Temperatur ind for at udfylde det partielle Vacuum, og danner saaledes Pasatvindene, som stadigen blæse i Direktion fra den nordlige og sydlige Pol. Disse store atmoshpæriske Strømninger ere ligesaa stadige og regelmæssige i deres Kurs som Strømningen af en stor Flod, der søger sin Vei til Havet; Storme, Orkaner og Hvirvelvinde staae ikke i anderledes Forhold til Pasatvindenes jævne Strøm end en Flods Katarakter og Malstrømme til dens jævne Løb.

Var nu en vertikal Sols Straaler den eneste Kraft, som forstyrrede Oceanets Ligevægt, og vare Vandets frie Bevægelser uafhængige af Bredders og Havkysternes Formation, saa vilde vi have Oceanstrømme, som nøiagtigen svarede til Passatvindene, d. e. en konstant overfladisk Strøm af opvarmet Vand fra Ækvator til Polerne med en ligesaa konstant Uuderstrøm i modsat Retning.

Men der er ogsaa en anden disturberende Kraft, som her

Kongen af Sardinien.

fremtræder, modificerende og i flere Exempler hastigen forøgende hiinanden, om hvilken vi have talt. Havvandet indeholder i Opløsningen stor Mængde salinske og andre Bestanddele, hvilket som bekjendt gjør det betydelig tungere end en lige Rumdeel ferskt Vand. Fra visse Dele af Oceanet — navnlig de, over hvilke Passatvinden blæser — bliver en meget større Kvantitet Vand optaget i Atmosphæren ved Fordampning end der gjengives i Form af Regn. — Men Vandet alene fordamper, alle de opløste Salte blive tilbage, saaat det tiloversblevne Vand er meget saltere og derfor tungere end det før var. Denne Forandring finder alene Sted paa Overfladen; et tyndt Lag af det saaledes tungere blevne Vand synker ned ved sin egen Vægt, medens en Portion af ferskere og lettere Vand igjen indtager dets Sted paa Overfladen. Saaledes frembringes en stadig op- og nedadgaaende Strøm i Havet mellem Vendecirklerne. Paa samme Tid bliver i de nordlige og sydlige Regioner — navnlig ved Polerne — mere Vand bragt ned fra Atmosphæren, end der optages i den ved Fordampning; alt dette Vand er ferskt og gjør altsaa Polarvandene lettere end de ellers vilde være. Vi see her en stor Verlen stadigen at finde Sted i Havvandets specifike Vægt; og som vi have vist, hvorsomhelst en saadan Forandring bevirkes, bliver nødvendigviis to Modstrømme satte i Bevægelse, en overfladisk og en dybtgaaeude.

Det maa derfor kunne antages, at Oceanets Salthed ikke i liden Grad bidrager til at foraarsage de uophørlige Strømme, ved hvilke ethvert Havs Vande sammenblandes. Resultaterne af de nu foretagne Undersøgelser gjøre det sandsynligt, at Havets Strømme primitivt begrundes i disse stadigen foregaaende Forandringer i forskjellige Vandportioners specifike Vægt.

Saaledes ere Atmosphærens og Oceanets Strømninger bragte under een Lov; begge skylde Tyngdens Love sin Opstaaen.

Kongen af Sardinien.

Den Modgang, mod hvilken Kongerne af Huset Savoyen endog i det sidste halve Aarhundrede have havt at kjæmpe, giver deres Historie et Anstrøg af Romantik, som ikke er almindelig blandt Europas mindre Suverainer. Efter en lang Periode med Kampe mellem Dynastier og indre Uro er Kongeriget Sardinien kommen under en Monarchs Regjering, som ikke staar tilbage for nogen italiensk Fyrste i Patriotisme, men som indseer den Fordeel, som en konstitutionel Regjeringsform, vel administreret, medfører for et Land, fremfor Demokratiets, Nationalitetens eller Absolutismens Theorier.

Ved dristig Indskriden i den Kamp, der nu forstyrrer Europas Fred, har den nuværende Konge af Sardinien hævet sit Rige til en høiere Rang, end nogen af Europas øvrige mindre Magter. Medens f. Ex. Bayern enten er lammet af russisk Indflydelse eller er fordybet i den for de mindre tydske Magter almindelige Politik, hæver Sardinien sig til den Stilling, hvorpaa Preussen, paa en saa uforklarlig Maade har givet Slip, og ved sin Krigserklæring og sin aktive Troppekontingent, erhverver Sardinien sig Ret til Andeel i Æren og de Fordele, som ved Krigens Tilendebringelse maatte tilfalde de krigførende Magter. Uagtet Kongen af Sardinien har havt forstandige og udmærkede Ministres Bistand, er der dog ingen Tvivl om, at hans Riges Lykke og voxende Indflydelse skyldes ham selv, og at hans personlige Charakteer er bestemt til at udøve en ikke ubetydelig Indflydelse over hans Riges og maaskee over Italiens Tilstand.

Victor Emanuel Marie Albert Eugen Ferdinand Thomas, Konge af Sardinien, Piemont og Savoien-Cardignan, født den 14de Marts 1820, blev paa engang Kronprinds med Titel af Hertug af Savoyen. Han blev med Ombyggelighed opdragen for de ansvarsfulde Pligter, han senere skulde overtage, og hans Talenter og elskværdige Egenskaber gjorde ham elsket af hans Faders Undersaatter. Skjønt vel bevandret i de militære Videnskaber, forsaavidt som han ved den sædvanlige praktiske Underviisning, en Militær modtager, kunde bibringes disse Kundskaber, viste han dog meget tidlig Sands for Beskjæftigelser af mere fredelig Beskaffenhed, og Kunst, Videnskab og Literatur har i ham altid fundet en Beskytter. Da han havde fyldt sit 22de Aar, ægtede han Erkehertuginde Adelaide, næstældste Datter af Erkehertug Rainer af Østerrig, hvis Regjering i Lombardiet havde i saa høi Grad bidraget til at mildne det østerrigske Herredømmes Strenghed. Denne Prindsesse var ved sin Formæling 22 Aar, og det er blot nogle Uger siden, at hun blev ham berøvet i sit 33te Aar.

Da den franske Revolution i 1848 lod Stormklokken lyde for Italiens Demokrati, blev den unge Hertug kaldet til at forsvare sin Faders Interesser. Han var dengang knap otteogtyve Aar, og dog saae man allerede op til ham som til Landets Haab. — Sardinien var paa den Tid stillet i en temmelig vanskelig Stilling: paa den ene Side Italiens revolutionære Bevægelser, som havde udbredt sig lige til det sardinske Folk, paa den anden Side Monarchiets, ja man kan næsten sige Statens varige Interesser, som fordrede, at Østerrig ikke skulde udfordres og foranledige en Borgerkrig. Hertugen af Savoyen blev en fremragende Personlighed i de militære Operationer, som hans Fader Carl Albert var nødt til at udføre paa Grund af den vanvittige Stemning, som herskede hos den revolutionære Deel af hans Undersaatter, og paa Grund af den Frygt, han nærede for stedse at fjerne fra sig det italienske Folks Hengivenhed. Ved Felttoget i 1848 kommanderede Hertugen den sardinske Reserve ved Vercelli. Den 23de Marts angreb han Radetzky og Østerrigerne ved Morlava. Han blev slaaet tilbage, og den 25de samme Maaned avancerede Radetzky frem mellem Morlava og Novara. Derpaa fulgte det sørgelige og afgjørende Slag ved Novara, hvor den sardinske Armee blev slaaet. Hertugen blev dreven tilbage til Bielle ved Foden af Alperne, og en Vaabenstilstand blev afsluttet mellem ham og Radetzky. Østerrig var vel underrettet om de Omstændigheder, der saa at sige havde tvunget Kongen af Sardinien til at gribe til Vaaben, omendskjønt ogsaa vel hans egen Dynastiambition kunde have følt sig tilfredsstillet ved en heldig Krig. Hertugen af Savoyen fandt derfor ikke i Radetzky en saa vanskelig Underhandler, som han kunde have ventet, og Vaabenstilstanden kom derfor istand paa Betingelser, som slet ikke vare beskjæmmende for Sardinien. Ikke destomindre var den falske Patriotisme bleven ophidset til den Grad af Exaltation, at Thronen svævede i Fare, som Følge af den Reaktion, Nederlaget fremkaldte. Carl Albert frasagde sig Thronen til Fordeel for Hertugen af Savoyen, nu Victor Emanuel den Anden, som strax besteg Thronen.

Allerede ved sin Thronbestigelse havde han at kjæmpe mod indre Partier. Et nyt Ministerium blev dannet, som traadte sammen med Parlamentet; men de fanatiske Tilhængere af den italienske Nationalitet vare meget stærke og meget voldsomme, og skjønt Østerrigerne vare ved deres Dør, nægtede de dog at sanktionere Vaabenstilstanden. I Genua brød en Opstand løs, da man modtog Efterretningen om Nederlaget ved Novara og dets Følger, og det blev ikke dæmpet før General de la Marmora (der nu er Chef for den nye Troppekontingent) marscherede mod Byen med en betydelig Troppestyrke. Den heftige Opposition i Parlamentet nødte Kongen til at opløse dette, og han ledsagede denne Akt med et Manifest, hvori han erklærer, at han som Konge af Sardinien vil vedstaae de Kontrakter, han som Hertug af Savoyen har indgaaet. Et nyt Parlament blev sammensat og viste sig mere fornuftigt end det foregaaende, og Kronen var ikke længer truet fra den Kant. Imidlertid har Kongen siden den Tid havt at kjæmpe mod Vanskeligheder af et andet Slags. I alle Stater, hvor Partiaanden er meget udviklet, vil den ene Yderlighed altid frembringe den anden. Saaledes ere de Uroligheder, som de Revolutionære paabegyndte, fortsatte af de Reaktionære. En voldsom Kamp har Sardinien havt at kjæmpe mod Ultramontanismen, men for Beundrere af den konstitutionelle Regjeringsform kan det være tilfredsstillende at see, hvor vel dette System har holdt Stand mod Stormene i Sardinien. Den Maade, hvorpaa Kongen af Sardinien har opført sig med Hensyn til den nuværende Krig, fortjener Europas Beundring. Medens større Monarcher have holdt sig udenfor Sagen eller spillet dobbelt Spil, har Kongen af Sardinien trodset Ruslands Vrede ved en Krigserklæring og en Traktat med de allierede Magter, ifølge hvilken han sender en stærk, glimrende Armee til at kjæmpe for den fælles Sag. Genuesernes gamle Besiddelser ere de virkelige Gjenstande for Kamp paa Krim, og dersom det samme Folk nu kommer til at spille nogen fremragende Rolle paa Skuepladsen for deres Fædres Erobringer og Kolonisationer, da vil Verden see, at den største Vanskelighed ved Spørgsmaalet er bortfjernet derved, at Sardinien ledsager sine fornyede Fordringer med Vaabenlykke.

Medfølgende Portræt er efter et Maleri af M. L. W. Desanges, for hvem hans Majestæt har siddet.

Kongen af Sardinien besteg Thronen den 24de Marts 1849. Med sin nylig afdøde Gemalinde havde han flere Børn. Man vil erindre, at hans Majestæt er rammet af en Række Familieulykker. Enkedronningen, Dronningen, Kongens yngre Broder, Hertug af Genua, døde alle hurtig efter hinanden. Det er sjelden, at en kongelig Familie bliver saaledes rammet. I dette Tilfælde har Ulykken været saameget desto større, saasom Familiens Medlemmer vare forenede ved Hengivenhedens Baand.

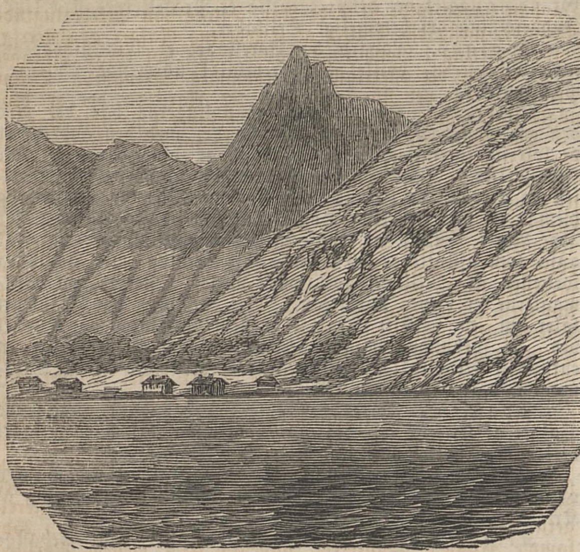
Den afdøde Dronning af Sardinien nedstammede selv paa Kvindelinien fra den kongelige sardiniske Familie. Hendes Moder, Prindsesse Maria Elisabeth, formælet med hendes Fader, den afdøde Erkehertug Rainer, Vicekonge over

Lombardiet og Venedig, var eneste Søster af den tapre sardiniske Monarch Carl Albert. Af Erkehertuginde Maria Elisabeths sex Børn var Dronning Adelaide den eneste Datter, og følgelig er hendes Tab saa meget desto mere følt af og uerstatteligt for hendes egen Familie, saavelsom for hendes egen Gemal Victor Emanuel og hans Børn. De nylig indtrufne hyppige Dødstilfælde i den kongelige sardiniske Familie blive af saamegen desto større Betydning, naar man erindrer, at Sardinien er den eneste italienske Stat, der regjeres af de gamle Arve-Suveræner. (Lond. News.)

Skizzer fra Romsdals Amt.

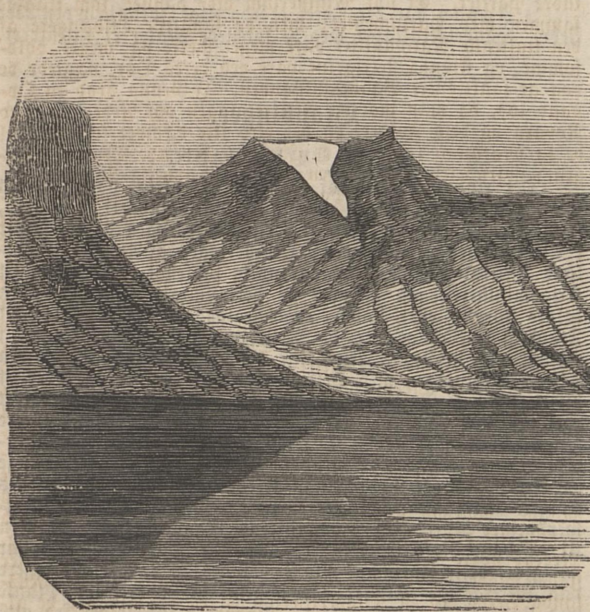
2. Romsdalsfjord mellem Veblungsnæs og Vestnæs.

Den Arm af den store vide Romsdalsfjord, der strækker sig indad mod den egentlige Romsdal og ender i den trange, vilde Isefjord, udmærker sig fra det store, ydre Bassin, der gaaer ind mellem Vestnæs og Molde, ved høiere og brattere Fjeldsider af et mere sterilt Udseende, ihvorvel det intetsteds

Romsdalshorn, seet udenfor Veblungsnæsset.

naaer den afskrækkende Goldhed, som f. Ex. Fjeldene ved Sognefjorden paa flere Steder udvise. Frodig Naaleskov beklæder den nordlige, mindre høie Side, medens at mod Syd bratte, tildeels nøgne Vægge hist og her give Plads for mindre Indløb, der ende i trange Dale, som snart gaae over i Høifjeldet. Ovenstaaende Skizze viser Udseendet af Romsdalshorn fra Fjorden strax udenfor Veblungsnæsset, der ligger lige ved Begyndelsen af Romsdalen. Til Venstre for Hornet hæve sig de mægtige Vengistinder, der endog synes at være høiere end Romsdalshorn, men have en mindre characteristisk Form og derfor ikke ere medtagne paa ovenstaaende Afbildning. Den næste Situation af større Interesse er Indløbet til Indfjorden, der er fremstillet paa nedenstaaende Skizze. Hvad der saa mægtigt bidrager til at forhøie Indtrykket af Fjeldene her som overalt i de vestlandske Fjorde er Tilstede-

Indløbet til Indfjorden.

deværelsen af den store Mængde Sne, som holder sig paa Fjeldtoppene den hele Sommer, hvorsomhelst Formationen har tilladt en større Ansamling. Søens Nærhed betinger som bekjendt, en Synkning af Snelinien, men forøvrigt ligger paa disse Lokaliteter Sneen ofte langt nedenfor Snegrændsen midtsommers og tøer da i Løbet af Høsten forstørstedelen op, for snart atter at ansamles. Da man nu almindeligviis foretager Reiser i disse Egne i den bedste Sommertid eller ialfald bør gjøre det, faaer man isaafald et stærkere Indtryk af det Maleriske ved Egnen, end som senere hen vilde være Tilfældet.

Det spidse Fjeld, der er fremstillet paa nedenstaaende Skizze, betegner Indløbet til Mandalen, en lille Dal, fra hvilken man kan reise over til Søndmør. Det Samme lader sig gjøre fra Indfjorden saavelsom fra Isterdalen, der aabner sig udad mod Romsdalen strax ovenfor Veblungsnæsset.

Nedenstaaende Skizze viser et Parti af den sydlige Fjeldside længere ude i Fjorden, der ikke udmærker sig ved nogen betydelig Høide, men, som Tegningen viser, ved en desto mærkeligere Formation; det er den saakaldte St. Olafs Stol, et Navn, som er tilstrækkelig betegnende og gjør en nærmere Forklaring temmelig overflødig.

Norske Kystbilleder.

(Af J. B. Barth.)

Der gives intet europæisk Land med saamange forskjelligartede Landskaber som Norge. Hvor er der vel i Europa en Egn med et bestemt charakteristisk Præg, som ikke tillige kan gjenfindes i vore typiske Naturformationer; hvor en Plet, der frembyder den skjønne Forening af flere særskilte Landskabsformer, hvortil ikke ogsaa hos os een eller anden Trakt kan fremvise noget Lignende eller væsentlig det Samme. Naar i andre Lande kun en enkelt eller et Par Hovedforskjelligheder i Landskaberne gjøre sig gjældende; naar i Schweitz Havet, i Holland Høifjeldene, i Rhinegnene begge Dele mangle, saa kunne samtlige vore Landskaber derimod henføres til fire forskjellige Grundformer, hver med sit typiske Præg, nemlig 1) den rene Skovnatur, 2) Blandinger af denne med opdyrket Terrain, 3) Høifjeldsregionerne og 4) de af Havet beskyllede Kyststrækninger med deres Skjær og Øer.

Vi have i endeel tidligere Skizzer forsøgt at fremhæve det Eiendommelige, det Stemning vækkende i de trende førstnævnte Landskabsformer, idet vi derunder med speciel Forkjærlighed for en zoologisk Naturbetragtning fortriinsviis have dvælet ved de for dem mest charakteristiske Dyrformer, forsaavidt som disse gjennem deres Livsytringer bidrage til at fuldstændiggjøre det Indtryk, et Landskab kan frembringe. Paa lignende Maade ville vi nu søge at afvinde ogsaa vore Havkyster en større Interesse, end de med Udeladelse af det Dyreliv, der bevæger sig paa og omkring samme, vel vilde være istand til at vække. Og der er heller ingen Deel af den norske Natur, hvor Interessen, Stemningen, hvormed den paavirker En, afhænger saa meget af de Ytringer af Liv og Bevægelse, der hidrøre fra sammes Dyrformer, som vore egentlige Kystlandskaber. Thi kun sjelden træffer Øiet her en venlig grønklædt Plet, hvorpaa det med Velbehag kan hvile. Naturens fornemste Prydelse, Skoven, som ikke taaler Havets Storme, er trængt tilbage til de indre Fjordbygder, og hvor hist og her nogen findes paa Øerne, er dette kun paa deres mod Fastlandet vendte og i Ly for Havvindene liggende Dele, langs smale Sund og Bugter. Derved erholde vore Havkyster med deres høie og bratte Klipper en nøgen, eensformig, trist og ugjæstmild Charakteer, hvis eneste Afvexling bestaar i Fjeldenes og Øernes forskjellige Grupperingsmaade og Former, der ofte vel ere imposante og historiske nok til for en kort Stund at fængsle den Reisendes Opmærksomhed, men ikke for sig alene formaae under en længere Tids Ophold ved Kysterne at vedligeholde Interessen for dem, at meddele dem noget varigt Tiltrækkende. Men som en Modvægt til Vegetationens Fattigdom optræder derimod vore Havkysters Dyreverden saa rigt repræsenteret og overhovedet paa en saadan Maade, at den fortriinsviis, og ganske anderledes end Tilfældet er i vore øvrige Egne, drager Opmærksomheden hen paa sig og vedvarende sysselsætter den. Fornemmelig er det de sig af Havets Frembringelser nærende Dyreformer, og af disse igjen Søfuglene, som mindre ved deres Artrigdom end ved Individernes Mængde og deres særegne med Omgivelserne samstemmende Livsytringer erstatte Naturverdenen, hvad den her i andre Henseender maa savne, og give ham Stof nok til underholdende og nydelsesrig Naturbetragtning. Dette gjælder endnu mere de nordlige end de sydligere Kyststrækninger. Thi vel er i disse Artrigdommen større. Men jo længere man kommer mod Nord, desto mere seer man ogsaa Individernes Antal at tiltage af de færre og færre Arter, som der blive tilovers, og det efter en Maalestok, som gjør den egentlige Mængde af levende Væsener endog større i de nordlige end i de sydlige Egne.

Er man ved at reise Kysten opover ikke bleven opmærksom paa dette Forhold mellem Arternes Af- og Individernes Tiltagen, skal denne Naturens moderlige Bestræbelse for ved en modsvarende Begunstigelse at udjevne den Mangel, for hvilken den i sin til bestemte almindelige Love bundne Virken seer sig nødt til at blotstille de nordlige Lokaliteter, ikke lettelig unddrage sig Nogens Opmærksomhed, naar man, efterat have lagt Kurs over Vestfjorden, farer omkring mellem de talrige Skjær og Holmer, der paa mange Strækninger beskytte Lofot-Øgruppens Kyster mod det aabne Havs umiddelbare Indvirkning og gjøre det muligt for Menneskene at vinde sikkert Fodfæste, at finde Ly for deres Boliger, Beskyttelse for deres Sysler der, hvor det ellers vilde blive dem umuligt. Paa disse Smaaøer, hvis Form i Regelen er lav og afrundet, og som hyppigt prydes med en buntet Farveblanding af Skovnelliker (lychnis sylvestris), Kjærringtænder (lotus corniculatus), den prangende rhodiola rosea, Skovgeranium (geranium sylvaticum), vild Spiræa (spiræa ulmaria) og forskjellige Skjærmplanter, medens deres Udseende rigtignok allerofteſt er graat og nøgent, samle sig om Foraaret talløse Skarer af forskjellige Søfugle, for der at formere deres Art. De gjøre derved Øerne til indbringende Æg- og Duunvær for de respektive Eiere, der med Omhyggelighed vaage over Værets ved Lovgivningen hjemlede Rettigheder, mindre af Hensyn til den derved forbundne Indtægt, den de dog heller ikke foragte, end fordi de glæde sig over det rigtbevægede Liv paa deres egne Grunde af Skabninger, hvis Huusholdning det morer dem at iagttage, hvorfor de nødig af Uvedkommende vilde see sig forstyrrede i denne Fornøielse. Der hviler Edderhunnen i sin bløde Duunseng, medens de pragtfulde Stegger (Hanner) i venskabeligt Sammenhold sidde længere nede paa Klippen, hvorfra de, saasnart en Baad nærmer sig, med gravitetisk Værdighed vrikke sig ud i Søen, hvor de troe sig sikre. Der svæve Maagerne med deres hæse Skrig, som ved Mængden af de Struber, der istemme det, næsten bliver bedøvende, over Hovedet af Den, der borttager deres Æg, eller de sees, naar Intet forstyrrer deres Ro, som tætte, hvide Punkter at bedække Skjæret, hvor de have deres Reder. Der omcirkler Kjælden arrigt den forbiseilende Baad og de vævre Teister dukke pistrende omkring mellem hverandre; men paa de brattere Holmer sidde i tætte Klynger de sorte Skarve og vifte med Vingerne for at tørre dem efter en Nedfart paa Dybet.

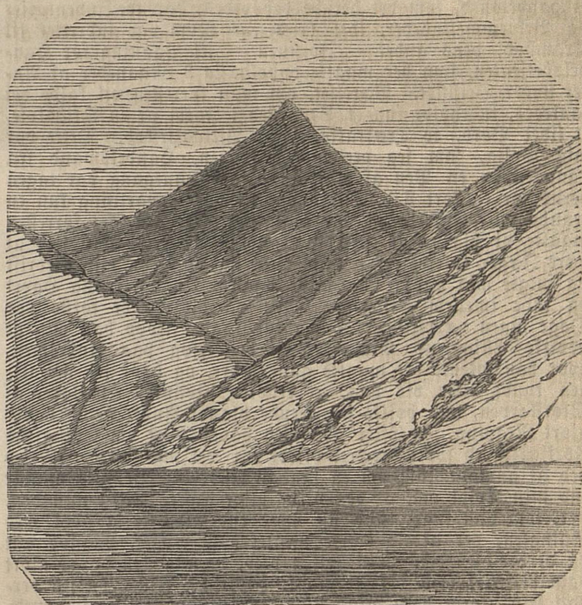
Som de betydeligste Ægvær i Lofoten og Vesteraalen maa nævnes: Henningsvær og Lyngvær i Vaagen, Borgevær i Borge, Brandsholmene i Buxnæs, Anholmen med omliggende Øer i Bø og Andenæsvær i Øverbergs Præstegjæld, samt Fuglekolonierne paa Værø og Røst, paa Nyberne i Malnæs Annex og ved Gaarden Bleg paa den mod Jishavet vendende Deel af Andøen. Paa de fire sidste Steder klække Lommer, Alker, Lundefugle og Krykker i Skarer, om hvis Talløshed Den, der ikke selv har seet et saadant Fuglebjerg, ikke engang vil kunne gjøre sig et tydeligt Begreb, men ansee hvad derom fortælles for lutter Overdrivelse.

Men ogsaa af Landfuglene gives der her nogle, der, omendskjønt kun paa enkelte Steder og blot i Vesteraalen, forekomme i større Mængde, end man af samme eller beslægtede Arter er vant til at see i vore sydlige Egne. Herhen høre Bjerketrosten, der paa sine Steder i Birkelierne ligesom paa Dovre hækker i store Kolonier, Sneespurven (emberisa nivalis), der stundom om Høsten, naar de komme ned fra Fjeldene, samle sig paa Marken i Flokke paa mange Tusinder, samt begge Rypearter, hvoraf paa Hasseløen især Mængden af Dalryper gjør denne lille Ø af 3½ Miils Omkreds rigere paa Vildt end hvilkensomhelst anden Lokaltitet af samme Størrelse søndenfor Nordlandene.

I disse fuglerige Egne, hvilke jeg tidligere som Fogedfuldmægtig i 3 Aar havde befaret i alle Retninger, saa at jeg til samme havde erholdt fuldstændig Lokalkundskab, opholdt jeg mig i Sommeren 1852 med Universitetsstipendium i den Hensigt deels at erhverve for den ornithologiske Samling i Christiania sjeldne eller andetsteds vanskeligt overkommelige Fuglearter, deels at erholde Exemplarer, skikkede til at repræsentere de forskjellige Farveforandringer, mange af vore Fugle undergaae, og om muligt, yderligere at oplyse den Dunkelhed, som endnu tildeels hviler over disse Forandringer.

1. Anholmen.

Blandt andre Steder opslog jeg for en Uges Tid mit Standkvarteer paa en af Jishavet forstørstedelen umiddelbar beskyllet udenfor Langøens Sydvestspidse beliggende nøgen Klippe, Gaukværøen, bekjendt af det rige Seifiskeri, som aarligen om Sommeren der pleier at slaae til, og som da fra Lofoten og Vesteraalen, fra Senjen og Salten, ja ligefra Helgeland lokker Fiskere derhen for at forsøge deres Lykke.

Indløbet til Mandalen.

Stort Rum have disse her just ikke at bevæge sig paa. Thi med en Omkreds af neppe en halv Miil hæver Gaukværøen sig paa alle Kanter uden Strande steil og ubestigelig iveiret til en Høide af mindst 1500 Fod, og den Smule Plads, som de store nedrullende Klippeblokke paa enkelte Steder og da saa nær Søen, at Bølgens Skum, naar den tørner mod Landet, idelig besprøiter dem, have ladet imellem sig, er ganske optaget af de talrige Roerboder, som endog tildeels ere opførte paa Pæle, medens Forbindelsen med dem ikke sjelden er tilveiebragt ved Broer fra et Klippestykke til det andet. Kun ved Øens vestlige Spidse sees en liden grønlig Slette med nogle

St. Olafs Stol.

græssende Faar, og et Par smaa rødmalede Huse ved Enden af en Bugt, som der skjærer sig ud fra Jishavet. Disse tilligemed Jordstykket samt Størsteparten af de omkring denne Deel af Værøen liggende Skjær og Holmer, hvoriblandt fornævnte Anholmen, eiedes af den forhenværende Lensmand til Bø, Ellingsen, en Mand, der ved den Flid og Udholdenhed, hvormed han selv personlig har drevet Seifiske, har lagt sig til en Formue af omkring 15000 Spd. Hans Livsfornødenheder stige dog ikke, som det ellers pleier at være Tilfældet, med hans Formue. I Klædedragt, Levemaade og Væsen ikke til at skjælne ifra hvilkensomhelst af de andre Fiskere, der roe med ham, boer han herude Sommer og Vinter, uden Familie, den største Deel af Aaret afsondret fra menneskelig Omgang, kun omgivet af et Par Tjenestedrenge, der hjælpe ham at istandsætte Fiskeredskaberne; thi for sine øvrige Fornødenheder sørger han selv. Hans eneste Luxus bestaar i et lidet Værelse betrukket med almindeligt Tapetpapir og i samme Værelse et lidet Skab med nogle Flasker gode Vine og Likører, hvilket Alt han har staaende for det Tilfælde, at stundom en af Handelsmænedene fra Langø, en eller anden Lensmand i Forretningssager aflægger ham et kort Besøg. Hans Nøisomhed var dog ikke begrundet paa at spare

Penge, men kun en Følge af hans Forkjærlighed for den engang tilvante Leveviis, hvori det ikke faldt ham ind at gjøre nogen Forandring. Det var ogsaa bekjendt, at Ellingsen ved forskjellige Leiligheder havde udviist en ikke sædvanlig Generositet. Denne Mand har tvende Passioner og heller ikke flere. Den ene er Fiskeriet, som, hvor indbringende det end har været ham, dog af ham mindre vurderes i dets Egenskab af Erhvervsmiddel, end som det, der udgjør hans Fornøielse i Livet, hvilket det, om han end paa anden Maade kunde erhverve langt Mere end Fiskeriet indbringer ham, dog vilde gjøre ham ulykkelig at undvære. Gjenstanden for hans anden Passion er det omtalte Fuglevær, for hvis talrige vingede Beboere han nærer en næsten faderlig Omhed, der kun sjelden tillader ham at hente den Skat af Æg og Duun, hvormed de andre Fugleværseiere aldrig forsømme at forøge deres Indkomster. Ægtyvene ere hans bitreste Fiender, og det sagdes, at man aldrig seer den ellers godmodige Mand vred, uden naar det fortælles ham, at der har været Nogen paa Ægværet, især hvis det har været paa Anholmen, der som den største, midt i Været liggende og bedst besatte Holme er hans egentlige Diesteen. Ikke mindre end de menneskelige Ægtyve ere Ravnene ham en Torn i Diet formedelst den Vedholdenhed, hvormed de næsten værre end hine plyndre Rede for Rede i Værene, hvor de i denne Hensigt gjerne holde til.

Længere ude ved føromtalte Bugt laae en Roerbod af et lidt pynteligere Udseende end de andre. Den indeholdt alle til et Handelssted, som det herude behøvedes, hørende Inventarier og Bekvemmeligheder, idet dens ene Rum var indrettet til Krambod, dens andet — Forstuen — til Vaaning for Handelsbetjenten, som her maatte opholde sig 3 Maaneder af Aaret under Seifisket. Værelset, om man forresten vil kalde det saaledes, indeholdt kun et Sengested i Form af en Skibskoie, et lidet Bord, to Trækrakke og et Viktualieskab. Dette var min Bolig, som jeg deelte med Eieren, Handelsmand fra Langøen og en Ven af mig, som selv dennegang var tagen herud for en kort Tid. Vi havde til vor Opvartning kun en tranbesmurt Fiskerdreng, der kogte vor Sei og Kaffe; forresten maatte vi hjælpe os selv saa godt vi kunde. Uden selv at være Jæger interesserede min Ven sig dog for min Bedrift og fulgte mig stadig paa mine daglige Udflugter paa Havet og inde imellem Skjærene. Men da disse i de første Par Dage ingen værdifuldere Sager indbragte, tilbød han mig at udvirke Ellingsens Tilladelse til et Besøg paa Anholmen, hvor han meente det maatte gaae bedre, og hvor jeg navnligen kunde være vis paa, at erholde skjønne Exemplarer af Storskarven, paa hvilke jeg herude blandt Andet netop havde gjort Regning. — Efter hvad jeg havde hørt om Ellingsens Forkjærlighed for Ægværet ytrede jeg vel min Betænkelighed ved at anmode ham om en saadan Indrømmelse, ikke mindre end min Tvivl om, at den vilde blive gjort. Men min Ven, der, som han sagde, stod sig mere end almindelig godt med Ellingsen, der aldrig havde nægtet ham Noget, paastod Sit og derved blev det. Tilladelsen blev, da min Ven havde gjort ham bekjendt med det Formaal, hvori jeg reiste, og jeg derpaa selv gjorde ham min personlige Visit, uden Vægring meddelt, dog paa Betingelse, at jeg forpligtede mig til ikke at skyde Edderfugle paa selve Anholmen, men derimod, om muligt, at fælde et Par Ravne, som der i nogen Tid havde holdt et slemt Huus.

(Fortsættes.)

Literatur og Kunst.

Ervingen, Sangspil i een Akt, er nu 2 Gange gaaet over det norske Theaters Scene og blevet optaget med uddeelt Bifald, hvilket det ogsaa fortjener trods sine iøinefaldende og af Forfatteren selv indseede Mangler. Stiller man til dette Stykke den almindelige Fordring om raskt i hinanden gribende Handling, og dramatisk Knude og om heraf betinget Knaphed i Replikerne, da vil man kun finde sig lidet tilfredsstillet med dette Stykke, hvis Handling er intet mindre end spændende, og hvis Opløsning er let forudseelig og temmelig effektløs. Kan man derimod glemme hine Anlæggets Mangler over Enkelthedernes Fortrin og den hjertelige Stemning, der sommerlufter det Hele, da kan man ikke Andet end modtage dette Stykke med Glæde. Anmelderen hører til dem, der vil see hiin Fordring fyldestgjort i dramatiske Arbeider, da disse jo ellers kun uegentligen bære sit Navn, og især tror han, at Intet bør slaaes af i Fordringen, hvor Enkelthederne ligesom bestraales af Anlæggets store Mangel. Det er da Talentløshedens frodige Rodskud, synlig igjennem sit vantrivlige Løvværk, kjendeligt paa hvert Blad. Men han tror dog, at en anden Maalestok maa anvendes, hvor, som her, enkelte Fortrin fængsle saaledes Tilskuerens Opmærksomhed, at Grundforbindelsen næsten tabes af Sigte. Disse Fortrin ere en hjemlig poesiluftet Situation, en slaaende sand Charakteertegning, og en Dialog, der bærer den klarnede Livserfarings fulde Præg og har optaget i sig Folkesprogets eiendommeligste Udtryk, med deres melodiske Klangfylde, deres Bogstavriim, Ordsprogsform eller satirisk-hjertelige Tveæggethed. Hertil kommer Viser, der mangle Sidestykker i vor nyere Dialektpoesi, Viser med den inderligste Sammensmeltning af Tanke og Form, uden Eftergjørelsens uhyggelige Mærker, og syngbare deels med Stev-, deels med vakre nye Melodier. Men vil en Tilskuermasse, der er fostret fjernt fra det Liv og de Forholde, som ere skildrede, og allerede gjennem Slugningen af Folkelighedens foregivne Æbler har fattet Mistanke mod dens virkelig saftige Frugt, vil denne Tilskuermasse ganske kunne vurdere disse Fortrin? Det er ikke rimeligt — dertil er den ydre Berørelse mellem By- og Bygdelivet for ringe; men man vil dog saa omtrentligen ane det Ægte. Der er en indre Berørelse, en aandelig Sammenknytning, der selv for den evige indsluttede Kongensgadeboer afgiver etslags Grundsyn for Opfatningen, og Stykkets Modtagelse røbede ogsaa dette. Man skjønte det uforfalskede Metals Klang. — Stykkets Intrige er snart fortalt: En Gaardmandsgut (Aamund) er draget ud i Verden, for at tjene Penge til at greie Skylden paa hans Fædrenegaard (Flaavig). Da han vender tilbage, er denne kommen i Hænderne paa en fordums Landhandler, Sauenbach, som er flyttet til Bygden og har en smuk Datter, Inga, hvem en rig Ungkarl, Trond paa Boen, gjerne vil have. Strax Aamund kommer til Gaarden, støder han paa Inga, og de fatte Kjærlighed til hinanden, uden at den Ene veed hvem den Anden er. Der indledes senere en Stevkamp, hvori ogsaa Olav i Bakken, Sauenbachs Nabo og Aamunds erfarne Raadgiver og Ven, samt dennes Kone Gunnild deeltage, og hvori Aamund temmelig aabent erklærer sin Kjærlighed. Efter Olavs Raad beslutter Aamund som Arving (Erving) til Gaarden, at tage denne igjen med Odelsret; men just som det skal komme til Proces med Sauenbach, løses det Hele efter forskjellige Motiveringer paa den Maade, at Sauenbach giver Arvingen sin Datter. Dette er i Korthed Historien. Den er, som man seer, ganske simpel, uden rystende Optrin af imputerede Forbrydelser eller deslige, men ogsaa uden deres hele Uhyggelighed. Alle Personer paa Sauenbach nær tale Landsmaalet eller den ved Bygdedialekternes Sammensmeltning fremkomne Normaldialekt for vort Folkesprog, som Ivar Aasen i sin i 1853 udgivne Bog har opstillet. Sauenbach er en Bærer for den falske Bydannelse, og fører et bredt og opskruet Sprog, hvilket han ved idelige Selvrettelser søger at bringe op til den størstmulige Unatur. Dette blev dog ikke ganske klart ved den Maade, hvorpaa Olsen gav Rollen. Han har ikke bearbeidet denne Udtrykkets Famlen imellem det Medfødt-Naturlige og det Opskruet-Attraaede, som Forfatteren aabenbart har villet betegne. Stykkets bedste Charakteer er forresten den muntre, erfarne og godmodig-satiriske Olav, der ogsaa spilles paa en tilfredsstillende Maade af Bucher. Elskerparret er ikke de klynkende fortrykte Figurer, som Forfatterens Forgjængere have udfundet som eiendommelige for vort Folkeliv. Det er jævne og følende Mennesker, uden Operafortvivlelse; men den simple Bondegut spilles ikke med rigtig samstemmende værdig Simpelhed i Holdning og Væsen. Bondekonen er en i sig selv mindre fremtrædende Charakteer, men hæves dog ved Madam Hundevadts Spil til en afgjørende Interesse. Dog er det at bemærke, at Spillet vilde vinde mere Bifald, hvis det var mindre udfordrende. — Skal jeg i et Slutnings-Udtryk sammenfatte min Dom om dette Sangspil, vil jeg sige: En i det Hele saa sand, hyggelig, simpel og dog poesivarmet Fremstilling af vort Folkeliv, som dette Stykkes, har endnu ikke gaaet over vor Scene. — En egen Opmærksomhed fortjener Stykket som det første Forsøg paa at ombytte det saakaldte danske Skriftsprog paa Scenen med et ved sit Ordforraad og sine Vendinger eiendommeligt norskt Udtryksmiddel. At drøfte Vanskelighederne ved den praktiske Gjennemførelse af et saadant Forsøg, forsaavidt det skulde tilsigte Indførelsen af et eget Skrift- og Talesprog istedetfor det i Literaturen og de dannede Kredse nu brugelige, hører ikke herhid. — „Ervingen" er udkommen i Trykken paa Theatrets Forlag, ledsaget af Melodier, og faaes for 16 ß. Til en Prøve paa Sangene aftrykke vi Aamunds Sang til Hjemmets Priis og „Steinbrjotar-Visa" (om hvorledes det gaar til i den vide Verden).

Her er dat Land, som hugar meg best,
og hiit hev' eg lengtat lengje;
her var dat stødt, som Hugen var fest
og gjekk i sitt gamle Gjengje.
Vida hev' eg flutt og faret i kring,
aldrig saag eg slike hyggjelege Ting.
Ja, myket hev' eg seet,
og meir hev eg frett[1]
men her hev' eg seet dat beste.

Her er væl Jordi hugleg te sjaa
og yndeleg paa alla Tider,
helst naar ho heve Sumarsploggi paa
og blømer[2] til dei øvste Lider.
Aldri vild' eg bytt i nokon-handa Skatt
denne vaar sæle sumarljose Natt,
daa Jordi ligg i Skrud[3]
og søv som ei Brud,
og Dagen vakjer trut um Landet.

Her heve alt ein venare Lit,
han gjerer meg saa godt i Hjarta;
her er dat rett, som alt hadde Vit
og kunde baade læ' og garta.
Folket og eg er like som eitt,
alt kvat dei segja, skynar eg so greidt;
og aldri er dar Ord
paa all dan vide Jord
som ganga meg so til Hjarta.

Her kan eg kjenna Bygder og Bol[4]
og Berg i so ymsa Rader;
Fjøra og Fjell og Himmel og Sol
er kjendar' en andre Stader.
Saart hev' eg saknat Heimen ei Tid,
difyr' er han no so kjær og so blid.
Lat koma kvat som kann:
eg møter som ein Mann,
og aldri fer[5] eg ut or Landet.

1) spurgt, hørt. 2) blomstrer. 3) festlig Dragt. 4) Bosteder. 5) farer (udtalt fære).

Dei træla, dei træla
fraa Morgon til Kveld, ja dei træla!
dei stræva, — dei stræva,
dat varer um Alder og Æva.
dei freista alt som dei kann vinna,
dei sanka alt som dei kann finna;
ja dei leita, — ja dei leita
etter alt dat som Vinningar kann heita.

Dei grava, — dei grava
i Berg og i Myr, ja dei grava;
dei byggja, — dei byggja
paa Huus og paa Veg og paa Bryggja.
All Jordi, trur eg, dei vil jamna,
all Malmen, trur eg, dei vil samna;[1]
ja dei emna,[2] — ja dei emna
paa so mangt, som eg inkje veit aa nemna.

Dei kappast, — dei kappast,
som Hunden um Beini dei nappast;
dei sumla, — dei sumla,
som Mauren um Tuva dei tumla.
Sin Skatt vil alle med seg føra
igjenom dan endelause Røra;
til dei stupa, — til dei stupa,
og til andre kjem i Staden til aa krjupa.

1) samle, sanke. 2) gjøre Anlæg.

Norge.

Christiania. Under 8de Marts har H. M. Kongen udnævnt Paul Gaarder, Provst i søndre Helgelands Provsti, til Ridder af St. Olafs Orden.
— Exam. jur. O. P. S. Sæthren er den 30te April meddelt Autorisation som Sagfører ved Underretterne (søndre Bergenhuus).
— Endeel af Christianias Handlende indbød forrige Løverdag Dampskibet Curiers Fører til et Aftengilde i Frimurerlogen, hvorved der overraktes ham et Sølvkruus til Erkjendtlighed for den Tjeneste, han havde vist Byens Handlende ved at gjennembryde Isen.
— Artillerikapitain Iversen og Kapitain Gramm skulle være tildeelte et Reisestipendium paa 300 Spd. hver, for i Frankrig og Østerrig at gjøre sig bekjendt med Intendanturvæsenet.
— Den 27de gaves i Frimurerlogen en Koncert til Indtægt for de Huusarme, hvorved baade Emma Dahl og Arnold lode sig høre.

Laurvig. Mekanikus Steen har forfærdiget Model til en Overvandsdok eller Landsætningsindretning for Skibe, der skal fortjene Opmærksomhed.

I Frederikshald har der atter været en Ildebrand. Den 30te April nedbrændte 10 Gaarde, der vare assurerede for 32,440 Spd. i den almindelige Brandkasse.

Vadsø Formandskab har indgaaet til Amtet med Andragende om Oprettelse af et Meeloplag der i Byen for Statens Regning.

I Tromsø afholdtes i Midten af f. M. en Præsteforsamling, der lededes af Biskop Juul og hvori 17 udenbyes Præster deeltoge.

Udenlandske Efterretninger.

Danmark. Pastor N. F. S. Grundtvig har kjøbt Gaarden Marienlyst ved Lersøen med 31 Tdr. Land for 21,000 Rdl. for der at anlægge den danske Høiskole, hvortil Sammenskud skede i Anledning af hans 70de Fødselsdag. Den indkomne Sum beløber sig til lidt over 7000 Rdl.
— De nordamerikanske Fristaters Senat har den 4de Marts bemyndiget Republikens Præsident til at opsige den med Danmark bestaaende Konvention af 1826 angaaende Sundtolden.

Frankrig. Marineministeren Ducos er afgaaet ved Døden og Admiral Hamelin udnævnt i hans Sted.
— Ved en Promenade tilhest, som Keiseren den 28de April foretog i de elysæiske Marker, blev der affyret tvende Pistolskud mod ham af en velklædt Mand, der paagrebes og skal være en Italiener af Fødsel. — Keiserens Reise til Krim er omrammet, hvortil Sygdomme i Konstantinopel anføres som Grunden, uagtet vel denne egentlig er Præfekternes skrækkende Indberetning om hemmelige Selskaber.

England. Layard har foreslaaet et Mistillidsvotum mod Ministeriet, hvilket har fremkaldt stormende Optrin i Parlamentet.

Østerrig. Om Fredsunderhandlingerne har det med den ene Post hedt, at de vare strandede, med den anden, at de lykkelig fortsattes, uden at man har øinet Rede i disse Modsigelser. Imidlertid er det nu vist, at Lord John Russell og Drouyn de l'Huys have forladt Wien og begivet sig hjemad til sine respektive Hoffer. Ogsaa paastaar Const. for 25de April bestemt, at Konferentserne indtil Videre vare at ansee som afsluttede. En senere Efterretning over Hamburg fortæller, at „Militærkonventionen mellem Østerige og Vestmagterne er bleven undertegnet," og et Rygte fra Frankfurt taler om „en særskilt Traktat mellem Rusland og Tyrkiet ved de forbundne Magters Mægling som en Deel af en europæisk Fredstraktat, hvilken skulde underskrives af alle Stormagter, ogsaa Preussen."

Spanien. Kortes behandler et Lovudkast angaaende Salget af Kirkens og Statens Godser og skal have antaget dets første Artikel med 159 mod 13 Stemmer.

Rusland. For Finlands Regning skal der ved Banken optages et Statslaan paa 650,000 Rubler i Andledning af Krigen.

Krigsskuepladsen. Bombardementet paa Sebastopol har en lang Stund været drevet kraftigen (de Allierede udsendte hver 24 Timer 20,000 Kugler) og ifølge de frisindede tydske Blade forvandlet Sebastopol næsten til en Hob Ruiner, skjønt Fæstningens Yderværker ikke ere ødelagte. Men ifølge Beretning fra Krim af 28de April er det indstillet for at spare Ammunition. De Allierede vente Forstærkninger; men saa hedder det ogsaa paa den anden Side, at 50,000 Russere ere indtrufne eller skulle indtræffe paa Krigsskuepladsen. Ogsaa hedder det, at Kolera er udbrudt blandt de franske Tropper og rasede meget heftigt den 17de April.
— Den undersøiske Telegraph fra Krim til Varna er færdig.

Tyrkiet. Brussa har fremdeles været udsat for Jordskjælv. Fra 28de Marts til 11te April var disses Antal 150, hvorved 400 Mennesker vare omkomne og næsten alle Bygninger ødelagte, deels ved Nedstyrtninger, deels ved Ildebrande, opstaaede fra de styrtende Skorstene, hvilke ingen Mennesker vovede sig hen til for at slukke. Ogsaa i Konstantinopel og i Smyrna har der været Jordskjælv.

China. Rebellerne have rømmet Byen Shanghai.

I Japan har der været et frygteligt Jordskjælv den 22de Febr. Handelstraktaten med de forenede Stater er ratificeret.

Blandinger.

En ny Sukkerplante.

Det ringe Forraad af Korn i Frankrig har henledet Opmærksomheden paa en ny Plante, nylig indført fra China, som til en vis Grad lover at fortrænge Brugen af Rødbeder i Tilberedelsen af Sukker og Destilleringen af Alkohol. Toulons Agrikultur-Kommittee har nylig indsendt en Rapport til Krigsministeren om Brugen af den omtalte Plante. Den kaldes Sorgho eller holcus saccharatus og bragtes først til Frankrig i 1851 af Mr. de Montigny, den franske Konsul i China, der indsendte Frø deraf til Regjeringen. Siden den Tid er Dyrkningen med Held begyndt i Provence og lover at blive af største Nytte for Algerien. Sorgho er bleven kaldet „det nordlige Chinas Sukkerrør" og talrige Experimenter ere nylig blevne anstillede i den Hensigt at forvisse sig om, hvorvidt Planten besidder de fornødne Egenskaber til at frembringe en Sirup, der er modtagelig for Krystallisation og saaledes kan rivalisere med Sukkerrøret og Rødbeden. Overeensstemmende med Agrikultur-Kommitteens Rapport lader Planten til at have disse Egenskaber. En Række Experimenter har godtgjort dette Faktum. Planten synes at være righoldigere paa sukkeragtige Stoffer end nogen anden bekjendt Plante med Undtagelse af Viinstokken. Rødbeden indeholder fra otte til ti Proc. Sukker, Sorgho frembringer fra sexten til tyve Proc., af hvilke otte til ti Proc. reen Alkohol, skikket til al Slags industrielt og huusligt Brug, kan tilberedes. Affaldet er ypperlig Føde for Kvæget, der fortærer det med den største Graadighed. Planten voxer meget hurtigt og udfordrer ingen Vanding. Sorgho er ingen ny Opdagelse, da den i almindelige Tider har været anvendt af Beboerne af det nordlige China, der har frembragt af den betydelige Kvantiteter Sukker. Men dette er første Gang den i en nogenlunde stor Skala har været indført i Europa.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Opdals Sognekald med omtr. 1500 Spd. i aarlige Indtægter.

Kvindherreds do. med omtr. 850 Spd.

En Kompagnichirurgpost i 2den akershusiske Infanteribrigade med en aarlig Gage af 96 Spd.

En Timelærerpost ved Kongsbergs Middel- og Realskole med en aarlig Løn af 200 Spd.

Fyrdirektørembedet med 1000 Spd. i aarlig Gage.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 19. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 12te Mai 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

Crusenstolpe om Unionen.

M. J. Crusenstolpe, afskediget Assessor, født 1795, er en bekjendt Forfatter i hele Skandinavien. Romanlæsere, Yndere af historisk Skandal og af politiske Pamphleter, kjende ham ligegodt. Især staar han høit anskrevet hos hine Slags Læsere, hvilke han har forstaaet at vinde ved eetslags Produktioner. Han har blandet Historien saaledes op med Løgn, at den for Morskabslæseren træder i Romanens Sted og for den overfladiske Historielæser beholder Sandhedens Præg. Han har opfundet den historisk-aktmæssige Maade at lyve paa. Han har et saa umaadeligt Forfalskningstalent, at han er Mand for at slaae Hjørnet af en eneste historisk Sandhed og dermed forbinde og tilkitte ti Løgne saaledes, at de alle for Mængden antage Sandfærdighedens fulde Præg. Han er ligesaa uopnaaelig i at lyve sandsynligt, som Münchhausen i at lyve utroligt. Vi bruge med Forsæt det videnskabelig uværdige Udtryk at lyve — thi det er Crusenstolpes Yndlingsudtryk om Andre.

Som Politiker flyder han paa de samme Slags Færdigheder. Men hans Klogskab og Besindighed er mindre end hans Phantasi, og derfor har han ikke bragt det saavidt paa dette Felt som i Historiedigtningen. Dog, han har været saa heldig her at kunne bøde paa Evnernes Svaghed ved Martyrskabets Opsigtsvækken. Hans treaarige Fængsel paa Waxholms Fæstning satte den politiske Partiaand og Medfølelse i fuld Drift. Forbitrelsen over Maaden, hvorpaa han fældtes, fremkaldte Opløb. Man glemte den Domfældtes Principløshed over hans Skjæbne og Juryens Fremfærd. Han blev etslags folkelig Martyr. — Men Crusenstolpe er dog i Grunden en Aristokrat — det forsikrer idetmindste hans Ven Sturzenbecker. Engang var han Oppositionsmand, saa Royalist, og endelig igjen det Første eller endog Republikaner. I 1830—33 redigerede han for Carl Johan eller Regjeringen, Bladet „Fäderneslandet," der oprettedes for at modarbeide „Aftonbladet," men hvilket Kongen unddrog sin Understøttelse, saasnart han indsaa, at det Intet formaaede i denne Retning. Crusenstolpes borgerlige Existents kunde nu paa en Maade siges at være forspildt. Herfor skulde Kongen og Regjeringen undgjælde. Han skrev for at hævne sig sine „Skildringer af det Indre af Dagens Histore" (1834), en Række Tegninger af Stats- og Rigsdagsmænd, samt „Stillinger og Forholde," Breve om Hoffets Intriger. Hans fortrolige Kjendskab til Hoffet og Kongen forsynede ham med skandalemnede Fakta. Med Kongen havde Crusenstolpe staaet paa saa fortrolig Fod, at han havde faaet Lov til at sidde om Aftenen i hans Sengekammer og var bleven anbetroet at omarbeide og korrigere forskjellige smaae politiske Artikler, som Kongen selv havde forfattet for „Fädernelandet." Ved et saadant Forhold maatte Crusenstolpe naturligviis være bleven indviet i Sager, som ikke vare egnede til at offentliggjøres, allermindst uden den tilhørende Belysning. Overhovedet kan man sige, at ingen Persons private Forhold taaler en omtrentlig sand Fremstilling gjennem en fiendtlig Pen, der lader de formildende Biomstændigheder ude af Betragtning. Mindst er vel dette Tilfældet med en Regent eller et Hofpersonale. Læseverdenen saa Ting, som forbausede og pirrede dens Nysgjerrighed i høieste Grad.

Det var for et af sine „Bref öfver Ställningar och Förhållandan" Crusenstolpe sattes paa Waxholms Fæstning.

Hans Hævnelyst dæmpedes ikke herved, men skabte sig større Afløbsveie. Han begyndte at skrive „Morianen," Skildringer af det holstein-gottorpske Huus, hvilken han endte efter sir Befrielse. Sidste Deel kom ogsaa ind paa Carl Johans Personlighed. Han fortsatte i „Carl Johan og Svenskerne." Crusenstolpe udgav først efter Kongens Død dette biographiske Eftermæle, der fremtræder med agtmæssigheds-støttede Fordringer paa Troværdighed. Rygtet fortæller, at han først sendte Sønnen (Kong Oscar) Manuskriptet, med Forespørgsel om, hvilket Honorar han vilde give (for at det nemlig ikke skulde trykkes.) Det er maaskee for frækt til at være sandt! Den store Konge, der medens han levede allerede saa Crusenstolpes Færdighed i at sværte ham, skal engang under den overvældende Følelse af, hvor følgesikker den var, have udbrudt: „Crusenstolpe har ødelagt min Historie og forbitret mit Liv!"

Alle Historiedigtningsemner selv i Carl Johans frodige Historie maatte dog engang udtømmes, og Crusenstolpe maatte finde paa nye for at kunne fængsle og underholde sit forvænte Publikum. Den nye Konges Liv og Regjering frembød ikke brugbart Stof — enkelte Embedsmænds Handlinger havde ikke almeentiltalende Betydning, om de end kunde være godt nok Stof til Mellemfyldninger. Behandlingen af de udenlandske Hofskandaler havde i Sverige ingen Folkeinteresse, og saaledes blev Udskrivningen eller Efterskrivningen selv af Værker som Vehse's o. A. om udenlandske Hoffer et lidet nysgjerrighedsvækkende Foretagende.

Efter en heel Deel Streiftog ind paa Norges Felt, har han endelig fundet, at dette Land afgiver det bedste Stof for hans Historik. Dette Riges Forholde ere lidet nok bekjendte i Sverige til at kunne udstyres med de ønskeligste aktmæssige Løgne og Unionsforholdet er betydningsfuldt nok for hiint Land til at tage Opmærksomheden ganske i Beslag. Vi forbigaae hans forskjelligartede tidligere Udfald, og skulle blot omtale de sidste Maaneders, der alle gaae i een Retning.

Hans sidste fire „Bref öfver Ställningar och Förhållandan" optages for en stor Deel blot af Artikler om Unionsforholdene og den norske Konstitution tilligemed et Resumee af Nordmændenes Stemningsytringer mod Svenskerne. Crusenstolpe udgiver disse Artikler for indsendte, men ledsager dem med Anmærkninger, hvori han billiger Indsenderens Fremstilling, foruden at dette jo allerede indirekte ligger i selve Optagelsen. Man har saaledes kun Crusenstolpe at holde sig til. Vist er det ogsaa, at disse Aktstykker, skjønt skrevne med nogen Rolighed, neppe ere flydte af nogen anden Pen end en af hans Skolarers — thi kun en Saadan kan være besat af dette knitrende Had til Carl Johan, der savner noget Tilsvarende, med mindre det skulde være Victor Hugo's til „Napoleon den Lille." Og heller ingen Anden kan have den Samvittighedsløshed og den fabelagtige Tillid til Læsernes historiske Uvidenhed, at han med Haab om Virkning opstiller en saadan løgnagtig Sats, som den nedenfor nærmere omtalte, at Norge skylder Carl den Trettende sin Konstitution eller Initiativet til sin fri Forfatning.

Crusenstolpe eller hans Indsender besværer sig i et af de sidste Hefter over, at de norske Journalister ikke have optaget til Behandling det af ham vakte Spørgsmaal (angaaende Unionens Opløsning.) Hertil kan tænkes tvende Grunde: Uvidenhed om hine Aktstykkers Tilværelse, Magelighed eller Overseen af de crusenstolpeske Produkter. Skulde det første være Tilfældet, da kan en Oversigt over hine Artiklers Indhold og Retning ikke ansees for overflødig, om vi end af Mangel paa politiske og historiske Kundskaber ikke kunne indlade os paa en formelig Gjendrivelse og heller ikke tælle saamange Læsere i Sverige, at en saadan vilde gjøre nogen Virkning. Skulde vore Dagblades Taushed skrive sig derfra, at Alt, hvad Crusenstolpe skriver, antages ingensomhelst Virkning gjør, fordi han er noksom kjendt i Egenskab af historisk-politisk Jonglør, da ere de sandelig i Vildelse. En Mand, der af alle svenske Forfattere har „det største Læsepublikum," maa ikke ignoreres, selv naar han producerer skrigende Løgne, og allermindst maa man tillade dette, naar han forstærker sig med kyndigladende Indsendere og hvor han behandler Gjenstande, der for hans egentlige Læserkreds staae i en saadan Dunkelhed, som de norske Forholde for svenske Læsere. En talentfuld om end autoritetsblottet Mand skal man aldrig oversee. Lad hans Ord være falske, de ere dog indsmigrende, erobrende som Kokettens Smiil. Hvo, som vil oversee en saadan Mand, erindre sig Carl Johans bitre Erfaring.

Mandens Pen er, skjønt galdedyppet, fængslende, underholdende som hans Personlighed (trods det moragtige Ansigt) hvilken, siger en af hans Landsmænd, skal være istand til at forsone selv Fiender, „ved en liden lukullisk Supé tête à tête med ham."

Vi skulle forsøge at give et kort Referat over Indholdet af disse Hefter, hvoraf dog de senere ofte gjentage det i de foregaaende allerede Sagte uden stort andet Nyt end nye Bitterheder og Fordreielser, som lægges ind i Fremstillingen.

I Novemberheftet bestrider Indſ. den gjængse Mening, at der i Norge existerer et demokratiskt Parti. Siden 1836 Aars Storthing har han intet saadant kunnet øine. Fra den Tid begyndte Bestræbelserne for, „af det hele norske Folk at skabe et kun mod Sverige og Foreningen fiendtligt Parti" Den norske Stat er siden en „de facto bureaukratisk Republik." — „Norskhedsivrerne begyndte ved hiint Tidspunkt sine Machinationer og fik Folket til at troe, at Svenskerne vilde overfalde Norge med Krig osv. og opmandede det til at ruste sig til Forsvar for Landets haanede Grundlov og Frihed. Alle Landets Aviser gjenløde af Skraalet om „unionelle Krænkelser og Forhaanelser mod Norge." For Fædrelandets hellige Sag maatte nu al Partistrid falde, og Demokraterne gik tabte i Hvirvelen. Dermed lagdes Norges Skjæbne i Bureaukratiets Hænder. Dernæst følger „Beviser paa, hvor mægtige Fordommene og Antipathierne endnu ere imod Sverige og Foreningen hos de toneangivende Klasser i Norge. Skriget har vel, indrømmes der, lagt sig noget, men Forholdet har ikke væsentlig forandret sig. Enhver oprigtig Ven af Foreningen, saaledes som den i de første 15 Aar opfattedes, bliver strax udskreget som en „Svensksindet." — „Men hvad behøves andre Beviser end Morgenbladets Opfatning af Sveriges Stilling i Forhold til Krigen og Muligheden af Finlands Gjenerhvervelse!" Vel seer Indſ. i 4de Novemberfesten en Protest mod en saadan Opfatning af Nordmændenes Tænkemaade. Men, bemærker han, „Ord ere ikke Gjerninger." Han ender med følgende Tirader:

„Naar Norges Storthing og Regjering med aabenbar Haan og Nedtrampen af Sveriges klare Ret foretage sig paa egen Haand (ensidigt) at ophæve Fordragsbestemmelser med Sveriges Rige og (det) med den aabenbare Hensigt (kändt syfte) at drive samme igjennem paa det suspensive Veto's Vei;

„Naar Norges Storthing og Regjering, følgende 1846 Aars Kommittees ulykkesbringende Anviisning, Gang efter Gang i samme Hensigt trodsigen vedblive at lemlæste og beklippe Mellemrigsloven, for at sønderslide de sociale Foreningsbaand mellem Folkene;

„Naar Norges Regjering behandler Transitspørgsmaalet, som om den paa denne Maade vilde stænge alle lovlige Kommunikationer imellem Folkene og dette Spørgsmaal derfor efter 9 Aars Forløb endnu befinder sig i den Stilling, at det udgjør en Skamplet for begge Nationer:

„Da bliver Mislyden saa skjærende, at enhver Svensk, som har Agtelse for sin Ret, for sig selv og sit Land, maa tale og ogsaa handle, om det behøves."

Udg. knytter til Artikelen nogle Tillægsbemærkninger, hvori han betegner Novemberfesten som en klogt beregnet Demonstration efter Indskydelse fra høiere Steder og foretagen „under høie Auspicier." Videre bemærker han, at hvis Nogen har Grund til at være stolt af Foreningen, saa er det Norge, „hvor Sverige behandles og betragtes lidet bedre end et Lydrige."

I Decemberheftet behandler Indſ. ganske aabent Spørgsmaalet om Unionens Opløsning. Han undersøger først, hvorvidt Sverige vilde tabe Noget ved Skilsmissen, og finder da Ophøret af Norges aarlige Bidrag til Rigernes fælles diplomatiske Repræsentation og Konsulernes Aflønning at være det eneste Tab. Civillisten eller Apanagen hører ikke herhen, mener han, da det aldeles ikke er „til Sveriges, men til Norges Konge og Kongehuus, disse Penge ere anslaaede," nemlig for en norsk Hofstat og Hofholdning. — Mellemrigsloven efterpilles i Forbigaaende i dens Folder. I militær Henseende seer Forfatteren ingen Betryggelse i Unionens Bestaaen, men paastaar derimod, at Sverige først ved dens Opløsning kan ansee sig for virkelig betrygget fra norsk Side og sikret en kraftig Hjælp mod Anfald af Rusland. Grunden hertil ligger i Nordmændenes indgroede Frygt for Amalgamationen, der skriver sig fra Carl Johans Dage, og som vedligeholder en stadig Jalousi mod Sveriges Magt. — Frivillig Opløsning af Unionen fra svensk Side vilde udrydde Frygten og „Løgnen, der er bleven til Folketro i Norge."

Udg. tilføier en Sammenligning af Sveriges Forhold til Norge med Spanien til Portugal.

I Januarheftet tager Indſ. ganske Bladet fra Munden. „Den i 40 Aar forfulgte Afsondringspolitik har endelig baaret sin Frugt," udbryder han. „Den har til Slutning ordentlig fremtvunget Spørgsmaalet om Unionens fuldkomne Opløsning. Og dette Spørgsmaal kan ikke mere falde. Norge har allerede, Sverige uadspurgt, afgjort det paa denViis, som konvenerer den dynastiske Afsondringspolitik og befandtes overeensstemmende med de bureaukratiske Interesser i Norge."

„Istedetfor den Forening, som afsluttedes mellem Rigerne ved Unionsforedraget af 4de Nov. 1814 eller Norges Grundlov og Bekræftelsen af dette Foredrag ved Rigsakten af 6te Aug. 1815 — — — der ogsaa indeholder Elementer til en virkelig politisk Union, har nemlig den traditionelle Afsondringspolitik samt Norges Statsmagter og Presse siden 1836 substitueret en Union af ganske anden Beskaffenhed, som indskrænker sig til og kaldes blot — Dynastifællesskab, ved hvilken Betegnelse forstaaes den gjennem Fordrag afhandlede Forening reduceret til sit yderst mulige Minimum." Denne Statslære er umærkeligen indsmuglet, og allerede fredet og uddannet til Theori i Norge, paa samme Viis, som „Løgnen om Svenskernes 40aarige troløse og forræderske Amalgamations-Planer," saa at Indſ. ikke øiner anden Udvei end Unionens Opløsning. „Unionen er langt mere end til Halvdelen opløst, og Initiativet til Opløsningen taget af Nordmændene, som derved blot have raadspurgt, hvad de ansaa for at være deres Interesser." Men har Norge sagt A, maa Sverige for sine egne Interessers Skyld sige B og bør, for at undgaa alt Braak, tage det Skridt fuldt ud, som man paa norsk Side blot har villet tage til Femsjettedeel eller

Syvottendedeel. Kort, Sveriges Interesser fordre uvilkaarligen Et af To: enten, at man paa begge Sider gaar tilbage til det oprindelige Unionsfordrag med ærlig Tillæmpning af dets Forskrifter og derhos til Forebyggelse af fremtidige Stridigheder fylder de Huller deri, som hidtil har givet Afsondringspolitiken et saa vidt Spillerum, eller ogsaa opsiger Fordraget og fuldstændig opløser Foreningen, og at, da det første Alternativ nu neppe er nogen Mulighed, det sidste vælges jo før jo heller." Og finder nu Afsondringspolitiken sig mindre tjent hermed, saa har Forf. ingen anden Husvalelse at give, end den, „at som man har kogt Suppen, faar man søbe den!"

Med Hensyn til det første Alternativ bemærker Crusenstolpe i en Note, at „den oprindelige Akt (urkund), som 1814 knyttede Norge til Sverige, gjenfindes i Kielertraktaten, i Kraft af hvilken begge Rigerne **indforlivedes** med hverandre. Alt Andet er Palliativ og resultatløst Flikværk. Vil man ikke bekvemme sig til at antage en saadan Tilbagegang som Udgangspunktet for Opgjørelsen, saa er Opløsning, helst i al Venskabelighed, det eneste eftertragtelige Maal for Sverige." Opløsningen, vedbliver Indf., bringes nu ikke først paa Bane, og Tanken derom er heller ikke først vakt af nogen Svensk. „Den ryktbara Demagog Henr. Wergeland, hvis Skygge endnu længe efter hans Død synes at beherske den almindelige Mening i Norge, idetmindste i Alt, hvad der angaar Sverige og Foreningen, dristede sig allerede i 1837 til at behandle Unionen som et snart forbigaaende blot midlertidigt Stadium for Norge og hilsede samtidig i et af sine politiske Digte Regjeringsadvokat J. A. Hjelm som den norske Republiks Præsident."

Derefter undersøger Indf., hvorvidt Unionens Opløsning vilde for Norge medføre forøgede Statsudgifter eller financielt Tab og kommer til det Resultat, at uagtet de huusholderske Nordmænd, i Decennier vante til ikke at have Konge og Hof hos sig, men til at styres „quasi-republikansk, om end for en god Deel bureaukratisk, sandsynligviis ville bortlægge Kongedømmet og indføre en fuldkommen republikansk Forfatning, hvorved Civillisten og Apanagen indspares, saa vil dog Forsvarsvæsenet, Repræsentationen i Udlandet i Forening med andre for en særskilt Stat uundgaaelige Udgifter langt overstige Besparelsen.

Unionens Opløsning med det Gode fra svensk Side vilde, mener Indf., gjøre Ende paa al Mistro mod Sverige, paa al Frygt for Svenskerne; men den trediveaarige Løgn om Amalgamationsplanerne er saa dybt indgroet hos det norske Folk, at flere Aar maatte hengaae, inden Uroen og Mistanken fuldkommen kunde lægge sig, hvilke overalt og stadigen stikke frem og paa en saa talende Maade manifesterede sig i forrige Aar, da idetmindste en stor Fraktion af Opinionen i Norge, repræsenteret af Morgenbladet, var livligt imod at Nordmændene skulde deeltage i Krigen paa Vestmagternes Side mod Rusland, „for ikke at støde sidstnævnte Magt og resikere at tabe dens Støtte mod Sverige." Hertil føier Indf. som Note: „Den i Norge ytrede Uvillie mod Krigen er af mange Svensker bleven udtydet blot som et Udtryk af norsk Avindsyge, i og for det Tilfælde at Sverige skulde faae Finland tilbage. Men dette er at see Sagen blot fra Ydersiden. En dybere Bevæggrund findes udentvivl, og man turde neppe fare vild, naar man nærer den Tanke, at det egentlige Motiv er Mistilliden og Frygten for de svenske Amalgamationsplaner, og at Rusland betragtes som Norges Støtte mod disse." I denne Henseende paaberaaber han sig Skotten Laings „Expektorationer, der udgjøre et lige saa naivt som tro Echo af Nordmændenes Opinioner." Til denne Note føier Udg. en anden, hvori bemærkes, „at hvad Historiken angaar, har den norske Politik hidtil for Unionskongerne skjøttet sig selv, uden at Svenske have befattet sig dermed det Ringeste, hverken gjennem Raad eller Daad; men betræffende den saakaldte „Amalgamation," om derved forstaaes begge de adskilte Deles Bringen til Eenhed, er Statsklogskaben og Stats-Nytten af en saadan Forholdsregel for Skandinavien — ja for hele Europa — lagt for Dagen netop af den særdeles betydningsfulde Omstændighed, at den norske Gjenstridighed spiller under Dække med og har sin Støtte i den russiske, for at vedligeholde den nærværende fordærvelige Uefterrettelighedsstand. Derfor Eenhed eller Opløsning."

Tresfjorden.

Længere hen omtaler Indf. Utilstrækkeligheden af Norges staaende Hær paa 12000 Mand til Forsvar for et Land med saa vidtstrakte Grændser og Kyster; saasnart Sverige ikke længer er dets Bolværk mod Østen, og saalænge Mistilliden mod Sverige vedbliver, vilde den tredobbelte Militærstyrke behøves.

I Februar-Heftet skriver samme Indf. „en Historik af Norges Selvstændighed." „Da Løgnen er bleven Folketro i Norge," taales heller ingen sandfærdig Fremstilling af Forholdene i 1814, „medens den norske Stat endnu befandt sig i sin Embryotilstand." Dansk Forræderi tænkte at beholde Norge med den gamle souveræne Forfatning. Men Carl den XIII gjorde en Streg i Regningen ved sin Proklamation til Nordmændene af 8de Febr. 1814, hvori han lovede at sikre deres Frihed og Rettigheder. Kort, han lovede dem en Konstitution, og Christian Frederik og hans danske Embedsmænd bleve derved nødte til at give et lignende Løfte i Plakaten af 19de Febr. Carl den XIII's Proklamation blev saaledes et virksomt Middel til at fremkalde Grundloven af 17de Mai, hvorover Nordmændene idelig en udbrede sig i en taabelig Skryden.

Senere hen udpilles af Storthings-Forhandlinger og Debatter Uvilliesytringer mod Sverige, der ere faldne inden Storthinget, og Norskhedsivrerne overhovedet skildres med skjærende Farver. Alt dette foruden Andet maa dog forbigaaes, da dette Referat allerede er blevet vidtløftigere end tilbørligt.

Man seer af det Foregaaende, at Forf. fremstiller Norges Paapassenhed med Hensyn til sine Rettigheder ligeoverfor Sverige som et eensidigt Had imod dette Rige, fremkaldt paa en kunstig eller skammelig Maade, nemlig ved Bagvaskelser og Tilstelning af alskens Skræmmebilleder. Svenskernes Amalgamationslyst er kun en norsk Løgn, uden Spor af Virkelighed. En saadan Opfatning af Forholdene vil neppe Nogen, der levede med i hiin Tid eller gjennem Aviser eller paa anden Maade har sat sig ind i Tilstandene, finde historisk begrundet. Vel er det saa, at Nordmændene af Kjærlighed til sin frie Forfatning undertiden øinede Skræmsler, hvor ingen farlige vare, men det kan hellerikke nægtes, at de den Tid havde en stærk Opfordring til stadigen at være paa sin Post, for at ikke Provindsmærket i nogensomhelst Retning skulde fæstne sig. Det var ikke blot „Norskhedsivrerne," som fandt dette Zionsvægteri fornødent — Mænd, som ingenlunde kunne kaldes Ivrere, ville endnu den Dag idag tjene som Vidner om at denne Vagt ikke var et dagdriversk Værk i de gamle Fordommes Tjeneste, som Mange nuomstunder troe, og ogsaa Talere ytrede ved 4de Novemberfesten, men et ganske besværligt Hværv. De tie dog hertil, tilfredse med, at Aarsagen til denne uhyggelige Vagt er ophørt med denne selv og ville derfor helst see begge Dele glemte. Skal derimod den ene Kjendsgjerning paany holdes frem som historisk betegnende, maa nødvendigviis ogsaa den anden tages med.

Hvad angaar Crusenstolpes Mening, at der burde vendes tilbage til Kielertraktaten som det oprindelige Grundlag for Unionen, maa bemærkes, at denne Mening røber ganske egne statsretlige Anskuelser, da det vel er noget Uhørt, at der, med Forbigaaelse af yngre Traktater eller Konventioner, kan tyes tilbage til en ældre, der ved hine enten er sat ud af Kraft, eller nærmere bestemt, eller endog, som Tilfældet med Kielertraktaten, ikke anerkjendt af den ene Part. En saadan Tilbagevendelse fra svensk Side maatte vel nu, ligesom i 1814, fremkalde haandgribelig Modstand fra Nordmændenes, der efter 40 Aars Selvstændighed neppe kan antages at være blevne mere indforlivelseslystne end dengang. Men hvis nu Crusenstolpe af særegen Konfusion har sat sig i Hovedet, at en ældre Traktat eller Overeenskomst gjælder forud for de nyere, hvorfor bliver han da staaende ved Kielertraktaten? Hvorfor ikke gaae tilbage til Foreningsfordraget under Magnus Erikssøn, hvilket ikke alene har Fortrinnet af en større Ælde fremfor hiin, men ogsaa det Fortrin, at være godkjendt fra Norges Side!

Et tredie Punkt, hvori Indf. gaar historisk og vidtløftigt tilværks, er Beviisførelsen for at Norge skylder Carl XIII sin Konstitution. Det har ofte været sagt, at Norge modtog sin Grundlov af Carl Johans Godhed. Dette kan naturligviis hverken Crusenstolpe eller hans Skolarer sige, og det af den gode Grund, at Carl Johan da maatte tilkomme Æren for en ialfald fra Norges Side betragtet fortjenstfuld Handling. Heller ikke forslog dette ganske til at berøve Nordmændene Æren for den kraftfulde Beslutning, at ville have en Konstitution. Men Indf. veed Udvei. Han godtgjør, at Christian Frederik ved Carl den XIII's faderlige Proklamation af 8de Febr. 1814 (den findes i Aalls Erindringer II. 651—53 og i J. Schmidts Lovsamling) blev overbudt, saaledes at han for at holde sig ved Siden af Svenskekongen ogsaa maatte beslutte sig til at give Landet en fri Forfatning. Dette har Indf. saa klarligen beviist, at det neppe falder en af tusinde Læsere (i Sverige idetmindste) ind at ane Uraad. Men nu er det en Kjendsgjerning, at Prindsen i det delibererende Møde paa Eidsvold den 16de Febr. efter Prof. Sverdrups og Andres kraftige Forestillinger besluttede at opgive sin souveræne Arveret og at han i sin Kundgjørelse af 19de Februar lovede Folket en fri Forfatning. Nu er er Spørgsmaalet: var Carl XIII's Proklamation dengang bekjendt i Norge, saaledes at den kunde have indvirket paa Beslutningerne? Hertil svarer Historien et bestemt Nei. Det var først den 22de Febr., at en Deputation af de svenske Herrer Grev Rosen, Baron Sköldebrand og Lilliehorn ankom til Christiania for at forelægge den svenske Konges Proklamation til Nordmændene. Deputationen blev haanligt modtaget af Prindsen og vendte tilbage med uforrettet Sag. (See J. Aalls Erindringer II. S. 428—29). Nu kunde der maaskee paastaaes, at Proklamationens Indhold var løbet forud for Sendemændene; men at dette under daværende Forholde skulde have skeet saa betids, at en Indvirkning paa Stemningen, endnu inden Eidsvoldsmødet, var mulig, ligger udenfor Rimelighedens Grændser; ikke at tale om, at der da ogsaa maatte findes noget Tegn dertil i vor Konstitutionshistorie. Hiin Paastand kan altsaa afvises som en lige saa dristig som grov Løgn.

I det seneste Hefte besværer Indf. sig over den norske Presses Ignoreren af det af ham vakte Spørgsmaal og lover truende, at om Storthinget ikke forberedes derpaa, skal den svenske Rigsdag, naar den atter sammentræder, ikke komme til at savne de fornødne Oplysninger. Herved kan mærkes den Synderlighed, at den svenske Presse synes at befinde sig i samme Stilling med Hensyn til Indf.'s Skriverier som den norske. Thi nylig blev Aftonbladet høilig forundret over at „Fædrelandets" Christianiakorrespondent sagde, at vore unionelle Forholde nærme sig en Krisis. Havde det lagt Mærke til det storstilede Krisis-Program i „Stillinger og Forholde," opslaaet i selve Sverige, vilde ikke en saadan Forundring været mulig.

Skizzer fra Romsdals Amt.

3. Tresfjorden.

Den, der ikke har Anledning til at faae see Schweiz eller Alpeegnene idetheletaget med egne Dine, men dog kunde ønske at danne sig en mere levende Forestilling derom end den, man faaer af Billeder og Beskrivelser, bør reise til Romsdalsfjorden og fremfor Alt til Tresfjorden, en Arm af samme, hvis yndige Bredder danne Størstedelen af Vestnæs Præstegjeld. Situationerne her virkeliggjøre de Phantasibilleder, man saa gjerne danner sig af den herlige Schweizernatur, hvor man tænker sig et fyldigere, friskere Liv, en mere smilende Charakteer i Modsætning til den mere alvorlige norske Natur. Her har man grønne, frodige Bredder med veldyrkede Gaarde, der kun optage saamegen Plads, som den uendelige, fra Foden til Toppen af Aaserne udstrakte Løvskov levner, og i Baggrunden hæver sig en Rad af toppede Fjelde — de søndmørske Alper kunde man fristes til at kalde dem, — der vidne om et Landskab paa den anden Side, som ikke giver det romsdalske meget efter, om det end har en mere alvorlig Charakteer. Langs med Fjorden gaaer Veien fra Romsdalen til Søndmør, og de forhennævnte Fjelde danne Grændsen mellem begge Distrikter. Hosstaaende Skizze er optaget fra Fjordens Munding ikke langt fra Vestnæs Kirke. I Nærheden af samme ligger en ganske lille Aasryg, fra Toppen af hvilken man seer ud over Romsdalsfjorden og Tresfjorden med deres smilende Bredder omkrandsede af Snefjelde, i Forening dannende et Panorama af ubeskrivelig Skjønhed.

Tyrkiske Soldater.

Aviserne berette, at Omer Pascha med en Arme paa 15,000 Mand har indskibet sig fra Eupatoria til Kamiesch, for at understøtte Vestmagterne ved den paatænkte Storm af Sebastopol. Denne Armee bestaar for det Meste af regulære Tropper, om hvis Udseende Afbildningerne her give Begreb. Det er forøvrigt bekjendt, at den tyrkiske Armee, siden Janitscharkorpset af den forrige Sultan blev opløst og tildeels tilintetgjort, er organiseret aldeles efter europæisk Mønster, hvortil den nærværende tyrkiske Krigsminister Mehemed Pascha i sin Tid skal have bidraget overordentlig meget. Sagkyndige paastaae, at Omer Paschas Veteraner, hvad Disciplinen og Organisation angaar, kunne taale Sammenligning med hvilkensomhelst andet Lands. Artilleriet roses i Særdeleshed; det organiseredes af preussiske Officierer eller rettere fornemmelig af Polokker, der vare preussiske Militære, men toge Tjeneste hos Sultanen. Som fortjente i denne Retning nævnes blandt Andre især DHrr. Malinowski og Kuckowski.

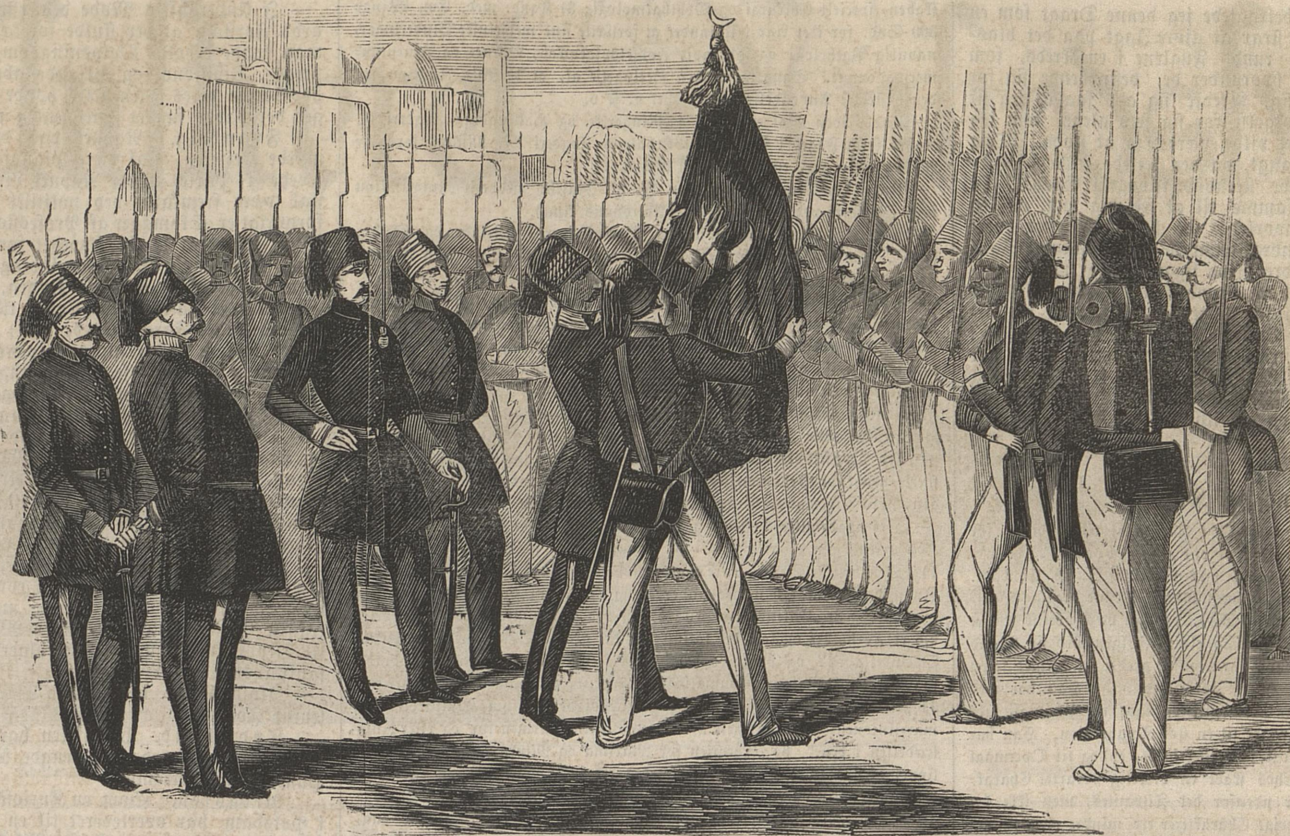
De Afbildninger af tyrkisk Artilleri, Infanteri og Kavalleri, som vi her levere, ere tagne efter Naturen under den store Revue, som i forrige Aar fandt Sted til Ære for Prinds Napoleon under hans Ophold i Konstantinopel paa Reisen til Krim. De ere laante af det franske Blad „Illustration."

Norske Kystbilleder.

(Af J. B. Barth.)

(Fortsættelse fra forrige Nr.)

Næste Dags Morgen, — det var den 3 Juni, altsaa i den bedste Ægtid —, da Fiskerne vare dragne tilhavs og min Ven saaledes Intet havde at gjøre ved Kramboden før imod Aftenen, da de med fuldladede Baade pleiede at komme tilbage, styrede vi altsaa i en liden Trerumsbaad ud mod Anholmen, hvorhen vi kun havde en knap halv Times Roning. Veiret begunstigede vor lille Expedition; Himlen var klar og Vinden en let Brise. Der var saaledes Intet, der truede med at forstyrre den Fornøielse, vi lovede os af vort Besøg i det velbesatte Ægvær. Over Værøens spidse Tinder svævede de urolige Maager kredsende om i en Høide, hvori de toge sig ud som sneehvide Punkter, medens deres Skrig, der lignede hæse Hundes Gjøen, trods Afstanden lød ned til os med uformindsket Styrke. Disse havde deres Reder paa Afsatserne i de øverste

Tyrkisk Infanteri.

Dele af den steile Fjeldvæg, hvor overalt ogsaa enkelte saaes placerede, hvilende efter den luftige Fart. Andre vare i uafbrudt Bevægelse med langs Søens Overflade at flyve ind og ud af den lille Bugt, hvori de nu og da styrtede sig ned efter en Fisk, som deres skarpe Blik havde opdaget under Vandspeilet. Træt, som det syntes, heraf lagde stundom en enkelt sig ned paa Søen, som den kun syntes at berøre, saa let og høit hvilede den ovenpaa de smaae Krusninger, der under denne dens rolige uvirksomme Stilling førte den et Stykke med sig bort, indtil den, bredende sine lange Vinger ud til Flugt, atter langsomt svævede derfra. Gjennem Maagernes Skrig trængte ogsaa et Par Gange, medens vi roede ud af Bugten, Smaaloms (colymbus septentrionalis) skarptlydende „kakera, karera" ned til os fra den betydelige Høide, hvori denne Fugl pleier at tilbagelægge sin Vei mellem Havet og de smaa Indsøer, ved hvis Bredder den har sit Rede. Komne ud af Bugten kunde vi tydelig høre den dumpe Larm af Fuglesværmene paa Anholmen, og da vi bøiede ind mellem Skjærene, som herfra fortsætte sig talrigere og talrigere i den Retning, hvori vi skulde roe, saae vi denne selv som en stor og lodret Klippevæg at træde frem af dens nærmere Omgivelser, som den ved sin Høide betydeligt overragede. Efter endnu nogle Aaretag bemærkede vi ogsaa ligesom en myldrende Bevægelse nærmest om den sorte Klippe, uden at vi dog kunde skjelne de enkelte Fugle. Snart bleve imidlertid ogsaa disse synlige, først enkelte i det Dieblik nemlig, da de under deres luftige Volter vendte deres hele Vingestrækning bredt imod os, eller naar en Skarv eller en større Maage tog sin Vei gjennem Flokken, derpaa flere og flere, indtil endelig Skyen, den paa Afstand syntes at danne, opløste sig i lutter Enkeltvæsener. Vi vare nu kun ved en liden aaben Havstrækning, der dannede et af Skjær og Smaaholmer paa alle Sider omsluttet Bassin, adskilte fra Anholmen. Paa Holmerne rundt omkring sadde forskjellige større og mindre Maagearter, hvis blændende hvide Kroppe i den roligt hvilende Stilling aftegnede sig skarpt og smukt mod den deels sorte, deels moosfarvede Grund, hvorpaa de hvilede; hist en Svartbag (larus marinus), den største og skjønneste af vore Maager, der med sin sorte eller mørkt skiferfarvede Ryg i hele sin Skikkelse fortonede sig klart mod Horizonten fra det øverste Punkt af Holmen paa hvilket den, som den ialmindelighed pleier, havde valgt sin Plads, hvilende paa et Been; her, lavere nede, nogle Graamaager (larus argentatus), lidt mindre end den foregaaende og med lyst askefarvet Ryg; paa en anden Holme et lidet Selskab af de ligedan farvede, men kun halvt saa store Krykker eller tretaaede Maager (larus tridactylus), der for en Stund havde adskilt sig fra Hovedsværmene paa Anholmen, hvor de egentlig hørte til. Længst nede paa Holmerne og paa de lavere Skjær saaes snart et Par Ærhunner, der, naar vi nærmede os, vraltede ud i Søen, snart en Topskarv eller en Svartbag eller Graamaage i deres lyst graaspettede Dragt (Maagerne blive ikke fuldt udfarvede før i det 4de Aar). Til Venstre af Bassinet roede vi forbi en noget høi, afrundet Holme, der, rigeligere end de andre bevoxet med Græs og Mos og saaledes fortrinsviis skikket til Klækkeplads for Maagerne, saaes ganske bedækket med Graamaager, der havde taget denne Holme i Besiddelse for sig. Det morede os at stige iland paa samme, for at see, hvor tæt deres Reder vel kunde ligge. Men da vi vendte Baaden imod Holmen, opstod der et rædsomt Spektakel mellem de hidtil saa rolige Fugle, hvis hele Hær paa engang hævede sig iveiret med et Skrig, som der isandhed behøvedes usvækkede Nerver til for at kunde udholde. Da dette dog ikke hjalp og vi, efterat have fastgjort Baaden, spadserede op mellem Træerne, hvor vi fandt Rede ved Rede, hvert med 3 store lyst olivenfarvede mørktspettede Æg i, fore de os uophørligen i reen Fortvivlelse, den ene efter den anden, i piilsnare Vendinger bagfra saa nær forbi, at vi for hver en, som kom, følte Lufttrykket af Vingeslaget, den gjorde mod vort Hoved, som et Puf i dette, ja enkelte Gange endog bleve trufne af Vingespidsene selv. En Uvant vilde sikkert have følt sig uhyggeligt tilmode under dette Spektakel, saa meget mere som Maagerne derunder ikke sjelden bestræbe sig for at sprøite En deres skarpe Exkrementer i Hovedet og paa Hænderne. Da vi efterat have plyndret et Rede — jeg havde nemlig den Opgave at samle Æg af vore arktiske Fugle, — begave os derfra og havde stødt Baaden fra Land, bedækkedes Holmen atter i et Dieblik af de sig ved deres respektive Reder nedladende Maagepar, der nu forholdt sig saa rolige, som om Intet havde forstyrret dem.

I Søen selv svømmede her en Skarv, der af Forsigtighed dukkede sig saa dybt under, at kun dens lange Hals var synlig over Vandspeilet, der et lidet Selskab, 4, 6, 10 Stykker, af de graabrune Ærhunner, der for en kort Tid havde forladt deres Reder for at søge sig Næring; men overalt, hvor vi saae hen, opdagede vi en eller anden af disse vævre smaa sorte Dykkere, Teisterne, (uria grylle), der aldrig et Dieblik forholde sig rolige, idet de uophørlig sees at dukke under, komme op og atter dukke under med beundringsværdig Hurtighed. Midt i Bassinet, hvis dette Navn ellers passer paa den lille aabne Havstrækning, hvorover vi roede, laae tvende Skjær, der vare som oversællede med Skarve. Det ene, lavere, var besat af lutter Smaaskarve eller Topskarve (phalacrocorax cristatus), en Fugl af Størrelse som en almindelig And, sort med Bronceglands paa Overkroppen og grønt metalglindsende Underkrop. Det andet, høiere og med bratte Sider, optoges af disses Artsforvandte, Storskarvene (phalocrocorax carbo), der er meget større, næsten som en Gaas, uden Top paa Hovedet og med en stor hvid Flæk paa Laaret, forresten lig foregaaende. Begge Arter høre til Pelikanernes Familie, have alle fire Tæer forenede med Svømmehud, og svømme, dykke og flyve med lige Færdighed. De ere vore graadigste Søefugle og sluge ofte hele Fiske f. Ex. Flyndre, der ere flere Gange bredere end deres egen Hals i dennes naturlige Tilstand. Men efter et saadant Maaltid blive de ogsaa ubekvemme til Flugt, og derfor seer man dem ikke sjelden, naar de, efterat have slugt et saadant Bytte, blive skræmte af en forbiroende Baad og de sidde for langt fra Søen til udenvidere hovedkulds at styrte sig ned i samme, at gulpe Byttet op igjen, for derpaa at tage til Vingerne.

Medens vi nærmede os de omtalte Skjær, hvor jeg havde til Hensigt at gjøre et Skud blandt Storskarvene, de eneste Fugle blandt dem, vi hidtil havde seet, for hvilket jeg havde noget Brug, eftersom jeg af de andre allerede havde Exempler nok, fik jeg blandt et lidet Selskab af Ærfugle pludselig Die paa en, der havde et hvidt Bælte over Brystet. Dette kunde være en fjorsgammel Unghan enten af den almindelige Edderfugl eller af den saa sjeldent overkommelige Pragtedderfugl, (somateria spectabilis), for hvis Skyld det egentlig var, at jeg havde begivet mig ud til Gaukværøen, hvor nogle sagdes at skulle opholde sig Vaar og Høst. Men ogsaa af

Tyrkisk Artillerist.

Tyrkisk Kavalerist.

den almindelige Edderfugl betragtede jeg denne Dragt som en sjelden Fangst, og begyndte strax at gjøre Jagt paa det blassede Individ. Ved at roe rundt Fuglene i en Kreds, som gjordes mindre og mindre, hvorunder de, bestræbende sig for ved Svømning at fjerne sig, spredte sig ad, saa at jeg fik Gjenstanden for min Forfølgelse for sig selv alene, kom jeg denne saa nær, at det snart vilde være Tid at skyde. Dog forekom det mig endda forlangt, da den lettede. Men Skuddet faldt og Fuglen styrtede steendød tilbage i Søen. En stærk Pladsken fik mig idetsamme til at see mig om, og jeg bemærkede da Skarvene, hvorledes de hobeviis, efter hvert som de fik Plads for hverandre, dumpede paa Hovdet i Vandet, hvor nogle dukkede, andre bleve liggende blot med Hovedet oppe for at besinde sig paa Grunden til deres paniske Forskrækkelse. Deres Færd var saa latterlig, at jeg for en kort Stund glemte at hente mit Bytte. Men da jeg holdt dette i Haanden, bemærkede jeg til min glade Overaskelse, at det var en Pragtedderfugl. Efterat have bragt denne i Sikkerhed og stoppet den Næbbet fuldt af Stry, at den ikke skulde bløde sig til, roede vi til Anholmen og gik iland. (Forts.)

Literatur og Kunst.

Paa **Christiania Theater** opførtes i Tirsdags, til Indtægt for Theatrets Pensions- og Understøttelsesfond, Gudbrandsdølerne, Drama i 4 Akter af Christian Monsen, med Musik af J. G. Conradi. Emnet er Skotternes Nederlag ved Kringen 1612. Denne blodige Begivenhed frembyder vistnok kun en eneste Side, der kan være poetisk skikket til dramatisk Behandling. Det er Fru Sinclairs Følgen med sin Mand i Felten og hendes Skjæbne. Denne har Monsen grebet og dermed faaet istand en historisk sandsynlig og interessant Handling. Han har med Indsigt udpillet Sagnets brugbare Momenter og med rig Phantasi udvidet og sammenslynget de løse Traade til en stor Komposition. Han har faaet frem et Stykke, der er scenisk, og effektfuldt, endog til Overmaal paa enkelte Steder. Han har derhos skabt en virkelig storartet Charakteer (Mac Donald), der ligger udenfor det Tilvantes, men ikke det Sandsynliges Grændser. De øvrige Charakterer ere mindre eiendommeligt udprægede og manifestere sig meget gjennem oehlenschlägersk Pathos. De falde fra hinanden i tvende Nationaliteter, Skotter og Gudbrandsdøler; men bortseet fra Dragten skjelne de sidste sig fra de første mest ved en skumpidsket patriotisk Lyrik i Sang og Tale. Jeg tror dog ikke, at dette dengang var Dølernes stærkeste Side, og heller ikke nu er det, medmindre de i de sidste Aar skulle have lært høie Ord af Byernes Folkeskildrere, der have bragt Kraften, Frihedeslysten og Uafhængighedsfølelsen i prentet System, og netop derved undergravet disse Dyder i Handling, da Folk kunne have deres Berømmelighed for den ringere Priis af Ord. Men i Betragtning af Stykkets Fortrin i scenisk Henseende og som en stor poetisk Komposition, maa man bære over med hiin Svaghed, der var vanskeligere at undgaae dengang Monsen skrev, end den nu er. Og havde Forfatteren kunnet overvære en Prøve paa Stykket, vilde han maaskee have rettet paa det saavel i denne som andre Henseender. Men dette timedes ham ikke. Efter hvad der fortælles, skal han i sin Levetid have indleveret sit Arbeide til Theaterdirektionen; men denne, der ingen opmuntrende Erfaringer havde fra hans tidligere Stykkes Opførelse, skal ikke have fundet det værdigt til Optagelse. Nu har man fundet det godt nok. Man fordrer Mindre af de Døde, end af de Levende. Med Hensyn til Opførelsen bemærke vi kun, at Jomfru Svendsen var en ligesaa elskelig Gudrun (Elskerinden) som Hr. Petersen afskyelig eller fortrinlig Mac Donald. Stykket modtoges med Bifald af det tyndt besatte Huus.

Salomon de Caus, a lyric Drama. Translated from the original of A. Munch of Christiania by John Charpman. London 1855. 56 S. in 8vo. Det er længe siden noget større Arbeide af en norsk Digter er bleven oversat i Udlandet; det er ikke alene et Særsyn, men ogsaa noget for vor Nationalforfængelighed Smigrende i at finde dette Arbeide indført i den rige engelske Literatur. Denne Anerkjendelse maa ogsaa være meget opmuntrende for Digteren, ihvorvel han med Rette maa beklage sig over den Maade, hvorpaa den fremtræder. Hr. Charpman har nemlig ikke givet en ligefrem Oversættelse af Munchs Digt, men en saa vældig forkortet Bearbeidelse, at det er svundet ind til omtrent Tredieparten af sit Omfang. Overs. siger, at han har tilladt sig at sammentrække Dramaets fem Akter til tre og udelade adskillige poetiske Passager. Men Udeladelsen strækker sig langt videre end til Aktantallet eller undværlige lyriske Steder; Adskilligt af hvad der hører til Handlingen er ogsaa oversprunget, og saaledes maa Digtet have tabt sin egentlige Charakteer, det, der giver det størst Værd, sin psychologiske Udvikling og sine poetiske Skjønheder. Det er gjort til et Intrigestykke, istedetfor et psychologisk Drama. Etsteds har Overs. selv, skjønt først efter Trykningen, indseet, at han har gaaet for vidt og derfor har han medgivet et Blad til S. 30 med Fortsættelse af Richelieus der afbrudte Replik. Paa Omslaget er bemærket, at det ved Salget indkomne Beløb vil blive tilstillet Forfatteren, med Begjæring om, at han vil uddele det paa den Maade, som han finder hensigtsmæssigst. Ved Siden af denne Oversættelse, der neppe kan siges at være foretagen med skyldig Agtelse for Digteren, hvem dog Oversætteren har tilstillet det saaledes behandlede Arbeide, ville vi berette, at man ved en Datter af Henrik Steffens kan vente en tydsk Oversættelse, som udentvivl vil gjengive Originalen heel og ubeskaaren.

Louis Enault, en af Constitutionnels Redaktører, der ifjor under Jernbane-Aabningstiden besøgte Christiania, har i Marts-Heftet (72 Livr.) af Revue de Contemporaine, der udkommer i Paris og til hvis Medarbeidere han hører, givet første Afsnit af en Artikel om Norge, hvori man blandt andre Synderligheder, som ellers ikke kunne forbause hos en fremmed Forfatter, ogsaa finder den: „at Norge er en Republik, som har Kongen af Sverige til Præsident." Udlændingerne, som længe have gjentaget, at Norge var en svensk Provinds, ere nu saaledes komne til den modsatte Yderlighed. For en Crusenstolpe vil hiint Udtryk være kjærkomment Vand paa hans anti-unionelle Mølle.

Norge.

Christiania. Under 2den d. M. er Sognepræst til Tinns Prstg. M. A. Sigholt meddeelt Bestalling som valgt Provst for øvre Thelemarkens østfjeldske Provsti; ledig personel Kapellan J. Roggen udnævnt til personel Kapellan hos Sognepræst til Domkirkens Menighed i Bergen J. L. Debes, og Kand. jur. D. M. Vogt til Fuldmægtig i Statssekretariatet.

— Ved kgl. Resol. af s. D. er der af en opsparet Rentebeholdning af det Universitetet tilhørende schytteske Legat tilstaaet: 1) Universitetsstipendiat, Kand. theol. J. P. Broch et Beløb af 150 Spd. for ved yderligere Reise til og Ophold i Wien og Paris at sættes istand til fremdeles et halvt Aar at fortsætte sit Studium af de østerlandske Sprog, og sine Undersøgelser af de i disse Steders offentlige Bibliotheker og andre Samlinger, opbevarede utrykte Haandskrifter i disse Sprog; 2) Kand. med. C. Budde 350 Spd. for i et Aar i Udlandet at studere Lægevidenskaben, specielt Chirurgi og Ophthalmologi; 3) Kand. med. Em. Winge 300 Spd. for i et Aar i Udlandet at fortsætte sine medicinske Studeringer, navnlig Pathologi og Therapi, Fødselsvidenskab, Børne- og Fruentimmersygdomme. Samtlige under Betingelse af, at de stille Kaution for den bestemte Anvendelse af Beløbet o. s. v.

— Under 2den Mai er Foged i Ringerike og Hallingdals Fogderi C. Kahrs samt Foged i Stor- og Værdalens Fogderi M. Müller forundte Afskeed, hver med en Pension af 550 Spd.

— Under 7de Mai er Kand. jur. J. L. Malthe meddeelt Autorisation som Sagfører ved Underretterne (Akershuus Amt).

— Den 11te Mai dømte Høiesteret Sorenskriver i Strinde og Selbo, F. D. Timme, for Forbrydelse imod Kriminallovens Kap. 24 § 27 samt for anden Gangs ulovlig Sportulering, til Embedsfortabelse.

— Den geistlige Forening indbyder til et større almindeligt Præstemøde i Christiania, der vil blive afholdt umiddelbart efterat Generalforsamlingen for den norske Mission har endt sine Forhandlinger (hvilke begyndte den 13de Juni) og hvori følgende Gjenstande ville forhandles: 1) Den kirkelige Nøglemagts Væsen og praktiske Betydning. 2) Medhjælper-Institutionens Gjenoplivelse og Udvikling til Menigheds-Repræsentation. 3) Præstens rette Forhold til Sekter og navnlig til Mormonismen.

— Fra Düsseldorf berettes, at blandt de Malere, hvis Arbeider af den stærkt vragende Bedømmelsesjury dersteds ere antagne til Pariserudstillingen, høre Tidemand, Gude, M. Müller og Bodom.

— Det akademiske Kollegium har bestemt følgende 6 Priisopgaver til Konkurrence om de af H. K. H. Kronprindsen udsatte Guldmedailler: 1) „Den hellige Skrifts Lære om Gjenfødelsen." 2) „Om den danske Rets Indflydelse paa den norske under Kong Christian den Fjerdes Regjeringstid." 3) „Callusdannelsen, oplyst ved Experimenter." 4) „Hvorledes er Forholdet mellem det latinske og det græske Sprog med Hensyn til Oprindelighed? og hvorvidt kan det erkjendes, at det latinske Sprog saavel i lexikalsk som grammatikalsk Henseende er paavirket af det græske? 5) „Udvikling af de Forholde og Omstændigheder, som fremkaldte Kalmar-Unionen, og navnligen af Norges Stilling nærmest før og efter Indtrædelsen i den." 6) „Theorien for Maxima og Minima er, hvad Funktioner af flere Variable, der indbyrdes ere forbundne ved een eller flere Betingelsesligninger, angaar, saaledes som den findes udviklet i Lærebøgerne, forsaavidt mangelfuld, som den ikke angiver Kjendemærkerne paa, om de fundne Værdier af de Variable gjøre Funktionen til et Maximum eller til et Minimum. Som Priisopgave fremsættes, at udvikle disse Kjendemærker." 7) (for Professor Skjelderups Guldmedaille): „Beskrivelse af Blodcirkulationen hos det modne Foster, af Foetalkanalernes normale sukcessive Forandring efter Fødselen, begrundet ved selvstændige Undersøgelser, Afvigelser herfra, der i physiologisk eller pathologisk Henseende ere af Interesse." Næste Aar agter Fakultetet at foreslaae følgende 2de Priisopgaver, hvis Besvarelse altsaa maa blive at indsende **inden 1ste Mai 1857**, nemlig: for H. K. H. Kronprindsens Guldmedaille: 8) „Albuminurinens Betydning," og for Professor Skjelderups Guldmedaille: 9) „Anatomisk physiologisk Beskrivelse af Urinveienes Muskelapparat." Besvarelsen maa være baseret ikke blot paa Andres Jagttagelser, men ogsaa paa egne Undersøgelser og om muligt ledsaget af Tegninger. Besvarelserne af de 7 førstnævnte Opgaver skulle indleveres **inden 1ste Mai 1856.**

— Det skandinaviske Naturforskermøde, der iaar skulde have fundet Sted her i Christiania, er paa Grund af Tidsomstændighederne udsat til næste Aar.

— Bonden Jens J. S. Tonderud i Haabøl har foræret Bygden et Skolehuus, hvis Opførese antages at have kostet 5 a 600 Spd.

— Ved **Arendals** Byes Jurisdiktion er en Mand dømt til 4 Dages Fængsel paa Vand og Brød, for at have paaheftet et i en Brevkasse nedlagt Brev et tidligere benyttet Frimærke.

Tønsberg. Kapt. Sanne, med den Sven Føyn tilhørende Brig Haabet, skal efter 6 Ugers Forløb være vendt tilbage fra sin Nordiishavsfart med en Fangst af 9500 Sælhunde.

Laurvig. Amtet har dekreteret Aktion mod Sagfører Sverdrup.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Romsdals Budst. hedder det, at den nylig hos os patenterede Fiske-Guano-Fabrikation allerede har været bekjendt i England og at „Hr. Skaarup" (i Molde?) skal have indledet den i Gjerning, medens Patenttagerne endnu kun havde den paa Papiret.

Chr.-Posten for sidste Søndag indeholder en Artikel om Nødvendigheden af en skandinavisk Union i politisk Henseende. En saadan Union betragtes som det eneste Holdpunkt for Nordens Kraft og politiske Selvstændighed og de danske Arveforholde frembyde nu ogsaa en Anledning til dens Indførelse, der ikke saasnart vil gjentage sig.

Udenlandske Efterretninger.

Fra Danmark sende 107 Udstillere Gjenstande til Paris. Deraf komme 70 paa Kjøbenhavn.

— Det danske Folkething er sammenkaldt til den 14de, Landsthinget til den 20de Juni. Den engelske Flaade skulde den 2den forlade Kiel.

— Inspektør ved de antikvariske Mindesmærker i Danmark Prof. J. J. A. Worsaae er tillige ansat som Docent ved Kjøbenhavns Universitet til at holde Forelæsninger over de nordiske Oldsager.

England. Ved Undersøgelserne angaaende Krigsførelsen er det kommet for Dagen, at tre Generaler paa Krim ere blevne udnævnte ved en Feiltagelse uden Regjeringens Vidende og Villie.

— Der tales om, at til Sommeren skulle de Allierede sende 25,000 Mand mest franske Landgangstropper til Østersøen, for at understøtte Flaadens Angreb paa de russiske Forter i den finske Bugt.

— I Underhusets Møde den 2den ds. muntrede Oberst Sibthorp Forsamlingen ved at andrage paa, at der skulde fremlægges Regnskab over de Omkostninger, som Lord John Russells Reise til Wien havde foraarsaget. Han havde nemlig hørt, at den ædle Lord paa sin Udenlandsreise fulgtes af 32 Individer, deels af Mandkjøn og deels af Kvindekjøn (Munterhed). Tidligere havde det dog nok, saavidt han vidste, ikke været Brug at anvende Damer til Missioner i Udlandet. Det var nu langt fra ham at misunde den ædle Lord Nogetsomhelst, der kunde tjene til hans Bekvemmelighed og Behagelighed; men Folket, af hvis Lommer Pengene toges, havde Ret til at erfare, hvor dyrt Gesandtskabet havde været, især da Udfaldet havde været en fuldstændig Prostitution. Han haabede derfor, at Ministeriet vilde efterkomme hans Anmodning; men denne Vildfarelse ilede Palmerston med at betage ham, og Sibthorp sluttede da deraf til en ond Samvittighed hos Regjeringen. Han for sit Vedkommende betragtede den hele Historie „som en smudsig Svindel, der ikke kunde taale Dagens Lys." (Munterhed).

— I Underhusets Møde den 1ste ds. vedtoges det efter Layards Forslag, at der skulde forelægges en Række Lister, hvoraf man kunde erholde Oplysning om, af hvilke Medlemmer General-, Divisions- og Brigadestabene paa Krim bestode, samt hvorlænge deres Tjenestetid havde været, og hvilke Befordringer der havde fundet Sted enten med eller uden Patentkjøb.

Frankrig. Navnet paa den Person, der forsøgte at myrde Keiseren, skal være Pianori fra Kirkestaten; men han levede i Paris under Navnet Liverani. Hans Mordforsøg skal være fremkaldt ved politiskt Sværmeri. Manden, der forøvrigt er Skomager af Profession, skal have tilstaaet, at han havde svoret at dræbe Hovedet for den franske Regjering den Dag, da Rom i 1849 blev indtaget af franske Tropper. Assiserne have dømt ham til Døden.

— Paa Senatets Lykønskning til Keiseren i Andledning af vel overstaaet Fare, svarede hiin: „Jeg frygter ikke for Morderes Forsøg. Der gives Tilværelser, som ere Redskaber for Forsynets Bestemmelse. Saalænge jeg ikke har opfyldt min Mission, er jeg ikke udsat for nogen Fare."

— Hr. Thouvenet er udnævnt til fransk Gesant i Konstantinopel.

— Der er Tale om en Vei under Kanalen mellem England og Frankrig. En vis Doktor Payerne, der har opfundet en Baad, som kan anvendes ved Arbeider under Vandet, tror, at man for en Bekostning af 240 Mill. Fr. vil have en saadan Tunnel, gjennem hvilken man i 33 Minutter kan tilbagelægge Veien mellem de tvende Lande.

— Monitøren for den 7de beretter, ifølge Opslag i B. H., at den franske Udenrigsminister, Drouin de l'Huys, har indgivet sin Demission, som er bleven modtaget af Keiseren. Den franske Gesant i London, Grev Walewski, er bleven udnævnt til Drouin de l'Huys's Efterfølger, og Persigny overtager Gesantskabsposten i London.

— Ifølge Indép. belge have Vestmagterne forkastet Ruslands seneste Forslag.

Tydskland. Weichselen har anrettet en rædsom Oversvømmelse, hvorved en Mængde Mennesker og mange tusinde Huusdyr ere omkomne.

Preussen. Som en Kuriositet kan mærkes, at Kongen i Potsdam har overleveret til en Deputation af 6te Kyrasserregiment, der bærer Keiser Nikolaus's Navn, et af den afdøde Keiser baaret Exemplar af dette Regiments Uniform, der nu til Afmindelse skal opbevares af Regimentet.

— Kongen er bleven syg. Kamrene opløstes den 3die.

Østerrige. Efterretningen om Afslutningen af Militærkonventionen var en gjennem Telegrapherne udbredt Misforstaaelse.

Spanien. Dronningen har sanktioneret Loven om Kirkegodsernes Salg med de Ord, at hun fulgte sine Ministres Raad, men imod sin Samvittighed.

Krigsskuepladsen. Anledningen til Bombardementets Ophør skal ikke have været Ammunitionsmangel; der anlægges en fjerde Parallel, og naar den er færdig, skal Bombardementet begynde paany.

— General Bizot, der ifølge de tidligere Beretninger var saaret, er nu død.

— Ifølge officiel Rapport forefaldt Natten mellem 1ste og 2den Mai en for de Allierede glimrende Træfning i Fronten og paa venstre Fløi. Samtlige Skytter-Fordybninger angrebes, te stærkt Kontra-Approche-Værk foran Centralbastionen blev taget, 8 smaa Morterer erobredes og 200 Russer fangedes. Den 2den gjorde Fienden et Udfald for at tilbagetage det erobrede Værk, men kastedes tilbage med Bajonetten.

— Fyrst Gortschakoff indberetter den 30te April: Fiendens Ild er svagere; vore Tab lidet betydelige. Fiendens Anfald rettes hovedsageligen imod vore ny Kontra-Approcher foran Bastionen No. 5. Idag have vi antændt en Flaggermine, som har gjort god Virkning.

— En Depesche fra St. Petersburg bekræfter de engelske og franske Beretninger om Affairerne foran Sebastopol den 1ste og 2den ds.

Tyrkiet. Ali Pascha er udnævnt til Storvezir. Reschid Pascha er afsat; Fuad Effendi er udnævnt til Udenrigsminister og Mukhtar Bey til Finantsminister.

Ledige Embeder og Bestillinger.

En Lærerpost i søndre Gjeløens Distrikt ved Moss med 47½ Spd. i aarlig Løn samt Kostholde.

Herreds Sognekald (Listers Provsti) med omtrent 530 Spd. i aarlig Indtægt. Et Laan paa 550 Spd. forrentes og afbetales med 6 pCt. aarlig.

En Underlærerpost ved Strømsø Almueskole med 120 Spd. i aarlig Løn.

Fyrforvalterposten ved Sørhougs Fyr med en aarlig Løn af 270 Spd. og fri Bolig m. m.

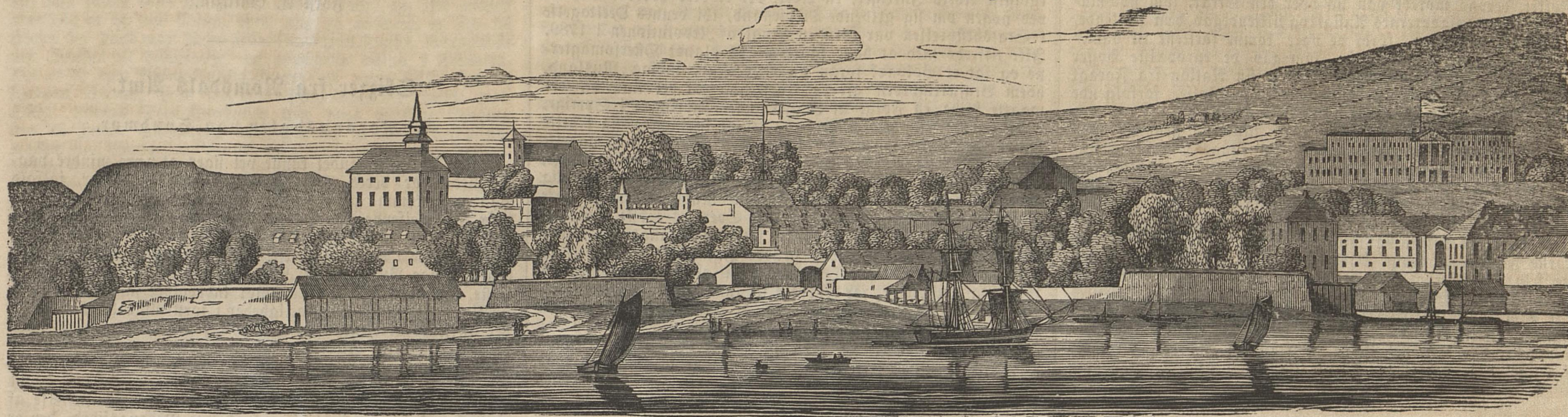
Bekjendtgjørelser.

I A. Dzwonkowskis Boglade, Prindsens Gade Nr. 16, er indlagt følgende brugte Bøger til meget billige Priser: Religions Spørgsmaal for Ungdommen, samlede ved Søren Georg Abel. — Büchners biblische Hand-Concordantz, indb. — Arnesens latinske Ordbog. — Georges lateinisches Wörterbuch. — Reislers dansk og tydsk Lexikon. — Rinmers griechisches Wörterbuch. — Freund, gesamte Wörterbuch der lateinischen Sprache. — Dictionnaire de la langue francais par Noël et Chapsal. — Badens latinske Ordbog. — Englisches Taschen-Wörterbuch (Stereotyp). — The mysteres of Adolpho a Roman by an Badchiff the uxth editory. — Olsens dansk-engelske Lexikon. — Memory of Washington. — Wittrups engelske Grammatik. — Dickens Pickwik Club. — Maryat, Perceval Keen.

En af en Bondedreng fra Valders udmærket smukt forarbeidet Tollekniv med zirligt udskaaret Bøffelhorns Skaft og Slire samt Nysølvs Beslag agtes bortloddet. Den ligger til Eftersyn i A. Dzwonkowskis Boglade, Prindsens Gade No. 16, hvor en Liste til Paategning ligeledes er udlagt. Subskriptionsprisen er 60 ß. pr. No. og Trækningen vil foregaae under Politiets Kontrol, saasnart et tilstrækkeligt Antal No. ere tagne (Nummernes Antal er ansat til 40). Tiden og Stedet, hvor Trækningen skal foregaae, vil blive bekjendtgjort i de offentlige Blade. Det vilde være ønskeligt, om Mange ved at tegne sig, vilde vise sin Interesse for den unge Kunstner, der efter dette Forsøg at dømme, røber et ualmindeligt Talent.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 20. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 19de Mai 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

Det skandinaviske Nordens Interesser i den orientalske Krig.

Sveriges Forhold til Rusland siden Karl den XII's Død.

(Af Revue des deux mondes.)

De skandinaviske Stater have hidtil været blotte Tilskuere til den Kamp, som sætter Europa i Bevægelse. Hvad er da Grunden til denne Holdning? Hvilke ere disse Landes sande Interesser i den orientalske Krisis? Det er et Spørgsmaal, som vi ville søge at besvare, idet vi saavel undersøge de skandinaviske Staters Historie, som deres nærværende Stilling. For rigtig at begribe denne Stilling, maa man vel lægge Mærke til de Farer, Sveriges og Danmarks Beliggenhed imellem England og Rusland udsætter dem for. Hvis man paa den ene Side vil erindre sig de svenske Østersøprovindser og Fiendens Erobring, paa den anden Angrebene paa Kjøbenhavn 1801 og 1807, vil man nogenlunde befinde sig beføiet til at dadle Nordeuropas Stater for den Holdning, de have indtaget i den orientalske Krigs første Aar; man skulde snarere være tilbøielig til at finde deres frivillige Erklæring om fuldstændig Neutralitet noget dristig. Rusland forlangte, at Østersøen skulde spærres for de Allieredes Skibe; det vilde idetmindste, at disse Skibe intet Tilflugtsted skulde have i de svenske eller danske Havne: Neutralitetserklæringen, saadan som den var, var intet mindre end en Vægring for at indlade sig herpaa. Rusland kunde see, at det fra den Side kun kunde gjøre Regning paa nogle individuelle Sympathier, som vare afmægtige ligeoverfor en kraftig og bestemt offentlig Mening. Man sagde, at Nordens Regjeringer strax efter at have proklameret sin Neutralitet vilde udvide dennes Basis for at styrke den ved Sammenslutning med andre Stater, der vare bestemte paa at følge samme Politik; men disse Regjeringer have snart maattet overbevise sig om det Unyttige i et saadant Foretagende. Hvis det var Bestemmelsen, at Krigen skulde vare længere Tid, var det jo klart, at hele Europa maatte tage Deel i Kampen, og at enhver af disse Stater maatte slutte sig aabenbart til en af de krigførende Magter. Det er virkelig Ingen, hverken i Norden eller i Rusland eller hos os, som troer, at Sveriges og Danmarks Neutralitet kunde vare længe, men Fredsudsigterne vare fjerne. Utvivlsomt vil i saa fald Østersøen blive Skuepladsen for et nyt Feldttog til Søes, langt mere betydende, end det ifjor.

Styrket ved Garantier og Subsidier, som den Mægtige skylder den Svagere, hvis Bistand er ham nyttig til et gavnligt Foretagende, vil Sverige maaskee føle sig opfordret til, som vil være det en let Sag, med en Hjelpearmee paa 50,000 Mand at understøtte en Landgang i Finland. Det vil uden Frygt kunne gjøre det; thi det vil da klarligen, hvis de diplomatiske Forhandlinger ikke hidføre et snart Resultat, ikke alene blive Spørgsmaal om Englands og Frankrigs Sag, men der vil blive en europæisk Krig mod Rusland. Det vil kunne indlade sig paa det med store Forhaabninger, thi det vil da kunne forberede eller simpelt væk modtage en Fremtid, fuld af Sikkerhed, maaskee endog svanger med Storhed. Altfor fattigt, endnu indskyllet i forældede Institutioners Barnesvøb, venter Sverige blot heldige Omstændigheder, for at udvikle sine naturlige Rigdomme, give sin politiske Sands et høiere Opsving. Saadanne heldige Omstændigheder vilde frembyde sig ved Svækkelsen af det Supremati, som Rusland paastaar over Norden og over Østersøen, ved en nærmere og inderligere Forbindelse i enhver Henseende med Tydskland og Vesten. Berørelsen eller blot Naboskabet er farligere, end man kan sige; det er som Skyggen af et uhyre Træ, hvis tætte Blade hindre Solstraalerne fra at trænge frem. Sverige mangler ikke udmærkede Mænd; men det har noksom vist sig, at dets dygtigste Borgere ere de, som have lært det vestlige Europa at kjende, det være nu ved hyppige Reiser eller ved stadige Forbindelser. Manges Sympathier ere for en nærmere Forbindelse mellem England og Frankrig og Sverige, og, man maa sige, Omstændighederne synes at ville medføre en saadan. Hvad enten Sverige vil tilstaae det eller ikke, har det sikkerlig Grund til at glæde sig over, at det ikke længer har Bomarsunds Kanoner at frygte lige ind ved sine Kyster; det indseer, at det skylder os Erkjendtlighed; det indseer ogsaa, at vi selv uden dets Bistand have udrettet Noget ved vort Tog.

Danmark paa sin Side har, takket være Gjenoprettelsen af den gode Forstaaelse mellem Folk og Konge, løsrevet sig fra en Deel af det Net, hvori den østlige Diplomatik havde vidst at indvikle det. Det nye Ministerskifte i Danmark er hverken mere eller mindre end et Skridt henimod os, betegnet ved Frigjørelsen fra den preussiske Indflydelse. Efter en mere end toaarig Kamp har det nationale Parti, hvis Rolighed, hvis værdige Holdning har forhindret enhver Exces, endelig triumpheret, og dette Partis høieste Ønske er en aaben og fuldstændig Alliance med England og Frankrig, da det indseer, at der fra Østen kun kommer Despotisme og Mørke, medens en Forbindelse med Vesten er et Skridt fremad mod Sandhed, Lys, Menneskehedens helligste Rettigheders Haandhævelse.

Men uheldigviis er der baade i Sverige og Danmark nok af frygtsomme Sjæle, hvem ikke alle mulige Løfter kunne gjøre sikre mod en overmægtig Nabos Forbitrelse, og tillige nok af urolige Hoveder, hvem enhver Nølen gjør misfornøiet og urolig. Det er løierligt nok at følge f. Ex. den svenske Presses Anstrængelser for at finde Rede i Stockholmerhoffets Hensigter. Dette Hof har mere end een Gang vidst at indhylle sit Forhold til Udlandet i det dybeste Mørke, og det svenske Folk vidste i Begyndelsen af forrige Aar Intet om sin Neutralitet, som allerede var almindelig bekjendt i Udlandet, førend det fik det af de danske Aviser, som, idet de offentliggjorde sin Regjerings Erklæring, tilkjendegav at den svenske Regjerings var i Overeensstemmelse med samme. Ganske nylig foranledigedes der paa Grund af et Kreditandragende, som Kongen af Sverige i Betragtning af den bevæbnede Neutralitet stilede til de fire Stænder, en lang Diskussion, som har medført sælsomme Episoder og ganske besynderlige fortrolige Meddelser. Da Oppositionen, i Haab om at tvinge Regjeringen til Vaaren at sammenkalde en overordentlig Rigsdag, truede med at forkaste den kongelige Proposition, kaldte Kongen til sig Borgerstandens Viceordfører, Hr. Brinck. Han vilde direkte høre, hvad der var i Veien med Borgerstanden; han var rede til at give al Underretning, alle Oplysninger, som man maatte forlange. Hr. Brinck lagde ikke Skjul paa, at Borgerstanden var mindre tilbøielig til at afgive et Votum, som kunde gjælde for en Tillidserklæring til et Ministerium, hvis Fjernelse blev ønsket af tvende af de fire Stænder. Finantsministeren, Baron Palmstjerna, som havde fremsat Propositionen, var især mistænkt ikke alene paa Grund af sin velbekjendte Antipathi mod flere liberale Reformer, der nylig uagtet hans Modstand vare gaaede igjennem, men fordi man befrygtede, at hans Familieforhold med Rusland skulde udøve en fordærvelig Indflydelse paa hans Handlinger. Hr. Brinck erklærede videre, at de fremsatte Grunde ingenlunde havde støttet Propsitionen, da man befrygtede, at der tilsidst ikke var nogen fuldstændig Enighed mellem de norske og svenske Ministre. Denne Dunkelhed angaaende forskjellige Punkter havde vakt Frygt for Anvendelsen den begjærte Sum; man ansaa det i det Hele for sin Pligt ikke at føie et Ministerium, som man ikke fandt efter sit Ønske, og ikke at votere Krediten uden nærmere Kjendskab til Sagen. Man fortæller, at Kongen efterat have hørt dette frimodige Sprog skal have svaret omtent Følgende: „Ministeriet kunde have begaaet nogle Feil; Baron Palmstjerna kunde nu have sine Tanker om den udenlandske Politik, som forresten ikke afhang af hans Forgodtbefindende; den offentlige Mening havde overdrevet Forskjelligheden i Anskuelser mellem det norske og svenske Ministerium; man havde troet at maatte iagttage dyb Taushed angaaende sine Motiver, for ikke at vække Uro hos noget af de europæiske Hoffer; den ansøgte Sum skulde anvendes til at komplettere Armeens og Flaadens Materiel." Forresten haabede Kongen „at den Holdning, han under de nærværende Forviklinger lod Sverrig indtage, vilde findes fuldkommen overeensstemmende med Nationens Interesser og Sympathier." Saaledes berettede Hr. Brinck paa Børssalen d. 5te November 1854, i Nærvær af sine Kolleger af Borgerstanden, en Beretning, som afgjorde Votumet til Fordeel for den forlangte Kredit.

Omtrent en Maaned efter denne snurrige Episode, netop ved Rigsdagens Slutning, læste man i en Avis nogle Detailler angaaende en Meddelelse fra Kongen til det hemmelige Utskott, hvori Hans Majestæt erklærede, „at han, tvungen til at opgive Neutraliteten, vilde erklære sig mod, aldrig for Rusland."*) Vi vide jo vel, hvad Troværdighed vi kunne tillægge de nordiske Smaablade. Vi have seet det frækkeste Stockholmerblad „Folkets Røst", offentliggjøre een for een Artiklerne i en foregiven Traktat, afsluttet mellem Frankrig og Sverige i Hensigt at erobre Finland; vi have seet det fabrikere Navne, som det finder op Traktater, som det stiler falske Anklager. Imidlertid have vi Ret til at troe, at, naar det tør narre Massen med falske Udsigter til en forestaaende Krig med Rusland, Massen da ønsker at smigres paa den Maade og ved saadanne Forhaabninger. Nu vel! Spørgsmaalet er at vide, hvad man kan slutte her, naar man tager i Betragtning alle Omstændigheder, alle de Detailler, som ere offentliggjorte gjennem den svenske Presse. Den første af de to Meddelelser, vi have anført, fremkom først, sandt nok, i en maanedlig Pamflet, blottet for enhver offentlig Troværdighed; men den er bleven gjentaget med Roes, med Beundringen af de ministerielle Blade, og den er ikke bleven modsagt. Den anden synes næsten uantagelig; det vilde være det samme, som om Kong Oscar, i Modsigelse med sin tidlige Klogskab, vilde erklære Rusland Krig lige ved Vinterens Indtrædelse, paa en Tid da de Allieredes Flaade trak sig tilbage og satte ham blot for Ruslands Hævn. Hvorom nu Alting er, saa have begge Meddelelser vakt livlige Diskusioner i Sverige, i det Sverige selv ikke vidste, hvad det skulde tro og søgte at gjennemtrænge det hemmelighedsfulde Slør, som indhyllede dets nærmeste Fremtid. Nogle, som vare altfor hidsige, vilde ingen Lid fæste til disse Ord, som efter deres Formening vare altfor vage, uvisse og ikke forpligtede til Noget; Andre vare bange for Alt, som endogsaa blot saa ud som en absolut, haardnakket Neutralitet. Visse endelig vare henrykte over, at vi havde ødelagt Fæstningen Bomarsund, som truede med at blive et andet Kronstadt, ønskede, at man skulde lade de Allierede handle, idet de deri fandt en passende Snigvei for ei at deeltage i Kampen, hvoraf de haabede Fordeel, medens de skjød fra sig saavel Ære som Fare. Lader os forlade Gisningerne. Den, der vil kaste et Blik paa Historiens Vidnesbyrd om Sverrigs nyere Forhold til Rusland, kan ikke være i Tvivl om dets Alliance med Vestmagterne. Fra Østen har den svenske Nation lidt Fornærmelse, som den ikke kan have glemt, og Bernadottes Dynasti, franskt af Fødsel, er den Dag i Dag franskt og svenskt paa engang og kan ikke bryde de Baand, som knytter det til dets forrige Fædreland, naar selv det Folk, som har adopteret det, sætter sig derimod. Alle Kulturens og Oplysningens Interesser har Sverige tilfælles med England og Frankrig; intet saadant Baand knytter det til Rusland. Tørstende efter Oplysning og Frihed vende de skandinaviske Nationer sig naturligen mod Vesteuropa, den nuværende Civilisations Kilde. Saalænge England og Frankrig ikke udslettes af Kartet, vil ingen Dæmning, opført af menneskelige Hænder, kunne standse den Strøm, der fører alle de Folk, som søge Lys og attraa den hellige Ild med Aand og Hjerte, der er værdige til at rumme den, henimod os; de vide vel, at al Ruslands Berørelse kun vil udslukke de Tanker, de have. Kan være det nu mere end nogensinde er paa sit rette Sted at vise ved Historiens usvækkelige Vidnesbyrd, at den russiske Ærgjærrighed for Sverige ikke alene har været en stedsevarende Fare, men ligetil dette Øieblik en uundgaaelig Aarsag til Svaghed og til Ruin, og at om dette ædle Land med sin heroiske Charakteer, først udplyndret af Rusland og frataget sin fordums Storhed, den Dag idag synes bunden og fængslet i forældede Institutioners Lænke, det da er dets mægtige Naboes absolutistiske Exempel, der maa anklages. Viis og forstandig Liberalitet i Institutioner er Fremtidens nødvendige Lod, og hvad nu end de ængstelige Sjæle maatte søge, de nyere Nationers eneste Frelse, det er det fælles Baand, som maa sammenknytte Folkene mod en truende Ærgjærrighed, hvis Fremskridt det er Tid til at standse.

I.

Saint-Simon fortæller i sine Memoirer, at, da den russiske Czar Peter I var i Holland for at sætte sig ind i Bygmesterkunsten, „følte han sig hemmelig stødt over, at England ikke skyndte sig mere med at sende en Ambassade til ham, da han opholdt sig saa i Nærheden. Endelig kom da Ambassaden; han udsatte med at give den Audiens, men bestemte endelig Dag og Time, ombord paa et stort hollandsk Skib, som

*) Nemlig Søndagsbladet, som er meget udbredt blandt de lavere Klasser, næsten demagogisk, men som nu i nogen Tid har indeholdt Artikler, hvis Tone og Holdning synes at forraade høiere Indflydelser. Artiklen lyder forresten saaledes: „Sidste Onsdag, d. 29de November, modtog Rigsdagens hemmelige Utskott, førend denne blev opløst, af Kongen en meget vigtig Meddelelse; man forsikrer, at Hs. Majestæt skal have sagt, at, hvor tilfreds han end var med den Neutralitet, som Sverige til Dato havde bevaret midt under Stormagternes Kamp, troede han ikke, at denne Tingenes Tilstand kunde blive varig. Han havde da, i Tilfælde af at Freden ikke snart blev afsluttet, uigjenkaldelig taget sit Parti, nemlig at erklære sig for Vestmagterne, et Parti, som uden Tvivl bedst stemmede ved Nationens Interesser og som stod i Harmoni ved Hs. Majestæts Erindringer, med hans Værdighed. Det var antageligt, at der blev sammenkaldt en overordentlig Rigsdag i Begyndelsen af næste Aar; men man kunde være forvisset om, at hverken Kongen eller hans Ministerium vilde udtrykke nogen russisk Sympathi. Tvungen til at opgive sin neutrale Politik, vilde Hs. Majestæt erklære sig mod, aldrig for Rusland; de fire Stænders Deputerede kunde give sine Kommittenter den Forsikring og sætte den imod deres Ord, som vilde gjøre Regjeringens Politik mistænkelig."

han vilde undersøge. Ambassadørerne syntes rigtignok Stedet var mindre bekvemt, men de fik da finde sig i det. Værre blev det, da de kom ombord. Czaren lod dem sige, at han var oppe i Merset og at han vilde modtage dem der. Ambassadørerne, som ikke vare vante til at klatre i Vantet, undskyldte sig. Det hjalp ikke. Czaren paastod det, og efter megen Talen frem og tilbage maatte de bekvemme sig dertil. Czaren modtog dem her paa sit luftige Sæde med samme Majestæt, som om han havde siddet paa sin Trone. Han hørte paa deres Tale, gav et forbindtligt Svar til Kongen og Folket, derpaa morede han sig over den Skræk, som stod malet paa Ambassadørernes Ansigt og tilkjendegav dem smilende, at det var Straffen, fordi de vare komne forseent til ham." Saaledes vidste denne Fyrste, som gav de europæiske Hoffer en ny og mægtig Kollega og hævede sin Nation fra Foragt og Barbari, ligefra sin Regjerings Begyndelse, forfølgende sine Hensigter, at faae Alt gjort efter sit Hoved.

Sverige begik den Feil først at stille sig fiendtlig mod disse Hensigter. Ruslands Fremskridt langs Østersøens Kyster, dets Herredømme i Norden og over dette Hav tager sin Begyndelse under den ukloge Karl den Tolvtes Regjering, naaer sin største Høide ved Finlands Erobring, men skal, saa haaber hele Europa, faae en Ende ved nærværende Krig.

Karl den Tolvte har givet den truende russiske Kolos det første Fremstød; denne Daddel vil stedse følge hans Minde, og selv Svenskerne, der lidenskabelig beundre hans Heltemod, have aldrig gjort Fordring paa Navnet af dygtig Politiker for ham. Han efterlod i Sandhed Sverige lemlæstet. Ved hans Regjeringstiltrædelse var det endda Østersøens Beherskerinde; det havde fjernet Polen, som gik sin Undergang imøde, fra sine Kyster; Karl den Ellevte Gustavs dristige Foretagender havde gjenerobret den skandinaviske Halvøes sydligste Provindser og reduceret Danmark til Sundvogter; Preussen laa endnu i Vuggen og de nordlige Østersøprovindser saavelsom Finland vare svenske Besiddelser. Ulykken ved Pultava lod næsten Intet tilbage af al denne Storhed. Nødsaget til at gjøre en Ende paa Krigens Rædsler sluttede Sverige Freden af 1721 efterat have forandret sin Konstitution. Ved Freden afstodes Lifland, Ingermanland, Estland og Karelien til Rusland. Den forandrede Konstitution satte et farligt Oligarchi istedetfor et uindskrænket Monarchi og overgav Magten til en egoistisk Adels Intriger, en Adel, der ei blev holdt i Tømme ved nogen om sig gribende Tredjestand, thi dennes Deeltagelse i Statsbestyrelsen var først en Frugt af Revolutionen i 1789. Ikke tilfreds med at have faaet Plads blandt Østersømagterne og sat et Bolværk foran sin Hovedstad, indsaa Rusland, hvem Begjærligheden gjorde klarseende, at det Anarchi, der maatte blive en Følge af Regjeringsforandringen i Sverige, aabnede det en bekvem Adgang til at indblande sig i dette Lands indre Anliggender. Til disse Hensigters Opnaaelse forbandt det sig med den nye, men allerede ærgjerrige Magt, Preussen, hvem Polens og Sveriges Tilbageskriden pludselig havde skaffet Magt, og hvis Bistand Rusland kunde gjøre Regning paa mod at overlade det Sveriges tydske Besiddeldelser, medens det selv udviklede sin Magt langs Østersøens østlige Kyst. Forenede ved fælleds Interesser paatvang de Sverige Garantien for Opretholdelsen af Konstitutionen af 1720, og ombyttede, for desbedre at kunne udplyndre en Nabo, som de vare komne overeens om at dele mellem sig, aaben Kamp med de sorteste og troløseste Rænker.

Rusland paatog sig først at bringe de Spirer til Tvedragt, der, indholdtes i Konstitutionen af 1720, til en snar

Morastasnæbbet og Næbbedalshougen.

Fremvært. Striden mellem Huerne og Hattene*) under hele den saakaldte „Frihedstid," som snarere burde kaldes „Partikampenes Tid," var oprindelig dets Værk. Det nærede den ved sit Guld, og Krigen i 1741, som var Resultatet af dets Intriger, satte det i Besiddelse af det østlige Finland. Dette Held gav Rusland Mod og lokkede Preussen. Da disse to Magter i 1764 havde afsluttet deres defensive Traktat, som hemmelig skulde garantere Polens Konstitution, og som blev Begyndelsen til dette Kongeriges paafølgende Deling, kunde de ikke tilbageholde den tydelige Erklæring om sine Forhaabninger, dem de allerede tidligere havde ladet ahne. De afsluttede en hemmelig Traktat, som hidtil ikke er bleven offentliggjort, men som fortjener at blive bekjendt, for at kaste et Lys over Sveriges Forhold til de østlige Magter. En Kopie af denne, der er vedføiet et egenhændigt Brev fra Frederik den Anden af 11te September 1772 til hans Søster, Enkedronning Lovise Ulrikke, Moder til Gustav d. Tredie, findes i det udenlandske Arkiv i Stockholm og lyder saaledes:

„Tredie hemmelige Artikel i Traktaten mellem Preussen og Rusland, afsluttet i St. Petersburg 12te Oktober 1769."

„Ligesom de høie kontraherende Parter ved en af de hemmelige Artikler i Forbundstraktaten af 31te Marts 1764 foreløbig ere komne overeens om Nødvendigheden af at opretholde den Regjeringsform, der er bekræftet af Sveriges fire Stænder, og af at modsætte sig Gjenindførelsen af Souverainiteten, saaledes bekræfter Hs. Majestæt Kongen af Preussen og Hds. Majestæt Keiserinden ved nærværende Artikel paa den mest bindende Maade alle de Forpligtelser, de dengang kom overeens om, og forpligte sig paany til at give sine Ministre i Stockholm de mest ubetingede Ordres til at handle med fuldkommen Tillid og i fuldstændig Harmoni med hinanden, for at forebygge Alt, hvad der kunde true med at forandre denne Tingenes Tilstand og gjøre Sveriges Stilling foruroligende for Freden i Norden. Hvis forresten ikke begge Ministres forenede Anstrængelser skulle være tilstrækkelige til at naae det forønskede Maal, og det, uagtet begge de kontraherende Parters Bestræbelser, skulde indtræffe, at Keiserdømmet Rusland blev angrebet af Sverige, eller at et herskende Parti i dette sidste Land skulde omstyrte Regjeringsformen af 1720 i i dens Grundbestemmelse ved at tilstaae Kongen uindskrænket Lovgivningsmyndighed, Ret til at erklære Krig, til at paalægge Skatter, til at sammenkalde Stænderne og udnævne Embedsmænd uden Rigsraadets Samtykke, ere Deres Majestæter komne overeens om, at hvilketsomhelst af disse Tilfælde, det være nu et Angreb fra Sverriges Side eller en fuldstændig og væsentlig Forandring i dette Lands bestaaende Regjeringsform, skal betragtes som Casus foederis. Og Hs. Majestæt Kongen af Preussen forpligter sig til i begge de anførte Tilfælde, og naar det maatte blive forlangt af Hds. Majestæt Keiserinden, at gjøre en Diversion i Svenskpommeren og lade et betydeligt Troppekorps rykke ind der. Nærværende Artikel skal have samme Kraft og Gyldighed, som om den Ord for Ord var indført i den defensive Alliances Hovedtraktat, der idag er bleven undertegnet og skal paa samme Tid vorde ratificeret."

„Til nærmere Betryggelse have vi udfærdiget tvende Exemplarer, som vi, Hds. Majestæts, Keiserinde over alle Russer, plenipotentiaire Ministre, som dertil ere autoriserede, have undertegnet med Haand og Segl.

St. Petersburg den 12 Oktober 1769.

Victor Frederik, Greve af Solms. G. N. Panin.

Fyrst A. Galitzin."

*) Disse to Partier spaltede ikke alene Rigsdagen, men fandtes igjen overalt. Oprindelsen til disse to Benævelser er usikker. Efter Nogle har det sin Oprindelse deraf, at, da man sagde, Grev Arvid Horn stod i en saadan Gunst hos Dronning Ulrikke Eleonore, at han kunde præsentere sig med Hatten paa Hovedet, dennes Tilhængere desaarsag antoge Navnet „Hattene" som Partinavn og deres Modstandere, som Modsætning, Navnet „Huerne." Efter Andre kommer det deraf, at Kong Fredrik den 1ste en Gang, han var i slet Lune, kaldte dem, som viste sig udygtige til at forfægte hans Sag, „Nathuer," og at deres Modstandere anvendte Navnet paa hele Hofpartiet, og selv tiltoge sig den anden Benævelse. Disse Uenigheder begyndte i 1720; men det var først paa Rigsdagen i 1738, at man kunde mærke fremmed Indflydelse. „Hattene" blev da det franske Parti og „Huerne" det russiske og smigrede da vexelviis Folket eller Hofpartiet. Et tredie Parti vilde i Slutningen af Adolf Fredriks Regjering (1751—1771) mægle mellem disse to Partier; det antog Navnet „Jagthuerne," men naaede aldrig virkelig Indflydelse. Først Gustav den Tredies Revolution af 1772 gjorde Ende paa alt dette Uvæsen.

Fivelstadnæbbet

Skizzer fra Romsdals Amt.

4. Norangsdalen paa Søndmør.

Faa Egne af Landet kunne vel siges at være mindre paaskjønnede for deres Naturskjønheder end Søndmør, ialfald maa man komme til dette Resultat ved at lægge Mærke til, hvor faa Reisende der besøge denne Egn i Sammenligning med Antallet af Reisende i Sogn, Hardanger og andre renommerede Egne i Bergens Stift. Uden at ville indlade sig paa den uheldige Vurderen af hvad der er det absolut Fortrinligste, kan man sige, at Søndmør indeholder saameget af Naturskjønheder og Eiendommeligheder i forskjellige Retninger, at det fortjener at kjendes i langt høiere Grad, end hidindtil har været Tilfældet. Vilde og blide Situationer vexle paa den mest overraskende Maade med hinanden, og hvad de første angaaer, da er maaskee Norangsdalen et non plus ultra i denne Henseende. Denne lidet bekjendte Dal er en Fortsættelse af en Arm af Hjørendfjord, den saakaldte Norangsfjord, der er omgivet med usædvanlig spidse og bratte Fjeldsider, som tildeels ogsaa kunne sees fra den nedre Deel af Norangsdalen og her fremtræde med malerisk Effekt i høi Grad.

Det mærkeligste Parti af Norangsdalen er det trange Pas, som findes omtrent midtveis mellem Dalens Begyndelse og dens Ende opad mod en fra Søndelven opstigende Sidedal, hvor en usfel Gaard, Næbbedalshougen betegner Grændsen mellem begge. Dette trange Pas er fremstillet paa nedenstaaende Afbildning. Den allerede i Forveien trange Dal er her indsnevret ved en fremskydende, lav Aasryg saaledes, at man har at passere ganske i Nærheden af det forstørstedelen aldeles lodrette Fjeld til Høire, hvis Top følgelig viser sig under en Synsvinkel, der gjør en Fremstilling af Fjeldet i dets hele Høide umulig. I denne trange Kløft har Solen saagodtsom ikke Adgang, og dette kan forklare, hvorledes der endnu kan ligge Sne ved Foden af samme midtsommers, saaledes som nedenstaaende Skizze udviser. Ovenfor dette Sted udvider Dalen sig mere, men over frygtelige Urer, der idelig forstørres ved Skred, gaaer Veien op til den ovenfor omtalte Gaard, der ligger mellem to sorte bratte Fjelde, Moraftasnæbbet mod Syd, der er afbildet paa bosstaaende Skizze, og Fivelstadnæbbet mod Nord. Det sidste Fjeld tager sig især besynderligt ud, naar man kommer op fra Søndelvsiden. Af nedenstaaende Afbildning, der forestiller denne Situation, sees, at Navnet er ganske passende; dets Gab synes paa Grund af Høiden ikke stort, men det er dog saa betydeligt, at en Fond, som for nogle Aar siden løsnede sig derfra, begrov Gaarden Sætre, der ligger lige under Fjeldet, aldeles tilligemed alle de der boende Mennesker, femten i Tallet. Uagtet denne skrækkelige Ulykke ere Gaardens Huse dog forstørstedelen byggede op paa samme Sted, da det ellers i Mands Minde

Det trange Pas i Norangsdalen.

har været sikkert for Skred, og i disse Egne, hvor Saadant er saa almindeligt, gjør en Ulykke af denne Natur heller ikke det stærke Indtryk, som paa andre med lignende Scener uvante Steder vilde være Tilfældet.

Frants Joseph, Keiser af Østerrig.

Under den nærværende Verdenskrisis er en Person allerede mærkelig derved, at han er stillet i Spidsen for en af de Stater, paa hvilke dens Udfald for endeel beror, og ikke mindst mærkelig er da den Mand, som, ung og uerfaren, er sat til Hoved for hvad man kunde kalde Staternes Kvaser, idetmindste med Hensyn til Tilblivelse, og muligens ogsaa i Viisdom. Det er et eget Ansvarligheds-Hværv at være Villie for et saadant Legeme, hvis medfødte Tilbøieligheder trække mod Østen, medens Statsklogskaben med dens utallige Hensyn, som en Jakob Skomager, vedbliver sin udfaldsbestemmende Tællen paa Knapperne, der ikke maa respekteres, inden det forønskede Varsel faaes frem. Der skal her megen Klogskab til for at træffe det Rette — mere end man ellers finder hos en Mand, der efter borgerlige Beregninger hos os endnu ikke har naaet Myndighedsalderen. Men Klogskaben ligger ligesom i Luften over en Stad, hvor saa uhyre Portioner deraf ere anvendte til politiske Lygtemænd for saagodtsom alle Europas Stater, og hvor Kløgten i Skikkelse af Statsmænd slutter sig som Følgjer til den herskerbestemte Prinds, saasnart han vel kan stave og lægge sammen. Man maatte være tykhovedet, for ikke at blive slu som „Mestertyven" under slige Paavirkninger.

Det vil nu snart vise sig, hvorvidt den nærværende Keiser retter sig efter Fædres gamle Sæd og Skik. I saa Fald vil han vel give det vestlige fredsdrømmende Europa et ekklatant Skuffelsens Fyrværkeri, hvorved de udenlandske Statsmænd, for hvis Øine Forberedelserne dertil ere gjorte, men som deri godtroende have seet noget Velfærdsfremmende for deres Stater, vaagne til klar Bevidsthed. De frihedskjæmpende Folk ville da blive dobbelt stærke, fordi de vide, hvor de have Ven og Fiende, Aser og Loke. Da begynder Kampen, for engang at ende, nu ender den daglig for evig at begynde.

Keiser Frants Joseph er født den 18de August 1830. Han er den ældste af Erkehertug Frants Carl Josephs fire Sønner og saaledes en Brodersøn af den forrige Keiser Ferdinand den Første, der kom paa Thronen i Marts 1835. Da denne til Regjeringen lidet skikkede Keiser ved et Manifest af 2den December 1848 havde frasagt sig Thronen, vel nærmest paa Grund af de til Ungarn gjorte Indrømmelser, der vare uforeenlige med Monarchiets Eenhed og hvilke han ikke godt kunde tage tilbage, besteg Frants Joseph, der netop Dagen i Forveien var bleven erklæret myndig, i Kraft af hiint Manifest den ledige Throne, idet hans Fader gav Afkald paa sin Rettighed til Fordeel for ham. I Marts 1849 blev Rigsdagen opløst og en ny Forfatning oktroyeret for hele Keiserstaten, hvilken igjen ophævedes ved et Patent af 2den Dec. 1851. Blandt de øvrige mærkelige Begivenheder, som ere forefaldne i denne unge Keisers korte Regjeringstid, kan nævnes Ungarns Opstand og Underkuelse i 1849, en Krig med Sardinien i s. A., der endte til Østerrigs Fordeel, Indblandingen imellem Tyrkerne og Montenegrinerne til Fordeel for de sidste samt endelig Donaufyrstendømmernes Besættelse og Fredsmæglingen i Anledning af den orientalske Stridighed.

Keiseren skal være af en aaben, elskværdig Charakteer, og en indtagende Personlighed, og dette har han vel at takke for den Begeistring, hvormed han paa en i sine Stater i 1852 foretagen Reise overalt blev modtagen. Den 18de Februar 1853 var han paa en Spadsertour nær bleven dræbt af en ungarsk Skrædder, der af politisk Fanatisme havde besluttet hans Død.

Den 24 April 1854 blev han formælet med en bayersk Prindsesse, Elisabeth Amalie Eugenie. Tidligere havde der været Tale om en preussisk Prindsesse; men imod dette Parti havde Tydskerne paa Forhaand ytret Uvillie.

Generalmajor Schleppegrell.

(Fortsættelse fra No. 15.)

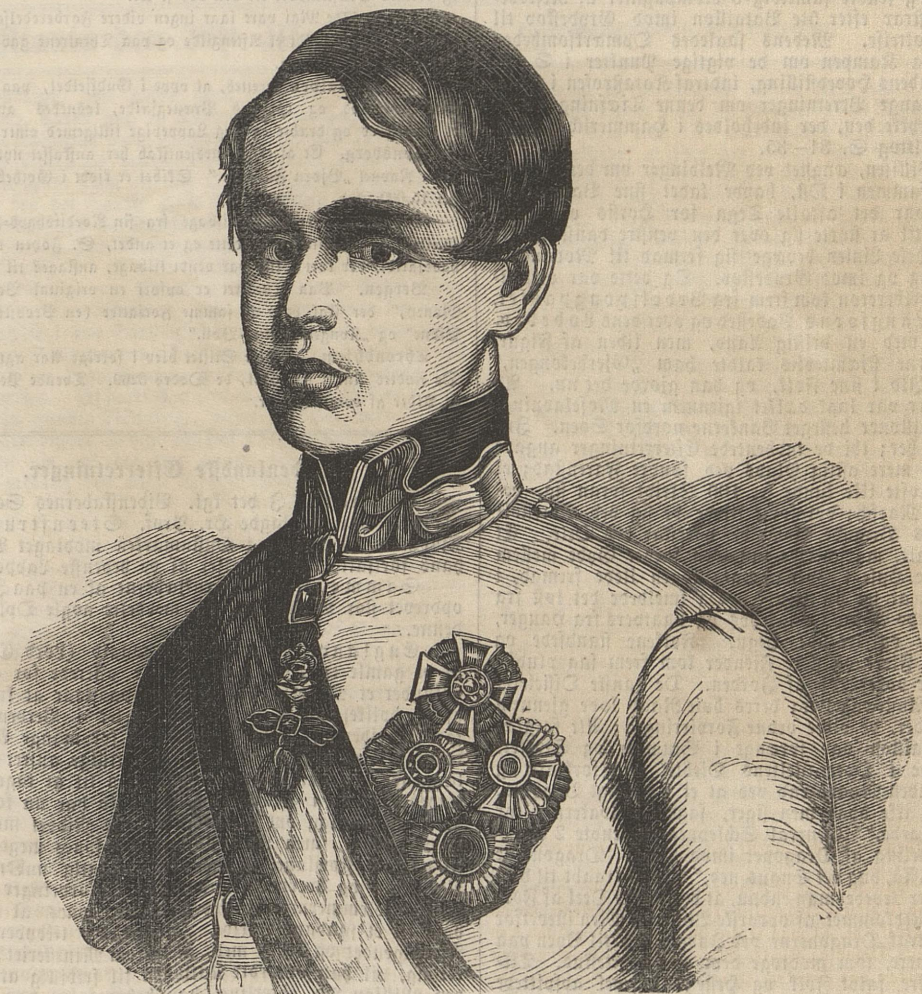
Vinteren 49—50 og indtil Fredsslutningen, førte Sleppegrell Generalkommandoen paa Als, i hvilken Stilling han havde Leilighed at mødes med mange Landsmænd og flere gamle Vaabenbrødre, der hørte til det norske og svenske Korps, som holdt Nord- og Mellemslesvigs Fastland besat, medens de østlige Øer var besat af danske og Sydslesvig af fiendtlige Krigsfolk. Kort forinden Aabningen af det tredie Felttog havde Schleppegrell Audiens hos Kong Fredrik, der opfordrede ham til at udbede sig en personlig Naade; da Kongen gjentog Opfordringen, anholdt Schleppegrell om ny Ansættelse for Oberstl. Helgesen. Kort efter Stilstanden, og da Helgesen netop var paa Veien for at føre den Bataillon ind i Odense, som han med saamegen Hæder havde ledet i 2de blodige Slag, maatte han nemlig, paa den daværende Krigsministers Befaling afgive samme Bataillon til en Linie Officier, og blev som andre Frivillige demitteret. Kongen erklærede det for sin Villie, at Helgesens Tjeneste strax skulde benyttes og lod Krigsministeren hilse dermed.

Fredrikstads vakre Forsvar lønnede denne kongelige Retfærdighedshandling.

Vor Schleppegrell havde en Anelse om, at det forestaaende Felttog vilde blive hans sidste, og ytrede til Venner, at han troede at den Kugle var støbt, der skulde vorde hans Død. Denne mørke Forudfølelse hindrede dog ikke hans ungdomsfyrige Aand i at vække Liv og Lyst til Kampen hos hans Krigere, og Ingen kunde heller virke saaledes paa dem som Schleppegrell, den Høvding, der nød den største personlige Anseelse og Hengivenhed i hele Hæren. Ved Felttogets Aabning den 16de Juli rykkede den danske Krigsmagt i 2de Afdelinger ind i Slesvig, 1ste Division under General Moltke og Reservekavalleriet under General Flint droge ind fra Jylland, 2den Division under Schleppegrell, Stabschef Oberstlieutenant Bülow gik over Alssund. Den sidste Division bestod af 1ste Brigade Oberst Krabbe (4de Liniebat. Major Neergaard, 10de Oberst J. Ræder af 1ste Reserve Bataillon og 2 Komp. af 3die Bataillon (Oberstl. Heckzel og Major Krieger, 3die Jægerkorps Oberstl. Coch) 94 Officierer og 4,615 Underoff. og menige Stridsmænd —; 2den Brigade Oberst Baggesen 96 Off. 5199 Mand i 5 Bataillоner, (5te, 12te og 13de af Linien under Major Bülow, Oberstene Læssø og Trepka, af Reserven 2den Batallion og 3die Jægerkorps under Majorerne Dodt og Gosch; femte Brigade — Oberst P. Ræder — 114 Officierer og 6131 Mand i 6 Batailloner, nemlig af Linien 3die under Major Velt, af Forstærkningen 2den 3die og 5te Bataillon under Oberstl. du Plat og Gerlach samt Major Dou og 1ste og 2det Jægerkorps under Majorerne Schepelern og eet Dragoneregiment under Oberst Nielsen 19 Officierer og 579 Dragoner, Batterierne Baggesen, Dinesen, Just, 15 Officierer og 557 Artillerister under Overbefaling af Oberstl. Furmann, den hele Divisionsstyrke udgjorde saaledes 3de Brigader, $15\frac{1}{2}$ Batailloner, 4 Eskadroner, 3 Batterier med 17,021 Stridsmænd og 338 Officierer.

Schleppegrell afløste den 17de Juli det svenske og det norske Korps i Flensborg, der havde reddet denne Stad fra et af Tydskerne paatænkt Overfald. Tydskernes Overanfører Willisen var nemlig med 30,000 Mand rykket ind i søndre Slesvig nord for Staden og havde haabet ved et raskt Tog, at kunne sætte sig fast i Egnen om Flensborgfjord. Ved de svenske og norske Troppers Aarvaagenhed og de Danskes prompte Indrykning mislykkedes denne Plan, hvis Udførelse rimeligviis vilde have medført Nødvendigheden af flere Hovedslag, i det Slesvigholstenerne efter at være slaaede ved Flensborg endnu vilde kunne have gjort de Danske alvorlig Modstand foran Slesvig. De 2de fiendtlige Hære udgjorde tilsammen omtrent 76,000 Mand med 176 Kanoner; de danske talte tilsammen henved 8000 Mand flere end den tyske, i hvilken en stor Mængde Frivillige fra det hellige Rige og navnlig preussiske Officerer og Underofficeerer med Preuserkongens Vidende og Villie til Trods for Freden havde taget Tjeneste. Denne Hær havde ved inden Stilstandens Ophør med Preusernes stiltiende Samtykke at rykke ind i Slesvig sat sig istand til at indtage og befæste en af Naturen stærk Forsvarsstilling fra Vedelspang til Solbro, dækket ved en Række af Søer, opdæmmede Aaer, ufremkommelige Moser, over hvilke Angriberne maatte trænge frem paa divergerende Veie, der alle bleve farlige Defileer, og for en stor Deel kunde bestryges af Fiendens Artillerie. Syd for disse naturlige Fæstningsgrave hæver Landskabet sig i en Række af lyng- og skovgroede Høider fra Ravnholtsø i Øst indtil Arnholtsø i Vest, hvilke Høider behærske den foranliggende Hedeslette og sætte Forsvareren istand til at oversee alle Angrebsbevægelser og at møde ham med Lethed. Over hiin sammenhængende Vandlinie førte kun 3de vanskelige Passer ved Vedelspang, Grydeskov og Isted; bag Passerne ligge Skovpartier og Bakker, der dække Tilbagetoget. Nord for Vandlinien vare Skandser opkastede paa Høiderne, Hegn og Huse vare indrettede til Løbegrave og Forhug anbragte til Forsvar, Broer opkastede. Det var saaledes intet Under at General Willesen og hans Mænd kunde nære Haab om at tilbageslaae sin Fiende, som derefter vilde have været nødsaget til at trække sig nordover og indtil denne atter kunde være stærk nok til fornyede offensive Operationer, var der Udsigt for Slesvigholstenerne til ved Seiren at vinde endnu større og virksommere Deeltagelse fra Tydskland, der ikke undsaa sig ved at fortsætte Krigen mod Danmark, men paa samme Tid nyde Fredens Rettigheder og navnlig undgaae Blokade. Under disse Omstændigheder maatte Udfaldet af det første Slag ikke blot som flere af de foregaaende Felttogs Kampe nærmest blive en militair Æressag, men meget mere være af høieste Vigtighed for Udgangen af hele Krigen.

Den 23de om Aftenen holdtes Krigsraad i Bilskovkro. For ikke at udmatte Tropperne ved en altfor tung Marsch paa selve Slagdagen besluttedes det at sætte denne til den 25de, den 24de at rykke frem til Siversted og Haveløske og foretage en Rekognoscering. Man dulgte ikke for sig selv de store Vanskeligheder, som vare forbundne med Angrebet paa den forholdsviis saa meget fordeelagtigere stillede Fiende, der desuden havde aflagt udmærkede Beviser paa Mod og Standhaftighed, og som førtes af energiske Høvdinger. „Ingen af os, udbrød Schleppegrell, er nogen Napoleon; det vide vi; men naar vi stille Kanoner paa Høiderne og tage Fienden med Bajonetten, vil det nok gaae."

Frants Joseph, Keiser af Østerrig.

Den 24de om Morgenen brød Hæren op i 4 Colonner. Paa Veien gjennem Angelen gik Schleppegrell frem med venstre Fløi, Krabbes og Baggesens Brigader; den 3die af Schleppegrells Brigader under Ræder, med Centrum, der førtes af General Moltke, paa Hovedveien, medens Reservekavalleriet under General Flindt og høire Fløi (3die Brigade under Oberst Schepelen) gik yderst imod Vest ud paa Heden. Ved Popholt, Helligbæk, Skandrup Skov og Elmholt udviklede sig en levende Fægtning, hvori af 2den Division Trepkas Bataillon (13de) deeltog, mellem Oberst Thestrup og den tydske Oberst Gerhards Brigade, og ved Solbro mellem Schlepsens og Boudissins; disse blodige Forspil til Hovedslaget var for begge Hære et Varsel om, hvad den næste Dag vilde bringe.

Ligesom i Fredericiaslaget var det Nordmanden Ræders Brigade, som nu fik det ærefulde Hverv at aabne Hoved-Kampen paa den allerede fra Oldtiden saa mindeværdige Valplads*), hvor nu hver ottende Mand af Danmarks vaabenføre Befolkning mødte frem til en Alvorsdyst, et Sammenstød af saa talrige Hære, hvis Lige Norden ikke havde seet siden „Bravallaslaget." — Ræder, som havde havt Forpoststillingen om Natten, sendte omtrent Kl. 4 om Morgenen sine Skyttere fremad mod de nogle hundrede Skridt sydfor Helligbæk opstillede holstenske Forposter, som strax bleve kastede tilbage; men strax aabnede 16 velposterede Kanoner en mordisk Ild mod de fremrykkende Danske, der vare uden Dækning og i flere Timer kun havde et Batteri til Understøttelse imod det overlegne fiendtlige Skyts; pludseligt udviklede Tydskerne en betydelig Styrke i den store Mose vestfor Landeveien, paa hvilken Brigaden opererede og i dennes Ryg bag Bøgholt Krat. Veiret blev høist ugunstigt for Angrebet; Solens Opgang havde været over al Beskrivelse pragtfuld, men Himlen blev hurtig overtrukken, tyk Taage, strømmende Regn og Kruddampen, som i det stille Veir blev hvilende over Værkerne, hindrede Udsigten, og Forbindelsen mellem Hærens forskjellige Afdelinger, som paa Grund af Liniens Udstrækning var vanskelig, blev nu stærkt truet; 2den Divisions Hovedstyrke, der ventedes fra Øvrestolk, kom ikke til Syne; dog efter en haard og langvarig Kamp, efterat endnu et Batteri og 6te Brigade vare komne til Undsætning, og efterat Engbro, Skovpartierne deromkring og Isted Bondeby efter vilde blodige Sammenstød vare tagne, opgivne og atter tagne, blev Træfningen foran disse Punkter endelig staaende. Men vi kunne ikke her videre gjengive Beskrivelsen af Slagets Enkeltheder, i Centrum og paa høire Fløi. Vi vende os til venstre Fløi, hvor Schleppegrell selv kommanderede. Han havde holdt sit sidste Nattekvarter i Havetoft; men Schleppegrell hvilede ikke; næsten hele Tiden var han paafærde, udstedte Ordrer, modtog Meldinger og ordnede Alt. Kl. halv to gav han Befaling til Opbrud. Han tiltalte Folkene, som de kom ham forbi ved Udrykningen, med den Begeistring, der veed at lægge sin Fylde i faa Ord med denne kraftfulde Røst, der kunde gyde Mod selv i den Forsagte. „Nu Karle," raabte han, „idag ere I vel rigtig glade!" „Jeg veed ikke, hvor stærk Fienden er," sagde han, „men det veed jeg, at naar enhver af Jer tager sin Mand, saa ligger han der." „Fremad da paa nært Hold, og træffer I ikke paa 100 Skridt, saa træffer I nok paa 50."*)

Ved Klapholt sendte han 4de og 10de Bataillon, 3die Jægerkorps med tilsvarende Styrke af de andre Vaaben under Oberst Krabbe over imod det af Fienden vel forskandsede Pas ved Vedelspang. Helgesen ledsagede som detascheret fra Divisionskommandoen denne Brigade, der havde faaet det Hværv at opholde Fienden paa Østkanten, hindre et Udfald derfra og ødelægge den ved Farenstad formodede østlige Bro over Langsøen, der siden blev en Vei til saa Manges Undergang.

Som Fortrop for Hovedstyrken sendte Schleppegrell den kjække Oberst Læssø, der med romantisk Begeistring længtes efter at møde Nordens Fiender i en Kamp paa Liv og Død. Ham fulgte 12te Bataillon, en Afdeling Dragoner, 2 Granatkanoner og $\frac{1}{2}$ Ingeniørafdeling. Læssø, Major Dodt med 2den Reservebataillon og Oberst Trepka med 13de Liniebataillon dannede høire Kolonne, der skulde gjøre et direkte Angreb paa Fiendens Stilling ved Isted, medens venstre Kolonne, 3die Reserve Jægerkorps og 5te Liniebataillon skulde gaae østenom Istedsø mod Kleverne mellem denne og Langsøen. Toget sluttedes under Generalens umiddelbare Kommando

*) Endeel af denne Valplads er den samme, hvor Norges Konge Magnus hiin Godes Seier frelste Danmark.

*) Hammerich. „Det 3die slesvigske Felttog."

med 1ste Reservebataillon og 2 Komp. af 3die do. med et Batteri. Da Schleppegrell paa Fremmarschen snart erfarede, at Ræders Brigade var i Fegtning ved Helligbæk og Krabbes ved Bøglund og Vedelspong, overgav han Befalingen over Reserven til Oberstl. Henckel og red selv i Spidsen for 2den Brigade, idet han med stor Iver paaskyndte Fremrykningen, der ofte gik over til Løb, for i rette Tid at kunne naae frem til Hovedangrebet paa Istedpasset. Læssø var allerede efter en forandret Disposition ilet gjennem Øvrestolk, af hvis Bønder de forudsendte Dragoner havde faaet Forsikring om, at ingen Fiender vare i Byen, men allerede 600 Skridt Syd for Stolk stødte han paa Tydskerne. Læssø kastede Kjeder ud, red selv langs Rækken og raabte til Karlene: „Lader os nu vise, at vi ere 12te Bataillon." I levende Fegtning brød han sig raskt Vei nedad over Lyngbakkerne til Kleverne ved Grydeskov,*) som vare besatte af 4de slesvig-holstenske Jægerkorps og et Batteri, der modtog ham med levende Ild. Læssø angreb og tilbageviste enhver Erindring mod saaledes at udsætte sin Person. „Er De bange for en Smule Kugle? spurgte Læssø. Han førte just sine Folk til en ny Storm paa Grydeskov, da han blev truffen i Brystet af en fiendtlig Kugle. „Kun fremad Folk," raabte han endnu, men han segnede strax efter af Hesten. „Skriv til min Moder og hils hende" vare hans sidste Ord. Endnu i Døden viste hans Aasyn Træk af den Helteaand, der havde besjælet ham og som havde lovet Danmark en stor Hærfører.

Imidlertid havde Schleppegrell fra Øvrestolk sendt 3die Reservejægerkorps og nogle Dragoner mod Isted, hvor disse Tropper vare med at indtage den nordlige Deel af denne By. Selv red Schleppegrell, fulgt af sin Stab, 2 halve Eskadroner, Batteriet Baggesen og 2den Reservebataillon gjennem Øvrestolk, lod Batteriet kjøre op paa en Høi omtrent 1000 Alen Syd for Byen og aabnede sin Ild mod Fiendens Stilling ved Isted, og sendte samtidig 3 Kompagnier af Reserve-Bataillonen og strax efter 5te Bataillon imod Grydeskov til Læssø's Understøttelse. Medens saaledes Opmærksomheden var henvendt paa Kampen om de vigtige Punkter i S. V. og omkring Fiendens Hovedstilling, indtraf Katastrofen i Øvrestolk. Af de mange Beretninger om denne Træfning tillade vi os her at aftrykke den, der indeholdes i Hammerichs Skrift det 3die sles. Felttog S. 31–35.

„General Willisen, ængstet ved Meldinger om den Styrke, de Danske trak sammen i Øst, havde ladet sine Baunelinier tænde. Dette var det aftalte Tegn for Horsts og Abercrons Brigader til at styrte sig over den venstre danske Fløi; samtidig skulde hele Linien bevæge sig fremad til Modangreb i nordlig Retning og imod Grydeskov. Og dette var øieblikkelig sat iværk; Abercron kom frem fra Vedelspongpasset, Horst igjennem Langsøens Vadested og over dens Løbebro. Denne General med en dristig Aand, men liden af Figur, hvorfor Soldaterne skjæmteviis kaldte ham „Gjerdekongen," forstod at sætte Ild i sine Folk, og han gjorde det nu. Ad Kolonneveien, der var lagt dækket igjennem en Moselavning, havde hans Batailloner besteget Bankerne nordfor Søen. Ingen ventede dem her; thi de indhentede Efterretninger angave for Løbebroen en mere østlig Plads ved søndre Farenstad; et Veir, hvor man ofte ikke kunde see 100 Skridt foran sig, begunstigede deres Marsch; voldsomt kilede de sig ved Øvrestolk ind i Baggesens Brigade, som de overskar i 2 Dele. Et Komp. af 13 Batt. marscherede just i en snever Gyde mellem de yderste sydlige Huse i Byen; Bataillonen ilede fremad, i Syd ventede den at see sin Fiende. Da smeldede det løst fra Øster, i 20 Skridts Afstand paakryds og paatvers fra Hauger, høie Stengjerder og levende Hegn. Folkene standsede og søgte Dækning. Flere og flere Fiender kom frem saa pludselig, som de vare voxede op af Jorden. De danske Officierer gjorde de største Anstrængelser; deres høie Raab løde gjennem Fegtningens Bulder, de vilde ordne Forvirringen; Alt forgjæves. 13de Bataillon var sprængt i Stumper og Stykker. De Danske kunde i Overraskelsens Øieblik ikke forklare sig Angrebet paa anden Maade end ved at et fiendtligt Baghold. „Ja det hjælper ikke hvad men siger, sagde Soldaterne, for vi ere dog omgaaede." General Schleppegrell sendte 2 Adjutanter med en Deling af Dragoner imod Byen. Dragonerne sprengte afsted. „Aa, hug det Snaus ned," blev der raabt til dem underveis; thi her troede man endnu, at den største Deel af Forvirringen var afstedkommet af oprørske Bønder. Men istedetfor paa Bondehobe traf Dragonerne ved Indgangen til Byen paa et Komp. Holstenere, som modtoge dem med Flinteskud. Tilhøire og tilvenstre faldt Folk og Heste; alligevel adspittede Delingen med Sablen i Haanden de nærmeste Fiendtlige; den sprengte videre frem, indtil den stødte paa en samlet Styrke, imod hvilken dens Indhug prellede tilbage. Mangen faldt, flere bleve gjorte til Fanger, Myrderiet var frygteligt, Dragoner, Heste, Fodfolk, styrtede forfode, over Saarede og Døde fortsattes Kampen, bestandig vildere. Kapt. Kranold**), Baggesens Stabschef, var ilet til Byen, for at hente nøiere Efterretninger; han kom aldrig meer tilbage; gjennemboret af Kugler, sank han til Jorden og døde;***) 13de Bataillon havde imidlertid samlet sig nogenlunde i mindre Afdelinger; den forsøgte at storme, skjønt uden Held; den trak sig til den nordlige Udkant af Byen. Her faldt dens Komandeur, Oberst Trepka, i en mørk, af snevre Hegn omgiven Vei, just som han vilde springe op ved Hjælp af en Busk, for at faae en Oversigt over de Kjæmpende. Strax efter at Fienden havde angrebet Stolk, nærmede hans lette Kjæder sig til Høiden, hvor General Schleppegrell holdt. Kugleregnen blev yderst heftig, men Generalen var ikke at formaae til at forlade et saa truet Punkt; han vilde seire eller døe. — Han kastede Kanonbedækningen imod Fienden; den var for svag. Den ene Gang efter den anden lod han Dragonerne gjøre en Sværmattaque, imellem disse Hækker formaaede de Intet; Heste og Mennesker laae ovenpaa hinanden; mange Dragoner hoppede omkring tilfods. Ritmester Meyer, dødelig saaret, meldte sig fra Tjenesten. „De er en Mand," sagde Generalen og klappede ham paa Skulderen, "De har gjort Deres Pligt." Oberstl. Saurbrey fik ved det sidste Indhug, kort før Schleppegrell faldt, sin Hest skudt; pludselig saae han sig ene midt imellem Fiender; han forsøgte at undfly tilfods, men forfeilede Veien; i et Krat blev han tagen tilfange af en fiendtlig Officieer og maatte følge med ham. De havde imidlertid ikke gaaet længe sammen, før denne spændte sin Sabel fra og rakte den til Saurbrey. „Nu er jeg til Gjengjæld Deres Fange," sagde han; thi han saa sig omringet og afskaaren med sine Folk. Og ligesom Saurbrey bragte flere, et Øieblik fangne danske Officierer Fanger tilbage med sig under den Forvirring, der fandt Sted paa begge Sider. Danske og Holstenere laae imellem Hegnene indhyllede i Regnskyer og Krudtrøg, ukjendelige fra hverandre, ikke sjelden fyrede de paa sine Egne. (Sluttes.)

*) Som Tydskerne døbte „Gruaurwald."

**) Gift med Jfr. Hardenberg, der flere Aar var ansat ved Christianias større Theater.

***) Divisionsadjutanterne Baupell og Baudiz bleve saarede, Lieut. Nellemann faldt.

Norge.

Christiania. Ifølge Privatefterretninger fra Stockholm skal der fra Vestmagternes Side være indløbet et Ultimatum af meget alvorlig Natur, betræffende Neutralitetens Ophævelse. Det svenske Landeværn, der ellers først samles til Øvelse hen i Juni, er beordret til strax at møde og skal indøves af Officiererne i den staaende Hær.

— Hs. Maj. Kongen har under 10de d. M. udfærdiget en provisorisk Anordning, ifølge hvilken Tolden paa Byg, Rug, Havre og Potetes ophæves for Finmarkens Vedkommende indtil Udgangen af Oktober d. A.

— Under 14de Mai er Nic. J. Nielsen beskikket til Lensmand i søndre Aurdals Thinglag i Balders.

— Arbeidersagen vil forhaabentlig i næste Uge komme fore i Høiesteret. Dens Aktstykker ere bekostede trykte. Kildal er Aktor, Dunker Defensor.

— Generalforsamlingen i Missionsselskabet er omberammet til 4de Juli og dermed Præstemødet til den 9de s. M.

— Til den 17de Mai vare iaar ingen videre Forberedelser gjorte. Studentersamfundet holdt et Aftengilde og paa Theatrene gaves Forestillinger med en festlig Retning.

Fra **Overhalden** berettes, at oppe i Gudfjeldet, paa Grændsen mellem Overhalds og Grongs Præstegjælde, løsnedes anden Paaskedag et Sneeskred og dræbte en ung Lappepige tilligemed omtr. 300 Reensdyr.

Tønsberg. Et af et Interessentskab her anskaffet nyt Dampskib har faaet Navnet „Bjørn Farman." Skibet er kjøbt i Gøtheborg og har kostet 15,000 Spd.

— Svend Føyn er vendt tilbage fra sin Nordiishavs-Fart med 9,700 Sælhunde. Ladningen af dette og et andet, S. Føyen tilhørende Iishavsfartøi, der kort forud var vendt tilbage, anslaaes til 60,000 Spd.

Bergen. Paa Theatret er opført en original Vaudeville, „Hr. Money," der skal være af samme Forfatter (en Provstinde), som „Et Vidne" og „Kongedatterens Bøn."

Throndhjem. I hele Stiftet blev i forrige Aar ægteviet 1777 Par. De Fødtes Antal var 6441, de Dødes 3269. Tvende Personer opnaaede en Alder af over 100 Aar.

Udenlandske Efterretninger.

Danmark. I det kgl. Videnskabernes Selskabs Møde den 11te Mai forelagde Hr. Prof. Steenstrup en fra Hr. Kjøbmand Nordvi i Østfinmarken modtaget Beretning om hans fortsatte Undersøgelser af de hedenske Lappers Grave.

Samme foreviste Hornkjæberne af en paa Jyllands Kyst opdrevet stor Blæksprutte og meddelte nogle Oplysninger om denne.

England. Admiral Dundonald (Lord Cochrane), en af de gamle engelske Søhelte, har allerede for 40 Aar siden opfundet et Middel, hvorved han paastaar at kunne tilintetgjøre hvilkesomhelst Befæstningsværker i Verden uden Fare for Angriberen; hans Projekt blev for mange Aar siden undersøgt, blev befundet probat, men tillige anseet for saa ødelæggende, at man raadede Admiralen til at tage sin Hemmelighed med sig i Graven. Dundonald har nu forelagt Ministeriet et Forslag om at anvende dette Middel mod Sveaborg og Kronstadt, men Lord Palmerston synes meget utilbøielig til at lade Forslaget endog blot nøiagtig undersøge af kyndige Folk, og hverken Dundonalds Opfordringer eller Parlamentsmedlemmernes Interpellationer synes at kunne drive ham til et saadant Skridt. Admiralen tilbyder selv at lede Foretagendet og truer med, at dersom Ministeriet længer vægrer sig, vil han opfordre Nationen til frivillig at sammenskyde den Million Pd. Sterling, han behøver, og paa egen Haand gjøre et Togt mod de russiske Søfæstninger i Østersøen. Det vilde unægtelig være et mærkeligt Særsyn, naar der saaledes ved Siden af den officielle Krig skulde begynde en privat, men paa den Maade lader Ideen sig vel heller ikke udføre.

— Protokollerne over Wienerkonferentserne, som ere blevne forelagte det engelske Parlament, findes nu i deres Heelhed offentliggjorte i Times. Af Beretningen om det 13de og 14de Møde af 21de og 26de April, hvori de russiske Modforslag fremkom, fremgaar tydeligst, hvor ringe Udsigterne for Øieblikket ere til en Freds Afslutning mellem de krigførende Magter. I det først omtalte Møde fremlagde Fyrst Gortschakoff et langt Memorandum til nærmere Udvikling af de russiske Modforslag, som i det Væsentlige vare af følgende Indhold: 1) Rusland gaar forsaavidt ind paa en Revision af Traktaten af 1841, som det vil indrømme den frie Passage gjennem Dardanellerne og Bosporus for alle Nationers Krigsskibe; 2) Regulativerne for Gjennemfarten ordnes og offentliggjøres specielt af Porten; 3) disse Bestemmelser skulle være eens gjældende for alle Nationer, der staae i venskabeligt Forhold til Porten; 4) Sultanen forbeholder sig imidlertid under særegne Omstændigheder at tilstaae temporaire Undtagelser fra hine Bestemmelser til Fordeel for en hvilkensomhelst Nation; 5) for Krigstilfælde bliver Sultanen berettiget til enten ganske eller partielt at suspendere den frie Gjennemfart. Disse Forslag gik, som det sees, ikke i fjerneste Maade ind paa Principet om en Indskrænkning af Ruslands Sømagt i det sorte Hav, og Englands, Frankrigs og Tyrkiets Repræsentanter erklærede derfor ogsaa strax, at de ikke engang kunde indlade sig paa at forhandle om det fra Ruslands Side opstillede Grundlag for Freden, som heller ikke toges i Forsvar af Grev Buol, idet denne blot indskrænkede sig til at bemærke, at han endnu ikke ansaa alle Midler til at hidføre en fredelig Løsning for udtømte, og at Østerrig fremdeles vilde bestræbe sig for at udfinde Mæglingsforslag. Han haabede derfor, at Konferentsen paany vilde komme sammen, hvis noget af dens Medlemmer havde nye Forslag at gjøre, hvortil John Russell og Drouyn de l'Huys svarede, at deres Instruktioner vare udtømte; den Sidste tilføiede dog, at han vilde indhente Keiserens Befalinger. — I det næste Møde, den 26de, som indtil dette Øieblik har været det sidste, var Lord John Russell ikke tilstede. Grev Buol underrettede de øvrige Medlemmer af Konferensen om, at de russiske Befuldmægtigede havde nye Forslag at gjøre, og Fyrst Gortschakoff oplæste da følgende Plan: „Art 1. De existerende Bestemmelser med Hensyn til Bosporus og Dardanellerne, der i umindelige Tider ere sanktionerede ved den høie Ports Lovgivning og garanterede i Traktaten af 13de Juli 1841, blive i Fredstid bestaaende i deres fulde Kraft. Art. 2. Sultanen forbeholder sig Ret til som temporair Undtagelse at aabne Dardanellerne og Bosporus for fremmede Magters Skibe, som den høie Port mulig maatte finde det fornødent at hidkalde, dersom den skulde ansee sin Sikkerhed for truet." Disse Forslag bleve imidlertid ligesaa ugunstig optagne som de tidligere, og den ene af de østerrigske Befuldmægtigede, Baron Prokesch, udtalte sig endogsaa udtrykkelig imod den 2den Artikel, idet han gjorde opmærksom paa, at Bestemmelserne heri under visse Omstændigheder væsentlig vilde være til Ruslands Fordeel og saaledes fremdeles udsætte Tyrkiet for den overhængende Fare, hvis Fjernelse netop var Hovedopgaven for de aabnede Underhandlinger. Grev Buol indrømmede ogsaa, at de nye Forslag, tildeels i deres nuværende almindelige Form, ikke kunde benyttes som Grundlag for en Fredsslutning, men tilføiede, at de indeholdt Elementer, som Østerrig vilde benytte for at hidføre en Overeenskomst, og herved sigtede han, som det fremgaar af Drouyn de l'Huys's Replik, til Strædernes Afspærring for alle Nationers Krigsskibe. Forøvrigt udtalte han sig ubetinget til Fordeel for den fra Frankrigs Side foreslaaede Løsning af Forviklingerne, som Drouyn de l'Huys tidligere havde udviklet i Konferentsen den 19de April, og som i det Væsentlige gik ud paa, at baade den russiske Keiser og Sultanen skulde forpligte sig til ikke at holde mere end fire Linieskibe og fire Fregatter i det sorte Hav, og at Strædernes Afspærring skulde opretholdes for Ruslands Vedkommende, medens alle de øvrige Stormagter skulde være berettiget til, efter en fem Dage forud skeet Notifikation, at løbe ind i det sorte Hav med en halv saa stor Styrke som den, Tyrkiet og Rusland traktatmæssig vare berettigede til at holde der. (Dagbl.)

— I Overhuset blev Lord Ellenboroughs Interpellation, hvori Krigsførelsen heftig dadles, den 14de forkastet efter en heftig Debat med 181 St. mod 71. Lord Derby erklærede indirekte, at han eventuelt var villig til at overtage Posten som Premierminister.

Frankrig. Keiser Napoleon den Førstes Testament er nu omsider blevet fuldbyrdet. Monitøren offentliggjør en Beretning fra den i denne Anledning nedsatte Kommission, som med den af Keiseren anviste Sum paa 4 Mill. Franks har været istand til næsten fuldstændig at udbetale alle de ved den store Keisers sidste Villie bestemte Legater, forsaavidt disse ikke allerede vare udredede af hans efterladte Privatformue, der udgjorde 118 Mill. Fr.

— Grunden til Drouyn de l'Huys's Afskedigelse synes at have været hans altfor store Eftergivenhed mod Østerrig i Wienerkonferentsen. Hans Eftermand, Grev Valewski, en naturlig Søn af den gamle Napoleon, gift med en polsk Grevinde, er en Polakven.

— De i Paris levende Polakker have indgivet en Adresse til Keiseren, hvori der, saavelsom i en Skrivelse fra General Rybinski i Anledning af Mordforsøget, udtaltes Haab om Polens Gjenoprettelse. Hertil svarede Keiseren: „Jeg er dybt rørt af de Følelser, som udtrykkes i Eders Adresse. Jeg ventede fra Eders Side en Opinionsytring af denne Art. Hidtil kunde jeg ikke gjøre for Polen, hvad jeg skulde have ønsket, men Begivenhedernes Gang giver mig Anledning til at kunne blive Eder nyttig, idet jeg fuldbyrder dens Værk, hvis Arving jeg er."

— Dødsdommen paa Pianori er exekveret den 14de. — Pariserudstillingen aabnedes den 15de med en Tale af Keiseren.

Østerrig. L'Indep. belge meddeler fra Wien under 13de: Vestmagternes Svar paa de sidste østerrigske Forslag er indtruffet og lyder benægtende. Et Rygte omtaler Bourqueneys Tilbagekaldelse som nærforestaaende.

Krigsskuepladsen. Fra Sebastopol meldes under 11te: Forrige Nat have Russerne to Timer i Træk fyret paa vore Løbegrave.

— General la Marmora er ankommet til Krim med 4000 Mand af de sardiniske Tropper. Under den 6te indberettede Lord Raglan, at Russerne forrige Nat havde angrebet Løbegravene paa den høire Fløi af den engelske Angrebslinie, men vare blevne tilbagekastede. Beretninger, daterede den 10de, sige ogsaa, at Russerne have gjort et Udfald, men ere blevne slagne tilbage med betydeligt Tab. Over Petersburg meldes den 13de: Fiendens Ild var (den 8de) maadelig. Den allierede Flaade har været paa Høiden af Kertsch, derefter vendt om igjen og landsat endeel Tropper i Kamieschbugten. — Forøvrigt ansees det som et væsentligt Fremskridt for Franskmændene, at de have erobret en Kirkegaard, som ligger ved Malakofftaarnet.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Ved Gaustads Sindssygeasyl skal antages 3 medicinske Kandidater, med en aarlig Løn af 60 Spd., en Overvogter med 250 Spd., en Overvogterske med 150 Spd., 10 Vogtere med 80 Spd., 10 Vogtersker med 40 Spd., 1 Fyrbøder med 50 Spd., 1 Huuskarl med 50 Spd., 1 Avlskarl med 75 Spd., 1 Gaardskarl med 50 Spd., samtlige derhos med fri Bolig, Lys og Brænde samt Kost. Endvidere 1 Portner med 100 Spd. og en Mechanikus med 200 Spd. i aarlig Løn.

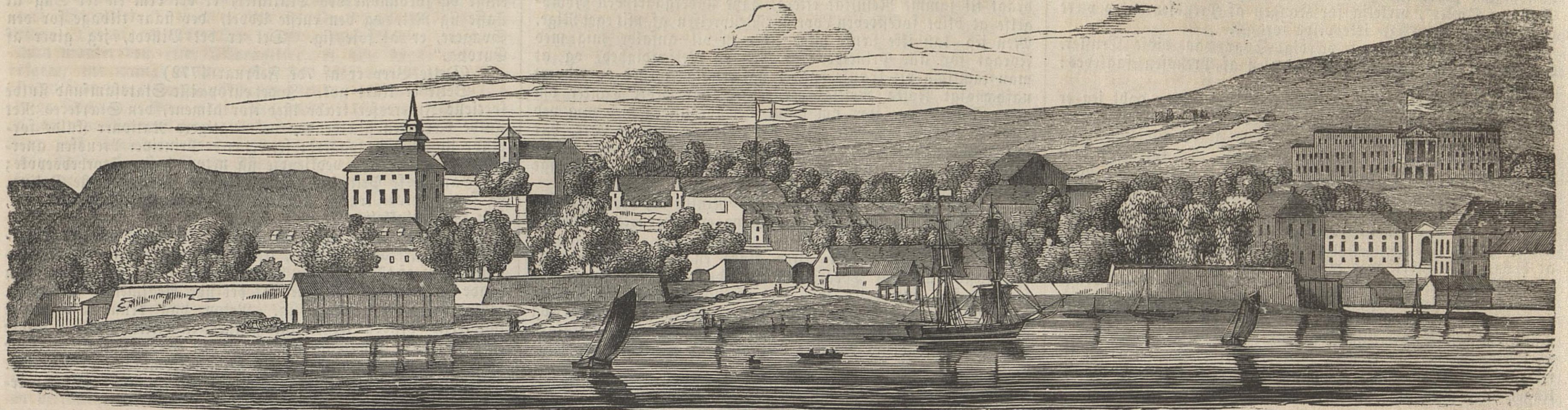
Thingvolds Sognekald med omtr. 770 Spd., hvoraf 100 Spd. udredes i Enke-Pension.

☞ I alle Landets Boglader, Postkontorer og Postaabnerier modtages Subskription paa nærværende Blad, der udkommer i Christiania hver Løverdags Aften med et Nummer paa 12 Spalter. Subskriptionsprisen er fra forrige Aars Begyndelse (1854) nedsat til 60 ß. Kvart. for indenbyes og 66 ß (Postporto indbefattet) for udenbyes Abonnenter. Et Bind eller en Aargang bestaar i Regelen af 52 Nr., indeholdende henimod 300 Afbildninger. Ved Aarets Udgang leveres Subskribenterne et smukt Titelblad og Register til hele Bindet. — Med Udgivelsen er forbunden en Præmiefordeling af 250 Spd., fordeelte i 17 Gevinster: en paa 80 Spd., en paa 40 Spd., en paa 20 Spd., to paa 15 Spd., fire paa 10 Spd. og otte paa 5 Spd. Disse 17 Præmier ville i Aarets Løb ved Lodtrækning blive fordeelte blandt Abonnenterne, uden Hensyn til deres Antal; kun fordres som eneste Betingelse, at Betalingen bliver ordentlig erlagt for hvert Kvartal. — Skulde Abonnenternes Antal stige til 2000, fordobles Præmiernes Antal, saaledes at der bliver 34 Præmier at fordele til en Værdi af tilsammen 500 Spd. Hvad Bladets Indhold angaar, behøver man kun at henvise til de til Dato udkomne Nr., og gjøre Publikum opmærksom paa, at der leveres Bidrag til samme af mange almindelig yndede og fordeelagtig bekjendte Forfattere, hvis Navne byde tilstrækkelig Garanti for Artiklernes Grundighed og Interesse.

Expeditionen (Prindsensgade Nr. 16.)

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 21. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 26de Mai 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

Det skandinaviske Nordens Interesser i den orientalske Krig.

Sveriges Forhold til Rusland siden Karl den XII's Død.

(Fortsættelse fra forrige Nr.)

I samme Pakke, som dette mærkelige Dokument, finder man tillige den egenhændige Koncept til en Note, skreven af Grev Scheffer, Gustav den Tredies Ven og Minister, hvori han med Ro og Værdighed, men med stor dialektisk Dygtighed tilbageviser Ruslands og Preussens skamløse Fordringer. Det er uomtvisteligt, at de to Magters hemmelige Overeenskomst bebudede Sverige samme Skjæbne, som de havde forbeholdt Polen. Det er klart, at det var Katharinas og Frederiks Tanke, at Anarchiet i Sverige skulde hidføre en første Deling, i hvilket Tilfælde Pommern og Finland vare bestemte for de høie kontraherende Parter. Katharina skulde da øve det samme Protektorat over Sverige, som over Polen, i Forventning af en anden Deling, der da, om det skulde behøves, kunde blive udført ved Hjælp af en tredie Deltager.

Gustav den 3dies Energi tilintetgjorde dette skammelige Komplot. Ved det dybe Had, som hans Moder havde indpodet ham til det Oligarchi, der voxede Kongemagten over Hovedet, var Gustav i en Alder af 20 Aar, uden at kjende de Planer, hans Fiender havde oplagt mod ham, kommet til Kundskab om den Fare og den Skjændsel, som truede hans Fædreland, idet hans fremsynede Blik lod ham see Anarchiets usalige Følger. Han besluttede at sætte et Bom derfor, og gjorde hvad der stod i hans Magt. Vel var Karl d. 12tes Feil allerede bleven uoprettelig, men Gustav frelste i detmindste Sverige for den første Fare, der paa Grund af denne Feil truede det.

Alene en Alliance med Frankrig kunde sætte ham istand til at udføre den Plan, han havde fattet. Det var naturligt, at Frankrig, hvis sande Politik det stedse har været at understøtte den Svagere mod den Ærgjerriges Overgreb, strax bød de nordiske Stater sit Venskab i den farlige, isolerede Stilling, de befandt sig i mellem Stater, der vare bestemte til stor politisk Betydenhed. Gustav Vasa var Frankrigs tro Allierede mod Karl d. 5tes Erobringer; Gustav Adolf var Kardinal Richelieus hæderkronede Hjælper mod Ferdinand d. 3die, der arvede Karl d. 5tes dobbelte Despotisme baade i Politik og Religion. Som Voltaire siger: „Richelieu maatte lige op under Polen søge den Helt, hvem Skjæbnen syntes at have bestemt til at sætte Ild paa og omhugge det uhyre østerrigske Keisertræ; han fremkaldte det Lyn, som bredte Ild og Lys over Tydskland, og hvis Virkning hele Verden har erfaret. Ja endogsaa under Ludvig den 14de, da man ellers fandt, at Lilieduften udbredte sig noget stærkt i Europa, vare Svenskerne med os; man kaldte dem „Nordens Gascognere" eller vore „Janitscharer." Var ikke dette Sveriges herligste Periode? Har ikke Erfaringen vist, at en inderlig Forbindelse med Vesteuropa er det gavnlig? Er man ikke berettiget til at tro, at der i 1808 og 1812 blev begaaet Feil fra begge Sider, af hvilke den fælles Fiende høstede Gavn, idet han desaarsag tog Finland, Gjenstanden for sine høieste Ønsker, og med Lethed drev tilbage den frygteligste Invasion.

Omendskjønt der allerede paa en svensk Rigsdag i 1769 havde været Spørgsmaal om visse Kongemagten gunstige Forandringer i Regjeringsformen af 1720, omendskjønt det var tydeligt, at Gustav var fast bestemt paa ikke at bie længe, før han udførte sine Hensigter, var det dog det franske Hof, som paatog sig at opmuntre ham til Foretagendet og formaae ham til at sætte det iværk. Fra Aaret 1770 af, altsaa to Aar før Revolutionen, opfordrede Hertugen af Choiseul Gustav til at komme til Versailles, for med Hoffet der at aftale Midlerne til at gjenoprette Souveræniteten i Sverige og sætte en Grændse for Ruslands Planer og Intriger. Det var Øiemedet for hans første Reise til Frankrig. Da han gik ned af Slotstrappen efter at have taget Afsked med Kongen, sin Fader, sagde han til Grev Bjelke, som ledsagede ham til Vognen. „Jeg vil ikke komme tilbage til dette Slot, saalænge dette Kvinderegiment varer."

Man veed, hvilken glimrende Modtagelse der blev den unge Fyrste tildeel af den gamle Kong Ludvig d. 15de, hele Versailles og alle Videnskabsmænd. Midt under glimrende Fester havde Gustav sine hemmelige politiske Konferencer, og omendskjønt Beretningen om hans Fader Adolf Frederiks Død, som overraskede ham den 1ste Marts 1771, medens han assisterede ved en Operaforestilling, ikke tillod ham at blive i Paris mere end een Maaned, havde dog de Audientser, han havde havt hos Ludvig d. 15de tilligemed hans Sammenkomster med Hertugen af Aiguillon, Hr. Choiseuls designerede Eftermand, været tilstrækkelige til at indgyde ham en fast Overbevisning om kraftig Understøttelse fra det franske Hofs Side. Man lod ham faae det første Forskud paa de Subsidier, som det franske Hof var beredt til at fornye flere Gange under det nye Regimente; en Armee stod færdig til at reise til Tydskland eller til at indskibe sig til Sverige, om Preussen og Rusland skulde gjøre nogen fiendtlig Demonstration, og Spanien, som da søgte vor Understøttelse i sine Stridigheder med England angaaende Besiddelsen af Malouinerne (Falklandsøerne), havde forenet sig med os for at begunstige og beskytte den royalistiske Revolution i Sverige. Et heelt Aar forløb, medens Gustav d. 3die ventede paa en gunstig Leilighed. Man begriber, med hvilken levende Utaalmodighed Konge og Hof i Versailles ventede paa Efterretningen om, at det var gaaet vel, og med hvilken Glæde man modtog den unge Baron Liewen, der blev sendt som Kureer og efter 11 Dages Reise fra Stockholm overleverede Ludvig den femtende Gustav den Tredies egenhændige Brev, som berettede det heldige Udfald af 21de August 1772, Partiernes Tilintetgjørelse, Oligarchiets Fald og Kongemagtens Gjenoprettelse. Frankrigs Allierede var nu i Besiddelse af en virkelig Magt, som den kunde sætte imod sine ærgjerrige Naboer.

Nu skal man blot see, hvorledes Kongen af Preussen og Keiserinden af Rusland, som havde paataget sig at være Garanter for Konstitutionen af 1720, optoge Efterretningen om Revolutionen. Skulde de med Vaaben i Haand realisere de Forhaabninger, som, byggede paa Forvirringen, nu pludselig bleve tilintetgjorte, eller skulde de ved deres Uvirksomhed tilstaae deres Skuffelse og deres Feilgreb? Det er ogsaa her af Interesse at undersøge de uimodsigelige Vidnesbyrd, som de svenske Archiver indeholde. Den samme Pakke Dokumenter, som Baron Manderstrøm har havt den lykkelige Idee at offentliggjøre, indeholder egenhændige Beviser fra Frederik den 2den og fra Katharine, som vidne om, med hvilken Ærgrelse de to Souveræner modtoge Efterretningen om sin Skuffelse. Frederik den 2den skjuler meget slet sin Fortrydelse over Revolutionen, og man seer let under hans falske Forsikringer om Uegennyttighed og varmt Venskab hans Raseri over sine skuffede ærgjerrige Planer. Vi skulle her anføre hans Svar paa Gustav den 3dies Budskab efter den 21de August:

„Min Hr. Broder! 1ste September 1772.

Jeg seer af Deres Majestæts Brev det Held, De har havt i Deres Forandring af den svenske Regjeringsform; men tror De, at denne Affære vil være forbi dermed, at en Revolution i Deres Rige er lykkets? Jeg beder Deres Majestæt erindre, hvad jeg havde den Ære at sige Dem, da jeg glædede mig ved Deres Nærværelse i Berlin; jeg er meget bange for, at Følgerne af denne Begivenhed vil bringe Deres Majestæt i en vanskeligere Stilling end den, hvori De har været, og at en stor Ulykke vil ramme Sverige. De veed, Sire, at jeg har indgaaet Forpligtelser med Rusland; jeg har indgaaet dem længe før det Foretagende, De har iværksat. Min Ære og min Redelighed forbyde mig at bryde dem, og jeg tilstaar Deres Majestæt, jeg er fortvivlet over, at De har tvunget mig til at tage Parti mod Dem, Dem, hvem jeg elsker og hvem jeg ønsker al den Fremgang, som kan stemme overeens med mine Forpligtelser; De støder mig Dolken i Hjertet ved at sætte mig i et frygteligt Dilemma, hvoraf jeg ingen Udvei øiner. Jeg har skrevet det samme til Deres Moder Dronningen; jeg har fremstillet hende Sagen i sin sande Sammenhæng; men nu er Ondet skeet, og det er kun Spørgsmaal om at finde paa et Middel derimod. Jeg vil ansee den Dag for den skjønneste i mit Liv, paa hvilken jeg kan bringe i Orden, hvad der er gjort, idet jeg blot har Deres Majestæts sande Interesser for Øie, og blot ønsker at kunne give Dem Beviser paa den dybe Agtelse og Hengivenhed, med hvilken jeg, min Hr. Broder, er

Deres Majestæts gode Broder og tro Onkel
Frederik."

Ti Dage vare ikke nok for den store Frederik til at gjøre ham mere moderat; et andet Brev fra ham af 11te September til Enkedronning Louise Ulrikke, Gustav den 3dies Moder, viser hverken mere Rolighed eller Redelighed. Hans tilsyneladende Foragt for at erobre Pommern, som han lægger for Dagen i sit andet Brev, røber, hvilken levende Attraa han nærede efter at berøve Sverige denne Provinds, og hans Beskyldninger i de sidste Linier ere ligesaa ubeføiede som skammelige.

„Min kjære Søster, jeg er meget vred over, at De saa slet forstaar at skjelne mellem Deres Venner og Deres Fiender. Hvis Deres Lykke var fast begrundet, skulde jeg være den Første til at lykønske Dem; men det er saare langt derfra. Jeg sender Dem her Kopien af en Artikel i vor Garanti, saaledes som den blev undertegnet i St. Petersburg, og jeg tilføier tillige, at hvis jeg ei kan finde Midler til Beroligelse, vil jeg opfylde mine Forpligtelser, fordi de ere en Nations Forpligtelse mod en anden, hvor Personligheden Intet gjør til Sagen. Det bedrøver mig, at Deres Sønners ubesindige og dumdristige Adfærd nøder mig til at gribe til Vaaben mod dem. Tro endelig ikke, at min Ærgjerrighed bliver fristet ved den lille Stump af Pommern, som visselig blot kunde vække en yngre Søns Begjærlighed. Men denne Stats Vel fordrer med Nødvendighed, at jeg vedligeholder en inderlig Forbindelse med Rusland, og jeg vil med Rette staae stemplet med Skjændselens Mærke for Efterverdenen, hvis jeg lod min personlige Tilbøielighed vinde Seier over mine Pligter mod mit Folks Vel. Jeg forklarer Dem Tingene, som de ere, kjære Søster, og jeg spaar kun Ulykker. Thi, hvis det kommer til en Krig, og det er jeg meget bange for, hvad vil da indestaae dem for, at ikke en Deel af Deres svenske Armee gaar over til Russerne, og hvad Garanti har De for, at denne Nation, saa degraderet som den er, ikke vil udlevere sin Konge? Ja, der er tusinde Ulykker af det Slags at forudsee, som bringe mig til at skjælve, aldenstund jeg ikke seer nogen Magt istand til at beskytte og hjælpe Dem. Give Gud, at jeg tager Feil og at De er lykkelig! Vær overbevist om, at Ingen vil glæde sig mere derover end jeg, som til mit sidste Aandedræt, med ligesaamegen Agtelse som Kjærlighed, min kjære Søster, vil forblive

Deres tro Broder og Tjener
Frederik."

„Stol ikke paa Deres Svensker," tilføier han i et andet Brev af 21de September; „jeg veed, at man i Stilhed knurrer, at der er mange Misfornøiede, og at saasnart en Nabomagt reiser sig, alle de Ulykker, jeg har spaaet, ville overvælde Dem. Tag Dem iagt for Rusland, jeg raader Dem dertil som Broder; thi hvad end Franskmændene sige Dem, saa er Kongen af Sveriges Skjæbne virkelig i Keiserinden af Ruslands Hænder, og Hævnen er ikke glemt, fordi den er udsat."

Og for at Gustav ikke skulde tage Feil af hans Trusler, der dog ere lidt tilslørede i hans egne Breve, synes Frederik at have paalagt sin Broder Prinds Henrik at bruge mere energiske og truende Udtryk. Prindsens Breve findes sammen med de Andre, rigtignok i Kopie, men uden at man kan drage deres Authenti i Tvivl. De udfylde de Vidnesbyrd, som vi have anført, og indeholde, det er man berettiget til at troe, Preussens sande Mening tilligemed Tilstaaelser om Betydningen af Revolutionen af 1772, som man maa samle for rigtig at sætte sig ind i Ruslands og dets Allieredes interesserede Politik.

„Det gjælder rigtig at komme paa det Rene om saa mange Magters Interesse," siger Prindsen. „Ligesom der er dem, som have sluttet sig til Sverige, og uden Tvivl have begunstiget Revolutionen, for at trække Fordeel deraf til Tid og Sted, saaledes er der Andre, der ved sin Stilling ere tvungne til at forebygge en Magts Hensigter, som kunde benytte sig af Sveriges Hjælp mod deres Interesser. Jeg for min Part er overbevist om Deres Søns Hensigter og veed, at han ikke nærer Planer mod nogen Magt; men med den nuværende Regjering vil Sverige, hvis det beholder Fred i 10 Aar, blive overmægtigt. Døm med Billighed, min Søster, om det er et Lune af en mægtig Nabo, at han, for at undgaae at en Magt, som for Øieblikket ikke kan skade ham, sætter sig istand til at lægge et Lod med i den politiske Vægtskaal, søger at modarbeide det. Saaledes staae Sagerne, dette er den Basis, paa hvilken Deres Søn maa handle. Han maa vel overveie sine Beslutninger, før han sætter dem i Værk; thi han vil staae ene ansvarlig for dem. Man kan ikke handle mere venskabeligt, end at underrette herom; det er kun Slægtninge, mod hvem man viser sig saaledes. I andre Tilfælde griber man Lykken, hvor den viser sig, og undslaar sig ikke for at benytte sig af den. Alt afhænger af de Breve, der komme nordenfra."

Man seer, at Preussen tænkte paa intet Mindre, end at reducere Sverige til et Intet i politisk Henseende og at det selv ikke vilde tage i Betænkning at bruge Vaabenmagt hertil.

Prinds Henrik sparer ikke paa sørgelige Spaadomme.

„Rusland er ikke alene om at føle sine Interesser krænkede ved den nye Regjeringsform i Sverige. England er endnu mere forbitret. Tænk Dem, min kjære Søster, hvordan Kongen af Sveriges Stilling vil blive, hvis denne Flamme udbryder. Smigre Dem ikke med, at Tyrkerne ville gjøre en Diversion mod Rusland, hvilket vil være Sverige til Nytte; jeg er overbevist om, at de ville holde Fred, men selv om ikke dette skulde blive Tilfældet, forsikrer jeg Dem, at det ingen Indflydelse vil have paa Sveriges Stilling. Hvis det ikke var Slægtninge, vi havde med at bestille, vilde vi nu have et sik-

kert Middel til at afrunde vore Stater ved at bemægtige os en Provinds, der vilde blive os et let Bytte, naar vi satte stridlystne Naboer i Harnisk. Vi ere langt fra denne Tanke, og hvis vor Ære fordrede en saadan Fremgangsmaade, vilde vi gaae frem med den største Uegennyttighed; saaledes tænker idetmindste jeg, og jeg haaber, at man deler mine Anskuelser."

Det var ikke muligt mere tydeligt at lægge for Dagen, at Preussen og Rusland endnu ikke havde slaaet sin hemmelige Traktat af Tanker, og at Pommeren, denne Stump af Land, som „blot kunde være en værdig Gjenstand for yngre Sønners Ønsker", virkelig for Kongen af Preussen vilde være en Erobring, som han ikke vilde foragte.

Gustav gav et meget værdigt Svar paa disse Trusler. I Januar 1773 tilskrev han Prindsen af Preussen saaledes:

„Min Hr. Onkel!

Jeg kan ikke noksom forsikre Dem om, hvor dybt jeg er rørt paa Grund af den Aabenhed, hvor Deres kongelige Høihed har henvendt Dem til mig. Det er af det tydeligste Beviis paa Deres Venskab og den Interesse, De føler for min Lykke. Men, kjære Onkel, sig mig for Guds Skyld, hvad har jeg da gjort, som har kunnet fremkalde det Uveir over mit Hoved, der efter Deres Ytringer saa ufeilbarlig truer mig. Har jeg ikke paa den allertydeligste Maade erklæret mine fredelige Hensigter? Kjender man da ikke noksom mit Ønske om at bevare Venskabet med mine Naboer, at respektere indgaaede Forbund, at vinde deres Velvillie, til at man skulde drage det i mindste Tvivl? Hvilke kunne da Deres Besværinger mod mig være, og hvad forlange de af mig? Hvis der er Spørgsmaal om den Forandring, som har fundet Sted i mit Riges Regjeringsform, saa er De, min Onkel, altfor retfærdig til ikke at føle, at det er en Sag, der ikke egner sig til Forhandlinger med fremmede Magter. Den er istandbragt og godkjendt af den svenske Nation; denne Nation finder sig nu vel ved den. Hvad kunne da fremmede Magter have at klage over, at vi have gjort vore Undersaatter lykkelige? De maa tilstaae mig, min kjære Onkel, at hvis det er Aarsag til Krig, da findes der ikke mere Retfærdighed i Verden. Hvad skulde jeg vinde ved Traktater og Garantier med Magter, som ikke ville anerkjende andre Rettigheder, end sin egen Villie, og som blot ville raadspørge sine Kræfter for at sætte den i Udøvelse. Naar mine Naboer ere af det Slags, er det bedre at løbe Faren strax, om man skulde bukke under, end siden at blive bragt til samme Resultat efterat have undergaaet den Ydmygelse at blive foreskreven Love for Bestyrelsen af mit eget Rige. Men jeg kan ikke tænke mig, at man vil anfalde mig med Foragt for alle Principer for Ret og Retfærdighed, og at man samtidig vil krænke enhver uafhængig Fyrstes og ethvert uafhængigt Folks Rettigheder. Jeg har bedre Tanker om mine Naboer og især om ham, der forbunden med mig ved Blodets Baand, det han altid har agtet og holdt i Ære, har saa mange Grunde til at staae mig bi mod Andre, der i Tilfælde, som dette, kunde undfange saa aabenbare uretfærdige Planer."

(Dette er egenhændig skrevet af Ministeren, Grev Scheffer med Rettelser fra Kongens Haand, og er opbevaret i Archivet for de udenlandske Anliggender i Stockholm).

De sidste Ord i dette Brev gjøre en direkte Allusion til den næsten utrolige Theori, som Prindsen af Preussen havde fremsat for Gustav d. 3die i et af sine foregaaende Breve; dette Brev findes ogsaa iblandt de stockolmske Papirer, og vi ville ikke undlade at anføre det, da det kaster et interessant Lys over Preussens politiske Lærdomme i det 18de Aarhundrede.

„De kjender, Sire, saavel vore, som vore Naboers Interesser, og med eet Ord, det politiske System, som nu er det raadende i Europa. Deraf er det let at slutte, at der ikke indtræffer nogen Forandring i en Stats Forhold, uden at det interesserer alle de andre. Nogle troe at høste Gavn deraf, andre troe sine Interesser krænkede. Paa denne Basis ere alle de Forholdsregler grundede, som alle de politiske Størrelser tage deels for deres Sikkerheds Skyld, deels for at omstyrte et System, der er dem fordærveligt. Da Souverænerne intet Tribunal have, for hvilket de kunne plædere sin Sag, have de Ret til selv at skaffe sig Ret. Hvis flere Souveræner ere enige og forbundne ved Traktater, er det dem en let Sag at skaffe sig Ret, og den eneste Udvei, der staar tilbage for den Svagere, er at føie sig. Det er det Billede, jeg giver af Europa."

(Dette Brev er af 7de Februar 1772)

Dette er klart nok. I det europæiske Statssamfund skulde specielle Interesser træde istedetfor almene, den Stærkeres Ret skulde være den gjældende, de mægtigere Nationer skulde forbinde sig mod de svagere: see det er de Principer Preussen anerkjendte, ja aabent vedkjendte sig netop i sin Storhedsepoke; det var disse Principer, som dikterede Polens første Deling, og som allerede truede Nordens Stater med samme Skjæbne, som dette ulykkelige Land.

Keiserinden af Rusland havde ikke med mindre Forbitrelse, end Frederik d. 2den, seet sine Planer omstyrtede ved Revolutionen af 1772 og hun havde, ligsom han, forsøgt, om hun kunde drage nogen Fordeel af det nye Regimentes Svaghed, førend det havde fastnet sig. Netop paa denne Tid havde imidlertid hendes ærgjerrige Planer indviklet hende i andre Foretagender, som hun maatte see at faae en lykkelig Ende paa, før hun kunde vende sin Opmærksomhed paa Sverige. Polens første Deling blev bestemt d. 5te August 1772; Tyrkekrigen gav hende samtidig meget at tænke paa. I Landets Indre endelig truede Pugatchefs Opstand med at udbrede sig ligetil Landets Centrum og Pesten, der havde udbredt sine Rædsler ligetil Moskou, hvor 100,000 Mennesker omkom, udbredte over hele Rusland en Uro, der var lidet skikket til at befordre nye Planers Udførelse. Desuden kjendte Hoffet i St. Petersburg Frankrigs lydelig udtalte Bestemmelse, at staae Sverige bi mod enhver Fiende. Det vidste, at der var gjort betydelige Udrustninger i Brest og Toulon, at en Eskadre var parat til at trænge ind i Østersøen, at Indskibningstropper allerede stode paa rede Haand i Flandern for at drage afsted paa første Vink. Den eneste Frygt, som holdt Versailleshoffet tilbage, var, at England i Anledning af disse Udrustninger viste en Misfornøielse, som kunde medføre et Brud. Uagtet Kongens bestemte Ønske om at holde Fred med England fik dog Hertugen af Aiguillon ham lettelig overbevist om, at en fast og bestemt Holdning fra Frankrigs Side ingenlunde kunde medføre et saa uheldigt Resultat. Hoffet i London syntes paa sin Side igjen at nærme sig Hoffet i Versailles og at bestemme sig til at lade Frankrig handle som det vilde i Nordeuropas Anliggender.

Bonddalen paa Søndmør udad mod Hjørendfjord.

Skizzer fra Romsdals Amt.

5. Hjørendfjord og Bonddalen.

Ingen, der har befaret den stolte Hjørendfjord og seet dens Chaos af sorte, taggede Fjelde, hvis Toppe ofte adskilles fra hinanden ved store Bræer, vil kunne glemme Indtrykket af den herlige Bonddal, der aabner sig udad mod samme stor og viid som en af Østlandets Dale med frugtbart, udstrakt Agerland og herlige Løvskove, og i Baggrunden domineres af et isoleret liggende Snefjeld, hvis maleriske Form danner et værdigt Modstykke til de paa den anden Side af Fjorden liggende forunderligt formede Fjelde. Ovenstaaende Skizze fremstiller Udsigten mod Fjorden et lille Stykke oppe i Dalen. Hjørendfjord Kirke og Præstegaard sees nede ved Stranden. Det spidse Fjeld, der fremtræder saa markeret til Høire, betegner Retningen indad mod Norangsdalen. Bonddalen strækker sig langt op fra Fjorden og er kun tilsyneladende lukket af det før omtalte Snefjeld, der sees i Baggrunden fra Søen; den fortsætter sig uden nogen bestemt Grændse i en anden ikke mindre skjøn og løvrig Dal, det saakaldte Ørsten, Annex til Voldens Præstegjeld.

Dronning Victoria.

Alexandrine Victoria, Storbritanniens og Irlands Herskerinde, er født den 24de Mai 1819 og eneste Datter af Hertug Edvard August af Kent, Kong Georg III's Søn og en Broder af Sømandskongen Wilhelm IV. Hendes Moder, en tydsk Prindsesse, Louise Victoria af Sachsen-Koburg, havde først været gift med en Prinds af Leiningen, og derefter (1818) med Hertugen af Kent, der døde i 1820. Datteren blev nu af sin Moder opdraget med Omhyggelighed og i Ærbødighed for den engelske Forfatning. Under Ledelse af Hertuginden af Northumberland nød hun Undervisning i de Videnskaber, der kunde gjøre hende skikket til det høie Kald, hun engang skulde overtage. Ogsaa i Musik og især i Botanik tilegnede hun sig Kyndighed.

Ved den barnløse Wilhelm IV's Død den 20de Juni 1837 besteg Victoria Thronen, og blev af Folket hilset med saameget større Jubel, som der tidligere havde hersket Spænding mellem hende og Hoffet. Der havde endog blandt Ultratoryerne været Tale om at forbigaae Victoria ved Thronfølgen, og sætte hendes Farbroder, Hertugen af Cumberland*) paa Thronen.

Victorias Regjeringstiltrædelse betegnedes med en Formildelse af Englands frygtelige Kriminallove, ifølge hvilke næsten ethvert Indgreb i fremmed Eiendom straffedes med Strikken. Klasserne af de Forbrydelser, der medførte Dødsstraf, nedsattes fra 31 til 10. Dette skede endnu inden Parlamentet efter hendes Thronbestigelse hævedes.

Whigministeriet Melbourne stod ved Roret ved Herskerforandringen, dets Hoved var en personlig Ven af Victoria og besad hendes fulde Tillid, og Dronningens Hofpersonale kom til at bestaae af Persóner, henhørende til Whigfamilier. Toryerne gjorde uhyre Anstrængelser for at fortrænge det og komme til Indflydelse. Der anvendtes Millioner paa Parlaments-Valgene; man truede Forpagterne med Tabet af deres Forpagtninger, Kræmmerne og Haandværkerne med Tabet af Søgning, Geistligheden maatte forkynde den sande Troes Undergang, og Toryerne gave sig endog Mine af at være moderate Reformatorer.

Victoria aabnede den 19de November 1837 sit første Parlament, og dets to Partier forenede sig om at votere hende en Civilliste paa 385,000 £. Alle indenlandske Reformer maatte for det Første tilsidesættes for de kanadiske Anliggender, hvortil desuden kom O'Connors Bevægelser i radikal Retning.

Men efterat hendes Kroning var foregaaet med mageløs Pragt (28de Juni 1838) begyndte Angrebet at vende sig skarpt mod Ministeriet. Whiggerne lede Nederlag paa Nederlag i Parlamentet, og den 6te Mai 1839 takkede Lord Melbourne og hans Ministerium af. Med Taarer i Øinene gav Victoria Ministrene Afsked og overdrog Wellington og Peel at danne et nyt Kabinet. Men Peels Forsøg strandede, da Dronningen bestemt nægtede at afskedige sine whigske Hofdamer, som Noget, der stred mod hendes Værdighed, og Melbourne og hans Venner blev ved Roret.

Toryerne vare forbitrede. Hertil kom Krigen i Afghanistan, i China (fremkaldt ved Krænkelser af Englands The- og Opiumshandel), Forviklingerne i det orientalske Spørgsmaal og Chartisternes Uroligheder. — Dronningen antastedes tillige deels af Snigmordere (som Oxford, Francis, Bean), deels af Mennesker, der vare blevne forrykte af Kjærlighed til hende. Under hiin forvirrede Tid indledetes Underhandlinger om hendes Giftermaal med en tydsk Prinds, Albert af Sachsen-Koburg-Gotha. Han var Dronningens Fætter og et Fjerdingaar yngre end hun. Efterat han i Januar 1840 af Parlamentet var bleven naturaliseret, paafulgte Formælingen den 10de Februar. I politisk Henseende var denne Forbindelse uden Betydning, da Prindsen blev udelukket fra Deeltagelse i Regjeringsanliggenderne. Derimod gav den Parlamentet Anledning til at udtale sit Misnøie med Kabinettet, da det kom til Bestemmelse af Prindsens personlige Rang og Appanage.

*) Han blev ved Wilhelm IV's Død Konge i Hannover, hvor en Prindsesse ikke kunde regjere, og saaledes ophørte dette Riges Dynastifællesskab med England.

Whigministeriets stigende Upopularitet bevægede Dronningen til i August 1841 at indvilge det den søgte Afsked, og nu fik Robert Peel det Hværv, at danne et nyt Ministerium. Efterat dette ved Told- og Tarifereformer (1845—1846) havde indlagt sig stor Fortjeneste af Nationen, veg det (1846) Pladsen for Whiggerne, og med en enkelt Afbrydelse (Derby i 1852) vedblev disses Indflydelse at være overveiende, endog i de i den sidste Tid dannede Koalitionsministerier.

Imidlertid havde Dronningen i 1845 foretaget en Reise gjennem Tydskland til hendes Gemals Hjem, og var paa denne bleven modtaget med uhyre Pomp og overalt hilset med „Frydeskrig." Hun var da fem Uger borte fra sit Kongerige. „Det var vel en kort Tid," sagde et tydskt Blad; „men naar man maaler den efter Tildragelser, er den langt mærkværdigere, end mangt et Aar, som flød hen over tidligere Herskeres Hoveder i kongelig Afsondrethed og i Windsors eensformige Glands. Man søger forgjæves i Historien efter noget tilsvarende Exempel paa, at Bæreren af den engelske Krone har reist saaledes eller er bleven saaledes modtaget. Den hele Reise var et uafbrudt Triumphtog, og det saamegetmere, som overalt Folket frivillig deeltog deri og ikke en officiel Begeistring hilsede de høie Reisende. Fra Stad til Stad, fra Land til Land, kan man næsten sige, vandrede Dronningens Fod kun paa Blomster, hendes Vei gik igjennem Æresporte; selv Natten blev forvandlet til Dag og paa Bjerg og Flod blev Kunsten kaldet til Hjælp, for at opklare Landskabets Dunkelhed. Vi kunne læse om de tidligere Aarhundreders Herligheder — de frembyde ingen saadan Interesse, som dette friske Blad i „Historiens Romantik."

Som Herskerinde har Victoria forstaaet at vinde sit Folks Kjærlighed. Under alle Partikampe er hun bleven de konstitutionelle Bestræbelser tro, og hun har aldrig forsøgt paa en personlig eller Hof-Politik. Aviserne have imidlertid ikke ladet mangle paa Hentydninger om hendes Gemals Indflydelse i politisk Retning. Hun har godt forstaaet til rettet Tid at give efter for Folkestemningen, uden at opgive noget af sin Værdighed og Majestæt, og saaledes har hun undgaae de Rystelser af Riger og de Konflikter mellem Fyrster og Folk, hvorpaa Aaret 1848 var saa rigt. Hendes personlige Venskab med Familien Orleans og med Kongen af Preussen har ikke et Dieblik hindret den nødvendige Gang af Storbritanniens Politik.

Ligesom man har kaldet Victoria et Mønster paa en forfatningstro Herskerinde, saaledes er hun ogsaa i sit Privatliv et Billede af den ædleste Værdighed og Huuslighed. I sit lykkelige Ægteskab er hun bleven Moder til otte Børn (fire Sønner og fire Døtre), og disse ere hendes Glæde og Stolthed. Det ældste Barn, Kronprindsesse Victoria, er født den 21de Nov. 1840, det næstældste, Prindsen af Wales, Albert Edvard, den 9de Nov. 1841, og det yngste den 7de April 1853. For sine Børns Opdragelse sørger hun omhyggelig og understøttes deri af sin Mand, om hvis Methode i denne Retning der har løbet Beretninger gjennem alle Landes Aviser. Prindsen, der er udestængt fra Politiken, kan kun udmærke sig ved det Slags og andre borgerlige Bedrifter. En Begivenhed, der mægtig forøgede hans Popularitet, var Londonerudstillingen, hvis Istandbringelse for en god Deel tilskrives ham.

Et nyt Blad i „Historiens Romantik," der kan kappes med den tydske Reises, er den franske Keisers og Keiserindes Besøg hos Victoria i en af de sidste Uger.

Generalmajor Schleppegrell.

(Slutning fra forrige No.)

Midt i den vilde Forvirring havde Generalen ladet 2 Kanoner kjøre ind paa en Kobbel og et Hegn omkaste med Katetscher. Fienden stormede og bemægtigede sig dem; Batteriechefen, Kapt. Baggesen, havde vovet det Yderste for at redde dem; han vilde just fornagle den ene; da strakte Holstenerne deres Bajonetter imod ham; han faldt i Fangenskab. Schleppegrell følte sig truffen i Halsen af en mat Kugle. „Hvor det gjorde voldsomt ondt," udbrød han og lod sig i Hast undersøge; han havde ingen betydelig Skade lidt. Det blev tyndere omkring ham, netop imod dette Sted rettede Fienden sine Tapkugler; Mange faldt, Flere og Flere begave sig efterhaanden bort. „Børn, gaae dog fremad, raabte han, eller ville I forlade mig? Jeg bliver her, det gjelder min Ære!" Hans Ord vare en Bøn, de vare ogsaa ligesom en frivillig Indvielse til Døden. Han sankede en svag Deling om sig, de eneste, der endnu vare kjæmpedygtige. Da de i Førstningen trykkede sig, opmuntrede han dem; han vilde trodse Ulykken, han vilde fægte med som simpel Soldat, for at aftvinge Lykken en Gunst; han vilde føre an imod Kobbelen, hvorpaa de tabte Kanoner stode, for at tage dem tilbage. Den lille Flok sprengte afsted, Generalen med et Par Officerer ved Siden af den. I et Nu havde Holstenerne kastet sig ind mellem Hækkerne og laae der vel forvarede; faldne Mennesker, andre Gjenstande, som Kampens Uorden havde spredt omkring, spærrede Veien, Kanonerne kunde ikke tages, fordi Bespændingen var borte. Dragonerne gjorde omkring, Generalen, skjønt modstræbende, blev reven med i Tilbagestrømningen. Da var det omtr. Kl 7, at en Geværkugle traf ham i Baghovedet; den gik ind gjennem Panden, han sank ned af Hesten. „Rask Folk, kun fremad," raabte han segnende, hans Stemme døde hen i Bulderet; snart forlod Bevidstheden ham. Faa Minutter senere blev ogsaa hans Stabschef Oberstl. Bülow saaret i Ryggen og af fiendtlige Soldater baaret bort paa Geværerne. Just som han var tæt ved Schleppegrell, kom han til sig selv; han formaaede et Par Holstenere til at gaae hen og see til denne. „Med den smukke, gamle Mand," sagde de, „er der Ingenting videre at gjøre," og førte saa Bülow med sig til Gottorp, hvor de lode ham ligge, og hvor han om Eftermiddagen kom i sine Landsmænds Varetægt. Ved Generalens Fald var den sidste Modstand paa dette Punkt ophørt. Han laae derfor upaaagtet, henslængt i en Grøft; endelig blev han af de Danske, der beholdt Pladsen, tagen op og bragt til Flensborg; der udaandede han Dagen efter sin Heltesjæl."

Chefen for 2den Brigade, Oberst Baggesen, var undgaaet Blodbadet og indfandt sig efter nogen Tid igjen ved Afdelingerne. Oberst Henckel med halvanden Bataillon, et Batteri og en Afdeling Dragoner, der udgjorde Divisionens Reserve, var imidlertid rykket frem imod Ovrestolk og gjorde i Forening med 13de Bataillon, der havde holdt sig kjæmpende i Byens nordlige Deel, et raskt Angreb paa Horsts Bataillon, som dreves tilbage, men fik Forstærkninger og fornyede Kampen; men tilsidst maatte disse vige, de 2 erobrede baggesenske Kanoner toges tilbage af de Danske, og Horsts Brigade trak sig tilbage til Hovedstillingen.

1ste Brigade under Krabbe havde imidlertid, navnlig ved Artillerimajor Dinesens betimelige og kjække Undsætning, seet sig istand til under en levende Kamp at standse den ved Velspang opstillede fiendtlige Overmagt, hvis Plan var i Forening med v. d. Horst at gjøre et Flankeangreb paa den danske Hærs venstre Fløi, som, hvis det var lykkets, kunde have fravristet de Danske Dagens Hæder.

General de Meza fik, som bekjendt, Overbefalingen over Schleppegrells Division. Efter at Divisionens Hovedstyrke igjen havde ordnet sig og efter $1\frac{1}{2}$ Times Artillerikamp gjorde de tidligere mod Grydeskov fremrykkende Afdelinger tilligemed Henckels Reserve, samlede under hans Kommando et afgjørende Angreb paa den fiendtlige Magt i denne Skov, medens 1ste Division stormede og indtog Istedpasset, og Fiendens venstre Fløi truedes af Schepelern. Dagav General Willisen sin Hær Befaling til Tilbagetog, der tildeels fandt Sted i Uorden og endte med Flugt. Sikkert havde han lidt et fuldstændigt Nederlag, saafremt ikke det danske Hovedkvarteer efter overdrevne Meldninger om Uheldet i Stolk havde troet at maatte sende en ubetinget Ordre til høire Fløi under Schepelern om strax at gaae tilbage, for ei at blive afskaaren, om Hæren skulde nødes til at afbryde Slaget. Schepelern var netop til fastsat Tid Kl. $11\frac{1}{2}$ naaet frem til Treneelven, var trængt over den brændende Solbro, havde sat sig fast i Jybek, og ved denne vellykkede omgaaende Bevægelse væsentlig bidraget til at Willisen saa tidligt opgav sin Modstand. Centrum af den seirende Hær forfulgte af politiske Hensyn langsomt Fienden, og brugte mellem 5 og 7 Timer til at tilbagelægge den ene Miil fra Isted til Slesvig, for hvilken Stad der desuden standsedes, for at skaane Byen for en Gadekamp. Seierherren slog Leir ved Danevirke, Fienden fik Frist til at drage over Eideren, den af Europas Stormagter anviste Demarkationslinie, som de Danske ikke maatte overskride, medens Tydskerne bag samme havde et fredlyst Tilhold og Hvilested, hvorfra de naarsomhelst med overlegen Styrke af friske Tropper kunde gjøre et Angreb, snart paa den ene, snart paa den anden Deel af den danske Linie, der, udstrakt i en Bue over hele Slesvig fra Eckenførde om Danevirke til Eidersted i Forhold dertil var svagt besat, men Dag og Nat maatte være rede til at modtage Angreb paa hvilketsomhelst Punkt*)

I Striden den 24de og 25de var de Danskes Tab 544 Døde, over 2700 Saarede og 400 Savnede, ialt omtrent 4000. Fiendens Tab regnes til over 4000 Mand, hvoriblandt 1704 Fanger, desuden 4 Kanoner, flere 1000 Bøsser og andre Vaaben. Næsten hver 10de Mand af de danske Krigere var saaret eller dræbt i dette Slag; Fienden havde omtrent det samme Antal Dræbte, men færre Saarede.

Søndag efter Slaget lagdes de Faldne i en stor Grav paa Flensborgs Kirkegaard. Schleppegrells, Læsso's, Trepkas, en Underofficiers og en Menigs Kister bleve i høitideligt Tog bragte til Krigernes Hvilested, hvor en Bautasteen for hver af de nævnte og en kjæmpemæssig for de Øvrige, omgivne med Dannebrogsflag og vakre Træplantninger, staae som Minde for Trofasthed imod Nordens Sag.

Schleppegrell havde en Maanedstid forud fyldt sit 58de Aar. Uagtet saaledes langt inde i den modnere Manddoms-Alder havde hans Aand bevaret en Fyrighed, som mange af hans yngste Kammerater savnede. Men det var ikke blot Kampens og Ærens Lyst, der opflammede ham til det Heltemod, hvormed han saa tidt i Spidsen for sine Brave styrtede

*) Tvende saadanne Angreb, i det Store, forsøgtes, første Gang den 12te Sept. med 15,000 Mand og 24 Kanoner imod Krabbes Brigade paa den danske Hærs venstre Fløi ved Missund, som kun talte 4,300 Mand med 10 Kanoner, der fuldstændig sloge Fienden paa Flugt og toge 142 Fanger; det Andet var Stormen paa Frederikstad, der forsvaredes af Oberstl. Helgesen med 1600 Mand og 6 Feltkanoner, imod 9,000 Mand med 56 St. Skyts, hvoriblandt 16 til 17 St. Beleiringsskyts foruden 24 Morterer m. V.

Dronning Victoria.

sig i den farefuldeste og vildeste Strid; det var sand og brændende Enthusiasme for Danmarks og Nordens Selvstændighed, forenet med from og freidig Tro paa den retfærdige Sags Seier og Forsynets Ledning. Derfor var det ogsaa, at han formaaede med saa indtrængende Kraft at opflamme sine Krigere til Kjækhed, naar det gjaldt. Hans Tale var kort, simpel og fyndig; hans Befalinger til de alvorligste Foretagender kunde han stundom udstede i en halvt spøgende Form. „Ville DHrr. behage at storme Fiendens Stilling og forsøge at tage hans Kanoner," sagde han engang til Herregaardsskytterne, som ikke lode sig det sige to Gange.

Ingen fortjente mere end Schleppegrell sine Undergivnes Tillid og Hengivenhed. Streng i sine Fordringer til Andres Pligtopfyldelse, kunde Ingen være strengere end han imod sig selv, mere samvittighedsfuld i sin Lydighed og i sit Forhold til Overordnede, om han end ikke altid billigede deres Planer eller Bestemmelser. Han dømte med Billighed Andres Handlinger og var den Første, der viste Deeltagelse, naar en mægtig Mand faldt i Unaade. Han var Soldaternes Ven og Kammerat, deelte bogstavelig deres Farer og Savn, deeltog selv som General i deres Skydeøvelser og Anstrængelser, hvilede ofte med dem paa den kolde Jord og deelte mangengang deres Kost, saaat Klage og Misnøie, der ere uadskillelige fra Feltlivet, forstummede, naar Generalen selv et fordrede det bedre. Han havde hærdet og øvet sit Legeme i høi Grad og havde det ganske i sin Magt. Blæstes Allarm, var han altid den Første paa Pladsen, blev det til Kamp, viste hans Raadsnarhed, Beslutsomhed og Kraft, at han var Høvdingen blandt hans raadgivende Officierer. Om han var udstyret med en Feltherres store Gaver, er maaskee tvivlsomt; at han var en udmærket Brigade- og Divisionschef, derom ere Alle enige.

Som Mand var han en Ridder i Ordets ædleste Betydning, han forenede det dristigste Mod, Fordringsfrihed, Bramfrihed og streng Stræben efter Retfærdighed med Høihjertethed, Mildhed og Venlighed. de ædleste huuslige Dyder, varm Deeltagelse for Andre og den fineste Æresfølelse. Skjønt fød Adelsmand røbede han ikke de sædvanlige Svagheder hos Saadanne, tvertimod ansaa han Adelen ikke som en fortrinsberettiget, men som en fortrinsforpligtet Stand og agtede den hæderlige Borger, den talentfulde Kunstner, lige høit som Krigeren.

Med udstrakte Kundskaber navnlig i Krigshistorien forenede han megen Interesse for de skjønne Kunster og især for den poetiske Literatur, hvortil han havde et nøiere Kjendskab end Folk af hans Stand pleie, ligesom han ogsaa selv leilighedsviis forsøgte sig i Vers, i hvilke hans ædle Aand og hans varme Følelse ofte fandt et klart og vakkert Udtryk.

For sit norske Fødeland havde han bevaret en levende og trofast sønlig Hengivenhed; med Forkjærlighed fremkaldte han Hjemlandets Minder, glædede sig over dets Frihed og Lykke og udtalte det som et af sine første Ønsker, efter endte Krigsaar at kunne gjensee „sit kjære Norge."

Og Norge vil ikke glemme sin Heltesøn og den Sag, for hvilken han ofrede sit Liv.

Til Slutning tillade vi os at bidsætte følgende Kvad af gamle Grundtvig til de tre Fostbrødres Moderland:

Vær hilset, Norges Klippeland
Med Aase og med Tinder!
Vær hilset, Kjæmpers Fødeland,
Med dine Storværksminder!
Vær hilset paa den grønne Strand,
Trofaste, ægte Broderland
For Marken, som fik Navn af Dan,
Den Bolde paa det Jævne;

Vær takket for hver gammel Helt
Og dobbelt for de nye,
Som slumred ind ved Sund og Belt
Med Schleppegrell og Rye,
Og for den klippefaste Gran,
Som holdt mod hede Helved' Stand
Paa Eider-Strømmens Gyngerand,
Og grønnes end ved Slien.

Vær takket for hvert Aandedræt,
Hver Tanke og hver Tale

For Danmarks Vel og Nordens Ret
Paa Bjerge og i Dale,
For Mindet om den svundne Tid,
For Haab om den, som kommer hid
Med nordisk Alvor, Skjemt og Vid,
Med Frihed, Fred og Glæde!

En kuriøs Retshistorie.

I Høiesteret paadømtes nylig en Sag, der vistnok kan fortjene en Plads i Udlandets store og berømte Morskabsbøger af Retshistorier. En Tjenestepige i Bergen ved Navn Grethe Gregoriusdatter eller Iversen*), 31 Aar gl., har indledet og i næsten et Par Aar vedligeholdt en Kjærlighedsforstaaelse mellem en opdigtet Konow**) og en tydsk Jomfru Pannert, 28 Aar gl., der foreviste Lexaske Rundmalerier derborte. Pigen kunde ikke selv skrive, men havde til en af hende lønnet Skriver paa Konows Vegne dikteret Kjærlighedsbreve, der indeholdt al den smægtende Ømhed, som vel hører til det Slags Produktioner. Hun sørgede endog for Vers fra Elskeren til den Elskede, og det ovenikjøbet tildeels tydske. Her hjalp hun sig paa den Maade, at hun tog Gravvers af Adresseavisen og vred paa dem lidt, hvorved de bleve nok saa ordentlige Kjærlighedsvers. Den tydske Jomfru fik aldrig see sin Elsker, men han udgaves for en grundrig Mand. Hans Usynlighed kom deels af at Faderen var saa aldeles imod Partiet, at Elskeren frygtede for Stevnemøder, deels deraf, at han var sengeliggende af en galant Sygdom. For at helbredes af denne maatte han endog reise til Hovedstaden, hvorfra han imidlertid lod Elskerinden høre fra sig, ligesom han ogsaa korresponderede med hende i de Tider, han var hjemme i Bergen, men hun fraværende, deels i Christiania, deels i Tydskland. Medens han var syg derhjemme, lavede den Elskede god Mad til ham, og sendte ham sexogfyrgetyve Duer, som leveredes Pigen. Ogsaa skar hun sine Lagener itu til Bind for ham. Medens Kjærlighedsforstaaelsen varede, sendte de Elskende Foræringer mellem hinanden. Jomfruen fik fra K. foruden Blomster o. A. et Syskriin til 5 Dalers Værdi (hvilket Pigen havde kjøbt for Penge, laant af hende) og sendte istedet tre Pengepunge med Sølvlaase, Tøfler, m. m., over hvilke Sager Pigen disponerede. Endelig fastsattes Dagen til BryllupPet og Elskerinden forskrev kostbar Brudestads fra Berlin, tilligemed Vestetøi og Tørklæde for Brudgommen, og hendes Medreisende, etslags ubeslægtet „Fætter," Ulrich, pudsede sig ogsaa meget kostbart op til Festligheden. Parret skulde hjemmevies, og Brudgommen sørgede for Kongebrev, hvilket han tog direkte fra Kongen, som Pigen bemærkede, fordi han var Du's med Kongen, der havde logeret hos ham, og begge havde drukket Kaffe af samme Kande. Ikke engang dette kunde forekomme Bruden utroligt, da hun vidste, at Norge var et demokratisk Land. Strax før Bryllupet skulde Elskeren aflægge sin Tilkommende et Besøg, men han berammede dette netop til en Tid, da hun ikke var visibel. Han afvistes og blev høiligen opbragt. For at gjøre det godt igjen, ilede hun til det Sted, hvor han skulde være at finde, men traf her en anden Konow, og kom nu efter, at hun var bleven dygtig narret. Hvad skulde hun nu med Brudestadsen, der i Forening med videre Udgifter i Anledning af denne Kjærlighedshistorie beløb sig til over femhundrede Daler? Hvad skulde hun gjøre ved Pigen: tie eller søge Hævn? Efter nogen Ubestemthed blev det ved det Sidste. Høiesteret dømte Angjældende til et Aars Tugthuus. Det var naturligviis uundgaaeligt, men det synes næsten Synd, at sligt et Kombinationstalent, der overfløier mangen Romanskrivers, skal indbringe en saadan Løn. Havde hun etableret sig som Skribentinde og kureret Folk fra Giftesyge, Egennytte og Eenfoldighed paa en mindre haandgribelig Maade, end forsøgt, vilde maaskee Landet havt et Geni mere at opvise. Pigen har været saa ivrig i sit satiriske Kald, at hun maatte falde i Hænderne paa Justitsen, der naturligviis har at værge ligesaavel om Enfoldigheden, som Klogskaben, selv naar hiin overstiger alle tilladelige Grændser.

*) Efter Forslag af ovenanførte tydske Jomfru, som fandt dette Navn saa tungt at udtale, kaldte Pigen sig Charlotte.

**) Hans Fornavn angav Pigen at være Wollert Emil, men da den tydske Jomfru blev mistænksom ved at see den Person i Aviser kalde sig Hans, som hun antog maatte være hendes Kjæreste, erklærede Pigen, at han hed Hans i „offentlige Anliggender," men vilde ellers ikke vide af andet Navn end det første. Forresten var han Konsul og og blev, medens Forbindelsen stod paa, Generalkonsul.

Literatur og Kunst.

En Aften paa Giske, historisk Skuespil i een Akt af A. Munch. Dette Stykke, der nogle Gange med Bifald har gaaet over Scenen, er nu vandret ud i Læseverdenen, og vil maaskee i denne have sin egentligste Virkekreds; thi dets poetiske Skjønheder ere utvivlsomt større end dets sceniske Virkemidler. Istedetfor rask Handling træder en psychologisk Spænding, der imidlertid er istand til at fængsle Tilskuerens Opmærksomhed. Spændingen bestaar i en Konflikt imellem Gjæstfriheden, den magnatiske Uafhængighedsfølelse og Familiekjærligheden paa den ene Side, og Kongetroskab i Forening med Hensynet til Fædrelandets Eenhed og Kraft paa den anden. Emnet er den mellem Thorberg Arnessøn og Olaf den Hellige opstaaede Spænding i Anledning af den fredløse Stein Skaftessøns Optagelse i Thorbergs Huus. Digteren har fulgt Historien ganske saaledes, som den findes i Snorres Olaf den Helliges Saga Kap. 148 og i Chr. Langes Efterretninger om Giskeslægten (Norsk Tidsskrift for 1850 S. 41—42) med Undtagelse af Udfaldet. Medens Olaf i Sagaen først ved Arnessønnernes truende Holdning bringes til Forsonlighed mod Thorberg, der virkelig gav efter for Kone og Søn og huste Flygtningen, har Digteren ladet ham komme forklædt ind i Stuen paa Giske just som den i Sagaen skildrede gribende Familiescene foregaar, og da han derpaa giver sig tilkjende, er det for at udjævne det Hele. Denne Forklædning, der kan have nok saamegen historisk Sandsynlighed for sig, er i scenisk Henseende neppe den heldigste Tildigtning; den er et altfor nemt Middel at gribe til for at faae Knuden løst og derhos mindre foreenlig med den fastnede Forestilling, vi have af den strenge, hellige Olaf. Forresten bærer hele Stykket Vidnesbyrd om det bedste historiske Kostumekjendskab, og dets Diktion er fri for den unaturlige Pathos, som saa let vil indsnige sig i en dramatisk Behandling af nordiske Heltecharakterer. Stykket er udkommet paa Chr. Tønsbergs Forlag og koster 30 ß.

Af Norsk Tidsskrift for Videnskab og Literatur er udkommet 3die Hefte for 1854, hvilket, foruden den sædvanlige Bibliographi, kun indeholder tvende juridiske Afhandlinger, nemlig: „Om tinglige Rettigheder efter de gamle norske Love" af T. H. Aschehoug, og „De ældre norske og danske Loves Bestemmelser om Formueforholdet mellem Egtefolk" af Fr. Brandt — begge Prøveforelæsninger, holdte i 1852 for Lektorposten i Lovkyndighed.

Hr. A. Isachsen og Kone (fra det bergenske Theater), hvis tidligere omtalte Engagement ved det norske Theater er omgjort, give for Tiden Gjæsteroller paa Christiania Theater. Hr. Isachsen er med Bifald optraadt som Don Cæsar i Dumanoirs og Dennerys Drama „Don Cæsar de Bazan" og som Marat i „Charlotte Corday." At Hr. Isachsen, der kun i tre Aar har været ved Theatret, med Held kan give Roller, der ere saa svære som disse og hvilke vort Publikum desuden er vant til at see udførte af dygtige, routinerede Skuespillere, afgiver det bedste Vidnesbyrd om hans Dygtighed og Talent. Hr. Isachsen besidder heldige ydre Betingelser for en Skuespiller — navnligen raader han over en smuk Stemme, — og drives af sand Interesse for sin Kunst. Hans Forkjærlighed for Scenen bragte ham, endnu inden han blev Student, til at forsøge sig som dramatisk Forfatter (hvilket Forsøg opførtes paa Christiania Theater) og omsider til ganske at opgive den akademiske Løbebane. Han er ingen Bergenser, som vore dramatiske Begavelser ellers pleie at være, men født i Grimstad. Madame Isachsen er optraadt i de samme Stykker, som hendes Mand, og desuden som Axel Sparre i H. O. Bloms „Tordenskiold." Hendes Spil vilde vinde betydeligt, dersom hun kunde frigjøre sig fra den synlig store Ængstelighed for sit nye Publikum. Men til en saadan Frigjørelse skal sandelig vor inhumane Dagbladskritik ikke bidrage.

Norge.

Christiania. Under 23de Mai er Kand. jur. E. H. Wattne meddelt Autorisation som Sagfører ved Underretterne (Lister og Mandals Amt.)

— Kand. jur. E. N. Worsøe er under 18de Marts meddelt Autorisation som Sagfører ved Underretterne (Finmarkens Amt.)

— Arbeidersagen paabegyndtes i Høiesteret den 22de, og fortsattes den næste Dag, hvorpaa Proceduren opsattes til Tirsdag efter Pintsen, da Aktor atter fortsætter sin afbrudte Deduktion.

— I den gamle Baklergaards Kjælder i Raadhuusgaden fandtes nylig en Leerpotte, der indeholdt 207 større og 695 mindre danske og svenske Mynter fra det 17de Aarhundrede.

— Hos Bogbinder Hoppe har et Par Dage været at see endeel for Pariser-Udstillingen bestemt Bogbinderarbeide. Det bestod af to Protokoller (Hovedbøger), en Bibel, Norske Nationaldragter, Norske Folkelivsbilleder, Norske Folkeeventyr og en Mappe, alt forarbeidet med megen Pragtfuldhed. Hos Hattemager Frey har været tilskue 16 forskjellige Herre- og Damehatte, hvoriblandt en Hat af norsk Bæver, og desforuden en Kjole og Vest isammen samt et Par Beenklæder uden Søm, af Kaninhaar. Blandt de øvrige Udstillingssager kan foreløbig nævnes endeel Gibsaftryk fra Distriktslæge Kjølstad, der godtgjøre, hvilke mærkelige Resultater den for ham egne orthopædiske Methode har at opvise.

— Dampskibet „Halden" vil ikke iaar som tidligere komme til at befordre Post, da Indredepartementet har fundet den derfor begjærte Sum (600 Spd.) for høi.

— Bestyrelsen for Jarlsbergs og Laurvigs Amts Landhuusholdningsselskab indbyder til et Landbrugsmøde, der vil blive afholdt i Sems Pstg.'s Thinghuus den 18de Juni.

Stavanger. Stiftets Biskop har udnævnt Kand. M. Magnus til Kirkesanger ved Byens Menighed.

Alstahoug. Den 3die Mai feirede Provst P. K. Gaarder sit halvhundredeaars Embedsjubilæum, ved hvilken Anledning Alstahougs Menighed, hvis Sjælesørger han har været sin hele Embedstid (siden 1805), overrakte ham et smukt Sølv-Theservise, Formandskabets Ordfører komplimenterede ham, og St. Olafs Orden, som Kongen nylig havde tildeelt Jubeloldingen, overleveredes ham af Provst Marstrander.

Udenlandske Efterretninger.

Danmark. Den 21de Mai afseilede den franske Eskadre fra Kiels Havn, hvor den en Tid har ligget.

— Den norske Grundlovs Aarsdag er bleven feiret af det i Kjøbenhavn bestaaende Selskab af Svenske og Danske.

England. Parlamentet har forkastet et Andragende om at forstærke Østersøhavnenes Blokade og forhindre Transithandelen gjennem Preussen.

— 4000 Mand, deriblandt 3000 Schweitzere, ere hvervede til Fremmedlegionen. Endeel Polakker og russiske Fanger indtræde i den tyrkiske Fremmmedlegion.

— Jarlen af Dundonalds Forslag til Fæstningers Ødelæggelse er befundet uudførligt.

— I Underhusets Møde den 21de tog Gibson tilbage sit Andragende om at erklære Ruslands Betingelser for hæderlige, efterat Ministeriet havde erklæret, at Diskussionen kunde virke skadeligt, fordi Underhandlingerne endnu fortsattes i Wien. — Ifølge Beretninger fra Wien af 22de venter man der, at Konferentserne paany ville blive aabnede.

— Hvor krigersk Stemningen for Øieblikket er i England, fremgaar bedst af det Sprog, der føres i Bladene, idet alle uden Undtagelse angribe Østerrig og udtale sig imod at slutte Fred paa de Betingelser, som denne Magt har foreslaaet. Medens Times saaledes med voxende Iver bekjæmper den „krybende Underkastelse" ligeoverfor Østerrig og „Tiggen om en vanærende Fred," udtaler Morning Herald sin Glæde over, at Persigny er bleven udnævnt til Gesandt i London, da det i hans Nærværelse seer en Garanti for, at den engelske Regjerings Svaghed ikke vil formaae at hæmme Keiserens energiske Politik, og i Lighed hermed erklærer Morning Chronicle, at „det engelske Folk og de Franskes Keiser tænke fuldkommen eens."

— Hvor upopulairt Ministeriet Palmerston end for Øieblikket er i England, synes det dog at kunne gjøre Regning paa Majoriteten i Parlamentet, som kun ugjerne indlader sig paa en Forandring nu, da den herskende Gjæring i Folket truer med at rokke Hovedprinciperne for det herskende Regeringssystem, og man er derfor belavet paa, at Underhuset ligesaa lidt som Overhuset vil gaae ind paa noget Forslag, der indeholder et Mistillidsvotum imod Ministeriet. Palmerstons Stilling er desuden bedre nu, efterat de østerrigske Mæglingsforslag ere blevne forkastede, han kan udtale sig med langt mere Hensynsløshed og Bestemthed, og naar Layards Resolutioner fremkomme, vil han rimeligviis gribe Leiligheden til at betage den offentlige Mening enhver Frygt for en uhæderlig Fred og give saa bestemte Tilsagn om Krigens energiske Fortsættelse, at han vil kunne gjøre sikker Regning paa Majoriteten. Det vil i denne Henseende komme Premierministeren tilgode, at der netop i denne Tid indtræffer Efterretning om, at den engelske Armee paa Krim modtager Forstærkninger fra de forskjelligste Sider, ligesom Regjeringen vil kunne paaberaabe sig den gunstige Skildring, som Canrobert i en af sine seneste Rapporter har givet af den engelske Armees nærværende Tilstand. Trods den store Agitation, som for Øieblikket hersker i England, forekommer det os derfor ikke usandsynligt, at Palmerston endnu en Tidlang vil holde sig ved Roret, især saalænge der kun synes at være Valg imellem han og Grev Derby, der med saa stor Naivitet har tilbudt sin Tjeneste, som man baade i og udenfor Parlamentet helst vil være fri for.

Frankrig. Industriudstillingens Aabning i Paris er foregaaet efter hele det vidtløftige Ceremoniel, som nu bruges ved officielle Høitideligheder. Det vrimlede af brogede Uniformer, til hvilke de sortklædte Medlemmer af Udstillingskommissionen og de udenlandske Kommissærer dannede en paafaldende Modsætning, og Høitideligheden overvares ogsaa af et stort Antal Damer, som døiede meget af det øsende Regnveir, hvorfor de maatte udsætte sig i den temmelig lange Mellemtid, som forløb, forinden de fra Vognene kunde komme ind i Udstillingsbygningen, ved hvis Indgange der var stor Trængsel og umaadelig Forvirring. Efter nogen Venten forkyndte Kanonskudene, at Hoffet havde forladt Tuilerierne, og da Keiseren og Keiserinden med Suite havde indtaget de for dem bestemte Pladse, holdt Prinds Napoleon en lang Tale, hvori han udviklede Betydningen af den almindelige Verdensudstilling i Paris. Keiserens Svar herpaa lød saaledes: „Min kjære Fætter! Da jeg stillede Dem i Spidsen for en Kommission, som maatte have saa mange Vanskeligheder at kjæmpe imod, vilde jeg give Dem et Beviis paa min Tillid. Det glæder mig at see, at De ganske har retfærdiggjort den. Jeg anmoder Dem om i mit Navn at takke Kommissionen for den indsigtsfulde Ombu og utrættelige Iver, den har lagt for Dagen. Jeg føler mig lykkelig ved at aabne dette Fredens Tempel, som indbyder alle Folkeslag til Eendrægtighed."

— Polakkernes tidligere omtalte Adresse til Keiseren overbragtes ved en Deputation, bestaaende af Fyrst Czartoryski, forhenværende Præsident i den polske Regjering, Generalerne Chrzarinski og Skarzinski, den forhenværende polske Udenrigsminister Theodor Morawski og Digteren Adam Mickiewicz, og lød saaledes: „Sire! De til Frakrig flygtede Polakker forene med den mest levende Følelse deres Stemme med det franske Folks for at udtrykke den Glæde, som de føle over, at den mod Deres Majestæt forsøgte Forbrydelse ikke har havt noget andet Resultat end det, at der har kunnet tilkjendegive sig en almindelig Følelse af Afsky imod Attentatet, af Agtelse og Hengivenhed for Deres Majestæt. Det er en Taknemmelighedens Tribut, som de gjerne yde Overhovedet i det Land, der tilstaar dem en saa ædelmodig Gjæstfrihed, — Brodersønnen af den Helt, som gjenopreiste deres Fædreland, — den berømmelige Keiser, som bringer alle Polakkers Hjerter til at banke af Forventning. Værdiges at modtage Udtrykket af den dybeste Agtelse, hvormed vi ere . . ."

— Monitøren af 14de meddeler, at Staden Paris ikke længere vil være istand til at bære de Ofre, som udkræves for at holde Brødet under den naturlige Priis, da der i Anledning af Udstillingen vil finde en saa stor Tilstrømning af Fremmede Sted. For Fremtiden er Taxten paa Brødet derfor sat til 45 Centimer pr. Kilogram istedetfor, som forhen, til 40 Cent., og kun saadanne Arbeidere, der beviislig mangle Beskjæftigelse, ville vedblive at erholde Brød til den tidligere Priis. Indtil denne Bestemmelse toges, har Paris's Kommunalbestyrelse havt en Udgift af 35 Millioner Franks, som betaltes Bagerne i Erstatning, fordi de maatte sælge Brødet til den fastsatte lave Taxt.

— Den Maade, hvorpaa Pianori gik Døden imøde, gjorde et dybt Indtryk paa Tilskuerne. Han fornægtede ikke et eneste Øieblik den Ro og Sjælsstyrke, som han havde vist under Forhørene, besteg Skafottet med sikre Skridt og opgav Aanden under Raabet: „Leve Republiken!" De sidste Dage før Henrettelsen gjordes der flere frugtesløse Forsøg paa at formaae ham til at modtage Besøg af en Geistlig.

Østerrig. De Allieredes Svar paa de af Østerrig senest stillede Forslag ankom til Wien den 12te og vare afslaaende.

Neapel. Den 1ste Mai kom omsider den Eruption af Vesuv, som længe har været ventet, og som havde bebudet sig ved de sædvanlige Tegn, nemlig derved, at alle Brøndene i Resina udtørredes. Eruptionen skal have ydet et særdeles majestætisk Skue; Himlen var aldeles bedækket med Skyer, en tæt Røg, blandet med Aske, drev fra Bjerget benimod Capri, og midt i denne sorte Masse hævede sig en høi Flammesøile, medens den glødende Lava gled ned ad Kraterets Side.

Krigsskuepladsen. Fyrst Gortschakoff har indberettet: „Natten mellem den 13de og 14de gjorde Russerne tvende ny mindre Udfald fra Sebastopol, hvilke havde Fremgang. Paa andre Punkter af Halvøen har intet Mærkeligt tildraget sig." Fra Triest skrives, at Russerne med 8000 Mand skulde true Omer Paschas Stilling ved Eupatoria, at deres Kavalleri afskar de Allieredes Kommunikationer tillands samt at deres Hovedarmee, 150,000 Mand, stod ved Simferopol og var i stadig Forbindelse med Sebastopol.

— Canrobert har den 13de af Sundhedshensyn og „Pligt" andraget paa at træde tilbage og overtage 1ste Division samt foreslaaet Pellisier til Eftermand, hvilket Andragende er indvilget. Pellisier er udnævnt til Overgeneral og Canrobert har faaet hans Armeekorps. Den 14de indberettede Canrobert, at tvende russiske Udfald kraftigt vare tilbageslaaede, og den 16de, at de Franskes Fortifikationsarbeider bleve ivrigt fortsatte.

— Fra Konstantinopel berettes, at de Allierede have opfordret Persien til at tilstaae 40,000 Mand ostindiske Tropper fri Gjennemarsch, men Rusland har remonstreret.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Lærerposter ved en midlertidig Borgerskole i Grimstad: en Førstelærer med 350 Spd., en Andenlærer med 250 Spd. og en Tredielærer med 200 Spd. i Løn.

Feiermesterbestillingen paa Kongsberg med 320 Spd. i Løn.

En Lærerpost ved Christiania Borger- og Realskole med en aarlig Løn af 192 Spd.

Jordemoderposten i Aremarks Pstg. med 30 Spd. i Løn og fri Bolig.

Trykfeil.

I nogle Exemplarer af No. 19:

Side 74, 3die Spalte, Linie 2—3: staar Wessel-Bergs Rescripter istedetfor J. Schmidts Lovsamling.

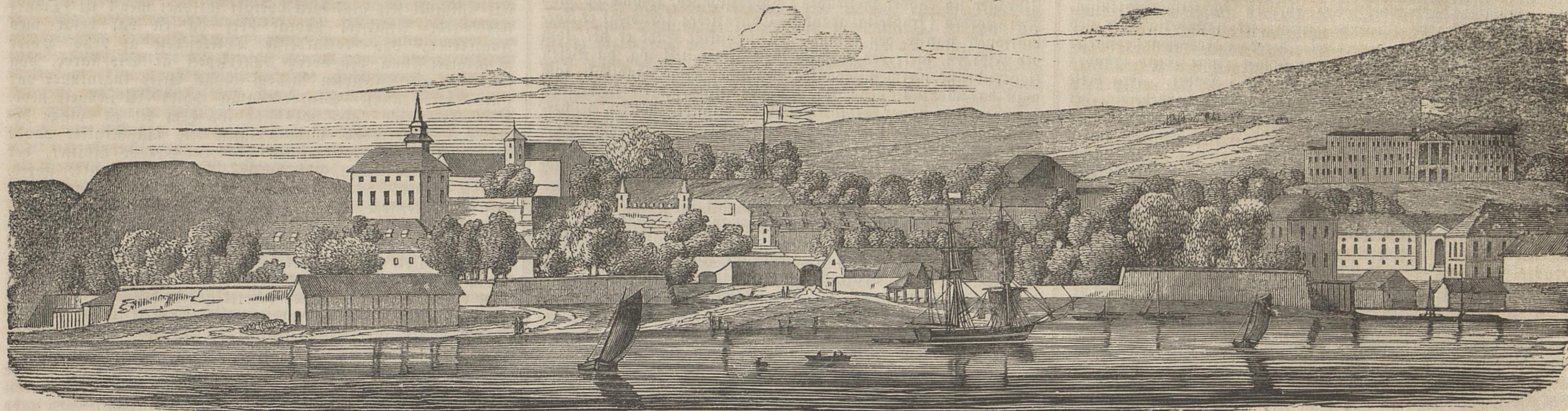
— 75, = — — 5: Trosterne (uria gryele), læs Teisterne (uria grylle).

I No. 20:

S.	77	1ste Spalte	Linie 11	staar Fiendens	læs	Finlands.
—	=	—	— 12	— nogenlunde	—	ingenlunde
—	=	—	— 49	— indskyllet	—	indhyllet
—	78	—	— 30	— Karl 11 Gustav	—	Karl 10 Gustav.
—	80 3	—	— 65	— „gift" gaar ud.		

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 22. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 2den Juni 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

Brev fra Paris.

Jeg sendte Dig i sin Tid en Brochure, udkommen her under Titel „Lettre á l'Empereur sur la question d'Orient," hvilken gjorde overordentlig Opsigt, maaskee ikke saa meget for Indholdets Skyld som fordi den, efter hvad man bestemt paastod, skulde være skreven af Persigny, Keiserens fortroligste og mest oprigtige Tilhænger*). Emil de Girardin, en af Paris's mest anseede Publicister, men forøvrigt en Mand uden Principer og en sand politisk Vendekaabe, har i et Flyveskrift betitlet „la grande paix" svaret derpaa. Dette sender jeg Dig imidlertid ikke, da det virkelig er saa slet skrevet, at det var Synd at spendere en Franks paa samme. Emil de Girardin modsætter sig uden videre enhver Politik, der gaar ud paa Understøttelse af de undertrykte Nationaliteter, og siger blandt Andet: „at Polen, om det ogsaa kommer til at reise sig, maa falde, og Rusland, selv om det bliver svækket og beseiret, vil reise sig."

Som det eneste Middel til at bekjæmpe Rusland angiver Girardin Gibraltars Ødelæggelse!! at desarmere Flaader og ophæve den staaende Hær, NB. den franske, ikke den russiske.

Den simpleste norske Bonde kunde ikke fremføre saadant Nonsens, og dog er dette Flyveskrift ikke dateret fra Bicêtre (Parises Galehuus), men er virkelig udkommet under Hovedredaktøren af „La Presse's" Navn, et Blad, der yndes meget af en stor Deel af det herværende Publikum. Persigny har svaret paa Girardins Makværk i en ny Brochure, som allerede i Løbet af 8 Dage har oplevet 2de Oplag, og hvoraf jeg sender Dig et Exemplar med Dagens Post; den er betitlet „la grande paix et la grande guerre.". — Jeg takker Dig for det tilsendte Nr. af Christiania-Posten, hvori fandtes en interessant Artikel om Krigsspørgsmaalet. Jeg deler aldeles Forfatterens Mening med Hensyn til den skadelige Indflydelse, som Østerrigs saakaldte Alliance med Vestmagterne har udøvet paa Krigsbegivenhederne, og denne Mening finder mere og mere Indpas i Paris; men jeg gaar endnu videre i denne Sag, og er af den Overbeviisning, at Østerrig ei alene er Vestmagternes onde Genius, men at endog Rusland selv vil være slet tjent med at have det paa sin Side.

Østerrig vil, uagtet sine 600,000 Mand paa Papiret, bringe Fordærvelse over enhver Part, hvortil det tilsyneladende slutter sig, og i det afgjørende Øieblik vil det uden videre gaae over til det seirende Parti. Du, som kjender de russiske Forholde lidt bedre end det er almindeligt i Norge, vil let fatte min Mening. Naar nemlig Østerrig skulde forene sig med Rusland, vilde det svække det ved at berøve det samtlige slavoniske Folkeslags Sympathi i Østerrig, Tyrkiet, Tydskland etc., og desforuden berøve Rusland den Hjælp, det kan vente af samtlige græske Religions-Bekjendere i Tyrkiet, hvilke nemlig betragte Østerrig som sin værste Fiende. Du veed maaskee ellers, hvilken Antipathi der selv hos den simple Mand i Rusland hersker mod Østerrig især deleshed og Tydskerne overhoved, og at hos den russiske Bonde betyder Fanden og Tydskeren Eet og det Samme. Nu kjæmper Russeren tappert, og i sin eenfoldige Fanatisme gaar han med koldt Blod den visse Død imøde, da han tror at kjæmpe for sin Tro; men hans Enthusiasme eller rettere sagt Fanatisme vil sikkert forsvinde i samme Øieblik, han seer sin Czar venskabelig forenet med Østerrig. Han vil da i sin Eenfoldighed sige: jeg slaaes ikke for min Religion, og min Sag kan ikke være hellig, siden den er fælles med Fandens, d. e. Tydskernes.

Hele det panslavoniske Parti i Rusland — og dertil hører Alt hvad der er ungt, kraftigt og mere oplyst — er besjælet af den mest brændende Begjærlighed efter at benytte denne Leilighed til at danne en stor Stat. Dette Parti, hvortil ogsaa mange Polakker af Overbeviisning høre, vilde med største Fornøielse slaaes med Østerrig, og jeg er overbeviist om, at kom det dertil, fik Østerrig saa alvorlig Prygl, at en russisk Armee lige efter Felttogets Aabning vilde indtage Wien og forene alle slavoniske Lande under et Scepter. Alliancen med Østerrig vilde være aldeles nedslaaende for hiint Parti, da dette vilde see sig skuffet i sine eenfoldige Forhaabninger; jeg siger eenfoldige, fordi Enhver, som har begrebet den russiske Regjerings Aand, veed godt, at den ei er foreenlig med de slavoniske Folkeslags Stræben, der tilsigte Frihed og Broderskab mellem hverandre — og ve Europas Uafhængighed og Civilisation, om denne Idee paa den Maade under Czarens Auspicier realiseredes. — Stiller derimod Østerrig sig paa Vestmagternes Side, vil denne Alliance berøve dem ikke alene Italiens og Ungarns, men endog Polens Understøttelse med Undtagelse af en Deel Polakker, som kjæmpe og ville kjæmpe i deres Rækker. Massen af Folket, den polske Bonde, har nemlig som Russen instinktmæssig en saadan Afsky og en saa afgjørende Antipathi mod Østerrig, at han aldrig vilde have ringeste Tiltro til en Sag, som forsvaredes af Østerrig. Han føler meget godt, at man ikke kan tjene to Herrer, Gud og Mammon, og at saalænge Østerrig er med, kan Polens Sag aldrig seire. Efter de Bekjendtskaber, jeg har til den polske Bonde, kan jeg forsikre Dig, at denne vil slaaes con amore med Russen mod Østerrig, og at i saa Fald kun faae af de 3 à 400,000 Polakker, som tjene i den russiske Armee, vil gaae over til de Allierede, saalænge de have Polens værste Fiender til Bundsforvante.

Du har vel seet af Aviserne, at en polsk Deputation og General Rybinski overrakte Keiseren en Adresse i Anledning af det mislykkede Mordattentat paa ham. Du maa ikke lade Dig blænde af dette Optrin og det Svar, Keiseren skal have givet Deputationen, da det ikke var andet end en liden Komedie*), spillet alene for at virke paa Østerrig og gjøre opmærksom paa, at hvis det ikke slutter sig til Vestmagterne, har man Midler ihænde til at gjøre det uskadeligt. Det er heller ikke sandt, at der dannes virkelig polske Legioner; der dannes kun en Fremmed-Legion i Tyrkiet, hvori Polakker, for endeel bestaaende af de i Bomarsund tagne Fanger, optages. Vestmagterne vide godt, at uden Polen er det umuligt tilgavns at overvinde Rusland, men de ere bange for at gribe til dette Middel, som altfor revolutionært, og de tro aldeles urigtig, at de derved kunne fremkalde Revolutioner over hele Europa; — de betænke ikke, at jo længere de udhale Tiden, jo vanskeligere vil det blive at naae Maalet, idet Rusland har gjort og fremdeles gjør sit Bedste for at svække Polen og berøve det enhver Livskraft, og at man ifjor med 50,000 Mand kunde have udrettet ligesaameget som iaar med det dobbelte, for kraftig at kunne understøtte Polakkerne. Lade Vestmagterne sig endnu længe forsinke af Wiener-Diplomatiet, vil de til næste Sommer behøve en endnu langt større Armee.

Uagtet Alt hvad man kan sige om Napoleon III, tror jeg dog, at han igrunden er den polske Sag hengiven, om ikke for selve Sagens Skyld, saa dog af egen Interesse. Jeg tror saaledes ikke, at han vil begaae den samme Feil som hans Onkel, at tillade Østerrig at beholde Galizien eller til enhver Priis holde paa Østerrigs Alliance. Han veed forøvrigt selv meget godt, at slutter han Fred paa Grundvold af de saakaldte 4 Garantipunkter, vilde han ikke være sikker paa at beholde sin Krone et eneste Aar. Efter saa store Ofre, som Frankrig har bragt denne Krig og de Forhaabninger, det har gjort sig om den store Keisers Brodersøn, vilde en saadan Fred være det ynkeligste Fiasko, man kan tænke sig, og oprøre Massen af det ærelystne franske Folk — og det er netop Armeen og Massen af Folket han vil have paa sin Side; om Pengemænd, som for at faae Freden gjenoprettet, ligemeget paa hvilke Betingelser, ere villige til at kysse hans Hænder, bryder han sig ikke en Døit, da han veed, at det Slags Folk ikke gjør Revolutioner.

Havde Morderens Kugle truffet ham, vilde jeg anseet det for en Ulykke, og jeg bivaanede med oprigtig Andagt Tedeum og Gudstjeneste i Kirken de l'Assomption i Anledning af det mislykkede Attentat. Præsten var meget veltalende og Kirken var propfuld. — — —

Verdens-Udstillingen er nu aabnet, men langtfra ordnet, og en Masse Sager ere endnu ivente. Skal Du eller nogen af dine Bekjendte i Christiania besøge Udstillingen, saa raader jeg at vente, da det mindst vil medtage en Maaned, inden Alt er ordnet og samtlige anmeldte Gjenstande ankomne. Uagtet denne Udstillingsbygning er solidere end den i London, gjorde den dog ikke den samme storartede Virkning paa mig, maaskee fordi Londoner-Udstillingen var den første og havde Nyhedens Interesse. Pariserne klage forøvrigt bitterlig over, at deres smukkeste Promenade, Champs élysées, derved er bleven ødelagt og en Mængde gamle prægtige Løvtræer nedhuggede. Det Værste var dog, at Bygningen, efter den oprindelige Plan, befandtes at være altfor liden, saa at der tildeels maatte gjøres nye Tilbygninger, tildeels ogsaa andre Lokaler benyttes. — Den Jury, som bedømmer Malerier og Kunstgjenstande, er, som man siger, overordentlig stræng, og da DHr. Artister, hvis Arbeider ere blevne forkastede, have bestemt sig til ikke at ackviescere ved Dommen, men appellere til det store Publikum, saa have de besluttet at foranstalte en særskilt Privat-Udstilling af sine Produkter. De Besøgende ville saaledes i Paris faae see ved Siden af den store officielle Udstilling en anden, foranstaltet af Malkontenter, og, som der siges, gratis — i Modsætning til den store, som i Grunden er kostbar, da den koster om Hverdagene 5 Franks og kun om Søndagene er Prisen meget billig, nemlig 20 Centimer (omtrent 4 norske Skilling).

Paris den 8de Mai 1855.

*) Denne Brochure findes i sin Heelhed oversat og indrykket i „Illustreret Nyhedsblad." Red. Anm.

*) Hvorledes Vestmagterne endnu tænke om Nationaliteterne og deres Mangel paa Bestemthed og Oprigtighed i denne Sag fremgaar paa det tydeligste af John Russells Tale i Parlamentet den 25de f. M. (ankommen med Gaars-Posten), hvori han som Svar paa Sir J. Grahams Angreb ytrer, at England ikke alene paa ingen Maade bryder sig om Nationaliteterne, men det har endog lovet Østerrig ei paa nogen Maade at formindske det russiske Territorium! Meget betydningsfulde Ord i en engelsk Ministers Mund og det bedste Svar til alle Dem, som hylde den østerrigske Alliance og raade til at vi skal bryde vor Neutralitet. Saalænge Vestmagterne føre Krig for snarest muligt at kunne slutte Fred med de usle 4 Punkter som Basis, vilde sandelig være en Galskab at udgyde en eneste Draabe norsk Blod og udgive en eneste Species for saa usel Freds Skyld. (Meddel.'s Anm.)

Nærøfjorden og Nærødalen i Bergens Stift.

(Af A. Arbo.)

En Eiendommelighed ved vort Lands Natur, der vel i en vis Henseende forøger Interessen ved samme, men paa en høist ubyggelig Maade, er den Usikkerhed for Overfald af en frygtelig Beskaffenhed, der er forbundet med Passagen gjennem flere af de mærkeligste Egne til de fleste Tider af Aaret. I intet Land i Verden er man vel mere sikker for Overfald i almindelig Forstand end hos os, men intetsteds heller har Naturen antaget en mere faretruende og mod Menneskets Færden fiendsk Charakteer end i det vestlige Norge. De Overfald, som der true den Reisende, ere intet mindre end de frygtelige Sne- og Steenskred, som paa enkelte Steder til visse Tider af Aaret endog høre til Dagens Orden. Besynderligt nok er det saa, at den eneste Vei, der forbinder Landets tvende største Stæder, netop gaar igjennem enkelte af de i denne Henseende mest berygtede Egne. Mangfoldige Reisende, der have passeret Lærdal, Nærøfjord eller Nærødal om Høsten eller Vaaren eller — hvad der er allerværst — om Vinteren under et indtrædende Tøveir, ville kunne fortælle om, hvorledes de blot ved et lykkeligt Tilfælde — ved at være lidt senere eller tidligere fremme — undslap at begraves under de nedstyrtende Bjerg- og Snemasser, der undertiden paa den ubehageligste Maade forsinkede deres Passage. Især er det Nærøfjorden og Nærødalen, hvor man har allermest at befrygte „Overfald," og Ingen, der ei er nødt dertil, vil vel reise derigjennem uden midtsommers, den eneste Tid af Aaret, i hvilken man med nogenlunde Tryghed kan gjøre sig bekjendt med den vestlandske Natur i dens frygteligste Skikkelse. For det overveiende Antal af Reisende, der ei drives af Tourist-Interessen til at besøge hine ugjæstmilde Egne, er det derfor en stor Behagelighed at kunne foretage Reisen mellem Bergen og Christiania uden at passere Nærøfjorden og Nærødalen, nemlig ved Hjælp af Dampskibsfarten paa Sognefjorden. Passagen gjennem Lærdal vil allerede kunne være slem nok og maaskee skaffe dem lignende frygtelige Scener som de, der endnu oftere forekomme paa hine Steder.

Den første Deel af Passagen mellem Lærdal og Gudvangen i Nærødalen er forholdsviis af mindre Interesse, da Omgivelserne kun have det for de vestlandske Fjorde almindelige Præg af Nyhed og Goldhed uden Spor af smilende Bredder nogetsteds og heller ikke med særdeles imponerende Masser eller charakteristiske Former. De Fleste, der fra Østlandet medbringe eventyrlige Forestillinger om den vestlandske Naturs kolossale Beskaffenhed, ville udentvivl her føle sig skuffede. Allerede bedre bliver det, naar man svinger indad Aurlandsfjord; man mærker strax et grandiosere Anlæg i den hele Omgivelse; Siderne blive brattere og mere utilgjængelige. Men det er først ved Nærøfjordens Begyndelse, at man rigtig faaer Begreb om, hvad man har i Vente af afskrækkende Steilhed og udoverhængende Styrtninger, som man kun med en vis Skyhed blikker op til. I Bunden af Aurlandsfjord seer man Fjeldsider med næsten lodrette Profiler møde hinanden paa begge Sider af et smalt Indløb, men endnu nærmere slutte Fjeldene sig sammen indad mod Nærøfjorden, og over det smale Pas hæver sig en overmaade brat Fjeldvæg, oventil besat med truende Snefonder. Med Hensyn til nedenstaaende Skizze af nysnævnte Situation saavelsom de følgende maa det bemærkes, at disse og lignende Landskaber netop ere af det Slags, som selv den meest fuldendte Fremstilling allermindst magter

at gjengive paa Grund af de betydelige Synsvinkler, hvorunder disse kolossale Gjenstande sees: det er kun Formationen, navnlig de dristige Kontourer, som selv den ufuldkomne Skizze kan give en Idee om. Jo længere man trænger indad mod Bunden af Fjorden, desto skumlere bliver Situationen. Et enkelt lille grønt Næs, der hist og her forlænger sig til en løvrig Bred, virker lidt oplivende i al denne Vildhed. Nedenstaaende Skizze viser et saadant Parti, hvor paa den anden Side af Fjorden ligeoverfor det fremskydende Næs det mægtige Fjeld, der danner Fjordens vestlige Begrændsning, viser sin afstumpede Top høit oppe over en frygtelig Styrtning, hvor Vandet fra de optøende Snemasser uafladelig siver ned og løsner Alt, hvad der er af allerede i Forveien nedstyrtet eller forvitret Fjeldmasse, saa at kun et ringe Stød behøves for at faae det Hele til at styrte ned i Dybet. Fra dette Fjeld var det, at det bekjendte store Sneskred løsnede sig, der gik tvers over Fjorden og for en kort Tid dannede ligesom en Bro af Sne over samme. Længere inde bliver Fjorden endnu trangere, og paa flere Steder i denne frygtelige Kløft hænge Fjeldene udover med Toppen, — vistnok ikke udover Fjordspeilet, saaledes som det virkelig er Tilfældet paa enkelte Steder her i Landet under mindre colossale Forholde, men dog saaledes, at deres øvre Parti helder betydelig udover det nedre, der deels danner en lodret Fjeldvæg, deels længere nede en steilt nedstyrtende Ur. Faa Steder have vel en skumlere Beliggenhed end Gudvangen, der ligger strax ved Nærødalens Begyndelse, hvor Fjorden ophører. Det ved nedenstaaende Skizze omtalte mægtige Fjeld, hvis Top nu viser sig i Form af en Pyramide, ligger truende over Stedet paa den vestlige Side, medens at en ikke fuldt saa høi og mere eensformig Fjeldside danner Dalens Begrændsning mod Øst. Imidlertid hendrages Beskuerens Opmærksomhed snart mod denne Side fremfor mod den anden paa Grund af den mærkelige Fos, som man seer falde udover Fjeldranden i en Høide af mindst et Par Tusinde Fod. Men efter et aldeles lodret Fald af nogle Hundrede Fod støder den mod et mere fremspringende Parti af Fjeldsiden og er senere hen opløst i Smaabække, som man ikke seer videre til, saa at den hele Høide af 2000 Fod kun paa en høist uegentlig Maade kan tages til Indtægt for Fossen, saaledes som det er gjort af flere Forfattere, der have omtalt samme. Denne Fos, der forøvrigt kun har en ubetydelig Vandmasse, kaldes Kilefossen.

Hvad Nærødalen idetheletaget angaaer, da kan den neppe, naar der bortsees fra den forunderlige, halv isoleret mod Dalens Vestside liggende Jordalsnute, der særlig og fortrinsviis tildrager sig enhver Reisendes Opmærksomhed, komme op mod Nærøfjorden i frygtelig grandios Charakteer; forøvrigt er Formationen ganske den samme. Den østlige Side er her, som ved Fjorden, mere eensformig, men meget steil, og, da Veien ligger denne nærmest, svækkes det uhyggelige Indtryk, som man har modtaget ved Passagen over Fjorden, ikke synderligt, forinden man naaer Stalheimskleven, hiinsides hvilken det herlige Vos udbreder sine uendelige Løvlier og skinnende Snefjelde. Midtveis i Nærødalen viser Jordalsnuten sig meest imponerende, ragende frem fra den bratte Dalside med sin kuppelformige Top.

Fra Toppen af Stalheimskleven har man Nærødalen udstrakt for sig omtrent i dens hele Længde, en Udsigt, som vistnok hører til de meest eiendommelige, noget Land kan opvise. Til Venstre viser sig den let kjendelige Jordalsnute; i Daldybet sees Elven og Veien, der som en smal Stribe kan forfølges langt udover, hist og her passerende tæt indunder de mindre Aasrygge, der indsnevre den allerede i Forveien saa trange Dal.

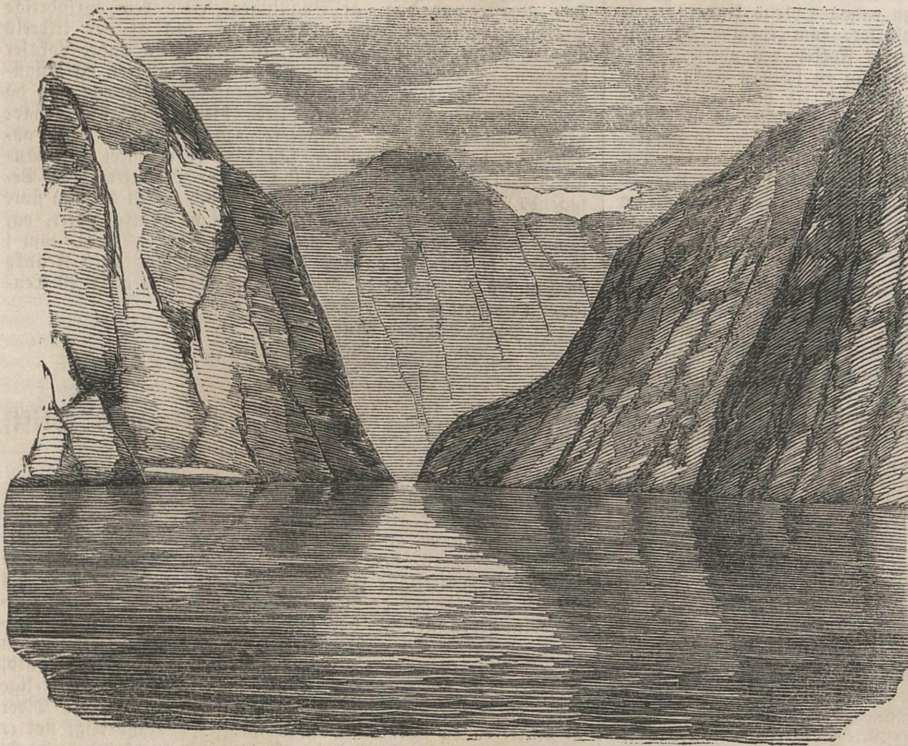
En Skizze af denne Situation saavelsom en særskilt af Jordalsnuten, hvilke formedelst Mangel paa Plads ikke kunde optages i dette Nummer, ville blive leverede i det følgende Nummer.

Norske Kystbilleder.

(Af J. B. Barth.)

(Fortsættelse fra Nr. 19.)

Holmens hele Omkreds var neppe meer end $^1/_{12}$ Miil. Der hvor vi landede, var den flad og græsbevoxet. Men fra denne flade Deel reiste sig den i omtrent halvtrediehundrede Fods Høide og med en halv Gang saa stor Længde føromtalte Fjældvæg saa pludselig iveiret, at dens nederste Halvdeel dannede en fuldkommen ret Vinkel med Grunden, medens den øverste heldede sig ikke ubetydelig udover denne. Fjeldvæggen var alligevel ikke glat men overalt forsynet med 1 til 3 Qvarteer brede Afsatser, hvoraf hver og en var besat med Fuglereder, paa de nederste Totrediedele af dens Høide af Krykker, paa den øverste Trediedeel af Storskarve, dog saaledes, at Grændsen mellem begge Arter ingenlunde var skarp, idet enkelte Skarve ogsaa holdt til længere nede, hvor Afsatserne vare store nok for dem til at optage deres vældige Kroppe, medens igjen ikke faa Krykker havde placeret sig høit oppe mellem Skarvene paa de Afsatser, der vare disse for smaa. Idethele vare Afsatserne ikke større, end at de netop kunde optage de respektive Reder, som tillige med Fuglene, der, trygge formedelst Væggens Ubestigelighed, forstørstedelen vedbleve at hvile i samme efterat vi vare komne ligeunder dem, saae ud som om de vare slaaede fast til Fjeldet. Det var især Krykkerne, der toge sig saaledes ud. Som de sadde der tæt fordelte over hele Klippevæggen, to og to i hvert Rede, afgave de i deres sneehvide Dragt, der stak saa paafaldende af mod det sorte Fjeld, et isandhed smukt Syn. Vel tusinde Krykker staae placerede paa denne Maade, medens ligesaa mange uophørlig fore imellem hverandre over og omkring os foran Fjeldvæggen, alle udstødende deres korte skarpe Skrig, der, gjentaget af saamange Struber paa een Gang, frembragte en Musik, stærk nok til at den vilde have overdøvet enhver anden. Idelig saaes en heel Deel Individer

Indløbet til Nærøfjorden.

Parti af den indre Deel af Nærøfjorden.

af den os omgivende Fuglesværm at flyve tilbage til Rederne, hvor de atter indtoge deres Pladse, hvorimod af de hidtil hvilende andre forlode dem for at blande sig mellem de Flyvende. Det Samme var og Tilfælde med Skarvene, der, for hver Gang de fore ud fra eller tilbage igjen paa Redet, lode høre deres grovt knirkende eller knurrende Lyd, der ikke er ulig en Storks Knebbren. Dog sværmede disse ikke ligesom Krykkerne omkring udenfor Klækkepladsen, men fløi i lige Retning fra denne mod Havet til, hvorfra de ogsaa paa samme Maade vendte tilbage, idet kun de af de hjemvendende, der endnu ikke have seet os, naar de fik Øie paa os kredsede et Par Gange omkring førend de turde sætte sig paa Redet.

Længe stod jeg og betragtede dette for mig saa interessante Skuespil, inden det faldt mig ind at tænke paa den egentlige Hensigt med mit Besøg her. Først bemægtigede jeg mig da Indholdet, de tre graagrønne mørktplettede Æg, af et af de nederste Krykkereder, som det efter gjentagen Tilbagegliden af det ved Fjeldfoden ophobede slibrige Guanolag, der paa enkelte Steder gjorde det muligt at klatre nogle faa Alen opad, endelig lykkedes mig at faae fat paa. Dernæst speidede jeg efter et Sted paa Fjeldvæggen, hvor en eller anden Skarv muligens havde sit Rede langt nede nok til at den med Rimelighed kunde træffes af mit Skud. Dette fandt jeg ogsaa og havde atter den Fornøielse at see det udkaarede Offer med et voldsomt Dump styrte til Jorden fra en betydelig Høide. Men man skulde have seet den Forstyrrelse, Skuddet frembragte blandt Klippens vingede Befolkning. I et Nu var denne som ved et Trylleslag forladt af disse, der, idet de fore ud med et Skrig og Spektakel, som ikke lader sig beskrive, dannede en saa tæt Sky over vore Hoveder, at Luften i bogstavelig Forstand fordunkledes og Solen syntes indhyllet som i et Taageslør. Dog varede det kun et Øieblik, førend Krykkerne atter begyndte at besætte deres Pladser, medens de forsigtigere Skarve endnu længe vedbleve i fuld Forvirring at kredse om mellem hverandre, — ofte lavt nok til at bringe dem indenfor Virkekredsen af mit Skudvaaben. Heraf benyttede jeg mig ogsaa og hentede mig endnu tvende Stykker ned af de store sorte Mughalse, idet jeg ikke kunde lade mig nøie med færre Exemplarer. Nu stod kun tilbage at bemægtige mig nogle af deres Æg, til hvilken Ende vi omgik Fjeldvæggen, for fra den modsatte Kant, ad hvilken Adgangen var let, at komme op paa dens øverste Rand, hvorfra endeel Skarvereder sandsynligviis maatte kunne naaes. Under vor lille Vandring omkring frembøde sig endnu forskjellige Scener af det her saa rigt repræsenterede Søfugleliv. Et Stykke langs den til foromtalte grønne Slette nærmest grændsende Deel af Stranden var bedækket med store flade Stene, der vare kastede saaledes over hverandre, at der imellem og under dem overalt var opstaaet større og mindre Rum, over hvilke Stenene dannede som etslags Tag. Disse Rum vare alle tagne i Besiddelse af Smaaskarve, som der havde deres Reder, 1, 2 og 3 i hvert, og efterhvert som vi spadserede hen over Stenene, hvorunder de laae, fore de frem af deres Huller lige for Fødderne af os, halvt springende, halvt flyvende, indtil det lykkedes dem at naae til Vingernes fuldstændige Brug. Vi havde ikke bemærket dem førend vi kom lige til Stedet, hvor de vare, og bleve ikke lidet forundrede ved pludselig at see flere og flere af disse sorte Fugle komme frem af Jorden, som om det kunde have været Underjordiske. Deres Reder bestode kun af noget vissent Søtang, saaledes udbredt, at der i Midten opstod en svag skaalformig Fordybning, hvori saaes fra 2 til 4 blaaligbvide, tilsmudsede langagtige Æg med en grov og ujævn Skal. Ogsaa disse vare mig en velkommen Fangst, og jeg undlod heller ikke at benytte mig af Leiligheden, der her saa bekvemt frembød sig til at forøge min Ægsamling. Vi kom derefter op paa en Rygning, hvorfra vi kunde oversee Størsteparten af den paa den modsatte Side af den steile Fjeldvæg liggende Deel af Anholmen. Det manglede heller ikke her paa nye Afvexlinger i den samme Hovedgjenstand, Søfugleverdenen. Den titnævnte Klippe sænkede sig paa denne Kant med forskjellige snart ved dybe Kløfter, snart ved lavere Indsænkninger frembragte Afsatser og Ujævnheder gjennem et mere og mere langsomt skraanende, tilsidst i flade græsbevoxede Sletter overgaaende Terrain, nedad mod Stranden. Paa den lavere Deel af Skraaningen, hvor Grunden overalt var bedækket med mosgroede Stene og Klippestykker, havde foruden enkelte større Maager talrige Edderhunner deres Reder i de mellem og under Stenene værende Huller og Fordybninger, hvorfra de ligesom Smaaskarvene, men langsommere og ubekvemmere end disse, først smuttede frem, naar vi vare komne dem paa et Par Skridt nær. Men førend de forlode Redet iagttog de stedse den besynderlige Forsigtighedsregel at kaste deres stinkende Exkrementer over Æggene, formodentlig for at betage os Lysten til at bemægtige os dem. Af Frygt kunde det ikke være; thi Edderhunnerne ere i Ægværene intet mindre end frygtsomme. De opskræmte fløi heller ikke bort, men fore blot nogle Skridt tilside, hvor de enten bleve staaende at see paa os eller langsomt vraltede videre, indtil vi vare gaaede forbi. I Rederne laae 4 — 5 eensfarvede lyst olivengrønne Æg paa et Leie af den bløde elastiske Duun, for hvis Skyld det især er, at Edderfuglene saa omhyggeligen fredes. Af de smuktfarvede Hanner med deres hvide Ryg, sorte Underliv, svovlgule Bryst, fløielssorte Kalot og lysgrønne Kinder, i hvilken Dragt Ærsteggen neppe overgaaes af nogen anden europæisk Fugl i Glands, saa vi her kun nogle faa Individer. De fleste vare allerede dragne længere ud tilsøes, hvor de ved de enkeltliggende yderste Havskjær, forenede til store Selskaber, tilbringe hele den egentlige Sommer, under hvilken Tid de tillige for et kort Tidsrum anlægge en anden mørkere og mindre anselig Dragt, hvoraf dog ved deres Tilbagekomst til Værene atter ethvert Spor er forsvundet. Ellers hænder det ogsaa, at enkelte Ærstegger blive tilbage i de indre Skjær og der gjennemgaae den omtalte Farveforandring, under hvilken Periode de ere Fuglesamleren en ligesaa værdifuld som sjelden Ackvisition, eftersom Forholdet med denne Fjærbytning endnu ikke fuldstændig er oplyst. Men vi vende fra denne lille Digression tilbage til vor Omstreifen paa Anholmen. Da vi just befandt os i Nærheden af Stranden, hvor henved et Snees Teister saaes siddende paa Spidsen af en fra denne udløbende stenet Odde, begave vi os ud paa denne for ogsaa at erobre nogle Teisteæg. Disse, maaskee de smukkeste af alle Søfugleæg, ere himmelblaae med store og smaae uregelmæssigt formede sorte Spætter og ligge stedse 2 og 3 sammen i de skjulteste Huller i smaa Steenure længst ude ved Flodmaalit, hvor de netop gaae fri for at overskylles af Søen. Nogen Fordybning til Æggenes Optagelse gjør Teisten ikke, men jevner idethøieste kun Grunden lidt ved at bortskaffe de Smaastene, der ligge den iveien. Ved vor Nærmelse fløi Teisterne, der med deres høirøde Fødder tage sig saa godt ud paa de sorte Stene, hvor de sadde og pistrede, ad Søen til, men kastede sig strax ned i denne, for at holde et vaagent Øie med os, saalænge vi dvælede inden deres Enemærker. Efter nogen Tids Søgen opdagede vi tvende Huller med Æg i, — thi Reder kunne vi ikke kalde det — hvilke vi medtoge, hvorefter vi endelig, da vi saaledes i alle Retninger havde gjennemsøgt hele Anholmen, stege opad til Krykkefjeldets Plateau, fra hvis Rand vi, som forhen omtalt, haabede at naae et eller andet Storskarverede. Men hvorsomhelst vi vandrede paa Anholmen traf vi stedse noget Nyt, der opholdt os underveis.

Saaledes igjen her. Thi paa de Plateauet nærmest værende Klippeafsatser saavelsom paa dette selv holdt i Forening med endeel Graamaager ikke faa Svartbeger til, og da jeg af disse sidste endnu ingen Æg havde, maatte et af deres Reder først opsøges, og Æggene, ligesom vi havde gjort med de øvrige, bringes i Forvaring paa et Sted, hvorfra vi paa Tilbageveien til Baaden kunde tage dem med os. Svartbegæggene ligne Graamaagens, kun at de ere tykkere og saaledes noget større. Omsider befandt vi os ved Klipperanden, hvorfra Storskarvene skulde beskattes. Disse havde fra denne Kant af ikke vidst at dække sig saa godt som nedenfra, og vi kunde herfra see ned i et halvthundrede Reder, der, indrettede paa samme Maade som Smaaskarvens og med Æg, der fuldkommen lignede dennes, idet de ikke engang vare kjendelig større, hvilede Side ved Side forstørstedelen besatte af Skarvene, af hvilke kun de nærmestsiddende ved Synet af os toge Flugten paa de fremspringende Punkter af Fjeldvæggen, hvis alleroverste Deel, der nedenfor ikke var synlig, hældede noget indover. Det syntes alligevel et voveligt Foretagende at stige ned til et af Rederne. Imidlertid opdagede vi ved at gaae langs Klipperanden et Sted, hvor det med nogen Forsigtighed uden mindste Fare lod sig iværksætte, og saaledes lykkedes det mig ogsaa her at bemægtige mig Skatten, hvorefter jeg var gaaet.

Nu først gave vi os Tid til fra det ophøiede Sted, hvor vi stode, at kaste et Blik paa Omgivelserne. Nærmest omkring os til alle Sider laae flere hundrede Skjær og Smaaholmer, der i østlig Retning strakte sig lige til den flade Bø-Strand paa Sydvestpynten af Langøen, hvis vilde mægtige 2 til 3000 F. høie Fjeldmasser begrændsede Udsigten mod denne Kant. Udenfor Skjærene i den modsatte Retning udbredte sig, kun begrændset af det blaae Firmament, Iishavets umaadelige Flade, paa hvilken i en halv Miils Afstand en Sildehval saaes at boltre sin mægtige Krop, pustende en høi Vandstraale iveiret for hver Gang den hævede sig op over Havspeilet. Ret i Syd havde vi Gaukværøen, med Ellingsens tvende smaa Vaaningshuse, der, foruden et Par Fiskepladse paa Bøstranden, vare de eneste Menneskeboliger, som herfra kunde øines. Men til begge Sider af Værøen i Baggrunden af samme strakte sig Lofot-Øernes Fjeldrække fra Østvaagøen af, der først traadte frem bag den tilhøire af Langøen liggende Hasselø, til Moskenæs-Ø, hvormed den endte mod Havet. Sku disse stolte Fjelde, hvorledes de saa frygteligt steilt pludselig stige iveiret for Havet af til en Høide af mere end 3000 Fod. See deres rædsomt vilde Udseende, hvor takkede, sønderrevne og splittede de ere, hvilke dybe Revner, hvilke uhyre Afgrunde der aabne sig mellem dem. See disse lodrette sorte Styrtninger, glatte som Væggen, og ovenover dem de tætte Grupper af spidse fremragende Horn, med hvilke hist og her en blaagrøn Jøkel blinker i Solen, medens Sneen, der endnu overalt hviler i Sprækkerne og paa Afsatserne, tilbagekaster dens Straaler med et blændende Lysskjær. Saaledes er Beskaffenheden ikke blot af Lofotens Drække, men ogsaa af den hele Fastlands-Fjeldstrækning fra Helgeland til Hammerfest, der fra Østkanten af Lofoten i klart Veir kan øines tvers over Vestfjorden i en fortsat Længde af henved 30 Mile, ja maaskee endog derover.

Ret længe opholdt vi os ikke med at betragte et Panorama, som vi begge daglig havde for Øie, men skyndte os, medtagende vort hist og her forstukne Bytte, atter ned til Baaden, idet vi endnu agtede at roe lidt omkring mellem de øvrige nærmestliggende Holmer. Blandt disse traf vi en ganske liden og lav, der var tagen i Besiddelse af trende Kjældepar (hæmatopus ostralegus), som efter den Forbitrelse og Uro, de røbede, da vi nærmede os, udentvivl havde deres Reder mellem Smaastene, hvormed næsten hele Holmen var bedækket. Her var altsaa en Fangst at gjøre. Dog varede det længe inden vi, trods Holmens Lidenhed, fandt det ene af Rederne, med dets 3 graabrune spraglede Æg, der uden videre Omstændigheder vare henlagte i en flad Fordybning mellem Stenene ovenpaa disse selv, hvilke de ogsaa lignede i Farve. Alligevel vare de, da vi først havde faaet Øie paa dem, saa kjendelige, at vi ikke kunde begribe, hvorledes de saa længe vare undgaaede vore opmærksomt speidende Blikke. Under vor Søgen efter Æggene vare Kjældene ingenlunde ledige, men omkredsede os uophørlig med deres hurtige Flugt, hvorunder de idelig lod høre deres gjennemtrængende klartlydende tit repeterede Skrig, der er saa vel bekjendt langs hele Norges Vestkyst, hvor den sorte og hvide Kjæld med sit lange røde Næb og sine smukke teglsteensrøde Fødder er en af de almindeligste Søfugle, der overalt baade lader sig see og høre. Den er en Trækfugl, der tidligere end nogen anden indfinder sig ved vore Kyster. I Lofoten har jeg seet den allerede den 12te Marts.

Det var nu paa Tid, at vi vendte tilbage med vort Bytte, hvori vi nu ikke havde mere Tilvæxt at vente. Ikkedestomindre skjød jeg endnu paa Hjemveien en fjorsgammel Teiste i en Dragt, hvori jeg forhen ikke havde seet denne Fugl, idet dens sorte Fjære vare kantede med Hvidt. Ved Ankomsten til Handelsstedet traf vi Ellingsen, der, da han hørte om min rige Fangst, ytrede sin Tilfredshed med og virkelig synlig glædede sig over, at jeg dog havde havt noget Udbytte af Touren. Ravnene vare destoværre ikke komne mig for Øie, hvor opmærksomt jeg end havde speidet efter dem, for til Gjengjæld for den mig af Ellingsen udviste Villighed at kunne glæde ham med et aflivet Exemplar, hvilket jeg var vis paa, at han vilde have betragtet som meer end Erstatning for den Forstyrrelse, jeg havde foraarsaget blandt Fuglene i Ægværret. Overhovedet findes hos Lofotingen et indgroet Had til Ravnen, der, ikke blot fordi den paa Ægholmene er en saa slem Ægtyv, men ogsaa og mest formedelst den Skade, den i Fiskeværene gjør ved hele Dagen at sidde og hakke i den paa Hjeldene ophængte Fisk, betragtes som Øgruppens værste Skadedyr, hvorfor man ogsaa i Bø Formandskab har ventileret om at udsætte en Præmie af 4 — 6 Skilling paa hvert Ravnehoved. Ellers foraarsages den Skade, Ravnene gjør paa Fuglefjeldet, ikke saameget ved Mængden af hvad den fortærer, som derved, at denne med en vis snedig Behændighed piller Fiskesperrerne løs fra Hjelden, saa at de falde ned paa Jorden, hvor de raadne. De Sperrer, der hænge yderst paa Hjeledene, skal den især forstaae at trække ud paa Enderne af Raavedstængerne, hvorfra den da styrter dem ned.

Resten af denne og hele den følgende Dag fik jeg nok at gjøre med at præperere det Samlede. Da jeg dertil benyttede det eneste lille Bord, der fandtes i Roerbaaden, og dette ikke uden til Hinder for Arbeidet kunde ryddiggjøres, maatte min Ven og jeg holde vore Maaltider, snart paa Krambøddisken, snart naar Handelen gik for sig, paa Krakken og i Vinduet. Ogsaa vore øvrige Bekvemmeligheder stode i Forhold hertil; men heldigviis hørte saavel min Ven som jeg til dem, der, som man siger, ere vante til Lidt af hvert, og vi fandt Begge Livet herude i Roerbaaden ret prægtigt og fornøieligt, hvortil dog vel Udsigten til inden faa Dage atter at befinde os i min Vens komfortable Værelse paa Langøen og hvor de huuslige Damer vilde paatage sig Omsorgen for vore Fornødenheder, dem vi her ude selv havde maattet besørge, vel ogsaa for endeel bidrog. Thi i Længden vilde vel Ingen af os være bleven tilfreds med en saadan Leveviis.

Samtlige de i ovenstaaende Skildring af Ægværet ved Anholmen omhandlede Søfugle ere med Undtagelse af Pragtedderfuglen almindelige langs hele vor Havkyst, og høre alle til de Arter, der ved deres stadige Forekomst bidrage til at give denne det muntre, livlige Anstrøg, den, man kan gjerne sige overveiende lyriske Stemning, som er den egen fremfor de øvrige Hovedformer, gjennem hvilke den norske Natur udpræger sig. I en større Frastand og hos Dem der, uden at bryde sig om Fuglene, reise langs vore Kyster, ville disse vistnok fremkalde et andet, reent modsat Indtryk, istedetfor en lyrisk Stemning, en elegisk. Men dette Indtryk vil da som ethvert, der hidfører fra en ufuldstændig Opfattelse eller Betragtning, være et usandt. Ville vi med Heiberg fastholde Anvendelsen af den æsthetiske Trilogie paa Naturbetragtninger, Noget, hvis objektive Gyldighed vi dog kun tildeels ere tilbøielige til at anerkjende, saa finde vi det Elegiske udtrykt i vore Høifjeldsregioner, det Idylliske i det af Skov og opdyrket Terrain sammensatte Landskab, og i Skoven selv Foreningen af alle tre Kategorier. I ethvert Fald kan det ikke nægtes, at det Indtryk, de nævnte Hovedformationer af vore Landskaber vækker, ialfald overveiende er af den for hver især antydede Beskaffenhed. Dog bort med saadanne philosopherende Betragtninger, der i vor Tid gjerne paadrage En Mistanken, om, at man „har en Skrue løs," og tilbage til vort Thema.

Til de ved vore Kyster hyppigst forekommende Søfugle høre endnu Fiskemaagen (larus canus), Tærnerne (sternœ), Graagaasen (anser cinereus), nogle Andearter, Alkerne, hvorom mere nedenfor, og Tyvjoen (lestris parasitica), en graabruun Fugl af Smaamaagernes Størrelse, der aldrig fanger Noget selv, men lever af at afjage Maagerne og Tærnene, hvad disse først have hentet op fra Havet, hvorfor den stedse sees flyvende om mellem dem, jagende omkring med dem i de hurtigste Volter og Vendinger og under ilske Skrig indtil de see sig nødte til at slippe Byttet, det Røveren bestandig veed at gribe i Faldet. Besynderlig nok bemærkede vi ikke denne Art, der ellers netop i Vesteraalen er usædvanlig hyppig, paa vor Tour til Anholmen, hvorfor vi heller ikke have anbragt den med i vor Beskrivelsen over denne. Det er nemlig ikke saa, hvad Læseren maaskee kunde være tilbøielig til at tro, at vi i Skildringen af det til vor Fremstilling af Søfuglelivet ved Kysterne valgte Ægvær digterisk havde koncenteret de fleste af vore almindelige Søfugle paa det enkelte Sted, uden at de der i Virkeligheden fandtes og det netop saaledes som vi have beskrevet det. Hverken er der i vor Fremstilling en Tøddels Overdrivelse, og heller ikke er Anholmen det eneste ved vore Søkyster, hvor saamange Arter Fugle og af hver Art saa mange Individer forekomme samlede inden en saa liden Omkreds, omendskjønt Steder som dettte vistnok maa indrømmes at høre til Sjeldenhederne. Men naar man undtager den lodrette Klippevæg med dens Skarve og Krykker, kan ovenstaaende Skildring af Fuglelivet ved Anholmen i alt Væsentligt ansees som gjældende for ethvert af de egentlige Æg- og Duunvær i Nordlandene og Finmarken. Ægsamlingen, af hvis Gjenstande og Afvexlinger vi ovenfor have forsøgt at give et om end kun ufuldstændig Billede, bliver i disse Egne betragtet som et Slags Nationalfornøielse, hvori hele Væreiernes Familie, Herskab saavelsom Tyende, med lige Interresse tager Deel, og hvortil især Ungdommen glæder sig længe iforveien. Samletiden varer fra Slutningen af April til imod Midten af Juni. Holmerne besøges da gjerne to Gange ugentlig, hvorunder Rederne tømmes paa 1 a 2 Æg nær, som lades igjen, eftersom Fuglene ellers ikke vilde værpe paany i samme Rede. Paa denne Maade beskattes hvert enkelt Rede 2 til 3 Gange til Aarstiden er saa langt fremrykket, at Æggene ikke længer kunne benyttes.

Mademoiselle Borelli blandt Løverne.

Cirkus i Paris.

I Cirkus (cirque Napoleon) følge Undere paa hinanden og ligne hinanden ikke. Først og fremst vil jeg nævne den unge Gunerius, den norske Kunstner, der udfører de mest forvovne og halsbrækkende Ting paa Hesten, og dernæst Brasilianeren Carvalho, der kaster et Dusin Dolke op i Luften og griber dem igjen i Flugten med den største Lethed. Men jeg saa endnu en mere forbausende Prøve paa hans Færdighed. Et lidet Træ syntes saa fastplantet paa vor Jonglørs Næse, som om det var uadskilleligt derfra. Dette Træ har skudt Grene, hvori Fugle have nedsat sig. Ved Hjælp af det Blæserør, hvormed han er bevæbnet, omstyrter han den hele Rede, og for at bringe Tilskuernes Forbauselse til det Høieste, sender han endnu et Pust gjennem Kuglen, der hænger over Træet og Kuglen aabner sig for at slippe ud hele Skarer af Fugle. Det forekom mig ogsaa som om et Kunststykke, der udførtes af den nydelige Neapolitanerinde Marietta, i høi Grad vakte Kjenderes Opmærksomhed. Men sit største Lokkemiddel har Cirkus dog besiddet fra igaar, og det bestaar i et Menageri af vilde Dyr, hvor en barsk Bjørn viser sig ved Siden af Hyænen og to majestætiske Løver optræde i deres Løvinders Selskab. Disse Dyrs mægtige Klo, de uhyre Kjæver og de dræbende Tænder, hvormed de ere forsynede, alt dette vækker hos Tilskueren en Følelse af Tilfredsstillelse, blandet med Rædsel, saameget mere, som han forfølges af Blikke, der ere intet mindre end venskabelige. Og kommer til hans største Forbauselse en ganske ung Pige pludselig ind i Buret, hvor Alt er Vildhed og Brøl, og nu begynder et af disse Mellemspil, som det er nok at have seet een Gang for aldrig at glemme dem. Ved Synet af Mademoiselle Borelli — dette er det uforfærdede Barns Navn — reise Løverne sig, ligesom Tjenere for deres Herre, Bjørnen giver sin Glæde tilkjende ved Knurren og Hyænen bliver kjærtegnende. Carter tæmmede sine Uhyrer ved sin Kraft, van Amburg fortryllede Sine ved sit Blik, Mademoiselle Borelli behersker dem ved sin rolige Holdning og sin Villies Energi. Hele Paris vil see dette usædvanlige Skuespil, der vækker Frygt i al sin Fornøielighed.

(Efter Illustration.)

Norge.

Christiania. Under 26de f. M. have følgende Udnævnelser fundet Sted, nemlig: Sognepræst til Tysværs Præstegjæld i Christianssands Stift H. J. Blom til Sognepræst til Kinns Præstegjæld i Bergens Stift; Kand tehol. Chr. Fr. A. Dietrichson til Kateket for Strømsø og Tangens Menigheder; Kand. theol. M. J. Befring til personel Kapellan hos Sognepræsten til Skien G. A. Lammers; Byfoged i Christianssand M. A. Abildgaard til Sorenskriver i Moss Sorenskriveri; Stiftsoverretssagfører i Bergen Fr. Chr. H. Arentz til Justitssekretær ved Bergens Stiftsoverret og Politiret; Distriktslæge i øvre Thelemarkens Distrikt H. A. Krabbe til Distriktslæge i Follo Distrikt; Kand. med. M. Krohn til Distriktslæge i ytre Nordhordlands Distrikt; Distriktslæge i det forhenværende nordre Søndmøres Distrikt A. M. Søeberg til Distriktslæge i det ved kgl. Resol. af 18de Januar 1854 oprettede ny Distrikt af samme Navn; Exam. med. Chr. Fr. Gjerdrum til Distriktslæge i østre Søndmøres Distrikt; Distriktslæge i det forhenværende Romsdals Distrikt og Læge ved Reknæs Hospital J. L. Hoffmann til Distriktslæge i ytre Romsdals Distrikt, saaledes at han fremdeles vedbliver at være Læge ved bemeldte Hospital; Kand. med. F. A. W. Thome til Distriktslæge i indre Romsdals Distrikt; Distriktslæge i nordre Helgelands Distrikt Fr. Chr. Sand til Distriktslæge i Ranens Distrikt; Kand. med. S. Fr.

Søeberg til Distriktslæge i Lurø Distrikt; Distriktslæge i søndre Saltens Distrikt S. D. Arntzen til Distriktslæge i Bodø Distrikt; Kand. med. M. G. N. Randers til Distriktslæge i Skjerstads Distrikt; Distriktslæge i søndre Helgelands Distrikt K. T. Klingenberg til Distriktslæge i Alstahougs Distrikt; Kand. med. W. A. W. Møller til Distriktslæge i Brønø Distrikt; Distriktslæge i nordre Saltens Distrikt P. A. Eckroll til Distriktslæge i Stegens Distrikt; Kand. med. C. A. Riis til Distriktslæge i Lødingens Distrikt; Batterichirurg S. S. Heyerdal til Landphysikus i Bratsbergs Amt; — Kand. jur. Sv. A. Oppegaard til Fuldmægtig i Revisions-Departementet; Sekretær ved Kongsbergs Sølvværk T. Oftedahl til Foged i Vinger og Odalens Fogderi; — Korpsmajor ved norske gevorbne Jægerkorps under 2den akershusiske Infanteribrigade N. D. Borchgrevink til Oberstlieutenant og Chef for det akershusiske Musketeerkorps under bemeldte Brigade; Eskadronschirurg Chr. Munch til Korpslæge ved østerdalske nationale Jægerkorps; — Premierlieutenant ved Bergens borgerlige Infanteribataillon Joh. N. Holm til Kapitain og Chef for Bitterlevalmindingens Kompagni af bemeldte Bataillon.

— Under s. D. er Korpslæge ved romsdalske nationale Musketeerkorps under den throndhjemske Infanteribrigade H. Bauer, Kapitain og Chef for Bitterlevalmindingens Kompagni af Bergens borgerlige Infanteribataillon J. C. Hadeler, samt Kapitain og Chef for Frederikshalds borgerlige Infanterikorps H. H. Schytte ifølge Ansøgninger meddeelte Afsked i Naade, Førstnævnte med en aarlig Pension af 198 Spd.

— Under s. D. er Kjøbmand i Bergen Hans Helland anerkjendt som portugisisk Vicekonsul sammesteds.

— Under 23de og 24de dennes har Finants- og Told-Departementet forflyttet Undertoldbetjent i Flekkefjords Tolddistrikt C. Warendorph til Christiania Tolddistrikt, og beskikket Stykjunker og Kommandersergeant P. Givrholdt til Undertoldbetjent til Stavangers Tolddistrikt; Kjøbmand N. B. Nielsen og Brændeviinskontrollør S. N. Sølsberg til Undertoldbetjente i Bergens Tolddistrikt; samt Undertoldbetjent og forhenværende Kontorist J. W. Nordam til Undertoldbetjent i Christianssands Tolddistrikt; Kopist ved Hovedarsenalet og forhenværende Underofficier C. A Tcherning til Undertoldbetjent i Skiens Tolddistrikt.

— Biskop Dan. B. Juell (Tromsø Stift) er paa sin Reise til et tydsk Bad død i Hamburg. Han var født 1808 og blev Biskop i 1849.

— Hr. Isachsen blev ved sin anden Optræden i „Don Cæsar de Bazan" fremkaldt under stormende Applaus. I Chr.-Posten, hvor han efter sin første Optræden bedømtes saa strængt, kom derpaa en Opfordring til ham om at optræde ogsaa endnu engang i „Charlotte Corday."

— I Fredags gaves paa Christiania Theater en Beneficeforestilling for Madam Schrumpf, hvilken Theaterdirektionen havde tilstaaet hende i Anledning af hendes 25 aarige Tjeneste ved Theatret.

— Professor Enslen fra Berlin er ankommen hertil med en Deel af ham selv malede Panoramer, hvilke i den senere Tid have været udstillede i Kjøbenhavn og der ere blevne meget roste. Under sit Ophold i Christiania agter han at optage et Billede af denne By.

I **Sarpsborg** har Haugianeren Tønnesen fra Stavanger, ved velvillige Bidrag fra sine Venner, ladet opføre et Bedehuus.

Bergen. Her er udklareret 2 Emigrantskibe, det ene med 178 Passagerer, det andet med 233.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Mgbl. No. 147 har Høiesteretsadvokat J. Homann meddeelt Justitssagen mod Grethe Gregoriusdatter, hvori ogsaa findes flere af denne paa K.'s Vegne forfattede Breve. Disse ere saa mærkelige ved Stilens Orientalisme, hvori Elskerens Følelser give sig Luft, at vi ville gjengive et Par Prøver. Efterat K. havde aabenbaret Jfr. Ponnert sin Kjærlighed og modtaget en Svarskrivelse, hvori hun skjænkede ham sin Haand og sit Hjerte, sendte han hende et glødende Kjærlighedsbrev, hvori det hedder: „Tusind Tak min Engels Glæde! Gud velsigne Dig for hvert et Ord Du har nedskrevet! — — — — Jeg haaber nu, at Du bliver bestandig i hvad Du har nedskrevet til mig, og hvad nu Gud har sammenføiet her paa Jorden, skal intet Menneske formaae at adskille. Jeg haaber vi skal leve her sammen, saa vi skal kunne samles hisset, da Din Villie altid skal være min; Din Glæde skal altid være min; Dit Ønske skal altid være mit! Din Trøst skal altid være min! Din Sygdom vil jeg altid tage paa mine Skuldre! Din Smerte vil jeg lindre! Din Graad vil jeg tørre! Dine Livets Byrder vil jeg bære med Glæde. — — — — Du er Fader- og Moderløs: Du vandrer forladt af alle Dine. Men saafremt den gode Gud vil give mig Helbreden tilbage, da skal Du altid hos mig finde Trøst og Glæde." Derefter kommer følgende Vers, der er en Omarbeidelse af et Gravvers, Pigen for et Par Aar tilbage havde læst i Adressen over et lidet Barn:

Sov nu sødt min snilde Ven!
I det stille Kammer,
Jeg skal rede Dig en Seng
Fri for Livets Jammer!
Naar Du vaagner Englen staar
Venlig ved Din Side!
Skjøn Musik Dit Øre naaer;
Vugge Toner blide.
Iler Du saasnart afsted?
Gud følg Din Vandring altid med.

I Hamburg modtog Jfr. Ponnert et Brev, hvori det hedder: „Mindst troede jeg til Dig, at Du vilde presse flere Taarer af mine Øine; men jeg vil glemme Alt hvad jeg udholder for Dig, jeg vil bære Alt taalmodigt. Men den Dag da Du forlod Bergen den glemmer jeg aldrig saalænge jeg lever; den vilde jeg ikke have tilbage for en Tønde Guld; laa alle mine Taarer paa et Sted, som har flydt fra mine Øine siden Du forlod Bergen, da tror jeg, at et Dampskib kunde seile derover. — — — Glem mig ikke, kjære Kathrine! Lad os elske hverandre! Lad os bringe mange Dage og Aar tilsammen; lad os leve saa at vi kan længes efter hverandre med Glæde; lad os leve saa, at naar vi ere i Selskab og Fornøielse med Andre, saasom naar vi ere paa Bal eller i Theatret, at vi kan sige: nu har vi Fornøielse, dog hjemme hos os selv har vi den bedste Fornøielse; hjemme hos os selv er bedst at være; hjemme i vort Huus er et jordisk Paradiis, og jeg vil sige min egen Mad smager bedst! Og hjemme hos min kjære elskværdige Kone er bedst at være. Lader os leve saa, at Enhver maa tale godt om os; lad os række den Trængende Haanden, naar vi høre hans Klage; lad os trøste den Bedrøvede! lad os være god mod vore Tjenestefolk, at de kan agte og ynde os. Men lad os dog først og fremst elske hverandre. — — — Jeg haaber, at Du ikke glemmer hvad jeg har bedet Dig om, nemlig at Du maa søge Dig Fornøielser i Hamborg i Vinter. Du maa ikke græde, for da vil Dine smukke Øine snart komme til at tabe sin Glands. — — — — Men nu maa Du mærke min kjære Veninde hvad jeg her vil bede Dig om; skulde Du høre nogen i Hamburg har Lyst til at elske noget Fruentimmer, da maa Du anbefale de bergenske Frøkener; Du maa sige at de ere rige og har mange Penger, at de har en smuk Ansigtsfarve, samt at de er falden i Feber, men naar de faar sig en Mand, da vil snart Feberen fare bort, for naar ingen i Bergen vil høre deres Klager, da faar man foreskrive dem Mænd: Kan Du dette udvirke for de bergenske Frøkener? Da vil de vist stro for Dig med Palmegrene fra Toldboden til Raadstuen, naar Du kommer tilbage." I et senere Brev hedder det: „Kjære Kathrine! Du maa svare mig, jeg længes efter at høre Noget fra Dig, jeg savner Dig, som det nyfødte Barn savner sin Moder. Ingen bager nu de smukke Kager nu til mig, som Du gjorde saa kjærligt. — Vær af Godhed at hilse din Søster, jeg har Lyst til at vide, om Du maa endnu spille for hende naar hun skal sove; Jeg haaber, at Du ogsaa vil forære mig en saadan Gave i Verden; og hvis Du falder bort, saa tager jeg min Datter og gaar paa din Grav og dugger dens Græs med mine Taarer." I et andet Brev: „Kjære Kathrine! Ingen i Verden er i mine Øine saa smuk som Du; Ingen saa skjøn som Du, Ingen saa from og god, Ingen saa ædel i sit Hjerte som Du, Ingen saa opmærksom som Du, Ingen saa snild og flink som Du, Ingen saa taalmodig som Du, Ingen kan gjøre mig lykkelig uden Du: Derfor ere vi to Sjæle og et Sind, to Hjerter og een Tanke." Der fortælles om et Selskab paa 150 Personer, som Faderen havde havt. Denne vilde drikke en Skaal for Wollert Emil og en tilstedeværende Dame; men han havde svaret i Alles Paahør: „Ingen Anden i Verden end Frøken Kathrine kan gjøre mig lykkelig." En Dame hviskede til ham: „En anden Frøken kan vel ogsaa gjøre Dem lykkelig." — — — „Nu maa jeg spørge Dig hvad Du synes om de bergenske Frøkener? Nei! Ingen Damer maa mere kvæle sit Hjerte for mig! Ingen Frøkener, ingen Prindsesser, ingen Dronninger, ingen Keiserinder, Nei! Ingen Dame i Verden er mig saa smuk og kjær som Hun, svarede jeg; — Da sagde alle Gjæsterne: nu drikke vi Alle din og Frøken Ponnert sin Skaal." K., der i det Hele ødslede stærkt med Gaver til sin Elskede, kjøbte hende Gulduhr, et Pianoforte til 1500 Spd. og udsatte 16,000 Spd. til hendes Disposition, og skrev senere, at han vilde kjøbe Landstedet Kronstad til hende. „Der, siger han, skal Du faa være min kjære Kathrine, og nyde den landlige Luft, der seer Du baade Søen og Landet; der kan Du spadsere i Alleerne i den smukke Have, der kan Du høre Fuglenes smukke Sang." Idet han taler om deres forestaaende Ægteskab, siger han: „Jeg vil bede Dig mange tusinde Gange om Tilgivelse, at jeg har begaaet en Feil imod Dig, saaledes at min Sygdom ikke saa hastig ophører, da desværre jeg veed Du meget vel veed Beskeed derom; Du maa ikke være vred at jeg skriver det til Dig — for jeg vil tilstaa mine Feil, og Du maa undskylde mig, at jeg ikke kan tale med Dig derom, jeg maa det skrive. Og jeg haaber Du ikke optager det for uanstændigt, jeg vover at skrive dette til Dig, som er min Trolovede; jeg græmmer mig over, at jeg ei kan komme at tilfredsstille Dig i alle Ting. Jeg haaber, at Du forstaar min Mening; Du har mere Klogskab i Din Lillefinger, end jeg har i mit hele Hoved, derfor beder jeg Dig nu af Hjertet, at spørge Dig Selv, om Du kan være stærk at modstaa! Nu har jeg spurgt Dig med min Pen, da mine Læber kan ikke mere spørge Dig derom; jeg haaber at Du ved Gjensynet af mig vil glemme hvad Du maa udholde!" Om et Cigarrør, K. havde modtaget af Jomfruen, siger han: „Det var saa smukt, som om det skulde været Dukketøi til et lidet Barn," og takker Gud at hun er fød for ham. „Jeg beder Gud velsigne hvert Fjed for din Fod, og hver Solstraale over dit Hoved. Dit Billede staar for mig, enten jeg sover eller vaager. Jeg læste af Dit kjære Brev Du tilskriver mig, at ingen Lykke paa denne Jord er fuldkommen, og det er sandt, min kjære Veninde; men naar Du hviler ved mit Hjerte, og jeg hviler ved dit Hjerte, da er vor Lykke for evig fuldkommen paa denne Jord, og Ingen skal mere formaa at stille den fra os; intet levende Væsen skal forstyrre vor huuslige Fred og vor Livs Lykke — — — — Men menneskelig Magt er ikke tilstrækkelig at belønne Dig; den Løn Du ikke faar her paa Jorden, den er vist henlagt for Dig i Himmelen; der vil Du faa den bedste Løn for din Utrættelighed imod mig, da vil Englene følge dine Fjed, og da vil Forsynet give Dig sin evige Seierskrands." — Kort før Brylluppet skrev K.: „Nogle Ord fra din hengivne Ven Emil bliver Dig tilbragt, jeg er virkeligen din hengivne Ven, Du er det første Fruentimmer jeg har elsket, og Du bliver ogsaa det sidste; dit første Øiekast fængslede mit Hjerte, jeg elsker Dig over alle Ting paa Jorden, jeg smigrer ikke det maa Du ikke tro, hvad jeg taler kommer fra mit Hjerte, vores Bekjendtskab har været som en Drøm; og vor Kjærlighed som en tung Søvn, men nu vil den klares op som naar den varme Sol skinner paa Jorden. Nu skal vi ikke mere dvæle; din Taalmodighed har overvundet alt. Naar Du befinder Dig i dit stille Natteleie, da send en Takkebøn til Gud, som har givet Dig et saa fromt Hjerte, og som har styrket Dig til, hvad Du i denne Tid har udholdet. Send et stille Suk til din fromme Moders tause Hjem. Tak hende! Hun har opdraget Dig at være et fromt Barn; nu har hun Glæde i Himmelen, nu hviler hun rolig i sin Grav; Du vandrer saa paa Jorden, at Du kan høste Løn i Himmelen, naar engang Englenes Dør oplukkes for Dig. — — jeg vil ogsaa sende mit stille Suk til Hende, jeg vil sende en Bøn til Forsynet, at Hun maa være blandt Englene der, fordi Hun har Dig fød for mig, alle mine Paarørende har mig forladt, men jeg er ikke forladt naar jeg har Dig, da har jeg Rigdom nok, Forældre og Sødskende kan fjerne sig saalangt de vil, naar jeg har Dig, da har jeg nok; naar jeg har Dig, da har jeg Englernes skjønne Flok. Kjære Katinka! Mine Læber kan ikke fremstamme den Tak, som Du fortjener. —" I sine Breve omtaler han ellers sine Forretninger og Skibe, og viser sig betænkt paa Bosættelsen. Charlotte (d. e. Grethe — Brevskriverskén) omtales med megen Ros, Hr. Ulrich erholder Løfte om Forsørgelse o. s. v. K.'s Moder og Sødskende fremsende ogsaa sine ømme Hilsener til Jfr. Ponnert i hans Breve.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. 100 Mand af Kalmar Regiment ere befalede til Gotland og Slitø, for at anvendes til de der nødvendige Fortifikationsarbeider og ligesaamange af Kronoborgs Regiment til Karlskrona i samme Øiemed. Ligesaa ere 50 Mand af Vestgøta Regiment kommanderede til Gotland for at danne Strandvagt ved Fårøsund.

Frankrig. Komponisten Rossini, hvis Helbred er meget svækket, og som lider af en stærk Nerveirritation, har villet see Paris endnu engang før sin Død, men da han hader Jernbanerne, har han besluttet at reise paa den gammeldagse Maade i en Postchaise, og Reisen fra Florents til Paris, der kunde gjøres paa faa Dage, vil saaledes medtage henved 6 Uger for ham. Den 13de Mai indtraf Rossini i Aix la Chapelle, og da Reisen havde udmattet ham meget, besluttede han sig efter megen Kamp til at benytte Jernbanen derfra til Paris og lod sin Vogn kjøre hen til Stationen; i samme Øieblik kom Toget, man saa Dampen fra Lokomotivet, hørte dets Pusten og Signalpiben. Den store Maestro blev ligbleg, skjælvede over hele Legemet, og neppe Herre over sig selv befalede han Kudsken at vende om og kjøre tilbage til Aix, hvorfra han nu fast har besluttet at fortsætte Reisen i sin Vogn i smaa Dagsreiser. De, der have seet Rossini, give en sørgelig Skildring af hans Udseende og hele aandelige og legemlige Tilstand.

— Et russisk Cirkulære har kastet Skylden for Fredsunderhandlingernes Afbrydelse over paa Vestmagterne. Denne Paastand er nu bleven gjendrevet i et Cirkulære af 23de ds. fra den nye Udenrigsminister, Grev Walewski. Den mærkeligste Ytring i dette Aktstykke, som fastholder Nødvendigheden af den russiske Flaades Reduktion, er den, at Frankrig hidtil har anseet det for passende at tie, men nu ikke længere behøver at paalægge sig et saadant Baand, da „Wienerkonferentserne officielt ere blevne sluttede."

England. Dronning Victoria ventes om nogle Uger til Paris.

— D'Israeli er kommen i Minoriteten med et Mistillidsandragende imod Ministeriet, hvortil den nærmeste Aarsag rimeligviis er, at det er kommen til en Udsoning imellem de forskjellige Fraktioner af det liberale Parti, idet omtrent 200 af dets Medlemmer, hvoriblandt Layard, forinden Diskussionens Begyndelse havde en Sammenkomst med Lord Palmerston, hvori de erholdt saadanne Oplysninger, at de besluttede ikke at unddrage Regjeringen deres Understøttelse. Da det afgjørende Øieblik kom, stode Toryerne saaledes ganske alene, og Ministeriet seirede derfor ved Afstemningen i Mødet den 25de med 319 Stemmer imod 219.

— Dronning Victoria uddeelte den 18de offentlig Medaillerne for det krimske Felttog til alle de Officierer, Soldater og Matroser, der som Saarede, Rekonvalescenter eller Permitterede opholde sig i London. Den Første, som modtog Medaillen, var Hertugen af Cambridge; derpaa fulgte Generalerne Sir J. Burgoyne, Sir de Lacy Evans, Jarlen af Lucan, Jarlen af Cardigan, Scarlett og Torrens, samt Officierer af alle Grader og begge Etater, Midshipmen, Underofficierer, Soldater og Matroser. Dronningen leverede personlig Enhver sin Medaille og til saagodtsom Alle henvendte hun et naadigt Ord. Mange af de Hædrede slæbte sig ved Krykker; tre Officierer kjørte i Sygestole, nemlig Oberstlieutenant Sir Th. Troubridge, der har mistet begge Benene, Kapitain Sayer og Kapitain Currie.

— Palmerston har udtalt i Underhuset, at Indskrænkning af den russiske Flaade i det sorte Hav er en afgjort Nødvendighed; han benægtede de russiske Forslags Antagelighed, saavelsom Tilstedeværelse af Uenighed i Ministeriet.

Østerrig. De nye østerrigske Mæglingsforslag gaae i det Væsentligste ud paa Følgende: Rusland og Tyrkiet afslutte en Separattraktat om hvor stor en Flaade de hver paa sin Side maa holde i det sorte Hav. Vestmagterne skulle være berettigede til at lade to Krigsskibe være stationerede i det sorte Hav. Naar Separattraktaten er afsluttet, gjør Porten Vestmagterne bekjendte med dens Indhold.

Sardinien. I Mødet den 22de skred Senatet til Afstemning over hele Klosterloven, saaledes som den forelaae, efterat forskjellige Ændringsforslag med Regjeringens Samtykke vare vedtagne. Resultatet var, at Loven antoges med 53 St. imod 42, altsaa med en Majoritet af 11 Stemmer. Saasnart Udfaldet af Afstemningen blev bekjendt, lagde Hovedstadens Befolkning den mest levende Glæde for Dagen.

Krigsskuepladsen. Pelissier, denne baade for sin Dristighed og Haardhed fra Algier bekjendte General, har betegnet sin Tiltrædelse af Overanførselen med en Erobring. Monitøren for 25de tilkjendegiver nemlig, at han har taget et af Sebastopols Udenværker. Hele Fæstningsgarnisonen rykkede ud for at tage det tilbage, men blev totalt slagen tilbage og Franskmændene beholdt Udenværket. Telegraph-Efterretningerne om disse og de øvrige nyeste Bedrifter lyde forresten saaledes:

— Fra Sebastopol meldes over St. Petersburg under 23de ds.: Natten mellem d. 21de og 22de begyndte vi, idet vi benyttede os af en Taage, en Kontra-Approsche Løbegrav foran Bastionerne No. 5 og 6. Om Aftenen d. 22de angrebes vi af 17 fiendtlige Batailloner, foruden Reserverne. Kampen var haardnakket, ofte kjæmpedes der med Bajonetten og den varede hele Natten. Vore 12 Batailloner kastede Fienden tilbage og foraarsagede ham et uhyre Tab. Vi have næsten 2500 Mand hors de combat.

— Ifølge Efterretning fra Paris af 28de Mai skulle de Allierede (d. 27de) have vundet nye Fordele over Liprandi paa Tschernaia-Linien. Omer Pascha marscherer mod Simferopol. — General Pelissier melder under 23de ds.: Fienden havde mellem Centralbastionen og Havet indrettet en Vaabenplads for derfra at foretage Udfald. Afvigte Nat have vi angrebet disse Værker, som bleve forsvarede af næsten hele Garnisonen. Kampen varede hele Natten igjennem, og Halvdelen af Forskandsningerne toges. Fremdeles i en Depesche af 24de: Afvigte Nat have vi ogsaa taget den øvrige Deel af Forskandsningerne. Fienden, der under Angrebet den foregaaende Nat havde lidt store Tab, gav lettere efter. De franske Troppers Tab er føleligt. — Paris, den 25de. En hertil indløben Depesche fra General Pelissier melder, at Franskmændene have taget et af Sebastopols Udenværker. Hele Fæstningens Garnison rykkede derpaa ud for at erobre det tilbage, men leed et totalt Nederlag, og Franskmændene holdt sig i det tagne Udenværk. Malakofftaarnet vil sandsynligviis blive erobret imorgen.

— Monitøren indeholder følgende Depesche fra Pelissier af 25de, Aften: „Idag bleve Fæstningsværkerne ved Tschernaia besatte. Den ikke talrige Fiende gjorde ingen Modstand og trak sig hurtig tilbage til Bjergene. Vi have fuldstændig sat os fast i de i de foregaaende Nætter erobrede Værker." — Lord Raglan melder under 27de ds.: „Vi ere Herrer over det asovske Hav. Vore Tropper gjorde Landgang paa Dronning Victorias Fødselsdag; Fienden flygtede, sprængte Befæstningerne paa begge Sider af Strædet i Luften og ødelagde sine Dampskibe. Nogle Skibe paa 50 Kanoner faldt i vore Hænder."

— Canrobert har vægret sig ved at overtage Kommandoen over det Armeekorps, Pelissier tidligere anførte og er derfor igjen traadt i Spidsen for den Division, med hvilken han vandt sin første Berømmelse i Slaget ved Alma.

— Gortschakoff melder under 23de ds.: „17 fiendtlige Batailloner angrebe den 22de om Aftenen. Kampen var haardnakket og førtes ofte med Bajonetten og varede hele Natten. Angriberne sloges med uhyre Tab tilbage; paa vor Side ere 2500 Mand blevne ukampdygtige. Kommunikationen blev igaar afskaaret."

— Petersburg den 26de. Fra Eupatoria meldes den 19de, at Tropper ere indskibede; deres Bestemmelse er ubekjendt. Overløbere sige, at Tyrkerne drage bort og kun Ægypterne blive tilbage.

Trykfeil.

I forrige Nummer, Side 82, 1ste Spalte, 8de Linie fra neden staaer: herlige Løvskove — læs: herlig Løvskov.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 23. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 9de Juni 1855. | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

Om Torv- og Leeraske, som Gjødningsmiddel.

(Meddeelt ved Ritmester Zwilgmeyer.)

Ved et Landbrugsmøde, som ifjor holdtes i en af Sveriges mellemste Provindser, afhandlede man, foruden flere andre Spørgsmaale, ogsaa om den bedste Maade at opdyrke Myrer og Moser, og om de Forbedrings- og Gjødningsmidler, som med den største Fordeel dertil kunde anvendes. Blandt flere interessante Oplysninger, som herved fremkom, fortjener den af Hr. Hessle anførte Maade særdeles Opmærksomhed, i det han paa selve Marken, og i særegne dertil opførte Torvovne, brænder Torv, Leer, m. m., hvorved han for godt Kjøb faar en god og overflødig Gjødningsmasse, paa samme Tid, som han bliver af med Rødder, Stubber, Torv og Grøftefyld. Hr. H. har i stor Maalestok benyttet sig af denne Maade og derved erholdt de bedste Resultater. Det er desuden fra andre Hold ogsaa noksom bekjendt, at Torv- og Leeraske er et ypperligt Gjødningsmiddel ikke alene for Myr- og Mosedyrkninger, men og for Ager og Eng i Almindelighed, og hvorfor vi henvise til følgende Opsatser:

I.

Om Brændning af Torv- og Leeraske til Gjødningsmiddel for Myr- og Mosedyrkninger.

Efterat Marken, som skal opdyrkes, tilstrækkeligen er afgrøftet, og efterat Græsvolden eller Mosen er spadvendt, pløiet eller flaahakket, opfører man paa hver eller hveranden Teig en Ovn af Torv, paa den Maade at Torven sammebindes til Vægge ligesom en Steenmuur, men Torven bør lægges i to Rader, og det saaledes, at Torvene i den ydre Rad ligge midt foran Sammenføiningerne af den indre Rads Torve. Disse Torvvægge gjøres 2 til $2\frac{1}{2}$ Alen høie, og naar Opmuringen fra Bunden har naaet 12 til 16 Tommers Høide lægger man et Lag af gammelt Skigjærdesaffald, eller anden Veed, som med mindst Skade og uden Tab kan opbrændes. I det tomme Rum under denne Rist indstikkes Halm, Mose, Løv, tør Veed og al Slags Brændematerial, som let antændes og brænder. Ovenpaa denne Rist lægges tvende Lag af tør Torv med Græssiden vendt nedad. Paa flere Steder og nærmest Bunden i Ovnen gjør man flere Aabninger, som skulle naae op til det foromtalte Vedlag eller Rist, og disse Aabninger tjene til Luftdrag og til at stikke Ild paa de nedenunder Risten lagte brændbare Sager. Antændningen bør ikke skee forend det øverste tomme Rum i Ovnen er fyldt med Torv, Leer, Grøftefyld etc. og bør man altid paasee, at Antændningen skeer i den Aabning, som vender ifra det stærkeste Lufttræk, paa det at Ilden langsomt trænger ind og opbrænder Materialierne. De største Torvovne, som man benytter, ere 15 Fod lange, medens Breden udgjør omtrentlig Halvdelen af Længden. Saadanne Ovne brænde i 14 Dage, om de rigtig og ordentlig tilsees og passes saavel Dag som Nat. Med Tilsynet menes, at Torv, Leer og andet Fyldningsmaterial paakastes saasnart det underste Lag fortæres og synker sammen, ligesom man maa paasee at Ilden ikke maa slukne eller trænge ud igjennem Væggene, thi dette sidste afleder Ilden fra det Indre af Ovnen og bevirker at Ilden uddøer for tidlig. For at forebygge dette, bør den Mand, som har Opsynet med Ovnen, saasnart han mærker at Ilden vil trænge udigjennem Siderne, opmure en ny Rad af Torv paa det Sted, hvor saadant skeer, uden at støde ind den ældre Torvmuur. Tilsidst kan man dog lade Væggene forbrænde, saasnart man finder for godt, og dette foregaar let i den glødende Askemørje.

Den Aske, som herved erholdes, og som i hver Ovn kan udgjøre flere Læs, udstrøes jevnt over den Mark, som dyrkes, og bør aldrig Asken udstrøes tykkere end fra $\frac{1}{8}$ til $\frac{1}{4}$ Tomme over Marken eller over Agrene. Asken er saa virksom, at den inden eet Aars Forløb forvandler Hvidmosen (Tømmermandsmosen) til Muld. Den Sæd, som udsaaes i en Jord, som er gjødslet med Aske, giver det første Aar en meget god Avling, og de følgende Aar en tæt og frodig Græsvæxt.

II.

Nogle Ord om Nytten af at samle Kreaturenes Urin og at forskaffe sig Torvaske til Overgjødning.

Under vore tørre Forsomre, har Landmanden ofte Anledning til at bemærke den yppige Frugtbarhed, som, uagtet Tørken, findes paa de Steder paa Ageren og Engen, hvor Kreaturene have kastet fra sig Urinen, eller og paa de Steder, hvor man har brændt og hvor en god Deel Aske er bleven tilbage. Disse almindelige bekjendte Forhold burde dog engang bevirke, at Landmanden blev opmærksom herpaa; han burde derfor nøiagtig opsamle al den flydende Gjødsel, som falder fra Kreaturene, som nu derimod paa de fleste Steder gaar tabt fra Gjødseldyngen, sædvanligviis i et Dige og derifra til en Fordybning i Marken og til nærmeste Bæk. Paa mange Steder kunde man samle en betydelig Mængde Aske og Torv, Jord og Leer, som anvendt til Overgjødning for Rugen paa svage udtærede Agre, som brakkes, vilde bevirke en god og lønnende Rugavling. Man skal derfor i Korthed omtale og forklare tvende Maader, som ikke ere almindelig bekjendte, hvorved en tænkende og driftig Jorddyrker, uden særdeles Bekostning, kan forskaffe sig et tilstrækkeligt Forraad af de omtalte Gjødningsmidler.

Man vil ikke her foreslaae de kostbare Bygningsmaader, som anvendes i Udlandet for at opbevare den flydende Gjødsel, f. Ex. i Nederlandene, hvor murede hvælvede Kjældere ere anbragte under Fjøset, men man vil kun tilraade hvad Enhver kan udføre saavel ved Huusmandshytten som ved de større Eiendomme, uden særdeles Bekostning for Nogen. Man skal kun grave en Brønd paa den laveste Deel af Marken ved Fjøset og ganske nær Gjødseldyngen. Denne Brønd bør indvendig forsynes med Graasteensmuur, eller, som en almindelig Stokkebrønd, udtømres med Tømmer. Bag om Graasteenmuren eller Stokkevæggen bør vandtæt Leer stampes fast, saa at Intet af den flydende Gjødsel kan sie ud gjennem Graasteensmuren eller Stokkevæggen. For en Eiendom, som har 20 til 30 Kreature, er en Brønd paa 8 Alens Længde, 4 til 5 Alens Bredde og 2 til 3 Alens Dybde fuldkommen tilstrækkelig. Det er maaskee rettest at belægge Brøndens Bund med Kløvninger, saaledes at Kløvningernes Ender gaae ind under Muren eller Stokkevæggen, hvorved man opnaaer den Fordeel, at man ikke behøver at frygte for at Graasteensmuren undergraves, naar man omrører Gjødselvandet. Ovenpaa Graasteensmuren lægges et Hverv med Tømmer, hvorpaa bygges et Skuur af Bindingsværk med Tag, saa at Brønden er fuldkommen beskyttet mod Regn, Snee og Overgangsvand. Dette Skuur opføres høiere eller lavere efter Behag, og man kan forsyne det med Gulv, for enten at anvendes til Lokum for Tjenerne, eller og kan det benyttes til Opbevaringssted for Strømaterialier. Ved Hjælp af en Pumpe, som anbringes i Brønden, kan man opbringe den samlede Urin og Gjødselvand enten for at øse samme over Komposter, som bør anlægges nær ved Brønden, eller og kan man udkjøre Gjødselvandet i Tønder, forsynede med en saakaldt Spreder, hvorved det udkjørte Gjødselvand spredes ud over Marken. Man kan ogsaa lede Gjødselvandet ud over Marken ved udhulede eller udgropede smale Træstammer.

Idet man forbigaar de chemisk theoretiske Bestemmelser for den Fordunstning og den Gjæringsproces, som Urinen og Gjødselvandet ere underkastede, vil man kun anføre de vigtigste praktiske Regler, hvorefter Gjødselvandssamlingerne bør behandles. Disse Regler ere i Korthed følgende:

Den Urin og Gjødselvand, som samles om Vinteren, kan, uden at skadelig brændende Virkning fremkommer, udføres om Vaaren paa Flekkesneen og udspredes paa Ruglandet og Græsvolden. Den Urin derimod, som samles om Sommeren, bør staae en Maanedstid for at raadne, inden den benyttes, og naar den anvendes til Græsland, som er havnet eller som er afslaaet, bør den opblandes med Vand.

For at forhindre Urinens gjødende og flygtige Bestanddele fra at bortdunste, bør man indrette Gjødselvandsbeholderne med hvælvet Muursteenslag og Gjødselvandets Overflade bør af og til bestrøes med pulveriseret Gibs, som binder den bortflygtende Ammoniakgas. Hvis Gjødselsvandsbeholderen indrettes paa den Maade, som er foreslaaet med Loft ovenpaa, hvor Strømaterialierne opbevares, bør man lade Plads til tvende Luger, hvorigjennem man kan omrøre Massen inden den oppumpes.

Dersom det bliver for kostbart at anvende Gibs til at strøe ovenpaa Overfladen, kan man anvende tør Myrjord, eller overstrø Overfladen med halvbrændt Torv, som er opsmuldret. Som et Beviis paa den Værdi, som Urinen virkelig har, kan man anføre, at Jordbrugerne i Belgien i Nærheden af de større Stæder have opgjort Kontrakter med Borgerne af Stæderne, som holde Køer, og betale aarligen mellem 7 til 9 Spd., efter norsk Mynt, for Urinen af hver Ko. Om vi hos os, hvor der findes mindre Racer, og hvor Køerne desuden fødes daarligere, kun anslaae Værdien af en Koes Urin for Aaret til 3 Spd., saa vil enhver Landmand indsee, hvilket stort Tab man lider ved, at man ikke omhyggelig samler Urinen.

De Landmænd, som eie større Strækninger enten af myragtige Sletter med dyb Muld, eller og større Moser, have den bedste Anledning til at skaffe sig en Mængde Torv, som bør brændes til Aske. Denne Askebrænding kan fordeelagtigst skee i Graasteensovne, som indvendig ere rappede med Leer, og som opføres omtrentlig som en almindelig Kalkovn. Ovnen opføres helst i rund Form og i en brat Bakke, hvor man graver sig ind i Bakken, ligesom til en Poteteskjælder. Den indvendige Deel af Ovnen gjøres omtrent, som et paa Midten afskaaret Æg. — Nedenunder Ovnen gjøres en Aabning, hvor Asken rages ud, ligesom man ogsaa maa paasee, at man har nogle Trækhul. Har man nu opført en saadan Ovn, saa udføres Brændingen paa følgende Maade: Paa Bunden af Ovnen lægges Stub og anden daarlig Veed, saameget at det omtrentlig udgjør en halv Favn. Naar Ilden rigtig har grebet fat i Træmaterialierne, kaster man et Lag med Torv paa Ilden, og saasnart det sees, at Ilden har gjennemtrængt dette Lag, da nedkastes et Lag med almindelig simpel Leer blandet med lidt Veed. Smaa Stubbe og Sagfliis kan ogsaa blandes og derpaa et Lag med Torv, saa Leer m. m. og saaledes Lag efter Lag indtil Ovnen er fuld. Ved Paafyldningen bør man iagttage, at Ilden hist og her kan trænge op i Lagene, inden et nyt Lag paalægges, og kun anvende saameget Leer, som man seer kan gjennembrændes paa engang. Der, hvor man har godt om Leer, Grøftefyld, Stubber og Rødder, der kan man brænde Aske umiddelbart paa Marken uden at opføre nogen Askeovn af Graasteensmuur, og dette skeer paa følgende Maade:

Af fersk eller vaad Græstorv eller Mosetorv oplægges $1\frac{1}{2}$ til 2 Alen tykke Vægge, ligesom til et Huus. Væggene gjøres 7 til 8 Alen lange, 5 Alen brede og 2 Alen høie, dog kunne de være af hvilkensomhelst Længde og Størrelse, men det er nyttigere at have flere smaa end færre store Ovne, deels for at slippe at transportere Torven lang Vei, deels ogsaa for at faa mindre Arbeide, naar Asken skal udspredes; man foretrækker derfor middels store Ovne fremfor meget store og det især paa saadanne Steder, hvor der findes Overflod af Torv og andre Materialier, som kunne brændes til Aske. I den nedre Kant af disse Torvovne gjøres Lufthuller, for at give Ilden den fornødne Træk. Disse Lufthuller dannes af Torv, som man stiller paa Kant og ikke større, end at man kan tilstoppe dem med en Torv, om saa behøves. Inden i Torvovnene lægges Riis, Kvist, smaa Stubber etc., og naar disse Materialier ere halvbrændte, paalægges vel tørret Torv. Saasnart Ilden har grebet rigtig fat i Torven, paalægges et Lag med Leer, og naar Ilden ligeledes har grebet rigtig fat i den, paalægges et nyt Lag med Torv; saaledes vedbliver man lagviis at lægge paa Ilden, men man bør paasee, at man ikke lægger for tykke Lag, og ei heller bør et nyt Lag paalægges, førend det foregaaende er halv forbrændt; hvis ikke dette paasees, vil Ilden let kvæles og uddø. Ved den første Antænding bør Lufthullerne være aabne, men saasnart Ilden har grebet rigtig om sig, kunne Lufthullerne gjerne tilstoppes Paa denne Maade, ved altid at paafylde nye Lag, kan man erholde en Mængde Aske, thi naar de yderste Vægge blive gjennembrændte, og dette hænder ofte, kan man bygge en ny Torvvold udenom igjen. Medens Brændingen vedvarer, bør altid den yderste Torvvold være høiere end Leer- og Torvmassen indeni Ovnen, thi derved vedligeholdes Ilden bedre. Brændingen maa vedvare baade Dag og Nat, og derfor bør der altid være Vagt ved Ovnene; forsømmes dette, kan Ilden letteligen uddøe og derved forøges Arbeidet betydeligt.

Paa denne Maade kan man brænde en heel Deel Torv og Leer, om endog Torven og Leret er temmelig fugtigt, og som vilde have været umuligt at udføre paa den almindelige Maade i smaa Hauge. Den blandede Torv- og Leeraske er et ypperligt Gjødningsmiddel til Rugsæden, og kan anvendes paa al Slags Jord. Asken udspredes paa den tilberedede Ager og nedharves samtidig med Udsæden.

III.

Om Maaden at brænde Leer.

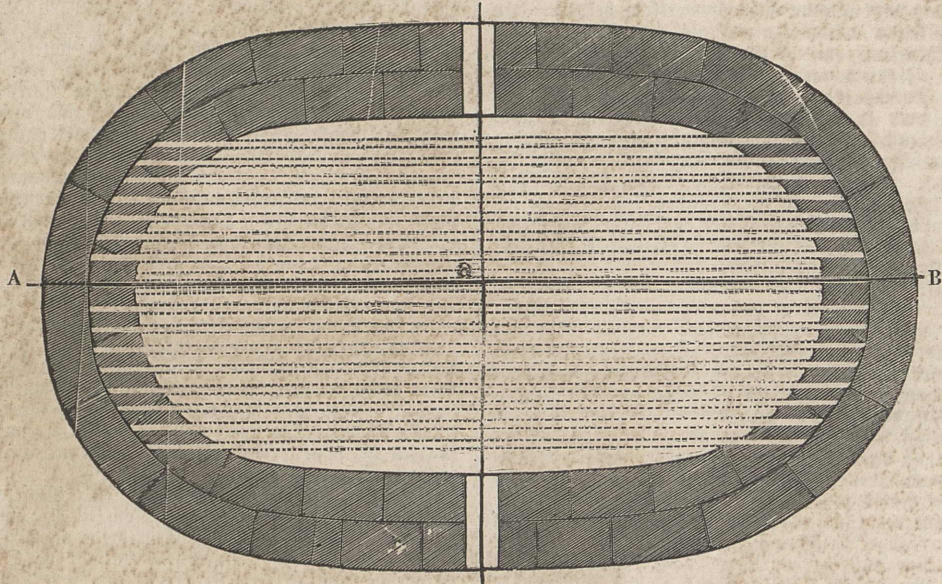
Leerbrændingen kan iværksættes paa flere Maader, saasom det er omtalt og paavist i det Foregaaende, og i England pleier man at brænde Leren deels paa Marken i mindre Houge, da kun det øverste Jordlag aftages og brændes netop ligesom ved Flaahakningen, hvor man med Flaahakken afhugger 1 til $1\frac{1}{2}$ Tomme tykke Jordskiver, som tørres lidt og senere sammenlægges i smaa Houge for at brændes; dog denne Fremgangsmaade antages at være noksom bekjendt og forbigaaes derfor her, især da den kun i visse Tilfælde er anvendelig og let kan misbruges — deels skeer ogsaa Leerbrændingen i Ovne eller og i Grope. Murede Leerbrændingsovne vare forhen meget almindelige i England, men nu benyttes de ikke saameget, deels fordi det er kostbart at opbygge dem, deels og fornemmelig fordi det forøgede Arbeide og de

forøgede Arbeidsomkostninger ved Transporten af den tunge Leer gjør saadanne Ovne mindre anvendelige. Man har derfor i Suffolk og Essex udført Leerbrændingen paa langt simplere Maade. Fremgangsmaaden er følgende: Paa Marken, der hvor Leer skal brændes, opgraver man Grave af omtrentlig 10 til 12 Alens Længde og 2 til 3 Alens Bredde, alt efter den Mængde Leer, som man paa engang ønsker at brænde. I disse Grave lægger man først Riis, Halm, Lyng, Kvist og noget tykkere Veed og Torv m. m. indtil Graven er fuld lige til Markens Overflade. Her ovenpaa lægges et Lag med tør Græstorv eller tørret Leer, hvorefter Brændematerialierne antændes, og saasnart disse have taget rigtig Ild, paalægges tilsidst saameget Leer, som tilstrækkeligen kan opvarmes. Ligesom man forud har anbefalet, at Ilden ikke bryder ud, saaledes bør man ogsaa ved Leerbrændingen paasee, at Ilden ikke bryder ud paa noget Sted gjennem den paalagte Leer, og dette kan let forebygges, naar man kun er opmærksom herpaa, og strax paalægger ny Leer, hvor det viser sig, at Ilden vil bryde ud. Denne Maade at brænde Leer paa roses særdeles meget, og udmærker sig ved sin Billighed, da Leren, som skal brændes, optages af selve Gropen paa Stedet, hvor Brændingen foregaar, og derved undgaar man al Transport.

Forresten er den almindeligste Maade at brænde Leer paa i England den samme, som allerede forud er beskrevet i Opsatserne I og II, men da denne Maade at skaffe sig en god Gjødsel paa er lidet bekjendt eller saagodtsom ubekjendt hos os, saa tror man for Sagens Skyld, at man end mere detailleret bør beskrive Fremgangsmaaden.

Ovnenes Størrelse er allerede forud omtalt, dog kan man gjøre Ovnene saa store eller saa smaa, som man behager, men det er nyttigere og bedre at have flere smaa end færre store Ovne, thi derved slipper man at transportere Torven og Leren en længere Vei, ligesom man ogsaa faar mindre Arbeide, naar Asken skal udspredes. Væggene paa Torvovnene gjøres 1 Alen tykke og $1\frac{1}{2}$ til 2 Alen høie. I Torvvæggene maa Trækhul anbringes. Paa de større Ovne udfordres flere Trækhul, dog ere 2 til 3 Trækhul paa 6 Tommers Firkant tilstrækkeligt paa hver Langside. En Hovedbetingelse er, at Torvvæggene gjøres saa fuldkommen tætte som muligt, og bør derfor opføres af fersk Torv eller og paaøses Vand, inden Brændingen paabegyndes. For at erholde den bedst mulige Gevindst af Leerbrændingen er det nødvendigt at regulere Ilden og Heden saaledes, at Leren ikke gjennemglødes altfor stærkt. I denne Henseende tilstoppes Trækhullene paa Vindsiden, og hvis Vinden vender sig, aabner man de andre Trækhul og tilstopper de første. Ved Begyndelsen af Antændningen vil Ilden ofte slukkes, og for at forebygge dette, lægger man nærmest Træmaterialierne tørre Græstørve med Græssiden nedad, og der ovenpaa noget tørt Leer. Naar Ilden rigtig har grebet om sig, kan man efterhaanden paakaste raa Leer, og bør nøie paasees, at Ilden ikke drager sig mod en Kant og bryder ud, og dette kan forekommes ved at opføre ny Torvvæg udenom den gamle eller og ved at kaste tilstrækkelig Mængde med Leer der, hvor Ilden vil udbryde. Leer paakastes saaledes efterhaanden indtil den Høide, som er bekvemt for Arbeiderne, men efterhaanden som den indre Masse stiger i Høiden ved fortsat Paafyldning, maa Ovnens Torvvægge ligeledes opbygges høiere, saaat ikke Ilden drives for hurtigt frem af Vinden. Ovnens Ydersider bør derfor altid være 12 til 13 Tommer høiere end den indre brændende Masse og saasnart det viser sig, at Ilden vil gjennembryde Væggene paa noget Sted, lukker man strax Trækhullet paa Vindsiden, hvorved Ilden dæmpes, og man opfører strax en ny Torvvæg indenom den gamle. Dersom man kaster for tykke eller ujævne Lag raa Leer ovenpaa, saa bryder Ilden let ud gjennem Væggene, men dette skeer ikke, hvis Leren paalægges jævnt i tynde Lag eftersom Brændingen skrider frem. Naar man ønsker at standse med Brændingen i en Ovn, støder man Væggene ind og blander dem med den øvrige Masse. Hvis Brændingen er udført med Nøiagtighed og Opmærksomhed, saa erholdes paa denne Maade en særdeles god og passende brændt Leeraske eller ristet Leer, og jo mere man har brugt egentlig Torv, Veed, Riis etc., destomere er Leren blandet med Asken af disse Emner og derved af større Værdi, ligesom Røgen og Soden, som fremkommer ved en langsom Brænding, trænger ind i hele Massen og forhøier Askens Værd.

Hvor der findes kalkholdig Leer, bør denne fornemmelig bruges til Brænding, og hvor saadan ikke findes, kan man blande Leren med Kalk. Dette bruges paa flere Steder i England, og roses meget, da det giver en særdeles virksom Gjødsel. Kalken lægges lagviis mellem Leren, som skal brændes, især nærmest Brændematerialierne, saaat Kalken udsættes for

Grundrids af en Ovn til Askebrænding af Torv og Jord.

den største Hede. Det falder af sig selv, at denne Maade at blande Kalk med Leren kun kan komme i Anvendelse, hvor man kan faae Kalken for billig Priis.

Hvilken Maade man end bruger, saa beroer det fornemmelig paa, at Leren efter Brændingen overgaar til en pulverformig Masse. Dette kan ansees som Kjendemærket paa at Operationen har lykkets, thi saavel den for lidt brændte, som den for stærkt brændte Leer mangler de physiske Egenskaber, som den passende brændte Leer har, og har heller ikke undergaaet de chemiske Forandringer som denne. At afpasse den rette Varmegrad og lede Brændingen jevnt, er Hovedsagen. Naar Heden er for svag, bliver Leren tildeels uforandret, og ved for stærk Hede flyder den sammen til en steenhaard Masse, men begge disse Tilfælde indtræffe ikke ved passende brændt Leer. For at faae denne passende Varmegrad maa man iagtage følgende Regel: Man skal kun efterhaanden og i tynde Lag paakaste Leren, passe nøie paa at Ilden virker lige jevnt over hele Massen, men fremfor alt søge at forebygge at Luen ikke trænger ud igjennem Væggen, eller tvinger sig frem over Leerbedækningen. Med Hensyn til Brændingens meer eller mindre lykkelige Udgang, da er den Fugtighedsgrad, som den til Brændning anvendte Leer har, ikke uden Betyning, derfor paalægger man nærmest ved Træmaterialierne, for ikke at slukke Ilden, tør Torv og Leer, saadan som den befindes i Jorden strax efter Opgravningen.

IV.

Den Maade, hvorpaa brændt Leer anvendes.

I England anvendes den brændte Leer paa forskjellige Maader, saavel med Hensyn til de forskjellige Væxter, som dermed skal gjødsles, som og med Hensyn til den Virkning, som brændt Leer har paa selve Agerjordens physiske Beskaffenhed. Som almindelig Grundsætning opstilles derfor den Regel, at man paa Græs- og Kløvermark udstrøer den brændte og fiint pulveriserede Leer som Overgjødning, men til Kornsorterne og andre dyrkede Væxter udstrøes den før Udsæden. Herved iagttages dog den Forskjel, at naar man kun anvender en ringe Mængde brændt Leer, saa udstrøes den umiddelbart før Udsæden i den allerede færdiggjorte Ager, og nedharves samtidig med Saakornet; udføres derimod en større Mængde brændt Leer paa Agerjorden, hvormed man har til Hensigt ikke alene at gjødsle Ageren til den nærmeste Avling, men ogsaa at forandre selve Agerjordens physiske Egenskaber, da udbreder man den brændte Leer temmelig tyk ovenpaa Agerens Overflade, hvorefter Ageren harves godt, dernæst pløies Ageren grundt, og saa harves den atter, paa det at Madjorden og den brændte Leer blandes inderlig og godt sammen. I det første Tilfælde, naar man kun vil gjødsle Ageren, da paafører man 150 til 180 Tønder paa Tøndelandet*), vil man derimod forbedre selve Agerjordens Egenskaber, da behøves 4 til 5 Gange saameget.

Til Slutning bør bemærkes, at brændt Leer, brugt i tilstrækkelig Mængde, paa stiv og haard Leer, forandrer og smuldrer denne i en overordentlig Grad.

Efter de Forsøg, man har gjort i England, er brændt Leer især anvendelig og nyttig til Turnips. En Mr. Craig i Cally i Gallowayshire gjødslede en Turnipsager deels med brændt Leer, deels med Kreaturgjødsel. Udsæden skede samme Dag med samme Slags Frø af den gule Ro. Paa den askegjødslede Deel af Ageren kom Planterne tidligere op og holdt sig hele Tiden baade kraftigere og frodigere, ligesom Avlingen paa denne Deel var betydelig større, end der, hvor man havde brugt Kreaturgjødsel. I 1816 anstillede Generalmajor Vavasour i Yorkshire et Gjødslingsforsøg deels med Leeraske deels med Kreaturgjødsel paa en stiv og mager Leerager; ogsaa her saaes betydelig Forskjel i Avlingen og den brændte Leer syntes at være langt frugtbarere og kraftigere for Turnipsen end Kreaturgjødselen.

Flere lignende Gjødningsforsøg kunne berettes, som uimodsigelig beviser, hvor betydelig større Avlinger man faar ved at gjødsle med Leeraske, og især have alle Forsøg faaet et godt Udfald, saasnart Leerasken anvendtes til Rodfrugter.

Hvad som imidlertid langt sikrere og mere afgjort, end disse enkelte Forsøg, taler til Fordeel for Leerasken, er den Erfaring, man har gjort i det Store, hvorfor ogsaa dette Gjødselemne er særdeles udbredt i England. Holstein omtaler, at i Essex, Suffolk, Gloucestershire og i alle de Grevskaber, hvor Leerbrændingen drives i det Store, har man faaet den uomstødelige Erfaring, at Rodfrugter — Turnips, Poteter, Roer — give de mest lønnende Avlinger efter Gjødsling med brændt Leer. — Næst Rodfrugter anseer man, at Græs- og Kløvermarker give de største Avlinger efter brændt Leer, uagtet man i England ikke anvender dette Gjødselmiddel i det Store til disse Fodervæxter, thi man pleier der at anvende kraftigere Gjødningsmidler for disse.

Endog for Kornarterne har Gjødsling med Leeraske ikke alene i England, men ogsaa i Sverige, viist sig særdeles gavnlig, og de Erfaringer, som flere dygtige svenske Jordbrugere have gjort, sætte det udenfor al Tvivl, at Leerasken er et kraftigt virkende Gjødslingsmiddel ikke alene for Rodfrugter og Græsarter, men ogsaa for vore almindelige Kornsorter.

*) Et Tønde Land er 10,000 □ Alen, eller 4 Maal efter 2500 □ Alen. Til et Maal behøves der altsaa 40 til 50 Tønder, eller 2 til 25 almindelige Kjærrelæs.

Relikvie efter Keiser Napoleon den Første.

Saavel i private Kabinetter, som i offentlige Museer opbevares i Mængdeviis Relikvier efter denne ualmindelige Mand, men kun faa af dem frembyde den Interesse, som den Afstøbning i Vox, der blev udført Dagen efter hans Død.

Vi anføre her følgende Detailler fra afdøde Sir Hudson Lowes „Historie om Napoleons Fangenskab paa St. Helena," publiceret i Aaret 1853 ved Mr. W. Fersyth.

Dr. Arnold tilbragte Natten til den 5te i Liigværelset, og tidlig den følgende Morgen begav Sir Hudson Lowe sig til Longwood, ledsaget af Kontre-Admiral Lambert, Markvi'en af Montcheru og adskillige britiske Officierer tilligemed Mr. Brooke og Mr. Greentree, to Medlemmer af Raadet paa St. Helena. Disse toge i Øiesyn Napoleons Liig, som laa med Ansigtet ubedækket. Senere hen fik adskillige Andre, Officierer af Armeen og Marinen, Indbyggere af Øen, Tilladelse til at see Liget paa Paradeseng iført Uniform.

„Nu vel, mine Herrer," sagde Sir Hudson Lowe til Major Gerrequer og Mr. Henry, da de spadserede foran Døren til „Plantation-House" og talte om den Afdødes Egenskaber, „han var Englands værste Fiende og min tillige, men jeg tilgiver ham Alt. — Ved en saa stor Mands Død bør vi kun føle dyb Sorg og Anger."

Mr. Henry, der assisterede ved Ligets Obduktion, fortæller, at Ansigtet havde et mærkværdigt fredeligt Udtryk, der tydede hen paa naturlig Mildhed og Venlighed.

De, som betragtede Ansigtstrækkene, saaledes som de vare i Dødens Ro, udraabte uvilkaarlig „skjønt!" Hovedet var noget uforholdsmæssig stort i Forhold til det Øvrige af Legemet og Panden var bred og høi. — Det vil maaskee interessere Phrenologerne at høre, at Organerne for Stridslyst, Veltalenhed og Kjønsdrift vare i høi Grad udviklede hos ham.

Huden var overordentlig hvid og fiin, og trods en ikke ubetydelig Fedme, var den hele Legemsbygning smækker og kvindelig. Der var neppe et Haar at bemærke over hele Legemet med Undtagelse af Hovedets Haar, som var tyndt, fint og silkeblødt. Paa den venstre Fod i Nærheden af Ankelen bemærkedes et Ar, sandsynligviis efter et Saar.

Da Liigkisten blev lukket for ikke mere at aabnes, blev den placeret paa Sengen og der blev holdt Messe i Værelset.

Voxafstøbningen tilhører Kapitain Winneberger af den bayerske Armee, der bor i „New-Oxfordstreet No. 459." Han førte dem med sig til England i Haab om, at en eller anden Samler af napoleonske Relikvier skulde føle sig fristet til at kjøbe den.

Det skandinaviske Nordens Interesser i den orientalske Krig.

Sveriges Forhold til Rusland siden Karl den XII's Død

(Fortsættelse fra No. 21.)

Under saadanne Omstændigheder kunde ikke Katharina tænke paa en aabenbar Krig med Sverige og dets mægtige Allierede; hun maatte finde sig i, at see den Magt reise sig, som hun havde rokket og nær styrtet, og Kongen af Preussen, der i denne Henseende kun var stærk ved sin Alliance med Rusland, blev ligeledes nødt til at bide i det sure Æble og holde sig rolig. Han gav dog idetmindste sin Ærgrelse Luft i det næste Brev, han tilskrev Gustav, hvilket vi have laant fra samme Kilde som de foregaaende, og som ligeledes er lidet kjendt og endnu mere løierligt. I sit Raseri over ikke at kunne udstykke Sverige og sætte sig i Besiddelse af Pommern forudsiger han, ligesom gjort klarsynet af sin Forbitrelse, den unge Gustav den 3die hans 20 Aar senere indtræffende voldsomme Død for at hævne sig paa ham, fordi han bedrog hans Ærgjerrighed.

„Min Hr. Broder! 23de Januar 1773.

.... Jeg tvivler ikke paa, at Deres Majestæt har gode Allierede, men jeg finder dem noget langt borte fra Sverige, og som en Følge deraf mindre vel istand til at assistere. De siger mig, at De er tilfreds med de Venskabsforsikringer, som Deres Naboer har givet Dem; jeg vil tage mig vel iagt for at forstyrre Dem i Deres lykkelige Sikkerhed, og langtfra at spaa Ulykke, hellere kun see Lykke. Jeg erklærer imidlertid saavel Deres Majestæt som Deres hele Rige, at jeg aldrig har anseet mig for Prophet, klarsynet eller inspireret; jeg bedømmer kun Fremtiden efter visse Mærker, som snart kunne være skuffende i Begivenhedernes Vexlen, men ogsaa ofte kunne være Forløbere for hvad man slutter af dem. Jeg kunde betjene mig af hiin Spaamands Svar, som havde forudsagt de Ulykker, som truede Cæsar, denne store Mand, paa Idus Martius. Cæsar mødte ham og sagde: „Nu vel! Idus Martius er kommen." „Men endnu ikke forbi," svarede Spaamanden. Deres Majestæt kjender Resten, men Tilfælderne ere ikke ganske lige. Cæsars Skjebne er ikke at befrygte for Deres Majestæt, og skulde Anelser om Fremtiden indjage Dem Skræk, da kan jeg, ligesaagodt som Andre, bedække Afgrunden med Blomster og skjule den for Deres Øine. De kan trygt gjøre Regning paa, at hvis der er Nogen, som ønsker at afvende Fremtidens Ulykker fra Dem, saa er det mig, og at, hvis det gaar anderledes, det da ikke er min Skyld, idet jeg med al mulig Agtelse og Venskab, min Hr. Broder, er Deres Majestæts tro Broder og Onkel

Frederik.

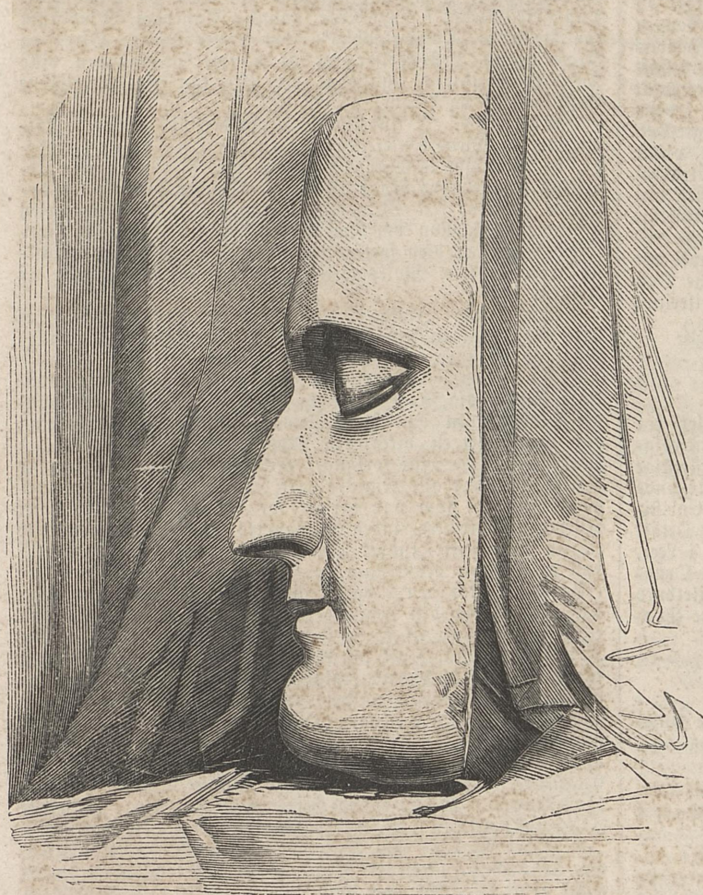
Er ikke dette en sand Forbandelse i diplomatisk Hofstiil?

Frankrigs Understøttelse frelste Sverige fra Ruslands og Preussens Repressalier; det gjorde Mere endda. De vedholdende Subsidier, Gustav fik ved den ham fuldstændig hengivne Hertug af Aiguillons Indflydelse og ved Greven af Vergennes Bistand i Begyndelsen af Ludvig d. 16des Regjering, satte den unge Konge istand til at forlade Defensiven og nu passe sit Snit til at blive sine Naboer farlig. Man saa ham paa samme Tid, som han forbedrede Finantserne, at forøge den svenske Armee og styrke Skjærgaardsflaaden, hvis smaa Kanonschalupper med Lethed kunne trænge ind imellem de utallige Skjær i Østersøen, og som er bleven Sveriges bedste Forsvar. Gustavs Held gav ham Mod, saaat han til sin allerede erhvervede Magt haabede at skulle føie Fordele, som hans Aands Gaver og personlige Fortrin skulde skaffe ham. Stolende paa disse sine personlige Fortrin besluttede han at besøge selve Keiserinden af Rusland for at fordrive Faren, om Fremtiden skulde skjule nogen saadan i sit dunkle Dyb. Det franske Hof var imod denne Reise; det var i dets Øine en Uklogskab, som kunde kompromittere Gustav, maaskee lænke ham til den snilde og forfængelige Katharinas Triumfvogn eller bringe ham i en eller anden Fare, men Gustav frygtede ikke; han

gjorde Regning paa, at hans franske Galanteri og hans Forstand skulde fortrylle og besnære Keiserinden. Det var en Illusion; saavel Katharina som Gustav d. 3die vare for stolte til at der kunde opstaae noget fortroligt Forhold imellem dem. Begge havde de den Idee, at ville spille den første Rolle paa den Bane, hvor de uheldigviis skulde mødes. Katharina vilde være Nordens anden Semiramis og bringe den første i Forglemmelse. Gustav d. 3die vilde omgive Sverige med al den Glands, som fordum hans Forfædre Vasaerne havde givet det. De første Sammenkomster vare kolde og tilbageholdne og beviste noksom, at Partiet ingenlunde var lige mellem den snilde og forslagne Katharina og den unge Gustav d. 3die. Gustav vilde ikke, for at kunne paavirke Katharina, nedlade sig til at smigre hendes Svagheder, et Middel, hvorved Frederik d. 2den havde erhvervet sig en saa stor Indflydelse paa hende, og Katharina var fiin nok i Politiken til at gjennemskue Kongen af Sveriges Planer, hvem hun behandlede med Foragt.

Efter sin uheldige Reise kunde Gustav d. 3die klart skjønne, at Kabinettet i Versailles havde havt Ret, og at Ruslands dobbelte Forbindelse saavel med Preussen, som med Adelen i Stockholm, forberedte nye Uroligheder for Sverige. Vistnok var Katharina altfor meget beskjæftiget med Polens og Tyrkiets Affærer; derfor erklærede hun heller ikke Gustav aabenbar Krig; men hun vilde derfor ikke forsømme at grave skjulte Afgrunde under hans Throne, efterat have gjort ham rolig ved falske Løfter.

Gustav d. 3dies Papirer, som man har opbevaret paa Bibliotheket i Upsala og som indeslutte saamange fortrolige Meddelelser, saamange besynderlige og endnu ikke trykte Dokumenter, vise, at Gustav fandt sig meget generet ved den Stilling, hvori Rusland havde bragt ham. Man finder i hans Korrespondance et Brev, hvori Greven af Provence (Ludvig d. 18de) naivt nok gjør sig til et Echo for alle de

Voxafstøbning af Napoleon (I).

Klager, Gustav uden Tvivl havde kommet med til ham mere end een Gang.

„Man har for nogen Tid siden sagt mig en Nyhed, som glædede mig meget paa Deres Vegne, min Ven, og over hvis Falskhed jeg, som en Følge deraf, blev meget bedrøvet; man sagde nemlig, at Keiserinden af Rusland havde faaet et Anfald af Apoplexi. Hvis dette havde været sandt, forsikrer jeg Dem, at jeg vilde være bleven befriet for en tung Byrde, thi jeg frygter stedse for, at hun skal falde over Dem."

Senere skriver Gustav selv til Ludvig d. 16de, idet han taler om den russiske Ambassadør i Stockholm:

„Det Rygte, som her er gaaet forud for Hr. Markoff, har nedsat ham i den offentlige Mening og især i Damernes. De ere ligesaa uafhængige her som i Paris, og hele min Magt strækker ikke til at faa dem til at være høflige mod Hr. Markoff. Dette kan idetmindste give de russiske Ministre at forstaae, at asiatiske Manerer ikke gjøre Lykke overalt."

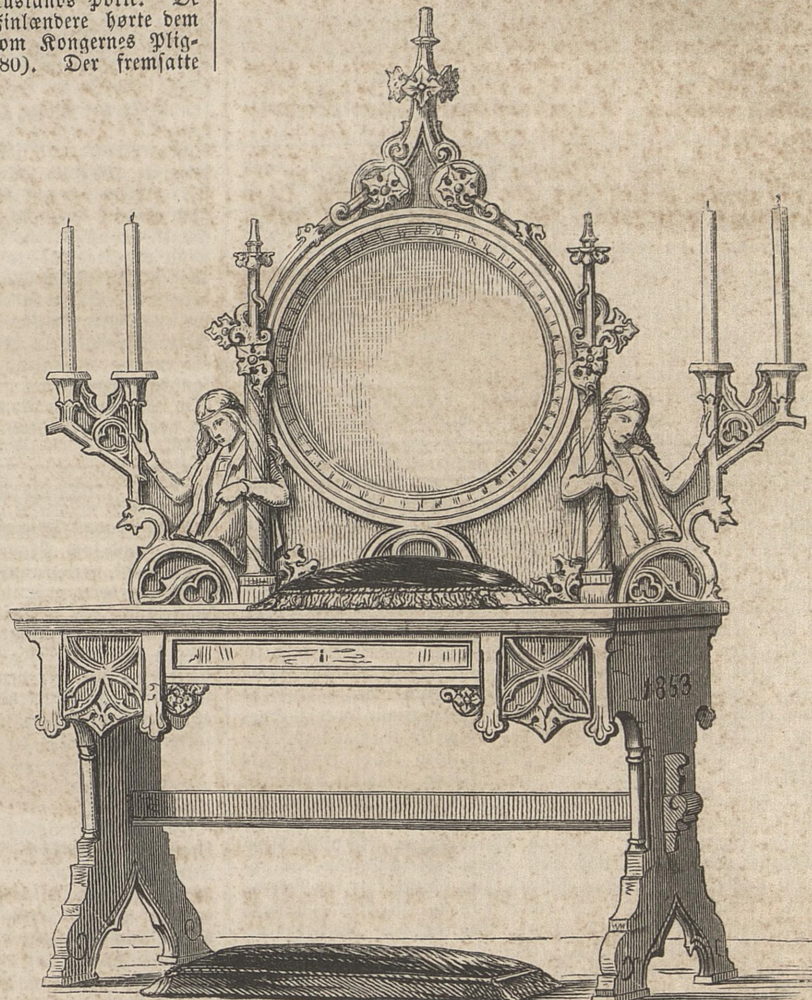
De første Resultater af Ruslands troløse Anslag viste sig i Dannelsen af en stærk Opposition inden Adelsstanden i Sverige, hvilken var en Følge af stærke Bestikkelser, samt en Plan til en Revolution i Finland. Af disse to Operationer skulde den første senere hen forvolde Gustav d. 3dies voldsomme Død, den sidste var bestemt til at forberede Finlands Adskillelse fra Sverige, en Fare, som Gustav d. 3die engang havde fjernet.

Finlands Erobring var Maalet for Ruslands mest brændende Ønsker. Mere end een Gang havde denne Magt oplagt Raad med Preussen om denne sin Yndlingsplan, hvortil det første Udkast blev gjort efter Traktaten af 1743. Da Revolutionen i 1772 havde omstyrtet Planen til Sveriges Lemlæstelse, tænkte Frederik d. 2den paa at forelægge Europas Hoffer Planen til en Omkalfatren af Norden, idet Preussen skulde faae Pommern, Rusland Finland og Sverige Norge. Det er interessant nok at see, hvor haardt Grev Creutz, Sveriges daværende Gesandt i Paris, en dygtig og ivrig patriotisk Mand, dømte om en saadan Forbindelse, dengang Sveriges erklærede Fiendes Drøm, nu paa Grund af Omstændighedernes besynderlige Vexlen istandbragt og det endogsaa med Frankrigs Bifald og Villie. Frederiks Plan indeholdt Katharinas kjæreste Ønske, og hun forsømte Intet for at naae sit Maal. Idet hun mindre stolede paa Diplomatikens Snildhed end paa Samvittighedernes Venalitet, begyndte hun allerede da at spinde de gyldne Traade, i hvis Net, til deres Skam og Sveriges Ulykke, flere af de svenske Generaler, Mænd af Talent og Mod, som Sprengtporten, Ehrenström, Palmfeldt og Andre, faldt.

Baron Georg Magnus Sprengtporten, Chef for Brigaden Savolax i Finland, var rigelig udstyret af Naturen. Hans snilde, virksomme og raadsnare, men i Henseende til Midlerne jesuitiske Karakteer gjorde ham istand til at begaae saavel store Forbrydelser som ædle Handlinger. Han følte sig lige hendragen af de ædleste og største Ideer, der gave sig Luft i den første franske Revolution, som af de Overdrivelser og Vildfarelser, som blandedes med dem. Kjærlighed til Frihed, Folkenes Uafhængighed, Had til Despotisme: disse magiske Ord gjenlød i den finske Officiers eensomme Telt. Hans Sind begeistredes lidt efter lidt ved hans alvorlige og hemmelighedsfulde Omgivelsers Natur og han drømte om et uafhængigt Finland, skilt fra Sverige. Uden at tale om det Bizarre i en saadan Plan indsluttede den i sig tre Feil. For det første var det en Utaknemmelighed mod Sverige, som Finland elskede og hvem det skyldte hele sin nyere Civilisation: for det andet en Ubesindighed, idet han satte Finlands indre Lykke og dets Institutioner paa Spil; endelig en utilgivelig Uklogskab ligeoverfor Ruslands Fordringer og Forhaabninger. Men Fornuften maatte staae tilbage for den unge Republikaners Illusioner. Han havde gjort en Reise i Frankrig og beundret Franklin: han vilde blive Finlands Washington og Franklin. Han gjorde Begyndelsen med at sønderbryde den Kaarde, der af ham, en fri Mand, gjorde en Kongens Træl. Han forenede nogle unge, fyrige Venner, hvem det fjerne Echo fra det attende Aarhundredes Frankrig bedaarede, midt inde iblandt Finlands Skove og Søer, lige ved Ruslands Porte. De dannede en Klub, hvor de forbausede Finlændere hørte dem udvikle Rousseaus Ideer og disputere om Kongernes Pligter og Folkenes Rettigheder (Mai 1780). Der fremsatte Sprengtporten sine Ideer om Finlands Uafhængighed. Han understøttede dem ved at lade udkomme en Mængde Smaaskrifter, som indeholdt Satirer og endogsaa Beskyldninger mod Sverige, dets Regjering og Konge, og han ventede paa at Misfornøielsen skulde blive almindelig nok til at han kunde kalde Finlænderne til aabenbar Revolution. Hvis den lykkedes, skulde man, med en mærkelig Inkonsekvents, tilbyde en Prinds af det svenske Kongehuus Kronen. Dette var Baron Sprengtportens usammenhængende Plan. Leiligheden syntes gunstig for Rusland, som troede, at den ufornuftige Ophavsmand til denne Plan ikke skulde være vanskelig at forlokke og bringe til at blive brugbart Redskab. Det tilbød ham underhaanden Hjælp; den paatænkte Opstand kunde støtte sig til en russisk Armee, som skulde nærme sig Grændsen og i Nødsfald overskride den. Sprengtporten gik ind herpaa: en ny Inkonsekvents, der var en saa varm Ven af Frihed og Civilisation uværdig, og som hos ham røbede liden politisk Erfaring, eller maaskee heller en Retning mod Rusland, der var stærkere, end hans foregivne Hengivenhed for Finlands Uafhængighed, og i ethvert Tilfælde uforenelig med de Ideer, han troede at tjene. Rusland ventede ingen øieblikkelig Fremgang; det vilde blot forberede Finlands Forening med sine uhyre Besiddelser. Efterat Omstændighederne havde nødt Sprengtporten til at tage sin Tilflugt til St. Petersburg, overvældede man ham med Æresbevisninger, hvilke da influerede paa hans Overbeviisning. Man saa ham ogsaa tilsidst efter mange andre Erkjendtlighedsbevisер at modtage Finlands Generalgouvernørat umiddelbar efter Erobringen i 1808.

Denne Forræder — thi dette Navn fortjener han — var ikke den eneste, have vi sagt, hvem Ruslands Intriger havde forført blandt den svenske Adel. Den russiske Minister Markoff kjøbte offentlig Samvittigheder i Stockholm blandt Medlemmerne af Rigsdagen, og især Forsamlingen i 1786 viste en altfor dristig og tryg Opposition mod Gustav den 3dies Regjering, til at ikke Kongen tydelig skulde skjønne, at der bag denne Adelens Modstand laa skjult Ophidselser og Rænker fra hans ærgjerrige Nabo. Ikke nok med at denne forlokkede en stor Deel af Nationalrepræsentationen fra Pligt mod Fædreland og Konge, udbredte han en Misfornøielse i Hovedstaden og i Provindserne, der kunde blive farlig nok. Samtidig med Bagvaskelser mod Gustav d. 3die og den kongelige Familie udspredte man Rygter, der vare gunstige for det russiske Parti; man forsikrede, at uden Ruslands menneskekjærlige Understøttelse vilde Finland det foregaaende Aar været hærjet af en forfærdelig Hungersnød, og Rigsdagen modtog fra flere Kanter Klager over Regjeringens og Administrationens formeentlige Udygtighed.

Gustav d. 3die saa sig omringet af Fiender paa Rigsdagen og ved sit Hof, og han havde lært at frygte Forrædere allevegne fra. Man har opbevaret den Tale, som han holdt paa Rigsdagen d. 3die Februar 1789, for at vise hele Sverige den Troløshed, for hvilken han havde været udsat og paakaldte Folkets energiske Bistand mod en fiendtligsindet Adel. Man mærker midt i dens Bitterhed den dybe Græmmelse, han lægger for Dagen i Nærværelse af dem, der havde forraadt sine Pligter mod sit Fædreland og mod ham; men han betvinger denne Græmmelse, tvungen af Nødvendigheden til at forklare og næsten retfærdiggjøre sin Opførsel for de tre lavere Stænder. „Det er længe siden," saade han, „at man undfangede denne Plan til Finlands Uafhængighed, for at forene det med Rusland. Katharina d. 2den har villet fuldende det Værk, som blev forberedt af Peter den Store og begyndt af Keiserinde Elisabeth. Det er i denne Hensigt — forstaae I ikke det? — at hun har villet stifte Splid imellem Eder og mig. Tilligemed Finlands Erobring vil det Sveriges Trældom; samtidig udruster det en Flaade til Middelhavet; det vil ødelægge Tyrkiet, det vil udstrække sit Herredømme endda længer, ligefra Nordpolen til det sorte Hav, det vil foreskrive hele Europa Love. Kjende I ikke de Redskaber, det har valgt for at bringe denne sin kjære Plan i Udøvelse? Jeg kan ikke uden dyb Bevægelse blandt dem, som det har forlokket, nævne Oberst Baron Sprengtporten. En Plan, som han i Aaret 1786 deponerede hos den russiske Minister i Haag, har noksom godtgjort hans Forræderi. I Forstaaelse med Rusland har denne Officier vovet at komme tilbage til Sverrig, at tage Sæde her paa disse Bænke under sidste Rigsdag for at udsaa Tvedragt her. Han er nu ved Keiserinde Katharinas Hof, hvor hans Lykke glimrer i et nyt Slags Glands. Han undlader intet Middel for at bortdrage de tro Finlændere fra den Hengivenhed, som saa ofte har bragt dem under Vaaben til vort fælles Forsvar . . . . Dagen var allerede bestemt for Opstanden. Man skulde sætte Ild paa alle vore Magaziner for at levere Finland forsvarsløst i Keiserinde Katharinas Hænder. Det svenske Navns Ære, vor Uafhængighed, Finlands Frelse, hele Europas Haab forlangte, at Kongen af Sverige endelig viste sig. Jeg beredte mig til strax at sende en anseelig Flaade til Østersøen for at imponere Keiserinden. Jeg vilde vise Finland, at det ei skulde mangle Understøttelse fra vor Side mod en troløs Nabos Trudsler; jeg vilde vise, at det var Tid til at bringe tilbage under Sveriges Scepter de Østersøprovindser, som det fornys beherskede, og som ene kunde garantere os Finlands Besiddelse. Mit Ønske at vedligeholde Fred har altfor længe standset mig."

Toiletbord fra Oscarshall.

Tilsyneladende anklagede Gustav sig selv, men i Virkeligheden anklagede han herved den urolige Adel, for hvem han havde maatte forklare Nødvendigheden af en Krig. Men dette var ikke Alt. Efter at han vel havde overvundet alle indre Hindringer, skulde han igjen finde sin Armee gjennemtrængt af Forræderi. „I Begyndelsen af Fiendtlighederne," sagde han, „frembød der sig en herlig Andledning for os. Ikke Ammunition i Wiborg, ikke mere end 3000 Russer i Frederikshamn, ingen Garnison i Nyslot, neppe 5000 Fiender imellem den svenske Grændse og St. Petersburg! Jeg paastaar, at hvis Enhver havde gjort sin Pligt, vilde vi have erhvervet os tilbage vore gamle Grændser paa denne Kant. Men det var kun en Sky, vi favnede: mit Hjerte banker høit, naar jeg tænker paa de svenske Officierers Fremfærd mod Konge og Fædreland. Nogle af dem ere fængslede, andre have ved Flugten unddraget sig Lovens hævnende Arm, men de havde efterladt sig sørgelige Følger af deres Forræderi. Den russiske Minister Rasumofski forblev i Stockholm endnu 14 Dage efter min Afreise til Finland; disse 14 Dage have ikke været spildte for de hemmelige Anslag, ligesaalidt som hans Reise igjennem vore Provindser, da han forlod Hovedstaden. Udenfra trues vi af en mægtig Nabo, indvortes hersker der Spaltning hos os. Det er under saadanne Omstændigheder, jeg har sammenkaldt Eder, for at vi trods alle Hindringer kunne blive enige om Midler til at frelse vor Ære og værne om Fædrelandets Jordbund."

De tre Stænder, Præste-, Borger- og Bondestanden støttede Gustav. Stolende paa dem, troede han i 1790 at gjenvinde de Fordele, som Forræderiet det foregaaende Aar havde berøvet ham. Han kom ligetil 1½ Miil fra St. Petersburg, hvor Krigens Vexlinger og et Sammenstød af ubeldige Omstændiger nødte ham til at slutte Fred med Rusland.

Ved sin ligesaa forslagne, som skjændige Politik, undgik saaledes Katharina Følgerne af en Krig, som truede med at blive hende farlig. Men hun lod sig ikke nøie med dette Held: hvis det er sandt, hvorom man har flere Vidnesbyrd, udgik der fra den russiske Ministers Hotel i Stockholm nye Kabaler, som tilsidst medførte Gustav d. 3dies Mord. Hvis man kan fæste nogen Liid til en ganske besynderlig Fortælling, havde den franske Kongefamilie, som da var langflygtig og hvem Gustav vilde føre tilbage til Versailles efterat have betvunget Revolutionen, nær afvendt Morderhaanden fra ham. Der

fortælles, at Greven af Provence ved sin Indtrædelse i et Værelse i Koblenz saae et Portræt af Gustav d. 3die gjennemboret af en Kniv i Hjertet; forfærdet over dette sørgelige Varsel sendte han sin tro Allierede et Momento, som kom for seent.

II.

Gustav den 3dies Død efterlod Sverige i en Tilstand, der var meget gunstig for de russiske Planer. Hans Søn, Gustav d. 4de Adolf, var ikke mere end 13 Aar gammel; han besteg Thronen under sin Onkel, Hertugen af Sødermanlands Formynderskab; den afdøde Konge var den mest afgjorte Fiende af det revolutionære Frankrig. Og Rusland undlod ikke at gjøre dette Sindelag farligt for Sverige, idet det af alle Kræfter bestyrkede det. Det opfordrede til at sende et Korps paa 8000 Svensker til Tydskland for at forene sig med den russiske og preussiske Armee, som marscherede imod Rhinen. Ikkedestomindre stod Sveriges sande Interesser i Strid med den pludselige Lidenskab, som havde bemestret sig Gustav den 3die, idet den havde stillet ham blandt Frankrigs Fiender. Regenten og hans Raadgiver Reuterholm, som egentlig regjerede i hans Navn, besluttede ikke at bryde med den eneste Magt, som de kunde regne paa vilde understøtte dem mod Rusland. Forgjæves blev den stolte og hovmodige Grev Stackelberg, som allerede var velbekjendt paa Grund af sin Despotisme i Polen, sendt til Stockholm i Egenskab af russisk Minister; forgjæves satte General Armfeldt, som var bleven lokket ved denne Diplomats Intriger, sig i Spidsen for et nyt russisk Parti, som omgav Regenten, og havde i Sinde at tilkalde en russisk Eskadre mod den svenske Jakobitisme.

Regenten satte List mod List tilintetgjorde ved sit hemmelige Politi Stackelbergs lønlige Rænker, henvendte sig til Verninac de Saint-Maur, den franske Republiks Repræsentant i Stockholm, interesserede sig for hans Sag og sendte ganske hemmeligt Baron de Stael-Holstein, Gustav den Tredies forrige Ambassadør ved Hoffet i Versailles, bekjendt for sine liberale Anskuelser, til Paris for at faae nye Subsidier. Rusland ansaa dog endda ikke sine Planer for tilintetgjorte. Grev Stackelberg forsøgte at vække en Revolution, idetmindste at faae istand nogle Gadetumulter i Stockholm; han understøttede Klubber, hvor der udspredtes de infameste Bagvaskelser om Regenten, og som da ganske rigtig den 7de Januar 1793 fik bragt istand nogle Pøbeloptøier, der skulde see ud som republikanske. Man seer nok, at Rusland i paakommende Tilfælde veed at tage enhver Maske paa sig.

Urolig over at see alle sine Komplotter tilintetgjorte faldt endelig Katharina d. 2den paa en Plan, hvis Undfangelse samtidig forraader Keiserindens umættelige Ærgjærrighed og Kvindens Kunster. Hun besluttede at faae et Ægteskab istand mellem Gustav den 3dies unge Søn og sin Sønnedatter Alexandra for paa denne Maade at bemægtige sig saavel Sveriges Regjering, som dets Konge. Den unge, skjønne, elskværdige Storhertuginde blev udseet til et Offer for politiske Beregninger; man opdrog hende i Haabet om engang at blive Dronning i Sverige; Keiserinden løftede den unge Fyrstes Dyder til Skyerne, medens hendes Udsendinge samtidig søgte at forføre Gustav 4de. Men Regenten lod hende ikke faae sat denne Plan igjennem og besluttede strax at modsætte sig den, da han frygtede dens fordærvelige Følger. I denne Hensigt var det, at han uden at tage Hensyn til de Skridt, Keiserinden havde gjort, drev paa sin kongelige Myndlings Forlovelse med en Prindsesse af Mechlenburg, da han var bleven 17 Aar gammel. Den første November 1795 holdt man i denne Anledning offentlige Fester i Tydskland og de vigtigste Byer i Sverige, Feste, hvis Larm ikke undlod at vække Katharinas Ærgrelse og Vrede. Da Baron Swerin blev sendt fra Stockholm til St. Petersburg for efter Skik og Brug at notificere det russiske Kabinet den Forbindelse, hans Souveræn havde truffet Aftale om, lod Katharina den 2den uopholdelig den svenske Regjering vide, at dens Ambassadør ikke vilde blive modtaget ved det keiserlige Hof. Den stakkels Baron var allerede nogle Mile hiinsides Viborg, kun ganske kort fra Petersburg. Hvis han vendte om, kunde han maaskee kompromittere sin Regjering; reiste han videre, frygtede han Keiserindens heftige Forbitrelse. For at redde sig ud af denne Forlegenhed, lod han Kudsken vælte sin Vogn og begav sig saa tilbage til Viborg under Paaskud af at være kommen til Skade, lagde sig tilsengs og lod sig behandle som syg hver Dag. Om Natten stod han op, mindre bestemt end Karl d. 12te, som under sin foregivne Sygdom i Bender holdt Sengen i 10 Maaneder, og tog sig forsigtig nogen Motion i de mest afsidesliggende Dele af Byen. Hvad den svenske Regjerings Fremgangsmaade angik, da meente Regenten, at det ei var nødvendigt at trække Sværdet for saa lidet, og at man burde spare Keiserinden, „som en ung Mand svarer en gammel Kokette, med Foragt.“ Man lod sig nøie med at erklære, at man vilde iagttage samme Opførsel mod Rusland og at forresten denne sidste Magt Intet syntes at have med de Forbindelser at gjøre, som den svenske Konge maatte afslutte af Interesse for sit Folks Vel og sin personlige Lykke.

Men Katharina kunde ikke nu, i sine sidste Aar, tage dette ydmygende Stød med samme Resignation, som før. Hun vilde ikke give Slip paa en Plan, hun saa længe havde omfattet med Kjærlighed og fornyede derfor sine Intriger. Hendes Penge, Trudsler og Løfter syntes endnu en Gang at skulle bringe hende Triumph, men havde i Virkeligheden ingen anden Virkning, end at berede hende den føleligste Skam. Paa hendes Opfordringer blev det svenske Hofs Forbindelser med det mechlenburgske hævet trods Prindsesse Louise Charlottes Sorg; thi den unge Konge var allerede elsket af begge Prindsesser; begge to havde da lært Svensk som et Bevis paa deres ubegrændsede Hengivenhed. Man bekjendtgjorde i Stockholm, at Gustav ikke skulde gifte sig, før han blev fuldmyndig, og strax efter samtykkede Regenten til stor Forbauselse for hele Folket i at hans Myndling reiste til St. Petersburg ifølge Keiserindens Indbydelse. Han vilde derved udentvivl vise, at Prindsen efter alt var fri i sit Valg og i sin Opførsel. Hos den forlegne Katharina bleve baade Gustav og Regenten tilsyneladende paa det venligste modtagne. Hun berørte neppe Ægteskabet med nogle faa Ord: „Hvis, som man sagde, de to Børn elskede hinanden, skulde man nok finde Midler til at gjøre dem lykkelige.“ I Smug regnede hun vel paa, at hverken Kongen eller Regenten kunde undgaa hendes unge Prindsesses Ynde og de Forførelser, hun lavede sig til at omgive dem med.

Ledsaget af sin Onkel og af et talrigt Følge kom Gustav til St. Petersburg midt i August 1796. Han tog ind hos sin Ambassadør, Hr. v. Stedingk. Ved de to Souverænernes første Sammenkomst, i Eremitagen, udtrykte Keiserinden sin Beundring for den unge Fyrste og erklærede, at hun selv næsten var forliebt i ham. Det unge Pars Sammenkomst var endnu mere interessant. Gustav var 18, hun 14 Aar. De havde udentvivl længe følt sig hendragne til hinanden, og i deres naive Forvirring syntes man at kunne ane, at de fandt hinanden sin Kjærlighed værdige. De mest glimrende Fester, som Keiserinden og de rige Herrer ved Hoffet kunde optænke, bleve givne til Ære for de to Gjæster, hvis Nærværelse foryngede den gamle Katharina; men passede Ruslands barbariske Luxus til at forføre en Søn af Gustav d. 3die? Katharina vilde modellere sit Hof efter Hoffet i Versailles og Trianon, og naar det var, som det hed, stor Eremitage, lod hun opføre franske Stykker, hvori de fornemste moskovittiske Herrer spillede Hovedrollerne. Alle hendes Anstrængelser for ved sit Hof at indføre en Fiinhed, over hvilken hun var skinsyg, havde kun bidraget til at ophobe en plump Pragt omkring hende. Denne Fyrstinde, som anvendte Millioner paa Opførelsen af Marmorpalladser til sine uforskammede Yndlinger, indbød forgjæves Elegance og Smag som Gjæster i sine Slotte. Disse en fiin Dannelses Privilegier vare uforenelige med saadanne Yndlingers, som Potemkins, taabelige Opblæsthed, hvilken prydede sine Bibliotheker med Bankfedler, som vare indbundne i Form af Bøger;

Imidlertid spildte ikke Keiserinden Tiden. Den unge Prindsesse syntes at have fortryllet Gustav; ved at see Regenten saa lidt anstrænge sig for at fjerne sin Myndling fra et forførerisk Hof og fra en Alliance, han fornylig var saa bange for, skulde man troe, at han var vunden. Snart talte Keiserinden ganske høit om Udførelsen af sin Plan. Hun henvendte sig til Gustav og sin Sønnedatter, som til to Forlovede, og lod dem endogsaa en Dag i sin Nærværelse give hinanden det første Kys. Det eneste Punkt, som syntes at frembyde nogen Vanskelighed ved Afsluttelsen af denne Forbindelse, var angaaende Religionen. Katharina, som var bange for at støde sit Klerest og saare Nationalstoltheden, var paastaaelig i denne Hensende, enten nu hun troede, at Kongen af Sverige og Regenten ikke vilde lægge stor Vægt derpaa, eller hun haabede endda sikrere at kunne styre Sverige ved de græske Poper og Præster, der da kom til at ledsage Storhertuginden til Stockholm. Kongen havde erklæret, at han for at respektere den russiske Nations religiøse Skrupler, ikke vilde fordre nogen formelig Troesafsværgelse fra Prindsessens Side. Fra begge Sider afholdt man sig fra forud at vise altformegen Halsstarrighed i dette Punkt. Gustav viste Tilbageholdenhed; Katharina brugte List. Man overdrog de to Ministre Zoubof og Markoff at ordne Sagen paa bedste Maade. Den svenske Ambassadør blev beordret til før den endelige Affattelse af Kontrakten, officielt at forlange Prindsessens Haand. Dag og Time til den offentlige Forlovelse blev nu bestemt og den 10de September 1796 troede endelig Katharina, at hun skulde naae den Triumph, der saalænge var gledet hende ud af Hænderne; men denne Dag blev tvertimod en Ydmygelsens Dag for den stolte Keiserinde og grov hendes Grav. (Fortsættes.)

Toiletbord paa Oscarshall.

Vi have tidligere leveret Afbildninger af Møbler fra Oscarshall som Prøve paa den fremadskridende Kunstfærdighed blandt vore Haandværkere; det smukkeste af det forskjellige Snedkerarbeide er imidlertid efter vor Formening foranstaaende Toiletbord, der er udført af Snedkermester Frantzé i Christiania, efter en Tegning af Architekt Nebelong. Enhver Detail i dette smukke Arbeide har Hr. Frantzé først modelleret i Leer, og derfra hidrører den større Fuldkommenhed, hvormed Ornamenterne og Figurerne ere udførte. Træet i dette Toiletbord er poleret Eeg, med forskjellige Indlægninger af andre Træsorter; Lysepiberne og Nøgleskildtet ere af Sølv.

Norge.

Christiania. Istedetfor Stadsraad Møinichen er Amtmand Birch-Reichenwald beskikket til Formand i Inspektionen for Bodsfængslet og i Jernbanedirektionen.

— Ved kgl. Resolution af 26de Mai er der til Medlemmer af den Kommission, som ved kgl. Resol. af 6te December 1854 bestemtes nedsat med Expeditionschef Motzfeldt som Formand til at afgive underdanigst Forslag til Lov angaaende Fiskerierne i Lofoten og nærliggende Distrikter, beskikket følgende Mænd: Kand. jur. B. M. Berg, Handelsmand A. Vetlesen paa Strømmen, Kirkesanger J. Augustinussen, Handelsmændene S. Schønning paa Gryte, J. Wolff i Storvaagen, N. G. Tegnmann paa Balstad og Nils Schønning i Stamsund, samt Handelsmand B. Holst paa Lavangsnæs og Gaardbruger A. Stoltenberg paa Aasnæs, — og er Kommissionens samtlige Medlemmer, under de Reiser, de i Kommissionens Anledninger maatte foretage, tilstaaede Erstatning for havte Befordringsudgifter, samt Diætgodtgjørelse som for Storthingsmænd bestemt.

— Under 16de Mai er bestemt, at til Bestyrer af Kongsbergs Vaabenfabrik skal for Fremtiden beskikkes en af Artilleribrigadens Officierer, hvis Gage skal, foruden Bolig, være 800 Spd., saalænge Indehaveren staar i Lieutenants- eller Stabskapitainsklassen, og 1000 Spd., naar han er oprykket til Batterichefsklassen.

— Under s. D. er Artillerikapitain J. Landmark udnævnt til Vaabenfabrik-Bestyrer paa de nævnte Vilkaar.

— Forststipendiaterne Th. Mejdell og J. B. Barth ere under 26 Mai ansatte i det Offentliges Tjeneste til Udførelse af Hverv vedkommende Skovvæsenet og Forstforholde og navnlig for at udarbeide en Fremstilling af Skovvæsenets Tilstand og Behov her i Riget med Angivelse af hvad der antages fra det Offentliges Side at burde foranstaltes til dets Fremme. I Tidsrummet fra 1ste Marts d. A. indtil Udgangen af Juni 1857 erholder hver et aarligt Honorar af 500 Spd. samt Skyds- og Diætpenge.

— 2det Lærerkursus for Telegraphisterne er endt; de udexaminerede Elever ere ansatte i følgende Orden og ved efternævnte Stationer: 1) Stud. med. O. Holst, er ansat ved Drammens Station som Telegraphist af 1ste Klasse; 2) Stud. G. Petersen ved Sarpsborgs Station som Telegraphist af 1ste Klasse; 3) Polytekniker V. Jakobsen som Telegraphist af 1ste Klasse ved Christiania Station; 4) Vilhelm Dahl som Telegraphist af 2den Klasse ved Frederikshalds Station; 5) Student C. Petersen som Telegraphist af 1ste Klasse ved Holmestrands Station; 6) Agronom H. Monsen som Telegraphist af 1ste Klasse ved Frederikshalds Station; 7) N. Olsen som Telegraphist af 2den Klasse ved Frederikshalds Station; 8) Pharmaceut W. Sissener som Telegraphist af 1ste Klasse ved Frederikshalds Station; 9) Seminarist H. Syvertsen som Telegraphist af 2den Klasse ved Tønsbergs Station; 10) Farmaceut A. N. Lund som Telegraphist af 2den Klasse ved Holmestrands Station; 11) Seminarist N. A. Christensen som Telegraphist af 2den Klasse ved Drammens Station; 12) Artillerisergeant J. Haslum som Telegraphist af 2den Klasse ved Christiania Station; 13) Seminarist A. Amundsen som Telegraphist af 2den Klasse ved Moss Station; No. 14 og 15, Farmaceut C. B. Koth og Vicekorporal N. Hagen, have ogsaa underkastet sig Prøven, men ere endnu ikke anviste Station.

— Der tales om, at Kongen i næste Maaned skal komme hid til Byen.

— Madam Prom (før Jfr. Wiese), der allerede tidligere har ladet sig høre som Sangerinde her i Christiania, agter paa Mandag at give en Koncert i Frimurerlogens lille Sal.

Bergen er den 30 Mai bleven hjemsøgt af en betydelig Ildebrand. Ilden brød ud om Natten Kl. 1 i Kjøbmand C. L. Brandts Huus ved Torvet. De brændte Eiendomme vare i Brandkassen forsikrede for 148,450 Spd., og Antallet af de brændte Vaaningshuse og andre Bygninger angives til 182. 59 Bygninger havde en Taxt af indtil 500 Spd., 27 af 500—1000, 22 af 1000—2000, 16 af 2000—3000 og 10 over 3000 Spd. Posthuset er blandt de brændte Bygninger. De Brandlidte ere for en stor Deel ubemidlede Familier. Ved Ildens Udbrud var Vandledningen uheldigviis i Ustand.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Envoye extraordinaire og Ministre plenipotentiaire ved det østerrigske Hof C. Mansbach er i lige Egenskab ansat ved det preussiske Hof og Friherre L. Manderstrøm kommet i hans Sted ved hiint Hof. Den svenske Presse tillægger denne Omflytning politisk Betydning.

— Til Fæstningsværkerne ved Karlskrona og Karlsstén samt Stockholms Skjærgaard er for indeværende Aar anvist 105,000 Rdlr. og forskudsviis for næste Aar 23,500 Rdlr., ligeledes er til Karlsborgs Fæstning, anvist ialt 77,000 Rdlr.

Frankrig. Udstillingen vedbliver at være svagt besøgt, og Indtægten er kun ubetydelig. Endeel japanske Samlinger, som hollandske Spekulanter have udstillet, vække stor og vel fortjent Opsigt. Disse lakerede Møbler overtræffe Alt, hvad der produceres i Europa, og naar man betænker, at Handelen med disse Møbler saa at sige er monopoliseret, idet kun eet Skib har Ret til at hente dem, er den Priis, hvori de holdes, meget moderat.

Tydskland. I de forskjellige sachsiske Byer, som drive Linnedindustri, hersker i denne Tid stor Nød og Elendighed. Paa flere Steder i Erzgebirge, navnlig Anneberg, er udbrudt den saakaldte „Hungertyphus“, som kræver talrige Ofre, og Regjeringens Bestræbelser for at standse Sygdommen ville Intet kunne udrette, saalænge den ikke kan give Arbeiderne Beskjæftigelse og Brød.

England. I Underhusets Møde den 4de erklærede Palmerston, at Wienerkonferentserne samme Dag vare sluttede, og modsagde Ruslands Paastand om, at den engelske Regjering skulde have brudt det tidligere under denne Krig opstillede Princip: frit Skib, fri Ladning. Den ved Pintseferien afbrudte Diskussion om Amendementerne til d'Israelis (forkastede) Forslag blev fortsat den 4de; kun tre Talere udtalte sig fredelig, selv Molesworth talte for en Fortsættelse af Krigen.

Rusland. Ifølge Efteretninger fra St. Petersburg af 31te Mai, har en keiserlig Ukase indkaldt Kosakkerne i Lille-Rusland til strax at træde i Landeværnet.

Spanien. De karlistiske Bevægelser i Spanien, navnlig i Saragossa, have pludselig bevirket, at Kortes midt under Diskussionen om Monarkiets konstitutionelle Forfatning har overdraget en diktatorisk Myndighed til Ministeriet. I Mødet den 24de Mai forlangte Regjeringen nemlig Bemyndigelse til, naar alle Ministre vare enige derom, at anvise ethvert Individ, som var farligt for den offentlige Orden, et bestemt Opholdssted indenfor Landets Grændser, samt Ret til at undertrykke enhver Journal, hvis Opposition gik ud paa at omstyrte det Bestaaende. Paa Esparteros Forlangende erklærede Kortes den 27de sig for permanent, indtil den Sag var afgjort, og den nedsatte Kommission erklærede sig paa een Stemme nær til Fordeel for Regjeringen, hvis Forslag Kortes ogsaa senere gik ind paa. Forinden denne Beslutning toges, var der imidlertid indløbet Efterretning om, at Karlisternes Opstandsforsøg næsten overalt var bleven underkuet.

Krigsskuepladsen. Efterretningerne lyde fremdeles gunstigt for de Allierede. Omer Pascha har med et Korps af 20,000 Franskmænd og Tyrker bemægtiget sig Kertsch og Englænderne ere, som allerede før berettet, Herrer over det azowske Hav. Ogsaa ere de Herrer over Jenikale. De nyeste Telegraphdepescher lyde forresten saaledes:

— (Over Paris:) Sir E. Lyons's Eskadrille har bombarderet Jenitschech, fordrevet Russerne og tilintetgjort Magazinerne samt 90 Skibe, der vare ladede med Munition og Proviant for den russiske Armee paa Krim. Ifølge Lyons's Depesche er der, siden de Allierede løb ind i det azowske Hav, ialt tilintetgjort 4 russiske Krigs-Dampskibe og 240 Fartøier med Forraad.

— (Over Petersburg, den 25de Mai:) Ifølge Beretning fra Sebastopol af 15de har Fienden i Berdiansk opbrændt 2 Huse, nogle Kystfartøier og et betydeligt Kornoplag. Den 29de satte 17 fiendtlige Fartøier ved Jenitschech Ild paa Transport- og Kornskibene ved Kysten; to af vore Kanoner tvang de Chalupper, som paasatte Ilden, til at trække sig tilbage.

— Monitøren meddeler følgende Beretning fra Pelissier af 1ste Juni: To Miner ere sprængte, hvorved Fienden har lidt betydelig Skade. Vore Ingeniører have fundet og fjernet 24 let antændelige Krudtkasser.

— En Depesche fra General Pelissier, der er dateret den 30te Mai og bringer Efterretninger fra Kertsch indtil den 29de, lyder i sin Heelhed saaledes: „Alt gaar godt. Den forenede Eskadrille er vendt tilbage til det azowske Hav. Den har ved Berdiansk ødelagt 106 russiske Koffardiskibe. Fienden har opbrændt fire af sine Dampskibe og betydelige Magaziner. En stærk Garnison af de Allieredes Tropper er bleven efterladt i Jenikale for at sikre Besiddelsen af Strædet. Det lille Expeditionskorps har taget 90 Kanoner af forskjellig Kaliber. Den 27de besøgte Eskadrillen Bugten ved Arabat og verlede en levende Kanonade med de ved samme liggende Forter. En Bombe fra et af Skibene sprængte et Krudtmagazin i Luften. I det azowske Hav have Russerne kun beholdt tilbage et Dampskib paa 30 Hestes Kraft.“

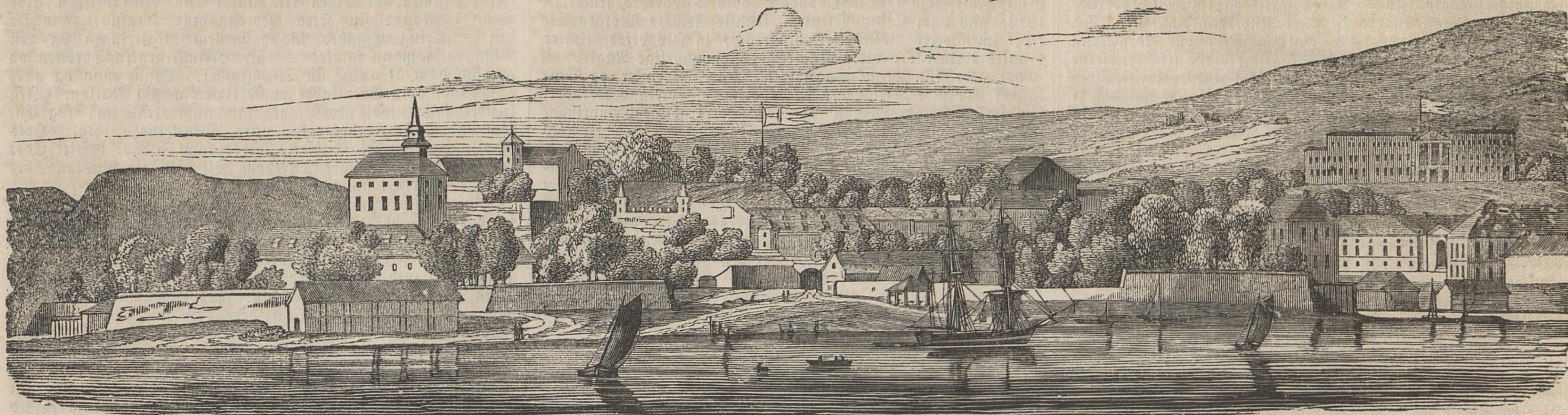
— Korrespodenter fortælle, at de Allierede stærkt befæste Stillingen ved Kamyetsch, der synes at være saa stærk, at den ved Kunst kan forvandles til et andet Gibaltrar, og at naar Hæren drager bort, vil her lægges en Garnison tilbage paa 20,000 Mand.

— Tidligere berettedes der om en Seir, som Pelissier havde vundet over Liprandi, men dertil høres nu intet Mere.

— Sebastopol den 2den Juni. Genitsch er taget af de Allierede; Russerne ødelagde sine derværende Forraad, bestemte til Krimarmeens Underholdning for en heel Maaned. Raglan meddeler den 3die Juni, at Fæstningen Kudshuk-Kale, paa den tscherkessiske Kyst er bleven forladt af Russerne. Hovedbygningerne brændtes og 66 Kanoner fornagledes. Alle Fæstninger lige til Anapa vare forladte og deres Garnisoner rimeligviis koncentrerede ved Anapa. 25,000 Tyrker ere fra Eupatoria ankomne til Kamyesch.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 24. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 16de Juni 1855. | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | IV. Bind.

Det skandinaviske Nordens Interesser i den orientalske Krig.

Sveriges Forhold til Rusland siden Karl den XII's Død

(Fortsættelse fra No. 23.)

Hele Hoffet havde faaet Ordre til at være tilstede i fuld Galla i Thronsalen for at være nærværende ved Forlovelsen. Fra Klokken 7 om Aftenen var Storfyrstindens Familie, Storfyrstinden selv i glimrende Dragt, alle Keiserdømmets fornemste Officierer, Damer og Herrer tilstede. Keiserinden traadte straalende ind i Salen med et glimrende Følge. Da hun havde taget Plads, vendte Alles Blikke sig mod den store Dør for at see Kongen af Sverige og hans Følge træde ind. Men efterat nogle Dieblikke vare forløbne i dyb Taushed, uden at Kongen af Sverige havde vist sig, viste der sig Tegn til Forbauselse og Utaalmodighed paa de Kammerherrers Ansigter, som omringede Dronningen; snart blev Uroligheden almindelig. Var Kongen pludselig bleven syg? Hvilken uforudseet Aarsag kunde standse ham, naar Dronningen allerede sad paa sin Throne midt blandt det forsamlede Hof og hans Brud ventede ham? Fyrst Zouboffs hyppige Gaaen og Kommen, den Bevægelse, der begyndte at male sig paa Keiserindens Ansigt og i Storfyrstindens taarefyldte Dine, vakte Nysgjerrighed. Den saa utaalmodigt ventede Konge viste sig ikke.

Følgende var nemlig passeret. Det var bestemt, at Kongen skulde begive sig til Slottet Klokken 7 Aften. Samme Dag, og det blot en Time før Sammenkomsten skulde finde Sted, kom Ministeren Markoff til Kongen med Ægteskabskontrakten, for at han skulde undertegne den. Gustav syntes forbauset over den Maade, paa hvilken Religionspunktet var affærdiget; han erklærede, at naar han ikke lagde den unge Dronning Hindringer i Veien for, for sig selv at øve sin Religion, kunde han slet ikke indlade sig paa at tilstaae hende hverken noget Kapel eller noget Klerési i sit Pallads; han vilde tvertimod, at hun ved enhver offentlig Anledning skulde vise sig som Lutheranerinde. Forgjæves forestillede man Gustav, hvor vred Keiserinden vilde blive over hans Vægring, og hvor bedrøvet hans unge Brud vilde blive; forgjæves indfandt de indflydelsesrigeste Hofmænd sig og opfordrede ham til denne Indrømmelse. Den unge Konge, som allerede da viste den Haardnakkethed, som siden styrtede ham i Fordærvelse, svarede ganske tort, at han ei vilde undertegne, og for at undgaae enhver Paatrængenhed, stængte han sig tilsidst inde paa sit Værelse. Hvad Regenten angaar, da havde man seet ham hemmelig underholde sig med Kongen, han syntes næsten at ville overtale ham til at give efter; men man veed ikke rigtig, hvorledes han bar sig ad i dette Tilfælde. Klokken blev 10, Katharina og hendes Hof ventede endda. Man maatte underrette dem om den frygtelige Nyhed. Bleg og modfalden traadte Zouboff ind i Salen og hviskede Katharina nogle Ord i Øret. Keiserinden reiste sig pludselig, vilde tale, men besvimede. Nogen Tid efter kunde hun trække sig tilbage, og man lod Hoffet gaae fra hverandre under Paaskud af, at Gustav havde faaet et pludseligt Ildebefindende. Da man fik Sandheden at vide, kunde man ikke noksom forbauses over den lille svenske Konges Dristighed, ikke noksom vredes over hans Uforskammethed. Kun Alexander sørgede virkelig, brast i Taarer og var i flere Dage aldeles overvældet af Sorg.

Efter denne offentlige Fornærmelse hentæredes Katharina lidt efter lidt. Man saa hende søge Eensomhed og undertiden lukke sig ganske inde i det tauriske Pallads. Hendes Vatersot tiltog med hver Dag. Forgjæves belagde hendes Smigrere sine Trappetrin med fine og kostbare Tepper, for at hun skulde komme til deres Fester; forgjæves vilde Sørøveren Lambro-Cazzioni, som havde været hendes Nar, være hendes Læge, og hentede i egen Person Søvand, for at faae hende til hver Dag at tage koldt Søbad. Disse afmægtige Smigrerier kunde ikke hjælpe hende det mindste mod den Følelse at være ydmyget. Den Tvang, hun paalagde sig for at skjule sit Onde, forøgede det endmere; kun nogle Uheld, som Franskmændene havde i Tydskland, kunde trøste hende lidt. Den 5te November samme Aar blev hun efter 2 Maaneders Lidelse truffet af et apoplektisk Tilfælde; man fandt hende bevidstløs udstrakt i en Korridor ved Siden af hendes Alkove. Hun levede 37 Timer i et Slags lethargisk Tilstand; mod Aftenen udstødte hun i formeligt Raseri pludselig et høit Skrig, som lød rædselsfuldt rundt i Palladset, og opgav sin Aand. Keiserinden maatte med sit Liv bøde for sine skjændige Intriger, og den unge Gustav d. 4de havde, uden at ville det, hævnet sin Fader og sit Fædrenebud. Katharina d. 2den døde af Forbitrelse over to Gange at see sine Planer mod Sverige strandede; men den Ærgjerrighed, som gjorde hende til den svenske Nations frygteligste Fiende, var et Arvegods fra Peter den Store, som hun ogsaa efterlod sin Eftermand. Den heftige Kamp, der lige siden Karl d. 12tes Tid havde fundet Sted mellem Sverige og Rusland, var heller ikke endt; Finlands Erobring var dens sidste og sørgeligste Episode.

III.

Rusland var ikke ophørt med at ønske sig Finland, hvis Besiddelse var det saa nødvendigt for at dække sin Hovedstad, skaffe det Matroser og Herredømmet over Østersøen. Kampen om Herredømmet mellem Napoleon og England skaffede det den Anledning, som det havde attraaet lige siden Peter den Stores Tider. Begge Keisere vare blevne forenede ved et Venskab, som tydeligt syntes at lægge for Dagen en — være sig nu falsk eller oprigtig — Beundring for den franske Helt fra Alexanders Side. Det var dengang, at en uforklarlig Fortryllelse bragte Napoleon til, i et Brev til sin nye Allierede at skrive, „at Ruslands og Frankrigs geographiske Forhold vare ligesaa gunstige, som deres Handelsforholde, saa at selv i Tilfælde af Krig disse to Magter ikke vidste, hvor de skulde mødes for at slaaes, og at man maatte tage sin Tilflugt til de mest udstrakte og phantastiske Ting for at faae Aarsag til Fiendskab mellem disse to Nationer."

Det var kun ved Ruslands Hjælp, at Napoleon kunde tvinge Sverige til at skille sig fra England. Han besvarede derfor det paa hans Allierede ved Bombardementet paa Kjøbenhavn gjorte Angreb ved at tilskynde Rusland til at erobre Finland. Man maa vel lægge Mærke til, hvor faa Anstrængelser Sverige havde havt nødig for at forsvare denne Provinds, hvis ikke Gustav d. 4des ubegribelige Mangel paa Fremsynethed havde hindret enhver alvorlig Modstand.

Den svenske Regjering var ikke uvidende om Bestemmelserne i Freden til Tilsit; den svenske Ambassadør i St. Petersburg, Baron Stedingk, havde allerede for fulde sex Maaneder siden meddeelt hyppige Underretninger, som man ei havde ladet upaaagtede. Den 7de December 1807 skrev han, at Russernes Angreb skulde finde Sted paa 3 forskjellige Punkter; hans Depesche af 23de Januar 1808 indeholdt, at 20,000 Russer stode under Vaaben og fuldt færdige til at marschere ind i Finland, samt at de gjorde Regning paa, inden Foraaret var forbi, at bemægtige sig Sveaborg og Svartholm. „Rusland vil Krig med Sverige," tilføier han; „det har altid attraaet Erobringen af Finland, en Erobring, som vilde være Sverige et haardt Stød. Naar Finland er tabt, ophører Sverige at være en uafhængig Stat, og man vil ikke mere kunne sove trygt i Stockholm. Selv Norge vil kun være en daarlig Skadeserstatning, naar man sammenligner et Folks Følelser for os, som har været forenet med os i umindelige Tider, med dem, som et ved Vaabenmagt undertvunget Folk vil nære for os. Sire, Faren er truende . . . . man maa sætte alle Kræfter i Aktivitet . . . ."

Men Gustav, som udentvivl var forblindet ved de Venskabsforsikringer, hans Svoger Czaren ligetil da havde overøst ham med, kunde ikke troe paa en voldsom Krænkelse af alle de Traktater, som vare afsluttede mellem begge Nationer, og han erindrede sig, at Grev Roumianzoff, den russiske Udenrigsminister, den 2den Februar (3 Uger før Indfaldet) høitidelig havde erklæret, at hans Herre ikke tænkte paa nogen Fiendtlighed mod Sverige, og at Keiserens Ord maatte være en sikker nok Garanti, Baron Stedingk havde selv faaet dette Ord af Keiser Alexanders egen Mund. Man lod derfor de finske Tropper blive liggende omspredte i sine respektive Kvarterer, saa Grændsen kun bevogtedes ved en svag Række af enkeltstaaende Poster.

Imidlertid samlede Russerne allerede i længere Tid Tropper ikke langt fra den svenske Grændse; stolende paa Fiendens Sikkerhed faldt de pludselig ind i Finland, idet de (8de til 20de Februar 1808) satte over Kymeneelven paa tre Steder. De talde ikke mere end 16,000 Mand, men den ved deres pludselige og lette Indfald foraarsagede Overraskelse, et vel vedligeholdt Skin, stor Vaabenbevægelse og stærke Udrustninger i Nærheden af dette nye Krigstheater, havde allerede langt overdrevet deres numeriske Styrke. Da den russiske General, Grev Buxhøvden, havde sendt en Parlamentær afsted for at forlange fri Passage ved Aborfors, blev der affyret nogle Geværskud paa denne, og Krigen begyndte saaledes uden Krigserklæring fra Angribernes Side. Man offentliggjorde kun to Proklamationer, hvis Dristighed forfærdede Sverige. Den første erklærede uden Omsvøb, „at Czaren havde taget den Beslutning at forene Finland med sine øvrige Provindser under sit faderlige Regimente, og at han sammenkaldte Landets Repræsentanter i Åbo, for at de der kunde raadslaae om de første Forholdsregler, den nye Tingenes Tilstand krævede." Den anden forsikrede, at det var for at fremme Finlands Lykke, at man skred ind paa dets Territorium; den opfordrede Finlænderne til at holde sig rolige, lovede dem at overholde stræng Krigstugt, prompte at betale alle Krigsfornødenheder, at respektere deres Institutioner og Religion. Til Ironien føiede man en Fornærmelse, idet General Buxhøvden offentliggjorde en Tarif over den Godtgjørelse, de finlandske Soldater skulde faae, som vilde forraade sit Fædreland og overlevere sine Vaaben: 2 Rubler for hvert Gevær, 1 Rubel for hver Sabel, 10 Rubler for en Hest!

Denne skjændige Opfordring blev modtaget med Foragt og ledede kun til at gjøre Nationens Modstand desto stærkere. Hver Bonde greb til Vaaben, hver Busk, hver Klippe i dette hemmelighedsfulde Land skjulte en Forsvarer; det russiske Navn afskyedes; i selve Rusland var ikke Alliancen med Napoleon mere forhadt end dette Indfald i Finland, som man ansaa for saa farligt; Fienden var ikke talrig; uden at tale om de Forstærkninger, der kunde reises, var Troppestyrken i Finland næsten ligesaa stor som Angriberens. Det var da muligt, ja det syntes endog let, hvis man vilde tage Nationalfølelsen til Hjælp, at forsvare og beholde Finland. Men uheldigviis gjorde den besynderlige Instrux, man fik af Kongen, at man blot forsvarede de to fornemste Fæstninger: Sveaborg, foran Helsingfors, og Svartholm, som, forsvarende Adgangen til den lille By Lovisa, ikke kunde standse Fienden længe. Armeen fik samtidig Ordre til i bedst mulige Orden at trække sig tilbage mod Vestkysten, uden at forsøge paa en Kamp, der syntes umulig om Vinteren, idetmindste indtil Isen paa den bottniske Bugt var stærk nok til at man paa den kunde føre Munition og Provisioner fra Sverige. De svenske Officierer maatte da trække sig tilbage Skridt for Skridt og maatte indskrænke sig til at tvinge Fienden til at respektere deres Retirade.

Russerne rykkede ind i Finland den 8de Februar: den 20de vare de Herrer over Helsingfors og den 25de over Tavastehus. Selv Fæstningerne modstode ikke: Svartholm overgav sig den 5te Marts efter 5—6 Dages Kanonade og maaskee af Mangel paa Provisioner; Sveaborg overgav sig efter 2 Maaneders Blokade. Dette sidste Stød var især afgjørende mod den svenske Sag i Finland; thi Sveaborg var Nøglen til denne Provinds, ligesom den var de svenske Ingeniørers Mesterværk. Som man veed ligger denne Fæstning paa 5 Skjær, som danne den sydvestlige Side af Helsingfors Havn. Vældige Granitværker reiste sig paa Klipperne og gjorde den allerede da til en Fæstning af første Rang. General Ehrensvärd, hvis Grav findes paa Wargöen, havde grundlagt den; de svenske Ingeniører Chapman og Tunberg havde konstrueret Dokkerne og de rummelige Bassiner. Sveaborg havde kostet Sverige umaadelige Summer og var mere end et halvt Aarhundredes Værk. Admiral, Grev Cronstedt, der skulde forsvare denne Fæstning, havde en Garnison af 7600 Mand, 58 Broncekanoner, 1975 Jernkanoner, 340,000 Kugler, et betydeligt Magazin med Levnetsmidler. Den beleirende Armee var ofte mindre talrig end Garnisonen; den maatte med største Besvær midt igjennem et fiendtligt Land føre sit svære Artilleri, som den maatte opstille uden Jord og Græs, kun bedækkede med Snee, et Artillert, som aldrig oversteg 46 Ildsvælg. I ti Dage udsendte Beleirerne 1565 Kugler, paa hvilke de Beleirede svarede med 2477. Det syntes, som om man i Stockholm kunde gjøre Regning paa en energisk Modstand. Der blev dog intet af en saadan, og den slette Anordning af Forsvaret, som altformeget gik ud paa at tilbagedrive de falske Angreb, som tillige blev altfor foruroliget ved nogle Huller i Værkernes Forbindelse, lod de russiske Officierer skjønne, at Admiral Cronstedt, som var vant til at betragte alt med Sømandsøine, betragtede Sveaborg som et Skib, hvem Isen udsatte for at blive entret. Selv Citadellet, der paa sine Steder ikke var ganske fuldendt og forresten fuldkomment var skikket til Søforsvar, forekom ham, efter hans egen senere Erklæring, om Vinteren, naar der var Adgang dertil fra alle Kanter, at tabe en stor Deel af sin Styrke. Værkernes Udstrækning, der var altfor stor i Forhold til Troppernes Antal, Mangel paa Officierer og Artillerister, Garnisonens Udmattelse formedelst den uophørlige Beskjæftigelse med at bryde Isen istykker foran de svageste Punkter, Mangel paa sikre Magaziner og brugbare Kassematter, endelig Haabet om fra Sverige at faae betydelig Forstærkning: alle disse Grunde bevægede Admiralen til efter 1 Maaneds Blokade at afslutte en Konvention med Fienden.

Den ventede Undsætning kom ikke, og den 26de April 1808 blev det keiserlige Flag plantet paa Fæstningens Volde. Med Forbitrelse erfoer Sverige Grev Cronstedts Fremgangsmaade: selv Ordet Forræderi blev mere end engang nævnt.

Denne sørgelige Episode er end den Dag i Dag for Svenskerne ikke alene en bitter Erindring, men ogsaa et omtvistet Spørgsmaal. Som ædel Fiende indskrænker General Suchtelen sig i sine Memoirer til at omtale Admiralens hidtil høit agtede Krigerdygtighed med Ære ogsaa under denne Begivenhed, og beklager, at hans Skjæbne havde udseet ham til at bære en Byrde, som udentvivl oversteg hans Kræfter. Tør man fæste Lid til hvad man beretter om de to Krigspuds, den „høibjertede" Alexander ved denne Leilighed tillod sig? Efter den russiske Historieskriver Danilefsky havde man overladt Sprengtporten 50,000 Dukater og 150,000 Sølvrubler for, som man sagde, at lette Underhandlingerne. Da man strax havde seet, at Admiral Cronstedt var ubestikkelig og saaledes Sveaborg syntes uindtagelig, vidste ikke Russerne bedre Middel, end at ihændige Cronstedt falske Aviser, som forkyndte, at 60,000 Franskmænd havde gjort Landgang i Skaane, og at Kongen havde takket af. Hvilke Midler nu end Fienden anvendte, dyngedes der Feil paa Feil fra de Svenskes Side, Feil, som lod forudsee et ikke alene uoprettelig, fuldstændigt, men ogsaa vanærende Nederlag. Danmark gjorde fælles Sag med Rusland og erklærede Krig, og om det end ikke vovede at gjøre Indfald i Sveriges nordlige Provindser, søgte det at insurgere dem ved hemmeligt udstrøede Proklamationer. For at bekjæmpe denne Fiende tænkte Sverige paa sin Side kun paa at erobre Norge istedetfor at anvende sine bedste Kræfter paa Modstand mod Rusland. Understøttet ved denne Tingenes Gang oversvømmede Russerne næsten uden Hindring hele Finland og havde allerede besat Ålandsøerne: den stockholmske Regjering havde aabenbar tabt Besindelsen. Saaledes overladte til sig selv vilde de finske Officierer ikke tillade en saadan Udgang paa Kampen og besluttede sig til idetmindste at opretholde den svenske Armees Ære. Nogle af dem udstedte Opraab til de finske Frivillige og drog i Kampen som sande Partigjængere. Mod disse modige Patrioter stillede Russerne nogle virksomme og bestemte Folk som f. Ex. Davydoff, hvis Tapperhed senere, i 1812, gav ham Tilnavnet „den franske Armees Morgenvækker;" men deres Bevægelser hindredes, ja selv deres Armeer bragtes i Fare ved disse pludselige og uophørlige Angreb.

Det er kun denne Haandfuld Tapre, Svensker og Finlændere, hvem Kjærligheden til et fælles Fædreland forenede, som har udbredt nogen Hæder over de sørgelige Erindringer fra 1808 og 1809, og disse Minder have fundet et ædelt Ekko i Runebergs Poesier. Hans folkelige Muse har med uudslettelige Træk indpræget i Finlændernes og Svenskernes Erindring de energiske og opofrende Mænd, hvis eneste Ønske det var, ved frivilligt Offer at afvende den Skjændsel, som en hjerteløs Regjering nedkaldte over deres Land. Ja, ikke blot den heltemodige Døbelns Billede er udkastet af Runeberg, men end den Dag i Dag gjenlyder den uforfærdede Otto von

Jordalsnuten i Nærødalen, seet fra Landeveien midtveis i Dalen, (Se Nr. 22.)

Fieandts Navn blandt Svenskerne, han, som, med Ridepidsken i Haanden, i 16 Timer kommanderede sin Bataillon paa 1200 i Ilden, saa sov 3 Timer og derpaa begyndte igjen uden at mæle et Ord; end mindes man Sandels, denne anden Lucullus, som ofrede enhver Stund, Krigen overlod ham, til Glæden, og som rev sig løs fra sit Bord, for urokkelig at stille sig midt paa Valpladsen, ubevægelig midt imellem Kuglerne, sin Armees Hoved, Hjerte og Værn. Disse Runebergs Fortællinger, iklædte poetisk Form, om de finske Heltes Tapperhed, om deres Fædrelandskjærlighed, er det nye Finlands Nationalepos, ligesom Kalevala var det gamle og oprindelige Finlands.

Som vi have sagt, det gjaldt blot at afvende hele Skammen af et fuldstændigt og uopretteligt Nederlag, ikke at tænke paa at bevare Finland. Forgjæves talte Sandels paa sit Tilbagetog blodige Affkedsord; forgjæves søgte Døbeln med sin vante Dygtighed at forsvare Ålandsøerne: en stræng Vinter begunstigede Fiendens Foretagender, saa at han endogsaa gjorde Indfald paa den skandinaviske Halvø og truede Stockholm. Den 13de Marts 1809, som berøvede Gustav d. 4de Thronen, syntes paa engang at være baade en Straf for og et Vidnesbyrd om de Feil, den svenske Regjering havde begaaet. Under den anarchiske Periode, som satte Kronen paa Sveriges Elendighed, fra den 13de Marts til Karl den 13des definitive Proklamation (6te Juni samme Aar) udtømte Sverige alle sine Anstrængelser for af den franske Keiser at faae hans Tilgivelse og Intervention hos Czaren. Det sendte i dette korte Tidsrum ikke mindre end 5 Deputationer med Bønner. Det troede, at Gustav den 4des Affættelse skulde forandre Napoleons Sindelag mod det: i sit Haab modtog det med offentlige Glædesytringer Nyheden om de franske Vaabens Seire over Østerrig; men der var ikke længer Tid til at gjenoprette den Ulykke, som den afsatte Konges Forblindelse og Halsstarrighed havde paadraget det.

„For Øieblikket kan jeg Intet gjøre til Fordeel for Sverige," sagde Napoleon til en af de svenske Udsendinge, Grev Robert Rosen, som han modtog i Donauwerth den 18de April 1809, een Maaned efter Revolutionen. „Jeg er nødt til at behandle Rusland med stor Forsigtighed paa Grund af de Farer, som omgive mig. Indviklet i en alvorlig Krig med Spanien, begynder jeg en uvis Kamp med Østerrig, som uforudseet er kommet over mig. 80,000 Russer ere posterede ved Galiziens Grændse. Traktaterne i Tilsit og Erfurt forbinde mig med Keiser Alexander og nøde mig til de største Hensyn mod ham, som mod en Ven og Allieret . . . . Deres forrige Konge har gjort mig meget Ondt. Hans Modstand har været mig en Deficit af 100,000 Mand i min Armee. Jeg har været nødt til at have 30,000 Mand i min Ryg, medens Russerne have været tvungne til at sende 50,000 Mand imod Eder. Havde Eders Konge havt det mindste militære Geni, hvor meget Ondt kunde han da ikke have tilføiet mig! Før Tilsitterfreden gjorde jeg alt for at vinde ham; jeg bønfaldt ham om ved min Hjælp at reise Sverige paany, igjen at gjøre det til en stor Magt. Jeg kjæmpede mod Sveriges Arvefiende, mod den gigantiske Magt, som nu overvælder Eder med sit Tryk: jeg kjæmpede for Polens Gjenoprettelse og Sverige erklærede sig mod mig! Og det dengang! I Forening skulde vi have kunnet forandre Verdens Skikkelse — men nu, hvilken Forskjel!"

Napoleon tilføiede:

„Jeg kan for Tiden ikke andet end venskabeligen give Dem tre Raad: slut Fred med Rusland, saasnart som De kan — bring Enighed istand mellem Regjeringen og den Rigsdag, som nu samles — giv Hertugregenten Thronen og overlad ham at vælge sin Thronfølger. Denne maa da være en Mand, hvis Egenskaber passe til en modig Nation. Jeg kjender ingen tydsk Fyrste, jeg kan anbefale Dem; søg En, som under alle Forholde kan være Svenskerne værdig. Hvis I vise Mod og Mandshjerte, netop som I have befriet Eder fra en affindig Konges Trældom, vil sikkerlig Rusland betænke sig før det angriber Eder."

Efter sine hemmelige Instruktioner skulde Grev Rosen forsøge at erholde Napoleons Assistence ligeoverfor Czaren ved at love, at man skulde udvælge Hertugen af Oldenburg, Czarens Svoger, til Thronfølger; den svenske Regjering havde smigret sig med, at den ved denne i og for sig selv for Fremtiden farlige Indrømmelse kunde erhverve Finland tilbage. Napoleon lagde ingen Vægt herpaa i sine Samtaler med Grev Rosen. Det gjaldt virkelig ikke længer, om Sverige skulde faae Finland tilbage eller ikke, eller om det, som det forlangte, skulde faae Norge som Erstatning eller ikke: der var Spørgsmaal, om Sverige endda kunde leve længer, eller om dets indre Anarchi i Forening med Ruslands Ærgjærrighed skulde give det Dødsstødet paa en Tid, da Frankrig viste liden Lyst til at hjælpe det.

„Man er meget urolig hjemme hos Dem," sagde Napoleon til den svenske Major Arfvidson, der samtidig blev sendt til ham til Wien. „Den stedsevarende anarchiske Tilstand, hvori I befinde Eder, er en Følge af Eders militære Chefers gjensidige Had og deres Ærgjærrighed. Tag Eder iagt for et Tilbagefald! Denne Forvirring vil kun gavne Eders Fiender. Jeg vil aldeles ikke Eders Ruin. Jeg ønsker, at I kunne faae gjenoprettet Orden hos Eder, og at I kunne faae en ordentlig Regjering, med hvilken jeg kan komme i Forstaaelse. Overbring Hertugregenten Forsikringen om mit Venskab. Jeg agter hans personlige Charakteer og hans politiske Principer; men har han frie Hænder nok til at kunne bringe Eders Affærer paa Fode igjen?

De samme Tanker ytrede Keiseren i et Brev, som han strax efter Revolutionen skrev til Hertugregenten (12te April 1809) og ligeledes i et, dateret Donauwerth, 18de April 1809, hvori han siger: „Keiser Alexander er høihjertet og stor. Deres kongelige Høihed bør slutte Dem til ham!" Det er ikke mindre sandt (den russiske Minister Romanzoffs Breve bevise det), at Rusland i selvsamme Øieblik kun tænkte paa at høste Gavn af dette Anarchi i Sverige og forlænge det ved at gjenoprette Konstitutionen af 1720, som nylig var omstyrtet af Gustav d. 3die; et Brev fra Romanzoff til Grev Schwerin af 21de April 1809 beviser det formelig. Sverige maatte derfor være tilfreds med frit at kunne udvælge sin nye Konge Karl den 13de, at kunne give ham frit Valg af Thronfølger og at kunne give sig den Konstitution, det nu har; men det kunde ikke faae tilbage sine tabte Besiddelser og ligesaalidt da faae Erstatning i Norge.

Freden til Frederikshamn, som blev afsluttet den 17de September s. A., afstod hele Finland og selv Øerne til Rusland; den bottniske Bugt og den lille Elv Torneå bleve Sveriges og Ruslands indbyrdes Grændser; de russiske Kanoner vare knapt 8 Mile fra Stockholm.

Da lettelig en heldig udført Streg finder Forsvarere, ja selv Beundrere, har det ikke manglet paa Skribenter, som have paastaaet, at Finlands Erobring af Russerne var en fuldkommen lovlig Handling, saasom denne Provinds var dem fornøden og udfyldte en naturlig Grændse, at Finland ellers selv vilde have overgivet sig til Rusland efter en Rigsdag i Borgå 1812, efterat det havde seet den svenske Regjerings Afmagt og liden Lyst til at forsvare det, at endelig Keiser Alexander havde været saa ædel, at han havde lovet at værne om dets Konstitution og Religion, et Løfte, som hans Efterfølger høitidelig gjentog. Heri findes megen Illusion eller Paradoxe. Det er jo vistnok, under visse Omstændigheder, meget rosværdigt, at en Fyrste hylder en Udvidelsespolitik, og en saadan Politik kan undertiden være Udtrykket af en mægtig og uimodstaaelig Drift til Udvidelse eller simpeltvæk en defensiv Manifestation og som en Følge deraf lovlig. Naar en Nation befinder sig i en Stilling som Frankrig i det 17de Aarhundrede, og da for at afrunde sine Grændser forener med sig tilstødende Provindser, hvis Beliggenhed synes at vidne om, at Naturen selv har bestemt det saaledes, vilde ikke de Anstrængelser, som anvendes for at rive dem bort fra deres forrige Herskere, forstyrre den almindelige Orden og kunne derfor ikke medrette dadles. Naae en adsplittet Race søger at forene sine adspredte Grene, naar en Nation, som aabenbar er overlegen i Civilisation, i aandelig Kultur, øver et uimodstaaeligt Overherredømme over et Nabofolk, som endnu er altfor uvidende eller altfor meget deklineret, vil ikke Historien fordømme disse lovlige Fremskridt og vil for deres Vedkommende adoptere den ofte saare vage og farlige Theori om naturlige Grændser. Men naar Udvidelsespolitiken falder ned til en forfængelig og ærgjærrig Begjærlighed, naar den blot er en Aabenbarelse af den blinde Kraft, som driver uciviliserede Folk til at anvende den Virksomhed til Overfald og Krig, som de ikke vide at hellige ædlere Hensigter, naar den med eet Ord remplaceres af Erobringslyst, hvis Ledsager er Vold og hvis Følge er Ufrugtbarhed, saa bliver den en Landeplage, som den nyere Tids Fornuft maa see til at afvende eller fordrive. Og Ruslands Erobringer have denne sidste Charakteer. Løft saa høit til Skyerne, som Du vil, de to sidste Keiseres saa meget roste Intelligents, Høihjertethed, Fiinhed: det vil deraf blive endmere klart, — at dømme efter deres ydre Regjeringsakter — at disse tilsyneladende saa kraftige og absolute Herskere ere blevne revne med af den Barbariets og Erobringens Aand, som hersker blandt deres vilde Horder, hvem de ei kunne tæmme, endmindre indpode en Civilisation, som de selv kjende og skatte. Enhver veed, at, da Keiser Nikolaus vilde afskaffe det skjændige Slaveri, som forsinker Ruslands Opkomst, Adelen tvang ham tilbage derfra ved at besvare hans første Ukase med en Skrivelse, hvori de erklærede, „at de havde misforstaaet hans Mening!"

Ruslands Erobringer kunne ikke gavne nogen af Parterne, aldenstund Rusland ikke ved langvarige indre Anstrængelser faar opnaaet at fuldende sin moralske Opdragelse. Dets Erobringer ere derfor ufrugtbare saavel for det selv,

som for de Overvundne. Forgjæves har det med Ild og Sværd, med Foragt for de helligste Rettigheder forfulgt Lutheranismen i Østersøprovindserne, Katholicismen i Polen: Polen er ikke moskovitisk hverken i Hjerte eller Sind, og Lifland og Kurland have kun bidraget til at forøge det ydre og tilsyneladende Rusland, som ingenlunde er det samme som det sande Rusland. Bortseet fra de Farer, hvormed Gjenoprettelsen af et græsk Keiserdømme under russisk Styrelse vilde true den europæiske Ligevægt, vilde Følgen af, at Grækenland og Tyrkiet kom under russisk Herredømme, være den, at de vilde blive end mere uskikkede til at indtræde i det europæiske Samfund. Hvad nu angaar Finland, Ruslands sidste store Erobring, da gav ingen lovlig Interesse Czarerne Ret til at bemægtige sig denne Provinds, hvem ikke et eneste Baand forenede med deres Rige, siden dens Befolkning ikke har en Draabe slavisk Blod i sine Aarer, siden den er fuldkommen svensk og luthersk; endvidere forbandt Traktater og et høitidelig givet Ord Czaren til at respektere denne Provinds, og Alt blev krænket. Dog er det vist, det maa man erkjende, at dens Territorium, som kunde tjene til Vold for Czarernes Hovedstad, og at dets Søkyst, en fortræffelig Opdragelsesanstalt for deres Søfolk, gjorde den til en ønskelig Erobring. Dette meente ogsaa Peter den Store i det snurrige Skrift, som man har betitlet hans Testament, og som, saa langt fra at være apokryphisk, er en Extrakt af den russiske Udgave af hans samtlige Værker i 12 Bind. Deri foreskrev han sine Efterfølgere, at de skulde svække Sverige saa meget som muligt. Finlands Erobring skulde fuldende den dristige Plan, som havde grundet St. Petersburg. Ja, efter dennes Anlæg, paa engang en Trudsel og en Udfordring, blev den bottniske Bugt og Ålandshavet Ruslands naturlige Grændser. Da det engang havde opnaaet dem, gjorde det den Paastand, at Norges nordlige Havne, som aldrig bedækkes med Iis, vare det aldeles nødvendige for dets talrige Fiskere, og Czaren undlader end ikke den Dag idag blandt sine talrige Titler at anføre „Arving til Norge.“ Gottland vil utvivlsomt være det ligesaa nyttigt som Åland til Station for dets Østersøflaade. Endelig kan man ikke tvivle paa, at Ruslands Intervention i Danmarks Anliggender, der fulgte efter dets villige Tjener, Preussens, jo havde skjulte Hensigter mod dette lille Rige, som det et Dieblik tænkte paa at gjøre sig underdanig. Rusland har altid været færdig til at nære nye Forhaabninger, som det snart forsøgte at sætte igjennem som Rettigheder. Iwan den 4de, denne Barbar, lod han sig ikke kalde „Keiser af Tydskland, Cæsar Augusts Broder,“ og troede han ikke at være „en Guds udvalgte Stjerne at lyse for hele Verden?“ Traktaterne af 1721 og 1743, som gave Russerne de sydvestlige Østersøprovindser og det østlige Finland, vare sikkerlig tilstrækkelige til at beskytte deres Hovedstad.

Hvad Fordeel har forøvrigt det russiske Herredømme bragt Finland? Uagtet alt hvad man kan sige om Rigsdagen i Borgå, saa er det dog ikke sandt, at de Overvundne kunde foretaget eller ladet foretage noget alvorligt Skridt, da de, allerede i tre Aar undertvungne, vare blevne afvæbnede og tvungne til at sværge deres nye Herre Troskabseden. Man havde erklæret deres Land for stedse forenet med det russiske Keiserdømme, og det var kun derefter, at Keiseren i sit og sine Efterfølgeres Navn lovede at opretholde Finlands Institutioner og Religion. Klarligen var ikke Rigsdagen fri og kunde ikke have nogen virkelig Indflydelse. Hvorledes videre denne Gang de keiserlige Løfter bleve holdte, veed man forresten. De ved Konstitutionen foreskrevne Rigsdage bleve ikke mere sammenkaldte, Ukaser traadte i Stedet for Love og bragte Landet under Absolutismens Herredømme, en blind Censur kvalte alle de Spirer til intellektuel og moralsk Udvikling, som den svenske Civilisation havde nedlagt. Og for at sige altsammen, maa ikke Finland selv den Dag idag ligesaavel som Rusland undergaae en af disse Landeplager, en af disse indre Rædsler, som Despotismen udbreder, og som vel betegne dens Foragt for Menneskerettigheder, jeg mener den almindelige og bestandige Krænkelse af Brevenes Hemmeligheder, eller idetmindste (for ikke at sige andet, end hvad der kan strængt bevises) den almindelige og dybt grundfæstede Tro paa dette Forræderi, denne daglige Fornærmelse? Er ikke de Familieforhold, som saa inderlig forene Finland og Sverige, baade da og nu paa det smerteligste krænkede? Finland er blevet rigere ved Handel, det maa man erkjende; men det har følt sig skilt fra det europæiske Samfund, til hvilket moralske og og intellektuelle Forhold knyttede det. Denne fuldkommen svenske Provinds var et Lem af det skandinaviske Legeme; det var, efter Tegnèrs skjønne Udtryk, Skjoldet, som Russerne rev blodigt fra Sveriges Hjerte. Aaret 1812's Politik medførte ingen betydende Reaktion mod Nationens bitre Erindringer. Gustav d. 4de havde bestemt sig til at gjenoprette Tabet af Finland ved Erobringen af Norge. Bernadotte besluttede at fuldføre denne Hensigt; han drømte om en Forening af hele den skandinaviske Halvø under eet Scepter; han haabede at den skandinaviske Indflydelse skulde vinde i teritorial og politisk Eenhed, hvad den havde maattet tabe i Udstrækning. Sverige maatte takke ham derfor, ham, som ikke var skyldig i det Tab, det havde lidt. Ruslands Hjælp eller idetmindste dets Samtykke syntes ham nødvendigt til at gjøre Foreningen mulig og varig. Han vidste at opnaae samme. Sammenkomsten i Åbo mellem begge Monarker endte med følgende Ord fra Czaren: „Jeg beundrer i enhver Henseende Deres Fremgangsmaade; jeg og mine Efterfølgere vil stedse være Dem Tak skyldig, derom kan De være overbevist.“ Man veed, for hvilken Priis Czaren havde tilstaaet sin Bistand; men var Norge, uafhængigt ligesaavel efter, som før Foreningen, en virkelig Godtgjørelse for Sverige? Gustav d. 4de havde ikke troet det; han vilde dertil føie Hertugdømmet Mecklenburg eller en anden Besiddelse. Forøvrigt blev det, som Sverige erhvervede, berøvet Danmark. Den skandinaviske Union var saaledes virkelig lemlæstet og Europa havde mistet et af de Bolværker, der skilte det fra Rusland.

Halvandet Aarhundredes Historie har vist os Rusland stedse paafærde til at udstykke Sverige, og stedse beskjæftiget med Udførelsen af sine Hensigter mod dette Kongerige. Vi have seet Gustav den 3die frelse sit Land fra den preussiske og russiske Okkupation ved Revolutionen af 1772, Gustav d. 4de i Førstningen ved sin gode Stjerne undfly de Snarer, som Katharina den 2den havde udspændt for ham, men endelig Finland at falde for et voldeligt Angreb, som, begunstiget af den Tids indviklede Politik, endelig udførte en Plan fra Ruslands Side, der daterede sig fra Peter d. Stores Tid, og hvis Udførelse først begyndte med den Traktat, hvorved efter Karl d. 12tes Død Østersøprovindserne bleve afstaaede. Man vil lettelig indsee, at saa stadige Fiendtligheder, der toge Ende med saadanne Gjenvordigheder, have efterladt en bitter Erindring mod Russerne i Svenskernes Hjerte. Det er uomtvisteligt, at Bernadottes Dynasti paa Sveriges Throne er fuldkommen identificeret med det Folk, det blev kaldet til at regjere; men man har sagt, at det var muligt, at det af de samme Grunde, som vi have antydet, ikke saa levende som de øvrige Svensker følte Erindringernes Bitterhed og Ydmygelse. Lad os snarere sige, at en Konge, som ved store og sjeldne Egenskaber, ligeoverfor en mangelfuld Konstitution og brøstfældige Institutioner, har erhvervet sig en stor personlig Indflydelse, saaledes som Karl Johans Søn havde gjort, er mere bange for, netop paa Grund af den Ansvarlighed, som desaarsag paahviler ham, saa færdig at disponere over Nationens Kræfter til farlige Foretagender, end Nationen selv vilde være, om den blev ligefrem adspurgt. For os er det vist, at Sverige er besjælet af et mangeaarigt, dybt Had til Rusland, og at, som en Følge deraf, den svenske Regjering ikke kan erklære sig mod Vestmagterne i denne Krig. Dette synes ubestrideligt for Enhver, som har læst Historie og er det virkeligt for den, der kjender lidt til Stemningen i Norden. Danmark og Norge befinde sig i ganske den samme Stilling trods de tilsyneladende modsatte Ytringer. Det synes forresten umuligt, at den svenske Regjering, paa alle Kanter tilskyndet af den offentlige Mening, som møder et sympathetisk Ekko hos ædle Hjerter lige ved Thronens Trin, længe bevarer en Neutralitet, som, forlænget i det Ubestemte, kunde synes at røbe Ligegyldighed. Den offentlige Mening i Sverige viser sig saameget mere bydende og stærk, som den ikke blot er grundet paa gammelt Had mod det russiske Regimente, men paa den dybe Overbeviisning, at dette, saalænge der ikke gjøres en væsentlig Forandring deri, strider mod Civilisationens sande Interesse. Det Svar, som Historiens Studium har givet os, kan lade os ønske et lignende ved Undersøgelsen af Sveriges og hele Nordens materielle og moralske Interesser. Den Rigsdag, som nylig i Stockholm har endt sin Virksomhed, har bragt nyttige Reformer istand; men der er visse liberale Foranstaltninger, som den ikke har kunnet sætte igjennem og som den hellerikke har drevet tilstrækkelig paa. Det vil ikke være et unyttigt Arbeide at undersøge, hvorfor det Ene er lykket, det Andet mislykket. Denne Undersøgelse kunde afsløre os nogle af de Paavirkninger, som ikke ere fremmede for Europas almindelige Had mod Rusland og som nærværende Krig er kaldet til at forstyrre.

A. Geffroy.

Grev Walewski.

Grev Alexander Colonna Walewski, den nuværende franske Udenrigsminister, er Napoleon den Førstes eneste erkjendte uægte Søn. Hans Moder var den polske Grevinde Walewska, Datter af Prinds Stanislaus Poniatowski, Neveu af Polens sidste Konge. Prindsen bosatte og giftede sig i Italien efter Polens sidste Deling.

Walewski tjente først i den franske Armee i Afrika som Hussarkapitain og blev som saadan anbetroet en vigtig Sendelse til Abd-el-Kaders Leir. Ved denne skilte han sig paa en saa tilfredsstillende Maade, at han derved bragtes til at betræde den Bane, hvorpaa han har havt saa stor Fremgang. I Aaret 1840 besørgede han paa Frankrigs Vegne en særegen Underhandling i Alexandria og Konstantinopel, og blev senere sendt til Sydamerika som Mægler mellem Republikerne

Nærødalen, seet fra den øvre Ende af Stalheimskleven. (Se Nr. 22.)

Buenos Ayres og Montivideo. I denne Egenskab handlede han i Forening med Lord Howden, Storbritanniens Underhandler. Siden sendtes han som Envoye extraordinaire og Minister plenipotentiaire til Hoffet i Florents, saa til Neapel; derefter blev han Gesandt i Madrid og endelig i London. Denne sidste diplomatiske Post indehavde han endnu, da han i forrige Maaned blev kaldet til som Udenrigsminister at afløse Drouyn de l'Huys, hvis Underhandlinger i Wien ikke havde været efter Keiserens Hoved. Som Diplomat har Walewski vundet Ord for Skarpsindighed, Klogskab og Takt, og forstaaet at sætte de Styrelser, han har repræsenteret, i Respekt hos vedkommende Hoffer.

Engang var han Medeier af Bladet Patrie, og skrev da Artikler deri. — Som Polak paa Mødrenesiden har han staaet i stadig Forbindelse med Polakkerne.

Han er gift med en Italienerinde, en Datter af Ricci, der udleder sin Herkomst fra de ældste florentinske Familier, og blandt sine Forfædre tæller Navne som Machiavelli og Dante.

Grev Walewski.

Forbedret Brødbagning.

Den store Chemiker Professor Liebig, hvem Tidsalderen allerede i Forveien skylder saa overordentlig meget, især for hans Forskninger paa den organiske Chemies og specielt Agerbrugschemiens Omraade, har nylig opgivet et Middel, hvorved mygt Brød ikke blot beholder sin Smag, men ogsaa bliver langt sundere, et Middel, som ved sin Simpelhed og Letanvendelighed med Hensyn til sine Virkninger udentvivl kan ansees for en af de betydeligere Opfindelser fra de sidste Aar.

Det er bekjendt, at det Planteliim (gluten), som findes i Melet af vore almindelige Kornsorter, i fugtig Tilstand undergaar Forandring. Dette Stof er i sin oprindelige Tilstand mygt, elastiskt og uopløseligt i Vand, men taber snart disse Egenskaber ved Berørelse med Vand. Forvaret nogle Dage under Vand aftager efterhaanden dets Volumen, og det opløser sig tilsidst til en grumset og slimet Vædske, som ikke længere danner nogen Deig sammen med Stivelse. Nu beror Deigdannelsen af Meel hovedsagelig paa Plantelimets Evne til at binde Vand og sætte dette i samme Tilstand, hvori det f. Ex. findes i den dyriske Cellevæv, i Kjød og koaguleret Æggehvide, hvor det absorberede Vand ikke væder tørre Legemer. Men samme Forandring som i fugtig Tilstand undergaar Plantelimet ogsaa ved Melets Opbevaring, idet Melet har et stærkt Forvandtskab til Vand og søger at drage Fugtighed til sig af Luften. Herved formindskes efterhaanden Melets Evne til at danne Deig, ligesom ogsaa det færdigbagte Brød undergaar samme Forandring. Dette kan alene forebygges ved Udestængning af Luften eller ved kunstig Tørring. Med Rugmeel indtræder denne Forandring ligesaa hurtigt og næsten endnu hurtigere end med Hvedemeel.

For nogle Aarti siden kom i Belgien et Middel i Brug, ved hvis Anvendelse man af Meel, som i og for sig vilde givet et tungt Brød, fik et af ligesaa god Smag, som af det friskeste og bedste Meel. Dette Middel bestod i en Tilsætning af Kobbervitriol eller Alun. Virkningen af begge disse Stoffer ved Bagningen beror derpaa, at de i Varmen indgaae en chemisk Forening med det opløselige forandrede Planteliim, hvorved det bliver uopløseligt og binder Vand.

„Glutens eller Plantelimets Forhold til Osteſtoffet, hvormed det har saamange Egenskaber fælles, foranledigede mig," siger Professor Liebig, „til nogle Forsøg, som havde til Hensigt at erstatte de to nævnte, for Sundhedens og Brødets nærende Kraft saa fordærvelige Stoffer med et Andet uskadeligt. Dette Middel er rent mættet Kalkvand. Naar den til Deigdannelsen bestemte Deel af Melet arbeides med Kalkvand, og Suurdeigen siden tilsættes og Deigen lades urørt, indtræder Gjæringen paa sædvanlig Maade. Naar nu Resten af Melet i passelig Tid tilsættes den gjærede Deig, og Brødet siden bages og steges som sædvanlig, faar man et skjønt, syrefrit, fast, elastiskt, smaablæret ikke staalstegt Brød af fortræffelig Smag, der af Alle, som har spist det nogle Gange, foretrækkes for alt andet Brød.

„Til 100 ℔ Meel tages 26 eller 27 ℔ (omtrent 12 Potter) Kalkvand. Dette er alligevel ikke tilstrækkeligt til Deigdannelsen, hvorfor reent Vand siden tilsættes efter Behag. Da Brødet derved taber sin Syrlighed, maa noget mere Salt tilsættes end ellers, for at gjøre det smageligt.

„Hvad Brødets Kalkgehalt angaar, veed man, at 1 ℔ Kalk er tilstrækkelig til at berede omtrent 600 ℔ eller omtrent 200 Potter Kalkvand; Kalken indtager i det paa nysnævnte Maade tilberedte Brød næsten samme Forhold som i samme Vægt Frø af Bælgfrugter.

„Det kan ansees som en ved Erfaring bekræftet physiologisk Sandhed, at Meel af Korn ikke i og for sig har fuld Næringskraft for det animalske Liv, og saavidt vi kjende, ligger Manglen paa denne Næringskraft i Manglen af den til Beendannelsen uundværlige Kvantitet Kalk. Phosphorsyre findes i tilstrækkelig Mængde i Kornet, men det indeholder langt mindre Kalk end Bælgfrugterne. Denne Omstændighed forklarer maaskee mange Sygelighedsphænomener, som iagttages i Fængslerne og hos Børn paa Landet, hvor Føden fornemmelig bestaar af Brød, og især i denne Henseende turde Anvendelsen af Kalkvand fortjene Lægernes Opmærksomhed.

„Melets Evne til at levere Brød turde ogsaa med Hensyn paa Massen blive større paa Grund af Evnen til at binde Vand. Af 19 ℔ Meel uden Kalkvand faaes i min Huusholdning sjelden over 24½ ℔ Brød; men bagt med 5 ℔ Kalkvand leverer samme Vægt Meel 26 ℔ 12 Lod til 26 ℔ 20 Lod velstegt Brød. Da nu, efter Heerens Undersøgelser, de nævnte Vægtsdele Meel blot give 25 ℔ 3 à 4 Lod Brød, saa synes den anførte Vægtforøgelse utvivlsomt at være opstaaet ved Anvendelsen af Kalkvandet."

Vi have troet det af Interesse at meddele en ordlydende Oversættelse af Professor Liebigs egen Fremstilling af Sagen. Man seer deraf, som ovenfor bemærket, at det af ham opgivne Middel er saa simpelt, at det naarsomhelst kan forsøges i enhver Huusholdning. Til Forebyggelse af al Misforstaaelse tilføies, at Kalkvand tilberedes derved, at lidt læsket eller ulæsket Kalk blandes med reent koldt Vand i Forholdet af 1 til 400 à 500, omrøres og sættes hen nogle Timer, hvorefter blot den klare Vædske hældes af, som da indeholder en mættet Opløsning af Kalken i Vandet.

Da ogsaa hos os (i Sverige) det for Sundheden saa skadelige Middel ikke saa sjelden anvendes, at sætte Alun til Melet ved Bagningen, maa den nævnte Opfindelse til at undgaae dette være af Vigtighed for alle Bagere, som ønske at deres myge Brød ikke altfor hastig skal kjendes tungt og usmageligt. Og da det har megen Sandsynlighed for sig, at det paa den her opgivne Maade bagte Brød, saasom det i en ellers savnet Faktor for Beendannelsen indeholder en fuldstændigere Næringskraft, bedre end ellers vil kunne underholde den fattige Befolknings Livskræfter, hvis Næring fordetmeste er Brød, saa burde dette simple Middel bringe Menneskeheden en ikke ringe Vinding. Dette er atter en Triumph for den chemiske Videnskab, som i vor Tid har begyndt at spille Hovedrollen i al Viden for det praktiske Liv. (Efter Aftonbladet.)

Svensk Trøffel

I det for nogen Tid siden udkomne andet Hefte af Prof. Arhenii „Tidsskrift för landtmanna- och kommunal-ekonomien" for dette Aar findes blandt Andet Følgende: „En botanisk Nyhed, som ogsaa turde interessere et større Publikum, er, at en af de lækreste Trøffelarter, Terfez niveum, nylig er bleven opdaget i Sverige, nemlig i Østergotland paa Grev v. Saltza's Eiendom Mem ved Götakanalens Udløb i Slætbaken. Trøffelarterne høre, som bekjendt, til de fornemste og kostbareste Lækkerheder. Den høie Priis, hvormed de betales, har for en Deel sin Oprindelse fra den Vanskelighed, der er forbunden med at indsamle dem. De forekomme nemlig ¼ til ½ Alen under Jorden og man kan derfor ikke indsamle dem uden ved særskilt dertil dresserede Hunde. Hidtil er ingen ægte, spiselig Trøffel bleven fundet i Sverige, uagtet man i lang Tid har søgt efter dem. Denne i Sverige fundne Art tilhører egentlig Nordafrika, hvor den fra de ældste Tider har været ivrig eftersøgt af Araberne som en stor Lækkerhed. I den senere Tid har man ogsaa fundet den i det sydlige Europa; men at den skulde findes i Norden, var i høi Grad uventet. Dersom den skulde forekomme hos os i nogen Mængde, kunde dens Indsamling utvivl blive høist lønnende. E. Fries." — „Man er saaledes," siger „Upsala B." „kommen til Vished om, at en af de bedste Trøffelarter virkelig findes heroppe i vort kolde Norden! Opdagelsen er isandhed høist mærkelig, ikke mindst fordi den antyder, at vort „fattige Land" i mange Henseender, ikke turde være saa stedmoderlig behandlet, naar man kun forstaar at faae Rede paa og benytte sig af dets endnu ofte ubekjendte Tilgange. Trøffelen bliver meget eftersøgt i Udlandet og Indsamlingen deraf er en lønnende Beskjæftigelse. Dette bør ogsaa kunne blive Tilfældet hos os, dersom det befindes, at denne ny opdagede Svampart forekommer noget rigeligere i vor Jord. Trøffelen jages eller opsøges af dertil dresserede Hunde, som give Los, naar de komme til et Sted, hvor deres Lugt siger dem, at denne Sop findes under Jorden. Trøffeljægeren opgraver da Sopen, trakterer Hundene og fortsætter sin Jagt videre, og skaffer sig paa denne Maade ofte en vakker Dagløn. Den Trøffel, som ihøst fandtes ved Mem, stødte man paa af en Hændelse ved Gravning i Jorden. Til videre Søgen efter denne værdifulde Vært udfordres nødvendigviis een eller anden Trøffelhund tilligemed en Person, der er vant til og forstaar sig paa Trøffelindsamling; og da det er almindelig bekjendt, at Grev v. Saltza har udmærket sig ved mange andre patrotiske Foretagender, saa er der ogsaa fuldt grundet Anledning til at haabe, at han ogsaa vil gjøre Alt, hvad der udfordres, for at bringe den ved hans Eiendom gjorte Opdagelse til fuld Virkelighed og saaledes gjøre den til Nytte for Landet."

Norge.

Christiania. Under 8de d. M. have følgende Udnævnelser fundet Sted, nemlig: Sognepræst til Ytterøens Pstg. J. A. C. Dons til Sognepræst til Ekers Pstg.; resid. Kapellan til Askers Pstg. og Førstelærer ved Skolelærerseminariet sammesteds, Knud Gislesen, til Sognepræst til Gjerpens Præstegjæld; Sognepræst til Bindalens Præstegjæld. J. N. Lieske til Sognepræst til Hosangers Pstg.; Provst i søndre Saltens Provsti og Sognepræst til Skjerstad Pstg. N. Jonsberg til Sognepræst til Skogns Pstg.; Overlærer ved Throndhjems lærde Skole Ole Berg til Sognepræst til Levangers Pstg.; Præst ved Bergens Tugthuus og Bergenhuus Fæstnings Slaveri S. B. H. Walnum til resid. Kapellan ved Nykirkens Menighed i Bergen; Kand. med. Fr. W. Schultz til Distriktslæge i indre Nordmøres Distrikt; Bureauchef i Revisions-Departementet H. J. H. Grundt til Foged i Moss Fogderi; Fuldmægtig i Revisions-Departementet G. G. Klem og Undertoldbetjent i Stavanger Tolddistrikt P. A. Høydal til Overtoldbetjent i Bergens Tolddistrikt.

— Under s. D. er Politimester i Frederikshald W. N. Steen efter Ansøgning meddeelt Afsked i Naade med 300 Spd. aarlig i Vartpenge, mod at han er forpligtet til igjen at modtage Ansættelse i Statens Tjeneste, saafremt han senere i den Grad maatte gjenvinde sin Helbred, at han dertil maatte være skikket og Hs. Maj. naadigst maatte ville forunde ham saadan.

— Ibrugtagelsen af Pharmacopoea Norvegica er ved kgl. Resol. udsat til 1ste Januar 1856.

— Efterat det under 12te d. M. fra Telegraphstationen i Christiania var bleven meldt Hs. Excellence Statsminister Due i Stockholm, at Telegraphforbindelsen med de forenede Riger var aabnet, indløb der hertil d. 13de Juni en Telegraphskrivelse fra Stockholm, dateret og telegrapheret derfra samme Dag Kl. 2, 40' Eftermiddag, udskrevet her Kl. 2, 42' Eftermiddag og saalydende: „Til Hs. Excellence Statholder Løvenskiold, Christiania! H. M. Kongen har befalet mig, ved Hjælp af den imellem de forenede Rigers Hovedstæder nu aabnede Telegraphforbindelse, at bringe Christiania og den norske Regjering sin naadigste Hilsen. Hans Majestæt, som forudseer Nytten og Vigtigheden af denne Forbindelse mellem Norge og Sverige samt Udlandet, paaskjønner de Mænds Bestræbelser, der have virket for samme, og især deleshed den Beredvillighed, med hvilken Storthinget imodegik Hs. Majestæts Proposition."

— I denne Maaned har L. B. Fabricius. H. Hansen, P. Jensen, P. L. Larsen, H. M. C. Ross, L. B. Nielsen og H. S. Thorvildsen underkastet sig theologisk Embedsexamen med Charakteren Laudabilis. C. Bøye, F. G. Bruun, H. Glatved, O. C. Glatved, J. Jespersen, C. A. A. Kjønig, P. Nielsen, O. Ottesen og A. W. Støren med Haud illaud.

— C. Th. Schreiner, G. H. Hartmann og H. A. Meyer have underkastet sig philologisk Embedsexamen med Charakteren Laudabilis.

— Kand. jur. O. C. Omberg underkastede sig den 9de d. M. Examen i Lappisk med Charakteren Laudabilis.

— I sidste Halvdeel af Juli og i Begyndelsen af August skal afholdes en større Øvelsesleir paa Gardermoen.

— Jernbanen har i Ugen, som endte den 10de Juni, havt en Indtægt. af 2603 Spd. 64 ß., hvoraf 13 Spd. 90 ß. af Telegraphering.

— Vor By hjemsøges iaar af det samme Beriderselskab som ifjor. Kan den to Somre i Slag underholde et saa bekosteligt Selskab, vil dette afgive et fornyet Beviis for Indbyggernes overhaandstagende Trang til Fornøielser, og det bliver derhos betegnende for Smagen i denne Retning, at man vil soutinere et saadant Selskab, hvis Præstationer til Afvexling kunne være gode nok, men naar de blive stadig sommerlige, maa nævnes med deres rette Navn, simple eller bestialske (hestelige), og hvilke i ethvert Fald aldrig i sand Kunstnydelse kunne siges at staae i Forhold til deres Bekostelighed for Publikum. Selskabet har besøgt tredive Gange saa store Byer som Christiania, men det skal aldrig have gjort saa gode Affærer som hos os i forrige Aar, og denne Erfaring er naturligviis Grunden til det saa hurtigt gjentagne Besøg. Foruden Heste o. s. v., har man faaet en afrikansk Elephant at besee. Usædvanligheden kan her opfordre Folk til at gribe sig mere an med Hensyn til Besøgelsen.

— Ifølge en Indbydelse fra nogle af forrige Storthings Medlemmer til Bidragstegning til et Erkjendtlighedsbeviis for Statsraad Stang, er der fra noget over 3000 Subskribenter indkommet 16,316 Spd. 24 ß, der under 4de ds. ere ham tilstillede.

— Bøsser, hvori indsamles Bidrag til en Kirke paa Rusløkbakken, ere indsatte paa forskjellige Steder i Byen.

— Bestyrelsen af Bærums Landboforening indbyder Amtets Landmænd til at indsende Huusdyr til et Dyrskue, der vil afholdes i Sandvigen den 3die Juli, og hvormed Præmiefordeling er forbunden.

— I Thorsdags begyndte Defensor i Arbeidersagen sin Tale,

— Ifølge Aftonbladet indeholder den store Udstillingskatalog følgende Bidrag af norsk Kunst ved Pariserudstillingen: Maleri. Bagge, M. T., No. 2008, norsk Skovparti Bodom, E., 2009, Solnedgang i Skovlandskab. Boe, F. D., 2010, Kamelier paa et Toiletbord. Dahl. J. C. C. 2011, Parti af Maridalen ved Christiania. 2012, Vinterscene ved Elben. Eckersberg, J. F., 2013, Øieblikket før Stormens Udbrud, Parti fra Sundalen. Frich, J., 2014, norsk Fjeld med Granskov. Gude, H. F., 2015, Høifjeldsparti fra Bergens Stift. Hansteen, Frøken Asta, 2016, Barneportræt, 2017, To Søstre, 2018, En ung Arbeider, 2019, Portræt af Professor Hansteen. Helland, H., 2020, Spadsertouren. Müller, M., 2021, Parti ved Christiania. Printz, C. A., 2022, Frugtstykke. Tidemand, A., 2023, et norsk Gravøl.

Bergen. „Bergensposten" benægter, at Vandledningen var i Ustand ved Ildebrandens Udbrud og siger, at „den gjorde Alt, hvad man har ventet og kan fordre af den."

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Chr.-Posten findes et udførligt Uddrag af Akterne i Arbeidersagen.

I Mgbl. har J. A. S. leveret en udførlig Gjendrivelse af Wäktarens Klager over enkelte unionelle Forholde. Artikelen er overskrevet „Opgjør med Wäktaren ang. Norges og Sveriges gjensidige Handels- og Søfartsforholde" og gaar igjennem 5 Nr. Allerede tidligere har Aftenbl. indladt sig med W. angaaende samme Spørgsmaal.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Aftonbladet siger, at man til Rygtet om Kongens Reise til Norge isommer har knyttet Formodningen om et overordentligt Storthing.

— Direktionen for Upsala Studenterkorps har besluttet at andrage paa Oprettelsen af en Lærerpost der ved Universitetet i det svenske Sprog.

— Bengt Gudmundson, en af Bondestandens liberale Rigsdagsmænd ligefra 1834, er død paa sin Eiendom i Halland.

Danmark. Paa Grundlovens Aarsdag foranstaltedes et stort Fanetog, hvorfra Nogle afsendtes i Forening med Rigsdagsmænd for som Deputation at komplimentere Kongen.

Frankrig. Efter at Entreen til Udstillingen er bleven nedsat, har de Besøgendes Antal løbet op til 15,000 daglig.

Rusland. Bondeopstanden i Ukraine skal endnu ikke være ophørt.

Italien. L'Ind. meddeler en Skrivelse fra Neapel af 13de f. M. om Vesuvs Udbrud, der lyder saaledes: Udbrudet, der begyndte den 1ste Mai, vedvarer endnu idag og er ofte langt stærkere end i Begyndelsen. Iforgaars tog det lidt af, men igaar begyndte det stærkere end nogensinde. For Øieblikket udstrømmer der brændende Stoffer fra forskjellige Kratere. Den udstrømmende Lava har taget flere Retninger; en Deel er løbet henimod Portici, hvor man nu for Alvor nærer Frygt for dens Komme, og en anden Strøm har bevæget sig imod Massa gjennem en uhyre Kløft, som den næsten ganske har opfyldt, og hvorved megen Skade er bleven forhindret paa denne Kant; i Massa ere dog ni Huse afbrændte. Lidt længere borte findes en anden Landsby, imod hvilken den ødelæggende Strøm nærmede sig. Efterat Lavaen havde forladt Kløften, var den løbet ind paa en indgjærdet Vei, der laa temmelig dybt; men her ophørte Gjærderne og fortsattes kun paa den anden Side. Kongen har afsendt et tilstrækkeligt Antal Soldater for at grave et Afløb, hvorved Landsbyen alene vil kunne undgaae at blive totalt ødelagt; Arbeidet ledes af Kongen selv, som var omgivet af Prindserne. Jeg saa ham ved Midnat midt imellem Soldaterne og omringet af en talrig Skare, som han søgte at indgyde Trøst. — Vi haabe, at Udbrudet snart vil tage af, og at der ikke vil indtræffe flere Ulykker.

Spanien. Ministeriet har undergaaet en Forandring. Oprøret synes at vedvare.

— Katalonien er erklæret i Beleiringstilstand. — Oprørerne forsvinde fra Aragonien.

Krigsskuepladsen. Monitøren meddeler General Pelissiers Rapport om Kampen den 22de og 23de Mai, hvoraf det fremgaar, navnlig ved en Sammenligning med den russiske Rapport, at Franskmændene have vundet en glimrende Seier og opnaaet et stort Resultat, idet det lykkedes dem at tage de russiske Værker foran Karantainebatteriet, der stærkt truede de Allieredes venstre Fløi, ligesom de den 2den Mai toge alle Udenværkerne foran Centralbastionen. Fyrst Gortschakoff dvæler i sin Rapport næsten udelukkende ved Kampen den første Nat, hvis Resultat fremstilles som særdeles glimrende, ja som en fuldstændig Seier, idet han dristig vaastaar, at de Allierede totalt bleve slaaede tilbage. Men i Slutningen af Rapporten, hvori den afgjørende Kamp Natten til den 24de i al Korthed omtales, kommer dog Sandheden frem, idet han beretter, at Russerne, da de Allierede trak store Troppemasser sammen, „paa et givet Tegn" trak sig tilbage fra Udenværkerne, som bleve i de Beleiredes Hænder. Tabet var paa begge Sider betydeligt, men Russernes dog overveiende større. Gortschakoff angiver selv Tabet til 765 Døde, hvoriblandt 1 Generalmajor, 3 Stabsofficierer og 15 andre Officierer, og Antallet af de Saarede til 8 Stabsofficierer, 56 andre Officierer og 1692 Menige. Tabet maa imidlertid have været langt større, da Pelissier indberetter, at de Allierede, efter at Vaabenhvilen var sluttet, talte 1200 russiske Lig, og det kan antages, at Russerne paa Tilbagetoget førte Mange af de Faldne med sig. Franskmændenes Tab findes mærkelig nok ikke angivet i Pelissiers Rapport, men ifølge en Korrespondance til Constitutionnel skal det have beløbet sig til 1500 Saarede og 430 til 450 Døde. Monitøren indeholder desuden en Rapport fra Viceadmiral Bruat af 26de Mai om Expeditionen til Kertsch, som bekræfter, at Russerne have rømmet Jenikale og Kertsch uden at gjøre Modstand og efterat have ødelagt saa Meget som muligt af deres Forraad. Førend de rømmede Jenikale, sprængte de et Krudtmagazin i Luften, hvori der befandtes 33,000 Kilogramer Krudt. Flugten var saa pludselig, at Russerne ikke engang gave sig Tid til at medtage de Saarede, som laae i Kertsch's Citadel, hvor der var oprettet Felthospitaler. Fiendens Tab anslaar Bruat til 160,000 Sække Havre, 360,000 Sække Korn og 100,000 Sække Meel. — Samtidig med disse officielle Rapporter, som vise, hvor meget Stillingen har forandret sig til Fordeel for de Allierede, er der indløbet telegraphiske Depescher om Erobringen af Mamelon'en og to Redouter ved Kjølhalings-Bugten, og General Pelissier synes saaledes ganske at ville svare til de Forventninger, som fremkaldtes ved Efterretningen om at han havde overtaget Kommandoen. Telegraph-Depescherne lyde saaledes:

— Lord Raglan melder under 7de ds.: Idag blev Kanonaden kraftig fortsat. Om Eftermiddagen henimod Kl. 6 angrebe Franskmændene Mamelon-Taarnet og den hvide Bastion, som begge erobredes. Det var en glimrende Vaabendaad. Tabet paa begge Sider kan endnu ikke angives. — Gortschakoff indberetter under 6te ds.: Fienden har aabnet en heftig Kanonade, som vedvarede uafbrudt i tre Timer, mod den venstre Fløi af Fæstningen; vi besvarede Ilden kraftigt og sprængte to Krudtmagaziner i Luften.

— Den franske Regjering har modtaget følgende Depesche fra Pelissier, dateret den 7de ds.: Om Eftermiddagen Kl. 6½ blev der givet Signal til Angreb, og en Time efter vaiede vore Ørne paa „den grønne Høi" og to Redouter ved Kjølhalings-Bugten. Det fiendtlige Artilleri faldt i vore Hænder og der er skeet Melding om, at 400 Fanger ere tagne. Vore Linier beherskede de erobrede Værker, hvor vi definitivt have sat os fast; vore Allierede have med sædvanlig Raskhed deeltaget i Kampen.

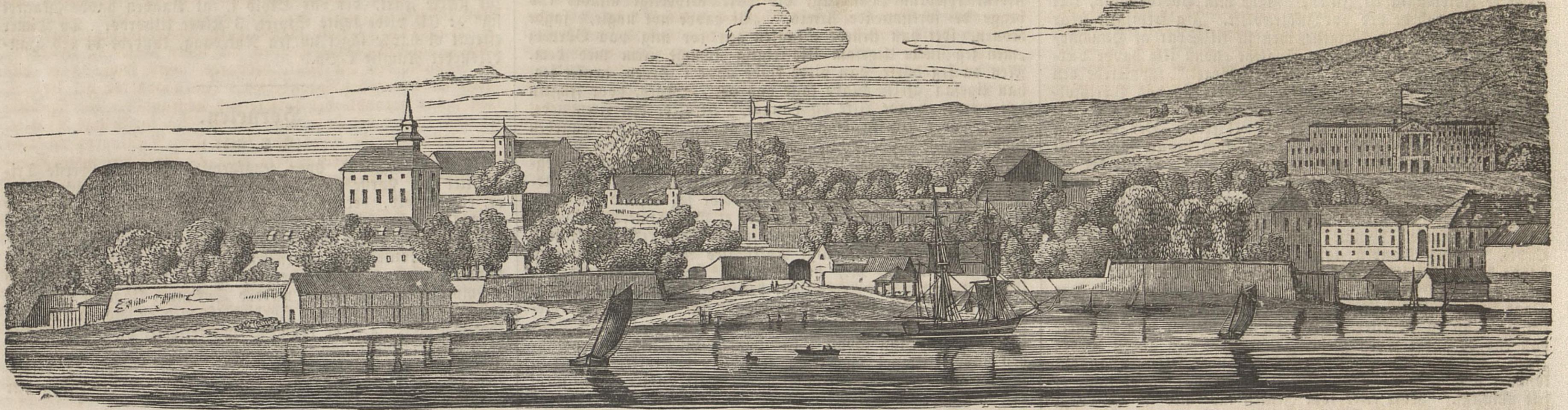
— Ifølge officielle Efterretninger i Monitøren have de Allierede i de erobrede russiske Udenværker taget 62 Kanoner og gjort 13 russiske Officierer til Fanger.

— Efterretningerne fra Kertsch naae til den 7de Juni. Den 4die Juni blev foretaget en Expedition af Flaaderne mod Taganrog, den 5te mod Mariapol og den 6te mod Jeiskoye*) og alle Expeditioner have havt et fuldkommen heldigt Udfald. Talrige Magaziner af Forraad bleve opbrændte, og den Fienden tilføiede Skade er uhyre. De Allierede have kun een Saaret. — Anapa er forladt af Russerne og besat af Tscherkesserne. Disse Efterretninger bekræftes ved en engelsk Depesche.

*) Taganrog, en stor Stavelstad, ligger lige ud for Udløbet af Don; Mariapol og Jeiskoye (eller Jeisk) ligge omtrent 15 Mile fra Taganrog, ligeoverfor hinanden, den Første imod Vest, den Sidste mod Syd.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 25. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 23de Juni 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

Norske Kystbilleder.

(Af J. B. Barth.)

II. Nykerne.

Langt sjeldnere end Ægværene, men ogsaa langt mærkeligere end disse ere de saakaldte Fuglekolonier eller Fuglebjerge, hvor Fuglenes Antal ikke længer kan beregnes i Tusindviis men kun i Millionviis. En Million er dog kun tusinde Gange Tusinde, og hvor lidet forslaar ikke dette Tal, naar man, idet man er kommen et saadant Fuglebjerg nær nok til at de mylrende Skarer tydelig kunne skjelnes, opkaster sig det Spørgsmaal: hvor mange Fugle er der vel? Ja hvo kan egentlig give noget Svar herpaa; men en 5, 10, 20 til 30 Millioner Fugle maa det efter Fuglebjergenes forskjellige Størrelse sikkert være, som, naar Fuglene ere ude, paa engang kunne sees. — Som forhen anført gives i Lofoten og Vesteraalen, fra hvilket Distrikt vi fremdeles ville tage vore Skizzer, fire saadanne Fuglekolonier, af hvilke vi, for at føre Læseren den korteste Vei, ville bede ham følge med os ud til de kun tvende Mile fra fornævnte Gaukværø i Malnæs Annex udenfor Langøens vestlige Pynt beliggende Nyker. Disse ere trende pyramide- eller bredt kegleformige 5—800 Fod høie Toppe, der med en indbyrdes Afstand af $1/8$ til $1/4$ Miil ligge $1/8$ til $1/2$ Miil fra Kysten, som paa en Strækning af et Par Mile deromkring ganske er blottet for Skjærgaard. Samtlige Nyker beskylles saaledes umiddelbart af selve Nordiishavet, og Landingen der er i de fleste Slags Veirligt yderst vanskelig, ofte endog umulig formedelst Havdønningerne, der rundtomkring med skumsprøitende Slag tørne op mod de klippefulde Strande.

Færdig med at præparere mit ved Anholmen gjorte Bytte, hvortil endnu kom en Ærsteg i Overgangsdragt og en her i Landet meget sjeldent skudt Stormaageart (larus glaucus), hvilke begge det paa en Seiltour en af de nærmest paafølgende Dage til nogle en Miil fra Gaukvær beliggende Havskjær lykkedes mig at nedlægge, leiede jeg den 7de Juni en halvfjerderums Baad med 3 Mand i Skyds, for samme Dags Aften at foretage en Expedition til Nykerne, hvor jeg agtede at forskaffe mig Exemplarer af de der rugende Fugle i Sommerdragt og deres Æg. Vinden var, da jeg satte mig i Baaden, svag, men imod, saa at vi maatte roe. Men da vi vare komne igjennem Skjærene og toge fat paa det aabne Havstykke langs de steile Langøfjelde, som herfra indtil en halv Miil forbi Nykerne uden den ringeste Forstrand styrte sig lige ned i Søen, tiltog den efterhaanden saaledes, at Skydsfolkene trods al deres Anstrængelse neppe formaaede at bevæge Baaden af Stedet. Tungsøen fra foregaaende Havstorme var ogsaa imod, og for hver en, som kom, lettedes hele Baadens Forstavn med en Deel af Kjølen op over Bølgetoppen, for i næste Dieblik med et voldsomt Stup, der sprøitede os Ansigtet saa fuldt af Skum, at vi neppe kunde holde Dinene aabne, at fare ned i Dybet mellem denne og den næste Bølge. Da jeg mistvivlede om under saadanne Omstændigheder at kunne lande paa Nykerne saavelsom at naae den i disses Nærhed liggende Nykegaard, hvor jeg heller ingen Lyst havde til maaskee at ligge flere Dage uvirksom og vente, indtil Vinden havde lagt sig, foreslog jeg Folkene mod en passende Godtgjørelse for det tilbagelagte Veistykke at gjøre Vendereise. Men disse vilde nødig gaae Glip af den hele Fortjeneste og meente, at naar vi blot kunde naae udenom Skaarvaag-Fjeldet, der nu kun en halv Fjerdingvei forud stak sig ud i Havet noget foran den øvrige Kyst, vilde vi siden faae saa meget Ly af Nykevaag-Pynten, at vi ved at holde os tæt op under Land uden Vanskelighed maatte naae frem. Jeg lod dem da, siden jeg engang var kommen saa langt paa Veien, faae deres Villie, og de toge paany i som om Aarerne med hvert Tag skulde springe. Det gik langsomt, men dog fremad, og da vi, takket være de søvante Folks Udholdenhed, endelig vare komne omkring det fremspringende Fjeld, hiinsides hvilket vi strax søgte under Land, aftoge Tungsøerne mere og mere eftersom vi nærmede os de nu synlige Nyker, og Baadens Bevægelse blev raskere og raskere. Men nu reiste der sig en ny Ulempe. Hidtil havde Himlen været fuldkommen klar med Undtagelse af en mørk Skybanke, der i Retningen fra Vest til Nord stod leiret i Horizonten, og som, i Begyndelsen ganske lav, efterhaanden var tiltaget i Høide, uden at jeg dog havde agtet synderlig derpaa. Men da vi vare komne omtrent midtveis mellem Skaarvaag-Fjeldet og Nykerne, bredte den sig i mindre end et Kvarteerstid ud over den halve Himmel; den hidtil milde Aftenluft afløstes pludselig af en skjærende Kulde. Nykerne begyndte at blive utydelige, og snart derpaa saae vi tætte Taagemasser vælte sig ind imod os fra Havet af, medens de oventil trængte det blaa Feldt paa Himlen mere og mere tilbage nedad mod den sydlige Horizont, indtil saavel denne som Nykerne og den øverste Halvdeel af Fjeldene, langs hvilke vi roede, vare fuldkommen tilslørede af samme. Ogsaa vi befandt os nu midt inde i denne iisnende kolde Havtaage, der fra Nordiishavet med nordlig og nordvestlig Vind ofte ganske pludselig overfalder dem, der færdes langs disse Kyster, og jeg vilde være bleven heelt uhyggelig tilmode, havde jeg ikke vidst, at de til dette Phænomen vante Søfolk i Vindens og Bølgernes Retning have Mærker nok til med Sikkerhed at orientere sig ogsaa naar de intet Land have i Sigte, hvilket vi dog endnu havde. Men snart bøiede vi af fra dette, idet vi for at komme til Nykevaag, hvortil der kun var halvanden Fjerdingvei tilbage, roede omkring et andet fremspringende sukkertopformigt Fjeld, den saakaldte Nykestav, paa hvis anden Side Landet traadte saa langt tilbage fra den Retning, hvori vi maatte roe, at vi efter kort Tids Forløb formedelst Taagen tabte det af Syne. Vi havde allerede seet forskjellige Flokke af Lundefugle, deels flyvende, deels svømmende. Disse bleve eftersom vi roede videre større og hyppigere, og nu skimtede vi ogsaa dunkelt gjennem Taagen den nærmeste af Nykerne i mindre end 1000 Skridts Frastand. Snart saaes den og snart var den igjen usynlig, eftersom de forbidrivende Taagemasser vare meer eller mindre gjennemsigtige. Trods det slette Veir — jeg havde allerede gjort mig fortrolig med Taagen, mod hvis Kulde desuden et medtaget Dækken tilstrækkelig beskyttede mig — fik jeg dog ved Synet af Nyken Lyst til at forsøge min Lykke forinden vi toge ind til Nykevaag, og lod Folkene roe mig ind under Fjeldet paa den i Ly for Vinden liggende Side. Fuglenes Mængde tiltog. Hvor vi roede frem saaes Havfladen deelviis bedækket med hele Skarer, der i nogle hundrede Skridts Afstand smeltede sammen med Taagen, som hindrede os videre Udsigt over Vandspeilet. De paa Søen hvilende Flokke vare skye og lettede stedse, naar vi nærmede os dem paa Skudvidde. Hvert Dieblik brød en Sværm med disse Fugles piilsnare Flugt pludselig frem af Taagen, i hvilken den efter nogle Sekunders Forløb atter forsvandt, 100, 500, 1000 i hver. — Men alle disse vare kun Smaaafdelinger af den egentlige Hovedsværm, der i een samlet Masse omgav hele Nyken ligefra Søen af indtil høit ovenover dens Top. Forinden vi kom nær nok til med Tydelighed at kunne skjelne Noget, troede vi vel stundom at bemærke ligesom en vrimlende Bevægelse af Fuglene omkring Nyken, men vi vare dog ikke istand til med Sikkerhed at afgjøre, om det ikke var en Skuffelse, foranlediget af de med Vinden hurtigt forbifarende Taagedele, med hvilke en saadan Fuglesværm ogsaa i klart Veir paa større Afstand har en paafaldende Lighed. Da vi vare komne ind under Nyken, hvor vi fandt Ly saavel mod Vinden som mod Taagen, der her ikke længer drev os saa kold og vaad i Ansigtet, befandt vi os meddetsamme midt inde i Fuglevrimlen. Nærmest over Søen var denne dog ikke saa tæt som høiere op omkring Fjeldet, der desuden i hele dets Udstrækning saa ganske hvidprikket ud af siddende Individer, som uophørlig vexlede, idet de sluttede sig til og atter remplaceredes fra de flyvende.

Omendskjønt Søens Bevægelse i Læ af Nyken var forholdsviis ubetydelig, foranledigede Havdønningerne dog en stærk Dragsø langs de nøgne Klippeafsatser, der udgjorde den Basis, hvorfra Fjeldets egentlige Kegle hævede sig iveiret. Alligevel meente Folkene, at det maaskee lod sig gjøre at lande. Dette udførtes ogsaa derved, at jeg, staaende i Stavnen færdig til Spring, hoppede op paa en af de lavere Klippestykker i det Dieblik da Baaden, som af Dragsøen voldsomt førtes op mod Klippen, skulde til at tørne an mod denne, hvorfra den dog forhindredes ved de trende Mænds forenede Anstrængelse. Men i samme Nu, som jeg havde Foden paa Land, droges Baaden med den tilbagevendende Dragsø atter tilbage i Søen, hvor Folkene maatte holde den, indtil de ved en lignende Manøvre skulde tage mig ind igjen.

Nu kunde jeg ret tage Nyken og dens Beboere i Diesyn. De sidste bestode alene af den almindelige brednæbbede Alke (alca torda) og Lundefuglen (mormon arcticus), der er noget mindre, med et ligesom hiins fra Siden fladtrykt Næb, hvis Bredde er ligesaa stor som hele Hovedets, foruden at det er forsynet med blaa og røde Furer, hvilket Alt giver denne Fugl et høist eiendommeligt og besynderligt Physiognomie. — Hos begge Arter tjener det brede fladtrykte Næb som etslags Spade, hvormed de grave indtil flere Alen dybe Huller i Jorden, i Bunden af hvilke de lægge eet eneste meget stort pæreformigt Æg. Paa denne Nyke bemærkede jeg ikke den spidsnæbbede Alke, (uria Troile), der ellers i Mængde forekommer paa den yderste af Nykerne, hvor den, ligesom dens Slægtning Teisten, lægger sit Æg i Steenurer. — Efterat have klatret et halvthundrede Fod opad de nøgne Klippeafsatser og Blokke, der som en Ringmuur strakte sig rundt den nederste Deel af Fjeldkeglen, posterede jeg mig paa et lidet, mindre skraat Plateau, hvorfra den øvrige Deel af Fuglebjerget steg iveiret med sukcessivt tiltagende Steilhed. Ovenfor den nøgne Klippebasis var hele Nyken, med Undtagelse af dens øverste ubestigelige Top, der formedelst sin Steilhed ogsaa tildeels var nøgen, bedækket med et omtrent alentykt Lag af en sandagtig og guanoblandet Muldjord, hvis Overflade fremviste lutter store rigt græsbevoxede og formedelst Terrainets Skraahed i uregelmæssig Trappeform ordnede Tuer. Hver een af disse var undermineret af Alkernes eller Lundernes Gange eller Huller, der fra en videre Aabning paa Tuens mod Havet vendende nederste Side fortsatte sig snart lige, snart krogede med et Kvarteers Diameter halvanden, to, stundom indtil 3 Alen indad i nogenlunde horizontal Retning. Ofte stødte flere Gange sammen og dannede i deres Indre et sammenhængende større Rum. Ofte havde ogsaa forskjellige Gange en stor fælles Indgang, fra hvilken de derfra forgrenede sig hver til sin Kant. Det hele Jordlag var saa undergravet, at Grunden, hvorpaa jeg gik, gav efter under Fødderne uden dog at gjennemtrædes. I det omtalte Plateaus Høide var den flyvende Sværm tættest. I faa Dieblikke fløi Millioner Fugle forbi mig i modsatte Retninger. Lyden, som deres Bevægelse frembragte, lignede en jevnt vedholdende orkanagtig Storm. Bestandig toge de deres Vei rundt om Nyken. Det var mig næsten ubegribeligt, hvorledes de, der fløi til modsatte Hold, kunde undgaae at støde mod hverandre, hvorledes hver og een i den Hurtighed, hvormed den selv foer afsted, kunde finde sig tilrette i denne Vrimmel. De paa Tuerne hvilende sadde 1, 2, 4, til 10 Stykker tilsammen med kun nogle Alens Afstand mellem hver Klynge. Men ogsaa Hullerne selv syntes at være fulde af Fugle; thi, hvor jeg gik, foer en Lund lige ved mine Fødder skyndsomt ud af sit Hul og blandede sig mellem de Flyvende. — En af Skydsfolkene, der var kommen efter mig op paa Nyken, morede sig med at søge efter Æggene, men han fandt kun to, da Gangene ialmindelighed ikke vare grunde nok til, at Æggene kunde naaes med den blotte Haand. Eierne af Fuglebjergene benytte sig dertil af Træskeer fastbundne til en lang Kjæp. Disse Søfugles Æg ere nemlig saa tykskallede, at de med dette Redskab ikke lettelig knuses.

Her kunde jeg nu strax nedlægge saamange Individer af begge Arter, som jeg behøvede. Det havde kun været at affyre en 3 til 4 Skud paa de i neppe halv Skudvidde fra mig siddende Smaaklynger, og jeg havde for hver Gang aflivet 4 til 6 Stykker. Men dertil kunde jeg ikke bekvemme mig. Paa en saadan Maade under saadanne Omstændigheder at sætte mig i Besiddelse af mit Bytte forekom mig kun at vilde være et stygt Slagteri, da min Jægerinteresse ikke derved kunde komme med i Spillet. Jeg foretrak derfor blandt den flyvedne Sværm at tage een for een paa Kornet, for saaledes idetmindste at gjøre Sagen noget vanskeligere. Og derved blev den ogsaa isandhed intet mindre end let. Det varede allerede nogen Tid forend jeg vænnede mig til blot for et kort Dieblik med Dinene at fastholde en enkelt Fugl i det mylrende Virvar, og naar jeg derefter kastede til Kinden for at trykke af, kom mig idetsamme een, to, tre andre Fugle saa nær i Sigtet, at jeg under den piilsnare Hurtighed, hvormed de fløi, ikke kunde besinde mig paa, hvilken jeg egentlig skulde skyde, og saaledes bragt i Forvirring atter maatte sætte af. Efter gjentagne Forsøg vænnede jeg mig dog til at fatte min Beslutning saa raskt, som den her behøvedes, og bragte det ogsaa til at skyde. Men det blev Bomskud paa Bomskud, 5 a 6 Gange efter hverandre. Nu faldt det mig ind, at jeg maaskee ikke tilstrækkeligt havde vurderet Flugtens Hurtighed og derfor ikke holdt langt nok foran. Dette havde virkelig ogsaa været min Feil. Thi da jeg paa kun 20 til 30 Alens Hold sigtede fra een til halvanden Alen foran, styrtede den ene efter den anden til Jorden. Jeg fældede paa denne Maade 10 Stykker i kun 12 Skud, men hørte, for at have et stort Udvalg, ikke op førend jeg idethele havde et Snees Fugle, hvoriblandt dog kun $1/5$ var Alker, der paa denne Nyke vare langt sjeldnere end Lundene. Tilfreds med hvad jeg havde skudt gjorde jeg derefter et Forsøg paa at gaae Fjeldet omkring; men da jeg kom saalangt, at jeg ikke længer havde Ly mod Vinden, mødtes jeg af et saa stærkt Taagedrev, at Lysten til at vandre omkring paa en saa eensom Klippe, hvis Steilhed jeg kun paa en enkelt Side kjendte, reent forgik mig, saa at jeg strax vendte tilbage. Da jeg her ikke kunde udrette Mere, begav jeg mig med mit Bytte i Baaden igjen, for at lade mig ro ind til Nykevaag, hvor jeg haabede at erholde flere Nykefuglеæg. Vanskeligheden ved at komme i Baaden var større end ved at komme paa Land, og det lykkedes først efterat jeg gjentagne Gange havde ladet den nærme sig og atter seet den føres bort igjen med den tilbageskridende Dragsø, uden at jeg havde dristet mig til at gjøre Springet ned i den. Ved Landingen havde jeg Noget at holde mig i, medens jeg med den ene

Fod paa Baadripen og med den anden paa Stavnen sprang iland.

Da vi ankom til Nykevaag, hvorhen vi kun havde en knap Fjerdingvei, var Klokken to om Natten. (Man vil erindre, at Natten heroppe under denne Aarstid er fuldkommen dagklar.) I den Stue, hvor jeg nu gik ind — Gaarden havde nemlig flere Opsiddere — fandt jeg et gammelt Ægtepar hvilende i Søvnens Arme, og en fremmed Kone, der i Mangel af Sengerum sad og underholdt sig med en Jente, som i fuld Paaklædning havde kastet sig hen paa en Bænk. „Det er Fuldmagta til Futen," sagde min Høvedsmand, idet de Gamle vaagnede ved vor Indtrædelse. Jeg fremsatte strax mit Spørgsmaal om Æggene, men fik til Svar af Huusmoderen, at de Ingen havde, da Fuglene endnu ikke havde værpet. „Dokker kommer for tidlig paa Aaret," supplerede den Fremmede, der formodentlig vilde insinuere sig hos Værtsfolkene, „var Dokker komne fjorten Dage senere, hadde det ikke været vont om Æg, men naa er det vel frit." Der laa dog Noget i deres Maade at ytre sig paa, som bragte mig til at betvivle Udsagnets Rigtighed, hvorfor jeg svarede, at det vel ikke kunde være for tidligt, da jeg selv havde fundet tvende Lundeæg paa Nykerne, hvorfor jeg lovede god Betaling, hvis jeg kunde erholde om det endog kun var eet Æg af hver Sort. Alke- og Langvie, (Lomme) Æg, sagde Værtinden, der førte Ordet, medens Manden igjen havde lagt sig til at snorke, havde de aldeles ikke, men det var vel muligt, at der kunde være nogle faa Lundæg igjen af nogle, de hentede for et Par Dage siden, hvis de ikke alle vare opspiste; og hun bad Jenten gaae ud og see efter. „Ja, Lu'nen værper naa tidligere han end de andre Nyk'fuglene," supplerede den anden Kone; „først naar han har værpe fra sig, begynder Alke og Langvia kommer sidst af dem alle. Men at de to har værpe naa, er frit umuligt." Kort efter kom Jenten ind med to Lundeæg, som jeg betalte med 6 Skilling Stykket, tilføiende at jeg vilde give 8 Skilling for Alke- og Lomvie-Æg, hvis jeg kunde faae nogle paa Nabogaardene, hvorom jeg bad en af mine Folk forhøre sig, medens jeg tog Nistebommen frem for at faae mig lidt Mad, hvorpaa jeg siden jeg reiste fra Bø endnu ikke havde givet mig Tid til at tænke. „Du kan kjøbe 3 af hver Sort," sagde jeg til Budet. Men nu kom der en Uro over Kjærringen i Huset. Maaskee blev hun mindre fristet af Udsigten til selv at erholde en saa usædvanlig Profit; men at Nabofolkene skulde blive af med nogle af deres Æg til 8 ß Stykket, dette var hende formeget; det var ikke til at bære. „Vente lite," raabte hun efter Budet, hvorpaa hun, efterat have vækket paa Manden og hvisket ham Noget i Øret, i en Hast fik Stakken paa og sprang ud af Sengen. Hun talte derpaa nogle Ord sagte med min Høvedsmand, og forlod Værelset og kom efter nogle Minuters Forløb tilbage med en stor Træskaal fuld af forskjellige Slags Æg, flere end jeg havde Brug for. Der var de smukke, smaragdgrønne og sortflekkede Lomvieæg, der næsten vare saa store som Gaaseæg, men saa stærkt tilspidsede, at deres Form lignede en Keiserindepæres; de næsten ligesaa store, men ikke ret saa eiendommeligt formede, lysegraa sort marmorerede Alkeæg; og de eensfarvede skident lysebrune Lundeæg, der vare betydeligt mindre end begge de foregaaende Arters. „Vi havde nok nogle," sagde Konen, idet hun stillede Skaalen hen for mig paa Bordet; „men jeg turde ligesom ikke rigtig komme frem med dem. Men da jeg hørte, han vilde kjøbe oppe i Stuen, tænkte jeg, han ligesaa gjerne kunde faae hos os." „Kors, hvor Fuglen har værpe, baade Alke og Langvi," tilføiede den Fremmede, „det er over fjorten Dage siden, at de paa Nyke-Gaarden fandt Æg af begge Slag; men hun Kjærringen der var ligesom lite frygtagtig, for hvor kunde vi troe, at Futfuldmægten havde reist saa lang Vei for slige Udfuglæg." Jeg udsøgte mig det forønskede Antal, hvorfor jeg betalte den belovede Sum, udhvilede mig derefter et Par Timers Tid, idet jeg hos de nu aabne og meddeelsomme Folk erkyndigede mig om Tiden for de forskjellige Nykefugles Ankomst, Bortdragen og Æglægning m. M., hvorefter jeg, særdeles tilfreds med Udbyttet af min lille Expedition, begav mig paa Tilbagetouren.

Veiret havde imidlertid forandret sig. Taagen var bleven lettere og var i Begreb med at forsvinde. Oventil skimtede Himlens Blaa ihvorvel kun dunkelt igjennem. Men Vinden havde tiltaget og tiltog fremdeles i Styrke, saa at vi med tvende Kløer i Seilet i strygende Fart passerede tæt forbi den anden, mellemste Nyke, uden nu at kunne tænke paa at lande. Denne Nyke var større end den første, og Fuglesværmen, som omgav den, syntes endnu meget talrigere. Rundt om Nykens Top, hvor Vrimlen var tættest, svævede 5 til 6 Ørne, med deres rolige majestætiske Flugt i regelmæssige Kredse som truende Dæmoner over de værgeløse Stakler, hvem dog Mængden syntes at gjøre trygge, idet der for hver enkelt kun var liden Sandsynlighed for, at den ulykkelige Lod netop skulde ramme den. Idetmindste kunde det ikke skjønnes, at de under Flugten søgte at undvige deres Mordere, der toge sig ud som vældige Herskere i en Republik fuld af Liv og Travlhed. Med den stærke Vind lige i Ryggen havde vi allerede efter et halvt Kvarteers Forløb Nyken saa langt bag os, at den omgiven af Fuglesværmen viste sig som indsluttet i en Taagesky eller i et tæt Slør, idet Taagen selv nu var saagodtsom forsvunden. Medeet skar Baaden, just som den befandt sig paa Toppen af en svær Bølge, sig til Siden, medens Vandet forfra begyndte at strømme ind. „Tag ihop," brølede Høvedsmanden, og i et Nu var Seilet strøget ned og Styrvalden draget ind, hvorpaa en lignende men mindre voldsom Bevægelse til den anden Side fulgte. Dette gjentoges nogle Gange, forinden Baaden kunde bringes til at holde lige, og da Seilet atter hidsedes, havde vi for at minke den for stærke Fart, der var Skyld i, at Baaden havde „skaaret sig" ɔ: ikke vilde lystre Styret, 3 Kløer tilbords. To Timer efterat vi havde taget ud fra Nykevaag, landede vi ved Handelsstedet Numlie i Bø.

Hornelen.

(Af A. Arbo.)

Det er bekjendt, hvor eensformig indtil den yderste Trivialitet den største Deel af det sydlige Norges Kyststrækning er, et Forhold, der staaer i den stærkeste Modsætning til de mange mærkværdige og i høi Grad maleriske Former, som det nordlige Norges mod Havet vendende Strækning udviser. Det ovennævnte Fjeld, Hornelen, er foruden i flere andre Henseender ogsaa mærkeligt derved, at det frembyder det første Exempel mod Syd af et nærved Søkanten liggende Fjeld af besynderlig takket Form i Forbindelse med en nogenlunde betydelig Høide. Det er saameget mærkeligere, da denne Typus først meget længer mod Nord nemlig i Nordlands Amt gjør sig gjældende. Intet Under derfor, at dette Fjeld er velbekjendt, at Digtere have forherliget det, ja at det endog har en historisk Interesse.

Hornelen danner den inderste mod Fastlandet fremspringende Deel af Øen Bremangerland, der ligger ved Kysten af Nordfjord i Bergens Stift. Det mellem Bergen og det nordenfjeldske Norge gaaende Dampskib passerer saavel paa op- som nedgaaende Tour tæt forbi samme, og der er herved givet de Reisende Anledning til et Skue, der vel søger sin Lige hvorsomhelst. Den uhyre Synsvinkel, hvorunder man seer op til det forunderligt formede Fjeld, hvis nedre Deel stiger fuldkommen lodret op af Havet og fremfor Alt den forbausende Vexlen i Contouren, eftersom man avancerer forbi, gjør Passagen forbi Hornelen til en Gjenstand for Omtale længe før man kommer dertil, og i det ellers ofte saa trivielle Dampskibsliv er en saadan Scene naturligviis en yderst behagelig Afvexling.

a

b

Variationer i Udseendet af Hornelens Top, seet fra Østsiden.

c

Fra den nordlige Side (see ovenstaaende Skizze) har Hornelen paa Afstand et ganske almindeligt Udseende af et nogenlunde høit Forbjerg (dets Høide er imellem 2 og 3000 Fod) og er her ei uligt det i Nærheden beliggende Cap Stat; men jo nærmere man kommer, desto mere forandres Udseendet. Den i Begyndelsen næsten rette Horizontlinie bliver mere og mere ujevn og naar man er lige under Fjeldet, seer Contouren ud som paa ovenstaaende Skizze (a). Saavel paa denne, som de følgende, er blot Contouren mod Horizonten angivet, da ethvert Forsøg paa at tegne hele Fjeldet perspectivisk vilde være forgjæves paa Grund af den betydelige Synsvinkel, hvorunder det sees. Ovenstaaende Skizze (b) viser Udseendet af Toppen, naar man allerede er kommet noget nedad mod Sydsiden, men snart udvikler Fjeldets Bredde sig igjen, seet fra denne Side, og det frembyder da et Udseende, som paa ovenstaaende Skizze (c), indtil at den markerede Form mere og mere taber sig og det tilsidst antager et lignende Udseende som fra Nordsiden.

Den store Krig og den store Fred.*)

Til Emile Girardin.

Naar en saa fremragende Skribent som De, min Herre, fremstiller sig paa Diskussionernes Kampplads, venter man noget mere end hule Theorier og glimrende Ord. Man spørger sig derfor, efter at have læst den Brochure, De nylig har offentliggjort, hvad Deres Hensigt med den egentlig kan have været. De ønsker Freden, det siger Titelen, og Deres Fortid er Borgen derfor. Men hvorledes vil De have denne Fred? Vi ere midt inde i Krigen og den maa jo dog idetmindste endes. Hvad er nu Deres sidste Ord med Hensyn til den nuværende Stilling? Det eneste Middel til at faae Bugt med Sebastopol er, efter Deres Mening, at ødelægge Gibraltar. De troer at Exemplet kunde blive smitsomt og saalænge kunde man nedrive Mure og aftakke Armeer, at man kunde opnaae den store Fred uden at kjøbe den med den store Krig. Ideen er ny, naiv og fremfor alt høist original, det ville vi ingenlunde fragaae, den synes os imidlertid noget vanskelig at udføre og ikke at frembyde mange Chancer til et heldigt Udfald. Vi ønske oprigtig en saadan Løsning, der vilde gjøre alle andre Forudsigelser til Skamme, men vi tilstaae ikke destomindre, at det ikke kan falde os ind at drøfte den for Alvor.

De forudskikker denne høist uventede Inspiration — at den er uventet, kan jeg forsikre Dem — et lidet Udfald mod den anonyme Forfatter af Brochuren „Den nuværende Journalisme og Brevet til Keiseren." Forfatterens Anonymitet ærgrer Dem, den Mening, han udtaler om Pressen, behager Dem ikke. Jeg havde dog ventet, i Deres Protest at finde afgjørende seirrige Argumenter og jeg seer kun en øiensynlig Forlegenhed. Hvad har De sat imod Forfatterens Grunde? De siger: „Naar man taler saaledes, siger man sit Navn." Hertil svarer jeg: „Hvorfor, med Deres Tilladelse? Troer De der udfordres et saa kolossalt Mod til at fremsætte en Mening, der er saa udbredt, at den vilde faae en stor Majoritet, i det Dieblik man underkastede den en almindelig Stemmegivnings Prøve? Faar en Idee sit Værd af et Navn? kan en Underskrift have Indflydelse paa en Mening? Saamange falske Ideer, saamange vildfarende Meninger have i nogle Aar gaaet Verden rundt, forsynede med deres Forfatteres Navne; saamange Mennesker have nogle glimrende Paradoxer at takke for en flygtig Berømthed, at det synes at vidne om god Smag, naar man skjuler sit Navn, for at værge sig mod Offentlighedens Farer og Beruselser.

De siger fremdeles: Friheden til at skrive existerer ikke og De troer at bevise det ved at gjenkalde i Erindringen de Advarsler, De selv modtog i Anledning af nogle af Dem offentliggjorte Artikler i August 1854 under Titelen „l'Orniere des Revolutions" og Brevet fra Republiken Venedigs fordums Præsident. Lader os være oprigtige og tale alvorligt. Disse Artikler kunde ikke taales paa Grund af den Fordring, De gjorde paa at forudsige den bestaaende Regjering tilkommende Ting, og Brevet var en unødig Forvikling under de forhaandenværende Omstændigheder. Har man selv Uret, kan man sandelig bruge denne Uret som Vaaben mod en Institution.

De er ikke heldigere og beviser intet mere, hvor De taler om Polen. Hvad betyder denne Phrase:

„Falder Rusland, vil det ikke tøve med at reise sig igjen."

„Reiser Polen sig, vil det ikke tøve med at falde igjen."

Hvem har sagt Dem det? Hvorledes veed De det? Og hvorpaa begrunder De denne Paastand? De veed hvad Camille Desmoulins sagde til Robespierre.

Jeg siger ligeledes til Dem:

At overhugge er ikke at svare. Vi have aldrig paastaaet, at der i Europa blot gives eet Spørgsmaal, nemlig det, som dreier sig om at indskrænke Ruslands Magt ved at reise Polen; vi paastaae, og Mange med os, at dette er det vigtigste Spørgsmaal for Dieblikket, og da jeg ikke opstiller Paastande uden Beviser, vil jeg sige Dem hvorfor.

Frankrig og England ere i Krig mod Rusland; det Spørgsmaal, som altsaa først maa afgjøres, det som indtil videre maa fjerne alle Andre, er at tæmme Rusland, at tvinge det til at afstaae fra sine ærgjerrige Planer og til at holde sig inden sine Grændser, og jeg opfordrer Dem til at angive, hvorledes dette skal kunne opnaaes uden ved Polens Gjenoprettelse. Naar man har for sig en Armee, er det med denne Armee man beskjæftiger sig og ikke med en, der befinder sig hundrede Mile længer borte, var den end ligesaa talrig og ligesaa vel organiseret. Og naar Faren kommer fra Rusland, er det en Selvfølge, at man beskjæftiger sig med Polen.

Og naar De spørger: Hvilket Polen vil man have? Er det Polen fra 1772, fra 1793, fra 1807 eller fra 1815? svarer jeg Dem, at det er ikke herom Spørgsmaalet dreier sig. Man kan i 1855 skabe et Polen, som man vil have det, uden at bekymre sig om de Aar, der gaae forud. Maa man da altid vende sig mod Forgangenheden, for at søge en heldig Inspiration? Jeg troede aldrig, at Forfatteren af „Fremtidens Politik" skulde have gjort sig fortjent til en saadan Bebreidelse.

Vi forblive altsaa de Ideer tro, vi have udviklet i „Brevet til Keiseren", og skjønt vi bevare Anonymiteten, som vi engang have valgt, ville vi søge at faae disse vore Ideer antagne af alle dem, der foretrække Beviisførelse for en forudfattet exklusiv Mening.

Ingen vover i dette Oplysningens og Civilisationens Aarhundrede at sige, at han er Tilhænger af Krigen. Enhver kjender al den Elendighed, den har i sit Følge, de Ofre, den kræver, de Forstyrrelser, den bevirker; den er fiendtlig for Arbeidet og Industrien, der hvile paa Sikkerhed. Freden er altsaa det Maal, man altid har for Øie, men naar Ønsket om Fred i den Grad bemægtiger sig Samfundsaanden, at den bliver en Mani, er Fornedrelsen ikke fjern. Hvortil tjene Aand og Talent, naar man foreslaar Afvæbning som den eneste mulige Løsning paa et Spørgsmaal, hvortil saamange store Interesser ere knyttede?

Ved i Mennesket blot at anerkjende Materien, ved ingen Vægt at lægge paa dets gode og onde Tilbøieligheder, ved at forudsætte, at Dampen maa dræbe Patriotismen, at Assurancen maa udslette enhver ophøiet Følelse, tilintetgjør De, uden at vide det, det Ædleste og Bedste i den menneskelige Slægt, og De indskrænker Civilisationen til en simpel materiel Udvikling. Vi have høiere Ideer om Menneskenes Skjæbner. Vi troe forvist, at de menneskelige Lidenskaber altid ville spille en stor Rolle i Begivenhederne, at Kjærligheden til Hæder, Kjærligheden til Fædrelandet, alle ædle og store Hengivenheder til alle Tider ikke alene ville kunne existere ved Siden af Videnskab og Industri, men mægtig bidrage til deres Udbredelse mellem Jordens Folkeslag.

Fordi Dampen befordrer Italieneren ligesaa hurtig som Østerrigeren, Polakken som Russen, er det en Grund til at Italieneren maa være Østerriger og Polakken Rus? Hvorfor er da De Franskmand? Gives der en Damp for Dem alene? Jeg kan ikke antage en Politik, som har Skepticismen til Grundvold, og jeg kan heller ikke troe, at dette er Deres Po-

*) Som Tillæg til det i No. 46—47 for f. A. optagne Brev til Keiseren, gjengive vi her Forfatterens Brochure i Anledning af Girardins i No. 22 d. A. omtalte Flyveskrift derimod.

litik, tiltrods for de Slutninger, det er tilladt at drage af Deres Raisonnement. De nægter, hvad der er evigt, for at have Ret til at paastaae det Umulige.

Den politiske Verden vil altid dele sig i Nationaliteter, ingen Nation vil nogensinde udslette sin Fortid som en byrdefuld Erindring, aldrig vil den frivillig ofre sin Hæder og Berømthed og fornægte hvad der udgjør dens Overlegenhed, for udelukkende at indvie sig til Tallenes, Assurancens og Industriens Dyrkelse; Nationaliteterne bestaae ikke alene ved Garantier, de bestaae ved Minder, ved Traditioner, ved ophøiede Følelser og Ideer. Det er muligt, at Armeer, Flaader, Fæstninger ville være overflødige om hundrede Aar, og at man vil begynde med at nedrive sine egne Mure, naar man vil see Fienden falde; det er muligt at Verden, naar den er bleven blaseret og ikke længer paavirkes af de Følelser, der nu bevæge den, blot vil blive befolket af fredelige Producenter og tilfredse Forbrydere, men saavidt ere vi endnu ikke komne og jeg tvivler høilig paa, at Nutidens Civilisation er tilbøielig til at antage en saadan Nivelering.

Intet Raisonnement formaar noget mod Tingenes egen Magt. Naar man har udtømt alle de Midler, hvormed man søger at overbevise, hvad griber man saa til? „Almindelig Afvæbning," svarer De! Men dersom nu Fienden ingen Afvæbning foretager, hvortil fører da Deres Theori? Vi ville ligesaa oprigtigt som De hilse den store Fred, der skal befrie os fra alle faste Armeer og hele det Væsen, som De foragter. Men vi troe, at man, for at naae frem til denne Fred, maa passere gjennem den store Krig. Nationernes politiske Rettigheder synes os slet ordnede og mod Usurpationen, som ikke vil vende tilbage til Lov og Ret, kjende vi blot eet Middel og det er at afgjøre Spørgsmaalet med Vaaben. Dette Middel bør blot anvendes i den yderste Nød, men det er uretfærdigt og unøiagtigt at kalde det et barbarisk Middel. Krigens Kunst har til alle Tider beskjæftiget udmærkede Aander; den udvikler høihjertede Følelser, store Charakterer, ædle Hengivenheder, ja den besidder endogsaa en sælsom Evne til at uddrydde selvkjærlige Instinkter, disse Civilisationens Ukrudt.

Freden vil ikke blive at stole paa, før den kommer af sig selv uden Anstrængelser, uden nogen Tanke i Baghold, det vil sige, naar den udgaar af Krigens Unyttighed. Da vil det være paa Tide at tænke paa dette Folkeslagenes Forbund, der er en endnu fjern Fremtids Værk og saa at sige alle fremragende Aanders forjættede Land. Et Forbund er en Association af Interesser, men har man nogensinde seet en Association mellem Begunstigede og Fredløse, mellem Mennesker, der have Formeget, og Andre, som slet Intet have? Egenmægtige Aander tage ofte Feil, fordi de ikke formaae at see andet end Udgangspunktet og Maalet og intet Hensyn tage til de mellemliggende Afstande og de Hindringer, man der kan møde.

De vil sagtens atter sige, at dette er en snever Politik, falsk Ligevægt, gammel Antagonisme.

Disse store Ord have, tillad mig at sige Dem det, kun et Overeenskomstens Værd, det er Vaaben, som ofte saare Stridsmanden selv, der betjener sig af dem. Det er altsaa forgjæves, De kaster Foragt paa Ordene, Tingen selv vil fremtræde med end større Fordringer, dersom den materialistiske og aldeles selvkjærlige Politik, De forsvarer, bliver den seirende. Den, vi følge, lader i det mindste Plads for alle ædle Bevægelser: Mennesket, Nationalitets-Principet er Dem en saadan Forargelse, at man ikke tør forundre sig over, at dette saa simple og ophøiede Princip finder Fiender og Fornægtere blandt de Disciple, der dannes i Deres Skole.

Vi læse i Presse for 3die April: „Nationaliteterne ere Tidens Værk, ikke Værket af et Protektorat, en Handelsovereenskomst, et Dekret, en Krig." Indrømmet, og det er netop dette, der gjør det til et Princip, Noget, der er hævet over menneskelige Intriger og Spekulationer. Et Princip kan gjøres Vold paa, men det existerer derfor ikke mindre i hele sin Kraft og Fuldkommenhed.

„Naar de (Nationaliteterne) forsvinde, er det fordi de have udtømt de Livsbetingelser, der dannede dem. Man søger i Verdenshistorien Exempler paa Racers eller Folkeslags Gjenopstandelse og man vil ikke finde et eneste." (Presse, 3die April).

Vi anføre gjerne Ord, som disse, for at vise alt det Falske, der ligger i en absolut Sandhed. At et Folk er bleven berøvet sine politiske Former, vil det sige det samme som at dets Livskilde er udtørret, at det er fordømt til at forsvinde og at udstødes af Fremtiden? For at finde Sandheden, maa man vide at skjelne mellem en blot ydre og politisk Gjenopstandelse og en saa at sige social og organisk Gjenopstandelse. Polen har ikke nødig at gjenopstaae socialt for at være til, det betler ikke om sin Uafhængighed, det beviser at den er nødvendig. Polen har i 1830 bevist, at det kan forsvare den ved i ni Maaneder seierrig at modstaae det Riges Kræfter, hvis Hjælpekilder man først i de sidste Maaneder har lært at kjende. Men dette er ikke Alt. Hvilket Resultat er der opnaaet ved femogtyve Aars Forfølgelser? Nationalfølelsen har taget et høiere Opsving istedetfor at slukkes, den har mere Magt og Betydning end nogensinde og Almeenaanden er gjenfødt i Ulykken. Er dette Tegn paa Afmagt eller paa Livskraft?

Naar man taler om et Land, maa man studere det; naar man bedømmer det, maa man først og fremst kjende det. Dersom Polen, som man paastaar, var en udslukt Nation, hvis Livsprinciper ere udtømte, udfordredes der da en Armee paa 200,000 Mand med frygtelige Fæstninger og Forsvarsværker til at holde det i Respekt og bringe det til Taushed! Det, som er sandt, hvor det gjælder Ninive, Babylon, Karthago,

Panama-Jernbanen. — Kulberra eller Togstationen.

endogsaa Grækenland, er aldeles falskt naar det anvendes paa Polen. Spørg engang Polens Fangevogtere hvad de mene om Landets Livskraft, og man vil faae at see hvad Svaret bliver.

Efter vor Formening skal en god Politik lægge Vægt paa et Lands sande Traditioner, den skal tilfredsstille de to Drivefjedre, i hvis Forening Inspirationen findes til alle store Ting. Disse to Drivefjædre ere Fortidens Minder og Fremtidens Fordringer. Den tør altsaa hverken udelukkende være en Begeistringens Politik eller en interesseret, selvkjærlig Politik. Vi ville altsaa ikke opgive det Standpunkt, vi have valgt, overbeviste om at vi der befinde os paa Fremtidens store Vei.

Uden at gjøre Fordring paa at udøve nogen Indflydelse paa den offentlige Mening ville vi dog gjøre opmærksom paa, at vi ikke have troet at burde hæve vor Røst medens de alvorlige Underhandlinger i Wien holdt Spændingen paa det Høieste; vi have troet det uforstandigt at svække Haabet om en fredelig Løsning ved Formodninger, som kunne ansees for Udfordringer. Nu, da dette Haab synes opgivet og Spørgsmaalet, der efter Keiser Nikolaus's Død et Øieblik efter holdtes svævende, atter tager sit naturlige, logiske Løb, ville vi forsøge at føie nogle Bemærkninger til dem, vi allerede have offentliggjort angaaende den polske Sag, et Stof, som ved de Hindringer, den møder, og de Sympathier, den vækker, er uudtømmelig.

I et vist Koteri har man haardnakket villet indtvinge det orientalske Spørgsmaal indenfor Grændserne af en Angrebskrig fra russisk Side mod det ottomanske Rige. Man har protesteret mod enhver anden Udtydning af den nærværende Krig. Fordi de vestlige Magter skyndsomst saae sig tvungne til at anvende et heroisk Lægemiddel netop paa det Sted, hvor Faren syntes størst, har man troet Ondet hævet fra Roden strax Midlet var anvendt. For Øieblikket er det ottomaniske Rige frelst, hvoraf kommer det da at Spørgsmaalet ikke er endt? Man ønsker fra alle Sider Fred, hvoraf kommer det da, at den ikke kan opnaaes? De allierede Magters Fordringer ere meget maadeholdne. Rusland paastaar ligeledes paa sin Side at være gaaet lige til de yderste Grændser af det Mulige og, skjønt man saaledes ønsker Freden, vil man sandsynligviis atter paabegynde Krigen. Hvori maa Grændsen søges til denne Umulighed af i Mindelighed at ende en simpel Strid? Er det en Skjæbne? Er det en Følge af Stillingen?

Det er forgjæves, at Begivenhederne vise det Tomme i vore Illusioner; vi beholde dem ligefuldt og de have samme Magt, thi der bliver i Menneskenes Hjerter atter en stor Plads for hvad de haabe eller ønske. Man har seet saamange Krige blive endte ved et eneste Slag, at man forestiller sig, at det samme har gjentaget sig nu. Nogle uafhængige Aander have ligefra Spørgsmaalets Begyndelse vovet at angive dets rette Omfang og forudsagt dets Betydning, lutter Ting, der laae saare nær, men som ikke stemmede med visse Publicisters lidt begrundede Meninger, og man har derfor kaldt disse Mænd Drømmere, ja selv Revolutionære. Retfærdiggjøre ikke Tingenes nuværende Stilling deres Forudsigelser? Er Illusionen endnu mulig? Vi troe det ikke, thi den vilde nu udarte til strafværdig Blindhed.

En Krig mellem Frankrig og England paa den ene Side og Rusland paa den anden kan ikke henvises til snevre Grændser og indskrænke sig til Ødelæggelsen af nogle Havne, af nogle Skibe; ved det første Kanonskud, der løsnes mellem disse Magter, forandres nødvendigviis saavel Krigens Charakteer som dens Maal.

Hvortil nytter det at nægte, hvad der ligger klart for Dagen? Bliver Sandheden derved mindre sand, mindre uigjendrivelig? De krigførende Partier repræsentere to modsatte Principer, der længe havde staaet fiendtlige mod hinanden, ere fordømte til at føre en Krig, som ikke ansees endt før alle de legitime Rettigheder, som Tidsaanden kræver, ere erhvervede og grundfæstede. Politik og borgelig Emancipation paa den ene Side, Enevoldsmagt paa den anden, der ere de virkelig krigførende Partier. Hvor saadanne Elementer støde mod hinanden, forsvinde alle Spørgsmaal om Enkeltheder, det bliver et Princip-Spørgsmaal. Mellem den gamle Aand og den ny Aand er der sandelig andre Regninger, der skulle opgjøres, end det ottomaniske Riges Integritet, den fri Skibsfart paa Donaufloden, eller Protektoratet over Fyrstendømmerne. Dette er Grunden, hvorfor en Krig, som den nærværende, ikke kan ende med en Kompromis, en Protokol, der blot beskjæftiger sig med et eneste af Spørgsmaalets Sider med Udelukkelse af alle andre.

Hverken Forhandlingerne i Wien eller Sebastopols Indtagelse mægte at jevne hvad der ikke lader sig jevne. At stille Spørgsmaalet saaledes, er at forvanske det og berøve det sin Storhed; fra det Øieblik det lokaliseres og haardnakket indskrænkes til et specielt givet Maal, taber det sin Charakteer af europæisk Spørgsmaal.

Fra Spørgsmaalets Begyndelse var Krigen kun en Forsvars-Forholdsregel mod de Rettigheder, Rusland vilde anmasse sig og som ikke kunde taales. Krigen er bleven en Krisis, fra det Øieblik man overbeviste sig om at denne Ruslands Anmasselse støttede sig til dets virkelige Overvægt. Krigen kunde indskrænke sig til at sikre det ottomaniske Riges Integritet, men en Krisis maa gaae videre. Det er Ruslands Overvægt, som maa knækkes og for alle Tider. Denne Overvægt skyldes hverken den Monark, som regjerer Riget, eller de Mænd, der sidde i hans Raad; den skyldes dets geographiske Beliggenhed, der bestandig sætter det istand til at true Europa uden at kunne trues til Gjengjæld. Her ligger Knuden. Det er herpaa man maa vende Blikket, naar man for Alvor beskjæftiger sig med Fremtiden.

Man har altid stort Hastværk med at tillægge Begivenheder af underordnet Rang en Indflydelse paa Tingenes Gang, som de ingenlunde have, medens man aldeles ikke vil indrømme den philosophiske Grund, der alene styrer Menneskenes og Nationernes Skjæbner. I det Øieblik Europa arbeider paa en Løsning, hvortil alle de af Ruslands Ærgjerrighed truede Magter skulle føie Vægten af deres Medvirkning, dør Keiser Ni-

kolaus og Uvisheden indfinder sig paa ny, Illusionerne faae ny Magt; der hæver sig et uhyre Raab, som fremkalder Forvirring paa alle Europas Markeder; at dømme af dette Haabs- og Glædesskrig skulde man troe, at Freden blev uundgaaelig, strax Keiser Nikolaus stod udenfor Spørgsmaalet.

(Fortsættes.)

Panama-Jernbanen.

I Aaret 1846 erholdt et fransk Selskab Bevilling til at anlægge en Jernbane over Jordtangen ved Panama. En Opmaaling blev da foretaget paa Louis Philipes Befaling, og Hr. Napoleon Guerilla, Hovedingeniøren, som ledede samme, gav en glimrende Beretning derom, og hans Kart viste kun en lidet forskjellig Route fra den nu valgte. Men i det samme Aar, da Guerilla fuldendte sin Opmaaling, blev Jernbaneselskabets Privilegium overdraget til det amerikanske Panama-Jernbaneselskab, og i det følgende Aar blev der gjort Anstalter til at træffe saadanne Forandringer i dette, som Selskabet ønskede, hvilket bragtes i Orden i April 1850.

I Mai 1850 begyndtes Arbeidet ved at fælde Tømmeret paa Øen Manzanilla, hvor Byen Colon eller Aspinwall ligger, og i Juni samme Aar ankom Hr. Stephens, Formanden for Selskabet, og Oberst Tatten, den øverste Ingeniør, med 30 Mand fra Karthagena og den 21de August ankom Dr. Rodgers fra New-Orleans med et Antal Muldyr og 45 Irlændere, de første hvide Arbeidere, der ere blevne anvendte paa denne Ø. I September og Oktober 1850 bleve de Huse, som sees i Forgrunden af vort Billede, bragte fra New-York og opsatte her. De tjene deels til Pakhuse, deels til Boliger for Selskabets Embedsmænd. Men uagtet nye Arbeidere fra Jamaika og Karthagena førtes over og Arbeidet blev drevet med megen Kraft og Iver, gik det dog kun langsomt, især paa Grund af den store Dødelighed blandt Arbeiderne, og først i Begyndelsen af 1854 blev Linien paa en Strækning af henved 6 norske Mile aabnet, nemlig til Kulebra eller Togstationen, henved to Mile fra Panama. Fra denne Station bleve alle Passagerer og Varer befordrede videre paa Muldyr til Panama, og man kunde ikke let see et mere livligt og morsomt Billede end Ankomsten af et Train ved „Togstationen," og Overførelsen af den brogede Masse af nogle tusinde Passagerer paa ligesaa mange Muldyr.

Først den 29de Januar dette Aar, efter $4^1/_2$ Aars anstrængende Arbeide, havde Oberst Tatten den Fornøielse at bereise hele Linien med et Par Venner og vendte samme Dag tilbage til Aspinwall, hvor han modtog de varmeste Lykønskninger af Alle omkring ham. Den høitidelige Aabning af Jernbanen foregik dog først den 16de Februar, da den ualmindelige stærke Regn havde forvoldet en Deel Beskadigelser paa Banen. Bemeldte Dag ankom et stort Selskab, bestaaende af Direktørerne og deres Venner fra New-York, og den unge Stads brogede Befolkning i den høieste Begeistring og i sine bedste Klæder, med alle Nationers virkelige og indbildte Flag, vaiende i Vinden, viste den store Anledning al mulig Ære.

Jernbanen over Panamas Jordtange, som forbinder begge Oceaner, er nu bleven til en Kjendsgjerning, og da den frembyder en direkte Linie fra England til Australien, samt betydeligen letter Reisen til Vestkysten af Nord- og Sydamerika ved at undgaae den farlige og kjedelige Reise omkring Kap Horn, er det at haabe, at Selskabet, som med stor Bekostning og under næsten uoverstigelige Vanskeligheder har tilendebragt Arbeidet, vil finde sig rigelig belønnet ved den stedse stigende Trafik paa denne Linie.

Allerede nu ankomme to store Dampskibe hver 14de Dag fra Amerika, et fra New-York og et fra New-Orleans over Havanna, som hvert bringer med eller tager med sig paa hver Tour omtrent 1000 Passagerer. Ogsaa det vestindiske Mail-Kompagni sender hver 14de Dag et Dampfartøi hid, vel ikke med saa mange Passagerer, men med en Masse Varer, der skulle føres til Kysterne af Chili, Peru o. s. v. Paa Panama-Siden er der en Mængde Dampskibe i Gang, som tilhøre et engelsk og et Par amerikanske Selskaber, og hvoraf de første fare til Sydamerika, de sidste til Kalifornien.

(Illustr. Lond. News.)

Norge.

Christiania. Under 8de ds. er Statsraad Stang udnævnt til Storkors af St. Olafs Orden for udmærket Statstjeneste.

— Ved kgl. Resol. er bestemt, at den tidligere lovbestemte Værdiporto af Pengebreve for Fremtiden ikke kan betales med Frimærker.

— I forrige Uge gik Jernbanens Indtægter op til 3122 Spd. 49 ß.

— Renterne af Legatet „Prinds Gustavs Minde" er for 1855 tildeelte Kand. theol. P. G. Blom med 60 Spd.

— Advokat Dunker sluttede sit Defensorat i Arbeidersagen den 20de efterat have talt i 5 Dage; Aktor replicerede ikke, ligesaalidt som nogen af de Tiltalte forlangte at tale.

— 48 Kandidater have meldt sig til den i denne Maaned afholdte Andenexamens sidste Afdeling, af hvilke 5 (J. H. Darre, A. J. Utne, J. E. W. Sars, E. Taraldsen og P. Waage) erholdt Charakteren Laudabilis præ ceteris, 16 Laud., 14 Haud illaud. og 3 Non contemn.; 3 rejiceredes og 7 udebleve. Til 1ste og 2den Afdeling havde 79 meldt sig.

— Ved den i indeværende Maaned afholdte jur. Embedsexamen erholdt C. W. Angell, H. Ridderwold, J. Th. Ihlen, N. B. Aall, O. H. Moe og H. Benneche Charakteren Laudabilis; J. M. Klem, P. A. Krohn, K. J. Jelstrup, J. G. W. Palludan, C. C. O. Lasson, H. A. S. Schjølberg og J. Hekleberg Charakteren Haud illaud.

— I 1854 udgik fra „Toftes Gave" elleve konfirmerede Elever, hvis Forhold paa to Undtagelser nær, ifølge Forstanderens Beretning, maa kaldes godt.

— Det norske Theaters Aktieselskab afholdt i Onsdags sin aarlige Generalforsamling. Af den fremlagte Aarsberetning, (se Chr.-Posten No. 2437. Till.) erfaredes, at Indtægterne i det sidste Aar havde oversteget det næstforegaaende med 1400 Spd., men ogsaa at Udgifterne have tiltaget saaledes, at der behøvedes 500 Spd. mere end Beholdningen til at dække de løbende Udgifter i denne Sommer, af hvilken Underballance dog blot 300 Spd. egentlig kom paa sidste Aars Drift. For at Penge kunde erholdes til Dækkelse heraf og til en paatænkt Ombygning af Theatersalonen havde Bestyrelsen indbudt til Antegning af nye Aktier i Theatret eller af Gaver. I Forbindelse med Ombygningsplanen næredes en anden, nemlig at kjøbe Huset for Interessentskabets Regning; men det Hele er imidlertid opgivet til næste Vaar. Den beholdne Indtægt af Forestillingerne har udgjort 6,600 Spd. 33 ß. I Saisonen var givet 64 Forestillinger i Christiania, hvoraf hver i Gjennemsnit havde indbragt 84 Spd. 108 ß. og 8 Forestillinger i Drammen, hver med en Gjennemsnitsindtægt af 185 Spd. 65 ß. Tilskuerantallet har i Gjennemsnit været 408 (i forrige Aar 359) og ialt var opført 22 ny Stykker, hvoraf 2 originale. Til Direktører valgtes Lektor Unger, Fuldmægtig Østgaard, Overlærer Knudsen, Sproglærer H. Krag og Kand. C. F. Gjerdrum, de to sidste istedetfor de tidligere Kap. Klingenberg og Bureauchef L. Eger, der frabade sig Gjenvalg. Generalforsamlingen besluttede eenstemmig, at Indretningen fremdeles skal vedblive sin Virksomhed.

— Af 273 Løsladte, som Foreningen til Forsorg for de fra Christiania Strafarbeidsanstalter løsladte Forbrydere i det sidstforløbne Aar (indtil April) har taget sig af, sees 100 at have vist et godt Forhold, 37 et slet — de øvrige tvivlsomt.

Laurvig. Referenten i Justitssagen mod Sagfører Sverdrup skal have nedlagt Paastand om 30 Spd.'s Mulkt til Statskassen og Sagens Omkostninger.

Kongsberg. Til Pariserudstillingen skal herfra Stedet være afsendt: fra Sølvværket de samme Gjenstande, som fra Værket var tilsendt Industriudstillingen i Christiania f. A., nemlig: Haandstene, et Stykke af Gangen fra Kubbestrosserne i Kongens Grube, en Sølvbarre, Prøver af forskjellige Ertser og Sliger. — Fra Vaabenfabriken en Infanterisabel og et Kammerladningsgevær, hvilket sidste er forsynet med et eget, aldeles nyt Slags Sigte, der formentlig afhjælper alle de ved denne Deel af Vaabenet hidtil følte Mangler, og hvis Konstruktion fornemmelig skyldes Vaabenfabrikens nuværende Direktør, Artillerikap. Landmark. — Endvidere skal der fra den af Bergkand. Holmsen anlagte Indretning til af Træ at udvinde Olie, Spiritus, Tjære og Beg, være afsendt Prøver.

Bergen. Paa de afbrændte Strøg skal foretages en gjennemgribende Omregulering af Gaderne.

Throndhjem. Elleve af Byens større Handelsmænd tilligemed Direktionen for Røraas Værk søge at fremme en Undersøgelse af hvad en Sporvei mellem Throndhjem og Støren vil koste.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Mgbl. No. 172 gjengiver tvende franske Musikjournalers hædrende Dom om vor Landsmand T. Tellefsen fra Throndhjem, der med bestandig stigende Held vedbliver at give Koncerter i Paris. Den ene lyder blandt Andet saaledes: „Hr. Tellefsen er fremdeles den samme fortrinlige Kunstner, et orginalt og alvorligt Talent, der foragter al denne falske Glimmer, alle disse Charlatanerier, som saamange af vore Dages Pianister tage sin Tilflugt til. Han dyrker blot, hvad Fortiden har levnet af Godt og Sundt; han studerer Kunstens Mestere, som Ingen forstaar og fortolker bedre end han". Der gjøres desuden den Bemærkning, at det er Tellefsens Agt, om et Par Uger at afreise fra Paris for at gjæste sit Fødeland, og agter han paa sin Reise at give Koncerter i Bergen, Throndhjem og Christiania; hertil vil han rimeligviis indtræffe i Slutningen af Juli. Formodentlig medbringer han et af Erards berømte Flygel-Pianoforter, for paa det at give sine Koncerter.

Chr.-Posten for 19de Juni indeholder en Klage over de oplandske Avisers Magerhed, hvoraf tillige sees, at en af de oplandske Redaktører skal slaae sig ned paa Thoten for der at udgive en ny Avis.

Drammens Blad indeholder et mere velmeent end veldigtet Mindekvad over Biskop Juell, hvilket Christiania-Posten (for 19de Juni) har fundet Umagen værdt at gjengive.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Af de offentlige Midler ere 2000 Rdlr. Bko. stillede til Stockholms Haandværksforenings Disposition, for som Reiseunderstøttelse til Pariserudstillingen at fordeles mellem udvalgte Haandværksmestere og Svende.

Danmark. I det kongelige Videnskabernes Selskabs Møde den 15de Juni forelæste Professor Liebmann et Mindeskrift over Etatsraad Hofman-Bang. Etatsraad Forchhammer meddeelte chemiske Jagttagelser over Blyets Forekomst i Kalkstenen og i Sødyrenes Kalk. — Professor i Chemi Scharling meddeelte en Afhandling om Aethal og Døglal samt flere deraf dannede Forbindelser.

Frankrig. Valgene til Generalraadene ere i Departementerne begyndt at gaae Regjeringen imod, idet de bonapartiske Kandidater paa flere Stæder ere faldne igjennem for Legitimister og Orleanister, ja endog for Socialister.

— Den franske Regjering har ikke tøvet længe med at give sin Harme Luft over Nederlaget, idet flere Præfekter ere blevne afskedigede i den Anledning, fordi de ikke have udvist tilstrækkelig Iver. Regjeringen er i det Hele taget misfornøiet med Embedsmændene i Provindserne, fordi de enten gjøre for Lidet eller ogsaa paa en høist kompromitterende Maade søge at virke for dens Sag. Man venter derfor, at Monitøren om kort Tid vil indeholde en heel Række nye Udnævnelser.

— Keiserinden skal befinde sig i interessante Omstændigheder.

— Monitøren indeholder en Sammenkaldelse af de franske Kammere i Andledning af et nyt Statslaan.

England. Den 15de Juni anmeldte Layard at ville indbringe følgende Forslag i Underhuset: „Dette Huus har med dyb og stigende Bekymring seet hen til Nationens Tilstand og er af den Anskuelse, at den Maade, hvorpaa Fortjeneste og Dygtighed ved offentlige Ansættelser ere blevne tilsidesatte for Parti- og Familieindflydelser og en blind Fasthængen ved Routinen, har givet Anledning til stor Ulykke og truer med at bringe Nationalcharakteren i Miskredit og indvikle Landet i svære Uheld." E. Bulwer Lytton har anmeldt et Amendement dertil i Torypartiets Interesser. Layards nævnte Forslag er forkastet med 329 Stemmer imod 46. Den Roebuckske Kommittee om det krimske Tog har forelagt Underhuset sin Indstilling, der indeholder en yderst skarp Daddel over utilstrækkelige Foranstaltninger vedkommende det krimske Felttog.

— I Overhuset har Lord Lyndhurst andraget paa Oplysninger om Forholdet mellem Østerrig og Vestmagterne.

— Avisstemplets Ophævelse vil have tilfølge en svær Tilvæxt i Journalpressen.

Østerrig. Kreuz-Zeitung tilstaar, at anseelige Hjemforlovelser vilde finde Sted i den østerrigske Armee af financielle Grunde. Indépendance erklærer, at alting er forberedt til anseelige Reduceringer, hvorved 26 Generaler og mange andre Officierer skulde sættes i Disponibilitet.

Rusland. Journ. de St. Petersburg omtaler Walewskis Cirkulærnote i en særdeles forsonlig Tone, og anseer nye Fredsunderhandlinger for meget mulige.

Krigsskuepladsen. De russiske Depescher, som nu indtræffe senere end de Allieredes, bekræfte i alle væsentlige Punkter Pelissiers og Lord Raglans, idet der kun findes den Forskjel imellem dem, at begge Parter gjensidig lade Modstanderen tage Initiativet til Afslutteisen af den Vaabenhvile, som fandt Sted efter Kampen den 7de Juni, for at begrave de Døde. I denne Henseende fortjene de Allierede imidlertid ubetinget Tiltro, da de vare fuldstændig Herre over Valpladsen og saaledes uhindrede kunde fjerne deres Faldne, medens Russerne derimod vare blevne nødsagede til at tye ind i Fæstningen og havde maattet lade deres Døde blive tilbage. Redouten Kamschatka er det samme Værk, som Franskmændene kalde Mamelonen, og Selenginsk og Volhynien ere de to Redouter, der erobredes af Englænderne, og som Lord Raglan i sin Depesche betegner under Navn af den hvide Bastion. Som man maatte formode, havde de Allierede strax efter Erobringen af Mamelonen begyndt at beskyde det ligeoverfor liggende Malakofftaarn, som Russerne kalde Bastionen Kornilow. Fra Mamelonen ere de Allierede ogsaa istand til at beskyde Sebastopols Krigshavn, som man seer deraf, at Russerne have været nødsagede til at flytte Skibene til den saakaldte Artillerihavn, hvor General Pelissier imidlertid ogsaa tror at kunne naae dem. Samtidig med at de Allierede saaledes have gjort betydelige Fremskridt foran Sebastopol, træffe de tillige storartede Forberedelser til et Angreb paa den russiske Armee, som staar paa den anden Side af Tschernaja.

— Man faar en Forestilling om, hvilke umaadelige Tab Expeditionen til det azowske Hav maa have tilføiet Russerne, naar Kontreadmiral Lyons indberetter, at han af Toldregistrene i Kertsch har seet, at de ved Rømningen derfra alene have ødelagt 4,166,000 Pd. Korn og 508,000 Pd. Meel, og det er derfor neppe overdrevent, naar han angiver deres Tab indtil den 2den Juni til 4 Maaneders Rationer til en Armee paa 100,000 Mand. Som det af en Rapport fra d'Autemare sees, antage de Allierede derfor, at den russiske Armee paa Krim ikke længere vil være istand til at erholde tilstrækkelig Forsyning, da Alt nu udelukkende maa tilføres den over Perekopveien. Trods disse glimrende Resultater hersker der dog i England og Frankrig nogen Misstemning i Anledning af, at Sagerne ved Sebastopol ikke staae saa gunstig, som man efter de første Beretninger var tilbøielig til at antage, og man frygter for, at de opnaaede Fordele ere kjøbte med altfor uforholdsmæssige Ofre. General Pelissier har endnu ikke indsendt nogen Beretning om, hvormange Saarede og Døde Franskmændene havde ved Erobringen af Mamelonen, medens de londonske Blade derimod have erholdt en officiel Meddelelse fra Krigsministeren om, at Englænderne i Fægtningerne den 7de og 8de Jnni have havt 122 Døde, 510 Saarede og 15 Savnede. I Tidsrummet fra den 4de til den 8de Juni ere 7 engelske Officierer faldne og 40 Officierer blevne saarede, hvoriblandt 1 Oberstlieutenant, 3 Majorer og 14 Kapitainer.

— Den franske Krigsminister har den 12te Juni modtaget følgende Depescher fra den kommanderende General paa Krim: Den 10de Juni, Kl. $11^1/_2$ om Aftenen. Kampen den 7de Juni har været fordeelagtigere for os, end jeg i Begyndelsen meldte dem. 502 Fanger, hvoriblandt 20 Officierer, og 73 Kanoner ere faldne i vore Hænder. — Den 11te Juni, Kl. 11 om Aftenen. Vi sætte os fast i de nye Værker. Vi have kunnet skyde med de russiske Mortere paa Skibene, som ere blevne førte endnu længere tilbage. Vi forberede nye Batterier. Fæstningen Anapa er den 5te Juni bleven forladt af sin Garnison; Tscherkesserne holde den besat. Paa denne Side ere Ruslands Interesser blevne meget alvorlig ramte.

— Pelissier melder den 16de, at Bombarderingen ufortøvet skal begynde paanyt.

— Russerne skulle true Kars.

— Lamarmora er død af Sygdom i Balaklava.

— Lord Palmerston har bekjendtgjort som de sidste Efterretninger fra Krim af 17de, at Ilden mod Fæstningen fortsattes med Heftighed.

— En til Wien indløben Beretning fortæller, at de Forbundne d. 18de have foretaget en almindelig Storm mod Sebastopol. Udfaldet var ubekjendt.

Tyrkiet. Den 4de Juni er Halil Pascha afsat og Mehemed Kuiprili bleven Marine-Minister, Ruschdi Pascha Krigsminister. De skulle begge være Gammel-Tyrkere, men staae under engelsk Indflydelse. — I Brussa har der d. 24 Mai atter været et Jordskjælv. Abd-el-Kader flytter til Konstantinopel.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Det norske og svenske Konsulat i Königsberg; **do.** i Panama.

Byfogedembedet i Christianssand, hvis Indtægter i 1854 udgjorde 940 Spd.

Nordhordlands Sorenskriverembede, hvis Indtægter i 1851—54 aarlig udgjorde 2502 Spd., og hvorpaa hviler en Enkepension stor 25.

Frederikshalds Politimester-Embede

Bekjendtgjørelser.

Udvidelse af Skilling-Magazinet.

Den Velvillie Skilling-Magazinets Subskribenter gjennem en lang Aarrække har ydet denne ældste Repræsentant for de illustrerede Blade i vort Land, har vakt Ønsket hos undertegnede Forlægger, paa en eller anden Maade at vise sig denne Tillid værdig. De Extra-Bilag, som enkelte Gange ere leverede, have været for faa til derpaa at lægge nogen Vægt; en Udvidelse af selve Bladet har ikke kunnet skee uden at forandre det engang vedtagne Format, hvis Bekvemhed i sin nærværende Form formentlig er almindelig erkjendt. Den bedste Maade at opnaae Udgiverens Hensigt antages derfor at være, naar der i Fremtiden leveres et Tillægsblad i samme Format som Hovedbladet, men af noget forskjelligt Indhold.

Ved at betragte den Lyst til at erholde Oplysning om Dagens politiske Spørgsmaale, som er vakt ved den senere Tids mærkelige Begivenheder, og som endog har bragt Mange, der hidtil kun lidet agtede paa, hvad der bevægede sig udenfor deres egen Kreds, til med Opmærksomhed at lytte til enhver Efterretning fra Udlandet, har Udgiveren troet at ramme de fleste Læseres Tarv ved i et ugentligt Følgeblad at levere en, om end kortfattet, dog tilstrækkelig klar og oplysende Udsigt over Nutidens politiske Begivenheder i Ind- og Udlandet. Der vil saaledes fra dette Aars 2det Halvaar, **uden nogensomhelst Priisforhøielse,** udkomme

Et Tillægsblad til Skilling-Magazinet,

indeholdende det Vigtigste af hvad der foregaar i vort eget og fremmede Lande, tilligemed korte Anmeldelser af nye Opfindelser vedkommende Agerdyrkningen, Industrien og de tekniske Kunster — alt forsaavidt Hovedbladet ei har Plads til en fuldstændigere Behandling. Ligeledes har man troet det gavnligt at anmelde de vigtigste Skrifter af almennyttigt Indhold, der udkommer hos os eller i Nabolandene og som antages at fortjene almindelig Udbredelse. Hvor det tiltrænges skulle fornødne historiske og geographiske Oplysninger indlede eller ledsage de politiske Efterretninger, ligesom Alt vil blive fremstillet i den sandhedskjærlige, humane og christelige Aand, som man i vor Tid har Ret til at kræve af et saadant Skrift.

Uagtet de betydelige forøgede Omkostninger, dette vil medføre for Forlæggeren, skal dog, saavidt det beror paa ham, ingen Forandring foregaae i Udlodningen af de sædvanlige aarlige Præmier, hvorimod der naturligviis ei kan paaregnes nogen yderligere Forøgelse af disse, om end Subskribentantallet maatte tiltage.

Da muligens Flere kunne ønske at tiltræde Abonnementet paa Bladet efter ovenanførte udvidede Plan, uden ogsaa at subskribere paa første Halvaar af indeværende Aargang (hvoraf komplette Exemplarer haves,) skal det staae tiltrædende Subskribenter frit for at abonnere fra 1ste Juli dette Aar.

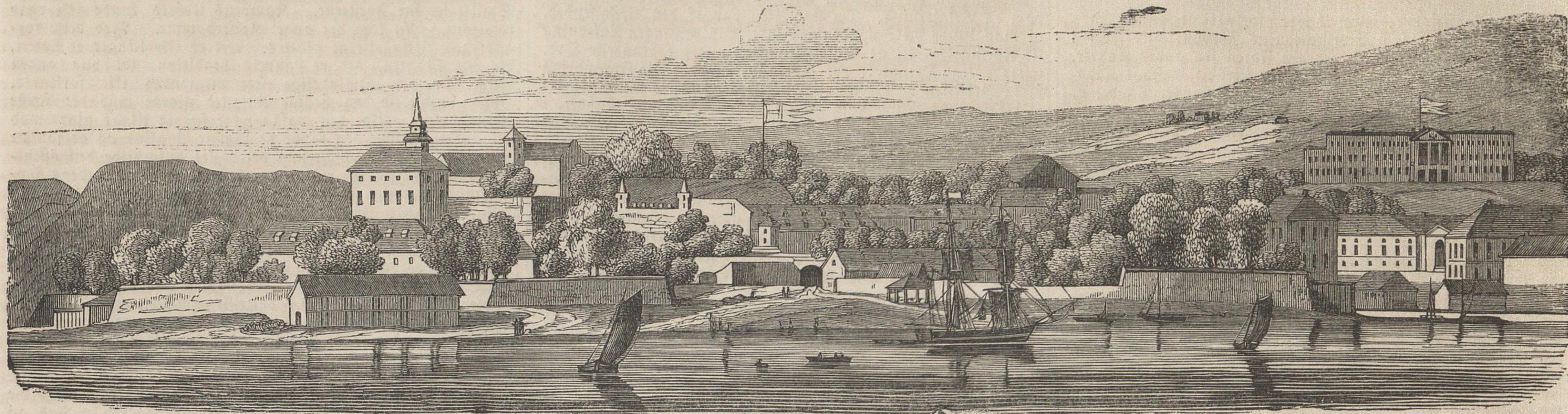
Jeg tillader mig saaledes at anbefale Skilling-Magazinet med denne nye Udvidelse af dets Indhold til Læserens fremtidige Velvillie og Opmærksomhed.

Christiania den 23de Juni 1855.

W. C. Fabritius.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 26. | Udkommer hver Løverdag Aften. **Christiania den 30te Juni 1855.** Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

Den store Krig og den store Fred.

(Slutning fra forr. Nr.)

Det er endogsaa en almindelig antaget Mening, at den nærværende Krig skyldes Keiser Nikolaus's personlige Ærgjærrighed. Begivenhederne ville paatage sig at bevise, hvor vildfarende denne Mening er. Keiser Nikolaus besad, efter vor Overbevisning, ingen Erobrings-Ærgjærrighed. Tredive Aars Regjering beviser det. Jeg gaar videre, jeg paastaar, at han aldeles manglede disse Egenskaber, der danne Erobreren, saavel dette ufeilbare Blik, der behersker Stillingen, som den Tro paa sin Skjæbne, der omstyrte Hindringer. Hos ham dræbte Ubevægeligheds-Aanden, hvis Typus han var, al Evne til kjæk Daad, ethvert Opsving; den konservative Aand udelukkede Erobringsaanden. Opdraget i Frygten for en Krig med England, har han været Tilskuer af hele det napoleonske Heltedrama, og det var blot som Nødværge han indlod sig i en Krig, han selv var den Første til at misbillige. Det Sprog, han førte, de Forholdsregler, han anvendte ligefra Spørgsmaalets Oprindelse til sin Død, lægge tydelig for Dagen, hvormange Modsigelser hans Natur var sammensat af: Stolthed og Fanatisme paa den ene Side, Svaghed og Ubestemthed paa den anden; der have vi Grundtrækkene i denne Charakteer.

Efter Fyrst Mentschikoffs Sendelse kunde den russiske Flaade med en Armee ombord have bemægtiget sig Konstantinopel forinden de allierede Flaaders Ankomst og forhindret dem fra at trænge ind i Dardanellerne. Denne energiske Handling vilde have forandret Tingenes Stilling og vakt den mest levende Enthusiasme mellem Russerne. Hvad har man gjort istedet? Den russiske Flaade har holdt sig i Afstand bag Batterierne, medens man anfaldt Fyrstendømmerne med en Armee, der neppe var tilstrækkelig til at holde sig mod Omer Paschas uorganiserede Bander.

Snart angribes Rusland paa sit eget Territorium af de allierede Tropper og Fyrst Mentschikoff har neppe 60,000 Mand at sætte mod den engelsk-franske Armee. Rusland er imidlertid i Besiddelse af uhyre Hjælpekilder og Selvherskeren kan reise en Armee af 800,000 Mand.

Hvoraf kommer det da, at Keiser Nikolaus med saa mægtige Midler ikke troede sig tilstrækkelig sikker, men lod Opraab udgaae til sine Undersaatter om at forsvare Landet?

Paa samme Tid samtykkede han i at underhandle i Wien paa Grundlaget af de fire Punkter. Er ikke dette noget ganske Andet end Bestemthed og Energi?

Mod Slutningen af Keiser Nikolaus's Regjering blev Misfornøielsen lydelig i Rigets Hovedstad; man beskyldte ham for Svaghed og Vaklen, man angreb hans Omgivelser, man knurrede mod det tydske Parti, hvilket man gjorde ansvarligt for alle de Indrømmelser, der ydmygede Nationalstoltheden; man beklagede sig over den Skaansel, der vistes Østerrig, og over hvad man kaldte Czarens „dèfaillances." Døden overraskede ham i rette Tid; thi Glorien begyndte at svinde.

For Fredens Venner er Nikolaus's Død et uerstatteligt Tab, thi med den Skræk, der stod af ham i hans eget Land, med den Indflydelse, han øvede over forskjellige Landes Fyrster og Statsmænd og den Forbindelse, han stod i til dem, med hans Autoritet og anerkjendte Principer, var han alene Manden, der formaaede, saaat sige, at sætte en Dæmning for den Flod, der begyndte at stige. Efter længe at have modstaaet, kunde han til Nød give efter.

Er hans Efterfølger i samme Stilling? Vi troe det ikke.

Med Keiser Nikolaus kunde man nogenlunde forudsee, hvorvidt man havde at gaae; hans Død har givet os det Ubekjendte, thi en ung Monark af en fast Charakteer, som vilde paakalde alle Nationens store Kræfter, kunde vække en Enthusiasme, hvis Resultater ere uberegnelige. Det er mod denne Fare, man maa tage sine Forholdsregler, man besværger dem sandelig ikke ved at vende tilbage til status quo ante bellum.

Rædslen og Respekten for det engelske Navn existerer ikke længer i Rusland; man tror sig uangribelig fra den Kant, ja Overdrivelsen i den modsatte Retning hører i den Grad til Dagens Orden i Petersburg, at man blot drømmer om Seire og Erobringer.

Man seer, at Sebastopol holder sig, at Rusland ikke er beklippet paa nogen Kant, man finder Betingelserne for Kampen altfor gunstige til, at man skulde være tilbøielig til Indrømmelser. Ruslands Stilling ligeoverfor Europa smigrer National-Følelsen, hele Rusland er stolt af denne Stilling, der spørges ikke efter, om den skyldes Landets geographiske Beliggenhed eller dets Fienders Svaghed. Modet er vendt tilbage og med Modet Selvtilliden, vel ogsaa Overmodet.

Man har paakaldt det russiske Folks religiøse og patriotiske Følelser. Manifester og Cirkulærer have altid talt om Fiender, som angribe Fædrelandets Tro, dets Uafhængighed, ja selv dets Territorium. Tror man nu med et Pennestrøg at kunne bringe alt dette til Taushed, forvandle det til Skygge? Lidenskaberne ere vakte, Nationalaanden exalteret til det Høieste og Landet vilde blive umuligt at regjere fra samme Stund man vilde standse det paa den Vei, Keiseren mod sin Villie har ført det ind paa.

Tror man, at Rusland, der i sex Maaneder har vidst at forsvare Sebastopol, skulde være bleven saa frygtsomt ved selve dette Held, at det skulde samtykke i at indskrænke sine Flaader, billige sine Havnes Ødelæggelse og finde sig i, at fremmede Flaader blande sig i Udøvelsen af en Ret, det tror uadskillelig fra russisk Selvherskermagt? Keiser Alexander vil ikke kunne modtage saadanne Betingelser mere end hans Fader; han vil kun give efter for Magten og naar han har mistet den Beliggenhed, der gjør ham usaarelig.

Enhver Monark, der vil gjøre sig populær i Rusland, maa smigre den Nationalstolthed, som de sidste Begivenheder have bidraget saa mægtigt til at udvikle. Tror man at kunne udføre det Kunststykke, at tilveiebringe en Fred, der knækker den Overlegenhed, hvoraf Ruslard roser sig, og som den tror sig berettiget til at udøve endogsaa udenfor sit eget Land, paa en Tid, da den hele Nation er kaldt til Vaaben? Freden er kun mulig ved at antage to lige uantagelige Hypotheser:

1) Ved at tilstaae Rusland alle Slags Fordele og Belønninger;

2) Ved at vende fuldstændig tilbage til status quo ante bellum.

Kan der være Spørgsmaal om at give efter, om at trække sig tilbage, naar en fransk Armee, efter at have udgydt Strømme af Blod for en ædel og stor Sag, seer sig standset i sine Triumpher af Sygdomme, af Aarstidens Strænghed, af uhyre Fortifikationer og en mægtig Armee? Det er unødigt at drøfte dette Spørgsmaal yderligere.

For at bringe Tingenes Stilling tilbage til hvad den var før Krigens Begyndelse, maatte man fornægte Alt hvad man har sagt, Alt hvad man har skrevet, gjøre ugjort Alt hvad man har gjort. Alle de Forviklinger, der have fremkaldt den nærværende Krisis, ville ikke alene beholde sin truende Charakteer for Fremtiden, de ville endogsaa blive af en alvorligere Natur, thi, belært af Erfaringer, vil Rusland vel vogte sig for at begaae de samme Feilgreb. Det har lært sine svage Sider at kjende og de Sympathier, det har at stole paa.

Rusland har i et halvt Sekulum havt Blikket fæstet paa at sikre sig Overherredømmet i Orienten; dets nedarvede Politik henviser det mod Orienten og alle Diplomatikens Hjælpekilder ere vendte i denne Retning. Det er sandelig ikke ved Underhandlinger, man standser det russiske Rige paa den Vei, det hidtil har fulgt med Held. Enhver Indrømmelse, der har noget at betyde, er for Rusland en Afstaaelse af sin Magt, og man afstaar ikke Magten saalænge man tror at være den Stærkeste. At indskrænke den russiske Magt i det sorte Hav ved fremmed Overopsyn, eller ved en stadig Krydsning, forekommer os at være et selsomt Middel. Overopsynsretten vil ikke kunne indbefatte Tilladelsen til at undersøge Havne, Skibsværfter og til at kontrollere Rustninger. I et Land, som Rusland, hvor Offentligheden ikke existerer, hvor Styrelsen kan gjøre Alt i Hemmelighed og Dunkelhed, vil ethvert Overopsyn kun blive et Narrespil. Og naar Opsynsmændene ikke vare indbyrdes enige, hvorledes vilde da Opsynet blive? Enhver Overeenskomst i denne Retning hører til de Ting, der have overlevet sin Tid. Denne Ubevægeligheds-Aand, denne Mangel paa Skuen ind i Fremtiden og som blot søger at fjerne nogle Vanskeligheder, har aldrig ført til andet end nye Forviklinger. Man maa altsaa have Mod til at bestige et høiere Stade, forlade den gamle slagne Vei, forlade Routinens Vei, for atter at slaae ind paa Traditionens. Dette synes os at være den nye Politiks Idee og Maal.

Det er ingen Spidsfindighed, vi her fremsætte. Der er en ubestridelig og dyb Forskjel mellem Routine og Tradition, som enhver skarpsindig og upartisk Aand strax vil opfatte. Routinen holder sig til nogle forgjængelige Interesser, beskyttede af visse Koterier, visse Personligheder; Traditionen støtter sig til Nationernes uforanderlige Interesse, den gaar fra Aarhundrede til Aarhundrede, og afbrydes dens Løb, er det blot for seierrigere at gjøre sig gjældende, naar Timen kommer. Routinen indrømmer visse Nationaliteters Undertrykkelse som et nødvendigt Onde, men afslaar enhver nærmere Drøftelse af Gjenstanden; den forfærdes over den mindste Forandring i det Bestaaende og fremkalder Forviklinger netop ved at ville undgaae dem. Traditionen overhugger Vanskelighederne, ved at henstille alle Ting paa det Rettes og det Retfærdiges evige Grundpiller. Det er umuligt at forlade Routinens Vei og slaae ind paa Traditionens, uden til Skade for nogle erhvervede Stillinger, uden at krænke nogle Ærgjærrigheder, men der gives Noget, som er vigtigere end Enkeltes Interesser, og det er den hele Verdens Interesser. Det er altsaa at ønske, at denne Overgang maa blive gjort uden Hastværk, med Undgaaelse af al unødig Forstyrrelse. For at opnaae dette Resultat udfordres en fast Villie og denne Tillid til Begivenhederne, der er en af Seierens Betingelser. Endelig skal man stole paa Tiden, der kommer for at retfærdiggjøre alle Fordringer.

Dette synes os at være det ophøiede Program, Vestmagterne have udkastet sig, ligefra det orientalske Spørgsmaals Begyndelse. De have indtil denne Dag med Held fulgt dette Program og de opgive det visselig ikke.

Vil man fatte Ruslands traditionelle Politik og Grundene til dets Overlegenhed, maa man betragte Polens Deling.

En Kvinde besteg Peter den Stores Throne. For at forjage de blodige Erindringer, der maaskee vare hende til Besvær, vilde hun have lette Seire, Triumpher uden Farer, Hæder for godt Kjøb. En Tilbedelse, som Historien ikke har havt Mod til at fordømme, fuldendte den Fordærvelse, hvortil Spiren maa have ligget i hende, og hun fornægtede enhver moralsk Følelse i Politiken, som hun havde gjort det i Kjærligheden, hengav Rusland som hun havde hengivet sin Person til Intriganter. Denne Kvinde lod Opraab udgaae til alle Landes Eventyrere, for at komme og lægge Haanden paa et forbrydersk Værk, der skulde gjøre hendes Navn udødeligt. En formelig Oversvømmelse af fremmede Racer paa russisk Grund blev Svaret paa dette Opraab, alle Nationer bragte sine Bidrag og interesserede sig for det Foretagende, der forberedtes. Det lykkedes fuldstændig. Polens Deling fandt Sted og en Haandfuld Eventyreres Indfald forvandlede sig til en formelig Erobring. Vant til Tartarernes Aag, lod det russiske Folk sine Herskere skalte og valte som de vilde. Et Sekulum er gaaet og saa mægtig er Indflydelsen af den nedværdigende Trældom, der hviler paa det ulykkelige Land, at der den Dag idag findes Russer, der billige og taale et fremmed Parties Herredømme.

Saaledes fandt Polens Deling Sted. Den blev den første Kilde til Ruslands Overlegenhed, hvis Virkninger ere saa sørgelige for Nutiden. Det offentlige Instinkt har ligesom altid bøiet sig for de stolte Erobrere, der havde Mod til aabent at optræde med deres Ærgjerrighed; Historien har tilgivet dem paa Grund af deres Gjerningers Storhed, og paa Grund af den Geniets Glorie, der omgav deres Pande, en Glorie, der er gaaet i Arv til Efterverdenen. Men den menneskelige Samvittighed vil til evige Tider gjøre Oprør mod trædske Erobringer, der skyldes systematisk List og Troløshed, thi de træde i Klasse med de æreløse Misgjerninger.

Man iværksatte Polens Deling i Ordenens og de truede Interessers Navn, men da denne Uretfærdighed var begaaet, viste det sig, at Ordenen, takket være den omstyrtede Ligevægt, ikke var tilveiebragt nogetsteds og Interesserne truedes overalt. Saadant maatte Resultatet blive af en ligesaa uretfærdig som upolitisk Forholdsregel, der stred mod alle Historiens sunde Traditioner. Man har ved de snedigste Midler søgt at forvanske denne Begivenheds Charakteer og give den en falsk Betydning; man har villet see deri Ordenens Triumph over Anarkiet, den konservative Aands over den revolutionære. Det synes os af Vigtighed at bringe Sandheden klart for Dagen og at tilbagevise troløse Fortolkninger, der blot tjene til at forvilde Opinionen.

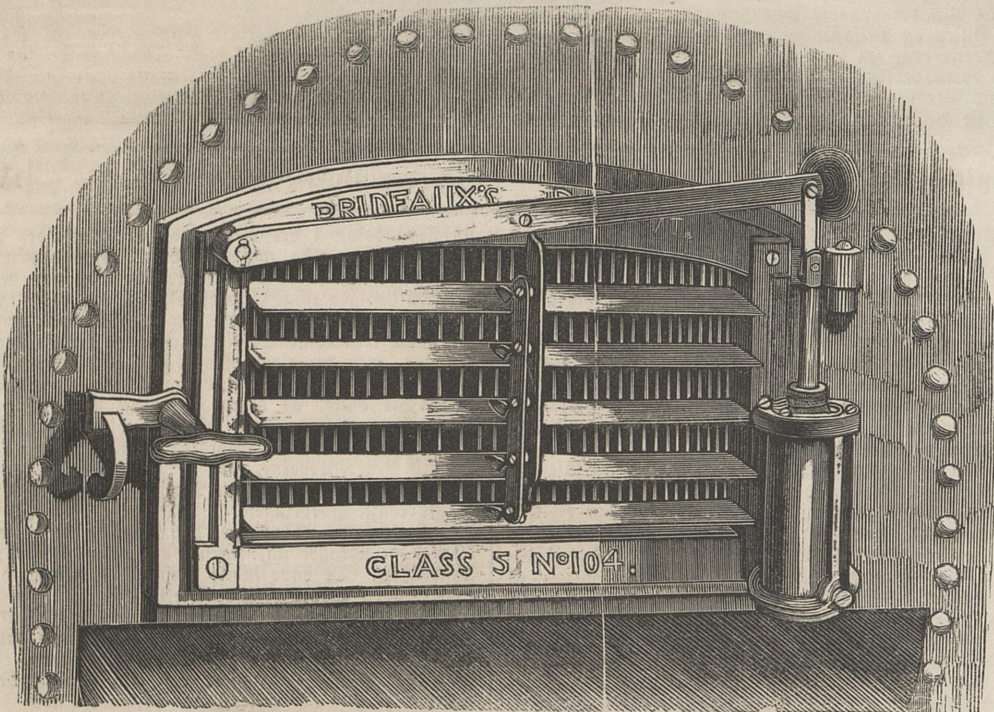
Der udfordres som oftest blot at et Menneske, der ikke tager det saa nøie med Samvittigheden, henkaster en Phrase, der tager sig ud; Andre efterplapre den i sin egen Aands Fattigdom eller af Uvidenhed og pludselig er Ordet paa alle Munde og gjør Touren om Verden. Anarkiet i Polen, var Paaskudet til Landets Undertrykkelse og de Sammensvornes Løsen. Jeg indrømmer Kjendsgjerningen og er den Første til at beklage den. Men har Anarki nogensinde givet hvilkensomhelst Ret til Usurpation? Jeg møder et Menneske, der ødelægger sig, der hengiver sig til allehaande Udskeielser og Overdaadighed; giver da dette mig Ret til at plyndre ham aldeles? Hvorfor deelte man da ikke Frankrig under Fronden og Østerrig i 1849? Hvorfor lader man ikke den Dag idag Tyrkiet dele? Det Anarki, der herskede i Polen, var blot farligt for Landet selv og blot truende for dets Fremtid, det var et aristokratisk Anarki; Revolutionsaanden var saalangt fra at være trængt ind i Landet, at Modstand mod Alt, hvad der kaldtes Reform, hørte til Dagens Orden. Skriget om demagogisk og revolutionært Anarki var imidlertid reist og Polen beholdt Rygtet derfor. Man forvirrede aldeles Begreberne om Revolution

og dens Udskeielser med den gjenfødende Bevægelse, som udfordredes til at frelse Landet og man paaskyndte Katastrophen, for ikke at see det Paaskud, man havde opfundet, glide sig af Hænderne.

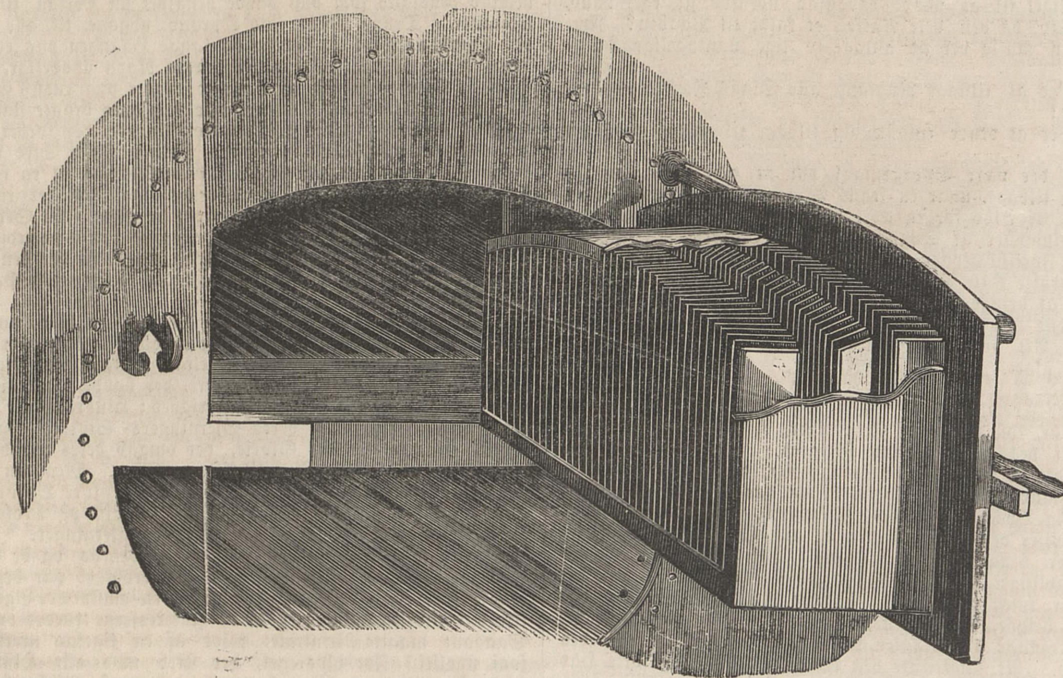
Paa Rusland, der stod i Spidsen for denne snedige Politik, og som tilranede sig Løvens Part, falder ogsaa det hele Ansvar. Den Forøgelse af Kræfter, som tilfaldt de andre delende Magter, har ingen væsentlig Indflydelse øvet paa senere Begivenheder. Et stærkt indenfor Grændserne af sin gamle Uafhængighed konstitueret Polen vilde med sine vestlige Sympathier og sine franske Slægtskabsforholde have lammet alle Koalitioner, man havde forsøgt at danne mod Frankrig. Stillet som Civilisationens Forpost, vilde det i Nødsfald have tjent til at afvende Faren fra andre Kanter, de nordiske Magter vilde snarere have lært at forstaae Tidsaanden, Politiken vilde have forandret Udseende, og det er mere end sandsynligt, at der uden Polens Deling heller ingen Wiener-Kongres havde fundet Sted. Men een Uretfærdighed trækker en anden med sig, og man standser blot paa Usurpationernes Vei ved et Nederlag eller en Katastrophe. Gjort dristig ved sit første Held, udsendte Rusland sine Agenter over hele Europa og vandt for sig alle Staters Ærgjærrige, ved at bruge Rigdomme og Æresbeviisninger som Lokkemad. Dets Indflydelse steg, og efterhaanden bevirkedes en af disse Revolutioner, der nedværdige Menneskeaanden ved at forvirre alle Begreber om Ret og Uret. Det er paa denne Viis, man arbeider paa at fordærve Gemytterne, for derpaa at trælbinde dem.

I den Tid, der gik forud for Polens Deling, var politisk Frækhed en saa godt som ukjendt Ting. Man sloges, man førte Krig, men man vidste hvorfor, og man lagde ikke Dølgsmaal derpaa. Det var snart for en Arv, snart for en Provinds, snart for et Medbeilerskab, snart af religiøs Fanatisme, af Ridderaand eller Lyst til Eventyr. Folkeslagenes Interesser vare endnu en Ting, der stod i Skyggen, de maatte staae tilbage for Fyrsternes personlige Interesser, Krigen laa i Tidsaanden og Sæderne, den var næsten undskyldelig, stundom en Velgjerning. Da Hensigten var af den Beskaffenhed, at man kunde være sig den bekjendt, var der ingen Anledning til Forstillelse, til at skjule Hensigten under bedragerske Ord. Efter Polens Deling er der indtraadt en mærkelig Forandring heri; Politiken er bleven et uhyre Hykleriets Værksted, thi det er i Ordenens Navn man nærer Anarkiet hos sine Naboer, i Religionens Navn, man puster til Fanatismen, i Fredens og Maadeholdenhedens Navn man oversvømmer Provindser.

Wiener-Kongeressen var en høitidelig Sanktion af denne ny Retning. Opfyldt af et blindt Had mod de moderne Frihedsideer og af en fornærmelig Foragt for Nationaliteternes Rettigheder, vogtede den sig vel for at gjenindføre en Tingenes Orden, der var stridende imod de Magters Interesser, som spillede den vigtigste Rolle ved det store Møde. Europas Kort blev vilkaarligen omgjort til Skade for Frankrig og uden Hensyn til erhvervede Rettigheder, til Folkeslagenes Trang, til Forskjelligheden i Racer og deres Slægtsforhold; Tanken blev dømt til at lide Forfølgelse overalt og Europa blev et Rov for nogle Intriganter, som delte Byttet mellem sig. Man anerkjendte blot den Stærkeres Ret, man gjorde den til det ordnende Princip i alle Spørgsmaal, man reiste den hellige Alliances Alter og man troede paa Evigheden af et Værk, som blot var grundet paa Kraftens Diktatur.

Prideaux's røgforhindrende Ovnsdør. — Forsiden.

Prideaux's røgforhindrende Ovnsdør. — Bagsiden.

Det vilde imidlertid være en Unøiagtighed at sige, at den hellige Alliance først skriver sig fra Wiener-Kongressen. Den fik sit Navn i 1815, da de Overvundne fra saamange Valpladse stode bestyrtede foran deres afvæbnede Overvinder, men Oprindelsen til denne Fyrsternes Alliance mod Folkeslagene maa søges længere tilbage i Tiden, den skriver sig fra Polens Deling. Allerede fordømmelig i sin Oprindelse, er den bleven en aabenlys Konspiration af Monarkernes smaae og egoistiske Lidenskaber mod Folkeslagenes traditionelle Interesser, et Forbund af de Stærke mod de Svage, af Undertrykkerne mod de Undertrykte. Revolutionen af 89 forsøgte at bryde denne Fyrsternes Alliance, men Revolutionens egne Udskeielser knyttede blot Baandet mellem de Styrende fastere. Det hele Europa blev sat i Bevægelse, for at faae Bugt med den revolutionære Aand, men det var forgjæves. Republikens Seire styrkede Rettigheder, der vare kjøbte med Blod, og Principerne fra 89 — anerkjendte og med Klogskab modificerede af Keiserdømmet — bleve Grundlaget for det ny Samfund.

Tilbagevendelsen til de gamle monarkiske Former burde have beroliget Forgangenhedens Mænd. Keiserdømmet havde atter tilveiebragt Sikkerhed og Velvære, reist Altrene, forfattet en Lovbog, sikret Lovenes Overholdelse. Dette var alvorlige Garantier, men for Monarkerne vare de ikke tilstrækkelige. Keiserdømmet havde den uudslettelige Uret, at være udgaaet af Nationalvillien. Keiseren var uovervindelig, han havde fornyet Frankrig ved at give det Hæderens Daab, Keiseren var altsaa Fienden, man maatte faae Bugt med. Det var Revolutionens Aand, legemliggjort i en Mand. Men hvad formaaede det forenede Europas Hære mod denne Mand? Femten Aars Erfaring havde overbevist de mest Vantroe. Da de militære Midler altsaa vare utilstrækkelige — det kan hænde under visse Omstændigheder — gjorde man Opraab til Folkene i deres ydmygede Nationaliteters Navn, til Frankrig i dets tabte Friheders Navn. Folkeslagene reiste sig i Masse for at tilbagevinde sin Uafhængighed. Borgerne overgave Frankrig i Troen paa hykkelske Løfter, og Folkeslag og Borgere bleve lige skuffede.

Julirevolutionen vakte stor Bekymring hos den hellige Alliance. Denne Revolution syntes at være en Gjenopvaagnen af de store Ideer, som de forenede Magter havde bekjæmpet i femten Aar, men Fyrsterne beroligedes, da de saae Borgerkongen ved Værket. Istedetfor at gaae foran med Tidsaanden, vendte Julireg jeringen sig mod den og udhulede derved en Afgrund under sine Fødder, uden dog at indgyde dem Tillid, som den aldrig ophørte at bringe sin Hyldest.

I Begyndelsen af Revolutionen i 1848 var den hellige Alliance et Øieblik kastet af Sadlen, men Bedøvelsen var ikke af lang Varighed; paa den ene Side Republikanernes Afmagt, deres Theoriers Mangel paa Sammenhæng og deres Høvdingers Uforstand, og paa den anden de truede Interesser samt Rædselen, man klogt vidste at benytte, gjorde Spillet let for Fyrsterne. Kampens Udfald kunde ikke være tvivlsom. Nu kom det andet Keiserdømme. Med dette forandredes Betingelserne aldeles. Det er ikke længer et Koteri, der har Magten, det er Landets Tradition, thi paa anden Viis kan den almindelige Stemmegivning ikke forklares. Hvad imidlertid den hellige Alliance gjorde mod det første Keiserdømme, vilde den ogsaa være færdig til at gjøre mod det andet, dersom den fandt de samme Paaskud og de samme Opmuntringer. Men dersom det er let at forvilde den offentlige Mening, ja vel endogsaa at fordærve den, er dens Opvaagnen stundom farlig. Den napoleonske Idee, som den hellige Alliance troede begravet under St. Helenas Klippe, reiser sig stolt og rolig foran det moderne Samfunds Ypperstepræster, den kommer for at kræve Regnskab for det Forgangne. Tilbagekaldt af Folkevillien, stærk i sin Ret og i sin Oprindelse, river den de Frygtsomste med sig, thi den repræsenterer den sociale og politiske Emancipation og truer Ingen. Den nærværende Krisis har ingen anden Betydning. Folkeslagene, der tabte Partiet ved Kongressen i Wien, ville have en glimrende Revanche og de ville faae den, thi Nationalitets-Retten udgjør en Deel af Principerne fra 89.

Da det er os om at gjøre, at vore Ord ikke skulle blive forvanskede, ville vi forklare, hvad vi forstaae ved et Ord, vi ere nødsagede til at bruge i Mangel af et andet Udtryk. Vi sagde Nationalitets-Retten, men vi reservere os mod enhver altfor absolut Fortolkning. Vi vilde ikke have troet, at have nødig at forklare os angaaende denne Gjenstand, havde ikke Erfaringen lært os, at et uforsigtigt Ord ofte er til stor Skade for en nyttig og frugtbar Idee. Det er en Eiendommelighed for mistroiske og uredelige Tider. Der gives nødvendige Nationaliteter, endogsaa uundværlige; andre have kun et underordnet Værd, en kunstig Vigtighed. De uundværlige Nationaliteter ere de, som i Aarhundreder have besiddet en særskilt Politik, der ere en Betingelse for den europæiske Ligevægt og hvis Forsvinden bliver en stedsevarende Kilde til Forstyrrelser. De andre ere blot Pretentioner eller Umuligheder. De Førstes Opretholdelse eller Gjenindsættelse ere et Retfærdighedens Værk, der bærer i sig sit eget Storhedens Præg; at beskjæftige sig med de andre, vilde være at forberede Staternes uundgaaelige Opløsning og dette er ikke vor Hensigt. Jeg gaar videre; jeg paastaar, at denne Tilbøielighed til Udstykken er en Opfindelse af vore Fiender, for at bringe Principet i Miskredit og svække de Naboer, hvis Eiendomme de brænde efter at besidde. Ruslands hele ydre Politik er grundet paa dette System og det er ikke fra os dets Priis skal komme.

Man anfører altid Napoleon den 1ste som Fiende af Nationaliteternes Sag, og moderne Skribenter — som jeg har mistænkt for at bekymre sig saare lidet om de napoleonske Traditioner — have støttet sig paa denne ophøiede Autoritet, for at tilbagevise Principet og fordømme det som revolutionært. Vi ere overbeviste om, at der ligger andre Motiver til Grund for denne selsomme Fordømmelse, men herved ville vi ikke standse. Man kjender de Sympathier, Keiseren altid viste for Italien; man veed, hvad han gjorde for dette Land og den Fremtid, han forbeholdt det. Lader os nu undersøge, om han interesserede sig saalidt for Polen, som man har vovet at paastaae, og om han talte derom med den Foragt, som i hans Mund vilde have været en Fordømmelsesdom. Jeg anfører hans egne Ord:

„Polens Gjenoprettelse har stedse forekommet mig ønskværdig for alle Vestens Magter. Saalænge dette Kongerige ikke er gjenfundet, vil Europa være uden Grændser mod Asien, og Østerrig og Preussen ville staae Ansigt til Ansigt lige over for Verdens mægtigste Rige. Jeg tager her blot Hensyn til Alles Vel, uden at ledes af nogen personlig Fordeel for mig selv; jeg gjør ikke Fordring paa Polens Throne hverken for mig eller Mine. Lad Polen gjenopstaae uafhængigt og frit. Det er mig nok at have Æren derfor."

Dette er store og høihjertede Ord, som det er godt at lægge Skribenterne paa Hjerte.

Jeg skal nu sammenfatte mine Ideer i Korthed.

Wiener-Kongressen har været Piedestallen for Ruslands Storhed. At tilintetgjøre Wiener-Kongressens Værk, bør være den ny Politiks Maal. Hindringerne ere talrige, hvad man end har gjort for at kaste et Slør over dem; thi de ligge saavel i Kjendsgjerninger som i Ideer.

I alle vigtige historiske Epoker, Erobringernes eller Samfundsforvandlingernes Epoker, seer man altid ved Siden af Handlingens Mænd andre Mænd, hvis Opgave det er, at bringe Begivenhederne i Miskredit, fordi de selv ingen Deel have i denne og som forvandske dem, fordi de ikke netop gaae efter deres Hoved. Historien har bevaret os Mindet om Dadlere, der selv vilde gaae foran og saa at sige paaskynde Begivenhedernes Gang. Det er vor Tid forbeholdt at frembringe en anden Klasse. Vi have nutildags Dadlere, der med Vold og Magt ville gaae tilbage, som til enhver Priis ville bringe Tingene tilbage til status quo ante bellum og som gjøre sig til Talsmænd for en Overmagt, mod hvilken Europa har grebet til Vaaben. Disse Dadlere, som ved et Phænomen, jeg vil kalde Tankens Krystallisation, ere blevne ude af Stand til at bevæge sig af Stedet, og hvem en haardnakket Blindhed, som de selv tage for Skarpsyn, forhindrer fra at see, at en System-Forandring ikke er alle Tings Omstyrtelse, forfølge med sin Kritik og sin Forhaanelse det Værk, de selv af gode Grunde have forsømt at gribe an — de formaaede ligesaalidt at udkaste Planen til det som at udføre det.

Der har siden 1815 dannet sig en Generation af Statsmænd, Talere, Skribenter, der ere Rusland hengivne, der uden Ophør have Blikket fæstet mod russisk Side og som ligesaavel af Overbeviisning som af Vane ikke formaae at see en uforsonlig Fiende i dette Rige. Kan man fra deres Side gjøre Regning paa en aaben og energisk Medvirken? Vi dadle her ikke den Enkeltes Hensigter eller Følelser, vi anføre blot en Kjendsgjerning, der ikke er uden Vigtighed, thi man handler blot med Energi i Kredsen af sine egne Ideer og Anskuelser. Hvorledes skulde man kunne fordre af dem, der med egne Hænder have opført den hellige Alliances Bygning og som have smykket den med al sin Aands Finesser, en Opofrelse, der overgaar menneskelige Kræfter, ved at betro dem det Hverv at nedrive hvad de selv have bygget? Der udfordres Mænd af en anden Stok til at føre Krig mod Rusland; paa Routinens Vei opnaar man Intet. Jeg gaar videre,

jeg paastaar, at man blot kan ramme Rusland over dette Parties Ruiner. Den gamle Verden kan ikke styre den ny Verdens Anliggender, thi den nærer Mistillid til og Frygt for visse Bestræbelser, af den Grund, at den ikke forstaar dem.

Det er en selsom Skjæbne, der driver saamange høit begavede Aander til at yde et Princip deres Støtte, som de med Foragt vilde vende Ryggen, dersom de saae klarere.

Selv i den Leir, hvor der med Vaaben i Haanden kjæmpes mod de sørgelige Følger af Wiener-Kongressen, findes der Mennesker, der gjøre sig til Forsvarere af denne samme Kongres, der rose dens Velgjerninger og opsende Ønsker for dens Gjenoprettelse. Disse Forsvarere gaae endnu videre. De paastaae, „at ethvert Forsøg paa at omgjøre Europas nuværende Organisation er en Revolutions-Krig, der truer ordnede Stater, og at det er denne Krig, Konspiranter og Revolutionsmænd i alle Lande med Utaalmodighed vente paa." Sandelig Keiser Nikolaus selv kunde været denne Paastand bekjendt.

Man kan ikke noksom gjøre en fast og bestemt Modstand mod denne trædske Propaganda til Gunst for Rusland. De allierede Magter ville være sin Mission voxne, det føle vi os overbeviste om. Hvad der giver os denne Overbeviisning, er den rolige, taalmodige Holdning, der lader ane, at en Beslutning uigjenkaldelig er tagen, og som forkynder en seierrig Fremtid. Men disse vildfarende Dadlere skulle dog vide, hvad Følgen er af deres Færd. Ved at gjøre sig til Ekko af alle Bagtalelser, ved at forsøge at udbrede en Modløshed, som Begivenhederne ingenlunde retfærdiggjøre, blive de nødvendigviis Ruslands Hjælpere og Venner, de arbeide for Rusland. Ved idelig at skrige paa Fred og Fred til enhver Priis, give de den offentlige Mening en Retning, hvorved Landet holdes i en vaklende og uvis Tilstand, selv om det ikke rammes i sine helligste Interesser og i sin Værdighed; de puste til den Mistroens Flamme, der er saa fortrinlig skikket til at opmuntre Ruslands Politik. Istedetfor at give den Begeistring Næring, som denne Sag vækker hos alle høihjertede Aander, istedetfor at opflamme Iveren og styrke de Svages og Undertryktes Haab, synes de at vise hen paa et umuligt Theaterkup med ubekjendte Hjælpekilder i sit Følge. Routine-Aanden er en af de mægtigste Hindringer for Begivenhedernes naturlige Gang, thi Intet kan sammenlignes med dens Theoriers Spidsfindighed, med dens Hovmod og Indbildskhed af falske Erfaringer.

Rusland byder over talrige Armeer. Ingen bestrider dette Rige sine Hjælpekilder og sine Soldaters Tapperhed, men hvad man til alle Tider vil bestride, det er, og med Rette, det Tryk, det vil øve over Europa, Fordringen paa at give Europa Love og at paatvinge det sin Villie. Man nægter Rusland Protektionsretten over sine Religionsfæller i Tyrkiet, som stridende mod Sultanens Herskerret. Tror man nu, at Europas Monarker skulle ville indrømme det dette selvsamme Protektorat i deres egne Stater over politiske Troesfæller? Det vilde være en Daarlighed blot at forudsætte det. Europa vil med Foragt tilbagevise alle slige vanvittige Fordringer, dette Gjenskin af en nedarvet Ærgjærrighed; det vil vide at tilbagevise inden sine Grændser den Strøm, der er nærved at overskylle sine Bredder.

To modsatte Principer staae ligeoverfor hinanden: Routinens og Traditionens. Det ene er gunstigt for Rusland, det andet er det fiendtligt. Og siden det nu gjælder at bekjæmpe Rusland, spørge vi enhver redelig Mand, om det er det Princip, der er det gunstigt, eller det, der er det fiendtligt, man har at følge? Tror man lettere at kunne overvinde Rusland med Venner end med Fiender, see det er Spørgsmaalet.

Nationalitets-Principet (i den af os angivne Betydning) er en miskjendt Magt, som man har bagtalt, for desto lettere at kunne kvæle; men dette Princip vil ikke døe, den Modstand, det har gjort i Polen, er Maalestokken for dets Livskraft. Dette Princip har en slaaende Lighed med Principet om almindelig Stemmeret før 2den December. Alle vilde det tillivs, selv de, som skyldte det deres Valg. Man havde Mistillid til det, der regnede Forhaanelser ned over det, man beskyldte det for at være anarkisk og revolutionært. En eneste Mand havde Tillid til dette Princip, og da han appellerede til det, vide vi, hvorledes Frankrig svarede ham. Den samme Skjæbne holde vi os overtydede om venter Nationalitets-Principet. Miskjendt og bagtalt, som den almindelige Stemmeret, vil det i de europæiske Monarkers Hænder, der have Mod til at fæste Liid dertil, blive et Selvbevarelsens Element. Vi haabe derfor paa, ja med vore brændende Ønsker nedkalde vi en europæisk 2den December, thi en Appel til Nationaliteterne vil ikke være andet end den almindelige Stemmeret, anvendt i en stor og viis Politiks Tjeneste. Ved denne høieste Sanktion vilde Krigen blot vinde i Kraft og Bestemthed, enhver udskeiende Bevægelse lammes, mange diplomatiske Vanskeligheder udjævnes, som nu synes uovervindelige, og vi vilde see Virkeliggjørelsen af disse mindeværdige Ord, udtalte paa St. Helena:

„Den første Monark, der midt i den første Reisning oprigtig antager sig Folkeslagenes Sag, vil see sig i Spidsen for hele Europa og kan forsøge alt hvad han vil."

Prideaux's røgforhindrende Ovnsdør.

Blandt alle de „Røgfortærere," som den nye engelske Parlamentsakt har fremkaldt, synes den af Prideaux opfundne, hvoraf vi her levere en Tegning, at skulle blive den mest udbredte. Dens væsentligste Fortrin bestaar deri, at den forhindrer den stærke Tilstrømning af Luft, hvorved den ved Dampmaskiner indsparer 25 à 30 Procent Damp. Naar Døren efterat Kullene ere komne i Brand, lukkes, indlades gjennemsnitligt ikke mere Luft, end $1/5$ af hvad der anvendes ved de almindelige Ovne. De lodrette Jernplader, som Dørens Bagside paa vor anden Tegning udviser, have tilsammen et Fladeindhold af 8000 Kvadrattommer, og denne betydelige Overflade bidrager i den Grad til at fjerne Heden fra selve Ovnsdøren, at denne holder sig ligesaa kold som den indtrængende Luft. Denne Omstændighed gjør den fornemmelig skikket til Anvendelse paa Dampskibe, hvor den Hede, der strømmer ud gjennem Ovnsdøren, som bekjendt er til stor Plage. Flere af de største engelske Fabrikker have optaget Prideaux's Opfindelse; i Illustrated London News's Damptrykkeri har den allerede været i Brug i over et Aar; den danske Marine skal ogsaa have til Hensigt, iaar at tage den i Brug paa sine Skibe.

General Pelissier.

Jean Jacques Pelissier, for Tiden Overbefalingsmand over den franske Hær paa Krim, er født i Maromme nærved Rouen i Aaret 1796. Hans Fader var Overopsynsmand over Krudtmagazinerne i denne Stad, og havde blandt sine Omgangsvenner mange Militære, som tidlig indgave den unge Pelissier Lyst til deres Stand. 18 Aar gammel blev han Officier i Generalstaben. Under Restaurationen blev han Kapitain og snart efter chef de division. I 1842 blev han udnævnt til Oberstlieutenant i Generalstaben, og allerede Aaret derefter til Oberst og Generalstabs-Chef ved den afrikanske Armee. General Bugeaud, under hvem han tjente, omtalte ham flere Gange i sine Depecher med den største Roes. Da i 1844 Kabylerne reiste sig under Sid-el-Djoudi, drog Bugeaud mod dem og underkastede dem efter en kort Kamp, hvori atter Pelissier nævnes med Udmærkelse. I det Slag, hvori Marokkanerne under Muley Aderman, som ilede Abd-el-Kader og hans Arabere til Hjælp, lede et fuldkomment Nederlag, kommanderede Pelissier paa den venstre Kolonne, og Oberst Cavaignac i Centrumet. 800 Fiender laae døde paa Pladsen, 18 Faner og 11 Kanoner bleve tagne. Men allerede i det følgende Aar udbrød en ny Opstand. Denne Gang fik Oberst Pelissier Overbefalingen, og det var i dette Feltslag, at den frygtelige Tragødie i Ouled-Riah-Grotten fandt Sted. Araberstammerne Ouled-Riah vare aldrig blevne ganske underkastede da de efter et Nederlag altid flygtede til deres Smuthuller i de talrige Huler, som findes i deres Gebet. Den 18de Juni 1845 havde Oberst Pelissier bestaaet en Træfning med dem og de slagne Horder flygtede til et af deres Smuthuller. Pelissier sendte en Araber til dem, for at opfordre dem til en Sammenkomst, men de myrdede Sendebudet under grusomme Pinsler. Nu blev der ophobet Brændematerialier foran Indgangen til Hulen og Pelissier sendte et andet Bud til dem, for at underrette dem om den Skjæbne, der forestod dem, dersom de ikke overgave sig. Den ulykkelige Udsending blev myrdet som hans Forgjænger, og nu blev Baalet antændt og Indgangen til Hulen var snart indhyllet i Røg. Hvad der foregik i Hulen, har Ingen kunnet fortælle, da Ingen undkom, men da Soldaterne, rørte af Kvindernes Skrig, tilsidst styrtede ind i Hulen, med Fare for deres eget Liv, fandtes 900 Lig, og omtrent 200, som endnu levede, men døde i Løbet af samme Dag. Denne frygtelige Straf gjorde stor Opsigt i hele Europa og især i Frankrig. Flere anseede Aviser, som le National, le Courrier français o. a., forlangte at Oberst Pelissier skulde afskediges, og i Pairskammeret fremstod den 12te Juli 1845 Prinds de la Moskwa, og forlangte, at Krigsministeren offentligen skulde tilkjendegive sin Misbilligelse af det Skete. Grev Montalembert understøttede Forslaget og Marschal Soult (Krigsministeren) erklærede sin Misbilligelse og Bedrøvelse over de sørgelige Hændelser. Men Marschal Bugeaud forsvarede sin Underbefalingsmand paa det Kraftigste, og Regjeringen erkjendte hans Grundes Vægt, idet den den 22de April 1846 udnævnte Pelissier til Maréchal de Camp (Brigadegeneral).

Den nye General fortsatte sine Operationer og efter at have indtaget flere Byer endte han Felttoget ved at tilføie Bu-Mazas Tilhængere et Nederlag. I 1851 blev han af Louis Napoleon (dengang Republikens Præsident) befordret til Divisionsgeneral. I samme Aar blev han midlertidigt, i General d'Hautpouls Sted, anbetroet Statholderposten i Provindsen Algerien. Ved Efterretningen om Louis Napoleons Statskoup erklærede han hele Kolonien i Beleiringstilstand og udstedte en Proklamation, hvori han erklærede sin faste Beslutning til med alle de Midler, der stode til hans Raadighed, at vedligeholde Orden i hele Provindsen. Han blev udnævnt til Storofficier af Æreslegionen, og overladende Gouvernørposten i Algier til General Randon, afgik han til Oran den 31te Dec. 1851.

Her uddeelte han i Juli 1852 Ørnene til sin Divisions Soldater. „Det er under disse Ørne," sagde han ved denne Anledning til de forsamlede Tropper, „at jeg, den Ældste blandt Eder, begyndte min Løbebane. Omkring disse Emblemer have berømte Helte samlet sig, lad dem være vore Forbilleder! Vaager over disse Eders uadskillelige Ledsagere! Jeg føler mig overbevist om, at Enhver af Eder hellere vilde tusinde Gange trodse Døden, end forlade Eders Banner!"

General Pelissier.

En kort Tid efter denne Høitidelighed marscherede General Pelissier mod Laghouat, som han indtog med Storm. Keiser Napoleon tilskrev ham et venskabeligt Brev for at ønske ham til Lykke med hans Seier, hvori følgende Ytringer forekomme: „Min kjære General! Det er med en sand Glæde at jeg læser Beretningen om de glimrende Krigsbedrifter, som nylig ere blevne udførte under Deres duelige Anførsel. Men jeg ventede mig heller ikke mindre af en saa duelig General og en saa tapper Hær."

I 1854 overtog General Pelissier, paa Keiserens udtrykkelige Anmodning, Kommandoen over det første Armeekorps af den franske Hær i Orienten hvis Overbefalingsmand han nu er bleven. Han staaer nu i sit 59de Aar, og han har tilbragt 41 Aar i uafbrudt aktiv Tjeneste.

Literatur og Kunst.

Amtmandens Døttre, en Fortælling. 2 Dele. Chra. (1854 og) 1855. 33 Ark 8. Priis 1 Spd. 84 ß. Joh. Dahls Forlag. „Kvindens Bestemmelse er at opofre sig," siger Lorenz Brandt, idet han bønfalder Bogens Heltinde, Sophie om at ægte ham for at frelse ham fra hans moralske Fortabthed. Og hele Bogen er, saa at sige, en Række Beviser for denne Sætnings Gjennemførelse i Livet paa de forskjelligste Maader. Den kan saaledes kaldes — ialfald naar man ignorerer S. Kierkegaards Definition — en kvindelig Martyreologi. Men Martyrerne have næsten bare Ulykkens Berettigelse. De ofre sig vistnok for en Idee, og forsage Livets Glæder; men selve Opofrelsen er saa langt fra at vidne om nogen martyrlig Forsagelse af Verden, at den snarere viser netop det Modsatte. Den Idee — om man kan kalde det saa —, hvorfor samtlige Bogens kvindelige Figurer opofre sig, er simpelthen den, at blive gift. De kaste sig forsætlig i Armene paa Mænd, som de ikke kunne elske, og i hvis Brutalitet, Aandløshed, Raahed ɔc. de fra først af øine Bladene til sin Martyrkrone. Er da Ægteskabet den eneste Indgang til Forsagelsens Skole, og kan man kun indvies til denne ved Bryllups- og Barselsgilder? Bogen svarer i Erfaringens Navn Ja. Men vi sige: her maa den raadspurgte Erfaring være vel bitter. Den gjør Kvinderne mere selvplageriske end de selv og Andre kunne være tjente med og Udsigten til jordisk eller himmelsk Gjengjeldelse kan forlange. Den lader Ægteskabet være Samfundslivets hærjende Dæmon, over hvis Tilbederes Læber et: „Man er lykkelig" stødes frem som fra en Afgrund af Jammer og Sønderknuselse. Her er dog vel sat formeget paa Elendighedens Konto. Jeg skulde snarere fristes til at betragte Ægteskabet, hvor gammelt det end er — i Lighed med vore nymodens Maskiner, der knuse en eller anden Uforsigtig, men ere ikke desmindre yderst glædebringende for Fleerheden. Dette er dog fra min Side en erfaringsløs Formodning, da jeg ikke har den Fornøielse eller Forbandelse at være gift. For at man imidlertid ikke skal udtyde det Sagte, som om Forf. ubetinget ivrede mod Ægteskaber, bemærkes, at det ikke er i disse selv, men i deres Afsluttelsesmaader Ulykken søges. Og disse hvile igjen paa Tilvænnelser, Forældrespekulationer og andre Hensyn. For at gjøre Kvinden modtagelig for det Slags Indflydelser og stemt til at indtræde i det ægteskabelige Forsagelsesliv, forene Vaner, Fordomme og selskabelige Former sig om at tyrannisere hendes bedste Følelser lige fra Barnsbeen af, lige fra det første Bal, hvor hun nok saa fornøiet maa dandse med den, hun ikke kan fordrage, indtil Brudeskammelen, hvor hendes kaarede Livsledsager opgiver Ridderens Galanteri og støder hende over til sin venstre Side. — Fortællingens Hovedperson er Sophie, Amtmand Ramms yngste, mere interessante end elskværdige Datter. Om hende gruppere alle de andre Personer sig, for ligesom at belyse hendes Charakteer. Hende lærer man først at kjende som en forfløien Gjentunge, og seer hende derpaa at udfolde sig til en smuk Pige med en dyb, høist selvstændig Charakteer. Cold, hendes Barndomslærer og Amtmandens Fuldmægtig, en forresten noget aandelig indholdsløs Tropist med Byrons-Ansigt, fatter Kjærlighed til hende og hun til ham, og ved en særegen Anledning, i etslags Extase, falder hun ham om Halsen og siger, at hun elsker ham. Men just som det skal komme til en nærmere Forklaring, modtager Cold Besøg af sin gamle Ven og Lærer, Doktor Müller. Denne Mand har bragt Følesløsheden i System og vilde være en fortræffelig Charakteer, hvis hans Følesløshed var Modsætningen af et tidligere Følelsesliv, der smertelig berørt i Udenverdenen havde begravet sig i Hjertets Dyb og hvorover Villiekraften havde trukket sit Jernpantser. Men en saadan Fortid har ikke Müller. Han har vel havt en Kjærlighedsforbindelse, men den har været uden Kjærlighed, og er kun skikket til at vække hans Anger. Müllers Følesløshed maa derfor alene søges i aandelig Fortørrelse, i sjelelig Raahed, og forsaavidt har han kun Interesse som en Repræsentant for den „nationale Raahed." Men nok er det, denne Müller besøger Cold og nærer en Anelse om, at denne elsker Sophie. Cold kjender sin Ven for godt til at betro sig til ham, og fornægter sit Forhold til hende og sin Kjærlighed. Tilfældigviis faar Sophie dette at høre gjennem den tynde Væg til Colds Værelse. Hun bliver ganske sønderknust, og tror at Cold har vil-

let holde hende tilbedste; da han skriver til hende, sender hun ham hans Breve uaabnede tilbage og afskjærer ham Leiligheden til enhver Forklaring. Cold reiser til Christiania og hun forlover sig med Provsten Rein, „en værdig Halvhundredaarig, der har Huus, Mobilier og Børn, Alting fix og færdigt," og ovenikjøbet „eier Møllebrug" (og maaskee „Skov.") Adskillige Omstændigheder forene sig for at motivere dette Skridt. Sophies elskværdigste Søster, der er gift med en raa Bygdeprokurator, hvem hun aldrig har kunnet „agte" (hun kalder ham selv en — Slusk!), fremhæver Agtværdigheden, der af Rein besiddes i fuldt Maal, som en Ægtemands bedste Side. Hendes „romantiske" Søster Amalie, der besvimer naar man trækker Klæderne af den halvdruknede Brandt, skal giftes med Reins Personelkapellan Brocher, en trist, aandelig Skindvenge, og Parret skal bo hos hiin. Brandt bestormer Sophie med Bønner om at elske ham og føre ham tilbage paa ret Vei. Endelig rydder hendes Moder, en ligesaa sjæletom som intrigant Kvinde, ved sin mesterlige Taktik alle Betænkeligheder afveien. Men trods alt dette, maa man dog især søge Grunden til Sophies Forlovelse med Rein i hiin Mangel paa kvindeligt Mod til at leve ugift, der i Bogen aabenbarer sig med et Fatums Magt. — Saasnart Cold bliver underrettet om Forlovelsen og kommer sig af en Sygdom, iler han til Sophie. Men da har hun „lykkelig og vel vænnet sit Hjerte af — maaskee som den sidste Akt af dette Selvdødelsens Værk — og med sin Sjæls hele dybe Alvor grebet og sat sig ind i sin ny Tilværelse." Der kunde ikke mere være „Tale om hiin Opsigelse, som Verden sanktionerer, naar den skeer i kontraktmæssig Tid." Hun tilhørte Provsten og forsikrede, „at hun skulde passe hans Huus . . . hun skulde passe hans Børn! . . oh hun vilde blive en god Kone."(!) Cold reiser haabløs bort, Brudestadsen kommer, Sophie besvimer ved Synet. Moderen, der selv „har havt det akkurat ligedan," anordner en god Kop Kaffe og spørger saa, om det er bedre med hende. „Ja, meget bedre," er Sophies sidste Ord, der klinge frygtelig anelsesfulde, som om de stode i en gammel Saga. Bogen er endt. For de almindelige Læseres Skyld har Forf. tilføiet et Anhang, hvori Personernes senere Skjæbne kortelig omtales. — Man vil kunne indvende meget mod Katastrophen. Det hele hviler paa en Misforstaaelse og er noget Tilfældigt, altsaa intet Beviisskikket for en Tendentsroman, som Bogen maa kaldes. En gjennemlytlig Væg eller et Brevs Forkomst kan være nokfaa ulykkesbringende Omstændigheder, men kaster neppe nogen stor Skygge paa de Samfundstilstande, hvormed Sligt er foreenligt. Bygningslovene og Postvæsenet kan ellers være nok saa fortrinlige. Sophies Søstre blive alle Ofre for „Huusvarmen;" de blive hængende ved Mænd, som de umulig kunne blive lykkelige med. De opofres ved den første Anledning til at blive opofrede. Dette kan være noget at klage over, forsaavidt Anledningen fremtræder med Samfundsforholdenes Sanktion. Men de ere ellers kun at beklage som Ofre for ubeseirede Lyster. En Kvinde, der tager en Mand blot som et Prunkmiddel for Yderverdenen, begaar i Grunden noget ligesaa Slet som En, der stjæler et Shawl i en Butik for dermed at tilfredsstille sin Glimrelyst. Begge mangle moralsk Kraft, og det første er endog en større Forgaaelse end det sidste, da det medfører et større Skaar i Andenmands Velfærd. Enhver Mand vil hellere bestjæles for sit kostbareste Shawl end for Kjærlighedens Medgift. Forf. har og været saa billig, ikke at vælte Skylden for Kvindernes ægteskabelige Ulykke over paa Mændene. Han har kun villet lade os see Ulykken, og det i dens hele Storhed. Paa samme Tid har han maalbaaret mange af disse smaa Sorger, der forbitre Kvindens Liv, og hvilke de selskabelige Former og forskruede Dydsbegreber billige. Disse Sorger synes tildeels for ubetydelige til at klages i Bøger; men for det kvindelige Hjerte tør de have en ganske anden Intensitet, end vi Mænd formode. Desuden maa man erindre, at det netop er de smaa Sorger, mod hvilke Mennesket vanskeligst kan skytte sig. Thi de falde over os som Insektet, vi ere ikke forberedte paa at slaae dem bort, og de ere ikke Resignationen værd. Betragtes Bogen i sin Heelhed, vil det findes, at den første Deel er svagere i Forbindelsen end den sidste, medens hiin staar over denne i Rigdom af aandrige Reflektioner og pikante Bemærkninger. I første Deel spindes Handlingens Traad ikke synderlig jævnt med det voxende Bladantal. Den slippes ofte, og Tilknyttelsen har synligen faldet Forf. noget besværlig. Lamartinske Udprikninger træde istedetfor afrundede Tankeovergange. En særegen Afbrydelse danner Magrethes Dagbog=Optegnelser. der synes lidet fornødne for Bogens Ekonomi, uden forsaavidt de skulle virke bestemmende paa Cold; men denne er, som sagt, for indholdsløs til at Udbyttet deraf kan lønne Umagen. Betragtede som psychologiske Fragmenter kunne disse Optegnelser derimod i og for sig forsvare sin Plads, men da kunde de ogsaa ligesaagodt været publicerede for sig selv. De have en vis Lighed med Almas Optegnelser i Paludan=Müllers „Adam Homo." Men Magrethe adskiller sig fra Alma derved, at hun, i sin Verdensforsagelse, ikke gjennem Religionen kommer til Resignation. Hun kjender ingen Gudadvendthed, og den Ro, hvormed hun finder sig i sin Skjæbne, er mere den stærke, end den fromme, hengivne Sjæls. Overhovedet savne samtlige Bogens Charakterer enhversomhelst Baggrund af religiøs Hengivenhed. Dette kan man vistnok fremføre som en Dadel mod Forf.; men det kan ogsaa ansees som en Ros, hvis han, i Bevidstheden om sin Vanmagt i denne Henseende, har forsmaaet at bepjalte Mangler, som han alligevel aldrig tilfulde kunde skjule. Intet er mere trøstesløst og oprørende, end mange af vore Nutidsbøgers Bebræmmelse med en Religiøsitet, der er komponeret udenfor Skribentens Hjerte, for som et Produkt af Taskenspillerkunst at fremkalde Publikums Bifald. Guddommen stilles ud ved Literaturens Landeveie som Hermer; Hjertet er saa gudsforladt, som den græske Oldtid, kun vil man tilegne sig en Andeel af Religionen, fordi den kan gjøres i Penge. — Hvad Bogens Charakterer angaar, ere enkelte maaskee vel troe Kopier efter Naturen (som f. Ex. Brandt, om hvis Skjæbne kan efterslaaes den Constitutionelle for 1841). De mandige staae forøvrigt langt under de kvindelige. Disse ere originalt anlagte; de vise sig som Resultatet af et heelt Studium over Kvindehjertet og ere saaledes i psychologisk Henseende yderst interessante. Charakterer og Reflektioner vidne ligemeget om en selvstændig Opfatning af Livet, om den fineste Jagttagelsesevne og en gjennemciviliseret Aand. Disse Fortrin i Forening med Sprogets Mesterskab ville opretholde Bogen som et i vor Literatur enkeltstaaende Arbeide, om end Læsere forbande og Kritiken mishandler den. Og dens Selvopholdelsesevne er saa stor, at heller ikke jeg for min Deel fandt det nødvendigt at skaane dens Svagheder — selv Forf. behøvede ikke dette; thi han kunde gjerne med Cervantes anonymt nedrive sit eget Værk — i fuld Fortrøstning til, at alle Læsere, som vilde eftersee Klagens Grund, vilde føres ustandselig fort til Enden, og da er Forf. velholden. Vindes man ikke ved Intrige og Reflektioner, kan man dog neppe modstaae Forf.'s Sprog med dets ironiske Tilspidsethed, dets graciøse Omslyngning af Tanken, og fremfor alt dets Usædvanlighed. Man kan gjerne sige, at denne Usædvanlighed gaar til det Barokke med Hensyn til Ordenes Sammenstillinger — Menneskehoveder paa Løveskikkelser, ligesom i det gjenopstandne Ninive. Men Skjønhedslinien er bevaret i dette Sprog, Genialiteten har beaandet det, saaledes at det som Heines har en egen Berettigelse ved Siden af Tanken. Det er drøit, koket, dristigt og billedrigt, om end ikke stærkt; man finder aldrig Gratierne grædende i dets Linier, som i Massen af vor Literaturs „fortrinlige Værker," der ere skrevne med Rahbeks og Borgens Veiledninger i Haanden eller Hovedet, og hvilke kun ere blevne til klassiske Sprogmonumenter ved den venskabelig=konventionelle Afvæbningstilstand, hvorunder Kritiken hertillands paa Grund af vore smaa Forholde stadigen befinder sig.

Norge.

Christiania. Under 12te Juni er Chefen for det kgl. svenske Telegraphvæsen C. Akrell udnævnt til Storkors af St. Olafs Orden og Afdelingscheferne ved bemeldte Administration Major A. L. Fahnehjelm og Oberstlieutenant J. F. v. Heland til Riddere af samme Orden.

— Under 23de Juni er Kand. jur. M. S. Petersen meddelt Autorisation som Sagfører ved Underretterne (Finmarkens Amt.)

— Den 26de Juni aabnedes Telegraphstationen i Horten og Tønsberg til almindelig Benyttelse.

— I Mandags faldt Høiesterets=Dommen i Arbeidersagen. Thrane og Abildgaard dømtes hver til 4 Aars Strafarbeide, B. Hansen til 3, Qvarme til 3, H. Knudsen til 9 og J. Semmen til 3. Af de øvrige Anklagede dømtes nogle til kortere, nogle til længere Tids Strafarbeide, de fleste til Fængsel paa Vand og Brød; 6 frikjendtes. Høiesterets Dom var overhovedet med Hensyn til Straffen meget forskjellig fra Kommissionens. Samme Dags Aften bragte en heel Deel Arbeidere og Andre Advokat Dunker et Leve, ledsaget af en Sang, til Erkjendtlighed for hans Forsvar i Sagen. Denne Opinionsytring var besluttet allerede inden Dommen faldt og havde intetsomhelst Hensyn til denne.

— Kronprindsessen ventes næste Maaned til Sandefjords Bad. Kronprindsen kommer hid til Byen for at afgaae til Leiren paa Gardermoen. Dampskibet „Lindesnæs" skal hente det kgl. Par i Gotheborg.

— Dammen i Maridalsvandsoset er gaaet istykker, dog uden at dette har havt de Oversvømmelsens Ulykker til Følge, som man tidligere har spaaet om.

Horten. En 16 Fod lang død Hval er nylig funden ude ved Færgestedet. Den gav omtrent 5 Tønder Spæk.

Moss. Eieren af Værnoklostergaard Aug. Sibbern er den 24de Juni pludselig afgaaet ved Døden.

Frederikshald. Fra Grosserer P. Ankers Mæssingfabrik er forskjellige Gjenstande afsendte til Pariser=Udstillingen. Jfr. Weiser har sendt spundet Uldgarn af overordentlig Fiinhed.

Stavanger. Dampskibselskabet har i Glasgow bestilt et Jern=Hjul=Dampskib paa 90 Fods Længde, 22 F. Bredde, 8 Fods Dybgaaende og 60 Hestes Kraft, hvilket skal koste 4000 Lstr. og er bestemt til Fart paa Fjordene i Ryfylke.

Tromsø, den 13de Juni. Engelske Orlogsskibe have allerede paabegyndt en streng Blokade af det hvide Hav; Eskadrons=Chef, Kapitain Braille, har underrettet om, at ingensomhelst Begunstigelse vil blive tilstaaet Finmarkens Indvaanere med Hensyn til Samhandelen med det nordlige Rusland. Ogsaa Chefen paa den franske Seilfregat Kleopatra, der den 2den Juni løb ind paa Hammerfests Rhed, har udtalt sig i samme Retning.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Chr.=Posten for 24de og 28de Juni findes optaget det norske Missionsselskabs Aarsberetning (1854) om „Den norske Mission i Afrika," der er uddraget af Pastor Schreuders og Medhjælperes Beretninger om deres Stilling i denne Verdensdeel. Saaledes maa man kalde det, thi det egentlige Missionsværk handles der mindst om, ligesom der ogsaa synes lidet udrettet til dets Fremme. Indretningen af Levemaade, Opførelsen af Huse, Jorddyrkning og Gaardhandel synes hidtil at have medtaget den meste Tid. Men man maa ogsaa indrømme, at det for det Første ikke er saa let at blive færdig med disse Ting blandt Folk som de Indfødte, „da de ere fast uskikkede til ordentligt Arbeide." Sproget maa ogsaa lægge en saadan Missionsvirksomhed store Hindringer iveien. Schreuder (af hvem man har en som Program her ved Universitetet udkommen Grammatik i Zulu=Sproget) siger, at det falder ham nu fast lettere at tale og prædike i dette Sprog end noget andet, men sprogrigtige Oversættelser blive ved den overordentlig vanskelige syntaktiske Sprogbygning heel betænkelige Arbeider. Med Hensyn til den ekonomiske Tilstand ere Beretningerne saare nøiagtige. Man seer, at der i de sidste 2 Aar er styrtet 15 større Stykker Kvæg for Schreuder, at Rideheste koste 50—90 Spd. og at 2 Heste ere styrtede for Pastoren, „trods den anvendte Skaansomhed og Forsigtighed og trods hans Bekjendtskab til at behandle Hestesygdomme." Videre seer man, at en ugift Missionær neppe kan leve for mindre end 30—40 Lstr. aarlig; og naar de Gifte erholde et halvt Tillæg, „saa ville til de 12 Personer, som ere udsendte, allermindst medgaae over 1,500 Spd. aarlig, og dog kan heraf Intet beregnes til Husebygninger, Kirker og andre for Missionen fornødne Udgifter." Schreuders Prædikener have gjort et vedvarende Indtryk paa de hedenske Tilhørere; men Skoleundervisningen gaar saa trægt, at den ansees for saagodtsom frugtesløst Arbeide. En Gut paa 12 Aar havde hos Schreuder slidt ud 2 ABCer i sin Tjenestetid og dog ikke bragt det videre, end til at stave sammen 2 Bogstaver. I et Brev fra Schreuder berettes udførligen om et Besøg hos Kongen i Uvodwengu, hvem han bragte en Kappe til Foræring, modtoges vel af, og som ogsaa gav ham i Kommission at skaffe ham en god Vogn mod Betaling i Elfenbeen. Tidligere indeholdt den norske Missionstidende ogsaa endeel Meddelelser om hiin Mission og udtalte sig tillidsfuldt om Schreuders Værk, uagtet det gik sin tunge bekymrede stridende Gang, og „endnu ingen Zulusjæl var vunden for Guds Rige — ingen, ikke een!"

Udenlandske Efterretninger.

Østersøen. En Baad fra det engelske Orlogsskib Cossack, der ved Hangø den 5te Juni skulde sætte iland nogle russiske Matroser, og hvilket førte Parliamentærflag, er bleven angrebet af Russerne; 5 Mand dræbtes, 4 saaredes og de øvrige Baadsfolk fangedes. De svenske Aviser berette, at Englænderne den 12te Juni til Hævn for denne Affære ved Bombardement have ødelagt Hangø By og Hangø Telegraph. Forresten berettes, at de Allieredes Østersøflaade den 14de lettede Anker og forlod Kronstadts Nabolag, og at dens Chefer den 18de have erklæret alle finske Havne fra Nystad til Hangøodde i streng Blokadetilstand.

— Paa Flaaden har foruden Smaakopper ogsaa Kolera vist sig.

— Danzig den 29de. De Forbundnes Flaade er den 25de forstørstedelen atter trængt frem indtil Kronstadt. Underveis havde den opfisket 47 Helvedesmaskiner. I Sveaborg havde den ved Beskydning opbrændt nogle Magaziner.

England. Engelske Blade beklage, at barbariske Plyndringer og kaade Ødelæggelser ere blevne forøvede ved Erobringen af Kertsch og Jenikale. Især klages over Ødelæggelser i Kertsch's skjønne med gammel-græske Oldsager saa rigt forsynede Museum.

— Roebuck har foreslaaet et direkte Mistillidsvotum mod samtlige Medlemmer af Aberdeens Ministerium. Ifølge Times er Russernes Angreb paa Kars slaaet tilbage. Tilforladelige Efterretninger om Anapa mangle; det heder, at Russerne have taget den tilbage.

Frankrig. Moniteur besvarer Journal de St. Petersbourgs's Artikel om Aarsagen til, at Wienerkonferentserne ikke førte til noget Resultat. Den franske Regjerings officielle Organ erklærer blandt Andet, at en Indskrænkning af Ruslands Magt i det sorte Hav er aldeles nødvendig, da alle andre Garantier ellers vilde blive illusoriske, og Kabinettet i St. Petersburg gjøres derfor ansvarligt for Krigens Forsættelse.

Belgien. I Brüssel er udkommet Prøvenummer paa et Blad Le Nord, der ligefrem udgiver sig for et Organ for Ruslands Interesser. Da en Belgier træder i Spidsen for denne Entreprise som Redaktør, kan Regjeringen ikke lægge den Hindringer iveien, hvor gjerne den end vilde have gjort det af Hensyn til Frankrig. Den belgiske Redaktør heder Victor Caspelmans og har i flere Aar været ansat ved L'Ind. belge, hvor han skrev ledende Artikler om Kamrenes Forhandlinger og de indre Spørgsmaal. Han er bleven engageret for 3 Aar med en aarlig Gage af 25,000 Francs; den øverste Ledelse har en vis Stein fra Preussen, som har modtaget 200,000 Francs til Bladets Stiftelse og desuden er sikret en fast Gage. Den russiske Regjering betaler Omkostningerne ved Trykningen, medens Redaktionen, der oppebærer hele Indtægten af Abonnementet, kun skal udrede Honoraret til Medarbeiderne og Korrespondenterne. Den russiske Regjering og flere Kabinetter, som staae paa en venskabelig Fod med denne, har sikret den nye Journal Førstegrøden af de officielle og de officiøse Meddelelser, hvorved den kan erholde en vis Betydning, uagtet det møisommelig sammenskrabede Redaktionspersonale kun er lidet lovende.

Hannover. Regjeringen truer de sammentraadte Kamre med et Statskup, naar de ikke ville gaae ind paa nogle af Forbundsforsamlingen forlangte omfattende Forandringer i Forfatningen, hvilke naturligviis gaae i illiberal Retning. Der er nedsat en Kommission paa 14 Medlemmer, alle antiministerielle.

Østerrig. Ifølge østerrigske Blade skal Hæren formindskes med 180,000 Mand. En Armeebefaling af 25de permitterer tredie og fjerde Armeekorps's Reservemandskaber.

Italien. I Toskana er atter en Mand bleven dømt til Fængsel (paa et Aar), fordi han har gjort sig skyldig i at læse i Bibelen.

— Geistligheden i Sardinien synes til det Yderste at ville forhindre Gjennemførelsen af Loven om Klostrenes Undertrykkelse, som nu er sanktioneret af Kronen, efterat begge Kamre omsider vare blevne enige om dens Form og Udstrækning, og Reaktionen viser ved denne Leilighed som sædvanlig, at den aldeles ikke frygter for at benytte revolutionære Midler, naar disse kunne fremme dens Hensigter. Erkebiskoppen Franzoni har saaledes tilstillet sine Undergivne et Cirkulære, hvori han ophidser dem til ved alle mulige Midler at modsætte sig Klosterlovens Udførelse. Regjeringen kan imidlertid i denne Strid saa ubetinget gjøre Regning paa Folkets Understøttelse, at den ikke har Noget at befrygte af Geistlighedens Had.

Rusland. Keiseren har udstedt et Testamente, hvorved Broderen Konstantin i Tilfælde af hans Død overtager Formynderregjeringen. Nogle ville heri see et Forbud paa hans Aftakkelse og Broderens Ophøielse paa Thronen.

— Iwans=Kirkens 80,000 Pd. vægtige Klokke i Moskwa er nedstyrtet; den trængte igjennem tre Lofter og dræbte 5 Mennesker.

Krigsskuepladsen. Den 18de Juni om Morgenen forsøgte de Franske og Engelskmændene, efter et heftigt 24 Timers Bombardement, at storme Redan og Malakoff=Taarnet, men bleve slaaede tilbage med stort Tab. Englændernes Tab var 1295 Døde og Saarede samt 144 Fanger. Franskmændenes: Døde 54 Officierer og 1544 Soldater; Saarede: 96 Officierer og 1640 Soldater. Den 20de indberettede Pelissier: Russerne have sat Ild paa Sebastopols Forstad ved den sydlige Havn, efterat de ere blevne trængte tilbage henimod Central=Kløften. Vi opkaste Batterier paa de Værker, som vi erobrede den 7de.

— I Asien gjøre Russerne Fremskridt mod Tyrkerne og ere komne til Redut-Kale. Man antager, at Perserne ville slutte sig til dem.

— Et Angreb af Russerne paa Leiren ved Tchefkatel er tilbageslaaet af Tuneserne. Kertschexpeditionen er vendt tilbage. 4000 Mand ere forblevne i Jenikale.

— I de engelske Blades Beretninger om Slaget den 18de Juni erkjendes det for at være det første Nederlag, som de Forbundne have lidt i denne Krig, ligesom det ogsaa har været det blodigste Slag. Engelskmændene mistede General Campbell og Obersterne Yea og Seaforth. Stormen foretoges paa den Maade, at de Franske angrebe Malakoff=Taarnet fra den grønne Houg (mamelon), medens de Engelske skulde tage Sagbrugs=Batteriet (redan). De sidste erobrede ogsaa raskt dets Udenværker, men nu bemærkede de, at de vare ved en dyb Grav adskilte fra Batteriet, uden at have hverken Planker eller Stiger til at sætte over den paa. En morderisk Kardætschild fra Sagbruget tvang dem altsaa til Tilbagetog, efterat Franskmændene allerede havde maattet forlade det af dem erobrede Malakoff=Taarn, da Engelskmændene ikke formaaede at indtage den Stilling, som de efter Planen skulde indtage. Endnu forøgedes Mandefaldet ved at Russerne kom til at anvende sine paa Havnen liggende Orlogsskibes Bredsider mod de Stormende.

— (Over Petersburg den 28.) Fienden skyder sjelden, Et fiendtligt Korps, som havde passeret Tschernaja, var den 22—23 gaaet tilbage til den venstre Flodbred. Paa Flaaden var en Bevægelse bemærkelig.

Ledige Embeder og Bestillinger.

En Overlærerpost ved Throndhjems lærde Skole med en aarlig Gage af 500 Spd.

En Adjunktpost ved samme Skole med en Gage af 300 Spd.

Stør= og Verdals Fogedembede, hvis Indtægter i 1851—53 i Gjennemsnit udgjorde 1258 Spd. 48 ß. aarlig, hvoraf 541 Spd 96 ß i fast Gage.

En national Eskadronchirurgspost i Kavaleribrigaden med en aarlig Gage af 96 Spd.

Førstelærerposten ved Lands høiere Almueskole= og Dannelsesanstalt for Omgangsskolelærere med 250 Spd. i aarlig Løn.

En Sagførerpost ved Bergens Stiftsoverret.

Restauratørposten paa Dampskibet Løven (Randsfjorden).

En Fyrforvalter= og en Assistentpost ved Hellisø Fyr.

En Lærerpost ved den Tordenskioldske Borgerskole i Holmestrand med 200 Spd. i aarlig Løn.

☞ Nyhedsbladets Expeditør og Kasserer bor i Kjøbmand Jacobsens Gaard i Storgaden og træffes hver Eftermiddag Kl. 3—5. Alt, hvad der angaar Bladets Redaktion, afgjøres indtil Videre med Kand. philos. Paul B. Hansen, der bor i Kjøbm. Niels Haslunds Gaard paa Hjørnet af Kongensgade og Raadhuusgaden.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 27. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 7de Juli 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

En Missionær i China.

(Af Revue des deux mondes.)

De christne Missionærer, som vie sig til Chinesernes Omvendelse, have sjelden Tid til at nedskrive sine Reiseindtryk. Ikke nok med, at de maae tilbagelægge uhyre Afstande for at naae Skuepladsen for deres Virksomhed, maae de desuden uophørlig drage om i de Distrikter, der ere betroede til deres Nidkjærhed, hvor de under tusinde Farer maa besøge de kristne Familier eller smaa Menigheder, der ligesom danne sjeldne Troens Oaser i den buddhistiske Ørken. Trængsel, Lidelse og Fare ere deres uadskillelige Ledsagere paa disse Reiser. Hvilken Klogskab og, endnu oftere, hvilken vidunderlig Dristighed og Behændighed er ikke nødvendig for at trodse eller undgaae Mandarinernes Aarvaagenhed! En chinesisk Missionærs Dagbog vilde sandelig være en meget interessant Bog. Man kan danne sig en Forestilling herom efter de spredte Beretninger, som have været offentliggjorte i „Annales de la propagation de la foi," men disse fortrolige Meddelelser, der ere nedskrevne fra Dag til Dag i de korte Mellemrum af Rolighed, som forundtes, ere kun afrevne Blade af en Bog, til hvis fuldstændige Forfattelse der har manglet Tid og Rolighed. Af alle de Missionærer, som i de senere Aar have reist igjennem China, er Hr. Huc den eneste, som har givet os en ordentlig og sammenhængende Beretning om en Deel af sine Omvendelsesreiser. For fire Aar siden fortalte han om den eventyrlige Reise, han i 1844 og 45 foretog i Tartariet og Thibet. Han opfyldte nu det Løfte, han dengang gav, idet han nu beretter os om sin Tilbagereise fra Thibet og fører os igjennem det uhyre chinesiske Rige fra Vest til Øst. Hr. Huc havde i 1844 gjennemreist Chinas vestlige Grændsedistrikter for tilligemed Hr. Gabet at grundlægge et Sæde for Missionen i Lhassa. De bleve i Thibets Hovedstad meget vel modtagne af Folket, Lamaerne og Regenten og gjorde i kort Tid flere Proselyter, saa at de ventede sig et heldigt Udfald af Reisen. Men de havde ikke tænkt paa Ambassadøren fra Hoffet i Peking. Denne, Kichan, fattede Mistanke. „Her er en frygtelig Kulde," sagde han til Huc, „Klimaet er usundt; De vil have det langt bedre i Frankrig." „Nei langt fra; Landet behager os." „Ja, det ville vi faae at see." Og nu begyndte der en Række Chikaner, smaa Forfølgelser og Trusler, der vare rettede saavel mod Missionærerne, som mod den thibetanske Regent. Denne, en saare veltænkende Mand, som i Førstningen havde holdt paa sine Gjæster, maatte tilsidst tilstaae sig overvunden, og Missionærernes Afreise blev besluttet. Tilfreds med sin Seier overvældede Kichan dem med Høfligheder. Huc og Gabet maatte saaledes reise tilbage til den chinesiske Grændse, hvorfra de skulde begive sig til Hovedstaden i Provindsen Sse-tchouen og derfra til Kanton; men denne Gang reiste de ikke som Missionærer, men som Kontrabandevarer. En talrig Eskorte af Mandariner ledsagede dem. Og dog var det ikke i Egenskab af Forbrydere, de bleve transporterede fra Autoritet til Autoritet, nei det var som ædle Fremmede, hvem man med Høflighed befordrede frem.

I.

Ta-tsien-lon er den første By, man kommer til, efter at have forladt Thibet; den hører til Provindsen Sse-tchouen. DHrr. Huc og Gabet ankom did i Begyndelsen af Juni 1846, tre Maaneder efter at de havde forladt Lhassa. De havde nu tilbagelagt tilhest og Gud veed ad hvilke Veie 5050 Lis (202 norske Mile). Nogen Hvile var dem nødvendig: de skulde nu tiltræde Reisen paa „det himmelske Riges" Territorium; de skulde ombytte sin thibetanske Eskorte med en chinesisk, og da de ikke vare sikre paa, at Mandarinerne vilde opfylde de af Kichan givne Løfter, vare de nødsagede til nøiagtig at udkaste sin Reiseplan og faae den bestemt. Ta-tsien-lon var da Station af stor Vigtighed for dem. De fik strax nok at bestille med Mandariner, som vilde tvinge dem til at tilbagelægge Resten af Veien tilhest. Men omsider fik de da en Palankin. Nu kom det vanskelige og vigtige Spørgsmaal om Dragten. Den thibetanske Dragt, nemlig Ulveskindshue og en lang Pelsværkskappe, var ikke brugelig i Sse-tchouen. Chinesere vilde næret dyb Foragt for saa smagløstklædte Folk. De Reisende lode sig da gjøre store himmelblaa Kapper efter nyeste Pekinermode og Støvler af sort Atlask med høie Hæle. De kunde til Nød ladet sig nøie med denne Dragt, der overalt vilde skaffe dem Opmærksomhed og Agtelse; men de besluttede endnu hertil at føie et bredt rødt Belte og en guul, broderet Hue med rød Silkedusk. Mandarinerne i Ta-tsien-lon fandt Ideen frygtelig. Et rødt Belte, en guul Hue! det er jo den keiserlige Familieѕ Attributer. Etiketten er stræng i dette Punkt. Det var umuligt at taale et saadant Brud paa Love og god Orden; Beltet og Huen maatte væk. Kort sagt, der blev et reent Røre i Anledning af de to Europæere. Men Hr. Huc erklærede, at han som Fremmed kunde klæde sig som han lystede, og at han ikke gjorde et Skridt uden sit røde Belte og sin gule Hue. Detre sidste Argument gjorde Udslaget, thi man ønskede intet hellere end at blive disse besværlige Gjæster kvit. Disse forlode nu i Triumph Ta-tsien-lon, i Palankiner og klædte som ovenfor fortalt.

Man seer her strax i Begyndelsen, hvilken Holdning Missionærerne vidste at indtage ligeoverfor de chinesiske Autoriteter. Man vil maaskee finde, at denne Holdning var noget forceret, og at Mandarinerne ikke saa ganske havde Uret ligeoverfor saa vanskelsge Fremmede; men man maa tage Hensyn til Situationen og Personerne. Et langt Bekjendtskab med den chinesiske Charakteer havde lært Hr. Huc, at man aldrig maa læmpe sig efter Mandarinerne. „Mandarinerne," siger han, „ere som deres Bambusstokke; tager man dem ved Hovedet, kan man bøie dem, men giver man blot løselig Slip, springe de med Heftighed op igjen." Disse smaa Scener, som Missionærerne havde ved deres Ankomst paa chinesisk Territorium, disse Stridigheder angaaende Palankinen og Dragten, vare Missionærerne til stor Nytte. Mandarinerne saae strax, at de havde med Folk at gjøre, som ikke taalte Modsigelse og som ikke gav efter; forresten var den gule Hue vel værd den Kamp, den havde kostet. Ved Synet af disse Fremmede i de keiserlige Farver antog naturligviis Folket dem for meget anseelige Personer, der reiste i keiserligt Ærinde. Overalt fæstedes Chinesernes forbausede Blik med Ærbødighed paa disse anseede Huer, hvis gule Farve og usædvanlige Broderier gav Palankinen Glands.

Karavanen reiste om til Tching-ton, Hovedstaden i Provindsen Sse-tchouen. Den Mandarin, som havde staaet i Spidsen for den paa det thibetanske Territorium, skulde forlade den ved den chinesiske Grændse, men blev nødt til at følge med til Provindsens Hovedstad, da ingen af Mandarinerne i Ta-tsien-lon vilde indlade sig paa at afløse ham. Eskorten fra Lhassa fik en Forstærkning af unge Soldater under Kommando af en underordnet Officier, som reiste meget bekvemt, med Regnskjærm i den ene Haand og Vifte i den anden. Palankinerne bleve baarne af fire Bærere paa de vanskeligste Veie med en saadan Hurtighed, at Eskorten snart kom skammelig langt efter. Man maatte bestige et høit Fjeld, Fei-yne-ling, hvis steile Sider og Afgrunde mindede vore Reisende om de besværligste Dage i Thibet. Men alt gik godt, og efter denne sidste Dyst naaede Karavanen en frugtbar Egn, besaaet med rige Dale og grønnende Bakker. Her saa man China i hele dets smilende Naturs Ynde, forskjønnet af Junisolen. Missionærerne gjenkjendte dette maleriske Landskab, som saa ofte paa deres Reiser havde frydet deres Øine; de gjenfandt de folkerige Byer, Gjæstgiverierne, Pagoderne med de krumme Tage, Bambus- og Pisangskovene, der ombyllede Forpagtergaardene; overalt det samme Billede af Arbeide, Bevægelse og bestandigt Liv, som man finder selv i „det himmelske Riges" fjerneste Egne. De kjendte China paa denne stærke Vellugt, som udstrømmede fra Jordbunden, denne egne Lugt, som jeg tydelig husker at have fornummet i dette Land.

En Reise i Palankin er ingenlunde behagelig; især naar man efter Dagens Svingninger og Hop maa tilbringe Natten i et chinesisk Værtshuus. Og Eskortens Mandarin var slet ikke vanskelig i sit Valg af Værtshuse, og skjønt Missionærerne ingenlunde vare Sybariter, havde de dog ondt for at rime denne yderlige Sparsomhed med de glimrende Løfter, Kichan ved deres Afsked fra Lhassa havde givet dem. En eneste Gang paa Veien fra Tching-ton bleve de beværtede i et sandt Pallads, hvor de bleve behandlede med en udsøgt Høflighed, betjente med Luxus, og fik Besøg af Stedets første Mandariner. Dette var Koung-kouan eller Bypalladset. I alle Hvilesteder ved Hovedveiene er der et Koung-kouan, som udelukkende er bestemt til Mandarinerne paa deres Reiser i offentlig Tjeneste, og Gouvernørene i Byerne skulle udrede de dermed forbundne Omkostninger. DHrr. Huc og Gabet toge sig vel iagt for at forsmaae den glimrende Opmærksomhed, som blev dem viist; men det Hele var dem en Gaade. Da opdagede de, at Kichan virkelig havde givet Befaling til, at de overalt skulde behandles som Mandariner af første Klasse, og at de som saadanne skulde modtages i Koung-kouan i enhver By, som de passerede, men at Chefen for Eskorten behændig nok havde vidst at være hans Befalinger ulydig. Førend han kom til Hvilestedet, lod han sige Gouvernøren, at de to Fremmede, der vare overgivne til hans Beskyttelse, vilde tage ind i Værtshuset, og at det var nok at lade ham faae den Sum Penge, som Opholdet i Koung-kouan vilde koste. Man forstaar Resten. Den ærlige Mand tog Pengene og gav saa lidt ud som muligt.

Endelig kom da vore Missionærer til Hovedstaden i Sse-tchouen, hvor de, efter Keiserens Befaling, skulde stilles for Retten. Kichan havde, som rimeligt var, strax skrevet til Pekin, at han i Thibet havde standset to europæiske Præster, at han i deres Bagage havde fundet Bøger, Karter, religiøse Gjenstande, alt meget mistænkelige Ting, og at han havde grebet de fornødne Forholdsregler for at sende dem til China. Strax befalede Keiseren Vicekongen i Sse-tchouen at skride til en Undersøgelse og indsende Beretning om Sagen. Keiserens Befalinger maatte adlydes, men det var umuligt at vise mere Høflighed mod Anklagede, der skulde dømmes for Handlinger, der under andre Omstændigheder kunde paadraget dem Dødsstraf. En Palankin til Befordring, en Mandarin til Beskytter, et Koung-kouan til Opholdssted under Reisen, alle Autoriteters udsøgte Artighed, Folkets Ærbødighed: see det var den sjeldne Behandling, der blev vore Anklagede til Deel ligefra Chinas Grændse til Tching-ton. Denne rosenstrøede Veis Endepunkt var jo rigtignok Domstolen i Sse-tchouen; men fra Ankomsten til Tching-ton kunde de være nogenlunde beroligede. Man førte dem først til en af de tre Embedsmænd, under hvem Byens Administration og Politi sorterer. Denne Mandarin gav dem en kort Audients, og, da han hørte, at man havde indlogeret dem hos Gjæstgiveren, ligesom almindelige Dødelige, fik Eskortechefen en drøi Irettesættelse. Derefter bleve Missionærerne førte til deres Bopæl, et Palads, der beboedes af en Mandarin af 2den Rang. Der havde man indrettet dem en meget bekvem Bolig.

Den næste Dag indbød den ovenomtalte Mandarin dem til Middag. I China bruger man, som paa andre Steder, undertiden at tale om Forretninger ved Bordet. Mandarinen passede vel paa at lade Mundskjænken fylde sine Gjæsters Glas og anvendte tillige med en Kollega, han havde indbudet, alle sine diplomatiske Talenter for at give Samtalen en inkvisitorisk Retning og saaledes inter pocula sorterede Processen. Men de Anklagede lode sig ikke narre og vidste stedse at føre Samtalen tilbage til „Regn og godt Veir." Efter Bordet blev Samtalen interessantere, men det var Mandarinerne, som nu bleve fortrolige. Man talte om Christendommen og dens Stilling i Sse-tchouen. Den Detailkundskab, som Mandarinerne her viste, forbausede Missionærerne.

„Vi tænkte os jo nok," siger Hr. Huc, „at de Christne uagtet al deres Forsigtighed ikke ganske kunne være ukjendte for den chinesiske Øvrighed, vi vidste, at man kjendte til dem og ikke vare uvidende om Sted og Tid, paa hvilken de holdt sine Sammenkomster, at man vel kunde skjønne, at der var Europæere tilstede, men vi kunde ikke forestille os, at Størsteparten af Mandarinerne kjendte nøiagtig til Alt. I Lhassa havde Kichan underrettet os om, at vi i Provindsen Sse-tchouen vilde træffe mange Christne og havde endogsaa betegnet os Steder, hvor de fandtes i størst Mængde. Medens han var Vicekonge i Provindsen, var han bleven underrettet om alt; han vidste, at i Nærheden af hans Pallads boede der fuldt af Christne, og han hørte hjemme hos sig deres Psalmesang, naar de samledes paa Helligdagene. „Jeg veed selv," sagde han, „at Hovedet for alle de Christne i Provindsen er en Franskmand ved Navn Ma (Monseigneur Perschean, Biskop af Marula); jeg kjender det Huus, hvor han bor; hvert Aar sender han Kurerer til Kanton efter Penge og Varer; paa en vis Tid af Aaret reiser han om i alle de Distrikter, hvor der er Christne. Jeg har ikke foruroliget ham, thi jeg veed, at det er en brav og elskelig Mand." Det er klart, at hvis man i China vilde bemægtige sig alle de Christne og alle Missionærerne, vilde det ikke være vanskeligt; men Mandarinerne tage sig iagt for at indlade sig herpaa, da de vilde blive saa overlæssede med Forretninger, at de uden at høste nogen Fordeel deraf tvertimod vilde udsætte sig for at blive degraderede og sendte i Exil. Tribunalerne i Pekin og Keiseren vilde beskylde dem for Skjødesløshed og spørge dem, hvorledes de ligetil da kunde have været uvidende om, hvad der tildrog sig i deres Mandarinat, og undladt at sætte Rigets Love i Udøvelse. Saaledes er ofte Mandarinernes personlige Interesse en Garanti for de Christnes Fred og Rolighed."

Missionærernes Underholdning med de to Mandariner bekræftede Sandheden af Kichans Udsagn om de Christne i Provindsen Sse-tchouen, og den Sag, som nu skulde paadømmes, havde saaledes saa meget mere Vigtighed, som dens Udfald kunde skrække eller berolige de talrige Kristne, som fandtes i Provindsen. — Forresten gjorde Mandarinerne sig al mulig Umage med Sagen, og fire Dage efter deres Ankomst til Tching-ton bleve DHrr. Huc og Gabet stævnte for Tribunalet. I denne korte Mellemtid havde man viist dem al optænkelig Ombu; de havde faaet to Kammertjenere, og Vicekongen havde sendt dem to Mandariner til Selskab og Underholdning. Den Mandarin, som beboede Palladset, gjorde dem sin Opvartning og

flere Personer af Rang ansaae det for en Ære at besøge de ædle Fremmede, hvis Ankomst og forestaaende Proces var Gjenstanden for Underholdningen over den hele By.

Paa den til Sagens Foretagelse bestemte Tid var Indgangen til Domstolen opfyldt med en Masse Mennesker, blandt hvilke Missionærerne opdagede enkelte sympathetiske Ansigter; det var Christne, hvis mørke Blik forraadte en levende Uro. De Anklagede traadte med faste Skridt ind i Salen, hvor Dommerne sade. De stege op af en Trappe, paa hvis 12 Steentrin der vare opstillede to Rækker Bødler i lange røde Klæder, med sine Dødsinstrumenter i Haanden. Præsidenten i Retten var en Mand paa en 50 Aar, „med tykke Læber, bule Kinder, en graalig Hudfarve, lange, flade og røde Øren, en furet Pande, smaa, røde Øine, der dog vare skjulte bag et Par store, runde Briller, som vare bundne fast ved Ørene ved et lidet sort Baand. Hans Dragt var glimrende; paa hans Bryst glimrede et bredt Vaabenskjold med den keiserlige Drage i Guld og Sølv, en rød Koralkugle, et Kjendemærke paa Mandarinerne af første Klasse, dannede Toppen paa hans Embedshue, og et langt, parfumeret Baand, der var prydet med Medailloner, hang om hans Hals." De øvrige Dommere vare iførte næsten samme Dragt. Bag dem stode Officierer i Silkeklæder; bevæbnede Soldater opfyldte Salen.

„Skjælver! Skjælver!" raadte Bødlerne i Chor, da DHrr. Huc og Gabet gik igjennem deres Rækker. „Paa Knæ, Anklagede!" raabte 8 Retsbetjente med høi Røst. De Anklagede bleve staaende. Paa gjentagen Opfordring, som blev ledsaget af en befalende Gestus, svarede de, at de ikke vilde knæle, idet de tilføiede, at det ikke var Brug i deres Land, og de paaberaabte sig det Løfte om Tolerance i Henseende til Etiketten, som Ambassadøren Kichan havde givet dem. Præsidenten insisterede da ikke paa det, og efter en lang Taushed skred han til Forhøret.

„Fra hvilket Land ere I? Hvorfor ere I komne til China? Hvor have I lært Pekinersproget?" Derpaa bragte man frem de Papirer og forskjellige Gjenstande, som man i Lhassa havde bemægtiget sig af Missionærernes Bagage, og som Kichan havde nedlagt i en Æske, som var forseglet med store røde Segl. Alt var i Orden: de Anklagede gjenkjendte de Gjenstande, som blev dem foreviste, og man bad dem da give en skriftlig Erkjendelse derfor baade paa chinesisk og fransk. Alle Formaliteter bleve iagttagne med ligesaa stor Akkuratesse som ved en europæisk Domstol.

Da disse Præliminarier vare forbi, fremsatte en Øvrighedsperson, som sad til Høire for Præsidenten, i en saadan Fart saamange Spørgsmaal til de Anklagede, at disse bestemte sig til ikke at besvare dem, idet de erklærede, at de ikke forstode dem. Præsidenten gjentog dem nu noget langsommere. Han spurgte navnlig, hvilke Chinesere havde ført dem ind i „det himmelske Rige" og hos hvem de havde opholdt sig. De Anklagede svarede, at ingen menneskelig Magt skulde bringe dem til nogen Angivelse. Dommerne syntes meget forbausede over denne bestemte Holdning. Præsidenten gik nu over til at spørge, hvorfor de vilde omvende Chineserne til den christelige Religion og gjorde dem flere Spørgsmaal om Christendommen. Missionærerne benyttede sig da af denne Leilighed til offentlig under en saa extraordinær Omstændighed at forkynde sin Lære, og Tribunalet maatte høre deres Tale. Endelig sagde Præsidenten meget hofligt, at de udentvivl vare trætte og behøvede Hvile, hvorfor han hævede Mødet. — Missionærerne havde vundet sin Proces. To Dage efter at de vare stillede for Tribunalet, indbød Vicekongen i Sse-tchouen, Pao-hing, dem til at komme til sit Pallads, og sendte dem i den Anledning to Paradepalankiner og en glimrende Eskorte. Alle de civile og militære Mandariner i Tching-ton vare forsamlede i et Forværelse ved Audientssalen, hvor Vicekongen modtog de Fremmede, siddende med korslagte Been paa en Divan og iført blaa Silkeklæder. Samtalen dreiede sig i Begyndelsen om Reisens Begivenheder. Pao-hing erklærede, at han vilde afsætte Eskortchefen, som havde krænket Keiserrigets Ære ved ikke at indlogere de Reisende i Koung-kouan. Han talte ogsaa om Kichan, der var Aarsag i al denne Allarm, og meente, at han havde gjort bedre i at lade Missionærerne raade sig selv i Thibet. „Men, da De nu engang er her, hvor vil De da begive Dem hen?" „Vi vil drage til Thibet, til Lhassa," svarede Hr. Huc. „Til Thibet? Ja, hvis det havde beroet paa mig, skulde De allerede været der. Men lad os ikke tænke paa den Ting. De maa reise til Kanton, hvor man vil føre Dem til Deres Nations Repræsentant. Jeg indestaar for Dem ved mit Hoved."

Pao-hing tog nu Afsked med sine Gjæster efter at have gjort dem opmærksomme paa det Uregelmæssige i deres Dragt (DHrr. Hue og Gabel havde nemlig ikke aflagt deres røde Belte og gule Hue). De erklærede, at de ønskede at gaae saaledes klædte. Pao-hing smilte og lod dem gjøre som de vilde. Vicekongen lignede de fleste af sine Kolleger: han vilde gjerne undgaae Bryderi og føiede sig i Alt, naar der kun ikke resulterede Ansvar for ham. Havde han raadet, var der slet ikke blevet gjort mindste Vanskelighed i Anledning af de to Europæere. Han havde langt foretrukket at røge sin Pibe, tygge sin Arekanød og drikke sin Kop The, end at komme med Klager over Christendommen, som han brød sig saare lidet om. Hans Villie mod den geskjæftige Kichan var meget charakteristisk, og da han havde expederet sin Rapport til Pekin, ønskede han Intet hellere end at blive kvit de besværlige Fremmede, som vare sendte ham fra Lhassa. Han var hele Tiden lige til Afreisen overordentlig høflig og opmærksom mod Missionærerne. Ved Afskedsaudientsen medgav han dem et Kopi af de Instruktioner, han havde givet de Mandariner, der skulde ledsage dem til Hovedstaden i næste Provinds og disse Instruktioner angik med Nøiagtighed Reisens mindste Detailler. Pao-hing og Missionærerne skiltes saaledes som de bedste Venner, og da Huc og Gabet fortsatte sin Reise gjennem China, lærte de at sætte Priis paa en Vicekonges Venskab. Alle Mandariner i Tching-ton vare lutter Opmærksomhed mod dem, Folket trængte sig med Enthusiasme om dem paa deres Vei, de Christne anraabte dem om deres Velsignelse ved at gjøre Korsets Tegn. Det var et Triumphtog. Som Anklagede droge de ind i Sse-tchouen: anseete, feirede, ledsagede af et glimrende Følge droge de derfra. En Mandarin af første Klasse skulde være bleven skinsyg over alle de Æresbeviisninger, der ødsledes paa disse Vestens Barbarer.

II.

Provindsen Sse-tchouen, som vore Reisende skulde gjennemreise, er den største og en af de vigtigste Provindser i det himmelske Rige. Den er 120 Mile i Vidde og indbefatter 9 Byer af første Rang, 115 af anden Rang, et stort Antal Forter og befæstede Pladse. Det er et smukt Landskab med frugtbare Sletter, maleriske Bjerge og yndige Dale. Hist og her seer man Søer, hvis fiskerige Vande ernære hele Kolonier af Fiskere. Overalt støder man paa Kanaler og seilbare Floder, som bære Tusinder af Dschunker, og hvis Bredder svulme af Rigdom og Frugtbarhed. Yang-se-kiang, denne gigantiske Flod, som gjennemstrømmer China igjennem dets hele Bredde, gaar igjennem Sse-tchouen fra Sydvest til Nordost. Landskabets Produkter ere ligesaa overflødige som forskjellige. Her har man Korn i saadan Mængde, at det kan brødføde flere Provindsers uhyre Befolkning; der har man Planter, som kunne bruges saavel til Spinding som til Farvning, saasom Hamp og Indigo; forresten har man The, Tobak, medicinske Urter o. s. v. Hvad Folket angaar, er det baade mere forstandigt og mere dannet end i de fleste andre Provindser; det rekrutterer Hoffet med Skarer af civile og militære Mandariner og tæller mange Notabiliteter i det himmelske Riges Annaler. Endelig er Sse-tchouen den Provinds, hvor Christendommen synes at have mest Fremgang: Hr. Huc antager, at der mindst findes 100,000 Christne i Provindsen. Vore Missionærer havde saaledes, da de forlod Tching-ton, Udsigt til en behagelig og bekvem Reise. De skulde reise i Ekvipage af første Rang, snart paa de keiserlige Veie, snart tilvands, med en Eskorte af to Mandariner med tolv Drabanter. Koung-kouan skulde aabne sig for dem, og Gouvernørene, som officielt vare underrettede om deres Reise, havde faaet Ordre til i alle Henseender at behandle dem som Personer af høi Rang. Men uagtet alle glimrende Løfter vare DHrr. Huc og Gabet endnu ikke komne over alle Ubehageligheder. Deres Ledsageres Bedragerier, Mandarinernes tusinde Kneb, Veienes jammerlige Tilstand, Stormene paa Yang-tse-kiang, Utøi, Myg, Alt havde sammensvoret sig mod dem. Ved enhver Station maatte de true Øvrigheden, bruge List mod List, Stivsindighed mod Stivsindighed og i det Hele kjæmpe sig frem Fod for Fod. Her syntes næsten den mest apostoliske Taalmodighed at kunne briste; men de to Missionærer, som nu, skjønt mod deres Villie, reiste paa de chinesiske Autoriteters Bekostning, havde ingenlunde isinde at lade sig hovmesterere af Mandarinerne, og ved alle Sammenstød hævdede de sin Villie med en mageløs Ufortrødenhed.

Chineserne reise meget. Man skulde saaledes være fristet til at troe, at deres Befordringsmidler havde naaet en høi Grad af Fuldkommenhed. Tilvands gaar ogsaa Reisen let nok for sig. Mandarinerne og de Rige have bekvemme og vel indrettede Dschunker, som med Lethed bringe dem fra den ene Provinds til den anden over de Floder, Kanaler og Søer, som optage en stor Deel af det sydlige Land. Imidlertid ere mange Kanaler saa slet vedligeholdte, at Skibsfarten ofte maa afbrydes. Hvad Floderne og Søerne angaar, da er man ikke bestandig tryg der. Orkaner ere ingenlunde sjeldne og tvinge ofte forsigtige Reisende til at holde sig tilbage.

I de nordligere Provindser, hvor Vandveiene ere sjeldnere, maa man ofte tilbagelægge betydelige Længder tillands. Man kan da enten lade sig bære i en Palankin, hvilket bliver meget trættende, eller kjøre. Voiturerne ere meget baade ubekvemme og usikre, saa man let udsætter sig for at brække Arme og Been. Endelig kan man ride paa Heste, Muler eller Æsler. De keiserlige Veie vare fordum brede, vel jevnede og omhyggelig vedligeholdte. Man gjenfinder endnu i Nærheden af flere store Byer Spor af den gamle Herlighed, men som man fjerner sig fra Folkemængdens Hovedcentralpunkter, svinde Veiene ind til trange Stier og have ikke andet Keiserligt ved sig, end Navnet. Ved det tartarisk-mandschuiske Dynastis Invasion begyndte Veiene at forfalde, medens de før havde været Gjenstand for Herskernes omhyggelige Omsorg. Gjæstgiverierne ere ikke stort bedre end Veiene. Ved Reiser tilvands gjør ikke dette stort; thi der kan man hvile sig i Dschunker, men ved Landreiser er Mangelen mere følelig. Missionærerne, som bleve indlogerede i Koung-kouan, følte imidlertid ikke denne Ulempe. — Det var samme Dag, som Missionærerne forlode Tching-ton, at deres Gjenvordigheder begyndte. Mandarinen Ting, hvem Vicekongen havde anbetroet Førelsen af Toget, tænkte kun paa at fylde sin Pung. Han havde anskaffet slette Palankiner, formindskede Portørernes Tal, og lagde saaledes tydelig for Dagen sin Hensigt, paa enhver Maade at sammenskrabe Penge paa Missionærernes Bekostning. Man maatte da alvorlig kalde ham til Orden, men han var formeget Chineser til ikke umiddelbar efter at passe sit Snit. Den næste Dag kom man til Yang-tse-kiangs Bredder. Den majestætiske Flod førte paa sine herlige Bølger en heel Flaade Dschunker med sig. „Om vi reiste med Baad?" foreslog Mandarinen. „Veiene ville blive afskyelige: Fjelde? Præcipicer! Palankinerne kunne ikke komme frem." Man gaar ind herpaa og Ting er henrykt. Han leier en ussel Baad, hvor han indskiber Selskabet, og sender dernæst en af sine Folk langs Landeveien for at indsamle de Penge, der ellers vilde være blevne anvendte til Missionærernes Ophold i Koung-kouan. Imidlertid bliver der Skylregn; Passagererne maa stuve sig sammrn i en lille Kahyt, hvor der er en væmmelig Lugt af Tobak og Opium. Men dette er ikke alt. Man lander ved Kien-tcheou, og Mandarinen, som synes godt om at stikke Penge i sin Lomme, tager sig vel iagt for at føre sine Reisende til Koung-kouan, men bringer dem i det Sted til ei simpelt Auberge. Nu blev der igjen Strid med Mandarinen for at komme til koung-kouan. Jeg beklager meget ikke at kunne gjengive Detaillerne af denne Trætte, som er beskrevet med saa meget Liv af Hr. Huc. Paa den ene Side to Missionærer, som ivrigen baade paa Chinesisk og i andre Sprog vilde gjøre sin Ret til Koung-kouan gjældende, som skjænde paa sine Ledsagere, i Forhold til hvem de egentlig talt kun ere Fanger; paa den anden Side Mandarinerne, ganske forbausede over dette nye Slags Reisende. Naar de saa maatte punge ud, kom de med Bedrageri, Løgn, Trusler, løftede sine Øine og sine Hænder mod Himlen: naar det da viste sig, at alle disse Streger ingen Virkning gjorde, føiede de sig ganske og lode sig lede som Børn. Disse ere de væsentligste Scener af denne Komedie, som forresten nok Hr. Huc fandt varede forlænge. Er da Chinas Administration slig? Være det absolute Monarchis Antoriteter sig slig ad? Er det saa fat med Mandarinerne? Billedet er ikke opbyggeligt; men om det endog synes malet med noget stærke Farver, er det oplysende og hjælper os til at gjætte Sammenhængen i den gaadefulde chinesiske Insurrektion, som er begyndt at interessere Europa saa levende. „Vi have," siger Hr. Huc, „seet den skrækkeligste Fordærvelse i alle Forhold. Øvrigheden sælger Retten til den Høistbydende, og Mandariner af enhver Rang undertrykke og plyndre Folket istedetfor at beskytte det."

(Sluttes.)

Træskjærerarbeide af O. J. Laulo paa Pariserudstillingen.

Til Londonerudstillingen i 1851 indsendte nu afdøde Kjøbmand Thesen endeel Træskjærerarbeider af sit Lager af indenlandsk Industri. Disse vare forfærdigede af thelemarkske og vaage'ske Bønder, der ikke besade anden Kunstudvikling end den, som Øvelsen giver det naturlige Anlæg. Ikkedestomindre vandt de en Priismedaille. Siden hiin Tid har Træskjæreriet vakt stedse stigende Interesse og er vel ogsaa bragt til større Fuldkommenhed, idet Flere, som dertil have vist fortrinlige Anlæg, have kunnet dyrke det mere som Kunst, hvad det ogsaa virkelig er, end som simpelt Haandværk. Det er saaledes at haabe, at de til Pariserudstillingen sendte norske Træskjærerarbeider, hvilke ikke ere saa faa, fortjene en endnu større Anerkjendelse, end de, der vare paa Londonerudstillingen.

Blandt hine Arbeider ville vi her omtale Thrønderen Ole Jakobsen Laulo's. Fra ham er sendt:

1. Et udskaaret Skrin af Burbom, solgt her i Christiania, endnu inden det affendtes, for 55 Spd. Paa Forsiden er gjengivet et af Billedhugger Borchs Basreliefs paa Oscarshall, nemlig Frithjofs Fristelse. (Kong Ring sover i hans Skjød, Frithjof bortkaster Sværdet.) Hosfølgende Afbildning giver forresten et Begreb om dets Snitværk.

2. En udskaaret Papiirkniv med Engle, ansat til en Salgspriis af 5 Spd.

3. En Træskee med Ornamenter. 5 Spd.

4. En Tollekniv, ligeledes med Ornamenter. 5 Spd.

5. En Tine med det norske Runealphabet. 5 Spd.

Ifølge Kyndiges Dom (Nedskriveren kan ikke dømme efter Selvskue) var Alt meget smukt Arbeide.

Vi havde ønsket at kunne ledsage vor Afbildning med udførligere Efterretninger om Laulo og hans Arbeider. Men dette kan her ikke skee, da den Mand netop er fraværende i Udlandet, som, saavidt os bekjendt, særlig har taget sig af denne Træskjærer, fremmet hans Udvikling, og som kunde give den bedste Besked om denne. Det er ved ham Laulo's Arbeider ere besørget udstillede, og ham skyldes ogsaa den Afbildning, som vi her give.

Udskaaret Skrin af Ole Laulo paa Pariserudstillingen.

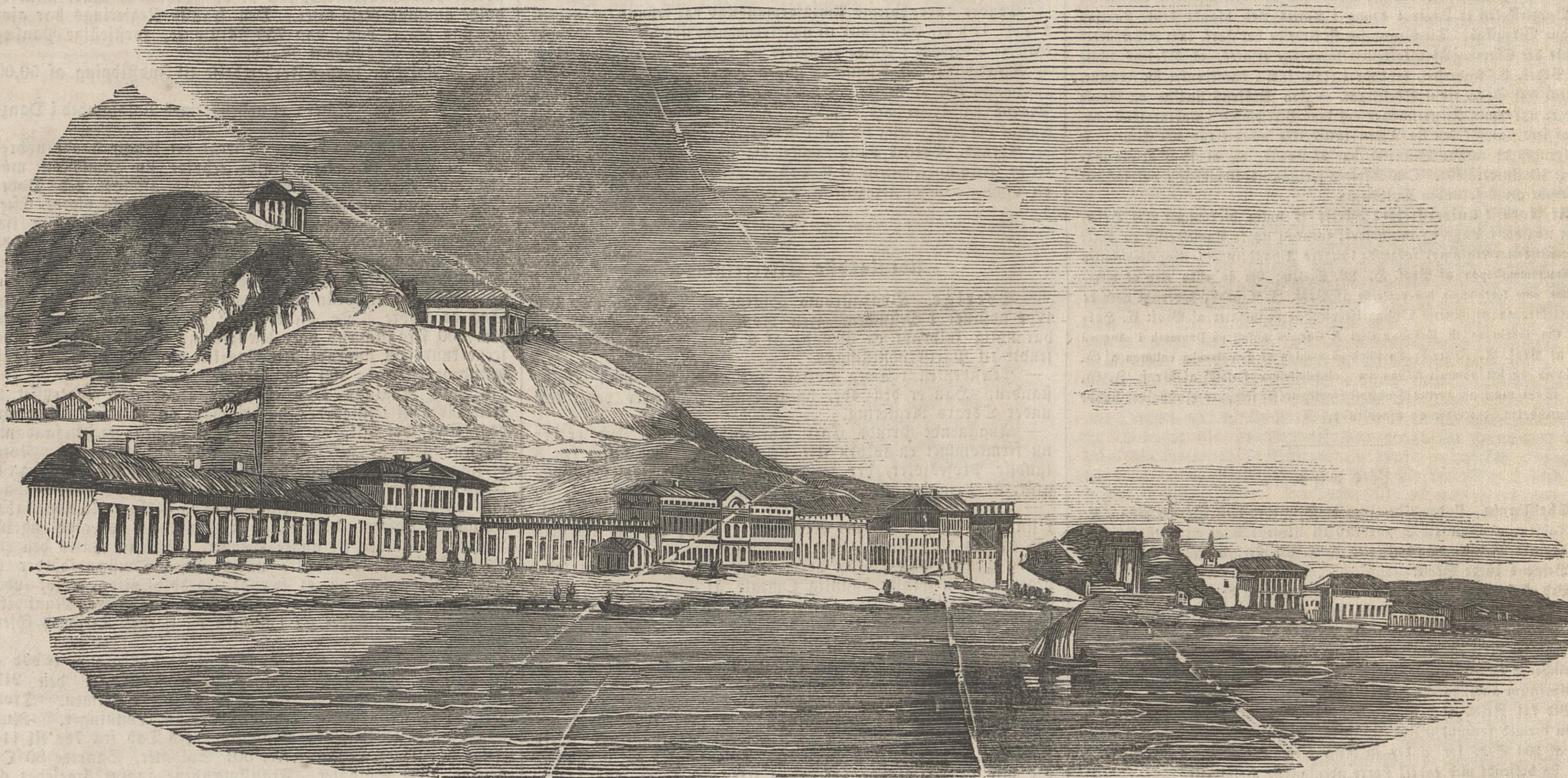
Kertsch.

Kertsch, hvorhen de Allierede nylig foretoge en ligesaa ublodig som følgerig Expedition, skal være det Sted, hvor Cæsar skrev sin berømte Rapport: veni! vidi! vici! Det ligger som bekjendt ved Strædet af samme Navn, der fører ind i det azowske Hav. Mærkeligt er dets Museum med dets talrige jordgravede Oldsager, og i hvis Forgrund ere opstillede tvende Griffe, som skulle skrive sig fra Mithridates's Dage. Museet og dets Oldsager lede forresten meget ved de Allierede Soldaters noget barbariske Fremfærd der. Om Byen ville vi af en engelsk Beskrivelse over Krim hidsætte følgende: „Ved Indseilingen til Kertsch seer man endnu Levningerne af en Vold med tilhørende Grav, der antages at have været et af Forsvarsværkerne for det gamle bosporiske Rige. — Naar man nærmer sig Kertsch, frapperes man over det umaadelige Antal Gravhøie, af samme Sort som de, man seer over hele Steppen, og efter deres Udseende at dømme af samme Oprindelse. Hvert Aar udgraves en af disse Høie, og der er fundet en Mængde Vaser, Mynter og Smykker af det eleganteste og skjønneste Arbeide. Man har ligeledes fundet Statuer af det hvideste Marmor og den mest klassiske græske Stiil. Mange af disse pryde nu Museet i St. Petersburg, medens man har ladet Andre forblive i Kertsch's Museum. Byen selv, der for 30 Aar siden var en ussel Flække, er i de senere Aar bleven en Stad, hvis Betydning har været i stadigt Stigende og hvis Indbyggertal nu beløber sig til henved 7000. Gaderne ere brede og vel brolagte, og de smukke Gaarde, Buegange og med Søiler udstyrede Bygninger af en skjøn hvid Steenart (som hentes fra betydelige Steenbrud i Nærheden) giver den et imponerende Udseende. Uheldigviis er der saa grundt Vand inde ved Byen, at Skibe kun kan ankre i betydelig Afstand; imidlertid finde Koffardimændene det fordeelagtigere at tage Ladning ind ved denne Havn end at udsætte sig for det azowske Havs grunde Farvand og hyppige Vinde. Langs Kysten drives betydelige Fiskerier af Størje og Sild. Af den førstnævnte Fisks Rogn tilberedes Kaviar i betydelig Mængde; Silden saltes og sendes til det Indre eller udføres. — Handelen er hvert Aar i Tiltagende; Kjøbmænd nedsætte sig; og der er al Grund til at tro, at Kertsch inden kort Tid vil blive en stor og blomstrende Handelsstad."

De Allieredes Angreb paa Sebastopol 7de Juni.

Den 6te Juni Kl. 3 om Eftermiddagen begyndte Bombardementet paa Angrebsliniens høire Fløi, som er bekjendt under Navn af Angrebslinien Malakoff, og Ilden aabnedes paa een Gang af 108 Kanoner. Englænderne stemte strax i med, og snart var der paa hele Linien en umaadelig Larm, Kuglerne krydsede hverandre, og Bomber kastedes uophørlig i Veiret. Men dette var kun Forspillet til det store Drama, som skulde opføres den følgende Dag. De franske Batterier beskjøde deels de russiske Batterier i Baggrunden af Havnen, deels de tre Værker, som vare opkastede paa Toppen af Mont Sapone, hvis ene Side danner den høire Side af Kareening-Bugten, og deels endelig de Værker, som befinde sig paa den venstre Side af denne Bugt. Den Kløft, hvori Bugten ender, adskiller de franske Angrebslinier paa denne Side, af hvilke den ene hedder Angrebslinien Kareeningbugten, den anden Redouten Victoria. Antallet af de Værker, mod hvilke Angrebslinierne ere rettede, beløber sig til tre, nemlig Batteriet paa den lille Odde, der ligger nærmest ved Havet, den lille Redan og endelig det store Værk, den grønne Mamelon, som ligger 550 Metres foran Malakofftaarnet og ganske dækkede dette. Mamelonen, paa hvis Skraaning Russerne havde anlagt en Parallel og talrige Baghold, befandt sig i en meget kort Afstand fra den yderste franske Parallel. Disse Værker, der ere meget stærke og armerede med fortræffeligt Artilleri i stor Masse, svarede Skud for Skud, ja undertiden med to for eet. Batterierne paa den anden Side af Rheden vedbleve uophørlig at udkaste Bomber, for at hindre Betjeningen af vort Skyts; men det lykkedes dem ikke. Englænderne kastede ogsaa med stor Nøiagtighed Bomber mod den grønne Mamelon, uden derfor at forsømme den store Redan og Malakofftaarnet. Ilden fortsattes saaledes hele Natten; den følgende Dag henimod Kl. 12 kunde man tydelig spore vort Artilleries Overlegenhed, og Mamelonen var bragt i en Tilstand, som gav Haab om, at den ikke kunde aabne Ilden under Angrebet om Aftenen. Kl. 6½ skulde nemlig det andet Armeekorps's fire Divisioner tage alle tre fiendtlige Værker med Storm. Det andet Korps stod saa at sige ifærd med at levere en Bataille, det skulde i et hurtigt Angreb bemægtige sig Værkerne og erobre et Terrain af to Lieues's Udstrækning. Den kommanderende General havde bestemt Maalet og Grændsen for Foretagendet. Tropperne skulde standse, naar de havde taget Mamelonen; Udførelsen af Detaillen var betroet til General Bosquet. Kl. 4½ vare de fire prægtige Divisioner Camou, Brunet, Mayran og Dulac færdige til Angreb. Generalerne Mayran og Dulac toge Stillingerne tilhøire, General Camou, understøttet af Brunet, erobrede den grønne Mamelon. Divisionerne tilhøire naaede Kamppladsen gjennem Kareening-Kløften, og Divisionerne tilvenstre (Camou og Brunet) gjennem Kløften Karabelnaja. Det vilde være umuligt at beskrive disse Soldaters Holdning og Udtrykket i deres Ansigt, da Øieblikket til at maale sig med Fienden endelig var kommen; deres Øine lynede, da General Bosquet red langsmed Linierne og sagde dem, hvad de skulde udrette, og hvad han ventede af dem. Hele denne Scene havde en storartet Charakteer; Vaabenerne skjælvede i Soldaternes Hænder, og Raabet: Leve Keiseren! undslap Alle. For Alle dem, som vare Vidne til dette Skuespil, var Seiren allerede vis, Russerne allerede overvundne.

Angrebet skulde begynde Kl. 6½. Fem Brandraketter, hvis Susen kan høres i en umaadelig Afstand, skulde stige iveiret fra Redouten Victoria og give Signal til Kampen. Tropperne stode i Slagorden i Parallelerne. I al denne Tid ophørte Artilleriet ikke at skyde. Man kunde ikke længer tælle Skuddene, Jorden og Luften bævede. Med Eet gaar den første Raket iveiret; vore Folk kaste sig over Parallelerne, tilhøire og tilvenstre paa samme Tid. Der er endnu to Timers Dag til at sikre Seiren, Natten vil derpaa gjøre det muligt at sætte sig fast i Værkerne. Man seer Divisionerne udbrede sig over Brystværnet tilhøire; man affyrede nogle Skud; de ere hurtig Herrer over det første Værk og rykke videre frem uden at standse. De ændse ikke Gevær- og Kardætschilden, deres Iver giver dem fornyede Kræfter. Det andet Værk befinder sig i deres Hænder. Officierens Befalinger ere ikke istand til at holde dem tilbage, og trods den Afstand, som adskiller dem fra den sidste Redoute, kaste de Russerne tilbage, forfølge dem med Bajonetten, bemægtige sig den sidste Redoute og gjøre 400 Fanger. Efterat have fornaglet Kanonerne naaede Tropperne igjen det mellemste Værk og indtraadte paany i de dem anviste Linier. Alle disse Fordele vare ikke blevne vundne uden føleligt Tab, og mere end een Soldat betalte denne skjønne Seir med sit Liv; men fornemlig paa den venstre Side, ved den grønne Mamelon, blev Kampen endnu mere gribende paa Grund af Stillingens Vigtighed og Fægtningens forskjellige Vendepunkter. Der, som ved Kareening-Bugten, styrtede Soldaterne ud af Linierne, saasnart Raketterne fore gjennem Luften. En Kolonne tjente til Understøttelse tilvenstre for at omgaae Redouten; Værket i Centrum angrebes fra høire Side af en anden Kolonne. Det 50de Regiment under Oberst Brancion gik lige løs paa Værket uden at løsne et Skud. Da det nærmede sig, trak Russerne sig hurtig tilbage fra Parallelen foran den grønne Mamelon. De franske Soldater forfølge dem i Stormskridt, sætte over en ti Fod dyb Grav, uden at besvare Geværilden eller standses ved nogen Hindring, klamre sig fast til Skandsegravene og hjælpe hinanden indbyrdes for at naae Oberst Brancion, der forud er trængt ind i Værket. Staaende opreist paa Brystværnet med Standarten ved Siden af sig opmuntrer han sit tapre Regiment til at følge efter. Redouten er erobret, vi ere Herrer over den! Men en Kugle strækker den tapre Officier til Jorgen, forinden han har kunnet nyde vore Vaabens Triumph. Flere Soldater kunne uheldigviis ikke længere styre sig; de vedblive at storme frem imod Kardætschilden fra Malakofftaarnet uden at bekymre sig om Fiendens Antal eller de givne Befalinger, og de standse først ved de brede Grave udenom denne Bastion. De nødsages til at gaae tilbage, og denne Bevægelse kommer os dyrt til at staae. I samme Øieblik foregaar en Explosion paa Mamelonen, Russerne benytte sig af den første Forvirring, vende om i store Masser og tage Redouten tilbage. Franskmændene forlade Høien, man seer dem vige tilbage, dog i god Orden. To russiske Officierer komme nu tilsyne paa Brystværnet og synes at insultere os. Men Reservebrigaden kommer til, Jægerne, det 82de og 6te Linieregiment, rykke frem i Kolonner, og et Kvarteer efter rullede Russerne ned i Gravene, og de vendte tilbage hurtigere, end de vare komne, ledsagede af Geværsalver. Vi skulde ikke mere røre os af Stedet. Arbeiderne benytte sig strax af

Kertsch.

Mørket til at forene de russiske Løbegrave med vore. Trods Regnen og Fiendens Kanonild, der anrettede stor Skade, holdt man sig godt i det nye Værk, og de foretagne Arbeider ydede os efterhaanden mere Beskyttelse.

I Løbet af denne Nat har der været en meget levende Geværild foran Englændernes Angrebslinier. De bemægtigede sig de russiske Baghold i Steenbruddene; men et irsk Regiment stormede frem til den store Redan under Fæstningens Ild. Deres Tab er betydeligt. De have mistet 600 Mand og henved 40 Officierer.

Man vil ikke kunne forestille sig det prægtige Syn, som vor Armee frembød, det kan skildres baade for Venner og Fiender. Man vil ligesaa lidt kunne danne sig en Forestilling om den Nøiagtighed, hvormed Ordrerne udførtes, for at der kunde frembringes den størst mulige Virkning ved at koncentrere alle Kræfter paa dette udstrakte Terrain, hvortil Adgangen kun staar aaben gjennem snevre Passer. Og hvilke Soldater udfordredes der ikke for at marschere saaledes frem med en ildfuld Ro og denne moralske Kraft, som indjager den Angrebne Rædsel, midt under en uophørlig Ild fra Batterierne paa Rheden, den store og lille Redan. Uagtet vi ikke ændsede Faren, men gik frem trods Kugler og Bomber, have vi dog ikke lidt mindre derved, og dette umaadelige Resultat koster os 3000 Mand og 150 Officierer. — Efter derpaa at have nævnt flere af de høiere Officierer, som faldt eller saaredes, slutter Korrespondenten sin Beretning paa følgende Maade, hvoraf man kan see, hvor sikre de Allierede efter denne Seir have været paa at erobre Sebastopol: Vi gaae godt fremad, men Veien er slibrig, og der vil endnu flyde meget Blod; men Byen vil blive vor, og man behøver ikke at være bekymret derfor i Frankrig. Vi have erobret 72 Kanoner eller Mørsere af forskjellig Kaliber, det er den Velkomstbouket, Regimenterne have tilbudt den nye General. Jeg haaber, at De snart vil modtage endnu bedre Efterretninger.

(Efter Constitutionnel.)

Literatur og Kunst.

Die eisenhaltig salinischen **Schwefelquellen und die Seebäder bei Sandefjord** im südlichen Norwegen in ihren Heilkräften und eigenthümlichen Bademethoden, so wie der Gebrauch der Medusen und des eisenhaltigen Mineral-Schlammes (Gytje) als Heilmittel bei Bädern, dargestellt von Heinr. A. Thaulow, Distrikts- und Bade-Arzt, so wie Arzt am Blaufarben-Werke in Modum. Mit 12 Prospecten, naturhistorischen Zeichnungen und Karten, und einigen Norwegischen Melodien. Hamburg. In Kommission bei Ferd. Trupp. XII u. 156. 8vo Med kol. Bill. 2 Spd., med sorte 1 Spd. 60 ß.

Sandefjords Bad. J. Ebbesen. Christiania. Trykt i P. T. Mallings Bogtrykkeri. 1855. 140 Sider. 8vo (med 3 Lithographier og et Kart.)

Begge disse Bøger ere trykte med Antikva og handle om Sandefjords Bad, men dette er ogsaa paa det Nærmeste det Eneste, de have tilfælles; selv Titlerne staae mod hverandre som sande Kontraster, for ikke at sige som strid- og kampforkyndende Udhængsskilter. Thaulows Bog er nærmest beregnet paa og indrettet for det udenlandske Publikum, og for dette er ogsaa Skriftets udtømmende Titel eller kortfattede Indholdsangivelse, om man saa vil, bestemt. Forøvrigt bærer Skriftet heelt igjennem Præget af Forfatterens høie Interesse og inderlige Omhu for sit Emne, der er behandlet med Flid, Dygtighed og Benyttelse af alle de Resourcer, der synes at have staaet til hans Raadighed, og det er heller ikke at undres over, naar man veed at Hr. Thaulow saa at sige har opdaget eller fra Begyndelsen af skabt Sandefjordsbadet. Det var nemlig Thaulow, som gav det første Stød til Badets Oprettelse; det var ham, der ved sin Iver og Interesse for Sagen vakte Andres Deeltagelse og fik Sagen i Gang; det var ham, der opdagede og først benyttede Svovlvandet, og det var endelig ham, som først anvendte Manæterne, der i Balneotherapien synes at ville blive et af de vigtigste og mest betydningsfulde udvortes Midler, man nogensinde har opdaget. Bogen er inddeelt i fire Afsnit, af hvilke det første handler om Sandefjords Beliggenhed og klimatiske Forhold, det andet indeholder Badetherapie og Teknik for Sandefjordsbadets Brug, samt en naturhistorisk Beskrivelse over Manæterne og deres Udvikling af Asbjørnsen; det tredie Diætetik. Det fjerde omfatter foruden en Topographi af Sandefjordsegnen med Anviisning til Ture og Vandringer, en Afhandling af Nordam „Om de geologiske Forhold i Sandefjordsegnen." Fremstillingen i denne Bog er ligesaa tilfredsstillende ved sin Stofrigdom og Meddelelsen af en Masse interessante Kjendsgjerninger som tiltalende ved en klar og i Almindelighed fordringsfri Sprogform. De ledsagende Tegninger ere en nødvendig og oplysende Tilgift; Musikalierne ere interessante og nogle af Lithographierne i de ukolorerede Exemplarer ret heldige; dog forekommer det Anmelderen, at der i Forhold til det sande Udbytte, saadanne Smaablade kunne give som Fremstillinger af Naturens Eiendommeligheder, er anvendt vel Meget af dette, saaledes at Bogens Priis, idetmindste efter vore indskrænkede Forhold, er bleven temmelig høi. Til den Deel af vort badebesøgende Publikum, der forstaar Tydsk, anbefale vi Bogen som den bedste og fuldstændigste Veileder til og ved Sandefjords-Badet, og de kommende Badegjæster, der ikke læse dette Sprog, kunne vi, efter det Kjendskab vi igjennem denne Bog have erhvervet til Forfatteren og hans Fremstillingsmaade, trøstig anbefale den norske Bearbeidelse af denne Bog, der siges at skulle udkomme om nogen Tid. — Thaulows Bog er med Ros anmeldt af H. Zeise i Hamburger literarische und kritische Blätter No. 43. 1855.

Saavel Titelens mere end Tacitiske „Bundigkeit," der endog forsmaar Præpositioners eller det duoablativiske Substantivs Angivelse af Hr. Ebbesens Forhold til Sandefj. Bad som dens Lapidarstiil synes allerede paa Forhaand at give Antydning om haandværksmæssigt Pligtarbeide og Sygejounaler forfattede i staaende tekniske Udtryk. Det er, som Fortalen viser, ogsaa først efter „fra Flere, baade Læger og Ikkelæger at have modtaget saa stærk Opfordring til at udgive et Skrift som nærværende, at Forf. har troet ikke at kunne undslaae sig for samme." Derpaa angiver Forf. Bogens Tendents at være en dobbelt: „Foruden," heder det nemlig videre, „at indeholde Resultaterne af min 15aarige Virksomhed som Badelæge, hvorved jeg vil søge at samle udi en Sum det vigtigste af, hvad der findes spredt i vort medicinske Tidsskrift (hvor jeg ved mine aarlige Meddelelser har stræbt at redegjøre for Badets medicinske Kræfter), ønsker jeg ogsaa, disse Blade skulle være en Veiledning for den her ukjendte Badegjæst, en Oplysning om Brugen af Badene, om Logier, Restaurationer, Omkostningerne ved Opholdet o. s. v."

Medens dette Sidste ombandles paa 62 af Bogens 140 Sider, er Resten opfyldt med Sygehistorier, der om de end, med en ofte forstyrrende for ikke at sige fordærvelig Interesse, læses af en Mængde uvedkommende Patienter, dog væsentlig synes at maatte være anførte til Underretning

for Lægerne. Det havde derfor rimeligviis været mere i Sagens velforstaaede Interesse, om der af denne Bog var bleven gjort to forskjellige Skrifter, en for Læger og en anden for Badegjæster. — Vi ville forresten ikke gaae stærkt i Rette med Forf. for hans Produkt og Fremstilling; thi han søger selv om en skaansom Bedømmelse, idet han til sin Undskyldning anfører, „at Bogen er bleven til under idelige Afbrydelser, der nødvendigviis maatte udøve deres Indflydelse“ — paa Bogens mangehaande Ufuldkommenheder — tilføie vi. En Bemærkning kunne vi dog ikke afholde os fra, og det er den, at enhver opvakt Skolegut, der nutildags har gjennemgaaet et Par Realklasser, vil kunne belære Forf. angaaende Meduisernes Sandseredskaber, Udviklingshistorie og Navn; „Manæteren og Mandæteren,“ skriver Forf., idet han formodentlig deriverer og forklarer det af æde el. æte og Mand, men dette har hverken Brug eller Hjemmel uden for den raaeste Bymob. Mannæte, Mannæta, i Fleertal Mannæter, heder det i Bygdemaalene, og Derivationen er: Mar, Hav, og Næt eller Net, Noden i Netta, altsaa Havnælder, hvilket svarer til disse Dyrs Benævnelser i beslægtede Sprog. — x —

Skoleprogrammer. Fra Christiania Kathedralskole er udkommet **Udsigt over Ethnologien af Ludv. K. Daa** (3¼ Ark). Dette Skrift (hvilket Forf. selv betegner som et Brudstykke) er foranlediget ved vore Skole-Geographiers utilfredsstillende Behandling af Ethnologien (Ethnographien), der jo dog „afgiver den sikreste Grundvold, hvorfra Historien kan gaae ud, et aldeles fornødent Element til Kundskab om de forskjellige Landes nuværende Beskaffenhed, ja endog et væsentligt Bidrag til rimelige Formodninger om Nationernes fremtidige Udvikling.“ Forf. antager med Rette, at dette Skrift, der fremstiller Videnskaben paa dens nærværende Standpunkt, kan være til Gavn for ældre og lærelystne Disciple og at det ogsaa turde vække Lysten til en videregaaende Kundskab. Til Grund for Klassifikationen har han lagt Dr. Lathams i 1850 udkomne ethnographiske Lærebog, „naturligviis med Benyttelse af senere tilkomne Oplysninger, hvorved Lathams Skrift allerede i enkelte Stykker er bleven forældet.“ Ved den opstillede Klassifikation, som Forf. i det Hele kun vil have betragtet som et Udtog, er der anvendt størst Fuldstændighed for de Folkeslags Vedkommende, som enten have en særdeles historisk-geographisk Vigtighed eller en særlig Interesse for os Norske. — Af det sædvanlige Examensanhang, der er vedføiet Skriftet, sees at iaar afgaae 7 Disciple til Universitetet. — Fra **Christiania Borgerskole** er udkommet et Indbydelsesskrift, der foruden Skoleefterretninger indeholder Prøve paa en for Skoler passende Lærebog i Chemi ved Distriktlæge K. Hansen, der ved Borgerskolen er Lærer i denne i Aarets Løb blandt dens Lærefag optagne Videnskab. Til Grund for sit Arbeide har Forf. lagt Stöckhardts Schule der Chemi. Af Skoleefterretningerne erfares, at Skolens tidligere Pedel, E. Andresen, der døde i Jan. f. A., har skjænket sin Formue, omtrent 500 Spd., til et Skolelegat. — Fra **Nissens Latin- og Realskole** er udkommet Efterretninger om dens Virksomhed i Aarene 1853—55. Deraf sees, at Skolen for Tiden tæller ikke mindre end 360 Elever, at den foruden de tvende Bestyrere har 27 Lærere, og at 15 Disciple iaar afgaae til Universitetet. Om Skolens forestaaende Udvidelse i polytechnisk Henseende gives fornøden Oplysning.

Af Nordisk Universitets-Tidskrift er nylig hidkommet 2det Hefte, der er udgivet i Lund og indeholder, foruden nogle Anmeldelser og korte Universitetsefterretninger, følgende længere Afhandlinger: Skapelsehistorien och Naturvetenskapen af Prof. H. M. Melin; Om de olika slag af metamorphos, som förekomma hos vexterne af Prof. J. Agardh; Oversigt over de ved Elektromagnetismens Opdagelse vundne Resultater af Prof. C. Holten; Om orsakerna til Konnung Carl X Gustavs anfall på Danmark i Augusti 1658 af Prof. A. Fryxell; En blick på utsidan af den danska culturen af G. Nyblæus og Ett votum i frågan om „classicitetens förfall“ af Prof. J. G. Ek. Som man af denne Indholdsfortegnelse seer, er Indholdet baade af almindelig Interesse og afvexlende.

Norge.

Christiania. Under 27de Juni er Sognepræst til Øvrebø Pstg., C. A. Madsen, udnævnt til Sognepræst til Ulfstens Pstg. og konst. Adjunkt ved Tromsø Middel- og Realskole, J. K. Christie, udnævnt til Adjunkt ved Bergens lærde Skole.

— Ved kgl. Resol. af s. D. er det bestemt, at der i den almindelige Kirkebøn skal indtages Forbøn om, at Gud vil holde sin beskyttende Haand over sin christne Kirke, at Han vil velsigne Ordets Forkyndelse og Læsning og give det Fremgang saavel inden de christne Menigheder som blandt Hedningerne og alle Andre, som endnu ikke ere komne til Troen paa det ved Christum aabenbarede guddommelige Ord.

— Ved kgl. Resol. af s. D. er der tilstaaet Inspektør ved Rigshospitalet og den dermed forbundne Fødselsstiftelse, Jochum Johansen, en Understøttelse af 300 Spd. for under en Reise i en Tid af 3 a 4 Maaneder at gjøre sig bekjendt med endeel større udenlandske Hospitaler.

— Ved kgl. Resol. af s. D. er Undertoldbetjent M. G. Hetting antagen til i Tidsrummet indtil 1ste Juli 1857 at bereise forskjellige Vasdrag for at søge fremmet kunstig Fiskeudklækning i Ferskvand og til i Forbindelse hermed at undersøge de vigtigste Ferskvandsfiskeriers Tilstand og hvad der til sammes Fremme kan være at foranstalte. Foruden 240 Spd. i Løn til en Konstitueret ved Toldvæsenet i hans Sted, tilstaaes ham paa Reiser 1 Spd. daglig.

— Hidtilværende Lensmand i Kolvereids Thinglag, G. C. Andersen, er beskikket til Lensmand i Solberg og Malmø Sogne (Inderøen).

— Den 3die Juli sluttedes Høiesterets første Session for iaar. 318 Sager, deraf 38 civile og 280 Justitssager, vare blevne paadømte.

— Den 4de Juli, Kongens Geburtsdag, bragtes Student Thrane, Muursvend B. Hansen og Uhrmager Qvarme fra Raadstuearresten paa Tugthuset, og Student Th. Abildgaard paa Bodsfængslet. Ingen af dem havde søgt om Benaadning eller Formildelse i Straffen.

— I Sankthansugen har der været en usædvanlig stor Mængde Landsfolk inde i Byen, hvorved ogsaa Jernbanens Indtægter have naaet en usædvanlig Høide, idet den nemlig i Ugen, som endte 1ste Juli, beløb sig til 4596 Spd. 84 ß. Dette er 1111 Spd. mere end i tilsvarende Uge f. A.

— For en enkelt Telegraphmelding (ikke over 25 Ord) er Prisen fra Christiania Telegraphstation til følgende udenrigske Steder foreløbig bestemt saaledes: til Stockholm 1 Spd. 4 ß, Gøtheborg 64 ß, Helsingør 1 Spd. 30 ß, Kjøbenhavn 1 Spd. 90 ß, Altona 1 Spd. 90 ß, Hamburg 2 Spd. 25 ß, Berlin 3 Spd. 69 ß, London over Haag 5 Spd. 89 ß, London over Ostende 6 Spd. 92 ß, Paris 6 Spd. 36 ß, Bordeaux 7 Spd. 32 ß, Sunderland over Haag 5 Spd. 89 ß, Amsterdam 4 Spd. 4 ß, Manchester og Birmingham 5 Spd. 89 ß.

— Det norske Afholdsselskab afholder imorgen (8de Juli) sit offentlige Aarsmøde i Frimurerlogens Festivitetslokale. Prof. Schweigaard holder Foredrag, Trediepræst Brun Tale.

— Magikeren Philippe fra Paris kommer om nogle Dage hid til Byen for at give Forestillinger.

— Modums Blaafarveværk agtes, paa Grund af Eierens Død, solgt ved Auktion i d. M. enten i Lodder eller under Et.

— Den 31te Juli sælges efter Justitsdepartementets Forlangende Omdals Kobberværk ved Auktion.

— Den 4de Juli aabnedes det almindelige Missionsmøde i Frimurerlogen med Sang og en Tale af Hovedbestyrelsens Formand, Provst Birkeland. De Deputeredes Antal var omtr. 140, hvoraf mere end Halvparten fra Christiania Kreds. Brun valgtes til Formand i Forsamlingen, Pastor Hauge til Viceformand. Næste Dags Formiddag afholdtes Missionsgudstjeneste i Vor Frelsers Kirke, hvorved Præsterne J. Lund, Wexels (den yngre) og C. Brun (fra Næs) talte. Om Aftenen samledes de Deputerede i Tøienhaven, hvortil Missionsvenner mod Betaling havde Adgang.

— Landbrugsmødet og Dyreskuet i Sandviken var iret godt besøgt, og en dertil nedsat Kommittee uddeelte 10 Præmier til forskjellige Dyreeiere.

— Den svenske Skuespiller G. Dahlqvist vil i Sommer gjøre en Kunstreise til Norge, Kjøbenhavn, Hamburg og Berlin for at give Fremstillinger af Svenskekongerne Gustav Vasa, Erik XIV, Karl IX, Karl XI og Karl XII.

Drammen. Akers mekaniske Værksted skal levere et Dampskib paa 30 Hestes Kraft til Fart mellem Drammen og Hougsund.

Christians Amtsformandskab har iaar udlignet 90 ß paa Skylddaleren. Indkjøbet af Gaard til en Landbrugsskole i Amtet opsattes ogsaa nu, da man ved de indløbne Tilbud var kommen i Tvivlraadighed med Hensyn til Valget.

Jarlsbergs og Laurvigs Amtsformandskab har til Amtskommunens Udgifter udlignet 56 ß paa Skylddaleren og til Veivæsenets Udgifter 20 ß pr. Skddlr. Undersøgelser m. m. om hvor en Bro over Laugens Elv mellem Halsens og Laugerøens Færgesteder hensigtsmæssigst kan opføres, besluttedes iværksatte.

Frederikshald har nu faaet sit 4de Dampskib, hvilket fører Navnet „Foldin“ og skal være smukt og solid.

— En Bagerdreng har tilstaaet at være Ophavsmand til tvende Ildpaasættelser i Haldens Hotel i Jan. Maaned; der angives som Grund hertil Lysten til at slippe bort fra Mesteren (Løchen) og blive Sømand. Da dette ikke lykkedes, slog han nylig Hr. Løchen saagodtsom ihjel i hans Logis, men saa blev han greben af Politiet.

Smaalenenes Amtsformandskab har til Bestridelse af Amtkommunens Udgifter i indeværende Aar besluttet en Udligning af 1 Spd. pr. Skylddaler, hvoraf til Veivæsenet 56 ß. Til Landbrugsskolerne (paa Tom og Haslem) bevilgedes ialt 850 Spd. under Betingelse af at Statskassen tilskyder en lignende Sum.

Throndhjem. Den aarlige Transport mellem Christiania og Throndhjem anslaaes af Thr. Addr. til 11,770 Læs eller 176,550 Voger.

— Ifølge Kontinuationsregnskabet over de til Restaurationen af Domkirken indkomne Bidrag er der nu ialt indsamlet 8756 Spd. 17½ ß.

Søndre Throndhjems Amtsformandskab har besluttet at udligne 2 Spd. 12 ß pr. Skylddaler til Amtskommunens Udgifter. Til det midlertidige Sygehuus i Sælbo bevilgedes for det kommende Aar 500 Spd. — Ligeledes har det besluttet at indgaae med Anmodning til Indredepartementet om, at Amtsdistriktet i næste Aar maa blive bereist af en af Statens Agronomer med Assistent. For en duelig Assistent er derhos bevilget 100 Spd. aarlig i 2 Aar i Godtgiørelse for Reiser og Ophold.

Røraas. Værkets Participantskab har tidligere skjænket hver Arbeider en Extra-Understøttelse af 10 Spd. og nylig for indeværende Aar givet Pensionisterne en Forøgelse af 20 pCt. af deres Pension.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Qvarnstrøms Statue af Berzelius blev den 17de udstillet i München. Fra Rom skrives, at Kunstneren har nylig fuldendt en Gruppe af 3 badende Piger, som ere sendte til Pariserudstillingen.

— Præsidenten i Svea Hofret, Isberg, er ophøiet i Adelsstanden. Han er den 4de, hvem denne Naade er vederfaret under Oscars Regjering.

— Angaaende Prinds Carl Christian Augusts Død er der nu fremkommet en forhen ikke offentliggjort Erklæring fra 3 lundske Professorer, der foretoge Obduktionen, hvilken godtgjør, at Prindsen ikke er død af Gift.

— Om „Wäktaran“ erklærede en kyndig Mand i Mgbl. i sin Tid, at den var det bedste svenske Blad og gav det derved en vis Anseelse og Indpas ogsaa hos os, saaledes at endog Præster paa Landet holde den. Men Anbefaleren lønnedes med en ganske haanlig Omtale af hans Indlæg i de unionelle Stridigheder. Denne Vægter har, ligesom Crusenstolpe og Götheb. Hand. og Søf. Tid., med megen Graadighed kastet sig over Unionsanliggenderne og behandlet disse med en Eensidighed, Mangel paa Sandhedskjærlighed og aristokratisk Fanatisme (Redaktøren er Grev Posse), der sandelig staar i skjærende Modsætning til hiin Anbefaling. Ligesom sine Kolleger har den idelig jamret over dens Raaben i Ørkenen — intet Svar fra norsk Side. Svarene kom, overbevisende, knusende, men de forties, fordi de ikke ere brugbare. De vise de stortalende Skriveres Ukyndighed og Ynkelighed, og da vælger W. med Konsorter den Udvei at tie om den Ting og fortsætte sit Gnaal. Der spekuleres i det svenske Publikums Uvidenhed om den norske Presses Frembringelser fortvæk. W. stiller det Paastaaede som uimodsagt og uimodsigeligt og gaar videre og videre uden at ændse hans Artilleries ynkelige Tilreden. Snart kommer han saa vidt, at der ikke findes Steen paa Steen igjen af den norske Frihed og Selvstændighed. Han er allerede færdig med det norske Flag. Han har faaet Ølkveise ved at tænke paa, at det paa Pariserudstillingen skal tjene til at betegne Norge som en selvstændig Stat ligeoverfor Sverige. Det er formeget. Norge er jo dog blot en Provinds, og ved saa høitidelig Anledning er det dog skammeligt af denne Pjalt af Land at ville seile under eget Flag istedetfor at udvaie den svenske Hæder og Storhed.

— Af en Korrespondance i det svenske Aftonblad fremgaar, at Kap. Ericsson er at betragte som etslags Salomon de Caus. Hans Kolorik-Opfindelse er nu opgivet, efterat han derpaa har anvendt sin egen og sin Kones betydelige Formue, uden Resultat. Han er en forarmet Mand, og Konen har skilt sig fra ham. „Havde han været heldig, siger et amerikansk Blad, skulde hans Navn faaet en Plads ved Siden af Columbus, Newton, Fulton og andre Mænd af den største Navnkundighed; men han har været uheldig, han har tabt Alt, han har indført Ødelæggelse i et engang lykkeligt Hjem. Og Verden seer paa ham med Ligegyldighed og siger: Sagde jeg det ikke?“ Kolorikskibet Ericsson er bleven forvandlet til et Dampskib, men Ericsson har dog indført en vigtig Forbedring i dets Maskineri, hvorved blandt Andet en betydelig Brændebesparelse opnaaes. Der er adskilligt vundet ved hans Bestræbelser, om end Hovedtanken ikke er bleven gjennemført.

Danmark. Balletmester Bournonville har forladt den danske Skueplads og modtaget en Ansættelse ved Hoftheatret i Wien.

— Den 30te Juni blev det sammentraadte Rigsraad forelagt Udkastet til Fællesforfatningen.

Østersøen. Krigs- og Generalgouvernøren i Riga har erholdt Befaling til ved en Udskrivning af Krigsbefolkningen i Estland og Lifland efter de for Landeværnet gjældende Regler, at udtage det Mandskab, som er nødvendigt til at bemande Kanonbaadene i Riga.

— Til Gefle var den 29de Juni kommet Rygte fra Finland om, at Engelskmændene havde opbrændt Nystad.

— Fra Østersøen berettes, at Orlogsskibet „Magicienne“ den 9de Juni forjog 3000 Russer fra en Stilling ved Den Levansari.

England. Lord Clarendon sluttede sit Foredrag i Overhusets Møde den 26de f. M. om Østerrigs Forhold til Vestmagterne med den Bemærkning, at dette i al Korthed kunde betegnes paa følgende Maade: Østerrig har erklæret, at det i Kraft af den med Tyrkiet afsluttede Traktat vil holde Donaufyrstendømmerne besatte, indtil Freden er sluttet, hvorimod Vestmagterne Intet have at indvende, tilmed da Østerrig derved vil blive forhindret i at indtage en egentlig neutral Stilling, og de tyrkiske Tropper saaledes ere disponible til at anvendes paa Krim. Paa den anden Side have Vestmagterne erklæret Østerrig, at de ikke længer ansaae sig for bundne til de fire Garantipunkter, da disse skulde have været opretholdte i deres Heelhed, men Rusland havde forkastet det tredie og var derved bleven ansvarligt for Wienerkonferentsernes Afbrydelse. Rigtignok vilde de fire Punkter ogsaa fremkomme ved de senere Underhandlinger, men Vestmagterne vare paa Grund af den afgivne Erklæring ikke længere udelukkende indskrænkede til dem. Hvad Østerrig angik, da kunde man hverken dadle eller rose dets Optræden; men under alle Omstændigheder havde Vestmagterne nu frie Hænder.

Frankrig. Den mislykkede Storm paa Sebastopol har pludselig berøvet Pelissier den Popularitet, han tidligere nød i Frankrig, og man er i Almindelighed tilbøielig til at ansee ham for en Fusentast, der ikke tager tilbørligt Hensyn til de Vanskeligheder, han har at kjæmpe imod, og Forholdet imellem ham og de øvrige Generaler i den franske Armee skal heller ikke være videre heldigt, idet han ikke taaler den mindste Indsigelse eller Indvending.

— Keiser Napoleon har aabnet den lovstiftende Forsamling med en Tale, hvori han blandt andet siger: Rusland har vægret sig ved at indskrænke sin Sømagt; vi paa vor Side staae endnu paa det Punkt, at vi maa vente om Østerrig opfylder sine paatagne Forpligtelser og forvandler det med os afsluttede Forlig til et Angrebs- og Forsvars-Forbund, naar Freds-Underhandlingerne skulde blive uden Resultat. Han stolede paa Vaabenerne, saa at de Forbundne snart skulle erholde gunstige Resultater. Den franske Regjerings har gjort Forslag om et Laan paa 750 Millioner, forskjellige Paalæg, Udskrivning af 140,000 Mand.

— I Marseille træffes Forberedelse til Indskibning af 50,000 Mand.

Preussen. Kolera er udbrudt med Voldsomhed i Danzig og i Ancona.

Krigsskuepladsen. Efterat det Rygte havde udbredt sig, at Lord Raglan skulde erholde sin Dimission, modtog man Efterretning om at han var afgaaet ved Døden. Den 28 Juni fritoges han ved denne for Folks videre Eftertale saavel hvad angaar hans hele Krigsførelse, som især Stormen den 18de, for hvis uheldige Udfald Skylden skjødes paa ham, da han havde forsømt at undersøge Terrainet, og de stormende Englændere saaledes med Et befandt sig ved en uforudseet Grøft foran Bastionen Redan, som det var deres Sag at erobre. De bleve nødte til at vende tilbage netop som 500 Franskmænd vare trængte ind i Fæstningen, og Russerne kunde nu anvende hele Styrken paa den Kant. Franskmændene efterlode 500 Lig derinde.

— Lord Raglans Død er, siger Dagbladet, indtruffet til rette Tid; thi Uenigheden mellem ham og Pelissier tiltog med hver Dag, der gik, og havde efterhaanden naaet saadanne Dimensioner, at der i den Anledning var opstaaet en Notevexling imellem Kabinetterne i London og Paris. Den franske Regjering har ikke blot med stor Iver talt Pelissier's Sag, men ogsaa gjort dennes Klage over Lord Raglans Udueligbed til sin og ligfrem fordret, at Kommandoen over de engelske Tropper betroedes til andre Hænder. Herpaa syntes den engelske Regjering imidlertid under ingen Omstændigheder at ville indlade sig, og et spændt Forhold vilde derfor uden Tvivl være bleven Følge heraf, hvis en høiere Magt ikke uventet havde blandet sig i Sagen og fjernet Stridens Gjenstand.

— Kapitain Lyons, Chef for Orlogsskibet Miranda, er død af et forsømt Skudsaar. Til Konstantinopel var den 21de ankommet 2000 af dem, som saaredes ved Stormen. Tropperne paa Krim skulle erholde dobbelte Lønninger. Russernes officielle Beretninger angive deres Tab fra 7de til 11te Juni til: Døde 32 Officierer, 501 Soldater, Saarede 80 Officierer, 2334 Soldater. Franskmændene angive, ligeledes officielt, sit Tab den 7de til 628 Døde og 2100 Saarede. Det største Tab lede de, da de Kjæmpende, efterat have taget Mamelonen med temmelig Lethed, uden Ordre gik imod Malakofftaarnet. 50de Linieregiment blev næsten ganske oprevet.

— Jenikale er, hedder det nu, besat af 8000 Tyrker med 15 Kanoner.

— I Balaklava skal Kolera rase, medens den ogsaa i Leiren er temmelig slem. Mod Sardinerne lader den til at have været slemmest. Indtil den 8de Juni havde den blandt dem bortrevet 283 Mand.

— 30,000 Russer ere fra Perekop ankomne for Eupatoria, foran hvilke 15 Rytterregimenter ligge.

— Russerne havde selv ødelagt Alting i Fæstningen Anapa, endnu inden Admiral Stewart den 11te Juni kom derhen. Huse og Forraad brændte og Kanoner nedsænkede. Fæstningen havde en Garnison af 7—8000 Mand.

— Taganrog blev stukket i Brand af de Allierede. I Mariapol, der havde en Besætning af 5—6000 Mand brændtes kun Regjeringens Forraadskamre.

— I Kertsch have Russerne nedgravet sine Kanoner paa Kirkegaarden og skjult et stort Krudtforraad i Kirken; men de Allierede opdagede Listen.

— Pelissier beretter den 3die: Beleiringsarbeiderne gjøre gode Fremskridt. Troppernes Sundhedstilstand forbedres.

Ledige Embeder og Bestillinger.

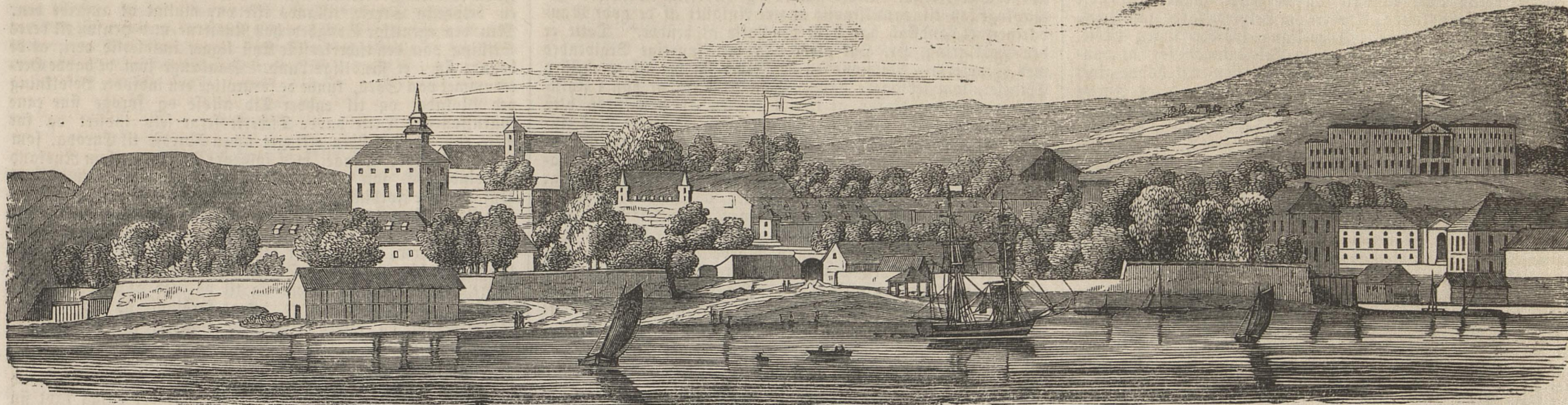
Brændeviinskontrollørposter, hvorom Ansøgninger indleveres til Finantsdepartementet inden 15de Aug.

En Lærerpost i Ridning ved Krigsskolen med 60 Spd. i aarl. Løn.

☞ Nyhedsbladets Expeditør og Kasserer bor i Kjøbmand Jacobsens Gaard i Storgaden og træffes hver Eftermiddag Kl. 3—5. Alt, hvad der angaar Bladets Redaktion, afgjøres indtil Videre med Kand. philos. Paul B. Hansen, der bor i Kjøbm. Niels Haslunds Gaard paa Hjørnet af Kongensgade og Raadhuusgaden.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 28. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 14de Juli 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

En Missionær i China.

(Fortsættelse fra f. Nr.)

Alle Begivenheder, selv de mindste Hændelser paa Missionærernes Reiser, aabenbare denne Tingenes Tilstand, og kaste et klart Lys over Chinas indre Forholde. Man vilde imidlertid tage Feil i at tillægge de chinesiske Institutioners Mechanisme Skylden for disse forfærdelige Uordener. I Grunden ere Institutionerne patriarchalske: omendskjønt de hvile paa Absolutisme, staae de ikke i Samklang med Undertrykkelse og Tyranni. Keiseren er, efter gammel Udtryksmaade, Folkets Fader og Moder, og Magtens Princip fremgaar af Familiens Begreb; men efter den tartariske Invasion har denne Synsmaade, der støttedes af Aarhundreders Minder, tabt sin objektive Gyldighed. Tartarerne respekterede vel i Formen de gamle Institutioner, men, da de følte sig ængstlige som lidet talrige Herskere blandt utallige Undertvungne, gave de sig til at forandre Maskineriet og ved forskjellige Reformer svække det under de foregaaende Herskere saa stærke og kraftige System. Idet de bleve tvungne til at besætte en stor Deel Embeder med Chinesere, frygtede de samtidig for at disse, deres naturlige Fiender, skulde blive dem for mægtige, og bestemte, at ingen Mandarin skulde kunne forblive mere end tre Aar i sit Embede paa eet og samme Sted. Hr. Huc antager med Føie denne Forholdsregel for en af Hovedaarsagerne til den Uorden, der har trængt sig ind i Chinas Administration. Mandarinerne ansættes i en Provinds, som de aldeles intet Kjendskab have til, og hvori de heller ikke selv ere kjendte, og som de vide, de til en bestemt Dag skulle forlade. De tænke da ikke paa andet, end i størst mulige Fart at sammenskrabe en stor Formue, med hvilken de i en anden Deel af Riget kunne nyde Livets Glæder. Der, hvor der ingen moralsk Ansvarlighed er, der kan heller intet faderligt Regimente tænkes. I 1846 var det Hr. Huc ved Yang-tse-kiangs Bredder traf paa disse Mandariner, som han har afmalet os; i 1850 stod Provindsen Kwang-si i fuldstændigt Oprør. Der er imellem disse Skildringer af Mandarinerne og dette Oprør en meget direkte Forbindelse, som maa slaae Enhver, og man kan sandelig ikke lægge Chineserne tillast, at de have reist sig mod saadanne Herrer.

Men det er paa Tide at vende tilbage til vore Missionærer. Man havde ikke narret dem, da man fortalte dem, at de paa deres Vei vilde finde et stort Antal Christne. De kunde kjende dem paa de hemmelige Korsets Tegn, som de gjorde midt i den sammenstimlede Mængde. I Tchoung-king fik de et Brev fra en christen Biskop, som fra sit Tilflugtssted gav dem en meget sørgelig Skildring af sin Missions Resultater, og hvori han navnlig omtalte, at tre Christne vare blevne arresterede og holdtes fangne i Tchang-tcheon, en By af tredie Rang, der var et af de Reisendes Hvilesteder. Hucs og Gabets Parti var snart taget. Saasnart de vare komne til Tchang-tcheon, begav de sig til Koung-kouan, gav Mandarinen dersteds Audients og spurgte ham, efterat de almindelige Høfligheder vare vexlede, strax om de Christne. „Har De mange Christne her?" „En heel Deel." „Og er det brave Folk?" „Uden Tvivl. Skulde ikke Folk, som bekjende sig til Eders hellige Lære, være prydede med alle Dyder!" „Der gaar imidlertid det Rygte, at her tre Christne skulle være fængslede." „Tro ikke et Ord heraf, det er falske Rygter. Folket her i Egnen lyver med en virkelig beklagelig Virtuositet." Da Audientsen var forbi, gik Mandarinen sin Vei nok saa vel tilmode; men Missionærerne, som kjendte sine Folk, lode ham ikke slippe saa let. Uopholdelig tilsendte de ham en Billet, hvori de Fængsledes Navn, Alder og Profession nøiagtig var angivet, og erklærede ham, at han havde løiet skammelig. Strax bleve de tre Christne løsladte, og Mandarinen fremførte ydmygest mangfoldige Undskyldninger.

Saaledes saae de to Reisende, hvor de kom hen, alle Autoriteter skjælve for dem, og denne Gang havde de ogsaa havt den Tilfredsstillelse, at kunne anvende sin Indflydelse til Bedste for sine Troesbrødre. Mandarinerne, som ellers ere saa uforskammede, hvor de see, det kan nytte dem, følte sig beherskede af disse Fremmede, som vidste at gjennemtrænge deres Net af Bedragerier og ubønhørligen sætte sig Villie igjennem. Hvorledes skulde de modstaae saadanne Folk? Vovede de ikke at aabne Fængslernes Porte og i det Hele bære sig ad, som om de vare Vicekonger? Det manglede blot, at de skulde jage Øvrigheden fra dens Sæde, bemægtige sig Tribunalet, kalde Mandarinerne for sin Dom og kaste dem i Fængsel. Hvad var vel mere logisk? Og Dagen efter Scenen i Tchang-tcheon skulle vi faa see en Scene, som var et af de mærkeligste Eventyr, der hændte Missionærerne paa hele Reisen.

Det var i den lille By Leang-chan. De Christne, hvoraf der var mange i Byen og Omegnen, strømmede mængdeviis til Koung-kouan, hvor Missionærerne dristige ved sin Triumf i Tchang-tcheon, styrkede dem i Troen og gav dem Haab om bedre Fremtid. Mandarinerne, som vare Vidner til disse Sammenkomster, sagde ikke et Ord, men syntes ikke om dem; tilslut fik en af Mandarinerne den uheldige Idee, i et af Missionærernes Værelser at bemægtige sig et Brev og en Pakke, som vare komne fra en Christen ved Navn Tchao. Pakken indeholdt tørrede Frugter og Brevet nogle Høflighedsytringer og gode Ønsker. Denne Mandarinens uoverlagte Handling var en fuldstændig Krænkelse af Huusretten og kunde ikke lades upaatalt; ovenikjøbet blev Tchao fængslet under Foregivende af Deelagtighed i en Komplot. „Her maa der Dom til," raabte Missionærerne, „offentlig Rettergang og det i vor Nærværelse." „Berolige Dem," sagde Præfekten, „Tchao skal blive frigiven, og der skal ikke mere lægges dem Hindringer iveien." „Nei, her maa en ordentlig Undersøgelse til, og vi forlade ikke Stedet, før det er skeet." For at forstaae Vægten af denne Trusel maa man lægge Mærke til, at de Reisende og deres Følge vare indlogerede og bleve bespiste paa Øvrighedens Bekostning, saaledes at det laa denne meget paa Hjerte at faae dem afsted for at spare sin Pung. Efter noget Snak frem og tilbage blev det derfor besluttet, at Tchaos Sag skulde undersøges, og Øvrigheden skyndte sig af alle Kræfter for at faae Sagen tilendebragt. „Vi bleve," siger Hr. Huc, „førte ind i Forhørssalen, som var glimrende oplyst med store Papirlygter af forskjellige Kolører. En Mængde Nysgjerrige, hvoriblandt flere Christne, opfyldte Salen. De fornemste Mandariner vare tilligemed vore tre Ledsagere placerede paa en Forhøining oppe i Salen, hvor man havde anbragt flere Stole foran et langt Bord. Saasnart vi vare komne ind i dette Retfærdighedens Allerhelligste, modtog Magistratspersonerne os paa den allervenskabeligste Maade, og anmodede os om at tage Plads, for at Retten kunde sættes. Situationen var kritisk; hvor skulde man tage Plads? Ingen syntes at være vis paa dette, og vor Nærværelse syntes at bibringe selve Præfekten hemmelige Tvivl om hans Prærogativer: han havde jo paa sin violette Silkeklædning broderet en keiserlig Drage, men vi havde et smukt rødt Belte. Præfekten havde en liden blaa Kugle, men vi havde den gule Hue. Efter en kort Nølen, besluttede vi dristigtnok selv at lede Debatterne. Vi satte os derfor paa Præsidentstolen og anviste det øvrige Rettens Personale deres respektive Pladse til Høire og Venstre, enhver efter hans Rang. Der opstod nu blandt det Tilstedeværende en Bevægelse af Forundring, som imidlertid ikke bar noget oppositionelt Præg. Mandarinerne bleve strax forbløffede og satte sig maskinmæssig paa de dem anviste Pladse." Nu begyndte Sessionen Missionærerne, som selv havde staaet for Skranken i Tching-ton, vare fuldstændig inde i den chinesiske Proces og vidste at iagttage alle Formalia. Først lagde de corpus dilicti d. v. s. Brevet og Pakken paa Bordet, lode den skyldige Mandarin erkjende deres Indentitet med det, han havde bemægtiget sig, og sendte dem dernæst om til alle Dommerne, for at de ved nøie at undersøge dem kunde vide at lægge tilbørlig Vægt paa Forseelsen. Dernæst blev den Anklagede, Tchao, ført frem. Det var en ægte Chineser med et meget intelligent Ansigt, som lovede en dygtig Udfører af den Rolle, Missionærerne havde tiltænkt ham i det Skuespil, de vilde give Leang-chans Indvaanere. Tchao hilste Præsidenten og Dommerne, og faldt dernæst efter chinesisk Skik paa Knæ, forventende det første Spørgsmaal, da Præsidenten betydede ham, at han skulde blive staaende. Nu vilde Præfekten lægge sig imellem og tilbød sig under Paaskud af, at det vilde falde Missionærene vanskeligt at forstaae den Anklagede, at lede Forhandlingerne; men hans Tilbud blev afslaaet og Undersøgelserne begyndte. Den Anklagede besvarede de fremsatte Spørgsmaal om Navn, Alder, Fødested og Religion. Han erklærede, at han var Christen; han erklærede at have skrevet Brevet og affendt Pakken med de tørrede Frugter „for at bevidne sine aandelige Fædre sin sønlige Kjærlighed og Taknemmelighed." Han nægtede at have handlet mod Lovene og paastod sine Hensigters Reenhed. Alt gik efter Ønske, Præsidenten bifaldt Tchaos Svar; Dommerne erklærede sig for fuldstændig enige med ham og der stod nu kun tilbage at erklære Arresten ophævet. Imidlertid fandt Hr. Huc her en fortrinlig Leilighed til i Mandarinernes og den hele Forsamlings Nærværelse at bringe Spørgsmaalet om Christendommen paa Bane. Han spurgte Tchao om de Christnes Antal og Stilling i Provindsen, og erhvervede sig paa denne Maade flere Oplysninger, end det maaskee vilde være lykkets ham at indsamle paa en længere Reise. Sluttelig forkyndte han med høi Røst, at et keiserligt Edikt havde givet de Christne fri Religionsudøvelse, og at de nu uden Sky kunde tilbede deres Gud. Da dette var gjort, henvendte han sig til Præfekten med Spørgsmaal om han troede, at Tchao kunde sættes i Frihed. „Sikkerlig," svarede Mandarinen, som haabede at denne ubehagelige Session var forbi, og Tchao blev øieblikkelig sat i Frihed. Til Nød kunde Missionærerne ladet sig nøie hermed; men de vilde ligesaagodt tage Alt med, og Hr. Huc fandt sig nok saa vel paa Præsidentstolen. Man havde endnu tilbage den Mandarin, som havde bemægtiget sig Brevet og arresteret Tchao. Han var jo aabenbarlig skyldig, siden Tchao blev frifunden; som en Følge heraf erklærede Hr. Huc ham uværdig til fremdeles at beklæde sit Embede, og fratog ham simpelt væk alle de Funktioner, han havde havt i Eskorten. Dette var Enden paa denne mærkelige Scene!

Man skulde tro at drømme, naar man læser saadanne Eventyr; thi efter alle Beretninger er jo dog China et civiliseret Land, hvor Begreberne om Myndighed og Hierarchi i flere hundrede Aar have været udbrredte blandt Folket, hvor Intelligents, Aand og Sands for det Passende ere ligesaa udviklede som i vore vestlige Egne. Jeg tør ikke paatage mig at forklare Mandarinernes overdrevne Tolerance ved denne Anledning. Hr. Huc tvivler ikke paa, at hans røde Belte i Folkets Øine gav ham en magisk Betydning og tillægger dette sit Kostume det heldige Udfald af Dommerforretningerne. Jeg skulde snarere tro, at Chineserne bleve formelig slagne af Forbauselse, da de saae de to Fremmede saa uden videre sætte sig paa Dommersædet, og at Frygt for en ubehagelig Trætte, eller endogsaa blot for Bryderi, har bragt Mandarinerne til at lade Missionærernes Fremfærd passere. Hvorom alting er, var dog denne Begivenhed til Held for den lille christne Menighed i Leang-chan. Fra denne Tid af var der ingen Forfølgelse mere, Øvrigheden lod være at lægge Hindringer iveien for den christelige Kultus, og det er antageligt, at Indvaanerne i Leang-chan ikke saasnart glemte Hr. Hucs Ord.

Saaledes gjennemreiste Missionærerne under Strid og Hændelser fra Øst til Vest Provindsen Sse-tchouen og kom til Grændserne af Hou-pé. Man havde underrettet dem om, at denne Provinds ikke kunde byde dem saamange Hjælpekilder, som Sse-tchouen. Størstedelen af Byerne havde ikke Koung-kouan og Befolkningen var raa og uvidende. Disse mindre fordeelagtige Beretninger havde kunnet berøvet Turister Modet, der ikke vare hærdede ved tusinde og een Ubehagelighed paa Reisen i China. Her var intet Valg. Heldigviis kunde man tilbagelægge en stor Deel af Veien paa Yang-tse-kiang, hvis brede og rivende Strøm paa en Maade danner Storveien i Provindsen. Jeg vil ikke fortælle om de Stridigheder, som Missionærerne havde med Mandarinerne paa flere Steder; jeg vil heller anføre den hæderlige Omtale, Hr. Huc lader Øvrighedspersonen i den lille By I-tou-hien blive tildeel. Det var en ung Chineser, som satte megen Priis paa Samtale om alvorlige Emner og nøie kjendte til de fem Verdensdeles Existence og Udstrækning. Han spurgte, om de europæiske Regjeringer snart vilde faae gjennemgravet Suez. Senere ved Kanton mødte Hr. Huc en chinesisk Lærd, som ligeledes forbausede ham ved sine nøiagtige geographiske Kundskaber, hvoraf han sluttede, at man ikke maatte bedømme Chinesernes geographiske Kundskaber efter de latterlige Korter, som komme til Europa. Jeg tror imidlertid, at med meget faae Undtagelser ere Chineserne, ja selv de chinesiske Lærde, endnu den i Dag saare lidt orienterede paa Verdenskortet, og jeg vil i denne Henseende blot henvise til de storartede Bommerter, hvoraf deres seneste Værker vrimle. Ligedan er det med de mathematiske Studier; efter hvad Vicekongen i Sse-tchouen sagde til Hr. Huc vare Astronomerne i Pekin i betydelig Forlegenhed, da de skulde fortsætte den Kalender, som i fordums Tid Missionærer havde skaffet Keiserhoffet. Den var forfattet for en lang Aarrække, og det synes som om man nu var kommen til Enden af den. Med et Ord, det er vist, at Videnskabernes Studium staar saare langt tilbage i det himmelske Rige, og at de Lærdomme, som Jesuiterne i det 18de Aarhundrede bragte did, ganske ere gaaede tabte. Hvad Medicinen angaar, da maa man overlade den til Folk af Faget. De chinesiske Læger føle paa Pulsen, bruge Naalepunktering, mumle uendelige Formler for at bringe Livsaanderne i Ligevægt og forbinde Vandets Princip med Ildens. Hr. Huc blev fordømt til at høre paa lange Afhandlinger og underkaste sig Lægebehandling af Doktoren i Byen Kuen-kiang, hvor han faldt i en alvorlig Sygdom. Man helbredede ham med røde Piller, som blevne tagne i en Kop Thee, eller Helbredelsen fulgte ialfald paa Benyttelsen af dette Middel, der i China ansees for et Universalmiddel, hvis Tillavelse er en Hemmelighed, som tilhører en af Hovedstadens Familier. Man kan nu begribe, at Hr. Huc viser sig meget facil i sin Dom om den chinesiske Lægevidenskab. Han indskrænker sig ikke til at paavise, hvilket er sandt, at der i China er ligesaa mange Sygdomme, som andetsteds, medens Dødeligheden heller ikke forholdsviis er større, end i vore vestlige Lande, men han tilskriver endog den

chinesiske Lægevidenskab Helbredelsen af flere Sygdomme, som i Europa ansees som inkurable. Han anfører blandt Andet den Behandling, som anvendes mod Raseri og mod Døvhed. Forresten er i China Læge, hvo der vil. Loven foreskriver ingen Examen og fordrer intet Testimonium. Professionen udøves almindeligviis af Baccalaurer, som, naar de ikke see sig istand til at opnaae en høiere Grad og aspirere til Mandarinatet, lære Formlerne og give sig til at praktisere som Læger. Mange Læger ere samtidig Apothekere, hvilket forklarer det store Forbrug af Medikamenter, der følger med enhver Sygdom; men Medikamenterne ere ogsaa lidet kostbare og de Syge kunne begrændse deres Brug, idet de kunne akkordere om Helbredelse for fast Priis.

Øvrighedspersonerne i Kuen-kiang sparede ingen Møie, og lode sig ikke afskrække af nogen Bekostninger for at paaskynde Hr. Hucs Helbredelse. Hvis Missionæren havde gjort dem den Sorg at døe i deres By og under deres Jurisdiktion, havde det kunnet paadrage dem stort Ansvar hos deres Overordnede. De havde imidlertid forberedt sig paa det Værste og havde ladet gjøre istand en Ligkiste, som skulde indeslutte deres Gjæsts jordiske Levninger. Denne Ligkiste, som de ilede med at vise Hr. Huc, var gjort af fire uhyre Træstammer, „vel høvlede, violet farvede og overtrukne med et Lag smuk Fernis." Det var en Ligkiste af første Slags. Vore Læsere vide udentvivl, at det i China er Brug at kjøbe sin Ligkiste i Forveien, og at man maa være blottet for Resourcer, naar man undlader det.

Da vore Missionærer passerede Han-tchouan, bleve de Vidne til en politisk Demonstration til Ære for en Militærmandarin, som paa Grund af Intriger i Pekin var bleven afsat fra sin Post. Mandarinen var tilhest, omgivet af et talrigt Følge og tiljublet Bifald af en uhyre Skare. Da han kom til en af Byens Porte, standsede han; to gamle Mænd trak med Ærbødighed hans gamle Støvler af ham og trak et Par nye paa. De gamle Støvler bleve nu ophængte under Portbvælvingen, og Toget satte sig igjen i Bevægelse. „Denne besynderlige Sædvane at trække Støvlerne af en Mandarin, naar han forlader en Provinds, er meget udbredt, dens Oprindelse stiger op til den graa Old; det er et Middel, som man har fundet paa for at protestere mod Regjeringens Uretfærdighed og bevidne en Øvrighedsperson sin Erkjendtlighed, naar han har opfyldt sine Pligter samvittighedsfuldt. Næsten i alle Byer i China seer man under Stadsportens Hvælving store Samlinger af gamle Støvler. Disse er en af Byens største Hæderstegn. Disse gamle og hæderlige Støvlers Archæologi kan tilnærmelsesviis angive Antallet af de gode Mandariner, et Landskab har havt den Lykke at besidde." Dette er den Forklaring, Hr. Huc giver paa den snurrige Begivenhed med Støvlerne. Missionæren henholder sig her til en christen Chineser, som ledsagede ham. Han tilstaar, at han i Førstningen havde ondt for at troe det, men at han siden blev overbevist om Beretningens Sandhed ved at see et stort Antal Porte saaledes prydede. Det vilde være upassende at vise sig vantro, og det vilde virkelig være Skade, om Forklaringen ikke var sand. Jeg maa kun beklage, at jeg ikke har seet noget Par Støvler ophængte ved Porten i de chinesiske Byer, jeg har besøgt, og jeg veed ingen anden Missionær eller Reisende, som har talt om denne besynderlige Skik.

Ikke langt fra Han-tchouan naaede DHrr. Huc og Gabet Bredderne af Søen Ping-hon, et prægtigt Vandspeil, hvor Chinesernes opfinderiske Geni har udsaaet et Archipel af flydende Øer, som med Rette vækker alle Fremmedes Forbauselse og Beundring. Disse Øer ere dannede af uhyre Flaader af Bambustræ og paa disse Flaader, der ere bedækkede med et Lag frugtbar Jord, hæve sig Huse og Anlæg. Hele Familier beboe disse flydende Øer, som snart ligge for Anker sagte vuggede af Bølgerne, snart udspænde sine uhyre Seil og sagtelig glide hen over Søen. Alle de store Søer i det himmelske Rige ere prydede med disse Blomster- og Grønsværskurve, yndige Meierier, som svømme om med deres Bønder og deres Høst. Hvoraf kommer det, at disse yndige Øer, som frembyde et saa malerisk Billede for Øiet, i Sindet kan fremkalde triste Tanker om Armod og Elendighed? Det er ikke Sindets Bevægelighed, heller ikke Originalitet, som driver Chineserne til at tvinge Naturen og opføre sig Boliger paa Søen. Naar de forlade Fastlandet, er det kun fordi det ikke kan ernære dem. Jordbunden er utilstrækkelig til en saa talrig Befolknings Føde, og Floderne og Søerne ere opfyldte af det Overskud af Folk, som bliver tilbage. Heraf kommer denne de arveløse Klassers Emigration, dette sindrige Exil til Baade og flydende Øer; en desværre altfor ligefrem Udvikling af en Kjendsgjerning, som Turisterne beundre som en Pryd for Landet og som i Realiteten kun er et Middel, der er opfundet for at hindre Befolkningens overhaandtagende Elendighed.

Efterat have gjennemseilet Søen Ping-hon, begav Missionærerne sig til Byen Han-yang, hvor de paany indskibede sig for at passere Yang-tse-kiang og naae Hovedstaden i Hou-pé, som ligger paa den anden Flodbred. Den Dschunke, som førte dem, naaede inden en Time Ankergrunden ved Outchang-fou.

Hvad er dog vore smaa Floder i Europa mod denne brede og mægtige Strøm, „Oceanets Søn!" Over 80 Mile fra sit Udløb er Yang-tse-kiang næsten som en Havbugt. Dens Bredder ligge saa langt fra hinanden, at det ikke er mere end de ligge i Horizonten. Mærkværdige Rigdomskilde for China! Der vil komme en Tid, og den er kanskee ikke saa fjern, da de tunge Dschunker maa vige Plads for de lette Dampere, da Dampen vil erstatte Seilene. Gud alene veed, hvilke slumrende Kræfter der ville vækkes ved Vestens Genies Indflydelse. Saa mægtig som denne Flod er, vil dog Dampen gjøre den langt større og mægtigere ved den Brug, den vil gjøre af dens Vand.

H. Helgesen.

Hans Helgesens Portræt.

Vi give her det tredie af de belovede Portræter af norske Officierer i den slesvig-holsteenske Krig. I et senere Nummer vil følge en udførlig Biographi ved den i hiin Krigs Historie saa bevandrede Forfatter, der beærede vort Blad med Artikelen om Schleppegrell.

Anapa.

Anapa er en befæstet By af betydelig Styrke og ligger paa den østlige Side af den Bugt, hvori Strædet ved Jenikale ender, samt paa den nordligste Pynt af den tscherkessiske Kyst. Den ligger omtrent 46 engl. Mile over Havet fra Kertsch, 15 Mile i S. for Udløbet af Floden Kuban og 25 Mile i N. O. for Soudschuk-Kale. Byen Anapa blev i Aaret 1784 opbygget af Tyrkerne for at beskytte den venstre Bred af Kuban; maaskee ogsaa, for at den som Grændsefæstning skulde erstatte Tabet af Asow. Allerede 1790 gjorde Russerne et Forsøg paa at tage den, men den blev først 1791 erobret ved en Storm efter tre Ugers Beleiring. Dog blev Kubans Bred ved den paafølgende Fredsslutning atter fastsat som Ruslands Grændse. I enhver paafølgende Krig mellem Rusland og Tyrkiet er Anapa bleven taget af Russerne og atter givet tilbage ved Freden, lige indtil det sidste store Angreb paa den i Foraaret 1828 under Fyrst Mentschikoff og Admiral Greig, strax efterat Krigen var bleven erklæret. Dengang bestod den udsendte Expedition af otte Linieskibe, fire Fregatter, samt een og tyve Korvetter og andre Fartøier, der havde 7000 Mand Landgangstropper ombord og saaledes gave et haandgribeligt Beviis paa Ruslands Overmagt i det sorte Hav. Fæstningen blev indesluttet, og hvor tappert den end forsvaredes ikke blot af den tyrkiske Garnison, men ogsaa af det tcherkessiske og tartariske Kavaleri fra Sletterne ved Kuban, maatte den dog efter 32 Dages Beleiring overgive sig til Fyrst Mentschikoff. Rusland havde begyndt Krigen i Aaret 1828 med en Erklæring til Europa, at det ingenlunde stræbte efter Udvidelse af sit Gebeet, men havde dog, benyttende sig af de andre Staters Uvidenhed eller Ligegyldighed, ved Traktaten i Adrianopel fundet Leilighed til at faae en Bestemmelse, hvorved „hele Kysten langsmed det sorte Hav fra Mundingen af Kuban indtil Fortet St. Nicholas tilligemed begge disse Steder for bestandig skulde forblive under det russiske Herredømme." Paa denne Maade erholdt Rusland en Kyststrækning der udgjør næsten 300 Mile; men nu er det ogsaa ret glædeligt at see, at ligesom denne Landstrækning har været den allersidste Gebeetsforøgelse, som Rusland har fravristet det ottomaniske Rige, saaledes er den nu ogsaa den allerførste Deel af dets Erobringer, som det har været nødt til at romme; thi vi antage, at der nu langsmed hele Kysten ikke existerer en eneste af Russerne besat Plads, og vi haabe, at der inden kort Tid ikke vil være en eneste russisk Soldat Syd for Kuban, der ogsaa i Aaret 1791 ved Traktaten til Jassy blev fastsat som Rigets Grændse. — Det er paafaldende, at Russerne saa iilsomt have forladt en Stilling, der baade er saa stærk og vigtig; thi hvis den tyrkiske Fæstning Anapa for 27 Aar siden var istand til over en Maaned at modstaae den russiske Flaade og Hær, saa kan man neppe tvivle om, at den samme Magt, der har omgivet Sebastopols Havn med Batterier og hele den tscherkessiske Kyst med Fæstninger, ogsaa kunde have gjort Anapa næsten uindtageligt. Da Fæstningen forrige Aar blev rekognosceret af en engelsk Flaadeafdeling, blev det ogsaa virkelig indberettet, at det uden en betydelig Styrke tillands ikke var muligt at angribe den. Men den egentlige Svaghed hos Russerne med Hensyn til deres Stilling paa den tscherkessiske Kyst ligger imidlertid deri, at de befinde sig i et fiendtligt Land. Saalænge som de havde Herredømmet paa Søen, kunde de forurolige den indfødte Befolkning ved Blokader og til enhver Tid afløse og forøge sine egne Garnisoner. Dette havde Tscherkesserne selv indseet og for mere end 20 Aar siden erklæret i den Adresse til Europa, som de offentlig lode udgaae, med følgende Ord: „Dersom Rusland overvinder os, saa vil det ikke skee ved Vaaben, men ved at afskjære vore Forbindelser og betjene sig af det tyrkiske og persiske Land, som om disse Stater allerede tilhørte det, eller ved at forhindre Farten paa Havet, som om dette ogsaa var Ruslands Eiendom, eller ved at blokere vore Kyster og ved at ødelægge ikke blot vore egne Skibe, men ogsaa dem, der tilhøre andre Stater, og som nærme sig til os, ved at berøve os Afsætningen af vore Produkter, ved at forhindre os i at erholde Salt, Krudt og andre Krigsfornødenheder, der for os ere Livsfornødenheder." Hvad nu de anførte Midler angaar, da er den Forudsigelse ordret gaaet i Opfyldelse, men ikke saa med Hensyn til Udfaldet. Fra det Øieblik af, at Rusland har mistet sit Herredømme paa Søen, har det ogsaa tabt sin Magt paa den tscherkessiske Kyst, og Bjergbeboerne, der hidtil uden alt Haab have kjæmpet saa tappert for sin Uafhængighed, see sig nu i Begyndelsen af det andet Felttog som Herrer over Anapa.

Til denne Beretning, der er laant af Times, føie vi efter et franskt Blad Følgende om Fæstningens Rømning: Den 5te Juni havde de russiske Tropper med Hammer og Hakke begyndt Ødelæggelsens Værk, den 6te antændte de Ilden og droge derpaa bort med Kvinder og Børn samt alle sine rørlige Eiendele i vestlig Retning; de gik over Bugur, og da de vare komne herover, blev ogsaa Broen ved Mundingen af denne Flod, omtrent en Fjerdingvei fra Fæstningen, sprængt i Luften. De skulle derpaa have trukket sig længer tilbage henimod Kubanlinien. Staden Anapa var bygget i Form af en retvinklet Triangel paa et uanseeligt Forbjerg, som gik 1080 Metres ud i Havet. Den tog sig ud som en stor, forskandset Leir, der var omgivet af en bastioneret Ringmuur; denne dannede et fuldstændigt Belte af Fortifikationer, hvilket paa Søsiden havde en Udstrækning af 2700 Metres, paa Landsiden af 1750 Metres, altsaa i det Hele af 4450 Metres. Disse Forsvarsværker bestode af to Batterier paa Søsiden med 58 Kanoner, hvoriblandt 24- og 30pundigt Skyts, og 7 paa Landsiden med Skyts af lettere Kaliber. Forsvarsværkerne vare af den Beskaffenhed, at de havde kunnet tilføiet Skibene betydelig Skade. Men Pladsens Svaghed hidrørte fra dens Beliggenhed og Garnisonens Beskaffenhed. Bagved Staden hæver sig et Bjerg af middelmaadig Høide, som danner et fremspringende Hjørne, hvis ene Side strækker sig ned til Havet, medens den anden taber sig i Sletten. Staden adskilles ved Enge fra dette Bjerg, hvor Tscherkesserne opholde sig, stedse beredte til at bryde løs, og kun Fæstningsværkerne holde dem borte fra Staden. Garnisonen bestod af 8000 Mand og Soldaterne boede med Koner og Børn i smaa, lave Hytter, der som oftest havde en Have, og skjønt disse laae indenfor Ringmuren, vare de dog fuldstændig udsatte for Kanonilden. Da der nu var stor Mangel paa Kasematter og bombefaste Tilflugtssteder, vare Garnisonens Familier givne til Priis for den største Fare, og de kunde heller ikke bringes udenfor Fæstningen, fordi de der vare udsatte for Overfald af Tscherkesserne. Angrebet paa en Gang fra Land- og Søsiden og afskaaret fra enhver Kommunikation kunde Anapa ikke holde sig, og det er saaledes let forklarligt, hvorfor Garnisonen trak sig tilbage fra dette isolerede Punkt. Anapa er ikke i Besiddelse af nogen Havn. Dens Rhed er god om Sommeren, men usikker om Vinteren.

Til Slutning hidsætte vi Admiral Bruats Rapport, dateret „Montebello" den 15de Juni, om Expeditionen til Anapa og den asiatiske Side af det sorte Hav; den lyder saaledes: „Saasnart som jeg erholdt Underretning om Russernes Rømning af Anapa, sendte jeg Kontreadmiral Charner med „Napoleon" og „Primauguet" derhen, medens Admiral Lyons afsendte Kontreadmiral Stewart med „Hannibal," Highflyer" og „Spitfire." Admiral Lyons havde foreslaaet mig, at vi i Forening skulde lægge os foran Anapa med vore øvrige Skibe, og det var aftalt, at vi skulde afgaae den 13de Juni, for at kaste Anker paa denne Rhed og derpaa vende tilbage til Kamiesch. Da General Browns Sundhed var bleven noget angrebet ved de sidste Dages Anstrængelser, nødsagedes Admiral Lyons til at opsætte sin Afreise; han fulgte dog efter mig den følgende Dag, og jeg saa hans Skibe ankomme til Anapa i det Øieblik, da jeg selv afseilede til Kamiesch. I Jenikale have vi efterladt en stærk Garnison, som det er bleven besluttet at forøge med et fransk og et engelsk Regiment, for at fremskynde Fuldførelsen af de ved Kap St. Paul foretagne Arbeider. Disse Stridskræfter, der understøttes af Krigsskibe, som bestandig ere stationerede i Strædet, ere istand til at slaae Russerne tilbage, dersom disse skulde prøve paa et Angreb paa denne yderste Ende af Halvøen. Siden jeg har besøgt Anapa, kan jeg forklare mig, hvad der har gjort det nødvendigt for den russiske Besætning at rømme denne Fæstning. Anapa var uden Tvivl beskyttet mod en Overumpling, og dens Befæstninger havde en dyb Grav, en høi Vold i god Tilstand, særdeles vel vedligeholdte og ved et fortræffeligt Faskinværk beskyttede Brystværn, 94 Kanoner og 14 Mørsere; men der findes indenfor Fæstningen kun Brønde med saltholdigt Vand, og naar Besætningen engang var indesluttet, vilde den alene af denne Grund have været ude af Stand til at gjøre Modstand i længere Tid. Et Angreb paa denne Fæstning maatte saaledes have et heldigt Udfald, saasnart man kunde lade Armeen og Marinen virke i Forening mod den.

Russerne have blot ladet Ruinerne blive tilbage i vore Hænder. Endskjønt Rømningen foregik i største Hast, have de dog sønderbrudt sine fleste Lavetter, afbrudt Tapperne paa de 79 Kanoner, ladet den største Deel af sine Krudtmagaziner springe i Luften, opbrændt sin Kaserne og ved Miner anbragt fem betydelige Brescher i Murene. Jeg tror, at de have villet sikre sig Midlerne til med Lethed at tage Anapa i Besiddelse paany, dersom Omstændighederne atter skulde blive gunstigere. I dette Øieblik holde tyrkiske Soldater og tunesiske Ryttere Pladsen besat. De tscherkessiske Høvdinger have

ufortøvet anerkjendt Sefer Paschas Autoritet, saasnart denne indfandt sig fra Mustapha Pascha, overstkommanderende General i Asien. Den Hurtighed, hvormed de have underkastet sig, forklares let, da Sefer Pascha selv er en tscherkessisk Høvding og tidligere har udmærket sig ved den kraftige Modstand, han gjorde mod Russernes Fremrykken. Efterat Fæstningerne Anapa og Sudschuk-Kale ved Freden til Adrianopel i Aaret 1829 definitivt vare afstaaede til Rusland, trak Sefer Pascha sig tilbage til Konstantinopel. Den russiske Gesandts Reklamationer bevirkede hans Forviisning til Adrianopel, hvorfra han først kaldtes tilbage, da Krigen udbrød. Erindringen om ham havde levende bevaret sig i Tscherkessernes Bjerge, og den Lydighed, som vi saae de tscherkessiske Høvdinger vise ham, lader ingen Tvivl tilbage om den store Indflydelse, han kan udøve til Fordeel for den ottomanniske Politik."

Literatur og Kunst.

Psalmedigtning. 1. Klagerne over vor anordnede Kirkepsalmebog, med dens Mærker af den forstandsmæssige, christelig slappede Tilblivelsestid, ere stadigen blevne flere og mere høirøstede, og enkelte af vore religiøse Forfattere have allerede gjort Forsøg paa at afhjælpe dem. Men vor Tid har ingen Kingo, hvis religiøse Begeistring og brændende Iver paa engang reiser og autoriserer Værket; og om end de af Enkeltmand foranstaltede Samlinger kunne have adskillige Fortrin, vilde det saaledes være overilet uden videre at tage en af dem og sætte istedet for hvad Menigheden nu gjennem et halvt Aarhundrede har gjort sig fortrolig med. Det Afløsende maa alvorlig prøves, for at det ikke, naar det er vel antaget, skal befindes igjen at trænge til Afløsning, hvoraf vilde følge megen Skade og Ulempe. En Ombytning af Psalmebog er af saa stor Betydning for en Menighed, at det, ialfald naar den foretages utidigen, ikke kan forundre os saameget, om den hos os har været mægtig til at fremkalde Oprør (som Tilfældet ved Indførelsen af den nu brugelige Psalmebog). Sagen er af for stor Vigtighed for det hele Land, til at man kan overlade den til den literære Foretagelsesaand, og det har da Staten (eller Kirkedepartementet) heller ikke gjort, idet der er sørget for Tilveiebringelsen af en Psalmebog ad de Prøvelsens Veie, hvorpaa angerløse Beslutninger kunne tages. Præsten M. B. Landstad havde ved sin Digtning forlængst erhvervet sig Fortrinsret til at komme i Betragtning ved Psalme-Arbeidet, og han er ogsaa paa en Maade bleven bestaltet som kgl. norsk Psalmedigter. Frugterne af hans Virken imødesees med den brændende Længsel, som naturligen følger af vor Tids vaagnende religiøse Iver. Og han har ikke nølet med at give de Ventende Noget at fæste Opmærksomheden ved. Han har allerede for nogen Tid siden udsendt i Læseverdenen „Martin Luthers aandelige Sange, oversatte og med Anmærkninger ledsagede. Udgivet med Foranstaltning af den kongelige norske Regjerings Departement for Kirke- og Underviisningsvæsenet. (10 Ark 8. Priis 40 ß). I Anledning af dette Tilsprang i Opfyldelsen af sit Hværv siger han i Bogens Forord: „At Luthers Røst fremdeles maatte gaae igjennem Kirken og fornemmes ei alene i Læren og Ordets Prædiken, men ogsaa i Kirkens Psalmesang, er et Ønske, som vistnok Menigheden deler med mig. Den har ved sin Fylde af Sandheds Aand og Kraft vederkvæget saa mangt et Guds Barns Hjerte blandt dem, som ere henvandrede, og vil endnu gjøre det hos hver den, som fattig i Aanden og med et villigt Sind lytter til Ordet. At jeg under det mig overdragne Psalmearbeide først rettede min Opmærksomhed paa Luthers Psalmer, som Stammen, hvoraf den evangeliske Kirkesang er udvoxet med mange deilige Blade, Blomster og Frugter, var saa naturligt. Men i Tidens Løb er Stammen bleven saa tilvoxet og overgroet, at den hartad er gaaen i Forglemmelse, og at der maatte en Oprydning til, for atter at bringe den til Skue, et Arbeide, vi ogsaa for vort Vedkommende opfordres til at foretage ved de Bestræbelser, der i denne Henseende i den senere Tid ere skedte i Tydskland, hvor man ligeledes nu med Glæde griber de gamle Psalmer, og hvorfra vi have modtaget, hvad vi forhen manglede, særskilte kritiske Udgaver af Luthers Psalmer. Jeg ønskede i den for Kirken bestemte Psalmebog at benytte saa mange som muligt af disse, men hvor mange eller faa der nu kunde findes skikkede til Optagelse, beroede ikke alene paa, hvorledes de toge sig ud i de Oversættelser, som allerede havdes fra ældre og nyere Tider, men ogsaa paa, hvorledes det kunde lykkes med en ny Oversættelse eller en Revision af de gamle." Heri er Anm. overhovedet enig med Oversætteren, og det nødes han ogsaa desværre til at være, hvor han længere hen siger: „Jeg tør ingenlunde vente, at det med Oversættelsen skal have lykkets mig bedre, end mine Forgjængere, men det laa nu i min Plan ogsaa her at gjøre et Forsøg. Jeg er endog med Hensyn til enkelte Psalmer virkelig i Tvivl, om ikke den i vore gamle Psalmebøger benyttede Oversættelse med nogle Erindringer vilde være at foretrække." Anm. deler virkelig denne Tvivl, og med al Anerkjendelse af den større Troskab og korrektere Sprogform, som flere af Landstads Oversættelser besidde fremfor de, der haves, kan han dog ei dølge, at ikke saa faa af dem staae under de ældre Oversættelser. Disse ere enkeltviis udførte i Inspirationens Øieblikke af religiøse Sangere gjennem flere Slægtsrækker; hine ere tilblevne ved stadigt Arbeide af en enkelt Mand, der ikke altid kan begeistres af den reproducerende Gjenstand og heller ikke i Udtrykkets Rigdom og Fylde stadigen naae til Uovertræffelighed. Ved Siden af meget Heldigt finder man saaledes hos Landstad Stropher, der baade med Hensyn til Tankens Gjengivelse ere mindre efterrettelige og ogsaa i og for sig selv, digterisk og sproglig betragtede, lidet bifaldelige. Til saadanne Stropher regner Anm. f. Ex.: 4de Linie i første Vers af „Vor Gud han er saa fast en Borg," hvor L. uden mindste Hjemmel af Originalen oversætter:

„Han (Gud) hjælper os i al vor Sorg
Og flytter for os Bjerge"

eller følgende i No. 1: „Jeg værre blev og aldrig reen,
der var ei Fred i mine Been,

hvilket skal være en Gjengivelse af:

„Ich fiel auch immer tiefer drein (i Syndens Kvaler)
Nichts Gutes war am Leben mein."

Anm. foretrækker saavel med Hensyn til Gjengivelsen af denne Strophe som af hele Psalmen den Oversættelse, der findes i Hans Thomissøns Psalmebog (1569), hvoraf Landstad har tilføiet en rigtignok høist fri Redaktion til Sammenligning.

Som en Prøve, jeg kunde fristes til at sige paa den Landstadske Oversættelses Fortrin og Mangler, vil jeg aftrykke hele No. XXIII.

1. Af Dybsens Nød raaber jeg til dig,
o Herre, vil du mig høre!
Dit Naadens Øre vend du til mig,
til Bønnen, jeg vil fremføre.
Hvis du ikke naadig vil see bort
fra alle de Synder, her er gjort,
hvo kan da bestandig blive?

2. Kun Naade gjælder hos dig og Gunst
til Synderne at forlade,
min bedste Gjerning og al min Kunst
maa agtes for Skarn og Skade.
For dig kan Ingen sig rose reen,
men alle frygte sig, (dig?) Hver og Een,
og tage sin Trøst af Naaden.

3. Derfor paa Gud jeg forlader mig,
de Gjerninger ei mig baade;
mit Hjerte saare fortrøster sig
paa hans usigelig Naade,
som er mig udi hans Ord tilsagt,
det skal evindelig staae ved Magt.
Paa Naaderne Guds jeg bier.

4. Og skuld' det vare fra Morgenstund
alt ind til Aftenens Ende,
saa skal mit Hjerte dog ingenlund
fortvivle og bort sig vende.
Saa gjør Guds Folk af den rette Art,
som han har tugtet og tvinget hart,
de bie paa Herrens Time.

5. Om Synden hos os er stor og svar,
Alt større er dog Guds Naade,
hans Hjerte er godt, hans Haand er snar
at hjælpe i Vee og Vaade;
trods alle Synder og Sorg, er til,
han er den Hyrde, som hjælpe vil
og frelse sit Folk af Nøden.

Til Sammenligning hidsættes 2det og 3die Vers af Originalen.

Bei dir gilt nichts, denn Gnad' und Gunst,
Die Sünde zu vergeben;
Es ist doch unser Thun umsonst,
Auch in dem besten Leben.
Vor dir niemand sich rühmen kann,
Deß muß dich fürchten jedermann,
Und deiner Gnade leben.

Darum auf Gott will hoffen ich,
Auf mein Verdienst nicht bauen;
Auf ihn mein Herz soll lassen sich,
Und seiner Güte trauen,
Die mir zusagt sein werthes Wort,
Das ist mein Trost und treuer Hort,
Deß will ich allzeit harren.

Jeg tvivler paa, at man ved at sammenholde denne nye i Enkeltheder heldige Oversættelse med den vel 300 Aar gamle af Claus M. Tøndebinder, der findes saagodtsom uforandret i vor evangl. christ. Psalmebog, ubetinget vil give hiin Fortrinet. Den gamle Oversættelse er vistnok ikke længere tilfredsstillende med Hensyn til Sproget, men den nye er det heller ikke. En saadan Ordamputation, som i Begyndelsen af 4de Vers, vil vise dette, ikke at tale om Udtrykket „Naaderne Guds" i Slutningen af 3die Vers. Det minder uvilkaarlig om Wessels bekjendte Leveregel:

„Men om Du vil Satanas spille et Puds,
vær flittig Tilhører i Tempelen Guds!"

Og en slig Parallelisering, der ved Udtrykkets Usædvanlighed ligger saa nær, bør saameget mere undgaaes, som den hverken er betinget af Originalen eller forenelig med vor Sprogbrug, uden forsaavidt det skulde være i komisk Retning, som hos Wessel. Oversætteren er dog i denne Henseende vistnok af en anden Mening, idet han oftere har anvendt lignende tydske Genitiver (f. Ex. Vilje Mands), foruden at de pronominale Adjektiver hyppigst føies bag sine Hovedord (Forbedrer din; Magt sin). Men Anm. maa for sin Part gjøre de kraftigste Indsigelser mod hiint Slags Sprogbrug, hvor magelig den end kan være for Poeternes Vedkommende, og foreholde dem H. Hertz's „Tog mod Algier" i hans Gjengangerbreve. Med Hensyn til Oversætterens poetiske Sprog forresten kan mærkes, at han her og der har lettet sig Arbeidet ved de almindelige poetiske Kunstgreb (Indflikninger af overflødige Ord, Afkortelser og Omsætninger) og at han derhos enkelte Gange har ladet sig nøie med heel maadelige Riim (han rimer endog et Ords Artikelendelse som betonet Stavelse: Faderen — Ven, retsom i gamle Dage). Landstad har benyttet nogle ældre Ordformer eller Udtryk af Folkesproget (som Stett, Hjell, usams), dog er dette skeet med Sparsomhed, hvilket vistnok ogsaa var det raadeligste; thi ved vore Bibeloversættelser og andre gudelige Skrifter er Folket blevet vant til Skriftsproget med hele dets Stivhed, og om man vilde forsøge at opblande det med Ord fra den dagligdagse Tale, vilde Udtrykket let komme til at savne det samholdige Alvor og den Værdighed, som det i Behandlingen af religiøse Emner ikke kan undvære. — Naar jeg har tilladt mig nogle indsigende Bemærkninger ved Landstads Arbeide, maa man ikke forstaae dem som nogen Fordømmelsesdom overhovedet: det indeholder visselig meget Benytteligt; flere af hans Oversættelser ville, ialfald med nogle Forandringer, være at foretrække for ældre; men flere lide ogsaa af en saadan Mathed for ikke at sige Plathed og Slurveri i Udtrykket, at de ingenlunde ubetinget bør tilkjendes Prisen ligeover for det Gamle. Han har vist heller ikke selv tænkt sig dette. I Forordene siger han: „Ved Udgivelsen af denne Samling har jeg en dobbelt Hensigt: deels at skaffe Menigheden en liden Sangbog til Opbyggelse, som jeg antager den saa meget hellere vil modtage, som Luthers Psalmer hos os ikke vides forhen at være særskilt udgivne, deels at henstille det som et Spørgsmaal til velvillig Overveielse, om man i den forventede ny Psalmebog ønsker Luthers Psalmer optagne i det Væsentlige i denne Form, eller om man foretrækker nogen forhen bekjendt Oversættelse." Af Forordene anføre vi ogsaa følgende Ytring, der er betegnende med Hensyn til Oversætterens Anskuelse af Psalmedigtningen: „Man vil maaskee fra et vist Standpunkt i vor Tid ikke være saa ganske tilfreds med Luthers Psalmer. Foruden at de have et stærkt Præg af den Tids særegne Nød, paa hvilken de bleve til, saa vil man maaskee tildeels savne det lyriske Element, det Subjektive, som man nu opstiller som en Fordring til al Poesi, og man vil finde den Ros overdreven, hvormed Samtiden ærede denne sin Yndling ogsaa som Psalmedigter. Men ei at tale om, at for den Hungrige — og Luthers Tid var en saadan — smager et Stykke grovt Brød bedre end den fineste og sødeste Honningkage, saa maa man vel indrømme, at det simple, grove Brød altid er den sundeste Næring. De ophøiede christelige Sandheder bære sin Poesi i sig selv, og det turde nok hænde, at Kirkepsalmen helst bør være, hvad ogsaa Luthers Forbillede, de gamle latinske Hymner, vare, en reen, klar og kraftig Udtalelse af hine Sandheder, baarne af et varmt Hjertes Taksigelses Ord. Imidlertid har det ogsaa sit store Værd at fornemme den deilige Gjenklang af Sandhedens Indvirkning paa Hjertet, og det er især dette, som gjør os Brorson saa kjær og elskelig. Men spørge vi om Indholdets Fylde og Kraft, saa maa vi blandt de Gamle helst vende os til Luther og Kingo. Hermed være det ingenlunde sagt, at man hos Luther savner det Subjektive, kun at det ikke er saa stærkt fremtrædende, som hos senere Psalmedigtere. Man vil nok ogsaa, naar han synger, føle sig mødt af hans mærkelige Personlighed med den ydmyge, barnlige Aand, det midt i Bedrøvelsen friske og stærke Sind, og den frimodige Tro." Efter Forordene følger „Nogle Domme om Luthers Psalmer, samt de af ham selv skrevne Fortaler, og bag i Bogen findes til hver Psalme literære Anmærkninger af en større Udførlighed, end det hertillands vilde været muligt at give dem, hvis vi ikke i C. J. Brandt og L. Helwegs rige Samlerværk kunde bøde paa vort Savn af de ældste Tryk. Bogen burde været billigere, for at fremme dens Udbredelse og Prøvelse.

Anapa.

Fortsættelser ere udkomne af følgende Værker, der udgives paa Tønsbergs Forlag: 2det og 3die H. (Dobbelthefte) af „Mindesmærker af Middelalderens Kunst i Norge" (indeholdende Ringsakers og Reinlids Kirker); No. 8 og 9 af „Berømte Nordmænd (Wessel og E. Storms Portræter med Biographier); et tredobbelt Hefte (12—14) af Norge i Tegninger. Wergelands Skrifter, 7de B. 3—4 H. (Farcer) og Munchs Norgeshistorie, 3die B. 7de (sidste) Hefte, der gaar indtil Borgerkrigenes Begyndelse under Magnus Erlingssøn. Dette Værks regelmæssige Udkomst har i nogen Tid været afbrudt ved Forfatterens Sygdom; men man maa nu haabe, at det atter vil skride fremad med sædvanlig Raskhed. — Det er at beklage, at Papiret i sidste Hefte ikke alene i og for sig selv er daarligere end man kunde ønske i et Værk som nærværende, men at det ogsaa stikker af til det tidligere benyttede. Kunne vore Fabriker ikke efter eens Bestilling levere Papiir, der svarer bedre sammen, end i dette Værk, have de givet sine Produkter en maadelig Anbefaling og opstillet en Advarsel mod herefterdags at beskytte deres Produktioner ved høie Toldsatser, medmindre man vil gjøre det til aabenbar Fordærvelse for Literaturen. De udsætte Forlæggeren for Dadel fra Abonnenternes Side, fordi han ikke til et saa bekosteligt Værk som Munchs Historie har anskaffet udenlandsk Papiir, der dog kan faaes af samme Masse efter nok saa mange paa hinanden følgende Bestillinger. Det er patriotisk smukt at lade sig nøie med sit Eget, naar dette i Priis og Godhed staar i nogenledes Forhold til Udlandets Frembringelser; men det er fordærveligt, hvor Misforholdet bliver for stort. Den eneste Redning er da at slaae Døren op for den europæiske Konkurrance og give vor hjemlige Fuskeragtighed en god Dag. Siden Ovenstaaende nedskreves, har Hr. Tønsberg i Chr.-Pst. givet en Erklæring, der viser at Skylden for Papirets Slethed ikke ligger hos ham, men hos Fabriken.

Norge.

Christiania. Exam. jur. F. A. P. Ytter og E. J. Robsam ere under 7de Juli meddeelte Autorisation som Sagførere ved Underretterne (Finmarkens Amt).

— Under 9de Juli er Lensmand i Gjerdrums Thinglag N. E. T. Kolderup beskikket til Lensmand i Ullensaker.

— Under 12te Juli er Kand. jur. N. H. Jæger meddeelt Autorisation som Sagfører ved Underretterne (Buskeruds Amt.)

— Kapitainvagtmester S. Urdahl er ved Underretsdommen i den mod ham anlagte Justitssag for Forbrydelse mod Krim. L. Kap. 24 § 22 dømt til 4 Aars Strafarbeide og Udredelse af Sagens Omkostninger.

— Gytje findes nu paa fem Steder ved Christiania, ligesom tidligere i Sandefjord, hvor Distriktslæge Thaulow først gjorde opmærksom paa den, og ved hvis Bad den er af saa stor Vigtighed. Gytjen her i Byen skal dog ikke være fuldkommen saa god og virksom, som den sandefjordske.

— Den 9de—11te Juli, efterat Missions-Generalforsamlingen var endt, begyndte det ved Christiania geistlige Forening tidligere berammede Præstemøde. Diskussionerne dreiede sig fornemmelig om „den kirkelige Nøglemagts Væsen og praktiske Betydning," og førtes især af Pastorerne Wexels, Gislesen, Lammers, L. og S. Brun, Hauge, Basse og Mohr samt Lektor Johnsen. Forsamlingen besluttede tilsidst, at anmode Kirkebestyrelsen om at besørge den omhandlede Sag „forelagt Menighederne gjennem Præsterne med Anmodning om, efterat Sagen er tagen under behørig Overveielse, at meddele Underretning om, hvorvidt disse i Forening attraae nogen Forandring i den Maade, hvorpaa Skriftemaal og Absolution administreres i vor Kirke."

— Beretningen fra det norske Missionsselskabs Hovedbestyrelse viser, at i det forløbne Triennium ere henved 40 nye Foreninger komne til, medens kun to ere udgaaede, at samtlige Foreningers Tal for Tiden beløber sig til 310, hvoraf 77 i Throndhjems Kreds, 65 i Stavangers, 64 i Bergens, 59 i Christianias og 45 i Christianssands Kreds. Selskabets Formue udgjør 8076 Spd. 15 ß., hvortil kommer omtr. 2000 Spd., som Selskabet eier i sine Gaarde i Afrika. Kand. theol. Blessing er ansat som fast Sekretær med 400 Spd. i aarlig Løn.

— „Den norske Forening mod Brændeviinsdrik" holdt sit Aarsmøde den 8de Juli. Af hvad der foredroges fremgik, at Sagen i Aarets Løb havde havt god Fremme, som en Følge af sidste Storthings Bevilling, der havde tilstedet Udsendelsen af flere Agenter. Den tidligere Bestyrelse, Biskop Arup, Statsraaderne Schweigaard, Vogt og Stang, Præsterne Hald og Brun, gjenvalgtes.

I **Frederiksstad** er der, som det synes, atter gjort Forsøg med Ildspaasættelse.

I **Sandefjord** har der paa Kongens Fødselsdag været stor Festlighed, hvorved der blev afsunget en Sang forf. af A. Munch, som var der tilstede.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Chr.-Posten for 1ste og 4de Juli indeholder en Beskrivelse over samt endeel Sagn om den i 1808 forstyrrede St. Thomas Kirke paa Filefjeld ved en valdersk Skoleholder, Belseim.

Chr.-Intelligentssedler meddele om Waisenhuset nogle Efterretninger, hvoraf hidsættes: Denne Stiftelse oprettedes i Aaret 1778 derved, at Indvaanerne i Christiania ved Gavebreve, Løfter om aarlige Bidrag samt andre Pengeydelser tilveiebragte de fornødne Midler til, at 50 Borgerbørn, 25 af hvert Kjøn, optoges til Underholdning og Opdragelse indtil deres Konfirmation, for derefter at vorde anbragte paa en til deres Opdragelse svarende Maade. Stiftelsens indskrænkede Resourcer tillode kun en tarvelig Underviisning i Religionskundskab, Læsning, Skrivning og Regning, samt for Pigebørn desuden Veiledning i simpelt Haandarbeide. Efterhaanden, som christeligsindede Borgere omfattede denne Indretning med mere og mere Interesse, og lagde samme for Dagen ved større eller mindre Ydelser, udvikledes ogsaa dens Virkekraft, saa at den ved Enden af forrige Sekulum allerede var i Besiddelse af en saadan Kapital, at Renterne deraf dækkede Størsteparten af dens Udgifter, hvortil ogsaa den Omstændighed væsentlig bidrog, at Kong Christian den Syvende ved Reskript af 3die Oktober 1783 havde befalet Waisenhuset tilstaaet 1 ß af hver Tønde Korn og Salt, som fortoldedes ved Christiania Toldbod, hvilken Understøttelse, der aarlig tiltog i Forhold til Byens vordende Trafik, Stiftelsen har beholdt, indtil Storthinget for et halvt Snees Aar siden fratog den samme uden nogensomhelst Refusion, hvorved i de sidste Aar opstod et Tab for Stiftelsen af 1600 a 1800 Spd. aarlig. En Smule Indtægt tilflød ogsaa Waisenhuset derved, at samme i Aaret 1799 overtog den Kathedralskolen tidligere paahvilende Sangopvartning ved alle Gudstjenester i Byens Hovedkirke, samt ved Brudevielser og Begravelser, hvilket vedbliver den Dag idag. Efter Norges Adskillelse fra Danmark i 1814 opstod Aar efter Aar den sørgelige Pengekrisis, hvorunder Daleren svandt sammen til en Toskilling, og altsaa Stiftelsens Kapitaler til saa godt som Intet. I denne Nød maatte Børnenes Antal betydelig indskrænkes, og Stiftelsen havde været sin Opløsning nær, dersom dens Bestyrelse ikke i Aaret 1815 havde fattet den Beslutning at kjøbe et Bogtrykkeri, der besad Privilegium paa Udgivelsen af Norges ældste Avis, „Christiania Intelligentssedler," hvorved en ny Indtægtskilde aabnedes. Fra denne Tid har Maximum af Elever været 39, nemlig 37 Drenge og 2 Piger. Man var nemlig kommen til den Erkjendelse, at da kun Borgerbørn optoges, burde Stiftelsen mindre betragtes som en til det almindelige Fattigvæsen annekteret Indretning, end som en tarvelig Borgerskole for hjælpeløse Børn af Borgerstanden: altsaa bleve Underviisningsfagene flere, for at de udtrædende Elever kunde anbringes i borgerlig Retning. Den nuværende Bestyrer af Waisenhusets Skole, Knudsen, der har fungeret som saadan siden Oktober 1839, foranstaltede ved sin Tiltrædelse en Fordeling af Underviisningsfagene i en øverste og en nederste Klasse, og fik bestemt en Dagsorden. I Tidsrummet fra Oktober 1839 til Juli 1855, ere, af de i dette Tidsrum demitterede 100 Ynglinger, 15 anbragte som Huuslærere, 14 som Kontorister, 28 som Handelsbetjente, 17 i Haandværkslære, 7 som pharmaceutiske Elever, og 8 som vordende Sømænd, hvortil komme 9 Bortviste formedelst slet Opførsel og 3 Døde. Den Bygning, Stiftelsen siden sin Tilblivelse har benyttet, og som ved kgl. Resolution af 1786 blev af offentlige Midler dertil indkjøbt, undergik i forrige Aar en til Nutidens Krav svarende Reparation, der kostede 3 a 4000 Spd.

Mgbl. for 30te Juni indeholder en af K. Hansen, F. Chr. Schübeler, O. J. Broch, F. H. Frølich, E. T. Nielsen og A. B. Stabell undertegnet Indbydelse til et Aktieselskab for at drive Fiskeguanofabrikationen, til hvilket Selskab Hansen og Schübeler ere villige at overdrage det erhvervede Patent. Indbyderne troe, at der burde søges tilveiebragt et Beløb af mindst 100,000 Spd., hvis den nævnte Virksomhed skal kunne drives i en i Forhold til vor Agerdyknings Behov nogenlunde tilfredsstillende Udstrækning. Af det ny Slags Guano antages 1 Centner (svarende til 11—13 Kjærrelæs god Staldgjødning) at kunne leveres for 2 Spd. i det sydlige Norge og nordenfjelds endog lidt billigere. De tidligere hertillands gjorte Forsøg med Fiskeguanofabrikationen skyldes Præsten Esmark, Konsul Jerwell (Molde) og Hr. Skaarup (Bestyrer af Throndhjems Chromfabrik).

Udenlandske Efterretninger.

Fra Østersøen berettes, at de Forbundne den 20de Juni brændte og sprængte i Luften Fortet Slawa og ødelagde den derværende Telegraph-Station. Samme Dag havde en Kanonbaad med Brandraketter antændt flere Regjeringsbygninger og Kasernen paa den befæstede Ø Kotka mellem Frederikshamn og Lovisa. Andre Kanonbaade ere sysselsatte med at opfiske de nedsænkede Helvedes-Maskiner.

England. Parlamentet har voteret Lord Raglans Enke 1000 £ og hans Søn 2000 £ aarlig.

— Viscount Charles John Canning, en Søn af den berømte George Canning, født 1801, fra 1841 til 1846 Understatssekretær for de udenlandske Anliggender og fra 1853 Generalpostmester, er udnævnt til Generalstatholder for de britiske Besiddelser i Ostindien, da Markien af Dalhousie, en af de dygtigste Regenter, som Indien har havt, paa Grund af sin svækkede Sundhed maa vende tilbage til England. Lord Canning er intet parlamentarisk Talent, men en dygtig og kundskabsrig Embedsmand. Man veed endnu ikke, hvem der bliver hans Eftermand som Generalpostmester; Understatssekretæren, den dygtige Rowland Hill, der har en væsentlig Fortjeneste af den eensartede Porto, bliver det neppe, da han ikke hører til den aristokratiske Klike, men har tjent sig op fra de laveste Grader ved sin Dygtighed.

— Til Dower er ankommet 1200 for Fremmedlegionen hvervede Schweizere.

— I Underhusets Møde den 2den ds. erklærede Lord Grosvenor paa Opfordring, at han tog sit Forslag tilbage om en strengere Helligholdelse af Søndagen, som allerede var antaget ved anden Læsning, og Otway udtalte strax sin Tilfredshed hermed, idet han tillige spurgte Regjeringen, om den længe agtede at holde de Personer fængslede, som vare blevne arresterede paa Grund af Urolighederne i Hyde Park den foregaaende Dag. Lord Grosvenors Forslag havde nemlig, og det med Rette, fremkaldt den største Forbitrelse blandt de lavere Klasser, da det ikke gik ud paa Mindre, end ganske at berøve dem deres Søndagsfornøielse. Ikke blot skulde al Detailhandel, selv af Fødevarer, forbydes om Søndagen, men endogsaa Jernbanerne skulde hvile, og Leievognene blive staaende i Vognremisserne, saa at enhver Udflugt paa Landet var bleven til en Umulighed for den største Deel af Indvaanerne i Byerne. Aristokratiet skulde imidlertid som hidtil kunne forlyste sig paa bedste Maade og vise sig i sine Ekvipager, hvor det skulde være. For at protestere herimod, havde 150,000 Mennesker Søndagen den 1ste Juli indfundet sig i Hyde Park, hvor den fine Verdens Ekvipager bleve modtagne med Hujen og Skrigen trods Politiets Anstrængelser, og man hørte hyppig Raab som: „Gaae i Kirke!" „Skjær Hestene fra! o. s. v., medens flere Talere optraadte paa forskjellige Steder og opfordrede Folket til ikke at taale Aristokraternes Tyranni. Mængden forlod først Parken Kl. 8 om Aftenen, og der arresteredes i det Hele taget 72 Personer, hvoraf 8 vare haardt saarede. Regjeringen var ikke uden Skyld heri, da den ved at forholde sig passiv havde givet det Udseende af at den billigede Grosvenors Foreslag. Sir George Grey protesterede imidlertid paa Ministeriets Vegne mod at bære noget Ansvar for den omtalte Bill og bemærkede iøvrigt paa Otway's Forespørgsel, at de Arresterede for største Delen vare — Lommetyve. Flere andre Medlemmer vilde imidlertid ikke lade sig nøie hermed og paastod bestemt, at Politiet havde misbrugt sin Myndighed, men det syntes, som om man var tilfreds med den berygtede Bills Tilbagetagelse, og Underhuset foretog derfor intet Videre. — Tumulten i Hyde Park har havt en meget alvorlig Charakteer; den viser, hvilket dybt Indtryk den reiste Agitation mod Aristokratiets Forrettigheder har gjort paa Folket, som neppe kan antages at ville blive staaende ved de oprindelige Fordringer om Besættelsen af Statens Embeder uden Hensyn til Fødsel og Rang.

Frankrig. Forslaget om Optagelsen af et nyt Laan paa 750 Mill. Franks er eenstemmig antaget af det lovgivende Korps.

— Redaktøren og Eieren af New York Tribune Mr. Greely, er under et Besøg i Paris bleven sat i Gjældsarrest af en fransk Billedhugger, der ikke havde faaet tilbage sine Sager fra New-York-Udstillingen, blandt hvis Garanter Greely var.

— Emil Girardins Hustru, Theater-Digterinden Delphine Gay, er død.

Spanien. I de fleste Provindser hersker en rent lovløs og ordensløs Tilstand. Hele Katalonien er i Oprør og flere Mord forøvede. Espartero har forlangt sin Afsked, men Dronningen afslaaet den. Oprørerne bruge hans Navn som Feltraab. Deres Antal beløber sig til 40,000 og den 4de Juli vare de Herrer over Barcelona. Kortes har vedtaget et Dekret, som fastsætter Armeens Reserve til 60,000 Mand, fordeelte i 80 Bataillоner.

Rusland. St. Petersburg den 3die Juli. I Formiddag have de Allieredes Kononbaade i fem Timer kanoneret Krasna Gorka og betydelig beskadiget Telegraphstationen og Kasernerne.

— Fra Petersburg meldes: Et keiserligt Dekret befaler Autoriteterne i Ny-Rusland og Bessarabien at forstærke den kosakkiske Donauarmee med Frivillige af alle Stænder.

Krigsskuepladsen. General Simpson, den nu Overstkommanderende over Englænderne paa Krim, omtales som en gammel saare fortjent Officier, der med Udmærkelse har tjent i Spanien. Til Generaladjutant er udnævnt en 36aarig Gardeofficier ved Navn Pakenham.

— General Simpson berettede den 9de Juli fra Sebastopol, at han havde til Hensigt om Morgenen at aabne en heftig Ild imod Redanen. Gortschakoff proponerer en Udverling af de Fangne i Odessa. Admiral Dundas har faaet Instruktion om at fordre Løsladelsen af dem, der ved Hangø bleve fangne paa den engelske Baad.

— Til Marseille er indløbet Efterretning om, at Kertsch den 14de Juni er bleven aldeles fortæret af en voldsom Ildebrand, som man forgjæves forsøgte paa at standse.

— Den 12te Juni blev Sebastopol beskudt af Englænderne, der mod Aftenen bragte Redan-Batteriet saa temmelig til Taushed. De rykkede frem i sine Værker. — Dagen efter berettede Simpson: Ilden har havt god Virkning. Kolera forsvinder.

— Hovedanførernes Beretninger om Stormen paa Sebastopol den 18de Juni ere nu indløbne. Lord Raglan lader sig i sin Rapport tydelig forstaae med, at General Pelissier uden at have truffet nærmere Aftale med ham lod Angrebet foregaae tidligere, end det oprindelig var bestemt; men denne Omstændighed afholdt ikke den engelske General fra øieblikkelig at lade sine Tropper rykke frem, saasnart Kanon- og Geværskuddene underrettede ham om, at Franskmændene allerede vare indviklede i Kampen. Pelissier fortjener imidlertid ikke den Bebreidelse, som herved indirekte gjøres ham, da Angrebet fra Franskmændenes Side skete tidligere, end han selv havde givet Befaling til, idet General Mayran ulykkeligviis antog en Bombe, som foer gjennem Luften med en lysende Stribe, for at være den Raket, der skulde give Signalet til Kampen, og Pelissier blev ligesaa overrasket som Lord Raglan, da den heftige Ild pludselig underrettede ham om, at Kampen var begyndt een Time for tidlig. Han paaskyndede derfor de øvrige Divisioners Fremrykken, men ogsaa herved stødte der Uheld til, idet Divisionen Brunet ikke var færdig til at bryde op, og da denne ankom paa Kamppladsen, ført af en Brigadegeneral, idet Brunet strax faldt, var Divisionen Mayran saa haardt medtaget, at den ikke var istand til at yde synderlig Understøttelse. D'Autemarre rykkede derimod rask frem mod Malakofftaarnet, og endeel af hans Folk trængte endogsaa indenfor Fæstningsværkerne; men det var umuligt for ham at holde sig her, da han ikke blot savnede al Bistand fra fransk Side, men ogsaa Englænderne, paa samme Tid som han stormede, ganske havde opgivet Angrebet paa den store Redan, hvis Kanoner Russerne saaledes saae sig istand til udelukkende at rette imod hans Division. De Allieredes Tab i denne Affaire kan i det Hele anslaaes til 10,000 Mand, hvoriblandt et uforholdsmæssig stort Antal Officierer; Russerne angive selv deres Tab til 3961 Døde og Saarede.

Tyrkiet. I Konstantinopel har atter været en stor Ildebrand, hvorved 1500 Huse ere lagte i Aske. — Ali Pascha er udnævnt til Storvezir.

Blandinger.

Surrogat for Klude til Papiirfabrikationen.

Et engelsk naturvidenskabeligt Ugeskrift indeholder Følgende: „Vi have afholdt os fra at omtale den Fabrikation af Papiir af Træ, paa hvilken der i August 1853 er sikret DHrr. Charles Watt og Hugh Burgess Patent, indtil de Forsøg, man vilde anstille for at overbevise sig om dens Fordele og for at bringe den til større Fuldkommenhed, vare skredne saa vidt frem, at vi kunde sige, at Fremgangsmaaden var fuldstændig lykkedes. Forsøgene ere anstillede efter en stor Maalestok i de Forenede Stater og i England, og Resultatet af dem er, at Papiirmasse af bedste Sort kan produceres for en Priis, som vil gjøre den til et overmaade billigt Surrogat for Kluderne. Papiirtrangen kan nu betragtes som endt, da Forsyningen med Træ er stadig og saa betydelig, at der aldrig kan blive Mangel paa Raastof til Fabrikationen. — Fremgangsmaaden bestaar i, at Vedet først koges i kaustisk Kal lud for at borttage de harpixagtige Stoffer og derpaa udvaskes for at fjerne Luden. Vedet bliver derpaa behandlet med Chlorluft og atter udvasket for at befri den for den Saltsyre, der har dannet sig. Det behandles da med en ringe Kvantitet kaustisk Kali, som strax gjør den til en blød Masse, der efterat være vasket og bleget kun behøver at bearbeides i en Time eller halvanden i en almindelig „Hollænder" for at kunne omdannes til Papiir. Den hele Proces varer kun nogle faa Timer, saa at et Stykke Brænde i Løbet af fire og tyve Timer kan forvandles til Papiir og trykkes." — Om Beskaffenheden af dette saaledes frembragte Papiir indeholder det nævnte Blad ingen nærmere Oplysninger, men det er sandsynlig, at det ligesom Straapapiir vil være haardt og sprødt, saa at en Tilsætning af Klude vil være fornøden for at give det den behørige Bøielighed. (Efter Dagbl.)

Ledige Embeder og Bestillinger.

Mandals Distriktslæge-Embede med 240 Spd. i aarlig Gage.

En Adjunktpost ved Tromsø Middel- og Realskole med 300 Spd. i aarlig Gage.

En Lærerpost ved Helgerøens faste Skole med 100 Spd i Løn og fri Bolig.

En Sagførerpost ved Underretterne (Smaalenenes Amt.)

Gjerdrums Lensmandsbestilling.

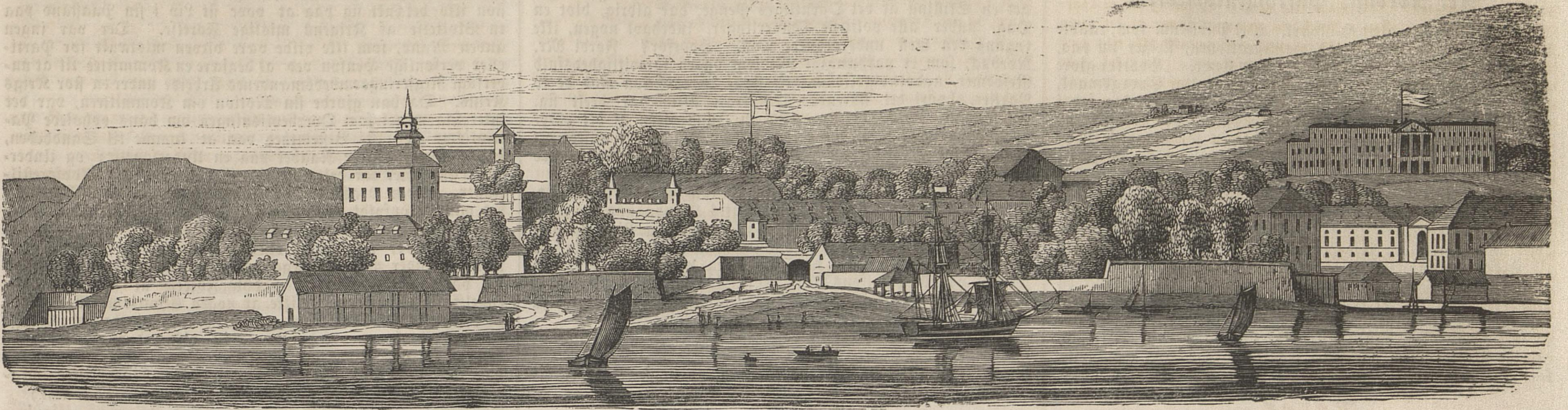
Rettelser i No. 27.

S. 106.	Sp. 3.	L. 39	(i nogle Exemplarer) Laaget, læs Forsiden.
— 107.	— 2.	— 4 og 9 f. n.	Manæter læs Marnæter.
— —	— 3.	— 19 f. n.	Præpositioners — Præpositionens
— —	— „	— 2 f. n.	uvedkommende — af vedkommende.

☞ **Nyhedsbladets Expeditør og Kasserer bor i Kjøbmand Jacobsens Gaard i Storgaden og træffes hver Eftermiddag Kl. 3—5. Alt, hvad der angaar Bladets Redaktion, afgjøres indtil Videre med Kand. philos. Paul B. Hansen, der bor i Kjøbm. Niels Haslunds Gaard paa Hjørnet af Kongensgade og Raadhuusgaden.**

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 29. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 21de Juli 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

En Missionær i China.

III.

Ou-tchang-fou indtager en saare betydningsfuld Stilling i Chinas Centrum; det er en umaadelig Handelsplads. Ved Yang-tse-kiang og ved de Floder og Kanaler, som udmunde i denne store Flod, staar den i Forbindelse med Størsteparten af de chinesiske Provindser. Ligeoverfor den ligger der to meget betydelige Byer: Han-yang, som vi nylig omtalte, og lidt mere mod Nord Han-keou. Efter Hr. Hucs Beretning skal disse tre Byer tilsammen have en Befolkning af 8 Millioner Mennesker. Jeg antager denne Angivelse, der, kommer fra et Dienvidne, retfærdiggjør de Kalkuler, som man har opgjort over det himmelske Riges uhyre Befolkning, Kalkuler, som Mange have anseet for upaalidelige og overdrevne. 8 Millioner Mennesker i tre Byer, af hvilke blot en er Hovedstaden i en Provinds! 8 Millioner Mennesker sammenpakkede paa et trangt Rum, paa to Flodbredder, indstuvede i smaa Huse eller paa Tusinder af Baade! Hvorfor vil man da ikke antage Tallet 333 Millioner, som Lord Macartney angav i 1794, og 361 Millioner, som efter Huc er Resultatet af de sidste Folketællinger? Da Hollænderne første Gang kom til China, skrev Le Gentil i 1716, spurgte de, om Kvinderne fødte 20 Børn af Gangen; i den Grad forbausede Folkemængden dem. Og jeg skulde næsten fristes til at gjøre samme Spørgsmaal. Denne Mængde er ikke alene mærkværdig i Byerne, men ogsaa paa Landet og i de mindre Steder. Jeg finder den Reisendes Ord meget træffende, som sagde, at Keiserdømmet China er en stor By, som har et Gjennemsnit af 480 Mile. Og denne overordentlig talrige Folkemængde har til enhver Tid forbauset de Reisende, der have besøgt dette underlige Land. Vistnok træffer man i visse Egne store Strækninger, som ere ganske øde, og Hr. Huc siger, at undertiden i de sydlige Provindser skulde man tro at reise midt i Tartariets Ørkener, men disse Øder blive rigeligen opveiede ved den Overflodighed af Mennesker, som bedække Flodbredderne, Kanalernes og Søernes Kyster eller beboe de talrige Baadbyer.

Hvorledes skal denne sammenhobede Mængde faae Næring? Hvilke Ødelæggelser maae ikke en utilstrækkelig Høst frembringe i de indre Provindser? Agerdyrkningen holdes ogsaa i fortrinlig Ære, og det er ikke for Intet, at en 3000 Aar gammel Tradition hvert Aar mod Enden af Marts fordrer en Pløiningsceremoni, hvorved Keiseren med egen Haand fører Ploven og drager den første Fure i den indviede Jord. Keiser Khang-hi har med Rette regnet Æren for Opdagelsen af et nyt Slags Riis til sine største Fortjenester. Bestandig udpeger Øvrigheden i sine Proklamationer, Digterne i sine Vers, Philosopherne i sine Skrifter Agerdyrkningen som den første Næringsvei fremfor alle andre Næringsveie, og man behøver kun at gjennemreise et nok saa lidet Distrikt for at see, med hvilken Omhyggelighed saavel Bakkernes Skraaning, som Dalenes Bund er opdyrket, de simple og sindrige Opfindelser, hvormed man foranstalter Engvanding. Dog tilfredsstiller ikke Agerdyrkningen alene dette uhyre Lands Behov. Skibsfart og Handel maa til for at bringe Jordens Produkter omkring i de forskjellige Egne af Riget. Ogsaa her viser sig Chinesernes taalmodige og arbeidsomme Natur. Overalt seer man fuldladede Dschunker opfylde Havnene, Pakvogne bedække Veiene, Butikker, faste eller bevægelige, hver Dag aabne for at forsyne Mængden. Hvis der nogensteds er en bestandig Bevægelse, saa er det i China, i det Triangel, som dannes af Byerne Ou-tchang-fou, Han-yang, og Han-keou.

Den sidstnævnte er Centret for uhyre Transit- og Oplagsoperationer; en stor Deel af det himmelske Riges indenlandske Handel gaar derigjennem. Den udenlandske Handel er saa at sige kun en Draabe Vand i det uhyre Hav, hvor alle de Strømme udmunde, der ernære 360 Millioner Mennesker. Europæerne vilde langt overdrive den Vægt, der er at lægge paa Forbindelsen med dem, hvis de troede, at Afbrydelsen af deres Forretninger i nogle Havne langs Kysten vilde udøve nogen Indflydelse paa Markedet i det Indre af Landet. Man vilde ikke engang lægge Mærke til en saadan Begivenhed, og Faktorierne i Kanton og Shang-hai kunde falde sammen, uden at der spoređes mindste Standsning i Forretningerne i Han-keous Magaziner eller paa Yang-tse-kiangs Bredder.

Vi kunne nu skjønne, hvorfor det tartariske Dynasti har vist sig saa lidet villigt til at begunstige Europæernes Indblanding i Chinas Handelsforhold. Den indenlandske Handel er Chineserne nok, og Regjeringen havde ingen Interesse i for Handelens Skyld at modificere en Politik, hvis Motto saalænge har været systematisk Udelukkelse af Fremmede. Provindsen Hou-pé kan hverken i Udstrækning eller i Frugtbarhed sammenlignes med Sse-tchouen. Jorden er gjennemskaaret af Moradser, som gjør Luften usund. Befolkningen synes svag og ussel. Der er ikke mere end omtrent 14,000 Christne, og de ere udsatte for Forfølgelser. Endelig var det i Ou-tchang-fou, at de to christne Præster Hr. Clet i 1822 og Hr. Perboyre i 1838 lede Martyrdøden.

Førend Hr. Huc forlod Han-yang, havde han gjort sig skyldig i en Ubetænksomhed. Mandarinerne i Byen havde ikke skaffet ham et velsmagende Middagsmaaltid, og i den Anledning forglemte han sig i den Grad, at han lod den hente fra en Restauration og betalte den. Uheldige Uklogskab! Thi nu mistede han med en Gang Frugten af alle sine tidligere Seire over Mandarinernes Apathi og onde Villie. Istedetfor at tale i høie Toner og med Bestemthed, havde han veget, — han havde betalt. Nu værdigedes knap Gouvernøren i Hou-pé at kaste sine Øine paa de to Reisende fra deres Ankomst til Ou-tchang-fou. Man gav dem en liden Pagodecelle til Bopæl, hvor de fandt sig meget ilde. Nu gjaldt det ikke at nøle længer; man maatte uophørlig igjen gribe det gamle virksomme Expedient, bringe sig frem hos Mandarinerne og diktere Fredsbetingelser uden Naade. Huc og Gabet besteg derfor sine Palankiner, begave sig direkte til Palladset, tiltvang sig Adgang tiltrods for Skildtvagt og Etikette og forlangte at faae Gouvernøren i Tale. Stort Opstyr i Palladset: endelig seer Mandarinen, efter at flere Paaskud forgjæves ere blevne forsøgte, sig nødt til at tilstede de ubeleilige Besøgere Audients, og efter en temmelig levende Debat bragte vore Reisende det til uden Ophold at kunne flytte ind i et smukt Buddhatempel, hvor de bleve meget omhyggelig betjente. Den Feil, der var begaaet i Han-yang, var nu rigelig oprettet og Missionærerne havde gjenvundet sin gamle Betydning i Mandarinernes Øine. Dette var dem saa meget mere nødvendigt, som de nu skulde skifte Eskorte og det var dem om at gjøre, at deres nye Ledsagere fra første Dag vante sig til at rette sig efter Missionærernes Skik og Brug. Fra Ou-tchang-fou vendte Missionærerne sig mod Provindsen Kiang-si. Den første Deel af Gjennemreisen har intet Mærkværdigt ved sig; vistnok findes der i Hr. Hucs Beskrivelse flere Fortællinger om chinesiske Gjæstgiverier og stridige Mandariner, men vi ere bange, Læseren bliver kjed af saa mange Detailler, der ikke kunne undgaae tilsidst at blive en Smule monotone. I Hoang-meï-kien, en Grændsestad til Hou-pé, bleve Missionærerne modtagne med en Pragt, som de ikke havde seet siden de forlode den gjæstfrie Provinds Sse-tchouen. Mandarinerne viste dem de største Æresbeviisninger; de lod til Ære for dem foranstalte et prægtigt Fyrværkeri om Natten og hædrede dem med en Serenade. Fyrværkeriet spiller en betydelig Rolle hos Chineserne; ved enhver Leilighed ødsle det himmelske Riges fredelige Indvaanere med Sværmere. Fødsler, Ægteskaber, Begravelser, Skuespil, Modtagelse af Mandariner, Gjensyn af Venner, alt feires ved et Fyrværkeri. Sværmerne fæstes tæt ved hinanden paa lange Bambusstænger; man sætter nu Ild paa en af dem og de øvrige følge strax efter. Naar en Dschunke letter Anker, afbrænde Matroserne Sværmere, enten som en Glædesytring, eller for at paakalde Gudernes Bistand og gjøre dem sig bevaagne. Samme Ceremoni gjentages, naar Dschunken kommer til sit Bestemmelsessted. Jeg boede i længere Tid i Macao i et Huus, som vendte ud til Rheden og i Begyndelsen blev jeg ganske bedøvet af Larmen, men man vænner sig snart til saadan Støi. Men hvad den chinesiske Musik angaar, da er det en ganske besynderlig Larm, som jeg maa tilstaae, det aldrig lykkedes mig at vænne mig til.

Indtil nu havde vore Missionærer, idet de fulgte Yang-tse-kiangs Løb, bestandig reist fra Øst til Vest. Fra deres Ankomst til Kiang-si satte de for sidste Gang over Floden og reiste siden mod Syd. De havde endnu 80 Mile igjen før de kunde naae Kanton. Deres Vei, der faldt midt imellem store Sletter, som vare forbrændte af Solen, var overordentlig trættende. Lykkeligviis havde vore Reisende det Held et Sted, hvor de hvilede, at finde en Eddikepolyp. Dette Slags Eddike er lidet kjendt i China og i Europa kjendte man den sikkerlig ikke før Hr. Hucs Beskrivelse af den.

„Man sættet Polypen i et stort Kar fyldt med ferskt Vand, hvori man kommer nogle Draaber Brændeviin. Efter 20—30 Dages Forløb er denne Vædske bleven udmærket Eddike, uden at man behøver hverken videre Tilberedelser eller Tilsætning. Denne Eddike er klar som Fjeldvand, er stærk og smager behageligt. Naar man engang paa denne Maade har skaffet sig den, behøver man blot at tilsætte nyt Vand uden Brændeviin." Denne Eddike vil være en sand Akvisition for Huusholdningen, og man maa beklage, at Hr. Huc ikke tog med sig en af disse Polyper, som han havde et heelt Aar, og hvoraf han daglig tilberedte udmærket Eddike.

Nan-tchang-fou, Hovedstaden i Kiang-si, regnes blandt Chinas største Byer. Herigjennem gaae alle de Varer, som Nordchina og Sydchina udvexle med hinanden. Missionærerne opholdt sig nogle Dage her og havde da Anledning til nærmere at betragte den chinesiske Industri. I Provindsen Kiang-si findes de store Porcelainsfabrikker, som forsyne hele Keiserdømmet med denne Vare. Byen King-te-iching, i Øst for Søen Poyang, har mindst 500 Fabrikker og over en Million Mennesker, som sysselsætte sig med Porcelainsfabrikationen. Efter denne Industri, som Chineserne kunne være stolte af, maa vi omtale deres Interesse for Fiskeformerelsen. Hr. Huc omtaler den saaledes: „I Begyndelsen af Foraaret kommer der en Mængde Fiskerognhandlere fra Provindsen Kanton for at sælge sin værdifulde Vare til Eierene af Søerne og Fiskeparkene. Sin Vare bringe de frem i Tønder, som de rulle afsted paa Trillebør. Det er et Slags tyk, guulagtig Vædske, som har megen Lighed med Mudder. For det blotte Øie er det umuligt at skjelne et eneste lidet Dyr der. For en billig Penge kan man kjøbe en Skaal fuld af dette mudrede Vand, som er tilstrækkeligt til at befrugte en temmelig stor Fiskepark. Man kaster det blot i Vandet og efter nogle Dages Forløb fremkommer der Fisk i Overflod. Naar de nu blive lidt store, ernærer man dem ved at kaste smaahakket fiint Græs til dem. Man forøger Portionen, som de voxe. Disse Fiskes Udvikling gaar for sig i en utrolig Hast. En Maaned efter at de ere udviklede, ere de allerede blevne fuldvoxne, og da maa man give dem Føde i Mængde. De ere overordentlig slugvorne, næsten ligesom Silkeormene, naar de begynde at spinde sin Puppe. Efter en 14 Dages Tid have de naaet en Vægt af 2—3 Pund og blive da ikke større. Nu fisker man dem og sælger dem med stor Afsætning.

Fra Nan-tchang-fou drog vore Reisende direkte til Kanton, som de naaede i Oktober 1846. Nu vare de da ved Enden af sin Reise, to Skridt fra de europæiske Faktorier. Man gjorde ikke heller lange Omstændigheder med dem. Vicekongen sendte dem til den hollandske Konsul, Hr. van Bazel, og fra nu af havde de ikke mere med det „himmelske Riges" Autoriteter at gjøre.

Ch. Lavollée.

Pariser-Moder for Juli.

Følgende Nyheder ere fra de private Udstillinger i de fornemste Butikker, af Gjenstande bestemte for den store Udstilling. Gagelins udstillede en superb Hofmantille af en ny Façon, rundet op i Siderne, en meget stor Forbedring, som gjør Mantillen meget bekvemmere at bære. Den er hvid, med guldgult Silkebroderi og besat med krusede hvide Fryndser og gyldne Zirater. Prisen paa denne Mantille er fra 15 til 20,000 Franks. Den siges at være bestemt for Keiserinden. Debiles gjorde ogsaa en kostbar Udstilling af sjeldne Mønstre og Stoffer. Keiserinden siges at have udtaget flere af disse Dragter. Den første var sort i Bunden af gros de Tours, indvirket med Guldblomster i et pyramideformigt Mønster. Dernæst kom en Kjole, kaldet Cleopatra, af himmelblaa gros de Tours Bund, prydet med tre hvide og guldgule Silkekapper. Dernæst en Kjole étoile du Nord, af hvidt Taft, heelt igjennem bedækket med hvidt indisk Silkebroderi; Kjolen Stradella, med vert celadon Bund, medindvirkede Arabesker; og tilsidst Kjolen Fornarina, af vertchoux, med hvidt Mønster, efterlignende point d' Alencons.

Iblandt de mindre kostbare Nyheder vare Grenadinerne med sort, hvid, himmelblaa, perlegraa Bund, prydet med Guirlander eller Buketter af de mest brillante Vaarblomster. Dernæst Barégerne, gazes de Chambery, mousselines de soie, som er de mest brugelige Tøier dette Aar.

Hattene give ikke Kjolene noget efter i luxuriøs Smag; rige Border pryde Skyggen saavelsom Nakkeskjægget, og Blomsterne, som omgive Ansigtet, gjøre dem overordentlig dyre. Paille d' Italie og paille de riz ere næsten de eneste brugelige Stoffe.

Hvide Musselins-Kjoler bruges fremdeles, forsynede med Broderi, hvoraf det rigeste sættes paa Kappekanterne, og hvis Kjolerne ere af simple Mønstre, saa gaar Broderiet foran paa Skjørtet fra Livet nedover, smykket med Florsbaand. Mange af disse Kjoler gjøres ogsaa med to eller tre Tunikaer.

Chapeau de paille de riz, med en Buket af vilde røde Valmueblomster og grønne Blade og hvide Knipling-er, som ere syede til Kanten foran. Mantille af Silkefilet, afdelte ved fire Rader rynkede Taftes Baand og lange sorte Silkefryndser. Denne Mantille kan ogsaa gjøres af kulørct Taft, som passer til Kjolen. Kjole af mousseline de soie, med tre trykte Border, med Blomsterguirlander i Kanterne. — Parasol af lysfarvet Taft, enten blaa, rosa eller perlegraa, besat med

sorte Blonder, en Garnering om Kanten, og smykket i Midten med en Baandsløife og ofte med en Dusk af Snorer.

Chapeau de paille d' Italie, smykket med Blomster. Skjærf-Mantille af Chantilly-Kniplinger, afrundet for Enderne. Tafts Kjole, med store Baand, sorte og violette, uden Kapper; høihalset Liv, med Besætning som Seler.

Mr. Roebuck, Parlamentsmedlem.

Publikum har altid Hastværk. Det Publikum som, raabte paa en Undersøgelse af Krigsadministrationen, skriger nu paa, at denne Undersøgelse skal komme til en Ende. „Hvorfor gjøre I ikke en Indstilling?" lyder nu det noget ærgelige Spørgsmaal, som rettes mod den „Sebastopol-Kommittee," som kun sad i fyrretyve Dage (til at undersøge det System, som er voxet op i Menneskealdre), og som dog var bleven for gammel til at være populær. I denne den folkelige Utaalmodigheds Phase er der intet Nyt. Naar man begynder en Revolution, kan man ikke forlange, at Ens Publikum skal staae stille. Sebastopol-Kommitteen tjente Dieblikkets Krav; den bliver efterfulgt af en endnu eftertrykkeligere Protest mod „Systemet," af „den administrative Reform-Forening." Som Ophavsmand til Sebastopol-Kommitteen, det første Skridt til den nye Organisation af den nationale Reform, bliver Mr. Roebuck en historisk Person; og vi føle os saameget mere opfordrede til i dette Dieblik at skjænke ham vor Opmærksomhed, som vi, efter en Betragtning af hans mærkelige Løbebane, finde, at han hele sit Liv igjennem har stilet i Retningen af den Bevægelse, som nu synes virkelig at have taget sin Begyndelse. Thi Mr. Roebuck har tilbragt sit Liv i England, kjæmpende for Afskaffelsen af Koteristyrelsen. Mr. Roebuck har siddet i Parlamentet henimod 20 Aar. I hele denne Tid har han været et af de virksomste, bedst kjendte, og mest populære og agtede Medlemmer af Underhuset. Han har i denne Tid opofret alle private Hensyn for Statens Tjeneste, for en samvittighedsfuld Opfyldelse af sine Pligter som en Folkets valgte Repræsentant. Man skulde tro, at en Mand som Mr. Roebuck maatte være særlig kvalificeret til en Post i Regjeringen. Men Mr. Roebuck har med al sin Dygtighed, al sin Erfaring og sit Ord for en sjelden retskaffen og hæderlig Charakteer, aldrig modtaget en Skilling af det Offentliges Penge, har aldrig, blot en Dag, under alle politiske Omvexlinger, indehavt nogen, ikke engang den mest underordnede Post. Hvorfor? Fordi Mr. Roebuck, som et uafhængigt Medlem og en samvittighedsfuld Reformer, nødvendigviis maatte staae i Opposition mod de to Partier, hvori det styrende Aristokrati altid har deelt sig. En saadan Mands Liv er altid en Illustration af det „System," som Landet nu har erklæret Krig, thi Landet anseer det System for at være en Alliance, offensiv og defensiv, med Czaren af Rusland.

Mr. Roebuck er en Sønnesøn af den berømte Lærde Dr. Roebuck, bekjendt i sin Tid som Watts Kompagnon og Medarbeider i hine store Foretagender i Skotland og Birmingham, i hvilke Watts Opdagelse i Dampkraften først bleve bragte til praktisk Anvendelse; paa Morsiden nedstammer han fra Poeten Tickell, Addisons Ven. Mr. Roebuck sidder nu i Parlamentet for Sheffield, hvor hans Familie har indtaget en fremragende og ærefuld Stilling i lange Aarrækker.

Mr. Roebuck er født i Indien 1801, men blev opdraget i England og studerede Retsvidenskaben i Temple med den Plan at praktisere i Canada, hvor hans omflakkende Fader omsidder havde slaaet sig ned. Men det var en travl og bevæget Tid i Literaturen og i Politiken i London 1820—30; og det vil ikke forundre, at den unge Mand, som allerede havde vidst at blive bemærket, blev altfor meget fængslet af Moderlandets Forholde til at skjænke Canada mere end en episodisk Interesse. Indbyggerne af Canada, slet regjerede, misfornøiede, forsømte, vare netop dengang i en heftig Bevægelse imod det engelske Parlaments Anskuelser og Bestemmelser; og da de behøvede en Mand, som i London kunde gjøre, hvad Franklin i sin Tid havde gjort for den forenede Union, deciderede de den unge Mr. Roebucks Forbliven i England ved at antage ham til deres Agent, først i en underordnet Stilling, siden som deres Plenipotentiær. Han blev og gik til det Nordlige Distrikt*); men omendskjønt dette Distrikts Formænd — dengang Brougham og Denman — vare erklærede Liberale, blev Roebuck betegnet som en heftig Radikal; og da han fik lidet at bestille og fandt, at hans ubetydelige Ydre og spæde Stemme ikke vare gunstige for hans Karriere som ung Advokat, synes han at have slaaet sig paa Avisskriveri og leverede flere kraftige Artikler i den nye, radikale Westminster-Review. Under Reformbevægelsen gjorde han sig bemærket for sin frygtløse Optræden og sit philosophiske Statsmandsskab; og da Billen tilsidst gik igjennem, stillede han sig for det radikale Bath og blev valgt. Han sad nu i Parlamentet i 5 Aar og indtog strax sin særegne Stilling. Han rettede sig imod alle Slags politiske Sager; han opponerede mod og læste Texten for Whigger og Torier; stod i Spidsen for de Radikale, naar det gjaldt at tale reent ud; og da han endnu var en ung Mand, uden nogen bestemt Stilling, og uden et tydeligt Maal, vakte han baade indeni og udenfor Parlamentet en blandet Følelse af Forhadthed, Studsen, Beundring og Morskab. Han var bleven en Charakteer i Underhuset. Men han viste sig ligesaa uafhængig overfor sine Vælgere, som overfor Huset, en „uregjerlig" Mand; og da han endnu ikke var bleven forstaaet og blot havde naaet Upopularitetens Trin, blev han udstødt af sit Sæde ved de almindelige Valg i 1837.

Men en saadan Mand kunde ikke længe forblive ude. Han vedblev at være en offentlig Person, og gik til Meetings, da han var afskaaret Adgang til Huset. Kornlov-Spørgsmaalet var paa Dagsordenen; Kolonialspørgsmaalet sprængte sig frem. Mr. Roebuck forstod begge; og ved det næste almindelige Valg i 1841 havde han opnaaet Popularitet og ophørt at ansees som Fusentast. Bath var i et af sine radikale Luner i 1841; og han blev tilligemed Lord Duncan valgt med en triumferende Majoritet imod de peelitiske Torier. I dette nye Parlament gjorde Mr. Roebuck sig mere bemærket end nogensinde før. Der havde fundet Sted store Bestikkelser ved Valgene. Han blottede det; han paastod en Undersøgelse; han forlangte Kommitteer; han trak endog Medlemmer for Skranken. Af 658 Medlemmer skabte han sig 600 Fiender, men Folket billigede hans Færd, og han gjorde sin egen modige Uafhængighed tilbunds forstaaelig. Fra 1841 til 1847 var han en lidenskabelig og energisk Reformer. Whiggernes uendelige Fallitter havde fyldt ham med Modbydelighed og han omfattede med Glæde Sir Robert Reels Realiteter, hvem han ogsaa varmt understøttede gjennem alle de mindeværdige Tarifforandringer lige op til Afskaffelsen af Korntolden. Men i hele denne Tid moverede han om Kolonial-Reform, Kirke-Reform, Parlements-Reform; hver Dag, hver Uge, hver Maaned gjorde han noget for at danne og bringe til et bestemt Punkt den offentlige Mening angaaende de talrige Nedrigheder, som han saa ubarmhjertig blottede. Hele denne Tid bevarede han paa en synderlig Maade sin Individualitet; thi omendskjønt en oprigtig Radikal, undgik han Chartismens Ubrugbarhed, og han frabad sig den nysopstaaede Manchester-Skoles altfor materielle Indflydelse. Han holdt sig ogsaa borte fra Lord Ashleys Tory-Socialist-Skole, og da han ved Valgene i 1847 i Bath havde at kjæmpe imod den forenede Indflydelse af aristokratiske og philantropiske Interesser, blev han slagen. Men Pressen i den Tid bedømte Lord Ashley strængt, fordi han modsatte sig en saadan Mand.

Mr. Roebuck forblev ude i to Aar; men da en Plads blev ledig i Sheffield i 1850, ved Sir Henry Wards Udnævnelse til Gouvernør over de joniske Øer, blev han sendt til Parlamentet af denne gjennemliberale Kommune uden Modstand, og Følelsen paa den Tid var, at en god Gjerning var gjort, da Mr. Roebuck havde været savnet i Underhuset. Hans Sundhed havde imidlertid begyndt at slaae feil, og i Aarene 1851—53 blev han ikke meget seet i Parlementet. Da hans Konstituenter gjenvalgte ham i 1852, besvore de ham om at trække sig tilbage for en Tid; og paa sin Gaard i Hampshire tilbragte han denne Tid med at forfatte „Whiggernes Historie," hvoraf to Bind ere udkomne, udmærket som et politisk Skrift og sikker paa at leve som et Maleri af en af de handlende Personer i det stormende Drama fra 1830—35. Han var stærkt savnet igjen i Sessionen 1853, da Valgbestikkelserne, stillede blot ved de almindelige Valg det foregaaende Aar, igjen vare paa Bane, og da der ikke var nogen Mand i Underhuset, som kunde tvinge Lord John til den dristige Kuur, som Landet krævede. Mr. Roebuck indtog atter sit Sæde ved Slutningen af den sidste Session; og omendskjønt hans Helbred endnu er svag, saa har han i denne Session ikke betænkt sig paa at vove sit Liv i sin Paastand paa en Blottelse af Krigens mislige Førelse. Der var ingen anden Mand, som ikke vilde være bleven mistænkt for Parti- eller personlige Hensyn ved at begjære en Kommittee til at undersøge Regjeringsembedsmændenes Arbeide under en stor Krigs Krisis. Da han gjorde sin Motion om Kommitteen, var det intet saa meget som Overbeviisningen om hans ophøiede Patriotisme og faste Bestemthed paa at komme til Sandheden, hvilket foranledigede Raabet paa en Undersøgelse; og Underhuset gav efter for dette Raab, tiltrods for alle Modforestillinger. Som Præsident for Kommitteen har Mr. Roebuck i det mindste opfyldt de Forventninger, som Nationen havde om ham; han har været uforfærdet streng i at faae frem den hele Sandhed, ligegyldigt om det saarede eller kompromitterede Individer nok saa meget; men at han gjør dette, og altid har gjort dette, af en dyb Følelse af sin Pligt som engelsk Statsmand, og ikke af nogen Cynicisme eller Ondskabsfuldhed i Charakteren — hvorfor man gjentagende Gange har beskyldt ham —, det har han vist ved en Artighed og Venlighed mod Vidnerne, hvilke alle, hvor forbitrede de end have været paa Kommitteen, uden Nag have skiltes Præsidenten.

(Illustr. Lond. News.)

*) Herved menes et af de Retsdistrikter, hvori England er inddeelt.

Pariser-Moder for Juli.

Bellmans Monument i Djurgården.

Næste Thorsdag feires i Stockholms Omgivelse en Fest, til Minde om en Mand, der ved sin Digtning ogsaa er uforglemmelig for os, og hvilken vi derfor bringe i Minde. Det er Bellmansfesten i Djurgården, Svenskernes mest besøgte Forlystelsessted. Djurgården er etslags Ladegaardsø; thi under hiin Benævnelse forstaar man i indskrænket Forstand Waldemarsøen, der egentlig er en Halvø, omgiven paa tvende Sider af Søen, hvorhen man kan drage saavel tillands som tilvands. Fra en skovbevoxet Høi, der paa en Maade svarer til vor Ladegaarsø's Dronningbjerg, har man en herlig Udsigt over Strømmen og Staden.

Blandt Djurgårdens mange Villaer og Anlæg, mellem hvilke findes hinanden krydsende Veie og Alleer, kan især nævnes Kongens lille fordringsløse, men vakre Lyststed Rosendal, der er prydet med adskillige Kunstværker. Paa dets Grund findes ogsaa Bellmans Buste. En bedre Plads kunde ikke været valgt for et Monument af hiin udødelige Folkets Sanger end Djurgården, „Hovedskuepladsen for Hovedstadens Folkeliv, den venlige Ramme om saamange af hans uforlignelige Genrebilleder." Der stod Digteren ved en stor Eg og iagttog Datidens ubundne Folkeliv, lyttede til Lystighedssumlen og lagde undertiden ogsaa selv et Ord i Laget. Paa hans Dage var der vel et Liv i Djurgården! Hans Minde har ved sin Gjenfødelse ligesom født det paany, efterat det var bleven mat, døsigt og adstadigt.

Bellman var længe efter sin Død (1795) næsten glemt af det svenske Folk; Ingen kunde længere vise den Græstørv, som dækkede hans Been. Da gjenfandt Tydskeren Arndt ham (1810) og Atterbom tolkede derpaa videre med „seierrig Veltalenhed" Gjenfindelsens nationale Betydning. Digterens Storhed gik over i den almindelige Bevidsthed, og da nogle af hans gjenlevende Venner fattede Tanken om at hædre hans Minde, meldte Nationen sig med sin Erkjendtlighed til Deeltagelse. I 1823 aabnedes en Subskription til et Monument for Digteren og Kongen overlod til dets Opstillelse den nævnte Plads. Ifølge Planen skulde en Buste af Marmor der opstilles i et aabent Tempel, men da Subskriptionsbeløbet ikke gik høiere op end til 4000 Rdlr., maatte man indskrænke sig til et Brystbillede i Bronce med en halvcirkelformig omgivende Træplantning.

Professor Byström, der dengang boede i Rom, paatog sig uden Erstatning at udføre Busten; Digterens Hoved er omgiven af en Krands af Vinranker, Busten hviler paa en Piedestal af usleben Granit, der bærer Navnet Carl Michael Bellman under en antik Lyre.

Monumentets Afsløring foregik den 26de Juli 1829. En utallig Menneskemasse havde paa den Dag forsamlet sig i Djurgården. Kongen og Kongehuset, Landets høieste Embedsmænd og ypperste Talenter og Digterens endda levende Enke var tilstede ved Festen.

Selskabet Par Bricole, blandt hvis Stiftere Bellman var, har siden paa Afsløringsdagen feiret en Aarsfest, hvis Deeltagere ere i stadigt Tiltagende, og som nu kan siges at være bleven en sand Folkefest. Dette maa da ogsaa en Fest være, der er indviet Erindringen om en Digter, blandt hvis Sange flere ere blevne til Folkeviser. En svensk Digter har helliget hans Minde et Digt, hvoraf følgende Vers hidsættes:

I Djurgårdslunder susen vänligt öfver
Den störste sångarns bild, som Norden bar!
Det fins ej tid, som dessa toner söfver,
Det fins ej land, som deres like har.
En sång, som växer vild och likväl ansad,
Bär konstens regel, men försmår dess tvång,
Till hälften medvetslös, til hälften sansad,
En gudadans på Gudaberget dansad
Med Faun och Gratie och Sångmö på en gång.

Literatur og Kunst.

Psalmedigtning II. Det nyeste Skrift, som Bestræbelserne for at tilveiebringe en norsk Psalmebog have fremkaldt, er „Kirke-Psalmer over Søndags-Evangelierne i Kirkeaaret. Af C. U. Sundt, Sognepræst til Rygge. 188 S. 32. (Lommeformat). Baade Tiden, hvori Bogen fremkommer, og dens Titel lader med Sikkerhed slutte, at Forf. vil have den betragtet som et Materiale til det forventede Psalmeværk for vor Kirke. Var den som saadant anvendelig, vilde man være Maalet et godt Stykke nærmere. Men det er vel desværre ikke saa. Sundt har, ligesom Peder Dass, udsat Evangelierne paa Vers i episk Maneer, og til Slutningen af hvert har han knyttet en (naturligviis ligeledes versificeret) Bøn eller Anvendelse af Textens Lærdomme for Menigheden og Nutiden. Hver Psalme bestaar saaledes af to Afsnit, ligesom en Fabel af

en Historie og en Morale i Enden. Jeg indrømmer gjerne de Fordele ved Gjengivelsen paa Vers af Religionens vægtige Lærdomme, som Forf. i sin Tid fremhævede i Anledning af Hanna Winsnes's Versifikationer af Kathechismen og Bibelhistorien, og jeg vilde gjerne regne ham selv de samme Fordele tilgode, naar han uden Antydning af Kirkebrug havde udgivet sin Bog blot som poetiske Bearbeidelser af Evangelierne; thi som saadanne kunde disse for Afvexlingens Skyld nok ladet sig læse med Nytte og Opbyggelse. Men hvis han vil have dem betragtede som Kirke-Psalmer, maa Anm. tillade sig at bemærke, at Evangelierne, ret og slet rimede, forekomme ham lidet skikkede til at tjene som saadanne. Naar Præsten læser Evangeliet og derpaa gjentager de enkelte Dele deraf med Udtydninger, saa vil det være lidet hensigtsmæssigt derefter at lade Kirkesangen, dette Opløftelsens mægtige Middel, sige blot det Samme, kun med den Forandring, som Rimets Aag medfører, idet Evangeliets Kjærneudtryk omskrives, vrides og tilsættes smaa Tankefløie. En saadan Psalme vil ikke være noget virksomt Middel til religiøs Opløftelse. Allermindst vil den være det, naar den gjengiver Evangeliet med et saa hverdagsligt, verdsligt Anstrøg, som flere af foreliggende Samlings Psalmer. Som Exempel i denne Henseende tror Anm. at kunne fremhæve 2det Vers i Psalmen paa fjerde Søndag efter Helligtrekongersdag (Jesus stiller Søen), der lyder saaledes:

Men paa en Hovedpude
Snart Jesus sover ind.
Da reiser sig derude
En heftig Hvirvelvind,
Som vælter Bølger ind,
Der stænker dem med Skummet,
Og fylder hele Rummet:
Da ængstes deres Sind.

Her gjør Riimtilsætningen „en Hovedpude," idet den minder om Dampbaadsbekvemmelighederne, skjønt Jesu Fartøi dog nok nærmest var en Baad, en ganske eiendommelig Virkning. Dette er ogsaa Tilfældet med det i Skjærthordagspsalmen katexochen anvendte Udtryk „Salen."

En Aftenstund ved Paasketid
Kom Jesus med Apostle did,
Hvor Bordet dækket var for dem
Paa Salen i Jerusalem.

Den Frihed, hvormed Forf. har udvidet eller forbedret Jesu Ord, synes noget anmassende.

Math. 3, 15. gjengives saaledes:

„Tilsted det nu — lød Jesu Ord —
Thi saa bør vi fuldkomme
Al Guds Retfærdighed paa Jord,
Indtil vor Tid er omme!"

Math. 4, 2—6 (Jesu Fristelse i Ørkenen) hedder:

Slet Intet i den Tid han nød,
Da hungred han omsider;
Og Fristerstemmen til Ham lød:
„Guds Søn nu Hunger lider?
Nu skynd Dig, vær ei seen,
Og siig til denne Steen,
At strax den bliver Brød;
Thi Du Din visse Død
Jo ellers seer for Øie!"

Han svarede: „Der skrevet staar:
Et Menneske ei lever
Alene ved det Brød, han faar,
Men ved hvert Ord, som svæver
Fra høie Himle ned
Med Liv og Kraft og Fred,
Som af Guds Mund udgaar,
Og himmelsk Manna saaer
Til Sjels og Legems Næring."

Da førte Djævelen Ham hen
Paa Salems Tempeltinde.
„Kast Dig herned i Dybet, Ven!
Som Guds Søn Priis Du vinde!
Thi der jo skrevet staar:
Befaling Engle faar,
At de skal paa Din Vei
Dig bære, at Du ei
Din Fod paa Stene støder!"

At Forfatteren behandler Djævelens Tale noget frit, ville vi mindre laste. Hiin er nu engang vant til, at selv hans bedste Venner paadutte ham Meget, som han vel hverken har sagt eller gjort. Ikke saa med Jesus. — Undertiden har Forf. i Medfør af Versets Behov taget sig Friheder, som muligens kunne vække Betænkeligheder i „dogmatisk Henseende;" men da jeg ingen Theolog er, kan jeg ikke herom gaae irette med ham. Kun vil jeg fremhæve min Betænkelighed ved Gjengivelsen af Math. 24, 26—28 paa denne Maade:

Ei i Ørken, ei i Kammer
Kommer Han (Christus) som Adventsgjest;
Thi som Himlens Lynildsflammer
Skinne klart fra Øst til Vest:
Saa skal Menneskenes Søn
Komme, paa de Frommes Bøn.
Thi, hvor Aadslet monne være:
Der forsamles Ørnehære!

Det er dog vel ikke selve Menneskenes Søn, men hans Straffedomme, der følger Aadslet ligesom Ørnene eller Ravnene (ligesom Ufrøskjet følger Uhumskheder. Hvor Aadslet er, der ville ogsaa Ravnene være). Og „Menneskets Søns Tilkommelse" turde saaledes mindre passende kunne ombyttes som skeet, naar hiint Ordsprog slutningsmæssig skal kunne tilføies. — I Versenes Velklang eller rettere Flydenhed mærker man den øvede Versifikator, mindre i deres Riim, der ikke saa sjelden ere falske og vilkaarlige. Velklangen kan man dog ikke give saameget for, hvor den, som ofte i Forf.'s Vers, er fremkommet ved bredtgaaende Omskrivninger af Tanken eller eenstydige Sidegange. Velklangen bliver kun beundringsværdig, hvor Tanken ikke har opgivet det mindste af sin Skarphed og Afrunding til Fordeel for den. — Man vilde af det Foregaaende maaskee slutte, at Forf. har rimet Evangelierne sammen uden poetisk Anløb eller blomstrende Indklædning. Dette er dog ingenlunde Tilfældet. Flere Psalmer ere udstyrede med Blomster af den nyeste og sublime Poesi. f. Ex. Hjertets dunkle Gaade, (Talen) dyb som Havets dunkle Vraa, sølvblaa Bølge, ved blegnet Aftenrøde, Fuglesang fra Birkelund i Blomstervang, Pol til Pol, Tidens Morgenrøde, Norges Fjelde (dette Udtryk kan herefterdags ogsaa regnes for en poetisk Phrase); men et-andet Spørgsmaal er det, om alle disse Blomsterudtryk passe i Psalmerne, hvor de forekomme. Som det i poetisk Henseende mest Vellykkede i hele Bogen anseer jeg Tilegnelsesdigtet „Til den norske kirkelige Menighed" (naturligviis fraregnet de forslidte Begyndelsesriim); og for ikke at være uretfærdig mod Forfatteren, vil jeg, ved Siden af de aftrykte mindre heldige Vers, derfor optage det heelt og holdent.

Dybe Toner lød fra Sarpen
I mit Øre og mit Sind.
Freidig greb jeg Davids-Harpen,
Bied den til Herren ind,
Stemte den til Psalmetoner,
Slog dens Streng med uvant Haand,
Sang til den om vor Forsoner
Med en stille henrykt Aand.
Sangen lagdes mig paa Tunge,
Som den i mit Hjerte lød,
Og jeg maatte lydt udsjunge,
Rørt af Helligdommens Glød,
Synerne fra Zions Høie,
Røsterne fra Davids Stad,
Hvad der maa i Støvet bøie,
Hvad der Sjelen gjør saa glad:
Synden med sin Kval og Smerte,
Som med Døden til os kom,
Naaden med sit rige Hjerte,
Troens Arv og Eiendom.
Onde Tider er henrundne
Over Dig, Guds Menighed!
Psalmetunger vare bundne,
Aand til Jord var sunket ned.
Sangen, liig hiin Arkens Due,
Flagred over Dødens Flod,
Steg ei op mod Himlens Bue,
Fandt ei Hvile for sin Fod.
Mat og døsig og urolig
Uden christent Haab og Tro
Slæbte den sig til sin Bolig,
Slumred ind i Gravens Ro.

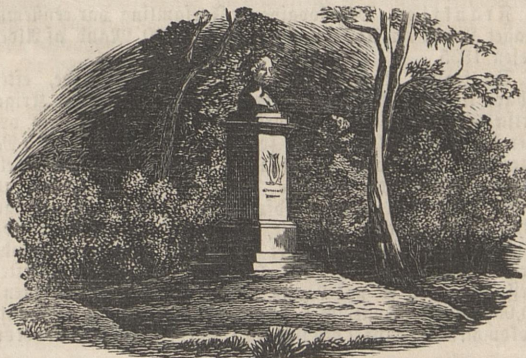
Sangens Tid nu atter kommer.
Vintersøvnen er forbi.
Frydfuld hilser Vaar og Sommer
Fuglehærens Melodi.
Alt er Lys og Liv og Glæde,
Alt gjentoner Jubelklang;
Alt, hvad Aande har, maa kvæde
Sødt i Chor med Engles Sang.
Nattergalen slaar ei Triller
I vort Norges Fyrrelund.
Lyt da til en Harpespiller
I en Sommeraftenstund!
Davids-Harpen hang saa længe
Paa den dunkle Taarepiil;
Røres kun dens gyldne Strenge,
Vist forvandles Graad til Smiil.
Ogsaa jeg af Vee og Trængsel
Var saa mod og sorrigfuld,
Følte dybt en hjemlig Længsel,
Mig at hæve op fra Muld;
Og jeg løfted høit min Stemme
Til Jehovas Sang paany, —
Kan Jerusalem ei glemme,
Som os vinker over Sky.
Klart jeg søgte at udsjunge
Rigets Evangelium.
Naar min Harpes Toner runge,
Giv dem i Dit Hjerte Rum!
Jeg den slog i Kirkehaven
Udenfor Din Tempelhal;
Sangen lød henover Graven
Med et festligt Tonefald.
Er ustemte Harpens Strenge,
Er mit Spil en Mislyd kun:
Da vil jeg den atter hænge
Hen i Taarepiles Lund.
Bedre Kvad, o Zion! klinge
I Din Kirkes lyse Chor,

Mr. Roebuck.

At sig Aander did kan svinge,
Hvor blandt Hymner Herren boer
Psalmers Tonestrøm lad fylde,
Christi Menighed! Din Sands!
Aftensol skal snart forgylde
Spiir og Kors med Straaleglands.

Det reent Ydre ved en Mands Skrivemaade pleier Anm. altid at forbigaae som noget Uvæsentligt. Men da Forf. i sin klassiske Afhandling „Fru Hanna Winsnes som Forfatterinde" (i Langes Tidsskrift for 1849) har gaaet frem paa modsat Maade, vil jeg her gjøre en Undtagelse og i Anledning af Skrivemaaden „Kirke-Psalmer" her aftrykke hans kritiske Bemærkninger over Fruens Skrivemaade „Smaa-Digte," hvilke lyde som følger: „Den Grundtvigske Forkjærlighed for Bindetegnet aabenbarer sig allerede i Titelen. Maaskee kan den forsvares ved nye eller sjeldne Sammensætninger eller naar Ordet er sammensat af Ord af forskjellige Sprog eller af meget lange Ord af een og samme Taledeel; men neppe som her ved et sammensat Ord af Eenstavelsesadjektiv og Substantiv. Man skulde jo i Analogi hermed skrive: Smaa-Ting, Stor-Thing, Lille-Finger og Hvid-Kaals-Hoved osv." Jeg indrømmer, at Regelen ikke saa ganske kan anvendes mod Forf. selv; men han har dog givet en god Anledning til at opfriske den. — Bogens Udstyr er meget smukt (Trykken Brøgger & Christie's) og Prisen (20 ß) særdeles billig.

Bellmans Monument i Djurgården.

Skoleprogrammer. Bergens lærde Skoles Program indeholder, ifølge Berg.post., „Skolens Opgave. Hvorledes har man hos os søgt at løse Skolens Opgave?" samt „en sammenlignende Oversigt over Timefordelingen i Landets forskjellige Skoler." Fra Throndhjems Skole er ifølge Thr. Adr. udkommet historiske Meddelelser om Skolen af Overlærer H. Müller, hvilke gaae til 1809 og ere ledsagede af en Fortegnelse over dem, der i Aarene 1711—1834 ere demitterede fra Skolen til Universitetet med Angivelse, af hvilken Livsstilling de havde før sin Død eller for Tiden have. Desuden indeholder Programmet Skolefterretninger af Skolens Rektor.

Cirkus. Vil man være Bladskriver, maa man studere Bladlæsernes Smag og Tilbøieligheder, og ved hver Anledning smigre deres Forfængelighed, ellers er Hundredeøget ude. Man maa lade sig lede af Øieblikkets Indtryk, underordne sine deraf uafhængige Indsigter og mangen Gang mod bedre Vidende tale saa taabeligt, som om man var født til Verden idag, men dog med en Myndighed, som om man havde levet fra Adams Tider. Naar hver Læser gjenfinder sin Mening hos Bladskriveren, er denne en Pennens Napoleon. Men da de forskjellige Læseres Forstand og Smag har en forskjellig Høidestand, er den ikke saa god at træffe. For at hjælpe herpaa udfordres der en velpenslet Tvetydighed i Udtrykket og en Tilsløreelse af den egentlige eller sande Mening. En Artikel, hvori Skriveren ingen Mening har lagt, men hvori de forskjellige Læsere kunne lægge hver sin efter Behag, er Bladskrivningens Mesterstykke. Nedskriveren af disse Linier har imidlertid selv oftere plumret mod denne Erfaringssætning og vil herefterdags nok endnu oftere komme til at gjøre det. Han fik et Beviis paa, hvad uforbeholdne Udtalelser due til, i mundtlige Bifalds- men endnu stærkere Mishagsytringer om den korte Bebudelse af Beridernes gjentagne Ankomst hertil. De kunde afskrække En fra at røre mere ved den Materie. Men han vil dog fremdeles tillade sig nogle Bemærkninger efter nu at have seet deres Præstationer. Foruden de bedste Medlemmer af Truppen, som man ifjor gjorde Bekjendtskab med, ere et

Par dygtige nye med, nemlig Mad. Chaplin og Hr. Verdier. Endvidere har Familien Meers, hvis gymnastiske Kunster ere meget seeværdige, sluttet sig til Selskabet. Fremdeles er dette blevet forøget med en Struds, flere Bajasser og nydresserede Heste, af hvilke den ene har den fine Opdragelse, at naar Publikum fremkalder ham, kommer han ind med et høfligt Buk og en Mine, hvori man synes at fornemme Komikeren Gontards „Mange Tak." Foruden Beriderkunster giver Selskabet ogsaa Pantomimer. Disse kunne henregnes til det mest Fjælebodsagtige og Uanstændige, som vort høistærværdige fine Publikum har havt den Fornøielse at see. Medens Tilskuerne have siddet i en mod Bagdøren progressiv Latter, have de paa Smagens og Undseelighedens Vegne ikke vovet videre at beklappe disse Præstationer, og efter de Theorier, jeg har udfundet for den nyeste Bifaldsuddeling til offentlige Præstationer, svarer denne Bifaldets Udebliven til hvad der i vore Forfædres Dage forstodes ved en total Udpibning. Naar en Beriderske under sine Forsøg paa at indtage de mest gratieforladte Stillinger nogle Gange i Slag falder af Hesten, applauderes hun ved hvert Fald, hvilket saaledes svarer til en af Hyssen ledsaget Udpibning i gamle Dage. Ingen kan gjøre sine Sager slettere, end hun fremkaldes een Gang = gammeldags Taushed. Rider En godt, saa to Ganges Fremkaldelse = gammeldags Klapning; for fortrinligt Ridt to Gange med et ustandselig Jubel bagefter og en Blomsterregn, hvilket da svarer til de vore gammeldagse spidsborgerlige, knappe Fremkaldelser. Vedbliver Publikum at ødsle saaledes med sine Gunstbeviisninger, maa det herefterdags for at betegne Noget som høist fortrinligt anvende Torden og Lynild og saare stærk Basuners Lyd eller dog mindst Pauker, Giger og Harper. Beridernes Forestillinger vedblive at være saa mærkværdigt godt besøgte, at Holbergs Jeronimus deraf vilde trække Mærker for, „at Verden ikke staar til Paaske." Især kunde man slutte sligt, naar man tager Hensyn til den samvittighedsfulde Besøgelse ogsaa af Byens øvrige Fornøielser, saasom Enslens pittoreske Fremstillinger, Magikeren Philippe, Elephanten og Boaen paa Klingenberg osv. Samtlige disse Beskuelser ere dyrere end de fornuftigviis vilde være i en større Stad, hvor Publikum ikke affekterer at have saa god Raad som i Christiania. Om alle disse Præstationer hedder det, „at det er bedste man har seet her i Byen," hvilket naturligviis ikke gjælder længere end til det Første det Bedste af samme Sort viser sig. Dommen viser imidlertid ved sin aarvise ogsaa offentlige Gjentagelse, hvorledes Alt antagelsesviis farer fremad mod Fuldkommenhed her i Verden. For at bøde paa vor tidligere „haanlige Omtale af Cirkus," give vi dette Stykke en værdigere Plads, end det forrige.

Norge.

Christiania. Under 13de ds. have følgende Udnævnelser fundet Sted, nemlig: Distriktslæge i det forhenværende Østfinmarkens Distrikt K. J. F. Fleischer til Distriktslæge i Varanger Distrikt; Exam. med. & pharm. A. Stoltenberg til Distriktslæge i Tanens Distrikt; Fuldmægtig i Revisions-Departementet O. C. Hals til Toldkasserer i Tromsø; Undertoldbetjent i Hammerfest Tolddistrikt C. F. Wadel til Overtoldbetjent i Christianssunds Tolddistrikt; Fuldmægtig i Revisions-Departementet B. A. Nielsen til Bureauchef og Kopisterne Exam. jur. C. F. Omeyer og Kand. jur. C. C. Heiberg til Fuldmægtige i bemeldte Departement; Sorenskriver i Thrygstads Sorenskriveri J. H. Egeberg til Sorenskriver i Akers Sorenskriveri; Residerende Kapellan ved Vor Frues Menighed i Throndhjem P. C. T. Holtermann til Sognepræst til Opdals Pstg.; Premierlieutenant i Marinen C. F. Diriks til Fyrdirektør.

— Under s. D. ere Korpslæge ved numedalske nationale Musketerkorps D. C. Weidemann og Sognepræst til Homedals Prstg. C. Martini meddeelte Afsked i Naade med aarlig Pension, den Førstnævnte 150 Spd. og den Sidstnævnte 400 Spd.

— Under 10de Juli er Lensmand G. Fougner i Lesje beskikket til Lensmand i Gran.

— Ifølge Aftenbl. har der efter Indbydelse og Overslag af General Birch og Konsul Edm. de Coninck dannet sig et Selskab med det Formaal at sørge for Christiania's Vedforsyning. Der behøves en Driftskapital af 25,000 Spd., som skal tilveiebringes ved Aktietegning. Planen er at tilføre Staden Ved i større Portioner fra fjernere Skovtrakter (langs Glommen) og ved et paa den Maade erhvervet Forraad at regulere Priserne, der hidtil have løbet i større det Uføre. Indbyderne have i sit Overslag, som de troe, ansat Udgifterne høit, og alligevel vil en Favn Ved ikke komme paa mere, end at den her i Byen med nogen Fordeel for Selskabets Interessenter kan sælges for 1 Spd. 96 ß. Selskabet har overdraget en Kommittee, bestaaende af Høiesteretsassessor Mosfeldt, General Birch og Exam. jur. S. Bachke, at erhverve de fornødne Oplysninger til Sagens Fremme.

— Kongen skal have formildet Tugthusstraffen for Grethe (Charlotte) Johanne Gregoriusdatter (den opfundne bergenske Tjenestepige) til 30 Dages Fængsel paa Vand og Brød. I Forbindelse med denne glædelige Slutning paa den besynderlige Sag ville vi bemærke, at Pigens Navn nu er baaret over hele Skandinavien, idet saavel det danske Dagblad som det svenske Aftonblad udførligen har refereret Sagen.

— I den forløbne Uge have idelige Troppeafdelinger, som skulle til Lystleiren, draget igjennem vore Gader. Endeel Artilleri rykkede ud allerede i Søndags; da der heldigviis netop kom Styrtregn, fik Artilleristerne, der naturligviis ikke for den Sags Skyld kunde være befriede at tage Kapperne paa, en betydelig Feltbadelse endnu inden de kom ud af Byens Gader.

— Den 11te Juli valgtes til Formænd i Aker: Stabell, P. Jørgensen, Chr. Huseby, H. Woxen og H. Arnesen; til Suppleanter Lützow, O. Bold, H. Torgersen, J. Olsen, C. Sogn, A. Hjorth, H. Thveiter, P. Christensen, J. Sogn, og (for Oslo) P. A. Jensen; til Repræsentanter: J. Sogn, J. Olsen, Huruset, A. Hjorth, Lützow, Bold, Noll, J. Brandt, H. Holmen, C. Sogn, G. Fougner, C. Dahler, Garner Jensen, P. Christensen, Widing, J. Smestad og (for Oslo) Armeeintendant Aubert, Assessor Sørensen og Konsit Meltzer.

— Kongen har tildeelt Skipper N. Andersen, Fører af Briggen Reform af Arendal, Medaillen „För berömliga gerningar" i Guld i 5te Klasse, til Belønning for med Livsfare at have reddet Besætningen paa Sluppen Oscar.

— Af et Privatbrev fra Paris, dateret den 10de Juli, sees, at de norske Industrisager paa Udstillingen endda ikke ere ordnede, men at Alt laa næsten ganske Hulter til Bulter, uden Paaskrifter, medens derimod Sveriges og Danmarks Afdelinger, der befinde sig tæt ved den norske, vare nokſaa godt ordnede. Freys Hatte vare neppe udpakkede og henlaa upudsede, Hoppes Bogbinderarbeide var ikke at see, og ligeledes ikke Th. Brochs Karter. Derimod vare Tostrups Juveleerarbeider og Gallus's Knive og Instrumenter opstillede. Kunstafdelingen havde Brevskriveren endda ikke besøgt, men han havde hørt, at der havde de norske Bidrag tiltrukket sig Kjenderes Opmærksomhed. Dette bekræftes ogsaa ved en Artikel i Sv. Tidn., hvori Tidemands, Gudes, Bødoms og M. Müllers Malerier fordeelagtigen omtales. De skandinaviske Stater ere, hedder det, med Hensyn til Kvantiteten bedre repræsenterede end mange andre Stater (Danmark 48, Sverige 28 og Norge 16 Nr.) og med Hensyn til Kvaliteten falder Sammenligningen endnu fordeelagtigere ud, da de, især Norge og Sverige, i Genre- og Landskabsmaleriet kunne opvise Værker, som høre til det mest udmærkede paa hele Udstillingen.

— Sognepræsten i Eidsvold H. P. S. Krag er nylig afgaaet ved Døden henved 61 Aar gammel.

— Der tales om Anskaffelsen af et lidet Dampskib for Lysttoure fra Christiania til Ladegaardsøen og Sandviken.

— En af Hr. H. S. Ditten foretagen chemisk Undersøgelse af Christiania bayerske Øl (hvis Resultater ere meddeelte i Chr.-Posten) viser, at Ytteborgs Øl, som ifjor var det svageste, iaar er det kraftigste, og at Christiania bayerske Øl er rigere paa Alkohol end det ægte bayerske, medens Extraktgehalten er omtrent den samme; Ytteborgs Øl er iaar saa stærkt, at det kan sættes ved Siden af almindelig Ale og Porter.

— Af Beretningen om Bodsfængslets Virksomhed i Aaret 1854 sees, at Antallet af Fanger ved Aarets Begyndelse var 241, at i Aarets Løb 186 Fanger ere indkomne og 189 Fanger udgaaede, at saaledes i det Hele 427 Fanger i kortere eller længere Tid af Aaret have hensiddet i Fængslet, og at Belægget ved Aarets Udgang udgjorde 238, fremdeles, at Fangetallet til Aarets forskjellige Tider har varieret mellem 214 og 245, og at det daglige Middeltal af Fanger har udgjort $232^{60}/_{73}$. Af de i 1854 indkomne 186 Fanger have kun 50 ikke tidligere været undergivne offentlig Straf, medens de øvrige 136 have for forskjellige Lovovertrædelser været straffede en eller flere Gange, nemlig 62 med Fængsel paa Vand og Brød eller sædvanlig Fangekost, og 74 — lige indtil 5 Gange — med Strafarbeide.

Hamar. Amtmand Heidemanns Enke, Katharine Bernhoft H., har skjænket 300 Spd. til en Altertavle for Hamars vordende Kirke, til et Minde om hendes afdøde Mand.

I **Stavanger** staa 8 større Skibe paa Værfterne, foruden at Byens Handelsflaade nylig er bleven forøget med Skibe fra Christianssand, Götheborg og Stettin.

Bergen. For at omgaae Adressekontorets Priviligier paa Bekjendtgjørelser, har der dannet sig en Forening, der udgiver sine „Priiskuranter og Bekjendtgjørelser" i en egen Avis; Omkostningerne derved fordeles siden paa Foreningens Medlemmer i Forhold til deres Indrykkelser.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Generalmajor K. Mørner er død 79 Aar gammel.

— Den 13de indviedes Jernveien fra Ørebro til Lastepladsen Skebek, en Strækning af omtrent $^1/_6$ svensk Miil, som af 1 Lokomotiv med 2 Transportvogne blev tilbagelagt paa $2^1/_2$ Minut.

— Magikeren Professor Hermann (her fra Christiania), som sidst er optraadt i Kjøbenhavn, er nu kommen til Stockholm.

Danmark. Ved de Undersøgelser, som sagkyndige Mænd ifølge Marineministeriets Foranstaltning have anstillet paa Fæstningen Christiansø, er det oplyst, at denne Fæstnings Tilstand er saadan, at en fortsat Vedligeholdelse af de derværende Fæstningsværker maatte ansees utilraadelig. Kongen har derfor bifaldt en Indstilling fra Marineministeriet, gaaende ud paa, at Christiansø nedlægges som Fæstning.

England. En telegraphisk Depesche fra London af 14de ds. meddeler efter Times, at Lord John Russell den foregaaende Dag har indgivet sin Dimission, fordi Regjeringens Tilhængere i Underhuset efter Forlydende vægrede sig ved at stemme imod Sir Bulwers Lyttons Andragende om at give ham et Mistillidsvotum. — Ifølge Globe af 14de har Dronningen modtaget Russells Dimission. Hans Plads i Ministeriet forbliver for det Første ubesat.

— Det viser sig, at Russell ved Mæglingen i Wien har været ligesaa eftergivende som Drouyn de L'Huys.

— Et Ministerskifte i England under de nuværende Omstændigheder, siger Dagbl., vil i ethvert Tilfælde øve en ualmindelig Indflydelse paa Europas Anliggender, i hvilke Hænder end Magten kommer til at gaae over, og Udfaldet af den indtraadte Krisis imødesees derfor overalt i den største Spænding, især da der hersker fuldstændig Usikkerhed om Resultatet af de forestaaende Forhandlinger i Parlamentet. Det afgjørende Øieblik er imidlertid atter bleven udsat. I Underhusets Møde den 12te fremlagde nemlig Lord Palmerston de seneste Aktstykker vedrørende Underhandlingerne i Wien, og i Forbindelse hermed udtalte han det Ønske, at Sir Bulver Lytton vilde opsætte at frembringe sit Andragende om et Mistillidsvotum mod Lord John Russell indtil d. 16de, for at Huset kunde gjøre sig bekjendt med de nye Aktstykker. Forinden Sir Bulwer Lytton gav sit Samtykke hertil, søgte Lord John Russell at komme tilbage til sin tidligere Erklæring, idet han paastod, at man ganske havde misforstaaet hans Ytringer, naar man deraf havde udledet den Slutning, at han var tilbøielig til at slutte Fred med Rusland paa Grundlag af de østerrigske Betingelser; han havde blot sagt, at han i Mai Maaned havde tilraadet en Fred paa disse Betingelser, men deraf var man ingenlunde berettiget til at slutte, at han ogsaa nu nærede den samme Anskuelse eller meente, at Krigen ikke burde fortsættes med større Eftertryk. Denne uventede Erklæring gjorde et meget stærkt Indtryk paa Husets Medlemmer, og d'Israeli søgte derfor at svække Virkningen heraf ved paany at fremhæve den Uenighed, der hersker i Kabinettet, ligesom Sir John Walsh søgte at paavise, at Russells seneste Ytringer stode i Strid med de Oplysninger, han havde givet i Mødet den 6te. Efter en Erklæring af Lord Russell om, at han ikke havde taget Noget tilbage af, hvad han tidligere havde sagt, gik Huset imidlertid over til Dagsordenen og opsatte den endelige Behandling af denne Sag indtil de Møder, da Sir Bulwer Lyttons og Roebucks Andragender vare komne for. Det sidste er senere forkastet.

— I Underhusets Møde den 13de erklærede Skatkammerkantsleren, at Udgifterne oversteg Indtægterne, og at han derfor vilde andrage paa et Tillægsbudget; han vilde imidlertid ikke foreslaae noget nyt Laan, forinden Beløbet af det sidste Laan fuldstændig var indkommet.

— Hertugen af Cambridge er udnævnt til Overstbefalende over Fremmedlegionen.

Frankrig. Den lovgivende Forsamling har eenstemmig antaget Loven om Udskrivningen af 140,000 Mand af Aldersklassen 1855.

— De franske Kamres Møder ere allerede sluttede, efterat de have tilstaaet Regjeringen de fornødne Midler til Krigens Fortsættelse og antaget Lovforslaget, hvorved Frankrig overtager sin Deel af Garantien for det tyrkiske Laan paa 5 Millioner £. Det gaar unægtelig rask med denne almindelige Stemmemaskine; de vigtigste Forslag antages næsten uden mindste Diskussion; om at indføre Forbedringer i Regjeringens Udkast er der aldeles ikke Tale, og det lovgivende Korps søger ikke engang at bevare Skinnet af, at det har nogensomhelst Berrettigelse ligeoverfor den keiserlige Enehersker. Efterat Forslagene om et nyt Laans Optagelse og Udskrivningen af 140,000 Mand eenstemmig ere blevne vedtagne for Senatets Vedkommende i Mødet den 9de Juli, skulde det lovgivende Korps i de sidste Par Dage behandle og antage de fremsatte Forslag om en Forhøielse af de indirekte Skatter, og skjøndt Misfornøielsen hermed er temmelig almindelig, ansaaes det dog for afgjort, at de vilde blive antagne i deres oprindelige Skikkelse, uagtet de, selv bortseet fra Principet, skulde trænge til betydelige Modifikationer. Det er saaledes ikke bekjendt, om den foreslaaede Toldforhøielse ogsaa skal gjælde for de Skibe, som allerede ere underveis med deres Ladninger til Frankrig, og da Toldforskjellen for enkelte Skibes Vedkommende, der bringer Sukker og Kaffe fra Vestindien, vil beløbe sig til 50,000 Franks, er der alle Udsigter til, at en stor Deel af disse Ladninger ville blive udskibede i fremmede Havne. Lignende praktiske Vanskeligheder skulle møde paa ethvert Punkt af Regjeringens Forslag, og et Amendement antoges ogsaa at ville fremkomme; men den Tid, der er levnet det lovgivende Korps, synes alene at maatte gjøre det umuligt at foretage omfattende Forandringer, selv om det kunde antages, at Majoriteten vilde være tilbøielig til at gaae ind herpaa. (Dagbl.)

Tydskland. De hannoverske Kamre ere blevne ajournerede den 13de ds., just som Stüve var ifærd med at motivere Forfatningskommitteens Indstillinger, som deels gik ud paa Indgivelsen af en Adresse til Kongen, og deels tilraadede Kamrene en Erklæring, hvori de skulde udtale, at de ikke kunde indlade sig paa Behandlingen af det under 15de Juni fremkomne Forslag om Forandringer i Forfatningen, forinden Regjeringen forelagde de Aktstykker, som skulde godtgjøre Nødvendigheden af at modificere Konstitutionen, og gav Garanti for, at den bestemt vilde modsætte sig Forbundsdagens uretmæssige Indgriben i alle Landets indre Anliggender. Stüve fremhævede navnlig i sit Foredrag, at de hannoverske Love alene kunde forandres med Kamrenes Samtykke, og underrettede Medlemmerne om, at Ministeriet havde vægret sig ved at give Kommitteen de allernødvendigste Oplysninger, uagtet der i denne Henseende havde hersket fuldstændig Overeensstemmelse imellem Kommitteens Medlemmer, — da Præsidenten pludselig afbrød ham med den Efterretning, at der var indløbet en kgl. Skrivelse. Denne oplæstes nu, og da de Deputerede heraf havde erfaret, at Kamrene vare ajournerede, reiste næsten Alle sig op og udbragte et tre Gange gjentaget Hurra for Forfatningen af 1848, hvori de talrig forsamlede Tilhørere paa Tribunerne deeltoge.

Spanien. Efterretningerne fra Spanien er i een Henseende mere tilfredsstillende, nemlig forsaavidt det er lykkedes Autoriteterne i Barcelona at berolige Arbeiderne ved at indrømme dem Associationsretten og love at understøtte deres Fordringer hos Fabrikanterne og Regjeringen. Den 5te var Bevægelsen saaledes næsten ganske dæmpet, og Nationalgarden holdt Byen besat. Forøvrigt synes Tilstanden derimod at forværre sig, og de konstituerende Cortes komme aabenbart til at bære den største Del af Skylden, dersom Landet atter kaster sig i Absolutismens Arme; thi næsten alle deres Møder hengaae uden at fremkalde positive Resultater med personlige Kjævlerier og ørkesløse Diskussioner. „Forgjæves," siger L'Ind. belge, „meddeler O'Donnell Cortes i Mødet den 5te, at de offentlige Kasser ere tomme, at Armeen mangler Sold og Embedsmændene Gage, at Enker og Faderløse ere blottede for Alt, og Revolutionens Frugter spildte; forgjæves skammer han Cortes ud i energiske Udtryk, der grændse til Haardhed, for deres Kjævlerier, Mødet spildes ligesom saa mange andre under en ørkesløs Diskussion. Krigsministeren har i ethvert Tilfælde havt Mod til at vise det spanske Folks Repræsentanter den truende Fare, som den nuværende Stilling medfører, og hvorledes det end gaar i Spanien, vil man dog til det Sidste have gjort sin Pligt."

Krigsskuepladsen. Om Natten til den 10de kastede de Allierede mange Bomber ind i Sebastopol. Russernes Udfald mod Skyttegravene foran Malakofftaarnet er energisk bleven slaaet tilbage.

— General Simpson melder den 18de Juli fra Sebastopol, at et Angreb paa Engelskmændenes Stilling er bleven seirrigt afslaaet. Kars beleires strengt.

— Naar man antager, siger Times's Korrespondent i Konstantinopel, at den franske Republiks og Keiserdømmets Krige kostede Europa 6 Millioner Mennesker, saa synes dette ved første Øiekast utroligt; men naar man skal uddrage Slutninger af de sidste atten Maaneders Begivenheder, saa vil den nuværende Kamp fordre langt flere Ofre, end Tilfældet har været i alle andre Krige. Fra en troværdig Kilde erholder jeg Forsikring om, at Tyrkiet siden Krigens Begyndelse i Efteraaret 1853 har mistet 130,000 Mand. Franskmændene have siden deres Ankomst til Orienten havt 70,000 Døde og Saarede, og Englænderne 28,000. Endskjønt Østerrig ikke direkte har deeltaget i Krigen, have dog Fyrstendømmernes Besættelse og Oprettelsen af store Leire, som stedse ere usunde, krævet meget betydelige Menneskeofre. Men selv bortseet fra de neutrale Magter kan Franskmændenes, Englændernes og Tyrkernes Tab i det Hele anslaaes til 230,000 Mand. Markien af Landsdowne har anslaaet Russernes Tab til et ligesaa stort Beløb, hvilket dog efter al Sandsynliahed langtfra kommer Sandheden nær. Naar man tager Dødeligheden paa deres Krigs- og Transportskibe med i Beregning samt blandt de Arbeidere af forskjelligt Slags, som høre til deres Armee, og hvoraf alene nogle Tusinde befinde sig paa Krim, saa kan man antage, at 5 til 600,000 Mand enten ere omkomne eller blevne invalide siden Krigens Begyndelse. Antage Operationerne en videre Udstrækning, saa maa vi vente endnu større Tab og være belavede paa mere talrige og regelmæssige Forstærkninger, end der hidtil er blevet afsendt.

— I Odessa og Perekop raser Kolera. I førstnævnte Stad, hvis Folkeantal nu vel ikke er over 40,000, angrebes over 100 paa een Dag.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Askers residerende Kapellani, hvormed er forenet Bestyrer- og Forstelærerposten ved Askers Skolelærerseminarium med omtrent 640 Spd. i Indtægter.

En Privatlægepost i Thrygstads Pstg. med 4 a 500 Spd. i aarlig Nettoindtægt.

☞ **Nyhedsbladets Expeditør og Kasserer bor i Kjøbmand Jacobsens Gaard i Storgaden og træffes hver Eftermiddag Kl. 3—5. Alt, hvad der angaar Bladets Redaktion, afgjøres indtil Videre med Kand. philos. Paul B. Hansen, der bor i Kjøbm. Niels Haslunds Gaard paa Hjørnet af Kongensgade og Raadhuusgaden.**

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 30. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 28de Juli 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

Provst H. P. S. Krag.

Hans Peter Schnitler Krag er født i Meldalen den 16de November 1794. Faderen Peter Schnitler Krag (f. 1759) var først Kapellan i nævnte Præstegjæld, derpaa Sognepræst til Røraas og endelig residerende Kapellan til Domkirken i Throndhjem, hvor han døde den 22de November 1818; i sine forskjellige Stillinger erhvervede han sig Fortjenester af Skolevæsenets Forbedring og i Throndhjem virkede han for flere velgjørende Indretninger. Moderen Sophie Christine Schnitler (f. 1766, død 1840), var en Datter af Holzførster Hans Peter Schnitler i Næssets Præstegjæld (Romsdalen.)

Blandt tre Brødre eller syv Sødskende, hvoraf kun de fire naaede den vorne Alder, var nylig afdøde Provst Krag den Næstældste. Den ældste Broder var Kjøbmand og Waisenhuusforstander i Throndhjem, hvor han døde i sit 22de Aar; den yngste er vor vandrende Bogskriver og Bogsælger (Sophonias) Christian Krag, der har opnaaet etslags Bekjendthed ved sine talrige topographiske og folkelivsskildrende Pjecer. Den eneste Søster, der naaede den voxne Alder, Marine Dorothea Elisabeth, blev gift med nu afdøde Artillerikapitain Johan Fr. Sandborg i Bergen.

H. P. S. Krag gik i Throndhjems lærde Skole, og dimitteret herfra til Universitetet, tog han i Aaret 1814 Examen Art. med Charakteren Laudabilis, i 1817 Exam. philos. med samme Charakteer og i Mai 1819 theologisk Attestats med Charakteren Haud illaudabilis. Det var dengang gode Tider for Kandidaterne, „man gik lige fra Examensbordet til Embede." Saaledes blev Krag endnu i August samme Aar udnævnt til residerende Kapellan til Stod. Han indgik nu Ægteskab med Hermana Thomine Rognebye, Datter af den i 1823 afdøde Major Th. Rognebye paa Frognøen paa Ringerige, en saare godhjertet og gavmild Kvinde. Er det Verden tilladt at have nogen Mening om Medmenneskers Ægtestand, er den vistnok berettiget til at sige, at dette Ægteskab var i høi Grad lykkeligt, baaret af en sjelden Charakterens Eenhed. Fire Sønner og fem Døtre velsignede det.

Krag ventede i sin første Stilling ikke længe paa Befordring. Allerede i Marts 1821 blev han udnævnt til Sognepræst i det ved Delingen af Overhalden (1820) fremkomne ny Kald Grong. Grong er et lidet folkerigt, men vidtløftigt og besværligt Kald; foruden trende Sognekirker har det tvende i Krags Kaldstid der oprettede Fjeldkapeller for Nybyggerne og Lapperne i Namse Alminding, af hvilke det ene ligger 5 og det andet 10 Mile fra Præstegaarden. Uagtet Reiser saaledes her maatte optage meget af Præstens Tid og Kræfter, skal dog Krag ikke desmindre have virket meget for Skolevæsenets Forbedring.

Efter at han (i 1828) var bleven udnævnt til Provst i Namdals Provsti, søgte han sig i 1830 til Vaage i Gudbrandsdalen. Det er fra denne Virkekreds Nedskriveren har noget personligt Kjendskab til Provst Krag, og det er hvad han der udrettede, som han tror uomtvistelig maa berettige ham til en erkjendtlig Erindring blandt Samtiden, endog uden Hensyn til hans senere nok ogsaa fortjenstlige Virksomhed.

Da Krag kom til Vaage, var Skolevæsenet meget forsømt, og en stor Deel af den opvoxende Slægt, fornemmelig blandt Huusmandsklassen, var ikke saa langt fra at nærme sig Hedningeskabet. For gode Ord og Taarer slap man med Kathechismen eller endog mindre. Dette kom dog ikke af nogen almindelig aandelig Sløvhed eller Tungnemhed — thi Vaageværingerne ere ingen Zululændere; — men Efterladenheden kan aldrig udeblive, hvor der er Mangel paa Kontrol. Imidlertid maa man sige, at Tilstanden i det Hele taget ikke var værre i Vaage end paa mange andre Steder. Hvor Folk besidde livlige Evner, vil der altid findes Mange, som lære sine Sager uden Hensyn til de Myndigheder, der skulle paasee det, og saaledes fandtes nok ogsaa dengang en Enkelt, der „kunde Bibelen." Men dette er saa langt fra at tjene til nogen Anbefaling for et Steds Skolevæsen, at snarere dets Maadelighed netop fremgaar deraf, at Videbegjærligheden tilstædes eller nødes at kaste sig paa hiin eensidige Retning, istedetfor at anvises en mangfoldigere Kreds af Kundskaber og ledes til en fornuftig Ekonomi i Tidsanvendelsen. Jeg omtaler hiin til sig selv overladte eensidige Udenadlæren, fordi jeg selv kjender lidt til dens Fordærvelighed. Jeg holdt selv paa at gaae fortabt i den; men ved den bedre Ledelse, som Læsedriften havde faaet ved Krag, indsaa jeg snart Urimeligheden af at oppakke paa Hukommelsen en eensartet Masse, som Forstanden ikke kan have nogen Rede i, og hvoraf Hjertet intet Fond kan hente. Og siden har jeg lagt Hukommelsen for en saa lapsagtig Foragt, at naar man idag spørger mig om, hvad jeg skrev igaar, svarer jeg: det erindrer jeg ikke. Derfor har Guttenberg fundet paa at trykke Bøger, og sende dem hærskareviis ud i Verden, at Menneskene ikke skulle behøve at pakke paa en arm Hukommelse det hele Stilladsværk af Aarstal, Navne, Tabeller, Registre og alskens andre ydre Tilfældigheder, der ere nødvendige for i Bøger at bære Tanken, men unødvendige for dennes Opfangen og Fortleven i Aanden, og naarsomhelst ved et Efterslag som andre Stilladser kunne opstilles paany til Tankens Restauration. Hertil udfordres kun Orienteringsevne i det Læste og nogen boglig Lokalkundskab. Hvo der mangler den, han er rigtignok ilde faren, men han vil ogsaa blive det, om han gaar med en nok saa velpakket Hukommelse, da denne meget hyppig lader Tanken som et flygtigere Stof fordampe. Man kan aldrig forhindre, at det Menneske kommer paa Vildstraa, som ikke kan skjelne Kongensgade fra Smalgangen, om han end kan tælle Vinduesruderne i hvert Huus og nævne hver Moders Sjæl derinde ved Navn.

Ved Krags Forbedringer i Skolevæsenet fik Evnerne et videre Felt for sin Anvendelse. Foruden at han udvidede Omfanget af de Christendomskundskaber, der krævedes, for at man skulde „slippe frem," og overholdt Fordringen med en saa ubønhørlig Strenghed, at halve Goliather det ene Aar efter det andet maatte gaae tilbage, sørgede han snart for, at de mere Begavede kunde ogsaa i andre Retninger faae nogen Uddannelse. Saaledes bragte han Omgangsskolelærerne efterhaanden til at undervise i Skrivning, Regning og Grammatik, ja endog Jordbeskrivelse. Men dette kunde ikke strax skee; thi de gamle Skolelærere vare ikke altid selv kyndige i disse Fag. Jeg har i min Ungdom havt en Lærer, der imidlertid dengang kun var Privatlærer, som hverken kunde skrive eller regne og knapt læse ordentlig i en verdslig Bog.

Krag maatte derfor først opdrage Lærere, for at disse igjen kunde opdrage Børnene. Hans første Bestræbelser gik da ud paa at faa oprettet en høiere, fast Skole ved Hovedkirken, hvor Skoleholderne kunde erhverve Kundskaber i de Fag, hvori de selv skulde undervise, og hvor de ogsaa kunde faae et ordentligt Begreb om Maaden at lære fra sig paa. Men det var ingen let Sag at finde Hjælpekilder til en saadan Skole. Bønderne kunde ikke ret indsee dens Gavnlighed, og det Offentlige følte endda ingen synderlig Forpligtelse til at gjøre Opofrelser for Almueskolevæsenet. Ved den Iver og Fasthed, hvormed han drev paa Sagen, lykkedes det ham dog at erholde Bidrag til den ny Skole baade af Oplysningsvæsenets Fond og af Hovedsognets Bønder, og da han desuden dertil anvendte Indkomsterne i et Skoledistrikt, hvis Omgangsskole nu lod sig sløife, kunde han endelig sætte sit Ønske igjennem. Ved Skolen ansattes en fast Lærer, men selv førte han Overopsynet og var stadigen med at undervise. Til den saaledes oprettede Skole indkaldte han efterhaanden Skoleholderne, for der at gjennemgaae et Kursus. Karle, der havde staaet lang Tid i Tjenesten og vare sine 30—40 Aar gamle, maatte her lære som Drenge. Følgerne deraf sporedes snart paa Ungdommen, hvis Læselyst og Kundskaber mere og mere tiltog. Der var snart kanske de færreste Konfirmanter, som ikke kunde sin Bibelhistorie, en heel Deel Psalmer og Evangelier, foruden at en Mængde derhos kunde regne og skrive. De større Fordringer, Krag stillede til Konfirmanterne fremfor hans Formænd, fremkaldte i Begyndelsen stort Misnøie blandt Forældre. „De' va' blit Folk taa døm, som ha sluppe fram før au, aa inkje kunna saa Overlagsle." Men snart kom de til en anden Erkjendelse, og i eet Skoledistrikt understøttede Bønderne selv Omgangsskoleholderen i at ombytte det jerusalemskomagerske Vandrerskab med en fast Bolig. Hiint Omslag i Meningen blev saameget fuldstændigere, da man erfarede, at „En kunde komme frem i Verden ved hvad han havde lært." Saasnart nemlig Krag opdagede, at En havde ualmindelige Evner, sørgede han for, at han kunde komme i en, i Forhold dertil, mere passende Stilling, end den simple Bondebedrift var. Men da hans Godgjørenhed i alle Retninger altid var større end hans Indtægter, kunde han kun sjelden understøtte med Penge. Han understøttede da med Anviisning paa de mangfoldige Kilder, som staae det freidige Haab til Raadighed; og om den beregnende Forstand end vilde anseet mange af ham opfundne Udveie for ganske urimelige, bleve de det dog ikke, fordi Verden manglede Mod til at skuffe den fromme Tiltro til dens Hjælpsomhed, som Krags Planer altid forudsatte. Mange brave Mænd (hvoriblandt en af Hovedstadens Præster) kunne ved sin Fremkomst i Verden vidne om, hvor rig Krag var paa Ideer for Andres Fremtid, og hvorledes disse Ideer laae udenfor de almindelige Forstandsberegninger, men netop derfor ogsaa førte til noget Mere end disse. Da han opdagede, hvilke fortrinlige Evner en allerede temmelig gammel Skoleholder*) havde, sørgede han over, at han ikke havde kjendt ham i en saa ung Alder, at han endnu kunde ladet ham studere.

Jeg kjender ogsaa af egen Erfaring Krags Utrættelighed i Hjælpsomhedsplaner. Jeg erindrer godt, hvorledes han, endnu flere Aar efterat jeg var bleven Rosinsælger paa Lillehammer, udkastede Planer til at skaffe mig Plads paa et Billedhugger- eller Malerakademi, fordi han efter nogle tidligere Udskjærer- og Skildrerforsøg troede mig mest skikket til at blive Kunstner.

Saa stor som Krags Hjælpsomhed var, hvor der kom an paa at bringe En i den Stilling, hvortil han troede ham kaldet af Naturen, ligesaa stor var hans Godgjørenhed mod Folk i forskjellige andre Retninger. Han fandt de besynderligste Udveie for Hjælpeløse, og naar denne ingen Udvei kunde benytte, men Almisse var det eneste Hjælpemiddel, da gav han af sit Eget, Mere end han kunde undvære, foruden at han tømte Fattigkassen, hvortil ingen Fattig paa lange Tider før ham havde havt Adgang. Og da han havde sat sig ind i alle Bygdens Forholde og besad et stort Personkjendskab og et flyvende, skarpt Blik, ødslede han vistnok sjeldnere end ellers Tilfælder med saa godgjørende Mennesker sin Understøttelse paa Uværdige. Overhovedet var det betegnende for Krag, at han ikke alene var sin Menigheds aandelige Hyrde, men at han ogsaa var etslags Sædelighedens Opsynsmand, foruden at han var Folks Raadgiver i mange Velfærdsanliggender. Herved lærte han Menighedens Tarv og Trang tilfulde at kjende; men herved maatte ogsaa hans Tid optages paa een Gang til mangfoldige Ting. Derved antog hans Væsen et eget Anstrøg af Uro, og denne Uro har naturligviis ikke bidraget til at omgive ham med nogen Ærværdighedens Glorie i en Tid, der endnu tager Bedagelighed og Adstadighed for det samme som Grundighed og ingen Damphurtighed billiger i Tanke og Handling.

Hiint Opsyn med Alt kunde naturligviis ofte falde Folk noget ubehageligt, og i Forening med hans store Fordringer til Konfirmanternes Kundskaber fremkaldte det strax adskillig Misfornøielse; men hvor overilet og uforskyldt denne var, viste sig bedst ved hans Forflyttelse fra Vaage. „Os fæ inkje slik Præst att saa snøigt," hed det da.

Krag søgte altid med Iver at frembente og redde fra Tilintetgjørelse, hvad der kunde komme hans Distrikt eller endog hele Fædrelandet til Ære. Saaledes holdt han sin beskyttende Haand over de i Bygden adspredte gamle Sager, og fik dem omsider samlet ved Fastskolen, hvor de dannede etslags Bygdemusæum. Der kan siges Adskilligt mod slige stykkevise Samlinger, der hverken kunne være noget Halvt eller Heelt, og hvilke ligesom vore mindre Byers Musæer nærmest synes at være beregnede paa at smigre Lokalpatriotismen. Men til Forsvar for Krags Samling taler dog flere Omstændigheder. Under hans Opsigt vare Sagerne mere sikrede mod Ødelæggelse eller Forkomst, end hos de private Eiere, der af Ukyndighed ofte betragte ret interessante Gjenstande blot som gammelt unyttigt Skramleri; og derhos kunde de hos Skolens Elever vække Interesse for vore Oldsager, og indgyde dem idetmindste nogen Ærefrygt for disse, saaledes at de i sit følgende Liv ikke vilde tilstede nogen tankeløs Ødelæggelse af Gjenstande, som muligens kunde være af Betydning. Da desuden Samlingen fornemmelig bestod af Gjenstande, samlede i selve Bygden, havde den det forud for mange af alskens Sager frembragte Smaamusæer, at den udtalte eller belyste Bygdens Historie.

Samlingen kom naturligviis til at indeholde mange mindre betydelige Sager, fordi Krag, ligesaalidt som Andre i hans Stilling, kunde anlægge nogen streng Kritik paa de tilbudne Gaver, for ikke derved for Fremtiden at skræmme Folk fra at komme med hvad de havde, ikke at tale om, at han vel ogsaa i mange Tilfælder savnede de antikvariske og historiske Kundskaber, som dertil udfordredes. Herover kan man dog ingenlunde forundre sig, men snarere over, at han under sit af alskens Sysler optagne Liv havde kunnet tilegne sig de Indsigter i antikvarisk-historisk Retning, som han besad. Hiint Felt er saa vidt, at der udfordres allerede megen Skikkethed og Studium, for ikke at prostituere sig ved dets Betræden. At en Mand en enkelt Gang gaar efter Vand over Bækken, især naar denne skjuler sig i Ur og Lyng, kan ikke regnes ham tillast,

*) Hans Hansen, Skoleholder i Annexet Sel. Han udgav i 1843 en ikke ganske betydningsløs Psalmesamling under Titelen: „En eenfoldig Sjels sjungende Andagt" (6 Ark 8. Lillehammer), hvilken imidlertid neppe er bleven bekjendt udenfor Præstegjældet, ja ikke engang kommen ind i vore Bibliographier. Saalænge Krag var paa Vaage, holdt hans Forkjærlighed for denne dygtige Lærer saaledes Bøndernes Agtelse og Erkjendtlighed i Aande, at hans Stilling var ret god. Men siden har Manden desværre, som jeg har hørt, formedelst Mangel paa Anerkjendelse frasagt sig sin Post som Skolelærer, og skal nu være gaaet tabt i Næringssorger.

aldenstund de historiske Kilder allerede ere blevne saa mange og forstikke sig i saa usandsynlige Kroge, at selv vore lærdeste Mænd ikke altid kunne undgaae hiin Skjæbne, men sende ud i Verden som Nyopdaget, hvad der forlængst er bekjendt.

Sin største Fortjeneste i antikvarisk og historisk Henseende har Krag utvivlsomt erhvervet sig ved Samlingen af Alt hvad der angik Skottekrigen. Han ikke alene selv efterspørede, hvad der i Præstegjældet fortaltes herom, men han lod ogsaa en Skoleholder gaae gaardimellem og optegne hvad gamle Folk derom havde hørt af sine Forfædre, og ved at sammenholde de forskjellige Beretninger, fik han ud Meget, der nok kan gjælde som historisk Visħed. Hvad han saaledes havde samlet, i Forening med de historiske Beretninger om hiin Tildragelse, udgav han derpaa (1838) i et eget Skrift med Titelen: „Sagn, samlede i Gudbrandsdalen om Slaget ved Kringen den 26de August 1612" o. s. v. Ved Siden heraf samlede han de endda tilværende Sager efter Skotterne og ordnede og opstillede dem paa Gaarden Kringen, nærved det Sted, hvor Katastrophen havde fundet Sted, saaledes, at alle Reisende, som ville, kunne tage dem i Øiesyn. Denne Indsamling forvoldte ham betydeligt Bryderi og vel ogsaa Bekostning. Flere Sager opsporede han paa fjerne Steder; og aldrig gav han sig, inden han fik Tag i dem. Tager jeg ikke feil, fik han sig tilsendt Skottegeværer baade fra Rustkammeret her i Christiania og fra Kjøbenhavn.

Det var i 1842 Krag søgte sig fra Vaage til Frederikshald. Grunden hertil var vistnok ikke saameget Haabet om større Indtægter, hvilke han forresten stærkt tiltrængte, som en øieblikkelig Stødthed over den Modstand, hans Bestræbelser i en enkelt Retning fandt hos de dygtig myndige Vaagebønder, der ikke altid forstode at vurdere deres Gavnrighed; og den største Hævn, han kunde tage, var vistnok den, at forlade dem, hvilket de ogsaa selv siden have indseet. Uskjønsommere ere de ikke, end at de kunne begribe, at Krags uegennyttige, rastløse Færd har været til usigeligt Gavn for Præstegjældet, og at han udrettede langt mere end hans Kaldspligter medførte eller fordrede.

Krags Virksomhed i Frederikshald kjender jeg kun gjennem Andre, og disse sige, at han ligeledes der især arbeidede for Skolevæsenet. Ogsaa hans Forkjærlighed for de fædrelandske Minder fandt her Noget at udrette. Han samlede de historiske Efterretninger om Byen og fornemmelig dens Krigshistorie, deels trykte, deels haandskrevne, deels saadanne som endnu levende Mænd mundtligen kunde give (for Krigene 1808 og 1814) og udgav disse i et lidet Skrift med Titel „Kort Underretning om Frederikshalds By og dens Krigshistorie" (Chr. 1848), ledsaget af 3 Prospekter, et Kart over Byen og et af Krag opsporet Portræt af Peder Colbjørnsen. Skriftet fyldestgjør vistnok ikke ganske de Fordringer, man nutildags gjør til en historisk Monographi, og med Rette har Rigsarchivar Lange i sin Anmeldelse deraf fremhævet som en Mangel, at Forf. ikke har benyttet de svenske Kilder til Krigshistorien; men som en populær, om end i Stilen noget skjødesløs Fremstilling af et i sig selv yderst interessant Emne lader Bogen sig dog altid læse med Nytte og Behag; og Forf. har beskedent nok hellerikke sat større Forhaabninger til sit Arbeide, idet han kun har ønsket, at hans Efterretninger kunde tjene til Veiledning for Byens og dens Omegns Indvaanere, saavelsom for Reisende, der besøge den.

Et Par Aar tidligere havde Krag i Anledning af Biskop Riddervolds Skrift „Bør Dronninger krones i Norge?" udgivet et Indlæg i Striden med Titel: „Begrundet Formening om, at Dronninger bør krones i Norge." Ogsaa har man et Par Oversættelser fra hans Haand, hvilke imidlertid ere fra en endda tidligere Tid.

Den 24de December 1844 blev han udnævnt til Provst i nedre Borgesyssels Provsti, og i 1848 til Sognepræst til Eidsvold, i hvilket Kald han forblev til sin Død. Dette Sted var neppe det heldigste for en Mand som Krag, hvis Gjæstfrihed var saa stor, at han gjerne, i Lighed med hiin Sagamand, kunde lagt Landeveien gjennem sin Dagligstue. Ikkedestomindre forbedrede hans Stilling sig ved denne Forflyttelse, især fordi flere af Bygdens bedste Mænd forenede sig om at hjælpe ham ud af hans mest trykkende Gjældsforholde.

Ogsaa om den Egn, hvori han nu befandt sig, søgte han at samle forhaandenværende interessante Efterretninger; men Tradition og Lokalkundskab kunde intet Nyt fremskaffe paa dette Felt, og det lille Skrift, han udgav, medens han var i Eidsvold, kan ikke tillægges nogen Betydning, ligesaalidt som han selv har villet være sig det offentlig bekjendt.

Større Fortjenester erhvervede han sig derimod ved at grundlægge et Galleri af historisk mærkelige Portræter i Rigsforsamlingsbygningen. Han fik den 17de Mai 1849 oprettet etslags Portrætforening, og ved paa dennes Vegne at henvende sig til Mænd i forskjellige Egne af Landet erhvervede han snart Portræter af flere fyrstelige Personer og Rigsforsamlingsmedlemmer, hvorom han i Christianiaposten for 28de April 1853 meddeelte udførlig Efterretning. Dernæst indgik han til Kirkedepartementet med Andragende om, at det skulde tage sig af Portrætgalleriet, og endelig i Forening med Generalmajor Birch m. Fl. til det i 1854 forsamlede Storthing, hvilket indvilgede deres Andragende om „at Restbeholdningen, 800 Spd., af det i sin Tid ved Subskription til Erhvervelsen af Eidsvold Værks Hovedbygning indkomne Beløb skulde bevirkes udbetalt til Foreningen for Istandbringelsen af et Portrætgalleri paa Eidsvold som Bidrag til at fuldstændiggjøre den paabegyndte Samling af Rigsforsamlingens Medlemmer." Sagens Fremme var saaledes sikret. Portrætgalleriet paa Eidsvold vil, som saa mange andre af Krags Foretagender, vidne om hans varme Stræben for Alt, hvorved Landets Hæder eller Gavn kunde fremmes.

Sjelden kunde en Mands Ydre bedre fortælle hans Charakteer, end Provst Krags. Det hvasse, flyvende Blik og hans hele urolige Væsen betegnede den rastløse Aand med dens evige Fødsel af Ideer, og det milde Smil over de spændte, bestemte Ansigtstræk talte om Mandens Livsfreidighed og Hjertensgodhed ved Siden af hans Ihærdighed, Ivrighed og Bestemthed. Naar man saa ham med sort Kalot paa de tynde Haar og dette egne Ansigtets „Opsyn", fik man, idetmindste i hans tidligere Alder, Indtrykket af en Prælat, der under Samarien bar Sværd ved Lænd.

P. Botten Hansen.

En tunesisk Soldat.

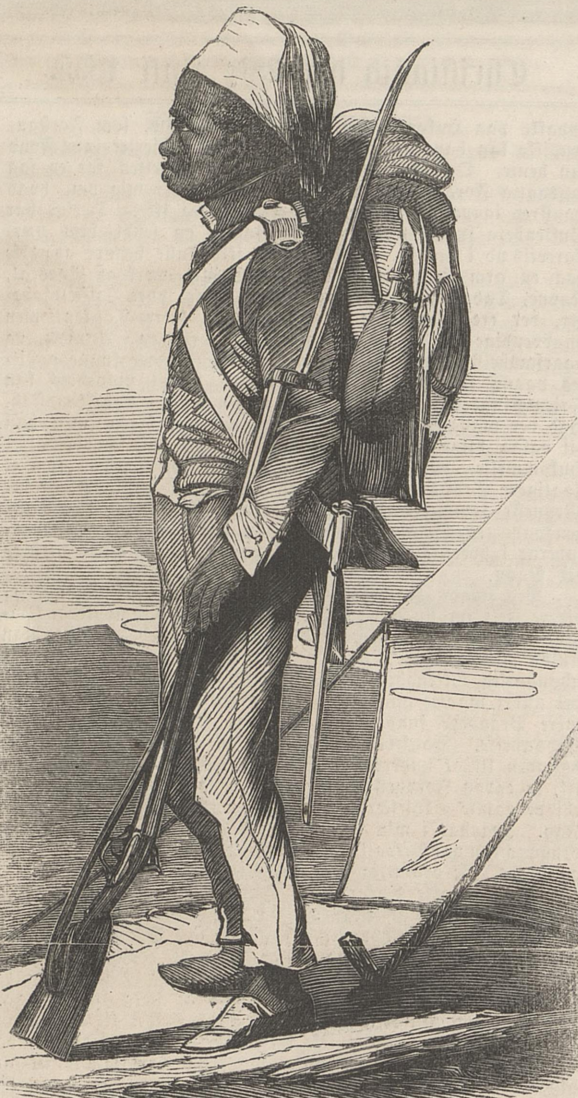
Den Tyrker-Soldat, hvoraf her leveres Afbildning, hører til den tunesiske Kontingent. Disse Soldater staa under Omer Pascha og udmærkede sig hæderligt i Affæren den 7de og 8de Juni, ved Stormen paa Malakoff og den grønne Mamelon.

Gustav Adolph Lammers,

Præst.

Inden den norske Geistlighed gives der for Øieblikket ingen Mand, paa hvem Opmærksomheden er stærkere henvendt, end paa Præsten Lammers. Hans christelige Alvor og Veltalenhed har i høi Grad grebet Hjerterne inden hans Menighed og vil og maae ogsaa gribe Andre, til hvem hans Ord og Virken naar, hvilket kan sluttes allerede af Tilløbet og Henrykkelsen over de Prædikener, han holdt under Præstemødet her i Byen; og hans bestemte Optræden angaaende Absolutionen har blandt hans Standsbrødre fremkaldt en alvorligere Overveielse, end paa lange Tider nogen anden Sag i vor Kirke. Overveielsen, eller man kunde snarere sige Striden, er endnu ikke tilende — den er netop indledet paa det Skarpeste; og Udfaldet er ikke godt at forudsee. Dog spaae mange Theologer, at Lammers' Mening vil seire og at Absolutionen vil blive adskilt fra Sakramentet, mod hvilket Udfald de fleste Udtalelser paa Præstemødet ogsaa pegede.

Vi havde ønsket at kunne give en orienterende Artikel om dette Punkt saavelsom om den hele lammerske Retning eller hans Bestræbelser inden Kirken; men dette kan ikke skee for det Første, da den Theolog, af hvem vi havde Haab om at faae en saadan Artikel, efter nærmere Overveielse har fundet det betænkeligt af de hidtil fra Lammers fremkomne Kjendsgjerninger at dømme om en saa betydningsfuld Foreteelse, og har raadet til Opsættelse, indtil noget mere Positivt i Sagen kunde indhentes, og i saa Fald har han givet Haab om i sin Tid at efterkomme vort Ønske. Idet vi her give Lammers' Portræt, bede vi derfor Læserne om Henstand paa en

En tunesisk Soldat.

saadan Retteledelse, som vi forudsætte høilig vil interessere, og indskrænke os her til nogle tørre Notitser om Mandens Liv.

G. A. Lammers er født i Kjøbenhavn den 26de Mai 1802. Faderen Ernst Anton Henrik L. (født i Rendsborg 1770) var dengang Artillerikapitain i Kjøbenhavn, men blev siden forflyttet til Norge som Major og Kommandør for det Nordenfjeldske Artilleridetaschement og døde den 2den April 1847 som Generalmajor og Kommandant i Frederiksstad. Moderen, Sirianna Magdalene Hagen, var født i Værdalen. Sønnen sattes i Christiania Latinskole, hvorfra han dimitteredes i 1821; næste Aar tog han Andenexamen og 1825 theologisk Embedsexamen, Alt med Charakteren Laudabilis. Efter i nogen Tid at have været konstitueret Adjunkt ved Christianias Latinskole, blev han i 1827 Præst ved Hospitalet i Throndhjem og i December 1835 Sognepræst til Bamble. Paa Storthingene i 1839 og 1842 var han Repræsentant for Bratsbergs Amt. I 1848 blev han Sognepræst i Skien, i hvilket Kald han endnu er.

Han er gift med en Datter af Oberst H. H. Rode og saaledes besvogret med nuværende Stiftsprovst F. Rode her i Byen, der tidligere var Præst i Gjerpen. Svogerskabet og det tidligere Naboskab har dog, efter hvad der fremgaar af Avisytringer, ikke kunnet forebygge, at begge staae som stridende Parter overfor hinanden i kirkelig Retning.

I 1834 udgav Lammers en Oversættelse af en kort Kirkehistorie og tillige en „Psalme-Skat, et Udvalg af Kingos, Pontoppidans og Brorsons Samlinger."

Den Strenghed, hvormed Lammers for en Tid siden udtalte sig mod Skuespil, paadrog ham adskillige Angreb i Aviserne som en Mand, der ikke vilde tilstæde selv uskyldige Fornøielser. Men efter senere fremkomne Oplysninger synes det, at hans Udtalelser ere blevne opfattede vel eensidigen eller lige efter Bogstaven. Vist er det imidlertid, at han er en Mand, for hvem „Verdens Tant" kun kan vente liden Naade.

Hans Betænkeligheder ved Absolutionen i dens gamle Form gjorde det for nylig nødvendigt, at give ham en Personelkapellan. Han fik Kand. theol. Vefring, der endnu inden han ved Universitetet begyndte sine theologiske Studier havde gjort sig bekjendt som Opbyggelsesprædikant.

Tale af A. Hertzen ved en Fest i London til Minde om Februarrevolutionen.

Borgere!

Da den internationale Kommittee opfordrede mig til at tage Ordet, drog jeg det et Øieblik i Betænkning. Jeg bævede tilbage for den vanskelige Opgave, at gjøre mig til Talsmand for den revolutionære Minoritet i Rusland midt under Krigens Bulder, medens alle Lidenskaber vare i Bevægelse og under en dyb og hellig Sorg. Jeg meddeelte Kommitteen denne min Betænkning. Den opfordrede mig imidlertid paany og paa den mest broderlige Maade og jeg følte ligesom et Slags Samvittighedsnag over dette Tvivlens og Mishaabets Øieblik.

Krigen bruser i en anden Verden. Den ophører udenfor denne Dør, i denne Sal, hvor alle Landes Fredløse i Navn af et Minde og een Forhaabning, i alle deres Navn, som lide, samles med Englænderne, der have frigjort sig fra deres eget Lands Fordomme. Det var paa samme Viis de første Aarhundreders Christne rolige og glade forenede sig til deres simple Gjæstebud, medens det af Cæsarerne fremkaldte Uveir rystede det gamle romerske Riges Grundpiller. (Bifald).

Ved denne Fest for Folkeslagenes Broderskab turde en russisk Stemme ikke fattes, thi der gives foruden Czaren ogsaa et Folk, foruden det officielle og despotiske Rusland et lidende og ulykkeligt Rusland; foruden Vinterpalladsets Rusland et Kasamatternes Rusland. Det er i dettes Navn en russisk Røst maa lade sig høre i denne Forsamling.

Jeg skynder mig at erklære, at jeg ingen Fuldmagt har til at repræsentere den russiske Emigration. Min Fuldmagt — er mit hele Liv, min Sympathie for det russiske Folk, mit Had mod Czarismen.

Ja, Borgere, jeg har den Dristighed at sige det, jeg tror at repræsentere den revolutionære russiske Idee — i Eders Midte har jeg altsaa Ret til at sige Ordet, mit Hjerte, min Samvittighed sige mig det. (Levende Bifald. Bravoraab).

Det er sex Aar siden jeg begyndte at tale offentligt om Rusland. Under Reaktionen hørte man mig med Overbærelse. Tiderne ere forandrede. Den stridbare Aand, der udviklede sig med Krigen, fornemmelig i nogle tydske Blade, blev intolerant indtil Despotisme.

Man anklagede mig for mine slavoniske Sympathier. Man gjorde mig en Forbrydelse af mine Forhaabninger, selv af min Virksomhed. Artikler, indeholdende Besværinger, gik to Gange over Havet, andre nøde den overvættes Ære at blive optagne i Frankrigs Monitør.

Vi ere de første Landsforviste, af hvem man har fordret Afsky for sin Race, sin Nation. Eder, landsforviste Borgere, berøver man Eders Nutid; os berøver man ogsaa Fremtiden, man vil endogsaa dræbe os Haabet.

Dersom jeg hadede det russiske Folk, dersom jeg ingen Forhaabninger knyttede til det, var jeg ikke her. Et frit og republikansk Folk har givet mig Borgerret, jeg vilde have taget mit Ophold blandt dette Folk uden at bekymre mig om et Land, som blot havde Forfølgelser at byde mig. (Bifald.)

Denne Forvirring i Ideerne er høist selsom.

Nikolaus's Regjering aabnes med en frygtelig Sammensværgelse. Han passerer under fem Galgers Triumphbue for at gaae til Moskau og lade sig krone. Hundreder af Sammensvorne med Lænker om Fødderne gaae til Minerne. Skarer af unge Mennesker følge ham i korte Mellemrum og forsvinde i Sibirien. Alt dette gaar hen ubemærket, medens den legemliggjorte Despotisme i Selvherskerens Person forsøger at kaste tilbage paa os — de Forfulgte — noget af det Had, den selv saa vel fortjener.

Man bliver ved at gjentage den Paastand, at Elementerne til Fremskridt i Rusland blot existere i nogle exalterede Hoveders Indbildning.

Jeg veed, Borgere, at I troe paa Tilværelsen af et revolutionært Parti i Rusland, i modsat Fald vilde min Optræden paa denne Talerstol være en Daarlighed. Men Majoriteten af de Personer, der kalde sig Radikale, lade som de ikke troe derpaa. De Folkeslag, der have Patent som Revolutionære og som allerede ere indskrevne paa deres Lister, give dem mere end nok at bestille. Man lukker altsaa Øinene for ikke at see.

Naar jeg tænker paa den Hædersmand, Anacharsis Clootz, der selv tatoverede en af sine Fættere, for at en Udsending fra Otaheiti ikke skulde mangle ved en af Republikens Fester, er det umuligt at fragaae, at Folkenes Broderskab siden den Tid just ikke har gjort store Fremskridt.

Nikolaus hænger os, sender os til Sibirien, kaster os i Kasematterne, men han drager dog idetmindste ikke vor Tilværelse i Tvivl, han overdynger os tværtimod med Beviser paa sin Opmærksomhed. I maa tilgive mig, Borgere. Det er første Gang i mit Liv jeg anfører denne Autoritet som Exempel.

Paa den anden Side bebreider man det unge Rusland, ikke at troe paa Europas nuværende Organisation. Saaledes forholder det sig ganske rigtig. Og I — troe I derpaa?

Sagen er den, at Russeren, idet han kommer ud af Fængslet eller vender tilbage fra Forvisningen, har Hjertet opfyldt af Illusioner med Hensyn til Tilstanden i Europa, men naar han nu begynder at see sig om der, hvad finder han vel saa? Blot andre Udgaver af Czarismen, Variationer i det Uendelige over Nikolaus's Thema — og han vover at sige det. Se det er Uligheden.

Man bebreider os, som ligesiden Junidagene 48 have været Vidne til denne herlige Reaktion, der overgaar alt hvad den sorteste Pessimisme nogensinde har kunnet udfinde — man bebreider os vor Hulken, man vover at foreholde os disse Øieblikke af Fortvivlelse og Raseri, hvori man ikke finder andet i sin Sjæl end Tvivl — ikke andet paa sine Læber end bitre Ord og Forbandelser!

Man skulde skjule dem, siges der,

Og hvorfor skulde vi gjøre Noget for at være behagelige for denne gamle Foedalverden, denne Routinens Verden, der overalt sammendynger Forgangenhedens Lig for at standse Fremtiden?

Kongerne have tabt nok ved Smigrerier og Forbeholdenheder. Vil man, at Folkeslagene ogsaa skulle overvældes ved dette Middel?

Man gaar endnu videre. Forudsat endogsaa at vore Meninger ere overdrevne, vildfarende, hvor tager man da Retten fra til at mistænke deres Oprigtighed?

Man udrydder sandelig ikke Ideerne ved at stemple dem som skismatiske eller panslaviske — eller, hvad der er værre, ved at besmudse dem ved vanærende og bagtalerske Antydninger.

I ville tilgive mig disse Detailler, Borgere, mit Hjerte var opfyldt af dem. Jeg har Intet svaret paa Angrebene. En vis Følelse af Delikatesse, af Dekorum, som I lettelig ville tillæge sit Værd, paabød mig Taushed under Krigen. Men at bestige denne Talerstol, uden at berøre disse sørgelige Ting, syntes mig en Umulighed.

Lader os nu vende os fra Keisere og Aviser med samt deres Angreb og betragte hvad der foregaar i det Indre af det stumme Land, som man kalder Rusland.

Der gives hos os to revolutionære Aarer; den ene høit oppe, den anden lavt nede. Den ene afskyer Absolutismen, men er endnu negativ; den er fordeelt i smaa Kredse, rede til at danne et stort og virksomt Forbund. Den anden, søvnig og apathisk, existerer endnu blot som Spire. Jeg taler om den unge Adel og om Landskommunen.

Paa disses Skuldre, knutende den ene og udtømmende den anden, hæver sig Uhyret: det officielle Rusland, en levende Pyramide af Forbrydelser, af Misbrug, af Udsugelser, der ende med Czaren og har til Støtte syvhundredetusinde organiske Maskiner, forsynede med Bajonetter.

Czarismen lader sig ikke tæmme, den vil forblive en stadig Fare for Europa og en Ulykke for den slavoniske Verden, den er af Naturen rovbegjærlig, rede til Angreb, fattig paa Ideer, saare lidet kløgtig, hvor det gjælder indre Organisation. Den har skabt een Ting, Armeen. Den maa føre Krig, deri bestaar dens Frelse.

Regjeringen i Petersburg er ingenlunde populær; den har holdt sig formeget til de Store, formeget til Tydskerne, hedder det blandt Folket. Den eneste Idee, begavet med Livsvarme, der forener Masserne med Regjeringen, er National-Eenheden. Regjeringen er ingenlunde uvidende derom og drager for Øieblikket sin Fordeel af den. Og dette er en af de vigtigste Grunde, hvorfor man bør henlægge Krigen til Polen. Erklæringen af Polens Uafhængighed vil blive modtaget af Folket, ikke alene af det lille Rusland, men af en Deel af det store Rusland, som en revolutionær Akt, ikke som et Angreb.

Værer overbeviste om, at Czarismen ikke frygter noget i den Grad som Polens Uafhængighed. Den Dag, da Republiken vorder gjenindsat i Warschau, vil den keiserlige Ørn i Petersburg hænge med eet af sine Hoveder

Jeg vil ikke standse ved den historiske Nødvendighed af det Soldater- og Embedsdiktatur, der skabtes af Peter den Første. Jeg finder det forklarligt nok for sin Tid, det var maaskee endogsaa nødvendigt som Straf, som Opdragelse. Men jeg tror endnu fastere, at dets Tid er forbi, at dets Fortsættelse er kunstig, fremtvungen. Den russiske Imperialisme har siden 1813 været forbausende ufrugtbar. Regjeringsværket er under Nikolaus blevet aldeles negativt — Reaktion, Forfølgelse, Undertrykkelse.

Dagen efter sin Tronbestigelse saa han nemlig Mænd, som forfærdede ham, og han har aldrig glemt dem. Forbauset over den Adel og Fasthed, der laa i Murawieffs Ord, sagde Keiseren til ham: „Deres Æresord paa at De opgiver Deres Planer og jeg tilgiver Dem.“ „Ingen Naade, ingen Vilkaarlighed,“ svarede den dødsdømte Murawieff. „Det er for at være uafhængige af Keiserens Luner, at vi ville styrte ham.“

Den næste Dag blev han hængt.

„De har i en af Selskabets Sammenkomster høitidelig svoret paa med Deres Dolk at dræbe Keiseren?“ spurgte Præsidenten Pestel. „Det er ikke sandt,“ lød Svaret, „jeg har simpelthen sagt, at jeg vilde dræbe ham. Der var hverken Dolk eller Eed. Jeg har aldrig kunnet fordrage melodramatiske Optrin.“ Han blev ogsaa hængt. Rebet brister, Pestel falder i Sneen. Han reiser sig og siger: „Fordømte Land, hvor man ikke engang forstaar sig paa at hænge Folk!“

At vide, at saadanne Mænd have levet og maaskee endnu leve i Nærheden af Vinterpalladset, er ikke sundt for den keiserlige Søvn.

Nikolaus har i tredive Aar ventet paa en Bøn om Amnesti, den er ikke kommen. Døden giver Amnestier. Hvilke Historier. Hvilke Legender!

En anden Murawieff — der var fire i Sammensværgelsen — Oberst i Generalstaben, levede efter ti Aars Tvangsarbeide som Kolonist i en liden Hytte dybt inde i Sibirien med to andre Tvangsarbeidere, General Youshneffsky og Oberst Abramoff. Han dør i 1841. De to Venner tømre en Kiste sammen og bære den Døde til Kirken, der var nogle Mile borte. Den gamle General elskede Murawieff, som en Fader kan elske sin Søn. Ikke et Ord underveis. Ankommen til Kirken knæler han ved Kisten og skjuler sit Ansigt. Degnen nærmer sig til ham efter Ceremonien. Oldingens Ubevægelighed forundrer ham. Oldingen var død. Abramoff havde ikke Mod til at vende tilbage til Hytten. Han forsvandt i Sneeoceanet mellem Bjergene.

Nikolaus kunde saameget han vilde forfølge Menneskene, han rammede dog ikke Ideen, tvertimod, Ideen blev mere revolutionær og mere national.

For to eller tre Maaneder siden udkom der i Frankrig en mærkelig Bog om Rusland. Forfatteren, M. Gallet de Kulture, er nylig kommen tilbage fra Rusland, han har seet Tingene senere end jeg. Tillader at jeg anfører nogle Linier af hans Værk.

„Czaren har ikke begyndt denne uretfærdige Krig af den tomme Grund at tilstaae Rajaerne religiøs Beskyttelse. Han er efter ni og tyve Aars Regjering gaaet ud af sin Passivitet af den Grund, at han ikke mere kunde regjere. Uindskrænket Herre over Alt, begyndte han ikke mere at være Herre over Noget. Alderdommen, som nærmede sig, viste ham ikke alene Menneskets Forældelse, men ogsaa Principets. Stigende som Vandene ved en eensformig og uimodstaaelig Bevægelse fældede Reformideen den gamle Despotismes ormstukne Idee. Et Parti havde dannet sig mellem Adelen, denne frygtelige Klasse, der kritiserer med Bitterhed og isolerer sig af System og som, bestaaende af Ideens, Kraftens, Troens og Nagets Mænd samler omkring sig hele den unge Generation.

„Man kan ikke angive Øieblikket,“ siger en høitstaaende Mand i Rusland til Hr. de Kulture, „naar de revolutionære Ideer ville gjøre sig gjældende (i Rusland), men det er nær og vil iklæde sig en ny, særegen Form: den russiske Form. Alle ville forene sig for at styrte et System, der er dømt og fordømt af Tidsaanden, et bevæbnet Phantom, som endnu besidder Evnen til at indjage Frygt, men som allerede er afmægtigt, hvor det gjælder at bringe en eneste Fiber i den menneskelige Sjæl til at vibrere. Der vil blive en heftig Kamp; Fremskridtenes Mænd ville opfinde nye Ting; et Parti vil vende tilbage til det gamle Rusland og Folket vil gribe Robespierres Øxe og bruge den mod Vaabenskjold og Hoveder.“

En saadan Bevægelse findes, Borgere, under Iisskorpen, under den nordlige Despotismes tilsyneladende Eensformighed. Lader os nu stige ned i Dybderne af dette dunkle Hav og undersøge, hvilke Kræfter og hvilke Storme der kunne bringe Folkehavene til at bruse og bølge.

For det første maa jeg sige Eder, at man ikke alene har betvivlet Tilværelsen af et revolutionært Parti i Rusland — det holder sig nødtvungent i Skyggen — men man har endogsaa draget Kommuneorganisationen i Tvivl, det vil sige Betingelserne for 50 Millioner Menneskers Livsvirksomhed nogle Skridt fra Tydskland.

Harthausen har skrevet tre Bind om denne Materie; det var en Reaktionær og man troede ham ikke. Jeg har skrevet og talt derom, jeg er en Revolutionær og man har ikke troet mig.

Ved en af disse Anomalier, der lader som Ironi midt i Historien, hviler vor Landskommune paa en overordentlig viid og aldeles socialistisk Grundvold — vi tale ikke her om politiske Rettigheder, i hele Rusland er det blot Hans Majestæt Keiseren, der er aktiv Borger og i Besiddelse af politiske Rettigheder — vi tale om administrative og sociale Rettigheder, om Selvregjering i alle kommunale Anliggender og i Jordens Deling. Jeg vil ikke gjentage, hvad jeg allerede ofte har sagt om Kommune-Organisationen og dens Fordele, jeg vil tvertimod vise Eder dens svage Side. Den russiske Bonde er en evig Umyndig, han staar aldrig paa sine egne Been, i alle Tilfælde støtter han sig paa Kommunen, søger Ly bag den. Individet opsluges af Kommunen.

At bringe den individuelle Frihed i Overeensstemmelse med Kommunen, er det Problem, som Socialismen har at løse. De forenede Stater i Amerika har ikke løst det, den slavoniske Kommune endnu mindre; det er et ufuldbaaret Foster, som først vil blive kaldet til en virkelig Tilværelse af Individet, naar det reiser sig for at gjøre Fordring paa sine samtlige Rettigheder som Person, uden derfor at tabe sine Rettigheder som Medlem af Kommunen. Denne revolutionære Surdeig fattede den patriarkalske Kommune; den kunde endnu i lang Tid finde sig i Snaren, saameget mere som denne ingen synderlig Fordeel havde af at gjøre Indgreb i dens Rettigheder. Men der gives en historisk Lov, som driver Despotismerne til selv at fremkalde Revolutioner.

Livegenskabet, der lidt efter lidt indførtes i det 17de Aarhundrede, naaede i det attende en uhyre Udstrækning; mere end en Trediepart af den agerdyrkende Befolkning sukkede i samme elendige Stilling som Middelalderens glebæ adscripti.

Folket reiste sig mange Gange; mere end hundredetusinde Mennesker stode ved Volgas Bredder under Stenko Rasin. Czar Alexis lod Tusinder af Oprørere hænge. Katharina den Andens Throne vaklede i hele Maaneder, rystet af Pugatcheff.

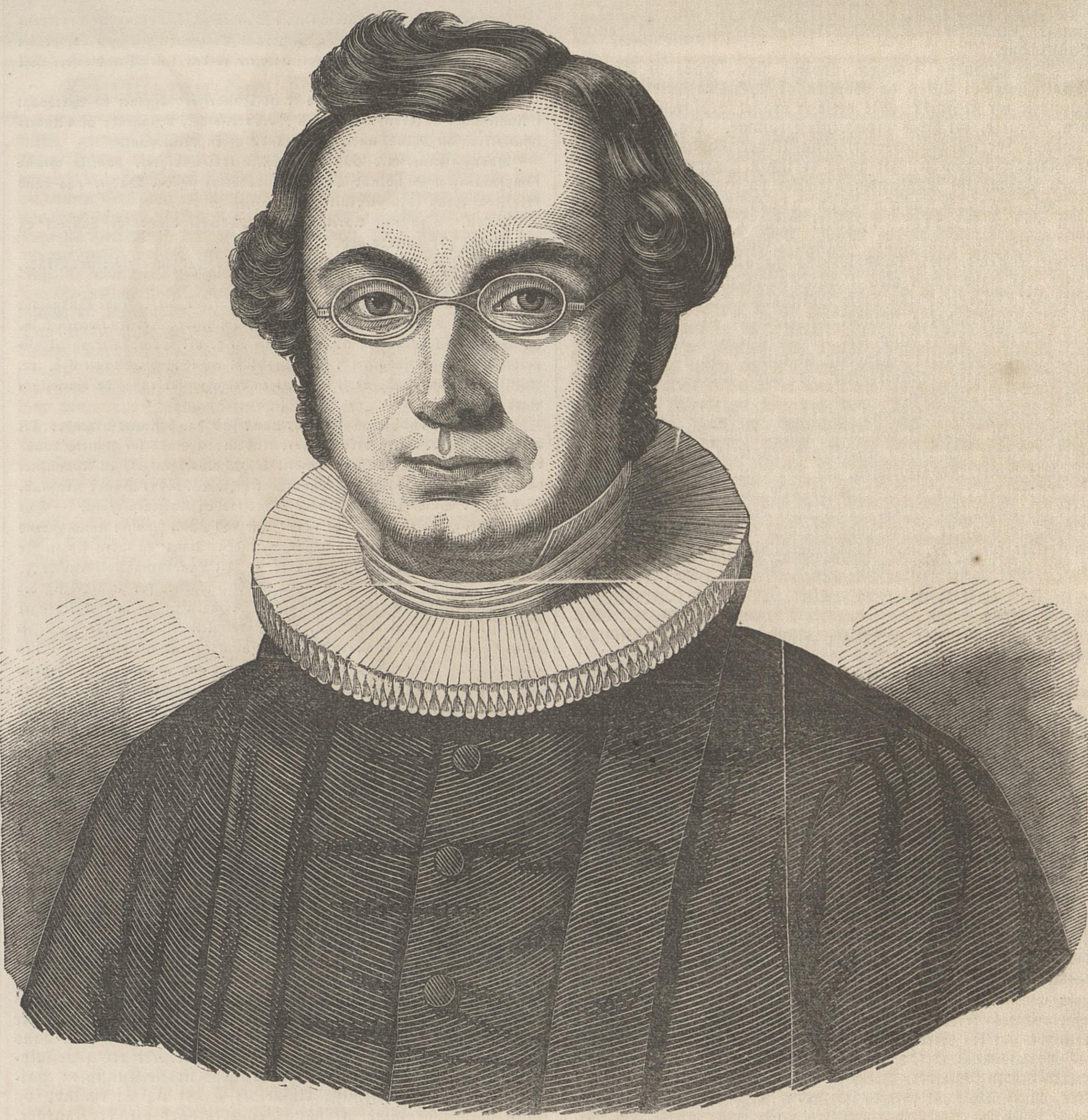
Da Pugatcheff, der i et Buur bragtes til Moskau, var henrettet, triumpherede Ordenen, de Livegne vare overvundne.

Alexander var den Første, der med Forbauselse betragtede den unaturlige Idee, som Livegenskabet indeslutter, men han forstod Ondet uden at finde Middel til at afhjælpe det. Han vovede hverken at bifalde eller at afskaffe det.

Forbrydelsen fuldbyrdedes. Czaren var forbundet med Herrerne, Folket adskilt fra ham ved Livegenskabet. Den keiserlige Stemme kunde ikke længer naae det og da Nikolaus, denne almægtige Czar, i 1842 vovede at give Adelen det frygtsomme Raad, i Mindelighed at ordne deres Bønders Vilkaar, tilføiede Ministeren for det Indre en saadan Kommentar, at Keiserens matte Ord bleve til et komplet Intet.

Det ministerielle Cirkulære paalagde Præfekterne at dømme som Rebeller de Bønder, der fordristede sig til at betragte Keiserens Raad som *forpligtende* for Herrerne.

Et Frihedsglimt havde vist sig for den ulykkelige Livegne

Gustav Adolph Lammers.

for atter at forsvinde. Men en Bevægelse var vakt i Landet og blev der. Enkeltstaaende Opstande, Mord paa Herrerne — saa almindeligt i Rusland — bleve hyppigere. I Gouvernementet Samboff forenede Bønderne fra flere Kommuner sig og droge fra det ene Herresæde til det andet med Spyd og Øxer. Tause og alvorlige; en Kvinde af Folket gaar foran med nøgne Fødder og udslagent Haar og synger de Psalmer, man synger ved Begravelser, hun synger dem, medens Slottene brænde med Herrerne og deres Familie.

Jeg har levet meget med den russiske Bonde og jeg har ikke alene en dyb Kjærlighed, men ogsaa et nøie Kjendskab til ham. Som Barn opholdt jeg mig hver Sommer paa min Faders Godser; forviist havde jeg syv lange Aar til at studere ham fra Ural og Volga til Nowgorod. Og jeg sværger Eder til, at Bonden i det Indre af Rusland er mindre nedværdiget, mindre Slave end det hele Aristokrati i Petersburg, end hele Keiserens Omgivelse.

Custine har bemærket det samme; Harthausen og den lærde Blurius ligeledes.

Ruslands revolutionære og sociale Fremtid vil begynde med en Insurrektion af de livegne Bønder eller med deres Emancipation. Den russiske Bonde vil ikke høre Tale om Emancipation uden Jord. Selv den Adel, der har gaaet mindst frem med Tiderne, vilde med Glæde give sine Bønder Friheden, naar Jorden ikke fulgte med.

Pestel, den store russiske Revolutionære, sagde til sine Venner: „I kunne skille Eder ved Keiseren, I kunne proklamere Republiken, om I vil, meget vil dog ikke være forandret derved. Ingen national og folkelig Revolution er mulig hos os, dersom man ikke rører ved Adelens Territorialbesiddelser. Bonden vil have Jord.“

Dette blev sagt før 1825. Nu har Regjering og Adel begrebet, „at Bonden *maa* have Jord.“

Man har allerede gjort Forsøg paa Deling, men naturligviis er Bonden altid henvist til den mindste Lod. Dette har ingen Følger havt.

Bonden fordrer blot Kommune-Jorden, blot den Jord, som han har dyrket med sin Sved, som han har erobret ved Arbeidets hellige Ret. Mere forlanger han ikke.

Den russiske Bonde tror ikke, at Jorden kan tilhøre nogen Anden end Kommunen. Det falder ham lettere at troe, at han, Individet, tilhører Kommunen, end at tænke, at Jorden ikke er denne Kommunes uafhændelige Eiendom.

Dette er en overordentlig alvorlig Sag.

Naar Alt kommer til Alt ere dog alle Spørgsmaal om Eiendommen religiøse Spørgsmaal, baserede paa Troen, paa Læresætninger. *Med Troen gaar ogsaa Tingen sin Vei.*

Overtænker nu dette: mellem Bonden, der *tror*, at Jorden tilhører Kommunen, og den unge Adel, som ikke tror paa Gyldigheden af Bondens Rettigheder, gives der intet andet end den raa Kraft, en dum Konservatisme, Vanens Dorskhed. Ingen store Traditioner, ingen hundredeaarige Former til at understøtte Thronen i Petersburg, til at gjøre den ærværdig. Den græsk-russiske Kirke er altfor ydmyg og altfor himmelsksindet til at blande sig i denne Jords Anliggender — den har ikke glemt sit Byzanz — den giver Keiseren, hvad Keiserens er, uden at bekymre sig synderlig om, hvem der er Keiser.

Imperialismen i Petersburg har den Eiendommelighed, at den ikke danner et Monarchi, men blot et Enevælde. Den kan, saameget den vil, forklæde sig som orientalsk Pave, som preussisk Korporal, som mongolsk Czar, det er dog blot Repræsentanten for den materielle Kraft og for en historisk forbigaaende Nødvendighed.

Intet bærer forøvrigt i Rusland den Charakteer af Varighed, af noget Afsluttet og Endt, som man finder hos de Folkeslag, der ved langt Arbeide have fundet Tilværelsesformer, der svare til deres Tanke.

Føi hertil, at Rusland altid har manglet næsten aldeles de tre konservative Løftestænger: Katholicismen, den romerske Ret og Borgersouveræniteten. Dette simplificerer Spørgsmaalet ubyre. Vi ville møde Eder i Fremtidens Revolution, uden at behøve at gaae igjennem de Moradser, som I have gaaet igjennem, uden at slæbe os afsted og udtømme os i et Clair-obscur af disse politiske Former, som man kunde kalde: „mellem Hund og Ulv“ — Former, som aldrig have frembragt noget Stort og Kraftigt, uden der, hvor de vare nationale.

Vi behøve ikke at gjøre om igjen Eders store og lange Heltedigt, som i den Grad har opfyldt Veien for Eder med Monumenter i Ruiner, at I neppe kunne røre Foden. Eders Anstrængelser, Eders Lidelser, er ligesaa mange Lærdomme for os.

Uden Erindringer, uden Forpligtelser mod Fortiden ere vi ligesom Europas Proletærer — de Arveløse. Vi have blot af den bestaaende Verden modtaget Lidelser og Forhaabnelser, dens Skjæbne ligger os derfor ikke synderlig paa Hjertet.

Politimanden havde Ret, som sagde, „at vi ikke ville vige tilbage for Noget.“ Vi have intet Fælles hverken med det gamle Rusland eller med den gamle Verden. Men til Erstatning have vi hele Haabets Forvovenhed.

Der siges, at vi Intet have gjort. Saameget mere er der tilbage at gjøre. Tiden til vort Arbeide nærmer sig og derfor er det bydende nødvendigt, at I ikke miskjende Eders slavoniske Brødre. Den fattige Proletær i Europa maa vide, at den fattige russiske Bonde ikke er et nedværdiget eller dyrisk Væsen, men et ulykkeligt menneskeligt Væsen, der har de samme Interesser som han, der er bøiet under den samme Vanskjæbne.

Revolutionens Domæne udvider sig. Have vi ikke seet Revolutionen i Wien og Kongen af Preussen med Hatten i Haanden for sit Folk? Alt dette er draget forbi som en Drøm, men, Borgere, der gives prophetiske Drømme. Og dette Stævne i London for alle Emigrerede, denne Udvexling af Ideer, denne gjensidige Forstaaelse, alt dette er ingen Drøm. Nei, det er ingen Drøm, thi Englænderen rækker os Haanden og I veed det vel, naar Englænderen giver Haanden, giver han ogsaa Hjertet. (Stærkt Bifald).

Betragter denne Sal, betragter disse Levninger af saamange Storme, disse Landsforviste fra alle Lande, disse Veteraner, der have været med i alle Kampe mod alle Tyranner, betragter, siger jeg, alle disse Høisindede, her er samlede for at høitideligholde Mindet om et Blad af Revolutionens Historie, medens det Land, der i Revolutionens Fædreland ikke har Ret til høitidelig og lydelig at mindes sin Fortid, medens Frankrig slumrer udtømt efter at have ladet Revolutionen lyse over hele Europa.

O underbare Skjæbne! Frankrig er revolutionært selv i sin Reaktion. Det er ved at kjæmpe mod Socialismen, at det har hævet den til en anerkjendt frygtelig Magt.

Alt tjener Revolutionen, thi Alt tjener Fremtiden.

Lader da disse Døde begrave sine Døde. Længe glemte Forhaabninger gjenfødes. Den store Kamp leveres til vort Bedste, uden at de Kjæmpende drømme derom. Keiserdømmer og Keisere forsvinde, men Socialismen vil ikke forsvinde. Den er den døende Oldings unge, gjæve Arving. (Af L'homme).

Norge.

Christiania. Ved kgl. Resol. af 13de ds. er det bestemt, at de Mandskaber, der udskrives til menige Stridsmænd ved Linietropperne, maa, forsaavidt de skulle ansættes ved Artilleriet og Kavalleriet, være mindst 63 Tommer, og ved Infanteriet mindst 61½ Tomme høie.

— Ved kgl. Resol. af s. D. er bestemt: at Underdals Annexsogn af Aurlands Præstegjæld under indre Sogns Provsti skal deles i 2 Sogne, Nærø og Underdal og at en Kirke for Nærø Sogn tillades opført paa Gaarden Bakke.

— Ved kgl. Resol. af s. D. er det bestemt: at der ved Telegraphlinien fra Frederikshald til Mandal indtil Videre ansættes 4 Inspektører, 23 Telegraphister af 1ste og 19 af 2den Klasse; at den aarlige Lønning for den ene Inspektør bestemmes til 500 Spd. og for de 3 øvrige Inspektører til 400 Spd. for hver; og at den aarlige Lønning for Telegraphisterne af 1ste Klasse bestemmes til 240 Spd. for hver, og for Telegraphisterne af 2den Klasse til 144 Spd. for hver, Alt indtil Videre.

— Ved kgl. Resol. af s. D. er Kirkedepartementet bemyndiget til at indkjøbe indtil 200 Maal Jord af Gaarden Ulven i Aker til Præstegaard for den residerende Kapellan i Præstegjældet eller — i Tilfælde af sammes Deling — for den vordende Sognepræst i østre Aker.

— Ved kgl. Resol. af s. D. er der af Restbeløbet af de for indeværende Budgettermin til Videnskabsmænd og Kunstneres Reiser i Udlandet bevilgede Beløb, 3900 Spd., tilstaaet følgende Stipendier: Kand. min. C. A. Bjerknes 600 Spd. for under et Ophold i Udlandet i et Tidsrum af 1½ til 2 Aar at studere den rene Mathematik; 2) Kand. jur. F. P. Brandt 500 Spd. for under et Ophold i Udlandet i et Tidsrum af 1½ Aar at studere Lovkyndighed, navnlig Kilderne til den norske Retshistorie; 3) Kand. med. Lud. Dahl 250 Spd. for i en Tid af 3 til 4 Maaneder at fortsætte sine psychiatriske Studier ved Sindssygeanstalter i Storbritannien, Nederlandene og Belgien; 4) Distriktslæge A. M. Løberg 250 Spd. for under et halvt Aars Ophold i Paris at studere de chirurgiske Disciplinér; 5) Kand. jur. Ole A. Bachke 250 Spd. for under et Ophold i Udlandet i omtrent ¾ Aar at fortsætte sine retsvidenskabelige Studier; 6) Polytechniker Anton Rosing 500 Spd. for under et Ophold i Udlandet at uddanne sig i Agrikulturchemi; 7) Billedhugger Ole H. Fladager 300 Spd. for under et forlænget Ophold i Kjøbenhavn videre at uddanne sig som Billedhugger; 8) Landskabsmaler Sophus Jacobsen 200 Spd. for under et forlænget Ophold i Düsseldorf yderligere at uddanne sig i sin Kunst; 9) Historiemaler Christen Brun 200 Spd., og 10) Portræt- og Genremaler Knud Bergslien 150 Spd. for under Ophold i Udlandet videre at uddanne sig i deres respektive Kunstfag; 11) Polytechnisk Kand. Georg Bull 150 Spd. for under et Ophold ved en af Tydsklands „Bauschulen“ at uddanne sig som Architekt; 12) Billedhugger H. J. Budahl 150 Spd. for under et forlænget Ophold i Kjøbenhavn videre at uddanne sig i sin Kunst; 13) Landskabsmaler N. B. Møller 100 Spd. for under Ophold i Udlandet videre at uddanne sig i sin Kunst; 14) Sanglærer J. G. Conradi 300 Spd., for under et Ophold i Leipzig i et Tidsrum af omtrent 1 Aar at uddanne sig i Komposition.

— Under s. D. er bestemt, at et Garnisonspræstembede, med 300 Spd. i Gage og 100 Spd. i Huusleiegodtgjørelse, midlertidig bliver at oprette paa Horten, hvis Menighed skal indbefatte den paa Hortens Værfts Grund — derunder Gaarden Apenæs, Vealøs og de Staten tilhørende Løvøer iberegnet — boende Befolkning, samt de i sømilitær Tjeneste staaende faste Mandskaber og andre til Hortens Station hørende Militære i Søetaten, der bo udenfor Værftets Grund, og endelig den landmilitære Garnison; samt at dette Embede bliver at bestyre af en dertil konstitueret Præst, og at der fra den Tid, den nævnte særskilte Præst for Horten ansættes, af Marinens til tilfældige Udgifter bevilgede Midler bliver at udrede til den nuværende Sognepræst til Borre Prstg. Sandborg i Erstatning for Tab i Indtægter 330 Spd. aarlig, samt til den nuværende Kirkesanger i Borre, Nielsen, der vil have at fungere ved Hortens Kirke, — 30 Spd. aarlig til Lønning af en Assistent ved Kirkesangerforretningernes Udførelse i den ny Menighed.

— Ved kgl. Resol. af s. D. er bestemt: at den ved kgl. Resol. af 25de Febr. f. A. foreløbig bestemte Deling af Bakke Sognekald under Dalernes Provsti i Christianssands Stift naadigst befales iværksat fra 1ste Oktober d. A., saaledes, at Bakke Hovedsogn med Gyland Annex kommer til at danne et Præstegjæld, og Tonstad Sogn som Hovedsogn med Lunde Annex et andet under Navn af Siredalens Præstegjæld.

— Om Aftenen den 23de var her et usædvanligt Tordenveir, hvorved Lyn fulgte paa Lyn og oplyste Luften. Lynilden skal ogsaa paa sine Steder have slaaet ned.

— Med Dampskibet den 29de ankommer hertil fra Kiel den bekjendte svenske Sangerinde Henriette Saloman (født Nissen) for at give Koncerter. Hun er ledsaget af sin Mand, der er bekjendt som Komponist.

— Kronprindsen ankom forrige Søndag med Dampskibet Lindesnæs hertil og er siden afgaaet til Leirsamlingen paa Gardermoen. Imorgen (Søndag) ankommer Kongen over Land og Kronprindsessens Fader, Prindsen af Nederlandene tilsøes.

Hamar. Mjøsen vil om kort Tid blive befaret af 6 Dampskibe, da der for engelsk Regning er bestilt 2de Dampskibe, et Passager- og et Varetransportskib. Det engelske Varetransportskib vil begynde sin Fart om et Par Maaneder, hvorimod det Andet neppe vil kunne begynde sin Rute iaar.

Sandefjord. Ved Ankomsten til Sandefjord komplimenteredes Kronprindsessen af Statholderen og Statsraad Erichsen; Bryggen var prydet med en Æreport. Med Kronprindsessen er den lille Prindsesse. Til Bolig er Præstegaarden anvist.

— Af det frederiksstadske Korps er til Sandefjord afgaaet en Æresvagt i Anledning af Kronprindsessens Nærværelse der, bestaaende af 4 Underofficierer og 30 Mand under Kommando af en Lieutenant.

— Badegjæsterne, med Pastor Stockfleth som Ordfører, have in corpore komplimenteret Statsraad Vogt, der opholder sig ved Badet, paa hans 71de Fødselsdag (den 21 Juli.)

Skien. Den med Aaret begyndte „Adressetidende for Laurvik og Sandefjord“ er allerede ophørt.

— En stærk Skovbrand i Saude Præstegjæld skal have gjort stor Skade, men er dog igjen slukket.

Nedenæs og Robygdelagets Amt har for det løbende Budgetaar bevilget: til Bestridelse af Udgifter vedkommende Medicinalvæsenet m. m. 52 ß. pr. Skylddaler; til Veivæsenet 30 ß. pr. Skylddaler og til Bestridelse af Fogderiudgifter i Nedenæs 1 ß. og i Robygdelaget 3 ß. pr. Skylddaler. 100 Spd. bevilgedes til en Ledsager for en af de omreisende Agronomer.

Nordre Trondhjems Amtformandskab har besluttet følgende: Til at afslutte Kjøb om en bekvem Jordeiendom til Sæde for Amtets Landbrugsskole, for en Kjøbesum af indtil 12,000 Spd., valgtes en Kommittee paa 5 Medlemmer, nemlig Standarjunker J. W. Røst, Pastor Fergstad, Kirkesanger Sæther, Gaardbruger Sandstad og Kapitain Holst. — Hydrotechniker Hanssen bevilgedes i dette Aar 250 Spd., for efter Amtmandens Ordre at forestaae Engvandingsanlæg inden Amtet og uden Udgift for dem, hos hvem disse Anlæg foretages. — Til Landsbrugsskolebestyrer J. v. d. L. Hansen bevilgedes 50 Spd. til Reiseudgifter for at gjøre sig bekjendt med Furlandsmyrens Dyrkning i Romsdalen og med Agerbruget i forskjellige Dele af dette Amt, med Forpligtelse til at afgive Indberetning til næste Amtsformandskab om Resultaterne af sin Reise. — Stiftamtmanden i Throndhjem bliver at underrette om, at man anser Bestemmelserne om, at Halvdelen af Omkostningerne af Bybroen skal udredes af Throndhjems Stifts Amter, hævet ved Veiloven af 15de September 1851, og at man saaledes ikke kan refundere de i 1852 og 53 til bemeldte Bro medgaaede Summer, der ere reparterede paa Nordre Throndhjems Amt. — Den Sum, der bliver at udligne paa Amtet til at bestride dets Udgifter, udgjør 15,836 Spd. 113 ß.

Udenlandske Efterretninger.

I Sverige et nyt Postrøveri.

Danmark. Journal des Débats indeholder en temmelig udførlig Kritik over de danske Arbeider paa den store Kunstudstilling. De Kunstnere, som fremhæves, ere Marstrand, Simonsen, Roed, Gertner, Exner, A. Melbye, Sonne, Skovgaard og — Tidemand, der af den franske Anmelder regnes til de danske Kunstnere, som han siger, fordi hans Navn ikke findes opført i Kataloget, og fordi den hele Charakteer i hans Billeder forekomme ham at være dansk; en uretfærdig Beskyldning mod den i sit Stof saa udprægede norske Kunstner; Palmen tilkjender den franske Anmelder Exner og Tidemand, og man maa indrømme, at hans Bemærkninger ofte ere slaaende. (Dagbl.)

I Østersøen har Flaaden kastet nogle af sine fjernest rækkende Bomber imod Kronstadts Forter, hvor de have rammet, uden at Russerne til Gjengjæld kunde træffe Skibene.

— Englænderne skal have sprængt i Luften Svartholms Fæstning, en Miil udenfor Staden Lovisa i Finland, der nylig er gaaet op i Luer, dog uden at Englænderne, som først antaget, have været Skyld deri.

England. Molesworth er udnævnt til Kolonialminister.

— Morn. P. vil vide, at Vestmagterne træffe alle Forberedelser til et Vinterfelttog paa Krim.

— De engelske Blade indeholde stærke Angreb paa Lord J. Russell. Baade Times og Morn. Chron. sige, at han har spillet en politisk Bankerot og at hans Rolle som Statsmand er sluttet. Spectator beskylder ham for Hykleri og Troløshed, og det radikale Blad Leader kalder ham Janus Russell. Morn. Chron. indskrænker dog ikke sin Daddel alene til Lord Russell, men haaber, at hans Udtrædelse om kortere eller længere Tid vil drage det hele Kabinets Fald efter sig.

— I Underhusets Møde den 16de Juli meddeelte Lord John Russell, hvilke Grunde der havde bevæget ham til at indgive sin Dimission. Som den nærmeste Aarsag hertil nævnte han Forfølgelser og hadefulde Angreb, hvorfor han i den senere Tid havde været udsat, uagtet han ved at anbefale de østerrigske Mæglingsforslag kun havde handlet i Konsekvents af den Anskuelse, han fra det første Øieblik havde havt med Hensyn til det orientalske Spørgsmaal; han havde ogsaa allerede to Gange tidligere indgivet sin Dimission, men Palmerston havde begge Gange vægret sig ved at modtage den, og først nu var det lykkedes ham at faae sit Ønske om at udtræde af Regjeringen opfyldt. Han tog forøvrigt bestemt Ordet for at Krigen fortsattes, og bemærkede, at han allerede en Uge efter sin Tilbagekomst fra Wien var bleven overbeviist om de østerrigske Forslags Uantagelighed. Sir Bulwer Lytton tog, paa Grund heraf, sit Andragende tilbage, og D'Israeli og Roebuck rettede derpaa et heftigt Angreb paa Regjeringen, som gav Anledning til, at Indenrigsministeren, Sir George Grey, i de bestemteste Udtryk udtalte sig for Krigens Fortsættelse.

Frankrig. Den franske Nations Subskription til Hæren beløber sig til 2,285,558 Franker. Til Kamiesch er affendt en Ladning Iis og Keiser Napoleon har bestemt, at de Penge, som ellers skulde bruges til at feire Napoleonsdagen den 15de August, nu skulle tilflyde Soldaternes Efterladte.

— I Paris beskjæftiger man sig udelukkende med det nye Laan, som har saa rask Fremgang, at de store Bankierer sandsynligviis ganske ville blive udelukkede, idet hele Beløbet antages at ville indkomme ved de priviligerede Subskribenter, som tegne sig for 50 Francs Rente.

Tydskland. Carl Spindler, den bekjendte Romanforfatter, er død i Badet Freyersbach i Schwarzwald den 13de Juli af Lungeslag. Carl Spindler var født 1795 i Breslau; hans Fader var Sanger, var optraadt paa flere Theatre, men fik tilsidst en fast Ansættelse i Straßburg, hvor Sønnen opdroges og drev det til at tage den juridiske Doktorgrad; den unge Spindler følte sig imidlertid fristet af Scenen og var i ti Aar Skuespiller, men han gjorde ikke Lykke og begyndte at skrive forat leve; 1824 udkom hans første Roman, „Eugen von Kronstein“, derpaa fulgte „Freund Pilgram“, „Bastarden“ og endelig „Jøden“, „Jesuiten“ og „Invaliden“, der bleve formelig slugte af det tydske Publikum og skaffede Forfatteren Navnet af „den tydske Walter Scott.“ Unægtelig røbe de sidstnævnte Arbeider et ikke ringe Talent, en levende og frugtbar Fantasi, stor Fortællegave, men derved havde Spindler ogsaa kulmineret. Han blev saa at sige kjøbt paa Livstid af den Franck'ske, senere af den Hallberger'ske Boghandling, og da han havde sit gode Udkomme, gad han ikke anstrenge sig mere, men nøiedes med at levere et Par smaa, daarlige Noveller om Aaret og satte forresten sit Navn paa Bøger, han aldrig havde læst, og som vare maadelige Bearbeidelser af slette fremmede Forfattere. Spindlers bedste Arbeider ere idetmindste endnu en yndet Leiebibliotheks-Lekture.

Italien. Fra Genua den 11te tilskrives „l'Indép B.:“ „Østerrig staar i Begreb med at træffe overordentlige Krigsforanstaltninger i Italien og vil for det Første sende 40,000 Mand til Marskalk Radetzki. Hvad Liguen mellem de italienske Stater angaar, da vil der ikke blive noget af den. Frankrig, England og Piemont sætte sig derimod. Erkehertug Maximilians Reise vil i det Høieste føre til en Slags Forstaaelse mellem Østerrig og Neapel om at træffe Forholdsregler i Fællesskab, dersom Uroligheder udbryde, især i Neapel, hvor revolutionære Symptomer lægges for Dagen.

Rusland. Keiser Alexander den Anden har foretaget flere Reformer i Polens Administration, hvorved Hensigten aabenbart er at vinde Stemningen i Landet for det russiske Herredømme. Den overordentlige Kommission, som skal dømme politiske Forbrydelser og har bestaaet i Warschau i en Række af Aar, er bleven opløst, og Sager af denne Natur ville for Fremtiden blive paakjendte af de ordinære Domstole; endvidere skal det polske Sprog for Fremtiden være det officielle Regjeringssprog, og ikke som hidtil det russiske, ligesom alle keiserlige Ukaser skulle offentliggjøres i Polen i Landets eget Sprog; og endelig skal Keiseren have isinde at lade selvstændige, polske Ministerier træde istedetfor de mange Kommissioner og Kollegier, hvorunder Landets Anliggender tidligere sorterede.

Krigsskuepladsen. Ingeniørgeneral Todtlebens Forsvarsarbeider i Sebastopol roses som overordentlige og han har til Belønning modtaget et sjeldent Ordenskors.

— Journal de St. Petersbourg for 15de Juli angiver Russernes Tab d. 17de og 18de til 5575 Mand.

— En telegraphisk Depesche fra Marseille af 16de ds. bringer følgende Efterretninger fra Konstantinopel af 9de og Kamiesch af 5te: Arbeiderne ved Redouten Lavarande paa den høire Bred af Kjølhalingsbugten fortsattes ved Postens Afgang. En Vaabenplads, som kan rumme 4000 Mand, er af de Allierede anlagt foran Malakofftaarnet. Sundhedstilstanden forbedrer sig, Sygdommene forsvinde. I Kamiesch forekommer der ikke flere Choleratilfælde. Den russiske Armee har erholdt betydelige Forstærkninger. I Leiren gik der Rygter om Expeditioner mod Odessa og Perekop. — Armeen i Anatolien er bleven forstærket. Efterretningerne fra Kars gaae til den 23de Juni. Russerne nærme sig denne Stad og true ogsaa med at indeslutte det tunesiske Korps i Batum. De ere koncentrerede ved Leven. — I Konstantinopel ventede man nye Forstærkninger af franske og engelske Tropper. 4000 Mand tyrkiske Tropper skulde afsendes til Dobrudscha.

— Gortschakoff indberetter under 21de: Bombardementet vedbliver, undertiden med stor Kraft; vi besvare Fiendens Ild med Held.

— Omer Pascha er ankommen til Konstantinopel, rimeligviis for at nedlægge Overkommandoen.

— Der berrettes fra Kars den 19de Juni, at Russerne manøvrerede, for at indeslutte Staden med 17000 Mand Fodfolk, 5000 Ryttere og 70 Stykker Skyts. Tyrkerne ventede tillidsfulde paa Fienden. Vassif Pascha skulde have faaet Befaling til at holde sig saalænge som muligt og derpaa trække sig tilbage til Erzerum. 20,000 Tyrker sendes til Undsætning.

— „Shamyls Død,“ der nu angives for vis — siger Pays —, „har ført russiske Forstærkninger paa mere end 50,000 Mand til Grændsen. Ardahan er erobret og en Hær paa 35,000 Mand staar foran Kars. Forholdene synes at ville tage en alvorlig Vending.“

Ledige Embeder og Bestillinger.

Stavnæs Fyrvogterpost med 290 Spd. i aarlig Løn, fri Bolig og Brugen af et Jordstykke.

Drøbaks Byfogedembede og Postexpeditørbestilling med tilf. omtr. 650 Spd. i Indtægter.

Fem Lærerposter ved Bragernæs Borgerskole.

Kirkesangertjenesten ved Vaage Hovedkirke i Forbindelse med Lærerposten ved Sognets faste Skole med omtr. 100 Spd. og 12 Tdr. Byg i Indtægter samt Brugen af en Plads.

Siredalens Sognekald med omtr. 400 Spd. i Indtægter.

Eidsvolds Sognekald med omtr. 990 Spd. i Indtægter.

En Korpslægepost ved numedalske Musketeerkorps med 150 Spd. i Gage foruden Kvarteerpenge.

En Omgangsskolelærerpost i Flaa (Hallingdalen) med 40 Spd. i Løn og frit Ophold.

Trende Lærerposter ved Ekersunds høiere Almueskole, nemlig en Førstelærer med 300 Spd., en Andenlærer med 180 og en Tredielærer med 144 Spd. i aarlig Løn.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 31. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 4de August 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

Reisebilleder fra Norge af Gudbrand Vigfusson.

(Oversat fra Islandsk efter Ný félagsrit, 15de Aargang.*)

Jeg var glad i Sind, da jeg forløbne Sommer var indbuden til at komme til Norge og med egne Øine see de gamle Nordmænds Hjem, som jeg fra spæde Barnsbeen havde drømt om, og jeg var derfor ikke længe om at fatte min Beslutning i den Sag. Dette gik saaledes til, at i forrige Høst kjendtes jeg i nogle faa Dage med Lektor Unger fra Christiania, som opholdt sig her en kort Tid; jeg tror det var den første Nordmand, jeg her har besøgt eller talt med, men, hvad som er, traf jeg til paa det bedste Sted. Unger hørte paa mig, at jeg havde Lyst at komme til Norge engang, og det blev da til, at han bad mig komme did næste Sommer og reise med ham vest til Hardanger, hvor han havde en Broder, som han nu og da besøgte om Somrene, og saa tænkte han at gjøre denne Sommer; den Tid jeg var i Christiania bød han mig at være hos ham. Dette var mig et særdeles kjærkommet Tilbud, da jeg vel vidste, at jeg ikke mere end en Gang vilde faa Leilighed til at komme til Norge, saa at jeg havde saa meget Gammen og Gavn deraf, og i saa godt Følge. En dansk Student ved Navn Larpent slog sig med paa Turen, men han var Nordmand paa mødrene Side, og havde mange Frænder i Norge og havde været der 5—6 Gange før, men vilde nu atter besøge sine mødrene Frænder; han havde ogsaa sidste Sommer færdets i Schweiz og heelt sydpaa i Italien og var derfor rask og dygtig paa Reiser og fortræffelig at have i Lag med sig; Unger kjendte ham ogsaa, og vi vare begge indbefattede i den samme Indbydelse. Vi reiste fra Kjøbenhavn strax efter Pintse med Dampskibet Nordkap. Fra Kjøbenhavn til Christiania er der 60 Miil, Skibet lander ofte og er derfor to fulde Døgn om Veien. I Gøtheborg lagde vi til og kom i Land. Det første Syn af Norge er ikke synderlig afverlende: Skjær og Klipper, men Landet for det meste lavt, og ingen Fjelde. Veien ind ad Viken og Folden tilsammen er omtrent 15 Miil, og Vestfold er længe paa venstre Haand mellem Grenmar og Drammen, det bliver meget vakrere, naar man kommer ind i selve Folden (Christianiafjord), som der skjærer sig ind som en lang Vaag, og det er prægtig grønt paa begge Sider; Skibet krydser til begge Sider for at lande. Christiania ligger ved Bunden af Folden, paa det Sted, som før hed Vingulmark, og der er det udmærket deiligt. Jeg opholdt mig nogle faa Dage hos Unger, førend vi lagde afsted paa Langturen. Vi reiste da samme Vei med et andet Dampskib ud ad hele Folden og derpaa Viken langs med Vestfold og forbi Skiringssal lige did, hvor Grenmar (Skiensfjord) skjærer sig i Nord op i Landet, omtrent 4 Miil langt op til Skien nederst i Thelemarken. Grenmar er en smal Vaag, som ligner Folden; Landet paa begge Sider er grønt og græsrigt at see til, og der i Nærheden og i det sydlige Vestfold omkring Laurvik og Skiringssal ligge de græsrigeste Hereder paa Østlandet, og Landet har nogen Lighed med Fyen: Bøgeskove og Agerland, dog er det noget mere høilændt. Ved Mundingen af Grenmar gik vi tidlig om Morgenen over paa et nyt Dampskib; det var det deiligste Veir, medens vi seilede ind ad Fjorden, og da havde jeg Leilighed til at see, hvor skjønt Landet var.

Det var midt paa Dagen at vi kom ind til Skien ved Bunden af Grenmar; der er det overordentlig vakkert. En stor Elvmunding falder i to Arme ud i Vaagen, et stort Vandfald, hvilket er let at begribe, da Thelemarkens Vasdrag strømme ud derigjennem. I Skien var vi en Nat og havde det der meget godt, men maatte reise tidlig om Morgenen, fordi det er et lidet Stykke derfra op til den saakaldte Nordsjø, paa hvilken der gaar et Dampskib; saaledes gaar det i et væk op ad hele Thelemarken, at det ene Damskib tager imod det andet paa Indsøerne, men imellem Vandene er der Kjørevei; derfor er nu efter Omstændighederne al Befordring meget letvindt, ligesom Tømmerflødningen i Elven fremmes derved, og jeg saa Flaader af Tømmerstokke langs op efter den, men naar man slipper dem løs og Flommen kommer, drives de frem. Vi kom i god Tid op til Vandet, en liden Stund efter laa Skibet der reisefærdigt; Vandet eller den Deel deraf, som vi skulde reise op efter, er ikke mere end to gode Miil i Længde; hele Bygden rundt omkring er meget skjøn og fager; friske grønne Høider, skovbevoxede og græsrige Dalfører og smaa Fjelde og Knauser, som gik brat ned i Vandet, der overalt var forfærdelig dybt. Dette Land omkring Nordsjø hed i Oltiden Grenland, efter dette har det gamle Eddadigt Atlamál hin grenlenzka sit Navn, og mange gamle Sagn ere der opstaaede; nu henregnes det til Thelemarken. Paa Vandene er der overordentlig megen Færdsel, og Dampskibet gaar frem og tilbage to Gange om Ugen, saa vidt jeg mindes, hvilket er til stor Bekvemmelighed for Bønderne; endda var Skibet da fuldpakket af Fragtgods og Folk, baade Karlmænd og Kvinder. Det er forunderligt saaledes nede ved Søen og Kjøbstæderne, hvad Grenlændingerne her er forskjellige i Tale og Dragt; det er ikke mere end en god halv Miil fra Skien og op imod Vandet, førend det med Et skifter saaledes om, som om man var kommen i et andet Land. Bøndernes Dragt var noget underlig; stribede Buxer, som gik heelt op under Armene, og hang ned ad Benene, broderede Strømper op under Knæhaserne, omviklede med et Baand og Dusker, som hænge ned til midt paa Læggen, hvilket tog sig meget godt ud; men oventil var Dragten ikke nær saa hensigtsmæssig: en Trøie, om man saa kan kalde det, kun faa Tommer lang, der sad som en Holk tvers over Axlerne, graa og kantet med en Bord, og saa høit op gik Burelinningen; paa Kvindfolkene har jeg intetsteds seet de korte Livstykker saaledes i Flor som der, skjønt det dog er en almindelig Mode blandt Almuen i Norge; men her gik det heelt opunder Armkriken, og der sad ligesom en Kryl ud fra Skulderbladene.

Bønderne i Norge ere muntre og livlige og lade Tungen løbe, saa det har god Skik; de ere meget spørgelystne mod Fremmede, uforknytte, og sige „Du“ til Alle og Enhver, som de tale med, hvilket er Brug overalt blandt Almuen; de vide ikke, hvad det er at sige „De“ til Folk, saa at der ikke ligger nogen Uhøflighed deri; de er lige ugenerte mod Alle, som de tale med, og lige venlige imod Alle. Det kan vel være, at Somme, der ere vante til Bugter og Bøininger, i Førstningen ville studse derved; men der hjælper det ikke at være stor paa det, thi man faar finde sig i, at Folk taler løst og fast til hvem som er; jeg fandt, at de vare noget mere fritalende mod Fremmede, end Folk ere paa Island, hvor man ved første Sammentræf baade er mere faamælt og tilbageholden; man maa ogsaa lægge Mærke til, at de, som komme fra Kjøbstæderne i Norge, for det meste ere Udlændinger i Bygdefolkenes Øine, fordi de tale et Maal, som Bønderne skjønne lidet af; jeg kom overordentlig snart efter at tale deres „Thelemaal“ paa Skibet, saa at de forstod mig. Jeg skal ikke negte for, at Thelerne forekom mig underlige i sit Sprog, og deres Udtale og Betoning meget forskjellig fra den paa Island, hvilket jeg tror for en Deel ligger i Landets Beskaffenhed. Vist er det, at vestenfjelds tykkes de at være Østmænd, og jeg fandt, at der var en brat Omskiftning paa Landets Charakteer, i Øst og Vest. Thelerne ere kvædekyndige og nu i den senere Tid har man samlet deres Kjæmpeviser, som de havde sunget i Brylupper og Selskaber. Sproget har ogsaa et vist alderdomsagtigt Præg i Ord og Vendinger, og der findes mange sjeldne Ord, som Andre ikke kjende; men vestenfjelds er dog Maal og Tale meget fortrinligere og mere ligt det islandske.

Skibet landede paa Vestsiden af Vandet; der deler Veien sig, og Skibet gaar ind i Bunden af Vandet, hvorfra den ene Vei gaar østover op efter Thelemarken og op ad den saakaldte Tinnsjø; den Vei er meget smukkere og gaar nær til Gausta, et herligt Fjeld, som sees i lang Afstand; tæt ved ligger Dal og Ingolvsland, og det faldt mig siden ind, at Landnamsmanden Ingolv maatte nedstamme derfra, da, som bekjendt, hans Forfædre vare fra Thelemarken, og Dalsfjord hed ogsaa det Sted i „Firdir,“ hvorfra Ingolv kom til Island. Jeg formoder, at Ingolvsfjeld paa Island kan være opkaldt efter dette Fjeld i Thelemarken, og det viser, at de i denne Æt have hedt Ingolv Mand efter Mand. I Nærheden af Gausta er ogsaa en af de største Fosse i Norge, den berømte Rjukanfos; men hele denne Vei er besværligere og der er endnu ikke kommet Dampskibe paa Vandene der; dertil kom, at Lektor Unger kjendte mange Folk paa den vestlige Vei, og at den var snarere.

Vi landede derfor i Ulefos, hvorfra efter Sagnet Starkad Aaludreng skal stamme. Derfra er det et Par Miil imellem Vandene til den saakaldte „Streng,“ og der begynder Hviteseid- og Bandaks-Vandet, som er 6 Miil i Længde, men for det meste overordentlig, smalt og langs op ad det gaar et Dampskib som heder „St. Olaf,“ og det ene Skib venter paa det andet, saa at man paa en Dag kan komme heelt nedenfra Skien og længst op i Thelemarken op under Fjeldene. Fra Ulefos fik vi en liden Pilt samt Hest og Kjærre, og verlede nu til at gaa og kjøre, og jeg maa sige, at jeg meget foretrak at gaa, skjønt det var jevn og god Vei, men for den, som er uvant til at kjøre, har det meest Lighed med at sidde paa Naale; Hjulene ere uden Fjedre og en haard Træbænk at sidde paa. Dette kalde Nordmændene „Skyds“ og „at skydse,“ og „Skydsgutter“ hede de som kjøre, og det ved Gud, at det er et passende Navn*). Dette er en Pligt, som paaligger en vis Mand paa hvert Skifte, for en bestemt Sum, omtrent 1 Rigsort for en norsk Miil. Veien op ad Streng er et sandt Storværk; den gaar længe langs med Floden, men bratte Miler og Sandbanker strække sig ned imod Elven; frem imod Elven er der opmuret en høi og stærk Granitvæg, og oventil en anden Væg for at hindre Sandet fra at opfylde Veibanen; saaledes gaar Veien uafbrudt fremad langs Bakkeheldingen, og et Værn af store Granitbjerge langs hele Veikanten, for at Vognen ikke skal styrte ned i Elven, hvilket ikke vilde være noget behageligt Fald; Veien er saa bred, at indtil 3 Vogne kunne kjøre forbi hinanden eller jevnsides. Da Nordmændene skiltes fra Danerne, var der ingen slige Veie i Landet og ingen Skibe paa Vandene; derfor var al Samfærdsel og Befordring besværlig, thi det er ikke let at komme frem med Heste i Thelemarken; derfor er det en stor Bekvemmelighed for Bygdefolkene med disse Veie og Dampskibe, og Storthinget giver aarlig de fornødne Penge dertil; derfor tiltager Skibenes Antal paa Indsøerne hvert Aar, og nye Veie anlægges, hvorved Amtet og Statskassen dele Omkostningerne mellem sig, efter som det er Hovedvei eller ikke. Nu gaar der mange slige Veie op over og vestover i Landet, til Bergen over Hallingdal, Valders og Filefjeld ned i Lærdal i Sogn, men en anden gaar nordefter til Throndhjem, og de have alle kostet meget Arbeide, da Landet er meget vanskeligt for Veianlæg. Ved Middagstid kom vi op til Streng, hvor „St. Olaf“ laa fortøiet, og dog maatte vi vente en liden Stund der. Det var ikke langt Stykke Vei, som var gaaet, men nu vare vi komne op i øvre Thelemarken, og det var ganske forunderligt, hvor brat Forandringen i Maal og Dragt var paa en saa kort Stub; det var ganske anderledes end paa Island, hvor man kan reise hele Uger uden at mærke mindste Forskjel; det var saa løierligt, at lidt før Kl. 9 om Morgenen var jeg paa Nordsjø, og var der kommen i god Gang at prate med Bønderne, og holdt for vist, at jeg en Stund skulde kunne hjælpe mig med det; men blev ganske forbauset ved at, strax jeg var kommen ud paa „St. Olaf“ og talte med Uppthelerne, begyndte de at spørge op igjen ved dette og hiint, som jeg antog for at være forstaaeligt Maal. Det er et Mærke, at nede i Thelemarken udtaler man to l som et, og siger fjøl for fjøll (fjødl), men Uppthelerne udtaler det som to d, og sige fjadd, kadda (fjall, kalla): „høyrte du ikke smeddene?“ sagde En til mig om Krigen.

Veien op efter Vandet var meget fornøielig; men Dalføret var trangere end i nedre Thelemarken: steile Fjelde paa begge Sider med grøn Skov heelt ned til Vandet, og nogle Steder Bjergknatter, der styrtede brat ned i en svælgende Afgrund, og man sagde, at der var fuldt af saadanne i Thelemarken. Især var der udmærket skjønt, hvor Hviteseid- og Bandaksvandet støde sammen; det er en meget smal Rende, hvor der gaar flade Brinke frem paa begge Sider, og man kan fra Skibsdækket næsten springe i Land til begge Kanter; Træernes Kroner hvælvede sig nogle Steder, saa at sige, over som et Løvtag; men der var Vindstille, og alting speilede sig i Vandet. Skibet landede paa nogle Steder, og Folk gik af og paa. Mændene tyktes mig mandigere og dygtigere der end nede i Bygden, og der var mere Fjeldnatur i dem. Af dem, som jeg saa, mindes jeg helst en Lensmand, som var over 80 Aar gammel og havde været Lensmand over 30 Aar; frisk og rask, liden af Væxt, men let paa Foden, vel oplært, og havde fuldkommen Bondeskik. Han eiede 3 Bøger, som jeg tror han kunde udenad; den ene af dem var Eggert Olafsens Reisebeskrivelse, og derfor kjendte han saa meget til Island, at det var en Lyst at vide det. Han eiede ogsaa Grundtvigs Oversættelse af Saxo, derfra havde han al sin Sagakundskab. Denne gamle Mand havde stor Høiagtelse for Oldtidens Mænd, og tyktes at Nutidens forkjælede Svende forslog lidet imod dem. Starkad den Gamle var dog fremfor Alle hans Helt, rimeligviis fordi de begge vare gamle, og han fik aldrig talt nok om hans Saga, som han dog ikke kunde uden efter Saxo. Alle Starkads Kvæder kunde han udenad efter Grundtvigs Oversættelse, og hele „Prams Stærkodder“ oven i Kjøbet; alt dette udbredte han sig over, men, som rimeligt var, tyktes mig dette „en Thor ulig min Thor“ og ikke af det rette Starkadarlag; han vidste heller ikke, at Starkad var hans Frænde og stammede fra Thelemarken. Denne gamle Mand gik i Land paa et Sted, som hed Lærdal, hvorfra der er en snaud Miil til Bunden af Vandet; der saa jeg et stort og vakkert Lindetræ**).

*) Da Sproget i disse Reisebilleder er usædvanlig reent, og kommer det klassisk-oldnorske temmelig nær, har man, i Modsætning til hvad der i Oversættelser fra andre Sprog er det rigtige, troet at burde lade Orginalen skinne igjennem, saa vidt det uden Overdrivelse lod sig gjøre.

*) Her er et Ordspil, som ikke vel kan gjengives; skyssi betyder nemlig „Trold, Utyske, ulykkeligt Omen.“

**) Formodentlig det bekjendte Lønnetræ paa Gaarden Friset i Lærdal, hvori der paa een Gang skal have siddet et heelt Kompagni paa 150 Mand. — Overs. Anm.

Inde i Bunden, paa en Gaard, som heder Dal, bor Lensmand Mandt, som er en mægtig Kakse; han er den eneste der i Egnen, som kjender til Sagaerne om Norges Konger og Islændingerne. Unger kjendte ham og havde med sig Olaf den Helliges Saga, som han nys havde udgivet, og vilde forære ham. Tidlig om Morgenen gik vi hen til Gaarden og hilste paa Bonden, som blev ganske opklaret ved at see en Islænding paa sin Gaard, hvilket nok ikke havde hændt før i hans Tid. Ikke langt fra Gaarden, oppe paa Aasen mod Vest, er der en Fjeldhammer, som heder „Ravnagjuv;" vi fik en liden Pilt til at vise os Veien did, og mødte mange Folk, som gloede lang Vei efter os, men Enhver, som mødte os, spurgte altid: „hvor er de karan' ifraa?" men somme løb i Veien for os og udspurgte os i et Kjør vidtløftigt om hele vor Reisen*). Oppe paa Aasen saae jeg den første Stavekirke; de ere meget gamle og ligesom bedækkede med Skjæl, ganske som om det ene Huus var bygget ovenpaa det andet, fire Stokværk opefter i Rad. (Fortsættes).

*) Som Tegn paa, hvorledes Sproget opblandes, kan tjene, at de kaldte Turister speidare, og snakkede om at færdes for plaisir jeg var først ræd for, at de holdt os for at være Speidere og mistænkelige Personer;' krerur (Kreatur) kalde de en Saud; men for Resten er dog Maalet her særdeles reent og gammelt.

Berigtigelse.

I Beskrivelsen af Hornelen, Nr. 25, er nedenstaaende Skizze udeglemt og Figurerne a og c ombyttede, saaledes at Henviisningstegnet a i Texten maa refereres til Figuren c og omvendt.

Om Kornbjergning i regnfulde Aar.

(Af J. V. Wennstrøm.)

En af de største Misligheder, hvormed Landmanden har at kjæmpe, er uden Tvivl fugtigt og utjenligt Veir, medens Kornbjergningen foregaar. Efterat man med al mulig Omhu ved Jordens Behandling og Gjødsling, ved Afledelse af Vand og Lignende, har været saa heldig at faae en smuk og haabefuld Grøde, samt glæder sig til den forventede rige Høst, saa bliver Himmelen pludselig overtrukken, Regnet falder i stride Strømme og synes ikke at ville ophøre; den tætte Grøde bliver nedslaaet til Marken, spirer og beskadiges. Landmanden slaar og opsætter hvert Aar sin Sæd paa samme Maade, som er brugeligt paa hvert Sted, haaber paa Forsynets Naade og trøster sig ved, at hans Grander dele samme Skjæbne, uden at tænke efter, om der ikke skulde kunne opfindes nogen bedre Fremgangsmaade.

Enten Upplændingens Langrøk eller Sødermanlændingens runde Røk med Hætte er bedst, turde ikke være saa let at afgjøre, og sikkert er det, at begge disse Maader ere anvendelige i tørre og gode Aar; men i fugtige Aar, naar Regnen snart slaar gjennem Hatten, saa gror Sæden før i den med Hat forsynede Røk, som behøver længere Tid, før den kan føres i Huus, end i Langrøken, som derimod ofte nedtynges og blæses omkuld. Bedre end disse er den Maade at danne en rund Røk af 6—8 Kornneg, som sammenbindes oventil med et løst tiltrukket Baand og bliver staaende uden Hat, uagtet Groning ikke heller under langvarig Fugtighed kan forebygges.

Der, hvor man anvender Ildtørkehuse (Ildrier), bortfalde alle disse Uleiligheder; man kan bringe Sæden vaad ind i den, tørre den paa nogle Dage og langt hurtigere end ellers udtærske den med Pleil. Indfødte fra de Steder, hvor man almindeligt anvender Tørkehuse (Rier), og hvilke, som stedse, ere kjære i sit Hjems Sæder og Skikke, forbauses over ikke her at finde samme Methode som hos dem. Vedkommende Øvrigheder have ogsaa her forsøgt at opmuntre til Opførelse af Tørkehuse, og der er skrevet meget om den Sag. Forgjæves! yderst faa eller ingen Rier opføres; ingen ritørket Sæd føres til Torvs; i tørre Aar er al Sæd ypperlig; i vaade Aar for det meste daarlig overalt. Aarsagerne ere dog flere og vigtigere, end Mange ane, og de bevirke rimeligviis, at Rier aldrig blive almindelig opførte i Sverige, idetmindste paa de Steder, hvor den største Mængde Sæd produceres. For det Første er dermed forbunden betydelige Omkostninger, saavel for Bygningen som Opildningen, og ved de store Eiendomme udfordredes mange Rier. Fremdeles bliver Halmen skarp og vanskelig at tygge for Kreaturene, og Halmfodret er ved vor, for detmeste svage Høhøst, af yderste Vigtighed. Ogsaa taber Landmanden ved Forsælgning meget i Maalet og erholder ikke sammenlignelsesviis høiere Priis for den ritørkede Sæd, da denne ikke er efterspurgt for det daglige Forbrug, ikke giver saa vakkert Meel eller saa godt og letgjæret Brød, som den i Luft og Sol tørrede, en Omstændighed, som sikkert har undgaaet deres Opmærksomhed, der anbefalede disse Tørkehuse.

En og anden Godseier har opført store Lufttørkehuse, for at bringe Sæden umiddelbart ind fra Ageren. Men ved et større Landbrug vilde udfordres uhyre Bygninger og mangt et forspildt Dagsvirke, efter denne Methode, som med endnu større Vanskelighed vil kunne blive almindelig anvendt.

Medens jeg drev Landbrug, opfandt jeg en Fremgangsmaade til at røksætte Sæden, især Rug og Hvede, som jeg ikke forhen havde seet nogetsteds. Jeg benyttede denne et Par vaade Aar og fik derved min Sæd meget godt og let bjerget. Mine Naboer saae derpaa, syntes at det var gaaet godt, men fortsatte alligevel paa almindelig Maade og flyttede og vendte sine omkuldfaldne Røgsætninger mellem Regnskurene.

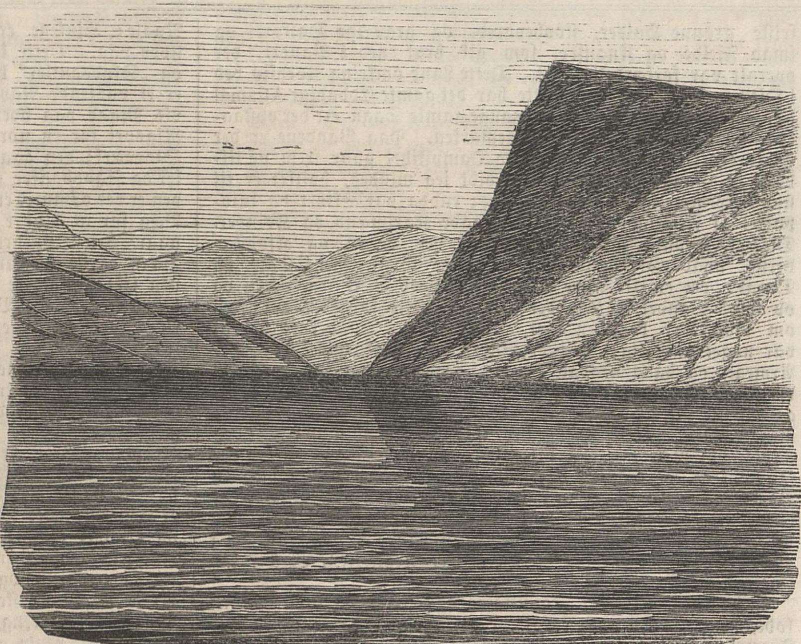
Den Methode, som jeg har anvendt, er følgende: Man opsætter langs efter Midten paa Ageren en Stilling af Gjerdefang og Stør, saaledes at Størene, som ved Hegning af almindelig Skigaard, nedsættes to og to, men i en Afstand af 2 til 3 Alen mellem hvert Par, efter Grovheden af Gjerdefanget, hvoraf det første Lag lægges horizontalt halvanden til to Alen fra Marken, paa Baand, som ere gjorte af et Knippe af den afskaarne Sæd, som omvires saaledes, at Axene blive hængende. Til omtrent lige Høide over dette Gjerdefang, mere eller mindre efter Sædens Længde, oplægges endnu et saadant Lag af stærkt Virke, paa stærke Baand. Paa begge Sider af den nedre Stang stilles Kornbaandene ganske tæt, bundne som sædvanligt paa Midten af Neget. Man lader nogle af de stærkeste Optagere binde, paa den længste Sæd,*) et tilstrækkeligt Antal Neg til at ophænge paa den øverste Stang. Disse bør være smaa, med et haardt Baand tæt ved Stubenden, og deles siden i to paa Midten samt ophænges meget tæt og danne saaledes et ganske godt Halmtag. Axene paa de nedentil staaende Neg sidde aldeles skjulte under de hængende, hvis Ax, da de ere vendte nedad, ikke kunne skades synderligt af Regnet, og da Altsammen alligevel er løst, kan ethvert Vindpust ubindret stryge ind og borttørre den Fugtighed, som muligens kunde være trængt ind. Tilsidst oplægges Raffet eller Løsningen (?) alleroverst og skulde man finde, at Hæsjen helder til nogen Side, kan man støtte den med en og anden Gjærdestør.

Naar Sæden er opsat paa denne Maade, kan man ogsaa betragte den som bjerget, forsaavidt det staar i menneskelig Magt. Man behøver ikke, som ellers, ligesom at stjæle ind nogle Læs mellem Skurene, men kan rolig vente med Indkjøringen, til der indtræffer passende Veirligt og Sæden fuldkommen er tørket. Er Hæsjen tom, saa afskjærer man Baandene med en skarp Kniv, bringer dem ind og tærsker dem ligesom det Øvrige.

Materialerne og Omkostningerne ved denne Methode ere ubetydelige i Sammenligning med Fordelen af at faae sin Afgrøde velbeholden under Tag. Medens man sædvanligviis ved Indhøstningen maa oppebie Tørveir, for at skjære og sætte i Røk, kan man nu gjøre det samme, uagtet Halmen er vaad; og har man kun i Betids, forend Sæden begynder at spire paa Ageren, opsat denne, kan man siden være sikker paa, at den, ogsaa i det sletteste Veir, lider langt mindre Skade, end om den var bleven henstaaende uskaaret.

Mange ville maaskee antage, at der medgaar en urimelig stor Mænge Gjerdefang og Stør til denne Hæsjings- eller Røksætningsmaade. Dette er alligevel ikke Tilfældet; man kan sætte Negene ganske tæt, og et Forsøg skal snart vise, at en Strækning af et Par hundrede Alen rummer en over Formodning stor Mængde Sæd, saaat den Skigaard, som omgiver Bondens lille Jordstykke, naar den bliver nedtaget og anvendt paa denne Maade, dersom der ikke findes anden Udvei, ofte vil være tilstrækkelig til at redde hele hans Sædafgrøde fra at blive fordærvet; og dersom jeg endnu var Landmand, saa skulde jeg i hvilketsomhelst Veirligt, idetmindste for Hvede, anvende denne Bjergningsmaade, for stedse at være sikker paa gode Varer. (Af Arrhenius's Tidsskrift för Landtmanna- og Kommunal- Ekonomien No. 3, 1855.)

*) Er Sæden jevn, som den bør være, saa kan der ikke blive Tale om nogen Vragning. Anm. af Tidsſk. Red.

Hornelen, seet fra den nordlige Side.

Kobbefangst.

Kobbeslægten — Phocidæ — udgjør den sidste eller laveſt organiserede Klasse af de kjødædende Dyr. Familien er tilstrækkelig adskilt fra alle de øvrige ved Dyrenes udprægede Bestemmelse til Ophold i Vandet. Deres Fødder ere saa korte, og saa indviklede i Huden, at de ere til liden Nytte ved at gaae paa Landjorden. Kobben benytter dem egentlig kun, naar den klavrer og vrikker sig frem henad en slet Overflade ved Hjelp af de abdominale Muskler. Mellemrummene mellem Tæerne indtages af Hinder, hvorved Fødderne omdannes til Aarer. Kroppen er langagtig og Rygraden er meget bøielig, som hos Cetaceerne og Fiskene; og Dyrene ere bedækkede med en kort, tæt, glindsende Pelts, siddende flad paa Huden. Alt dette i Forening gjør dem til dygtige Svømmere; og de tilbringe den største Deel af deres Tid i Vandet, som de kun forlade for at bage sig i Solen og give deres Unger Die. Af de to Arter, Kobberne og Hvalrosserne, som denne Familie indbefatter, viser den første den mindste Afvigelse fra Klassens almindelige Typus. Den besidder alle tre Slags Tænder, men Hjørnetænderne ere ikke videre store, og Jæxlerne ere ikke beregnede paa at sønderskjære eller male Føden, men ere forsynede med Kanter til at holde fast paa og knuse det slibrige Bytte. Kobbens Hoved ligner en Hunds og har det samme milde og udtryksfulde Fysiognomi. Disse Dyr synes at besidde megen Forstand; de lade sig let tæmme og blive deres Røgtere meget hengivne. De nære sig af Fisk, som de altid sluge i Vandet, idet de lukke Næseborerne med etslags Ventil. Kobber af forskjellige Slags ere meget udbredte i Polaregnene paa begge Halvkugler, men blive sjeldnere i den tempererede Zone. De sees af og til paa Kysten af det sydlige England, men er langt hyppigere paa Nordkysten af Skotland. Peltse-Kobben? (fur-seal) i Sydhavet findes i stor Mængde paa somme Steder; i Løbet af 50 Aar blev ikke mindre 1,200,000 Skind erholdt fra en eneste Ø. De Arter, paa hvilken de her gjorte Bemerkninger nærmest passe, er den almindelige Kobbe, Phoca vituliua, som er fra 4 til 6 Fod lang; den grønlandske Kobbe, P. Grenlandica, omtrent 6 Fod lang; Skjægge-Kobben (the bearded seal), P. barbata, fra 7 til 10 Fod lang; og Hætte-Kobben, Klapmyssen (the hooded seal), som i Gjennemsnit har en Længde af 8 Fod hos fuldvoxne Exemplarer. — Hvalrossen (Havbesten) ligner Kobben i Kroppens og Lemmernes almindelige Form, men adskiller sig betydelig fra den i Hovedet og Tænderne. Underkjæven har hverken Fortænder eller Hjørnetænder og sammentrykkes til Siden, saaledes at den gaar igjennem to uhyre Hjørne- eller Hugtænder, som stikke ud fra Overkjæven og gaae nedad, undertiden opnaaende en Længde af to Fod. Det synes som om Dyret benytter disse til at krøge op det Havgræs, som det for en Deel nærer sig af. Hvalrossen er et meget lubbent Dyr; det overgaar den sværeste Tyr i Størrelse og opnaar i Almindelighed en Længde af 20 Fod.

Kobberne ere selskabelige og meget for at hvile paa Isflag, Stillinger, hvori de fleste blive dræbte. Jægerne søge at overrumple dem, medens de sove, og afskjære dem Tilbagetoget til Vandet. De angribe dem med Musketter og Klubber, men især med de sidste, idet Kobben let expederes med et Slag paa Næsen. De jages især for deres Tran og Skind; et fuldvoxent Dyr giver om Vaaren, da de ere i det bedste Hold, fra 32 til 48 Potter Tran, og et lidet Dyr fra 16 til 24 Potter. Tranen er, naar den udpresses, forinden Forraadnelsen er begyndt, overordentlig klar og gjennemsigtig, fri for Lugt, og ikke ubehagelig af Smag. Skindet bruges, naar det er garvet, til at gjøre Sko og lignende Ting af; og naar det er beredet med Haar paa, bruges det til Træk paa Kufferter o. desl. Hvalrossen søges ogsaa af og til, men især for sine Elfenbeens Tænder og Skind, da deres Skrot kun giver en ubetydelig Deel Tran. Kobbefiskeriet har længe været drevet af Hollænderne, men i de sidste Tider tillige af Skibe fra Ny-Foundland, Ny-Skotland og de Forenede Stater, med en Drægtighed fra 60 til 100 Tons og en Besætning af 20 til 30 Mand. Omendskjøndt vore egne Fiskere ikke specielt indlade sig herpaa, saa tage dog de brittiske Hvalfangere altid med Kobbe-Klubber som en Deel af deres Udrustning, og et enkelt Skib kan saaledes faae en Last af 400—500 Kobber, der have givet indtil 400 Potter Tran. I de senere Aar vilde endog mange af vore Hvalfangere have vendt tilbage tomhændede, havde ikke Kobberne været, som de have fanget underveis. Kobbe-Tranen foretrækkes for Hval-Tranen og bliver som Følge deraf høiere betalt paa Markederne.

Om Kobbens Værd for Beboerne af Polaregnene kan man faae noget Begreb af følgende Ytringer i Scoresby's „Polaregne": „Deres Kjød er deres sædvanligste Føde; det Fede tilberedes dels til Mad, dels anvendes det til deres Lamper; Leveren ansees, naar den er stegt, selv af Søfolk som en behagelig Ret. Skindet, som Eskimoerne berede paa en for dem eiendommelig Maade, gjøres vandtæt. Naar Haaret er taget af, bruges det til Dække istedetfor Planker paa deres Baade, og til Gangklæder for dem selv; bedækkede hermed kunne de vende baade sig selv og deres Kanoer i Vandet, uden at blive vaade. Det tjener ogsaa til Bedækning for deres Telte og til mange andre Ting. De Jakker og Buxer, som Eskimoerne gjøre af Kobbeskind, ere meget søgte af vore Hvalfangere, fordi de bevare dem for Tran og Væde."

(Chambers's Information for the people.)

To chinesiske Statsmænd og deres Kjendskab til Europa.

Efter C. Ritter og Gumprecht.

1. Chineseren Lin og hans Geographi, Hai-kwo-tu-sche.

(Af C. Ritter.)

I Peking udkom der i Aaret 1844 et chinesisk Værk, som i 50, med Kort udstyrede, Bøger indeholder en „Beskrivelse af de oceanske Kongeriger", det er, af alle Jordens Lande, der ikke tilhøre det chinesiske Rige. Dette Værk giver et godt Begreb om den Forestilling, som Chinas dannede Verden har om Udlandet; Forfatteren, Lin, hørte nemlig til de mest dannede, lærdeste og tillige høiest staaende Mandariner, og hans Landsmænd regne ham Bearbeidelsen af dette Værk til største Berømmelse. Lin var tidligere Vicekonge i Kanton og af sin Tids Chinesere den lærdeste, som havde gjort sig bekjendt med Europæernes Kundskaber, hvortil han var henvist ved sin politiske Stilling, da hans Keiser under Opiumskrigen mod Englænderne havde betroet ham Ledelsen af Forhandlingerne. Vel er han ikke nævnt som Forfatter til hint geographiske Værk; men han er den vigtigste Bearbeider og Befordrer deraf, hvorfor det ogsaa hos hans Landsmænd bærer hans Navn. For bedre at forstaae denne Geographies Eiendommelighed er det nødvendigt at lære sammes Bearbeider selv at kjende; hans Biographi giver først Nøglen til hans Arbeide, og af begge fremtræder anskueligt de nuværende Chineseres charakteristiske Standpunkt i deres Forhold til Udlandet.

Materialet til vor Fremstilling af de nedenfor følgende, for Geographien interessante, Oplysninger skylde vi et lærerigt Arbeide af Dr. Bowring, tidligere britisk Generalkonsul i China og nu britisk Gouvernør i Hongkong; „Om den keiserlige chinesiske Statsmand Lin's Liv og Skrifter. (See Transactions of the China branch of the Roy. Asiat. Society. Honkong pag. 57 til 91. 1853).

I Fuh-tschu-fu udkom, medens Lin, efter at være falden i Unaade (1841), var i Landflygtighed, en Bog i 6 Bind under Titelen: Shay-Ying-Low-She-Hwa, (d. e. „Vers og Prosa fra det ørneskydende Taarn"), som en Slægtning af Lin havde skrevet deels i den Hensigt at fremhæve den store Statsmands Forjenester, som saadan og som Lærd, deels for at skaffe sin Forbitrelse mod Chinesernes Dødsfiender, Barbarerne eller Britterne, Luft, hvilket allerede Titelen antyder. De prosaiske Stykker og Versene vare nemlig ligesaa mange literære Pileskud, som Forfatteren fra sit Landsted udsendte mod et forhenværende Tempel, der ved Fuh-tschu-fu var blevet forvandlet til brittisk Konsulbolig. Englænderne blive i Værket selv kun kaldte Ying, hvilket Ord paa chinesisk vel betegner en Englænder, men tillige en Rovfugl. Synet af Englændere er Værkets Forfatter forhadt; han beklager, at ikke engang hans giftige Pile, hvis han med Buen vilde udskyde saadanne, vilde hjælpe noget, og han vil derfor hellere med Resignation trække sig tilbage til sit Studereværelse paa sin Familes Landeiendom, for her at vinde Berømmelse ved Lærdom og Videnskab. Forfatterens Hensigt, igjen at fremkalde Erindringen om den forviste Lin's Fortjenester, synes at være bleven opnaaet; thi selv blev han kort Tid derefter indbuden til Hoffet i Peking, og Lin blev hentet tilbage fra sit Exil i Tartariet, fik alle sine Æresposter og Værdigheder tilbage og

blev overøst med nye Naadesbeviisninger. Det nævnte Værk, der mest bestaar af Breve til Venner, af Afhandlinger, som indeholde Bebreidelser mod de Fremmede, og af Forsøg paa at redde Forfatterens høie Slægtnings Ære, er lærerigt, fordi det giver mange Oplysninger om Lin, Chinas største Statsmand i den nyeste Tid, og tillige et Mindesmærke, i hvilket vi faae et tro og tydeligt Billede af de gamle Chinesere indre nationale Ideeverden.

Lin-Tsih-Seu er en typisk Charakteer for den chinesiske Verden, Idealet af en chinesisk Patriot. Han er ikke stor ved Taler i Senatet eller i Forsamlinger, som en Englænder i Parlamentet. Derimod har han skrevet Digtninger, Aforismer, Sentenser, der gjentages som Indskrifter paa tusinde Vægge og leve som Ordsprog i Folkets Mund. Han gjaldt for Repræsentant for Forfædrenes gode gamle Viisdom i det himmelske Centralrige; men med Hensyn til Alt, hvad der laa udenfor dette Rige, forblev han Ignorant, som alle hans Landsmænd. Da han paa sin politiske Løbebane kom i Konflikt med Udlandet, maatte han derfor falde i de største Vildfarelser, idet hans Stolthed som Chineser var saa stor, at ogsaa Udlandet skulde føie sig efter h ns Anskuelser. Det var ham umuligt at tænke sig, at nogen turde vove at modsige Himmelsønnens og Centralrigets Behersters Minister. Han troede sikkert, at enhver maatte ærefrygtsfuld skjælve for hans Keisers Befaling, — og dette var hans eiendommelige chinesiske Charakteer. Kun derved kunde han opnaae en saa stor Overvægt blandt sine egne Landsmænd, i sin store Lykkes som i sin store Ulykkes Dage, derved, at han selv var dem meget lig og i sine Fortrin, som i sine Mangler, ganske tilhører dem.

De største Lykkesomvexlinger høre i det despotisk-patriarchalske China til Dagens Orden for Statsmanden. Idag kan han være Vicekonge over 30 Millioner Mennesker, imorgen blive sendt i Lænker i Landflygtighed; idag er hans Ry vidt udbredt og hans Navn nævnes med Ærbødighed, imorgen er han styrtet og forglemt som levende død; derpaa kaldes han igjen frem, beklædes med de høieste Æresposter, besværes med de vigtigste Hværv — og det ofte imod sin Villie; thi lyde maa han, skulde endog den Opgave, der gives ham, bestaae i at undertrykke et „Oprør", hvis Undertrykkelse han selv anseer for en Umulighed. Dette var ogsaa Lin's Skjæbne.

I China trykkes fra Tid til anden i enhver af det store Riges Provindser en Slags Statskalender, der i den meest blomstrende Stiil giver Efterretning om de store Rigsmandariners Forfædre, Familieforhold, Opdragelse og Befordinger i offentlige Stillinger; — det er ligesom en Rangliste. I een af disse Lister findes ogsaa en genealogisk Efterretning om Lin-Tsih-Seu, hvoraf vi faae følgende Oplysninger: Lin var født i Fuh-tschu-fu i Aaret 1785 under Keiser Kien-lung. I sit 19de Aar blev han Licentiat, d. e. en Kü-jin; 7 Aar senere erholdt han Titelen Tsin-tze. Efterat han havde bestaaet den keiserlige Examen med Berømmelse, fik han af Keiseren Befaling til at studere Mantschusproget, som Forberedelse til et høiere Statsembede. Nu steg han stedse høiere fra Klasse til Klasse, indtil han i Aaret 1813 blev Medlem af Hon-kin-Kollegiet, hvoraf de høieste Statsembedsmænd blive udvalgte. Efter at have bestaaet Hovedexamenen King-cha, traadte han i Aaret 1819 ind i Mandarinernes Klasse.

Han blev nu Examinator i Literaturen i Yünnan, derpaa Censor i Kianguan og fik Overopsynet i Staden Nanking. Herefter blev han Provindsskatmester og 1826 Direktør for Provindserne Kian-su's og Tsche-kiangs Floder; — men da hans Moder kort efter døde, nedlagde han efter chinesisk Skik alle sine Embeder, for i sit Hjem at iagttage de sædvanlige Sørgeskikke og Begravelsesceromonier; hertil skulde der efter Skik og Brug anvendes 3 Aar, i hvilken Tid hans Karriere blev afbrudt. Imidlertid fik han allerede i det næste Aar, skjønt hans Sørgetid endnu ikke var udløben, det Hværv at udføre store Vandbygninger ved Hoangho. Faa Maaneder derpaa blev han kaldt til Shang-haj og skulde give Beretning om Havtransporten; men Sygdom nødte ham til at forlange Orlov og til, for at blive pleiet, at vende tilbage til sit Hjem, hvor han i Anledning af sin Moders Død endnu havde Sørgeceromonier at tilendebringe.

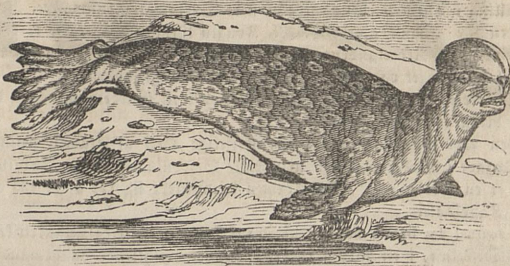
Ingen Chineser kan gjøre Regning paa i sin Fødeprovinds at opnaae en høiere Stilling i Bestyrelsen; paa denne Maade stræber man at lægge Mandarinernes Nepotismus Hindringer i Veien. Lin blev derfor igjen kaldet til Hoangho for at forebygge denne Flods store Ødelæggelser; — at hemme dens Vandsmasse er næsten umuligt, hvor den hos Folket ofte kun heder „Chinas Ulykke" — men tiltrods for alle Vanskeligheder tilendebragte Lin i to Aar de store Vandbygninger ved Kjæmpestrømmen til Keiserens fuldkomne Tilfredshed og formindskede derved Provindsens Nød.

1828 blev Lin til Belønning for sine Fortjenester igjen kaldet fra sit Hjem til de to Hwais, for der at blive Saltinspektør; dog maatte han paany bede om Udsættelse paa Grund af sin Sygdom og fordi Sørgeceremonien for hans Moder endnu ikke var endt.

I det næste Aar, 1830, maatte han forestaa Embedet som øverste Dommer og Skatmester i Provindsen Shen-se, hvor han, da Oversvømmelserne havde fremkaldt stor Hungersnød, frelste mange Tusinders Liv ved at uddele Riis til Folket. Dette gjorde ham til Landets Velgjører, og han blev Folkets Afgud. Vel kaldte man ham derpaa som Skatmester til Nanking, men da hans Fader imidlertid var død, forlod han ogsaa snart igjen denne Provinds for at opfylde de sønlige Pligter, som Sørgetiden for hans Fader paalagde ham i hans Fødeprovinds.

Derfra blev han snart igjen kaldt bort, som Vicekonge i Provindsen Shen-se. Ved hans utrættelige Virksomhed, hans Indsigt, Iver, Troskab mod sit Kald og store Omhyggelighed for at ansætte de dygtigste Embedsmænd, samt ogsaa ved Revisionen af Provindsiallovene i de forskjellige Provindser, til hvilke han efterhaanden blev kaldet, steg hans Indflydelse stedse mere og mere, saaledes at han ogsaa blev ophøiet til Gouvernør i Provindsen Hoang-ho (ɔ: den gule Flods Provinds), hvis Befolkning betragtes som den, der i hele China er vanskeligst at holde i Tømme. Herfra blev han endnu sendt som Gouvernør til 3 eller 4 andre Provindser, for der at virke paa samme Maade, og blev endelig i Aaret 1840 kaldet til Peking for personlig at stedes til Audients hos den himmelske Keiser Taou-kwang. Dette var Høidepunktet af hans Hæder. Keiseren tillod ham at ride til Hove gjennem Residentsstaden Tße-kin-ching (ɔ: den forbudne Stad), — hvilket var den største Æresbeviisning, der kunde tildeles ham —, ophøiede ham til keiserlig Kommissarius og til Bestyrer af den sydlige Grændseprovinds — Kwang-tung eller Kanton —, med Tilladelse at bruge det keiserlige Segl og Titelen: „Gouvernør for de unge Prindser i det himmelske Rige."

Denne Herlighed og Lin's næsten uindskrænkede Magt som Vicekonge i Kanton varede kun kort Tid; Opiumsstridighederne og Krigen med Britterne vare nemlig allerede da begyndte; men at bringe denne Krig til en heldig Ende, hvilket

Haværten eller Klapmydsen (Phoca cristata.)

blev Lin paalagt, var en Opgave, han umuligt kunde løse; Ulykken naaede ham derfor snart og han blev afsat med Skjændsel og Vanære.

Saa vidt gaar den tørre Angivelse i Mandarinernes Rangliste; andre Beretninger, især fra Tolken ved det engelske Konsulat i Fuh-tschu-fu, Mr. Sinclair, give følgende Oplysninger: Lins Forældre vare fattige Handelsfolk; hans Bedstefader var Skolemester; hans Fader havde vel opnaaet en Grad, men maatte fortjene sit Underhold som Blomsterfabrikant. Den alvorlige, stille Dreng, med store Anlæg og en gjennemtrængende Forstand, hjalp sin Fader med at forfærdige Blomster; han var stedse taus, men viste stor Lærelyst og fik efterhaanden Underviisning i at læse Klassikerne, i Metafysik og i Filosofi. Ved sin store Flid opnaaede han allerede i sit 17de Aar at blive Magister (ɔ: Sewtsai), hvorpaa han snart, i Aaret 1806, blev forfremmet til Küjin d. e. til Licentiat. Til hans snart paafølgende hurtige Stigen til høie Værdigheder i Staten bidrog hans Giftermaal med Datteren af en meget anseet og rig Mand, der blev begeistret over den unge Mands literære Talenter og Kundskaber, og efter Landets Skik indbød ham, som en Fattig, til at bo i sit Huus og til at træde ind i sin Familie som Svigersøn. Derved fik han snart en standsmæssig Formue og kunde, efter med den utrætteligste Iver at have uddannet sig i alle Grene af Studierne, drage til Hoffet i Peking, for der at søge om høiere Statsembender; herom have vi talt ovenfor. I disse Embeder erhvervede han sig størst Fortjeneste ved at revidere Lovgivningen i forskjellige Provindser, ved at udjevne Stridigheder mellem mange Partier og ved at undertrykke de hemmelige Selskaber, som allerede dengang truede med Fare, men først havde taget Overhaand i den nyeste Tid.

Med hans Forflyttelse til Kanton, som Vicekonge, begyndte hans Ulykke fra en Side, paa hvilken han ikke var forberedt; allerede før hans Ankomst havde man havt Stridigheder med Englænderne om Opiumshandelen, og kort efter udbrød Krigen med dem, der endte saa ufordelagtigt for China. Lin havde allerede tidligere gjentagne Gange henledet Opmærksomheden paa de fordærvelige Følger af Opiumshandelen; han viste Regjeringen med tydelige Ord, hvorledes denne Handels Udbredelse bragte Gift ind i alle Statslegemets Aarer. Han kaldte den den paa Statslegemet tærende Kræft. I flere Traktater, som han skrev, forbandede han denne Gift og dens Brug; som ægte Patriot forudsagde han deri aabent sit Folk og sit Fædreland den derfra truende Ødelæggelse. — Hans Stedbroder var død af Misbrug af Opium. Dette forøgede hans Had mod de opiumforbrugende Britter og deres Gift. Endelig blev hans Stemme hørt; Keiseren indsatte ham med uindskrænket Magt til Vicekonge i Kanton og overlod Sagens hele Ledelse til hans fri Valg og til hans Afgjørelse.

Lin udstædte de heftigste Befalinger mod Alle, der indførte, solgte eller forbrugte Opium. Med den største Iver og den yderste Strenghed søgte han, som et nationalt Anliggende, at gjennemføre sine Bestræbelser for at tage Repressalier. I Staden Kanton satte han Alt i Skræk ved exemplariske Afstraffelser og ved Henrettelser; det lykkedes ham ogsaa i Løbet

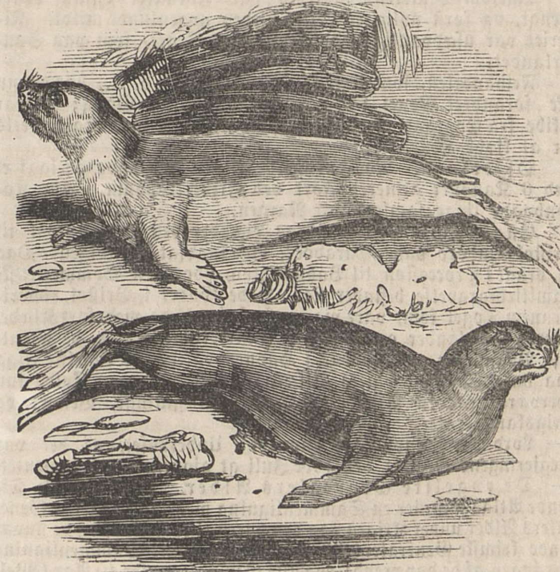

Grønlandsk Sælfangst.

af nogle Maaneder at hæmme Handelen med Opium og Brugen deraf. Nogle af Chineserne forbandede ham som deres Bøddel, andre beundrede ham som deres Afgud. Hans høie Stilling paa den ene, hans virkelige Afmagt paa den anden Side medførte snart hans Fald, da Virkningerne af hans Bestyrelse kun opflammede Krigen mod Barbarerne, der, som bekjendt, snart bragte China store Tab.

Fuld af Forbitrelse over det uheldige Udfald, betragtede Keiseren Udførelsen af sine egne Befalinger som en Forbrydelse af den tro Tjener, ja degraderede ham som Oprører mod sin Herre, fratog ham alle hans Værdigheder og Titler og vilde lade ham transportere til Exilet i Tartariet; men da Lin ydmygt indrømmede de begaaede Feil, blev det ham i Naade tilstaaet, som Frivillig at maatte tjene i en Krig i Tsche-kiang, hvor han kunde haabe igjen at tilkjæmpe sig Keiserens Naade, ved med Tapperhed, Troskab og Fædrelandskjærlighed at virke til de fremmede Fienders Tilbagedrivelse; men her var Lykken ham endnu mindre gunstig; hans Vanheld blev stedse større og endelig forviste Keiserens Vrede ham i Aaret 1841 endog til E-le, d. e. Ili, til Rigets yderste Nordvestgrændse. Men ogsaa dertil havde Rygtet om ham for længe siden trængt sig frem, og den tartariske General, der kommanderede Grændsehæren, tog den berømte Landflygtige i sin Privattjeneste. Paa Veien derhen lod den fra sin høie Stilling styrtede Mand ikke Modet synke; Poesien blev hans Trøst; mange af hans Digte over Naturen ere nedskrevne paa denne besværlige Reise; de have det vilde Bjergpas, som han maatte overstige, Østen, som han maatte forlade, og det hvide Vesten, hvortil Reisen gik, til Gjenstand. Ogsaa en følelsesfuld Elegi, som han dengang nedskrev, regnes af Chineserne til hans klassiske Digte. — Hans fortroligste Ven var Mandarinen Wang Ting, der indtrængende bad Keiseren om ikke at sende en saa fortjent Mand i Landflygtighed, og som af Sorg tog sig selv af Dage, da hans Bønner intet hjalp.

I sin nye Stilling som Privatsekretær hos Tartarkommandøren i Ili anvendte Lin med sin tidligere Iver og Energi sine Aandskræfter til sine Omgivelsers Vel, medens han i China, som Forvist, gjaldt for saa godt som død og allerede blev opført som død i de offentlige chinesiske Blade (1842). I Ili, ved Rigets Nordvestgrændse mod Rusland, beskjæftigede han sig især med Forsvarsanstalterne og med at drage Omsorg for Tropperne; han søgte at fremme de der i stor Fattigdom levende Beboeres og Forvistes Vel, da de, især ved deres Mangel paa Kjendskab til Industri og Agrikultur, hensmægtede i Elendighed. Han optog et Kort af Landet med Hensyn til Jordbundens Egenskaber og dens Frembringelsesevne; efter hans Opfordring bleve Embedsmænd sendte til China, for derfra at hente Sædekorn og Agerdyrkningsred-

Den almindelige Sæl (Phoca vitulina.)

skaber; han underviste Indbyggerne i Plantning og i at bearbeide Jorden, havde Opsyn med Udsaaningen og sørgede med stor Iver for Fremskridt i alle Retninger. Tre Aar vare tilstrækkelige til at forandre mange øde Egne til de skjønneste Kornmarker. Han indførte Bomuldsdyrkningen i Ili, hvilken siden er bleven en Kilde til Velstand i Landet. Ogsaa Statens Indtægter bleve derved forøgede. Hans Virksomhed var utrættelig rettet paa hans Folks Bedste.

Tartargeneralens Beretning til Hoffet i Peking skaffede snart igjen Lin Keiserens Naade. Han blev tilbagekaldt fra sin Forviisning, paany beklædt med sine Værdigheder og i Aaret 1851 ophøiet til Gouvernør i Provindsen Honan, hvor han lykkelig bekjæmpede et Oprør i den vestlige Grændseprovinds Jünnan og igjen førte Freden tilbage. Oprørets Anførere bleve haardt straffede. Foruden sine tidligere Statsværdigheder erholdt han endnu paa Grund af den heldige Krigsførelse det militære Ærestegn: Paafuglefjederen.

Alle disse Arbeider og Anstrængelser havde imidlertid undergravet Lins Sundhed; han fik da Tilladelse til paa nogen Tid at trække sig tilbage til sin Fødeprovinds Fuh-tschu-fu, for at samle Kræfter efter en Sygdom. Efter den 69-aarige Keiser Taou-kwangs Død skulde der i Aaret 1850 ved den ny Keisers Thronbestigelse under Hien Fung foretages en Revision af alle Statsembedsmænd; flere Gange kaldte Keiseren Lin, som Kommissær, til Peking i denne Anledning, men han var for syg til at kunne give Møde. I det samme Aar udbrød det store Oprør i Kwangse; den Lykke, hvormed Lin — rigtignok ikke uden at begaae store Grusomheder — havde dæmpet Oprøret i Jünnan, bevirkede, at han paa Grund af sin Klogskab som Kriger og Statsmand fik Befaling af Keiseren til ogsaa at undertrykke det ny Oprør. Den samme Dag, paa hvilken han fik den keiserlige Ordre, brød han, skjønt syg, op til sin Mission (og viste derved en Lydighed, som man regnede ham til megen Ære), for at forfølge sine politiske Opgaver med samme Iver, som han anvendte paa sine litterære Studier; men allerede under Reisen, inden han havde naaet sit Bestemmelsessted, døde han i Tschaou-tschou i sit Livs 66de Aar og i den unge Keisers første Regjeringsaar; denne skal have følt dyb Sorg over Tabet af en saa stor Statsmand, hans Faders trofaste Tjener, og det saa meget mere, som dette Tab tilstødte ham selv i en kritisk Stilling. Fra keiserlig Side bleve de største Æresbevisninger viste den Døde ved Begravelsesfesten; de keiserlige Befalinger bleve alle udstedte paa gult Papir. Store Processioner, samt et stort Følge af Taouistpræster, foran hvilke der blev baaret en hvid Hane i et Bur, førte hans Lig til Gravstedet under høitidelig Stilhed. De kvindelige Medlemmer af hans Familie og af hans Husfolk fulgte, hvidttilslørede, paa Bærestole; Dødsstilheden blev kun afbrudt ved disses Hyl og Klageraab, samt ved et klart tonende Skrig, som Mængden fra Tid til anden pludselig lod høre paa et Tegn af den Toget ledsagende Politiembedsmand; paa alle Steder, hvorigjennem Toget kom, vare alle civile og militære Embedsmænd og Folket forsamlede. Den Dødes Apotheose endtes med en keiserlig Bøn, som blev indhugget paa en Stentavle, der til Lins Minde blev opreist i Saltdepartementet, — en Ceremoni, som i China kun foretages for Mænd af de overordentligste Fortjenester.

Lin havde som ivrig Patriot i 36 Aar ydet Staten store Tjenester; han havde ikke sammenskrabet Rigdomme, levede vel i Velstand, men simpelt og værdigt og søgte ikke ved et indsmigrende Væsen at vinde Yndest; han blev rost som et Mønster paa en tro Ven. Hans Alvor skal oftere være gaaet over til Haardhed og hans strenge Embedsiver ikke sjeldent være udartet til Grusomhed; i det mindste skildrer Missionæren Gützlaff ham saaledes.

Han var stedse fordybet i sine Studier og i sin Embedsgjerning; kun sjeldent saa man ham le; Politik, Statistik, Geographi og Embedsforretninger beskjæftigede ham fuldt op; ogsaa Udlandet og de Fremmede bleve Gjenstand for hans Opmærksomhed; mod dem, sit Fædrelands Fiender, udkastede han mange Forsvarsplaner, der skulde anvendes paa Floderne og Havets Kyster. Endelig udgav han offentlig et Værk om de oceanske Kongeriger, hvortil han ogsaa samlede Materiale af udenlandske Værker. Dette er Lin's Geographi.

Hans Taler og Skrifter mod Opiumsondet gjælde i China for klassiske Arbeider; hans Sprog er smagfuldt; hans Pamphleter ere fulde af Kraft og Energi; paa sine Reiser og i sine ledige Timer forfattede han Digte om alle mulige Gjenstande, hvormed han kom i Berøring.

Fra en fattig Blomsterforfærdiger havde han arbeidet sig op til en Vicekonges Værdighed ved sit Talent og sine Fortjenester, samt ved sin Flid og Iver; just paa denne Maade, siger Dr. Bowring, til hvis Bedømmelse af de chinesiske Forhold vi kunne have fuldkommen Tillid, vinder China sine største Statstjenere; fordi Fortjenester paaskjønnes og belønnes, finder man, endog i Landsbyernes usleste Hytter, Kappelyst i at fremme Fædrelandets Vel, og ogsaa der føler Ærgjærrigheden sig opfordret til ved Flid og Iver at arbeide sig op til høiere Værdigheder. Dette sikrer Staten alle de Kræfter, den virkelig har, og giver Dynastiet Varighed, medens derimod Mandarinernes Nepotisme svækker og kuer Riget ved en Mængde uvidende Embedsmænd og fremkalder en ugunstig Stemning mod det herskende Dynasti.

Lin efterlod sig 3 Sønner, der skulde fremstilles for Keiseren, naar Sørgetiden var til Ende. Paa Grund af Lin's store Fortjenester af Staten skjænkede Keiseren efter hans Død alle hans Forfædre store Ærestitler; i China blive nemlig ikke, som andensteds, Efterkommerne, men Forfædrene, lige op til de ældste Forfædre, optagne i den høie Adelsstand.

Den Krig, som Lin, saavel i Gjerning, som i Skrift, førte mod Opiummet, er hans Hovedgjerning efter 1839. Han opnaaede vel ikke derved at se de Planer, han havde havt dermed, realiserede; men ved sine Bestræbelser lagde han sin moralske Karakter, sin Energi og sin Fædrelandskjærlighed for Dagen og fremkaldte tillige en Verdensbegivenhed af overordentlig stor Betydning, der ogsaa i Fremtiden vil virke til at omdanne den hele chinesiske Verden; thi istedetfor eet Adgangssted aabnede Lin's Ulykke 5 Indgangsporte til China for de Fremmede, nemlig Stæderne Kanton, Amoy, Futschu, Ningpo og Shanghai; om end Landet derved kun for en Deel blev tilgængeligere for de Fremmede, kan der dog ingen Tvivl være om Resultatet: mere end 300 Millioner Menneskers sande Vel vil derved blive fremmet og Lin's Hensigt saaledes opnaaet, som han efter sin begrændsede Synskreds haabede at naa ad den modsatte Vei. (Fortsættes).

Norge.

Christiania. Den 29de Juli Kl. 2 Efterm. ankom H. M. Kongen ledsaget af Prinds Oskar med Jernbanen, og blev modtaget med livlige Hurraraab af den talrigt forsamlede Menneskemasse.

— Den 30te Juli Kl. 10 Form. ankom D. D. k. k. H. H. Kronprindsessen og hendes Fader Prinds Frederik af Nederlandene. D. D. k. k. H. H. toge først til Palæet, hvorfra de efter en halv Times Forløb begave sig til Slottet.

— Den 31te Juli gav kgl. Skuespiller Dahlquist fra Stockholm en Forestilling i Theatret, bestaaende af flere Deklamationsnummere.

— Den 1ste August gjorde H. M. Kongen tilligemed D. D. k. k. H. H. Prindsen af Nederlandene, Kronprindsessen og Prinds Oskar en Udflugt til Ringeriget og passerede Veien ved Svangstranden.

— Den 2den August afreiste de kgl. Personer til Gardemoen, hvor der holdes Revu over Tropperne.

— Den 2den August begyndte den skriftlige Deel af Examen Artium, med Opgave i Modersmaalet: at udvikle Betydningen af den Sætning: „Livet er en Skolegang." Til Examen fremstillede sig 122 af de 133 anmeldte Kandidater.

— I Journal des Débats har en af Frankrigs mest anseede Kunstkritikere, E. J. Delécluse, i en Artikel særdeles rosende omtalt vor Landsmand A. Tidemand, blandt hvis udstillede Arbeider befinde sig „Kathekisationen," „Ligfærden" og „Haugianerne."

— Indredepartementet har under 31te Juli bestemt, at der, saalænge Leirsamlingen paa Gardemoen vedvarer, skal være et Postaabneri i Virksomhed paa Jernbanestationen Trøgstad, og at Landhandler Ole Gotaas beskikkes til Postaabner dersteds.

— Til og fra Stationen Trøgstad befordres Post med de almindelige Jernbaneposter samt med Hovedposten til og fra Eidsvold.

— Fra Christiania til Trøgstad, afgaar Posterne med Jernbanen Tirsdag, Thorsdag og Løverdag Morgen, og med Hovedposten Mandag og Fredags Morgen. Indleveringstiden er de foregaaende Aftener Kl. 6—8.

— Under 13de Juli er udfærdiget en provisorisk Anordning af følgende Indhold:

„Vi Oskar etc.: Gjøre vitterligt: Den for tørret eller saltet Fisk samt for Rogn og Tran paabudne Indførselstold ophæves, hvorimod bemeldte Slags Varer, om de, efter at være her til Riget indførte, paany udføres, blive med Hensyn til Udførselsafgivter at behandle som indenrigske."

Drammen. En Sælhundefanger, „den norske Bonde," Kapt. Gundersen er nylig hjemkommen med en Fangst af 900 Storsæl og 200 Klapmydser.

Fra **Frederikshald** skrives, at der er arresteret en Skomagerdreng ved Navn Natvig Jensen paa Mistanke om at have 2de Gange paasat Ild i Fayegaarden, hvor hans Mester Skomager Sv. Amundsen bor. Der antages at være saa stærke Indicier mod ham, at han vil blive dømt for disse Forbrydelser endog uden egen Tilstaaelse.

I **Bergen** er der udstedt en Indbydelse til Aktietegning for at danne et nyt Brandforsikringsselskab med et Grundfond af 200,000 Spd. fordeelt i 2000 Aktier paa 100 Spd. 30 pCt. indbetales. Indbydelsen er undertegnet af J. B. Faye, Konsul Carl Konow, Lyder W. Nicolaysen, Hermann von Tangen og Lorentz Wesenberg.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Digteren P. D. A. Atterbom er efter flere Aars Svagelighed afgaaet ved Døden i Upsala den 21de Juli. Atterbom var født 1790 i Åsbo i Linköpings Lehn, blev Student 1805, Magister 1815, Docent i Græsk ved Universitetet i Upsala 1821, siden Adjunkt og derpaa Professor i Filosophi og endelig 1835 Professor i Æsthetik. I sin Ungdom stiftede han det bekjendte æsthetiske Tidsskrift „Phosphoros". De ypperste af hans Skrifter ere „Blommorna", „Lycksalighetens Ö", „Fogel Blå", og det literaturhistoriske Arbeide „Svenska Siare och Skalder".

Danmark. Den danske Rigsdag er indkaldt til den 11te August.

Island. Af et Brev fra Reykjavik, den 4de Juli 1855. — — Disse Linier sender jeg med Dampskibet „Thor," det første Dampskib, der nogensinde er ankommet her til Landet. Blandt de Passagerer, det medbragte, vare nogle reiselystne Englændere samt vor Stiftamtmand, Grev Trampe. Reisen fra Kjøbenhavn kostede 90 Rdl. pro persona, kun for Stiftamtmandens Vedkommende skal den have været gratis, hvad enten dette nu er skeet for at faa ham saa meget før bort fra Kjøbenhavn, eller for at han kunde forvinde sin Sorg over at være nødt til at tage herop igjen; imidlertid havde Islænderne gjerne seet ham blive borte fra Øen, og det fromme Ønske er saameget mere naturligt, som han i Danmark vilde blive en forsvindende Størrelse, medens hans Ophold i Island i al dets Ubetydelighed dog ikke er uden Betydning, da der ved hans Navn klæbe mange for Islænderne mørke Erindringer.

Den 1ste Juli blev Althinget aabnet af Amtmand Melsted, som denne Gang atter er bleven udnævnt til Kommisarius. Hvorledes han nu vil blive ligeoverfor de folkevalgte Thingmænd, skal jeg lade usagt, og det saa meget mere, som han fra 1851 til 1853 havde forandret sine politiske Anskuelser i den Grad, at man vel torde antage, at de i de sidste to Aar vare undergaaede endnu en Forandring. Til Præsident valgtes Provst Stephensen, en retskaffen og almindelig agtet Mand, som siden 1845 har repræsenteret det samme Syssel paa Thinget.

Ligesom Vinteren, saaledes har Foraaret ogsaa været strengt, og først nylig er Veiret bleven nogenlunde mildt. Fiskeriet var usædvanlig godt saavel paa Vester- som paa Sønderlandet.

Frihandelen, som begyndte den 1ste April d. A., har endnu ikke forandret Noget i Handelens sædvanlige Gang; et Par Skibe fra England ere ankomne hertil, deels med Salt, deels for at kjøbe Heste.

Østersøen. Nogle engelske Dampskibe have ødelagt et med 6 Kanoner armeret Fort ved Frederikshamn. Alle Kanonbaade ligge samlede ved Nargen.

England. Lord Raglans Lig, der den 24de ankom til Bristol ombord paa „Caradoc", blev landsat den følgende Dag og bragt i Procession til Badmington, hvor den Sommerset'ske Familiebegravelse befinder sig. I de Gader i Bristol, hvorigjennem Toget kom, vare mange Huse smykkede med sort Klæde, Laurbærguirlander og passende Inskriptioner; paa de offentlige Bygninger og Skibene i Havnen vaiede det engelske Flag paa halv Stang. Ligets Bisættelse i Badmington skulde kun overværes af den Afdødes nærmeste Slægtninge, Venner og Krigskammerater.

— Lord Palmerston har anmeldt i Underhuset, at det var Regjeringens Hensigt den 14de Juli at ajournere Parlamentet.

— De engelske Generalers Alder. Den engelske Tidende Atlas anstiller en Sammenligning mellem de engelske Generalers Alder under Krigen paa den pyrenæiske Halvø, og de nuværende krimske Generalers Alder. Ifølge denne Sammenligning var ingen af de daværende engelske Generaler over 40 Aar (Wellington var 38 Aar gammel, da han overtog Overkommandoen), medens de nuværende Generalers Alder er følgende: Raglan (nylig død, henved) 67 Aar, Bourgoyne 73, Brown 65, Evans 68, England 62, Cathcart 61, Lucan 55, Fylden 66, Cator 69, Strangways 66, Filder 64, Dundas 67, Rokeby 57, saaledes ikke en eneste under femti Aar.

Frankrig. I Paris beskjæftiger man sig meget med en komisk Begivenhed, der nylig er indtruffet og den fortjener unegtelig ogsaa den Opmærksomhed, som man har skjænket den, da den afgiver et nyt Beviis for, paa hvilken løs Grundvold hele den nuværende Tilstand i Frankrig hviler. Da Efterretningen om General Mayrans Fald var kommen til Paris, telegrapheredes den øieblikkelig til Lyon til Marskalk Castellane, som er øverstkommanderende General over Armeen her, og hvad enten Feilen nu maa tilregnes vedkommende Telegraphist eller en Misforstaaelse fra Marskalkens Side, vist er det, at denne læste Depeschen paa følgende Maade: „Keiseren er død." Nogle ville imidlertid vide, at Feilen var gjensidig, idet Depeschen tilfældig var bleven forkvaklet og lød saaledes: „Je vous annonce . . . de . . . l'empéreur . . . est mort," en Affattelse, der dog ingenlunde berettigede Marskalken til at fortolke Depeschen paa den Maade, som han gjorde. Man vil let kunne tænke sig, i hvilken kritisk Stilling Castellane befandt sig, da han havde modtaget dette uventede Budskab, og dog varede det ikke længe, førend han havde taget sin Beslutning — L'empéreur est mort, vive — le roi! — det var det Resultat han kom til, og i Overeensstemmelse hermed forfattede han følgende Proklamation: „Soldater! Keiseren er død! Keiserriget er til Ende! Keiseren efterlader ingen Arvinger! Det gjælder om at redde Fædrelandet for Anarchi; Socialismen lurer paa os! Plyndringen staar for Døren! Soldater! For Frankrig gives der endnu kun eet Raab: Leve Henrik den Femte! Dets Lykke er afhængig af, at vi vende tilbage til den gamle Kongestamme osv. osv." Da Proklamationen var færdig, ankom Præfekten og Generalprokurøren, som Castellane havde sendt Bud efter, og denne foreslog dem nu strax at lade Aktstykket offentliggjøre og erklære Byen i Beleiringstilstand. De to Herrer lode sig dog heldigviis ikke føre paa Vildspor; førend de vilde gaae videre, besluttede de at indhente nærmere Underretning i Paris, og Svaret herpaa lød, at Keiseren befandt sig i bedste Velgaaende. Marskalken, der i Grunden er Louis Napoleon hengiven, puttede derpaa Proklamationen i Lommen og bad de to Embedsmænd om, at de ikke vilde lade Sagen komme videre; men da de ikke staae paa en videre god Fod med Marskalken, foretrak de at sende en Afskrift af Proklamationen til Paris, og denne kom saaledes for Keiserens Øine, der loe hjertelig over den hele Historie. Man vil imidlertid vide, at den gamle Jerome ikke har taget sig Sagen saa let, idet han nemlig paa Sønnens, den designerede Thronfølgers Vegne, skal være bleven forbitret over Castellanes Erklæring om, at Keiseren ikke efterlod sig nogen Arving, og han skal derfor indtrængende have anmodet Keiseren om at afskedige Marskalken, hvortil denne efter lang Modstand endelig siges at have givet sit Samtykke. (Dagbladet).

— Monitør meddeler Udfaldet af Subskriptionen paa det franske Laan. Den uhyre Sum af 3600 Mill. Francs (hvoraf 600 Mill. falder paa Udlandet) er tegnet af 310,000 Subskribenter. 350 Mill. ere tegnede i Bidrag paa 50 Fr. — Fra Departementerne indkomme tilfredsstillende Beretninger om Udsigterne til en god Høst.

— Forberedelserne til Dronning Victorias Modtagelse fremskyndes for Øieblikket med den største Iver. I Versailles skal der finde storartede Festligheder Sted, og baade i Tuilerierne og Hotel de Ville vil der blive afholdt Baller. I Theatrene indstuderer man tre store Forestillinger, nemlig Operaen Santa Chiara af Hertug Ernst af Sachsen-Koburg i den store Opera, et klassisk Stykke, hvori Rachel naturligviis overtager Hovedrollen i Théâtre Français, og Operaen Haydée af Auber i Opéra Comique.

Tydskland. Dandserinden Lucile Grahn siges at være ifærd med at indtræde i den hellige Ægtestand; i München skal hun være bleven forlovet med Tenoristen Yong, en Broder til Maleren af samme Navn.

Belgien. I Brüssel forberedes for Nærværende Udgivelsen af et literært Tidsskrift, som lover al blive overordentligt omfattende, saavel hvad Emnernes Vigtighed og Mangfoldighed angaar, som i Henseende til de Personer, der komme til at levere Bidrag. Tidsskriftet skal føre Titelen: La libre recherche. Revue universelle du dix-neuvième Siècle (Den frie Forskning, almindeligt Overblik af det 19de Aarhundrede), og skal omfatte alle Samtidens vigtigste Spørgsmaal, tilhørende Filosofiens, Retsvidenskabens, Statsekonomiens, Historiens, Literaturens, Kunstens og Industriens Omraade. Enhver Nations mest udmærkede Skribenter skulle, hedder det, levere sine Bidrag ved Siden af de franske Forfattere, som have vundet den største europæiske Berømthed og Anseelse. Spanien, Italien, Belgien, Holland, Tydskland, England og de øvrige nordiske Stater skulle alle have sine Repræsentanter deri.

Krigsskuepladsen. De Allierede fortsætte sine Beleiringsarbeider. Kamiesch er nu saavidt befæstet af Franskmændene, at Hæren kan operere.

— Engelskmændene have foretaget et Angreb paa Genitschi.

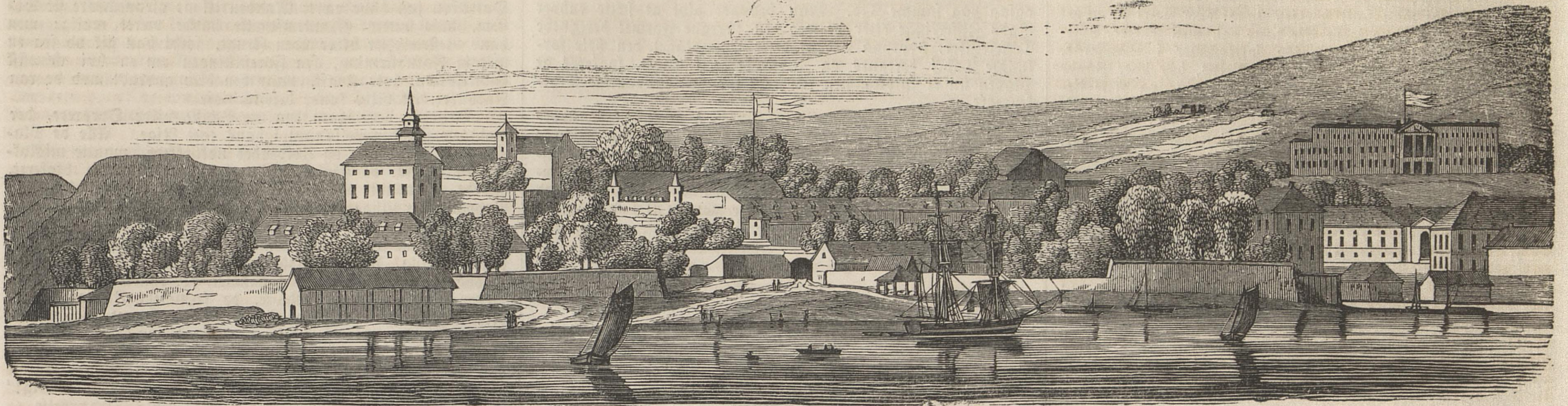
Lilleasien. Russerne bibeholde fremdeles deres Stilling ved Kars. Forbindelsen med Erzerum er atter fri.

Afrika. Der er i Midten af forrige Maaned udbrudt et Oprør i Tripolis, som truer med at gribe stærkt om sig. Beyen nærer ikke Haab om at kunne redde sig ved sine egne Stridskræfter, og han har derfor henvendt sig til den engelske Regjering for at erholde Hjælp fra Malta. En lignende Anmodning vil, ifølge Constitutionnel, ogsaa blive rettet til Generalgouvernøren i Algier. Sultanen er som Lensherre berettiget og forpligtet til at intervenere i Striden og afgjøre, om den nuværende Bey skal afsættes eller opretholdes paa Thronen.

☞ **Nyhedsbladets Expeditør og Kasserer bor i Kjøbmand Jacobsens Gaard i Storgaden og træffes hver Eftermiddag Kl. 3—5. Alt, hvad der angaar Bladets Redaktion, afgjøres indtil Videre med Kand. philos. Paul B. Hansen, der bor i Kjøbm. Niels Haslunds Gaard paa Hjørnet af Kongensgade og Raadhuusgaden.**

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 32. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 11te August 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

Reisebilleder fra Norge af Gudbrand Vigfusson.

(Oversat fra Islandsk efter Ný félagsrít, 15de Aargang.)

(Fortsættelse fra forr. Nr.)

Da vi havde gaaet et lidet Stykke, kom vi med Et op paa Fjeldhammeren, og man seer ikke Spor af Dalen eller nogen Ting, førend man kommer frem paa Skrænten. Bjerget rager langt frem, og man seer ned i Dalen nedenunder, ligesom i en Kjedel; der strømmer en Elv langs efter den, og paa den anden Side af Elven er det tæt bebygget med Gaarde; langs efter denne Dal gaar Alfarveien fra Lærdal til Vinje, og det var som om Fjeldsiderne vilde lukke sig over Dalen, ligesom ved Thoresdal, og de rage saaledes frem, at om man kaster en let Ting ned fra Fjeldhammeren, jager Lufttrækket den op igjen til den, som har kastet. I Norge ere saadanne steile Bjerge sjeldne, da de der ere meget mere kollede og afrundede end paa Island, og man seer næsten aldrig der, ligesom paa Island, først Fjeldlider, saa en Række Kletter og øverst skarpe Rygge; men Fjeldene ligne mere en Haug eller Skraabakke, saa at man ikke saa let, som hos os, mærker hvor høie de ere. Vi sad en Stund i god Ro paa Gjuvet og morede os, ligesom Grette i sin Klippehule, med at see paa Folk færdes nede i Dalen, men fik dog kun Die paa faa levende Væsener. Hele denne Dag, og Natten med, vare vi hos Mandt, og havde det udmærket godt.

Mandt var den første Storbonde, som vi kom til; han havde en anseelig og smukt bebygget Gaard paa Græssletten ved Bunden af Vandet; den lignede meget Fitje i Skoradal paa Island. Mandt viste os omkring paa alle Kanter; der var en Deel Hauge og Fortidsminder. Mærkeligst var et Sagn, som han fortalte os, men som jeg halvt har glemt. I gamle Dage var der en Kone, som hed Æsa og boede ude paa Halsen, som ligger ved Ravnagjuv, en herlig og storsindet Kvinde, der havde tre Sønner; hun prøvede paa en nybaaren Kalv, hvad Slags Mad der satte bedst Marv i Benene, og opfødte senere sine Sønner med den samme Mad; det gik da ogsaa saa, at de alle voxede op og bleve nogle ganske overordentlig stærke Mænd. I Fjeldet hinsides Dalen boede Æsas Frænder, der vare talrige og ondskabsfulde, og der opstod en Kamp mellem dem og hendes Sønner paa Øren nede i Dalen. Æsa stod paa Hammeren ovenfor Gaarden og saa paa deres Sammenstød; det endte med, at alle hendes Sønner faldt, og da hun saa deres Fald, styrtede hun sig ned af Hammeren, som hun havde siddet paa, og siden heder den Rygjarhamar (saa synes jeg, han kaldte den).

I Dal havde jeg en meget fornøielig Dag. Mandt spurgte mig om mangt og meget hjemmefra, og kjendte en god Deel af Sagaerne om Herrederne paa Island, dog mest om Rangarvellir fra Njaala; han sagde, at han havde mest Lyst til at see det Hered, og fornemmelig da Fljotslid, Lidarende og Bergthorshval. Paa den anden Side havde jeg stor Oplysning af at tale med ham om Bøndernes Maal, og ligesaa om meget, som hørte til Buskapen, og hvad hvert Stykke af deres Husgeraad hed; det var en sand Fornøielse at see, i hvor mange Maader det faldt sammen med det islandske, skjønt Sproget dog ikke er fuldt saa rigt som vort. Mandt havde for ikke længe siden holdt sin Datters Bryllup og jeg hørte meget tale om, hvor storartet det havde været, men alt dog efter Bondesæd. Men efterat vi vare reiste derfra, hørte jeg, at han siden om Sommeren havde holdt sin Søns Bryllup med end større Glands, havt halvandet hundrede Mand i sit Gjæstebud, og Dampskibet blev brugt til at føre Gjæstebudsfolkene frem og tilbage. Jeg antager, at Gjæstebudet efter Bondeskik har staaet tre Dage i Rad med Sang og Dands, og Folk sovet i Telte. Jeg skulde have givet Meget til at komme i saadant et stort Gjæstebud, men nu ere de vist meget sjeldne i Norge, og for det meste efter udenlandsk Skik, undtagen hos simple Folk.

Siden jeg nu engang er inde paa at tale om en Storgaard, er det bedst med samme at fortælle lidt om Nordmændenes Indretning af sine Huse. Der er tre Hovedhuse paa hver Gaard: Lade, Stavbur og Vaaningshuus, der ligge ligesom en Kvi. Rummet imellem Husene, som vi vilde kalde hlað, kalde de „Tun", men det, som vi kalde tún, kalde de „Bøer". Alle deres Huse ere opførte af Tømmerstokke. Stavburet er det aller mærkeligste; det staar som oftest paa fire Stolper, en under hvert Hjørne, og hvis det staar i en Bakke, kan en Mand ofte gaae under det paa Nedsiden, eller det rækker ham i det mindste til Brystet; dette tjener baade til at værge mod Fugtighed og til at hindre, at Rotter og Muus skulle komme op i det. I Daglistuen gaar man ind paa Siden nær ved Enden, og der er en firkantet Skaale, hvor Arnen er muret op i det inderste Hjørne, og op derfra Ljoren eller Røghullet; en Ild af Træsplinter brænder næsten til enhver Tid af Dagen, og saasnart det begynder at mørkne om Kvelden, er det meget livligt, naar det brænder, og Flammen spiller hen ad Gulvet, men der er mørkt for oven. Rundt omkring ere Senge og Hylder med Melk og Trug og Bøtter, og de have alt forenet i et Rum: Sovekammer og Kjøkken. Paa Storgaardene er dette nok saa godt, hvor Skaalen er lys og rummelig; men hos simple Folk bliver i Heden midsommers alting smudsigt og skiddent. Mandt havde ogsaa en Skaale for sit Tyende og et nyt Stokkebur til Gjæsterne, saa høit, at det havde to Stokværk; vi sov om Natten ovenpaa, og havde der et stort Soveværelse. Det tyktes mig meget net, at det indentil ikke var bordklædt, men Stokkene simpelt hen tilhugne, ligesom de vare lagte i Væggen, og det lader sig ogsaa meget vel gjøre, naar man har saa smukt Træ som her.

Om Morgenen reiste vi fra Dal, og fik en Ferje over Elven; der er kun et lidet Stykke til Mo Præstegaard, hvor Unger havde været meget i sin Ungdom og kjendte hver Gaard og en Mængde af Bønderne. Præsten i Mo, Pastor Sørensen, tog imod os med megen Hæder, og Unger havde før været Gjæst hos ham. Der opholdt vi os i nogle Dage, mest for at vente efter et Bryllup, som just i de Dage skulde holdes der i Bygden tæt ved Præstegaarden. Ved Kirken var en Mængde Indbudne, som hver havde sin Ridehest; men alt deres Ridetøi, Bidsler og Sadler, var meget ubekvemt, og de sad i Sadlen omtrent som Hornfirdingerne i Hr. Stefan Olafssons Dage. Bruden sad i Sadlen til den ene Side med et stort Skrud paa Hovedet, som en uformelig Masse, indpakket i Skjørter, og med et lidet fornøieligt Opsyn. Fra Kirken op til Haathveit, hvor Brylluppet stod, var der blot en liden Stub, men brat op ad Fjeldknabben; der var En saa snild at putte en Hest under Præsten sin; men vi maatte trave afsted og see i Halen paa Hesteflokken, men Veien var da ikke lang. Midt i Bakken steg man af, og nu blev der bragt os hver et fuldt Bæger Brændeviin, og det nyttede ikke andet end at drikke ud; jeg vil raade Enhver, som kommer paa de Kanter, til at binde en Pose foran paa Brystet, ligesom Thorleiv Jarlaskald, og helde Bundfaldet deri, hvis han ikke har et desto stærkere Bryst; ovenpaa dette blev frembaaret Skaaler med Bjor, som var farligt at drikke, thi Nordmændene brygge som oftest stærkt Øl. Strax man kom hjem paa Gaarden, hørtes Musik, og Glassene begyndte igjen at gaae rundt. Gaarden var meget smukt bebygget. Huusfruen hed Jorunn, Moder til Bruden, en prægtig og dygtig Kone; hun stod for Beværtningen og indbød Gjæster. Ovenpaa var der en Stue med lukkede Sengesteder omkring og Ildsted, der blev baaret Mad frem paa Bordet, og man aad dygtigt. Maden bestod af Leiv, Kjød og Spad. Nordmændenes Leiver eller Fladbrød ere noget forskjellige fra dem paa Island; de ere lavede af groft Meel, bagede umaadelig tynde og af stort Omfang, og naar man skal have dem til Niste, brætter man dem sammen som Papir og lægger Smør imellem; dette er baade seigt og leit, rigtig en daarlig Spise, og dog er det næsten den eneste Mad, de der have. Leiver findes paa hver Mands Bord i Norge med anden Mad, og det tyktes mig at smage bedst, naar man brød dem haarde; det er rimeligt, at vore Forfædres Leiver have været lige disse. Vindtørret Kjød (Spegekjød) er en anden af Bøndernes Hovedretter, især om Sommeren. — Skyr kunne Nordmændene ikke tilberede, men dog kalde de saa tyk Melk, som de lade løbe sammen. Udmærket velsmagende ere de saakaldte „Melkeringer". Nymelk heldes i en Ringe, og Fløden sætter sig ovenpaa, men Melken nedenunder løber sammen, naar man lader den staae nogle Dage; derpaa sætter man Ringen heel frem paa Bordet, ogsaa hos bedre Folk, strør Sukker paa og sætter sig saa rundt om Ringen, og hver faar sin Part afstukken. Denne Ret er almindelig afgjort, og jeg fandt den særdeles velsmagende. I dette Bryllup dandsede man nu ude i Skemmen, men siden ovenpaa, da Bordene vare tagne bort. Der var En, som spillede paa Fedle og kastede paa sig til alle Kanter med alskens Fagter og Leder. Halling og Springdands ere de berømteste Dandse i Norge, især den første, hvilken har sit Navn af Hallingdal, der er den Egn i Landet, hvor man mest driver paa Dands. Denne Dands kan det vel være, man har øvet i Oldtiden, men nu er der faa, som kunne den godt, og dertil kræves stor Smidighed; hvad jeg her saa, var ikke andet end Navnet. At spille paa Fedle er en anden Kunst, som mange Nordmænd øve, mest Almuesmænd, fordi den bruges i alle Brylluper. „Møllargutten," en Møller fra Øvre Thelemarken og næsten en Hexemester i sin Kunst, er berømt over hele Landet. I Førstningen spiller han ganske roligt paa sin Fedle, men eftersom det lider, henrives han; og det har truffet, at han har været tryllet til sin Gige hele Nætter, og alene, efter at han har faaet alle Folk bort; men ud paa Morgenen er han falden i Afmagt og har været ganske udmattet flere Dage efter; dette har taget saa paa ham, at han vil, at hans Søn aldrig skal see en Fedle, som der følger saa megen Troldskab med. Den, som nu spillede her, var en Lærling af ham, men ingen synderlig rar Spillemand.

I Nærheden af Mo var et høit Fjeld, Rautfjeld, som vi tænkte at gaae op paa, da man derfra har en vid Udsigt over Thelemarken, ja endogsaa kan see lige til Gausta. Egnen er ulig hvad man sommesteds seer paa Island, hvor der danner sig vidtstrakte Bygder, som Skagafjord og Eyjafjord, hvor alle Vandene falde sammen og alle Dalene ligge i Kreds op ad et Herred, men Fjelde rundt omkring. Her er hele Landet søndergravet af Indsøer, som ligge i Bunden paa hver liden Dal, med Klipper imellem, lige smale op som nede og lukkede i begge Ender; saa en Stands imellem, og derpaa kommer et nyt Vand af samme Sort som det forrige, kun at det ligger lidt høiere, og saaledes farer man trappetrinviis op efter Bygden. Det er derfor ikke let at faae et Overblik over hele Egnen, og man maatte reise en ti Gange op og ned, hver Gang en ny Vei, for at see Alt; thi med eet Blik seer man lidet mere end det smale og krumme Vandløb, som man just farer op efter, og man kunde behøve en heel Sommer for tilstrækkelig at færdes over hele Thelemarken. Fra Mo droge vi atter op efter et lidet Vand, som heder Byrtevatn og begrændses af en liden Fjeldryg, og saa kommer igjen en ny Dal med et Vand i, som sædvanligt. Der er den øverste Præstegaard i Thelemarken, og den heder Vinje. Der er det guldvakkert og Vandet fuldt af Ørred; vi vare der en Nat hos en Frænde af Unger, og om Kvelden blev der draget paa Vandet syv Drætter, og hver Gang vare Garnene fulde; men Gaarden staar paa Stranden. Ørreden var baade stor og fed, og de fleste Vande i Thelemarken ere fulde af Fisk. Nordmændene kalde al „Silung" Ørred, men Silungsnavnet kjende de ikke. Vinjevandet ligger 1500 Fod over Havfladen, saa meget stiger det lidt efter lidt op ad, hele Veien fra Søen af, og det er, ligesom man var paa et høit Fjeld; dog er der herlig grønt, der voxer Korn og Potetes, og Egnen er overordentlig blomstrende, ikke mindre end længer nede i Bygden. Fra Vinje gaar Veien op efter en bred Dal frem under Haukelid, derfra over en liden Fjeldryg, og saa kommer igjen et Vand øverst oppe i Liden.

Gaarden under Fjeldet heder Botn; den ligger omtrent 2500 Fod over Havfladen, og det er mere, end om man for Exempel var oppe paa Klovig i Breidafjord. I Botn overnattede vi hos Bonden, som hed Gunnar og var meget gjæstfri. Der var to eller tre andre Gaarde, og vi traf der sammen med nogle Bergenser-Studenter, som agtede sig vestover. Alle vare vi gaaende, som Skik og Brug er i Norge; vi vare i alt sex, og havde to Heste og en Mand til Følge; vi maatte sætte over i smaa Partier, naar en Elv eller Bæk kom i Veien, samt ride og gaae skifteviis. Jeg er ræd for at Ridemændene hjemme vilde finde, det var et ynkeligt Syn at see os midsommers oppe paa de mægtige Fjelde traske saaledes omkring; men der er det ingen Skam at drage til Fods over Fjeld og Heid, ligesom Fattigfolk. Der er en Ødestrækning paa 5—6 Miil mellem Bygderne, udyrket, med græsløse Moseflaker, ligesom det ofte hænder i Norge, at der til Fjelds er daarligt Hagelænde og bart for Græs. Midt paa Ødestrækningen ligger et Sted, som heder Ulevaag; der holdt vi Rast midt paa Dagen; der saa jeg for første Gang en Sæter, og man holdt netop paa at flytte ind i den. Indretningen hermed er noget anderledes end hos os. Hvor der er et saa stort Herred som Thelemarken, smaa Marker nede i Bygden og tæt bebygget, driver man hele Buskapen til Fjelds ni Uger af Sommeren, baade den Deel som melker og den som ikke gjør det; Gaardene lades øde, da de fleste Folk fare med og boe i Sætrene oppe paa Fjeldene om Sommeren, ligesom om Mændene fra Borgarfjord med al sin Buskap vilde flytte nord paa Arnavatnsheide eller Tvidægra, fordi der var Mangel paa Havnegang nede i Bygden. Det har nogen Lighed med hvad vi kalde afréttir, undtagen at Buskapen ikke gaar ganske paa egen Haand frit om paa Fjeldene for at søge sin Næring. Den Tid, jeg var paa Mo, saa jeg hver Dag hele Flokke af Kjøer og Sauder, som i en Hob bleve drevne til Fjelds. Faarene ere sortladne og uanseelige med lang Hale, og de maa rimeligviis være opblandede i senere Tider, thi i gamle Dage maa Arten have været lig den paa Island; men Færøgten efter den gamle Maade, saaledes som den endnu drives paa Island, har ganske gaaet tilgrunde, og det er ganske uligt at see islandsk Fjeldfæ og denne norske Buskap. Kjøerne ere dog endnu aldeles af samme Race som paa Island; Hestene ere ogsaa endnu af samme Race vestenfjelds, men det er ingen Gang i dem, og de ere lidet skikkede til Ridning; men der er heller ikke lange Strækninger, man kan komme frem med Hest,

fordi Landet mod Vesten skraaner saa brat ned mod Havet og mod Østen er saa søndergravet af Indsøer, at man overalt i Norge kun paa korte Strækninger kan komme frem med Hest, blot et Par Miil i Træk paa de bedste Steder; og er det uligt mod paa Island, hvor man med den samme Hest kan fare rundt omkring hele Landet undtagen et lidet Stykke af Vestfjorden.

Om Sommeren ere nu de fleste Folk til Sæters oppe paa Fjeldene, og Gaardene staae for det meste øde nede i Bygden, da kun nogle faa Skrællinger opholde sig hjemme, mest gamle Folk; og da er det ikke godt at komme tilrette for Reisende, thi man faar hverken Vaadt eller Tørt af noget Slags. Nordmændene kalde ikke dette sel, men Sæter, hvilken Benævnelse undertiden ogsaa forekommer i Sagaerne. Vestenfjelds, hvor Gaardene ligge til Fjelds, har hver Bonde sit Sæterbol i sine Bofæhager, saasom i Sogn, og dette tjener ham da baade til sel og afrétt. Derfor kjender man ikke i Norge hvad vi kalde leitir eller Fjeldgange; dog holder jeg det for utvivlsomt, at man i Oldtiden har kjendt til saadanne, med mindre saa skulde være, at Islændingernes Maade at røgte Faar skulde skrive sig fra, at Landet for en stor Deel bebyggedes vest fra Irland og Skotland, hvor der endnu den Dag i Dag er den bedste Færøgt, og vist er det, at Norge ikke i nogen Henseende er saa skikket til Saudavl som Island. Sæterboligerne i Norge ere mindre end paa Island, saa utroligt det end kan synes; i Stedet for at vi have tre Boliger: Buur, Ildhuus og Vaaningshuus, have de kun en Bolig, saa lav, at man ofte maa bøie sig for at komme ind; der er Fladsenge paa Gulvet, men Hylder rundt omkring og Tverbjelker med Melk og Bøtter; dette kommer deraf, at det er almindelig Skik og Brug hos Bonderne at have alt i et: Buur, Ildhuus og Soveskemme.

Ved det jeg foer saa lidet til Fjelds, kom jeg ogsaa kun lidet til Sætere og var der aldrig en Nat over. Da vi havde rastet en Stund i Ulevaag, lagde vi igjen afsted og satte i smaa Partier over Bækkene, som paa den Tid ikke vare store; mod Vest er der et stort Skard, som heder „Djuraskard", hvori der laa Snedynger. Naar man er kommen over det, skraaner Landet af mod Vest, og da er der meget kortere igjen; vi kom der til Sætere, som vare tomme, fordi det var midt i Flytningstiden. Fra Fjeldet kommer man først ned i Røldal; Dalbundene ere overordentlig dybe, og Veien ofte brat og trang, men nede over Elven en stærk Bro, som heder „Aubtmannsbro"; deraf kan man see, at der lige fra Oldtiden har været Alfarvei over Fjeldet, ligesom nu. Der er et gammelt Sagn om, at Erling Skakke har faret denne Vei vestover. Dalen er baade bred og dyb, og kredsrund som en Gryde i Fjeldet, lukt med Bjerge til alle Sider, og et Vand midt i Dalbunden. Fjeldet styrtede sig steilt ned fra Aasryggen, og naar Kveldsolen skinnede derpaa, var det, som om der var udspredt Sølv over Fjeldsiden, Bækkene randt ned over, og jeg syntes, at den første Udsigt mod Vest, som jeg længe havde stundet efter, var meget smuk. Røldal ligner Langavatnsdal, som nu ligger øde, dog er den meget dybere. Ned efter Dalen gaar der en jevn og god Vei langs Vandet; der ligger Præstegaarden. Der er ogsaa et Herberge, hvor vi først styrede hen, da vi ikke vilde gaae lige til Præstegaarden, fordi det i Norge ikke er Skik og Brug, at ganske ukjendte Folk gaae saaledes hjem paa Gaardene og byde sig selv til Gjæst ligesom paa Island. Fra Røldal gaar der to Veie, en i Sydvest ned i Ryfylke og en mod Nord ned i Hardanger; den Vei droge vi, over en brat Fjeldryg, og naar man er kommen over den, har man en herlig Udsigt mod Vest. Hardanger gaar ti Miil ind mod Nordost, derpaa forgrener Fjorden sig og Eidsfjord gaar mod Nordost; men den anden Arm bøier ret i Syd omkring et Næs, som heder „Utten", hele tre Miil i Længde; den heder Sørfjord, og vor Vei gik til Bunden af den. Mellem Sørfjord og Hardanger gaar der et langt Forbjerg mod Nord, over 5000 Fod høit, med en Jøkul, som heder Folgefonn. Der i Omegnen fortæller man, ligesom om Ódáðahraun paa Island, at der i gamle Dage har været en beboet Dal, som blev tilsneet paa en Nat, hvorved alle Folk gik tilgrunde; da dannede Jøklen sig, og heder derfor Folgefonn. Til Beviis tjener, at man ofte har fundet Øser og andet Huusgeraad, som har rundet ned af Jøklen. At udlede Navnet heraf er urigtigt, men selve Sagnet lader jeg staae ved sit Værd. Folgefonnen er 6—7 Mile lang, men temmelig smal, i Almindelighed 1—2 Mile. Da vi nu kom nord over Halsen og Vandløbet heldede mod Nord og Vest fra den, glimrede Folgefonnen endelangs paa den anden Kant mod Nordvest, og var skjøn at see til. Mod Nord styrte nu Fjeldene brat ned, og man forbauses derover, thi fra Øst gaar Skraaningen saa jevnt op ad, at man ikke mærker, hvor høit man er kommen. Veien ned ad Halsen heder Seljedalsgjuv; nedenunder er der et Gjuv og en Fos, men Veien ligger i en steil Lid med store Stene; det er ligesom at gaae ned ad en Trappe med høie Fjelde paa begge Sider, og jeg har neppe seet noget værre Sted at komme over. Den fremste Gaard i Dalen heder Seljedal; der spiste vi Melkeringe og væderkvægede os af vor medhavende Niste. Saa brat end Gjuvet havde været, vare vi ikke komne lavere ned end før Opstigningen; thi Dalen ligger 1800 Fod over Havfladen, saa at der endnu var en god Bakke igjen. Denne Dal var ligesom en Affats, dybere ned ligger en anden, og vi vidste ikke Ordet af, førend vi kom ned paa en Kam eller fremragende Klippespids, som gik midt frem i Dalen; paa begge Sider var der et Gjuv og Fosse nedenunder. Der stod en Regnbue i begge Fossene, Veien skraanede steilt af til begge Sider med høie Ege paa begge Kanter, saa at det her var overordentlig deiligt og en herlig Udsigt ned ad Fjorden og til begge Sider; til Venstre Folgefonnen, og den glimrende Jøkul straalede mod Himmelen. (Fortsættes.)

Ny Regnemaskine.

Den Regnemaskine, hvoraf vi her levere en Model, er en Opfindelse af DHrr. Georg og Edvard Scheutz i Stockholm og er af dem benævnt en Tabelmaskine (tabulating-machine). Den beregner enhver Tabel, der ikke kræver mere end fire Differentsrækker til 15 Ziffere, og stereotyperer Resultatet til 8 Ziffere, med Korrigering af det sidste Ziffer, foruden de 5 omspurgte Ziffere. Hele Maskinen er af Størrelse som et lidet firkantet Piano.

Den Deel af Maskinen, som regner, bestaar af 15 opretstaaende Staalaxer, der gaa igjennem Midtpunktet af 5 Rader (15 i hver Rad) forsølvede Tælleringe. Rundtom Kanten af enhver Ring er indgravet de ordinære Tal, hvoraf eet kommer frem ad Gangen foran; og de Tal, der vises i enhver horizontal Ringrad, læses, som ved den almindelige Skrivning. Den første Rad viser det resulterende Tal eller Svar til 15 Ziffere, hvoraf Maskinen stereotyperer 8. Den anden Ringrad udtrykker den første Differentsrække; og den tredie, fjerde og femte viser paa samme Maade den anden, tredie og fjerde Differentsrække. Enhver Rad kan bringes til at fremvise og regne med ethvert Tal efter Decimalskalaen, saasom Tallet 98654321056789, hvoraf de første 8 Ziffere vilde stereotyperes, hvis de vare i den øverste Rad. Eller, ved at omvexle to lodrette Ringrader kan den vise og regne med Tal udtrykt i det 60deelt System Grader, Minutter og Sekunder, og Decimaler af et Sekund, som: 87° 43′ 24687356, 402″ ,hvilket Resultat, naar det kom ud i den øverste Ringrad, vilde stereotyperes 87° 43′ 24,66″.

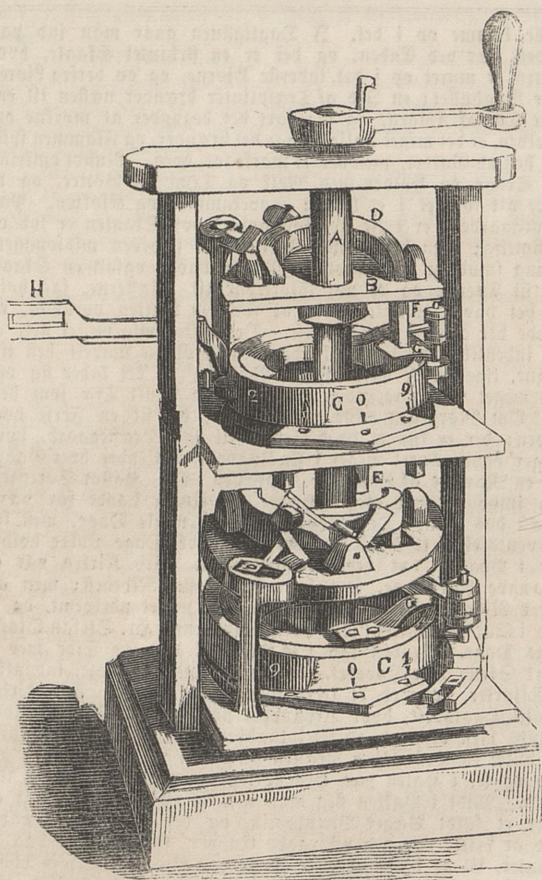
Den til enhver Opløsning svarende Opgave stereotyperes ogsaa paa samme Tid. Man behøver blot at sætte enhver Rads Zifferringe efter de ved den særegne Formel beregnede Differentser, hvorpaa ved at dreie Haandtaget den hele forlangte Tabel beregnes og stereotyperes i Blyet, saaledes at Pladen nu er fuldkommen tilberedt for den sædvanlige Trykkepresse.

Til Forklaring af Maskinen tjener: A er et Skaft, hvortil er fæstet Plader B; CC er Kredsringe, hvorpaa Viserne (indices) komme frem; disse Ringe ere ikke fastgjorte i Skaftet, men sættes i Drift med Tænderne E, naar Skaftets Omdreining bringer Endestykket af Dykkeren D i Berørelse med det over den lavere Ring opstigende Stykke G. Paa denne Maade faar Ringen en Bevægelse til Opnaaelsen af den ønskede Angivelse.

To chinesiske Statsmænd og deres Kjendskab til Europa.

(Fortsættelse fra forr. Nr.)

Lin var 55 Aar gammel, da han begyndte sin Krig mod Opiummet. Den gamle Keiser Taou-kwang overdrog ham Sagen i en mundtlig Samtale og, da han beordrede ham til

Ny Regnemaskine.

Kanton, tog han under Taarer Afsked fra ham med disse Ord: reis, undersøg og handl derefter! Men Lin kjendte ikke sin Fiende; i Marts 1838 udstædte han sine Proklamationer mod Opiumshandelen og mod Opiumskjøbmændene; i det mest veltalende Sprog blandedes i dem chinesiske Meninger og Fordomme med Sandheder, og Udlandets Forhold fremstilledes med stor Ignorants; Pathos afvexler deri med rigtige Bemærkninger, fornuftige Slutninger med fuldkommen Blindhed, Anmasselse, Hovmod og Stolthed med ærbødig Underdanighed ligeoverfor hans Herre og ydmyg Underkastelse under hans Landsmænds Forkertheder. Lin's Hensigt synes vel at have været redelig, men han drev Sagen med altfor stor Lidenskabelighed og Heftighed; hans Iver — sige hans Biographer — har tidlig givet ham graa Haar. Han kalder Britterne, disse Fiender, som han fremfor alle hadede, overmodige og dumme, og siger, at de vare anmassende og opfyldte af en utaalelig Haardnakkenhed og en uovervindelig Halsstarrighed. Hans logisk ordnede Taler, der ere fri for Chinesernes sædvanlige Vidtløftighed, beundres i China og ansees for klassiske; de ere i Sandhed ogsaa fulde af Liv og Ild; de smigre, true, haane og ræsonnere.

Lin roste Kantoneserne for den Berømmelse, de fra gammel Tid havde arvet; han anerkjender deres Indflydelse paa Rigets Skjæbne, men han erindrer dem tillige om det Ansvar, de derved overtage for hele det himmelske Rige. Derpaa dadler han dem strængt for deres tidligere Ulydighed mod Lovene og truer dem med Keiserens Vrede. Straffens Sværd var draget, Loven skulde fuldstændigt opfyldes og haandhæves, om det end skulde være ved Dødsstraffe. Selv havde han med Bæven modtaget Befalingen af Keiseren, Himmelens Søn; men han svor ved Solen, at han vilde adlyde den keiserlige Befaling og udrydde Ondet fra Roden af.

„Hvorledes kunde dog — sagde han til Kantoneserne — Beboerne af et frugtbart og blomstrende Land optage som Næring i sig, hvad Tiggeren ikke engang vilde tage op fra Gaden?"

„Er det ikke latterligt, sagde han, at give Penge ud for Skarn? Er det ikke taabeligt at beruse sig, indtil man er berøvet Sands og Samling, saa at Røveren kan plyndre Huset og lægge det øde med Dolke og Fakler?"

„I Kloge, I Lærde! underviser dog de Uvidende! Giver de Raadvilde Raad! Lad ikke den sødtduftende Blomst blive forgiftet af den hos den staaende skadelige Blomst!"

Han omtaler derpaa de heldige Følger, som hans Bestræbelser for at undertrykke Opiumshandelen havde havt i andre af Rigets Provindser; han anfører som Exempel en Mand, der, skjønt han havde røget Opium i 30 Aar, dog havde befriet sig fra dette Slaveri, denne Last. Skulde da Kwantung ikke kunne gjøre, hvad Hu-kwang allerede har udført? Han vilde give dem to Maaneders Frist til at forbedre sig og til at angre, men efter den Tid vilde han vel lade Naade gaae for Ret, men ogsaa stedse tage strængere og strængere Forholdsregler.

Lin vilde paa Grund af sin Redelighed og sin kraftige Optræden just have været Manden til at gjennemføre sit System, hvis dettes Gjennemførelse havde været mulig; men hans Bestræbelser bleve uden Frugt, fordi han gik ud fra en urigtig Forudsætning, fra Forestillingen om en høi chinesisk Civilisation, hvis Kraft, naar den blev anvendt mod de raa Barbarer, let vilde kunde beseire disse

Briterne vare ham kun en Bande vilde Oprørere, der modsatte sig Himmelsønnen i hans eget Rige. Alle de Planer, han i Hovmod og Uvidenhed udklækkede, maatte mislykkes ligeoverfor de fiendtlige Flaader; Kanton blev blokeret, beskudt, opbrændt, alle Forsøg fra Chinesernes Side bleve forhindrede eller tilbageslaaede. Lin maatte allerede efter 6 Maaneders Forløb gjøre den bitre Erfaring, at et keiserligt Dekret erklærede ham for fuldkommen uskikket til at udføre den keiserlige Befaling, for en ulydig og utaknemlig Oprører. Opiumshandelen var ikke bleven standset, der fandtes endnu Opiumsrygere og Opiumshandlere, de fremmede Barbarer vare blevne mægtigere, end de tidligere havde været. „Du er," saaledes hedder det i det keiserlige Dekret, „en Hykler, en Løgner, der taler falsk, der intet udretter med sine Hænder, en død Træklods. Du har ladet de ødelæggende Vande svulme op, Forvirringen er voxet, jeg er fuld af Vrede mod Dig!" Det var disse Bebreidelser, som styrtede Lin i Fordærvelse.

Skjønt Lin hadede Udlandet, bearbeidede han dog Udlandets Geographi og var den, hvem man tillagde størst Kjendskab dertil; han var, siger Gützlaff, den første, ja den eneste, der endog blot havde vist Interesse derfor. For at skaffe sig Efterretninger, havde han ansat en Mængde Oversættere; disses Efterretninger samlede han derpaa i sit Værk, der maaskee er den overordentligste Blanding af Usandheder, Opdigtelser og Historier, der nogensinde er bleven trykt. Desuagtet er hans Værk i Sammenligning med andre chinesiske Lærebøger et ikke ganske ubetydeligt Fremskridt; thi alle tidligere Angivelser om de oceanske Kongeriger, der mest bleve tagne fra den japanesiske Literatur, vare endnu langt mere indskrænkede. Ubekjendtskab med Geographien har ikke skadet noget Folk saa meget, som Chineserne.

Lin var vistnok, som sagt, den af sine Landsmænd, der var bedst underrettet om de barbariske Folks Lande; men han modificerede sin Kundskab efter de Fordomme, der vare indpodede ham som ægte Chineser fra Ungdommen af. Denne chinesiske Bornerthed fremtræder især i den berømte officielle Skrivelse, han som Vicekonge i Kanton (1839 og 1840) udstedte til Dronning Victoria om den bilagte Opiumsstrid. Dr. Bowring giver en Oversættelse deraf. Den begynder strax med følgende Phrase, der skal være en Artighed mod Dronning Victoria:

"Hun sad paa en Throne, paa hvilken mange ædle Forgjængere havde siddet, som alle havde vist sig meget ærbødige og lydige mod hans himmelske Keiser. Hendes Skrivelser, som fulgte med den oversendte Tribut (saaledes kaldte han Gaverne), vare blevne antagne som Beviser paa hendes Taknemmelighed mod hans Herre, Keiseren, for dennes Retfærdighed og Fredsommelighed. Det glædede ham, at en saa agtet Nations Herskerinde opfyldte sin Pligt mod Keiserens himmelske Naade og var saa taknemlig for denne. Derved vilde England stedse blive endnu rigere og mere blomstrende, end man allerede hidtil pleiede at skildre det."

Derpaa kommer Lin tilbage til den Omstændighed, at Englænderne dog igjen havde indsmuglet Opium; — ved Efterretningen derom havde den himmelske Keiser rystet af Harme og Forbitrelse; — derfor beder han Dronningen fordre den strængeste Lydighed mod Chinas Love af alle fremmede Barbarer. England fik jo sin Velstand alene fra det chinesiske Centralrige; hvis nu Keiserens Mildhed og Velvillie hørte op, hvis han forbød al Udførsel, hvorledes kunde England da bestaae længere?

England sendte vel ogsaa Varer til Ombytning; men hvilke Varer i Sammenligning? Saadanne, som ingen Chineser brugte eller vilde have. Og dog tillod Keiseren, at man udførte hans Riges kosteligste Produkter, alene af den Grund, at han af Barmhjertighed vilde vise sig velgjørende mod den hele Verden.

Skrivelsen ender paa følgende Maade: Vor himmelske Keiser hersker over 10,000 Kongeriger; hans guddommelige Herlighed er ogsaa her ufattelig og ubegribelig. Dronningen af England svare derfor strax! Ingen Undskyldning! Ingen Opsættelse! Thi denne Skrivelse er af meget stor Betydning.

Et saadant Dokument fra en af de mest dannede Chinesere, fra en af Statens redeligste og troeste Tjenere, fra en prøvet og af Keiseren høit agtet Fædrelandsven, ja fra det chinesiske Folks Afgud, fra en af dets største Lærde og fra den, der bedst kjendte Udlandets Barbarer, — et saadant Dokument er tilvisse høist charakteristisk; det har desuden som Dr. Bowring bemærker, et særegent Værd, fordi det blev skrevet uden Forstillelse, med en Aabenhed, der hos Chineserne er en meget stor Sjeldenhed.

Som bekjendt, fremstille de fleste chinesiske Geographer Jorden som en stor Flade, hvori China, Centralriget, virkelig antages at være Midten, der i stor Udstrækning rager ud over alt andet og kun omgives af andre mindre Lande, af Ørkener og Øer, hvor Barbarernes forskjellige Racer bo, til hvilke ogsaa Europæerne høre. Lin hentede vel sine Efterretninger fra forskjellige fremmede Værker, men uden al Kritik, da han ikke var i Stand til at bedømme disse Værkers Værd; desuagtet fandt hans Geographi en stor Udbredelse blandt Chinas høie Mandariner, der derved skulde faae en rigtigere Forestilling om de fremmede Folkeslag. Sandsynligviis var der forbundet et politisk Øiemed med Udgivelsen af dette Skrift, som udkom efter Regjeringens Opfordring. Keiseren havde nemlig kort iforveien seet sig nødt til at give noget efter i sine politiske Forhold til Udlandets Folk og til at tilstaae Englænderne, Franskmændene og Nordamerikanerne større Handelsfriheder, end der tidligere havde været tilstaaet ved hans Riges Grændser; den chinesiske Regjering var herved bleven nødt til at afvige noget fra dens tidligere stationære, aldeles uforanderlige, stolte Principer og Forhold til Udlandet; det er da vistnok for at undskylde disse Afvigelser, at der i Lin's Geographi, for første Gang hos Chineserne, findes en frimodigere Anerkjendelse af de fremmede Barbarers store maritime og militære Kræfter. Tillige bliver der i Geographien givet det hensigtsmæssige Raad, at man ved at antage Barbarernes uddannede

militære System selv skulde vinde større Kraft, for derpaa at tilintetgjøre Barbarerne i China og ganske at kunne holde dem borte fra det himmelske Rige. Deraf kom det, at Lin beskjæftigede sig saa meget med Projekter til at forsvare Floderne og Havets Kyster, samt at han fik det Hværv at meddele Oplysninger om Transportvæsenet paa de forskjellige Vande.

Indien er i denne Geographi noget nøiere behandlet, da det paa Grund af Opiumsdyrkningen og Opiumsfabrikationen maatte have en større Interesse for Chineserne. Med Hensyn til Vestasien er ogsaa dette Værk slet underrettet.

I Afrika indfører Lin's Arbeide den forunderligste Forvirring i Folkeracen tilligemed alle de Fabler og mirakuløse Sagn, med hvilke Middelalderens europæiske Geographi havde forskjønnet den libyske Verden. Sammenblandingen af den gamle og den nye Tid gaar saa vidt, at der inden Forskjel gjøres mellem de gamle Karthaginiensere og de nuværende Berbere og at de Gamles Udsagn blive behandlede, som om de vare gjældende med Hensyn til Nutiden*).

*) Europæerne kunne egentlig ikke forundre sig meget over denne chinesiske Opfattelse af den afrikanske Geographi, naar man erindrer sig, at indtil for faa Aar siden Leo Afrikanus's i det 16de Aarhundredes Begyndelse forfattede Værk, ja endog de endnu 2 til 5 Aarhundreder ældre Skrifter af Araberne Abulfeda, Edrisi, Makrizi, Massudi o. v. s., næsten alene maatte tjene dem som Kilde til Beskrivelse af det indre Nordafrika, hvilket omtrent er det samme, som om en nulevende afrikansk Geograph vilde beskrive Europa efter Sebastin Franks Værk eller Sebastin Münsters Kosmographi fra 1552. Ja selv den Dag idag kunne Europæerne ved Beskrivelsen af det marokanske Rige ikke undvære Leo's Værk og endnu i Begyndelsen af dette Aarhundrede holdt europæiske Forskere det for muligt, at Berbersproget var identisk med det gammel-karthagiske.

I Europas Geographi er det ofte vanskeligt at kjende baade Lande og Folk igjen paa Grund af Navnenes Fordreielse. Østerrig kan saaledes neppe kjendes igjen i Ausētō baon (det chinesiske Sprog har intet r), og saaledes gaar det ogsaa med andre Navne. Om det russiske Riges Udstrækning er der slet ikke optaget nogen Notits. Lin var ingen Tartar, men en ægte Chineser; en Tartar eller Mongol vilde havt mere at sige derom. Værket udkom før hans Forviisning til Ilí; senere vilde han vist have kunnet meddele meget Lærerigt om hine Nordvestlande.

England bliver kun kaldt en lille Ø i Oceanet, der maa betale Hollænderne Tribut; — en forældet Angivelse af Fortidens Hollændere, der derved vilde skaffe sig Anseelse hos Japaneserne; fra Japaneserne gik denne Angivelse over i den chinesiske Geographi. Derfor undervurderede Chineserne Englands Magt, hvilket var Grunden til Chinas Tab i Opiumskrigen. De brittiske Øer ere iøvrigt temmeligt godt beskrevne, men med mange heftige Udbrud af Mishag og Uvillie over de Tab, Englænderne have foraarsaget Chineserne.

Der findes vel ogsaa en, ved Kort oplyst, Beskrivelse af China selv, men den gaar ikke saameget i det Enkelte, som andre chinesiske Geographier, der behandle de indenlandske Forhold; en af de interessanteste Angivelser vedkomme de store Fortjenester, som Jesuiterpateren Ricci havde vundet sig i China ved Udbredelsen af sine geographiske og astronomiske Kundskaber; herfor bliver det ydet ham Tak i Værket*).

*) Ricci var i 1582 trængt frem fra Kanton til Peking, hvor Indretningen af det keiserlige Observatorium for største Delen blev overladt ham og hvor han blev sat i Spidsen for det astrologiske Ministerium, der skulde sørge for hele Rigets Kalendervæsen; han døde sammesteds i A. 1610.

Et særegent Afsnit af denne Geographi over de oceanske Kongeriger handler om fremmede Opfindelser, f, Ex. endog om Jernbaner, hvorom Angivelserne, der sikkert ofte ere tagne fra ganske tilfældige Efterretninger, som Bladberetninger og lignende Kilder, ofte tage sig ganske komisk ud. Fortjenester med Hensyn til videnskabelige Fremskridt tillægges især Ying (Rovfuglene) d. e. Englænderne; om Franskmændene tales der ikke*), undtagen om Orientalisten Pauthier, om hvem der fortælles, at har har opfundet sammensatte chinesiske Typer, men at han var en Tydsker, der boede mellem Franskmænd med den tydske Regjerings Understøttelse (Fortællingen synes at angaae de tidligere paa Klaproths Tid ved Berlinerakademiet skaarne chinesiske Typer, der engang bleve sendte til Paris). Om Klaproth siges kun, at han var et slet Menneske. Den i Berlin af en vis Lita (da Chineserne ikke kunne udtale r, aabenbart Ritter selv), udgivne Beskrivelse af China omtales med nogen Roes.

II. Den chinesiske Statholder Sey-Ke-Yü og hans „fremmede Landes Historie og Geographi."

Efter Gumprecht.

Vi fik ovenfor en Skildring af dette Aarhundredes berømteste Chinesers Liv, af hans Virksombed i Staten og Literaturen. Lin var en ægte Chineser, trods sine udmærkede Egenskaber hildet i alle de gamle chinesiske Fordomme; han var en

*) Af denne Angivelse see vi, at Hovedredaktionen af det Lin'ske Værk allerede maa være bleven endt i Slutningen af Trediverne, da Franskmændenes Existents endelig maa være bleven Chineserne bekjendt ved det store franske Gesandtskab, der kom til China 1845—46, og ved en af Admiral Cécile kommanderet fransk Eskadres gjentagne Ophold i de chinesiske Vande.

Det Indre af Mamelonen den 9de Juni.

Chineser fra Tiden før Opiumskrigen. Vi skulle nu meddele nogle Oplysninger om en anden chinesisk Statsmand og Forfatter, Sey-Ke-Yü, der først blev Europæerne bekjendt efter Opiumskrigen; Beretningerne om ham ville give en Forestilling om, hvor stor Indflydelse Freden i Nanking, der aabnede 5 chinesiske Steder for Europæerne, og den Tolerance, der siden 28de December 1844 er bleven tilstaaet alle Christne i det chinesiske Rige, har havt paa Chinesernes Forhold til Europæerne og hvorledes det i Aartusinder stagnerende China begynder at gaa fremad. — Udgiveren af „Zeitschrift für algemeine Erdkunde," Dr. Gumprecht, har i sit Tidsskrifts 3die Bind, først efter Missionary Intelligencer B. II, 90—95 (hvis Meddelelser vare hentede af Biskop G. Smiths Værk om China), siden, for at fuldstændiggjøre den første Beretning, efter Journal des missions evangéliques (der sandsynligviis havde sit Stof fra engelske og amerikanske Beretninger), givet en Deel Oplysninger om Sey-Ke-Yü og hans historisk-geographiske Skrift. Vi ville samle Indholdet af disse to Beretninger i een Fremstilling.

Om Sey-Ke-Yü selv foreligger der ikke saa detaillerede Oplysninger, som om Lin. Det Lidet, der kan meddeles, skyldes Biskoppen ved den engelske Kirke i Victoria paa Hongkong, G. Smith, der havde Leilighed til at lære Sey-Ke-Yü personlig at kjende. Han skildrer ham som en Mand, der ved sin aandelige Dannelse, sin Kundskabsrigdom og fordomsfri Anskuelser stod langt over alle andre chinesiske Embedsmænd. Europæerne lærte ham først at kjende i Amoy, een af de 5 Byer, der ved Freden i Nanking blev aabnet for Europæernes Handel; han beklædte her et vigtigt Embede og vandt deri Europæernes udeelte Agtelse og Venskab. Han stod nemlig ikke blot, tvertimod de høiere chinesiske Embedsmænds Sædvane, uafbrudt i venskabelig Forbindelse med de Fremmede og søgte hos dem ved enhver Leilighed at udvide sine Kundskaber, men fandt det heller ikke under sin Værdighed at omgaaes med Missionærerne, læste mange af deres Skifter om den christelige Lære, ja endogsaa den hellige Skrift, for at skaffe sig nøiagtig Kundskab om den christelige Religion. — Senere blev Sey-Ke-Yü Statholder i de forenede chinesiske Provindser, Fo-kien og Tschekiang. Som Statholder var det Biskop Smith lærte ham at kjende ved en mærkværdig Sammenkomst. Der var nemlig i Anledning af en Revision af Oversættelsen af det nye Testamente opstaaet en Uenighed mellem de protestantiske Missionærer i China om, med hvilket chinesisk Ord man i de chinesiske Oversættelser af Bibelen mest passende kunde betegne „Gud." Biskop Smith frygtede for, at denne Uenighed skulde gribe videre om sig og fremkalde slemme Følger, og faldt da paa at bede den dannede, fordomsfri Statholder, om hvis Velvillie mod Europæerne han havde hørt saa meget tale, om Raad i den omtvistede Sag. Han kunde gjøre Regning paa, at en saadan Mands Autoritet vilde have Vægt i hele Riget, medens det var at befrygte, at et uheldigt eller urigtigt Udtryk i et saa eiendommelig lærd Land som China vilde vække stærke Fordomme mod en Bibeloversættelse, idetmindste hos de Lærde og de Dannede. Paa en Visitationsreise kom Bispen til Hovedstaden i Fo-kien, Futscheu, og bad da gjennem den engelske Tolk og Vicekonsul, Sinclair, Statholderen om en Sammenkomst; hans Andragende blev bevilget og Samtalen fandt Sted (d. 7de Decbr. 1850) i Gouvernørens Residents i Sinclairs Nærværelse. Missionærernes Uenighed havde væsentlig dreiet sig om de chinesiske Ord Scháng-ti, T'ien-tschü og Schin*), af hvilke man hidtil havde benyttet sig i Bibeloversættelser og christelige Religionsskrifter, for at betegne Gud. Biskoppen spurgte nu Sey-Ke-Yü om, hvilket han vilde foretrække af disse tre eller andre Udtryk, for derpaa at vælge det mest passende. Statholderen indlod sig med stor Aabenhed og med Interesse for Sagen paa at drøfte Spørgsmaalet. Resultatet af hans Forklaringer var følgende: Det første Udtryk betegnede i Landets Sprog ikke noget Gudsbillede (Idol), men Verdens almindelige Regent, den høieste Keiser; allerede Keiser Kangi (som bekjendt en Celebritet i den chinesiske Literatur) havde kaldt Himlens Herre T'ien Scháng, tsche tchü. — Ved det andet Ord, som bruges af de katholske Missionærer, tænkte Chine-

*) Schin betegner fortrinsvis noget usynligt.

ferne kun paa de vestlige eller christelige Nationers Gud. Begge disse Udtryk vare efter Statholderens Mening gode; men det tredie Schin, kunde han, skjønt det af et af de stridende Partier blev betegnet som det bedste, ikke anbefale som hensigtsmæssigt paa Grund af dets mange Betydninger; det vilde derved være dunkelt for de udannede blandt hans Landsmænd og ikke fremkalde Forestillingen om en eneste Guds Dyrkelse. Derimod foreslog han det sammensatte Ord Tien-schin som den hensigtsmæssigste Betegnelse af Guddommen. Det vilde være forstaaeligt for enhver Chineser, der læste Bibelen, og vist svare til de kristelige Religionsbegreber. Den første Deel af Ordet betyder nemlig „Herre" eller „Hersker," det hele Ord altsaa: den usynlige eller himmelske Herre. — Udfaldet af denne Samtale, der maaske er den eneste i sit Slags i hele den christelige Kirkes Historie, var ganske efter Biskoppens Ønske; Statholderen viste i samme Grad Aabenhed, Indsigt og Forstand, samt Interesse for Samtalens Gjenstand.

Aaret før denne Samtale, 1849, havde Sey-Ke-Yü efter 5 Aars flittige Studium udgivet sit historisk-geographiske Værk: „fremmede Landes Historie og Geographi" (6 eller 10 Bind), der ved sine store Fortrin i Sammenligning med alle tidligere chinesiske Geographier, selv med Lin's, bedst viser, hvilken Nytte Forfatteren har vidst at drage af sin Forbindelse med Europæerne. Vi ville nu vende os til Betragtningen af dette Værk og dets Forhold til tidligere chinesiske Geographier.

Chineserne sætte, som bekjendt, stor Priis paa geographiske Fremstillinger. Intet andet asiatisk Folk har saa mange geographiske Beskrivelser; men, medens deres Geographier overordentlig detailleret beskreve enkelte Steder, sendte de ikke deres Blik synderlig vidt omkring; der findes voluminøse Værker om enkelte chinesiske Byer, men om andre Lande vare Chineserne næsten ganske uvidende; selv deres egne fjernere Besiddelser i Mongoliet og Ili vare unøiagtigt beskrevne. Hvor lidet de kjendte til Europa og de andre Verdensdele, vise deres Kort, hvorpaa man i Midten saae vidt udstrakt det store himmelske Centralrige, medens alle andre Lande, ja hele Verdensdele, vare fremstillede omkring paa Randene og i Hjørnerne, som smaae Øer*). Selv Lin, der dog i sit Værk gav Chineserne noget rigtigere Forestillinger om Europæerne, har ikke kunnet løsrive sig fra Forestillingerne om China, som Centralrige, omgivet af Øer. I Sammenligning med de tidligere Geographier er Sey-Ke-Yü's „fremmede Landes Historie og Geographi" et overordentligt Fremskridt; han havde stillet sig til Opgave ved Europæernes Hjælp at give sine Landsmænd rigtigere Forestillinger om hele Jorden og om de fremmede Lande og deres Historie. Ved Værkets Udarbeidelse benyttede Forfatteren sig ikke blot af trykte europæiske Skrifter, men han havde ogsaa, fortalte han Biskop Smith, ladet sig belære af Gützlaff og af Amerikaneren Abil, der for nogle Aar siden døde i China; ligeledes havde nogle katholske Missionærer ydet ham væsentlige Tjenester. Med Værket følge flere Kort, Kopier af europæiske, men forsynede med chinesiske Navne. Naar man tager i Betænkning, hvor faa Hjælpemidler der stod til Forfatterens Raadighed, maa man, siger den franske Beretning, kalde disse Kort Mesterværker og beundre Forfatterens Taalmodighed og Udholdenhed. Sey-Ke-Yü havde selv paa et amerikansk Atlas, som en af de ham underordnede Embedsmænd havde forskaffet sig i Kanton og foræret ham, opført alle Navne paa chinesisk. Paa disse Kort ere alle de tidligere chinesiske Feil undgaaede; der er især blevet anvendt Omhu paa de til China nærmest grændsende Lande. Den første Tavle i Atlaset er et Kort over China.

De to første Bind af Værket indeholde, næst en Udtalelse af, hvor mangelfulde Chinesernes tidligere Geographi havde været, og en Angivelse af Forfatterens Kilder, samt en Fremstilling af de Vanskeligheder, Forfatteren havde havt at kjæmpe med ved Værkets Udarbeidelse, — en Indledning, der skal tjene til at give Læserne en rigtigere Forestilling om Jorden i det Hele og oplyse de til Værket hørende Verdenskort. Jorden fremstilles efter europæiske Kilder rigtigt som en Kugle; denne deles, siger Forfatteren, ved Linier paa langs og paa tvers, der skjære hverandre; disse Linier deles igjen ved deres Krydsning hver i 360 Grader, af hvilke enhver indbefatter 250 Li (Miile)**). $^{3}/_{4}$ af Jordoverfladen er bedækket med Vand. Ved en fra Ost til Vest trukken Linie, Tschi-tao (: den røde Linie), deler man Jorden i 2 Halvkugler, og paa begge Sider af Tschi-tao findes endnu to andre Linier, først Huang-tao (den gule Linie), 23° 28' fra hiin, dernæst Heh-tao (den sorte Linie), 43° 4' længere fra Tschi-tao, end Huang-tao. Ved begge de sorte Linier (Polarcirklerne) skinner Solen endnu, men allerede med ringere Styrke, og man træffer strax efter dem et nordligt og et sydligt Ishav. — Med en Aabenhed, der fortjener Anerkjendelse, tilstaar Forfatteren her, at han tidligere kun havde kjendt et nordligt Ishav og at det var forekommet ham mistænkeligt, da hans udenlandske Hjemmelsmænd omtalte et sydligt; den Vildfarelse, han antog herved fandt Sted, søgte han at forklare sig ved Fortællernes utilstrækkelige Kjendskab til det chinesiske Sprog, indtil Abil oplyste ham om, at Sagen virkelig forholdt sig saaledes og aldeles ikke kunde være Gjenstand for nogen Tvivl. — Indenfor den nordlige Huang-tao ligger nu, siger Forfatteren fortsættende, en stor Deel af de chinesiske Provindser Kuantung (Kanton) og Fo-kien, og sammenlignes disses Varme og Kulde med de nordlige Provindsers, vil man finde stor Forskjel. Længere mod Syden vorer Atmosphærens Varme endnu mere; men det er ikke rigtigt, som man tidligere har antaget, forend man vidste, at Solen følger Jordens æqvatoriale Dele, at Varmen ved Sydpolen er saa stor, at Klipperne smelte som til en Guldstrøm. Gaar man nemlig fra Fo-kien og Kuantung 5000—6000 Li Syd paa, kommer man til den store under Tschi-tao liggende Ø, Borneo, hvis Vinter svarer til hine to Provindsers Sommer; og vender man sig derfra mod Sydvest til Afrikas Sydspidse, træffer man Hagel og Snee; gaar man endnu længere bort til Patagonien i Sydamerika, der ligger tæt ved den sydlige Heh-tao, finder man evig Is. Følgeligt er det rigtigt, naar man taler om et Ishav ved Sydpolen. — Ved disse Angivelser er Forfatteren aabenbart i en Vildfarelse, idet han forvexler Forholdene ved Sydpolarcirklerne med Forholdene ved Sydpolen; men man maa tilgive ham hans Feiltagelse, da hans Landsmænds Skibe ikke seile langt bort og Provindserne Fo-kien og Kuantung ere de sydligste i deres Rige. (Sluttes.)

*) Wells Williams (II, 153) beskriver chinesiske Kort, som han havde seet, saaledes: i Midten laa det store chinesiske Rige; Amerika og Afrika manglede næsten ganske; paa Vestranden af Kortet saa man fra Nord til Syd England, Frankrig, Nederlandene, Tydskland, Portugal, Goa, Luçon, Bokhara og Indien tegnede som en Række Øer og Lantunger (headlands); paa Sydranden og Østranden saa man, ligeledes som Øer, Japan, Liutschugruppen, Formosa, Birma, Java og Suluharchipelet, hvorimod paa Nordranden Rusland indtog hele det chinesiske Riges Nordgrændse.

**) Længden af en Li angives meget forskjelligt, sædvanlig til $^{1}/_{3}$ af en engelsk Miil; efter Angivelsen her maa den være mindre.

Det Indre af Mamelonen den 9de Juni.

Denne Skizze af Mamelonen forestiller Batteriet saaledes som det saa ud Dagen efter den fortvivlede Kamp, hvorunder det blev erobret af Franskmændene. Skizzen er tagen af en Officier, som besøgte Stedet under den korte Vaabenstilstand, som begge Partier hiin Dag tilstod hinanden til at begrave sine Døde.

Norge.

Christiania. Under 6te ds. have følgende Udnævnelser fundet Sted nemlig: Sognepræst til Værø Pstg. (Lofotens Provsti) J. S. Voss, til Sognepræst til Herreds Pstg. (Listers Provsti); Præst ved Christiania Tugthuus N. C. Hald, til Sognepræst til Ringebo Pstg. (Gudbrandsdalen); Provst i øvre Romerikes Provsti og Sognepræst til Næs, B. T. Bessesen, til Sognepræst i Kvindherreds Pstg. (Søndhordland); Sognepræst til Suledals Pstg., J. A. Mohr, til Sognepræst til Tingvolds Pstg. (Nordmøres Provsti); Kand. theol. E. R. Kaurin til personel Kapellan hos Sognepræst i Lier J. M. P. Kaurin; Foged i Jarlsbergs Fogderi Carl Sibbern til Amtmand i Smaalenenes Amt; Fuldmægtig i Departementet for det Indre P. A. Borchgrevink til Byfoged i Christianssand; Kompanichirurg i den christianssandske Infanteribrigade H. J. Klingenberg til Kompagnichirurg ved den 2den akershusiske Infanteribrigade.

— Under s. D. er Chefen for 1ste geworbne Kompagni af akershusiske Musketerkorps, Kapitain P. Munch Petersen, udnævnt til Korpsmajor ved det norske geworbne Jægerkops samt til Chef for sammes 1ste Kompagni.

— Under s. D. er Landphysikus i Bratbergs Amt Stener S. Heyerdahl meddelt Afsked i Naade.

— Under s D. er Handlende i Throndhjem E. C Dahl anerkjendt som dansk Konsul sammesteds; Handlende i Christiania, C. N. Stibolt, Handlende i Laurvik, L. Backer og Handlende i Drøbak, H. P. Samuelsen anerkjendte som nederlandske Vicekonsuler respektive i Christiania, Laurvik og Drøbak.

— Ved kgl Resolution af 6te Aug. er Kand. jur. N. Nicolaysen, af den til videnskabelige Reiser i Norge paa Universitetets Budget for Trienniet opførte Sum 600 Spd. aarlig, tilstaaet 50 Spd. for i archæologisk Øiemed at besøge Throndhjems By og de tilstødende Egne.

— Under s. D. er det tilladt Stiftsoverretsprokurator J. J. A. Birch at aflægge den lovbestemte Prøve som Høiesteretsadvokat.

— Kongen med de øvrige herværende Kongelige reiste den 4de August med Dampskibet Vidar til Sandefjord og vendte tilbage næste Dag. Siden har han med Kronprindsen været paa Gardermoen, hvorfra han vendte tilbage den 9de. Prinds August er fra Marstrands Bad over Kjøbenhavn reist til Tydskland og Schweitz.

— Der er udbredt det Rygte, at Kronprindsen skal blive Vicekonge i Norge efter den aftrædende Statholder Løvenskjold.

— Til Inspektører i Telegraphvæsenets Tjeneste er i Medhold af kgl. Resol. af 13de Juli antaget J. L. Fugllie, J. Collett, C. J. Hvallmann og Conr. Bagge; den Første med en aarlig Gage af 500 Spd., hver af de Øvrige 400 Spd.

— Et nyt Dampskib „St. Olaf" paa 100 Hestes Kraft, hvilket tilhører det søndenfjelds-norske Dampskibsselskab, er ankommet hertil den 8de Aug. og skulde i Løverdags (den 11te) begynde sin Fart paa Hamburg. Det gaar hver fjortende Dag herfra, anløber Langesund, Arendal og Christianssand, og skal befordre Post. Et noget større Dampskib har samme Selskab bestilt til Fart paa Hull.

Drammen. Den 27de Juli døde Indrulleringschef G. G. Dietrichsen i sit 79de Aar. For et Par Aar siden feirede han sit Guldbryllup.

— Der arbeides raskt væk paa Anlægget af et Gasværk for Byen.

I Drangedal har et stærkt Regnskyl den 28de Juli fremkaldt en ødelæggende Oversvømmelse.

Holmestrand. Natten til den 7de rasede her et frygteligt Uveir med Torden og Lynild. Lynilden slog ned i Udhuusbygningerne paa Gaarden Klop i Ramnæs og antændte disse, der tilligemed Fæhuusbygningerne nedbrændte. Fjorten Kreature og tvende Sviin indebrændte.

I Gjerrestad har den 28de Juli været større Flom, end Nogen kan mindes i de sidste 50 Aar.

Sandefjord. Den 30te Juli døde forhenværende Provst og Sognepræst Peder Pavels 85½ Aar gammel.

Frederikshald. Af 8 iaar indtrufne Brandtilfælder her i Byen ere de 7, efter hvad der nu er oplyst, fremkaldte ved Paasættelse. En Bagerdreng Adolph Jacobsen har bevirket den Ildebrand, hvorved Hotellet Haldens Udhuse, Byens Raadhuus og flere Bygninger nedbrændte; en Tjenestepige har paa Grund af Jalusi sat Ild paa Enkemadame Larsens Huus og Skomagerdreng Natvig Jensen har, tilskyndet af Arbeidsmand Peder Elensen, først antændt sin Mesters Udhuse, der brændte tilligemed endeel tilstødende Bygninger, og siden, da Mesteren var flyttet, sat Ild paa hans ny Bolig, som fortæredes tilligemed tvende Kvartaler af tilstødende Huse og værdifulde Varebeholdninger. Da Mesteren flyttede til en tredie Gaard, gjorde Drengen ogsaa her tvende Brandstiftelsesforsøg, hvilke dog ingen Ødelæggelse medførte. Jensen, der ligesom Jakobsen er 19 Aar gammel, er Søn af en benaadet Livsslave og konfirmeret paa Toftes Gave. Begge Forbrydere fandt Natten til den 8de Aug. Anledning til at undvige af Arresten, men bleve paagrebne igjen inde i Sverige.

Levanger. DHrr. Gram, Erlandsen, Røst og J. v. d. L. Hansen indbyde til Deeltagelse i et Myrdyrkningsselskab for Nordre Throndhjems Amt.

Udenlandske Efterretninger.

Danmark. Fædrelandets Stockholms-Korrespodent misbilliger Svenskernes unionelle Vinglerier og siger blandt Andet: „Det er mig ubegribeligt, hvorledes f. Ex. „Aftonbladet" her, hvis oprigtige skandinaviske Sindelag er hævet over al Tvivl, har kunnet fordybe sig i en Strid af den Slags og gjøre fælleds Sag med saadanne mere end mistænkelige Pamphletskrivere, som DHrr. Crusenstolpe og Johanson, endsige med den bekjendte Russoman (tidligere russisk Professor, nu svensk Rigs-Archivar) Nordstrøms officiøse Organ Wäktaren. Man fristes næsten til at antage, at bemeldte Redaktion i denne Sag, hvori Nordmændene upaatvivlelig, i det mindste formelt, have Ret i Meget, er bleven formelig ført bag Lyset af en og anden Mefistopheles, der i en nøksom bekjendt machiavellistisk Politiks Tjeneste har fundet Øieblikket passende netop nu til at forsøge atter at opløse og splitte Nordens Kræfter. — — — Da der fra norsk Side er blevet udtalt den Formening, at de svenske Artikelforfattere i denne Sag skulde repræsentere en stor, imod Norge, dets Forfatning og hele Unions-Kontrakten fiendtlig almindelig Folkemening, maa det her tillades mig aabent at udtale den Overbeviisning, at dette i ingen Henseende er Tilfældet. Den Tid er Gudskelov forbi, da man kunde faae den Jargon at høre, at man skulde have „taget Norge uden videre," at man skulde have „piskat sturskheten ur dem," o. desl.; den Generation, der var istand til at hylde den Slags „høitravende" Forestillinger, er snart ikke mere til, og den nyere Tid har medført andre Anskuelser, andre politisk-moralske Begreber. Det svenske Folk vil — det er min Formening — og maa komme til at respektere det norske Broderfolk, hvilket er Mere end blot at tolerere det existerende Forhold, men paa den anden Side maa vi haabe, at Nordmændene ogsaa endelig ville opgive alle saadanne gamle Fordomme, som den om en stedse truende Fare fra det svenske Aristokrati, o. desl., en Frygt, som den klartseende Statsmand Platen allerede 1810 betegnede som „grændsende indtil Barnagtighed" og som nutildags sandelig vilde være saameget desto mere barnagtig, som det svenske Aristokrati neppe længer truer Nogen, end ikke herhjemme."

— Prinds August har nylig under Navn af Grev Cronhjelm besøgt Kjøbenhavn og derfra begivet sig videre sydpaa.

Østersøen. Den allierede Flaade i Østersøen tæller 85 engelske Skibe med 2098 Kanoner og 16 franske med 408 Kanoner. Den hele Flaade udgjør saaledes 101 Skibe med 2506 Kanoner og er næsten dobbelt saa stærk som Napiers Flaade.

England. De sidste Møder i det engelske Underhuus ere ikke gaaede saa roligt hen, som man skulde formode kort før Sessionens Slutning, idet Oppositionen har gjort Alvor af sin Trusel om paany at bringe Wienerkonferentserne paa Bane, og Palmerston er saaledes atter bleven angrebet, fordi han forkastede de østerrigske Mæglingsforslag. Det var Laing og Gladstone, der førte Ordet i Oppositionens Navn, men den hele Debat ledede, som man maatte formode, ikke til nogetsomhelst Resultat. Det er blot blevet klart heraf, at det antiministerielle Parti kun yderst nødig træder bort fra Skuepladsen under de nuværende Forhold, og det har derfor ogsaa gjort et Forsøg paa at sikre sig mod alle Eventualiteter ved gjennem Major Reed at indbringe et Andragende om, at Regjeringen skal forpligte sig til øieblikkelig at indkalde Parlamentet, dersom der atter skulde fremkomme Tilbud om Indledningen af nye Underhandlinger. Det antages imidlertid for afgjort, at Lord Palmerston, saaledes som han ogsaa foreløbig har erklæret, ikke vil paatage sig nogen bestemt Forpligtelse i denne Henseende. — Forøvrigt har Underhuset uden Opposition voteret de forlangte Tillægsbevillinger, hvoriblandt til Marinen og Transporttjenesten resp. 1,141,168 og 1,584,803 £. Det blev ved denne Leilighed oplyst, at de engelske Skibe siden Expeditionen til Krim have overført 246,000 Mand og 32,000 Heste foruden umaadelige Masser Munition og Levnetsmidler. Det er under disse Omstændigheder intet Under, at de sædvanlige Indtægter ikke slaae til, og Parlamentet er ogsaa ved et kgl. Budskab, der overbragtes den 1ste ds., bleven underrettet om Nødvendigheden af et nyt Laan paa 7 Millioner £, som skal søges tilveiebragt ved en ny Serie Skatkammerbeviser, der skulle forrentes med 4 pCt. og tilbagebetales al pari i Løbet af sex Aar. Laanet er siden ogsaa bevilget.

— Lord Panmure har meddeelt i Overhusets Møde den 4de ds., at Fremmedlegionen nu tæller 12,000 Mand, medens dens Styrke for ikke længe siden officielt angaves til 4000 Mand, ligesom Times kun nogle Dage førend den sidstomtalte Erklæring afgaves, anslog den til alene 2500 Mand.

— Parlamentet har bevilget en halv Million mere end før til udvortes Anliggender. Deriblandt hører 52,500 £. til Medailler for Kaffer- og Krimkrigere, og 40,000 til Udbrebredelse af Civilisation blandt Kafferne, især Oprettelse af Skoler. — Den 31te Juli gik et uhyre Orlogsskib, Malborough, af Stabelen. Det er 245 Fod langt og næsten 40 Fod høit.

I Frankrig vedbliver det nye Laan at være den Sag, der mest beskjæftiger Alle, og man har naturligviis kun Øie for Lyssiderne ved denne finantsielle Operation. Der er nu indtruffet saa fuldstændige Beretninger fra Departementerne, at man med temmelig Sikkerhed kan anslaae Beløbet af den tegnede Sum til 4000 Millioner Franks. Med Undtagelse af de priviligerede Subskribenter, der have tegnet sig for 50 Franks Rente, ville Deeltagerne i Laanet saaledes kun erholde en Sjettedeel af det oprindelige Beløb. — Keiseren og Keiserinden ere den 31te Juli vendte tilbage til Paris fra Biaritz.

— Bankieren Baron Salomon de Rotschild er afgaaet ved Døden.

Tydskland. Stettin, Hamburg og Altona ere erklærede for kolerasmittede.

Hannover. En kgl. Proklamation ophæver Konstitutionen.

Krigsskuepladsen. Times's Koresp. siger, at Franskmændene ere rykkede Russerne saa nær ind paa Livet, at de kunne kaste Stene ind til dem, og beretter derhos som Rygte, at ved Angrebet paa Malakoffværkerne skulle de Allierede forcere Indløbet til Sebastopol med 100 Skibe af alle Slags med 40,000 Landingstropper ombord.

— Den 4de August gjorde Russerne et Udfald paa Woronzowveien, hvilket blev slaaet tilbage uden Tab for Engelskmændene.

— En engelsk Dampkorvet, som i flere Dage har beskudt Taganrog, var strandet og opbrændt af Russerne. Mandskabet reddedes. Berdiansk er den 22de og 23de Juli bleven heftig beskudt.

— Schamyl lever endnu og truer Tiflis, saa at Byen har maattet udbede sig Hælp af Russernes Anfører i Asien, Muravieff. Denne har angrebet Tyrkerne ved Kars, men er bleven tilbageslaaet.

Afrika. Fra Tripolis berettes at hele Landet er i Oprør, Armeen aldeles slagen og at Mord, Røveri og Plyndring hører til Dagens Orden.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Bindalens Sognekald (søndre Helgelands Provsti) med omtr. 330 Spd. i aarlig Indtægt.

Skjerstads Sognekald (søndre Saltens Provsti) med omtr. 970 Spd. i aarlig Indtægt.

Tysvær Sognekald (Karmsunds Provsti) med omtr. 650 Spd i Indtægt, hvoraf et Laan paa 1200 Spd. forrentes og afbetales.

En Lærerpost ved Kragerø Borgerskole med 250 Spd. i aarlig Løn.

En Privatlægepost i Borgunds Pstg.'s Landdistrikt med 200 Spd. i aarlig Løn.

En Førstelærerpost ved Throndhjems Navigationsskole med 300 Spd. i aarlig Løn.

En Andenlærerpost ved samme Skole med 200 Spd. i Løn.

Andenlærerposten ved Riisørs Borgerskole med 180 Spd. i Løn.

Trygstads Sorenskriverembede med en Brutto-Indtægt af omtr. 2000 Spd. aarlig.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 33. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 18de August 1855. | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | IV. Bind.

Indhold.

To chinesiske Statsmænd og deres Kjendskab til Europa.

(Slutning fra forr. Nr.)

Forfatteren gaar derpaa over til at beskrive Verdensdelene og de enkelte Lande. Om Europa berettes, at det ligger længst mod Nordost (?) for Asien og er skildt derfra ved Uralbjergene; . . . dets Størrelse er kun en 1/4 af Asiens. . . . Før det chinesiske Hiadynasti (altsaa 2469 Aar f. Chr.) havde Europas Beboere levet af Jagten og klædt sig i Skind af de Dyr, som de dræbte, saaledes som det endnu er Mongolernes Skik; men henimod Midten af dette Dynasties Bestaaen (2000 Aar f. Chr.) var der først opstaaet Civilisation, Agerdyrkning og Kunster hos de græske Stater, der ligge ved Europas Sydostrand. — Derpaa gives en meget sammentrængt*) Fremstilling af Europas ældre og nyere Historie; det romerske Riges Grundlæggelse og Fald, Muhamedanismens Opstaaen, Tamerlans Erobringer o. s. v. findes omtalte. Endelig giver Forfatteren Specialbeskrivelser af de enkelte Stater og omtaler deres Indtægter, Armeer og Flaader o. s. v. Om Forfatterens Indsigt i de europæiske Forholde give følgende Ytringer, som forekomme i hans Fremstilling af det europæiske Finantsvæsen, et godt Begreb: „Saaledes betales kun de aarlige Renter af de laante Penge; Gjælden forøges stadig, fordi Indtægterne ikke strække til. Man paalægger derfor Folkene ny Afgifter, hvilket ophidser disse og gjør dem oprørske, medens Regjeringerne svækkes derved. Det halve Europa befinder sig nu i denne Tilstand." Et for den lærde Statsmands Fordomsfrihed talende Beviis er hans, for en Chineser mærkværdige, Tilstaaelse af de vestlige Folks Overlegenhed ligeoverfor Chineserne; herved adskiller Sey-Ke-Yü sig fordeelagtig fra sin fanatisk patriotiske Landsmand Lin. Som Exempel paa hans Bedømmelse af Europa og dets Beboere anføres følgende Ytringer: „Jordbunden er frugtbar og paa dens Produkter er der stor Rigdom. Befolkningen er mild og ligesaa kløgtig til at anlægge Planer, som dygtig til at udføre dem. Den forfærdiger Redskaber af Træ og Metal af den fuldkomneste Form, uden nogensomhelst Feil, den forstaar paa en vidunderlig Maade at benytte Ild og Vand. Ved Anbringelsen af Takkelage og alle andre Ting, som tjene til Skibets Udrustning, skeer ikke det mindste Misgreb. Europærerne udmaale enhver Strækning af Havet uden at tage en Fod eller en Tomme feil, og kunne saaledes i kort Tid naae China, der ligger mere end 70000 Li fjernet fra dem.

Endnu langt bedre end Europa bliver Nordamerika beskrevet, hvilket kan let forklares ved den Hjælp, Abil og andre amerikanske Missionærer ydede Forfatteren. Det Billede af Washington, som han fremstiller, er i høi Grad ærefuldt for denne. „Han var," hedder det i Værket, „sikkert ingen sædvanlig Mand. Han beseirede sine Fiender hurtigere, end Sching og Kuang, og havde mere Mod end Tsau og Lu (berømte Mænd i den chinesiske Historie). Idet han greb sit tveæggede 3 Alen lange Sværd, befriede han Landet i en Udstrækning af 10,000 Li. Derpaa undslog han sig for at antage nogen Titel, ligesom ogsaa for at forskaffe sine Efterkommere en saadan; han stiftede et Valgrige. Dette er Beviis paa en Fædrelandskjærlighed, som fortjener Roes under alle Landes Himmel; han opførte sig heri saaledes, som det var Skik under de 3 Dynastier**). Medens Washington ledede Regjeringen, førte han Orden og gode Sæder tilbage igjen, og, ved at undgaae Krig, hævede han sit Land over alle andre Nationer. Jeg har seet hans Billede; hans Ansigtstræk vidne om høi Intelligents. Hvem vil vel ikke kalde denne Mand en overordentlig Mand! . . . . Maa man ikke i det store Vestens gamle og nye Historie stille Washington i den første Række?" o. s. v.

Ogsaa om det vanskelige og kildne Punkt, Religionerne, udtaler Forfatteren sig. Hans Angivelser om den jødiske og christelige Religion ere vel kun korte og umiskjendeligt fremgaaede af den Overbeviisning, at hans Kundskaber herom vare ufuldstændige og ikke egnede sig til en udførlig Udvikling, men de ere dog langt mere omfattende, end man kunde vente det af en Hedning. I sin Fremstilling af den bibelske Historie følger Forfatten den Chronologi, der er antagen hos Occidentalerne. Han siger vel intet om Verdens Skabelse og Tiderne før Syndfloden, men nævner dog Noah, omtaler Abraham som den jødiske Nations Stammefader, fremdeles Abrahams Efterkommeres Ophold i Ægypten, deres underfulde Befrielse fra dette Land, Gjennemgangen gjennem det røde Hav, og endelig giver han en kort Beretning om, hvorledes de ti Bud bleve givne paa Sinai, samt gjennemgaar Israeliternes senere Historie. I Historien om Jesus omtaler han dennes mysteriøse Inkarnation og tilføier, at hans Fader var Himmelen i det Høie, han selv Himlens ophøiede Søn; herpaa fortæller han om Jesu Undergjerninger, hans pletfri Liv og om hans Fienders Grusomhed, der bragte ham Døden. Han gaar derimod let over Opstandelsen, hvis Betydning var undgaaet hans Opmærksomhed; imidlertid omtaler han dog, at Jesu Diciple havde seet ham flere Gange efter hans Død. Han omtaler Stephani Martyrdød, Pauli Omvendelse og slutter endelig sin Fremstilling med den Bemærkning, at Jesu Lærdomme vare de samme som Moses', og at hans Disciple ærede ham som Verdens Herre og Frelser. Forfatteren søger fremdeles at vise Forskjellen mellem den katholske og protestantiske Lære. Efter at have omtalt, at Moses først indførte Dyrkelsen af den usynlige Gud (T'ien-schin) under Schängdynastiet, medens Yubting herskede, (hvis Regjering endte med Aaret 1681 f. Chr.) og at de ti Bud bleve givne paa Sinai, siger han nemlig: den syvende eller den til Hvile og Gudstjeneste indviede Dag begyndte dengang, 1000 og nogle hundrede Aar før Jesu Fødsel. Derfra udleder T'ien-tschü-kiao (den katholske Tro) sin Oprindelse, men dengang opstod den dog egentlig endnu ikke selv. Først efter Handynastiet, som ophørte Aaret 30 efter Chr. F., fik de europæiske Nationer T'ien-schü-kiao. Paven residerede i Rom og udbredte sin Magt over Konger og Fyrster; dem, der adløde ham, bekræftede han i deres Magt, de ulydige afsatte han. Efter Mingdynastiets Begyndelse (1397 efter Chr. F.) stiftede dernæst Luther, en Tysker, Yesu-kiao (ordret oversat: Jesulæren) ɔ: Protestantismen. Siden den Tid følge en Deel T'ien-tschü-kiao, en anden Yesu-kiao. Herskere og Folk kom i Fiendskab med hverandre, idet Troeslærdomme bleve Gjenstande for Striden. Jesu er den samme, som man kalder T'ien-schü ɔ: Himmelens Herre. Bogen (Bibelen) er eens for alle; kun dens Forklaring er forskjellig. De, der bekjende sig til T'ien-tschü-kiao, betjene sig af Korset og ære Billeder; Jesulærens Tilhængere foragte derimod disse Gjenstande. I andre Ting stemme begge Partier i Almindelighed overeens. Kiao, Læren, er det Udtryk, hvormed vor Forfatter betegner Religionen. Han kalder saaledes Ildtilbedelsen, som fandtes hos de gamle Persere, Hoschin-kiao. T'ien-kiao er den jødiske Religion; Fuh-kiao Budhaismen; T'ien-tschü-kiao den katholske Religion, fordi dennes Tilhængere udelukkende betjene sig af Udtrykket T'ien-tschü, for at betegne den eneste Gud; Yesu-kiao er Forfatterens Navn for Protestantismen, fordi denne Læres Bekjendere i Modsætning til T'ien-tshü-kiao udelukkende holde sig til Jesulærdommen; Hoei-hoei-kiao er Muhamedanismen. Forfatteren er sandsynligviis selv Budhist og erklærer ogsaa Chinas Religion for Budhaismus. Dog siger han med stor Oprigtighed, at Budhaismen, hvor den kommer i Berøring med Christendommen, bliver overvunden af denne og at dens Lys mere og mere fordunkles; især i Indien gjør Yesu-kiao store Fremskridt, medens Fuh-kiao's Glands bliver svagere og svagere. Om de christelige Missionærer udtaler han sig i Almindelighed fordomsfrit; den stærkeste Anklage, han retter mod dem, er, at Stilen i deres Skrifter ikke er elegant, og at de selv er paatrængende og blande sig ind allevegne, for at udbrede Christendommen i China. Hvor Forfatteren i sit Værk taler om Opium, udbryder han: „Hvor besynderligt, at et saadant Onde netop skal udgaae fra Budhabærens oprindelige Hjem!" (ɔ: fra det indre Forindien, hvorfra Opiumshandelen drives).

En Mangel ved Værket er det, at vor Forfatter ikke har vogtet sig for at forvanske Vestens Navne, en Mangel, der findes ved alle lignende Skrifter af hans Landsmænd. Imidlertid kunde Forvanskningen ikke altid undgaaes, da den samme Lyd i det chinesiske Sprog lader sig betegne ved særdeles mange Ord, og Chineserne, som bekjendt, aldeles ikke kunne udtale enkelte af Europæernes Bogstaver, som r. I de vestlige Sprog kunne fremdeles 2—3 Bogstaver, forenede, betegne een Lyd, men saadanne Elementer mangle Chineserne ganske. Vil man betjene sig af chinesiske Skrifttegn til at betegne fremmede Ord, kunne kun omtrent 7—8 Tiendedele blive bragte i Overstemmelse med disse. Europæerne, som ere bosatte i Provindsen Kanton og som flydende tale den vulgære Dialekt, kunne derfor endnu ikke korrekt udtrykke Mandarinsprogets Lyd, ligesom de heller ikke er istand til rigtig at forstaae mange af Mandarinsprogets Ord, som have forskjellige Betoninger.

Som dette Værk, om hvilket vi endnu ville tilføie, at dets 6 (eller 10) Bind ikke have større Omfang end et sædvanlig fransk Oktavbind, er det bedste Vidnesbyrd om dets Forfatters, Sey-Ke-Yü's, Velvillie mod Europærerne, Fordomsfrihed, Dannelse og Flid, saaledes er den Modtagelse, det har faaet hos Chineserne, der paa Grund af det give Sey-Ke-Yü en høi Plads i deres Literatur, et Beviis for, at Chinesernes Forhold til Europærerne i det hele er forandret og at dette Folk er paa Veien til at forlade dets tidligere Stillestaaen. Hvilke Følger kan man ikke af et saadant Værk vente i Fremtiden? For Christendommens Udbredelse er det af stor Betydning. De christelige Missionærer, der virke i China, betragte det i et meget gunstigt Lys. „Aldrig," siger een af dem," udgik fra en Hednings Pen en mere omfattende og nøiagtigere Beskrivelse af den christelige Kirke og dens Institutioner. Stor Beundring maa det i Sandhed fremkalde, naar man seer, at her Noah, Abraham, Moses, Daniel, Paulus, Luther og fremfor alt Jesus, som Menneskenes Frelser, omtales med Ærbødighed og føres frem for Millioner af Chinesere, der hidtil ved Regjeringens mistroiske, hæmmende Politik bleve holdte i den mest nedværdigende Uvidenhed. Vi haabe heraf store Ting." — Ogsaa i politisk Henseende er Værket af stor Betydning. Medens Chineserne hidtil betragtede Europærerne som Barbarer, hvis Institutioner det ikke var Umagen værd at lære at kjende og hvis Lande neppe fik en Plads paa deres Kort, vil Sey-Ke-Yü's Fremstilling give Chineserne Agtelse for Europærerne og fjerne deres forkerte Forestillinger om deres egen Overlegenhed. De mange nye Anskuelser, der igjennem det blive Chineserne bekjendte, ville maaskee være Begyndelsen til en ny social Revolution i China (hvortil iøvrigt ogsaa de Chinesere, der vende tilbage fra Kalifornien, ville bidrage meget).

Endnu et tredie geographisk Værk er i den nyeste Tid udkommet paa Chinesisk, en af Joseph Marques efter de nyeste franske geographiske Skrifter forfattet almindelig Geographi. Den berømte Gützlaff begyndte ogsaa i en maanedlig Journal, hvis Fortsættelse den chinesiske Regjering forbød, at levere et Omrids af den almindelige Jordbeskrivelse. Man kan deraf slutte, at der i China maa være et for saadanne Arbeider modtageligt Publikum, paa hvilket hine Mænd have gjort Regning. Paa Grund af Chinesernes Udvikling og velbekjendte Virksomhed kan man vente, at de i kort Tid ville udarbeide flere og bedre geographiske Værker, og maaskee opleve vi, i deres Arbeider at see et til vore Begreber svarende videnskabeligt Indhold fremstillet, ligesom der ogsaa af saadanne Værker vil kunne ventes et Udbytte for os Europæere med Hensyn til Kjendskabet om det indre Asien.

(D. Mindskr. efter Zeitschr. f. allg. Erdk.)

*) Undertiden tages dog Specialiteter med; saaledes omtales det Løfte, Hannibal maatte give sin Fader.

**) En Hentydning til den chinesiske Mythetids Guldalder før Confucius.

Erik Bue's Kanonopfindelse.

I Aftenbladet læstes for nogen Tid siden en Artikel med Overskrift „Gudbrandsdølen og Sebastopol," hvori omtaltes en Bondemands Forsøg paa at gjøre Kanoner til at ødelægge de russiske Fæstninger med. Den spøgende Tone, hvori Artikelen var holdt, lod vel de fleste Læsere formode, at der ikke laa noget synderligt Paaagtelsesværdigt til Grund derfor, og at Forsøget var et af disse ufornuftige Tiltag, som ørkesløse gode Hoveder, uden Dannelse, saa ofte behage sig i. Jeg troede selv det samme, indtil jeg endelig fik vide, hvem Manden var. Jeg traf ham nylig paa en Reise, og var han mig allerede tidligere bekjendt som en udmærket flink Gjørtler. Jeg frygter ikke for at fornærme ham ved her at nævne hans Navn; thi han er i alle Henseender en Mand, for hvem Enhver, der kjender det Mindste til ham, villigen løfter paa Hatten.

Han heder Erik Bue og er født 1804 paa den ved Lillehammers Nordkant beliggende Gaard Bue. Faderen var Gjørtler og Sønnen lærte hans Haandværk. Men han drev det snart videre end Faderen. Han lod sig ikke nøie med blot at anvende det haandværksmæssig Lærte, men søgte stadigen at udfinde nye og letvindtere Arbeidsmethoder, og han har tilbragt mangen søvnløs Nat under Grublen herover. Hvor Mechaniken havde sine traditionelle Besværligheder, søgte han at lægge Gjenveie, hvorved Maalet kunde naaes lige saa sikkert, men langt hurtigere. Og dette lykkedes ham i høi Grad, saaledes at han kunde levere Sager, der hidtil havde været bestilte fra større fjærne Værksteder, lige saa gode, og til billigere Priser.

Ved Mesna Elv, der flyder igjennem Lillehammer og er saa særdeles skikket for Fabrikanlæg, opførte han et Gjørtler- eller rettere mechanisk Værksted, hvorfra han nu i en lang Række af Aar, med nogle Karles Hjælp, har leveret en Mænde større Arbeider, saasom Brandsprøiter, Madklokker, Kirkeklokker, Kraner og Ventiler til Brænderier. Hans Sprøiter ere udbredte over hele Landet, nordpaa lige til Hammerfest, og ere, saavidt vides, overalt befundne særdeles brugbare. Ved Op-

forelsen af Brænderiet paa Lillehammer gav han slaaende Prøver paa sit Øie for tidsbesparende Gjenveie i Anlæg, der endog laa fjernt fra hans Fag, men hvilke ikke desmindre i Resultatet viste sig at være meget fordeelagtige.

De Allieredes Beleiring af Sebastopol bragte ham til at tænke paa en Opfindelse, hvorved det store Maal, Fæstningens Indtagelse, hurtigere kunde naaes, end ved det allerede brugelige Skyts. Han fattede Ideen til intet Mindre, end et nyt Slags Kanoner, som hverken Sebastopols eller nogen anden Fæstnings Mure skulde kunne modstaae. Malmkanonerne, siger han, tiltage ikke i samme Forhold i Styrke, som deres Tykkelse, fordi ved store Støbninger de indre Dele blive meget porøse, idet den ydre Skorpe, der først storkner, suger Næring til sig fra det midterste endnu flydende Malmlag. Desuden er Malmen i ethvert Tilfælde skjørere og lettere at sprænge end Smedejern.

Erik Bue fandt da paa at anvende Jern til Kanoner istedetfor Malm. Hans Fremgangsmaade kan ikke her forklares, da han i Tilfælde af at den bliver befunden hensigtsmæssig muligens kunde faae den solgt. Kun vil jeg bemærke, at Opfindelsen beror paa samme Princip, som jeg har seet en Ingeniør anvende ved Tilberedelsen af eetslags Fyrværkeri, samt angive de Resultater, Erik Bue har opnaaet ved Forsøg i det Smaa, og hvilke han tror kunne opnaaes i det Store.

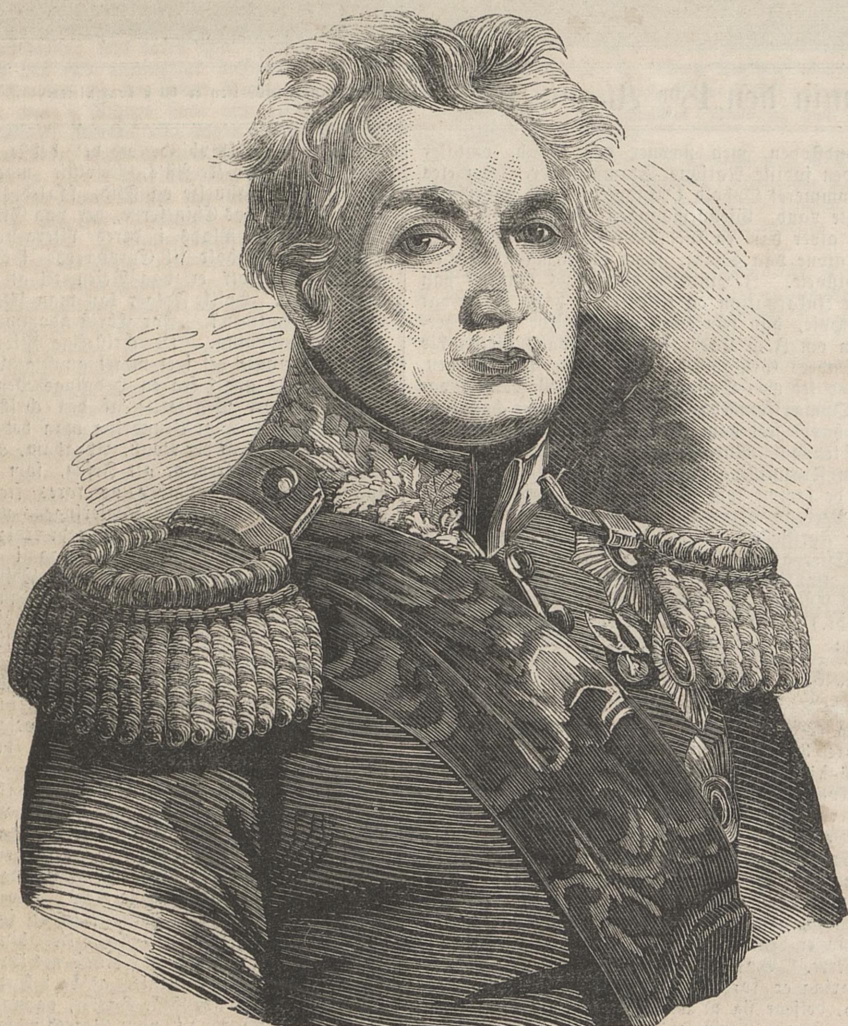
Han har konstrueret en Kanon paa en Alens Længde og omtr. en Tomme i Diameter, hvormed han i en Afstand af 1500 Alen har skudt en Kugle paa 14 Lod. Paa kort Hold har han paa een Gang skudt igjennem en Birk, der var en halv Alen i Gjennemsnit, og en 4 Tommer tyk Graasteenshelle. Uagtet Løbet, siger han, blot var $^5/_8$ af et fuldt Kaliber, har Kanonen dog en 4 Gange saa tung Kugle som det Sædvanlige, nemlig en Langkugle paa tre Kalibers Længde, og Kanonen har saaledes den fem—sexdobbelte Styrke. Denne Langkugle „flyvede" i Luften og vilde anrette skrækkelig Ødelæggelse, hvor den slog ned; men, hvis han kunde faae den til at styre, hvilket han haabede, vilde dens Stød paa et enkelt Punkt, som f. Ex. en Fæstningsmuur, blive end frygteligere.

Fordelene ved sin Opfindelse sætter Bue deri, at hans Kanoner kunne udsende Kuglerne med mangedobbelt Styrke og gives den fabelagtigste Størrelse. Han tror at de kunne indrettes til Kugler paa over 20 Sk℔. Til saadanne Kugler udfordres, forsaavidt disse ere Langkugler af Kaliberets tredobbelte Længde, Kanoner af en Alens Diameter og tredive Alens Længde (!)

Hr. Bue har meddeelt flere Officierer sin Idee, men disse have, paa en enkelt nær, fundet den urimelig, hvilket dog ikke har betaget ham Modet, og heller ikke bør det, naar man veed, at de største Opfindelser fra først af ere blevne betragtede som Galmands Værk. Mechanikus Sørensen paa Horten, hvem han har henvendt sig til, skal derimod have fundet Erik Bue's Plan ingenieus og Opmærksomhed værd. Da jeg i forrige Uge fulgte Bue over Mjøsen, agtede han sig herind til Christiania for at søge at skaffe sin Opfindelse Indpas paa høiere Steder. Han ønskede at forelægge Kronprindsen sin Plan, da han havde hørt, at han skulde være en Karl, der havde Lyst til at prøve noget af Hvert.

Siden min Hjemkomst har jeg meddeelt en dygtig Ingenieurofficier Mandens Plan og faaet hans Mening derom at høre. Den gaar ud paa, at Opfindelsen vil kunne blive af stor Vigtighed under et Felttog, især igjennem besværligt Terrain, idet de af Bue opfundne Kanoner baade blive forholdsviis lettere og desuden kunne forfærdiges i selve Beleiringsværkerne. Materialiet kan stykkeviis bringes frem paa uveisomme Strækninger, hvor det er umuligt at transportere det nu brugelige grove Skyts. Anvendelsen af en mangedobbelt Kraft ved Afskydningen finder han derimod umulig paa Grund af de Erfaringer, han og Andre have gjort ved Artilleriforsøg. Det har nemlig viist sig, at den Krudtmængde, der fortæres ved en Kanons Affyring, staar i samme Forhold til en sphærisk Kugles Tyngde, som 1 til 3 eller at f. Ex. kun 4 ℔ Krudt fortæres til en 12pundig Kanon, medens det overskydende bliver liggende ufortæret tilbage. Deslige Forsøg lade sig med temmelig Nøiagtighed udføre paa Sneen, hvor det ufortærede Krudt sees liggende.

Ved Krigsredskaberne er det altid af Vigtighed, at disse kunne anskaffes med den mindst mulige Bekostelighed, og altsaa i desto større Mængde. Hr. Bue's Opfindelse vil ikke kunne vinde Indpas af dette Hensyn; hvis den saaledes ikke kan medføre de ødelæggende Virkninger, som Opfinderen forudsætter, men dens Fordele skulde indskrænke sig til Letvindtheden af at skaffe Kanoner hvorsomhelst tilveie, saa er det lidet sandsynligt, at den vil komme til Anvendelse for Fæstningers Vedkommende. Men hvor Kanonernes Transport møder saadanne Besværligheder, som f. Ex. mellem Balaklava og Sebastopol under nærværende Felttog, vilde en Lettelse deri være langt mere værdt end en nok saa meget større Bekostelighed af selve Skytset.

General Osten-Sacken.

General Osten-Sacken.

Om den russiske Armees indre Organisation veed man endnu mindre Besked, end om Statens civile Departementer; dette maa forklare den engelske Presses hyppige Bommerter, naar Talen er om de tidligere Begivenheder i de Officierers Liv, som staae i Czarens Tjeneste. General Osten-Sacken var i lang Tid Gjenstand for dette Slags Misforstaaelse, idet han blev forvexlet med en anden Officier, General Osten, som fægtede mod Tyrkerne i Donaufelttoget. General Osten-Sacken er baade ældre i Tjenesten og staar høiere i Rang og i Keiserens Tiltro, end denne hans Navne. Han hører dog til de yngre Generaler, af hvis Skole Lüders og Rüdiger ere blandt de mest fremtrædende Medlemmer. General Osten-Sacken kan ikke, ligesom de andre Generaler, der nu anvendes paa Krim, fremvise Laurbær, vundne i Ruslands tidligere Krige, undtagen saadanne, der ere høstede i Forening med andre Officierer i en underordnet Stilling. Det er imidlertid en af de charakteristiske Egenskaber ved den russiske Politik, der især er udviklet under nærværende Krig, at yngre Officierer hyppig ere stillede paa høie Æresposter; ialfald er Englændernes Opmærksomhed bleven mere hendragen paa denne Deel af Fiendens System, end da de vare blotte Tilskuere til hans Felttog, ikke selv Deeltagere i Kampen. General Osten-Sacken hører til det tydske Parti i Rusland. Som hans Navn antyder, er han selv af tydsk Herkomst, og er et Exempel mere paa den vise Politik, hvormed Rusland, idet det i sig indforliver andre Folkeslags Territorium, ogsaa søger at amalgamere det Folk, som det har erobret, med sin egen Befolkning og knytte det til sine Institutioner for saaledes lettere at kunne regjere det.

General Osten-Sackens tidligere militære Løbebane frembyder ingen Punkter af fremtrædende biographisk Interesse. Hans Navn har ikke nogen fremragende Betydning i det russiske Felttog i Ungarn, og han er for ung i Armeen til at kunne have været med i Krigene 1828—1831. Han var Gouvernør i Odessa, da det blev bombarderet, og udmærkede sig ved den Beredvillighed, hvormed han imødekom de Allieredes menneskekjærlige Hensigt at spare de Dele af Staden, som ikke vare keiserlig Eiendom. Hans Behandling af de Engelskmænd, som ere faldne i hans Hænder, har godtgjort, at han forstaar at skatte de Bevæggrunde, der bragte de Allierede til at gjøre denne Forandring i den gamle Maade at føre Krig paa. I Sebastopol har General Osten-Sacken givet Prøver paa nogle af de sjeldneste Egenskaber hos en militær Befalingsmand. I Frugtbarhed paa Ressourcer og ubetvingelig Standhaftighed overgaaes han ikke af nogen af Nutidens Hærførere. Siden Mentschikoffs Afgang har Osten-Sacken paa en Maade ved Siden af Gortschakoff havt Kommandoen i Sebastopol, men nu hedder det, at han skal forlade sin Post.

(Lond. News.)

Prospekt af Sandefjord.

Sandefjords Bad har i den sidste Tid faaet en saadan Anseelse og Tilstrømning af Patienter, at udførligere Efterretninger derom vistnok ville være kjærkomne ogsaa for de mange Læsere, der ikke kunne anskaffe noget af de om Badet nylig udkomne Skrifter. I Sommer er desuden Interessen, som en Følge af Kronprindsessens Ophold der, vel endnu stærkere end ellers henvendt paa dette Sted. Vi have derfor søgt at erhverve en Artikel derom til vort Blad, og allerede for nogen Tid siden henvendt os til en Læge, der maa antages at have størst Sagkundskab i dette Emne. Ogsaa have vi modtaget Løfte om en saadan Artikel, men da Forf. ikke vil kunne blive færdig dermed før noget senere, give vi her foreløbigen (efter „Norge i Tegninger") et Billede af Byen, hvilket af Hr. Landskabsmaler Frich er taget fra en Høide noget nordenfor samme.

I Mellemgrunden sees Byens Huse og Kirke, og mellem de ikke synderlig høie Fjelde paa begge Sider seer man ud igjennem Fjorden i det aabne Hav.

Reisebilleder fra Norge af Gudbrand Vigfusson.

(Oversat fra Islandsk efter Ný félagsrit, 15de Aargang.)

(Fortsættelse fra forr. Nr.)

Naar man kommer hid, er der kun meget kort Vei igjen til Odde nede ved Bunden af Fjorden. I de fleste Fjordbugter og Vige, hvor der er nogenlunde tæt bebygget, har man smaa Handelspladse med en „Landhandler," som har Krambod, og der kommer Skibe ind fra Kjøbstæderne for at bringe dem Varer. De ere ogsaa Gjæstgivere, og Bygdefolkene hente sine Nødvendighedsartikler hos dem, ligesom man gjør i Smaakjøbstæderne paa Island; man kan ogsaa faae Skyds der. Fra Odde til Utten er der stive tre Mile; vi toge til den Fart en Baad med tre Mænd, og droge afsted strax om Kvelden, da det om Dagen er alt for hedt; det er Skik og Brug at bryde Løv og Kviste i Skoven og lægge i Baaden, hvilket danner et meget godt Leie, og der sov jeg sødt og behageligt ved Skvulpet af Aarerne; Hardangerne er raske Søfolk og udmærkede Rorskarle; deres Baade ere omtrent som i Breidafjord, men smalere og hurtigere, ikke saa meget indrettede til Seglads, som de ogsaa mindre anvende paa Grund af de stærke Kastevinde, der komme ned fra Fjeldene; de kalde sine Baade, ligesom vi, Sexæring og Færing, efter som der er tre eller to Aarer paa hver Side; dog sidde de midt paa Toften og roe med to Aarer, og det tykkes dem ikke Veir at komme frem i, hvis ikke tre Mænd kunne raade med at roe sin Sexæring. Deres Aarer ere lange og bekvemme, og de roe meget hurtigt; de have Tollepinder i Stedet for Keiper, og sætte en Vidjering omkring Enderne, hvorigjennem de stikke Aarefanget; de bruge ogsaa at segle med Skaut, men havde smaa Segl for Bølgernes Skyld. Veien udad Sørfjord er meget smuk: Folgefonnen paa venstre Haand, og somme Steder gaar der fra Jøklen Iisbreder ned i Søen, der spille i alskens Farver; paa den modsatte Strand ligger Ullensvang, en deilig Bygd, hvor der trives mange sydlandske Værter, frugtbar, solbar og med et herligt Klima; vi droge der forbi midt om Natten, saa at jeg kun saa den i enkelte vaagne Dieblikke, men der var blik stille paa en liden Luftning nær, som altid kommer ned fra Fjeldene, og det er udmærket smukt at see, hvorledes Skyggerne fra Fjeldet slaae ned paa denne dybe og smale Fjord. Til Utten kom vi tidlig om Morgenen kort efter Solopgang og toge ind i et Værtshuus; Værtinden hed Thorbjørg, en prægtig Kone af Bondestand; derfra toge vi paany Skyds og havde nu tilbage fem Mile ud til Kvindherred i Hardanger, som var Maalet for vor Reise.

Kl. 7—8 om Morgenen droge vi fra Utten i deiligt Veir med en svag Vind fra Havet; vi havde tre raske og dygtige Rorskarle, som roede med to Aarer hver, og det gik hurtigt. Jeg havde min Fornøielse af at spørge Formanden om hver enkelt Ting paa Fartøiet, hvorledes den hed i deres Sømandsmaal; Navnene paa Skib, Takkelas og Indholter ere flest de samme som i Breidafjord, kun faa udenlandske iblandt, men de have neppe Halvdelen saa mange som vore Sømænd, og det maatte vel snarest være nordpaa i Helgeland, at sligt har holdt sig; thi der bruger man endnu stavede Skautsegl og længere Udfarter paa store aabne Fartøier, ligesom i gamle Dage. Veien ud ad Hardanger er i vakkert Veir straalende skjøn. Folgefonnen til Bagbord, men til Styrbord paa den vestre Strand er der Fjeld og Høider, indskaarne af Bugter og Vige; ingen af Fjeldene ere synderlig høie, Landet ligger neden for Bergen, er græsrigt og blidt at see til og udgjør den frugtbareste Deel af Hordaland; Bondegaardene og Præstegaarden dukkede frem, den ene efter den anden, thi Hardanger, er ligesom de andre Fjorde i Norge, sjelden over en halv Miil bred, snoer sig ind i Landet ligesom en Aal, og forgrener sig inderst i Bunden. Midt paa Dagen fik vi en skarp Modvind fra Søen, Strømmen var ogsaa imod, og da saa jeg, at Hardangerne forstode vel at bruge sine Aarer; dog maatte vi tilsidst lægge til Land og længe bie i et usselt Skuur; hjemme paa Gaarden var der intet godt at faa. Endelig stilnede det lidt af, og vi naaede frem en god Miil ud imellem Landet og Varaldsø, der ligger omflydt ligesom et Fjeld midt i Fjorden, ud til Oynes, som er Annex til Malmanger; hertil medgik en stor Deel af Dagen og vi havde endnu halvanden Miil igjen til Malmanger; vi maatte derfor beslutte os til at blive der om Natten. Jeg kom til at sove i Medhjælperens Seng, som var haard og ubekvem. Bønderne i Norge have aldrig Senge, men ligge paa Halm, og deres Leier ere som om de vare gjorte af Halm, endogsaa paa bedre Steder, som hos Gunnar Botn, hvor dog alle andre Greider vare i godt Lag. Min danske Kammerat var ogsaa hudløs og vilde heller ligge paa bare Fjæle; Nordmændenes Leiver og Skyr vare ham ogsaa en sand Plage, men da jeg var vant til saadant, kunde jeg ogsaa godt finde mig deri.

Om Morgenen droge vi afsted i Dagbrækningen i det skjønneste Veir, og kom ud til Malmanger i Kvindhered, hvor Pastor Unger var Præst, omtrent til den Tid, da Folk stode op. Der bøier Fjorden ind mellem Fjeldene, og Gaarden paa Malmanger ligger paa Øren et lidet Stykke fra Søen, med Fjelde omkring til alle Kanter. Ovenfor Gaarden er Malmangers-Nuten, brat og steil ligesom Thyrillen ved Hvalfjord. Paa Nordsiden af Dalen ligger Meldrskinn, som er det høieste Fjeld i Søndhordland af dem, som der ikke er Jøkler paa. Der er tre Dale, som gaae ned imod den samme Vei: Hatebjergsdal, frem under Malmanger, Goddal og Omdal; disse tre Dale tilligemed Gaardene paa Sletten omkring Veien udgjøre det saakaldte Kvindhered. Ude i Vaagen foran Landet ligger en Holme, som heder Snillsthvet; Egnen har sit Navn af, at Kong Vikar fældte Kong Josur og alt hans Folk, saa at der kun blev Kvinder igjen, og deraf er der endnu Spor tilbage; det er nemlig endnu den Dag idag saa, at der er flere og smukkere Kvindfolk end andre Steder, og jeg tror, at enhver Mand, som flytter did, faar flere Døtre end Sønner; saa var det i alt Fald paa alle de Gaarde, jeg kom til, og det er ikke til liden Pryd for Bygden. De bedste Gaarde i Egne

ere: Rosendal, en halv Tunlængde ifra Malmanger opunder Meldrskinn. Baron Rosenkrone var, da vi kom, for nogle faa Dage siden dragen paa en Lysttur til Skotland, og det gjorde os meget ondt ikke at træffe ham; men hans Moder, Søster og en Broder vare hjemme. Denne Æt er halv islandsk, da den nedstammer fra en Søster af Thormod Torvesson; men hendes Mand var Sorenskriver, og jeg veed ikke om han var ganske dansk eller ikke. — Den anden Gaard heder Fet, længer ud imod Vaagen ned under Omdal, hvor der boede en gammel Mand, Major Dahl, en fortræffelig Nordmand, som var over sytti Aar, men der bed ikke paa ham hverken Ælde eller noget Andet; der boede ogsaa en Læge, som var hans Svigersøn. Men den bedste Gaard var dog Malmanger hos Pastor Unger, der var sexti Aar gammel, idet der var en Aldersforskjel af omtrent 25 Aar mellem Brødrene; han var en ganske fortræffelig Mand, gladlynnet og munter mod sine Gjæster, og jeg kan ikke uden stor Fornøielse mindes de Dage, jeg tilbragte hos ham. Huusmoderen var ogsaa fortræffelig, og det syntes mig, at det var det hyggeligste Sted, og hele Huusskikken den bedste, af alle de Præstegaarde, som jeg kom til. Bønderne der i Grænden vare ogsaa venlige og holdt meget af sin Præst, hvis Godslighed og Omgjængelighed de ikke kunde faae fuldrost.

I Malmanger vare vi en fjorten Dages Tid og havde mange Slags Fornøielser: at fare mellem de gode Folk op til Rosendal eller ud til Fet, frem i Hattebergsdal, hvor der er en stor Fos, eller i Goddal og Omdal, og engang over til Snillsthvet op paa Fjeldet, hvorfra der er en pragtfuld Udsigt. Larpent løb en Kveld op paa Nuten og ned igjen i een Økt (3 Timer), hvilket var raskt gjort af en dansk Mand, og han fik ogsaa megen Ros derfor. Omkring Præstegaarden paa begge Sider af Elven var der slette Marker, og jeg havde altid en Hest til min Raadighed for at ride op og ned, hvilket var en ny og usædvanlig Fornøielse for mig. En Dag droge vi øverst op paa Meldrskinn og havde med os en Mand, som bar Viin og Mad; vi droge afsted, førend Solen skinnede paa Fjeldet, og kom ned igjen midt paa Dagen, skjønt Fjeldet er 4300 Fod høit. Vi sad oppe paa Fjeldet en god Stund og byggede der en Varde; det var klart og deiligt Veir, og en herlig Udsigt, vi saa ind over hele Hardanger og mod Vest ned imod Bergen, Lyderhorn og Ulrikken, to Fjelde tæt ved Byen, men i Sydvest ud over Hardsøen og den Øgruppe, som ligger der, Stord og forskjellige andre; bagenfor Meldrskinn gaar et Klippebelte og en dyb Dal. Vi sad fremme paa Hammeren, men paa hiin Side skinner Folgefonnen frem, og der var saa klart Veir, at vi neppe kunde skjelne Jøkulmassen fra den straalende Himmel. Undertiden drager Kvindfolket fra Gaardene op paa Fjeldet, naar der er vakkert Veir, og kommer da først ned igjen ved Nattetid, medens vi kom tilbage midt paa Dagen, og dog drage de ligesaa tidlig afsted, da det er bedst at være kommen op, førend Solen er for høit paa Himmelen.

Vi havde først tænkt at fare mod Øst tilbage ind i Sogn, over Filefjeld og Valders, men nu forandrede vi vor Plan, da Unger vilde følge sine Broderdøtre, som skulde gjøre en Tur til Christiania med Dampskibet; men jeg længtes efter at komme nord i Sogn og træffe Kapitain Munthe i Krok, som jeg havde hørt omtale. Vore Veie maatte altsaa skilles, men det blev dog bestemt, at jeg skulde træffe de andre, inden Dampskibet drog afsted. Det gjorde mig meget ondt at skilles fra Unger, som hele Veien havde været min Skytsengel, og reise nordefter alene, men jeg længtes efter at see mere af Landet og angrer heller ikke derpaa; thi Turen i Sogn var for mig den mest underholdende og lærerige Deel af hele Reisen.

Fra Malmanger droge vi den samme Vei, som før ind i Hardanger, ind til Utten; saa langt fulgte Larpent med, men der skiltes vi, og han reiste ind ad Eidsfjord for at see Vøringsfossen, som er et af de største Vandfald i Norge; men jeg tog min Vei nord i Vors og ind ad Graven, som er en Miil lang og gaar længst mod Nord af Hardangerfjorden. Jeg kom did lidt før Non (Kl. 3), og der boede, som sædvanligt, en Landhandler. Derfra er det nu omtrent et Par Mile op til Vangen paa den bedste Kjørevei op efter et Dalføre; det tordnede hvert Øieblik og drønede imellem Fjeldene; den foregaaende Kveld havde der været et forskrækkeligt Tordenveir, og den gamle Mand, som fulgte mig paa Veien, sagde, at han aldrig havde oplevet sligt før, saa gammel og graaskjægget han end var at see til.

Sandefjord.

Op til Vors er der kun en liden Bakke, men strax jeg var kommen op, overfaldtes jeg af et forskrækkeligt Uveir, og slap ind i et Huus ved Veien, hvor der var en gammel Kjærling samt nogle Kvinder og Børn. Der var lidet hyggeligt; jeg blev modtagen med megen Kulde, og de satte frem for mig en Drik, som jeg med megen Møie fik søbet i mig; heller ikke kunde jeg komme i nogen Samtale med dem, men Alt hvad jeg begyndte paa med Kjærlingen, gik strax i Stykker; og jeg maa sige, at jeg heller vil rage ud for et Uveir paa Island end noget andet Sted. Jeg kunde ikke fare tilbage igjen, og drog derfor strax et lidet Stykke op over; Bækkene strømmede da kulsorte over hele Veien, men det blev snart bedre, og der kom det vakreste Veir og Solskin; nu begyndte det at skraane ned ad mod Voss, der strækker sig op fra Bunden af Hardangerfjord nord under Sogn med høie Fjelde og Vildnisser imod Øst. Voss er den deiligste Egn, jeg nogensinde har seet, og Bygden ligger ligesom i en Kreds; runde, hvælvede og kuppelformige Toppe rundt omkring, Alt prægtig grønt og tæt bebygget med Gaarde oppe og nede, og det røg af Landet efter Skuren, strax Kveldsolen skinnede derpaa. Først viste sig for mig en Slette, som heder Thykkvabygd, sikkert en fyrretyve Gaarde, som ligge i en Klynge, og der bøiede Veien til Venstre og ned i Bygden; derfra strømme alle Vandløb ned i en Indsø, som ligger midt i Bygden, og ved Enden deraf staar Præstegaarden, som heder Vang; paa Gaardene var man netop i Færd med sit Markarbeide, da jeg kom forbi, men jeg stevnede lige efter Kirketaarnet; det traf sig nu saa, at jeg paa Fjeldet havde været sammen med Provstens Sønner; jeg gjorde mig derfor et Ærinde af at hilse fra dem, og blev modtagen med megen Venlighed; jeg var der den næste Dag og drog saa paa en Ferje et lidet Stykke over Vandet op i Dalen lige over for, som heder Budal. Derfra kunde man see største Delen af Vors, der var pragtfuldt at skue og tæt bebygget med Gaarde rundt om Vandet; men Landet høinede lidt efter lidt, efter som det drog sig nord under Sogn, hvor høie Fjelde kneisede mod Himmelen. Om Kvelden var jeg med at rage Høet sammen i Saater, og hele Engen var ganske afslaaet; den var ikke synderlig stor, men gav en Mængde Hø, og jeg har aldrig seet mere Græs paa nogen gjødet Mark, end der omkring Vandet. Sognet tæller 10,000 Indbyggere og er det folkerigeste Kald i Norge. Vors er i Islands Landnaama-Saga et meget mærkeligt Land; thi derfra stammer Viga-Glums og Gissur hvides mødrene Æt, Bødvar hvide, Sidu-Halls Bedstefader o. fl. Jeg havde stor Lyst til at faae at vide, hvor Vigfus Herse boede, men det er ikke let at faae Besked paa; jeg tyktes at Vosserne burde kjende mit Fadersnavn, men de studsede ved det lige saa ukyndige, som om jeg havde havt et tyrkisk Navn, og det er jo ogsaa nu længe siden deres Herse hed saa. Saa skjønt som Vors end er, har det dog meget strenge Vintre, ofte 18 Graders Kulde; men i Hardanger tæt ved er der sjelden over 6—8°, og ligesaa i Sogn; saa meget gjør Søen.

Fra Vang drog jeg nord efter Voss en Strækning af 4—5 Mile, og det skraaner ned ad hele Veien, men jeg fik ikke seet stort af Landet paa Grund af Taagen, men jeg havde allerede i Forveien seet det smukkeste. Saa snart man er kommen paa Høiden af Vors, seer man bag nogle graa Fjeldkoller, og jeg har aldrig seet nogen Egn af en saa frygtelig Naturbeskaffenhed, som naar man kommer fra Voss og drager ned i Fjeldene over Sogn; man styrter med et ned i en Dal, som heder Nærødalen, om man kan kalde det en Dal; den er en heel Miil lang, og Bunden ikke bredere end en Fjeldrevne med steile Bjerge til begge Sider, strax man kommer ned; man kan ikke see andet end den klare Himmel over sit Hoved, og Veien ligger tverbrat ned ad Stalheims-Kleiven; der gaar en Kjørevei ligesom en Stige ned ad Kleiven, der nys er anlagt med en Bekostning af 16,000 Spd. og er et høist mærkværdigt Arbeide; det har mest Lighed med at fare ned ad Bratte-Brekken, og der er store Fosse paa begge Sider. Det maa være rædsomt at boe nede i denne Dal, og dog er der ni Gaarde med velstaaende Bønder. Paa den venstre Ryg, naar man kommer ned, er Jordalsnuten, en graa Kegle saa høi som det høieste Fjeld, der ved dybe Gjuv skilles fra den øvrige Bjergmasse, og er ganske græsløs og bar lige til Foden; nede i Dalen vare Fjeldene mere græsbevoxede. Ved Fjordbunden ligger Gudvang, som dog langt fra er nogen guddommelig Egn, og Fjorden ligger lige saa høit som Dalen. Det led nu ud paa Aftenen, jeg havde om Dagen reist over 5 Mile og gaaet den største Deel af Veien, men Veiret var godt, og jeg valgte at lade mig befordre videre om Kvelden, fordi Heden midt paa Dagen var saa umaadelig, at det ikke var til at holde ud at roe paa Fjorden. Jeg kom afsted omtrent Kl. 9, fik en Baad og to Mand, hvoraf den ene var som kommen lige ud af Bjerget med Pjalter om Benene, forskrækkelig styg, saa at jeg var halv bange for ham; men den anden var en liden rask Mand, af hvis Snak jeg havde megen Fornøielse. Hiin talte aldrig et Ord og sad taus fremme paa sin Tofte, men paa denne stod ikke Munden hele Natten igjennem. Ud Nærøfjorden er der omtrent en Miil, og det er, som om Fjeldene vilde lukke sig over Hovedet paa En, men endelig deler Fjorden sig, hvor Ørlandsfjorden gaar ind; Fjeldkammen der, hvor Fjordene mødes, gaar tverbrat ned i Vandet, og Hjørnet frem imod er skarp som en Egg. Op ad denne Fjord kommer man til Ørland, som vi alle kjende fra Eigla af Sagaen om Bjørn Hauld og Thora Hladhønd, men jeg havde aldrig troet, at Bjørn Hauld var en saa stor Elsker af Klipper og Gjuv, at han vilde boe mellem de Fjelde; dog ligger der et helt Sogn, og der maa vel være mere beboeligt længer op fra Fjordbunden.

Der var endnu en Miil, inden vi kom ud i Sogn. Sognefjorden gaar 16 Mile ind i Landet ret i Øst, omtrent som fra Bjargtangar og ind i Bunden af Gilsfjord, men med den Forskjel, at Sognefjorden intetsteds er over en Miil eller en halv i Bredde, og skjærer ind imellem Fjeldene ligesom en liden Gren; men naar man er kommen aller inderst i Fjorden, deler den sig i tre Arme, ligesom Grenene paa et Træ, den sydligste er Leirdalsfjord, den anden Aardalsfjord, men Hovedarmen bøier i en stor Krog omkring et høit Fjeld, som heder Almenningen, gaar tre Mile langt næsten ret i Nord, og heder Lysterfjord. Sognefjorden er ulig andre Fjorde, thi at see ud efter den er ligesom at see ud igjennem en Række af Gjuv; den gaar i Bøininger, og paa begge Sider kneise tverbratte Fjelde mod Himlen. Det er som om Vandet gik midt op i Liderne, thi noget Underland gives der ikke, undtagen hvor der skjærer sig en Vig ind; Fjeldene bestaae af glitrende Granit, og der er mange hundrede Favne dybt lige inde ved Land. Der er ingen Kletter eller Lider paa disse Bjerge, men de ere ganske nøgne og græsløse og have mest Lighed med en ophøiet Lavamasse. Det er en stor Fornøielse at roe inde paa Sognefjorden ved Nattetid; om Dagen staar der en Havvind ind ad Fjorden, men om Natten en svag Fjeldgule ud ad Fjorden, og paa Vandet slaar Skyggen ned fra Bjergene. I Dagbrækningen landede vi i Fræming og lidt efter Solopgang ved Almenningen paa et Sted noget før Fjorden bøier mod Nord, hvor der stod et Huus paa den nøgne Brink; da Solen kom høiere paa Himlen, blev det forfærdelig hedt, og det gik langt frem paa Dagen at roe ind Resten af Lysterfjorden. Saa snart man kommer noget indenfor Almenningen, forandrer Fjeldenes Udseende sig paa en Gang, og der aabner sig nu den mest blomstrende Egn; Liderne ere skrudgrønne og bevoxede med den bedste Skov helt ned til Søen, Fjeldene ere græsrigere end noget andet Sted i Norge, og denne Bygd er lige saa skjøn, som den er storartet. (Fortsættes.)

Norge.

Christiania. Ved kgl. Resol. af 6te Aug. er befalet oparbeidet en Hovedvei fra Randsfjordens nordlige Ende ved Odnæs i Lands Prstg. til den bergenske Hovedvei, og Amtmanden i Christians Amt bemyndiget til at træffe de til Udførelsen af fornævnte Veiarbeide fornødne Forføininger.

— Ved kgl. Resol. af s. D. er Departementet for det Indre bemyndiget til at lade anstille de Undersøgelser og søge tilveiebragt de Oplysninger, som maatte findes fornødne til Bedømmelse af Spørgsmaalet om den hensigtsmæssigste Maade, hvorpaa et fuldkomment Kommunikationsanlæg kan istandbringes mellem Kongsvinger og Hovedjernbanen fra Christiania og Eidsvoldbakken, samt mellem Throndhjems By og et Punkt i Størens Præstegjeld, søndre Throndhjems Amt.

— Under 14de Aug. er Arveprinds Oscar Frederik udnævnt til Oberst i 1ste akershusiske Infanteribrigade.

— Under s. D. er Exam. jur. B. Brynie udnævnt til Fuldmægtig i Revisionsdepartementet.

— Under s. D. er Justitiarius i Throndhjems Stiftsoverret J. Roll og surnummerær Sekondlieutenant i Marinen Th. H. Stang meddelte Afsked i Naade, Førstnævnte med en aarlig Pension af 728 Spd.

— Den 16de Aug. reiste Kongen og Prinds Oscar med et Extratrain til Eidsvoldbakken, for derfra at gjøre en Dampskibstour opover Mjøsen.

— Til Forvalter ved Gaustads Sindssygeasyl har Indredepartementet antaget Kopist H. Hals, og til Regnskabsfører Kand. theol. A. Grimsgaard.

— Overlærer ved Chra. lærde Skole L. K. Daa er ifølge kgl. Resol. af 6te August forundt 1 Aars Tjenesteledighed, for at fortsætte sine ethnologiske Studier og Arbeider.

— I Fredags gav den af Hinné og Ducrow dirigerede „Cirkus fra London" sin Afskedsforestilling paa Klingenberg. Imidlertid forlader nok blot den Første med endeel af Selskabet vor By og reiser til Bergen for der at give en Række Forestillinger. Ducrow derimod bliver tilbage med flere af de bedste Medlemmer af Selskabet, der i Forbigaaende sagt i den sidste Tid er bleven forøget med ny gode Kræfter, hvoriblandt den unge Lagoutte, der ved sin Sprækhed og Dristighed har vundet stort Bifald. De Tilbageblivende skulle optræde sammen med Magikeren Le Tort, hvis mærkværdige Tryllekunster vi allerede i vort Blads forrige Aargang (No. 38) udførligere have omtalt. Le Tort giver en Afdeling og Beriderne en anden. Herved ville deres Forestillinger erholde mere Afvexling og Interesse, end nogen af Parterne hver for sig kunde give dem. Le Torts Kunster udføres med saamegen Smukhed og Behændighed, at de gjentagende lade sig see, selv efterat en saa dygtig Troldmand som Phillippe er kommen i Forveien. Phillippe er fortrinlig som videnskabelig Magiker, men som Taskenspiller staar han tilbage for Le Tort, der producerer sig med en Ro, Aabenhed og afrundende Behændighed, som næsten kan kaldes uovertræffelig. Mere iøinespringende blive disse Fortrin og dermed hans Kunstfærdighed, i jo større Nærhed man kan iagttage hans Kunster, og derfor vise disse sig aldrig mere forbausende, end hvor man rigtig kan rykke i Nærheden og hænge over Troldmanden ved alle hans Bevægelser. Dette har været Tilfældet i et Par private Selskaber, hvor Nedskriveren har seet ham; men man har da endnu mindre end ellers kunnet slutte sig til, hvorledes Kunsterne gik til. Hvad der dernæst forøger Trolddomsudseendet af Le Torts Produktioner, er hans knappe Paaklædning i Modsætning til hans Kollegers sædvanlige orientalske Tilsnit, og derhos hans Selvhjulpenhed. Der gaar intet Tjenerskab bag ham paa Scenen, der har sin fulde Andeel i hvad der foregaar. — Siden Le Tort besøgte os ifjor Høst, har han givet Forestillinger i Bergen, Throndhjem og i nogle af vore mindre Byer; desuden har han under et Besøg i London produceret sig paa et af dets større Theatre. I Mellemtiden har han udfundet flere nye Kunster.

— Den bekjendte svenske Sangerinde Henriette Nissen-Saloman gav den 13de August en stor Vokal- og Instrumental-Koncert i Frimurerlogens Festivitetslokale, hvilken var godt besøgt og skaffede Kunstnerinden rigeligt Bifald. Kongen og Prinds Oscar vare blandt Tilhørerne. Sin næste Koncert giver hun i Theatret paa Mandag.

— Et tydsk Blad omtaler med Ros Juveleer Tostrups Frugtvase paa Pariserudstillingen (hvoraf vi i No. 17 have givet en Afbildning.) Freys Hatte skulle ifølge et Privatbrev være særdeles fordeelagtig bedømte af den nedsatte Prøvningskommission.

— Maleren Bøe er bleven udnævnt til Jurymand for Norge og Sverige i Kunstafdelingen af Pariserudstillingen. Norge har, ifølge Overeenskomst, alene faaet besætte denne Post, medens Sverige besætter de forenede Rigers 4 Pladse i Juryen for Industrien.

— Under 16de Aug. er Underretssagfører S. N. Oftedahl meddelt Autorisation som Sagfører ved Bergens Stiftsoverret.

— Af 121, som gik op til Exam. Art.'s skriftlige Prøve, ere 11 rejicerede.

Lillehammers Indbyggere have længe ført en Strid paa Liv og Død om, hvor den ny Vei fra Kobberberget op i Byen skal lægges. De have deelt sig i to Partier, Byens Nordboere, der prædike Fordelene af Veiens størst mulige Fladhed, hvorved de ogsaa faae den til at gaae op midt imellem sine Gaarde, og Sydboerne, der gjerne give Slip paa Fladhedens Fortrin, naar Veien kun kommer op imellem dem. Striden herom har været ført i Lillehammers Tilskuer; men da dette jammerlige Byorgan, der nu snart vil blive afløst af et bedre og myndigere, udgaar fra Byens Sydende, saa have Nordbymændene tildeels maattet tye til Oplandsposten med sine Stridsindlæg.

Stavanger. Den 3die August rasede her et frygteligt Uveir, hvorunder Lynilden slog ned paa flere Steder i og omkring Byen. En Bødtker rammedes saaledes, at man mistvivlede om hans Liv, og en Lade nedbrændte.

I **Grimstad** „har Brændeviinsdjævelen for en Uges Tid siden hentet et Par Ofre." Vi anføre dette, fordi det nu er en god Stund siden man saa nogen Beretning om denne engang saa meget omskrevne Djævel, hvilket tør tyde hen paa, at den er begyndt mere end før at holde sig i Skindet, eller ogsaa at Aviisskriverne nu ere blevne saameget smagfuldere, at de ikke ville slide en Phrase aldeles op ved at anvende den i Tide og Utide.

I **Bergen** udbrød den 6te Aug. atter en faretruende Ildebrand, hvilken det dog lykkedes at beseire inden den fik grebet om sig.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Anledning af en i Chr.-Posten indført Velkomstvise til Kronprindsen er dette Blads Redaktion kommen i Strid med Aftenbladets om, hvorvidt en norsk Tidningskriver bør tale eller tie til Svenskernes unionelle Angreb. Chr.-Posten hylder Tausheden, men Aftenbladet Gjendrivelse af de svenske Vennefolks Vridninger og Indpaavæltninger. Med Mgbl. er Chr.-Posten samtidig kommen i Strid om Udfaldet af Gardemos-Leiren. Mgbl. har reproduceret Rygterne om dens lidet tilfredsstillende Udfald, men Chr.-Posten finder det Hele at være Sladderhistorier. En Indsender beraaber sig i denne Henseende paa en i Leiren deeltagende Officiers Udsagn. Men med den Strid vil man paa den Maade aldrig blive færdig, da naturligviis en anden Indsender efter Rygte vil kunne sige, at Manøvrerne løb prostituerende af, hvilket Nedskriveren idetmindste har hørt af en Officier, der iagttog dem. Sagen er, om de, der fælde slige Udsagn, og paa anden Haand gjøre Indlæg, er overfløiende Autoriteter.

Chr.Posten for 17de Aug. indeholder følgende Brudstykke af et Brev fra Paris: „Jeg troer med det Samme at burde meddele, at flere af vore Udstillingssager have været saa heldige at finde nogen Paaskjønnelse, hvilket især er Tilfælde med Snedkerarbeider, Bogbinder- og Bogtrykker-, tildeels ogsaa med Guldsmed-Arbeider, men især med flere af vore Raaprodukter, navnlig de kongsbergske Sølvstufer, om hvilke 2 Bergkyndige, en Engelsk og en Fransk, have forsikret mig, at de stode exempelløse paa hele Udstillingen blandt alle andre lignende Prøver fra europæiske Sølvværker, og at de stedse have længtes efter at see nogle Prøver fra Kongsberg, hvis Navn de ret godt kjendte. Ogsaa Universitetets Mineralie-Samling har gjort særdeles Lykke og er befunden særdeles smuk og righoldig. Prinds Napoleon var selv forleden i vor Afdeling og skal have ytret sig tilfreds med hvad han saa. Desværre var jeg fraværende, da Prindsen har for Skik ganske uventet at indfinde sig i forskjellige Nationers Afdelinger. Vore Agerdyrknings-Redskaber have ogsaa fundet Paaagtning. Jeg vil ikke tale om vor Repræsentation i „Beaux-Arts", hvor Tidemands Billeder have nydt den i Paris sjeldne Lykke at vinde det franske Gouvernements Opmærksomhed i den Grad, at man vilde erhverve dem for offentlig Regning. Jeg modtog desangaaende en Skrivelse fra en af Embedsmændene i Ministère d'État, den øverste Autoritet i alle Kunstanliggender, om at opgive Priserne, hvilket jeg gjorde, med Tilføiende, at Billederne samtlige forlængst befandt sig i Trediemands Besiddelse og ei vare at erholde."

Samme Blad for 15de Aug. indeholder en af et Kommitteemedlem afgiven Fortegnelse over de norske Udstillingsgjenstande.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Kolera er udbrudt i Stockholm. Aftonbladet trøster Folk med, at den vil blive mild, da kun 5—6 Tilfælder skulle være indtrufne i Løbet af 3 Uger. Det anseer den aabne Bekjendelse om Farsottens Udbrud for en Lykke, forsaavidt den gjør Ende paa det umenneskelige og for den udenlandske Søfart skadelige Karantænevæsen. I Halmstad ere ogsaa nogle Personer døde af Kolera, men det lader til som om Sygdommen der allerede igjen er ophørt.

Østersøen. Den 9de og 10de August have de Allierede bombarderet Sveaborg med ødelæggende Virkning. Admiral Penauds Beretning derom, dateret den 11te lyder: Bombardementet er foregaaet med god Virkning. Den meget stærke Ildebrand varede i 45 Timer. Næsten samtlige Magaziner ere ødelagte. Arsenalet er i Ruiner, Krudtmagaziner ere sprængte. Russernes Tab er meget stort. De Allierede have lidt et ubetydeligt Tab paa Personer og aldeles intet paa Material. Paa Flaaden hersker stor Enthusiasme.

— Den engelske Admiral Dundas melder s. Dag., at Sveaborg den 9de August var bleven angrebet og at Ilden den 11te havde ophørt. I kort Tid havde den bevirket flere Explosioner og Ildebrande, saaat den største Deel af Bygningerne, Arsenalet og Skibsværfterne vare opbrændte. Admiralernes Beretninger stemme saaledes overeens, og med dem en Telegraphdepesche over Hamburg, der siger, „at Sveaborg, med Undtagelse af Fæstningsværkerne, er ganske ødelagt." Der tilføies, at de Allieredes Flaade den 13de var afgaaet deels til Nargan, deels til Kronstadt. Men saa kommer Monitøren og siger, at „Staden er lagt i Aske, Fæstningsværkerne og Batterierne raserede. Sveaborg existerer ikke mere." Endelig hedder det fra Petersburg den 16de: Sveaborgs Bombardement er ophørt, uden at beskadige Fæstningsværkerne eller Batterierne. Nogle Huse ere lagte i Aske. Helsingfors er uskadt. En engelsk Fregat er bleven ukampdygtig.

Danmark. Bondevennernes Selskab indbyder til Underskrift paa en offentliggjort Petition, hvori der andrages paa: „at Rigsdagen gjør Sit til, at enhver Fæster og Leier af Gaarde og Huse paa Bondejord snarest mulig ved Lov erholder Ret til at fordre sig det af ham i Brug havende Sted overdraget til Eiendom paa saadanne Betingelser, som vi i det Væsentlige have angivet efter det Udkast, Folkethinget i 1853 har vedtaget."

— I Kjøbenhavn har der vist sig adskillige Tilfælde af Hundegalskab.

— Prinds Frederik har paa sin Tilbagereise fra Norge besøgt Kjøbenhavn.

England. Dronningen er den 9de, ledsaget af Udenrigsministeren Lord Clarendon, afreist fra Osborne House til Paris. Opholdet i Frankrig skal vare 10 Dage. Alskens Forberedelser gjøres til Modtagelsen. Abd-el-Kader ventes til Festerne og 30 arabiske Høvdinger ere paa Veien til Paris. Keiserinden vil, tror man, ikke kunne deeltage i Festerne, da hun skal være frugtsommelig.

— Parlamentet prorogeredes den 7de August.

— Lord John Russell holdt i Underhusets Møde den 7de ds. en Tale, som gik aabenbart ud paa at styrke Fredspartiet, idet han ikke blot søgte at vise, at de Allierede hverken i Østersøen eller det sorte Hav vare istand til at opnaae saadanne Resultater, som kunde tvinge Rusland til Eftergivenhed, men ogsaa paastod, at Krigen nu førtes uden noget bestemt Formaal, da Porten havde erklæret sig villig til at gaae ind paa Østerrigs Mæglingsforslag; thi Krigen kunde ikke længere fortsættes for at sikre Tyrkiets Existents og Uafhængighed, efterat dette selv havde erklæret sig tilfreds med de Betingelser, hvorpaa Freden med Rusland kunde være bleven gjenoprettet. Forøvrigt meente han, at Østerrig og Frankrig ligeover for Italien gjorde sig skyldige i det samme Brud paa Folkeretten, som med Rette bebreidedes Rusland med Hensyn til Tyrkiet, idet de holdt flere Dele af Italien besatte med deres Tropper, og han opfordrede derfor Regjeringen til i Forening med Østerrig og Frankrig at træffe Bestemmelser, hvorved det blev muligt, at dette Land befriedes for de fremmede Tropper. Han gav i den Anledning en sand og træffende Skildring af Italiens sørgelige Tilstand, hvori en Forbedring efter hans Overbeviisning alene kunde ventes ved Indførelsen af repræsentative Forfatninger, saaledes som Tilfældet havde været i Sardinien, der dannede en hæderlig Undtagelse fra de øvrige italienske Stater. Palmerston var heldig i sit Svar herpaa, saalænge han dvælede ved det Besynderlige i, at Russell saa pludselig havde skiftet Rolle og var bleven en Fredsapostel, efter at han i lang Tid havde taget Ordet for en energisk Krigsførelse; men da Premierministeren skulde gaae over til specielt at omtale de italienske Forhold, befandt han sig aabenbart i stor Forlegenhed, da han under hele sin politiske Løbebane bestandig har været en bestemt Modstander af de større Staters Intervention for at kue Frihedsbevægelsen i de mindre. Han indskrænkede sig derfor til at sige, at de østerrigske og franske Troppers Nærværelse i Italien for Øieblikket var begrundet i en bydende Nødvendighed. Sluttelig benægtede han Rigtigheden af Russells væsentligste Argument, idet han paastod, at den tyrkiske Regjering ikke havde givet sit Samtykke til de østerrigske Mæglingsforslag.

Lord John Russells Tale har naturligviis opvakt den største Forbitrelse imod ham, da Stemningen i England for Øieblikket er mere krigersk end nogensinde, som man navnlig kan see deraf, at den Opposition, der kommer tilorde mod det nuværende Ministerium paa Folkeforsamlingerne, alene gaar ud fra den Forudsætning, at det ikke ærlig vil gjennemføre Krigen mod Rusland.

— I London holdtes den 8de August et Folkemøde angaaende Polens Gjenoprettelse. Jarlen af Harrington ledede Forhandlingerne, og Lord Ebrington og Sir R. Peel talte til Polakkernes Fordeel. Men just som man var ifærd med at faae istand en Beslutning og at opmuntre Regjeringen til at bekjæmpe Rusland ved Hjælp af en polsk Opstand, opløstes det Hele i Larm ved en vis Colletts Forslag om tillige at erklære sig fiendtlig mod Palmerston, der i saa mange Aar havde hindret Polens Gjenoprettelse.

Spanien skal ifølge Kreuz-Zeitung have erklæret sig villig til at tiltræde Vestmagternes Forbund.

Krigsskuepladsen. Værkerne imod Sebastopol rykke uophørlig fremad; snart vil man kunne bestemme Stormen.

— General Vivian (der har samlet en tyrkisk Legion paa 12,000 Mand) søger paa det sorte Havs Kyst at finde et passende Udskibningssted for 9—10,000 Mand, bestemte til tyrkisk Asien. Anapas Fæstningsværker sløifes. Tscherkesserne ville forhindre det.

— Medens Beleirerne rykke frem mod Malakoff, skulle Russerne indenfor have opført en tredobbelt Rad af Skandser, saaledes at selve Fortet ikke længer kan betragtes som andet end et Udenværk.

— Da Pelissier overtog Kommandoen over den franske Armee paa Krim efter Canrobert, skede der en betydelig Forandring i det hidtil bestaaende Forhold mellem de allierede Armeer, idet den nye franske General uden videre ansaae sig for Høistbefalende over samtlige Tropper paa Krim og i Overeensstemmelse hermed tilstillede Lord Raglan og Omer Pascha Ordrer, som om de engelske og tyrkiske Tropper kun vare Underafdelinger af den franske Armee. Den Misfornøielse, som denne Adfærd vakte, blev ikke engang skjult i de officielle Rapporter, som det vil erindres af Lord Raglans Beretning om den mislykkede Storm paa Sebastopol den 18de Juni, og flere Korrespondenter paastode, at der i det Hele taget herskede et temmelig spændt Forhold imellem det engelske og franske Hovedkvarteer paa Grund af Pelissiers Selvraadighed, en Stemning, som imidlertid synes at være ganske forsvundet, siden Simpson fik Kommandoen over de engelske Tropper. Imellem Omer Pascha og Pelissier vedblev der derimod at herske et meget daarligt Forhold, hvoraf Følgen er bleven, at den Førstnævnte definitivt har besluttet at nedlægge Kommandoen over de tyrkiske Tropper paa Krim. Den nærmeste Foranledning hertil skal have været, at den franske General tillod sig at give Omer Pascha en alvorlig Tilretteviisning i Anledning af den Maade, hvorpaa denne havde udført en befalet Rekognoscering i Baidardalen, og tillige underrettede ham om, at han havde Brug for Tropper, men ikke for raisonnerende Generaler. En saadan Tilretteviisning vilde Omer Pascha, hvis militære Dygtighed neppe staar tilbage for den franske Generals, under ingen Omstændigheder finde sig i, og Følgen heraf er bleven, at ikke blot den tyrkiske General, men ogsaa samtlige tyrkiske Tropper paa Krim ville blive overførte til Asien og erstattede af den tyrkiske Fremmedlegion, som er bleven organiseret af General Vivian. Allerede i Slutningen af forrige Maaned skal der være begyndt paa Forberedelserne til de tyrkiske Troppers Indskibning. De engelske Blade, som af let forklarlige Grunde holde et vaagent Øie med Russernes Bevægelser i Asien, ere meget tilfredse med dette Arrangement, og Times udtaler navnlig sin Glæde over, at Omer Pascha udrives af den Uvirksomhed, hvori han saa længe er bleven holdt.

— Fra Kønigsberg berettes under 12te ds. efter Meddelelser fra St. Petersburg, at det er bleven besluttet at lægge en Bro over Bugten ved Sebastopol for at bringe den sydlige Side af Fæstningen i Forbindelse med den nordlige, dersom Garnisonen skulde nødsages til at trække sig tilbage.

Nordamerika. Dampskibet Lexington er opbrændt nærved Stephensport i Kentucky, hvorved 35 Personer skulle være omkomne.

Sydamerika. Fra Rio Janeiro berettes under 14de f. M., at Kaffeforsendelserne til Hamburg og Kanalen de sidste 31 Dage have beløbet sig til 36,809 Sække; Beholdningen udgjorde 170,000 Sække.

Ledige Embeder og Bestillinger.

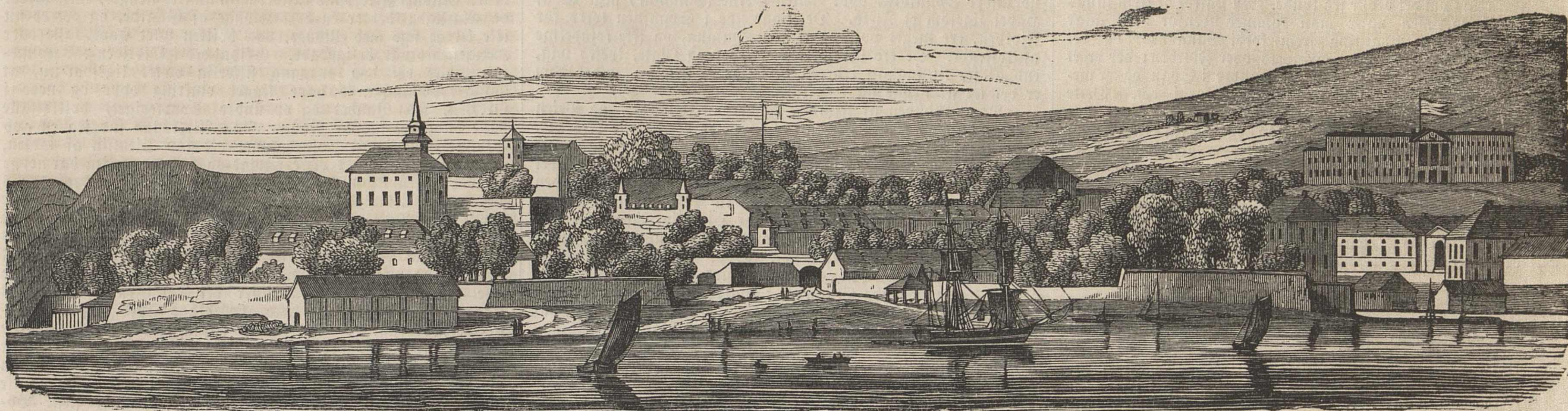
Et Overtoldbetjentembede i Drammens Tolddistrikt med en Indtægt af 800 Spd.

En Skolelærerpost ved Vivelstads faste Skole i Lier med en Løn af 120 Spd. foruden fri Bolig, 14 Favne Ved og Brugen af 1 Maal Jord.

En Assistentpost ved Christiania Gasværk med en aarlig Løn af 360 Spd. og fri Bolig.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 34. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 25de August 1855. | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | IV. Bind.

Reisebilleder fra Norge af Gudbrand Vigfusson.

(Oversat fra Islandsk efter Ný félagsrít, 15de Aargang.)

(Fortsættelse fra forr. Nr.)

Omtrent ved Middagstid kom vi endelig ind til Krok; det var en Søndag, og der holdtes Gudstjeneste i Urnes, som ligger en halv Miil fra Krok, og vi roede der forbi. Ved Krok gaar der først ind en liden Krig, saa stikker der frem en liden Pynt, hvorpaa Huset ligger temmelig høit; der er det overordentlig vakkert, Fjorden seer derfra ud som en langagtig Fiirkant og lukker sig fortil, hvor Almenningen stikker frem. I Vigen skraas over for Krok ligger Solvorn, en vakker og folkerig Egn; imod Solvorn stikker Urnes frem, der er ikke mere end en Fjerdings Vei imellem dem. Der henlægger man Sagnet om Hagbard og Signy; det er rimeligt, at Signy har boet i Solvorn, men Hagbard i Ornes, hvor man endnu viser hans Haug. Beliggenheden ligner den ved Sørstrand og Framnes, om det har ligget ved Fimreite, som jeg tror; Pigen boede i en Vig vestenfjords, men Elskeren tvers imod paa et Nes østenfjords. I Solvorn er ogsaa Egnen deilig, ligesom paa Sørstrand, lys og venlig at see til, som Navnet viser. — Krok overgaar dog alle Gaarde der i Fjorden, og er i alle Henseender det skjønneste Høvdingesæde, jeg har seet i Norge; det dukker frem, naar man roer ind ad Fjorden, og det er den smukkest bebyggede Gaard, jeg nogensinde er kommen til. Det omtales først i Sagaerne, da den saakaldte Krok-Alf boede der, hvem Islændingerne vel kjende. Han kom tre Gange til Island, (1301, 1303 og 1305), og havde sidste Gang et tungt Budskab fra Kongen at fare med: hver Mand skulde betale en Alen for hvert hundrede, han eiede. Nordlændingerne gjorde Støi og Kvalm mod ham paa Hegranesthing, Alf blev saa ræd, at han kort Tid efter døde i Dunhage, og man sagde, at det havde Nordlændingerne voldet (Isl. Annaler). Denne Saga fortalte først Kapitain Munthe mig, og det var rigtig morsomt, hvor kjækt Nordlændingerne havde skaffet sig Alf af Halsen. Nu er Krok-Alf død, men en bedre Mand kommen i hans Sted.

Kapitain Munthe tyktes mig i alle Dele at være en ret „Herse efter gammel Sæd"; de ere tre Brødre, som alle ere Naboer; denne er den ældste, omkring de serti Aar, Enkemand og har været to Gange gift, men har dog ikke flere Børn end to Døtre, hvoraf den ældste er otte Aar gammel, og jeg kom netop paa hendes Fødselsdag; det er rigtig Skade, at en saa god Mand ikke skulde have en Søn til at opretholde et saa godt Navn. Hans Moder er i Live, omkring de otti Aar. I det hele tyktes mig disse Folk fortrinligere end andre Mennesker, og det tyktes mig en Mangel i andre Bygder i Norge, at der ikke var noget Hoved for Almuen, da det ikke altid er Tilfældet, at Præster og Sorenskrivere udfylde det Hul, som de gamle Herser have efterladt. Munthe er overordentlig lærd i Norges Saga; han har først udgivet et Kart over Norge i Oldtiden med alle bekjendte Navne anførte paa Oldnorsk, hvilket var et overordentlig vanskeligt Arbeide, og for det meste er det rigtigt, som han har sagt. Af Breve og Diplomer eiede han en stor Samling; de fleste bekjendte Navne i Norge, som omtales i Sagaerne, kjendte han, og der er neppe Noget i dette Lands Saga, baade den gamle og den nye, som jo han har Skjøn paa. Om de islandske Landnam og Landnams-Ætter vidste han ogsaa god Besked. Ni Huusmandspladse har Munthe omkring sin Gaard foruden somme oppe i Fjeldet, og hans Huusmænd kunne gjerne sættes i Klasse med Bønder i Vors eller Thelemarken; alle roste de sin Landdrot, og det uspurgt. I Lyster er der om Sommeren en uafbrudt Tilstrømning af Reisende, da der er saa smukt, at mange gjøre Lystture did, men ingen undlader at komme indom Krok. Den Tid, jeg tilbragte der, var Huset fuldt hver Dag; en Kveld sad der tilbords 25 Personer, for det meste fremmede, foruden Børn og halvvoxne, og dog bleve alle godt beværtede. Mange Mænd fra Udlandet have ogsaa besøgt Munthe. Han har en smuk Have ved sit Huus, og der inde i Lyster trives mange udenlandske Værter. Alle de Dage, jeg opholdt mig i Lyster, var der en saa stærk Hede, at der i Skyggen ofte var over 26°, men i Solen 36°, og Søen var som et Speil. Der er det fortræffeligste Klima baade Sommer og Vinter, og det blev mig sagt, at der om Vinteren sjelden var nogen streng Kulde, men meget stormfuldt. Agre og Marker kunde fuldkommen sættes ved Siden af de bedste i Danmark, men Slettelandet er lidet og hver Plet benyttet, og der er med stor Bekostning udsprængt store Stene for at vinde Agerland, heelt op i bare Fjeldet; men Jordveien er saa god, at Munthe sagde mig, at han i tre Aar havde indvundet al sin Bekostning; Engen er hos ham ikke større end paa en Middelsgaard, og dog fødes der femti Nød. Der var store Lader; Høavlen regnes i Norge efter Voger paa 36 Pund, og jeg udregnede efter disse Voger, at Kjøerne faa meget mindre Foder i Norge end hos os, men saa er der rigtignok i Liden under Urnes den fortrinligste Almeskov, man kan tænke sig; Munthe eier hele Skoven, og behøver kun at gaa did om Vinteren og afkviste den, da det er det bedste Foder, man kan faae. Der saa jeg Noget, som jeg aldrig har seet før, at man nemlig „hesjede" Høet, som man kalder det; man opfører Grinde paa Engen, som kaldes Hesjer, Høet bliver lige fra Ljaaen hængt derover, og saa kan man bjerge det fra Hesjerne; men det maa være langt Hø, for at det skal kunne hænge derpaa.

Fra Krok drog jeg over til Solvorn, hvor jeg traf Sorenskriver Krebs, der var meget behagelig at besøge, en fortræffelig Mand i enhver Henseende, anseet, livlig og driftig i sit Embede. I Sogn er det uroligt og vildt, og han fortalte mig meget om sine Reiser midt paa Vintren ud og ind paa Fjorden i Uveir og Storm; Kapitain Munthe og han ere gode Venner. Derfra drog jeg op til Hafslo, hvor Præsten Egeberg bor; jeg havde seet ham i Krok den Dag, jeg kom did, og vi bleve strax de bedste Venner; han fandt, at jeg var en sand Skat, modtog mig udmærket godt og vilde ikke give Slip paa mig, fordi jeg talede et saa sjeldent Sprog, og var meget nysgjerrig efter at see, hvorledes det vilde gaae mig, naar jeg skulde tale med Bønderne; det gik efter Forventning, hvilket glædede ham meget, og jeg var ganske hans Kjæledægge.

Fra Hafslo drog jeg afsted op i Jostedalen for at see Sneebreden der. Jostedalsbreden ligger mellem Sogn i Syd og Søndfjord i Nord og Vest; den er den største Jøkul i Norge, strækker sig over hele Fjeldet og er mange Mile i Omkreds, men hvor Dalene skjære sig ind, har Jøklen rundet ned og opfyldt Dalen, og det kalde Nordmændene en Brede. Veien gaar langs efter Hafslo-Bygden, der i Oldtiden hed Folke; dette er den øvre Bygd, som ligger op imod Krok, og Folke er ligesom en bred Dal, aaben i begge Ender; alt er ligesom et Tun, besaaet med Gaarde, og dette er den bedste Bygd. Saa snart man kommer ned af Folke, er der først en liden Vaag at fare ind, saa kommer man til Rønne og derpaa ind i Jostedalen. Den er 3—4 Mile lang, meget bred og høie Fjeldmasser paa begge Sider, somme Steder over 5000 Fod; der gaar store Fjeldkamme tvers over Dalen. Man fortæller, at i Jostedalen døde under Svartedøden alt Folk paa en eneste Pige nær, ved Navn Rjupa, og de, som nu beboe Dalen, nedstamme fra hende. Jeg tilbragte Natten paa en Gaard nede i Dalen, som var vel bebygget; der brandt en Ild af Pinder, jeg fik en god Seng der, og Bonden var en fortræffelig Mand. I denne Dal tyktes mig alt Folket stærkt og kraftigt, aldeles med Oldtidens Præg, ligesom Sproget var ganske fortrinligt. Ved Daggry drog jeg fra Leirmo (saa hed denne Gaard); det var en Søndag Morgen, og da jeg kom frem i Dalen, holdt Folk paa at gaae ud fra Gaardene for at begive sig til Kirken. Hos Præsten i Jostedalen fik jeg den bedste Modtagelse, Mad og Drikke, og var han en ligefrem Mand i enhver Henseende; paa Veien fra Kirken mødte jeg nu Kirkefolket, som kom frem i Dalen. En Gang gik jeg ud af Veien paa en Sti, som førte ned imod Elven, men hørte strax Raab og Skrig; der kom en 4—5 Gjenter ned ad Dalen, som vare meget lystige. Da jeg kom tilbage, mødte jeg de samme paa Veien fra Kirken skoggerleende, og den forreste gjorde sig meget til af at have vist mig Veien; ret ligesom om jeg havde været en Kalv, sagde hun noget til mig, der med det samme kan tjene til Prøve paa disse Dalboers Sprog: „hadd eg 'ki kalla paa deg, so hadd du gaatt uti elvi og drepi deg."

Ved Nigarden tager man op paa Breden; man siger, at der har staaet ni Gaarde der i Dalen, men alle have gaaet under paa denne ene nær; Breden har skudt sig ned mellem to Fjelde, men atter trukket sig et langt Stykke tilbage; der gik Vorer*) tvers over Dalen. Ned ad Jøklen strømmer Jostedalselven, der er saa stor, at hele Lysterfjorden ud under Almenningen er hvid som Melk af Jøkulvandet; herfra er der blot en kort Vei over Jøklen nord til Søndfjord, men farlig og vanskelig. Om Kvelden drog jeg tilbage ned i Jostedal, hvor jeg blev om Natten; Præsten fortalte mig mange Historier om Dalboernes Sammenstød med Bjørne, som Dalen er fuld af, og disse Fortællinger lignede ganske dem, som vi læse om Grette og Finnboge Ramme; det har truffet til, at de have taget Favntag med Bamsen fremme paa Bjergskrænten, og Manden har sparket og spændt imod, men Bjørnen styrtet ud over, og mange andre Historier; saasnart det spørges, at en Bjørn er kommen i Dalen, gaar Enhver fra sit Arbeide og giver sig ikke, førend den er fældet.

Fra Jostedal drog jeg tilbage ned til Krok, derfra over til Solvorn og saa op til Hafslo; Præsten agtede sig paa en Tur syd til Christiania med sin Datter, og jeg blev meget glad over at faae et saa godt Reiseselskab. Fra Hafslo og ned i Sogndal er der blot en liden Stub, og Dampskibet gaar ind ad den saakaldte Norafjord ind igjennem Sogndal, hvorhen vi nu styrede. Norafjord er gode to Mile lang. Dampskibet gaar dog ikke heelt ind i Bunden af Fjorden, men blot ind til Sogndal, en liden Dal, der skjærer sig ind mod Vest lige til Fjordbunden. Dalen skraaner jevnt op ad til alle Sider, er besaaet med Gaarde, og det er aldeles grønt paa alle Kanter, ganske som om det var et Tun, og det er mærkværdigt, hvor tæt befolket denne lille Dal er. Her ligger Hval, hvor Thorgils Skarde opholdt sig om Vintren, som det heder i hans Saga.

Siden jeg nu, saa at sige, er i Færd med at tage Afsked med Landsbygden i Norge, vil jeg ogsaa i Korthed lidt nærmere omtale den. Bygdelaget i Norge er ganske anderledes end paa Island, og det voldes af Landets Beskaffenhed. Ude i Fjorden er det for det meste ubebygget, saa som langs med Sognefjorden, hvor Fjeldene stupe saa brat ned i Søen; men i Stedet derfor ligger der i Bunden af hver Vig og hver Fjord en tæt befolket Bygd, ligesom et „Hverve."*) I Solvorn leve 500 Mennesker paa en liden Plet, ligesaa i Sognedal og i Rønne ved Bunden af Vigen nede under Jostedal. Derfor er det neppe rigtigt at inddele Bygderne efter Gaarde, men heller i „Hverver," som vi kalde det, og jeg holder for, at det fra Alders Tid har været saa, at Bygden laa i Kreds omkring Hovedbolet og bar Navn efter det, ligesom den ligger meget mere samlet end hos os, da f. Ex. i Sogn et heelt Hverve ofte ikke er større end de Enge, som ligge under en eneste Jordeiendom paa Island. Saaledes forekom det mig ogsaa paa Vors, da jeg reiste igjennem Landet, som om Bygden var deelt i smaa Hverver istedet for i Gaarde, som hos os; saa er der et Stykke imellem, og Gaardene ligge ligesom i en Klynge. Den, som havde et helt Hverve at raade over, hed i Oldtiden Hauld eller Herse, men Smaafolkene omkring Bønder. og ofte bestaar hele deres Landeiendom af en liden Jordflek, der danner en Ager med Poteter eller Byg. Dog kan dette paa ingen Maade kaldes „Thorp", som i Danmark eller Sydlandene, men heller „Sveit," ligesom hos os. Østenfjelds, hvor Landrymmet er større, har det mere Lighed med vore Sveiter, men dog seer man ogsaa der sjeldnere enkelte Gaarde, men for det meste fire eller fem i en Klynge, hvilket heller ikke paa Island er uden Exempel. Men ofte blive Bygderne, naar man kommer længer frem i Dalen, ganske som hos os, saaledes som i Jostedal og i Dalene op fra Vinje i Thelemarken, hvor Gaardene ligge lige saa langt fra hverandre, og overalt fandt jeg, at Bønderne vare livligere og kraftigere, hvor Bygden var saaledes ordnet, end hvor der var Hverver og tættere bebygget.

Da vi droge fra Sogndal, led det mod Kvelden; det gik raskt ud ad Fjorden, som er meget smal og ikke omgiven af høie Fjelde; yderst ude stikker der paa Vestsiden frem en Pynt, som heder Nornes, men paa den anden Side udenfor gaar der paa tvers frem en Odde, som heder Fimreite. Paa Nornes fortælles der, at Brødrene Nor og Gor mødtes, da de ledte efter sin Søster Goa. Ved Fimreite, i Vaagen paa Udsiden af Neset, stod det Slag, hvori Magnus Erlingssøn faldt for Sverre; Ligene dreve op paa Neset, og der er mange Bautastene, men Neset er lavt og græsbevoxet. Derfra kommer man lige ud i Sognefjorden, og Veien bøier nu udad i Vest og tager ved Sørstrand paa høire Haand ud fra Nornes, og man segler langs med Stranden, som gaar i Bugtninger; ovenfor er der en lang Aasstrækning med en skrudgrøn Skraaning ned i Søen, ligesom en buet Dal. I hele Sogn gives intet yndigere Hered end Sørstrand, der er at see til som en Have; det ligger ogsaa midt i Fjorden, hvor Ytre og Indre Sogn støde sammen. Der var i gamle Dage Kongesædet, der var Baldershage, der boede Kong Bele og hans Datter Ingebjørg, men hiinsides Fjorden boede Fridthjov*) paa Framnes, hvilket Navn nu er forsvundet. Da det i Sagaen heder, at Sørstrand ligger vestenfjords, er det øiensyn-

*) Saa kalde Nordmændene Sandrygge, som blive staaende igjen, naar Jøklen trækker sig tilbage. Der staar saadan Kulde af Jøklen, at i Jostedal, som dog ligger saa nær ved Lyster, trives Poteter med Nød og neppe.

*) Hverfi, n. 1) en Egn, som omgives af Bjerge eller Høider; 2) et Bygdelag, en liden Række af Gaarde. Ganske i samme Betydninger bruges i Sætersdalen „et Kverve," hvilket Ord fortjente at være almindeligt, og bør vel da helst skrives „et Hverve." O. Anm.

*) I Norge kjende de færreste Sagaen uden efter Tegnér, og man har uden al Hjemmel henlagt Baldershage til Balestrand og Framnes til Vangsnes lige imod.

ligt, at der ikke menes Sogn, som ligger ret i Øst, men snarere Norafjord, og jeg antager derfor, at Gaarden paa Framnes har ligget ved Fimreite, og at man ved Framnes har betegnet den Odde, som gaar frem mellem Norafjord og Kaupanger. Sønden til imod Sogn, nær ved Frøysvik, stikker der heller ingen Pynt eller Odde frem, men Stranden gaar snarbrat ned i Søen.

Lekanger heder Præstegaarden paa Indsiden af Sørstrand nær ved det Sted, hvor Baldershage maa have staaet; Dampskibet laa der en Stund til lige ved Stranden, og imidlertid gik jeg og saa mig om det bedste jeg kunde. Nu seglede vi frem langs med Sørstrand, men naar man kommer udenfor den, gaar Sognefjorden i en Bugtning frem forbi Vangsnes, og det seer ud som om Balestrand gaar tvers over Fjorden; der er et mægtig høit Fjeld, som overgaar alle andre i Sogn og er meget brat, men dog kan man see lige frem forbi det. Dette Fjeld forekom mig meget lig Esja paa Island, og de, som toge Land ved Kjalarnes, stammede ogsaa oprindelig fra Sogn, skjønt de kom did vestenfra over Havet*). Ret imod Balestrand udenfor Vangsnes skjærer sig ind en Bugt, som heder Vik, hvor der er en tæt befolket Bygd, og paa selve Balestrand er der mange Navne, som gjenfindes ved Esja, men det er ogsaa Tilfældet andre Steder i Norge. Da vi kom ind i Vik, faldt Mørket paa, men nu havde jeg ogsaa seet det smukkeste, thi at see ud efter Sogn var nu ikke anderledes end at skue ind i et Gjuv; om Natten reiste jeg forbi Alversund eller Alvidra, hvorfra Thord Vikingssøn stammede (Alvidra-Ætten i Dyrafjord var den mægtigste i hele Vestfjord), og videre frem forbi Høyum (Høyangr), hvorfra stammede Frøysgydlingerne Thord Frøysgode og Brennu-Flose; begge Steder ligge paa Nordsiden af Sognefjorden, men jeg saa ingen af dem, fordi det var midt paa Natten. Om Natten kom en Mængde Mennesker ombord fra Vadheim i Nærheden af Alvidra, hvorfra Veien gaar mod Syd ud efter Fjordene (Gaulfjord og Dalsfjord). Da jeg midt paa Morgenen stod op, vare vi komne ud under Sognsøen, hvor Sulen-Øerne (Sólundir) stege op af Havet ligesom et Fjeld. De ligge ude i Sognsøen tvers for Fjorden, ere meget høie og af stort Omfang, og ikke kvindelige af Udseende. De ere skjønnere i Kvæder og Digte, tykkes mig, end at see til saadan i deres virkelige Skikkelse; under dem er det let at lægge sig i Skjul.

Paa Sydsiden af Fjorden er der nu fjeldbart, og Veien bøier nu sydover forbi Dingenes, som er det yderste Nes der, hvor Sognefjorden gaar ind fra Havet; derpaa gaar det fremdeles mod Syd igjennem et smalt Sund mellem Landet og den høie klippefulde His-Ø; naar man reiser bort fra den paa Udsiden, hæver der sig ligesom en Tagspids eller Gavl; det er det gamle Hisar-Gavl, hvor Hjørleiv kjæmpede med Atle Mjoves Sønner og fældte dem; Sundet og Landet fremover var fuldt af Smaaskjær. Oppe paa Landet, saasnart man kommer ud af Hisar-Sund, holdtes Gulathing i Nærheden af det nuværende Eivindvik i Guløy, men man kan ikke med Sikkerhed paavise Thingstedet. Nu morede det mig at tænke paa Egla, den Gang da Egil roede fra Gulathing; først er der Skjær og Øer, indtil man kommer til His-Ø og nord i Sognsøen, saa et bredt Sund ud og nord under Sulen-Øerne; udenfor den indre Sulen-Ø ligger Steinsund, og saa langt imod Nord kunde jeg see; jeg saa endog et Stykke foran Sundet, der er langt og smalt. Der laa Egils Skib. Strax i Nord for Steinsund begynde Skjær og smale Sund, og der slap Egil ud af Hænderne paa Kongen. Dette er nordvestover ved Sulen-Øerne, og saa snart man kommer nord forbi dem, begynder Søndfjord. Fra Dingenes og syd til Bergen er der omtrent ti Mile, hele Veien indenskjærs, da der er store Øer til Bagbord, hvoraf de tre største ere Rad-Ø, Holsen-Ø og Ask-Ø (det gamle Fenring) længst i Syd. Rad-Ø er 3 Mile lang og Veien gaar gjennem et smalt Sund langs med den. Naar man kommer Syd i Alver-Strømmen, ligger Sæim i Nærheden oppe paa Land til Bagbord, hvor Haakon Adelstens-Fostre er høilagt ved Bunden af en lang Sump. Fra Sæim eller ud fra Alver-Strømmen er der to Mile til Aarstad (det gamle Navn paa Alreksstad) imod Syd. Alt Landet er søndergravet af Sumpe og Vaager og sammenkjædes kun af smale Tanger, ligesom Broer, og Veien langs frem efter Landet er somme Steder ikke bredere, end at Skibet saa vidt kommer igjennem. Jeg traf nu ikke paa noget historisk bekjendt Punkt, førend jeg kom syd til Askø, en stor og smuk, ikke meget høi, men grøn og græsbevoxet Ø, der danner et heelt Sogn. Nordenfor Øklasen imellem Ask-Ø og Holsen-Ø gaar der et langt Sund ud under Herl-Ø, hvor Egil dræbte Ragnvald Kongesøn og hans tretten Mænd. Nu gaar der en Vaag ind imellem Landet og Ask-Ø til Styrbord ind til Bergen, og man segler en god Stund frem langs med Øen. Gaarden paa Ask ligger der paa Feten, vi seilede ret frem forbi den, og denne Deel af Øen vender ind imod Land**). Inde paa Øen hørte jeg, der var Tjern og Landet meget skovbevoxet og særdeles vakkert.

Naar man kommer til Sydsiden af Askøen, bøier en liden Vaag imod Øst ind til Bergen. I Bergen er det overordentlig smukt; Byen ligger under Fløifjeldet, og strax man seiler ind ad Vaagen, seer man først i en Dal under Fjeldet en liden Forstad med snehvide Gavle vendende ud imod Søen. Dette er Kjøbmændenes Søboder, men saa kommer Byen selv, der ganske har Præget af en Handelsstad, og de fleste indflydelsesrige Mænd der ere Kjøbmænd. Frem forbi Byen gaar Lungegaardsvandet (Alreksstaða-Vágr) frem til Aarstad (Alreksstaðir); dette er en Indsø, men som dog staar i Forbindelse med Søen. Jeg kom til Bergen omtrent Kl. 10 om Formiddagen og Dampskibet skulde først gaae derfra ved Daggry næste Morgen. Det traf sig nu saa, at jeg kjendte nogle Studenter der, og en af dem indbød mig til sin Fader, som var en Storkjøbmand. Der levede jeg meget godt, og nyttede Dagen, som jeg bedst kunde, til at see noget af hvert, idet mine Venner fulgte mig omkring og Veiret var smukt. Det, som jeg havde mest Lyst paa, var at komme frem til Alreksstad, som ligger et lidet Stykke fra Byen imellem Fjeldet og Vandet, og om Eftermiddagen begave vi os did hen. Paa Alreksstad er det baade smukt og kongeligt; Gaarden er høit beliggende og har en vid Udsigt ned over Lungegaardsvandet, op imod Øst er en bred Dal aaben i begge Ender, paa Veien op til Hardanger. Ovenfor Alreksstad mod Øst ligger det mægtige Fjeld Ulrikken (Alfrekr), næsten 2000 Fod høit, steilt og vanskeligt at bestige. I dette Fjeld laa det saakaldte Grimaskard, hvorigjennem Gudmund fra Glasisvolds Sendemænd, Grimerne, stege ned. Jeg spurgte da efter, hvor vidt der var noget Navn, som lignede dette, eller om man der kjendte noget til denne Saga, men man siger, at ingen anden kan fare ned deraf; dog forekom Fjeldet mig ikke saa brat, og jeg syntes at man paa de fleste Steder maatte kunne gaae op og ned deraf. Op imellem Ulrikken og Fløifjeldet gaar der en Krik til Venstre, hvori det mørke og uhyggelige Svartedige ligger; der hænder det undertiden, at Folk gaae hen og gjøre Ende paa sig, fordi det er saa sort og spøgelsesagtigt; Landeveien gaar langs med Diget nord over Skardet imellem Fjeldene. Navnet Alreksstad kjender man nu ikke længer, men kalder det Aarstad; det er en heel Klynge af Gaarde, og det er nu ikke let at sige med Vished, paa hvilken Plet Hovedbolet eller Kongesædet var beliggende. Skjønt det i Oldtiden var Kongesæde, har det dog dengang sikkerlig været ligesom nu, at mange Smaagaarde have ligget omkring oppe og nede i Brekken, fra Vandet og op under Svartediget, hvilke alle have havt det samme Navn. Paa Alreksstad sad jeg en god Stund til henimod Solnedgang; det gav Gjenskin af Solen, og der tyktes mig at være yndigt og fagert, og jeg har neppe oplevet nogen skjønnere Kveld. Siden droge vi tilbage langs Vandet ned til Byen, og mine Venner Bergenser-Studenterne havde hele denne Tid gaaet med mig. Bergen er en meget mærkelig By, Folket gjestmildt og godt at besøge, og Byens Præg ganske eiendommeligt. Om Sommeren er der et stort Marked, og var jeg kommen noget senere, havde jeg faaet see hele den Herlighed; da kommer der Folk fra alle Verdens Kanter, og man kan da høre alle Slags Sprog og see løierlige Klædedragter; da komme ogsaa Nordlands-Jægterne i Hundredevis med Skreid; de have stavede Segl og segle meget raskt; blandt andre Mærkværdigheder, jeg saa i Bergen, maa nævnes Sverresborg, en stor Høide nede ved Søen, den gamle Kongehal og den saakaldte Tyskebrygge, hvor de fleste Boder ligge; den gaar langs med Stranden, og der er meget livligt, medens Markedet staar paa.

*) Professor Munch antager, at Bjørn Bunas og Grim Herses Høvdingsæde maa have været paa Sørstrand eller Balestrand; der er Landet meget frugtbart og ligger ved Midten af Fjorden.

**) Egil landede, som bekjendt, paa Udsiden af Øen ved Herlø-Sund, gik der i Land og narrede siden Brødrene fra Gaarden op paa Øen.

Mangostan.

Mangostan.

Produktionen af denne kostelige tropiske Frugt, der nylig har lykkets i Hertugen af Northumberlands Drivhuus i Sion-house, bliver af dem, som kjende de med Arbeidet forbundne Vanskeligheder, betragtet som en af den nyere Havedyrknings største Triumpher, idet dette, saa vidt bekjendt, er det første heldige Forsøg derpaa lige siden Plantens Indførelse til England i 1729. I 1833 sendte Dr. Wallich et Træ over fra den botaniske Have i Calcutta, hvilket i 22 Aar var Gjenstand for den omhyggeligste Behandling, indtil Gartnerens stadige Bestræbelser endelig kronedes med Held, og det frembragte fire modne Frugter.

Træets botaniske Navn er Garcinia Mangostana, i det malayske Sprog: Mangostan; det har hjemme paa Molukkerne, hvorfra det er forplantet til forskjellige af de indiske Øer. I sin fulde Udvikling bliver det omtrent 20 Fod høit, har en overordentlig tynd og lige Stamme samt brede blanke og aflange Blade af 7—8 Tommers Længde. Træet har et noget stivt Udseende paa Grund af den store Regelmæssighed i dets Væxt, samt fordi Stammen og Grenene ere ganske rette. Blomsten ligner en enkelt Rose i Form og Frugten seer ud som en liden chokoladefarvet Appelsin med Skal som paa et Granatæble; Kjødet er saftigt og yderst velsmagende, efter Beskrivelse som en Mellemting mellem Jordbær og Druer eller Ferskener og Druer; den ansees for en af de rigeste Frugter i Verden. Exemplarerne fra Sion-house sættes af Kjendere fuldkommen ved Siden af de tropiske. Dr. Garcin siger, at Mangostanen ansees for den kosteligste af alle ostindiske Frugter, hvoraf man uden Skade kan spise en stor Mængde; det er den eneste Frugt, som Syge faae frit Lov at nyde; den kan med Tryghed gives under enhver Upasselighed, og Dr. Solander skal i det sidste Stadium af en Forraadnelsesfeber i Batavia alene være kommen sig ved at nyde den kostelige og forfriskende Mangostan.

Den lykkelige Frembringelse af denne exotiske Frugt skyldes fornemmelig Hertugen af Northumberlands Overgartner Hr. Ivesons Omhu og Dygtighed; men skjønt Muligheden af at bringe Mangostanen til at modne i England, saaledes nu er godtgjort, kan man dog ikke ofte vente et saa heldigt Udfald paa Grund af de store dermed forbundne Udgifter og Vanskeligheder.

(Ill. Lond. News.)

Pianist Tellefsen*).

Thomas Ackland Tellefsen, den Yngste af 10 Sødskende, er født i Trondhjem den 26de November 1823 af Forældrene Johan Christian Tellefsen og Anne Cathrine Stibolt, der begge leve i en høi Alder. Faderen er født 1774, blev Student 1793 og Aaret efter Candidatus philos., har fra Aaret 1808 været Organist ved Throndhjems Domkirke, og siden Bibliothekar ved det Kgl. Norske Videnskabs Selskabs Bibliothek. Som saadan stiftede han i Aaret 1822 et interessant Bekjendtskab med en reisende Englænder, Sir Thomas Ackland, der Aaret efter sendte ham sit Portræt til Erindring, hvilket just fremkom som hans yngste Søn skulde til Daaben, og gav Anledning til at denne blev opkaldt efter hiin senere som General-Gouvernør over Indien bekjendte Statsmand.

Fra den tidligste Barndom lyttede den unge Tellefsen med en sjelden Opmærksomhed til Moderens Sang og Klaverspil, og allerede i en Alder af 8 Aar gav han en forbausende Prøve paa sit musikalske Anlæg, idet han med en fuldkommen reen og klar Sopranstemme gjengav Lemmings vanskelige Variationer over den bekjendte Arie „Smilende Haab," efter blot at have hørt Moderen synge dem et Par Gange.

Bestemt til at gaae den studerende Bane, indsattes han i sit 13de Aar paa Throndhjems lærde Skole, hvor de 2 à 3 første Aar hengik til gjensidig Tilfredsstillelse saavel fra Lærernes som fra Discipelens Side; thi endnu havde han ikke begyndt at spille, men indskrænkede sig i Fritimerne blot til Sangen, der af Alle hørtes med Beundring, og til at øve et vist mimisk Talent, hvilket især gik ud over en nærboende Borgermand, som efter et Fald havde faaet noget høist Originalt og Komisk i sin Gang, og som selv hjertelig maatte lee, hvergang han saa sit levende Kontrafei en miniature spadsere forbi hans Vinduer. Efterat Drengen et Par Aar senere

*) Medfølgende Portræt af denne vor bekjendte Landsmand, som nu gjør os den Glæde at gjæste os, er xylographeret efter en i Paris i 1853 udkommen Lithographi. Da den dertil benyttede Original var malet kort efter at Kunstneren havde reist sig af en svær Sygdom, er Udtrykket ikke saa ganske det samme, som i hans senere friske Tilstand.

havde hørt Boieldieu's Koncert og navnlig Chopin's E mol Koncert, vaktes imidlertid med Et hans musikalske Aand med en saa ualmindelig Styrke, at han uden i Forveien at have havt den ringeste Veiledning inden et Par Dage spillede disse 2 Koncerter paa Klaveret saa godt, at han i Udførelsen af den første fuldkommen rivaliserede med sin Moder, der behandlede sit Instrument med Smag og megen Færdighed, medens han i den anden var hendes Mester. Efterhaanden formørkedes nu hans Skoledage; Faderen, som hidtil med Glæde havde seet den Fremgang han gjorde paa Skolen, vidste endnu ikke, at han havde gjort end større Fremskridt paa Musikens Gebet; thi for at ikke Faderen skulde mærke, at han distraheredes fra sine Skolelektier, øvede han sig (og det om Natten) paa et af hans Instrumenter, som i mindre god Stand var hensat paa Loftet. Ubemærket fortsatte han disse sine Studier med saa meget Held, at han, da den uundgaaelige Skole-Katastrophe indtraf, tilsidst blev den Seirende. Den Strid og Spending, hvori han i længere Tid havde befundet sig, — Striden nemlig imellem et virkeligt Kald for Musiken paa den ene Side og Forældres og Læreres Ønske og Befaling paa den anden Side — havde imidlertid i høi Grad indvirket paa hans Helbred, saa at han i den senere Tid var bleven yderst nervesvag, og saaledes end mere uskikket til at fyldestgjøre Skolens Fordringer. Af Hensyn hertil ophørte ogsaa efter 4 à 5 Aar hans Skolestudier, hvilke han paa Grund af sine gode Evner sikkert skulde have tilendebragt med Hæder, dersom ikke hans musikalske Genius havde ført ham ind paa en Bane, hvor han skulde høste en uomtvistet Berømmelse. Den Bedrøvelse, Faderen følte ved at udmelde ham af Skolen, forsvandt snart og forvandledes til den høieste Glæde, da han til Alles Overraskelse optraadte som Virtuos paa Klaveret. En Dag, da Gutten i Faderens Blik læste Bekymringen over den afbrudte Skolegang, nærmer han sig Instrumentet, intimerer frit og foredrager derpaa med største Lethed et af Faderens Yndlingsstykker af de gamle klassiske Kompositioner, hvis heldige Udførelse af alle Kjendere medrette ansees for overmaade vanskelig. Den Gamle vilde neppe tro sine egne Øine og Øren, nærmer sig uvilkaarlig Klaveret og havde i Overraskelsen Møie med ikke at afbryde den saa uventet optraadte Exekutør, der til Belønning erholdt et Klap paa Skulderen og en venlig Opmuntring. Der blev nu ikke længer Tale om Virgil og Horats, men desmere om de musikalske Klassikere.

Uagtet han nu frit og uhindret dyrkede sit Talent, tilfredsstilledes dog ikke derved hans Stræben, da han indsaa sine Mangler og ikke haabede at kunne bringe det saavidt, han ønskede, medmindre han kom til Udlandet. Ogsaa her vare Vanskeligheder, især økonomiske, at overvinde; han vovede at give 2 Koncerter, og forøgede Udbyttet deraf med et Laan af 100 Spd., som han paa sit ærlige Ansigt modtog af en sjelden brav Mand i Throndhjem, og tog med Skibsleilighed over til Havre, hvor han ankom i Begyndelsen af Juni Maaned 1842. Herfra reiste han strax til Paris, hvorhen hans særdeles Enthusiasme for Chopin trak ham, og det uden at kjende et eneste Menneske der. Uden nogetsomhelst Raad eller Bekjendtskab bragte han det ikke videre, end til at blive Elev af Kalkbrenner et Par Maaneder; dog mærkede han snart, at det just ikke var det, som han mest tiltrængte. Paa Chopin var imidlertid ei at tænke; thi foruden den høie Priis, der betaltes ham for hans Information, var han vanskeligere at komme nær end Ludvig Philip. Da hans Soutien var gaaet op, maatte han i det følgende Foraar vende tilbage til Norge, hvor han ved Koncerter og Informationer satte sig istand til at foretage en fornyet Reise til Paris. Paa denne indtraf en Episode, som har havt en afgjørende Indvirkning paa hans hele Liv og fremtidige Stilling. Som han en Søndag spadserede paa Havres Gader, ventende paa den følgende Dag at afgaae til Paris, apostropheres han af en Mand, der spørger ham, om han ikke er en Nordmand. Han siger ham sit Navn og erfarer, at det var Assessor Smith, der var kommet til Frankrig for at ordne en afdød Broders Sager. Efter Indbydelse ledsager han Assessoren til Honfleur, hvor han gjør Bekjendtskab med den elskværdige Familie, Konsul Thiis. Han fortæller Konsulen, som nu er hans bedste og ældste Ven paa fransk Grund, og som har været ham en kjærlig Fader og Broder i de sidste 12 Aar, hvilke Planer han har. Som en erfaren Mand blev han forbauset over hans Dristighed og forestillede ham Chopin som utilgjængelig, men lovede imidlertid at medgive ham en Anbefalingsskrivelse til en Romance-Digter Barateau, hvormed han Dagen efter reiste til Paris. Ankommen her afleverede han Brevet til Barateau, for hvem han aabent skildrede hvad der laa ham paa Hjertet, at hans hele Formue var 600 Fr. og at han havde lagt 200 Fr. tilside, som han ikke vilde røre, selv om han maatte lide Hunger og Tørst, saasom han derved kunde erholde 10 Lektioner af Chopin á 1 Louis-d'or pr. Time. Barateau interesserede sig for ham, sagde, at han kjendte en Mand, som igjen kjendte en anden Person, der var Chopins Ven, og at han Dagen efter vilde tale desangaaende med denne Herre. Saa gjorde han, og kort efter blev han forestillet for denne Mand, der var den berømte Delatouche, som med en udmærket Forekommenhed lovede at henvende sig til den Chopins Ven, der ogsaa var hans Ven og af hvem hans Skjæbne saaledes var afhængig. Dagen derpaa fik han et Brev fra Delatouche med Anmodning at indfinde sig for at blive fremstillet for hans Ven, som var den bekjendte Forfatterinde Madame Dudevant (Georg Sand). Den Modtagelse, som han her nød, glemmer han aldrig; hun vilde af al Magt see noget Heroisk i det Foretagende, uden at kjende Sproget og næsten uden Penge, blot af Enthusiasme for Kunsten og for Chopin, at vove sig saa langt ud i Verden. Konversationen endte med, at hun gratulerede ham som Chopins Elev. Saaledes havde han naaet sit høieste Ønske og var længe som beruset af Glæde. Nogle Dage derefter modtog han den første Lektion af Chopin, af hvem han mere og mere blev betragtet som Ven, hvilket Forhold knyttedes end fastere paa hans Reise til London og til Skotland om Sommeren 1848, paa hvilken han ei forlod ham et Øieblik, og vedvarede til denne berømte Mands Død i 1849. Under hiin Reise var det, at han stiftede det første Bekjendtskab med Prinds Czartoryski's Familie og med Prindsens elskværdige Søster, Prindsessen af Würtemberg. Alle disse have senere hædret ham med et Venskab, som gjør at han i Paris har et Huus, hvor han betragtes som et Led af Familien. Det var i Prindsens store Galleri i hans Hotel (Hotel Lambert), at han gav sin første Koncert 1850, og hvor han senere hvert Aar har givet Koncerter. Dette Sted er et Samlingssted for det høieste franske og engelske Aristokrati. Paa sin Følgereise med Chopin var han en Aften i Selskab hos den preussiske Ambassadør i London, Bunsen, hvor han havde den Fornøielse uventet at hilse paa Lord Ackland. Bunsen, som vidste Forholdet, fører ham nemlig hen til en gammel, venlig Mand og siger, at Thomas Ackland maa hilse paa Thomas Ackland. Dette opfriskede Erindringen om hans Besøg i Throndhjem, han ønskede Pianisten til Lykke med den Berømmelse, han havde erhvervet i Frankrig og med den, som nu begyndte i England, og tilføiede, at han glædede sig overordentlig ved at vide, at han bar hans Navn. Han maatte flere Gange besøge ham paa hans Godser i Devonshire.

Hans Stilling i Paris er bleven en saadan, der kun falder i de største Kunstneres Lod. Han er Medlem af de første udenlandske musikalske Selskaber, og spiller hver 14de Dag i det berømte Musique de Chambre, et Selskab, som for Klavermusiken staar ved Siden af Konservatoriet. Han er den, som for Tiden har de fleste Timer, og som er bedst betalt. Vor Konge har sendt ham den store Guldmedaille; Marie Christine af Spanien har gjentagne Gange gjort ham de mest glimrende Foræringer; Isabella den 2dens katholske Orden har han modtaget, tilligemed en heel Deel af Brystnaale, Ringe og desl. af Prindser og Fyrstinder. Om Vinteren bor han i sit eget Huus i Paris, og om Sommeren gjør han sædvanlig Udflugter til England og Norge.

Literatur og Kunst.

Et Polyglottværk. Konsulatsekretær Zetterquist i Stockholm har i mere end 12 Aars Tid tilveiebragt Materialier til et Værk af en ganske egen Art, hvilket ved hans Henvendelser om Bistand ogsaa allerede er bleven Flere her i Landet bekjendt, og om hvis Beskaffenhed Aftonbl. No. 189 giver nærmere Oplysninger. Z. har nemlig samlet alle de Oversættelser, det har været ham muligt at opdrive, af en finsk Kjærlighedssang, der ved Franzèn først blev Læseverdenen bekjendt og siden ogsaa oversat af Gothe („Finnisches Lied" B. 1. S. 123—24 i Duodezudg. 1840.) Sangen er ganske liden, blot 16 Linier, men efter hvad Nedskriveren har hørt af en Finlænder, med hvem han raadførte sig i Anledning af en Oversættelse deraf, skal den af Z. benyttede Text (den franzènske) være et temmelig vilkaarligt Sammendrag af tvende forskjellige Sange, med Udeladelser af Stropher af hver enkelt. Imidlertid røber Sangen i den nærværende Form ingen Mangel paa Sammenhæng eller paa poetisk Afrundning. Forøvrigt er den større eller mindre poetiske Fortræffelighed ikke Hovedsagen, da Hr. Z's Hovedøiemed er at tilveiebringe et Materiale for det komparative Sprogstudium, ligesom tidligere Adelung. Ved Erhvervelsen af Oversættelserne er han gaaet frem paa den Maade, at han har henvendt sig til Sprogmænd eller Digtere, man kan sige næsten hele Verden rundt, og vedlagt Henvendelserne ordlydende eller med Kommentarer ledsagede versificerede Oversættelser i de almindeligst bekjendte Sprog, hvilke han da først har forskaffet sig og ladet trykke tilligemed Anviisninger af Planen og Maalet for Arbeidet. Hid til Landet har han saaledes (foruden den finske Original) sendt Oversættelser paa Græsk, Latin, Fransk, Tydsk, svenskt Skriftsprog og et Par svenske Dialekter. Hans Bestræbelser have

Thomas Ackland Tellefsen.

frugtet saa godt, at han allerede for 3—4 Aar siden, ifølge et Brev hertil, havde omtr. 200 Oversættelser i forskjellige Sprog, og nu angiver Aftonbl. endog disses Antal til 300—400. „Særdeles righoldig er, siger nævnte Blad, Samlingen i Henseende paa de europæiske Folkedialekter, blandt hvilke især deleshed de tydske, hollandske, franske, schweizerske og italienske ere temmelig fuldstændigt repræsenterede. Fuldstændigst er dog Samlingen af skandinaviske Landskabsdialekter og fremfor alt de svenske, blandt hvilke ingen af Hoveddialekterne savner sin Repræsentant. De Oversættelser, som findes paa svenske Landskabsmaal, beløbe sig til et ikke mindre Antal end 150, hvori er indberegnet svenske Mundarter fra Finland, Åland, Runo, Nuckø og andre Øer ved den estlandske Kyst." En-deel Oversættelser paa danske Dialekter ere erhvervede ved Fr. Klee, paa norske ved Ivar Aasen. Antallet af de sidste er endnu ikke saa stort som ønskeligt (saavidt vi vide kun 4: Thelemarkisk, Hardangersk, Søndmørsk og Gudbrandsdalsk, foruden en Oversættelse i Landsmaalet), men da Værket ikke afsluttes saa snart, vil det vist lykkes Ivar Aasen, til hvem Z. derom særlig har henvendt sig, at skaffe ham flere. Prof. P. A. Munch har leveret en Oversættelse paa Angelsachsisk, Lektor Unger paa Islandsk og Pastor Stockfleth paa Lappisk. Aftonbl. anfører desuden en Oversættelse paa Norsk af H. Wergeland. Om Righoldigheden af Z.'s Samlinger og om den Møie, de have kostet ham, vil man kunne gjøre sig et Begreb, naar man hører, at han nu besidder Oversættelser paa Hindostansk, Prakrit, Sanskrit, Chinesisk, Koptisk, Chaldæisk, Samaritansk, Persisk, Arabisk, Tyrkisk, Hova- eller Madagaskarsproget, Kaffersk, Hottentottisk, Armenisk, Grusisk, Votjakisk, Syrisk, Tscheremissisk osv. Z. agter nu først i et Bind at udgive de Sprogprøver, som findes paa de skandinaviske, germaniske og engelske Mundarter. Siden skal hele Samlingen af de forskjellige Sprog trykkes i Wien, hvor man er rigelig forsynet med orientalske Typer. Aftonbl. bemærker, „at denne righoldige Sprogantholog i bliver af Interesse allerede ved den Mængde af udmærkede Personer, som hver paa sit Sprog har bidraget til samme. „Vist er det ogsaa, at de berømte bidragsydende Mænds Antal er saa stort, at en af Samtidens Autographsamlere neppe vilde betænke sig paa at erstatte Samleren alle hans betydelige Udlæg til Korrespondence, Trykningen af Prøver osv. blot for at kunne komme i Besiddelse af deres Haandskrifter.

Af **Norsk Tidsskrift** for Videnskab og Litteratur, udgivet af M. J. Monrad og H. Winter-Hjelm, er 4de og sidste Hefte for 1854 udkommet. Dette indeholder G. W. Lyngs Priisafhandling „Om Forskjellen mellem Platons og Aristoteles's Psychologi" og forresten kun Bibliographi og Anmeldelser. Herved har Tidsskriftet bødet paa et Par foregaaende Hefters Mangel i denne Henseende og er kommet noget a jour i sin Literaturartikel. Af en Slutningsbemærkning til Abonnenterne erfares, at det desværre er tvivlsomt, om Tidsskriftet bliver fortsat. Udgiverne ville see Tiden an indtil Aarets Udgang, da Tidsskriftet igjen skal begynde, forsaavidt de maatte erholde Udsigt til den dertil fornødne literære Bistand. Den afsluttede Aargang have de betegnet med Aarstallet 1854—1855.

Om Skolebøger. Af P. A. Jensens Læsebog er nu udkommet 3die Oplag (Priis 102 ß.) „Denne Udgave er," hedder det i en Boghandlers Avertissement, „saaledes indrettet, at den kan bruges ved Siden af den tidligere." Dette fortjener Paaskjønnelse; thi man seer ofte nok ellers, at de nye Udgaver af Skolebøger, forsætligen kan man sige, indrettes saaledes, at de forrige maa kasseres, hvorved de skolesøgende Børns

Forældre paaføres ikke saa ubetydelige Udgifter. Af Hensyn til egen og Boghandleres Fordeel forkaste de ærede Forfattere sit tidligere Arbeide som ubrugbart, uden at tage Hensyn til, at denne Selvkritik er ligesaa prostituerende, som den Liebenberg i Kjøbenhavn fælder over sine tidligere Udgaver af danske Digtere (Holbergs Komedier, Ewald) for at kunne levere nye, som han da ogsaa igjen faar sig betalt for. Hvis en Kritiker ved den første Udgave af en Bog fandt saamange Mangler, som Forfatterne selv ved Omstøbninger siden faktisk erkjende, da vilde jeg sandelig ikke gaae i hans Klæder, ialfald ikke paa Gaden, medmindre man gav mig et halvt Snees Bevæbnede med til stadig Eskorte. — Ved denne Anledning vil jeg ogsaa paa de ubemidlede Forældres Vegne henstille til vore Skolemænd, om det ikke skulde være muligt noget bedre at styre sin Lyst til Omskiftninger af Skolebøger. Disse vælges og vrages nu i tvende, ja flere Literaturer, ofte uden at man kan opdage nogen anden Grund end den, at ny og fremmed Mad smager bedst. Hermed vil jeg ikke sige, at dette skulde være den eneste Grund, men det er dog den sandsynligste, medmindre man ondskabsfuld vil foretrække at slutte, at imellem Skolemændene hersker etslags Næringsbroderskab, ifølge hvilket den ene idag antager hvad den anden skrev igaar, under Haabet om Gjengjeldelse, hvis han selv skriver Noget imorgen. Imidlertid indrømmes, at Skolebogomskiftningen nu er i Aftagende, og vil vel blive sjeldnere, efterhaanden som man kan drive det til at undvære Indførselsartikler fra Danmark, hvor Bogmageriet er blevet storartet tydsk. Ogsaa udtale vi det Ønske, at Boghandlerne ved Priissættelsen paa Skolebøger, der jo ere Familiefornødenheder ligesaagodt som Gryn og Potetes, herefter ville vise sig idetmindste som christne Jøder. Kan jeg ikke herfor love dem nogen hinsidig Gjengjeldelse, saa tør jeg dog forsikre, at baade de selv og deres Værker da af Mange ville blive nævnte med blidere Miner end nu.

H. C. Andersen har afsluttet den af Reitzels Boghandel forlagte priisbillige Udgave af hans „Samlede Skrifter" med en voluminøs Autobiographi „Mit Livs Eventyr", der vel medrette kan siges at være det mest tydeligt talende Monument, som nogen Digter har reist sin Forfængelighed og Naivitet, ikke engang Oehlenschlägers Erindringer undtagne.

Det svenske Aftonblad (No. 188) har fra sin Pariserkorrespondent (Enault?) modtaget en Artikel om de norske Malerier paa Industriudstillingen, hvori omtales fornemmelig Tidemand's tre Stykker, Kathechisationen, Haugianerne og et norsk Gravøl. Af disse analyserer Korrespondenten det første udførligst, men stiller det sidste øverst og erklærer det for „et fuldkomment Mesterstykke." Forøvrigt beundrer han alle tre Stykker, og siger at denne Beundring almindelig deles baade af Almeenheden og Pressen. Om Landskabsstykkerne er han mindre udførlig. Han nævner dog med Ros Stykker af Dahl, Eckersberg, Gude, Bagge, Bodom, Frich og Müller; ligeledes yder han Boe's Kameliaer, Printz's Frugter, Hellands Spadseretour og Frøken Hansteens Portræter „en hæderlig Omtale." — I Tidsskriftet „Le Globe industriel et artistique" har der ogsaa (ifølge Chr.-Posten) staaet en udmærket gunstig og udførlig Artikel om de norske Kunstnere, af hvilke dog Tidemand især omtales og tillige er den eneste, som nævnes ved Navn. Han sammenlignes med flere af Frankrigs første Malere og der trækkes endog en Parallel mellem ham og Leopold Robert, „Genremaleriets Rafael." — Endvidere omtales de norske Malere i den vidtløftige Bedømmelse, som Revue Contemporaine indeholder om Udstillingens Kunstafdeling. Det hedder deri, at indtage de norske Malerier ikke den første Plads paa Udstillingen, saa maa de heller ikke anvises den laveste; thi denne tilkommer de italienske og spanske. Forf. nævner flere af vore Malere, men omtaler kun Tidemand noget udførligt og mere rosende.

Norge.

Christiania. Under 14de Aug. er Premierlieutenant i Marinen, N. Ihlen, ansat fra 1ste Sept. næstk. til Tjenestgjøring ved Marinens Skibsbyggeri med et Tillæg af 200 Spd. aarlig til hans Officiersgage.

— Under s. D. er meddelt Jernværkseier Nic. Aall Bevilgning til at anlægge en Marsovn ved Kiil i Sandøkedals Sogn (Bamble).

— Under s. D. er det overdraget Prof. Schweigaard „paa Kongeriget Norges Vegne officielt at afgive Møde ved den statistiske Kongres, som efter den keiserlige franske Regjerings Bestemmelse skal sammentræde i Paris førstk. 19de Sept.

— S. D. er afgivet en kgl. Resol. ang. Omlægning af den fra Throndhjem førende Hovedvei over Steenbjerget og Byaasen til Leinstranden, efter den af Kap. Bergh for Arbeidet tilraadte Plan.

— Ved kgl. Resol. af 6te Aug. er i Anledning af et fast Fyr paa Andenæs og Ordningen af Fyrrækken nordenfor Foldenfjord nedsat en Kommission, der skal bestaae af Toldkasserer Arntzen som Præses, Marinekapitain Grønn, Kapitainlieutenant Krogh samt 4 Skipperborgere, en fra hver af Stæderne Bergen, Throndhjem, Tromsø og Hammerfest.

— Under 21de Aug. er Prof. Chr. Hansteen udnævnt til Storkors af St. Olafs Orden, Høiesteretsjustitiarius P. C. Lasson og Generalmajorerne C. Glad og C. F. Michelet til Kommandeurer; Høiesteretsassessor C. Brun, Kontreadmiral G. Hesselberg, Amtmand Birch-Reichenwald, Generalchirurg J. F. Heiberg, Armeeintendant H. A. T. Aubert, Stiftsoverets-Justitiarius C. Arntzen, Prof. A. C. Conradi, Borgermester C. A. Hougslad, Oberstlieutenant H. N. S. Wergeland, Kapitainerne J. Nyberg og B. W. Haffner, Rektor F. L. Bibe, Høiesteretsadvokat J. W. Skjelderup, Brigadeintendant C. Stenersen, Lektor O. J. Broch, Kapitain J. G. Rader, Toldinspektør J. Schive, Sorenskriver A. F. Munk, Sognepræst P. B. Castberg, Sorenskriver H. P. Nilsen, Vicekonsul Westye Egeberg, Jernværkseier Baron H. Wedel-Jarlsberg, Landskabsmaler Prof. H. Gude, Kjøbm. C. H. Blom, Kand. philos. A. Munch og Billedhugger H. Michelsen til Riddere.

— Til den paatænkte Kirke paa Ruslokbakken er indkommet 650 Spd., der paa de ombaarne Subskr.lister ere tegnede af 56 Mænd, 60 Spd., der ere indsendte af 5 Personer, 15 Spd. 93 ß., der ere nedlagte i Kirkeblokkene og 100 Spd. 46 ß. nedlagte i Bøsser, foruden en Guldring, ialt 826 Spd. 19 ß. Architekterne Schirmer og Hanno have tilbudt sig uden Godtgjørelse at udføre Tegninger til Kirken. Tomt er indkjøbt.

— For den syge Jomfru Grøtting, til hvis Fordeel Præsten C. U. Sundt i sin Tid lod udgaae en Opfordring om Sammenskud til en mere gjennemgribende Kuur, er nu fra forskjellige Steder indkommet 79 Spd. 12 ß. foruden de tidligere herfra indsendte 170 Spd. 26 ß. og Patientinden er nu bragt til Sandefjord.

— Den 7de Aug. blev Sognepræst til Ringsaker H. R. K. Schnitler bortkaldt ved en pludselig Død, 60 Aar gl., under et Besøg i Eidsvolds Præstegaard.

— Den 20de Aug. ankom Kammermusikus C. d'Aubert med Hustru hertil fra Stockholm og gav den 24de en Koncert i Christiania Theater, hvorved han understøttedes af Henriette Nissen-Saloman, der allerede i Mandags gav sin Afskedskoncert og skulde Dagen efter reise til Frederikshald, hvilket hun dog opgav. Koncertgiveren høstede rigeligt Bifald for sit herlige Spil. Efterat have givet sit sidste Nr., Rossinis „Ecco ridente il cielo," blev han fremkaldt under levende Bifald, ligesom til Slutning Fru Nissen-Saloman, der da gav nok et Nummer. — For at bøde paa en tidligere Forsømmelse tilføies her, at otte svenske Natursangere ere optraadte saavel i Frimurerlogen som paa Klingenberg og have stadigen høstet stort Bifald for sin vakre Sang. Ved Optrædelsen have de været iførte svenske Nationaldragter. Deres Anfører var Jahnke.

— Enslens pittoreske Fremstillinger, der af Kjendere ansees som høist fortrinlige, besøgtes igaar af H. M. Kongen. Hr. Enslen har nu opstillet en 3die Cyklus, der imidlertid kun bliver at see i nogle Dage. For at man ikke skal tage det Udstillede for almindeligt Dusinkram, bevarer han den noget høie Adgangspriis 36 ß.

— Le Tort har allerede givet fem Forestillinger i Forening med Ducrows Beriderselskab. Herunder har han gjort flere „ikke her tilforn seete Kunststykker." Vi ville blandt Andet nævne hans Krystalklokke, der hængende i en Snor under Taget giver ved Slag Svar paa hvad han spørger om, og hans tillukkede Glaskasse, ind i hvilken han under dens svingende Bevægelse kaster Sølvhalvdalere saaledes, at man seer dem falde paa Glasbunden Hans Tallerkendands er en lige saa smuk, som for ham særegen Kunst; denne foreviste han dog ogsaa her ifjor. Da Le Tort hver Gang giver en heel Aftenforestilling og Beriderne en lang Afdeling, foruden at Familien Meers producerer sig, saa faae Tilskuerne nu Meget for sine Penge, endog næsten formeget, da det trækker for langt ud paa Aftenen. Uagtet dette og de lavere Entrepriser er dog Tilløbet ikke saa stort, som tidligere hos Beriderne, hvilket maa forklares deraf, at man nu forlænge dagstødt har nippet til Forlystelsernes Bæger.

— Efterat have overværet Indvielsen af den ny Kirke paa Horten vendte H. M. Kongen om Aftenen den 23de Aug. tilbage her til Byen, i Følge med Kronprindsen og Kronprindsessen, der have taget Bopæl paa Slottet. Under denne Udflugt har H. Maj. givet de militære Etablissementer paa Horten ny Navne. Hortens Marineetablissement skal hedde Carljohansværn, Fortet paa Kyllinghovedet Norske Løve, Kaholmens Befæstning Oscarsborg.

— Telegraph-Indtægten har fra 1ste Jan. til 31te Juli udgjort 1317 Spd. 77 ß. Antallet af de befordrede Skrivelser udgjorde i første Halvaar 4061, i den sidstforløbne Maaned 1802. Ogsaa Telegraphkontoret i Laurvig er nu aabnet til almindelig Benyttelse.

Molde. Formandskabet har afgivet en Betænkning ang. Oprettelsen af en Bankafdeling i Romsdals Amt, hvori paavises baade Trangen til en saadan og Moldes Skikkethed til Sæde for samme.

Bergen. Et Par Drenge i omtr. 13 Aarsalderen skulle have tilstaaet at have paasat Ilden i Skrædder Knudsens Huus ved at antænde endeel paa Loftet liggende Hø og Halm.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Chr.-Posten for 19de Aug. har Foged A. Wessel-Berg indført en „Berigtigelse i Henseende til Søhelten Peter Tordenskjolds Fødselsaar m. m." Heri godtgjøres ved Hjælp af Familieoptegnelser, at den berømte Søhelts Fødselstid ikke er den 28de Oktober 1691, som hans Biograph C. P. Rothe og efter ham alle hans senere Levnetsbeskrivere — ogsaa P. A. Munch i „Berømte Nordmænd" — have angivet, men at han „retteligen er født i Throndhjem et Aar tidligere, nemlig den 28de Okt. 1690." For Rigtigheden heraf taler ogsaa de Søskendes Fødselsaar, imellem hvilke Søheltens maa falde, da hans nærmeste Broder William er født den 14de Aug. 1692. Endvidere godtgjøres, at Tordenskjolds Fornavn maa skrives Peder og ikke Peter, ligesom der ogsaa bringes i Erindring, hvad J. C. Berg allerede har godtgjort, at Faderens Navn var Jan og ikke Johan.

Alle skrige mod Pharmacopoea norvegica, der dog skal tages i Brug den 1ste Jan. n. A. Apotheker Thaulow aabnede Striden med flere udførlige Aviisartikler, hvorpaa han for nogen Tid siden har ladet følge et paa Norsk forfattet Prøvehefte af „Udkast til en Pharmacopø for Norge" (3 Ark. 8.) Siden have mange Stemmer ladet sig høre mod hiint (Kommissionens) Arbeide, alle korte og bestemte; den seneste Udtalelse derimod findes i Chr.-Posten for 23de Aug. Der hedder det: „Man forregner sig, hvis man tror at kunne tvinge den praktiske Pharmaceut og Læge til anden Overbeviisning end den, at Pharmakopøen i dens nuværende Skikkelse er et mangelfuldt Arbeide, og at den, saa langt ifra at erstatte Savnet af en saadan, tvertimod vil blive en sand Plage. Dersom en Revision nogensinde er paa sit rette Sted, saa er det i en Sag af denne Natur og det saamegetmere, som alle Kompetente ansee Værket for forfeilet." Den Skrivende er Apotheker.

Den mil. Tilskuer gjendriver Rygterne om en almindelig udbredt Misfornøielse inden de forskjellige Officierskorpser med deres Chefer paa Gardemoen og finder Ankerne i Anledning af det den 7de og 8de Aug. foretagne Feltmanøvre ubeføiede.

Tromsø Tid. bringer ved den nu indtrufne Bispevakance Stiftets Deling paa Bane. Samme Blad har mistet sin tidligere Redaktør (Adjunkt Christie, der er flyttet fra Tromsø, efterat have virket der i 7 Aar).

Mgbl. og Chr.-Posten (22de Aug.) indeholde en af en dertil valgt Bestyrelse paa en kongsbergsk Forenings Vegne udstedt Indbydelse om at tegne Aktier (a 100 Spd.) til Erhvervelse af et Grubedistrikt paa det Omraade, som Kongsbergs Sølvværk ifølge Storthingets Beslutning ved Auktion den 4de Dec. overlader den Høistbydende til Drift paa ædle Metaller. Paa Kongsberg har man allerede til dette Øiemed tegnet 8000 Spd.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Den 16de August om Morgenen udbrød en stærk Ild i Stockholm, som man først efter flere Timers Forløb blev Herre over, efterat den havde lagt fire Eiendomme i Aske og gjort 80 Fattige huusvilde.

Finland. Fæstningen Sveaborg, hedder det i „Köln. Z.," dækker Helsingfors, som siden 1819 har været Hovedstaden i Finland, Sædet for den øverste Regjering og et Universitet og tæller 16,000 Indvaanere, Militairet fraregnet. Staden ligger paa Landtungen Estnæs, hvis sydlige Deel for ti Aar siden endnu var øde og tom, medens den nu derimod pranger med Villaer, Parker og Badeanstalter, hvor Russere, Esth- og Lieflændere indfinde sig for at bruge Søbade. Tilhøire ligge Skibsværfterne, hvor de russiske Fregatter bygges; tilvenstre rager Observatoriet frem paa en Klippe, hvor tidligere Fortet Ulrikasborg befandt sig. Ved Siden af Værfterne ligge Magazinerne og den østlige Havn eller Koffardihavnen, som er 5—9 Favne dyb. Den sydlige Havn er Krigshavnen, og den laa tidligere fuld af Krigsskibe, da Helsingfors er Hovedstationen for den finske Østersøflaade. Indløbet til Havnen beherskes af Sveaborg, hvis Værker ere opførte paa de fem Klippeøer Vargø, Store og Lille Østersvartø, Vestersvartø og Lænnan. Det eneste smale Indløb, som kan befares af Krigsskibe, beherskes af Gustavssværd, som er opført med alle den nyere Fortifikationskunsts Hjælpemidler; men Materialet bestaar af den samme finske Granit, som saa daarlig har bestaaet sin Prøve ved Bomarsund. Foruden de fem nævnte befæstede Øer maa endnu mærkes Udenværket Langøen, som ligger mellem Vargø og det forhenværende Fort Ulrikasborg. Fæstningen Sveaborg skal tilligemed Udenværkerne være armeret med 1200 Kanoner. Man har fra mange Sider paastaaet, at Fæstningsværkerne ved Krigens Udbrud befandt sig i en meget slet Tilstand; Russerne have havt et heelt Aar til at fuldføre Befæstningen. I Krigen 1788 foretoge Russerne ikke Noget imod Helsingfors, som i 1743 var faldet i deres Hænder; men i Aaret 1808 overgav Sveaborg, „Nordens Gibraltar," sig den 3die Mai til en ubetydelig russisk Styrke efter neppe to Maaneders Beleiring, uagtet det blev forsvaret af en stærk Garnison og to Fregatter. Admiral Cronstedt, der forøvrigt var en tapper Officier, overleverede til Russerne 58 Malm- og 1975 Jernkanoner, 2000 Centner Krudt, et stort Forraad af Kugler og Vaaben, 88 Kanonbaade, 208 Officierer og 6000 Soldater.

Frankrig. Monitøren beretter, at Napoleonsfesten den 15de August er bleven høitideligholdt ganske i Overeensstemmelse med det fastsatte Program. Den høitidelige Audients i Tuilerierne varede fra Kl. 11½ til Kl. 2½. Uagtet der herskede den største Trængsel i og ved Theatrene, hvor de bedste Skuespillere optraadte i yndede Stykker, blev Ordenen dog intet Sted forstyrret. Kl. 5 opsteg der fra Invalid-Esplanaden en Kjæmpeballon, som var smykket med Faner og Keiserens Navnetræk. Flere Palladser og alle offentlige Bygninger vare glimrende belyste om Aftenen, navnlig Hotel de Ville, hvis Ildpyramider straalede i alle Regnbuens Farver. Blandt de tætte Folkemasser, som bølgede gjennem Boulevarden og Hovedgaderne, bemærkedes et usædvanligt Antal Fremmede. Sluttelig bemærker Monitøren: „I alle Dele af Paris, selv i de fattigste Kvarterer, vare Husene illuminerede og smykkede med Faner; flere vare forsynede med sindrige og patriotiske Emblemer. Et prægtigt Veir begunstigede denne Festdag, som endte uden noget Uheld." — I Hotel de Ville fandt der i Dagens Anledning en stor Banket Sted, som Ministrene og mange høie Embedsmænd bivaanede.

— Monitør meddeler det endelige Resultat af Subskriptionen paa det nye Laan af 750 Mill. Franker. Subskribenternes Antal beløber sig til 316,864; den tegnede Kapital til 3,652,591,985 Fr., hvoraf 231,920,155 Fr. til 50 Fr. Rente og derunder, som ikke skulle blive Gjenstand for Reduktion, og 3,420,661,830 Fr. til Fr. Rente og derover, som skulle reduceres. Departementerne tælle 236,577 Subskribenter for en Sum af 1,118,703,535 Fr.; i Paris er tegnet for 2,533,888,450 Fr., deri indbefattede de 600 Mill., der ere tegnede i Udlandet. Ved Reduktionen af dette Beløb, der er tegnet for 60 Fr.s Rente og derover, vil hver af Subskribenterne erholde 15,92 pCt. af den Sum, hvorfor han har tegnet sig.

— Dronning Victoria er den 18de om Aftenen Kl. 7½ ankommen til Paris og modtoges med stor Enthusiasme.

— General Canrobert er udnævnt til Senator.

England. Ifølge „Morn. Chron." har Regjeringen bestilt hos Price & Ko. i Gloucester fem hundrede Vinterhuse til Soldaterne og eet hundrede til Officiererne paa Krim. Den har fremdeles sluttet Kontrakter om Forværksklæder til Hæren sammesteds: 45,000 Kjoler eller Frakker forede med Kaninskind, 45,000 dito Beenklæder, 45,000 forede Trøier; endvidere er der bestilt 10,000 af enhver af disse Artikler af en bedre Sort. Af vandtætte Klæder er der bestilt 50,000 Kapper med Ærmer, 50,000 Slag og 60,000 Par Støvler.

Krigsskuepladsen. Den 16de August have Russerne vovet et stort Angreb paa de Allierede, hvorom følgende Indberetninger af Pelissier give Besked. Den 16de mælder han: „Allerede i nogle Dage havde der gaaet Rygte om et af Russerne tilsigtet Angreb. Dette Rygte er idag morges bleven Virkelighed. Russerne have med store Troppemasser angrebet Tschernaja-Linien. De kastedes af Divisionerne Camon, Fancheux, Morris og Herbillon med stor Eftertryk tilbage. De paa vor høiere Fløi opstillede Sardiniere have stredet tappert. Hovedangrebet gjaldt Broen ved Traktir. Russerne have talrige Døde og mange Russer ere fangne. Russerne vare allerede i fuldt Tilbagetog til Mackenzie, da de franske og engelske Reserver, især Kavaleri, indtraf. Fienden har lidt et Nederlag. Vort Tab, som i ethvert Tilfælde er mindre end Fiendens, kan endnu ikke angives."

— Den 17de melder han, at Russerne den 16de, 5 Divisioner, 6000 Heste og 20 Batterier stærke, havde til Hensigt at bemægtige sig Bjerget Fadichone; de havde 2,500 Døde, og 1,658 Saarede faldt i de Franskes Hænder. Franskmændene havde 181 Døde og 810 Saarede; Sardinierne 1 General død og 200 Kampudygtige.

— Over London berettes den 17de: General Liprandi har med omtrent 60,000 Mand angrebet Tschernaja-Linien og er slagen tilbage med et Tab af 4—5000 Mand. De Forbundnes Tab er ubetydeligt.

— Fra Pelissier den 18de: „En Vaabenstilstand er sluttet for at begrave Russernes Døde. De russiske Tab overstige den første Antagelse. Beskyttede ved en velnæret Kanonade ere Ingeniørernes Arbeider meget fremrykkede.

— Over Petersburg. Sebastopol den 18de. „Den 17de ved Daggry har Fienden atter begyndt Bombarderingen; den vedvarer endnu. Vi svare kraftigt og have bragt nogle fiendtlige Batterier til Taushed."

— 25,000 Franskmænd ere i de første Dage af August passerede gjennem Konstantinopel. De Franske have sluttet en Traktat om Opførelsen af større Kaserner der.

Afrika. Opstanden i Tripolis tager saaledes til, at to tyrkiske Regimenter have maattet sendes did. Den algierske Oprører Bu-Maza har faaet Tilladelse til at gaae ind i den asiatisk-tyrkiske Hær imod Russerne.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Ringsakers Sognekald med en aarlig Indtægt af omtr. 1180 Spd., hvoraf betales i Løn til den res. Kapellan 200 Spd. foruden at et Laan paa 680 Spd. forrentes og afbetales.

Justitiarius-Embedet i Throndhjems Stiftsoverret og Politiret med en aarlig Gage af 1092 Spd.

En Overtoldbetjentpost i Laurvig med 700 Spd. i Indtægter.

Tvende Landhandlerposter i Næs Præstegjæld (Romerike).

Præsteembedet ved Bergens Tugthuus og Bergenhuus Fæstnings Slaveri med 600 Spd. i Gage.

En Sagførerpost ved Underretterne.

En Assistenspost ved Hveddingsø Fyr med 160 Spd. i Løn og frie Bolig.

En Andenlærerpost ved Bragernæs Almueskole med en aarlig Gage af 120 Spd.

To Politibetjentposte i Sandefjord, hver med 120 Spd. i Løn og for den ene 20 Spd. Tillæg for Overtagelsen af en Underfogeds eller Arrestforvares Forretninger.

To Vægterposter sammesteds, hver med 90 Spd. i Løn.

En Gjordemoderpost i Solliens Annex til Ringebo med 40 Spd. i Løn.

En do. i Vestby Pstg.

En do. i Næsodden.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 35. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 1ste September 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

Spanien og Revolutionen i 1854.

(Af Revue des deux mondes.)

Spanien har i et Aarstid været rystet af en Revolution, der var uforudseet af Alle, som begyndte med at kuldkaste Alt uden siden at kunne bringe Rede deri, og som viser sig ligesaa vanskelig at standse, som den var at udvikle. Det er ingenlunde første Gang Halvøen paa den politiske Horizont har vist sig som en noget uregelmæssig Stjerne, der beskrev besynderlige Ellipser. Da der for nogle Aar siden begyndte at reise sig en voldsom Storm rundt i Europa, trak den sig tilbage i sin Rolighed og følte deri sine medtagne Kræfter gjenoplivede; nu da Stormen har lagt sig, har den begyndt at undfange nye Bevægelser, som vilde den vise, at der altid var noget Overordentligt i dens indre Uroligheder. Nu endelig, da de vigtigste Spørgsmaal beskjæftige Verden, binder den sine Hænder ved indre Krampetrækninger, som for at være udenfor det Hele. Og denne Besynderlighed er der ved den sidste spanske Revolution, der er fremgaaet af den langsomme, men nødvendige Opløsning af en Tingenes Tilstand, der en Stund syntes at forene alle Betingelser for en varig Existents, at ligesom den har vist alle de forrige Kombinationers Vanmagt, saaledes har den heller ikke bragt noget System til Triumph, og deri kan man endnu søge dens Lod og dens Meed; den har blot været en storartet Krisis, der har gjenoprevet Halvøens gamle Saar, tændt alle Stridens Fakler, bragt alle Spørgsmaal paa Bane og med et Ord, fornyet de gamle febrilske Bevægelser. Igaar var Spanien, skjønt temmelig oprørt og sydende, dog tilsyneladende roligt; idag er Alt, Love, Institutioner, Statsmagter, om hverandre i det værste Vildrede. Hvad frembragte da denne pludselige Forandring? Nogle Generaler trak deres Soldater med sig til Gardepladsen ved Madrid om Morgenen den 28de Juni 1854 og reiste Oprørsfanen. Splittelsen i Armeen fremkaldte Uro i Folket. Medens Insurrektionens Flod steg, bortskyltes Regjeringens Magt og inden kort Tid stod Spanien der som et blot nominelt Monarchi, med usammenhængende Kræfter, med løssluppne Lidenskaber. Hvorledes kunde dette gaae for sig? hvorledes kunde det blive muligt? Hvilke politiske Aarsager kunde være medvirkende? Hvilke nye Betingelser ere istandbragte? Beretningen herom vil omfatte Spaniens oprindelige Stilling, dennes forvirrede Elementer, med alle dens Mænd, Lidenskaber og Interesser i deres Udvikling.

Først har man da nogle ganske væsentlige og elementære Træk, som man næsten uforandret gjenfinder i alle Spaniens politiske Dramaer. Under alle Kampe mellem Moderate og Progressister, og mellem Progressister og Moderate igjen — hvilke Kampe danne det nærværende Spaniens indre Historie — kan man lægge Mærke til et charakteristisk Træk ved Udgangen af enhver Kamp, nemlig at man kun seer til det Parti, som gaar af med Seiren. Det være nu en Følge af det spanske Naturels særegne Beskaffenhed, eller en Følge af Vanen til Regjeringsskifter; man seer stedse Scenen udelukkende optaget af det seirende Parti. Existerer der da intet Oppositionsparti? Man veed det ikke; det forsvinder pludselig, det emigrerer, eller det trækker sig tilbage idetmindste, og det venter. Der har været Tider under Hertugen af Vittorias Regentskab, da der kun var een Konservativ paa Kongressen, og det var Hr. Pacheco. Der har været Tider under det konservative Partis Regimente, da der kun var een Progressist paa Kortes, nemlig Hr. Orense. Om der igaar var fuldt af Konservative overalt, kan der idag med Nød og Neppe findes enkelte Saadanne i Madrid. Man skulde tro, at Halvøen den ene Dag var total progressistisk, den anden total konservativ. Ingen af Delene er Tilfældet. Det beviser kun, at det politiske Liv hiinsides Pyrenæerne er en Fiktion i sin ydre Fremtræden og at det tilsidst kun er en Krig, hvor Magten afgjør Alt og hvor det overvundne Parti holder sig ganske borte, indtil det seer sit Snit til at blive Seierherre. Om man tror Dramaet endt, er det kun afbrudt. I Virkeligheden er Insurrektionen end den Dag idag det eneste Middel, hvorved man i Spanien foretager politiske Evolutioner. Og hvem er vel Partihøvdingerne i Spanien? Det er Soldater — Narvaez, Espartero, O'Donnell — hvori alle Stillinger, alle Retninger, alle Anskuelser personificere sig.

Der er et andet ikke mindre fremtrædende Træk, som under den sidste Revolution er bleven aabenbaret med en frygtelig Tydelighed; det er, at de herskende Partier, naar de engang ere komne til Roret, aldrig bukke under for deres naturlige Modstandere. De ødelægge sig selv. De lægge en grusom og besynderlig Fanatisme for Dagen i at sønderlemme sig selv, idet de overføre Borgerkrigen i sit eget Skjød, opløse sig selv med ubønhørlig Iver og lade Samfundet uden Styrelse. Da bliver der Insurrektion igjen, ligesom for at hjælpe til ganske at afrive den slidte Traad, hvori Landets Existence hænger, og Tingenes Tilstand forandres mindre ved Oppositionens virkelige Styrke, end ved Styrelsens Afmagt. En forstilt politisk Bevægelse, Soldateskens Overmagt, Opløsning af alle de Kræfter, som styre Samfundet — hvilket af disse Træk mangler vel den spanske Revolution i 1854, denne Revolution, som Generalerne bragte istand, Insurrektionen fuldbragte og som blev forberedet ved det moderate Partis Selvmord? Dette Selvmord er paa een Gang en sørgelig Ende paa en Periode, der var en bedre Udgang værdig, og en Prolog til de nuværende Begivenheder.

I.

Det moderate Parti under sine forskjellige Nuancer herskede omtrent 10 Aar i Spanien; det herskede ikke alene, men det konstituerede, organiserede og forandrede. Det realiserede Betingelserne for et ordnet og fornuftigt Regimente, idet det styrkede Monarchiet uden at svække Principet for de liberale Garantier i Konstitutionen af 1845, idet det helligede det administrative Hierarchi ved et Statsraad, idet det bragte Orden i Anarchiet ved Love og lokale Bestemmelser, idet det forjog Oprørsaanden af Armeen, idet det sikrede Samvittighedsfriheden, idet det lod udgaae civile og kriminelle Lovbøger, idet det reformerede Landets økonomiske Forhold ved DHrr. Mons og Bravo Murillos Anstrængelser, som skaffede Spanien et simplere Skattesystem, en mere liberal Handelslovgivning. Man maa ikke glemme, hvad Halvøen var i 1843, dengang Hertugen af Vittorias Regentskab styrtede sammen for en uimodstaaelig Nationalbevægelse. Alt stod ugjort: inden faa Aar var Alt indordnet under en duelig Regjerings styrende Haand.

Medens de glimrende Personligheder og de vigtige Interesser, der indesluttedes i og af det konservative Parti, gjorde det mægtigt, skjønt mindre letbevægeligt og altfor udsat for Splittelse, havde det det overordentlige Held, i General Narvaez at finde en Chef, som med et overlegent Blik paa Forholdene forenede en ubetvingelig Kraft. Hertugen af Valencias Deeltagelse i Styrelsen gav ikke alene Garanti for Tilstedeværelsen af en Villie, der var vanskelig at gjennemskue, men den var ogsaa et tydeligt Mærke paa det moderate Partis Union, paa det Samhold under Kriser, hvis Natur ikke altid var absolut politisk. Det var denne samlede Kraft, som bevarede Spanien midt i 1848's Revolutioner. Halvøen havde paa engang at gjøre Front mod den revolutionære Smitte, mod det karlistiske Partis Bevægelser, idet dette greb Anledningen til at tænde Borgerkrigens Fakkel i Katalonien, og mod Englands heftige Klager. Den gik ud af disse Forviklinger fri, rolig, med en diplomatisk Seier over England, anerkjendt i sin ny Existence af hele Europa, med Undtagelse alene af Rusland, der har oppebiet nærværende Krig og den sidste spanske Revolution for at vise Isabella den Artighed at indskrive hende blandt de europæiske Souveræner. Denne Politiks Triumph er at have bragt Verden til at tro paa sin Varighed, paa en endelig Tingenes Orden, som i sit Princip og i sin Heelhed var Partiernes Bevægelser og Luner overlegen. Hvis Cheferne for det progressistiske Parti, Olozaga eller Corlina, i dette Øieblik vare blevne kaldte til Roret, vilde de sikkerlig hverken have forlangt Reform i Konstitutionen af 1845 eller Sammenkaldelsen af Nationalmilitsen. Og hvad angaar en Opposition af en endnu mere fremtrædende Natur, demokratisk eller selv republikansk, vilde man have havt ondt for at finde Folk nok til at danne en Regjering. Hvorledes har da en saadan Tingenes Tilstand kunnet blive i den Grad rystet? Thi det blev den, dengang Lidenskaberne viste sig stærkere end de Lærdomme og den politiske Sands, som havde frembragt den, dengang Opløsningens Dæmon trængte sig ind i alle Styrelsens Dele.

Man har spurgt, hvilke Ophavsmændene, Aarsagerne, Paaskuddene vare til denne almindelige Krisis. Den virkelige Skyldige er den Tvedragtens Aand, som i lange Tider har erhvervet sig et Herredømme i Partierne, og som er tiltaget daglig, dyngende Had paa Urimelighed. I Spanien er ulykkeligviis det offentlige Liv mere end noget andetsteds udsat for Lidenskabernes og ærgjerrige Charakterers Paavirkning. Enhver tænker paa at blive General d. v. s. Premierminister og Enhvers Bestræbelser gaae saa ud paa at danne sig et bestemt udpræget politisk Parti. Heraf den Mængde Kombinationer, Økonomiministerier, Forsoningsministerier, Militærministerier, Civilministerier — hvoraf da den endelige Følge er, at selve den politiske Sands gaar tabt, at der ingen Regjering længer existerer. Naar man forestiller sig en tilstrækkelig Portion Muligheder til stedse at give Oppositionen en legitim Farve, en ophidset Stemning mellem begge Partier og endelig de mest ømfindtlige Spørgsmaal kastede ind i Striden, saa har man Spaniens sande Historie i de sidstforløbne Aar. General Narvaez's Tilbagetræden i Begyndelsen af 1851 fremkaldte ikke denne Krisis, den var et Symptom derpaa. General Narvaez havde som Ministerpræsident i 3 Aar hævdet en tilsyneladende uangribelig Stilling. Det er ikke mindre sandt, at han saa de Partistridigheder, som Freden frembringer, i Løn avle borgerlige Uroligheder. Man bebreidede ham, at han misbrugte sin Magt, fordærvede Landet og tilsidesatte Landets økonomiske Interesser og financielle Orden for sin personlige Overvægts Bevarelse. Valgene havde fundet Sted, og man anklagede Grev de San Luis, Ministeren for det Indre, for at have arbeidet for at udelukke enhver Opposition, de vigtigste politiske Størrelser, for derved at faa Kongressen til at bestaa af lutter føielige og ubekjendte Personer, Folk, som man allerede da kaldte polacos, som er blevet et Øgenavn for alle moderate Majoriteter; det var Regjeringens Mamelukker. Man begyndte at nævne Dronning Christines Navn, og i Virkeligheden havde der fundet et Brud Sted mellem hende og Hertugen af Valencia.

Det var paa Grund af disse hemmelige Vanskeligheder, at General Narvaez pludselig forlod Ministeriet og Madrid, utaalmodig og krænket, overbevist om, at Dronning Christine vilde gjøre ham Magtens Udøvelse umulig og endnu mere overbevist om, at Bravo Murillo, som nylig var gaaet ud af Kabinettet, og som nu skulde remplacere ham, ved sin Tilbagetræden kun havde tænkt paa at nyde godt af Narvaez's Efterladenskab. Dette var Begyndelsen til denne ubegribelige Opløsning. Hvad var da den første Virkning af denne Krisis? Chefen for det nye Kabinet Bravo Murillo fandt ligeover for sig en Opposition, der var mindre mægtig ved sit Antal, end ved sine Medlemmers Dygtighed og Charakteer; det var Medlemmerne af det forrige Ministerium, de mest fremragende Konservative, Pidal, Mon, og Greven af San Luis. Stridspunktet var Gjældsbudgettet, som næsten optog det nye Ministeriums Program. Bravo Murillo gik af med Seiren og i denne første Periode af sin Karriere som Premierminister viste han sig i sin sande Skikkelse, nemlig som en arbeidssom og nøiagtig og tillige duelig Administrator, hvem Landets Pengevæsen og industrielle Udvikling laa meget paa Hjerte; men fra den Tid af var det klart at see, at det politiske Liv i Spanien var i en dyb Forvirring, at der forestod en Krisis, hvis Resultat maatte blive enten fuldstændig Opløsning eller en fuldkommen Forandring. Pacheco sagde paa Kongressen: „Jeg søger efter Partier og jeg finder dem ikke hverken her eller andetsteds. Principer og Læresætninger have dannet dem; Interesserne have opløst dem. Jeg seer blot forskjellige Grupper uden noget fælles ledende Princip. Hvor er det moderate Parti? Er det med Majoriteten eller med den konservative Opposition? Hvor er det progressistiske Parti? Er det paa Olozagas eller paa Orenses Side? eller kanskee med Cortina, som har trukket sig tilbage til sit Telt, lig en anden Achilles?"

Medens Partierne saaledes vare sønderlemmede, medens Folket var aldeles indifferent, blev Regjeringen udsat for en af de Fristelser, som sjelden modstaaes, nemlig at tro sig stærk paa Grund af den almindelige Svaghed, og at tro Magten sikret ved de øvrige politiske Partiers Splid og Afmagt. Ideen om at bevare denne Magt ved en Reform i Konstitutionen var allerede tilstede i sin Spire.

Denne Tanke om en konstitutionel Reform, som spiller en saa vigtig Rolle i de sidste Kriser i Spanien, fremgik forresten ikke af et enkeltstaaende Faktum; den havde sin Oprindelse fra Partiernes Opløsning, fra den umaadelige konservative Bevægelse, som i 10 Aar havde rørt sig hiinsides Pyrenæerne, fra den Indflydelse, som 2den December havde. Naar man saa bort fra det Tilfældige og Sekundære ved den, kunde den have en dybere Betydning; den var Frugten af en Anskuelse, som deltes af Mange, nemlig at man i Politiken skulde realisere hvad der ved Bergara-Konventionen var istandbragt mellem Dronningens og Prætendentens Armeer, det vil sige, at man skulde sammenføie de monarchiske Fraktioner, som Borgerkrigen havde splittet, og samle om Isabella den 2dens Throne al den Konservatisme, hvori Don Carlos havde fundet sin Støtte. Det var etslags spansk Toryisme; men det Farlige ved disse Forandringer var, at man kom til at berøve Isabellas Regimente den nye og liberale Charakteer, som Begivenhederne havde givet det, som Konstitutionen af 1845 havde opretholdt. Hvad havde den forresten udrettet denne Konstitution? Den havde den Fortjeneste at være bleven gammel — næsten en af de ældste i Europa. Den havde ikke hindret General Narvaez i seierrig at føre Spanien igjennem 1848's Rædsler. En af Cheferne for det progressistiske Parti, Mendizabal sagde: „Have vi da havt en 24de Februar for som et Erratum at have en 2den December?" Hvis Statsmanden hos Bravo Murillo havde været Administratorenlig, vilde han have seet, at Faren var større end Fordelen, at han

ved ganske at ville knuse Oppositionen gav dens Existence end Grund, gav den en Fane.

For at denne Reform kunde have havt en sand og alvorlig Charakteer, var det nødvendigt, at den fremgik af det samlede, enige konservative Parties Villie; men personlige Hensyn gjorde med hver Dag en Forening mere utænkelig, og Bruddene mere ulægelige. Det var idetmindste nødvendigt, at Bravo Murillo kunde gjøre Regning paa Armeens Chefer; men det kunde han ikke, af den vistnok naive, men derfor ikke mindre sande Grund, at han var Ministerpræsident — i sort Kjole. Og hvis man skulde forsøge et saadant Foretagende, maatte man lade det modnes, forberede det og udføre det uden at give Rum for nogen Udflugt. Nu var tvertimod hele Sommeren gjennem Opinionen ganske ubestemt. Reformen var overalt som en udfordrende Skygge. Enhver gav sig til at forestille sig et Statskup og at bestemme Dagen derfor, saa at da Bravo Murillo imod Slutningen af 1852 fremstillede sig for Kortes med sine Forslag til en almindelig Reform, fremtraadte han under Vægten af denne Mistanke om et forfeilet Statskup. Svaret fulgte umiddelbart. Kongressen gjorde Martinez de la Rosa til Præsident, og dennes første Handling var at betegne sin Udvælgelse med en konstitutionel Protests Mærke og at indgive sin Dimission som Vicepræsident i Statsraadet. Striden mellem det konservative Parties forskjellige Fraktioner, som vel i nogen Tid havde været synlig, men som dog var hemmelig under Tribunens og Pressens Taushed, blev nu klar og aabenbar for Landets Øine. Opløsningen af Kongressen gjorde kun Ondt værre. At man fjernede General Narvaez og uden videre sendte ham til Wien for at studere Østerrigs Militærforfatning, bidrog ikke lidet til at forøge Forvirringen. Præsidenten for det spanske Statsraad havde villet vinde Tid ved Valgene: Omstændighedernes Magt bragte ham til en Række Handlinger, som udgjorde et Statskup en detail, hvori kun det virkelige Navn og en sidste Beslutning fattedes.

Det geraader Bravo Murillo til Ære, at han standsede paa denne Vei og ikke bragte Dronning Isabella til at unddrage sig sine naturlige Raadgiveres Bistand. Af sig selv havde ingenlunde Dronning Isabella den Tanke at handle uden Kortes, men Dronning Christine gav dengang de konstitutionelle Skrupler sit Navns Autoritet. Dronningmoderens bekjendte Tænkesæt fremkaldte Bravo Murillos Svaghed, Oppositionens hemmelige Styrke, og Mod hos alle dem, som ønskede en Udgang paa denne Tingenes Tilstand, en Overeenskomst mellem Magtens Værdighed og de liberale Institutioners Princip. Dette troede man at opnaae ved Bravo Murillos Tilbagetræden og et nyt Ministeriums Tiltræden; men hvad man opnaaede, var kun et øieblikkeligt, usikkert og magtesløst Expedient.

(Fortsættes.)

Henriette Nissen-Saloman.

Fru Henriette Nissen-Saloman er født i Götheborg af israelitiske Forældre. Alt i sin Barndom var hun i Besiddelse af en smuk Stemme, og modtog tidlig musikalsk

Henriette Nissen-Saloman.

Underviisning. Violinist Aubert (en født Brunsviger), der for Tiden opholder sig her, kom i 1832 til Götheborg, og bidrog Sit til, at hendes Landsmænd besluttede sig til at faae hende til Udlandet, for der at erholde en større Sanguddannelse, og den danske Balletmester Bournonville opmuntrede ogsaa dertil, da han under sit Ophold i Götheborg fik Anledning til at høre hende synge. Med sin Svoger afdøde Boghandler Gumpert reiste hun i 1840 til Paris, og fik der til Lærer den bekjendte Sangmester Manuel Garcia, Søn. Hun var tre Aar under hans Veiledning i Paris, hvorefter hun i 1843 sang i den italienske Opera, først som Adalgisa i Bellinis Opera Norma, og senere i andre Operaer. Ved sin Debut fik hun gjentagne Gange Bifald, ligesom hun ogsaa ved Operaens Slutning, da Julia Grisi blev fremkaldt som Norma, blev af denne tagen med ind paa Scenen, hvor hun modtog livlige Bifaldsytringer. I andre Roller vandt hun ogsaa Bifald, men blev efter en Tids Forløb kjed af sit Pariser-Theaterliv, og tyede til andre Stæder. I det derpaa følgende Tidsrum har hun givet Koncerter og været engageret i flere af Europas større Stæder, og har der vundet meget Bifald. Paa en af sine Reiser var hun for omtrent sex Aar siden i Christiania, nu er hun her anden Gang og gjør som tidligere megen Lykke hos endeel af Publikum og i Aviserne. For nogle Aar siden giftede hun sig med Komponisten, dansk Ridder Hr. Saloman, som ledsager hende paa Reisen.

At give en fuldstændig, detaillerende Bedømmelse af hendes Sang, saaledes som vi denne Gang have hørt den, vilde tage for megen Plads op; fattet i Korthed kan der siges, at hun næsten udelukkende er Bravoursangerinde, idet hun, selv i saadanne Musiknummere, som ikke fordre Bravour i Foredraget, dog alligevel anvender denne. Hun synger koldt og eensformigt, benytter som oftest de samme, stærkt forcerede Fioriturer, uden Mezzavoce og Blødhed, samt har en egen kunstig Trille, som ikke klinger i det musikalske Øre, da den ikke er en Vexlen af to Toner. Hendes Stemme er ikke af noget betydeligt Omfang, men stærk og klangfuld, dog noget skarp i de høiere Toner, hvilke hun forcerer vel meget. Hun var ikke fri for at detonere, som dog maaskee Tilfældigheder have bidraget til.

Vore Aviser have været opfyldte med hendes Berømmelse, og de have nævnt hende som en Sangerinde af første Rang; efter en fransk Avis har et af disse Blade fortalt, at hun i Berlin blev kaldt „den svenske Lærke,“ medens hendes berømte og udmærkede Landsmandinde Mdme. Lind-Goldsmith hed „den svenske Nattergal.“ Denne Betegnelse for hende er neppe rigtigt valgt: det burde hellere hede „den svenske Kanarifugl.“

Kars og Erzerum.

Staden Kars, i hvis Nærhed den af Russerne truede tyrkiske Hær er leiret, ligger paa Bjergkjeden Arpa i det asiatiske Tyrki omtrent 30 geogr. Mile nordøst for Erzerum. Den er tildeels befæstet, men mange af dens fornemste Bygninger, hvoriblandt Citadellet, samt forskjellige Kirker og Klostre ligge i Ruiner.

Før Indtrædelsen af de Krigsbegivenheder, som nu have henvendt den almindelige Opmærksomhed paa Orienten, var Staden Erzerum neppe kjendt af Navn, og de Færreste havde nogen Anelse om dens geographiske Beliggenhed. Nu har den imidlertid faaet en ikke ringe Betydning, da den er bleven en militær Centralposition, hvortil Sultanens Tropper ankomme fra forskjellige Kanter af Lilleasien og Syrien, saavelsom fra Konstantinopel over Trapezunt, for derfra at gaae til Hærafdelingerne i Ardahan, Kars og Bjazid. Noget nøiagtigere Underretninger om Erzerum kunne derfor nu være af Interesse, saa meget mere som det ikke er usandsynligt, at disse Egne snart ville blive Skuepladsen for vigtigere Krigsbedrifter.

Staden Erzerum behærskes af et Citadel, der er omgivet af en dobbelt Vold, men Fortet kan igjen behærskes af Høiderne i Nærheden. Det er ikke af nogen betydelig Styrke, da det er bygget førend Opfindelsen af Artilleriet (?). Ved Russernes Indfald i 1828—29 overgav Erzerum sig til Paskiewitsch, efterat de første Kanonskud vare faldne. Befæstningerne antages at være opførte af Republiken Genua, da denne driftige Handelsstad af de armeniske Fyrster havde faaet Tilladelse til at anlægge Værker til Beskyttelse af sin Handel paa Indien over Trapezunt, Erzerum, Tauris, Ispahan o. s. v. Mange Steder i dette Land er der endnu større og mindre Levninger af Khaner, Broer, Dæmninger, Forter og andre Bygninger i huggen Steen, af saa massive og imponerende Proportioner, at de afgive et slaaende Beviis paa dette Folks vigtige Handel og store Kapitaler.

Midt i Citadellet hæver sig et massivt Taarn af Teglsteen, kaldet Tepsi-Minareten med et Trætag paa to Stokværk, hvoraf det øverste er mindst, ligesom paa en Pagode. I dette Taarn var der fordum et Uhr, som altid var i Ustand, og da Tyrkerne indbildte sig, at alle Europæere forstode at reparere Uhre, blev enhver Reisendes Tjeneste tagen i Beslag for at bringe den ærværdige Mekanisme i Orden. Russerne bortførte det til Tiflis, hvor det sandsynligviis endnu befinder sig. Blandt andre mærkelige Bygninger fortjener at nævnes Tojiftee-Minareten, der forhen var en lærd Skole og nu tjener til Artilleri-Magazin; den er mærkelig ved sine ombyggeligt udarbeidede og eiendommeligt ornamenterede saraceniske Indgangsdør, samt ved to riftede Søiler, der ere smukt indlagte med blaa glaserede Teglsteen. Der er ogsaa andre lignende Bygninger med kufiske Indskrifter, og adskillige mærkelige gamle Kumbets eller Mausoleer med kegleformige Tage. En Deel af disse er murede med saa stærkt Cement, at skjønt de ligge i Ruiner, holdes dog de hugne Stene, der danne Taget, endnu oppe i Luften alene ved Cementets Fortrinlighed, (se Skizzen).

Erzerum tæller omtrent 40,000 Indbyggere, nemlig 30,000 Tyrker, 5000 Armeniere, 2000 romerske Katholiker, 1000 russiske Undersaatter (fornemmelig Armeniere, samt en Deel Georgiere og Jøder), 1000 Persere samt nogle hundrede Grækere. Da Statistiken kun lidet dyrkes i Orienten, kan man blot gjøre et løst Overslag, men hvad der synes vist, er, at Erzerum fordum havde mange flere Indbyggere. Ved Enden af Krigen mellem Rusland og Tyrkiet i 1829 blev et stort Antal armeniske Familier enten med Magt tvungne eller ved skuffende Løfter forledede til at udvandre fra Erzerum og Omegn, og nedsætte sig i Georgien. I Begyndelsen nød de nogen Frihed, men efter faa Aars Forløb bleve de satte i den samme sørgelige Stilling, hvortil alle russiske Besiddelser senere eller tidligere ufeilbarlig reduceres; og skjønt der nu er mange russiske Armeniere, som gjerne vilde vende tilbage til Tyrkiet, ere de dog ikke i Stand til at gjøre det, da den russiske Regjering har narret dem til at kjøbe Landeiendomme i Georgien, hvilke ved deres Bortgang vilde blive konfiskerede; desuden faae deres Koner og Familier kun sjelden Lov til at betræde tyrkisk Grund, da de holdes tilbage i Georgien som Sikkerhed for sine mandlige Slægtningers Tilbagekomst.

Den persiske Transithandel, der har været saa fordeelagtig for Provindserne Trapezunt og Erzerum, hvorigjennem den drives, skriver sig fra Aaret 1830 og skyldes britisk Foretagelsesaand. Tidligere blev det nordlige Persien forsynet med britiske Manufakturvarer over Indien og den persiske Havbugt. Transithandelen har, siden den begyndte, stadig tiltaget og har nu sandsynligviis naaet sit Maximum. Mere end 59,000 Pakker, hovedsagelig britiske Manufakturvarer, bestemte for Persien, bleve i 1850 indførte til Trapezunt. Den egentlig britiske Handel med Erzerum, der forhen udelukkende dreves af europæiske Kjøbmænd, er nu bleven en fuldkommen Detailhandel, skjønt den har tiltaget i Udstrækning. Dette kommer af den Lethed, hvormed nu de Indfødte ved den udvidede Dampskibs-Forbindelse kunne begive sig til Konstantinopel og indkjøbe Varer, hvilke de ved stræng Sparsomhed — for ikke at tale om, ved at snyde Toldvæsenet — kunne sælge billigere end Europæerne; og de kunne oven i Kjøbet forene Udbyttet af Gros- og Detailhandelen.

Indførselen bestaar hovedsagelig af britiske og schweiziske Manufakturvarer, Jernvarer, Krap, Indigo, Galæbler og Kolonialvarer. Udførselen bestaar af forskjellige Sorter Pelsværk, Huder og Skind, Gede- og Faareuld, Talg og Vox, Tobak, Gumi-Astragel, Kobber og Bly; men Størstedelen af Huder og en Deel Pelsværk bringes til Georgien, for derfra at udføres til Konstantinopel.

Handelen mellem Erzerum og Georgien hemmes meget ved de Indførselsforbud mod flere Varer, som de russiske Autoriteter i Georgien have udstedt. Hvis Handelen mellem disse to Egne var fri, vilde begge have uhyre Gavn deraf. Den russiske Regjering har længe med opmærksomme og misundelige Blikke lagt Mærke til de Fordele, der tilflyde Tyrkiet gjennem Transithandelen paa Persien, og den har mere end en Gang, skjønt forgjæves, gjort Forsøg paa at lede denne Handel gjennem Georgien ved at lade Transitvarer passere toldfrit; men den Risiko, man løber, ved at lande i Redut-Kale (hvis Havn ikke er sikker), de mangfoldige brydsomme Told-Formaliteter og Sportler, og det Ophold, der foraarsages af daarlige Veie, har gjort, at man ganske almindeligt foretrækken Veien over Trapezunt og Erzerum, skjønt der hæves en Transittold af 3 pCt. De sædvanlige Transportmidler ere Muuldyr og Heste; Kameler bruges for at bringe Varer til og fra Tauris og Erivan, samt Æsler for at bære Jern og Trækul; endogsaa Oxer anvendes som Lastdyr til Transporten af Korn, der læsses i store Sække, som man gjorder fast om Livet paa dem. Veien mellem Erzerum og Trapezunt kan blot for den halve Deel befares med Vogne, og er derefter kun fremkommelig for de raae nationale Kjerrer, der kunne passere over en Grund, som intet europæisk Kjøreredskab kunde indlade sig paa.

(Efter Illustr. Lond. News.)

Reisebilleder fra Norge af Gudbrand Vigfusson.

(Oversat fra Islandsk efter Ný félagsrit, 15de Aargang.)

(Fortsættelse fra forr. Nr.)

Jeg blev her i Land til henimod Midnat og begav mig da ombord i Skibet, men om Morgenen gik Veien sydefter. Først farer man ud ad Vaagen og derpaa ind imellem Askøen og Lyderhorn, fremdeles indenskjærs; der var intet mærkværdigt, førend jeg kom frem forbi Haakonarhella, som nu kaldes deels Strømhelle deels Haakohelle, en god Miil sønden for Alreksstad; det er en liden Flek at see til, som den var udskaaren af en Fjæl og let kjendelig og synlig et godt Stykke ifra, saasnart man er kommen sydover, thi da træder den frem, og Veien gaar ret frem forbi den; jeg betragtede nøie Hellen; der blev Haakon den gode fød, og der døde han. Fra Fitje paa Stord, hvor Slaget stod, og nord til Hellen er der fem eller sex Mile, og saa een Miil igjen nord til Al-

reksstad. Sex eller syv Mile syd for Bergen er man kommen ned paa Hardsøen, og man seer da ind ad Hardanger, og Fjeldene op over Kvindhered, men især Meldrskinn, tage sig derfra særdeles godt ud. Ud for Hardanger mod Syd ere disse tre Øer de største: Tysnes-Ø (Njarðarløg), Stord og Bøml, som ligge i Syd for hverandre, store i Omfang, saa at hver udgjør et heelt Sogn eller mere; dog er Stord den største; de ere høie som Fjelde, saa at, naar man kommer noget sydover, see de ud som tre Fjelde, det ene ret i Nord for det andet. Indenskjærs-Veien gaar indenfor alle disse Øer, som ligge til Styrbord, naar man segler mod Syd langs Landet; de ere mægtige og store at see til. De fleste Øer ved Norges Kyst ere meget ulige Øerne ved Island, de ere klippefuldere og baade meget høiere og større; der staar hver Holme ligesom en Bjergknat op af Søen, og Landet vilde see knudret og goldt ud, hvis ikke Skoven var, som dækker Alt. Stord er den vakreste af disse tre; den Side, som vender mod Land er lav, græsbevoxet, og skraaner til alle Kanter ned fra det Fjeld, som er paa dens vestlige Side. Fitje ligger paa dens nordvestlige Side, og derfor kunde jeg ikke see den; nu er der en Præstegaard, men der stod, som Alle bekjendt, Haakon Adelstens-Fostres sidste Kamp, hvorfor jeg havde stor Lyst til at komme did.

Til Bagbord ind imod Landet ligger Holsen-Ø; det er ogsaa en stor Ø, men lav og smuk at see til; paa Øens nordlige Pynt staar Hovedgaarden, hvor der i gamle Dage laa et stort Kloster (Halsnø-Kloster), og hvor nu Major Juel bor. Jeg havde i Kjøbenhavn kjendt hans unge Søn, som var en af mine bedste Venner; han var nu desværre ikke hjemme, men havde før paalagt mig at besøge ham, naar jeg reiste forbi, saa at jeg der kunde vente den bedste Modtagelse; jeg skulde ogsaa havt stor Lyst til at faa været der en Stund og seet mig omkring paa Øerne, blandt andet paa Stord, da de alle ere saa mærkelige fra Sagaerne. Syd for Stord ligger Mostr*), indenfor Bøml. Der heder det, at Olaf Tryggvessøn først kom i Land og byggede en Kirke; der er ogsaa den ældste Kirke i Norge; somme sige, at det er den samme Kirke, som Olaf lod bygge, men det er slet ikke sandt, og er heller ikke andet end et løst Folkesagn, skjønt den vel kan være sine 700 Aar gammel. Saasnart man kommer ud af Bøml-Sund, seer man oppe paa Land Ryvarden (Flókavarði), hvorfra Ravna-Floke skal have stukket i Havet, da han fandt Island. Der ender Hørdaland og begynder Rogaland. Jeg kunde see Varden, der er ligesom en Støpul af Udseende, og tjener til Landmærke. Ryvarden ligger ved Smørsund, hvorved jeg kom til at tænke paa Thorolf Smør, Flokes Skibsfælle, og det er ganske forunderligt, at almindelige Stedsnavne i Norge endnu skulle hede efter Floke og hans Mænd. Jeg holder for vist, at Thorolf Smør har havt hjemme i Smørsund, og derfor var det intet Under, at han selv havde Tilnavnet Smør, og at Alt blev til Smør i hans Øine.

Nu gaar Veien omtrent tre Mile i det aabne Hav, alt indtil man kommer til Karm-Øen. Dette var ved Middagstid, og jeg gik imidlertid ned at sove og vaagnede først, da Skibet skulde til at lægge ind i Haugesund, som er den nordligste Deel af Karmsund imellem Øen og Fastlandet, og i Sundet er der Smaaholmer; paa Stranden staar en stor Mængde Hauge og Bautastene, og, hvor man seer hen, er der en Mængde Fortidsminder. Karm-Øen er fire Mile lang, og Veien gaar langs efter Karmsund; først er Fastlandet til Bagbord (Ryfylke), siden mindre og større Øer, den er ganske og aldeles flad ligesom en Græsvold, og danner en græsbevoxet Strækning, saa langt som Øiet rækker, og den tyktes mig at være den fagreste af alle de Øer, jeg endnu havde seet der, paa Askøen nær. Nord paa Øen ind imod Landet, saasnart man er kommen syd ud af Haugesund ligger Avaldsnes paa Randen af Feten ved Sundet, og vi seglede ret frem langs med Landet; der er det fagert og skjønt, der viser man den Haug, hvori Kong Avalds Ko er lagt, ligesom ogsaa hans egen Haug, og Sagnet derom lever end i Folkets Minde. Paa Avaldsnes var der i Oldtiden et mægtigt Kongesæde; der sad Harald Haarfagre længe, derfra er der syv Mile syd til Sole, hvilket jeg omtaler for at man kan see, hvor hurtige Forfædrene vare til at færdes. Skjalg foer nemlig om Kvelden paa en Løbeskude, og kom i Dagbrækningen syd til Jæderen. Strax man kommer syd i Haugesund, begynder Landet at bøie sig ind til Buknfjord, saa heder en stor og bred Fjord, som gaar ind i Rogaland, ganske besaaet med Øer, hvorfor de, som boede der, hed Holmryger; Karmøen er en af disse Øer. Landet omkring Bukn paa alle Sider hed Rogaland, hvilket naaede syd for Jæderen, men der begynder Agder. Det er fast utroligt, at Navnene **Hørdaland**, **Rogaland** og **Agder** ere ganske forsvundne i Norge, hvor dog de fleste ubetydeligere gamle Stedsnavne have holdt sig. Søndenfor Bukn ligger Tungenes, en Odde, som paa Nordsiden af Jæderen stikker frem imod Nord, hvorfor der ogsaa paa dette Sted gaar Arme af Bukn baade imod Syd og Sydost.

*) Det synes dog meget urimeligt, fra Havet først at komme i Land her; thi her ligger Bøml udenfor Mostr lang Vei baade mod Nord og Syd, og denne ligger paa den indre Side af Sundet; efter Beliggenheden forekommer mig den sydlige Deel af Mostr langt mere egnet dertil.

Erzerum.

Nu gik Veien foran Mundingen af Bukn, lidt indad imod Stavanger, der ligger midt paa Tungenes. Derpaa laa mange Øer til Bagbord inde paa Fjorden ved det søndre Land; jeg nævner først Mostr, som er en skjøn Ø at see til; bag ved den ligger Renneso, som er endnu større; der boede Renne, Fader til Gjava-Rev, som omtales i Gautreks Saga. Det faldt mig strax ind, at det maatte være dette Mostr, som Thorolf Mostrar-Skegge kom fra, og Heredet tyktes mig særdeles ligt Thorolfs Landnam paa Island: Tungenes mod Syd ligesom Thorsnes, Bukn ligesom Hvammsfjorden med hele dens Øgruppe, og Hvitingsø i Frastand lig Ellides-Ø i Hvammsfjorden; dog manglede Fjeldene imod Nord, der hvor Klovningen staar paa Island, men her er Landet lavere og Fjeldene langt inde i Landet, men østenfjords er det ikke uligt med at see ind efter Skogarstrand. Dog maa jeg sige, at i Hvammsfjorden er Landet meget vakrere. Nordenfor Mostr ligger Utstein, en liden Holme med tvende Bjergknatter og et Skard imellem; i Skardet ligger Utsteins-Kloster, og fra Mostr gaar der en Bro over til Utstein; saa smalt er Sundet. Jeg antager for vist, at Thorolfs Hov har staaet paa Urstein, og at han har gaaet til Hovet over denne Bro; der stod ogsaa et gammelt Kongesæde. Paa dette Mostr maa ogsaa Thingstedet for Søndhordland have været; der holdt Kong Olaf Tryggvessøn det Thing, hvor han christnede Søndhordland, og i Olafs Dage boede ogsaa en Spaamand paa Øen. Det er ogsaa noksom bekjendt, at Thora Mostrar-Stang var derfra. Tre Øer foran Hørdaland og Rogaland hede Mostr (Møgster, Monster, Moster), og der maa have været Hov paa dem alle; derfor bliver det Sagn mærkeligt, at paa en Ø, som hed Mostr, er den første Kirke i Landet bleven reist, men paa det Mostr, som ligger ved Bøml, antager jeg, der aldrig har været nogen Hovedkirke, medens det efter Beliggenheden er rimeligere, at Kong Olaf først har landet ved det søndre Mostr og seilet ind forbi Hvitingsø, ligesom dette var den sidste Plet i Norge, han satte sin Fod paa, da han foer af Landet paa sin sidste Færd. Længere ud i Bukn ligge Om-Øerne (Aumar) hvilke Øer omtales i Kvæderne. Af de Begivenheder, som have tildraget sig i denne Trakt, skal jeg nævne Erling Skjalgssøns Fald. I Kvæderne staar: „ved Bukns Rand,“ „nordenfor Utstein,“ „nordenfor Tungenes.“ Det er nu let at skjønne, at dette foregik inde paa Fjorden indenfor de Smaaøer, som der ligge omkring indenfor Utstein, og Kong Olaf bøiede der ind i Sundet, medens den almindelige Vei gaar længere ude, nord imod Karmsund og Øen Bukn. Dette skede i Soknsund, men nu kan man ikke med Sikkerhed udrede, hvor det var; fra Sole og did maa vel have været omtrent tre Mile. Der paa samme Sted faldt Kong Tryggve fem Vintre siden efter.

Nu seglede vi østenfor og indenfor Tungenes ind til Stavanger, hvor vi bleve liggende omtrent en Økt. Byen er styg, men Domkirken er et pragtfuldt Tempel, som man ogsaa fremviste for os; dens ældste Deel holder man for, er bygget af Biskop Reynald, som Harald Gille lod dræbe omkring 1133, men Choret, som er i gotisk Stiil, lod Magnus Lagabøter bygge. Fra Stavanger er der slette Marker et godt Stykke Vei over Neset ind til Bunden af Hafrsfjord. I Stavanger kjedede jeg mig dygtigt; Skibet laa der saa længe, og det begyndte allerede at mørkne, da vi kom derfra, saa at jeg siden ikke tydeligt fik see Jæderen og ind til Sole. Nu gaar Veien igjen nord om Tungenes; ud ifra der ligger Hvitingsø, en god Miil fra Land, en lav og græsbevoxet Ø, lig Karmøen, og med et Fyrtaarn; der er ogsaa en Kirke. Saasnart man er kommen et lidet Stykke syd over langs med Tungenes paa Vestsiden, omtrent ret ud for Stavanger, gaar Hafrsfjorden ind næsten lige i Syd; Sundet ind ad Fjorden er meget smalt, og indenfor ligger ligesom en rund Poll eller Kulp, og hele Fjorden er ikke andet end en liden Vig, saa at der med Nød og neppe har været Rum for hele den Flaade, som deeltog i Hafrsfjordslaget; der gaar endnu Sagn om, at Folk tykkes at see Skibe nede paa Havsbunden inde paa Fjorden. Søndenfor Hafrsfjord begynder Jæderen; nordligt imellem Havet og Fjorden gaar der et lidet Eid eller en Tange frem, lidt bredere end et Pileskud; paa dette Eid staar nu Gaarden paa Sole, og det tykkes mig rimeligst at Erling har havt sin Skibshavn inde paa Hafrsfjord, for der er et godt Leie, medens Stranden paa Udsiden ligger aaben mod Havet. Gaarden paa Sole er endnu den Dag i Dag røslig og fager at see til, og saaledes er det syd paa med hele Jæderen, at Stranden er ligesom en sandig Havbund, og ganske flade Sletter, hvilket ikke mange Steder er Tilfældet i Norge. I Oldtiden var hele Jæderen et Agerlænde; nu vil Kornet ikke trives paa Grund af Søvinden, fordi Jæderen nu er skovløs og bar, skjønt den i Fortiden maa have været skovgroet. Jæderen er besaaet med Gaarde, aldeles ligesom et Thorp i Danmark; derfor samlede ogsaa Erling nær to tusinde kampdygtige Mænd paa en god Dag; deraf kan man skjønne, hvor tæt befolket der har været. Der er mange Mile frem langs Jæderen, men da saa jeg ikke længere, fordi det tog til at nattes. Nu var denne Dag til Ende, og det var den fornøieligste Dag, jeg nogensinde har oplevet, at segle syd med Landet fra Bergen og lige til Jæderen paa en Dag, omtrent 25 Sømile. Veiret var klart og fagert, og en forfriskende Luftning fra Nordvest hele Dagen, god Seglfylding og For-de-Vind, og jeg kunde godt fatte, at de gamle Nordmænd gave sig til at segle nord og syd efter Landet i god Bør. Kvæderne vise ogsaa bedst, at denne Segling har tykkets dem skjemtelig, at fare saadan rundt om mellem Øerne. Indenskjærs-Veien er den Dag Dag ganske den samme som i Oldtiden, og der er meget vanskeligt at finde frem. Paa Dampskibet var der en Løfting agterud, og tjeldet over, for at værge mod Solen, og Borde oppe største Delen af Dagen; Folk gik af og paa ved hvert Anløbssted, hvilket var meget nyttigt for mig, fordi jeg saaledes kunde faa tale med dem, som vare vel kjendte med Landet; men jeg selv var dog, mener jeg, den eneste paa Skibet, som kunde noget af Sagaerne og vidste Besked om de Navne, som ere mærkelige fra dem.

Søndenfor Jæderen begynder Vest-Agder, og Kysten begynder nu at bøie østover; vi landede om Natten i Ekersund, og strax jeg vaagnede om Morgenen, vare vi lige ud for Haadyr (et Nes omtrent 3 Mile fra Sogndal), hvilket Sted omtales i Kvæder. Lidt søndenfor Haadyr siger man at Berurjóðr (det heder nu Berljud) er biliggende. Hvis saa er, har man i Oldtiden regnet Jæderen meget længer imod Syd end nu, da nemlig dette er omtrent 15 Mile syd for Sole. Endnu noget længer mod Syd gaar Flekkefjord ind, hvor der ligger en Kjøbstad, hvortil vi seglede ind mellem Landet og den saakaldte Hitr-Ø. Der er meget smukt. Op fra Flekkefjord gaar til venstre Haand Sirdalen, som er vel kjendt fra

Sagaen om Ondott Kraaka, Oldefader til Aasgrim, Ellida-Grims Søn, og denne Æt er stor og talrig paa Island. Til høire Haand op fra Fjorden gaar Hvinesdal, hvor Thjodolf den Hvinverske boede, og efter denne Dal har Hvinverjadal paa Island sit Navn. (Fortsættes.)

Norge.

Christiania. Ved kgl. Resol. af 6te Aug. er bestemt, at et Beløb af indtil 1945 Spd. „tillades udredet af de til blandede og tilfældige Udgifter for Universitetet bestemte Midler til Opførelse, overeensstemmende med den af Architekterne v. Hanno og Schirmer forfattede Tegning, af en Bygning paa det astronomiske Observatoriums Grund, hvori en til Observatoriet anskaffet Refraktor bliver at opstille."

— Under 23de Aug. er Envoye extr. & Ministre plen. ved det britiske Hof C. Hochschild udnævnt til Storkors af St. Olafs Orden, og Hofmarskalk Grev N. A. v. Rosen til Ridder af samme Orden

— Ved den i f. Nr. omtalte kgl. Bestemmelse (af 23 Aug.) ang. Benævnelser af Hortens og Kaholmens Befæstninger har endvidere det paa Værftet opførte kassematterede Fort erholdt Navnet „Citadellet," og de 2de paa Værftets nordvestlige og nordøstlige Sider mod Havnen og Indløbene anlagte Batterier skulle benævnes „Havnebatteriet No. 1" og „Havnebatteriet No. 2".

— Under 25de Aug. er Sognepræst til Sandsver H. Wille meddelt Bestalling som valgt Provst i Kongsbergs Provsti, Kand. theol. C. J. P. Pedersen er udnævnt til Kathechet i Farsund og Kand. theol. L. B. F. Fabritius til personel Kapellan hos Sognepræst H. U. Sverdrup i Balestrand.

— Under s. D. har Hs. Majestæt meddeelt Hs. Exc. Statholder Løvenskiold den ansøgte Afsked fra Statholder-Embedet med en aarlig Pension af 4000 Spd., „dog saaledes, at Afskeden først bliver at regne fra den Dag af, da Hs. Maj. naadigst har beskikket Hs. kgl. H. Kronprindsen til Vicekonge, hvilket vil skee i Begyndelsen af næste Aar; hvorhos Hs. Maj. har bevidnet Hs. Exc. sin naadigste Tilfredshed med hans lange, tro og nidkjære Tjeneste." — Under 29de d. M. har Hs. Maj. tilladt, at Hs. Ex., overeensstemmende med hans derom fremsatte underdanigste Ønske, maa fra den Dag af, at han fratræder Statholder-Embedet, oppebære en Sum af 2000 Spd. aarlig af Statskassen istedetfor de ham tilstaaede 4000 Spd.

— Under 28de Aug. har Hs. Maj. udnævnt til Riddere af Sværdordenen Hofmarskalk Severin H. C. Løvenskiold, Oberstlieutenant i den christianssandske Infanteribrigade B. A. Blom samt Kapitain i Marinen C. H. Valeur, til Kommandør af Nordstjerneordenen Professor A. M. Schweigaard, samt til Ridder af samme Orden forhenværende Korpslæge, Badelæge J. Ebbesen.

— Under 29de Aug. er Politifuldmægtig i Bergen P. J. N. H. Gram udnævnt til Politimester paa Frederikshald; Foged i Fosens Fogderi J. M. Schive til Foged i Stør- og Verdals Fogderi; Kand. jur. og Kopist i Justitsdepartementet J. K. Christie til Sekretær ved Kongsbergs Sølvværk; Byfoged i Drammen C. Dahl er meddeelt Afsked i Naade med en paa Embedet heftet aarlig Pension af 800 Spd.

— Under 31te Aug. er Korpslæge ved nordfjordske nationale Musketerkorps C. Smith udnævnt til Korpslæge ved romsdalske nationale Musketerkorps; og Sognepræst i Bamble C. Hoy meddelt Bestalling som valgt Provst for Bamble Provsti.

— Under 29 Aug. er Distriktlæge i ytre Hardanger J. C. Heitmann meddelt Afsked i Naade.

— Under s. D. har Hs. Maj. befalet den i Arbeidersagen afsagte Dom fuldbyrdet uden naadigst Formildelse. Abildgaard, Thrane, B. Hansen og Qvarme, som ikke selv vilde søge Benaadning, bleve efter Dommens Afsigelse indsatte, den Første i Bodsfængslet, de 3 Øvrige i Christiania Tugthuus.

— Under 25de Aug. er udkommet en kgl. Resol. om Istandsættelsen af Eidsvolds Værks Hovedbygning i det Væsentlige overeensstemmende med en af Statskonduktør Grosch forfattet Plan med Overslag.

— Statsraad Riddervold skal fratræde Statsraadafdelingen i Stockholm for atter at overtage Bestyrelsen af Kirkedepartementet, og Statsraad Petersen afgaae til Stockholm i hans Sted. Statsraad Vogt skal da overtage Justitsdpt., Lange Finantsdpt.

— Examen Artium er nu tilendebragt. 4 Kandidater, L. M. B. Aubert, J. F. B. Storm, C. H. Schweigaard og Th. J. Aall erholdt Charakteren Laud. præcet., 49 Laud., 40 Haud illaud. og 6 Non contemn. 11 udebleve i muntlige Fag, 13 erholdt Slet i enkelte Fag.

— I Onsdags opførtes paa Christiania Theater for overfyldt Huus „Hr. og Fru Møller" og „Cousine Lotte," hvilken Forestilling overvares af Hs. Maj. Kongen, Kronprindsen med Gemalinde og Prinds Oscar. Ved Indtrædelsen istemte Publikum et nifoldigt Hurra, ligeledes efterat Hr. Jørgensen havde som Prolog fremsagt et til Anledningen forfattet Digt „Oscarshall", og Kongesangen var afsungen. Ved de Kongeliges Forladen af Theatret udbrød Publikum ogsaa i levende Jubel. Da den fremsagte Prolog i og for sig har større Betydning, end som almindeligt Leilighedsdigt, ville vi her aftrykke den.

Hvor Fjordens sidste Bølger sig mod Hovedstaden vælte,
Der pryder som en grøn Smaragd en Ø dens Sølverbælte.
En Ø saa skjøn, som var den ud af Sydens Hjerte skaaren
Og paa de stærke Bølgers Ryg til høie Norden baaren.

Der breder yppig Mark og Eng sit saftiggrønne Dække,
Der speile vilde Roser sig i de krystalne Bække.
Der Birkens lette Hovedlok for sagte Vindpust bæver.
Mens Granen majestætisk stolt sin Top mod Himlen hæver.

Der blomstrer Vaarens Blaaveis alt, før Sneen trindt er svundet,
Der seiler Svanen i sin Dam, mens Havet end er bundet,
Der er saa frisk, saa sød en Duft paa Skovens dunkle Stier,
Der toner mildt i stille Kveld Maaltrostens Melodier.

Og vidtomkring fra høie Top med Vellyst Blikket hviler
Paa Bølgen, som langs Fjeld og Vang og skovkrandst Ø heniler,
Paa gamle Stad, paa rige Dal i Ly af Klippemure,
Hvor Jorden la'er Velsignelsen gro frem af Agrens Fure.

Ja denne Plet for Norrig er en Paradisets Have.
Derfor fik Norges Dronning tit af Drotten den til Gave.
Der vanked hun saa fri, saa fro de Sommerdage lange,
Og Skjalden paa sin Harpe slog til hendes Terners Sange.

Kong Oscar til sit Norge drog. Med Fryd han skued Øen.
Han skued henrykt over Land, han skued over Søen.
Her, tænkte han, her vil jeg mig et Sommerpaulun bygge,
Her vil jeg i Naturens Favn mig søge Fred og Hygge.

Han bød, og snelt gik Værket frem, og Steen paa Steen sig reiste,
Snart en romantisk Ridderborg paa Klippetinden kneiste.
Med venlig Alvor hæver sig dens Muur, dens aabne Buer,
Det ranke Taarn med Kongeflag vidt over Egnen skuer.

Kong Oscar elsker Alt, hvad Godt og Skjønt paa Jorden findes;
Thi bød han: her Natur med Kunst skal inderligt forbindes!
Trindt om mig vil Naturen fri sin Ynde mig frembyde,
Men mine Haller skjønt og rigt skal Kunstens Værker pryde.

Og da blev Kongeborgen til et herligt Kunstens Tempel,
Hvor paa hvert Værk indpræget staar det nationale Stempel.
Og vidnes skal det af Enhver, som ind i Hallen træder:
Kong Oscar elsker Norges Land, dets Folk og Kunst og Sæder.

Kong Oscar! Du indviet har iaar Din Sommerbolig;
Drag ofte did, og hvil Dig ved Naturens Hjerte rolig.
Læg Drottens Guld og Purpur ned og kvæg Dig i Dit Eden,
Omgivet af Dit bedste Værn, — af Folkekjærligheden!

Og naar i milde Sommerkveld, mens Sol bag Aasen daler,
Du skuer over Land og Fjord og sødt Dit Sind husvaler,
Da husk, at intet Hjerte slaar i Norges Land saa vide,
Som ikke frydes ved Din Fryd, som ei med Dig vil lide.

Fra hver en Snekke, som Du seer de hvide Seil udspænde,
Det lyder, naar de stirre op, hvor Borgens Kjærter brænde:
O fik jeg Kongen min at see, og fik jeg hørt hans Stemme!
Det var en Festens Stund for mig, jeg aldrig vilde glemme!

For hver en Røg, der stiger op i Aftenluften stille,
Du mindes af en huuslig Kreds, som alt Dig ofre vilde,
For hvert et Lys, der slukker sig i Armods lave Hytte,
Opstiger der en Bøn til Gud, at han vil Dig beskytte.

Ja, Konge, Folkets Kjærlighed, har Du for evigt vundet,
Ved Frisind, Retfærd, Folkehu har Du den til Dig bundet.
Den er den bedste Diamant i Fyrstens rige Smykke,
Den Krone, som den funkler paa, kan aldrig Issen trykke.

Snart Oscars Hal staar atter tom; snart atter did Du stævner
Til Broderfolket, der, som vi, Dig Ven og Fader nævner.
Men nu den som Dit Minde staar! hvergang vi os den nærme,
Det lyde skal af Hjertens Grund: vor Konge Gud beskjærme!

— Den 27de Aug. bragte Studenterne H. M. Kongen et Fakkeltog paa Oscarshall, hvor han tilligemed den øvrige herværende kgl. Familie da opholdt sig. Paa omtrent 40 Baade, hver med sine Fakkelbærere, droge de Kl. 8 fra Pipervigen derud og op til Hallen, paa hvis Plain de stillede sig, medens en Deputation med Formanden V. B. Nicolaysen som Ordfører begav sig ind til Kongen, der tillige var omgiven af Statholderen, Statsministeren og den franske Gesandt, foruden Hoffets Herrer og Damer, og frembare Studenternes Taknemmelighed for den Velvillie, hvormed Hs. Majestæt stedse har omfattet Universitetet og den akademiske Ungdoms Interesser, og særlig for den Opmuntring, Hs. M. i de seneste Aar har skjænket Sangen. Herpaa svarede H. M. i de naadigste Udtryk idet han forsikrede Studenterne fremdeles om sin Velvillie og takkede for den frembaarne Hilsen. H. M. traadte derpaa med Følge ud i den aabne Forhal, hvor han blev modtaget med et stærkt nifoldigt Hurra. Sangforeningen afsang en af A. Munch til Leiligheden forfattet Sang, og derefter endnu nogle andre Sange, hvorpaa Kongen og Prindserne gik hen til Sangforeningen og underholdt sig med flere af dens Medlemmer. Landstederne omkring Frognerkilen vare illuminerede, paa flere Høider brændte Blus og paa Bugten udenfor Oscarshall laa flere prægtigt illuminerede Fartøier, hvorfra opsteg et stort Fyrværkeri. Omtrent 300 Studenter deeltoge i Fakkeltoget.

— Idag (Løverdag) reiste Kongen og Prinds Oscar overland tilbage til Sverige. Imorgen reiser Kronprindsen med høie Gemalinde.

— Kjøbmandsenke i Drammen, Nikoline Thams, født Borchgrewink, har ved Testamente af 10de Mai 1854 oprettet en Legat paa 5000 Spd., hvis Renter skulle tilfalde hendes eneste Barn (en Datter) saa længe hun lever, og siden aarligen fordeles mellem 10 trængende Enker blandt Drammens Indvaanere. Ved kgl. Resol. af 6te Aug. er dette Testamente konfirmeret.

— Natten til Fredag, den 24de omtrent Kl. 2, stødte Dampskibet „Bjørgvin" paa et Skjær i Nærheden af Skjergehavn, hvorpaa det efter kort Tid gik fuldt af Vand. Imidlertid reddedes Passagererne og Posten; denne blev afsendt med Baadpost ind til de mellemliggende Postaabnerier.

Drammen. Den 28de Aug. indviedes Bragernæs ny Kirkegaard.

Horten. Den 22de Aug. indviedes ved Biskop Arup Stedets ny Kirke i Overværelse af Hs. M. Kongen og ds. kgl. Høiheder Kronprindsen og Prinds Oscar.

Hougesund. Til et af Stavangers Amtsformandskab besluttet Anlæg af en Hovedvei herfra indover Ryfylke er ved frivillig Subskription tilveiebragt 500 Spd., der udgjør det Beløb, som Amtsformandskabet har fordret af dette Sted. Veien skal allerede ihøst paabegyndes.

Lesje. Pigen Embjør Holsbrækken har dræbt sin Fader ved, medens han sov, at hugge ham i Hovedet med en Øxe. Til sin Udaad har hun angivet at være foranlediget ved Faderens Haardhed mod hendes Moder.

Christianssand. Ved Opgjørelse i Boet efter afdøde Kjøbmand Dahl er der ifølge hans Testament af 9de Juli 1853 tilfaldet Byens Børneasyl 2530 Spd. 48 ß. „med nogle vedhængende Renter."

Bergen. Reguleringskommissionens Planer med Hensyn til Beliggenheden af de brændte Kvartaler skulle møde Modstand af enkelte egennyttige Grundeiere, der nok tænke „at tiltvinge sig meget større pekuniære Fordele."

Oversigt over norske Blades Indhold.

Romsdals Amtstid. anfører, til Fordeel for det paatænkte Bankkontors Henlæggelse til Christianssund, Kvantumet af endeel af denne By's Ind- og Udførselsartikler, hvoraf erfares, at den har en langt større Handelsrørelse end Aalesund og Molde.

Af Chr.-Posten for 30te Aug. hidsættes Følgende: I Tromsø Stift udgjorde i 1854 Antallet af de indgaaede Ægteskaber 1116, af de levende Fødte 4,661, hvoraf 2,141 ægte af Mandkjøn, 2,005 ægte af Kvindekjøn, 255 uægte af Mandkjøn og 260 uægte af Kvindekjøn. Antallet af de Dødfødte var 213, hvoraf 108 af Mandkj. og 105 af Kvindekjøn. Af de Dødfødte vare 29 uægte. Der døde i det nævnte Stift i f. A. 2,270, hvoraf 1,208 af Mandkjøn og 1,062 af Kvindekjøn. Overskuddet af Fødte var altsaa 2,391. — Til Sammenligning hermed bemærkes, at i det nævnte Stift var i 1353 Antallet af de indgaaede Ægteskaber 1134, af de levende Fødte 4225 og af de Døde 2113, saa at Overskuddet af de Fødte altsaa var 2112, i 1852 Antallet af de indgaaede Ægteskaber 995, af de levende Fødte 4121 og af de Døde 2432, saa at Overskuddet af de Fødte altsaa var 1689 i dette Aar. Overskuddet af de Fødte var i Tromsø Stift i 1851: 1738, i 1850: 1185, i 1849: 1432, i 1848: 722, i 1847: 1537, og i 1846: 1370. Af de i Tromsø Stift i 1854 Fødte vare 5 Par Tvillinger 2 Kuld Trillinger og 2 Misfostre. Af de Døde vare 276 omkomne ved ulykkelige Hændelser og 5 Børn lagte ihjel af Mødrene. 17 have taget Livet af sig selv; 60 vare døde paa Barselseng og 27 som Spedalske. — I hele Riget var i 1854 Antallet af de indgaaede Ægteskaber 12,479, af de levende Fødte 49,896, hvoraf 23,106 ægte af Mandkjøn, 22,257 ægte af Kvindkjøn. — Antallet af de Dødfødte var 2182, hvoraf 1236 af Mandkjøn og 946 af Kvindek. Af de Dødfødte vare 325 uægte. I samme Aar døde i hele Riget 23,362, hvoraf 11,898 af Mandkjøn og 11,464 af Kvindekjøn. Overskuddet af Fødte var altsaa 26,534. — I hele Riget var i 1853 Antallet af de indgaaede Ægteskaber 11,157, af de levende Fødte 46,039 og af de Døde 26,391, saa at Overskuddet af de Fødte var 19,648; i 1852 var Antallet af de indgaaede Ægteskaber 10,179, af de levende Fødte 44,219 og af de Døde 25,565, saa at Overskuddet af de Fødte altsaa var 18,654. Overskuddet af de Fødte i hele Riget var i 1851: 20,807, i 1850: 19,111, i 1849: 18,887, i 1848: 12,649, i 1847: 14,121, og i 1846: 17,641. — Overskuddet af de Fødte i de 9 Aar fra 1846 til 1854 har altsaa udgjort 168,041. Naar dette Beløb tillægges Folkemængden ved Udgangen af 1845: 1,329,616, skulle altsaa, efter dette, Folkemængden ved Udgangen af 1854 have udgjort 2,697,657. Saa stor har dog Folkemængden i Virkeligheden ikke været, da Antallet af de Udvandrede har været større end Antallet af de Indvandrede, men i ethvert Fald kunne vi regne Folkemængden ved Udgangen af 1854 til noget over 1,480,000, saaledes at Folketællingen ved Udgangen af 1855 sikkerligen vil udvise, at Rigets Folkemængde da vil være omtrent $1\frac{1}{2}$ Million.

Tromsø Tid. indeholder en meget oplysende Artikel ang. „nogle norske og russiske Forholde, der vedkomme Finmarkens Amt," hvoraf Chr.-Posten i den foreløbne Maaned har gjengivet det Væsentligste.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Ericsson har nu opfundet en ny Varmluftmaskine, som skal være langt bedre end den forrige og skal kunne anvendes med Fordeel overalt istedetfor Dampmaskinen.

— Den danske Konge har gjæstet Götheborg og derfra gjort en Udflugt til Trollhättan.

— Kolera er nu ogsaa udbrudt i Götheborg, hvor indtil den 27de Aug. 10 Personer vare døde deraf. Fra 27de til 29de Aug. angrebes Ingen. I Stockholm er ialt 46 døde.

— Sveriges Erkebiskop H. O. Holmstrøm (f. 1784) døde i Upsala den 27de August.

Frankrig. De franske Blade beskjæftige sig saagodtsom udelukkende med Dronning Victorias Ophold i Paris. Den 17de Kl. 2 landede hun i Boulogne, hvor Triumphbuer og Troppemasser forherligede Landgangen, og hvor Keiseren modtog hende og førte hende tilvogns; den 19de, en Søndag, holdt hun Rastdag for at udhvile sig efter Reisens Besværligheder og da sad de 200,000 Englændere, der gjæste Paris, hjemme og læste i Bibelen; men den 20de benyttede hun da ogsaa saameget desto bedre, idet hun besøgte Udstillingen, gav det diplomatiske Korps Audients i Elysée, kjørte gjennem Paris langs med Boulevarderne fra Bastillepladsen til Saint Cloud osv. osv. Den 21de opholdt hun sig i Versailles og overvar om Aftenen en Forestilling i den store Opera, hvor hun modtoges med stormende Jubel; den 22de besøgte hun Industriudstillingen og begav sig derpaa til Vincennes; den 23de tog hun Museet i Louvre i Diesyn, og om Aftenen deeltog hun i et glimrende Bal i Hotel de Ville, som Paris's Municipalbestyrelse havde arrangeret til Ære for hende. Den 24de var hun tilstede ved en Revue paa 50,000 Mand. Overalt, hvor Dronning Victoria viste sig, omringedes hun af en umaadelig Menneskemasse, der paa alle mulige Maader søgte at lægge sin Begeistring for Dagen, og det venskabeligste Forhold herskede imellem begge Souveræner og deres Familier indbyrdes. Dronningen har givet et nyt Beviis derpaa ved at benaade Prinds Napoleon og General Canrobert med Bathordenens Insignier.

— Om Raseriet efter at faae see den engelske Dronning kan man gjøre sig et Begreb, naar man hører, at 150,000 Personer skulle i Leie af Boulevarderne, hvorfra hun ved Indtoget kunde sees, have udbetalt $1\frac{1}{2}$ Mill. Fr., og at Billetterne til den store Opera ved hendes Besøg der betaltes med indtil 250 Fr.

— Flere Regimenter af den orientalske Armee skulle afløses og erstattes af ny Regimenter fra Frankrig.

— Den engelske Udenrigsminister havde den 26de en lang Konferents med den franske Udenrigsminister Grev Walewski.

— Rygter om Østerrigs Tilnærmelse cirkulerede.

England. Dronningen er fra Paris vendt tilbage til Osborne-House.

Tydskland. De würtembergske Kamre ere blevne opløste den 20de ds., umiddelbart efterat de med 65 St. mod 14 havde vedtaget Andragendet om en Reform i Forbundsforfatningen.

Rusland. Russerne paastaae, at de ikke ved Sveaborgs Bombardement fik flere end 44 Døde og 115 saarede i Fæstningen samt 11 og 89 paa Orlogsskibet Rossija. Derimod paastaar Daily News, at Russerne have tabt 1500 Mand og en Værdi af 1 Million £. Alene idet Orlogsskibene beskjøde en Hærafdeling, som paa Land vilde opkaste Skandser, bleve 500 Russer liggende paa Pladsen.

Krigsskuepladsen. Pelissier har indberettet, at 3329 Russer, faldne i Kampen ved Tschernaja, ere begravne. — Ligeledes (den 23de), at Russerne, trængte af de franske Miner, have antændt 5 Miner, for at tilintetgjøre Batteriet No. 53, men at Explosionen blev uden Virkning, samt siden at en Embuskade (Skarpskyttergrav) paa Malakoffs Glacis er tagen og at et Udfald for at tage den igjen, sloges tilbage med et Tab af 300 Mand for Russerne.

— I Moniteur for 30te skildrer Admiral Bruat Russernes Stilling som kritisk, da der mangler dem Alt. De Allieredes Flotiller udbrede, ved at krydse i det azowske Hav, overalt Skræk.

Tyrkiet. Garnisonen i Kars har gjort et temmelig heldigt Udfald. Russerne have trukket sig tilbage fra det forhen truede Erzerum. Samtlige disponible franske Tropper have fra Konstantinopel indskibet sig til Krim.

— Beretninger fra Triest paastaar, at det halve Beleiringskorps er fra (?) Kars sendt til Erzerum.

Asien. Bombay den 30te Juli. Tropper ere affendte til Radshmahal (i Bengalen) i Anledning af alvorlige Rolighedsforstyrrelser. — Ifølge de nyeste Beretninger fra Persien skal Shahen vise sig venskabelig sindet imod de Engelske.

— Shanghai den 28de Juni. I Shangskan, Jokshan og Kwangsengfu ere Uroligheder udbrudte. Sørøvere forurolige Kysten. Rebellerne i det Nordlige ere blevne slaaede.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Præsteembedet ved Christiania Tugthuus med en Gage af 700 Spd.

Politifuldmægtig-Embedet i Bergen med en aarlig Indtægt af omtr. 400 Spd.

En Lærerpost ved Fredriksstads lærde og Realskole med 300 Spd. i aarlig Løn.

En Førstelærerpost ved H. Holts og Anne Engers Skole i Kobbervig med 250 Spd. i Løn, fri Bolig og Benyttelse af et Jordstykke.

En Andenlærerpost ved samme Skole med 100 Spd. i Løn og frit Værelse.

En Lægepost i Soon med en antagen Indtægt af 400 Spd.

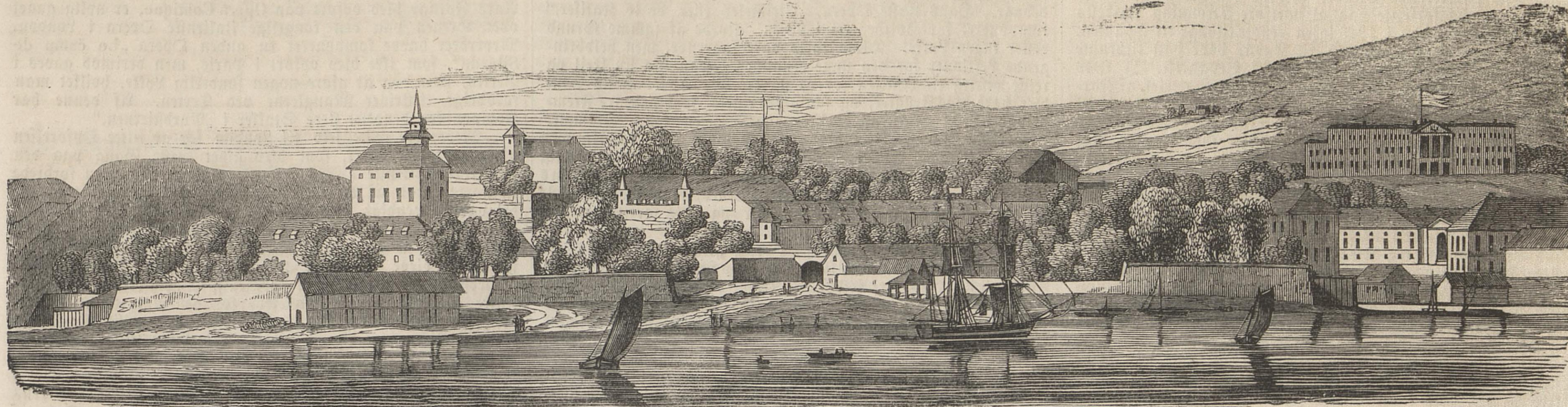
Tvende Feiermesterposter i Stavanger, hver med 250 Spd.

Lensmandsbestillingen i Lesje med omtr. 250 Spd. i Indtægt.

En Hjælpelærerpost ved Arendals Middel- og Realskole med 200 Spd. i aarlig Løn.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 36. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 8de September 1855. | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | IV. Bind.

Indhold.

Spanien og Revolutionen i 1854.

(Af Revue des deux mondes.)

(Fortsættelse fra forr. Nr.)

Naar man betragter denne Krisis fra et vist Synspunkt, synes det, som om de paa hinanden følgende Begivenheder i sig selv indeslutte alle Vanskelighederne ved Spaniens Stilling; men de ere kun Overfladen af Udtrykket for et dybere liggende Faktum, som man saa i sin Spire under General Narvaez, i sin Udvikling efter ham og i sin tydelig fremtrædende Form ved Bravo Murillos Fald. Dette Faktum er den Forbitrelse og den Splid, som herskede inden ethvert politisk Parti og som gjorde enhver kraftig Regjerings Sammensætning umulig. Spørgsmaalet om den konstitutionelle Reform eller de penible Spørgsmaal, som længe havde ligget ubesvarede, General Narvaez's Exil, Jernbanespørgsmaal, hvorom man begyndte at mumle, vare uden Tvivl delikate Affærer for et nyt Kabinet. Men hvis det blot havde været disse Vanskeligheder, vilde en bestemt og loyal Regjering kunnet løse dem; men de vare uopløselige, fordi der ei kunde komme nogen kraftig Styrelse istand paa Grund af Gemytternes Forbitrelse og personlige Hensyn. Heraf forklares de to Ministeriers Charakteer — General Don Frederiko Roncalis og General Don Francisco Lersundis — hvis Liv kun varede nogle Maaneder. Der existerede ikke længer nogen Regjering: det var kun en Forening af velsindede Mænd af enhver politisk Farve, hvem Omstændighederne havde ført sammen, og hvis Bestræbelser gik ud paa at istandbringe en Mægling mellem alt Partihad. Den konstitutionelle Reform var et Stridens Element; man overlod den heel og holden til Kortes; Pressen havde været haardt medhandlet; man holdt op med denne Strenghed; den liberale Kommittees Autoritet var tilsidesat og dens Manifester undertrykte; man underhandlede med den og lod dens Manifester cirkulere; det militære Element havde været fornærmet over i 2 Aar at have været det civile Element i Regjeringen underordnet: det første Kabinet, som sukcederede Bravo Murillos, nemlig General Roncalis, var et næsten udelukkende militært Kabinet, idet det bestod af 13 Generaler tilligemed de anseede Navne Alejandro L'lorente og Antonio Benavidès. Men trods alle Ministeriet Roncalis Bestræbelser og det Held, som i Begyndelsen syntes at krone dets Anstrængelser, begyndte der snart levende Tvistigheder i Senatet, hvor de fik Luft gjennem de militære Chefers Mund. Hvis end noget Slør havde kunnet skjule Oppositionens Hensigter, bortrev General Manuel de la Concha, Markis af Duero, det under en Diskussion om Jernbanerne, idet han ligefrem anklagede „en mægtig Mand, som udøver en fordærvelig Indflydelse paa nærværende Ministerium, ligesom han har udøvet den paa det foregaaende, en Mand, hvem man skylder Hertugen af Valencias Fald, fordi denne havde sagt: „Jeg vil være Regjeringen." Derved meente han Hertugen af Rianzares, Dronning Christines Mand. Heraf reiste der sig ny Mistanke hos Kortes — og Ministeriet faldt.

Var General Lersundis Kabinet heldigere? Bestaaende af endnu mere forskjelligartede Elementer anstrængte ogsaa dette alle sine Kræfter med det utaknemmelige Arbeide, der hver Dag blev vanskeligere, nemlig Enighed. Det viste i rigt Maal Tolerance, søgte at forebygge politiske Uroligheder, overbeviste hele Verden om sine Hensigters Reenhed — og dog opnaaede det ikke andet end et kort og stormfuldt Liv. Man agtede dets Bestræbelser, som vare ædle nok, men lidet virksomme; de mest indflydelsesrige Personligheder vilde ikke slutte sig til det, da de følte dets Afmagt. Oppositionen kunde deelviis blive opløst eller for et Dieblik beroliget, men den var ikke overvunden, den var lige heftig og virksom. Oppositionens Feltraab var: „Frihed, Konstitution." Alle Finantsoperationer, industrielle Foretagender, Jernbanespørgsmaalet gav dem et andet: „Redelighed". Der var virkelig en Tid, da man sagde, at Spanien bestod af Skurke, som efter hinanden kom til Roret og af Katoner, som viste sig i sin hele romerske Strenghed. Vist er det, at der var en heftig Forbitrelse paa begge Sider. Det er ikke mindre vist, at der paa den Tid i Spaniens moralske Atmosphære var en tæt Sky af Fordomme og Mistanke, at Salamanca, hvem Jernbanerne først bleve indrømmede, stod i liden Gunst hos Oppositionen, at man fra Salamanca steg op til Ministrene, fra Ministrene til Paladset, fra Regjeringshandlingerne til de mest personlige Spørgsmaal, og at under denne Masse Anklager ethvert politisk Element i Spanien blev beskyldt og sat i Miskredit. Mod denne Bevægelse kunde Ministeriet Lersundi kun sætte sine maadeholdne Bestræbelser og sine gode Hensigter. Det maatte komme til en Opløsning og Kabinettet af 18de Septbr. 1853 dannedes under Præsidentskab af Louis Josè Sartorius, Greve af San Luis, for at Spanien endelig kunde faae en Regjering.

Ung, foretagelseslysten, fast bestemt paa at ville opreise sin Lykke ved at gjøre en Ende paa Spaniens kritiske Stilling, fandt dog den nye Præsident mere end en Hindring i sin Fortid. Man betænkte, at han som Medlem af Hertugen af Valencias Ministerium fra 1848—1851 havde været, hvad man kunde kalde den svage og angrebne Part. Da man anklagede Kabinettet Narvaez for at fylde Kongressen med sine Kreaturer, var det paa Greven af San Luis, man lod det fornemste Ansvar falde; det var mod Sartorius, at der første Gang — med Ret eller Uret — reiste sig dette frygtelige Skrig om Uredelighed, hvormed der blev skudt Bresche i alle Ministerier. Kastet ind i Oppositionen under Bravo Murillo, havde Sartorius, som Medlem af den liberale Kommittee, der syntes paa en Maade at ville føre Kampen for sin egen Regning, med Fiinhed vidst at trække sig ud af Koalitionen, ligesom for ved sin Neutralitet at kunne tilbyde Regjeringen en Tilflugt til et nyt Ministerium. Oppositionen havde gjennemskuet Betydningen af denne Manøvre og havde væbnet sig mod dette Kandidatur med baade gamle og nye Besværinger. Med et Ord, man regnede Greven af San Luis hans hurtige Karriere, hans formodede Rænker, hans Frafald, som man beskyldte ham for, og hans brændende Ærgjerrighed tillast. I selve Kabinettet herskede der fra Krigsministerens, fra Markisen af Molins og Markisen af Geronas Side, stærke Fordomme mod Ministeren for de offentlige Arbeider, Esteban Collantes. Man kunde vanskelig forklare sig, at Domenech, en Progressist, var kommet ind som Finantsminister, og da det ei kunde forklares af politiske Grunde, saa man deri et Resultat af Ministerpræsidentens personlige Forbindelser, som ikke engang skulde have kjendt sin tilkommende Kollegas Navn førend nogle Timer forinden han præsenterede ham for Dronningen.

Under disse Betingelser kan man sige, at den istandbragte Forbindelse mindre var Politik, end en Forening, grundet paa personlige Hensyn.

Greven af San Luis overdrog de vigtigste militære Chefer i Oppositionen, Generalerne Jose de la Concha, Cordova og Ros de Olano, betydelige Militærposter, men samtidig som han bortstødte de Generaler, han fjernede, vandt han ikke dem, hvis Understøttelse han søgte. Det hjalp ham intet, at han tilbagekaldte General Narvaez, at han sammenkaldte Kortes, at han henlagde under Kamrene alle Indrømmelser af Jernbaner, at han holdt de konstitutionelle Reformer tilbage, at han med et Ord fratog Oppositionen dens hele Program. Saasnart Kortes blev samlet, fandt Greven af San Luis samlet mod sig i en frygtelig Koalition alle dem, hvem han før havde kjæmpet mod, og alle dem, hvis Kollega han havde været, liberale og konstitutionelle Reformatorer, militær Opposition og civil Opposition, de styrtede Ministeriers Venner og de ventendes Ministeriers Tilhængere. Det i Senatet ophobede Uveir brød løs ved en Votering, hvis Resultat var 105 Stemmer, der vare Regjeringen systematisk fiendske, mod 69, der vare blevne den tro.

Dette var utvivlsomt et Misgreb af Senatet. Det satte Spaniens Fred og Skjæbne paa Spil for en Bagatel, for hvad man kalder Parlamentæretiketten. Spørgsmaalet var, om man skulde diskuttere en partiel Proposition angaaende Jernbanerne, hvilken var fremkommen i Senatet, medens Regjeringen havde forelagt Kongressen en almindelig Lov. Det var puerilt; men det var et desto tydeligere Mærke paa, at det mere var Had mod Ministeriets Personale, end mod dets Politik, som var Drivfjederen. Det var ikke en Debat, det var en Duel. „Hvis vi seire," sagde General Ros de Olano, „er Ministeriet dræbt, hvis vi bukke under, er det forbi med Senatet." General Ros de Olano tog feil; Senatet og Regjeringen, Regjeringen og Senatet bleve dræbte ved samme Slag. Den Dag, den 8de December 1853, gav det spanske Senat en Revolution Ly i sit Skjød. Det var udentvivl ogsaa en Feil af Regjeringen, at besvare en ubesindig Handling fra Oppositionens Side med en ligesaa ubesindig fra sin Side, en fiendtlig Votering med en ubestemt Suspension af Kortes. Strengt taget gik den maaskee ikke udenfor sin Ret. I politisk og moralsk Henseende var det Signalet til en Kamp paa Liv og Død efter en til ingen Nytte tilbuden og med Foragt tilbagevist Vaabenstilstand.

I Grunden beviste selv de Alternativer, som Grev Luis syntes at have sat sig, nemlig enten Foreningspolitik eller Undertrykkelsespolitik, at disse begge to kun vare Udveie og saadanne Udveie give ingen Opløsning paa det Slags Kriser. Kampen var ikke mere i Parlamentet, det er sandt; den var overalt i Skikkelse af en hemmelig og truende Bevægelse. Partiaanden gik mere og mere ud paa at indvikle Regjeringen og selve Kongehuset i solidarisk Ansvarlighed, og der var dem, som under Tingenes daværende Tilstand fattede Tanken om en Dynastiforandring. Huset Bourbon skulde stødes fra Thronen og Spanien og Portugal forenes under Huset Braganza. Denne Plan var en Stund saa alvorlig meent, at man endogsaa undersøgte, hvorvidt den vilde finde nogen Støtte i det engelske Kabinet. Man underrettede Lord Clarendon derom; han viste afgjort Utilbøielighed til at indlade sig herpaa; men han kunde deraf see, hvilke Fremskridt oppositionelle Ideer havde gjort i Spanien. Regjeringen paa sin Side tillod sig en Mængde despotiske Handlinger. Da man engang havde slaaet ind paa den Vei, maatte man holde ved. Generalerne Manuel og Jose de la Concha, O'Donnell, Infante, Armero, Serrano, Zabala, Politikere, Journalredaktører bleve efter hverandre indespærrede, jagede i Landflygtighed eller deporterede. Hvad var da omsider Grev San Luis's Hensigt? Han havde sikkerlig ogsaa i Baghaanden en Plan om en konstitutionel Reform. Han vilde, som det synes, knuse Senatet, der i 2 Aar havde været Oppositionens Arne, fuldende de gamle Partiers Desorganisation og saa søge en Støtte hos Massen. Spanien svævede imellem en Revolution og et Statskup, og her kommer man naturligviis med det rimelige Spørgsmaal: hvorlænge kan et Land være Tilskuer til alle mulige politiske Uordener uden selv at føle sig berørt. I hele to Aar saa Spanien Kamp paa Kamp, Krisis paa Krisis, og det holdt sig roligt.

Den første militære Insurrektion, som udbrød i Saragossa Vinteren 1854, fandt endnu ikke noget Ekko hos Folket, men Misfornøielsen greb i Stilhed videre og videre om sig. Regjeringen saa med sit Diktatur Landet forlade sig. Den havde ikke Armeen, thi dens Chefer havde den proskriberet; ikke Adelen, thi dens Stolthed havde den krænket; ikke Politikerne, thi de vare dem fiendske; ikke Folket, thi dette plagedes ved et tvunget Laan under Navn af en Anticipation af Skatterne. Den levede i en Atmosphære af lutter Fiendskab, som gik saa vidt, at General O'Donnell, der havde faaet Befaling til at reise til de kanariske Øer, og som ikke vilde finde sig heri, kunde opholde sig 5 Maaneder skjult i Madrid uden at blive opdaget. O'Donnell skiftede ofte Skjulested; han blev saa syg, at han modtog den sidste Olie, man fandt ham ikke. Alverden vidste, at der i al den Tid fandt en permanent Konspiration Sted; et lidet Antal sluttede sig ivrigt sammen, de Øvrige vare passive Tilskuere. Saaledes stod det til i Spanien i Juni Maaned 1854.

Her maa man lægge Mærke til tvende Kjendsgjerninger; det progressistiske Parti har ligetil nu neppe vist sig i Kampen. Udentvivl er det de oppositionelle Konservatives Bundsforvandt og finder sin Regning ved at dette sørgelige Spil udspilles, men det viser sig ikke med sin Politik og sin Fane i Spidsen for nogen Bevægelse. Dette er saa sandt, at i dette Dieblik selv Olozaga, som var i Bayonne, lod tilbyde General Cordova sin og sine Venners Understøttelse, hvis han vilde danne et Ministerium, igjen aabne Kortes og optage i Ministeriet to af de for sit Maadehold mest bekjendte Progressister, DHrr. Cantero og Gomez de la Serma. Videre var det ikke nogen indre Mangel i Principet, som styrtede den konservative Regjering. Landets ydre Fred under alle Kriser beviser noksom dette. Det var Ærgjerrighed, Ubesindighed, personligt Nag, gjensidig Ødelæggelseslyst, som med ethvert Vaaben, selv de for Landet og dets Institutioner farligste, ødelagde det konservative Kabinet. Da dette Ødelæggelsesværk var fuldbragt, maatte man af Partiernes Ruiner, af Magtens Levninger søge at skabe en ganske ny og anden Tingenes Tilstand, og ved en besynderlig Skjæbnens Ironi var det den militære Disciplins Magt, som støttede en Revolution.

II.

Bevægelsen af 28de Juni 1854 har, uafhængig af sine politiske Aarsager, det Kuriøse ved sig, at den er et Værk af Disciplinen. Chefen for Armeens Kavaleri, General Dulce, benytter sin embedsmæssige Ret til at kommandere sine Soldater, samler dem en Morgen paa Gardepladsen ved Madrid, giver Ordre til Insurrektion og Soldaterne adlyde. Regjeringen var forud underrettet om General Dulces Frafald; men den troede paa hans Troskabsforsikringer. Natten mellem den 27de og 28de Juni blev Krigsministeren, General Blaser, underrettet om en Bevægelse blandt Garnisonen, han svarede, at han vidste hvad det var, og at det kun gjaldt en Revue. Nogle Timer efter var Revuen en pronunciamento til i Spaniens Historie, en pronunciamento, som General Dulce understøttede med hele Madrids Kavaleri, og hvis fornemste Chef var General Don Leopoldo O'Donnell, Greve af Lucena.

O'Donnell var ingenlunde før bekjendt som nogen ivrig Liberal, man antog ham meget mere for et Stykke af en Absolutist eller ialfald for en afgjort Konservativ. Halv Ir-

lænder halv Spanier skjulte han heftige Lidenskaber under et roligt Ydre. Han havde i en ung Alder naaet Armeens øverste Poster — han er født 1809 — blev Generallieutenant i en Alder af 30 Aar, havde i den sidste Krig indlagt sig Ære og Berømmelse ved flere glimrende Bedrifter, hvoraf en forskaffede ham Grevetitelen, og havde i Spidsen for Midtarmeen været Dronning Marie Christines Støtte i hendes Kamp mod Hertugen af Vittoria (1840). Han deelte Regentindens og de Moderates Skjæbne, idet han emigrerede, greb dernæst til Vaaben mod Espartero i Oktober 1841 og plantede Oprørsfanen paa Pampelonas Citadel, medens den ulykkelige Diego Leon og Concha forsøgte paa at bortføre Dronning Isabella fra Madrid. Da han i 1843 igjen vendte tilbage til Spanien, drog han som Generalkapitain til Kuba, hvor han tilbragte 5 Aar fjern fra enhver parlamentarisk Bevægelse. I 1849 blev han udnævnt til Generaldirektør for Infanteriet af Narvaez, men blev fjernet fra denne Post i 1851 i Ministeriet Bravo Murillos første Periode. Da begyndte denne Opposition, som med hver Dag blev heftigere og som gav sig Luft paa Gardepladsen, hvor Generalerne Ros de Olano, Messina og Echague sluttede sig til O'Donnell og Dulce.

General O'Donnells og hans Tilhængeres første Tanke gik ikke videre end til at styrte Ministeriet San Luis og opretholde Konstitutionen af 1845. Dette er ialfald Meningen af et Brev, som de fra Alcala de Henares den 21de Juni tilstillede Dronningen. De bad Isabella som „tro Undersaatter", som hendes hengivne Tjenere, om at afskedige sit Ministerium, igjen aabne Kortes og ophæve det tvungne Laan, som man paa en diktatorisk Maade havde forordnet. General O'Donnell troede endnu at kunne naae sit Maal blot ved denne simple Manifestation, uden Kamp, uden Slag, idet han vilde bringe Regjeringen til at døe af Afmagt ligeoverfor den insurgerede Armee, hvis første Skridt skulde bringe den civile Befolkning til at erklære sig. Saaledes stode Sagerne, da Dronning Isabella, som opholdt sig i Granja, den 28de Juni om Aftenen vendte tilbage til Madrid. Her fandt nu Ministeriet sig stillet mellem tvende Alternativer: enten maatte det strax resignere — en Tilbagetræden, som næsten lignede en Kapitulation, — eller det maatte sætte Magt mod Magt, — en Fremgangsmaade, der kunde have uberegnelige Følger. Dette Sidste blev efter en heel Dags Forberedelser og hemmelige Underhandlinger besluttet. Dronningen var overmaade meget imod en Kamp, som vilde dele den spanske Armee i to stridende Partier. Hun vilde stige tilhest og selv sætte sig i Spidsen for de tro Tropper lige for Insurgenternes Dine. Hvis hun havde fulgt denne Plan a la Maria Theresia, hvad vilde da være bleven Tilfældet? Ministeriet vilde utvivlsomt have beholdt Valpladsen, men i et Land, der er saa modtageligt for ethvert Indtryk af chevalereske Scener, vilde Gemytterne maaskee have faaet en heldbringende Bevægelse, der kunde have forandret Spaniens politiske Stilling. Man forhindrede Dronningens Plan og Kampen begyndte den 30te Juni tæt ved Madrid, ved Vicalvaro.

Dette var den første Borgerkrigens Gnist, det første Signal til Revolution givet et Land, der var træt af Revolutioner. Det var en tvivlsom Sag, om de Soldater, der den ene Dag havde været forenede under een Fane, og den anden Dag stode ligeover for hverandre som to fiendtlige Partier, vilde bruge Vaaben mod hinanden. Regjeringen paa sin Side var meget usikker paa, hvilken Grad af Troskab den kunde vente hos sit Infanteri og Artilleri. Og Insurgentgeneralerne regnede ligetil det sidste Dieblik paa en Brigadeer af Garnisonen, hvem de stolede paa skulde gaae over, og hvis Frafald vilde give Tingene et ganske andet Udseende. Men Pligtens Lov var stærkere, end hemmelige Forbindelser, og Soldaterne paa begge Sider sloges lige ufortrødent. Saaledes som Stridskræfterne vare fordeelte, kunde det ikke komme til noget egentlig afgjørende Resultat. Begge Parter trak sig tilbage og tilskreve sig Seiren. O'Donnell offentliggjorde en Bulletin om den monarchisk-konstitutionelle Divisions Operationer. Regjeringen uddeelte flere Grader, end det under saadanne Omstændigheder var nødvendigt. I Virkeligheden var der hverken Seierherrer eller Overvundne; men netop ved sit tvivlsomme Udfald tvang Kampen ved Vicalvaro Insurgenterne til at modificere Planen for sin Fremgangsmaade, til at søge nye Allierede, og deri vil man see bestod dens Vigtighed saavel i politisk som i militær Henseende.

Hvad havde General O'Donnell villet? Med sit Troppekorps havde han forsøgt at rokke den øvrige Garnisons Troskab, det var ikke lykkets ham. Han havde givet Madrid Anledning til at erklære sig; Marid havde Intet gjort. Derfor blev det nødvendigt for Insurgenterne at vende sig andetsteds hen. Nu var det Spørgsmaalet, hvilken Retning man skulde vælge. Man valgte Andalusien, som frembød de fleste Hjælpekilder, de sikreste Tilholdssteder, de talrigste Virkemidler. O'Donnell troede med sit Kavaleri at kunne gjentage den berømte karlistiske Partigjænger Gomez's Expedition, lidt efter lidt trække til sig Regjeringens Tropper og benytte enhver mulig Leilighed til et afgjørende Slag. I politisk Henseende medførte Kampen ved Vicalvaro et end vigtigere Resultat; det ledede til Programmet fra Manzanares, af 7de Juli, og Programet af Manzanares, der var forfattet af en ung Publicist, Canova del Castillo, for Tiden Deputeret i Kortes, var en Appel til Progressisterne, fra hvem det havde taget nogle Ideer. Det antog som Troesbekjendelse: Reform i Administrationen, i Valg- og Presselovene, det vilde have en Frihedens Gjenfødelse under Garanti af den gjenoprettede Nationalmilits. Med et Ord, det var beregnet paa at forene under det Banner, der var reist paa Gardepladsen, alle Oppositionens yderste Nuancer. I militær og politisk Henseende havde saaledes den sørgelige og skjæbnesvangre Kamp ved Vicalvaro den Virkning, at den gav Insurrektionen en alvorligere Charakteer, at den udvidede den, fjernede den fra dens Centrum, at den som en Følge deraf gjorde den vanskeligere at ramme. Det var farligt for Regjeringen, og dette viste sig allerede deri, at det var vanskeligt at faae istand en Expeditionskolonne for at forfølge Insurgenterne. Først den 5te Juli kunde Expeditionskolonnen under Anførsel af selve Krigsministeren forlade Madrid. Og endydermere var General Blaser nødt til at marschere med yderste Forsigtighed, holde sine Tropper sammen, og stedse iagttage Aarvaagenhed.

(Fortsættes.)

Meyerbeer.

Den største dramatiske Musiker i vor Tid — thi Rosini og Spohr henhøre, uagtet de endnu leve, snarere til den forløbne end den nærværende Periode — er Giacomo Meyerbeer. Denne store Komponist fødtes 1794 i Berlin af rige Forældre; hans Fader havde nemlig været en stor Bankier i denne By. Som mange andre berømte Musikere var han i sin Barndom meget udviklet; i denne Henseende virkelig næsten en anden Mozart. Ti Aar gammel blev han betragtet som en af de bedste Pianister i Berlin og havde, alene ledet af sit geniale Instinkt, komponeret mange Stykker saavel for Vokal- som Instrumentalmusik. I sit femtende Aar kom han under den lærde Abbed Voglers Tilsyn, som indviede ham i Kontrapunktets Mysterier, og lagde Grunden til det Mesterskab af Sammensætning, hvorved Meyerbeers Værker, især hans sidste, udmærke sig. Hans første dramatiske Arbeide, „Jephtas Datter," blev fuldført i München, da han var atten Aar gammel. Dengang var han endnu hildet i Abbed Voglers scholastiske Former og hans Musik var for stiv og kunstlet til at behage. Hans næste Opera, „Alcimelek eller de to Kalifer," komponeret for Hoftheatret i Wien, gjorde af samme Grund heller ingen Lykke. Disse Uheld vare saarende, men heldbringende Lektioner for den unge Kunstner. Han saa sin Feil og reiste viselig til Italien for at studere Melodi. Hans Studier bare rige Frugter, og saameget rigere, som de vare Frembringelser af Italiens Kviste, podede i en tydsk Stamme. Meyerbeer glemte ikke Abbed Voglers tydske Kontrapunkt, men han lærte sig til at gjøre det til hvad det skal være, nemlig den melodiske Sangs Hjælper og Tjener. Saaledes blev hans italienske Stiil bedre end selve Italienernes, som, i det Mindste nu for Tiden, ere matte Harmonister og stole for meget paa Melodiens Tiltrækning alene.

Meyerbeers første italienske Opera, „Romilda e Costanza," blev opført i Padua i 1818. Den blev fulgt af „Semiramide Riconosciuta," opført i Turin i 1819, og af „Emma di Resburgo" i Venedig i 1820. Denne sidste blev ikke alene i hele Italien modtaget med Begeistring, men gjorde Lykke ogsaa i Tydskland.

En af Meyerbeers Ungdomsvenner og Medstuderende under Abbed Vogler var Forfatteren af „der Freischütz" (Jægerbruden), Weber, som, gjennemtydsk i sine musikalske Meninger, ikke bifaldt sin Vens Kjætteri — hans Frafald fra den sande Tro og Italieniseren af hans Stiil. Han pleiede at disputere med ham herom og viste, hvor alvorlig han

Meyerbeer.

meente det ved, som Bestyrer af Theatret i Dresden, at lade gaae over Scenen ikke et af Meyerbeers heldige italienske Stykker, men den tydske Opera (de to Kalifer), som var mislykket i Wien, medens han skrev en Kritik i en musikalsk Tidning, hvori han hævede dette Værk til Skyerne. Deres Uenighed om dette Punkt formindskede imidlertid i ingen Henseende deres Venskab. Der er et morsomt Brev fra Weber til hans Navne Gottfried Weber, den berømte Skribent over Harmonilæren, hvori han fortæller om et Besøg, som han fik af Meyerbeer. „Sidste Fredag," siger han, „havde jeg den Glæde, at Meyerbeer tilbragte en heel Dag hos mig. Det var i Sandhed en lykkelig Dag, en Erindring om de gamle gode Tider i Mannheim. Vi skiltes ikke før Midnat. Meyerbeer reiser nu til Triest for at lade opføre sin „Crociato." Næste Aar vender han tilbage til Berlin, hvor han maaskee vil skrive en tydsk Opera. Himlen give det. Jeg har gjort mange Angreb paa hans Samvittighed!"

„Crociato in Egitto" (Korstoget til Ægypten), den Opera, som er omtalt i dette Brev, kom først efter en anden italiensk Opera af ham, „Margherita d'Anjou", der blev opført paa Scala-Theatret i Milano i 1822. Denne gjorde megen Lykke, men blev ganske overstraalet af „Crociato in Egitto," der først blev opført ikke i Triest, men i Venedig i 1825. Den gjorde stormende Lykke og Meyerbeer deelte Rangen med Rossini, som dengang stod paa Toppunktet af sin Popularitet. Samme Aar blev den givet i London paa den italienske Opera, hvor Mdselle Garcia (senere den berømte Malibran) spillede, og havde der uhyre Tilløb. I Paris, hvor den senere blev givet under Forfatterens egen Ledelse, havde den det samme glimrende Udfald. Den skjønne Opera fortjente sit Held. Handlingen er en interessant Fortælling, hvori Europas Ridderlighed og Østens Romantik heldigen ere forenede; Musiken er ikke alene skjøn, men fuld af Originalitet og Kraft. „Crociato" er, i Korthed sagt, en af de ædleste Operaer, som nogensinde ere skrevne for den italienske Scene, men den er bleven stillet i Skyggen af Meyerbeers egne følgende Værker — Værker, i hvilke han har vist sig i en ny Charakteer og neppe ladet Spor tilbage af sit forrige Jeg.

Vi behøve neppe at fortælle vore musikalske Læsere, at det første af disse Værker var „Robert le Diable". I nogle Aar før den blev opført havde Meyerbeer Intet skrevet. Hans Giftermaal og Tabet af hans Børn gjorde et Skaar i hans musikalske Virksomhed. Men det kan kun være liden Tvivl underkastet, at hans Forskninger i hans Kunst i denne Mellemtid ledede ham til den fuldkomne og tilsyneladende pludselige Forandring i Stiil, som forbausede Verden. I Scribe fandt han en „Collaborateur" (Medarbeider) efter sit Ønske, ikke alene en stor dramatisk Digter, men en Mand, som ogsaa forstod sig godt paa, hvorledes man skulde tilveiebringe musikalsk Effekt. Fra den Tid indtil nu har Meyerbeer indviet sit Talent til den parisiske Scene. „Robert le Diable" blev opført paa den store Opera i 1831 og paa Kingstheatret i London 1832. „Hugenotterne" blev først givet paa den store Opera i 1836 og paa den kongelige italienske Opera i London i italiensk Oversættelse i 1848. „Profeten", som blev opført paa Fransk i Paris i 1848, blev i 1849 givet paa Italiensk i London. „Nordstjernen" (étoile du Nord), som i dette Aars Foraar blev opført paa Opera Comique, er nylig gaaet over Scenen paa den kongelige italienske Opera i London. Meyerbeer havde komponeret en anden Opera „Le camp de Silésde", som ikke blev opført i Paris, men derimod gaves i Berlin, uden dog at gjøre nogen synderlig Lykke, hvilket man forøvrigt tilskriver Manglerne ved Texten. Af denne har Komponisten benyttet flere Stykker i „Nordstjernen."

Meyerbeer reiste selv til London for at tilsee Opførelsen af hans tydske Værk, som blev givet første Gang paa den kongelige italienske Opera den 19de Juli d. A. Den fordrede en større Grad af Bearbeidelse for den italienske Scene, end det var nødvendigt med „Robert le Diable", „Hugenotterne" eller „Profeten". Disse Operaer udfordrede alene en italiensk Oversættelse af den oprindelige franske Text, saaledes at de nye Ord bleve afpassede til den originale Musik. Men „Nordstjernen" fordrede en forskjellig Behandling. De tidligere Værker vare komponerede for den store Opera, hvor den hele Handling fremtræder gjennem den musikalske Form. I „Nordstjernen" derimod, som er skrevet for Opera Comique, er en stor Deel af Dialogen i simpel Prosa, og fremsiges alene, synges ikke af Skuespillerne. For derfor at opfylde den italienske Scenes Krav, blev det nødvendigt at indklæde dens hele Dialog i Musik og omsætte i Recitativ de Dele af samme, som forhen alene vare blevne fremsagte, et Foretagende, som blev udført af Komponisten selv med stor Omhyggelighed og fuldendt Dygtighed. Imidlertid ere vi ingenlunde vis paa, at Forandringen har været en Forbedring. Dialogen har, naar den bliver fremsagt, især naar den er af dagligdags Indhold, en Lethed, Frihed, Livlighed og Hurtighed i sig, som ikke kan meddeles Recitativet, og hvad den formodede slette Virkning af Overgang fra Tale til Sang angaar, da kan vel Meningerne herom være deelte. En saadan Vexlen har altid været sædvanlig, ikke alene paa den engelske, men ogsaa paa den tydske og ligeledes paa den franske musikalske Scene, alene med Undtagelse af den høie alvorlige Opera, til hvilken Klasse „Nordstjernen" ikke henhører. Det er alene i Italien at Recitativet altid har været anseet som noget Væsentligt for Operaen. De italienske musikalske Skuespillere lære følgelig at synge, ikke at tale: deres Tale maa altid være Sang. Dette er ikke Tilfældet med Tydskerne, og derfor er „Nordstjernen" opført i Tydskland paa samme Maade som i Frankrige.

„Nordstjernen" er kaldet en komisk Opera, og dens Gjenstand er ogsaa væsentlig komisk, om end blandet med Scener og Begivenheder af romantisk Interesse. I Czar Peter see vi Lidet af den russiske Selvhersker. Han viser sig som en Arbeidsmand fra Dokken og senere som en raa Soldat med sin Tids og sit Lands muntre Vaner og det er først i Slutningen, at han paatager sig det keiserlige Purpur. Saaledes er ogsaa den tilkommende Keiserinde en simpel Bondepige, som, uvidende om sin Elskers Rang, med hengiven Troskab følger ham gjennem Trængsler og Farer. De underordnede Charakterer — den simple Posteibager, som bliver Keiserens Yndling, den lille bondeagtige Prascovia og den dumme Kosakkorporal — ere alle meget komiske, især naar de tale den bare Prosa, som de gjør paa Opéra Comique. Blandet med denne lettere Deel er der store og heroiske Scener, som naar Peter ved sin Nærværelses Majestæt bringer en Bande oprørske Soldater for sine Fødder, og Situationer fulde af Ømhed og Pathos, som naar Katharina, hvis Sjæl er nedbøiet af Sorger, oplives til Fornuft og Lykke ved hendes keiserlige Elskers utrættelige Ømhed. Meyerbeers Musik er lige heldig i de komiske og i de alvorlige Partier. I det sidstnævnte Værk viser den endog større Lethed end i noget af hans tidligere Arbeider. Den gaar fra det Alvorlige til det Lystige, fra det Milde til det Strenge, uden at være afbrudt eller usammenhængende. Den er fuld af tiltalende og udtryksfuld Melodi, medens den i sine store harmoniske Sammensætninger i det Mindste staar ved Siden af „Hugenotterne" eller „Profeten."

(Efter Illustr. London News.)

Byen Malaghea.

Som det vil erindres, stod der i Sommer at læse om en Affære mellem de britiske Autoriteter i Sjerra Leone og nogle Indfødte i Nærheden af denne Koloni boende Negerstammer, der havde til Følge, at en, disse sidste tilhørende Stad Malaghea, efter nogen Blodsudgydelse paa begge Sider, blev ødelagt. Paa Grund af den Mistillid, som denne Strid har indgydt de Indfødte mod den engelske Styrelse og England i det Hele, har den vakt ikke liden Opmærksomhed i Hjemlandet.

Idet vi her give vore Læsere et Billede af denne By, hvis Udseende er saa høist eiendommeligt, at det endog blot af den Grund har Interesse, skulle vi tillige af en Korrespondance til Illustr. Lond. News hidsætte Følgende:

„Vor Styrelse, vore Philanthroper, vore religiøse Selskaber have ingen tydelig Idee om, eller bekymre sig lidet om, hvad det er eller skulde være at gjøre Fremgang paa denne Kyst. Det er endnu mere en mærkværdig Omstændighed, at endogsaa vore nyeste Karter ikke give os nogen nøiagtig Anviisning om, hvor disse Scener af Folkebevægelse og Blodsudgydelse have tildraget sig, og det uagtet Mellicomi-Floden løber ud i Atlanterhavet mindre end 40 (engelske) Mile nordenfor Sjerra Leone. Paa den venstre Bred af denne Flod, som for en Deel danner den søndre Grændse af Landet Moriah, er Staden Malaghea beliggende omtrent 30 Mile oppe i Landet. Paa Grund af Høiden af den Sette, hvorpaa den var bygget og den rige Vegetation rundt omkring, kunde alene en liden Deel af den sees fra Ankerpladsen, tilligemed to Bygninger ved Landingsstedet, som udgjorde et fransk Faktori eller Varehuus for europæisk Gods. Heldigviis var paa denne Tid de Varer, som de indeholdt, neppe af større Værdi end 2000 £, hvilket Alt tilligemed Bygningen med Overlæg blev ødelagt — ikke af de Indfødte, men af Folkene fra Sjerra Leone. Malaghea var en fri Stad med omtrent 6000 Indbyggere, og af en betydelig Udstrækning, uagtet mindre end Fourikariah, Hovedstaden, samt et Par andre betydelige Byer i de forbundne Høvdingers Territorier. En Vold strakte sig rundt om den og ligeledes paa begge Sider af dens talrige uregelmæssige Gader, fra hvilke man gjennem firkantede eller runde Taarne

kom ind i uregelmæssige af Volde omgivne Gaarde eller Indhegninger, hvoraf enhver indeholdt en Families mange Huse. Husene vare i Almindelighed meget bekvemme, vel opførte og for det Meste særdeles rene og net prydede med udskaarne Figurer, for en Deel i ægyptisk Stiil, medens deres høie koniske Tage, tæt tækkede med et Slags fiint Græs, ydede en behagelig Kjølighed indenfor Væggene, udover hvilke de strakte sig flere Fod frem, hvorved de dannede skyggefulde Piazzaer (Svalgange). Inde i Byen var der flere Mosker, hvoraf man kan slutte, at Indbyggerne ere Muhamedanere. Ligeledes fandtes der Skoler og nogle geistlige Stiftelser. Udenfor Voldene er der en udmærket Rendebane, paa begge Sider begrændset af vilde Træer. Omegnen er i det Hele særdeles malerisk."

Det skandinaviske Nordens Interesser i den orientalske Krig.

II.

Sverige under Gustav IV.

Den russiske Politiks Fremskridt — Den sidste Vasas Dethronisation.

Revolutionen af 13de Marts 1809, som styrtede Gustav den 4de Adolph, Gustav den 3dies Søn, det sidste kronede Skud af den gamle Vasastamme, fra Sveriges Throne, betegner nøiagtig det Tidspunkt, da Sverige, næsten ødelagt ved Ruslands Voldsgjerninger og hemmelige Rænker, befandt sig i den dybeste Elendighed og Udmattelse. Al Frugt af Gustav d. 3dies Regjering var gaaet tabt; denne dygtige Monarch, hvem det altfor ofte er Mode at forbande i Stockholm, fordi han støttede sig paa fransk Politik og franske Ideer, havde idetmindste opnaaet to nyttige Maal: han havde, tiltrods for Preussen og Rusland, omstyrtet Konstitutionen af 1720, som spaaede Sverige Polens Skjæbne, og han havde bragt de svenske Vaaben i en for St. Petersburg faretruende Nærhed. I 1809 derimod havde Bladet vendt sig. Rusland havde bemægtiget sig hele Finland; dets Kanoner vare plantede paa Østersøens Øer, en 7—8 Miil fra Stockholm; medens dets nordvestlige Grændse var trængt ind paa det egentlige svenske Territorium. Og Bagsmækken efter dette frygtelige Tab var en indre Revolution. Gustav den 4de var endnu ulykkeligere i sin Kamp med Alexander, end Karl den 12te i sit Medbeilerskab med Peter den Store; man maa erkjende, at han var mindre heroisk, skjønt ligesaa ubesindig.

Sikkerlig er der nu Grund til at beklage, at de hemmelige Bestemmelser i Tilsitterfreden overantvordede Rusland en saa vigtig Forpost som Finland, og man kan med temmelig Bestemthed antage, at Frankrig endnu ikke dengang havde faaet Øinene op for eller lært at vurdere de Fordele, som et Bundsforvandtskab og en Samvirken med Nordens Folk vilde frembyde; men man maa paa den anden Side indrømme, at paa den ene Side havde Gustav Adolph ved sin Uklogskab fremkaldt den russiske Erklæring, og paa den anden Side havde han vist sig som en saa blodig og forbitret Fiende af Napoleon, at Keiseren ikke havde kunnet forsvare ham, selv om han vilde have renonceret paa at tugte ham. Alt indeholdes i denne sørgelige og kuriøse Beretning om Sveriges Forhold til Rusland: Gustav den 3die var Frankrigs Allierede, tilintetgjorde Ruslands Rænker og bragte det til at respektere sig; Gustav den 4de var Frankrigs Fiende, blev beseiret af Rusland og styrtet fra Thronen af sine egne Undersatter. Disse to Begivenheder, Finlands Tab og Revolutionen af 1809, ere indbyrdes inderlig forbundne. De indeholde forresten altformange Beviser, der stemme overeens med de Anskuelser, vi have udtalt om Sveriges politiske Stilling, og de ere altfor lidt bekjendte, til at vi ikke skulle henlede Opmærksomheden paa dem. Vi skulle til Støtte for hvad vi maatte anføre kunne paaberaabe os nye Dokumenter, deels Memoirer, der nylig ere offentliggjorte i Sverige, deels saadanne vigtige Dokumenter, som findes opbevarede i de franske Archiver.

I.

Den sidste Repræsentant for Absolutismen i Sverige, Kong Gustav den 4de, har alene ved sin Charakteer havt en sørgelig Indflydelse paa det Folks Fremtid, som hans Fødsel havde kaldt ham til at regjere. Født 1778 blev han Konge i en Alder af 14 Aar, men fik ikke Magten ihænde før sin Myndighedsalder, som indtraadte 1ste November 1796. Hans Fader havde ladet ham opdrage med samvittighedsfuld Omhu, der ogsaa tidlig syntes at have baaret gode Frugter; thi han viste sig oprigtig, reen af Sæder, brav og loyal. Dog var det let at skjønne, at hans Forestillingsevne ikke havde erhvervet sig nogen Uafhængighed og ikke havde frigjort sig for de Fordomme, hvori hans Fødsel og en uklog Opdragelse saa let kunde hilde ham. Med Undtagelse af en vis musikalsk Sands var ikke denne svage Aand paa nogen Maade modtagelig for Indtryk; han var lige ufølsom for det Tiltrækkende ved Læsning, det Fortryllende ved Kunsten, ja næsten for enhver Fornøielse, og det syntes, som om ingen levende Interesse kunde bringe dette Iishjerte til at slaae. Herfra skriver sig udentvivl den Halsstarrighed, han senere viste. Alene den Mand, hvis Blik er klartseende, og hvis Synskreds er viid, kan i Sandhed være Herre over sig selv og sine Beslutninger; hans Reflexion opretholder hans Energi. Intet er derimod

Byen Malaghea.

almindeligere, end at en Aand, som enten af Naturen er indskrænket eller paa Grund af Opdragelsen er fortrykt, naar den engang forsøger at gjøre et dristigt Spring, støder imod en to, tre Maximer, ved hvilke den bliver hængende, fordi de efter dens Tykke indeholder al Sandhedens Fylde og Løsningen paa alle de Vanskeligheder og alle de Forviklinger, som den menneskelige Skjæbne kan frembyde. I Følelsen af sin kongelige Værdighed ansaa Gustav den 4de ikke alene simpel Ærbødighed, men ogsaa levende Erkjendelse af, at han, ligesom alle Konger, var Guds Udvalgte og stod over alle andre Mennesker i Kraft af en hellig Charakteer, for pligtmæssig. Paa sin Bryllupsaften befalede han sin Gemalinde Dronningen høit og lydeligt at oplæse af Bibelen det første Kapitel i Esthers Bog, og erklærede hende med mere Ligefremhed end Mildhed, at hun maatte berede sig til at adlyde ham punktlig, da han, ligesom Ahasverus, vilde være Herre i sit Pallads. Engang slog han sin 8aarige Søn ganske blodig i Ansigtet, fordi den unge Prinds ikke havde bukket dybt nok for Kongen. Han talte ialmindelighed lavt og med Høitidelighed, ligesom den Etikette, med hvilken han omgav sig, mere end een Gang nær havde kostet ham Livet. Man begriber let, at en saadan Fyrste maatte forblive fremmed for de nye Ideer, hans Tid saa fødes; især deleshed var han utilgjængelig for den franske Revolutions Principer. Han betragtede denne Revolution som et skjændigt Oprør, og vilde, hvis Europas Stormagter skulde vise sig feige eller uvirksomme, tage Bourbonnernes Sag under sin Beskyttelse, da alene den i hans Øine var legitim, og igjen sætte dem paa den Throne, hvor Gud havde sat deres Forfædre. Etslags overtroisk Religiøsitet havde tillige tidligere bemægtiget sig hans Forstand, hvem den bragte paa Afveie og tilsidst nedsænkede i fuldkomment Vanvid. Han troede fuldt og fast paa Sjælevandringen, grublede over den, og erklærede en Dag, at han i sig bar Karl d. 12tes Sjæl.

Mere end nogensinde burde Sverige under en saadan Konge styrke sig ved fremmede Allianςer, som det kunde stille mod Ruslands Intriger, der havde været uafbrudt under Gustav d. 3dies Regjering. Vi skulle nu see, hvorledes Gustav d. 4de tvertimod fjernede sig fra alle Magter, og især Frankrig, den ældste og naturligste Bundsforvandte. Under Kongens Mindreaarighed havde den svenske Formynderregjering klogeligen gjenoprettet den inderlige Forbindelse med den republikanske Regjering; men, da Gustav selv alene fik Magten ihænde, var der ingen Modvægt mod de trængende Opfordringer, hans Faders gamle Tjenere, Bourbonnernes hengivne Venner, stilede til ham. Han hørte ganske efter de Raad, han fik af denne Grev Axel Fersen, der er bleven saa berømt paa Grund af sin Hengivenhed for Marie Antoinette og Ludvig d. 16de, og senere hen paa Grund af sin gruelige Død. Efter Flugten til Varennes, under hvilken han selv, som man veed, kjørte Dronningens Vogn, havde Grev Fersen opholdt sig ved Grændsen og anvendt alle mulige Bestræbelser for at frelse Fangerne i Temple. Han havde arbeidet for at istandbringe en Koalition til deres Fordeel, han havde henvendt sig til alle Hoffer, ja han vovede endogsaa at vende tilbage til Frankrig og komme inkognito til Paris, hvor han endogsaa forskaffede sig en Sammenkomst med Dronningen i hendes Fængsel. Den 21de Juni havde fyldt ham med Fortvivlelse, hvilket ogsaa tydelig kan sees af hans Breve. „Jeg kan ikke lade være at tænke paa denne ulykkelige Dronning og hendes Børn," skrev han til Baron Frederik Taube, „og denne Tanke sønderriver min Sjæl. Jeg burde ikke tale mere til Dig derom, jeg burde fjerne Erindringer, som gjøre mig saa ulykkelig; men hvorledes glemme hende, ak! hende, som saa vel har fortjent den bestandige Ærefrygt, jeg har viet hende? Jeg kan ikke lade være at tænke paa disse ulykkelige Børn."

„Alt, hvad jeg har tabt," skrev han til sin Søster, „staar uden Ophør levende for min Sjæl og gjør mit Liv ulykkeligt. Men bliv ikke urolig, kjære Sofie; min Helbred vil holde ud, siden jeg ikke døde d. 21de Juni."

Man kan nok begribe, hvilke Indtryk en saadan Raadgiver maatte meddele, da Fersen, som under Regentskabet havde seet sig fjernet fra Forretningerne, blev altformaaende hos Gustav. Det var netop ham, som blev valgt til at repræsentere Gustav den 4de paa Kongressen i Rastadt, ikke i denne Fyrstes Egenskab af Hertug af Pommern, Medlem af det tydske Forbund, men i hans Egenskab af Konge af Sverige, en af Garanterne for den westphalske Fred. Denne Rolle vilde Gustav den 4de spille; men Bonaparte havde allerede ved Freden til Campo-Formio givet tilkjende, at han ikke vilde antage andre Repræsentanter paa Kongressen, end Preussens og Østerrigs, og at det gjaldt at tilintetgjøre Westphalerfreden, ei at styrke og forsvare den.

„Europas Stilling er betydelig forandret siden 1648," sagde han til Fersen i den private Sammenkomst, som han tilstod ham; „Sverige havde da stor Indflydelse paa Tydskland; det stod i Spidsen for det protestantiske Parti; det straalede endnu i al den Glands, den store Gustav havde omgivet det med; Rusland var endnu ikke bleven nogen europæisk Stat; Preussen existerede ikke. Idet disse to Magter have voxet, have de trængt Sverige tilbage og reduceret det til en Magt af tredie Rang." (Fortsættes.)

Norge.

Christiania. Ved kgl. Resol. af 6te Aug. 1855 er approberet Christians Amtsformandskabs Beslutning angaaende Nedlæggelsen af Sygehuset paa Evenrud paa Thoten og Aabningen af et do. paa Lillehammer. — Ved kgl. Resol. af 13de Aug. d. A. er der tilstaaet Rigshospitalet et Forskud af Statskassen, stort 1125 Spd., til Istandsættelse af Hovedbygningen paa Sorgenfri, der af Hospitalet er leiet for 5 Aar.

— Ved kgl. Resol. af 29de Aug. er bestemt, at der for Røros Thinglag skal ansættes en egen Sorenskriver og Politimester, der skal bo i Bjergstaden og foruden de med disse Embeder forbundne Indtægter oppebære i aarlig Løn af Statskassen 200 Spd., af Røros Kommunekasse 50 Spd. samt af Røros Kobberværk 57 Spd. 24 ß, imod at den ene af

de forhenværende 2de Politibetjentposte paa Bjergstaden fremdeles forbliver ubesat. Embedet skal kun besættes med en Konstitueret, indtil Spørgsmaalet om Bevilling af Gage derfor vorder afgjort af Storthinget.

— Ved kgl. Resol. af 29de Aug. er det bestemt, at islandske Fartøier og Varer i samme her i Landet blive — saalænge norske Fartøier i deres Fart paa Island ere stillede paa lige Fod med de nationale — at tilstaae den samme priviligerede Behandling, som efter den mellem de forenede Riger og Danmark gjældende Traktat af 2den November 1826 tilkommer danske Fartøier i Almindelighed.

— Ifølge kgl. Resol. af s. D. har Indredepartementet under 4de Sept. antaget Kand. med. L. V. Dahl som Reservelæge ved Sindssygeasylet paa Gaustad med en Løn af 500 Spd. aarlig i de første 3 Aar og siden 600 Spd. foruden de ellers naadigst bestemte Emolumenter.

— Ved kgl. Resol. af 31te August er bestemt: at en Kommission bestaaende af Kapitainerne i Marinen Konow, Valeur, Hagerup og Krohg, Skibsbygningsinspektør Sommerfeldt, Direktør for Marinens mekaniske Værksted Sørensen, Major i Ingeniørbrigaden Irgens, Byskriver Rye, samt Premierlieutenanterne i Marinen Geelmuyden, H. Müller og Ihlen, anordnes for at træde sammen paa Horten og der at tage under Overveielse samt afgive Forslag til en Plan for Rigets fremtidige Søstyrke saaledes som samme efter den nyere Tids Opdagelser og disses Indflydelse paa Søkrigsmateriellet antages at burde være, med tilbørligt Hensyn til Rigets Ressourcer til inden et passende Tidsrum at kunne anskaffe og senere vedligeholde samme; samt Forslag til en fuldstændig Plan for Alt, hvad der vedkommer Marinens Personale med Hensyn til dets Størrelse, Aflønning, Øvelse m. m.

— Ved kgl. Resol. af s. D. er en Laane- og Diskonteringskommission i Christianssund befalet oprettet.

— Under 29de Aug. er Prof. Schweigaard, Byfoged Thrap og konst. Assessor Thomle udnævnte til Medlemmer af en Kommission til at afgive Betænkning om hvorvidt Stævninger og Domme, udfærdigede og afsagte i det ene af de forenede Riger, ogsaa bør tillægges Virkning i det andet, samt om hvilke Forandringer eller Tillæg der maa ansees fornødne i de norske og svenske Lovbestemmelser ang. Foranstaltninger til at anholde og tiltale Personer, som, efterat have begaaet Forbrydelse i det ene af de forenede Riger, undvige til det andet.

— Keiserlig fransk Militær-Intendant F. M. E. Moisez er under 31te Aug. udnævnt til Ridder af St. Olafs Orden.

— Hs. Exc. Løvenskiold har i sin Ansøgning om ikkun at oppebære det Halve af den ham bevilgede Pension anført, „at han i sin underdanigste Ansøgning om Afsked ikke hartilladt sig at udbede sig nogen Pension naadigst bevilget, fordi Pensioner ikke ere reglementerede hos os, og fordi Meningerne om, hvorvidt en afgaaende Embedsmand dertil bør ansees fortjent, kunne være meget deelte. Denne samme Betragtning forbyder Hs. Exc. at modtage i sin Heelhed den ham af Hs. Majestæt naadigst bevilgede Pension af 4000 Spd., hvorimod Hs. Exc. uden Ubeskedenhed troer at kunne modtage den halve Sum 2000 Spd. aarlig, efterdi denne Sum er omtrent Renter af den Kapital, Hs. Exc. frivillig har opofret for Statskassen" (ved et Gageafslag af 4000 Spd. aarlig siden 1842) „og desaarsag formener snarere at maatte ansees som en billig Godtgjørelse for en gjort Opofrelse end som en Pension."

— Kongen har tilladt, at Slotskapellet bruges til Gudstjeneste.

— Immatrikuleringen af de nye Studenter foregik som sædvanligt 1ste Sept. Prof. Dietrichson holdt Talen. Tvende for Kronprindsens Guldmedaille indkomne Besvarelser tilkjendtes Prisen, nemlig Besvarelse af den geologiske Opgave ved Th. Kjerulf, og af den lovhistoriske ved En, der ikke havde opgivet sit Navn. Samme Dags Aften feirede Studentersamfundet Universitetets Stiftelsesdag med Festlighed.

— Pastor Gislesens Afsked med Askers Menighed, hvor han i 22 Aar Aar havde været Kapellan, har været meget hjerterørende, og som et Beviis paa Høiagtelse modtog Pastoren en Kaffekande, en Sukkerskaal og en Flødekop af Sølv samt et Taffeluhr og en Kaleschevogn. „Sammenskudet hertil var almindeligt baade af Fattig og Rig, Ung og Gammel."

— I Løbet af 3 Ugers Tid (indtil 5te ds.) er her indtruffet 7 Sygdomstilfælder af Kolera; 4 ere døde, deriblandt de ringerigske Optøiers Hovedmand, Hattemager H. Knudsen, der endnu sad i Raadstuearrest. I de tre sidste Dage er intet Tilfælde indtruffet.

— Kongen og Prinds Oscar ere, ifølge Telegraphmelding til Statholderen, efter en lykkelig Reise ankomne til Tullgarn den 5te Sept. Kl. 3½ Eftermiddag.

— Kongen har under 28de Aug. skjænket Christiania Theaters Pensionsfond 200 Spd.

— Telegraphlinien til Christianssand er nu fuldført og Stationerne i Brevik, Arendal og Christianssand oprettede.

— De af Firmaet Cappelens Enke til Pariserudstillingen sendte Rulleharve have, ifølge Breve fra Paris, vakt stor Opsigt; de ere fortrinlig blevne bemærkede ved Prøvelsen af udvalgte Agerdyrkningsredskaber ude ved Versailles, i Prinds Napoleons, Juryens og andre Autoriteters Overvær. De udstillede Exemplarer ere kjøbte af en rig Godseier ved Rheims, og om der havde været mange, vilde de strax faaet Afsætning. Ogsaa den fra Ladegaardsøen sendte Saamaskine for Turnipsfrø har vundet meget Bifald og er bleven solgt.

— Paa Klingenberg forevises i Forening med Le Torts Tryllekunster et af Tydskeren Kableis komponeret Cyklorama, forestillende Verdenshistorien i bevægelige Billeder. Cykloramaet udgjør tils. 20,000 Kvadratfod og skal være „malet af de mest udmærkede Kunstnere i Tydskland." Man føres her de vigtigste Momenter i Verdens- eller rettere Kulturhistorien for Øie; der begyndes med de gamle Inder og Ægypter og endes med Scener af nuværende Krig. Billederne ere meget anskuelige, og deres Betragtning vil være høist belærende, om de end ikke ere Kunstværker, der taale Sammenligning med Enslens pittoreske Fremstillinger. Entreen koster 36—12 ß.

— I Søndags begyndte Theatrene igjen sin Virksomhed. Paa det norske Theater er den svenske Skuespiller Dahlquist optraadt to Gange i Slag; desuden har det allerede givet tvende Nyheder, „Gamle Minder" og „En Børneforlovelse." Paa Christiania Theater er det ved Schröder bearbeidede engelske Fireaktsstykke „Ringen" opført.

— Den saakaldte smaalandske Husar-Kvintet — flinke Musikanter — har nogle Gange med Bifald ladet sig høre paa Klingenberg og sidst i Frimurerlogens mindre Sal.

— Pianist Tellefsen er ankommen hertil fra Bergen, hvor han har givet et Par stærkt besøgte Koncerter og høstet stort Bifald. Paa Mandag giver han en Koncert i Christiania Theater. Det er at haabe og ønske, at Publikum ikke vil lade ubenyttet denne sjeldne Anledning til at høre en saa anerkjendt duelig Kunstner, der desuden har Landsmandsskabets Fordring paa Opmærksomhed. Idet vi med Hensyn til Udlandets Anerkjendelse af hans Kunstnerdygtighed henvise til den i dette Blads Nr. 34 optagne Biographi, benytte vi Anledningen til at berigtige en i samme indløben Feil, som vi først efter Trykningen ere blevne opmærksomme paa. Tellefsen er ikke opkaldt efter „den som General-Gouvernør over Indien bekjendte Statsmand" (hvis Navn desuden skrives Auckland), men efter Sir Thomas Ackland, der i 1851 ved Jernbanearbeidernes Paabegyndelse igjen besøgte Christiania.

— Direktionen for Selskabet for Norges Vel har fra England anskaffet en Kornskjæringsmaskine, der kommer paa omtr. 225 Spd., og hvilken nu beror hos Hr. Schrøder paa Vold i Bærum.

Drammen. Ved den nedsatte Kommission til at taxere Byens samtlige Bygninger, Lastetomter og Løkker, ere de samlede Eiendomme — Huse og Grunde — med Undtagelse af Kommunens, taxerede for 1,430,650 Spd., hvoraf Strømsø og Tangen 561,750 Spd., Bragernæs 868,900 Spd. De inden Byens Jurisdiktion værende Bygninger, hvoriblandt Kommunens (omtrent 120,000 Spd.), ere for Tiden brandforsikrede for 1,377,260 Spd.

Kongsberg. Hedenstads Annexkirke er af Eierne solgt til Sandsværs Kommune for 600 Spd.

Hønefos. Kommunalbestyrelsen har bevilget 160 Spd. aarlig i 5 Aar til underordnet Politiopsyn og 500 Spd. til Brandredskaber og desuden Penge til Leie af et Arrestlokale.

Lillehammer. Et Interessentskab indbyder til Abonnement paa en Avis, der fra 1ste Okt. af vil udkomme 2 Gange ugentlig under Navnet „Kristians Amtstidende" og koste 3 Spd. aarlig. Dette Blad vil, efter hvad vi om Redaktionen have erfaret, blive et af vore faa redigerede (ikke blot af Bogtrykkeren slumpeviis fyldte) Provindsorganer.

Frederiksstad. Onsø Kirkes Kalk, Disk og en liden Sølvæske er ved Indbrudstyveri bortstjaalet.

Frederikshald. Man er nu kommen efter, at Mordbrænderen Adolf Jacobsen ivaares ogsaa har forsøgt at sætte Ild paa den saakaldte Rosenlundsgaard, hvor „den venskabelige Forening" har sit Theater.

— Paa Gaarden Lekum i Eidsberg holdtes den 3die en Præmiepløining, forenet med Dyrskue og Udstilling af Agerdyrkningsredskaber. 1ste Præmie for Tyre erholdt Auditør Dahl, 2den Gaardbr. Skykkestad; 1ste Præmie for Kjøer Proprietær Wiel (for en Thelemarksko), 2den Præmie Præst Aschehoug, 3die Hans Skinnerud.

Bergen. Overkrigskommissær C. F. N. S. Walter døde den 23de August, næsten 91 Aar gammel.

Throndhjem. Provst Petersen er valgt til Præses i Videnskabernes Selskab istedetfor Biskop Darre, der havde frabedet sig Gjenvalg.

Magikeren Joseph Le Tort.

Allerede ifjor indeholdt dette Blad en af et Billede ledsaget Artikel om Le Torts Tryllekunster. Men da Bladets Læsere nu tildeels ere andre end dengang og desuden Troldmanden siden har udvidet sin faustiske Færdighed, vil en Omtale af hans Præstationer ude paa Klingenberg i denne Tid vistnok undskyldes, især naar den anvises en rumbesparende Plads. Blandt Le Torts nye Kunster have flere en egen Interesse, ogsaa forsaavidt de udføres ved klogelig Anvendelse af Physikens og Chemiens Hjælpemidler. Paa hosfølgende Afbildning seer man en i Snorer hængende Kasse, der er forsynet med Glasbund og Glaslaag. Medens Kassen svinger, og man derved seer tvertigjennem den, kaster Troldmanmanden fra Tilskuerbænkene af mærkede Halvdalere derind, saaledes at man mærker dem falde paa Glasbunden i Kastningens Øieblik. I de samme Snorer hænger han en Blomstervase, kaster Halvdalerne, og øieblikkelig springe de frem i en regelmæssig Bue mellem Vasens Roser og Levkøier. Han lader Tilskuerne trække nogle Kortblade, stopper disse i en Pistol og skyder, og øieblikkelig komme ogsaa de trukne Kort tilsyne mellem Blomsterne. Kommer man derefter op paa Scenen til ham og er saa tjenstvillig at holde hans Lysestager, da vil man ikke kunne undgaae at gerere sig som en Besat, retsom om tusinde Elementæraander sade i Stagerne. — Paa Afbildningen sees ogsaa en i Snorer hængende Glasklokke med en liden Hammer udenpaa. Denne slaar, selv om en af Tilskuerne holder den mellem sine Hænder, ikke alene efter Musikens Takt, men giver ogsaa ved Slag Svar paa hvilke Kort Tilskuerne trække hos Troldmanden m. m. Sine Kortkunster, der allerede ifjor syntes at have naaet Uovertræffelighedens Høide, har Le Tort udvidet med en ny Kunst, der bestaar deri, at han lader en af Tilskuerne trække et Kortblad og blande Kortene, og naar nu Tilskueren eller han selv kaster Kortene i Luften, tager han det trukne Blad paa en Kaardes Spidse. Endnu en anden forbausende Kunst have vi først seet iaar. Le Tort laaner nogle Nøgleknipper af Tilskuerne, pakker dem i et Lommetørklæde, som han lægger i en til en Pistols Munding føiet Trægt og skyder; og da gjenfindes Tørklædet og Nøglerne i en Bouteille, som han har stillet paa en Persons Hoved og hvoraf han strax i Forveien skjænkede denne Viin. Han slaar da Bouteillen itu, for at faae ud det svære Indhold. Blandt hans tidligere Kunster ville vi nævne hans „Multiplikation" og Komposition af Marsviin og Tallerkendands, da disse Fremstillinger ere egne for ham; ialfald skal der blot findes Een ellers (en Amerikaner) der kan udøve Tallerkendandsen — hiin anstrængende Kunst, der fordrer den umaadeligste Muskelstyrke og Fingerfærdighed. — Meget af hvad Le Tort forevises have vi vel seet ogsaa hos andre Troldmænd; saaledes den uudtømmelige Flaske, hine ubegribelige Ringe, der slaaes i og fra hinanden, Udtagelsen af Bliktøi- og Papiirdynger af en laant Herrehat, Fremtagelsen af fyldte Vandskaale, Haner og Grise af et Schawl og Fortryllelsen af alskens Gjenstande fra et Sted til et andet, men vi have ikke seet nogen gjøre disse Kunster med den Ro, Nethed, Afrundethed, Behændighed og i den knappe Dragt, som Le Tort. Naar han kommer ud iblandt Tilskuerne og der med opbrættede Ærmer gjør hine Kunster, der synes at forudsætte Synsforblindelse, da bliver man dobbelt ængstelig paa sine Sandsers Vegne. De, der have seet de mest berømte Troldmænd, indrømme, at Le Tort er Mesteren for dem alle eller ialfald maaler sig med Hvemsomhelst. I en stor engelsk Lithographi, udgivet i Anledning af hans Forestillinger paa et af Londons større Theatre, kaldes han „den magiske Konge," og hvis Trolddomskunsten ogsaa skal have sine Potentater (den har længe havt sine Professorer), da fortjener Le Tort ikke alene dette Navn, men kan ogsaa gjærne kaldes Sultan eller Keiser.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. I Stockholm har Kolera i de fire første Uger indtil 27de Aug. angrebet 147, hvoraf 71 døde. I Götheborg synes den ophørt.

Danmark. En svensk Sangerinde, Demois. L. Michal, gjør i denne Tid Lykke i Kjøbenhavn. Aviserne indvie hende til europæisk Berømmelse.

I Frankrig er Opmærksomheden paa en høist ubehagelig Maade bleven bortledet fra Dronning Victorias Besøg, idet der i Angers har fundet temmelig alvorlige Uroligheder Sted, som vel hurtig ere blevne undertrykkede, men dog afgive et Beviis for, at Tilstanden ikke er saaledes, som den glimrende Overflade skulde give Anledning til at troe. Urolighederne begyndte med at 1000 Arbeidere om Natten styrtede løs paa Byen, og de frembragte i nogen Tid en betydelig Forvirring, da Autoriteterne aldeles ikke vare belavede paa denne Overrumpling. Ifølge Regjeringens Blade skal der af de anstillede Forhør fremgaae, at Arbeiderne ikke havde noget politisk Formaal, og dette er ogsaa forsaavidt rigtigt, som Bevægelsen synes udelukkende at have havt en socialistisk Charakteer.

— Den 2den September ankom Abd-el-Kader til Paris.

— Dronningen har til de Fattige sendt 25,000 Fr.

England. Chartist-Høvdingen F. O'Connor er efter et Par Aars Vanvid død i en Daareanstalt, 59 Aar gammel.

Rusland. Russernes Tab ved Sveaborgs Bombardement angives nu til 2000 Dræbte og Saarede, 5 Blokskibe og 13 mindre Fartøier.

Krigsskuepladsen. De officielle Rapporter om Slaget ved Tschernaja gjøre det utvivlsomt, at Gortschakoff ved Angrebet den 16de August tilsigtede at trænge de Allierede tilbage fra deres befæstede Stillinger her og derved gjøre det umuligt for dem at fortsætte Beleiringen med Kraft. Den foreløbige korte Rapport fra Gortschakoff, som er offentliggjort i den „Russ. Inv.", lægger heller ikke Skjul paa, at der ikke var Tale om en simpel Rekognoscering, og søger ligesaalidt at benægte det betydelige Tab, som Russerne lede, men forøvrigt gjentager den det kostelige Praleri i den telegraphiske Depesche om, at den slagne russiske Armee i fire Timer forgjæves udfordrede de Allierede til at maale sig med den i aaben Mark. Gortschakoff omtaler ikke, hvor stort Tabet har været, men indskrænker sig til at underrette Regjeringen om, at de tre Generaler Read, Weimarn og Wrewski ere faldne. Sluttelig giver den høistkommanderende General den faldne General Read Skylden for Nederlaget, ligesom Schilder tidligere efter sin Død fik Skyld for at Silistrias Beleiring mislykkedes, og det synes saaledes at være en fast Praxis hos de russiske Hærførere, at unddrage sig Czarens Vrede ved at kaste Ansvaret over paa de Døde. Pelissiers Rapport giver derimod udførlige Oplysninger om Kampen, hvori de sardinske Tropper særlig udmærkede sig, og Franskmændenes Tab beløb sig herefter til 178 Døde, hvoriblandt 6 lavere Officierer, 1224 Saarede, hvoriblandt 8 høiere og 53 lavere Officierer, og endelig 146 Savnede. Russernes Tab anslaaes til 3000 Faldne og 5000 Saarede samt 2064 Fangne, som for største Delen vare saarede, og hvoriblandt der var 38 Officierer. Hertil kommer endnu at de sardinske Tropper gjorde 250 Fanger, hvoraf 150 Saarede. Disse Tal vise, hvor stort Russernes Nederlag har været, idet deres Tab overstiger de Allieredes ved den mislykkede Storm paa Sebastopol den 18de Juni. (Dagbl.)

— To Rapporter fra General Simpson af 18de f. M. ere indløbne, af hvilke den ene giver en kort Beretning om Slaget ved Tschernaja og fremhæver navnlig de sardinske Troppers Tapperhed. Den hele Styrke, som de Allierede opstillede imod Russernes 50 til 60,000 Mand Infanteri med 160 Kanoner og 6000 Mand Kavallert, bestod ifølge samme af 12,000 Md. franske og 10,000 Md. sardinske Tropper med resp. fire Batterier Artilleri og 24 Kanoner, og denne betydelige Ulighed i numerisk Henseende giver Simpson ogsaa Skylden for, at Russerne ikke kunde forfølges, især da deres Tilbagetog var dækket ved det svære Skyts, som var opstillet paa Høiene ved Mackenzie. Heri afviger han imidlertid fra Pelissier, som indberetter, at han alene undlod at forfølge Fienden, fordi han ikke ved at forfølge Seiren videre vilde splitte og svække Armeens Kræfter, som udelukkende skulle være koncentrerede paa Beleiringen af Sebastopol. Den anden Rapport giver Underretning om, at Ilden mod Malakofftaarnet og Redan igjen begyndte den 17de og fortsattes hele Dagen med stort Held, idet der skete en stærk Explosion i et af de russiske Batterier, og deres Ild henimod Aften blev overordentlig svag.

— Fyrst Gortschakoff indberetter den 30te Aug.: Natten mellem den 28de og 29de ere i den forhenværende Kamtschatka-Redute en Mængde Projektiler sprængte i Luften. Den fiendtlige Ild er stundom temmelig stærk.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Bratsbergs Landphysikat med en aarlig Gage af 240 Spd.

Indrulleringsbetjentposten i Laurvik.

Lensmandsbestillingen i Langesund med en Indtægt af 60—70 Spd. aarlig.

Tvende Skolelærerposter i Stod, hver med en Løn af 40 Spd.

En Lærerpost ved Borgerskolen i Tønsberg med 190 Spd. i aarlig Løn.

En Landhandlerbestilling i Opdals Pstg.

Det residerende Kapellani ved vor Fr. Kirkes Menighed i Throndhjem med en aarl. Indtægt af omtr. 900 Spd. 125 Spd. i Huusleiegodtgjørelse.

Ytre Hardangers Distriktslæge-Embede med en aarlig Gage af 240 Spd.

En Korpslægepost ved nordfjordske nationale Musketeerkorps med 150 Spd i aarlig Gage.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 37. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 15de September 1855. | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | IV. Bind.

Peder Anker,

Norges første Statsminister*).

III.

Efterat have omtalt Ankers Virksomhed som Privatmand, hvilken ligesom danner en Mellemakt mellem hans tvende Ansættelser i Statens Tjeneste, vende vi nu tilbage til det sidste og mest ansvarsfulde Afsnit af hans offentlige Liv.

Allerede omkring 1790 skal Peder Anker og Broderen Bernt have tænkt paa en Forening af Norge og Sverige „og Gustav III endog gjennem Armfelt have gjort nogle Skridt i denne Hensigt." Hvis der overhovedet ligger noget til Grund for hiin Antagelse, hvad dog Schinkels „Minnen" gjør endnu tvivlsommere end før, kunde man tænke sig, at det er Felttoget i 1788, hvorom Peder Anker udtaler sig med Bitterhed, der har bragt disse Mænd til ret at indsee Unaturligheden af Foreningen med Danmark og de Fordele, der vilde flyde af et venskabeligt Forhold til Sverige. Dette er imidlertid blot en løs Formodning, da Intet derom er bekjendt, ligesom Alt angaaende de svenske Forbindelser i Norge under Gustav III endnu svæver i Dunkelhed.

Bedre opklaret er derimod Ankers senere Deelagtighed i Planerne til en lignende Forening. Disse Planer fremtraadte med Rimelighedens Krav under Krigen med England, da Norges Overladthed til sig selv, trods Foreningen med Danmark, saa tydeligt viste sig; og de syntes at tegne til Gjennemførelse ved Prinds Christian Augusts Valg til svensk Thronfølger, men bleve forhindrede af en sær Skjæbne, der krydsede alle Beregninger. Anker var imidlertid ikke hine Planers Ophavsmand, men hans geniale Svigersøn Grev Wedel-Jarlsberg, der med sand diplomatisk Klogskab havde næret og modnet dem**). Men Anker var Medindviet og fremmede dem. Af Schinkels „Minnen" V Kap. 1—2. seer man, at Oberst Platen, Armfelts Udsending til Prinds Christian August angaaende dennes Valg til Thronfølger i Sverige og de dermed i Forbindelse staaende Planer til en norsk-svensk Forening, vandt Peder Anker for sine Hensigter, endnu inden han paa Bogstad (April 1809) havde gjort sit sidste Forsøg paa at bringe Prindsen ud af hans Ubestemthed, og at endvidere Anker og Wedel siden tilbragte en heel Nat hos Prindsen under Bønner og Forestillinger for at beseire hans Betænkeligheder mod et Frafald fra Danmark.

Disse Mænds Forbindelser med svenske Herrer kunde ikke længe forblive den danske Regjering ganske fremmede, ialfald vaktes der tidlig Formodning, om at der var Noget under. Af en Skrivelse fra Frederik VI af 4de Oktober 1808 erfares, at Kongen allerede dengang holdt Øie med Wedel. Og i et Brev af 2den Februar 1811 gjorde Kongen Prinds Frederik af Hessen, Norges daværende Statholder, opmærksom paa sin Mistanke mod Greven. Prinds Christian Frederik havde af Oberstlieutenant Tscherning ved dennes Hjemkomst fra en Reise i Norge erholdt Beretninger, der gave end stærkere Grund til Mistanke saavel mod Wedel som Anker. I Prindsens Optegnelser derom, Mai 1811, hedder det blandt Andet:

„I Norge har dannet sig et mægtigt Parti, som har til Formaal at udgjøre Centralpunktet for den norske Nations Villie og Kraft-Ytring. Dette Parti har udbredte Forbindelser i Sverige, som Tscherning tror, gjennem Frimurerordenen, og det er almindelig Sproget blandt de Personer, som afhænge af dette Parties Hovedmænd, Grev Wedel og Kammerherre P. Anker, at Norge ikke kan bestaae ene mod Angreb fra flere Sider, at det maatte udhungres, at en unyttig Krig i saa Fald maatte undgaaes, og at det ønskelige var, at det blev Forbundsstat med Sverige. Grev Wedel er nu meget forsigtig og cirkumspekt; han taler langsomt og overveiet. Men hvorfra skulde deres Undergivne vel have disse Tanker, uden fra deres Herrer? I Grev Wedels Bogsamling og paa hans Arbeidsbord findes en Mængde af svenske Taler, holdne ved forskjellige Leiligheder . . . ."*)

Tscherning troede, at en Prinds af Kongehuset, istedet for den godmodige, umandige, af Tydskere omgivne Prinds Frederik af Hessen, vilde afværge den i Norge truende Fare. „Den almindelige Fordring var at see Kongen deroppe, eller en Prinds af Kongehuset." Hermed meentes Christian Frederik, der da ogsaa i Optegnelsen har tilføiet:

„Kongen og mine Venner vide bedst, hvormeget jeg ønsker at opfylde denne Nordmændenes Fordring: jeg ønsker intet saa varmt, som at foretage en Reise til Norge. To Gange i dette Foraar har jeg sagt det til Kongen og bedet ham, at gjøre det muligt for mig. Men sidste Gang svarede han: at det vel ikke var det passende Øieblik, at jeg ret havde faaet en Passion for at reise til Norge. Jeg svarede, at den vel var meget naturlig. Ja det er et meget interessant Land, var hans Svar. Selv at gaae derop for at blive der og afløse Prindsen af Hessen var mit Ønske, naar jeg kunde virke Gavn. Maatte Evnen svare til Villien! At jeg vandt Almuens og Armeens Kjærlighed, det tvivler jeg ikke paa: den er Kongehuset tro og veed intet af de Fornemmeres og Kjøbmændenes Rænker!"

Imidlertid var den danske Regjering ikke bleven staaende ved den blotte Aarvaagenhed, som Mistanken om Wedels og Ankers Svenskfindethed forlængst havde paalagt; men den havde endog pludseligen kaldet den første ned til Kjøbenhavn, for at æske Forklaring, eller maaskee rettere for at bringe ham til ved en Vægring at styrke Mistanken. Men heri havde man forregnet sig: Wedel brændte, siges der, alle sine Papirer angaaende de svenske Forbindelser, og reiste øieblikkelig afsted. Da han mod al Forventning kom, skal Regjeringen være bleven høist forlegen for at finde et rimeligt Paaskud til Grund for Nedkaldelsen. I den nævnte Optegnelse af Christian Frederik omtales Reisen, og der hedder det: „Grev Wedel har, som det synes, ikke været tilfreds med sin Reise herned, siden Grunden til samme vel egentlig var Mistillid; men han blev vist saa vel behandlet her som muligt, og det tror jeg, at han dog har erkjendt."

Kort efter gjorde ogsaa Anker, hvem Tscherning havde fremstillet som „misfornøiet med den Udmærkelse, der vistes ham," en Reise ned til Kjøbenhavn, hvilken vel imidlertid var ganske frivillig. „Han ønskede ikke," siger Wegener, „at Pr. Christian skulde komme til Norge, og havde for Carsten Anker" (Prindsens Talsmand) „ytret, at det nu ikke var Øieblikket."

Jeg har her berørt de wedel-ankerske Bestræbelser for at hæve den for Nordmændene skadelige Forbindelse med Danmark, og jeg antager, at Ingen, der kjender hine Mænds varme Fædrelandskjærlighed og Uegennyttighed, og derhos tager Fædrelandets daværende Omstændigheder i Betragtning, vil kunne tillægge hine Bestræbelser Navn af Forræderi, medmindre man er saa inddrukket af oldenborgisk Loyalitet, at man stiller de Interesser, et afmægtigt, fortjenstløst Kongehuus har, over Fædrelandets. Hine Mænds Færd vil ikke kunne gjøres til landsforræderisk, selv ved Beskyldningen mod Grev Wedel for, at han arbeidede paa at blive Thronfølger i Sverige; thi om end dette var bevist, hvilket det dog ikke er af de Stemmer, han ved Thronfølgervalget efter Prinds Christian Augusts Død fik, vidner dette vel fuldt saameget om Patriotens Dristighed og Iver i at hæve Fædrelandet fra dets underkuede Stilling til et med Sverige sideordnet Rige, som om den indflydelsesrige Magnats Ærgjærrighed. Desuden seer man (Schinkel V. 99), at Wedel endnu efter Carl Johans Valg nærede lige Iver for Foreningen. At Anker bevægedes til at deeltage i Wedels Planer mere af Patriotisme, end ved Svogerskabet og den Indflydelse, Wedel ved sin Genialitet udøvede paa ham saavelsom paa Andre, er man neppe berettiget til at drage i Tvivl.

Men de Foreningsplaner, for hvilke Wedel og Anker havde arbeidet og vundet et ikke ringe Partis Stemning, skulde snart fremmes ved Begivenhedernes uundgaaelige Gang; kun timedes det hine Mænd at paaskynde Udfaldet og derved for en Stund at forøge den Uvillie, de allerede havde paadraget sig hos det store Parti, der ikke indsaa Fordelene af en Union med Sverige.

Blandt de Mænd, som Prinds Christian Frederik efter Kielertraktatens Bekjendtgjørelse sammenkaldte til det raadslaaende Møde paa Eidsvold, var ogsaa Anker. Disse Mænd gave alle den Erklæring, at Foreningen med Sverige under enhversomhelst Form var aldeles stridende mod Folkets almindelige Ønske, og forresten henskjødes Undersøgelserne om hvorvidt Landet havde Kraft til at hæve sig til en selvstændig Stat, uagtet det europæiske Forbund havde besluttet det Modsatte, til en sammentrædende Rigsforsamlings Afgjørelse. Der kunde her naturligviis hverken for Anker eller nogen Anden være Anledning til at fremføre nogen Mening om Hensigtsmæssigheden af en Forening med Sverige, selv om de i sit Inderste nærede en saadan. Anker kunde og maatte desuden nu som god Patriot deeltage i hiin Erklæring, da der ikke længer var Tale om en frivillig Forening med Sverige, hvorved begge Riger stilledes lige, men om en tvungen eller Underkastelse. Dette var noget ganske Forskjelligt fra hvad han og Grev Wedel havde ønsket og hvilket i Grunden var hvad visse Svensker nu med galdesyg Hadskhed kalde „Dynastifællesskab."

Peder Anker kunde i hiint Møde saaledes gjerne være „den Første, som, efterat Prindsen havde ladet Fredstraktaten mellem Danmark og Sverige og Frederik VItes aabne Breve om Norges Afstaaelse oplæse, paa Opfordring af Prindsen erklærede, at hverken han eller nogen af de Mange, han kjendte, vilde underkaste sig Sverige, men tvertimod af al Magt stræbe at forsvare Norges Uafhængighed og Selvstændighed*), uden at man deraf med Rette kan „udlede den Mening, at Ankers politiske Tro var anderledes end den siden blev." At Anker nu skulde være aldeles imod enhversomhelst Forening med Sverige, og først efter Grev Wedels Hjemkomst fra sin Kjøbenhavnsreise have forandret Anskuelse, kan ikke længere paastaaes, efterat man hos Schinkel og Wegener har faaet Oplysninger, der vidne om, at han langt tidligere nærede svenske Sympathier. Og allerede Aall har (III. 40) gjendrevet H. Wergelands Fortælling om, at Anker strax efter Skilsmissen var „Prindsens ivrigste Beundrer," og at først ved Svigersønnens Tilbagevenden „noget kjølnedes heri;" „thi paa Prindsens Evne til at gjennemføre Selvstændighedstroen stolede han aldrig," siger Aall, „ligesaalidt som han ansaa den passende for Landets Stilling."

I Rigsforsamlingen paa Eidsvold tog Anker Sæde som første Repræsentant for Akershuus Amt og valgtes til første Præsident. Til at lede Forhandlingerne var han dog ifølge Aalls Vidnesbyrd ikke skikket, og „efter den bestemte Tidsfrist steeg han derfor gjerne ned af Præsidentstolen." I Debatterne tog han liden Deel, hvortil H. Wergeland som Grund angiver „hans Mistillid til egne Evner." Med Hensyn til Politiken havde Anker fuldkommen den samme Mening, som hans gjæve Svigersøn, der, som bekjendt, var Hovedet for den af Selvstændighedspartiet forhadte Minoritet inden Forsamlingen, der meente, at en Forening med Sverige kunde danne en lykkelig Fremtid for Norge, naar den grundfæstedes paa hæderlige og for Nationens indvortes Frihed og Selvstændighed betryggende Betingelser. Dette Parti kaldtes „det svenske" eller Oppositionspartiet og betragtedes af de mest overspændte Selvstændighedsmænd som Fædrelandsforrædere og Trællesindede, og Anker leed mange Krænkelser formedelst sin Stemmegivning. Som sagt var dette Parti det andet undertalligt og kunde ikke have i sin Haand at lede Beslutningerne lige mod det Maal, hvortil det stræbte; men ved sin Opposition aabnede det dog paa Mange Øinene for Landets Afmægtighed til at hævde en „Selvstændigaed," som det europæiske Forbund underkjendte, og forhindrede derved, at man vovede det Yderste, hvorved man vilde have forspildt Fordelene af en mindelig Overeenskomst.

Carl Johan indsaa, saasnart Foreningen heldigen var kommen istand, at Anker havde sin store Andeel heri; og denne Mand, der besjæledes af Troen og Haabet paa begge Folks inderlige Sammenslutning, udnævntes (18de Nov. 1814) til Norges første Statsminister, paa samme Tid som Svigersønnen blev Statsraad og fik stor og varig Indflydelse paa Statsstyrelsen. At dette Valg var priseligt, have vi meningsberettigede

*) I Anm. 1 under 3die Spalte S. 34 er indløben den Skriv- eller Trykfeil, at Georg Anton Krohg kaldes Generalveimester nordenfjelds istedetfor søndenfjelds (ɔ: i Akershuus og Christianssands Stifter). Paa denne Feil har en med de krohgske Familieforholde fortrolig Mand i et Brev gjort Redaktionen opmærksom, idet han tillige bringer i Erindring, at Oberst Nicolai Frederik Krohg nordenfjelds var Generalveimester fra 1768 til 1788, i hvilket sidste Aar Oberstlieutenant Hammer fulgte ham i Bergens Stift, medens han selv beholdt Generalveimesterembedet i Throndhjems Stift lige til 1801, da han døde. Endvidere bemærker den ærede Brevskriver, „at han som bekjendt med Forholdene i sin Tid i Henseende til Generalveimester-Embedernes Besættelse m. M. dermed i Forbindelse staaende i vort Land har anseet det for sin Pligt at afvise hiin Insinuation i Ankers Ord mod den ved Anmærkningen feilagtigen betegnede Generalveimester i det Nordenfjeldske, uden at han dog dermed vil indrømme dens Berettigelse mod den i det Søndenfjeldske fungerende Generalveimester Krohg, der, skjønt udrustet med mindre Autoritet, end Anker senere var meddeelt, sikkerlig havde endnu større Vanskeligheder at bekjæmpe end denne." Hvis nogen skulde interessere sig for at gjøre sig bekjendt med den omtalte Veimester N. F. Krohgs Fortjenester, henvise vi ham til Moe's Personalhistorie 2den Række S. 253—64, hvor ogsaa den af Anker tilsigtede G. A. Krohg (Nysnævntes Broder) findes omtalt (Note under S. 255).

**) Adlersparre var paa svensk Side, hvad Wedel var paa norsk. Schinkels „Minnen" indeholder mange interessante Oplysninger om disse Mænds Foreningsplaner, hvoraf dette Blad maaskee senere skal give en Fremstilling.

*) C. F. Wegeners „Actmæssige Bidrag til Danmarks Historie." Bil. No. 70. (S. 407).

*) Aalls Erindringer II. S. 395—96.

Mænds Vidnesbyrd for. Aall siger (III. 39), „at intet Valg kunde være heldigere (end Ankers til Statsminister). Hvormeget hans rigtige Takt og hans elskværdige Personlighed bidrog i Begyndelsen til at ordne Forholdene i Stockholm paa en god Maade, det bevares i hæderlig Erindring af alle dem, som dertil vare Vidne, og af Ingen meer end de norske Statsraader, som stode ved hans Side." Et andet Sted (457) siger Aall: „Kammerherre Anker maatte ansees for Nationens værdige Repræsentant paa den Post ved Kongens Side, hvortil han ophøiedes, saavel formedelst den Anstand og Lethed, hvormed han bevægede sig i alle Cirkler, høie og lave, hans praktiske Blik over og Bekjendtskab med Fædrelandets Forhold, som og formedelst hans Forbindelse med Grev Wedel, der satte ham ind i alle Sager, som, forberedte i Norge, skulde forelægges Statsraadsafdelingen i Stockholm og afgjøres af Kongen."

Udførligere dvæler Ankers Mindetaler ved denne Side af hans Virksomhed. „Blandt alle dem," siger han, „der efter den overstandne Storm til Fædrenelandets Lykke endnu vare tilbage, holdt man ham (Anker) billig for den første Mand. En ædelmodig Konge, hans store Søn og upartiske Raadgivere dømte ligesaa. Derfor blev han ogsaa i den nye Regjering overdraget den første Post, som nogen norsk Borger i Begyndelsen med Held kunde indtage. Ligesom Ingen var værdigere til denne Hæder, saa var ei heller Nogen mere skikket til dens Byrder: og heri stemmede den Dom, som nøiere Bekjendtskab med hans hele Indvortes og Udvortes maatte fælde, saa fuldkommen overeens med Udfaldet af dette Valg, som det ikkun sjelden skeer. Thi hvem forstod vel i saa høi en Grad som han at gjøre baade sig selv og det Folk, han forestillede, elsket og agtet, først ved et Hof, hvor, efter hvad der nylig var forefaldet, sædvanlig Klogskab, saasnart man blev Hensigten vaer, rimeligviis mere maatte tjene til at styrke end svække den altfor urolige Mistanke; dernæst i et Land, hvis Indbyggere vel af Naturen ere vore nærmeste Venner og Brødre, men som, uagtet medfødt Godmodighed og Forsonlighed, dog ved Aarhundreders tidt blodige Tvistigheder vare blevne os til mere end blot Fremmede; endelig i en Hovedstad, hvor det til at vinde den almindelige Stemme ei er nok at vise Klogskab, Indsigt og Retskaffenhed, naar dermed ei forenes Finhed i Sæder, Lethed til at istemme med den der herskende Selskabstone formedelst en vis naturlig, ikke tvungen, Frimodighed og Aabenhjertighed, omsider en udsøgt Smag i de Anretninger, som deels offentlige Høitideligheder, deels den private Gjæstfrihed i saadan Stilling kan udfordre. Der usminkede Hengivenhed og Agtelse, hvormed alle Borgerklasser efter et kort Bekjendtskab der kom ham imøde, det tillidsfulde Bifald, med hvilket tvende Konger modtoge hans kraftige og underdanige Forestillinger, de Udmærkelser, hvormed begge, og den anden indtil Enden, gav ham sin særdeles Naade tilkjende, ere altfor nye i vor Erindring til at de her mere end kortelig bør berøres. De Vanskeligheder, man maatte formode der i Begyndelsen af denne Bane vilde møde, syntes ved Letheden af hans Fodtrin at forsvinde: hvad siden Vane og andre Forhold selv ikke jævnede gjorde han for sine Eftermænd dog mindre besværligt at overvinde."

Selv Crusenstolpe har nogle rosende Ord at sige om Ankers Repræsentation i Stockholm. Efterat have gjort Udfald mod hans Eftermænd og bemærket, at man der saa ugjerne vilde miste ham, vedbliver han: „Det er sjeldent, at et saa ærefrygtbydende og tillige saa behageligt Udvortes ere samlede hos det samme Individ, at man finder saamegen Ungdommelighed og saa megen Værdighed forenede under Sølverhaar. Ved Hoffet saa man i Hs. Ex. Anker strax den høieste Embedsmand, i hans Hotel paa een Gang grand seigneur og den artige Verdensmand og ved Kapkjøringen paa Brunsviken og de familiære Middage bagefter paa Staldmestergaarden, hvor ingen Rang og ingen Prætensioner behøvedes, var Anker den fortræffeligste Medborger og den hyggeligste Selskabsmand." (Still. o. Forh. ved Sivertson S. 94.)

Til disse almindelige Vidnesbyrd om Anker som Statsminister har jeg intet Særeget at tilføie, uden forsaavidt jeg vil bringe i Erindring, at da Bondegutten Hans Michelsen, vor nu anerkjendt dygtige Billedhugger, kom til Stockholm, tog Anker sig faderligen af det unge Talent og anvendte sin indflydelsesrige Stilling til at fremme hans Kunstudvikling. Han fik ham først anbragt hos Billedhuggeren Göthe, derpaa hos Thorvaldsen og skaffede ham samtidig Understøttelser af Statskassen saavel til Opholdet i Stockholm som til hans senere Reise til Rom.

Kort efterat Anker var bleven Statsminister, udnævntes han (28de Jan. 1815) til Serafimer-Ridder „for den Patriotisme, hvormed han opofrede sig til Fædrelandets Tjeneste, for hans udmærkede Fortjenester af Norges Veivæsen, Agerbrug og Industri, samt hans uegennyttige Bestræbelser for at fremme almeennyttige Foretagender;" og i 1821 blev han tillige Ridder af Carl XIII's Orden. („Allerede i en Række af Aar havde han været Stormester for den i Christiania værende Frimurerloge.") Her maa ogsaa anmærkes, at han i 1802 var

Jenikale.

bleven Kammerherre, 28de Jan. 1809 Ridder og 28de Juni s. A. Kommandør samt 20de Januar 1812 Storkors af Dannebrog og antog da Valgsproget Gloria ex utili.

„Da han begyndte at føle Alderdommens Svaghed, forlod han i 1822 Embedsbanen." Den 1ste Juli s. A. erholdt han Afsked med Tilkjendegivelse af Kongens „høieste Tilfredshed over den Nidkjærhed, som havde udmærket hans Embedsførelse," og med Kongens Beklagelse af, „at hans høie Alder ikke længere tillod ham at vedblive i et Embede, som han med saamegen Hæder havde forestaaet." Han trak sig tilbage til Rolighed og henlevede sine sidste Aar paa Bogstad, omgivet af sin Datter, Svigersøn og Børnebørn (allerede i 1803 havde Døden berøvet ham hans Ægtefælle). Han var ofte underkastet haarde Lidelser; men „hans virkelige Personlighed blev alligevel uforandret. Samme Blidhed, samme Taalmodighed i Smerter, som i langt yngre Aar, samme Venlighed og Velvillie. Kun dette var ham ufordrageligt, at Andre sørgede, toge lige Deel i hans Lidelser med ham selv." (Mindetalen S. 20). Han døde den 10de December 1824. Digteren Joh. Storm Munch lod i Rigstidenden indføre følgende Mindevers:

„Stille hersker i de gyldne Sale,
Hvor saa ofte Glædens Jubel lød:
Læben blegner, mægter ei at tale
Sorgeordet om den Ædles Død.

Men det tolkes udi Mandens Blikke,
Som i Kvindens Taare, fjern og nær;
Thi hvo kjendte Bogstads Drot, og ikke
Havde Ædlingen af Hjertet kjær?

Hver, som i hans gjæstfrie Hal mon' trine,
Maatte vel ved første Blik tilstaae:
Sindets Adel straalte i hans Mine,
Hjertets Godhed i hans Aasyn laa.

Ærlig, jævn, han stedse var den samme,
Djærv hans Tale flød af Sandheds Væld:
Stadig lued i hans Bryst en Flamme
For hver Broders, som for Norges Held.

Varig Lykke fulgte ham i Livet,
Men han skatted' Gavens høie Værd,
Hæderlig, som det kun Faa er givet,
Var hans Ungdoms og hans Manddoms Færd.

Fro, taknem'lig skued' han tilbage
Paa sin solbelyste Bane hen;
Hæderkronte svandt hans Alders Dage,
Thi han var sit Folks, sin Konges Ven.

Fædrelandet om hans Lokker hvide
Slynged' Egens eviggrønne Krands,
Og tilsidst i Omheds Favn, den blide,
Nød han Livets stille Aftenglands.

Norge! helligt være dig hans Minde!
Som han elskte dig, begræd hans Savn!
Og det kjære Støv, mens Tider svinde,
Hvile kjærligt i din Moderfavn!

I det Foregaaende er anført flere Træk, der tjene til at skildre Ankers Personlighed og navnlig vil enkelte Ytringer i de aftrykte Breve stille den i et godt Lys. Men hertil kan endnu føies Udsagn af Mænd, der til Anker have havt det nøiere personlige Kjendskab, som altid er fornødent for at kunne give en nuanceret Skildring af en Personlighed. Hans Gjæstfrihed og den Jovialitet, hvormed han udøvede en Værts Hverv, staar endnu gjenlevende Folk i Minde. Et Træk deraf har ogsaa N. Wergeland opbevaret i sine „Fortrolige Breve fra Eidsvold" (S. 6.) Da Rigsforsamlingens Medlemmer havde overleveret sine Adresser og Fuldmagter og første Gang spiste sammen, „saa man den saare behagelige gamle Mand P. A(nker) sidde midt i en Kreds af Bønder, øsende Suppe for dem med uforlignelig Munterhed og Underholdning, saa at den vestlandske Døl O. T(veten), gniende sin Trøieærme, maatte leende udbryde: „Aa nei, han er saa gjil og moresam, denne Kar'en!"

J. Aall, der paa Rigsforsamlingen tilligemed Wedel, Løvenskiold, Sorenskriver Blom, Wergeland o. A. oftere samledes hos Anker, der havde faaet „sit bekvemme Logis" i en af Sidegaardens Hovedbygninger, siger i sine Erindringer III, 39: „Man kan ikke let tænke sig en elskværdigere, mod sine Omgangsvenner og Gjæster meer opmærksom og i daglig Omgang interessantere og behageligere Mand, end Kammerherre Anker. Især var han et Mønster af en fortræffelig Vært, og Forfatteren tilstaar gjerne, at han i den Henseende aldrig har fundet hans Mage. Han kjendte i Udøvelsen af sin Gjæstfrihed ingen Grad i det borgerlige Livs Stillinger, ingen Klassifikation mellem sine Medborgere, men skjænkede ethvert Besøg sin Opmærksomhed og uddeelte til enhver Gjæst paa den mest utvungne og humane Maade Hospitalitetens milde Gaver." — Derpaa vedbliver Aall med en Charakteristik af Anker i andre Retninger, hvilken ogsaa maa have sin Plads her. „Videnskabelig dannet var Anker ikke; men han var en praktisk erfaren Mand, vel bekjendt med Borgerlivets Forhold, og beklædte hæderligen de høie Poster, paa hvilke han sattes. Han forstod i en sjelden Grad at benytte kyndige Mænds Raad og Veiledning, og at give Enhver sin tilbørlige Deel af den Ros og Hæder, som ledsagede det udførte Værk. Han var en fin Hofmand, uden Falskhed, lagde ikke Skjul paa sin Hjertes-Mening, og bevarede i alle sine Forhold den rette Takt og Værdighed, forenet med det simpleste Væsen og den godmodigste Høflighed. Vanskeligt er det at finde en Mand saa agtet i de høiere Kredse, saa udmærket af Rigets Høieste, og saa elsket i sin snævrere Omgangskreds og af sine Undergivne, hvis Ven han i flere Henseender var. Aldrig vil hans Minde udslettes i den Kreds, hvori han virkede."

Hermed stemmer ogsaa de Antydninger til en Charakteristik, der findes i Mindetalen. „Skulde jeg," siger Mindetaleren, „til Efterretning for Efterslægt og Fremmede være Statsminister Ankers Levnetsbeskriver, saa maatte jeg ogsaa forsøge ved en veltruffen Charakteertegning at fremstille ham ligesom til Beskuelse. Jeg maatte da skildre ei saa meget den mandige Skjønhed, hvilken Kunstens Efterligninger langt bedre oplyse, som mere det hele udvortes Væsen, hvormed han uvilkaarlig indtog saa mange Hjerter, det levende Øie, den rene Pande, Velvillighedens Udtryk eller ligesom Speile, hvis Billeder dog afvexle tilligemed Gjenstandene, den forekommende Høflighed, der forenet med Værdighed og Anstand paa engang syntes at indbyde og holde tilbage, ligesom den mødte forvandte eller ganske fremmede Naturer, den Blidhed til at overtale, Myndighed, naar der var Tid, til at byde, og Fasthed i at ytre sin Mening, der vel afskar ufornuftige Modsigelser, men derhos var aaben for beskedne Indvendinger og af ham ei tilforn bemærkede Synspunkter, endelig den Utvungenhed i Tale, Miner og Gebærder, hvortil Naturen vel giver Anlægget, men, som ved den Dannelse, man kun erholder i finere og høiere Omgangscirkler, først faar en ubeskrivelig Ynde: alle disse Grundtræk skulde jeg da samle, ordne og udmale. Men hvor fortræffelig end dette kunne lykkes mig eller snarere nogen Anden, saa vilde dog det Billede, man deraf maatte sammensætte, nødvendig blive yderst ufuldkomment. Hvor mat og nøgent vilde det ei især forekomme alle dem, der ligesom vi, ofte, eller om blot en eneste Gang, have seet ham, nydt hans Omgang og livfulde Samtale?"

Kortere og maaskee mere træffende har H. Wergeland charakteriseret „gamle P. Anker" i sin „Silhouet" (Konstitutions-Historie II, 25), idet han siger, at han var „et ægte Exemplar af en norsk populær Magnat og af sit Folks Charakteer: oprigtig som sit Haandslag, der hverken nægtedes den Ene eller den Anden, trohjertig som sit Ansigt, jovialsk, familiær, national i sine Sæder, imponerende af Figur."

Saadan fremtræder han ogsaa for os ved Beskuelsen af hans Portræt. Af dets Træk taler Godmodighed og Bestemthed, Blidhed og Trods, venlig Nedladenhed og værdig Selvfølelse „og ikke saa lidet af den Klogskab bag Tænderne, som hører til for at gjøre Nationalcharakteren komplet." Man har en Anekdot om ham, som man ikke bestemt kan udgive for sand, men som ialfald ikke er uforeenlig med hvad vi forøvrigt kjende om hans Charakteer. Over en Sag, han foredrog Carl Johan, blev denne saa opbragt, at han reiste sig for at slaae til ham. Men Anker oppebiede ikke som saamangen anden Synder den vrede Majestæts Slag, men reiste sig ogsaa, imponerende af Figur, som han var, og bad F. g. s. paa, „at Prygl modtog han ikke." Denne særegne Holdning forbausede Kongen saaledes, at Vreden gik over og han maatte smile.

Vi see i Anker, med al hans Aabenhed, ligesom to Naturer, en ukunstlet djærv og drøi, og en smidig. Hiin, der var ham medfødt, gjorde sig gjældende i hans daglige Liv, i Omgang med Venner, i Tale med disse og i fortrolige Breve; denne, der var erhvervet, indtil Virtuositet, tjente den høiere Etikette, hvis smaalige Paalæg Anker havde den største Færdighed i at efterkomme, om han end ikke altid fandt synderlig Behag deri. Anekdoter berette om hvor sjælelet han følte sig, naar han, efterat have givet en etiketmæssig Forestilling, kunde ryste denne anden Natur af sig og føre sit djærve norske Sprog. Vi see begge disse Naturer i hans Breve til Fætteren angaaende Regjeringens Krangel med ham: „Jeg gjør det F. g. m. ikke anderledes (end fordret). Vil man ikke, saa lever Bestallingen igjen og smør den med Komplimenter forresten." Ogsaa i Ankers Maade at udtrykke sig paa maa der have været etslags Dobbelthed, eftersom det var til Høitids- eller Hverdagsbrug. De Breve, som findes i Begyndelsen af denne Biographi, ere holdte i en mønsterværdig naturlig, jævn, klar Stiil; det er som om man læste en Saga eller hørte en forstandig Bondes simple Tale. Men i „Oscar den Førstes Historie" (Dreyers Oversættelse S. 34—35) findes en Tale ved Prindsens Myndighedserklæringsfest, der ganske mangler hine Egenskaber. Her er det ikke længere den fortrolige Ven, den forstandige Bonde fra Bogstad, som taler, men Hofmanden, Statsministeren, og han lægger sine Ord saa unaturligt og fraseagtigt, at det maa have kostet ham meget Hovedbrud at lære Noget udenad, der var hans egentlige Væsen saa fremmed.

P. Botten Hansen.

Jenikale.

Denne lille By, der ved de Allieredes Tog til det azowske Hav kom for Omtale, ligger nordøstlig for det i vort Blad tiligere beskrevne Kertsch, ved det smaleste Sted af det cimbriske Bosporus. Paa Nordsiden af denne By, hvis Indvaanere næsten udelukkende ere Grækere og Tartarer, hæver sig i en Høide af 136 Fod et Fort, som behersker Havsnævringen fra Kertsch og deels skriver sig fra Tyrkerne, deels fra Genueserne. Om hine minder et plumpt firkantet Taarn, om disse fire smaa Vagttaarne, der omgive det tykke Taarn. Ved Foden af dette Taarn seer man endnu tvende af Tyrkerne anlagte Brønde, af hvilke den ene er forstyrret, Muurværket forfaldent og Kilden udtørret, medens den anden endnu gyder sit Vand i det omvendte Dæksel af en græsk Sarkophag, der tjener som Bassin, men i hvis udslettede Billedværk man knapt kan skjelne tvende Fugleskikkelser. Særlig mærkelig er en Port i orientalsk Stiil.

Fæstningen, der i den nyere Tid er bleven sat i god Stand, og som endmere forstærkes af de Allierede, er indenfor den gamle groteske Ringmuur for Størstedelen forsynet med ny Huse og Sæde for en Kommandant. Paa den høieste Bjergspidse i Nærheden af Havet hæver sig et Fyrtaarn.

Jenikale har en Havn, Naphtha-Kilder og over 4000 Indvaanere.

Dronning Victorias Besøg i Paris.

I.

De engelske og franske Bladskrivere betragte dette Besøg som en verdenshistorisk Begivenhed, og ofre sine Spalter til Beretninger derom med Tilsidesættelse af de stakkels Gjenstande, som ikke komme Verdenshistorien ved. „Illustration" har været opfyldt af Billeder fra Besøget, og „Illustr. Lond. News" har i tre Uger i Slag, i Hovednummer og Tillæg, indeholdt næsten bare Festscener; blot Xylographeringen af disse vilde, ialfald hertillands, koste et Par tusinde Daler. Under slige Omstændigheder maa ogsaa dette Blad, for ikke at slægte alt

formeget fra sit Navn, give idetmindste et Billede fra dette Dronningbesøg, der altid vil blive mærkeligt ved den derunder udfoldede Luxus, om end dets politiske eller verdenshistoriske Betydning snart er usporlig. Som Text levere vi et Uddrag af hine illustrerede Blades Festbeskrivelser.

Fredag Aften den 27de August gik Dronningen tilligemed Prinds Albert, Prindsen af Wales og Prindsessen ombord paa „Victoria and Albert" i Osbornebugten. Den følgende Morgen lettede Kongeskibet Anker og begyndte sin Reise i det skjønneste Veir, ledsaget af tre til dette Øiemed udvalgte Dampskibe. Imidlertid var en Division af Flaaden seilet i Forveien og havde indtaget sin Stilling i en Linie i en Afstand af en til tre (engelske) Mile fra Havnen ved Boulogne.

Denne By, altid saa venlig med sine lange Rækker af hvide Hoteller med deres grønne Verandaer langs Kaien, hilsende Besøgeren med et Smiil, naar han kommer fra Søen, havde denne Dag iført sig sit Søndagsantræk. De 300 engelske Besøgere, som omtrent Kl. 3 vare ankomne med Folkstonepaketten, de Militære i sine glimrende Uniformer, de civile Embedsmænd i mere alvorlige Dragter og Damerne i sin lette Pynt, alt var Munterhed og Glæde. Gaderne vare fulde af Besøgere fra Landet i alle Slags forskjellige Kostumer. Limonadesælgerne med sine klingrende Klokker og sin Dunk paa Ryggen, Fiskerkonen med Net paa Skulderen og bare Been, Landsbypræsten med sin bredskyggede Hat og røde Kinder, Omnibussen med Klokker paa Sæletøiet, den vandrende Harpespiller og hans falmede Primadonna, den høie Tambourmajor og den lille fyrige Marketenterske, den rødfjæsede Engelskmand, den tykke Hollænder, den dampende Belgier, den rygende Tydsker, den blege Polak gav Maleriet Liv og Afvexling. Hvert andet Huus havde en af de tre Nationers Flag og i Vinduerne Billeder idetmindste af to af de allierede Magters Repræsentanter.

Kl. 6 blev Keiseren ventet for personlig at oversee de Tilberedelser, som vare gjorte til Modtagelsen af hans kongelige Gjæster. Blandt disse udmærkede sig især den prægtige Triumphbue, som Nordjernbanekompagniet og Byen Boulogne havde ladet opsætte med en Bekostning af henved 5000 £ for at hædre Dronning Victorias Ankomst. Denne Triumphbue. opført i maurisk Stiil i kolossale Dimensioner, 75 Fod høi, straalende af Guld, bedækket med Vaabenskjolde og Flag i glimrende Farver, paa Frontespicen en Statue, Civilisationens Genius med udstrakte Arme som for at hilse den kommende Gjæst, og under denne et „welcome to France" (velkommen til Frankrig), var den første Gjenstand, som mødte Dronningens Øine ved Landstigningen. Naar man kom gjennem denne Bue saa man paa høire Side en Række Verandaer eller Buer af samme Slags forgyldte gjennembrudte Arbeide, hvoraf enhver optoges af flere Rader Bænke bedækkede med karmoisinrødt Klæde. Den hele firkantede Plads foran disse indtil Jernbanegaarden, der ti Dage før alene havde været en tør og gold Sandplads, var nu forvandlet til en Have bugnende under en Overflødighed af sjeldne Blomster.

Ligesaa prægtig var selve Jernbanegaarden udstyret til Modtagelsen af de høie Gjæster. Især var det til Dronningen indrettede Boudoir et Mønster paa fransk Smag og Elegants. Væggene vare lige fra Loftet til Gulvet bedækkede med hvidt og rosenrødt Draperi, Gardinerne og Dørteppet bestod af det mest udsøgte Gobelinsarbeide. Gulvteppet skal ligeledes have været et af de fortrinligste Arbeider, som nogensinde er kommet fra Gobelinsfabriken. Stolene og Sofaerne vare hvide og forgyldte og bedækkede med Gobelinstepper. Hertil kom sjeldne exotiske Planter, som vare anbragte omkring i hele Værelset og i høi Grad bidrog til at forhøie dets forbausende Glands.

Paa den bestemte Tid Fredag Eftermiddag Kl. 6 ankom ogsaa Keiseren, ledsaget af Baraguay d'Hilliers og to Adjutanter, og blev hilset med livlige Hurraraab af den tilstedeværende Befolkning.

Den følgende Dag Kl. halvtolv bleve Tropperne opstillede. En større militær Parade har vel ikke ofte været seet. Totusinde Landsenerer indtoge Pladsen foran Stationen, medens 40,000 Soldater af forskjellige Infanteriregimenter marscherede til Boulogne og bedækkede Kysten fjernt og nær.

Nu viste Keiseren sig, som paa en kastaniebruun Hest og ledsaget af en glimrende Stab red omkring og besaa Tilberedelserne indtil Kl. halv to, da det første Kanonskud forkyndte Dronningens Ankomst. Modtagen af tordnende Saluter fra de engelske Krigsskibe og de franske Regimenter gled Kongeskibet „Victoria and Albert" roligt og majestætisk ind i Havnen, hvori den blev hilset med lydelige Jubelraab, Hurraer og Viften med Skjærf og Tørklæder af den forsamlede Mængde. Da den var kommen tæt indtil Kaien, blev en Bro laat ombord paa den, hvorpaa Keiseren rask sprang op paa Dækket, hvor han, efter ærbødigen at have kysset Dronningens Haand, kyssede hende paa begge Kinder efter den keiserlige og kongelige Etikette og Theori, som forudsætter, at kronede Hoveder staae i et helligt og broderligt Forhold til hverandre.

Efterat Keiseren derpaa med et hjerteligt Haandtryk have hilset Prinds Albert, Prindsen af Wales og den kongelige Prindsesse, ledsagede han Dronningen iland og hjalp hende op i den for hende bestemte Vogn. Toget satte sig derpaa i Bevægelse henimod Jernbanestationen ledsaget af levende Bifaldsraab, et uafbrudt vive la reine, vive l'empereur blandet med kraftige Hurraer. Ved Ankomsten til Stationen, hvor tolv hundrede elegant klædte Damer havde Plads paa en halvcirkelformig Forhøining, ydede især Boulognes Fiskerkoner et interessant Syn. Det synes, som om disse have nogle ganske særegne Privilegier ved saadanne Anledninger. Og virkelig havde de ogsaa i sine nye røde Skjørter og net pibede Kapper og med store Blomsterbuketter i Hænderne et meget malerisk Udseende.

Triumphbuen i Boulogne ved Dronning Victorias Ankomst.

Opholdet i Boulogne var forresten kun ganske kort. Allerede faa Minuter efter Ankomsten til Stationen afreiste Majestæterne igjen med sit Følge, hvoriblandt flere af Englands fornemste Mænd.

I Abbeville og Amiens standsede man nogle Øieblik, men forresten fortsattes Reisen uafbrudt indtil Kl. et Kvarter over syv, da Paris's Befæstninger første Gang bleve overskredne af en engelsk Souveræn. Fem Minuter efter standsede Toget ved Strasburg-Stationen.

Her var alting ordnet med den mest overdaadige Pragt og mest udsøgte Smag. Hele Stationen var som ved et Trylleri forvandlet til en Række Værelser i et Pallads. Prinds Napoleon, ledsaget af General Magnan, flere andre Generaler, Ministre og Stadens Municipalautoriteter vare allerede ankomne for at modtage de kongelige Gjæster.

Lænet til Keiserens Arm betraadte Dronningen nu Frankrigs straalende Hovedstads Jord. Det glimrende Selskab traadte derpaa ind i Vognene, sex i Tallet, hver forspændt med fire Heste, som skulde føre dem til St. Cloud.

Toget gik derefter igjennem Paris's skjønneste Deel, fra Boulevard St. Denis indtil Boulevard Madeleine over Konkordepladsen gjennem de elysæiske Marker og Boulogneskoven til det keiserlige Slot St. Cloud.

Noget pragtfuldere skulde man vanskelig kunne tænke sig end Boulevarderne, saaledes som de denne Aften vare udstyrede. Langs den hele Vei var der opreist høie Flagstænger med vaiende Faner. Hvert Huus havde, saa at sige, sin egen Hilsen i Beredskab, nogle med Flag og kostbare Tæpper, som hængte ned fra Balkonerne, andre med farvede Lamper fra Vindu til Vindu lige til Loftkamrene. Det var som om Enhver vilde vise Dronningen, at Paris er den muntreste og mest glimrende Hovedstad i Verden. Paa mange Steder var der opreist store Æreporte og endog Sidegaderne vare, saa langt man kunde see, prydede med Flag, Krandse og Lamper.

Kl. henimod ni forkyndte en Salut Togets Ankomst til St. Cloud. Dronningen blev ved Foden af den store Trappe modtaget af Keiserinden ledsaget af Prindsesse Mathilde, de fornemste Officierer, Ministre og keiserlige Hoffolk, som, da man var kommet ind, bleve forestillede for Dronningen af Keiseren.

Søndagen blev af de høie Gjæster benyttet til Hviledag efter Reisens og Indtogets Besværligheder. Dog foretoges en liden Kjøretur i Parken og Boulogneskoven, hvorpaa der om Aftenen i Slottet blev givet en Concert — Piskemusik — af Musikkonservatoriets Medlemmer.

Mandag Formiddag besøgtes Palais des beaux arts (Paladset for de skjønne Kunster), hvor Majestæterne bleve modtagne af Præsidenten Prinds Napoleon, der forestillede flere af vor Tids berømteste Kunstnere og Videnskabsmænd, bl. A. Horace Vernet og Professor Liebig, for dem. Midt i Modtagelsesværelset stod en skjønt udført Buste af Dronning Victoria, medens Væggene vare bedækkede med Kunstens største Mesterstykker. Efter her at have beseet de forskjellige Sale med Malerier og Billedhuggerværker, reiste det høie Selskab Kl. henimod to til Elyséepalladset for at indtage en Frokost. Her modtoges ogsaa Corps diplomatique.

Kl. tre besøgte Dronningen, ledsaget af sin keiserlige Vært, la sainte Chapelle og vendte derfra gjennem rue Rivoli og over Boulevarderne ligefra Bastillepladsen til Madeleine tilbage til St. Cloud, hvorved Paris's Befolkning havde al Anledning til at faae hende at see.

Tirsdag blev tilbragt meget behageligt i Versailles. Dronning Victoria blev af Keiseren ført gjennem Slottets Beboelsesværelser til det Sted, hvor Revolutionen overraskede Ludvig den 16de og Marie Antoinette, gjennem Billedgallerierne til Spisesalen. Derpaa viste Keiseren sine Gjæster de berømte Vandspring, hvorpaa man kjørte til „store Trianon" og derfra til „lille Trianon," hvor Marie Antoinette legede Hyrdinde og Bondekone. Her ved Bredden af Søen indtog Selskabet, hvortil nu Keiserinden havde sluttet sig, en Frokost, og ydede, da de efterat have spist Frokost, siddende paa det fløielsbløde Grønsvær, under en klar Himmel, drak Kaffe under munter Spøg og lyttende til Guidekorpsets fortrinlige Musik, et saa idyllisk Maleri som man kunde tænke sig. Kl. fire om Eftermiddagen vendte Selskabet tilbage til St. Cloud og

besøgte om Aftenen den store Opera, ved hvilken Leilighed en glimrende Illumination atter var bleven foranstaltet paa Boulevarderne.

Onsdag besøgtes Industripalladset og Tuilerierne, hvorpaa om Aftenen Skuespillerne fra Gymnastheatret opførte et Stykke „Le fils de famille" i St. Cloud.

Norge.

Christiania. Ifølge kgl. Resol. af 29de Aug. skal der fra 1ste Jan. 1856 indtræde endeel Jurisdiktionsforandringer i søndre Bergenhuus Amt, hvorved „de endnu bestaaende Thinglage for Rosendals og Lysekloster Godser ophæves og indlemmes i de almindelige, hidtil saakaldte Lehnets Thinglage."

— Ved kgl. Resol. af s. D. er det tilladt, inden Grændser, der ere fastsatte eller af Justitsdepartementet maatte fastsættes, at benytte her i Riget den af Englænderen Pooley opfundne Veiemaskine.

— Under s. D. er udkommet en kgl. Resol. ang. Oparbeidelsen af en Hovedvei mellem Hougesund og Bunden af Forrefjord og Skjoldsfjord i Ryfylke.

— Under 13de Sept. er Kand. jur. J. W. Blich meddeelt Autorisation som Sagfører (søndre Bergenhuus).

— Under 3die September er Opsynsmand ved Befæstningsarbeiderne paa Oscarsborg O. N. Bygd beskikket til Undertoldbetjent i Bergens Tolddistrikt, Kjøbmand A. M. Schnabel til Undertoldbetjent i Hammerfests, Toldkontorist J. Schjøth til Undertoldbetjent i Christianssands, Kjøbm. C. Tellefsen til Undertoldbetjent i Flekkefjords, Toldrorskarl N. C. F. Hals til Undertoldbetjent i Christianssunds, og Kopist O. Myhr til Undertoldbetjent i Stavangers Tolddistrikt.

— Til Underkontrollører ved Brændeviinstilvirkningen for Brændeterminen fra 1ste Oct. 1855 til 30te April 1856 ere under 6te og 7de d. M. Følgende af Finantsdepartementet beskikkede: A. I 1ste Brænderidistrikt: Undertoldbetjent J. H. Lund, Mekanikus S. C. Bronn, Apotheker J. Reimann, Juveler H. Øiset, Brænderimester S. Ebbesen, Kjøbm. A. Chrystie, Kand jur. J. Edv. Wulfsberg, Kjøbm. M. Chr. Smith, Landhandler Johan Møller, Destillatør Johannes Prætorius, Maaler og Veier T. Segelcke, Exam. jur. A. Andersen, Værksfuldmægtig O. Irgens, Brænderimester B. Schibbye, Kjøbm. N. A. Nielsen, Proprietær H. Lyche, Kjøbm. F. J. Druckmüller, Proprietær R. Bull. B. I 2det Brænderidistrikt: Kand. theol. J. S. Landmark, Student O. C. Astrup, Kjøbm. Jacob Thomsen, Politibetjent R. Rolfsen, Student G. R. Dahl, B. Schirmer, Politibetjent C. C. Stribolt, Snedker F. A. Sabroe, Gaardbruger O. Eid, forhenv. Kopist H. M. Friis, Edvard Wang, Johannes Eger, Fanejunker P. Pedersen, Regnskabsfører C. Middelthun. C. I 3die Brænderidistrikt: Student B. A. Steen, B. Stabel, Kjøbm. J. J. Hennissen, Wilhelm Bech, Gaardbruger H. B. Motzfeldt, J. B. Thomson, Student O. C. Grøtting, Snedker C. B. A. Mosling, H. Brodtkorb, Kjøbm. N. N. Schielderup.

— Prof. Faye er vendt tilbage fra Krim, hvor han har besøgt de Allieredes Leir og gjort sig bekjendt med deres militære Lægevæsen.

— Fra Christianssand indløb den 9de Sept. Telegraphefterretning om, at den forløbne Nat vare Dampskibene „Norge" og „Bergen" stødte sammen i Nærheden af Orø, og „Norge" sunket, medens „Bergen" var synkefærdigt kommet ind til Christianssand. Norge var paa Touren til Hamburg, Bergen kom derfra. I „Norge" var omtrent 100 Mennesker, hvoraf 50 strax angaves at være omkomne; men senere Efterretninger sige, at kun 31 savnes. Postsækken til Hamburg er bjerget, Altonaposten savnes.

— Siden den første Beretning om Kolera ere kun To tilblevne angrebne, ialt 9 i Maaneden fra 14de Aug. til 14de Sept. Ude i Bærum ere Tre døde og i Skedsmo En.

— Der er, ifølge Mgbl., allerede tegnet Aktier for 53,700 Spd. for Tilberedningen af Fiskeguano, og idag (Løverdag) samles Aktietagerne paa Børsen til en Generalforsamling, „for at fatte Bestemmelser om Aktieselskabets Bestyrelse og øvrige Indretning."

— Tellefsens Koncert i Mandags bestod paa et Nr. nær af egne Kompositioner, tildeels over norske Themaer, som „Huldredandsen" og Phantasi over norske Melodier. Herved fik man Anledning til at danne sig et fuldstændigere Begreb om hans Duelighed som Komponist, hvad der for os var af særlig Interesse, end om han havde iagttaget en større Afvexling i Valget af Stykker. For hvert Numer høstede han rigeligt Bifald, men mest for Huldredandsen, efter hvis Foredrag han blev fremkaldt og maatte give den da capo. Ogsaa tilslutnings fremkaldtes han. Blandt Publikum herskede vist kun een Mening om, at Tellefsens Pianofortspil er i sit Slags noget hos os uhørt, lige udmærket ved Smag, Færdighed og Følelse. Det er saaledes ikke forunderligt, at man har stilet Ønske til ham om at lade sig høre nok engang. Dette havde han først ikke tænkt paa, men har dog efterkommet Ønsket, idet han iaften giver en Koncert i Frimurerlogens lille Sal.

— Det af Kahleis komponerede Cyklorama, der forevises paa Klingenberg, fortjener mere Opmærksomhed, end det hidtil har nydt hos Publikum, da det, som tidligere bemærket, frembyder et baade interessant og lærerigt Skue. Flere Billeder, f. Ex. Alhambra og Venedig, ere desuden saa smukke, at selv en kræsen Kunstsmag maa finde sig tilfredsstillet ved dem. Det ringe Besøg er saameget besynderligere, som Cykloramer, der ikke kunne sættes over nærværende, f. Ex. de ifjor foreviste Kalifornie-billeder, pleie at forroses af Bladene og overbeundres af Publikum.

I **Stavanger** holdt Præsterne fra Stavanger, Karmsund, Ryfylke og Jæderens Provstier et Præstemøde den 27— 29 Aug.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Chr.-Pst. for 6te Sept. indeholder en Artikel med Overskrift „Norges Handelsflaade i Aarene 1777 og 1778," hvori er aftrykt tvende Tabeller, der i sin Tid have tilhørt Carsten Anker og formeentlig ere besørgede udarbeidede af denne.

Af Sam. Bl. for 12te Sept. sees, at i et den 28de August afholdt Møde af Læsje Hovedsogns Eiendomsbesiddere er besluttet at udgrave Læsje- og Siemsvandet, hvortil de fornødne Midler skulle søges tilveiebragte ved Laan af Oplysningsvæsenets Fond. Til at handle i Alt ang. dette Anliggende valgtes en Kommittee, der kom til at bestaae af Bjørner Holaker, Lensmand Fougner (der først har sat sig i Spidsen for Sagen), Peder Kolstad og Engebret Norderhuus. Arbeidet skal foregaae overeensstemmende med den Betænkning og Forslag, som Agronom Åhlström, efter forudgaaet Undersøgelse, har afgivet. Ifølge samme vil der ved Sænkningen vindes 15—16000 Maal god, dyrkbar Jord, som nu staae under 2—3 Fods Vand, og desuden ville 5000 Maal kunne opdyrkes, som nu oversvømmes eller ere raalændte. Desuden vil Udtapningen have gavnlige Følger med Hensyn til Frosten i Bygden. Hvor Vandet nu ligger, skal gaae en Kanal med en Decimaltommes Fald paa hvert 300 Alen. Naar tages Hensyn til Vandets Længde (1⅓ Miil) m. m., saa vil der i Strømløbet ovenfor Bottems Bro behøves en Fordybning af 16 Fod. Bekostningerne ved Udtapningen anslaar Åhlström til 4149 Spd. 48 ß, derimod har han intet Forslag kunnet afgive om hvormeget Kanalen gjennem Vandet vil koste.

I Mgbl. No. 253 opfordrer Bibliothek-Amanuensis Tellefsen, efter en til ham fra det skandinaviske Selskab i Chikago indløben Anmodning, velvillige Landsmænd til at yde Bidrag af skandinavisk Literatur til Selskabets nylig oprettede Bibliothek. Bidragene modtages af Boghandler Dahl.

S. Bl. No. 254 indeholder et Stykke af Gaardbruger Degernæs „Om Dyrkningen af Moser i Rakkestad og de Hindringer, som fra Fogdens Side lægges i Veien for deres Brænding," samt et af Lektorerne Broch og Aschehoug efter Magistratens Anmodning udarbeidet „Forslag til Forandring i den for Skatteligningen i Christiania hidtil befulgte Tabel."

Af Lillehammers Tilskuer sees, at den nu tilendebragte Omlægning af Veistykket Kringen i Sel, hvortil i 1854 5000 Spd. bleve bevilgede, har kostet 4274 Spd. (hvortil sandsynligviis kommer nogen Udgift ved Paafyldning) og at Broanlægget over Laugen ved Laurgaard, hvortil 7,500 Spd. vare bevilgede, har kostet 1328 Spd. og de dertil stødende to Veistykker 2629 Spd. eller tils. 3231 Spd. Veianlægget mellem Lillehammer og Baadstø, hvortil er bevilget 24,000 Spd., er endnu ikke færdigt, og endnu mindre Veianlægget mellem Gjøvik og Odnæs (Bevilling: 22,000 Spd.), hvortil vil medgaae 4 Aar.

Den vestl. Tid. omtaler et fra Trykken færdigt, men endnu ikke udkommet Skrift af P. Chr. Asbjørnsen „om Skovene og et ordnet Skovbrug i Norge," hvortil Frederikshalds og Christianias Tømmerdirektioner, paa Anbefaling af Selskabet for Norges Vel, hver har ydet en Understøttelse af 50 Spd. Herved vil Skriftet ikke alene kunne sælges til en billigere Priis, men ogsaa lettere finde Indgang i vedkommende Tømmertrakter. Denne Understøttelse er imidlertid for liden til at et saa stort Skrift, det udgjør 19 Ark, skal kunne sælges for en saa lav Priis, at det kan finde den ønskelige Udbredelse, forudsat at Forfatteren skal have Trykningsomkostningerne dækkede og noget for sit møisommelige Arbeide. Det vilde derfor være ønskeligt, om ogsaa andre Tømmerdirektioner fulgte hines Exempel, og dette tør man ogsaa vente navnligen af Drammens og Arendals Tømmerdirektioner. Om Forfatterens Fremstilling kan man gjøre sig et Begreb af de Prøver, der have staaet i Mgbl. og nærværende Blad.

Udenlandske Efterretninger.

Danmark. Den 4de Sebt. aabnedes Kongegravene i Ringsted under Kongens Ledelse. Prof. Worsaae fungerede ved Aabningen og mange Oldgranskere vare nærværende. Gravene, der mulig først i Aaret 1571, da Frederik II lagde St. Hans Kirke under St. Bents Klosterkirke, ere blevne henflyttede under Gulvet, tilhøre samtlige den valdemarske Tidsalder. Almindeligst Interesse havde Aabninden af Valdemar den Stores, hans Gemalindes og Dronning Bengerds Grave. I den første, der ikke skjønnedes tidligere at have været aabnet, stod bag Hovedet en Blyplade, der var bleven nedlagt samtidig med det kongelige Lig, og havde paa begge Sider latinske overeensstemmende Indskrifter, som bleve tolkede, og af hvilke den største i Oversættelse lød saaledes: „Her hviler Valdemar den Første, de Danskes Konge, den hellige Knuds Søn, Slavernes mægtige Overvinder, det undertrykte Fædrelands mægtige Befrier, Fredens Gjenopretter og Bevarer. Han overvandt lykkelig Rygboerne og var den Første, der, efterat have tilintetgjort deres Afgudsbillede, omvendte dem til den christelige Tro. Han opbyggede til hele Rigets Forsvar af brændte Steen den Muur, der almindelig kaldes Dannevirke, og anlagde Fæstningen paa Sprogø. Han døde i Herrens Aar 1182, i sin Regjerings 26de, den 12te Mai." Hans Gemalinde, Dronning Sophies Hjerneskal fremviste paa en paafaldende Maade den for den slaviske Stamme eiendommelige Form, saaledes som det kunde ventes hos denne Fyrstinde, der havde til Fader en russisk Fyrst Vladimir og til Moder en polsk Fyrstinde. — Hjerneskallen af Dronning Bengerd blev ikke blot beundret for den smukke Form og ualmindelig smukke Tandrække, men ved Siden af Hovedet fandtes ogsaa i Graven en endnu stor Haarfletning af denne for sin Skjønhed i sin Tid ansete Dronning. — At Knud den Sjette har været en Konge af ualmindelig Høide, saaes deraf, at hans Skelet maalte 77½ Tomme. Næste Dag begyndte Undersøgelserne med Dronning Dagmars Grav, i hvilken der dog, i Modsætning til Valdemar Seiers og Dronning Bengerds Grave, ingen Been fandtes, hvorved saaledes den ældre Beretning kunde bestyrkes, at den Hjerneskal, som i det forrige Aarhundrede fandtes i et Skab i Kirken, tilhørte denne Dronning.

Frankrig. En vanvittig 20aarig Italiener har skudt 2 Pistoler af mod Keiseren, just som han kjørte til den italienske Opera. Keiseren blev ikke rammet, og da han kom til Theatret, blev han baade udenfor og inde modtaget med livlig Jubel.

— Ved Efterretningens Ankomst til Paris (den 10de) om Sebastopols Fald løsnedes Kanonerne i Invallidehotellet og Byen illumineredes.

— Der er opstaaet en Spænding med Grækenland og Neapel, som lader til at tage en alvorlig Retning. Et anonymt Skrift tilraader at dethronisere den bourbonske Familie i Neapel og overdrage Thronen til Murats Arving. Det vilde vist hellerikke være det neapolitanske Folk imod, at blive kvit en Konge, der trakterer Høie og Lave med Stokkeprygl og anden Konfekt. Et engelsk Linieskib er afgaaet til Neapel.

Tydskland. Ifølge en lithographeret Skrivelse fra Petermann er den berømte afrikanske Reisende Dr. Barth ankommen til Marseille d. 8de Sept.

Krigsskuepladsen. Tirsdag Aften indløb gjennem Telegraphen Efterretning om, at **Sebastopol er faldet** den 8de Sept. efter en syv Gange gjentaget Storm. Russerne havde 6 Gange tilbageslaaet Stormen, men bleve ved det 7de Angreb nødte til at forlade Sebastopols Sydside og trække sig over Broen til Nordsiden. Endnu inden denne vigtige Efterretning indløb, var man underrettet om et af de Allierede foretaget Bombardement, der havde skudt 2 russiske Fregatter i Brand, anrettet store Ildsvaader inde i Staden, og paa Nordsiden voldt en stor Sprængning, „sandsynligviis af et Magazin." De nærmere Omstændigheder ved Stormen ere naturligviis endnu ubekjendte, da man kun har Telegraphdepescher at holde sig til. Englændernes Tab skal beløbe sig til 2000 Mand. De vigtigste Telegraphmeddelelser lyde forresten saaledes:

— Sebastopol, den 8de om Middagen (over Petersburg): Fienden fik Forstærkninger. Bombardementet er meget heftigt. Om Aftenen Kl. 10: Sebastopols Garnison har idag, efterat have udholdt en forfærdelig Ild, afslaaet en sex Gange gjentaget Storm; derimod har det ei været muligt at fordrive Fienden fra Kornilow-Bastionen. Efterat have gjort den yderste Modstand, passerede vore Tropper til Sebastopols Nordside. Fienden fandt paa Sydsiden intet Andet end blodige Ruiner. Den 9de: Garnisonens Overgang fra Sydsiden til Nordsiden er foregaaet med overordentlig Fremgang; vi tabte derved kuns 100 Mand; paa Sydsiden lode vi kuns 500 haardt Saarede tilbage.

— General Pelissier melder den 9de Kl. 8: Vi ere sikre paa, at Fienden har sænket sine Dampskibe. Han fortsætter sit Ødelæggelsesværk. Sprængningen af Miner paa mange Punkter nøder mig til at udsætte Indrykningen i Fæstningen, som er et Arnested for en uhyre Ildebrand. Trængt af vor Ild har Fyrst Gortschakoff bedet om en Vaabenstilstand for at bortskaffe sine Saarede. Af Forsigtighed har Gortschakoff givet Befaling til at afbryde Broen fra Fortet St. Paul.

— General Simpson melder den 9de: De Allierede besidde Sebastopol. Fienden har rømmet Sydsiden, sprængt sine Magaziner i Luften, antændt Byen, brændt samtlige Orlogsskibe med Undtagelse af Damperne. Den Bro, som forbinder Sebastopol-Fjordens Sydside med Nordsiden, er afbrudt.

— Den sardinske General, La Marmora, beretter den 9de: Igaar fandt den almindelige Bestormelse Sted. General Bosquets Korps indtog Malakoff-Taarnet. Følgen deraf var, at Russerne trak sig tilbage; Forsvarsværkerne sprængtes; Skibene sænkedes; de Franske og Engelske besatte Staden.

— Presse des Orient beretter, at Omer Pascha er afgaaet til Varna for at indskibe 15,000 Mand. Han gaar til Krim, derfra til Batum; 40,000 Mand skulle koncentreres. General Vivians Korps er afgaaet til Krim.

— Admiral Bruat melder den 6te. Fra Tomoriank indtil Volga ere paa det azowske Hav 43 Fiskerier, 127 Baade og meget Fiskeri-Materiale ødelagt. I Bugten Utlink ere Fourage-Forraad opbrændte. Ruslands Skade beløber sig til flere Millioner.

— Admiral Bruat melder den 9de om Morgenen: Da Stormen foregik, holdt heftige Kastevinde de allierede Flaader tilbage. Imidlertid slyngede dog Bombardererne fra sin Ankerplads 1200 Bomber paa Karantaine- og Alexanderfortet, der ligger paa Sydsiden længst henimod Indløbet til Havnen. De russiske Skibe ere sænkede, og idag er Broen mellem Nord- og Sydsiden sprængt. Vore Soldater ere paa Voldene. Byen er fuldstændig forladt.

— Følgende igaar ankomne Depesche viser, at de Allierede strax bagefter Stormen maa have gjort store Fremskridt: Omgaaelsen af Sebastopol er lykkets. En Mængde Defensivværker, enorme materielle Hjælpemidler ere faldne i de Allieredes Hænder. Fienden har givet et uhyre Materiel og mægtige Etablissementer til Priis. Tropperne besatte Staden den 11te Sept. Pelissier er udnævnt til Marschal.

— General Simpson indberetter den 12te: De sidste russiske Skibe ere ødelagte. Sebastopols Havn er ganske tom.

Tyrkiet. Mehemet Ali er udnævnt til Marineminister istedetfor Halil Pascha.

Asien. De Allierede have den 15de Mai ganske ødelagt Fæstningen Petropaulowsk paa Halvøen Kamtschatka og erobret 51 Kanoner.

Blandinger.

Militær-Statistik.

Presse giver følgende Fortegnelse paa alle dem, som i den første Republiks Tid og under Napoleon I. fra menige Soldater ere blevne Generaler og Marschaller, ja tildeels Konger: Augerau, Hertug af Castiglione, Søn af en Frugthandler i Paris, blev 1792 Soldat og 1794 General; Bernadotte, Konge i Sverige og Norge, Søn af en Advokat i Pau, 1780 Soldat, 1789 Sergeant, 1794 General; Berthier, Fyrste af Neufchatel og Wagram, Søn af en Portner i Krigsministerens Hotel; Bessières, Hertug af Istrien, Søn af en Borger i Preisac, 1792 Soldat, 1795 Kapitain, 1802 General, 1804 Marschal; Brune, Søn af en Advokat i Brives, indtil 1792 Bogtrykker, 1797 General, 1804 Marschal; Jourdan, Søn af en Bogtrykker i Limoges, Soldat, 1790 Kapitain, 1792 General, 1804 Marschal; Kellermann, Hertug af Valmy, Søn af en Borger i Straßborg, Soldat, 1792 General, 1804 Marschal; Kleber, Søn af en Gartner i Straßborg, 1792 frivillig Menig, 1794 General; Lannes, Hertug af Montebello, Søn af en Farver i Lectoure (Gers), 1792 Soldat, 1800 Divisionsgeneral, 1804 Marschal; Lefebre, Hertug af Danzig, Søn af en gammel Husar i Ruffach, 1773 Soldat, 1788 Sergeant, 1794 Brigadegeneral, 1804 Marschal; Massena, Hertug af Rivoli, Fyrste af Eßlingen, Søn af en Viinhandler i Nizza, 1789 frivillig Soldat, 1792 Bataillonschef, 1793 General, 1804 Marschal; Moncey, Hertug af Conegliano, Søn af en Advokat i Besançon, Soldat, 1794 General, 1804 Marschal; Mortier, Hertug af Treviso, Søn af en Kjøbmand i Chateau-Chambresis, 1791 Soldat, 1799 General, 1804 Marschal; Murat, Konge af Neapel, Søn af en Gjæstgiver i Bastide ved Cahors, 1792 Jæger tilhest; Ney, Fyrste af Moskwa, Hertug af Elchingen, Søn af en Bødker i Saarlouis, 1787 Husar, 1796 General, 1804 Marschal; Oudinot, Hertug af Reggio, Søn af en Kjøbmand i Bar, Soldat, 1792 Oberst, 1793 Brigadegeneral, 1799 Divisionsgeneral, 1807 udnævnt til Greve, 1809 til Marschal. Følgende bleve ligeledes Marschaller: Perignon, Søn af en Borger i Grenada, Soldat; Serrurier, Søn af en Borger i Laon, Soldat; Soult, Hertug af Dalmatien, Søn af en Bonde i Saint-Amant, Soldat; Suchet; Hertug af Albufera, Søn af en Haandværksmand i Lyon, Soldat: Victor Perrin, Hertug af Belluno, Søn af en Handelsbetjent i Troyes, Soldat.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Værø Sognekald (Lofoten) med omtr. 440 Spd. i Indtægter.

Underlæge- og Inspektørposten ved nordre Throndhjems Amts Sygehuus (Skogn) med en aarlig Løn af 200 Spd., fri Bolig, Lys og Brænde.

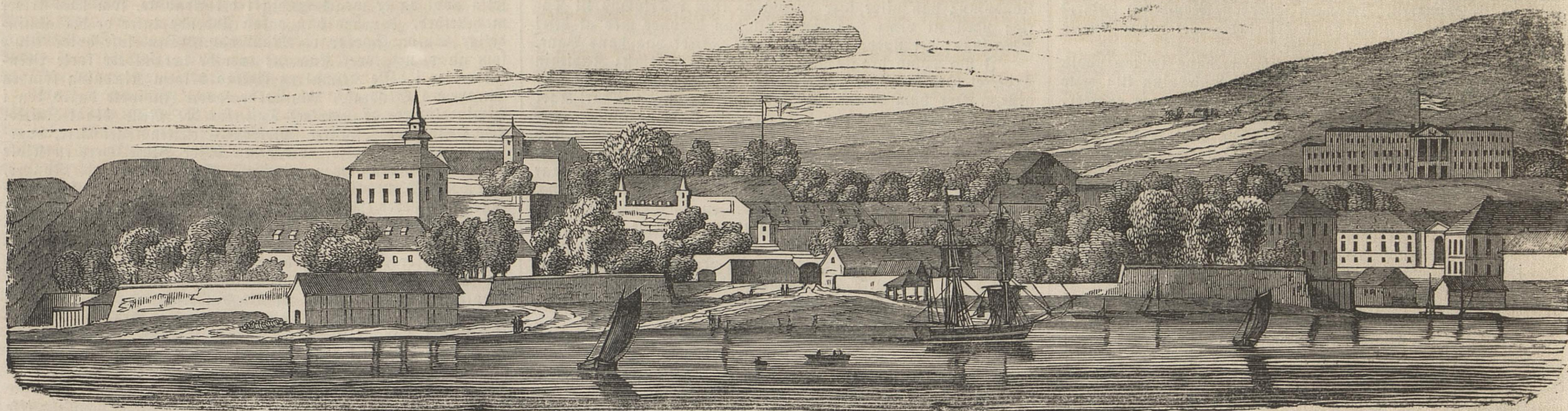
Strinde og Selbo Sorenskriveri, hvis Indtægter i forrige Aar udgjorde 2326 Spd. Brutto.

Røros Sorenskriver- og Politimester-Embede; besættes med en Konstitueret.

☞ Nyhedsbladets Expeditør og Kasserer bor i Kjøbmand Jacobsens Gaard i Storgaden og træffes hver Eftermiddag Kl. 3—5. Alt, hvad der angaar Bladets Redaktion, afgjøres indtil Videre med Kand. philos. Paul B. Hansen, der bor i Kjøbm. Niels Haslunds Gaard paa Hjørnet af Kongensgade og Raadhuusgaden.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Storgaden Nr. 27).

Illustreret Nyhedsblad

Nr. 38. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 22de September 1855. | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | IV. Bind.

Indhold.

Det skandinaviske Nordens Interesser i den orientalske Krig.

II.

Sverige under Gustav IV.

Den russiske Politiks Fremskridt. — Den sidste Vasas Dethronisation.

(Fortsættelse fra forr. Nr.)

Da Fersen for at bekjæmpe dette Ræsonnement paaberaabte sig Retten, den materielle Styrkes Overmand, afbrød Bonaparte med Heftighed Underholdningen og sagde: „Min Herre! Den franske Republik vil aldrig anerkjende Sveriges Ambassadør paa Kongressen; især deleshed vil den ikke tilstede Nogen Adgang, hvis Navn maaskee findes paa Listen over de Emigrerede." Dette sidste Argument var slaaende, man lod Fersen forstaae, at han snarest muligt fik see at forlade Byen, hvis han ikke paa Direktoriets Ordre ville blive greben og ført bort i Egenskab af Emigrant.

Dette var Gustav d. 4des første Forhold til den franske Regjering. Han blev herved bestyrket i sin Idee, at ville reise sig mod denne Regjering som Forsvarer for det gamle europæiske System. Dog er det troligt, at Gustav, da Baron Staël-Holstein igjen modtog sin Post som svensk Minister i Paris, og selv endnu i Begyndelsen af Konsulatet, da Hr. Bourgoing repræsenterede Frankrig ved de to nordiske Hoffer, anerkjendte Frankrigs Ret til at træffe Forføininger med sig selv og ordne sin Regjering, men Sverige var bestemt til den Ulykke næsten efter hinanden at have i sin Spidse to Souveræner, hvem Rivalitet og personligt Uvenskab mod Europas Behersker førte ud i en Kamp, hvis uheldige Udfald for dem selv og Landet de burde have forudseet. Den ulykkelige Reise, som Gustav den 4de foretog sig i Tydskland 1803—1805, styrtede ham hovedkulds deri.

Efterat han, som vi før have seet, havde afslaaet den russiske Storfyrstinde Alexandra, Keiser Paul den 1stes Datters Haand, ægtede han i 1797 Markgreven af Badens 4de Datter, Prindsesse Frederikke, Søster af Keiserinde Elisabeth, Alexanders Gemalinde. Under Paaskud af et Besøg til Hoffet i Karlsruhe, skjulte Gustav sin Beslutning at ville intervenere i Tydsklands Anliggender, og man saa ham med Ængstelse følge sit Forbillede Karl d. 12tes Exempel, idet han mere end 18 Maaneder var borte fra sit Rige, der endnu var splittet i Partier, for at kaste sig ud paa en eventyrlig Bane, hvor han fandt en Modstander, hvis Geni han ei forstod at erkjende.

Neppe var Gustav den 4de kommen til Pommern, før han saa sig omgivet af de vigtigste Emigranter, som optændte hans Forfængelighed, idet de stillede ham Æren af at gjenindsætte Bourbonnernes Dynasti paa den franske Throne for Øie. Ved Hoffet i Karlsruhe opflammede hans Svigermoder, Markgrevinden af Baden, og med hende General Armfelt, Greven af Antraigues og flere Andre, som var bitre Fiender af Frankrig, hans Had mod Bonaparte. Han havde anerkjendt d. 18de Brumaire, men Keiserdømmets Proklamation og Hertugen af Enghiens Død, for hvem han nærede personligt Venskab og hvem han forsøgte at frelse, bragte ham paany i Harnisk.

Man maa tillige lægge Mærke til, at netop i denne Epoke og ved dette badenske Hof havde Gustav Adolph truffet paa den bekjendte tydske Mystiker Jung, som ved sin bizarre Lære bragte hans Forestillinger reent i Uorden. Denne foregivne Philosoph, som først var Skrædderdreng, saa Skolemester, endelig dygtig Øienlæge, Professor i Statsøkonomi i Marburg 1787, havde i 1803 vundet Markgreven af Badens Fortrolighed. Hans Forklaring over Apokalypsen, som han havde givet i sin Bog „om den kristelige Religions Triumph," offentliggjort i 1798, havde under den Tids bevægede Forhold og Katastropher forbauset Gemytterne, og forført sygelige Phantasier. Apokalypsen indeholdt efter denne Fortolkning en Propheti af hele Historien, et fuldstændigt Maleri af Menneskeslægtens Skjæbne, beskuelig for dem, der forstode at udlægge det. Det gamle Østens, Grækernes og Romernes Revolutioner, Revolutionerne af 89 og 93, alt fandtes der, efter den tydske Philosophs Sigende, nøiagtigen forudsagt, og man kunde tydeligen see de mest fremspringende Træk i dette store Maleri; men det gjaldt for Fortolkeren at forklare de Begivenheder, Fremtiden bar i sit Skjød. Her begynder hans Daarskab eller hans Inspiration.

Hvo var: „Dyret med syv Hoveder og ti Horn, som skulde reise sig fra Afgrunden og gaae sin Fordærvelse imøde?"

Hvo var denne: „hvide Hest, som skulde bestiges af ham, hvis Navn skulde kaldes den Trofaste og den Sande, som dømmer og kjæmper retfærdigen?"

„Jeg saa „Dyret" og Jordens Konger og deres Krigere forsamlede for at kjæmpe mod ham, som havde besteget den hvide Hest og hans Krigere; men „Dyret" blev fanget og med det den falske Prophet, som foran det havde gjort underlige Gjerninger, hvormed han havde forført den, som havde troet paa „Dyret" og tilbedet dets Billede, og begge bleve levende kastede i den Ovn, der brænder af Ild og Svovel. Resten blev dræbt ved det Sværd, som udgik af dens Mund, som havde besteget den hvide Hest, og alle Fuglene aade af deres Kjød."

Jung havde et Svar for hver af disse mystiske Gaader. „Dyret" det er en graadig Erobrer, hvis dristige Drømme gaae ud paa at erhverve sig Herredømmet over hele Menneskeslægten; han vil skride frem indtil Christus selv paa den hvide Hest bliver synlig for Menneskenes Blikke, skrider frem imod ham med sine Krigere og fælder ham. Denne store Kamp skulde være nærværende, Jung venter den omkring Aar 1838; strax efter skal det tusindaarige Rige tage sin Begyndelse.

Det var i disse Drømmerier, at Gustav troede at finde et forudgrebet Billede af Fremtiden, ligesom han søgte at iføre dem bestemte Former. I Napoleon saa han „Dyret", i de Allierede „den Trofastes og Sandes Riddere." Fra nu af blev det en Samvittighedspligt for den unge Konge af Sverige at love sine Vaabens Bistand til hver den, som afskyede Napoleon, denne det Ondes Dæmon, denne Guds og Menneskers Fiende. Fra det lille Hof i Karlsruhe udgik alslags antifranske Intriger, og det er ingenlunde sikkert, at jo Gustav d. 4de var indviet i Hemmeligheden om den i England af Cadoudal og Pichegru stiftede Sammensværgelse.

Ingen af disse hemmelige Anslag undgik den Mands Opmærksomhed, hvem man forgjæves i sin Forfængelighed haabede at standse paa sin Bane. Var Gustav end omgivet af Emigranter og Fiender af den ny Keiser, saa vaagede der dog samtidig en Masse Spioner af enhver Rang og ethvert Slags over hans Fremfærd og Tale. Blandt andet var nylig en vis Baronesse kommet til Karlsruhe og havde nedsat sig der; hun havde, sagde hun, fulgt Condès Armee og viste sig Emigranternes Interesser saare hengiven. Hun var smuk, elskværdig, gav store Fester, hvor hun gjorde Parade med sine royalistiske Følelser, og bragte det derved let til at faae knyttet en fortrolig Venskabsforbindelse med Prindsesse de Rohan, der nylig hemmelig var bleven formælet med Hertugen af Enghien. Man hørte hende tale om Hertugen med levende Beundring og hendes bevægede Stemme fremkaldte Taarer, naar hun til Harpen sang hans Yndlingsromancer. Hvad mere var, hun havde i en afsides Deel af sin Bolig etslags Kapel, hvor hendes Venner saa hende ved en dunkel Lampes Lys i Sørgedragt knæle for et Alter, hvorpaa Hertugen af Enghiens Billede stod omhyllet af Flor. Kort sagt, forekommende, yndig, aandrig, som hun var, vidste hun ved sin forstilte Sorg eller sin elegante Falskhed at indsnige sig i Gustav d. 4des nærmeste Omgivelsers Yndest og Fortrolighed, og hun stod tilsidst paa en saa intim Fod med den svenske Minister, at hun i hans Bureau fik Anledning til at gjøre sig bekjendt med hans hemmeligste Papirer og Noter.

Ingen af Gustav d. 4des hemmelige Intriger med Emigranterne undgik saaledes Napoleons Opmærksomhed. Han blev forbitret over „denne lille Konge, som han skulde slette ud af Europas Kort, hvis han blot vilde tillade hans Naboer, som trængte paa, at bemægtige sig hans Stater." Snart lod han ham ved Prindsen af Baden opfordre til at forlade Karlsruhe og fjerne sig fra den franske Grændse, snart talte han om at lade ham bortføre, ligesom Hertugen af Enghien, og bringe som Fange til Paris. Der udspredtes selv det Rygte, at Keiserens Forbitrelse vilde istandbringe en Deling af Sverige. Hvad der synes sikrest er, at Talleyrand og Duroc dengang afholdt Napoleon fra at gaae til nogen Yderlighed; men han sagde endogsaa til dem, efter at Gustav havde forladt Baden (12te Juli 1804): „De skal see, hvad Følgen vil blive; i Politiken maa man ikke gjøre sig Skrupler, naar det er Spørgsmaal om at gjøre en Fiende uskadelig."

Resten af Gustav d. 4des Reise i Tydskland var i Virkeligheden kun en Række Underhandlinger mod Frankrig, og den diplomatiske Forbindelse mellem det svenske og det franske Hof blev endelig afbrudt i September 1804. Ved Slutningen af samme Aar sluttede Gustav en hemmelig Traktat med England, som lovede ham 80,000 £ for at forsvare Stralsund og Pommern med et Hjælpekorps af hannoveranske Tropper. En anden Traktat, hvis Bestemmelser man aldrig rigtig er kommen paa det Rene om, forenede Sverige med Rusland den 14de Januar 1806. Alliancen skulde synes fuldstændig defensiv, men en hemmelig Artikel bestemte umiddelaar Krig mod Frankrig. 15,000 Russer, 25,000 Svensker og 10,000 Englændere eller Hannoveranere skulde gjøre en Diversion i Tydskland fornemmelig for at befrie det angrebne Hannover og operere mod Holland. En anden hemmelig Artikel overgav Kommandoen over denne Armee til Kongen af Sverige, hvis Tropper skulde lønnes af England.

Samtidig som Gustav d. 4de saaledes arbeidede for Bourbonnernes Gjenindsættelse tilbød han dem et Asyl i sine Stater. Greven af Lille (Ludvig d. 18de), som indtil da havde flakket om, snart opholdt sig i Warschau, snart i Kongen af Preussens Lande, modtog dette Tilbud, og betegnede Kalmar som et roligt og sikkert Mødested for sit Huses Prindser. Selv ankom han den 30te September 1804 fra Riga til Kalmar, ledsaget af Hertugen af Angouleme, medens Greven af Artois kom fra England med en talrig og udvalgt Svite. Man gav Ludvig d. 18de en Æresvagt og Autoriteterne paa Stedet fik Ordre til at behandle ham som virkelig og regjerende Konge af Frankrig. Gustav lod ham komplimentere ved Fersen, hvis Valg denne Gang tog sig bedre ud end forrige Gang, da han var i Rastadt. De fra Fastlandet ankommende Emigranter dannede tilsammen et lille Hof, hvor man gjenfandt det gamle franske Hofs Ceremonier og Fordringer; naar Hertugen af Angouleme ved Kongens Spillebord gav Kortene, gjorde han det staaende og ved det sidste Kort gjorde han et dybt Buk, ligesom i Tuilerierne eller i Versailles. Forresten veed man, hvilke offentlige Dokumenter Ludvig den 18de udstedte under sit 3 Ugers Ophold i den gamle Stad Kalmar; det vigtigste var den Erklæring, hvoraf 80,000 Exemplarer bleve omspredte i Europa, om de Principer, der vare bestemte til at blive Basis for Restaurationen og Chartet af 1814.

I samme Forhold som Gustav skred frem i sit Fiendskab mod Frankrig, saa man den Udygtighed, den Usikkerhed og Trodsighed vise sig, som skulde medføre hans Undergang. Han blev af de allierede Magter optagen i alle deres Koalitioner, men blev ikke indviet i nogen af deres Operationsplaner, hvisaarsag han følte sin Egenkjærlighed saaret ved denne Mangel paa Tillid. Endnu medens han var Bytte for disse Tvivl, idet han bebreidede de Allierede deres Fremgangsmaade ligeoverfor den fælles Fiende, og idet han selv, om det fornødigedes, alene vilde marschere mod Frankrigs Grændser for at sætte Ludvig d. 18de paa Thronen, tilbød Napoleon, som havde beseiret Østerrig ved Ulm og Austerlitz, og Preussen ved Jena og Auerstadt, før han indlod sig i sin Kamp med Rusland, ham at ende deres Stridigheder. En Adjutant fra Marskalk Mortier lod endogsaa Baron Essen, som kommanderede den svenske Armee i Pommern, forstaae, at Keiseren, som kjendte den svenske Konges fixe Ideer i visse Punkter, ikke vilde lægge saa særlig Vret paa Anerkjendelsen af Keisertitelen. Men ulykkeligviis stod Apokalypsens Billeder da tydeligere end nogensinde indprægede i Gustav d. 4des Phantasi; det vilde i hans Øine have været en skrækkelig Gudsbespottelse at underhandle med Beelzebub, og han troede derved at knnne løbe Fare for sin Sjæl. Man opfordrede ham til idetmindste at holde sig neutral; han afslog det, fordi han ikke troede at kunne unddrage sig den Sendelse, han sagde sig at have faaet fra Gud selv, at forjage Usurpatøren og hævne Legitimiteten. Da de øvrige Hoffers Skjødesløshed og, som han syntes, Forblindelse lod ham næsten uden Penge, og hans egne Resourcer vare saagodtsom Nul, saa man ham gribe til de allerbizarreste Midler for at skaffe sig nye. Han tænkte paa og havde endogsaa nogen Tid den faste Beslutning at sælge Sveriges Krigsflaade til private Selskaber, som da skulde bringe Penge ud deraf, som de kunde; han fandt en anden Dag paa, at han vilde standse Englands Subsidier til Rusland og under et eller andet Paaskud sekvestrere en saadan Sum, som han fandt tilstrækkelig. Han fandt endelig paa et tredie Middel, nemlig: at sælge Pommern. I Begyndelsen af 1806 sendte han den Ordre til sin Minister i St. Petersburg, at han skulde tilbyde dette Kabinet Pommern for en 6—7 Millioner Daler; men Grev Stedingk svarede ham:

„Sire! Jeg har ikke gjort hans keiserlige Majestæt et saadant Tilbud; De kan tabe en Provinds; sælge den kan De aldrig. Jeg appellerer til den store Gustavs Skygge, ham, hvis Navn og Hjerte Deres Majestæt har arvet . . . . . ."

Tilsidst stillede der sig utallige Hindringer for ham; In-

gen kunde raade Bugt med hans Halsstarrighed, saasom han havde de mest utrolige Illusioner om den Sendelse, han tillagde sig selv og om andre Menneskers Sindelag, som han ikke kunde begribe vare forskjellige fra hans eget. Han havde begyndt at danne et Regiment af franske Emigranter og Fanger, som han kaldte „Kongens Regiment“ og som udgjorde en 35 Mand. Dette havde han hos sig i Stockholm under Hertugen af Piennes Kommando. Han haabede under denne Fane at forene alle Franskmænd, som vare blevne Legitimiteten tro. Samme falske Haab var det, som — uden al Reflexion, uden al Beregning — drev ham til paany at indskibe sig til Pommern. „Kongen lader sine Moustacher pudse,“ skrev nogle Dage forinden hans Sekretær, — „et sikkert Mærke paa hans nær forestaaende Afreise.“

Man har seet, hvormange Bommerter hans første Ophold i Tydskland fra 1803—1805 havde givet Anledning til; dette sidste var ikke mindre uheldigt. Franskmændene vare allerede, som man veed, Herrer over Nordtydskland; de havde bemægtiget sig en Deel af Pommern og beleirede Stralsund. Marskalk Brune kommanderede dem. Gustav tvivlede ikke paa, at hans personlige Nærværelse og kraftige Opfordringer skulde have den Indflydelse paa Marskalken, at han vendte tilbage til Bourbonnernes Tjeneste. Han vilde have en Sammenkomst med ham, og denne fandt Sted i Schlatkow ved Provindsens Grændse den 4de Juni 1808.

„Marskalk,“ sagde Kongen, „har De da glemt, at De har en legitim Konge?“

„Jeg veed ikke engang, hvem denne Konge skulde være,“ svarede Brune.

„Holdt,“ sagde Gustav, idet han aabnede et Futteral, hvori der var en Medaillon med Ludvig d. 18des Portræt, „kjender De dette Portræt?“*)

„Jeg kjender det,“ svarede Brune ligegyldig.

„Ludvig d. 18de er ulykkelig, landflygtig; men han er ikke destomindre Deres legitime Konge, og hans Rettigheder ere ukrænkelige. For Øieblikket ønsker han kun een Ting, og det er, at samle alle sine troe Undersaatter under sine Faner.“

„Men hvor ere disse Faner?“

„De vil altid finde dem paa mit Gebeet, om de ikke skulle vaie andetsteds!“

„Men Prindsen har, siger man, cederet sine Rettigheder til Hertugen af Angoulême?“

„Jeg har aldrig hørt tale om Saadant. Tvertimod har Ludvig d. 18de udstedt en Erklæring, som er underskrevet af Monsieur og alle Prindser af Blodet. Kjender De den?“

„Nei, Sire.“

„Hertugen af Pienne er her; han har den maaskee hos sig. Jeg skal lade ham hente, om De ønsker det. Men det vilde maaskee tiltrække sig altformegen Opmærksomhed?“

„Hvis Deres Majestæt vil sende mig den under en Konvolut til Forposterne, skal jeg læse den og vise mine Officierer den.“

„I denne Erklæring lover Kongen alle Militære, som vende tilbage til deres Pligt, at sikre dem deres Poster eller Funktioner. Men siig mig, General, tror De, at den nuværende Tingenes Tilstand i Frankrig kan være af lang Varighed?“

„Alt i denne Verden er foranderligt.“

„Tror De ikke, at Forsynet, efter at have skjænket Dem et saa overordentligt Held, kan berøve Dem det for at hævde Retfærdigheden og den gode Sag?“

„Kan det ikke træffe, Sire, at Mænd med de bedste Hensigter, som handle efter deres Overbeviisning, kunne findes at handle uovereensstemmende med Forsynets Hensigter?“

„Hvis man paany bød dem Valget mellem Deres legitime Konges Tjeneste og den Sag, som De nu tjener, hvad vilde De da gjøre? Svar mig uforbeholdent.“

„Det er et Spørgsmaal, som fordrer Overveielse,“

„Det synes mig ikke saa. Siig mig blot, om De er villig til at vende tilbage til Pligten eller til at forsvare de Principer, De har adopteret.“

„Hvad disse Principer angaar, ja, Sire, jeg vil stedse forsvare dem. For Nærværende vil jeg gjøre min Pligt.“

„Veed De, at Bonaparte har foreslaaet Kongen at underhandle med ham om hans Rettigheder? Det er det bedste Beviis paa, at han er tvungen til at erkjende dem.“

„Jeg kjender ikke til noget Saadant.“

„Veed De ogsaa, at Kongen har vægret sig derfor, og at han har sagt som Frants d. 1ste: „Vi har tabt Alt uden Æren!“

„Det var den ridderlige Konges Devise.“

„Jeg veed, hvad Kongen er; hans store og herlige Egenskaber fortjene at blive bekjendte. Hvad vilde De i Tilfælde af en Regjeringsforandring blive, Marskalk?“

„Jeg vilde dø med Ære, Sire, med Vaaben i Haand. Som Soldat er jeg hvert Øieblik udsat for Døden. Det er da ikke Spørgsmaal om at dø lidt før eller siden, men om at dø som det sømmer sig.“

„Det afhænger en Smule af Skjæbnen; men hvad der ei afhænger af denne, det er den Lykke, som bestaar i Sjælens Ro, i en god Samvittighed; det vil aldrig Bonaparte opnaae. Han kunde, hvis han havde gjengivet sin Konge Thronen, have sikret sig en udødelig Hæder; han vil maaskee nu opnaae et forbigaaende Held, Berømmelse blandt Menneskene; Samvittighedens Fred vil han aldrig opnaae.“

„Men hans Geni, hans store Egenskaber, hans udødelige Bedrifter, er der en eneste Bourbon, som kan opvise lignende?“

„Der findes gunstige Omstændigheder, det gjælder kun, at benytte sig vel af dem.“

„Maaskee.“

„Og Hertugen af Enghiens Død? hvilken Skjændselsgjerning!“

„Jeg var dengang i Konstantinopel og kan ikke forklare den.“

„Og hvilken Række af Uroligheder og Forbrydelser bestaar ikke denne franske Revolution af?“

„Sire, jeg tilhører Revolutionen; den skede paa Grund af Folkets Villie.“

„Nei, det er ikke det franske Folk, det er Eders Pøbel, som har gjort den. Man seer nok den Dag idag, hvormeget de ere værd, disse Gaderevolutioner, som ville jævne alt Høit og Ædelt med Jorden. Disse Principer ere forladte; De er et Beviis derpaa, Marskalk.“

„Hvis Deres Majestæt havde været i Ludvig d. 16des Sted, vilde ikke Revolutionen have fundet Sted.“

Var denne Marskalkens sidste Phrase et smigrende eller ironisk Svar, eller havde Marskalken virkelig ladet sig forføre? Det er vanskeligt at afgjøre det. Hvad der synes vist er, at Kongen af Sverige troede at have gjort en Erobring, thi han lod nogen Tid efter (i Inrikes Tidningar, 11te August 1807) offentliggjøre denne Samtale, og noget senere faldt Marskalken i Unaade hos Napoleon. Man kjender hans Skjæbnes Omvexlinger og gruelige Død i 1815. Han var maaskee af dem, hvem Reaktionen i ethvert Tilfælde maa ramme.

At Freden til Tilsit endte Frankrigs Krig med Rusland og Preussen, at Napoleon havde en talrig og disponibel Armee foran Stralsund og paa Pommerns Grændser, brød Gustav d. 4de sig ikke om. Han lod som han ikke vidste, at hans Allierede forlode ham, han skrev til Frederik Wilhelm, til Alexander, til Ludvig d. 18de for at foreslaa dem en ny Operationsplan; han vilde føre Ludvig d. 18de i Triumph til Paris; uden at vente paa Svar vil han begynde med at befri Stralsund; det skulde være det første Skridt paa hans Bane.

I stor Pomp bragte man ham hans Stridshest; Kapitain Tede, et Stykke af en gal Tydsker, som han havde i sin Tjeneste, rækker ham de enorme Pistoler, som havde tilhørt Karl d. 12te; Gustav modtager dem med Majestæt og holder, medens Alle blottede Hovedet, en rørende Tale, som endte med Ønsket om, „at være saa lykkelig med disse frygtelige Vaaben at kunne skyde sin Fiende en Kugle for Panden.“ Man gaar i Kamp. I den første Fægtning bliver den svenske Armee slaaet. Gustav foreslaar Marskalken en ny Vaabenstilstand; men Brune sender Parlamentæren tilbage med de Ord: „For den, som vil efterligne Karl d. 12te, er det en Smule for snart at bede om Vaabenstilstand før Krigen har varet idetmindste nogle Timer.“ Da nu Ilden begyndte igjen, var Gustav den Første, som gav Hesten af Sporerne og i strakt Karriere galloperede ind i Fæstningen.

Det var klart, at Fæstningen ikke kunde modstaae Franskmændene, at man for enhver Priis maatte undgaae en Storms Rædsler og, om muligt frelse den svenske Armee; men Gustav vilde ikke høre paa Noget og beskjæftigede sig kun med at forfatte og skrive Opfordringer til Desertion, hvilke han lod omsprede blandt Fienden. Det var nødvendigt for hans Generaler at staae paa egne Been, selv om de paadrog sig noget Ansvar og handlede mod hans Ordre. En af dem, Baron Essen, havde paa svensk Grund en Sammenkomst med General Reille, som skulde bistaae eller kanskee snarere have Opsigt med Marskalk Brune. Generalen lagde ikke Dølgsmaal paa, at Sveriges tydske Besiddelser vare i stor Fare, men han tilføiede, at det var Keiseren imod at være nødt til at kjæmpe mod Svenskerne paa Grund af deres Konges Feil og Stivsind. — Da man forebragte Gustav disse Ord, blev han rasende. „Jeg befaler Dem at arrestere denne General,“ sagde han til Baron Essen, „siden faar jeg see, hvad jeg vil gjøre med ham. Den Uforskammede! at skille mine Interesser fra mine Undersaatters! Jeg befaler Dem at arrestere ham.“

„Deres Majestæt maa erindre, at han er kommen som Parlamentær under Beskyttelse af Folkeretten og vor Ære. Deres Majestæt har ikke Ret til at disponere over ham.“ — „Jeg befaler Dem at arrestere ham strax.“ — „Sire, det er umuligt.“ „Hvorledes! vægrer De Dem for at adlyde mig?“ — „Sire, jeg vil aldrig gaae ind paa at overtage et vanærende og uretfærdigt Hverv, og jeg vil gjøre Alt for at hindre Deres Majestæt i at give en saadan Befaling.“

Allerede drog Essen sin Kaarde for at overlevere Kongen den; da gav denne sig, Reille kunde uhindret drage bort; men Essen blev Dagen efter sendt til Øen Rügen.

(Fortsættes.)

*) Vi har hørt fortælle, at Gustav ved at trække i et Baand drog et Gardin tilside, bag hvilket Ludvig den 18de i egen Person sad. Saavidt vi veed bekræfter intet paalideligt Dokument denne besynderlige Anekdote.

Bamba Mami Lahai.

Malaghea.

II. Bamba Mami Lahai.

Fyrste af Malaghea, den skarpsindigste og mest udmærkede af Moriahfolkets Høvdinger, uagtet paa Grund af en streng Jagttagelse af den arvelige Thronfølge ikke dets Konge, er omtrent femti Aar gammel af et indtagende Ydre, som allerede giver den Aandsoverlegenhed tilkjende, hvormed han udøver en stor og ledende Indflydelse blandt de talrige uafhængige Høvdinger, hvis Besiddelser i een Retning strække sig fra Kysten til dybt ind i Landet, og i den anden støder umiddelbart til Sierra Leone og udstrækker sig langt søndenfor samme. Venlig og beleven i sin Opførsel, simpel i Klædedragt altid visende sig som en Fader mod sit Folk, streng, men uden Skygge af Fanatisme, i at opfylde sine religiøse Pligter som Muhamedaner, maa han erkjendes at være en Mand mere begavet end det sædvanlig er Tilfældet med Vestafrikas Høvdinger. Hans Landsmænds og Allieredes Ærefrygt og Hyldest erkjender det Fornuftige i en Politik, der allerede for flere Aar tilbage har indledet en lovbestemt ordnet Handel med Europæerne, som har opmuntret Agerdyrkningen, udbredt hans Religion blandt de hedenske Stammer og endelig, som Maalet for hans høieste Stræben, afsluttet Venskabsforbund med den britiske Regjering! Paa vor Skizze er han fremstillet i sin huuslige simple Dragt, vel ikke den, som almindeligviis tillægges Afrikanerne, men dog uden al fyrstelig Prydelse, kun at han har et hvidt Baand omkring sin Hovedbedækning, et Udmærkelsestegn, som betegner „den lærde Mand.“ Han taler Engelsk taalelig godt og er meget kyndig i det Arabiske, som han skriver med Lethed, hvorhos han ogsaa flydende taler de der almindelige Sprog Soosoo og Mandingo. Den løse hvide Bluse som gaar ned over Knæerne over de tæt foldede korte Beenklæder, er i dette Klimat en ligesaa bekvem Klædning som en Europæers Slobrok. Blandt de lavere Indfødte bæres den i Almindelighed af simplere Tøi, for det Meste blaat Kaliko. Hos Høvdingerne fordrer imidlertid Etiketten noget mere, hvorfor de almindeligviis over denne hvide Bluse bære en Kjole af samme Form, men af finere Stof, og af et Mønster, som deres Phantasi indgiver dem, undtagen ved enkelte særegne Leiligheder, naar skarlagenfarvet, purpuurrødt, grønt eller paa anden Maade farvet, glat eller figureret Fløiel betegner til hvilken Familie de høre. Malaghea-Fyrsten Bambas Farve er Skarlagen, hvorhos han undertiden som Anfører for Moriahstammerne kan sees med engelske Ridestøvler, Sporer, Sabel, Pistoler og Spyd ridende paa en skjøn Hest med broget glimrende Skaberak. Efterat den sidste britiske Expedition havde trukket sig tilbage samlede han i Paavente af et nyt Angreb i faa Dage 13,000 Mand under Vaaben, hvorhos et almindeligt offensivt og defensivt Forbund blev afsluttet mellem de talrige Høvdinger.

Fyrst Bambas Minister Mahomadu Turey er, om end ikke saa tallentfuld som sin Herre, ikke desto mindre en indsigtsfuld og dygtig Mand. Han er omtrent sex Fod høi, vel proportioneret og med regelmæssige Ansigtstræk, der næsten ere europæiske. I sin Ungdom blev han sendt til England og tilbragte paa Reisen derhen nogen Tid paa Newfoundland. I London opholdt han sig flere Aar, hvorved han erholdt nøiagtigt Bekjentdskab med det engelske Sprog, saavelsom det engelske Leveviis. Ogsaa han læser og skriver Arabisk, ligesom han taler to eller tre af de Indfødtes Sprog i disse Egne. Han er langt mere nøieseende med Hensyn til Klædedragt og Etikette end den udmærkede Fyrste, han tjener, hvis Politik han imidlertid efter bedste Evne stræber at fremme. Ikke mindre streng end denne i Overholdelsen af hans Religions Forskrifter har han afsvoret Brugen af Rom og andre berusende Drikke, hvad der i Almindelighed ogsaa er Tilfældet med det hele Moriafolk, hos hvilket hverken Brændeviin eller Tobaksrøgning har fundet Indpas.

(Efter Ill. Lond. News.)

Barnums Børneudstilling.

I forrige Aar holdtes i Springfield en Udstilling af Børn hvorom en Beretning findes i vort Blads No. 48 (1854). Udstillingen var i sit Slags ny, men den er ikke forbleven den eneste. Den Idee, som laa til Grund for samme, har tiltalt Amerikanerne, der betragte Mennesker, Maskiner og Dyr fra samme praktiske Standpunkt, og selv Phineas Barnum har fundet det Umagen værdt at bemægtige sig den. Bedre Anbefaling behøver en Idee ikke for sin Tidsmæssighed. Thi Barnum har endnu aldrig grebet Feil af Publikums Smag og Taabelighed, og i Benyttelsen heraf staar han uopnaaet og uopnaaelig. Man maa lige meget beundre og foragte denne Mand, hvad enten han gjør Washingtons Amme af en gammel Negerinde, en napoleonlignende Dvergegeneral af en Gutunge eller tilsteller kunstige Naturvidundere, vover Tusinder paa Muligheden af at gjøre Jenny Lind berømt i Amerika, eller om sit Liv og sine Bedrifter skriver en Bog, der indbringer ham et Honorar af 72,000 Dollars, saasnart der ikke længere er Noget for ham at gjøre. Dette er med et smagløst og fordærvet Publikums Bistand at udnytte til sidste Gryn et Talent, som en ikke altfor slappet Anstændighedsfølelse fordømmer. Dog, det var ikke om Barnum og hans gamle snyderske Vandel vi skulde berette, men om et nyt Beviis paa hans Talent til at gjøre Affærer i hans Publikums slette Smag. Det er nemlig den i hans „Museum“ i New-York den 5te Juni aabnede Børneudstilling, hvorom her skal meldes. Vi ville nemlig gjengive New York Tribunes udførlige Beretning om denne mærkelige „Exposition.“

„Den store Børneudstilling, hvorefter saa mangt et lykkeligt Par saa ivrigt har længtet, der med Sikkerhed har betragtet sit Barn som det mest lubne og vakreste i hele Verden, tog sin Begyndelse igaar (den 5te Juni.)

En Børneexposition er en Udstilling af Menneskebuskap fra et Aars eller endog fra en Maaneds Alder til to Aars, tre Aars o. s. v. lige til ti Aars Alder. Hensigten med Børneudstillinger er, efter Barnums Erklæring, Avlens Forbedring ved en forstandig Krydsning og Opdragelse, og man haaber, at en Række af saadanne Udstillinger, i Forbindelse med en videnskabelig Udvikling af Principerne for physisk Fremadskriden, skal bidrage meget til at sammensmelte de forskjellige Racer, hvoraf vort berømte Land (de forenede Stater), oprøres. For at opfylde dette Øiemed er en Mængde Spørgsmaal bleven opstillet til Besvarelse af Udstillerne. Disse ere:

1. Hvor gammel er Barnets Fader, eller (dersom han er død) vilde han have været for nærværende Tid?
2. Hvor gammel er eller skulde Moderen nu være?
3. Naar fødtes Barnet?
4. Hvad er Barnets Navn?
5. Hvor mange Børn har Moderen tidligere havt?
6. Hvilken Diæt førte Moderen det sidste Aar før Barnets Fødsel?
7. Hvorledes var hendes Bevægelse i dette Tidsrum?
8. Er Barnet kommet til Verden for tidligt eller i rette Tid?
9. Have Forældrene eller Barnet været bosatte i en Fjeldegn eller høitliggende Egn, eller omvendt?
10. Har Barnets Diæt og Bevægelse været Gjenstand for nogen særskilt Omhu eller Regime og, i dette Tilfælde, beskriv den! Opgiv ogsaa, hvor ofte Barnet er blevet badet eller vasket over hele Kroppen, og om dette er skeet i varmt eller koldt Vand.

Det Udbytte, som Videnskaben kommer til at høste af Sammenligningerne mellem disse Spørgsmaal og Svarene paa dem, kan vanskelig gjøres begribeligt for den Uindviede. Blandt Andet see vi os nu f. Ex. istand til at kunne opstille statistiske Tabeller, af hvilke vi kunne slutte til Forsynets oprindelige Hensigt, nemlig hvorvidt Børnene bør fødes i høilændte og bjergige eller i lavlændte Egne. Videre kunne vi

bestemme, i hvilken Alder Forældrene helst bør være, paa hvilke Dage af Aaret Børnene bør fødes, ligesom vi ogsaa lære at kjende den forherskende Smag med Hensyn til Døbenavne, den mest passende Levemaade og Legemsbevægelse for Mødrene, Omfanget af Hydropathiens Udbredelse i vort unge Amerika osv., osv. Mere end det halve Antal af Svarene er allerede bleven indgivet og af en Oversigt faae vi vide, at de konkurrerende Mødres Middelalder er omtrent 35 Aar, den hovedsagelige Grund maaskee, hvorfor saa faa af dem personligt have indfundet sig; fremdeles, at der med Hensyn til Antallet af de foregaaende Barselsenge hersker stor Forskjel; at Moderens Diæt sædvanligviis har været almindelig Diæt; at Forløsningen har været naturlig, og at Børnene, i omtrent Halvdelen af de forekommende Tilfælde, dagligen faae et koldt Bad. Paa det sidste af de ovenstaaende Spørgsmaal er der dog kun blevet afgivet høist ubestemte Svar.

Men vi maa ikke lade os bortlede længer fra Betragtningen af den store National-Børneudstilling, som den var. Museet var ægte amerikansk, med en uendelig Mængde Stjerner og Vimpler. Paa tvende Kjæmpeflag, ved hvilke man ikke havde skyet nogen Omkostning og som i Henseende til Sagens Vigtighed og Høitidelighed desuden vare forøgede med et stort Stykke Musselin, blev det forkyndt for Alle og Enhver, at det var Stedet for den store National-Børneudstilling. Et Transparent, barnligt i alle Henseender, naar undtages dets Størrelse, viser os Børn, som bæres paa Armene, Børn paa Sofaer, Børn under det amerikanske Flag, Børn, revede i samme Flag, Børn af enhver Kvalitet og Storhed. Ved Indgangen stode tvende Børn af Vox, tydeligt nok opstillede der for at tjene til Rettesnor ved Bedømmelsen af den nærværende Udstilling samt for at tjene som et Mønster for de paatænkte Arbeider fra de Konkurrerende ved en senere kommende Udstilling. Et Barnekammer, utilgjængeligt for alle maskuline Blikke, optager Udstrækningen mellem Trappen og et andet Værelse, som endnu dufter af Erindringer fra Næsehornet og Giraffen. Det nævnte Barnekammer skal være forsynet med alle Bekvemmeligheder for Børn og Mødre. En Dame var sysselsat med at vaage over Ordenen og Komforten paa dette Sted og en Mængde Ammer vare yderst opmærksomme ved Tilfredsstillelsen af de smaa Verdensborgeres Fornødenheder.

Statuetterne vare blevne bortagne fra sine Nischer og disse, som tidligere sædvanligviis afgave Plads for en Mængde Fyrster og Skurker af Vox, vare nu optagne af Stole, paa hvilke man saa Børn, Børns Ammer og i nogle sjeldne Tilfælde, Børnenes Mødre, udstillende sig selv og sine underbare Produkter. Centralsalen tjente som Venterum for Børnene og en anden Sal var optaget af Tvillinger, Trillinger og andre Monstrositeter.

Her var det egentlige Brændpunkt for det Interessante. Her saa man en Pige, som, da hun ikkun var 17 Aar, endnu ikke kunde betragtes som udviklet, men som alligevel havde et Liv af, som det syntes, mere end tre Fods Diameter, og hvis Arm ovenfor Albuen i Tykkelse, Farve og delikat Udseende ikke lignede Noget i Verden saa meget som en Skinke. Hendes Søster, en liden spæd Skabning ved hendes Side, var uudtømmelig i at rose hende: „Hun kan tale og skrive fortræffeligt og har en vakker Stemme. Hun kan konversere med hvemsomhelst, benytter Sko af No. 3, har mange Kundskaber og hendes Klæder sidde tætsluttende til Kroppen." Hr. Josef Echert fremviser et Pigebarn paa 4 Aar og 3 Maaneder, som veier 75 Skaalpund. Den øvre Deel af hendes Hoved er, ligesom hos den anden fede Pige, meget smal, men derifra tiltager hun mere og mere i Omfang lige til Hofterne. En anden liden Pige havde en meget tidlig udviklet Barm, som blev forevist med megen Liberalitet. En to Aar gammel Gut fra New-Jersey veiede omtrent 50 Skaalpund og blev meget beundret af Damerne.

Antallet af de udstillede Børn gaar op til 143, nemlig 7 Kuld Trillinger, 11 Kuld Tvillinger og 100 simple Børn.

Hr. J. R. Sprague og hans Kone foreviste fem Børn, Trillinger og Tvillinger, af hvilke tre ere Gutter og to ere Piger. Trillingerne ere fire Aar gamle og Tvillingerne to Aar. Hr. Sprague synes rigtig at have benyttet Tiden. En Mængde Spørgsmaal af alle Slags blev henvendt til denne interessante Familie. Hr. Sprague paastod, at han alene var Fader til Børnene; idetmindste havde hans Kone sagt det.

En Mrs. Buckley foreviste tre smaae faderløse Pigebørn af en fiin, stille Skjønhed. De saae ud, som om de betragtede det som en besværlig Pligt at være saa vakre, men skulde i andet Fald gjerne villet være langt borte.

Robert Owen forevíser tre Drenge af fire Aars Alder, ledsagede af deres Stedmoder. De ere udmærket vel dresserede. Naar en Person kommer frem for at besee dem, udtaler Stedmoderen Kommandoordet, hvorpaa de strax reise sig, sige sin Alder og sit Navn, ryste den Fremmedes Haand og sætte sig atter igjen.

Listen paa Tvillingerne er baade lang og sublim. En Gentleman, som brød meget stærkt paa det Tydske, foreviste et Par Saadanne, hvis Hoveder syntes høilig at tiltrænge Vask. Men hans Læge havde sagt ham, at det var bedre at undgaae enhver Anvendelse af Vand og at lade det Onde efterhaanden gaae bort af sig selv.

Dr. Geo. R. Bond har udstillet hele sin Familie: Josefine Adelaide, Hulda Maria, Emilie Frederikke, Mary Augusta og Josef N. B. Bond. Han udtaler den særdeles priisværdige Hensigt, for hver kommende Exposition at forøge sit Kontingent med nogle nye interessante Artikler.

Hr. Blackhall forevíser et Barn, som har faaet hydropathisk Behandling. „Det har ikke været sygt en eneste Dag af sit Liv."

John Chatterson havde til Udstilling en Gut paa fire og

Versailles.

en Pige paa to Aar, som vakte megen Opmærksomhed og Mange troede, at de skulde erholde den høieste Præmie, 100 Dollars.

Dette var imidlertid forbeholdt en liden Dreng, som havde en udmærket vakker Moder. Barnet, hvis Navn er Charles Orlando Scott, fødtes den 18de Febr. 1851. Faderen er 30 Aar og Moderen 28. Hun har haft to Børn før; hun har „levet frit" et Aar før sin Nedkomst; hun har i denne Tid taget sig regelmæssig Bevægelse hjemme; hendes Forløsning var naturlig og Barnet har været badet i koldt Vand baade Vinter og Sommer. Barnum taler i meget høie Udtryk om Moderens Skjønhed. Faderen er Kudsk. Efter Alt dette kan det ansees som bestemt afgjort, at et vakkert Barn maa have en vakker Moder, at denne maa have havt to Børn tidligere, at hun maa „leve frit" og tage sig regelmæssig Bevægelse hjemme, samt endelig, at hendes Mand maa være Kudsk.

Det ikke mindst interessante Parti i Maleriet udgjør Tilskuerne selv. En gammel Herre udbredte sig for sine fuldvoxne Døtre over Underværket med de tre Drenge og de to Piger, som Hr. Sprague foreviste og som „alle vare Resultatet af en eneste Barselseng." Man saa unge Damer, som rødmede og blegnede, og muntre Herrer, som hoppede omkring og klappede Børnene under Hagen. „Den beskjæggede Dame" spøgede med unge skjægløse Mænd og Kjæmpefruentimmeret fra Brobdignag, paa sine høihælede Sko, uddeelte sine Smiil høit oppe fra Luften.

Trængselen, som allerede ved Dørenes Aabning var anseelig, tiltog endelig i den Grad, at der neppe mere var Plads at staae paa. Ogsaa havde henved 6000 Personer paa een Gang besøgt „Museet." De Besøgendes Antal hele Dagen igjennem gik op til omtrent 10,000 Personer, mest Damer, blandt hvilke mange, ved Synet af den rige Barneskjønhed, som her blev udfoldet, foragteligt rynkede paa Næsen, ligesom om de vilde sige, at de baade kunde og tænkte at gjøre det bedre.

Dronning Victorias Besøg i Paris.

II.

Thorsdag Formiddag forblev Dronningen, Keiseren og Keiserinden i St. Cloud for at udhvile sig efter de foregaaende Dages Anstrængelser, medens Prinds Albert atter besøgte Industripalladset, som han nu nærmere kunde tage i Diesyn og sammenligne med det, som han selv forestod ved den store Udstilling i England. Om Eftermiddagen besaa man i en Hast Louvre og dets umaadelige Skatte af Malerier, som man snarere kunde behøve Uger eller Maaneder end Timer til at gjennemsee.

Thorsdagens store Begivenhed var imidlertid det Bal, som Staden Paris gav den engelske Dronning i Hotel de Ville. Aldrig havde dette Pallads været udstyret med saa megen Pragt, aldrig havde et saa glimrende Selskab forhen været forsamlet der. Keiseren førte Ballet op med Dronning Victoria, Prinds Albert dandsede med Prindsesse Mathilde og den tilstedeværende Prinds Adalbert af Bayern med Prefektens Gemalinde. Dronningens Dragt var af hvid Silke, bedækket med Kniplinger og overalt straalende af Diamanter. Baade Dronningen og Keiseren bare Strømpebaandsordenens Baand. Omtrent 8000 Gjæster vare tilstede ved denne glimrende Fest.

Den følgende Dag besøgtes atter Industripalladset, hvor den kongelige Familie gjorde nogle Indkjøb, hvoriblandt en Vifte til en Priis af 60 £, paa hvilken en Tegning fremstiller Keiserinden som Barn uddelende Almisser; desuden forærede Keiseren en uhyre Vase fra Sèvres til Prinds Albert. Derefter overvares en stor Revue paa Marsmarken.

Løverdagen tilbragtes i St. Germain, hvorfra de høie Selskaber om Aftenen begave sig til Versailles for at overvære de der tilberedte store Festligheder.

Her var der allerede flere Uger i Forveien gjort de mest storartede Forberedelser til at istandbringe Noget, som endog skulde stille Ludvig den 14des berømte Feste i Skyggen.

Om Natten, men i det klareste Lys, skulde Fontainerne udgyde sine blinkende Strømme, medens Windsor-Castle, Englands stolteste Slot, skulde fremstaae i Lys og straalende Flammer paa Bredden af den saakaldte Schweitzernes Sø i Parken.

Allerede temmelig tidlig paa Dagen havde der samlet sig adskillige Fremmede i Versailles, som deels endnu ikke havde seet den engelske Dronning, deels havde Lyst endnu engang at faae betragtet hende. Kl. 6 om Eftermiddagen bleve disse Skarer ganske rolig drevne ud af Parken af et Kompagni Soldater. Denne ubehagelige Pligt blev udført med saa megen Høflighed og Artighed, at Folket i Almindelighed leende trak sig tilbage, efter forgjæves at have forsøgt at undgaae Soldaternes aarvaagne Blik. Mængden begav sig derpaa ind i Kafeerne i Byen, for at oppebie Solnedgangen.

Paa denne Tid begyndte Lysene at skinne i Slotsvinduerne, Soldaterne indtoge sine Poster ved Indgangen, Folkemængden strømmede ud og trængte sig langs Bredderne af „Schweitzernes Sø" (lac des Suisses) og paa Siderne af Slottet, medens en uendelig Række af Vogne nærmede sig med Damer, straalende af Diamanter, og Herrer, bedækkede med Ordener. Der var Celebriteter af alle Slags fra Canrobert og Czartoryski til Horace Vernet og de arabiske Sheiker, der traadte ind i Ludvig den 14des pragtfulde Sale, med samme Værdighed, hvormed de et Par Timer i Forveien havde gaaet op ad de mørke Trapper til deres Restauratør i Byen.

Omtrent Kl. 10 om Aftenen var det glimrende Selskab forsamlet i de store Sale, der vare oplyste af utallige Voxlys, hvad der skal have kostet ikke mindre end 60000 Franks.

Spisesalen var især det Punkt, hvorhen enhver Gjæst stræbte at trænge sig frem, under Anvendelse af den yderste Forsigtighed for at vedligeholde en værdig Ligevægt paa de polerede Gulve. Midt i denne skjønne Sal var der to Rader Stole, hvor Dronningen, Keiseren, Keiserinden, Prinds Albert og den kongelige Prindsesse havde taget Plads. Ved Siden stod Prindsen af Wales klædt i den skotske Nationaldragt. Medens Dronningen og Keiserinden bogstavelig vare bedækkede med Diamanter, var den kongelige Prindsesse derimod ganske simpelt klædt i hvid Kjole og med en Blomsterkrands paa

Haaret. Æreskvadrillen opførtes af Keiseren, Dronningen, Prinds Albert og den kongelige Prindsesse og dandsedes med meget Liv. Senere valsede Keiseren med Prindsessen.

Men snart efter droges Gjæsterne bort fra denne maaskee skjønneste Balsal i Europa og trængte sig hen til Vinduerne for at see Fyrværkerierne paa Bredden af Schweitzernes Sø. Omkring paa Søen gled Lystbaade behængte med Lamper. Bredderne vare opfyldte af en tæt Folkemasse, hvorfra man hørte en dump Mumlen, da et Kanonskud forkyndte Fyrværkeriets Begyndelse. Paa en Gang fløi utallige Raketter lig vrede Slanger op mod den mørke blaa Himmel og dukkede derpaa sine ildsprudende Hoveder i den hvislende Sø. Hvirvlende Hjul, Sværmere og romerske Lys opfyldte Luften og høie Støtter som af stivnet Ild reiste sig, da der pludselig blev en Pause — og derpaa saa man, eftersom tætte Masser af guulagtig Røg rullede væk, tydelige Linier ligesom tegnede med en gylden Pensel vise sig paa Horizonten. I faa Minuter kunde man kjende Windsor Castle; samme Dieblik istemmede et Chor langt borte den engelske Nationalsang. Da dette gyldne Slot viste sig i sin glimrende Straaleglands, kjendte Folkemassens Jubel ingen Grændse, men gav sig Luft i en ustandselig Bifaldsstorm, der ikke syntes at ville tage nogen Ende.

Da Fyrværkeriet var forbi, begav den største Deel af Folkemassen sig tilbage til Paris, medens Nogle endnu vedbleve at vandre omkring og betragte den prægtige Illumination af Parken, hvor især de af en heel Væg af spraglet Lys omgivne Fontainer ydede et henrivende Syn.

Efter Aftensmaaltidet, som blev indtaget i Slottets Theater, begave de kongelige og keiserlige Familier sig, ledsagede af den tilbageblevne Folkemængdes Jubelraab, tilbage til St. Cloud, hvorpaa Gjæsterne ogsaa snart fulgte efter. Nogle af disse, der ikke havde egne Kjøretøier, men som vare ankomne med Jernbanen til Versailles, vare imidlertid saa uheldige at maatte overnatte i Byens Kaféer og kom saaledes først hjem fra Gjæstebudet med Jernbanetoget den følgende Morgen Kl. 7.

Med denne glimrende Fest sluttede de Høitideligheder, som vare foranstaltede i Anledning af Dronning Victorias Besøg i Paris. Søndagen anvendtes til Hviledag og Mandag var Afreisen.

Ad den samme Vei og gjennem de samme Gader, hvorigjennem Dronningen havde holdt sig Indtog, foregik ogsaa Afreisen. Ogsaa nu modtoges Toget overalt af en uhyre Menneskemasses lydelige Bifaldsraab og Hilsener.

Kl. 10 om Formiddagen forkyndte Kanonernes Torden Pariserne, at deres høie Gjæst forlod Hovedstaden. Efter fem Timers Forløb ankom Toget til Boulogne, hvor Dronningen atter overvar en Revue over de der forsamlede Tropper. Efter et glimrende Aftensmaaltid, hvori 50 Personer deeltog, forlod Dronningen Hotellet omtrent Kl. 11 og gik, ledsaget af sin keiserlige Vært, ombord paa „Victoria and Albert,“ hvor de gjensidigen bød hinanden et hjerteligt Farvel.

Strax efter lettede Kongeskibet Anker og dampede under et stort Fyrværkeri paa Havnen tilbage igjen til England, og ankom den følgende Morgen Kl. halv ni til Osborne, hvor den kongelige Familie landede, sikkerlig med de behageligste Erindringer fra deres mærkelige Besøg i Paris.

Til Redaktionen af Illustreret Nyhedsblad.

Med Hensyn til den i det sidste Nr. optagne Meddelelse om Aabningen af de danske Kongegrave kan jeg oplyse, at Valdemar d. Førstes Dronning Sophies Fader ei hed Vladimir, som det i Meddelelsen er angivet (hvilket Navn vilde i dansk Form have været „Valdemar“), men derimod Valadar eller Volodar. Om denne Volodar, der i de ældre danske og norske Skrifter deels kaldes „Russernes,“ deels „Polænernes“ Konge, har der været flere Meninger. En Tidlang antog man ham for at være den samme som Vladimirko Volodarovitsch, Fyrst af Halitsch (Galizien), død 1153; men da det ei er sandsynligt, at hans Navn i alle danske og norske Kildeskrifter, endog samtidige Aktstykker, skulde være forvexlet med Faderens, er det langt rimeligere at tænke paa Volodar Glebovitsch, Fyrste af Minsk c. 1150. Dette er noksom viist i Antiquités russes I. Bd. S. 482—485.

P. A. Munch.

Ovenstaaende Meddelelse, hvormed Professoren har beæret vort Blad, har større Betydning end en blot og bar Berigtigelse af en almindelig i et Blad indløben Feil, da den Angivelse, som derved berigtiges, var fælles for et Par Kjøbenhavnske Dagblade og formodentlig skriver sig fra en af de ved Gravenes Aabning tilstedeværende danske Historikere. Rettelsen angaar saaledes en historisk Antagelse, der forøvrigt er forplantet gjennem den nu vidst læste Danmarkshistorie (Allens). Ved at gjengive den danske feilagtige Beretning faldt det ligesaalidt os som noget andet af vore Blade ind at anvende nogen Kritik, hvilket ogsaa vilde været umuligt for andre end Mænd med de vidtgaaende historiske Specialkundskaber som Prof. Munch.

Red.

Norge.

Christiania. Ifølge kgl. Resol. af 29de Aug. skulle Sundhedskommissioner oprettes i ethvert Formandskabsdistrikt i de Dele af Stavangers, søndre og nordre Bergenhuus's, Romsdals, søndre og nordre Throndhjems, samt Nordlands og Finmarkens Amter, hvor den sporadiske Sygdom er udbredt.

— Ifølge kgl. Resol. af s. D. skulle Eierne af Fjeldstuerne Nystuen og Maristuen paa Fillefjeld tilstaaes 150 Spd. aarlig af Statskassen som Bidrag til sit Stationshold.

— Under 18de September er Kand. jur. N. G. Barr meddelt Autorisation som Sagfører ved Underretterne (Smaalenenes Amt.)

— Under 21de Sept. er Sagfører H. Schlytter meddelt Autorisation som Sagfører ved Christianssands Stiftsoverret.

— Magistraten har beskikket Feiermester i Drøbak J. G. K. Bank til Feierinspektør i Christiania 1ste og Garver G. Schjerden i 5te Distrikt.

— Akers Sogneselskab afholdt den 17de Sept. et Landsmøde, hvori blandt Andet diskuteredes om den hensigtsmæssigste Maade til at fremvbringe en forbedret Pløining, og om Virkningerne af den norske Fiskeguano, hvorunder oplystes, at denne Gjødsel kan staae ved Siden af den peruanske Guano, og at der er de bedste Udsigter til Afsætning. Alene til Sachsen kan man vente at faae afsat 100,000 Centner, hvilket er mere end Selskabet for det Første kan skaffe.

— Sindssygeanstalten ved Gaustad træder i Virksomhed den 1ste Oktober. Priserne ere ansatte til 36, 60, 84 ß og 1 Spd. daglig efter den forskjellige Forpleining.

— Fra den 18de Sept. sendes Post 3 Gange ugentlig til Lillehammer med Jernbanen og Mjøsdampskibene, nemlig hver Tirsdag, Thorsdag og Løverdag.

— Blandt de ved „Norges“ Forlis Reddede var den verdensberømte Dr. Joh. Müller, der havde besøgt Bergen, og Assessor O. Berner, der skulde reise til Madeira for sin Helbreds Skyld. Den sidste er død kort efter. Fem Lig ere optagne af Havet og begravne. Om hvem og hvormange de Forulykkede vare, har man endnu ingen nøiagtig Beskeed. „Norge“ skal være gaaet tilbunds paa omtr. 100 Favnes Vand.

— Den i Juli d. A. udvalgte Kommittee til at anstille Undersøgelse ang. Hovedstadens Vedforsyning havde til den 20de Sept. sammenkaldt et Møde paa Børsen, hvori den meddelte de erhvervede Oplysninger. Flødningsomkostningerne antages at ville blive høiere end først beregnet, dog ikke i den Grad, at man burde afskrækkes fra Forehavendet. Der var allerede gjort Anbud af Mænd i Grue, Elverum og Aamodt paa 3000 Favne Kubber til en Længde af 6¼—12 Alen, der vilde udgjøre mindst 24,000 Favne kløvet Ved til en Alens Længde. Kubberne skulle opsages ved Strømmen paa en med Dampmaskine drevet Cirkelsag, hvilket Sagningsværktøi vil koste 600 Spd. Forsamlingen anmodede Kommitteen om at sørge for Udstædelsen af en Indbydelse til at tegne sig for Aktier eller en Sum Penge, hvorfor man vilde have Ved.

Udenlandske Efterretninger.

England. Sir George Napier, der var en Broder af Scindes Erobrer og ligesom denne havde tjent paa den pyrenæiske Halvø i Krigen under Wellington, er død i Genf 72 Aar gammel.

Tydskland. Et Rygte siger, at den østerrigske Minister Prokesch von Osten er med Fredsforslag ankommen til Paris.

Rusland. Hvorvidt Sebastopols Fald vil stemme Rusland til Eftergivenhed, er, siger Dagbl., det Spørgsmaal, som for Øieblikket bliver mest debatteret i den udenlandske Presse, og i denne Henseende har et nyt Cirkulære fra Nesselrode af 22de August en særegen Betydning, da den russiske Regjering allerede dengang havde sikker Kundskab fra Fyrst Gortschakoff om, at Sagernes Stilling paa Krim havde taget en meget betænkelig Vending. Dette Aktstykke blev først offentliggjort i le Nord, det nye Organ for den russiske Politik, som nylig er bleven etableret i Belgien, men desuagtet betvivledes dets Ægthed, fordi det omtalte Englands og Frankrigs Regjeringssystem i Udtryk, der toge sig høist besynderlig ud i en russisk Statsmands Mund. Senere har „N. Pr. Zt.“ anerkjendt Cirkulærets Ægthed, og hver Tvivl i denne Henseende er derved bleven hævet. Nesselrode giver heri en glimrende Fremstilling af Ruslands Tilstand efter de to Krigsaar; Nationens Begeistring er umaadelig; Rigsværnets Organisation har gjort det muligt at anvende hele Armeen til at dække de truede Punkter, Krediten er usvækket, som Letheden i at reise nye Laan har viist, og Handelsomsætningen har ikke lidt saa meget ved Blokaden, som befrygtet, idet den indenlandske Handel har taget et umaadeligt Opsving, ligesom Forbindelsen med Udlandet er bragt istand ad nye Veie og hver Dag antager større Proportioner. Efter dette glimrende Maleri, hvori Keiser Nikolaus's Død danner den eneste Skygge, kan det ikke overraske, naar Nesselrode erklærer, at Rusland „rolig, resigneret, men bestemt vil vente, indtil dets Fiender endelig gjøre det Fredsforslag, som det kan gaae ind paa uden at bryde med hele sin Historie og uden at vanære sin Fremtid.“ — Cirkulæret gaar derefter over til at betragte, hvorledes Englands, Frankrigs og Tyrkiets Stilling — Sardinien omtales slet ikke — for Øieblikket er, og han drager deraf de gunstigste Slutninger for Ruslands endelige Seier. England har mistet hele sin glimrende Armee, medens dets Anseelse som Sømagt er gaaet tilgrunde, og dets uhyre Statsgjæld er bleven forøget; Frankrig, det ulykkelige Frankrig — og denne Beklagelse lyder yderst komisk fra den Kant —, hvor den nuværende Regjering ikke taaler, at man udtaler sine Ønsker, Klager og Lidelser, har i to Aar efterladt 70,000 Mand paa Valpladsen og ved nye Laan betynget sit Budget med 5 Milliarder; Tyrkiet endelig har saavel i Asien som i Europa stillet sig under de Allieredes Formynderskab, dets Armee har mistet sin Selvstændighed, om den endnu kan siges at existere, efterat 160,000 Mand ere faldne i Krigen, og for at skaffe Midler tilveie til Krigens Fortsættelse har det maattet pantsætte alle sine Indtægter til Vestmagterne. Dette er det væsentligste Indhold af den russiske Regjerings seneste Erklæring, hvorefter man skulde troe, at Russerne stode med Palmer i Hænderne, berusede af vundne Seire og uden selv at have lidt Noget af den toaarige Krig. Det træffer sig nu imidlertid saa uheldig, at Cirkulæret først offentliggjøres, efterat Efterretningerne om Sebastopols Fald er indtruffet fra Krigsskuepladsen, og de dristige Paastande, som det indeholder, ere derfor ikke istand til at opfylde deres Øiemed at blænde den offentlige Mening i Europa. De umaadelige Ofre, det frugtesløse Felttog ved Donau kostede Rusland, ere endnu ikke glemte, og hvad Tabet paa Krim angaar, da er Fyrst Gortschakoffs Erklæring om, at Russerne fra den 5te til den 8de alene ved Bombardementet, og førend Stormen begyndte, havde mistet 8 til 9000 Mand, tilstrækkelig til at vise, at det snarere er Rusland end England og Tyrkiet, der vil være udsat for at savne en Armee. I ethvert Tilfælde viser dog Nesselrodes Cirkulære, at Eftergivenhed fra Ruslands Side endnu ikke vil kunne ventes, især da Vestmagternes Fordringer selvfølgelig efter Sebastopols Fald ville blive stillede betydelig høiere, og det vilde derfor være letsindigt at vente, at Fredsunderhandlingerne nu skulde blive aabnede med Udsigt til et heldigt Resultat.

— I en Dagsbefaling roser Keiseren Sebastopols Garnison og siger, at den har udrettet næsten overmenneskelige Ting, men at der ogsaa for Helten gives en Umulighed.

Krigsskuepladsen. Der er ingen Stadfæstelse kommet paa Formodningen om, at de Allierede ogsaa allerede vare i Besiddelse af Sebastopols Nordside. Heller ikke kjender man, hvor stort Antallet af de Faldne og Saarede er, uden forsaavidt Globe anslaar hine til 5600, deriblandt 26 Officierer, og Pelissier siger, at der i Ambulanserne er 4500 Saarede, 250 Officierer. K. Z. fortæller, at 13 franske Generaler ere deels faldne, deels saarede (blandt disse Bosquet), og at de Allieredes Tab beløber sig til omtr. 15,000 Mand. Gortschakoff meldte den 11te, at Russerne den 8de havde gjort en Major og 169 Mand til Fanger, samt sprængt den største Deel af Fæstningsværkerne paa Sydsiden i Luften, hvilket dog neppe er fuld Sandhed.

— Pelissiers Rapport af 10de Sept. Kl. 10 om Aftenen lyder saaledes: „Jeg har idag besøgt Sebastopol og dets Forsvarslinier. Tankerne kunne ikke gjøre sig noget nøiagtigt Begreb om vor Seir, hvis Betydning kuns lader sig fatte ved en Besigtelse af selve Stederne. Mængden af Forsvarsarbeider og de derpaa anvendte materielle Hjælpemidler overstiger langt det som man hidtil har seet i Krigshistorien. Malakoffs Indtagelse, som har tvunget Fienden til at flygte for vore allerede tre Gange seierrige Ørne, har givet de Forbundne et uhyre Material og umaadelige Etablissementer i Hænderne, hvis Vigtighed det endnu er umuligt at skatte. Imorgen skulle de forbundne Tropper besætte Karabelnaja og Byen og under deres Beskyttelse skal en engelsk-fransk Kommission beskjæftige sig med at optage det Material, som Fienden har givet os til Priis. Vore Soldaters Glæde er meget stor og de feire sin Seier i Leiren under Raabet: „Leve Keiseren!“

— Den 18de melder Pelissier, at i Sebastopol ere Dokkerne, Kasernerne, Fortet Nikolaus og Karantænefortet i Behold og at meget Bly, Krudt, Kugler og Kobber er gjort til Bytte. Inden hine Værker kunne de Allierede staae sig mod Nordsidens Ild, da denne er i en Afstand af 1500 indtil 2200 Skridt. Heller ikke ere alle Dele af Sebastopol tilgjængelige for Nordsidens Ild.

— Der tales om Afskibning til Eupatoria af 40,000 Englændere og Franskmænd og om et Angreb paa den russiske Hærs Stilling ved Baktschiserai.

Blandinger.

General Guglielmo Pepe, som har indtaget en fremragende Plads i Italiens nyere Historie, er afgaaet ved Døden Natten mellem den 8de og 9de Aug. paa et Landsted i Nærheden af Turin. En Korrespondent fra Turin meddeler i L'Ind. belge følgende biographiske Notitser om den Afdøde: Pepe blev født i Squillaci, en By i det sydlige Kalabrien, i Aaret 1783, og allerede i 1799 tog han Deel i de politiske Stridigheder i Neapel. Han undslap Døden paa Grund af sin unge Alder, og efterat det var lykkedes ham at flygte til Udlandet, lod han sig i Dijon hverve til den italienske Fremmedlegion, der udgjorde en Deel af den franske Armee, som under Bonapartes Kommando vandt Slaget ved Marengo. Da Joseph Bonaparte blev Konge af Neapel, vendte han tilbage til sit Fædreland, og baade under denne Fyrstes Regjering og under hans Efterfølger Murat udviklede han en meget hæderlig Virksomhed som Militær. Allerede i en Alder af tredive Aar var han Generallieutenant, og han udmærkede sig saavel i det spanske Felttog som i det italienske i Aaret 1815, da Murat proklamerede Italiens Uafhængighed. Da Bourbonerne vendte tilbage til Neapel, bevarede han sin Stilling i Armeen ifølge Traktaten til Casalanza. I Juli 1820 var han en af de Første, der proklamerede den spanske Konstitution. Efter den liberale Regjerings Fald, der som bekjendt hidførtes ved Østerrigernes Intervention, maatte han paany søge Frelse i Landflygtigheden, og siden 1821 opholdt han sig afvexlende i Portugal, Spanien og Frankrig, hvor han vandt Lafayettes, Aragos og mange andre berømte Mænds Venskab. — I 1848 vendte Pepe tilbage til sit Fædreland, hvor han udnævntes til kommanderende General for det Expeditionskorps, som den neapolitanske Regjering blev tvungen til at sende til Lombardiet imod Østerrigerne. Da han var ankommen til Boulogne, fik han Ordre til at vende om. Han var imidlertid en altfor stor Patriot til at adlyde denne Ordre, og han fortsatte Marschen til Venedig, hvor man betroede ham Byens Forsvar. Han skilte sig glimrende fra dette Hverv, og da Venedig omsider nødsagedes til at kapitulere, begav han sig til Frankrig. Efter Statskoupet i 1851 tog han Ophold i Sardinien, hvor han levede rolig og hædret af alle Mennesker og alle Partier. General Pepe var en ædel Charakteer og ligesaa retsindig som tapper. Neapolitanerne elskede ham som en Fader, de øvrige Italienere hædrede ham som Veteranen blandt den italienske Uafhængigheds Forsvarere. Uagtet hans Død ikke kom uventet, har den dog overalt vakt Deeltagelse og Sorg.

— Den nylig fra det engelske Handelskollegium udgivne Beretning om de engelske Jernbaner viser, at der i 1849 befordredes paa samtlige Jernbaner 63 Mill., i 1850 72 Mill., i 1851 85 Mill., i 1852 89 Mill., i 1853 102 Mill. og i 1854 111 Mill. Passagerer; Tallet har saaledes i 6 Aar næsten fordoblet sig. Indtægterne for Personfrekventsen have i de samme Aar været resp. c. 6,300,000, 7 Mill. 8 Mill. 7,800,000 8½ Mill. og 9,174,945 £. I 1854 har Indtægten for Godstransporten udgjort 11,040,779 £, hvilket er halvanden Mill. mere end i 1853. I 1849 gav Godstransporten 46 pCt. og Personstransporten 54 pCt. af Intægten, men det førstnævnte Tal steg bestandig, naaede i 1849 50 pCt. og er nu 55 pCt. imod Passageertransporten. Driftsomkostningerne tage 45 pCt. af Brutto-Intægten; af hele Udgiften medgaar atter 14 pCt. til Vedligeholdelse af selve Veiene og Skinnerne, 39 pCt. til Vogne og Lokomotiver, 26 pCt. til egentlige Driftsomkostninger (Gager, Steenkul o. s. v.), 11 pCt. til diverse Udgifter (Politi, Banevogtere, Skadeserstatninger o. s. v.) og 10 pCt. til Skatter. I 1849 var Gjennemsnitsudbyttet for Aktionairer $1_{,58}$ pCt., i 1854 derimod $3_{,89}$ pCt., — i England et ikke ringe Udbytte. Af Ulykkestilfælder er der 1854 intruffet 675, hvoraf 223 havde Døden tilfølge. Regner man imidlertid herfra 80, som ved Uagtsomhed eller Ligegyldighed ere komne ind paa Banerne og dræbtes af Togene, 73, som vare Banebetjente og dræbtes ved egen Uforsigtighed, 19, som ved egen Uagtsomhed bleve dræbte, 39 Banebetjente, som kom af Dage uden egen Skyld, — saa faar man kun 12 tilbage, der vare Passagerer og dræbtes uden nogen egen Skyld, men 12 Dødsfald paa 111 Millioner Passagerer maa indrømmes at være et meget lavt Forhold.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Andet Assessorembede i Christianssands Stiftsoverret og Politiret med en aarlig Gage af 780 Spd.

En Sagførerpost ved Underretterne (Nedenæs og Robygdelagets Amt).

En Ekonomi- og Inspektørpost, en Opsynsbetjentspost og en Sygeopvarterskepost ved Christians Amts Sygehuus (Lillehammer).

Førstelærerindeposten ved Throndhjems borgerlige Realskole med 180 Spd. i aarlig Løn samt fri Bolig.

Lensmandsbestillingen i Sydvaranger.

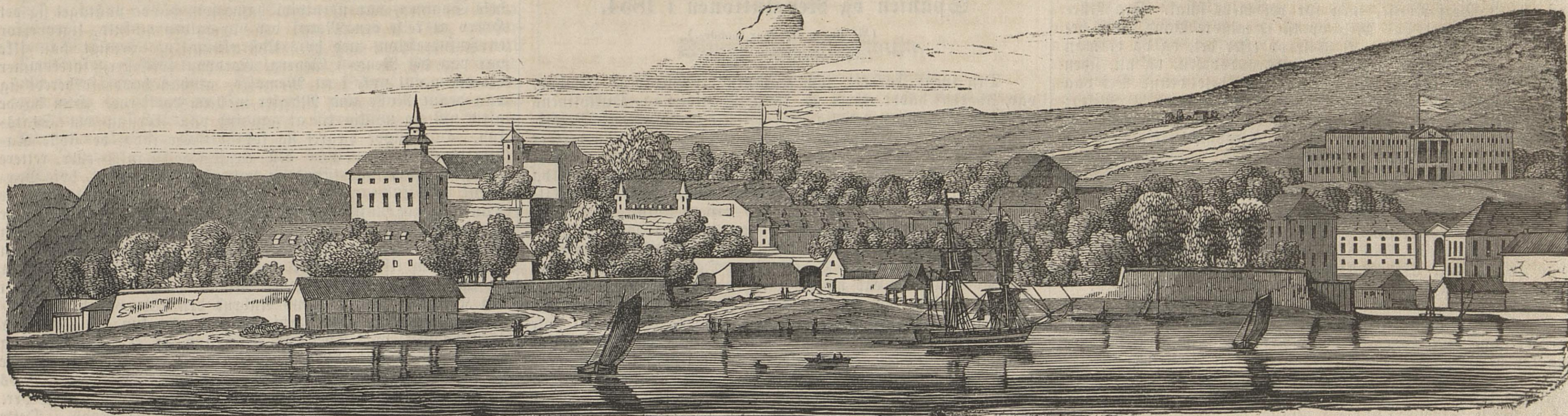
Kirkesanger- og Fastskolelærerposten ved Sande Sogn (indre Holmedals Pstg.) med en aarlig Indtægt af omtr. 70 Spd., frit Skolelokale og Brugen af en Plads.

Kirkesanger- og Omgangsskolelærerposten i Vigs Sogn (samme Pstg.) med 36 Spd. i aarlig Løn.

Førstelærerposten ved den høiere Almueskole paa Borøen med 180 Spd. i aarlig Løn.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Møllergaden Nr. 2a.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 39. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 29de September 1855. | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | IV. Bind.

Reisebilleder fra Norge af Gudbrand Vigfusson.

(Oversat fra Islandsk efter Ný félagsrit, 15de Aargang.)

(Fortsættelse fra Nr. 35).

Strax søndenfor Flekkefjord stikker Lister frem, hvor der er et Fyr; Landet er ligesom Jæderen, Sandbund og flade Marker. Frem langs Lister er der omtrent 3 Mile, og nu begynder det at bøie meget øst over. Det er ikke længer, end at man kan see fra Lister og øst til Lindesnes, saa kaldes den Ø, som gaar længst frem; den er ikke høi, men op fra den gaar det saakaldte Spangereid, en tæt befolket Bygd, som er almindelig bekjendt, fordi Kraaka var derfra. Midt paa Dagen landede vi i Christianssand, hvor Skibet biede i to Døgn, og om Morgenen var det Søndag. Byen ligger ved en Elvmunding, rundt omkring er der Sletter og meget smukt. Jeg traf der Oberst Luno, Broder til Bogtrykker Luno i Kjøbenhavn, og han gav mig Viin og andre gode Ting, viste mig rundt i Byen, men havde i Dampskibets Anliggender saa meget at gjøre hele Søndagen, at han ikke fik tænkt paa mig, hvofor jeg kjedede mig skrækkeligt der i Byen. Veiret var godt om Søndagen, og jeg har neppe nogensinde seet saa megen Pynt; Kvindfolket gik i hvide Kjoler, og det skinnede af dem ligesom af de Retfærdiges Sjæle, som om denne Søndag bar ret op i Pintsen, og jeg turde neppe lade mig see i mine Reisefiller. Der er megen Danskhed i disse Kjøbstæder paa Sydsiden af Agder, og en mærkværdig Pragt og Stads, som ofte i Smaabyer. Om Kvelden, da vi fore derfra, kom vi til Arendal, som fordum hed Nidaros og ligger ved Mundingen af Nidelven; i Nærheden ligger ogsaa et Sted, som heder Nidarnes, ganske som i Throndhjem. Veien til Byen gaar ind ad Sundet imellem Thromø paa høire Haand og His-Ø. Jeg gik i Land og saa øst over Thromø, der er en stor og frugtbar Ø; Veien fra Arendal gaar imellem den og Fastlandet omtrent tre Mile. Paa Thromø er Starkad fød, paa Thromø er der skjønnest paa Agder, og intetsteds er der saa tæt bebygget, og der bo nu de største Velstandsmænd, hvis overordentlig store Handelsflaade især fortjener at nævnes; jeg kom til at tænke paa, at Starkad havde lønnet Vikar godt for den tre Marks Guldring ved at give ham hele Thromø i Stedet. Om Morgenen før Daggry seglede vi fra Arendal langs efter Thromø-Sund, og derfor fik jeg ikke see hele Øen, som ligger aller østligst paa Agder. Kort derfra maa Vikar have boet, og hans Fader Harald Egde-Konge; et Sted der kort oppe i Landet heder ogsaa Vikarsskeið (Vegaardsheiden). Rundt hele Agder er der vist 40 Mile; at see til, er Landet ganske som Lavakoller, graa knottede Høider, men der sees ingen egentlige Fjelde, og Landet er stygt af Udseende, knudret og lavamæssigt, ganske som et forbrændt Ildland, hvilken Mening ogsaa ligger i Navnet; havde det ikke hedt saa før, tror jeg sikkert, jeg havde døbt det saaledes, da der langs med hele Stranden laa ligesom et Lavabelte. Ikke hørte jeg der omtale Agde den gamle, og jeg veed ikke, hvor vidt han endnu bor der; men jeg tænker snarest, at han har flyet af Landet, ligesom de andre Landvætter, siden det ophørte at bære hans Navn. De eneste Levninger af det gamle Navn vare, at etsteds paa Vest-Agder hed et lidet Skjær Agdaholm, og oppe i Thelemarken tror jeg, man endnu benævner Egder dem, som bo nede paa Agder. Inde i Landet er der dog smukkere, efter hvad mig blev sagt, og tæt bebygget. Ligesaa er det smukkere paa Øst-Agder end paa Vest-Agder, og det bliver vakrere, jo længer man kommer mod Øst, Øerne blive græsrigere og ikke saa skurvede oventil. Strax Agder hører op, begynder Grenafylke, der gaar øst over hen til Grenmar; da jeg var kommen did, var jeg paa de samme Steder, hvor jeg før havde faret. Veien gik nu, som før, ind ad Viken langs med Vestfold, og siden ind ad selve Folden. Fra Bergen til Christiania er der omtrent 100 Mile; men paa denne Tour havde jeg oven i Kjøbet faret omkring 35 Mile paa Baade indenfjords eller langs efter Indsøerne og et Snees Mile op ad Thelemarken over Fjeldene og over Vors, men dette er dog lidet i Sammenligning med det, som vi reiste paa Skibe.

(Efter nogle Bemærkninger om Egenheder ved det norske Folkesprog, der ere af ringe Betydning og for de fleste Læsere ikke kunne have nogen Interesse, fortsætter Forfatteren:)

Heraf vil det sees, at der i Oldtiden i Norge var et Høvdingemaal, som gik uforvansket og uforandret over hele Landet og næsten ligedan over det meste af alle de nordiske Lande; i dette Høvdingemaal ere Eddakvadene digtede og Sagaerne skrevne; dette Sprog overflyttedes til Island, og dermed ogsaa Sagaerne og Oldkvadene, og der tales det endnu den Dag idag næsten uforandret. Dette Maal kunne vi kalde Oldtidens Bogsprog, og dette holdt sig stedse uforandret, hvorfor vi heller ikke i Fornkvæderne finde noget Spor af Dialektforskjelligheder. Paa den anden Side var Almuesmaalet, som Massen af Folket talede, og det deltes i mange Bygdemaal, der dog vare hinanden meget lige. I dette er aldrig noget forfattet, med Undtagelse af Dansekvæder og Folkeviser, som nu alle have gaaet tilgrunde, men sandsynligviis danne Oprindelsen til hvad nu kaldes „Stev“ og „Kjæmpeviser,“ hvilke man kjender i alle de nordiske Lande. Nu er det saa i alle Lande, undtagen Island, at de bedre Folk og Almuen tale hver sit Maal (Bogsprog og Almuesmaal), og Rødderne og Oprindelsen hertil ligge langt tilbage, saa meget mere som der i Oltiden var et end større Dyb befæstet imellem Høvdinger og Almue, end nutildags. Nu vide vi dog med Sikkerhed, at dette Misforhold intetsteds har været saa lidet som i Norge, hvor det navnlig var meget mindre end i Danmark og Sverige, og det fornemmelig vestenfjelds i Norge, hvor ogsaa Sproget i alle Henseender er fortrinligst. Nu er hos alle bedre Folk det danske Sprog kommet i Stedet for det norske, og der kan man med Sandhed sige, at en Kat er kommen i Bjørnens Hid; men Almuen har lige frem til denne Dag bevaret det meste af sit gode Maal, skjønt det er bragt meget af Lave. Ofte hænder det, at lærde Mænd og Præster see med Ringeagt ned paa Bondemaalet, og ofte harmede det mig at høre det evindelige Omkvæd, at saa og saa snakkede simple Folk, skjønt det netop var det rette Maal; og selve Almuen tror, at dens Sprog er en Udartning af det danske, som bedre Folk tale, og det tykkes dem den største Hæder, naar en ukjendt Mand kan tale med dem paa deres Sprog. Dog forstaae alle Dansk, hvori al Gudstjeneste holdes, men herved er at mærke, at Nordmændenes Udtale er ganske forskjellig fra Danernes, meget haardere og raskere, hvorhos de oven i Kjøbet i sin Tale bruge en Mængde Ord, som ingen dansk Mand forstaar, saa at det kun er i Bøger, at de have samme Bogstavering som Danerne, medens man ikke deraf kan slutte sig til deres Maal.

I den senere Tid har man forsøgt at hæve Almuesmaalet til Skriftsprog, men det er min Overbeviisning, at dette aldrig vil kunne udføres i dette Liv, hvortil Skylden ligger hos dem, som tale Sproget, idet her er en uheldig Krydsning af Forholdene; de, som kunne skrive Bøger, kunne ikke Sproget, og betragte det for en stor Deel med Ringeagt; men de, som kunne Sproget, kunne igjen ikke skrive Bøger, ligesom det er let at skjønne, at hvis Maalet havde Styrke og Livskraft i sig, kunde ikke det danske saaledes have formaaet at undertrykke det. Ligeledes maa man lægge Mærke til, at det i visse Henseender vilde være en Forandring til det Værre, om man optog Almuesmaalet i Stedet for hint, med mindre man indførte en Retskrivning, hvori man udfyldte, hvad der foran eller bag er afstumpet Ordene; men denne vilde da blive meget forskjellig fra Folkets Udtale. Ikke desto mindre have Nordmændene en sand Guldgrube i sit Bondemaal, naar man ret vil benytte det, til at udfylde og bøde sit Sprog med og berige det med en Mængde Ord; dette er ogsaa i den senere Tid meget kommet i Brug, skjønt der endnu staar meget tilbage at gjøre. Det vilde ogsaa være ønskeligt, om Nordmændene indførte en Retskrivning, der stemmede med deres Udtale, hvorved deres Skriftsprog vilde komme til at ligne det islandske meget mere end nu*), og ikke blive saa lidet forskjelligt fra det danske i Ordenes Udseende, saa at man med Rette kunde kalde det norskt Maal.

Følgerne af, at der er to Sprog i Landet, ere nu mange og let iøinefaldende: Folket deles i to Klasser: fornemme Folk og Almuen. De første kalder man med eet Navn i Norge „Konditionerede,“ hvortil først og fremst høre Præster og Sorenskrivere, dernæst Læger, Lensmænd, Kjøbmænd og forskjellige andre, hvis Levevis er ganske som bedre Folks i andre Lande; og skjønt Bønderne boe rundt omkring dem paa samme Jordflek, dele de dog hverken Kniv eller Kjødstykke med dem. De bedre Folks Huse og Levemaade er ganske som, hvad vi paa Island kalde „hos danske Folk,“ og ikke som paa Bondegaardene; ingen bedre Mand eller Kvinde sees i Bondeklæder, deres Maal er dansk, og Forholdet er, som om vi vilde tænke os, at danske Folk vare bosatte paa Præstegaardene og Storgaardene paa Island. Kaldene i Norge ere anderledes end paa Island. Der er i hele Norge ikke mere end omtrent 400 Præstekald, og allerede deraf kan man skjønne, hvor meget større Præsternes Indtægter maa være der end paa Island. Gode Middelskald ere der paa en 1500 Spd., men mange meget større, og næsten ingen under 500 Spd. foruden Præstegaard; og Præsterne der leve ogsaa et Kongeliv i Sammenligning med de omkringboende Bønder, og behøve ikke at bide surt og sødt med sine Bønder, ligesom hos os, men leve et fuldkomment Byliv. Paa de fleste Præstegaarde er der f. Ex. et „Fortepiano“ og alt det øvrige Huusstel i samme Stiil. Det er ofte ganske som at komme i et andet Land, naar ma gaar fra Præstens Huus ind i Bøndernes, skjønt de ligge ganske nær hverandre, thi man kan let forestille sig, hvor dette med sin Pragt og forskjellige Skik stikker af imod Bønderne.

Men mest gjør dog Sproget; bedre Folk ringeagte som oftest Bondemaalet og troe, at det er en Forvanskning af Dansken, som de selv tale, og det er endogsaa ikke frit for, at Almuen selv tror det samme. Deraf kommer det, at bedre Folk og Bønder leve ligesom to Folkeslag hver for sig; bedre Folk have sine egne Gjæstebud og Selskaber, men hine danse og lege i sine Bryllupper, og det er næsten blot af Nysgjerrighed at Præsterne ere tilstede derved. Det paafaldt mig ogsaa en anden Forskjel fra Island, hvor Præstekonerne hele Søndagen have fuldt op at gjøre med at skjænke Kaffe for Kirkefolket og give det Forfriskninger, og have Huset fuldt af dem; men Bønder og Bondekoner sidde inderst i Stuen og der er ingen Forskjel paa Præstekonen og de anseeligere Bondekoner; men her er alt ganske anderledes. Det var alene i Jostedal, at jeg mindes at have seet Bønder sidde inde i Stuen og prate med Præsten sin, og det var enda Lensmanden, som boede fremst i Dalen. Der var dette ogsaa en Nødvendigheds Sag, fordi der var saa tyndt bebygget og saa langt til Sorenskriveren og Kjøbmanden, som boede nede ved Søen, saa at der ikke havdes andet Valg end at tage Bønderne til at prate og raadføre sig med. Skjønt Folk paa Island knurre en liden Smule over sine Præster, vil jeg dog bede dem lægge Mærke til, at de kunne lede længe, forend de finde et Land, hvor Præsterne holde sine Bønder saa høit i Agt som paa Island, hvilket ogsaa bør saa være, fordi hos os har Gud gjort alle lige, og læge Mænd og lærde have alt det samme at bære til Brønds; alle tale samme Maal, høie og lave, saa at Naturen i den Henseende ikke har sat noget Mærke paa den ene fremfor den anden, hvilket er ganske forskjelligt fra andre Lande, hvor man kun behøver at høre En lukke Munden op, for at mærke, af hvad Berg han er bruden. Dette er noget af det, som gjør Island saa kjendeligt og mærkeligt i Sammenligning med andre Lande, og Aarsagen ligger mest deri, at i Oldtiden bebyggedes Landet mest af Høvdinger og storættede Mænd, medens Almuen sad efter i Norge.

Man kan maaskee undre sig over, at jeg ikke har omtalt Landbrugsskolerne i Norge; men jeg er bange for, at der gjøres for meget Væsen af dem; jeg spurgte ikke synderligt efter dem, og Faa omtalte dem. De, som have rigtig Drift i sig, søge Underviisning i Landbrug i Tydskland eller Skotland, men Skolerne i Landet selv ere endnu i sin Barndom, og jeg tror neppe, at vore Bønder vilde have synderligt Udbytte af at søge til dem; men jeg tror, at en islandsk Landbruger vilde have stor Fornøielse af at være en Uges Tid paa en anden Storgaard, saasom hos Munthe paa Krok, og der vilde der være meget at lære for en Landbrugslærling.

Jeg har endnu ikke nærmere omtalt Christiania, der, som jeg før har sagt, ligger inderst ved Bunden af Folden, i en Dal, der mod Vest og Nord skraaner jevnt op ad nogle Smaa-Aase; mod Øst ligger der ved Byen et lidet Bjerg. I Vestnordvest ligger Ringerike, adskilt derfra ved Fjeldstrækninger, som skjule Udsigten og ligge et Par Mile ifra Christiania. Veien til Ringerike gaar over en Kleiv, som heder Krokkleiven, og der er det fagert og bærer høit op over, og derfra er der vidsynt vest over Ringerike; imod Nord er Hadeland langt oppe i Landet, men i Nordost for Christiania ligger Romerike; Veien nord til Throndhjem og op ad Mjøsen gaar derover. Nu er der nylig bygget en 6 Mile lang Jernvei, og Dampvognene er en Økt om Veien, enda den stopper paa 6 Steder. Veien har kostet 2 Millioner Spd.; et engelsk Aktieselskab har bygget den og tillagt den halve Sum af sin Kapital, Storthinget en Fjerdepart og for den sidste Fjerdepart har Nordmændene taget Aktier. Mange Steder har der været stort Arbeide paa Veien, lagt Broer, hvorover Vognen gaar, og paa to Steder gravet igjennem Fjelde og hvælvet over; paa et Sted er Gangen igjennem Fjeldet 500 Fod lang, hele Trænet gaar derind, og strax man er kommen ind, er der Bælmørke en Stund, men Røgen slaar op under Hvælvingerne, som dog ikke ere høiere end som saa, at man ikke kan reise sig op under dem, og det tyktes mig temmelig uhyggeligt der inde, men det varede dog kun et Øieblik, at Vognen tudede derigjennem.

Denne Tunnel gaar igjennem en Arm af Eidsvollsbakken, hvor Jernveien ender; Vormen strømmer ret der forbi,

*) Saaledes sige Nordmændene altid: Mat, vite, Baat osv., men skrive efter det danske: Mad, vide, Baad.

Stationshuset er bygget frem i Elven og hviler paa Stolper, og Dampskibet gaar lige op til det. Strax jeg kom derhen, laa der et Dampskib, som heder Jernbarden, lige ved Bryggen. Der er meget vakkert paa Bakken der ved Elven, som er rolig og har en stor Vandmasse; der saa jeg fløde Tømmerstokker i Flaader, som Oplændingerne slippe i Elven og lade den føre dem ned ad Strømmen. Landet østenfor Vormen kaldte man i Oldtiden Alfheim. Vormen løber ud af Mjøsen og er seglbar op til Bakken; nu gaar der to Dampskibe paa Mjøsen, og Vandet er 12 Mile langt fra Vormens Munding og op til Lillehammer, og Mjøsen er det længste af alle Vande i Norge, men for det meste smal. Fra Lillehammer er der et Par Mile op til et mindre Vand, som heder Losna, og saa en 2—3 Mile op efter det, og da er man kommen op i Lesje høit oppe i Gudbrandsdalen, og nu, siden Jernveien er kommen, kunde man reise hele denne Vei paa een Dag fra Christiania og op til Lesje (omtrent 30 Mile); da er man halvveis til Throndhjem, og kan nu paa tre Dage reise hele den Vei. Længere end til Eidsvollsbakken kom jeg ikke, men i øst derfra er der et Eid eller Landtunge imellem Vormen mod Øst og Hurdalsvandet mod Vest; der gaar en smal Vaag ud af Vandet, og ved Bunden af Vaagen paa Feten ved en liden Elvemunding holdtes Eidsiva-Thing, som var det tredie Hovedthing i Norge foruden Frostathing og Gulathing. Det Sted, hvor Thinget holdtes, heder nu Eidsvoll; paa dette hellige Thingsted blev ogsaa Norges Grundlov vedtagen i 1814, og der staar Huset, hvori Loven blev given.

Hele denne Vei reiste jeg med Grosserer Mathiesen, Larpents Maag. Han og hans Fader eie umaadelige Skovstrækninger paa hiin Side Hurdalsvandet, og han bød os med sig for at see Skoven og Landet; vi vare to Nætter paa Veien og laa begge Nætter paa hans Gaarde; der boede hans Fuldmægtige, som skulde passe paa Skoven. Dette er en af de største Skovstrækninger i Norge, og den ligger paa Østsiden af Vandet imellem dette og Hadeland mod Øst, men mod Nord begynder Thoten. Der var ogsaa et Sagbrug. Til Mærke paa, hvor stor Skoven er, kan tjene, at Mathiesen giver sin Fader 7000 Spd. i Leie om Aaret, og hvis man deler Skoven i 50 Dele, er der dog tilstrækkelig Skovhugst for hvert Aar, og naar Omgangen er færdig, er der igjen tilvoxet der, hvor der først blev hugget, saa at dette er en uudtømmelig Skov. Siden Jernveien blev anlagt, har denne Skov, ligesom alle andre i Oplandene, mangedoblet sig i Værdi. Tømmeret bliver nu bundet i Flaade, og saa flødet ned ad Vandet, men derfra have nu Fader og Søn paa egen Bekostning bygget en Jernvei til Siden over Eidet hen til Dampvognen, og nu kjører man Tømmeret did hen ad Veien, men saa tager Dampvognen det hele Veien ned til Christiania. Før var det et stort Orke at faa Tømmeret ned til Søen, og i Oplandene regner man, at naar man skal fløde Tømmeret ned ad Vandene, gaar der to eller tre Aar med, fra Skoven er huggen, indtil Stokkene ere komne til Søen og man har Betalingen i Hænde; men nu bliver alt gjort i samme Sommer, og fra den Skov, jeg nys omtalte, kan man paa faa Dage bringe Tømmeret hele Veien frem. Vi gik længe omkring i Skoven, og den var baade tyk og stor. Denne Last gaar mest til Frankrig, og Tømmeret har nu i nogle Aar været i saadan Priis, at det er ganske exempelløst, og det er en stor Rigdom, som derved hvert Aar kommer ind i Landet. Det er ikke at regne paa, at Folk fra Viken skulle føre Tømmerladninger over til Island; men saa sagde mig Arkivar Lange, at der i Romsdal var store uryddede Skove, og derfra og fra Møre er der benest Vei til Island, saa at det neppe kan være Tvivl underkastet, at de kunne bringe os Ladninger, naar det lider om lidt; og nu er det os af største Vigtighed at have gode Talsmænd der, som vække sine Landsmænds Opmærksomhed paa Island, hvilken Fordeel det vil være for dem at have Handel med os; thi der er neppe færre Ting, som Island kan yde Norge, end de os, og det maatte blive til den største Fordeel for begge Lande.

I Omegnen af Christiania er der store Gaarde og Lyststeder. Et Stykke op fra Byen ligger Linderud; der bor gamle Mathiesen, Fader til den Kjøbmand, jeg nys omtalte, en vel kjendt, rundhaandet Mand. Intetsteds ved Christiania tyktes det mig saa skjønt som der, og det er ogsaa en meget stor Gaard. Ved Gaarden er der et kollet Fjeld med det bedste Granitbrud; derfra tyktes mig den skjønneste Udsigt over Christiania og hele Vingulmark. Paa Vestsiden af Christiania er der ogsaa meget vakkert, og det skraaner jevnt op ad det Fjeld, som der ligger. Op under Fjeldet ligger Gaarden Gaustad, hvor man har bygget et stort Huus for Sindssyge; derhen spadserer man ofte op fra Byen, naar det er smukt Veir om Kvelden. I Vaagen udenfor Byen er det fuldt af Øer; de vigtigste ere Hovedøen og Ladegaardsøen; paa den sidste ligger Oscarshall, et lidet Lyststed et godt Stykke fra Byen, og det er meget smukt derude paa Øen.

Medens jeg var i Christiania, blev der holdt Storthing, og det kommer sammen hvert tredie Aar; der kunde man see Mænd fra alle Landets Egne. Paa Veien til Christiania paa Dampbaaden gjorde jeg Bekjendtskab med en Suppleant nord fra Lofoten i Haalogaland, som skulde fare til Things, og havde med sig sin eneste Søn, liden af Vært og Kjælebarn. Denne Haaløyging fortalte mig meget om sin Rigdom; ikke vilde han lade sin Søn studere, sagde han, skjønt Amtmanden stadigt havde opmuntret ham dertil. Han fortalte mig meget om Haaløygernes Søfart der nord i Vaagerne, som han kjendte vel til. Han fortalte mig ogsaa til Ære for Haaløygerne*), at de vare meget gjestfriere Mænd end andre Steder i Landet, og jeg mærkede, at mangt og meget der maatte være ligedan som i Fiskestederne paa Island. Han glædede sig meget til at komme til Thinget, men kort efter saa jeg ham i Christiania nedslaaet og med mørkt Aasyn, og da vilde han vist gladelig have vendt tilbage til Lofoten igjen. I Christiania saa jeg ogsaa Thingmanden fra Søndmøre, og Ivar Aasen skaffede mig i Tale med ham, fordi de vare Sambygdinger; denne Mand syntes jeg overordentlig godt om; han var lyslet og velbygget, og munter og skjemtefuld i Tale. Han lovede, saa snart han kom hjem til sin Egn, at huske paa os, og sagde at der nordfra kunde der være Skov nok. Hans Kammerat, Thingmanden fra Romsdal, huede mig mindre; han var døv og daaset, og neppe tror jeg, at de gamle Vatnsdøler monne have sendt ham til Thinget, og Romsdølerne tyktes mig at have sat af siden Ingemund den gamles Dage. Paa Thinget kommer det frem, hvad enhver let kan see i Norge, at der vestenfjelds er meget bedre Mænd end østenfjelds. Mange af de mest anseede og frisindede Thingmænd ere derfra, saasom Ueland. Det tyktes mig en Fornøielse at komme paa Thinget; alt gik stilfærdigt og værdigt for sig, og mange mærkelige Mænd have der Sæde.

Jeg gjorde kun faa Bekjendtskaber med Studenter; da jeg kom, vare de paa det ivrigste i Færd med at drage hjem hver til sit, Bergens-Studenterne tyktes mig bære Prisen for dem alle; de have ogsaa forhen holdt sammen ved Høiskolen, og gjøre saa endnu den Dag idag. Ikke tyktes mig saa meget Nordmands-Præg hos Studenterne overhoved, som jeg havde forestillet mig; mange af dem tror jeg neppe kjendte Island uden af Navn, og det forundrede mig storligen, der, hvor dog Islandsk bliver lært ved Høiskolen. (Sluttes).

*) „Nordlændinger" kalde Nordmændene dem altid.

Spanien og Revolutionen i 1854.

(Af Revue des deux mondes.)

(Fortsættelse fra Nr. 36).

Den eneste Fordeel, som Kampen ved Vicalvaro frembød, var, at den havde givet et klart Beviis paa Disciplinens Magt i Armeen og tydelig lagt for Dagen den civile Befolknings Sindelag. Blandt Regjeringens Tropper havde der ikke fundet en eneste Desertion Sted; Madrid havde en heel Dag været uden Garnison og havde holdt sig rolig. Vil da dette sige saa meget, som at General O'Donnell ingen Tilhængere havde i Madrid, at det progressistiske og yderste Parti ikke længere existerede? Begge existerede; men O'Donnells Venner vare Bankirer, Kjøbmænd, Politikere, som ialmindelighed ikke opkaste Barrikader. Og de Revolutionære, af hvad Slags de end maatte være, ræsonnerede med de Folks Skarpsindighed, som føle, at deres Styrke ikke kommer fra dem selv. De sagde til sig selv, at, hvis de forsøgte at reise sig, medens General O'Donnell stod for Madrids Porte, vilde eet af to indtræffe: enten vilde de blive slagne, og da vilde de være de første, som vilde komme til at føle Vægten af en Undertrykkelse, der antageligviis vilde blive frygtelig, eller de vilde blive Seierherrer, og da vilde de have seiret for O'Donnell, som vilde blive Herre over Tilstanden i Spidsen for sine Soldater og Resten af Tropperne. Derimod vandt de Alt

O'Donnell.

ved at vente. O'Donnell fjernede sig, Regjeringen blev nødt at svække sig for at opsøge Insurrektionen i Andalusien, Landet fik Tid til at reise sig, Gemytterne kom i Bevægelse. Regjeringen tog fuldstændig feil af Tingenes virkelige Tilstand. Den Ro, hvoraf Landet knapt havde faaet Tid til at rive sig ud, narrede den, idet den fordoblede dens Sikkerhed og Dristighed. Selv var den betagen af Illusioner og søgte at indgyde Andre Tillid. Et Øieblik lod den selv Folk troe, at General Narvaez havde tilbudt den sin Kaarde. Sandheden var, at General Narvaez, som havde trukket sig tilbage til Loja, ikke havde tilbudt Regjeringen mere, end at han ikke vilde svare paa den trængende Opfordring, General O'Donnell to Gange havde stilet til ham. Hertugen af Valencia hørte til det lille Antal Mænd som DHr. Pidal, Mon, Martinez de la Rosa, hvem Omstændighedernes Magt for to Aar siden havde kastet ind i Oppositionens Rækker, men hvem deres politiske Anskuelser, saavelsom deres Stilling, fjernede fra enhver voldsom Bevægelse, og som vare bedrøvede over at see Begivenhederne tage en saadan Vending. Tillid til sig selv og egne Bulletiner gjorde Ministeriet ganske beruset. Det vaagnede ikke, før det Slag i Slag fik høre, at Kavalleriregimentet Montesa, som var sendt mod Rebellerne, var adspredt, at Garnisonen i Valladolid havde erklæret sig for O'Donnell, og at Garnisonen i Barcelona med Generalkapitainen i Spidsen tog Deel i Bevægelsen: da forsvandt det og hele Regjeringen med det. Grev San Luis gav sig neppe Tid til at underrette General Cordova om at han vilde blive kaldt til Dronningen for at danne et nyt Kabinet.

Det var den 17de Juli lidt efter Middag. Nogle Timer senere, ved Slutningen af en Tyrefægtning, var Insurrektionen i fuld Flamme i Madrid, ligesom naar en usynlig Haand tænder Ild i en Krudtgang. Og nu fik man da engang see, hvortil Partiernes Ord blive, naar de overantvordes til Massens Fortolkning. Først satte man Ild paa det sorte Kabinets fornemste Medlemmer, Grev San Luis, Hr. Domenech, Hr. Estvan Collanlis's Hoteller og plyndrede dem. I de to første Aar havde Salget af Statspapirer og Indrømmelsen af Jernbanerne været Oppositionens stadige Themata: man satte Ild paa Hr. Salamancas Huus. Dronning Christine var bleven betegnet som den, der udklækkede alle Intriger og alle Statskup fra sit Palæ i Gaden Las Rejas: man styrtede hen imod Dronningmoderens Palæ.

Hvor var da i denne Tid Regjeringen? Hvor vare Ministrene? Grev San Luis var forsvunden, General Cordova havde endnu ikke faaet dannet noget Kabinet. Klokken 9½ om Aftenen var General Cordova nødt til i al Hast at nedlægge Eden i Dronningens Hænder, for at standse en Skare, som nærmede sig Dronningens Pallads, og han maatte endogsaa vente, da man ikke fandt Edsformularen. Ingen Orden, ingen Forberedelse. Insurrektionen overraskede Regjeringen og opløste den, Monarkiet stod ene uden Raad, uden Ministre og uden organiseret Forsvar.

Den Mand, som befandt sig i den største Forlegenhed i hele Spainen, var udentvivl ham, som havde paataget sig det Hverv at reise den Magt, der var falden omkuld, ligeoverfor en Insurrektion, med hvis Udstrækning og Hensigt han ikke var paa det Rene. General Cordova fortæller, forekommer det os, naivt nok, i en Memoire, at han havde forberedt sig paa denne Rolle som Mægler mellem Partierne. Han havde altid vist sig uvillig til at gaa ind paa Forslag om Statskup. Han havde vægret sig for at træde ind i de sidste Kabinetter, idet han havde den ærgjerrige Tanke, eller rettere Illusion, at bringe istand en politisk Kombination, hvis Præsident han skulde være, og han var bleven styrket i denne Tanke ved de Løfter om Bistand, som Hr. Olozaga havde givet ham. I sine Beregninger havde General Cordova kun glemt eet væsentligt Moment, nemlig det Uforudseede, som bragte ham til at opsætte med at realisere sit Forslag under en revolutionær Krisis. Ved Midnat havde han kun fundet een Kollega. Ved Dagens Anbrud den 18de var hans Konseilspræsidentskabs Tid forbi; han var da kun Krigsminister i et Kabinet, hvis Chef var en Mand af et godmodigt og elskværdigt Gemyt, Hertugen af Rivas, og som forenede de to Medlemmer af den konservative Opposition, DHrr. Rios Rosas og Luis Mayans, med tre moderate Progessister, DHrr. Gomez de la Serna, Cantero og Miguel de Roda. Dette har man kaldet de 40 Timers Ministerium, en Underhandlings- eller Overgangsregjering, hvis man ikke heller vil kalde den en Regjering af Barmhjertighed.

Hvad formaaede vel dette Ministerium, paa hvilket man tilsidst kastede den hele Ansvarlighed? Dannet i Nødens Time for at beskytte Thronen og Samfundet, sammensat af Mænd, som vare forskjellige i Oprindelse og i Forbindelser, var det paa en Gang altfor regelmæssigt til at kunne underskrive en Revolution og altfor svagt til at kunne beherske den: ligesaavel ved sin afmægtige Modstand, som ved sine halve Indrømmelser gav det den kun et mere levende Fremstød. Vistnok havde det givet Ordre til at ophøre med Ilden, med Fare for at afvæbne sig selv, vistnok havde det annonceret Aabningen af Cortes, havde det opsøgt en af Insurgentofficiererne fra Vicalvaro, Oberst Garrigo, som var gjort til Fange, ved en Krigsret dømt fra Livet, men benaadet af Dronningen, i hans Fængsel, for at sende ham som Fredsmægler: det hjalp ikke, Kampen fornyedes paa alle Punkter, Juntaer begyndte at danne sig, og anseede Mænd, som General San Miguel, laante Insurrektionen sin Autoritet. Dette Ministerium stod fuldkommen alene. Indsluttet i Palladset havde det ingen Forbindelser med Udenverdenen, ingen Venner, ingen Agenter, ingen Tjenere: Alle flygtede for denne Skygge af en Regjering. Dets militære Kræfter stode paa samme Punkt. General Cordova havde 2000 Mand at stille mod Revolutionen, og af disse blev en betydelig Deel anvendt til at beskytte Dronningens Pallads mod voldsomme Angreb. De gamle militære Autoriteter havde trukket sig tilbage, og man vidste ikke, hvem man skulde sætte i Stedet. I mindre end 2 Dage var der efter hverandre 4 Generalkapitainer i Madrid.

Imidlertid voxte Insurrektionen netop derved, at den ei blev beseiret og derved at Regjeringens Afmagt blev mere og mere godtgjort. I disse ængstlige Dage havde man et Øieblik den Idee, at lade Dronningen forlade Madrid med de Tropper, som vare forblevne hende troe. En farlig Plan, som heldigviis blev bekjæmpet! Den gamle Hertug af Castroterrenos kastede sig, siger man, for Dronningens Fødder for at bringe hende fra denne Plan. Dronningens bedste og mest klartseende Venner følte, at hvis hun forlod Madrid, var det maaskee forbi med hendes Krone.

Saaledes stode Sagerne, da man den 19de Juli fattede den Beslutning, at give Hertugen af Vittoria Regjeringstøilerne ihænde; men Hertugen af Vittoria var langt borte, og man maatte leve til hans Ankomst. Og Tropperne vare afvæbnede ved denne Magtforandring, som lod dem uden Styrelse. Dette svage Ministerium, som ikke levede i to Dage, viste sig stedse afmægtigere til at kunne forsvare Thronens Majestæt. Der var tilsidst ingen anden Udvei for Dronningen, end at lade sig forsvare af selve Insurrektionen, idet hun tilkaldte den mest moderate af de Revolutionære, General San Miguel, som havde ladet sig sætte i Spidsen for en Junta. Nu blev der Jubel og Glæde i Madrid. Barrikaderne, som under selve Kampen ikke havde været mange, fordobledes i det Uendelige. Folket morede sig dermed, idet det prydede sine Barrikader med Portrætter af Dronningen, af Espartero, af Generalerne fra Vicalvaro, og blandede med eet Ord alt muligt sammen i sin vilde Jubel. —

I Løbet af to Dage at passere fra Grev San Luis Ministerium til et virkeligt Diktatur, givet Hertugen af Vittoria ihænde, medens enhver regelmæssig Magt var opløst, hvilken rivende Fart!

Nu, da Begivenhederne ere forbigangne, er det uden Tvivl let at finde paa alslags Kombinationer, hvorved de skulde være blevne afvendte. Det er vanskeligere at vide, hvilken af disse Kombinationer skulde have kunnet udrette noget, især naar man veed, at det allerede i 2 Aar lavede til Storm i Spanien. Hvis Ministeriet var faldet den 28de Juni, siger man, hvis General O'Donnell var bleven tilkaldt, var Alt dermed forbi. Intet vilde tvertimod været forbi; der vilde kun have været en ny Krisis, som havde begyndt med en Kapitulation uden Kamp for det værste af alslags Oprør, et Soldateroprør, bragt istand ved Misbrug af Disciplinen. Hvis man idetmindste d. 18de og 19de Juli havde betroet Ledelsen af de militære Operationer i Madrid til General San Miguel, istedetfor at overgive den til General Cordova, hvis Navn var upopulært, kunde alle Kampens Yderligheder endnu være undgaaede, tilføier man. — Men General San Miguel, saa agtværdig som han var, var dog hverken meer eller mindre end en Insurgent til, som snart stod i Spidsen for en revolutionær Junta, og hvem ikke engang de progressistiske Ministre i „de 40 Timers Kabinet" troede, at han kunde tage en Kommando. Da nu endelig Alt var forbi og man maatte overgive sig, havde det da ikke været bedre at gaa ind paa at tilkalde General O'Donnell, hvis Fortid var fuldkommen konservativ, end at give sig i Hænderne paa Hertugen af Vittoria, hvis Navn var Symbolet paa en progressistisk Seier? For det første var O'Donnell 40 Mile fra Madrid, og Insurrektionen var netop truende i Madrid. Denne Grund var imidlertid ikke fyldestgjørende, da Hertugen af Vittoria var

ligesaa langt borte. Der var en anden, dybere Grund. Efter Alt var O'Donnell ikke i Hoffets Øine ophørt at være Rebellen af 28de Juni. Man kunde give ham Skylden for hvad der nu var indtruffet, og det er ikke at undres paa, at man nærede en stærkere, mere personlig Uvillie mod ham. Espartero havde levet rolig ligetil da, fremmed for de sidste Partikampe og for deres voldsomme Manifestationer, fredelig midt i den almindelige Brusen. Man troede det idetmindste. Men — og det maa man lægge Mærke til — da Dronningen tænkte at henvende sig til en tro Undersaat, havde Hertugen af Vittoria allerede forladt sit Tilholdssted i Logronno for at laane sit Navns og sin Nærværelses Autoritet til Saragossas „pronunciamento,“ der kom istand d. 17de. Hvorsomhelst Dronning Isabelle vendte sig hen, mødte hun overalt Revolution. Majestæten var ganske som en Fange blandt alle disse Insurrektioner. Der var tre Steder, hvor man fornemmelig tog Spaniens Vee og Vel under Behandling; nemlig Juntaen i Madrid, Juntaen i Saragossa og de forsamlede Generaler fra Vicalvaro.

Juntaen i Madrid havde en særskilt Charakteer blandt alle de Juntaer, der i samme Øieblik vare sprungne frem af Jorden det hele Spanien over, efter gammel Skik. Den udtrykte nøiagtig nok denne Revolutions forviklede Charakteer, denne Revolution, som først havde været fremvirket af en heterodox Fraktion af det konservative Parti, og som det progressistiske Parties Mellemkomst tilsidst gav en mere skjærende og truende Farve. Det var en usammenhængende Forening af to Juntaer, hvoraf den ene var organiseret hos en Bankir, Hr. Sevillano, og indbefattede de forholdsviis Moderate, den anden derimod havde sit Ophav fra Madrids Forstæder og var sammensat af enkeltstaaende, faatallige, ivrige og radikale Demokrater, som DHrr. Rivero, Salmeron y Alonso, Ordax y Avecilla. Disse to Juntaer forenedes efter Kampen, for kun at udgjøre een eneste under Præsidium af General San Miguel. Og denne Junta var ikke bedre personificeret ved Nogen, end ved General San Miguel, der under disse Omstændigheder var et Slags Diktator. (Fortsættes).

Slaget ved Tschernaja.

(Korrespondance til Illustr. Lond. News.)

Det er neppe nødvendigt at dvæle ved Vigtigheden af det Nederlag, som Russerne have lidt i Slaget ved Traktirbroen ved Tschernaja. Vore Allierede tænker derpaa og taler derom med en Glæde, som man ikke kan dadle dem for. Uligt Slaget ved Inkermann var dette vistnok en blodløs Seier paa vor Side, men dens Virkninger have uden Tvivl været ligesaa store som de, der fulgte efter den haardnakkede Kamp den 5te November. Den var af en nedslaaende og demoraliserende Virkning paa en Fiende, hvis Stemning før ikke var den bedste, og viste dem paa en mere slaaende Maade end tilforn, at hvad enten de mødte Briter eller Franskmænd, eller de fægtede med Piemonteserne, kunde de dog Intet vente i aaben Mark uden Nederlag. Tabet ved Traktirbroen maa have været saa meget mere mistrøstende for de russiske Soldater, som de bleve førte frem under de mest lokkende Løfter om glimrende Følger af en Seier. Engang i Besiddelse af Høiderne ved Tschernaja vilde nogle faa Skridt føre dem til Balaklava, som maatte være uforberedt paa Forsvar, og derfra til Kamiesch var kun faa Timers Marsch; hvorefter de Allierede vilde blive drevne tilsøes og Frugterne af alle deres Anstrængelser i et heelt Aar blive dem frarevne. Derpaa skulde Plyndringens Glæder følge, og det blev sagt Soldaterne, at de skulde komme til at fede sig i de Engelskes rige Oplag i Balaklava, og faa slaa en Sviir af i Franskmændenes Viinbeholdninger i Kamiesch. At de russiske Generaler ikke havde næret disse Forhaabninger hos sine Soldater uden selv at deeltage i den Indbildning, de med saa megen Iver havde udbredt blandt sine Folk, fremgaar tydelig nok af de Planer, som de havde fattet, og som, hvad der viser sig af de Dokumenter, der bleve fundne i General Reads Lommer, gaae saa vidt som til at gjøre Foranstaltninger for ethvert muligt Tilfælde af Seier. Men alle disse Forhaabninger vare dømte til Tilintetgjørelse, og Russerne bleve paa samme Tid skuffede i sit Haab om Seier og sin Vished om Plyndring. Det synes kun at være underkastet liden Tvivl, at de talrige Forstærkninger, som Fyrst Gortschakoff i den sidste Tid havde modtaget, for Alvor havde tænkt, at det engelske Kommissariat skulde underholde dem og forsyne dem med Vand. Hvis

Slaget ved Tschernaja (Traktirbroen.)

man nemlig kunde vinde Stillingen ved Tschernaja, vilde den være til stor Lettelse for en samlet Leir af store Kavallerimasser, da der vilde være mere end tilstrækkelig Vand nok til Behovet, hvad man i de tørre Sommermaaneder kun med Vanskelighed kunde erholde fra de Kilder, som kommer fra de solbrændte Bjerge i denne Deel af Krim. De Faldne, som bleve fundne paa Slagmarken ved Traktir, bare kjendelige Spor af Mangel, og uagtet en stor Deel af dem vare af den begunstigede Keisergarde, vare de i Almindelighed tørre og magre og viste ikke alene ved sin physiske Beskaffenhed, men ogsaa ved den svage Maade, hvorpaa de kjæmpede, at mere end een ulykkebringende Indflydelse havde været i Virksomhed til at berøve dem deres Kraft og Styrke. Hvorledes man ellers kunde regne et Tab af 5000 Dræbte og Saarede paa Russernes Side, medens de Allieredes ikke naaer op til 1000 Mand, er ikke let at fatte; men hvad nu end Grunden til Russernes Nederlag har været, kan der ikke være nogen Tvivl om, at det har bevirket en høi Grad af Modløshed og Bekymring hos dem, der netop staar i Forhold til den Glæde og Begeistring, som de Franske føle og give tilkjende over den vundne Seier.

Ved et Punkt, som staar i Forbindelse med denne Slagmark, skulle vi opholde os Noget, da det angaar de Engelskes og Franskes Ære, som have deeltaget i Kampen. Russerne, som efterlode omtrent 1400 Døde og et i Forhold dertil stort Antal Saarede paa Valpladsen, bestrøede, da de trak sig tilbage, Marken med Trophæer af de forskjelligste Slags. Disse, som bestode af Musketter, Sværd, Penge, Ringe og mange andre Slags værdifulde Sager, vare utvivlsomt Seierherrernes Eiendom; og der er ingen Tvivl om, at Zuaverne, som ere ligesaa dygtige Plyndrere som tapre Soldater, ikke gave Slip paa nogen Leilighed, selv i Kampens Hede, til at fratage Fienden og i Særdeleshed hans Officierer Alt, hvad de bar paa sig af nogen Værdi. Saaledes var det Tilfældet, at midt under Kampen General Reads Sværd, Ringe, Pengepung, og andre Ting, især Officierernes Penge og Prydelser, bleve borttagne og fordulgte.

Men ved Siden af disse første Priser fra Kamppladsen var der mange andre Ting af Værdi, som laa udspredte paa Marken i mange Timer efterat Slaget allerede var endt. Saasnart nu Russerne havde trukket sig aldeles tilbage, blev Sletten oversvømmet af den engelske Armees Følgesvende, af Sømænd og Handelsmænd af alle Nationer, som uden Forskjel toge med sig Musketter, Sværd, Bajonetter, Støvler og hvad Andet de kunde overkomme, hvilket de, hverken paa Grund af Deeltagelse i Kampen, eller med nogensomhelst anden Ret havde Adgang til at gjøre. Uheldigviis havde den lavere Klasse af Plyndrere for sig Exempler paa en lignende Opførsel af en Deel af den engelske Armees Officierer, som ikke ansaa det for noget urigtigt at tage med sig en Musket her, en Kaarde der, som Trophæer fra en Kamp, i hvilken de ikke havde taget nogen Deel, saa det var vanskeligt nok at dadle de første uden at kaste nogen Skygge paa de sidste. Hvad der nu end var Grunden til dette Feilgreb, undlod det dog ikke at ærgre vore Allierede, hvis Klager bleve lydeligt udtalte i Leiren og bleve gjentagne af den Øverstbefalende; hvortil endelig kom, at Tabet af den mest værdifulde Deel af Byttet og den fuldkomne Forsvinden af Officierernes Sabler og Udmærkelsestegn, — hvoraf en stor Deel, efterat være bleven taget af de Franske, blev solgt til Engelskmændene — gav det Rygte Troværdighed, at den hele Valplads var bleven plyndret for sine Levninger af Fremmede, som ikke havde mindste Spor af Ret dertil.

Paa Grund heraf lod General Simpson udgaae en Ordre, hvorved han erklærer, at alene den seirende Nation har Ret til hvad der findes efterladt paa Valpladsen, idet tillige ethvert Kjøb af erobrede Sager strengelig forbydes. Imidlertid har dette ingenlunde standset Trafiken med Trophæer, der nu bringes til Balaklava i sækkeviis. Der kan man nu faa kjøbt Musketter til en Priis af otte til ti Franks, Sabler til fem a sex Franks og Ringe, Epauletter og andre Slags Officiersprydelser til billige Priser.

Norge.

Christiania. Ved høieste Resol. af 24de Sept. er bestemt, at ingen Kolera-Karantæne mod ankommende Fartøier skal finde Sted, medmindre Døds- eller Sygdomstilfælde af denne Sot ere indtrufne under Reisen eller ved Ankomsten til norsk Havn.

— Under 10de f. M. er Adjutant hos Prinds Frederik af Nederlandene, Grev v. d. Duyn de Maasdam udnævnt til Ridder af St. Olafs Orden.

— Under 15de ds. er Exam. jur. P. F. A. Berg beskikket til Lensmand i Bjørnøers Thinglag.

— Kand. G. T. Gjertsen og Stud. O. Øvergaard ere afgaaede til England, for at lade sig indskrive i Fremmedlegionen.

— Forfatteren til Besvarelsen af den lovhistoriske Opgave for Kronprindsens Priismedaille er Kand. jur. Ludvig Daae, der allerede tidligere har besvaret den historiske Priisopgave.

— Ved Christiania Telegraphexpedition er i f. M. ankommet 865 og afsendt 792 Depescher.

— Nu er den hele Telegraphlinie lige til Mandal færdig til Afbenyttelse.

— Postaabnerier ere oprettede paa Jernbanestationerne Grorud, Lillestrømmen, Frogner, Kløften, Trogstad, Dahl og Eidsvoldbakken.

— Nu afdøde Enkefru Birgithe Bjørnestad har ved Testament af 20de Aug. 1838 oprettet et Legat paa omtr. 4000 Spd. til Asylindretninger for Drenge- og Pigebørn af den arbeidende Klasse i Christiania og paa omtrent 2000 Spd. til Understøttelse for trængende Pigebørn af Embeds- og Borgerklasserne.

Bergen. En ny Brandstiftelse er forsøgt, som man antager, af en Pige, der havde begaaet Huustyveri og ved Ildspaasættelsen vilde hindre en forestaaende Undersøgelse af hendes Kiste.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Saavel Aftenbladet som Chr.-Posten have meddeelt Afskrift af de i Christianssand afholdte Forhør i Anledning af Dampskibene „Bergens" og „Norges" Sammenstød. Hertil knytter sidstnævnte Blad, „efter Veiledning af kyndige Folk," følgende Angivelse af hvorledes det Passerede formeentlig rettest opfattes: „Føreren af Dampskibet Bergen vedblev, efterat have seet Dampskibet Norge komme imod sig, at holde sin Kurs uden, enten som af Lodsen foreslaaet, ved at bringe sig midt for det mødende Dampskib at forvisse sig om, til hvilken Side dette vilde styre, eller selv saa betimelig at vige til Siden, at man end ikke ved en Feiltagelse i Kommandoen eller Forstaaelsen af denne blev udsat for Sammenstød; Chefen og Lodsen paa „Bergen" kommanderede, idet „Norge" pludselig dreiede til med Roret i Bagbord og begge Sidelanterner derved bleve synlige, Bergens Ror „hart Styrbord;" herved blev Sammenstødet absolut uundgaaeligt og maaskee stærkere, end om der var bleven i Overeensstemmelse med Plakat af 7de Oktober 1854 kommanderet „Bagbord"; der var ikke sørget for at Lanternen paa Styrbordside af „Bergen" var synbar, idet den var skjult af en Baad og formeentlig af denne Grund ikke er bleven seet fra „Norge;" Dampskibet „Norge" vedblev, efterat have faaet „Bergen" isigte, sin Kurs uforandret og med fuld Fart, indtil det var kun en Kabellængde eller mindre fra „Bergen," uagtet man ikke havde fuld Vished om Retningen af dette sidste Skibs Kurs, da Føreren efter hans egen Forklaring kun saa Toplanternerne. Hertil kommer endnu den Omstændighed, som Mandskabet paa Norge forklarer: „at dets Baade ikke vare færdige til strax at sættes paa Vandet." 1ste Dept. antager, at „dersom disse Baade vare betimeligen satte paa Vandet, maatte saavel Passagererne som Skibsmandskabet, tilsammen omtrent 100 Personer, være blevne reddede i dem;" fremdeles at dets to Redningsbøier, „hang agterud udenbords, men vare fastbundne, saa at der maatte medgaa nogen Tid med at løse dem op, eller ogsaa maatte de skjæres løse," Dette sidste Uheld er næsten ordlydende overeensstemmende med den Oplysning, som de amerikanske Blade i sin Tid gave om Aarsagerne til at saa mange Menneskeliv gik tabt ved Skibet Arctic, hvis Forliis ogsaa udbredte Sorg i norske Familier. Dengang var der megen Tale om at et Reglement skulde foreskrive og et Sø- eller Havne-Politi paasee, at Passageerfartøier vare forsynede med Baade, som havde tilstrækkeligt Rum til at optage ethvert Menneske, der befandt sig inden Borde, og at naturligviis tillige disse Baade og Liv-Bøier vare saaledes forsynede, at de i en Haandevending kunde gjøres løse. Vi erfare nu, at det engelske Exempel ikke har kunnet advare os mod at akkurat den samme Ulykke med ganske det samme Resultat indtraf paa vore Kyster. Det tør ogsaa være nok at paapege, at de Fleste, som ved Sammenstødet mellem de norske Dampere reddede sit Liv, havde Svømning at takke for sin Frelse."

Bergens Stiftstidende meddeler følgende Liste over dem, der savnes eller ere døde optagne. Savnede: Ohrr. Døscher, Stub, Dekke, samt Jomfru Gloppestad, samtlige fra Bergen, Ohrr. Boldemann, v. Berg og Dr. Schmidt fra Hamburg, Hr. Falchenberg fra Christianssand og Jfr. Wiese fra Stavanger. Savnede af Besætningen: Posterpeditør Kabrs, Lods Daniel, 2den Styrmand Johnsen, Tømmermand Knud Gislesen, Jungmand Peder Nielsen, Dæksdreng Bernt, Fyrbøderne Bredal, Olsen, Knudsen, Monsen, Hans Oluf Hermandsen, Jørgen Dahl, Moe, Maskindrengene Juelsen og Rasmus Nielsen, Kullemper Andreas Thomassen, Tjenerne Knud, Frederik, Lars og Edvard, og Opvartningspige Stine. Optagne Døde: Hr. Meltzer, Jfr. Døscher og Jfr. Bors fra Bergen, Olava, Tjenestepige paa 2den Plads, og en Matros, hvis Navn ikke kjendes. Man vil vide, at den udmærkede Svømmer Meltzer var bleven et Offer for sin Bestræbelse for at frelse de forulykkede Damer.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Den svenske Regjering har bifaldt toldfri Indførsel af Korn, Brød, Gryn, Mais, Riis, Poteter, Smør, Ost, Kjød, Kreature, Flæsk, Talg, Olie, Stearin, og Fisk.

Østersøen. Aftonbladet indeholder en Skrivelse fra St. Petersborg af 10de ds., hvori det hedder, at Russerne frygte for et Angreb paa Reval, da de have erfaret, at den allierede Flaade har modtaget nye Mørsere istedetfor dem, som bleve ubrugelige ved Sveaborgs Bombardement. I Reval var man derfor ivrig beskjæftiget med yderligere at befæste Forsvarsværkerne og Storfyrst Michael, som den 28de August vendte tilbage til St. Petersburg fra Reval, havde under sit Ophold omhyggelig inspiceret samtlige Batterier og Befæstninger. I de franske og engelske Blade berettes derimod med Bestemthed, at nye Foretagender i Østersøen ikke kunne ventes i indeværende Aar.

Frankrig. Den 15de Sept. aabnedes i Industripalladsets Have et Galleri for billige Produkter, der kunne være anvendelige i borgerlige Huusholdninger.

— Der tales om at Pelissier skal blive Hertug af Sebastopol og Bosquet Hertug af Inkermann.

England. Times meddeler: Russerne forstærke Befæstningerne paa Sebastopols Nordside og opkaste nye Batterier; Franskmændene ere i Begreb med at rykke frem mod Baktschiserai med Infanteri og Kavalleri. Sebastopol skal sløifes, og Dokkene fyldes.

Preussen. En Berlinerkorrespondent beretter, at Østerrig har ønsket Konferencer i Wien. Frankrig har erklæret, at det ikke var utilbøieligt til Fredsunderhandlinger, men at disse maatte føres i Paris. — Ifølge C. B. er der fra Preussen i London og Paris skeet Forespørgsel, om Øieblikket er kommet til atter at optage Fredsunderhandlingerne, hvortil pr. Telegraph er svaret benegtende. — I velunderrettede Kredse har man fortalt, at Keiser Alexander har ledsaget sin til Preusserkongen affendte Telegraphefterretning om Sebastopols Fald med den Udtalelse, at han ikke har forandret sin veloverlagte Beslutning, ikke at modtage nogen Betingelse, der kunde skade Ruslands Anseelse og dets Stilling som Stormagt.

— De forestaaende Valg i Preussen synes at vække større Interesse, end Tilfældet hidtil har været, og den væsentligste Aarsag hertil maa uden Tvivl søges deri, at alle liberale Blade indstændig opfordre Vælgerne til ikke som forrige Gang at afholde sig fra Deeltagelse i Valgene, idet de gjøre gjældende, at en saadan Protest mod den bestaaende Tingenes Orden nu, da Forholdene i saa høi Grad have forandret sig, kun vil komme det reaktionære Parti tilgode.

Østerrigs Observationshær i Ungarn og Galizien skal ifølge Lægernes Indberetninger iaar have tabt 40,000 Mand ved Kolera og Typhus.

Neapel. Ministrene for Politiet og Krigsvæsenet ere blevne afskedigede fra sine Embeder og ny ansatte.

Spanien. Madrid den 21de. Den spanske Regjering har erholdt Ratifikation paa Traktaten med Vestmagterne fra London og Paris.

Rusland den 22de. „Berliner Börsenzeitung" meddeler, at Keiser Alexander vilde indtræffe til Odessa, hvor der skulde afholdes et Krigsraad med Hensyn til de fremtidige Operationer. Næste Løverdag ventedes Keiseren i Warschau.

Krigsskuepladsen. Pelissier angiver de Franskes Tab ved Sebastopols Erobring saaledes: Døde 5 Generaler, 140 Officierer og 1489 Menige; Saarede 10 Generaler, 244 Officierer og 4259 Menige. Savnede 1410 Mand.

— Af General Simpsons Rapport om Sebastopols Erobring, dateret 9de Sept., hidsætte vi det Væsentligste. „Min Lord! Jeg havde den Ære at melde Deres Lordskab i min Depesche af 4de September, at de forbundne Hæres Ingeniører og Artilleri-Officierer havde forelagt General Pelissier og mig en Beretning, med den Anbefaling, den 8de September, efter en tredages heftig Ild, at skride til Storm. Jeg erklærede mig enig i dette Forslag og har at ønske Deres Lordskab til Lykke med det hæderlige Resultat af Angrebet igaar, som endte med at tage Staden, Dokkerne og de offentlige Bygninger i Besiddelse og med Ødelæggelsen af de sidste Skibe af den russiske Flaade i det sorte Hav. Endnu ere kuns tre Dampskibe tilovers, hvis Borttagelse eller Nedsænkelse uden Tvivl snart vil paafølge. Ifølge Aftale skulde de franske Storm-Kolonner Middag Kl. 12 forlade sine Løbegrave og tage Malakoff saavelsom de tilgrændsende Værker i Besiddelse. Efterat have sikret sig dette Øiemed og efterat de behørig havde sat sig fast, skulde derpaa Engelskmændene storme Redan, medens Central-Bastionen og Karantænefortet til Venstre samtidig skulde angribes af de Franske. I den fastsatte Time forlode vore Allierede sine Løbegrave, trængte med hint heftige Mod, som er eget for de Franske i Angreb, ind i Malakoff-Taarnets tilsyneladende uindtagelige Forskandsninger, indtoge dem og lode sig ikke igjen uddrive deraf, efterat de engang havde bemægtiget sig dem. Opplantningen af den trefarvede Fane paa Brystværnet var for vore Tropper Tegn til at rykke frem. Anordningerne til Angrebet betroede jeg til General-Lieutenant Sir William Codrington, som udførte dem i Detaillen tilligemed Gen.-Lieutn. Markham. Jeg besluttede, at den anden og den lette Division skulde have Stormens Ære, baade fordi de i saa mange Maaneder havde forsvaret de imod Sagbruget opretiede Batterier og Løbegrave og formedelst deres nøie Kjendskab til Terrænet. Efterat vort Artilleries Ild saameget som muligt havde skudt Bresche i et Forspring af Redan, besluttede jeg mig til at sende Storm-Kolonnerne didhen, da hiin Side var mindre udsat for den heftige Flankeild, som dækkede dette Værk. Sir Will. Codrington og Hr. Markham kom overeens om at sammensætte den af 1000 Mand bestaaende Stormkolonne i lige Dele af begge Divisioner. Den lette Divisions Kolonne skulde gaae foran, den andens skulde følge. De forlode Løbegravene paa det aftalte Signal og marscherede fremad, medens 200 Mand gik forud for dem til Dækkelse og 320 Mand med Stiger. Da de vare ankomne til Randen af Graven og Stigerne vare satte til, stormede Mandskaberne strax Redans Brystværn og trængte ind i den fremspringende Vinkel. En høist haardnakket og blodig Kamp udspandt sig her, hvilken næsten varede en Time og endskjønt de Stormende understøttedes paa det Yderste og udfoldede den største Tapperhed, viste det sig dog umuligt at haandhæve Stillingen. — Deres Lordskab vil af den lange og sørgelige Liste over vore Tab see, med hvilket Mod og hvilken høihjertet Hengivelse Officiererne under denne blodige Kamp stillede sig i Spidsen for sine Mandskaber. Jeg er ikke i Stand til at prise Troppernes Mod og Holdning tilfulde, ihvorvel deres Hengivelse ikke belønnedes med det saa vel fortjente Held. Men Ingen skylder jeg mere Tak end Oberst Windham, som modigt anførte sin Angrebs-Kolonne og ansaa sig for lykkelig ved at trænge ind i Befæstningerne med Tropperne og under Kampen at holde ud med dem. Efter dette Angreb vare Løbegravene saa overfyldte med Tropper, at det var mig umuligt at organisere en anden Storm, hvilken jeg egentlig vilde have udført med Høilænderne under Gen.-Lieut. Sir Colin Campbell, som hidtil havde dannet Reserven og skulde understøttes af den tredie Division under Generalmajor Sir William Eyre. Jeg bad derfor disse Officierer komme til mig og aftalte med dem om et fornyet Angreb til den kommende Morgen. Den høilandske Brigade holdt om Natten de mest fremskudte Løbegrave besatte. Omtrent Kl. 11 begyndte Fienden at sprænge sine Magaziner i Luften. Sir Colin Campbell lod en liden Afdeling forsigtig rykke frem, for at undersøge Redan og fandt det rømmet; dog holdt han det ikke fornødent at besætte det før Dagbrud. — At Fienden rømmede Staden blev om Natten synligt. Overalt saa man store Ildebrande ledsagede af stærke Knald, under hvis Beskyttelse det lykkedes Fienden at føre sine Tropper over til Nordsiden paa den store Flaadebro, som han siden ødelagde eller bragte over. Alle russiske Orlogsskibe sænkedes om Natten. Det stormende Veir gjorde det aldeles umuligt for Admiralerne at udføre sit Forsæt, at lade sine Flaaders Bredsider spille imod Karantæne-Batterierne. Dog frembragtes en fortræffelig Virkning ved deres Morterbaades livlige og velrettede Ild, hvilken fra engelsk Side Kapitain Wilcox af Odin og Kapitain Dickby af det kongelige Marine-Artilleri anførte.

„Jeg har nu den glade Pligt, min Lord, at udtale hvor meget jeg skatter vor Hærs Færd, siden jeg har den Ære at kommandere den. Den Møie og Savn, som mange Regimenter havde at udstaae under et langt Vinterfelttog, er for vel bekjendt til, at jeg derom behøver at gjøre nogen Bemærkning. Saavel Officierer som Soldater taalte dem med en Taalmodighed og en taus Hengivelse, som er værdig den høieste Ros og har erhvervet dem sit Fædrelands fortjente Deeltagelse og Agtelse. Flaade-Brigaden, under Befaling af Kapitain Henry Keppel, som understøttedes af Kapitain Moorsom og flere tapre Officierer og Matroser, hvilke fra Beleiringens Begyndelse betjente Skytset, fortjener min varmeste Tak. Der beredvillige, hjertelige og nyttige Medvirkning af vor Flaade, kommanderet af Kontreadmiral Sir Edmund Lyons, hvem Sir Houston Stewart understøttede med Duelighed, har meget væsentlig bidraget til vort Foretagendes Held. Ved denne Leilighed tør jeg maaskee tillade mig den Bemærkning, at hvis det havde behaget Gud, at forunde min altid beklagede Forgjænger i Kommandoen, at afgive Meldingen om det lykkelige Udfald paa denne mærkelige Beleiring, er jeg overbeviist om, at det vilde have været en af hans behageligste Pligter, at udtale sin varme Erkjendtlighed for den uskatterlige Bistand og Raad, som han ved enhver Leilighed modtog af Sir Edmund Lyons. Naar stundom Tingene saa mørke ud og Udfaldet syntes tvivlsomt, saa var han tilstede for at opmuntre og bestyrke, og enhver Hjælp, som kunde tjene til at lette Operationerne, ydede han med en britisk Sømands hele Hjertelighed. Intet har mere bidraget til dette Foretagendes Held end den hjertelige Samvirken, som lykkeligviis fra først af bestod mellem Hær og Flaade. Jeg kan ikke noksom rose de kongelige Ingeniørers Færd, under Gen.-Lieutn. Sir Harry Jones, som fra Aarets Begyndelse ledede Beleirings-Operationerne. I den sidste Tid laa han paa Sygesengen; men i Stormens skjæbnesvangre Time nænnede han ikke at være fraværende og han lod sig i en Bærestol bringe til Løbegravene, for at være Vidne til Fuldendelsen af hans møisommelige Arbeide."

— I Sebastopol have de Allierede fundet 4000 Kanoner, 50,000 Kugler og 500 Ankere, hvoraf Halvparten vare brugbare, 200,000 Kilogrammer Krudt, 100,000 Stkr. Kasteskyts og 55,000 Kilogrammer Kobber.

— Den russiske Flaade er løbet ind i det okchotske Hav og undsluppet de Allierede. Engeskmændenes Tab ved Stormen paa Redan-Batteriet var 2447 Mand.

— Fyrst Gortschakoff melder den 23de Sept. Fienden har landsat 20,000 Mand ved Eupatoria. Der befinder sig altsaa nu 50,000 Mand paa vor venstre Fløi. Han foretager daglig Rekognosceringer. Fienden har den 22de havt et Sammentræf med vort Infanteri, har (?) trukket sig tilbage til Høiderne ved Ourkusta.

— Kars er cerneret. Tyrkerne have gjort et Udfald, hvorved Russerne have lidt stort Tab. En Storm, som Russerne have foretaget, er ifølge Monitøren tilbageslaaet.

— Dersom man, siger Dagbl., kan fæste Lid til det russiske Organ Le Nord, vil Nordsiden af Sebastopol efter al Sandsynlighed blive rømmet uden Modstand, uagtet den endelige Beslutning herom først kan være taget i det store Krigsraad, som under Keiser Alexanders Præsidium er bleven afholdt i Odessa. Som den nærmeste Grund til denne Forholdsregel anfører det nævnte Blad, at Rusland nu hverken har nogen Marine eller nogen Søhandel, for hvis Skyld et fortsat Forsvar af Kysterne vilde være nødvendigt, og da de Allierede nu have sat sig fast i Balaklava, Kamiesch, Sebastopol, Eupatoria, Kertsch og Jenikale, er den russiske Armee naturlig henviist til at forsvare det Indre af Landet, hvor den under lige Betingelser kan kjæmpe med de Allierede. Hvad Opgivelsen af Kysterne angaar, maa imidlertid bemærkes, at Russerne allerede for længe siden faktisk havde indskrænket sig til Sebastopols Forsvar, idet de Allierede uhindrede have fortsat sine Angreb paa alle Kjøbstæderne ved det azovske Hav. Den 5te ds. er Jenitsch saaledes paany bleven bombarderet, og en lignende Skjæbne er senere overgaaet flere Flækker.

Tyrkiet. Omer Pascha er ankommen til Varna, hvor der samles en tyrkisk Hær, som skal afgaae til den asiatiske Krigsskueplads.

Nordamerika. Santa Anna er, efterat være forjagen fra Mexiko, hvor han har ført en skjændig Regjering, den 24de Aug. ankommen til Havanna, hvorfra han skulde begive sig til Venezuela.

Asien. I Bengalen har en plyndrelysten Bjergstamme gjort Oprør og allerede plyndret 200 Landsbyer.

Afrika. Kafferne paa Kap have gjort et Anfald paa Kolonisterne, hvorved 35 Familier ere ynkeligen udryddede.

Blandinger.

Domkirkeadjunkten (omtr. svarende til Kapellan) Norrgren i Wisby var bekjendt for sine gode Indfald og for sin sjuskede Paaklædning. En Dag gjorde han sin Opvartning hos sin Foresatte, den for sine gammeldags hierarkiske Anskuelser bekjendte Biskop Lütkeman; Bispen fandt sin Adjunkt den Dag usædvanlig sjusket og sagde til ham: „Men, kjære Norrgren, finder De det virkelig passende for en Præst, en Kjøbstadspræst, der endog er min Adjunkt, at være saa ligegyldig for sit Ydre? De er jo næsten malproper! Tag Exempel af Deres Kone, som heri danner den største Modsætning til Dem." — „Tilgiv mig, Deres Høiærværdighed! Men Grunden til denne Modsætningen er let at indsee." — „Naa, og den er?" — At det er Deres Høiærværdighed, som klæder mig, men mig, som klæder hende,"

Ledige Embeder og Bestillinger.

Lensmandsbestillingen i Østensø Thinglag under Søndhordlands og Hardangers Fogderi.

Tvende Landhandlerposter i Sigdals Pstg.

Notariusposten ved det juridiske Fakultet med en Løn af 50 Spd. Notarius vil desuden som Inspektør ved den juridiske Examens skriftlige Prøve kunne forvente et Honorar af omtr. 20 Spd. aarlig.

En Landhandlerbestilling paa Kirksæterøren i Hevne.

En Omgangsskolelærerpost i Oddernæs Pstg. med 45 Spd. i Løn for en Seminarist og 30 Spd. for en Ikke-Seminarist.

En Omgangsskolelærerpost i Vuku Sogn med 23 Spd. i Løn.

☞ **Nyhedsbladets Expeditør og Kasserer bor i Kjøbmand Jacobsens Gaard i Storgaden og træffes hver Eftermiddag Kl. 3—5. Alt, hvad der angaar Bladets Redaktion, afgjøres indtil Videre med Kand. philos. Paul B. Hansen, der bor i Kjøbm. Niels Haslunds Gaard paa Hjørnet af Kongensgade og Raadhuusgaden.**

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Møllergaden Nr. 2a.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 40. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 6te October 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

Det skandinaviske Nordens Interesser i den orientalske Krig.

II.

Sverige under Gustav IV.

Den russiske Politiks Fremskridt. — Den sidste Vasas Dethronisation.

(Fortsættelse fra Nr. 38.)

Tilsidst fandt man paa følgende Middel for at frelse Armeen og Stralsunds Befolkning. Armeen indskibedes om Natten i al Hemmelighed til Rügen; Kongen selv, ledsaget af sin Sekretær Wetterstedt, satte over i en liden Baad. Hvad der trøstede ham under disse Ubehageligheder, var, at Karl d. 12te havde forladt Stralsund med samme Slags Befordring; han bemærkede kun ved Afreisen, at Karl d. 12tes Sekretær var bleven dræbt paa denne korte Fart.

Medens man uhindret og i fuldstændig Orden indskibede Tropperne, kom der pludselig, før Fæstningen endnu var ganske rømmet, en kongelig Ordre, at man skulde standse med Indskibningen; to Timer efter kom der ny Ordre, at man skulde tage fat paa den igjen af alle Kræfter. Da Dagen efter General Wrede spurgte Gustav om dette, svarede Kongen, efter at have betragtet ham med en hemmelighedsfuld Mine: „Hør mig, De har min Tillid .... Seer De, sagde han, idet han viste Generalen Neglen paa sin Finger, „seer De her denne lille hvide Flek?" — „Ja, Sire." — „Saa længe denne Flek vedligeholder sin Hvidhed, vil Lykken tilsmile mig; naar den blegner, betegner det Ulykke. Da jeg igaaraftes bemærkede, at dens Glands forandredes, lod jeg Troppernes Bevægelse afbryde; jeg lod den igjen begynde, da den almindelige Hvidhed vendte tilbage, og De seer, at Alt er gaaet godt for os."

Men det var ikke nok at frelse Stralsunds Garnison. Franskmændene vare trængte derind den 20de August og truede allerede med at gjøre Landgang paa Øen Rügen, medens Gustav mere haardnakket end nogensinde havde sat sig i Hovedet, at han ikke vilde underhandle. „Intet skal bringe mig dertil," skrev han da til Hertugen af Brunsvig-Oels; „det vilde være at give Signalet til min Ulykke i denne og min Fordømmelse i den anden Verden." Heldigviis blev Gustav, hvis svage og sygelige Temperament kun slet kunde opretholde ham mod Reaktionen af hans sædvanlige Ophidselse og feberagtige Virksomhed, syg og ganske ude af Stand til at føre Kommandoen. Under Omstændigheder, der vare saa alvorligt truende for Sverige, i Nærvær af en næsten sandseslos Konge, maatte der Mænd til, som vare sit Fædreland hengivne nok til at ville neddrage en ubestemmelig Ansvarlighed over sine Hoveder. General Toll, som var med paa Rügen, viste en saadan Bestemthed og Hengivenhed. Følgende snurrige Scene passerede i Gustavs Generalkvarteer den 6te September 1807. Kongen laa syg paa en Sofa. Essen, Toll og Kabinetssekretæren Wetterstedt stode omkring ham og talte om Tingenes Tilstand. Efter nogle ligegyldige Detailler talte Toll om de Farer, som et nærforestaaende Indfald paa Øen af Franskmændene truede med. Man maatte, sagde han, snarest muligt see til at finde paa Midler til at underhandle med dem, for at Sverige, i den Nød, hvori det var stedt, dog ikke skulde miste den Armee, som havde forsvaret Stralsund og som skulde beskytte Skaane. Han bad om, at Kongen til den Ende vilde give ham Fuldmagt. Gustav befalede ham at nedskrive sine Argumenter og skrev endelig efter lang Nølen, og ikke uden synlig Modstræben, følgende Linier underneden: „Som en Følge af de ovenfor af General, Baron Toll fremsatte Grunde befales bemeldte General at gribe de nødvendige Forholdsregler for at redde Armeens Ære og Sikkerhed." Kongen havde undladt at undertegne. Toll rakte ham Papiret for at han skulde tilføie sit Navn, men forblindet af Vrede rev Gustav Fuldmagten fra ham, krøllede den sammen og kastede den langt bort, uden hverken at svare eller at tegne under. Toll tog den op og sagde til Sekretæren, hvem han overrakte den: „Skriv, min Herre, at Kongen har givet mig denne Fuldmagt, men at Hans Majestæt er syg og ikke har kunnet tegne under." Og medens Sekretæren kjæk adlød, gik Toll med store Skridt frem og tilbage i Værelset og sagde hen for sig: „Underskriften er her ligegyldig; i Nødsfald har jeg ikke Brug for dette Papiir, thi i Farens Time frygter den modige Mand ikke for at sætte sit Hoved i Fare." Derpaa standsede han pludselig, vendte sig til Kongen og sagde: „Sire, jeg beder Dem blot om een Ting, og det er at paaskynde Deres Afreise, saasnart Skibene fra Karlskrona komme." Den ulykkelige Konge, hvem Ydmygelsen berøvede Mælet, gjorde med Heftighed Tegn til ham, at han skulde gaae. Toll tog Fuldmagten og gik uden engang at lukke Døren; i det andet Værelse sagde han med høi Røst, idet han vendte sig mod Gustav: „Det er klart, at Hans Majestæt ikke er istand til at fatte en Beslutning" og til Baron Essen: Fra dette Øieblik at regne erkjender jeg ingen Magt over mig uden Gud og min Samvittighed." Samme Dag førte man Gustav til en liden nærliggende Havn, hvor man bragte ham, indhyllet i en stor Kappe, ombord i en Baad, hvorpaa en Fregat førte ham til Sverige.

Man vil lettelig begribe, at et saadant Sammenstød af usædvanlige og bizarre Omstændigheder maatte fremkalde Rygter af ethvert Slags saavel i den svenske, som i den fiendtlige Armee. Paa begge Sider udbredte der sig Rygter om, at Kongen var syg, ja selv at han var død, at der var Revolution blandt hans Generaler, at han var bleven tvungen til Thronfrasigelse. Toll vogtede sig vel for at modarbeide dem, han lod tvertimod sine Spioner udbrede dem blandt Franskmændene. Disse bleve snart overbeviste om, at der var udbrudt en Militærrevolution paa Rügen, og at den nye Regjering viste sig Keiserens politiske System mindre fiendsk. Terrænet var saaledes forberedt, da General Toll anmodede Marschal Brune om en Sammenkomst i Stralsund. Han begav sig did med nogle Adjutanter, hvem han havde givet Ordre til ikke at tale om Kongen, at synes ubekjendte med hans Sundhedstilstand, ja selv med hvor han opholdt sig, at udtrykke sig meget ubestemt om Armeen, om den Stilling, hvori Garnisonen paa Rügen befandt sig, og i det Hele om Alt hvad der angik Krigen. Franskmændene ventede imidlertid Toll i Stralsund med stor Utaalmodighed. Man gav ham og hans Adjutanter en glimrende Frokost, men hverken dennes Lækkerier eller de ypperlige Vine kunde beseire det svenske Phlegma. Efter Maaltidet foreslog Toll en Militærkonvention, som skulde undertegnes af Marschal Brune og ham. „Hvorfor ikke," sagde Marschallen, „slutte en formelig Traktat mellem vore to Souveræner, og hvorfor skal der kun være Spørgsmaal om en Militærkonvention?"

„Fordi," sagde Toll, med en udtryksfuld Mine og dyb Stemme for at give sine Ord Vægt, „det af visse Aarsagers Skyld ikke gaar an, at Kongen af Sveriges Navn findes paa denne Akt; forresten vil hans Ratifikation ikke være nødvendig i dette Øieblik." — Disse gaadefulde Ord syntes altfor vel at bestyrke den Mistanke, man havde. Efter nogle Øieblikkes Betænkning erklærede Reille sig for Forslaget. Han, saavel som Marschallen, troede, at den svenske Politik vilde skille sig sig fra Englands, at man derfor maatte skaane Armeen paa Rügen, for at den snarest muligt kunde vende tilbage og forsvare Skaane mod et Angreb af Englænderne fra Sjælland af. Konventionen blev afsluttet i de Udtryk, som Toll havde foreslaaet, og den svenske Armee fik til sin store Overraskelse, skjønt fuldstændig overvunden, Lov til at vende tilbage til Sverige med Vaaben, Munition, Bagage og uden at have tabt en eneste Mand. Toll styrede sin Glæde ligetil Enden. Kun, da han forlod Stralsund og med sin Stab passerede Fæstningens sidste Værker, tog han en Priis Snuus og lod disse tre Ord undslippe sig: „Jo! det lyckades." Det var Alt, hvad hans Omgivelse fik vide af ham. Før Maanedens Slutning var den svenske Armee, meer end 10,000 Mand stærk, lykkelig landsat paa den svenske Kyst.

Var Gustav bleven forstandigere under disse kritiske Omstændigheder? Nei. I samme September Maaned modtog han i Karlskrona en ny Visit af Ludvig d. 18de og Hertugen af Angoulême, og om han end ikke, syg og ydmyget, som han var, fornyede det Tilbud, han nylig havde gjort, at stille sin Emigrantbataillon til Kongen af Frankrigs Tjeneste, at lade ham krone i Kathedralen i Wismar eller Greifswalde og derpaa at føre ham i Triumph til Paris, havde han idetmindste opmuntret Ludvig d. 18de til at istandbringe en Landgang i Vendee ved Englands Hjælp; selv drømte han om i Forening med denne Magt at bemægtige sig Øen Sjælland og ikke give den tilbage uden som Bytte for Pommern til Sverige og Hannover til sine Allierede. Paa sin Side tilbødr Englænderne, for at faa ham videre i denne Plan, at aftræde Surinam eller en anden Koloni. Han lod sig let lokke ved disse Opmuntringer, og samme Dag, som Admiral Gambier og Lord Cathcart borttog den danske Flaade, stod Gustav og saa til fra Helsingborgs Havn, medens han følte sig meget hædret ved den Salut, det engelske Artilleri gav ham. Det var ikke muligt at være mere udfordrende mod Frankrig og dets Allierede, mere overdreven i sit personlige Had mod Napoleon (man forsikrer, at han nylig havde svoret, aldrig at ville underhandle med „Dyret," og at han havde helliget denne Forpligtelse ved Alterets Fod, idet han modtog Sakramentet); det var i det Hele ikke muligt i en høiere Grad at forglemme det Folks Interesser, som ved Legitimitetens Hændelse og Absolutismens Feil var givet denne syge Vanvittige i Vold.

Hvis Gustav havde anseet det som en Samvittighedssag at kjæmpe mod Napoleon trods Farerne ved en saadan Kamp, burde han idetmindste søget at gjøre Kampen mindre ulig ved at knytte en fastere Alliance med England eller Rusland; tvertimod var hans Opførsel mod begge disse Magter uden Ophør lunefuld, og han syntes især at have foresat sig at opirre Kabinettet i St. Petersburg. Fra denne Side, ligeoverfor ærgjerrige Planer og lumske Rænker, bidrog ikke blot hans Feil, men ogsaa hans gode Egenskaber, hans Loyalitet, hans Oprigtighed, hans Samvittighedsfuldhed til at forblinde ham og styrte ham tilligemed Sverige i de Snarer, man havde opstillet for ham.

Politiken havde gjenoprettet en Tillid mellem Gustav d. 4de og Paul d. 1ste, som Erindringen om deres første personlige Forhold syntes at skulle forbyde. I Begyndelsen af Aaret 1800, da Kongen var foruroliget ved Oppositionens Angreb paa Rigsdagen i Norrköping, sendte Paul d. 1ste en Dag Bud efter den svenske Minister, Baron, General Stedingk.

„Man har," sagde han, „underrettet mig om, at der i Finland er en vis Bevægelse blandt Gemytterne, og at Diskussionerne paa Rigsdagen ikke mangle Ekko. Min Hengivenhed for Kongen, Deres Herre, saavelsom Interessen for min egen Sikkerhed fordrer, at jeg henvender stor Opmærksomhed paa alle de Bevægelser, som maatte ytre sig i denne Provinds. Man kunde nok gjøre Dem det broget nok paa denne Side af den bottniske Bugt, medens Kongen er beskjæftiget paa Rigsdagen og medens Havets Beskaffenhed hindrer Kommunikationen; jeg har ogsaa taget mit Parti. En Armee staar færdig, jeg giver Dem den og sætter den under Deres Kommando. Sæt Dem i Spidsen for disse Tropper ved mindste Bevægelse og selv uden at give mig Underretning. Min Søn Konstantin skal have den nominelle Kommando, men han skal kun udføre Deres Befalinger, og hans Nærværelse skal være Dem et Pant paa min Uegennyttighed .... Han er deroppe, i mit Kabinet; jeg har netop til denne Ende dikteret ham en Operationsplan, som jeg vil meddele Dem .... De gaar ind paa mit Forslag, ikke sandt?"

Man begriber Diplomatens Forvirring, da han blev taget saa ex improviso. Czaren var paatrængende; han syntes næsten bevæget. Han forsikrede om sin Iver for Kongen af Sveriges Interesser; han greb Stedingks Hænder, overvældede ham med Venskabsytringer.

„Kongen har," sagde han, „givet mig og Mine Aarsag nok til Sorg; men jeg vil ikke tænke derpaa. Vi andre Souveræner, vi kunne ikke følge vort Hjertes Bevægelser; vi maa handle af Statshensyn ...."

Storfyrst Konstantins Ankomst afbrød de sidste Meddelelser, men istedetfor at gjøre Ende paa Stedingks Forvirring, fremskyndede den kun det afgjørende Øieblik. Efter sin Faders Ordre oplæste den unge Fyrste følgende snurrige Dokument

Plan, udkastet af Hs. Keiserlige Majestæt til med en russisk Armee at kvæle enhver Revolte, som maatte opstaae i Finland mod Regjeringen og Hs. Majestæt Kongen af Sverige.

„Hs. Majestæt foreslaar at tage følgende Forholdsregler, saasnart der indløber Efterretning om saadanne Uroligheder, at marschere ind i Finland paa 3 Punkter, paa den store Vei, som gaar igjennem Åbofors, paa den Vei, som gaar over Memel til Helsingfors, paa den, som fører over Mendouhari til Tavastehus; at bemægtige sig nogle vigtige Stillinger; at efterlade et Observationskorps tilhøire mod Neickler. Hs. Majestæt ønsker, at den svenske Minister, Baron Stedingk, ledsager Armeen, for at Hs. Majestæt Kongen af Sverige kan have en Garanti for vor Loyalitet. Hs. Keiserlige Majestæt vil befæste de Stillinger, som Armeen vælger, indtil svenske Tropper kunne komme og remplacere hans, som da ufortøvet ville trække sig tilbage.

Givet i St. Petersburg, 3die Marts 1800

Paul."

Da dette Papiir var oplæst, tegnede Paul sit Navn under og gav Pennen til Stedingk. Efter en synlig Nølen, og paa Keiserens gjentagne Opfordringer, skrev Baronen Følgende:

„Idet jeg i sin fulde Udstrækning erkjender det Høihjertede i det Tilbud, Hs. Keiserlige Majestæt her værdiges at gjøre mig for Kongen, min Herre, i den Hensigt at bevare Finlands Sikkerhed, erklærer jeg i Kongens Navn, at jeg gaar ind paa den Plan, som er mig meddeelt af Hs. Keiserlige Majestæt, og jeg vil bidrage til dens fuldstændige Gjen

nemførelse i det Tilfælde, at en paakommende Revolution i Finland skulde true Hs. Majestæt Kongen af Sveriges Autoritet i denne Provinds.

St. Petersburg, 3die Marts 1800.

Baron Stedingk.

Reisebilleder fra Norge af Gudbrand Vigfusson.

(Oversat fra Islandsk efter Ný félagsrít, 15de Aargang.)

(Slutning fra Nr. 39).

Af de Mænd, jeg gjorde Bekjendtskab med i Christiania, maa jeg først og fremst nævne Ivar Aasen. Han er en Bondesøn fra Søndmøre, vogtede Fæ i sin Ungdom og har hverken gaaet i Skole eller nydt nogen anden Opdragelse, end man sædvanlig faar paa Landet. Siden har han gjort sit Fædreland meget Gavn og Ære. Han har nu i mange Aar færdets igjennem alle Bygder, samlet Ord og lært alle Mundarter i Landet. Først udgav han en Grammatik over Folkesproget, som han nu har i Sinde at forbedre og forøge; dernæst udgav han en Ordbog over det samme Sprog, der er lige saa fuldstændig som de bedste i andre Sprog, og han har angivet hvert Ords Udtale i de forskjellige Hereder i Landet. Siden har han samlet endnu en Mængde Ord, som skulle optages i en ny og forbedret Udgave af Bogen. Nu arbeider han paa en Ordsprogs-Samling, hvori han vil optage alle de Ordsprog og Talemaader, som endnu leve i Folkemunde, og det er en stor Mængde, skjønt det ingenlunde kan sammenlignes med den Masse, man har paa Island. Dette har ogsaa den Fordeel for Nordmændene, hvor Sproget er i Overgang, at i Ordsprogene findes flere Ordformer og Vendinger end ellers. I den sidste Tid har Ivar Aasen udgivet en liden, men meget mærkelig og omhyggeligt udarbeidet Bog, nemlig „Prøver af Landsmaalet i Norge," hvori findes 20 Mundarter*). Det er ikke let tilfulde at skjønne, hvor vanskeligt det er at gjøre rigtig Forskjel paa dette, som er saa ligt i sig selv, og der er heller ingen anden, som kan det uden Ivar Aasen, og han er den eneste, som rigtig forstaar dette lidet kjendte Maal. Sidst i sin Bog har han nu viist, hvorledes han af disse Bygdemaal vilde danne et samstøbt Folkesprog, som kunde blive Bogsprog baade i Digt og ubunden Stiil, og det er det første Forsøg paa at skrive i dette Sprog; men saa sagde Ivar Aasen mig, at da han i Sommer kom op i Bygderne med denne Bog og viste Folk den, bleve de forundrede og skjønte ikke, hvad Maal dette var, førend det blev oplæst for dem; men da tyktes det dem stor Gammen at høre derpaa; dog sagde de, at han heller burde have skrevet paa Dansk, thi saaledes havde de lært sin Katekisme og saa talede Præsten; saadan Magt har Vanen. De ere dog at undskylde, da de aldrig i sit Liv have seet en Bogstav i nogen Bog, uden paa Dansk, om de finde dette forunderligt, som de aldrig have seet, uden at have nogen Anelse om, hvorledes det monne tage sig ud paa Prent. Ivar Aasen er i mange Retninger en udmærket Mand; hvad der tyktes mig mest Gammen ved, var, at jeg saa hos ham Kvæder og Samtaler og Fortællinger om hans Reiser. Om Harald Haarfagres Haug har han forfattet et Kvæde i Fornyrdalag, som er trykt, og digtet i det gjenfødte Bondemaal med Riimbogstaver, af en mærkelig Lighed med Fornkvæderne, og saa vel digtet og omhyggelig udarbeidet med Hensyn til Ordelag, at jeg tror det neppe skulde mangle meget i, at Harald selv vilde forstaa sit Draapa, om det blev kvædet paa hans Haug, saa vel er Ordelaget passet efter det gamle Maal. Udmærket skjønne tyktes mig Ivars Langriim**), og det var mig i høi Grad paafaldende, hvor de lignede vore samstæður, f. Ex. dem, som man tilskriver Pastor Hallgrim („að bygðum seint"), og dog tror jeg, at Ivar Aasen selv har opfundet denne Maneer, og jeg er vis paa, at enhver Islænding vilde have stor Fornøielse af at høre derpaa, og jeg tør indestaae for, at denne Mand ikke behøvede at være mange Vintre paa Island for at blive en god Skald. Engang, da det norske Storthing var sat, digtede han ogsaa et Kvæde paa sit Maal, men i Viseform, og det behagede mig mindst af dem alle; men morsomt havde det været at høre Folk istemme denne Sang og det lignede mest Brægen i en Faaresti, fordi enhver udtalte Ordene paa sin Maade, saa at der blev lige saa mange Sange, som der var Mænd til at synge; og ingen vidste, hvad det var han sang, eller paa hvad Maal det var; og end mindre de, som hørte paa, da Ordene ikke forbedredes i de Syngendes Mund.

Nordmændene have for nogle Aar siden stiftet en Forening til norske Oldskrifters Udgivelse; nu er dens Formand H. Winter-Hjelm, en ung Lovkyndig, der er vel hjemme i det oldnorske Sprog; han forestaar nu ogsaa Udgivelsen af „Norsk Tidsskrift," som Arkivar Lange først havde grundlagt. Lange regner jeg uden Betænkning blandt de bedste Nordmænd, ligefrem og bestemt i sine Ytringer, agtet og anseet, og han har mange Venner rundt om i Landet, hvorfor jeg, da man i saa Henseende mest kunde stole paa ham, vilde foretrække ham til at faae vakt sine Landsmænds Opmærksomhed paa os Islændinger, at de skulde rusle paa sig og besøge os, ligesom i gamle Dage; thi da var der nogle af dem, som blot brugte fire Døgn paa Veien mellem begge Lande, men nu vide Nordmændene neppe, hvor Island ligger, og ere bange for at see til den Kant. Af Langes litterære Virksomhed er først at nævne, at han har skrevet Norges Klostersaga, et meget lærd Værk; dernæst grundede han sit Tidsskrift, som mest behandlede det norske Sprog og Historie, og nu er han og Unger ivrigt beskjæftigede med at udgive Diplomatarium Norvegicum, hvoraf allerede flere Bind ere udkomne; Storthinget giver dertil et aarligt Tilskud af 500 Spd. Lange har ogsaa mest givet sig af med at opsøge Breve vedkommende Norge i udenlandske Bogsamlinger, i Sverige, Danmark og Tydskland.

*) Helst vilde jeg, at der skulde have været 12 Bygdemaal i hvert Thing, 36 i alt. **) Digte paa ofte 50 eller flere Linier, der samtlige have samme Riim-Udgang f. Ex. faa, gaa, paa, forsmaa, Attraa o. s. v.

Sølvstatuette af Napoleon I paa Pariserudstillingen.

Da jeg vel var kommen til Christiania, biede jeg ikke længe, førend jeg opsøgte Professor Keyser. Han har det forud for alle de andre, at han har været to Vintre paa Bessestad, men Sommeren derimellem færdedes han øst til Rangarvellir, og gjorde en anden lang Reise op over Borgarfjord og nord igjennem Landet heelt til Husavik. Da Keyser var paa Bessestad, var der paa det muntreste, Larm og Støi, og han huskede Alt saa godt, som om det var skeet igaar, og sagde, at paa Bessestad havde han levet nogle af de fornøieligste Dage i sit Liv, havt det meget godt i alle Henseender, og en fortræffelig Huusmoder. Jeg har aldrig hørt nogen udenlandsk Mand tale med saa megen Godhed og Velvillie om Island, som Professor Keyser, og han udspurgte mig paa det nøieste om dem, som vare ved Skolen, den Gang han var der, og huskede de fleste Navne, skjønt det nu er 30 Aar siden; jeg kunde dog ikke give Oplysning om Alt, men jeg kan sikkert bringe alle dem en kjær Hilsen fra ham, som endnu ere i Live af dem. De, som Keyser helst talte om, og som jeg antager han har staaet paa den fortroligste Fod med, vare Dr. Scheving, Sv. Egilsson og Stiftsprovsten. Ingen Mand har havt saa god Anledning til at lære os ret tilbunds at kjende, som Professor Keyser, og han var ogsaa meget mindesfast i alle vore Skolehistorier fra den Tid; det morede ham at opfriske disse, da han nu kom til at tale med en Islænding, og han kunde fortælle mig meget mere om Skolen end jeg ham. Keyser er nu over femti Aar gammel, en besindig Mand, sagtmodig og fredelskende, ligesom Njaal; han bor for sig selv, er ugift og lever som i et Kloster. Hans Tale med mig gik ud paa at spørge mig om Tidender hjemmefra. Keyser er nu de norske Sagamænds og Oldforskeres Nestor i Kristiania. Af hans Skrifter vil jeg fornemmelig fremhæve: „Nordmændenes Boliger og daglige Sysler," „Nordmændenes Forlystelser i Oltiden," og „Nordmændenes Religionsforfatning i Hedendommen;" alle disse Skrifter ere udmærket lærerige og underholdende, og maa falde godt i Islændingernes Smag. Men mest Berømmelse har Keyser høstet af sit Skrift om Nordmændenes Herkomst og Folkeslægtskab; ved dette har han stiftet en ny historisk Skole; der har han gjort Rede for, at Nordmændene ere komne Nord fra Finmarken, og først have besat Haalogaland, hvorfra de have udbredt sig videre syd over Landet. Denne Lære har meget for sig, da det har været en gammel Tro, at i nord boede den meste Manddom, og at Verdenskraften ligesom udstrømmede derfra, og Norden har altid tykkets at være den gjæveste af alle Verdensegne. Af den Grund tyktes Haaløygerne og Thrønderne at staae over de øvrige Nordmænd, og endnu den Dag i Dag veed man, hvilken Hæder det paa Island er at være „norðan yfir dalinn," skjønt de Mænd ofte i ingen Henseende ere bedre eller fortrinligere end andre. Derhos er det i Sverige anerkjendt, hvor meget Nord-Svearne, staae over Syd-Svearne, idet Folket bliver mandigere og bedre, jo længere man kommer mod Nord, og det er mangesteds saa. Ved denne Keysers Lære antage vi nu, Veien er ryddet til, at man erkjender, at de nordiske Lande ikke have faaet sit Maal og Fornsagn syd fra Tydskland, hvilket dog endnu den Dag idag er mange lærde Mænds Formening. Et andet Spørgsmaal et det, om man kan bevise, fra hvilken Kant de nordiske Lande er blevne bebyggede; jeg antager, at det ligger saa langt tilbage i Tiden, at Ingen er i Stand til at udfinde det, men man vilde nødes til at opvække en eller anden Vala dertil, fordi det ikke er troligt, at nogen anden skulde kunne see saa langt tilbage i Tiden; thi det anseer jeg blot for en løs Gisning af nogle lærde Mænd, at de nordiske Lande ikke have været bebyggede førend ved Christi Tider, hvad enten det nu er skeet fra Nord eller Syd, og jeg veed ikke, hvad der kan invendes imod, at den samme Folkestamme, som nu bebor de nordiske Lande, ogsaa har boet her i Landet lige fra Arilds Tid.

Jeg formoder, at Adskillige kunne være nysgjerrige efter at høre, hvorledes jeg kom ud af det med Professor Munch i Norge; han har nu mere Anseelse end nogen anden, og den forøges fra Aar til Aar. Det traf mig ofte, naar jeg talte med Folk om Saga-Emner, at naar alle Sunde vare dem spærrede, var det den sidste Udvei, at saa sagde Professor Munch, og da var der ikke andet Raad for, end at lægge Aarerne op i Baaden; selv de, som ikke hylde hans Lære, (og det var heller ikke saa faa), have dog Agtelse for hans store Lærdom. Hans Kundskab i Sagaerne er uudtømmelig, og jeg tror ikke, han i hele Landet har sin Mage i den Henseende, og naar nu dertil kommer, at han er ivrig og rask til at gaae paa, er det naturligt, at Folk slutte sig til ham som Bannerfører i hvert stort Spørgsmaal i den norske Historie, hvad enten det nu er rigtigt eller galt. Naar han tager Parti i Sagen paa den ene eller anden Side, bliver han inden kort Tid Sagens Hovedfører, og han høster Rosen, hvis det gaar godt, og faar bære Ansvaret, hvis det gaar ilde. Somme kunne holde for, at han er Hovedmand i den Sag, hvor vi have Klagemaal imod Nordmændene, at de have været saa træge til at give os den vedbørlige Anerkjendelse i forskjellige Ting, som vi lægge særdeles Vegt paa; men jeg gjorde ikke den Erfaring, og jeg tror han har havt den Fortjeneste af os, at han kraftigst og djervest har udsagt det, som Andre tænkte i sit Hjerte lige saa vel han; der maa ogsaa lægges Mærke til, at han aldrig har været paa Island og sjelden har talt med Islændinger, medens det dog nærmest maatte paaligge dem, som have været paa Island, at tale vor Sag. Nordmændene have lige til denne Stund været yderlig slet oplærte om Alt, hvad der vedkommer Island, og saa er det endnu den Dag idag med Massen af Folk, og det ikke mindst ved Universitetet. Munch har nu først af Alle lært Nordmændene vor Saga i sin Norges Historie, og alle, som havde læst denne Bog, vare fulde af Ros over Island, medens der paa den anden Side var mange, som ingen Ting vidste; thi en islandsk Bog saa jeg ikke paa min Vei, saa at de fleste forekom mig at have sin Viisdom fra Munchs Historie, hvor ogsaa Island er mindet med den Hæder og Ære, som det har Krav paa af Nordmændene. Landets Landnamssaga er der bedre fortalt end i nogen anden nyere Bog, og ligeledes et Uddrag af Islændingernes Sagaer i kraftigt og kjernefuldt Sagamaal, saa at det, som vedrører Island, ofte er de mest underholdende Stykker; jeg talte ogsaa med forskjellige, som foretrak de Stykker og syntes at de vare de morsomste at læse. Munch sysler ogsaa med Forkjærlighed med Forfædrenes Kvædskab; han spurgte mig blandt Andet, om ikke Thord Sjaareksøns Seglevise randt mig i Hu, da jeg seglede syd langs Norge („sveggja lét fyrir Siggju"). Han opregnede ogsaa for mig alle Øernes Navne i Edda, skjønt de ere paa det andet Hundrede, viste mig, hvor enhver Ø laa, og hvad den nu hed, og ingen er rigtig kjendt i det Farvand, uden han. Han har ogsaa skrevet en Geographi over Norge i Oldtiden, hvor der er indført alle de gamle Navne, som forekomme i Sagaerne eller Brevene, samt hvad de nu hede, og der skal ingen ringe Hukommelse til at bringe i Stand en saadan Bog. Han har ogsaa forfattet et Kart over Norge, som har det Fortrin for alle andre, at alle Navne der ere rigtigst skrevne, og det er heller intet Legeverk at finde det Rette, hvor Sproget er blevet saa forvansket, at mange lige sandsynlige Gjetninger kunne gjøres om hvert enkelt Navn. Professor Munchs Verker er for mange til at jeg paa dette Sted kan omtale dem, og det sige Alle, at han skriver lige saa let som Andre tale, og dog er der Kjerne i det Meste. Han har skrevet Hauk Lagmands Levnet, saa godt som man kan gjøre det. Munch har med største Iver forsvaret Keysers Lære om de nordiske Landes Bebyggelse og i mange Stykker forøget den; den bærer hans Navn, og han har ogsaa mest ryddet Veien for den i sine Skrifter.

Munch har ogsaa skrevet en oldnorsk og en gotisk Sproglære og forskjellige andre Skrifter i Sprogvidenskaben; men jeg maa sige, at jeg holder dem for ringere end hans historiske Verker, thi der følger han i alle Dele Tydskernes Lære, at udlede det oldnorske fra syd af, hvilket dog kommer i aabenbar Strid med, at han udleder deres Herkomst fra Norden. (Det paafølgende Ræsonnement om Sprogforholdene er uden nogen almindelig Interesse eller Betydning, og udelades derfor).

Endnu maa jeg omtale, at det forekommer mig, som om Munchs Sagaskrifter danne Grundlaget for al den historiske Kundskab, som nu begynder at livne op i Norge. Alle Sagamænd af nogen Betydning, som jeg traf paa eller talte med, fulgte hans Fane, og henskøde sig jevnligen under hans Ord. Desforuden har dette aabnet Øinene paa mange yngre Mænd for, hvad Norge var i sin kraftigste Tid, og skjønt nu mangt og meget er vel, har dog den Tid været, da Landets Tilstand og Vilkaar var end mere hædret og blomstrende. Hvad der mindre faldt i min Smag, naar jeg talte med yngre Mænd, var, at deres Sagakundskab begyndte, hvor min ophørte. De vidste nøiagtig Besked om Sverre og Haakon den gamle, om Bagler og Birkebeiner, og kaldte det Landets Guldalder; men jeg kunde aldrig skjønne, hvorfor den Alder tyktes dem bedre end Harald Sigurdssøns eller Olaf Tryggvessøns Dage. Jeg fandt overhoved, at det ikke var frit for, at de gjorde alt for meget Væsen af Midalderen og alt for lidet af Oldtiden, eller rettere sagt: at de blandede disse to sammen; thi jeg kan umulig bringes til at tro, at Bøndernes Rangleviser fra Thelemarken have været sungne ved Erling Skjalgssøns Vugge, eller at han eller andre norske Høvdinger i de Dage have talt, ligesom nu de norske Bønder tale, eller at Grenlændingernes Trøier ere lige Forfædrenes pragtfulde Klæder; jeg kan ikke noget med at sammenligne Høvdingerne i Oldtiden med Almuen nu til Dags, og mindst med en udenlandsk Almue.

Hvad Munch er i Sagakundskab, er Lektor Unger i Sprogvidenskaben; der gives vel neppe nu nogen dygtigere Mand i den Retning end han. For det første kan han bedre end de fleste andre de germaniske Sprog: gotisk, høitydsk, saxisk og old-engelsk, samt desuden oven i Kjøbet de romanske Sprog: fransk, spansk og italiensk, baade Oldsprogene og de nyere Sprog; men med alt det er dog Oldnorsken hans Hovedsprog og kjæreste Maal. Saa vidt jeg kan fatte, tror jeg ogsaa, at der neppe gives nogen udenlandsk Mand, der kan islandsk saa godt som Unger. Han eiede de aller fleste bedre islandske Bøger fra senere Tider, og af alle Nordmænd, som jeg talte med, tyktes han mig at skjønne sig bedst paa og mest at ynde vort Sprog og Litteratur i de sidst forløbne Tider, og af samme Grund var han ogsaa flinkere i selve Sproget end andre. Jeg blev ofte forbauset over, at han kjendte de sjeldneste Ord og Talemaader, som jeg troede, at ingen kunde vide om, som ikke havde været paa Island, og det var mig ofte ufatteligt, hvorfra han havde lært dem at kjende. Det er noksom bekjendt, at Nordmændene i den senere Tid have drevet meget paa at udgive Oldskrifterne. Det er, som venteligt, et besværligt Arbeide for Nordmændene at istandbringe disse Udgaver, da samtlige Haandskrifter ere opbevarede i Kjøbenhavn eller Stockholm. For at raade Bod herpaa var Unger omtrent to hele Vintre i Kjøbenhavn for 10—12 Aar siden, og afskrev en Deel af de ypperste Oldbøger, som f. Ex. Kongsbogen af Sæmundar-Edda, et Stykke af Flatøbogen, Fagrskinna, Morkinskinna og forskjellige andre. Dette blev Grundlaget for de senere norske Udgaver af Sagaerne; efter Ungers Afskrifter udgaves nemlig siden den ældste Edda (1847), hvori hele Texten er fra hans Haand. Han har ogsaa udgivet en Mængde andre Bøger. I den store Lovsamling har han arbeidet en stor Deel, men især i Diplomatariet, som han og Lange nu i mange Aar have været beskjæftigede med at udgive. Alene har han udgivet: Alexanders Saga, Didrik af Berns Saga (1853) og holder nu paa at udgive Stjórn og Karlamagnus's Saga; men Stjórn er

maaskee det betydeligste af alle vore Oldskrifter. Desforuden har han sammen med med Keyser og Munch udgivet: Fagrskinna, Kongespeilet, Barlaams og Josafats Saga, Strengleikar, den mindre Olaf den helliges Saga (1849) og den større Olaf den helliges Saga (1853); i disse Udgaver er Texten og de fleste Oplysninger om Sproget og Haandskrifterne for største Delen fra hans Haand, men de historiske Oplysninger og Anmærkninger ere meddeelte af de andre. Naar man sammenregner alt dette, vil det sees, at han har deeltaget i Udgivelsen af flere Oldbøger end nogen anden Nordmand, og det vil ikke findes at være nogen overdreven Lovtale, at han er en af de Mænd, som har det skarpeste Blik for Haandskrifter og skjønner sig bedst paa Udgivelsen af Oldbøger. I Alt, hvad der vedkom den gamle Skrive- og Stavemaade, havde han en saadan Skarpsindighed og Hukommelse, at den sjelden slog ham feil, og han erindrede endog Skrivemaaden og Kjendemærkerne paa enhver Bog, som han havde taget Afskrift af eller givet sig af med. Uden Unger tror jeg de færreste af Nordmændenes Udgaver vilde have udkommet, og i alt Fald ikke været saa godt besørgede, som de ere. Af alle de Nordmænd, som jeg kjendte til, var der ingen, jeg kom i saa nær og fortrolig Berørelse med, som Lektor Unger, og ingen, der viste mig saa megen Velvillie og Venskab som han; og jeg skjønnede deraf, at endnu kunne Nordmænd og Islændinger komme godt ud af det med hinanden lige saa vel som i gamle Dage, saaledes som det sømmer sig for os, som ere de nærmeste Frænder; det kom ogsaa mig til gode hos ham, at jeg var Islænding. Al den Tid, jegvar i Kristiania, boede jeg i Ungers Huus, og jeg har ham at takke for at jeg fik Leilighed til at gjøre Bekjendtskab med saa mange Nordmænd, som det vilde have gjort mig meget ondt ikke at have seet. Unger har mange Frænder og Venner i Kristiania, og jeg havde stadig Adgang til at besøge dem, naar jeg havde Lyst dertil, og jeg blev altid modtagen med Hjertelighed og Venlighed, skjønt jeg i Førstningen var dem ganske ubekjendt; og dette var den fornemste Grund til, at jeg morede mig saa godt i Kristiania; derfor søgte jeg heller ikke saa meget løsere Bekjendtskaber med andre udenfra, da jeg havde saa gode Huse at komme i, og lærte faa eller ingen at kjende, som ikke hørte til Ungers Omgangskreds eller paa en eller anden Maade vare hans Venner; og det var altid ham, som bragte mig i Berørelse med dem, som jeg fandt det Umagen værd at see eller høre; deraf kan man skjønne, hvor snild han var imod mig i enhver Henseende. Af Ungers Frænder, som jeg besøgte, maa jeg først og fremst nævne Oberst Broch, som er gift med Ungers Søster, skjønt han allerede er noget til Aars. Han boede i Huset ved Siden af sin Maag, og der havde jeg min stadige Gang paa hvilken som helst Tid af Dagen, og jeg havde altid megen Lyst til at tale med ham eller høre paa hans Tale, da jeg fandt, at han var en extra norsk Mand i Ord og Skik, og jeg har neppe kjendt nogen Mand, der var saa munter og lystig i sin Tale som han. Han var meget kyndig i Sagaerne, baade de islandske og oldnorske; han stod i denne Henseende næst efter Munch og Keyser og kunde desuden bedst af dem alle fortælle Historier baade om sig selv og Andre, og jeg har neppe nogensinde kjendt nogen Mand, som det var saa morsomt at høre fortælle, som ham; men Manden selv er stor og røslig og en fortræffelig Karl i alle Maader. En anden af Ungers Slægtninger, som jeg omgikkes meget med, var Baron Wedel, en Brodersøn af den gamle Wedel-Jarlsberg, som er saa berømt fra Norges Frihedsaar (1814) og da blev regnet for den gjæveste og ypperste Mand i Landet, og havde en saa stor Anseelse, at det er sagt, at Nordmændene vilde tage ham til Konge over sig; og det følger endnu denne Æt, at der i den er baade kjekke og høisindede Mænd. I Kjøbenhavn havde jeg engang seet Wedel, og da jeg kom til Kristiania, viste han mig den største Venlighed; hans Huus stod mig stedse aabent, og jeg kom der heller ikke sjelden.

En Tid, medens jeg opholdt mig i Kristiania, var ogsaa Dr. Möbius fra Tydskland der for at lære Islandsk, som han nu i mange Aar har lagt Vind paa; jeg saa ham en eller to Gange, og det gjør mig kun ondt, at det ikke blev oftere.

I Norge var jeg i 10 Uger; fra Kristiania reiste jeg til Kjøbenhavn med det samme Dampskib, hvorpaa vi vare komne did. Naar man er kommen langt ud i Viken, segler man frem forbi Konghella, som hører til Sverige; der er fremdeles en Mængde Øer langs den svenske Kyst, som man har til Bagbord, f. Ex. Hvaløerne; deriblandt er Holmengraa, hvor Sigurd Slembedjakn faldt. Der er ogsaa paa denne Vei mange andre i Sagaerne meget mærkelige Navne. Fjorden Gulmaren gaar der et Sted ind, hvor Tind Hallkellssøn i sit Kvæde siger, at Haakon Jarl kjæmpede med Jomsvikingerne. I denne Øklase ligger ogsaa Tryggves-Ø og Haugen Tryggva-Hrer, hvor Kong Tryggve Olafssøn er høilagt, hvortil kan føies mange andre. Alt dette Land heelt øst til Göta-Elven hørte fordumtil Norge, men ligger nu tilligemed Konghella under Sverige. Nu gaar Veien mod Syd til Skjærgaarden (Gautasker). Vi landede atter i Göteborg, og biede der en god Deel af Dagen, som var en Søndag. Veien op til Göteborg var fuld af Skjær, og man segler op til Mundingen af Göta-Elven frem langs Øen Hising, som er stor og fager og meget bekjendt fra Sagaerne. I Göteborg gik vi op i et høit Taarn, hvorfra man har Udsigt over hele Byen; man seer der et godt Stykke op efter Elven, og der er afvexlende Sletter og Stæder, og det ligner meget Hvitaa i Borgarfjord. Göteborg er en vel bebygget og rig Stad med en livlig Handel; det var morsomt at see Svearnes Skik og Sæd, som var ganske forskjellig fra, hvad jeg før havde seet. I Oldtiden boede paa begge Sider af Elven Elvegrimerne, som vi kjende fra Sagaerne, og fra Gautland kom der ogsaa Ætter til Island, og jeg havde stor Lyst til at faae seet mig lidt bedre omkring der. Foran Mundingen af Göta-Elven langs med Sveastranden imod syd og nord ligger nu en overordentlig Mængde Øer og Skjær; disse hed i Oldtiden Gautasker; vi seglede langs inden om dem, hvilket er en meget vanskelig Fart, men Skjærene ere graa og bare, ligesom Lava, og for det meste græs-

Nasradin-Schah, Konge af Persien.

løse; det stod mig en halv Styg af at fare der imellem, naar jeg huskede paa, at der havde i Oldtiden været Vikingebol og Skjulesteder for Rans- og Ildgjerningsmænd fra alle de nordiske Lande; jeg kan heller ikke lettelig tænke mig bedre Skjulesteder for Vikinger, end der ere, thi der kunne Hundreder af Skibe samtidig forstikke sig. Fra Sagaerne kjende alle til de Kampe, som der ere holdne, og der havde Vikinger jevnlig Stevnemøde. End sydligere ligge Brenn-Øerne, som ogsaa ofte forekomme i Vikinge-Sagaerne. Der var det, at Bjørn Hitdøla-Kappe tog Skib og Gods fra Thord Kolbeinssøn; disse Øer kaldtes ogsaa Sólundir i gamle Dage, thi Bjørn nævner dem med begge disse Navne i sine Viser.

Det, som jeg i Norge mest søgte efter, var at see Landet, især de Dele, som paa en eller anden Viis forekomme i Sagaerne, og dernæst at lære Folket at kjende, saa godt jeg kunde. Den Tid, jeg var der, strømmede en Mængde Folk op i Landet paa Lysture; det er nemlig saa om Somrene, at Bygderne ere fulde af Folk nede fra Landet fra Kjøbstæderne, især hvor der er Fosse eller Naturmærkværdigheder, eller Anledning til at see Bygdernes Skik og det tyktes mig, at mange af dem ikke vare mindre fremmede blandt Bønderne end jeg, skjønt de vare indfødde og jeg udenlandsk; og da Sproget var dem endnu mere ubekjendt end mig, saa det ligest ud, som om de færdedes i et fremmed Land. Jeg maa sige mig det til Ros, at jeg sjelden gjorde nogen Omvei, naar der blot var en Fos eller Jøkul at see efter; der var nogle som dadlede mig derfor, men jeg havde selv seet nok af sligt før, skjønt jeg paa Veien fik Anslag nok paa Fosse og Fjeldhamre, hvor de vare at finde, og en viste mig i øst og en anden i syd, saa at en ustadig Mand vilde være bleven ganske forvirret af at løbe efter alt det. Dette var ganske anderledes end paa Island, hvor der dog ere saa mange Naturens Mærkværdigheder, men ingen indenlandsk Mand gjør dog et Skridt for at see dem; og Islændingerne vilde finde det latterligt, om indenlandske Mænd foretoge sig en Færd til øst eller vest for at see Geyse eller Hekla; men med Udlændinger regner man det ikke saaledes, men holder for at sligt er for dem og ikke for Hjemmefolk. Jeg mener, at der er faa, som have Vid og Kundskab til at færdes i Norge; thi hvor Landet er saa ærværdigt og fornt og rigt paa Sagn og gamle Minder, maa man, naar det skal være rigtigt, kunne alle Sagaer og kjende alle de gamle Navne, førend man reiser om, for at have fuldt Gavn af Alt; men for en kyndig Islænding tror jeg neppe der gives noget andet Land, hvori det er saa lærerigt og fornøieligt at reise, som i Norge.

Fra Verdensudstillingen i Paris.

Om end denne glimrende Udstilling, siger Lond. News's Pariserkorrespondent, ikke i sin Heelhed kan taale Sammenligning med hiin berømte i Hydepark i 1851, er den dog for enkelte Gjenstandes Vedkommende hiin overlegen i mange Henseender. Den glimrende Panoramabygning, den lange Række af franske Juvelerbutiker, den mærkværdige Samling af franske og belgiske Maskiner, de videnskabelig ordnede Produkter fra Algier, Tømmeret fra Kanada, omringet af Raastoffe og Manufakturvarer fra dette Land, de beundringsværdige indiske Bazarer og Samlingen af Silketøier fra Lyon, ere Udstillinger, der ere ganske eiendommelige for dette Industripallads. Paa alle Kanter straaler Udstillingen af Guld, Silke og Atlask. Den viser os de kostbareste Skove, de billigste Fabrikater, Skulderbaand af Diamanter og Bordstel, der ere en heel Formue værd. Det er en Udstilling af alle Nationers Luxus. Fra Jeanselmés Møbler til Duvelleroys Vifter, seer man overalt den høieste Iver vise sig efter at anvende de kostbareste Materialer paa den kostbareste Maade. Og dog kan man ikke sige, at der er frembragt nogen ny Stiil. Saaledes er f. Ex., hvad Møblementet angaar, alle de pragtfulde Bogskabe og Sideborde enten i Ludvig den 14des eller i Ludvig den 16des Stiil. Nogle faa Manufakturister have gjort svage Forsøg paa igjen at bringe den besynderlige kantede Stiil fra det første Keiserdømmes Periode tillive, men disse ere kun faa og deres Forsøg uden Betydning. Her og der finde vi et Miskmask af Stiil, — Terrakotta, Porcellæn og Marmor blandet med Bronce, Guld og Sølv, men disse Forsøg paa en Afvigen fra det Bestaaende vise, uagtet tiltrækkende nok for et Par Øieblik, dog hverken nogen bestemt Idee, eller Spor til Grundlag for en ny Stiil. Kunsten skydes tilside af den almindelige Lyst til Glimmer, som nu hersker i Paris. Det Simple er traadt i Baggrunden for det Kostbare og Prunkende. Damerne bære nu ikke længer Violer i sine Kapper, men foretrække nu Roser, Drueklaser, Blommer og Kirsebær. Simpel Silke vil ikke længere tjene til Forfærdigelsen af en Salop eller Kjole; de kostbareste Kniplinger, Juveler, Blomster og Fjedre maa tillægges. Et Toilet bedømmes ikke længere efter dets kunstmæssige Skjønhed, men alene efter dets Kostbarhed.

Til disse almindelige Bemærkninger maa føies en Omtale af den Gjenstand, som ovenfor findes afbildet, nemlig en Rytter-Statuette af Keiser Napoleon den Første, hvilken findes i Hancocks særdeles tiltrækkende Udstilling af Juveler-, Guld- og Sølvarbeide i Industripalladset. Den er meget fiint udarbeidet i Sølv og fremstiller Napoleon under Overgangen over Alperne. Værket er udført efter den nuregjerende Keisers Ordre og paa hans Bekostning. Hesten er modelleret af Hr. M'Carthy og Keiseren af Hr. Frérét, hvilke Kunstnere begge have erholdt eenstemmig og fortjent Ros for sit udmærkede Arbeide. Af de samme Kunstnere findes ogsaa paa Udstillingen en anden Statuette i Sølv, der forestiller Keiser Napoleon den 3die tilhest, og som ligeledes har vundet fortjent Anerkjendelse.

Nasradin-Schach, Konge af Persien.

En Venskabs- og Handelstraktat er bleven afsluttet mellem Frankrig og Schachen i Persien. Dette betegnende Faktum besvarer det siden Krigens Begyndelse tvivlsomme Spørgsmaal angaaende Persiens Stilling, idet dette Land blev sagt snart at helde sig til Rusland, snart til de Allierede. Vi have troet, at man med Interesse vilde læse følgende Bemærkninger om den persiske Selvhersker af en Officier (Columbous), som har været blandt dem, der forestod Indøvelsen af den persiske Armee, og som fremdeles er ansat der, hvor hans Indflydelse ikke har været ringe til at hindre de russiske Anslag, som desuagtet ofte synes at have havt Fremgang, eftersom Vesteuropas Aviser omtale denne Fyrste i Udtryk, der staae i fuldkommen Strid med Oberst Colombous's Mening.

„Medens Mehemed Schachs sædvanlige Sygelighed lod frit Spillerum for Haremets Intriger, befandt den præsumtive Arving Nasradin-Mirza sig langt borte herfra, idet Viziren Hadji-Mirza-Agassi hos Kongen havde faaet den unge Prinds udnævnt til Statholder i Aderbidjan, et Lehn, som almindeligviis tillægges Thronarvingen. Denne Prinds, som udmærker sig ved megen Klogskab og Takt, vidste at berolige sin Faders Mistænksomhed med den Finhed, som er ham egen. Hans Moder, en forstandig og meget dannet Fyrstinde, understøttede med hele sin Klogt og Duelighed Premierministerens Anstrængelser, idet hun endog, naar det var nødvendigt, ydmygede sig for de stolte Favoritinder, af hvilke enhver eftertragtede Kronen for sin ældste Søn. Saaledes virkede hun særdeles meget til at skaffe sin Søn den Throne, som han nu besidder. Den unge Fyrste er fireogtyve Aar gammel; fra sin Barndom af viste han gode Anlæg for Krigskunsten og Mathematiken, og han vilde have gjort store Fremskridt i denne Videnskab, hvis det ivrige Studium af Arabisk, hvortil hans Lærer holdt ham, ikke havde optaget næsten hele hans Arbeidstid. Disse Videnskaber havde saa megen Tiltrækning paa ham, at han nogle Dage efter min Ankomst kaldte mig til sig i den store Modtagelsessal og lod mig tage Plads hos sig for at forklare nogle Karter og Tabeller, indtil man endelig maatte erindre ham om at hans Ministre ventede paa Audience.

Nasradin-Schach forstaar tilbunds Geværexcersitie, og hvorledes Kanoner betjenes. Ligesom Faderen har han selv fra simpel Soldat af gjennemgaaet alle Armeens Grader. Han tegner temmelig godt, og især meget nøiagtig. Jeg har faaet et lidet Portræt af mig selv, som han har tegnet, ligesom ogsaa en Tegning af arc de l'Etoile (den store Triumphbue ved de elysæiske Marker i Paris), som han har kopieret. Den unge Konge bærer sædvanligviis sit Hoved noget bøiet, medens hans forskende Blik, som skjuler sig under hans store sorte Øiebryn, synes at gjennemtrænge deres Tanker, som nærme sig ham; det er ogsaa kun sjelden han tager Feil i sin Dom over Nogen. Han fatter kun langsomt nogen Beslutning, men naar han først har bestemt sig til Noget, er han af en urokkelig Fasthed i at udføre det. Han er ikke fanatisk; tvertimod leder hans sarkastiske Lune ham endog ofte til at spotte Mollahernes Hyklerier og man kan sige, at han som Muselman betragtet er en kraftig Aand. Uagtet af et svageligt Udseende er han dog frisk og sund, hvilket han skylder sin Ædruelighed. Hans kjæreste Fornøielser ere de, hvorved han kan udvikle Liv og Virksomhed, saasom Jagt og Feldtøvelser i Leiren. Han synes at søge Leilighed til at udmærke sig og kan ikke holdes tilbage af Vizirerne, som altid, frygtende for sin egen Sikkerhed, saa meget som muligt søge at holde den unge Konges krigerske Lidenskab itømme. Det er saaledes sandsynligt, at han, hvis han omgiver sig med Mænd, som ere istand til at bistaae ham, vil, forsaavidt saadant kan forenes med Muhamedanismen, kunne fortsætte de Forbedringer, som ere paabegyndte af hans Bedstefader.

Oberst F. Colombous.
(Illustration.)

Litertur og Kunst.

Modersmaalets Formlære i udførlig Fremstilling af J. Løkke, Adjunkt ved Lillehammers Lærde- og Realskole. Christiania 1855. Johan Dahl. 80 ß. Hvad skulle vi nu igjen med en ny „Modersmaalets Grammatik" vil Mangen sige, der kun tænker paa den Masse slige Sproglærer, hvormed vor Literatur lige fra Nissens Dage har været oversvømmet, og med Rette synes at vi allerede have flere end vi behøve. Spørgsmaalet vilde ogsaa være fuldkommen beføiet, hvis nærværende Skrift ikke i nogen væsentlig Grad, enten med Hensyn til Methode eller i indre Gehalt, adskilte sig fra sine Forgjængere, der saagodtsom alle uden Undtagelse kunne betragtes som overflødige og unyttige Udvexter paa vor Literatur. Men heldigviis er Forholdet her langt anderledes. Vi tage ikke i Betænkning at sige, at Hr. Løkkes „Modersmaalets Formlære" er den første brugbare og efter fornuftig Plan indrettede Lærebog i dette Emne, der hidtil har seet Dagens Lys. Alene denne Omstændighed vilde være tilstrækkelig til at hævde den en hæderlig Plads i vor Literatur, om den end, som brydende en ny Bane, endog i væsentlig Grad led af alle et første Forsøgs sædvanlige Mangler. Men da dette saa langt fra er Tilfældet, at Forf. derimod strax har vist sig som fuldkommen Herre over sit Emne, og har forstaaet at behandle det, som om det allerede længe forud havde været bearbeidet og Methoden allerede forlængst angivet, vil man lettelig indsee, at vi her have et Værk af usædvanlig Fortjeneste og Betydning for os. Forfatteren har her ikke, som sine saakaldte Forgjængere, leveret et Miskmask, hvis Hovedbestanddeel er almindelig Grammatik eller et Attentat paa Sprogphilosophi, medens det, der skulde udgjøre Hovedsagen, skrumper saaledes sammen til en Biting, at man ikke bliver et Gran klogere paa Formerne og Taledelenes Beskaffenhed, end man før var. Han har leveret en virkelig Formlære, hvoraf man ei alene lærer Formerne at kjende, saaledes som de nu vise sig, men, hvad der er ligesaa vigtigt, erfarer, hvorledes de have udviklet sig af de ældre Former, og i hvilket Forhold de staae til de tilsvarende Former i beslægtede Sprog. Alene derved bliver Studiet frugtbringende, og, medens det tidligere betragtedes som tørt og aandsfortærende, endog tiltrækkende og underholdende. Ei alene vækkes Begynderen derved til Selvtænkning og indvies i de første Grunde af Sproghistorien og den sammenlignende Sprogvidenskab, men idet man kommer til en klar Bevidsthed om Sprogets indre Love, faar man langt andre sikrere, mere methodiske og letfattelige Regler for Retskrivningen, end den svævende, famlende og til urigtige Resultater ledende Empirie, hvormed man hidtil har taget til Takke.

Vi kunne ikke bedre skildre Bogens Plan og Methode og give vore Læsere en Forestilling om dennes Værd, end ved at lade Forf. selv tale, idet vi anføre følgende Begyndelse af hans Fortale:

„Nærværende Fremstilling af Modersmaalets Formlære er, uden at gjøre Fordring paa stor Originalitet i Synsmaader, dog væsentlig ny og forskjellig fra de hidtil havte. Den er et Forsøg paa, ogsaa for Modersmaalets Grammatik at gjøre frugtbringende de Resultater, som i den sidste Tid ere vundne ved Sprogvidenskabens Forskninger. Et første Forsøg af denne Art er imidlertid ikke saa ganske let paa et Felt, som dette, hvor man vel er rigeligt og tilfredsstillende oplyst om de store Grundlove, der i sin Almindelighed ogsaa gjelde for foreliggende enkelte Sprog, men hvor den mere specielle Forskning har været i yderste Grad forsømt eller er gaaet efter fuldkommen Misvisning. Ved Behandlingen af et Sprogs Grammatik er der to Veie at gaa. Den ene er at sammenstille slet hen, med eller uden virkeligt System, Sprogets existerende Former i deres brogede Mangfoldighed; denne Vei er den saakaldte praktiske, der følges af Sprogmestere, som i Hast skulle indprente Lærlinge et vist Sprog. Den anden Vei er, med Blikket vendt mod Sprogets Fortid, at sige ikke blot, hvorledes det nu er, men ogsaa hvorledes det er blevet, hvad det er. Ved et Sprog, som ikke har en meget primitiv Karakter, altsaa ikke kan indeholde den nødvendige Forklaring i sig selv, og som dertil er et bekjendt Sprog, der ikke skal læres, men forudsættes allerede lært, vil den sidste Methode medføre saa mange Fordele, at man ikke længe kan være i Tvivl med Hensyn til Valget. Og dette gjelder i fortrinlig Grad Behandlingen af Modersmaalet, især deleshed for norske Læsere, der i sit Folkesprog, deres andet, eller om man vil første og retteste Modersmaal, besidde det troeste Aftryk af det Sprog, som i det Væsentlige danner Grundlaget for det nuværende Skriftsprog, nemlig vort Oldsprog eller Oldnorsk. Ved paa denne Maade, ad historisk Vei, at forfølge Sprogets Udviklingsgang og ved at tage et passende og skjønsomt Hensyn til beslægtede Dialekter, vindes ei blot en større og klarere Indsigt i det Givne, men tillige en Sikkerhed i at rette det Skjæve og tilbageføre det Forvildede til dets rette og ægte Form. Det vil maaske for en overfladisk Betragtning synes, som om nærværende Arbeide paa denne Maade har faaet et temmelig broget, eller, som man med et Modeudtryk behager sig i at kalde det, lærd Udseende. Men jeg tror, at man ved en nærmere Beseen ikke skal have saamegen Grund endda til at beklage sig over Lærdheden. Jalfald kan jeg berolige med, at jeg ikke har benyttet Lærdommen til at fantasere paa Frihaand over Sproget eller til at konstruere splinternye Sprogformer, hvortil jeg intet Kald føler. Hermed være det ikke sagt, at jeg har fundet det unødvendigt at bortskjære Adskilligt, som af uforstandige Kvaksalvere er blevet Sproget paaklistret, eller konfiskere Et og Andet i de mange fremmede Ladninger, som ere blevne det tilførte, lad være de ere komne fra nok saa anseede Firmaer. Men jeg tror dog, at Kyndige skulle finde, at jeg heri er gaaet frem snarere med formegen end forliden Lempe, thi jeg har oftere fulgt den hævdede Misbrug, selv der, hvor den uden Vanskelighed kunde fjernes, og nøiet mig med at paavise det Rigtigere."

Skriftet bestaar af tre Hovedafdelinger: Lydlæren, Ordlæren og Bøiningslæren. Den af disse, hvori Forf. har udviklet størst Originalitet, er unegtelig den anden, om Ordlæren, hvor den for vort Sprogs Vedkommende kun lidet bearbeidede Orddannelseslære næsten kan siges at være udtømt. Sandsynligviis er det ogsaa dette Afsnit, som i Almindelighed vil læses med størst Interesse og befindes at være af størst praktisk Brugbarhed. Mangen Misbrug har her faaet Dødsstødet, fornemmelig, som vi haabe, den hidtil saa sædvanlige, at gjøre den Maade, hvorpaa tydske Ordformer skrives, til Norm for Skrivemaaden af de beslægtede Former i vort Sprog. Forf. holder sig her med Rette ene til vore Oldformer, og dem, der ei have umiddelbart Kjendskab til disse, henviser han til vort Folkesprog, til hvilket man i dette Stykke med ligesaa stor Sikkerhed kan tye som til Oldsproget. Overhoved har han den Fortjeneste, overalt i Skriftet at lade vort Folkesprog nyde den Ære, der tilkommer det, medens han dog paa den anden Side ikke lader sig saaledes forblinde af patriotiske Hensyn, at han udleder vort Skriftsprog umiddelbart fra vort ældre norske Sprog: han udtaler derimod ligefrem, og det i Skriftets første Linier, den ubestridelige Sandhed, at det „ikke er saaledes tilblevet i Norge gjennem en Udvikling fra det egentlige norske Sprog eller Oldnorsk, men er egentlig dansk, og har nærmest udviklet sig fra det ældre Danske eller Olddansk." Denne uhildede Opfatning af Forholdene, der gaar igjennem det hele Skrift, vil sandsynligviis ogsaa i Danmark, hvor man ellers er saa ømfindtlig i saa Henseende, berede det den Indgang, det fortjener og hvormed man selv vil være særdeles vel tjent, da det rationelle Studium af Modersmaalet ikke staar mindre tilbage i Danmark, end her. Hos os bør det, og vil det, som vi haabe, modtages med den største Interesse og Taknemmelighed, og skaffe den unge Forfatter velfortjent Erkjendelse. Ogsaa det ydre Udstyr er særdeles smukt, og Forlæggeren synes i dette Stykke intet at have sparet. Navnligen maae vi udhæve den skjønsomme Anvendelse af forskjellig Tryk, hvorved der er sørget for, at man overalt, ved første Diekast, alene af Typerne, kan see om de citerede Ord ere tydske, svenske, hørende til Folkesproget eller oldnorske.

P. A. M.

Norge.

Christiania. Ved kgl. Resolution af 6te Aug. er der for Aaret 15 Okt. 1855 til s. D. 1856 tilstaaet Smaalenenes Amtskommune et Bidrag af 825 Spd. af Statskassen til Amtets Landbrugsskole.

— Ved Høiesteretsdom af 3die Okt. er Politimester Morgenstierne for Misbrug af sin Embedsmyndighed (ved at lade en Person, over hvem han vilde holde Forhør, hente til sin private Bolig) dømt til bøde 50 Spd. til Statskassen og betale Klageren (Kand. jur. Plesner) Processens Omkostninger for Høiesteret med 50 Spd.

— Den 4de Okt. underkastede Katechet C. J. P. Pedersen sig Reallærerexamen med Charakteren Haud illaud.

— Dr. Hebbe, en Svenske, der tidligere har opholdt sig i Nordamerika, holder for Tiden mod Honorar af Tilhørerne „ethnologiske, mythologiske og archæologiske Forelæsninger" i den techniske Forenings Lokale.

— Aktietagerne i Interessentskabet for Tilberedelsen af norsk Fiskeguano holde Møde paa Christiania Børs den 13de Okt. Kl. 11 Formiddag. (Dette gjentages for at berigtige en tidligere Beretning med feilagtigt Datum).

— Oberst J. Mansbach afgik ved Døden den 22de September.

— En svensk Sangerinde, Hilda Sandels, er ankommen hertil og giver iaften (Løverdag) Koncert i Frimurerlogens mindre Sal.

— Tæt ved Storøen i Tyrifjorden er skudt et stort Han-Elsdyr, hvis Hud Skyderen har foræret til Universitetets zoologiske Museum.

Kongsberg. Den 24de Sept. nedbrændte 9 Vaaningshuse med tilhørende Udhuse, hvis Assurancesum ansættes til omtrent 2,500 Spd.

Skien. Formandskabet har blandt Andet bevilget 800 Spd. til Latinskolens Istandsættelse, 200 Spd til en patroullerende Brandvagt, 120 Spd. til en ny Politibetjents Lønning og 80 Spd. til extraordinært Politiopsyn.

Bergen. En frivillig Nattepatroulle søges oprettet til Sikkerhed mod de gjængse Ildspaasættelser.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Hds. M. Enkedronningen er paa en Spadseertour i Parken ved Roserbergs Slot falden og har derved skadet sin høire Arm saaledes, at hun maa holde Sengen.

— I Upsala, Visby og Jönköping har der været Optøier i Anledning af Dyrtiden. Paa sidste Sted har man maattet anvende Militære. Arbeidsfolk have ved Trusler tvunget Kjøbmænd til at sælge Korn under de faste Priser. Personer ere blevne saarede, Huse og Bygninger ødelagte og plyndrede.

Danmark. Den 27de Sept. vedtog Folkethinget med 54 mod 44 St. Den fra Landsthinget oversendte Beslutning om at Grundlovsbestemmelsen skal træde i Kraft samtidig med Fællesforandringen. To Dage efter antoges en af Ploug foreslaaet Adresse til Kongen, hvori berørtes de Grunde (nærværende kritiske Omstændigheder), som havde motiveret Thinget til Antagelsen. Den 1ste Okt. samledes Rigsdagen, for efter Embedsmænds Valg at blive udsat paa 2 Maaneder.

Frankrig. De høie Kornpriser have paa flere Steder i Frankrig fremkaldt en meget betænkelig Stemning blandt den arbeidende Klasse, og de hyppige Ministerraad, der i denne Tid afholdes, skulle som en Følge heraf næsten udelukkende beskjæftige sig med at udfinde Midler til at skaffe Befolkningen billigt Brød. Der skal i denne Henseende træffes de mest omfattende Foranstaltninger, og man mener, at Brødet ikke blot vil blive solgt under sin naturlige Priis i Paris, saaledes som Tilfældet var forrige Aar, men ogsaa i de fleste større Stæder, der have en stor Arbeiderbefolkning.

England. Generalerne Simpson og Hardinge ere udnævnte til Feltmarskalker. Den engelske Gesandt i Konstantinopel, Lord Statford de Redcliffe, skal være tilbagekaldt fra sin Post.

— De engelske Blade angribe General Simpson, som eenstemmig beskyldes for at have vist den høieste Grad af Uduelighed i Ledelsen af Angrebet paa den store Redan, og det tager sig unægtelig ogsaa besynderlig ud, at Englændernes Løbegrave kun havde nærmet sig dette Værk paa 200 Metres, medens Franskmændenes Løbegrave kun vare 25 Metres fjernede fra Malakoff. Ministeriet trues derfor med, at den offentlige Mening vil tvinge Parlamentet, saasnart det igjen sammentræder, til at nedsætte en ny Sebastopolkommittee for atter at underkaste Krigsførelsen en omhyggelig Undersøgelse. Times fremhæver det Uforsvarlige i at foretage en Storm mod Redan med 12—1500 Mand, medens Franskmændene anvendte en heel Armee mod Malakoff.

— Bladet Illustr. Lond. News skal være solgt for 83,000 Pd. St. Det har nu tildeels paa Grund af sine illustrerede Krigsefterretninger naaet det fabelagtige Abonnentantal af over 100,000. For at holde en Mængde fremstaaende billigere Billedblade Stangen, har det i den sidste Tid gjort mere end tidligere for sine Abonnenter, idet der næsten stadigen har medfulgt Supplementer, hvilke dog Abonnenterne ikke faae ganske gratis.

Tydskland. Den berømte Afrikabereiser Dr. Barth er ankommen til Hamburg.

Spanien. Man spaar ikke Ministeriet noget Godt af Alliancen med Vestmagterne; alle Partier og hele Pressen have været imod at indvikle sig i Kampen mod Rusland, og naar Cortes sammentræder, forudseer man derfor et alvorligt Uveir. Ogsaa drager man nu dens Ratifikation i Tvivl.

Krigsskuepladsen. Foruden de store Forraad af Krigsmateriale have de Allierede forefundet en stor Deel af Byen Sebastopol i uskadt Stand, hvoriblandt fremhæves flere Kirker og Hospitaler, et Bibliothek og et meget smukt Theater. Alle Gaderne vare barrikaderede, og det har derfor oprindelig været Russernes Plan at fortsætte Kampen, selv efterat de Allierede havde sat sig i Besiddelse af Forterne. Før Tilbagetoget er det imidlertid lykkedes Russerne at tilintetgjøre hele Flaaden, de fleste Forter, navnlig Forterne Paul og Alexander, samt alle Kasernerne, og Ildebranden ophørte først den 14de September. Den 11te borede Rnsserne deres sidste otte Krigsdampskibe isænk, blandt hvilke fremhæves Fregatten „Wladimir" og Korvetten „Nordstjernen," som i Aaret 1851 overførte Keiser Nikolaus og hans Sønner fra Odessa til Sebastopol, da denne foretog sin sidste Reise til Krim. I Sebastopol befinder der sig for Øieblikket en Garnison paa 2000 Mand under General Bazaine, som er bleven udnævnt til Fæstningens Gouvernør.

— Gjennem Telegraphen har man faaet Efterretninger om, at Russerne ogsaa skulle have rømmet Sebastopols Nordforter, men hvilke dog nok ere falske.

— Telegraphdepescher berette, at de Allierede have, under Forsigtighedsregler, givet det azowske Havs Kornhandel fri for Neutrale, og at Russerne have (i Asien ?) bemægtiget sig en Provianttransport paa 1000 Heste og 300 Mand. Man tror, at Kars endnu vil holde sig nogle Uger.

— Ved Eupatoria staa 55,000 Mand Allierede, der allerede have besat Høiderne ved Urkrusta. Tidligere Efterretninger om andre Operationer gjendrives, hvorimod en ny siger, at Russerne ere ganske slaaede nordøst for Eupatoria.

— Gortschakoffs Hær skal trues med at blive indesluttet.

— Skibene i Sebastopols Havn skulle skaffes bort ved undersøiske Maskiner, for at Flaaderne kunne drage derind.

Nordamerika. Paa Jernbanen mellem New-York og Philadelphia er indtruffet en Ulykke, hvormed 22 Personer, deriblandt den franske Konsul Durand de St. Andri, bleve dræbte og langt flere kom til Skade.

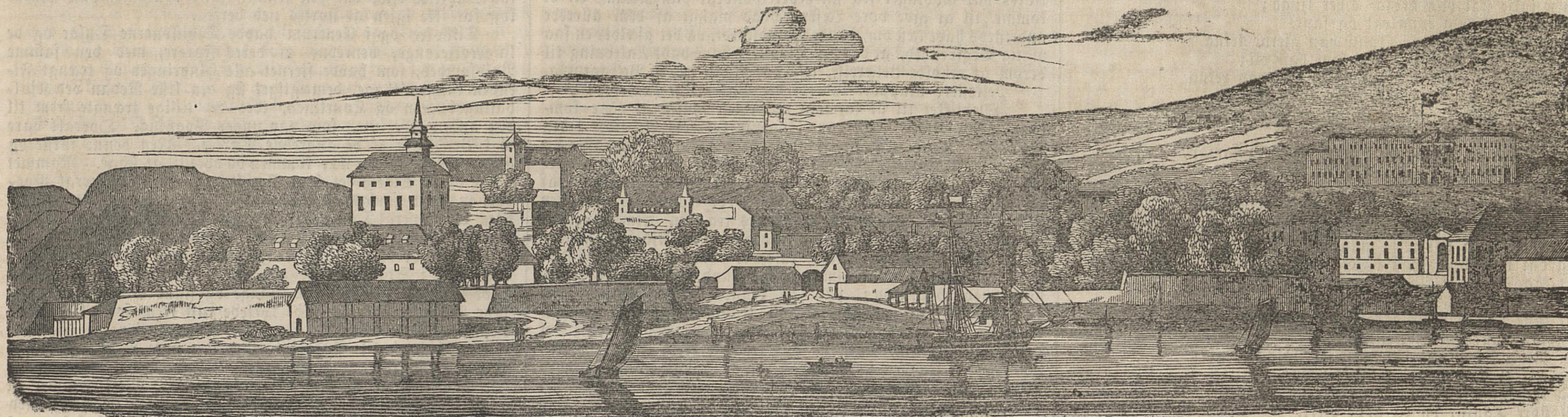
Ledige Embeder og Bestillinger.

En Lærerpost i Engelsk, Regning m. m. ved Laurvigs Sømandsskole med 20 Spd. maanedlig i 5 Maaneder.

☞ **Nyhedsbladets Expeditør og Kasserer bor i Kjøbmand Jacobsens Gaard i Storgaden og træffes hver Eftermiddag Kl. 3—5. Alt, hvad der angaar Bladets Redaktion, afgjøres indtil Videre med Kand philos. Paul B. Hansen, der bor i Kjøbm. Niels Haslunds Gaard paa Hjørnet af Kongensgade og Raadhuusgaden.**

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Møllergaden Nr. 2a.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 41. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 13de October 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

Dikt og Sanning.

(Riim i Landsmaalet.)

Dat er ein Hug med Mannen fødd og boren
te kjenna Verdi vidt og breidt ikring.
Fust[1] vil han vita, kor hans Heim er voren,
fust vil han sjaa paa alle Heimsens Ting.
Han er 'kje nøgd med dat, han seer i Grendi;
dei smaa Umskifti dar, dei Kvardags Hendi[2],
dei verd han leid av snart og lengtar traatt
til nokot, som er inkje fullt so smaatt.
Han sankar Segner rundt um Land og Rike
um Gamle-Slegti, som er longo daud,
um fælsleg Strid, um Kjempor utan Like,
um trufast Kjærleik i dan største Naud.
Men endaa vil dar meir te roa[3] Hugen.
At myket stort er hendt, kann vera væl;
men kvat kom ut av all dan Kjempe-Dugen[4],
maa tru, han gjorde Verdi glad og sæl?
Dat vilde Mannen helst i Segnom finna,
at kvar Mann foor si høvelege Ferd,
at dan, som hadde Retten, skulde vinna,
at dan fekk Refsing, som var Refsing verd.
Han vilde og, dar skulde vera Gaman
og større Fynd og fleire Skifte paa,
at smaatt og stort so skulde ganga saman,
at kvar seg sjølv i Spegel kunna sjaa.
Og difyr' er dar Sogor[5] saman-setta
um alt, som Mannen have sett og frett[6];
di er dar Dikt, som lata Hugen gletta
langt ut um alt, som Augat heve sett.
Fraa fyrste Tidi hava Skaldar sunget
og Sogo-Menner talat yver Bord;
dei saag, at Folket hadde til dei trunget
og lydde paa og lærde kvart eit Ord.
Væl fyre Skrift og Bøker var dei aude[7],
men endaa Songen Veg til Folket fann;
og Songen livde, sidan dei var daude,
og gjekk i Verdi fram fraa Mann til Mann.
Ja, deira Namn er longo-sidan gløymde,
og ingen veit um, kvar dei fekk si Grav;
men dat dei tenkte, dat dei song og drøymde,
dat kann ein endaa høyra Herm[8] utav.

Og Kunsten steig, og Sogorna vart manga,
og Skalden steig i Livet lenger inn;
dan inste Tanken sjølv han vilde fanga
og maala[9] Mannsens heile Hug og Sinn.
Han gav ei Spegling ut av Last og Dygder,
av Liv og Livnad gjenom By og Bygder,
av Elsken, som held alla Prøvor ut,
av Leik og Lyst imillom Sorg og Sut;
ei Herming etter Lagnaden i Livet,
ei Tekning etter Verdi, som ho er,
ein Spegel-Blink av Mannen og av Vivet,
som kvar sin Lut og kvar si Lukka fær.

Og naar ein rett paa slike Herm vil høyra,
so gaar[10] ein væl: d'er meir en berre Draum.
Ja, kom i Hug, naar med eit merksamt Øyra
du gav paa eit av beste Diktom Gaum[11];
og naar dat daa so heppelege hende
(eg trur dat heve hendt so mangein Gong),
at du ein heilag Hug i Barmen kjende
te løysa dei, som ligg i Tvang og Trong,
te bugga[12] dan, som ille med er faren,
te bøta paa all Skaden som er gjord,
te sjaa som Systkjen heile Folkeskaren,
som sviv so vida paa Guds fagre Jord:
daa hev' du væl paa desse Stykkjom merkat:
dei gjorde Hugen mjuk og mild og kyrr[13];
og kanskje slikt hev ogso nokot verkat,
at Verdi er 'kje meir so vill som fyrr.
Og saag du dar din beste Tanke teknad
so skilleg, at du inkje ventad' slikt,
daa fann du og, naar alt er saman reknat,
at dar kann vera S a n n i n g i eit Dikt.

So skal dat vera. Sanning skal dar finnast
i alt, som Mannen fester Hugen paa.
D'er Sanningi, me fyrst og sist skal minnast,
d'er dan, me alltid trenga mest te faa.
Som Braud i Munn er Sanning fyre Saali[1]:
væl hard og turr ho stundom smaka vil;
di skal ein hava Skifte paa med Maali
og supa nokot søtt og smaklegt til.
Og so skal Hugen Mjød av Minnet taka,
av beste Blomen skal han suga Saft,
til dess, at Sanningi skal betre smaka
og smjuga inn og giva Saali Kraft.

D'er stundom, Sanningi er vand[2] aa finna;
ho ligg ikj' alltid midt fyr' Augom berr.
Tidt naar ein vil dan rette Skatten vinna,
so lyt ein leita baade nær og fjerr.
Dat henda kann, at Gull kann liggja løynast[3]
i Skroot og Skrap, dar ingen trur dat finst;
og so med Sanningi dat og kann røynast[4],
at ho kann liggja dar, ein vonar minst.
Men Gull er Gull so væl i Fille-Dungen,
som naar dat ligg i fine Perle-Pungen;
og Sanningi er like kvit og bjart,
om dan, som fram bar, er baad' stygg og svart.

Dat finst og falske Malmar, som er blanke
mest liksom Gull, og standa høgt i Priis;
og mang ei Villa[5], mang ein galen Tanke
er trudd som Sanning og[6] paa same Viis.
Dat som er høgst og mest i Augo blenkjer[7],
Dat var dat jamnaste, som Hopen drog.
Te fylgja Straumen er dat kvar Mann tenkjer;
dat er dan store Viis, og dat er nog.
Ja, Verdi heve stundom løgna[8] Grillor.
te tapa Skin er hennar største Tap;
Skin skal dat hava, um d'er berre Fillor,
stort skal dat vera, um d'er berre Skrap.
Dat kling so ufjelgt[9] og so ilt i Øyra
te høyra alt med rette Namnet nemnt.
Di er dat so, at Folk læst inkje høyra
og berre stemna, som dei hava stemnt.

Dat hender tidt, naar ukjend Sanning dagast,
at hennar Ljos er inkje alle kjært.
Dei ottast[10], at dar skal ei Møda lagast
med nye Ting, som inkje dei ha' lært;
dei undrast paa, at nokon skulde vita
ein Veg, som inkje dei ha' kunnat sjaa;
dei harmast paa, at nokon skulde gita,
at dat var rangt, som dei ha' trutt uppaa.
So gjeng dat til, at mang ei gamall Drøsa[11]
kann vera lengje trudd og havd so kjær
og fyre-stridd og vard[12] med slik ei Øsa[13],
at d'er eit Vaagespel te koma nær.
So gjeng dat til, at Sanningi maa strida
so tidt imot ein stor og herdug[14] Hop,
at ho maa stundom fara stilt og bida
til dess at Hopen tagnar[15] med sitt Rop.

Dei segja, Sanningi skal alltid vinna.
Dat kann so vera. Giv dat var so væl!
Med langa Tider kann so mangt seg finna,
og dan, som trur dat beste, han er sæl.
Men eitt eg veit, som alt for ofta hende:
at Sanningi var ut or Sætet kjøyrd[16];
ho møtte Spott og Spe, kvarhelst ho vende,
ho hadde ingi Von te verda høyrd.
Dat er ei Synd, ein Harm, at slikt skal henda,
men d'er ein Skipnad, som er vond aa venda.
Naar Urett eingong komen er paa Fot,
so vil dar Styrke til aa standa mot.
Dei som ha' Magt og styra Fyretaki[17],
dei hava ogso sine Mein, dessverr;
tidt kann dei hata dei, som føra Saki,
tidt veit dei inkje sjølv, kvat Sanning er.
Daa er han usæl, som er komen under;
daa er hans siste Von i myrka Stunder,
at Borni hans med Tidi kunna faa
dan Fagnad[1], som han inkje sjølv fekk sjaa,
at naar hans Aadrar kalda er og storkna,
naar Beini hans i Moldi liggja morkna,
daa skal dat koma fram, som væl var gjøymt,
men inkje ut-rudt, inkje helder gløymt.
Daa skal eingong dan ljose Dagen spretta,
daa siste Bandet skal av Fangen detta,
og Sanningi, som fyrr var arm og veik,
skal ganga fremst og standa kjøn[2] og kjeik.

Ja, dar er Styrkning i dan store Voni:
dan, som lid Urett, skal væl Umbot sjaa.
Fyr' alle Støytarne, fyr' alle Tjoni[3]
skal Sanningi daa eingong Sigren faa.
Dan stolte Muren halla skal og siga,
som reist var paa ein rang og roten Grunn;
og traust[4] som Berget skal ein Bygnad stiga,
som standa skal, til Verdi brotnar sund.
Dan Malmen, som laag vanvyrd[5], undan kastad,
skal vera prøvd og inkje lenger lastad.
Dan Stein, som Bygningsmennerne skaut ut,
skal vera Hovud-Hyrnestein til Slut.

Paa slika Voner skal ein Diktar kvila;
dar skal han søkja Mod og Magt ifraa.
Um andre tvila, han skal inkje tvila
paa dat, dan gode Sak skal Vinning faa.
Um Retten rengjest, alle Bond vil rivna,
og Sanningi seer ut som svævd[6] og kvævd[7],
han skal daa tru: ho skal væl atter livna
og drage Magt og faa si fulle Hævd;
og etter Sorgi skal dar koma Sæla,
og etter Kov[8] skal Soli skina bjart,
og dei skal fata Mod, som fyrr tok Fæla[9],
og dar skal vera ljost, som fyrr var svart.

Men skoda[10] skal han gløgt igjenom Livet,
at han kann sjaa, kvat Rett og Sanning er.
Han skal forsmaa dat klene Kvardags Kivet,
dar stundom ingen veit, kvat d'er, han ver[11].
Han helder høyra skal, kvat Soga[12] segjer
um Folke-Slegti fraa den fyrre Tid,
um hennar Framgang paa so ymse Vegjer,
um hennar Tap i faafengt Stræv og Strid.
Dat lause fraa dat faste skal han sundra,
paa Skal og Kjerne skal han gjera Skil.
D'er mangt so blankt, at mange maa seg undra,
men Glansen varer berr' eit litet Bil[13].
Dat gjeng so stort eit Ord av mangt eit Hende,
men d'er 'kje mange Aar, fyrr alt er gløymt,
dat rette store fær 'kje slik ein Ende,
dat held seg væl i mange Minne gjøymt.
Inn under Skalet ligg eit Frø og løynest,
d'er alltid likt og heve same Lag.
Dar skiftest Folk, men Folke-Hugen røynest
alt lik seg sjølv inntil dan siste Dag.
Væl vendest Mannen etter Tid og Tame,[14]
og Sanningi kann faa ein ymis Lit[15];
men Mannen er daa innantil dan same,
og so er Sanningi i Mannsens Vit.
Dat som ligg djupast i Aalmennings Hugen,
dat yngjest upp og held seg alltid nytt;
dat heve same Liten, same Dugen,
kor gamalt d'er, so er dat tekt og tydt[16].
Og slikt er kjært og hyggjelegt aa vita:
Me kjenna dat, som andre hava kjent;
me veit kvat d'er, so snart dei Namnet gita,
dat stend i Hugen, som dat stod paa Prent.
Dei Tokkarne[17], som draga oss og driva,
dei store Kjenslor[18], som i Barmen bu,
dei djerve Tankar, som um Verdi sviva:
alt slikt er aalment, meir en mange tru.
Ja, dar er baade fatige og rike
og smaa og store Folk mest alle like.
Um ein er nog so litet lærd i Bok,
i slike Spursmaal er han lærd og klok.

[1]) ivrigt. [2]) Hændelser. [3]) tilfredsstille. [4]) Kraften. [5]) Historier. [6]) spurgt, hørt. [7]) blottede. [8]) Beretning. [9]) afmale. [10]) mærker. [11]) Mærke, Opmærksomhed. [12]) trøste. [13]) rolig.

[1]) Sjelen. [2]) vanskelig. [3]) skjule sig. [4]) erfares. [5]) Vildfarelse. [6]) ogsaa. [7]) glimrer. [8]) underlige. [9]) uhyggeligt. [10]) frygte. [11]) falsk Historie, Skrøne. [12]) forsvaret. [13]) Hidsighed. [14]) dristig. [15]) stilles. [16]) dreven. [17]) Foretagenderne.

[1]) Glæde. [2]) modig. [3]) Nederlag. [4]) fast, stærk. [5]) foragtet. [6]) sevndysset. [7]) kvalt. [8]) Mørke af Uveir. [9]) blev rædde. [10]) skue. [11]) værger, forsvarer. [12]) Historien. [13]) Stund. [14]) Tilvænnelse (Dressur). [15]) forskjellig Farve. [16]) behageligt, artigt. [17]) Indtryk. [18]) Følelser.

Dar heve Skalden baade Tuft og Timbra[1],
dar kann han byggja baade høgt og veent.
Og kann han stiga høgt og inkje svimra,
so hev' han høgste Skalde-Namnet teent.
Men tryggar' er aa byggja traust paa Tufti
en reisa Spildre-Verk i lause Lufti.
Lat Hugen gjera nog so kaate Kast,
han skal daa halda seg til nokot fast.
Lat Skalden høgt som Ørn i Lufti fljuga
og skjota kvasse Blink til kvar ein Kant,
men inkje skal han drøsa[2] elder ljuga;
alt skal dat vera sømelegt og sant.
Med Ungdoms Kipna[3] kann han gjerne tekna
so ville Syn og Draumar, som han vil;
men som ein gamall Kaupmann skal han rekna
kvat Gagn dat maa altsaman koma til.
Fyrst skal han sjaa paa Gagn og so paa Gaman
og er dat so, han alt oss giva kann
med Ungdoms Mod og Alders Viisdom saman,
so skal me kalla han ein Fagna-Mann.

So skal dat fylgja saman, Dikt og Sanning;
dat eine styrkja skal dat andre stødt,
at Folket paa dat rette maa faa Kanning[4],
og dat maa verda fast i Hugen røtt[5];
at Saalar-Syni klaarna kann og vidna
og sjaa, kor myket veent i Verdi er;
at inste Hugen mjukna kann og blidna
og faa dan heile Folkeslegti kjær;
at falska Truer kverva[6] kann og slakna[7],
og ærlegt Vit og ærleg Vilje vakna,
og Ungdoms Hugen verda før og sterk
til store Tankar og til gode Verk.

[1]) Materiale. [2]) sladre. [3]) Overgivenhed. [4]) Erkjendelse. [5]) rodfæstet. [6]) svinde. [7]) slappes.

Sebastopols Erobring.

Om denne Tidens store Begivenhed haves allerede i de udenlandske Aviser en Mængde Beretninger, hvoraf dog de fleste blot dvæle ved enkelte Episoder af Kampen. Det mest Sammenhængende og Paalidelige er naturligvis Overanførernes Rapporter. Vi have allerede i Nr. 39 gjengivet Simpsons, og lade her et Uddrag af Pelissiers seneste og udførlige Rapport, datteret 14de Sept., følge. Dertil knytte vi en livlig Skildring af enkelte Episoder af Kampen, som Illustr. Lond. News har modtaget fra sin Korrespondent paa Krim. At vi komme til at give vore Læsere, hvad mange af dem allerede andetsteds have læst om, haabe vi undskyldt, da det gjælder en saa vigtig Begivenhed, at de, der ikke ellers have havt Anledning til derom at erholde Belærelse, ikke bør lades ude af Betragtning.

Pelissiers Rapport lyder i det Væsentlige saaledes:

„Dieblikket til at foretage Stormen syntes at være kommen. Paa venstre Side vare Ingeniørkorpsets Arbeider i den sidste Tid skredne frem indtil 30 a 40 Metres fra Flagbastionen og Centralbastionen. Paa høire Side vare vore Angrebsværker, der vare skredne meget virksomt frem under Beskyttelse af den Artilleriild, som aabnedes den 17de August og siden den Tid fortsattes, endnu kun 25 Metres fra den fremspringende Vinkel af Malakoff og fra den lille Redan ved Kjølhalingsbugten. Vort Artilleri havde fuldført omtrent 100 Batterier, der vare i fuldkommen god Stand og rigeligt forsynede med Munition; paa de venstre Angrebslinier vare de i det Hele armerede med 350 Kanoner og paa de høire med 250. Endskjønt Englænderne bleve opholdte af det vanskelige Terrain, vare de dog trængte frem indtil omtrent 200 Metres fra den store Redan, og de havde opstillet henved 200 Kanoner. Russerne have ikke ladet Tiden gaae ubenyttet hen; paa Siden af Malakoff oprettede de en ny Vold, hvis Fuldendelse det var af stor Vigtighed at forhindre. Endelig havde Hjælpearmeen, som den 16de August blev slaaet ved Tschernaja, lidt betydelige Tab, og det var ikke sandsynligt, at

General Jones ledende Tranchee-Arbeiderne ved Sebastopol.

den for at undsætte Fæstningen paany vilde angribe disse Positioner, som vi havde befæstet endnu mere, og hvor vi vare satte istand til at tilintetgjøre alle Fiendens Bestræbelser.

General Simpson og jeg bleve derfor enige om at foretage et afgjørende Angreb. Begge Armeers Artilleri- og Ingeniørgeneraler sluttede sig eenstemmig til denne Anskuelse. Den 8de September var den til Angrebet bestemte Dag. Russerne skulde angribes paa Hovedpunkterne af den udstrakte Forsvarslinie, for at forhindre dem i at opbyde alle sine Reserver imod det samme Angreb og gjøre dem ængstelige for Staden, hvorfra den Bro udgik, paa hvilken de havde isinde at iværksætte Tilbagetoget. General de Salles skulde tilvenstre angribe Staden med det 1ste Korps, der var forstærket med en sardinsk Brigade, hvis Medvirkning General La Marmora havde tilbudt mig; i Centrum skulde Englænderne bemægtige sig den store Redan; paa vor høire Fløi endelig skulde General Bosquet angribe Malakoff og den lille Redan ved Kjølhalingsbugten, de fremspringende Punkter af Enceinten ved Karabelnaja."

Pelissier giver herpaa en meget detailleret Fremstilling af, hvorledes de forskjellige Troppekorps med deres Underafdelinger vare opstillede, hvilke Regimenter der dannede Reserven, hvilke Forsigtighedsregler han havde taget osv. osv., og derefter fortsætter han saaledes: „Efter gjensidig Overeenskomst havde General Simpson og jeg bestemt Middagstimen til Stormens Begyndelse. Denne Tid havde flere Fordele: den gav os gunstige Udsigter til pludselig at overraske Fienden, og for det Tilfælde, at den russiske Hjælpearmee vilde gjøre et fortvivlet Forsøg paa at undsætte Pladsen, vilde det være umuligt for den endnu før Solens Nedgang at udføre en kraftig Bevægelse mod vore Linier; hvorledes Udfaldet af vort Angreb end blev, vilde vi da indtil den næste Morgen have Tid til nærmere at overlægge, hvilken Beslutning der maatte tages. — Om Morgenen vedblev Artilleriet paa vore venstre Angrebslinier, som fra den 5te om Morgenen havde vedligeholdt en heftig Ild, at besvære Fienden med sine Skud; paa vore Linier tilhøire skjøde vore Batterier ligeledes levende, men idet de omhyggelig bibeholdt den Holdning, som de nogle Dage tidligere havde indtaget af Hensyn til det Forestaaende. Henimod Kl. 8 havde Ingeniørkorpset sprængt to Miner, hvoraf enhver var ladet med 200 Pund Krudt, imod Centralbastionen, og paa samme Tid havde det foran vore Gange ved Fronten af Malakoff ladet tre Miner springe, der tilsammen vare ladede med 3000 Pund Krudt, for at gjennembryde de lavere Gallerier af de russiske Miner. Da Besiddelsen af Mallakoff med bosliggende Værker skulde afgjøre Dagens Skjæbne, vare de øvrige Angrebspunkter blevne underordnede dette, og det var bleven aftalt med General Simpson, at Englænderne kun da skulde vende sig imod den store Redan, naar jeg gav ham Signal om, at vi befandt os i Besiddelse af Malakoff. General de Salles skulde ligeledes først lade sine Tropper angribe, naar jeg ved et andet Signal gav ham Ordre dertil.

Kort før Kl. 12 stode alle Tropper i den fuldkomneste Orden paa de bestemte Punkter, og de øvrige Dispositioner vare ligeledes punktlig blevne udførte. General de Salles var færdig. General Bosquet stod i den sjette Parallel, som han havde valgt til sin Post, og jeg selv var med Generalerne Thiry (af Artilleriet), Niel (af Ingeniørkorpset) og Martimprey, min Generalstabschef, ankommen til Reduten Brancion, som jeg havde valgt til Hovedkvarteer. Uhrene vare blevne stillede eens. Præcis Kl. 12 standsede alle vore Batterier sin Ild. Paa deres Anføreres Raab ilede Divisionerne Mac-Mahon, Dulac og de la Motterouge frem af Løbegravene. Trommer og Trompeter løde til Angreb, og under det paa hele Linien tusinde Gange gjentagne Raab: Leve Keiseren! styrtede vore uforfærdede Soldater løs paa Fiendens Forsvarsværker. Det var et høitideligt Dieblik.

Den 1ste Brigade af Divisionen Mac Mahon, med det 1ste Zouaveregiment i Spidsen og fulgt af det 7de Linie-Infanteriregimeut, paa hvis venstre Fløi den 4de Jægerbataillon befandt sig, kaster sig paa den venstre Side og den fremspringende Vinkel af Malakoff. Den brede og dybe Grav, Voldenes Høide og deres steile Skraaning gjør Bestigningen uhyre vanskelig for vore Soldater; men endelig naae de Brystværnet, som er tæt besat af Russerne. Disse lade sig dræbe paa Pladsen, og i Mangel af Gevær benytte de enhver Gjenstand, som falder dem i Hænderne, til Vaaben. Det var en Kamp Mand imod Mand, det var en af disse gribende Fægtninger, i hvilke Seieren alene er afhængig af Soldaternes og deres Føreres Uforfærdethed. De springe strax ind i Værket, kaste Russerne ud, som bestandig gjøre Modstand, og faa Dieblikke efter var den franske Fane opplantet paa Malakoff for ikke igjen at styrtes ned derfra.

Tilhøire og i Centrum havde Divisionerne Dulac og de la Motterouge, henrevne af deres Førere, med den samme Voldsomhed, som havde fjernet alle Hindringer og trængt Fienden langt tilbage, bemægtiget sig den lille Redan ved Kjølhalingsbugten og Kourtinen, idet de tillige trængte frem til den anden Enceinte, som var under Bygning. Overalt vare vi i Besiddelse af de angrebne Værker. Men denne første og glimrende Seier var nær kommen os dyrt til at staae. Rammet i den høire Side af et stort Bombestykke havde General Bosquet maattet forlade Kamppladsen. Jeg overgav Kommandoen til General Dulac, der fortræffelig understøttedes af General de Liviers, Generalstabschef i det andet Korps.

Ingeniørkorpset, der i Forening med Stormkolonnerne var gaaet i Spidsen, var allerede i fuld Virksomhed med at fylde Gravene, aabne nye Gange og slaae Broer. General Mac Mahons 2den Brigade rykkede rask frem for at forstærke Besætningen i Malakoff. Jeg gav det med General Simpson aftalte Signal til Angrebet paa den store Redan og noget senere til Angrebet paa Staden.

Englænderne maatte tilbagelægge 200 Metres under en frygtelig Kardætskild. Dette Rum var snart bedækket med Døde; alligevel opholdt dette Tab ikke Angrebskolonnens Marsch, som styrede henimod Værkets Hovedlinie. Den steg ned i Graven, som er 5 Metres dyb, og trods alle Russernes Anstrængelser bestege de Skraaningen og toge det fremspringende Hjørne af Redanen. Efter den første Fægtning, som kom Russerne dyrt til at staae, fandt de engelske Soldater ikke Andet foran sig end et stort, frit Rum, der overøstes af Fiendens Kugler, idet denne holdt sig skjult bagved fjernt liggende Værker. De nye Tropper, som kom til, erstattede neppe Tabet af de Saarede og Døde. Først efterat Englænderne henved to Timer havde udholdt denne ulige Kamp, besluttede de sig til at rømme Redanen; de gjorde det med en saa fast Holdning, at Fienden ikke vovede at forfølge dem.

Divisionen Levaillants Kolonner, kommanderede af Generalerne Couston og Trochu, styrtede sig imidlertid paa det aftalte Signal frem imod den venstre Flanke af Centralbastionen og Lynetten tilvenstre uden at see til nogen af Siderne. Trods Kugleregnen seirede disse tapre Troppers Energi og Begeistring efter en levende Kamp over Fiendens Modstand, og de trængte ind i begge Værkerne uanseet de Forhindringer, som vare ophobede foran dem. Men Fienden holdt Stand overalt støttet til flere bagved liggende Værker. En morderisk Ild trængte frem fra alle Skandserne; Kanoner, som først demaskeredes, da de begyndte at spille, og Feltskyts, som paa flere Punkter var ført frem, udslyngede Kardætsker og anrettede stor Ødelæggelse iblandt vore Tropper. Generalerne Couston og Trochu, som vare blevne saarede, havde maattet nedlægge deres Kommando; Generalerne Rivet og Breton vare faldne; flere Miner, som Fienden lod springe, fremkaldte en øieblikkelig Forvirring; endelig tvang et fornyet Angreb, som foretoges af talrige russiske Kolonner, vore Tropper til at opgive de Værker, som de havde taget, og trække sig tilbage til vore fremskudte Vaabenpladse. — Vore Batterier paa denne Deel af Angrebslinien, der med Dygtighed ledede af General Leboeuf, medens Kontreadmiral Rigault de Genouilly som sædvanlig ydede ham sin opofrende og indsigtsfulde Bistand, fremskyndede nu sin Ild og tvang Fienden til at skjule sig bag Brystværnene. General de Salles traf imidlertid Forberedelser til et nyt, frygteligt Angreb, men da vi vare i sikker Besiddelse af Malakoff, gav jeg ham Kontraordre."

Derefter skildres de ved et russisk Magazins Sprængning foraarsagede Tab, de tre Gange gjentagne og ligesaamange Gange afslaaede Angreb paa Redan og endelig Russernes Anstrængelser for at tilbageerobre Malakoff, hvilke Forsøg de først opgave, efterat have stormet tre Gange, og den derpaa følgende Rømning af Staden. Franskmændenes Tab angiver Pelissier til 5 faldne, 4 saarede og 6 kvæstede Generaler; 24 faldne 20 saarede og 2 savnede høiere Officierer; 116 faldne, 224 saarede og 8 savnede lavere Officierer og 1489 faldne, 4259 saarede samt 1400 savnede Underofficierer og Menige, i det Hele 7551.

Ogsaa fra Admiral Lyons er indløbet Rapport, der dog væsentlig gaar ud paa, at en hæftig Nordenvind hindrede ham saavel som Admiral Bruat i efter Aftale at deeltage i Angrebet.

Af de øvrige Begivenheder paa denne mindeværdige Dag og den derved fremkaldte Tilstand giver Illustr. Lond. News's Korrespondent følgende Skildring:

„Indtagelsen af Malakoff og de tilbageslaaede Angreb paa Redanen og Værkerne ved Kjølhalingsbugten vare ikke de eneste mærkelige Begivenheder paa den Dag, da de Allierede endelig fik fast Fod i Hjertet af de russiske Forsvarsværker. General Pelissier havde anlagt sit Angreb saaledes, at han hindrede Fienden fra at koncentrere store Masser mod nogetsomhelst Punkt af de Allieredes Angrebslinie. Foreløbig var det bleven bestemt, at medens de sorte Batterier, Malakoff og Redanen bleve bestormede ved Middagstid, skulde Stormkolonner rykke frem mod Centralbastionen, Flagstangreduten og Vestsiden af Sebastopol. Vare alle disse Angreb blevne udførte paa en Gang, vilde de Allieredes Anstrængelser sandsynligviis paa mere end et Punkt have havt et heldigt Udfald og de Franske faaet fast Fod paa Vestsiden, medens Engelskmændene kunde have beholdt Redanen. Operationerne bleve imidlertid ikke foretagne samtidig, maaskee fordi Anførerne ikke vilde resikere det Tab af Menneskeliv, som vilde været en uundgaaelig Følge af et Nederlag, naar man var bleven slaaet tilbage paa alle Punkter. Malakoff blev derfor stormet først, og Angrebene paa de øvrige Punkter først siden udførte. Følgen heraf var, at Russerne fik Tid til at gjøre Forberedelser, som gjorde deres Modstand heldig paa alle Punkter med Undtagelse af det første, der modigen blev indtaget og forsvaret af de Franske.

Franskmændenes mislykkede Storm paa Centralbastionen fortjener især at erindres. Kolonnerne, som vare koncentrerede i den størst mulige Nærhed af Fortet, bleve ordnede tidlig paa Dagen, men Angrebssignalet blev først givet Klokken to om Eftermiddagen. Fienden havde samlet en imponerende Styrke i Forventning af Angrebet, da det heftige Bombardement, som i to og sexti Timer havde vedvaret uophørlig

paa de Franskes venstre Fløi, bragte ham til at formode det stærkeste Angreb fra denne Side. Paa Grund heraf havde man trukket 30,000 Mand hen til dette Punkt, medens Hullerne paa den hele venstre Side af Stillingen bleve udfyldte ved at den 14de Division blev kommanderet ind i Byen. De franske Stormkolonner styrtede frem med største Mod og fik efter en kort og levende Kamp Fodfæste i Centralbastionen.

Russerne bleve enten dræbte eller drevne ud og efterlode Værkerne i de Stormendes Hænder; men dette Held varede kun et Dieblik. Svære Masser af friske Tropper rykkede ilsomt frem i Fronten og gik løs paa Angriberne. Kampen antog nu et rædsomt Udseende, Franskmændene overdyngedes med en Hagel af Kasteskyts af alle Slags, og bleve nødte til at trække sig tilbage, saaledes som Englænderne havde maattet gjøre fra Redanen. En kort Tid forløb, og man saa de Franskes røde Skikkelser styrtende ud over Centralbastionens Brystværn, springende ned i Graven og klatrende op ad Kontreeskarpen. Et Dieblikś panisk Skræk var ligesom kommet over dem, midt under hvilket den franske kommanderende General samlede sine Folk paa den tapreste Maade og førte dem anden Gang til Storm. Dette andet Angreb var tilsyneladende ligesaa uimodstaaeligt som det første og de Stormende trængte atter frem heelt ind i Værkerne uagtet Russernes næsten overnaturlige Modstand. Herpaa fulgte en ny Kamp i selve Bastionen og da Russerne atter fik friske Hjælpetropper, vaklede de Franske igjen og bleve tilsidst, efterat være blevne angrebne med Stene og andre lignende Kastevaaben og Ører, drevne ud af Værkerne, saaledes at dog Russerne bleve Herrer af Pladsen. Dette var den eneste Kamp paa Vestsiden af Sebastopol, idet man nemlig undlod at foretage noget Angreb paa Flagbastionen, efterat det, der var bleven gjort paa Centralbastionen, var bleven afslaaet.

Et stort Resultat erstattede imidlertid de Allierede det Blodbad, som havde betegnet denne Dags Operationer. Indtagelsen af Malakoff gav dem et saadant Tag paa den øvrige Deel af Byen, at det var tydeligt, at Russerne ikke kunde forblive der. De franske Generalers Bevægelser paa dette vigtige Punkt vare ogsaa kraftige og bestemte. Efter Indtagelsen af Malakoff blev strax aabnet en ødelæggende Ild mod Redanens Bagside, deels med de i Fortet erobrede Kanoner, deels med nogle, som vare blevne transporterede op i Reduten af Bagtroppen. Ved Solnedgang havde man taget alle nødvendige Forholdsregler for at haandhæve de vundne Fordele og en spredt slet vedligeholdt Ild fra Russerne i Forstaden Karabelnaja viste alene de enkelte Punkter, hvor de Beleiredes fortvivlede Energi endnu trodsede Beleirernes vedholdende Anstrængelser. Lidt efter lidt bredte Nattens Dunkelhed sin mørke Kappe ud over Staden, en dyster Stilhed fulgte paa Kampens Larm og kun nu og da hørtes en Seierssang i den rolige Luft, da Vinden paa en Gang foer igjennem de Allieredes Teltgader og hurtig drev en Række tunge lave Skyer over den mørke Himmel. Skarerne, som havde samlet sig omkring paa Høiene for at lytte til de Detailler om Seieren, som bleve meddeelte af enkelte Soldater, der drev omkring for at fortælle Nyhederne, fortyndedes og forsvandt. Man hørte en Summen af Menneskemasser, som drog gjennem Sebastopol og nu saa man uhyre Skyer af Røg stige op fra de Huusrækker, som laa langs Siderne af Havnen. Flammestriber begyndte at komme frem og ved Midnatstid betegnede et Flammehav, hvori Byen viste sig, at Russerne vare beseirede og trak sig tilbage.

Fienden tillodes at gaae frem uden at forstyrres i sit Ødelæggelsesværk, og snart havde man, da den kløftede Flamme oplyste Horizonten, udbredende sig fra Huus til Huus og bedækkende Himlen med tætte Masser af Røg og Damp, Scenen af en brændende By, ødelagt af sine egne Forsvarere. Ilden greb hurtig om sig og snart blev Nattens Stilhed og Elementernes Bragen afbrudt ved en frygtelig Række Explosioner, som gjentagne af de omliggende Høies Ekko, rystede Jorden milevidt og kastede Brande og Muurværk langt omkring, hvergang et Fort eller en Redute sprang i Luften. Udenfor Havnen saa man de Allieredes Skibe for Anker oplyste ved Skinnet af de brændende Magaziner langs Kysten, hvilke det ene efter det andet bleve sprængte i Luften af Russerne, eftersom de trak sig tilbage. Nu fik Larmen af Flammerne overhaand over enhver anden Lyd og medens flygtende Skikkelser saaes mellem de brændende Masser, begyndte Tilbagetoget. Længe forinden de russiske Kolonner begyndte sit Tog over Flydebroen til Nordsiden, var Redanen bleven besat af den høilandske Brigade. Volontører af mange forskjellige Regimenter havde kort efter Midnat trængt ind i Befæstningen og fundet den forladt af sine Forsvarere. Ved Daggry trak endnu store Masser af Fienden sig i Hast over Broen og opstillede sig paa Høiderne af Severnaja, medens Wladimir og andre Dampskibe med sine Bredsider bedækkede Passagen. Med Undtagelse af disse var Havnen aldeles blottet for ethvert flydende Fartøi paa Baade nær. De store Tredækkere, som saa stolt havde hvilet paa Sebastopols Vande, vare sænkede og deres Plads betegnedes alene ved Vandets Bryden over deres hvide Master, naar Bølgerne dreves over dem af Nordostvinden. Kort efter Dagens Frembrud havde den sidste russiske Marodør forladt Sydsiden, hvorpaa Flydebroen blev afskaaret og slæbt ind af Dampskibene. De eneste Efterladte i Byen vare Forbrydere, der skulde vedligeholde Ilden og som udførte sit Arbeide med urokkeligt Mod, men som ikke bleve uforstyrrede i denne Forretning, da Skarer af

Sebastopol den 9de September: Fortet Alexander i Brand.

Soldater, især franske, trængte ind i Byen og det endog førend Russerne havde forladt den, og uden at frygte Explosionerne, som i Mellemrum fandt Sted, undersøgte Husene og enten toge Ildspaasætterne tilfange eller skjøde dem ned, hvor de traf dem. Faa Skuespil kunne have været mere storartede end Synet af Sebastopol i Brand om Morgenen. Vestsiden var et heelt Ildhav og høie Flammesøiler reiste sig fra de største Bygninger. Kirkerne vare de eneste, som bleve sparede og deres høie Kupler og Taarne viste sig, naar Nordostvinden bortrev de tætte Lag af Røgskyer og det høie Flammetæppe, klart belyste af de spillende Ildtunger. Over den skinnende Grund laa der et Lag af lys, rød og gul Damp, der smukt fremhævedes paa den mørke Baggrund af sort, tæt Røg. Fort Nicolaus, Dokkens Bygninger og Marinehospitalet oplystes af et stort Skibsskrog, der brændte med usædvanlig Glands, medens Forstaden Karabelnaja, der var bleven saa fuldkommen ødelagt, laa mørk og dunkel i det Fjerne. Mellem Dokken og Forstaden laa Fort Paul i klar Belysning, Alt bagenfor var mørkt.

Tidlig om Morgenen gik jeg ned igjennem de engelske Trancheer, der ere oppløiede af Russernes Skyts, og tog Veien til den store Redan. Her var man ifærd med at optage de Officierers Legemer, som vare faldne i Stormen den foregaaende Dag. Folkene syntes nedslagne, maaskee ligesaameget paa Grund af deres Tab, som paa Grund af den Pligt, de just stode i Begreb med at udføre. Dog vare de Scener, som mødte Diet, allerede i og for sig tilstrækkelige til at gjøre Folk nedslagne. Medens jeg passerede Tranchee efter Tranchee under min langsomme Vandring mod Fronten, maatte jeg med Undren tænke paa det uhyre Arbeide, der er anvendt paa at fuldføre Approcherne. De fremrykkede Paralleler og de bedækkede Veie, som føre til disse, vare især mærkværdige at betragte; og Farerne ved en saa stor Nærhed af Fienden under en saa svag Beskyttelse opfyldte mig med Taknemmelighed mod vore tapre Soldater, der i Maaneder have indtaget disse farlige Poster under daglig fornyede Anstrængelser, som nu lykkeligviis endelig have opnaaet sin fortjente Løn. Den Afstand, som vore Folk havde at gjennemløbe, naar de stormede frem fra de fremrykkede Trancheer for at angribe Redanen, var meget større end Nogen havde troet. Den udgjorde 487 Skridt; paa hver Tomme af disse bleve de hilsede med en heftig Musketild fra Tropper i Fæstningsgravene og fra Skydehullerne i de flankerende Værker paa begge Sider. En Kanon, som var skudt frem i det første Skydehul paa venstre Side af Redanen, udøste Kardætsker over den fremrykkende Kolonne, der ogsaa blev nedmeiet ved en Ild af samme Slags fra de store Kanoner i Sideforterne. Graven var omtrent femten Fod dyb og ikke meget bred, Kontreeskarpen omtrent to og tredive Fod høi, men meget opskudt af Kugler og Bomber, saa at Soldaterne vare istand til at gaae frem uden at oppebie Stigerne, idet de sprang ned i Graven, nedsablede de der staaende Skarpskyttere og klatrede op paa den modsatte Side. Mange tapre Mænd havde her fundet sin Død paa Kontreeskarpen, hvor de endnu laa, men Begravelseskompagnierne vare allerede ivrigt ifærd med at opsamle de døde Legemer, baade Russere og Engelskmænd, for at nedlægge dem i fælles Grave. Naar man saa ned i Redanen, maatte man undre sig over, hvorledes nogen af de Stormende kunde undslippe, efterat det først var lykkedes den russiske Undsætning at drive dem ud. Svære Tvermure laa skraas over Fortets fremspringende Hjørne og dannede med dets Side et stort Triangel. I disse Tvermure var der Skydehuller, fra hvilke Feltkanoner udøste en frygtelig Regn af Druehagel, medens en uafbrudt Musketild nedkastede tunge Stene og andre Slags Kastevaaben gjorde Pladsen uholdbar. Paa hiin Side Tvermurene, der vare talrige og tæt besatte med Kanoner, var der en stor aaben Plads, som vendte mod Sebastopol, hvor hvilketsomhelst Troppeantal kunde udvikles. At have holdt en saadan Plads vilde have udfordret umaadelige Troppemasser, langt større end de, som af os bleve sendte mod Redanen, enten fordi vore Bevægelser vare langsomme, eller fordi de ikke havde formodet, at Situationen var saadan, som den befandtes i Virkeligheden. Under Tvermurene, der vare af uhyre Høide og Bredde, var der underjordiske Tilflugtssteder, dannede af store Bjælker, og hvilke fik Luft gjennem talrige Aabninger, hvorigjennem Russerne løb ind og ud, og hvor det var umuligt, at de kunde lide nogen Skade af den fiendtlige Ild, hvor kraftig den end maatte være. Dynger af Kugler og Bomber, de sidste fyldte med Krudt og med vedhængende Fængrør, opfyldte et stort Magazin og laa opdynget i Hjørnerne, færdige til at bruges, tilligemed Kardætskesække. Bjælker, Hakker, Øxer og andet Lignende var der i Masse. I de underjordiske Tilflugtssteder var der Tegn til, at de i længere Tid havde været beboede af de samme Folk. Skomageres og Tømmermænds Redskaber, en Mængde Stole og Borde, Malerier, der raat fremstillede hellige Gjenstande, indtog en Deel af Rummet, medens man i et Hjørne fandt Kommandantens luxuriøse Værelse forsynet med de kostbareste Møbler, Stole, Borde, Sengested, Speil og Toiletsager. Da jeg havde besøgt Redanen, tog jeg Veien tilhøire henimod Malakoff, der er skilt fra Redanen ved en dyb Grav. Ved at følge den fremrykkede Parallel ned til Bunden af Graven, kom jeg ad en smal for Fienden usynlig Sti, der førte gjennem en gammel Kirkegaard, hen til den franske Parallel, der langs Stranden snoede sig op mod Malakoffs vidtløftige Front. Her var Marken endnu mere oppløiet af Bomber end i Fronten af Redanen; hele Overfladen var ligesom besaaet med en utallig Mængde Kratere eller Huller af to til tre Fods Dybde. Med Hensyn paa Grunden, som her bestod af Leer, havde de Franske en stor Fordeel over os, idet de meget hurtig kunde komme frem i denne bløde Substants, medens vore Ingeniører havde særdeles Besvær med Anlægget af Trancheerne i den haarde Steengrund. De franske Paralleler vare ogsaa paa Grund heraf rykkede frem indtil tredive Skridt fra Graven ved Malakoff, medens to Miner med Lethed bleve skudte lige hen til Eskarpen.

De Fordybninger, som vare opstaaede ved Sprængninger af disse frygtelige Miner, laa aabne, da jeg gik forbi, og medens den ene var optaget af de døde Russere, blev den anden hurtig fyldt med de faldne Franskmænds Legemer. Antallet af Ligene i begge disse extemporerede Grave var allerede betydeligt og dog udgjorde de ikke engang en Tiendedeel af den Masse, som endnu laa omkring i Malakoff, hvor jeg nu hurtig gik ind. En Bro af Stiger, over hvilken det franske Artilleri var kommet ind i Fortet, førte over Graven, hvor en Sti, der snoede sig igjennem et Skydehul, førte ind i Reduten.

Malakoff var i Bygningsmaade aldeles forskjelligt fra Redanen, idet det dannede et isoleret Værk, hvortil Adgangen var besværlig fra alle Sider. Men det frembød saa mange Hindringer for en Fiende, der vilde forsøge at storme det, at Franskmændene, hvis Russerne ikke vare blevne overraskede,

sandsynligviis aldrig vilde have taget det. Der var ikke mindre end tre Tvermure i Reduten, alle hule ligesom de i Redanen, bombefaste og hver af dem istand til at rumme 2000 Mand. Den ene af dem beherskede den anden og Passagen mellem dem var saa smal, at den lettelig kunde forsvares af et meget lidet Troppeantal. Var imidlertid Fienden først bemestret i selve Værket, var det en let Sag at holde, da de Stormende havde Bedækning og Beskyttelse nok i Fortet selv. Da de Franske derfor først havde faaet fast Fod i Værket, holdt de det mod et uhyre Antal Russere, som, da de havde en steil Vold at klatre op ad for at komme ind i Fortet, led under de samme ugunstige Omstændigheder, som mødte Englænderne ved Stormen paa Redanen. Russerne synes her at have kjæmpet som tapre veløvede Soldater. De trængte ind i selve Værket, og drev paa Grund af sit større Antal de Franske tilbage fra Bedækning til Bedækning. Men dette varede kun en kort Tid. De Franskes Reserve styrtede saa uafbrudt og i saa stor Mængde til, at Russerne bleve overvældede og Tomme for Tomme bleve de drevne tilbage efter en fortvivlet Modstand, idet de bedækkede Marken med sine Døde og Saarede. Kampen var frygtelig paa alle Steder. Undertiden vare de stridende Partier i fuldt Haandgemæng og der laa da de russiske og franske Faldne væltede over hverandre i Dynger. De Russere, som bleve saarede, krøb saa godt de kunde ind i sine sædvanlige Opholdssteder, de kasematterede Tvermure, for der at drage sit sidste Suk eller sikre sig mod videre Fare. Franskmændene trængte tappert paa, forfulgte den flygtende Fiende ned ad den steile Vei, som fører fra Reduten og nedslog fra sine dominerende Stillinger enhver Modstand. Forfølgende Russerne trængte de frem indenfor deres anden Forsvarslinie, der var besat med Skibskarronader, nedhug Artilleristerne ved deres Kanoner og ødelagde Alt, hvad der modstod dem. Mandefaldet var næsten ligesaa stort som i selve Malakoff. De Faldne vare imidlertid næsten udelukkende Russere, da de Franskes Ild netop havde ryddet op midt i deres svære retirerende Masser. Første Regiment af Vincennesjægerne, som tilligemed Zouaverne havde været Kampens Herrer, holdt tilligemed det 20de Regiment af Linien endnu Pladsen besat, da jeg besøgte den. De Sidstes Faner vaiede stolt paa en Høide nærved Ruinerne af det runde Taarn, som engang havde dannet et fremragende Parti af Forsvarsværkerne. Den lavere Deel af dette Murværk stod endnu og frembød for Øiet sine skarpe regelmæssige Linier af huggen Steen. Ved Siden deraf var der en overmaade stor Fordybning og et Galleri, som førte under Jorden hen til Fæstningsgraven, hvor der endnu fandtes tydelige Spor af to Miner, der vare bestemte til at sprænges mod de Franske. Fra Malakofftaarnet strakte Udsigten sig paa den ene Side ud over de russiske Værker ligetil Kjølhalingsbugten og paa den anden Side over Redanen. Dets Kanoner beherskede alle Punkter paa begge Sider af det og gjorde den lille Redan og de forte Batterier ligesaa uholdbare som den store Redan. Imidlertid bar Pladsen foran den første tydelige Spor af den vældige Modstand, som Russerne havde gjort. Graven og Pladsen foran den lille Redan var bedækket med Faldne, hvis Legemer laa ophobede paa hverandre, som om de Stormende uafladelig havde fornyet Kampen og uafladelig vare blevne slaaede tilbage. Efter en Tids Forløb, i hvilken saavel de Franske som Russerne havde en fast Stilling paa de modsatte Sider af Værket, bleve endelig de Sidste nødte til at trække sig tilbage paa Grund af det indtagne Malakoffs dominerende Stilling, og led da paa Tilbagetoget meget af Franskmændenes Ild. Medens jeg saaledes var gaaet fra Fort til Fort vedblev Ildebranden fremdeles at rase frygtelig i Sebastopol. Russerne havde antændt Lunter i sine Magazinbygninger, der nu efterhaanden gik op i Flammer eller sprang i Luften. Et af de store Forter paa Vestsiden af Byen sprang Klokken halv elleve om Formiddagen og Klokken tre, da jeg just optog en Skizze i Malakoff, explodede Fort Paul med et Skrald, som bragte Jorden til at ryste. Store Masser af Stene bleve slyngede høit op i Luften og strøede ud over Havnen og Dokkerne. En tyk Sky af Damp, som udbredte en svovelatgig Lugt, lagde sig over Stedet, hvor Fortet havde staaet, og, da den var blæst væk, saa man en kaotisk konisk udhulet Fordybning, Alt hvad der var tilbage af en Bygning, som faa Minuter iforveien havde staaet kneisende med sine to Etager af bugne Stene og med Rækker af Skydehuller med truende Kanoner. Eftersom Røgen blæste bort, fyldtes Luften med et hvidt Askestøv, som regnede ned over Malakoff og bedækkede Folkenes Klæder. Længere borte saa man ogsaa Fort Nicolaus ryge, saaledes at man ogsaa der hvert Øieblik kunde vente en Explosion, medens Dokbygningerne og to gamle Dampskibe, som laa for Anker i Nærheden, brændte stolt og klart. Da Mængden af ubevæbnede Soldater syntes at gaae fra Malakoff i den Retning, fulgte jeg Strømmen ind i Byen og betragtede de Plyndrende, som berøvede de ødelagte Huse deres Indhold og forsøgte at tage med sig de mest transportable Sager. Sebastopols Indbyggere havde imidlertid ikke ladet meget efter sig og med Undtagelse af nogle faa Stole, Borde og almindeligt Huusgeraad fandt man kun faa Ting af nogen Værdi. Uagtet den franske Overgeneral var kommet overeens med General Simpson om at intet Bytte skulde blive taget ud af Byen og denne Beslutning var bleven overholdt af den Sidste med en Strenghed, som ikke opvakte liden Knurren, bleve de franske Soldater kun for en Deel standsede i sine Foretagender, og bragte op til Leiren Alt, hvad de fandt var afsætteligt. De vare ivrig beskjæftigede i de store firkantede Bygninger i Marinehospitalet, da jeg gik derforbi, ligeledes i Husene i Karabelnaja og endog i den nærved Dokken værende Kirke. Disse Huse, som ligge bag Redanen og tydelig kunne sees fra den grønne Mamelon, havde lidt meget af Kugler og Bomber og vare rystede i sine Grundvolde, uagtet byggede af samme solide Steenart som Fæstningsværkerne. Kanonkuglerne vare trængte igjennem tre Fod tykke Mure og viste, at Stenen i Sebastopol var af en altfor blød Materie til at kunne modstaae Skud. Jeg har nu ikke Tid til at give en nøiere Beskrivelse af de Dele af Staden, som jeg har besøgt, siden den blev forladt af Russerne. Det bør alene tilføies, at vi ved Indtagelsen af Sebastopol ogsaa fik det store Armee- og Marinearsenal for det sydlige Rusland i vore Hænder. Antallet af de erobrede Kanoner er uhyre, ligeledes have vi fundet en Mængde svære Skibsankere, men ingen Ammunition. Byen er nu i Franskmændenes Varetægt, som have overtaget Politiopsynet. For de Engelskes Vedkommende er General Wyndham udnævnt til Kommandant.

Literatur og Kunst.

Psalmedigtning III. Da vi begyndte med denne Overskrift, var det let at forudsee, at det derunder henhørlige Materiale vilde komme til at danne flere Afsnit. De aandelige Interesser ere hertillands for Øieblikket optagne af Psalmesagen, ligesom de materielle af Higen efter at finde hvad man kan kalde vor Tids „Vises eller Velfærds-Steen." Der har viist sig en Trang, og Trangen er Produktionens almindelige Impuls, saaledes ogsaa her. Men hvor der er Spørgsmaal om at afhjælpe en aandelig Trang, er det af Vigtighed, at dette ikke skeer alt for haandværksmæssig, og derfor modtager man ethvert Konkurranceforsøg paa dette Felt med en blandet Følelse af Forventning og Mistillid. Det ny Bidrag til vor Psalmeskat, som vi her have at anmelde, er „**Freidighed i Herren, hundrede nye Psalmer** af P. A. Jensen." (15¾ Ark 8. Priis 60 ß.) Mange forundre sig over denne Forfatters Produktivitet, og den Lethed, hvormed han gaar fra det ene Emne til det andet, fra lyriske Digtsamlinger og Theaterstykker til theologiske Lærebøger og Psalmesamlinger. Vi dele ikke denne Forundring, der for endeel maa beroe paa Ubekjendtskab til hvad man kunde kalde Forfatterens aandelige Konstitution. Hr. Jensen er øiensynlig nok en Mand med mangehaande, letvækkelige Interesser og med en usædvanlig Aandsdisponeerthed, ligesaa vist som han er begavet med en let Fremstillingsevne. Hans Sprog gjør ingen stilistisk Modstand; det flyder af Pennen raskt og færdigt i en Strømning, uden altfor synlig Politurmangel, men ogsaa uden den Elegance og gjennemskuelige Tankeomslutning, der kun fremkommer som Produkt af en omhyggelig Korrektionsproces. Thi medens den Stiil, der beundres som mest flydende og fuldendt (f. Ex. Göthes, Ewalds, Baggesens), ofte ikke har beholdt Ord ved Ord af dens første Udkast, er vistnok Jensens og (vi tilføie for Selskabets og den lige Aandsdisponeertheds Skyld) Ingemanns Stiil med Et væsentlig tilblevet saadan, som den fremtræder i Læseverdenen. Forholder det sig ikke saa, kunne vi vanskelig forklare os det freidige Tilsprang til en Fuldendthed, som den aldrig ganske naaer og heller ikke er ganske fjernt fra. At en poetisk Stiil, som Forfatteren ikke har revideret under roligere Sindsstemning, tilsvarende den Læsendes, maa beholde mange Skud af sygelig Fylde, er høist rimeligt, og derfor støde vi deri saa let paa en ulidelig Svulst og Prunk. Jensens tidligere Digte have ingenlunde været frie for hine Udvæxter, hvilket ogsaa forklarer, hvorfor de have gjort mindre Lykke hos os end i Sverige, hvor det Svulstige ikke alene taales, men endog yndes (og netop ved sin Tiladelighed gjør den svenske Versskrivning saa let, at man kan sige den gaar af sig selv). Nærværende Psalmesamling adskiller sig fordeelagtigen fra Forfatterens tidligere Arbeider ved Stilens Nøgternhed. Skjøndt den heller ikke er ganske svulstfri, vil man dog finde, at den er holdt i det jævne, fattelige og naturlige Sprog, uden hvilket religiøse Digte i endnu høiere Grad end andre maa forfeile sin Virkning. Derfor gaar der ogsaa igjennem disse Psalmer en Tonens Inderlighed, der formaar at træde erstattende istedet for den Fylde af brændende religiøs Begeistring, der, til Skade for de nu fremstaaende Psalmedigtere, ligesom synes forbrugt af de forlængst hedenfarne. Jævnhed og Fattelighed i Vers er altfor tidt det samme som Poesiløshed og trivielt Rimeri; men om man af de førstnævnte Egenskaber ved Jensens Psalmer uden videre vilde slutte til de sidste, vilde dette være uretfærdigt, da disse hans Psalmer ere saa langt fra at være blotte Rimerier, at de endog maa siges at have mest poetisk Opløftelse af alle det Slags Digte, som i de sidste Aar hertillands ere fremkomne. Dette vil vel ikke sige stort, men dog saameget, at hans Bog er mere end sædvanlig skikket til Opbyggelse, og at den, som Følge deraf, fortjener større Anerkjendelse end den almindelig træge. Samlingen er delt i tre Afsnit, hvoraf det første og største indeholder Høimessepsalmer, det andet Passionspsalmer og det tredie Psalmer af forskjelligt Indhold. Over Høimessepsalmerne er Dagens Evangelium anført; imidlertid ere de kun undtagelsesviis (som No. 10) versificerede Omskrivninger af dette, men slutte sig overhovedet til dets Indhold som en bønlig Hjertesudgydelse; eller, for at bruge Forfatterens Ord: „de ere kun et Aandens Suk til og om Aanden." Det samme gjælder om andet Afsnit. Tredie Afsnit bestaar af Psalmer til forskjellige kirkelige Handlinger, af vakre Bearbeidelser af fire af Davids Psalmer og af nogle religiøse Leilighedsdigte. Disse sidste forekomme os at være det mindst Gode i Bogen; og hvis det ikke havde været for Hundredetallets Skyld, kunde Forf. gjerne udeladt dem, saametmere som de tildeels allerede før findes trykte. — Inden vi forlade denne overhovedet vakre Psalmesamling, ville vi til de allerede gjorte almindelige Bemærkninger om Sproget knytte en mere speciel, idet vi forøvrigt forbigaae enhver Detailundersøgelse. — Forfatteren anvender hyppig Archaismer, eller saadanne Ord, der kun kjendes af meget gamle Psalmer. At en saadan Fremhentning af hvad der ligger i Glemselens Støv kan være høist fortjenstfuld, forudsat, at det Fremhentede med Omtanke anvendes i en sammensmeltende, inderlig Forbindelse med det Nye, ville vi villigen indrømme. Men vi maa ogsaa bemærke, at Anvendelsen er en saa vanskelig Sag, at den kun altfor tit bliver en Paasætning af „gamle Klude paa nye Klædebon," eller en frastødende Manierertthed. Til denne Feil synes os ogsaa Hr. Jensen hist og her at være henfalden.

Blomstervallasaga. Theodorus Möbius edidit. Lipsiæ MDCCCLV. Denne eventyrlige eller digtede Saga, der her for første Gang fremtræder i en særskilt Udgave (den findes ellers kun i Hagens altnord. Lieder u. Sagen), har Udgiveren dediceret til Conr. Gislason og Carl Unger, hvilke han lærte at kjende under sit Ophold i Kjøbenhavn og Christiania i forrige Sommer for at studere Oldnorsk. I en vidtløftig paa Latin skreven Fortale gjør Udg. Rede for Sagaens Indhold (Navnet skriver sig fra et Sted i Afrika, *Blómstervöll, campus floridus,* hvor Handlingen foregaar) samt anstiller Undersøgelser om naar, hvor, og af hvem den er skreven. Her kommer han til det Resultat, at den almindelige, i Sagaens Indledning hjemlede Antagelse er feilagtig, at Sagaen nemlig i Kong Haakon Haakonsøns Dage skal være oversat fra Tydsk paa Oldnorsk af Magister Bjørn fra Throndhjem, der havde lært den at kjende paa sin Færd til Spanien som Formand for Giftermaalsambassaden derhen i Aaret 1257. I denne Henseende paaberaaber han sig Rigsarchivar Langes Meddelelse til ham om, at ingen saadan Magister Bjørn deeltog i hiin Ambassade. Udg. antager da, at Fortalen, hvori dette foregives, er tilsat af en Anden, end den, som nedskrev Sagaen, og tillige, at denne ikke er oversat fra Tydsk eller noget andet Sprog, men forfattet i Norge. Endelig giver Udg. Oplysning om de existerende Haandskrifter af Blomstervallasaga, hvilke ialt ere ti, nemlig sex i Kjøbenhavn, tre i Stockholm og et i Upsala. Til Grund for sin Text har Udg. lagt en Papiirkodex fra det 17de Aarhundrede Nr. 522 i den arnamagnæanske Samling. Hertil har han som Variant føiet Aftryk af en endnu nyere Kodex, No. 523 i samme Samling, hvilken Hagen ogsaa har benyttet. — Udgaven udgjør 7 Ark stor Oktav og er særdeles smukt udstyret. Prisen vides ikke, da vi endnu ikke have seet Bogen annonceret til Salg.

Af *Diplomatarium norvegicum* er tredie Samlings anden Halvdeel udkommet, hvis Priis paa Omslaget er angivet til 1 Spd. 60 ß. Prisen paa samtlige tre udkomne Samlinger har Forlæggeren, Hr. Malling, nedsat til 6 Spd., hvorfor vist mange Videnskabsdyrkere ville vide ham Tak. Da Nedsættelsen foregaar netop som hint Hefte omdeles til Subskribenterne, ville disse forhaabentlig ikke komme til at betale mere, end de andre Kjøbere efter den nedsatte Priis.

Paa Chr. Tønsbergs Forlag er udkommet 4de Binds 1ste Hefte af **Munchs Norges Historie,** hvilket gaar til 1184, og H. 5—6 af **Mindesmærker af Middelalderens Kunst i Norge,** indeholdende Hurums og Lomms Kirker i Valders.

Af det nye Lillehammersblad „**Kristians Amtstidende**" have vi modtaget det første Nr. (3die Okt.), der røber langt mere Kyndighed, Skrivedygtighed og Selvstændighed, end Provindsaviser ellers, og saaledes giver Forhaabning om, at det blandt hine nu saa lidet ændsede Organer vil formaa at gjøre sin Stemme paaagtelig endog udenfor dens Kreds af Læsere, hvor den nærmest søger sin Existence. Foruden en velredigeret Dagsartikel (indenlandsk og udenlandsk) indeholder hiint Nr. en med Livlighed skreven „Hilsen til Bladets Abonnenter," hvori der ogsaa gjøres Rede for dets Farve, og nogle interessante Underretteløer om Lillehammer. Bladet, der som tidligere bemærket udkommer paa et Interessentskabs Forlag 2 Gange ugentlig (Priis 1 Spd. 60 ß halvaarlig) hører hvad Format angaar til de største blandt vore Provindsaviser.

Norge.

Christiania. Under 22de Sept. er Kontorist N. C. Møller beskikket til Lensmand i østre Molands Sogn, Nedenæs.

— Under 3die Okt. er Politiadjutant i Bergen Ole Bøgh udnævnt til Sorenskriver i Nordhordland, Fuldmægtig i Justitsdepartementet P. Brandt til Byfoged i Drøbak og Kand. jur. H. S. Bernhoft til Fuldmægtig i Indredepartementet.

— Ved Pastor Hallings Afsked den 10de med det af ham stiftede Enerhougens Samfund blev ved Bestyrelsens Foranstaltning 200 af Enerhougens Fattige bespiste, og Pastoren overrakt et massivt Gulduhr til Tegn paa taknemmelig Anerkjendelse af hans Virken for dette Samfund.

— De til Understøttelse for Videnskabsmænds fortsatte Ophold ved Universitetet af sidstafholdte Storthing bevilgede Stipendier — 2000 Spd. aarlig — ansøges inden 14de Nov. og de til videnskabelige Reiser i Norge bevilgede 600 Spd. inden 1ste Jan.

— I Okt. holdtes extraordinær Examen Artium for tvende Kandidater, der begge erholdt Haud. illaud.

— I Midten af denne Maaned lader Hr. Schübeler som sædvanligt afholde en aarlig Udstilling til Havedyrkningens og Landhuusholdningens Fremme, hvortil Enhver, som interesserer sig for Sagen, anmodes om at indsende Bidrag inden 17de Oktober.

— DHrr. Ibsen og Konow, Førere af de ved Christianssand sammenstødte bergenske Dampskibe, ere satte under Tiltale.

— Pludselig er der opstaaet Pengemangel i de offentlige Laaneindretninger, saa at kun de færreste af den Mængde Ansøgere erholde Laan.

— DHrr. U. A. Motzfeldt, P. Birch og Sv. Bachke, der staae i Spidsen for det omtalte Vedforsyningsselskab, indbyde Medborgere til i Løbet af 14 Dage at tegne sig for den Sum, hvorfor Enhver maatte ønske sig Ved leveret. Af det tegnede Beløb indbetales ⅓ i Midten af Nov., ⅓ i Midten af Jan. og Resten ved Udgangen af Mai Maaned.

— I Repræsentantmøde er bevilget 500 Spd. aarlig af Bykassen som Tilskud til Tegne- og Kunstskolen i Christiania.

— Mordbrænderne Adolf Jakobsen og Natvig Jensen ere fra Frederikshald bragte herind i Raadstuearresten tilligemed Per Elensen. Ved Byfogdens Dom er denne og Jensen dømt til Strafarbeide paa Livstid, medens Jakobsen er, som bekjendt, dømt fra Livet.

Drammen. Ved den nylig afholdte Auktion over Modums Blaafarveværk med færdige Fabrikata gjorde Hr. H. E. Goodhall det høieste Bud, 72,000 Spd., hvilket dog ikke blev approberet.

Bergen. Sparebanken har bevilget Bergens Museum et rentefrit Laan paa 5000 Spd. til Opførelse af en ny Bygning.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Den 2den Okt. holdtes i Gøtheborg en Sebastopolfest, der ikke gik af uden Spektakler. Flere Personer nedtraadtes, en døde, og Vinduer indsloges.

Danmark. Paul Møllers efterladte Lystspil „De opdigtede Historier" er opført paa det kgl. Theater og har gjort Lykke. — Professor Bissen er færdig med de for Universitetets Vestibule bestilte, i Marmor udførte Statuer af Apollo og Minerva. De roses som herlige Kunstværker.

England. Aviserne omtale som en mærkelig Begivenhed, at Jøden Saloman er bleven Lord-Mayor i London, hvilket ogsaa er mærkeligt, forsaavidt det er første Gang en Jøde beklæder denne Værdighed.

Frankrig. Monitøren forsikrer, at Regjeringen stedse vil følge en loyal Politik ligeoverfor Neapel, og desavouerer ved samme Leilighed det officielle Organ Lucian Murats Skrivelse til Times.

— Troppeforsendelserne saavel fra Frankrig som England fortsættes uafbrudt. 6000 Mand skulle nu afsendes fra selve England, 4000 fra Malta. Fra Frankrig er ogsaa sendt en Mængde Murere til Sebastopol.

Preussen. Prindsregenten af Baden Frederik Wilhelm Ludvig er bleven forlovet med Prindsen af Preussens eneste Datter, Louise.

Italien. Mazzini har udstedt et Manifest til Neapolitanerne, hvori han opfordrer dem til at gribe til Vaaben og forjage Kong Ferdinand.

Krigsskuepladsen. De Allieredes Flaade har ifølge Telegraphdepescher d. 7 Okt. kastet Anker foran Odessa og skulde den 9de begynde et Bombardement paa Byen, der i Forudseelsen af et Angreb i den sidste Tid er bleven stærkt forskandset.

— Under 4de ds. indberetter Fyrst Gortschakoff: Fienden har idag vist sig ved Øvre-Belbek, men er ved Nattens Frembrud vendt tilbage til Bjergkammen ved Baikardalen. Der har ikke fundet nogen Bevægelse af de Allieredes Flaader Sted til Eupatoria. Ilden imod Fæstningens Nordside er fremdeles den samme.

— Pelissier er bleven udnævnt til tyrkisk Feltmarschal. Bosquet er nu bleven ganske helbredet efter sine Saar og overtager igjen sin Kommando. De Allierede have i Sebastopol gjort et Bytte af 6000 Kanoner. Fyrst Gortschakoff melder under 6te ds., at de fiendtlige Skibe bevæge sig i forskjellige Retninger. De Allierede have atter vist sig i Belbekdalen.

Ledige Embeder og Bestillinger.

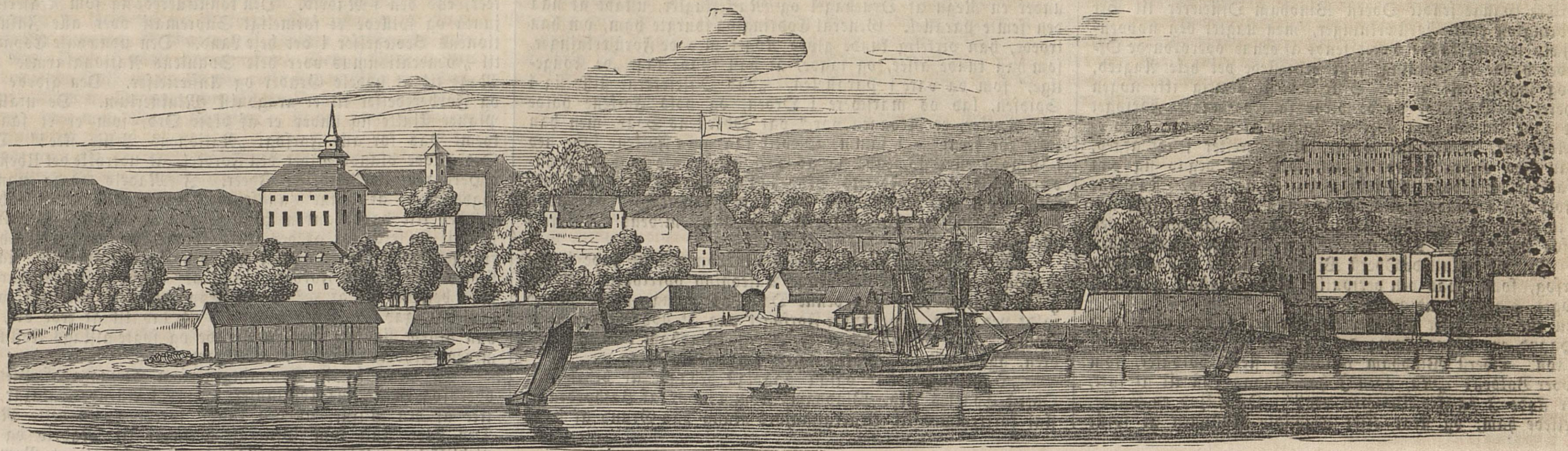
Fosens Fogedembede med en Indtægt af henimod 800 Spd., hvoraf 459 Spd. 72 ß. er fast Gage. Tvende Laan paa tils. 2,400 Spd. forrentes og afdrages.

En theoretisk Lærerpost ved Lister og Mandals Amts Landbrugsskole med 320 Spd. i aarlig Løn, og frit Logis og Tornebrændsel.

☞ Nyhedsbladets Expeditør og Kasserer bor fra Mandag af i Kongens Gade Nr. 7, anden Etage, og træffes hver Eftermiddag Kl. 3—5. Paul B. Hansen, med hvem Alt Bladets Redaktion vedkommende afgjøres, bor i Kjøbm. Niels Haslunds Gaard paa Hjørnet af Kongensgade og Raadhuusgaden.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Møllergaden Nr. 2a.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 42. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 20de October 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

En Fabrik i Christiania.

Fabrikers og Værksteders Oprettelse, Udvidelse og Forbedring staar i nøie Forhold til et Lands Opkomst og kan derfor afgive Vidne om denne. Man kan fra dem og fra Skibenes Antal m. m. m. regne sig frem til Formuesforøgelsen, dog mere paa enkelte Hænder, enkelte Næringsdrivende eller maaskee rettere enkelte Distrikter af Landet, hvor de respektive Næringsdrivende fortrinsviis florere. Først ved at lægge dem sammen kan man saaledes faae ud Summen for det hele Lands Vedkommende. En Ting, den vigtigste, kommer derimod ikke saa nemt frem som Produkt af Fabrikernes og Skibenes Faktorer, og det er Dannelsen — ikke den specielle, som udfordres for selve Fabrikfolkene eller det Leveredes Anvendelse, Fagkundskaben, men den almindelige, Aandens og Hjertets Dannelse, den man abonnerer paa i Omgangs- og Selskabslivet og som er Grundbetingelsen for dettes Hygge. Her forslaar ikke engang Tabeller over Galanterivarers Indførsel &c; thi hvormangen udannet Person har ikke Dannelsens Dragt, som han har dens Manerer og Væsen, tilstuderet og portræteret. Men i en Tid, hvori Alt skal regnes ud, Alt bevises med Tal, maa man heller ikke give sig tilfreds, før man har faaet Dannelsen i Tal; man maa søge og snuse saa længe, til den Maalestok er funden, hvorpaa man kan tælle den frem, — og vi har fundet den! — Hvad mener man, naar vi sige, at Pianoforteforbruget i et Land er en god Maaler for den Dannelse, vi ovenfor bestemte?

Man mener maaskee, at den ikke slaar til, men kasseer den ikke ubeseet.

Det falder for det Første intet udannet Huus ind at anskaffe Pianoforte. Man kjøber gjerne Dannelsens Skin, naar den ikke koster mere end hvad f. Ex. en smuk Klædning koster, men man betænker sig, naar det kræver 2 a 300 Spd. og endda intet tilfredsstillende Skin bliver; thi Pianofortet er aldeles unyttigt, saalænge Kunsten at spille paa det ikke ogsaa er tilkjøbt, — og 2—300 Spd. unyttigt hensat i en Krog — det finder man ikke hertillands; dertil er Pengenes Nytte for vel kjendt. En Person maa altsaa oplæres til at spille det. I sjeldneste Fald er det en aldeles udannet Fader eller Moder, som af puur Forfængelighed, ikke fordi de selv have Glæde af det, koster et Barn frem til at kunne traktere et Instrument. Men Glæde af denne som al Kunstnydelse kan blot den Dannede have, og her maa altsaa være gaaet Noget forud, en god Opdragelse eller saa lang Omgang med Dannelsen, at dens Frugter ere smagte og man vil faae dem til at trives i sin Stue.

Fremdeles kan saadanne Forældre ikke standse med eller rettere ikke begynde med at lære sit Barn at spille Pianoforte, og selv om det blot var dem magtpaaliggende at faae dette paatagelige Vidne om „et dannet Huus" fremtruet, og de gav Resten en god Dag, saa holdt Barnet ikke længe ud at spille, naar den Aandens Dannelse ikke var der, som ene kan finde Behag i det, og altsaa ene levere Opmuntringen, der forsoner med de første Timers Kjedsomhed, i Haab om de bedre senerehen. Dannelsens Rødder ere bitre, dens Frugter søde, siger Ordsproget, og hvem giver ikke de søde Frugter en god Dag for de bitre Rødders Skyld, saalænge Dannelsen ikke staar udenfor os og med bedre Kundskab om Tingen holder os alvorlig til, eller naar ikke saameget af den, hentet af andre Grene, er indgivet os selv, at vi ogsaa i os selv har Opmuntringen? Det kan altsaa sættes som givet, at det er blot dannede Forældre, eller Forældre, som har lært at skatte Dannelsens Frugter, der holde sit Barn til at lære at spille Pianoforte; fremdeles at dette Barn lærer meget mere ved Siden af eller forud for Pianofortespil, saa det bliver et dannet Barn.

Har nu den samme Familie flere Børn, tilflyde dem alle den samme Lærdom. Lighedsfølelsen tilsiger dette, saa Tingen ikke behøver noget Beviis. Vel er det saa, at Pianofortespil ofte blot kommer En tilgode; men da er det tillige saa, at denne Ene maa lære sine Sødskende. Dog med dette har vi her intet at bestille, det er os nok, naar det er beviist, at Dannelsen maa være rykket ind i det Huus, hvori et Pianoforte holder sit Indtog.

Fremdeles: Ingen Rigmand, hvor umaadelige end hans Rigdomme ere, kjøber mere end eet, høist to Instrumenter, og derfor kan Pianofortenes Afsætning saa udmærket bevise den almindelige Dannelse — og var det os om at godtgjøre dette, saa kunde vi lægge til — den almindelige Velstand. Ikke saaledes med Bøger og Malerier; dem kan Enkeltmand give sig af med at samle store Forraad af, medens den store Almeenhed staar ganske udenfor.

Hvordan var Forholdet for 30—40 Aar eller endnu længere tilbage? Gamle Folk, som sidde i Sofaen og juble indvendig over sine Børns eller Børnebørns Færdighed, faae derved Munden paa Gang og begynde at fortælle om en lignende Nydelse i deres Ungdom eller Barndom. Man faar da høre, at paa det Sted, hvor de var født eller opdraget, var der et Pianoforte, et eneste et, og der var ogsaa blot en eneste En, som kunde traktere det. Men denne Frøken den og den, i hvilken Respekt holdtes hun derfor ogsaa ikke af sine Samtidige, ret som en Troldkvinde et Aarhundrede før den Tid igjen. Hør den Gamle, hvor han begeistres, blot han taler om hende; „hvilket Spil, hvilke Stykker, hvilken Smag!" Han sætter sig ganske tilbage i Tiden, hans Indtryk fra en saadan Nydelse blive saa levende igjen, at han, fordi de vare Ungdommens, synes at de ere de bedste, han har modtaget, at hun altsaa spilte bedst af alle dem, han har hørt i sit lange Liv. Det ender gjerne med en Fortælling om, hvormange Friere hun havde. At kunne spille Pianoforte den Tid var det samme som at byde en Medgift af 10—20, ja endnu flere Tusinde, og Herrerne trængte derfor paa efter Musikens Takt.

Forholdet for 30—40 Aar, eller længer tilbage var altsaa, at et Pianoforte i en By gjorde Opsigt, og til Landet aarkede vist ikke mange af disse store sydlandske Sangfugle at flyve.

Men hvordan er Forholdet nu? Ikke et dannet Huus tør undvære et Pianoforte, det ligge saa afsides gjemt i en af vore dybe Fjelddale, som det vil. Ingen Dame, som vil være Dame, kan være bekjendt af ikke at kunne spille paa Pianoforte, og ingen Herre af ikke at have Sands derfor. Hvilket Tryk udenfra, fra den store almindelige „Dannelse," beviser ikke dette! Et Par unge Folk, som gifter sig, maa anskaffe et Pianoforte, men saa mange Ting maa ogsaa anskaffes forud; Pianofortet ansees for at være den første nødvendige Unødvendighedsartikel i Huset, og derfor kan man med Sikkerhed sige, at et Pianofortes Anskaffelse er Tegn paa, at Huset er forsynet og færdigt, og at Vedkommende herefter kan leve med Behagelighed og at altsaa Børnene engang vil være sikret en god Opdragelse.

Ikke Embeds- og Handelsmanden alene, men Bonden saagar har paa mange Steder Pianoforte nutildags, og kan vi saa ikke efter alt dette med Tryghed sige, at Pianoforteafsætningen i vort Land er en god Maalestok for (den almindelige Velvære og) den almindelige Dannelse?

Man venter maaskee her, at vi skal fortfare med en Optælling af alle de Pianoforter, som igjennem Aarenes Løb er afsat i Norge; men det er paa Tide at huske Overskriften og altsaa blot at omtale Pianoforteproduktionen i vort Land, — og selv ikke denne for mere end et eneste Værksteds Vedkommende, der imidlertid producerer mere end alle de andre tilsammen, Brødrene Hals's i Christiania; thi Maaden, hvorpaa dette drives, beviser for sig alene hele Resten af det, vi har at bevise, nemlig at Forbruget er betydeligt.

Det er ikke længe siden disse Herrer begyndte, og nu er det Hele alt kommet i fuldstændig fabrikmæssig Gang. De har begge som udlærte Snedkersvende — og efterat den ene af dem har været ½ Aars Tid hos Instrumentmager Schøne i Christiania — besøgt de bedste Pianofortefabriker i Udlandet, først Hornungs i Kjøbenhavn, hvor de arbeidede i et Aar, og dernæst de bedste i Hamburg og Paris. Den Ene af dem har saaledes i henved 1½ Aar arbeidet hos den over hele Europa bekjendte Pleyel og i den Tid blot beskjæftiget sig med at lægge den sidste Haand paa, fuldfærdige Instrumenter, som man kalder det i Faget. Det er altsaa Mænd, som i sin Uddannelse har al mulig Sikkerhed at byde.

I 1846 begyndte den Ældste af dem heroppe med een Mand og fik Aaret efter istand sit første Instrument, som var arbeidet fuldkommen efter Erard. Broderen kom senere til og flere Mænd antoges lidt efter lidt, alt som Søgningen blev større. Snart begyndte de at løsrive sig fra Mønstrene og ikke længer at arbeide slavisk hverken efter Erard eller Andre. Saaledes f. Ex. da de opretstaaende Instrumenter kom i Brug og disses Konstruktion lagde mange Hindringer i Veien for en vellydende Bas, gik deres Bestræbelser ud paa at forbedre denne. Og de fik Hjælp fra den Kant, man mindst skulde vente Saadant fra, nemlig Ole Bull. Denne geniale Mand har ogsaa, som bekjendt, beskjæftiget sig meget med Indretningen af sine Violiner og fundet ypperlige Resultater, som han har overført til de Violiner, han efter sine Forskrifter har ladet forfærdige. Hvad han havde fundet ud for at faae en god Bas frem, overleverede han Brødrene Hals, som efter gjentagne mangfoldige Forsøg endelig har opnaaet at tillempe dette for Pianofortet, hvor Forholdet naturligviis er et ganske andet. Hals's Instrumenter kan derfor nu rose sig af at besidde en for opretstaaende Instrumenter sjelden udmærket Bas. Af ganske egen Opfindelse er ogsaa flere Forbedringer, som de Tid efter anden har tilført sine Instrumenter.

Indretningen af deres Værksted er virkelig overraskende, naar man betænker, at det er et Pianoforteværksted i Norge. De har et stort Tørreloft, hvorpaa der ligger Træmaterial for 80 Instrumenter. Der sysselsættes ikke mindre end 8 Snedkersvende, hvoraf den ene bygger Kassens indre Bjælkeværk (Spreidsemager), de 7 ere Kassemagere*). En er desuden næsten stadig beskjæftiget med at gjøre Pakkasser, saa det i Grunden bliver 9 Snedkere. Foruden disse arbeider paa Fabriket 2 Resonantsbundmagere, 2, der sætte Instrumenter sammen, 2 Polerere, 1 der sætter Strenge ind, 1 der arbeider Hammeren (et fint Arbeide, hvorpaa meget beror), og endelig 1 der stemmer og egaliserer. Disse ere alle i stadigt Arbeide, og er altsaa 20 Mand i forskjellige Fag sysselsatte daglig paa selve Fabriken. Men udenfor sysselsættes ogsaa en ikke ringe Arbeidsstyrke, — først direkte: 1 a 2, der udfører Jernarbeide, 1 Billedhugger, der stikker Konsoler, og 1 Dreier, — dernæst indirekte de, der paa vedkommende Fabriker i Udlandet, hvorhen deres Bestillinger paa det til Mekanismen Henhørende indløbe, forfærdige dette. Alt i Alt kan paa denne Maade Brødrene Hals's Pianofabrik sysselsætte og være stadigt Levebrød for 30 Mand.

De har derfor ogsaa nu drevet det til at levere 2 Instrumenter om Ugen, som altid ogsaa uopholdeligt afsættes; 1 a 2 Instrumenter repareres ved Siden deraf om Ugen. Brødrene Hals's Instrumenter gaae til forskjellige Steder efter Forslag og Udvalg af Christianias musikkyndigste Mænd, f. Ex. DHrr. Lindemann, Arnold og Kjerulf. De er alt over det hele Land, i det Throndhjemske (dog ikke i selve Byen), i Tromsø, i Bergen, omkring Stavanger, i og omkring Christianssand og en Mængde i Byerne og Omegnen ved Christianiafjorden og udover Kysten samt i Christiania selv og Oplandet.

Materialerne er altid de bedste og hentes trint om fra alle Lande, som er bekjendte for at have dem bedst, saa Bestyrerne vist ingen Umage eller Bekostning spare for at underholde og forøge det gode Renommee, hvori deres Instrumenter nu engang ere komne. Vi kunde her, da vi har gjort os bekjendt dermed, paapege Stederne, men vi er bange for at trættte Læseren.

Af samme Grund vil vi ogsaa blot tilføie, at da Pianofortekjøbet i vort Land nu engang er saa stort, var det ønskeligt, at man ophjalp en lovende fædrelandsk Fabrik, og at man ved at henvende sig til saa kyndige Mænd, som dem, der skaffe denne Fabrik de fleste Bestillinger, sikrede sig for ikke at falde i Hænderne paa Spekulanter, som saa ofte hænder, naar man henvender sig udenlands. Som et beklageligt Vidnesbyrd herom kan det tjene, at Christiania har Instrumenter af ikke mindre end 60 forskjellige Fabrikanter!! Deraf er de 9 indenlandske.

*) I en Korrespondance fra Paris saa man nylig klaget over en Kasses Ydre, som Fabriken havde sendt derned til Udstillingen. Instrumentet var heller ikke sendt derned for Kassens Skyld, da det vilde være et frugtesløst Arbeide for os at konkurrere med Franskmændene i Elegants. Imidlertid turde nok de Hals'ske Instrumenters Ydre tiltrænge lidt mere Flid og Kunst.

General Charles Windham.

Denne tapre Soldat hvis heltemæssige Kraft, Ro og Bestemthed som Anfører for Redanens Bestormelse man ikke kan rose for meget, er en Brodersøns Søn af den udmærkede Statsmand William Windham, hvis Godser i Felbridge i Grevskabet Norfolk i lige Linie er gaaet i Arv til de nuværende Windham'er. Generalen er født i Norfolk, og er den fjerde af Viceadmiral Windhams Sønner, og en yngre Broder af den afdøde Mr. W. H. Windham, der repræsenterede Øst-Norfolk i 1832. Han indtraadte i 1826 i Armeen og tilbragte sin første militære Løbebane i Garden. Under det nuværende Felttog begyndte han som assisterende Generalkvarteermester ved 4de Division og blev for faa Uger siden af General Simpson udnævnt til Befalingsmand over 2den Brigade, da Brigadegeneral Lockyer var bleven forflyttet; senere er han bleven udnævnt til Kommandant over den Deel af Sebastopol, som de britiske Tropper have besat, nemlig Forstaden Karabelnaja. Den heltemodige Opførsel, som Oberst, nu General, Windham viste ved Stormen paa Redanen, maa blive regnet blandt denne Krigs hæderligste Bedrifter. De Vanskeligheder, hvormed det stormende Parti havde at kjæmpe paa Grund af Fiendens overlegne Antal og Stilling og den almindelige Mening, som næredes blandt Soldaterne om, at Pladsen var

undermineret og at de hvert Dieblik kunde vente at springe i Luften, det frygtelige og uforholdsmæssige Tab af Officierer, som faldt under sine ivrige Bestræbelser for at fjerne enhver saa urimelig Mening, bevirkede tilsidst, at Antallet af de Officierer, som vare istand til at lede Angrebet, reduceredes til een, nemlig Oberst Windham. Denne tapre Officier gjorde ogsaa næsten mere end man kunde vente af menneskelig Kraft for at erholde en øieblikkelig og tilstrækkelig Reserve, hvormed han indsaa, at Redanen kunde været holdt, trods hvilketsomhelst Antal af Stridskræfter, som Russerne kunde bringe frem. Tre Gange sendte Oberst Windham Officierer til Sir E. Codrington efter Forstærkninger, men uagtet den nødvendige Hjælp lettelig kunde været sendt af denne overordnede Officier, der havde en Stilling, som beherskede det hele Angreb, kom dog ingen. Af de tre Officierer fik nemlig ikke nogen overleveret sit Budskab, da de bleve saarede under Forsøget paa at gaae fra Graven over til Volden af Redanen. Oberstens Adjutant, Lieutenant Gwire, blev derefter sendt afsted, men han blev ogsaa haardt saaret, idet han begav sig paa dette farlige Erinde. Allerede i en Time feiede Russerne vore Folk ned i Hundredeviis og de smaa Afdelinger, som ankom Tid efter anden, vare bragte i saadan Uorden af den Ild, for hvilken de vare udsatte, at de vare næsten uden Nytte. Tilsidst besluttede Oberst Windham sig til selv at gjøre et Forsøg, som, hvad den personlige Fare angaar, vanskelig har noget Sidestykke at opvise.

En russisk Officier gik over Brystværnet og nedkastede med egen Haand en Skandsekurv; det var for at skaffe Plads til en Kanon. Oberst Windham raabte til flere Soldater, som skjød over Volden: „Nu, siden I har saadan Lyst til at fyre, hvorfor skyde I da ikke Russeren der?" De afskjød en Salve, men feilede ham, og strax efter begyndte Kanonen at spille med Druehagel paa de Stormendes Hoveder. Oberst Windham saa, at der ikke var nogen Tid at tabe. Han havde sendt tre Officierer efter Forstærkninger og fremfor Alt efter et ordnet Korps, og nu besluttede han sig til selv at gaae til General Codrington. Da han saa Kapitain Crealock af det 90de ved Siden af sig ifærd med at opmuntre sine Folk og med meget Mod og Energi søge at bringe dem i Orden, sagde han: „Jeg maa gaae til Generalen efter Forstærkninger. Husk nu paa, hvis jeg falder, at sige, hvorfor jeg gik bort." Han løb nu over Volden og gjennem Graven, og var saa heldig, under en Regn af Druehagel og Musketkugler, uskadt at naa den femte Parallel. General Codrington spurgte ham, om han troede, han virkelig kunde gjøre Noget med de Forstærkninger, som han kunde afsee, og sagde, at han kunde tage „de Kongelige," som da vare i Parallelen. „Lad Officiererne stille sig i Spidsen, lad os marschere i Orden, og hvis Folkene holde sine Rækker, er Redanen vor," var Oberstens Svar, men han talte for seent — i samme Dieblik saa man Folkene løbe ned i Graven eller styrtende sig ud over det fremspringende Brystværn og gjennem Fortets Skydehuller, medens Russerne forfulgte dem med Bajonetten og svære Musketsalver og endog kastede Stene og Kardætsksække paa dem, medens de vare i Graven.

Oberst Windham maa saaledes indrømmes at have i egen Person ved sin Færd ved denne Anledning opretholdt den engelske Armees Ære paa denne Dag, da mange tapre Mænd faldt ved hans Side under Forsøget paa at udholde den ulige Kamp. Paa Grund heraf er Oberst Windham i Generalordren, hvorved han er forfremmet, omtalt saaledes:

„Dronningen har ogsaa naadigst behaget at befale, at Oberst Charles Ash. Windham, Kommandør af Bathordenen, skal forfremmes til Generalmajors Rang paa Grund af hans

General Windham.

udmærkede Opførsel som Anfører for den Stormkolonne, der angreb de fiendtlige Forsvarsværker den 8de September med den høieste Uforfærdethed og Koldblodighed, hvorom hendes Majestæt specielt er bleven underrettet i Overgeneralens Depesche dateret 14de September 1855."

Det fortjener endnu at bemærkes, at det var General Windham, som, da Armeen gjorde sin berømte Flankebevægelse mod Balaklava, overbragte Depeschen til den overstbefalende Admiral, Dundas, hvori Flaadens Medvirkning forlangtes.

(Efter Illustr. Lond. News.)

Sebastopol fra Kjølhalingsbugten.

Det Prospekt, som her leveres, er taget af en engelsk Kunstner, endnu inden Flammerne af den brændende By vare slukkede. Bugten var, som det vil sees, paa denne Tid bedækket med Vrag af sunkne Skibe. Hvad den Begivenhed angaar, til hvis Anskueliggjørelse denne Afbildning skal tjene, henvises Læserne forøvrigt til den udførlige Beretning i forrige Nummer.

Spanien og Revolutionen i 1854.

(Af Revue des deux mondes.)

(Fortsættelse fra Nr. 39).

General Don Evaristo San Miguel er en af de Mænd, i hvis Lod det falder eengang at være deres Land til Nytte, ja selv til Frelse, uden dog at være skabte til at spille en Hovedrolle. Fuld af dristige Forhaabninger, loyal af Tænkemaade, beruset af alle Illusionerne fra 1812, fordums Minister fra 1823, Forfatter af en „Philip d. 2dens Historie," nærede San Miguel de mest afgjorte progressistiske Anskuelser, samtidig som han elskede Dronningen, gjorde sig til hendes Ridder og var rede til at forsvare hende. Hans hvide Haar ligesaavelsom hans liberale Fortid bidrog til hans Popularitet. I nogle Dage var han Alt i Madrid, Præsident fra Juntaen, Universalminister, General-Kapitain, Chef for Folket og Armeen, Kongedømmets og Insurrektionens Plenipotentiarius. Om Natten var han i Palladset, om Dagen i Juntaen eller ved Barrikaderne og øvede overalt Indflydelse ved sin ærværdige Alder og ved sine forsonende Ord. Han var Alt i Madrid, dog — vel at mærke — ikke anderledes, end at han i de første Dieblik ikke kunde forebygge flere voldsomme Scener. Saaledes lod et Slags revolutionær Kommission under Præsidentskab af „Torero'en„ Pucheta uden videre den forrige Chef for Politiet Chico og to af hans Betjente skyde. I Virkeligheden var San Miguel og Pucheta Madrids to Magter — Pucheta var Organet for de revolutionære Lidenskaber, General San Miguel øvede en mæglende Indflydelse, fik den røde Fane stukket ned, hvor man reiste den, fik Fanatikernes republikanske Skrig bragte til Taushed. Al General San Miguels og de Moderates Bestræbelse gik ud paa at opretholde en vis Orden i Uordenen, at forsvare Dronningen, at holde Regjeringsspørgsmaalene saameget som muligt tilbage og vinde Tid til, at der kunde gjenfødes en ordnet Magt af dette gigantiske Anarki. Nu var Spørgsmaalet, hvad dette skulde være for en Magt, hvilket Løb og hvilke Grændser denne Revolution skulde have. Ja, her have vi Udgangspunktet for de følgende Begivenheder.

Omstændighedernes Magt gav Løsningen af denne forviklede Knude i General Esparteros Haand. Denne var da paa engang Præsident for Juntaen i Saragossa og designeret Chef for det i Madrid utaalmodig forventede Regimente. Saaledes kom da igjen frem paa Scenen en Personlighed, som ikke var ny for Spanien, men hvem en voldsom Bevægelse i 1843 havde stødt bort fra Politiken. Siden sit Fald havde Hertugen af Vittoria tilbragt fire Emigrantaar i London uden Opsigt og uden at befatte sig med nogen Intrige. Da han var vendt tilbage til Spanien i 1845, blev han udnævnt til Senator i et Ministerium, som haabede at sætte ham mod Narvaez; men han forblev i Logrono i Rioja, æret for sin krigerske Berømmelse, men halvforglemt, og der fandt pludselig Begivenhederne ham. Under sit Regentskab havde Espartero været langt fra at vise sig overeensstemmende med sin høie Stilling og med de Fordringer, man tillagde ham. Han havde vist sig som ubestemt Revolutionær, som tvivlraadig Ærgjerrig, som uvirksom Partichef, istand til baade Godt og Ondt, som Omstændighederne kunde medføre det, mere af Dorskhed end efter noget egentligt Valg. Vilde han endnu være, hvad han havde været i sin første Epoke? Vilde han gjenfinde den Virksomhed og den Bestemthed, som han ikke havde havt før, efter 10 Aar tilbragte i Ro, langt fra Forretninger?

Esparteros første Bevægelse, da han vendte tilbage til det politiske Liv, var at tage sin Tilflugt til det almindelige Middel, Nølen — en truende Nølen. Man maa lægge Mærke til, at han den 21de Juli om Morgenen fik Dronningens Indbydelse, og at han lod 8 Dage forløbe, før han indfandt sig efter denne Kaldelse. I den Tid gjærede der alslags Haab og alslags Ærgjerrighed i Saragossa omkring Espartero. Den aragoniske Junta havde en mere revolutionær Charakteer, end den i Madrid. Den konstituerede sig som Regjeringsjunta og spillede et formeligt Supremati over alle Insurrektionens Bevægelser i det hele Land. Den udnævnte Espartero til „Generalissimus over hele Spaniens Nationalarmee" med Magt til at uddele Grader og Ansættelser. Den gjorde endog Forberedelser til et aragonisk Ministerium. De utalligste Planer skjulte sig under et af disse Ord, som er et saa bekvemt Pas for alle Forsøg: „Nationens Villie skee!" Disse Ord havde blandt Andet den Fordeel, at udtrykke det Ubestemte i Hertugen af Vittorias Ideer. I Madrid troede man og sagde man, at denne Langsomhed og denne Hemmelighedsfuldhed ikke havde anden Hensigt, end at overlade Revolutionen til sig selv, for at den skulde tvinge Dronningen til Thronfrasigelse eller Flugt og for at Forholdene skulde blive simplificerede ved „denne Forvirrings Tryk" — dette Udtryk var det man betjente sig af. Om end Espartero ikke virkelig tænkte saaledes, gav han imidlertid fuld Grund til at troe det, idet han stillede sig selv som en Gaade og søgte alslags Udflugter, medens ethvert Dieblik var kostbart.

En Sendelse til Dronningen, som Hertugen af Vittoria overdrog en af sine Adjutanter, General Allende Salazar, var ikke af den Natur, at den kunde sprede Lys i dette Mørke. Den 24de Juli kom General Salazar til Madrid og blev øieblikkelig modtaget i Palladset. Han bragte et Brev fra Espartero, hvori denne sagde, „at han længe havde forudseet de paakomne Begivenheder, at hans patriotiske Hjerte sukkede derover, og at hans Udsending, som havde havt hans hele Tillid, vilde sige Dronning Isabella, paa hvilke Betingelser han vilde modtage Magten." Hvilke vare da disse Betingelser? General Allende Salazar, som siden har nægtet at han vilde tilsidesætte Agtelsen for Dronningen, begyndte desangaaende en Samtale, der blev meget heftig; han sagde, at Espartero ingen Tillid vilde have til sin Magt, medmindre den blev ham overdragen af de konstituerende Kortes. Imidlertid fremsatte han intet Bestemt. Vist er det, at hverken Dronningen eller General San Miguel, som vare tilstede, kunde forstaae ham.

Man maatte give en ny Audients, hvor Esparteros Udsending skulde fremsætte sine Betingelser skriftligt. Man forstod ikke mere den skriftlige, end den mundtlige Fremstilling, og tilsidst gik Dronningen ind paa hans Betingelser uden ret at vide, hvad hun gik ind paa.

Esparteros Udsendings Holdning ligeoverfor Juntaen i Madrid var ikke mindre besynderlig; den var ubestemt og utaalmodig, den syntes at lade mærke, hvad hans Ord ikke udtrykte, nemlig, at Juntaen uden Tvivl ikke gjorde nok for at opfylde Nationens Villie. Denne Fremgangsmaade pirrede Juntaens moderate Medlemmer, saa meget mere, som den gav de revolutionære Lidenskaber, de anstrængte sig for at holde i Tvile, Haab og Mod. General San Miguel var ikke den Sidste til med Iver at erklære sig, han skrev Brev paa Brev til O'Donnel, for at faae ham tilstede, og han havde ikke betænkt sig paa at danne et Ministerium uden Espartero, ja i Nødsfald mod ham.

Hertugen af Vittoria havde aabenbart gjort en falsk Beregning. Han stødte paa en Modstand, han aldeles ikke havde ventet; han saa ikke, at mange Erindringer reiste sig som en Barriere mellem ham og mange Mænd af de fleste politiske Partier. Paa den anden Side var hans Indflydelse betydelig sunken i Armeen. Han kunde selv dengang overbevise sig derom. Han indbød en General, som havde erklæret sig i det nordlige Spanien, til at komme og stille sig under hans Kommando. Generalen gav et meget høfligt Afslag. Da saaledes Hertugen af Vittoria i de sidste Dage af Juli kom til Madrid, var han tilsyneladende i Besiddelse af en umaadelig Magt, et virkeligt Diktatur, og dette Diktatur havde han virkelig, men ikke anderledes, end at han maatte dele det med Mænd, som vare langt fra at ville være hans villige Redskaber. Han var nødt til at slutte sig til det politiske og militære Element, som havde gjort Opstanden af 26de Juni. Og der var sikkerlig ingen foreløbig Forstaaelse mellem Espartero og Generalerne fra Vicalvaro. Naar de pludselig nærmede sig til hinanden og sluttede sig sammen, var det tilfældige Omstændigheder, der bevirkede det. Vist er det, at faa Dage før den 28de Juni havde en Ven af Espartero henvendt sig til General Dulce for at føle ham paa Tænderne og havde spurgt ham, om Hertugen af Vittoria kunde gjøre Regning paa hans Hengivenhed. Dulce havde vist sig meget stødt herover og svaret, at han kun tilhørte sit Land, og ikke var Nogens Mand, han være nu hvo han vilde. Spørgeren trængte ind paa ham, for at faae vide, hvilke Elementer man gjorde Regning paa, idet han udtrykte sit Ønske om at faae vide det i Forveien. Tilsidst svarede ikke Dulce. I Mellemtiden fra 18de Juli til 1ste August tilskrev den samme Mand General Dulce, hvilket synes at tyde paa Forsøg paa at skille ham fra O'Donnel. Dulce svarede ikke, og da man siden spurgte ham i Madrid, om han ikke havde modtaget Brevet, gav han det Svar, at hvis Hertugen af Vittoria havde troet at burde henvende sig direkte til ham, vilde han have erklæret ham, hvad han allerede havde sagt, at hans Kaarde tilhørte Spanien og den konstitutionelle Dronning, men ikke nogen Partichef. Dette Svar havde nær kostet Dulce Generalkapitainskabet over Katalonien, til hvilken Post han var bleven udnævnt.

Dette er et Kjendetegn paa de virkelige Betingelser, under hvilke Espartero overtog Magten. Hvis han havde været uindskrænket Herre over sine Beslutninger, skulde han ikke have deelt den med Nogen. Han gjorde hvad han kunde, om ikke for ganske at knække O'Donnel, saa dog for at fjerne ham fra hans Styrke, Armeen. Han tilbød ham efter hverandre Generalkapitainskabet over Kuba, Udenrigsministeriet, Marineministeriet. O'Donnell smilte, sagde man, og vilde ikke modtage Andet, end Krigsministeriet. Bange for at blive styrtet i en forfærdelig Krisis var Esparto nødt til at gaae ind herpaa. Nu dannedes Ministeriet af 31te Juli strax efter Insurgentchefernes Ankomst til Madrid. Hertugen af Vittoria var Konseilspræsident uden Portefeuille, og han satte sin Adjutant, General Allende Salazar til Marineminister. Hr. Alonzo repræsenterede i Justitsministeriet Erindringen fra 1843. I Spidsen for det Indre stod ogsaa en gammel Progressist, Hr. Santa-Cruz. Finantsministeren Hr. Manuel Collado var en Bankier, Senator og Ven O'Donnel, som selv tog

Krigsministeriet. En udmærket Mand, ligeledes gammel Konservativ, Hr. Pacheco, som var Dronningen og det konstitutionelle Monarki varmt hengiven og i Inntaen havde været en Støtte for det forstandige og maadeholdne Parti, blev Udenrigsminister. Ministeren for de offentlige Arbeider, Hr. Lujan, gik for en moderat Progressist, der var imod enhver Voldsomhed. Spanien fik saaledes en Regjering igjen efter 14 Dages Interregnum. Og hvormeget havde ikke faaet Tid til at udvikle sig i denne korte Tid! Hvilke Forviklinger var der ikke opstaaet! Omkring i Provindserne bragte Juntaerne Alt i Anarki. Snart ophævede de en Lov, snart en Skat, snart uddelte de Embeder og Grader. Det viste sig, at Juntaerne havde udnævnt 38 Generaler! Siden ratificerede man kun en liden Deel af disse Udnævnelser. Selv i Madrid saa det forbausende Folk en ny Presse reise sig, et Ekko fra Barrikaderne, Klubber, Organer for alslags Ophidselser mod Kongedømmet, især mod Marie Christine. Under disse Auspicier blev Ministeriet til.

Man maa ikke glemme, at i dette Ministerium havde to Partier sluttet Alliance. Espartero og O'Donnell, „Seierherren fra Luchana og Seierherren fra Luana," viste sig paa Balkonen for at proklamere den liberale Union; men det var en Forening par force, hvor Enhver havde forskjelligt Sindelag, forskjellige Anskuelser og forskjellig Retning. Det moderate Parti i Kabinettet havde villet indskrænke Bevægelsen. Ved Siden af det var Espartero, lettelig behersket af en urolig Omgivelse, tilgjængelig for alle Smigerier og enhver Lokkemad, karesseret af de yderligste Revolutionære, og skjulende sin Ubestemthed eller de i hans Navn udklækkede Planer med den saa heldig opfundne Sætning: Folkets Villie skee! Der maatte opstaae evindelige Stridigheder, som man alene kunde faae Ende paa ved gjensidige Indrømmelser. Det fra et vist Synspunkt vigtigste Spørgsmaal var Konstitutionsspørgsmaalet, Spørgsmaalet om Spaniens politiske Styrelse. Det afgjordes paa en af disse Maader, der sætte Alt paa Spil under Skin af at redde Noget. Man besluttede Sammenkaldelsen af de konstituerende Cortes med den nærmere Bestemmelse, at Regjeringen ikke tillod „hverken Tvivl eller Diskusion om Thronen, og Dynastiet." Hr. Collado har siden naivt nok tilstaaet, at Forslaget om denne Forholdsregel kom over ham som et Tordenslag, da han ligetil da troede, at Revolutionen bar den existerende Konstitutions Fane. Istedetfor denne Konstitution kastede man et Interdikt over hele Spaniens offentlige Organisation og holdt Veien aaben for alslags Forsøg. Men der stod tilbage nok af andre mere kildne Spørgsmaal — uophørlige Beviser paa den skrøbelige Ministerforbindelse. Det første af alle var Dronning Christines betænkelige Stilling. Hun havde været indesluttet i sit Pallads siden d. 17de Juli og var bleven Gjenstanden for det bitreste Had.

En besynderlig Skjæbne havde overantvordet Isabellas Moder som Gidsel til Revolutionen. Hun skulde forladt Spanien i Mai Maaned; en Sygdom havde forlænget hendes Ophold, og saaledes kom Begivenhederne over hende i Madrid. Men hvori bestod da egentlig Dronning Christines Brøde? Havde hun troløs medvirket til en voldsom Omstyrtelse af de liberale Institutioner? Det er tvertimod vist, at Ingen var mere imod et Statskup, dengang da dette Statskup maaskee var mindre umuligt, end man den Dag idag skulde troe. Det var ikke alene Politik af Dronningmoderen, hendes personlige Værdighed og hendes historiske Navns Ære fordrede det. Hun havde ved Amnestien af 1833 aabnet Spaniens Porte for de emigrerede Liberale, hun havde bragt Spanien ud paa den konstitutionelle Bane. Dette glemme Partierne; Retfærdigheden kan ikke glemme det. Var Dronning Christine skyldig i de Plyndringer af Statsformuen, hvorfor man beskyldte hende? En Kommission af Cortes har nu i 6 Maaneder været beskjæftiget med at opklare denne Sag. Den har ikke sparet hverken Tid eller god Villie for at finde forfærdelige Ting. Da alle disse tomme Beskyldninger, som en skummel Uvillie havde udspredt, af sig selv gik istykker, vilde den stige høiere op til Ferdinand d. 7des Testament, det vil sige, at en legislativ Kommission gjør sig til Dommer over en civil Akt, der er udført uden Modsigelse. Vi ville ikke gaae videre ind i denne Undersøgelse; det er nok at sige, at alle disse overdrevne og vanskabte Fakta, naar de blive verificerede, vare ganske simple Ting. Dronningmoderens Pension blev tilbageholdt, hendes Godser bleve sekvestrerede for at være ansvarlige for de Forbrydelser, man lovede at opdage; det er ligetil nu det øiensynligste Resultat af Undersøgelsen. Det er vist, at Dronning Christine før var meget populær hiinsides Pyrenæerne, og at hun derimod i nogle Aar ikke har været det. Hun var ikke blot upopulær blandt de yderlige Liberale; deri vilde der ikke være noget Forunderligt. Hun var ogsaa upopulær blandt dem, som stedse havde holdt paa hende, forsvaret hende, og for hvem hendes Navn havde været et Banner. Marie Christines forandrede Forhold paa Grund af hendes andet Ægteskab havde kunnet bidrage til denne Forandring i Partiernes Stemning med Hensyn til hende, idet hun derved blev sat midt op i Interesser og Indflydelser, som vare af den Natur, at de undertiden kunde kompromittere hende. Der var en Tid, da hun stod mellem lunkne Venner og et løssluppet Had. Hvis de velsindede og oplyste Mænd, som vare i den nye Regjering og ellers i Madrid, frit havde kunnet sige, hvad de tænkte, vilde de have sagt, at der i alle disse Anklager ikke var Noget, som Landet havde at bryde sig om, at dette Spørgsmaals Vigtighed paa det Punkt, det nu stod, ene og alene udsprang deraf, at Dronning Christinas Upopularitet var et forgiftet Vaaben i de revolutionære Lidenskabers troløse Hænder mod Monarkiet. Ulykkeligviis havde disse revolutionære Lidenskaber Forbindelser i Ministeriet; de gjorde Regning paa at finde Veien til Esparteros Sind. For den forrige Regent var det en gammel Klage: han havde overvundet Dronning Christine i 1840 og var i 1849 bleven overvunden af hende eller hendes Venner; Begivenhederne overgav hende igjen i hans Vold. (Fortsættes).

Sebastopol fra Kjølhalingsbugten efter Stormen.

Literatur og Kunst.

Indledning til det nittende Aarhundredes Historie af G. G. Gervinus. Oversat. Laurvig 1855. 168 S. 8. J. Preutz's Forlag. Originalen til dette Værk, der udkom i Leipzig 1853, fik strax en større Navnkundighed, end dets Læsning havde kunnet forskaffe det, derved at Magthaverne søgte at undertrykke Bogen og faae Forfatteren afstraffet. Da dette naturligviis ikke kunde være paa Grund af illiberale Udtalelser, saa grebes Gervinus's „Einleitung" af Demokrater og Andre med Forventninger, som en med videnskabelig Grundighed og Moderation skreven Bog ikke kunde fyldestgjøre. Det feilede saaledes ikke, at Mange følte sig skuffede ved Læsningen, om de end ikke kunde nægte, at baade Gervinus's Fremstilling var frimodig og hans Opfatning af saa ofte behandlede Kjendsgjerninger mere end sædvanlig selvstændig. Disse Egenskaber ville dog altid have nok Tillokkende for „gode Læsere" og give Skriftet mere end Døgninteresse, hvorved ogsaa dets Overførelse i vor Literatur er begrundet. Det er kun bestemt til at tjene som Indledning til en „Geschichte des neunzehnten Jahrhunderts seit den Wiener Verträgen," hvoraf 1ste Bind nu netop er udkommet i Leipzig. (Værket, der ogsaa slutter sig til Schlossers berømte „Geschichte des 18 Jahrh. u. des 19 bis z. Sturz des franz. Kaiserreichs," skal bestaae af 6—8 B., hvoraf 1—2 aarlig vil udkomme, hvert til en Priis af 2 Thlr., omtr. 1 Spd. 60 ß.) De Grunde, som have bevæget Forf. til at lade Indledningen udkomme særskilt, forud for det Værk, hvortil den hører, angives i Forordene. „For det første vilde den — formedelst sit Omfang — have besværet Historieværkets første Deel temmelig meget, og dernæst vilde den maaskee ved sit Indhold, som forudsætter nogen historisk Forkundskab, strax i Begyndelsen af Historiefortællingen have afskrækket en større Læserkreds, som fuldkommen vel vil forstaae Fortællingen selv endog uden hine Forkundskaber. Forøvrigt havde disse ydre Grunde neppe været tilstrækkelig til at bestemme mig til overhovedet at skille Indledningen fra det Hele og endnu mindre til alleréde nu at sende den forud, da jeg just ikke kan love, at Hovedværket snart skal komme ud; men nogle Venner, som viste om dette Indledningsskrift, have troet, at dets Indhold vilde tjene til igjen at befæste mangen hos Menneskene rystet Fortrøstning til Fremtiden, gjenoprette mangen svækket Tro til det Nærværende, og berede et Tilflugtssted for mange, som ere forliste i disse Aaringers Skibbrud." Som Grundanskuelse for den historiske Udvikling gjennem de sidste 3—4 Aarhundreder stiller Forfatteren den, „at Historien stadigt har bevæget sig efter en i den boende Aand og Lov i en eneste Retning trods alle Standsninger og Afvigelser," og forudsætter da ligeledes, „at ogsaa de tre til fire Aarti, som vi have gjennemlevet, ere underkastede samme Retning." Han finder derfor intet Forvovent i, „netop af denne Retnings Uforanderlighed at ville erkjende dens Maal og af en samtidig Betragtning af det Nærværende og Forbigangne at ville udlede Betydningen af vor Tid og Aanden i dens Historie" — hvilket han betragter som „Maalet for sit Historieværk." Hans historiske Betragtningsmaade fremgaar forøvrigt af Forordene, hvoraf vi hidsætte Følgende: „Mig selv har Vanen til den historiske Betragtning af Verden i disse Tider tidlig afskaaret mangen glødende Forventning, som har grebet Andre, og derved sparet mig for mangen Skuffelse; Trøst og Opreisning har den aldrig negtet mig; en Anden kunde maaskee ogsaa hente begge Dele af denne Meddelelse. De utaalmodige Forhaabninger om hurtige politiske Resultater lærer man ved denne Betragtningsmaade visseligen snart at aflægge, men ogsaa snart medlidende at smile til de herskende Partiers tomme Glæde over øieblikkelige Fordele; man lærer snart at opgive den Tro, at Verdensbegivenhederne gaae efter Enkeltes Luner og gestalte sig efter deres Godtykke. Thi ved hiin Betragtning vænner man sig snart til at udfinde Aarhundredets storartede Bevægelser endog i den nærmeste Tidshistories smaa Fingerspand og ikke af det Enkelte at bogstavere sig til de mægtige Træk, hvormed Forsynet skriver, men at læse dem i det Hele." — Som bekjendt vandt Gervinus først en afgjort Forfatteranseelse ved sin „Gesch. d. poet. National-Literatur der Deutschen." Dette Værk havde optaget et saa mangfoldigt, ved selvstændige Granskninger fremhentet Materiale, at Snese af efterarbeidende Literaturhistorikere endnu ikke ere blevne færdige med Udmyntningen deraf i de forskjelligste Former, og hiin Stofrigdom hvilede trættende i og over Fremstillingen. Først i en ganske ny Bearbeidelse har Forf. formaaet at forene en lettere Fremstilling med sin Kildegrundighed (den vanskeligste Opgave for den historiske Kunst) og en saadan Forening findes ogsaa i denne her oversatte Bog. Imidlertid beholder hans Fremstilling altid en vis Tunghed af Forskningen og af disse Skarpsindighedens Operationer, der tage alle Aandsevner i Beslag under Læsningen. Oversætteren har saaledes ikke havt saa let et Arbeide at udføre. Imidlertid har han, saavidt Anmelderen kan slutte af enkelte Jævnførelser med Orginalen, skilt sig tilfredsstillende derved. — Han har betjent sig af den orthophoniske Skrivemaade. Om end Ord som Tetaksten see noget chinesiske ud, vilde vi ladet det gaae, naar han kun ikke tillige havde udstrakt Orthophonien til Navnene (som Makssimilian, Pit, Sveits ɔ: Maximilian, Pitt, Schweiz); men her maa vi protestere. Det er en utilgivelig Selvraadighed af en Forfatter, at forandre en Mands Navn saaledes, at ikke engang Eieren selv vilde kjende det igjen, og det saamegetmere som mange sikre Navne-Skjelnemærker derved ofte vorde udslettede. — Med Hensyn til denne Bogs Udkomst ville vi, inden vi ende denne vor Anmeldelse, bemærke, at der er noget Usædvanligt i at see Bøger af det Slags oversatte hertillands, især udenfor Hovedstaden. Oversættelser ere hos os overhovedet lidet begunstigede af Omstændighederne. Hvad der er værdt at overføre, bemægtige de Danske sig, endnu inden det kommer hidop, og sende det til os med fuld Visbed om Afsætning, medens det derimod, hvor vi komme i Forkjøbet, er saa langt fra at vi kunne regne paa Gjengjældelse, at det heroppe oversatte Skrift endog lige fuldt oversættes paa Dansk. Desuden er man hertillands bleven saa kosmopolitisk, at man i Tilfælde af at et Værk oversættes baade hos os og i Danmark, ligesaa gjerne (om ikke hellere) forsyner sig fra sidste Sted, som man vælger sit Eget. Exempler herpaa har man i Indførselen af Onkel Toms Hytte og Wallins Prædikener tiltrods for vore egne Oversættelser. Den ovenomtalte Bog er trykt paa hvidt svensk Papiir, og Udstyret overhovedet meget anstændigt.

Hos samme Forlægger er ogsaa udkommet **Veiledning for Korresponderende og Reisende**, udarbeidet af V. Johannessen. Bogen, der synes os meget bekvemt indrettet, indeholder Regler og Bestemmelser „om den indenrigske Brev-Postforsendelse, om Befordring af Passagerer og Pakgods med Postvæsenets Dampskibe, om Befordringen af Pakker med norske Land-Pakkeposter, om den elektriske Telegraf m. m. og et Anhang ang Brevforsendelser og Passagerbefordring til Udlandet. Kan Forlæggeren give nye Oplag af denne Veiledning efterhaanden som de deri indeholdte Bestemmelser vorde forandrede, vil hans Bog blive baade nyttig og afsættelig. Hovedsagen er, at Folk altid, naar de kjøbe den, kunne stole paa Angvielsernes Gyldighed.

Norsk Bog-Fortegnelse. 1848—1855 (af Martin Arnesen.) 4⅝ Ark 8. Priis 40 ß. Joh. Dahls Forlag. Dette Skrift udgiver sig som „Supplement til M. Nissens Bogfortegnelse 1814—1847." Men for Nissens Arbeide, der taaler Sammenligning med Udlandets bedste Bibliographier, staar det uendelig langt tilbage saavel i Nøiagtighed som med Hensyn til konsekvent Gjennemførelse af den valgte bibliographiske Methode, og maa i Et og Alt siges at være dets Forløber lidet værdigt. Arnesen har i en jaskende Hast afskrevet Titler paa alt Trykt, som er kommet ham for Øie eller Øre: Viser og Aviser, Almanakker og Lithographier, og i en tilfældig Orden tilføiet Trykkested, Trykkeaar, Forlægger og Priis, forudsat at disse Angivelser kunde haves uden Efterforskning, men i modsat Fald ladet dem ganske eller for endeel blive borte. Men hvad enten Sligt er anført eller ei, er man næsten lige ilde faren, da man hverken kan stole paa hans Priser, Omfangs-Angivelser eller hans Forlæggere. Thi han har ikke som Nissen erkyndiget sig hos Boghandlerne om selve Bøgerne, deres Priis og Forlagenes Overgang fra de oprindelige Forlæggere til andre, ja ikke engang mærket sig de hyppigst gjentagne Avertissementer derom. Saaledes henviser han til Forlæggere, som ikke mere findes herneden (som Winther) og opstiller Priser, der ere det Dobbelte, ja Mangdobbelte af hvad Bøgerne nu faaes for (som C. A. Dobwads Forlagsartikler), hvilket er lige skadeligt baade for Forlæggere og Bogkjøbere. Da han hverken ved Selvskue har overbeviist sig om de anførte Titlers Rigtighed, og heller ikke med Nøiagtighed har fulgt de i det Hele paalidelige Kilder, der stode til hans Raadighed (Bibliographien i „Norsk Tidskr."), lider hans Fortegnelse ogsaa af en Mængde feilagtigt skrevne Navne, mange forstyrrende Ordforvexlinger o. s. v. Hertil kommer Tankeløsheder i Bøgernes alphabetiske Ordning, Inkonsekvenser og Brud paa al bibliographisk Methode, og en saadan Forrykkelse af Literaturens Grændser, at al „Bogstatistik" bliver umulig. Skal en toskillings „Folkesang paa 17de Mai" eller et Toskillingsblad om „Tryntyrken" optages, saa maa man for Konsekvensens Skyld indtage Alt af det Slags Literatur, hvad dog slet ikke Forf. har gjort. Jeg kan berige hans Fortegnelse med saamange Viser og Pjecer af hiint Slags, at Antallet af vor Literaturs æsthetiske Frembringelser mindst skal fordobles. — Et eget Slags Feil, der baade viser Forfatterens Mangel paa Kritik og Upaalideligheden af hans statistiske Beregninger i „Nordisk Universitets-Tidskrift," maa her nærmere paapeges, saameget mere som jeg derved muligens kan spare En eller Anden for en unyttig Undersøgelse. Feilene bestaae deri, at Arnesen opfører mange, tildeels høist betydelige Skrifter tvende Gange og under noget forskjellige Titler, ja endog til forskjellig Priis og med forskjellige Aarstal. Af M. C. S. E. Auberts Indberetning om hans Reise ang. Juryvæsenet anføres først H. 1—2 (Ark 1—25) under Omslagstitelen „Om Juryinstitutionen" og derpaa hele Værket med sin egentlige Titel „Om mundtlig Rettergang og Edsvorne," o. s. v. Den hos Abelsted i 1849 udkomne „Lov angaaende Forbrydelser," der er forsynet med Henviisninger til Retstidenden, findes først S. 31. under Titel af „Kriminialloven", o. s. v. og derpaa S. 34 under sin rigtige Titel, dog med 2 Siders Forskjel i Tykkelsen og Henviisningerne til Retstidenden paa første Sted kun til Udg. af 1840 istedetfor 1849. De af Rigstid. aftrykte „Debatter i Storthingets Møde den 3die Mai 1848" ang. det fremsatte Adresseforslag findes Side 14 henimod rigtigt anført, og S. 2 under Titel af „Adresse-Sagen i 1852" osv., hvilken Dobbelthed et nyt Titelblad har foranlediget. Det hos Nissen i 1850 udkomne, af Kart ledsagede „Forslag til et Jernbaneanlæg" osv., er baade opført S. 18 (med tre Feilskrivninger) og S. 28 under Titelen „Jernbanekart . . . med Beskrivelse. Chra. 1852." Stockfleths i 1848 udkomne Bog om Finnerne er S. 55 opført to Gange efter hinanden, først med hiint Aarstal og til en Priis af 96 ß, derpaa med Trykkeaaret 1850 og til en Priis af 48 ß, hvilken sidste Priis er den, hvortil Forlæggeren har nedsat Bogen. Til Dobbeltanførseler regne vi ogsaa Gjentagelsen af et ubestemt og ubestemmeligt Hefte af et Værk, efterat det Hele er anført (som ved Lovsamlingen hos Dobwad). Herved bødes der for den statistiske Oversigts Skyld paa hvad der ikke opføres af andre Værker og navnlig af endnu udkommende Blade (f. Ex. Almuevennen, der hos Arnesen kun naaer til 1853 eller 5te Aargang, medens den iaar vedbliver med sin 7de Aarg.) Sammenfatter man de ovenanførte Ankepunkter, tror jeg, man vil finde disse saa vægtige og mange, at man vanskelig, uden at gjøre Bibliographien til Tumleplads for Vilkaarlighed og Omtrentlighed, kan kalde Arnesens Arbeide nogenledes forsvarligt, end sige, som Christiania-Postens Skudsmaal lod, „i det Hele taget har stillet sig godt" derved. Jeg tror, at jeg lettere skal skaffe Recensenten Kyndiges Attest for, at han ikke forstaar sig den mindste Smule paa Bibliographi, end at han vil faae sin Mening underskrevet af Bibliographer. — Inden jeg forlader denne Bogfortegnelse, skulde jeg at bemærke, at den hæderlige Forlægger har gjort hvad han kunde for dens Nøiagtigheds Skyld, idet han har ladet det første Ark omtrykke og endog besørget endeel Rettelser i et Par andre Ark. Men Ulykken var, at i en Bibliographi, hvis Materiale er usterretteligt, maa enhver Rettelse blive utilstrækkelig, naar den ikke udstrækker sig til Jevnførelse eller Undersøgelse af hver enkelt Titel, hvilket koster samme Møie, som at udarbeide en Bibliographi fra Nyt af. Titelsedler, som man ikke kan stole paa, ere ufordeelagtige. Herpaa har man et mærkeligt Exempel fra Verdens største Bibliothek. Efter Van Praet's Død (1837), bevilgede de franske Kamre til det kgl. Bibliothek i Paris 1,264,000 Fr., hvoraf 120,000 Fr. til extraordinære Katalogs-Arbeider; for denne Sum fik man en halv Million saagodtsom ubrugelige Titelsedler, hvilke Mr. Richard, der selv havde været med at forfatte dem, da det kom til Stykket, meget fornuftigen raadede Bibliotheks-Bestyrelsen at brænde.

Af norsk Universitets-Tidskrift er udkommet 3die H. 167 S., udgivet i Christiania af G. A. Krogh, med Valgsprog af Hávamál: „Fagert skal du love og lade fast være." Heftet indeholder: Om det Norske Universitets og dets Observatoriums Oprindelse af Prof. Hansteen. De Danske Heder og deres Dannelse af Kand. jur. J. B. Barth. Chr. den fjerdes Personlighed og daglige Liv af Fr. Hammerich. Statistisk Udsigt over den norske Literatur fra 1847 til 1855 af Stud. philol. Martin Arnesen. Er Yggdrasilsmythen af christelig Oprindelse? af Adjunkt J. E. Thaaisen. Desuden en Anmeldelse (af Holger Nordams i forrige Binder udkomne Bog: „De danske og norske Studenters Deeltagelse i Kjøbenhavns Forsvar mod Carl Gustav") og „akademiske Meddelelser" fra Universiteterne i Lund, Kjøbenhavn og Christiania. Efterretningerne fra sidstnævnte Universitet, hvilke ere meddeelte af dets Sekretær, have særst Udførlighed og ledsages ogsaa af en kort Beretning om Studentersamfundet, affattet af sammes Bestyrelse. — Det vilde være vanskeligt at udtale nogen Dom om det Meste af dette Heftes Indhold, da ikke mindre end tre af dets (fem) Afhandlinger, og det de omfangsrigeste (Barths, Hammerichs og Thaaisens) ere afbrudte, for at fortsættes i et følgende Hefte. Imidlertid vove vi noget ved at sige, at Thaaisens Afhandling, der er fremkaldt ved den af Prof. Munch i hans Norgeshistorie og seneste Mythologi udtalte Tvivl om Yggdrasilsmythens germaniske Ægthed, fortjener særst Opmærksomhed. Hansteens Stykke er ganske hensigtsvarende, men forresten ikke af videre Betydenhed. Arnesens er affattet i en daarligere og mere usammenhængende Stil, end et anseet Tidsskrift har Tilladelse til at byde sine Læsere, ikke at tale om den Usterretteligheder, hvilke statistiske Beregninger, hvorfor han paa ubrugbar Grundvold som Forf.'s Bogfortegnelse, maa lide af. Vilde Redaktionen alligevel paa Grund af Stykkets Hensigtsvarenhed for Tidsskriftet have benyttet det, havde den udstrakt de deri foretagne Rettelser ogsaa til saa iøinefaldende Urimeligheder, som de, der findes under „Philologien," og til Anførsler som „P. C. Asbjørnsen og J. Moes Huldre-Eventyr", hvor Asbjørnsen ubilligen maa dele Forfatteræren med Moe, medens begges Fællesarbeide, Folke-Eventyrene, forbigaaes. (Hr. A. faar dog sin Mon igjen derved, at strax bagefter opføres foruden „Ydale" ogsaa en „Aarbog for norske Digtere 1853.")

Norsk Kirketidende. Efterat nogle Avisindsendere have talt om Trangen til et periodisk Organ for den norske Kirke, har Kand. theol. B. J. J. Muus endelig „vovet at indgaae paa det Foretagende," i Forening med en anden Theolog, der (i Chr-Posten?) i længere Tid „har refereret og anmeldt religiøse Sager," fra Nytaar af „at udgive et Blad under ovennævnte Titel for den norske Kirke", i det Haab, „at Landets Geistlige og Kirkefolk*) ville benytte den dem herved givne Anledning" (til deri at udtale hvad der med Hensyn til Kirkens Tarv ligger dem paa Hjerte?) „Bladet vil udkomme 1 Gang ugentlig med ½ Ark eller Mere" og koste 1 Spd. 75 ß. pr. Aargang.

*) D. e. Mennesker, som ere ved Kirken eller ialfald underveis dertil eller derfra paa Gudstjeneste-Dagene (See ogsaa Ivar Aasens Ordbog S. 256).

Norge.

Christiania. Ved kgl. Resol. af 3die Okt. har Statsraad Stang faaet en Forlængelse af 6 Maaneder i den ham tilstaaede Tjenesteledighed.

— Ved kgl. Resol. af s. D. er Ørskougs Bygdemagazin tilladt ophævet, mod at dets Eiendele anvendes til Grundfond for en Sparebank i Ørskoug.

— Professor M. Sars er den 10de Okt. optaget som Medlem af det svenske Videnskabsakademi.

— Hs. M. Kongen har tilstillet Prof. P. A. Munch for hans Norgeshistorie Guldmedaillen memoriæ pignus, ledsaget af et egenhændig underskrevet Brev, til Anerkjendelse af Professorens „for Fædrelandet og Historien lige vigtige Virksomhed."

— Pastor Crøger, der for nogen Tid siden udvandrede til Amerika, er nu bleven kjed af den ny Verden, og skal være paa Hjemveien til Europa.

— Hinné's Kunstberiderselskab, der siden det forlod os har været i Bergen, har faaet Øvrighedens Tilladelse, til atter at give Forestillinger her i Byen, men kun i tre Uger og paa de Dage, der ikke spilles paa Theatrene.

Lillehammer. Byens halve Andeel i Sameiemarken med Gaardbruger Sorgendahl nedenfor Mesna Bro solgtes den 10de Okt. ved Auktion for 3607 Spd. og dens halve Andeel i et Sagbrug for 1000 Spd.

— Brænderiet har ifølge Opgjøret af sidste Aars Status givet et Udbytte af 4,500 Spd. eller 24 pCt. pr. Aktie, medens derimod Bryggeriet, der tilhører samme Interessentskab som Brænderiet, er i en Underballance, der for de 2 sidste Aar beløber sig til 2,500 Spd.

Skien. Smed N. Johnsen paa Klosterhaugen, der ifjor kom hjem fra et treaarigt Ophold i Kjøbenhavn og Berlin, har nylig forfærdiget en Dampmaskine af omtrent en Mands Kraft.

— Den 5te Okt. holdtes en af Bratsbergs Amts Landboforening foranstaltet Præmiepløining paa Gjerpens Præstegaard under Ledelse af Amtmand Aall og Agronom Rydqvist; denne holdt i et Eftermiddagsmøde paa Skiens Raadhuus et Foredrag ang. Landbovæsenet.

Porsgrund. Den første norske Assuranceforenings Regnskab for 1854 udviser 19,718 Spd. 28 ß større Udgift end Indtægt, hvilken Underballance er besluttet at skulle dækkes ved Repartition af Tilskud med ½ pCt. af Assurancesummen — 3,943,648⅓ Spd. Foreningens Tilvæxt i dette Aar er 138 Skibe med en Assurancesum af 1,185,260 Spd. Dens samtlige Forsikringer udgjøre 5,128,908⅓ Spd. paa 1,118 Skibe.

Langesund. J. Wrigths Skonnertskib Margreta, kom nylig hjem fra det sorte Hav med en Ladning Rug paa 1800 Tønder. Sammesteds har Rugen i flere Dage staaet i en Priis af 6½ Spd. pr. Td.

I **Bergen** skal være tegnet 400 Aktier a 100 Spd. til et nyt Dampskib istedetfor „Norge."

Levanger. Sognepræsten i Værdals Pstg., Steen, afgik ved Døden Natten til 7de Okt.

Udenlandske Efterretninger.

Danmark. Af den under 1ste Okt. d. Aar foretagne Folketælling fremgik, at Befolkningen er siden 1850 steget fra 1,407,757 til 1,499,850; den er altsaa forøget med 92,103 eller 6,5 pCt., vistnok den betydeligste Tilvæxt, noget Kvinkvennium kan opvise. Forøgelsen har været størst i Kjøbstæderne (15 pCt.), dernæst i Kjøbenhavn (10,7 pCt.), mindst paa Landet (4,8 pCt.) Kjøbenhavn har nu 143,591 Indbyggere.

— Rigsretten aabnedes den 10de Okt. Forsvarerne gjorde Indsigelse mod Amtmand Lehmanns Sæde i Retten, hvilken Indsigelse dog underkjendtes, hvorpaa de forlangte en Maaneds Anstand for at forberede Forsvaret. Advokat Brock har forfattet Anklageskriftet.

— Generallieutenant J. C. Bardenfleth, „en af de hæderligste Veteraner ved den danske Armee," afgik ved Døden den 24de Sept.

England. Daily News melder, at Simpson har indgivet sin Dimission, men at den ikke er bleven modtaget.

Tydskland. Den 5te Okt. har Dr. Luther i Bilk ved Düsseldorf og Hr Goldschmith i Paris opdaget hver sin Planet i Fiskenes Stjernebillede. „Man har altsaa nu, bemærker Prof. H. i Chr.-Pst., allerede fundet 37 formeentlige Brudstykker af en forhen imellem Mars og Jupiter sig bevægende Planet. Af disse har Luther nu opdaget 5 og Goldschmith 3."

Frankrig. Striden med Neapel synes ganske at være bilagt, og Grunden hertil maa fornemmelig søges i Kongen af Neapels Ydmyghed og angerfulde Iver for at give Vestmagterne Satisfaktion, saasnart det blev indlysende for ham, hvad han kunde udsætte sig for ved ikke at give efter for deres Fordringer. I St. Cloud afholdtes der den 6te ds. Ministerraad i Anledning af de neapolitanske Anliggender, og Resultatet heraf blev den tidligere omtalte Note i Monitøren, hvori Lucian Murats Brev til Times blev desavoueret, og denne Prinds synes endogsaa ved denne Leilighed ganske at være faldet i Unaade, idet Keiseren nægtede at modtage ham, da han søgte om Audients.

— Forviklingerne med Grækenland synes derimod ikke at ville faae en saa fredelig Udgang, da Kong Otto den 5te ds. har afskediget sit Ministerium, der var gunstig stemt for Vestmagterne. De nye Ministres Navne findes anførte i en telegraphisk Depesche fra Triest af 9de ds., og man seer heraf, at Premierministeren og Krigsministeren, Maurokordatos og Kalergis, hvis Nærværelse i Regjeringen Englands og Frankrigs Gesandter navnlig betragtede som en Betingelse for, at det gode Forhold med Vestmagterne ikke blev forstyrret, findes blandt de afgaaede Medlemmer af Kabinettet. Da Kongen af Grækenland har vægret sig ved at give yderligere Garantier for en neutral Politik, som de nævnte Gesandter forlangte, hvis Krigsministeren imod deres Forestillinger fjernedes fra Regjeringen, vil det Tidspunkt sikkert nu være indtruffet, da Vestmagterne gjøre Alvor af deres Trusel om at tage overordentlige Forholdsregler imod det græske Hof.

Krigsskuepladsen. Den vigtigste Begivenhed, hvorom der i den sidste Tid er indløben Efterretning, er et den 29de Sept. af Russerne foretaget Angreb paa Kars. Angivelserne ere hidtil ufuldstændige, men alle stemme deri overeens, at Russerne bleve slagne tilbage med et Tab af mindst 4000 Mand, og i B. H. lægges til, at Kampen varede i 8 Timer og førtes med stor Forbitrelse, og at Russerne efter dens Ophør tiltraadte Tilbagetoget og ophævede Beleiringen. Over Petersburg berettes imidlertid, at „Blokaden af Kars blev gjenoprettet paa samme Fod som før." Men det indrømmes forresten indirekte, at Russerne ere gaaede baglænds udaf Dandsen, idet det hedder: „Flere Chefer bleve ved Kampens Begyndelse dræbte eller saarede. Angrebet havde intet Resultat (det vil efter russisk Udtryksmaade sige: intet for os heldigt Resultat.) Uagtet vort Tab toge vi 14 Faner og Standarter." Over Petersburg har man gjennem Telegraphen modtaget nogle Underretninger om de allierede Flaaders Bevægelser i det sorte Hav. „Fienden har foretaget en ubetydelig Landing paa Kinburn-Odden ved Saltsjøen. Om Aftenen beskjød 6 Dampskibe Fæstningen selv (den ligger lige for Oczakow, ved det smale Indløb til den grunde Bugt af det sorte Hav, hvor Dnieper udmunder sig.) Den besvarede Ilden med Virkning og beskadigede et Dampskib. Fra Petersburg berettes den 15de, at den forenede Flaade Dagen i Forveien havde forladt Odessa og kastet Anker 3 Mile fra Kinburn.

— Den imod Odessa sendte Flaade, der siden har vendt sig mod Kinburn, skal have havt 10,000 Mand franske Landgangstropper ombord.

— Fra selve Krim meldes, at de Allierede fremdeles holde Aasryggen fra øvre Belbek besat med betydelige Stridskræfter og det uagtet Gortschakoff tidligere har meldt, at Fienden havde forladt den øvre Belbek-Dal, og var paa Tilbagetog til Baidar. — Over London meldes den 15de, at General Colin Campbell er afgaaet til Eupatoria med Artilleri og Infanteri.

— Fra fjerde Divisions Leir skrives den 18de September: Russerne vedblive at befæste sin Stilling paa Nordsiden og indtage endnu bestandig sine gamle Stillinger derfra og til Høiene over Ai-todor. De Franske have sendt store Afdelinger af den venstre Beleiringshærs Korps til Stederne mellem Baidar og Tschorgun. Vore Batterier ere afklædte. Veiene til Leiren istandsættes og Hærens Arbeidskorps er med Soldaternes Hjælp ifærd med at anlægge en ny Vei fra Balaklava parallel med Jernbanen. Alt omkring os tyder paa, at Tropperne skulle lægges i Vinterkvarteer der, hvor de nu ere leirede; men der er ogsaa Tegn, som man ikke kan tage feil af, der vise, at der vil blive foretaget Noget mod Fienden, inden Tropperne gaae i Huus for i Vinter. Blottede for Russernes Kugler staae de, som paa den aabne Kai uafladelig ere beskjæftigede med at brænde hele Oplag af Klæder, Støvler, Bælter, Chakoer, Patrontasker o. a. d., som Fienden har efterladt. Russerne see fuldkommen roligt derpaa. De ere dog ikke ganske at stole paa; thi naar det skeer, at flere Officierer eller Ryttere have samlet sig paa et Sted, sende de dem ganske uventet nogle Kugler. De Franske have et Morterbatteri bag Nikolausfortet, hvorfra de bombardere de russiske Arbeidere. Nikolausfortet tilbyder ypperlig Beskyttelse, men Soldaterne sky det, fordi de troe, det er undermineret og en smuk Dag vil springe i Luften. Trods Ilden staar det endnu og gjendriver de Reisende, der fortalte, at Russernes med Kasemater forsynede Forter vilde kvæle Kanonererne med Røg. Kasematerne ere aabne med luftige Gange bagved. Det Hele er solid bygget. Fort Alexander har forholdsviis ikke lidt meget, skjønt Minerne under det sprang med forfærdelig Larm. Dets Mure staae. Alene Paulsfortet ligger i Ruiner. Om Tirsdagen den 11te var der Vaabenstilstand et Par Timer til Udverling af Brevene angaaende Fangerne. Den russiske Officier, som havde med Fangerne at gjøre, og som man troer, var Chefen for „Wladimir," skal have gjentaget, hvad den russiske Admiral sagde om Mandagen den 10de: „Med dette for Øie (pegende paa Sebastopols Ruiner) ere vi længere fra Freden end nogensinde." Russerne have en meget stor Artilleripark paa den anden Side af Havnen. Mange af Kanonerne, som vi fandt her, ere støbte i Carron, som man kan see af Ordene paa deres Tapper."

— Fra Konstantinopel skrives den 24de Sept.: Med Omer Paschas Forflyttelse til den asiatiske Krigsskueplads, hvorom man i den sidste Tid har talt saa meget, er det da endelig bleven Alvor. En Hær paa 45 til 50,000 Mand og 6000 Heste skal under hans Befaling sammendrages i Tschefketil ved Tscholoh, saa at der ikke længere er Tale om at sende ham til Undsætning af Kars, idet man virkelig skal have besluttet at foretage en Diversion i Hjertet af Transkaukasien, og Omer Pascha har isinde at opslaae sit Vinterkvarteer i Kutais. Denne Plan er rigtignok temmelig vovelig, men den vil dog rimeligviis svare bedre til sin Hensigt, end naar hiin Hær, saaledes som det oprindelig var bestemt, blev anvendt til at undsætte Kars, hvortil den desuden vilde indtræffe altfor sildig. Skulde det nemlig lykkes Omer Pascha at trænge frem til Grusien, vilde Murawiew uden Tvivl blive nødsaget til at trække sig tilbage bagved Ararat for at dække Tiflis.

— Pelissier er ikke alene bleven udnævnt til tyrkisk Marskalk, men har ogsaa fra Sultanen faaet en Æressabel og en aarlig Pension af 200,000 Fr. Ogsaa er han bleven Marskalk af Frankrig og af England og har faaet Bathordenen og en nyoprettet sardinsk Militærorden. Simpson har maattet lade sig nøie med mindre Æresbeviisninger; dog har han faaet sidstnævnte Orden og Bathordenen. Endeel Oberster ere udnævnte til tyrkiske Paschaer.

— Omer Pascha er med 15,000 Mand ankommen til Batum i Asien.

— Times anslaaer Russernes Tab i Felttoget paa Krim til 200,000 Mand. Forøvrigt holder den Lovtaler over Gortschakoffs Feltherredygtighed.

Grækenland. Ifølge de seneste Efterretninger fra Athen skulle den engelske og franske Gesandt i Anledning af det indtrufne Ministerskifte have forlangt sine Passer, og der er saaledes ikke længere nogen Udsigt til en mindelig Udjevning af Striden imellem Vestmagterne og Grækenland.

Ledige Embeder og Bestillinger.

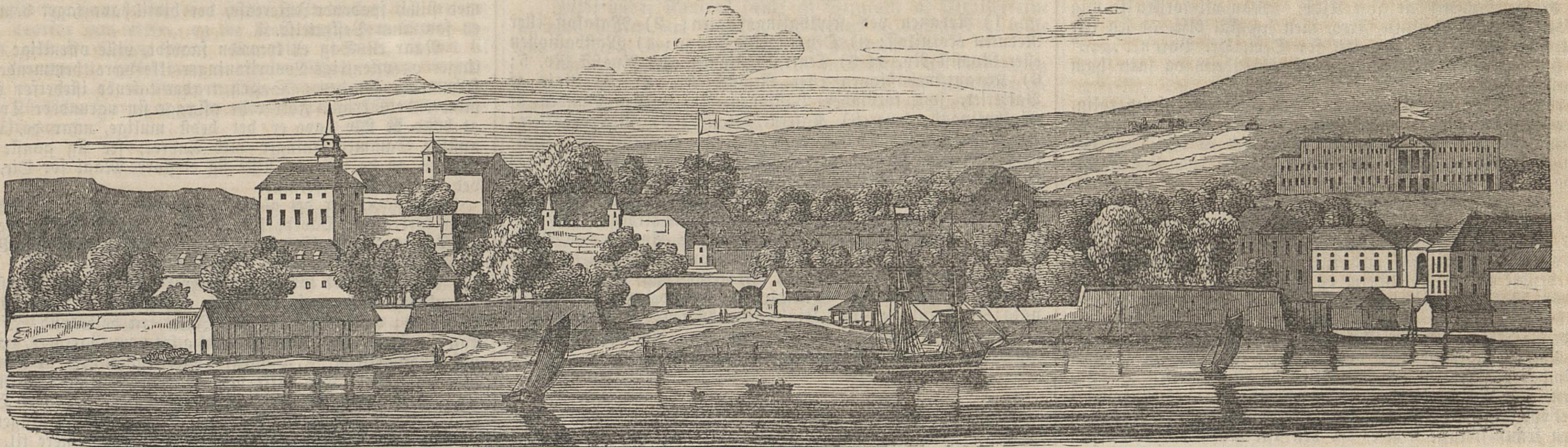
En Læge- og Inspektørpost ved Amtssygehuset i Skogn med en Løn af 200 Spd. aarlig og fri Bolig, Lys og Brænde.

Drammens Byfogedembede med en Bruttoindtægt af omtr. 3025 Spd., hvoraf udredes en Pension af 800 Spd. til afskediget Byfoged Dahl.

En Landhandlerpost i Nykirke Sogn, Modums Pstg.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Møllergaden Nr. 2a.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 43. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 27de October 1855. | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

Det skandinaviske Nordens Interesser i den orientalske Krig.

II.

Sverige under Gustav IV.

Den russiske Politiks Fremskridt. — Den sidste Vasas Dethronisation.

(Fortsættelse fra No. 40.)

Dette var ikke Alt, og den stakkels Ambassadør var endda ikke kvit sin noget foruroligende Beskytter. Nogle Dage efter opfordrede Paul ham til i den svenske Konges Navn, „som en første Subsidie," at modtage en betydelig Pengesum, der skulde danne et hemmeligt Fond til at styre den urolige Rigsdag i Norrköping. Men denne Gang var Beskyttelsen altfor truende; den svenske Diplomat vægrede sig under mangeslags Paaskud.

Det er vist, at Paul d. 1ste med sin hele Sjæl og uden Forstillelse overgav sig til Øieblikkets Indtryk. Vi ville ikke paastaae, at han var in mala fide, da han tilbød Kongen af Sverige Understøttelse med Penge og Folk, men synes det ikke, som han — maaskee sig selv uafvidende — har været Organet for denne russiske Politik, som vi have seet uden Ophør beskjæftige sig med at indblande sig i Sveriges indre Anliggender og trække Finland til sig? Aarsagen til de indre Uroligheder, der havde forstyrret Gustav d. 3dies Regjering, vare ingenlunde bortfjernede under hans svage og ulykkelige Søn; de havde tvertimod tiltaget, og den næsten almindelige Forudfølelse af de Ulykker, som truede Fædrelandet, havde bidraget til at udvikle dem. Finland især havde en tydelig Anelse om disse Ulykker. Adelen der omgikkes med Sammenrottelsesplaner, og det var ikke første Gang at forvirrede Uafhængighedsideer bragte denne Provinds i Røre. Paul kunde vistnok frygte dette urolige Naboskab, men det sikreste er aabenbart, at Rusland vilde høste Gavn deraf, og man maa sige, at hans overdrevne Venskab maatte synes Svenskerne ligesaa farligt, som aabenbare Fiendtligheder. At Gustav var bragt til den Yderlighed, at han blot kunde bevare Finland ved Hjælp af russiske Bajonetter og at Czaren allerede paa Kortet afridsede, ad hvilke Veie man skulde falde ind og ved hvilke Poster man skulde bemægtige sig denne Provinds, det var de uhyggelige Forvarsler for den nærmeste Fremtid.

Under disse kritiske Forhold gav Gustav den 4de, som vi have sagt, de mest iøienfaldende Prøver paa Inkonsekvents og Udygtighed. I 1801, da Paul den 1ste satte sig i Spidsen for den nordiske Neutralitet, tiltraadte han Forbundet, men lod den svenske Øresundskyst ubevogtet, saa Englænderne med Lethed passerede Sundet; han lod Kjøbenhavn bombardere. I 1807, da Alexander, hans Svoger, opfordrede ham til at løfte denne samme bevæbnede Neutralitets Banner og for sit Vedkommende lukke Østersøen, forbandt han sig med England og forkastede med Uvillie de Tilbud, som bleve gjorte ham. Hans fixe Idee, hans personlige Had mod Napoleon er den eneste Forklaringsgrund til alle hans Feil. Da var det, at endelig Keiseren, plaget af denne „lille Konges" Intriger — hvilken han forresten foragtede — for at knuse denne Modstand overgav Sverige til Ruslands Graadighed. Man kjender de berygtede hemmelige Artikler i Tilsiterfreden. Dog denne Trusel afvæbnede ikke Gustav, men opirrede ham kun til større Halsstarrighed.

Natten mellem den 30te November og 1ste December 1807 underrettede en Depesche fra Stedingk ham om, at der ved Czarens Hof var Tale om en nærforestaaende Deling af Sverige mellem Rusland og Danmark, og at den franske Minister i St. Petersburg talte om dette, som om Noget nær forestaaende, der ingen Vanskeligheder vilde fremkalde. Han lod da strax General Toll kalde. Da denne kom, gik Gustav med store Skridt op og ned i sit Værelse, med forstyrrede Miner, et Bytte for konvulsiviske Bevægelser, men mere forbitret end bedrøvet.

„At Keiser Alexander var svag af Charakteer," skreg han strax med en Stemme, han knap kunde beherske, „og at han ikke var oprigtig, det vidste jeg; men at Frygt eller Begjærlighed kunde drive ham til Vanære, det havde jeg aldrig tænkt mig. Læs denne Depesche! Bonaparte vil lade en russisk Armee marschere ind i Finland og hans Ambassadør siger ganske høit, at mit Regimente er forbi og at Sverige skal udslettes af Kortet! . . . . . . Og Redskabet for disse Dekreter, det skal være Keiseren, min Slægtning, min Svoger! Han lader slige infame Ting sige i sin Hovedstad! . . . . . Se, læs!"

Alt dette var kun altfor sandt. Savary, den franske Minister i St. Petersburg, talte som den, der havde Magten, og Alexander hørte paa ham. Alexander var glad, at han havde frelst Kongen af Preussen og sig selv; han troede at maatte følge Strømmen og vente paa bedre Tider. Han havde forresten ofte nok forestillet Kongen af Sverige, hvilken Fare der truede ham, og medens ham opfordrede ham til at underhandle, underhandlede han selv. Hvad de Troppemasser angik, som vare samlede ved Finlands Grændser, og som foruroligede Stedingk, gav Alexander følgende Forsikring: „Vær rolig," sagde han, „det er kun en Forsigtighedsregel mod et Angreb af Englænderne, som vi have Grund til at frygte. De er ikke istand til at forsvare Dem i et saadant Tilfælde; de ville bemægtige sig Deres Flotille, og da er jeg ilde ude. Skriv til Kongen, at Faren ikke kommer fra min Side. Gud er mit Vidne, at jeg ikke ønsker saameget som en eneste Landsby i denne Konges Lande. Faren vil komme fra Norge og fra Skaane; der maa De være aarvaagen."

Disse Ord tilfredsstillede ikke Stedingk, og vi troe heller Ingen, som havde et klart Blik paa Forholdene.

„Sire," sagde Stedingk til Czaren, „Faren er større, end man skulde troe. Jeg veed, at Hr. de Caulaincourt har forudsagt Sverige ikke alene udvortes Krig, men ogsaa en indvortes Revolution. . . . . .

Ved dette Ord „Revolution" gav Alexander sit slette Humør frit Afløb: „Ah!" raabte han, „denne Hr. de Caulaincourt . . . . . . Tro mig min Herre, hvis Kongen af Sverige var truet med en Revolution, vilde jeg selv drage hen og understøtte ham. . . ."

„Og dog, Sire," svarede Ambassadøren, „forener De Dem med hans Fiender og arbeider paa vor Undergang. For Guds Skyld, frels os, Sire, medens det er Tid, og frels Dem selv!"

Keiseren var øiensynlig forvirret.

„Frelsen kan kun komme fra Deres Konge," sagde han; „han underkaste sig, han forene sig med mig, han bøie sig for Nødvendighedens Lov, idetmindste for en Tid, og Alt vil være frelst . . . Jeg har 200,000 Franskmænd ved mine Grændser, og kun 100,000 Mand til at sætte imod dem."

„Men deres Majestæt," sagde Stedingk, „kan vægre Dem for at angribe Sverige, idet De erklærer, at det strider mod Deres Ære og Samvittighed; Bonaparte vil tage sig iagt for at tage det ilde op. See Østerrigs Fremgangsmaade. . ." „Østerrig," afbrød Alexander med Heftighed, „adlyder Bonaparte og har ingen anden Villie, end hans. Jeg har Beviser i Hænderne derfor. Østerrigs Underkastelse er uden Exempel. . . . ."

Stedingk endte sin Depesche til Kongen af Sverige saaledes: „Jeg kan ikke lægge Dølgsmaal paa, at jeg, hvad Hovedsagen angaar, Intet har opnaaet. Ondet er ulægeligt. Keiser Alexander er som hendragen af en uimodstaaelig Magt mod en Afgrund, som først og fremst truer med at opsluge Sverige. Hans Hensigter ere maaskee ikke slette, men han er saaledes behersket af Skræk for Franskmændene, at han ikke vover Noget imod dem. Hans Ministre og hans Riges Store ere bøiede af samme Frygt, og Grev Romanzoffs dybe Had til England bringer ham til at troe, at han kun kan beholde Magten ved at kaste sig i Frankrigs Arme."

Denne besynderlige Samtale mellem Keiser Alexander og Stedingk fandt Sted den 16de Februar 1808, og den russiske Armees Infald skede den 20de samme Maaned. Kunde Alexander være in bona fide, da han forsikrede om sin Hengivenhed for Gustav den 4de, i hvis Territorium han nogle Dage efter gjorde Indfald? Hr. Thiers tror ikke, man har Grund til at tvivle derpaa. Han tror, at Alexander ikke da ønskede og aldrig ønskede Finlands Erobring, at han kun blev dreven dertil ved Napoleons indstændige Opfordringer, idet denne ved ethvert Middel vilde tvinge Kongen af Sverige til at lukke Sundet for Englænderne, og ved Haabet om af Europas Herskér at erholde den ham langt vigtigere Besiddelse af Moldau og Wallachiet. — Paa den ene Side vide vi, at denne Konsulatets og Keiserdømmets berømte Historieskrivers Forsikringer hvile paa vigtige og værdifulde Dokumenter, paa stor Agtelse for den historiske Sandhed og paa en Dømmekraft af sjelden Klarhed; paa den anden Side er det ubehageligt for den, der har Agtelse for sine Medmennesker, at skulle synes færdig til at finde Svig og Falskhed i Alt og især blandt dem, der ere satte over Andre. Men Spørgsmaalet er om en Episode, der er lidet kjendt af vore samtidige Annaler, hvis Følger vi den Dag idag faae føle, hvis Forstaaelse maaskee har betydelig Indflydelse paa Ledelsen af den Kamp, der nu bevæger Frankrig og Europa.

Vist er det, at Feldtoget i Finland ikke var populært i St. Petersburg, men ene og alene af den Grund, at det var Følgen af en Alliance med Frankrig, som man afskyede. Det kan gjerne være, at Alexander er bleven ophidset ved Anelsen om de revolutionære Bevægelser, som man fremstillede for ham som vakte af Napoleon, i et Land, der laa hans Stater saa nær og ligetil da havde staaet under hans Indflydelse; men kunde han være ganske in bona fide, naar han i Februar 1808 forsikrede, at Faren aldrig skulde komme fra hans Side? Havde han givet Slip paa de Planer, som alle hans Forgjængere havde testamenteret ham ligesiden Peter den Store (thi Peter den Store selv var den første, som forsøgte denne Erobring og, idet han lagde sin Hovedstad ved Østersøens Bredder, bestemte han aabenbarlig dette Hav til at vorde russisk Herredømme undergivet)? Alexander havde sikkerlig tilegnet sig de Forhaabninger, Napoleon havde forespeilet ham; velan! hvorfor meddelte han ikke Kongen af Sverige Tilsiterfredens Betingelser, for at tvinge ham til at underhandle?

Da havde han maaskee beseiret sin Svogers Halsstarrighed og sparet ham for meget Ondt; i det modsatte Tilfælde satte han ikke sin Erobring paa Spil. Vil man kanskee sige, at han, af Napoleon tvungen til at gjøre Indfald i Finland, alene vilde bemægtige sig denne Provinds for at tvinge Gustav til Underkastelse? Men saasnart hans Armeer havde overskredet Grændsen, erklærer han Finland forenet med Rusland for bestandig. Hvorledes kunde han befrygte en Invasion af Englænderne i Finland, som han talte om i Februar Maaned? Han vidste vel, at Isen hele Vinteren igjennem beskyttede denne Provinds mod en saadan Fare, han vidste ogsaa, at Vinteren vilde berøve den Understøttelse fra Sverige af, og netop paa denne Aarstid angriber han. Han lod sine Tropper marschere ind den 20de Februar 1808 uden foregaaende Krigserklæring. Det var klart, at han iforveien, mindst et Par Maaneder, havde truffet forberedende Foranstaltninger.

„Det Forslag han gjorde Gustav den 4de," siger Baron Ehrenheim, „var blot et Paaskud for at skjule den Plan, som var smeddet mod os. Ligefra Slutningen af 1807 havde en russisk Officier befaret Grændsen, var der bleven samlet Tropper, anlagt og forsynet Magaziner."

Forfatteren af en værdifuld Historie om Krigen i Finland, Gustav Montgomery, forsikrer, at allerede i Slutningen af December det russiske Manifest, der opfordrede Finlænderne til Opstand, var trykt og Finlands Okkupation og Forening med Rusland bestemt. Endelig, Stedingk svensk Minister i St. Petersburg, skrev den 7de December, at Angrebet vilde finde Sted paa tre forskjellige Punkter, hvilket ogsaa virkelig indtraf; hans Depesche af 23de Januar gav en Plan over Feldtoget. Og den 2den Februar forsikrede endnu den russiske Udenrigsminister, Grev Romanzoff, Baron Stedingk, at Keiseren ikke havde forandret sine Planer, at Hs. keiserlige Majestæts Ord maatte være et sikkert Pant paa at han ikke tænkte paa nogen Fiendtlighed mod Sverige, og den 16de i samme Maaned tog Keiseren Gud til Vidne paa sin Uegennyttighed!

Klart er det, at den svenske Regjering blev skammelig ført bag Lyset, hvilket dog ikke undskylder dens blinde Tillid, men anklager og fordømmer Alexander og Rusland. Men Alt var dog endnu ikke tabt, hvis Kongen viste nogen Forstand og Aandsnærværelse; Krigens Gang lod forudsee, at Finland kunde forsvare sig selv, — forudsat at man vilde lade det gjøre det — indtil der kom svenske Tropper til Undsætning; men ved sine bizarre Instruktioner syntes Gustav at have sat sig fore at hindre enhver Modstand, og imidlertid blev Sveaborg overgivet for Guld. Gustav burde have knyttet en fastere Alliance med England, den eneste Bundsforvandt, han havde tilbage. Det gjorde han ikke. Man saa ham kræve større Subsidier af det britiske Kabinet, end han havde faaet før, og, da de bleve ham nægtede, var han taabelig nok til at slaae sig vred. Da den engelske Minister overbragte ham dette Svar den 24de Februar 1809, geraadede Kongen i et frygteligt Raseri og styrtede lige løs paa Ministeren. Denne, som holdt sig overbevist om, at han vilde rende ham Kaarden tvers igjennem Livet, løb paa Dør, saa fort han kunde. Med en vild og forvirret Mine satte Gustav sig i sit Kabinet og skrev strax en Ordre til Embargo paa alle engelske Skibe i de svenske Havne, tilskrev ligeledes Kongen af Danmark, at han vilde forene sig med ham mod Storbritannien; men man underrettede ham om, at Danmark netop tænkte paa et Indfald i Skaane. I Virkeligheden synes det som om Gustav i dette Øieblik aldeles mistvivlede om at kunne redde Finland og derfor aldeles opgav denne Provinds, vistnok med Haab om at faae erobret den tilbage efter den barske Aarstid. Han gav saaledes Ordre til at Armeen til Erstatning skulde erobre Norge. Man kan nok skjønne, hvor forbitret man blev herover i Kjøbenhavn. Selv forinden Gustav havde sendt de Breve afsted, som han skrev den 24de Februar om Aftenen,

bragte man ham nogle Proklamationer, som fra Sjælland af vare spredte ind i Skaane; man opfordrede deri Bønderne til at stille sig under Frederik den 6tes Regimente og lod dem vide, at der snart forestod et Indfald, som skulde befrie dem fra det svenske Aag. Baron Ehrenheim vilde benytte sig heraf for at faae Gustav til at underhandle med Rusland eller slutte sig til England igjen for ikke at staae ganske alene mod alle sine Fiender. Han blev neppe hørt.

„Jeg vil slaaes med dem alle", svarede Kongen, idet han slog med Næven i Bordet, „men først og fremfor alt med Englænderne, fordi de ere hovmodige og uforskammede; jeg skal nok bringe dem til at give Kjøb. Man vil forskrække mig og faae mig til at slutte Fred, men jeg skal vise, at jeg ikke frygter for Nogen .... selv ikke for Dem, Hr. Baron ....." Og han gjorde et Skridt hen mod Ehrenheim og satte ham Næven lige op i Ansigtet.

„Jeg beder Deres Majestæt," svarede Ehrenheim rolig, „være overbevist om, at min Hensigt aldrig har været at skræmme Nogen, men blot at opfylde min Pligt ved at vise Dem den Fare, for hvilken De udsætter Nationen, den kongelige Familie og Dem selv."

„Jeg er træt af alt dette," svarede Kongen med samme Voldsomhed, idet han gik op og ned med store Skridt; „jeg hører ikke Tale om Andet, end Fiender og Farer: velan! jeg vil døe, men jeg vil døe med Ære. . . ." Pludselig standsede han, vendte sig til Ehrenheim og sagde: „De taler altid til mig om Nationen og dens Rettigheder . . . . . Hvad har da denne Deres Nation at betyde mod min Ære? Den skal straffes denne Nation for sin Opførsel mod min Fader . . . . ."

Ehrenheim kunde ikke opnaae mere end Tilbagekaldelsen af Embargoen paa de engelske Skibe og Modtagelsen af Subsidierne paa den gamle Fod. Den engelske Flaades Ankomst i Beltet var det sandsynligviis alene, som forebyggede en Invasion af den fransk-spanske Armee, der den 1ste Marts var rykket ind i Holsteen. I Norge truede Prinds Christian August af Augustenborg med at angribe Sverige fra Nordvest. Hertil kom Russernes rivende Fremskridt i Finland. Hvad nu enten Napoleon har eller han ikke har givet Bernadotte, som da befandt sig i Danmark med 20,000 Mand, Ordre til at afsætte Gustav den 4de og dele Sverige med Danmark og Rusland, er det ikke mindre vist, at man kunde vente et saadant Udfald. Angrebet fra Øst af Russerne, fra Vest og Syd af de Danske og Franskmændene, vilde Sverige sikkerlig være gaaet under uden Revolutionen af 13de Marts 1809. (Forts.)

Plan over Angrebet paa Malakoff.

1) Redanen ved Kjølhalingsbugten; 2) Malakoff eller Reduten Korniloff; 3) Den engelske Redan; 4) Mastbastionen eller Russisk No. 4; 5) Centralbastionen eller Russisk No. 5; 6) Karantænebastionen eller Russisk No. 6; 7) Linie af Batterier, som forbinder Bastionen No. 6 med Bunden af Kjølhalingsbugten; 8) Kasernebatterier; 9) Reservebatteri; 10) Karabelnaja; 11) Sebastopol. A. Angrebet paa Kjølhalingsbugtens Redan, Divisionen Dulac (25 Metres Afstand); B. Angreb paa Malakoff, Divisionen Mac Mahon (25 Metres); B'. Angreb paa Kourtinen, Divisionen La Motterouge (300 Metres); C. det engelske Angreb paa den store Redan (1200 Metres); D. engelsk Angreb 2den Kolonne; E. Angreb paa Mastbastionen; F. Angreb paa Centralbastionen, Generalerne Salles og River (40 Metres); G. Attakerne paa Karantænebastionen; H. Bugten ved Arsenalet: L. Huulveien ved Karabelnaja; M. Huulveien ved Kjølhalingsbugten; N. Artillerivei; R. Engelsk Huulvei; . . . ., Vei som Angrebskolonnerne maatte følge efter Indtagelsen af Bastionerne.

Schübelers Børs-Udstilling af Landhuusholdnings- og Havedyrkningsgjenstande.

I Aaret 1771 gav den af Landbruget saa fortjente Christian Sommerfeldt, i Anledning af det danske Landhuusholdningsselskabs Priisspørgsmaal, en Fortegnelse over „de vigtigste Natur-Produkter i Norge, især i Aggershuus-Stift," hvori det med Hensyn til Havedyrkningen hedder: „Frugt-Træer dyrkes mange Steder her i Landet med Fordeel, og kunde paa mange drives meget videre. Æbler, de adskillige Sorter Kirsebær, Ribs, Stikkelsbær trives got næsten overalt ved Søekanten. Inde i Landet kunde de haves paa de fleste Steder søndenfjelds, og mangesteds i det nordenfjeldske." Men Vanskeligheden ved at faae Træer at plante, lægger han til, hindrer den „videre Forplantelse." Fremdeles hedder det: „Kjøkken-Haverne forsømmes mere, eller rettere: man finder paa de fleste Steder (især nordenfjelds) hos Bønderne slet ingen. Dog begynder endeel at avle de almindeligste Kjøkken-Vexter, og der kunde spares meget baade af Korn- og Kjød-Vare, om denne Smag blev mere udbredet. Det er ikke alene til eget Brug, vore Bønder skulde dyrke Haver, men og hvor det lader sig gjøre for at forsyne Kjøbstæderne. Det gjør vor Vindskibelighed liden Ære, at vore Søestæder endnu kjøbe Have-Vexter fra Holland." — Endnu ind i dette Aarhundrede vedblev det nævnte Selskab at uddele deels Medailler, deels Pengebelønninger for „Plantning" af Træer som de af Sommerfeldt opregnede, hvilket viser, hvor fort Sagen gik, ikke at tale om, at man samtidigen udbetalte Belønninger for at dyrke Hamp og Poteter.

Forsøg vare vel allerede tidligere gjorte ogsaa med usædvanligere Vexter og Frugttræer, dog uden at det blev til Noget. „Christian Gartner" i Throndhjem (der udenlands „havde travalleret meere end nogen af alle de Gardener i Danmark eller Norge" og „tjent i fire Høifyrstelige Lyst-Haver i Tydskland," og desforuden „i Hans Kongl. Majestæts af Frankeriges bedste Lyst-Have ved Louvre") fortæller i sin i 1746 udgivne „Horticultura, det er: en kort Underviisning og Anledning, hvorledes en liden Lyst-, Urte-, Frugt- eller Kjøkken-Have i disse Nordiske Lande, særligen her Nordenfjelds, bedst kand funderes" osv., at „salig Marcus Jacobsen Angel, fordum Raadmand her i Byen" (Throndhjem) havde ladet „plante foruden andre frugtbare Træer et Morel-Træ udenfor sin Kammer-Væg, som var en Alen høyt og kostede en Rixort, mens i det sjette Aar var det imod fem Alen høyt og fire Alen bredt paa hans Kammer-Væg og bar saa overflødigt af Bær, at han kunde tractere de Fornemste her i Byen dermed, og skulle ikke have mist samme Træ for 20 Rixdaler. Men (disverre!) den skadelige Ildebrand tog det bort, med meere Ao. 1681 den 19de April." — „Iligemaade har jeg, siger han, forsøgt med Vindruer, Apprikoser, Persiker, Qvæder, Mespiller, Myrobolaner, Kastanier, Mandeler, Morus, Morbær-Træ; De artede og holdt sig vel det første og andet Aar, og jeg haver ogsaa nødt eendeel af deres Frugt, synderlig Mespiller eller Aabenrøv, mens er siden paa tredie eller fjerde Aar ligevel udgaaen: Saa at ingen rare Frugter, Urter eller Blomster kand her af Naturen forblive, uden de, som man kand sætte i Kister og i Urte-Kjelderen forvare."

Dette var en saameget rimeligere Tilstaaelse, som han selv i Forveien havde sagt, at „Æbel-, Pære- og Blomme-Træer kan man vel have et par eller toe, efter Havens Storhed, meere for Plaisir end Profit, fordi det skeer mange gange fem eller 6 Aar efter hinanden, at de ikke blive modne her Nordenfjelds, besynderlig her i Lehnet, uden sommesteds ved Søekanten, saasom Romsdalen og Nordmøer."

Disse Træk af vor Havedyrknings Historie, der af Wilses Reise-Jagttagelser, Topographisk Journal og andre Specialbeskrivelser kunde forøges med en Mængde andre, har jeg tilladt mig at forudskikke for min Omtale af Schübelers Udstilling, fordi man deraf kan see, hvorledes denne staar i Modsigelse til den norske Havedyrknings Fortid eller rettere har glemt eller bortkastet denne.

Udstillingen kjender ikke Christian Gartners Klager over „at ingen rare Frugter, Urter eller Blomster kand her af Naturen forblive." Den leer henover alle Borde af Overbeviisning om at den Intet savner, og det forundrede Publikum tilnikker den Medhold; men det bliver dog ikke staaende derved. Det tvivler. Seer det Noget, som er rigtigt godt, saa vil det gjerne ymte om, „at det ikke er hjemmegjort;" og jeg selv har en saa vældig Rem af Huden — og havde jeg ikke, kunde jeg jo umulig skrive for Publikum -- at naar jeg f. Ex. faar en Bog, som Bogbinderen ikke „har fordærvet ved en gal Titel," saa undersøger jeg altid paany, om han dog ikke skulde være en Tydsker.

Man maa dog ikke i slig Fordomsfuldhed altid see Mangel paa Kjærlighed til vort Eget, da dette ofte er kommen i en saadan traditionel Miskredit, at der skal meer end patriotisk Villie til at gjenoprette den rokkede Tillid. Hellerikke maa man lade sig formeget blænde af de høirøstede Forsikringer om Forkjærlighed for alt Norskt. Enhver Tid har sin Moloch, hvortil den ofrer Ordets prægtigste Børn, og de mest, som intet Alvorligt mene. Vi have længe ofret til Afsondringslysten og Selvgodheden, og have nu i Billedet af „Norskheden" forenet de sidste Relikvier af begge. Vor Hyldest af dette Væsen vilde være uendelig smuk, hvis Verden mere fornam den gjennem Frugterne end gjennem Ordet; men desværre modnes hine langt senere end dette, og Resultatløsheden fostrer trods Skriget netop hiin fatale Tvivl til vort Eget.

Det mest Trøstesløse er imidlertid, at de, som høiest tale dets Sag, mindst opofre for den, og vise sig snarere som leiede Undergravere af den offentlige Tillid. Man vil aldrig finde mere høirøstede Talsmænd for Norskheden, end dem, der aldrig have støttet den med en fornuftig Tanke eller opofret en Skilling for dens Fremhjælp. Afsætningen af Ivar Aasens Skrifter vilde, for at nævne et Exempel, aldrig indbringe Trykkerlønnen, hvis de ikke afsattes til andre end Landsmaalets Knaldbeundrere; thi hverken kjøbe eller læse disse dem.

Heldig er derfor enhver Sag, der ikke i sin Fremspiren bliver Gjenstand for den publike Kjærtegnen; thi da undgaar den Faren for at kvæles af denne, ligesom Kattekillingen af det venlige Barn. Heldig er ogsaa Havekunsten, at den først har kunnet afsætte saa mægtige Kaalhoveder, saa tunge Æbler, og saa talrige Pærer, at den indbrydende Begeistring ikke kan bortskylle dem anderledes, end at der altid bliver Frø nok tilovers for en fortsat Væxt, pleiet og fredet af disse Folk med stille, spadende Interesse, der hidtil have taget dem under en saa luun Beskyttelse.

Naar en Sag er kommen saavidt, ville offentlige Udstillinger og offentlige Lovprisninger ikke være hemmende, men fremmende for den. Sagen træder talende istedetfor det dominerende Skrig. Folk ville aflægge sin ugrundede Tro paa, at hvad de selv have er det bedst mulige, naar de, ved at anstille Sammenligninger med Andres, see sig ganske overvundne, og de ville da stille sig et større Maal for Øie, hvorved Sagen jages fremad.

Forsaavidt er det glædeligt, at Folk hertillands ikke alene have fortrinlige Havedyrkningssager, men ogsaa at de have det Tiltag at vise dem frem og lade Andre føre sig Beskuelsen og Sammenligningen til Nytte.

Først var det fornemmelig Folk i og omkring Christiania, der uleiligede sig med at levere Schübeler Sager til hans Udstilling; og selv her fik han Intet fra de Mænd, af hvem han især turde vente Bidrag, nemlig fra vore Gartnere, da disse, med Undtagelse af A. Hansen, i Pirrelighed over at han blandede sig i deres Fag, ikke vilde understøtte ham i Bestræbelser, der jo fremmede deres egne Interesser. Foruden Hansen, som tidligere har leveret de bedste Sager til Udstillingerne, er der dog iaar kommet tvende andre Handelsgartnere til, nemlig Borgersen og Ingebretsen.

Hvad der imidlertid er glædeligst, er, at Bønder langt borte fra Christiania have indsendt Bidrag. Hans Pedersen Saltevje i Flaa Annex til Bø i Nedre Thelemarken, Hans Bøhler i Spydberg og Johannes Luttrud i Hardanger have alle sendt fortrinlige Æbler. Blandt de fjernere boende Bidragsydere maa først og fremst nævnes Formann i Stedje i Sogn, der eier den største Frugthave i Landet; han har indsendt de fleste og prægtigste Bidrag, hvoriblandt flere Sorter Æbler, tildeels af overordentlig Størrelse (et veiede 28 Lod.) Fra Foged Heiberg i Mandal har Udstillingen faaet de smukkeste Gravensteiner, fra Fru Rosenkilde i Christianssand flere fortrinlige Rodvæxt.r, deriblandt Persillerødder af usædvanlig Størrelse; og gjennem Doktor Danielssen i Bergen var fremkommet flere herlige Frugtsorter fra Hardanger. Fra Arendal og Kragerø sendtes Valnødder og fra sidste Sted ogsaa Druer, dyrkede i frit Land, og udstillede af Kand. Homann. Fra Voigt i Lysager fandtes en yderst prægtig Vandmelon. Fra Byen og Omegn fandtes saa mange Sager, at jeg ikke kan nævne alle, der fortjente det, men maa indskrænke mig til det mest Fremtrædende. Fra Gartner A. Hansen fandtes Kaalhoveder paa 14 ℔s Vægt, Sellerier indtil $1\frac{1}{2}$ ℔ og desuden herlige Ferskener, fra Grosserer Thostrup Druer, dyrkede i frit Land, fra Juveleer Thostrup o. A. fortrinlige Bergamotter, fra Boghandler Feilberg flere Pund tunge Meloner, dyrkede i frit Land; Ferskener fra Muus paa Ulevold, Blomkaal og mangfoldige andre Ting fra O. J. Broch, og Runkelror, Gulrødder, Turnip (de største paa Udstillingen) m. fl. Gjenstande fra Ladegaardsøens Hovedgaard; Valnødder fra flere Steder i Christianias Omegn og Æbler fra Assessor Ingstad, hvoriblandt især maa mærkes hans „Golden Pippin." F. H. Frølich havde udstillet endeel Rotabaga, hvilke vare ledsagede med den ligesaa praktiske som forbausende Oplysning, at der var avlet 100 Tønder paa 2 Maal Jord. Gulrødder havde han udstillet, hvoraf $\frac{1}{2}$ Maal havde givet $18\frac{1}{2}$ Td., og Fru Lind havde indsendt Gulrødder til 18 Td. paa Halvmaalet.

Hvad der imidlertid vakte størst Opmærksomhed, var de fra Tøien af Hr. Schübeler selv udstillede Maissorter, hvilke i Antal beløb sig til mere end femti. Disse nævner jeg sidst, fordi Schübeler ved hele sin Udstilling noksom har lagt for Dagen, at han ikke ved egne Udstillingssager vilde overfløie de øvrige Udstillere, om han end i mange Henseender kunde det. Ved Maisen var dog dette nødvendigt, da han saa at sige har bragt dens Dyrkning igang hertillands (de tidligere Forsøg have kun været anstillede enkeltviis og uden Kjendskab til de forskjellige Sorters Klimatfordringer), og forresten kun fire fremmede Bidrag vare indkomne.

Naar Schübeler dyrker saamange Maissorter som angivet, er naturligviis ikke Meningen den, at han vil have dem alle anvendte i vort Landbrug, men han vil udfinde, hvilken Sort der bedst passer hertillands. Han kan nu allerede med temmelig Vished forudsee, at dette er „Forty Days Maize." Denne modnedes i forløbne Sommer i vel 3 Maaneder. Den saaedes den 18de Mai og den 20de August var en stor Deel fuldmoden.

Blandt hans øvrige Udstillingssager fortjente hans Sviter af Rodvæxter særdeles Opmærksomhed. Kornsorter og Bælgfrugter havde han iaar ikke udstillet, tildeels fordi de, paa Grund af den sildige Vaar bleve seent færdige og ikke kunde opstilles i saadanne Sviter som ifjor, tildeels ogsaa af Hensyn til Rummet.

Ved Siden af Jordens Produkter maa ogsaa dens Dyrkningsredskaber, hvorpaa saameget beror, forstandigviis have en Plads, og Schübeler pleier derfor at medtage det Slags Gjenstande i sin Udstilling. Saaledes ogsaa iaar. Fra Ladegaardsøen (Hr. Biseth) saaes flere fortrinlige Redskaber, ligesom ogsaa fra Thomas Heftye.

En enestaaende Udstillingsgjenstand var de svære spanske Æg fra O. A. Lützow; ligeledes Træolien fra Kongsberg, patenteret af Bergkandidat Holmsen og udstillet af F. H. Frølich. Denne Olie, der sælges til 24 ß pr. Pot, brændte paa Bordet i en Lampe, hvis Flamme ifølge Professor Langbergs Attest havde samme Lysstyrke som 11 Spermacetlys, medens der kun forbrugtes Olie for $1\frac{1}{4}$ ß i Timen. En Opfindelse som denne, der tager i Anvendelse den hidtil besværende Sagflis og de unyttige Skat og andre Træaffald i Skovene, og til saa billig Priis kan levere et saa nødvendigt Produkt, lover at blive af yderste Vigtighed, saamegetmere som Priserne paa den ellers brugelige Lampeolie nu ere skruede op til en urimelig Høide.

Udstillingen stod iaar med Hensyn til Mængden af Gjenstande maaskee noget under forrige Aars; derimod indeholdt den Bidrag fra flere end denne. Uagtet det sene Foraar maatte i høi Grad sinke Havevæxterne, bare dog disse ingen Mærker deraf. Alt udviste tvertimod en saadan Væxtens Overlegenhed, at det, med Hensynet til Væxttiden foe Øie, maatte tjene til i høi Grad at nedstemme Fordringernr

Plan over Angrebet paa Malakoff.

til en lang Sommer som uundværlig Betingelse for en herlig Afgrøde. Kun havde Kaalrødderne ikke vundet med at blive saa store som ifjor, da Høsten havde overrasket dem ved Opnaaelsen af et Hoveds Størrelse.

Besøgernes Antal var iaar 1102, hvilket er betydeligt mindre end ifjor; men da varede ogsaa Udstillingen to Dage længere; overhoved maa Grunden til det mindre talrige Besøg ikke søges i Sløvelse af Interessen for disse Udstillinger, men i Tilfældighed og Mangel paa Tiltag. Det indseer Hr. Schübeler vist bedst af Alle, og derfor vil han vel i de kommende Aar underkaste sig alt det Besvær, som slige Udstillinger indbringe ham, under den bedste Fortrøstning til, at den Sag, hvorfor han virker, og de Resultater, som herved opnaaes, nok ere Møien værd. Kun ville vi ønske, at det til næste Aar maatte lykkes ham at erholde Bidrag ogsaa nordenfjelds fra, saa at vi kunne anstille Sammenligning mellem gamle Christian Gartners og de nulevende Throndhjemsgartneres „Urtegaarde."

P. B. H.

En Episode fra Stormen paa Malakoff.

Den følgende Fremstilling tilligemed Tegningen er af Oberst Rose ved de algierske Tirailløre. Scenen foregaar i Malakoff selv i Indgangen til Fæstningsværket, idet Russerne, som ere drevne ud af Reduten, i flere Anfald søge at trænge ind i sine Forskandsninger og at drive Franskmændene ud.

Jordbunden er næsten ganske bedækket af russiske og franske Faldne, af knuste Vaaben, Geværer og Feltstykker. Indgangen er omtrent tyve Skridt bred, den hæver sig til Høire og Venstre i Affatser, som ere sammenholdte ved Skandsekurve og halv ødelagte Steenmure. Volden, som udgjør den Deel af Værket, der vender mod Byen, har faaet en Helding af 45° ved de Nedstyrtninger, der ere foraarsagede ved de franske Projektiler. Den er sex Metres høi og ti bred. Folkene klatre op som Steengjeder. Mellem Volden og Brystværnet er der en Vei, paa hvilken den keiserlige Garde styrter frem.

Foran Volden lige mod Byen staae de algierske Tirailløre og skyde paa de russiske Kolonner. De ere aldeles ubedækkede.

Midt under Kampen læner en Sergeant af Tiraillørerne sig mod Muren med Geværet ved Foden og begynder at spille paa en Fløite for at opmuntre sine Kammerater.

General Wimpfen er fulgt af en Officier af Garden og en af Zuaverne. Oberstlieutenant Rocques af Tiraillørerne bærer en Skandsekurv, men falder truffet af en Kugle. Obersten for Tiraillørerne kommer med sine Folk, som bærer Skandsekurve og som stønne frem i fuldt Løb for at naae sit Maal.

Tiraillørerne indtage den høire Side, Zuaverne af Garden den venstre, Fodjægerne Toppen af Brystværnet, de ere blandede med Soldater og Zuaver af Garden. Faldne og Saarede, som ere lemlæstede af Bomber og Kugler, ligge strøede midt omkring (et Slagteri, hvori Russerne dog have tabt mere end vi).

Gjennem Aabningen seer man Ruiner af Huse og Magaziner, bag hvilke Russerne have lagt sig i Baghold, og hvorfra de styrte frem i Kolonner, udbredende sig til alle Kanter.

I Baggrunden er Fortet St. Elisabeth, hvor Træbroen fører hen, foran hvilken de Skibe befinde sig, som beskytte Kolonerne og skyde paa Malakoff; længere borte Fort Konstantin. Paa Toppen af Høiden er Magaziner og Barakker, som indeslutte alle Byens Indvaanere.

Kampen har varet fra Kl. halv tre til Kl. halv sex om Eftermiddagen.

(Illustrationen)

Notitser angaaende Aardal i Sogn.

(Af A. Arbo.)

I No. 38 og 40 af Illustreret Nyhedsblad for 1854 blev en topographisk Skizze af Aardal i Sogn meddelt af Forfatteren til nedenstaaende Bemærkninger, og der blev ved samme Leilighed udhævet, hvor lidet bekjendt og undersøgt denne forunderlige Dal var, idet man hos de forskjellige Forfattere, navnlig de engelske, kun fandt løst henkastede, ufuldstændige Beretninger om samme. Det var Forfatteren af forbennævnte Skizze, dengang da samme blev nedskrevet, ikke bekjendt, at der existerede en tidligere speciel Beskrivelse af Aardal, og han fandt sig desaarsag foranlediget til at meddele de Oplysninger, som han paa Grund af en fuldstændig Befaren af denne Dal havde Anledning til at præstere. Den tidligere Beskrivelse af Aardal er forfattet af U. F. Bøyesen, dengang Præst til Leirdal og findes i No. 13 af Hermoder for 1822.*) Det er saaledes nærværende Forfatters Skyldighed, efterat han er bleven bekjendt med ovennævnte Beskrivelse, at gjøre opmærksom paa samme, da vel neppe Nogen forinden Bøyesen har beskrevet Aardal nogenlunde udførligt, og han saaledes har Æren for først at have gjort tilstrækkelig opmærksom paa denne Egn som noget i sit Slags sjelden Mærkværdigt. Imidlertid vil nærværende Forfatters Skizze neppe være gjort ganske overflødig ved hiin, idet Bøyesens Beskrivelse, der forresten er betitlet: „Vettis-Gjelen" efter Dalens mærkværdigste Parti, hovedsagelig angaaer denne og ikke indeholder nogen nærmere Beskrivelse af Dalens øvre Parti med dens vilde Sidedale, der strække sig op mod Horungerne, og de fortrinlige Høifjeldspartier, der slutte sig umiddelbar til samme. Derimod indeholder Beskrivelsen adskillige interessante Detailler angaaende Dalens nedre Parti og specielt Vettis Gjelen; det er disse, der, forsaavidt de supplere den allerede forhen i Bladet meddelte Skizze, skulle blive anførte i det Følgende.

*) Siden U. F. Bøyesens Beskrivelse her er kommen for Orde, kan det være tilladt at minde om, hvilken Opsigt den gjorde ved sin Fremkomst. Den blev oversat paa Engelsk i Philosophical Journal for 1823 (vol. IX S. 299 flg.) og derfra paa Tydsk i „Leipziger Conversationsblatt," og endelig lod Forfatteren den i Juli 1841 ved afdøde Prof. Messell oversætte paa Fransk, for at overrække Carl Johan, hvilken sidste Oversættelse jeg er kommen i Besiddelse af tilligemed Bøyesens ledsagende egenhændige Brev til Kongen. Heri hedder det, at det var efter Prof. Hansteens Anmodning at Stykket i 1822 blev indrykket i et norsk Dagblad, og kort derefter enten ved Professoren selv eller nogen Anden medtaget til England, der oversat o. s. v. Da Forf., som bekjendt, døde samme Aar, blev den franske Oversættelse rimeligviis ikke benyttet efter sin Bestemmelse.

Red.

Franskmændene forsvare det erobrede Malakoff.

Bøyesen foretog sin Vandring igjennem hiint berygtede nysnævnte Bjergpas, Vettis Gjelen, temmelig tidlig paa Sommeren, nemlig den 12te Juni i Aaret 1818, omtrent en Maaned tidligere end nærværende Forfatters Vandring gjennem samme Egn forrige Sommer gik for sig. Paa denne Tid maa naturligviis Vandmængden i alle Fosser have været saameget større og Sporene af de frygtelige Skred saameget friskere, at man let deraf kan forklare sig de stærke Farver, hvormed Bøyesen udmaler Alt, og som ellers kunde synes noget overdrevne. Hvad man imidlertid maa forbauses over er, at han endnu kunde finde Iismasser, der spærrede Veien, og som man ikke kunde komme over, uden ved med en Ox at hugge Trin i samme. „Snart stod man forbauset stille" — siger han — „ved en Væg af Iis, Sporet af en endnu ikke forsvundet Lavine." Et saadant Faktum, sammenholdt med Aarstiden, er mere end tilstrækkeligt til at give en Idee om den Tranghed og Skummelhed, der charakteriserer dette Sted, hvor Solen kun virker i en saa kort Tid af Dagen, at altsaa et sandsynligviis langt tidligere nedfaldet Sneeskred, hvis Overflade senere er blevet haard som Iis, endnu ikke har kunnet optøe henimod Midten af Juni Maaned. Sneeskredene pleie i Regelen at gaae tidlig paa Aaret, medens at derimod Steenskredene ofte komme senere.

Det blev i nærværende Forfatters Skizze udhævet som noget Eiendommeligt ved Aardal, at den besidder en paafaldende Mængde af meget høie Fosser, begrundet i det særegne Forhold, at Sidedalene ikke gaae ned til Hoveddalførets Bund, men aabne sig ud mod Dalen høit over Dalbunden, i en Høide altsaa over samme, med hvilken de tilsvarende Fossers Høide maa være overensstemmende. For to af de største, Jedlefossen og Afdalsfossen nemlig, anfører Bøyesen en Høide af omtrent 200 Favne (altsaa 1200 Fod). Skulde dette virkelig forholde sig saa, ville Aardalsfosserne med Hensyn til Høide overgaae alle andre bekjendte Vandfald, og da han endvidere erklærer den tredie store Fos i Aardal, Morkafossen, for at være den høieste Fos, han nogensinde har seet, vil altsaa efter dette nærværende Forfatters Anslaaen af Morkafossens Høide til mindst 1000 Fod sees ikke at indeholde nogen Overdrivelse, saaledes som man vel kunde være berettiget til at antage efter den Tegning, der ledsagede den forhenanførte topographiske Skizze. Vanskeligheden ved at give en saadan Situation den perspektiviske Dybde var her undervurderet, og desuden enkelte mindre Forholde f. Ex. Høiden af de ovenforstaaende, forøvrigt i Virkeligheden kjæmpemæssige Træer ikke tilstrækkelig afpasset. Hvor mærkværdig forresten denne Morkafos er sees bedst af Bøyesens Beskrivelse, der her følger: „Hvad som gjorde mig denne Fos fortrinlig mærkværdig, er dens aldeles perpendiculaire Fald, da den ikke engang med en Draabe berører hele Fjeldsiden. Thi i Skaaret øverst, hvorfra den udvælder, helder Fjeldet sig noget forover og gjør med dets Side en Hvælving indad, saa at man, hvis der ellers var nogen Vei, gjerne kunde gaae mellem Fossen og Fjeldet."

Med Hensyn til disse tre Aardalsfosser, der saaledes i Høide betydelig overgaae Rjukan og Vøringen — og derom kan den, der har seet dem, neppe nære nogen Tvivl, ialfald hvad Morkafossen angaaer — maa det endvidere bemærkes, at de ingenlunde kunne sættes i Sammenligning med hine fabelagtige Fosser paa et Par Tusinde Fods Høide, der navnlig omtales i engelske Reisebeskrivelser, da disse i Regelen

simpelthen reducere sig til betydelige Bækkefald, og om de end danne smukke sølvhvide Baand nedad Fjeldene, dog ikke kunne have noget Imponerende ved sig. Vandmassen i de nævnte Aardalsfosser er ingenlunde ubetydelig, og neppe saa stor som i Vøringsfossen, hvilken de derfor egentlig ikke kunne siges at overgaae, forsaavidt som Spørgsmaalet er om, hvilken der gjør det stærkeste Indtryk paa Beskueren. Med Hensyn til dette kommer jo desuden saameget Andet ved den hele Situation i Betragtning. Det er forøvrigt Noget, som med Hensyn til Vurderingen af de forhennævnte lidet bekjendte Fosser i geographisk Henseende fortjener at lægges Mærke til, at intet Land i Verden besidder saa høie og tillige betydelige Fossefald, som de allerede mere bekjendte i Norge af det Slags, og selve Andesbjergene, hvor man var meest berettiget til at vente saadant, og hvorfra man virkelig ogsaa kjender flere betydelige Vandfald, kunne ikke udholde en Sammenligning med de norske Fjelde i denne Henseende. Den høieste bekjendte Fos i Sydamerika, Teqvendamafossen i Nærheden af St. Fe de Bogota, som Humboldt omtaler med saamegen Beundring, og som efter hans Tegning saa temmelig ligner Vøringsfossen, er dog ikke mere end 449 Fod høi efter en tidligere end Humboldts Besøg sammesteds foretagen, meget nøiagtig Maaling. Aardalsfossene, navnlig Morkafossen, bør derfor paa Grund af deres sjeldne Høide i Forbindelse med en nogenlunde betydelig Vandmasse med fuld Ret optages blandt de berømte høie Vandfald, som fortjene at blive almindelig bekjendte.

Om Hoisafossen, der paa Grund af Elvens stærke Bøining og trange Leie ved første Diekast synes at komme lige ud af Fjeldet, fortæller Boyesen Noget, om hvis Sandsynlighed Meningerne vel ville være forskjellige; det fremsættes da heller ikke ligesom som egen Erfaring. Paa Grund af Fossens uimodstaaelige Magt skulle „Stene, som fra Fjeldet styrte ned i Fossen eller kastes deri, ikke synke tilbunds, men slænges langt bort af Fossen."

Ved Hoisafossen, som Hovedelven danner, er forøvrigt Gjelen paa det Bredeste; efter Boyesen har den her en Bredde af 160 Skridt i Bunden, medens at denne paa andre Steder aldrig er over 30 Alen bred, ja paa nogle Steder 6–8 Alen. Regelen er nemlig, at Elveleiet indtager hele Bunden, hvorfor man under Passagen er tvunget til at søge i Høiden med frygtelige, tværbratte Skraaninger forneden og fæle forrevne, tildeels udoverhældende Fjeldvægge foroven.

At en saadan Natur maa kunne give Anledning til Vanskeligheder af en paa andre Steder ukjendt Beskaffenhed for det ringe Antal Mennesker, som ikke skye at bo i dens skumleste Afkroge, er ganske rimeligt. Noget af det Snurrigste og paa samme Tid Uhyggeligste, som i saa Henseende kan anføres, er unægtelig den Maade, hvorpaa Folk paa disse Steder føre deres Døde til Jorden. Fortællinger fra Bergens Stift i dette Genre ere utvivlsomt bekjendte nok, men da den øvre Deel af Aardal saa ganske passer for lignende Scener, skal Boyesens Fremstilling af en Begravelse fra Vetti og Vormeli, der ligge ovenfor Gjelen, hidsættes som Noget, der passer godt til, hvad der forhen er berettet om denne Egn. Den Maade, hvorpaa en Begravelse foregaar fra Vetti, er efter Boyesen saaledes: „Liget lægges paa en Fjæl, hvori der ere borede Huller paa begge Ender, som forsynes med Hanker af Toug; til denne Fjæl fastsurres Liget, indsvøbt i sit Liinklæde, og nu bære to Karle, een foran og een bagefter, Liget igjennem Gjelen til Gaarden Jedle, hvor det kistelægges og føres derfra paa almindelig Viis til Kirkegaarden. Døer Nogen om Vinteren, og Gjelens Bund maatte være ufremkommelig, da søger man, saavelsom om Vaar og Høst, at vedligeholde Liget i en stivfrossen Tilstand, hvilket ikke er vanskeligt, indtil det bortføres paa ovenmeldte Maade."

Endnu mærkeligere er Boyesens Beretning om en Begravelse fra Vormeli, hiint elendige Sted, der, naturligt hørende til Aardal, er lagt under Lyster, fordi Veien dertil er noget bedre, uagtet man har at passere over høie Passer i Nærheden af Horungerne, saa man heraf kan gjøre sig en Idee om Passagen nedad selve Dalføret til den ydre Deel af Aardal. At følge Dalbunden er ei at tænke paa, da den heelt udover til Vetti har samme Charakteer som i Gjelen, og man har her et formodentlig enestaaende Exempel paa en Dal, hvis Bund er utilgjængelig for Passage i en Strækning af et Par Miil. Boyesen fortæller om Vormeli Følgende: „Da denne Pladses Beboere fornylig vare blevne omflyttede, saa var endnu Ingen død her. Nu hendte sig for første Gang, at en Dreng paa sytten Aar døde i denne Plads. Man gjorde sig ingen videre Betænkning over Maaden at føre ham til Graven paa, og man forfærdigede Ligkisten i Huset. Man lagde Liget i og førte det ud, og nu ser man først med Bestyrtelse, at det er umuligt paa denne Maade at føre Liget afsted. Hvad var da nu at gjøre? Gode Raad vare her dyre! Omsider besluttet man at lade Ligkisten blive tilbage som et memento mori og at sætte den Døde skrævs over en Hest; Benene fastbindes under Hestens Bug; ved Hestens Manke fastgjøres en vel udstoppet Foderfæk, at Liget kan hælde sig til samme, til hvilken igjen dette fastsurres; og saaledes maatte nu den Døde ride over Fjeldet til sit Hvilested ved Fortuns Kirke i Lyster — et gyseligt Rytteri!"

Man forestille sig nu den Vei, Beboerne af Vormeli have at følge, naar de engang ville nedad deres eget Dalføre, en Vei, der altsaa er mindre god end hiin, Scenen for den Dødes Ridt over til Lyster. Forfatteren af Ovenstaaende havde Anledning forrige Sommer til at gjøre sig bekjendt med denne Vei, eller rettere sagt Passage — thi Spor af Vei er der forstørstedelen ikke — paa begge Sider af Dalen (Reisen gik fra Vetti til Vormeli og derfra nedad paa den anden Side over Afdal), og han har saaledes ialfald havt det Held at kunne supplere, hvad der manglede i Boyesens Beskrivelse over denne vidunderlige Egn.

Norge.

Christiania. Under 13de d. M. have følgende Udnævnelser fundet Sted: Pers. Kapellan T. M. Aandvord til Sogneprest til Siredalens Prsg. (Christianssands Stift); Kand. theol. C. L. Nannestad til Sogneprest til Vindalens Prsg. (Tromsø Stift); Kand. theol. John Grieg til Prest ved Bergens Tugthuus og Bergenhuus Fæstnings Strafarbeidsanstalt; ledig pers. Kapellan J. F. Willgohs til Sogneprest til Ovrebø Prsg. (Christianssands Stift); resid. Kapellan til Bøs S. G. Hagen til Sogneprest til Ytterøens Prsg.; Sogneprest til Lenvik W. Sandberg til Sogneprest til Skjervøs Prsg. (Tromsø Stift); Kand. theol. og Andenlærer ved Holts Skolelærerseminarium C. G. Døderlein til resid. Kapellan til Alters Prsg. samt Bestyrer og Førstelærer ved Skolelærerseminariet sammesteds.

— Ved kgl. Resol. af s. D. er Sogneprest til Gildeskaal Prsg. (Tromsø Stift) W. A. Berg efter Ansøgning meddeelt Afsked i Naade med en aarlig Pension af 250 Spd.

— Ved kgl. Resol. af 15de d. M. er det bestemt, at der i den Tid af Aaret, da Dampskibsfarten ikke finder Sted, skal afsendes Pakkepost for Statskassens Regning fra Christiania til Christianssand en Gang hver Uge istedetfor som ved Resol. af 18de Jan. 1851 bestemt hver anden Uge.

— Ved kgl. Resol. af s. D. er det bestemt, at en almindelig Folketælling i Riget skal foretages ved Udgangen af 1855 og tage sin Begyndelse første Søgnedag efter Helligtrekonger 1856 samt fortsættes de paafølgende Dage indtil den er tilendebragt samt at der under Et med denne Folketælling tillige skal indhentes Oplysning om Korn- og Potetesavlen samt Kreaturholdets Størrelse i Riget

— Ved kgl. Resol. af s. D. er Toldkasserer i Arendal S. C. L. Salicath, Auditor i Artilleribrigaden P. J. Stub og Toldinspektør i Frederikshalds Tolddistrikt J. Aamodt beordrede til at sammentræde i en Kommission for at afgive Betænkning og Forslag til en ny Instruktion for Toldvæsenets Embeds- og Bestillingsmænd.

— Ved kgl. Resol. af s. D. er det bestemt, at der foruden de mellem Christiania og Throndhjem gaaende to Hovedposter om Ugen befales oprettet mellem disse Steder en tredie Hovedpost om Ugen, der skal befordres over Elverum og Kvikne, samt at Departementet for det Indre bemyndiges til mellem Elverum og Kongsvinger at sætte igang en Post om Ugen foruden den Post, der nu befordres en Gang ugentlig mellem disse Steder.

— Ved kgl. Resol. af 3die d. M. er det bestemt, „at det i Medhold af Lov om Sænkning eller Udtapning af Indsøer og Myrstrækninger m. V. af 31te Mai 1848 tillades det i Henhold til Storthingets Beslutning af 20de April 1854, der ved kgl. Resol. af 16de Mai s. M. naadigst er bifalet taget tilfølge, dannede Aktieselskab til Farbargjørelse af det frederikshaldske Vasdrag at udføre de til Kanalisering af den mellem Birkelangen Sø i Holands Præstegjæld, Akershuus Amt, og Steenselven i Bergs Præstegjæld, Smaalenenes Amt, liggende Deel af Vasdraget fornødne Arbeider, overeensstemmende med den af Kanaldirektør, Ingeniørkapitain Royem for Vasdraget afgivne Plan."

— Prof. Schweigaard er bleven Officier af Æreslegionens Orden.

— Under 19de Okt. er Exam. jur. Chr. Holm meddelt Autorisation som Sagfører ved Underretterne (Bratsbergs Amt).

— Kand. jur. B. M. Berg og Kap. og Kand. jur. C. Smith ere beskikkede til under forestaaende Vinter- og Vaarsildfiskeri at forrette som extraordinære Dommere i det sydlige Fiskedistrikt, Politifuldmægtig H. P. Lund i det nordlige.

— Det Brittiske og Udenlandske Bibelselskab har, som Erindring om Jubelaaret 1853, tilstillet Universitetets theologiske Fakultet 400 pragtfuldt indbundne Exemplarer af det „Nye Testamente med Davids Psalmer" til Uddeling som Gave blandt Universitetets Studerende (de, der have taget Andenexamen og bestemt sig for et vist Studium.) Bogen er iaar trykt hos Grøndahl, og dens elegante Indbindning (Chagrin og Guldsnit) er ogsaa udført her i Byen.

— Jernbanedirektionen bekjendtgjør, at der som Udbytte for Driftsaaret 1ste Sept. 1854 til 31te Aug. 1855 skal udbetales 3 pCt. til Preferenceaktierne.

— Kommitteen for Christiania Vedforsyning bekjendtgjør, at indtil den 25de Okt. var endda kun tegnet 7627 Spd., hvilket Beløb er forlidet til at den kan begynde sin Virksomhed; den har derfor besluttet at lade Tegningen af yderligere Beløb staae aaben til 1ste Nov.

— Intraderne ved Rigets sydlige Toldsteder have i Sept. udgjort 104,839 Spd. 36 ß og i de hidtil forløbne 9 Maaneder af Aaret 1,747,314 Spd. (ifjor 1,571,951 Spd.)

— Til fra svensk Side at deeltage i den Kommission, der (næste Maaned, her i Christiania) skal sammentræde for at afgive Betænkning om, hvorvidt Domme og Stævninger, afsagte og udfærdigede i det ene af de forenede Riger, ogsaa skulle have Virkning i det andet, er under 16de Okt. udnævnt Rigsarchivar m. m. J. J. Nordström, Herredshøvding H. Lagerstråhle og Assessor Grev E. Sparre.

I Tønsberg ere flere Koleratilfælde indtrufne.

Læsje. Den 20de Sept. indviedes Læsjeskogens ny Annexkirke.

Moss. Magistrat og Formandskab er bleven bemyndiget til af Oplysningsvæsenets Fond at søge et Laan paa 2500 Spd. til Restauration af endeel forbrugte Legatkapitaler, og til at anvende 800 Spd. af Kæmnerkassen til en ny Bygning paa Fattigstuens Tomt.

Throndhjem. Den 17de Okt. valgtes Rektor Müller til Videnskabs-Selskabets Vicepræces.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Chr.-Posten for 22de Okt. findes et Stykke om Christiania Kloakvæsen, hvori anbefales at rense vore Kloakker ved til visse Tider at slippe Vandspringene paa dem.

Mgbl. har en lang Artikel om Skandinavismen, hvortil den har hentet Texten fra Chr.-Posten. Det kunde synes noget høist Ufornødent at bekjæmpe en Skabning som den politiske Skandinavisme, hvem vel ikke et halvt Snees fuldvoxne Personer i hele Landet tror paa.

S. B. No. 299 beretter, at „Finantsdepartementets Chef, Statsraad Vogt, skal, forend han fratraadte dette Departement, have udkastet Plan til en forøget Gagering for samtlige civile Embedsmænd med en vis ringere Aflønning, forsaavidt de oppebære denne af Statskassen." Ved denne Leilighed udtaler Redaktionen sig paa det Varmeste for en Gageforhøielse for de lavest aflagte Funktionærer, og finder at denne maatte være permanent og ikke alene faae Formen af et Dyrtidstillæg.

Mgbl. og Chr.-Posten have i den sidste Tid ligget i Strid om hvorvidt Korntolden under nærværende Dyrtid bør ophæves eller ikke. Posten er for, Mgbl. imod dette extraordinære Skridt.

I Anledning af en i Aftenbl. af en Lægmand indført Advarsel mod Kand. Muus's Kirketidende har det theologiske Fakultets Medlemmer, samt Præsterne Grimelund og Steensrud i s. Blad for Onsdag indrykket Erklæringer, hvoraf fremgaar, at de samtlige under mere eller mindre Forbehold have tilsagt Hr. Muus sin Bistand. Dette afgiver en større Garanti for at den bebudede Tidende forsvarligen vil fylde sin Plads, end den ubehjælpeligt skrevne Subskriptionsplan lod formode.

Af Krist. Amtstid. sees, at forhenværende Lensmand Jorstad i Gausdal i fem Aar har drevet et Spinderi og Væveri for Uld med tilhørende Stampe og Farveri, og har ivaares paataget sig en Leverance af 12,000 Alen Klæde til Depotet. Gaardbruger Iver P. Bo har ogsaa snart i fem Aar drevet en Papirfabrik ved Gausaelven, „hvis Produkter fuldkommen staae ved Siden af Landets øvrige," og hans Søn har isommer anlagt en Spigerfabrik.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. I Stockholm er fra Koleras Begyndelse iaar 865 indsygnede og 470 døde deraf.

England. Kolonialministeren Molesworth er død. General Simpson er kaldet tilbage. Som hans sandsynlige Efterfølger nævnes Codrington.

— Dersom man kan fæste Lid til Standard, er der for Dieblikket opstaaet en alvorlig Konflikt imellem England og de Forenede Stater, hvorved disse rimeligviis ville faae Andet at tænke paa end at berøve Danmark Sundtolden. Aarsagen hertil skal være, at den nordamerikanske Regjering har givet et overordentligt haanligt Svar paa en Meddelelse, som England havde tilstillet den i Anledning af Spørgsmaalet om Cuba; Indholdet af dette Svar skulde nemlig i al Korthed være, at England for Dieblikket havde nok at bestille i Europa og derfor vilde handle klogere at passe sine egne Sager. Sluttelig hedder det endogsaa, at Nordamerika vil foretage sig med Cuba, hvad det finder for godt, uden at tage mindste Hensyn til Englands Intervention. Den engelske Regjering har som en Følge af dette Svar ladet to Linieskibe, hvert paa 60 Kanoner, afgaae til de nordamerikanske Farvande.

— Der har været ymtet om, at den preussiske Thronarving skulde formæle sig med en Datter af Dronning Victoria; men Times gaar skarpt løs paa en saadan Forbindelse, da Bladet anseer den som en Skam for England.

Frankrig. Juryen for de skjønne Kunster har besluttet at uddele 7 Guldmedailler, hver til en Værdi af 5000 Fr., nemlig 5 for Malere, en for Billedhuggerkunst og en for Bygningskunst.

— I Paris, siger Dagbl., antager man, at den svenske Baron Knut Bonde, som i Begyndelsen af denne Maaned forlod Stockholm for at overbringe de Franskes Keiser Kong Oscars Portræt, tillige er bleven betroet en overordentlig vigtig Mission, og det ligger da nær at antage, at Forhandlingerne angaae Sveriges Politik ligeoverfor de krigførende Magter; men forøvrigt er det aldeles ubekjendt, om Sverige har isinde fremdeles at overholde Neutraliteten, eller om det vil følge Sardiniens og Spaniens Exempel ved at afslutte en Alliancetraktat med England og Frankrig.

Italien. En Korrespondent til L'Ind. belge giver en saadan Skildring af Tilstanden i Kongeriget Neapel og navnlig paa Den Sicilien, at et almindeligt Oprør imod Regjeringen hvert Dieblik vil kunne ventes.

Spanien. J. d. Déb.'s Madridkorresp. skriver, at en Alliancetraktat med Vestmagterne og Sardinien enten er eller snart vil blive afsluttet, og at den spanske Regjering allerede har udnævnt Manuel de la Concha, Marquis del Duero, til Overgeneral for Expeditionskorpset. Disse Ytringer finde etslags Bekræftelse i Motiverne, hvormed det Cortes forelagte Forslag, der fastsætter Hærens Styrke for 1856 til 70,000 Mand, ledsages. Det heder i disse, at den orientalske Krig kommer til at berøre Spaniens Politik og Interesser, at nu, da Civilisationens Fremskridt og de moderne Opfindelser have paa en Maade ophævet eller forkortet Afstandene, er det vanskeligt og farligt for en Stat at holde sig udenfor en Krig mellem et større Antal Magter, især naar Krigen vedkommer Principer, hvortil Statens egen Existents er knyttet, og at den nærværende Krig, selv om den ikke skulde blive almindelig og føre til en Omdannelse af Europas Kart, dog angaar det moderne Spanien ikke mindre end Krigene i gamle Dage mellem Navara og Arragonien angik det forrige Kongerige Kastilien.

Krigsskuepladsen. Morn. P. og andre Blade sige, at Russerne staae i Begreb med at romme Sebastopols Nordside og hele Krim. Overløberne have været heel usselt klædte, og have forklaret, at ogsaa de andre russiske Soldater ere det, saa at disse ikke antages at ville udholde Vinterkulden.

— De Allierede gjorde den 22de Okt., ifølge russisk Beretning, en Bevægelse med 30–40000 Mand fra Eupatoria til Tulatt (paa Veien til Simferopol), men trak sig snart tilbage.

— Fortet Kinburn gjorde Modstand mod det heftige Bombardement til den 17de Oktober, men maatte da kapitulere. De Allierede lede ubetydeligt Tab; Russerne havde 120 Døde og Saarede. Fæstningens Besætning, 12–1500 Mand, skulde sendes til Konstantinopel.

— Fæstningen Otschakoff, der var besat med 23 Kanoner, have Russerne, efter et Bombardement, sprængt i Luften.

— Allerede forinden Expedition til Dnievers Munding foretoges, er der fra Kertsch afgaaet en anden Expedition imod de russiske Forter Taman og Fanagoria, hvorom de telegraphiske Depescher ganske have tiet. Monitøren af 18de ds. indeholder nemlig en officiel Rapport fra Admiral Bruat af 2den, ifølge hvilken de nævnte Forter, der ligge paa den østlige Side af Strædet ved Jenikale, ere blevne tagne af de Allierede og dette Resultat siges navnlig at være af Vigtighed, fordi Russerne herved berøves en Operationsbasis for Vinterfelttoget. Begge Forterne, der indeholdt betydelige Bygninger, som kunne anvendes til Kaserner og Hospitaler, skulde være fuldstændig ødelagte den 3die ds., og saasnart Materialet var bleven bragt til Kap. St. Paul, vilde Tropperne og Flotillen vende tilbage til Kertsch.

— Den 6te stode 35,000 Mand af de Allieredes Tropper i Baidardalen og 4000 Mand istandsatte de beskadigede Veie; efterhaanden som disse bleve fremkommelige, rykkede Tropperne frem.

— Den russiske General Korff, som i Slutningen af forrige Maaned blev slaaet i Nærheden af Eupatoria af den franske Kavallerigeneral d'Allonville, har mistet sin Kommando paa Grund af den Udueligbed, han ved denne Leilighed skal have vist.

Tyrkiet. Den tyrkiske Admiral Osman Pascha, som blev saaret og fanget ved Sinope, er kommet tilbage til Konstantinopel med 3 Oberster og 44 Søfolk, næsten de eneste Overlevende fra hiin ulykkelige Affære. De have faaet sin Frihed ved Udverling. Ved Ankomsten hilsedes de med Æressalver.

Indien. Santalernes Opstand er nu betvungen; 7000 have strakt sine Vaaben.

Ægypten. Al Kornudførsel er bleven forbudt, da Landet selv, paa Grund af Nilens ringe Flom, trues med Mangel.

Nordamerika. Norfolk og Porsmouth hjemsøges baade af Hungersnød og af Pestilents og anden Farsot.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Næs Sognekald (Romerike) med en Indtægt af omtrent 1500 Spd. hvori afgaar 160 Spd. som Løn til den resid. Kapellan.

Eidsvolds Sognekald med en Indtægt af omtr. 1300 Spd.

En Fattiglægepost i Enebaks Prsg. med 120 Spd. i Løn.

En Kompagnichirurgpost i christianssandske Infanteribrigade med 96 Spd. i Gage.

Kirkesanger- og Førstelærerposten i Vikedals Hovedsogn med en Indtægt af omtr. 60 Spd. og Brugen af en Plads.

En Lærerpost ved Almueskolen i Ekersund med 100 Spd. i Løn.

Indrulleringsbetjentposten sammesteds.

Tvende Omgangsskolelærerposter i Thrygstad Prsg. hver med 40 Spd. i Løn.

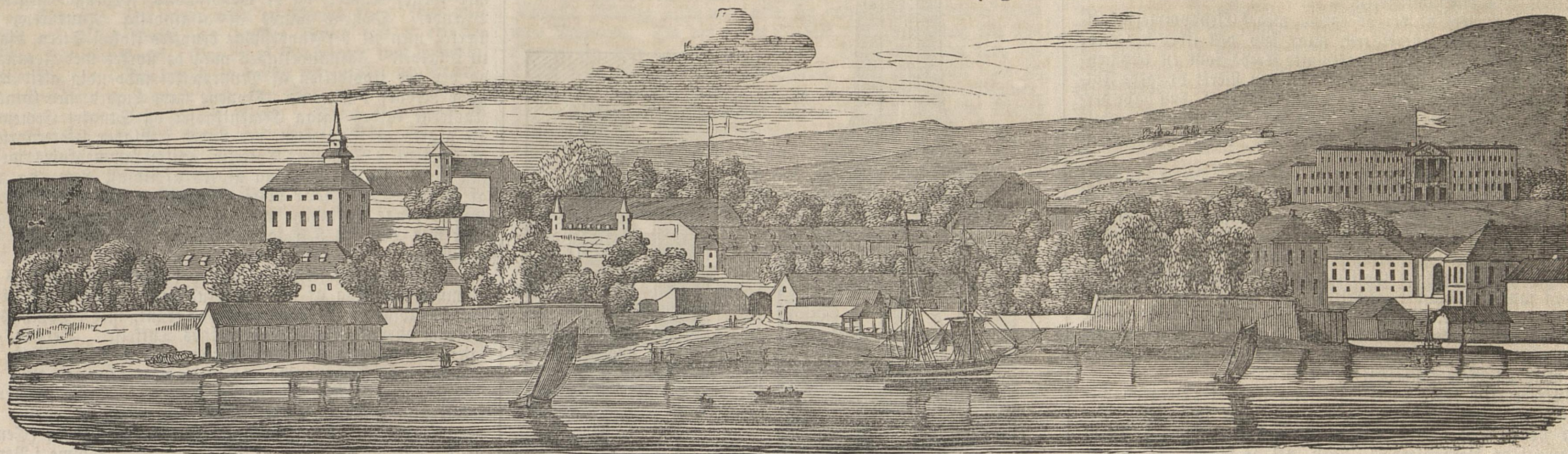
En do. i Eide Sogn (Holmedal) med 36 Spd. i Løn.

En Skolelærerpost ved Moss Almueskole med en aarlig Løn af 144 Spd. og frit Værelse.

En Landhandlerbestilling paa Imbslands-Øen i Vikedals Prsg.

Christiania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Møllergaden Nr. 2a.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 44. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 3die November 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß. kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

Bergen og Bergenserne.

I.

Saalænge vort Land manglede politisk Selvstændighed, var en heel og samlet Udvikling af Nationen umulig. Historien veed derfor i et Tidsrum af fire Aarhundreder Lidet eller Intet at fortælle om det norske Folk. Det var en Sygdommens, en Svækkelsens Tid, i hvilken Folkets aandelige Vært var standset — og der er siden blevet et gabende Svælg mellem den unge Slægt og vor rige Fortid.

Men vi kunne jo ikke tvivle om, at der ogsaa fører Broer over denne Afgrund. Den stærke Spirekraft, Oldtiden paa ethvert Punkt aabenbarer os, kunde vel hindres i samlet at skyde op i et stort og herligt Træ; men det kan ikke feile, at den, da den atter begyndte at vinde Kræfter efter den store Kamp, fandt Udvei i mangt et spredt Sideskud.

Netop i en saadan Tid, da Nationens Kræfter ikke kunde virke samlede, netop da maatte i den enkelte Bygd og den enkelte større By, hvor de historiske Forudsætninger fandtes og hvor der var Bevægelse nok til at hine Spirer kunde trives, et eiendommeligt Liv saameget lettere i Fred og Ro arte sig. Inden saa snævre Grændser blev naturligviis Udviklingen indtil Latterlighed eensidig, og dette Liv, der manglede den rette Rod i Nationens Heelhed, maatte udad snart stivne i faste og ubevægelige Former. Men det spirede jo dog ud af Folkegrunden og bevarede altid en frisk og levende Kjerne.

I en senere Tid, da Nationen gjenvandt sin Uafhængighed, blev denne Kjerne det vigtigste Materiale for den samlede nationale Udvikling. Nu skulde det gode Stof, der i Tidens Løb stille og ubemælket havde udviklet sig, ophentes saa at sige fra sine Kløfter og trange Fjorde, hvor det hidtil laa skjult, nu skulde det samles i et Punkt for derved at komme i Sammenhæng, vinde forøget Styrke og drage det hele Folk med ind i Bevægelsen.

Men, forend det ved saaledes at koncentreres er blevet fælles Eiendom, maa den Egn, den By, der har udviklet det eiendommeligste, det rigeste Liv af Fortidens Spirer, vinde den største Indflydelse hos Folket. Endnu er Hovedstaden, dette Skatkammer, der sluger al Provindsens Privateiendom, i sin Begyndelse; Landets forskjellige Byer ere endnu deels rige, deels fattige. Og, som Enhver veed, for den Rige bøier man sig stedse.

Derfor er det dybt begrundet dette, at Bergen nu i en lang Række af Aar har nydt en saa overordentlig Anseelse iblandt Christianienserne. Thi Bergen er den By, der har bragt og endnu bringer det rigeste Stof til Nationalitetens Udvikling. — Derfor er dens Indflydelse Noget, der ikke nytter at virke imod. Erfaringen har vist det. Der har nemlig altid været dem, som have forarget sig over det aandelige Suprematі. Bergen saaledes i al Stilhed udøvede i mange af Hovedstadens Kredse, og de have da paa forskjellige Maader søgt at modarbeide det.

En Tid hed det saaledes, at Bergenserne for en stor Deel var af tydsk Extraktion, at derfor ved dem meget Unationelt kom ind i Folket. Det kan ikke være muligt andet, end at Enhver føler det Falske ved en saadan Tale. Bergenserne have netop deres Styrke deri, at de fremstille for det øvrige Folk en stærkt præget national Udvikling, og de kunne heller ikke have den i noget Andet. Til Overflod beviste Professor Munch, at deres Mundart saa langt fra at være et med Plattydsk opblandet Kaudervelsk, som man sagde, tvertimod i høiere Grad end nogen af Landets øvrige Dialekter nærmer sig Oldsproget. Saadanne Angreb opnaaede altsaa netop det Modsatte af hvad der tilsigtedes.

Endogsaa den Spot og de Drillerier, hvortil Bergensernes noget fremstikkende Væsen stundom gav Anledning i selskabelige Kredse og andetsteds, kunde kun bidrage til at sætte dem i et gunstigt Lys. Thi det stærke og Sikre i deres Fremtræden, hvorved saadanne Angreb tilbagevistes, tyder hen paa en Udvikling, der har sine Rødder dybt i Folkets Fortid.

Herved og paa mange andre Maader er man mere og mere kommen til Erkjendelse om hvormeget værdifuldt Bergen indeslutter af aandeligt Stof, og saaledes maatte dens Anseelse end mere stige; ja, man kan vel sige, at paa de faa uagribelige Punkter, et saa lidet bevægeligt aandeligt Liv, som vort nu for Tiden, frembyder, er den bergensiske Indflydelse endnu i høieste Grad mærkelig!

Det var engang fornemmelig de bergensiske Studenter, i hvem Byen blev repræsenteret. I Studentersamfundet og i selskabelige Kredse tiltrak de sig stedse Opmærksomheden ved en vis Kvikhed og Utvungenhed, ved deres i Modsætning til Landets øvrige skurrende Dialekter behagelige og fuldttonende Sprog, ved deres Gestikulationer og Deklamationer; midt under den almindelige Famlen og keitede Efterlignen af alt Fremmed følte man sig tiltrukken ved dette Præg af noget Oprindeligt, noget Eiendommeligt, som her viste sig at være Produktet af en Udvikling, fordi det var forbundet med Omgjængelighed, ja en vis Fiinhed i selskabelig Omgang. Det var altsaa den skarpeste Modsætning til den pøbelagtige, skrydende Raahed, der til en vis Tid gjorde sig gjældende i Hovedstaden som national, oprindelig Tone. De bergensiske Studenter kom derved paa en vis Maade til at blive de toneangivende — og det kan derfor ikke være anderledes, end at de have udøvet megen Indflydelse. De bidroge til at sætte en Dæmning for Raaheden og gave saaledes Stødet til en sandere national Udvikling.

Dog — Studentersamfundet tabte mere og mere sin Betydning, vort selskabelige Liv blev tommere og tommere. Men der er imidlertid aabnet en ny Mark, hvor netop de Egenskaber, som udmærke Bergenserne, have den bedste Anledning til at udfolde sig, hvor Indflydelsen kan blive stærkere, varigere og strække sig videre.

Jeg mener Scenen.

Enhver, som saa det bergenske National-Theater i dets Begyndelse, forbausedes over at finde saamegen Bevægelighed, saamegen scenisk Bekvemhed heroppe blandt os. Dog i Christiania er det netop at Bergensernes Overlegenhed i denne Henseende over alle Landets øvrige Nationer har vist sig. Begge vore Theatre ere nu besatte med bergenske Skuespillere og Skuespillerinder; man forskriver dem, ligesom man forskriver bergenske Talglys. Men blandt dem findes ogsaa saagodtsom de eneste Norske, der have vist noget Talent for Scenen. De ere næsten alle blevne modtagne med et stort Bifald, ja stundom med en Enthusiasme, der har været ubegrundet nok. Man betænkte maaskee ikke, hvilken ganske anden Grundvold en Bergenser har i det Liv, hvorfra han er udgaaet, end f. Ex. en Christianienser, overhovedet med hvor langt flere og bedre Forudsætninger han kan optræde paa Scenen. Jo længere man imidlertid har seet de bergenske Skuespillerre og fremfor Alt, jo flere man har seet, jo mere er man rimeligviis kommen til Erkjendelse herom — og nu, frygter jeg, vil man vise sig tilbøielig til Uretfærdighed i den modsatte Retning.

Denne Uretfærdighed vilde være farlig — og man bør derfor søge at modarbeide den. Strenghed derimod, ja den uforsonligste Strenghed, det er netop hvad der tiltrænges; kun maa den være retfærdig.

Forholdet er nemlig dette, at en Bergenser med noget Talent har altfor let for at blive en taalelig Skuespiller. Han har i sit Sprog, i det eiendommelige, stærkt prægede Folkeliv, hvorfra han er udgaaet, i den Charakterens større Bevægelighed og Kvikhed, som udmærker de fleste af hans Landsmænd, allerede Forudsætninger, tilstrækkelige til at aftvinge Christianiapublikumet dets Bifald. Alt det, der tilhører alle Bergensere, der er deres Fælleseiendom, vil i en fremmed Kreds synes at tilhøre den Enkelte; man tror i ham at see en overordentlig rig Individualitet, af hvis Udvikling man kan vente sig Meget. Naar saaledes Publikum tilklapper Hr. Bucher eller Jomfru Sullestad eller endog Madame Wolf sit Bifald, er det egentlig hverken Jomfru Sullestad eller Madame Wolf, der høste Bifald, men Byen Bergen — og den simple Bergenser er derfor i sin fulde Ret, naar han paa den ham eiendommelige Maade tilegner sig en Deel af sine Landsmænds Fortjeneste.

Men et saa let vundet Bifald er en farlig Sag for en vordende Skuespillers Udvikling. Han fristes til strax at løbe af en Skole, som han aldrig egentlig skulde forlade — og han stivner efterhaanden i faste Former. Han formaar ikke at forlade sit oprindelige Standpunkt: Naturen bliver Alt for ham, Kunsten Intet. Se, det er den Fordømmelsesdom, som egentlig klæber ved enhver rig Natur. Paa Scenen straffes en saadan Stillestaaen, en saadan ubevægelig Fastholden ved det naturligt Givne allerværst. Thi der fordres netop Bevægelse — og Naturen er jo dog altid det eensidig ubevægelige. Det Naturlige er nemlig det, at Mennesket ikke magter sig selv: hans Personlighed er ligesom kuet i Væxten under de Indtryk, Omgivelserne have meddeelt ham. Saalænge dette tilfældige Stof ikke ved en kraftig Udvikling er gaaet op i Personligheden, saalænge vil det være ubevægeligt; og dødt; thi det existerer saa at sige uden at være organisk optaget i Aanden og kan derfor ikke være med i den aandelige Bevægelse.

Ethvert Menneske har i Grunden herved faaet sin Opgave i Livet; men i en Skuespillers Liv vil dette dog fortrinsviis komme tilsyne. Kunsten er Frigjørelse. For Skuespilleren gjælder det derfor netop at blive Herre over sig selv og sit aandelige Indhold, saaledes at intet Tilfældigt staar tilbage, Intet, som unddrager sig Friheden. Først, naar han staar der som en heel og holden Personlighed, først da vil han uden at give Slip paa sig selv med Bevægelighed gaae ind i en anden Rolle.

Men det er klart, at jo rigere hiint oprindelige Indhold er, jo vanskeligere er det at tvinge det ind under Personligheden. Derfor mener jeg, at en Bergenser maaskee har allervanskeligst ved at blive hen selvstændig, dygtig Skuespiller, uagtet det forholdsviis falder ham saa let at gjøre en god Begyndelse paa Scenen. Netop det Indtryk, hvormed han er opfødt, af et eiendommeligt, stærkt præget Folkeliv, af en vis Raskhed og Livlighed i Væsen og Manerer, netop det altsaa, der udgjorde de gunstigste Forudsætninger for hans Optræden, bliver ham maaskee paa hans senere Bane lutter Hindringer.

Lader os tænke os en udannet Bergenser med en, om end nok saa liden Begavelse for Scenen. Han vil — det er jeg vis paa — langt snarere end Nogen fra Landets øvrige Bygder føle sig hjemme paa Skuepladsen, han vil med en forholdsviis langt større Sikkerhed og Raskhed vide at gerere sig i sin Rolle. Hvorfor? Fordi han har noget Mere at tage til, noget Mere at støtte sig til i det Liv, han har levet. Han spiller Bergenseren — og Bergenseren, det er Noget for sig selv, det er en bestemt Rolle og det er en Rolle, som er anvist ham af Naturen. Men han spiller den ogsaa bestandig uden nogen Variation, og derfor bliver Folk kjed af ham. Hvoraf kommer det? Han er bleven altfor glad i sin Rolle, og desuden, det er ham maaskee ikke saa let at blive den kvit, selv om han alvorlig vilde; thi den tilhører dog i Grunden ikke ham selv. Det bergenske Liv og den bergenske Charakteer har saa at sige sat sig af udenpaa hans Aand, og denne Maske var det han fremviste for Publiknm. Derfor har man ogsaa Følelsen af det Døde, det Formelle, det Ufri, det Instinktmæssige, derfor var der ingen Afvexling, ingen Udvikling. Nei — der vil saa at sige et Fordøielsesarbeide til, forend det vi i vor Ungdom have fortæret af Indtryk, kan gaae over i Personlighedens Saft og Blod. Og jo mere vi have fortæret, jo haardere er Arbeidet.

Jeg tror nu, som sagt, at Christianiapublikumet begynder at føle det Ubevægelige ved de bergensiske Skuespilleres Fremstillinger, og Misfornøielsen vil maaskee i samme Forhold blive overdreven, som Enthusiasmen i Begyndelsen var det.

Jfr. Svendsen var den første bergenske Skuespillerinde, som optraadte paa vore Theatre. Hun vakte den største Opsigt; men hun var dog langtfra saa stærkt præget som Madame Wolf. Dog — det skal man vel lægge Mærke til — i samme Grad viste hun sig ogsaa uafhængigere og mere skikket for en fri Udvikling, ja! man kan vel sige, at hun i Virkeligheden er den eneste sande Skuespillerinde ved vore Theatre. Men for Christianienserne maatte Madame Wolf ved sin Optræden synes endnu mærkeligere og vække end høiere Interesse. Hun er stærkt præget af det bergenske Folkeliv, af den bergenske Nationalcharakteer. Hendes Spil viser sig derfor strax at være mere Natur end Kunst og det er derfor ogsaa bestandig mere ligt sig selv, mindre bevægeligt. Men hun er begavet og hvad hun fremstiller er derfor altid, om end ikke kunstnerisk og hende selv heelt ud tilhørende, dog altid yndigt og tiltrækkende.

Maaskee man derfor ikke saa let vilde være kommen til en rigtig Vurdering af Madame Wolf, dersom man ikke paa et af vore Theatre havde havt en Skuespiller og en Skuespillerinde, som bidroge til at sætte hende i det rette Lys, netop ved nygternt at gjendrive det Almeenbergensiske, hvad der saa omtrent tilhører enhver Bergenser. Dem tilhører det altsaa ikke; det aabenbarer sig tilstrækkeligt ved den Ubevægelighed i deres Spil, som er Ufrihedens Kjendemærke. De ere saa omtrentlig de samme som dengang de først optraadte paa det bergenske National-Theater, og skal der indtræde nogen Forandring i deres Spil, da maae det i Sandhed være til det Værre; thi de ere nu komne bort fra den nærværende Jordbund og ville maaskee mere og mere glemme sit Bergensk.

Det er altsaa vistnok nogen Begrundelse i den Reaktion, som nu hist og her begynder at ytre sig mod den bergensiske Okkupation af den nationale Scene. Det er altsaa vistnok sandt, naar man nu siger, at „Bergenserne ere sig selv lige,“ man har etslags Grund til at være „kjed af de bergensiske Skuespillere.“ Men hvad er derved at gjøre? Vi have Intet, aldeles Intet, at sætte istedet. Og man begaar dog i Grunden en stor Uretfærdighed ved at tale saaledes.

Thi man skal lægge Mærke til, hvor vanskeligt det er for

den bergenske Skuespiller at blive Herre over de stærke Paavirkninger, han har modtaget. — Men man skal fremfor Alt lægge Mærke til, at netop det stærkt prægede Folkeliv, om det end bereder Kunstnerens Selvstændighed en haard Kamp, dog netop derved indeholder Muligheden til kraftige og nye Personligheder, til Udviklingen af en Skuespillerkunst. Fra Bergen vil derfor den nationale Scene udgaae, dersom vi forøvrigt formaae at frembringe en saadan. Og derover skulle vi være glade i flere Henseender. Vi skulle glæde os over, at der paa denne Maade bliver aabnet en Vei, ad hvilken det aandelige Stof, som Bergenserne endnu bære paa, kan indvirke udviklende paa Nationaliteten.

Thi jeg mener, at der er endnu meget Eiendommeligt tilbage. Det viser sig allerklarest, naar selv den lidet begavede Bergenser vækker Opsigt i en fremmed Kreds som en selvstændig, rig Personlighed. Heri seer man den stærkt prægede Folkecharakteer, og denne Styrke kan den, som sagt, kun have derved, at den er national, ialfald væsentlig national. Hvilket rigt Materiale frembyder altsaa ikke Bergen endnu til Nationens Udvikling!

For et halvt Aarhundrede siden var denne By et saagodtsom afsluttet Rige, ukjendt for det øvrige Land. I lang Tid var den at regne for Norges eneste større Stad, og den havde i Modsætning til de øvrige havt en rig og bevæget Historie. Her havde saaledes af national Grund, men under mangeslags ydre Paavirkninger udviklet sig et eiendommeligt Liv, som paa mange Maader gestaltede sig inden Byens snævre Grændser. Ved Universitetets Oprettelse i Christiania begyndte først dette Liv at udmyntes, at tages i Brug til Nationalitetens Udvikling. Siden den Tid er Bergens eiendommelige Præg mere og mere afstreifet.

Allerede Aar 1824 siger Sagen og Foss i „Bergens Beskrivelse“: „Politur, om just ikke Kultur, have forlængst afslebet det Præg, som ved Holbergs Tid endnu temmelig skarpt charakteriserede Bergenserne.“ Men, vel at mærke, de tilføie „i Henseende til Levemaade, Sæder og Skikke.“ Thi det er netop Sagen, at først naar den ydre Form er brukket istykker, først da bliver den indre levende Kjerne tilgjængelig og nyttig; men da er den ogsaa Brugen hjemfalden og vil derfor tilsyneladende forsvinde.

Paa denne Maade bliver hiin Udmyntning, hvorved det Særegne, det Eiendommelige gaar op i det Almindelige, egentlig et Rov, et Udtryk for Tidens aandelige Kommunisme. Bergen har maattet meddele af sit rige Indhold og den har derved mere og mere tabt sin Selvstændighed. Den har udført til Christiania meget af en national og eiendommelig Udviklings Kjerne — og har til Erstatning fra Hovedstaden faaet Gasbelysning, Tivoli, Politik og Kritik. Men den vil derved efterhaanden synke ned til en hørig og lydig Provindsby, som lever af Hovedstadens Affald, medens den før var noget for sig selv, noget Selvstændigt.

Dette er nu engang den Tingenes Gang, som bedst stemmer med den hele Nations Tarv, og det nytter ikke at stride derimod. Derfor vil Bergens nationale Scene aldrig kunne staae sig; den er en Misforstaaelse. Dens Skuespillerpersonale er efterhaanden mere og mere draget over til Hovedstaden; endnu er der et Par mærkelige Personligheder tilbage; men ogsaa disse ville tilsidst komme hertil. Gjøre de ikke det, er ialfald deres Udvikling forspildt. Hovedstaden, Nationens aandelige Brændpunkt, sluger Alt, og Bergenserne ville komme til at lade sig nøie med en omvandrende Trup af alskens kasserede Skuespillere.

Men paa Skuepladsen i Christiania vil Bergen udøve sin sidste Indflydelse, og Byen vil kunne trøste sig over sit eget Tab ved den Tanke, at dets aandelige Indhold har farvet og beriget hele Folkets Nationalitet.

Bergenserne ville omsider staae sig derpaa; deres Rigdom var dog tilsidst deres fri Udvikling til Hinder og først ved at blive befriede for denne „rudis indigestaque moles“ kunne de blive bragte ind med i den almindelige Bevægelse.

Men for en Tid vil Bergen være at ansee for en aandeligt plyndret By.

Dog — endnu er ikke Alt, ja maaskee ikke engang det Meste udmyntet, og det lønner vel Umagen at lære en By, som har udøvet og vil udøve saamegen Indflydelse, lidt nøiere at kjende.

Om at gjøre Jern til Staal.*)

(Af Mechanikus Ivar Isachsson.)

Man har endnu ikke begyndt i større Maalestok at brænde Staal hertillands; men det vilde være nyttigt, om man begyndte dermed, eftersom det vilde befordre en udstrakt Fabrikdrift i Retninger, som aldeles maae staae tilbage, indtil man lærer at gjøre alle Slags Staal. Det er nemlig kostbart, ja næsten umuligt at faae Staalvarer af enhver Størrelse og Godhed, hvilket vilde være nødvendigt, naar man skulde drive Fabriker med Fordeel. Staal maa bruges i al Bedrift: til alle Slags Værktøi, især til Sagbrugs- og Landbrugsvæsenet, til Agerdyrkningsmaskiner m. m. m.

I England skal der tilvirkes omtrentlig 25—30,000 Tons (eller 170,000 Sk℔) Staal aarlig. Omtrent Halvparten af Jernet til denne Fabrikation indføres fra forskjellige europæiske Stater; og Resten leveres i selve Landet. Det bedste Jern til Staal er det bekjendte svenske Dannemora-Jern; men af dette Slags bliver kun indført omkring 9,000 Sk℔ aarlig — det øvrige kommer fra andre Jernværker i Sverige, Norge, Rusland, Tydskland og Madras. Det vil af nævnte Talstørrelser kunne sees, at kun en ubetydelig Deel Staal bliver gjort af Dannemora-Jern; men da vort norske Jern kan sættes ved Siden af de fleste Landes, saa er det ogsaa skikket for denne Bedrift. Jeg skal her forsøge at oplyse, hvorledes denne Staaltilvirkning foregaar, saaledes som jeg har seet den i Mrr. Naylor & Vikkens Faktori i Sheffield.

Det første Arbeide med at gjøre Jern til Staal, er at brænde (eller tilsætte Jernet Kul) til det saakaldte Blære- eller Blæmestaal (hvilket Navn er kommet af de fremkomne Blærer paa Stængerne under Brændingen; man kalder det

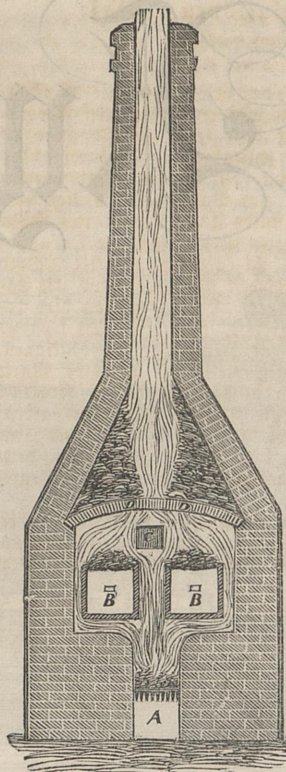

Fig. 1.

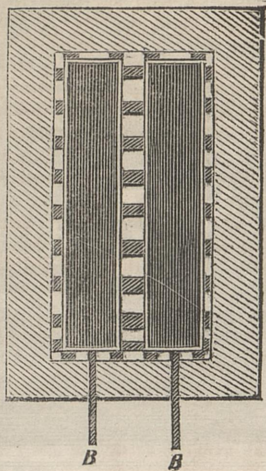

Fig. 2.

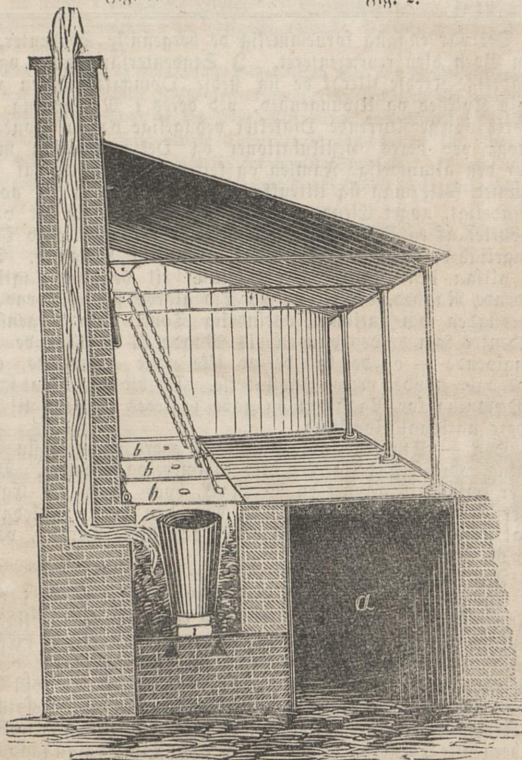
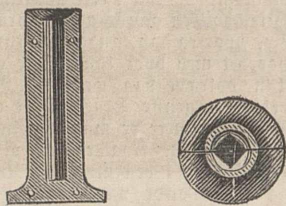
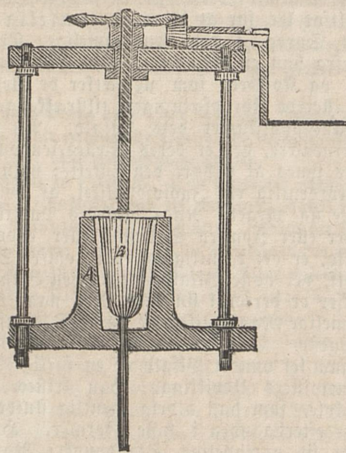

Fig. 3.

Fig. 4.

Fig. 5.

ogsaa cemented). De dertil indrettede Ovne ere fremstillede i Fig. 1 og 2. Disse ere ialmindelighed 24 Fod lange og 15 a 16 Fod brede, 10 a 12 Fod til Hvælvingen D, og med Skorsteenspiben tilsammen 40 a 50 Fod høie, alt efter Stedets Beliggenhed for at erholde god Træk. I Ovnen er indsat 2de Kasser, der ere omtrent 3 Fod brede og 3 Fod dybe, med 18 Tommers Rum imellem dem og 6 a 8 Tommers Rum mellem Kasserne og Væggen. Ildstedet er 2 a 3 Fod bredt efter det forskjellige Brænde; Risterne A gaae hele Længden igjennem, og Ildsteddøre findes i begge Ender; paa Midten af Kasserne er anbragt et lidet Hul B i Enden, hvorigjennem Prøvestængerne kunne trækkes ud. C er en Dør, hvorigjennem Arbeiderne kunne gaae, og faae Staalbarrerne ud og ind i Kasserne. Over Kasserne er som før anført slaaet et Hvælv saa nær, at Arbeiderne kunne have tilstrækkelig Plads til at arbeide; i dette er der langs Midtlinien anbragt mellem Kasserne Aabninger, der, eftersom det behøves, kunne aabnes og lukkes, for at give Flammen og Trækken en eller anden Retning, og frembringe en jevn Varme over hele Kasserne, da dette er en Hovedbetingelse for at erholde godt Staal. Man har ogsaa brugt Ovne med kun een Kasse, men disse ere ikke saa fordeelagtige som Ovne med tvende Kasser, da de forholdsviis forbruge meget mere Brænde. Ovnene mures af almindelig Muursteen, meget stærke; men til det Indvendige benyttes ildfast Steen, ligeledes til Hvælvet. Ialmindelighed maa de styrkes med Jernstænger, da der ved Udvidelsen af Muurværket indvendig altid vil opstaae Revner i Murene. Ovnene have Lighed med Glasovne. Kasserne kaldes ogsaa Cementkasser og Staalet Cementstaal. De gjøres af Sandsteen, der findes i Plader i Steenbruddene af omtrent 2 Tommers Tykkelse, hvilke sammenføies med ildfast Leer. De kunne ogsaa gjøres af ildfast Leer, og mures af ildfast Steen, naar disse blive gjorte til dette Brug. Ny Kasser maae, forinden de tages i Brug, opvarmes langsomt, helst med Ved, en 5 Dage og holdes i en Varmegrad af 80 a 90° R.

Naar nu Kasserne og Alt er i Beredskab, lægges et 2 Tommer tykt Lag af stødt Trækul paa Bunden af Kasserne; herpaa indsættes Jernstængerne paa Kant, med 1 Tommes Mellemrum eller 2 Gange Stængernes Tykkelse. Derpaa fyldes igjen Kulpulver i alle Mellemrum og til en Tykkelse af 2 Tommer over Stængerne, og nu sættes atter et Lag Jernstænger, hvorimellem atter fyldes Kulpulver, indtil Kasserne ere fyldte paa 6 Tommer nær. Det bemærkes, at enhver Aabning særdeles omhyggeligt maa fyldes med Pulver (Cement), og da har man erfaret, at ikke Stængerne komme i Berørelse indbyrdes eller med Kasserne. Det tiloversværende Rum af 6 Tommer fyldes med Affaldet fra forrige Brænding, og med et Lag af fiin Sand, helst Sand af Slibe- og Grynstene, blandet med Jernspaan og Kvarts og lidt Leer, hvilket igjen lægges derovenpaa. Denne Masse kaldes i Sheffield, „wheeliwarf“ og er et aldeles fortræffeligt Cement mod Vand og Luft. Man bruger ogsaa Kulpulver blandet med Sot, — undertiden Kulpulver og $^1/_8$ eller $^1/_{10}$ Deel Træaske, og $^1/_{30}$ Deel Salt. Men godt Staal er gjort uden Sot, Aske eller Salt, og kun med Kulpulver af haardt Træ, der ansees for det bedste Material til denne Bedrift.

Naar nu Kasserne, som beskrevet, ere vel pakkede, opvarmes de meget langsomt, for at den Fugtighed, som er i Pulveret eller Cementen kan undvige og for at Udvidelsen af selve Kasserne kan foregaae lidt efter lidt, da de ellers ville springe. Ilden maa derfor gradviis stige. Fyrer man for stærkt, saaledes at Stængerne smelte i Bunden af Kasserne, da gaae de over til Støbejern, og ere ubrugelige til Staal. I Løbet af 6 Døgn kan Jernet være færdigt til Fjærstaal; Saxestaal maa brændes i omtrent 8 Døgn, og hvad der skal benyttes til Støbestaal 10 a 12 Døgn. To a tre Dage medgaar til at afkjøle Ovnen saameget, at Arbeideren kan gaae ind for at udtage Staalet, og igjen nedlægge Jern til næste Brænding.

Den Tid, som her er angivet, er kun tilnærmelsesviis, og efter Iagttagelser, gjorte i et godt og velordnet Anlæg. Ved Erfaring lærer man snart at bedømme, naar Staalet er færdigt, ved at undersøge og prøve Prøvestængerne, der almindelig ere længere end de øvrige Stænger, saa at de række ud mellem Kassernes Ender, Ildkanalen, og Murens Tykkelse. Man kan ikke stikke Stængerne ind igjen, om de befindes at være forlidet brændte, og derfor har man 2 a 3 Stænger i hver Kasse; den største Omhu maa iagttages ved Tilstopningen af Hullerne efter de Stænger, som udtages, for at ikke Luften skal komme ind.

Stængerne vinde omtrent 1 pCt. i Vægt under denne Operation. Staalet kan være meget forskjelligt i Kvalitet i samme Kasse, ja endog i samme Stang. I Bruddet er det krystalliseret og har en sølvhvid Farve; Krystallerne ere altid større i Yderkanterne af Blæmestaal end i Midten af Stængerne. Vægten af det Staal, som hver Gang brændes i Ovne af ovennævnte Størrelse, kan ansættes til 10 Tons (60 Sk℔) og til 6—7 Tons i enkelte Ovne (med een Kasse).

Raffineerhærder er omtrent som Smidieesser ialmindelighed, men større. Bløde eller gode Kul (Steenkul) anvendes til Sammensveitsning af Staalbundter. Ilden gjøres stor, saa den bliver tæt, og da danner Kullaget selv et Tag. Cylinderblæsemaskiner benyttes ialmindelighed til disse Hærder. Blæmestaalstængerne blive afhugne i Stumper, 12 a 18 Tommer lange, og bindes sammen med en fiin Staalstang, naar de skulle raffineres til Saxe og Fjærstaal etc. I den første Sveits bliver kun Bundten sammenslaaet til en raa Klump; i den anden Varme bliver den smedet eller valset til den Størrelse, man ønsker. Hammerne, som anvendes i disse Fabriker, ere fra 200 til 400 ℔, og gjør de mindre 300, og de større fra 100 til 160 Slag i hvert Minut. Der er i de bedre Fabriker anbragt et Rør ved Stæet (Ambolten), som staar i Forbindelse med Blæsemaskinen, og som altid blæser Hammerskjellet bort under Smidningen, for at ikke Staalet skal blive aret. Dette vilde ogsaa være godt ved Stangjernssmidning.

Her har man i Korthed, hvad der gjøres for at faae Blære- og Saxestaal etc. af Jernstængerne jeg skal nu omtale Fremgangsmaaden med Hensyn til Støbestaal.

Som allerede bemærket maa det Jern, som skal gjøres til Støbestaal, brændes længere end til de øvrige Slags Staal. De dertil skikkede Stænger afhugges i Stykker, passende for de dertil bestemte Smeltepotter (Digler), hvilke i almindelighed ere 20—24 Tommer i Høide og 8—10 Tommer i Gjennemsnit, og rumme 40 a 45 ℔ (Pund) Staalstykker. Naar Stykkerne ere lagte i Potterne, og før de smelte, lægger man i noget Bouteilleglas, der smelter før Staalet og danner derved et Laag, som beskytter Staalet for Luftens Paavirkning. Potterne opvarmes i en særskilt Ovn, før de sættes i Trækovnen (fremstillet i Fig. 3), og der maa man ogsaa lade Varmen gradviis stige, for ikke at sprænge dem. Naar Staalet er færdigt, hældes det i dertil indrettede Støbejernsformer (Fig. 4) og bliver derefter enten valset eller udsmedet med de almindelige Hammere. Stængerne rettes paa høvlede Retteborde af Jern, med Træklubber.

Trækovne for Smeltning af Støbestaal ligne Metalsmelteovne. Luftkanalen a er omtrent 4 Fod høi og ligesaa bred; derfra gaar Luften til Risterne under Potterne. Risterne gjøres af Smedejern og 1 Tomme i Fiirkant. Man maa lægge 2de ildfaste Muurstene under Potterne ovenpaa Risterne for at faae Ilden til at virke paa Bunden af samme. Ildstedet er omtrent 28 Tommer høit, og 20 Tommer i Gjennemsnit, enten ottekantet eller rundt. For hver Potte er en Skorsteenspibe, og over Ildstedet, hvori Potten staar, et Jern-

*) Uagtet vi have et eget Tidsskrift for polytechniske Gjenstande, troe vi dog undtagelsesviis, hvor Leiligheden tilbyder sig, at kunne give Afhandlinger, der ifølge sit Indhold nærmest høre didhen. De Faa, som muligens kunne føre sig den saaledes her optagne Afhandling til Nytte, ville altid finde den, selv om den staar i vort Blad, og de mange af vore Læsere, der ikke ere Polytechnikere, ville nok ogsaa tilgive os Optagelsen, saameget mere som de af Afhandlingen kunne faae et encyklopædistisk Indblik i en af disse mange Fabrik-Haandteringer, som det altid er godt at kjende, om man end ikke selv udøver dem. At Forfatterens Fremstilling hviler paa hans egne Iagttagelser, tør give den større Interesse end en blot Kompilation. Red.

laag, og for at dette kan være bekvemt for Arbeideren at lukke op og igjen, er der anbragt en Kjetting, som gaar ned til Laaget b, over en Blekskive opunder Skjermen, og med et Lod i den anden Ende som Modvægt for Laagets Tyngde. Man vil af hosføiede Tegning omtrentlig gjøre sig et Begreb om samme. Piben er for een Ovn 12 Tommer i Fiirkant — og hvis man benytter een Pibe (Skorsteen) til to, da gjøres den 18 og 12 Tommer vid.

Potterne eller Diglerne gjøres af bedste Stourbridge ildfast Leer (best Stourbridge fireclay). Leret mænges med Vand, og trædes med Fødderne, indtil det erholder en særdeles Fiinhed; i nogle Fabriker blander man det med fiinstødt Coaks og Blyant. Nu tager man en Klump Leer, som antages stor nok til en Potte, og trykker denne ned i en til dette Brug indrettet Presse, (der er af Støbejern, med Smedejernsskrue Fig. 5). Kaaben A er dreiet indvendig, og Stemplet B udvendig, og danner ved sine Størrelser en passende Aabning for Leermassen til en Potte. Naar Stempelet B bliver trykket ned ved den dertil indrettede Skrue, vil Leret komme op paa Siderne af Stemplet, og fylde Rummet i Pressen, hvorved Potten faar sin rette Form og Tykkelse. En tør Potte veier omkring 30 Pund. Det er en væsentlig Udgift ved Staalfabrikationen, at Smeltepotterne kun under de heldigste Omstændigheder kunne benyttes længere end een Dag, eller til 3 Smeltninger.

Spanien og Revolutionen i 1854.

(Af Revue des deux mondes.)

(Fortsættelse fra Nr. 42).

Ministeriets første Bevægelse ved dets Tiltrædelse af Magten havde været at lade Dronningmoderen reise, men Revolutionære med Vaaben i Haand bevogtede alle Adgange til Palladset. Regjeringen maatte endogsaa specielt love, at den ikke skulde lade Marie Christine reise „hemmeligt hverken Dag eller Nat." Men derfor var Vanskeligheden lige stor. Spørgsmaalet var, hvad man skulde gjøre, ifald Kortes skulde lade sig henrive til nogen voldsom Beslutning, da Dronning Isabella sikkerlig vilde modsætte sig enhver Anvendelse af Vold mod Moderen. Da det første Øieblik var over, brød ikke Espartero sig stort om disse Ulemper. Han nølede og blev bestyrket i sin Nølen af en Omgivelse, som efter Alt i en ny Krisis kun saa et Middel til at fremskynde Revolutionen. Hertugen af Vittoria var ikke utilbøielig til at holde Marie Christine i sikker Bevogtning for at have hende til Kortes's Disposition. Men det moderate Parti i Ministeriet gik af med Seieren, og man besluttede at lade Dronningmoderen reise med Fare for at komme i aabenbar Strid med dette Demagogi, der var udgaaet fra Barrikaderne og holdt Regjeringen i Schak.

Hvis der blot havde været denne Flok urolige Hoveder, vilde Udgangen paa det Hele ingenlunde have været tvivlsom. Men vilde Hertugen af Vittoria følge med lige tilslut? Vilde han ikke lade sig standse af en Folkedemonstration, naar denne var ordnet med Klogskab? Vist er det, at Espartero netop da tog imod Præsidentskabet i Unionsklubben, hvorfra de hadefuldeste Ytringer mod Marie Christine udgik. Den 28de August, den Dag, der var fastsat til Dronningmoderens Afreise, kom. Den forhenværende Regentinde fik i Nattens Løb kun vide, at hun skulde reise, og om Morgenen forlod hun Palladset i Ministrenes Nærværelse med en Kavallerieskorte, under Kommando af Oberst Garrego, der nu var bleven General. Men dette var stik imod de lidenskabelige Revolutionæres Villie, og disse gjorde sig strax rede til at forsøge en fortvivlet Anstrængelse for at rive sit Bytte til sig igjen eller for at reise Barrikader. Lykkeligviis begik det demokratiske Parti dengang en dobbelt Feil. Da det følte sig afmægtigt selv, tog det en Bundsforvandt, som dybt maatte krænke Nationalfølelsen. Hr. Soulé's Deeltagelse i den 28de Augusts Begivenheder var ingenlunde en Hemmelighed, og Motivet til de forenede Staters Ministers Intervention er endnu mindre en Hemmelighed. Hr. Soulé opfyldte eller troede at opfylde sin Sendelse, Kuba vedrørende, ved at begunstige det demokratiske Partis Triumph, og man siger endogsaa, at han havde sikret sig Prisen for sin Deeltagelse. De revolutionære Agitatorer begik en endnu værre Feil og beredte sin egen Undergang ved at bestorme Konseilspræsidentens Huus med Skrigene: „Ned med Espartero!" Havde de raabt „Espartero leve!" kunde Alt have seet anderledes ud. Dødsskrigene mod Hertugen af Vittoria forbandt ham med hans Kolleger paa

Midshipmen gaae ombord paa „Duke of Wellington", udenfor Kronstadt.

Grund af Farens Solidaritet og han viste sig strax som en af de mest Bestemte mod Oprøret. Han gav ikke O'Donnell det mindste efter; denne var forresten rede til at kjæmpe med eller uden Espartero. Siden Regjeringen holdt sammen, blev denne Agitation af 28de August kun et simpelt Opløb, og Barrikaderne, der vare paabegyndte nogle Steder i Madrid, forsvandt ved det første Chok. Denne Seier, thi det var en saadan, styrkede igjen Ministeriet, idet den nærmede dets forskjellige Elementer til hinanden, og gav det endogsaa Kraft til at lukke Klubberne. Espartero befalede Opløsningen af Unionsklubben, hvor han faa Dage før havde modtaget Præsidentskabet.

Den Slutning, man med Nødvendighed maa uddrage af Forholdene, er, at denne nye Enighed i Ministeriet var mere tilsyneladende end virkelig, mere øieblikkelig, end varig. Eftersom Spørgsmaalene fulgte paa hverandre, fornyedes Stridspunkterne af sig selv. Der var sammenkaldt Kortes; hvilket System skulde Regjeringen følge ligeoverfor Landets Repræsentation? Skulde den gribe Initiativet og foreslaae store Forandringer i de offentlige Forhold? Skulde den komme med et Konstitutionsforslag? Skulde Dronningen i egen Person aabne Kortes? Et nyt Spørgsmaal. Armeen var kommet i en fuldstændig Desorganisation paa Grund af en ganske besynderlig Omstændighed. Insurrektionscheferne og alle Juntaerne havde lovet de Soldater, som toge Deel i Opstanden, en Forkortelse i Tjenestetiden af to Aar. Det vilde ganske vist været farligt ikke at holde dette Løfte; men at indskrænke denne Begunstigelse til de Soldater, som havde grebet til Vaaben for Insurrektionen, vilde være at spalte Armeen i to, vække Misfornøielse hos dem, der havde fulgt Disciplin og Pligt, og lade blive paa Benene en Styrke, der var Revolutionen fiendsk. Følgen af dette var, at man udvidede de to Aars Forkortelse i Tjenestetiden til hele Armeen, ligesom man forfremmede alle Officierer uden Forskjel een Grad. Dette var aldeles fortrinligt, Alverden fandt sin Regning herved. Der var kun den lille bitte Omstændighed, at Spanien ingen Armee havde, da det netop behøvede en saadan for at beskytte sig mod en almindelig Opløsning. Det moderate Parti i Ministeriet nølede ikke med denne Sag ligesaalidt som med de øvrige. Efter dets Anskuelse maatte Kabinettet paatage sig Ansvaret for de nye Opbud af Tropper, det maatte fremsætte Konstitutionsforslag; Dronningen maatte være tilstede ved Aabningen af Kortes. Med et Ord, det var en bydende Forpligtelse for Regjeringen ikke at give Rum for nogen Tvivl og at forene alle ubestemte Gemytter under en kraftig og tryg Styrelse.

Herimod satte Hertugen af Vittoria en uovervindelig vis inertiæ. Det Upopulære ved en Konskription skræmmede ham; hvad Konstitutionsforslaget, hvad Dronningens Aabning af Kortes, hvad alt det, som kunde paaligge Regjeringen, angik, indskrænkede han sig til etslags mystisk Fortolkning af „Nationens Villie," den øverste Dommer i Øieblikkets store Spørgsmaal. Dette vil sige, at der endnu i Esparteros Omgivelse levede alleslags Forhaabninger, at han hemmelig arbeidede for saa længe som muligt at holde Alt i en Uvished, hvoraf der kunde fremgaae nye Kriser og nye Kombinationer. Hertugen af Vittoria talte ikke, han lod tale for sig. Og hvad sagde en af hans hengivne Venner, General Allende Salazar, i en Erklæring til sine Vælgere i Biscaya? Skjønt Dronning Isabellas Minister, anbefalede han sine Kommittenter at forblive indiffirente, hvilket Dynasti, hvilken Regjeringsform end Spanien maatte give sig. Denne Taktik vakte dyb Forbitrelse blandt de moderate Revolutionsmænd, navnlig Generalerne. En af deres Journaler, Diario Espanol, angreb med Heftighed dem, som den kaldte „Drømmere om Republiker eller Regentskaber."

„Nei, tusind Gange nei," sagde den, „den spanske Nation vil aldrig tilhøre bestemte Individualiteter. Lad den blive et Bytte for Revolution, for Demagogi, for Anarchi, for Tyranni, for Chaos, men aldrig for et Navn, hvor berømt det end kan være. De, der drømme om Republiker, kunne vinde Parti for en kortere eller længere Tid: hvad angaar dem, der drømme om Keiserdømmer, Diktaturer og Regentskaber, da maae de vaagne og tænke paa Rosas og Iturbide. De maae vaagne og fuldende deres Studier over 1843's Historie. De maa vaagne og see deres tilkommende Portræt i Punch og Charivari . . . ."

Denne direkte og overlagte Sigtelse var Gjenstand for de tidligste Forklaringer i Raadet, og Enden paa det Hele var en ny Nærmelse. Ministeriets Politik blev lige tvetydig; det eneste som blev afgjort, var, at Dronningen i egen Person skulde aabne Kortes's legative Session.

Det er ikke Alt: neppe var denne indre Krisis stillet, før Striden brød ud igjen, og det paa Grund af en Begivenhed, der var snurrig nok. General San Miguel, som var Generalinspektør for Nationalmilitsen i Madrid, greb Leiligheden til at forestille dens Officierer for Dronningen. Men at forestille Nationalmilitsens Officierer for Dronningen, var dette ikke at foregribe det monarkiske Spørgsmaal? For et Øieblik blev den stakkels General San Miguel, som sikkert aldrig havde havt en saadan Kaldelse, forvandlet til en Prætorianchef, til en sand Brennus, rede til at kaste sit Sværd i den Vægtskaal, hvorpaa Spaniens Skjæbne afveiedes. Militsens Officierer begave sig til Palladset og bleve præsenterede for Dronningen. Men da de gik derfra, vilde Nogle, ligesom for at neutralisere Virkningen heraf, begive sig til Konseilspræsidenten, og Allesammen fulgte med. Hertugen af Vittoria svarede paa dette Skridt, som han stedse svarede: „Nationens Villie skee!" Heraf udspandt der sig en Strid, og Espartero gav San Miguel en Irettesættelse. San Miguel svarede med Heftighed, at Nationens Villie skulde skee, og at den maatte agtes af Alle. For Øieblikket gik ikke Striden videre; man havde sagt Nok til at forstaae hinanden.

Saadan var Spaniens Tilstand efter tre Maaneders Revolution, da den Tid nærmede sig, at Kortes skulde sammentræde. Usikkerhed og Anarchi plagede Landet i Ly af et afmægtigt og ugunstigt Diktatur. Midt i den almindelige Uorden stod Espartero, tung som en Sphinx, anstillende sig som om

han udøvede en ubekjendt Nationalvillie, nølende med at tage Parti, ladende Alt i Mistanke. Kongemagten var forsvarsløs givet til Priis for Angreb af Journalerne eller de allervoldsommeste Pamphleter, som „Folket og Thronen," — „Espartero og Revolutionen." Man ventede ogsaa med Ængstelighed Enden paa dette Interregium og Aabningen af Kortes. Den 8de November sammentraadte den konstituerede Kongres i Madrid. Det var første Gang efter Revolutionen, at Dronningen igjen viste sig i det offentlige Liv, i Nærværelse af denne nye Nationalrepræsentation. Isabella holdt en simpel, forsigtig Tale, hvori Forfatteren — Hr. Pacheco — havde søgt at forene Souverænens Værdighed med Omstændighedernes Krav. Strax gjenlød Forsamlingen af Raabene „Leve Dronningen," som frivillig gjentoges af Folket. Denne Dag var Isabella den 2den et Øieblik, hvad hun ikke havde været paa 3 Maaneder og hvad hun i Virkeligheden ikke altid har været siden denne Stund den 8de November, — Spaniens virkelige Dronning.

En Skizze fra Østersøflaaden.

En Mr. Carmichael har sendt Illustr. Lond. News et Par Skizzer fra Østersøflaaden, af hvilke vi her levere den ene, der fremstiller Admiralskibet „Duke of Wellington," i det Øieblik Midshipmen lægge ombord for at modtage Admiralen, Dundas Ordre. Vi ville ikke levere nogen Beskrivelse over hiint svømmende Uhyre af Skib, Verdens frygteligste Orlogsmand; Avislæserne fik vide nok derom ifjor, da den under lydelig Bram og de mest overspændte Forventninger drog ind i Østersøen med Admiral Napier ombord. Kun kan tilbagekaldes i Erindringen Angivelsen af Skibets Besætning: 1150 Mand og 130 Stykker Skyts (mest Bombekanoner) fra 36 til 80 Punds Kaliber.

Literatur og Kunst.

Af **Norskt Maanedsskrift**, udgivet af P. A. Munch, hvis Udkomst skulde været begyndt for et Aars Tid siden, men ved Forfatterens Sygdom blev forhindret, har netop første Hefte forladt Pressen. Det udgjør 6 smaa Oktav-Ark, trykte med droi Skrift, og indeholder følgende Afhandlinger: Om Finlands Nationalitet og dens Forhold til den svenske, S. 1—39 (original); den tauriske Halvø (efter Edinb. review); Scener ved et indisk Hof (Oversættelse af et i „das Ausland" meddeelt Uddrag af et nylig udkommet engelsk Skrift) og Begyndelsen af en efter det franske geographiske Selskabs Bulletiner oversat Beretning om Staden Batavia og de forskjellige Virksomhedsgrene paa Øen Java. — Som man seer, ville, ialfald de tvende førstnævnte Artikler tjene orienterende med Hensyn til de nærværende Tidsomstændigheder, og efter Subskriptionsplanen at dømme, vil Udgiveren ogsaa fremdeles bestræbe sig for at levere det Slags Artikler. Med den literære Bistand, og den Understøttelse fra det læsende Publikums Side, som hertillands kan paaregnes, vilde det naturligviis blive umuligt, stadigen at levere originale Artikler, hvilket vel ogsaa for de fleste Læsere er ligegyldigt, naar kun hvad der bydes er godt og skjønsomt valgt. Og herfor er jo Munchs Navn den bedste Borgen. De, som kjende det af Dr. Steenstrup ifjor paabegyndte danske Maanedsskrift, ville see, at dette og Munchs Tidsskrift med Hensyn til Tendents falde temmelig nær sammen. Men bortseet fra det langt smukkere Udstyr, som hiint har, ville vel norske Læsere, der blot kunne holde det ene, ikke længe betænke sig paa Valget. Subskriptionen er bindende for en Aargang eller 12 Hefter, hvert a 24 ß.

Actstykker og Bemærkninger angaaende Pharmacopoea norvegica. Af Apotheker Thaulow. 8. Ark. st. 8. Priis 48 ß. Hvad der nærmest har foranlediget Forfatteren til at udgive disse Aktstykker, er den Omstændighed, at det medicinske Selskab i dets nylig udgivne Dokumenter vedkommende Udarbeidelsen og Auktorisationen af *Pharmacopoea norvegica* ikke har optaget hans til Departementet indgivne Forestilling ang. Pharmakopøen, og det uagtet denne har givet Anledning til alle Pharmakopø-Diskussionerne og den hele Samling af Dokumenter; derimod findes Medicinalkommitteens Bemærkninger derved, hvilket naturligviis har gjort det saameget mere nødvendigt for Thaulow at udgive selve Forestillingen, forsaavidt han ikke vilde tillade Publikum, af Mangel paa tilstrækkelig Klarhed i Sagen, at dømme til hans Misgunst. Foruden denne Forestilling indeholder Bogen en heel Deel andre Aktstykker, af hvilke enkelte allerede ere bekjendte af Mgbl. Man kan vanskelig fælde nogen Dom om Thaulows Bog uden tillige at dømme i Pharmakopøstriden, hvilket ligger langt udenfor vor Kompetence. Hvad der dog er let iøienfaldende, er en alvorlig Iver for den Sag, hvorom der strides. Ogsaa er det en Kjendsgjerning, at Hr. Thaulow „har været den eneste itide handlende Recensent, der har leveret de alvorligste og udførligste Oplysninger om Pharmakopøen," hvilket ikke vil være betydningsløst, selv om denne skulde vise sig noget mindre forfeilet, end Hr. Th. har stræbt at bevise, idet han har gjort „Bemærkninger til hver Side." At Pharmakopøen imidlertid ikke staar paa Fuldkommenhedens brede Grundvold, synes at fremgaae deraf, at Regjeringen har bevilget Midler til Trykningen af Diskussionerne derom i det medicinske Selskab, hvilket vilde været overflødigt, om intet Udbytte deraf kunde ladet sig vente for selve Værket.

(Nordisk Universitets-Tidskrift.) Chr.-Posten for 1ste Nov. indeholder en velskreven Artikel om de 3 udkomne Hefter af dette Tidsskrift, hvilket dog i og for sig kun lidet omtales. Forf. dvæler fornemmelig ved den skandinaviske Eenhedstanke eller, som han ogsaa udtrykker sig, Foreningstanken, og de Ønsker og Udsigter, der knytte sig til denne Framsyning, medens Tidsskriftet alene omhandles, forsaavidt det ikke lover at fremme den saameget, som man havde Grund til at vente. Navnet misbilliges saaledes, fordi det vækker Forestillinger om, at her gjælder Interesser, der ere indskrænkede til den engere Universitetskreds, og at der ikke handles om en Sag, "som maa paakalde Folkenes Opmærksomhed." Flere Opsatser i de foreliggende Hefter optage, ifølge Forf.'s Mening, Pladsen for „mere paatrængende og ønskelige i et skandinavisk Tidsskrift," nemlig saadanne, der klart skulde paavise, hvad vor (den skandinaviske) Opgave nu er, „og hvad vi savne og hvad vi ville." I Tidsskriftet, hedder det, venter man „et Organ, for fælles Klarheds Udvikling, for fælles Plan, for fælles Villie." Men Forf. beviser netop ved Uklarheden af sine Fordringer, hvor vanskeligt det er at opdrive fyldestgjørende „Klarhed" paa det af ham fremhævede Felt, og giver derved Beviset for, at Tidsskriftet vil være langt bedre tjent med det Indhold, som det nu har, og hvoraf vi ret og slette Lægfolk i Skandinavismen ogsaa kunne høste nogen Nytte, end om det heelt og holdent var spundet af den skandinaviske Tankes Teen. Høistbemeldte Tanke kan være god nok til at holde Taler og skrive enkelte Bladopsatser om, men til at gjøre et Tidsskrift af, duer den ikke, fordi den aldrig i Længden vil kunne holde sig borte fra Famlingens, Pratmageriets og Kjedsomhedens Mark. Og „Nordisk Universitets-Tidsskrift" vilde ligesaalidt som noget andet literært Magazin, der for hvprig greifer derind, holde sig i det læsende Publikums Interesse. Derfor kan det ogsaa prise sig lykkeligt med sit Navn, forsaavidt dette intet eensidigt Maal antyder. Blot et „Skandinavisk" i Skildtet vilde, efter min Formening, bortskrækket mindst Halvparten af dets nuværende Abonnenter. — Naar jeg her har gjort disse Bemærkninger, er det for i Almindelighed at vise, at Tidskriftet har slaaet ind paa den rigtige Vei, ved ikke blot at fylde sig med Afhandlinger om Skandinavismen, men ingenlunde for at anprise alle dets ikke derhenhørende Stykker.

Adjunkt J. K. Christie begyndte, medens han var i Tromsø, at udgive nogle Digtninger som han havde forfattet deroppe, under Navnet **„Smaablomster fra** *ultima* **Thule,"** dog uden at de bleve afsluttede. Nu indbyder han i Bergen til Subskription paa det første Værk af disse Smaablomster, betitlet **„Spitsbergensreisen,** en i Novelleform leveret Skitse af Virkeligheden." „Det har," siger han, „været min Hovedopgave i denne Fortælling kun at levere Skildringer af Fakta, og der er derfor Intet uden den novellistiske Iklædning, som tilhører mig; den psychologiske Charakteertegning maatte efter min Plan træde i Baggrunden; Skildringen af Phænomenerne i det praktiske Liv var Fortællingens Maal." Vinder dette Arbeide Publikums Bifald, vil andre følge bagefter, deriblandt „Jættan," et oldfinsk Folkesagn, bearbeidet som Roman. Spitsbergensreisen vil udkomme i 5 a 6 Hefter, hvert omtr. 80 S. a 24 ß.

Norge.

Christiania. Under 11te Oktober er den spanske Ministerresident ved det svenske Hof J. Moreno y Landaburu udnævnt til Kommandør af St. Olafs Orden.

— Ved høieste Resol. af 27de Okt. er nedsat en Kommission, bestaaende af Assessor H. C. F. Knudtzon, Byfoged P. A. Borchgrevink og Premierlieutenant i Marinen C. T. Rosenquist (alle i Christianssand) for at behandle og paakjende Justitssagen mod Førerne af de sammenstødte bergenske Dampskibe.

— Pianist Th. Tellefsen har erholdt Hs. M. Kongens Tilladelse til at anlægge og bære den ham af Dronningen af Spanien tildeelte Isabella Catholicas Orden. — Pianisten gav den 27de Okt. en Koncert paa det kgl. Theater i Stockholm og belønnedes med rigeligt Bifald, uagtet han i Begyndelsen var lidet oplagt til at spille, da han under Kjørselen til Theatret havde svævet i Livsfare, idet Vognen væltede.

— Under 24de Okt. er Exam. pharm. W. F. W. Eckell meddelt Bevilling til at være Apotheker i Frederikshald.

— Lensmand i Horningdalens Thinglag, O. Steen, er under 26de Okt. beskikket til Lensmand i Førde Thinglag.

— Statsminister Due har erholdt kgl. Tilladelse til at tilbringe Vinteren i Udlandet.

— Akers Repræsentantskab har besluttet at anlægge en ny Vei fra Brynsbroen op over til Opsal og fremdeles til Pladsen Konglerud ved Enebaksveien, samt at lade opføre paa Ulven til Kapellan- eller Præstebolig en Hovedbygning og en Stald, hvortil antages at medgaae 4—5000 Spd. Videre har det til Vei-, Arrest- og Kommuneudgifter for næste Aar bevilget 1 Spd. af Skylddaleren og til Akers Fattigkasse 1 Spd. 102 ß. af Skylddaleren, med 4883 Spd. 100 ß.; paa Individer, Brug og Bordtomter 9243 Spd. 20 ß., og til Akers Skolekasse 42 ß. paa Skylddaleren eller 936 Spd. 19 ß. og paa Individer, Brug og Bordtomter 1346 Spd. 63 ß. Som Kirkeskat udlignedes 24 ß. paa Daleren af alslags Skyld og 380 Spd. paa Individer.

— Den murede Kuppelhvælving i den ny Kyrke paa Hammersborg truede med at styrte ned, da man i disse Dage gav sig ifærd med at borttage de Buer, hvorpaa den er opført. Et af Kirkeinspektionen optaget Skjøn gaar ud paa, at Hvælvingen ikke kan staae, men maa ombygges.

— Det norske Bibelselskab holdt den 31te Okt. sin Aarsfest i vor Frelsers Kirke, hvorved Stiftsprovst Rode prædikede. Af dets 39te Aarsberetning erfaredes, at den Udgave af Bibelen paa 5000 Exemplarer, som blev færdig i forrige Sommer, allerede snart er medgaaet, da indtil Juli Maaneds Udgang 3700 Exemplarer deraf vare udbredte. Søndre Hedemarkens Sparebank sees at have anvendt 100 Spd. af sit Overskud til Indkjøb af Bibler til Uddeling i Distriktet. Bibelselskabets Indtægter have i det forløbne Aar udgjort 4787 Spd., hvoraf 2827 Spd. 100 ß. ere indkomne ved Salg af hellige Skrifter. Udgifterne have udgjort 4811 Spd. 74 ß. 9 nye Underafdelinger ere oprettede, og Antallet af de bidragsydende Medlemmer er forøget med 7 a 800. I forløbne Aar er udkommet en af Stockfleth udarbeidet og af Flere gjennemseet lappisk Oversættelse af Psalmernes Bog. Adjunkt Thistedahl er færdig med sit Udkast til en Oversættelse af alle de apokryphiske Bøger Hvad Bibeloversættelses-Arbeidet forøvrigt angaaer, er den endelige Revision skreden saavidt fremad, at følgende Bøger nu ere ganske færdige: De fem Mosebøger, Josva Bog, Dommernes Bog, Ruths Bog, Første Samuels Bog, Jobs Bog, Psalmernes Bog, Prædikenernes Bog, samt Propheterne Obadias, Jonas og Micha. Anden Samuels Bog er for største Delen færdig.

— Diskontopræmien er baade i Norges Bank og i Christiania Sparebank bleven forhøiet til 6 pCt.

— Kand. theol. O. M. Hansen i Porsgrund opfordrer de theologiske Kandidater til at opgive ham deres Stilling og Embedsaar til Brug ved en ny Udgave af hans geistlige Kalender.

Riisør. Nylig afreiste endeel Mormoner med Dampskib for at drage til Utha.

Christianssand. General Beichmann afgik ved Døden Natten til 27de Okt., 72 Aar gammel.

— Franske Bombarderere, der tilligemed engelske nylig lagde indtil Christianssand, antages her at ville søge Vinterhavn.

Bergen. Til Anskaffelse af et nyt Dampskib, som skal gaae ind i „Norges" Rute, „er tegnet fuldt Aktiebeløb, 70,000 Spd."

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Smaalenenes Amtstidende No. 86 findes Christiania-Postens udførlige Levnetshistorie og dens Forhold til Morgenbladet og Krydseren, hvori, blandt andre Urigtigheder, ogsaa forekommer den, at Bladets Hovedredaktør i Begyndelsen var den samme som nu, eller som det hedder, „en Mand, hvis Navn som Forfatter, Storthingsmand og Journalist havde vundet Anseelse." Denne tydeligt nok betegnede Mand var rigtignok Medarbeider, men Enhver her i Byen veed, at Bladets Redaktører fra dets Begyndelse (den 17de Mai 1848) og indtil 9de April 1853 vare Rektor F. L. Vibe og Justitiarius C. Arntzen. Den nuværende Redaktør begyndte sin Virksomhed den 10de April 1853, i hvilket Dags-Nummer af Posten hans Program findes; men han havde intet med Bladet under sidste Storthingstid, da Krydseren angreb det. Heller ikke var det først under det nylig fremkomne Skandinavisme- og Kornsporgsmaal, at Aftenbladet (Krydseren) fuldstændig brød med Chr.-Posten, men allerede i Begyndelsen af Aug. d. A., hvortil Anledningen som bekjendt var den svensk-unionelle Avisfeide. Vi have mærket os hiin Prøve af Bladlevnet, fordi den er længere og holdt i en myndigere Tone, end hvad man er vandt til at see fra „Provindsen."

Da Chr.-Posten for 2den Nov., med Angivelse af Drammens Blad som Kilde, har aftrykt vor Bemærkning om Træolien fra Kongsberg med Forandring af „Skat" til „Skal", maa her med Hensyn til hiint vel ikke almindelig bekjendte Ord bemærkes, at Toppen af Træer og af disses Grene i en stor Deel af vore Landdistrikter kaldes „Skat."

Udenlandske Efterretninger.

Frankrig. Den franske Regjering synes ved et Magtsprog at have sat en Grændse for Pariserbankens Forsøg paa at raade Bod paa Pengeforlegenheden ved en høi Diskonto, Indskrænkning af Udlaan mod Depositum osv., og Direktionen skal som enhver anden Autoritet i Frankrig have bøiet sig for Eneherskerens almægtige Villie. For at Publikum ikke skal skræmmes ved denne farlige Indblanding fra Regjeringens Side i Bankens frie Virksomhed, har Michel Chevalier, som man paastaar efter Keiserens udtrykkelige Opfordring, offentliggjort en længere Artikkel i Journal des Débats, hvori han navnlig søger at vise, at det aldeles ikke er noget betænkeligt Phænomen, at Guld- og Sølvmassen i Landet aftager, og han søger tillige at godtgjøre, at Banken aldeles ikke vil være istand til at forhindre denne Aftagen, da kontante Penge i større Masser nødvendigviis maa sendes ud af Landet for at gjøre Opkjøb af Korn. Den egentlige Grund til Bankens Handlemaade ligger deri, at dens kontante Beholdning i Løbet af een Maaned er sunket 56 Millioner Fr., nemlig fra 288 til 232 Mill., og disse Talstørrelser tale unægtelig ogsaa tilstrækkelig til dens Forsvar; men Keiseren vil nu, trods sin Forkjærlighed for Frihandelens Principer, med Magt gribe ind i de bestaaende Pengeforhold, og det vil efter al Sandsynlighed ikke vare længe, førend han indseer, at han her er stødt paa en uoverstigelig Skranke, som intet keiserligt Dekret vil være istand til at fjerne. (Dagbl.)

— Den franske Gouvernør i Guyana har indsendt Prøver af dersteds fundet Guld.

— Fra Frankrig og Algier skal under nærværende Krig ialt være afsendt 300,000 Mand.

— Canrobert er som overordentlig Gesandt afgaaet til Stockholm. Hans Hværv skal være, at udvirke Tilladelse for Østersøflaaden at overvintre i en svensk Havn.

— Hertugen af Brabant har gjort et Besøg i Paris, hvor han er bleven vel modtaget af Keiseren.

— Tolvte (sidste) Deel af Thiers Konsulatets og Keiserdømmets Historie er nu endelig udkommet.

England. Times henleder i flere Artikler den engelske Regjerings Opmærksomhed paa Neapel og Sicilien, hvor Tilstanden efter dets Paastand endnu er af den Beskaffenhed, at en bevæbnet Intervention er nødvendig. Aarsagen hertil skal navnlig ligge i, at Østerrig bag Koulisserne intriguerer til Fordeel for det reaktionære Parti i Neapel imod Vestmagterne.

— Af Macaulays berømte Englands Historie skal anden Deel snart udkomme; Subskribentantallet er 40,000.

— Times indeholder et Brev til den fra en Nordmand (R) om „hvorfor en Alliance med Norge og Sverige vilde være af Vigtighed" for Vestmagterne.

Italien. I Catanca paa Sicilien er en Emeute bleven undertrykt ved Vaabenmagt.

Rusland. Et russisk Manifest anordner en ny Rekruttering, nemlig 10 Mand af hvert 1000 i det hele Rige, undtagen i de sydlige Gouvernementer.

Polen. I Warschau er ifølge keiserlig Anordning Rigsværnets Druzbiner af det første Opbud bestemt til Forstærkelse af Sydarmeen under General Lüders.

Krigsskuepladsen. Pelissier har givet følgende Indberetning, dateret den 21de Oktober: „Jeg har i dette Øieblik modtaget General Bazaines Beretning om Kinburns Erobring. Den franske og engelske Troppeafdeling har paa en værdig Maade bidraget til de forenede Flaaders Seier. Efterat den var stegen iland paa Halvøen i en Afstand af fem Kilometres fra Fæstningen, satte den sig sikkert fast og aabnede Løbegravene Natten mellem den 16de og 17de i en Afstand af 800 Metres fra Fæstningen. Da Marien den 17de aabnede sin mægtige Ild, kunde to Jægerkompagnier, der laae i Baghold 400 Metres fra de fiendtlige Batterier, skyde de russiske Artillerister ned ved Kanonerne. Feltartilleriet spillede ligeledes paa sin Side en meget nyttig Rolle. 1420 Fanger, hvoriblandt General Kokanowitsch og 40 Officierer, et Bytte af 174 Kanoner samt af Krigs- og andre Forraad, Besættelsen af en vigtig Position — saaledes er Resultatet for de Allierede af dette heldige Foretagende. Russerne gjorde det fuldstændigt, idet de den 18de sprængte Otschakoffs Fæstningsværker i Luften. Jeg skal sende Dem den Fane med russiske Vaaben, som vaiede paa Kinburn.

— Den russiske Keiser skal ifølge Telegraphefteretning over Götheborg have overladt det til Fyrst Gortschakoffs Bestemmelse, enten at haandhæve eller forlade Krim, og kun stillet den Betingelse, at han skal skaane sin Armee

— (Petersburg.) Efter temmelig stærke Demonstrationer fra Eu-patoria, har Fienden gjort truende Bevægelser paa vor venstre Flanke. Han vendte tilbage den 29de Okt.

— Fra Kars berettes, at Murawiew rimeligviis snart vil blive nødsaget til at opgive Fæstningens Indeslutning og trække sig tilbage, da et Sneefog paa de ophøiede Punkter af Georgiens Grændser allerede har anmeldt Vinterens Komme.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Andenlærerposten ved Skolelærerseminariet i Holts Pstg. med en aarlig Løn af 300 Spd. og 50 Spd. i Huusleiegodtgjørelse.

Inspektør- og Førstelærerposten ved Ringerikes Realskole med 400 Spd. i aarlig Gage og fri Bolig.

Tvende Dyrlægeposter i Christians Amt, hver med en Løn af 80 Spd. aarlig.

Tvende Lærerposter ved den kgl. norske Tegne- og Kunstskole, hver med en Gage af 300 Spd. aarlig.

En Assistentpost ved nordre Bergenhuus Amts Landbrugsskole med 120 Spd. i aarlig Løn og Alt frit i Huset hos Landbrugsskolens Bestyrer.

Landhandlerbestillinger i Vaage, i Lom og i Østre Thoten.

Politiadjutant-Embedet i Bergen med omtr. 300 Spd. i aarlig Indtægt.

Et Lensmandsombud i Næss Pstg. og et do. i Gols Pstg. (begge i Budskeruds Amt), hvert med en Indtægt af vel 300 Spd.

Gjordemoderbestillingen i Østre Slidre med 20 Spd. i aarlig Løn.

En Gjordemoderbestilling i Aas Pstg.

Gjordemoderposten paa Tyristranden (Ringerike) med 31 Spd. 12 ß i Indtægter.

Christ ania. Brøgger & Christie's Bogtrykkeri (Møllergaden Nr. 2a.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 45. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 10de November 1855. | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | IV. Bind.

Indhold.

Werlauff om Carl Deichman.

Konferentsraad Werlauff i Kjøbenhavn, der af alle Nordens nulevende Lærde unægtelig besidder den største literær- og personalhistoriske Lærdom, har altid næret en varm Interesse for Norge, hvorfra han med Stolthed udleder sin Herkomst, (hans Fader var en Præstesøn fra Nordlandene), og saavel i sine Skrifter som paa anden Maade (f. Ex. ved saare værdifulde Gaver til vort Universitet), lagt dette saa tydeligt for Dagen, at en aaben Anerkjendelse deraf fra norsk Side ikke synes at kunne udeblive, uden Bebreidelse for Uskjønsomhed. Til at forebygge en saadan Bebreidelse vil der imidlertid nu neppe være lang Tid, da Werlauff er over 74 Aar gammel. Han feirede just den 1ste November sit halvhundredeaarige Embedsjubilæum, hvilken Embedstid han har tilbragt ved det store kongelige Bibliothek, ved Hjælp af hvis umaadelige Skatte han i Skrifter og Afhandlinger har sammenbragt en saadan Masse af historiske Oplysninger, at man neppe kan begribe, hvorledes han, selv med den største Flid, understøttet af en umaadelig Hukommelse, har kunnet vinde Tid dertil.

Werlauff har staaet i nøie Forbindelse med mange norske Lærde, navnligen med den nu afdøde Justitiarius J. C. Berg, og ved gjensidig Meddeelsomhed i historisk Retning er saaledes vistnok Meget blevet oplyst, der ellers endnu vilde svævet i Dunkelhed. Hvad de haandskriftlige Samlinger i det ene Land indeholdt, er blevet tilgjængeligt for Videnskabsmanden i det andet, forsaavidt denne til sine Arbeider havde Brug derfor. I et af Werlauff nylig udgivet Skrift „Holbergiana" (egentlig Separataftryk for Venner af det endnu ikke udkomne 6te Binds 2det Hefte af „Nyt historisk Tidsskrift") har man et fornyet Exempel herpaa, idet Carl Deichmans Optegnelser om Holberg i hans Exemplar af Worms Lexikon om lærde Mænd, deri findes aftrykte efter en af Rigsarchivar Lange meddelt nøiagtig Afskrift. (Optegnelserne ere før trykte i Budst. III., men ikke ganske nøiagtigt). Ved denne Anledning meddeler Werlauff nogle biographiske Efterretninger om Deichman, hvilke vi her gjengive, da det maa være af Interesse for mange af vore Læsere at kjende noget til en Mand, der har et saa billigt Krav paa at erindres med Taknemmelighed, og Anledningen dertil er saa besværlig, idet hans Levnet kun findes (høist mangelfuldt) i Fortalen til den i 1790 udkomne Katalog over hans „Samlinger". De til Stykket knyttede lærde Anmærkninger, der ringe Interesse ville have for almindelige Læsere, udelade vi.

"Een af Norges ædleste Patrioter og lærdeste Mænd i det forrige Aarhundrede var Carl Deichman, anden Søn af den, under Frederik den Fjerdes Regjering navnkundige Biskop Bartholomæus Deichman, hvis mandlige Afkom uddøde med ham. Han var født i Aarhundredets Begyndelse og fulgte formodentligen med Faderen, da denne i A. 1712 blev Biskop i Christiania. Hvor han har modtaget sin første literære Dannelse, vides ikke; det maa endog ansees for uvist, om han nogensinde har studeret her ved Universitetet; idetmindste findes hans Navn ikke i Universitetsmatrikelen for de Aar, i hvilke det rimeligviis der maatte søges. Den første Efterretning om ham er fra Aaret 1726, da han, i Anerkjendelse af Faderens Fortjenester, blev optaget blandt de kongelige Pager, og under 16de April (Dronning Anna Sophias Fødselsdag) beskikket til Hofjunker. Samme Aar udfærdigedes ham under 7de Juni et Pas til en Udenlandsreise, nærmest for at gjøre sig bekjendt med Bergvæsenet. Hvor denne Reise er gaaet hen eller hvor længe den har varet, vides heller ikke; men ved Kongens fire Aar senere paafølgende Død og hans Faders Unaade hos den ny Regjering, ophørte hans Stilling ved Hoffet. Derimod skal han være bleven ansat som Auskultant i Bergværksdirektoriet paa Kongsberg; og under Christian den 6tes Ophold her, blev han d. 29de Juni 1735, udnævnt til virkelig Kancelliraad og Assessor i Over-Hofretten. Fra denne Post synes han, efter fem Aars Forløb, uden Tvivl efter egen Ansøgning, at være bleven entlediget; han forekommer sidste Gang i Statskalenderen for 1738. I Aaret 1734 havde han, med sine to Brødre, tilkjøbt sig Andeel i Fossum Jernværk, hvori deres Fader ogsaa i nogen Tid havde været Interessent; men de overlode den igjen 1739 til en af Medeierne; han selv skal senere have havt Andeel i flere Jernværker. Da han uden nogensomhelst offentlig Stilling forblev ugift, saa han, allerede i en Alder af nogle og tredive Aar, sit fra Ungdommen af nærede Ønske opfyldt, i uforstyrret Ro at kunne hellige sine Dage til boglige Kunster og til en Virksomhed, som passede for hans Evner og Tilbøielighed. Den største Deel af sit Liv tilbragte han i Porsgrund, ved sin personlige Charakteer, sin selskabelige Omgang og sine mangesidige Kundskaber agtet og elsket af Alle, som nærmede sig ham. Her døde han d. 21de April 1780.

"De physiske Videnskaber, navnligen Mineralogi og Bergvidenskab, vare hans egentlige Hovedfag. Tillige besad han grundige Indsigter i den nordiske Historie, især Personalhistorien, var vel bevandret i Literærhistorien og overhoved vel ikke aldeles fremmed i noget Videnskabsfag. Hans Lærdom mødte ogsaa i Danmark fortjent Anerkjendelse. Af det Kongl. danske Selskab til den nordiske Histories og Sprogs Forbedring blev han Medlem 1750; af Videnskabernes Selskab 1758 proponeret af Præsidenten selv, O. Thott. Med Gram, Langebek, Suhm, Hielmstierne, Klevenfeld, Schøning o. Fl. stod han i stadig Brevverling. Men, som med flere af vore udmærkede Lærde er Tilfældet, intet større og selvstændigt Værk haves fra hans Haand; kun enkelte Afhandlinger, hvortil han var opfordret ved ydre Anledninger. Mærkeligt, at Stilen og Foredraget i hans ved Sagkundskab og Grundighed fortrinlige Arbeider i saa høi Grad mangler Smag og Korrektion.*)

"Men al den Agtelse og Hengivenhed, som Deichmans Lærdom og Personlighed skaffede ham hos Samtiden, vilde hans Navn dog neppe indtil vore Dage have vedligeholdt sig i hans Landsmænds Erindring, dersom det ikke var knyttet til et offentligt og fortjenstfuldt Institut. Biskop Deichman havde eiet den største private Bogsamling, som vel nogensinde har existeret i Norge, hvilken efter hans Død blev solgt paa Auktion i Christiania.**) Her har Sønnen maaskee lagt den første Grund til sin egen Bogsamling, som han i sit følgende Liv forøgede med hvad der forekom ham „fornemmeligen henhørende til den danske og norske Historie, Lovkyndighed, nogle philologiske (Skrifter) og endelig i Natur-Historien". Denne hele Samling tilligemed hans Naturalier, Mynter m. m. samt en Kapital af 2000 Rdl. skjænkede han ved Testament af 28de Februar 1780, til Indretning af et Bibliothek i Christiania, som før Universitetets Stiftelse var det eneste offentlige i Norges Hovedstad.

"Ligesom Lüxdorph, Temler og flere ældre lærde Bibliophiler, har Deichman forsynet mange af sine Bøger med „lærde Anmærkninger og literære Anecdoter" (Fort. til Catal. S. II.). Hvor ønskeligt at en af Norges Literatorer vilde samle og udgive disse, tilligemed et Udvalg af hans lærde Brevverling, som et Sidestykke til vore Lüxdorphiana og Langebekiana!"

Saavidt Werlauff. Om Bibliothekets Historie har han tilføiet en Anmærkning, hvilken vi dog forbigaae, da den, som man let kan forklare sig, Intet indeholder om dets seneste Skjæbne. Istedet ville vi derom tilføie nogle Oplysninger. Der afgaves nogen Tid efter Deichmans Død 4 Værelser for Bibliotheket i den kongelige Over-Hofretsgaard (den senere Statholderbolig) her i Christiania, og efterat det deri var opstillet, blev det d. 12te Jan. 1785 med en Tale af Biskop Schmidt indviet til offentligt Brug. Daværende Vice-Konrektor J. Rosted, der mod en aarlig Løn af Latinskolens Kasse havde overtaget Bibliothekarposten, udgav som Indbydelsesskrift en „philosophisk Afhandling om borgerlig Fortjeneste." I 1790 udkom en Katalog over de af Deichman skjænkede Samlinger saavel af Bøger (noget over 6000 B.) som af Naturalier og Mynter. Denne i det hele ikke nøiagtige Katalog udgjorde 463 Kvartsider foruden en af Landphysikus J. Møller skreven Fortale, der indeholder nogle Personalier om Giveren og Aktstykker angaaende Donationen. (Disse findes nu i „Norske Stiftelser" I S. 710 flg.) Imidlertid havde Bibliotheket, ikke længe efter Deichmans Død, faaet en ny Forøgelse, idet den i 1784 afdøde Justitsraad og Auktionsdirektør i Christiania Joh. F. Bartholin dertil havde testamenteret sin Bogsamling paa 1500 Bind. Siden forøgedes det ved forskjellige private Gaver, og Justitsdepartementet gav det ene trykte Exemplar af alle norske Skrifter, som ifølge kongelig Resol. af 21de Februar 1815 skulde overleveres samme. Da dette Paabud nu ikke længere gjælder, og Bibliotheket selv til Bogkjøb og Indbinding kun har en Sum af 40 Spd. aarlig (Renterne af Testators dertil skjænkede Kapital 2000 Rdl., der ere omskrevne i 1000 Spd.), saa kan det naturligviis nu ikke engang opnaae nogen Fuldstændighed i vor egen nyeste Literatur. I 1803 blev Bibliotheket henflyttet til Latinskolens daværende Gaard, og da denne i 1824 overlodes til Storthingslokale, „blev, siger B. Moe, i sin Forestilling til Christiania Formandskab, det arme Bibliothek aldeles huusvild; af Medlidenhed fik det dog endnu engang Lov til at flytte med Skolen til dens nærværende Sted, hvorved dets Omvandringer fik en Ende". Dette varede dog kun en Stund; thi B. Moe fremskyndte selv en ny Vandring. Efterat han (1837) til Formandskabet havde klaget over den i Bibliotheket i Rosteds sidste Levetid opstaaede Uorden og over Misligheden ved dets „Forbindelse med Skole-Bibliotheket", og nuværende Statsraad Stang havde foreslaaet dets Afstaaelse til Universitetsbibliotheket eller en anden videnskabelig Indretning, besluttedes omsider, at de deichmanske Samlinger skulde adskilles fra Latinskolen, hvilket Skolens Rektor, der nu uden Betaling var paalagt Bibliothekarforretningerne, meget gjerne saa. Men da Kommunen, der skulde sørge for Bibliotheket som dens Eiendom, intet passende Lokale havde, blev det midlertidig nedpakket i Kasser og hensat i Depotets Kjælder. Her henstod det et Aars Tid, hvorpaa det blev opstillet i dertil afgivne Værelser i Borgerskolens Lokale, og aabnedes i April 1846 igjen til offentligt Brug. Udgifterne ved Anskaffelsen af Bibliothekets Inventarium og dets ny Ordning bares af Kommunen, der ogsaa bevilgede Penge til en Bibliothekars Lønning og til Forfattelse og Trykning af en Katalog over Bøgerne. En saadan udkom i 1850 og udgjør 387 tættrykte Oktavsider. Bibliotheket staar aabent til Udlaan to Gange i Ugen og Antallet af de ifjor udlaante Bind beløb sig til 2530, medens det i Aaret 1847 kun udgjorde 735.

*) Her gjør Werlauff en Bemærkning: „Han havde i denne Henseende Lighed med hans Samtidige Landsmand, den af sit Fædreland ogsaa fortjente Christopher Hammer" (der skjænkede sine Bøger og Samlinger til Videnskabernes Selskab i Throndhjem) "og maaskee med flere norske Forfattere fra den Tid."

**) Katalogen, trykt her i Christiania (1732?), udgjør 728 Oktavsider, foruden et Tillægsark indeholdende Fortegnelse over et Par hundrede talmudistiske og rabbinske Skrifter. Samlingen indeholdt 3817 Folianter, 4828 Kvarter, 6496 Oktaver og Bøger i mindre Format. Til Prøve paa de Tiders Bogpriser vil jeg efter Tilføielser i mit Exemplar af Katalogen anføre, at Bayles Dict. hist. & crit. (Amsterdam-Udgaven af 1720, der endnu er den mest søgte) betaltes med 25 Rdl., Dict. d l'Academie Fr. (Haag 1690) med 9 Rdl. og Platonis Opera ex offic. Stephani 1598 med 16 Rdl. Red.

Det skandinaviske Nordens Interesser i den orientalske Krig.

II.

Sverige under Gustav IV.

(Fortsættelse fra Nr. 43.)

Vi have seet, hvorledes Gustav den 4des halsstarrige Vægring for at indlade sig i Underhandlinger med Frankrig, og Svenskernes Smerte over Tabet af Finland, vare de udvortes Aarsager til Revolutionen af 1809. Det staar tilbage at see, hvorledes denne Revolution hidførtes i det Indre, og hvorledes d. 13de Marts endelig brød frem.

Den nye Regjerings første Aar havde — uagtet nogle Feil vare begaaede — syntes betryggende nok for Fremtiden; men man havde lagt Mærke til, at ved Tilbagekomsten fra en Reise, Gustav foretog i Rusland Vinteren 1800—1801, Følelsen af hans Kongeværdighed var bleven en blind Lidenskab, en halsstarrig Despotisme hos ham. Han var bleven blændet af det slaviske Hofs tilsyneladende Ydmyghed, som man havde ladet ham see, og han forudsaa ikke, at nogle Maaneder efter vilde Paul den 1ste see sine smidige Hofmænd forvandlede til plumpe Mordere. Gustav havde sikkerlig den Tanke, at forme Sverige efter Rusland; han bar sig ad som en Despot mod sin Familie og sin Omgivelse. Han ansaa sig som hævet over sit Lands Institutioner, anordnede en streng Censur, forbød franske Bøger og Journaler, dernæst danske Bøger, saa Bøger fra alle Frankrigs Allierede. Han vilde have alle sine Undersaatter til at føie sig efter hans Luner og bizarre Anskuelser; han gav Ordre til, at man blot skulde skrive Frankrigs nye Souveræns Navn: "M. Napoleon Buonaparte."

(Napoleon svarede hertil: „Det M. (Monsieur), som han har givet mig foran mit Navn, skal jeg give ham igjen efter hans." Og man paastaar (jeg har ikke forvisset mig om Faktums Sandhed), at „Moniteur" en Dag skrev „Gustave-Adolphe M.", det vil sige Gustav Adolph Munck, en blodig Hentydning til de Rygter, som vare udspredte om Gustav den 4des Fødsel.)

Gustav havde vigtige Grunde til at foreskrive denne Orthographi, som efter hans Beregninger alene svarede til "Dyrets" Tal i Apokalypsen 666. Hvad angik den Nations Rettigheder, til hvis Styrer Gustav var kaldet, gjenkaldte han sig med Mistroiskhed i Erindringen de Hindringer, som foregaaende Rigsdage havde lagt hans Fader, Gustav den 3die, iveien, og Anckarstrøms Pistolskud, som uophørlig fremstillede sig før hans Sind, tilveiebragte en uovervindelig Sky for Adelen hos ham. Han saa med indædt Ærgrelse og Vrede, hvilke Fremskridt li-

berale Meninger og selv revolutionære Principer havde gjort i Sverige. Der var næsten ingen af den franske Revolutions Maximer, ja man kom gjerne sige af dens Excesser, uden den jo fandt et Ekko i Sverige. Ikke engang den unge Adel havde modstaaet denne Indflydelse, og flere af dens Lemmer frasagde sig under Rigsdagen i Norrkøping sine Titler, Funktioner og Privilegier. Universiteterne havde med en utrolig Fyrighed adopteret de samme Ideer. I Upsala lagde en hemmelig Klub, Juntaen kaldet, et cynisk Demagogi for Dagen. Der holdt man Taler og afsang Sange mod Despotismen og for Friheden, og, hvad der havde mere Betydning end denne intellektuelle Udsvævelse, man bekjendte sig aabenbart til irreligiøse og umoralske Lærdomme, over hvilke, siger en svensk Skribent, de, som da gjorde sig til deres mest larmende Organer, nu vilde rødme. Kongerigets andet Universitet, det i Lund, stod heller ikke tilbage; thi en af dets Klubber havde en Aften eenstemmig erklæret udslettet det foregivne Dogme om Guds Tilværelse. Stockholms By var fuld af disse demagogiske Foreninger, hvor Gustav den 3dies Morders Buste var opstillet mellem Menneskehedens Velgjøreres. Skjønt disse Klubber, der havde dannet sig i Gustav den 4des Mindreaarighed, bleve lukkede af ham, gik de over til hemmelige Selskaber og efterlod en farlig Sæd blandt Gemytterne. Uden forresten at tale om deslige Excesser havde konstitutionelle og fornuftige liberale Ideer faaet Indpas hos den hele Nation. Ikke alene Byboerne vare utilbøielige til længere at boe under Despotismens Aag, men selv blandt Landbefolkningen løftede der sig Røster mod Privilegier og Afgifter i Retfærdighedens og Lighedens Navn.

Saaledes saa det ud hos den Nation, ligeoverfor hvilken Gustav den 4de opstillede alle sine Legitimitetspaastande; og dette drengeagtige Hovmod, som skulde knuses sønder og sammen af uovervindelige Hindringer, vilde mere end een Gang have nærmet sig det Latterlige, hvis ikke et heelt Lands Skjæbne var indviklet deri. Man forestille sig, hvorledes Gustav den 4des Kroningsceremoni med alle dens symbolske og traditionelle Former maatte tage sig ud under de stormfulde Diskussioner paa Norrkøpingrigsdagen, som viste sig saa heftig oppositionel. Det var den 3die April 1800. Et vedholdende Regn havde gjort den lille Byes Gader og det Træhuus, som var det eneste, man havde at byde Hs. Majestæt, endnu mere snauset end sædvanligt var. Da den rigt opsadlede Hest, som Kongen besteg, viste sig mere fyrig, end passeligt kunde være, vilde Gu-

Paletot de Ville (Fig. 1.)

stav tæmme den. Uheldigviis underrettede han ikke derom de to Kammerherrer, som holdt den kongelige Kappe op bag, og disse to Dignitærer maatte i fuld Galla, med stor Møie i den dybe Søle løbe bag Hesten, som kastede sig til høire og venstre, for ikke at slippe Kappen, hvilket vilde have været en grov Forseelse, og maatte see at holde sig saa godt som de kunde paa denne Post, som deres Værdighed anviste dem. Da man nu kom til et Huus, som Gustavs opvartende Kavaleer ofte besøgte, vilde Hesten efter Sædvane standse, og Gustav, som antog, at Dyrets Modstand dennegang vilde være energisk, steg af og gik til den lille, usle Kirke i Norrkøping. Dagen endte uden nogen anden Fatalitet, men den efterlod Erindringen om en flau Scene i Gemytterne, for ikke at sige et ondt Varsel.

Da Gustav for hele to Aar forlod sit Rige, lod han Marken fri for al den Uvillie, som hans første Voldsomhed havde fremkaldt, for de Lærdomme, der vare hans Legitimitet fiendske, og for alle Spirer til indre Uroligheder. En Dag fandt man følgende Ord skrevne paa Døren til Stockholms Slot: "Store og smukke Værelser tilleie paa ubestemt Tid." Naar Alt kom til Alt, troede man ikke længer, at Gustav kom tilbage, men antog, at han, ligesom Karl den 12te vilde tilbringe sit Liv med at søge dumdristige-Eventyr. Frankrig, som han angreb, havde uagtet sine Excesser og sine Feil ikke ophørt at være beundret, at være elsket af Svenskerne. Napoleon, mod hvem han vovede at reise sig, var allerede for dem Europas Seierherre, i hvis Triumpher de havde villet være med. Ved ethvert Skridt i den sørgelige Historie om Gustav den Fjerdes og Karl den 13des Regjering, da dets Konger slæbte det i Kamp mod os, selv da Napoleon lod sig vildlede af sit brændende Had til England til at kaste Finland i Ruslands Svælg og til at være rede til at give Sverige selv til Priis, vil man see Sverige, harmfuld over alle sine Ulykker, aabenbart at lægge for Dagen sit Had mod det St. Petersburgske Herredømme eller Bundsforvandtskab og sin urokkelige Sympathi for Frankrig. Gustav Adolph havde saaledes ikke alene at overvinde Frankrig og Napoleon; han maatte først overvinde sine egne Undersaatter.

Selv før Tabet af Finland, da Svenskerne endnu ikke troede en saadan Retskrænkelse mulig fra Alexanders Side, havde det skammelige Feldttog i Pommeren været nok til over hele Armeen at vække en Følelse af dyb Indignation. Vi have fortalt, ved hvilken List General Toll frelste Stralsunds Garnison; vi skulde kunnet tilføie, at det ikke var vanskeligt at faae udspredt det Rygte, at Kongens Krone og Liv havde været truede. Fra denne Epoke datere i Virkeligheden de første Komplotter til den Ende sig. Først tænkte nogle Officierer paa at sætte sig i Besiddelse af Kongens Person under Overfarten fra Tydskland til Sverige, for at sende ham til Indien. Hans Søn skulde da efterfulgt ham under et Regentskab. Man dulgte ikke denne Plan for Baron Essen, som var Generalgouvernør i Pommern. Nogle Dage før Kongens Lunefuldhed bragte ham til at forlade Armeen, aabenbarede Officiererne sig for ham. Essen standsede dem. „Mine Herrer", sagde han, „udentvivl er jeg ligesaa overbevist om Nødvendigheden af en Statsforandring, som De; men Tiden er endnu ikke kommen; Kongen er endnu en Helgen i Folkets Øine, da dette ikke kjender hans Udueligbed og Stivsind. Og desuden passer det sig ikke, at en Armee konspirerer under Vaaben." En Oberst Mörner forfattede nogle Vers, som han lod ligge i Kongens Forværelse, og som lyde saaledes i Oversættelse: „Slut Fred, slut Fred, Majestæt og lad Napoleon være Keiser! . . . . Glem ikke det tydske Ordsprog: Man maa leve og lade Andre leve med sig." Det andet Vers var mindre uskyldigt, det indeholdt ganske simpelt en Opfordring til Kongens Læge, Hellmann, at befri sit Land. „En Smule af et vist Pulver vilde være fuldkommen nok." Utaalmodigheden var allerede bleven saa stor i den pommerske Armee, at man havde lagt den Plan at indskibe Gustav paa et i Forveien dertil indrettet Skib, som man da skulde lade synke med ham paa Overreisen. Nogle Søfolk vare rede til at udføre Foretagendet og skulde da frelse sig selv paa en Baad. Gustav undslap, som ovenfor fortalt, disse Farer, hvilket han udentvivl havde General Tolls Hengivenhed og Bestemthed at takke for. Imidlertid var Tanken om hans Thronfrasigelses Nødvendighed under disse Omstændigheder saa naturlig og saa uundgaaelig, at man endogsaa havde optaget den i Stockholm. Men, da det ikke var sikkert, om Dronningen vilde modtage Regentskabet, vilde man endnu forsøge at bøie Gustavs Gemyt paa hans Tilbagereise. Selv dybt ydmyget over Tabet af Pommern nølede han med at vende tilbage til sin Hovedstad. Neppe vendt tilbage til sit Palads blev han bestormet med Bønner af de mest anseede Embedsmænd og sine mest hengivne Tjenere om at slutte Fred. „Nei", svarede han dem, „tro ikke, at jeg er den svage Alexander". „Men, Sire", sagde man til ham, „Sverige er ikke istand til at kjæmpe med en Fiende, som snart vil have hele Europa paa sit Parti." „Imidlertid mangler der os ikke Soldater og Penge", svarede han i Vrede, „det er god Villie, som mangler".

Forgjæves bønfaldt selv Grev Axel Fersen, denne Fiende af det nye Frankrig, ham for at bøie hans Stivsind; forgjæves forelagde man ham Baron Platens herlige Plan til en direkte Forbindelse mellem Nordsøen og Østersøen for at vende hans urolige Phantasi mod disse storartede Arbeider: Intet kunde bringe ham bort fra den uheldsvangre Vei, som skulde føre ham hans Undergang imøde.

I denne Periode, som gik foran Krigen i Finland, dannede der sig Komplotter saavel i Stockholm, som i den pommerske Armee. Et af de alvorligste, i Betragtning af de Følger, det kunde lede til, var det, som Nogle, der vare England og dets Institutioner hengivne, synes at have dannet i Forbindelse med denne Magt. En vis Brown (Forfatter af en Bog „om Nordens Hoffer"*) kom til Stockholm udentvivl for at knytte Underhandlinger i saa Henseende. Kronen skulde forblive i Gustav den 4des Familie, idet den fra hans Hoved skulde gaae over til hans Onkel, Hertugen af Sødermanland, den samme, som siden blev Karl den 13de. Hertugen var allerede gammel og uden Afkom; man bestemte til hans Efterfølger ikke Gustavs Søn, men Hertugen af Glocester, Georg den 3dies yngste Broder, som havde tilbragt Vinteren 1802—1803 i Stockholm. Denne Intrige synes at have varet ligetil Slutningen af 1808. Det engelske Ministerium afslog i denne Epoke enhver Indblanding i de svenske Sukcessionsanliggender, og Canning skrev til den svenske Minister i London: „Kongen, Deres Herre, er fra alle Kanter truet af Revolutionsplaner". Kongen lod svare paa den Depesche, hvorigjennem man gav ham denne Underretning, at han ikke vilde tro derpaa; han stolede paa Svenskernes Troskab og ansaa den for urokkelig.

Imidlertid tilføiede Finlands Erobring den svenske Armee en ny Krænkelse, og netop da lod Gustav, hvem Ulykken havde gjort end mere pirrelig, og hvis Forbitrelse var bleven vakt, Officierer og Soldater, saavelsom Ministrene og sine Nærmeste, vederfares ubillig Behandling og Fornærmelser. Han gav sig Mine af at foretrække de tydske Soldater, dem fra Pommeren, for de svenske Militære; stedse huskede han paa sin Faders Mord, der udentvivl var anstiftet af Adelen, hvoraf mange Medlemmer gjorde Parti med Armeen, og hans Bitterhed, hans Mistroiskhed røbede sig hvert Øieblik ved Sarkasmer, som mildest talt vare ukloge. En Dag, da han med nogle Officierer gjennemstreifede de Øer, som ligge foran den finske Kyst, stødte han paa en Diversion af den svenske Armee, som i Uorden maatte trække sig tilbage fra Kampen mod en overlegen Fiende, der netop havde overfaldt og nu opbrændte den lille By, hvor de havde staaet. Han lod kalde den Officier, som kommanderede disse tapre Folk og lod ham forklare sig Omstændighederne ved Kampen, men nægtede at tro hans Fremstilling, brød ud i grove Fornærmelser, anklagede Soldaterne for feigt Forræderi og forglemte sig i den Grad, at han med egen Haand afrev den Dekoration, Officieren bar paa sit Bryst. Udentvivl forvildede Fortvivlelsen ham; man saa ham flakke om paa et Skib i Ålandshavet, som snart skulde ophøre at være hans og der i sin bizarre Galskab trodse, ikke Krigens ædle Farer for at frelse Land og Rige, men uden Nytte, og Hensigt ondt Veir, Skjær, og Søsyge, hvoraf han led meget. Det ydmygede ham at see disse Øer og disse Kyster gaae ud af sit Herredømme; han syntes at ville holde dem tilbage ved at holde sig i Nærheden af dem istedetfor at beskytte dem ved at forsvare dem. Dette var hans sidste Felttog: han kom tilbage til Stockholm mørk, nedslaaet, snart grædende over sin Ulykke, snart talende om Selvmord, undertiden rede til at nedlægge Kronen.

Kort Tid efter hans Tilbagekomst var en Omstændighed, som i og for sig selv ingen Vigtighed havde, nok til at faae ham til at begaae den Feil, der maaskee mest bidrog til at fremskynde hans Undergang. Man bragte ham en Morgen et anonymt Brev, der var fundet i en Korridor i Slottet, som forkyndte, at der gjærede revolutionære Intriger i Armeen. Politiet kunde i Henseende til dette ingen Underretning skaffe ham; men fra dette Øieblik vilde Gustav have Spioner, som stadig skulde skaffe ham Underretning om Soldaternes Stemning, om enhver af Gardeofficierernes Tale og Tænkemaade. Disse Garderegimenter vare netop dem, hvori hans Faders Mordere tjente; han forestillede sig, at han havde Alt at frygte af dem; han fratog dem først Æresvagterne om sin Person og paa Slottet og tog to pommerske Regimenter istedet; siden gav han dem Afsked ved en Ordonnance af 12te Oktober 1808 under Paaskud af Forseelser, som disse Regimenter skulde have begaaet i Finland, hvorhen ikke engang alle havde været sendte. En saadan Fremfærd gjorde disse uretfærdigt Fornærmede til ligesaamange Sammensvorne. Gustav vægrede sig mere og mere for at forstaae de Underretninger, der meddeltes ham. Bønner og Trusler, hemmelige og offentlige Antydninger om Faren, selv hans Samvittigheds Vidnesbyrd og ufrivillige Anelser; alle disse Forløbere foragtede han, og hans Vanvid vendte sig tvertimod til hans fixe Idees Tjeneste. En Dag i Begyndelsen af Marts 1809 sagde han til en af sine Fortrolige, at han havde havt en mærkværdig Drøm; han havde seet "den hvide Dame", dette Spøgelse, som aldrig viste sig, uden naar en Fare truede Sveriges Konge eller Kongefamilie. Efter hans Fortolkning var Jertegnets Betydning ikke tvivlsom; det var et guddommeligt Syn for at styrke ham i hans Beslutning, aldrig at underhandle med "Dyret". En anden Dag bladede han i et Album, som indeholdt Vasaernes Portræter, og bemærkede da, at det første manglede; han lod søge og fandt det først igjen paa Bunden af et lille Skrin i Form af en Ligkiste; dennegang sluttede han med Sorg deraf, at Kongefamilien snart vilde forsvinde.

Henimod denne Epoke var det endelig, at Fortællingen om Karl den 11tes foregivne Syn begyndte at cirkulere. Om dette har man i Sverige to Pjecer af forskjellig Dato under Titel: „Karl den 11tes Syn". Om disses Oprindelse og Fortolkning har den offentlige Mening i Sverige aldrig været ganske enig. Den ene af disse fortæller i gammeldags Sprog, hvorledes Gud blandt andre Tegn paa sin Naade mod den fromme Konge, ogsaa lod det Dække oprulle for ham, der skjulte Sveriges Fremtid.

„I de første Maaneder af 1697", siger den anonyme Forfatter, „leed Kong Karl den 11te af den Sygdom, som skulde lægge ham i Graven. Efter længe at have ligget søvnløs, troede han den 2den April Kl. 6 om Morgenen at høre Støi i Thronsalen, som stødte til hans Værelse. Han befalede en af sine Tjenere at gaae hen og see, hvad det var, og faae Støien til at høre op. Tjeneren kom tilbage og sagde, at

Balsalop. (Fig. 2.)

Salen var lukket, ganske tom og at man Intet hørte der. — En Time efter fornam Kongen det samme. En af de tilstedeværende Kammerherrer blev sendt afsted og kom tilbage med samme Besked. — Neppe var Klokken slaaet 10, før Kongen reiste sig op i Sengen, paabød Taushed og sagde: „I Herrer, høre I ikke Støi i Thronsalen?" „Nei, Deres Majestæt", var Alles Svar. „Vi ville da selv gaae for at forvisse os om, hvad det er", sagde Kongen — og uden at høre paa nogen Forestilling eller noget Raad, lod han sig klæde paa og hjælpe nedover Trappen. Da han var kommen til dennes sidste Trin, standsede han pludselig, og syntes et Bytte for en svær Tvivl. Han skred imidlertid videre frem. Saasnart han var kommet ind i Thronsalen, satte han sig paa en Bænk ved Døren og fæstede under dyb Taushed sine Øine uafbrudt paa Thronen. En Stund efter vendte han sig til Grev Stenbock og dem, som omgave ham og spurgte: „Seer I Intet?" „Aldeles Intet", svarede de Allesammen. Betagen af Uro sagde Kongen med høi Røst: „Naar vil dette indtræffe?" En høi Røst, som hørtes af alle dem, der vare nærværende, svarede: „Under din femte Efterfølger." Og Kongen vendte sig til sin Omgivelse med de Ord: „Tak Gud, at I ikke komme til at leve da!" Man hjalp ham op paa hans Værelse; han var træt og mørk. Da han havde faaet nogle Kræfter igjen, dikterede han følgende Linier:

„Da vi vare komne ind i Thronsalen, saa vi en ung Mand sidde paa Thronen, med Kronen paa Hovedet og Sværdet i sin høire Haand. Omkring Thronen stode mange Herrer, udentvivl Rigets Store. Og foran Thronen var der lagt et rødt Klæde, hvorpaa der stod flere Blokke, og paa et Tegn fra en stor Mand, som var der, nærmede Herrerne sig, den ene efter den anden, lagde sig paa Knæ og bleve halshuggede af Bødlerne."

Kongen døde 3 Dage efter dette Syn, den 5te April 1697".

Dette er det første af de to Dokumenter, der, som man seer, ikke synes at indeholde nogen skarpt bestemt Spaadom; men der er desuden udkommet i Trykken et „Certificat," nedtegnet af Kongen og dateret 1676, som indeholder forskjellige Detailler.

„Idag den 16de December 1676, vaagnede jeg, Karl den 11te, syg og træt efter en lang Søvnløshed henimod Klokken $1\frac{1}{2}$ af en kort Slummer og saa, da jeg kastede Øinene mod

*) Affnittet om det danske Hof er oversat af C. N. Schwach (Chra. 1832), om det svenske af H. F. Hellesen (Kbh. 1827.) J. C. Berg kalder i en af sine haandskrevne Bemærkninger Browns Historie en uforskammet Roman. Red.

Vinduet i mit Værelse, en stærk Lysning i Thronsalen. Jeg sagde til Storkantsler Bielke, som var hos mig: „Hvad er det for en Lysning i Thronsalen? Skulde det være Ildløs?" — „Nei, Deres Majestæt," svarede han, „det er Reflexen af Maanen paa Ruderne." Jeg lod mig nøie med denne Forsikring og vendte mig mod Væggen for at søge nogen Hvile; men jeg veed ikke, hvad det var for en Uro, der kom over mig. Jeg vendte mig paany og saa endnu denne Lysning. . . . Jeg beroligede mig ved det samme Svar; en Stund efter syntes jeg at mærke, at der var Folk i Thronsalen. I et nu stod jeg op, kastede mig i Klæderne og lukkede op. Jeg saa da, at alle Vinduerne vare stærkt oplyste. „Mine Herrer," raabte jeg, „her er noaet Overordentligt paafærde. De veed, at den, som frygter Gud, har Intet at være bange for herneden. Jeg vil gaae og see at faae vide, hvad dette kan være". Jeg lod vække Opsynsmanden, at han kunde bringe Nøglerne. Da jeg var kommen til Enden af den Gang, som førte fra mit Værelse til Indgangen, befalede jeg ham at lukke op; men forfærdet, som han var, bad denne Mand mig om at maatte slippe. Jeg befalede derpaa Storkantsleren det; men han vægrede sig; dernæst den kjække og uforfærdede Oxenstjerna, som gav mig det Svar: „Jeg har svoret at ofre mit Liv og Blod for deres Majestæt; men jeg kan ikke aabne denne Dør". Jeg begyndte selv at betænke mig, men jeg tog Mod til mig, greb Nøglerne og lukkede op. Vi saa da, at Salen var ganske klædt med Sort, Væggene, Taget og Gulvet. Jeg gjorde et Skridt frem, men trak mig pludselig tilbage, ganske greben af Rædsel. Endelig sagde jeg: „Vil De følge mig, mine Herrer, for at vi kunne faae vide, hvad Alt dette betyder?" Skjælvende svarede de: „Ja". Vi traadte ind. Vi saae alle et stort Bord, rundtom hvilket der sad 16 Dommere med store Bøger foran sig. Midt iblandt dem saa man en ung Konge med Kronen paa Hovedet og Scepteret i Haanden. Tilhøire var der en majestætisk Herre; tilvenstre var en Olding omtrent paa 70 Aar. Fra Tid til anden gjorde den unge Herre et Tegn med Hovedet og da sloge de ædle Dommere den ene Haand paa sine Bøger. Og jeg saa i nogen Afstand fra Bordet Blokke opstillede og Bødler halshugge sine Offere, det ene efter det andet, saa at Blodet begyndte at flyde over Gulvet! . . . . Det var næsten alle unge Herrer, som omkom paa denne Maade. I det jeg endelig vendte mit Blik bort, saa jeg bag Bordet i et Hjørne af Salen en næsten omstyrtet Throne og lige ved Siden en Mand paa en 40 Aar, som syntes at være Statens Overste. Jeg skjælvede ved dette Syn, jeg trak mig lidt tilbage mod Døren og raabte: „Himlens Gud! Naar skal alt dette indtræffe?" Jeg fik ikke noget Svar. Jeg raabte paany. Intet Svar. Kun gjorde den unge Konge flere Tegn med Hovedet og de ædle Dommere sloge haardt paa sine Bøger. Jeg raabte paany og høiere: „O min Gud! Naar skal Alt dette indtræffe? Hav Barmhjertighed med os, store Gud!" Da svarede den unge Konge mig: „Intet af dette skal indtræffe i dit Liv, men under din 6te Efterfølgers Regjering. Han skal være af samme Alder og af samme Udseende, som du seer mig idag, hans Formynder skal ligne denne Fyrste, som staar her, og Thronen skal under de første Aar af hans Regentskab blive bragt Undergangen nær af noge Adelige. Men Regenten, som før har forfulgt den unge Konge, skal nu tage sig af hans Sag og de skulle igjen reise Thronen og befæste den. Aldrig skal Sverige have havt en saa stor Konge, aldrig skal det have været saa lykkeligt. Gjelden skal forsvinde, den offentlige Skat skat vorde overflødig stor. . . . . Men førend hans Regjering kan blive stærk, maa der finde et stort Blodbad sted, saaledes som man aldrig har seet det og heller aldrig vil faae det at see. Du, som idag regjerer over Sverige, skal efterlade til denne Konge disse himmelske Underretninger".

Efter disse Ord sluktes Alt og vi saae igjen Thronsasalen i dens vanlige Tomhed. Vi gik op igjen i mit Værelse, og jeg nedskrev her, saa godt jeg kunde, alt det, jeg nu har fortalt. Dette har fundet Sted ganske som jeg har skrevet det. Jeg bekræfter det med min Ed: maatte Gud staae mit Legeme og min Sjæl bi, som det er sandt, at jeg har sagt Sandhed! Karl den 11te, idag Konge af Sverige".

Denne Beretning følges af en Attestation, som bekræfter den, og som er undertegnet C. Bjelke, Storkantsler, U. V. Bjelke og Oxenstjerna, Statsministre, og P. Granften, Opsynsmand over Thronsalen.

(Fortsættes.)

Parisermoder for November.

Til hosstaaende Modebilleder, der vel omtrentlig af sig selv ville forstaaes ved Beskuelsen, føie vi her kun en kort Forklaring. (Fig. 1.) **Paletot de Ville** af Klæde eller preussisk Fløiel, der knappes fortil med to Rader af Knapper. Denne Paletot synes at gjøre stor Lykke for Vinteren. Skjøderne ere temmelig vide, men slutte tættere til end almindelig er Tilfældei med Damernes Overplag. Dette ny Plag ligner meget en Herrepaletot. (Fig. 2) Baljalop, Jaguarita, af et Stof kaldet duvet du cygne (Svaneduun), er hvid, meget let og blød, for ikke at bringe Toilettet i Ulave. Kraven er prydet med hvide Silkefryndser, hvilket ogsaa er Tilfældet med Skjøderne. Disse have en Runding som en gammel „Talma." Om Halsen har den en rig Strimmel. Det Eiendommelige ved dette Plag bestaar deri, at det ikke er aabent i Brystet, men fæstes krydsviis over Skuldren og beskytter godt imod Kulden. Af denne Grund fortjener det at anprises som en Modvægt mod al den Rheumatisme, der erhverves ved de til vore klimatiske Forholde aldeles upassende Polka-Ærmer, der som parisiske Indfødninger have faaet altfor stor Borgerret hos os.

Krigen i det stille Hav.

Hendes Majestæts Skib Trincomalee, Litka 8de August 1855.

Af de officielle Depescher vil De have erfaret de væsentligste Omstændigheder angaaende de Foretagender, der ere udførte af Eskadren i det stille Hav under Admiral Bruce. Imidlertid vil endnu nogle faa Detailler, der ere optegnede efter de franske og engelske Eskadrers Afreise fra Petropoulowski, formodentlig være af Interesse.

Admiralen afseilede fra Avatschabugten den 19de Juni, og efterlod „Trincomalee" for at oppebie Ankomsten af „Monarch" samt for at underhandle om Udverling af Fangerne.

Uagtet Byen Petropaulowski nogen Tid havde været forladt, vare dog to Amerikanere, Handelsmænd paa Stedet, for-

Petropaulowski i Kamtschatka, seet fra Schakoff-Odden.

blevne der. Gjennem dem fik man Underretning om at en russisk Officer var i Nærheden, med hvem man kunde aabne Underhandlinger, naar man tilstod frit Leide. Et Vaabenstilstandsflag blev derfor heiset, og den følgende Dag kom Kapitain Martinoff Adjudant hos Generalguvernøren over Sibirien ombord. Det viste sig, at der var to Sømænd en fransk og en engelsk i Russernes Hænder. Den første var alvorlig saaret i begge Arme og opholdt sig endnu uhelbredet i den lille By, Avatscha, hvor Garnisionen i Petropaulowski, 470 i Antal, havde leiret sig. Den anden var noget længere borte i det Indre af Landet, hvorfra det vilde medtage en Uge at faae ham ned.

Kapitain Martinoff havde bragt den Depeche, som befalede Rømningen af Petropaulowski, saafremt „Diana" ikke skulde ankomme. Hans Reise gjennem Sibirien medtog tre Maaneder og er den hurtigste, som nogensinde er gjort. Den 20de December 1854 reiste han fra St. Petersburg og ankom til Irkutsk. Residentsstaden for Generalgouvernøren over Sibirien, den 5te Januar 1855. Dette Sted forlod han den 12te, reiste over Baikalsøen, en Strækning af 61 (engelske) Mile i den utrolig korte Tid af en Time, femti Minuter, og ankom til Ochotzk den 2den Februar. Da Kapitain Martinoff fortalte denne Begivenhed, blev der ytret at han formodentlig mente Verster (to Trediedele af en engelsk Mil), men han vedblev at det var en og sexti Mile, hvorhos en tilstedeværende Amerikaner erklærede, at Længdeangivelsen var nøiagtig. Da Kapitain Martinoff talte flydende Engelsk og omtalte andre Afstande i Mile, idet han angav det tilsvarende Antal Verster, kunde man ikke give sig til nøiere at undersøge hans Beretning. Han fortalte imidlertid, at de Heste som anvendes til at trække de lette Slæder over den glatte Iis, ere af en særegen Race, som alene bruges til dette Diemed, og hvis Hurtighed er uovertræffelig. Deres Behandling efter en af disse Ture vilde forbause en engelsk Staldkarl. Umiddelbart efter Ankomsten blive de bundne i en kort Grime og den ene Pøs Vand efter den anden bliver slaaet over dem; dette fryser, og saaledes staae de snart indhyllede i en fuldstændig Iiskappe. I denne Stilling blive de fire til fem Timer, hvorefter de tages ind og faa rigelig Føde, indtil de atter benyttes til den samme Reise.

Reisen fra Ochosk rundt Bunden af Ochoskøen til det sydlige Kamschatka gjordes i Slæde, der blev trukket af Hunde. Efter at have reist paa denne Maade i fem Uger og fire Dage ankom Kapitain Martinoff til Petropaulowski den 13de Marts. Denne Reise var bleven gjort med saadan Hurtighed, at endog Russerne selv forbausedes.

Ved Kapitain Martinoffs Ankomst laa „Aurora" paa 44, „Oonolaska" paa 22 og „Dwina" paa 18 Kanoner indfrosne i Havnen. „Diana" paa 50 Kanoner blev daglig ventet i Avatschabugten, der selv i de strengeste Vintre aldrig fryser til. Nye Jordværker vare blevne opkastede efter den samlede Eskadres Afreise forrige Aar og Pladsen var bleven gjort dobbelt saa stærk. Hertil kom endnu "Oonolaska", saa at man alene ventede Folk, Skyts og Ammunition fra „Diana" for at sættes istand til at gjøre kraftig Modstand i Tilfælde af Angreb. Da imidlertid Aarstiden rykkede frem og „Diana" ikke viste sig, gjorde man Forberedelser til at rømme Pladsen. Skibene bleve skaarne ud af Isen og deres Mandskab, Skyts og Ammunition bragt ombord, hvorefter de endelig afseilede den 15de April. Nogle faa Uger efter deres Afreise ankom den russiske Admiral i en liden Skonnert; hvilket var den første Underretning, man erholdt i Petropaulowski om „Dianas" Forliis paa Den Jeddo. Da „Pallas" ikke var sødygtigt, havde Admiralen heiset sit Flag paa "Diana" og seilede fra Amur for at indlede Underhandlingen om Aabningen af de japanske Havne for den russiske Handel. Følgende var hans Fortælling om Skibbrudet til Kapitain Martinoff. Skibet laa tilankers ved Jeddo, da et af de frygteligste Jordskjælv, som nogensinde have fundet Sted, indtraf. I en Time blev det fyrgetyve Gange kastet omkring sine Ankere. Derpaa blev det ved et frygteligt Stød, som afrev begge Ankertouge, drevet høit op paa den tørre Strandbred. Alene et Menneskeliv gik tabt, derved at en af Skibets Kanoner blev revet løs. Med store Anstrængelser blev det igjen gjort flot og skulde just varpes ind i en Bugt ved Siden af, da man hørte en besynderlig Larm. Folkene i Baadene, der vare Japanesere, frygtede at dette var Forløber for et andet Jordskjælv, kastede løs og roede til Strandbredden, Skibsmandskabet satte Baadene ud og gik i dem, og „Diana" fyldtes næsten umiddelbart derefter og sank tilbunds. Admiralen byggede derpaa for egne Midler en liden Skonnert og kom over med en Deel af „Dianas', Mandskab for at deeltage i Forsvaret af Petropaulowski. Medens han opholdt sig der for at rekruttere sine Folk, signaliseredes den engelske Eskadre foran Havnen, og stolende paa den Taage, som sædvanligviis hænger langs Landet reiste han i det Haab, at han ved at holde sin Skonnert tæt under Kysten skulde undgaae Eskadrens Opmærksomhed, hvilket ogsaa lykkedes ham.

Garnisonen i Petropaulowski retirerede til Avatscha, hvor den for Tiden er leiret. Dens Antal er 470, hvoraf Halvparten Kosakker, 100 sibiriske Ryttere og de øvrige Marinesoldater. „Monarch" ankom til Petropaulowski den 2den Juni; det er det første Linieskib, som nogensinde har været i Avatschabugten. Skizzen, som er taget i Bugten, viser den tilankers med heiset Stilstandsflag. Byen Petropaulowski er for en Deel aaben, for en Deel befæstet ved Schakoff, hvor tre Batterier ere anlagte, det ene over det andet. Det snebedækkede Fjeld tilvenstre er Avatscha, som ligger omtrent 30 engelske Mile borte. Det vulkanske Bjerg Korikuska var almindeligviis i Virksomhed, da vi saae det. Men Russerne forsikre, at det i 16 Aar har "sovet" og lægge vittigt nok til "at det som en god russisk Undersaat vækkedes ved Ankomsten af Fienden til at vise sin Misfornøielse". Skizzen af Byen er taget fra Schakoff-Odden; fra Bryggen leder en Vei op til Magaziner, Barakker o. s. v., i Nærheden af hvilke befinder sig Grave, hvor Franskmænd, Englændere og Russere ligge begravne ved Foden af den Høi, hvor de faldt. De udgjøre to smukt indhegnede Høie, hvor det russisk-græske og det katholske Kors ere de eneste adskillende Mærker. Admiralen har forladt os den 17de Juli, efterat have gjort sig bekjendt med, hvad De nu ogsaa har erfaret."

(Illustrat. Lond. News.)

Litteratur og Kunst.

Af N. M. Petersens **„Bidrag til den danske Literaturs Historie"** er udkommet 1ste Hefte af tredie Deel, der skal omfatte „det lærde Tidsrum" (1560—1710) eller „Adelsperioden" (1560—1660) og „Indledning til Holbergs Tidsalder" (1660—1710.) Notitsernes Mangfoldighed er endnu saa overvældende, at Fremstillingen ikke har kunnet opnaae Sammenhæng og Anskuelighed. De forsøgte Oversigter og Reflektionerne over de literære Phænomener tabe sig i et Hav af bibliographiske og biographiske Notitser og Henviisninger, saaledes at kun Literaturhistorikeren kan arbeide sig igjennem det Hele — en Pligtskyldighed, der ellers selv for ham er trættende nok. Men denne Møie er dog ringe i Forhold til Forf.'s med Opdrivningen af det Materiale, som her er fremlagt. Dette har han i de forudskikkede almindelige Bemærkninger gjort os begribeligt, ligesom han ogsaa har vist, at han ikke er blind for de Ulemper, Stoffets Opdyngning har voldt hans Fremstilling; men han har naturligviis ogsaa trøstet sig med, at disse opviedes af derved vundne Fordele. Vi hidsætte de Bemærkninger, der ere mest betegnende for Forf.'s literaturhistoriske Opfatning, idet vi forøvrigt henvise til vor Omtale af de tidligere Bind. Efterat have omtalt, hvorledes Skillerummet mellem den videnskabelige og den folkelige Literatur formindskes, og hvorledes han har stræbt at affondre fra hinanden det Literaturhistoriske og det Literærhistoriske, og til den Ende ikke skyet den Møie, endog flere Gange at omarbeide Stoffet, vedbliver han: „Ogsaa med Hensyn til den den literaturhistoriske Behandling var Omarbeidelse fornøden. Hvad der oprindelig opstod som Samlinger til lutter mindre Tidsrum, viste sig ved den endelige Afslutning uden Sammenhæng. Thi naar Reformationstiden viste sig næsten som gold for Videnskaben, saa begyndte denne nu at forme sig. De strengere Videnskaber naaede allerede nu, at gjorde de Danmarks Navn berømt i Europa. Theologien blev systematisk. Fædrelandets Historie, Oldgranskningen, Dyrkningen af det gamle norrøne Sprog og selve Modersmaalets videnskabelige Behandling begyndte. Ja, selve den danske Poesi, der kun i to Retninger var bevaret, og ellers havde ligget under Tidens Tryk, begyndte en ny Løbebane. Denne Fremgang var uafbrudt fremskridende; Oversigt kunde ikke vindes ved at dele Udviklinger i mindre Tidsrum. Det blev nødvendigt, at følge hvert Fag i dets Udvikling saa at den kunde overskues i hele Tiden fra Reformationens Befæstning indtil den nye Tid, der indtraadte med Holberg. De mindre Tidsrum, hvert for sig, vilde adsplitte isteden for at forbinde; derfor er her to eller, om man vil, tre Perioder forenede under eet. Det hele strider ind i Begyndelsen af det attende Aarhundrede, for at tage med hvad der hører det foregaaende til; og det vil atter med Holberg stride tilbage til Slutningen af det syttende, for at medtage hvad der hører til det følgende. Stoffets Natur maa her være det overveiende. — Behandlingen og Ordningen af de enkelte Fag har endnu sine store Vanskeligheder. Ved Videnskabens Begyndelse kunne mange Ting have Betydning, som Fortegnelser, Haandbøger o. desl., der siden synke hen som blotte Hjælpemidler, og som Literaturens senere Historie ingen Opmærksomhed vil yde. Det er nødvendigt at see Videnskaben blive til, endog i ubetydelige Spirer; og den afbrudte Kraft af mislykkede Forsøg, selv om de mislykkes, tør ikke oversees. Ordningen maa blive mere mekanisk end theoretisk; thi hvad der endnu ikke var blevet klart i Tidens Bevidsthed, kunde heller ikke træde op i Fremstillingen. At Videnskab udgaar fra Philosophi over Videnskaben, men selve Philosophien begyndte kun at blive til, man kunde næsten sige, i sine Vildfarelser. Hvert Fag arbeider for sig til sit særegne Maal, uden at forbindes til een almindelig Kultur. Literaturens Historie maa derfor fremstille dem som de vare, som Enkeltheder uden fælles Eenhed. Lider den derunder, saa giver den netop et Billede af Tiden, af megen Tomhed i en uendelig Overflødighed."

Af Bogens enkelte Parter ville vi nævne de forudskikkede Udsigt over den politiske Historie (tilligemed Kongernes) og Adelens Forhold, der ved saa malende Træk har faaet ny Belysning.

De tydske Encyklopædier om Norge. De tydske Encyklopædier, navnligen Brockhaus's „Conversations-Lexikon" med dets Supplementer og Rottecks og Welckers „Staats-Lexikon", have Fortjenesten af at have bibragt Udlændingerne en langt paalideligere Kundskab om Norge, end de tilsvarende Værker i andre Sprog og de overfladiske og skjæve Reisebeskrivelser om vort Land. Forlæggerne af hine Encyklopædier have nemlig ikke ladet sig nøie med blot at give Uddrag af andre Værker, eller ved at skjule sin Uvidenhed om Norge bag Tausheden (som f. Ex. den i Paris nu udkommende Nouv. Biographie universelle der omtaler heel ubetydelige danske Personer — Prof. Abrahams i Kbhavn. er Medarbeider — men tier om langt mere fortjente norske.*) De have derimod erhvervet sig originale Meddelelser af Mænd her i Landet, der vare kjendte med Forholdene og kunde undgaae de Lakuner, Skjævheder og Misgreb, som et Skriverie paa anden Haand saa let medfører. Den i 1843 afdøde flittige Literat P. Treschow Hanson leverede saaledes i sin Tid Artikler om Norge saavel til Brockhaus's „Conversations-Lexikon" som til samme Udgivers „Conversations-Lexikon der neuesten Zeit und Literatur" og „Conversations-Lexikon der Gegenwart"; og ihvorvel Hanson hverken var nogen smagfuld eller særdeles nøiagtig Forfatter, saa var det ialfald bedre, end om en Udlænding havde behandlet vore Gjenstande. En smagfuldere og paalideligere Forfatter, Munch-Ræder, leverede for Rottecks og Welckers Stats-Lexikon Artikelen „Norwegen", og ogsaa en med vore Forholde nøie kjendt Mand har givet Bidrag til det netop fuldførte 10de Oplag af Brockhaus's Konversations-Lexikon. Endelig har en Nordmand nylig givet Bidrag til det hos samme Forlægger udkommende Hefteskrift „Die Gegenwart", der egentlig kan betragtes som en Samling af Forarbeider for nyere Udgaver af hiint Lexikon. Tvende af de sidst udkomne Hefter af dette Skrift indeholder nemlig (B. XI Side 246—301) en Artikel, „Norwegen in seinen physischen, socialen und politischen Verhältnissen", der ikke alene strax viser sig at være skreven her i Landet, men ogsaa af en Forfatter, der har usædvanligt nøie Kjendskab til vor Historie og Forholde. Uagtet Forfatteren afholder sig fra alle unødige Udskeielser og Betragtninger, fylder Artikelen dog over halvhundrede af disse svære Octavsider, der ere lige 2—3 sædvanlige, og alene heraf kan man gjøre sig et Begreb om dens Udførlighed. Artikelen er indbeelt i flere Afsnit, hvis Indhold den ovenanførte Fællestitel tildeels angiver; mange af disse vilde have Interesse og Nytte endog af Nordmænd, og kunde fortjene at oversættes i vort Sprog. Vi ville navnligen fremhæve Afsnittet om Norges nyeste politiske Historie, hvori de unionelle Forholde, Skandinavismen, Udvandringen og Arbeiderbevægelsen omtales. Artikelen ender med at berøre de Ængstelser, som de russiske Grændseforholde give os Nordmænd Anledning til.

Paa **det norske Theater** opførtes i Onsdags Studenterløier, Vaudeville i to Afdelinger ved Rolf Olsen, hvorved dette Theater ogsaa iaar opnaaede tidligere end det andet, at kunne byde Publikum en original Nyhed. Denne havde da ogsaa lokket fuldt Huus for hiin Aften og vil vel gjøre det endog oftere. Enhver Theatergjænger vil under vor dramatiske Armod umage sig ved at see et Stykke af Rolf Olsen; thi han har jo efter vore Forholde et Navn som dramatisk Forfatter. Dog Navnet, der er saa gavnligt og helligende paa Bøger, er netop besværligt for sceniske Arbeider, da disse værdsættes efter det Indtryk, de gjøre, og uden Tanke paa Forfatteren, forend man bagefter er kommen til Reflektionens No. Og da skader Navnet mere end gavner, idet man derved bringes til at stemme sine Fordringer høiere. Dette tror jeg ogsaa stadfæstes ved Rolf Olsens nye Produkt. Man kom med Forventninger, især da Stykket af Hensyn til Theatrets Maskineri var indrettet saaledes, at det paa Plakaten kaldtes et Toaktstykke. Men „Studenterløier" var ikke beredt til at fyldestgjøre slige Forventninger. Det er en dramatisk „Bagatel", og betragtes vist ogsaa af Forfatteren selv som en saadan. Sujettet er laant af Kotzebue (hvilket Angivelen „ved" vel ogsaa skal betegne), og i sig selv uskikket til at gjøre noget betydeligt af. Det maa, hvorledes man vender det, trække Knudens Løsning efter Haarene, og endog gjøre den heel urimelig for dem, der ikke vel have mærket sig en af Begyndelsesreplikerne. Derhos bringer det den fine Kvindelighed i Pine, og til Erstatning giver det kun Anledning til endeel Pudserligheder, eller, om man vil, „Løier." Med sit nøiagtige Kjendskab til Scenens Fordringer, har Forfatteren imidlertid forstaaet at bringe det Hele til at glide med en vis Lethed og Livlighed, men Diktionen har han ikke kunnet give komisk Styrke. Stykket er ganske lokal norskt, Handlingen foregaar deels i et af Christianias Hoteller, hvor en livsglad Foged fra Soløer inkvarterer sig med sin unge smukke Datter, deels paa en Students Værelse. Charaktertegningen har, som det forekommer os, en Snæv af Overdrivelse. Stykkets Optagelse fra Publikums Side var gunstig. Ved en gjentagen Opførelse, naar Spillets Fremskridt kan komme det tilgode, vil det naturligviis lade sig see med mere Behag.

*) Kun undtagelsesviis findes i de franske Encyklopædier Bidrag af norske Forfattere, som Artikelen „J. N. Bruun" af N. M. Aalholm Dictionaire de la convers. (Paris 1835.) Til Exempel paa, hvorledes de norske Gjenstande ellers behandles af hine Encyklopædier, kan anføres, at i den med saa stor Bekostning udgivne Nouv. biogr. univ., som vi ovenfor have nævnt, kaldes N. H. Abel "mathématicien suédois."

Norge.

Christiania. Kand. juris S. M. Klöcker er under 8de Novbr. meddeelt Autorisation som Sagfører ved Christianssands Stiftsoverret.

— Den Skole oppe ved Sagene, til hvis Oprettelse afdøde Høker Biermann i sit Testament havde bestemt de fornødne Midler, vil ifølge Bekjendtgjørelse fra Executores Testamenti Professor Holmboe og Prokurator Rasch, blive aabnet i Løbet af Januar Maaned.

— Angaaende Kuppelhvælvingen paa den ny Kirke have Overskjønsmændene udtalt sig saaledes: "Lagrettet maa, efterat have taget det ved den ny Kirke ved den indre Kuppel udførte Arbeide i Øiesyn, erklære, at det er samme umuligt med Bestemthed at angive Aarsagen til det ved Kuppelen indtrufne Uheld, men Pluraliteten (5 mod 3) antager dog, at den Omstændighed, at Gradbuernes Sammenstød med den krandsformede Slutsteen ikke falder ret mod det fælles Toppunkt, eller med andre Ord, at de modsvarende Gradbuer ikke møde ret mod hinanden eller i Flugt, men i skjæv Retning, har bidraget dertil, medens Minoriteten antager, at dette har været den væsentlige Aarsag; Pluraliteten er dog af den bestemte Formening, at Gradbuerne burde have været givne større Styrke. Hvad der har foranlediget den først anførte Feil, eller hvorvidt andre Omstændigheder end de anførte kunne have medvirket til det uheldige Resultat, kunde Skjønsmændene ikke med nogen Sikkerhed afgjøre, da til et saadant Skjøn vil udfordres, at de stadigen maatte have iagttaget Arbeidets Udførelse i dets Detailler. Forøvrigt er det omhandlede Arbejde af en saa kompliceret Beskaffenhed, hvorved Uheld lettelig kan indtræffe og er indtruffet for de berømteste Bygmestere, at Skjønsmændene antage, at her ikke kan eller bør blive Spørgsmaal om Tilregnelighed. H. Aubert. Irgens. C. Encke. P. H. Hertzberg. Albert Unger. O. Pihl. A. Lenschou. S. Schøyen."

— Det kgl. svenske musikalske Akademi i Stockholm har den 30te Oktbr. med Akklamation optaget Pianist Telleffsen til Medlem.

— Vedforsyningsselskabet havde Møde i Thorsdags i forrige Uge, indtil hvilken Tid der var tegnet et Beløb af 10,951 Spd. Ifølge en da affattet Beregning vilde den høieste Priis, hvorpaa en Favn alenlang blandet Gran- og Furuved vilde komme her i Byen, blive 2 Spd.

— Mgbl. 313 indeholder nogle næsten forbausende Oplysninger om den af os tidligere omtalte Træolie fra Kongsberg, hvilken i Billighed vil overgaae alt andet brugeligt Lysmateriale. Af Træolie forbrændes i en vis given Tid kun 100 Vægtdele, medens der i samme Tid forbrændes 148 Vægtdele almindelig Lampolie, 285 Vægtd. Talg, 228 Vægtd. Vox, 218 Vægtd. Spermacet og 232 Vægtd. Stearin, naar Lysningen af de forskjellige Stoffer skal være den samme. 100 Pd. Træolie har altsaa samme Lysstyrke som 148 Pd. (eller 141 Potter) Lampolie, som 285 Pd. Talg, 232 Pd. Stearin o. s. v. Talglys koste nu 26 Skill. Pundet, Stearinlys 46 Skill. og Lampolie 40 Skill. Potten. Naar Træolie koster 24 Skill. Potten, giver den altsaa et 5,21 Gange billigere Lys end Talg, 7,50 G. billigere end Stearin og 2,35 G. billigere end Lampolie. Og naar Træolien betales med 24 Skill. Potten, maa Lampolien kun koste 17 Skill., 1 Pd. Talglys 5 Skill. og 1 Pd. Stearinlys 6¹/₇ Skill. Foruden Træolie produceres af det samme Raaemne (nemlig Rødder, Vindfald, Flis og andet Affald) ogsaa Træspiritus, Tjære, Beg og Træedikke, ligesom de Kul, der vindes, ere af en bedre Kvalitet end de, der fremstilles ved Brænding paa sædvanlig Maade. Mgbl. betragter i sin Redaktionsartikel Sagen fra et forstvidenskabeligt Standpunkt og viser, hvorledes Holmsens Opfindelse ogsaa i denne Henseende vil være gavnbringende; man kan saaledes sige, at den har en stor Fremtid og maa paakalde Almeenhedens fulde Opmærksomhed.

Tønsberg. Indtil den 3die November vare 29 Personer her blevne angrebne af Kolera siden dens Udbrud, hvoraf 19 ere døde.

Den 25de Oktbr. afholdtes en Præmiepløining og et Dyrskue paa Gjæstgiverstedet Kjær (1 Miil fra Byen). Pløiningen skal have været middelmaadig, men dog fik 4 Pløiere Præmier.

Stavanger. Det til Fart paa Fjordene her anskaffede Jern-Hjul-Dampskib „Ryfylke" er nu ankommet.

Christianssand d. 6te Novbr. Det franske Orlogsdampskib „Le Petrelle," som igaar indkom for at søge og assistere Kanonbaadene, tog Kul og afgik igjen iaftes Kl. 5, 12'. Under Udseilingen stødte det paa Grønningen, tværs af Oxø, hvor det endnu staar fast med flere Fod Vand i Rummet. Mandskabet er reddet. — „St. Olaf" er lykkelig arriveret.

Bergen. Der indbydes til Aktietegning for et nyt Dampskib, som skal befare Nord- og Søndfjord samt Hardangerfjorden. Det er beregnet at ville koste 17—18000 Spd., og at ville blive færdigt til Vaaren 1857.

Den 27de Oktbr. atter Ildløs, men det blev derved, at eet Huus halvt nedbrændte.

Christianssunds Borgerskole har ihøst erholdt en Udvidelse og taget et nyt opført Skolelokale i Brug.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Kongen har den 3die Oktbr. i et kombineret norsk-svensk Statsraad besluttet, at der snarest muligt i Stockholm skal sammentræde en Kommittee af tre svenske og tre norske sagkyndige Mænd for at udarbeide Forslag til Reformer i Lovgivningen om de forenede Rigers indbyrdes Handel og Søfart, saaledes at saavidt muligt alle hemmende Baand paa den frie Samfærdsel mellem begge Riger kunne løses. Til Medlemmer af Kommitteen ere udnævnte fra svensk Side: Præsident Skogman, Tolddistriktschef Karstrøm og Grosserer Schwan. Aftonbl. udtaler sin Anerkjendelse af denne Foranstaltning, men henviser til Nødvendigheden af at Kommitteen først skrider til en gjennemgaaende Revision af Loven af 1825 om Mellemrigshandelen.

— Oberst Hagelstom, en af Sveriges mest anseede Militaire, har ved Krigens Begyndelse gjennem den franske Legation i Stockholm forelagt Keiser Napoleon en detailleret Plan til en Landgang i Finland og et Felttog af en allieret Armee imod St. Petersburg. Om Planens praktiske Udførlighed, siger Aftonbl., har man Intet hørt, men at Keiseren har sat Priis paa Oberstens Arbeide, derom vidner, at der nylig er tilsendt denne Æreslegionens Officierskors.

Danmark. Paa det ny oprettede saakaldte Hoftheater i Kjøbenhavn er netop, med blandet Bifald, opført en ny Eenaktsvaudeville af Hostrup, betitlet „Familietvist". Dette Stykke skal efter Forlydende være kjøbt ogsaa for Christiania Theater, der har slaaet ind paa den for danske Forfattere priselige Udvei, at honorere ligesaavel danske som norske originale Stykker.

— Kongen har, „bevæget ved den navnlig de lavere og Mellemklasserne trykkende Dyrtid, udstedt et Reskript til Konseilspræsidenten, hvori han erklærer, at det er hans Villie at tage under Overveielse med sit samlede Ministerium, hvad der med Hensyn til de høie Priser paa Kornvarer maatte være at foranstalte, og paalægger Konseilspræsidenten at drage Omsorg for, at denne vigtige Sag, efterat være bleven behandlet af de vedkommende særskilte Ministerier, snarest muligt foredrages i Gebeime-Statsraadet."

— Ifølge et til „Fædl." ankommet Brev fra den i Aviserne tidligere omtalte Sættemaskines Opfinder, Typograph og Mechanikus Sørensen, er det nu i Paris afgjort, at han, efter megen Tvivl og Raadslagning og efter den nøiagtigste Undersøgelse af hele det saakaldte Bogtrykker-Kollegium, faar den første Udstillingspriis, den store Guldmedaille. I Brevet angives „Resultatet" af denne mærkværdige Maskine til 50,000 Bogstaver (omtrent 3 Sider af Nyhedsbladet) om Dagen. Hr. S. er paa Pariserudstillingen, hvor han foreviser sin Opfindelse, formelig omleiret af Tilskuere.

„Hr. Sørensen har taget den Beslutning at nedsætte sig i Paris, hvor han har indgaaet en Kontrakt med en Bogtrykker og en Boghandler, der disponere over en betydelig Kapital, om at anlægge et Bogtrykkeri, der alene er bygget paa Maskiner, samt en egen Boghandel, idet han mener paa denne Maade bedst at skaffe sin Opfindelse Udbredelse."

Frankrig. Kongen af Sardinien ventes den 25de til Paris, hvorfra han efter et kort Ophold agter at begive sig til London.

England. Ved et Dekret skal være forbudt at udføre Salpeter, Svovl, Potaske og dermed beslægtede Artikler.

Krigsskuepladsen. Den 27de Oktober er General d'Allonville med 24 Batallioner og 38 Eskadroner rykket frem (fra Eupatoria) paa Vejen til Simferopel. I Passet Tschobotar (forefandtes) Forskandsninger med 36 svære Kanoner, (fra hvilke) han ikke kunde udlokke (Fienden.) (Formedelst) Mangel paa Fourage og Vand vendte han den 29de Oktbr. tilbage.

— Times indeholder følgende Beretning fra Suchum Kale af 6te Oktober: Kort efter Solnedgang underrettede Salverne fra et Krigsskib, som ligger i Havnen, den herværende tyrkiske Armee om den høistkommanderende Generals Ankomst. Saasnart Omer Pascha var steget iland, inspicerede han Tropperne, ledsaget af en glimrende Stab, og han har al Anledning til at være tilfreds med den Tilstand, hvori de befinde sig. Mustapha Paschas usle Hær, som hidtil var underkastet Savn af enhver Art, er neppe til at kjende igjen. Det sunde Mandskab bliver daglig øvet. Rekonvalescenternes Antal tager rask til, og de Syge blive til deres Forbauselse pleiede i et Lazareth. Hver Dag ankommer der desuden friske Tropper; den herværende Armees Styrke beløber sig allerede til over 10,000 Mand, og er Korpset paa Krim først fuldstændig bragt over til Asien, vil Omer Pascha kunne raade over 50,000 Mand. Det vil da komme an paa, om han eller Fyrst Murawieff først naaer Kutais.

Nordamerika. Fra New York berettes under 17de Oktbr., at en ny Expedition rimeligviis vil komme til at afgaae til Japan, da Regjeringen har krænket den nylig afsluttede Traktat ved at udvise tre amerikanske Borgere. Japan vil formodentlig ogsaa faae Besøg af Vestmagternes Eskadrer, som Krigen med Rusland har kaldt i dets Nærhed, og man antager, at Frankrig og England ville fordre lignende Handelsbegunstigelser, som der er bleven tilstaaet de Forenede Stater.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Jarlsbergs Fogedembede, hvis Indtægter i 1852—54 i Gjennemsnit have udgjort 1393 Spd. aarlig, hvoraf 522 Spd. i fast Gage.

Tvende Lærerposter ved den ny oprettendes biermanske Skole ved Sagene.

Fire Fyrvogterposter, hver med 120 Spd. i Løn, ved følgende Fyre: Lille-Blegen ved Langevaag, Midtholmen ved Mosterhavn, Folgerøen og Vestsiden af Lerøen.

I et af Nyhedsbladets Interessenter idag afholdt Møde besluttedes, at Bladet skal vedblive næste Aar som hidtil, kun med den Forskjel, at en for Øinene mindre besværende Tryk bliver at anvende. Samtidig hermed kan Redaktionen meddele, at mange af vore anseelige Forfattere, hovedsagelig af Interesse for Bladets fremtidige Bestaaen, have lovet ham sin Bistand. Blandt disse Mænd, fra hvem saaledes Bidrag tør paaregnes, kan nævnes: Professorerne Welhaven og Monrad, Dr. O. J. Broch, A. Munch, P. C. Asbjørnsen og Fr. Chr. Schübeler. Med denne literære Bistand tror Redaktionen trøstigen at kunne regne paa en saadan Understøttelse fra det læsende Publikums Side, at der for Fremtiden, uden Tab for Interessentskabet, vil kunne gjøres alt Muligt for Bladets xylographiske Udstyr m. m. Originale Bidrag seer Redaktionen sig istand til at honorere forholdsviis godt; de afleveres til P. Botten Hansen i Kjøbmand N. Haslunds Gaard paa Hjørnet af Kongens- og Raadhuusgade.

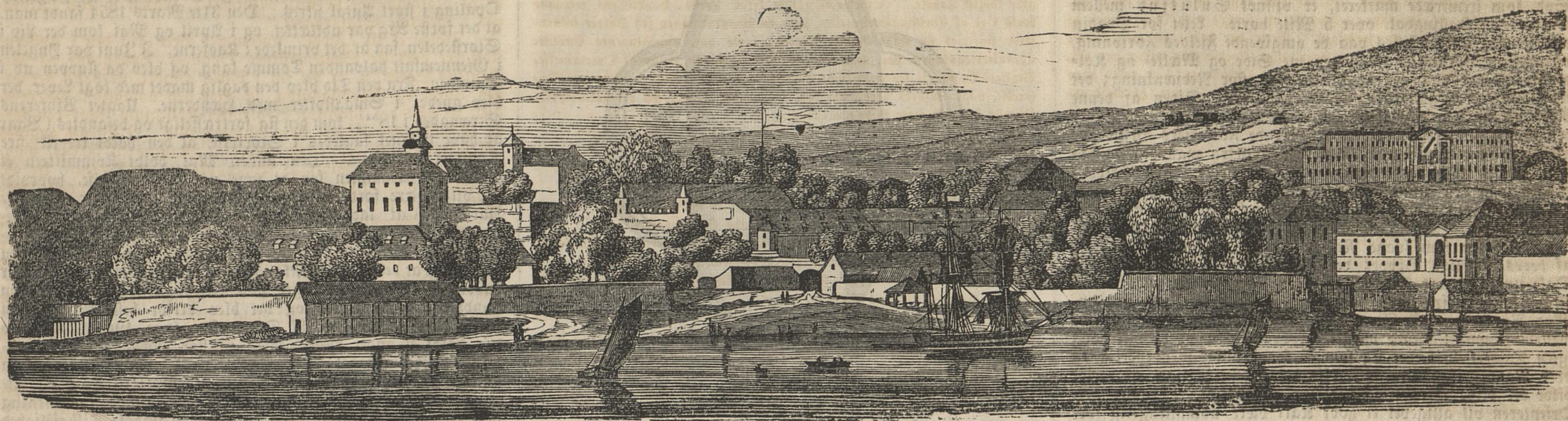
Christiania, den 9de Nov. 1855.

Redaktionen.

Nyhedsbladets Expeditør og Kasserer bor i Kongens Gade No. 7, anden Etage. Efterhaanden, som Abonnenterne indsende Aarskontingenten for Bladet, erholde de Lodsedler til den med Udgivelsen forbundne Præmiefordeling. Udenbyes Rekvisitioner paa Bladet tilstilles Christiania Postkontor. Indenbyes Abonerende behage at melde sig hos Kassereren eller P. Botten Hansen.

Christiania. Trykt af H. J. Jensen. (Lille Grændsegade Nr. 5.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 46. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 17de November 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

Galdhøpiggen i Lom.

(Af A. Arbo.)

For den yngre Slægt hos os, der er a jour med de nyere Opdagelser i Geographien, er Galdhøpiggen et velbekjendt Navn, der for dem betegner Norges saavelsom det nordlige Europas høieste Fjeldtinde, der vel ikke kan maale sig med det sydlige Europas kolossale Alpetoppe, men som dog naaer den respektable Høide af omtrent 8300 Fod over Havfladen og ialfald som den høieste Top paa det forunderlige Klippeland, vi beboe, fortjener særlig Opmærksomhed. Den ældre Slægt hos os er vel derimod ikke fuldt saa godt bekjendt med dette Fjeld, og for En og Anden, der er blevet staaende ved den engang erhvervede geographiske Børnelærdom, turde det endogsaa være aldeles ubekjendt. Det er nemlig gaaet her som i adskillige andre Fjeldlande, at de høieste Toppe først seent ere blevne opdagede, hvilket har sin naturlige Grund deels i afsides Beliggenhed, deels deri, at ingenlunde altid de høieste Fjelde ere de mest imponerende eller de, der vække Forestillingen om den største Høide. Fra gammel Tid af gjaldt Snehætten for Norges høieste Fjeld. Dens Beliggenhed midt paa det brede Dovrefjeld i Nærheden af en af Landets mest befarede Veie gjorde den bekjendt og bragte den i Ry, og dens store Snemasser, hvortil dens saa særdeles betegnende Navn refererer sig, maatte naturlig give Formodning om en usædvanlig Høide. Da hiint forunderligt vilde Parti af det indre, høiere Klippeland, der udgjør de saakaldte Jotunfjelde, imidlertid blev nærmere undersøgt, faldt Snehættens indbildte Supremati over dens Frænder i den norske Steenørken, og de vilde, mægtige Horunger kom i Stedet og paraderede indtil videre i Geographien som Norges høieste Fjelde. Man behøver blot at see Horungerne, hvad enten de sees fra Lyster- eller Aardalssiden eller, endnu bedre, lige fra Nord af, hvor de vise sig aller skarpest og dristigst i Konturerne, for at maatte faae den Tanke, at her havde man endelig fundet de mægtigste Repræsentanter for de norske Fjelde, særlig udprægede fremfor alle andre ved deres mørke og alvorlige Charakteer. Og dog var det forbeholdt en af de senere Aars nøiagtige Undersøgere af vort Land at gjøre en Opdagelse, der virkelig maatte komme uventet, naar man blot skulde dømme efter en overfladisk Betragtning. At der midt imellem Jotunfjeldene kunde forekomme en Top, der overgik Horungerne i Høide, var vistnok efter Analogien med andre Fjeldsystemer ikke aldeles usandsynligt, men ingen af de øvrige hidtil bekjendte Jotunfjelde syntes at kunne maale sig med Horungerne i Høide, ligesaalidt som i imposant Udseende. Imidlertid viste Udfaldet af Høidemaalingen, der under den trigonometriske Opmaaling af dette Fjelddistrikt foretoges af Oberstlieutenant N. S. Wergeland, at en saadan høiere Top virkelig fandtes, men mærkeligt nok under saadanne Forholde, at det intet Under var, at man ikke tidligere var blevet opmærksom paa samme. Denne Top Galdhøpiggen altsaa, hviler nemlig paa et Fodstykke af 5 — 6000 Fods Høide, Galdhøen, der har en saadan Udstrækning til alle Kanter, at Toppen ikke viser sig fra nogen af de omliggende Dale med Undtagelse af den øverste Deel af den under samme liggende Visdal ovenfor den øverste Sæter, hvor med Undtagelse af de faa Bønder, der drive Fædrifter til Græsgangene ved Gjendin, i Regelen intet Menneske kommer. Wergeland maalte Toppen for første Gang i Aaret 1842 fra Lomseggen, hiint charakteristiske Fjeld, der hæver sig lige over Loms Præstegaard og som tilbyder et fortrinligt Punkt for Udsigt mod hine Kolosser paa den anden Side af Bæverdalen, blandt hvilke Galdhøen med Galdhøpiggen indtager den første Rang. Wergeland, hvem Opdagelsen af Galdhøpiggen som Norges høieste Fjeldtinde altsaa skyldes, kom ikke selv til at bestige Toppen; derimod forsøgtes Bestigningen nogle Aar senere af Professor Keilhau, som imidlertid efter at være naaet op til nogle Hundrede Fod nedenfor Toppen paa Grund af Uveir saa sig nødt til at vende tilbage. Først for 5 Aar siden lykkedes det 3 Bønder fra Bæverdalen, nemlig Gaardbruger Stener Suleim, Kirkesanger Flaaten og Skolelærer Arnesen at naae den forhen ei af menneskelig Fod betraadte Top, og i Sandhed — dem tilkommer Æren for at have viist Veien op til dette herlige Punkt, hvorfra man skuer ud over alle hine vidunderlige, prægtigt formede Fjelde, som have faaet det vel betegnende Navn: Jotunfjeldene, og har for sig i Virkeligheden, hvad man før maatte nøies med at beundre paa hiint Mesterværk af Karttegning: Amtskartet over Christians Amt. Dette Syn er i Sandhed, hvad een af de første Bestigere har sagt, det stolteste Syn, Nogen kan see. Forfatteren af denne Skizze, der under en Reise i Sommer havde paatænkt, om muligt, at bestige dette Fjeld, var saa heldig ikke alene at træffe behageligt Reisefølge til denne mærkelige Exkursion, men — hvorpaa det især kom an — at træffe paa den egentlige Ophavsmand til den første Bestigning, den forhennævnte Gaardbruger Stener Suleim, der nu for anden Gang selv besteg Fjeldet og havde den Godhed at vise det første Selskab af Touristen, der nogensinde betraadte Toppen af Galdhøpiggen, Veien derop. I Haab om at en nærmere Redegjørelse for hvad der er at opnaae ved dette vistnok besværlige Foretagende maatte virke til at fæste Touristernes Opmærksomhed paa samme og derved forskaffe dem en Nydelse, som sjelden tilbyder sig, skal Resultatet af de flygtige Observationer, som den knappe Tid tillod os at anstille, blive meddelt i det Følgende.

Forinden selve Udsigten beskrives, vil det være passende at omtale i Korthed Adkomsten til dette Fjeld, om hvis Bestigelse der siden skal blive Tale. Den eneste rimelige Adkomst til Galdhøpiggen er igjennem Bæverdalen, der fra Loms Præstegaard skjærer op imod Høifjeldet mellem Lyster og Lom og til Venstre afgiver tvende Sidedale, Visdalen og Leirdalen, imellem hvilke Galdhøen udbreder sig og, ihvorvel Piggen, som forhen anført, ikke sees fra Dalbunden, ikke destomindre tager sig meget imponerende ud. Efterat man har passeret en god Miils Vei opover Bæverdalen, seer man Visdalen aabne sig, rigtignok lidet liig en Dal i almindelig Forstand, men derimod mere overensstemmende med, hvad der i Bergens Stift kaldes Gjel ɔ: en Dal uden anden Dalbund end Elveleiet, en Formation, der hos os har sit uovertrufne Forbillede i Vettis-Gjelen i Aardal. Ligesom i Aardal gjælder det i Visdalen strax om at tage i Veiret, medens man beholder Elven langt under sig brusende nede i Dybet. Her ænaftes man imidlertid ikke ved frygtelige Styrtninger fra oven som i Vettis-Gjelen, og Veien er til at være en Sætervei fortræffelig og vidner om, at man ikke befinder sig i Sogn, men i Gudbrandsdalen. Efterat man har avanceret opad paa det ofte stærkt skraabratte Fjeld stadig i betydelig Høide over Elven, seer man endelig Dalen udvide sig og antage et almindeligt Udseende af en Støledal med det hele Udseende af Øde og Fattigdom, som pleier at betegne saadanne Situationer. Naar man kommer til øvre Visdals Sæter, har man tilbagelagt henimod 3 Mile fra Loms Præstegaard og er imidlertid avanceret op i Trægrændsen. Herfra skal den egentlige Bestigning foregaae, og der forestaar nu en Vandring paa 4 — 5000 Fods stadig Stigning over Urer og Bræer forstørstedelen, hvorved altsaa enhver Tanke om Vei med det samme er udelukket. Bestigningen af Toppen fra øvre Visdals Sæter og tilbage til samme vil omtrentlig medtage 12 Timer, deri indbefattet den Tid man tilbringer paa Toppen, som vel ikke vil overstige ½ — 1 Time, da Kulden foroven og forneden (man staaer nemlig i Sne) gjør Opholdet der mindre behageligt. Efterat man har fulgt Elven fra Sæteren opover et lidet Stykke, gaaer man over en Bro, derpaa tværs over Dalen og er snart ifærd med Opstigningen, der i Førstningen gaar over maadelig bratte Skraaninger, bevoxede med Græs og forskjellige mere iøinefaldende Alpeplanter; men efter nogle Hundrede Fod bliver Stigningen brattere, eftersom man nærmer sig Urernes Region, hvor ingen anden Vegetation end Lavarter nogetsteds er at see. Naar man er kommet 1 — 2000 Fod iveiret, udbreder Høens Plateau sig overalt besaaet med større og mindre Stene, forsaavidt det ikke er bedækket med Bræer, der indtage den midterste svagt, næsten dalformig nedsænkede Deel af Høen. Vender man sig om, har man Udsigt over den øvre Deel af Visdalen, og Glittertind, allerede synlig under Opstigningen med sin Top, naar man blot er kommet nogle Hundrede Fod over Dalbunden, hæver sig imponerende paa den anden Side af Dalen, omgivet af andre mindre betydelige Fjelde. Allerede forinden man har naaet Høens Plateau begynder den besværlige Vandring gjennem Urerne, hvor hvert Fodtrin fordrer nøie Beregning, da Stenene ofte ere meget store med betydelige Fordybninger imellem sig. Retningen for Opstigningen i det Følgende angives ved en Høide, man har for sig noget til Venstre, naar man kommer op paa Høen. For at naae denne Høide, der danner den første Affats ovenpaa Høen, maa man gaae over endeel styyge, bratte Urer, indtil man kommer op over denne nedenfor tilsyneladende øverste Top og atter seer for sig en ny svagere heldende Skraaning, hvor der dog er lidt Afverling fra de evindelige Urer, idet man her støder paa Bræer, som maa passeres. Hvis man træffer Sneen aftinet paa disse Bræer, er Passagen meget møisommelig, med mindre man er forsynet med Braadder eller Øx til at hugge Trin med, en Eventualitet, man gjør bedst i at være forberedt paa. Hvor besværlig end Passagen herved bliver, opnaaer man dog paa den anden Side det Gode, at alle Sprækker blive synlige, og der saaledes med Forsigtighed ingen Fare er for at falde ned i Bræen, saaledes som det saa let kan hænde, naar Sprækkerne ikke ere synlige, Noget der dog forresten aldrig vil kunne have alvorlige Følger, naar man blot forsyner sig med et Toug, der fæstes fra den Ene til den Anden i Følget, saaledes som almindeligt gjøres ved Passage over farlige Bræer. Man imødeseer med Længsel det Dieblik, da man vil naae den Top, som hæver sig paa den anden Side af Bræerne og som efter alle Aspekter maae være Galdhøpiggen selv, da Synskredsen allerede er blevet saa betydelig udvidet, at Snehætten er synlig tilligemed en stor Deel af det tilstødende Dovrefjeld, foruden at man paa de nærliggende Fjelde, hvis Høide man kjender, kan see, at det nærmer sig mod Toppen. Man kommer da op og faaer et Syn, som den, der har seet det, vist aldrig glemmer. Pludselig aabner Udsigten sig mod Syd. Horungerne i al deres Herlighed stige blaanende frem af det Hav af Tinder og Toppe, som Jotunfjeldene mod Syd frembyde, men til Høire hæver sig i Nærheden endnu en Top, herlig, men frygtelig at see til, hvis den fremtræder i sin Nøgenhed, en Kaabe af Iis kun paa den ene Side aaben, hvor den sædvanlige sortgraa Ur viser sig — det er selve Galdhøpiggen, som det nu gjælder om at bestige. Til den anden Affats, hvorfra den nysbeskrevne Udsigt mod Syd viser sig, kom Professor Keilhau, hvis Skjæbne, her at nødsages til at vende tilbage, man ikke kan andet end beklage. For herfra at naae op paa den øverste Top, gaaer man først over en jevnt skraanende Bræ videre, og saa gaar det brat opad i en Vinkel af omtrent 45° nogle Hundrede Fod, da er det bedst ikke at see tilbage og at staae fast paa Benene, om Bræen skulde være glat, thi i det Fjerne længere nede paa den skraanende Bræ aabne frygtelige Sprækker sig og mod Syd svaier Bræen af imod en styrtende brat Ur, hvor man ufeilbarlig vilde blive knust, hvis man kom til at glide ud ad den Kant. Dog med Forsigtighed er Intet af dette at frygte for, og man lønnes rigelig for denne sidste temmelig voldsomme Anstrængelse ved at være kommet op paa selve Toppen, Maalet for alle Anstrængelser. Her er det ganske fladt; aldeles horizontalt strækker Snefladen sig ud til alle Kanter, og det er saa langt fra, at man befinder sig paa en skarp Spidse, som man efter Navnet maatte være tilbøielig til at antage, at der tvertimod er god Plads for en stor Mængde Mennesker til at færdes deroppe. Hvor stor denne Plads er, er vanskeligt at afgjøre paa Diemaal, saameget er vist, at den er langt større, end man kunde formode. Hvad man seer af Nyt fra Toppen af, som ikke saaes fra den anden Afsats eller Keilhaus Top, som Bønderne have vedtaget at kalde den, er egentlig kun Partiet mod Nordfjord, Søndmør og Romsdalen, men Enhver veed, hvor uendelig det forhøier Nydelsen, at man har naaet Maalet, især naar det er forbundet med saamegen Anstrængelse som i dette Tilfælde, og at man frit og uhindret kan nyde Udsigten til alle Kanter.

Det staar nu tilbage at meddele en Oversigt over hvad der er at see i dette vidunderlige Panorama, den egentlige Hensigt med nærværende Opsats. Foreløbig maa det bemærkes, at denne Udsigt væsentlig skiller sig fra de fleste andre Panoramaer fra høie Fjelde derved, at den er langt mere varieret, idet det nemlig er saa langt fra, at man blot seer udover et eensformigt Hav af Fjelde, den ene Række som Bølger over den anden, nogenlunde ligeligt fordeelte til alle Kanter, at man tvertimod maa blive overrasket ved, at der kan være saamegen Variation i et saadant Billede. Medens nemlig at en stor Deel af de omliggende Fjelde ere saa høie, at de dække Udsigten til de fjernere Partier f. Ex. Glittertind, Nautgardstind og Veobræen, men til Gjengjeld fremtræde mægtige og i kraftig Fortoning, streifer Diet forbi og imellem disse udover uendelige Fjernsyn, der enten ere aldeles ubegrændsede og tabe sig for Diet i ubestemt Henblaanen eller ere afsluttede mod Horizonten ved fjerne Fjelde, som man neppe skulde troe vare synlige i den Afstand.

De fjerneste Fjelde, der tydelig kunne sees og med Sikkerhed kjendes ere: S n e h æ t t e n, der i en Afstand af 8 Mile fra Galdhøpiggen hæver sig over det i stor Strækning synlige Dovrefjeld i nordlig og endeel østlig Retning, og R o n d e r n e, der sees i østlig og lidt nordlig Retning i en Afstand af 7 Mile. Naar man følger Retningen af Dovrefjeld mod Vest, synes det at ende i nogle toppede, spidse Fjelde, der ligge i Retningen af Romsdalshorn og Vengistinderne i Romsdalen. Da disse ikke ere mere end 1 Miil længere borte fra Galdhøpiggen end Snehætten, der sees overmaade tydeligt, vil Afstanden altsaa ikke være iveien for at see dem, men paa Grund af deres mindre betydelige Høide og de anseelige mellemliggende Fjelde er det vel muligt, at man her har for sig nogle af dem, der ligge mellem Søndmør og Gudbrandsdalen, ihvorvel Formen af de forhennævnte stærkt minder om Romsdalsfjeldene med deres bekjendte Takker og Tin-

der. I vestlig og lidt nordlig Retning sees Lodalskaaben, omtrent $5\frac{1}{2}$ Miil borte, ragende med sin charakteristiske, skraat afstumpede Kegle op af Justedalsbræen, som naturligviis sees i stor Udstrækning. Mod Syd ere de nærmeste Fjelde høiere end mod Nord, og her er Udsigten mindre interessant med Hensyn til Udstrækning, men desto skjønnere ved smukke Linier og malerisk Gruppering. Dog har man her mellem de toppede Fjelde, der begrændse Gjendin og Bygdin, uhyre Fjernsyn udover Valdersflyene, men man har her Intet at tage Mærke af, hvor langt man kan see. Blandt de fjerneste Fjelde mod Syd, som fremtræde markeret, er vistnok Sulutind mellem Valders og Hallingdal, over 5 Mile borte. Leiet for Bygdin og Gjendin kan adskilles paa de omgivende Fjeldes Fortoning, og mellem Horungerne paa den ene Side og Mælke- og Koldedalstinderne paa den anden sees en stor Nedsænkning; det er Utledalen, Begyndelsen til Aardal. Ved Siden af denne Nedsænkning nedenfor Utledalen, hvor Aardal begynder, ligger den Høide, som er omtalt i nærværende Forfatters Beskrivelse af Aardal under Navn af Fleskenosi, hvorfra man har en saa skjøn Udsigt til de omkringliggende Jotunfjelde. Fra Galdhøpiggen maa den kunne sees, men er her som saa mange andre mægtige Fjelde f. Ex. Lomseggen, Jetta o.s.v. svundet ned til en Ubetydelighed. Mod Vest antydes Fortundalen, Mørkrisdalen og Justedalen som svage Nedsænkninger, en høist ringe Deel af deres virkelige Dybde; det Samme er Tilfældet med alle Dale undtagen det Øverste af Visdalen eller Begyndelsen til Uladalen, hvorfra man som forhennævnt kan see Toppen. Mod Nord betegnes Grændserne for Lesje og Lom ved de mellem samme liggende mægtige Lordalsfjelde, over hvilke dog igjen Dovrefjeld hæver sig som en svagt blaa, men tydelig og bred Rand. Nærmere at specificere de omkringliggende Fjelde vilde vel blive mere trættende end instruktivt. Til nærmere Orienteren vil alligevel et godt Kart være uomgjængelig fornødent, og efter et saadant ville alle Fjelde, der kunne have nogen Interesse, med temmelig Lethed kunne udfindes.

Forinden nærværende Opsats sluttes, skal det endvidere bemærkes, at man gjør vel i at forsyne sig med en god Kikkert, i Tilfælde af at man bestiger denne Høide; thi saadanne fjerntliggende Fjelde som Snehætten og Ronderne ville ellers, ialfald hvis Luften er det mindste disig, blot vise sig som en ubestemt Taage for det blotte Øie, medens de skjønt og klart fremtræde gjennem Kikkerten.

Og endelig vil Forf. af Ovenstaaende foregribe den Bemærkning, som Mange ville kunne gjøre, at der vist gives andre Fjelde hos os, hvor Udsigten er videre end fra Galdhøpiggen. Fra Gausta f. Ex. seer man sandsynligviis længere i enkelte Retninger, ialfald tydeligt bestemmelige Gjenstande, ligesom at Udsigten der paa Grund af de meget lavere Fjelde rundt omkring forholdsviis vil være videre, men et stort Spørgsmaal bliver det, om noget Fjeld hos os viser en smukkere grupperet Udsigt end Galdhøpiggen, og hvorom Alting er: Bevidstheden om at være paa det høieste Punkt af Norge, for ikke at tale om hele det nordlige Europa, vil vel ogsaa have noget Tiltrækkende ved sig. Heldigt og ganske interessant er det, at det høieste Fjeld i Landet er, naar Anstrængelsen lades ude af Betragtning, forholdsviis let og uden Fare at bestige, medens at saamange andre af vore Fjelde, selv undertiden de, der ikke have den halve Høide af Galdhøpiggen, ere saa vanskelige, ja umulige at bestige f. Ex. Romsdalshorn og Trolotinderne. Horungerne er det Samme Tilfældet med. Her er dog Forskjellen i Høide blot 200 Fod omtrent, naar man til Sammenligning tager den Høieste af Skagastøls-Tinderne eller Horungernes nordlige Parti. Disse saavelsom de andre 7 — 8000 Fod høie Fjelde i Omkredsen vise sig ligefuldt imponerende fra Toppen af Galdhøpiggen, uagtet at man staaer høiere end dem alle. Heri ligger der en Illusion; man har slet ikke Følelse af at være kommet op over alt Andet; tvertimod, man synes at de andre Fjelde endnu have Høide, uagtet de i Virkeligheden ingen have i Forhold til Ens eget Standpunkt. Dette maa formodentlig komme deraf, at Dybden nedad Fjeldenes Sider bliver desto større, og da man ellers aldrig i Landskaberne er vant til at have Alting under sig, omsættes, saa at sige, Dybden forendeel i Høide. Ved at tage nøiagtig Sigte i Horizontallinien vil naturligviis Illusionen strax forsvinde. For endnu at omtale Noget, der vil kunne komme i Erindring ved Tanken om at være i en Høide af 8300 Fod, nemlig Følelsen af en tyndere Luft muligviis, da maa dertil bemærkes, at de Fleste af Deeltagerne i den sidste Bestigelse, fra hvilken ovenstaaende Beskrivelse resulterer, ikke syntes at føle nogen Uleilighed af alt for tynd Luft, men snarere, at den var let og behagelig at aande i; ligesom at Anstrængelsen ved Bestigningen paa Grund af tilfældige Omstændigheder var af den Beskaffenhed, at en lignende i den almindelige tunge Luft i Dalene neppe saa let vilde være blevet udholdt.

Hermed sluttes disse Bemærkninger. Enhver, der har Sands for det Store og Ophøiede i Naturen, vil sikkerlig ikke foretage denne Exkursion — til Galdhøpiggen i Lom — uden at modtage et Indtryk deraf, som ikke lettelig glemmes og som fuldkommen erstatter den Smule Møie, som Touren derop efter sin Beskaffenhed nødvendigviis maa medføre, saaledes som derom er oplyst i ovenstaaende Anviisning til at iværksætte samme, grundet paa de tvende hidtil foretagne Bestigninger af dette mærkelige Fjeld.

Amerikansk Vifte eller Fan

for Kuppelovne, Stangjerns-, Anker-, Kjættings- og almindelige Smedier.

(Af Mechanichus Ivar Isachsen.)

Denne Vifte eller Faner efter de Beretninger jeg har erholdt, særdeles hensigtsmæssig, og jeg har hørt at den med samme Kraft og Størrelse som den ældre Vifte giver et dobbelt saa stort Tryk paa en Kvadrattomme, som disse. Fig. 1 fremstiller et vertikalt Gjennemsnit fra Enden, og Fig. 2 fra Siden af denne Fan. Kaaben, der sees i Gjennemsnit paa Fig. 1, og paa Siden Fig. 2, er noget smalere parallelt med Axelen i den ydre Cirkel, end i den indvendige, eller ved Aabningen, hvor Luften strømmer ind. Denne Aabning er dreiet, tilligemed 2 Tommer fra samme paa Planet, for at Sidepladerne a ved b kan slutte tæt til Kaabens Sideplader. Vingerne c ere paaklinkede, Krydset, ligesom paa den almindelige Vifte, men disse ere smalere i den ydre end den indre Cirkel ligesom Kaaben. Paa Vingernes Sider er bøiet et Par Vinkler, hvorpaa Pladerne a blive klinkede. Da nu de indvendige Plader slutte til de ydre ved Aabningerne, saa hindres derved Luften fra at strømme tilbage, og da Vingernes Sider ere begrændsede ved disse Plader, saa bliver følgelig Trykket paa Luften saa stor, Vingernes ydre Perepheri kan drive det op til med en hvis Hastighed, uden at dette Tryk formindskes ved at undløbe til Siderne og søge tilbage til Centrum, som paa ældre Vifter. De bør derfor paa det bedste anbefales til de Værksteder, som drives ved Dampmaskiner.

Fig. 1.

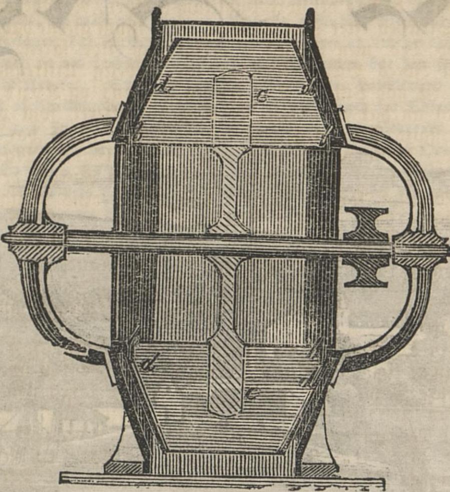
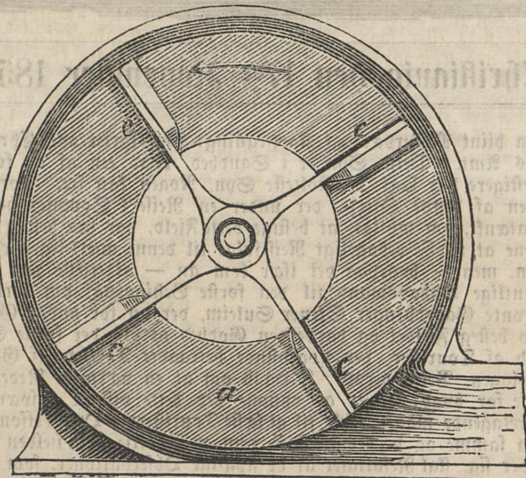

Fig. 2.

Den kunstige Fiskeformerelse i Tay.

(Meddeelt af Asbjørnsen.)

Til det fem og tyvende Møde af „den britiske Forening for Videnskabens Fremme" samlede der sig i indeværende Aars September ikke færre end mellem elleve og tolv hundrede Deeltagere, fornemmelig Læger, Naturforskere og Naturforskerinder i Glasgow. Der forhandledes og foredroges en Mængde interessante Ting, og meddeeltes mangehaande Notitser og Bemærkninger saavel af Interesse for Videnskabsmanden som for en større Almeenhed. Doktor Flemming meddeelte saaledes under Behandlingen af Spørgsmaalet om Vivarier (Vandkummer til Opbevaring af Mollusker og lavere Sødyr) den Mærkelighed, at han havde en levende Søanemone, (Actinia), der var fanget af Sir E. Dallyel, og nu paa det otte og tyvende Aar i Fangenskab. Der berettedes ved en anden Leilighed, at man under en af de sidste Nordpolsreiser høit oppe i Amerikas Polarsone havde fundet Stammen af et udgaaet Bartræ med Rødder i Jorden, saaledes at det saaes at være voxet paa Stedet, og at der altsaa her i en fjern Tid havde været andre Temperatur- og Vegetationsforhold end nutildags. Vi ville imidlertid hverken dvæle ved Kuriositeterne eller de store videnskabelige Problemer, som bleve foredragne og behandlede; men kun give en kort Beretning om Mr. Edmund Ashworth's Foredrag „om den kunstige Forplantning af Lax ved Storemont i Nærheden af Perth." Dette viser med hvilken overordentlig Interesse man i England omfatter den kunstige Fiskeformerelse, der ogsaa hos os tiltrækker sig almindelig Opmærksomhed, og udentvivl med Tiden vil blive af megen Betydenhed for vort paa Elve, Søer og Opkommer saa rige Land. Under Professor Raschs's Overopsyn og Anordning med Assistence af den af Regjeringen ansatte Assistent, Toldbetjent Hetting, er der nu deels for Privates Regning, deels af Foreninger, ved Christiania, i Bærum, Laurvig, paa flere Steder ved Laugen, Kongsberg, Thoten, Hedemarken og Lillehammer, i Aar opført tretten forskjellige Smaahuse med Udklækningsapparater, i hvert af hvilke der kan udklækkes flere hundredetusinder af Fiskeyngel.

Efterat have givet en Bereting om tidligere Forsøg i denne Retning fortsatte Mr. Ashwort sit Foredrag: Den 19de Juli 1853 blev der holdt et Møde af Grundeiere ved Tay i Perth, hvor Mr. Th. Ashworth udviklede den af ham og hans Broder ved Outerard befulgte Fremgangsmaade, og anbefalede dennes Anvendelse ved Tay under Ledning af Mr. Ramsbottom. Der blev valgt en Kommittee for at udfinde passende Lokaliteter til Anbringelse af Kasserne og Anlæg af Damme. Præsidenten, Earlen af Mansfield, tilbød Plads paa sine Eiendomme, og man valgte denne ved Stormontfield Mølle. Der blev udsat 300 Kasser i 25 parallelle Rækker, de fyldtes med reent Gruus og Smaastene, og beskyttedes ved begge Ender med Gittere af Zink, for at afholde Ørret og Insekter. Saavel ved Begyndelsen som ved Enden af Rækkerne blev der dannet Filtrerleier (filtering beds), og lige nedenfor Rugningsgrunden blev der anlagt en Dam til at optage Yngelen. Den 23de November 1853 begyndte man at lægge Rogn, og den 23de December var der anbragt 300,000 Æg eller befrugtede Rognkorn i Kasserne. Befrugtningen foretoges paa den bekjendte Maade, paa det nær, at Vandet, efter at Mælken havde været i det et Minut, blev slaaet ud, saa at der ikke var mere igjen end at Æggene netop vare dækkede, og friskt Vand blev hældt paa istedet. Ogsaa dette blev hældt af, og friskt slaaet paa strax før den befrugtede Rogn blev nedlagt, hvilket udførtes saa ligt den naturlige Maade, hvorpaa dette pleier skee som muligt. I selve Flodsengen er Rognen udsat for at skades og ødelægges paa forskjellige Maader. Ved Flom vil Alluviet (det opskyllede Dynd og Sand), der da afsættes, bringe Æggene altfor dybt til at Yngelen kan udklækkes, ofte vil ogsaa Flommens Voldsomhed rive med sig hele Rugesenge og deres Indhold. (En lignende forstyrrende Indflydelse har rimeligviis Kloakvand, mangehaande skadeligt Spild fra Fabriker o. a. dsl.) Lægges den derimod ned i Kasser, er Rognen sikret mod Størstedelen af disse skadelige Indflydelser, og Yngelens Opaling i stort Antal sikres. Den 31te Marts 1854 fandt man, at det første Æg var udklækket, og i April og Mai kom der Liv i Størstedelen, saa at det vrimlede i Kasserne. I Juni var Yngelen i Gjennemsnit halvanden Tomme lang, og blev da sluppen ud i Dammen. Fra den Tid blev den daglig madet med kogt Lever, der blev gnedet i Smaastykker med Hænderne. Uagtet Vinterens Strænghed i $18^{54}/_{55}$ kom den sig fortræffeligt og befandtes i Vaar at have tiltaget saaledes i Størrelse, at den holdt tre til fire Tommer i Længde. Den anden Mai holdt Kommitteen et Møde ved Dammen for at tage under Overveielse, hvorvidt det vilde være fordeelagtigt at beholde Yngelen der til næste Aar, eller at lade den gaae. Ved at sammenligne Laxeungerne, der netop var i Begreb med at gaae ned ad Floden til Havet, med Yngelen i Dammen, kom man til den Slutning, at denne endnu ikke var bleven Laxeunger (Smelts) eller havde antaget den Dragt, som Laxeyngelen har, naar den vandrer ned til Havet, og det blev derfor besluttet, at man skulde beholde den. — 17 Dage efter (den 19de Mai) blev der holdt et andet Møde, fordi en stor Mængde Yngel imidlertid havde antaget Vandringsdragten. Man besluttede nu at lade den gaae ud; der aabnedes en Sluse til Tay, og Afgangen blev lettet paa al mulig Maade; men mod Forventning viste ikke noget Individ af den hele Yngelmasse Tilbøielighed til at fortrække før den 24de Mai, da de størst og mest udviklede, der i flere Dage havde holdt sig adskilte fra de øvrige, drog bort i een Stime. En Række af lignende Udvandringer paafulgte indtil noget over Halvdelen af Yngelen havde forladt Dammen, og var gaaet ud gjennem Slusen til Tay.

Det har længe været et Stridsspørgsmaal, om Laxeyngelen antager Vandringsdragten i det andet eller tredie Aar af dens Tilværelse, og man kunde naturligviis ikke forsømme en saadan Leilighed til at løse dette, som den der tilbød sig ved det Forsøg, der foretages ved Stormontfield. For paa den sikreste Maade at bringe det til Klarhed, besluttede man at mærke en Deel af Udvandrerne saaledes, at man let kunde kjende dem igjen, naar de vende tilbage som Laxebleker (grilse). Der blev konstrueret en midlertidig Vandbeholder, hvori Fisken nødvendigviis maatte stige ned, ved Slusens Forening med Tay, og eftersom Stimerne efterhaanden forlode Dammen, blev omtrent en af hvert Hundrede mærket derved, at man klippede Fedtfinnen eller den anden Rygfinne af dem. Den 29de Mai mærkedes der et større Antal, end paa nogen anden Dag, i det Hele henved 1,200. Resultatet har været høist tilfredsstillende; thi omtrent to Maaneder efter deres Frigivelse, nemlig før den 31te Juli, ere to og tyve af disse mærkede Fiske blevne fangede og omhyggelig undersøgte paa deres Opgang fra Havet igjen. Hermed har man faaet en Bekræftelse paa Laxens næsten utroelige Tilvæxt under dens korte Ophold i Saltvand. Denne Kjendsgjerning vil end yderligere blive bekræftet ved fortsatte Jagttagelser over den tiltagende Væxt af de Laxebleker, der senere bleve fangede og undersøgte. De, der først bleve tagne, veiede 10 til 11 Mærker, derpaa gik de efterhaanden op til 14 a 16, medens en, der blev fanget den 31te, ikke veiede mindre end 19 Mærker. Paa alle disse Fiske var det ved Mærkningen frembragte Saar bedækket med Hud, og hos enkelte havde der dannet sig et Lag af Skjæl over Stedet. Endskjønt her kun er nævnt 22, hvis Undersøgelse man med Nøiagtighed kjender, saa veed man, at der paa andre, tildeels fjerne Steder i Floden, er iagttaget endnu flere af disse mærkede Fiske, men hvis Vægt og Størrelse man ikke veed nærmere Besked om. Man har saaledes ved denne Undersøgelse faaet fuldkommen Sikkerhed for, at idetmindste en Deel af Laxeyngelen anlægger Vandringsdragten og drager ned til Havet kort efter Slutningen af det første Aar af dens Tilværelse; men hvad der er af den største Betydning i praktisk Henseende, er det, som herved er bleven paaviist og godtgjort, at man kan opale Lax til afsættelig og værdifuld Vare*) i et Tidsrum af tyve Maaneder fra den Tid regnet, da Rognen er nedlagt i Kasserne. Dette godtgjør klarligen, at der overalt, hvor Elvenes og Flodenes Beskaffenhed forresten tilsteder det, er fordelagtigst at producere Lax. Der er imidlertid endnu et andet meget interessant Spørgsmaal at løse. Naar vil den Yngel som endnu staar igjen i Dammen, blive Laxunger (Smelts) og anlægge Vandringsdragten. Hidindtil har den ikke vist nogen Tilbøielighed til at drage ud, og hvis ikke den sølvblanke Vandringsdragt er anlagt til Vaaren 1856, vil der vise sig en besynderlig Uregelmæssighed, idet en Deel af Yngelen som Unger for første Gang ere dragne ned til Havet ved en Middelvæxt af $\frac{1}{4}$ Mark eller 4 Lod, idet andre som Bleker ville tiltræde sin anden Udvandring til Havet, og atter andre endnu mere Udviklede ville have endt sin anden Vandring og være vendt tilbage i Floden som Lax paa 20 Mærker til 1 Bpd. Det maa ansees for høist ønskeligt, at disse Undersøgelser blive fortsatte endnu et Par Aar, indtil de Led, der endnu mangle i Laxens fuldstændige Naturhistorie ere tilføiede og bragte paa det Rene.

Sir William Jardine, Forfatteren af det store Pragtværk over Laxearterne, ytrede sig om Naturforskernes, Sportsmændenes og Lækkermundenes Forbindtlighed til Ophavsmændene af disse Forsøg og Undersøgelser. Han ytrede fremdeles, at der ikke var nogen Tvivl om, at der fandt megen Uregelmæssighed Sted ved Laxenes Udvikling i deres tidligere Alder.

Han havde selv fisket Bleker, der ikke veiede mere end 10—12 Lod, men som desuagtet tydelig vare forskjellige fra Laxunger (smelts), og i 1832, som var et meget tørt Aar, da der i Twed ikke indtraadte nogen Flom, som kunde føre med sig ned de sidste Ungestimer, havde Mr. Selbyw til Twizel fisket en Bleke paa 22 Mærker, som han (Sir William) ansaa for at være af Aarets Yngel, og som følgelig aldrig havde været ude af Floden. Men han ansaa disse Uregelmæssigheder i Laxens Udvikling samt i Nedgangs- og Opgangstid som en naturlig Kjendsgjerning, og ikke som Noget, der blot indtraf ved den kunstige Formerelse. Sir Philip Egerton bekræftede, at Yngelen ikke alene gik ned af Floden og kom igjen som Bleker paa 8 a 10 Mærkers Vægt, men han havde seet mærkede Bleker komme op af Floden igjen som Lax paa et Bpd. Imidlertid troede han ikke, at Laxen, naar den gik ned, kom større op igjen (!) Mr. Ashworth sagde, at han havde seet Lax, der, da den gik ned, veiede 20 Mærker, og da den kom op igjen holdt 1 Bpd. og 16 Mk. Sir Philip Egerton ytrede, at det ofte

*) Henved et Bpds. Vægt og derover.

var bleven taget under Overveielse, hvorledes Lovgivning skulde kunne bringes i Anvendelse for at sikre Eiendomsretten til den producerede Fisk; men dette havde sine store og eiendommelige Vanskeligheder. De bedste og hensigtsmæssigste Midler til at klække Lax ud, var ved Flodernes Udspring eller Kilde; men naar nu Laxen havde foretaget sin Vandring til Havet, og kom op igjen, vilde den blive opfisket af Fiskerieiere længer nede, og uagtet der ikke var nogen Tvivl om at Laxen vilde tiltage i ganske overordentlig Mængde, vilde den dog kun yde dem, der havde klækket den ud, en ringere Fordeel.

(Efter „The Athenæum" September 1855.)

Norskheden.

Korrespondenten i Drammens Tid. har (i Tirsdagsnummeret) givet nærværende Blads Redaktør endeel Raad og Formaninger angaaende „Norskheden," som han i Omtalen af Schübelers Udstilling har fundet „snertet" med fornem dansk Mine. En Lægmand i Norskhedsfaget, som jeg bekjender mig at være, vil jeg naturligviis med Taknemmelighed modtage alle Vink, der komme fra en saadan Norskhedens Storseglbevarer, som Korrespondenten, og navnligen vil jeg lægge mig paa Hjerte den af ham udtalte Regel, at en Skribent undertiden ogsaa maa være lidt „raa." Men jeg vil derhos ikke frasige mig Retten til om Norskheden selv at have en Mening eller ved Leilighed „snerte" dem, der egenmægtigen opkaste sig til dens Talsmænd og Formyndere, og skrive alle sine egne besynderlige Lyster og Begiærligheder paa dens Kappe. Jeg vilde kun vise liden Kjærlighed til Norskheden, om jeg stiltiende saa paa, hvorledes alskens Umyndige bruge den som et Skjul for sin aandelige Armod og sine forvirrede Ideer, hvorledes de i Literatur og Kunst gjøre den til en skudfri Slængekappe for Middelmaadigheden. Det vilde være at opofre den hele Sag for enkelte Personers Skyld. Det kan være Pligt, ikke at skaane „sine Egne," naar disse ved det Omdømme, de berede blandt Massen, true med at forspilde en Sags Kredit. Ville Norskhedens sande Venner ikke itide benytte sig af denne Kur, da kommer det sandelig snart dertil, at de, for ikke selv at prostitueres samtidig med Sagen, see sig nødte til at fornægte den i Verdens Oine, lig en berygtet Taske. Norskheden har allerede lidt meget derved. Folk, som kun have opfattet det reent Ydre og Tilfældige ved den, have gjort dette til Hovedsag; og derved have de hos det store Publikum indført „Norskheden" som etslags Stræben efter Snurrepiberi. De kunne gjerne have handlet i god Tro, men Sagen er derfor lige ilde faren. Til at være en Idees Bærer forslaar ikke aadelig Utilregnelighed, Phraser og god Villie. Der kræves Talent og Kyndighed.

Men nu har man seet Norskheden trakteret, som om den kunde erstatte Mangelen paa begge Dele. Den har fundet høirøstede Talsmænd midt inde paa vore Gader, Mænd, der hverken have levet eller studeret sig ind i det Sprog, de Sæder og de Forholde, som de anprise som Norskhedens herligste Aabenbarelser. Men hvilken Vinding? Naar de Godtfolk tale Sagen, maa Enhver, som kjender noget nærmere til den, befinde sig i samme Ængstelse som en dannet Mand, der kommer med en Gaas af en Kone ind i et fiint Selskab. Hvert Ord, der slipper over „Tændernes Gjærde," er ligesom svangert af Prostitution.

Man kan dog vel da fristes til at give slige Folk en Advarsel om at tie, for ikke at fordærve Sagen hos den store endnu indiffirente Masse, der kun kjender den paa langt Hold. Og en saadan Advarsel var det jeg leilighedsviis gav. Jeg vilde hysse ad det umyndige Norskhedsskraal, der tuder Folk saaledes i Ørene, at de for alt „Norsk" blive saa sløve og kjede, som Klingenbergs Naboer for Hornmusik. Lad de Skraalende vise sin Iver for Sagen ved noget mere end tomme Phraser og orthographiske Egenheder. Norskeden trænger til Gjennembrud indenfra udad, men ikke til ydre Paaklistringer af Bagateller. Og gjorde den ikke dette, — var det den blot at gjøre om nogle flere eller færre Æ'er, eller haarde Konsonanter, eller nogle nye Komparativformer, da vilde jeg sandelig fryde mig, om Nogen kunde binde en Møllesteen om dens Hals og sænke den ned paa Bunden af Christianiafjorden. Thi den var da ikke alene et overflødigt, men endog et skadeligt Væsen, fordi den gav Anledning til endnu ufrugtbarere Undersøgelser, end Oldgranskernes om „Romernes Slaaer og Skoe og Skjæg."

Men heldigviis er Norskheden ikke saa meningsløs og tanketom, som enkelte af dens Talsmænd i sin egen aandelige Armod faktisk gjøre den til. Den har mange Spirer med Forjættelse til en herlig Vært. Men disse taale, som andet ædelt Stof, ingen Bjælkehuggerbehandling. De ligge ikke saaledes i Dagen, at Folk uden aandeligt Klarsyn kan tage dem og deraf frembringe Underværker. Saaledes kan heller ikke den Første den Bedste ved en Phantasiflugt hen til Norskhedens Arnesteder, til vore Fjeldbygder, strax hente sig Stof til Udødelighedsværker; thi det er ikke Norskhedens Leilighed at skabe saamegen og saa letkjøbt Udødelighed. Hemmelig staar den i saavidt Beslægtskab med den almindelige Aandskultur, at den ligesom denne fordrer Begavelse, Troskab og Hengivenhed af Dhrr. Udødelighedskandidater. Dette er en Sandhed, som aldrig forgaar, om end Norskhedens umyndige Talsmænd træde den nok saa meget under Fødder. Man kan skrive Theaterstykker, der „laver" af Nationaldragter, der bruser af Bjældeklang og Luurtoner og hvori ikke en eneste Tanke bevæger sig i Skriftsproget: de ville dog, hvor den Skrivende savner hine Egenskaber, kun tjene til at fravende Norskheden de Forstandiges Hjerte, og det med saameget mere Fremgang, som dens offentlige Tilhængere styrke Modvillien ved at identificere Sagen med Personerne og deres Misforstaaelser.

Det mest Haabløse med Hensyn til Norskheden er, at mange af de Folk, under hvis Forsorg den staar, intet Begreb have om dens Væsen, dens Tarv og Trang og opstille derfor Fordringer, hvis Fyldestgjørelse ikke er en Bønne værd. Medens f. Ex. Ivar Aasen, der har levet og lever for den med hele sin Sjæl, maaskee mistvivler over Hindringerne mod dens Gjennembrud i alle vore Livsforholde, seer den, der igaar eller ifjor begyndte at bekjende sig til hiin ny Framsyning, ingensomhelst Vanskelighed, men tror, at Alt er klaret ved et Theaterstykkes fremtvungne Bifald eller Ortographien i nogle Avisartikler. Er saa her anden Redning end Protest — Protest mod sine Egne!

Man vil maaskee indvende, at jeg ikke er berettiget til at dømme i Norskhedens Sag og om dens Talsmænd. Dette lader jeg gjælde ligeover for Publikum, men ikke ligeover for Drammens Tidendes Korrespondent. Thi jeg har de samme Forudsætninger, som han, for min Dommerberettigelse. Jeg vidste ikke af „Civilisation" og „Kultur" førend jeg var ganske voxen. Da jeg i 1847 kom ind til Byen, var jeg meget utilfreds over, at Alt her ikke var som paa Gaarden Botten i Sels Anner til Vaage Præstegjæld i Gudbrandsdalen. Dernorde var Alt saa herligt og norskt, som man vel kunde ønske sig, og derfor var Intet rimeligere, end at de gode Byfolk, der dog savne ethvert nationalt Holdpunkt, havde tilegnet sig Noget deraf, idetmindste Sproget, saa jeg havde undgaaet at aflægge mit gode Dølemaal. Men nei, saa billig var ikke Byen. Den lod tvertimod til ikke at mærke, at jeg var kommen herind; hellerikke kan jeg sige, at den som By gjorde mig noget videre Ondt, førend jeg kom op til Examen. Men da foer den theologiske Professor frem med saamegen u-sel-verſk Dialektik, at jeg nær havde sagt den gode Professor, at han uforsvarligen havde undladt at gjøre sig bekjendt med Selsskolemesterens Maade at examinere paa. Jeg taug dog, men besluttede at tilraabe de tredivetusinde Christianiabeboere: „D'æ' rang Gjæl paa Alt ehop herinne; d'æ lyt nok bli' ei Vend me' dæ' ette' Selværs Sæt aa Viis, for helles stryk e' heimat!" Men netop erindrede jeg, at min Bedstemoder, der var saa ferm en norsk Kone, som nogen i Landet, havde givet mig den Formaning: „Du fæ taa Skjikken firi de, kor du kjøm, Paal." Jeg opgav da min Reformfordring, men kun for en Tid. Thi Bedstemoder føiede altid klogeligen til sine Regler: „D'æ' lyt du naa gjera, saalængje e' livi; nær e' æ' dau, kain e' inkje seia meir um dæ', e' korles du gjer." For engang at kunne udtale hiin Fordring med forøget Vægt, fandt jeg det nødvendigt at blive Skribent; denne selvbestaltede Stilling har jeg da anmasset mig og venter kun paa Leilighed til at tilraabe Byens 30,000 Sjæle hine Tordenord. Af Skaansomhedshensyn har jeg besluttet at bie indtil Krigen og Dyrtiden er forbi, saa man ikke har dem at ængstes for, men da giver jeg heller ikke længere Dag.

Jeg har givet disse Oplysninger, for at man kan see, at jeg idetmindste har levet under Forholde, der gjorde et nærmere Kjendskab til Norskheden muligt, og at ogsaa jeg har en Høne at plukke med Bog- og Bykulturen.

Men man maa ikke tro, jeg har skrevet for at „snerte" Norskheden selv, men, kun dens Misforstaaelser og de Smaaligheder, hvori den truer at gaae op. Om jeg derved støder dens falske Propheter, er mig ligegyldigt, naar jeg kun kan svække en Anseelse, der benyttes som Privilegium til at ødelægge den hele Sag.

En Scene fra „Kafee National" i Simferopol, efter en Tegning af Willibald Richter.

Spanien og Revolutionen i 1848.

(Fortsættelse fra Nr. 44.)

III.

Sammentrædelsen af Kortes betegner en ny Phase i den spanske Revolution, ikke saaledes at den forandrer dens Betingelser og Natur, men den bringer dens Elementer til at organisere og konstituere sig og tvinger denne Revolution til med Bestemthed at fastsætte sin Charakteer og sit Maal. Og her see vi ligefra først af en af disse rivende Udviklinger, hvor de skjulteste Folder i en Tilstand udredes.

Man forestille sig en Forsamling, udgaaet fra et forstyrret Land. Som sædvanlig vare de gamle Moderate forsvundne fra Begyndelsen af. Neppe var der nogle unge og talentfulde Mænd igjen, som DHrr. Candido Nocedal, Alejandro Castro. Den betydeligste Deel af Kongressen hørte til den liberale Union. Deri vare Generalerne Concha, Serrano, San Miguel, Ros de Olano, Dulce, DHrr. Cortina, Madoz, Rios Rosas, Gomer de la Serna, Pacheco. Ved Siden deraf var der omtrent 50 „rene" Progressister, blandt hvilke Hr. Olozaga, og deres Politik var at skille Hertugen af Vittoria fra de Moderate for at frembringe hvad de kaldte en fuldstændig „espateristisk" Tingens Tilstand. Saa kom der en liden urolig og støiende demokratisk Gruppe, som nærmede sig de „rene" Progressister, og som ikke havde anden Tanke, end at forvandle Kongressen til et Konvent under Esparteros Præsidentskab. Hvorledes skulde man faae forenet alle disse Elementer? Under hvilke Betingelser skulde Regjeringen kunne rekonstitueres? Allerede ved sit første Skridt havde nær Forhandlingen bragt Splid og Fiendtskab til at bryde ud i lys Lue. Den valgte General San Miguel til Præsident trods Hertugen af Vittorias Modstand, der ønskede en af sine Venner, Martin de la Heros, valgt, og i San Miguel saa næsten en personlig Fiende. Herover blev Espartero dybt opirret mod den liberale Union, og var et Dieblik nær ved at slutte sig til de rene Progressister og Demokraterne: han vilde uopholdelig give Slip paa Magten.

Imidlertid drev man det dog til at blive enig. Ministeriet besluttede, at det vilde vente paa Kortes's definitive Konstitution for at trække sig tilbage. Bevæget af sin patriotiske Følelse afstod General San Miguel fra enhver Fordring paa permanent Præsidentskab i Kongressen, og hele Kabinettet anstrængte sig for at drive frem en Kandidat, der var Espartero mindre imod, nemlig General Infante. Saaledes stod Sagerne den 20de November, da Hertugen af Vittoria den 21de samlede Raadet og erklærede, at han aldeles ikke vilde diktere Forsamlingen noget Valg, og at han var bestemt paa strax at trække sig tilbage fra Magten. Hertugen af Vittorias Beregning var ganske simpel, han vilde forsøge et stort Koup, sætte Kongressen paa Prøve ved at stille sig selv som Kandidat til Præsidentskabet, fordoble sin Magt ved etslags Populardelegation og forblive Herre over Begivenhederne. Denne Beregning blev for en Deel uefterrettelig paa Grund af Dronningens Klogskab, idet hun nægtede at modtage Kabinettets Dimission og udnævne nye Ministre, før Kongressen havde lagt sin politiske

Retning for Dagen. Hr. Olozaga skulde efter Sigende have en meget virksom Rolle i denne Intrige, og om han end ikke havde Indflydelse paa Hertugen af Vittorias Tilbagetræden var han idetmindste enig med Espartero i hans hemmelige Plan. Hr. Olozaga var en Mand af mere Dygtighed, end Sikkerhed, af en mere behændig og smidig end ophøiet og fast Charakteer. Han gik som plenipotentiær Minister til Paris med det ærgjærrige Haab, i Madrid enten at blive Konseilspræsident eller Præses for Kortes. Det sikreste Middel til at naae sit Maal var i hans Øine at binde sin Skjæbne til Hertugen af Vittorias og at arbeide for Dannelsen af et udelukkende progressistisk Regimente. Under disse Betingelser vilde Hr. Olozaga blive Konseilspræsident, hvis Espartero blev Præsident for Kortes; hvis Hertugen af Vittoria blev ved Regjeringen, vilde den spanske Minister i Paris blive Præsident for Kongressen. Dette Overslag var ikke galt, men det holdt dog ikke Stik, den Understøttelse uagtet som Hr. Olozaga forsikrer, man skal have faaet hos den engelske Minister, Lord Hourden. Hertugen af Vittoria stillede sig virkelig som Kandidat til Præsidentskabet i Forsamlingen, og det viste sig, at alle andre Navne forsvandt for hans: han blev eenstemmig valgt. Dette Held lægede nogenlunde hans saarede Egenkjærlighed, og han faldt tilbage i sin Uvirksomhed. Tilsidst foreslog han O'Donnell at vedblive som Minister tilligemed ham, ligesom før, og vilde da for Eftertiden understøtte General Infante i hans Kandidatur til Præsidentskabet i Kortes. Men hvad skudle da blive Enden paa denne Revolution? Hvad endelig Indflydelse skulde da den have paa Spaniens Stilling? Eller hvad er da en Revolution hiinsides Pyrenæerne!

Der er en Omstændighed, som for Spanien er en Kilde til Ulykker og for dem, som fælde Dom i denne Sag, en Kilde til Vildfarelse og Bedrag; der er et permanent Misforhold mellem Ord og Realitet. Ordene ere ofte revolutionære: Realiteten er det ikke. Partierne bringe Spørgsmaal paa Bane, som aldeles ikke existerer for Landet. Naar man et Øieblik vil grave i denne Jordbund, som paa Overfladen er rystet og herjet, vil man i dette Folks moralske Organisme finde en hidtil uovervindelig Modstandskraft mod alle de politiske, sociale, religiøse Ideer som repræsenteres ved Ordet Revolution. Indeholder Bevægelsen i 1854 en republikansk Idee som nogle Journaler, udgaaede fra Madrids Brostene, lode troe efter Juli Maaneds Urgang? Man veed vel, at Republiken ikke er alvorlig meent hiinsides Pyrenæerne. Det er den første Fetisch, som dyrkes af nogle Phantasier, der ere forstyrrede ved den Indflydelse, Begivenheder andetsteds i Europa have øvet paa dem. Alle Spaniens Republikanere ere maaskee for Tiden i Kongressen; de ere fuldt 20, som have taget fra den sidste spanske Revolution det Fuldkomneste den havde, den almindelige Stemmeret, ubegrændset Fribed for Klubberne og Pressen. Ophævelsen af Rekruteringen — et Program, som ingen anden Feil har, end at det ikke bliver forstaaet. Hvis Republiken et Øieblik var mulig hiinsides Pyrenæerne, vilde den være en Tilintetgjørelse af al Fremadskridning, en fuldstændig Opløsning for Spanien. Alle dette syge Legemes Lemmer vilde strax stille sig fra hverandre; alle Lidenskaber, Skinsyge, Fiendskab vilde vaagne og begynde at rase. Det er Monarkiet, som er det levende Billede paa Spaniens Eenhed, som under sin beskyttende Autoritet beroliger den individuelle Uafhængighedsaand. Rivaliteten mellem Provindserne, de gamle lokale Uroligheder, og som bliver den eneste Garanti for en forsinket Nations Fremskridt. Republiken har intet at betyde uden som et Støttepunkt for Agitationen, om vi maa bruge dette Udtryk. (Fortsættes.)

Simferopol.

Strax efter Sebastopols Fald begyndte man ogsaa at føle Følgerne deraf i Simferopol. Et Brev fra St. Petersburg bekræfter, at et stort Antal af Indbyggerne allerede havde forladt hiin Stad, og at denne By havde faaet en betydelig Tilvært formedelst Sebastopols Beleiring. Ifølge et Brev af 7de Septbr. forøgedes Befolkningen ved Ankomsten af alle Slags Folk, men især af Handelsmænd og Haandværkere, saaledes at det tilsidst blev aldeles umuligt at faae Huusrum, og Leien var ligesaa dyr som i St. Petersburg. Man forlangte ikke mindre end 50 Rubler om Maaneden for en Leilighed, som før kun havde kostet 140 Rubler om Aaret. Brænde var ogsaa blevet overordentlig kostbart, men Brød var fremdeles at faae til moderat Pris paa Grund af stadig Tilførsel fra Ny-Rusland og fjærnere Provindser. Krambodernes Antal, som før 1854 kun beløb sig til 428, er nu steget til 800. Vort Træsnit, der fremstiller en Scene af Kafebuuslivet i Simferopol, er udført efter en Tegning af Willibald Richter fra Wien. Det fremstiller „Kafé National" med en Flok af Stamgjæster. Naar man begynder fra høire Haand, er den første og anden af Selskabet krimske Tartarer; den næste er en Kjøbmand af den bedre Klasse fra Sinope, den derpaa følgende en Tartar, saa kommer en Tyrk fra Mekka, derpaa en velstaaende Beboer af Krim, og atter en Tyrk fra Mekka. Det Hele er en interessant Sammenstilling af Dragter og Leveskik paa Krim.

Litteratur og Kunst.

Som Universitets-Program for andet Semester er udkommet **Kong Christian den Fjerdes norske Lovbog af 1604,** udgiven af Prof. Fr. Hallager og Stipendiat Fr. Brandt, og ledsaget af Anmærkninger, hvori Lovbogens Forhold til den tidligere og senere Lovgivning paavises. Bogen udgjør 200 S. stor Okt. foruden en udførlig Fortale (paa 26 S.) Udstyret svarer til de af Universitetet i den sidste Tid udgivne prægtige Oldskriftudgaver og et af Christian den Fjerde medfølgende smukt lithographeret Portræt efter Carl v. Manderns Maleri giver Udgaven forøget Interesse. Bogen bliver ogsaa at erholde i Boghandelen, men uden Portræt, og saaledes ville disse Exemplarer for Bogsamlere have langt mindre Værd end Universitetets.

Udkast til en Pharmacopø for Norge af Harald Thaulow. Vi pleie ikke at gjengive Andres Domme om Skrifter, men paa Grund af Sagens egne Forhold, gjøre vi her en Undtagelse. Af Pharmacopoea norv. og Thaulows Udkast, der kan betragtes som en i Gjerningen gjennemført Kritik over hiint Værk, have vi ikke seet os istand til at levere nogen Kritik, hvilket heller intet andet Blad eller Tidsskrift hertillands har kunnet. De faa Mænd, der med fuld Berettigelse kunne have en Mening om disse Skrifter eller dømme dem imellem, have tiet, maaskee for at undgaae de Ubehageligheder, som vilde flyde af Indblandingen i en Trist, der har taget en saadan Retning som den om Pharmakopøen. Foruden Thaulow har kun en enkelt, men vægtig Stemme, blandt os ladet sig høre ang. Pharm. norv., nemlig Doktor F. Lochmann i Christianssand, som i et eget Skrift derom har fremsat endeel Bemærkninger, der gik ud paa at bidrage til at det Tidspunkt, da Pharm. skulde træde i Kraft, indtil videre maatte blive udsat og Værket undergivet en fornyet Revision og Bedømmelse." Det var navnligen fra et pratisk Standpunkt han fandt Udsættelser paa Pharm. at gjøre, medens han derimod i videnskabelig Henseende betragtede den som et ganske mærkværdigt Værk, „der overalt bar Spor af den ualmindelige Kundskab og Flid, hvormed endog dens mindste Details ere udarbeidede." Udenfor Norge er saavidt os bekjendt kun fremkommet en eneste Dom om Pharm. norv., nemlig i det svenske Tidsskr. „Hygæa." Deri har Hr.. N. N. Hamberg „recenserad" den, men paa en saadan Maade, at det kun lidet seer ud til hvad vi forstaae ved en Kritik, idet over Halvparten af hans „Recension" blot bestaar af Navneopregninger til Jævnførelse med Pharm. Svec., og den anden Halvdeel af mest, som det synes, ligegyldige Bemærkninger. Der er ingen Bedømmelse fremkommen i Danmark, hvorfra man dog nærmest skulde vente en saadan. Derimod har „Archiv og for Pharmacie og technisk Chemie," redigeret af Apotheker S. M. Trier, i sit 9de Binds 2det og 3die H. en af Redakt. skreven udførlig Kritik af Thaulows Udkast, der som en kyndig og udenfor Striden staaende Mands Dom maa have nogen Betydning for os, og hvoraf vi derfor give et Uddrag. Rec. gjør først Rede for den Plan og de Regler, Thaulow har fulgt i sit Udkast, og udtaler sig derpaa om Hensigtsmæssigheden af Latin som Pharmakopøsprog samt gjør Bemærkninger med Hensyn til Udvalget af de i en Pharmakopø optagende Lægemidler og Nomenklaturen, hvilke tildeels synes rettede mod Pharm. norv. Dernæst omtaler Rec. Lægemidlernes Charakteristik og priser da med Hensyn til „de sammensatte Lægemidler" Thaulows Held med de foreslaaede Tilvirkningsmaader, Prøvemethoder og Kjendemærker. Forskrifterne til og Angivelserne om de forskjellige Lægemidler, Forf. har givet sit Arbeide, ere, siger Rec. valgte med Indsigt, og, saavel ved dette Valg, som ved de givne Beskrivelser og Prøver har Forf. i den Grad forstaaet af det Materiale, som Videnskab og Kunst for Tiden har at frembyde, at benytte det Bedste, at hans Pharmakopø, naar den fuldendes, som den er begyndt, vist af alle Kyndige vil stilles ved Siden af, om ikke over de Fortrinligste, man kjender. Hvad der kan indvendes mod nogle Enkeltheder i den, er ei skikket til væsentligt at forringe Arbeidets Værd". Herpaa følger en heel Deel Bemærkninger ang. forskjellige Lægemidler, hvis Gjengivelse ingen Interesse vilde have for almindelige Læsere. Kun een af disse maa her finde en Plads, hvortil Stridigheder desang. iuden vor Presse kan berettige den. „Acidum hydrocyanicum, dette saa ofte fordømte Lægemiddel, er behandlet, som det kunde ventes af en Mand, der over denne og beslægtede Gjenstande har leveret Verden en Afhandling, som i sin Tid har fundet saa stor Anerkjendelse hos Chemikerne og navnlig hos Berzelius." Kritikens Slutning, hvori Forf. sammenfatter sin Dom over Thaulows Arbeide overhovedet, maa gjengives i sin Heelhed. Den lyder saaledes: „Ved de i Prøveheftet optagne Lægemidler har Forfatteren angivet Gehaltet og Styrken, saavel absolut, som i Forhold til de andre skandinaviske Landes (Finlands undtaget) Pharmakopøer. Han har derved brudt en ny Bane, der i flere Henseender forøger Arbeidets Værd og gjør Forfatterens Omsigt Ære. Prøver og Kjendemærker ere i Almindelighed fremsatte saaledes, at det maatte forundre, om nogen Mand af Faget, der benytter dem, kunde være i Tvivl om det Lægemiddels Beskaffenhed, han har for sig, en Fordeel ved Prøveheftet, der mest øinefalende vilde vise sig ved Apothekervisitatserne. Om Tilvirkningsmethoderne have vi intet Væsentligt at føie til hvad vi ved enkelte Præparater have udtalt; havde vi med Hensyn hertil eller med Hensyn til de nysberørte Prøver m. m. seet os istand til at fremkomme med nogen alvorlig Anke, skulde vi tilvisse ikke holdt den tilbage, da Forf. ved at paatage sig herværende Arbeide har vist en Freidighed, hvis Berettigelse vi vare stærkt fristede til strængt at undersøge. Nu glæde vi os over, for vor Deel at maatte lykønske ham til det Held, hvormed han har løst den vanskeligste Deel af den Opgave, han har sat sig, og vi finde os i Pharmaciens Interesse opfordrede til at bede om, at han, enten hans Arbeide bliver antaget som autoriseret Pharmakopø, hvorom han syntes at have Glimt af Haab, eller ikke, fuldender det og udgiver det i Trykken. Det givne Vink om Sprogets Mangler vil han vistnok benytte til Fordeel for Fortsættelsen af sit Værk. Naar han deri tillige kunde undgaae at benævne de i Texterne forekommende Legemer snart med deres danske, snart med deres latinske Navne, og derved at sætte Læseren i Tvivl om, enten der tales om et efter Pharmakopøen tilvirket, eller om et chemisk reent Legeme, eller om en Handelsartikel, vilde Tydeligheden vinde derved."

Norge.

Christiania. Under 10 Nov., er ledig pers. Kapellan J. Greve udnævnt til Sognepræst til Tysværs Pstg.; 2den Assessor i Christiania Stiftsoverrets 1ste Afdeling N. E. T. Sørenssen til Sorenskriver i Thrygstads Sorenskriveri, og Kompagnichirurg ved 2den akershusiske Infanteribrigade L. T. Backer til Korpslæge ved numedalske nationale Musketerkorps.

Under s. D. ere følgende Avancements og Forsættelser foregaaede i Kavalleribrigaden, nemlig: Sekondritmester ved ringsakerske Eskadron H. K. Hertzberg, forsat til Sekondritmester ved ullensakerske Eskadron af akershusiske ridende Jægerkorps; Sekondritmester ved skognske Eskadron C. F. B. Lasson til Sekondritmester ved ringsakerske Eskadron; Premierlieutnant Bernt Lund til Sekondritmester ved skognske Eskadron, og Sekondlieutenant H. J. L. Hjort til Premierlieutenant i Brigaden.

Under s. D. er Distriktslæge i østre Nedenæs Distrikt G. T. L. Brincken ifølge Ansøgning meddelt Afsked i Naade med en aarlig Pension af 240 Spd.

— Et af en ung Uhrmager Sigvart Christophersen her i Byen til Pariserudstillingen fremsendt Søkronometer, har tiltrukket sig saadan Opmærksomhed, at det franske Academie Nationale har udnævnt Hr C. til sit Medlem.

— Til Opsynsbetjente under det forestaaende Vaarsildfiske er antaget Premierlieutenant i Marinen S. Heyerdahl, Sekondlieutenanterne O. Petersen, Clasen, Ravn, Grøntvedt, Gade, Rye og Isachsen; til Læge S. Paus.

Prokurator J. A. Hindrum i nordre Gudbrandsdalen afgik ved Døden den 1ste Nov.

— Juryen for de skjønne Kunster paa Pariserudstillingen har tilkjendt 31 Kunstnere den første Klasses Medaille, hvoriblandt skal være vor Landsmand Tidemand og Svenskerne Hockert og Kjørboe. Den store Æresmedaille er tilkjendt 10 Kunstnere, hvoriblandt 6 Franskmænd, 2 Tydskere 1 Engelskmand og en Belgier.

Journ. d. Débats nævner med Ros nogle fra Skandinavien sendte Bogtrykkerarbeider (mest norske.)

Christianssand. Det forulykkede franske Skib, „Le Petreel," stødte paa Skjær, Terneholmen, en Miil fra Byen, men sank først efterat Besætningen, 92 Mand, havde reddet sig og endeel Ammunition, Inventarium osv. var bjerget. Paastødet skede under tyk og taaget Luft.

Bergen. I Theateraaret indtil 31 Marts d. A. har det norske Theater givet 63 Forestillinger i Bergen og desforuden har dets Personale for Theatrets Regning givet 18 Forestillinger i Throndhjem. Disse 81 Forestillinger have tilsammen indbragt 9693 Spd. 67 Stykker ere opførte, hvoriblandt det originale Drama „Fru Inger til Østerraad." 19 Stykker gik for første Gang.

Hønefos Hole Formandskab har eenstemmig besluttet at bidrage 300 Spd. til Oprenskning af Elven fra dens Munding til Hønefos.

Kongsberg. Arbeidet paa den ny Bro over Laagen er nu paabegyndt. Civilingeniør N. H. Brun har overtaget det tilligemed den gamles Bros Nedrivelse for 6,200 Spd.

Holmestrand. Agronom Wiel har udarbeidet Forslag ang. Sænkningen af Hillestad- og Vige-Vandet, hvortil skal udkræves 550 Spd., medens der indvindes omtr. 1,100 Maal Jord. Et Møde er afholdt i Sagen, hvori besluttedes at ansøge Statskassen om et Tilskud af den halve Sum.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Canrobert ankom til Stockholm den 6te Nov. og blev modtaget med al den Pragt, som skyldes extraordinære Ambassadører, „der nemlig ansees for personlig at forestille den Souveræn, paa hvis Vegne de komme", og hvoraf „Stockholm endnu ikke i Mands Minde har været gjæstet". Ankomstdagen aflagde Canrobert Besøg hos Udenrigsministeren Stierneld og næste Dag havde han Audience hos Kongen (paa Stockholms Slot), hvem han overrakte et Brev fra sin Keiser og Insignierne af Æreslegionens Storkors, hos Dronningen og Enkedronningen, Kronprindsen og Kronprindsessen. Ogsaa Kronprindsen overrakte han paa Keiserens Vegne et Brev, samt Insignierne af Æreslegionens Storkors. Efter Audiencen gaves hos Kongen en Middag. Gaderne vare ved Canroberts Tour til og fra Slottet opfyldte af omtr. 15,000 Mennesker „som ved levende Hurraraab bevidnede Seierherren fra Inkerman sin Hengivenhed." Han bor i det franske Ministerhotel, omgivet af en Æresvagt paa 100 Mand af Garderegimenterne. Hensigten med hans Sendelse er endnu Gjenstand for Avisernes Gjætninger. Man finder det usandsynligt, at den blot er, at overbringe et Par Ordener, og slutter derfor, at det gjælder Krigsspørgsmaalet, en Slutning, som udenlandske Blade søge at bestyrke ved at berette, at Ruslands Keiser ogsaa vil sende et overordentligt Sendebud til Stockholm, for at modarbeide Virkningerne af Canroberts Sendelse.

I en ledende Artikel angaaende Sveriges ønskelige Deeltagelse i Krigen mod Rusland siger Times: „Det er neppe Tvivl underkastet, at Canroberts Sendelse til Stockholm har til Formaal at indbyde Sverige til et virksomt Forbund med Vestmagterne. Saavidt det altsaa kommer an paa Englands og Frankrigs Regjeringer, har man saaledes aabenbart besluttet sig til dette Projekt, og det beror nu paa hvad Sverige vil gjøre." Artikelens Forfatter er ikke blind for hvilke Betænkeligheder der for Sverige maa fremstille sig med Hensyn til et Brud med Rusland; men han søger at bortrydde dem, navnligen ved den Forsikring, „at hverken Frankrig eller England vil drage Sverige ud af dets strenge Neutralitet, uden at være fast besluttet paa at beskytte det mod alle de ubehagelige Følger, som dets djærve Vovespil i en god Sag kunne medføre. Dersom det anmodes om Forbund, kan det indgaae det med en fuld Fortrøstning om, at det er gjensidigt og oprigtigt, og at det vil vedvare gjennem Nederlag og Seir, indtil Maalet naaes."

Paa samme Dampskib (Gauthiod) hvormed Canrobert ankom, vendte Prinds August hjem fra sin Udenlandsreise.

Sveriges og Norges forhenværende Repræsentant ved det spanske Hof Kommandør G. D. Lorichs døde i Madrid den 21de Oktober omtrent 71 Aar gammel. Han efterlader et værdifuldt, men ved hans Død ufuldendt Værk om Betydningen af de gamle celtiberiske Mynter, og eiede en Myntsamling, som ansaaes for den mest udvalgte i Spanien.

— Den 4de Nov. gik 20 Personer i Stockholm over til Baptismen.

Afdøde Stadsmægler Thomée har for Provindsen Halland udsat en Kapital af 10,000 Rdlr. Bko., hvis Renter skulle anvendes til Havedyrkningens eller Biavlens Opmuntring.

Østersøen. Den allierede Flaade vender, ifølge Telegr. Eft., hjem og kun en krydsende Observationseskadre bliver tilbage.

Danmark. Igaar Aftes (11te Novbr.) døde, efter en kort Tids Sengeliggen, Danmarks største religiøse Forfatter Dr. Søren Aaby Kierkegaard, 43 Aar gl. Han levede for Ideen og blev den tro indtil Enden. Han vilde vække den religiøse Bevidsthed, og Mange ville sikkert taknemmeligt erkjende, at han hos dem har sat Alvors-Tanker i Bevægelse, som ved hans Hjælp have faaet en saadan Magt i deres Sjæl, at de aldrig mere ville forlade den. (Fædrl.)

England. Ved den Banket, som den 10de blev givet af den nye Lordmayor i London, Salomons, udtalte den franske Gesandt, de Persigny, sig i de varmeste Udtryk om Alliancen mellem Vestmagterne. Lord Palmerston svarede, at England lagde for Dagen den rolige, veloverlagte Beslutning at bringe alle de Ofre, som Krigen maatte fordre; England vilde ikke ophøre med denne Villighed til at bringe Ofre eller standse med sine Anstrengelser, førend der var opnaaet Fred paa saadanne Betingelser, som man var berettiget til at fordre.

Rusland. Der er udstædt et Forbud mod Udførelsen af Korn fra alle Rigets Havne, hvilket strax skal træde i Kraft.

Krigsskuepladsen. Af Efterretninger fra Konstantinopel, der gaae indtil 29de for. Md., erfarer man, at den keiserlige Garde har faaet Ordre til at vende tilbage til Frankrig og agtede at indskibe sig den 5te ds. General Bazaine var vendt tilbage til Kamiesch, efterat han havde ødelagt de russiske Landsbyer paa Halvøen ved Kinburn, og Admiral Bruat ventedes den 10de ds. til Konstantinopel paa Tilbageveien til Frankrig. Fra Lilleasien berettes, at Omer Pascha den 20de Oktober er marscheret henimod Kutais med 22 Batailloner, efterat den tyrkiske Gouvernør i Tscherkessien, Emin Bey, var stødt til ham med et stort Antal af Bjergfolkenes Høvdinge, som havde tilbudt ham deres Understøttelse.

— Den 25de Oktober have de Allierede paa et Krydstog i Dniper-Liman bemægtiget sig Tømmer til 20,000 £ Værdi, hvilket skulde flødes til Værfterne i Nikolaiew.

Fæstningen Kinburn skal i Vinter have fransk Garnison.

— Kejser Alexander forlod den 7de November Nikolaiew, for at aflægge Tropperne paa Krim sin Tak. De ere befundne i en fuldkommen god Tilstand. Den 12te tiltraadte han Tilbagereisen over Moskva. Indtil den Dag havde de Allierede Intet foretaget.

— Ifølge Globe udgjorde den engelske Armee paa Krim d. 16de Oktr. 56,000 Mand, hvoraf omtrent 4 500 vare syge eller saarede. Til Aabningen af næste Aars Felttog antages den at ville være bragt op til 70 000 Mand, og med det engelsk-tyrkiske Kontingent (20,000 M.) og Fremmedlegionens 5000 M., ialt til 95,000 M.

Ledige Embeder og Bestillinger.

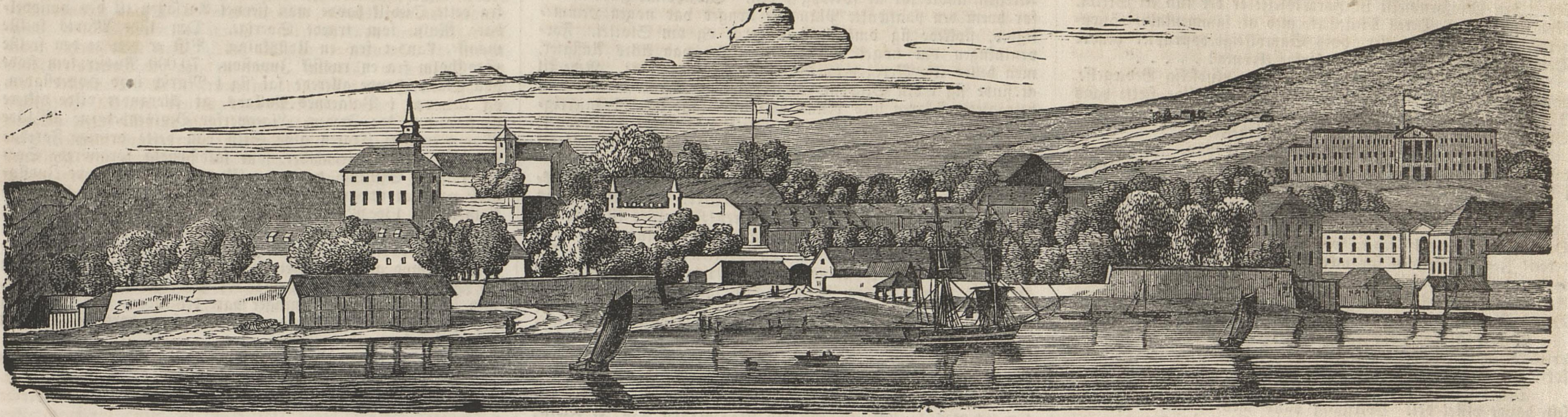
Eids og Horningdalens Lensmandsombud med omtr. 150 Spd. Indtægter.

En Inspektørpost ved Sandefjords Bad med 300 Spd. i aarlig Løn.

En Lærerpost i Engelsk ved Haandværkerskolen i Christiania.

Christiania. Trykt af H. J. Jensen. (Lille Grændsegade Nr. 5.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 47. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 24de November 1855. | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | IV. Bind.

Indhold.

Det skandinaviske Nordens Interesser i den orientalske Krig.

II.

Sverige under Gustav IV.

(Slutning fra Nr. 45.)

Saaledes lyde disse to i Sandhed meget bizarre Dokumenter. De ere i det Seneste skrevne i de første Aar af Aarhundredet, thi de fandtes blandt en bekjendt svensk Skribent Höppeners Papirer, og denne døde 1804.*) Hans Papirer opbevares paa det kongelige Bibliothek i Stokholm. Der findes Noter, som forklare visse Detailler, sandsynligviis i Overeensstemmelse med den Fortolkning, den almindelige Mening havde givet. Efter disse Noter er da den unge Konge, hvorom Certifikatet taler, ingen Anden end Gustav den 4de, den majestætiske Herre er Hs. Høivelbaarenhed Storkantsler Wachtmeister, Oldingen paa 70 Aar er Kantsleren Fr. Sparre, Personer, som spillede en vigtig Rolle under Gustav den 4de. Regenten endelig er Hertugen af Sødermanland, (senere Karl den 13de.) En sidste Note, der har Hensyn til det andet Dokuments Datum, siger: „Enhver, som i vor Tid læser denne Fortælling, indseer klarlig, at den er sat sammen efter Begivenhederne af 1796" d. v. s. efter Hertugen af Sødermanlands Regentskab, og under Gustav den 4des Regjering. Hvis Kong Karl den 11te virkelig havde havt et lignende Syn, hvorfor da disse Uovereensstemmelser i Datum og i Beretningen, og hvorledes have Vidner kunnet stadfæste den virkelige Sammenhæng med saa ubegribelige Fakta? Hvis disse to Piecer kun ere Pamphleter, som antageligt er, hvad har da været Hensigten med dem? Man har ofte sagt i Sverige, at de ere udgaaede fra Adelen, der var misfornøiet med Konstitutionen af 1772, og vilde antyde Farerne ved den absolute Kongemagt. I Overeensstemmelse med denne Fortolkning har Hr. Mérimée heraf gjort en meget tydelig Spaadom om Gustav d. 3dies Snigmord; men man seer nok, naar man studerer denne Fortælling kildemæssigen, som vi have gjort, at der her ikke gjælder om noget Saadant. Synes tvertimod ikke disse Pamphleter at være Adelen imod, da de jo spaae dens Fald? Synes de ikke at tilkjendegive, at Kongemagten, skjønt truet, ja næsten omstyrtet af Adelen og en utro Regent, skulde reise sig fra et Fald for at blive stærkere, end nogensinde før? Hvorledes det nu end forholder sig, er Saameget vist, at disse besynderlige Skrifter næsten bleve populære i denne Epoke, da en bizar Mysticimus i Norden forblindede mange Drømmere og Illuminater, (vi ville senere hen i vor Fortælling træffe mange Exempler derpaa, og selv Hertugen af Sødermanland var en ivrig Tilhænger af Magnetismen og Frimureriet); de fortolkedes i Oveensstemmelse med Enhvers Phantasi, og den ulykkelige Gustav den 4de var ikke blandt de Sidste til deri at ville en Opløsning paa Fremtidens Gaader og Argumenter til Gunst for sin Politik.

Midt under denne bizarre Bevægelse havde Tanken om en stor Forandring, bemægtiget sig alle Gemytter, og de vare blevne fortrolige med den. Der var allerede dannet Komplotter mod Gustav, da det, som skulde hidføre den 13de Marts, med Bestemthed blev besluttet af de Officierer, som kommanderede Vestarmeen. Af alle Stænder var dog ingen blevet mere haanlig behandlet, end den svenske Armee; den gløde af Skamrødme over ikke at have frelst Finland, hvori dens egen Konge havde hindret den; den troede, at en Alliance med Napoleon kunde skaffe Sverrige tilbage denne Provinds eller Pommern, maaskee begge to. Vi have fortalt, hvormange Krænkelser og Fornærmmelser, den især havde maattet udstaae, og hvilken Forbitrelse fornemmelig Gardens Afskedigelse havde vakt. Og Vestarmeen, som var bleven sendt mod den norske Grændse for paa den Side at vinde en Erstatning for Tabet af Finland, saa sig pludselig fordømt til Uvirksomhed, da Gustav, ledet af et Lune, besluttede sig til at opgive dette Foretagende og vende sine Kræfter mod et Feldttog i Sjælland. Denne Armee — Officierer saavelsom Soldater — havde med Varme omfattet det Maal, man havde sat deres Iver, Erobringen af Norge. Den vilde give sit Fædreland denne skjønne Forøgelse i Territorium og Magt, som Erstatning for, hvad det havde tabt, og da Gustav dennegang begik den Feil, selv at standse dens Bestræbelser, vilde den for enhver Priis, selv Frafald og Revolte, opnaae, hvad den havde villet skylde Troskab og Lydighed mod en Konge, som havde været sine Undersaatters Beskytter, ei deres Morder. Oberst, senere General og Baron Adlersparre, som kommanderede denne Armees høire Fløi, blev ved sine Kammeraters fælles Anerkjendelse udkaaret til at staae i Spidsen for Konspirationen. Han modtog denne Rolle kun som en Pligt mod Fædrelandet og ikke af Hævngjerrighed eller personlig Ærgjerrighed. Han var en Mand af store Kundskaber, og fiin Dannelse, førte en elegant Pen, var en Smule Digter, og var af en ædel, høihjertet og uafhængig Charakteer. „Fra Høsten 1808," siger Baron Adlersparre i en Historie om Gustav den 4des sidste Regjeringsaar, som han har offentliggjort, „vare alle Gemytter overbeviste om Nødvendigheden af en Forandring .... Jeg maa tilstaae, at jeg ikke var saa ivrig. Udsigten til en saa fuldstændig og voldsom Ruin, Frygten for et almindeligt Røre standsede mig, omendskjønt jeg saa mit Fædreland bøiet under en frygtelig Nødvendighed, og mine Krigskammeraters og Medborgeres ubetingede Tillid ikke tillod mig nogen Vægring." Adlersparre tog idetmindste alle Forholdsregler for at sætte bestemte Grændser for de Sammensvornes Tal og Virksomhedskreds; han havde Sammenkomster med Prinds Christian August, som forsvarede Norge. Han vidste hos ham at opnaae en umiddelbar Vaabenstilstand og maaskee Løftet om at modtage Sukcessionen til den svenske Throne efter Hertugen af Sødermanland, som ingen naturlig Arving havde. Denne Plan bibeholdt for Dieblikket Kronen i den dethroniserede Konges Familie; endvidere haabede man, at Prinds Christian Augusts Valg vilde ende Krigen med Danmark og Frankrig, dets Allierede, og man regnede paa ved Prindsens Mægling at erholde Norge som Skadeserstatning for Pommern. Man vilde ikke have Gustavs unge Søn, som da var 11 Aar gammel, for ikke at faae nye Ulemper med et Mindreaarighedsregimente, som Hertugen af Sødermanlands fremrykkede Alder gjorde sandsynligt. Da Forholdene vare de samme over hele den svenske Armee, bragte man snart Forbindelse istand mellem de forskjellige Korpser, der vare omspredte i Provindserne, og, hvor undtagelsesviis de Overordnede ikke vilde gaae ind i Komplottet, tog de lavere Officierer og selv et stort Antal af Soldaterne Deel deri. Man blev enig om, at Vestarmeen skulde marschere mod Hovedstaden, og at paa slaaet Signal, de øvrige Devisioner skulde reise Oprørsfanen, medens man bemægtigede sig Kongen i Stockholm. Hertugen af Sødermanland skulde uopholdelig sættes i Spidsen for Officiererne, Rigsdagen skulde sammenkaldes for at proklamere ham til Konge og designere ham en Efterfølger, han kunde adoptere.

Men hvem var da de Sammensvorne i Stockholm, paa hvis Bistand Adelsparre regnede? I denne By, ligesom i Armeen, hvis Anskuelser vare de herskende i Provindserne, var Misfornøielsen almindelig og stegen til sin høieste Grad, det er vist, og Kongens Frasigelse syntes at være det eneste Middel til at redde Landet. Men de høie civile Embedsmænd, de foremste Øvrighedspersoner, administrative Embedsmænd og Geistlige havde endnu ikke saa hurtig som Armeen troet at maatte gribe til en Revolution. De troede, at det endnu var muligt at bringe Gustav til at give efter ligeover for den øiensynlige Fare, der truede ham. De agtværdigste af dem, hengivne Undersaatter, der vare blevne graa i Gustav den 4des Tjeneste, havde Haab om at faae hans ulykkelige Søn til at samtykke i en Frasigelse, eller idetmindste i en Sammenkaldelse af Rigsdagen, og gjorde sig de yderste Anstrængelser derfor, uden at dette dog ledede til Andet, end Gjentagelsen af de besynderlige Scener, hvorved Kongens uhelbredelige Forblindelse aabenbarede sig, og som forkynde, i Forveien forklare og undskylde Revolutionen af 1809. Man regnede paa det absolute Behov af Penge for at bringe Gustavs Halsstarrighed til at give efter.

„Jeg behøver ingen Rigsdag for at gjøre et Laan," sagde han til Storkantsleren.

„Vel" svarede denne, „men, Deres Majestæt kan ikke faae Penge; thi Landet er udtømt."

„Velan, jeg kan laane udenfor Landet."

„I dette Tilfælde maa Deres Majestæt faae Rigsdagen til at give en Garanti. Der er to Ting, som Deres Majestæt ikke kan gjøre uden Rigsdagens Mellemkomst, og det er at laane udenfor Riget og angribe Banken, og Gud bevare Deres Majestæt for at tænke paa det sidste Expedient!"

„Har man nogensinde hørt saadan Tale? Hvorledes! Skulde ikke mit kongelige Ord have mere Vægt, end Deres Rigsdags? Det er pudsigt! Jeg veed vel, hvad jeg vil gjøre Jeg vil have et Amortissementsfond, som skal give Udlaaneren Sikkerhed. .... Jeg har vel Ret til at paalægge Skat i Krigstid, sandsynligviis da? Vil De benægte det?"

„Sire, jeg benægter det ikke, men den maa staae i Forvold til Enhvers Formue især deleshed."

„Ja, den Rige skal give meer, den Fattige mindre. ..."

„Meget vel, men dette maa ordnes efter en almeen Regel, ikke efter Godttykke, ikke efter en vilkaarlig Vurdering af enhvers Formue."

„Vel, jeg vil paalægge en Krigsskat, ikke en Ingenting — Skat som den sidste; jeg vil det for Alvor denne Gang. Denne Skat skal tjene til et Amortissementsfond for at dække det nye udenlandske Laan."

„Men Sire, ved Krigens Ende maa Rigsdagen sammenkaldes. Konstitutionen byder det. Da ville alle Subsidier ophøre. Deres Majestæt vil ikke erholde saadanne uafbrudt til Gjelden er betalt."

„Hvor er dette skrevet, maa jeg spørge?"

„I Konstitutionen, Sire. ....."

„Hvad bryder jeg mig derom? Jeg vil danne et Amortissementsfond, og Skatterne skulle vare ved, til Gjelden er betalt. Og hvis Stænderne samles ved Krigens Slutning, skal jeg nok bringe dem til at samtykke ..... Men noget Andet! Man læser i Deres Konstitution, at man skal tage Hensyn til Nationens Mening. Men hvem siger, at Rigsdagen repræsenterer Nationen? Hvor staar det skrevet henne? Kan de vise mig det? .... Ved alle Djævle, jeg sværger, at jeg skal kaste alle Folk paa Dør og jeg skal lade Folk see, at jeg kan styre mit Rige alene!"

Det var imidlertid lettere at fremføre alle disse Trudsler, end at sætte dem i Udøvelse. Da Kongen gav Finantskommitteen Ordre til at bringe istand en Ordonnance om en Skat paa 15 Millioner, sagde Præsidenten: „Deres Majestæt vil ikke finde 2." „Fordømte Land," skreg Gustav i Vrede. „Jeg vil da gjøre Bekjendtskab med Bonaparte. Velan! I skulle faa Eders Villie frem; ja jeg ønskede det oprigtigt, for at Djævelen kan tage baade Eder og ham; men imidlertid vil jeg tage lige til Eders sidste Skilling!" Saaledes blev Kongen forbitret over alle Forestillinger og foragtede alle Bønner.

„I Fædrelandets Navn" — sagde den gamle 80aarige Baron Lilliekrantz, Gustav den 3dies Finantsminister, til ham — „i dette Folks Navn, som har lidt saameget. — Deres Majestæt maa bøie Dem for Omstændighederne, for ikke at nedkalde uberegnelige Ulykker over den kongelige Familie og Dem selv!"

„Vil De, at jeg skal underhandle med Bonaparte? „svarede Gustav," at jeg skal række Haanden til denne Alexander, som saa feigt har forraadt mig? Min Ære, min Charakteer, min Religion sætter sig derimod, det er umuligt. Finland er tabt,

*) Beretningen om Synet kan ikke være tilblevet i vort Aarhundrede, uagtet der paa Svensk ikke kjendes noget ældre Tryk deraf end fra 1819; thi i Lothars „Volkssagen u. Mährchen" (Leipz. 1820) er benyttet et tydsk Flyveskrift fra Aaret 1782, og C. C. Gjörvel indrømmer i sin Gjendrivelse af Synets Ægthed (i Politisches Journal, Hamburg 1810, B. II S. 1066 flg.), at det allerede var i Cirkulation i forrige Aarhundrede, dog først efter Aaret 1760. Ægtheden modbevises deraf, at Karl den XI befandt sig ved Hæren i Skaane, da Synet skulde have fundet Sted i Stockholm, og at der blandt hans Regjeringspersonale ikke fandtes Folk af de Navne, som angives. At Synet dog gjerne i Karl den XI's overtroiske Tid kunde være tillavet med Fordring paa Troværdighed, vil man see ved at slaae efter i Lönboms „Handlingar" til denne Konges Historie, hvor der, Saml. I S. 132—35, berettes noget af samme Slags fra Hoffet. Da Karl d. XI's Dronning Ulrika Eleonora, hedder det, i Sommeren 1693 var død og laa paa Ligstraa paa Karlberg Slot og just som den af hende høit elskede Hofmesterinde Maria Stenbock laa syg i Stockholm, kom en med tre Heste forspændt Sørgevogn fra Hoffet kjørende til Slottet. Vagten anmeldte den Ankommende til den vagthavende Officier Stormkrantz. I den Ankommende kjendte han strax Hofmesterinde Stenbock med hendes lille Hund Camillo paa Armen, og førte hende opover Trapperne. Hun gik ind i Salen, hvor Liget stod, og selv blev han staaende i Forstuen. Men da Hofmesterinden blev noget længe derinde i Salen, tittede han gjennem Nøglehullet og saa da hende staaende borte ved et Vindu og tale med Dronningen. Den formeentlige Hofmesterinde kom ikke tilbage, og ogsaa Heste og Vogn vare forsvundne. Kapitainen blev saa forskrækket, at han begyndte at spytte Blod, og døde tre Dage bagefter. Imidlertid havde han rapporteret Sagen til Kongen, der paalagde hele Vagten, som ogsaa havde seet Vognen, at tie dermed. Den virkelige Hofmesterinde døde i Stockholm 6 Uger efter Dronningen. — Overhoved var Karl den XItes Tidsalder saa overtroisk, at Phantasien vanskelig kunde udfinde noget urimeligere, end at det dengang kunde udgives for fuld Sandhed. Nogle drukne Personer havde antaget den nedgaaende Sol for en brændende Stad, og deraf spaaedes, at Stockholm skulde undergaae den 5te Aug. 1665. Herover blev Borgerskabet saa forskrækket, at det med Pik og Pak forlod Byen, og vendte ikke tilbage, før Sagen var opklaret. Da de første svenske Retslærde A. Stiernhök og C. Lundius skulde undersøge endeel Troldomssager, kom Djævelen i høie Person ind til dem og gjentog endog sit Besøg, uagtet de lærde Herrer satte Stole for Døren. Jfr. Stockholm, dess Historia och Topografi. Förra Delen (1842) S. 284—85.

Red.'s Anm.

vi ville tage det tilbage. Eller vil jeg søge Erstatning i Erobringen af Norge. Forresten kan ikke dette vare længe. Vær vis paa, at Forsynet har sat en Grændse for Bonapartes Almagt. Nationen lider, men dens Ære har idetmindste Intet lidt. Gud kan hjælpe os, selv da, naar det menneskelige Øie, ingen Udvei seer . . . . . Og tilsidst vil jeg ikke fortjene den evige Fordømmelse! . . . . ."

„Sire," vedblev Oldingen med Taarer i Øinene, „Kongeriget er sin Undergang nær; man hører allerede dump Murren. Fra Misfornøielse til Fortvivlelse er der kun eet Skridt. Nøl ikke længer, Deres Majestæt, med at sammenkalde Stænderne og slutte Fred, eller, hvis Samvittighedsskrupler hindre Dem deri, samtyk da i, at nedlægge Kronen! . . . . ."

Disse sidste Ord bragte Gustav i en pludselig Bevægelse, han saa deri en Trudsel om et Attentat, der vilde sætte hans Throne og Liv i Fare. Med bævende Læber og forstyrrede Blikke slog han voldsomt paa sit Kaardehefte.

„Veed De, hvad det kan koste," siger han, „at vove at tale til mig, som De har gjort? Veed De, at Deres Hoved i dette Øieblik kan ligge for Deres Fødder?"

„Sire," svarede den tro Raadgiver med mandig Fasthed, „det mangler blot Deres Majestæt at have ofret en ottetiaarig Olding, en gammel Tjener, som har vovet at sige Dem Sandheden! Jeg er Graven for nær til at frygte Døden, og Martyrdøden kunde bringe mig Ære, men jeg har altfor megen Agtelse for Deres Forfædres Minde til ikke at ville afvende Deres Majestæt fra denne Forbrydelse. . . . . ."

Gustav afbrød ham: „Gaa Deres Vei," sagde han, „og priis Dem lykkelig, at jeg ikke har behandlet Dem, som De fortjente, som Forræder og Oprører!"

Det var ikke længer Tid til at frelse Gustav, om han selv havde villet det. Hvergang hans mest hengivne Tjenere bestormede ham, var det bleven mere klart, at Sverige var uden Redning fortabt, uden en overordentlig energisk Forholdsregel. De høie Embedsmænd, som udgjorde Legalitetspartiet, maatte give efter for den truende Fare og den offentlige Stemnings Ængstelighed, og Officiererne i Stockholms Garnison gjorde sig rede til at handle i Overeensstemmelse med Adlersparre. I Spidsen for dem stod General, Baron Adlercreutz: han havde netop endt Feldttoget i Finland. Efterat den tapre Grev G. af Løwenhjelm (nu svensk Minister i Paris) var bleven taget tilfange af Russerne ved Pyhejocki d. 16de April 1808, var det Adlercreutz, som havde taget Kommandoen. Han havde bragt Fienden til at vige, slaaet ham i flere Træfninger, og havde tilsidst udmærket sig ved et mesterligt Tilbagetog. Uagtet han maatte vige for Overmagten — og for sin Regjerings Feil — havde han idetmindste reddet den svenske Ære. Da han vendte tilbage til Stockholm, vendte Alles Blik sig paa ham, og den offentlige Mening bestemte ham til Haand i Haand med Adlersparre modigen at udføre det Værk, hvoraf Sverige ventede sin Frelse.

Pludselig om Aftenen den 8de Marts 1809, hører Gustav af Grev Stedingk og en emigreret Franskmand, Oberst Rodais som vare blevne ham troe, at Vestarmeen havde gjort Opstand og marscherede mod Stockholm. Alle Mennesker i Byen vidste allerede dette for 24 Timer siden. Strax forlod Gustav det lille Slot Haga, tæt ved Hovedstaden, for at træffe Foranstaltninger til at jage Rebellerne væk og standse deres Forehavende. Men en Trudsel om Angivelse bestemmer Embedsmændene, som idetmindste ved sin Taushed vare medskyldige i Sammensværgelsen. De overtale Kongen til at troe, at Faren er indbildt og det i samme Øieblik, som man venter General Adlersparre og den endelige Afgjørelse paa det Hele. Man var bleven enig om, at et Alercreutz skulde vaage over, at Gustav ikke forlod Stockholm, da man ikke ansaa Stemningen i Provindserne for afgjort nok, til at der jo kunde være Frygt for Borgerkrig. Tre Dage hengik, uden at Kongen fik nøiagtige Underretninger om sine Fienders Fremrykken, Beviis nok paa hvor almindelig Kanspirationen var bleven og hvor alle Mennesker vare deelagtige i den. Forresten havde den ulykkelige Konge behandlet dem saa ilde, der først havde havde givet ham Underretning, at Ingen, som ikke var ham sjelden hengiven, vilde udsætte sig for at interessere sig for hans Sag. Stedingk (Sveriges gamle og høitagtede Minister i St. Petersburg) og Rodais havde maattet døie haarde Bebreidelser fordi de havde villet bedrage ham og i et af sine rasende Anfald, der vare fremkaldte ligesaavel af Fortvivlelse, som af Vrede, havde han nær rendt sin Kaarde gjennem Livet paa Stedingk. I disse tre Dage havde imidlertid de Sammensvorne faaet udført alle sine Manøvrer. Den 12te om Aftenen fik Gustav officiel Underretning fra Ørebro om, at Rebellerne netop vare rykkede ind der. En af hans første Tanker var at sende Bud og bede Stedingk, denne tro Tjener, om Tilgivelse, og man saa ham græde over en Daarskab, som med en eneste Gang viste ham al hans tidligere Forblindelse. Ubestemthed og Forvirring raadede i hans Beslutninger og der var Ingen, som kunde give ham Raad. Dronningen var bleven paa Haga. hans Onkel, Hertugen af Sødermanland, var maaskee indviklet i Sammensværgelsen. Gustav befalede at lukke Byens og Slottets Porte. Han sammenkaldte Statens Dignitærer; han vilde blive i Byen og forsvare sig til det Yderste i sit Pallads. Derpaa forandrede han Beslutning og befalede at trykke en Proklamation og udbrede den over hele Landet. Han vilde Dagen efter forlade Stockholm og forene sig med Sydarmeen, som han ansaa for tro ligesom dens General (Toll), han vilde forflytte Regjeringens Sæde til en By i Skaane, og han vilde da see, om Hovedstaden vovede at forraade sin Konges Sag og længer forblive i Oprørstilstand. Og paa deres sidste Raad, som endnu bønfaldt ham om at antage Ruslands Betingelser, svarede han med Argumenter fra Apokalypsen. Forresten vidste han vel, at Marts Maaned skulde vorde ham fordærvelig. Saa reent forvirret og fortumlet var han. Natten mellem den 12te og 13de hengik med Tilberedelser til Afreisen. Tidlig næste Morgen lod Gustav, som manglede Penge, Bankkommissærerne underrette om, at de havde at overlevere ham Statens Fond, og paa deres Vægring gjorde han sig rede til med Magt at tage en Sum af 2 Millioner. Men han fik ikke Tid til at sætte denne Voldsomhed i Udøvelse. Da Adlercreutz fik vide, at Kongen beredte sig til Afreise, besluttede han, sit Løfte tro, at fremkalde Slutningskatastrophen.

Morgenen den 13de Marts frembød Stockholm et forunderligt Skue. Gaderne og især Slotsportene vare opfyldte med Reisevogne, Bagagekjærrer og Trosvogne for de Tropper, der skulde følge med Kongen. Adjutanter, Ordonnancer og Kurerer krydsede hverandre overalt, nogle for at paaskynde Afreisen, andre for at forebygge den. Stockholms Indvaanere, for hvem den paatænkte Plan ikke længer var nogen Hemmelighed, flokkede sig omkring i Gaderne og om Slottet. Forventningen om noget Stort var malet paa Alles Ansigter, men heller ikke Mere; denne Skare syntes indifferent. Rede til at finde sig i den Skjæbne, nogle modige Mænd beredte den, betragtede Skaren med denne Massens taabelige Nysgjerrighed Slottet og kastede spørgende Blikke paa Døre og Vinduer. Men denne ubestemte Urolighed var dog Forudsigelsen af det Dramas Vigtighed, som skulde spilles.

Efter paany at have konfereret med de høieste Embedsmænd og Garnisonens fornemste Officierer, begav Adlercreutz sig Kl. 8 om Morgenen tilligemed Grev Klingspor til Slottet. Der fandt han — som overlagt var — sine Adjutanter. Han gav nogle nærmere Ordres: da hverken Drabanterne eller Soldaterne i den tydske Garde vidste noget om Komplottet, adspredte han dem og fjernede dem saa meget som muligt. Forresten vare de lidet talrige og der var mere end 30 Officierer i Slottet til at passe paa dem, ligesom man kunde regne paa saagodtsom hele Garnisonen i Byen.

Kongen gav nogle Audientser. Han lod kalde Hertugen af Sødermanland og ligeledes Klingspor. Nogle Øieblikke efter hørte man ham overgive sig til et af sine sædvanlige Anfald af Raseri. Gjenstanden for Klagemaalet var, at Hertugen af Sødermanland havde nægtet efter Kongens Ordre at begive sig til Gripsholm, og at Klingspor forsikrede, at Kongens Afreise vilde være Signalet til de største Ulykker, at han maatte blive og sammenkalde Rigsdagen, at dette var hans eneste Tilflugt. Da ansaa Adlercreutz Øieblikket for kommet til at faae en Ende paa Sagen. „Følg mig, mine Herrer," sagde han til sine Adjutanter, og gik ind i det Værelse, hvor Kongen befandt sig. Man forestille sig Gustavs Forbauselse, da han saa ham træde ind med 6 Officierer. „Sire," sagde strax Adlercreutz, "Nationen er forbauset over at see Deres Majestæt forlade Deres Hovedstad under nærværende vanskelige Omstændigheder. De høie Embedsmænd, Armeen og alle gode Borgere have paalagt mig at forebygge en saa fordærvelig Forholdsregel, og vi komme. . . . ." „Hvad vil dette sige" skreg Kongen med Heftighed. „Det er kun Rebeller og Forrædere, der kunne tale saa." „Sire," svarede Officiererne," vi komme for at frelse Deres Majestæt og vort Fædreland; vi ere hverken Rebeller eller Forrædere" — „Jeg siger Eder, at dette er Forræderi," svarede Gustav med høi Røst, „og I ere Alle fortabte, om I blive ved paa denne Maade." Og da Adlercreutz nærmede sig, traadte Kongen et Skridt tilbage, trak sin Kaarde og sagde: „Ingen skal berøve mig dette Staal, uden han tillige faar taget mit Liv." Man maatte for enhver Priis hindre Blodsudgydelse. Adlercreutz greb fat i Kongen og holdt ham over begge Armene, medens man afvæbnede ham. Gustav skreg og slog om sig saa voldsomt, at Drabanterne kom styrtende henimod Værelset; men Adlercreutz's Officierer opholdt dem et Øieblik og denne selv forsikrede ham om, at ingen Fare truede Kongens Liv. Dernæst tog han Palladsets Generaladjutants Kommandostav i Haanden og sagde: „Det er mig, som kommanderer her," med en Røst, som ikke taalte Modsigelse, og han lod dem arrestere, som han troede, var mest at frygte. Gustav syntes at blive rolig efter Kampen; men medens hans Vogtere vaage over, at Ingen kommer ind i det Værelse, hvor han er arresteret, bemægtiger han sig pludselig ved List en Kaarde og undslipper gjennem en Bagdør. Nu begyndte der i Slottets Korridorer og Trapper en vild Forfølgelse, hvis Udfald Adlercreutz afventede med Ængstelse. Hvad kunde der ikke hænde, om Gustav fik den tydske Garde og en Deel af Massen, der saa let lader sig lede, paa sit Parti? Jægerkapitain Greiff gjorde en Ende paa denne piinlige Uvished, idet han greb Gustav midt i Flugten. Udmattet næsten afmægtig, lod Kongen sig bringe til sit Værelse, hvorfra man samme Aften under stærk Bevogtning førte ham til et Slot, et Stykke fra Byen.

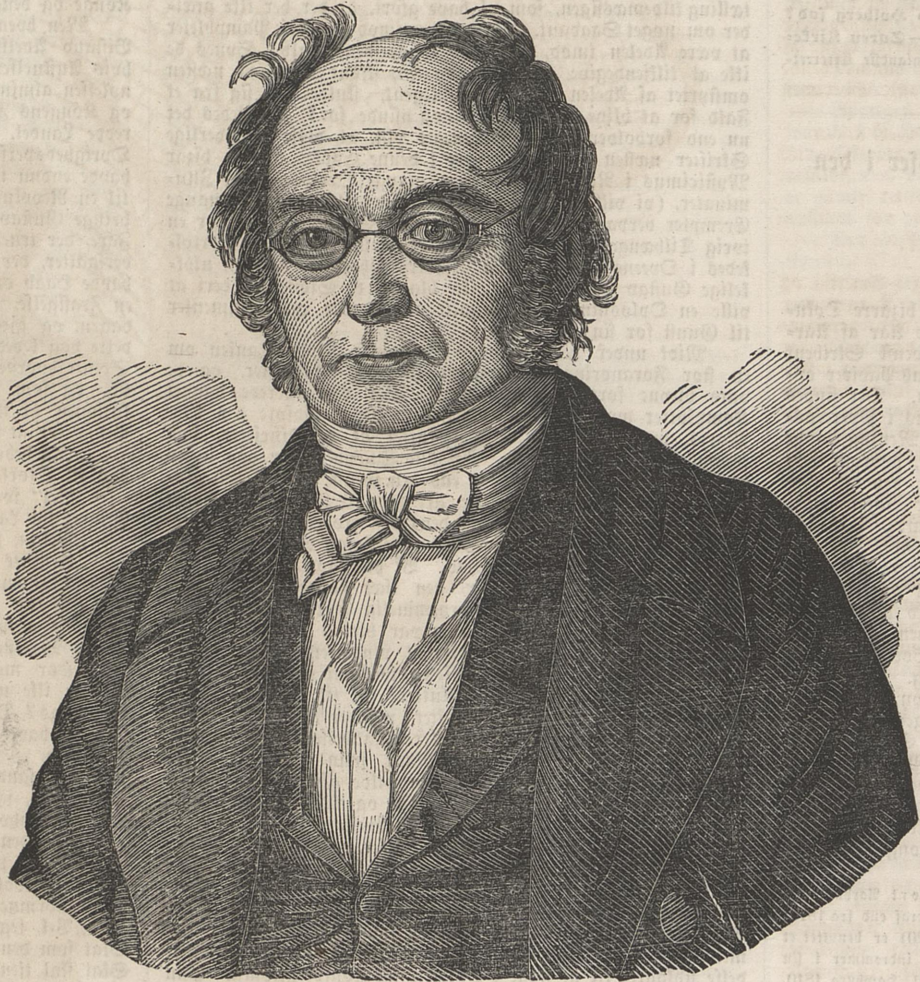
Hertugen af Sødermanland, Gustav den 3dies Broder, samtykkede efter at have ladet sig bede meget, i at stille sig i Spidsen for Affærerne som Rigsforstander, indtil Rigsdagen kunde træde sammen. Det stod tilbage at vide, om man skulde organisere den nye Regjering efter nye Principer; men fra dette Øieblik havde man fjernet Aarsagen til den umiddelbare Ruin, som truede Sverige. Den 13de Marts frelste maaskee Landet fra en Udstykning. Vist er det, at den frelste Stockholm fra en russisk Invasion. 70.000 Russer, som stode paa Åland, havde allerede sat sig i Marsch mod Hovedstaden, og det var i Vasaernes Pallads, at Alexander vilde diktere Gustav den 4de Freden. Ligeoverfor Begivenhederne af 13de Marts maatte Czaren give Slip paa dette dristige Forehavende. Disse Begivenheder, som fuldstændig forandrede Sveriges indre Stilling, havde en ikke mindre afgjørende Indflydelse paa den udvortes Politik. Den Regjering, der blev proklameret d. 13de Marts, fattede den Nødvendighed, som aldrig Gustav den 4de havde vidst at sætte sig ind i, Nødvendigheden af i en god Forstaaelse med Frankrig at søge den kraftigste Garanti mod alle Overgreb af den russiske Ærgjerrighed. En ny Æra syntes at skulle oprinde for Sverige med Karl d. 13de, men forfærdelige Omskiftninger vare det endnu forbeholdte og det var først endnu haardere Ulykker, som lærte Sverige at indsee sine sande Interesser.

A. Geffroy.

Provst H. P. S. Krags Portræt.

Idet vi i vort No. 30 leverede en Nekrolog af denne i flere Henseender fortjente Mand, kunde vi, saa gjerne vi ønskede det, intet Portræt medgive. Da vi imidlertid antoge, at et saadant, selv om det kom senere, vilde være kjærkomment, ialfald for de Mange, der have staaet i et nærmere Forhold til Krag, søgte vi fremdeles at erholde en Original, og dette er nu lykkets os. Ved hans Familie Forekommenhed have vi faaet udlaant det eneste af Krag tilværende Portræt, hvilket er malet af Portrætmaler Chr. Olsen og meget ligt. At Træsnittet ganske kan gjengive dets bløde, livlige Træk, er ikke at vente.

Til vor Nekrolog føie vi den Oplysning, at Oprettelsen af Namse-Almindingens Finnekapeller netop skyldtes Krags Bestræbelser, og at han i Grong udrettede maaskee endnu mere end noget andetsteds til Skolevæsenets Forbedring. Han døde den 18de Juli og blev begravet den 25de i den Deel af Præstegaardens Have, hvormed Kirkegaarden netop var udvidet og som samme Dag blev indviet. Han hviler i Havens tidligere Blomsterbed, som han holdt saa kjært og hvis Bevarelse han havde udbedet sig. Den overmaade store Ligfærd vidnede om, at han var kjendt, elsket og agtet af Mange. Elleve Embedsbrødre vare forsamlede om hans Baare.

Provst H. P. S. Krag.

Hvor blev Holberg fød?

Det er almindelig bekjendt, at Ludvig Holberg blev fød i Bergen af Forældrene Karen Lem og Christian eller Christen Nielsen, der døde 29 Marts 1686 efterat han nogle Aar tilforn, 12 Marts 1679, ifølge Ansøgning havde faaet Afsked med Pension som Oberstliutenant og Kommandant for Bergenhuus. Det er ligeledes bekjendt, hvad Holberg selv fortæller, at den Brand, som udbrød Mandag d. 27 Septbr. 1686 Klokken 8—9 om Aftenen og fortærede Strøget mellem Muren og Nykirken, opkom i Huset ved Siden af hans Moders, og han selv kun noget over aarsgammel med Nød og neppe blev reddet. Huset maa følgelig have ligget i det anførte Strøg i Bergen, men nærmere at bestemme dets Plads er hidtil af L. Sagen og B. Moe forgjæves bleven forsøgt, hvilket ogsaa var ganske rimeligt, da de som Udgangspunkt for Undersøgelsen benyttede et endog kun formodet Husenummer, og selv om dette havde været ganske rigtigt, vilde det dog ikke kunnet lede til noget Resultat, da der siden den Tid er foregaaet flere Forandringer i det omtalte Strøg, fornemmelig derved at den nuværende "Nyalmenning", tilforn tæt bebygget, netop efter Branden i 1686 og paa Grund deraf blev udlagt til aaben Plads og senere lidt efter lidt er bleven endmere udvidet. Spørgsmaalet bliver derimod aldeles tilfredsstillende besvaret ved et Kart i Rigsarkivet. Det er en Grundplan over det afbrændte Strøg og medfulgte den officielle Indberetning om Branden fra Byens Magistrat, som derpaa har angivet Beliggenheden af det Huus, hvori Ilden opkom. Det laa paa nedre Side af Strandgaden ligeoverfor den nu saakaldte Vinkjelder paa Nyalmenningen, og ved Siden deraf laa altsaa Fru Holbergs. Af Fortegnelsen over den Værdi, hvortil de afbrændte Huse vare ansatte ved Grundtaxt af 1674, sees tillige at "Obristlieutenant Christian Nielsens Hus" var af Træ og taxeret til 600 Rdlr. Den laveste Taxt paa Træhusene var 150 Rdlr., den høieste 900 Rdlr. Det hørte følgelig til de større og havde sandsynligviis været eiet og beboet af ham fra den Tid, han tog Afsked.

Da der, som bekjendt, i Bergen ikke findes det mindste, som minder om Byens store Søn, og man just nu staar i Begreb med at navnefæste Byens Gader og offentlige Pladser, synes det efter den ovenanførte Oplysning at følge af sig selv, at man omdøber "Nyalmenningen" til "Ludvig Holbergs" eller blot Holbergsalmenning." Det eneste, som kunde tale for at bibeholde det nuværende Navn, er at det har Brugen at støtte sig til, men paa den anden Side kan derimod indvendes, at Benævnelsen ikke er andet end en blot og bar kronologisk Betegning og som saadan endog urigtig, efterat Byen har faaet en

nyere Plads af denne Slags i "Toldbodalmenningen," som først blev anlagt efter Branden i 1756.

N.

Menura Alberti.

Ved et for nogen Tid tilbage afholdt Møde i det zoologiske Selskab i London forevisté Mr. Gould for de tilstedeværende Medlemmer et Rede og Æg af Menura Alberti, som var bleven skaffet ham af Mr. Wilcox i Sidney. Mr. Gould gjorde opmærksom paa den store Interesse, som disse Gjenstande havde, idet de sigtede til paa en tilfredsstillende Maade at oplyse den Plads, som ovennævnte Fugl skulde indtage i den ornithologiske Systematik Af tidligere Forskere er den bleven regnet blandt Hønsefuglene, af hvilke neppe noget bekjendt Individ bygger Rede, og hvis Unger ere i Besiddelse af Evne til at løbe om og made sig selv umiddelbart efter Klækningen; medens, som man nu veed, Menura bygger et stort cylinderformigt Rede, der har mere Lighed med Gjerdesmuttens og denne Families, end med nogen anden bekjendt Gruppes; og Ungerne, saa langt fra at være begavede med Evne til at bevæge sig og selv at sørge for sin Næring, ere i nogen Tid ude af Stand til at forlade Redet, en Kjendsgjerning, hvormed Mr. Gould er bleven bekjendt af et Sted i Mr. Wilcox's Brev, i hvilket han siger „at han nylig ved en Hændelse tabte en ung Fugl, som var bleven taget fra Redet i det Dieblik, da den var istand til at forlade det." Vi kunne ogsaa slutte, at de ligesom alle Fugle, der ere bundne til Redet nogen Tid efter Hækningen, ere blinde ved Fødselen. Om Fuglen lægger eet eller to Æg er usikkert, imidlertid synes det rimeligt, at det er eet. Af Størrelse er den omtrent som den tamme Høne, af meget mørk Olivenfarve med endnu mørkere Punkter og Pletter. Mr. Wilcox fortæller, at Redet laa paa en steil Klippeskrænt, omtrent 100 Fod over Richmond River, saa utilgjængeligt, at dets Nedtagelse var forbunden med en ikke ringe Grad af Fare. Indgangen til Redet vendte mod Klippen. Mr. Gould har kaldt denne skjønne Fugl **Menura Alberti** til Ære for Prinds Albert. Original-Speciminet, hvortil Navnet blev givet, erholdt han fra de buskbevoxede Egne ved Richmond River, som tilligemed de øvrige Egne af samme Natur i den østlige Deel af Australien danner denne Slægts naturlige Opholdssted. Dette interessante Specimen er bleven indkjøbt til det britiske Museum.

(Efter Illustrat. Lond. News.)

Literær Industri i Danmark.

Skjønt dette Blad har Abonnenter endog i Amerika og Afrika, har det dog ikke en eneste i Danmark. Klager over dette Lands literære Forholde, vilde derfor være reent hensigtsløse, forsaavidt de skulde tilsigte en Forbedring deri, og derfor have vi tiet med alt dertil Sigtende. Enkelte Fingerpeg i Anliggender, der vedrøre saavel os, som de Danske, kunne derimod være til Nytte for norske Læsere, selv om de ikke naae til de danske. Dertil hører især de forskjellige danske Selskaber, saasom Samfundet til den danske Literaturs Fremme, det nordiske Literatur-Samfund, det Holbergske Samfund, den historiske Forening og Selstabet for Danmarks Kirkehistorie, der alle tælle Medlemmer hertillands, hvilke for sin Aarskontingent (almindelig 2 Rdlr.) erholde de Bøger, som de respektive Selskaber udgive.

Disse Selskaber have til Formaal at fremme Udgivelsen af videnskabelige og andre Arbeider, som Boghandelen eller den literære Industri ellers ikke finder sin Regning ved at tage sig af, og paa denne Maade er der i Danmark virkelig ogsaa i den sidste Tid udkommet mange fortrinlige Værker, som ikke uden hiin Sammenslutning i „Samfund" og „Foreninger" vilde seet Dagens Lys. Men netop paa samme Tid, som man tog sig af, hvad den literære Industri i Skikkelse af Boghandel havde opgivet, fremmede man, som det forekommer os, en ikke mindre utaalelig Næringsdrift ved Udgiverv æsenet, hvilket her korteligen skal oplyses.

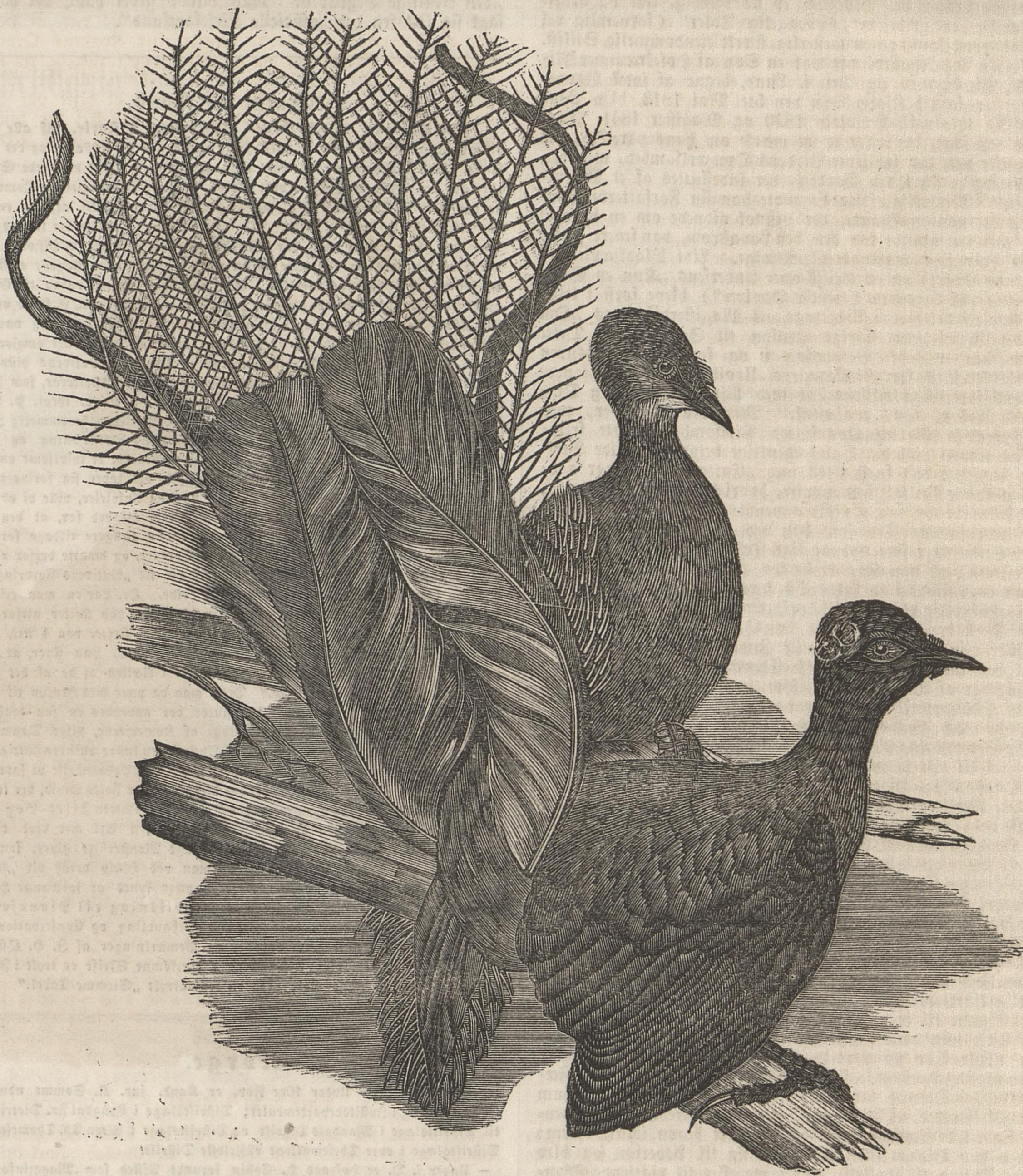
J. L. Liebenberg, en blandt de mange, der skal leve af Literaturen, mere ved Flid end et produktivt Hoved, har ganske givet sig i Tjeneste hos et Par af hine Selskaber og vil, da disse betale bedre end Privatfolk, vel heller aldrig aftræde, medmindre han bliver afskediget og jaget bort med Magt. Paa langt Hold seer det rigtignok nu ud, som om denne Tid maatte nærme sig, men maaskee kan han som saamangt andet for Fremmede tilsyneladende kjedeligt og næsevist Tjenerskab holde sig endnu mangen en god Dag.

Sin Virksomhed i hiin Retning begyndte Liebenberg med en Udgave af Schack-Staffeldts „Samlede Digte" (1843) paa Bekostning af Samfundet til den danske Literaturs Fremme, hvilken han ved Optagelse af alskens Ubetydeligheder bragte op til et Omfang, som Selskabets Medlemmer og Digterens Minde vare lige slet tjente med; thi Ingen kunde arbeide sig igjennem den hele Masse for de spredte Guldkorns Skyld. Men dette maatte ikke komme i Betragtning, kun at Udgaven blev saa fuldstændig som muligt, hvorved den naturligviis indbragte saameget større Honorar.

For Hr. Liebenberg var Udgavens Ulæselighed endog en Vinding, forsaavidt der udfordredes en ny Udgave til det læsende Publikums Brug. En saadan, i Udvalg, har han da ogsaa i forrige Aar udgivet paa en Boghandlers Forlag.

Den næste Bestilling, Hr. Liebenberg fik, var Udgivelsen af Holbergs Komedier for det Holbergske Samfunds Regning. Samfundets Stifter Molbech havde først overtaget dette Arbeide og i 1843 udgivet 1ste Bind af en tækkelig og med Undtagelse af endeel overflødige Anmærkninger, hensigtsmæssig Udgave; men efterat Liebenbergs Ven, Hr. Levin, i Fædrelandet for 1844 med sin sædvanlige kritiske Olmhed havde angrebet Molbechs Arbeide, blev det overdraget Liebenberg at besørge en, som denne selv kaldte det, „historisk tro og kritisk sanddru Kopi" af Holbergs Komedier, hvorfra al Vilkaarlighed i Textrecensionen skulde være udelukket. Udgaven skulde ialt, ligetil det typographiske Udstyr gjengive Oplaget af 1731 (1753 og 54) og til den Ende maatte forældede Typer dertil med stor Bekostning forskrives fra udenlandske Officiner. Enkelte Ordforklaringer og en Fortegnelse over de ældre Udgavers afvigende Læsemaader skulde medgives. En saadan Udgave udkom i Aarene 1847—1854 i 8 Bind (med et Bind aarligt.) Men først da Liebenberg var næsten færdig med sit Arbeide, opdagede han, at han havde overseet en af de vigtigste ældre Udgaver og at saaledes en ny Udgave endnu vilde behøves. Til at faae dette Ønske opfyldt er der dog liden Udsigt, da den af A. E. Boye paa Boghandlerforeningens Forlag besørgede fortjenstfulde Udgave er saa billig, at den udelukker den almindelige Boghandlerkonkurrence, til hvilken Liebenberg naturligviis her maatte ty.

Det tredie literære Foretagende, der faldt i Liebenbergs Hænder, var Udgivelsen af Ewalds samtlige Skrifter. Materialet hertil var igjennem en lang Række af Aar indsamlet af Boghandler E. L. Thaarup i Kjøbenhavn og af dennes Broder Adjunkt C. Thaarup kritisk gjennemgaaet, forøget og ordnet. Kun stod det tilbage at lægge den sidste Haand paa det Hele, for at overgive det til Pressen. Men Adjunkt Thaarup døde, og Boghandleren, der ikke selv troede sig Udgivelsen voxen, overgav den saaledes forberedte Udgave til Selskabet for den danske Literaturs Fremme, og nu fik Hr. Liebenberg, som han selv siger, „det ærefulde Hverv at fuldføre den med saa store Anstrængelser og saameget Held forberedte Udgave af den udødelige Digter". Det 1ste Bind udkom i 1850, det sidste (8de) Bind i forløbne Sommer, og Bindene omdeeltes til Selskabets Medlemmer, hvem det Hele kom paa omtrent 8 Rdlr., hvilken Priis i Forhold til Værkets Omfang og Udstyr imidlertid ingenlunde var høi. Forresten tilhørte Forlaget Thaarup, da Samfundet ikke bekostede Udgaven, men kun gav Understøttelse til den; og han havde ladet trykke et stort Antal Exemplarer i Haab om, at de med Tiden vilde afsættes i Boghandelen. Men dette forebyggede Hr. Liebenberg snart. Efterat han af Samfundet havde faaet sig Honoraret for sidste Bind (98 Rdlr.) udbetalt og endnu inden Bindet var udkommet, var han allerede færdig med nok en Udgave under Titel af Ewalds udvalgte Skrifter, hvilken han tilbød Thaarup Forlaget af mod et Honorar af 500 Rdlr., idet han betegnede den tidligere af ham besørgede Udgave som mislykket. Thaarup værdigede ikke Hr. Liebenberg noget andet Svar paa et saa uforskammet Tilbud, end at han fandt, „ikke at burde indlade sig derpaa". Liebenberg fik da Hr. Høst til at overtage Forlaget, og denne indbød til Subskription paa en Udgave, der vilde optage hele Thaarups Udg. med Undtagelse af dens brede Anmærkninger og hvad der ingen Interesse kunde have for Mængden af Nutidens Læsere, og dog skulde den kun koste 2 Rdlr. For at modarbeide denne Entreprise nedsatte ogsaa Thaarup Prisen paa sin Udgave til 2 Rdlr. uden Anmærkninger, og til 4 Rdlr. med disse, forudsat at man ikke indmeldte sig i „Samfundet", da man ogsaa fik denne for hiin Priis. Thaarup paatalte derhos i Aviserne Liebenbergs og Høsts Færd, men begge havde den Dristighed at forsvare den, som om den var ganske i sin Orden. Thaarup fik til hiin lave Priis affsat Oplaget af sin Udgave (uden Anmærkninger) endnu inden Høst's var afsluttet, men dermed kunde han kun lidet være tjent, og maaskee endnu mindre Samfundet til den danske Literaturs Fremme; thi dets Tillid maatte i væsentlig Grad undergraves derved, at et Værk, som det havde ladet sine Medlemmer betale med 8 Rdlr., sank trefjerdedele i Værdi. At Selskabet strax vilde skille sig ved Hr. Liebenberg, som herfor havde Skylden, kunde man med Rimelighed vente. Men dette har det ikke kunnet gjøre, da Hr. Liebenberg endnu inden hiint Kup havde sat sig i et nyt Udgiverforhold til Selskabet, der nemlig havde overtaget en af ham forkortet Udgave af C. Bredahls „Dramatiske Scener". Bredahl selv lever som Proprietær etsteds borte paa Sjælland, og det synes saaledes at være samme Formastelighed af Andenmand at beskjære og tillæmpe hans rigtignok uordentlige Arbeider, som om En hernede i Byen vilde skaltet og valtet over H. Wergelands Arbeider, medens han selv sad oppe i „Grotten". Om end Hr. Liebenberg, i Betragtning af den med hiint Arbeide forbundne Indtægt ikke gjorde sig nogen Betænkelighed ved at indlade sig derpaa, saa burde man dog ventet, at Mænd som C. Hauch og Fr. Paludan-Müller, der tilligemed J. M. Thiele skulde overveie Liebenbergs Andragende, ganske havde tilbagevist det. Men nei, de gave derom følgende, rigtignok høist forbeholdne Kommittee-Betænkning:

Menura Alberti.

„Vi Undertegnede erklære herved, efter nøie at have gjennemlæst det af Hr. Liebenberg forkortede Exemplar af Bredahls dramatiske Scener, at disse, saavidt vi kunne skjønne, ved denne Forkortelse have vundet betydeligt, saavel i Sammentrængthed, som i Overskuelighed. Da nu det Vigtigste, hvad der forhen skadede Indtrykket af det Hele, saaledes, saavidt muligt, synes fjernet, saa mene vi, at dette Arbeide, hvis det i denne forbedrede Skikkelse blev givet Publikum i Hænde, ikke blot vil kunne læses med Interesse og Fornøielse, men at det ogsaa, ved sit rige og kjærnefulde Indhold, vil danne et betydeligt Tillæg til den bedre Deel af vor Literatur".

Hvad der forresten er mærkeligt ved den Liebenbergske Udgiverbedrift, er de store Honorarer, denne indbringer, og hvilke vistnok løbe op til mere, end hvad de af ham udgivne Forfattere selv have faaet for sit Arbeide. Exempelviis kan saaledes anføres, at i den i hiint Selskabs sidste Aarsmøde (Marts 1855) fremlagte Oversigt over Samfundets Indtægter og Udgifter opføres til Bredahls dramatiske Scener (hvoraf til Dato 2 smaa Bind ere udkomne) et Honorar af 400 Rdlr., hvilket vel heelt og holdent er tilfaldet Hr. Liebenberg, medens formodentlig Forfatteren selv, Hr. Bredahl, i sin Tid har havt Udgifter ved sin gamle Udgave af de samme „Scener".

Hr. Liebenbergs Udgiverforhold, der danner den skarpeste Kontrast til den Uegennyttighed, hvormed vore Oldskriftudgivere arbeide, er paa langt nær i Danmark ikke det eneste, der tiltrænger en offentlig Paatale. I mange Retninger af Literaturen seer man en synlig Mangel paa Tilsyn fra Dagspressens og Kritikens Side. Literaturen gives, efter Tydsklands Exempel, mere og mere i Boghandlernes Vold, og Kritiken har spillet Fallit, ligesom den ifølge en vis Forfatters Bemærkning forlængst har gjort blandt Tydskerne. Kritiken har ikke, som for vel et halvt Snees Aar tilbage, noget anseet Tidsskrift som Tilflugtssted; den er henvist til Dagbladene, og disse staae igjen paa Boghandlernes Part, saaledes at de ofte bekvemme sig til at rose Literaturens største Misfostre, medens de tie om betydelige Værker eller endog nedrive dem, da disses Forfattere af Foragt for deres Dom intet bestikkende Skridt foretage.

Venskabet danner Trappetrinnene for Talentløshedens Ophøielse, Dygtighedens Anerkjendelse modarbeides. Forsaavidt Enhver i sine Venner har offentlige Lovtalere og Forkyndere af sin Hæder, ligner denne Tilstand noget en tidligere, da Bøgerne vandrede ud i Verden med gode, vennehulde Mænds Anbefalinger og Æresvers for og bag; men dette var dog ikke saa galt, da de Anbefalendes Navne for Publikum vare Vink med Hensyn til deres Dommerkompetence og desuden paa en Maade opfordrede Enhver til i Rosen at slaae af hvad der nødvendigviis maatte skrives paa det aabenbare Venskabs

Regning. Et Forslag til Gjenoptagelse af denne gode gamle Skik er tidsmæssigt for Danmarks Vedkommende og bliver det vel ogsaa snart for vor.

Søren Kierkegaard.*)

Det synes, som om Storhederne efterhaanden ville gaae bort fra Danmark. Vi have i faa Aar tabt Thorvaldsen, Ørsted, Oehlenschläger og Schouw, men alle disse vare dog gamle Mænd, og deres Bortgang havde intet Overraskende. Til deres Tal have de sidste Dage føiet en Mand, der endnu var i den bedste Manddomsalder og tilsyneladende i Midtpunktet af sin Virksomhed; vi behøve neppe at udtale det Navn, der i disse Dage er paa Alles Læber: Søren Aaby Kierkegaard.

Det er forholdsviis ikke noget langt Liv, der blev forundt denne Heros, der med Rette kan benævnes ved Bibelens Ord: „et Tegn, der modsiges"; men det var et Liv, indholdsrigt som faa, en Virksomhed, der har grebet vidt og dybt i Samtiden, men vistnok vil gribe videre og dybere i Eftertiden.

Kierkegaard levede og virkede som Forfatter; hans Arbeider i saa Henseende ere lige mærkværdige ved deres Mængde, deres Betydning og deres Indflydelse. Han har i sine mangfoldige Skrifter behandlet Mangt og Meget, sjelden dog Noget uden fra en Side, der stod i nærmere eller fjernere Forbindelse med det for ham „ene Fornødne"; hans Behandlingsmaade er ligesaa forskjelligartet, som hans Gjenstand, og det var med fuld Ret, at han betegnede sig baade som „(en Smule) Digter" og „(en Smule) Philosoph". Hans literære Charakteer maa dog nærmest betegnes som en skarpsindig, klar og original Tænker, en gribende „opbyggelig Taler" (fornemlig vel som Bodsprædikant) og en mesterlig, stærkt eiendommelig Stilist.

Søren Kierkegaard, der var en Søn af Hosekræmmer Michael P. Kierkegaard og Ane, f. Lund, begge af jydsk Bondeherkomst, er født i Kjøbenhavn den 5te Mai 1813, blev Student 1830, theologisk Kandidat 1840 og Magister 1841. Hermed er der sagt, hvad der er at mærke om hans ydre Liv; det er dog ikke det, der fortjener Verdens Opmærksomhed, men det, „der bevægede sig i den Verden, der indesluttes af et Menneskehjerte." Temmelig tidlig begyndte han sin Forfattervirksomhed, og det paa en Maade, der vistnok vidnede om en begavet Aand, men ingenlunde lod ane den Lavastrøm, han senere skulde udsende over sine indolente Samtidige. Lidt Bladkjævleri (i „Flyvende Post") og en Kritik over Andersens „Kun en Spillemand" („Af en endnu Levendes Papirer") bleve først i 1841 efterfulgte af det større Arbeide, hans Magisterdisputats „Om Begrebet Ironi med stadigt Hensyn til Sokrates". Dette Arbeide har vistnok Betydning i og for sig og desuden som charakteristisk for Kierkegaards Udvikling, da det vidnede om hans fortrolige Bekjendtskab med hiin Ironiens og Dialektikens Mester, den „maieutiske" Methodes Opfinder, med hvis Optræden Kierkegaards senere Virksomhed maatte frembyde saa megen Lighed. Hans egentlige betydningsfulde Virksomhed begyndte dog først 1843 med „Enten—Eller," der aabnede den lange Række Pseudonymer, hvori han saa indtrængende, saa udholdende og saa genialt anvendte „den indirekte Meddelelse," paa samme Tid som han ved at udsende i større og mindre Samlinger sine opbyggelige Taler (ligeledes 1843) tog det direkte Sigte paa sin „Læser". „Enten—Eller" indeholder paa en Maade i forholdsviis kort Indbegreb, hvad man hos en almindelig philosophisk Forfatter vilde kalde hans System. Første Deel er tilsyneladende en Samling Afhandlinger af mere eller mindre direkte æsthetisk Indhold, men i Virkeligheden er det imidlertid en Række Charakteerstudier, fragmentariske Billeder af den Udvikling, som en fra et bestemt, eensidig æsthetisk Standpunkt udgaaende og konsekvent gjennemført Personlighed maa gjennemgaae, indtil den til Grund for hans hele Livsbetragtning liggende Nydelsessyge og Egoisme tilsidst fører ham til den kompletteste sædelige Fordærvelse („Forførerens Dagbog"); anden Deel opstiller Modsætningen hertil i en anden Række Studier af en Mand, der lever i Bevidstheden om, at det er „Alvor" og ikke Gjøgleværk, og hele Værket ender symbolsk med en Tale, hvori det religiøse Moment, der i sidste Deel heelt igjennem skjult er tilstede, anbringes direkte. Med „Enten—Eller" var den nye Bane brudt og blev nu ufortrødent fortsat i en lang Række pseudonyme Skrifter, som vi ligesaalidt skulle indlade os paa at nævne som videre at charakterisere, da her ikke kan være Stedet til en gjennemgaaende Kritik af denne Literatur. Særlig maa dog mærkes hans „Indøvelse i Christendom" (1850), da allerede deri fremtraadte temmelig klart, hvad der længe havde kunnet skimtes, at det maatte komme til et voldsomt Brud mellem ham og den herskende Kirke med dens „officielle Christendom". Dog trak det endnu nogle Aar ud dermed, indtil han i forrige December som en uventet Lynstraale slog ned med sin første Artikel i „Fædrelandet". Dermed indtraadte han i et ganske nyt Stadium af sin Virksomhed. Tidligere havde han skrevet Bøger, henvendt sig til de Lærde og vundet et agtet Navn iblandt dem: nu skrev han Bladartikler, henvendte sig til Alverden og blev Dagens Thema til Vækkelse, til Harme eller til pjattende Skandale. Fra nu af undte han hverken sig eller Verden nogen Ro, han vedblev at udslynge den ene Brand efter den anden, saa at hans „Dieblikke" tilsidst truede med at blive et vældigt Baal, der vilde opbrænde og ødelægge eller lutre den officielle Kirke. Hans Virksomhed i saa Henseende er for bekjendt til at beskrives og ligger vel for nær til at kunne fuldstændig bedømmes. Nu er han pludselig bortrevet fra den; var det for tidlig eller i rette Tid? — For tidlig maaskee for dem, der ønskede at være orkesløse Tilskuere og kun betragtede det Hele som en pikant Tidsfordriv; i rette Tid uden Tvivl for dem, der følte Slagene af hans vældige Haand, der hverken kunde afbøde eller gjengjelde dem, og som vistnok ikke ville undlade i denne pludselige Død at finde en Forsynets Tilskikkelse, „Guds Finger", en kjærlig Omsorg for Herrens Tjenere; — men i rette Tid visselig ogsaa for dem, der med aabent Sind lyttede til hans Malmrøst, der hos ham beundrede den begeistrede, urokkelige Overbeviisning, som havde staaet sin Prøve i Livet i Medgang og Modgang og nu kun manglede ligeledes at veies paa Dødskampens Guldvægt. Han døde ikke for tidlig, thi han havde faaet det udtalt, som han vilde; han havde bekræftet det ved sit Liv og ved sin Død, thi han døde med et roligt Sind, som end ikke hans haarde legemlige Lidelser kunde betvinge, og i fuld Fortrøstning til sin gode Sag.

Kierkegaards Retning var eiendommelig, men havde sin store Sandhed, om den end som alt Menneskeværk maatte bære Ufuldkommenhedens og Eensidighedens Spor baade i Indhold og Form. Man kan vistnok med Rette betragte ham som en Konsekvents af Protestantismen, idet han yderligere sagde sig løs fra Kirken, det Almindelige (Katholicismen) og udelukkende henvendte sig til Individet, den Enkelte, forholdt sig til ham og lærte ham at forholde sig til sig selv. Han indskjærper med Rette, at Christendommen er Inderlighedens Religion, og gjennemførte han nu end dette saa strengt, at han ofte syntes at glemme, ja virkelig glemte, at vi ere materielle Væsener og ikke blot Aand og Tanke, saa var han dog i sin gode Ret, thi for ham som for enhver sand og inderlig Troende var Christendommen det Absolute, som man ikke kunde gaae paa Akkord med eller afprutte Noget, men maatte annamme i ydmyg Selvfornægtelse. Let vilde det jo være at vise ham, at hans „haarde Tale" ikke passede for denne Verden, men det ramte ham ikke, thi han fulgte trofast den, der havde erklæret: „mit Rige er ikke af denne Verden". I Danmarks, i Literaturens og i Kirkens Historie vil denne Mand indtage en fremragende Plads; for Kirken vil han være en usvigelig Prøvesteen, for sine Medchristne en myndig Røst til Efterfølgelse og for sine Medmennesker en betydningsfuld, indtrængende Opfordring „til Selvprøvelse".

Ved hans Jordefærd (18de November) havde, ifølge „Fædrelandet," Tusinder forsamlet sig; Broderen Dr. P. C. Kierkegaard holdt Ligtalen og greb denne upassende Leilighed til at dadle og fordømme den Afdødes Anskuelser og sidste Virksomhed. En anden Slægtning, Kand. H. Lund, protesterede mod „den kristelige Begravelse", man havde givet ham, der havde sagt sig løs fra det „officielle Kirkesamfund".

*) Da vi ikke see os istand til at levere nogen original Artikel om denne udmærkede Tænker, gjengive vi her en Artikel efter en kjøbenhavnsk Avis, "Dagbladet", for dog at bidrage Noget til at opfriske Mindet om en for Samtiden saa mærkelig Mand, hvis Virksomhed netop er afsluttet. Noget Portræt af Kierkegaard, som her kunde medgives, kjende vi ikke.

Litteratur og Kunst.

Nye Udgaver af Holbergs Danmarks Historie. Af alle sine videnskabelige Værker sætte H. mest Priis paa denne sin Historie, og det med Rette. Den begyndte at udkomme 1732, men endnu 1786 erklærede Suhm „den for den bedste, vi havde i vort Sprog." G. L. Baden gjentog Dommen, da han skrev sin Danmarks Hist., og Fr. Barfod sagde i 1853, at „den endnu var den eneste læselige, vi eiede." Og vi tror man kan sige det samme den Dag idag, selv efterat man har Barfods egen og Fabritius's Historie. At vor Tids Boghandlere ikke have faldet paa at gjøre en ny Udgave af Værket før nu, er derfor forunderligt. Men saa faae vi nu ogsaa til Gjengjæld fra Kjøbenhavn tvende Udgaver paa een Gang, en paa A. F. Høsts og en paa Kand. P. Larsens Forlag. Hiin skal besørges af J. Levin og være et uforandret Aftryk af Holbergs eget Arbeide, uden at rettes eller omgjøres i nogen Enkelthed, „kun at Citationerne under Texten af Datidens historiske Literatur, og Originalerne i fremmede Sprog til alle Aktstykkerne, som Forfatteren selv gjengiver paa Dansk, ere udeladte." Hr. Kand. theol. P. Larsen, Udgiver af „almeennyttigt danst Conversations-Lexikon"—berømmelig Ihukommelse — vil derimod give Værket „med Nutidens Retskrivning og med danske Ord istedetfor de Fremmede." Da det overhovedet er tvivlsomt om en saadan Forandring, endog udført med Kyndighed, vel lader sig forsvare, og dobbelt tvivlsomt, naar den skeer under Hr. Larsens Auspicier, ville vi advare vore Læsere mod hans Udgave, da det er al Sandsynlighed for, at den vil blive et Makværk. Holbergs Historie ligger endnu længere tilbage for vor Tid med Hensyn til historisk Forskning end i Sproget, og maatte derfor ogsaa i hiin Henseende omstøbes, hvis den skulde svare til „Nutidens Fordringer." Men da blev den ikke længere Holbergs Arbeide. Hr. Larsen maa erindre sig Holbergs Epistel til Omstøberen J. Paulli, inden han skalter altfor vilkaarlig med hans Arbeide. Høsts Udgave udkommer i Hefter paa 4 Ark, a 17 Skill. norsk. Den vil udgjøre 3 B., hvert paa 6 Hefter. Han siger, at „Udstyringen bliver saadan, at Udg. kan passe ind i Rækken af de af det Holbergske Samfund udgivne Skifter." Dette maa da være med Hensyn til Format, men ingenlunde til Tryk. Thi skulde der anvendes en saa taabelig rumfyldende Tryk, som i Selskabets Udg. af Komedierne, vilde Danmarks Historie blive et saa bekosteligt Værk, at Anskaffelsen kunde ruinere Fattigfolk.

Vi ville her nævne et Par smaa Bøger, til hvis Bedømmelse vi savne al Kyndighed, men hvis Udkomst alligevel bør nævnes for de Folks Skyld, der kunne føre sig dem til Nytte. Den ene er en hos Schibsted udkommen Filee-Bog eller Veiledning i Fileekunsten af Adolphine Warncke, 1 Ark med deri trykte Træsnit, hvori Anviisning til forskjellige Slags Mønsterfilee gives, som det synes, med stor Tydelighed, saaledes at man ved Hjælp deraf vil „kunne veilede sig selv i denne Kunst, der mere og mere synes at fortrænge Heklearbeidet." (Priis 8 Skill.) Den anden er „Anviisning til Pianofortestemning, samt Instrumentets practiske Behandling og Conservation m. m. inddeelt i fire Afsnit med Tabeller og Bemærkninger af J. H. Østrem, Musiklærer." Dette vistnok for Mange kjærkomne Skrift er trykt i Frederikshald og udgjør 24 S. 8 foruden en kontratrykt „Stemme-Tabel."

Norge.

Christiania. Under 10de Nov. er Kand. jur. K. Sømme udnævnt til Fuldmægtig i Justitsdepartementet; Distriktslæge i Lyngdal Fr. Dietrichson til Distriktslæge i Mandals Distrikt og Distriktslæge i Alten Th. Thomesen til Distriktslæge i øvre Thelemarkens østfjeldske Distrikt.

— Under s. D. er Hofraad H. Collin forundt Afsked som Magazinforvalter ved Throndhjems Fæstnings Forraadsmagazin med en aarlig Pension af 200 Spd.

— Under 10de Nov. er Legationssekretær A. Mansbach udnævnt til Kammerherre ved det norske Hof.

— Exam. jur. C. O. Lund er under 15 Nov. beskikket til Lensmand i Hedrums Thinglag.

Det akademiske Kollegium har antaget Fuldmægtig F. C. Groth til Notarius ved det jur. Fakultet.

— Ved kgl. Resol. er det af den dertil nedsatte Kommission udarbeidede Udkast til en Medicinaltaxt med dertil hørende Bestemmelser autoriseret og Apothekere og Læger befalede at holde sig til de i Pharmacopoea norv. angivne Navne paa Lægemidlerne eller til „de i den nye Medicinaltaxt optagne Synonymer."

— Ved høieste Resol. af 5te Sept. er Indredepartementet bemyndiget til at anvende et Beløb af indtil 20,000 Spd. til Udlaan for korntrængende Kommuner i Finmarken, samt til derværende Handelsmænd.

— Som norske Medlemmer af Kommitteen ang. Forandringer i de gjældende Bestemmelser om de forenede Rigers indbyrdes Handel og Søfart, er under 10de Novbr. udnævnt: Høiesteretsassessor O. J. Løvenskiold, Konsul og Kjøbm. i Throndhjem, Ritmester Fr. Lorck og Kjøbm. i Bergen J. B. Faye.

— Ligesom Uhrmager Christophersen er Bestyreren af Dampvæveriet Nøsted for Fabrikata paa Pariserudstillingen bleven optaget som Medlem af Acad. nationale i Paris. Ogsaa Oberst Th. Broch, Kapitain O. Wergeland og Direktør ved Kongsbergs Vaabenfabrik Landmark have erholdt Tilbud om at blive Medlemmer af Akademiet. — Den norske Kommissær ved Pariserudstillingen, E. Tidemand, er bleven Ridder af Æreslegionen.

— Brugsfuldmægtig Viseth (Ladegaardsøens Hovedgaard) er optaget til Medlem af Acad. agricole formedelst de ved ham udstillede Landbrugsredskaber.

— Paa Gaarden Yggeseth i Asker fandtes nylig ved Opgravning af en Brønd to Guldringe til en Værdi af omtr. 50 Spd.

I „Eur. Modenz." roses Hr. Freys Filtklæder paa Pariserudstillingen.

— Akers Sparebank havde ved Aarets Begyndelse under Bestyrelse 979,932 Spd. 35 Skill., hvoraf den eiede 35,302 Spd. 79 Skill., foruden Gaarden. Indtil 31 Okt. var indskudt 328,328 Spd. 92 Skill.

— Jernbanens samtlige Indtægter i Driftsaaret 1ste Sept. 1854—31te Okt. 1855 have ifølge den nys udkomne Beretning udgjort 119,946 Spd. 3 Skill., hvoraf 35,425 Spd. 70 Skill. for Befordring af Passagerer (128,047 paa samtlige Pladse.) Udgifterne have udgjort 88,394 Spd. 103 Skill. d. e. 73,7 pCt. af Indtægterne eller, med Fradrag af endeel Driften uvedkommende Udgifter, 66,858 pCt. Overskuddet udgjør altsaa 31,551 Spd. 20 Skill. der giver 3,175 pCt. i Udbytte for Prioritetsaktierne.

— Vor Landsmand Tellefsen opholder sig nu for Tiden i Kjøbenhavn og giver der Koncerter, „Dagbl." siger, at hans første Koncert blev optaget med Kulde.

— Den 21de November feirede Sangforeningen sin Tiaarsfest i Frimurerlogens lille Sal, der til Anledningen var rigt dekoreret. Efterat Welhavens Studentersang var afsungen, fremsagde Skuespiller Jørgensen et Digt af A. Munch, hvorpaa P. A. Jensen holdt den egentlige Festtale. En af Welhaven forfattet Sang, hvortil H. Kjerulf havde sat Musik, blev derefter afsungen, og C. Kjerulf udbragte i en Tale Skaalen for Sangforeningens utrættelige og dygtige Instruktør Behrens, idet han derhos som Gave fra Foreningen overrakte ham en Sølvkande med tilhørende Krus, hvorpaa en Vise for Behrens blev afsunget. Blandt de øvrige Skaaler, der udbragtes, maa nævnes Prof. Monrads for de tilstedeværende Digtere Welhaven, A. Munch og P. A. Jensen samt Komponisterne Arnold, Lindemann, Kierulf og Reissiger, hvilken var ledsaget af et versificeret Foredrag om Sang og Poesi. Under Festen udførtes ogsaa en „Studentersangforeningens Vise" af L. Dietrichsen, med Musik af Reissiger.

Drammen. Aktieeierne i St. Halward agte at anskaffe nok et Dampskib.

Kongsberg. Statens Uld- og Linnedmanufakturbygninger hersteds med Tilbehør ere ved Auktion solgte for 5050 Spd.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Universitetet i Lund tæller for Tiden følgende Lærere: 22 ordinære og 1 extraordinær Professor, 14 ordinære og 1 extraordinær Adjunkt, 20 Docenter og 4 „Exercitiemästare", følgelig ialt 62. Studenternes Antal er 390, hvoraf Østgöta Nation tæller 8, Götiska 16, Smålands 50, Skaanske 184, Blekingske 41, Göteborgske 53, Kalmars 26 og Værmelands 13.

— Mandag den 19de November forlod Canrobert Stockholm, efterat han havde modtaget uafladelige Beviser paa det svenske Folks Sympathier og Autoriteternes Opmærksomhed; i sidste Henseende kan nævnes, at han den 17de blev Serafimerridder. Han drog landveis sydigjennem Sverige, for at besøge Kjøbenhavn.

England. Labouchere er bleven udnævnt til Kolonialminister. En Engelskmand gjør imidlertid og Fordring paa Æren herfor.

Frankrig. Napoleon har selv opfundet de svømmende Batterier, han havde saa svær Virkning ved Kinburns Erobring.

— Keiseren holdt d. 15de, ved Industriudstillingens Slutning og Priisfordelingen, en Tale, hvori han ytrede: „Kampen mellem Stormagterne truer med at drage i Langdrag, men dersom Europa afgiver sin afgjorte Erklæring om hvo der har Ret eller Uret, vilde et stort Skridt derved være gjort imod Løsningen. Civilisationen vil dog tilslut vinde Seier. Siger I Eders Landsmænd, at Frankrig ikke nærer noget Had og kuns strider for Ret og Retvished. Siger I dem, at de maa aabent erklære sig for eller imod os. Ligegyldighed er en slet Beregning, Taushed en Feil. Hvad os angaar, smede vi Vaaben for Krigen, idet vi udøve Fredens Gjerninger".

— Brenier, Direktør i Udenrigsministeriet, er bleven udnævnt til Gesandt i Neapel istedetfor de Lacour, hvilken Forandring ikke skal være uden politiske Motiver.

Østersøen. Den 14de November ankom til Kiel Admiral Dundas's Flagskib „Duke of Wellington" og de følgende to Dage syv andre engelske og franske store Orlogsskibe, hvoriblandt Admiral Renauds Flagskib. Før laa der i Fjorden fire store Krigsskibe. — I Østersøen findes nu kun „den flyvende Eskadre under Admiral Baynes" og endeel Korvetter og mindre Dampskibe.

Italien. De sardinske Kamre aabnedes den 12te ds. med en Tale af Kongen, hvori Landets Tilstand og Forholdet til Krigen fremhævedes.

Rusland. Der raadslaaes om en Plan til en almindelig Folkebevæbning, der i Nødsfald skulde komme til Udførelse som tredie Opbud.

Krigsskuepladsen, Fra Asien berettes: De tyrkiske Tropper under Omer Paschas Kommando have den 6te ds. faaet Ordre til at tiltvinge sig Overgangen over Floden Anakara ved dennes Indtrædelse i Georgien, og Soldaterne vadede i Vand til Lænderne. Den af 16,000 Russere forsvarede Redute blev angrebet af Tyrkerne med Bajonetten og taget af disse trods en fortvivlet Modstand. Tyrkerne toge 5 Kanoner og omtrent 40 Fanger. Russerne mistede 400 Døde. Hines Tab beløber sig til 68 Døde og 220 Saarede. En Depesche fra Triest tilføier, at der i Konstantinopel gik det Rygte, at Russerne havde rømmet Kutais. Der indtraf bestandig nye Forstærkninger til Suchum Kale, og det antoges, at Omer Pascha om kort Tid vilde raade over en Armee paa 40,000 Mand.

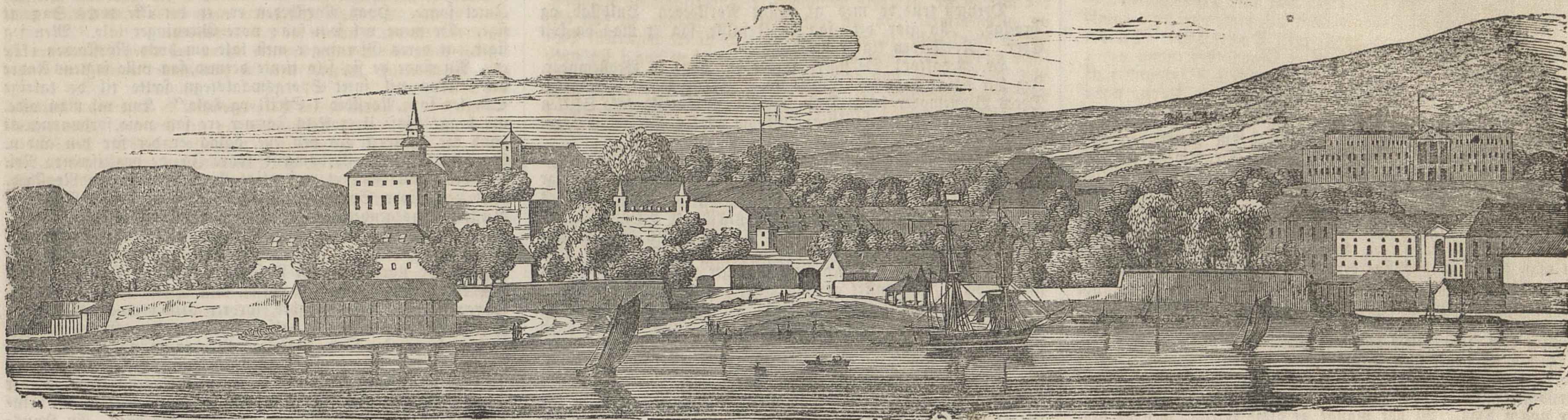
— Pelissier melder under 16de ds., at tre af Artilleriparkens Magaziner med 30,000 Pund Krudt og 600,000 Patroner vare sprungne i Luften den foregaaende Dag. 30 Franskmænd bleve dræbte, og 100 saaredes. Englændernes Tab er endnu betydeligere.

— Admiral Sir E Lyons indberetter under 18de ds.: Englænderne have nylig i det azovske Hav i en Omkreds af to Mile (?) ødelagt betydelige Forraad af Korn, der vare bestemte for Krim og Kaukasus, lige for Øinene paa 4000 Russere.

Nyhedsbladets Expeditør og Kasserer bor i Kongens Gade No. 7, anden Etage. Efterhaanden, som Abonnenterne indsende Aarskontingenten for Bladet, erholde de Lodsedler til den med Udgivelsen forbundne Præmiefordeling. Udenbyes Rekvisitioner paa Bladet tilstilles Christiania Postkontor. Indenbyes Abonnerende behage at melde sig hos Kassereren eller P. Botten Hansen, N. Haslunds Gaard, Kongens Gade.

Christiania. Trykt af H. J. Jensen. (Lille Grændsegade Nr. 5.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 48. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 1ste December 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

Spanien og Revolutionen i 1848.

(Fortsættelse fra Nr. 46.)

III.

Den mest charakteristiske Plan, der har reist sig som en af Elementerne i nærværende Krisis, er Planen om en dynastisk Revolution, idet man vilde føre Huset Braganza til Madrid og at forene Spanien og Portugal, en Idee, som seer forførende nok ud, men igrunden virkelig er ligesaa chimærisk som selve Republiken — saalidt er den grundet paa en nøiagtig Kundskab til de tvende Landes nærværende Forhold! Spanien og Portugal berøre hinanden territorial i Henseende, i Interesser, i Sæder og Skikke, ved mere end een fælles Tradition, og dog findes der knapt to Folk, mellem hvilke der er mindre Forbindelse. Portugiserne reise til London, til Paris, til Tydskland, de reise ikke til Spanien. Spanierne komme ikke til Portugal. Begge Landes Familier forbinde sig ikke med hinanden. De betydeligste Handelsforhold paa Grændsen ere de, som Kontrabande vedligeholder. Forrige Aar søgte man i Lissabon efter en af Spaniens første Digteres Værker; man fandt dem ikke der, og den hurtigste Maade at faae fat i dem paa var at forskrive dem fra Paris. Det Forhold, hvori begge Riger staae til hinanden, udtrykkes ikke saa ilde ved Anekdoten om Portugiseren, som var falden i en Brønd, og da han saa en Kastilianer passere forbi, sagde til ham: „Kastilianer, Kastilianer, hvis du vil trække mig op herfra, skal jeg spare dit Liv!" Det er slet ikke sikkert, at jo samme Dag, som Don Pedro blev proklameret i Madrid, Portugiserne kunde finde paa at proklamere hans Broder, Hertugen af Porto til sin Souveræn. Regjeringen i Lissabon var selv langt fra at laane Øre til disse Planer, som den ikke var ubekjendt med, og det var tildeels af den Grund, at Kongen paa den Reise, han foretog sig Vaaren 1854, undlod at besøge Spanien. Hvor brillant end Chimæren var, vare dog Don Pedro's Raadgivere forstandige nok til at indsee, at deres unge Souveræn, som var elsket og legitim Konge i Portugal, i Madrid kun vilde blive en Fremmed og Usurpatør. Hvad England og Frankrig angaar, da var deres Politik ganske bestemt med Hensyn til disse Planer, som vilde forandre begge Landes Stilling, og vi have allerede vist, hvorledes det engelske Kabinet paa en fiin Maade afslog de Forslag, som blev gjort det forinden den spanske Revolution. Siden antog den samme Idee, om Fjernelsen af Isabella dens 2dens Dynasti, en anden Form uden at have en bedre Fremgang. Nu gjaldt det ikke mere at forene begge Halvøens Kongeriger, men at kalde Kongen af Portugals Fader, Regenten Don Fernando, til Spaniens Throne for at grunde et nyt Dynasti. Det er ikke vort Paafund, dervaa kan man være sikker. Hvad havde man endnu igjen mod Isabella den 2dens Kongemagt? Man havde Rigentskabet — et Regentskab, udøvet af Hertugen af Vittoria, det vil sige, Fornyelsen af en stormfuld Minoritet, givet alslags Splid i Vold.

Man vil lægge Mærke til den svage Side ved alle disse Kombinationer — Republik, iberisk Keiserdømme eller Regentskab. Det var Planer, som vare undfagne i et Overmaal af Opposition eller Ærgjerrighed, der hvilede paa de mest chimæriske Forudsætninger, der bleve udbredte og fremsatte i al Hemmelighed. Da Revolutionen brød ud, som for at give dem et Legeme, forsvandt alle disse Skygger. Spørgsmaalet om Monarkiet og Dynastiets Existence blev endvidere afgjort ved den almindelige Sands, for hvilken det kanske rettere sagt ikke existerede.

I Insurrektionens første Dage, medens Madrid var besat med Barrikader, fordunkledes Dronningens Portræt af Esparteros og de øvrige Generalers; lidt efter lidt fik det sin Plads igjen og Folket satte det først. Det revolutionære Parti var halv vanvittigt, da det i nogle Maaneder syntes at holde Monarkiets Skjæbne i sin Haand; materialiter kunde det vistnok Alt, det er sikkert; men moraliter formaaede det Intet, og da Kortes saagodtsom eenstemmigt den 28de November voterede Monarkiets Opretholdelse, gjorde de ikke andet end at de indregistrerede et politisk Faktum, som i det hele Lands Øine ikke havde ophørt at existere, som til Nød havde kunnet undvære den unyttige Sanktion. Og medens man diskutterede om Kongedømmets Bestaaen, vare da ikke de stolteste Tribuner selv de ivrigste til Hoffets Haandkys?

Lad os gaae videre: hvis Revolutionen Intet væsentligt formaar mod Monarkiet, har den da til Hensigt at bringe noget nyt demokratisk Lighedsprincip i Velten i det sociale Liv? Men der er intet Land, hvor der er mindre Fiendskab mellem de forskjellige Klasser, hvor det virkelige Demokrati, det, som udgaar fra en dyb Følelse af moralsk Lighed, mere hersker, end i Spanien. Aristokratiet har ingen politiske Fordele, det har intet andet Privilegtum end at bære berømte Navne, som gjenkalder i Erindringen Traditioner, der ere kjære for Folket selv. Det vilde visselig være det forfængeligste og unyttigste af alle Arbeider at søge at rive dette Folkefærd løs fra den Stolthed, dets Fortid og dets Minder fylde det med. Man maa ikke glemme, at i de konstitutionelle Reformer, som for nogle Aar siden saa Lyset, var Gjenopretelsen af Majoraterne i en vis Maalestok og Indbringelsen af det aristokratiske Element i Senatets Organisation det, som stødte mindst Aristokratiet saadant, som det nu existerer i Spanien, staar aabent for Enhver, og Alle og Enhver aspirerer til.

Man maa endelig ikke tro, at der hiinsides Pyrenæerne hersker et stærkt Had mod Distinktioner og Titler. Enhver Revolution uddeler saadanne og nærværende Revolution gjør deri ingen Undtagelse. Vicepræsidenten i den Junta, som dannedes i Madrid i Juli Maaned, blev udnævnt til Hertug; det var Hr. Sevillano, Bankier og allerede Markis. Den sidste Finantsminister, Hr. Madoz, vilde man gjort til Greve af Tremp, hvis han ikke havde været saa afgjort liberal. Man maa lægge til, at Hr. Madoz afslog denne Titel. Og paa den anden Side, hvem var da Cheferne for det foregivne demokratiske Parti? Det var den gamle Grev de Las Navas, denne ridderlige og platoniske Elsker af Republiken, som nylig er død; nu er det Hr. Orense, Markis af Albaida. For nogle Aar siden, strax efter 1848, udkom der en socialistisk Journal i Madrid; ved hvis Understøttelse var det, at dette momentane Blad bestod? Det var ved en Grande af Spaniens. Det eneste Demokrati, som existerer hiinsides Pyrenæerne, i Ordets virkelige nyere og revolutionære Betydning, er denne travle og geskjæftige Flok, hvem Begivenhederne drive frem, som følger alle Partier, som kaster sig over enhver Revolutions Embeder; det er Kapaciteternes Demokrati. Der gives forresten ligesaavel moderate, som progressistiske Kapaciteter. Ethvert Parti har sit Personale af Embedsmænd, som alternerer mellem den aktive Stok og cessantes, følge den politiske Lykkes Omvexlinger. Dette Demokrati er et Forvirringens Element, det er udenfor al Tvivl; det kan bidrage til Revolutioner for at erhverve eller gjenerhverve Embeder; men det gjælder klarligen her ikke en Kamp mellem Samfundsklasserne, et socialt Nivelleringsprincip. Mod de demokratiske Ideers Smitte har Spanien et sikkert Værn i sine Sæder, i sin Smag, i sine Instinkter; hvorledes skulde det demokratiske Princip bringe Uroligheder og Forvirring der, hvor Menneskerne af Naturen føle sig lige, hvor der ikke gjærer Had mod Undertrykkelse og Hierarki? Hvorledes skulde den økonomiske Socialisme kunne faae nogen alvorlig Udbredelse der, hvor der er Arbeide i Overflod, hvor der er en indolent og stolt Fattigdom men ingen Pauperisme, denne de Landes forfærdelige Sygdom, hvor Overbefolkning gaar Haand i Haand med industriel Udvikling.

Her har vi da endda et Punkt, hvori Revolutionen hiinsides Pyrenæerne mangler Grund for sin Existence. Vilde den da endelig fremkalde noget religiøst Reformprincip, Samvittighedsfrihed? Intet er mere ligefremt, end at i de Lande, hvor der ved Omstændighedernes Magt, som en Følge af historiske Kjendsgjerninger er indført forskjellige Religionsbekjendelser, Friheden bliver Garantien for den gjensidige religiøse Uafhængighed og offentlige Fred. Men findes der en Nation, som i sin Heelhed er een Tro ganske og fuldkommen hengiven, da er det den spanske, Katholicismen er der Gemytternes Regulator; den er dybt indvævet i Folkets Natur, dets Ideer, dets moralske og intellektuelle Organisation. For Spanieren kan der ingen anden Troesbekjendelse tænkes: han er Katholik eller han har ingen Religion, og i dette sidste Tilfælde er Kultusfrihed ham lidet nyttig. Selv blandt dannede Klasser, hvor man maaskee ikke saa samvittighedsfuldt iagttager Religionens ydre Forskrifter, bliver dog Troen tilbage i Sindet, og man vil ikke finde det mindste Anstrøg af nogen religiøs eller philosophisk Bevægelse, der er uafhængig af Katholicismen. Intet er et bedre Beviis i denne Henseende, end de Diskussioner, som nylig fandt Sted paa Kongressen i Madrid angaaende dette Punkt. Det var ikke alene de Konservative, som holdt paa Religionens Eenhed, men ogsaa de mest afgjorte Progressister. Blandt Medlemmerne af Konstitutionskommissionen herskede der Tvist, og de ræsonnerede omtrent som saa: „Samvittighedsfrihed, ja det er et skjønt Princip; der er kun een Mangel ved det: hvis vi proklamere det, vil det være Signalet til en almindelig Explosion, hvori Revolutionen bliver reent borte". Desaarsag gik man den Middelvei i Konstitutionen at indskrive, hvad man kan kalde en taus Frihed, en indre Kultustolerance. Man maa vel betænke, at Katholicismen hiinsides Pyrenæerne har Nationalfølelsen paa sit Parti, og at i Spaniernes Øine enhver Modifikation i den religiøse Eenhed er et Vaaben givet i fremmede Hænder.

Man har seet det for kort Tid siden. Nogle engelske Protestanter havde forsamlet sig i Sevilla for at dyrke sin Gud paa sin Maade, i Henhold til den nylig voterede Paragraph i Konstitutionen. Civilgouvernøren skulde have forbudt disse Sammenkomster som stridende mod den offentlige Orden; den engelske Gesandt klagede hos Regjeringen, ja troede endogsaa at kunne komme med sine Besværinger til Pressen, men Enden paa det Hele blev Ubehageligheder og Lord Howden fandt sig beføiet til at tage sin Afsked. Hvis der kom absolut Religionsfrihed i Spanien, vilde saadanne Scener uden Ophør gjentage sig og opirre saavel Nationalfølelsen som den religiøse Sands, samt kaste Spanien ind i en vedvarende Krisis af den Natur, at det kom i Krig saavel med sig selv, som med andre Magter.

Af disse Fakta kan man udlede den spanske Revolutions virkelige Charakteer; den har intet med det spanske Statssamfunds inderste og dybeste Forhold at gjøre; i sine væsentlige Former har den intet Sandt, Frivilligt og virkelig Populært. Deraf følger, at hvis Revolutionen søger at udvikle sig efter sit Princip, støder den strax an imod den almindelige Følelse; hvis den standser, synes den at desavouere sig selv og at svinde ind til en almindelig Folketumult. Deraf kommer det revolutionære Partis besynderlige Politik hvergang det kommer til Magten. Konservativt af Vanmagt og vredsomt uden Dristighed er det tvunget til at opretholde Principer, som det siden kuldkaster i sine Handlinger. Dette fandt Sted i Religionsspørgsmaalet. Progressisterne paa Kongressen indsaa vel nok Umuligheden af at gjøre et aabenbart Angreb paa Landets religiøse Eenhed, men i det Sted bragte de ind en liden Bastard af hemmelig Frihed, som hverken passede for Spaniens verdslige Stilling eller fyldestgjorde Samvittighedsfrihedsprincipets Fordringer, og som — derpaa kan man være sikker — efter megen Larm endelig tilsidst vil ganske simpelt blive denne faktiske Tolerance, som alle Regjeringer nu i 20 Aar have øvet, uden at der har været skrevet noget derom i Konstitutionerne. Det samme har været Tilfældet med Spørgsmaalet om Monarkiet. Det spanske revolutionære Parti har ikke et Øieblik kunnet tænke paa at omstyrte den monarkiske Institution. Det stadfæstede Monarkiets Existence ved Votumet af 28de Novbr., men samtidig kvæler det den kongelige Myndighed i Strikker, som det bliver nødt til at sønderrive, det har gjort den trælbunden i det mest monarkiske Land i Verden. Kongemagten sanktionerer de almindelige Love: den skal ikke sanktionere Konstitutionen og de organiske Love. Kongen skal have Ret til at sammenkalde og opløse Kortes, men ved hans Side skal der være en permanent Deputation, som skal vaage over Lovenes Udøvelse og i visse Tilfælde skal have Magt til at sammenkalde Kamrene.

Af alle de revolutionære Partier, som ere fremstaaede i Europa, er sikkerlig det spanske revolutionære Parti det, som bedst har løst den Opgave at bringe Uro for at bringe Uro, uden Hensigt, uden Gavn for noget Princip, uden andet Resultat, end at holde Landet i en vedvarende Krisis. Progressisterne i Spanien have havt en udmærket Leilighed i 1854. Alt var, som de kunde ønske det: de fik Magten i et konstitueret, organiseret Land, som ivrig eftertragtede Sikkerhed og positive Forbedringer. To Veie stode aabne for dem: de kunde modtage den Gave, de saa pludselig fik, om de vilde, regjere i en mere liberal Aand, ja selv reformere de ufuldkomne Love, saaledes vilde et Parti handle, der meente det alvorligt. Man vilde have vidst dem Tak for hvad Ondt de ikke havde gjort og for deres Bestræbelser for at skaane Spanien for nye Prøvelser. Det andet Alternativ var at rive Alting ned. Og det er Ødelæggelsens Aand, som er bleven den seirende, og, man maa vel lægge Mærke til at Ødelæggelsen var systematisk, blind. Det gjaldt at udslette Sporet af Alt, hvad der var gjort i de sidste Aar og at stige op lige til de store progressistiske Bedrifter. Man har vist den høieste Grad af Barnagtighed, idet man ansatte Embedsmænd i de Poster, de havde beklædt i 1843. Der var en Forsamling, som vel fortjente nogen Erkjendtlighed af Julisejerherrerne, da det var den, som udstødte det første Revolutionsskrig: det var det gamle Senat. Det havde ialfald beviist, at det ikke nødvendigviis var Magthavernes Kreatur. Senatet forsvandt ene og alene, fordi det skrev sig fra 1845, og man erstattede det ved et Valgsenat, hvortil Hr. Olozaga havde Ideen. Der var en Institution, som havde indtaget en høi Plads i Spaniens administrative Organisation, og som havde vist sin Uafhængighed, sin Fasthed i Spørgsmaalet angaaende Jernbanerne: det var Stats-

raadet. Revolutionen tilintetgjorde dette Statsraad, og nu har Spanien i et Aars Tid hjulpet sig med et provisorisk administrativt Tribunal, medens det har ventet paa, at Cortes skulde faae færdig en Konstitution. Kommunallovene have undergaaet samme Skjæbne. Skattesystemet i sin Heelhed har man ikke vovet at røre, men man har undertrykt en af de fornemste Indtægter, Forbrugsskatten. Hele Fordelen er bleven hos Kjøbmændene, ikke hos Folket, og Regjeringen staar der med en Deficit, som den ikke veed, hvorledes den skal udfylde. Saaledes have de Mænd gaaet frem, i hvis Hænder den uventede Seier af Juli Maaned 1854 faldt. (Sluttes.)

Mere om Norskheden.

Nyhedsbladet talte i No. 46 Noget om Norskheden i Anledning af de Raad, Korrespondenten i Drammens Tidende gav dets Redaktør. Korrespondenten tillader sig herved at svare i al Korthed. Hovedsummen af Redaktørens Anke mod Norskhedens Talsmænd er, at de ikke kunne tage den hele Norskhed paa een Gang, at de ere saa talentløse, at de hænge i Smaatterier, at de derved bringe Norskheden i Vanrygte, og at man derfor maa opsige dem Huldskab og Troskab. Forend jeg indlader mig paa disse fire Punkter, som jeg rigtignok selv har samlet af det Hele, maa jeg til Gjengjæld sige, hvorledes disse unorske Mennesker ere. Af disse er der nu to Slags, nemlig dem, som Geijer har kaldt Aftenens Mænd, der see ud i Natten og tænke med Vemod paa Dagen. Denne Dag er vort danske Sprog og Literatur, og Natten er disse Norskhedsbestræbelser, hvoraf der efter deres Mening aldrig oprinder nogen Dag. Vi har mange af disse Mænd; men de sige nu saa udover Aarene, at Døden snart forløser dem. De have heller ikke Noget at leve efter. Om disse er derfor Intet at tale.

Det andet Slags er de, der behandle Norskheden ligesom hiin Præst den veifarende Mand. „Kan Far give mig en Daler?" Nei. En Mark da? Nei. En Skilling da? Aa nei. Kan jeg da ikke faae Præstens Velsignelse paa min Vandring? Jo, den har du min Søn. „Nei, nei" siger Vandringsmanden da, „er Præstens Velsignelse ikke saa meget værd som en Skilling, saa er det nok bedst, han beholder den sjøl". Dette er vore Nationalitetens Ypperstepræster, som skrive Digte, Avisopsatser, philosophiske Afhandlinger, ja endog Grammatiker om Norskheden, men Alt saa unorskt som vel muligt.

Det er disse Folk, som vil have Norskheden paa een Gang, ligesom Minerva sprang ud af Jovis Pande. Fordi nu dette i vor ufuldkomne Verden ikke kan skee, derfor klage de og Nyhedsbladet med dem, men „mange Bække smaa gjør en stor Aa". Lad derfor kun En kaste sin Elsk paa Komparativerne, En paa Flertallet, En paa Infinitiverne paa a, En paa de haarde Konsonanter, og en Anden anstille Klapjagt paa stumme e'er. Derved bliver Troen paa vort gamle Uvæsen rokket, og af Forvirringen vil Herskeren i Tidens Fylde skabe en lovlig Orden. Saaledes gaar det jo til ved alle Forandringer i Livet og Tanken. Det Falske tages ikke med een Gang. Det er mærkeligt, at disse Mennesker, af hvilke de Fleste ere Philosopher, ikke skulle begribe dette. Det er umueligt at overskue det hele Regelværk; man maa derfor nøie sig med en jevn Vext fremad; thi skulde ingen Anden tale end den, som havde lært nok, saa blev vi nok Alle fordømte til en evig Tanshed. Disse philosophiske Talemaader, at Sproget er et organisk Heelt osv., det er disse, som forfører saa mange Mennesker; men da de ere ufrugtbare Aander, gjør det rigtignok ikke stort.

Det er nu blot om Sproget, her tales; men Sproget veed jo dog vel Enhver er saa nøie knyttet til Tanken, at de ikke godt kunne skilles ad. Naar man tænker i vort eget Sprog, saa finder man nok bedst den nationale Aand i sin Almindelighed og i alle Afskygninger. Da er Felen stemt til den rette Slaat, medens man er ude af Tonarten, saasnart man tænker paa Dansk.

Det er ellers en god Ting, at Norskheden er saadan, at Ingen let kan sige, hvad den er, derfor kan disse Mennesker som ingen Norskhed vil vide af eller ikke forstaae hvad den er, saa let sige: „det er ikke Norsk, det er Smaatterier, det er Uvorteshedер, man skal holde sig til Hovedsagen osv." Ja, hvad er Hovedsag og hvad ikke? Hvad kan undværes og hvad maa tages med? Man er jo her inde paa Tvistmaalet om, hvor mange Haar man maatte rykke af et Hoved, før det kunde siges at være skaldet.

Saa kommer disse Mennesker videre med Talemaader om Øret, og at Folkesproget er plat.

Men hvad er nu dette for Øren? Det er Øren, som have lært Musik af dansk Udtale som Vægen istedetfor Væggen, Skæget istedetfor Skjægget osv. i det Uendelige. Det er jo dog Øren, som maa hugges af ligesom paa Malkus.

Saaledes er det ogsaa med deres Plathed. Et godt Ord er plat, medens fremmede Ord ere fine. Varastyri for Suppleant, aabruig for jaloux, busliten for bankerot, Kravsmand for Kreditor, Skul'mand for Debitor osv. Dette er plat.

Man maa virkelig kalflire ad disse Mennesker. Hør en Historie. En Jarl, rimeligviis fra Nordthumberland, gaar en Dag paa Londons Gader og seer en Brygger kjøre med en Hest, som uskod, mager og elendig falder paa Knæ og slaar Fletter af sig. Jarlen skjønner dog, hvad der stikker i Hesten, kjøber ham; han bliver Stamfaderen for de engelske Væddeløbsheste og faar Navnet Godolphin. Derfor siger man: jeg gaar og søger efter en Godolphin. Lader os derfor ikke kalde Ord, som vi høre paa ringe Steder platte. De ere som oftest bedre end dem, vi høre paa Theatret og i selve Kirken. De ere vore egne og det er allerede nok til at retfærdiggjøre dem.

Dernæst var der klaget over at talentløse Folk indlod sig paa Norskheden. Herregud har vi ikke Talentet, saa tage vi det gode Hoved, og har vi heller ikke dette, lader vi os nøie med det daarlige og takke for den gode Villie. Det Bedste er godt nok. Norskheden hylder ogsaa dette Ordsprog. Den, som vil det Beste forsmaa, han skal ei det Store faa. Norskheden skulde dernæst bringes i Vanrygte ved den Bistand, som den faar. Nei om Sæl om den gjør, ligesaalidt som Religionen skæmmes ud af daarlige Præster, der ofte just ved sin Daarlighed samle sine Faar, som ikke ere skabte for gode Sager, og disse skal ogsaa opbygges. Fornødenhederne ere mange, og Vil Gjerne bærer paa sin Maade til Bøle, blot han gjør det med god Villie, saa er Alting godt og vel. Forkaster derfor ikke Alt, som ikke finder Naade for Eders Øine. Der er Meget, som vi Philosopher ikke forstaae.

Dernæst true de med at opsige Norskheden Huldskab og Troskab. Aa gjør det, saa er I snille, saa er man da kvit Eder. Norskheden klarer sig nok.

Hr. Redaktør! De siger, at De har havt en Bedstemoder. Jeg har ogsaa havt en, kanske to. Foruden det Ordsprog, Deres Bedstemoder lærte Dem, nemlig, at Ein ska taka Stikken der'n æ, lærte min mig tillige: Gløym ældrig, kor du æ fraa.

Polemik hører ikke inden dette Blads Omraade, og derfor vilde Redaktionen vel vogtet sig for at tage til Orde saaledes som i No. 46, hvis det kun havde gjældt et personligt Forsvar. Men der var bragt en Sag paa Bane, hvorom han havde Lyst til at lægge et Ord med i Laget. Og derfor skrev han. Den Mand, som ved sine Ytringer havde givet Anledningen dertil, har ønsket at faae Hovedsummen af sine Anskuelser i Sagen fremsat i samme Blad, og dette har vi troet at maatte tilstaae, for at vore Læsere baade kunne erfare, hvad der taler imod vor Opfatning af Norskheden, og tillige faae et Indblik i den hele Norskhedsbestræbelse, saaledes som den, repræsenteret ved et vist Parti, monne fremtræde. Der kunde knyttes Bemærkninger til enkelte Punkter i Tilsvaret, men for ikke at paadrage os Forpligtelse til at modtage nye Indlæg, ville vi indskrænke os til nøiere end skeet at belyse den Grundtanke, der udtales i Tilsvaret, og hvorved den hele Retning er betegnet.

Tanken kan udtrykkes ved Ordsproget: „Kor ein Mon dræg." Men der er dog vel kun Vinding i hver Mon, forsaavidt man virkelig faar noget af selve Gjenstanden, altsaa ikke ligegyldige Affald eller endog hvad der kun har Gjenstandens Skin.

Ismail Pascha.

For endeel Aar tilbage drog en Person fra Grue over Land og Strand og samlede med den nidskeste Gjerrighed og barnligste Fryd alskens Klenodier. Hvor han kom, maatte han have Noget, hvor ubetydeligt det end var: „d'er Mon, som dræg." Og da han tog Tindstads for Sølvsager, Messingflis for Guld og Lapper af Gyldenstykkeshuer for Ordener og Stjerner, saa gik han ingensteds fra tomhændet. I sine egne Tanker blev han saare rig ved alle disse „Monner," og kaldte sig selv Keiser Dahl; men Folk troede, han var en stakkels fattig Tomsing. Og ville de ikke troe det samme om os, som med barnlig Fryd samle disse Norskhedens Skramlerier, der hverken gjøre fra eller til? Vi juble over en Høst paa Retskrivningens Mark, hvis halve Udbytte vi med Slukørethed maa bære tilbage, fordi det ikke vedkommer Norskheden. Man raaber: Lad Infinitiverne ende paa a, lad os kun faae saamange a'er, som skee kan; thi de give Sproget Velklang. Danskhedens Mænd nikke ligesom en svensk Student, hvem en norsk Borger spurgte: „Behagar Harran Øl?" Saadanne Sprogdannelser umager Ingen sig med at rette eller modsige: de dumpe paa sin egen Iis, grundigere end om Nogen skjød til dem. Deres Gjørtlere stille sig selv i Gabestokken, uden at Sprogets Politi behøver at røre en Finger. Og de staae der troskyldigen, uden at vide af det. De mangle saa ganske alt Greb paa norsk Sprog, at de ikke engang vide, at a'er anvendte isslæng, uden Kjendskab til vort Oldsprog og de bedste Dialekter, endog kan være den største Unorskhed. Var det os blot om et a-fyldt Sprog at gjøre, hvorfor ikke tage det fuldfærdige svenske eller endog det ottaheitiske! — Andre kaste sin „Elsk" paa hvad der er endnu mere smaat og urimeligt. Der arbeides som i en Fabrik. En gjør Skruer, en Anden Hul osv. Men det er den umaadelige Forskjel, at Ingen først har beregnet, om de enkelte Dele komme til at svare sammen. Der arbeides uden Anlæg, uden Maal. Producеer og kast i Haug, skriger man. Der vil nok komme den, som finder ud og ind i vort Værk og sætter Alt sammen til et Heelt. Den Mand kan komme, men hans Arbeide er ikke blevet lettet ved hine Forarbeider. Han vil under sine ordnende Forsøg overvældes af det Tilfældige og Ligegyldige, der masseviis paatrænger sig ham, ofte med Betydningsfuldhedens Skin. Noget organisk Heelt vil han alligevel ikke kunne fremstille, med mindre han kjender Materialet i dets historiske Udspring og nærværende Forekomst — kjender Oldsproget og Folkesproget.

Man siger, at ved hine smaa Tiltag beredes Veien for Norskhedens Anerkjendelse. Var det saa, da var Noget udrettet. Men saavidt jeg seer, kan Norskhedens nærværende Driftsmaade ikke føre dertil. Tvertimod maa den vække alskens Fordomme, der i lange Tider ville spærre Adgangen til Folks Hjerter og Øren. Og anderledes kan det ikke være. Man maa fatte Mistro til en Sag, hvis Forfægtere snart gaae i Øst, snart i Vest, og naar man spørger dem om Kursen, Intet svare. Hvad Norskheden er, er det ikke deres Sag at sige. De mene vel som saa: vore Gjerninger tale. Men jeg siger, at deres Gjerninger mest tale om hvad Norskheden ikke er. Nu, finde de sig selv tjente dermed, saa ville sagtens Andre det. Man vil intet Spørgsmaalstegn sætte til de talrige Skaaler for „Norskhed i Skrift og Tale." Kun vil man vide, om begge disse Udtrykkets Former ere saa nøie forbundne, at hvad der er norskt for den ene, ogsaa er det for den anden. De festtalende Norskhedsmænd svare Ja, de praktiserende Nei. Thi disse stille som et væsentligt Kjændemærke paa Norskhed, hvad der bliver Spørgsmaal om kun i Skrift, kun for Øiet, som Retskrivningsegenheder. Et Ord kan klinge nok som norsk, om end den, i hvis Mund det lyder, ikke fraadser i AE'ert, eller klapjager E'er. Det er derfor kun i Norskheden paa Papiret de store vokaliske Reformer gjøre en Haarsbred fra eller til. Talen, den gode norske, faar intetsomhelst godt deraf. Sproget i sin Almindelighed fordrer altsaa noget Andet, og hvad? Man svarer Staalsætning ved nye Endelser, Tilførsel af norske Ord, folkelige Vendinger og Talemaader. Men saalænge man tumler sig i et Sprogforraad, der for en god Deel er os tilført, ofte ved Kulturudviklingens Krav, bliver „Staalsætningen" kun et urimeligt Lapningsforsøg, der bringer mig til at tænke paa en Oplevelse fra Sel. En Huusmand eiede fra bedre Dage et Par Kjøbetøisbuxer, og paa disse bøtede han efterhaanden alle de Vadmelsbuxetøi, som Konen gjorde ham, uden at det dog blev Buxer for „Hæders Folk." En saadan Bøting vil man ogsaa anvende paa Sproget; men Udfaldet bliver ikke bedre. Hvad der ikke enkeltstaaende viser Armodens Bøthed, springer i Øinene ved Sammenstilling. Det kan enkeltstaaende lade sig høre at skrive „rædda," men naar man som i Drammens Tid. skriver: „Det var Armeen, „som rædda Civilisationen i Frankrig," da giver man for Gud og hele Verden Tanken Tugthuusklæder paa. — Mod Sprogets Berigelse med norske Ord og disses Afløsen af de fremmede har Ingen Noget at indvende, naar det kun skeer med Sproggreb og Kyndighed. Men dette er intet Nyt og for vor Tid Eget. Hos Alstahougpræsten Peder Dass, hvis Riim og Sange endnu holde sig i saare stor Yndest blandt Folket, finder man en Mængde norske (mest nordlandske) Ord; navnligen er hans „Nordlands Trompet" i denne Henseende mærkelig. Den i 1723 henrettede djærve Amtmand i Lister og Mandal Povel Juel arbeidede stærkt paa at fortrænge de da brugelige franske Gloser ved Ord af „gamle Love og Bøger og af daglig Landsby-Tale" d. e. (hvad han i Gjerningen viste) norske Bygdeord. Han troede, „at vort Tungemaal var bekvemt baade til at zire og hædre en Tale med, naar man af et fornemt Gemyt og flittig Øvelse havde lært at bruge det ret, saa at man formodentlig med et af Vankundighed saa kaldet Vadmels Sprog kunde tale Silke-Ord, og med en foragtet Tunge en heroisk Tale, efter Materiens Leilighed." Og i denne Tro anvendte han ogsaa i sit Digt „Et Lycksaligt Liv" (1721) mange dengang forældede eller i Skriftsproget ubrugelige (norske) Ord, hvorpaa den lærde A. Højer ogsaa gjorde opmærksom i sin latinske Anmeldelse (Nova Literaria No. 10.) Ligeledes betjente han sig af norske Talemaader og Ordsprog, hvorom man nok vil kunne overbevise sig af Ivar Aasens norske Ordsprogsamling, naar den udkommer. Senere Forfattere have heller ikke ladet det eiendommelig Norske ligge unyttet. Johan Nordahl Brun anvendte, trods sin Zarine, mange norske Ord og bemærkede derom 1791: „Jeg stod og staar i den Tanke, at det er en rigtig Maade til at berige vort Sprog, naar man kalder tilbage Sprogets egne gamle Ord, og giver dem fornyet Borgerret mellem de nu brugelige." Andre norske Digtere, samtidige med Brun, give denne Intet efter, og navnligen var Cl. Frimann og Zetlitz lidet skugrædde for norske Ord. Og det samme gjælder om sildigere og endnu levende Digtere, som forresten staae udenfor enhver travl Norskhedsstræben. Samtidig søgte ogsaa de prosaiske Forfattere at skaffe norske Dialektord Borgerret i Skriftsproget. Men deres Stræben maatte naturligviis blive mere frugtesløs, da en Sprogform, anvendt i lærde eller endog populære prosaiske Skrifter, aldrig kan finde den Indgang, som gjennem et Digt, der læres og synges og hvis Enkeltheder, som Led af et afsluttet Heelt, gaar over i den almindelige Bevidsthed. Vore ældre Prosaisters Brug af norske Ord (saasom i Oversættelsen af den svenske Argus, i Topogr. Journal og andre Egnbeskrivelser) fortjener saaledes i Sammenligning med Digternes, ringe Opmærksomhed. Selv den hadelandske Kancelliraad Christopher Hammers voldsomme Norskhed kunde, især da den dreves uden Aand og Kyndighed, gjerne lades uomtalt, hvis det ikke var for at trøste somme Norskhedsmænd i Nutiden med at de ikke staae uden beslægtede Forgjængere endog i en tidlig Fortid.*)

Man siger: det er godt og vel, men det forslaar ikke.

*) Især tør det for alle Velyndere af AE'et og andre Bogstavegenheder være styrkende at læse Hammers Skrifter. Til Forsmag kan man eftersee Fortalen til andet Bind af hans „Norsk Huusholdings-Kalender„ (Chra. 1773), hvor han nævner sin Fætter Aamodts „U-mage baade med adskillige Underrætningers Anskaffelse, saavelsom med Gjennemlæsingen og Rættelsen ved den første og anden Deels Trykking" og „ærindrer Ham med offentlig Taksigelse for hans dermed havte U-mage, ved at paatage sig den Møje at have den fornødne Opsikt med Bogens Trykking i min (Forf.'s) Fraværelse til Værkets Beforbring og Ende-bringelse."

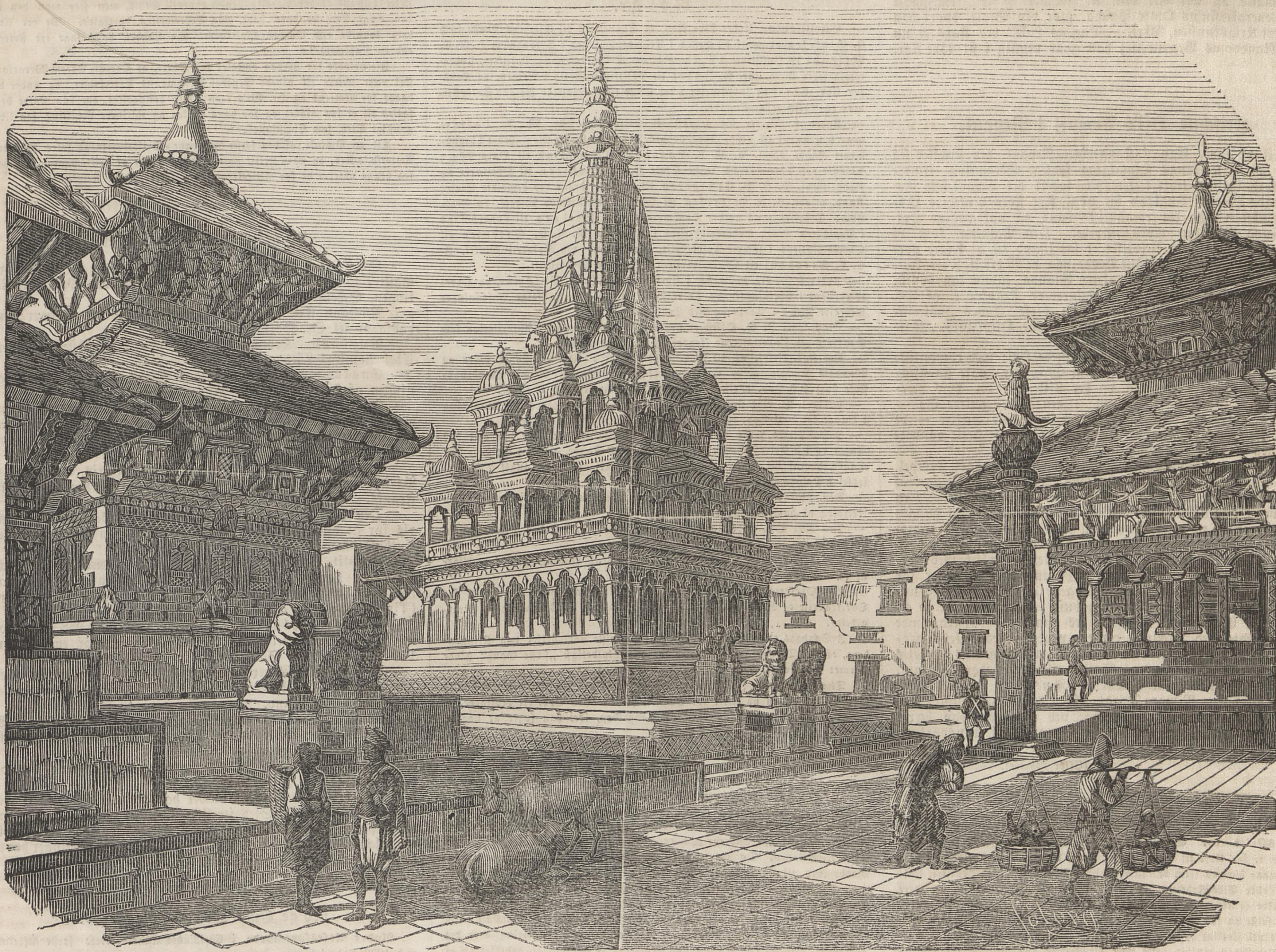
Det samme siger jeg. Der er uendelig Meget at gjøre i Forhold til det Gjorte. Men om vi ogsaa gjøre mangegange saameget som vore Forgjængere, maa vi derfor ikke efter vore Forholde troe os bedre Viingaardsmænd, end de. Medens den historiske Forbindelse mellem vort Folkesprog og vort Oldsprog endnu ikke var opklaret, og det for flere Egne fælles og altsaa almeenforstaaelige Ordforraad ikke angivet og mærket, maatte naturligviis Forfatterne gaae frem med meere Varsomhed og Maadehold, forudsat at de ikke vilde blive uforstaaelige for flere eller færre Læsere. Men vi have Sprogforraadet, drøftet og historisk eftervist. Af Ivar Aasens sproglige Arbeider see vi hvad der har sit Udspring fra Oldsproget og hvad der er almindelig bekjendt, og kunne til Tid og Sted bruge det med Tryghed. Ja vi kunne endog bruge hvad der kun er bekjendt i en vis Egn af Landet, uden derfor at løbe Fare for at blive ganske uforstaaede af Læsere i alle de andre; thi de kunne slaae efter i Ordbogen. Det er maaskee en stor Fordring; dog har jeg selv undertiden stillet den til Folk.

Men en Hovedbetingelse ved Sprogets Tilførsel af Ord er og bliver dog fremdeles, at den ikke foregaar mechanisk eller haandværksmæssig, men at det Tilførte gaar over i Sprogets Organisme. Man kan ikke kun ved Hjælp af Ordbogen fornorske Sproget; thi med Glossekundskab maa forene sig Kjendskab til Folkesprogets Aand og Synonymik. Man kan skrive et grammatisk rigtigt Sprog, og dog bliver det ligesaalidt belivet norsk, som en med Lexikon i Haanden udarbeidet latinsk Stil bliver klassisk Latin. Det bliver kun et mechanisk Norsk, et Vrængebillede paa Norskheden, ligesom Fr. M. Bugges Forsøg til en Oversættelse af Iliaden, hvori vore norske Ord ere faldne ned som afmattede Fugle, forvildede til et fremmed Klimat. Man undskylder Bugges Forsøg. Hans Livsforholde havde ikke medført noget Kjendskab til norskt Folkesprog, og en Literatur, hvorved dette Savn kunde erstattes, havde man endnu ikke. Men siden har man foruden Andet faaet Ivar Aasens Prøver af Landsmaalet, hvori man kan finde Ordene i deres Afskygninger af de forskjellige Begreber, og saaledes vil selv den Byfødte og Byopdragne herefter kunne give mere end almindeligt Haandværksgods i Norskhedsfaget.

Hvad nu endelig Stilens norske Vendinger og Talemaader angaar, da lader det til, at de mest ivrige Norskhedsmænd mindre Vægt lægge derpaa, end paa Retskrivnings-Egenhederne. Men for mig staar det som en Hovedsag, og derfor tror jeg, at Norskheden har faaet større Fremhjælp ved Udgaven af vore „Folke-Eventyr" og „norske Huldreeventyr" end ved alle grammatiske og orthographiske Kløverier (hvori ogsaa Korresp. forresten synes enig.) Hvad der fremtræder i natursand og talentfuld Fremstilling vil altid finde Vei til Folkets Hjerte, medens Haarkløveriet og Aandløsheden, om de end forpagte det, med al sin Brask og Bram vil blive staaende uændset. Ogsaa kunde jeg fristes til at sige, at Holberg med alle sine fremmede Ord og unorske Skrivemaader er en Forfatter, der mere vil tiltale Folket, end alle, der nu lægge Vind derpaa; thi han har afluret dets Maal den trohjertige Tonart og lagt sit Vid dertil.

En Svaghed ved Driftsmaaden af Norskheden er enkelte Tilhængeres Hang til at underkjende Gyldigheden af Sprogets og Smagens almindelige Love. Naar det dannede Publikum ikke med Tak og Haandkys vil modtage, hvad der bydes det af hine Lovløshedens Fabrikata, da sættes strax Retten paa Spydodden. Hele Landets dannede Befolkning, der udgjør nitiendedele af de Bogkjøbende, overseer man, og naar de mukke over Norskhedens værste Vantrivninger, afviser man deres Ret hertil. Oprøres man over tatoverede Ord, som ingen Bonde vil tage i Munden, saa hedder det strax om de Gjenstridige: „Det er danske Øren, der maa afhugges." Velan, Norskhedens Tjenere kunne anrette et stockholmsk Blodbad paa Landets aandelige Adel: næste Dag er Majestæten landflygtig for aldrig meer at vende tilbage. Sproget taaler ingen Tyranner, den mægtigste romerske Keiser kunde ikke skaffe et selvgjort Ord Borgerret i Latinen. Hver Reform maa have de Forstandiges Bifald, om den skal blive varig. Sjouere kunne gjøre Revolution, men de kunne ikke bevare dens Resultater i 24 Timer.

Og nu Smagen! det er et endda utaaleligere Begreb. Det erkjendes ikke, uden forsaavidt man fra Fjeldbygderne faar det sendt herind, ligesom Ost og Smør. Og hvad den forstandige Fjeldbonde selv finder smagløst, tør man herinde ikke ansee derfor. Her skal intet Ord, ingen Talemaade være bortvist fra godt Selskab. Intet er „plat", naar det kun er norskt, eller maa idetmindste ikke af Landets dannede Befolkning stemples som saadant. Og dog kan man i Folkesproget hverken ved Ordenes Sammenstillinger eller Udtale tilstede enhver Frihed. Udtalen kan være nok saa vel eftergjort norsk, og dog for høviske Øren utaalelig, altsaa „plat", saasnart den nemlig savner naturlig Reenhed og Ynde. Jeg vil tage Exemplet af den Udtale af Y'et med Jodforslag, som man enkeltviis har hørt paa det norske Theater, og hvori der ligger et heelt Baghold af maabende Graadighed. Den, der i vore Fjeldbygder saaledes udtaler Kys eller Kydskhed, hører blandt disse glanende, dumt gabende Mennesker, som ingen vil kysse og hvis Kydskhed ikke skal udsættes for mange Anfægtelser.

Krischna Dji's Tempel i Nepaul.

Og nu endelig et Ord om den „hele Norskhed!" Man siger, at Ingen kan tage den paa een Gang; det maa derfor skee lidt efter lidt. Velan! Tag saa lidet I ville, naar kun hvad I tage og give er overveiet og rigtigt, naar det ikke staar i Modsigelse til den hele Norskhed, ikke ligger udenfor dennes Tarv og Væsen. Men man skal ikke sende noget Tilfældigt, noget mulig Rigtigt ud i Verden, for der at friste sin Lykke, for at antages som rigtigt eller forkastes som falskt. Man fordrer meer af den, som lærer, end den, som skal belæres. Men her vender man Forholdet om og giver hiin Retten til at sige Alt, uden Ansvar, medens Lærlingen skal have Drøftelsens Møie. Man vil med et norskt Ord fortrænge et andet, der kan være lige saa norskt, kun at det ikke har den Ære at være kjendt i Sprogforbedrerens Fødested. Man vil flikke norske Endelser paa Ord, der i sin Heelhed ere uden norsk Botvon, og afløse de brugelige fremmede Ord med andre, der, naar det kommer til Stykket, ere lige saa fremmede. Og hele Landets Udtale skal ved store Anstalter, ved en egen Kunstindretning, omstøbes efter de Folks Øren og Ganer, som tilfældigviis ere komne i Spidsen for denne. Paa Theatret skal holde hedde „holle", binde „binne", skyde (udt. skjyde) „sjyde", fordi Udtalemesterne, stik imod Oldsproget og den vidt og bredt herskende Udtale, behage sig deri. Enhver vil have sit Eget anerkjendt og antaget som det Bedste uden videre Undersøgelse om hvorvidt Andres ikke skulde være endda bedre*). Jeg vil tale Selversk, en Anden Thelemarkisk, en Tredie Hardangersk osv. Alle drives vi fra hinanden i Øster og Vester, retsom babylonske Taarnbyggere. Der er ikke at tænke paa at forene, hvad der i Tidernes Løb er adskilt; thi Ingen vil til Fordeel for Eenheden vige en Haarsbred. Enhvers Fødebygd er et Island, hvor Alt er det Bedste, og Norskheden er et ubestemt Væsen, der har saamange modsigende Kjændemærker, som der er Dalfører og Fjeldrygge i Landet. Der er intet Fælleds, intet Lovbegrændset. Man bærer sig ad, som om Ivar Aasen aldrig havde været til, som om Folkesproget var noget ganske Nyt og Uryddet, der kunde give Enhvers Indfald og Gjætningsevne frit Spillerum. Og dog har man i hans Skrifter saavel det særeget Stedlige, som det Almindelige eftervist og bestemt, saaledes at Enhver med Lethed kan overskue det. Man har her noget gjennemført Heelt, noget Samstemt, fremkommet ved en heel Stræben. Holder man sig dertil, kan man være angerløs. Dog, man gider ikke at tage Kyndigheden paa Raad og undskylder sig med, at „Landsmaalet" kan man saa alligevel ikke faae indført. Men om man nu ikke kan tage det Hele, hvorfor tager man da ikke det Enkelte deraf, istedetfor at holde sig til alle forskjellige Bygdemaal, hvorved den Ene kommer til at modarbeide den Anden! Det er dog vel altid lettere at faae indført selv et enkelt Ord i een sproglig begrundet, fast Form, end i ti forskjellige. Og selv hvad der benyttes enkeltviis og af hver Enkelt, vil dog vel have en uberegnelig Holdning, naar det altid støtter sig til det Foregaaende og støttes af det Tilkommende, paa samme Tid som det igjen støtter dette. Man gaar da fri for Modsigelsens Selvfordømmelse, hvormed Norskheden allerede trues. Fremfor Alt, hvad enten man er med eller mod Norskheden, skal man ikke tabe af Sigte, at Ivar Aasens Virken er heel i sit Anlæg og derfor ogsaa har Spiren i sig til noget Heelt.

Red.

**) Allerede i sin Grammatik har Ivar Aasen, ligesom i Forudseelsen af de paafølgende Misgreb i Norskhedsbestræbelserne, advaret herimod, idet han, med Hensyn til Dannelsen af en bestemt norsk Sprogform siger: Forsøget maatte „forberedes ved en grundig Prøvelse af det hele Stof i Sproget eller i alle Dialekter tilsammen; man maatte ligesaavel tage Hensyn til det Almindeligste som til det Bedste eller Fuldkomneste, og fornemmelig maatte man vogte sig for at tage Ordene iflæng af en enkelt Dialekt eller at anvende for mange sjeldne og ubekjendte Ord; thi det gjælder her om at fremlægge noget, som kan vinde almindelig Anerkjendelse saavel ved Forstaaelighed og Bekvemhed i Formen, som ved Bekvemhed til at udtrykke Meningen." (Fortalen XII.)

Ismail Pascha.

(General Kmety.)

Det foranstaaende Portræt af Helten fra den sidste frygtelige Kamp ved Kars er skaaret i Træ efter en Photographi, der fremstiller Generalen, idet der som Gave overrækkes ham en Hæderspibe Ligheden er slaaende, og Enhver der har seet et Glimt af Orientens militære Liv, maa indrømme, at den hele Gruppe er saare charakteristisk.

Kmety er født i Pokaragy, en Landsby, som ligger smukt til paa en Høide henved en god Fjerdingsvei fra Rima-Szombath i Gomoreregnen, hvor hans Fader levede og virkede som protestantisk Præst. Ulykkeligviis døde han imidlertid, medens Kmety endnu var et Barn paa en fem sex Aar. Hans Moder forlod Sognet og flyttede med ham til Nyiregyhaz i Szabolcser-Egnen, hvor hans Grandonkel, John Schulch, var Præst, og i hvis Huus baade Moder og Søn fandt et beskedent, men lykkeligt Hjem. Medens Drengen Georg Kmety besøgte Stedets Borgerskole viste han store Evner. Derpaa kom han til Epireis, hvor han i nogle Aar opholdt sig i det protestantiske Kollegium og studerede med Held. Siden drog han til Presburg, hvor han fortsatte sine Studier i det protestantiske Lycæum. Her forberedte han sig for at gaae til et tydskt Universitet. Som en af de flittigste og mindst formuende Studerende konkurrerede han til et Stipendium. Den Kommittee i Pesth, der skulde examinere og afgjøre Sagen, tilstod ham et Stipendium paa 40 Floriner i Konventets Mynt — en betydelig Sum i hine Dage — og en Ven sendte Kmety den glædelige Underretning, at hans Andragende var bevilget. Men Tilfældet vilde imidlertid, at denne Sum af 40 Floriner, der var bestemt f.r vor Georg Kmety, blev tilstillet en anden Studerende af samme Navn, enten det nu skede ved en Feiltagelse af vedkommende Notarius eller af selve Kommitteen. Den herved opstaaede Skuffelse ærgrede den unge Mand saaledes, at han drog til Wien og lod sig hverve til Soldat. Hurtig Forfremmelse viste, at han ogsaa her opfyldte sin Pligt; thi i 1848 var han bleven udnævnt til Officier. Dette og det følgende Aars Begivenheder ere noksom bekjendte. I August 1849 gik General Kmety med en Deel uheldige Kammerater over til Tyrkiet. Her blev han Muselmand, og han har vist, at Ismael Pascha, ligesaavel som Generalissimus Omer Pascha, gjør den Skole, hvori han har lært Krigskunsten, Ære. „Dagens Helt" ved Kars er nu i sin Manddoms Begyndelse; han gaar nemlig i sit 45de Aar.

Krischna Dji's Tempel i Nepaul.

Til de indre Egne i Kongeriget Nepaul, der strækker sig henved 43 Mile langs Himalaias sydlige Skraaning, kjendte man forholdsviis lidet i Europa, indtil det nepaulesiske Gesandtskabs Besøg i England for nogle Aar siden henledede Opmærksomheden paa det romantiske Land og uafhængige Hof, som Jung Bahadur repræsenterede. Den Tegning, som vi ved en Korrespondents Velvillie er sat istand til at levere vore Læsere, giver en charakteristisk Prøve paa de Mærkeligheder, dette romantiske Land, trods dets dalende Glands, endnu kan opvise. Skizzen er taget af en Række kolorerede Tegninger, af Dr. Oldfield, Læge i Khatmandhu. Om disse Egnes maleriske Charakteer hedder det i den berømte Reisende, Oliphants, „Reise til Khatmandhu":

„De skovbevoxede eller terrasseformede Høie med romantiske Newar-Huse paa Toppen — de fem Elve, der bugte sig gjennem frodige Enge — de hist og her steile Bredder, hvis Leermasser vare glattede af Regnen — den solbestraalede By — de snævre brolagte Veie, der gik mellem høie Hækker — de overalt fremragende Pagoder og Templer — alt dette dannede tilsammen et høist eiendommeligt, malerisk Syn."

Den midterste Bygning paa Tegningen er et stort Tempel, bygget i 1620, og indviet til Krischna Dji; det blev bygget af en Rajah af det nu styrtede Newar-Dynasti, der tilhørte en ældgammel chinesisk Stamme. Det er heelt igjennem af huggen Steen, hverken Træ eller Muursteen findes i Bygningen. Spidsen paa det store midterste Taarn, der er 50 a 60 Fod høit, saavelsom paa de øvrige mindre Taarne, er tækket med forgyldte Ornamenter. De øvrige Bygninger er Templer for forskjellige andre Guder, med Undtagelse af Husene i Baggrunden, der ere almindelige Vaaningshuse. Templerne ere to til fire og fem Etager høie. Tagene ere paa den indadskraanende Side beklædte med Brætter, der ere prydede med alskens groteske Figurer og Uhyrer. Udskiæringen er mangesteds særdeles kunstig og rig. Figuren paa Søilen tilhøire er Horu Narain. Figurerne i Forgrunden er Newar'er. Fruentimmerne ere klædte i den almindelige Newar-Dragt. Den mandlige Figur, som bærer to Børn i Kurve, der hænge ved en Stør, han bærer paa Skulderen, viser hvorledes man sædvanligvis transporterer Børn, Fjærkræ o. a. desl. i disse Egne.

(Efter Illnstrat. Lond. News.)

Litteratur og Kunst.

Tidsskrift for Skjønliteratur. Man har ofte sagt, at vort Publikum er for lidet til at opretholde større literære Foretagender. Lærde Værker maae hjælpes frem ved særegen Understøttelse af det Offentlige, Universitetet eller Videnskabernes Selskab, og deres Forfattere og Udgivere maa arbeide gratis. Specielle Tidsskrifter maae, naar den første Nyfigenhed er borte, friste en saa kummerlig Tilværelse, at det neppe kan forklares uden ved Folks utilgivelige Ligegyldighed for de Fag, hvorfor de skulle leve og virke. Navnligen gjælder dette vore Tidsskrifter ang. Underviisningsvæsenet. „Norske Universitets- og Skoleannaler," dette saa fortjenstlige og for Skolemænd, som det synes, uundværlige Tidsskrift, har udentvivl de færreste Subskribenter af alle Tidsskrifter i Verden, og vilde trods det Offentliges Understøttelse, forlængst være gaaet ind, hvis ikke Udgiveren ved særegen Opofrelse og Udholdenhed fremdeles holdt Livet i det. Selv „den norske Folkeskole," som efter alle offentlige Møder og pralende Diskussioner om Almueskolevæsenet synes at maatte regne paa en stor Udbredelse, har dog ikke saamange Subskribenter, at Trykningsomkostningerne derved dækkes, og Udg. maa nok nu ikke alene skrive gratis, men ogsaa give Penge til. — Det er dog ikke blot specielle Tidsskrifter, der her ingen Fremgang kunne vinde, men ogsaa Tidsskriftter af et almindeligere Indhold, selv saadanne, som bringe Tidens yndede Fællesføde af en Literatur, der indskibes i Masse. Saaledes strande hos os, tidligere eller senere, alle Forsøg paa Tidsskrifter for Morskabslæsning, hvorved vi kunde befries for at skatte til Danmark for dets ofte utilgivelig slette Roman- og Novelleoversættelser. Og hvad er vel den nærmeste Aarsag? Ikke at vort Publikum er for lidet, men forlidet bogkjøbende, og at Kjøberne, selv naar vort Eget i Godhed og Billighed kan maale sig med det Fremmede, ligesaa gjerne, om ikke hellere, tage dette. I Danmark kan Alt udgives og Alt afbendes, Sørensenske Oversættelser paa Jordansk Forlag ligesaagodt som Moltke's og Magnus's. Danmark har saa mange Leiebibliotheker og Læseselskaber, at et Exemplar til hvert bærer en Oversættelses Udgifter selv uden Hensyn til vore, der ogsaa tage sin fulde Andeel. Norge har for faa Leiebibliotheker til at de skulde holde vore Romanforlæggere skadesløse, og dog for mange til at et større Antal Læsere selv skulde behøve at kjøbe Morskabslekture. Saaledes kan man ligesaagodt forundre sig over, at Foretagender inden dette Omraade endog blot for en Stund kunne holde sig hos os, som at de ikke i Længden kunne trives. Dette gjælder ogsaa P. T. Mallings ovennævnte „Tidsskrift for Skjønliteratur," der allerede har vundet til tredie Aargangs 7de Hefte, og hvorpaa vi her ville henlede vore „Morskabslæseres" Opmærksomhed, ikke saameget af Hensyn til Tidsskriftets Betydning i norsk literær Henseende (det bestaar kun af fremmede Produkter), som fordi det er et fuldt berettiget Forsøg paa at overflødiggjøre den danske Oversætterindustries Leverancer til os. Tidsskriftet bestaar saavel med Hensyn til Udvalg som Oversættelser af Sager, der i det Heke kunne maale sig med de bedre eller endog bedste danske paa samme Feldt, og er ogsaa saa billigt (12 Skill. for hvert Hefte paa 4 Oktavark eller 2 Spd. 48 Skill. for en Aarg. bestaaende af 24 Hefter), at det overhoved kan udholde en Konkurrance. Tidsskriftet begyndte med Fru Stowes berømte „Onkel Toms Hytte," hvorpaa fulgte samme Forfatterindes „Maiblomsten." Siden har det foruden enkelte mindre Fortællinger indeholdt: „Katherina" af Julus Sandeau, „Selvdaaben" af Karl Gutzkow, „Paul og Virginie" af Bernardin de Saint-Pierre, „Daisy Burns" af Julia Kavanagh, „Sibylle" af A. von Sternberg, „Et Ægteskab" af George Sand, „Foggarty-Diamanten" af Thackeray, „Skarlagensbogstavet" af Hawthorne, „Vore Hvedebrødsdage" efter „Punch," „Mary Barton" efter det Engelske, „Fra den fornemme Verden" efter Foudras og „Queechy" af Elisabeth Wetherel, hvilken endnu ikke er sluttet. Som man vil see, er Udvalget, paa een Undtagelse nær, gjort blandt de nyeste Frembringelser i Romanliteraturen og fornemmelig saadanne, der i den udenlandske Læseverden have vundet Anerkjendelse. Hvad Oversættelserne særskilt angaar, synes de franske Originaler gjengivne i en mere let og bevægelig Stiil end de engelske. Udstyret staar over de almindelige danske Romanoversættelser, om det end ikke kan taale Sammenligning med de allerbedste. Da man kan faae Tidsskriftet gjennem Posten, egner det sig især til Anskaffelse af Familier i vore afsides Bygder, hvor man savner Leiebibliotheker og har vanskeligt for at faae Bøger i deres Nyhed.

Norge.

Christiania. Under 21de Nov. er Sognepræst til Gjerpens Præstegjæld K. Gislesen udnævnt til Biskop i Tromsø, Byfoged i Throndhjem H. G. C. Meldahl til Justitiarius i Throndhjems Stiftsoverret og Politiret, Underretssagfører Kand. jur. N. Jæger til Politifuldmægtig i Bergen, og Kand. jur. Edv. Christie konstitueret i det midlertidig oprettede Røraas Sorenskriver- og Politimester-Embede.

— Under s. D. er Sognepræst til Holtaalens Pstg. M. T. Holtermann udnævnt til resid. Kapellan ved Vor Frue Kirkes Menighed i Throndhjem; Kand. theol. A. O. L. Lagaard til Sognepræst til Værø Pstg.; Adjunkt ved Throndhjems lærde Skole N. O. Knudtzon til Overlærer og Kand. theol. P. J. B. Coucheron til Adjunkt, begge ved bemeldte Skole; Kand. miner. C. J. Pettersen til Adjunkt ved Tromsø Middel- og Realskole; Distriktslæge i nordre Søndmøre, A. M. Søeberg til Landphysikus i Bratsberg Amt; Undertoldbetjent i Drammen N. N. E. Sørensen til Overtoldbetjent i samme Tolddistrikt, samt Lærer ved Søkadetinstitutet, J. C. L. Stephani til Overtoldbetjent i Laurviks Tolddistrikt.

— Under s. D. ere Postmester i Christianssund, J. A. Volckmar, og Overtoldbetjent i Christianssunds Tolddistrikt, N. G. Leth, ifølge Ansøgninger meddelte Afsked i Naade og med Pension.

— Exam. jur. J. G. Olsen er under 27de Nov. meddeelt Autorisation som Sagfører ved Underretterne (søndre Bergenhuus Amt.)

— Ved Kgl. Resol. af 10 Nov. er der, som tidligere, tilstaaet Lister og Mandals Amtskommune et Bidrag af Statskassen til Amtets Landbrugsskole stort 400 Spd. aarlig i 3 Aar fra 19de April 1856 at regne.

— Under s. D. er besluttet at sælge Muru- og Mærengsdalens Alminding i Vaage for 830 Spd. til de deri brugsberettigede Gaardbrugere.

— I Høiesterets første Session d. A. (indtil 3die Juli) er paadømt 317 Sager og i 3 Extrasessioner indtil 24 Aug. 80 Sager, altsaa i det Hele 397 Sager, hvoraf 38 civile og Resten Justitssager. Af disse angik 7 Barnefødsel i Dølgsmaal og 3 Mord og Drab.

— Den 24de Nov. døde Generaladjutant Johan Bernt Krohg. (En Nekrolog af ham skal gives i næste Nr.)

— Den 29de Okt. døde Kapitain, Ridder af St. O. Orden Steen Jansen i Lyngdal.

— Den 31te Okt. døde forhenværende Sognepræst William Arbo i en Alder af 71 Aar paa Fossum pr. Tiestad.

— Ved Overretsdom af 26de Nov. er Kapitainvagtmester S. Urdahl for Overtrædelse af Kriml. K. 24 § 22 dømt til 3 Aar og 3 Maaneders Strafarbeide.

— I Søndags ophørte de ekvestriske og belloniske Forlystelser paa Klingenberg, efterat Trouppen for syvende og uigjenkaldeligst „sidste Gang" havde stormet Sebastopol.

Thelemarken. I Saulands Annexsogn til Hjertdals Pstg. nedlagdes nylig Grundstenen til en ny Kirke for Sognet, hvortil 3000 Spd. ere bevilgede.

I **Kongsberg** er en Numedøl paagreben, idet han søgte at udgive falske Ortstykker.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Distriktslæge Thaulow har ved etslags Koup revet Bestyrelsen af Sandefjords Bad ud af Hænderne paa de tidligere Direktører og skaffet sig selv ind i Direktionen. Da det er skeet paa en ved Ombudsvalg ualmindelig Maade (ved til Øiemedet at anvende en stor Deel ham selv tilhørende Aktier), har der i Aviserne reist sig et Ramaskrig imod ham, hvilket ogsaa istemtes af Pastor Stockfleth ved en i Chr.-Posten for 10de Nov. indført Artikel, der ikke gik ud paa mindre end at vise, at den hele Badeanstalt truedes med Fald og at hele Sandefjord var nedsunket i Bekymring over det Indtrufne. At det dog ikke i denne Henseende er saa farligt, godtgjør en af Thaulow i Chr.-Posten for 30te Nov. indrykket Erklæring fra 130 Borgere og Huuseiere i Sandefjord om at de indtrufne Begivenheder ikke i ringeste Maade have opvakt Bekymringer hos dem. Alle Huuseiere, paa henved 20 nær, have underskrevet Erklæringen. I Mgbl. har først en vis Anonym (hvis Produkt ogsaa samtidig stod i Posten) „bearbeidet" Hr. Thaulow, og siden har Badelægen Ebbesen (i No. 330) givet et vidtløftigt Indlæg i Sagen, hvori han søger at afvise Thaulows Adkomst til at kaldes Badets oprindelige Stifter. Samtidig indeholdt Bladet et af Thaulow afgivet Forsvar for hans Handlemaade. Desuden ere tvende Læger, en for og en imod Thaulow, optraadte i Striden. Den af Thaulow anvendte Fremgangsmaade til at naae Maalet billiger vistnok de Færreste, men Resultaterne love, ialfald efter det senest fremkomne Aktstykke, at ville undskylde den.

Mgbl. No. 331 indeholder en Artikel om „Anstaltmagerier betragtede fra et christeligt og kirkeligt Standpunkt," hvori ivres imod de nu brugelige Demonstrationer ved Præsters Bortflyttelse, da de udgaae fra en Myndighed, der ikke er den rette Dommermagt med Hensyn til den præstelige Virksomhed, nemlig fra Formandskaberne.

I Mgbl. har Fr. Chr. Schübeler (gjennem flere Nummere) leveret en med Hensyn til vore Havedyrkningsforholde meget oplysende ræsonneret Katalog over Børsudstillingen, hvoraf ogsaa erfares, at Sager dertil vare sendte fra Throndhjem, men at de ikke kom betids nok frem.

I Chr.-Posten for 4de Nov. og alle de følgende Søndagsnummere (11te, 18de og 25de Nov.) har (Professor) H. leveret en Feuilletonsartikel med Overskrift „Fremmede Reisendes Skildringer af den skandinaviske Halvø," hvilken vel med Hensyn til Angivelserne af den ældre Reiseliteratur er aldeles ufuldstændig, men som indeholder gode Uddrag af de nyeste lidet bekjendte Reiser angaaende Norge.

Foruden sine faste Theaterartikler indeholder Chr.-Posten ogsaa nu og da etslags kometiske, der pleie at vise sig efter originale Stykkers Opførelse paa det norske Theater. Disse udgive sig for etslags kritiske Overdomme og tjene til at tilintetgjøre det Omdømme, der ved hine har dannet sig om vore theatralske Præstationer. De betegne stadigen de anonyme Kritikeres Virksomhed som anmassende og ubeføiet, uden at der siges et Ord om den endnu større Anmasselse, som ligger deri, at man anonymt opkaster sig til autoritetsmæssig Kritiker over Kritikerne eller med andre Ord, til Kritikens Overdommer. En kometisk Kritiker kan være saare vildledende, især naar han, som nok altfor hyppigt skeer, hører blandt Theatrets og de der opførte Stykkers Paarørende, derimod sjeldnere en fast Kritiker, hvis større eller mindre Berettigelse til at dømme netop ved Sammenligning af hans forskjellige stadige Produktioner stiller sig Publikum for Øie. Den sidste af hiint Slags kometiske Kritikker findes i Chr.-Posten for 26 Nov. Den omfatter begge Theatre og viser ligesaamegen Velvillie (skjønt ikke overdreven Ros) mod det norske, som Harme mod det danske. Navnligen ivrer Forf. imod at det „danske artistiske Direktoriat" honorerer danske Stykker, hvori man ogsaa maa give ham Medhold. Forresten beklager han sig over, at det norske Theater uafladelig er blevet dadlet, uafladelig modarbeidet og dertil nedrevet af umodne Kunstanmeldere, der drive Anmelderfaget som en Næringsvei; hvilket rigtignok har „det Gode, at nogle unge Mennesker paa favorable Konditioner kunne øve sig i at skrive norsk Stil." Til en saadan Motivering burde Posten, ialfald for eget Vedkommende, føiet den Oplysning, at dens Theateranmelder gjerne for Alderens Skyld kunde sidde paa Storthinget eller i Statsraadet, og at han, ligesom Indsenderen, er moden Kandidat og dramatisk Forf., om end ikke i det norske Theaters Tjeneste.

Chr.-Posten for 27de Nov. indeholder et Stykke med Overskrift: „Om Advarsel til alderssløve Embeds- og Ombudsmænd om at søge Afsked, de Første med Pension," hvis Mening man ikke saa let skal opdage. Kun Slutningsbemærkningen er tydelig nok, men den synes ikke at have med Overskriften at bestille, da den lyder som følger: „Veivæsenets hidtilværende slette Tilstand er hovedsagelig Lensmændenes Skyld, men seer man hen til den ringe Løn, de have havt, maa Bebreidelsen bortfalde. De ere lidet bedre lønnede end Omgangsskolelærere paa Landet, hvis Kaar ere slettere end en Dagleiers."

Aftenbladet for Fredag omtaler som Rygte, at Oberstl. Storm Wergeland skal være udseet til afdøde General Beichmanns Efterfølger, og finder det baade for Armeens og Hr. W.'s egen Skyld beklageligt, om han skulde hensættes til et saa afsides og for hans Virken og militære Udvikling saa lidet gunstigt Sted, som Christianssand.

Til en Omtale af den første Jernbane-Driftsberetning føier Kristians Amtstid.'s Red. en skarp Kritik over enkelte Punkter af Driftsmaaden, idet han fra denne udleder de for Aktieeierne hidtil lidet heldige Resultater.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Motala mekaniske Værksted har for en Dampmaskine faaet første Priis (Æresmedaillen) ved Pariserudstillingen, Scheutz's Regnemaskine anden Priis.

Rusland skal affende en Admiral som extraordinær Ambassadør til Stockholm.

Rusland. Kronstadts Kommandant og Østersøflaadens Chef Admiral Lütke er afskediget.

England. Regjeringen har sluttet Kontrakt om Bygningen af 200 Kanon- og Morterbaade, alle Dampere.

— Idet Times opfordrer Regjeringen til at bygge 50 svømmende Batterier, der vilde koste 3 Mill. Pd. St., giver den den forbausende Oplysning, at de to til Østersøen foretagne Expeditioner have kostet 20 Mill. Pd. St.

Frankrig. En af det militære Bageris Bygninger i Paris er nedbrændt, hvilket har medført en Skade af 4 Mill. Franks.

— Den 23de November ankom Kongen af Sardinien til Paris for at blive der en 8 Dages Tid. Han modtoges med Enthusiasme.

— Constit. siger, at General Canroberts Sendelse til Stockholm har havt et heldigt Udfald, men benægter, at Generalen har havt det Hværv at afslutte en Militærkonvention. (Times siger dog, at en saadan skal være afsluttet.)

Krigsskuepladsen. Englændernes Tab ved Explosionen i Sebastopol beløb sig til 22 Døde, hvoraf en Officier, 119 Saarede og 4 Savnede.

— Den russiske General Wrangel, hedder det, truede med 30.000 Mand Jenikale, hvor de Allierede havde en Barakkeleir for 15.000 Mand.

— Admiral Bruat er død. — Kars beleires fremdeles. — Et Bremerskib med 280 i Japan skibbrudne Russere er paa Reisen til Okotsch taget af de Engelske.

Indien. Santalernes Opstand og Urolighederne i Audh ere i Tiltagen.

Tyrkiet. I Konstantinopel har der den 4de ds. fundet en alvorlig Konflikt Sted imellem tunesiske og franske Soldater, og paa begge Sider var der flere Døde og Saarede. Striden bilagdes først, da franske og tyrkiske Troppeafdelinger havde lagt sig imellem de Kjæmpende.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Andet Assessorembede i Christiania Stiftsoverrets første Afdeling med 1000 Spd. i Gage.

Havnefogedposten i Brevik og Stathelle; en **do.** i Langesund.

Byfoged- og Notarius-publikus-Embedet i Throndhjem med en aarlig Bruttoindtægt af omtrent 1236 Spd.

En Aspirantpost ved Kongsberg Sølvværk med 200 Spd. i aarlig Løn.

Suledals Sognekald med omtr. 510 Spd. i Indtægter.

Lyngdals Distriktslægeembede med 240 Spd. i Gage.

Altens do. med 400 Spd. i Gage.

En Kompagnichirurgpost ved 2den akershusiske Infanteribrigade med 96 Spd. i Gage.

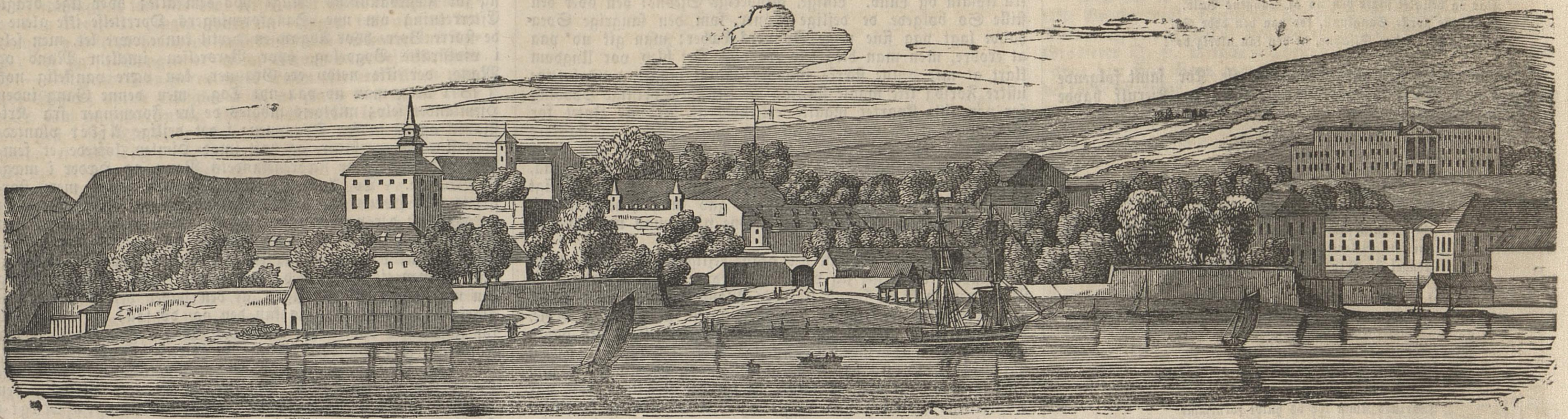
En Omgangsskolelærerpost i Hedrums Pstg. med 40 Spd. i Løn.

En do. i Ekers Pstg. med 40—60 Spd. i Løn.

Nyhedsbladets Expeditør og Kasserer bor i Kongens Gade No. 7, anden Etage. Efterhaanden, som Abonnenterne indsende Aarskontingenten for Bladet, erholde de Lodsedler til den med Udgivelsen forbundne Præmiefordeling. Udenbyes Rekvisitioner paa Bladet tilstilles Christiania Postkontor. Indenbyes Abonnerende behage at melde sig hos Kassereren eller P. Botten Hansen, N. Haslunds Gaard, Kongens Gade.

Christiania. Trykt af H. J. Jensen. (Lille Grændsegade Nr. 5.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 49. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 8de December 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

Den norske Studentersangforenings Tiaarsfest.

(Meddelt af H. Winter-Hjelm.)

Den 21de November 1855 højtideligholdt den norske Studentersangforening sin Tiaarsfest. At den allerede saa kort Tid efter sin Oprettelse besluttede sig til at afholde en saadan historisk Mindefest, var ikke grundet i en blot og bar, tom Lyst til en Aften at komme sammen i et muntert Lag, men havde i Virkeligheden en langt dybere og større Betydning. Foreningen maatte nemlig i endnu højere Grad end den udenfor staaende Almenhed være gjennemtrængt af Følelsen af den store Magt, Sangens Udbredelse har havt til at udvikle og forædle vore sociale Forhold; den indsaa, at denne Indflydelse allerede i det forløbne Aarti har været saa gjennemgribende, at en anerkjendende Udtalelse deraf nu vilde være paa sit rette Sted. Og hvorfra skulde da vel en saadan Udtalelse rettest udgaa, om ikke fra Studentersangforeningen, som baade er den første Spire af den i vort Land nyvakte Kunst og tillige i flere Henseender det Stamtræ, hvorfra alle de øvrige lignende Foreninger er udsprungne. Thi ved den er Stødet givet til den Bevægelse, som siden stadig har tiltaget, og ved den er Bevægelsen for en stor Del ledet, idet den baade har afgivet Instruktører til mange af de øvrige Foreninger og ved flere Lejligheder har stillet sig i Spidsen for større Foretagender, hvor Sangen har spillet en Hovedrolle. Den ej ubetydelige Indflydelse, Foreningen saaledes allerede nu har havt paa Udviklingen af vort Samfundsliv, vil derfor maaske gjøre, at en Fremstilling af de vigtigste Momenter i dens Historie ikke vil læses uden Interesse.

Den norske Studentersangforening er stiftet den 10de Juli 1845, kort efter Hjemkomsten fra Studentertoget til Kjøbenhavn, hvor Nordmændene var blevne baade begejstrede og skamfulde ved at høre Upsalensernes herlige Sang. Derfor udstedte Joh. D. Behrens og Hartvig Lassen en offentlig Indbydelse til ogsaa hos os at stifte en Sangforening, og deres Kald fandt en saadan Gjenklang, at straks omtrent 70 ældre og yngre Studenter i dette Øjemed sluttede sig sammen.*) Den begyndende Forenings første Instruktør blev Halfdan Kjerulf; Møderne holdtes i Begyndelsen i Frimurerlogen, men fra September Maaned blev Kathedralskolens Festivitetslokale overladt Foreningen til Afbenyttelse. Allerede den 10de December havde man bragt det saa vidt, at man saa sig i Stand til for første Gang at optræde offentligt, dog kun for Studenter i en Seksa, der afholdtes i Frimurerlogen. I den storartede Fest til Fædrenes Minde, som Studenterne den 13de Januar 1846 afholdt i Frimurerlogens store Festivitetssal, og hvoraf en særskilt Beskrivelse i sin Tid udkom, deltog ogsaa Sangforeningen, og det blev almindelig erkjendt, at denne Deltagelse i høj Grad bidrog til Festens Belivelse og Forskjønnelse. I Juni Maaned samme Aar afholdt den en stor Fest i Logen for omtrent 900 Tilhørere, Damer og Herrer. Den almindelige Interesse, Sangforeningen havde vakt, og den Betydning, den havde opnaaet ved sine Medlemmers Antal og Personlighed, bevægede nu Studentersamfundet som dengang var i en mindre heldig Stilling, til i November Maaned at indkomme med Forslag om at begge Selskaber skulde slutte sig sammen, for hvilket Tilfælde Samfundet tilbød Sangforeningen sit Lokale til fri Afbenyttelse. Herpaa gik man ind, og fra den Tid har Sangforenigen stadigt holdt sine Møder i Studentersamfundet, ligesom den ogsaa nærmest har virket indenfor dette Samfund, idet der blev truffet Bestemmelse om, at samtlige Medlemmer af Sangforeningen optoges som Medlemmer af Studentersamfundet, og at for Fremtiden kun Samfundsmedlemmer skulde optages i Sangforeningen. Ved denne Sammenslutning erholdt Studentersamfundet en betydningsfuld Støtte saavel i økonomisk som moralsk Henseende, dets hele indre Liv fik et nyt Opsving, og fra dette Tidspunkt daterer sig dets nyere Historie.

*) Medlemmernes Antal har senere vekslet mellem noget over 60 og omtrent 120; Gjennemsnitstallet har været 80—90, hvorved desuden er at bemærke, at Møderne i de senere Aar har været langt stadigere besøgte, end forhen, idet regelmæssigt tre Fjerdedele af Medlemmerne virkelig har været tilstede.

Da Foreningens Instruktør Halfdan Kjerulf havde faaet offentligt Stipendium til i længere Tid at opholde sig udenlands, og i den Anledning maatte fratræde sin Post fra 1ste Januar 1849, blev Joh. D. Behrens, der lige fra Begyndelsen havde virket for Foreningen som dens første Bestyrer og som under en kortere Udenlandsrejse, Kjerulf havde gjort den foregaaende Sommer, i et halvt Aar havde ledet Foreningen som Instruktør, antagen som saadan, hvilken Stilling han senere uafbrudt har vedblevet. Med Hensyn til Foreningens indre Anliggender foretoges den Forandring, at der oprettedes en forberedende Afdeling for Begyndere, dels for at de ældre øvede Sangere ikke skulde sinkes ved Optagelse af uøvede, dels for saaledes at sikre sig Adgangen til en jevn og stadig Tilvækst. Denne Foranstaltning har vist sig særdeles gavnlig, og maa anbefales enhver Sangforening til Efterlignelse.

Da Behrens paa den Tid, han overtog Studentersangforeningen, tillige var Instruktør for Handelsstandens og Haandverkernes Sangforeninger i Kristiania, gav dette Anledning til, at paa hans Forslag disse tre Selskaber i Forening den 1ste April 1850 gav den første store Sangerfest her i Landet. Den afholdtes i Frimurerlogens Festivitetssal for over 1000 Damer og Herrer; Sangernes Antal var over 180. Det heldige Udfald af dette første Skridt ledede snart til end større Foretagender i samme Retning, idet man allerede næste Aar kom overens med Drammens tvende Sangforeninger om den 1ste Juni at mødes paa Asker for at synge i Fællesskab, dels i samlede Kor dels hver enkelt Forening særskilt. Her fremmødte i alt 173 Sangere, 106 fra Kristianias 3 Foreninger, og 67 fra Drammens tvende (Drammens Sangforening og Drammens Haandverkersangforening); i Drammens Tidende findes en Beskrivelse af denne storartede Fest, ved hvilken Tilhørernes Antal løb op til henved 4000. Den tredie og største Sangerfest afholdtes 1ste og 2den Pinsedag 1853 paa Horten af 11 Sangforeninger med et Kor af 300 Sangere for 5000 Tilhørere fra omliggende Byer og Bygder. En udførlig Beskrivelse findes i dette Blads 2det Bind Nr. 22 og 24.

Disse Sangerfester har været af stor Betydning baade til at udvikle og befæste den vakte Broderaand mellem Sangere af de forskjellige Stænder og til at fremme og udbrede Interessen for Sangen trindt om i Landet. Det bedste og paatageligste Bevis herpaa er, at efter hver saadan Fest bestandig flere nye Sangforeninger er oprettede*). Fortjenesten heraf tilkommer hovedsagelig Behrens, der, ligesom han havde givet Stødet til den første Sangforenings Oprettelse, ogsaa gav Ideen til disse større Sangerfester; han har ogsaa havt den væsentligste Andel i deres Arrangement, idet de er istandbragte ved Forslag af ham til Kristianias Sangforeninger, hvis Bestyrelser derpaa sammen med ham har udstedt Indbydelser til de udenbys Foreninger og overtaget den øverste Ledelse under hans Forsæde. Inden Kristiania har de tre Sangforeninger jevnlig virket sammen, saa ofte dertil gaves Anledning, dels ved private Sammenkomster sig imellem, dels ved at slutte sig sammen til offentlige Æresbevisninger og Fester og til Assistance paa Koncerter, ligesom Studentersangforeningens særskilte Foretagender for en stor Del kun har ladet sig udføre ved den beredvillige Bistand, den paa Anmodning altid har fundet saavel hos de to andre Sangforeninger, som hos Orkesterpersonalet, Byens syngende Damer og flere Kunstnere, som Ole Bull og Mad. Emma Dahl. Ved denne Bistand har den seet sig i Stand til at give flere betydelige Koncerter, f. Eks. den storartede Demonstration for det norske Teater i Bergen i 1851, for hvilken Studentersamfundet stod i Spidsen og som indbragte over 300 Spd., samt en stor Koncert i 1854 til Indtægt for Studentersamfundets Byggefond, der indbragte omtrent 400 Spd. Ved den Række af Koncerter, Ole Bull gav i November og December 1848, havde han ingen anden Assistance end Mandskor af Studentersangforeningen; fremdeles har den ydet et væsentligt Bidrag til de større Højtideligheder, som dels Universitetet dels Sutdentersamfundet har afholdt til Prins Gustavs Minde, Oehlenschlägers Minde samt i Anledning af Arveprinsens Fødsel.

Ved Prins Gustavs Bisættelse i Slotskapellet udførte Sangforeningen Sørge-Kantaten, og dette gav Anledning til, at hans Majestæt Kongen den 16de Marts 1853 indstiftede Legatet „Prins Gustavs Minde", hvorom det i Statuterne heder: „For at bevare Erindringen om den Interesse, hvormed hans Kgl. Højhed Prins Gustav omfattede Videnskaberne og Tonekunsten, har Hs. Maj. Kongen naadigst skjænket en Kapital af 1500 Spd. til Indstiftelse af et Legat, der skal bære Navn af „Prins Gustavs Minde". Kapitalen stilles under Universitetets Bestyrelse for at gjøres frugtbringende, og Renterne uddeles hvert Aar paa H. K. H. Prins Gustavs Fødselsdag, den 18de Juni, til en med lovende musikalsk Talent begavet og for øvrigt værdig og trængende Studerende ved Universitetet. Studentersamfundets og Studentersangforeningens Bestyrelser udvælger den, der skal nyde Stipendiet, og Valget approberes af det akademiske Kollegium.

*) Saa vidt bekjendt, bestaar der for Tiden omtrent 40 Sangforeninger i By og Bygd.

Paa Grund af den Betydning, Studentersangforeningen har fremfor nogen anden Sangforening i Landet, derved at den for en væsentlig Del afgiver Sanglærere til Skolerne samt Sanginstruktører, blev der til Storthinget i 1854 indgivet Ansøgning om et aarligt Bidrag af 150 Spd. som Løn til dens Instruktør, men med nogle faa Stemmers Overvegt gik Forslaget den Gang ikke igjennem; kort efter fik man Kundgjørelse om at Hs. Maj. Kongen for de følgende tre Aar vilde skjænke disse 150 Spd. til Instruktørens Løn af sin private Kasse.

Studentersangforeningens Sangertegn bestaar af en Sølvharpe i blaat Baand. En lignende Harpe paa blaa Bund udgjør det midterste Felt i dens Sangerfane, der indeholder Nationalfarverne.

Efter denne korte Angivelse af de vigtigste Momenter i den norske Studentersangforenings Historie skal jeg gaa over til den nærmere Beskrivelse af dens Tiaarsfest. At afholde denne paa selve Aarsdagen for dens Stiftelse, hvilket i og for sig kunde have været det ønskeligste, var ikke muligt af den Grund, at paa den Aarstid de fleste Sangere er fraværende paa Sommerudflugter, og man maatte derfor lade sig nøje med at afholde den paa en senere Dag i dens Stiftelsesaar. Adgangsberettigede til Festen, som afholdtes i Frimurerlogens mindre Sal, var alle, som er eller har været Medlemmer af Sangforeningen, og desuden havde man, foruden Foreningens første Bestyrelse og Instruktør (Højesterets-Justitiarius P. C. Lasson, Hartvig Lassen og Halfdan Kjerulf) samt Bestyrelserne for Handelstandens og Haandverkernes Sangforeninger, ogsaa indbudt Studentersamfundets Bestyrelse og flere andre, der paa forskjellig Vis havde bidraget til Festen eller ydet Sangforeningen Tjenester, saasom Professorerne Welhaven og Monrad, Pastor Jensen, Digteren A. Munch, Komponisterne Lindeman, C. Arnold og Reissiger, Skuespiller Jørgensen, Teatermaler Wergmann, Orkesterpersonalet o. fl. I det Hele samledes omtrent 130 ældre og yngre Sangere og 40 indbudne i Frimurerlogen i de Salen tilstødende Værelser. Da man var samlet, aabnedes Døren Kl. 8½, og under Orkestermusik strømmede Deltagerne ind i den af Teatermaler Wergmann festligt dekorerede Sal. I den øvre Ende var Sangforeningens Mærke anbragt, omgivet af to Skjolde med Emblemer, hvorpaa var skrevet „Sangerfest i Asker", „Sangerfest i Horten". Paa Siderne saa man i blaa og røde Skjolde samtlige de Stæders og Sangforeningers Vaaben, som havde deltaget i de ommeldte Sangerfester*). I den nedre Ende stod Kristiania Bys Vaaben, omgivet af de tre Sangforeningers Faner. Paa Formandens Opfordring begyndte man derpaa med et muntert Maaltid, som straks bragte alle i en livlig Stemning; efterat samtlige Tilstedeværende havde afsunget Studentersangen, hvis Tekst i særskilt Aftryk i den Anledning blev omspredt i Salen, fremsagde Skuespiller Jørgensen nedenstaaende Prolog af A. Munch:

Der hviler i Naturen en dyb, melodisk Klang,
Saa blid som Rosens Dufte, saa stærk som Stormens Gang,
Den tordner gjennem Fossen, den sukker gjennem Blad,
Den fløjter gjennem Fuglen saa længselsfuld og glad.

Men vag er denne Tone og uden rette Magt,
Saalænge den ej endnu er til Bevidsthed bragt.
Kun Mennesket kan dette. Han lægger Sjæl deri,
Han hæver denne Tone til Sangens Poesi.

Selv Han kan dog ej løse den bundne Melodi
Naar spredt er hver en Stemme, og vild, og fuglefri —
Kun gjennem skjøn Forening af Kunst, Natur og Folk
Opvælder Harmonien, den alle Stemmers Tolk.

Det fik de vel at føle, de unge norske Mænd,
Dengang til Brodermøde til Sjælland de drog hen,
Fra Upsal, Lund og Danmark steg Sangen der mod Sky —
Taus stod kun Ungdomsskaren fra Norges Fjeldely.

Saa kunde det ej blive. Alt paa sin Hjemfart gav
De tro hinanden Haanden, midt paa det vilde Hav,
Og saa, mens Havets Brusen lød dertil som Choral,
De sluttede fast et Forbund til Sang i Hjemmets Dal.

*) For Horten, Asker og Røken, som hidtil mangler Vaaben, var der for Tilfældet komponeret nye, der syntes meget smagfulde og passende.

Det er nu ni Aar siden. Fast kan vi nu ej tro,
Der var en Tid, da Sangen ej vilde hos os bo —
Thi fra hint lille Forbund udgik et Bølgeslag
Af Toner over Landet, i større Kreds hver Dag.

Nu staar den norske Ungdom ej taus mer her i Nord;
Med svenske, danske Brødre den sjunger nu i Chor!
Nu lyder Sang i Hallen, Sang er i Hytten Gjest,
Og Harmonien adler nu Fryds- og Alvors-Fest.

Nu er ej Norges Tone blot vild, som Lur i Fjeld —
Klar og besjælet stiger den nu af Sangens Væld.
Og denne norske Sangkunst, fød paa den dybe Sø,
„Den haver vel den Skjæbne, at den kan aldrig dø"!

Sangforeningen udførte derpaa nogle Kor samt følgende Festsang af J. S. Welhaven, hvortil Halfdan Kjerulf havde sat en ny original Melodi:

Hæv dig vor Sang med nyvakt Røst;
lad dine Toner mildt besejre
Tungsinds Aander i Nordens Høst,
medens Erindringens Fest vi fejre!
Vaarligt os vinker den festlige Tanke;
thi gjennem Aarenes Rad
har som en levende, duftfuld Ranke
slynget sig Gjenlyden af vore Kvad.

Samlet ved Mimers dybe Strøm,
har vort Chor med Sangene tolket
Ungdomslivet i Daad og Drøm,
Minder og Haab, der kan løfte Folket.
Barmen blev fri med den hævede Stemme,
fri ved harmoniske Baand;
Tonernes Kunst lod os huldt fornemme
Sjælenes Glæde i Samklangens Aand.

Samklang er Løsnet for vor Fest;
den forhøjer vor Sangerlykke,
rækker sin Krands til hver en Gjest,
præger Erindringens gyldne Smykke.
Fjernede Stemmer dens Fylde forbinder
samler de spredede Spor;
slutter paany ved tonende Minder
Sangernes vidt adsplittede Chor.

Derpaa besteg Pastor P. A. Jensen Talerstolen, og holdt den egentlige Festtale i følgende Ord:

Mine Herrer!

Om min Adkomst til at tale — ved denne Fest, der kalder sig Studentersangforeningens Tiaarsfest, vil jeg kun sige meget lidt; den grunder sig paa hverken mer eller mindre end paa en venskabelig Anmodning fra Foreningens Bestyrelse; om min Formuenhed til at føre Ordet ved denne Lejlighed vil jeg tale endnu mindre; jeg skulde være mest enig med dem, som maatte ville sige, at den er — slet ingen. Imidlertid skal jeg søge at opfylde det Hverv, jeg har paataget mig, saa godt som muligt, og det vil her sige — saa simpelt som muligt; thi ved en Sangforenings-Fest kan Vidnesbyrdet om Styrken af det Liv, der rører sig inden hin, ikke udgaa fra den blotte Tale, selv ikke om denne var dyb som det dunkle Fjeldvand eller mægtig som den skummende Fos, eller glimrende i Lunets Glands som en Bjergbæk i Solskin; det maa føres af Sangen selv og erkjendes af det større eller mindre Trylleri, hvormed Tonernes Magt maatte være i Stand til at gribe vore Sjæle.

De vil da forstaa, m. H., at mine til Festen indledende Ord ikke ville gjøre Indgreb i Festens Ret til at virke ved sin egen Gjerning; endnu mindre skal jeg selv være enfoldig og smagløs nok til at indlade mig paa at fantasere over de yndede Themaer, som ved denne Lejlighed kunde ligge nær nok. Jeg har sat mig for at stille min Gjenstands og ikke min egen Ære i Lys, og det kan ske ved det simpleste Slags Magi, kun ved at lade Sangforeningens eget Livsbillede glide skyggelet forbi Deres Øjne. Som De maa kunne se, falder min egen frejdige Studentertid langt bag hine dejlige Sommerdage og hint ungdomsvarme Stevnemøde, der gav den norske Studentersangforening Spiren til dens Liv; der var dengang blandt Universitetets Ungdom endnu ingen Tanke om nogen Sammenslutning af denne Art. Men tro I, at vi derfor sad tause ved vore Symposier, eller at vi, slupne ud af vore Bure, naar Lundene stode i Løv og alle Lier duftede, gik sturende vore Veje frem til de vinkende Hjembygder? nej — nej! hist sang vi vore Viser i Røg og Damp under den Vedbendkrandsedes Thyrsus, og her gjenlød det mellem Fjeldene af vore friske Strubers Klang, naar vi gjestede Støler og Sætre; hvor To eller Tre vare forsamlede i Glædens Navn, der var Sangen midt iblandt os, og vi havde vore Improvisatorer og vore Komponister; — mindre studerte maaske end Nutidens, men prægtige Enthusiaster, alle med Glæden i Hjertet og friske Toner paa Læberne. Hvad der hovedsagelig fattedes os, var Instruktører, eller rettere — af dem havde vi for mange; thi Instruktører vare vi alle; kan være da, at et strengt, æsthetisk Politisystem vilde have kaldet vor Sang uharmonisk og behandlet os i Medfør af den berømte Politiretsdom, men vi stode, som i alt Andet, saa ogsaa i denne Sag paa Uskyldighedens oprindelige Standpunkt. Nattens officielle Sangere sang selv ikke harmonisk, — naturligt da, at man under Sammentræf paa sine Strejferier fraterniserede ganske gemytligt. Ak ja, vi kjendte ikke Savnet; vore Øjne eller rettere, vore Øren vare endnu ikke aabnede, saa vi kunde skjelne Vildt fra Tamt; men det lod sig ane, at, gik det engang op for os, hvilken Magt Sangfuglen i det menneskelige Bryst først faar i tæmmet Tilstand, naar den selv undergiver sig Harmoniens Love: da vilde det rette syngende Liv tage sin Begyndelse ogsaa imellem vort Lands akademiske Ungdom.

Vi ville ikke være hoffærdige, mine Venner men kun ærlige, for ogsaa at blive agtværdige. Vort ganske Liv her til Lands er endnu ungt og kan ikke være kommet ud over sine Læreaar, lad os derfor kun være bekjendte, at vi lære, naar man blot ogsaa vil indrømme os, at vi ere nemme. Hin kostelige Lærdom maatte vi da ogsaa hente udenfra; men vi prise det som en Lykke for os, at vi ikke behøvede at hente den langvejs og ikke engang fra fremmed Grund, men fra Brødrenes Land og fra vore egne Jevnlige, uden Erlæggelse af anden Tribut end den, som det koster at sige til Brødre: I ere vore Mestere! For to Sommere siden foregik hint første Nordmannatog, der gik ud paa Erobringen af Samfrænders Hjerter; man havde til Toget rustet sig saa godt, som man kunde; det manglede ikke paa dygtige Høvdinger og heller ikke paa gode Kræfter mellem de Menige; men vore Tropper vare udisciplinerede, og vanslægtede saaledes heller ikke i dette Stykke fra hine Fædre, som højt oppe i Tiden bragte Nordmannatogene aller først i Gang. Man kom til Malmø, og mødtes der af Brødrene fra Upsala og Lund. Liflige, minderige Stevne! hen over den stille Sø bølgede de dejlige Toner, som den sangrige Svea havde lagt paa sine unge Sønners Læber; man gik ud paa at erobre, men man blev selv erobret! Det blev vor Ungdom klart, at med denne stærke, indøvede Magt maatte dens fattige usikre Forsøg ikke maale sig, og — selv den dristige Høvding for vor lille Kvartet maatte erkjende, at her var Intet for Vore uden at tie og at lytte! Og man lyttede, og stærkere og stærkere toge Akkorderne i vort eget Bryst til at give Gjenklang: man erkjendte, hvad man var, men man følte ogsaa, hvad man kunde blive, — og her, paa aaben Sø, Ansigt til Ansigt med de jublende Brødre, gav man hinanden Løftets Haand paa, at ved næste Stevne vilde man mere end tie og lytte.

Mine Herrer! jeg kan ved denne Lejlighed ikke ganske undgaa Navns Nævnelse, jeg vil maaske endog komme til at nævne flere; men først og fremst skal den Mand nævnes, som havde Selvbeherskelse nok til at opgive Frugten af sin egen Møje, Mod nok til et dristigt Løfte om nye Anstrengelser, men ogsaa Energi nok til at bringe det vanskelige Verk til Ende. Johan Diderik Behrens, selv Student med Liv og Sjæl, var den, som aller først tog sig paa at samle de spredte Kræfter; han var Kvartettens Høvding paa Toget og vel nok den første til at vige, hvor der ingen Hæder kunde være ved at stride, men ogsaa den første, som optog Rustningerne fra nyt af, og virkede saa energisk og kjækt, at det nu lader sig beregne, at Sejren er ubestridelig. Neppe hjemkommen fra Toget, forenede han sig med en dygtig Kammerat*), for at bringe Sagen

Johan Bernt Krohg.

i Gang; en Plan blev udkastet; et Opraab til Studenterne blev udsendt; her i denne selvsamme Sal, hvor vi nu, med fuld Bevidsthed om, hvad vi have bragt det til, fejre Tiaarsfesten for vor Forenings Liv, her kom ogsaa Barnet til Verden, blev døbt i Begejstringens Daab og indviet til et Liv, som man ikke forstaar, hvis man vil kalde det andet end et sundt, et stærkt, et egte norskt Aandsliv. Den 10de Juli 1845 var den minderige Dag, og — tro mig! den er indskreven i Sangforeningens Historie med samme Kjærlighed, som den, hvormed et helt Folk indskriver sig Dagen for den første Sejr i en lang og hæderlig Kamp. Lykkeligviis manglede vi ikke en kyndig Haand, til hvis Pleje og Vejledning vi turde anbetro det dyrebare Foster. Halfdan Kjerulf, et Navn, som vor Sangforening vil vide at bevare med desto større Erkjendtlighed, jo tungere Arbejdet var i sin Begyndelse, blev Foreningens første Instruktør og ofrede den i tre Aar sin knappe Tid og sit rige Talent. Imidlertid blev Anliggendet populært; Studentersamfundet fandt det klogt og sømmeligt at alliere sig med den nye Magt; de to tilhørte hinanden desuden naturligen, og Kopulationen foregik derfor uden lang Forlovelse; ad Aare var vor Forening ikke længere det Eneste i sit Slags; Haandverkersangforeningen og Handelstandens Sangforening kom ved samme Aandskraft og derfor ligesaa hastigen tillive; imellem Søskende er ofte Kiv og Strid i de uvittige Børneaar, — lad dem kun baskes, ere de af godartet Natur, lider Kjærligheden Intet derved, og det gjensidige Kjendskab vil ende med at styrke Søskendbaandet. Saa gik det ogsaa mellem Frænderne her; de saa paa hinanden — de tre overmodige — med skjæve Øine! de agtede hinanden, hver for sig, god nok, men ingen af dem havde imod, selv at være den bedste; hver havde sin Fører, og det manglede ingen af disse paa Dygtighed eller Talent; Broderaanden drev paa en Forening, men ingen af dem vilde være den første til at

*) Student Hartvig Lassen.

række Haanden dertil; da kom atter vor raske Høvding fra Nordmannatoget os til Hjelp; flere Omstændigheder forenede sig og gjorde ham til Instruktør for samtlige Sangforeninger; i Aaret 1849 saa man sig i Sand til at give en storartet Koncert med alle tre Foreningers samlede Kræfter, og jeg tvivler ikke paa, at Alle, som havde Anledning til at deltage i hin Aftens overordentlig rige Nydelse, vil have bevaret Indtrykket deraf i en levende og uudslettelig Erindring. Fra nu af bliver hvert Aar mærket med nye Tegn; al Splid var ophørt; al Standsforskjel udslettet; Ensidigheden hos de Enkelte bøjede sig for Fællesaandens Magt hos dem alle; hver Uge bragte Efterretning om nye Sangforeningers Oprettelse ikke alene i de større Byer, hvor Adgangen dertil kunde være let, men selv i vidtstrakte Bygdelag, hvor Berørelsen imellem Mand og Mand, der ikke netop ere Granner, kan være vanskelig nok. I 1851 drog man ud paa nyt Tog, men denne Gang inden Hjemlandet selv; midtvejs mødtes de tre Foreninger fra Kristiania og de to fra Drammen: i det dejlige Asker plantede man sine Sangerfaner, og højt imod Himlen løftede et femdobbelt Mandschor Fædrenelandets Navn og Hæder i mægtige Sange. To Aar efter var Stevnet endnu mere storartet; paa Horten mødtes 11 Sangerchor fra forskjellige Byer og Bygder; der var en Sang og en Jubel, som vidnede, mer end Ord kan udsige, om hvor frejdigt det er, vort Liv i Norden; Maalet var naaet paa en glimrende Maade, og en Magt var kommen til Raadighed, om hvilken baade den gamle og den nye Digter vel kan sige, „at den haver den Skjæbne, den aldrig kan dø!" Nej, dø kan den og dø skal den ikke! ikke før Folket selv dør! thi Sangens Magt, grundlagt af vor Forening, er i Sandhed bleven en Magt i Folket.

Tror ikke, mine Herrer! at jeg her tillader mig plumpe Overdrivelser; jeg kalder Sangen en Magt: vis mig den Vildhed, som den ej kan tæmme! jeg kalder den en Magt i Folket: vis mig den Stand, som den ej har sat sig fast i! jeg siger, at den er udgangen fra vor Forening, — ja ikke det alene: thi det er blot det simpelt hen Naturlige, at i enhver aandelig Retning gaar den akademiske Ungdom i Spidsen, men der tør neppe engang være ret mange Sangforeninger i Landet, som ikke paa en eller anden Maade have havt sine Ledere og sine bedste Kræfter fra vor Midte. Og paa alt dette skulle vi vide at sætte Pris! jeg og alle de, som med mig have levet i en Tid af anden Skik og anden Aand, ville ikke være utaknemmelige nok til med Foragt at se tilbage paa Sammenkomster, der i Sandhed hverken savnede Gemytlighed eller Spiritualitet; men vi skjønne ogsaa meget vel, at det er en ædlere Aand, som raader, hvor Brødrene mødes i harmonisk Samlag, end der, hvor nok een af Guderne var med til Gjest, men den, som Muserne eller i det mindste Gratierne maaske nødigst omgaaes. Ingen Magt har forstaaet saaledes at nedbryde Skranken mellem de forskjellige Stænder og at gjøre Alles Ligeberettigelse til ethvert Aandens Gode saa indlysende, som den, der i Løbet af et halvt Snes Aar har sat sig fast overalt i Landet; den Gang, da de svenske Studenter gjestede os, var Glandspunktet ved hin Fest nede i Lunden uomtvistelig det Øjeblik, da den lange Række af Arbejdere i sin simple Dragt trak op mod vore undrende Gjester, og bragte dem sin Hilsen i en Sang, saa smuk og harmonisk, som den faa Aar forud umulig kunde være hørt i Landet. Ja, Landet selv, Livet her har faaet et nyt Præg i disse sidste Aar; et Sangerchor i den stille Nat, en sangrig Hilsen under en eller anden Yndlings Vindu var før noget uhørt; hvad dengang vel kunde vække Borgeren af hans trygge Søvn, var den larmende Finale af en eller anden bacchantisk Dithyrambe; nu lader man sig gjerne vække, og følger med drømmende Sands de dejlige Toner, der langsomt dø hen i Nattens Stilhed, og lukker sit Øje til nye Drømme om al den Lyst og Lykke, som de natlige Sange forjættede!

Jeg føler, at jeg bør slutte og give den Magt, jeg vover at prise, snarest muligt Lejlighed til at føre Ordet for sig selv. Lad mig endnu kun paa Sangforeningens Vegne gjøre en Tilstaaelse, der er lige saa billig som den er sømmelig. Der var Mænd, hvis borgerlige Stilling ikke egentlig gjorde dem til Studenternes Ligemænd, men som dog i den Grad understøttede dem i Gjennemførelsen af den nye Ide, at de ere knyttede til Foreningen med de stærkeste Baand; uden dem — uden disse ældre Mænds Opmuntring og Vejledning og personlige Opofrelse for Sagen vilde den neppe kunne være bragt til det Højdepunkt, hvorpaa den nu befinder sig. Disse Mænds Navne*) ere derfor indskrevne i Foreningens Historie, og det er med en dyb Følelse af Erkjendtlighed, at den i Aften ser flere af disse Mænd blandt sine Gjester. Vor Forening har ogsaa i den sidste Tid faaet en ny Betydning ved den højhjertede Opmærksomhed, som Hs. Majestæt selv har behaget at skjænke dens Kunst; et vemodigt Minde knytter sig vistnok til den kongelige Gave, der bærer et Navn**), som skal leve i Studenternes taknemmelige Erindring indtil sidste Slægt; men denne Gave sætter Foreningen i Stand til at skjænke sine dygtigste Medlemmer Anledning til i højere Grad end sædvanlig at gjøre sig bekjendte med den ædle Sangerkunst, og derfor skal fagrest og synligst indflettes i Festens Mindekrands Hans Navn, der er vor Stands og vor Forenings højeste og varmeste Beskytter. Ja, Gud bevare Kong Oscar! hans Slægt blomstre og bære til seneste Dage den dobbelte Krone med Stamfædrenes Ære!

Mine Herrer! De have for nogle Øjeblik villigen laant mig Deres Opmærksomhed, og jeg takker Dem derfor; nu vil jeg ikke længere tage den i Beslag, men henvise den til alt det Herlige, som de følgende Rækker af Tonebilleder ville vide at fremstille for Dem. Kun endnu Et! det var, som De forstod, et frit, men et under sære Omstændigheder aflagt helligt Løfte, som grundede vor Forening; Ære være de Mænd, som blive Løftet tro og ikke til nogen Tid blive trætte eller lunkne i Aandens Tjeneste! Gjør dem nu Ære ved at træde i deres Fodspor! fornyer Løfterne, ikke som hine, om at skabe noget Nyt, men om at frede og til stedse stigende Forherligelse at udvikle, hvad de have overleveret os! Sangen vil ikke mere forstumme blandt os, det ved jeg vel; men jeg kan tænke mig en Aand, det Skjønne og det Sande saa fiendsk, at enten

*) Højesterets-Justitiarius Lasson, Assessor Morgenstierne, Professor Monrad og Flere.

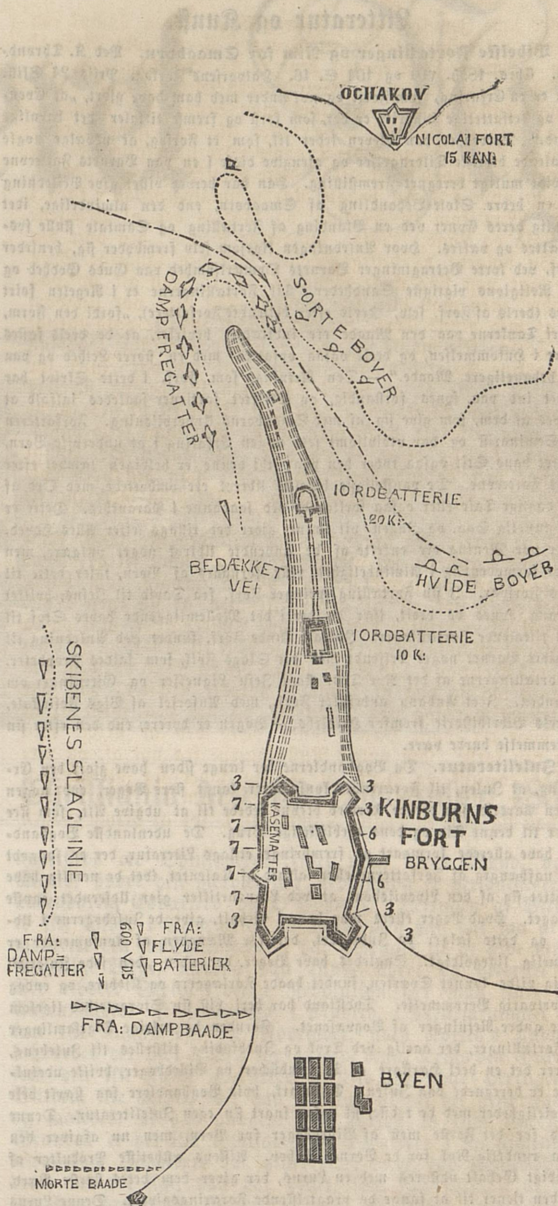
*) Prins Gustavs Legat.

Livet inden denne enkelte Forening, eller Samlivet imellem dem, der nu have sluttet sig saa nær og smukt til hinanden, tog til at sygne, at tæres og — tilsidst at dø! Slutter Eder sammen, I Sangens Sønner, mod enhver Indtrædelse af den onde Aand! besværger den med Tonens Magt! overvælder den med Strømmen af et brusende Chor fra forenede Hjerter! I holde sammen som Tonerne selv i Akkorden; hver for sig ere I Intet: i fuld Samklang ere I Alt! De Brødre, som hidtil saa nidkjært og saa dygtigt have varetaget dens Tarv, de være højligen takkede! de savne aldrig den Anerkjendelse og den Beredvillighed, som ikke blot letter, men alene endog muliggjør dem Arbejdet! Ingen spare sig! Ingen tro, at han kan tilbringe en Fritime bedre end mellem Brødre i Skjønhedens Tjeneste; thi ogsaa Sangen er en af Skjønhedens dejligste Former! — De tvende Sangforeningers Bestyrelser ere i Aften vore ærede Gjester; nytter Lejligheden til at træde dem og de Foreninger, som de repræsentere, endnu nærmere! lad Frugten af denne Fest i sin Tid blive synlig i et eller andet Fællesforetagende, et nyt Tog, en glimrende Sangerfest, — hvad som helst, kun Noget, hvorved der er Ære og nye Forjættelser at vinde for vor ædle Sag! Brødrene ved Sund og ved Sø være kjærligen ihukomne! de vare vore Lærere; maatte vi atter snart faa Lejlighed til at vise os som deres dygtige Lærlinge! ja, maatte den Dag ikke være for langt borte, da vi atter kunne mødes, og i ren og fuldklingende Harmoni indløse det Løfte, vi gave dem og hjembringe den Sangerkrands, vi endnu hist have tilgode! Dette være, mine Brødre, vort nærmeste Maal! vor Forenings Udvikling til højeste Ros og Hæder vort sidste og største! — Ære være den, som dertil virker ærligst og utrætteligst! Ære være den, som lægger Stav til vor skjønne, luftlette Bygning! Den staa grundfast! hver kommende Tiaarsfest faa rigere og rigere Stof til at prise Verket! Held for Studentersangforeningen! — dens Fremtid vorde dens Fortid lig! den glemme aldrig sin Plads: at være i Spidsen! for ingen Pris sælge den sin Ret til at kaldes den førstefødte blandt sine Brødre!"

Under denne Tale beredtes Studenterne en lige saa uventet som behagelig Overraskelse ved et nyt Tegn paa den broderlige Velvilje, hvormed Haandverkerne og Handelsstanden altid har imødekommet dem, idet et talrigt Kor af disse Sangforeninger bragte dem sin Hilsen i flere smukke Sange. Ved et heldigt Skjæbnens Spil indtraf det ret mærkelige Tilfælde, at de ankom netop, som Taleren udbredte sig over, at flerstemmig Sang ej længer var uhørt i vort Land, men tonede fra alle Munde, blandt alle Stænder. Da Talen var endt, takkede Studenterne fra de aabnede Vinduer for den bragte Hilsen. (Forts.)

Johan Bernt Krohg.

Generaladjutant Johan Bernt Krohg, der afgik ved Døden den 24de November, var født ved Throndhjem den 11te September 1786 og den yngste af den brave Oberst og Generalveimester Nicolai Frederik Krohgs fem Sønner, altsaa en Broder til Amtmand Hilmar Meincke Krohg, der døde i 1851. Moderen var Anna Meincke, en Datter af den rige Handelsmand i Throndhjem, Kammerraad Hilmar Meincke, der gjorde sig fortjent af Staden Throndhjem ved at stifte et Legat paa 10,000 Rdlr. Krohg blev 1792, sex Aar gammel, indskreven som Kvarteermester ved det nordenfjeldske Dragonregiment, 1798 Kadet, 2den August 1803 Sekondlieutenant i Artilleriet,

Kart over Kinburns Fortifikationer.

1809 Premierlieutenant, 26de Juli 1814 Stabskapitain, 1ste Januar 1818 Batterichef, 21de August 1821 Ridder af S. O., 21de Juni 1825 Adjutant hos Kronprindsen, 1ste Januar 1827 Major og Bataillonschef, 18de Juni 1831 Oberstlieutenant, 23de Juni 1836 (ved B. H. Hagemanns Afskedigelse) Interimskommandant paa Akershuus Fæstning, 26de Januar 1839 Oberst i Armeen, 26de Januar 1843 Generaladjutant, hvilket han var indtil 20de September 1849; 1847 Ridder af den ny oprettede St. Olafs Orden og 1853 Kommandør af samme Orden. Den 2den August 1853 feirede han, samtidig med Generalmajor Meydell, sit halvhundredeaarige Tjenestejubilæum. Den 18de Februar 1854 erholdt han paa Ansøgning Afsked fra Krigstjenesten med en aarlig Pension af 800 Spd. Ved denne Anledning modtog han fra 2den Artilleribataillon en smuk Sølvvase som et „Agtelses- og Erkjendtlighedstegn".

Han var to Gange gift, først (1812) med Barbara Henrikke Borchgrevink, Datter af Provst H. C. Borchgrevink paa Thoten, og derpaa (1818) med Marthe Marie Meincke, Datter af Grosserer O. H. Meincke i Throndhjem. I disse Ægteskaber havde han flere Børn, men kun en Søn og en Datter, begge af det første Ægteskab, leve endnu. Sønnen, Fred. Christian Krohg, er Bergens Politimester, og Datteren er gift med en Fætter (Søn af Generaladjutantens eneste gjenlevende Broder Ritmester B. Lysholm Krohg), der er Landmand nær ved Throndhjem.

Krohg var Krigsmand „med Liv og Sjæl" og omfattede sin Stand med den varmeste Interesse, dog uden at hylde nogen militær Laugsaand, der ingen liberale Anskuelser tilstæder. Heller ikke tabte han af Kjærlighed for sin Stand alle andre Interesser af Sigte, og saaledes havde han f. Ex. Landøkonomien meget kjær. Men han arbeidede med Iver i sin Videnskab og søgte indtil sin Død at føre sig dens Fremskridt tilgode, og den nærværende Krig fulgte han i alle dens Detailler. Som et Exempel paa hans Bestræbelser for at erhverve de til hans Fag hørende Kundskaber kan anføres, at han endnu i en Alder af over halvhundrede Aar gik paa Forelæsninger i Chemi ved Høiskolen. Naar hans militære Dygtighed ikke er fremtraadt i nogen angivelig Handling, ligger dette i Tidsforholdene, da det lange Tidsrum siden 1814 (i hvis Feldttog Krohg forresten deeltog) naturligviis ingen Krigsbedrifter have tilstædet. Imidlertid fik Krohg en Leilighed til at vise hvilket kjækt Sindelag han besad, hvis det skulde gjælde Landets Selvstændighed; thi da en svensk Armeestyrke under Storthinget i 1821 (der antog Adelsloven) var trukket sammen her i Christiania, var Krohg blandt dem, der nødte Svenskerne til at aflevere de skarpe Patroner, hvormed de befandtes at være forsynede. I et Selskab blandt de svenske Officierer skal han have reist sig og slaaet i Bordet med en dyr Ed paa at brugte Svenskerne Skarpt, skulde ogsaa de Norske. Han besad en fast Charakteer og kaldtes allerede i sine yngre Aar „Klippen"; men han forenede dermed ogsaa en hjertevindende Mildhed, og saaledes var han baade elsket og agtet af Enhver, som var kommen i et nærmere Forhold til ham. I Artilleriet havde han en gavnlig moralsk Indflydelse, og hans Underordnede betragtede og ærede ham som Fader. Hans Retsind var saa almeen erkjendt, at man var overbevist om, at han hverken vilde eller kunde forurette Nogen. Det maatte da skee af Vanvare, og i den Overbeviisning henvendte ogsaa nogle Underofficierer sig i 1853 til ham med Klage over, at en yngre Mand var bleven dem foretrukken. Ved nærmere at undersøge Forholdet, fandt Krohg det ogsaa virkelig at være saa, og indrømmede og beklagede, at det tidligere var undgaaet hans Opmærksomhed. Med denne Erkjendelse gik Klagerne forsonede bort.

Til de anførte Træk af Krohgs Charakteer, kan endnu føies, at han som Aftenbladet siger, „havde han en lys Forstand, et ædelt Hjerte og et ægte christeligt Sind".

Krohgs Begravelse foregik den 30te November, idet en talrig Sørgeskare ledsagede ham til Graven. Ingen militære Ceremonier fandt derved Sted, da han før sin Død havde

Engelsk-fransk Furagerings-Parti i Kinburn.

frabedet sig disse. Pastor Bøjesen holdt Ligtalen, og en af vore Digtere havde skrevet følgende Gravsang:

En Krigsmand, mæt af Aar og Hæder,
Her lægges nu i sidste Leir.
Hans Fane over ham nu breder! —
Han haver kjæmpet ud til Seir.
Hans Arm var stærk, hans Rustning bold,
Og uden Plet hans blanke Skjold.

Man kaldte ham en nordisk Klippe —
Det var han og, saa fast og tro.
Sin Pligt han vilde aldrig slippe,
Han stod i Storm med Klippens Ro.
Dog slog hans Hjerte mildt og ømt,
Som Barnets, naar det sødt har drømt.

Han fulgte jo den Herres Lære,
Som gjør en Mand til Barn igjen.
Thi har han ydmyg Verdens Ære,
Og Fattigmand var og hans Ven.
Og hvor han kom, for hvert hans Fjed
Han bragte Mod og Tillid med.

Saa har Du da dit hvide Hoved
Lagt nu til Ro, vor General! —
Sov vel! — Og naar du har udsovet,
Naar Domsrevuen holdes skal —
Gud lad os samles da med Dig,
Hist, hvor der aldrig meer er Krig!

Krohgs Portræt, bekostet af hans Venner og Standsfæller, og malet af Bergslien, findes paa Kommandantens Kontor, og deraf haves en i Wien udført større, skjønt ikke ganske heldig Lithographi.

Indtagelsen af Kinburn.

Om Indtagelsen af Fæstningen Kinburn hidsættes Følgende fra en Privatkorrespondance til Illust. London News, ledsaget af en Plan over Angrebet: Mandag den 15de Oktober Kl. 8 om Morgenen aabnede Forterne en stærk Ild paa Kanonbaadene og Skibene; en fem sex Kugler faldt ned tætved „Spitfire" og nogle Bomber sprang i Nærheden, hvilket bragte den til at trække sig længere ud. Kl 8½ landede Tropperne og det engelske Unionsflag blev plantet paa russisk Grund, hvorpaa Blinkere bleve udsendte. Veiret var smukt med en mild Luftning, som blæste fra Syd, der var ingen Brænding mod Strandbredden, som bestaar af fast Sand; nogle faa Alen fra Vandet hæver den sig i uregelmæssige Smaabakker, bedækkede med tykt Græs og hist og her med en Fiskerhytte. Linieskibene laae fremdeles rolige tilankers 4 til 5 (eng.) Mile fra Kysten. Kl. 9½ nærmede den første franske Kanonbaad sig fuld af les Indigenes med deres kostbare blaa Uniformer, af Zouaver og Infanteri. Flere andre fulgte snart efter og Trikoloren vaiede over en Fiskerhytte. Nu landsatte lidt efter lidt Skibene og Kanonbaadene sine Tropper, samt Heste, Telte og Bagage. Forterne vedbleve imidlertid ivrigt at fyre paa Dampbaadene, og standsede først Kl. 11¼, efter at have signaliseret Ochakow ved at heise en rød Vimpel, en blaa med et gult Kors og et hvidt Flag med røde Kanter. Klokken 2 aabnede Fæstningen igjen en levende Ild paa Morterbaadene, som vare blevne fortøiede i sine Stillinger og som efter faa Minutters Forløb vare færdige til at besvare Ilden, og begyndte at kaste Bomber ind i Fæstningsværkerne, hvormed de vedbleve indtil Mørket faldt paa. Russerne havde sat Ild paa den Deel af Byen og de Høstakke, som laae Fæstningen nærmest, men en stor Deel blev dog reddet af Franskmændene, som vare landede paa Tangen mellem det Sted, hvor de engelske Tropper vare, og Fæstningen. Om Natten rykkede de frem til en Afstand af 1200 Yards fra Voldene.

Tirsdag den 16de blæste en stærk Bris af Sydvest med svær Sø. Brændingen var høi og flere af Transportbaadene bleve beskadigede, Bagagen blev gjennemvaad og Alt saa temmelig uhyggeligt ud. Nogle Fanger bleve tagne, som fortalte, at Garnisonen var 1200 Mand og at 20,000 Russere rykkede frem til Undsætning.

Onsdag den 17de, Aarsdagen for det store Søangreb paa Sebastopol, var smuk nok til at tillade de forenede Flaader et Angreb. Vinden blæste fra Land og Bølgegangen havde lagt sig, hvilket var en nødvendig Betingelse, da mange af Linieskibene stak 26 Fod og skulde ankre og angribe med alene to eller tre Fod Vand under Kjølen. Dette var et farligt Vovespil i en snæver Kanal, som var saagodtsom aldeles ubekjendt for os. Kl. 8 om Morgenen aabnede Sandbatterierne Ilden paa et Dampskib og en Kanonbaad. De franske flydende Batterier dampede op, idet de beredte sig til at løbe ind og aabnede Kl 9½ en frygtelig Ild paa 500 Yards Afstand, fra 12 svære Kanoner paa hver Bredside. Paa samme Tid begyndte ogsaa Ilden fra Morterbaadene og noget efter fra 15 Kanonbaade. Russerne skjøde meget hurtig. Man kunde see de russiske Kanonerere kjækt staaende paa Brystværnet, med Visker og Ladestok i Haanden, ladende og skydende som om de vare paa Exercits. Naar En faldt, kom En strax frem. Tre af dem var nok til at haandtere hver Kanon, en til at arbeide med Elevationsskruen, en til at sigte og fyre og en til at viske og lade. Dette er Grunden til at der falder saa faa af dem. De to Jord- og Sandbatterier paa Tangen skjøde muntert ud af sine stygge Munde. Det maatte ikke være noget behageligt Syn at see ind i deres firkantede sorte Skydehuller, som lignede en fem, sex gamle sorte tobaksværtede Tønder i en Furies Overkjæve, og at see, de alene ventede paa en fordelagtig Stilling for at aabne Ilden i 500 Yards Afstand. Ved Middagstid begyndte Barakkerne i Fæstningen at brænde, især deromkring, hvor de russiske Flag vare heisede. Kl. 12½ aabnede Linieskibene Ilden og Kl. 2½ heisedes Stilstandsflaget, hvorpaa den russiske Garnison marscherede ud under Vaaben, der dog for Soldaternes Vedkommende bleve afleverede udenfor Fæstningen. Garnisonen udgjorde en fuldstændig Bataillon paa omtrent 1200 Mand og den skal omtrent have tabt 100. De Engelske havde to Mand dræbte ved at en Kanon sprang og to Saarede. Franskmændene havde 27 Dræbte og Saarede, mest paa de flydende Batterier, som især vare udsatte for Fiendens Ild.

Den 18de Kl 7 Formiddag sprængte Russerne Ochakow i Luften, hvorved paa samme Tid nogle tusinde Bomber gik i Løbet. Dette Tab af Kinburn og Ochakow truer Nikolajew og Kherson og giver os et Støttepunkt til nye Operationer mod Gortschakoff fra Aleski til Perekop. Bachtschiserai og Simferopol.

Litteratur og Kunst.

Bibelske Fortællinger og Rim for Smaaborn. Ved K. Throndsen. Chra. 1855. VIII og 104 S. 16. Halvorsens Forlag. Priis 24 Skill. Det er en Erfaring, som Forf. og nok Andre med ham have gjort, „at Eventyr og letfattelige Historier er det, som først og fremst tiltaler det barnlige Sind." Derved er han bleven ledet til, som et Forsøg, at udvælge nogle tiltalende bibelske Tildragelser og gjengive disse i en paa Barnets Fatteevne saavidt muligt beregnet Fremstilling. Han har herved villet give Veiledning til en bedre Skole-Behandling af Smaaborn, end den almindelige, idet nemlig deres Evner ved en Blanding af Fortælling og Samtale skulle sysselsættes og vækkes. Hvor Anledningen ligesom selv frembyder sig, henleder Forf. ved korte Betragtninger Barnets Opmærksomhed paa Guds Godhed og vor Religions vigtigste Sandheder. Til Fortællingerne er i Regelen føiet Vers (deels af Forf. selv, deels efter bekjendte Forfattere), „fordi den Form, hvori Tankerne paa den Maade ere indklædte, bevirker, at de deels fæstes bedre i Hukommelsen, og deels ogsaa opfattes med en større Lethed og paa en behageligere Maade." — Den Retning, som Forf. i dette Skrivt har slaaet ind paa, synes forstandig, og Skriftet fortjener saaledes ialfald at prøves af dem, som give sig af med Smaaborns Underviisning. Forfatteren er Seminarist og har utvivlsomt selv nogen Erfaring i at undervise Børn, hvilket hans Stil ogsaa tyder hen paa; thi denne er heldigen læmpet efter deres Fatteevne. De vanskeligste bibelske Udtryk ere ombyttede med Ord af den daglige Tale eller ogsaa forklarede ved saadanne i Parenthes. Dette er en vanskelig Sag, og Ingen vil kunne gjøre det tillags efter Alles Hoved. Efter vor Mening ere enkelte af de anvendte Udtryk noget vulgære, men da de formodentlig i Almindelighed ville forstaaes af Børn, taler dette til deres Forsvar. I sin Fortælling springer Forf. fra David til Jesus, hvilket Sprang synes os drøit, især da der i det Mellemliggende haves Stof til høist tiltalende Fortællinger. Ialfald kunde Forf. fundet god Anledning til at gjøre Barnet noget bekjendt med det Slags Folk, som kaldes Propheter. I Fortællingerne af det Nye Test. staae Jesu Lignelser og Gjerninger om hinanden. I et Anhang anbefaler Forf., med Anførsel af Vigs Folkeskole, Wexels Bibelhistorie fremfor Herslebs. — Bogen er dyrere, end den efter sin Bestemmelse burde være.

Juleliteratur. Da Boghandlerne for længe siden have gjort den Erfaring, at Julen, til Foræringer konsumerer langt flere Bøger, end nogen anden Aarstid, saa ere de dermed blevne ledede til at udgive Alt, som skee kunde til denne Tid og dens øieblikkelige Brug. De udenlandske Boghandlere have allerede formaaet at frembringe etslags Literatur, der er saagodt som uafhængig af Forfatterne eller ialfald af Talentet, idet de nemlig have benyttet sig af den Livsviisdom, at ved Luxusartikler gjør Udseendet ganske Udslaget. Hvad Bøger ellers maa have i Gehalt, give de Julebøgerne i Udstyr, og dette sælger da Indholdet, der for Mængden af Konsumenter er temmelig ligegyldigt. Saaledes have Bøger, der uden „den søde Juletid" aldrig vilde lønnet Sværten, fundet baade Forlæggere og Kjøbere, og endog en kortvarig Berømmelse. Tydskland har heri vist sin Storartethed ligesom i alle andre Retninger af Bogvæsenet. Foruden de talrige Digtsamlinger og Fortællinger, der aarlig ved Tryk og Indbinding tilstelles til Julebrug, leverer det en heel Hærskare af Taschenbücher og Billedbøger, hvilke udelukkende er beregnede paa Julen. Danmark, hvis Boghandlere saa stærkt dele Tilbøieligheder med de tydske, fik ogsaa snart sin egen Juleliteratur. Denne bestod for det Første mest af Billedbøger for Børn, men nu afgiver den ogsaa rundelig Nok for de Voxnes Behov. Alskens æsthetiske Produkter af tvetydigt Gehalt udstyres med en Luxus, der giver dem deres største Værd, idet den tjener til at fange de pragtelskende Foræringsgivere. Denne Luxus bestikker ikke alene Kjøberne, men ogsaa Kritiken i en Grad, hvorom vi vanskelig kunne gjøre os nogen Forestilling. Til Exempel vil jeg nævne, at en nylig udkommet med Randindfatninger prydet Digtsamling, (Løvfald, Digte af Otto Sommer, udgivet af H. P. Holst,) i Danmark har gjort stor Lykke, uagtet den af Læsere hertillands kun kan blive anseet for noget „pære Poit." Vi kunne ikke finde anden Grund til dette Arbeides Yndest, end Udstyret, medmindre det skulde være Hr. Holsts Navn som Udgiver. Men det er dog vel altfor opslidt i den literære Næringsdrift, til at selv nogen Dansk skulde være saa naiv at tage mindste Hensyn dertil. Ogsaa vore Boghandlere have efter Evne søgt at istandbringe en Juleliteratur, men det er dog mest blevet med at henskyde Udgivelsestiden for almindelige Forlagssager til Julen. Billedbøger og overhovedet det reent Industriøse af Juleliteraturen har hos os ikke kunnet trives, vel tildels af den Grund, at fornødent smukt Papiir og Billeder hertillands ikke kunne faaes uden til uforholdsmæssig høie Priser. Vi maa derfor i denne Retning forsyne os af „Søsterliteraturens" Overflod. Men dette bliver ofte noget voveligt, paa Grund af den Masse middelmaadige Sager, der ved Forsyningen frembyder sig og endog ofte med største Tillokkelse stikke sig frem. Kritiken kan ikke holde Skridt med det Slags Literatur, og om den end kunde, gad Kjøberne neppe at raadføre sig med den. Disse tage iflæng, uden engang at see paa Forlæggerens Navn, der dog her som ellers i Bogveien, tjener til nogen Betryggelse. Thi der gives endnu i Danmark, ligesom i Udlandet, enkelte Boghandlinger, der ikke ville „gjøre sig til Hund for et Beens Skyld," og derfor ikke befatte sig med aabenbar slette Sager. Forlæggernavne som Gyldendal og Reitzel give i den danske Literatur samme Betryggelse mod en Bogs absolute Slethed, som Brockhaus og Cotta i den tydske, Muray og Longmann i den engelske, eller Didot i den franske. Det var derfor ogsaa i Fortrøstning til at finde noget Bedre end almindeligt Juleliteraturgods, at vi tog for os trende paa den Gyldendalske Boghandlings Forlag nylig udkomne Ungdomsskrifter; og vi kunne tilføie, at vi ikke efter Gjennemsynet have fundet os skuffede; thi Skrifterne egne sig til Børnelæsning ved mere end vakre Billeder og elegant Udstyr. Deres Titler ere: 1) Vilde Dyr, deres Natur, Levemaade og Instincter af M. Roberts, med nogle Forkortelser oversat fra Engelsk af L. Moltke. 212 S. 8. (med Træsnit) Priis 66 Skill. 2) Fortællinger og Vers for Børn af Gotfred Rode 128 S. stort Okt. med 100 Træsnit. Priis 77 Skill. 3) Claus og Marie, en Fortælling for den barnlige Alder af Cornelia. 130 S. 12. med et Titelbillede, Priis 44 Skill. Af disse Skrifter ville især de to første for Bøn være lige saa belærende som underholdende. Roberts Bog, der dog ogsaa af Voxne vil læses med Interesse, er „udgivet under Ledning af det af Selskabet til christelig Kundskabs Udbredelse nedsatte Udvalg for almindelig Literatur og Underviisning," hvilket noksom tjener den til Anbefaling, ligesom Moltkes Navn er Borgen for at Oversættelsen er forsvarlig. Rodes Arbeide er deels originalt, af ham selv, deels Bearbeidelser, fordetmeste efter „Deutscher Jugend-Kalender," hvorfra ogsaa de mange vakre Træsnit ere laante. Tre Eventyr ere tagne af S. Grundtvigs „Gamle danske Minder." Versene tjene som Text til Træsnit, men have i og for sig en Kvikhed, der gjør dem læselige selv uden Hensyn til disse. Overhoved frembyder denne Bog stor Afvexling, i hvilken Henseende „Claus og Marie" ikke kan maale sig. Denne indeholder en Moders Fortællinger for hendes Børn, i et Efteraars Tusmørketimer, „idet hun har foresat sig at skildre Naturens Liv gjennem de forskjellige Aarstider, saaledes som dette kan opfattes af den barnlige Alder, samt tvende Bønderbørns Hændelser i Hjemmet i Løbet af et Aar."

Af E. Tidemands Indberetning til Kirkedepartementet ang. Pariserudstillingen sees, at **den norske Malerkunst** har gjort en i Forhold til Konkurrencen „mageløs Lykke," idet femte hvert Billede har erholdt Belønninger (ialt 4), medens Sverige og Danmark, der hver for sig vare langt stærkere repræsenterede, have erholdt ringere Belønninger (sidste Land endog ingen Æresmedaille for Kunst.) Man seer ogsaa, at „Horace Vernet paa den fordeelagtigste Maade har udtalt sig om den lille norske Udstilling," at den geniale E. Delacroix har ytret sig „paa den mest smigrende Maade over Tidemands Billeder," og at endog flere Medlemmer i Juryen have voteret for at Kunstneren skulde erholde den store Æresmedaille, samt at han, da dette af Hensyn til de gamle Kunstveteraner ikke kunde skee (der uddeeltes kun 9 saadanne Medailler), som etslags Erstatning erholdt Æreslegionens Ridderkors ved Siden af 1ste Klasses Medaille, „hvilket havde til Følge, at han ved Festen den 15de Nov. blev rangeret under samme Fane som Æresmedaillerne og gik med disse i Procession op til Thronen," hvor Keiseren selv tildeelte ham Ordenen. Gude fik 2den Medaille, og Bøe og Morten Müller „hæderlig Omtale," med Broncemedaille. „Bøes mindre Held skriver sig ene fra hans Stilling som Jurymand, der gjorde det umuligt at bringe sig selv frem," medens han derimod for de Andre virkede med saadan Nidkjærhed, at det heldige Udfald for vor Kunst i det Hele for en Deel skyldes ham. Af 1ste Klasses Medailler uddeeltes kun omtr. 40, og det uagtet 5—6000 Kunstværker vare udstillede.

Af **Christiania-Posten** er der i den sidste Tid udfærdiget et Par „brede Nummere," hvilke indeholde fem Spalter paa Siden, eller en Spalte meer end de sædvanlige. Heri har Udg. fulgt udenlandske Blades Mønster; men han har neppe betænkt, at medens brede Nummere f. Ex. af Aftonbladet ere de almindeligste, og Indbindingen saaledes ikke besværliggjøres ved enkelte smalere Nr., er Postens brede Nummere forholdsviis saa faa, at de ved Indbindingen fordre sammeslags Behandling som Tabeller eller Landkort, hvilket vil falde os Avissamlere noget bekosteligt. Da Postens brede Nummere forresten see afskyeligt utækkelige ud, tør man haabe, at Udg. vil lade dem fare, saameget mere som Tillæg af og til vil kunne gives med næsten samme Udgift.

Norge.

Christiania. Under 3die Dec. er Kand. jur. B. M. Lange meddeelt Autorisation som Sagfører ved Christianssands Stiftsoverret.

— Under 29de Nov. er Exam. jur. J. C. G. Haslund beskikket til Lensmand i Gjerdrums Thinglag.

— Ved kgl. Resol. af 12te Nov. er Forvalter ved Brække og Soli Brug i Smaalenenes Amt, Christian Hansen meddelt Medaillen for Borgerdaad i Sølv til Anerkjendelse af hans Fortjenester som driftig og indsigtsfuld Virksomhedsforstander.

— Ved kgl. Resol. af s. D. er Gagen for Christianssunds Postmester-Embede fra 1ste Jan. næste Aar bestemt til 520 Spd. aarlig.

— Ved kgl. Resol af 21de Nov. er der af det til Afholdssagens Fremme bevilgede Beløb stillet 500 Spd. til Raadighed for Bergens, og 170 Spd. for Tromsø Afholdsforening.

— Under 10de Nov. har Præsten G. A. Lammers i Skien erholdt Tilladelse til at være fraværende i Udlandet indtil Mai næste Aar.

— Ifølge Kirke-Dpt.'s Skrivelse af 13de Okt. skulle Ansøgnigner om at erholde pers. Kapellaner være ledsagede af Opgaver over de Vilkaar, der tilstaaes den ansættendes Kapellan.

— Hs. M. Kongens store Brug Gellivare i svensk Lapmarken er solgt for 1 Mill. Rdlr. Rg. (250,000 Spd.) til et Interessentskab, bestaaende for det meste af Norske.

— Ved Pariserudstillingen er fire Sølvmedailler (eller 1ste Klasses) og ni Broncemedailler (2den Klasses) tilfaldne norske Industriudstillere, nemlig: Sølvmedailler: Kongsberg Sølvværk (forskjellige Mineralier, Stuffer m. V.) Firmaet Peder Cappelens Enke i Drammen [2de Rulleharve]. Garver J. H. Berner i Chra. [9 Stkr. Skind]. Professor Chr. Boeck [Et Instrument til graphisk Optegning af Blodløb, Muskelkontraktioner m. V.] Broncemedailler: Landhandler Birch i Selbo [Møllestene]. Provst Aabel i Land [Ost.] Korpslæge Schübeler i Chra. [forskjellige Frøsorter fra den botaniske Have]. Sigvart Christophersen smstds. [et Kronometer]. Akershus Fæstnings Arbeidsanstalt [Monumenter af Granit.] H. P. Eide i Farsund [vævede Tøier af Uld.] Christiania Industriforening for trængende Fruentimmer [strikkede og syede Sager.] Hattemager Frey i Chra. forskjellige Sorter Hatte.] Skomager H. F. Hansen smstds. [Dameskotøi.] Hæderlig Omtale (mention honorable) er tilkjendt 32 Udstillingsgjenstande. Da Antallet af de norske Udstillere ialt kun var omtrent 130, maa vel det opnaaede Resultat ansees for tilfredsstillende.

Christianssand. Justitssekretær ved Stiftsoverretten C. F. Smith er den 25de Nov. afgaaet ved Døden; Exam. jur. A. Willoch er midlertig konstitueret i Embedet.

Throndhjem. Et Vedmagazin er her tilveiebragt og har begyndt sin Virksomhed med 1,292 Spd. 99 Skill.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Det svenske Akademi har valgt Domprovsten i Gøtheborg, den begavede Dr. Thomander, til sit Medlem istedetfor den ved Døden afgaaede Digter Atterbom.

Danmark. Den 55de November døde Geheimekonferentsraad Poul Chr. Stemann, 92 Aar gammel. Fra 1784 til 1848 stod han i Statens Tjeneste, siden 1827 som Justitsminister og Præsident i det danske Kancelli. I den Tid modarbeidede han med den ham egne faste Villie eller rettere Stivsind den nyere Tids Anskuelser, som han ikke lærte at forsone sig med, før efter Revolutionen i 1848 Han udmærkede sig hverken ved Kundskaber eller usædvanlige Aandsgaver, men derimod ved en streng Pligtfølelse, ved en ligefrem oprigtig og ærlig Charakteer og en mageløs Energi. Hans største Fortjeneste som Statsmand er vistnok den, siger Fædrelandet, at have renset den danske Embedsmand for mange uredelige og fordærvede Elementer.

— Rigsretten har afgivet Kjendelse om, ikke at tage de anklagede Ministres Afviisningspaastand til Følge.

— Typograph og Mechanikus Sørensen har for sin Sættermaskine paa Pariserudstillingen erholdt den store Æresmedaille i Guld.

England. Frygten for et Brud med Nordamerika synes ophørt.

Morning Post beretter, at Østerrige paany bemøier sig med Indledelsen af Fredsunderhandlinger og Fredsrygter dukke ogsaa ellers op. Der tales ogsaa om at forlade Krim, efterat Sebastopols Sydside er ødelagt og Besætninger lagte i Eupatoria, Balaklava og Kamiesch.

— **Times's** Pariserkorrespondent vedbliver at paastaae, at Sverige har overtaget bestemte Forpligtelser ligeover for Vestmagterne, medens derimod mange andre Blade nægte dette.

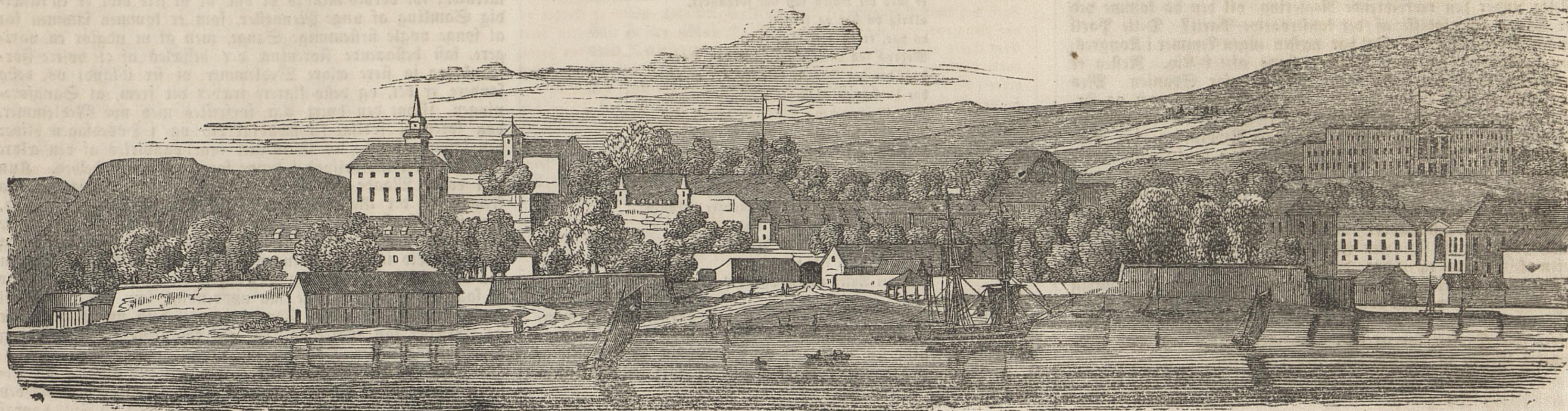
Krigsskuepladsen. Ifølge tyrkiske Efterretninger fra Kars af 3die var en Storm under Murawiews egen Anførsel paa en Landsby nærved Kars afslaaet. Mangelen paa Levnetsmidler i Kars er skrækkelig. I Wien gik det som almindeligt Rygte, at Kars var indtaget.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Gjerpens Sognekald med omtrent 1250 Spd. i Indtægter.
Nordre Søndmøre Distriktslægeembede med 240 Spd. i Gage.
Lensmandsbestillingen i Nordre Lands Thinglag.

Christiania. Trykt af H. J. Jensen. (Lille Grændsegade Nr. 5.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 50. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 15de December 1855. | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | IV. Bind.

Indhold.

Spanien og Revolutionen i 1848.

(Slutning fra Nr. 48.)

III.

Den første Feil, som det triumpherende Juliparti begik, og som har avlet alle de andre, er at have fremkaldt Phantomet: konstituerende Kortes. Hvor lod da denne Trang til en ny Konstitution sig føle? Ondet kom ikke i Spanien fra en Feil hos Konstitutionen; det er altid kommet deraf, at den repræsentative Regjering, lige siden den kom istand, hverken har været mere eller mindre, end en Fiktion for alle Regjeringer og for alle Opinioner. Vi skulle blot anføre et Exempel derpaa. Nu har der allerede i 20 Aar været konstitutionel Regjering hiinsides Pyrenæerne, alle Partier have havt Magten og have regjeret efter hverandre. Nuvel! Budgettet har ikke en eneste Gang været voteret af Kamrene, og det er blot i de sidste Aar, at der har været et virkeligt Budget. Og hvad mere er: i mere end 6 Maaneder har Kortes været samlet i Madrid; man har diskurreret Alt, man har tilbragt flere Dage med at diskutere det besynderlige Spørgsmaal, om Nationalmilitsen havde Ret til at debattere om politiske Affærer, men man har endnu ikke faaet Tid til alvorlig at begynde at studere paa en Finantslov! Men Feilen ligger dog ikke hos Konstitutionen af 1845 og de Moderate. Det progressistiske Parti har ikke seet, at, idet det lod disse konstituerende Kortes fremstaae af Landets Skjød, skabte det en uregelmæssig og normal Magt, som paa engang vilde være forgabet i og forvirret af sine Prærogativer, som vilde blive drevet til at lægge Haand paa enhver Autoritet uden at vide at handle. Og dette er det, som virkelig har været Tilfældet. Man har aldrig seet et sørgeligere Syn, end denne Forsamling, der forvilder sig i ubegrændsede Diskussioner, der ere unyttige Stridigheder om de væsentligste Regjeringsprinciper, taber sin Tid med unyttige Interpellationer og Motioner, og er udsat for alslags Vanskeligheder og Besværelser. En af denne Forsamlings karakteristiske Træk, naar man betragter den i sin Heelhed, er den lokale Mangel paa politisk Sands, paa enhver Styrelse, og ulykkeligviis har ikke Regjeringen været virksommere, end Kongressen.

Hvilket Ordenselement have Ministre og Kortes frembragt? Hvilken frugtbar Forbedring have de skjænket Landet? Regjeringens og Kongresens Arbeide, deres store Arbeide ligetil nu har været Amortissementsloven, som sætter Kirkens, Kommunernes, de velgjørende Stiftelsers og Statens Eiendomme tilsalgs. Den Dag, da denne Lov blev antaget, sagde Finantsministeren, Hr. Madoz, at Revolutionen havde gjort et Kæmpeskridt. Men dette Kæmpeskridt har ført Spanien til Begyndelsen af en Borgerkrig. Der har reist sig en karlistisk Insurrektion i Arragon. I de baskiske Provindser og i Navarra have Lokalautoriterne erklæret, at de ikke kunde svare for den offenlige Rolighed, hvis Avertissementsloven blev sat i Udøvelse. Regjeringen finder sig saaledes stillet mellem en Desavoueren af sin Politik og en ubesindig Handling, som kan sætte Spanien i lys Lue. Det er længe siden de progressistiske Anskuelser have ophørt at være de herskende i Madrid; og de have allerede ledet til besynderlige Resultater. Den nærværende Revolution er kommet istand mod en Regjering, som havde dekreteret et tvungent Laan. Og nu er et tvungent Laan Ministeriets og de konstituerende Kortes's første Udvei! For et Aar siden reiste man sig mod et System, som krænkede Lovene, som satte Konstitutionen ud af Virksomhed, som underkastede Spanien et Militærregimente. I dette Øieblik er det halve Spanien i Beleiringstilstand, Regjeringen har forlangt extraordinær Magt, det progressistiske Parti har tænkt paa noget endda Yderligere, nemlig at suspendere de konstitutionelle Garantier, som endnu ikke have nogen legal Existence. Besynderlig Skjæbne for en Konstitution at blive forbudt før sin Fødsel! De karlistiske Bevægelser, som have gjort disse Forholdsregler nødvendige ville udentvivl beroliges; men Spanien vilde aldrig være kommen til den Yderlighed, hvis Regjeringen og Kortes havde arbeidet paa at styrke Institutionerne istedetfor at rykke dem, hvis de havde vist Alle en betryggende og beskyttende Politiks Fane.

Kan man tilskrive Omstændighedernes Magt, Opinionernes Retning, denne Tingenes Tilstand? I Spanien mere end andetsteds ere Opinionerne Intet uden deres Mænd, og de Mænd, hvori den nærværende Revolution er personificeret, er aabenbarlig Espartero og O'Donnell. Hertugen af Vittoria er ikke Skyld i Bevægelsen af 1854, men han har saa at sige meddeelt den sin Charakteer og har bidraget til at give den sin frygtelige Vægt, medens han kunde styret og behersket den. Ved ethvert Skridt i denne Revolution seer man klart hans Ansvarlighed. I Zaragossa, i Madrid, i Mellemrummet mellem 1ste August og 8de November, siden Kortes's Aabning, behøvedes der blot et Ord for at give denne Krisis den Grændse, som den ikke skulde overskride. Dette Ord har Hertugen af Vittoria ikke udtalt, eller han har kun udtalt det seendrægtigen og saaledes, at han aabnede alle Forsøg en rum Udvei. I Grunden er det ikke tvivlsomt, at Espartero i sin uigjennemtrængelige Indolents har villet være mere, end Konseilspræsident, det vil sige, han har villet, som han forstaar at ville, idet han paaventede Begivenhederne, lod Lykken handle for sig, var rede til, efter Omstændighederne at modtage et republikansk Præsidentskab, et Regentskab eller kanskee noget Mere. Ligegyldig af Naturen, ærgjerrig paa Grund af Omstændighederne, istand til at lade sig lede til alle Yderligheder, ligesom ogsaa til at lade sig standse ved den første Hindring, har han ikke forstaaet ganske simpelt at staae i Spidsen for Ministeriet. I Mangel af en mere glimrende Rolle havde nogle af hans Tilhængere et Øieblik tænkt paa for ham at frembringe en Stilling, lig den gamle „Justicia" i Arragon. Ideen fandt ikke Bifald, men den viser denne ubestemte Trang til en uregelmæssig og ualmindelig Indflydelse. Revolutionen behager Espartero, fordi den giver ham denne Indflydelse; han smigrer sig ogsaa med at være Beskytter af Folkets Rettigheder, og det er med Nød og Neppe han har anseet sig forpligtet til at vise den simpleste Føielighed mod Kongemagten, hvem han behandler som Seierherre og Mester. Mere end een Gang, forsikrer man, har han ladet Dronningen føle Vigtigheden af sine Tjenester, idet han med Haardhed har erindret hende om, at han har taget hendes Krone op fra Gaden. Men Espartero bedrager sig selv angaaende Muligheden af denne Rolle, som Kongemagtens hovmodige Herre. Hans Styrke er mindre reel, end han selv tror, og hvis han prøver den, kunde han udsætte sig for at komme til at begynde Historien fra 1843 om igjen, som man en Dag var saa grusom at sige ham. Han har ikke Armeen for sig, han har ikke Nationens oplyste Klasser han har ikke Landbefolkningen; han vilde paa sit Parti kun have disse Byernes „Bullangeros", dette alle Tumulters og alle Uroligheders Personale. Dette vilde være tilstrækkeligt til i et givet Øieblik at sætte Landet paa Ende, men ikke til at erobre det. Intet havde været mere klart, end Hertugen af Vittorias Stilling, hvis han vel havde forstaaet den, hvis han havde forstaaet at ville; han har ikke villet, og det er et af Kjendemærkerne paa denne Revolution, at den fra Begyndelsen af har havt til Leder en Mand, som ikke forstod at lede sig selv, som til sine Tider har al Ærgjærrighedens afmægtige Lyst uden at have dens Energi, ligesom han undertiden kan have Bevægelser til det Gode uden Følge. Hvilken Mening har General O'Donnell havt og af hvilken var han nu? Chefen for Insurrektionen af 28de Juni har uden al Tvivl mere Bestemthed i Charakteren end Hertugen af Vittoria. I Begyndelsen var hans Politik ganske simpel. Han vilde standse de hemmelige Usurpationsplaner i deres Løb; han søgte at moderere denne Revolution, som han havde begyndt og som ligefra Begyndelsen af var gaaet videre, end han forudsaa. Saaledes forklares hans Opførsel i den første Deel af denne Krisis ligetil Foreningen af Kortes. Men paa Bunden af denne O'Donnells Stilling laa der en uovervindelig Skjæbnens Bestemmelse. Greven af Lucena havde ved den Militæropstand, han havde sat sig i Spidsen for, dybt krænket de Moderate i deres Lære, i deres Følelser, og han kunde kun gjøre Regning paa deres Antipathi og Mistro; ved sine konservative Antedentier var han bleven Gjenstand for alle Progressisternes Mistanke. Det ene Parties Forbitrelse og det andets Mistro, maatte have Indflydelse paa en lidenskabelig og pirrelig Natur. General O'Donnell maatte stille den Opinion Sikkerhed, med hvilken han traadte i Alliance. Udentvivl uden ganske at opgive sine moderate Anskuelser, gav han efter for at blive i Spidsen for Bevægelsen og gjorde sig al mulig Umage for at knytte Espartero til sig. Dette var hans Politik i hans egen Interesse, i den Revolutions Interesse, hvortil han havde føiet sit Navn, ham i Monarkiets Interesse, som han aldrig har undladt at forsvare. Man forklarer sig saaledes, hvorfor han sukcessive har opgivet de andre moderate Ministre, som kom til Magten med ham, først Hr. Pacheco, siden Hr. Collado. O'Donnell er gaaet fra Indrømmelse til Indrømmelse for ikke at maatte slippe Revolutionens Tøiler. Man kan blive bragt langt paa denne farlige Vei, og O'Donnell er kommet saa langt, at han tilsidst erklærede sig for ligesaa god Progressist, som de ældste Progressister, han har sluttet sig til alle de mest kompromitterende Akter. O'Donnell har været heldig paa en vis Maade, han har afvæbnet Revolutionen og er bleven ved Magten, men her har han øiensynlig gjort en falsk Beregning. Hvis han havde en virkelig Styrke, som Hertugen af Vittoria og det revolutionære Parti maatte have med sig, var det ikke fordi han delte deres Anskuelser og deres Politik, men det var fordi han i Alles Øine repræsenterede en moderat Idee, en bestemt Indflydelse, der rivaliserede med, om den end ikke stod fiendtlig overfor den revolutionære Indflydelse. Da der nu af ham ikke blev andet, end en Progressist mere, mistede hans Existence Grund, han blev Hertugen af Vittorias Haandlanger og Intet mere. I denne Stilling er nu General O'Donnell sat. Han har givet det revolutionære Parti ulykkelige Løfter, især i den Krisis, som blev fremkaldt ved Amortissementsloven, og Vanskeligheden bestaar for ham i at trække sig tilbage eller skride frem paa den Vei, der er ligesaa farlig for hans Lykke, som for Spaniens Skjæbne.

Monarkiet har sikkert aldrig havt en saa haard Prøvelse at gjennemgaae, som nærværende Revolution, og denne Krisis selv viser kun engang til det monarkiske Princips Styrke i Spanien. Der har man i Sandhed en fangen, afhængig, uvirksom Kongemagt, som er nødt til at see alle sine Prærogativer bestridte: ikkedestomindre bestaar den, og maaskee kan man sige, at Dronning Isabella er mere populær nu, end hun var for et Aar siden. I Landets Øine er hun Personifikationen af alle de nye Forhaabninger. Spanierinde og evig Spanierinde vil hun gjerne smigre Nationalsmagen og Nationalfølelsen. Dronning Isabella har ikke kunnet tænke paa at kjæmpe en umulig Kamp; da Revolutionen engang kom istand, var hun villig til Alt, omendskjønt hun, siger man, ved flere Leiligheder har lagt for Dagen, at hendes Handlinger ikke vare fri. Som Kvinde har hun uden Vanære kunnet give efter; hun har ikke sat nogen Handling imod de politiske Kombinationer, som man foreslog hende. Hun har ladet saavel Regjering, som Kortes have frie Hænder, og mere end een Gang har hendes Fiinhed og Klogskab formindsket indre Kriser. Dronning Isabella har ikke havt Tanke om Modstand uden i eet Punkt: det er angaaende Avertissementsloven. Det var for Dronningen ikke et politisk Spørgsmaal, det var en Samvittighedsskrupel; hun følte sig bunden ved et Konkordat, og man anmodede hende om at undertegne Krænkelsen af hendes Løfte. Man blev forbauset over, at ikke Dronning Isabella kom frem med sine Skrupler ved Lovens Præsentation, istedetfor at oppebie Sanktionstimen for at gjøre Modstand. Der var kun een Ting at sige, og det er, at da Loven skulde præsenteres Kortes, var der allerede forefaldt en alvorlig Scene. i Palæet i Madrid, som man ikke havde hørt stort til udenfra.

Den 5te Februar, begav Hertugen af Vittoria sig tilligemed Ministre, til Palæet for at holde et overordentligt Raad. Ministrene bleve indførte, og Espartero sagde til Dronningen, at han kom for at faae hendes Underskrift for at forelægge Kortes Amortissementsloven. Isabella spurgte om Kirkegodserne vare medbefattede i Planen, da hun for sin Deel var besluttet paa at respektere Konkordatet. Man sagde hende, at disse Godser vare indbefattede i Loven, men at hun maatte undertegne, og at, i modsat Fald, Kabinettet vilde indgive sin Afsked og forlade hende. Hertugen af Vittoria betjente sig endogsaa af heftigere Udtryk. Scenen blev gradviis heftigere, og tilsidst raabte Dronningen med Taarer i Øinene, at hun ikke vilde undertegne, at hun ikke vilde bryde sine Forpligtelser. „Jeg vil heller takke af", sagde hun; „jeg vil i fornødent Fald bevise, at en Dronning veed at gjøre Ofre for sin Tro, og jeg haaber paa denne Maade at rette paa de Feil, jeg har kunnet begaae". Dronningen tegnede imidlertid under. Man sagde hende, at det stedse stod hende frit for ikke at sanktionere Loven, og at de angaaende dette Punkt med Rom førte Underhandlinger, uden Tvivl vilde lede til et heldigt Resultat. Saaledes stod Sagen, da Ministrene begav sig til Aranguez, for at faae Loven sanktioneret. Det kan være muligt, at man har overdrevet de Udtryk, som skulle være faldne mellem Hertugen af Vittoria, O'Donnell og Dronningen, men det Væsentlige ved Sagen blivar ikke mindre nøiagtigt. Det er sandt og vist, at begge Ministrene lode Isabella føle hele Betydningen af et Afslag, og at i samme Øieblik i Madrid nogle Deputerede havde forenet sig i et af Kongresbureauerne for at foreslaae, at Dronningen skulde takke af, hvis ikke Loven blev sanktioneret. Og hvad Mere var: før Dronningen tog en Beslutning, vilde hun vide, paa hvilket Punkt Underhandlingerne med Rom stode; man sagde hende det ikke. Hun spurgte, om ikke Paven havde protesteret. Denne Protest var, siger man, nedlagt i Ministrenes Hænder; man lod hende være uvidende om dens Existence. Man synes idetmindste at have undgaaet en ligefrem Besvarelse af hendes Spørgsmaal. Siden synes der imidlertid at være kommen den bedste Forstaaelse mellem Dronningen og O'Donnell.

Udentvivl vil der komme en Reaktion i Spanien; men hvordan vil den blive, hvad Charakter vil den have? For nogle Maaneder siden kunde General O'Donnell repræsentere en Reaktion, der skulde fremgaae af den ny Tingenes Orden, som var frembragt ved Julirevolutionen. Man gjorde næsten sikker Regning paa ham og gjør det endda kanskee. Men ulykkeligviis har han i den sidste Tid indgaaet forfærdelige Forpligtelser og er ved en farlig Solidaritet bunden til det revolutionære Parti. Af hele denne Bevægelse, som nu har varet et Aar, er der ingen mæglende Kraft udgaaet. Der er hverken fremstaaet nogen ny Idee eller nogen ny Mand. Hvis Reaktionen er vanskelig under den nærværende Regjering, vil den da komme ved et Slags Gjenfødelse af det konservative Parti? Dette Parti er for Tiden adspredt. Det har næsten ingen Lemmer i Kongressen i Madrid, og disse Lemmer ligge ofte i Kiv. Resten er adspredt, deels om i Spanien, deels udenfor Spanien. Men der findes dog endnu Mænd, som General Narvaez og Hr. Pedal, som, idet de forsøgte at forsvare det konstitutionelle Regimente, ikke vilde blande sig i en Revolution, der stred mod deres Anskuelser. De repræsentere den konservative Liberalisme. Hvis der ingen Reaktion kommer istand under denne Fane, da er det ikke Revolutionen, som er bleven den herskende i Spanien, det er Greven af Montemshio. Om man end kan adsprede de Karlistbander, som have reist sig i Aragon, saa ville de dog reise sig igjen til de enten faae Magten eller Spanien kan sætte op imod dem en Regjering, som sikrer alles Interesser og styrker alle Institutioner. Det er for Frankrig og England en politisk Lov at hjælpe det konstitutionelle Spanien endnu engang, at gaae ud af denne Prøvelse og at frigjøre sine Kræfter for at træde ind med blandt Europas Forsvarere istetfor at ødelægge sig selv i Anarki.

Ch. de Mozade.

Den norske Studentersangforenings Tiaarsfest.

(Slutning fra forrige Nummer.)

Efterat Sangforeningen igjen havde udført nogle Kor, traadte dens Formand, Fuldmægtig C. Kjerulf frem og udbragte Behrens's Skaal i følgende Ord:

„Idet Sangforeningen fejrer sin Tiaarsfest, er det en Trang for os at udtale vor Erkjendtlighed mod ham, der staar i Spidsen for og leder Foreningen, som dens Instruktør.

Ikke alene at denne Mand har en saa væsentlig Andel i Sangforeningens Tilblivelse og Stiftelse, men det staar klart for os Alle: at det fornemmelig er hans dygtige og energiske Ledelse, som Sangforeningen skylder, hvad den er, —

at det er hans Iver og utrættelige Udholdenhed, der har knyttet os sammen, og opretholdt vor Forening i gode som i trange Tider, —

at det er hans rige Interesse for Sangen, der har belivet vore Sammenkomster og Øvelser, og opvarmet os med en Gnist af den Ild, der brænder i hans eget Indre, —

og at det derfor ret egentlig er ham, der er Sjælen i den Samling af Sangere og Kammerater, der i Aften fejrer sin Forenings Tiaarsfest.

Derfor er vor Taknemmelighed mod ham stærk og levende, som den Tanke, der i Sangen knytter os broderligt sammen, og derfor er vor Hengivenhed for ham varm og ubegrændset, som det Fond af Ungdomskraft og Begejstring, hvorfra han henter Næring for sin Virksomhed.

Det er som et Tegn paa disse Følelser, at vi bede ham modtage en Erindring fra en Skare af Kammerater, der har troet, at Gavens Værd for ham vil blive regnet efter det Hjertelag, hvormed den gives, — og som ønsker, at han dertil vil knytte Minder, lige saa kjære, som Mindet om vort Samliv med ham vil være kjært og uforglemmeligt for os Alle.

Det er med det Ønske, at Forsynet længe vil bevare ham i usvækket Ungdomsfylde og Kraft, at jeg udbringer et: Længe leve Johan Diederich Behrens!

Taleren overrakte nu Behrens en Sølvkande med tilhørende Bæger og Indskrift: „Til J. D. Behrens fra den norske Studentersangforening paa dens Tiaarsfest, den 21de November 1855," hvorpaa man under rungende Hurraraab armløftede Behrens og bar ham Salen rundt, samt afsang følgende „Vise til Joh. D. Behrens" af R. P.

Hvil med dit Scepter, naadige Herre,
stræk dig i Stolen og lad os være
myndige, blot saa længe
her synges naturligvis.
Vær ej som ellers streng, misfornøjet,
jag alle Lynglimt bort ifra Øjet,
mens vore Toner trænge
sig frem til din egen Pris.
Frit skal det lyde, naar vi berømme
dig, som os holder stramt nok i Tømme,
som midt i Norges Land
hersker som uindskrænket Tyran.
Hør kun, hvor taktfast, klingende, smukt
Sangen nu hæver Vingen til Flugt.
Til sin Mesters Ære
vil den Takken bære
for Korrex og dygtig Tugt.

Aaget kun hviler let paa vor Skulder,
skjønt under Sangen Tordenen ruller
lydt fra din Mund og sender
os langt ifra mange Tak.
Med større Kraft din Hær du befaler,
end hist de store Feltgeneraler,
Til hvis Honnør der render
paa Staaltraad saa megen Snak.

Dig vil vi lyde, villigt vort Øre
fanger hvert Ord, som du har at føre,
livfulde Sangens Mand,
hvortil ej Magen find's i vort Land.
Bliv du kun ved at dundre, du kan
stole paa dine hundrede Mand.
Om du drev os sammen
Nat og Dag, vil Flammen
fra dit Blik os tænde an.

Denne din Magt, urokkelig grundet,
er med dit Væsen fast nok forbundet,
aldrig du har os sveget,
du var, er og blir Student.
Medens saa Mange gled paa den Bane,
hvor der var Ros og Glands nok at rane,
har du kun op ad steget,
hvor Ungdommens Blus var tændt.
Den, som kan følge med og ej mattes,
ham skal der ej paa Jubelsang fattes,
ham skal der klinkes med,
saa man faar derom rigtig Besked.
Behrens! Din Skaal! Nu munter tilbunds!
Loven idag er den unter uns:
Til vor Mesters Ære
skal der ikke være
for vort Anker nogen Spunds!

Under et længere Mellemrum udførtes flere Orkesternummere og Sange af Foreningen, og endelig nedenstaaende „Studentersangforeningens Vise" af L. Dietrichson, med Musik af F. A. Reissiger, saavel Text som Melodi forfattede i Anledning af denne Aftens Fest:

Vi er en Flok, der vandre tør
Mod Livets Alvorsdyst
Med løftet Pande, godt Humør
Og Glæden i vort Bryst!
Og let og frejdig, som vor Aand,
Paa Læben Sangen bor,
Der, som et blomstervirket Baand,
Fra Barm til Barm sig snor.

Og naar af Dagens Slid og Harm
Vort Sind er holdt i Tvang,
Da løse vi vor unge Barm
I frisk og frejdig Sang.
Den lægger over Dagens Id
Et gyldent Kveldskjær ned
Og løser Døgnets Mislyd blid
I Harmoni og Fred.

Snart gaa vi ud i Verden kjækt,
Maa skilles, Ven fra Ven,
Den frie, glade Sangerslægt
Staar evig ung igjen.
For hvert et Blad, som faldt, en Knop
Den fæster i sin Krands,
Og altid staar vor Sangertrop
I frisk, forynget Glands.

Naar Hjertets Harpe saa engang
Staar stum i Livets Høst,
Og saa de yngre Slægters Sang
Bevæger mildt vort Bryst:
Da bæver det i Strengerad,
Da giver Harpen Lyd,
Med Gjenklang af de gamle Kvad,
Der var vor Ungdoms Fryd.

Deli Mustapha. (Baschi-Bozuk.)

Derpaa udbragte Kandidat H. Winter-Hjelm Skaalen for de ældre Kammerater i følgende Ord:

„Mine Herrer!

Det er ikke uden Betydning for Sangforeningen, at vi undertiden ved en festlig Anledning samles med vore ældre Kammerater; thi derved mindes vi om, at vi ikke blot er en tilfældig Samling af unge Mennesker, som er kommen sammen for at synge nogle firstemmige Sange, men at vi udgjør en varigere, fast bestaaende Forening, der besjæles af et højere Formaal; og jo flere ældre Medlemmer vi ser iblandt os, desto sandere er det, og desto klarere træder det frem, at Sangforeningen, skjønt den hvert Aar forfriskes med nye Medlemmer, dog fører et fortsat selvstændigt Liv og i Hovedsagen bliver den samme, idet de nye Elementer snart paavirkes af den ældre faste Stok og indforlives i denne som en organisk Helhed. Kun paa denne Maade kan en Sangforening vente stadigt at gaa fremad, og det ikke alene i musikalsk Udvikling og Dygtighed, idet man stedse kan bygge videre paa det engang erhvervede Grundlag, men navnlig i Udviklingen af det kammeratslige og aandelige Liv inden Foreningen; kun paa denne Maade kan den faa en Historie. Og for i Længden ret at trives, er det for et saadant Samfund lige saa nødvendigt som for et Folk, at kunne skue tilbage til en Fortid, hvortil dets nye Bestræbelser og Idrætter kan knytte sig, og som kan tjene til Mønster og Opmuntring under Døgnets Gjerning.

Saa ung vor Forening end er, har den dog allerede sin Historie, baade indre og ydre, thi ved mange Lejligheder har den paa forskjellige Maader virket udad, og det paa en Vis, hvoraf den aldrig har havt Skam; dette giver os nu en stor Del af vor Styrke og Betydning, og herfor maa vi især takke vore ældre Kammerater, der dels i sin Tid som aktive Medlemmer har frembragt de Resultater, hvoraf vi endnu er stolte og nyder Frugterne, dels altid senere med Velvilje har understøttet os, naar vi ved større Anledninger har anmodet om deres Bistand.

Og aldrig har vi havt nogen bedre Lejlighed til at takke dem og mindes, hvad vi skylder dem, end i Kveld, da vi er samlede med dem i større Antal end nogensinde før, og fejre en Mindefest om Sangforeningens Grundlæggelse, vor første historiske Fest. Af de Ynglinger, som i 1845 var med at stifte den, ser vi i vort Lag flere, som nu er Embedsmænd og Familiefædre, men i Aften har sluttet sig til os, og med Glæde tænker paa sin Ungdoms Minder og sætter sig tilbage i den Tid, da de, som vi, lod Sangen strømme fra det fulde Bryst; vi har iblandt os alle Medlemmer af Sangforeningens første Bestyrelse, og mange, som paa forskjellige Maader har bidraget til dens Hæder og Trivsel. Alle disse vil vi takke for hvad de saaledes har gjort, og for at de i Aften, ved at slutte sig til os paa en saa hjertelig og kammeratslig Maade, har givet vor Fest dens fulde og rette Betydning.

Men iblandt dem er der navnlig En, som Sangforeningen lige fra sin første Grundlæggelse indtil denne Stund skylder uendelig meget, og som vi derfor særskilt vil komme ihu og give vor oprigtige, fuldeste Tak, og denne ene er vor forrige Instruktør, Halfdan Kjerulf. Uden hans utrættelige Iver og Dygtighed havde Sangforeningen i sin Begyndelse neppe kunnet bestaa; han holdt trofast ud med os i de trange Tider, da vi — som det med saadanne Ting altid gaar — havde en treven og døsig Periode, hvor en Instruktør maatte have liden Tilfredsstillelse af sit Arbejde; og da han endelig forlod os for i fremmed Land videre at udvikle sig i sin Kunst, lovede han ikke at glemme Sangforeningen, men stadigt have den flerstemmige Mandssang for Øje. Han har holdt sit Ord, han har altid været vor Ven og jevnligt skjænket os flere af vore kjæreste Sange, nu sidst en af Festsangene til denne Aftens Højtid. Ham vil vi takke for alt hvad han allerede har gjort for os, og for alt hvad han visselig i Fremtiden vil virke til Hæder og Gavn for Studentersangforeningen.

Leve Halfdan Kjerulf og alle vore ældre Kammerater!"

Sangforeningen udførte nu „Norges Fjelde" af Henr. Wergeland og Halfd. Kjerulf, hvorefter Professor Monrad besteg Talerstolen og foredrog følgende „Skaaltale tilegnet Digtere og Komponister:"

Sangerens Kald.

Der er en Lære, allerede anet
af fjerne Tiders Vismænd, ofte tolket
i mange Former, mer og mindre klart, —
skjønt overdøvet tidt af Døgnets Larm,
dog væsentlig udødelig som Aanden
og Sandheden, hvori den har sit Udspring.
Den siger os, at Verden, at den store
Mangfoldighed, hvori vort Blik forvirres,
hvor ofte vi kun Strid og Misklang finde,
dog bunden er af Harmoniens Love,
at Alt, hvad er, fra Jordens mindste Kryb
til Himlens høje Kloder, har sin Stemme
i Verdens Samspil, stort, vidunderligt,
Guds herlige, fuldendte Tonedigt,
som rene Øren endnu kan fornemme.
Ej vilde nemlig Gud, at denne skjønne
Musik sig skulde unydt ikkun sprede
og aandes ud, fortabt i Rummets Vidder;
thi gav han den en Gjenlyd i sig selv,
at Skabningen sin Skjønhed skulde føle
og derigjennem Ham, dens høje Udspring.
Han skabte Sjælen, denne Hovedstemme
i Allivets Musik, der skulde samle
i sig de spredte Toner, dem gjengive
som Enhed i dens egen Klarhed hævet,
den hele Verdens Harmoni belive,
selv af dens høje Skjønhed gjennembævet.

Saa udgik Sjælen af Alvisdoms Haand,
ej blot en Tone blandt de mange, som
kun klinge ud og tabe sig i Fjernet,
men som en samlet Gjenklang ud af Altet
og vendende tilbage til sig selv.
— Alvisdoms egen Billed=Aabenbaring
i Støvet, dettes højeste Forklaring.
Men Naboskabet var for Sjælen farligt.
Tidt lod den ned sig drage fra sin Højde
og glemte rent sin Tonefører=Rolle.
Den grebes af det Endeliges Mislyd,
hvis Løsning i det Hele blev den skjult,
og gav da selv kun Mislyd i det Hele.
Thi vandre Menneskene her som blinde
og døve, tabte i det Nærmeste.
Den høje Aand er nedstødt i et Fængsel,
hvor Sløvhed mer og mer den mon betage,
saa af sit eget Selv den har tilbage
ej Andet, end en mørk, ustillet Længsel.
Kun naar igjen den stundom hører Toner,
der klinge ned fra Himlens høie Zoner,
naar Harmonien fra dens Aandehjem
i jordisk Dragt for Sandsen træder frem
— af Altet selv et Billed i det Mindre:
da bæver atter dybt i Sjælens Indre
den længe glemte, dybe Aandeklang.
Da mindes den sig selv, sin høje Rang,
da løfter den sin fordum slappe Vinge,
da vil den sig mod Himlen mægtig svinge,
mod Skjønheds, mod Ideens høje Stade,
da vil den sig i Sandheds Æther bade;
da gribes den af Kjærlighedens Varme,
der lokker gode, skjønne Spirer ud,
før kvalte under Sandselivets Slud.
Da brister Selvheds Skal om alle Barme,
i broderlig Forening slaa de fri.
Selvstændig, men dog fuld af samme Gud,
hver Sjæl, en Tone lig, hensmelter i
den store, skjønne Verdens=Harmoni.
Saa lyder Oldtids Lære. I vor Tid,
da Sandselivets travle Tummel lyder
mer sterkt og vildt, end nogensinde før;
da Nyttigheds=Bedriften stedse sejler
for tusind fulde Sejl, da overalt
Maskinens Klirren, Hjulets Klapren høres,
mens Dampen evigt fnyser, stønner, hviner:
i slige Tider er det let forklarligt,
at ikkun mat og dæmpet lyder ned
til Jordens Børn Ideens Harmoni,
at mangen Sjæl, bedøvet og forvildet
af Nuets Larm, ej fatter anden Tanke
end den — at ville larme med og redde
i Verdens=Trængselen dog Kjødets Liv.
Men dobbelt bør man derfor ogsaa prise
i slige Tider hine sjeldne Faa,
der uforstyrrede af Verdenslarmen,
med Øret lagt tæt til Allivets Hjerte
dets Bankens Rhythmer dybt og klart opfatte
og give dem igjen til Brødres Trøst,
i jordisk Form, i Sang og Digt fremstilled'
vel i formindsket, men forklaret Billed.
Det Kald blev eders, Sangens, Digtets Mænd!
Til eder længselsfuldt vi skue hen,
naar Verdens kvalme Tummel os vil trætte,
saa vi vort Maal, vort bedre Selv forgjette.
Af eder ene kan vi endnu haabe
i Livets Ørk en Trøstens Læskedraabe
fra Skjønheds, fra Ideens klare Væld.
For eders aabne, vakte, klare Sjæl
Naturen jo sin dybe Løndom skrifter,
den Aand, som former Klippens høje Bryst,
i Havet bruser og i Zefyr vifter,
som stormed vildt i Fædrenes Bedrifter
og end i Møens Øje smiler huldt:
den faar i eders Indre Form og Røst,
i Guddomsglands den straaler underfuldt.
Det Liv, som end i Rosens Purpur drømmer,
fra gudindviet Læbe klart udstrømmer.
Dog tornefuldt er eders høje Hverv.
Tidt blev I lidet agtet og paaskjønnet;
det travle Folk kun sparsomt vilde lytte
til eders Sang. Naar bedst den strømmed ud
af Hjertets Dybder, fuld af høje Tanker,
da vilde man kun Leg og Klingklang; naar
I traadte frem med let, olympisk Spøg,
da trak i Panden man alvorlig Rynke.
Naar Harpen stemtes nordisk dyb og streng,
da skreg man: „raat! barbarisk! Synd mod Kunsten!"
Naar Sydens milde Vift i Strengen gik,
var det Forræderi mod Fædrelandet.
Ej fandtes nogen Fløs saa let og vindig,
som jo alvorlig eder tog i Skole.
Man alt sit Vid og al sin Kunst anvendte,
Jer A B C ret grundigt at indprente;
man hyssede, man lo, man peb, man stampede,
man fløjted Melodi, man Takten trampede.
Da gjaldt det vel at holde tappert Stand,
af Skriget ej forvildes eller trættes.
Vel skal en Sanger ikke fly fra Livet,
ej hist bag Klostrets Mure søge Ly;
ej hyggelige Drømme, selve Livet, —
det friske Liv, — skal gjennem Harpen strømme;
ja Kampen selv maa Sangeren forstaa
og stille frem i sterke Dissonantser.
Han ej forsage tør det Jordiske,
thi dettes bundne Tone skal han løse.
Dog maa han ikke tabe sig deri,
ej lade Dissonantsen uløst raade.
Han aldrig slippe maa den Himmelstige,
der fører til Ideens lyse Rige,
hvor Aanden er for Støvets Lænker fri,
hvor Misklang løser sig i Harmoni.
Derfor, „du lille Hob, forfærdes ej,"
om Døgnets Skvaldrerøster ere mange!
Selv af dets Bifald lad Jer ikke fange,
men vandrer roligt eders egen Vej.
I følge trøstig kun den indre Stemme!
Tror Guden kun i eders egen Barm!
Lad Sangen strømme fyldig, frisk og varm,
spørg ej, hvor Mange eller Faa den nemme!
Om Ørene hel ofte synes døve,
den dybe Tone finder nok sin Vej;
hvad der er født af Aand, det ældes ej,
selv under Tidens Rust det holder Prøve.
I Folket er der stedse dog „en Stamme,
der ej for Døgnets Guder bøjer Knæ;"
den skal med Glæde eders Kvad annamme,
den skal Jer fostre i sit bedste Læ.
Den frie Tankes Mænd, de „som ihænde
ej have Digtets Lampe selv, men veed
om Lampens Aand og Lampens Brug Besked,
de skulle stedse fro i eder kjende
Ypperstepræster for den samme Aand
og række eder trofast Broderhaand.
Da skal vel Larmen stilne; efterhaanden
skal Folket Sind og Øre villigt bøje
mod Aandetonerne hist fra det Høje,
og det skal vorde tonende i Aanden.
Da lyder det fra tusindstemmet Kor:
„Hil Tonens, Digtets Kunst i vores Nord!"

Taleren sluttede med at udbringe en Skaal for Skaldskab og Tonekunst, hvilken han henvendte til deres i Laget denne Aften tilstedeværende Repræsentanter, Digterne J. S. Welhaven, A. Munch og P. A. Jensen, samt Komponisterne C. Arnold, H. Kjerulf og Ludv. Lindeman. Efter Afsyngelsen af et Kor udbragte Student L. Dietrichson Skaalen for de norske Sangforeninger:

„Det er blevet mig overdraget, mine Herrer, i Aften at nævne for Dem et Ord, hvortil der knytter sig saa skjønne Minder, saa rigt et Haab, at det maa være sikret en varm Modtagelse hos Dem, — og det er kun i Overbevisningen om, at mine Ord ville bæres af Deres egen Stemning, at jeg vover at fremtræde for en saa æret Forsamling.

Grev Persigny.

Det var os, det var Studenterne forbeholdt at flette den første Blomst ind i den Sangerkrands, der nu frisk og duftende snor sig trindt om vore Strande; det var os, det var Studenterne forbeholdt at bære det første vaarlige, forjættende Bud over Landet, at nu skulde Tonernes Baand ej blot sammenknytte den snævrere Kreds af Sangens Dyrkere og Venner, men samle dem Alle — Alle til et stort, rigt Hele, at nu var den lyse Stund kommen, der skulde udstrø Sangens bevingede Sæd over Strand og Fjeld og lokke vore Dales inderste Toner frem i Dagen.

Men hvad havde Studenten med al sin Fyrighed, sit Haab og sin Virken vel kunnet udrette, om ikke hans Sang havde fanget saa mange Gjenlydssvar mellem Fødelandets Fjelde, om ikke trindt omkring vor begyndende Id var bleven mødt med Velvilje, hilset med Kjærlighed og Begejstring? — Men det maatte da og saa ske, — thi var det ikke til det norske Folk, til Skaldenes og Heltekvadets Folk, vi vendte os! — Nej, vi forregnede os ikke, dengang vi med fuldt Haab og frejdig Tillid lagde Sangens Harpe op til vore Landsmænds Knæ — de viste, at ej havde de glemt den gamle Kunst, der i Fædrenes Old gjorde Norge til et sangrigt Land, og det varede ej længe, før Harpen tonede, og dens Klang bar til os rige Løfter; den har lovet os at blive et Symbol paa Folkets Frihed og Lykke, den har lovet os at knytte et Baand ej blot mellem Sanger og Sanger, men mellem Stand og Stand, at lægge Studentens Haand i Bondens, i Haandverkerens, i Handelsmandens, at fremlokke en dybere, mere betydningsfuld Samklang end Tonernes, — den Samklang, disse betegne os.

Og vil endnu Nogen tvivle, da behøver jeg blot at pege paa vore forjættelsesrige Minder, idet jeg nævner Navnet Asker, Navnet Horten for Dem, for hos de Fleste at fremtrylle en Række af lyse Billeder, vaarlige Erindringer, der spreder Reflexen af sin Glands endnu over denne Aften, der blinker ned til os fra Skjoldraden om vore Vægge, — for at bringe Tvivlen og Mishaabet til at forstumme. Thi i hine Dages Fest lærte vi vore Sangerfæller at kjende, og Sagnet derom skal vandre som en dyrebar Arv, som en løfterig Skat fra Slægt til Slægt i vore ofte vexlende Generationer, thi vi høstede den Lære, at alle disse enkelte Blomsterblade følte Trangen til at lukke sig sammen og mødes over den fælles Krone — og den viser os, at alle ere de baarne paa den samme Stengel, hvis Navn er Sangen, udsprungne af den samme Rod, hvis Navn er Fædrelandet, — viser, at jeg tør nævne disse vore Sangerfæller vore Brødre, at jeg kan udraabe et Held for vore Brødre, naar jeg opfordrer Dem til med mig at tømme et Bæger for vort Fædrelands Sangforeninger, idet jeg navnlig mindes de to nærmest forbundne, der i Aften ere repræsenterede ved vor Fest, og som altid have vist os sit varme, broderlige Sindelag, Kristiania Handelsstands og Haandverkeres Sangforeninger.

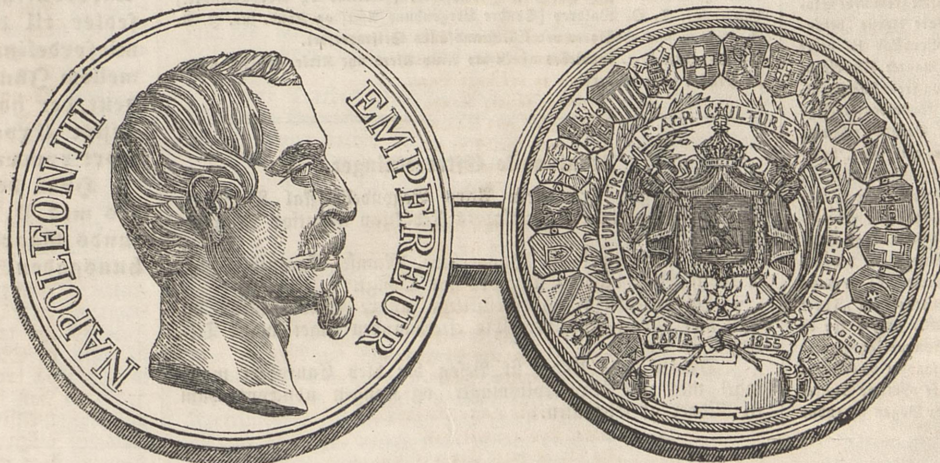
„Leve de norske Sangforeninger!"

I den muntreste af enhver Mislyd uforstyrrede Stemning tilbragtes Resten af Aftenen under Sang og Skjemt, Skaaler og Taler, hvoraf fremhæves følgende af Professor Welhaven om Forholdet mellem Sang og Digt:

„Sangergildet har udraabt et Leve for de indbudne Digtere, og det tilkommer mig som den ældste af dem at takke for denne Ære. Men Sangere og Digtere vide godt med hverandre, at de staa i et gjensidigt Erkjendtlighedsforhold. Fordum var Digteren en virkelig Sanger, og mangen Gang blev endog hans Digtning kun et Middel for den mægtigere Sang. Med Hjemmel fra fordums Tid kalder Digteren sig endnu en Sanger, og da vækker han tillige Tanken om de gamle Skaldeprøver uden Herkomst, uden Navn, som fornyes i Slægterne, fordi de, gjennem Sangen, have vundet Digtningens kjæreste Liv: vedvarende Gjenlyd i Folket. Digteren bekjender, at han overalt søger denne Gjenlyd, at det er ham en Smerte at savne den; og skjønt han ej optræder som de gamle Skalde, veed han dog, at Sangen endnu sikrest og varigst giver Digtet Gjenlydens Liv. Aftenens Fest, og Alt hvad den minder om, stadfæster og forklarer løfterigt denne Betragtning, og derfor takker Digteren Sangerne."

Studentersamfundets Formand Kand. N. Nicolaysen fremtraadte „paa Studentersamfundets Vegne" og takkede Sangforeningen for den heldbringende og forædlende Indflydelse, den nu længe i saa høj Grad havde udøvet paa Livet i Samfundet, hvori den væsentligt havde bidraget til at vække og befordre Kammeratslighed og Broderaand; han udtalte sin Glæde over, at begge Selskaber var blevne forenede, og ønskede at dette Forhold altid maatte vedblive til Held og Hygge for dem begge. Urmager Andersen takkede paa Haandverkernes og Handelsfuldmægtig Astrup paa Handelsstandens Vegne, for den dem ved Indbydelsen viste Opmærksomhed, og ønskede Held og Lykke for Studentersangforeningen. Desuden udbragtes Skaaler for Sangforeningens ældste Medlem Højesterets=Justitiarius Lasson (af Behrens), for Studentersangens Komponist Justitiarius Carl Arntzen, for Orkestret, Skuespiller Jørgensen, Teatermaler Wergmann, der denne Gang, som ved alle Studenterfester, med saa megen Redebonhed havde ydet sin velvillige Bistand til Festens smagfulde Arrangement, o. fl. Henimod Kl. 1 sluttedes endelig den i enhver Henseende vellykkede og muntre Fest, idet Studenterne i det klare Maaneskin „under Jubel og lystig Sang" fulgte Aftenens Helt Behrens, til hans Hjem, hvor de til Afsked gav ham nok et dundrende Hurra.

Til Mindets Bæger var det her i Nord altid Skik ogsaa at føje et Løftets Bæger; saaledes skal ogsaa denne Kveld blive en Mærkedag i Sangforeningens Saga; den skal ikke blot have været en Mindefest om hvad der i det forløbne Aarti er kjæmpet og vundet, men end mere en Forjættelsesfest om nye og djervere Kampe, om nye og større Sejre i den nærmeste Fremtid.

Pariserudstillingens store Æresmedaille i Guld.

Baschi=Bozukerne.

I den nærværende Krig have de saakaldte Baschi=Bozuker ofte henledet Talen paa sig. En Reisende, der i den sidste Halvdeel af Aaret 1853 gjennemstreifede en stor Deel af Lilleasien, fandt dengang Veiene bedækkede med Retifs (Landværn), der begave sig til deres Ordu's (Armeekorps) Hovedkvarteer. De vare frygtelige at see til, bevæbnede til Tænderne. Det var Frivillige, som efterat have solgt deres Hytte eller den Jord, hvoraf de havde ernæret sig, for at kjøbe Heste og Vaaben, havde forladt deres Hjemstavn og Familie, for at ile til Fædrelandets og Religionens Forsvar. De droge flokkeviis til Propontis's Strande, dog uden at de, skjønt uden Anfører, begik nogen Excesser.

Dette var Begyndelsen til de siden saa berygtede Baschi-Bozuks (Anførerløse), som udmærkede sig ved Vildhed, Grusomhed og Insubordination. Da man forsøgte, at bringe dem under en ordentlig Kommando, gjorde de Optøier og truede deres engelske Kommandør paa Livet. Mange af dem bleve paa Grund af Mord henrettede, og først Grev Illinski lykkedes det at bringe dem under Disciplin.

For nærværende udgjøre de i den tyrkiske Hær det uregelmæssige Rytteri, ligesom Kosakkerne i den russiske, og yde paa Forposter uberegneligt Gavn, saa at de spare de regelmæssige Tropper for de besværligste Forretninger.

Grev Persigny.

Blandt de Mænd, der med Troskab, i 20 Aar, holdt fast ved den nuværende franske Keiser i hans Udlændigheds-Tilstand og som ere blevne ophøiede ved hans Ophøielse, indtager Jean-Gilbert-Victor Fialin de Persigny den første Plads. Siden Napoleon kom til Roret, har han beæret Persigny med al den Fortrolighed, han med sin indesluttede Charakteer kunde, og gjort ham til Greve og til Minister for det Indre. Fra denne Post fik han dog i forrige Aar Afsked, uvist hvorfor. Sygelighed angaves som Aarsag hertil; men man gjættede dog paa andre Grunde, deriblandt Persigny's fra Keiserens forskjellige Mening om det orientalske Spørgsmaal. Denne Gjætning maatte ogsaa vinde Styrke ved det derom ifjor Høst udkomne „Lettre à l'Empereur" (oversat i vort Blads forrige Aargang No. 46 og 47), hvis Forfatter angaves at være den afskedigede Minister.

Som fransk Ambassadør i London, siden 1 Juni, holdt Persigny nylig under stort Bifald en Fest-Tale angaaende det franske og engelske Folks Sammenslutning, hvori han gjenkaldte den gamle Napoleons Ord: „Hvilke store Ting skulde vi ikke tilsammen kunnet udrette," og erindrede om, at nu var Tiden kommen, da man arbeidede i Fællesskab. „Englands Dronning havde besøgt Napoleons Grav, og under en anden Napoleon, som forstod sit Folks sande Interesser, var Frankrig bleven nøie forbundet med England."

Illustr. Lond. News gjengiver Talen og ledsager den med Persigny's Portræt, dog uden at berette noget om hans Levnet. Dette kunne heller ikke vi, udenfor saavidt vi for hans tidligere Tid hidsætte den korte Notits, som findes derom i „Biographie des 750 Représentants a l'assemblée legisl." Ifølge samme er han født 1810 i St. Germain-Lespinasse (Loire), var Ludvig Napoleons Sekretær og blev med ham arresteret i Anledning af den berygtede Strasburger-Affaire (1836) men frikjendtes ved Assiseretten. I den dumdristige Boullogner-Affære, Aug. 1840, var han ogsaa indviklet og blev af Pairsretten dømt til tyve Aars Fængsel. Da Napoleon blev den franske Republiks Præsident, valgte han Persigny, hvis Hengivenhed han i tyve Aar havde prøvet, til sin Generaladjutant, og ved Valgene til den lovgivende Forsamling fik Adjutanten over 93000 Stemmer. At han er den ivrigste Bonapartist, er vel unødvendigt at tilføie.

Pariserudstillingens store Æresmedaille i Guld.

Denne Medaille, som vort Træsnit fremstiller, er udført af den nylig afdøde Albert Barre, og er særdeles smukt skaaret, især er Reversen med dens Vaabenskjolde og heraldiske Filegramsarbeide nydelig udført.

Som før nævnt, fik tvende Udstillere fra Skandinavien denne Medaille, nemlig Motala mechaniske Værksted (for en Dampmaskine) og Kjøbenhavneren Sørenssen (for Sættemaskinen.)

Litteratur og Kunst.

Om Skovene og om et ordnet Skovbrug i Norge af P. Chr. Asbjørnsen, 18½ Ark. 8. Priis 48 Skill. Man har forlængesiden gjort den Erfaring, at Skovene hertillands idelig aftage, og heraf sluttet, at de ikke i Længden ville holde ud. Den dansk-norske Regjering blev ogsaa snart opmærksom paa dette Forhold og søgte ved Lovgivning at hindre Aftagelsen. Allerede i Christian IV's Tid forbødes at hugge Saugtømmer under en vis Størrelse, og i sidste Halvdeel af det syttende Aarhundrede udkom en heel Række Forordninger og Reskripter angaaende Lastens Maal m. m., indtil der i 1725 oprettedes en Saug- og Skovkommission, der 1737 blev afløst af en Forstkommission. Efter denne fulgte det ved Frdn. af 17de Apr. 1739 oprettede Generalforstamt, der bragte os en heel Hob Holtzførster paa Halsen, hvoraf de fleste kun lidet forstode sig paa Skovdrift, men desto bedre paa at være Skoveierne til Ugavn og Fortræd og føre sig selv sin Stilling til Nytte. Et i Trykkefrihedstiden udkommet Skrift siger, at disse Skovens Foster-Fædre (paa nogle faa brave Personer nær) bestod af alskens Domistiker og Haandværkssvende, hvoraf somme endog ikke kunde skrive sit Navn eller forstaae Landets Sprog. Da mange Aars Erfaring havde godtgjort, at Forstamtet ikke stiftede den tilsigtede Nytte, blev det ophævet ved Forordn. af 24 Jan. 1771. Imidlertid blev den tidligere Lovgivning fremdeles ved Magt indtil 1795, da „alle hæmmende Baand paa Skovdriften løstes." Dog fornyedes i 1812 et tidligere gjældende Forbud mod at indgaae Kontrakter om Tømmerleverancer for længere Tid end et Aar, men hvilket desværre atter ophævedes i 1836. Med Undtagelse af et i 1752 udkommet Forbud mod Lastudførsel fra Nordlandene var nu egentlig hele den engang saa vidtløftige Skov-Lovgivning traadt ud af Virksomhed, hvilket den ogsaa ærligt fortjente, da den ligesaalidt fremmede Skovenes sande Tarv, som deres Eieres Interesser. Skovene vare blevne „betyngede med Forbud og Privilegier," men for Udbredelse af Kjendskab til deres Kultur og Driftsmaade havde Staten Intet gjort, og det uagtet Skoveierne herved, mere end ved alle Lovbud, maatte bringes til at passe og frede sine Skove. Først nylig har Staten grebet Sagen paa dette Sæt og ved forstvidenskabelige Stipendier [1851] søgt at fremme Kundskab i Skovvæsenet. Blandt de Mænd, der have faaet Understøttelse til Udenlandsreiser for at studere dette Fag, hører ogsaa ovennævnte Bogs Forfatter. Han har endnu ikke brugt Stipendiet, og naar han alligevel har kunnet give os et Værk, som nærværende over den Videnskab, han i Udlandet skal studere, da viser dette, at han gaar saa vel forberedt til Sagen, at vi tør love os særdeles meget af hans fremtidige Virksomhed for vort Skovvæsen. Hvad han har forud for Andre og hvorved det især er blevet ham muligt at skrive en Bog som nærværende, er hans vidtstrakte naturhistoriske Kundskaber; og saaledes tør Afsnittene om „Træet og dets Udvikling" og „de vigtigste Træarter" (S. 1 — 98.) ansees for de fortrinligste i Bogen. Vore Træers Værtforholde og Eiendommeligheder ere der fremstillede paa en anskueligere og udførligere Maade end saavidt os bekjendt hidtil er skeet. (En Prøve har man i de i vort Blad tidligere optagne Stykker om Granen og om Egen.) Foruden de nævnte Afsnit bestaar Bogen af endnu tvende andre: „om Skovene„ og „om Skovbruget". Af disse vil det første have Interesse ogsaa for Læsere i Almindelighed, selv uden Hensyn til hvorvidt de have med „Skove" at bestille eller ikke. Dette vil man allerede kunne slutte sig til ved at høre, hvilke Emner der i dets særskilte Afdelinger behandles, nemlig: „Skovenes Nødvendighed og deres Indflydelse paa Veirlaget" (Klimatet); „Skovenes nærmeste Værd og Nytte" og „de norske Skove" [deres nærværende Tilstand og Aarsagerne til deres Forringelse.] Afsnittet om Skovbruget er naturligviis mest beregnet paa Skoveiere, dog hellerikke Andre ville læse det uden Interesse og Belærelse. Vi maa særlig fremhæve dets tre første Afdelinger: „Skovene i sin naturlige Tilstand, om Udblædning og forskjellige Brugsmethoder [Fredning, Overgangsbrug og ordnet Teighugst.] Til Afsnittet er som etslags Anhang føiet en af Figurer ledsaget liden Afhandling om „Øxen, og Sagen" hvilken vi for dens almene Nyttes Skyld med Forf.'s Tilladelse maaskee senere skulle gjengive i vort Blad. Forf. siger i Fortalen til sin Bog, at denne „i ingen Maade gjør nogen Fordring paa at være en Lærebog i eller en udtømmende Veiledning til et ordnet Skovbrug," men at den væsentlig gaar ud paa „at vække Interessen, fremkalde Eftertanken og i nogen Mon klarne Ideerne om Skovenes Tilstand og Betydning, samt endelig tilsigter den ogsaa at fremkalde klarere og tydeligere Forestillinger om et ordnet Skovbrug og den store Vigtighed deraf for vort Land." Dette Maal er i og for sig saa vigigt og ved denne Bog saa høiligen fremmet, at man maa vide Forfatteren mere Tak, fordi han saa betids har udgivet sit Arbeide, selv om dette med Opsættelse kunde modtage adskillige Forbedringer, end om han i en fjernere Fremtid kunde givet os en i alle Henseender fuldendt „Lærebog" i Skovvæsenet. Thi her gjælder Ordsproget: „medens Græsset gror, døer Koen." De Ødelæggelser, som uden de nu fremkomne Raad og Advarsler uforstyrrede vilde blevet fortsatte, skulde ikke staaet til at oprette, naar et senere Arbeide herfor havde faaet Folks Øine aabnede. Her gjælder ikke det samme som om Gjenstande, hvorom Skrifter i Forveien haves: at en Forf. kan bie med at skrive og udgive, indtil han kan levere noget Fuldendt, da Folk faar hjælpe sig med det Gamle; thi med Undtagelse af Bulls nu ligesaa sjeldne som ubrugelige „Skovbog" og en Pjece af Thaarup om de norske Skove, har man hidtil ingen særskilte Skrifter om vort Skovvæsen, og i ethvert Fald intet om en rationel Skovdrift. Asbjørnsens Bog kan saaledes kaldes „det første Forsøg paa en forstvidenskabelig Løsning af Spørgsmaalet om en hensigtsmæssig Behandling af vore Skove". — Ved Udarbeidelsen af Skriftet sees Forf. at have raadført sig med en heel Deel udenlandske Værker, især tydske, og af disse har han i omhyggelige og kortfattede Uddrag meddeelt det, „som for vore Forholde syntes at være det rimeligste og mest passelige. — Dette gaar fornemmelig ud paa Fredning af Skovene, et læmpeligt Overgangsbrug samt, hvor Forholdene tilstede at saadant med Fordeel kan udføres, gjennem dette, Forberedelsen til eller Indførelsen af en ordnet Teighugst eller rationel Trakthugning." Hvad Forfatterens Fremstilling angaar, udmærker denne sig, som man ogsaa af hans tidligere Skrifter kan slutte, ved Letfattelighed og Klarhed. Sproget er jævnt og indtrængende, uden fremmed Laan [med Undtagelse af enkelte Steder, hvor Skovkommissionens Indberetning og Indstilling nøie er fulgt], og en heel Deel fortrinlige Ord ere optagne af vort Folkesprog, der som bekjendt har en saa stor Rigdom af gode Betegnelser for alt hvad der vedrører Skovvæsenet. Overhovedet har dog Forfatteren heri gaaet frem med saamegen Omtanke, at han under Bestræbelsen for at blive forstaaelig for Bondemanden ikke er kommet til at føre en for Bymanden hebraisk Tale. Skulde der alligevel være et og andet Udtryk, der af Hensyn til hiin er blevet uforstaaeligt for denne, da maa Bymanden finde sig deri; thi Forf. har ikke overført ham bekjendte Udtryk i fremmede norske, men givet ham Betegnelser for Gjenstande, hvorfor han i sit Sprog savner saadanne. Af en Notits bag paa Titelbladet erfares, at Bogen, efter Anbefaling af Selskabet for Norges Vel, er „udgivet med Understøttelse af Tømmer- og Lastehandler-Direktionerne paa Frederikshald, i Christiania, Drammen og Arendal." Det er glædeligt, at disse Korporationer have vist, at de forstaa at vurdere den Nytte, et Skrift som nærværende vil kunne stifte for deres Næringsdrift. Ikke mindre glædeligt er det af Skriftets billige Priis at erfare, at Udgiveren ikke, som ofte ellers, naar et Skrift af Offentligheden er blevet Understøttelse tildeel, har anseet denne som givet for hans egen Persons, men for det hele Publikums Skyld, for at dette ved en billigere Adgang i desto større Udstrækning kan høste den Nytte af Skriftet, som en retmæssig offentlig Understøttelse dog maa forudsætte.

Juleliteratur. II. Ligesom til Protest imod vor i forrige Nr. udtalte Erfaring, at smukke Børnebøger ikke hertillands kunne udgives, er der paa Hans Mallings Forlag udkommet „Den kjære Bog eller Barnet i Alvor og Spøg, i Billeder og Riim, af Karl Thienemann, oversat af K. Throndsen „[Priis 48 Skill.] Denne Bog staar saavel hvad Udstyret i Almindelighed som i Særdeleshed Billederne angaar, over hvad vi ere vante til at see af norske Børnebøger. Den bestaar af 8 af E. Winther lithographerede og fra P. T. Mallings Presse leverede smukke tontrykte Billedblade, hvori Barnets Liv og Sysler i en Dag fremstilles. Texten [paa Vers] tjener til Billedernes Udtydning, men er i og for sig af ringe Betydning, uagtet den er gjengivet i et Sprog, der er fri for ubehagelige Mærker af Oversættelsen. I Sammenligning med Forlæggerens tidligere Børneskrifter og den hos Halvorsen nylig udkomne „lille Dyreverden" er Skriftet et reent Pragtværk. Hine Bøger ere udzirede med saadanne Billeder, at de maa støde endog Barnets Sands for hvad der er skjønt. Dog, de koste kun 12 Skill. Stykket, og hvilke Billedværker kan man vente for den Priis?

Norge.

Christiania. Under 7de December er Kand. theol. J. P. Hveding udnævnt til pers. Kapellan hos Sognepræsten til Stavanger, M. A. Gjør; Expeditionssekretær i Kirkedepartementet, L. Kyhn, til Sorenskriver i Strinde og Selbo Sorenskriveri; Stiftsoverretsprokurator J. J. A. Birch til Høiesteretsadvokat; Kand. med. J. A. Holmboe til Distriktslæge i ytre Hardanger Distrikt og Premierlieutenant i Marinen C. Tank Nielsen, til Telegrafdirektør.

— Under s. D. ere Sognepræst til Grytens Pstg., L. F. Olsen, Distriktslæge i Nordfjords Distrikt, J. W. H. Cammermeyer og Eskadronschirurg i Kavalleribrigaden, P. E. Winge ifølge Ansøgninger meddelte Afsked i Naade, de 2 Førstnævnte med aarlige Vartpenge respektive 300 og 240 Spd.

— Under 13de Dec. er Lensmand i Nordre Aurdal, Exam. jur. O. J. Klevenberg meddelt Autorisation som Sagfører, [Nedenæs og Robygdelaget.] Exam. jur. T. O. Waldrop [Søndre Bergenhuus Amt] og Kand. jur. J. A. K. Bøschen som Sagfører ved Christianssands Stiftsoverret.

— Den 12te Dec. indviedes af Biskop Arup Akers nye Kirke, hvorved omtr. 20 Præster vare tilstæde.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Fra næste Aars Begyndelse skal Mag. A. Sohlmann overtage Aftonbladets Redaktion istedetfor Magister Bergstedt.

— Atter har en svensk Sangerinde, Mamsel Enequist, ifølge et tydskt Blad begyndt at gjøre stor Opsigt.

— Toldbetjenterne og forskjellige andre Embedsmænd og Betjenter have i den senere Tid efterhaanden faaet noget Tillæg i sin Løn.

Danmark. Under sit Besøg her blev Canrobert modtaget med alle Æresbeviisninger, og Kongen udnævnte ham til Ridder af Elefanten.

England. Ifølge **Globe** ere Fredsunderhandlinger aabnede med Østerrigs Mellemkomst, dog uden at Rusland endnu har gjort noget Fredsforslag. De Allierede ville fordre Mere, end før Sebastopols Fald, og derhos, medens Underhandlingerne føres, fortsætte sine mægtige Krigsrustninger.

— Man bliver hver Dag, siger Dagbl., ved at bygge videre paa de løse Formodninger om, at der vil skee et alvorligt Forsøg paa at bringe Freden istand, og naar der ikke i den nærmeste Tid aabnes nye Underhandlinger, maa den uundgaaelige Følge heraf blive en voldsom Reaktion, som vil virke forstyrrende ind paa de kommercielle og industrielle Forhold; thi den blinde Tryghed, hvormed navnlig Børserne hengive sig til Troen paa, at Freden staar for Døren, vinder hver Dag mere Terræn i den offentlige Mening, uagtet der endnu ikke kan lægges et eneste paalideligt Faktum til Grund for de sangvinske Forventninger. Hvad der fortælles, er i det Væsentlige Følgende: Rusland er Eftergivenheden selv og er villigt til at antage de fire Garantipunkter, men Vestmagterne ere derimod for Øieblikket ikke enige om, hvorvidt de bør gaae ind herpaa eller ikke, idet Frankrig vil antage Ruslands Tilbud, medens England holder paa Krigens Fortsættelse, ligesom Spørgsmaalet om Krigsomkostningernes Erstatning af Rusland ogsaa har fremkaldt Vanskeligheder. Paa denne Uenighed imellem England og Frankrig lægger man imidlertid ikke synderlig Vægt, da den blot angaar underordnede Spørgsmaal. Hovedsagen er, at Rusland er tilbøieligt til at faae Ende paa Krigen, og saalænge der ingen Tvivl opstaaer i denne Henseende, vil det ansees for afgjort, at de tydske Magter nødsage Vestmagterne og navnlig England til at indlede nye Underhandlinger om Ruslands Tilbud. Det er navnlig i Paris, at man synes at være sikker paa Fiendtlighedernes Standsning, og det har derfor vakt Forundring, at Moniteuren tier med saa stor Haardnakkethed, især da det ligger nær at antage, at alle Fredsrygterne have sit Udspring fra Rusland, som paa denne Maade vil bearbeide den offentlige Mening til Fordeel for Freden.

— Sir Hamilton Seymours er udnævnet til britisk Minister i Wien.

— Ifølge **Morn. Adv.** vil Regjeringen, naar Parliamentet træder sammen, foreslaae et nyt Laan paa 25 Mill. Pund Sterling.

— Banken har faaet Tilladelse til at udgive 475,000 Punds Noter mere.

I Antwerpen har der fundet en eiendommelig Festlighed Sted, der minder om de gamle flanderske Tider. Byen har nemlig kronet en af sine Borgere, Maleren Leys, der har faaet Æresmedaillen for sine Arbeider paa Verdensudstillingen i Paris. Alle Kunstforeningerne begave sig med Musik og flyvende Faner i Spidsen hen til Leys Bolig og førte ham i Triumf op til Museet, hvor Festen holdtes. Her overrakte Indenrigsministeren ham midt i en talrig Forsamling og under almindelig Jubel en Krands, der bestod af Laurbærblade af Guld med fine Perler imellem, slyngede om et emailleret Baand, hvis ene Side bærer disse Ord: Antwerpen kroner Leys, og den anden Verdensudstillingen i Paris 1855.

Rusland. Fra Hamburg berettes, at et nyt russisk fem pCt.s Statslaan paa 50 Millioner Sølvrubler, afsluttet ved den petersburgske Bankør Stieglitz, er bragt til Salg paa Børsen.

— Storfyrst Nikolaus, Keiserens næstældste Broder, født den 8de August 1831, er bleven forlovet med Prinds Peter af Oldenborgs ældste Datter, Alexandra, født den 2den Juni 1838.

Krigsskuepladsen. En betydelig Transport af Levnetsmidler, under Bedækning af 10,000 irregulære Soldater, er fra Erzerum den 19de Novbr. afgaaet til Kars.

— 12,000 Ægyptere vare fra Eupatoria afgaaede til Asien.

— De seneste Efterretninger fra Krim dreie sig fremdeles nærmest om Kertsch, hvor Russerne synes at ville aabne Fiendtlighederne i Løbet af Vinteren, og Admiral Lyons krydsede derfor ogsaa i Nærheden af denne By for at vaage over Russernes Bevægelser.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Værftsskriverposten ved Carl-Johansværft med 450 Spd. i aarlig Løn og fri Bolig.

Postmesterembedet i Christiansund med en aarlig Gage af 520 Spdl.

En Politibetjentpost i Hønefos med 100 Spd. i Løn og fri Bolig.

En Navigationslærerpost ved Drammens Sømandsskole.

Efterhaanden, som Abonnenterne indsende Aarskontingenten for Bladet, tilstilles dem Lodsedler til den med Udgivelsen forbundne Præmiefordeling af 250 Spd., hvilken vil finde Sted mellem Juul og Nytaar. Skulde nogen Abonnent, der har betalt, ingen Lodseddel have faaet, ønsker Expeditøren (Kongens Gade No. 7) sig gjort opmærksom herpaa i Tide.

Hvad der angaar Bladets Redaktion afgjøres med P. Botten Hansen, Kjøbmand N. Haslunds Gaard, paa Hjørnet af Kongens og Raadhusgaden.

Christiania. Trykt af H. J. Jensen. (Lille Grændsegade Nr. 5.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 51. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 22de December 1855.** | Abonnementsprisen er 60 ß Kvartaliter. | **IV. Bind.**

Indhold.

Philologisk-philosophiske Indlæg i Striden om Norskheden.

I.

(Af G. Vilh. Lyng.)

Naar man sammenligner vort nuværende Skriftsprog med Oldsproget, vil man hvad Lydstoffet angaar, især deleshed finde 3 Punkter, hvori de adskille sig, idet nemlig enkeltstaaende Tenues i Indlyden og Udlyden ere ombyttede med Mediæ, og Mediæ undertiden med Halvvokaler (j og v), Grundvokalerne (a, i og u), navnlig a i Endelsen, med Mellemlydene e og o, Diphthongerne (ei, au og iu) med enkelte Vokaler (e, ø og y). Man vil see, at Lydstoffet i det Hele er svækket og fortyndet, idet de stærkere, mere fuldttonende Bogstaver, med en mere udpræget Lyd, ere gaaede over til svagere, tyndere og ubestemtere. Dette have Norskhedsivrerne udelukkende tilskrevet den danske Indflydelse og have derfor betragtet det som noget Unationalt, der maatte udrenses af Sproget; men denne Betragtningsmaade forekommer mig, mildest talt, høist tvivlsom, og det er Grundene til denne Tvivl, hentede fra en meer omfattende Betragtning af Sprogenes Udviklingsgang, jeg her skal tillade mig at fremsætte.

Det kan vel ansees for temmelig afgjort og almindelig erkjendt blandt Sprogforskerne, at Ordene oprindelig ere Billeder af Phænomenerne, deels saaledes, at de ligefrem ere Efterligninger af Lyd, deels saaledes, at den Maade, hvorpaa, de Organer, ved hvilke de frembragtes, og Lydstoffets særegne Klang for Forfædrenes finere Natursands havde en symbolsk Lighed med Phænomener, der ikke ere Lyd, og som derfor heller ikke ligefrem kunne efterlignes ved enkelte Toner. Det er et Slags, om man vil, musikalsk Phantasi, som her, ved Sprogets Dannelse, har været virksom til at afbilde Gjenstandene i artikulerede, d. e. kvalitativt forskjellige Lyd, ligesom Musiken Stemningerne i uartikulerede, d. e. væsentlig kun kvantitativt forskjellige, altsaa i Toner. Det er meget vanskeligt for os, der ikke saaledes, som hine Oldtidens Mennesker, ligge op til Naturens Bryst, i det Enkelte at gjøre os klart hvad Lighed der er mellem det bestemte Ords Lydstof og dets Begreb; men det Samme er jo Tilfælde med Musiken: Enhver kan føle, at en vis Forbindelse af Toner udtrykker en vis Stemning; men hvem kan forklare, hvori Ligheden egentlig bestaar? Det Samme gjælder, naar Beskuelsen af en udvortes Gjenstand, en Farve &c. fremkalder en vis Stemning hos os; ligesaa naar Phantasien benytter Navne paa sandselige Ting som billedlige Betegnelser af aandelige (Forstandens Lys, Kjærlighedens Ild &c.), og naar en vis Affekt har en vis Virkning paa Legemet (f. Ex. Undseelsens Rødme); der er overhoved i denne Forbindelse af det Legemlige og Aandige noget Mysteriøst, der i Grunden er det store Mysterium selv, det Mysterium, der ogsaa til alle Tider har været et Kors for Physikerne under Skikkelse af Spørgsmaalet om Forholdet mellem Sjæl og Legeme. Men det, der dog egentlig gjør Sproget til Sprog, d. e. til Udtryk ikke for blotte Følelser og Anskuelser, men for Forestillinger og Tanker, er, at Ordene fra at være Lydbilleder gaae over til at blive Tegn, idet Ligheden mellem Billedet og Gjenstanden glemmes, og Forbindelsen saaledes bliver vilkaarlig, en Overgang, der er aldeles analog med Hieroglyphernes Overgang til Bogstaver. Forestillingen, det Aandige, er paa dette Standpunkt som det ene Væsentlige emanciperet fra Lydstoffet, hvori det før var nedsænket, paa samme Maade, som i Mythologien og i Eventyret Tanken er nedsænket i det poetiske Billede; Ordets Sjæl har nedsat Stoffet til et i sig selv betydningsløst Middel, og denne Overgang svarer saaledes til det Trin i Menneskets Udvikling, hvorpaa dette bliver sig bevidst som et aandigt Væsen med høiere Fornødenheder end Legemets, hvilket nu nedsættes til et blot Redskab. Folkets Bevidsthed om Lydstoffets Betydningsløshed i sig selv har naturlig til Følge, at man udtaler det skjødesløsere, farer hurtigere hen over det, og dette er den egentlige Kilde til den Tendens, som formentlig ethvert nogenlunde udviklet Sprog viser, til at indskrænke og svække Lydstoffet, f. Ex. ved Udstødelse af Bogstaver, baade Vokaler og Konsonanter, især de bløde. Iblandt de Maader, hvorpaa denne Sprogets Aandiggjørelse, Lydstoffets Sublimation, foregaar, finder man ogsaa temmelig almindelig de 3 nævnte, nemlig: 1) at de haarde Kosonanter ombyttes med bløde, disse igjen med Halvvokaler og Vokaler, eller udstødes; 2) fyldigere og mere markerede Vokaler med Mellemlyd især e; 3) Diphthonger med enkelte Vokaler. I de fleste romanske Sprog (se Diez's Grammatik der romanischen Sprachen) er No. 1 og 3 Regel, navnlig i Spansk og Fransk, No. 2 er ialfald i Fransk ikke sjeldent, medens derimod de øvrige, især det Italienske, holder temmelig fast paa det sonore a. I de germaniske Sprog er især deleshed No. 2 meget almindeligt (i alle undtagen Svensk); saaledes har i Engelsk, der netop ved den vidtfremskredne Svækkelse af Lydstoffet, viser sig som det mest udviklede Sprog, a i de fleste Tilfælde faaet Udtalen af e. No. 3 forekommer i Engelsk, hvor Diphthongerne, ligesom i Fransk, skrives, men ikke udtales, i Tydsk kun med Hensyn til iu, derimod almindelig, foruden i det dansk-norske Sprog, i Svensk og, saavidt jeg ved, i de nedertydske Dialekter.

Jeg tror saaledes, at de omtalte Phænomener ikke ere eiendommelig danske, men begrundede i Sprogudviklingens almindelige Love, og naar man i Almindelighed finder Skriftsprogets Lydforbindelser finere end Bondesprogets, da har det visselig en dybere Grund end Lyst til at efterabe de Danske. Det forekommer mig sandsynligt, at vort Sprog, overladt til sig selv, vilde have taget den samme Retning, at Udviklingen i denne, som i mange andre Henseender, blot blev fremskyndet ved Forbindelsen med Danmark, og naar man nu kjæmper for at faae indført de gamle, fyldigere og stærkere Lyd, bør man visselig betænke, at, ligesom et Menneskes, saaledes kan ogsaa et Sprogs Legeme blive altfor velnæret.

Faaberg, den 11te December 1855.

Om Ystning og bedre Ostesorter.

Det aarlige Udbytte af Norges Fædrift er i Tvethes Statistik, der udkom for 8 Aar siden, anslaaet til elleve Millioner Species, medens Agerbrugets sættes til henved $7\frac{1}{2}$ Million, og Produkterne af Fiskerier, Skovbrug og Bjergværksdrift tilsammen antages at give omtrent 8 Millioners Indtægt om Aaret. En Sammenligning mellem disse Summer viser allerede af hvilken Vigtighed og Betydning Fædriften er for vort Land, og en Betragtning af Norges orografiske Forhold vil snart overtyde Enhver om, at Fædriften maa spille en vigtigere Rolle end Agerbruget i de mangfoldige Egne af vort Land, der have en saadan Beliggenhed over Havet eller mod Nord, at Kornet ei kan trives eller let er udsat for Misvært, medens der i disse Trakter oftest findes en sand Overflødighed af fede og kraftige Fjeldbeiter. Fædriften har derfor i de fleste af vore Fjeldbygder en betydelig Overvægt over Agerbruget. Men medens man med stor Omhu og Iver er begyndt at omfatte denne sidste Bedrift, et der hidtil gjort saare lidet for Fædriften. En Deel Landhuusholdningsselskaber og Selskabet for Norges Vel have vel ladet det være sig magtpaaliggende at forædle Kvægracerne, og det sidste har i den senere Tid ogsaa virket heldigt ved at udbrede Kundskab om en forbedret Ystning og Ostetilvirkning. Men ligesom Raceforbedringerne hidindtil ikke have været af nogen særdeles indgribende Beskaffenhed eller større Udbredning, synes man ved dem heller ikke at have fulgt nogen Plan, der kunde lede til sikkre og heldige Resultater. Den Overbeviisning, at den bedste og sikkreste Raceforbedring opnaaes ved at udvikkle de fortrinlige Egenskaber hos vore bedste oprindelige Kvægracer, ved en bedre og mere hensigtsmæssig Fodring og Røgt m. m., synes nemlig endnu ikke at have vundet det almindelige Indpas hos vore Jordbrugere, som den fortjener. Det er imidlertid ikke Sted til at omhandle dette her, hvor vi fornemmelig ville opholde os ved Ostetilvirkningen.

Efter Tvethes Statistik ystes der aarlig Ost for over 2 Millioner Speciedaler, og det er ingen Tvivl om, at dette maatte kunne drives op til det Fleerdobbelte ved bedre Røgt, rigeligere Fodring og en mere hensigtsmæssig Fremgangsmaade ved Ystningen. Thi det allermeste af den Ost der frembringes er maadelige og slette Varer, hvorfor Ysterne eller Tilvirkerne ikke paa langt nær have Melken betalt. Aarsagerne hertil er et slet og uordentligt Stel med Melken, og uhensigtsmæssige Fremgangsmaader ved dens Benyttelse. Melken opnaar nemlig, medens Fæet gaar paa de rige og kraftige Fjeldbeiter og i Sæterhavnene en saa sjelden Fedme og Godhed, at den er skikket til Frembringelsen af den ypperligste Ost, som noget Land kan frembringe, og staar i denne Henseende ikke alene ved Siden af men endog over den man har i Schweiz's og Sydtydsklands Alpeegne; men Produkter, der svare til Melkens Fortrinlighed erholdes kun paa yderst faa Steder. I de fleste af vore Fjeldegne driver man ogsaa, uagtet det ikke lønner sig nær saa godt, mere paa at kjerne Smør end paa at yste Ost. De Ostesorter man med nogenlunde Fuldkommenhed frembringer ere oftest Myseost af Gjedemelk og Gammelost. Det som betaler sig bedst er imidlertid Ystningen af de fede Sødmælksoste; men denne har man allenfalds tidligere ikke uden i enkelte Egne befattet sig med, og som oftest var Behandlingen i det Hele saa slet og den Omhu man anvendte for at faae Vallen udpresset af Ostemassen, saa ringe, at Produktet blev derefter.

Enhver, der har reist noget i Landets Fjeldegne, har let for at begribe hvorledes Melk, Smør og Ost bliver og behandles i disse Sætre i Christiansands og Bergens Stifter, samt i Thelemarken, Hallingdal, Valders og flere Trakter, hvor Melken opbevares og tilgodegjøres i det samme Hunde- eller Grisehul, hvor Røg samt menneskelige og dyriske Uddunstninger fylde Atmosfæren. Der hvor Folkets Orden og Reenlighedssands ogsaa har udstrakt sig til Sæterbruget, til Behandlingen af Melken og dens Produkter, der kjerner man det bedste Smør og yster den bedste Ost. Endskjønt den store Fugtighed og en rigeligere Regnmængde i Vestfjeldene fremstille Betingelser for yppigere Græsgange, er det dog ikke der man maa søge det bedste og det vigtigste Udbytte af Smør og Ost, men dette er i de østligere Fjeldtrakter, hvor de ovennævnte Betingelser for den rigeligste Fodervært ikke ere saaledes tilstede; det er de gudbrandsdalske og de østerdalske Sætre, der frembringe et ypperligt Smør, og de sidste ogsaa en Ost, der er saa udmærket, at man maa ønske, at Folket selv maa faae Skjøn paa at give den en smukkere Form til Handelsvare, samt den sunde Sands, at det aldrig ombytter den for eftergjort Stoltzer*), Schweitzer- eller Engelskost. Men en Ting mangler der overalt hos os, og det er netop det, hvorved de største Ting kunne og ere blevne udførte i vor Tid, — og hvorved man ogsaa yster den ypperligste Ost — det er Almeenaand, denne Tendents til at træde sammen i Foreninger. Hver Gaardmand — ja takke Gud om ikke Huusmanden gjør det samme — sidder for sig sjøl og yster Smaaost af sin Melkeskvæt, istedetfor at man vilde faae større Udbytte og langt bedre Oste, hvis hvert Sæterlag slog sig sammen og dannede een eller et Par større Ysteforeninger; thi for at frembringe en god eller udmærket Vare af de fede Ostesorter, er det baade nødvendigt at de laves store og af eet eller i det høieste (ved enkelte Sorter) af to Maal.

De Osteslag, som almindelig ystes hos os, ere, naar man undtager Præsteost paa enkelte Steder i Valders og nogle andre Egne, østerdalsk Fedost og Guboften, saaledes som ovenfor er antydet, kun af ringere Værdi, naar de sammenlignes med den Ost, der indføres fra Udlandet. For at bringe Udbyttet af Melken op til at give en ordentlig og høiere Indtægt, vil man i de Egne, hvor der ikke ellers tilvirkes god og værdifuld Ost, i Regelen ikke have andet at gjøre, end at efterligne eller eftergjøre de udenlandske Ostesorter, hvilket skal være saare simpelt; thi naar Fremgangsmaaderne og de simple og let forstaaelige Forskrifter for disses Ystning og Behandling med Nøiagtighed følges og iagttages, antager man, at der endog maa kunne præsteres bedre Ost end den udenlandske, hvor man har en saa fed og ypperlig Melk at anvende dertil som i mange af vore Fjeldegne.

Det vil være vanskeligt, for ikke at sige umuligt, at angive med nogenlunde Nøiagtighed hvad Melken almindelig udbringes til, naar den paa den nu brugelige Maade anvendes til Smør og mager Ost eller til fed Ost; men at det Udbytte der vindes herved, maa være overmaade ringe, har man almindelig Grund til at slutte, naar man lægger Mærke til, at der gives hele Bygdelag, hvor Kvindfolkene staa saa reent tilbage i at behandle Melken og vinde værdifulde Produkter deraf, at de opale en Mængde Gjødkalve, hvorved de, selv under Nutidens høie Priser paa Kalvekjød, ikke gjøre Melken ud i stort mere end 1 til $1\frac{1}{2}$ ß pr. Pot. Seer man nu hen til hvad der kan opnaaes ved fabrikmæssig Ystning, saa bliver dette noget ganske Andet. Af Agronom Christensens Indberetning til Selskabet for Norges Vel**) seer man, at Udfaldet af Ystningen i Hedemarkens Amt eller rettere i Bygderne i Østerdalen, der er udført af en af de oplærte Ystepiger, har været det, at der af 100 Potter nysilet Melk er vundet $22\frac{1}{3}$ Pd. fed Ost og $15\frac{2}{3}$ Pd. Mysost.***) Saavel i denne som i de nedenfor

*) Stoltzerost, som den almindelig kaldes, er nok dansk eller norsk Vrangskrivning, da Navnet skriver sig fra en hollandsk Landsby, Stolk, hvor disse Oste i Mængde tilvirkes.

**) See herom Morgenbladet for 1855 No. 207, den 26de Juli. „Beretning om det kongelige Selskab for Norges Vel, dets Tilstand og Virksomhed i 1854.“

***) Af 100 Potter skummet sød Melk har man i Østerdalen faaet $18\frac{1}{3}$ Pd mager Ost og 15 Pd. Myseost og af 100 Potter skummet suur Melk 11 Pd. Gammelost og 14 Pd. Mysost. Ude i Sletlandsbygderne, hvor Hjemhavn og Beite ikke er saa godt som i Fjeldbygderne, seer man ogsaa noget mindre heldige Resultater. Saaledes er man i Jarlsbergs Amt nordlige Bygder faaet:

anførte Vægter, er der trukket fra saa meget som Erfaring har godtgjort, at Osten svinder ind indtil den er gjort eller moden til at spises og følgelig færdig for Handelen, hvilket almindelig indtræffer, naar den er tre, fire Maaneder gammel. Kan man nu antage, at der samles saa store Melkemængder, som i det Foregaaende er antydet udkræves til en fordeelagtig Ystning, at man faaer den rette Størrelse paa Osten, og at denne ved en rigtig Opbevaring og Efterbehandling bliver saaledes, at den kan konkurrere med de tilsvarende udenlandske Ostesorter, saa vil man allermindst kunne faae 16 ß for Pundet af den hvide Ost,*) og 12 ß for Pundet af Mysosten. Dette giver altsaa for

$22^1/_3$ ℔ fed Ost	a 16 ß	2 Spd.	117 ß
$15^2/_3$ ℔ Mysost	a 12 -	1 —	60 -
		4 Spd.	65 ß

eller paa det nærmeste $5^1/_2$ ß for Potten af nysilet Melk. Der kan saaledes trækkes saameget fra, at alle Omkostninger kunne dækkes, og endda vil man have et ganske andet Udbytte, end nu er Tilfældet. Endda større vil Udbyttet efter al Sandsynlighed blive, naar Ystningen kommer til at foregaae fabrikmæssigt eller regelmæssigt paa et Sted, med større Melkemængder, bedre Apparater og en mere eensartet Løbe end hidtil.

Den gamle Svaghed, som Holberg og Wessel har spottet og gjort latterlig, at i Grunden intet Hjemgjort vil smage os, men at vi kun goutere det Udenlandske, er en sand Nationallyde, der trods alle Komoedier, Gluffer, Gloser og Skjæmtedigte endnu trives og fremdeles vil leve. Publikum tolder daglig halvhundreder ja hundreder af Procenter paa dette Selvfornedrelsens Alter. Og dette er dog saa meget mere besynderligt, da vi Nordmænd dog forresten baade have Ord for at være, og virkelig ere mere end kaute nok af vort Eget, vort Hjemmegjorte. Her tale vi kun om det mest Materielle af det Materielle, om hvad der spises og drikkes. Aviserne ere som Enhver kan see daglig fulde af Bekjendtgjørelser, om alskens rare udenlandske Ting: Hamburger røgede Oxebryster, Skinker, Tunger, alskens sure, syltede, salte og nedlagte Delikatesser, baade paa den ene og paa den anden Maade, India- og China-Soya, Nabobsoser og Gud ved hvad det alt hedder, udstyrede med Stempler og Navne fra London, Paris og Daraussen fra, og naturligviis sælges det til Priser, der ikke ere saa ganske lave, da Kommissionsgebyhrer, Fragt, Told m. m. rundeligen er optaget i Beregningen, uagtet Varerne ere ligesaa hjemmegjorte som Mysost og Rakefisk. Har man Anledning til at anstille nogle Undersøgelser hos Slagtere og i Røgerier, kommer man snart efter hvor og hvorledes røgede Hamburger-Skinker fabrikeres, gjennem Glashandlerne og paa Glasværkskontorerne kommer man ligesaa let efter, hvor disse utallige nedlagte Sager fra alle Verdens Kanter præpareres. Man har jo desuden den Kjendsgjerning, at en Mand, der her havde drevet det til at præstere alskens nedlagte, fornemmelig syltede, dog ogsaa hermetiske Sager, hvoraf det allermeste fuldkomen stod ved Siden af, og meget endog langt over, hvad man faaer fra Udlandet, ikke paa langt nær havde Afsætning for dette, saalænge, det hed, at det var af norsk Tilvirkning. Nu kan man derimod have det hos Kjøbmændene 50-100 Procent dyrere med udenlandske Stempler paa, og nu kan der neppe tilvirkes saa meget som der kan sælges af disse samme Varer. Det samme er f. Ex. Tilfælde med Champagneren fra Hedemarken. Hvis der paa de med fransk Elegance udstyrede Etiquetter stod: Fabrikat af N N der og der paa Hedemarken, fik den sjelden anden Bekomst end et haanligt Griin; med de falske eller opgjorte Paaskrifter den nu har smager den ligesaa godt som den indførte, der som bekjendt heller ikke er ægte, og hvad der er Hovedsagen for Kjøbmanden, den betales ligesaa godt som denne. — Publiknm vil følgelig bedrages, og det bliver det ogsaa til Gavns, men det sørgelige herved er, at Fordelen ikke tilfalder Producenterne, men visse Snydere af Profession, nemlig Kræmmere og Kjøbmænd, der befatte sig med Udhøkringen, og som ogsaa bidrage sit til at styrke Producenterne i den Tro, at Varerne ikke lade sig afsætte under indenlandske Signaturer. Hvis det store toneangivende Publikum eller Folket i Byerne, naar den indenlandske Ostefabrikation har faaet et større Opspring og et saadant Omfang, at den kan tilfredsstille Trangen til bedre Varer og konkurrere med udenlandsk Ost, vil give sig Tid til at smage paa den norske Tilvirkning, og sunde sig lidt, førend det, som saa ofte er Tilfældet her hjemme, dømmer og ubetinget forkaster, da er det at vente, at der vil opstaa en lønnende og rigelig Afsætning, som vil fremkalde en bedre og bedre Vare, og da disse Varer maa kunne leveres meget billigere end Udlandets, vil der, naar Udsalget ordnes paa en passende og hensigtsmæssig Maade, tilfalde baade Producenter og Konsumenter en betydelig Fordeel. Vrager man den derimod paa den sædvanlige Maade, gaar man de samme Optrækkerier imøde i denne som i saa mange andre Henseender. Osten bliver da givet i Kommission til de sædvanlige Kolonialhandlere, der friskvæk ville sælge den for udenlandsk Produkt; Publikum kommer alligevel til at døie den og ovenikjøbet til at betale den i dyre Domme; det bliver saaledes atter med Rette snydt for den Fordeel, det skulde nyde af en indenlandsk Osteproduktion.

Dersom vi her vilde foretage os at meddele Anviisninger til at tilvirke de forskjellige Ostrarter, som der kan blive Spørgsmaal om, skulde vi baade behøve mere Plads end dette Blad har at byde over for vort Stof, og en større Erfaring angaaende Detailler, end den vi kunne raade over. Vor Fremstilling gaar saaledes mere ud paa almindelige Hovedregler end særegne Opskrifter for Tilvirkningen af nogle af de bedste og mest bekjendte udenlandske Ostesorter. Det vi have lagt til Grund for denne lille Afhandling er Artikelen Ost i Stohmann og Gardings tydske Bearbeidelse af Dr. Sheridan Muspratts „Theoretisk praktisk, analytisk Chemie i dens Anvendelse paa Kunster og Haandværker.“ Ved Siden af dette har vi benyttet de i forskjellige Forhandlinger i Drammens Landboforening, fornemmelig af Agronom Christensen, meddeelte Oplysninger om Ystning og Ostetilvirkning, og ligeledes Sammes i Morgenbladet optagne Indberetninger angaaende Ystning m. m. til Selskabet for Norges Vel, samt de yderligere Oplysninger, som Hr. Christensen mundtlig har havt den Godhed at meddele os.

Det er vistnok saa, at Ost kan tilvirkes overalt, hvor man har Melk, men der er dog mange Egne, som i denne Henseende have et Fortriin; thi deels kan Tilvirkningsmaaden være afhængig af mangehaande Omstændigheder, deels har ogsaa Havnegangene, Kreaturene gaae paa, eller den Næring, de tage til sig, Indflydelse paa Melkens og desformedelst ogsaa paa Ostens Godhed. I Schweiz, Holland, England og flere Lande drives Ystningen fabrikmæssigt, og man finder der hele Distrikter, hvor Kreaturene fornemmelig anvendes til at frembringe Ost. I Grevskabet Cheshire holdes der i dette Øiemed omtrent 100,000 Kjør; det hele Grevskab kan saaledes betragtes som en Fabrik, hvor Fæet kan siges at fremstille Hovedmaskinerne, hvorved Hø og andet Foder omgjøres til Menneskeføde.

Redskaber. — De Redskaber, der udkræves til Ystning og Ostetilvirkning ere Saaer, andre Kar eller en Ystekjedel med

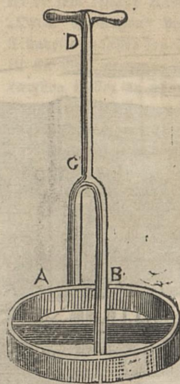

Fig. 1. Ystelkniv.

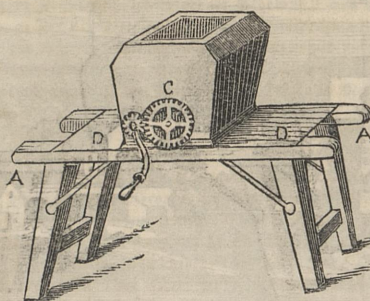

Fig. 2. Ystelriver eller Ystelkværn.

Svingkran, hvori man med Lethed og Bekvemhed kan opvarme Melken til den passende Varmegrad, og strax fjerne den fra Ilden, naar denne er naaet, en Ystelkniv, en Ystelbryder eller Ystelbrækker, et eller flere Rendebretter, hvorpaa Melkesaaen og Osteformene kan stilles op paa skraa for at Vallen kan rinde af Ystelen, og desuden Osteformer eller Osteringer og en Ostepresse.

Ystelkniven er fremstillet Fig. 1 og bestaar af et ovalt Baand eller en Ring A B, der sædvanlig er af Jern; dets længste Tvermaal er 9 Tommer, det korteste 6 og Ringens Høide udgjør $1^1/_2$ Tomme; et Tværstykke af samme Høide deler den i to ligestore Dele efter det længste Gjennemsnit.

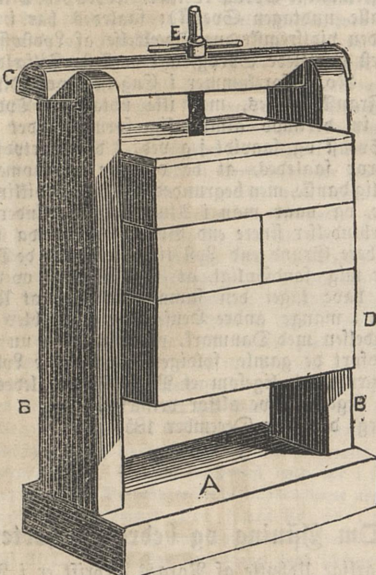

Fig. 3. Skruepresse.

Ved Endepunkterne af Ringens korteste Tværmaal ere to Jernstykker fæstede til den; disse forene sig ved C og ende i Træhaandtaget D. Høiden fra Ringen til Haandtaget er omtrent 18 Tommer. Ved at støde dette Instrument op og ned i Ystelsaaen, eller Bøtten, skjæres eller hakkes Ystelen i Stykker.

Fig. 2 fremstiller en Ystelbryder, eller Ystelkværn. Paa et stærk Buk A A og D D staar en Tragt B, ved hvis Bund der er et Trækjævle eller en Valse, gjennem hvilken gaar en Jernaxe; paa Enden af denne er et Tandhjuul C, som har 46 Tænder og sættes i Bevægelse ved et 24tandet Drevhjuul og

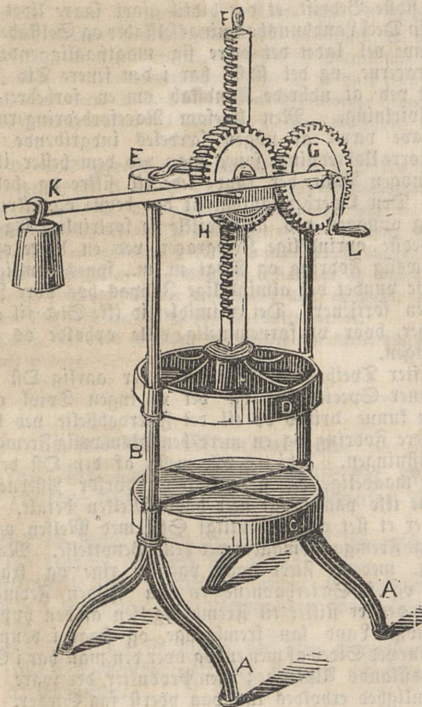

Fig. 4. Vægtstangpresse.

en Sveiv. Indsiden af Cylinderen er besat med 3 Rækker Skjæretænder, der ere stillede i skraae Rader, saaledes at de fremstille Formen af en efter Længden gjennemskaaren halv Lancet; de ere 1 Tomme lange og $^5/_8$ Tomme brede; hver Række bestaar af 42 Tænder. Den nærmest liggende Side af Tragtens Bund er forsynet med en Række (32 Stkr.) af lignende Knive, som ere stillede saaledes, at Valsetænderne gaae imellem dem, naar Kværnen sættes i Bevægelse. — Naar den skal bruges sættes ophugget Ystel i et Par smaa Bøtter paa Brædterne D D, og denne bringes efterhaanden op i Tragten, hvor den naar Valtsen sættes i Bevægelse, opskjæres i Stykker, som ere $^1/_4$ Tomme store, og som falde ned i et andet Kar, der stilles under.

Osteformerne ere meget forskjellige i Form, men arbeides sædvanlig for de store Ostesorter, der tillaves fabrikmæssig, af Almestaver, som gjørdes med Jernbaand; Almetræet foretrækkes af den Grund at det er mindst udsat for at sprække under Presningen. Bunden maa være meget stærk og vel indsat i Luggen; desuden maa den ogsaa være forsynet med Huller for at Vallen kan rinde af. En saadan Osteringe eller Osteform, som man bruger ved Tilvirkningen af de bekjendte bedre engelske, hollandske og Schweizer-Oste maa desuden ogsaa være forsynet med et Trælaag, som er tykt nok og passer godt i Ringen. I Cheshire bruger man ogsaa Tinringer, der ere hullede baade paa Siderne og i Bunden.

Af Ostepresser er der i Almindelighed to Hovedarter i Brug, nemlig de gamle Skruepresser og de mere sammensatte Vægtstangpresser, af hvilke der gives mange forskjellige Afarter. Vægtstangpresserne have den store Fordeel, at de bestandig udøve et jævnt og eensartet Tryk, eftersom Ostemassen synker og Osten bliver fast ved Vallens Udpresning og Afgang.

Den almindelige Skruepresse er fremstillet Figur 3. Den bestaar af et fort Træværk, hvori A er Fodstykket eller Tærskelen, hvori to Opstandere B B ere nedsatte; disse sammenholdes oventil ved Tværbjælken C. En Stenvægt D er anbragt saaledes mellem Opstanderne, at den kan glide frit op og ned, og paa dens Overflade er der anbragt en Jernstang, der holder en Tomme i Gjennemsnit og som oventil er forsynet med en Skrugjenge, saaledes at den hele Vægt ved denne, der gaaer igjennem en Skruemoder, som er indsat i Tværbjelken, kan bevæges op og ned formedelst Haandtaget E. Paa Siderne af Vægten eller i de Stene, hvoraf den er dannet, udhugges der en Fordybning eller en Fure, hvori en Trælist, som er fastnaglet midt efter Længden paa Opstanderne passer saaledes, at Vægten kan hæves op og ned, uden at hælde til nogen af Siderne. Ved Begyndelsen af en Ostepresning skrues Steenvægten saa høit op, at Osteformen tilligemed dens Indhold kan stilles paa Tærskelen. Derpaa skrues den ned igjen, indtil Vægten hviler let paa Formens Laag og alt eftersom Ystellen bliver fastere, forøger man Trykket, indtil den hele Vægt hviler paa Formen. Istedetfor den faste Steenmasse, som under sin fulde Virksomhed altid vil udøve det samme Tryk, har man foretrukket at danne Vægten af flere Steenblokke, af hvilke kun den underste er heel; isaafald befæstes Jernstangen i denne, og den øvrige Deel af Vægten sammenføies af mindre Stykker, saaledes som det er antydet ved Tverlinierne paa Figuren; paa denne Maade kan Presningen eller Vægtens Tryk bedre reguleres efter Ostens Størrelse og Tilstand. — Undertiden gjør man Pressen og den hele Vægt af Støbejern, i hvilket Tilfælde Vægten ogsaa naturligviis sammensættes af flere Stykker. En saadan er hensigtsmæssigere og varigere men ogsaa meget kostbarere.

Fig. 4 fremstiller en sammensat Vægtstangpresse af Jern. — To støbte Fødder A A, som Indretningen staar paa, ere oventil forsynede med Fodstykker forat optage Opstanderne B B, der ere af smedet Jern. Den runde Plade C holder 18 Tommer i Gjennemsnit og har to Ører, hvorved den fæstes paa den nedre Deel af B B; paa denne sættes Osteformen, naar Maskinen skal arbeide. I denne Plade er der anbragt to Kanaler, gjennem hvilke den udpressede Valle kan flyde af. Den bevægelige Skive D, der i Størrelse svarer til C, er fæstet til Jernstangen F, samt forsynet med Ører, saaledes at den kan glide op og ned paa Opstanderne B B. — En Ramme E, hvorpaa tillige Hjulværket og Vægtstangen er anbragt, er befæstet til den øvre Ende af Opstanderne B B.

Jernstangen F og Skiven D sættes paa følgende Maade i Bevægelse. Spærrehjulet G dreier sig om en Axe, hvis Underlag ligger ovenpaa Rammen, og midt paa denne Axe er der anbragt et Drevhjul med 8 Tænder, som gribe ind i det med 24 Tænder forsynede Hjul J. Paa Axen af J findes der atter et andet Drevhjul, der ligeledes har 8 Tænder; dette griber ind i Tænderne paa Stangen F. Vægtstangen K danner ved sin ene Ende i Nærheden af det lille Haandtag L en Gaffel, der omfatter Axen paa Hjulet G. — Endelig er der i Nærheden af H anbragt en Stift, som passer i et lidet Hul i Rammen, og ved denne holdes Vægtstangen oppe og hindres fra at falde ned. Naar Osten skal presses, stilles Osteformen paa C, og Vægtstangen holdes oppe formedelst Stiften ved H. Haandtaget dreies til Venstre, hvorved Stangen F og Skiven D trykkes ned til den sidste udøver et Tryk paa Formens Laag. Nu hæves Vægtstangen saaledes, at den griber ind i Spærrehjulet, hvorved dette dreies mere om, og Stangen F drives længer ned. Dette gjentages saalænge indtil Skiven D udøver det Tryk, som udkræves, naar man ikke vil, at dette skal være stærkere, reises Vægtstangen stærkt over den vandrette Linie, saaledes at Trykket kan følge Osten, efterhaanden som den fastner. Er dette ikke nødvendigt, sættes Stiften H ind for at holde Stangen tilbage. Præsningen kan desuden ogsaa styres eller reguleres, eftersom man hænger Loddet M i de forskjellige Skurer paa Vægtstangens Yderende.

Ædelstenenes og Smykkernes Hemmeligheder.

At Mangt og Meget glimrer, som ikke er af Guld, det er vel bekjendt; men mon ogsaa de, der bære Diamanter og Ædelstene vide, at den straalende Farvepragt i deres mest udskregne Juveler er eftergjort ved Kunst.? — Naturen yder det raa Stof, og Kunsten kommer til og forskjønner det. Det pragtfulde Halsbaand eller Armbaand, som, hvis det kun havde Stenens oprindelige Glands og Farve, paa ingen Maade vilde blive betragtet som en Prydelse, bliver uforligneligt ved sine tindrende Farver og ved sin lysbrydende Kraft, efter at det er gaaet gjennem Kunstnerens Hænder. Chemikeren, der altid er paa Opdagelsernes Vei, og som stedse er paafærde med de mærkværdigste Forvandlinger, er vísselig en høist mærkværdig Person. Han ruger som en Drage over sine Hemmeligheder; men han er dog ikke altid istand til at beholde dem for sig selv. Hvis han var istand til at fæste hiint bekjendte Salomons Segl paa sine Opdagelser, vilde vore Læsere ikke have faaet denne Artikel, i hvilken vi ville tillade os at aabenbare nogle

af 100 Potter nysilet Melk $20^1/_3$ Pd. feed Ost og $13^2/_3$ Pd. Mysost.
- 100 — skummet sød Melk $19^3/_4$ Pd. mager Ost og $13^1/_3$ Pd. do.
- 100 — skummet suur Melk $11^1/_6$ Pd. Gammelost og 10 Pd. do.

I Akershuns Amts sydlige Bygder har man faaet:

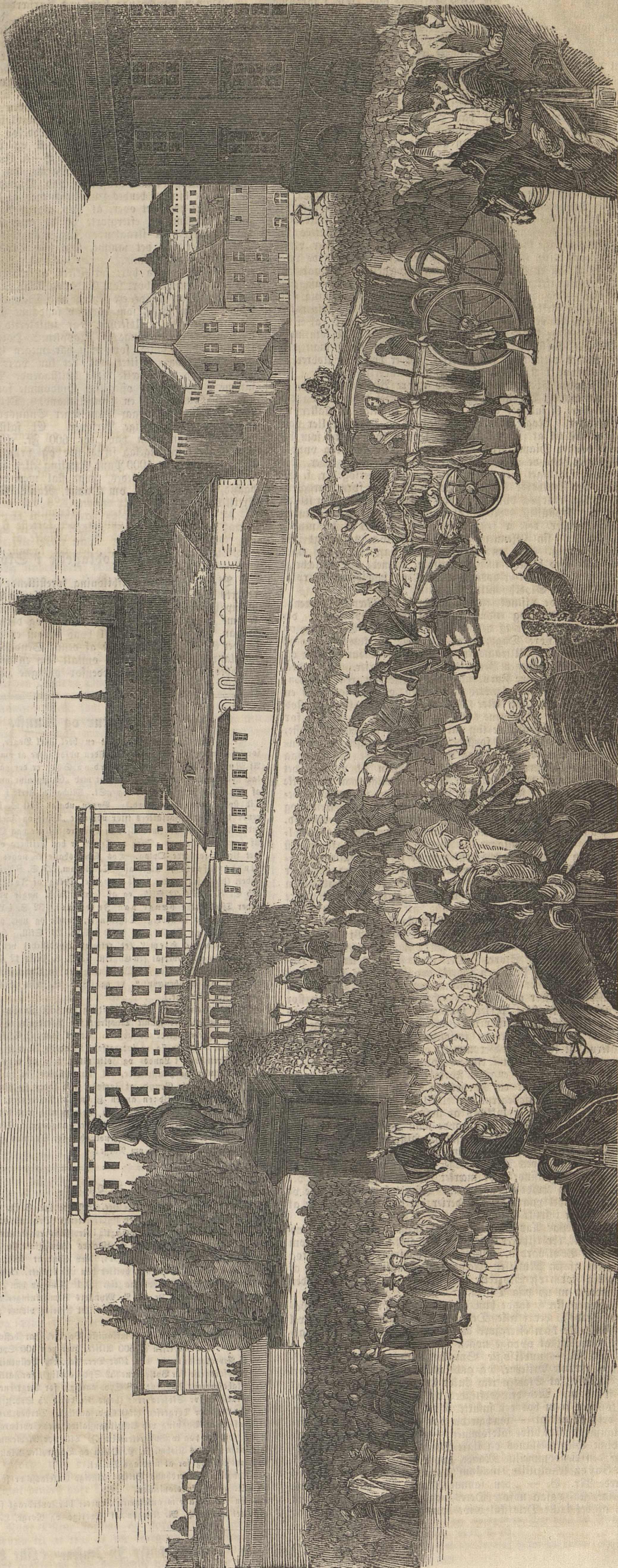
af 100 Potter nysilet Melk $19^1/_4$ Pd. feed Ost og $13^2/_3$ Pd. Mysost.
- 100 — skummet sød Melk $16^1/_4$ Pd. mager Ost $15^1/_4$ Pd. do.
- 100 — skummet suur Melk $12^2/_3$ Pd. Gammelost og 11 Pd. do.

*) Prisen for indført Schweitzer Ost er for Tiden 30 Skill. Pundet, for engelsk Ost 36 Skill.

af hans Fremgangsmaader. — Lad os f. Ex. begynde med Agaten, — den er en temmelig almindelig Steen, der næsten findes overalt og i utallige Varieteter, af hvilke vi her ville nævne Kalcedon, Karneol, Onyx, Sardonyx og Heliotrop. De bestaa alle fornemmelig af Kvarts og ere meer eller mindre gjennemsigtige. I somme Egne findes de i stor Mængde. Et af disse Steder er Oberstein, 4—6 norske Miil op i Nahedalen, i en Egn, der ikke ofte bliver besøgt af sædvanlige Turister, men som dog er saare interessant, og et Besøg der vil rigelig lønne den, der vandrer og dvæler paa disse eensomme og vildsomme Veie langs Floden. Ved den nævnte Landsby og ved Idal ½ Miils Vei derfra, træffer man Formationer af et graat-rødt Konglomerat, som er afbrudt ved Trap og Grønsteen, og i et af disse Klippelag findes der en stor Mængde Agater, ja det kunde gjerne kaldes et Agatbrud, thi Arbeidet drives i den steile Side af et Bjerg, og den som første Gang seer dette, forekommer den Industri, som skabes ved dette Steenbrud, høist mærkværdig. Naar Agatboller og Stykker komme ud af dette Lag, hvori de i saa lang Tid have ligget i Ro, ere de almindelig askegraa. Det første Skridt paa Forvandlingens Vei er, at de vaskes vel rene, derpaa lægges de i et Kar, som indeholder en Blanding af Honning og Vand; dette Kar kittes vel til og sættes derpaa i hed Aske en 2 a 3 Uger. Det eneste man herved har at iagttage er, at den indesluttede Væske ikke kommer ikog, men dog holdes meget varm. Derpaa tages Stenene ud, renses, faa et Bad i Svovelsyre og steges derpaa atter i hed Aske. For at Stenene skulle faa Farve, er det nødvendigt, at de indeholde noget som kan forkulles. Dette bevirkes ved Honningen, som under Indflydelsen af den længe vedvarende Hede gjennemtrænger det Indre af Stenen, hvor Forkullingsprocessen fuldendes ved Svovlsyren, hvis den ikke allerede er udført ved Hedens Indflydelse. Nogle Steenhandlere og Steenslibere bruge Olivenolie istedetfor Honning. Farvens Styrke er afhængig af Porøsiteten i Stenens Lag; de der ere mest porøse eller smaapibede blive undertiden aldeles sorte. Nogle lade sig farve i et Par Timer, andre i lige saa mange Dage, atter andre i een eller i et Par Uger, og nogle modstaa alle Forsøg paa at forandre deres naturlige Farve. Somme ere, naar de tages ud af Panden eller Karret, mørkebrune eller chokoladefarvede, hos andre er Farvestoffet trængt ind imellem Lagene saaledes, at de ere afvexlende stribede, hvide graa og brune som Onyx eller Sardonyx. Ved at lægge Stenene i en Opløsning af Svovljern og derpaa bringe dem nogle Timer i Ovnen, kommer der frem en fiin karneolrød Farve i de porøse Lag, medens de faste eller ikke porøse blive uforandrede. Saaledes hænder det ikke sjelden, at Stene af et meget raat og simpelt Udseende og af en smudsig guul eller graa Farve, som man i deres oprindelige Tilstand vilde ansee for at være aldeles uden Værd, forandres til Stene af den mest udmærkede Beskaffenhed. Det er først i de sidste 40 Aar at denne Fremgangsmaade er bleven bekjendt i Tydskland, men de italienske Steenskjærere have været fortrolig med den for Aarhundreder siden. Heraf kunne vi forklare os den ypperlige Farvning af de antike Kameer og andre Pragtstykker, der engang vare saa talrige i de italienske Kabinetter, og som nu ere at see i Museer og andre private Antikvitet-Samlinger paa saa mange Steder. Naar Steenhandlerne gjøre sit Indkjøb af saa kaldet Raastof, udvælge de Stykker, som synes dem passende til deres Brug, og underkaste disse en Undersøgelse, der vistnok er raa og ikke altid sikker, men som dog giver dem en foreløbig Forestilling om Stenens Beskaffenhed: de slaa nemlig af et lidet Stykke og væde det friske Brud med Tungen, hvorpaa de lægge Mærke til, hvorledes Fugtigheden indsuges Skeer dette jevnt og regelmæssig over hele Fladen, er Stenen god til en Onyx, hvis ikke, kan den anvendes til en eller anden af de mindre værdifulde Varieteter. Disse Porer eller Smaahuller i Stenene, hvori Farven frembringes og tilbageholdes, kan man se ved Hjælp af Mikroskopet, og Virkningen af de forskjellige Farver bliver stærkere eller svagere, eftersom Lyset falder paa dem under forskjellige Vinkler. Regnbueagaten er fuld af Smaahuller, som naar de udsættts for Solen frembringe prismatiske Farver, saaledes som ogsaa er Tilfældet med Striberne i Perlemor. For at opdage disse smaa Huulheder i Stenene, maa man lægge dem i Vand, som efterhaanden gjennemtrænger dem og gjør Cellerne tydeligere. Mange indeholde allerede Vand, naar man finder dem, og det er mærkeligt nok at dette Vand, hvis Stenen lægges paa et tørt Sted, forsvinder, men uden at man mærker det mindste Spor af Fugtighed paa Overfladen. Den Vædske, som Stenene saaledes have tabt, kan kun ved Kogning bringes ind i dem igjen. Boller af rød stribet Kalcedon er i megen Priis. En som veiede 100 Pund blev i 1844 fundet i Nærheden af Weisenberg og solgtes i raa Tilstand for 700 Gylden. Nogle af disse Kalcedoner farves citrongule. Til den Ende lægger man dem 2 Dage i en hed Ovn og bringer dem siden for en Tid af 2 a 3 Uger under Laag i et Bad af hed Saltsyre. Man frembringer ogsaa en blaa Farve, som fuldkommen ligner Turkisens, men Hemmeligheden herved har man hidtil vidst at bevare. De Stene, som have en smuk naturlig Farve, blive ogsaa undertiden røstede, for at den kan blive stærkere og varigere. Den brasilianske Karneol bliver især glimrende ved denne Behandling; dette lader sig forklare saaledes, at Virkningen af den vedvarende Hede uddriver det Jernoxydhydrat, som indeholdes i Stenen, hvorved der udbreder sig Glands og Klarhed i den hele Masse. De mindste Stene vaskes før de poleres, men de store, der anvendes til Skaaler, Vaser, Bægre, Fade osv. skjæres først til i den Form de skulle have, ellers vilde de springe istykker ved at udsættes for Heden. Efterat Formningen og det som dermed staar i Forbindelse er gjort, slibes Stenene af paa et Hjul, hvorpaa de lægges i Olie en Dags Tid og gives en fiin Glands og Politur; tilsidst renses de og pudses af med Klid.

Enhver som saa og undersøgte den Samling af Ædelstene og Sager, der vare forarbeidede af disse og andre sjeldne Stene paa den store Udstilling i 1851, vil erindre de elegante Onyxvaser i forskjellige Farver, Bægrene af rød Kalcedon, en Kjede af samme Art med store Skraaled af forskjellige Farver og uden synlige Sammenføininger, og desforuden en heel Mængde lignende Gjenstande, der var saa smukt og smagfuldt udførte, at Fabrikanterne vandt en Priismedaille. Alle disse Sager vare frembragte ved de ovenanførte og andre lignende Midler.

Forsaavidt have vi altsaa nu handlet om de Fremgangsmaader, hvor Kunsten hjælper paa Naturen. Nu komme vi til de Ædelstene, som ikke findes i Bjerge eller Steenbrud, men som skabes i Chemikerens Laboratorium. Før Hekling, Filering o. a. dsl. kom i Mode, pleiede unge Damer more sig med at gjøre Krystalkurve og Truge til Stads paa Kamingesimsen; men de maatte først opløse Alun til dette. Chemikeren bruger derimod andre Midler, og de Gjerninger som han udfører, og de Resultater som han faar, see næsten ud som Trolddom, siden han har faaet Elektrogalvanismen til Hjælper og Bundsforvandt. Krystaller frembringer han saa fort som han

Canrobert drager op til Stockholms Slot.

vil, og i Klumper, der vilde forbause dem, som i fordums Dage havde saameget Stræv med at søge de Vises Steen. For nogle Aar siden fremlagde M. Ebelmann i de franske Videnskabers Akademi kunstige Kvarskrystaller, af hvilke nogle vare hvide, andre blaa og violette, og ved at sætte Guldchlorid til den Kiselsyre, som han brugte til Kompositionen, frembragte han en Masse, som overalt var gjennemtrykset af Guldtraade og Guldblade, saaledes som man faar dem i Klumper, der komme fra Australien og Kalifornien. Ved en Ændring i sin Fremgangsmaade gjorde han Hydrofan, — et Slags Opal, som kun er gjennemsigtig, naar den er lagt i Vand; — ligeledes frembragte han ogsaa en anden nærstaaende Krystalform, Hyalit. Ved disse Operationer spillede Kiselæther, Vanddampe eller fugtig Luft en væsentlig Rolle, og der meddeeltes Frembringelserne en Mængde Farver med Tilsætning af forskjellige farvede Opløsninger i Alkohol. Guldklorid frembringer et smukt Topasgult, og ved en Tid at udsætte en hermed farvet Krystal for Lyset, fordeles Guldet igjennem den i Knokker eller Smaaskjæl, ligesom i Avanturinen, og ved at udsættes for Sollyset antage disse Guldknokker atter en rosenrød eller violet Farve og blive tillige gjennemsigtige. I dette Tilfælde viser der sig altsaa en høist eiendommelig Bevægelse af Smaadelene (Molekurlaraktion) — Fordelingen af Metalskjæl i en fast, glat Masse; — og dette er, efter nogle Geologers Formening nyttigt for at forklare, hvorledes adskillige Klipper og Mineralier ere blevne dannede. At Træstykker, Planter og Dele af Dyr, eller hele Dyr kunne gjennemtrækkes med Kisel, eller som man kalder det, forsteenes, er noksom bekjendt, og skjøndt man ofte har fundet dette høist forunderligt, saa er dog hiin Udbredelse af Guldknug i Krystalmassen endnu forunderligere.

Foruden Ebelmann er der to andre Videnskabsmænd, — Senarmont og Becquerel — der have drevet det vidt, og opnaaet store Resultater af at frembringe kunstige Krystaller og Mineralier. Nogle af deres Kryolliter og Krysoberyller vare haarde nok til at skjære Glas med, hvortil man ellers, som bekjendt bruger Diamanten. Foruden de i denne Retning vundne Resultater have de ogsaa optegnet mange Besynderligheder, som de have iagttaget under sine Forsøg og Undersøgelser, f. E.: Glas, der indeholdt Arsenik, blev, uagtet det først var gjennemsigtigt, mat og dunkelt, derpaa blødt som Vox, men tilsidst blev det krystallisk. Noget Lignende viser sig ved raffineret Konditorsukker, der er trukket ud i Traade; det mister nemlig efterhaanden sin Gjennemsigtighed og bliver voxagtigt i sit Sammenhæng. En anden Opdagelse var, at naar fiødt Raffinade blev blandet med Svovlsyre, dannede det et klæbrigt Stof, der, naar det er tørt, antændes og smælder af, (explodere) ligesom Skydebomuld.

Vi kunde visinok endnu meddele en Mængde lignende Besynderligheder og endnu langt vigtigere Opdagelser, der aabne nye Anskuelser af den chemiske Videnskabs Betydning og Vigtighed i vore Dage; men her ville vi kun opholde os nogle Dieblik ved Ultramarin, et Farvestof, som Malere og Kunstnerne have megen Brug for til sine Malerier. For endeel Aar siden blev denne Farve udelukkende tilvirket af Lapis Lazuli, et Mineral, der fandtes i Siberien, og blev solgt for en Priis, som i England efter Varens forskjellige Godhed stod mellem 3½ til 10 Guineer (omtrent 16 til 35 Spd.) for Loddet. Men Chemikerne tog fat paa dette; de veiede, oploste, bundfældte, sønderlede og forskede, indtil de opdagede Sammensætningen, men det varede dog meget længe, før de kom paa det Rene med Farvestoffet. Guimet i Lyon fik omsider det Indfald — som det forresten er en Besynderlighed at man ikke forsøgte før — at sammensætte Bestanddelene i deres oprindelige Forhold, og Følgen deraf var, at Farven kom frem, og nu solgte man Ultramarin for 2 Guineer eller henved 10 Spd. for Pundet. Bestanddelene ere en Leersilicat, Soda, Svovlnatrium, og man antager, at Farven fremkommer formedelst Virkningen af de to sidste Stoffe paa de første. Guimets Opdagelse satte andre Chemikere paa Sporet; disse opdagede atter Fremgangsmaaden, og nu fik man Ultramarin for halvanden Ort Pundet; hvorpaa Brugen naturligviis fik en langt videre Udstrækning.

Men vi vende atter tilbage til Ædelstenene, som frembringes paa mange Maader og paa forskjellige Steder. Vi ville imidlertid her kun opholde os ved en af de Fabrikker, hvor Tilvirkningen drives i det Store. Der staar saaledes udenfor Barrière du trône i Paris en Fabrik, hvor et Slags Sand, som tages i Skoven ved Fontainebleau, gjøres om til Diamanter, Topaser, Saphirer og Rubiner. Her fabrikeres ogsaa en stor Mængde af kunstige Perler, som udføres med Skjæl af adskillige Smaafiske, som især om Vaaren i mængdeviis lege ved Seinens Bredder. Det er imidlertid fornemmelig ved Diamanterne, at Fabrikkens Berømmelse er grundlagt; thi disse ere saa udmærkede, at de skuffe ethvert andet Øie end — Fabrikantens. Den bekjendte engelske Forfatter Thomas Carlyl har i sine Skizzer meddeelt en Fortælling „Diamantperlebaandet", der oplyser Hemmelighederne ved et til det Utrolige grændsende Bedrageri, som det er lykkedes at udføre, saa at sige lige for Majestætens egne Øine; og hvorved man Adgang til at gjøre sig bekjendt med denne Diamantfabriks Historie, skulde man lee, hvorledes denne bedrageriske Handel fremdeles er i fuld Virksomhed. Der gives Mangfoldige, som ere blevne snydte her, uden at de nogensinde have mærket Snyderiet; Andre have vel med Sorg og Kvide opdaget det. Istedet for mange give vi her eet Exempel paa disse Snyderier, der har den Fortjeneste at være nyt og i friskt Minde.

For et Par Aar siden kom en fornem engelsk Dame ind i den Butik, der tilhører Eieren af den omtalte Fabrik, og som ligger ved Boulevarden. Blussende og ophidset, som hun var, tog hun frem af sin Muffe en Mængde Moroquins Smaaæsker af forskjellig Form og Størrelse, aabnede den ene efter den anden og bredte dem ud paa Disken.

„Jeg ønsker", sagde hun, „at faa vide Prisen paa en Parure (Stads), der i alle Dele er gjort som denne; det vil sige, hvis De kan eftergjøre dette Arbeide saaledes, at det aldrig er muligt at opdage nogen Forskjel."

Mr. B. — undersøgte Smykkerne med megen Opmærksomhed, nævnte Priserne, og gav uden al Forbeholdenhed det sikkreste Løfte, at Stadsen ikke skulde kunne skjelnes fra den, der laa for ham. Med den Heftighed og Iver, som saa almindelig kommer frem hos det smukke Kjøn, spurgte Damen atter, om det var muligt, — om han da var aldeles sikker paa, at Efterligningen vilde blive fuldkommen, — om han havde lagt Mærke til disse Stenes Glands og klare Vand, — om han kunde efterligne den eiendommelige Maade, hvorpaa de vare slebne osv."

Soyez tranquille, madam" (vær rolig for det min Frue) svarede Mr. B. — „den samme Mand, der har gjort dette Arbeide, skal ogsaa udføre Deres, og De kan forlade Dem paa, at det i alle Dele skal blive som hans forrige Arbeide."

Damen stirrede paa ham med Forfærdelse, og Mr. B.— sagde, idet han troede at berolige hende: „Jeg skal selv have Tilsyn med Bestillingens Udførelse, saaledes som jeg gjorde, da jeg modtog Lord H—s. Bestilling paa disse Smykker i f. Aars Februar Maaned." Herpaa begyndte han ganske rolig at søge i sine Bøger for at forvisse sig om, hvad det var for en Arbeider, der havde udført Bestillingen, og naar den var afleveret. Damen var imidlertid daanet. Thi den Lord, som Fabrikeieren havde nævnt, var ingen anden end hendes egen Herre (Lord) og Huusbond, som udentvivl for at klare Væddemaalene og Gjælden fra de sidste Væddeløb, havde taget og solgt hendes ægte Smykker af Rundell og Bridge's uforfalskede Arbeide, og givet hende Mr. B—s. Jux istedet. Man kan tænke sig Damens Uro og Harme, da hun samlede sig efter Daaningen; hun brugte sig paa Diamantmageren, fordi han havde hjulpet hendes Huusbond med at bedrage hende, og gik sin Vei ydmyget over, at hun aldrig havde opdaget Forskjellen mellem de eftergjorte og de ægte Diamanter. Hun havde baaret dette straalende Jux mangfoldige Gange i den Tro, at det var det samme, som hun havde havt med i sit Juvelskrin fra England.

Vi have ogsaa hørt for sikkert, at mange af de Snuusdaaser, der skjænkes bort som Gaver og Tegn paa kongelig og keiserlig Yndest og Naade, ere prydede med Diamanter af Mr. B—s. Fabrik. Den første, som bortgav saadanne skjændige Løgne af det mest pragtfulde Udseende, var imidlertid en Tyrk, nemlig Mehemed Ali, Vicekonge af Ægypten. Hvis det nu virkelig skulde være sandt, som man har megen Grund til at tro, at Exemplet har smittet, vil det kun være simpel Ret og Retfærdighed, at udsætte disse høitstaaende Personer for den samme Vanære i det offentlige Omdømme som den, der overgaar en Snyder af en Handelsmand. Det hedder derfor at være paa sin Post, naar man faaer Snuusdaaser eller Diamantringe af kongelige Personer. Et falskt Diadem eller Haarsmykke kan man have for 600 Fr. eller lidt over 100 Spd. og det seer ligesaa straalende og pragtfuldt ud som et ægte, der er værd 1000 Pund Sterling eller 4500 Spd. Naar dette forholder sig saaledes, hvad skal man da sige om Perlebaand, og Armbaand, om Daaser, Naale, Ringe og mindre Artikler?

Canroberts Modtagelse i Stockholm.

Vi give ovenfor en Afbildning, forestillende en Scene af Canroberts Modtagelse i Stockholm. En udførlig Beskrivelse af den Pomp, hvormed hiin overordentlige Gesandt modtoges, vilde nu komme for seent for vore Avislæsere, og derfor forbigaaes en saadan. Vi henvise kun til hvad derom er anført i No. 46 (under Sverige). Frugterne af denne Sendelse, der af vore og udenlandske Blade er bleven omtalt som en verdenshistorisk Begivenhed, har man i den nedenfor optagne „Traktat."

Litteratur og Kunst.

I de sidste Dage er udkommet en heel Deel Bøger, hvis Titler vi her foreløbigen anføre med Forbehold, siden udførligere at omtale enkelte af dem. Af Munchs „Billeder fra Nord og Syd" er der paa Joh. Dahls Forlag udkommet et nyt Oplag, forøget med „Et Eventyr om Fladdal" (bekjendt af Mallings Folkekalender) og „St. Michaels Kirke i Bjerget", (der i sin Tid stod i nærværende Blad.) Bogen udgjør 280 S. i Oktavformat, svarende til samme Forfatters ifjor udkomne „Digte og Fortællinger" og koster indbundet i Papbind (med Afb. af Hamars Ruiner paa Omslaget,) 108 Skill. Af samme Forfatters „Sorg og Trøst" er hos Feilberg og Landmark udkommet fjerde forøgede Oplag. Hos Steensballe er noget tidligere udkommet „Ungdomsforsøg," Digte af J. T. Nordam, 123 S. 8 Priis 48 Sk., og nylig andet, (deels forkortede, deels forøgede) Oplag af Jørgen Moe's Digte, 165 S. 8. Priis 72 Skill. og af samme Forf. nogle vakre religiøse Digte under Titel: „At hænge paa Juletræet," 32 S. i Lommeformat, Priis 14 Skill. Hos Tønsberg: Digtninger, gamle og nye, af C. N. Schwach, med Portræt og Musikbilag, Priis 1 Spd. 24 Skill. Hos Abelsted: „Den gamle Mands Hjem," (et religiøst Livsbillede) ved Adams, Forf. til Korsets Skygge. Oversat fra Engelsk. 62 S. 8. Priis 12 Skill. — „Om Opdragelsen. Et Forsøg til Veiledning ved en Opdragelse, der har det rette Formaal, af en Unævnt." VI og 68 S. 8. Priis 18 Skill. (Sælges til Fordeel for Asylerne.)

I Allgemeine Forst und Jagdzeitung for 1850 Juniheftet S. 209 staar der en Anmeldelse af et spansk Tidsskrift for Agerdyrkning og Skovdrift, som nogle Forfattere agtede at udgive. At et saadant Skrift kan komme ud i Spanien er i og for sig en interessant Hændelse, som afgiver et nyt Beviis for, at Fremskridt i Lands- og Folkekultur, selv af dens værste Modstander, det mest stivsindige Præstevælde, vel kan forsinkes for en Tid, men ikke hindres af den simple Grund, at Forsynet ikke lader sig hindre i sine Diemed; men der er imidlertid en anden Ytring af Referenten, som hos os er af større Interesse og Betydning; han ender nemlig med disse mærkelige Ord: „I Sandhed, Udbredning af Kundskaber angaaende Skovvæsenet og deres Anvendelse ere ikke mindre en Fornødenhed for Spanien end for — Sverige!" Hvad skulle vi da sige om Norge? — * —

Norge.

Christiania. Under 10de Dec. er Kand. jur. C. J. W. Bang meddeelt Autorisation som Sagfører ved Underretterne (Bergenhuus Amt.)

— Den 27de Nov. døde Fuldmægtig i Revisionsdepartementet C. Cappelen Heiberg, en af de Faa, der hertillands have givet sig af med philosophisk Forfatterskab. Han var født 1814, blev Student 1832, juridisk Kandidat 1839 og i samme Aar Kopist, hvilket han var i omtr. 15 Aar, da han endelig nylig forfremmedes til Fuldmægtig. I 1853 udgav han „Nogle Betragtninger foranledigede ved Dr. J. P. Mynsters Bemærkninger til Skriftet: „Aanden i Naturen" af H. C. Ørsted," hvilket Arbeide vidner om et philosophisk Hoved og selvstændig Granskning.

— Interessentskabet i Akers mekaniske Værksted har besluttet at udvide sit Aktiefond ved Udstædelsen af 500 Aktier, hver paa 100 Spd.

— I Repræsentantmøde den 10de Dec. fattedes Beslutninger, blandt Andet om Lønsforøgelse for Bytjenerne (52 Spd. aarlig), for Fattigforstanderens og Regnskabsførerens Assistent (48 Spd. aarlig), for Vægterne (24 Spd. aarlig); om Gratialer for Skolelærerne (deels 15, deels 25 Spd.); om personligt Tillæg for Kæmner Torgersen (150 Spd. aarlig). Derhos bevilgedes til Opførelse af en ny Bygning ved Arbeidsanstalten med Sovebarakker m. m. 10,000 Spd. (fordelte paa to Budgetterminer.) Til nye Medlemmer af Fattigkommissionen valgtes Kjøbm. J. P. Olsen og Bogtrykker Malling, hvilken sidste dog undslog sig for at modtage Valget.

— Udbyttet af Akershuus Stifts geistlige Enkekasse er for 1855 bestemt til 35 pCt. af Indskudskapitalen.

— En fra Stockholm ankommen Kourer har overbragt følgende Traktat afsluttet mellem H. M. Kongen af Sverige og Norge, H. M., De Franskes Keiser og Hds. M. Dronningen af Stor-Britanien og Irland: H. M. Kongen af Sverige og Norge, H. M. Franskmændenes Keiser, og Hds. M. Dronningen af Storbritanien og Irland, besjælede af Ønsket om at forekomme enhver Forvikling, der kunde forstyrre den europæiske Ligevægt, have besluttet at træffe en Overeenskomst i Hensigt at sikre de forenede Kongeriger Sveriges og Norges Integritet, og have til sine Befuldmægtigede for herom at afslutte en Traktat, udnævnt, nemlig:

H. M. Kongen af Sverige og Norge: Hoistsammes Statsminister for de udenlandske Anliggender m. m. Hr. Friherre G. N. A. A. Stjerneld.

H. M. Franskmændenes Keiser: Hoistsammes Envoye extraordinaire og Ministre plenipotentiaire hos Hs. M. Kongen af Sverige og Norge m. m. Hr. C. V. Lobstein;

og Hds. M. Dronningen af Stor-Britanien og Irland: Hoistsammes Envoye extraordinaire og Ministre plenipotentaire hos Hs. M. Kongen af Sverige og Norge m. m. Hr. A. C. Magenis.

Hvilke, efterat have fremlagt deres Fuldmagter og fundet disse i gyldig Form affattede, have indgaaet følgende Overeenskomst: Art. I. Hans Maj. Kongen af Sverige og Norge forbinder sig til ikke at afstaae til Rusland eller med dette Rige at bytte eller tillade samme at besætte nogen Deel af de Lande, der ere underlagte Kronerne Sverige og Norge; og Hs. Maj. Kongen af Sverige og Norge forbinder sig endvidere til ikke at afstaae til Rusland nogen Ret til Græsning (Bete) eller til Fiskeri eller nogen Ret af hvilkensomhelst anden Beskaffenhed, være sig paa Sveriges og Norges ovennævnte Territorier eller ved deres Kyster, men at afvise enhver Fordring, der af Rusland maatte blive gjort i den Hensigt at sikre sig nogen af de nævnte Rettigheder. Art. II. I Tilfælde af at Rusland skulde fremsætte for Hs. Maj. Kongen af Sverige og Norge noget Forslag eller nogen Begjæring, hvis Hensigt var at erholde, være sig Afstaaelsen eller Byttet af nogensomhelst Deel af de Lande, der ere underlagte Kronerne Sverige og Norge, eller Rettighed til at besætte visse Punkter af disse Lande, eller Indvilgelse af Ret til Fiskeri, Græsning [Bete], eller af hvilkensomhelst anden Beskaffenhed inden nævnte Territorier eller ved Sveriges og Norges Kyster — forbinder Hans Mæjestæt Kongen af Sverige og Norge sig til uopholdeligen at meddele Hs. Majestæt Franskmændenes Keiser og Hds. Storbritaniske Majestæt saadant Forslag eller saadan Begjæring; hvorimod sidstnævnte Majestæter paa deres Side paatage sig den Forpligtelse at overlade til Hs. Majestæt Kongen af Sverige og Norge Stridskræfter tillands og vands, tilstrækkelige til i Forening med bemeldte Hs. Majestæts Krigsmagt tillands og vands at modstaae Ruslands Fordringer eller Angreb. Beskaffenheden og Styrken af samt Bestemmelsen for disse Stridskræfter skulle i ovennævnte Tilfælde nærmere fastsættes ved fælles Overeenskomst mellem de trende Magter. Art. III. Denne Traktat skal ratificeres og Ratifikationerne skulle udvexles i Stockholm saa hastigt skee kan. Til ydierligere Bekræftelse have de respektive Befuldmægtigede undertegnet samme og forsynet den med deres Segl, hvilket skete i Stockholm den 21de Dag i November Maaned, Et Tusinde Otte Hundrede og Fem og Femti. [undertegnet].

Stjerneld. V. Lobstein. Arth. Magenis.

Kongsberg. Ved den under 4de Dec. afholdte Auktion over de Kongsberg underliggende frigivne Felter tilsloges 1ste og 2det Distrikt (søndre og nordre Vinoren) Kjøbm. Chr. Bommen paa et norsk Interessentskabs Vegne mod en aarlig Afgift af resp. 340 og 300 Spd.; 3die eller Ane Sophies Grubes Distrikt tilsloges Guldsmed C. Hansen, Bundtmager A. Christophersen og C. Mørk mod en aarlig Afgift af 300 Spd.; 4de eller Holtefjeldsgrubernes Distrikt og 5te eller Skara-Grubens Distrikt Handelsborger O. L. Præsteløkken mod en aarlig Afgift af resp. 25 og 6 Spd., og 6te eller Fredericus qvartus Grubes Distrikt Myntmester Langberg mod en aarlig Afgift af 5 Spd.

Aktier til Drift paa nogle af Sølvværkets frigivne Felter ere tegnede til et Beløb af omtr. 100,000 Spd.

Frederiksstad. Kapitainvagtmester J. L. Dahl afgik ved Døden den 10de Dec., 60 Aar gammel.

Moss. Den 25de Nov. døde forhenværende Distriktlæge J. C. Reimer, 74 Aar gammel.

Frederiksværn. Den 4de Dec. døde Marinekapitain A. O. Falch, 67 Aar gammel.

Laurvik. En nyopført smuk Svingbro over Fritzø Elv er nylig bleven prøvet og befunden solid.

Fra **Tønsberg** udexpederes for Tiden ikke mindre end 12 Fartøier til Sælhundefangst. — Skibskapitain S. Foyn har en Arbeiderbolig for 30 Familier under Opførelse.

Throndhjem. For at forebygge de almindelige Stop paa Vinterveiene, er der forbudt at anvende det Slags gammeldagse Skjæker, hvorved disse graves op. — I Ørlands Pstg. er der ihøst fisket omtr. 80,000 Tønder Sild, hvilke ansættes til en Værdi af 126,000 Spd.

— Repræsentantskabet har fattet Beslutning om Oprettelse af et Observatorium for Byen.

Sælbo. Indredepartementet har ladet de herværende forskjellige Kværnesteensbrud befare af Bergmester Sinding og Geschworner Winsnæs, der have udkastet Planen for en mere hensigtsmæssig Drift. En Assistent til Arbeidets Ledning er bleven antaget med Løn af det Offentlige.

Udenlandske Efterretninger.

Frankrig. Monitøren meddeler, at den sukcessive Afløsning af den orientalske Armee er begyndt. Gardens Tab under hele Felttoget beløber sig til 2611 Døde og Saarede, hvoriblandt 140 Officierer.

Nordamerika. I den nordamerikanske Præsidents Budskab hedder det: at Underhandlingerne om Sundtolden ere begyndte. Præsidenten erklærer sig afgjort mod hvad han kalder Udpresningssystemet paa den store Verdens Søvei.

Krigsskuepladsen. General Pelissier melder den 8de Decbr.: Russerne have idag med 3000 Mand Infanteri og 500 Mand Kavalleri angrebet de Allierede ved Baga og Irakusta. De bleve slagne tilbage med et Tab, som er ubekjendt; men de efterlode 30 Fanger, deriblandt 2 Officierer.

— Over Petersburg berettes, at Kars den 28de Nov. har overgivet sig til General Murawieff. Varsef Pascha, andre Paschaer og hele Garnisonen ere blevne Krigsfanger.

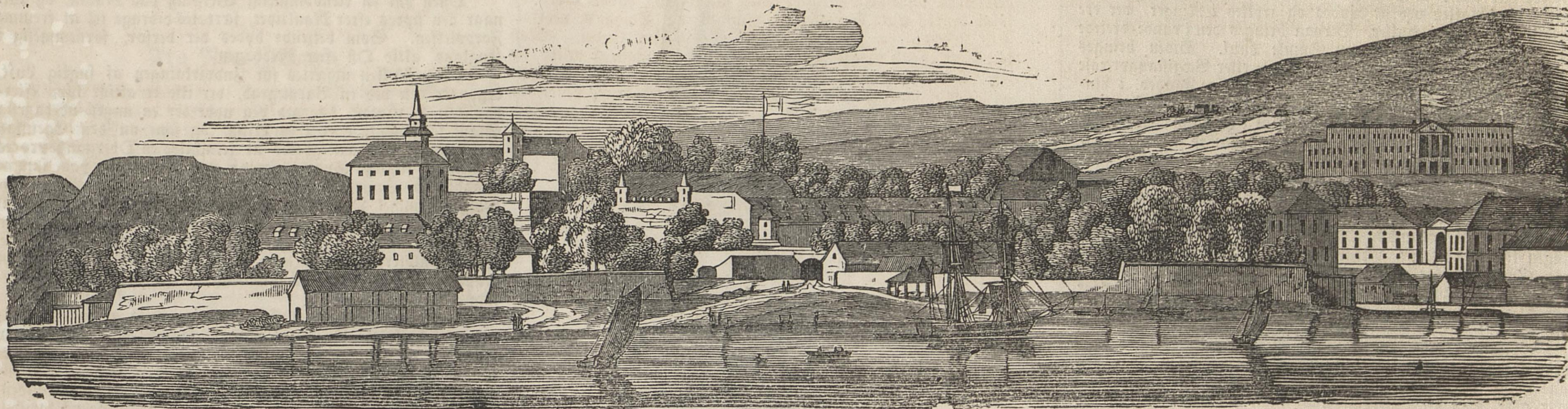
Rettelser.

S. 185 Sp. 1. Lin. 36 og 37 f. n. læs: Pol. Journ. 1811 B. I. S. 366. S. 188 Lin. 37 i Literaturart. l. Abelsted. S. 190 Sp. 3. L. 59 f. o. l. Amtmand i Lister og Mandal. Disse Feil findes dog kun i de først trykte Exemplarer.

Den med Udgivelsen af Illustreret Nyhedsblad forbundne Lodtrækning foregaar Løverdagen den 28de December Kl. 12 i Gaarden No. 27 i Storgaden (det tidligere katholske Kapels Lokale.) Abonnenter, som ønske det, indbydes til at overvære Lodtrækningen.

Christiania. Trykt af H. J. Jensen. (Lille Grændsegade Nr. 5.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 52. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 29de December 1855. | Abonnementsprisen er 60 ß kvartaliter. | IV. Bind.

Indhold.

Om Ystning og bedre Ostesorter.

(Slutning fra forrige Nummer.)

Naar man sætter en Syre til Melk, bliver den tyk, og dette bevirkes derved, at Ostestoffet (Caseïn) i Melken løber sammen. Den Syre, som især har denne Indflydelse, er Melkesyren, der er frembragt af Sukker. Melkens Bristning er egentlig Begyndelsen til Ystningen. Den undergaar nemlig en stor Række af Forandringer, der henhøre under tvende Hovedafdelinger. Enten lader man nemlig Melken ved at staa løbe sammen eller blive tyk af sig selv, formedelst den Melkesyre, som danner sig deri, eller ogsaa søger man at opnaa det samme ved Tilsætninger, hvortil man formentlig bruger Huden af Kalvens fjerde Mave, eller den saakaldte Løbe. Den Ost, der laves af Melk, der er løbet sammen af sig selv, kaldes „Suurmelksost," den som man derimod faar af sød Melk ved Anvendelsen af Løbe kaldes naturligviis Sødmelksost.

Alle de forskjellige Maader, hvorpaa man behandler Løben, har til Hensigt at bevare den for Forraadnelse, og dette opnaar man enten ved Saltning eller Røgning eller ved Anvendelsen af begge disse Midler, hvorhos man ogsaa sætter Kryderier til. Naar Kalvemaven er saltet i tør Tilstand, saa danner den snart en Løbe, hvoraf et Stykke af en □ Tommes Størrelse er tilstrækkeligt til Ystningen af 30—40 Potter Melk, men før den bruges, lægges den 12 Timer i en meget stærk Saltlage. I Holsteen laver man Lagen paa den Maade, at man sætter Salt saalænge til sød Melk, indtil et Æg flyder i Opløsningen; heri lader man derpaa den tørkede opskaarne Løbe staa i 14 Dage. Medens man i Almindelighed kun bruger Mavens Hud til Løbe, saa tager man dog ogsaa, f. Ex. paa flere Steder i England, hele Maven saaledes som man faar den af de nyslagtede Dyr, men i dette Tilfælde holder Osten sig aldrig saa godt i Længden, da de fedtagtige Stoffe, som indeholdes deri, synes at bidrage til at den meget snart bliver harsk. Hvorledes Virkningen af denne Løbe er ved Ostelavningen derom er der bleven udtalt meget forskjellige Meninger; man har saaledes tilskrevet Mavesaften dens Evne til at faa Melken til at briste, og det er ikke usandsynligt at det kommer heraf, at man kun har villet bruge Mavehuden en Gang, men den Kjendsgjerning at man i mange Egne vasker Overhuden af den reent bort, ligesom at man paa andre Steder i hele Maaneder lader den ligge i Saltlage, og at man bruger den i længere Tid, synes dog at bevise, at Løbens Virkning ikke kommer fra nogen Syre, der har dannet sig i Maven, men at den hidrører fra selve Huden. Sandsynligviis danner der sig under den længere Tørkning af den saltede Mavehud, under de Forandringer den herved lider, et i Vand opløseligt Stof, som har den Egenskab, at det kan forandre Melkesukker til Melkesyre. Desuden har man foruden Løben andre Midler, som man kan bruge for at faa Melken til at yste sig, f. Ex. sammenløben Melk, god gammel Ost, Maltextrakt m. fl.

Der er i det Hele taget gjort alt for meget Væsen af Løbens forskjellige Tilberedningsmaader. Det vigtigste ved det Hele er at man skaffer sig en Løbe, som altid er eens og af samme Styrke, thi da vil man ogsaa altid kunne gjøre Regning paa sikre og eensartede Virkninger. En Løbe der er meget anbefalet, tillaves paa følgende Maade:

Man tager en passende Mængde Melk, efter at den har staaet i en 5 a 6 Timer, hvorpaa den ophedes afkjøles og skummes omhyggelig; siden sætter man en Smule Viineddike til Melken, og opheder den svagt, hvorved Ostestoffet udskiller sig. Nu helder man Vallen fra, vadsker og knader Ystellen i flere rene Vand, saaledes at denne Masse, naar den er bleven pærsset og tørret, er tilstrækkelig renset til Brug.

Kalvemaven er imidlertid fra den fjerne Oltid kommen i en saadan Anseelse som Løbe, og er, naar den rigtig behandles, saa hensigtsmæssig dertil, at man i vore Bygder neppe vil anvende nogen anden Løbe. — Anviisning til at berede en i sine Virkninger stedse eensartet Løbe — thi netop af dens eensartede Beskaffenhed er den altid sikre og eensartede Virkning afhængig — er os meddeelt af Hr. Agronom Christensen.

Denne Løbe tilberedes som sædvanlig af Kalvemaver, der ere vel rensede, saa at de ikke indeholde sammenløben Melk, omhyggelig befriede fra alle Fedtdele, og efterat være opblæste, vel tørrede ved Skorsteensvarmen, men uden at de blive røgte. Af saadanne tørrede Maver tager man to, tre eller flere, skjærer begge Enderne af, og kaster dem bort, samt skjærer Resten op i mindre Stykker og kommer det i en Steenpotte; til hver Mave tages tre Potter Regnvand eller destileret Vand. Potten hensættes paa et tempereret Sted i 6 a 8 Dage, og Blandingen omrøres en Gang daglig, hvorhos man maa have Tilsyn med at det ikke bliver uult. Naar Syren saaledes er udtrukket, siles Vædsken gjennem et fiint Klæde, og saltes saa stærkt, at et Æg flyder deri, hvorpaa den hældes paa Flasker, der vel korkede lægges i en Kjælder eller paa et andet kjøligt Sted til man har Brug for den. Jo ældre den saaledes tillavede Løbe bliver, desto kraftigere er den, og man kan da bruge en ringere Mængde deraf.

For at faa en Melkemængde af 60 Potter til at briste i Løbet af en 3 Kvarteer, tages en Spiseskee af denne Vædske og dryppes draabeviis i Melken under stadig Omrøring af den hele Masse. Til mindre Mængder tages forholdsviis mindre.

Ved Ystningen af store Oste af skummet Melk bruger man følgende Fremgangsmaade. Hvis man paa Gaarden ikke daglig kan have saamegen Melk, som udkræves til at lave Ost af almindelig Størrelse, saa yster man kun 1 Ost hver anden eller tredie Dag, men man maa da vide forsigtig at opvarme og afkjøle Melken, og sørge for at den ikke bliver suur. Derfor maa Ilden stedse være svag, og der maa røres vel i Melken, thi den maa hverken svides eller koge. Derpaa heldes den op i en Ringe eller et større Kar, thi den følgende Dags Maal hældes ogsaa op i det samme. Men af dette tager man omtrent ⅓ og opvarmer, for at den hele Beholdning kan faa en Temperatur af 45 Grader. Man maa fremfor alting passe, at Melken ikke kommer i Kog, thi den vil da ofte strax løbe sammen samt give en slet og haard Ost. Den Løbe, som man skal bruge, tillaves paa følgende Maade. Man lægger en renset og saltet Kalvemave i en glasseret Leerkrukke, overgyder den med 3 Potter meget stærk Saltlage, og lader dette staa vel tildækket i 3 a 4 Dage. Af denne Vædske vil da ½ Theske være nok til Ystningen af en Ost paa 15 Pd., Melken brister fuldkommen inden ½ Time, efterat man har tilsat Vædsken, men man bør bruge den Forsigtighed at tildække Karret med et Klæde forat holde Varmen vedlige. Den Ystel, der har dannet sig, skjæres istykker med en Kniv, der helst bør være af haardt Træ eller Horn, hvorved der flyder af endeel Valle, hvilken man i det Hele saameget som muligt søger at præsse ud ved Hjælp af et Liinklæde. Naar man paa denne Maade har faaet Ystellen temmelig tør, behandles den med den Fig. 1 fremstillede Ystelkniv, hvorpaa Vallen atter udpræsses, idet man hjælper til med Haanden. Men dette er et meget møisommeligt Arbeide, hvorfor man nødvendigviis ved Tilvirkning i det Store bør benytte de beskrevne Greier. Man bringer da Ystellen ind i en af Præsserne og smuler den op igjen ved Ystelknuseren, hvorpaa der tilsættes saameget fiint Salt som man ønsker. I Cheshire, Holland og flere Steder lader man Ostene flyde i en stærk Saltopløsning, som gjennemtrænger Hullerne og Porerne i den. Men denne Behandlingsmaade synes at være meget usikker. Efter Saltningen bringer man Ystellen i et Osteklæde, der udbredes over Formen samt trykker og pakker den tæt ned, saaledes at den staar op over Kanten. Naar man har bedækket Toppen eller Overfladen med Resten af Klædet bringes det hele i Præssen, og ved Præsningen udflyder der atter endeel Valle gjennem Formens Huller. To Timer efter tager man Osten ud af Formen, vender op og ned paa den, lægger den i et reent og tørt Klæde og præsser den atter med større Kraft. Dette fortsættes indtil Vallen holder op at flyde, og hvis Osten fra Begyndelsen af er godt behandlet, vil denne saakaldte Svedning ophøre inden 12 Timer. Præsningen fortsættes imidlertid saalænge til Præssen skal bruges til en anden Ost.

Naar Osten er bleven tilstrækkelig præsset, tages den ud af Formen og sættes i et Ostekammer eller andet Opbevaringsrum, hvor der hverken er for tør eller fugtig Luft; hvis det nemlig er for fugtigt, har Osten vanskelig for at faa en passende Haardhed, og det giver ogsaa ofte Anledning til en bitter Smag; er det derimod tørt, bliver Osten for snart haard og tør udenpaa, hvilket giver Anledning til, at den senere sprækker eller gaar istykker. Naar man i Ostekammeret lægger Ostene paa Bretter saaledes, at de ere omgivne af en kjølig ikke altfor tør Luft, saa fordunster Fugtigheden efterhaanden, hvorved Osten faar en Skorpe, der har en passelig Haardhed. I nogle Egne putter man først Osten i hedt Vand, for at frembringe en passende Skorpe, men det er ikke sandsynligt at dette hjælper noget. Under enhver Omstændighed maa den tørkes med et tørt Klæde samt vendes hver Dag. Mange Oste springe (hvilket kommer af at det gjærer i dem) og udkaste en vandagtig Vædske, som har dannet sig af Vallen, der ikke er bleven vel udpræsset. Naar Ostene svulme og forandre sin Form, saa har man Grund til at tro, at der foregaar en saadan Forandring i dem. Men naar de ikke springe eller aabne sig, saa blive de snart gjorte og fede, og kunne uagtet de have gjæret en Smule, faa en behagelig Smag. Naar Ostene sprække op, indfinde Spyfluerne sig snart og lægge sine Æg deri; for at forekomme dette fylder man Sprækkerne og gnider hele Osten vel ind med en Blanding af Smør, Peber og Havremeel. I Cheshire, hvor man yster de store saakaldte Chesteroste, bruger man at belægge disse med stærke Liinbaand, indtil de have faaet en passende Fasthed. Der, hvor man driver Ystningen eller Ostetilvirkningen i det Store, har man for at spare Tid og Arbeide opfundet forskjellige Indretninger til at lette Vendingen af hele Rækker af Oste paa engang.

Schweitzerost. Den Melk som man bruger til Ystningen af denne Ost ophedes ligesom den Italienerne bruge til sin Parmasanost strax efter Melkningen til 40 Grader Celcius, hvorpaa Løben tilsættes; endnu bedre bliver denne Ost, naar man blander Fløden af Aftenmelken med Morgenmelken og derpaa behandler den som ovenfor anført. Naar Melken inden ½ Times Tid har ystet sig, fordeler man den sammenløbne Masse ved Hjælp af en lang Trækniv i Kjedlen og opheder det atter til 50 Grader, medens man fremdeles søger at faa Vallen ud, ved uafladelig at røre i Massen med en dygtig Tvare. Naar Ystellen, ved at tages ud af Kjedlen, falder fra hverandre, saa tager man Kjedlen af Ilden og lader Indholdet under fortsat Røren afkjøles til en 37—38 Grader. Ystellen optages derhos ved Hjælp af Haarduge eller andre Sileduge samt hældes op og præsses ned i runde Osteformer, der ere store nok til en Ost paa 40 Pd. eller derover. Disse Former bestaa af en rund Bund, et Laag og en Ring af Træspaan (saadan som man bruger den til at gjøre Sold af), og denne Ring er omgivet med en Snor, ved Hjælp af hvilken den kan trækkes sammen. Laaget tynges nu med Stene og forat faa Vallen ud, søger man efterhaanden at trække Ringen stærkere sammen. Naar man paa denne Maade har faaet en fast og tæt Masse, bringes Osten hen paa et kjøligt Sted, hvor den saltes daglig i 12 Uger og siden 2 Gange om Ugen. Medens Osten gjør sig, danner der sig endeel Vædske, som frembringer smaae runde Hulinger, der, naar Schweitzerosten er god, altid ere fyldte med en klar saltagtig Vædske.

Limburgerost. Dette ligeledes meget yndede Slags Ost ystes fordetmeste af meget fed uskummet Melk eller ogsaa af en Deel nysilet og en Deel skummet Melk. Om Vinteren bruger man kun sød skummet Melk. Man skjelner derfor ogsaa mellem mavre og fede Limburgeroste; til en af det første Slags gaar der almindelig 6 Pd. til en af de sidste 9 Pd. Melk.

Denne Ost er som bekjendt, naar den er gjort, meget blød, hvilket kommer deraf, at man ikke presser den stærkt, og at Løben ikke sættes meget varm til Melken.

Efterat man har bragt Melken til at briste, skilles Ystellen snarest muligt fra Vallen og heldes i fiirkantede Former, der holde 6 Tommer i Fiirkant, og hvis Bund og Sider ere forsynede med Huller, hvorigjennem Vallen kan flyde fra. Naar denne Ost har faaet den fornødne Haardhed, indgnides den med Salt, og efterat den er tørket noget, lægges den paa Straa; de fede bør ligge i et luftigt Rum, de mavre paa Gulvet.

De fede Oste bør man vogte sig for at salte for tidligt, thi i saafald flyde de let ud, og naar man vil faa de mavre Oste gule og passe bløde, maa man lægge dem paa et Sted hvor Luften er fugtig, samt af og til væde dem med lidt Øl.*)

Engelsk Ost. Den meget velsmagende engelske Ost, der er bekjendt over hele Verden under Navn af Chesterost, tilvirkes paa den ovenfor angivne Maade, og vi behøve derfor kun at tilføie, at man almindelig skaffer sig de Kalvemaver, som bruges til Løbet for Chesterosten, et Aar iforveien. Disse renses og befries med stor Omhu for Fedt og indsaltes derpaa. Naar de skulle bruges, afskylles de først med Saltvand, gnides derpaa igjen ind med fiint Salt og tørres. Da Chesterosten almindelig er farvet saa tilsætter man Farvestoffet i Forening med den rensede Løbe. Som Farvestof bruges Anotte eller Orleans (af Bixa orellana,) hvoraf man tager 1 Lod til 75 Pd. Ost. Ostens Tyngde vexler fra 50 til 200 Pd. saaledes som det ogsaa pleier være Tilfældet med Schweitzerostene.**)

En anden engelsk Osteart er den saakaldte **Cheddar Chese,** som tilvirkes i Grevskabet Sommersetshire. Til en af disse Oste paa 28 Pd. sættes der til den behørige Mængde nysilet Melk 3 Spiseskeer Løbe. Efter et Par Timer brister Melken, hvorpaa Ystellen behandles paa sædvanlig Maade. Herpaa varmer man tre Dele af Vallen og lader den staa i en Saa eller Bøtte i 20 Minutter; derpaa bringes al Vallen atter over Ilden og ophedes stærkt. Naar den hele Masse er heldt til-

*) En meget nøiagtig Anviisning til at tilvirke dette Slags Ost, der i enhver Landhuusholdning med største Lethed kan udføres, findes af Agronom Christensen meddeelt i den ovennævnte Beretning om Forholdene i Drammens Landboforening. 1850, S. 63.

**) Udførlig Anviisning til Fabrikationen af denne Ost findes i Dr. Landbfr. Forhdl. for 1847 S. 91 fgg.

bage i Ystekarret igjen, heldes Vallen fra, hvorpaa Ystellen bliver smaadeelt, præsset og indsaltet. Den engelske Ost er ikke saa skarp og blød, men af en mere krydret Smag end Schweitzerosten, der, som vi allerede har nævnt, udmærker sig ved sine store Blærer eller Hulinger, (disse har den dog tilfælles med den franske Gruiereost), om hvilke man ikke veed enten de komme af indsluttet Luft, eller om de hidrøre fra en Kulsyreudvikling af indsluttet Melkesukker.

Hollandsk Ost. Ystellen, som man paa sædvanlig Maade har faaet af Melken ved Løbe, befries saameget som muligt fra Vallen ved at knades og trykkes i Ringer, der ere forsynede med smaa Huller. Derpaa bringes den i runde dreiede Træformer, hvis Bund er en Smule huul. Siden bringes Formen, forsynet med Laag, i en Skrue- eller Vægtstangpræsse og lægges, saasnart den har faaet den behørige Fasthed, i Linned og præsses atter. Derpaa lægges den i en svag Saltlage og i mindre Former, der kun have et Hul i Bunden. Den overstrøes af og til med Salt, og naar al Lagen er afrendt, vendes den ofte og bestryges atter dermed. Dette gjentages saalænge til Osten er passe salt. Derpaa lægges den 5—6 Timer i en svag Saltlage, vaskes med Valle og opbevares paa et kjøligt Sted, hvor den af og til vendes. Paa denne Maade faar man den mavre hollandske Ost, hvortil der desuden under Ystningen tilsættes Karve, Nelliker o. s. v. En anden Ost, som man tilvirker i Holland, er den saakaldte Sødmælksost. Til Ystningen af denne tager man den varme nysilte Melk og helder i en Kjedel, samt tilsætter den fornødne Mængde Løbe 1/4 Kande Løbe til 100 Kander Melk. Naar Massen har ystet sig, rører man i den med en Træslev. Efter at man i en længere Tid har holdt paa at røre og knade Massen med Sleven, faar den staae i Ro, saaat Ystellen kan synke tilbunds, og Vallen som staar over, øses af. Derpaa slaar man saameget hedt Vand over Osten, som udkræves for at faae den varm, thi skjønt den koldt tilvirkede Ost er federe og mere velsmagende, saa er den dog mere udsat for at skades. Naar det varme Vand har staaet et Kvarteer over Osten, øses det af og Ystellen knades og deles saa smaat som muligt ved Hjælp af Sleven, og bringes derpaa ned i Træosteformer med hullet Bund. Efterat man har knadet og trykket den engang i Formerne, tager man den ud, bringer den atter i Formen samt knader den igjen og præsser den. Naar den har staaet i Pressen i 24 Timer, lægges den i Saltlage i en kjølig Kjelder, hvorpaa den lægges op paa et Bord forat Lagen kan rende af den. Siden indgnides den med Salt, hvorpaa den efter 4 a 5 Dages Forløb afvaskes med varmt Vand og er almindelig færdig 4 Uger efter Ystingen. Dette Slags Sødmelksost tilvirkes fornemmelig i de sydlige Egne af Holland, medens man i Nordholland laver den saakaldte Edameroft, en feed Sødmelksost, der ligeledes ystes af nysilet Melk. Denne Ost overstryges med fugtige saakaldte Tournesollapper, som ikke alene give Skorpen, men ogsaa den indre Deel af Osten en rødagtig Farve. Disse Tournesollapper ere farvede med Farvestoffet af Croton tinctorium. Det giver et Begreb om Betydenheden af Hollands Ostetilvirkning, at der aarlig indføres for 200,000 Gylden alene af dette Farvestof fra Frankrig.

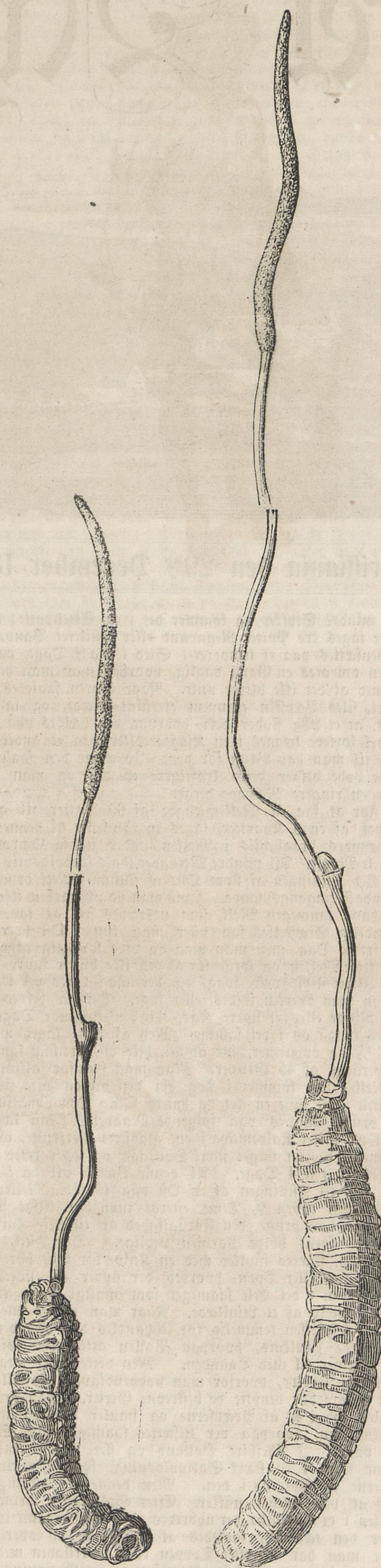
Flødeost laves ved at lade Fløden uden Tilsætning rinde ned i en Osteform. Ostestoffet og Smørret blive saaledes sammen med hinanden; dette Slags Ost bliver derfor let harsk og faar en ubehagelig Smag, da den fugtige Ystel, efterat den har været udsat for Luftens Paavirkning let bevirker en Forandring i Smørret, der meddeler Osten den ubehagelige traae Smag.

Gjedeost. Denne Ost er meget afgjort i Frankrig, og dens Ystning adskiller sig især fra de foregaaendes ved den Løbe, som man bruger. Man tager nemlig enten klar Valle, hvori der er opløst et vist Kvantum Salt samt kogt nogle Gjedemaver, eller ogsaa tager man istedetfor dette Viineddike eller Viin, til hvilken man har sat Salt, Peber, aromatiske Blade eller Kryderier samt de nævnte Gjedemaver. Ostens gode Egenskaber synes imidlertid fornemmelig at bero paa den Næring Gjederne nyde og paa den Maade, som Melken behandles paa. Man yster paa lignende Maade i mange Egne af Tydskland og England ogsaa Ost af Faaremelk, der udmærker sig ved fin behagelige Smag og Fedme. I andre Egne pleier man til suur Komelk at sætte Poteter, hvoraf der tillaves den saakaldte Kartoffelost. Til 5 Pund kogt Potetesgrød sættes 1 Pund suur Melk. Videre har man ogsaa lavet Ost af Kjernemelk, og Chineserne skulle endog fra Oldtiden af have lavet Ost af Bønner og Erter.

Ostens Sammensætning. Den faste Hovedbestanddeel i Osten er Caseïn, et Stof, der har megen Lighed med Fibrin i Hveden, Legumin i Bælgfrugterne (Ærter og Bønner) samt Albumin i Ægget, altsaa et Stof, der har megen Lighed med adskillige Plantestoffe. Mulder og flere Chemikere have derfor udtalt den Anskuelse, at det Ostestof, der indeholdes i den dyriske Mælk, direkte og uden nogen væsentlig Forandring dannes af den Næring, Dyrene tage til sig. Man faar en temmelig reen Caseïn, ved at sætte nogle Draaber Eddikesyre til skummet Melk der holder 66° Varme, ved at skylle dette af med flere Vand paa en Sileklud af Linned (Linnedfiltrum), tøre og presse det, samt digerere det først i kogende Alkohol og derpaa i Æther. Naar det, som da bliver tilovers, tørres vel og rives og fordeles saalænge til det fineste Pulver, indtil det er frit for ethvert Spor af Fedt, og endelig tørres fuldkommen ved en Hede af 115°, faar man da et uigjennemsigtigt, haardt, hvidt Stof, som er uden Lugt og uopløseligt i Vand, med andre Ord reent Caseïn.

Caseïnen har megen Tilbøielighed til at indgaae Forbindelser saavel med Syrer som med Baser; de ved Tilsætning af Syrer til Melken dannede Bundfald, ere midlertid ikke varige Forbindelser af Caseïn med disse; thi næsten den hele Syremængde kan vaskes ud igjen med Vand.. Naar den Caseïn, der er udfældet ved Eddikesyre, opbevares under Vand i et lukket Kar, bliver den først suur, derpaa udvikler den Ammoniak og lugter som raadden Ost. Den adskiller sig derved fra Æggehviden, at en svag Opløsning deraf ikke løber sammen ved Ophedning og udfældes ved Eddikesyre. De Analyser eller Undersøgelser af Ostens Bestanddele, som ere udførte af flere Chemikere, have vist,, at den bestaar af følgende enkelte Stoffe: Kulstof, Vandstof, Suurstof og Kvælstof samt noget over 1/4 Procent Svovl og en endnu ubetydeligere Deel forfossuur Kalk. Ofte forekommer der ogsaa Ammoniak og Alkaloidsalte deri.

Osten indeholder desuden Vand i et Forhold af 35—40 Procent samt nogle Fedtstoffe (i de mavrere Sorter findes disse dog kun i ringe Mængde) og endelig 2—6 Procent af uorganiske Salte. Mange Ostesorter give saaledes ved Analysen 43,80 pCt. Vand, 45,04 pCt. Caseïn, 5,87 pCt. Fedt og 5,18 pCt. Aske; andre vise ganske andre Forhold f. Ex. 36,24 pCt. Vand, 28,98 pCt. Caseïn 30,40 pCt. Fedt og 4,38 pCt. Aske. Man seer saaledes, at der findes høist forskjellige Mængder af

Sommerfugllarve fra New-Zeeland med Sop paa Hovedet.

hine Bestanddele, efter Jordbundens og Foderets Indflydelse paa Melkens Beskaffenhed og efter Ostens Behandling.

Ved Ystningen gaae imidlertid kun de fosforsure Jordarter, der findes i Melken, over i Ystellen, medens største Parten af de opløselige Salte blive igjen i Vallen. Da Osten er saltet med Kogsalt, som man efter Omstændighederne bruger forskjellige Mængder af, saa finder man, at Bestanddelene af Asken ere Kalk, noget Talkjord, Natron, Kali, Spor af Jern, Chlor, Fosforsyre og Svovlsyre.

Ostens Egenskaber. Fersk Ost er neppe opløselig i Vand; dog bliver den efter 2—3 Aars Forløb, især hvis alt Fedt iforveien er fjernet, fuldkommen opløst, og denne Opløsning brister eller løber sammen ligesom Melken, ved Tilsætning af Syrer. Den Ost, der i fersk Tilstand, er uopløselig, gaar altsaa, naar den er moden eller gjort, over i en Tilstand, som den var i, da den indeholdtes i Melken. I den engelske, hollandske og i Schweitzerosten, der næsten ere uden nogen Lugt, samt i de finere franske Ostesorter, indeholdes Caseïn i uforandret Tilstand. Lugten og Smagen hidrøre fornemmelig fra Dekompositionen af Smør. De ikke flygtige Syrer, Margarinsyren og Oliesyren og de flygtige Syrer, Smørsyre, Valeriansyre, Kapronsyre, Kaprylsyre og Kaprinsyre blive frie, paa Grund af Glyserinens Dekomposition, og Ostens forskjellige Skarphed er afhængig af den større eller mindre Mængde af disse sidste Syrer, der findes i den. I Limburger Ost findes der saaledes den største Mængde Valeriansyre.

Den slemme Lugt hos nogle simplere Ostesorter frembringes ved flere stinkende Produkter, der indeholde Svovl, og dannes ved Caseïnens Forraadnelse eller Dekomposition, hvorunder ogsaa det saakaldte Osteoxyd fremkommer. Den Forandring, som det Smør, der indeholdes i Osten, undergaar, idet det bliver harskt eller traat, eller den som finder Sted i det endnu tilstedeværende Melkesukker, der gaar over til Caseïnen, fremkalder en forandret Retning i Dekompositionsprocessen, der paa en skadelig Maade forandrer og indskrænker Ostens ernærende Egenskaber.

Osten har en eiendommelig Virkning paa Maven, og skal, naar den nydes efter Maaltidet, særdeles bidrage til at fremme Fordøielsen. Som bekjendt bydes der derfor, fornemmelig i England, altid Ost efter Middagen.

Hvis Ystellen udsættes for Indvirkningen af fugtig Luft, begynder den ved en Varmegrad, der ikke er altfor lav, efterhaanden at raadne, hvorved den udbreder en meget ubehagelig Stank samt gaar over i Gjæring, og faar nu den Egenskab under visse Omstændigheder at fremkalde en Overgangsproces hos andre fugtige Substantser og virker omtrent paa samme Maade som Suurdeig i Meeldeigen. Paa lignende Viis frembringer gammel Ost i Maven i Begyndelsen en Forandring af de Næringsmidler, som tidligere ere indtagne, og befordrer den Opløsning af disse, der gaar forud for den endelige Fordøielse. Det er imidlertid kun de gode og vel gjorte Ostearter, der have denne Virkning; fersk Ost vilde kun forøge Massen af det optagne Næringsstof.

Undertiden har Osten skadelige, ja endog giftige Egenskaber (den saakaldte Ostegift); men Aarsagerne hertil synes man hidtil ikke at have opdaget. En Chemiker, Whitling, skal have fundet, at der undertiden indeholdes Blaasyre som Dekompositionsprodukt i Ost; men en anden Chemiker, Taylor, paaviste det Modsatte, og fandt, at der under Dekompositionens forskjellige Stadier kun udvikledes en skarp Olie og kulsur Ammoniak.

Forfalskning. De billigere Ostearter skulle undertiden, fornemmelig i England, farves med Mønnie (rødt Blyhyperoxyd) istedetfor med Orlean. I saadanne Tilfælde kan man opdage Blyet, idet man brænder et Stykke af den farvede Ost eller Osteskorpe til Aske, og udsætter en Deel af denne paa et Kul for Blæserørflammen; hvis der da er Mønnie tilstede, vil der vise sig smaa Metalkugler paa Kullet. Vil man have dette Resultat end yderligere bekræftet, saa opløser man en Deel af Osteasken i svag Saltpetersyre, tilsætter Svovlsyre til Residuet (Levningerne) eller lader en Strøm af Svovlvandstofgas stryge igjennem det; i første Fald faar man et hvidt Bundfald, der næsten er uopløseligt i fortyndede Syrer; i det andet faar man et sort Bundfald. Ved Tilsætning af chromsuurt Kali faar man et smukt guult Bundfald af chromguult eller chromsuurt Blyoxyd. Denne Maade at farve Osten ved Mønnie er naturligviis overordentlig farlig, da Mønnien er en stærk Gift.

Er Osten for at forøge dens Masse blandet med kogte Poteter, kan man med Lethed paavise dette, ved at koge en liden Deel Ost med Vand, og sætte Jodopløsning til Afkoget; det vil, hvis det indeholder selv en ubetydelig Deel Potetesstivelse strax antage en blaa Farve.

Historiske Efterretninger om Ost kjende vi ikke mange af, men anføre her det Lidet, vi have kunnet overkomme fornemmelig angaaende den klassiske Oltids Kjendskab til Osten. Hos Grækerne var Ost saa afgjort, at ingen ringere end en Halvgud, Aristæus, der var Konge i Arkadien og en Søn af Apollo, blev tilskrevet Ostens Opfindelse, og hele Grækenland jublede af Taknemmelighed over den kongelige og næsten guddommelige Gave. Nygtre Folk spiste gjerne lidt Ost til Maden; Slughalse mærkede, at den skjærpede Appetitten, og Drankere at dens Nydelse satte dem istand til at gjøre hyppigere Libationer. Saaledes bragte den gamle vise Nestor Viin til Machaon, da han havde faaet et Saar i sin høire Arm, og undlod ikke dertil at føie Gjedeost og en Løg for at bringe ham til at drikke mere. Jøderne kjende ogsaa Ost og den omtales paa flere Steder i den hellige Skrift. I Aristoteles's Naturhistorie hedder det, at man ansaa Hoppemelk eller Asen-Melk for at give en udmærket Ost, men som dog stod langt under den, der blev frembragt af Kameelmelk, thi den kunde aldrig betales for dyrt af en Epikuræer. Skjønt Ost af Komelk var federe og mere klæbrig, var den dog kun af tredie Rang. Phrygerne lavede ypperlig Ost ved en kunstig Blanding af Hoppe- og Asenmelk. Skytherne brugte alene den første og Grækerne efterlignede dem. Paa Sicilien blandede man Gjede- og Faaremelk sammen til Ost. Romerne røgede sin Ost for at give den en skarp Smag, og de havde i dette Diemed offentlige Røgerier, der stod under Politiopsyn. Paa Plinius's Tid var et Slags smaa Gedeoste i stor Anseelse, og de sendtes hver Morgen fra Omegnen af Rom til Torvs som Lækerbidskner. Med Tillæg af lidt Brød tjente de tandre og fine Folk til Frokost. Lilleasien, Toskana, Alperne, Gallien, og fornemelig Nîmes forsynede Romernes Bord med denne Vare, hos hvilken de ofte synes at have søgt og foretrukket milde og søde Egenskaber; medens største Parten af de barbariske Nationer alene satte Priis paa den stramme Ost. Det sidste Slags brugte ogsaa baade Jøder, Græker og Romere til Krigskost for sine Soldater. Athenienserne fødte sine Nævekjæmpere og Brydere dermed, og den var saa godt som den eneste Kost for de italienske Faarehyrder. De lavere Klasser lavede af et Slags Hvidost og forskjellige saltede Sager en Ret, som de ansaa for meget velsmagende, men som Epikuræerne rigtignok kun nævne med Rædsel. Den kaldtes Tyrotaricus, og Cicero bruger ofte dette Ord for at betegne tarvelige Retter og en skral Kogekunst. Foruden de ovenommeldte Egne, der vare berømte for sin gode Ost, var det samme Tilfælde med Tromelia i Achaia og Øen Cynthus, hvor de havde opfundet en aldeles ypperlig Maade at gjøre Produktet bekjendt paa, idet Osten var afbildet paa deres Mynt, en Bekjendtgjørelse, som slog udmærket an; desuden var der Salonia, en By i det for sin rige Beiter bekjendte Bithynien, hvor man holdt uhyre Hjorder, af hvis Melk der ystedes et fortræffeligt Slags Ost, som var Oldtiden bekjendt under Navn af Saloniterost. — Den Kunst at forøge Ostens Smagelighed ved at tilsætte krydrede eller duftende Urter skal være over ni hundrede Aar gammel. Oprindelig skal man hertil have brugt Persille, hvorfor den nævnes persiller. Om Romerne ogsaa brugte dette, vide vi ikke, men det er vist, at de ofte satte Kryderier til sin Ost. Columella fortæller saaledes, at man ofte brugte Figentræets Blade og fine Kviste for at meddele Osten en behagelig Smag. Den samme Forfatter har opbevaret en paa hans Tid brugelig meget simpel Fremgangsmaade for at bevare og vedligeholde Ost. Først lagde de den i Saltlage og tørrede den derpaa i tyk og tæt Røg af Straa eller grønt Træ. Hos Apiccius findes der opbevaret Recepter til et Par romerske Retter af Ost. Den berømte engelske Kogekunstner Mr. A. Soyer, der for Tiden er beskjæftiget med at lære Soldaterne paa Krim sin Kunsts Elementer, kalder den ene af disse „Ostesalat a la Bithynienna", med andre Ord, Bithynisk Ostesalt. Re-

cepten lyder saaledes: — „Skjær og nogle Skiver udmærket Brød; lad dem ligge nogen Tid i Viineddike og Vand; sæt hertil en passende Mængde af hvid Pebber, Mynte, Løg og grøn Koriander; bland alt dette vel sammen med Brødet og sæt hertil en heel Deel god saltet Ost samt Olie, Viin og Vand." Den anden Osteret bestod af fersk Tromelisk Ost, som blev blandet vel med Pebber, Alisander, tørret Mynte, Piniekjærner, Rosiner og Dadler, hvortil man satte Honning, Viineddike, og efterhaanden Garum, Olie, almindelig Viin, og kogt Viin.

Fra New-Zeeland.

Forrige Aar udkom der i London et Skrift om New-Zeeland [„Traditions and Superstitions of the New-Zealander"] af E. Shortland, som i længere Tid havde opholdt sig paa Stedet. Forfatteren giver her en interessant Skildring af Folkets Overtro, religiøse Ceremonier, og daglige Levemaade og om Landets Naturfrembringelser meddeler han blandt Andet følgende:

I Begyndelsen af Sommeren [ↄ: i November og December] seer man overalt en Sommerfugl, som henhører til Familien Sphinx og i Slutningen af Januar ere Larverne udklækkede. Disse leve paa Blomsterne af et Træ [Metrosideros robustus], der hører til samme Familie som Myrten, men fornemlig paa Bladene af en Convolvulus, der dyrkes i Haverne som et Slags Grønt. Uagtet man i den Tid, Larverne vise sig, dagligt er beskjæftiget med at afplukke disse, er der dog lige fuldt den næste Dag; og det er derfor en almindelig Tro, at Larverne regne ned fra Skyerne. Naar Larven skal forpuppe sig, graver den sig ned i Jorden, saaledes at Hovedet altid vender opad, og i modsat Fald vilde Sommerfuglen naar Forvandlingen er foregaaet, maaskee ikke være istand til at komme frem. Efter nogle Maaneders Forløb seer man under det ovenfor nævnte Træ [Metrosideros] en Mængde flere Tommer høi Sop, [„Sphæria Robertü"] som man ved nærmere Undersøgelse finder er voxet frem paa Hovedet af den her omtalte Larve, og det Hele seer da ud som vedføiede Tegning. Larven, som naturligviis er død, samles tilligemed Soppen, tørres i Luften og brændes til Kul, som afgiver det sorte Farvestof, der bruges til Tatoveringen. Naar Soppen overlades til sig selv, gaar den ud efter nogen Tids Forløb, men kommer op igjen paa det samme Sted i 3—4 Aar, eller saalænge der er noget tilbage af Larven i Jorden.

Ung Indianer i Honduras.

Den her anførte Tegning er taget af „The Vegetable Kingdom" af Professor Lindley, og Referenten har i Musæet i Kew Have ved London seet flere Exemplarer af den her omtalte Larve med Soppen paa Hovedet.

S.

Honduras i Mellemamerika.

Det var paa Honduras's Kyst at Columbus for første Gang satte sin Fod paa Amerikas Fastland. Paa sin fjerde Reise, i 1502, opdagede han Øen Guanaja el Bonacca, hvorfra han i det Fjerne, mod Syd, øinede Fastlandets høie Fjelde. Styrende i denne Retning landede han den 14de August paa en Odde, som han kaldte Punta de Casinas og som nu hedder Cabo de Honduras, og tog Landet formelig i Besiddelse for Kronen Spanien. Seilende langs Kysten i østlig Retning naaede han efter mange Farer et Forbjerg, som han, til Tak for sin Redning, kaldte Cabo Gracias a Dios (Cap Gud skee Tak).

Ikke fuldt tyve Aar efter denne Opdagelse foretog Mexikos Erobrer Hernando Cortez et Tog til Honduras, som varede i over to Aar og var forbundet med de største Farer og Møisommeligheder. Han grundede der Stæderne Truxillo ved Havbugten af samme Navn og Natividad ved Havnen Puerto Caballos.

Efter Cortez foretoge ogsaa andre tapre spanske Anførere gjentagne Tog til Honduras, som i 1540 allerede talte flere

Fest i Honduras.

blomstrende Byer og et Regjeringssæde eller Audiencia, som dog senere flyttedes til Guatemala, og fra denne Tid af indtil de spansk-amerikanske Provindser erklærede sig uafhængige (i 1821), dannede Honduras en Provinds af Statholderskabet Guatemala. For Nærværende udgjør Honduras en selvstændig Republik, hvor den høieste exekutive Magt udøves af en valgt Præsident, ved hvis Side et Senat staar.

Honduras begrændses mod Nord og Øst af det karaibiske eller antilliske Hav, mod Syd af Wanksfloden, (som adskiller det fra Nicaragua), Bugten af Fonseca og Staten San Salvador; mod V. grændser det til Staten Guatemala. Det har en Kyststrækning paa 57 Mile ved det atlantiske, og paa kuns 8—9 ved det stille Ocean, med fortræffelige Havne paa begge Kyster. Det tæller paa et Fladeindhold af 3680 Kvadratmile omtrent 200,000 Indbyggere. Overhovedet bestaar Staten af et Høiland, der ved en fra N. m. S. gaaende Sænkning i Comayagua-Sletten deles i en østlig Masse med Bjerglandet Nicaragua, og i en vestlig, med den fra Guatemale og San Salvador udskydende Masse. Det frembyder en stor Mangfoldighed af Bjergkjæder, Bjerggrupper, Plateauer og Dale og skraaner terasseformigt af mod Antillerhavet. Enkelte Bjerge have en anseelig Høide, f. Ex. Pic Congrehoy, der udgjør 7000 Fod. Kysten har flere skarptfremtrædende Forbjerge, af hvilke det mærkeligste er Kap Honduras eller Punta-Castilla.

Landet gjennemstrømmes af en Mængde Floder, hvoraf dog ingen har betydelig Længde. Dog ere alle mere eller mindre seilbare og i Regntiden træde de over Bredderne og sætte de lavtliggende Egne under Vand.

Klimatet er ualmindeligt hedt og fugtigt, navnlig i Kysternes Nærhed. Det indre Bjergland er tempereret, ihvorvel Luften paa Grund af de mange tætte Skove altid er trykkende nok; Naturen, der er yppig og rig, frembringer overhoved alle Central-Amerikas Handelsprodukter i Mængde; navnlig Kochenille, Indigo, Tobak, uudtømmelige Skove af Mahogny og andre ædle Træsorter, ligesom ogsaa Guld-, Sølv- og Blyminer. Staten er inddeelt i syv Departementer. Hovedstaden er Comayagua eller Ny-Valladolid, beliggende paa en frugtbar Slette ved Floden Strano; den er Sædet for den høieste Øvrighed og en Biskop, har en Kathedralskole, et Kollegium og 18000 Indb. Blandt Havnene er Omoa i V. og Truxillo i Ø. de betydeligste.

Befolkningen i Honduras bestaar deels af Indianere, deels af Mestitser og Negre. De Hvide ere ikke alene raadende i Statsstyrelsen, men indehave ogsaa Landets betydeligste Rigdomme. De ere Kjøbmænd, Plantageeiere og Grubeeiere. Flere af dem ere dannede Mennesker; men Massen af Folket er kun lidet oplyst, yderst simpel og næsten plump i sine Manerer. Landbeboerne ere tarvelige og arbeidsomme. De ere meget selskabelige, have stærkt Hang til Forlystelser og ere hengivne til Musik og Dands. Den Scene, som vort Billede fremstiller, hører blandt de almindelige Optrin paa Landet under Aftensammenkomsterne der. Som man af Dragterne seer, lade de, der deeltage i Festen, sig ikke genere af Moden eller Livets afmaalte Sædvaner.

I nogle Distrikter er den indiske Befolkning ganske forherskende og i Departementerne Comayagua, Gracias og Choluteca findes adskillige Byer udelukkende befolkede af Indianere, der da bevare sit oprindelige Sprog, sin Sædvaner og Leveviis. De høre til en stor Familie, der paa Erobringens Tid var bekjendt under Navnet Lencas. De ere arbeidsomme, forsynlige og fredelige. De bekjende sig til den katholske Religion, men deres Kultus har sit særegne Præg.

Mellem Honduras og Yucatan, paa Vestkysten af Hondurasbay, ligger den engelske Honduras-Koloni med Hovedstaden Blize. Den har paa en Udstrækning af 300 Kvadratmile kun henimod 1200 Indb., men er af stor Vigtighed formedelst sine overordentlig rige Skove af Mahogny- og Farvetræ. Omsætningen deraf og af andre Handelsartikler beløber sig til omtr. 2 Mill. Spd. aarlig.

En Stump Reisebeskrivelse.

Kølln den 16de Nov.

Kjære ***! Du er vel en Smule overrasket ved idag at see mig placeret ved Rhinens Bredder, medens Du for otte Dage siden fik min Hilsen fra Weichselens sumpige Strande. Ja, man befordres hurtig nu for Tiden, NB. i Røgens og Dampens Departement, hvilket faar være vor Trøst, naar omvendt andre Departementer forvandle vore Befordringsudsigter til Røg og Damp. Igaaraftes Kl. 10 satte jeg Foden paa Kølns hellige Jordbund, igaarmorges Kl. 2 drog vi fnysende og pustende — ligerviis som Menneskeæderen med Syvmiilsstøvlerne — ud fra den gode By Stettin, der laa og sov sødt paa sit grønne Øre under Østersøens tykke Taageteppe. Iforgaars kastede jeg det sidste halv glade, halv vemodige Affskedsblik paa Danzigs Volde og Taarne, og idag — er jeg her i Kølln, som Du vil behage at see, men jeg kunde i dette Dieblik, Kl. 9 Formiddag, ligesaa gjerne have været i London, hvis jeg havde fortsat Turen med Hurtigtoget. Men dertil har jeg nu ikke kunnet bekvemme mig. „Eile mit Weile!" siger Vildtydsken meget philosophisk trods sine Schnellzüge und Eisenbahnen, og jeg maa give ham al mulig Ret i dette besindige Tankesprog. Det gaar ikke an at fordøie Danzig, Stettin, Berlin, Kølln og London i en Mundfuld heller. Hvorledes skulde jeg desuden i saa Fald kunne beholde den behørige Besindighed til at meddele Dig mine interessante Breve

fra Udlandet? Endnu faar du skyde en hvid Pind efter den belovede voluminøse Reisedagbog. Naar jeg bliver hjemmetilgaards i London, skal jeg tænke paa den Ting — for Dieblikket lever og røres jeg kun i Røg og Damp, ingen klare Billeder ville endnu forme sig og stige frem af Jernbanetogets chaotiske Røgskyer. Men her i Kølln maatte jeg dog holde Rast et Dieblik, og hvile mit Sind i Skuet af Domens høitidelige Ro. Imorgen skal det gaae videre over Ostende til London. Her sidder jeg paa mit Værelse i Hotel Holland ligeved Kaien, og fra mit Vindu har jeg Udsigt over Rhinen og Flydebroen. Den skjønne og poetiske Strøm ligger der mørk og kold og blygraa under Novemberhimlen — forvandlet som en smuk Sommerdrøm, der er vaagnet i Efteraarets iskolde Virkelighed. Den fortæller os ikke om gyldne Druer og smilende Vinbjerge og vedbendkrandsede Borgruiner! — Jo, om Ruinerne fortæller den os nu, men Vedbenden er visnet, de sorte Mure hæve sig truende og spøgelsesagtigt over den dybe Flod, og Uglen skriger fra Røverriddernes Fangetaarn. Men drømmer Rhinen, saa drømmer ikke den handlende Verden over den: disse mange smaa Dampskibe og Fragtebaade, der idelig krydse hinanden paa den blanke Flod, og denne Færdsel paa Flydebroen danne et saare livligt Skue. Hvor maa ikke de gamle Borgherrer vende sig i sine Grave ved al denne Larm paa den stille Strøm! — Jeg maa imidlertid ud at besee mig. Jeg har endnu intet andet Begreb om Situationen, end at jeg fremdeles befinder mig paa den nordtydske Slette. Samme flade, eensformige Natur som i Berlin og Danzig. Fra Berlin og hertil har jeg reist over en eneste jevn Paradeplads — kun ved Minden stødte vi paa nogle Høie. Og Herregud, skal jeg ikke faa see et Fjeld paa den hele Tur til London — foruden „Klipperne ved Dower", og disse blive da vist tarvelige nok? Siden jeg forlod Danzig ikke saameget Fjeld, som jeg har kunnet lægge paa Diestenen. Det er haart for en Nordboer. Dog det er sandt — de store Vandreblokke maa jeg dog ikke glemme skyldigst at omtale. Det var dog ialfald en Mindelse fra Norge, ja det var Been af min Moders Been, kan jeg sige. Thi Mineralogerne fortælle os, at disse over hele Nordtydskland omspredte Blokke ere komne fra det høie Nordens Fjelde, fra Jæmtelands og Gudbrandsdalens Klippeurder, og at de i en førmenneskelig Old ere vandrede ud over Tydskland (samt Holland, England, og maaskee ogsaa Frankrig) ligesom Normannerne senerehen. At de have udøvet et ikke mindre Tryk paa de angjældende Lande, end disse sidste, synes antageligt. Men hvad der forresten kan have bevirket en saa almindelig Reiselyst hos disse ærværdige Urskandinavere, og det paa en Tid, da man endnu hverken kjendte Jernbane eller Dampbaade, det begriber ikke jeg.

Men for at komme tilbage til min egen Reise. At jeg blandt Andet saa Magdeburg paa Veien hid, maa jeg ikke glemme at fortælle dig. Hvor intetsigende tog mange af de andre Steder, Smaafyrsternes dukkeagtig udstyrede Residentser, sig ud mod denne ærværdige By, hvorover endnu Middelalderens Aand synes at hvile de støvgraa Vinger. Mishandlede gamle Magdeburg med dine mørke tungsindige Taarne og forfaldne Fæstningsværker! Hvorledes disse lave Værker saalænge kunde modstaae Tillys Armee, begriber jeg vanskelig. Frederiksværns Volde ere ligesaa høie. Naar man har seet Danzigs mægtige Volde og Grave, forekommer en Magdeburgs do. som bare Dukkeværk. — — Nei Potztausend! jeg maa ile hen paa en Barbeerstue, og saa ud i By. Adiø saalænge!

London den 24de Nov.

— — — Der ligger nu en stor Kløft mellem mig og Kølln. Hentryllet i Londons kollossale Myretue svimler mit arme Hoved, og mine Tanker surre om som en forvirret Sværm af Myg paa en Sommeraften. Men jeg maa søge at samle i min Erindrings Reisetaske de storartede Optrin paa min Fart hid. Og dertilmed staar en Ulykkesfugl af en fri omvandrende Londoner Kunstner udenfor mine Vinduer og gnider baade Ligt og Uligt paa en Lirekasse. Gid han sad i Royal Hotel! Du maa vide, at jeg nærer en særdeles Afsky for Royal Hotel, Blackfriars, hvor jeg boede den første Dag, jeg kom hid, og hvor det kostede mig 1 Pund for en og en halv Dag. Jeg kom til London uden Addresse eller nogensomhelst anden Ariadnetraad, og fik med megen Møie endelig gjort mig saavidt forstaaelig for Cabkudskene, at jeg fik en af dem til at kjøre mig hen til et herværende tydsk Hotel — Royal Hotel. Ankommen hid fik jeg da heldigviis fat paa Londons Addressebog — tænk, Londons Addressebog; — der er omtrent dobbelt saa tyk som Bibelen. Saa fik jeg da Addressen til den norske Generalkonsul, til hvem jeg flux begav mig for at søge om Raad og Beskyttelse i denne overvældende Mangfoldighed.

At forsøge paa at give nogen Skildring af London anseer jeg for høist upassende. Derfor vil jeg lade det være. Et Par Træk vil jeg dog her til en Indledning meddele dig. En af de første Aftener, som jeg gik og spankulerede i Gaderne og beundrede Butikkerne, eller rettere den handlende Verdens smaa Glaspalladser, blev jeg i Nærheden af St. Paulskirken stoppet af en Menneskemasse, der havde ansamlet sig i Korsveien af to Gader. Ved Hjælp af nogle norske Albupuf fik jeg banet mig saavidt Vei, at jeg kunde opdage Aarsagen til denne voxende Trængsel. I Gadekorset havde der nemlig dannet sig en gordisk Knude af Heste og Vogne, der være komne saa aldeles og saa omstændeligt ind i hinanden, at det saa ud til, at de aldrig mere skulle kunne skilles ad, ialfald ikke i dette Liv — og dette syntes selv de tililende Policebetjente at ville indrømme, thi de stod forbløffede, med Hænderne i Lommen, og saa til ligesom vi Andre. Denne Hesteknude spærrede naturligviis Passagen for de Hundreder af Fodgjængere, der kom fra alle Kanter, og voxede som et Sildestim i et Garn og det Hele dannede for mig et nyt og originalt Skuespil, som jeg formoder maa have været ægte londonsk. Hvad der ikke mindst bidrog til at stramme denne gordiske Knude var, at et stort Læs med Hampeballer var væltet, og ovenikjøbet havde slængt et Par Baller ind gjennem Vinduerne til en Sprade af en Galanterihandler, hvis Varelager af den fineste Damestads, af Kniplinger og Tafter og Silkefløiler, vist maa have følt sig yderlig generet ved disse uopdragne Gjæsters uventede Besøg. Endelig lykkedes det Londons Alexandersværd — Politiet — at ikke overhugge, men noksaa sindrigt løsne denne levende Knude, ved nemlig at faa en Hest efter en anden praktiseret ud af Trængselen — thi hvad er umuligt for Londons Politi? — og med et „newer mind„ kjørte Kudskene phlegmatisk videre, som om Intet var passeret. Ikke mindre vanskeligt var det nu for det gaaende Publikum at fordele sig til alle fire Verdenshjørner. Enhver efter sin Bestemmelse. Alt gik forresten meget roligt til — det var den engelske Stoicismes Seier over Tilfældets Forviklinger.

Du spørger, om jeg gik fri for Lommetyvenes berømte Taskenspillerfinger ved denne Leilighed? Ja, mærkeligt nok! Jeg fornam intetsomhelst Attentat paa min rørlige Formue, skjønt jeg reent glemte at bevogte den. Kanske min naive Sikkerhed slog de onde Aander paa Londons Gader? Eller skulde Dickens's, Bulwers og de hundrede Andres vidunderlige Lommetyvmysterier være poetiske Hyperbolismer? Dog nei — det er ikke at stole paa, derfor maa man være forsigtig for Fremtiden. — Endnu et Par Antydninger af Londonerlivet. Da jeg kom kjørende fra Jernbanevognen, fløi der ind af Vogndøren til mig alle mulige Addresser, fra Skomagere, Skræddere, Tandindsættere, Haarforbedrere, Maveforordærvere osv. — Allerbedst som jeg gaar i mine stille Betragtninger over Londons Storhed, kommer der en Bengel af en Gadegut styrtende imod mig, bemægtiger sig min Fod, og giver sig til paa det Heftigste at kradse og pudse paa min Støvle, trods min haandgribelige Protest. — Kort og godt, jeg er nu i London, og er flyttet til et Privathuus i Nærheden af East-India-Dock. Jeg har for Dieblikket et billigt Logis — det vil sige hvad man her kalder billigt, thi 30 Shilling om Ugen vilde hjemme synes uforskammet dyrt for Kost og Logis.

Norge.

Christiania. Under 21de Dec. er Sognepræst til Jælse Pstg., P. R. Hofgaard, meddelt Bestalling som valgt Provst for Ryfylke Provsti; Byfoged i Arendal, J. O. Praem, udnævnt til Byfoged i Drammen; Brigade- og Garnisonsauditør i Christianssand, N. W. Rogstad, til 2den Assessor i Chistianssands Stiftsoverret og Politiret og Kand. jur. Sev. N. Løvenskiold til Fuldmægtig i Revisions-Departementet.

— Under s. D. ere Efternævnte ifølge Ansøgninger meddeelte Afsked i Naade, nemlig: Chefen for den kongl. norske Artilleribrigade, J. G. Meydell, med 1608 Spd. i aarlig Pension, — dog saaledes, at han indtil en ny Chef for Artilleribrigaden er bleven udnævnt, vedbliver at føre Kommandoen over denne Brigade; — surnumerær Kapitain i den 2den akershusiske Infanteribrigade, Th. Jensen, Korpslæge ved indherredske nationale Musketeerkorps, Th. Bryn, og Overtoldbetjent i Drammens Tolddistrikt, Iver Holter, Sidstnævnte med en aarlig Pension af 650 Spd.

— Exam. philos. i Dec. absolveredes af 70, hvoraf M. P. Ingstad, G. A. Gjessing, F. W. K. Bugge, A. S. Bachke og P. H. A. Fougner erholdt Charakteren Laud. præc., 27 Laudabilis, og 35 Haud. illaud. 3 Non contemn.

— Ved den juridiske Examen i Dec. have M. G. Birkeland, C. C. O. Lasson, A. C. J. Piro, T. H. Hegge og J. C. Schlytter erholdt Charakteren Laudabilis, og J. F. Bader, H. K. Møller, C. L. E. Flock, H. N. Gran, O. Schrøder, F. G. K. Due, F. C. O. Sommerschild, J. H. A. Horn, J. J. C. Conradi, C. F. Heidenreich, J. T. Thams, Frithjof Foss, J. E. P. C. H. A. L. Hansen, og C. J. G V. Berg Haud. illaud.

Ved den theologiske Examen have H. A. Høyer, W. A. W. Kaurin, W. O. Konow, J. M. Lund og O. L. Olsen erholdt Charakteren Laudabilis, T. C. Bernhoft, D. S. Thrap og W. A. Wexelsen Haud. illaud.

Ved medicinsk Examen erholdt A. C. Backer og O. F. S. Vogt Laud. G. L. M. Blom, S. J. Hanssen og O. Paus Haud. illaud.

— Statsraad Bloch og Oberst Broch skulle til næste Maaned være kaldte til Stockholm for at opgjøre en Plan for Armeens Organisation og Budget.

— Ifølge Chr.-Posten findes Professor Boecks physiologiske Undersøgelser og det af ham dertil anvendte Apparat [der vandt Priis ved Udstillingen i Paris] med Ros omtalte af Marc. See i Gazette hebd. de medic. & de chirurgie.

— Direktionen i Selskabet for Norges Vel vil til Vaaren, efter Bestillinger gjorte til dets Sekretær eller dets Kommissionærer, forskrive peruviansk Guano, der kommer paa omtr. 3 Spd. pr. Centner, hvorefter Gjødningen for et Maal Jord vil beløbe sig til omtr. 2 Spd. 12 ß.

— Trende af Jernbane-Direktionens Medlemmer [Birch-Reichenvald, Ræder og Tostrup] aftræde og DHerr. Dr. O. J. Broch, Th. J. Heftye og A. B. Stabell siges at skulle komme i deres Sted.

— Sagfører Sverdrup er den 20de Decbr. ved Byfogdens Dom frikjendt for Justitiens Tiltale i den mod ham af Justitsdepartementet foranstaltede Aktion.

— Toldkasserer Dietrichson feirede den 20de Dec. sit Guldbryllup og modtog i den Anledning en Gave fra Handelsstanden.

— Kunstforeningen holdt Generalforsamling den 21de Dec., hvorved valgtes til Direktører Oberst Broch, Amanuensis Munch, Pastor Boyesen, Auditør Nicolaysen og Bureauchef Hansteen, (Welhaven, Schirmer og Ingstad havde frabedet sig Gjenvalg.] Til Indkjøb af Malerier og Kunstsager til Aarets Udlodning var medgaaet 2347 Spd. Foreningen havde ved Indmeldelser iaar faaet en Tilvæxt af 69 nye Medlemmer, medens 7 af de gamle vare døde og 11 udtraadte. Dette Aars Kunsterhvervelser saavel af norske, som fremmede Malere vare langt større end ifjor.

Moss. Kommunalbestyrelsen har fattet Beslutning om endel Forhøielser i Realskolens og Almueskolens Læreres Løn og bevilget Gage til en fjerde Lærer ved den sidste, hvorved Kommunens Bidrag til Skolevæsenet løber op til omtr. 1500 Spd. aarlig.

Hougesund. Den 11te Decbr. lagdes Grundstenen til en ny Kirke for Ladestedet og Skaare Sogns Landdistrikt, hvilken skal bygges af Træ og koste omtr. 5000 Spd.

Drammen. Liers 3die, fra Nyt opførte Kirke, indviedes den 19de Decbr. ved Biskop Arup. Den er „en Langkirke af Graasteen, beregnet til at rumme omtr. 500 Mennesker", og koster 4000 Spd. i Penge, foruden „Pligtarbeide, der kan ansættes til henved 3000 Spd."

— Modums Blaafarveværk skal være solgt til et sachsisk Kompagni.

Udenlandske Efterretninger.

Sverige. Deeltagerne i forrige Aars Optøier i Muttene ere nu domfældte, idet 12 Personer ere dømte til Fæstningsarbeide fra 6 til 2 Aar.

— Til det svenske Akademies Aarsfest den 20de Dec. var Medaillen præget over Billedhugger Fogelberg.

Regjeringen har ophævet Forbudet mod Indførsel og Udførsel af Rujern.

Danmark. I Kjøbenhavn er aabnet Subskription til et saakaldet Egestorff's Dampkjøkken (Bespisningsanstalt for Trængende) hvortil Kongen har tegnet sig med Gemalinde for 1000 Rigsbankdaler.

— Ved sidste Folketælling (1ste Febr. d. A.) var Kjøbenhavns Befolkning 143,591 Sjæle, og Forøgelsen i Femaaret beløb sig næsten til 14,000

England. Oberst Sibthorp, bekjendt som Parlamentmedlem af Tory-Grundsætninger, er død.

— Den nu udkomne tredie og fjerde Deel af Macaulays Englands Historie omfatter 8—10 Aar [indtil Freden i Ryswick 1697] og har kostet Forfatteren omtr. lige saa lang Tid at udarbeide.

Frankrig. Regjeringen har indkjøbt de betydeligste Maskiner paa Udstillingen for at opbevare dem i Museet i Conservatoire d. arts et métiers.

Krigsskuepladsen. Det stadfæstes, at Kars har maattet overgive sig. Skylden for at det ikke blev provianteret skydes paa Selim Pascha, der har nølet utilbørligen i sin Fremrykken. General Kmety skal være undsluppet Russerne. Murawieff vil overvintre i Kars.

— Sir. C. Campbell, som har udmærket sig i Indien, og W. Eyre, som har kommanderet paa Kap, skulle tildeles den øverste Kommando i den engelske Hær under General Codrington.

— Omer Pascha har paa Grund af at General Murawieff har sendt Fyrst Bagratin Forstærkninger, trukket sig tilbage til Redutkale.

Ved en Storm ere 60 Skibe strandede i Sulina-Mundingen.

— Det er et dobbelt Spørgsmaal, hvis Besvarelse i dette Dieblik beskjæftiger Pressen i Udlandet. Først Beretningen om, at Østerrig, der altid har trukket sig tilbage i det Dieblik, da Alle ventede en Krigserklæring imod Rusland, nu endelig utvetydig vil gjøre fælles Sag med Vestmagterne, idet Regjeringen skal have tiltraadt Vestmagternes Fortolkning af det tredie Garantipunkt; dernæst komme Fredsrygterne, som ere baserede paa, at Rusland ikke vil vove at forkaste de tilbudte Fredsbetingelser, da det ellers maa udsætte sig for at see endnu en Stormagt optræde iblandt dets Fiender.

Spanien. Kortes have endelig den 12te ds. sluttet Forhandlingerne om den nye Konstitution, som nu i halvandet Aar har staaet paa Dagsordenen. Det blev med stor Majoritet vedtaget, at alene den lovgivende Forsamlig kunde tage Initiativet til Forslag om Forandringer i Forfatningen.

Italien. Kongen af Sardinien er ved sin Tilbagekomst bleven modtaget med den samme Forekommenhed af den katholske Geistlighed, som der vistes ham fra denne Side under hans Ophold i Paris, og han har derfor benyttet den første Leilighed, der tilbød sig, for at vise, at Venskabet ikke er gjensidig, idet han i Chambéry har holdt en Lovtale over sit Ministerium, der som bekjendt tæller Geistligheden blandt sine værste Fiender, og utvetydig har erklæret, at han ganske billiger dets Hensigter og Handlemaade.

Blandinger.

Det nye Metal af Leer- eller Porcelainjord.

Da Hds. Maj. Dronningen af England tog de forskjellige Kunstens og Videnskabens Frembringelser ved den franske Udstilling i Diesyn, foreviste Keiseren personlig hende ogsaa nogle Pokaler, Medailler, Gafler, Skeer og andre nyttige Gjenstande, forfærdigede af et nyt og forunderligt Metal af Leer, der hedder Aluminium, om Æren for hvis Opfindelse de Lærde, Danmarks H. C. Ørsted blandt disse, strides. Dette nye Metal, der er frembragt af Leer- eller Porcelainjord, sætter alle dem, der see det, i Forundring, ikke blot paa Grund af dets ydre Sølverglands, men ogsaa formedelst dets fortrinlige indre Egenskaber. Disse bestaa i en overordentlig Lethed, forenet med en høi Grad af Haardhed, en forbausende Udstrækkelighed, saa at det kan hamres ud i tynde Plader og trækkes ud i fine Traade, en fuldkommen Smeltelighed, en fuldstændig Modstand mod Indflydelse af Luftens Ilt, der ellers angriber alle Metaller, saavelsom mod Vandets Indvirkning. Dette Metal vil sætte Beboerne af enhver Hytte, ligesaa godt som dem, der beboe Paladserne, istand til at have Skeer og Gafler, der see ud som Sølv, og som desuden, naar de engang ere polerede, ville beholde deres Glands saalænge det skal være. De mest klangfulde og melodiske Kirkeklokker kunne forfærdiges af dette Metal i hvilkensomhelst Størrelse. Ligeledes vil man igjen kunne betjene sig af Pantser og Harnisk i Krigen, da Aluminium kun er $2\frac{1}{2}$ Gang tungere end Vand og altsaa ikke vil matte sammes Bærer. Aluminium vil komme til at levere alle vore Kogekar, intet Kobber- eller Malmkar vil mere forgifte vore sure Saucer, Grønsager, Syltetøier og Konfekter, og da de almindelige chemiske Stoffer ikke angribe dette Metal, vil enhver uformuende Person kunne henvende sig til Tandlægen, medens de nu maae holde sig tilbage paa Grund af de høie Priser, der foraarsages ved de Guldindfatninger, hvormed kunstige Tænder maae befæstes.

Ledige Embeder og Bestillinger.

En gevorben Eskadronschirurgpost i Kavalleribrigaden med 96 Spd. i aarlig Gage.

En Dyrlægepost i Valders med 80 Spd. i Løn.

En Lærerpost ved Bjørnebergsbakkens faste Skole i Sandøkedals Sogn med 100 Spd. i Løn.

En Gjordemoderbestilling i Feiring Annex til Hurdals Pstg. med 30 Spd. i Løn.

Nordfjords Distriktslæge-Embede med aarlig Gage af 240 Spd.

Ved den idag foretagne Lodtrækning tilfaldt Præmier følgende Nummere, tilhørende Abonnenter her i Byen, nemlig: No. 1 (en), No. 99 (ni og nitti), No. 100 (hundrede) og No. 131 (hundrede en og tredive), hver 5 (fem) Spd.; No. 231 (to hundrede en og tredive) 40 (firti) Spd., No. 318 (tre hundrede og atten) 10 (ti) Spd., No. 398 (tre hundrede otte og halvfemsindstyve) og No. 531 (fem hundrede en og tredive) hver 5 (fem) Spd. — De udenbyes Vindende ville først blive opgivne i næste Nr., da flere Lodsedler til Kommissionærerne ere omsendte saa seent, at de neppe ere fordeelte til vedkommende Abonnenter.

Christiania, den 29de Dec. 1855.

☞ **Abonnenterne underettes herved om, at Bladets Eiere have erholdt Tilladelse til at lade den sædvanlige Præmiefordeling foregaae ogsaa næste Aar (1856).**

Hermed Titelblad og Register.

Christiania. Trykt af H. J. Jensen. (Lille Grændsegade Nr. 5.)

Illust.
Nyheds-
blad
1854
1855.